MOST RESPECTFULLY

DEDICATED BY KIND PERMISSION

TO

HIS HIGHNESS MAHARAJA SAHEB

DR. SIR SAYAJI RAO

GAEKWAR OF BARODA.

G. C. S. I, G. C. I. E, LL. D.

Sena Khaskhel, Samsher Bahadoor.

on the occasion of his Sixty-third Birth-day

As a token of
admiration for many princely
qualities and as an humble tribute of
gratitude for the zeal displayed in promoting
multifarious activities in the cause of uplifting the
subject by giving them free education and in
allocating a munificent sum for
enriching the Vernaculars
of the land.

by
HIS HIGHNESS'
Most gratgful servants,
The Compilers.

Baroda,
10th March 1925.

PREFACE

No complete lexicon of any language has ever been published; and this lexicon is no exception to the rule. None but God is perfect. Humanity being imperfect, human creations are imperfect; and consequently this lexicon is imperfect too. It is with mingled feelings of joy and sorrow that this imperfect lexicon is being offered to the public-joy because we have the satisfaction of having been able to supply a long-felt want, and sorrow because, in spite of us, this dictionary has to be incomplete.

The Gujarati-English dictionary compiled by the late Mr. M. B. Belsare was first published in 1895, and a second edition of the same was published in 1904. Since then the dictionary was out of print, and no copies of the same could be had in the market. A third edition of the dictionary was called for ere long, but it was not forth-coming. We were, therefore, tempted to attempt this dictionary.

The original idea was to confine this dictionary to about 1300 pages. But we could not resist the temptation to include in it such words as were mostly current in Gujarati literature, with the result that the limit defined in the beginning had to be transgressed; and with the willing concurrence of the zealous publisher, we enhanced the number of pages to 1600. Even then numerous words had to be left out for want of space. The reason is that a lexicographer is always on the horns of a dilemma. If he compiles a complete dictionary, it becomes very bulky; and the expenditure incurred in publishing it being very heavy, the price of the dictionary becomes quite prohibitive, with the result that ordinarily few people would be willing to go in for such an expensive dictionary; and hence the expenditure incurred on the dictionary would not be recovered, and the lexicographer would have to suffer a great pecuniary loss. If he does not compile a complete dictionary, numerous words already current in literature are left out, and the idea of his having been instrumental in bringing about this situation, in spite of himself, pains his heart. Either he must compile or not compile a complete dictionary. Therefore he must either suffer a heavy pecuniary loss or allow the idea of having compiled an incomplete dictionary to pain his heart. Looking to the present financial stringency, he prefers the pain of the heart to the pecuniary loss entailed upon the preparation and publication of a complete dictionary, and decides to curtail both the bulk of his volume and the monetary responsibility to be incurred in its publication.

B

We have followed the same path in our present attempt. We have knowingly allowed this dictionary to be incomplete, in order to keep it within prescribed bounds. However, we are emboldened to assert that, in spite of our forced check, we have included in our dictionary the largest number of words ever published till now. To be exact: the first Gujarati-into-Gujarati dictionary called "Narmakosha" compiled by the late Mr. Narmadashankar Lalshankar of Surat contained 25268 words. The first Gujarati-English dictionary of the late Mr. Belsare contained 35135 words. The latest Gujarati-into-Gujarati dictionary published by The Gujarat Vernacular Society of Ahmedabad in parts and completed only last year contains 35678 words, while our present dictionary has the unique honour of having 51595 words. However, this leaves much to be desired. Gujarati language is rich enough, and we believe there are no less than 75000 and odd words in the language, including the words current in old Gujarati literature. In our dictionary we have culled several words current in old Gujarati, but not all.

The eleventh century of the Christian era marks the beginning of the Prakrita language from which Gujarati was slowly evolved. We have purposely left out most of the Prakrita words current till the time of poet Padmanabha who flourished in the fifteenth century. We have included in our dictionary as many words as we could afford to cull from the Gujarati literature of the time ranging between the thirteenth and the twentieth century. As the list of abbreviations of the names of authors given in the beginning of this dictionary will show, we have fallen back upon no less than 182 different poets and prose-writers, both ancient and modern, for as many quotations from their works as we could afford to give in our dictionary. We are indebted to one and all of them for the great help we have derived from their works. However, the list of writers referred to is naturally not exhaustive, and we beg to tender our apologies to those writers whose writings we could not avail ourselves of in our work.

We are fully alive to a charge that is likely to be levelled against us. Some people may choose to say that this dictionary is more Sanskritized. Wish they may or may not; but slowly and steadily, stealthily but surely Sanskrit words are creeping into the Gujarati literature. Were we not confronted by the question of keeping our work within prescribed bounds, we would gladly have given quotations for all Sanskrit words to show that they are in vogue. Still we have given quotations wherever we could.

Now we will refer to some special features of our dictionary We are perhaps

the first to introduce several botanical terms in our dictionary with their scientific names and natural orders. We have also given select words pertaining to Zoology, Physiology, Anatomy, Biology, Chemistry, Geometry, Medicine, etc.

W[illegible] wish to elucidate one point of spelling. The rule of Prakrita says, that a Prakritized Sanskrit word or an original Sanskrit word, having a conjunct consonant prec[illegible]ed by a short vowel whilst being evolved into Gujarati, generally loses the conjunc[illegible]sonant with the result that the preceding short vowel becomes long. For example [illegible] becomes સચ્ચ in Prakrita and સાચ in uGjarati. We have adopted this rule for the pu[illegible]es of such words included in our dictionary. But we experienced a great printing [illegible] in this matter so far as words beginning with a long ઊ are concerned. Mos[illegible]uch derived words are generally written in Gujarati with a short ઉ in the be[illegible]ng, though, according to the rule mentioned above, they ought to begin wit[illegible]ng ઊ. We wanted to make a departure in this line; but the press where this [illegible]nary is printed did not stock all the long ઊ's that we required. Consequen[illegible] had to allow such words to appear, for the convenience of the press, unde[illegible]t ઉ. But in order to mark out all such words, we have arranged to put a sig[illegible] this ⊙ in brackets against every such word. The reader is requested to take it for granted that all such words, though actually found under short ઉ in this dictionary, are really placed under long ઊ. Here we wish to point out that we have not followed the rules of spelling drafted by the Text-Books Revision Committee of the Bombay Presidency Educational Department, particularly the rule regarding verbs, which lays down that a long vowel must always be preceded by a short one. For example, Sanskrit शिक्ष् gives Gujarati શીખવું. The Text-Books Revision Committee rule requires શિખાડવું, while we have adopted શીખાડવું. In the beginning we have given only the right words with their right spellings. However, this being a book of reference, a second thought persuaded us afterwards to give the wrong word with the wrong spelling also, and refer the reader to the right word with the right spelling by saying " Same as......... *q. v.*" We have resorted to this contrivance also in the case of synonyms, etc.

With regard to the nasals, we may say that we have mostly resorted to the option of using only the dot above the line (અનુસ્વાર) even in the place of pure nasals. Those words which are formed by the incomplete contact of a nasal with any of the letters of the five classes are placed in the beginning of each group of words formed by different vowels in sequence, e. g., સંયમ, સંરક્ષણ, સંલગ્ન, સંવત, સંશય, સંસર્ગ, સંહાર and so forth, except in the case of આ, where we have inadvertently allowed all nasals to appear in the very beginning. We are sure to correct this mistake in our next edition, whenever it is called for. Those

words which are actually or apparently formed by the complete contact of a nasal any of the letters of the five classes are placed in their proper places under the five classes with a dot above the line instead of the pure compound e.g., ખાંડ appears after ખાળું, and so does ખાંડ appear after ખાધું. To ease reference, we have dropped the discrimination between soft and hard nasals in such cases.

We consider ourselves to be incompetent to do full justice to the qualities of head and heart of His Highness Sir Sayajirao Gaekwar of Baroda. His Highness' love of literature is unparalleled, as is evidenced by His Highness' munificent donation of two lacs of rupees towards the enrichment of vernacular literature, from the interest of which are run the two series Shree Sayaji Sahitya Mala and the Shree Sayaji Balajnana Mala, by the encouragement received by numerous writers from His Highness' Government for Sanskrit, Gujarati, Marathi, Hindi, English, Urdu and other works, and by the generous financial investments in the editing and publication of important unpublished Sanskrit works in the Gaekwad Oriental Series. Moreover, Ranade's English-Marathi Dictionary, Hindi Shabdasagara, Hindi Vishvakosha, Maharashtriya Jnanakosha and similar other costly undertakings have received liberal encouragement at the hands of His Highness' Government. We too are extremely grateful to Baroda Government for the liberal encouragement we have been accorded by them in our undertaking. As an humble token of our gratefulness, we have, by kind permission, dedicated this dictionary to His Highness the Maharaja Saheb, and we consider ourselves to have been honoured by the permission. We are indebted to Baroda Government for permitting us to reproduce a unique photograph of His Highness the Maharaja Saheb in our dictionary.

We are also grateful to Sir Manubhai N. Mehta, the Dewan Saheb of Baroda State, for the interest he has been taking in our literary activities as well as in the advancement of vernacular literature. We have no go but to rest content by freeing ourselves from our debt to him by reproducing his photograph in our dictionary.

We owe it to ourselves to appreciate the financial help rendered to us by our publisher Mr. M. G. Kothari. He is one of the greatest publishers of vernacular literature in the Bombay Presidency. But for him this dictionary would not have seen the light of the day. We can only rest content by recording our gratefulness to him for his ungrudging financial help in this undertaking. We wish him every success in his business as a publisher.

e have also great pleasure in expressing our satisfaction for the speedy

work turned out by and the patience and tolerance of the managers and staff of the Bharatavijaya Printing Press where our dictionary is printed. We are glad to note that they have ungrudgingly carried out all the eleventh hour additions and aletrations that have naturally to be made in a work of this nature. However, in some places we have been greatly disappointed with the printing work. Conjunct and simple consonants with vowel marks, particularly ઇ, ઈ, ઉ, ઊ, એ, ઐ, ઓ and ઔ have come to stay in Gujarati (e.g., ક્તિ, ક્રિ, પ્રી, ક્રી, ઘુ, દ્રુ, ક્રૂ, શ્રૂ, પ્રે, દ્રૈ, સ્રો, ક્રૌ, etc., in such words as મુક્તિ, ક્રિય, પ્રીતિ; ક્રી, વિદ્યુત્, દ્રુપદ, ક્રૂર, શુશ્રૂષા, દ્વૈપાયન, સ્રોતસ્વિની, ક્રૌંચ, etc.), and it would be better for the proprietors of the few type foundries that we have in our presidency to turn out whole types for such letters, so as to avoid the present necessity of composing words with such letters with degrees. This will not only facilitate composing, but will also render the composed and printed matter natural and attractive In the absence of such whole letters in sufficiently large quantities, the composing in certain places in our dictionary has been unnatural and unsatisfactory, much to our chagrin. But necessity has no law, and we had to put up with such indecent printing in many places. In spite of all this, the printing of this dictionary does credit on the whole to the managers of the Bharatavijaya Printing Press, and we congratulate them on the pretty work turned out by them.

Our thanks are due to Dr. K. B. Divatia and others who have greatly helped us in the tedious task of reading the press proofs, and their helping hand has been a source of great relief to us in the matter.

Finally, with hearty prayers to the Almighty, we place this dictionary in the hands of the public with a sincere hope that it may be of real help to those who have to refer to it, and that we may be soon required to issue a second edition of the same with as many additions and alterations as we can afford to adopt. Amen !

Shiapura, Baroda,
Falguna Vadi, 6, V. S. 1981,
Monday, March 16, A. D. 1925.

B. N. Mehta.

B. B. Mehta.

ABBREVIATIONS.

Abl.—Ablative.
adj.—Adjective.
adj. m. f. n.—Adjective that changes according to the noun it qualifies.
adv.—Adverb.
A. M.—Ante meridiem (Before noon).
Ar.—Arabic.
Arith.—Arithmetic.
Cf. } c f. }—Confer (compare with).
conj.—Conjunction.
Dim.—Dimunitive.
e. g.—Exempli gratia (by way of example).
Eng.—English.
esp.—Especially.
etc. } &c. }—*et cetera.*
Euph.—Euphemistic.
f. } Fem. }—Feminine.
Fig.—Figuratively.
fr.—From.
Gram.—Grammar.
Geom.—Geometry.
Guj.—Gujarati.
H.—Hindustani.
i.—Intransitive.
i. e.—*id est* (that is).
Imit.—Imitative.
Id.—Idiom.
Intens.—Intensive.
inter.—Interjection.
L.—Latin.
Lit.—Literally.
Loc.—Locative.
m.—Masculine.
Malay.—Malayalam.
Mar.—Marathi.
Math.—Mathematics.
n.—Neuter.
N. O.—Natural order.
N. B.—*Nota bene* (Note well).
opp.—Opposite of.
P.—Persian.
p. p.—Past participle.
Pr.—Prakrit.
Pass.—Passive.
pl.—Plural.
Port. } Portu. } Portuguese.
prep—Preposition.
Prob.—Probably.
P. M.—Post meridiem (Afternoon).
Prov.—Proverb.
pron.—Pronoun.
Priv.—Privative.
Pehl.—Pehelvi.
q. l. } *q. v.* } *quod vide* (which see). [a misprint for *q. v.*]
Redup.—Reduplication.
S.—Sanskrit.
s.—Substantive.
Sansk. Gram.—Sanskrit grammar.
t.—Transitive.
Turk.—Turkish.
U. P.—United Provinces of India.
v.—Verb.
viz.—videlicet (Namely).
Vulg.—Vulgar.
& —And.
+ —Plus.
અં. સા. દે.—અંબાલાલ સાકરલાલ દેસાઇ.
અ. ક. ત્રિ.—અતિસુખશંકર કમળાશંકર ત્રિવેદી.
અખો.—કવિ.
આત્મારામ.—કવિ.
આનંદમુનિ.—જૈન કવિ.
આ. બા. ધ્રુ.—આનંદશંકર બાપુભાઇ ધ્રુવ.
ઇ. સૂ. દે.—ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેસાઇ.
ઉદયરત્ન.—જૈન કવિ.
ઉદ્ધવ.—કવિ.
ઋષિરાજ.—કવિ.
ક. પ્રા. ત્રિ.—કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી
કરીમમહમદ.—કરીમમહમદ માસ્તર.
કલાપિ.—સૂરસિંહજી ગોહેલ.
કલ્યાણ.—સાધુ કવિ.
કાંત.—મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ.
કાળિદાસ.—કવિ.
કુમારપાળ.—જૈન કવિ.

કુમુદચંદ્ર—જૈન કવિ.
કૃ. ભો. દી.—કૃષ્ણરાવ ભોળાનાથ દીવટીઆ.
કૃ. મો. ઝ.—કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી.
કૃષ્ણાબાઈ.—કવયિત્રી.
કૃષ્ણારામ—કવિ.
કેવળપુરિ—સાધુ કવિ.
કેશવરામ.—કવિ
કેશવ હરિ.—કેશવલાલ હરિરામ.
કે. હ. ધ્રુ.—કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવ.
કે. હ. શે.—કેશવલાલ હરગોવિંદદાસ શેઠ.
ખબરદાર.—અરદેશર ફરામજી ખબરદાર.
ગ. અ. ત્ર.—ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.
ગણપતરામ.—ગણપતરામ રાજારામ.
ગવરી— } કવયિત્રી.
ગવરીબાઈ.— }
ગિરિધર.—કવિ
ગીત.—સ્ત્રીઓમાં ગવાતી ગીતો રૂપ કંઠસ્થ સાહિત્ય.
ગો. દ્વા. રા.—ગોકળદાસ દ્વારકાદાસ રાયચુરા.
ગોપાળ.— } કવિ.
ગોપાળદાસ.— }
ગો. મા. ત્રિ.—ગોવર્ધનરામ માધવરામ ત્રિપાઠી.
ચંદ.—ચંદ બારોટ.
છોટમ.—કવિ.
છો. સે.—છોટાલાલ સેવકરામ.
જનાર્દન—કવિ.
જનીબાઈ—કવયિત્રી.
જ. પુ. જો.—જયસુખરાય પુરુષોત્તમરાય જોષીપુરા
જયકૃષ્ણ.—જયકૃષ્ણ ઇંદ્રજી ઠાકર.
જયવિજય.—જૈન કવિ.
જશવિજય.—જૈન કવિ.
જીવરામ ભટ્ટ.—કવિ.
ઝ. ઉ. યા.—ઝવેરીલાલ ઉમિયાશંકર યાજ્ઞિક.
ડા. ધો. ઝ.—ડાહ્યાભાઈ ધોળશાજી ઝવેરી.
ડા. પી. દે.—ડાહ્યાભાઈ પીતાંબરદાસ દેરાસરી.
તનસુખરામ.—તનસુખરામ મનસુખરામ ત્રિપાઠી.
તુલસી.—કવિ.
તુળજારામ.—કવિ.
તોતાપુરી.—સાધુ કવિ.
ત્રિ. ક. ગ.—ત્રિભુવનદાસ કલ્યાણદાસ ગજ્જર.
ત્રિકમ—કવિ.
ત્રિ. પ્રે. ત્રિ.—ત્રિભુવન પ્રેમશંકર ત્રિવેદી.
ત્રિ. મો. શા.—ત્રિભુવનદાસ મોતીચંદ શાહ.
થોભણ—કવિ.
દ. દુ. યા.—દલપતરામ દુર્લભરામ યાજ્ઞિક.
દયારામ.—કવિ.
દલપતરામ.—દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ કવિ.
દીવાળી.— } કવયિત્રી.
દીવાળીબાઈ— }
દુ. મં. ત્ર.—દુર્ગારામ મંછારામ ત્રવાડી.
દેવાત.—ભગત કવિ.
દેવાનંદ.—કવિ.
દેવીદાસ.—કવિ.
દો. કૃ. પં.—દોલતરામ કૃપારામ પંડ્યા.
દ્વારકો.—કવિ.
ધનેશ્વર.—કવિ.
ધીરો.—કવિ.
નં. કે. દી.—નંદનાથ કેદારનાથ દીક્ષિત.
ન. દે. મ.—નર્મદાશંકર દેવશંકર મહેતા.
નંદશંકર.—નંદશંકર તુળજાશંકર મહેતા.
ન. બા. પં.—નર્મદાશંકર બાળાશંકર પંડ્યા.
ન. ભો. દી.—નરસિંહરાવ ભોળાનાથ દીવટીઆ.
નરભેરામ.—કવિ.
નરમણિ—કવિ.
નરસિંહ.—કવિ.
નર્મદ.—નર્મદાશંકર લાલશંકર ત્રવાડી.
નવલરામ.—નવલરામ લક્ષ્મીરામ પંડ્યા.
નાકર.—કવિ.
ના. દ. ક.—નાનાલાલ દલપતરામ કવિ.
ના. હે.—નારાયણ હેમચંદ્ર.
નિરાંતભક્ત.—કવિ.
નિષ્કુળાનંદ.—કવિ.
નૃસિંહાચાર્ય.—ભક્ત લેખક.
પદ્મનાભ.—કવિ.
પુરીબાઈ.—કવયિત્રી.
પુ. વિ. મા.—પુરુષોત્તમ વિશ્રામ માવજી.
પ્રીતમ—કવિ.
પ્રેમસખી.—કવિ.
પ્રેમાનંદ.—કવિ.
પ્રેમાનંદ સ્વામી.—કવિ.
બ. ક. ઠા.—બળવંતરાય કલ્યાણરાય ઠાકોર.
બ. મા. મે.—બળવંતરામ મહાદેવરામ મેહતા.
બા. ઉ. કં. } બાળાશંકર ઉલ્લાસરામ કંથારીઆ.
બાલ. }
બાપુ.—કવિ.
બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.—કવિ.
બુલાખી.—કવિ.
બ્રહ્માનંદ.—કવિ.
બોડકી.—કવયિત્રી.
ભરત.—ભરતરામ ભાનુસુખરામ મેહેતા.
ભવાનિ.—જૈન કવિ.
ભાઇશંકર.— } ભાઇશંકર નાનાભાઈ
ભા. ના. — }
ભાઉ.—કવિ.
ભાનુ.—ભાનુસુખરામ નિર્ગુણરામ મહેતા.
ભાલણ.—કવિ.
ભી. ભો. દી.—ભીમરાવ ભોળાનાથ દીવટીઆ.

ભીમ.—કવિ.
ભૂખણ.—કવિ.
ભૂમાનંદ.—કવિ.
ભોજો.—કવિ.
ભો. સા. દી.—ભોળાનાથ સારાભાઈ દીવેટીઆ.
મ. ચ. પ.—મગનભાઈ ચતુરભાઈ પટેલ.
મ. જ. કી.—મણિશંકર જટાશંકર કીકાણી.
મંજુકેશાનંદ.—કવિ.
મણીરામ.—કવિ.
મ. ન. દ્વિ.—મણિલાલ નભુભાઈ દ્વિવેદી.
મનોહર સ્વામી.—કવિ.
મ. બ. વો.—મયુંખરામ બળવંતરામ વોરા.
મ. મો. પો.—મનસુખલાલ મોહનલાલ પોટા.
મલબારી.—બહેરામજી એમ. મલબારી.
મ. સૂ. ત્રિ.—મનઃસુખરામ સૂર્યરામ ત્રિપાઠી.
મહિપતરામ.—મહિપતરામ રૂપરામ નીલકંઠ.
માંડણ.—કવિ.
મીઠો.—કવિ.
મીરાં.— }
મીરાંબાઈ.— } કવયિત્રી.
મુકુંદ.—કવિ.
મુક્તાનંદ.—કવિ.
મૂળદાસ.—કવિ.
મેંમલ.—કવિ.
મો. ક. ગાં.—મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.
યશોવિજય.—જૈન કવિ.
રઘુનાથ.— }
રઘુનાથદાસ.— } કવિ.
ર. અ. દી.—રણછોડજી અમરજી દીવાન.
ર. ઉ. ત્રિ.—રણછોડભાઈ ઉદયરામ ત્રિવેદી.
રણછોડ ભગત.—કવિ.
રત્નેશ્વર.—કવિ.
ર. મ. ની.—રમણભાઈ મહિપતરામ નીલકંઠ.
ર. વ. દે.—રમણલાલ વસંતલાલ દેસાઈ.
રાજે.—કવિ.
રાણકદેવી.—કવયિત્રી.
રામકૃષ્ણ.—કવિ.
રામૈયો.—કવિ.
રાંધો ભગત.—કવિ.

રૂપવિજય.—જૈન કવિ.
રેવાશંકર.—કવિ.
લલ્લુરામ.—કવિ.
લલિત.—જન્મશંકર મહાશંકર બુચ.
લ. પ્રા. પા.—લલ્લુભાઈ પ્રાણવલ્લભદાસ પારેખ
લ. શ્રી. દ.—લલિતાપ્રસાદ શ્રીપ્રસાદ દવે.
લા. ઉ. ત્ર.—લાલશંકર ઉમિયાશંકર ત્રવાડી.
લાલદાસ.—કવિ.
લોકકથા.— } કાઠિયાવાડમાં બોલાતી સોરઠ-
લોકોક્તિ.— } ચાલતી કથા વગેરે.
વચ્છરાજ.—કવિ.
વલ્લભ.—કવિ.
વલ્લભ ભટ.— }
વલ્લભ મેવાડો.— } કવિ.
વસંતવિનોદી.—ચંદુલાલ મણીલાલ દેસાઈ.
વસ્તો.—કવિ.
વિજયાશંકર.—કવિ વિજયાશંકર-કેશવરામ.
વા. આ. ઓ.—વાપજી આશારામ ઓઝા.
વા. માળા.—સરકારી વાચનમાળા.
વિનયવિજય.—જૈન કવિ.
વિષ્ણુદાસ.—કવિ.
વિહારી.—બહેચરલાલ પટેલ.
વીરજી.—કવિ.
વીરવિજય.—કવિ.
શાંતિદાસ.—કવિ.
શિ. અં. સં.—શિવરામ અંબાપર સંત.
શિ. બા. દુ.—શિવભાઈ બાપુભાઈ દુરકાળ.
શિવદાસ.—કવિ.
શિવાનંદ.—કવિ.
સવિતાનારાયણ.—કવિ.
સામળ.—કવિ.
સૌરાષ્ટ્ર દર્પણ.—એ નામનું માસિક.
સ્ત્રીગીત.—સ્ત્રીઓમાં ગવાતાં ગીતો રૂપ કંઠસ્થ સાહિ
હ. દ્વા. કાં.—હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.
હ. પ્રે. ત્રિ.—હરગોવિંદ પ્રેમશંકર ત્રિવેદી.
હરિદાસ.—કવિ.
હરિભટ્ટ.—કવિ.
હરિરામ.—કવિ.
હ. હ. ધ્રુ.—હરિલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવ.

श्री

THE MODERN GUJARATI-ENGLISH DICTIONARY.

અ

અ.

અ, [S.] The first letter of the Gujarati alphabet. 2. A soft vowel of the Guttural class. 3. Vishnu.

અ-અન્, [S.] A prefix signifying negation, privation, want. *e. g.* અજ્ઞાન, અનંત, અપાવડું. [In Gujarati, અન્ is very often changed to અણ. *e. g.* અણગમતું.]

અઇ, *adv.* That, there. An adverb showing nearness.

લાગોળેથી લાલા ઝળકયા, અઇ નીરોજી આવે રે.—સ્ત્રીગીત.

અઇન, *adj.* Exact; neither more nor less. *e. g.* અઇનખર્ચું; અઇનજમા.

અઉ, *s. n.* [S. अहि.] An insect that would bite; a serpent.

અઋણી, *adj.* [S अऋणिन् *fr.* अ not+ऋण a debt.] Free from debt; one that has discharged his or her debt.

અએ, અયે, *adv. inter.* [S. अयि.] Oh !

અં:, *inter.* Pshaw ! O ! Oh !

અંશ, *s. m.* [S.] A degree in circular or angular measurement. 2. A portion. 3. The numerator of a fraction. 4. An attribute.

જે કોઇ પ્રેમી અંશ અવતરે—દયારામ.

અંશક, *adj.* [S.] A partner; an heir; an inheritor.

અંશાવતાર, *s. m.* [S. अंश+अवतार *fr.* अव+तृ, To descend] An incarnation in which there are a few attributes of the Supreme Being : a partial incarnation.

અંશિક, *adj.* [S.] Partial.

અંશિ-અંશી, *adj.* [S. अंशिन्] Possessing an attribute.

અંશુ, *s. m.* [S.] A ray. 2. The sun.

અંશુમાન્, *s. m.* [S.] The sun. 2. Grandson of Sagar father of Dileep.

અકંચન, *adv.* [S. अकिंचन *fr.* अ not + किंचन something.] Poor.

અંશુમાલી, *s. m.* [S.] The sun.

અંહ, *adv.* A word denoting anger, pride, and ironical speech.

અક, *s. n.* [S.] Pain; misery. 2. Sin.

ન અક દુર્જને મેં કર્યું, ન અક નામ તો મેં સદા ધર્યું.—પ્રેમાનંદ.

અકચ, *s. m.* [S.] The node Ketu. 2. *adj.* Hairless; bald.

અકજ, See અકાજ. *adj.* Helpless; immobile.

થાય પાંખ વિના પંખી અકજ—પ્રેમાનંદ.

અકડ, See અક્કડ.

અકડબાજ, *s. m.* [See અક્કડ+P. बाज playing *fr.* बाखतन् to play, to practise.] A fop; a dandy. 2. *adj.* Stiff; reserved.

અકડાઅકડી, *s. f.* Emulation; rivalry.

Id. અકડાઅકડીનો વખત A time of struggle; a critical time; the point of time which decides a struggle, or when a struggle is at its height. અકડાઅકડી ઉપર આવવું To begin a hand-to-hand fight; to come to blows.

અકડાઇ, *s. f.* Conceit; haughtiness.

Id. અકડાઇ કરવી To be proud; to be puffed up; to give oneself airs 2. To be haughty; to defy authority.

અકડાવું, *v. i.* To be stiff. 2. To boast.

Id. અકડાઇ જવું To be proud; to be vain; to be haughty. 2. To be stiffened.

અકતો. *s. m.* [S. अ not+कृत *fr.* कृ to work.] A day on which artisans do not work; a holiday.

Id. અકતો કાઢવો Not to go on usual work, but to indulge in other kind of work at home. અકતો પાળવો To observe a holiday. આજે અંકતો છે To-day is a day of rest for artisans and workmen.

અકથ, *adj.* [S. अ not + कथ् to tell.] Not described. 2. Indescribable.

અકથનીય, *adj.* [See અકથ.] Not describable.

અકથ્ય, *adj.* Indescribable.

અકપટ, *s. n.* [S.] A thing devoid of fraud

or deceit 2 *adj* Guileless, નિષ્કપટ, frank; open, straightforward

અકબરશાહી, *adj* [Ar अकबर greater] Relating to the time or the rule of Emperor Akbar

અકબરી, *adj* [Ar अकबर greater] Founded by, or relating to, Emperor Akbar *e g* આઇન-ઇ-અકબરી, અકબરી કાયદો, અકબરી દબદબો 2 *s f* A kind of delicious food made from rice flour

અકબંધ, *adj* [See અક્ષુ + બંધ] Untouched, intact, not tampered with

Id અકબંધ રાખવું To keep or preserve intact

અકંપિત, } *adj* [S अ not + कम्पित *fr* कम्प् to tremble] Unmoved; untrembling
અકંપિત, }

અકરણીય, *adj* [S] Not worth doing

અકરમણ, } *adj* See અકર્મી
અકરમીણ, }

અકરાલ્ડેર-અકરાઈર, *s m* [P अकरा hard + Ar दैहर destruction] A terrible destruction

અકરાંતિઆવેડા, *s m pl* Gluttony excess in eating

અકરાંતીઉં, *adj* [S अतिक्रान्त *fr* अति beyond + क्रम् to walk.] Eating to excess gluttonous

Id અકરાંતીઉં ખાવું To eat to excess

અકરાલ, *adj* [S अ intens + कराल dreadful] Frightful dreadful

અકરાલ-વિકરાલ, *adj* [S अ not + कराल frightful, and वि intens + कराल] Very terrible or frightful.

અકરુણ, *adj* [S] Merciless, pityless.

અકરૂં, *adj* Unstable sitting on the feet

અકર્ણ, *adj* [S अ not + कर्ण ear] Deaf, having no power to hear

અકર્ણ્ય, *adj* Not worth hearing

અકર્તવ્ય, } *adj* [S अ not + कर्तव्य *f* कृ to do] Not fit to be done.
અકર્ત્તવ્ય, }

અકર્તા, } *s m* [S अ not + कर्ता *fr* कृ to do] A non-doer
અકર્તા, }

અકર્તુમ્ *part* [S अ not + कर्तुम् for doing *fr* कृ to do] Not to do for the purpose of not doing કર્તુમ્ અકર્તુમ્ સમર્થ ઓલદિ—પ્રેમાનંદ

અકર્મ *s m* [S अ not + कर्म deed] A wrong deed

અકર્મક, *adj* [S] Intransitive 2 A verb without an object

અકર્મણ્ય, *adj* [S] Not fit to be done, unfit for being done

અકર્મી, *adj* Dull, stupid 2 A person who does a deed not worth doing 3 Unfortunate, wretched

Prov અકર્મિના પડિયા કાણા When sorrows come, they come not as single spies, but in battalions અકર્મી બાયડી ઉપર શૂરો A coward loves to show that he is brave by tyrannizing over those who are dependent upon him અકર્મી સિપાઈને વાંક ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

અકલ, *s f* [Ar] See અક્કલ

અકલ *adj* [S अ not + कल् to know] Inconceivable unknowable અકલ કૈ ના વદે—નરસિંહ

અકલ *adj* [S आकल *fr* आ intens + कल indistinct See કલ] Very pleasing and indistinct—a sound or noise

ઉકલ કુસુમિત લોઇ મન લુબ્ધ થાય,
અકલ પંખીનું આ વાણી છે પ્રેમીતણી—પ્રેમાનંદ

અકલમંદ, }
અકલવંત, } *adj* [Ar अक्ल + P मन्द = S मद्, मन्त वत्, वान्, वन्त = having] See
અકલવાન, } અક્કલી
અકલવાળુ }

અકલિત *adj* [S अ not + कलित known *fr* कल् to know] Unknown 2 Incomprehensible

અકલી *adj* [Ar अक्ल + P ई of, relating to] Wise 2 Intelligent 3 Artful

અકલ્પિત *adj* [S अ not + कल्पित imaginary] Not imaginary not fictitious real 2 Unexpected accidental

અકલ્મષ *adj* [S अ not + कल्मष a blame] Innocent blameless pure

અકલ્યાણ *s n* [S अ not + कल्याण welfare] Evil infelicity 2 Harm

Id અકલ્યાણ ઇચ્છવું To wish harm to અકલ્યાણ થવું To be made to suffer અકલ્યાણ કરવું To harm

અકસ *s m* [P] Malice spite

અકસખોર *adj* [P] Spiteful malicious

અકસર, *adv* [Ar अक्सर most probably, generally] Mostly 2 Perhaps 3 At times

અક્સીર, *s n* [Ar इक्सीर] An elixir 2 Alchemy 3 *adj* Efficient efficacious

Id અક્સીર ઉપાય An unfailing remedy

અકસ્માત્, *adv.* [S. अ not + कस्मात् from what ? *fr.* किम् what ?] Accidentally; suddenly.

Id. અકસ્માત્ આવી ચડવું-પડવું-લાગવું To happen suddenly, accidentally or unexpectedly.

અકસ્માત, *s. m.* An unexpected event; an accident.

અકળ, *adj.* [S. अकल *fr.* अ not + कल् to know.] Inconceivable. 2. Incomprehensible.

વિદ્વાનોના માટે અકળ છે—ન. લો. દી.

અકળકળા, *s. f.* [S.] Mystery; creation; illusion.

Id. અકળકળા Incomprehensible acts, conduct or skill; a mystery. અકળરાજ, મેઘરાજ The god of rain.

અકળવિકળ, *adj.* Perplexed. 2. Annoyed; agonized. 3. Not at ease.

અકળા, *s. f.* An artless thing.

અકળામણ, *s. f.* [See અકળાવું.] Perplexity. 2. Agony caused by perplexity.

Id. અકળામણ થવી-આવવી To be perplexed.

'અકળાવવું', *v. t.* To tease; to perplex; to annoy; to tire.

અકળાવું, *v. i.* To be teased; to be perplexed; to be annoyed; to be tired. 2. To be in straits.

અકળિત, *adj.* Mysterious; inscrutable. 2. Not estimated.

રાય ભીમકની કુમારી, એણે અકળિત વાત વિચારી—પ્રેમાનંદ.

અકાક, *s. m. f. n.* Unconcerned 2. A sage.

સુખદુઃખ વર્જિત જે કો કહાવે, અકાક તે કહેવાય —ગિરિધર.

અકાજ, *adj.* [S अ not+कार्य work.]Useless; Devoid of utility; devoid of work.

અકાબર, *s. m.* [Ar. अकाबिर chieftains, sages, pl. of अकबर greater.] An officer. 2. A respectable person. 3. A great man.

અકામ, *adj.* [S.] Free from desire. 2. *s. n.* Work not worth being done.

હાસીપણું પદ યોગ્ય ન તોપણ, ધારત કામ અકામ સુશામા.
—વલ્લભ.

અકામી, *adj.* [S. अ not+काम desire.] Free from desire; free from the attacks of the passions. 2. Not sensual; free from the attacks of love. 3. Free from the attacks of the allurements of the world; an ascetic.

Id. અકામી પુરુષ An ascetic; a recluse.

અકાય, *s. f.* [S. अ not+काय the body.] Absence of the body. 2. *adj.* Having no body; incorporeal.

અકાયતનુ, *s. m.* [S.] Cupid; the god of Love, who was burnt to ashes by Shiva.

અકાર, *s. m.* [S. अ the letter of the alphabet +કાર the sound.] The sound or letter અ.

અક્ષર માંહી અકાર જે કહ્યો તે હું લક્ષી મહંતે ગ્રહ્યો.

અકાર, *adv.* [S. अ not+कारण a cause.]Causelessly. 2. Uselessly.

થાય અસાર અપાર વિનાશી જ,
લાંચ અકાર વહે શ્રુત નાથી.—વલ્લભ.

અકારજ, *s. n.* [S. अ not+कार्य aim; deed.] A bad act; a wicked act. 2. *adv.* Uselessly.

અકારણ, *adv.* [S. अ not+कारण a cause.] Uselessly; in vain; without any cause.

અકારણવાદ, *s. m.* [S.] Accidentalism.

અકારત, *adj.* [S. अ not+कृत्य a purpose, an end; or Ar. हेकारत contempt *fr.* हकूर् to hate.] Useless; fruitless; unfit.

Id. અકારત જવું-થવું To be useless; to be fruitless; to fail in producing the desired result.

અકારથ, *adv.* In vain; uselessly.

મૂઢ મતિ માયામાં મોહ્યો, ખોયો જન્મ અકારથ રે.—પ્રીતમ.

અકારાંત, *adj.* [S. अकार+अन्त.] Having the letter અ at the end.

અકારૂં, *adj.* [S. अ not+कार्य a want, a need.] Disagreeable.

કંઇ કાળે વેળ મુને કનડ્યો એ અકારો થઇ પડયો —ન. લો. દી.

અકાર્ય, *s. n.* [S. अ not +कार्य an act, a deed.] An improper act; an unworthy deed.

અકાલ, *s. m.* [S. अ not+काल time.] Improper time. 2. *adj.* Premature; untimely; unseasonable.

અકાલિક, *adj.* [S.] Untimely; unseasonable; ill-timed.

અકાલી,-અકાલીન, *adj.* [S.] Untimely; premature; unseasonable.

અકાલી, *adj.* [S. अ not+ काल કાળ, death.] Pertaining or belonging to a subdivision of the Udasee Panth founded by Nanak.

અકાળ, *adj.* [S. अ not + काल time.] Untimely; premature; unseasonable.

Id. અકાળ મૃત્યુ Untimely death. અકાળ વૃષ્ટિ Untimely rain.

અકાળજ, *adj.* [S. अ+काल+ज born.] Premature.

અકીક, *s. m.* [Ar. अक़ीक़.] Carnelian; agate; a variety of chalcedony.

અકીકિયો *s m* An engraver who works on carnelian

અકીર્તિ, *s f* [S अ not+कीर्ति fame] Ill-fame, infamy disgrace ill-repute

અકીર્તિકર, *adj* [S अ+कीर्ति+कर *fr* कृ to do] Bringing on disgrace, ill-repute infamy

અકુટિલ, *adj* [S अ not+कुटिल crooked] Straightforward plain sincere

એની રચના આડંબર વગરની અને અકુટિલ છે -કે હ હું

અકુલીન *adj* [S अ not+कुलीन born of a high family *fr* कुल family] Born of a low family low born

અકુલીનતા *s f* } Low descent 2 Low
અકુલીનપણું *s n* }
qualities acquired by being born of a low family

અકુશળ *adj* [S अ not+कुशल skilful] Unskilful awkward 2 Unwell indisposed

અકુશળતા *s f* [S] Unskilfulness awkwardness 2 Unwellness indisposition

અકુંઠિત, *adj* [S] Not blunt

અકૃત *s n* [S अ not+कृत *fr* कृ to do] Sin

અકૃતજ્ઞ *adj* [S] Ungrateful thankless

અકૃતજ્ઞતા, *s f* [S] Ungratefulness thanklessness

અકૃતાર્થ *adj* [S अकृत not done+अर्थ an object] Unfortunate one whose object has not been fulfilled

અકૃત્ય *s n* [S अ not+कृत्य deed] An improper deed

અકૃત્રિમ *adj* [S अ not+कृत्रिम artificial] Not affected genuine natural

અકૃપા *s f* [S अ not+कृपा favour] Disfavour 2 Want of sympathy or feeling

અકૃપાળુ *adj* [S] Merciless pityless cruel

અકેક } *adj* See એકેએક
અકેકું }

આ શાતની અકેકી શ્લોક કંઠમાં રેલાઈ જાય છે—કે હ હું

અકોટ *s m* [S अ not+कुट् to be crooked] The areca nut betel-nut

અકોટી *s f* The areca nut tree Areca catechu N O Palmaceæ 2 An ear ring

આદિત્ય ... અકોટી—ભોમાન દ.

અકોણી *adj* [S अ not+कोण an angle] Agonic 2 Unbending

અકૌટિલ્ય, *s n* [S] Straightforwardness frankness

અકૌશલ્ય *s n* [S] Want of cleverness stupidity, dullness unskilfulness

અક્કડ *s m* [H अकड strut pride] A fop 2 *adj* Stiff erect unbending

Id અક્કડ ને અક્કડ રહેવું To possess unbending stiffness અક્કડું અક્કડ ચાલવું To strut 2 To go haughtily

અક્કડબાજ *adj* [H अकड strut pride+फा बाज] See અક્કડબાજ

અક્કરચક્કર *adv* [See ચક્કર અક્કર being a redup of ચક્કર ચક્ર] Unexpectedly, accidentally

Id અક્કરચક્કર આવી પડવું To befall unexpectedly accidentally

અક્કરમી *adj* [S अ not+कर्मन् fate *fr* कृ to do] Unlucky unfortunate 2 Unintelligent See અકર્મી

અક્કલ *s f* [Ar अक्ल] Wisdom sense intellect

Id અક્કલ પહોંચાડવી-દોડાવવી-ચલાવવી To put one's wits on the stretch to make an effort of imagination અક્કલનું બારદાન A foolish man અક્કલ મારી જવી To lose one's senses to be foolish અક્કલનો આંધળો Foolish ignorant. અક્કલ ગુમ થઈ જવી To lose one's senses to be astonished અક્કલ પરેપી મૂકવી To act not according to one's own intelligence but according to other's advice અક્કલનો દુશ્મન A fool અક્કલનો સમુદ્ર (Ironically) a foolish man અક્કલ અંધારે વેચાય છે God has distributed intelligence without any system. અક્કલનો ઓથમીર A foolish man તનમાં અક્કલનો છાંટો છે He has no sense અક્કલનો ખાં (Used euphemistically) A fool અક્કલ ઊંધી થઈ જવી To have a mind to do wrong to be inclined to do wrong પડતા કાળ ઉભા આપ-મની અક્કલ ઊંધી થ જાય છે—નર્મદાશંકર અક્કલનો ઊંધો Foolish અક્કલ આપ જવી અક્કલ વેર જવી To part with one's wits to lose one's wits અક્કલ ગીરે મૂકવી To lose one's wits કેમ છે મીયા સાહેબ! કાંઈ અક્કલ ગીરે મૂકી છે!—નર્મદાશંકર અક્કલ ફૂટી જવી To be suggested—a wrong course of conduct. અક્કલ બહેર મારી જવી અક્કલ મારી જવી To be dormant—one's wits. અક્કલ ચરવા જવી To be out of one's wits અક્કલ વેચવી To learn a lesson from a bitter experience અક્કલ વેડફાઈ જવી To be uselessly spent or wasted one's wits અક્કલ ઠેકાણે રાખવી To be cautious અક્કલના કાંકરા કરવા To waste one's wits અક્કલનો દરિયો – અક્કલની ખાણ

Making an exaggerated show of one's wits અક્કલનો આગળો Very intelligent અક્કલને અને તેને અઢાર ગાઉનું છેટું છે There is a broad gulf between him and his wits *i e* he is a fool અક્કલ બડી કે ભેંસ? Wisdom is not measured by the volume *i e* Policy often effects what force cannot અક્કલનો ઓથમીર મગાવી લાવ્યો તો લઈ આવ્યો ઓથમીર Send a fool to the market and a fool he will return અક્કલ વેચી વડાં ખાવાં Penny wise and pound foolish અક્કલસે બડા પીછાનના All things are not perceptible to the senses *i e* A man need not look into one's mouth to know how old one is

અક્કલકરો } *s m* [S आकारकरभ or आकरकरभ] અક્કલગરો } *s m* [અક્કલ sense + P गर् doer *fr* कर्द् — S कृ to do] Pellitory root Anacyclus Pyrethrum tree N O Compositae 2 *adj* Intelligent

અક્કલબેર *s m* An Indian shot plant Canna Indica N O Scitamineae a medicinal drug

અક્કલમંદ, અક્કલવંત, અક્કલવાન, અક્કલવાળું } *adj* See અક્કલમંદ etc

અક્કલહોશિયારી *s f* [અક્કલ sense + હોશિયારી cleverness] Cleverness presence of mind 2 (Law) A term used in deeds signifying ripe judgment and full knowledge without any influence of outward pressure or being under intoxication

અક્કેક-અક્કેકું *adj* [S एक + एक] Every one 2 One by one

અક્ટોબર *s m* (Eng October) The tenth month of the Christian era having 31 days

અક્ટોબરમાં આવશે એના વરસાદ જેર—દલપતરામ

અક્રમ *s m* [S अ not + क्रम order] A thing which has no regular or systematic order 2 *adj* without any order irregular

અક્રિય *adj* [S] Inactive

અક્રૂર *s m* Uncle of Shree Krishna

ઉદ્ધવને અક્રૂર ઓધવ જે હવા—નરસિંહ

અક્રૂર, *adj* [S अ not + क्रूर cruel] Not cruel merciful

અક્રોધ *s m* [S] A person having no anger 2 *adj* Devoid of anger calm

અક્રોધી *adj* [S अ not + ક્રોધી passionate angry] Not passionate habitually abstaining from anger

અક્ષ, *s m* [S] Dice for playing 2 (At the end of a compound) The berry of particular trees used as beads *e g* રુદ્રાક્ષ 3 A sort of vow practised by Hindu ladies 4 An organ of sense 5 The axle of a wheel 6 *The axis of the earth or the heavenly sphere* 7 A son of Ravana 8 [S अक्षि] The eye (used in poetry)

અક્ષતિક *adj* [S] Perpetual permanent everlasting

અક્ષતું *s n* The dish containing rice

કૈલાસ્યથી અક્ષતું લઈ, આવ્યા તે તો શ્રીફળ ધરી—નાકર

અક્ષત *adj* [S अ not + क्षत broken] *Not* wounded uninjured unbroken whole 2 *s m* Unhusked grain grain corn 3 Rice

Id અક્ષત ઉતારવા To turn a handful of wheat round the head of a person suspected to be under the influence of an evil spirit or of the evil eye અક્ષત ચોડવા To apply grain to the forehead as a mark of respect in a religious ceremony અક્ષત ભરવા To throw husked rice mixed with red turmeric at a person અક્ષત જોવા-નાખવા To examine a handful of wheat carried round the head of a person and determine thereby whether or not he is under the influence of an evil spirit

અક્ષમ *adj* [S] Devoid of compassion 2 Powerless unenduring

અક્ષમાળા *s f* [S अक्ष a bead + माला માળા a garland] A garland of રુદ્રાક્ષ 2 A garland of the pods of lotus flowers a rosary 3 Wife of Vasishtha sage named Arundhatee

અક્ષય *adj* [S अ not + क्षय *fr* क्षि to perish] Imperishable inexhaustible eternal

અક્ષયતૃતીયા *s f* [S अक्षय + तृतीया The third day] The third day of the bright half of the month of Vaishakha (May)

અક્ષયધામ *s n* [S अक्षय + धाम a place an abode] Same as અક્ષયપદ 2 The Heaven Vaikunth 3 Salvation Beatitude

અક્ષયનવમી *s f* [S अक्षय + नवमी] The ninth day of the bright half of the month of Kartika (November)

અક્ષયપદ *s n* [S अक्षय + पद a place] The place whence a man will never fall down eternal beatitude

અક્ષયપાત્ર, *s n* [S अक्षय + पात्र a vessel] An

inexhaustible vessel a cornucopia

અક્ષયવાણી s f [S] An endless speech 2 A speech the flow of which would not stop

અક્ષયી, adj [S] Indestructible

અક્ષય્ય s n [S] [Properly, અક્ષય્યદાન] A gift of wheat cocoanut water &c accompanied with a prayer that these things may never be wanting

અક્ષર s m [S अ not+क्षर to flow pass away perish] A letter of the alphabet whether spoken or written the alphabet a syllable 2 Learning 3 Brahma Destiny 4 Responsibility 5 adj Indestructible constant

લખ્યે અક્ષર નાખ્યા ભૂસી —શિવાનંદ

વૃથા અક્ષર કેમ કરી જે લખ્યા પુરુષપુરાતના—પ્રેમાનંદ

Id અક્ષર કાઢવા-આ વા To carefully give the letter its correct form to write carefully 2 To efface or rub off letters (ભૂંસવાને) અક્ષર કાઢવા To speak અક્ષર બોલ વા To engrave letters અક્ષર જોવા To examine the handwriting અક્ષર પાડવા To print letters to press or paint letters 2 To write with care and caution 3 To commence writing અક્ષર પારખવા To recognize the handwriting અક્ષર બોલવા To speak અક્ષર ભૂંસવા કાઢવા To wipe off letters (as from a slate) 2 To change the destiny અક્ષર મેળવવા To compare the handwriting અક્ષર લખવા To write અક્ષર ઉતારવા To unburden oneself to remove a taunt અક્ષર ઘૂંટવા To practice to write a good hand

અક્ષરગણિત s n [S अक्षर+गणित Reckoning] The science of Algebra Algebra

અક્ષરછંદ, s m [S+छन्द metre] A style in Gujrati Prosody in which the number of letters in a foot is the principal consideration

અક્ષરધામ s n [S +धाम a place] The abode of Brahma the indestructible and eternal abode Cf અક્ષયધામ

અક્ષરપદ s n [S+पद a place] Same as અક્ષયધામ અક્ષરપદ and અક્ષરધામ

અક્ષરપદ્ધતિ s f [S+पद्धति a way] Method of writing orthography

અક્ષરબ્રહ્મ s n [S+ब्रह्म] The Eternal God the indestructible cause of all creation

અક્ષરમાળા
અક્ષરમાલા } s f [S+माला a garland] A row of letters the alphabet

અક્ષરમેળ, s m [S+मेल] A letter measure in prosody

અક્ષરવિદ્યા s f [S विद्या fr विद् to know] Literature learning 2 The science of God, Theosophy

અક્ષરવિન્યાસ s m [S+वि न्यास adjustment.] Orthography

અક્ષરવૃત્ત s n [S +वृत्त] Same as અક્ષરછંદ

અક્ષરશઃ adv [S] Literally letter by letter

અક્ષરશત્રુ s m [S + शत्रु an enemy] An illiterate person a fool

અક્ષરશૂન્ય adj [S +शून्य wanting] Illiterate

અક્ષરાતીત adj [S + अतीत gone beyond] That which cannot be described in words whether written or spoken 2 s m The Eternal Divine Element God

Id ક્ષર અક્ષર અને અક્ષરાતીત is often spoken of in Vedanta Philosophy as the Trinity

અક્ષરી adj [S अक्षर] Of letters having letters A suffix at the end of a word e g પંચાક્ષરી બારાક્ષરી

અક્ષવિદ્ s m [S अक्ष A dice+विद् to know] An expert at dice playing a gambler

અક્ષવિદ્યા s f [S] The art of dice-playing

અક્ષવૃત્ત s n [S अक्ष the axis + वृत्त a circle fr वृत्-L verto to turn] A circle of latitude

અક્ષાંશ, s m [S + अंश a part.] A degree of latitude

અક્ષાંશવૃત્ત s n [S +वृत्त] Same as અક્ષવૃત્ત

અક્ષાંધું See અખ્યાધું

અક્ષિ s f [S] The eye

N B—At the end of a compound અક્ષિ sometimes becomes અક્ષ as in કમલાક્ષ કમલાક્ષ સમક્ષ પરોક્ષ

અક્ષિક s f [S अक्षिक fr ... salt] Ashes which when placed on a base metal turn it into gold or silver

અક્ષિપટ s n [S अक्षि the eye+पट a curtain] Retina

અક્ષુબ્ધ adj [S अ not+क्षुब्ध fr क्षुभ् to be agitated] Without agitation without commotion tranquil

અક્ષૌહિણી
અક્ષોહિણી
અક્ષૌહિણી } s f [S अक्षौहिणी fr अक्ष a chariot+ऊह multitude] An army consisting of 109350 infantry 65610 cavalry 21870 chariots and 21870 elephants.

—અઢાર અક્ષૌહિણી દળ ભેળાં થયાં —મુક્ત

અક્ષોભ, adj [S] Calm, tranquil

અક્ષોભનીય, *adj* [S] Not worth excitement

અખજ, *adj* [S अ not+खाद्य ખાદ્ય] Unfit to be used for food 2 *s m* Flesh

ભાતભાતના ભોજન તજીને, થયો અખજનો ચારી — ભોજો

અખડ, *adj* [S अ not+ખડ=ખેડ cultivation] Disused no longer made use of fallen into disuse especially with reference to wells or vessels 2 A ground in which even grass would not grow. અખડ જમીન

અખડદહાડા *s m pl* [અખડ+દહાડા] Days of summer in which one is inclined to loll about listlessly days of ennui days in which one feels off work time that hangs heavily on one's head

અખડબખડ, *adj* [S आ intens+ખડબડવું Pr खडहिअ] Uneven, stony

અખડાબખડી, *adj* Uneven

અખડાબખડી ઊંટડીઆ તે લાડુઓની પાળ,
રૂપાના વાડકીમાં તે રોટલા ને દાળ — લોકોક્તિ

અખડાવું, *v i* [See અખડ] To dash against to conflict 2 To brawl to quarrel

Id અખડાઇ પડવું To stumble 2 To begin a brawl

અખડાઇ પડે છે રે સુંદરી, વચ્ચે વેલા વીંટાય — પ્રેમાનંદ

અખણ્ડ, } અખંડ, } *adj* [S अ not+खण्ड a part *fr* खण्ड् to divide] Complete unbroken constant ceaseless

Id અખંડ હેવાતણ See અખંડસૌભાગ્ય

અખંડતા } *s f*
અખંડપણું, } *s n* The state of being whole.

અખંડનીય *adj* [S] Not worth breaking

અખંડસૌભાગ્ય, *s n* [S अखण्ड+सौभाग्य *fr* सु good+भग fortune] Unbroken good fortune 2 Exemption from widowhood the auspicious and happy state of wifehood

અખંડસૌભાગ્યવતી, *adj* & *s f* [S see above] A woman enjoying the auspicious and happy state of wifehood

અખંડાનંદ, *s m* [S अखण्ड+आनन्द] Uninterrupted joy or pleasure eternal joy 2 A name generally assumed by Sannyasees

પૂર્ણ બ્રહ્મ સનાતન સ્વામી અખંડાનંદ ગુરુ બહુનામી — અખો

અખંડિત *adj* [S] Unbroken, constant

અખતરૂં, *adj* [S आ intens+खत्तर hotter] Bad

અખતરો, *s m* [Ar इख्तिआर invention] An experiment

Id અખતરો કરવો To make an experiment

અખત્તર, *adj* Dirty, unclean bad 2 Very much 3 *s n* Fœces

અખત્તરડાહ્યું, *adj* & *s n* [+ડાહ્યું] Overwise, presumptuous, pretentious

Prov અખત્તરડાહ્યાએ ડહાપણ કર્યું, હિંગના કુલ્લામાંથી ઘી ભર્યું A presumptuous man would rather spoil his work than admit his ignorance

અખત્યાર, *s m* [Ar अख़तियार power, authority choice] Authority 2 Right

Id અખત્યાર મળવો To receive authority to be entrusted with power, to be appointed to a post of authority to be deputed અખત્યાર મેળવવો To get authority to seize power અખત્યાર લેવો To receive charge of અખત્યાર લઈ લેવો To deprive one of power અખત્યાર સોંપવો To entrust one with power or authority અખત્યારની વાત A thing within one's jurisdiction અખત્યાર કરવું To resort to to take possession of

અખત્યારનામું *s n* [અખત્યાર+S नामन् a name] Letters of administration

અખત્યારપત્ર *s n* [अख़तियार+S पत्र a letter] A letter of authority

અખત્યારી, *s f* [+P ई of] Authority 2 Headship mastership

અખતર *s n* Evil spirit કોઇ કહે અખતર વળગ્યું, કોઈ કહે આવ્યો કાળ રે — લોકોક્તિ 2 Strength 3 *adj* Dirty impure 4 Gone beyond limit, excessive

અખબાર *s m* [P अख़बार *pl* of ख़बर history tradition] News 2 A newspaper

જાહેરખબરો અખબારોમાં ઓછી છપાતી નથી — કે હ ધ્રુ

Id અખબાર મળવા To receive news અખબાર મેળવવા To get news અખબાર વાંચવા To read a newspaper

અખબારનવીસ — નવેસ *s m* [+P नविश्तन् to write] The writer of a newspaper 2 An editor

અખમ, *adj* [S अक्षम अ not+क्षम able *fr* क्षम् to be able Or, P ख़म् raw, incompetent] Not able to bear 2 Delicate 3 Incompetent 4 *s n* Fallow an uncultivated ground

અખર, *adj* [S आ intens+खर sharp] Unbearable

અખર નખર પાને પુષ્પ જો આ દબાવ્યું — પ્રેમાનંદ

અખરમલ *s n* [S आ intens+क्षार a salt] Any sour material poured on milk to curdle it

અખરોટ, *s m* [S अक्षोट] A walnut, Aleu-

rites Molluccana plant. N O Euphorbiaceæ Native of Malaya Archipelago

અખાજ, See અખજ Flesh 2 *adj* [S अखाद्य] Not worth eating, prohibited from eating

અખાડ, See અશાડ, આખાડ, આષાઢ

અખાડા કરવા, *v t* [short form of આંખ= આડા કરવા] To overlook what one has seen feigning ignorance (*cf* આંખમીચામણી) passing over a thing quietly conniving at

અખાતી, See આખાતી

અખાડો *s m* [S अक्षवाट an arena] A gymnasium 2 A disputation hall an arena 3 A monastery 4 A lounge for idlers gamblers, and persons addicted to vices

Id અખાડો જામવો To be ready to begin wrestling અખાડો જમાવવો To put an arena in a state fit for wrestling 2 To establish a club-house or a resort

અખાત, *s n* [S अखात a natural lake अ not + खात *p p* of खन् to dig] A bay a gulf 2 A natural lake or pond

અખાત્રીજ, See અક્ષયતૃતીયા

અખાત્રીજના વાયરા વીંજીયા નણદલ નાખ્યા તમારા વીર

અખાદ્ય *adj* [S अ not+ खाद्य *fr* खाद् to eat See અખાજ, અખજ] Uneatable

અખાતર, See અખતર

અખિલ, *adj* [S] All whole

અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રી હરિ—નરસિંહ

અખિલપદ, *s n* [S +पद a place] The abode of all men and things the eternal abode

અખિલાઘ *s n* [S + अघ sin] The whole sin, all sins

અખિલાનંદ, *s m* [S +आनन्द joy] God who is all joy

અખિલેશ્વર, *s m* [S + ईश्वर God] God who is the ruler of all things

અખૂટ, *adj* [S अ not + खूट *fr* ખૂટવું] Inexhaustible endless

ઈશ્વર અખૂટ દોલત એને આપજો—દલપતરામ

અખે, *adj* See અક્ષય Imperishable એ આશી હોજ્યો આયુષ્યના કહું કરતાં ચાઈ અખર અખે પ્રેમાનંદ

અખેનોમ, *s f* [S अ not + क्षय destruction *fr* क्षि to be destroyed + नवमी ninth *fr* नवन् nine See અક્ષય + નવમી] The ninth day of the bright half of Kartika (November)

અખેપાત્ર, See અક્ષયપાત્ર

અખોડ, See અખરોટ 2 *adj* [S अ not + खोड crippled] Faultless

અખોવન, *s f* [S अक्षय-सवना અક્ષય + सवन delivery, children *fr* सू to give birth to] A wife none of whose children is dead 2 *adj* whole, not broken entire

અખ્ખઈ, *adj* [S अक्षयी] Indestructible permanent entire 2 *s f* Name of a goddess *v r* અખ્ખઈ આતા

અખ્ખેર, Corruption of અક્ષર *q v*

અખ્ખ, *adj* Eternal

હું તદ્દૂપ શુદ્ધ સ્વરૂપ, વાસુદેવ અખ્ખ રૂપ—દયારામ

અખ્યાણું *s n* [S अक्षत not broken *fr* अ not + क्षत wounded + वायन a gift] A gift given on auspicious occasions

અખ્યાત *adj* [S] Unpublished unknown

અખ્યાતું *adj* [S अ not + ખ્યાત *fr* क्षत wounded] Uninjured uninterrupted unmolested 2 Healthy (Used by old women as an expression of blessing to young persons *v r* અખ્યાત રહેજો)

Id અખ્યાત રહેવું To live uninjured unmolested and healthy

અગ *s m* [S अ not + गम् to go] A tree 2 A mountain 3 A symbol for the number nine 4 *adj* Immovable

અગજ *adj* [S अगज *fr* अग + जन् to produce] A mountaineer 2 Born or produced in a mountain.

અગજા *s f* [S] The goddess Parvatee 2 The name of a plant

અગડ, અગ્ગડ *s m* [S अ not is here euphemistic + ગડ] An arena 2 A solemn vow

અગડબમ *s m* [S अगत=अगम्य inaccessible + ब्रह्म a Brahmin] A man of strong and robust constitution a fit fellow 2 A wandering friar

અગડમ્બગડમ્ *s n* [Guj એકડે બગડે the first lessons which a lisping child is taught Or, અગમ્ય ગ્રહ See અગ બગ] Non sensical talk 2 Confusion 3 *adj* Without rhyme or reason

અગણનીય *adj* Countless endless. 2 Not worth consideration

અગણિત *adj* [S अ not + गण् ગણવું to count] Innumerable

ગુણ અગણિત છે આપના—દલપતરામ

અગણ્યું *adj* The third

અંગણું તે મંગળ વરતીઉં, હજુ એ છે માદીનું પેટ રે—ગીત. (મહિપતરામ.)

અગણોતરો, *s. m.* [See અગણોતેર.] The great famine of Samvat 1869 (A.D. 1812-13.)

અગણોતેર } અગણોત્તેર, } *adj.* [*fr.* એક one+ઊણું less+ સિત્તેર seventy.] Sixtynine; 69.

અગણ્યાએંશી, *adj.* [*fr.* એક one + ઊણું less+ એંશી eighty.] Seventynine: 79.

અગત, *adj.* [S. अ not + गत gone.] Not gone; living; existing. 2. Important. 3. *s. f.* Importance; necessity. Same as અગત્ય. *q. v.*

અગતસર, *adv.* [અગત + P. सर upon.] Of necessity.

અગતિ, *s. f.* [S. अ not + गति salvation.] Falling into hell; non-salvation.

Id. અગતિ થવી To be thrown into hell.

અગતીઓ, *s. m.* An insect of green bright colour. 2. See અગથીઓ.

અગત્ય, *s. f.* Importance; necessity. 2. *adj.* [See અગતિ] One who does not deserve salvation.

વેકુંઠ પામ્યા પાપિયા, આપી અગત્યને ગત્ય—દયારામ.

Id. અગત્ય કરીને Specially.

અગત્યનું, *adj. m. f. n.* Important; necessary.

અગથીઓ, *s. m.* [S. अगस्त्य the name of a sage after whom the tree is named.] Name of a plant, Agati Grandiflora. N. O. Leguminosæ.

વરણ અમર છાજ્ય ગુલાલ, અગથીઆ અપાર—મેંગલ.

અગદ, *s. n.* [S.] Medicine.

અગન, *s. f.* [S. अग्नि fire.] Pain produced by excessive heat. 2. A burning sensation.

'ઊઠી અગન તે વાત સુણીને.'

Id. અગન ઊઠવી-થવી-બળવી To feel a burning sensation.

અગનગાડી, *s f.* [S. अग्नि+Guj. ગાડી a vehicle.] A railway train.

ગાડી આવી ગુજરાત અગનકેરી ગાડી રે આવી.—નવલરામ.

અગમ, *adj.* [S. अ not + गम्य accessible.] See અગમ્ય.

અગમ, *s. n.* [S. आगमिन् coming, future, *fr.* आ upto+गम् to go.] A future event. 2. *adj.* Inaccessible. 3. Imperceptible. 4. Unknowable.

સંત મળે સાચા રે, અગમની તે ખબર કરે—ધીરો.

Id. અગમ વિચારવું To think beforehand; to take precautions; to foretell.

અગમચેતી, *s. f.* [S. आगमिन् future, coming +चित्ति a thought *fr.* चित् to know. See ચિત્ત, ચેતવું.] Forethought; foresight.

Id. અગમચેતી વાપરવી To use one's foresight; to take preventive measures.

અગમદોરો, *s. m.* [S. अग्रिम foremost *fr.* अग्र front+દોરો a thread.] A part of the ornamental equipment of a horse, wound round the neck.

અગમનિગમ, *s. m.* [S. आगमिन् future + निर्गम going away.] The past and the future.

અગમનીય, See અગમ્ય.

અગમપચ્છમ, } અગમપશ્ચિમ, } *s. f.* [S. अग्रिम foremost+ पश्चिम west.] What has to come and what has gone; the past and the future.

અગમપંથ, *s. m.* [S. अगम्य incomprehensible +પંથ *fr.* पथिन् a path.] An incomprehensible way; a mysterious way. 2. The way to reach the Incomprehensible *i. e.* God.

અગમબુદ્ધિ, *s. f.* [S. आगामिक relating to the future time+बुद्धि knowledge.] Foreknowledge; forethought; foresight.

Prov. અગમ-બુદ્ધિ વાણિયો, પચ્છમ-બુદ્ધિ બ્રહ્મ, તરત-બુદ્ધિ તરકડો મુકી મારે ધમ A Bania is foresighted, a Brahmana wants foresight, and a Mahomedan is quickly excited and strikes a heavy blow.

અગમબુદ્ધિયું, *adj. m. f. n.* One who uses his or her foresight.

અગમભાખી, *adj.* [S. आगामिक future + ભાખવું *fr.* भाष् to tell.] Foretelling; prophetic. 2. *s. m.* A prophet; a foreteller.

અગમવાણી, *s. f.* [S. अगम्य incomprehensible +वाणी speech.] Incomprehensible words; a mysterious speech. 2. [S. आगामिक future, coming+वाणी speech] The words of the Vedas. 3. Prophecy.

અગમો, *s. m.* [Guj. અ not+ગમવું to like.] Dislike; displeasure.

અગમ્ય, *adj.* [See અગમ] That which cannot be reached; inaccessible; unapproachable. 2. That which one should not go to. 3. Incomprehensible. 4. Insurmountable.

અગમ્યતા, *s. f.* [S.] Inaccessibleness; incomprehensibleness.

અગમ્યાગમન, *s. n.* [S. अगम्या a woman not fit to be approached (See અગમ્ય)+आगमन approaching a woman for intercourse] Illicit intercourse; incest.

અગર, } અગરુ, } *s. n.* [S. अगरु.] Aloes-wood; Eagle-wood; Aquilaria Agallochum plant.

અગર ધૂપે કરી આરતી—પ્રેમાનંદ.

અગરચંદનના રે ઓરડા, ધૂપે જડિયાં છે કમાડ રે.—

કહી તો લ્હોવાયું, અગર અગતો લપટ કહીં —કે. ક. દે.
અગરતગર અગીઆગર બીટી, ચંદને ચડીયા નાગ —પ્રેમાનંદ.

2. The eye of a needle. 3. [S. आकर a mine.] A bed for the evaporation of brine; a salt-pan.

Id. ખારૂંખારૂં અગર Very saltish.

4. *adv. & conj.* [*fr.* P. अगर] Or; otherwise.

અગરજે, *adv.* [P. अगरचे.] Though; although; even if.

અગરબત્તી, *s. f.* [S. अगरु eaglewood + वर्ति, वत्ती a wick.] A twisted taper of sweetly scented substances; an incense-stick.

અગરાજ, *adj.* [S. अ not+ग्राह्य fit to be taken *fr.* ग्रह् to take.] Not fit to be taken or accepted. 2. *s. m.* [S अग a mountain + राजन् a king] The Himalayas.

અગરાંટા, *s. m. pl.* [S. अग्र front + વંટ a stalk.] Fresh green stalks of Bajaree or Juwara. (These stalks when dried are called કડબ.)

અગરી, *adj.* A saltish ground. 2 *s. f.* The wife of a brineworker.

અગરીઓ, *s. m.* [S. आकरिक a superintendent of mines *fr.* आकर a mine. See અગર a salt-pan] A salt-maker; a salt-worker. (Fem. અગરીઅણ.)

પાણીમાંથી અગરીઆ તેતો મીઠું બનાવે છે—વા આળા.

અગરૂ, [S] Same as અગર *q. l.*

અગર્વ, *adj* [S. अ not+गर्व pride] Prideless.

અગર્હિત, *adj.* [S. अ not+गर्हित censured.] Not censured; good.

અગલ, *s. f.* [S. अग्र the front: *cf.* આગલ] The little hole made in the ground for the game of ગિલ્લી-દાંડા (tip-cat) or for marbles. 2. A marble standing in the front (in a game.)

અગવડ, *s. f.* [Opposite of સગવડ convenience.] Inconvenience; difficulty.

Id. અગવડ ખમવી-વેઠવી To put up with an inconvenience. અગવડ પડવી To meet with a difficulty. અગવડભરેલું Inconvenient.

અગવાડું, *s. n.* [S. अग्र front + વાડો *fr* वाट an enclosure.] The front portion; the face of a house, &c. The opposite of it is પછવાડું.

Id. આગળ અગવાડું ને પાછળ પછવાડું Absence of heir or issues.

અગવાટ, *s. m.* [S. अग्र front-part+वाट a court.] The front part of a house. 2. The front portion of a sleeve.

અગવો, *s m.* [S अग्र front + વહેવું *fr.* वह् to carry, to lead.] A forerunner. 2. A guide; a leader.

અગસ્ત, } *s. m.* [S. अगस्त्य.] Name of
અગસ્ત્ય, }

the sage Agastya or, Agasti. 2. The star Canopus in the constellation of Argo, of which the star Canopus Agastya was held to be the regent. 3. Same as અગથીઓ *q. l.*

Prov. અગસ્ત્યના ઋષિના વાયદા False promises.

અગહન, *adj.* [S.] Straight and simple; that which is not incomprehensible. 2. Not close; thin.

અગળ, *adj.* [S. अ not+गल् to filter.] That which cannot be filtered. 2. Insoluble; undissolved.

અગાઘ, *s. f.* A prophecy. See આગાહી

અગાઉ, *adv. & prep.* [H] Before; previously.

Id. અગાઉ-અગાડી જવું-થવું-વધવું To make progress. 2. To surpass.

અગાઉથી, *adv.* Beforehand.

અગાડી, *adv* [H] In the front. 2 Before; previously

અગાડીપછાડી, *adv.* [H अगाडी+પછાડી *fr.* H. पाछे = S. पश्चात् behind.] Behind and in front. 2. Sooner or later. 3. *s f.* The ropes used in stabling a horse.

Id. અગાડીપછાડી વિચારવું-અગાડીપછાડીનો વિચાર કરવો To think of the causes and effects of a thing

અગાત, *adj.* [S. आ near + गत *fr.* गम् to go Or अगात् gone.] In ancient times. 2. *s m.* [S. अगात् gone, अगात् being generally the beginning of stone-inscriptions.] An inscription on a stone; a stone-inscription.

અગાધ, *adj.* [S. अ not + गाध shallow.] Unfathomable; incomprehensible.

Id. અગાધ ઊંડું Very deep અગાધ ગતિ God whose acts or ways are incomprehensible. અગાધ બુદ્ધિ A deep mind; great talents.

અગામ્ય, *adj. m f.* n Inaccessible.

અગમ્યા યથા વિધિના સર્વ ગમ્યા—વલ્લભ.

અગાર, *s. n.* [S. आगार.] A house; a residence.

અગાસી, *s. f.* [S आकाश the sky.] A terrace on the house-top, open to the sky; an open terrace.

Id. અગાસી છેવાવવી-છેવડાવવી To cover the surface of a terrace with lime, so as to make it

waterproof. અગાસી ઝરવી To leak. 2. To have the menstrual discharge; to be in the monthly course.

અગાસીઆ, *adj.* [S. आकाशीय aerial.] Watered only by the heavens; watered by rain; not artificially irrigated—fields.

અગાસું, *s. n.* See અગાસી. The terrace; an open space.

અગાસે ભોજન નવ કરીએ, બે જણ બેસી ભેળાં; સુહણે
—ધીરવિજય.

અગાસુર, *s. m.* [S.] Name of a demon killed by Krishna.

અગાહી, *s. f.* [P. आगाहि information; intelligence; knowledge, *fr.* आगाह informed, knowing.] What is to happen; future. 2. Carefulness. 3. News.

અગિયર, } *s. m.* [S. अजगर.] A genus of
અગીઅર, } serpents; Boa-constrictor.

શક્કરાર્ધે અગિયર અભ્યાસ—ભાલણ.
સુંક અગીઅર સાંભરા, મહા ભયંકર વિકરાલ—મૈરવ

અગીઆર, *adj.* [S. एकादश *fr.* एक one+दशन् ten.] Eleven; 11.

અગીઆરસું, *s. n.* [S. एकादशाह.] The eleventh day after death. 2. The funeral ceremonies performed on the eleventh day after death.

Id. અગીઆરસું કરવું-સારવું To perform the funeral ceremonies on the eleventh day after death, and give a feast to the caste.

અગીઆરસ, *s. f.* [S. एकादशि.] The eleventh day of a fortnight of a Hindu lunar month. 2. A fast.

Id. અગીઆરસ ઊજવવી To close the vow of fasting on the eleventh days of the fortnights of Hindu months, with due rites and ceremonies. અગીઆરસ કરવી To observe a fast on the eleventh days of the fortnights of Hindu months. 2. To observe a fast; to go without food.

અગીઆરસીઓ, *s. m.* A man who observes a fast on અગીઆરસ.

અગીઆરા, *s. m. pl.* The multiplication tables from 11×11, 11×12, &c. upto 11×20.

Id. અગીઆરા ગણવા-લાગી જવું (*Lit.* To count eleven. *cf.* પોબારા ગણવા-ભણવા) To be off in a trice; to run away at once; to make off with oneself; to make oneself scarce.

અગીઆરી, *s. f.* [S. अग्नि fire+आगार a house.] A fire-temple in which Parsees keep their sacred Fire. 2. [See અગીઆર] The multiplication table from 11×1=11, 11×2=22 &c. upto 11×10=110.

અગુણી, *adj.* [S. अ not+गुणिन् *fr.* गुण merit, benefit.] Having no merits; having no qualifications. 2. Stupid. 3. Ungrateful.

અગુપ્ત, *adj.* [S. अ not+गुप्त *fr.* गुप् to hide, to conceal.] Public; open.

અગુવો, *s. m.* [See અગવો] A guide; a leader.

અગૂઢ, *adj.* [S.] Not hidden; open. 2. Shallow. 3. Easy to understand.

અગોચર, *adj.* [S. अ not+गोचर attainable.] Imperceptible by the senses; not obvious.

Id. અગોચર વાણી Words whose speaker is unperceived or not known; a voice from the skies; a Divine Voice.

અગોપ, *adj.* [S. अ+गोप *fr.* गुप् to hide, to conceal. अ is here euphemistic *cf.* અલોપ; or, अ stands for S. आ intens.] Invisible.

અગોપનીય, } *adj.* [S.] Not worth conceal-
અગોપ્ય, } ing.

અગોર, *s. m.* [S. अ not+गुरु a teacher.] One different from a teacher.

મન અગોર ખવાડે નહીં, અખા ન દેખાડે આતમ અહીં —અખેગીતા

અગ્નિ, *s. m.* [S.] Fire. 2. The god of fire. 3. The south-east quarter, over which the god Agni presides 4. Anger. 5. Heat of the body. 6. The digestive power.

Id. અગ્નિ ઊઠવો To have a burning sensation in the body. અગ્નિઅગ્નિ થવું To have a very intense burning sensation in the body. 2. To be burning in every place all around; to be surrounded by fire. અગ્નિ ઓલવવો To put out a fire, to appease; to make one calm. અગ્નિમાં પડવું To throw oneself into the fire; to be thrown into the fire અગ્નિ સળગવો To be kindled (of a fire). અગ્નિ સળગાવવો To make a fire; to kindle a fire. અગ્નિ પીવો To cross or go beyond fire. 2 To be calm.

Prov. અગ્નિને ઉધે ન લાગે Fire burns down everything. 2. That which is really pure cannot be made impure. અગ્નિમાં નાખ્યું હાથ ન આવે Everything thrown into fire is reduced to ashes. અગ્નિમાં હાથ ઘાલે તે દાઝયા વિના રહે નહિ He that blows in the dust fills his eyes. અગ્નિ આગળ ઘી Anybody is virtuous in the absence of temptation.

અગ્નિ-અસ્ત્ર, See અગ્ન્યસ્ત્ર
કબંધ મસ્તક વેણ્યા થકે, અગ્નિ અસ્ત્ર પાવક પ્રકટે—પ્રેમાનંદ

અગ્નિકર્મ, *s n* [S अग्नि+कर्मन् a work] The work of fire 2 Cooking 3 The worship of fire
વૈદર્ભી તને કયમ નહિ વરે કરે અગ્નિકર્મ —પ્રેમાનંદ

અગ્નિકાષ્ઠ *s n* [S अग्नि+काष्ठ wood] Burning wood fuel 2 A piece of Eagle-wood with which fire is kindled in a sacrifice
Id અગ્નિકાષ્ઠ ભક્ષણ કરવું To burn oneself to death ' રજપૂતાણીઓએ અગ્નિકાષ્ઠ ભક્ષણ કર્યું '

અગ્નિકુણ્ડ, અગ્નિકુંડ, } *s m* [S अग्नि+कुण्ड a pit] The shallow pit in which the sacrificial fire burns a sacrificial pyre

અગ્નિકુમાર, *s m* [S अग्नि+कुमार a son] A kind of preparation of a medicine 2 The son of Agni Kartikeya

અગ્નિકોણ, *s m* [S अग्नि+कोण an angle] The south east corner ruled over by Agni

અગ્નિક્રીડા, *s f* [S अग्नि + क्रीडा a play] Fire works, illuminations 2 A play with fire

અગ્નિખૂણો, *s m* [S अग्निकोण] The south east corner presided over by Fire

અગ્નિત્રય *s m* [S अग्नि+त्रय a triad] The three fires (गार्हपत्य आहवनीय, and दक्षिण)

અગ્નિદગ્ધ, *adj* [S] Burnt with fire

અગ્નિદાહ *s m* [S अग्नि+दाह burning] Cremation of a corpse
Id અગ્નિદાહ દેવો To perform funeral rites over the dead body of a Hindu

અગ્નિદીપક, Same as અગ્નિપરીક્ષા

અગ્નિદેવ *s m* [S] The God of Fire, a worshipper of Fire

અગ્નિનૌકા, *s f* [S अग्नि+नौका a boat] A torpedo boat

અગ્નિપરિગ્રહ *s m.* [S अग्नि+परिग्रह grasping seizing] The taking of fire 2 A kind of ceremony (સંસ્કાર)
તેમ વિવાહથી જુદો અગ્નિપરિગ્રહ મૂકે છે —આ ભા ધુ

અગ્નિપરીક્ષા, *s f* [S अग्नि+परीक्षा an ordeal] An ordeal by fire a test by fire

અગ્નિપુરાણ *s n* [S अग्नि+पुराण a scripture] One of the eighteen Puranas ascribed to Vyas deriving its name from its having been originally communicated by the god Agni to the sage Vasishtha.

અગ્નિપ્રદ, *adj* [S अग्नि+प्रद giving] Inflammable 2 Digestive (medicine)

અગ્નિપ્રસ્તર *s m* [S अग्नि+प्रस्तर a stone] A stone producing fire a flint

અગ્નિપ્રવેશ, *s m* [S अग्नि+प्रवेश entrance] Entering into fire, throwing oneself into fire 2 Self immolation of a widow on the funeral pyre of her husband

અગ્નિબાણ, *s n* [S अग्नि+बाण an arrow] A fire spreading arrow 2 Ammunition

અગ્નિમણિ *s m* [S अग्नि+मणि a precious stone] A lens 2 A sun-stone

અગ્નિમંથ *s m* [S अग्नि+मंथ *fr* मथ् to churn] The Arani plant Clerodendron Phlomoides. N O Urbenaceæ.

અગ્નિમાંદ્ય *s n* [S अग्नि+मांद्य dulness] Dyspepsia

અગ્નિમુખ *s m* [S अग्नि + मुख a mouth] Fire 2 Gods

અગ્નિરથ, *s m* [S अग्नि+रथ a chariot] A railway engine

અગ્નિવેશ *s m* [S] Name of a sage and preceptor of Drona and Drupad

અગ્નિશાળા *s f* [S अग्नि+ शाला a school a room] A firesanctuary a part of a house set aside for fireworship

અગ્નિશિખા *s f* [S अग्नि+शिखा a crest.] A flame a blaze 2 The plant Gloriosa Superba N O Liliaceæ known in Guj as અગ્નિશાળા
આખાંથી કાઢીએ એમ અગ્નિશિખા પેરે '

અગ્નિષ્ટોમ s m. [S अग्नि+स्तोम a sacrifice] A kind of sacrifice

અગ્નિસંસ્કાર, *s m* [S अग्नि+संस्कार a ceremony] See અગ્નિદાહ

અગ્નિસખ, *s m* [S] The friend of fire 2 The wind

અગ્નિહોત્ર, *s n* [S अग्नि+होत्र a sacrifice *fr* हु to sacrifice] The duty of an અગ્નિહોત્રી the keeping alive of the sacrificial fire and offering of oblations to it.

અગ્નિહોત્રી *s m.* [S अग्निहोत्रिन्] A Brahmana who keeps and worships the sacrificial fire in his house

અગ્ન્યસ્ત્ર, અગ્ન્યાસ્ત્ર, } *s n* [S अग्नि+अस्त्र a weapon] A missile or an arrow showering fire. 2 A cannon 3. A gun, a musket.

અગ્ર, *adj* [S] First chief 2 *s n* The tip the upper end

અગ્રગણ્ય *adj* [S अग्र+गण्य *fr* गण् to count] The first chief foremost

અગ્રગણ્યતા, *s f* [S] The right of precedence

અગ્રગામી, *adj* [S अग्र+गामिन् *fr* गम् to go] A leader a chief

અગ્રજ, *adj* [S अग्र+ज *fr* जन् to be born] The first born, an elder brother

શ્રી કૃષ્ણ કહે અગ્રજને તમારો મોટો મહિમા નામ—પ્રેમાનંદ

અગ્રજન્મા, *s m* [S अग्र+जन्मा *fr* जन्मन् a birth] Brahma the first-born god

અગ્રજા *s f* [S *fem* of અગ્રજ] An elder sister 2 The first born

વન વિશાખા અગ્રજા ને સીધ ન્હાય—દયારામ

અગ્રણી, *s m f n*
અગ્રણીઓ, *s m* [S अग्र+नी to carry, to lead] A leader લોકપાળમા અગ્રણી, વરુણ એવુ નામ 2 Khareef crop chiefly maize and rice

અગ્રધાન્ય *s n* [S अग्र+धान्य corn] The first crop in the year 2 The crop of the rainy season the Khareef crop

અગ્રભાગ *s m* [S अग्र+भाग a portion] The first part the chief portion 2 Beginning the forepart the top

અગ્રહ *adj* [S अ not+गृह a house] Homeless 2 *s m* Unmarried one a sannyasee

અગ્રહણીય *adj* [S अ not+ग्रह् to take] Not worth adopting or accepting

અગ્રાહ્ય *adj* [S अ not+ग्राह्य acceptable] Not fit to be taken received, or accepted

અગ્રાહ્યતા *s f* [S] The state of not worth taking unacceptability

અગ્રિમ, *adj* [S] First of the beginning

અગ્રેશ, *s m* [S अग्र+ईश god] Same as અગ્રેસર *q v*

પાંડવસભા અગ્રેશ હરિ, પૂજ્યા રહ્યા સહુ જોઈ

અગ્રેસર,
અગ્રેસર, *s m* [S अग्र + सर *fr* सृ to move] A leader

અઘ, *s n* [S] Sin crime 2 The demon અઘાસુર

ગોમતીસ્નાનથી હોની અઘ નાસશે—નરસિંહ

મારો અઘ બહુ વનની વાટે—કાળીદાસ

અઘઓક
અઘોક } *s m* [*fr* અઘવુ +ઓકવુ] Cholera

અઘઓઘ *s m* [S अघ+ओघ a stream] A heap of sin, many sins

અઘઓઘ તણા અપાર કર્યા—પ્રીતમ

અઘટતું, *adj m f n* [S अ not+घटित proper] Improper

અઘટના, *s f* [S अ not + घटना effecting, a combination] Putting together things which do not suit eachother, an improper arrangement

અઘટમાન, *adj* [S] Impossible, incompatible, inconsistent

અઘટિત, *adj* [S] Improper incompatible, inconsistent.

Id (-ું) અઘટિત કરવુ To ruin અઘટિત બોલવુ To speak something improper or unsuitable અઘટિત લખવુ કરવુ To make false entries to fabricate

અઘટિતઘટના, *s f* [S] An unaccomplishable matter This word is used in Vedanta philosophy for Maya

અઘડ, *adj* See અણઘડ 2 *s m f n* A foolish person

ગુરુ વચન પાળે સત, અઘડ ઘટેલ કાઢે કુડ —અખો

3 A natural hole or deep part in a river or tank. 4 [S अ not+ગઢ a fort *fr* गढ् to cover] A stable for elephants, horses &c

અઘવુ, *s n* [*fr* Guj અઘવુ] Motion in the sense of excretion

અઘવણખાડ, *s f* [Guj અઘવુ+ખાડો ખાડી a pit] A cess pit

અઘવણશીલ, *adj* [Guj અઘવુ+S शील disposed or habituated to] Suffering from diarrhœa.

અઘન *adj* [S अ not+घन a solid] Not *solid, hollow*

અઘનાશક *adj* [S अघ+नाशक destroying] Remover of sin, destroyer of sin

અઘમર્ષણ, *s m* [S अघमर्षण expiatory] A prayer for destroying sin 2 The name of the सूक्त 3 Taking of water by one of the nostrils into the body and ejecting it through the other nostril See નેતિકર્મ

અઘરણી, *s f* [S अ not+गृहिणी the mistress of the house *fr* गृह घर the house] The first pregnancy 2 The ceremony performed in the seventh month of the first pregnancy

Id અઘરણી આવવી To be pregnant for the first time અઘરણી કરવી To perform ceremonies and festivities peculiar to the time of the first pregnancy

Prov. બાપનું બારમું અને બાઇડીની અધરણી ફરીફરીને આવતા નથી Lit. A man has to perform but once in his life ceremonies on account of the death of his father and the first pregnancy of his wife. 2. Opportunity once lost never recurs

અધરણીઆત, *adj.* Pregnant.

અધરાણો, [Prob. S. अव down+ऋ to sprinkle.] A ladle; a large spoon. 2. A dirty spot; a blot. 3. Filth; dirt.

અઘરૂં, *adj. m. f. n.* [S. अ not + ग्राह्य worth taking; acceptable.] Inconceivable. 2. Difficult.

Id. અઘરૂં પડવું-લાગવું To find a thing very difficult. અઘરા સમ ખાવા To take a terrible oath. હેવ સહુ દેખતાં અઘરા સમ ખાઉં—ભાલણ.

અઘરેણીઆત, *adj.* [S. अ not+Guj. ઘરેણે in mortgage.] Not held in mortgage; one's own.

અઘવાટ, *s. f.* [S. अघ impurity+वाट a way.] The way out for impurity; the anus.

ભક્ત પ્રભુ કહે "મહારેવે પીધાં," રમા કહ્યું " શા માટે ?
એવાં કરવાં શિવને ન ઘટે, છત ભય અઘવાટે."—દયારામ.

અઘવાડ, *s. f.* [Guj. અઘવું + વાડો] Dirtiness; filthiness; foulness (esp. the foulness caused by human excreta being allowed to lie about).

અઘવાન, *adj.* [S. अघ a sin+वत्, वान्=Guj. વાળું, having, possessing.] Sinful.

અઘવું, *v. i.* [S. अघ impurity.] To void excrement; to go to stools.

Id. અઘી જવું-દેવું-પડવું To void excrement involuntarily or suddenly. 2. To be terrified.

Prov. અઘીને છીંડવું To break one's head and then give one a plaster. 2. To withdraw what was said or done.

અઘહન, *adj.* [S. अघ a sin +हन् to kill.] Destroyer of sin.

દેખંત અઘનો ભાસ અઘહન, પ્રથમ જે કહેવાય.—ગિરિધર.

અઘહારી, *adj.* [S. अघ a sin+હારી *fr.* हृ, हर् to take away.] God, as the remover of sin.

અઘાટ, *s. m.* [S. आ intens. + घाट a landing place.] A stone on which is inscribed a description of land granted as a free gift. 2. A free gift of land; land given as a free gift. 3. A stone-passage to the water of a river or a step-well. 4. Mastery, with unconditional right of ownership. 5. *adj.* Infinite; extreme.

મેં તો આવું મેતર તને અઘાટ મેલ્યું—ના આવા.
સખી, મારા હાથમાં છે રમેતા અઘ; .

સખી, મારી સુરતી પેહોંચી છે અઘાટ —ભોજો.

અઘાટીઉં, *s. n.* [See અઘાટ.] A land granted as a free gift. 2. A sold land. 3. *adj. m. f. n.* [S. आ intens + ઘાટીઉં *fr.* घट् to work out] Unscrupulous; faithless; scheming.

અઘાડવું, *v. t.* To cause to void excrement.

અઘાણ, *s. n.* [See અઘવું.] Human excrement; fœces. 2. *adj.* [S. अ not+ घ्राण smell.] Without smell; odourless.

અઘાણું, *adj. m. f. n.* [See અઘવું.] Inclined to go to stools.

Prov. અઘાણો ઉંદરડો દેખે A cat always dreams of mice.

અઘાત, *adv.* Very much; exceedingly.

કોપ્યો યુદ્ધ પર અસુર અઘાતજ, આવ્યા સમતે ધરી ઘાતજ.
—કાળીદાસ.

2. *s. m.* [S. अ not+घात killing.] Abstinence from killing or murder. 3. *adj.* Difficult.

છાછબુમાં છબની નહિ વાત, આ તો રમવી વાત અઘાત.—અખો.

અઘામણ, *s. f.* [See અઘવું.] Looseness of the bowels; inclination to go to stools oftener.

Prov. અઘામણ કરતાં પઘામણ ભારે Preparations are more laborious than the work. 2. A mountain in labour, and out came a mouse.

અઘામું, *adj.* [S. आ intens +ઘામ *fr.* घर्म hot.] Terrible. 2. Difficult.

અઘારે, *s. f.* Fœces of birds and insects.

અઘારો, *s. m.* A filth.

અઘાવવું, *v. t.* (Causal of અઘવું.) To make a child pass stools

અઘૃણ, *adj.* [S.] Merciless; cruel.

અઘેડી, *s. f.* A medicinal shrub, Leea Hirta; also called કડકપુંવા.

અઘેડો, *s. m.* [S. आघाट.] A plant growing in marshy places. Achyranthes Aspera plant. N. O. Amarantaceæ.

અઘોક, *s. f.* [Guj. અઘવું+ઓકવું.] Cholera.

અઘોર, *s. m.* [S. आ intens.+ઘોર *fr.* घुर् to sound.] Unconsciousness immediately before death. 'મરતાં પહેલાં બે દિવસ તો તે અઘોર રહ્યા.'

2. Hell. અંતે નર અઘોરે પડે—ભોજો.

3 *adj.* [S. अ not+घोर frightful.] Not terrible. *e. g.* દેવી અઘોરકામિની.

4. [S. अ not (euphemistic) +घोर terrible.] Terrible; dreadful. 5. Wicked; cruel. 6. Disgusting; repulsive; shocking. 7. Hard; difficult. 8. Deep.

ક્ષુધા તૃષા તડને બેઠા, અઘોર માંડ્યું તપ—પ્રેમાનંદ
એમા મોટા અઘોર તેનો છે—ના આખા
કરે અઘોર તપનું કાજ—નાકરે

Id અઘોર કૃત્ય-કર્મ A cruel, disgusting, or shocking act અઘોર નિદ્રા Deep sleep અઘોર પાતકી A terrible sinner અઘોરપંથ The sect of અઘોરી' અઘોર મંત્ર A terrible spell such as that used for killing men અઘોર વન A terrible forest. અઘોરવિદ્યા Knowledge made use of by an અઘોરી અઘોરસાધન The practices of an અઘોરી

અઘોરે રહેવું-પડવું To be in an unconscious state before death

અઘોરી, *s m* [See અઘોર]A class of men devotees who wander about naked and eat anything however disgusting 2 *adj* Sleepy, lazy *e g* આળસુ અઘોરી જનમનો 3 Doer of a wicked act

Id અઘોરીની ઊંઘ Deep sleep

અઘોષ, *adj* [S अ not + घोष a deep loud sound *fr* घुष् to cry aloud] Surd hard (of consonants) *e g* અઘોષ વ્યંજન The surd consonants

અંક, *s m n* [S] A mark 2 The spots on the Moon 3 A numeral a number (See આંકડો) 4 An act in a drama 5 The lap 6 The folds of a woman's dress 7 An embrace 8 Destiny words written by the goddess Vidhata

કોઈ મુગ્ધ કેરા અંક ધરતી ઘણું મનમાં લાજતી—પ્રેમાનંદ
દશે તાળી આપી એ અવનિ ઉદ્ધારી
અંક કરી દઈ લિયે મુખ પાતી—કે હ ધ્રુ
પછી સહદેવની પાસ ગઈ હતી
ધન અંક લઈ લાવતી અતી —વલ્લભ
લક્ષ્મીજીના કુંવર કુમ અંક લેતે—કે હ ધ્રુ
ઘા ના કરતા રે લરી અંક
અધર દઈને રે સાન્ય કુંજ નિકુંજ —દયારામ
રોતી રાતી રહે નહિ, મન અતિ હેતે હવા
વારંવાર અંક કરી, લઈ માટે સાથ પંથી —સામળ
વહે સહુથી રક અંક લખી લાગી —સામળ
અંક અટળ પળ બૂઝારે —દયારામ

Id અંક ભરવું To embrace 2 To adopt to take 3 To make oneself sure અંક પાડવું To write out in figures hence to fix an amount by writing it in words અંકે સો One hundred complete અંકે સો કરવા To complete an agreement

અંકગણિત, *s n* [S अंक a number + गणित *fr* गण् to count] The science of numbers, Arithmetic

અંકલિપિ *s f* [S अंक + लिपि writing] The art of writing numbers 2. A book containing multiplication-tables

અંકાઈ, *s f* / અંકામણ, *s n* / અંકામણી, *s f* [S. अङ्क to mark] The manner of ruling (paper) 2 The wages paid for getting a thing ruled

અંકાવતાર, *s. m* [S अंक an act + अवतार a descent] A portion of a drama which connects the story of the preceding act with that of the succeeding act, an interlude

અંકાવવું *v t* [S अङ्क् to stamp, to count] To get (a metal) tested or valued

અંકાવું *v i* [S अङ्क्. Pass of આંકવું] To be marked or ruled 2 To be characterized, to be distinguished 3 To be valued

અંકિત, *adj* [S अङ्क्] Marked 2 Printed 3 Stamped 4 Ruled 5 Well-known
આતીતલ્યે યશસ્વી, પૂર્વે અંકિત થયે સકળ ગાજે—નર્મદ

અંકી, *adj* [*fr* S अङ्क an act] Divided into acts having acts, with special reference to a drama or any other poetical composition (In this sense this word is found at the end of a compound)

અંકુર *s m* [S] A sprout 2 Fig Origin root 3 Object 4 Healing of a wound 5 Zeal 6 A hair

Id અંકુર આવવો-ફૂટવો-બેસવો To put forth a sprout 2 To be healing એક or અંકુરવું (ધાન્ય) Monocotyledonous (grain)

અંકુરિત *adj* [S] Sprouted having sprouts

અંકુલ *s n* [S अंकोल] Ankula seeds Alangium Lamarckii plant N O Cornaceæ

અંકુશ *s m* [S] A hook, a goad 2 A restraint a restraining influence a check

Id (ઉપર) અંકુશ રાખવો To keep a restraint over, to have a check over અંકુશમાં રાખવું To hold in check અંકુશવગરનો Uncontrollable uncontrolled

અંકે, *adv* [S अंक a number] In words

અંકેડાબંધ, *adv* [See અંકેડો + ફ बंध् to bind= P बन्द to bind] Link by link 2 Well-connected 3 Sure perfect

અંકેડી, *s f* [Dim of અંકેડો] A small link 2 A small hook fixed at the end of a long

stick specially used in plucking flowers or fruits

અંકોડો, s m [S अङ्क a hook or a curved instrument] A link 2 A hook 3 Tongs pincers

અંકોડે હરી વસ્યા—કે હ ક્ષુ

અંકોર See અંકુર

આનુ જેને લોચન લોર તેને કામ અતિ અંકોર —શામળ

એ વાતનો એટલો અંકોર —શામળ

અંકોલ s m [S] A medicinal plant See અંકુલ The fruits are called અંકોલાં

અંગ s n [S] The body 2 A limb 3 A division 4 An assistant 5 Connection concern 6 Direction 7 adj Personal e g અંગઉધાર

અંગ અતિ કમકમે પ્રમાણ મોટે ધમે—નરસિંહ

Id અંગ અકડાવું—અકડાઈ જવું—અકડાઈ રહેવું To have stiffness in the body to have cramps અંગ ઉપરથી ઉતારવું—ઉતારી નાખવું To make oneself free from responsibility (એમાંથી) અંગ કાઢી લેવું To withdraw oneself (as from a fight or troublesome business) અંગે ચસકા આવવા-થવા To have a sudden shooting pain in the body અંગ ચોરવું To contract the body to draw the body up in a narrow compass to shrink 2 To avoid muscular exertion to spare or reserve one's strength to dawdle or idle at work અંગ ઉપર પડું આવવું આવી પડવું To be left on one's hands to lie as an encumbrance or cause of expense 2 To devolve upon to become incumbent upon one to perform અંગ ઉપર ચડી આવવું To attack with violence or angry demonstrations (કામમાં) અંગ હોવું To have a hand in to have concern with અંગ હોવું To have a clandestine support ચોરી અંગ ઉપર પડવી To be unjustly held guilty of theft ચોરી અંગે લાગવી To be proved guilty of theft અંગ રહી જવું મરી જવું To have paralysis of the body or of a limb અંગ તાણીને-તોડીને મહેનત કરવું To exert oneself strenuously; to work with might and main without sparing the body અંગ કળવું To have pain in the body અંગના કુકડેકુકા થવા To be hard-worked અંગ સાચવવું To spare the body to take care of the body [illegible] To dawdle or idle at work અંગ વધારવું To get flesh to become fat or plump અંગ વધારી જાણવું To be clever in avoiding work અંગ તપી આવવું To have a slight fever (જુરમાંથી) અંગ લાલચોળ થવું To be angry to be hot with anger અંગે અંગમાં કામ વ્યાપી રહેવો To be burnt with passion અંગ ભડભડ થઈ રહેવું To be intensely burning (as of fever) અંગનો લટકો A graceful gesture (generally affected) અંગ પાણીપાણી થઈ જવું To undergo great labour અંગનું કામ Interested work અંગનું માણસ A person identified in interest a confident અંગનો છૂટકો કરવો To clear oneself of a responsibility અંગે ચાક થવી-અંગ તૂટવું To have a pain in the body અંગે બેસતું આવવું To suit well on the body to fit (a garment) અંગ ઉપર તૂટી પડવું To attack a person અંગ ઉપર (કરજ) કાઢવું To incur a debt on personal security અંગ ઉપર ધીરવું To lend money on personal security અંગનો ભરાવો થવો To improve in health to be plump અંગ ઉપર લેવું To undertake the responsibility of (પાપ) અંગે અંગે ફૂટી નીકળવું To experience in bodily suffering the evil consequences of one's own sins અંગે લાગવું To be liable for to be responsible for 2 To be healthy and strong અંગ આપવું To help અંગ તરે ચાલવું To misappropriate અંગ તોડવું-અંગ તોડીને કામ કરવું To work hard અંગ ભરાઈ જવું To be stiff in the body અંગ ભરાઈ આવવું To have a little fever અંગ ભારે થવું To be dull to be feverish અંગ મરડવું To turn the body one way and another (through dulness.) 2 To feel oneself feverish અંગ વાળવું to practise physical exercises to make the body healthy by physical exercise અંગનો ખુરદો કરવો To work hard અંગનો મેલ ગણવા To consider a lost thing as trifling or worthless 2 Not to be anxious about a lost thing

Prov અંગ વિના કમ નહિ Borrowed garments never fit well

અંગઉદ્ધાર s m [S अङ्ग the body+उद्धार fr उद् up+धृ to hold] The purification of the body with holy waters 2 Salvation

અંગઉધાર adj [S अङ्ग personal+ઉધાર credit] Borrowed on personal security

અંગઉમંગ s m [S अङ्ग the body+H ઉમંગ exultation] Bodily activity muscular energy 2 Zeal ardour

અંગકંપ s m [S अङ्ग the body + कंप tremor f कंप् to tremble] Quivering or shaking of the body tremor

અંગકાઠી, s f [S अंग+काठी f काष्ठ a stick] The constitution of the body stature

અંગચપળતા, s f [S अंग+चपलता quickness] Activity of the limbs agility smartness.

અંગજ, s m [S अंग+ज fr जन् to be born] A son

અંગજા s f [S]A daughter

પિતા કરી અરિદમનને રે, આપી અંગજા તેહ રે-વિનયવિજય

અંગજ્ઞાન s n [S अंग personal+ज्ञान know ledge] Instinctive knowledge knowledge by touch intuition

અંગણુ s n The frontage See આગળુ

અંગદ, s m [S] An armlet 2 The son of Vali the king of Kishkindha and nephew of Sugreeva

રવિ દામ વિદ્યુત વૈજયતી, અંગદ ભુજ અતિ રૂપ—દયારામ

માન્ય સામાન્ય સુભટ સહિત, કથમ, અંગદ પ્રત્યે કહ્યુ —સામળ

અંગદવિષ્ટિ, s f [S अंगद+विष्टि Sending] The peace message carried by Angada to Ravana.

અંગદશિષ્ટાઇ, s f [S अंगद + शिष्टाई f +शिष्ट polite] Gaining one s object by polite con versation

અંગના s f [S] A young woman 2 A wife

ચઢી વિમાને દેવાંગના એથી શોભે તે અંગના—ગિરિધર

દો અંગના સુખ રંગના સદેશ લાવી મોકલી—ન ભો દી

અંગતુ, adj One s own personal

અંગન્યાસ s m [S अंग+न्यास assignment] Touching several parts of the body with the hand at the time of worship

અંગપરિવર્તન, s n [S अंग+ परिवर्तन turning about] The turning of the body from one side to the other

અંગબળ s n [S अंग+बल strength] Bodily strength

અંગભગ s m [S अंग+भग fr भञ्ज to break] Palsy or paralysis of limbs 2 Twisting or stretching out of the limbs 3 Mutilation

અંગમર્દક s m [S अंग + मर्दक crushing] Shampooer

અંગમર્દન s n [S अंग + मर्दन shampoo ing] Kneading crushing or shampooing the limbs

અંગમહેનત s f [S अंग+ P महनत labour] Physical exercise muscular exertion bodily labour 2 Work done by muscular exertion, as opposed to brain work

અંગરક્ષક s m [S अंग+रक्षक protector] A servant 2 A body-guard a protector

અંગરક્ષણી, } s f [S] An armour protector of the body a guard 2 A garment
અંગરક્ષિણી, }

અંગરક્ષા s f [S] The protection of the body 2 A thread wound round the arm as a preservative against evils

અંગરખો s m }
અંગરખી s f } [S अंग+રખો રખી રખુ fr
અંગરખુ s m f n }
रक्ष to protect] A coat of armour 2 A guard that which protects the body 3 A long coat

ખોધી આયુધ અળગા અંગરખી—પ્રેમાનંદ

અંગરખુ s n [See above] A coat.

અંગરંગ, s m [S अंग+रंग colour mirth] The colour of the body the complexion 2 The vigour of the body the appearance of the body with reference to health or illness 3 Sensual pleasures

અંગરાગ s m [S अंग+राग colouring ting ing] A fragrant substance used in anointing the body

અંગરાજ, s m [S] The king of the country of Anga Karna

અંગરેજ s m [P इंग्रेज Ar इंग्लीस a cor ruption of the word English] An English man a European

અંગરેજી s f [P इंग्रेज़ी] The English lang uage or tongue 2 adj Belonging or relating Government of England English

અંગરોગ s m [S अंग+ रोग a disease] A hereditary disease

અંગરોગી adj [See above] Having a here ditary disease

અંગવસ્ત્ર s n [S अंग + वस्त्र a garment fr वस् to dress] A scarf 2 (Slang) A mistress

અંગસ્થિતિ s f [S अंग+स्थिति a position fr स्था to stand] The position of the limbs or body posture 2 The state of the body with reference to health

અંગાઉ adj Belonging to the body per sonal exclusively one s own

અંગાઉ કરજ An amount borrowed on personal liability without any other security

અંગાર્ચ ખર્ચ] xpenses for one s own comforts and pleasures; pocket money

અંગાખરૂ s m [S अंगार burning coal + ખર fr खर hard] A small cake of wheat flour baked in embers

અંગાર, s m [S] A fire brand 2 Embers 3 The non metal Carbon 4 A wretch પાપ કરે કુળ કુળ અંગાર —પ્રેમાનંદ

કુળ અનુકુળ એ અમનાર, તે નવણ નવ અંગાર ...

દિવ અનાયી અગ ... અંગાર —પ્રેમાનંદ

અંગારક s m [S] The planet Mars 2 The name of a shrub Eclypta Prostata N O Compositae. Also called ભાંગરો in Guj

અંગારગું, See અંગાખરૂ

અંગારવાયુ s m [S अंगार + वायु a gas] Carbonic acid gas.

અંગારવું v t [S अंगार]to purify by live coal

અંગારી s f [S] A portable fire-pan a brazier 2 Small embers

અંગારિયું, adj [S अंगार] Reduced to almost ashes 2 s n The burnt juvar Sorghum vulgare

અંગારો, See અંગાર

Id ધગધગતા અંગારો Burning coal ધગધગતો અંગારો Red hot coal

Prov સૌ માંહ્ય અંગારો One wicked amongst many good persons. કુળમાં અંગારો નીકળ્યો He turned out to be wicked

અંગિત, adj [See અંગ ... અંગી] Having blood-relationship congenital

Id અંગિત માણસ A member of an assembly or a body 2 A dependent 3 A confidant

અંગિરસ s m [S अंगिरस्] The son of Brahma and father of Brihaspati

અંગિરા, s m [S अंगिरस्] One of the seven sages father of Brihaspati

અંગી s f [S अंगिन् corporeal] A small coat. 2 adj One s own 3 Having limbs

અંગી પહેરી અવળ અનુપમ નિરખી ... —પ્રેમાનંદ

Id અંગી થવું To be joined with 2 To be dependent upon અંગી માણસ See અંગિત માણસ

અંગીકરણ s n [S] Acceptance

અંગીઉં, s n [S अंग the body] A shirt for infants with short sleeves

અંગીઓ s m [S अंग] A sleeveless jacket for females reaching to the waist 2 See આંગીઓ

આવેલ અંગીઆ, અનુપમ ..., ... —પ્રેમાનંદ

અંગીકાર s m [S fr स्वीकृ to accept to admit] The accepting or admitting of a thing acceptance admission

Id —નો અંગીકાર કરવો To accept to confess —નો અંગીકાર થવો To be accepted to be admitted

અંગીકૃત adj [S] Accepted confessed

અંગીઠી s f [S अग्नि fire + स्था fr स्था to stand] A portable fire-pan a brazier 2 Heat caused by anger excitement or love 3 A fiery face

... અંગીઠી ... —પ્રેમાનંદ

... અંગીઠી, ... —વલ્લભ

અંગીભૂત adj [S अंग embodied + भूत become fr भू to become] Forming a part of a whole

અંગુ See અંગુઠા

અંગુઠો } અંગૂઠો } s m [S अंग + पुठ fr S ...ष्ठ to pull] A towel

અંગુઠાટણ } અંગૂઠાટણ } s m [S अंगुष्ठ the thumb + ત્રાણ fr त्रा protection defence] A trick in wrestling

અંગુઠી } અંગૂઠી } s f [S अंगुष्ठ] A ring 2 A thimble

અંગુઠિઆ } અંગૂઠિઆ } adj [S अंगुष्ठ] Of the measure of the thumb

Id અંગૂઠિઆ કોર Bord rs as wide as the thumb (of a garment etc)

અંગુઠિઆં } અંગૂઠિઆં } s n [S अंगुष्ठ] Ornaments worn on toes.

અંગુઠો } અંગૂઠો } s m [S अंगुष्ठ] The thumb or the great toe

Id અંગૂઠા પકડવા To stoop down and catch the great toes with the hands (as punishment) અંગૂઠે કમાડ ઉઘાડવું To act secretly to get work done by others by remaining at a distance અંગૂઠો બતાવવો To tease It is a sign of non-acceptance of a thing અંગૂઠો ચૂસવો કરવો To make the most of a thing

Prov અંગૂઠાનો રાવણ The lion is known by his paw

અંકુર, s m f [S अंकुर a sprout] The new skin seen after a wound is healed

Id અંકુર આવવા-આવવી To be healed (of a wound)

અંગુર, s f [P अंगूर] A ripe grape

અંગુલ s f [S] A finger

અંગુની }
અંગુલિ, } See અંગુલ

અંગુળી, See આંગળી, અંગુલ

અંગુઠ s m. [S] The thumb એ એક પગ અંગુઠે રહ્યા, એ દઢ આસન ઊર્ધ્વ રહેતા ગયા—પ્રેમાનંદ

અંગુઠ-પ્રમાણ adj [S अंगुष्ठ+प्रमाण a measure fr प्र forth + मा to measure] Of the measure of the thumb

અંગેઠી s f [See અંગીઠી] A hearth 2 Fire

અંગોઅંગ adj [Redup of અંગ] In every limb throughout the body

મને અંગોઅંગ લાગી લાય, કાળજ મેંઠ કાપે છે—દયારામ.
અંગોઅંગ મનોહર સુંદર સોરઠનો શણગાર—રાણકદેવી

Id અંગોઅંગ પ્રસરવું To pervade the body અંગોઅંગે રહી જવું To have stiffness in all parts of the body

અંગોર s f [See અંગુર a ripe grape] The land on the opposite bank of the tank 2 A well-irrigated land 3 A very fertile land

અંગોળ } s n
અંગોળણી } s f Ablution bathing

અંગોળણી તાપીના નીર રે લાડક । અંગોળણી-સ્ત્રીગીત

અંઘામ s m [P हंगाम Or S संगम union fr सम् together+गम् to go] A bustle a tumult 2 A rebellion 3 Time a conjuncture an opportunity

અંઘેરો Same as અંધેરો q v

અંઘોળ s n Ablution bathing

અંઘોળણી, s f A matrimonial bath 2 A small boiler 3 A small vessel used for bath

અંઘોળવું v t To bathe

ત્યાં ભોજન કરવા વિપ્ર આવે છે ગંગામાં અંઘોળી છ-પ્રેમાનંદ

અંઘોળીઉં, s n An earthen pot used in warming the water for a bath 2 A piece of wool to sit upon at the time of bath

અંઘોળીઓ s m A servant in attendance at the time of bathing 2 An earthen pot for boiling water

અંઘ્રિ, s m [S] A foot.

ન અકાળ મૃત્યુ ન રોગરુજ, હરિઅંઘ્રિ પીવાય—દયારામ.

અચક, s f [S आ intens + रट् to resist, to repel Or H अटक an obstacle] A hindrance 2 A thing which would stop or would act as a resistance a stopper a latch

અચકડું s n [S अ not+ચકડું fr चक् to be satiated or pleased] Recollection of comforts enjoyed in the past 2 Heaving of the heart

અચકમચક adv [See અચકોમચકો] Suddenly (used of death)

અચકવું, }
અચકાવું, } v i [See અચક] To stop

Id અચકી પડવું-બેસવું To stop 2 To be in a great fix

અચકામણ, s f [See અચક] An obstacle, a hitch 2 The state of being stopped

અચકારો, See આચકો

અચકાવનાર, adj One who stops

અચકાવવું, v t To stop

અચકોમચકો, s m [અચકો fr અચક + મચકો redup of અચકો] A gesture (A term used in songs sung by little girls)

તમને કઈ બેન ગોરા ગમશે લાલ, અચકોમચકો કારેલી—ગીત.

અચચળ, adj [S अ not+चचल trembling] Inactive not variable constant steady

અચંડ, adj [S अ not+चण्ड fierce hot] Calm cold

અચતુર, adj [S अ not+चतुर clever] Idiotic duncish not clever

અચપચુ adj [અચ fr S अध semi-+ પચું fr पच् to cook] Half cooked ■ Existing in a state intermediate between the solid and the liquid

અચબુચ adv [અચ fr S आश्चय astonishment +બુચ redup of અચ] Suddenly unexpectedly.

Id અચબુચ આવી લાગવું-થઈ બનવું To take place suddenly or unexpectedly

અચંબો s m [S आश्चर्य astonishment+ भाव a feeling a sentiment] Astonishment. wonderment. 2 A puzzle

Id અચંબાભરેલું Astonishing surprising. અચંબો થવો પામવા-લાગવા To be astonished

અચર adj [S अ not + चर movable] Immovable

અચરકો s m [S आकर्ष attraction] Endearment affection 2 A shock a push

Id અચરકો આવવો To have affection or love for, to be endeared to

અચરજ, અચરત, s n [S आश्चर्य] Astonishment, wonderment

Id. અચરજ થવુ-પામવુ-લાગવુ To be astonished અચરજની વાત A wonderful or surprising occurrence

અચરજ ! ચોદુ આખની આખે, ઊગ્યા પચીસ હજાર—ઉદેરામ

અચરત એ તો અતિ થયુ એમ—શામળદાસ

પ્રતિહાર અચરત પામીઓ, દેખી લહેર લધુ—સામળ

અચરતી, s f [See અચરજ, અચરત] Astonishment.

અચરપચર, adv At short intervals, without any method

Id અચરપચર ખાવુ To eat this and that

અચરેઅચરે રામ, s m [Prob a corruption of ઉચ્ચાર ઉચ્ચાર રે રામ] Oh ! utter 'Rama.' These words are used in teaching a parrot.

અચલ, adj [S] Steady, fixed, permanent 2, s m A mountain

ચાહીએ ગોરતી અચલ વાણી—નરસિંહ

અચલધૃતિ, s f [S] A metre of four lines, each line containing 16 syllables.

અચલાધિપ, s m [S] The Himalayas

અચલપદ, s n [S अचल+पद a position] Salvation

અચલિત, adj [S] Firm, unmoved

અચવ્યુ, adj m f n [S अ not+ચવ્યુ fr चर्व् to chew to taste] Not said 2 Not tasted

ચ ચુ ચવે, તે શાનો કવિ ! અચવ્યુ ચવે, તે કવિ કહેવાય—અખો

વાણ રસના અચવ્યો રસ ચાખ—અખો

અચળ, See અચલ

અચળપતિ, s m [S अचल a mountain+पति a lord] The Himalayas

અચળપદ, s n [S अचल permanent+पद a place.] Eternity, the eternal state 2 Salvation.

અચળા, s f [S अचला] The earth

જે અચળા વિષમા પદ પાળી—વલ્લભ

અચળિત, adj [S अचलित] Fixed, steady

અચા, s f Fem of અચો q v

અચાનક, adv [H] Accidentally, suddenly 2 adj Surprising, accidental, unexpected

Id અચાનક આવી પડવુ-લાગવુ-બની આવવુ To take place accidentally

અચાર, s n [Prob S अ priv +P चार a remedy (i e spices without which food is tasteless and which are, therefore, indispensable)] A preserve, a pickle

અચાલ, s m [S अ not + ચાલ fr चल् to move] An obstacle 2. Menses 3 A necessity.

અચિકિત્સનીય, adj [S अ not +ચિકિત્સનીય fr. S विद् to know or चिकित्सन healing] That of which the marks or symptoms cannot be made out or can be incorrectly understood 2 That which cannot be diognosed, incapable of medical treatment

અચિત, adj [S अ not+चित् the mind] Inattentive

અચિંતનીય, adj [S] Inconceivable

અચિંતિત, adj [S] Accidental, sudden

અચિન્ત્ય, અચિંત્ય, adj [S अ not+चिन्त् to contemplate] Inconceivable. 2 That which should not be thought of, unthinkable

Id અચિંત્ય વસ્તુ ચિંતવી To think of unworthy thoughts

અચિન્તું, અચિંતું, adj [See અચિંતિત] Unexpected 2 Sudden

અચિર, adj [S] Fleeting, brief 2 Quick

અચિરદ્યુતિ, s f [S अचिर brief, transitory + द्युति a ray of light] Lightning

અચુક, અચૂક, adv [S अ not + ચૂકવુ to mistake fr S च्युत् to fall down, to slip] Without fail, certainly 2 adj Unmistakable, sure, certain

Id. અચૂક આવી મળવુ To meet without fail

અચુકપણુ, અચૂકપણુ, s n Infallibility, certainty.

અચુકબાણુ, અચૂકબાણુ, s n [અચૂક+બાણ an arrow] An unerring arrow 2 adj Unfailing, certain, sure e g અચૂકબાણ ચેહાણ

અચેત, અચેતન, adj [S अ not + चेतस् consciousness and चेतन sentient] Senseless, dull, lifeless 2 Fainted insensible

અચેતનતા, s f [S अ not + ચેતનતા sensibleness] Senselessness, lifelessness

અચેતના, s f [S अ not+चेतना sense] Absence of energy or liveliness unconsciousness

અચેષ્ટ, adj [S अ not + चेष्टा motion] Lifeless, senseless, dull.

અચો, *s m* [S अ not + *fr* चर् to move] An obstacle 2 A crowd, a collection 3 A dirty sensation caused by unkempt hair growing on the body 4 A holiday a day on which artisans and others are off duty Same as અકતો *q v*

અચોપચો, *s m* Filthiness, impurity

અચ્છત, *adj* [S अ not + છદ *fr* S छद् to cover] Secretly 2 All of a sudden *e g* પરડુ અચ્છત ઊડી ગઇ

અછિદ્ર, *adj* [S अ not + छिद्र [illegible] pore] Without pores, whole, solid

અછિન્ન, *adj* [S] Uninterrupted, constant

અછી, *intj* An imitation of sneezing, the feigning of sneezing

અચ્છું, *adj* *m f n* [S अच्छ clear] Fine, good ધન્ય શાણી અચ્છા કોધ ઉપજ્યા છે —વલ્લભ

અચ્છેદ્ય, *adj* [S अ not + छेद dividing] Indivisible

અચ્છેર, *s m* [S अर्ध a half + शेर *fr* P सीर a measure of capacity about one pound in weight] Half a seer or pound in weight

અચ્છેરીઉં, *s n* A measure of half a seer

અચ્છેરીઓ, *s m.* A weight or measure of half a seer or pound

અચ્છેરો, *s m* } A weight of half a pound
અચ્છેરી, *s f* }

અચ્યુત, *adj* [S अ not + च्युत perished *fr* च्यु to perish] Indestructible, imperishable [illegible] *s m* The Supreme Being, the god Vishnu
અચ્યુત શું અછિતપણું, નહીં પ્રભુછ પર પ્રીત —કાળીદાસ

અચ્યુતાનંદ, *s m* [S अच्युत permanent + आनंद happiness] Uninterrupted or unbroken joy 2 He whose joy is permanent, God
પ્રભુ અચ્યુતાનંદ અવ્યય કહીએ —પ્રેમાનંદ

અછક, *adv* Instantaneously 2 Undoubtedly

અછકવું See આછકવું આવું

અછત *s f* [S अ not + सत् existence] Scarcity, shortage

અછનું *adj* [S आछद् to cover, to conceal] Secret, concealed

અછત્ર, *adj* [S अ not + छत्र a parasol *fr* prob. छद् to cover] Uncovered open 2 Unprotected, without a guardian (said of orphans and widows) 3 Dethroned, without a parasol, which [illegible] a sign of a king

અછબડા, *s m pl* Chicken pox

Id અછબડા નીકળવા To be suffering from chicken pox અછબડા સમવા To be cured of chicken pox

અછરતું, *adj* *m f n and adv* [S आ upto + सर् to flow] Touching the surface, overflowing 2 Less

અછવાવું, *v i* [S आ all about + क्षु, क्षय् to waste away, to perish] To grow only in a slight degree, to have a scanty growth (used of trees) ફૂલ, ગલકાં અછવાઈ ગયાં —નર્મદ

અછાડપછાડ, *s f* [અછાડ + પછાડ redup of અછાડ] Throwing at random or carelessly 2 Disturbance

અછાડું, *adj* *m f n* [S अ not + छन्न *fr* छद् to cover] Open uncovered

અછાવવું *v t* [*fr* S अच्छ clear] To begin to use a newly bought pot

અછાળવું, *v t* [S आ intens + शल् to shake, to stir] To shake up the contents of a pot or vessel

શાક અથાણું અછાળવું —નર્મદ

અછિન્ન, *adj* [S अ not + छिन्न cut *fr* छिद् to cut] Unbroken undivided

અછિન્નધારા, *s f* [S अछिन्न not cut + धारा a stream] A continuous stream of water, &c 2 A pitcher of water used in pouring a continuous stream of water, &c on an idol at the time of its installation

અછેદ, *adj* [S अ not + छेद *fr* छिद् to cut] That which cannot be pierced, impenetrable [illegible] Without a hole

અછો અછો કરવું, *v t* [See અચ્છું] To fondle, to caress

Id અછો અછો વાનાં કરવાં Same as અછો અછો કરવું

અછોછાયડા, *s m pl* [S अच्छ clear + छाया shade, protection] Fondness indulgence

અછોડો, *s m* [S अ not + છોડો *fr* सृज् to release] The rein for a bullock 2 A chain 3 A chain of gold or silver worn by people round the neck

Id બળદનો અછોડો The rein for a bullock ઘડીઆળનો અછોડો A chain for a watch
હરતાં ફરતાં હીંડે ઘોડા, બાંધ્યા હેમ તણા અછોડા —પ્રેમાનંદ

અછોડાવા, *adj* [S અછોડો + વા *fr* S वाट a road *Cf* બેતરવા, રાસવા, બે ફેતવા] As far off as the reins of a bullock.

અજ, *s m* [S अ not+ज *fr* जन् to be born] The unborn One, God 2 One of the heads of the Hindu trinity (બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શિવ) 3 The god of Love 4 The son of Raghu and father of Dasharatha 5 A goat 6 The moon

અજ અ અરીખથી અધિક તેથે —નરસિંહ

ન અજ આવ્યો આ ગમા કરા,

ન અજ ભૂલી હુ તો ગયો અરા,

ન અજથી જ રે હાલિયો ડિયા,

ન અજ દેવની ભૂલુ હું ડિયા —પ્રેમાનંદ

અજકર્ણ *s n* [S] Name of a tree Vateria indica N O Dipterocarpæ

અજગર, *s m* [S *Cf* P अजदर] A Boa-constrictor, a dragon 2 *adj* Indolent, lazy

અજગર પડયો છે વાત્મા વિકારી સુખમાન—પ્રેમાનંદ

અજગર ન કરે ચાકરી, પખી ન કરે કામ—તુલસી

Id અજગર જેવા પડી રહેવુ To lie down like a dragon, *i e* to be idle

અજગરવૃત્તિ, *s f* [S अजगर+वृत्ति state behaviour] Idleness, dullness 2 A stage in asceticism, in which men abstain from all movements, and even refuse to be made to dine

અજગધા, *s f* [S] A drug Ageratum conyzoides N O Compositæ

અજટા, *s f* [S *fr* अ not+जटा a fibrous root.] A medicinal plant Flacourtia cataphracta N O Bixinæ Also called આળટ *q v*

અજતનયા, *s f* [S अज+तनया a daughter]The daughter of Brahma, Maya 2 Seeta, the wife of Rama

અજતનયા ઉમાપતિ ઘેરે, કરે કંજના પ્રસેવ જો તે—પ્રીતમ

અજતરેફ, } અજતરેફે, } *adv* [P अज from + Ar तर्फ a side] From this side, on behalf of here

અજન્મ, *adj* [S अ not + जन्मन् birth] Unborn 2 *s m* The Unborn One God

અજન્મા *s f* The godesses Laxmee and Seeta

અજપદ, *s n* [S अज Brahma+पद a place] The heaven the residence of Brahma

અજપાજપ *s m* [S अजपा Name of a mantra+जप repeating prayers] Silent meditation

જપુ નહીં અજપા રે જપેરે —દયારામ

અજપાળ, *s m* [S अज a goat+पाल a keeper, a guardian] A goatherd, a shepherd

આપ અજપતિ હરિ અજપાળ—દયારામ

અજબ, *s n* [Ar अजब *pl.* અજાયબ] Wonder, astonishment 2 *adj* Wonderful, novel, strange.

Id. અજબ થવુ To be wonderstruck, to be surprised અજબ તમાસો A wonderful spectacle. અજબ માયા The wonderful or mysterious ways of God

અજબગુલમેહેરી, *s f* Name of a bird, with a woman's face, two wings, four feet and a bull with elephant's head in it

છે અજબગુલમેહેરી ખાગી, તછ આકાર રહે સુખ તામ-દયારામ

અજબજેવુ, } અજબતરેહતુ, } *adj m f n.* Wonderful, strange, mysterious

અજમાયેશ, *s m & f* [*fr* P. आज़मूदन् to try.] A trial, an experiment 2 A test.

Id અજમાયેશ કરવી-કરાવી To have a trial 2 To estimate.

અજમાયેશદાર, } અજમાસદાર, } *s m* [અજમાયેશ + P दार possessed, having] One who tests a thing 2 *adj* Experienced

અજમાવવું, *v t* [P. आज़मूदन् to examine, to test.] To try, to test

Id અજમાવી જોવુ To try, to give a trial, to test.

અજમાવુ, *v i* 2 To be tried, to be experienced, to be tested, to be guessed

અજમાશ, } અજમાસ, } *s f* Same as અજમાયેશ.

અજમીઢ, *s m* [S] King Yudhisthir, son of Pandu 2 The town of Ajmere.

અજમુદે, *s m* [P आज़मूदा] A trial a test, an experience 2 *adj* A veteran

અજમો, *s m* Parsley, a drug Carum copticum N O Umbelliferæ

Id અજમો આપવો To give a bribe અજમો ફાકવો To swallow parsley (as a cure of pain in the stomach) 2 To give vent to one's anger અજમાનું ફૂલ Essence of parsley.

અજમો-ખુરસાણી, *s m* Henbane Hyoscyamus Niger N O Solanaceæ A medicinal drug

અજમોદ-કરમાણી, *s f* [S. अजमोदा] A medicinal drug Artemesia Maritima N. O Compositæ.

અજમોદ-બોડી, *s f* A medicinal drug. Apium Graveolens. N O. Umbelliferæ.

અજંપ, અજંપો, } s. m. [S अ not + जप् fr. जप् to be at ease] Absence of ease; restlessness

Id. અજંપો થવો To be uneasy, to be restless.

અજય, s m [S. अ not + जय fr. जि to conquer] Invincible.

અજયા, s f. [S आ intens. + जय victory] A goddess who is considered the immediate and active cause of the creation 2 Illusion which leads one to regard the Supreme Spirit and Universe as two distinct realities (in Vedant Philosophy) 3 The mysterious ways of God 4. Myrobolan tree હરડે.

અજય્ય, Same as અજય q. v.

અજર, adj [S अ not + जरा old age fr. जॄ to be old] Not waxing old; having everlasting youth 2 [S. अ not+जर fr. जॄ to be digested] Indigestible.

અજર પ્યાલો પીધો ગિરે—પ્રીતમ
એમ સોખત પ્રસરતા અજર તે ઠરવે—ઓખો

અજરે, s f. [Ar अजर] Hesitation 2 An excuse. 3 The whiling away of time

અજરઅમર, અજરામર, } adj. [S. अजर+ अमर fr. अ not मृ+to die.] Not subject to old age or death (of God); immortal

અતિ અજરામર રહેજે, વાલા કુંવ મુજને આવજો—નાકર.

અજરાળ, adj Extensive wide

અજલ, s f [Ar.] End 2 Death 3 Untimely death

અજલમંજલ, s f [अजल last+मंजिल a stage] A funeral ceremony

અજવાશ, s m [S उज्ज्वल shining] Light

સોળ સહસ વરને રોગે કળા કરી,
નખ ઇંદ્રનો અજવાશ—પ્રેમાનંદ

અજવાળવું, v t [S उद् up+ज्वल् to burn, to shine] To cleanse 2 To make a light, to light a lamp 3 To make a good name. 4 (Euphemistic) To disgrace

Id વાસણ અજવાળવું To cleanse a pot. દીવો અજવાળવો To light a lamp કુળ અજવાળવું To raise the reputation of one's own family Euphemistically to disgrace one's own family

અજવાળીઉં, s n [S उज्ज्वलन brilliance] The bright half of a lunar month

અજવાળીઆં, s n pl Small holes in the roof of a house for admitting sun-light

અજવાળી, adj f Moon-lit.

Prov. અજવાળી પણ રાત, અને મોળી ઘાસ An ape is an ape, a varlet a varlet, though clothed in silk or scarlet.

અજવાળું, s n. [S. उज्ज्वलन splendour] Light. 2. Fame.

Id અજવાળું કરવું To enlighten, to shed light on a subject, to remove doubts 2 To raise the reputation of one's own family 3 To benefit, to profit. 4 (Euph) To disgrace one's own family. 5 To put to a loss. મનમાં અજવાળું કરવું To enlighten one's own heart, to rouse one to one's senses. મનમાં અજવાળું કરી, જોજે કર [illegible]—નર્મદ. અજવાળું થવું To dawn (of the day), to be the morning 2 To have the birth of a son 3 Euphemistically it is used when one has acted badly અજવાળું આવવું To be lighted by the light of the sun, a lamp, &c અજવાળામાં આવવું To come to light, to be known to the public આવા જુલમો ધણા દિવસના અજવાળામાં આવેલા છે [illegible] અજવાળામાં મૂકવું To put into view, to bring to light, to throw light upon, to disclose, to reveal અજવાળું જોવું To be brought into the world, to be born.

અજશ, s m [S अ not+यश fame] Censure defame

અજસ્ત્ર, adv [S अजस्र constant] From time to time, very often, very frequently, constantly.

અજહલ્લક્ષણા, s f. [S अ not+जहत् leaving +लक्षणा a figure of speech] A figure of speech synecdoche e g પાળીઆએ (=પાળીઆ બળદે) [illegible] કામઠીએ (=કામઠીવાળા કોળીઓએ) ગામ લૂંટ્યું

અજા, s f [S अ not+जा fr. जन् to be born] Nature (as unborn) 2 Maya illusion 3 A she goat

કુલાયો શું કૂદે અજાનકડે—વલ્લભ
લજ્જાને ન દમે અજા તે, સમજવું કારણ એહ.—દયારામ
અજાને હાથે પૂજે અજા—અખો

અજાગળસ્તન, s n [S अजा+गल the throat+ स्तन breast] The two fleshy flaps hanging on the neck of goats 2 (Rhetorically) anything worthless

અજાગળ, adj Killed by drowning or a deadly weapon (of the death of a person)

અઠોડાવા, *adj* [S અઠોડો + વા *fr.* S वाट a road *Cf* ભેગવા, રાંસવા, બે વેતવા] As far off as the ruins of a hillock

અજ, *s m* [S अ not+ज *fr.* जन् to be born] The unborn One, God 2. One of the heads of the Hindu trinity (બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શિવ) 3 The god of Love 4 The son of Raghu and father of Dasharatha 5 A goat 6 The moon

અજ અ બરીથી અધિક તેરે —નરસિંહ

ન અજ આવર્યો અ ગમા કરા,

ન અજ બૂડી હું તો ગયો મરા,

ન અજથી જ રે હારિયો ફિયા,

ન અજ દેવની બહું હુ કિયા —પ્રેમાનંદ

અજકર્ણ s m [S] Name of a tree Vateria indica N O Dipterocarpeæ

અજગર, *s m* [S *Cf* P अजदर] A Boa-constrictor a dragon 2 *adj* Indolent, lazy

અજગર પડ્યો કે વાગ્યા બિસાતી ગુમળાત—પ્રેમાનંદ

અજગર ન કરે ચાકરી, પંખી ન કરે કામ—તુલસી

Id અજગર જેવા પડી રહેવું To lie down like a dragon, *i e* to be idle

અજગરવૃત્તિ, *s f* [S अजगर+वृत्ति state, behaviour] Idleness dullness 2 A stage in asceticism, in which men abstain from all movements, and even refuse to be made to dine

અજગંધા, *s f* [S] A drug Ageratum conyzoides N O Compositæ

અજટા, *s f* [S *fr.* अ not+जटा a fibrous root] A medicinal plant Flacourtia cataphracta N O Bixineæ Also called ભાંખડ *q v*

અજતનયા, *s f* [S अज+तनया a daughter] The daughter of Brahma Maya 2 Seeta, the wife of Rama

અજતનયા ઉમયાપતિ વઢે, કરે કમળા પાલેવ એ તે—પ્રીતમ

અજતરફ, } *adv* [P अज from + Ar तर्फ a
અજતરફે, } side] From this side, on behalf of here

અજન્મ, *adj* [S अ not + जन्म birth] Unborn 2 *s m* The Unborn One God

અજના *s f* The godesses Laxmee and Seeta

અજપદ, *s m* [S अज Brahma+पद a place] The heaven the residence of Brahma

અજપાજપ, *s m* [S अजपा Name of a mantra+जप repeating prayers] Silent meditation

અજુ નહીં અજપ હા રે અજપે —દયારામ

અજપાળ, *s m* [S अज a goat+पाल a keeper, a guardian] A goatherd, a shepherd

ચાપ અજપતિ હરિ અજપાળ —દયારામ

અજબ, *s n* [Ar अजब *pl* અજાયબ] Wonder, astonishment 2 *adj* Wonderful, novel, strange

Id અજબ થવું To be wonderstruck, to be surprised અજબ તમાશો A wonderful spectacle અજબ માયા The wonderful or mysterious ways of God.

અજબગુલમેદેરી, *s f* Name of a bird, with a woman's face, two wings, four feet and a bill with elephant's head in it

કે અજબગુલમેદેરી બની, તઇ આકાર તે ગુપ્ત તમ-દયારામ,

અજબનેરૂ, } *adj m f n* Wonderful
અજબતરેહનું, } strange, mysterious

અજમાયેશ, *s m* & *f* [*fr* P. आज़मूदन् to try] A trial, an experiment 2 A test,

Id અજમાયેશ કરવી-કરાવવી To have a trial 2 To estimate

અજમાયેશદાર, } *s m* [અજમાયેશ + P दार
અજમાયદાર, } possessed, having] One who tests a thing 2 *adj* Experienced

અજમાવવું, *v t* [P. आज़मूदन् to examine, to test] To try, to test

Id અજમાવી જોવું To try, to give a trial, to test.

અજમાવું, *v i* 2 To be tried to be experienced, to be tested, to be guessed

અજમાશ, } *s f* Same as અજમાયેશ.
અજમાસ, }

અજમીઢ, *s m* [S] King Yudhisthir, son of Pandu 2 The town of Ajmera

અજમુદો, *s m* [P आज़मूदा] A trial, a test, an experience 2 *adj* A veteran

અજમો, *s m* Parsley, a drug Carum copticum N O Umbelliferæ

Id અજમો આપવો To give a bribe અજમો ફાકવો To swallow parsley (as a cure of pain in the stomach) 2 To give vent to one's anger અજમાનાં ફૂલ Essence of parsley

અજમો-ખુરાસાની, *s m* Henbane Hyoscyamus Niger N O Solanaceæ A medicinal drug

અજમોદ-કરમાણી, *s f* [S अजमोदा] A medicinal drug Artemesia Maritima N O Compositæ

અજમોદ-બોડી, *s f* A medicinal drug Apium Graveolens N O Umbelliferæ

અજંપ, } s m [S अ not + जंप fr जम्प् to
અજંપો, }
be at ease] Absence of ease, restlessness

Id અજંપો થવો To be uneasy, to be restless

અજય, s m [S अ not + जय fr जि, जय् to conquer] Invincible

અજયા, s f [S अ intens. + जय victory] A goddess who is considered the immediate and active cause of the creation 2 Illusion which leads one to regard the Supreme Spirit and Universe as two distinct realities (in Vedant Philosophy) 3 The mysterious ways of God 4 Myrobolan tree હરડે

અજય્ય, Same as અજય q v

અજર, adj [S अ not + जरा old age fr जॄ to be old] Not waxing old having everlasting youth 2 [S. अ not+जर fr जॄ to be digested] Indigestible

અજર પ્યાલો પીતો ફિરે—પ્રીતમ

એમ શોભત પ્રકરણ અજર કે હરે—શામળ

અજર s f [Ar अजर] Hesitation 2 An excuse 3 The whiling away of time

અજરઅમર } adj [S अजर+ अमर fr अ not
અજરામર, }
मृ+to die] Not subject to old age or death (of God), immortal

અતિ અજરામર રહેજે, તાહરા કુળ પુત્રને આવજે—નાકર

અજરાળ, adj Extensive wide

અજલ s f [Ar] End 2 Death 3 Untimely death

અજલઅજલ, s f [अजल last+मंजल a stage] A funeral ceremony

અજવાસ, s m [S उज्ज्वल shining] Light.

શેલ સદસ ચડને સૌને કળા કાંઈ

નથ ઇદ્રનો અજવાસ—પ્રેમાનંદ

અજવાળવું v t [S उद् up+ज्वल् to burn to shine] To cleanse 2 To make a light to light a lamp 3 To make a good name 4 (Euphemistic) To disgrace

Id વાસણ અજવાળવું To cleanse a pot દીવો અજવાળવો To light a lamp કુળ અજવાળવું To raise the reputation of one's own family Euphemistically to disgrace one's own family

અજવાળિયું, s n [S उज्ज्वल brilliance] The bright half of a lunar month

અજવાળિયાં s n pl Small holes in the roof of a house for admitting sun-light

અજવાળી, a1j f Moon lit

Prov અજવાળી પણ રાત અને મીણો ... An ape is an ape, a varlet is a varlet, though clothed in silk or scarlet.

અજવાળું s n [S उज्ज्वल splendour] Light 2 Fame

Id અજવાળું કરવું To enlighten to shed light on a subject to remove doubts 2 To raise the reputation of one's own family 3 To benefit to profit 4 (Iroh) To disgrace one's own family 5 To put to a loss. મનમાં અજવાળું કરવું To enlighten one's own heart to rouse one to one's senses. મનમાં અજવાળું થયું ... અજવાળું થવું To dawn (of the day) to be the morning 2 To have the birth of a son 3 Euphemistically it is used when one has acted badly અજવાળું આવવું To be lighted by the light of the sun a lamp &c. અજવાળામાં આવવું To come to light to be known to the public આવા ... અજવાળામાં આવેલા ... અજવાળામાં મૂકવું To put into view to bring to light to throw light upon to disclose to reveal અજવાળું જોવું To be brought into the world to be born

અજશ, s m [S अ not+यश fame] Censure defame

અજસ્ર, adv [S अजस्र constant] From time to time very often very frequently, constantly

અજહત્લક્ષણા s f [S अ not+जहत् leaving +लक्षणा a figure of speech] A figure of speech synecdoche e g પોળીઆએ (=પોળીઆ બની) ... (=...) ... લૂટ્યું

અજા s f [S अ not+जा f जन् to be born] Nature (as unborn) 2 Maya illusion 3 A she goat

... અજા ...—વલ્લભ

... અજા ... —દયારામ

અજાને ... અજા—અખો

અજાગલસ્તન s n [S अजा+गल the throat+ स्तन breast] The two fleshy flaps hanging on the neck of goats. 2 (Rhetorically) anything worthless

અજાઘાત adj Killed by drowning or a deadly weapon (of the death of a person)

અજાચક, *adj.* [S. अ not+याचक a mendicant.] Not living upon charity.

અજાચકપણું, *s. n.* Absence of begging; the state of not being a beggar.

અજાચકવૃત્તિ, *s. f.* [S. अ not+याचक a mendicant +वृत्ति a profession.] The mode of living one's life without begging.

અજાડી, *s. f.* A ditch into which wild animals, as elephants, tigers, &c., are allured, so that they may be easily captured.

Id. અજાડીમાં પડવું To come into trouble or some difficulty (of a strong or great person.)

અજાણ, *adj.* [S. अ not+જાણ *fr.* ज्ञान knowledge.] Ignorant; not knowing.

અજાણતાં, *adv.* Unconsciously; unknowingly.

Id. અજાણતાં કરવું To do involuntarily. અજાણતાં થઇ જવું To happen involuntarily.

Prov. અજાણતાનો દોષ નહિ Ignorance of facts is a good defence in law.

અજાણપણું, *s. n.* Ignorance; unconsciousness.

અજાણે, *adv.* Through ignorance; unconsciously; unknowingly.

Id. અજાણે કરવું To do through ignorance. અજાણે કહેવું To speak unconsciously or unguardedly.

અજાણ્યું, *adj.* Ignorant; unacquainted with; unknown.

Id. અજાણ્યું ઓસડ A medicine of which the ingredients are not known. અજાણ્યું માણસ A stranger. અજાણ્યો રસ્તો A way with which one is not acquainted.

Prov. અજાણ્યું ને આંધળું બરાબર Ignorance has no light. અજાણ્યો ઉપાયો બમણું ધી હોમે Ignorance is often a cause of waste. અજાણ્યે ચીજ ખાવી નહિ; અને અજાણ્યે રસ્તે જવું નહિ Never wade in unknown waters. અજાણી વાતમાં માથું ન મારવું Do not give way to any bold novelties.

રામબાણ વાગ્યાં હોય તે જાણે, અજાણ્યાં તો અચરજ આણે.
—મીરાં.

અજાત, *adj.* [S. अ not+जात born *fr.* जन्, जा to be born.] Not born; unborn.

અજાતશત્રુ *adj.* [S. अजात+शत्रु an enemy *fr.* शद् to cut.] Having no enemy. 2. *s. m.* Yudhishthira.

અજાનન, *adj.* [S. अज a goat+आनन the mouth, face.] Having the mouth or face like that of a goat.

અજાનબાહુ, *adj.* [S. आ upto+जानु the knee +बाहु the arm.] Having long arms reaching down to the knees.

શ્યામ શરીરે રે શોભે, અજાનબાહુ વિનવું હોળે—પ્રેમસખી.

અજાપાળ, *s. m.* [S. अजा a she-goat+पाल a protector.] A shepherd.

અજામીલ, } *s. m.* The name of a devotee
અજામેલ, }
of Krishna. He was a brahmana of Kanoja.

અજામીલ નામે પાપી ઉધર્યો. —પ્રેમાનંદ.

અજામેલ અજ ગીધ ખાસ કવિ.—પ્રીતમ.

અજાબી, *s. f.* [P. हजाबी a curtain, a veil.] A robe worn by a Mohammedan woman.

અજાયબ, } *adj.* [P. *pl. of* અજબ.] Won-
અજાયેબ, }
derful; astonishing.

અજારીઓજારી, *s. f.* [અજારી redup. of ઓજારી *fr.* ઓજાર.] Name of a game played by children, also called આરેઆરે. *q. v.*

અજિત, *adj.* [S. अ not+जित conquered *fr.* जि to conquer.] Invincible; unconquered.

અજિન, *s. n.* [S.] The hide of a black buck (કાળીઆર).

અજીઠવાડ, *s. m.* [S उच्छिष्ट *fr.* उद् up+शिष् to remain+વાડ a suffix to form nouns from adjectives.] The state of filthiness caused by a place or a thing having been left uncleansed after eating.

Id. અજીઠવાડ કરવો To make filthy by leaving a place or a thing uncleansed after eating. અજીઠવાડ કાઢવો To clear a filthy place or thing.

અજીઠું, *s. n. & adj. m. f. n.* [S. उच्छिष्ट.] The portion of food served up and remaining over; the leaving from a meal. 2. The place where food-leavings are left. 3. Food cooked with water and not with milk. 4. Abandoned; one who has not washed his mouth and hands after meals and hence is considered impure.

અજીઠું અન્ન આહીરનું લીધું.—નરસિંહ.

અજીઠા સરખા જેમ શું, પાપણીએ કે પોઠીએ ?—દયારામ.

અજીર, *s. n.* [S. अजिर A courtyard.] The courtyard of a house.

નંદનિલય આનંદથી આવી, ઉભા અજીર મોઝાર—રેવાશંકર.

અજીરણ, *s. n.* [S. अजीर्ण *fr.* अ not+जॄ to be digested.] Indigestion.

Id. અજીરણ થવું To be suffering from indigestion. 2. To be obliged to divulge a secret. અજીરણ મટવું To be relieved or cured of indi-

gestion. પૈસાનું અજીરણ થવું To be puffed up with an excess of money; to be extravagant. અજીરણ થઈ આવવું To vomit out a secret.

અજીર્ણ, *adj.* [S. अ not + जीर्ण old.) Not old; not worn out.

અજીર્ણાંશ, *s. m.* [S. अजीर्ण indigestion + अंश a part.] A slight indigestion.

અજીવ, *s. m.* [S. अ not+जीव life.] A lifeless thing.

અજુક્ત, *adj.* [S. अ not+જુક્ત *fr.* युक्त proper.] Improper; unfit.

અજુક્ત પૂજા પરહરો, કરો જે હોયે જુક્ત.—પ્રેમાનંદ.

અજુગત, અજુગતું, } *adj. m. f. n.* [S. अ not + જુગત, જુગતું *fr.* युक्त proper.] Unbecoming; unsuitable; absurd.

અજેય, *adj.* [S.] Unconquerable; not fit to be conquered.

અજેખણી, *s. f.* [S. अ not + જેખણી *fr.* जुष् to investigate.] A barbed hook fixed to the end of a stick, used in dragging prickly shrubs over the ground.

અજોગ, *s. m.* [S. अ not+જોગ *fr.* योग a lucky conjunction of stars, or *fr.* योग्य proper.] Inauspicious; improper.

અજોગકાળ, *s. m.* [અજોગ + काल time.] An Inauspicious time.

અજોડ, *s. f.* [S. अ priv.+જોડ *fr.* जुड् to bind.] A bad match. 2. *adj.* Not suited. 3. Unmatched; matchless.

ઉપમા દેવા નથી કોઇ બીજું, એ અલબેલા અજોડ છે જી.
—દયારામ.

અજોળ, *adj.* [S. आ intens + જોળ corruption of दोल swinging.] Suspending; hanging. 2. Unfinished. 3. Unsettled; uncertain. 4. *s. f.* Uncertainty ; suspense.

કરિઆદિ સુખ નાખું, ભાઇને અજોળમાં.—વલ્લભ.
કવીશ્વર કને કામ, કઠિન અજોળ છે.—વલ્લભ.

Id. અજોળ મૂકવું To leave unfinished or suspended.

અજ્જ, *adv.* [Pr. *fr.* S. अद्य to-day.] Poetic variant of આજ *q. v.*

રેવ્ય શાણી આવુના તે, અજ્જ કઇ આવ્યા તે—વલ્લભ.

અજ્જી, અજ્જુ, } *s. n.* The mark િ or ી used to represent the conjunct vowel ઇ (i) or ઈ (ee) in the બારાખડી syllables.

અજ્ઞ, *adj.* [S.] Foolish; ignorant.

અજ્ઞપણું, *s. n.* Ignorance; foolishness.

અજ્ઞાત, *adj.* [S.] Ignorant; uninformed; unlearned. 2. Unknown.

અજ્ઞાતવાસ, *s. m.* [S. अज्ञात unknown+वास a residence.] The unknown place; a secret residence. 'પાંડવો એક વર્ષ સુધી અજ્ઞાતવાસમાં રહ્યા.'

અજ્ઞાન, *s. n.* [S.] Ignorance; foolishness; folly. 2. Ignorance represented as the work of માયા (Maya); the power of ignorance which shuts out man from the knowledge of the true God (બ્રહ્મ). 3. *adj.* Ignorant; innocent.

Id. અજ્ઞાન પ્રગટવું-થવું-આવવું To be overcome by ignorance; to be ignorant.

અજ્ઞાનતા, *s. f.* અજ્ઞાનપણું, *s. n.* } Ignorance; innocence.

અજ્ઞાનભાવ, *s. m.* [S. अज्ञान+भाव state.] The state of ignorance.

અજ્ઞાની, *adj.* Ignorant. 2. Foolish.

Id. અજ્ઞાની જીવ Life or a living being, regarded as having an environment of ignorance, which it has to break through before it can attain to a knowledge of the true God.

અજ્ઞેય, *adj.* [S] Unknowable; incapable of being known; incomprehensible.

અંચ, *s. f.* [See આંચ.] Injury; hurt. અંચ is the poetical variation of આંચ. *q. v.*

સ્વલ્પ માત્ર જ્યાં નથી પ્રપંચ, ત્યાં તેને કેમ લાગે અંચ—અખો.

અંચલ, અંચળ, } *s. m.* [S. अंचल a border.] The end or border of a garment.

ફરી પર જો ! ફરરરે ધવલ કર-અંચલ પટ્ટ—ન. ભો. ફી.

અંચળવો, અંચળો, } *s. m.* [S. अंचल + વો dim.] A small fancy scarf used by children. 2. A wick soaked in oil and kindled.

પ્રથમ અંચળો સાજુ જેહ, પહેરો શણગાર ધરિયા નેહ—પ્રેમાનંદ.

અંચિત, *adj.* [S] Worshipped; honoured; adorned; graceful; handsome.

અંજન, *s. n.* [S.] Collyrium; a black pigment; an eye-salve. 2. The metal antimony.

Id. અંજન આંજવું To apply an eye-salve to the eyes. અંજન પાડવું To collect lamp-black deposited by the flame of a lamp.

અંજનમાં નહિ આંખ પડાય,
પડાય જ આંખની ઉપર અંજન—દલપતરામ.

અંજનપર્વ, *s. m.* The son of Ghatotkacha and grandson of Bheema.

અંજના, } અંજની, } *s. f.* [S. अंजना.] The mother of Hanumat *i. e.* Hanumana.

અંજનીગીત, *s. n.* Name of one of the metres in Prosody. *e. g.*,

આવો કે વ્હાલમો ! આવો;
રોપો કે વ્હાલમો ! બન્ડો:
ડોકો કે વ્હાલમો આરે,
કારો ઉધારો !—કાન્ત.

અંજનીપુત્ર, *s. m.* [S. अंजना + पुत्र a son.] Hanumana.

અંજળ, *s. n.* [S. अन्न food+जल water.] Food and water; subsistence.

Id. અંજળ લેવું To eat and drink; to break fast. અંજળ મૂકવું To refuse to eat or drink. 2. To be on the point of death. 3. To take a vow for not doing a thing. અંજળ ઊઠવું To be obliged to leave; to have to resign.

અંજળપાણી, *s. n.* [અંજળ + પાણી water. In this પાણી is redundant, જળ and પાણી having the same meaning.] Fate; destiny.

Id. અંજળપાણી ઊઠવાં To have to resign; to be obliged to leave.

Prov. અંજળપાણીના હાથમાં In the power of fate; dependent on fate. અંજળપાણી હશે, તો આવીશ I may come, if it please my fate to bring me here. જ્યાં તેનું અંજળપાણી હશે, ત્યાં તેનું બનશે This affair (a marriage-settlement) will be settled, when Fate wishes it.

અંજલિ, } અંજલી, } અંજળી, } *s. f.* [S. अंजलि.] A cavity formed by joining the hands; hands joined and hollowed as for holding water generally in worship, salutation, or supplication. 2. A cavity-ful of anything.

Id. અંજળી આપવી To offer water, fragrance and flowers (towards one's ancestors or gods) as a token of respect and worship.

દીધું ચરણામૃત અંજલિ ભરી —પ્રેમાનંદ.

અંજાવવું, *v. t.* [S. अञ्ज् to anoint, to smear with.] To get collyrium applied.

અંજાવું, *v. i.* [See above.] To be applied with collyrium. 2. To be surprised. 3. To be ashamed; to fall shy. 4. To be deceived; to be baffled. 5. To be dazzled.

Id. તેજમાં અંજાવું To be obscured by light, power, &c.; to be ashamed or to feel shy.

અંજીર, *s. n.* [S. & P.] A fig.

અંજીરી, *s. f.* [See above.] The fig tree. Ficus carica. N. O. Moreæ

અંજીરીઆ, *adj.* [See above.] Having the colour of a ripe fig; deep red.

અંજુમન, *s. f.* [P.] A congregation of persons professing the same religion (especially applied to a congregation of Moslems and Parsis).

અટક, *s. f.* [S. अव down+टंक् to bind, to tie.] A surname. 2. [S. अ not + टिक् to go, to move.] The town Attuck on the river Indus. 3. A stoppage; an obstruction; a difficulty. 4. Custody.

અટક પડી હતી આવની કે, આરા આત્માના ઉદ્ધાર-ઓમે.
પાળા વધવાર જાવું, અટક કરી તમે—વલ્લભ.

અટકચાળું, *adj. m. f. n.* [અટક *fr.* S. आटीक् to go about+ચાળું *fr.* चल् to frolic about.] Mischievous. 2. *s. n.* Mischief.

અટકડી, *s. f.* [અટક stoppage+ડી dim.] Hiccough.

અટકણ, *s. f. n.* [See અટક.] A supporter; a prop. 2. An obstacle; a stopper. 3. *adj.* Stopping.

Id. અટકણ મૂકવી To place an obstacle. અટકણ ઢગ An untrustworthy being. 2. One that would stop in the middle of the work and would not finish it. 3 An obstinate man.

અટકણીઉં, *s. n.* See અટકણ.

અટકવું, *v. i.* [S. अ not+टिक् to go, to move.] To be detained. 2. To wait. 3. To be attached to.

પટક માથા પછી અટક ચરણે હરિ.—નરસિંહ.

Id. અટકી પડવું To be stopped; to be closed; to be infirm. *e. g.* ' હવે ટોસા અટકી પડ્યા છે. ' અટકી રહેવું To be waiting. અટકી જવું-પડવું To stop suddenly.

અટકળ, *s. f.* [S. अट् to try: to attempt+कलन knowing; understanding.] A guess; an estimate.

Id. અટકળ કરવી To guess; to estimate. અટકળ રહેવી To bear in mind; to remember. અટકળથી જોવું To make a guess. અટકળ-પચીશી A business based on a guess.

અટકળબાજ, *adj.* [અટકળ+P. बाज practising *fr.* बाखतन् to practise.] Clever in guessing.

અટકળવું, *v. t.* [See અટકળ.] To guess; to form an estimate.

અટકામણ, *s. f.* [See અટકવું.] An obstacle. 2. A difficulty. 3. (*Cf.* અટકાવ) The menses.

Id. અટકામણ આવવી-પડવી To meet with an obstruction. અટકામણ આવવી To be in the monthly course.

અટકામણી, *s. f.* [See અટકવું.] The state of being obliged to stop; an obstruction. 2. A difficulty.

અટકાયત, *s. f.* [See અટક stoppage.] An obstruction; a stoppage.

Id. અટકાયત થવી To be stopped or obstructed.

અટકાર, See ઓડકાર.

અટકાવ, *s. m.* [See અટકવું.] Prevention. 2. Resistance. 3. Menses; menstruation

Id. અટકાવ આવવો To be in the monthly course. અટકાવ બંધ થવો To be freed from the menstrual discharge. 2. To conceive. 3. To be relieved of a hindrance. અટકાવ કરવો To obstruct. અટકાવ થવો To be detained. અટકાવ નાખવો To throw an obstacle

પુનર્લગ્નને ત્યાં અટકાવ—દલપતરામ

અટકાવવું, *v. t.* [See અટકવું.] To shut. 2. To stop; to prohibit.

Id. અટકાવી મૂકવું-રાખવું To shut up, to confine (as in a room).

અટકાવું, *v. i.* [See અટકવું.] To be prevented; to be stopped. 2. To be in the monthly course.

અટકીમટકી, *s. f.* [અટકી *fr.* અટકવું + મટકી redup. of અટકી.] A play for children.

અટકુંમટકું, *s. n.* [અટકવું+નટકો *fr.* नृत् to dance.] Peeping; a peep.

Id. અટકુંમટકું મારવું-આવી જવું To pay a flying visit.

અટકો, *s. m.* [S. आ intens.+टङ्क a stamped coin.] A coin of a small value; a pice. 2. Insolent.

Id. અટકાનો પૈસો Worthless.

અટોમટો, *s. m.* [અટો redup. of અટો+મટો. *cf.* અપટોમપટો.] Gestures. 2. Witchery.

અમે માર ભાં કુંવારા સાજ, અટોમટો કરશો,—શ્રીમીન.

અટોમટો તારે જાશે, મુને મારે ■ ■ ■.

' એક કંપ જો તારે હોય તો મારું માથું ફૂલ—લોકોક્તિ.

અટંગ, *adj.* [S. अ not+टंगा a leg.] Lame; without legs.

અટણ, *s. n.* [S. अटन.] Rambling. 2. A journey.

દોઢ માસ ગયો અટણ કરતાં, આવ્યો અયોધ્યા માંય રે-પ્રેમાનંદ.

અટણી, *s. f.* [S. अटनी.] A bamboo-fence.

અટન, Same as અટણ.

હું નારદ, કે જેને વિલોકનું અટન, તે તૃણમાત્ર—પ્રેમાનંદ.

અટની, *s. m.* [S. अट् to wander.] A traveller.

અટપટું, *adj. m. f. n.* [S. अति exceedingly+ पटु hard, harsh, sharp.] Embarrassing; intricate.

હાં રે, અટપટી પાઘ, કેસરિયા વાઘા,—મીરાં.

પ્રીતની રીત અતી અટપટી રે,—દયારામ.

ઉંઘમાં અટપટા ભોગ લાગે.—નરસિંહ.

અટલ, *adj.* [S. अट्ट high, lofty+ल a suffix.] Clever (of a musician, a thief, or a gambler). 2. Dark (of a night). 3. Perfect; complete *e. g.* અટલ જુગારી, અટલ ચોરીઓ 4. Unavoidable; one that cannot be done away with.

અખંડ સ્વામી અટલ અનાથ—અખો.

પ્રકૃતિ અટલ તે સત્ય પણ, હરિ દૈવે બહુ જન,—દયારામ.

પણ દુષ્ટ દાનવ નવ લહે, જેને અટલ છે અજ્ઞાન-કાળિદાસ.

અટવામણ, *s. f.* [See અટવાવું.] An obstacle; a difficulty; a snare.

અટવાવું, *v. i.* [*fr.* અટવું *q. v.*] To roam; to wander. 2. [*fr.* અટવું *q. v.*] To be crushed. 3.[S. आवृत् to be restless or uneasy.] To be perplexed; to be boiled; to be excited; to be irritated.

વખાણ સાંભળીને સબળ, રુધિર અટવાયું પળપળ,—પ્રેમાનંદ.

એકલડું'ગી અલિ રે, ઓળમાં અટવાયા.—ધીરો.

અટવિ, }
અટવી, } *s. f.* [S.] A forest *e. g.* વિંધ્યાટવી.

બન્યું બાળને મેળવે વળી, અટતાં અટવી અપાર રે.—પ્રેમાનંદ.

અટવું, *v. i.* [S अट् to wander.] To wander; to move about.

રવિમંડળ પ્રભુ અટે—સામળ.

ઠેકે ચાર ભૂખે અટતા હરિ—વલ્લભ.

અટળ, *adj.* [S. अटल.] Unswerving; steady; firm.

મહાપ્રભુ સાથે અટળ અટંકો છું.—દયારામ.

અંક અટળ પણ ભૂસાયે.—દયારામ.

અહીં એવે આજ્ઞા અટળ દઇ કર્ણની મુને.—ન. બે. દી.

અટાઉ, *s. f.* [*fr.* S. अट् to wander.] Treachery.

Prov. અટાઉનો માલ વટાઉમાં Ill got, ill spent; light come, light go.

અટાટ *adj* [S अट्टाट्ट excess] Much 2 [S अ not+तत्त्व essence] Without essence 3 *adv* [S अट्टाट्ट excess] Unjustly

અટાપટા *s m. pl* [S अट् frequent + पट्ट a strip] Several long and broad stripes.

અટામણ *s n* [See અટવું] Rice flour used in making bread

Id એટલું તો અટામણમાં જશે This much will be required as a preparation for the proper business અટામણ મેળવી વાત કરવી To exaggerate the facts.

અટાર *s f* [See અટવાવું to be crushed] Sand dust

અટારી } અટાળી } અટાળી, } *s f* [S अट्टाल an upper story] A balcony

કનક ચોસને આવ્યા ચોક બહુ ભણી અટાળી બારી ગોખ —પ્રેમાનંદ

અટારીઓ, *s n* [*fr* S अट्ट high] A niche in the wall with doors a small cupboard in the wall

અટારૂ *adj m f n* [See અટવું] Restless meddlesome mischievous

અટાલો *s m* Household furniture

અટાવું *v i* [See અટવું] To be pounded 2 To be spent up as dry flour in making thin bread 3 To be spent up without any notice being taken or without any effect being felt

અટિંબર } અટિંબર } *s m* [S आ intens + स्तम्भ a column or दवर A mass] A heap a collection.

અટૂ *adj* [S अट् to wander] A wanderer a mendicant who roams about even at night

અટી ચક્યા, ચક્યા ... ... ચકિ મહાવિયા

અટાપટી, *s f* [See અટાપટા] Name of a game played by children

અટીમણી *s f* Name of a plant Lycium Europaeum N O Solanaceæ Also called કણ્ટેરો *q v*

અટીસોમણીસો *s m* [અટીસો *fr* ... + મણીસો redup of અટીસો *cf* અત્રીમત્રી] Name of a game played by children

અટેરવું *v t* [S आ round about + स्तॄ *fr* स्तृ to spread to strew to cover] To form skeins of thread usually on the fingers of the hand 2 To point by finger

અટોપવું See આટોપવું

અટલ *adj* [See અટલ] Unswerving 2 Just correct. 3 Perfect complete 4 See અટલ

Id અટલ ઇન્સાફ Unswerving justice અટલ તોલ A just weight અટલ જુગારી A perfect gambler અટલ ચોર A confirmed thief અટલ ગવૈયો A clever songster

અટ્ટહાસ } અટ્ટહાસ્ય } *s n* [S] An excessive or a loud laughter

એવું સાંભળીને અટ્ટહાસ્ય કર્યો માગધરાજ—ગિરિધર

અટા *s m pl* [S अट्ट high lofty] The front door the entrance

Id અટા બંધ કરવા To silence 2 To shut up in argument અટા બંધ થવા To be overeaten 2 To be defeated in argument. અટા કરવા To declare quits

અટ્ઠાઈ *s f* [S अष्ट] A religious ceremony amongst Jains for observing a fast for eight days

અટ્ઠાણું *adj* [S अष्ट + नवति ninety] Ninety eight 98. 2 Commercially one of the secret numbers to indicate two 100—98

અટ્ઠાવન *adj* [S अष्ट+पञ्चाशत् fifty] Fifty eight 58

અટ્ઠાવીસ *adj* [S. अष्ट+विंशति twenty] Twenty-eight 28

અટ્ઠાસીઆં *s n pl* [Prob *fr* અટ્ઠાસી eightyeight *i e* the number of joints in the ornament under reference] An ornament worn by Hindu ladies.

અટ્ઠે } અટ્ઠે } *s f* Same as અટ્ઠાઈ *q v*

અટ્ઠો *s m* [S अष्ट eight] The eight in a suit of cards or in dice 2 *adj* [S हठ oppression rapine] Shrewd obstinate cross

અટ્ઠોતેર *adj* [S. अष्ट + सप्तति seventy] Seventy-eight 78

અઠ્યાસી *adj* [S अष्ट+अशीति eighty] Eighty eight 88

અઠંગ *adj* Perfect complete

અઠમ *s n* [S अष्ट] A fast observed successively at eight successive times. 2 A fast observed for three successive days (among Jains)

પોષા કરીને પચ પચ સ આઠમ એકાસન અઠ —સામળ

અઠવાડિક *adj* [See અઠવાડીઉ] Weekly appearing every week

અઠવાડીઉં, *s n* [S अष्ट wrongly put for सत+वार a day] A week

Id અઠવાડિઆ પત્ર A weekly newspaper

અઠવાડું, *s n* [*fr* S आ round about + वृत् to turn] A piece of wood used in twisting a rope 2 A toy turning in a circular manner

અઠીંગણુ, *s n* [S अव down+स्था to lay, to place to set+अंग a limb, the body] A pillow, a thing to lean on

Id અઠીંગણુ દેવુ To lean against અઠીંગણુ મૂકવું To place a pillow for leaning against 2 To set a prop to keep a thing in its place અઠીંગણે બેસવું To sit leaning against a pillow

અઠીંગવું, *v t* [See above] To lean, to rest.

અઠીંઢું, *adj m f n* Obstinate 2 Stout.

અઠે, *adv* [Marwadi *fr* S अत्र] Here

અમે તમેકા સોળ હી આના, અઠે કંઠા બાર

Id અઠે દ્વારકા A long stay at a place other than one's destination

તુમ રહોને અઠે સાવરીઆ મોહન જાઓ કહે.—મીરાં

અઠેગઠે, *adv* At random

અઠોડી, } See હથોડી.
અથોડી, }

અડ, *s f* [S हठ oppression] Waywardness, persistence 2 [See આડ] An inconvenience, an obstacle

Id અડ કરવી To insist on

અડક, See અટક

Prov અડક પારેખની, અને ખત હજામની Clean clothes and empty pockets

અડકણુ, See અટકણુ, 2 Obstinate *e g* અડકણુ ઘોડો

અડકવું, *v t* [See અડવું] To touch

Id દેહ અડકવો To be in the monthly course

અડકાડવું, *v t* [See અડકવું] To touch 2 To close

Id હાથ અડકાડવો To touch with the hand to lay the hand on 2 (Euph.) To beat સાંકળ અડકાવવી To chain (the door)

અડકામણુ, *s n* [See અડકવું] Menstrual blood 2 A latch, a bolt.

અડકાએલી, } *adj f* [See અડકવું] Menstruous, being in the period of monthly flux
અડકાયલી, }

અડકાવ, See અટકાવ

અડકાવવું, See અટકાવવું and અટકાવવું

અડકાવું, *v i* [See અટકાવું] To be in the monthly course

અડકોદડકો, *s m* A game played by children, ચડ અડકોદડકો રહીને દડુંગે

અડકો, *s m* An epithet of Bheema

આવી રિસાવત ત્યાહિ અડકો—વલ્લભ

અડખેપડખે, *adv* [See પડખું અડખે redup of પડખે] Round about at the sides in the corner

Id અડખેપડખે જેવું-તપાસવું To search (for a thing) at the sides or in the corners (of a room, &c)

અડગ, } *adj* [S अ not+ડગ *fr* जगम movable] Intrepid, unshrinking, unhesitating 2 Brave
અડગો, }

થાઉં અડગ ગુજરાત બધું —દલપત

અડઘોપડઘો, *s m* A custom or practice among Hindus to cast away broken earthen jars on the night of the fourteenth day of the dark half of the month of Ashvina

અડઘોમડઘો, *s m* Responsibility consequent upon being at fault

અડંગો, *s m* [See અડગ] An obstinate intrusion

Id અડંગા નાખી-ઘાલી બેસવું To sit at one's ease at the door of a house in order to force the owner to grant a request 2 To ask for a thing with pressure

અડચણુ, *s f* [Prob અડ+S चरण moving] An inconvenience, an objection, a difficulty, an obstacle 2 Menstruation

Id અડચણુ આવવી-પડવી To be beset with a difficulty અડચણમાં પડવું To meet with an inconvenience to be placed in a difficult position અડચણુ વેઠવી-ભોગવવી To experience a difficulty અડચણુ કરવી To inconvenience, to obstruct

અડછડું, *adj m f n* [S अर्ध semi +છડું *fr* S छद् to cover] Semi-official, nearly half known

અડણુ *s n* [See અડવું] A stop, a log of wood or a metal acting as a bolt or a latch 2 The udder of a cow or a buffalo

અડતણુ *s n* Hesitation 2 A vain attempt

અડતલો, *s m* A shelter, a protection 2 A guess (See અટકળ)

અડતાલીસ, } *adj* [S अष्ट+चत्वारिंशत् forty] Forty-eight, 48
અડતાળીસ, }

અડતાલો, s. m. [fr. અડતાલીસ q. v.] The great famine of the year Vikrama Samvat 1848 (A. D. 1791-92). 2. Name of a measure of weight equal to forty-eight pounds per maund.

અડતું, adj. [See અડવું.] Adjacent; adjoining; close; near.

અડથલ, adj. [અડ+S. स्थल् to stand firm.] Strong; stout ; robust.

અડથલો, s. m. [See above.] A great obstacle. 2 An obstruction ; an intervention.

અડદ, s. m. The pulse *Phaseolus radiatus.* Kidney-bean.

Id. અડદ મગ ભરડવા To speak without making a distinction between good and bad words; to speak without any foresight ; to speak irrelevantly. અડદ ઉતારવા To throw a spell on; to make spell-bound. 2. To make entirely obedient. અડદ દેખાડવા To take steps to put a man to flight (referring to the practice of certain beggars, who give up begging at a house and leave it in a hurry, if they are presented with અડદ, or, to the fact that અડદ is used in driving away evil spirits)

અડદ ઉજળા કદમે ન થાયે, જઇ અભોળે ગંગ જેને-પ્રીતમ.

અડદાળું, adj. [અડદ+આળું fr. વાળું containing] Made of the flour of અડદ. 2. s. n. A dish made by cooking together અડદ and other pulses.

અડુડાળો, s. m. A complete mixture. 2. Complete prostration after a severe beating. 3 Utter exhaustion.

Id. અડુડાળો કાઢવો To exhaust; to tire

અડદીઉં, s. n. [See અડદ.] A preparation containing the flour of અડદ. 2. adj. m. n. Of the colour of અડદ e. g. અડદીઓ પથ્થર a grindstone. 3. Made of અડદ e. g. અડદીઆ લાડુ.

અડદોપડદો, s. m. [અડદો redup. of પડદો+પડદો fr. पट a curtain.] A screen; a barrier.

અડધ; adj. [S. अर्ध.] Half.

અડધ ઉઘાડી રેહેલી, નાખે કરડું પટકૂલ.—પ્રેમાનંદ.

અડધી, s. f. [S. अर्ध, it being a *half* of a દોકડા.] A pie; the smallest copper coin issued from the Government mints in India, of the value of one-twelfth of an anna, or (at par) one-eighth of a penny.

Prov. અડધીની સોપારી, અને દીઠે દલાલ વેપારી One swallow does not make a spring.

અડધીઆળુ, See અડધીઉં.

અડધીઉં, s. n. [S. अर्ध.] A half measure.

અડધું, adj. [S. अर्ध.] Half.

Id. અડધો રોટલો Enough to eat. શરીર અડધું થઈ જવું To be emaciated by sickness; to be reduced. અડધેથી પડતું મૂકીને જવું To leave a work unfinished. અડધું થઈ જવું To be reduced in health. આ અવિચારમાં અને અંતરભયમાં અમાત્ય અડધો થઈ ગયો—ગોવર્ધનરામ. અડધે મૂકી જતા રહેવું To leave one to his fate on half the way. અડધોઅડધ ઘેલો Half mad; bewildered; perplexed; astonished. અડધી રાતે કૂવામાં ઊતરે તેવું Willing to serve at any time and in any matter however difficult. અડધું અડધું થઈ જવું To be delighted; to be overjoyed (at the sight of a dear person). અડધું અંગ A wife 2. A confidant; an accomplice. અડધે હુકને With the slightest expression of a wish; without delay. અડધો પાયો ઓછો Wanting in intelligence; foolish.

કચરા ને ચૂલાકાર બન્નેમાં અડધો પાયો ઓછો છે.
—મહિપતરામ.

Prov. અડધું મૂકી, આખાને ન ધાઉં A bird in hand is worth two in the bush. અડધી ઘડીની બેલાશ, ને આખા દહાડાનું સુખ One refusal prevents a hundred reproaches.

અડધુંપડધું, adj. [અડધું fr. S. अर्ध+પડધું redup. of અડધું.] Nearly half.

અડધો, s. m. [S. अर्ध.] A half-rupee coin. 2. A half rupee, equal at par to one shilling.

અડધોઅડધ, adj. [S. अर्ध. અડધો a repetition of અડધ to show exactness and precision.] Exactly a half.

Id. અડધોઅડધ થવું-થઈ જવું To be reduced by a half; to be much reduced. અડધોઅડધનો ભાગીઓ A partner claiming exactly a half of a concern.

અડવું, adj. m f. n. [See અડ.] Near e. g. અડવું સગું. 2. Critical e. g. અડવું ટાણું

અડપ, s. f. [અડ+પ short form of પણું expressing the meaning of S. त्व.] Perseverence; energy. 2. Courage; strength of mind. 3. Resolution; determination.

ભાડું હાથ નિમાણું અડપથી, અહીં આવ્યો છું એ જ અડપથી.
—રેવાશંકર.

અડપડીઆળુ, *adj m f n* [See અડપલુ] Mischievous frolicsome

અડપડીઆળી આંખ જોઈને
કુંજ ઉપર ચિત આવે રે—નરસિંહ
અડપડીઆળી આંખે મીઠું ઝાંખ મા રે—દયારામ

અડપઝડપ *s f* [અડપ redup + ઝડપ *fr* ઝડપવુ *q v*] An immediate blow of misfortune, a spell 2 [અડપ+ઝડપ *q v*] Quickness haste speed

અડપલુ *adj* [અડપ+લુ dim] Vivacious energetic 2 Mischievous jocular 3 *s n* Mischief a joke

Id અડપલાં કરવા To play mischievous tricks 2 To be vivacious and bold

એક અડપલો છોકરો હતો જેનુ નામ,
અતીશે કરતો અડપલા બહુ બેસે જે ઠામ—દલપતરામ

અડપવુ, *v i* [See અડપ] To persevere

અડફટ } અડફેટ, } *s f* [S आस्फाटन striking against] A collision 2 A difficulty

Id અડફટમાં-અડફેટમાં આવવુ To stumble 2 To fall into a difficulty

અડફાટ, See અડફટ

અડબમ *adj* [અડબમ *fr* S वक्र crooked] Silly stupid wayward, awkward

અડબડવુ, See અડબડવુ

અડબડીઓ, *s n* [*fr* Guj અડ-બડ Imit of the sound produced by the movements of a thing while tumbling or rolling] Stumbling

Id અડબડીઓ આવવુ-ખાવુ To stumble

અડબોથ, *s f* [Guj આડું cross+ડાબો left+હાથ the hand or આ *i*+બે *fr* S द्वि two+હાથ] A slap 2 *adj* [See અડબમ] Silly foolish awkward

Id અડબોથ મારવી લગાવવી To give a slap અડબોથ ખાવી To receive a slap

Prov અ બોથનો ઓથારો શો ? Fools have liberty to speak what they like fools will ever be meddling 2 Take time by *the forelock*

અડબી *s f* [S आडम्बर] Pride foppishness 2 Obstinacy

આવતી શી અડબી રે રક પર રાજ્ય કરો—દયારામ

અડવડવુ, *v i* [આડુ across+વળવુ *fr* S वल् to turn round] To tumble to toss about

અડવડે હેઠા પડે ને ગડાડે કેમ મેલ —પ્રેમાનંદ
અનેક જન્મ થયાં અડવડતા—ભોજો

અડવાણુ *adj m f n* [S अड्डन a shield+विहीन without] Unprotected, bare

પાન લીધી તે વેશમાં, તન અડવાણું તેવ—સામળ
અડવાણે થતું કદમ આવિયા, સાચુ મ્હો સાહુન-સામળ

અડવાળવુ, *v t* [S आ intens + कूल to mix] To mix 2 To spoil

અડવુ, *v t* [H अड़ना] To touch 2 [*fr* અડકવુ *q v*] To be afraid 3 To persevere 4 To stop 5 *adj m f n* Unadorned, bare *e g* ફાંસી વગર પગ અડવા, વાળી વગર નાક અડવુ અને ફૂલી વગર કેડ અડવી

મુજને અડશો મા, આઘા રહો અલબેલા છેલા—દયારામ
કવીશ્વર ઉંચેર રો, વડલ શેરી અડે !—વલ્લભ
સેવક તાપસમાં અડે, અર્જુન આવ્યા ગઢ દુકડે—પ્રેમાનંદ
પ્રકૃતિ અને તો ત્યાં તે અડે—અખો
સંકટ સમયે આવી અડે—સામળ

Id કોઈને અડેલું પેટ A sunk-in stomach ભાંડ સમાધે અડીને Leaning over the bench તે મારો અડીનો સગો થાય છે He is a near relative of mine see અડીનુ સગુ અડી-અડાની પડવુ To push oneself in, to enter secretly or by contrivance 2 To usurp to appropriate by force અડી જવુ To push oneself in to intrude to make an intrusion 2 To enter secretly or by contrivance 3 (For અડકી જવુ) To stop (of a horse) અવસર આવી અડ્યો The time has come, it is high time ઘોડો અડી ગયો-પડ્યો The horse shied and suddenly stopped અન્યોન્યઅડીને બેસવુ To sit leaning against one another ઠેઠ અડવુ To go straight to the desired object after overcoming several difficulties 2 To go into the presence of a great person uninvited and unexpected 3 To secure the audience of a great person after overcoming several obstacles અડીને બેસવુ To sit down with firmness and obstinacy અણુઅણુ Unpleasant અણુ અડવુ લાગવુ To be not at ease to be in an unsettled state અડવા શેઠ-શાહ A Bania (slang) 2 A simple-minded and guileless Bania. અડવી કેડ-ડોક The bare or unadorned neck. અડવુ માથુ The bare or *unadorned head*

અડસટ્ટો *s m* [Guj અડધ semi + સટ્ટો speculation] A rough estimate a guess

Id અડસટ્ટો કરવો To make a rough estimate

અડસઠ *adj* [S अष्ट + षष्टि sixty] Sixty-eight 68

Id અડસઠ તીર્થ કરવાં To visit all the places of Hindu pilgrimage

અડસર *s f* [Guj આડું cross alongside + S सृ, सर् to move] A beam

અડસીઆં, See અડાસીઆં

અડસેટ, Same as અડસટ્ટ *q v.*

આખાપની પ્રદક્ષિણા કરી તેને અડસેટ તીર્થ ફરયા

અડા, *s f* [See અડવું to touch] A support, help

Id અડા દેવી To support, to help.

અડાઅડી, *s f* [Redup of અડવું to touch] A crisis, a critical time ▪ A touch among one-another, close proximity

Id અડાઅડીનો વખત A critical time

અડાઉ, *adj*. [S आरूढ ascended] Growing spontaneously

અડાડવું, See અડકાડવું.

અડાણી, *adj* [Ar Or S ▪ not + P दानह् wise, knowing Or, S. अज्ञानी ignorant.] Impolite. 2 Foolish 3 Rude

અડાણીઉં, *adj m f n*. [Guj. આડું a direct + પાણીઉં] Mortgaged

અડાણું, See અડાણીઉં.

અડાણો, *s m* A particular note in music

અડામણ, *adj* [S आ intens. + डामर terrific, awful.] Horrible, terrifying

અડાભી, *s f* [Guj આડે across+भि to build, to erect.] A wooden partition or a wall specially erected against thieves.

અડાયાં, *s n. pl* [S. अड्ड dried] Cowdung dried by the heat of the sun and used as fuel

અડાયું, *s n* A play for children

અડાસી, *s f* [S अर्भक small, minute+स्थाल ▪ dish] A small wooden tray

અડાવવું, *v.t* [See ઉડાવવું] To eat to excess. 2. To spread a false rumour 3 [S अवज्ञा to slight, to despise] To chide. 4 [See અડવું to touch] To stick on, to get fixed 5 To introduce to enter by force 6 To copulate (slang) 7. To take one to task.

Id પીળો ફાકડા ન અડાવવું To make an early meal. તેણે ૫ દર લાડુ અડાવ્યા He ate away fifteen sweet-balls. તે ગાય ને ડાંડ અડાવે છે He spreads any kind of rumours. તેણે તેને ખુબ અડાવ્યો He chid him severely. તેણે તેને અડાવી દીધો He got a foot-hold for him

અડાસીઆં, *s n. pl* [See અડાસીઆં] Name of an ornament worn by women

• અડાસે, *adv* [*fr* S. अति intens + पार्श्व, પાસુ a side] Near, close to in one's shadow

તેની પ્રકારે તું નહિ આવ, એવા પુરુષની અડાસે રે,
—દયારામ.

Id અડાસે આવવું To help

અડાળપછાળ, *s n* [Short form of આગળ દાળ-પાછળ દાળ] The front and the back parts of a roof

અડાળી, *s f* [*fr* S अट्ट an apartment on the upper story] An open shed or roof quite in the front of a house

Id અડાળી કાઢવી To set up the roof of a shed. અડાળી બંધાવવી To build a shed in the front, &c.

અડાળીપછાળી, *s f* [અડાળી+પછાળી short form of પાછલી અડાળી] The front and the back open sheds of ▪ house

અડી, *s f* A tool of a goldsmith. 2. [S अट् to roam about.] The act of running to and fro 3 [See અડવું] A crisis.

Id અડીનો વખત A critical time

અડીઅડી, *s f* A play for children, generally known as કાકડુંકોરી

અડીઅલ, } *adj* [See અડવું, અડકવું] Perverse 2. Intrusive, obstrusive
અડીએલ,

Id અડીઅલ ટટ્ટુ An obstinate and disobedient person

અડીઉં, *s n* A small tool of a goldsmith

અડીઉંદડીઉં, *s n* A play for children, generally known as દમયોતીસો

અડીઓપત્તી, *s f* [Guj અડી a crisis + ઓપત્તી *fr* S. आपत्ति a difficulty] A difficulty, distress, misery

Id અડીઓપત્તીનો વખત A time of difficulty or distress. અડીએ ઝડી ગ્હેવી To help in time of difficulty

અડીખમીને, *adv* [અડવું + ખમવું *fr*. S क्षम to bind] By perseverance

અડીટ, *adj* Without a stalk, stalkless

અડીદડી, *s f* See અડીઉંદડીઉં and દમયોતીસો.

અડીવેળા, *s f* [Guj અડી ▪ crisis+S वेला time] Time of need ▪ critical time

Id અડીવેળાની ઢાલ (Lit.) A shield in time of need, ▪ man to rely upon in time of need, ▪ sure and powerful supporter

અડીય્યો, } *s m* A play for children
અડીસ્યો }

generally known as એદ્રો

અડુકદડુક, *adv* This way and that way 2 *adv* Jumping sprancing, moving either way

અડુકદડુકીઉં, } *s. n.* A person who mixes
અડુકદડુકીઓ, } *s. m.*
with both the opposed parties. 2. An extra hand. 3. *adj.* Unsettled. Fem. અડુકદડુકીઆણ.

અડુડાટ, *adj.* Very large. 2. *s. m.* Jumping ; running.

'અડુડાટ કરતું આવ્યું મોટું ધાડું વાનર કેરું.'

અડુસી, *s. f.* [S. अटरूष.] Name of a medicinal shrub. Adhatoda vasica. N. O. Acanthaceæ. *Cf.* અરડુસી.

અડુસો, *s. m.* [See above.] A variety of Adhatoda shrub of inferior quality; (sold in market as કાળો અડુસો). Ailanthus Excelsa. N. O. Simarubæ.

અડેકડે, *adv.* At par.

અડેખડે, *adv.* At times ; rarely.

અડો, *s. m.* [See અડવું, અટકવું to stop.] The front of the pole of a cart, bent downward to serve as a support.

અડોઅડ, *adv.* [Redup of અડવું to touch.] Very near ; quite close.

Id. અડોઅડ ઊભા રહેવું To stand close to or touching each other. અડોઅડ બેસવું To sit close to each other. અડોઅડ આવવું-ઊભવું To be situated or to be standing close to each other.

અડોઅડ કપોલ લાગી રહેલ.—અ. ન. ક્રિ.

અડોલ, *adj.* [S. अ not + दुल् to swing.] That which does not roll about; fixed.

અડોળી, *s. f.* [S. आ intens. + Des. ढ़िवली=S. स्थूणा a thin rafter used as a support.] A support. 2. A wooden piece kept for a light hold at the end of reins etc.

અડોસપડોસ, *s. m* [અડોસ redup. of પડોસ + પડોસ *fr.* S. प्रतिवासिन् neighbouring.] Neighbourhood.

અડોસીપડોસી, *s. m.* [See above.] A neighbour. 2. Neighbours (collectively.)

અડોસીપડોસી રે મને મેણાં મારે.—દયારામ.

અડોળ, *adj.* [S. अ not + डोल form.] Ugly ; unsymmetrical

અડોળકાટલું, *adj.* [અડોળ for અડોળ *fr.* अन् not + तुला weight + કાટલું a weight] Worthless ; good-for-nothing. 2. *s. n.* [અડોળ + કાટલું *fr.* काष्ठ a stone.] A worn out stone without any form.

અડ્ડો *s. m.* [S. अट्ट a market, a building.] A rendezvous; a meeting place.

Id. અડ્ડો જમાવવો To form a rendezvous. 2. To sit obstinately.

અઢકવું, *adj.* [See અટકવું, અડી.] Important ; necessary.

Id. અઢકું રહેવું To be checked ; to be restrained. અઢકું રાખવું to check ; to restrain.

તમારે અમારે કામ જ પડયું,
પરમેશ્વર નહિ રાખે અઢકું—પ્રેમાનંદ.

અઢડુંખઢડું, *adv.* Rarely ; at times. 2. *adj.* Shattered; in a broken condition; uncared for.

અઢળ્યુ, *adj.* [S. आ intens. + ઢળ્યુ *fr.* धन्य wealthy; excellent.] Very clever; very good; prosperous.

અઢવાણુ, *adj.* [See અડવાણું.] Shoeless ; bare-footed.

અઢળ *adj.* [S. अ not + ઢળવું to slip, to fall.] Not in a state of tumbling down ; steady.

અઢળક, *s. m. f.* A person who has reached the eternal abode of Man ; a person who has reached the state of salvation ; a person who is saved. 2. *adj.* Inexhaustible ; in a large quantity ; much.

Id. અઢળક નાણું Inexhaustible quantity of money ; much wealth. અઢળક મમતા Unchanging affection.

લાકાને અઢળક દાન કરતો.—નરસિંહ.

વહાલો મારો અઢળક ઢળિયા રે, સમ હું ખાઉં રે.—દયારામ.

અઢળપદ, *s. n* [S. अटल steady + पद a place.] The eternal abode; the state of salvation.

અઢાર, *adj.* [S. अष्ट + दश ten.] Eighteen; 18.

Id. અઢાર વર્ણ All the castes and classes of Hindu society. [They are:—ચાર વર્ણ-બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર; નવ નારૂ-કંસારા, કાછિયા, માળી, કુંભાર, સુથાર, લુહાર, કડીઆ, તંબોળી, સોની; પાંચ કારૂ-ઘાંચી, છીપા, દરજી, મોચી, ચમાર.]

Prov. શિરનાં અઢાર વાંકાં He is a lair in each of his veins *i. e.* he is a great lair. અઢાર વસા Almost.

બીજાનું તો એક વાંકું, આપનું અઢાર છે.—દલપતરામ.

અઢારવવું, *v. t.* [S. आ round about + ઢોર cattle.] To leave cattle in the custody of a man engaged to graze them.

અઢી, *adj.* [S अर्ध a half + तृतीय the third.] Two and a half : $2\frac{1}{2}$.

અઢેલવું, v. i. [See અઠેલવું, અઢેલવું.] To lean against; to recline upon.

Id. અઢેલીને બેસવું To sit leaning against.

અણ, [S. अन् not.] A privative prefix. e. g. અણબનાવ; અણમોલ.

અણઅધિકાર, s. m. [અણ+S. अधिकार power.] Want of authority or power.

અણઅધિકારી, adj [અણ+S. अधिकारिन् having authority.] Having no authority or power; unauthorized.

એ સરસ્યા ■ હરિરસ પીવા છ,
અણઅધિકારી ન ઉતરે ગ્રીવા છ—દયારામ.

અણઆવડ, અણઆવડત, s. f. [અણ+આવડ, આવડત fr. S. आवृत्त learnt, studied.] Want of skill.

અણઊણ, adj. [અણ+ઊણ fr. S. ऊन less.] Not a little; much; abundant. 2. s. f. Plenty; abundance.

તે ક્ષુધા થકી શુષ્ક થયા, આ ટળી ગઈ અણઊણ છ.
—પ્રેમાનંદ.

અણઊણપ, s. f. [See above.] Plenty.

અણઋણી, adj. [અણ+S. ऋणिन् a debtor.] Free from debt; free from liability.

કીધી અવની અણઋણી.—સામળ

અણકમાઉ, adj. [અણ+કમાવું fr. H. कमाना to earn.] Not earning; unemployed; out of employ.

Prov. અણકમાઉ, ને બળી ઊનાં પાણી An empty vessel makes most sound.'

અણકસબી, અણકિસબી, adj. [અણ+P. कसबी skilled, professional.] Inexperienced; unskilful.

Prov. અણકિસબી હથ્યારને ભાંડે A bad workman quarrels with his tools. અણકસબી હજામ પાસા પુરે A barber learns to shave by shaving fools

અણકહ્યાગરું, adj. m f. n. [અણ+કહ્યું+કરવું.] Disobedient.

અણખી, See અણખી.

અણકૂટ, અણકોટ, s. m. [S. अन्नकूट a large heap of boiled rice] A collection of varieties of sweet-meat put before an idol on the first day of the Hindu new year.

Id અણકોટ ભરવો To celebrate the festival of અણકોટ. અણકોટનાં દર્શન Visits paid to an idol during the time of the festival. અણકોટનો ઓચ્છવ The festivities of અણકોટ.

અણખત, s. f. Envy: jealousy. 2. Hatred; disgust. 3. Inconvenience; obstruction.

અદિતિની અણખત કરે, તે ઉપર આણે રોષ નારી.—કાળીદાસ.
અણતાની અણખતે, પૃથ્વી પડયા પ્રતિહાર.—કાળીદાસ.

અણખશ, s. f. A sting; anything that causes pain or anxiety. 2. Displeasure. 3. An obstruction.

અણખૂટ, અણખૂટતું, adj. m. f. n. [અણ+ખૂટવું to be exhausted.] Inexhaustible; very much.

અણખૂટ નીર નવાણે આવિયાં.

અણગણ, adj. [અણ + ગણવું fr. S. गण् to count.] Countless; innumerable.

અણગણ મદન તણા શરથી ન્યમ રક્ષા સારૂ તમારી
—કે. હ. ધ્રુ.

અણગમતું, અણગમું, adj. m. f. n. [અણ + ગમવું to be agreeable.] Disagreeable.

અણગમતો આંગણીએ આવ્યો.—શિવદાસ.

અણગમો, s. m. [See above.] Dislike; uneasiness.

Id. અણગમો થવો-ઊપજવો To dislike; to feel uneasiness. અણગમો વેઠવો To put up with an unpleasant feeling; to submit to a state which produces a dislike.

અણગળ, અણગળ્યું, adj. m. f. n. [અણ+ગળવું fr. S. गल् to drop.] Unfiltered (liquid).

અણગળ્યું પાણી જે કો પીએ, કરે ધર્મ દયા નહિ હીએ
—નાકર.

અણગાર, adj. [S. अन् not + आगार a house.] Houseless; having no fixed place of residence. 2. An ascetic (Jain.) 'ધન્ય ધન્ય ધની અણગાર.'

યતિ આગ, હો આહાર તને, અણગાર—ઉદયરત્ન.

અણગોઠ, અણગોઠણ, s. m. [અણ+ગોઠ fr. S. गुप्त concealed; or, S. अन्न food + ગોઠ fr. गुह.] A vow practised by women, in which they eat their food not cooked or prepared in milk.

અણગોખ, adj. [અણ+ગોખવું fr. घुष् to sound.] Not learnt by heart.

અણઘટ, અણઘટતું, adj. m. f. n. [અણ + घट to be possible; to be fit.] Improper; unfit; unsuitable.

Id. અણઘટતું કરવું To do an improper act. અણઘટતું થવું To take place in an unexpected

manner અણઘટતું કહેવું—બોલવું To give expression to an improper sentiment

એકને તો વહાલો અણઘટ બોલે—નરસિંહ

અણઘડ, *adj* [અણ+ઘડવું *fr* S घट् to form, to shape] Raw, inexperienced 2 Foolish

અણઘડ અધેરી જનમનો—બાપુશંકર

અણઘડ્યું, *adj m f n* [See above] Unworked

અણચખ્યું, *adj m f n* [અણ + ચાખવું *fr* S चर्व् to chew] Not tasted 2 Unfit

કવિ થઈને અહંકુ ■ કહ્યું એના નહિ બ્રહ્મ અણચખ્યું —અખો

અણચાલ, *s f* [અણ + ચાલ *fr* S चल् to move] A crisis, a critical time

અણચાલે, *adv* [અણ + ચાલ ચાલવું] Out of necessity, being indispensable

Id અણચાલે બોલવું To speak out of necessity

અણચિંતું *adj m f n* [અણ + S चिंत to think.] Accidental, sudden, unexpected

અણચિંતવ્યું, } *adj m f n* [અણ+ચિંતવવું *fr*
અણચિંત્યું, }

S चिन्त् to think] Sudden, unexpected

થવાનું અણચિંતવ્યું થાશે, ઉપનિષદ્ બોલે—દયારામ

અણચી, *s f* [S अन्यस्य pertaining to another] Injustice done in a play

Id અણચી બકવી To speak a lie in a game with a view to save oneself from unpleasant consequences (saying ' It is another boy not I who committed the fault)

અણછ, *s f* [S अनिच्छा absence of a wish] Unwillingness disgust

અણછત, See અછત

અણછને છતાનો ભ્રમ પણ બ્રહ્મવેત્તા ભાળે અર્થ—અખો

અણછતું, *adj m f n* [અણ + છતું *fr* S सत् existing] Absent wanting 2 [અણ+ઘડ, છતું] Secret, hidden

અણછતું આવ્યું ટળી ગયું—ગવરી

અણછતી જે કહે વાત તે વિશ્વાસ આપીને કરે ઘાત—પ્રેમાનંદ

અણછતું આપું માનીને દુઃખ પામે અપાર—પ્રીતમ

એ અ કાર આસ્યું જ્યોતિ, આરે મુક્તિ જે ■ અણછતી —નાકર

અણછને છતાને ભ્રમ, ભાળે કોઈ જ્યારે અર્થ—અખો,

અણછીંકે, *s n.* [See અણછ] Contempt 2 A gesture or expression of contempt.

Id અણછીંકાં કરવાં To make gestures of contempt to use expressions of contempt

અણછૂટકે, *adv* [અણ+છૂટકો release] Out of necessity *Cf* અણચાલે

અણછો, } *s m* A shadow
અણછોવાણછો, }

અણજાણ *s f* [S अज्ञान ignorance] Ignorance, unskilfulness 2 *adj* Ignorant unskilful

અણજાણપણું *s n* Ignorance, want of skill

અણજુગતું, See અજુગતું

અણટેવાયલું, *adj m f n* [અણ+ટેવ, ટેવાવું] Unaccustomed

અણતા, *s f* [S ऊन deficient + તા *fr* S त्व a suffix forming a noun] Deficiency, defectiveness

અણતાની અણગમે પૃથ્વી પડયા પ્રતિહાર—કાળીદાસ,

અણતેડ્યું, *adj m f n* [અણ+તેડવું] Uninvited

અણતોલ, *adj* [અણ+તોલ *fr* S तुल् to compare] Uncomparable

તે તો વર માગ્યા અણતોલ રે—કાળીદાસ

અણતોળ્યું } *adj m f n* [અણ+તોળવું *fr*. S
અણતોલ્યું }

तुल् to weigh] Not weighed

Id અણતોળ્યું આપ A portion taken out of a heap without weighing or measuring it

અણતોળ્યા હીરા રે વેચાયે, લાખી રે ઘર આપણા રે, —સ્ત્રીગીત.

અણદાતા, *s m* [અણ+S दातृ a giver] One who does not give money in charity, a miser.

અણદાતા હોય અધિપતિ —સામળ

અણદીઠું, } *adj m f n* [S अदृष्ट not seen]
અણદીઠ્યું, }

Invisible, unseen

Prov અણદીઠાનું દીઠું, ચાર મૂઆ ને મીઠું=અણદીઠી વસ્તુ ને ઉમાદે વામ Great indeed but of little worth Beggars mounted run their horses to death

અણદોહ્યું *adj m f n* [અણ + દોહવું *fr* S दुह् to milk] Not milked

અણદોહ્યા ઢોર મૂકી કોપી ગયા વનમાંય

Id એના વિના શું અણદોહ્યું રહ્યું છે ! What is lost, if he does not come ? What does it matter, if he refuses to come

આપણે ત્યાં ગયા વગર શું અણદોહ્યું રહ્યું ■ !—પ્રેમાનંદ.

અણધાર્યું *adj m f n* [અણ + ધારવું *fr* S ■ to ascertain] Unexpected

Id અણધાર્યું થવું બનવું To take place unexpectedly અણધાર્યું આવી મળવું To meet find or get unexpectedly અણધારી બનાવ An unexpected event

Prov. અણધાર્યું આગળ થાય, અને વિચાર્યું વાંસે જાય Likely lies in the mire when unlikely gets over *i. e.* it is the unexpected that happens.

અણનામી, *adj.* [અણ+નામી *fr.* S. नामन् a name.] Having no name; nameless; unnamable. 2. *s. n.* The Supreme Being. 3. A bier.

અણનામીનાં નામ જ બહુ.—અખો.

અણપૂછ્યું, *adj. m. f. n.* [અણ+પૂછ્યું *fr.* S. प्रच्छ् to ask.] Unasked.

અણપ્રીછ્યું, } **અણપ્રીછ્યું**, } *adj. m. f. n.* [અણ+પ્રીછ્યું *fr.* S. प्रच्छ् to ascertain.] Unknown; ignorant; foolish.

પશુ પંખી અણપ્રીછ્યો રે, મારે માથે નાથ રે—ભાલણ.

અણફૂટ, *adj.* [અણ + ફૂટ *fr.* S. स्फुट burst.] Unbroken; whole.

અણબનાવ, *s. m.* [અણ + બનાવ *fr.* P. बनाओ concord.] Disagreement.

Id. અણબનાવ થવો To disagree. અણબનાવ કરવો To bring about a disagreement; to instigate a quarrel. અણબનાવ રાખવો To keep up a disagreement or a quarrel.

અણબુધ, } **અણબુદ્ધ**, } *adj.* [અણ + S. बुद्धि intellect.] Ignorant; innocent; devoid of sense or feeling.

પાસે બાળક ઊભો અણબુદ્ધ રે.—પ્રેમાનંદ.

અણબોટ, } **અણબોટ્યું**, } *adj. m. f. n.* [અણ+બોટવું *fr.* S. भुक्त eaten.] Unpolluted or undefiled by eating.

અણબોલાવ્યું, *adj. m. f. n.* [See અણબોલ્યું.] Uncalled; not spoken to.

Prov. અણબોલાવ્યું બોલે, તે તણખલાની તોલે An uninvited guest is like a straw.

તમે અણબોલાવ્યા આવો રાજ, કાના કહેવું પડશે—ગોવિંદ.

અણબોલ્યું, *adj. m. f. n.* [અણ+બોલ્યું *fr.* S. ब्रू to speak.] Not expressed. 2. Dumb; silent.

અખો જે જે કરવા ગયો પણ ત્યાં એ અણબોલ્યો ના રહ્યો —અખો.

અણભય, } **અણભે**, } *adj.* [અણ+S. भय fear.] Fearless.

અણભોમીઉં, *adj. m. n.* [અણ + ભોમીઓ *fr.* S. भूमि the earth+ज्ञा to know.] Not acquainted with; not conversant with. Fem. અણભોમીઅણ.

અણમણું, } **અણમન**, } *adj. m. f. n.* [અણ + S मनस् the mind.] Dejected; sad.

જે વિના પારથ વીરના, તે થયા રૂપે અણમણા—પ્રેમાનંદ.

વહુવર શાને રે અણમનાં રે—લોકગીત.

અલદીઠ મન અણમણું, તો સુખ ન શરીરે હો— રામકૃષ્ણભક્ત.

અણમાનીતું, *adj. m. f. n.* [અણ +માનીતું *fr.* S मानित respected; esteemed.] Disagreeable; under disfavour; disliked.

અણમાપ, *adj.* [અણ+માપ *fr.* S. मा to measure.] Not measured. 2. That which cannot be measured; immeasurable.

અણમાહિતગાર, *adj.* [અણ+માહિતગાર, *fr.* Ar. माहियत the state of being what it is+P. गार a suffix forming a noun.] Unacquainted with; ignorant of.

અણમાહિતી, *s. f.* [See above.] Want of acquaintance; ignorance.

અણમિલ, *adj.* [અણ+S. मिल् to find.] Unobtainable. 2. Valuable.

અણમીંચ્યું, *adj. m. f. n.* [અણ+મીંચ્યું *fr.* S. मिष् to wink.] Not closed; open.

અણમીંચી આંખે જ રાત પણ ગાળતા—કે. હ. ધ્રુ.

અણમૂલ, *adj.* [અણ+S. मूल्य value.] Invaluable

અણરાગ, *s. m.* [અણ + S. राग affection.] Disagreement.

Id. અણરાગ થવો To lose affection for.

અણરૂપ, *adj.* [અણ+S रूप a form.] Ugly. 2. Brahma.

અણલિંગ, *adj.* [અણ+S. लिंग a mark.] Dispossessed of the body; having only the ethereal body. 2. Having no mark. 3. Having no sex.

એ આશ્ચર્ય ગુપ્ત થયું, જે અણરૂપી ને અણલિંગ —અખો.

અણલિંગી, *adj.* [See above.] Having no body; having no sex.

અણલિંગીને અનુભવી લહ્યલે.—ગવરી.

વણ ખાટે હાથ થાય ચોકસો,

તેનો ભેદ અણલિંગી તણો —અખો.

અણલેખે, *adv.* [અણ + લેખવું to regard.] Regardlessly.

ગુપ્ત વેપાર કરો અણલેખે રે,

તે પણ દેવ અંતીક્ષણ દેખે રે,—કાળીદાસ

અણવટ, *s. m.* A silver ornament for children and women.

અણવટ પગે વિંછવા કટિ મેખળા શણગાર.—પ્રેમાનંદ.

સિંદુર પુરવા રામનારાયણના, અણવટ અંતરજામી રે.—મીરાં.

અણુવર, *s m f* [S अन्य different + वर a husband] A relative or a friend of the bride or the bridegroom

Id અણુવર સાથે તેડવું To invite the bride and the bridegroom together with their companions

અણુવરી, *adj* [અણ+વરી *fr* S वृ to choose in marriage] Unmarried ‖ *s f* Fem of અણુવર *q v.*

અણુવરી એ શી સાખ વિવિધ રૂપાળી વરણી —સામળ.

અણુવરીડ, *s n* [See અણુવર] The state or position of a companion of a bride or a bridegroom. 2 See અણુવર

ઉઠવત અણુવરીડે ગઇ, પૂઠે ગયા રે—દયારામ

અણુવર્યું *adj m f n* [અણ + વર્યું *fr* वृ to select] Unassigned, without a leader 2 [See above] Unmarried

અણુવાકેફ, } અણુવાકેફગાર, } *adj* [અણ +Ar वाक़िफ़ conversant with+P गार a suffix forming a noun] Unacquainted, not conversant with

અણુવાકેફગારી, *s f* [See above] Want of acquaintance want of knowledge, inexperience

અણુવાળું, *adj m f n* [See અડવાળું] Unprotected, bare

રોઠ તે કાને સાળજી મોકળા અણુવાળા ઉભા રે બોલે

ન જડે ધ્યાને હાને બહુ ભમે રે, તે હરિ અણવાળે પાગે રે —પ્રેમાનંદ

અણુવિચાર્યું, *adj m f n* [અણુ+વિચાર્યું *fr* S विचार a thought.] Thoughtless rash

અણુવિશ્વાસ, *s m* [અણ + S विश्वास trust.] Suspicion distrust

અણુવીંધ્યુ, *adj m f n* [અણ+વીંધ્યુ *fr* S व्यध् to pierce] Unpierced ‖ Ungelded (of an animal) 3 Inexperienced

Id અણવીંધ્યુ મોતી An unpierced pearl અણવીંધ્યો સાંઢ An ungelded bull અણવીંધ્યો માણસ An inexperienced man

Prov અણવીંધ્યુ મોતી, તેના નીવડે વખાણ Never praise a ford till you are safe over *i e* the end crowns all

અણુસખડી, *s f* [S अन्न food + सुखद giving pleasure] A kind of sweetmeat 2 [અણ + સખડી *fr* S सूद a prepared dish] Uncooked food.

અણુસણુ *s n* [S अनशन] Abstaining from food, fasting ‖ The vow of abstaining from food till death

અણુસમજ, } અણુસમજણ } *s f* [અણ + સમજ, સમજણ, knowledge *fr* S सम् thoroughly + ज्ञा to know] Ignorance.

અણુસમજુ, *adj* [See above] Ignorant, unacquainted, foolish

Prov અણસમજુ, ને આખો લાગ (માગે) A little pot is soon hot *i e* an empty vessel sounds most અણસમજુ ને આંધળો એ બે બરાબર An ignorant person is equal to a blindman

અણુસર્જ્યું, *adj m f n* [અણુ+ સર્જ્યુ *fr* S सृज् to create] Not destined accidental, avoidable 2 Not expected unexpected

Id અણસરજી પીડા Misery which a man was not destined to suffer, or which it was not necessary for him to suffer, or which could have been avoided, an accidental misfortune, a preventable evil

અણુસારો, *s m* [Ar इशारह् a hint] A hint, an insinuation

Id અણસારો કરવો To give a hint. 2 To beckon to make a sign or gesture to show one's intention અણસારે સમજી જવું To know the intention from a sign or gesture આંખનો અણસારો A hint given by a winking of the eye

અણુહદ, See અનહદ

અણુહુતુ, *adj* [અણ+ હુતું *fr* S आसीत् existed (being the past tense of अस् to exist)] Not existing, absent, wanting

સ હ સાર શીશે ન કહ્યુ રે, અણહુત આણીને આપ્યુ રે—ભોજો

અણુાવવુ, *v t* [See આણવું to bring] To cause to bring

અણિ, } અણી, } *s f* [S] A point. 2 A critical moment a crisis.

Id કલમની અણી The point of a pen અણીનો વખત A critical moment. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment અણી ચૂકવવી To be saved at a critical moment અણી કાઢવી To sharpen the point to put a point to

Prov અણી ચૂક્યો સો વરસ જીવે Threatened folks live long

ન અણિ કાઈને પચિયા રયો ન અણિ અસરથી છેદિયા રયો,
ન અણિ લીધી તાળ કહી કરી, ન અણિ ચૂકી નારી અરે હરી—
પ્રેમાનંદ.

અણિઆળુ, } Same as અણીદાર
અણીયાળુ, }

અણીદેરો-કણીદેરો, *s m* A child's game generally known as ફરીખરો

અણિદાર, } *adj* [અણિ, અણી+P दार having]
અણીદાર, }
Pointed

અણિમા, *s f* [S अणिमन्.] The superhuman power of assuming an imperceptible form, one of the eight powers or accomplishments in Yoga philosophy

અણીકેક, Same as અનિકેક

અણિશુદ્ધ, } *adj* [અણિ, અણી+S शुद्ध pure]
અણીશુદ્ધ, }
Entire 2 Safe and sound.

અણીસ, *s n* A kind of medicinal seed Pimpinella Anisum N O Umbelliferæ

અણિસુ, } [અણિ, અણી + S सह with]
અણીસુ, }
See અણીદાર.

અણુ, *s m* [S] A molecule an atom, an indivisible particle 2 *adj* Slight, little, fine

અણુ સેવા માને અનુચિત છ—દયારામ

અણુઅણુમાંહી રમી રે વળગી—નરસિંહ

અણુઅણુ, See અડવાવું, અણુવાળું

અણુઅણ પેગે વન વિચરીઓ—ભાલણ.

અણુકણ, *s n* [અણુ+S कण an atom] An atom

અણુતા, *s f* [અણુ+તા *fr* S त्व a suffix forming a noun] The state of a molecule extreme diminutiveness

અણુદિન, See અનુદિન

પરપુરૂષ ॥ લાગી રમવા, લાગ્યુ અણુદિન અનિયતુ મનવા —દયારામ

અણુભાર, *s m* [અણુ+S भार a weight.] Molecular weight.

અણુમય, *adj* [S] Molecular

અણુમાત્ર, *adj* & *adv* [અણુ+S मात्र a suffix added to nouns to denote various senses] Slight only a little.

અણુરેણુ, *s m* [S] Atomic dust

અણુસમૂહ, *s m* [અણુ+S समूह a collection] A collection of particles or molecules

અણુજો } *s m* [S अन् not + उज्जल
અણોજો, }
white shining, or अ ग्रम might prov r] A day on which artisans do not work, such as the day of the new moon

Id અણોજો પાળવો To observe a day of rest.

અણોદરી, *s f* [S अन् not or ऊन deficient, insufficient + उदर a stomach] Name of a vow (વ્રત) of eating less and less day by day 2 *adj* Of a very small or tender stomach

અટવાણ, *s f* [See અટવાવુ] Stumbling on account of the feet being entangled in a string

.અટસ, *s m* [See અદિ.] Enmity, vengeance.

અટવાવુ, } *v i* [Short form of આંટી આવવી
અટેવાવુ, }
q v] To stumble on account of the feet being entangled in a string

અટેવાળ, *s f* [See અટવાણ] Coming unexpectedly in the way of a person whilst walking obstruction 2 The string to be tied round the legs of animals at the time of milking

Id અટેવાળે આવવુ To obstruct.

અટેલ, *adj* [S अट् to wander) Wandering, workless. 2 [અડ + S तोल weight.] Useless worthless.

અટેળકાટલુ, *s n* [અટેળ + કાટલું *q v*] An uncertain weight, a false weight. 2. An unreliable person

અંડ, *s n* [S] An egg 2 *s m*. The testicles.

અંડકટાહ, *s m* [S अंड an egg + कटाह a frying pan] The palate 2 The egg of the universe 3 The covering of an egg

કો કરે મેદી કાય, અડકટાહ ➡ કોઈ—અખો

અંડકોષ, *s m* [S अंड an egg+कोष a cell] An egg-cell

અંડજ, *adj* [S अंड an egg+ज *fr* जन् to be born] Born from an egg hatched out of an egg such as birds reptiles etc

અંડજ, સ્વેદજ, જરાયુજ, ઉદ્ભિજ્જ ચારે ખાણ—અખો

અંડવૃદ્ધિ, *s f* [S अंड the testicles+वृद्धि an increase] The swelling of the testicles; hydrocele

અંડાકાર, } *s m* [S अंड an egg + आकार,
અંડાકૃતિ, } *s f*
आकृति form] The shape of an egg; an oval 2 *adj* Egg shaped, oval

અંડુસ, *s m* [S अंड the testicles.] The testicles. 2 (Properly અનુસ) Anona Squamosa N O Anonaceæ, a custard apple.

અંદોળ, *adj* [S आन्दोल् to swing] Swinging, moving to and fro

ધરા કંપી તે સમે ધરા સિંધુ અંદોળ —ગિરિધર

અત, *adv* [S] Hence, so therefore 2 From this time

Prov અતો ભ્રષ્ટ તતો ભ્રષ્ટ Between two stools we come to the ground

અત પર, *adv* [S] Hereafter henceforward

અતએવ, *adv* [S] For this very reason

અતંગ *adj* [S अ not+ P तंग a horse belt] Without a horse-belt or a girth 2 [S अ not + P तंग tight] Loose weak

અતટ, *adj* [S अ not+तट a bank] Without banks, open not enclosed

અતડાઈ, } *s f*
અતડાપણું, } *s n* [See અતડું] Pride 2 Bashfulness 3 Reserved character 4 Want of cordiality

અતડું, *adj m f n* [S अन्तर difference distance] Distant reserved 2 Proud 3. Bashful 4 Unfit not fitting

Id અતડું રહેવું To be distant or reserved

અતથ્ય, *adj* [S अ not + तथ्य true] False untrue, unsuitable

અતન, *adj* [S अ not + तन *fr* S तनु the body] Formless having no body

ઉપમાન ઉપમેય કથન છ, ન બંધે જ્યાં એક અંગ અતન છ —
દલપતરામ

અતનઅતન, *s f* A child's game

અતનુ *s m* [S अ not + तनु the body Cf અનંગ] The god of love Cupid

...

અતનુંર્ણ, *s n* [S अ not+ तनु delicate + ऊर्ण wool] Rough wool

...

અતંત્ર, *adj* [S अ not + तंत्र a system a rule] Irregular without any method or plan

અતંદ્રિત, *adj* [S ...] Alert ...

અતમા *adj* [S ... + Ar ... greed] Careless heedless regardless ...

અતરી *adj* [See above] ... careless

અતરંગ *adj* [S ... waves] ... 2 ... 3 Separate

અતરડી, *s f* [See રેતરડી] A small file 2 *adj* [S अ intens + તરડી *fr* S तिर्यच् very crooked] Carping cavilling

Id અતરડી ટેવ A fault-finding nature

અતરડો, *s m* A large file

અતરાપી }
અતરાયું, } *s m* A foreigner a stranger 2 *adj* Foreign

અતર્ક, *adv* [S अत्र] Here

અતર્કિત *adj* [S अ not + તર્કિત *fr* S तर्क् to guess] Unimagined unthought of

અતર્ક્ય *adj* [S अ not +તર્ક્ય *fr* S तर्क् to guess] Inconceivable

અતલ *adj* [S. अ not + तल a bottom] Bottomless 2 *s n* The first of the seven subterranean regions.

અતલગ્ન, *adj* [S अति intens + लग्न, ...] Very near close

Id અતલગ્ન સગું A near relative

અતલસ, *s f* [Ar अतलस्] A kind of silken cloth

અતલસ અને મુખમલ મશરૂ આદ બહુ ... —દલપતરામ

અતલસ્પર્શ, *adj* [અતલ + S स्पृश् to touch] unfathomable immeasurable 2 Superficial

અતવખ]
અતવસ }
અતીસ] *s n* [S अतिविषा] Tuberous roots of Aconite i e Aconitum Heterophyllum. N O Ranunculaceæ

અતસી *s f* [S अतसी] The linseed plant Linum Usitatissimum N O Linaceæ

...

અતસ Same as અતવ

અતસ્ય *adj* [S अ not + ... *fr* S तुल् to weigh to compare] Incomparable

...

...
—...

અતાઈ *s m* [Ar ... labouring ... a gift + P ...] An ... an ...

... *adj* ... very deep.

... *adj* [S ... a thread] Threadless.

અતિ *adj* [S] Excessive 2 A prefix ... very ...

Prov અતિ ત્રિયાને ત્રણ નહિ, ને અતિ દુખિયાને દુખ નહિ Too much is stark naught અતિ વેપારે દેવાળું અને અતિ ભક્તિએ ભીનાશું Pleasures become bitter as soon as they are abused, i e too much of a thing is good for nothing અતિ લોભ તે પાપનું મૂળ Avarice is the root of all evils અતિ સર્વત્ર વર્જયેત Moderation is the mother of good luck i e excessive merriment is the mother of grief અતિ ચતુર તે અતિ ખરાબ Positive men are very often in error

અતિકશ adj [અતિ + S कश a whip] Past the whip (of a horse) unmanageable

અતિકાય, adj [અતિ + S काय the body] Plumpy gigantic

અતિકાળ s m [અતિ + S काल time] The state of being very late

અતિકૃશ adj [અતિ + S कृश to dry] Very very lean weak

અતિકેસર, s m [S अतिकेसर] Name of an aquatic plant Trapa Bispinosa N O Halorageæ also called ફુવારો and શિંગોડો q v

અતિક્રમ } s m
અતિક્રમણ } s n [અતિ+S. क्रम् to walk.] Transgression encroachment. 2 Abandonment 3 Rushing upon an enemy an invasion

અતિક્રાન્ત adj [અતિ+S क्रान्त gone, walked] Transgressing going beyond the limits. 2 Passed away elapsed expired (of time)

અતિગ્રહ, adj [અતિ + S ग्रह perception] Very learned

અતિઘણું adj [અતિ+ઘણું much fr S घन thick] Exceedingly large very much

અતિજગતિ s f [S] Name of a class of metres having 13 letters in each line

અતિત }
અતિથિ, } s m [S अतिथि] A pilgrim a devotee 2 A guest

અતિથિપૂજન } s n.
અતિથિપૂજા, } s f [અતિથિ + S पूजन worshipping] Worship of guests hospitality

અતિથિસત્કાર, s m [અતિથિ +S सत्कार welcome] Welcome to guests hospitality

અતિદૂર, adv [અતિ+P दूर far, away] Very far

અતિપાત s. m. [અતિ + S पात a fall] Going beyond transgression 2. Mischief

અતિપાતક, s n [અતિ + S पातक sin] A great sin.

અતિપાતકી, adj [See above] Very sinful

અતિબળ, s n [અતિ+S बल strength] Great strength 2 adj Very strong

અતિરથ }
અતિરથી, } s m [અતિ + રથ a chariot] A very powerful warrior fighting in a chariot

અતિરિક્ત, adj [S] Very much 2 Vacant. 3 Best unequalled

અતિરિક્તતા, s f [અતિરિક્ત + તા fr S ता a suffix forming a noun] Excess.

અતિરેક, adj [S] Much plenty

અતિલોભ, s m [અતિ + લોભ fr S लुभ् to covet] Avariciousness

Prov અતિલોભ તે પાપનું મૂળ Avarice is the root of all evils.

અતિવિખ, }
અતિવિષ, } Same as અતવખ અતવસ, અતીસ q v

અતિવૃષ્ટિ, s f [S] Excessive rain

અતિવ્યાપ્તિ, s f [S] Extreme generalization an unwarrantable stretch of a rule

લક્ષણના ત્રણ દોષ છે અવ્યાપ્તિ અતિવ્યાપ્તિ અને અસંભવ.
—કા પ્રા ત્રિ

અતિશય adv [S] Very much excessively

અતિશયોક્તિ s f [S] An exaggeration 2 Hyperbole a figure of speech e g

ધ્રુવ્યો ધ્રુવ ને મેરુ ડગિયો ખળભળિયા પાતાળ
સાગરે મરજાદ મૂકી જોયા દશ દિગ્પાળ —પ્રેમાનંદ

અતિશાણું adj m f n [અતિ + શાણું Prob. wrongly used for સાનું prudent fr S स with + ज्ञान knowledge] Very prudent or mild 2. Otherwise

અતિશૂદ્ર s m [અતિ + S शूद्र a man of the lowest of the four castes] A man of a very low caste.

અતિશે adv [See અતિશય] Very much exceedingly 2 s. m Same as અતિશય q v

Prov અતિશેમાં સાર નહિ Excess should be avoided

અતિશે કરતો અકપના જઇ બેસે છે રામ —દલપતરામ

અતિસાર s m [S] Dysentery

અતિસારઘ્ન s n & adj [અતિસાર + S घ्न killing fr हन् to kill] A remedy or medicine for curing dysentery 2 Curing dysentery

અતિસ્તુતિ s f [અતિ + S स्तुति praise] Eulogy flattery

અતિસ્નેહ s m [S] Great love overaffection

અતિસ્વાર્થ, *s. m.* [અતિ+S. स्वार्थ self-interest.] Greediness; selfishness.

અતિસ્વાર્થી, *adj.* [See above.] Greedy; very selfish.

અતીક્ષ્ણ, *adj.* [S. अ not+तीक्ष्ण sharp.] Not sharp; blunt.

અતીત, *adj.* [S.] Gone beyond; 2. Exceeding. 3. Beyond the power of. 4. Averse to. 5. *s. m.* [See અતિથિ.] A mendicant. 6. An itinerant ascetic.

ગુરૂથી અતીત પંથ એકસો કરે.—છવરામભટ.
ત્યાગે મટી સિધ આવિયા, થઈ અતીત દેહ રૂપ.—પ્રેમાનંદ.

અતીતાણી, *s. f.* [See above.] A female ascetic.

અતીન્દ્રિય, *adj.* [અતિ+S. इन्द्रिय the senses.] Incomprehensible by the senses; supersensuous.

સુખ આત્યંતિક જેહ બુદ્ધિગ્રાહ્ય અતીન્દ્રિય —ના. દ. ક.

અતીવ, *adv.* [S.] Very much; exceedingly.

હિંસા કરી છે અતીવ.—ગિરિધર.

અતીસ, }
અતીસે, } See અતિશય and અતિશે.

અતુલ, }
અતુલિત, } *adj.* [S. अ not+तुल्, to weigh,
અતુલ્ય, }
to compare.] Matchless; unparalleled. 2. Very much; most.

આવ્યુ સેવા માને અતુલિત છ.—દયારામ
સાધુએ અતુલ્ય ધરા પાસ છે ત્યાં વસ્યા,—ર. મ. ની.

અતુટ, *adj.* [S. अ not + त्रुट् to break.] Unbroken; entire; whole. 2. That which cannot be broken.

અતૃપ્ત, *adj.* [S. अ not + तृप्त satisfied.] Not satisfied; unsatiated.

અતૃપ્તિ, *s. f.* [S. अ not + तृप्ति satisfaction.] Dissatisfaction.

અતોલ, *adj.* [See અતુલ.] Immeasurable. 2. Incomparable. 3. Very much.

અત્તર, *s. n.* [Ar. इत्र fragrance.] Otto; perfume. 2. *adv.* [S. अत्र.] Here.

Id. અત્તરગુલાબ આપવાં To present (guests) with perfumes and roses; to give an honourable and cordial reception. અત્તર (or sometime અત્તર) મતુ Here is the signature for consent. (A mode of subscribing a deed.)

અત્તરઘડી, *adv.* [અત્તર *for* અત્યારે *q. v.* + ઘડી *fr.* S. घटिका a period of 24 minutes] At this moment; just at this time; just now.

અત્તરદાની, *s. f.* [અત્તર + દાની *fr.* P. दान् a holder+H. ई dim. suffix. *Cf.* S. धान holding.] A receptacle for holding otto; a scent-box.

અત્તરઆહેત, *adv.* [S. अत्र here + Ar. आमद् time, moment, an hour.] Just now; at this moment.

અત્તરી, }
અત્તરીઓ, } *s. m.* [See અત્તર perfume.] A
અત્તારી, } perfumer.

અત્તરીઉં, *s. n.* [See above.] A scent-phial; a scent-box; a scent-bottle.

અત્ય, See અતિ.

અત્યંત, *adj.* [અતિ beyond+S. अंत the end.] Very much; excessive; very great.

અત્યંતાભાવ, *s. m.* [અત્યંત+S. अभाव absence.] *Absolute non-existence; one of the four kinds* of non-entity according to the Science of Logic.

અત્યય, *s. m.* [S.] Destruction. 2. Transgression. 3. A bad act; wrong-doing. 4. Lapse.

અત્યલ્પ, *adj.* [અતિ+S. अल्प little.] Very little.

અત્યાગ્રહ, *s. m.* [અતિ+S. आग्रह persistence.] Obstinacy; persistence.

અત્યાગ્રહી, *adj.* [See above.] Very pressing; obstinate; very persistent.

અત્યાચાર, *s m.* [અતિ+S. आचार conduct.] Conduct in violation of the general custom. 2. Wickedness.

અત્યાચારી, *adj.* [See above.] Criminal; wicked

અત્યાજ્ય, *adj.* [S. अ not + त्याज्य fit to be shunned.] Not fit to be shunned or forsaken.

અત્યાર, *s. f.* [S. अत्र here+अत्र at *present.*] This time; this moment; the present; the present time.

અત્યારપછી, *adv.* [અત્યાર+પછી after.] Hereafter; after the present time.

અત્યારપહેલાં, *adv* [અત્યાર + પહેલાં before.] Ere now; before this time.

અત્યારલગી, }
અત્યારસુધી, } *adv.* [અત્યાર+લગી, સુધી upto.] Up till now; up to the present time.

અત્યારે, *adv.* [See અત્યાર.] At this time; now.

અત્યાસક્તિ, *s. f* [અતિ+S. आसक्ति attachment.] Excessive attachment.

અત્યુક્તિ, *s. f.* [અતિ+ S. उक्ति saying, speech.] Exaggeration; extravagant language; speaking beyond the limits of modesty.

અત્યુત્તમ, *adj.* [અતિ +S. उत्तम best.] Best.

અત્ર, *adv.* [S.] Here ; at this place.

અત્રત્ય, *adv.* [S.] Of this place; local.

અત્રપ, *adj.* [S.] Shameless; impudent.

અત્રપા, *s. f.* [See above.] Shame; immodesty.

અત્રસ્ત, *adj.* [S. अ not + त्रस्त frightened] Not frightened ; not trembled.

અત્રાદ્ય, *s. n.* [અત્ર + S. अद्य this day or anything eatable.] The custom of holding water in the palm of the hand, and placing it on the ground reciting the mantra before food is taken or any other ceremony is performed.

Id. અત્રાદ્ય કરવું-મૂકવું To take a vow for a certain thing. *Cf.* પાણી મૂકવું.

અત્રાપિ, *pron* [અત્ર +S. अपि even.] Anybody; a stranger. 2. *adv.* Even though.

અત્રિ, *s. m.* [S.] Name of one of the seven sages who were sons of Brahma

અત્રૂટ, } See અતૂટ.
અત્રૂટક, }

અત્રૂપ, *adj.* [S. अ not + त्रप् to be ashamed.] Shameless.

અત્રે, See અત્ર.

Id. અત્રેની સરકાર The government in this country.

અથ, *adv.* [S.] Now ; now then. 2. *s. f.* A term used at the beginning as a sign of auspiciousness.

અથઇતિ, *adv.* [અથ + S. इति here ends.] From beginning to end.

અથક, *adj.* [S. अ not + Pr. थक्क *fr.* S स्था to stand still.] That which would not be tired or exhausted; inexhaustible.

અથક એવું પંચાણુંઇ, અથક ને અલંગ—નાકર.

અથડવું, *v. i.* [S . आ upto + स्थल a place] To come into collision with. 2. To wander from place to place.

અથડાઅથડી, *s. f.* [See above.] Wandering. 2. Collision ; dashing against one another ; a quarrel.

Id. અથડાઅથડી થવી To dash against one another ; to have a quarrel.

અથડાઉ, *adj.* [See અથડાવું.] Vagabond.

અથડામણ, } *s. f.* [See અથડાવું.] Wandering.
અથડામણી, }
2. Putting oneself to trouble. 3 Intricacy.

Id. અથડામણ થવી-પડવી To be obliged to wander from place to place ; to be troubled.

અથડામણકૂટામણ. *s. f.* [અથડામણ+કૂટામણ *fr.* S. कुट्ट to crush.] Very great trouble.

અથડાવવું, *v. t.* [See below.] To cause to wander.

અથડાવું, *v. i.* [See અથડવું.] To collide with. 2. To wander 3. To try in vain. 4. To be tired.

Id. (એક બીજા સાથે) અથડાઇ પડવું To dash against one another. 2. To quarrel. અથડાઇ અથડાઇને થાકવું=અથડાઇ મરવું To be exhausted by being obliged to wander from place to place.

અથરપથર, *adj.* Not properly dressed.

અથર્વ, *s. m.* [S. अथर्वन्] One of the four Vedas. 2. The eldest son of a brahmana.

અથર્વશ, *s. m.* [S.] The god Shiva.

અથર્વણી, *s. m.* [S.] A brahmana versed in Atharva Veda.

અથર્વવેદી, } *s. m.* [અથર્વ+S. वेदिन् knowing]
અથર્વેદી, }
Knowing the Atharva Veda. 2. A troublesome man. 3. A rogue. 4. An infidel.

અથવા, *conj.* [અથ+ S. वा or.] Or.

અથવાવું, *v. i.* [See આથવું].To be in a state of froth.

અથાક, } *adj.* [S. अ not+S. स्थग् to cover or
અથાગ, }
pervade, or Pr. थग्गो deep], Unfathomable ; bottomless ; very much.

Id. અથાગ પાણી Deep water. અથાગ ઊંડું, So deep as may be considered bottomless ; very deep

અથાણું, *s. n.* [See આથવું.] A pickle ; pickles. It is of seven kinds as under –મેથીઆ, ગોળીઆ, બોળ, રાઇતું, છુંદો, હોળીઉ, બાફણું.

Id. અથાણું નાખવું-કરવું To make pickles. અથાણું મૂકવું To serve (the guests) with pickles. અથાણું કરી રાખવું To keep (a thing) unused ; to spare the use of.

Prov. અથાણું બગડ્યું તેનું વરસ બગડ્યું, અને બૈરી બગડી તેનું ઘર બગડ્યું. If your pickles are spoiled, you will have tasteless meals the whole year round; likewise a wife may make her husband's home miserable.

અથાંવવું, *v. t.* [See આથવું.] To get pickles or other food preparations prepared by others.

અથાવું, *v. i.* [See આથવું.] To be ready for use as pickle; to froth.

અથેતિ, *adv.* [S. अथ here begins + इति here ends.] From the beginning to the end.

અથોટી, *s. f.* [See હથોટી, હથોટી, *fr.* S. हस्त the hand + वृत्ति, turning.] Skill in a manual profession ; special skill ; a peculiar way of working ; expertness ; a manner peculiar to oneself (*Vulg.*)

અથોડી, *s. f.* [See above.] A small hammer.

અથોડો, *s. m.* [See above.] A hammer.

અદ, / અધ, } *adj.* [See અડધું, અર્ધું.] Used as a prefix to show " a half of "; *e. g.* અદશેર, અધમણું.

Prov. અધ વસાનું માણસ ને લાખ વસાનાં લૂગડાં Fine feathers make fine birds, *i. e.* good clothes open all doors.

અદક, *adj.* [S. अधिक more] More, additional. 2. Less ; wanting. 3. Unequal ; something more or something less.

અદકચરૂં, / અધકચરૂં, } *adj. m. f. n.* [અદ, અધ + કચરવું to crush.] Half-crushed.

અદકજીભું, / અધકજીભું, } *adj. m. f. n* [અધિક more than + જીભ *fr.* S. जिह्वा the tongue.] Talkative 2. Thoughtless of speech ; having an insolent tongue.

અદકડું, *adj. m. f. n.* Overwise ; wiseacre.

અદકપાંસળી, *adj.* [અધિક more than + પાંસળી a rib.] Talkative ; humourous. 2. Mischievous. (Generally said of barbers, who are naturally talkative and make humourous remarks.)

અદકપાંસળી એ છે અતિ.—સામળ.

અદકું, *adj. m. f. n.* See અધિક.

ઇંદ્રથી અદકેરા ગણ્યા.—ઉદયરત્ન.

અદકેરૂં, *adj. m. f. n.* [See above.] More (used in poetry).

શીખી શુભથી એ અદકેરી નાર જો.—ગીરી.

અદક્ષ, *adj.* [S. अ not + दक्ष clever.] Not clever ; careless.

અદખોખરૂં, / અધખોખરૂં, } *adj. m. f. n.* [અદ, અધ, half + ખોખરૂં hoarse.] Almost broken. 2. Dull in sound

અદખોલું, / અધખોલું, } *adj. m. f. n.* [અદ, અધ + ખોલવું to open.] Half opened.

Id. અદખોલું મૂકવું–રાખવું–કરવું To leave or keep half opened.

અદગારીઉં, / અધગારીઉં, } *s. n.* [અદ, અધ + S. गार wetting mud.] Mud and cow-dung mixed together and used in fumigation.

અદગ્ધ, *adj.* [S. अ not + दग्ध burnt.] Unburnt.

અદંડ્ય, *adj* [S. अ not + दंड्य worth punishing.] Not worth punishing; unpunishable.

અદત્ત, *adj.* [S. अ not + दत्त given.] Not given ; withheld.

અદત્તા, *s. f.* [S.] A girl not given in marriage ; an unmarried girl ; a maid.

અદન, *s. n* [S.] Eating. 2 Food

અદના, *adj.* [Ar. अदना lower, lowest.] Poor ; wretched. 2. Useless. 3. Low ; base.

અદંત, *adj.* [S. अ not + दंत tooth.] Toothless.

અદપચ્યું, / અધપચ્યું, } *adj.* [અદ, અધ+S. पच् to cook.] Half cooked. 2. Undigested.

અદપડીઆળું, / અધપડીઆળું, / અદપડું, / અધપડું, } *adj. m. f. n.* [અદ, અધ+S. पट a fold.] Half closed.

અદપડીઆળી આંખે ઊંઘું આંખ' મા રે—દયારામ.

અદબ, *s. f.* [Ar. अदब.] Civility ; decorum ; urbanity ; good breeding ; modesty.

Id. અદબ કરવી-વાળવી-ઓઢવી To assume a decent position of the body. અદબ રાખવી=અદબમાં રહેવું To keep oneself within the bounds of decency towards another. (તેની) અદબ મૂકવી–છોડવી–તોડવી To cast off a feeling of respect towards (a person).

અદબ શીખો એટલી—દલપતરામ.

સારી અદબ જો રાખતાં શીખશો,—દલપતરામ.

અદબદ, *adj.* [અદ+S. बद्ध bound.] Not destined ; not certain 2. Incomplete ; doubtful.

Id. અદબદ રાખવું–રહેવા દેવું To keep uncertain, undetermined, or unappropriated. 2. To keep as a deposit (money, &c.).

અદબદ સ્વામી અટલ અનાથ,—અખો.

અદખરમાં ઉપને તે જીવ, જીવના કલ્પ્યા ઈશ્વર શિવ.—અખો.
તેનું આપે ચૂકી દઇ, તારું નિદાન તો છે અદખદ.—અખો.

અદખસર, *adv.* [See અદખ + સર upon.] Politely : respectfully.

અદભાગી, } અધભાગી, } *adj.* [S. अधिक more+भाग्य fate.] Very fortunate.

અદમુઉં, } અધમુઉં, } *adj. m. f. n.* [અદ, અધ+S मृ to die.] Half dead.

અદંભ, *adj.* [S. अ not + दंभ् to deceive.] Without any show ; simple.

અદય, *adj* [S. अ not + दया mercy.] Merciless ; cruel.
અદય થઈ સખી શું ? ભાગ્ય ઓ ! ભાગ્ય થોડી.—ન. લો. દી.

અદરસ, *s. m.* [S. आर्द्रक ginger+रस juice.] The juice of ginger.

અદરાવવું, *v. t.* [See below.] To betrothe.

અદરાવું, *v. i.* [S. आदृ to honour.] To be betrothed. 2. To begin with a heart in the matter.

Id. લગ્ન અદરાવું To be betrothed. અદરાએલું જોડું A betrothed couple. અદરાએલ કામ A work begun with a heart.

અદર્શ, *adj.* [S. अ not + दृश्, दर्श् to see.] Invisible.

અદર્શન, *s. n.* [S.] Disappearance.
એમ કહીને થઈ અદર્શન.—પ્રેમાનંદ.

અદલ, *adj.* [Ar. अद्ल् equal.] Impartial ; right ; just ; exact. 2. [See અદળ.] Without a cotyledon.

Id. અદલ ઇનસાફ Impartial or true justice. અદલનો ઘંટ A gong wrung by appelants to receive justice. અદલ માપ Exact measure. અદલ તોલ Exact weight. અદલ કામ Just, honest, or exact work.

દીધો અદલ ઇનસાફ તેણથી —સામળ.

અદલધાન્ય, *s. n.* [અદલ + धान्य corn.] An acotyledonous plant.

અદલબદલ, *adv.* [Ar. अद्ल्+बद्ल् to change] An exchange.

Id. અદલબદલ કરવું To exchange. અદલબદલ થવું To be exchanged or transposed for another.

અદલાબદલી, } *s. f.* અદલોબદલો, } *s. m.* [See અદલબદલ.] The act of exchanging. 2. The exchange.

Id. અદલાબદલી કરવી To exchange. અદલાબદલી થવી To be exchanged or transposed for another.

અર્થશાસ્ત્ર પ્રમાણે એક જણસ આપી બીજી લેવી તેને અદલોબદલો અથવા વિનિમય કહે છે.

અદવારકું, *adv.* Just at present.
જ્યારે હરિ અદવારકું સેવક સ્વામીનું પારખું.—પ્રેમાનંદ.

અદવાલી, } અધવાલી, } *s. f.* [અદ, અધ + વાલ a measure equal to 1/32th of a *tola.*] A weight equal to 1/64th of a *tola.*

અદસસતું, } અધસસતું, } *adj m. f. n.* [અદ, અધ, + સસતું *fr.* S. श्वसित breathing.] Half dead. 2. Half done. 3. Half baked.

અદળ, *adj* [S. अ not + दल a cotyledon] Having no cotyledon 2. [S. अ not + दल quantity.]. Not fleshy; not massive; unripe. 3. [S अ not + दल the half.] Cereals as against pulses

અદા, *s f.* [Ar.] Blandishments; amours; coquetry. 2. Peculiar grace. 3. Payment.

Id. અદા કરવી To practise blandishments ; to make amorous gestures. 2. To act the part of. કરજ અદા કરવું To repay a debt. અદાથી જોવું To cast amorous glances. 2. To look with a peculiar grace અદાથી ચાલવું To walk with a graceful gait. અદાથી-અદાની સાથે ગાવું To sing with graceful or amorous gestures.

અદા, See અદાવત.
નહિ તો હરિ આજ અદા આપશે.—વલ્લભ.

અદાતા, *adj.* [S अ not + दाता a giver.] Miserly. 2 Not a donor.

અદાપ, } અદાપો, } *s. m* [S आ intens + ताप heat.] Heat of pain. 2 Suffering ; distress.
પ્રીતડી જેને વ્યાપે, તેને મારે અદાપે —પ્રેમાનંદ.
હું તો આવી બેસું અદાપમાં.—ધીરો.
કડાક કડાક કડકા થશે ત્યારે કેમ ખમાશે અદાપ.-પ્રેમાનંદ.

અદાપવું, *v. t.* [See above.] To afflict ; to give pain.
એવી વારે હણી નાખ, દયા પ્રભુ શીદ અદાપે છે.-દયારામ.

અદાર, *adj* [S. अ not + दारा a wife.] Having no wife ; unmarried 2. Deprived of a wife. 3 *s. m* A widower.

અદાલત, *s. f.* [Ar. अदालत् justice.] A court of justice.

Id. અદાવતમાં જવું=અદાલતે ચડવું To institute legal proceedings; to sue. 2. To be sued.

અદાવત, s. f. [Ar. अदावत.] Spite ; a destructive tendency.

Id. અદાવત કરવી To act with spite. અદાવત રાખવી To continue a spite ; to grudge. અદાવત હોવી To have an enmity.

અદાવતીઉં, adj. m. n. [See above.] Inimical; arising from a grudge. Fem. અદાવતીઅણ.

અદાહ્ય, adj. [S. अ not + दह् to burn.] Incombustible ; fire-proof.

અદિતિ, s. f. [S.] Daughter of Daksha, wife of Kashyapa and mother of the gods.

અદિતિનંદન, s. m. [S. अदिति + नन्दन a son.] A god.

અદીઓ, s. m. [S. आ intens. + दाय a gift.] A present; a gift.

અદીઠ, adj. [S. अ not+दृष्ट seen.] Not seen; invisible. 2. That of which the sight cannot be borne; unbearable.

Id. અદીઠ થાઓ—કરો Begone ! 2. Hide your face.
મોઢે દૂત ને પાછળ અદીઠ.—અખો.

અદીઠું, adj. m. f. n. [S. अ not + दृष्ट seen.] Unseen.

અદીઠા સિન્ધુની આવે અંતના ક્ષિતિજે તરી.—ના. દ. કે.

અદીન, adj [S. अ not + दीन poor] Rich ; well-to-do ; needless

અદુકડું, } adj m. f n. [S. अर्ध half+कट hip
અદુગડું, }
and loins] Sitting on the feet; unstable. See અદકડું.

Id. અદુકડું—અદુકડે બેસવું To sit on the feet. અદુકડે રહેવું To stoop.

અદુઃખ, s. n. [S अ not + दुःख grief.] Happiness.

અદુઃખનવમી, s. f. [અદુઃખ+S. नवमी the ninth day.] The ninth day of the bright fortnight of Bhadrapada ; a fasting and ceremonious day for females for averting misery.

અદુઘાડું, adj. m. f. n. [S. अर्ध half+ उद्घाटित opened.] Half open.

અદુડોમદુડો, s. m. A game for children, generally known as અણુદોવણુદો.

અદુષ્ટ, adj. [S. अ not + दुष्ट wicked.] Not wicked ; good.

અદૂર, adj. [S अ not + दूर distant.] Not distant ; near ; close at hand.

અદૂરદર્શી, adj. [અદૂર + S. दर्शिन् seeing.] Not far-sighted ; short-sighted.

Id. અદૂરદર્શી મુત્સદ્દી A short-sighted statesman. અદૂરદર્શી A short-sighted policy.

અદૂષિત, adj. [S. अ not + दूषित defiled ; blamed.] Not spoiled ; clear. 2. Faultless.

અદૃશ, } adj. [S. अ not + दृश् to see.]
અદૃશ્ય, }
That which cannot be seen ; invisible.

Id. અદૃશ્ય થવું To be invisible. અદૃશ્ય રહેવું To become invisible ; to remain concealed.

અદૃશ્યવિદ્યા, s. f. [અદૃશ્ય+S. विद्या knowledge.] The science or art of working by invisible forces ; magic ; a spell.

અદૃષ્ટ, adj. [S. अ not + दृष्ट seen.] Unseen. 2. s. n. The future. 3. Fate ; destiny.

Id અદૃષ્ટ ખરચ Unexpected expenditure. અદૃષ્ટ જોવું—પારખવું To know or try to know the future or destiny. અદૃષ્ટમાં હોવું To be destined. અદૃષ્ટમાં લખેલું Determined by fate.

અદૃષ્ટપૂર્વ, adj. [અદૃષ્ટ + S पूर्व before.] Not seen before ; new.

અદૃષ્ટમત, s. m n. [અદૃષ્ટ+S. मत a theory.] Fatalism.

અદૃષ્ટમતીઉ, adj. & s. m. n. [See above.] A fatalist Fem. અદૃષ્ટમતીઅણ.

અદૃષ્ટપ્રસાદ, adv. [S] Accidentally.

અદૃષ્ટવાદ, s. m. [અદૃષ્ટ +S वाद a theory.] Fatalism.

અદૃષ્ટવાદી, s. m. [See above.] A fatalist. Fem અદૃષ્ટવાદણ.

અદૃષ્ટવાન, adj [અદૃષ્ટ + S. वत् having.] Fortunate.

અદૃષ્ટાર્થ, adj. [અદૃષ્ટ + S. अर्थ a meaning.] Metaphysical; having an occult meaning.

અદેખાઈ, s. f. [S. अ not + दृश् to see.] Jealousy ; enmity.

Id અદેખાઈ કરવી To be jealous. અદેખાઈ થવી—ઉપજવી To become jealous.

ત્યારે પુરુષને થઈ અદેખાઈ.—પ્રેમાનંદ.

અદેખું, adj. m. f. n. [See above.] Jealous.

અદેય, adj. [S. अ not+देय fit to be given.] Not worthy of a gift; undeserving.

અદો, *inter.* [S. उदय rise.] The cry उदय (prosperity) generally uttered before a goddess. *e. g.* અદો ભવાની આ જે કરે, એ ? 2. *adj.* [See આદ.] Foremost; first. 3. *s. m.* A grandfather.

Id. અદો ભવાની = Lit. The goddess who existed in the beginning of the creation. 2. A eunuch. 3. An impotent man; a good-for-nothing man. અદો ભવાની આ કહી ફરવું. To eulogise the donor and wander about.

અદોષ, *adj.* [S. अ not+दोष = fault] Faultless.

અદોષિત, *adj.* [See above.] Not guilty; unblemished.

અદ્ધર, *adj.* [S. अ not + धृ, धर, to hold.] Unsupported; straight.

અદ્ધરપદ્ધર, *adv.* [અદ્ધર + પદ્ધર redup. of અદ્ધર.] Without a support; unsupported.

અદ્ભુત, *adj.* [S.] Odd; marvellous; strange; wonderful.

અદ્ભુત એક કહું તેહવું, સાંભળ.

અદ્ભુતતા, *s. f.* [અદ્ભુત+S. ता a suffix forming a noun.] Wonder; astonishment; marvellousness.

અદ્ભુતરસ, *s. m.* [અદ્ભુત+S.रस a sentiment.] One of the nine qualities necessary for a poetic composition; the marvellous. *e. g.*

અસામાન્ય સુણી જોઈને, મનને વિસ્મય થાય,
આવિર્ભાવ લેય તે, તેઉથ નત થઈ જાય —નર્મદ.

અદ્ભુતાકૃતિ, *adj.* [અદ્ભુત+S. आकृति form.] Having a wonderful form. 2. *s. m.* God.

પ્રેમ, સત્ય, નામ શામ, અદ્ભુતાકૃતિ.— દયારામ.

અદ્ય, *adv.* [S.] To-day. 2. Now.

અદ્યતન, *s. m.* [S.] The present time. 2. The present tense. 3. *adj.* Pertaining to the present or this day.

આ કાળમાં પ્રથમ રૂપે ('કહું છે' એ રૂપે) અદ્યતન પૂર્ણ વર્તમાન ને બીજા રૂપે ('કરેલું છે' એ રૂપે) અનદ્યતન પૂર્ણ વર્તમાન કહ્યું છે.—ક. આ. વિ.

અદ્યાપ, }
અદ્યાપિ, } *adv.* [અદ્ય + S. अपि even.] Even now. 2. Still; as yet.

અદ્યાપિપર્યંત, *adv.* [અદ્યાપિ+S. पर्यंत as far as.] Even upto this time.

અદ્રક, *s. m.* [S. आर्द्रक.] Wet ginger. Zingiber Officinale. N. O. Scitaminæ.

અદ્રવ, *s. m.* [S. अ not+ द्रव a liquid.] Not a liquid. 2. *adj.* Insoluble; unliquefiable.

અદ્રવતા, *s. f.* [અદ્રવ+S. ता.] Insolubility.

અદ્રવ્ય, *s. n.* [S. अ not+ द्रव्य an element.] Absence of element.

અદ્રાવ્ય, *adj.* [S. अ not+द्राव्य fusible.] Insoluble.

અદ્રિ, *s. m.* [S.] A mountain.

અદ્રિજ, *adj.* [અદ્રિ + S. ज *fr.* जन् to be produced.] Produced or obtained from a mountain.

અદ્રિજા, }
અદ્રિસુતા, } *s. f.* [S.] Parwatee. 2. Daughter of a mountain.

અદ્રિરાજ, *s. m.* [S.] The Himalayas.

અદ્રિસાર, *s. m.* [અદ્રિ +S. सार an essence.] Iron; asphaltum; Jew's pitch.

અદ્રોહ, *s. m.* [S. अ not+द्रोह malice.] Absence of malice.

અદ્રોહી, *adj.* [See above.] That which does not hate; free from hatred; faithful.

અદ્વય, *s. n.* [S. अ not+ द्वय doubleness.] Identity; oneness. 2. *adj.* One; single; unattended by anything else; without a second.

બ્રહ્મ અદ્વય કહીએ વિશાળ—ગિરિધર.

અદ્વાતદ્વા, *adv.* [S. यद् which + वा or + तद् that + वा or.] Unrestrainedly; extravagantly.

અદ્વિતીય, *adj.* [S. अ not+ द्वितीय second.] Without a second; sole; unique; rare. 2. *s. m.* Brahma.

અદ્વેષ, *s. m.* [S. अ not + द्वेष jealousy.] Absence of jealousy; spitelessness. 2. *adj.* Friendly.

અદ્વૈત, *s. n.* [S. अ not+ द्वैत duality.] Nonduality; unity; identity. 2. Brahma itself.

અદ્વૈતપંથ, *s. m.* [અદ્વૈત + પંથ *fr.* S. पथिन् a way.] A religious sect which holds the doctrine of non-duality.

અદ્વૈતભાવ, *s. m.* [અદ્વૈત+S. भाव idea, opinion.] The only one essence; the sole existence. 2. Belief that only one God exists.

અદ્વૈતમત, *s. n.* [અદ્વૈત + S. मत an opinion.] The doctrine that the individual soul and the Supreme Soul are not two separate entities.

અદ્વૈતવન, *s. n.* [અદ્વૈત + S. वन a forest.] Name of a forest where Pandavas stayed for some time.

અદ્વૈતવાદ, s. m. [અદ્વૈત+ S. वाद a doctrine.] The philosophy which teaches non-duality or the identity of the individual soul with the Supreme Soul.

અદ્વૈતવાદી, adj. [See above.] Holding the doctrine of non-duality &c. 2. s. m. A cosmist.

અદ્વૈતસુખ, s. n. [અદ્વૈત+ S. सुख happiness] Extreme happiness.

અદ્વૈતાનંદ, s. m. [અદ્વૈત+S. आनंद joy.] The joy arising from a knowledge of the identity of the universe and the Supreme Spirit.

અધ, adj. [S. अर्ध a half.] Half (used as the first member of a compound word)

અધકચરું, adj. m. f. n. [અધ + કચરવું to crush.] Half crushed.

અધકાચું, adj. m. f. n. [અધ+કાચું raw, unripe.] Not ripe ; premature ; almost raw.

અધકું, adj. m. f. n. [S. अधिक more.] More ; greater.

અધકોશ, s. m. [S. अर्ध half+કોશ two miles.] Half a kosa ; a mile.

અધગ, અધદગ્ધ, } adj. Indestructible; that which cannot be burnt.

અધઘોઘરું, adj. m. f. n. [અધ+ઘોઘરું hoarse.] Dull in sound. 2. Half broken; half crushed.

અધઘોલું, adj. m. f. n. [અધ + ખોલવું to open.] Half open.

અધગજ, adj. [અધ + P. गज़ a yard.] Half a *gaja* (a measure of length); about 12 inches.

અધગજી, adj. [See above.] Half a *gaja* in measure.

અધગાઉ, s. m. [અધ + ગાઉ *fr.* S. गव्यूति two miles.] Half a kosa; about a mile.

અધગારીઉં, adj. m. n [અધ+ગારીઉં *fr.* S. गार wetting.] Tepid ; luke-warm ; milkwarm. 2. A mixture of clay and cow-dung in equal proportion.

અધકુડું, અધકોડું, } See અદકડું, અદુકડું, અદુમડું.

અધણીઆતું, adj. m. f. n. [S. अ not+धणी a master, an owner.] Masterless ; poor ; helpless ; unclaimed.

અધધધ, inter. [Imit] Oh !

અધન, adj. [S. अ not + धन wealth.] Not rich ; poor.

અધનીને ગમે નહિ, અતિની કે મોયાં સુત.—વચન.

અધનવાન, adj. [અધન+S. वत् having.] Poor.

અધની, adj. [S. अ not+धनिन् rich.] Poor.

અધપચ્યું, adj. m. f. n. [અધ+S. पच् to cook.] Half cooked ; half digested.

અધપાલી, s. f. [અધ + S. पाली a measure of capacity.] Nearly two seers (pounds).

અધબળ્યું, adj. [અધ+ બળવું burnt.] Half burnt. 2. Jealous ; grudging.

અધભાગ, s. m. [અધ + S. भाग a portion, a share.] Partnership amounting to half a share.

અધમ, adj. [S.] Low ; base ; mean ; contemptible

અધમણીઉં, adj. [અધ+મણ a weight of forty pounds.] Capable of holding half a maund.

અધમણીઓ, અધમણીકો, } s. m. [See above] A weight of half a maund or 20 lbs. 2. A vessel that would hold 20 lbs

અધમતા, s. f. [અધમ+તા *fr.* S. ता.] Meanness; lowness.

અધમાંગ, s. n [અધમ+S. अंग the body.] The lower part of the body. 2. The foot.

અધમાધમ, adj [અધમ+અધમ.] Very sinful.

અધમુંડ્યું, adj. m. f n. [અધ + S. मुंड् to shave.] Half done. 2. Half learnt.

અધમૂઉં, અધમુઉં, અધમોયું, } adj. m f. n. [અધ+ મૂઉં, મુઉં, મોયું dead.] Half-dead ; almost dead.

અધમોદ્ધાર, અધમોદ્ધારણ, } s. m. s. n. [અધમ + उद्धार, उद्धारण salvation.] Salvation of sinners 2. s. m. A saviour.

અદ્ધર, અધર, } adj. [S. उद्धृ to raise up; to sustain.] Supportless; hanging in mid air.

Id. અદ્ધર રહેવું To live in mid air or without a support. 2. To conduct oneself without regard to other people's opinion. અદ્ધર અદ્ધરથી જવાબ દેવો To avoid a direct answer ; to give an evasive answer. અદ્ધર ખાવું-પીવું To eat or drink without the hand touching the mouth. અદ્ધર થાને ખાવું To eat in a hurry. અદ્ધર-ને અદ્ધર ચાલવું To behave oneself without regard to

other people's opinion. 2. To be proud; to be haughty. અદ્ધર ને અદ્ધર રાચણાદિક રાજન—સાગણ. અદ્ધર કામ કરવું To do a work superficially. અદ્ધર ઉપાડી જવું-ઊડાવવું To do away with a thing boldly and in the presence of men concerned; to misappropriate (money, &c.) boldly and without regard to appearances or principles of honesty. 2. To do away with a thing without letting others know how it was done. 3. To despatch a business without the help of others, and without letting others know how and when it was done. અદ્ધર રાખવું Not to make an entry. અદ્ધર ઊડવું To have no regard to the opinions of other people; to be extravagant in one's conduct. અદ્ધર ઝીલી લેવું To make a clean catch. અદ્ધરથી લણી લેવું To reap. અદ્ધરનું અદ્ધર રાખવું Not to allow to rest; to keep busily engaged; to oblige to make haste. 2. To treat with great fondness. અદ્ધર લટકવું To be without a footing; to have no *locus standi*. 2. To be restless; to be anxious. અદ્ધરના અદ્ધર ચાલ્યા જવું To pass way without being noticed. જીવ અદ્ધર રહેવો To be anxious

અધર, *s. m.* [S.] The lower lip. 2. The soul
પરવું લઇને અધર પર ધરિયા.—બોળે.

અધરકણું, *s* ■ See અધકણું An acid substance added to milk in order to curdle it.

અધરકવું, See અધકવું.

અધરણું, See આધરણ, આધણ.

અધરતાલ, *adj.* Topsyturvy; indefinite.
ઉપરે હિન્દી લોકોની સ્થિતિ અધરતાલ થઈ ગઇ.—મ. મો. પો.

અધરતું, *adj. m. f. n.* [See અધર, અદ્ધર.] Stopped in the middle; left unfinished.

અધરદલ, *s n.* [S. अधर the lower lip + दल a leaf.] A lower lip resembling ■ leaf; a thin lower lip.

અધરધરણહાર, *s. m.* [અધર hanging + ધરણહાર *fr.* S. धृ to hold.] A supporter of the unsupported. 2. God.

અધરપલ્લવ, *s. m.* [S. अधर the lower lip + पल्लव a tender sprout.] A lower lip having the appearance of a tender leaf.

અધરપાન, *s. n.* [S. अधर the lower lip + पान drinking.] Kissing the lips.

અધરપુટ, *s. m.* [S.] Both the lips.

અધરરસ, *s. m.* [S. अधर the lower lip + रस nectar.] The imaginary nectar enjoyed whilst kissing the lower lip

અધરવટ, *adv.* [અધર supportless + S. वाट a way.] In mid air. 2. *adj.* Being without a supporter; unsupported.
દાનથી બીતાં હરીને, અધરવટ પામીને હું કરું રંગવટ.—પ્રેમાનંદ.

અધરસુધા, *s. n.* [S. अधर the lower lip + सुधा nectar.] See અધરામૃત, અધરરસ.

અધરસુધાધર, *s. m.* [અધરસુધા + S. धृ, धर to hold, to have.] The person who kisses the lips; a lover.

અધરાત, *s. f.* [અધ + S. रात्रि a night.] Half a period of the night; mid-night.

અધરાતમધરાત, *adv.* [અધરાત + S. मध्य middle + रात्रि night.] At any time of night.

Id. અધરાતમધરાતે રખડવું To wander at all times in the night. અધરાતમધરાતે કામ આવવું To be useful at any time during the day.

અધરામૃત, *s. n.* [S. अधर the lower lip + अमृ nectar.] The imaginary nectar contained in the lower lip.

અધરાવું, *adj. m. f. n.* [અ not + ધરાવું to be satisfied.] Not satisfied; unsatiated.

અધરીકૃત, *adj.* [S. अधरीकृ to defeat.] Despised; vanquished.

અધરૌષ્ઠ, *s. m.* [S. अधर the lower lip + ओष्ठ the lip.] Both the lower lip as well as the upper lip.

અધર્મ, } *s. m.*
અધર્મતા, } *s. f.* [S अ not + धर्म religion.] Demerit; the reverse of duty; vice; injustice; wickedness.

Id. અધર્મ બોલવું To say what is undutiful. અધર્મ ચાલવું To conduct oneself undutifully or wickedly. અધર્મ ઇચ્છવું To wish evil to અધર્મનું ઇચ્છવું To wish to take dishonestly. અધર્મ થવો To be unjust or dishonest. અધર્મ કરવો To do an injustice

Prov. અધર્મના અઢી દિવસ Liars have short wings, *i. e.* a lie has no legs. અધર્મનો પૈસો રહે નહિ A cheating trade seldom thrives.

અધર્માચરણ, }
અધર્માચાર, } [S. अ not + धर्म religion + आचार conduct.] Undutiful conduct; wicked conduct; wickedness; a vicious career.

અધર્માચારી, *adj.* [See above.] Undutiful; wicked; vicious.

અધર્માત્મા, *s m* [અધર્મ+S आत्मा the soul] A wicked person.

અધર્મિષ્ઠ, *adj* [અધર્મ+S इष्ठ a superlative affix] Very irreligious.

અધર્મી, *adj* [See અધર્મ] Irreligious.

અધર્મ્ય, *adj* [See અધર્મ] Not according to the canons of religion.

અધવું, *adj m f n* [S अर्ध] Half.

અધવચ, *adj* [અધ + મધ્યે in the middle] Midway.

Id અધવચ મૂકી દેવું To keep suspended, to leave unfinished. અધવચ તોડી દેવું To interrupt.

અધવચમાં, *adj m f n* [See above] Hanging in the middle, half way.

અધવચમાં ઘર, મારૂં ઊતરી ન ગયે મન —નર્મદ

અધવચાળ, *adj* [See અધવચ] Midway, half way.

અધવધ, *adj m f n* [અધ+ વધ *fr* S वृध्, वर्ध् to grow] Half grown, undeveloped, imperfect, inexperienced.

અધવધારી સ્ત્રી ઉતર રંગ — નર્મદ

અધવાયો, *s m* [S अध्व the way+વાયો *fr* S वह् to carry] A cartman (who carries in his cart a traveler's goods from one place to another) 2 One who trades in cattle, a cattle dealer.

અધવાર, *s m* [અધ+S वार a yard] Half a yard.

અધવારવું *v t* [અધ + S वार a day] To pass or elapse half the period 2 *v t* [અધ+S वार quantity] To divide the contents of a vessel into two equal parts.

Id વૈશાખ અધિકો અધવાર્યો Half of the month of વૈશાખ (May) has passed away. અધવારા ઉધાડની પૈસા Excessive amours.

અધવારીઉં, *s n* [અધ+S वार a day] The work which is half done 2 Residence during the same day at two places 3 *adj* Half done.

અધવારૂ, *s n* [See અધવાર] Residence or interest at two places 2 [અધ+वार quantity] Half sharing partnership.

Id આ માણસનું અહીં અધવારૂ છે (Lit) This man has half his interest here 2 This man lives here as well as at some other place.

અધવારે રહેવું (Lit) To live sharing half the interest 2 To live in one place as well as at some other place. અધવારૂ કરવું To live or keep one's interest at two places 2 To join in a partnership.

અધવાસો } *s f* [S अर्ध half + Guj વાસ a
અધવાશી }

loan] A weight of half a vasi, $\frac{1}{60}$th part of a tola.

અધવાપર્યું *adj m f n* [અધ+વાપરવું to use] Half used, half spent.

અધશત્રુ *s m* [અધ + S शत्रु an enemy.] Almost an enemy.

અધશ્વસ્યું, *adj m f n* [અધ + S श्वसित breathed] Having weak respiration, almost dead.

એનું અધશ્વસ્યા તે પૂર, એમ મિત્ર કરી માસ્તુર—મિસ્ત્રાણ.

અધસૂકું *adj m f n* [અધ + S शुष्क dry] Half dried, almost dry.

અધઃકાય *s f* [S अधः low, under + काय the body] The lower part of the body.

અધઃપતન, *s n* [S अधः lower region+पतन falling] The falling in hell.

અધઃપાત *s m* [S अधः lower region+पात a fall] Decline, not getting salvation, a re-birth.

અધાક, *adj* [S अ not+Prot धक an exclamation of anger] Unrestrained 2 *s m* Unrestraint.

અધાતુ *s f* [S अ not + धातु a metal] A non metal.

અધાતુક *adj* [S see above] Non metallic.

અધારપ *s f* [*fr* અધારૂ] Ignorance, darkness.

જ્યાં અધારપ ત્યારે ઠગે જ્યારે શુરાપ્ય હોય ખરી—અખો

અધારૂંપ } *s f* [*fr* અધારૂ] Ignorance,
અધારૂંપી }

darkness 2 Disorder.

અધાર્મિક } *adj* Quite, altogether
અધાર્મિક }

અધોંધ *adj* [S अर्ध half + अंध blind] Half blind, almost blind, purblind.

અધાર *adj* [S अ not+धार *fr* धृ धर to hold] Unbearable 2 Supportless.

પાર આધાર સરે શુન તાપી —વલ્લભ

અધાર્મિક, *adj* [S अ not + धार्मिक religious, pious] Irreligious. 2 Unjust iniquitous

અધાર્મિકતા *s f* [અધાર્મિક+S ता a suffix forming a noun] Not having faith in religion atheism

અધિ, *prep* [S] On, upon 2 Beyond 3 *adj* Excessive, superior (Used before verbs and sometimes before nouns.)

અધિક, *adj* [S] Additional more

Id અધિક કહેવું To speak specially about a matter અધિક બોલવું To speak beyond the bounds of decency or reason અધિક પડી પડવું To be more than the required quantity 2 To be heavier than what one can bear or carry અધિકાંતર ખર્ચ Incidental expenses

Prov અધિકસ્ય અધિક ફલમ્ [S] Plenty makes dainty

અધિકતા, *s f* [અધિક+S ता a suffix forming a noun] Greatness superiority 2 Excess

અધિકતિથિ, *s f* [અધિક+S तिथि a day of the month.] That day or period of time which commences before or with one sunrise and ends after or at the next and thus comprises two suns.

અધિકપણું, *s n* [અધિક+પણું a termination forming a noun] Excess superiority

અધિકમહિનો, } અધિકમાસ } *s m* [અધિક+P माहना S मास a month] An intercalary lunar month recurring after every interval of rather more than $32\frac{1}{2}$ lunar months

Note—The અધિક માસ takes the same name as that of the month next following being distinguished from it merely by the prefixed term અધિક (additional).

અધિકરણ [S *fr* अधिकृ to be at the head, etc.] A place a receptacle 2 The relation of the Locative case (in grammar)

અધિ- ગુણી પદ કરવિન કરવું તોપે વિશ્યા ધાય છે

—ક પ્ર ઉ.

અધિકાઈ See અધિકતા

અધિકાધિક, *adj* [S अधिक + अधिक] Greatest, most

અધિકાર, [S *fr* अधिकृ to authorize to be entitled to Cf S अधि over+P कार् work act *fr* कृ to do.] Power authority 2 Right. 3. Fitness 4 Jurisdiction

Id અધિકાર આપવો To empower અધિકાર મળવો To obtain power અધિકાર ખોવો To lose power —ની ઉપર અધિકાર હોવો To have power over અધિકાર બહાર Beyond the power or jurisdiction of અધિકાર ચલાવવો To exercise one's power

અધિકારી, *adj* [See above] Fit, having power 2 *s m* An officer an agent

અધિકારીપણું, *s n* [અધિકારી+પણું a termination forming a noun] The state or position of a government officer entrusted with powers officialism

અધિકાંક *s m* [અધિક+S अंक a number] A number in excess an additional number

અધિકાંગ *s n* [અધિક+S अंग a limb.] An additional limb a finger 2 An armour

અધિકું See અદકું

વળતો એવી એલી પેરે બોલે એકને અધિકું —નાકર

અધિકૃત *adj* [See અધિકાર] Possessed of power empowered

અધિકોત્તર *adj* [અધિક+S उत्तर exceeding] Copious excessive

અધિગત *adj* [S अधिगम् to acquire, to obtain] Known studied learnt 2 Obtained

અધિગમ *s m* [See above] Attainment gain 2 Acceptance 3 Mastery study knowledge

અધિગમ્ય *adj* [See above] Worth knowing worth obtaining 2 Attainable

અધિદેવ *s m* [S अधि presiding, supreme + देव a god] A superior god the presiding deity 2 The special divinity

Note—The અધિદેવ of the eye is held to be the sun Each of the eleven organs of sense is supposed to be under the special control of its own presiding deity

અધિદેવતા *s f* [S. अधि presiding + देवता goddess] A presiding goddess.

અધિદૈવ } અધિદૈવત } *s n* [S अधि presiding+दैव दैवत divinity] The presiding deity

અધિદૈવિક Correctly આધિદૈવિક *q. v*

અધિપ *s m* [S अधि supreme+प *fr* पा to protect Cf Ar ... a tutor or patron] A governor a master a lord a lead a ruler

અધિપપણું, *s n* [અધિપ+પણું a termination forming a noun] Governorship headship leadership

અધિપતિ, *s m* [S अधि supreme + पति a master] An editor (of a newspaper) 2 A chief, a king

અધિપતિપણું, *s n* [અધિપતિ + પણું a termination forming a noun] Editorship 2 Kingship, rulership

અધિભૂત, *s m* [S अधि supreme + भूत a being] The Supreme Spirit, the highest being

અધિભૌતિક, Correctly આધિભૌતિક *q v*

અધિમાંસ, *s m* [અધિ *fr* S अधिक more + मांस flesh] A kind of disease in the white of the eye, a kind of a cancer of the flesh

અધિયજ્ઞ, *s m* [S अधि chief + यज्ञ a sacrifice] The principal sacrifice

અધિયારી, *s f* [See અધિકારી, અધિકાર] Self imposed labour

Id અધિયારી સારવી To take unnecessary trouble

અધિયાણું, *s n* Entrusting cattle to a keeper on the condition of his receiving half of the progeny or price of the cattle

અધિયુ, *adj m f n* [S अ not + धी intellect] Dull, stupid

અધિયોગ, *s m* [S अधिक special + योग a conjunction] An auspicious conjunction of stars for departure, expedition etc

અધિરાજ, *s m* [અધિ *fr* S अधिक supreme + राज a king] A great king an emperor

અધિરાજ્ય, *s n* [અધિ *fr* S अधिक supreme + राज्य a kingdom] A kingdom an empire

અધિરૂઢ, *adj* [S अधि on + रूढ ascended] Mounted seated on (a throne, a horse an elephant &c)

અધિરોહણ *s n* [S अधि on + रोहण climbing] Accession mounting

અધિલોક, *s m* [S अधि under + लोक the world] The universe the earth

અધિવાસ *s m* [S *fr* अधिवस् to dwell or reside in] A residence an abode a dwelling place. 2 An inhabitant 3 A neighbour 4 An upper garment 5 [S अधिवास to scent to perfume] Perfuming application of perfumes 6 Fragrant odour a scent.

અધિવાસન *s n* [S अधिवस् to consecrate to set up] Installation and preliminary consecration of an image especially before the commencement of a sacrificial rite 2 [S अधिवास् to scent, to perfume] Scenting with perfumes or odorous substances

અધિવાસર, *s m* [અધિ *fr* S अधिक special + वासर a day] A holiday, an auspicious day.

અધિષ્ઠાતા, *s m* [S अधिष्ठा to seize, to overpower, to conquer, to lead, to preside over] A leader, a conqueror, a president. 2 The presiding deity

આ જગતનો મહાન અધિષ્ઠાતા જાગે પાસે રહીને જુવે છે.
—આ બા હુ

અધિષ્ઠાત્રી, *s f* [See above] A presiding goddess 2 A female president

અધિષ્ઠાન, *s n* [S अधि + स्था to stand] An abode 2 Pre eminence 3 Power, authority.

આ અધિષ્ઠાનતત્ત્વ અથવા બ્રહ્મ કંઈ પૂછે
સત્ પદાર્થ છે એટલું જ નહિ—ન દે. મ

અધિષ્ઠિત, *adj* [See above] Resided by 2 Presided by 3 Placed as the principal divinity

અધિશ્રી *adj* [S अधि over, excessive + श्री splendour, wealth] Of exalted dignity, supreme, very rich

અધીત, *adj* [S अधी to study] Studied; learnt

અધીન, *adj* [S] Dependent subject to, subservient to

અધીનતા, *s f* [અધીન + S ता a termination forming a noun] Dependency, subjection

અધીર, *adj* [S अ not + धीर grave, sober calm] Impatient anxious 2 *s f*. Impatience haste 3 [See અધીરજ] Mistrust.

Id અધીર લાવવી-આણવી-રાખવી આવવી To be impatient to distrust

અધીરજ, *s f*; **અધીરજતા**, *s f*; **અધીરજપણું**, *s n* [S अ not + धैर्य patience.] Impatience

અધીરતા *s f* [અધીર + S ता a suffix forming a noun] The state of being impatient, impatiency

અધીરપ *s f* [અધીર + પ short form of પણું a suffix forming a noun*] Distrust.

અધીરા, *s f* [See અધીર] An impatient or jealous woman It is a kind of heroine in prosody

અધીરાઈ See અધીરતા

અધીરાપણું, See અધીરતા

અધીરૂં, *adj* m f n [See અધીર] Impatient, anxious, hasty 2 Distrustful

અધીશ, *s m* [S अधि over, on + इश a ruler] A great king, a monarch 2 God

અધીશ્વર, *s m* [S अधि over, on + ईश्वर a ruler] A great king, a sovereign 2 God

અધુકડું, See અદકડું, અદુકડું, અડુગડું

તેથી તે અધુકડી ટગાઇ રહી—દે કૃ ૫

અધુધુ, *inter* [Imit] See અધધધ

અધુના, *adv* [S] Now

અધુની, *adj* [S अ not + धून agitated] Unagitated

અધુની અગ્નાની રે, એવાને પણ લજ્જે છે.—મ મુક્તાનંદ

અધુરૂં, *adj* m f n [Prob Short form of અધપૂરૂં *fr* S अर्ध half + पूर्ण complete] Unfinished, imperfect incomplete

Id અધુરે જવું To miscarry અધુરૂં નાખવું-મુકવું To leave incomplete or unfinished 2 To stop અધુરૂં પૂરૂં કરવું To finish what was left incomplete અધુરા (દહાડા) પૂરા કરવા To await death અધુરે જનમવું To be born prematurely

Prov અધુરો ઘડો છલકાય Empty vessels make most sound, barking dogs seldom bite અધુરામાં પૂરૂં To add fuel to fire

અધૃતિ, *s f* [S अ not + धृति fortitude] Impatience

અધૃષ્ટ, *adj* [S अ not + धृष्ट bold, rude] Mild, bashful

અધૃષ્ટતા, *s f* [અધૃષ્ટ + S ता a suffix forming a noun] Bashfulness modesty

અધેડ, *adj* [અધ, અર્ધ + S वृत्ति being] Being in the early half or early prime of life, middle aged, (for a man) being about the age of forty See આધેડ

અધેય, *adj* [S अ not + धेय nourishing holding] Not worth holding 2 [S अ not + ध्येय to meditate] Not worth meditation

અધેલી, } *s f*
અધેલો, } *s m* [S अर्ध a half] A coin worth half a pice

અધૈર્ય, *s n* [S अ not + धैर्य patience] Impatience

અધૈર્યવાન, *adj* [અધૈર્ય + વાન *fr* S वत् possessing] Impatient

અધો, *adv* [S अधः] Downward

[illegible]

[illegible]

અધોગતિ, *s f* [અધો + S गति going] Falling into hell 2 Downward motion, degradation

અધોગંડી, *adj* [અધો + S गड goitre] Bronchiate

અધોડ, } See અધેડ, આધેડ
અધોડ, }

અધોણી, *s f* Juice of sugar cane boiled but not allowed to coagulate

અધોણિયું, *s n* Taking off half the quantity of sugarcane juice from the cellar

અધોતું, *s n* The hide given in exchange for any dead cattle

અધોતું, *adj* n [S अ not + धौत washed, cleansed] Not cleansed not washed 2 [S आ intens + धूत abandoned] Worn out

અધોદૃષ્ટિ, *s f* [અધો + S दृष्टि sight.] Downward look

અધોદ્વાર, *s n* [અધો + S द्वार a door] The anus

અધોધ, *adj* [અધો + અધો] Declining lower and lower

અધોનિબંધક, *adj* [અધો + S निबंध् to press] Pressing downward (of a muscle)

અધોબિંદુ *s n* [અધો + S बिन्दु a point.] The nadir (as opposed to the zenith શિરોબિંદુ), that point of the celestial sphere which is directly under one's feet the lowest point

અધોમુખ *adj* [અધો + S मुख the mouth] Having the face downwards 2 Dejected 3 Ashamed

કર અધોમુખે કરે ધૂમ્રપાન —પ્રેમાનંદ

અધોલોક *s m* [અધો + S लोक the world] The lower world 2 Residents of the lower world 3 People of the lower caste

અધોતલ *s n* [અધો + S तल bottom] A plain near the foot of a mountain

અધોવાયુ *s m* [અધો + S वायु wind] The breaking of wind crepitus.

અધોવાયો, See અધવાયો

અધોલ *adj* A weight of two rupees and a half a weight of about an ounce a weight equal to one-sixteenth of a pound

અધોલી, *s f* A weight equal to an ounce

અધ્ધર, *adj* See અધર

અધ્યક્ષ *s m f* [S अधि over + अक्ष the eye] A president 2 A ruler 3 *adj* Super

vising presiding over 4 Visible

અધ્યક્ષર, *s m* [S अधि over + अक्षर a letter] The pre eminent syllable 2 The mystic syllable ओम्

અધ્યક્ષસ્થાન, *s n* [અધ્યક્ષ+S. स्थान a position, a place] Presidentship

અધ્યયન, *s n* [S अधी to study + अयन going] Study

અધ્યવસાન, *s n* [S अध्यवसो to attempt] An effort an attempt 2 Identification of two things in such a manner that the one is completely absorbed into the other

જેમા અધ્યવસાન હોય તે સા ધ્યવસાના લક્ષણ કહેવાય છે —ક આ ચિ

અધ્યસ્ત, *adj* [S अध्यस् to place upon another] Wrongly attributed

અધ્યા, See અધ્યાય

અધ્યા અધ્યતણી રહે દોરી, સહ વૈરાગ્ય વિચાર —દલ્લેશ્વર

ચિતાજને પ્રણામ કરીને, પ્રથમ અધ્યા વિસ્તારૂ —પ્રેમાનંદ

અધ્યાત્મ, *s n* [S अधि over on + आत्मन् the soul] The knowledge of Brahma the Supreme Spirit

અધ્યાત્મક, અધ્યાત્મિક, *adj* [See above] Relating to the individual soul and the Supreme Spirit

અધ્યાત્મજ્ઞાન, *s n* અધ્યાત્મવિદ્યા, *s f* [અધ્યાત્મ+S ज्ञान, विद्या knowledge] Knowledge of the supreme spirit theosophical or metaphysical knowledge

અધ્યાત્મયોગ *s m* [અધ્યાત્મ+S योग concentration of the supreme spirit] Concentration of the mind on Atman driving it off from all objects of sense

અધ્યાત્મશાસ્ત્ર, *s n* [અધ્યાત્મ+S शास्त्र science] Metaphysical science of the Supreme Spirit

અધ્યાપક, *s m* [S] A teacher a professor, a preceptor 2 A teacher of the Vedas

અધ્યાપન, *s n* [S] Teaching

અધ્યાય, *s m* [S] A chapter a section

અધ્યારુ, *s m* [S अध्वर्यु a sacrificial priest] A Zoroastrian priest 2 A teacher 3 A brahmana who knows the Yajurveda

અધ્યારુ અમથો તેના ઓઝો રાક્ષસનો સગ રે —પ્રેમાનંદ

પુત્રને ભણવાને કાજે, ઘેર તેડ્યો અધ્યારુ —પ્રેમાનંદ

અધ્યારૂઢ, *adj* [S अधि on + आरूढ mounted] Mounted, ascended elevated

અધ્યારોપ, *s m* અધ્યારોપણ, *s n* [S अधि upon + आरोप, आरोपण ascribing] A false perception 2 A false knowledge 3 The cause of false knowledge 4 A false charge

એ જ અધ્યા, અધ્યારોપણ અન્ય —અખો

અધ્યારોહણ, *s n* [S अधि on + आरोहण mounting] Ascending, mounting above 2 Prosperity

અધ્યાસ, *s m* [S अध्यस् to ascribe falsely] False attribution wrong impression 2 Abstraction, concentration 3 The power of the mind by which general ideas are arrived at generalization 4 Uninterrupted meditation

દ્વૈત અધ્યાસ સૌને છે થયો —અખો

અધ્યાસવુ, *v t* [See above] To place upon another to add 2 To attribute the nature of one thing to another falsely

દેહ અધ્યાસે દોષ સઘળા —અખો

અધ્યાહર, અધ્યાહાર, *s m f n* [S अधि fully, completely + आहर taking removing] Ellipsis

આમા નીકળવાની ક્રિયાનો અધ્યાહાર છે —ક આ ચિ

અધ્યો See અધ્યાય.

અધ્રકણુ *s n* Lime curd or any other acid added to milk to curdle it

અધ્રકવુ, *v t* To coagulate (of milk, &c) by the addition of an acid substance

અધ્રકાવવુ *v t* To cause to add curd or some acid to milk for getting it curdled

અધ્રકાવુ *v i* To be curdled

અધ્રણુ, *s n* Water boiled preparatory to cooking

અધ્રુવ *adj* [S अ not + ध्रुव firm steady] Unsteady uncertain 2 *s m* Uncertainty

અધ્રુવતા *s f* [અધ્રુવ+S ता a termination forming a noun] Mobility unsteadiness

અધ્વગ *s m* [S अध्वन् a way + गम् to go] A traveller a wayfarer

અધ્વર *s m* [S] A sacrifice 2 Sky

અધ્વર્યુ *s m* [S] A sacrificial priest

યજ્ઞમાં અધ્વર્યુને ભાગે યજ્ઞની ક્રિયા કરવાની હતી —આ બા ઇ

અધ્વા, *s m* [S अध्वन् a road] A road

અધ્વાત *adj* [S अ not + ध्वान्त darkness] Twilight slight darkness. 2 *s n* Light

અન, [S] A prefix showing negation placed before a word beginning with a vowel

અન *s m* [S अन् the soul] Life soul

લોચનમાં ઊંઘમાં, અનમાં શું —વલ્લભ

અનકૂટ, See અન્નકૂટ અન્નકૂટ

અનક્ષર *adj* [S अन् not + अक्षर a letter] Illiterate foolish

અનગળ
અનગળ } See અનર્ગળ

અનગાર, *s m* [S अन् not + आगार a house] A sage a Jain priest.

અનઘ *adj* [S अन् not + अघ sin] Sinless innocent.

અનઘડ *adj* [S अन् not + घट् to form] Inexperienced See અણઘડ

અનત *adj* [S अ not + नत bowed down] Not defeated not subjugated

અનથ *adj* [S अ not + नाथ a protector a master a rope passed through the nose of a draft ox] Unrestrained without a master 2 Without the peculiar ornament of the nose

અનથ મારૂ નાક ન સોહાય —શ્રીગીત

અનદ્યતન *adj* [S अन् not + अद्यतन present time] Imperfect (tense)

અનંક *adj* [S अन् not + अङ्क a number] Innumerable very many

ભૂમ ચાક ચારોળીનાં, ય કન ચ પા અનંક —પ્રેમાનંદ

અનંગ *s m* [S अन् not + अङ्ग a limb] Cupid the God of Love whose body was burnt by Shiva 2 The mind 3 The sky 4 *adj* Devoid of body incorporeal

અનંગ અનંગ તે અંગને પ્રગટ્યો —પ્રેમાનંદ

આત્તુર મૂકિ નહિ પરવશ નહિ અનંગ પ્રેમાનંદ

અનંગ તણું અભિમાન ઉત ર્યું —નરસિંહ

અનંગરંગ *s m* [અનંગ+S रङ्ग mirth] Name of a book describing the sensual pleasures.

અનંગશત્રુ *s m* [અનંગ+S शत्रु an enemy] God Shiva

અનંગળ *adj* [S अन् not + अर्गल a bolt.] Innumerable very much

આ જેવે તે હું ધણુ કમાયા બેઠો અનંગળ આપ—રત્નો ભક્ત

અનંત *adj* [S. अन् not + अन्त an end] Endless infinite 2 *s m* God Vishnu 3 An ornament for the ear 4 A flower 5 The serpent named Shesha

અનંતકોટિ, *adj* [અનંત+S कोटि a crore] Innumerable very much

અનંતચતુર્દશી
અનંતચૌદસ } *s f* [અનંત+S चतुर् four + दश ten] The fourteenth day of the bright half of Bhadrapada (September)

અનંતતા } *s f*
અનંતત્વ } *s n* [અનંત+S ता त्व a termination forming a noun] Eternity endlessness infinity

ધીર્યું આવે ! ધીર્યું શ સારનાં કુંતા

અનંતતાના યે ઉંડાણમાં —ના ઈ કે

અનંતદોરો *s m* [અનંત + दोर a rope.] An auspicious thread tied on the fourteenth day of the bright half of Bhadrapada

અનંતમૂળ *s n* [અનંત+S मूल a root.] See ઉપલસરી

અનંતર *adj* [S अन् not + अन्तर distance] Close 2 *adv* Hereafter now then.

અનંતરાય *adj* [S अन् not + अन्तराय an obstacle] Unobjectionable open without any secrecy or hindrance

અનંતરાશિ *s m* [અનંત+S राशि a quantity] An infinite quantity

અનંતવિજય *s m* [અનંત+S विजय success.] The name of the conch shell of Yudhishthira.

અનંતવ્રત *s n* [અનંત + S व्रत a religious observance] A religious vow or observance on the fourteenth day of the bright half of Bhadrapada.

અનંતશ્રેણી *s f* [અનંત + S श्रेणी a row] An infinite series

અનંતા *s f* [S] The goddess Parvatee

અનધિકારી *adj* [S अन् not + अधिकार power] Not empowered having no power or authority unauthorized

અનધિકૃત *adj* [S. अन् not + अधिकृत authorized] Unprivileged unauthorized unqualified

અનધ્યાય *s m* [S अन् not + अध्याय studying] Non reading or non-recital of the Vedas.

અનનાસ
અનનાસ } *s n* [Peruvian] Pine apple Bromelia Ananas. N O Bromeliaceæ

અનનુકૂળ *adj* [S अन् not + अनुकूल proper] Improper inappropriate

અનન્ય, *adj* [S अन् not + अन्य another] Having no second, same 2 Matchless unrivalled 3 Unattached (to anybody or anything)

Id અનન્ય ભાવ-ભક્તિ Devotion to or worship of, none other than the true God અનન્ય ગતિ The sole resort or resource for salvation અનન્યપ્રેમ Deep or sincere love or affection

તમે નામના પરમ પ્રિય છો, સેવક ભક્ત અનન્ય—ગિરિધર
તોય મે અપૂર્વ ને અનન્ય વૃત્તિ જોગવી—ર મ ની

શ્રી વાલમના રે સાથી ના, અનન્ય આપના હું દાસ-દયારામ

અનન્યતા, *s f* [અનન્ય + S ता a termination forming a noun] Sameness, identity 2 Devotion to, or worship of, none but the true God

પ્રલમિયા પર નવ ગ્રહે, અનન્યના ભેદ—પ્રીતમ

અનન્વય, *s m* [S अ not + अन्वय a relation] A figure of speech in which a thing is compared to itself, the object being to show that it is matchless and can have no other analogy *e g* ગ્રહ તે ગ્રહ જ તેતે જ, વિક્રમ તે વિક્રમ

અનન્વિત, *adj* [S अन् not+अन्वित linked to] Without a connection unconnected separate

અનપત્ય *adj* [S अन् not + अपत्य a child] Childless

અનપરાધી *adj* [S अन् not + अपराधिन् guilty] Innocent unguilty

અનપાયિની, *adj* [S अनपायिन् imperishable] Firm, lasting

તે શ્રી પૂરણ બ્રહ્મ લક્ષ્મી અનપાયિની નવ ભય—દયારામ

અનપેક્ષ *adj* [S अन् not + अपेक्षा requiring, desire] Having no regard for, independent of, absolute

અનપેક્ષા, *s f* [See above] Desirelessness absolutism

અનપેક્ષિત, *adj* [See અનપેક્ષ] Undesired, unasked for

અનભિહિત *adj* [S अन् not + अभिहित said] Not named not described unuttered

અનભિહિત કર્મ *s n* [અનભિહિત + S कर्म an object.] A kind of object in which the suffix determining the objective case is not said *e g* દેવદત્ત સાદડી બનાવે છે આ વાક્યમાં બનાવે છે ક્રિયાપદ કર્મદ અભિધાન કરતુ નથી માટે સાદડી' એ અનભિહિત કર્મ છે—ક પ્રા. વ્યિ

અનભિજ્ઞ, *adj* [S अन् not+अभिज्ञ knowing] Unknowing, ignorant of 2 Unskilful

અનભે, *adj* [S अन् not+भय fear] Free from fear unfearing safe

અનભે થઇ, ભય ગયો ભાગી—ભોજો

અનભ્યસ્ત, *adj* [S अन् not+अभ्यस्त studied] Unlearnt without a study, having no practice

અનભ્યાસ, *s m* [S अन् not + अभ्यास a study] Want or absence of practice or study

અનમ, *s m* [S अ not + नम् to bow] A brahman

અનમઈ, *adj*, *m f n* [S अन् not + મઈ fr S मृष् to put up with, to bear] Angry. 2 Displeased

અનમના હોવમાં અનમાયા રહે છે—દ દૂ કી

અનમનુ, *adj* *m f n* [S अन् not + मनस् the mind] Under disfavour, despised 2 Sorry, sad

અનમાનીતુ, See અણમાનીતુ

અનમી, *s m f n* [S अ not + नम् to bend] A disobedient person 2 *adj* Disobedient, unbending

અનમી અદ ગ્રહી મેરો સલણ ન કા મઠિપતિ—સામળ

અનમ્ર *adj* [S अ not + नम्र humble] Haughty proud

અનમૂલ, } See અણમૂલ
અનમોલ, }

અનમ્બ *adj* [S अन् not+अम्बा mother] Motherless

અનમ્બુ *adj* [S अन् not + अम्बु water] Waterless

અનય *s m* [S अ not + नय conduct] Impoliteness. 2 Misery 3 *adj* Impolite, immoral

અનગણ્ય *adj* [S अन् not + गण् to count] Countless unmeasured

અણુકરન્ત અનર્ગલ ધન બ્રશરાવ ત ભણીતો જન.—સામળ

અનર્ગલ } *adj* [S अन् not+अर्गल a bolt]
અનર્ગળ }
Unrestrained 2 Plentiful

હ કાવતો દળ અનર્ગળ એક પોતે—કે હ ધ્રુ

અનર્ઘ્ય *adj* [S अन् not+अर्घ्य valuable] Invaluable

અનર્થ *s m* [S अन् not + अर्थ an object, a meaning, an aim, a desire] Partiality

injustice. 2 A calamity 3 adj Meaningless, nonsensical

Id અર્થનો અનર્થ કરવો To change sense to nonsense, to misconstrue, to spoil

અનર્થક, adj [See above] Useless unconnected, meaningless 2 Mischievous

અનલ, } અનળ, } s m [S अनल] Fire 2 Fiery passion 3 An imaginary bird carrying seven elephants with it. 4 Wind

જેમ અનલ અવનિ પર નાવે, આખા બ્રહ્મને બ્રહ્મ રાખે.-અખો

અનગ અનળ તે નનને પ્રસંગ્યો -પ્રેમાનંદ

અનલસ, adj [S अन् not+अलस lazy, indolent.] Energetic, lively

અનવટ, See અણવટ

અનવદ્ય, adj [S अन् not + अवद्य faulty] Faultless handsome

અનવસર, s m [S अन् not+अवसर time] Untimeliness 2 Inappropriate time

અનવસ્થા s f [S अन् not+अवस्था stability] Uneasiness (of the mind)

અનશન, s n [S अन् not+अशन eating] Fasting 2 adj Hungry

અનશનવ્રત, s m [અનશન+S व्रत a vow] The vow of fasting

અનશ્વર, adj [S अ not+नश्वर perishable] Imperishable

અનસૂયા, s f [S] Daughter of Kardama sage and wife of Atri sage

અનસ્થિ, adj [S अन् not+अस्थि a bone] Invertebrate, boneless.

અનહદ, adj [અન for S अन् not+हद a limit.] Unlimited, continous uninterrupted 2 Same as અનહદનાદ

અનુપમ જ્યોત, અનહદ સુણો પીયલ અધના અર્થ-દયારામ.

અનહદનાદ, s m [અનહદ+S नाद a sound] A very loud sound 2 The sound heard by a man when he closes his ears with the tips of his fingers 3 [S अनाहत unbeaten+नाद a sound] The sound during respiration

અનહિત, s m [અન for S अन् not+हित profit, welfare] Loss evil

અનાકર્ષક, adj [S अन् not+आकर्षक attracting] Non-magnetic unattractive

અનાકૃત, adj [S अन् not+आकृति a form] Amorphous

એવા પદાર્થોને અનાકૃત ધન કહે છે—રિ ભ. ર

અનાગત adj [S अन् not + आगत come] Future 2 s n The future

અનાગતવિધાતા, s m [અનાગત+S विधातृ a maker] The person who remains forewarned of the future, a cautious person

અનાચાર s m [S अन् not+आचार conduct.] Bad conduct vice

Id અનાચાર થાય છે It is bad conduct. અનાચાર વધે છે Vice spreads. અનાચાર કરવો To act wickedly

અનાચારી, adj [See above] Vicious, voluptuous, licentious

અનાજ, s n [H अनाज or S अन्न food] Corn grain

Id (ખેતરમાં) અનાજ પાકે છે Corn grows (in the fields) corn is produced (in the fields) અનાજ વાવવું To sow corn અનાજ ભરી રાખવું-મૂકવું To store up corn

અનાડ, s m [S अ, आ intens. + નડવું to obstruct] Spoiling 2 Injury 3 Waste wastage

અનાડી adj [S अ not+ज्ञानी having knowledge Cf અણજાણ] Stupid 2 Obstinate

અનાડીવેડા } s m અનાડીપણું, } s n [અનાડી+S वृत्ति conduct or પણું a suffix forming a noun] Stupid conduct stupidity 2 Obstinacy

અનાત્મા, s m [S अन् not +आत्मा the spirit the soul] A person who does not know his self an ignorant man

અનાથ adj [S अ not + नाथ a lord] Forsaken masterless fatherless orphaned, poor 2 s f Poverty

ધરમાં અનાથ વ્યાપી સર્વત્ર —પ્રેમાનંદ

અનાથપણું, s n [અનાથ+પણું a suffix forming a noun] Poverty

અનાથાલય } s n અનાથાશ્રમ } s m [અનાથ +S आलय or आश्रम a residence] A house for the orphans and the poor a poor house a creche

અનાથ્યું adj m f n [S अ not+नाथ्युं fr नाथ a rope passed through the nose of a draft ox.] Without any restraint unrestrained

Prov અનાથ્યું આખલું ને હોળીયેલી નાર An unrestrained ox and a woman playing Holi stand on the same level

અનાદર, *s m* [S अन् not+आदर honour] Disrespect 2 Contempt
Id અનાદર કરવો To show disrespect to wards અનાદર ઉપજવો To feel disrespect towards to lose respect for, to begin to hate

અનાદિ, *adj* [S अन् not + आदि the beginning] Without a beginning, eternal 2 *s m* The Supreme Being
આદિ અનાદિ અલૌકિક પરમ છે રે—મણીદાસ

અનાદિસિદ્ધ, *adj* [અનાદિ + S सिद्ध settled] Settled or ordained from time immemorial 2 *s m* God

અનાદ્યંત, *adj* [અનાદિ + S अंत the end] Without a beginning or an end 2 *s m* God Brahma

અનાધાર, *adj* [S अन् not+आधार support] Helpless poor

અનાધ્યાય, *s n* [Properly અનધ્યાય *fr* S अन् not +अध्याय reading of the Vedas] Non-reading or non recital of the Vedas

અનામ, *adj* [S अ not+नामन् a name] Nameless 2 *s m* That which cannot be named 3 God
નામ અનામ સદ્ગુરુ બતાવ્યું —આપુસાહેબ ગાયકવાડ

અનામ, *s n* [See ઈનામ] A prize a reward 2 *adj* Fit to be given a prize 3 Excellent *e g* રસોઈ અનામ થઈ છે

અનામત, *adj* [Corruption of Ar अमानत] Deposited 2 Safe 3 *s f* A trust 4 A deposit. 5 Honesty
Id અનામત મૂકવું To deposit અનામત રાખવું To keep intact અનામત લાવવું To bring as a deposit અનામત ગળત કરવી ખાઈ જવી—ઓળવવી To misappropriate a deposit અનામત રહેવું To be unused to remain unused

અનામતી, *adj* [See above] Kept or left as a deposit 2 Mortgaged

અનામય *adj* [S अन् not+आमय a disease] Healthy 2 *s f* Health the quality of being without any disease
અનામય ઈશ્વર સ ।—ગિરિધર

અનામિક, *s m* [See અનામ] One whose name is not worth uttering 2 A scavenger
કીધો એ ઉત્તમ અને મિક ઘેર —દયારામ

અનામિકા *s f* [See અનામ] A female scavenger 2 The finger next to the little finger, having no special name

અનામિષ, *adj* [S अन् not+आमिष flesh, a bait] Not fit to be eaten 2 Not fleshy, weak 3 Not advantageous, not beneficial 4 *s m*. Food other than animal food, food from which flesh is excluded, vegetarian food

અનામી, *s m* [See અનામ] God 2 *s f* A pier

અનાયક, *adj* [S अ not+नायक a leader] Without a leader, unowned

અનાયાસ, *s m* [S अ not+आयास an effort.] Absence of difficulty or trouble, ease

અનાયાસે, *adv* [See above] Without an effort, easily 2 Unexpectedly

અનાર, *s n* [P] A pomegranate Punica Granatum N O Myrtaceæ 2 A fruit resembling a pomegranate 3 A kind of fire-work appearing like a pomegranate

અનારત, *adj* [S अन् not+आरत stopped.] Constant uninterrupted

અનારોગ્ય, *s n* [S अन् not+आरोग्य health.] Illness.

અનાર્દ્ર, *adj* [S अन् not + आर्द्र wet] Anhydrous

અનાર્ય, *adj* [S अन् not+आर्य respectable] Non Aryan ignoble 2 *s m* A non-Aryana.

અનાર્યતા *s f* [અનાર્ય+S ता a suffix forming a noun] The state of non-Aryanism

અનાર્યા, *s f* [See અનાર્ય] A non-Aryana female

અનાલસ્ય *adj* [S अन् not+आलस्य laziness] Active without laziness

અનાલાપ *s m* [S अन् not+आलाप the seven notes in music] A music without rhythm.

અનાવિલ *adj* [S] Not marshy wholesome, salubrious 2 *s m* The name of the country round about the Surat district

અનાવૃત *adj* [S अन् not + आवृत covered] Not covered bare open

અનાવૃષ્ટિ, *s f* [S अन् not + आवृष्टि rain] A drought 2 A famine

અનાશ્રમી *adj* [S अन् not + आश्रम a stage, an abode] One who does not belong to, or follow any of the four orders of life, viz બ્રહ્મચર્ય ગાર્હસ્થ્ય વાનપ્રસ્થ and સંન્યાસ 2 Homeless 3 Not residing in a free boarding house

અનાશ્રય, *adj* [S अन् not+आश्रय a support] Without a help or support unsupported

અનાશ્રિત, *adj* [S अन् not + आश्रित supported] Supportless, helpless

અનાસર, *s n* [Ar अनासिर *pl* of उन्सार] The four elements viz fire water, air and the earth

અનાસ્થા, *s f* [S अन् not + आस्था confidence] Mistrust 2 Disregard, indifference

Id. અનાસ્થા થવી-ઊપજવી To feel disregard for અનાસ્થા કરવી To treat with disregard, to treat carelessly

અનાહત, *adj* [S अन् not + आहत beaten] Unbeaten not produced by beating (of a sound) 2 Unused unbleached

Id અનાહત શબ્દ-ધ્વનિ A sound not produced by beating or striking 2 The sound produced at the time of breathing

અનાહાર, *s m* [S अन् not + आहार eating] Refraining from eating a fast

અનાહારી, *adj* [See above] Fasting

અનાહૂત, *adj* [S अन् not + आहूत called] Uncalled, uninvited 2 Unentitled

Id અનાહૂત બોલવું To speak an uncalled for lie, to speak an unnecessary lie, to speak a barefaced lie

અનિચ્છ *adj* [S अन् not + इच्छा desire] Without a desire careless unwilling reluctant

અનિચ્છા, *s f* [See above] Non-desire unwillingness

અનિચ્છિત, *adj* [S अन् not+इच्छित desired] Not desired unsought

અનિત્ય *adj* [S अ not + नित्य eternal] Uncertain unsteady transitory 2 Mortal

અનિત્યતા, *s f* [અનિત્ય+S ता a termination forming a noun] Mortality transitoriness uncertainty

અનિદ્ર, *adj* [S अ not+निद्रा sleep] Sleepless

અનિંદિત *adj* [S अ not+निंदित censured] Uncensured approved

અનિંદ્ય, *adj* [S अ not + निंद्य blamable] Uncensurable faultless unblamable

અનિભૃત *adj* [S अ not+निभृत steady motionless] Active clever

અનિમિત્ત, *adj* [S अ not+निमित्त a cause] Without any cause or object

અનિમિષ, } *adj* [S अ not + निमिष twinkling] Open not winking 2 *s m* God 3 *adv*
અનિમેષ, }

Vigilantly watchfully

અનિયત, *adj* [S अ not+नियत restrained] Unrestrained, unsteady, indefinite, irregular

અનિયમ, *s m* [S. अ not+नियम a rule] Disorder irregularity

અનિયમિત *adj* [S अ not+नियमित regulated] Irregular

અનિયમિતપણું, *s n* [અનિયમિત+પણું a termination forming a noun] Irregularity

અનિયંત્રિત *adj* [S अ not+नियंत्रित restrained] Unrestrained 2 Ungoverned

અનિરુદ્ધ, *s m* [S] Grandson of Krishna and husband of Okha or Usha daughter of Banasura

અનિર્ણીત *adj* [S अ not + निर्णीत settled] Unsettled incomplete

અનિર્વચન *adj* [S अ not + निर्वचन utterance] Inexpressible

અનિર્વચનીય, *adj* [See above] Indescribable inexpressible

અનિર્વાચ્ય, *adj* [S अ not+निर्वाच्य *fr* S निर्वच् to name to tell] Not worth speaking indescribable

અનિર્વાહ, *s m* [S अ not + निर्वाह subsisting on] A state in which a man is not able to provide for himself necessity insufficiency of income being straitened in means

અનિલ, *s m* [S] Wind

પુષ્પોની સુગંધી તેં અનિલ ત્યાં ઘુમી ફુલાવી રહે—કાવ્યાપિ

આવે ભીની અનિલલ્હેર કંઈ મહકાં રે—ન્હા ક્ષી.

અનિવાર, *adj* [S अ not + निवार warding off] That which cannot be warded off, unavoidable incontestable irresistible 2 Plentiful

અનિવાર્ય *adj* [અ not + નિવાર્ય *fr* S निवृ to ward off] Unavoidable

અનિવૃત્ત *adj* [S अ not + निवृत्त ceased, gone] Not retired not forsaken continuous

અનિશ્ચિત *adj* [S अ not + निश्चित ascertained] Uncertain, indefinite unsettled

અનિશ્ચિતતા } *s f*
અનિશ્ચિતપણું, } *s n* [અનિશ્ચિત +S ता Guj પણું a termination forming a noun] Uncertainty indefiniteness 2 Hesitation

અનિષ્ટ, adj [S अन् not + इष्ट wished] Undesired, undesirable 2 s n Loss evil 3 A fault 4 Misery

અનીક, s n [S] An army, a force 2 A battle

અનીકિની, s f [S] One tenth part of an અક્ષૌહિણી army i e one that contains 2187 elephants 2187 chariots 6561 horses and 10935 infantry soldiers

અનીઠ, adj [અ not + નીઠ fr S निष्ठ् to pass to spend] Inexhaustible 2 [See અનિષ્ટ] Undesirable 2 Evil inauspicious

અનીત, adj [See અનિત્ય] Transitory 2 [S अ not+नीत led] Not led 3 s f See અનીતિ

અનીતિ, s f [S अ not+नीति morality] Immorality, indecency, misconduct, impoliteness

Id અનીતિ કરવી To do an unjust or a dishonest act અનીતિએ વર્તવું To act unjustly dishonestly, or immorally

અનીતિભર્યું } adj m f n [અનીતિ+ભર્યું full of] Unjust dishonest immoral wrong
અનીતિવાન્,

અનીપ્સિત, adj [S अन् not+इप्सित desired] Undesired not wished for

અનીશ્વર s m [S अन् not + ईश्वर God] Absence of God

અનીશ્વરવાદ, s m [અનીશ્વર+S वाद a speech] The doctrine of atheism atheism

અનીશ્વરવાદી adj [S e above] Holding or professing the doctrine of atheism atheistic. 2 Atheistical 3 s m An atheist

અનીઠું, See અણીઠું

અનુ prep [S] After 2 With 3 As well as 4 Similar to 5 Near 6 Interior

અનુકંપ, s m [અનુ+S कंप tremor] Trembling, tremor

અનુકંપક, adj [See અનુકંપા] Pitying, sympathising with

અનુકંપા s f [S अनुकम्प् to take pity] Pity compassion sympathy 2 Favour

અનુકંપાથી તો પ્રતિદિન કરે આવી અતિથિ —સો બા દી
તે સાંભળી જનક ઘર આ તે અનુકંપા ... ગામ છે
—પ્રેમાનંદ

અનુકંપ્ય adj [See above] Pitiable

અનુકરણ, s n [S अनुकृ to imitate] Imitation 2 Copy

અનુકરણયોગ્ય, adj [અનુકરણ+યોગ fr S. योग्य fit] That which is worth imitating, exemplary

અનુકરણપાત્ર } adj [અનુકરણ+S पात्र a fit person] Same as above
અનુકરણીય,

અનુકાંક્ષા, s f [અનુ +S कांक्षा desire] Desire. 2 Hope 3 Liking

અનુકાર, s m [See અનુકરણ] Same as અનુકરણ

અનુકૂલ, } adj [અનુ+S कूल the bank or shore] Agreeable 2 Favourable 3 Friendly.
અનુકૂળ,

અનુકૂલતા, } s f [અનુકૂલ + S ता a suffix forming a noun] Favourableness, favour. 2 Convenience
અનુકૂળતા,

અનુકૂળપતિ, s m [અનુકૂળ+S पति a husband] A faithful or kind husband

અનુક્ત, adj [S अन् not+उक्त said] Untold, not expressed 2 Improper 3 Extraordinary
એ ક્રિયાપદ કર્મ શું છે ? કેમ છે ? અનુક્ત છે કે આ દિ

અનુક્રમ s m [S अनुक्रम् to follow to go through in order] Order regular succession, sequence 2 Method 3 A figure of speech in which several actions are expressed in order of rising succession a climax. e g
તે અબળાને, મન લઈને કુ રેખુને
હરિ હરિ ત્યાં અવમા પાટે —નર્મદ

Id અનુક્રમે ગોઠવવું To arrange in order of precedence

અનુક્રમણિકા, s f [See above] Order 2. The contents a table of contents

અનુક્રમાંક s m [અનુક્રમ+S अंक a number] A serial number

અનુક્ષણ adv [અનુ + S क्षण a moment] Every moment frequently

અનુખળ } s m [S उलूखल] A wooden mortar (used for cleaning rice)
અનુખળો

ચરોતરને કુખ્યરૂપ ખાણી અનુખળે રે લોય —દયારામ

અનુગું adj m f n [અનુ intens +ગું for ગાણું q v] Different from one's own e g અનુગો વેશ

અનુગ, *adj* [અનુ + S ग *fr* गम् to go] Following 2 *s m* A servant 2 A follower

અનુગતિ, *s f* [S *fr* अनुगम् to follow] Following

અનુગમ, } *s m*
અનુગમન, } *s n* [See above] Following 2 Immolation of a widow on her husband's funeral pier self immolation

અનુગામી, *adj* [See અનુગતિ] Going after following 2 *s m f* An attendant a dependant Fem અનુગામિની also

અનુગુણ, *adj* [અનુ + S गुण a quality] Having similar qualities suitable

આ યોગ્ય કેરી ન્યૂનતા પૂરે અનુગુણ કમ્પની —ઓ આ સિ

અનુગ્ર, *adj* [S अन् not+उग्र strong violent.] Not violent quiet cool

અનુગ્રહ, *s m* [S अनुग्रह् to favour] Favour kindness 2 A gift 3 Initiation (into a holy study) 4 Help

Id અનુગ્રહ કરવો To favour to be kind 2 To withdraw (a curse) 3 To act in a way that would be advantageous 4 To help to assist. મે શાપ તમારો શીર ચડાવ્યો અનુગ્રહ એમ થાયછ પ્રેમાન દ અનુગ્રહ એવો કરો જે શીઘ્ર આવીને ઠામ—કાળિદાસ એ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર એનો અનુગ્રહ પ્રાપ્ત કરીને એનું યથાર્થ જ્ઞાન મેળવીને થઈ શકે છે—આ બા સુ

અનુગ્રહી, *adj* [See above] Showing kindness kind helpful

અનુગ્રાહક, [See અનુગ્રહ] Same as અનુગ્રહી

અનુગ્રાહ્ય, *adj* [See અનુગ્રહ] Deserving favour, help or salvation

અનુચર, *s m* [S अनुचर् to follow] A servant. 2 A companion

અનુચરી *s f* [See above] A maid servant 2 A female companion

અનુચારક, *s m* [See અનુચર] A servant a follower

અનુચારિકા *s f* [See અનુચર] A female servant.

અનુચિત *adj* [S अन् not + उचित fit] Unbecoming improper

અનુચિંતન } *s n*
અનુચિંતવન } *s n* [અનુ+ચિંતન ચિંતવન ચિંતા
અનુચિંતા } *s f*
fr S चिन्त् to think] Ceaseless meditation 2 Recalling 3 Anxiety

અનુજ, *s n* A custard-apple Anona Squamosa N O Anonaceæ

અનુછડી *s f* A custard apple plant

અનુજ *s m* [અનુ + S *fr* ज, जन् to be born] One born afterwards a younger brother 2 *adj* Posterior

અનુજા *s f* [See above] A younger sister

અનુજીવી, *s m* [અનુ + જીવી *fr* S जीव् to live] One who depends upon another for maintenance a dependant, a hanger on

અનુજ્ઞા, *s f* [S अनुज्ञा to permit, to consent.] Permission 2 Consent 3 Order 4. A kind of figure of speech

અનુજ્ઞાત, *adj* [See above] Permitted, ordered

અનુજ્ઞાપન *s n* [See અનુજ્ઞા] Authorisation.

અનુતાપ, *s m* [See અનુ + S ताप heat.] Repentance grief

અનુત્તમ *adj* [S अन् not+ उत्तम the best.] The very best 2 [S अन् not+उत्तम highest.] Unsurpassed matchless.

અનુત્તર *adj* [S अन् not+ उत्तर an answer] Having no answer unanswerable 2 Unable to answer 3 [S अन् not+उत्तर higher] Best.

અનુત્પત્તિ *s f* [S अन् not + उत्पत्ति production] Unproductiveness

અનુત્સાહ *s m* [S अन् not+उत्साह delight] Absence of alacrity, dejection

અનુત્સાહી, *adj* [See above] Dejected

અનુદક, *adj* [S अन् not + उदक water] Waterless

અનુદર *adj* [S अन् not + उदर abdomen] Tender having a slender waist

અનુદાત્ત *adj* [S अन् not+उदात्त raised up] Pronounced with the low tone (applied to certain vowels) 2 *s m* The grave accent

અનુદાર *adj* [S अन् not+उदार liberal] Not liberal thrifty conservative

અનુદારતા *s f* [અનુદાર+S ता a suffix forming a noun] Unnobleness niggardliness.

અનુદિત *adj* [S अन not+उदित risen] Not risen 2 [S अन not+उदित spoken] Not spoken not mentioned

અનુદિન *adv* [અનુ + S दिन a day] Day after day continually

હો બહુચરી, રાતદિવસ અનુદિન.—વલ્લભ
તેને વેશ્યા સાથે સ્નેહ થયો, કીધા રે અનુદિન—વિષ્ણુદાસ

અનુદ્દભૂત, *adj* [S अन् not+उद्भूत sprung] Not sprouted, not risen

અનુદ્યમી, *adj* [S अन् not+उद्यम perseverance] *Not industrious, idle*

અનુદ્યોગી, *adj* [S अन् not+उद्योगिन् active] Inactive, workless, idle

અનુદ્વેગ, *s m* [S अन् not + उद्वेग anxiety.] Freedom from anxiety

અનુધાર્મિક, *adj* [અનુ + ધાર્મિક *fr* S धर्म an attribute] Analogous

અનુધાવન, *s n* [અનુ + S धावन pursuing] A chase, pursuit

અનુધ્વનન, *s n* [અનુ + ध्वनन sounding] Resonance , an echo

અનુધ્વનિ, *s m* [અનુ+S ध्वनि a sound] The sound heard after the original sound has ceased, an echo

અનુનય, *s m* [S अनुनी to conciliate, to entreat] Request, importunity 2 Conciliation

અનુનાદ, *s m* [અનુ+S नाद a sound] Resonance

અનુનાસિક, *adj* [અનુ+S नासिका the nose] Nasal

અનુપ, *adj* [S अन् not + उपमा likeness resemblance] Incomparable

અતિ રૂપ છે અનુપ એવા શ્રી હરિ રે હોત—દયારામ

અનુપકાર, *s m* [S अन् not+उपकार a favour, an obligation] Ungratefulness

અનુપકારી, *adj* [See above.] Ungrateful 2 Disobliging

અનુપકૃત, *adj* [S अन् not + उपकृत favoured, obliged] Not favoured, unobliged

અનુપપત્તિ, *s f* [S अन् not+उपपत्ति an argument] Want or absence of argument or evidence

અનુપપન્ન, *adj* [S अन् not+उपपन्न fit] Improper

અનુપમ, *adj* [See અનુપ] Matchless 2 Excellent.

અંતર્યામિ અમર અનુપમ અવિકારી —ઓ સા દી

અનુપમેય, *adj* [See અનુપ] Incomparable, matchless

અનુપયુક્ત, *adj* [S अन् not+उपयुक्त right, fit] Not befitting, useless, worthless

અનુપયોગી, *adj* [S अन् not+उपयोग a use] Useless, worthless

અનુપલબ્ધિ, *s f* [S अन् not +उपलब्धि knowledge] Non recognition, non perception

અનુપસ્થિત, *adj* [S अन् not+उपस्थित remembered] That which is out of mind or is forgotten 2 Not present, absent

અનુપળ, *s f* [અનુ+S पल a moment] $\frac{1}{60}$ th part of a pala, two fifth of a second 2 *adv* Frequently , every moment

Note—24 second=60 Anupala=1 Pala
24 minutes=60 Palas=1Ghadee
24 hours=60 Ghadees-1 Day & night

અનુપાન, *s n* [અનુ + S पान drinking] A fluid vehicle (in medicine) 2 An antidote

અનુપાય, *adj* [S अन् not+उपाय a remedy] That which has no *remedy irremediable* 2 *adv* In vain

અનુપાલન, *s n* [અનુ+S पालन observing, keeping] Obeying

અનુપૂર્તિ, *s f* [અનુ+S पूर्ति completion] *Completing (the meaning of a part of a verse* or a sentence) 2 Instigation

અનુપૂર્વ, *adj* [અનુ+S पूर्व former, previous] Regular, symmetrical 2 Orderly successive

અનુપ્રવેશ, *s m* [અનુ+S प्रवेश entrance] An orderly entrance

અનુપ્રાસ, *s m* [અનુ+S प्रास alliteration] Alliteration, rhyme

Id અનુપ્રાસ મળવો To rhyme , to agree in sound

અનુબોધ *s m* [અનુ+S बोध an idea, consciousness] An after thought a recollection

અનુબંધ, *s m* [અનુ+ S बंध a tie, a chain, a connection, harmony] Continuation 2 A suffix added to a word to show a grammatical peculiarity 3 *Relationship* 4 A tie, bond, a connection 5 A series , a chain

અનુભવ, *s m* [S अनुभू to have experience, to know, to feel etc] Experience 2 An experiment , a trial 3 Knowledge derived from personal observation or experience The sources of knowledge are six as under —પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, ઉપમાન, શબ્દ, અર્થાપત્તિ and અનુપલબ્ધિ.

Id અનુભવ થવો-મળવો To have an experience, to get experience અનુભવ કરવો લેવો To experiment અનુભવની વાત A matter of personal experience

અનુભવવાદ, s m [અનુભવ+S वाद u speech] Empiricism

અનુભવવું, v t [See અનુભવ] To experience

અનુભવશીલ, a lj [અનુભવ + S शील disposed to] Experienced

અનુભવશીલતા, s f [અનુભવશીલ+S ता a suffix forming a noun] Quality of being experienced

અનુભવસિદ્ધ, adj [અનુભવ+S सिद्ध established] Proved by an experience, an experiment or a trial

અનુભવી, adj [See અનુભવ] Experienced 2 Wise 3 Well-versed

અનુભાવ, s m [See અનુભવ] Greatness, dignity 2 An external manifestation or indication of a feeling 3 Power obtained or secured either by learning or by high position

અચ્યુત એક પુરાણનો અનુભાવ પ્રકાકાર —દલપતેશ્વર
વિભાવ કેરૂ ભાન તે, પ્રકટિત એવી થાય,
રેખાશાસ્ત્રિક વિન્તને, અનુભાવો કહેવાય —નર્મદ

અનુભૂત, adj [See અનુભવ] Known from experience, proved 2 Enjoyed, suffered, experienced

અનુભૂતિ, s f [See અનુભવ] Same as અનુભવ

અનુમત, s n [S अनुमन् to agree to comply with etc] Assent 2 Judgment. 3 adj Assented, consented

Id અનુમત થવું To consent, to assent.
સ હોળ બધે વન લેખામાં કરી થાય અનુમત સુરતમાં —નર્મદ

અનુમતિ, s f [See above] Consent 2 Not full moon, the fourteenth day of the bright half of a month

Id અનુમતિ આપવી To give consent અનુમતિ લેવી To obtain consent

અનુમસ્તક } s n [અનુ+S मस्तक, मस्तिष्क
અનુમસ્તિષ્ક, } the brain] Cerebellum

અનુમાન, s n [S अनुमा to infer, to guess.] An inference a conception 2 Hesitation 3 A guess a conjecture 4 A figure of speech 5 A conclusion

Id અનુમાન કરવું-બાંધવું To draw an inference to guess.

અનુમિત adj [See અનુમાન] Learnt by an inference

અનુમિતિ s f [See અનુમાન] Inference from given premises

પડે જે અનુમિતિનું નિયમનવાક્ય બીજનું આપેલવાક્ય છે
—ક પ્રા વિ

અનુમેય adj [See અનુમાન] Inferable to be inferred

અનુમોદક s m f n [S अनुमुद् to rejoice with, to approve to second] 2 An approver 3 A seconder a supporter

અનુમોદન s n [See above] Satisfaction, joy 2 Consent compliance approval

અનુમોદવું v t [See અનુમોદક] To comply with, to assent to 2 To second to support.

તેથ એ પૂર્વી પત્ની પૂજ્યું Cપ્રમાંથી અનુમોદીને
—ગો મા વિ

એકાગ્રમનો લધો જીતો અનુમોદનો —ન લો ઠી

અનુયાયી, s m [S अनुया to follow to imitate, to accompany] 1 Retinue, a dependant, a follower 2 adj That which follows following

અનુયોગી adj [અનુ+યોગ્િ S योग joining] Conjunctive governing (said of a preposition with reference to the noun governed by it)

અનુરક્ત adj [S अनुरञ्ज् to be pleased to be attached to to gratify] Greatly attached

અનુરક્તિ s f [See above] Attachment, affection

અનુરંજક adj [See અનુરંજન] Gratifying, pleasing

અનુરંજન s n [See અનુરક્ત] Gratifying, satisfying pleasing devotion

અનુરાગ s m [See અનુરક્ત] Affection, attachment devotion loyalty

અનુરાગી s m [See અનુરક્ત] An attached or loving person 2 adj Attached loving

અનુરાધા s f [અનુ + S राधा (विशाखा) the 16th asterism] The seventeenth of the lunar asterisms scorpionis (This constellation contains at least three of the stars of scorpio) 2 One of the daughters of Diksha given to Chandra in marriage

સાત્વો વન રેવતી જે અનુ રાધ હોય —બ્રહ્મો

અનુરૂપ adj [અનુ+S रूप form] Similar to. 2 According to 3 Corresponding 4 Befitting

વિદ્યાર્થ કર્યો ત્યુત જે આપ્ત વન અનુરૂપ —ગિરિધર
વડ વસ્તુ પર વિશ્વ, કે ફેર અનુરૂપ —બાલ

અનુરૂપતા s f [અનુરૂપ+S ता a termination forming a noun] Similarity

અનુરોધ, *s m* [S अनुरुध् to conform to, to comply with] Compliance 2 Conformity, accordance

Id આ કાયદાના અનુરોધે In accordance with this law

અનુરોધન, *s n* [S अनुरुध् to obstruct] Obstruction, hindrance

અનુલક્ષવું, *v t* [અનુ+S लक्ष् to aim at] To refer to, to aim at

અનુલેખન, *s n* [અનુ + S लेखन writing] Dictation

અનુલેપ, *s m* [S अनुलिप् to besmear, to anoint] Application, besmearing 2 An ointment an unguent

અનુલોમ, *s m f* [અનુ + S लोमन् hair] Mixed castes 2 The offspring of a woman married to a man of a caste higher than her own 2 *adj* In natural order 3 Agreeable favourable

અનુલોમજ, *adj* [અનુલોમ+S जन् to be born] Born of a woman of a lower caste by a person of a higher caste

અનુવર્તન *s n* [S अनुवृत् to follow con form to, to imitate etc] Compliance

અનુવર્તી, *adj* [See above] Dependent following

અનુવાદ, *s m* [અનુ+S वाद a speech] A report 2 Talkativeness 3 A repetition an adaptation

અનુવાદક *s m* [See above] One who adapts a copyist

• અનુવાદ્ય *adj* [See અનુવાદ] To be explained or illustrated or adapted 2 To be made the subject of an assertion (in a sentence)

જે વિધેયનું અનુવાદ કરે છે તે અનુવાદ્ય — ક મા વિ

અનુવિધાન, *s n* [અનુ + S विधान performing] Adaptation

વિદ્યાની શોધ અનુવિધાનના ક્રમના હેતુ સારુ થવી ન જોઇએ —હ શ્રી ૬

અનુવૃત્તિ *s f* [See અનુવર્તન] Maintenance 2 Conformity 3 Repetition

અનુશય *s m* [S अनुशी to repent] Enmity 2 Repentance

અનુશાસક *s m* [S अनुशास् to rule] A ruler a regulator

અનુશાસન *s n* [See above] A rule a regulation 2 Instruction

અનુશીલન, *s, n* [અનુ + S शीलन study] Continued study; daily practice

અનુશોચન, *s n* [S. अनुशुच् to bewail , to regret] Regret, sorrow, repentance

અનુષંગ, *s m* [S अनुषज् to adhere to, to be attached to ; to follow closely] Close adherence 2 Pity, compassion 3 Desire 4 Company

અનુષંગી, [See above] See અનુસંગી

અનુષ્ટુપ, અનુષ્ટુભ, *s m* [S अनुष्टुभ् to praise after, to follow in praising] A stanza of four padas (feet), each of 8 syllables, of which the 5th must be short and the 6th long

અનુષ્ઠાન *s n* [S अनुष्ठा to perform, to observe] Performance of worship 2 Performance 3 Observance of a vow

Id અનુષ્ઠાન કરવું-બેસવું To perform worship 2 To observe a vow અનુષ્ઠાન કરાવવું-બેસાડવું To set priests to perform worship

અનુષ્ણ, *adj* [S अ not+उष्ण hot] Cold not hot or warm 2 *s n* The Water-lily See પોયણું

અનુસંગી, *s m* [See અનુષંગ] An associate, a friend 2 *adj* Following, connected, united

Id અનુસંગી થવું To follow, to be a companion or an accomplice અનુસંગી હોવું To be associated with to be involved in

Note—The vowel અ *inherent* in each letter of the Guj alphabet is called અનુષંગી or અનુસંગી.

અનુસંધાન, *s n* [S अनुसंधा to ascertain, to continue etc] Investigation 2 Planning 3 Connection 4 Continuation

વાતે વાત અનુસંધાને પૂછો, શે ચિતરાવ્યું ?—દયારામ

અનુસરણ, *s n* [See below] Going after, following pursuit 2 Conformity to, accordance with 3 Custom usage habit

અનુસરવું *v t* [S अनुसृ to follow, to observe] To follow 2 To agree 3 To observe, to betake oneself to •

ઘણું ઉકરી અનુસરૂ ચરણ તારા —પ્રેમાનંદ

અનુસરીને, અનુસાર, અનુસારે, *adv* [See above] According to in accordance with by the analogy of in keeping with, consistently with

...with re... 1 ...ly ... ...and ...ntal u

અનૂપાણી *ad* [S અનુપાદ] ... 2 *s. m. f.* A ... with ... ing ...

અનૃવત | અનૃવાદ | *s. n.* [...] The alt... 2 The ... (In ... in Guj ... the line) 3. The ... (in ortho...)

અનૃત *ad* [S ...] ... unint... linked to] Unint... 2 (...) અનૃત...

Id ... unint... nuous and

અનૃપ, *ad* [અન not + ... S ...] Of a lower and d... family or ...

અનૂં, *ad* *s f n* [અનુ not + S ...] New

અનૂઢ *ad* [અનૂ, not + ... married] A marriel unmarried 2 *s m* A ...

અનૂઢા, *ad f* [See above] Unmarried 2. *s. f* A maid a spinster

અનૂપ *ad* [S] Watery marshy 2 [See અનુપ] Incomparable

... —દયારામ.

અનૂરુ, *adj* [S અન્ not + ઊરુ a thigh] Thigh less. 2 *s m* A charioteer of the sun

અનૂસ *s n* A custard apple

અનૂસી *s f* A custard-apple plant

અનૃણ | અનૃણી | *adj* [S અન્ not + ઋણ a debt] Free from debt

અનૃત *s n* [S અન્ not + ઋત truth] Falsehood 2 *ad* False untrue

...

અનૃતવાદી *s m* [અનૃત+S વાદિન્ speaking] A liar ...

અનૃશંસ *s m* [S અ not + ... wicked] Not wicked not malicious not cruel

અને, *conj* [S અપર another] And

અનેક *ad* [S અન્ not + એક one] Not only one more than one many poly—

અનેકધા ...]

અનેકાનુપ | અનેકાનુપ્રયોગ | ... [...]

...]

અનેકાર્થ *s f* [અનેક + ... meaning] ...

અનેકાન્ત *s f* [...] ... 2 Difference ...

અનેકશઃ *ad* [અનેક + ...] In ... ways ...

અનેકવચન *s n* [અનેક + S ... speaking] Plural number

અનેકવર્ણસમીકરણ *s n* [અનેક+વર્ણ a letter ...] ...

અનેકવિધ *ad* [અનેક + S વિધ a manner] Various different 2 *ad* In various ways

અનેકાર્થ *ad* [અનેક + S અર્થ a meaning] Having many meanings equivocal ambiguous

અનેનાસ See અનનાસ

અનેરું, *adj s f n* [S અન્ય other + Guj ...] Another different 2 Many 3 Extraordinary

... —નિર્મિત

... —નરસિંહ

... —શામળ

અનૈક્ય *s n* [S ... + ઐક્ય unity] Disunion dissension 2 Variety diversity 3 Variation; unsteadiness

અનૈતિક *ad* [S અન્ + ...] ...

...

અનૈશ *ad s f* [S અન્ + ... justice] Not acting or acting to the laws of justice unjustifiable

અનૈશ્વર્ય *s n* [S અન્ not + ઐશ્વર્ય wealth affluence] Absence of glory or riches poverty

અનોખું *adj m f n* [S અ not + ...] Not different not separate 2 Wonderful

અનોટી *s f* [See અનોટ] A heavy blow with the index finger to keep time in music a thump

... —દયારામ

અનોપમ See અનુપમ અનૂપ
અ ગ અનોપમ ભૂષણ ભાતી તારી ગત નવ લહીએ રે —નરસિંહ

અનૌચિત્ય *s n* [S अन् not+औचित्य fitness] Unfitness impropriety

અનૌરસ *adj* [S अन् not+औरस legitimately born] Adopted illegitimate (of a child)

અંત / અન્ત } *s m* [S] End 2 Limit 3 Death 4 Extreme point

Id અંત આવવો To end અંત આણવો-લાવવો To bring to an end to finish અંત લેવો-કાઢવો To know a concealed truth 2 To give the utmost trouble 3 To be after a thing or person so as to ruin it or him

અંતે / અંતતઃ } *prep* [S अन्ते at the end] As far as at last

અંતઃ *adv* [S अन्तर् into inside] Inwardly

અંતઃકરણ *s n* [અંત + S करण an organ of sense] The internal organ the heart conscience

Id અંતઃકરણ ચતુષ્ટય The four internal functions of the heart —મન the faculty of cognition બુદ્ધિ the faculty of the mind by which it forms a resolution ચિત્ત the reasoning faculty and અહંકાર self consciousness. અંતઃકરણ પંચક The five internal functions of the heart—the four mentioned above and ધ્યાન life અંતઃકરણ પારખવું To know the heart ખોલી અંતઃકરણથી કહેવું To speak sincerely અંતઃકરણથી ચહાવું To love from the bottom of the heart અંતઃકરણની ચિંતા A heart felt anxiety અંતઃકરણનો ધક્કો A shock to the heart a heavy shock

અંતકુટિલ *adj* [અંત + S कुटिल crooked] Inwardly wicked scheming vindictive 2 *s m* Name of a conch shell

અંતપટ See અંતરપટ

અંતપાત *s* [અંત +S पात falling down] Full knowledge complete understanding

અંતપાતી *s* [See above] A person who intervenes and knows fully the secret

અંતપુર *s n* [અંત + S पुर a city] A harem a seraglio
અંત પુરમાં ... —

અંતપ્રકૃતિ *s f* [અંત + S प्रकृति nature] Innate nature

અંતમાત્ર *s n* [અંત +S मात्र whole Cf અંતઃકરણ] The whole mind the heart
માણસે નવ ... તેણે આવ્યું અંત માત્ર—ગિરિધર

અંતશલ્ય *s m* [અંત +S शल्य an arrow] Heart-burning

અંતક *s m* [અંત +S क fr कृ to do] Death 2 The god of death
... —દયારામ

અંતકાળ / અંતસમય } *s m* [અંત+S काल time] The time of death the last moments

Id અંતકાળની વખતે આડું આવજો (In cursing) May this stand in the way of your salvation at the time of your death

અંતર *adv* [S] Inwardly internally 2 *adj* Inward internal 3 *s n* The interior 4 The heart the mind 5 *s n* Distance difference 6 The remainder the difference

Id અંતરની આગ અંતરના ઘાવ A secret sorrow અંતર ખોલવું To open the heart to be openhearted to speak freely અંતર પડવું To be at a distance 2 To be at variance to disagree 3 To lose confidence અંતર ઓળખવું To examine and know the heart or mind અંતરનો ઉમળકો A real feeling of affection અંતરની લાગણી રાખવી Real sympathy અંતરનું સગું A close relative અંતરની ઠંડક Real happiness અંતરનો ઉજાસ The light of God in the heart self enlightenment અંતર રહેવું To have a difference. અંતર રાખવું To keep a difference to repel to keep distant to be repulsive 2 Not to confide not to trust 3 To fail to do 4 Not to work heartily to work without zeal અંતર આપવું-દેવું To give out a secret અંતર ન રાખવું Not to show coldness no to be cold
અંતર માહિ અંતર વૈરાગ્ય —નિષ્કુળાનંદ
જેવું ... અંતર અગ્નિ લાગે પ્રેમાનંદ
જે ... અંતરમ —ધીરો
... અંતર પડે ... —પ્રીતમ

અંતરં *s* [S अन्त्र] Intestines entrails

અંતર *s n* [S] Another not the same In this sense અંતર occurs as the last member of a compound noun *e g* ગ્રામાંતર દેશાંતર ...

અંતરગળ, *s. m* [અંત્ર +S गल् to drop] A variety of hernia in which intestine is involved

અંતરછાલ, *s f* [S अन्तर् inner+छाल bark] The inner most bark (of a tree)

અંતરજામી, *adj* [S अन्तर्यामिन् the internal check, the Supreme Spirit] Knowing what passes in the hearts of men 2 *s m* The Ruler within the heart the All knowing God Also written અંતર્યામી

લાગ્યો રૂપ અંતરજામી —નરસિંહ

અંતરધાન, See અંતર્ધાન

જે ચંદ્ર આ તરત અંતર્ધાન થાશે —ક ઉ પ્ર

અંતરજ્ઞ *adj* [S अन्तर soul, heart mind +ज्ञ *fr.* ज्ञा to know] Hearty confident

અંતરપટ, *s m* [S अन्तर् between+पट cloth] A curtain 2 A piece of cloth held between the bride and the bridegroom in the marriage ceremony 3 Distance

Id અંતરપટ રાખવો To screen to keep secret. અંતરપટ ખોલવો To remove a screen to lay bare 2 To remove the innate ignorance or weakness of the mind ભક્તિભાવનો અંતરપટ A screen (back ground) of devotion

થયું કેટલા મન મધાક ત્યાંહી, અંતરપટનું ચલે ગ્યુ રે હાંગી
—પ્રેમાનંદ

અંતરમેળ *s m* [S अन्तर heart+मिलन contact.] A real (internal) unity of hearts (though not ostentatiously proclaimed to the outside world)

અંતરવાસીઉ *s n* [S अन्तर to be worn outside+वासस् cloth] A piece of cloth worn round the shoulders in a shraddha ceremony

અંતરવેલ, *s f* [S अन्तर inward + वल्ल a creeping plant] Name of a plant dodder Cuscuta Reflexa N O Cuscutaceæ

અંતરશત્રુ *s m* [S अन्तर् internal + शत्रु an enemy] An internal enemy, a secret enemy a friend outwardly, but an enemy at heart.

અંતરસ *s n* [S अन्तर different + अस्त thrown despatched] The entry of food or drink into trachea instead of the alimentary canal. 2 The uneasiness caused by such an entry

અંતરસાક્ષી *s m* [S अन्तर् interior+साक्षिन् a witness.] The internal witness conscience 2 God, the omniscient.

અંતરસ્થ *adj* [S अन्तर् internal+स्थ *fr.* स्था to stand] Inward internal

અંતરંગ, *adj* [S अन्तर् inside+ अंग a limb] Intimate dear 2 Special 3 Moving, unsteady 4 Hanging suspending

અંતરાઈ, See અંતરાય

અંતરાત્મા, *s m* [S अन्तर internal + आत्मन् the soul] The individual soul, the inward soul

અંતરામણ, *s f* [See below] Impediment, hindrance 2 The state of being encircled 3 Difficulty

અંતરાય *s m* [S अन्तरि to go between to intervene] Impediment 2 Distance 3 Distrust 4 Difference variance

Id અંતરાય કરવો To interpose to interfere, to hinder to meddle with અંતરાય રાખવો To keep a difference to keep a distance અંતરાય પાડવો To separate

અંતરાયી *adj* [See above] Coming between intervening hindering, putting an obstacle in the way of

મને પરણી જનની કહે અંતરાયી દેવ થયા વરવે.—પ્રેમાનંદ.

અંતરાવવુ *v t* [See અંતરાય] To stop to hinder 2 To separate

અંતરાવું *v i* [See અંતરાય] To have something intervening, to be hindered to be kept at a distance 2 To be separated

Id અંતરાઈ જવું To be encircled, to be surrounded

અંતરાળ *s n* [S अन्तराल the space between two things.] Space 2 The sky 3 Distance

અંતરિક્ષ } *s n* [S अन्तर् between (the
અંતરીક્ષ } heaven and the earth) + ईक्ष् to see] The sky 2 Ether 3 The firmament 4 *adv* Mid way unsupportedly high

અંતરિક્ષ રેવ કહે બ્રહ્મકાર મહારાજ સીધુ નંદકુમાર
—પ્રેમાનંદ

અંતરિંદ્રિય *s f* [S अन्तर inside + इन्द्रिय an organ of sense] Internal organ of sense

અંતરીઆળ *adj* [See અંતરાળ] Unsupported unassisted 2 *adv* Half way

અંતરે See અંતરે

અંતર્ક્ષેપ *s m* [S अन्तर् inside+क्षेप throwing] Injection

અંતર્ગત, *adj* [S अंतर् inside + गत gone] Interior inward, internal 2 *s n* The heart
અંતર્ગત વિના એહ, પ્રેમની વાત કેમ થશે ?
અંતર્ગતમાં દાઝ છે ઘણી જ—પ્રેમાનંદ

અંતર્ગૃહ, *s n* [S अंतर् interior + गृह a room] An inner room (for ladies)

અંતર્ગોળ *s m* [S अंतर् within + गोल a circle] The concave side of a circle 2 *adj* Concave

અંતર્ચક્ષુ, } અંતશ્ચક્ષુ, } *s n* [S अंतर् inside + चक्षुस् the eye] The mind's eye, the eye that can see the heart

અંતર્જામી, See અંતર્યામી

અંતર્જ્ઞાન, *s n* [S अंतर् interior + ज्ञान knowledge] Inward knowledge

અંતર્જ્ઞાની, *adj* [See above] Having an inward knowledge

અંતર્દશા, *s f* [S अंतर् between + दशा condition, state] Influence of minor planets on the course of a major planet

અંતર્દાહ *s m* [S अंतर् interior + दाह burning] Inward heat. 2 Grief 3 Inflammation

અંતર્દૃષ્ટિ, *s f* [S अंतर् interior + दृष्टि sight] Knowledge of one's own mind, insight into oneself

અંતર્દ્વાર, *s n* [S अंतर् interior + द्वार a door] An inner door, a secret door, a trap door

અંતર્ધાન *s n* [S अंतर्धा to become invisible, to vanish to cease to exist.] Disappearance 2 Destruction
એવું કહીને અંતર્ધાન થયા હરિ રે લોલ—દયારામ

અંતર્ધ્યાન, *s n* [S अंतर् in the mind + ध्यान meditation] Contemplation meditation

અંતર્બાહ્ય, *s n* [S अंतर् interior + बाह्य exterior] The interior as well as the exterior

અંતર્ભાવ, *s m* [S अंतर् inside + भाव a state] The state of being included, inclusion 2 [S अंतर् interior + भाव an idea nature] The internal idea 3 The inherent disposition

અંતર્ભૂત, *adj* [S अंतर् inside + भूत existing] Included, contained
અંતર્ભૂતને મેરે ભાસ, ... —અખો
ને બહોળા વંશમાં અંતર્ભૂત ... —

અંતર્ભેદ *s m* [અંતર્ *fr* S अंतर् the heart + Guj ભેદ secrecy] The secrecy of the heart, the secret thoughts of the heart 2 [S अंतर् interior + भेद rupture, breach] Discord; internal dissension

અંતર્ભેદી, *adj* [S अंतर् inside + भेदिन् breaking, piercing] Knowing the secret thoughts of the heart 2 Penetrating 3 Volatile

અંતર્ભેદીઓ, } અંતર્ભેદુ, } *adj* [See above] Knowing the secret thoughts of the heart 2 Treacherous, one that gets a knowledge of the secrets of a man's heart, and reveals them to his enemy volatile 3 *s m f* A traitor

અંતર્યામી See અંતરજામી

અંતર્લાપિકા, *s f* [S अंतर् internally + लापिका a sort of enigma or riddle] A riddle generally in verse, which contains within itself an arrangement of letters carrying a new meaning when the letters are read together *e g*
...—દલપતરામ

અંતર્વર્તી, *adj* [S अंतर् inside + वर्तिन् situated] Existing within contained in

અંતર્વર્ધિષ્ણુ, *adj* [S अंतर् inside + वर्धिष्णु growing] Growing from within 2 Endogenous.

અંતર્વાણી *s f* [S अंतर् inside + वाणी speech] Conscience, speech of the heart

અંતર્વાહી, *adj* [S अंतर् inside + वाहिन् carrying] Afferent.

અંતર્વૃત્તિ *s f* [S अंतर् interior + वृत्ति state, conduct] See અંતર્ભાવ

અંતર્વેદ, *s m* [S अंतर् within + वेद the Veda.] A class of writings subordinate to the Vedas

અંતર્વેદિ, *s f* [S अंतर् in the midst + वेदि a region] The land between the Ganges and the Jumna 2 [S अंतर् within + वेदि an alter] The smaller sacrificial alter inside the larger one

અંતર્વેધ, *s m* [S अंतर् inside + वेध penetration] Penetrating, piercing 2 The position of two opposite doors in a house when the width of the outer door is less than that of the inner one

અંતર્વૈર, *s n* [અંતર્ interior + વૈર *fr* S वैर enmity] The Internal animosity, deep rancour

અંતર્વૈરી *adj* [See above] Very inimical. 2 *s m f* A person who is inimical at heart.

અંતર્હિત *adj* [S अंतर्धा to vanish to disappear] Disappeared, not within view or sight

અંતવંત, *adj* [S. અંત the end + વત્ possessed of] Destructible
આ દેહ આ જગ તો છે ... —
અંતવેળા *s f* [S. અંત the end + વેળા time] Point of death ; the last moments
... —
અંતશય્યા *s f* [S. અંત the end + ... bed] The resting place after death
અંતસ્કરણ Corruption of અંતઃકરણ
અંતસ્થ *adj* [S. અંતર્ within + સ્થા to stand] Internal ; intrinsic ; inherent 2 Secret ; private 3 *s m* The letters ય ર લ વ (In as much as in the arrangement of consonants in the Sanskrit alphabet this group of semi vowels stands between the mutes and the aspirants)
અંતાક્ષર *s m.* [S. અંત the end + અક્ષર letter] The last letter 2 The letters ય ર લ વ
અંતિક, *s m* [S અંતિક near] A body guard 2 An attendant ; servant 3 *adv* Near 4 *adj* Last
અંતિમ *adj* [S] Last ; Terminal
અંતીક, *adj m f n* [S અંત the end] Extremely vexed ; perplexed 2 *s n* Inability
Id અંતીક થવું To be after an object blindly 2 To act in such a way as to be ruined ; to be careless of destruction
અંતીપતી *s f* A game for children
અંતે *adv* [S અંત the end] Lastly ; at the end
અંતે સતીનો તે ... —
Prov અંતે ... Wickedness is sure to lead to ruin ... Truth has always a fast bottom and he who swims in sin will sink in sorrow ; truth alone always wins
અંત્ય *adj* [S] Final ; last. 2 *s m* The number got by raising ten to its fifteenth power 10^{15} 3 A barbarian ; a foreigner
અંત્યકર્મ } *s n*
અંત્યક્રિયા } *s f* [અંત્ય + S કર્મ ક્રિયા a religious rite] The last ceremony ; the funeral ceremony
અંત્યજ *adj* [અંત્ય + S જન્ to be born] Born in the lowest caste 2 *s m f* An untouchable

અંત્યજાતિ, }
અંત્યજાતિ } *adj* [અંત્ય + S જાતિ birth ; caste] Of the lowest birth or origin 2 *s f* The lowest caste
અંત્યાક્ષર *s m* [અંત્ય + અક્ષર a letter] The final letter
અંત્યાવસ્થા *s f* [અંત્ય + S અવસ્થા state] Old age
અંત્યાશ્રમ *s m* [અંત્ય + S આશ્રમ stage ; order] The final stage of life i e Sannyasashrama
અંત્યાશ્રમી *s m* [See above] A Sannyasi
અંત્યું *adj m f n* [S અંત્ય final] Final ; ultimate 2 Ready to die 3 Desperate ; maddened 4 Greedy ; ... 5 *s m* An ultimatum ; a desperate resolve
Id ... To do ... desperation to be desperate or ... greedy man
... —
અંત્યેષ્ટિ *s f* [અંત્ય + S ઇષ્ટિ a sacrifice] See અંત્યકર્મ
અંત્ર *s n* [S] Entrails ; intestines
અંત્રવંશ *s f* [અંત્ર + ... a net] The arrangement of the intestines
... —
અંતરસ See અંતરસ
અંતરાસવું *s n* See અંતરસ
અંતરાસે *adv* [See અંતરસ] Out of the way
Id ... To come out of the nose when drunk in haste
અંદીઆણ See અંતરીઆણ
... —
અંદર *s m* [S અંતર concealment ; hiding ; distance ; period] A curtain 2 Distance ; space 3 The second part of a song
અંદર *prep* [P] In ; within
Id ... Before ... o clock. ... The village is less than three kos off ... Within the limits ... Within the power ... To take possession of ... To meddle with ; to interfere with ... To interrupt ; to disturb
અંદરખાને }
અંદરખાનેથી } *adv* [અંદરખાનું (Lit) an inner or secret drawer] Secretly ; in one's heart of hearts

અંદાજ } s m [P अन्दाज a guess] A
અંદાજો }
measure 2 An estimate a guess 3 A limit 4 A quantity

Id અંદાજ કરવો To make an estimate અંદાજ લેવો To make a trial અંદાજમાં રહેવું To be within the estimate not to exceed the estimate અંદાજે કહેવું To state roughly

અંદાજપત્ર s n [અંદાજ + S पत्र a paper] A budget

અંદાજી adj [See અંદાજ] Estimated 2 Rough

અંદુક, s f [S] The iron chain or fetter (for legs of an elephant)

અંદેશો s m [P अन्देशा fear] Imagination 2 Confusion 3 Doubt suspicion

Id અંદેશો રાખવો To be suspicious અંદેશો થવો–આણવો To suspect to doubt અંદેશો લાવવા To become suspicious

અંદોલન, See આંદોલન

અંદોળવું } v t [S आन्दुल to swing] To
અંદોળવું }
rock to and fro to swing

અંધ adj [S] Blind 2 Ignorant 3 Discourteous

ગણ્યાંય અંધ ભણી એક દેખતો આપ અમો —દલપતરામ

અંધક adj [S अन्ध darkness + क dim] Dim pale 2 s m Name of a demon

અંધકાર s m [S अन्ध blind, darkness + कार doing] Darkness 2 Ignorance 3 Secrecy

અંધકૂપ s m [S अन्ध pitchy + कूप a well] A well into which light does not enter a pitch dark well 2 One of the twenty-one hells

અંધતા, } s f
અંધત્વ } s n [S अन्ध blind + ता त्व a termination forming a noun] Blindness the state of being blind 2 Ignorance

અંધતામિસ્ર s n [S अन्ध pitchy + तामिस्र a division of hell] One of the twenty one hells 2 Spiritual ignorance

અંધપરંપરા s f [S अन्ध blind + परंपरा a series] Long continuance of a bad usage 2 A series of blind beggars

અંધરાવું v i [f અંધાર darkness] To be dark or cloudy

અંધાધુંધ } s f [S अन्ध blind + P धुंध
અંધાધુંધી } dust-clouds] Disorder chaos
અંધાધુની } 2 A calamity

અંધાધુનીનો સમય ગયો ને પ્રશાન્ત સમય આવ્યો–ઈ સ. દે

અંધાપો, s m [S अन्ध blind + पुट an eyelid] Blindness

અંધાર, See અંધકાર

અંધારકોટ s m [અંધાર + S कोट a fort] Deep darkness (owing to clouds)

અંધારકોટડી, s f [અંધાર + કોટડી a cellar] A dark cell (for culprits)

અંધારપટો s m [અંધાર + S पट्ट a strip of cloth] A game for children generally known as આંધળીખિસકોલી or આંધળોપાટો

અંધારપિછોડી } s f
અંધારપિછોડો } s m [અંધાર + પિછોડો a blan
અંધારપછેડી } s f
અંધારપછેડો } s m
ket] A blanket which makes the wearer invisible to other eyes the invisible cloak 2 Cheating a person for selfish ends

Id અંધારપિછોડો નાખવો–ઓઢવો To hoodwink અંધારપિછોડો ઓઢવો–પહેરવો To put on a magic cloak so as to make oneself invisible અંધારપિછોડી ઓઢાડવી To mislead or deceive a person by keeping him in ignorance on a subject 2 To mislead a person in order to gain one's own control

અંધારપછેડી ઓઢી વિક્રમ, નીકળ્યો જ્યાં જોવાને –શામળ

અંધારાના પડે તે પારખી આંખ જોઈ શકનારી નથી
—મ ન દ્વિ

અંધારવું v i [See અંધારું] To be clouded to be darkened

અંધારાં, s n pl [See અંધારું] A dazzled state of the eyes 2 Giddiness

Id આંખે અંધારાં આવવાં To be giddy અંધારાં ઉલેચવાં (Lit) To banish darkness. 2 To attempt to execute an impossibility

અંધારી s f [See અંધારું] A dazzled state of the eyes 2 The side pieces used to protect the eyes of a horse blinkers. 3 An iron piece placed before a forge by blacksmiths to protect themselves from the heat and light of the fire 4 A tool of a goldsmith

Id અંધારીઓમાં રાખવો To keep ignorant of. 2 To keep (a person) under one's control અંધારી નાખવી To spell to enchant અંધારી બાંધવી To tie a piece of cloth over one's eyes 2 To be totally ignorant of

અંધારીઉં s n [See અંધારું] The dark half, or the last fortnight of a lunar month;

the fortnight during which the moon is waning 2 *adj m f n* Having darkness dark

અંધારીઉ—અન્નવાળીઉ *s n* A game for children generally known as ત્વચકોચીયો

અંધારૂ, *s n* [S अन्धकार darkness,] Darkness 2 Disorder 3 Gloominess 4 Distracted state of the mind sadness 5 Ignorance 6 *adj m f n* Dark

Id અંધારૂ ઘોર Pitchy darkness 2 Utter disorder અંધારૂ ઘમ Deep darkness અંધારામાં ફુટવું To attempt to do a thing in ignorance of its nature અંધારે આથડવું To be misguided by ignorance. અંધારામાં જવું રહેવું To pass away or happen in ignorance અંધારામાં રહેવું To remain unknown to the public અંધારામાં રાખવું To keep unkown to the public અંધારી કોટડી Solitary confinement 2 A prison અંધારૂં વળી જવું To spread over (of darkness) 2 To be stopped 3 To be thrown into a state of darkness anarchy or confusion અંધારે આરતું દેવાય To be done unnoticed or unknowingly અંધારે કે અજવાળે Openly or secretly અંધારે પડવું To lie in darkness to be unknown અંધારે ઢેગ મારવો To strike without an aim to struggle through darkness

Prov ચો ભણ્યા તેને અંધારૂ પીએ દહાડે અંધેર દીવા પાછળ અંધારૂ There is darkness under the lamp અંધારાની મારી છે તે ખપી છે He that runs in the night stumbles ignorance augments evils અંધારે કાઇ બાળીઓ કાનમાં જાય ? Habit overcomes little obstacles nature will ever assert herself even an ignorant person would understand his interest એ તો અંધારે આવો તો એ ગયો અને અજવાળે આવો તો એ ગયા Truth is truth to the end of the reckoning અંધારે રાત અને તવ કાળા છે તે વાળીઆ તન ને તાસ When candles are out all cats are grey અંધારે અકલ વહેચાણી To be foolish

અંધાએ એ જ અંધારો કુવો—અખો

અંધાંત્ર *s n* [S अन्ध blind+ अन्त्र intestine] Cæcum

અંધી, *s f* [See આંધી] Blindness 2 Blinkers 3 Whirlwind the rising of dust in the air 4 Fog

નવ ઘસડ તું ! અંધી આવે અચકિત અસમ કે—કવિત

અંધુ *adj m f n* [See અંધ] Blind 2 Having only one aim or object in view 3 Love-blind

અંધો થઇને ઘંધે ધાયો જેર ઉપાડી ભાર ઘણો—દલપતરામ

અંધોમન *adj* [અંધ+S मूल a root] Stupid dull unintelligent

અંધેર *s n* [See અંધારૂ] Disorder, anarchy 2 Darkness

Id અંધેર કારખાનું A disorderly affair, mismanagement

અંધેર *adj m f n* [See અંધારૂ] Dark 2 Disorderly anarchic.

Prov અંધેરી નગરી ને ગંડુ રાજ ટકે શેર ભાજી, ટકે શેર ખાજા All of one price good or bad અંધેરી નગરી ને ગંડુ રાજા ચાર ટકાની તે તેર ચાગ Under anarchy and disorder you have to pay more than what you get

અંધ્રિ *s m* [S] The foot.

અંઘ્રિ ઉભરામાં થઇને સોન ચિહ્ન છે રે શોય—દયારામ

અન્ન *s n* [S] Grain 2 Food

Id અન્ન ખેડું પડવું To be able to eat after a great trouble has been gone through અન્ન ભરવું—ભરી રાખવું To store up corn અન્નને અને દાંતને વેર Starvation having nothing to eat. અન્ન પાણી ઝેર થઇ જવાં To be unable to eat through disease or sorrow અન્નનો કીડો Gluttonous અન્નનો આપનાર Liberally supplying food to those who want it. 2 Charitably distributing food

Prov અન્ન તેવા ઓડકાર As you sow, so shall you reap as you mend your bed so shall you lie on it અન્ન તેનું પુણ્ય અને રાખનારીને ધુમાડો It is the master and not his steward that deserves the thanks of his guests અન્ન સમાન પ્રાણ અને પ્રાણ સમી પ્રીત As in the tree so is the fruit. અન્ન આહારે અને પાણી વ્યવહારે All things should not be used in an equal quantity bread at pleasure drink by measure અન્નનું ખાધું નીમક જુવે Men are generally true to their salt અન્ન પારકું છે પણ કાંઇ પેટ પારકું છે ! Never scald your lips with another man's porridge અન્ન મીઠું કરીને ખાવું Content is more than a kingdom

અન્નકૂટ }
અન્નકોટ } See અન્નકૂટ અન્નકોટ

અન્નછત્ર *s n* [અન્ન+S सत्र a house a gift.] Daily distribution of food to the poor

અન્યેપન્યે, adv By any means by hook or crook

Id અન્યે કે પન્યે Directly or indirectly 2 Willingly or unwillingly

અન્યોક્તિ s f [અન્ય + S उक्ति speech] A speech referring to a thing other than the one intended an indirect speech a disguised or dark speech covert insinuation or intimation an innuendo a figure of speech See અપ્રસ્તુત પ્રશંસા e g

ન આનો કહ્યુ કે ય રીસાત રચિયા કયમ સુંથી દીપે કહિ અનિયા કયમ હરણ છતે વડે વાધ સાથે કુન્ર ઠ્લો કરી સુવર્ણે સિંહ સાથે —પ્રેમાનંદ

અન્યોન્ય } અન્યોઅન્ય } adj [S अन्य+अन्य] Mutual reciprocal 2 A kind of figure of speech

અન્યોન્ય કેરી ન્યૂનતા પૂરે અરસુરસ ક પની —એ આ કિ

અન્યોન્યાધ્યાસ s m [અન્યોન્ય+S अध्यास wrong supposition] Reciprocal attribution of identity

અન્યોન્યાભાવ s m [અન્યોન્ય+ S अभाव non-existence] Reciprocal non being the not being any other thing (of this thing) and the not being this thing (of any other thing)

અન્યોન્યાશ્રય s m [અન્યોન્ય+S आश्रय dependence on] Mutual dependence mutual support or protection reciprocal illustration and confirmation 2 Symbiosis.

અન્યોન્યાશ્રયી adj [See above.] Mutually dependent.

અન્યોન્યાશ્રિત adj [અન્યોન્ય+S आश्रित dependent.] Dependent on each other mutually supported or aided

અન્વય s m [S अन्वि to follow to attend to be connected with] Relation concord 2 Line family 3 Agreement or relation 4 Synthetical order or connection 5 Logical order consecution or consequence 6 Drift tenor bearing strain 7 Heredity

Id અન્વય કરવો–બેસાડવો–લગાડવા To construe 2 To put a verse into its prose order તેની સાથે આનો અન્વય બેસે છે This is related to that. 2 This can be understood when taken with that.

અન્વયી adj [See above] Bearing relation related relative

અન્વર્થ adj [S अनु following conformable to + अर्थ meaning] Significant having the meaning clear

અન્વાસન s n [S अन्वास् to be seated near or round to wait upon to sit after one to perform as a ceremony] Service worship 2 Taking a seat after another 3 Regret sorrow 4 A place of study

અન્વીક્ષણ s n [S अन्वीक्ष् to search to inquire into] Examination observation

અન્વેષ s m [S अन्विष् to search for] Search 2 Connection

અન્વેષણ s n [See above] The act of searching 2 Inquiry 3 Curiosity 4 Connection

અન્વિત adj [See અન્વય] Accompanied by followed by 2 Possessed of

અન્વિત અર્થ અભિધાન ... —કા આ કિ

અપ s n [S अप्] Water 2 adv [S] A prefix showing deterioration privation away from down below 3 adj [S अप a prefix showing deterioration] Mean wretched

પૃથ્વી તેજ વાયુ તિમ અપ તેજ આકાશ ... —અખો

અપર્ણ adj Known intelligible

અપકર્મ s n [S अपकृ to hurt to wrong] A bad deed an unworthy action

અપકર્ષ s m [S अपकृष् to draw away to drag down] Decline fall depression

અપકાય s f [S अप् water+काय the body] Water insects.

અપકાર s m [S अपकृ to hurt to injure] Injury harm 2 Faithlessness ingratitude

Id અપકાર કરવો To do harm

Prov અપકાર ને બદલે ઉપકાર કરવો To return good for evil to heap coals of fire on the head

અપકારક } અપકારી } adj [See above.] Injurious 2 Faithless ungrateful

અપકીર્તિ s f [S अप a prefix showing deterioration+ कीर्ति fame] Disgrace infamy

Id અપકીર્તિ થવી To be disgraced | અપકીર્તિ કરવી To disgrace

અપકૃત્ય s n [S cf અપકર્મ] A bad action an unworthy act

અપકૃષ્ટ adj [See અપકર્ષ] Inferior 2 Ruined

અપકૃષ્ટતા s f [અપકૃષ્ટ+S ता a suffix forming a noun] Inferiority the state of ruin

અપક્વ, *adj.* [S. अ not + पक्व ripe.] Unripe.

અપક્વતા, *s. f.* [અપક્વ+S. ता a suffix forming a noun.] Unripeness.

અપક્ષ, *adj.* [S. अ not+पक्ष a wing.] Not winged; unfledged. 2. Impartial.

અપક્ષપાત, *s. m.* [S. अ not+पक्षपात partiality.] Not inclined to one side; impartiality.

અપક્ષય, *s. m.* [S. अपक्षि to destroy.] Ruin; adversity; decline; decay; ware.

અપગા, *s. f.* [S. अपगम् to pass away.] A river. This word is wrongly used for आपगा, and is used as a suffix at the end of a word. *e. g.* સુરાપગા.

અપઘાત, *s. m.* [S. अपहन् to kill.] Accidental or untimely death.

અપંગ, *adj.* [S. अप devoid of + अंग a limb. Or, S. अ used for euphemy + पंगु lame.] Maimed; mutilated; wanting in a limb or an organ. 2. Helpless.

અપચય, *s. m.* [S. अपाचि to lose.] Loss; destitution.

અપચાર, *s. m.* [S. अपचर् to go astray; to depart.] The taking of unwholesome food. 2. Going astray; wrong-doing; a misdeed. 3. Death; departure.

અપચિહ્ન, *s. n.* [S. अप bad, injurious + चिह्न a sign.] An evil omen.

અપચેન, Same as અપચિહ્ન.

શ્વાન મુખ ઉંચે રૂવે, એમ થાય છે અપચેન.—કાળીદાસ.

અપચો, *s. m.* [S. अ not + पच् to digest.] Indigestion; dyspepsia.

Id. અપચો થવો To suffer from indigestion. અપચો મટવો To be cured of indigestion.

અપછાય, *s. f.* }
અપછાયા, *s. f* } [S. अप evil + S. छाया a shadow.] A terrible shade; an evil shade (said of the appearance of an evil spirit).

અપછરા, *s. f.* [S. अप्सरस्] A celestial damsel. 2. A beautiful woman.

અપજય, *s. m.* [S. अपजि to conquer, to defeat.] Defeat; overthrow.

અપજશ, *s. m.* [S. अपयशस्] Demerit; disgrace; infamy; ill-repute.

Id. અપજશ મળવો To be disgraced. અપજશ લેવો To incur disgrace.

અપજશીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Disgracing; causing disgrace; disgraceful.

અપટ, *adj.* [S. अ not+पटु clever.] Dull; obstinate. 2. *adv.* Daily; every day. 3. *s. n.* [S. अपटी a curtain.] A curtain.

અપટી, *s. f.* The loss in trade.

અપટુ, *adj.* [S. अ not+पटु clever.] Not clever; unskilful.

અપટુતા, *s. f.* [અપટુ+S. ता a suffix forming a noun.] Want of cleverness; inproficiency.

અપઢ, *adj.* [S. अ not + पठ् to repeat, to learn.] Illiterate.

અપત, *s. n.* [S. अपत्य.] An offspring.

અપતિવ્રતા, *adj. f.* [S. अ not+ पति husband + व्रत a vow.] *Unfaithful to one's husband*; unchaste (woman).

અપતીજ, *s. f.* [S. अ not + प्रत्यय trust.] Mistrust; want of credit.

અપત્ય, *s. n.* [S.] An offspring.

અપત્ય રૌં નવ લાવીઆ, હું દુઃખત ઉદરંગ.—પ્રેમાનંદ.

અપત્રી, *adj.* [S अ not+पत्र a wing.] Aphides; belonging to the class Aphis.

અપથ, *s. m.* [S. अ not + पथ a way.] Not the correct way; a wrong way. 2. Heresy; a wrong or false religious doctrine.

અપથ્ય, *adj.* [S. अ not+पथ्य beneficial.] Unwholesome.

અપદાર્થ, *s. m.* [S. अ not+पदार्थ a thing.] Non-entity; that which is not comprised under any of the seven catagories (પદાર્થ) of the Vaisheshika philosophy.

અપદી, *adj.* [S. अ not+पद a foot.] Apodal; without central fins; without feet. 2. *s. n.* An animal belonging to this class.

અપદેશ, *s. m.* [S. अपदिश् to pretend.] A disguise; a pretext.

અપદ્વાર *s. n.* [S. अप down + द्वार a door.] A back door. 2. The anus.

અપધ્વંસ, *s. m.* [S. अपध्वंस् to clear out.] Destruction; degradation; a fall.

અપનાવવું, *v. t.* [H. अपना one's own.] To make one's own; *to treat as one's own.*

અપબાદ, *s. n.* [S. अपभाष् to abuse.] Calumny; defamation.

અપભ્રંશ, *s. m.* [S. अपभ्रंश् to fall away.] Corruption. 2. *One of the Prakrit languages.*

આકૃતથી વિશેષ ભ્રષ્ટ થએલા તે અપભ્રંશ.—ક. પ્રા. વિ.

અપભ્રષ્ટ, *adj.* [See above.] Changed; corrupted.

અપમાન, *s n* [S अपमन् to disrespect] Insult, dishonour, disrespect

Id અપમાન કરવું To insult અપમાન લાગવું To feel insulted અપમાન ખમવું To put up with an insult.

અપમાર્ગ, *s m* [S अपमृज् to wipe off] Cleansing 2 [S अप wrong+मार्ग a way] An indiscreet or a bad way

અપમૃત્યુ, *s n* [S अप unworthy+मृत्यु death] Unnatural death

અપયશ, See અપજશ.

અપર *adj* [S] Hinder backward 2 Another 3 Later

Id અપર રાત The latter part of the night અપર સૂર્ય (Lit) Another sun as bright and glorious as the sun intelligent very bright (man) અપર માતા અપર મા A step-mother

અપર માતા જેમ બાળારો મન,
કુઅર રીસાળી શ્યો છે વન —આલણ

અપરઉદર, *s n* [અપર another + S उदर abdomen, womb] A child of another mother

અપર ચ } *conj* [S अपर च] Moreover and
અપર ચ, }
2 And further more particularly

અપર ચ એ ન લખ્યા કારણ છે —દયારામ

અપરમ *conj* [S अपरम्] See અપર ચ

અપરપાઠ, *s m* [અપર another+S पाठ study] Extra reading (over and above regular daily study)

અપરપાર, *adj* [S अपर distant + पार a furthermost limit] Endless infinite

અપરરાત *s f* [અપર hinder+S रात्रि night] The latter part of the night the early morning

અપરસ્વસ્તિક, *s m* [S अपर western+स्वस्तिक a lucky object] The western extremity of the horizon

અપરા *adj f* [S अपर inferior lower] Inferior lower

અપરા એ બીજ તેથી પદ મુક્તિ આવતી —ના દ ક

અપરાજિત, *adj* [S अ not+पराजित defeated] Unconquered 2 Unconquerable invincible

અપરાજિતા, *s f* [See above] A goddess one that has never been conquered 2 Same as ગોકર્ણી and ગરણી *q v*

અપરાધ, *s m* [S अपराध् to offend to sin against] A fault, a crime a sin a guilt; an offence

અપરાધી, *adj* [See above] Guilty sinful Fem અપરાધણ, અપરાધિણ

અપરાધીન, *adj* [S अ not + पर another person + अधीन dependent] Independent.

અપરાધીનતા *s f* [અપરાધીન + S ता a suffix forming a noun] Independence

અપરાહ્ણ *s m* [અપર hinder + S अहन् a day] The interval of time between 1 P M and 4 P M the afternoon

અપરિગ્રહ *s m* [S अ not+परिग्रह accepting] Non acceptance rejection 2 *adj* Without possessions or belongings or attendants etc.

અપરિચિત [S अ not+परिचित familiar] Unknown unfamiliar 2 Ignorant

અપરિચ્છિન્ન *adj* [S अ not + परिच्छिन्न divided defined] Undivided 2 Boundless. 3 Undefined, unascertained

અપરિમિત *adj* [S अ not+परिमित measured limited] Unmeasured 2 Vast extensive

અપરિહાર્ય *adj* [S अ not + परिहार्य to be avoided] Unavoidable

અપરીક્ષિત *adj* [S अ not+परीक्षित examined Unexamined

અપરોક્ષ *adj* [S अ not + परोक्ष absent Present to the eye 2 Not Indirect

અપર્જવું, *v t* [S अप a prefix meaning contradiction + अर्ज to earn to acquire] To forsake

ઇચ્છ અને રેહું અપર્જી કરવી ન મળ્યાપણાં મહત્વ
—પ્રેમાનંદ

અપર્યાપ્ત *adj* [S अ not+पर्याप्त completed] Boundless endless extreme

અપલક્ષણ *s n* [S अप unworthy + लक्षण merit] An evil or inauspicious mark 2 Vice bad character misbehaviour

અપલક્ષણું *adj* *m f n* [See above] Having evil or inauspicious marks; showing signs of vice 2 Vicious

અપલાયન *s n* [S अप rough + पलायन running away] Running away making good

અપલ્યા *s f* [S अ not+पल flesh] A lean emaciated woman 2 A dirty woman

અપવર્ગ, *s m* [S अपवृज् to absolve] Salvation, absolution

છે જે કર્મનાનું ફલ સર્વ, તે ત્રીજે નવદે અપવર્ગ — ગિરિધર

અપવર્ગી, *adj* [See above] Absolved from sin

અપવાદ, *s m* [S अपवद् to censure to deny] False imputation censure, speaking evil 2 An exception

Id અપવાદ મૂકવો To impute evil to અપવાદ લાગવો-બેસવો To be liable to censure અપવાદ તરીકે As an exception

એ કર્મરેખા ! કહે કુ કોને અપવાદ આવુ !—હો કૃ પ

અપવાદ આવે ચડે ફકા, નરક જાવે રોહિના—નર્મદ

નિંદુર જગ અપવાદ, ને ડૂરા જગના ન્યાય—ન ભો ટી

અપવાદક, } *adj* [See above] Exceptional,
અપવાદી, }
as an exception 2 Putting a false imputation

અપવાસ, *s m* [S उपवस् to fast] A fast

Id અપવાસ કરવો To observe a fast અપવાસ મૂકવો લાગવો To give up fasting

અપવાસી, *adj* [S उपवासिन् fasting] Fasting 2 Hungry starving

Prov અપવાસીને ઘેર દેવાળાં Beggars can never be bankrupts

અપવિત્ર, *adj* [S अ not + पवित्र pure] Impure, unholy unclean

અપવિત્રતા, *s f* }
અપવિત્રાઈ, *s f* } [અપવિત્ર+S ता, Guj પણ
અપવિત્રપણું *s n* }
a suffix forming a noun] Impurity, uncleanliness unholiness.

અપવિધ્ધ, *adj* [S अपव्यध् to abandon] Forsaken abandoned and reared by somebody else

અપવ્યય, *s m* [S अप unworthy + व्यय expense] Indiscreet or wrong expenditure, prodigality lavishness

અપશબ્દ, *s m* [S अप unworthy+शब्द a word] An obscene word an abusive language 2 An incorrect word 3 Censure

Id અપશબ્દ બોલવો-કાઢવો To use abusive language, to abuse (a person)

અપશકુન, } *s m pl* [S अप unworthy+शकुन
અપશુકન, }
an omen] An ill-omen, an evil auspice or augury.

Id અપશકુન કરવા To put an ill omen in one's way અપશકુન કહેવા To ask an inauspicious question અપશુકન થવા To meet with an ill-omen

અપશુકનીઆળ, } *adj m f n* [See above]
અપશુકનીઉં, }
Inauspicious Fem અપશુકનીઅણ.

અપસરણ, *s n* [S अपसृ to retreat] Divergence

અપસવ્ય *adj* [S अप a prefix meaning contradiction + सव्य left, opposed to right] Left-handed 2 Moving from left to right 3 Contrary 4 Evil, inauspicious

Id અપસવ્ય કરવું To change the sacred thread from the left shoulder to the right, as in performing a ceremony for the benefit of the dead 2 To perform a Shraddha ceremony

Id સવ્ય અપસવ્ય કરી નાખવું To topsyturvy

નહિ સવ્ય અપસવ્ય જાણ્યું, મા —વલ્લભ

અપસૃત, *adj* [See અપસરણ] Divergent

અપસ્માર, *s m* [S अप a prefix meaning deterioration + स्मार recollection, memory.] Epilepsy, fainting sickness, fits

અપહરણ, *s n* [S अपहृ to cut off, to sever, to steal] Kidnapping 2 Taking away, misappropriation 3 Theft

અપહાર, *s m* [See above] Misappropriation embezzlement. 2 Hiding, concealing 3 A decrease, a deficiency

અપહ્નુતિ, *s f* [S अपह्नु to conceal] Concealment of knowledge, denial 2 A figure of speech in which the thing in question is denied, and another reason is ascribed, evasion, prevarication a subterfuge *e g*

નારી તારી નારીકાનો મોર નોય ભૂષણ ચિત્તનો ચોર,
રસ અધર હસે મ ક મ ક, નહિ દાસ્ય એ મોહનો ફંદ
—પ્રેમાનંદ.

અપાંગ, *s m* [S अप away from + अग् to go] The outer corner of the eye 2 A sectarian mark on the forehead

કંઠ કુસુમ નદાવ્યુ અપાંગ, ભ્રૂ મધ્ય કર્યું કેસરનું —પ્રેમાનંદ.

અપાંગદર્શન, *s n* [અપાંગ + S दर्शन seeing] A side glance, a wink

અપાંગનેત્ર, *s n* [અપાંગ + S नेत्र the eye.] Pointed, beautiful eyes 2 *adj f* Having eyes with beautiful outer corners

અપાતકી, *adj.* [S. अ not+पातकिन् sinful.] Not sinful; sinless; guiltless.

અપાત્ર, *adj.* [S अ not + पात्र fit.] Unfit; unbecoming.

અયોગ્ય દેશ કે કાળે, અપાત્ર દાન જે દીધું.—ના. દ. ક.

અપાદાન, *s. n.* [S. अपादा to take away, to remove.] The ablative case.

અપાન, *s. m.* [S. अपान् to respire, to breathe out.] One of the five vital winds, which goes downward and out at the anus. 2. Ammonia.

અપાનવાયુ, [અપાન+S. वायु wind.] The life-wind called Apana. 2. Ammonia.

અપાને પ્રાણ કો હોમે, તેમ પ્રાણે અપાન કો.—ના. દ. ક.

અપાપ, } અપાપી, } *adj.* [S. अ not + पाप sin.] Not sinful; sinless.

અપામાર્ગ, *s. m.* [S. अपमृज् to remove, to wipe off.] Name of a plant Achyranthes Aspera; commonly called અઘાડો.

અપાય, *s. m.* [S. अपे to depart; to be wanting.] Disappearance. 2. Separation. 3. Misery. 4. Disadvantage.

હરિ, હરિ! એ તો મહા અપાયની વાત છે.—ઇ. સૂ. દે.

અપાયી, *adj.* [See above.] Perishable; transient.

અપાર, *adj.* [S. अ not + पार the end.] Endless; infinite.

અપારદર્શક, *adj.* [S. अ not+पार the opposite side+ दृश् to see.] Opaque; not transparent.

અપારદર્શિતા, *s f.* [See above.] Opacity.

અપાલ, *s. n.* [S. अ not + पाल् to protect] Misery. 2. A snare.

અપાવવું, *v. t.* [See આપવું.] To cause to give. 2. To cause to be given.

અપાસરો, *s. m.* [S. उपाश्रय a resort.] A Jain monastery.

Prov. અપાસરે દીવો When East and West meet; when Calais and Dover meet.

અપિ, *conj.* [S] Even. 2. Also; moreover.

અપિચ, *adv.* [S.] Also.

અપુચ્છ, *adj.* [S. अ not + पुच्छ a tail.] Having no tail. 2. Deprived of the tail.

અપુત્ર, *adj.* [S. अ not+पुत्र a son.] Having no heir or son. 2. sonless.

અપુષ્ટ, *adj.* [S अ not + पुष्ट nourished.] Not nourished; lean; not fat.

અપુષ્પ, *adj.* [S. अ not+पुष्प a flower.] Flowerless; not flowering; cryptogamus.

અપૂજ, *adj.* [S. अ not+पूज् to worship.] Unworshipped; unadored.

અપૂજ્ય, *adj.* [See above.] Not fit to be worshipped; unworshipable.

અપૂપ, *s. m.* [S.] A cake; a bread.

બહુ દ્રવ્યના રસ લટોથી, નિપજે મધુઅપૂપ—દયારામ.

અપૂર્ણ, *adj.* [S. अ not+पूर्ण full.] Incomplete; imperfect.

અપૂર્ણકાળ, *s. m.* [અપૂર્ણ +S. काल time.] The imperfect tense.

અપૂર્ણતા, *s. f.* [અપૂર્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Imperfection. 2. A defect.

અપૂરતું, *adj. m f. n.* [S. अ not+पूर्त complete.] Not complete; insufficient.

હોમે રહેલ આ સેના આપણી છે અપૂરતી.—ના. દ. ક.

અપૂર્ણબીજ, *s. n.* [અપૂર્ણ + S. बीज Algebra.] An incomplete number or fraction.

અપૂર્ણાંક, *s. m.* [અપૂર્ણ + S. अंक a number.] An incomplete number, as opposed to an integer; a fraction.

અપૂર્વ, *adj.* [S. अ not+पूर्व previous.] Not happened before; unprecedented. 2. New. 3. Wonderful.

અપૂર્વતા, *s. f.* [અપૂર્વ + S. ता a termination forming a noun.] Wonder; extraordinary nature.

અપૃષ્ઠવંશ, *s. m.* [S. अ not + पृष्ठवंश the vertebral column.] Invertebrata.

અપૃષ્ઠવંશી, *adj.* [See above.] Invertibrate.

અપૂશ, *s. f.* [S. कार्पास made of cotton.] A ball made of rags with which a small opening is shut up; a plug. 2. Spirit; vigour; energy.

Id. અપૂશ નીકળી જવી To be done up with hard work; To be overworked.

અપૃશન, *s. n.* [S. आपोशान.] Oblations accompanied by a ceremony before taking a meal.

અપેક્ષા, *s. f.* [S. अपेक्ष् to require; to desire for.] Expectation; wish; eager desire. 2. Requirement; want. 3. Necessity.

પૂર્ણ કરી નિજ અર્થ એ, દૃઢ અપેક્ષા હોઇને.—ન. બો. દી.

સારી ટેવ કેળવવા માટે પરિશ્રમની અપેક્ષા છે.—ક. મા. હિ.

અપેક્ષિત, *adj.* [See above.] Expected; desired. 2. Required; wanted. 3. Necessary.

અપેક્ષી, *adj* [See અપેક્ષા] Hoping, expecting

અપેક્ષ્ય, *adj* [See અપેક્ષા] Worthy of desire

અપેખ *adj* [અ not+પેખ *f.* S दृश् to see] That which cannot be seen, invisible, unknown

અપ્પટુ, *adj* [S अ not+पटु skilful] Not skilful, unskilled 2 Foolish *Cf* અપટુ

અપ્રકટ, *adj* [S अ not + प्रकट manifest] Not manifest, not made known, not plain, unintelligible

અપ્રકૃત, *adj* [S अ not + प्रकृत expected] Unconnected

અપ્રગલ્ભ, *adj* [S अ not+प्रगल्भ bold] Not bold bashful, shy

અપ્રજ, *adj* [S अ not + प्रजन् to be born] Childless

અપ્રણીત, *adj* [S अ not + प्रणीत fire consecrated by prayer] Without ceremonies having been gone through unceremonious

અપ્રતિકૂળ, *adj* [S अ not+प्रतिकूल unfavourable] Not unfavourable, favourable

અપ્રતિબંધ *adj* [S अ not + प्रतिबंध obstruction] unobstructed free willed

અપ્રતિભ, *adj* [S अ not + प्रतिभा audacity intellect] Modest bashful 2 Not ready witted dull

અપ્રતિરથ, *s m* [S] An unrivalled warrior

અપ્રતિમ, *adj* [S अ not+प्रतिमा resemblance] Matchless unequalled, unparalleled

અપ્રતિષ્ઠા, *s f* [S अ not+प्रतिष्ठा respect] Disrespect dishonour humiliation

અપ્રતિષેધ, *s m* [S अ not+प्रतिषेध prohibition] Non-resistance, non-prohibition

અપ્રતિહત *adj* [S अ not+प्रतिहत obstructed] unresisted, continuing without resistance, constant

અપ્રતીજ, અપ્રતીત, અપ્રતીતિ, } *s f* [S अ not + प्रतीति confidence] Mistrust 2 Unintelligibleness

અપ્રત્યક્ષ *adj* [S अ not+प्रत्यक्ष visible] Not known by the senses 2 Invisible

અપ્રત્યય *s m* [S अ not +प्रत्यय surety] Distrust suspicion 2 *adj* Distrustful, diffident

અપ્રધાન *adj* [S अ not+प्रधान principal] Not chief or superior, inferior 2 Secondary

અપ્રમાણ *adj* [S अ not+प्रमाण authority, proof] Immeasurable 2 Unreliable 3 Without proof, wanting in proof 4 Untrustworthy.

અપ્રમાણિક, *adj* [S अ not+प्रमाणिक authentic] Dishonest 2 Untrustworthy

અપ્રમાણિકતા, અપ્રમાણિકપણું, } *s f* / *s n* [અપ્રમાણિક+S ता, Guj પણું a suffix forming a noun] Dishonesty 2 Untrustworthiness

અપ્રમાદ, *s m* [S अ not + प्रमाद insanity] Cleverness 2 Due attention

અપ્રમાદી, *adj* [S = above] Prideless 2 Clever 3 Careful attentive

અપ્રમિત, *adj* [S अ not+प्रमित measured] Unmeasured unlimited 2 Inexhaustible

અપ્રમેય, *adj* [S अ not+प्रमा true knowledge] That which cannot be truly known unknowable inscrutable unfathomable

અપ્રયોજક, *adj* [S अ not+प्रयोजक causing] Not instigating or causing not active, passive 2 Not inventive 3 Commonplace, ordinary 4 *s m f* An ordinary, commonplace, or bashful man or woman

અપ્રવાસી *s m f* [S अ not + प्रवासिन् a traveller] One who has not travelled or does not travel a permanent resident 2 *adj* Not travelling residing permanently

અપ્રવાહી *adj* [S अ not+प्रवाहिन् flowing] Not liquid solid 2 *s n* Not a liquid a solid

અપ્રવૃત્ત *adj* [S अ not + प्रवृत्त engaged in occupied with] Not engaged in action inert retired

અપ્રશસ્ત, *adj* [S अ not + प्रशस्त praiseworthy] Not praiseworthy censurable

અપ્રસન્ન, *adj* [S अ not+प्रसन्न pleased] Not pleased 2 Not favourable

અપ્રસન્નતા *s f* [અપ્રસન્ન + S ता a suffix forming a noun] Displeasure 2 Absence of favour

અપ્રસાદ *s m* [S अ not+प्रसाद favour] Disfavour

અપ્રસિદ્ધ *adj* [S अ not + प्रसिद्ध famous] Obscure unknown 2 Insignificant 3 Hidden secret

અપ્રસિદ્ધતા *s f* [અપ્રસિદ્ધ+S ता a termination forming a noun] Non publicity

અફીણનો નીશો Intoxication of opium અફીણનું ઝેર The poison of opium અફીણનું બંધાણ, બંધાણ The habit of eating opium

Prov અફીણનો ધીરે આદમીને ઝેર One man's food is another man's poison

અફીણી, } adj m f n [See above]
અફીણેડું, }
Addicted to opium eating

અફીણની સોબતે અફીણીઓ શ્યામ છે—દયાળરામ

અફીમ See અફીણ

એમ તે અમલના બે સરખી—દયારામ

અબખો, S e અભખોરો

અબધર, v t [S उप to benefit] To confer a benefit

અબઘારણ m [S अभिघार] Ghee, clarified butter 2 Ghee served out to sanctify a dish at a dinner

અબઘડી adv [H अब now + घड़ी fr S घटिका a period of 24 minutes] At this very moment, just now, immediately

અબજ, s n [S अब्ज] One thousand millions 1,00,000,000 10^9

અબદાગીરી s f [P आफ्ताबगीर an umbrella] An umbrella or a parasol held over the head of a king or his minister or a bride and a bridegroom in a procession See આબદાગીરી

અબંડ, adj [S अ not + P बंड a rebellion] Unboisterous, non revolutionary

જુએ સદા પાસે સુખડ અબંડ—દલપત

અબધૂત s m [S अवधूत separated from worldly attachments] One who has shaken off worldly desires 2 A wandering friar See અવધૂત

વેશ ધારી અબધૂતનો ... —કાળિદાસ

અબંધ adj [S अ not + बंध a bond] Not being bound to obey anybody free independent

અહીં છુ સદા ... આગમ-ગિરિધર

મનુ ... —લલિત

અબ્રહ્મ s n [S अ not + ब्रह्मचर्य celibacy] Breach of the vow of a બ્રહ્મચારી breach of a vow of celibacy 2 [S आ intens + भ्रम confusion] Disorder, confusion 3 Ignorance stupidity

Id અબ્રહ્મ ડૂંડાવું To interfere in a matter without full knowledge about it

અબદ્ધ, adj [S अ not + बद्ध bound] Unrestrained 2 Unconnected (with the world) 3 Disjointed

અબતાબ, s f [P अब्ताब] The ornamentation on the handle of a sword

અબનૂસ, s n [P आबनूस] Ebony wood 2 Anything black

અબનૂસી, s f [See above] Ebonite 2 adj Of deep black colour

અબરક, } s n [S अभ्रक] Mica, talc
અબરખ, }

Id અબરકની ખાખ-ભસ્મ, અબરક ભસ્મ Oxide of mica અબરક મારવી To make an oxide of mica સહસ્રપુટી અબરક Mica covered over with medicinal preparations one thousand times and burnt to ashes

અબરૂ, s f [P अब्रू S अ euph + भ्रू the eyebrow] The eyebrow

અબલક, } adj [Ar] Pied, particoloured
અબલખ, }

અબલખી } adj [See above] Variegated
અબલખણી }

કયા ભાઈ મદે રે અસવારી, અબલખી ઘો ... —ગિરિધર

અબલકમેના s f [અબલક + મેના starling] Pied starling

અબલ adj [S अ not + बल power, strength] Powerless, weak

અબળા s f [See above] A member of the weak sex, a woman

અબાધ } adj [S अ not + बाध obstruction]
અબાધિત }
Unobstructed, unimpeded 2 Unchallenged

અબાધક adj [S अ not + बाधक hindering] Unobjecting, unimpeding 2 Unchallenging

અબાંધવ adj [S अ not + बान्धव a relation] Not having any near relatives, alone, helpless

અબાબ s m Custom usage

અબાબીલ s n [Ar] A swallow Hirundo rustica

અબારૂ, s n Confusion mismanagement

પણ ... એમનામાં ... નથી એટલે કરશું ... ? નહિ તો ઘરમાં આવું અબારૂ ચાલે ?—રિ ... ઠ

અબાસાઇ, } See અભ્યાસાઈ.
અબાસી, }

અબી adv [H अभी] Now just now, even now

અપ્રસિદ્ધિ, s f. [S. अ not + प्रसिद्धि fame, publicity.] Obscurity. 2. Non-publication.

અપ્રસ્તુત, *adj.* [S. अ not+प्रस्तुत present, in hand.] Foreign to the matter in hand; irrelevant.

અપ્રસ્તુતપ્રશંસા, *s. f.* [અપ્રસ્તુત + S. प्रशंसा description; reference to.] A figure of speech in which the description of what is not the subject-matter conveys a reference to the subject-matter.

અપ્રાકૃત, *adj.* [S. अ not+प्राकृत ordinary.] Not ordinary; extraordinary. 2. Refined.

▪ નિત્ય લીલા અપ્રાકૃત, આનંદમય શ્રુતિ ગાવે.-દયારામ.

અપ્રાપ્ત, *adj.* [S. अ not+प्राप्त obtained.] Not gained; unobtained. 2. Not arrived.

અપ્રાપ્તકાળ, *s. m.* [અપ્રાપ્ત + S. काल time.]

અફરાતફરી, *s. f.* [Ar. इफ्रात, इफ्राज़ excess + तफ्रात deficiency.] Confusion; wild hurry. 2. Embezzlement.

અફલાતુન, *s. m.* [Ar. = Plato.] The great Greek philosopher Plato. 2. *adj.* Haughty; arrogant. 3. Excellent.

અફરેડું, *adj. m. f. n.* Cross; having face turned sideway.

અફલિત, *adj.* [S. अ not + फलित fulfilled.] Unproductive; vain; useless. 2. Unaccomplished.

અફવા, } અફવાહ, } *s. f.* [Ar. अफवाह् *pl.* of फवह् the mouth.] A rumour; a report; unauthenticated news.

અફસોસ, } *s. m.* અફસોસી, } *s. f* P. अफसो[illegible]] Grief. ▪

અભક્ષ, } અભક્ષ્ય, } *adj.* [S. अ not+भक्ष् to eat.] Not eatable; unfit for eating.

અભક્ષ્યાભક્ષ્ય, *s. n.* [Correctly S. भक्ष्याभक्ष्य *fr.* भक्ष्य eatable+अभक्ष्य not eatable.] Eatable and not eatable things. 2. What should be eaten and what not.

અભંગ, *adj.* [S. अ not + भंज् to break.] Unbroken; integral; whole. 2. *s. m.* An integer; a whole. 3. God. 4. Name of a metre; a sonnet; *e. g.*

સમુદ્રના ધ્વનિ ગીત નિત્ય ગાય,
પ્રભુ પ્રત્યે ધાય તરંગોથી—ભ્રો. સા. દી.
અભંગ નૌકા શ્રીકૃષ્ણ નામની.—પ્રેમાનંદ.
અષ્ટાંગી મારી આપું અમો, સુસંગ અભંગનો.—વલ્લભ.

butter. 2 અભંગી, *adj.* [See above.] Unbroken. 2.
at a descending.
અભાવ
period of 2 ગી ઝુલો ઝુલાવો, હરિ અભંગી—ધીરો.
just now ; પ્યા તવ આપ કશા ᵛ અભંગી.—મહુઆ.
અભવ, ; કોડે, Same as આભડછેટ.
millions; 1, ભડ્યો, Same as આભડ્યોળો.
અભડાવણી, અભડાવેલ, }
An umbrella, અભડેલું, } *adj. m. f. n.* [See આભડવું.] Not
head of a king; possessing, enjoying, or keeping ;
a bridegroom.
અભંગ, *adj.* -ભડવી, *adj.* [See આભડવું.] Being in the
Unboisterous course.
ડુબે કો, *v. t.* [Seo આભડવું.] To pollute.
અભયુત, *s. m.* *v. i.* [See આભડવું.] To be polluted.
attachments] 0the monthly course.
desires. 2. A ખાવા જવું To go to mourn on the
વેશ ધારી અભડ્યા on death.
અભંધ, *adj.* [S. अ not + भण् to speak.]
being bound educated.
independent. [S अ not+भद्र good.] Inauspici-
અહો ડું અલાડ્યુ *s. n.* An evil; a sin.
પ્રભુ રચિત [S. अ not+भय fear.] Free
અભંગ, *s. n.* [-less. 2. *s n.* Freedom from fear;
Breach of the v- *j.* [S अ not + भयकर fearful.]
vow of celibacy not dreadful.
confusion] Disorder *s. n* [અભય+S डिंडिम a drum]
stupidity. h through a public crier for
Id. અભંગ ફેલાવું -less; a safety proclamation.
in a matter without

અભયદંડ, *s. m.* [અભય+S. दंड a stick.] A stick which would allay fear; a safety-wand.

અભયદાન, *s. n.* [અભય + S. दान a gift.] A gift or boon of freedom from fear ; a promise of protection and security.

Id. અભયદાન આપવું- દેવું To give a promise of protection and security.

અભયપત્ર, *s. n.* [અભય+ S. पत्र a deed.] A solemn deed for protection and security.

અભયપદ, *s. n.* [અભય+S. पद a place.] A place where there is no fear ; the abode of God.

અભયવચન, *s. n.* [અભય + વચન *fr.* S. वच् to promise.] A solemn promise or assurance of security.

અભયા, *adj. f.* [See અભય.] Fearless; brave. 2. Myrobolan. 3. *Name of a goddess.*
જે પૂર્વે કીધું અભયા વ્રત, તે વ્રતનું ફળ પામ્યા તદ્.—પ્રેમાનંદ.

અભયી, *adj.* [See અભય.] That which has secured freedom from fear; fearless.

અભર, *adj.* [S. अ not+भर a mass; supporting.] Vacant. 2. Poor.

Id. અભરે ભરવું To protect the helpless. 2. To give in a large quantity. 3. To enrich; to make prosperous.
ગોસાંઈ પધાર્યો, ગિરિમાં લઓ, મનોરથ અભરે ભરશો.-પ્રેમાનંદ.
આમ ગરીબ જનના હૃદયને અભરે ભરે અમીધારથી —મ. ચ. પ્ર.

અભરખો, *s. m.* [S. अभिलाष desire.] Desire; ambition.

અભરાઈ *s. f.* [S. अभ्र the sky+રાઇ *fr.* राजि a row.] A shelf. 2. *s. f.* [Ar. अबरहाम्.] A golden Arab coin.

Id. અભરાઈ પર મૂકવું To lay up on a high shelf. 2. *To lay aside ; to conceal.* 3. *To conceal* with the intention of misappropriating.

અભરાભરણ, *s. n.* [અભર+S. आभरण a protector.] The protector of the unprotected ; the helper of the helpless ; God.

અભરામ, *s. m.* [S. अभ्रम.] Full knowledge; absence of misguidence.

Id. અભરામ કુલ ન દાવા—અભરામ ન દાવા (*corruption of* S. अभ्रम. न देयम्) Written with full knowledge without any outside influence. [This is a mode of writing in a legal deed.]

અભરામી, *s. f.* [Ar. अब्रहाम्.] A particular gold coin.

અભર્તૃકા, *s. f.* [S. अ not+भर्तृ a husband+ का dim.] widow.

અભિનય, *s m* [S अभिनी to gesticulate] A gesture 2 Acting

અભિનવ, } અભિનવું, } *adj m f n* [S अभि a prefix meaning intensity + नव new] Quite new or fresh 2 Wonderful

બોલે મધુરી બહુ વચન આપે અભિનવાં પ્રતિદીન—વિષ્ણુદાસ.
લમરા વિ અભિનવ રસાળ તાજ —કવિ
સરળ રજની હવી, આજની અભિનવી —નરસિંહ
એ તો કોઇ અભિનવું ગણે—નાકર
કુમળ બાળ સાથે પરણ્યાં, કુમકુમી રૂપે અભિનવાં—પ્રેમાનંદ
કવચિત્ કુંજે કુંજે ચુપી નયન જેવી અભિનવે—બાલ

અભિનિવિષ્ટ, *adj* [S अभिनिविश् to enter into to take possession of] Engrossed firm obstinate

અભિનિવેશ, *s m* [See above] Firm resolve, obstinacy 2 Devotion

અભિનીત, *adj* [See અભિનય] Played performed 2 [S अभिनी to bring near, to carry to] Conveyed

અભિનેતવ્ય, } અભિનેય, } *adj* [See અભિનય] Worth performing dramatically

અભિન્ન *adj* [S अ not + भिन्न broken] Unbroken undivided united 2 Unchanged uniform. 3 Not different from identical

અભિન્નતા, *s f* [અભિન્ન + S ता a suffix forming a noun] Oneness unbrokenness

અભિપ્રાય, *s m* [S अभिप्रे to mean, to intend] Opinion 2 Design

Id અભિપ્રાય આપવો To express an opinion અભિપ્રાય બાંધવો To form an opinion અભિપ્રાય લેવો To take an opinion to consult. અભિપ્રાય મળવો To have the same opinion to agree

અભિભવ, *s m* [S अभिभू to defeat to disrespect] Defeat 2 Hate disrespect 3 Humiliation

અભિભાષી *s m* [S अभिभाष् to address] A speaker an orator 2 *adj* Speaking addressing

અભિભૂત *adj* [See અભિભવ] Defeated confused 2 Disrespected 3 Humiliated

અભિમત *adj* [S अभिमन् to desire to admit to think of self] Desired agreeable 2 Approved accepted 3 *s n* Pride vanity

અભિમંત્રણ, *s n* [S अभिमन्त्र् to invoke, to charm] Making sacred by repetition of special formula or mantras 2 Consecrating

અભિમંત્રવું, *v t* [See above] To consecrate

અભિમાન, *s n* [S अभिमन् to think of self] Pride arrogance 2 A feeling of nobility 3 Emulation

Id અભિમાન રાખવું—ધરવું To be proud અભિમાન ઉતારવું To humiliate અભિમાન મેલવું To leave off pride

Prov અભિમાન રાજા રાવણનું એ રહ્યું નથી Pride goes before destruction

અભિમાની, *adj* [See above] Proud, inflated 2 Possessing a feeling of nobility 3 Emulating

અભિમુખ *adj* [S अभि towards + मुख the face] With the face turned towards, facing 2 Aiming at inclined to 3 Approaching; near at hand

અભિયા, *s m* [Corruption of H या भैया this brother] Even this fellow

અભિયા પરપુરી રમણીને નારે પાપશ્રી ભાશા—પ્રેમાનંદ.
ઉન્નત પોઇ રેખી અભિયા, શો સુદર્શન નવિ ચલ્યો.—ઉદયરત્ન

અભિયુક્ત *adj* [S अभियुज् to assail, to accuse; to strive] Surrounded by an enemy 2 Attacked prosecuted 3 Engaged in; applying oneself to

અભિયોગ *s m* [See above] Application or devotion to perseverance 2 A charge; an accusation a complaint a plaint.

અભિયોજવું, *v t* [See અભિયુક્ત] To be engaged in to apply oneself to 2 To attack 3 To accuse 4 To join to to appoint

અભિરામ *adj* [S अभिरम् to be pleased] Pleasing charming 2 Beautiful, lovely 3 *s m* An epithet of Shiva

સ્વર્ગલોકથી ભાસ પધાર્યા, એવામાં અભિરામ—રત્નેશ્વર.
સોળે સતી જગ મા અભિરામ —ઉદયરત્ન
નવ દ્રુમ વેલી અતી અભિરામ છે—દયારામ.
ધારી ભાસતું અભિરામ—ન ભો દી

અભિરુચિ *s f* [S अभिरुच् to desire] Desire; liking taste pleasure relish 2 Ambition

અભિરૂપ *adj* [S अभि towards + रूप form] Conformable or suitable to 2 Corresponding to like 3 Handsome beautiful 4 Favourite

અભિલષિત *adj* [S अभिलष् to desire] Desired, wished, longed for

અભિલાખ, s m, અભિલાષ, s m, અભિલાષા, s f [See above] Ambition, desire, yearning

અભિલાષી, adj [See અભિલષિત] Ambitious, desirous, yearning for

અભિવચન, s n [S अभि to+वच् to promise] A promise, a vow, giving one's word for

અભિવંદન, s n [S अभिवंद् to salute respectfully] Respectful salutation

અભિવંદવું, v t [See above] To salute respectfully, to pay respects

અભિવાદ, s m, અભિવાદન, s n [S अभिवद् to salute] Reverential salutation, respectful obeisance

પુત્ર પ. પ કર રજ કરો, અભિવાદન આગનિત—દયારામ

અભિવાદ્ય, adj [See above] Deserving salutation

અભિવૃદ્ધિ, s f [S अभिवृध् to prosper, to grow] Prosperity, growth

અભિવ્યક્ત, adj [S अभिव्यज् to manifest] Manifesting, revealing

ગુણના અભિવ્યક્ત વહેની ઘટના—ક અ ની

અભિવ્યાપ્તિ, s f [S अभिव्याप् to pervade to comprehend] Comprehension, universal pervasion, inclusion

અભિશંકા, s f [S अभिशङ्क to doubt] Suspicion, doubt

અભિશાપ, અભિશ્રાપ } s m [S अभिशप् to curse] A curse 2 Evil arising from a curse

Id અભિશાપ મૂકવો—દેવો To curse

અભિષિક્ત adj [S अभिषिच् to sprinkle, to anoint to crown] Inaugurated 2 Enthroned 3 Consecrated

અભિષેક, s m [See above] Sprinkling 2 Bathing a bath 3 Anointment 4 Inauguration

Id અભિષેક કરવો To sprinkle an idol, &c. with water or milk accompanied by a repetition of mantras રાજ્યાભિષેક Coronation ceremony રુદ્રાભિષેક Pouring water or milk on an idol with a repetition of રુદ્રી (a particular chapter of the Vedas)

અભિષેકપાત્ર s n [અભિષેક+S पात्र a receptacle] A vessel for performing the ceremony of અભિષેક. 2 adj Worthy of અભિષેક

અભિસરણ, s n [S अभिसृ to go to meet, to advance] Circulation 2 Meeting, approaching

અભિસાર, s m [See above] Meeting (with the lover), going (to meet the lover)

રે આ અભિસારનો સમય છે, બેઠી શું બેઠી જ્હોતી –કે હ મુ

અભિસારે તારી પરખી મુજ દાક્ષિણ્ય નબળું—બાલ

અભિસારિકા, s f [See અભિસરણ] A damsel that goes to meet her lover at an appointed place

અભિહિત, adj [S अभिधा to say, to name] Said, described, predicated

ક્રિયાપદ.વડે અભિહિત-કહેવાયલું-હોવાથી આ કર્મ

અભિહિત કર્મ કહેવાય છે — ક પ્ર વિ

અભિહિતાન્વયવાદી, s m [અભિહિત + S अन्वय a logical connection of words+वादिन् holding a doctrine] A person holding that words only express a meaning as parts of a sentence and grammatically connected with one another

અભીક, adj [S अभि a prefix shewing intensity+कम् to love] Lustful voluptuous 2. [S अभी without fear+क dim] Fearless

આવાસ પાન અભીક કરવે —દયારામ

અભીજ, adj [અ not+ભીજ fr S अभ्यज् to smear] That cannot be wetted

એ તે અભેદ્ય, અદાહ્ય, અશોષ્ય ને અભીજ છે–ના દ ક

અભીત, adj [S अ not + भीत frightened] Not frightened fearless

અભીપ્સિત, adj [S अभि a prefix shewing intensity+ ईप्सित desired] Desired, wished

અભિલિખિતમાં અભીપ્સિત મનનું પામે આદ્ય કરતા–પ્રેમાનંદ

અભીર, s m [S अभि in front of+ईर् to cause to go, to move] A cowherd also called આભીર q v 2 Name of a people

અભીષ્ટ, adj [S अभिष् to wish for, to strive to get] Desired 2 Dear favourite 3 Agreeable

સુકાન ચલાવો પ વ અભીષ્ટ—લલિત

અભુક્ત, adj [S अ not + भुक्त eaten] Unenjoyed, uneaten, unused 2 Having not eaten hungry

અભુક્તમૂળ, s n [અભુક્ત + S मूल name of a lunar asterism] The last four ઘડિકા of

Jyeshtha constellation and the first four ઘડિકા of Moola constellation combined together to form eight ઘડિકા.

અભૂત, *adj.* [S. अ not + भूत existent.] Non-existent; what has not been.

અભૂતપૂર્વ, *adj.* [અભૂત + S. पूर्व formerly.] Unprecedented; unsurpassed. 2. Extraordinary.

અભે, Same as અભય.

અભેદ, *s. m.* [S. अ not + भेद difference.] Non-separation; absence of difference; identity. 2. *adj.* Complete; whole; undivided.

અંગ અભેદ જપ્યું અમો, પંચ અભેદ અભેદ;
ભેદ અભેદ વિશે ગળ્યા, એ અભેદ અમારો વેદ.—અ. ન. ઢિ.

અભેદપણું, *s. n.* [અભેદ + પણું a suffix forming a noun.] Identity; unity; oneness.

અભેદભાવ, *s. m.* [અભેદ + S. भाव innate property.] The property of identity; the quality of oneness.

અભેદવાદ, *s. m* [અભેદ + S. वाद a doctrine] The doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul.

અભેદવાદી, *adj.* [See above.] Holding the doctrine of the identity of the individual soul with the Universal Soul.

અભેદાન, Same as અભયદાન.

અભેદ્ય, *adj.* [S. अ not + भिद् to separate; to break; to dissolve.] Inseparable; indissoluble; impenetrable.

અભેદ્યતા, *s. f.* [અભેદ્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Impenetrability; inseparableness; indissolubility.

અભેપદ, Same as અભયપદ.

અભેરામ, See અભિરામ.

અભેવ, Same as અભે and અભય.

બુદ્ધિક વરદાન છે અભેવ, આશ વધાવાક હો.—દયારામ.

અભોક, }
અભોગ, } Same as અભોગ. 2. [S अ not + भुज् to enjoy; to eat.] Want of relish; dislike; disgust.

Id. અભોક વાળવો To curve; to wind. 2. The winding up or bringing to an end of a poetical piece, generally by mentioning the poet's name. અભોક પડવું To be an object of dislike. 2. To have no relish for.

અભોક વાગે વાદિંયાનો સ્વામી સાર ગ્રાપાડિ.—હરિદાસ.

અભોગ્ય, *adj.* [See above.] Not enjoyable.

અભોજ્ય, *adj.* [See અભોક.] Not eatable.

અભોમ, *s. f.* [S. अ not + भूमि the earth.] A foreign country; an unfit place or object.

અભોમીઉં, *adj. m. f. n.* [અ not + ભોમીઉં acquainted.] Not acquainted.

અભોલું, *adj.* [See અભય.] Having no fear; free from fear; fearless.

અભ્યંગ *s. m.* [S. अभ्यंज् to smear with oily substance.] Application of perfumes all over the body.

તૈલાભ્યંગ સ્વપ્ને ન ઘએ.—પ્રેમાનંદ.

Id. અભ્યંગસ્નાન A bath with an application of perfumes all over the body.

અભ્યંતર, *s. n.* [S. अभि a prefix shewing intensity + अंतर the interior.] The interior. 2. The included space. 3. Interval of time or space 4 The internal feeling; the heart; the mind.

અભ્યર્થના, *s. f.* [S. अभ्यर्थ् to request.] A request; an entreaty; a petition.

અભ્યર્થવું, *v. t.* [See above.] To request; to entreat.

અભ્યસન, *s. n.* [See below.] Constant study; repeated practice.

અભ્યસવું, *v. t.* [S. अभ्यस् to practise; to study.] To study; to learn by practice.

વસ્તુ વિચાર વિના અભ્યસી, જેમ કે ગનને કહિયે પશી.—અખો.
નેમ અખંડિત દિલમાં ધરે, તો તું તારું આપ અભ્યસે.—અખો.

અભ્યસી, *adj.* [See above.] Studying; practising. 2. Studious. 3. Studied; practical.

અભ્યસ્ત, *adj.* [See અભ્યસવું.] Studied; habituated.

અભ્યાખ્યાન, *s. n* [S. अभि against + आख्या to say; to name] False accusation. 2. The name of the thirteenth abode of sin, according to Jain philosophy.

અભ્યાગત, *s. m.* [S. अभ्यागम् to arrive; to visit; to approach.] A guest; a visitor. 2. A mendicant.

અભ્યાસ, *s m* [See અભ્યસવું.] Study. 2. Practice; application; inurement. 3. Long experience. 4. A habit.

Id. અભ્યાસ કરવો To study. 2 To practise. અભ્યાસ તપાસવો-જોવો To test the study; to examine. અભ્યાસ પડવો To be habituated. 2. To

have one's studies stopped. અભ્યાસ હોવો To be experienced.

વિચારમાં કોમળ, આચારે કઠોર, થવાનો અભ્યાસ.—સવિત.
પોપટ પણ અભ્યાસથી શીખે બોલતાં બોલ.—દલપતરામ.

અભ્યાસક, *s. m.* [See અભ્યસવું.] A pupil. 2. A learned person ; a scholar.

અભ્યાસક્રમ, *s. m.* [અભ્યાસ+S क्रम an order.] A curriculum ; a course of study.

અભ્યાસવું, *v. t.* [See અભ્યસવું.] To study; to habituate. 2. To learn by repeated practice.

અભ્યાસસારણી, *s. f.* [અભ્યાસ + S. सारिन् resorting to.] The method of study or practice. 2. A time-table.

અભ્યાસી, *adj.* [See અભ્યસવું.] Studious. 2. Industrious. 3. *s. m.* A student.

અભ્યુક્ષણ, *s. n.* [S. अभ्युक्ष् to sprinkle over.] The sprinkling (of water). 2. Consecration (by sprinkling water).

અભ્યુક્ષણ કરવું જલ વડેથી.—પ્રેમાનંદ.

અભ્યુત્થાન, *s. n.* [S. अभ्युत्था to rise in honour of.] Rising to respect (a guest). 2. Sunrise. 3. Prosperity; dignity; elevation; exaltation.

અભ્યુદય, *s. m.* [S. अभ्युदि to rise ; to go up; to prosper.] Rise; elevation. 2. Prosperity. 3. Sunrise.

અભ્ર, *s. n.* [S. अप् water + भृ to fill.] The sky; the heavens. 2. A cloud.

પણ જ્યાં લગી અભ્રને ઓપે ચંદ્ર.—દયારામ.
વારક મેરક નહિ અભ્રને.—અખો.

અભ્રક, [S. अभ्र talc + क dim.] Talc ; mica.

અભ્રકભસ્મ, *s. f.* [અભ્રક + S. भस्म ashes.] The calx of talc.

અભ્રત્સના, }
અભ્રછના, } *s. f.* [S. अ euph. + भर्त्सना a threat.] Dislike ; distaste.

અભ્રમાતંગ, *s. m.* [અભ્ર + S. मातंग an elephant.] The elephant of Indra.

અભ્રરંગી, *adj.* [અભ્ર + S. रंग colour.] Of bluish colour.

અમ, Same as અમે, અમો. (Used in Poetry.) 2. Same as અમારો-રી-રૂં-રા-રાં.

શાપે જ ત્યજી દેવ,' એક જ ઊર્મિ અમ નીચે વહે.—અ ક. ક.
અમ ઘેર કન્યા કુંવરી.—શ્રીગીત.

અમકડું, *adj.* [S. अमुक certain, indefinite + ડું dim.] Certain; unnamed; indefinite. (Used as a supplement of ઢીકણું, *e. g.* ફલાણું, ઢીકણું, અમકડું.)

અમંગળ, *adj.* [S. अ not + मंगल auspicious.] Inauspicious; evil; ill. 2. Unlucky; unfortunate. 3. *s. n.* Ill-luck; evil.

અમથું, *adj. m. f. n.* [S. अ euph. + मिथ्या in vain.] Useless; fruitless. 2 Gratis; gratuitous. 3. To no purpose; with no object.

સંસારકામ અમથાં નાખીએ.—પ્રેમાનંદ.

અમન, *adj.* [S. अ not + मनस् the mind.] Not inclined ; having no mind.

અમન તે વર આવેરો ભય. —અખો.

અમનચમન, *s. n.* [Ar. अमन् security + P. चमन् a flower-garden.] Merriment; revelry.

અમર, *adj.* [S. अ not + मृ to die.] Immortal. 2. *s. m.* A god; a divine being. 3. [See અંબર.] Name of a fragrant substance.

અમરકીર્તિ, *s. f.* [અમર + S. कीर्ति fame.] Perpetual glory; immortal fame.

અમરત, Same as અમૃત.

અમરતા, } *s. f.*
અમરત્વ, } *s. n.* [અમર + S. ता, त्व and Guj.
અમરપણું, } *s. n.*
પણું suffixes forming a noun.] Immortality.

અમરદારુ, *s. n.* [અમર + S. दारु a piece of wood.] A Pine tree ; Devdar tree. Pinus Deodara. N. O. Coniferæ.

અમરપટો, *s. m.* [અમર + S. पट्ट a plate; a tablet; a royal grant.] A charter of immortality; assurance of immortality. 2. Immortality.

આપણે તો અમરપટો લઇને જ આવ્યા છીએ.-મ. ન, ક્રિ.

અમરપતિ, *s. m.* [અમર + S. पति a lord.] The God Indra.

અમરફળ, *s. n.* [અમર + S. फल a fruit.] The fruit that gives immortality.

અમરફળ આપ્યું આ શું તેહ તો કહ્યું રે.—વાયક.

અમરલોક, *s. m.* [અમર + S. लोक a world, people.] The world of gods or divine beings; the heaven. 2. Gods; divine beings.

અમરલોકતા, *s f.* [અમરલોક + S. ता a suffix forming a noun.] Divineness; divinity. 2. Divine happiness.

અમરવેલ, }
અમરવેલડી, } *s. f.* [અમર S. + वेल a creeper.]
અમરવેલી, }
Name of a creeper; Cuscuta Hyalina N. O. Convolvulaceæ.

મારો દીવડો રે, અમરવેલડીની ઓથ.—ના. દ. ક.

અમરસરિત, *s. f.* [અમર + S. सरित् a river.] The river of the heavens. 2. The Ganges.

અમરા, *s f.* [See અમર.] Name of a plant. Fecula. Cocculus cordifolius. N. O. Menispermaceæ. 2. The umbilical chord.

અમરાઇ, અમરાય, } s. f. [S. आम्र a mango+राजि a row; a line.] A line of mango trees; a grove of mango trees.

અમરાયે કોયલ ટહુકે ધમધમ વધેલ્યા કંઇ ગાજે.—મ. ન. ગી.

અમરાંગના, s. f. [અમર+S. अंगना a woman.] A celestial damsel; a heavenly nymph.

અમરાપુરી, s. f. [અમરા + पुरि a town.] The city of Indra.

અમરી, s. f. [See અમર.] An immortal woman. 2. A celestial woman; goddess.

અમરીખ, Same as અંબરીષ.

હાલવી તો સાધુ ખરી, જેવી તો અમરીખે કરી.—નાકર.

અમરીચમરી, s. f. [અમરી+चमर a chowrie.] Name of an ornament worn on the head by a woman.

અમર્ત્ય, adj. [S. अ not+मर्त्य mortal.] Immortal; divine. 2. s. m. God.

અમર્યાદ, adj. [S. अ not + मर्यादा a limit; decorum.] Disrespectful; insulting; indecent. 2. Boundless; unbounded. 3. s. f. Same as અમર્યાદા.

અમર્યાદા, s. f. [See above.] Disrespect; indecency; violation of decorum; violation of due limits.

Id. અમર્યાદા થવી To be disrespected. અમર્યાદા કરવી To show disrespect to.

અમર્ષ, s. m. [S. अ not+मर्ष patience, forbearance.] Impatience. 2. Anger. 3. Jealousy.

અમર્ષી, adj. [See above.] Impatient. 2. Vindictive. 3. Jealous.

અમલ, s. m. [Ar. अमल act; authority.] Authority. 2. Rule; regime. 3. Intoxication. 4. Time. 5. [S. अ not+मल dirt.] Free from dirt; clean. 6. Spotless; stainless.

Id. અમલ ચલાવવો To rule; to enforce. અમલ કરવો To take action on. 2. To eat opium. અમલ જામવો To have one's authority established. દસ વાગ્યાનો અમલ થવા આવ્યો છે-થયો છે It is about ten o'clock. અમલ આંધળો હોય છે A person in authority is blind to justice. અમલ પહોંચવો To have one's power or jurisdiction extended upto. અમલ ઊતરવો To be thrown out of office. 2. To be freed from intoxication. અમલ બજાવવો-અમલમાં લાવવું To put into force.

અમલ કમલ જેવી, ભુવતી તો જ્યારે.—પ્રેમાનંદ.

ઉજ્જવળ રધામકાર અમલ ત્યાં ખીલ્યાં કમળ મેરાસ.—પ્રેમાનંદ.

અમલજોરી, s. f. [અમલ+P. जोर strength.] The force of authority; the extent of power.

અમલદાર, s. m. [અમલ + P. दार holding.] One having authority; an officer.

અમલદારી, s. f. [See above.] The position or dignity of an officer. 2. An office; authority; power.

અમલપાણી, s. n. pl. [અમલ+S. पानीय water.] Intoxicants.

Id. અમલ પાણી કરવાં-લેવાં To take intoxicants.

અમલબજાવણી, s. f. [અમલ+બજાવણી fr. H. बजाना to put in action.] Execution of an order.

અમલી, adj. [See અમલ.] Addicted to the use or influence of an intoxicant.

અમલો, s. m. [Ar.] The place where officers or those in authority sit. 2. An edifice; a building.

અમલું, Same as અમથું.

બોલાવે ને હસાવે અમલું.—લલિત.

અમળ, adj. [See અમલ.] Free from dirt; pure; transparent. 2. Spotless; stainless.

અમળ કમળ સમ લોચન, દુખ મોચન એ.—કે. હ. ધ્રુ.

અમળતા, s. f. [અમળ+S. ता a suffix forming a noun.] Purity; freedom from dirt. 2. Spotlessness; stainlessness

અમળતીઉં, adj. m. f. n. [S. अ not+મળતીઉં fr. मिलित mixed; assembled.] Not agreeable; not amiable; not mixing; not assembling. 2. Reserved; shy.

અમળાટ, s. m. [S. आमशूल colic (hence the twisted state of the body) + वृत्ति being, state.] Twisted state; twisting. 2. The feeling of twisting in the intestines; twisting or griping pain in the stomach. 3. Uneasiness; dullness. 4. Grudge; revenge.

અમળાવવું, v. t. [See below.] To wind. 2. To gripe. 3. To get twisted.

અમળાવું, v. i. [S. आमशूल colic (and hence, the state of being twisted in the body owing to the pain).] To be knotted or twisted. 2. To have a twisting or griping pain in the stomach. 3. To behave crookedly; to have a grudge against or ill-feeling towards one. 4. To be uneasy; to be feverish. 5. [S. अम्लिका a sour taste in the mouth.] To have a feeling in the teeth of sour eructation. 6. To be set on edge (of the teeth).

Id. શરીર અમળાવું To feel indisposed; to be feverish.

અમાત્ય, *s. m.* [S. अमात् from near; at hand.] A minister.

અમાનત, See અનામત.

અમાનતદારી, *s f.* [અમાનત+P. दार holding.] Guardianship; custody. 2. Honesty.

અમાનિતા, *s. f.* } અમાનિત્વ, *s. n.* } [S अ not+मानिता pride]. Modesty; humility.

અમાની, *adj.* [S. अ not+मानिन् haughty.] Prideless; dispossessed of self-respect; 2. Modest; humble.

અમાનીતું, *adj. m. f. n.* [S. अ not + मानित esteemed.] Not favourite; disregarded; not esteemed.

અમાનુષ, } અમાનુષી, } *adj.* [S. अ not+मानुष human.] Inhuman; supernatural; divine. 2. Cruel; demon-like. 3. Desolate; uninhabited.

અમાન્ય, *adj.* [S अ not+मान्य respectable.] Disrespected. 2. [S. अ not+માન્ય *fr.* S. मन् to agree to; to consent to.] Worth forsaking. 3. Unacceptable

અમાન્યતા, *s. f.* [અમાન્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Unacceptability. 2. Disrespectedness.

અમાપ, } અમાપ્ય, } *adj.* [S. अ not+मापन measuring.] Immeasurable. 2. Vast; extensive. 3. Not measured.

અમાયા, *s f.* [S. अ not + माया deception.] Freedom from worldly snares. 2. Absence of deception; sincerity.

અમારૂં, *pron. m. f. n.* [S. अस्मद् a pronominal base from which several cases of the first personal pronouns are derived+રૂં of.] Our; ours (but exclusive of the person addressed).

અમાલું, *adj m. f. n.* [S. અ not + Ar. माल riches; wealth] Worthless; useless

અમાવાસ્યા, } અમાસ, } *s. f.* [S. अमा together with + वस् to dwell.] The day of the new moon; the day when the sun and the moon dwell together or are in conjunction ; the fifteenth day of the dark half of every lunar month.

Id. રૂપે અમાસનો ચંદ્રમા Of a very black complexion.

Prov. સોમવતી અમાસ અને શુક્રવાર When two Sundays meet ; when Calais and Dover meet together ; at the Greek Kalends.

અમિત, *adj.* [S. अ not + मित measured.] Unmeasured ; immeasurable; boundless ; immense.

અંગ અંગ પ્રતિ, અમિત માધુરી, શું વહું શણગાર —દયારામ.

અમિત્ર, *s. m.* [S अ not+मित्र a friend.] An enemy ; an adversary ; a rival.

અમિત્રઘાત, } અમિત્રઘાતી, } *adj.* [અમિત્ર + S. घातिन् *fr.* हन् to kill.] Killing one's enemy ; destroying one's opponent.

અમિત્રતા, *s. f.* [અમિત્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Enmity ; rivalry.

અમિશ્રિત, *adj* [S. अ not + मिश्रित mixed.] Unmixed ; unblended.

અમિષ, *s. n.* [S. अ not+मिष a pretext; deceit.] Absence of fraud or deceit; honesty. 2. *adj.* Free from guile, deceit or pretext.

અમી, *s. n.* [S. अमृत.] Nectar. 2. Saliva. 3. Kindness.

Id. મોઢામાં જરાએ અમી ન હોવું To have the mouth or tongue dry. આંખમાં જરાએ અમી ન હોવું Not to have kindness in one's eyes; not to have a kind look; to be harsh or repelling.

અમીદૃષ્ટિ, *s. f* [અમી + S. दृष्टि a look] A kind look. 2. A kind behaviour.

અમીન, *s. m.* [Ar. अमीन् trustworthy *fr.* अमन् safe.] An umpire. 2. A judge; an arbitrator. 3. Name of a village officer; a superintendent.

અમીનગીરી, } અમીનદારી, } *s f.* [અમીન + P. गीर, दार holding.] The state or office of an Ameen.

અમીનજર, *s. f.* [અમી + Ar. नज़र a sight.] A kind look; kindness.

અમીનાત, *s f.* [See અમીન.] The annuity for a judgeship. 2. The emolument of an Ameen.

અમીનિધિ, *s. m.* [અમી + S. निधि a store.] A store of nectar. 2. The moon.

અમીની, *s f.* [See અમીન.] The office or rank of an Ameen. 2. The salary or annuity of an Ameen.

અમીર, *s. m.* [Ar.] A nobleman; a grandee. 2. *adj* Noble; grand.

અમીરવ, *s. m* [અમી + S. रव a humming sound.] A sweet voice. 2. The music of a bird.

અમીરસ, *s m* [અમી + S रस flavour] Nectar, sweet flavour

મોતી કાંત્ય પડે મરજીવા, એમ અમીરસ પીજે રે—પ્રીતમ
મીઠો રસ અમીરસ જે લાવ્યો —ન બો દી

અમીરતા, અમીરાઇ, અમીરાત, અમીરી, } *s f* [See અમીર] The state or position of a nobleman 2 Greatness 3 Nobleness 4 Grandeur 5 Nobility

અમીરી, *adj* [See અમીર] Worthy of a nobleman, noble, *e g* અમીરી ખવાસ

અમીવ, *s n* [S] Affliction, distress

અમીવા, *s m* [S अमीवा a demon] An amœba

અમુક, *adj* [S अमुक so and so.] Certain, particular 2 So and so, such and such, indefinite

અમુકતમુક, *adj* [અમુક+તમુક redup of અમુક] Some, certain, so and so

અમુક્ત, *adj* [S अ not + मुक्त released] Bound, not free, not liberated 2 Without salvation, unemancipated

અમુઝવણ, *s f* [S अ euph + मोहन perplexing] Perplexity 2 Anxiety 3 Asthma

અમુઝાવવું, *v t* [See above] To tease to perplex

અમુઝાવે અતીશે અ ગ —ધીરો

અમુઝાવું, *v i* [See અમુઝણ] Not to know what to do to be perplexed 2 To be vexed, to fret.

છવ તહીં ને ખોળીઉં અહીં, બધાને મન અમુઝાય —નરસિંહ
એમ કહીને થાકી નારી, તેનાં આપ્ત સહુ અમુઝાય —પ્રેમાનંદ

અમૂર્ત *adj* [S अ not + मूर्त corporeal] Incorporeal formless

અમૂર્તતા, *s f* [અમૂર્ત + S ता a suffix forming a noun] Formlessness the quality of having no form, incorporeity

અમૂલ, અમૂલક અમૂલખ, અમૂલિક અમૂલ્ય, } *adj* [S अ not + मूल्य price] Invaluable, precious priceless

લીધો અતિશે અમૂલિક સાજ —મુક્તાનંદ
તારો અમુલખ અવસર જાય રે —પ્રીતમ
અમુલખ એ છે તમ કને, જળમાં નીપજે જેહ —સામળ
જરા કહીએ ઘેર જતા એ અમુલખ અવસર—દ હ મ

અમૃણાલ, *s n* [S अ euph + मृणाल the root of a fragrant grass] The root of a fragrant grass used for screens etc, also called વાળો *q v*

અમૃત, *s n* [S अ not + मृत death.] The nectar of immortality, ambrosia, the beverage of the gods 2 Immortality 3 [S अ not + मृत dead] *adj* Immortal, eternal, imperishable. 4 Causing immortality

Id અમૃત ચોઘડિઉં Two auspicious divisions out of the sixteen equal divisions of day and night. અમૃતપાક A kind of delicious sweetmeat 2 (Fig) A sound beating અમૃતજડી A drug which gives immortality 2 A drug which brings to life a dead animal અમૃતસિદ્ધિયોગ An auspicious conjunction of planets and stars.

અમૃતજડીના જોરથી, નોળ નાગને મારે —દયારામ.

અમૃતતા, } *s f* અમૃતત્વ, } *s n* [અમૃત + S ता, त्व a suffix forming a noun] Immortality

અમૃતધારા, *s f* [અમૃત+S धारा a stream] A stream of nectar, a shower of nectar. 2 Saliva dropped from the palate on to the root of the tongue (in Yoga Shastra)

અમૃતમય, *adj* [અમૃત + S मय an affix meaning full of, consisting of] Full of nectar, immortal, ambrosial.

અમૃતલતા, *s f* [અમૃત + S लता a creeper] See અમરવેલ

અમૃતસાર, *s m* [અમૃત+S सार an essence] Ghee, clarified butter

અમૃતા, *s f* [S] Name of a plant Tinospora cordifolia N O Menispermaceæ This word is also used for various drugs *e g* ગળો હરડે, અતિવિષ and આમળી *q v*

અમે, અમો } *pron plu* [S अस्मद्] We (exclusive of you) 2 Used for sing હું (I) out of respect

રાક્ષસને રોળું અમો, તુજને કરું ચકચૂર —સામળ

અમેધ્ય, *adj* [S अ not + मेध्य fit for a sacrifice] Unfit for a sacrifice 2 Unholy, filthy, impure dirty

એવું ય ને જેહ અમેધ્ય હોય —ના દ ક

અમેળ, *adj m f n* [S अ not + मेल union] Disunited 2 Unreasonable 3 Without rhyme or reason

સાથક શુ કરો જ અમેળા —વલ્લભ

અમૈથુની, *adj* [S अ not + मैथुना sexually united] Asexual

અમોઘ *adj* [S अ not + मोघ fruitless] Fruitful effective advantageous 2 Sure, certain, efficient, unfailing

એવા પ્રતાપ વિચારી પ્રભુનો અમોલ બત અહિયાર—ગિરિધર
વસ્તુ અમોલ ઇ દ્વિજ કુળ મલ્ય —અખો.
એ વાતને ધરી ઉરમાં અમોલ આશા—ન ભો દી

અમોલ, } adj m f n [See અમૂલ્ય]
અમોલુ, }
Priceless invaluable precious.

પુનિત પૃથ્વીથી ય વિશાલ તે અમોલા —કવિત

અમોલખ, See અમૂલખ.

અંબ s n [S अबु water] Water 2 [S अम्बा mother] Mother 3 Goddess 4 [S आम्र a mango tree] The mango tree 5 adv A particle of affirmation well well now

કહ અંબ અંબ ગયું ઉર લાગે શબ્દથી —વલ્લભ

અંબટ adj [See અમ્લ] Sour acidulous

અંબર s n [S] The sky 2 A kind of fine silk cloth 3 A fragrant substance ambergris.

અંબર અંત કોઇ પક્ષી પામે નહિ રે લોલ.—દયારામ
મહેલ પીતાંબર અંબર આડક —નરસિંહ
પહેર્યાં પીતાંબર અંબર ચીર ને ચોળી —નરસિંહ

અંબરામ્લ s n [અંબર + S अम्ल an acid] Succinic acid

Id અંબરનો તેજાબ Succinic acid

અંબરીષ, s m [S.] Name of a king of the solar race celebrated as a devotee of Vishnu

અજર અંબરીષથી અધિક તોલે —નરસિંહ

અંબષ્ઠ s m [S] A son born of a vaishya woman by a man of the brahmana caste 2 An elephant driver

અંબષ્ઠા s f [S.] Name of a plant Hibiscus cannabinus. N O Malvaceæ ભીંડી q v 2 Name of a plant Cissampelos Pareira N O Menispermaceæ, also called કરંડીઓ and વેલ્લુચેલ q v

અંબળાવવું, v t [S अम् to be afflicted with pain] To get twisted

અંબળાવું v i [See above] To be twisted 2 To feel pain in the stomach to feel indisposed

કંઇ અંબળાઇ પડીને ફીકે મુખે પાછા જવા લાગ્યા—મ ન દ્વિ.

અંબા } s f [S] Mother 2 The great
અંબાજી, }
mother of the world Durga. 3 A goddess

આવી ગોરાણીની દેરડી લાવી અંબા ભાવે કુમાર રે—પ્રેમાનંદ

અંબાડાં s n pl [S आम्रात] Name of sour fruits of અંબાડો q v

Id અંબાડાની ભાજી The tender shoots of the plant used as vegetable

અંબાડી s f [Ar अमारी] A covered litter on an elephant's back a howdah

Prov અંબાડીએ બેસી છાણાં વીણાય નહિ One has to keep up the dignity of one's position

અંબાડીઉં, Same as ઉંબાડીઉં

અંબાડો s m [See અંબાડાં] Name of a plant Hibiscus ભીંડી q v

અંબાર s m [P]A heap a pile

ગામરૂપનો અંબાર બની ૨ રહ્યું રે લોલ.—દયારામ
ભા અંબાર વિચાધાર—દયારામ

અંબાલિકા s f [S] Mother of Pandu King

અંબાલિકેય s f [S] Pandu King

અંબાવવું, v t [See અંબાવું] To make sour to acidify

અંબાવું, v i [S अम्ल sour] To be affected with sour things or acidity as the teeth 2 To be set on edge (as the teeth)

Id દાંત અંબાઇ જવા To be set on edge as the teeth

અંબિકા s f [S] The goddess Amba. 2 Mother of Dhritarashtra.

અંબિકેય s m [S] Ganapati 2 Dhritarashtra

અંબુ s n [S] Water 2 A term for the number four

કાયની મરતદિ ભેદ તો ને અંબુ લાવ્યા કુળ—નાકર
ભરી ભરી અંબુ ઉછાળતી તે —ઘી બો દી

અંબુજ s n [અંબુ+S जनि जन् to be born] A lotus flower 2 The moon 3 Water insects. 4 adj Aquatic.

અંબુદ s n [અંબુ+S दा to give] A cloud of water a rainy cloud

અંબુદ ઘટાએ આવયું વધિમ કળ તેમ અનૂપ—ગિરિધર

અંબુધર s m [અંબુ + S धृ to hold] A cloud

અંબુધિ s m [અંબુ + S धि to hold] A receptacle of water 2 An ocean

અંબુનિધિ s m [અંબુ + S निधि a store] The store or treasure of water the ocean

અંબુરુહ s n [અંબુ + S रुह growing] Growing in water a lotus

અંબુવાહ s m [અંબુ + S वाह bearing] A cloud

અંબોટી s n [S अम्ल+लोणिका a parsley] Name of a plant Oxalis corniculata. N O Oxalidaceæ.

Id અંબોટીનો તેજાબ Oxalic acid

અમોડીઆ Same as અખિળીઆં, q. v. of અખિળીઉ

અમોડી s f [See અમોડો] Dim of અમોડો

અમોડો, s m A queue a knot of hair plaited at the back of a woman's head

Id અમોડો લેવો-વાળવો To dress a woman's hair in the form of a knot at the back of her head

મસ્તક અમોડો વાળી વીર, ઉલટયા જેમ ઉદધિનું નીર.—પ્રેમાનંદ

અમોરડો, s m A small knot of woman's hair

નાગરિયું અમોરડો —સામળ

અમ્બળવું, v t [S अम्ल sour] To make sour 2 [S अम् to go towards] To add

અમ્બળીઉ, See આમ્બળીઉ

અમ્મર Same as અમર 2 See અમ્બર a cloth

અમ્મા s f [S अम्मा mother] Mother

અમ્રખ, s m [અ euph +S म्रक्ष to strike to speak inaudibly] Anger non endurance

અમ્લ adj [S] Saltish acidulous 2 s m An acid

અમ્લતા } s f
અમ્લત્વ } s n [અમ્લ + S ता त्व a suffix forming a noun] Sourness acidity

અમ્લપિત્ત s n [અમ્લ + S पित्त bile] Bile

અમ્લમય adj [અમ્લ+S मय consisting of] Acidulous

અમ્લમાપક s n [અમ્લ+S मापक measuring] Acidimeter

અમ્લસાર, s m [અમ્લ+ S सार a substance, pith cream] A kind of sorrel 2 The limetree

અમ્લીકરણ s n [અમ્લ+S करण doing] Acidification

અમ્લીકૃત adj [અમ્લ + S कृत done] Acidulous acidified

અમ્લાન adj [S अ not+म्लान withered] Not withered not faded 2 Bright clear pure

કવિચંદ્ર કહે અહો પ્રધાન રે જો અમ્લાન વન રૂપી મહા ઘનરે —પ્રેમાનંદ

અંબુ s n [S अम्बु water] Water

અંભોજ s n [S अम्भ water+ज fr जन् to be born] Lotus plant

અંભોજિની s f [S] A lotus plant or its flowers

અંભોધર s m [S अम्भस् water+धृ to hold] A cloud

અંભોધિ s m [S अम्भस् water+धि to hold] A sea an ocean

અંભોનિધિ, s m [S अम्भस् water + निधि a store] An ocean

અંભોરુહ s m [S अम्भस् water+रुह growing] A lotus plant

અંભાં adv The bellow of a bull or a cow

અય s n [S अयस् iron] Iron 2 [S अय् to go move] A die dice 3 adv Oh!

પ્રબળ ... અય પૂતળી —જગદ્વિજય

અયણી Same as અરણી q v

અયત્ન s n [S अ not+यत्न an effort] Absence of effort or exertion 2 adj Accidental

અયથાર્થ, adj [S अयथा improperly, wrongly + अर्थ an object] Improper unfit. 2 adv Improperly wrongly

અયન s n [S अय् to go] Going 2 The apparent motion of the sun north and south of the equator 3 The period of the sun's passage from south to north, or from north to south a half year 4 A solstitial point 5 A path 6 A place, an abode

નયન આયન ... —પ્રેમાનંદ

Id રામાયણ The adventures of Rama દક્ષિણાયન The winter solstice ઉત્તરાયન The summer solstice

અયનકાળ s m [અયન+S काल time] The interval between the solstices

અયનમાસ s m [અયન + S मास a month] The month in which zodiacal sign is changed

અયનવૃત્ત s n [અયન + S वृत्त a circle] The circle of the sun's passage the ecliptic

અયનાંશ s m [અયન + S अंश a division] Divisions marked to show the distance between the two north and south passages of the sun in the ecliptic the arc between the vernal equinoxial point and the beginning of the fixed zodiac or first point in Aries

અયસ્કાંત s m [S अयस् iron + कान्त dear] A loadstone a magnet

લોહી અયસ્કાંત તણી સમાનતા —શ્રી લો ડી

અયાચક adj [S अ not+ याचक a beggar] Not begging averse to begging 2 s m f One who does not beg

અયાચકવૃત્તિ s f [અયાચક+वृत्ति an attitude a way of living] The attitude of not begging 2 Subsistence upon eleemosynary contributions received without begging

એવો પ્રતાપ વિચારી પ્રભુનો, અમોલ બના અદ્ભિમાન-મિરિશર
વસ્તુ અમોલ પ્રેમ ગુપ્ત હવે — અમોલ.
એ વાતને ખરી ઉંચા અમોલ આર — ન બો ધી

અમોલ, } adj m f n [See અમૂલ્ય]
અમોલું, }
Priceless invaluable precious
મુનિન પૂર્ણીથી મ વિચાર ને અમોલા — લલિત
અમોલખ, See અમૂલખ.

અંબ, s n [S અમ્બુ water] Water 2 [S અમ્બા mother] Mother 3 Goddess. 4 [S આમ્ર a mango tree] The mango tree 5 adv A particle of affirmation well well now
ઠક બંદુ અંબ ગયું ફિર સાથે શુભથી — ભથભ

અંબર, adj [See અમ્લ] Sour acidulous

અંબર, s n [S] The sky 2 A kind of fine silk cloth 3 A fragrant substance, ambergris.
અંબર અંત ગાઇ પરી પામે નહિ રે તેમ — દયારામ
મહેલ પીતાંબર અંબર આઢ — નરસિંહ
પહેર્યાં પીતાંબર અંબર ઓર ને ઓળી — નરસિંહ

અંબરામ્લ s n [અંબર + S અમ્લ an acid] Succinic acid
Id અંબરનો તેજાબ Succinic acid

અંબરીષ, s m [S] Name of a king of the solar race celebrated as a devotee of Vishnu
અજ અંબરીષથી અધિક તોલે — નરસિંહ

અંબષ્ઠ s m [S] A son born of a vaishya woman by a man of the brahmana caste 2 An elephant driver

અંબષ્ઠા, s f [S] Name of a plant Hibiscus cannabinus. N O Malvaceæ which q v 2 Name of a plant Cissampelos Pareira N O Menispermaceæ also called કરંદીઓ and વેલ્હીવેલ q v

અંબળાવવું, v t [S અમ્ to be afflicted with pain] To get twisted

અંબળાવું, v i [See above] To be twisted 2 To feel pain in the stomach to feel indisposed
કોઇ અંબળાઇ પડીને ફીણ મુખે પાછા જવા લાગ્યા — અ ન કિ.

અંબા } s f [S] Mother 2 The great
અંબાજી, }
mother of the world Durga 3 A goddess
આવી ગોરાણીની રાડી માતી અંબા આદિ કુમાર રે — પ્રેમાનંદ

અંબાડાં s n. pl. [S અમ્રાત] Name of sour fruits of અંબાડો q v

Id અંબાડાંની ભાજી The tender shoots of the plant used as vegetable

અંબાડી s f [Ar અમારી] A covered litter on an elephant's back a howdah
Prov અંબાડીએ બેસી ખાની ઝીલાય નહિ One has to keep up the dignity of one's position
અંબાડીઓ, Same as ઉંબાડીઓ

અંબાડો s m [See અંબાડાં] Name of a plant Hibiscus which q v

અંબાર s m [P] A heap a pile
તમારાતણા અંબાર બની ઉ મધુરું તેમ — દયારામ
ભા અંબાર વિચાર — દયારામ

અંબાલિકા, s f [S] Mother of Pandu King

અંબાલિકેય s f [S] Pandu king

અંબાવવું, v t [See અંબાવું] To make sour to acidify

અંબાવું, v i [S અમ્લ sour] To be affected with sour things or acidity, as the teeth 2 To be set on edge (as the teeth)
Id દાંત અંબાઇ જવા To be set on edge as the teeth

અંબિકા s f [S] The goddess Ambá. 2 Mother of Dhritarashtra.

અંબિકેય, s m [S] Ganapati 2 Dhritarashtra

અંબુ s n [S] Water 2 A term for the number four
કામની મરકંડે બેઠાં તે અંબુ લાવીઆ ફૂલ — નાકર
લાગી ભારી અંબુ ઉછાળતી તે — ઓ બો બી

અંબુજ, s n [અંબુ+S જન્ to be born] A lotus flower 2 The moon 3 Water insects. 4 adj Aquatic.

અંબુદ s n [અંબુ+S દા to give] A cloud of water a rainy cloud
અંબુદ ઘટાએ આવ્યું રવિમ જ તેજ અનૂપ — ગિરિધર

અંબુધર s m [અંબુ + S ધૃ to hold] A cloud

અંબુધિ s m [અંબુ + S ધિ to hold] A receptacle of water 2 An ocean

અંબુનિધિ s m [અંબુ + S નિધિ a store] The store or treasure of water the ocean.

અંબુરુહ s n [અંબુ + S રુહ growing] Growing in water a lotus

અંબુવાહ s m [અંબુ + S વાહ bearing] A cloud

અંબોડી s n [S અમ્લ+લોણિકા a parsley] Name of a plant Oxalis corniculata. N O Oxalidaceæ
Id અંબોડીનો તેજાબ Oxalic acid

અંબોડીઆં, Same as અંબોળીઆં, *pl.* of અંબોળીઉં.

અંબોડી, *s. f.* [See અંબોડો.] Dim. of અંબોડો.

અંબોડો, *s. m.* A queue; a knot of hair plaited at the back of a woman's head.

Id. અંબોડો લેવો-વાળવો To dress a woman's hair in the form of a knot at the back of her head.

મસ્તક અંબોડા વાળી ચીર, ઉલટયા જેમ ઉદધિનું નીર.—પ્રેમાનંદ.

અંબોરડો, *s. m.* A small knot of woman's hair.

નાગરેણ અંબોરડો.—સામળ.

અંબોળવું, *v. i.* [S. अम्ल sour.] To make sour. 2. [S. अम् to go towards.] To add.

અંબોળીઉં, See આંબોળીઉં.

અમ્મર, Same as અમર. 2. See અંબર a cloth.

અમ્મા, *s. f.* [S. अंबा mother.] Mother.

અમ્રખ, *s. m.* [અ euph.+S. म्रक्ष to strike, to speak inaudibly.] Anger; non-endurance.

અમ્લ, *adj.* [S.] Saltish; acidulous. 2. *s. m.* An acid.

અમ્લતા, } *s. f.*
અમ્લત્વ, } *s. n.* [અમ્લ + S. ता, त्व a suffix forming a noun.] Sourness; acidity.

અમ્લપિત્ત, *s. n.* [અમ્લ + S. पित्त bile.] Bile.

અમ્લમય, *adj.* [અમ્લ+S. मय consisting of.] Acidulous.

અમ્લમાપક, *s n.* [અમ્લ+S. मापन measuring.] Acidimeter.

અમ્લસાર, *s. m.* [અમ્લ+ S. सार a substance, pith, cream.] A kind of sorrel. 2. The lime tree.

અમ્લીકરણ, *s. n.* [અમ્લ+S. करण doing.] Acidification.

અમ્લીકૃત, *adj.* [અમ્લ + S. कृत done.] Acidulous; acidified.

અમ્લાન, *adj.* [S. अ not+म्लान withered.] Not withered; not faded. 2. Bright; clear; pure.

હરિચંદ્ર કહે ઓરો પ્રધાન રે, જો અમ્લાન તન રૂપી મદાધનરે.
—પ્રેમાનંદ.

અંબ, *s. n.* [S. अंबस् water.] Water.

અંબોજ, *s. n.* [S. अंबः water+ज, *fr.* जन् to be born.] Lotus plant.

અંબોજિની, *s. f.* [S.] A lotus plant or its flowers.

અંબોધર, *s. m.* [S. अंबस् water+धृ to hold.] A cloud.

અંબોધિ, *s. m.* [S. अंबस् water+धि to hold.] A sea; an ocean.

અંબોનિધિ, *s. m.* [S. अंबस् water + निधि a store.] An ocean.

અંબોરૂહ, *s. m.* [S. अंबस् water+रुह growing.] A lotus plant.

અંભાં, *adv.* The bellow of a bull or a cow.

અય, *s. n.* [S. अयस् iron.] Iron. 2. [S. अय् to go, move.] A die ; dice. 3. *adv.* Oh !

પ્રબળ જ્વલિત અય પૂતળી.—જશવિજય.

અયણી, Same as અરણી *q. v.*

અયત્ન, *s. n.* [S. अ not+यत्न an effort.] Absence of effort or exertion. 2. *adj.* Accidental.

અયથાર્થ, *adj.* [S. अयथा improperly, wrongly + अर्थ an object.] Improper; unfit. 2. *adv.* Improperly; wrongly.

અયન, *s. n.* [S. इ, अय् to go.] Going. 2. The apparent motion of the sun north and south of the equator. 3. The period of the sun's passage from south to north, or from north to south; a half year. 4. A solstitial point. 5. A path. 6. A place ; an abode.

નયન અયન કામ ધામ કરી.—પ્રેમાનંદ.

Id. રામાયણ The adventures of Rama. દક્ષિણાયન The winter solstice. ઉત્તરાયન The summer solstice.

અયનકાળ, *s. m.* [અયન+S. काल time.] The interval between the solstices.

અયનમાસ, *s. m.* [અયન + S. मास a month.] The month in which zodiacal sign is changed.

અયનવૃત્ત, *s. n.* [અયન + S. वृत्त a circle.] The circle of the sun's passage ; the ecliptic.

અયનાંશ, *s. m.* [અયન + S. अंश a division.] Divisions marked to show the distance between the two north and south passages of the sun in the ecliptic; the arc between the vernal equinoxial point and the beginning of the fixed zodiac or first point in Aries.

અયસ્કાંત, *s. m.* [S. अयस् iron + कांत dear.] A loadstone; a magnet.

લીધી અયસ્કાંત લહી ચમનતા.—ભી. ભો. ટી.

અયાચક, *adj.* [S. अ not+ याचक a beggar.] Not begging ; averse to begging. 2. *s. m. f.* One who does not beg.

અયાચકવૃત્તિ, *s. f.* [અયાચક+वृत्ति an attitude, a way of living.] The attitude of not begging. 2. Subsistence upon eleemosynary contributions received without begging.

અયાળ, *s f* [અ emph + Ar. યાલ a mane] A horse's or a lion's mane

અયિ, *inter.* [S] Oh! (used in addressing)

અયુક્ત *adj* [S અ not + युज joined proper] Unfit, improper 2 Not joined

અયુત, *adj* [S] Ten thousand 2. *s n.* A myriad

અયુત આયુ આભાસ યુગલની કું ૮૮ ઘન્ને ... —પ્રેમાન ૬

અયે, *inter* [S] Oh 12 [અયિ] A word for address

અયોગોલક, *s n* [S अयस् iron + गोलक a ball] A ball of iron

અયોગ્ય, *adj* [S अ not + योग्य fit] Unfit unsuitable 2 Improper, unworthy

અયોગ્યતા, *s f* [અયોગ્ય + S ता a suffix forming a noun] Unworthiness.

અયોનિજ *s f* [S अ not + योनि womb + जन् to be born] Sita. 2 Laxmi

અયોનિસંભવ *adj* [S अ not + योनि womb + संभव birth] Not produced from the womb or by any of the organs of generation

અરે, *adv* [S. अरम्] Swiftly; readily

બુધ બાલુ કૈયાં અર પીછુ કૈયાં —પ્રેમાન ૬

અરક, Same as અર્ક *q v*

અરકાડવું, *v t* [See અડકાડવું] To apply, to touch

અરક્ષિત *adj* [S अ not + रक्षित protected] Unprotected unguarded

અરગજો *s m* [S अगरु sandal wood + જો fr S जन् to be produced] A certain fragrant powder compounded of numerous ingredients of which the largest is sandal wood

આબીલ ગુલાલ ને અતર અરગજા કેસરની પીચકારી —ઓરી

અરઘ *s m* [S अर्घ an oblation, offering] An oblation an offering to gods or venerable persons.

અરઘવું *v t* [S अर्घ् to be worth] To worship to offer respects

અરઘીડું *s n* [See above] A vessel used in the worship of gods or venerable persons.

અરચવું *v t* [S अर्च् to worship to welcome] To worship to welcome with respect 2 To decorate to adorn

અરચા Same as અર્ચા

અરચા કેપન કર્યું છુ, આપિયા તાંબૂલ —ગિરિધર

અરચાવું *v i* [See અરચવું] To be worshipped 2 To be received hospitably 3 To be decorated

અરજી, Same as અર્જી.

અરજ, *s f* [Ar. अर्ज़] A request, a petition supplication 2 A habit, a manner 3 Salvation 4 The aversion which a woman during the period of pregnancy, feels to certain kinds of food

Id અરજ કરવી To request to submit an application અરજ લખવી To write a petition. અરજ સ્વીકારવી To entertain an application 2 To grant a request. અરજ બહાલ રાખવી To grant a request અરજ રદ કરવી કાઢી નાખવી To reject an application અરજ પડવી To feel an aversion to certain kinds of food during pregnancy

અરજદાર, અરજવાન, *s m f* [અરજ + દાર, વાન, having] An applicant, a petitioner

Prov અરજવાન ને ગરજવાન બે સરખા An applicant and a needy person are on the same platform

અરજી, *s f* [See અરજ] A petition, a supplication, an application

અરઝોળ, અરઝોળે, અરઝોળો *adv* [Prob *fr* S. अर्ध half + दोल a swing] Hanging in the balance, in suspense 2 In an unsettled or uncertain condition

Id વાત અરઝોળે-પડવી-રહેવી To have a matter in an unsettled or uncertain condition

અરઝોળો *s m* A carpenter's tool

અરડાવું *v i* [S अव signifying perversion + रट् to cry aloud] To howl, to grunt to make a gurgling noise 2 To be afflicted with pain

અરડુસી *s f* [See below] Same as અરડુસો

અરડુસો, *s m* [S अटरूष] Name of a tree Adhatoda Vasika. N O Acanthaceæ [See અડુસી] There is another plant called મોટો અરડુસો otherwise called મહારૂક which is Ailanthus excelsa [See અડુસો]

અરણવ *s m* [S अर्णव an ocean] The ocean

ગણીતાએ વર્ણવું, પણ અરણવમાં ખારાટ —પ્રેમાન ૬

અરણી *s f* [S अरणि fire-producing wooden stick] A tree of which the wood is used for kindling (exciting by attrition) the sacrificial fire Clerodendron Phlomoides. *N O* Verbenaceæ [See અગ્નિમંથ]

અરણ્ય *s n* [S.] A forest a desert

અરણ્યમક્ષિકા *s f* [S અરણ્ય + S मक्षिका a fly] A gadfly

અરણ્યવાસ, *s m* [અરણ્ય + S वास residing] Residing in a forest

અરણ્યવાસી, *adj* [See above] One who resides in a forest a forester

અરતિ, *s f* [S अ not+रति pleasure] Disgust, aversion, displeasure

જહા રતિ કોઇક કરવોં જી, અરતિ તિહા પણ હોય —જયવિજય

એકાંત સ્થાનમાં વાસ, અરતિ જનમ કહે —ના દ ક

અરથ, Same as અર્થ

અરથ ગરથ કુળ લોગવે, પણુ કશ્ય પણ અ જિયો —આમળ

અરથી, *adj* [S आर्थिन् desirous of.] Possessed of desires begging 2 [S अ not + रथ a chariot] Without a chariot ■ *s m* One who longs for money

અરથી મન થયા રળીઆત, કાઇ એક ત્યાં દીસે વાત —પ્રેમાનંદ

અરથે, Same as અર્થે *q v*

અરદાસ, *s f* [P अजदास्त a request] A request a petition

અરદિબેહસ્ત, *s m* [Zand] Fire 2 The third month according to the Parsi calendar

અરધ Same as અર્ધ, અરધ.

અરધાગ, અરધાગના, } *s f* [S અર્ધ half+अंग body, अंगना a woman] A wife

અમર આહીર અરધાંગ ગેપાગના —નરસિંહ

અરધીઆણુ, *s n* [S अर्ध half] A half part

અરધીઉ, *adj m n* [See above] Half 2 *s n* A wristlet, a vessel a weight or a piece of cloth half of the usual size, or measure 3 Half a rupee, an eight-anna piece

અરધી, *s f* [S अर्ध half] A pie being a half of દુકાની *q v*

અરધુ, *adj m f n* Same as અર્ધ

અરધુંપરધુ, *adj m f n* [અરધુ+પરધુ redup of અરધુ] About a half

અરપણ, Same as અર્પણ

અરપવુ, Same as અર્પવુ

અરપાવુ, *v i* [S अर्प् to give, to offer] To be given, to be offered

તે સાથે વિધિ પુરસ્સર, નવ અરપાવુ હોય ધર —પ્રેમાનંદ

અરબ *s m* [Ar अरब] An Arab

અરબી, *adj* [See above] Arabic Arabian

અરબ્બી, *adj* [See અરબ] Arabic 2 *s f* The Arabic language 3 *s m* Potatoes, a species of Solanum tuberosum N O Solanaceæ

અરબક, Same as અબક

અરારીએ અરબક તેહનો ગુણસાગર છે આમ —આમળ

અરમાન, *s f* [P] Desire, wish

અરમાર, *s f* [Port *Armada* an army] An armada, a fleet, a navy

અરમારી, *adj* [See above] Naval 2 *s f* [Port *Almaris* a chest of drawers] A cupboard a chest of drawers.

અરવા, Same as આરવા *q v*

અરર, *inter* [S अरे Oh !] Alas !

અરલ, *adj* Free from disease, healthy 2 Well fed, fat 3 Stupid

અરવલી, *s m* [S अर्बुद the mount Abu + आवलि a range] The mountain range of Abu.

અરવિંદ, *s n* [S] A lotus flower (generally black) Nelumbium caeruleum N O Nymphæaceæ 2 Name of one of the five arrows of cupid

અરવિંદિની, *s f* [S] A lotus plant 2 An assemblage of lotus flowers 3 A place abounding in lotus flowers

અરસ, *adj* [S अ not + रस juice] Without juice sapless

અરસાદરસ, *s m* [See આરસ crystal + S. आदर्श a looking glass] A looking glass made of crystal, a clear looking glass

અરસાદરસ આત્મા સાહિ, જીવન લાગે છે —દેવળપુરી.

અરસપરસ, *adv* [S परस्पर mutual] Mutually, reciprocally

અરસપરસ મિલાવીયા બેય—આમળ

અરસિક, *adj* [S अ not + रसिक tasteful, elegant] Sapless, unpleasant uninteresting 2 Devoid of sentiment or interest, apathetic, taking no interest

અરસિકતા, *s f* [અરસિક + S ता a suffix forming a noun] Apathy, disinterestedness

અરસો, *s m* [Ar अरस] Duration, interval, space 2 Occasion

અરાખડુ, *s n* [S आलिख् to write, to draw lines] Imprint a copy, an impression

અરાજક, *adj* [S अ not + राजक a king] Anarchical, without a king

અરાજકતા, *s f* [અરાજક+S ता a termination forming a noun] Anarchy 2 An interregnum,

અરાજ્ય, *adj* [S अ not + राज्य a rule; government] Without a government.

અરાડ, અરાઢ, } *adj* [S अष्टादश्] Eighteen,

2 [S. अ not + રાડ fr. S राटि a war] Without a complaint 2 Calm peaceful

અરાડશું, *adj m f n* [See above] Eighteenth

દિવસ આવ્યા અરાડમી વાર, સાવધાન રહેજો કુંવરીકુમાર—પ્રેમાનંદ.

અરાડવું, *v i* [S आ up to + रट् to shout] To cry out 2. [See અડવું] To touch

અરાડાવું, *v t* [See above] To cause to be touched 2 To allow one to shout 3 To scold to terrify to apprise

અરાપરાં, *adv* [S अवर nearer + पर distant] Here and there

શિ. નાઠો છે અરાપરાં ઝીણા સ્વામી તમે ખરા—પ્રેમાનંદ

અરાબો *s m* [Ar अराबा a cart] The whole family household 2 A plan stratagem

નહિતર જોર કરો જગજગ, આપ અરાબા અનેકધા ધુરે —સામળ

અરામ, *adj* [S अ not + Guj રામ a term equal to an anna] Free from interest without charging interest.

અરિ, *s m* [S] An enemy 2 A rival 3 A term for the number six.

અરિદમન, *s m* [અરિ+S दमन subduing] The subduer of enemies conquering

અરિપણું, *s n* [અરિ+પણું a suffix forming a noun] Enmity

અરિષ્ટ, *s n* [S] Calamity, misfortune 2 A symptom of approaching death 3 A spirituous liquor 4 The soap-berry tree 5 *adj* Wrong, ill

અમે તેડું થાયે કાળ તારે આવ્યું અરિષ્ટ —નાકર

અરિહંત, *s m* [S अर्हत fr अर्ह to deserve] An epithet of Buddha. 2 *adj* [અરિ+S हन् to kill] A destroyer of enemies

અરિહા *s m* [અરિ + S हन् to kill or हा to remove] The killer of enemies 2 The sun

નલ કહાવે અરિહા માર, તે શકે અહીં વિયોગ્યુત ?—પ્રેમાનંદ

અરીઠાં *s n pl* [See below] The fruits of the soap berry tree

અરીઠી, *s f* [S अरिष्ट] A soap berry tree Sapindus trifoliatus N O Sapindaceæ

અરીઠો, *s m* [See above] A soap berry tree

અરે, *adv* [H और and] And

દાન દયા અરૂ દીનતા પરતી પ્રાન સમાન —દ દૂ કો

અરૂપર
અરૂરપરૂરૂ, } *adv* [See અરાપરાં] Here and there: on this side and on that side, near,
અરૂ પરૂ,
close 2 *adj* Unconnected

અાપણ કહું નહિ, હીંડુ નવ કહું કદી —વલ્લભ

અન્ય દુખલી ઘટને તે કમે અરૂપરૂ એ જુવતી સુખે —સામળ

પાણી પાલો જ બને તે અરૂપરૂ કઇ જાય.—પ્રેમાનંદ

એમ કરીને કવિત રાખે, અરૂ પરૂ તાદાં લેખે —નાકર

અરીલ, *s m* [S अरिल] Name of a metre

કળ સરખી વીસ એક, અરલમાં લઈએ,

પ્રથમ રૂ પછી દીસ, એમ ગતિ આણીએ —નર્મદ

અરીષ્યા, *s f* [S ईर्ष्य to envy] Envy; jealousy

તેને અરીષ્યા ઉત્પત્તિ થઈ —દલપતરામ

અરીસો, *s m* [See આરસી] A looking glass

એકવાર ઉભા હતા અરીસાને અહીં અમે—કવિત

અરૂ, *adv* [S अवर nearer] Near, close

આપ્યા તે ગુરુના મતમાં ખરા આવકાર દઇ બેસો ર ના—અખો,

અરૂચતું, *adj m f n* [S अ not + रुच् to like, to be pleased with] Not liked disagreeable

અરૂચિ, *s f* [S अ not + रुचि taste, liking] Distaste, dislike aversion 2 Want of appetite

Id અરુચિ થવી To have disgust for or aversion to અરુચિ હોવી To have no appetite

અરૂચિકર, *adj* [અરુચિ+કર fr S कृ to do] That which produces dislike unpleasant, disagreeable

અરૂચિર, *adj* [S अ not + रुचिर tasteful, bright.] Not pleasing, disgusting unpalatable 2 Not handsome not beautiful not splendid

અરૂણ *s m* [S] Red colour 2 The red colour of the morning twilight 3 The dawn personified as the charioteer of the sun 4 The sun Phœbus 5 *adj* Reddish, ruddy golden coloured

અધર અરૂણ ઓપતાં, ગાલ્લ શોભે ગાલ —નરસિંહ

પૂર્વે કરે અરૂણને રથ અગ્ર આગે—શ્રી થા

અરૂણતા *s f* [અરુણ+S ता a termination forming a noun] Redness.

અરૂણાચલ *s m* [અરુણ + S अचल a mountain] The eastern mountain, from behind which the sun appears to rise

અરૂણાભ *adj* [અરુણ+S आभा lustre] Of reddish lustre

અરૂણિમા, *s f* [S अरुणिमन् redness] Redness red colour

અરૂણું, *adj m f n* [See અરુણ] Red 2 Beautiful.

અરુણોદય, *s m* [અરુણ+S उदय rising] The break of day, dawn

અરુંધતી, *s f* [S] Name of the wife of Vasishtha 2 Name of the faint star Alcor in the constellation of the Great Bear.

અરૂપ, } અરૂપી, } *adj m f n* [S अ not + रूप a form] Without a form formless

એ આશ્ચર્ય ગુરૂ થયું જે, અરૂપી ને અલખ —અખો

અરૂબરૂ, *adv* [P रु ब रु face to face] In the presence of face to face

અરે, *inter* [S] Oh ! Alas ! 2 *s f* [S अरति Pr अरइ regret, anxiety] Uneasiness anxiety, regret 3 Pity

અરે ડિલે દયા ધરો પીડા કરો ન પ્રાણીને.—દલપતરામ
અહો જગત પ્રાણ કોરતા પરિ,
ફરી અરે ! ફિર અરે ભરા થઈ —કે હ ધ્રુ

અરેકાર, *s m* [અરે+S कार a suffix denoting a sound *Cf* અકાર, ×કાર, અહકાર] Pity, mercy

અરેરાણું *adj m f n* [See અરે *s f*] Pitiful, tenderhearted, compassionate 2 Careful, anxious

અરેરે, *inter* [See અરે] Oh ! Ah ! Alas !

અરોગ, } અરોગી, } *adj* [S अ not + रोग a disease] Free from disease healthy sound

અરોચક, *adj* [S अ not + रोचक agreeable exciting appetite] Disagreeable 2 Causing loss of appetite

અરોડું, *s n* } અરોડો, *s m* } [S आ intens + रुह् to grow] Tender shoots of trees 2 Cottonpods grown on the last year's stalks of the plants

અરોપી, *s m* [S आ inten + रोप planting] A planter

નીર નીત સીંચતો કાં અરોપી,—નરસિં હ.

અર્ક, *s m* [S अर्क to heat] The sun 2 A ray of light 3 Calotropis Gigantea tree આકડો 4 *s m* [Ar अर्क juice] Essence 5 Arrack, rack the spirit distilled from rice cane molasses or from the date palm

અર્કની જ્યોત ઉદ્યોત દીસે —નરસિં હ
આમા ન દેખાડે આતમ અર્ક —અખો
પ્રતિદિન ઉદયે તે હોંસે અર્કધુરાણી -ઓ સો ધી

અર્કવિવાહ, *s m* [અર્ક+S विवाह a marriage] The ceremony of marriage to be performed with અર્ક tree before marrying a third time in order to allay past sins

અર્ગલ, *s m* [S] A wooden bolt 2 A kind of vulture lammergeyer, Gypatus Barbatus 3 An adjutant (a bird)

અર્ઘ, } અર્ઘ્ય, } *s m* [S अर्घ् to worship to have value] A material for worship 2 Worship 3 *adj* Deserving worship or respect, venerable.

Id અર્ઘ્ય આપવા To offer materials of worship, to worship 2 To ruin, to put to a loss

અર્ઘદાન, *s n* [અર્ઘ + S दान giving, gift.] Presentation of a respectful offering

અર્ઘપાદ્ય, *s m* [અર્ઘ + S पाद्य water for washing the feet] A method of worship or giving respect to persons of higher society or great men

અર્ઘપ્રદાન, *s m* [અર્ઘ + S प्रदान offering] Presentation of respectful offering

અર્ચક, *adj* [See અર્ચવું] Worshipping 2 *s m* One who adorns, a devotee a worshipper

અર્ચન, *s n* } અર્ચના, *s f* } [See અર્ચવું.] Worship, adoration 2 One of the nine kinds of worship 3 Application of liquid Sandal on the forehead with the fingers.

અર્ચનીય, } અર્ચ્ય, } *adj* [See અર્ચવું] Fit to be worshipped, venerable adorable

અર્ચવું, *v t* [S अर्च् to worship, to decorate] To worship, to decorate

જે જે લક્ષ રૂપ જે જે પ્રગટે શ્રદ્ધાથી અર્ચેલા —ના દ ક

અર્ચા, *s f* Same as અર્ચન

જુ વેદ ચ હિતાના પરમાત્માની અર્ચના સૂક્તો છે -મ આ દ

અર્ચિત, *adj* [See above] Worshipped, respected honoured.

અર્ચી, *s n* [S अर्चिस् a ray of light, flame] Flame, lustre, light

અર્જ, *s f* [Ar अर्ज़ a petition] A petition, a request

અર્જન, *s n* [S अर्ज् to gain] Gaining, getting, acquisition

અર્જિત, *adj* [See above] Gained, acquired

અર્જુન, *s m* [S] Name of the third son of Pandu

અર્જુની, *s f* [S] A cow 2 Name of the wife of Aniruddha 3 A procuress

અર્ઝાં *adj* [P अर्ज़ाँ cheap] Cheap abundant

અર્બુદ, *s m* [S अर्द् to be agitated, restless.] A sea, an ocean

કિ અમ્બે અર્બુદ પુષ્કરી ને પ્રસાદ નમકી —કવિત

અર્થ *s m* [S अर्थ् to request, desire, ask.] A meaning 2 An end; an object 3 Wealth 4 One of the four grand objects of human existence viz ધર્મ, અર્થ, કામ and મોક્ષ 5 Substance, strength, goodness virtue 6 Necessity

Id (નો) અર્થ કરવો To give or explain the meaning of અર્થ સાધવો To accomplish the object. અર્થ સરવો To have the object accomplished અર્થ મેળવવો To gain wealth એમાં કંઇ અર્થ નથી It has no meaning there is no good in that, it is useless અર્થનો અનર્થ કરવો To misinterpret; to misconstrue અર્થ આવવું To be of use, to be helpful

Prov અર્થ સર્યા પછી વૈદ વેરી When a thing is done, advice comes too late

' દુશ્મનનો શો અર્થ, કોપ હોય તો તનમાં '—સામળ

અર્થગાંભીર્ય, *s n* [S अर्थ meaning + गांभीर्य depth] Depth of meaning deep meaning

અર્થગૌરવ, *s n* [S अर्थ meaning + गौरव weight depth] Depth of meaning much meaning

અર્થચિત્ર, *adj* [S अर्थ meaning + चित्र wonder] Wonderful on account of the meaning (Said of a poetical composition, as distinguished from શબ્દચિત્ર wonderful on account of the words or sound)

અર્થત *adv* [S] That is, accordingly, in fact really; truly

અર્થદાસ, *s m* [S अर्थ wealth + दास a slave] A money-hunter

અર્થદોષ, *s m* [S अर्थ meaning + दोष a fault.] A literary fault or blemish with regard to the sense

અર્થપ્રકૃતિ *s f* [S अर्थ import + प्रकृति nature] The plot of a drama

અર્થપ્રાપ્તિ, *s f* [S अर्थ wealth + प्राप्ति gain] Earnings aquisition of wealth, an advantage

અર્થબુદ્ધિ, *s f* [S अर्थ wealth + बुद्धि mind intention] Desire for wealth 2 Concern for or interestedness in acquiring wealth 3 Selfishness.

અર્થબોધ, *s m* [S अर्थ meaning + बोध knowledge] An indication of the import

અર્થભેદ, *s m* [S अर्थ meaning + भेद difference] Difference or distinction of meaning

અર્થવાદ, *s m* [S अर्थ a purpose + वाद a statement an assertion] A declaration of any purpose 2 Hyperbolical praise or dispraise, exaggeration 3 Poetical embellishment 4 Mere fiction or flourish

અર્થવિજ્ઞાન, *s n* [S अर्थ wealth + विज्ञान science] The science of Economy 2 [S अर्थ sense + विज्ञान knowledge] Comprehending the sense, one of the six exercises of the understanding

અર્થવૃદ્ધિ, *s f* [S अर्थ money + वृद्धि growth] Growth or accumulation of wealth

અર્થવ્યય, *s m* [S अर्थ money + व्यय expenditure] Expenditure expense

અર્થશાસ્ત્ર, *s n* [S अर्थ wealth + शास्त्र science] Political Economy

અર્થશાસ્ત્રી *s m* [See above] An economist.

અર્થસંગ્રહ, *s m* [S अर्थ wealth + संग्रह collecting storing] Accumulation of wealth.

અર્થસંચય, *s m* [S अर्थ wealth + संचय accumulation] Accumulation of wealth

અર્થસિદ્ધિ *s f* [S अर्थ an object, wealth + सिद्धि accomplishment.] Accomplishment of object 2 Aquisition of property or wealth

અર્થાત્, *adv* [S] Really, that is to say

અર્થાંતરન્યાસ, } *s m* [S अर्थांतर another
અર્થાન્તરોપન્યાસ, }

meaning + न्यास, उपन्यास allusion] A figure of speech in which a general proposition is adduced to support a particular instance *e g*

સીતા સમાણી સતી કોણ થાશે, પતિ પ્રતિજ્ઞાય સત્ય પ્રમાણી, દુર્જન દૈત્યના અતિ બ્રષ્ટ કીધી વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ.

અર્થાલંકાર, *s m* [S अर्थ meaning + अलङ्कार an ornament.] Figurative language a figure of speech determined by the sense and not by sound

અર્થી *adj* [S अर्थिन् desirous of.] Selfish possessed of desires longing for wealth 2 Begging 3 *s m* A beggar

અર્થે, *prep* [S Loc of अर्थ meaning] For for the sake of for the benefit of on account of with the object in view

અર્ધ *adj* [S] Half

અર્ધગોળ, *s m* [અર્ધ + S गोल a circle] A semicircle 2 A hemisphere

અર્ધચંદ્ર *s m* [અર્ધ + S चन्द्र the moon] A half moon, the moon in quadratures.

અર્ધચંદ્રાકાર, *adj.* [અર્ધચંદ્ર+S. आकार a form.] Semicircular; crecent shaped.

અર્ધનારીનટેશ્વર, અર્ધનારીશ્વર, } *s. m.* [S.] A form of Shiva (half male and half female).

અર્ધનિશ, અર્ધનિશા, } *s. f.* [અર્ધ + S. निश्, निशा, night.] Midnight.

અર્ધપક્ષી, *s. n.* [અર્ધ+S. पत्र a wing.] Insects of the hemiptera class.

અર્ધમાગધી, *s. f.* [S. अर्ध half + मागधी relating to Magadha; one of the four Prakrita languages.] A form of Prakrita language.

અર્ધરાત્ર, અર્ધરાત્રિ, } *s. f.* [અર્ધ+S. रात्र, रात्रि night]. Midnight.

અર્ધવર્તુલ, *s. n.* [S. अर्ध half + वर्तुल a circle.] A semi-circle.

અર્ધવિરામ, *s. m.* [S. अर्ध half + विराम rest.] A semi-colon.

અર્ધાંગ, *s. n.* [અર્ધ+S. अंग the body.] Half the body. 2. A wife; one's better half.

અર્ધાંગના, *s. f.* [અર્ધ + S. अंगना a woman.] One's better half; a wife.

અર્ધાંગવાયુ, *s. m.* [અર્ધાંગ + S. वायु wind.] Hemiplegy.

અર્ધું, Same as અર્ધ *q. v.*

અર્ધોઅર્ધ, *adj.* [S. अर्धः + अर्ध.] Half and half ; as much as half. 2. Exactly a half.

અર્પણ, *s. n.* [S. अर्पण giving, offering.] Dedication. 2. Offering; giving; placing upon.

અર્પણપત્ર, *s. n.* અર્પણપત્રિકા, *s. f.* } [અર્પણ + S. पत्र, पत्रिका a letter.] A letter of dedication. 2. A grant.

અર્પવું, *v. t.* [S. अर्प् *fr.* ऋ to give, offer, place.] To dedicate. 2. To offer; to give; to place upon.

મોહ ઉર અર્પતાં, તીર કંદર્પનાં નયન નીલોત્પલો આજે,
—કે. હ. ધ્રુ.

અર્પિત, *adj.* [See above.] Dedicated; offered.

અર્બુદ, *s. m.* [S.] Ten crores. 2. The Abu mountain. 3. A cloud. 4. A tumour.

તે માટે અર્બુદ જઇ કરો અહંત પ્રસાદ.—રૂપવિજય.

અર્બુદાચલ, *s. m.* [અર્બુદ + S. अचल a mountain.] The Abu mountain.

અર્ભક, *s. m.* [S.] A boy. 2. A child; an infant. 3. *adj.* Weak; childish.

નાથ નાથ અનાથ બંધુ અનાથ અર્ભક દીન.—રે. મ. દી.
આપ અર્ભકને હો વેળા વહી ગઇ.—પ્રેમાનંદ.

અર્ભક માગે અન્ન, નિજ માતા મન લે, મા.—વલ્લભ.

અર્ભકી, *s. f.* A girl.

અર્યમા, *s. m.* [S. अर्यमन् the sun.] The sun. 2. [S. अर्य a lord.] The head of the Pitris.

પિતિઓમાં અર્યમા હું ને યમે સંયમનારમાં.—ના. ધ. ક.

અર્વાચીન, *adj.* [S. अर्वाच् coming after; subsequent.] Modern; recent.

અર્શ, *s. m.* [S. अर्शस् piles.] Piles; hæmorrhoids. See હરસ.

અર્હ, *adj.* [S. अर्ह worthy of respect.] Fit; deserving; respectable.

અર્હત, અર્હંત, } *s. m.* [See above.] A follower of Budhha. 2. A Buddha. 3. A superior divinity with the Jainas.

અલ, *adv.* [S. अलम्.] Surely ; verily. 2. Enough.

અલ જઇએ અલવેસર સાથે.—નરસિંહ.

અલક, *s. m.* [S. अल् to adorn.] A lock of hair; curls on the forehead.

મુખ અલક લટ વાંકડી, મન્મથનું મન મોહે.-દયારામ.

અલકનંદા, *s. f.* [S.] Name of the river Ganges. 2. A girl from eight to ten years of age.

અલકા, *s. f.* [S.] The capital town of Kuber. 2. A girl from eight to ten years of age.

અલકાધિપ, *s. m.* [અલકા + S. अधिप a king.] Kuber.

અલકાપુરી, અલકાવતી, } *s. f.* [અલકા + S. पुरी a town, वत् showing possession.] The capital town of Kuber.

અલકાબ, *s. m.* [Ar. अल्क़ाब *pl.* of लक़ब a title, a surname.] A title. 2. A polite mode of address.

અલકાવલી, *s. f.* [અલક+S. आवली a line.] A braid of hair; a row of curls on the forehead.

અલક્ત, *s. m.* [S. अलक्त red lac.] A kind of red resin. 2. A sort of colour prepared from resin; અળતો *q. v.*

અલક્ષ, *s. m. n.* [S. अ not+लक्ष् to observe; to see; to mark.] Inattention.

અલક્ષિત, *adj.* [See above.] Unmarked ; unnoticed.

અલક્ષ્મી, *s. f.* [S. अ not + लक्ष्मी wealth.] Want or absence of wealth: poverty.

અલક્ષ્મીવાન્, *adj.* [અલક્ષ્મી+S. वान् having.] Poor; moneyless.

અલક્ષ્ય, *adj.* [S. अ not + लक्ष् to perceive; to aim at.] Invisible; unknown. 2. Unmarked; undesired. 3. Without any aim; free from fraud.

અલખ, *adj.* [See above.] Unseen; unknowable. 2. *s. n.* The invisible God.

તેને તેવરાવને સહુને અલખ દરબારમાં રે લેવ.—સવિત.

અલખત *s. f.* [S. अ not + लक्ष् to define.] Wealth; fortune. 2. *adj.* Without any specified time; perpetual; undefined.

અહીંક સરીખાં વન, અલખત ભોગવીએ આપે.—સામળ.

અલખત અપરંપાર ઘણા હસ્તી ને ઘોડા.—સામળ.

અલખનિરંજન, *s. m.* [અલખ+S. निरंजन an epithet of Shiva.] An invisible Supreme Being; God without attributes.

અલગ, *adv.* [S अ not + लग् to stick; to touch.] Not touching; not adjacent to. 2. Separately; apart. 3 *adj.* Insulated. 4. Unconnected; distinct.

Id.—થી અલગ કરવું-રાખવું-મુકવું To keep separated from.—થી અલગ રહેવું To remain separated from; to refrain from.

અલગત, *adj.* [Ar. अलगरज in short.] Examplary; illustrative. 2. Ordinary; incidental. 3. Close; near. 4. Necessary.

Id. અલગતની વાત A matter mentioned in the course of conversation or incidentally.

અલગવાહક, *s. m.* [અલગ+S. वाहक conducting.] An insulated conductor.

અલગાર, *s. f.* [Ar. अल a row + गार a cave.] A row; a line. 2. *s. m.* Greatness; a train of retinue 3. Respect.

અલગું, *adj. m. f. n.* Same as અલગ.

અલગોજા, *s. n.* [Ar.] A sort of pipe or flageolet; a musical instrument.

અલંકાર, *s m.* [S. अलङ्कृ to ornament.] An ornament; an embellishment; a decoration. 2. A figure of speech (in Rhetoric).

અલંકારશાસ્ત્ર, *s. n.* [અલંકાર+S.शास्त्र science.] The science of Rhetoric.

અલંકારી, *adj.* [See અલંકાર.] Full of rhetoric. 2. Well versed in figure of speech.

અલંકૃત, *adj.* [See અલંકાર.] Adorned; decorated, embellished; ornamented.

અલંકૃતિ, *s. f.* [See અલંકાર.] Decoration. 2. A rhetorical ornament.

અલંગ, *adj.* [See અલગ.] At a distance so as not to be touched. 2. Separate; opposite of સલંગ *q. v.*

Id. અલંગ પર આવવું To be in heat.

અલંઘ્ય, *adj.* [S. अ not+लंघ् to leap; to go beyond; to transgress.] Not to be crossed; or transgressed. 2. Difficult to secure; unattainable.

અલંબુદ્ધિ, *s. f.* [S. अलम् sufficient+बुद्धि sense.] A sufficient sense. 2. Satisfaction.

અલચ્છ, } *s. f.* [S. अ not + लक्ष्मी wealth.]
અલછ,

Want of wealth; poverty. 2. A slovenly or dirty woman. 3. *adv.* [S. अ not+लक्ष् to mark; to see.] Inattentively.

અલછ શું અહીં રહી ઉભી મેહેતા આવ્યા દ્વાર.—નરસિંહ.

અલજ્જ, *adj.* [S. अ not+लज् to be ashamed.] Shameless

અલતે, See અલ્લેલે, અલ્લેલ.

અલપવું, *adj.* [S. आलप् to address, to speak to.] Singing; beginning to sing. 2. [S. अ not + लुप् to suppress; disappear.] Not concealed; unsuppressed. 3. Open.

અલપવું, *v. t.* [See above.] To begin to sing. 2. To disappear; to be out of sight.

અલપાવું, *v. i.* [See અલપવું.] To be hidden; to be out of sight.

દશ માસ અગ્નિ રે, લખીએ ડાઘેળી,
ક્રીએ લઈ, રમા ને અલપાય—અખો.

અલફી, *s. m.* [Ar.] A sleeveless coat used by Fakirs.

અલફાઉ, *adj.* [A. अलफ्तः a fool.] Useless. 2. Superfluous.

અલબત, } *adv.* [Ar. अलबत्ता verily.] Of course; decidedly; assuredly.
અલબત્ત,
અલબત્તા,

અલબેલડું, } *adj. m. f. n.* [Ar. अल the+बयला
અલબેલું,

distributor of the king's charity.] Charitable; liberal; extravagant. 2. [S. अन् not + बिल् to divide.] Unmatched; gay; lovely; gallant; handsome; beautiful. 3. Voluptuous; seductive. 4. Airy; easy; light; degage; careless (of the gait, dress, &c. of a fop.) 5. Foppish.

વસો એ અલબેલાં અમરેલી —ના. દ. ક.

સારું સારું રે સુરત શહેર, મુંબઈ અલબેલી —સ્ત્રીગીત.

વીફું અલબેલી હું રૂકરૂકની વેલી.—ના. દ. કે.

અલબેલાપણું, s. n. [See above.] Foppishness. 2. Gallantry.

અલભ્ય, adj. [S. अ not + लभ्य obtainable.] Unobtainable ; rare.

અલમ્, } અલં, } adv. [S.] Enough. 2. Away with. 3. Well.

અલમસ્ત, adj. [Ar. अल् the + P. मस्त intoxicated.] Intoxicated or maddened with strength or vigour. 2. Stout; strong; robust. 3. Careless ; unanxious.

એ લોગે અલમસ્ત રહું પ્રભુ ! નિભાવજો શા લોગ.—લલિત.

તે ન રૂકરૈ છોકરો એવો અલમસ્ત થયો—હ. કા. કો.

અલર્ક, s. m. [S] A mad or furious dog. 2. Name of a king.

એવા સુવિચલ લેઇને રાય, અલર્ક નામ થયું અતિરાય—પ્રેમાનંદ.

અલવણ, adj. [S. अ not + लवण salt.] Without salt; insipid.

અલવવું, v. t [S. अ not + वद् to speak.] Not to speak; to remain silent.

લય ધરે નહીં મન વિષે, અલવે વખાણે આપરે—કાળીદાસ.

અમને અલવે અપજશ બેસે—કાળીદાસ.

અલવાઇ, s. f. adj [H. अल्वाई having an offspring fr. S. बालवती.] Having an offspring of about one or two months old as opposed to બાખડી q. v. (said of cattle).

અલવાન, } અલવણ, } s n. [Ar pl of लवन् colour.] A kind of plain shawl without a border.

અલવેસર, [અલ + S वेसर a mule.] An adorned mule.

અવ જઇએ અલવેસર સાથે—નરસિંહ.

અલસ, } અલસીયું, } adj [S अ not + लस् to come to light ; to play ; to shine.] Slow, idle. 2. s. n An earth-worm ; a slug.

અલસગતિ, s f. } અલસગમન, s n } [અલસ + S. गति, गमन motion.] A slow and tired walk , a slug like movement.

અલસા, s. n [See અલસ.] A slug.

અલસાવું, v. i [S अ not + लष्, to desire.] Not to wish; to be loath. 2. [See અલસ.] To be slow; to be backward; to feel sleepy.

અલા, [Ar. अला wealth.] Wealth ; prosperity. 2 Good luck ; fortune.

Prov. અલા ગઇ ને બલા આવી—બલા. Out of the frying pan into the fire 2. From fortune to misfortune.

અલાઈ, adj. [See અલાદ.] Helpless; weak. 2. Innocent ; harmless. 3. Confused ; thrown into confussion ; dark. 4. Relating to God.

અલાદ, adj. [See અલાહિદું.] Separate ; distinct. 2 Alien ; unacquainted.

અલાકો, } અલાખો, } s m. [Ar इलाक़ह्.] Connection; intercourse. 2 Right ; claim. 3. Power ; authority ; jurisdiction. See ઇલાકો.

અલાણવું, v. i. To grunt; to make a noice from the throat.

Prov. અલાવ્યું ત્યારે પલાણ્યું The more one grumbles the more is one overloaded.

અલાણું, adj. m f n. This

Id. અલાણું અને ફલાણું This and that. અલાણી બાઈ ને ફલાણી બાઈ કરતા ફરવું To pass away time in idle talk and slandering.

અલાત, s. m. [S.] Coal; burnt wood.

અલાતચક્ર, s. n. [અલાત + S. चक्र a circle.] The scintillations or sparks of fire that fall from the piece of burning coal when turned overhead.

અલાતવાયુ, s. m. [અલાત + S. वायु a gas.] Coal-gas

અલાદ, adj. [Ar. अलाद् declining, perverse.] Not rich; poor.

અલાન, s. n [S. आलान a fetter.] The fetters, ropes etc. by which an elephant is tied.

અલાપ, s. m. [S. आलप् to address, to speak to] Humming a tune. 2. An invoking song. See આલાપ.

અલાપચાતરી, s. f. [Prob. fr. S. अलोप hidden + ચાતરી fr. चातुरी cleverness] Secret mischief; pranks. 2. Instigation.

અલાપવું, v. i. [See અલાપ.] To talk; to sing 2. v. t. To sing.

કયા પંખીડા સુસ્વરને અલાપે.—દ. હ દુ.

અલાબલા, s. f. [અલા + Ar. बला calamity] The influence of witch-craft 2. Danger; difficulty.

Id. તારી અલાબલા દૂર જજો May God keep all evil away from you. અલાબલા જજો ગંગેલી ઘાંચણને ઘેર May all evil go away into the power of ગંગેલી ઘાંચણ (supposed to be a powerful but benevolent magician).

અલાબુ, } અલાબૂ, } s. n. [S.] A bowl or a vessel made of gourd (કડવી તુંબડી) used by mendi-

અલક્ષ્મીવાન્, *adj.* [અલક્ષ્મી+S. वान् having.] Poor; moneyless.

અલક્ષ્ય, *adj.* [S. अ not + लक्ष् to perceive; to aim at.] Invisible; unknown. 2. Unmarked; undesired. 3. Without any aim; free from fraud.

અલખ, *adj.* [See above.] Unseen; unknowable. 2. *s. n.* The invisible God.

તેને લેવરાવને સહુને અલખ દરબારમાં રે લોલ.—સવિત.

અલખત *s. f.* [S. अ not + लख् to define.] Wealth; fortune. 2. *adj* Without any specified time; perpetual; undefined.

અરીઠા સરીખાં વન, અલખત ભોગવીએ આપે.—સામળ.

અલખત અપરંપાર ઘણા હતી ને વોલ.—સામળ.

અલખનિરંજન, *s. m.* [અલખ+S. निरंजन an epithet of Shiva.] An invisible Supreme Being; God without attributes.

અલગ, *adv.* [S अ not + लग् to stick; to touch.] Not touching; not adjacent to. 2. Separately; apart. 3 *adj.* Insulated. 4. Unconnected; distinct.

Id.—થી અલગ કરવું–રાખવું–મુકવું To keep separated from.—થી અલગ રહેવું To remain separated from; to refrain from.

અલગત, *adj.* [Ar. अलगरज in short.] Examplary; illustrative 2. Ordinary; incidental. 3. Close; near. 4. Necessary.

Id. અલગતની વાત A matter mentioned in the course of conversation or incidentally.

અલગવાહક, *s. m.* [અલગ+S. वाहक conducting] An insulated conductor.

અલગાર, *s. f.* [Ar. अल a row + गार a cave.] A row; a line. 2. *s. m.* Greatness; a train of retinue. 3. Respect.

અલગું, *adj. m. f. n.* Same as અલગ.

અલગોજ, *s. n.* [Ar.] A sort of pipe or flageolet; a musical instrument.

અલંકાર, *s m.* [S. अलङ्कृ to ornament.] An ornament; an embellishment; a decoration. 2. A figure of speech (in Rhetoric).

અલંકારશાસ્ત્ર, *s. n.* [અલંકાર+S.शास्त्र science.] The science of Rhetoric.

અલંકારી, *adj.* [See અલંકાર.] Full of rhetoric. 2. Well versed in figure of speech.

અલંકૃત, *adj.* [See અલંકાર.] Adorned; decorated, embellished; ornamented.

અલંકૃતિ, *s. f.* [See અલંકાર.] Decoration. 2. A rhetorical ornament.

અલંગ, *adj.* [See અલગ.] At a distance so as not to be touched. 2. Separate; opposite of સલંગ *q. v.*

Id. અલંગ પર આવવું To be in heat.

અલંઘ્ય, *adj.* [S. अ not+लंघ् to leap; to go beyond; to transgress.] Not to be crossed; or transgressed. 2. Difficult to secure; unattainable.

અલંબુદ્ધિ, *s f.* [S. अलम् sufficient+बुद्धि sense.] A sufficient sense. 2. Satisfaction.

અલચ્છ, } *s. f.* [S. अ not + लक्ष्मी wealth.]
અલછ, }

Want of wealth; poverty. 2. A slovenly or dirty woman. 3. *adv.* [S. अ not+लक्ष् to mark; to see.] Inattentively.

અલછ શું અહીં રહી ઉભી મેહેતો આવ્યા દ્વાર.—નરસિંહ.

અલજ્જ, *adj.* [S. अ not+लज् to be ashamed.] Shameless.

અલડ, See અલ્લડ, અલ્હેડ

અલપવું, *adj.* [S. आलप् to address, to speak to.] Singing; beginning to sing. 2. [S. अ not + लुप् to suppress; disappear.] Not concealed; unsuppressed. 3. Open.

અલપવું, *v. t.* [See above.] To begin to sing. 2. To disappear; to be out of sight.

અલપાવું, *v i.* [See અલપવું.] To be hidden; to be out of sight.

દસ અણ આવિ રે, લખીએ કાગળે,
એ લઈ, રૂમાં લે અલપાય.—અખો.

અલફી, *s. m.* [Ar.] A sleeveless coat used by Fakirs.

અલફાઉ, *adj.* [A. अलफूत: a fool.] Useless. 2. Superfluous.

અલબત, } *adv.* [Ar. अलबत्ता verily.] Of
અલબત્ત, } course; decidedly; assuredly.
અલબત્તા, }

અલબેલડું, } *adj. m. f. n.* [Ar. अल the+बग्ला
અલબેલું, }

distributor of the king's charity.] Charitable; liberal; extravagant. 2. [S. अन् not + विल् to divide.] Unmatched; gay; lovely; gallant; handsome; beautiful. 3. Voluptuous; seductive. 4. Airy; easy; light; degage; careless. (of the gait, dress, &c. of a fop.) 5. Foppish.

વસો એ અલબેલા અમરોમાં —ના. દ. ક.

આવું આવું રે સુરત શહેર, મુંબઈ અલબેલી.—સ્નેહિમુદ્રિત.

કહે સદાશિવ અલેક જગાડ તેરી નગરીમેં —શિવગીત

અલેકગીરનારી, *s m* [અલેક+ગિરનાર name of a mountain] A mendicant

અલેખ *adj* [S अ not+लिख् to write] Without any writing or document.

નિજ જન સહુ ભુલાઓ અલેખ નામો સદા —દયારામ

અલેખધા, *adj* [S अलक्ष undefined, countless + धा holding] Innumerable countless

એવા નરસ ધ્યો અલેખધા મત્યુ યદપિ નિત્ય આદરા.—સામળ

અલેખું, *adj* [See અલેખ] Without consideration unimportant, useless

તેનો મનુષ્ય દેહ જાય અલેખે —અંબુદેશાન ૬

અલેખેસ *adv* [Ar अला upon+S खेल sport] At this time at this round

અલેખો, Same as અલાયદો

અલેટવું, અલેટવું, અલેઠવું, } *v i* [S आ up to+लेट् to sleep] To lean against to rest

અલેણાભાવ } અલેણું, } *s m* [S अ not + લેણું S लग्नम् taking debt +भाव a state] Absence of such relation as that between a creditor and his debtor 2 Disagreement absence of cordiality

અલેતું, અલ્હેતું, } *adj m f n* [See અલેહતું] Ignorant inexperienced childish

જ્યારે કુતો એ અતિશે અલ્હેતો —દયારામ

નિજ સુત નાનકડો અલેતો —ન ઓ દી

અલેપ, *adj* [See અલિપ્ત] Not besmeared free from contamination unrelated unconnected

અલેલ *adj* [Ar अल् the + लैल night ignorance] Roughly estimated guessing without any foundation 2 Disorderly

અલેલટપ્પુ, *s m* [અલેલ + ટપ્પુ *f*, S टिप् to throw to cast] A guesser one who gossips

અલેલટપ્પાની વાત પણ ખરી પડતા માણસને લાભ થાય છે —હ ફા કાં

અલેહતું *adj m f n*.[S अ not+लभ् to understand to comprehend] Ignorant wanting in common sense 2 Careless reckless stupid

કેમ કહેવાય પરણવા નજને અને કહે સહુ અલેહતી.—પ્રેમાનંદ

મે ન જાણ્યું કુ તે અલ્હેતો —વસ્તો

અલૈયાં બલૈયાં *s n* [See અલાબલા] A benedictory ceremony for removing evil

અલોક *adj* [S अ not+लोक common sight] Extraordinary uncommon 2 Invisible.

લય થાય લેખમાંય, વાહ્લી આ અલોક છે —વહ્લભ

અલોકય, *adj* [See above] Invisible 2 Unusual, not customary

અલોક્યને સ્પર્શ કરે ન તેહ —ન ઓ દી

અલોપ *s m* [અ euph + S लुप् to disappear] Disappearance

અલોપવું, *v i* [See above] To disappear

અલોલવલોલ, *adj* [અ euph +S लोल waving, agitated+વલોલ redup. of અલોલ] Abundant, much plenty

અલૌકિક *adj* [S अ not+S लौकिक popular, ordinary] Super human supernatural 2 Extraordinary unusual rare

તે વખતે અલૌકિક આનંદનો અનુભવ થાય છે —ક પ્રા વિ.

પરમ ભક્તિવડે અલૌકિક શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે —હ ફા કાં

અલ્પ *adj* [S अल्प small] Little small 2 Trifling unimportant insignificant

Prov અલ્પ જ્ઞાન અતિ ભય A little knowledge is a dangerous thing

તેણે ચોતરફથી સહી કરી, જય અલ્પ થઈને અવતરે—શ્રીમો

અલ્પજ્ઞ *adj* [અલ્પ+S ज्ञा to know] Knowing little shallow superficial

અલ્પજ્ઞાન, *s n* [See above] Little knowledge superficial knowledge

અલ્પજ્ઞાની *adj* [See અલ્પજ્ઞ] Knowing little

અલ્પપ્રમાણ *s n* [અલ્પ + S प्रमाण measure evidence authority] A little measure or weight. 2 Resting on little evidence

અલ્પપ્રાણ *s m* [અલ્પ + S प्राण aspiration] A name given to unaspirated letters of the alphabet *e g* ક ગ ચ જ ટ ડ ત દ પ બ etc

અલ્પબુદ્ધિ અલ્પમતિ } *s f* [અલ્પ + S बुद्धि मति intelligence] Silly ignorant weak—minded

અલ્પવિરામ *s n* [અલ્પ+S विराम rest repose] A comma 2 A short rest or pause

અલ્પશ *adv* [S] Slightly in a small degree

અલ્પાયુ *adj* [અલ્પ + आयुस् life] Having a short life lasting for a short time short—lived

અલ્પાયુષ અલ્પાયુષ્ય } *s n* [See above] A short life 2 *adj* Short lived

અલ્પાવું *v i* [See અલ્પ] To decrease to waste away to become less.

આઈ મહા તેજે અલ્પાય ઇશ્વરતા ત્યાં રીતી નથ.—અખો.

cants. 2. The bitter bottle-gourd ; Lageneria vulgaris. N. O. Cucurbitaceæ.

ગંધારિકા અલાબૂ નામે, એવાં અનેક પ્રમાણ.—પ્રેમાનંદ.

અલાભ, s. m. [S. अ not+लाभ gain.] Disadvantage; loss.

અલામત, s. n. [Ar. अलामत a sign.] A sign; a mark.

અલાયચી, s. f. [See below.] A softer kind of rice.

અલાયચો, s. m. [S. एला cardamom.] Chequered cloth, generally used by women. 2. A kind of rice.

અલાયદું, } adj. [See અલાહિદું.] Separate.
અલાયદુ, }

અલાયો, s. m. [See ઓળાયો.] A bracket ; a mark. 2. adj. Marked (bull). 3. Unrestrained.

અલાર, s. f. [અ euph. + S. लहरि a wave.] A row of enemies.

ખાય અલાર ગમાર, બની ધની.—વહેલ.

અલાવડીખોર, } adj. [અલાવડું+P. खोर eating; enjoying, addicted to] Tale-Learing. 2. Slandering; back-biting. 3. Flattering.
અલાવડીઉં, }

અલાવડીવેડા, s. m. [See અલાવડું.] The habit of tale-bearing and flattery.

અલાવડું, s. n. [S. हला a word used in addressing a woman+वृत्ति a mode of action.] A tender talk; a winning manner of speech. 2. Tale-bearing 3. Slandering; back-biting.

Prov. અલાવડું કરનાર ઉઘાડે સૂવે A slanderer hardly gets a sound sleep.

અલાવો, s. m. [Ar. अलावा beside, in addition.] The fire kindled in a ditch round which Mohmadans dance in the Mohrram holidays.

અલાહિદું, adj. [Ar. अलाहिदा.] Separate; distinct.

અલિ, s. m. [S.] A bee. 2. A scorpion. 3. A cuckoo. 4. Wine.

અલિ કેર કુસુમ પર જઇ બેસે.—ભાલણ.

અલિકુલ, s. n. [અલિ+S. कुल a flock.] A flock or group of bees.

અલિંગ, } s. m. [S. अ not + लिङ्ग a mark; a sign, a sex, an idol, a subtle body.] An epithet of the Supreme Being 2. adj. Having no mark or body. 3. Having no gender; asexual.
અલિંગી, }

એવું વચન અલિંગીતણું, અભા નહિ કોયપર આપવું—અખો.

અલિંગકોષ, s. m. [અલિંગ +S. कोष a cell.] A sporangium; a spore.

અલિજહાં, adj. [Ar. आली high+P. जाह position, dignity.] Magnificent; grand; of very high position.

અલિજાહી, adj. [See above.] Pompous; grand; majestic; of high position or authority.

અલિંદ, s. m. [S.] A courtyard; the open space in front of a house.

અલિપક, s. n. [S.] A shoveller (bird).

અલિપ્ત, adj. [S. अ not+लिप् to smear, stain, unite, contaminate.] Not besmeared. 2. Not contaminated. 3. Stainless. 4. Not united.

અલી, s. f. [S. हला a female friend.] A female friend. 2. A familiar vocative in addressing a female; I say. 3. A term of address used by a husband to his wife.

અલીક, adj. [S.] Untrue; false. 2. Disagreeable; unpleasant.

અલીકપાદ, s. n. [S अलीक false, little + पाद a foot.] Pseudopodia.

અલીરેઅલી, s. f A play for children.

અલીલખ, adj. [S. आलि a line + लक्ष् one hundred thousand.] Many; numerous.

અલુ, Same as અળુ, અળવી.

અલુકસમાસ, s. m. [S. अ not लुक् dropping affixes+समास a compound.] A compound in which the case terminations are not dropped but retained.

અલુખડું, } s. n. [S. आलु an esculent root.] A corn of અળવી plant, Arum indicum. N. O. Aroideæ. [See અળુખડું.]
અળીખડું, }

અલુણાં, s. n. pl. [S. अ not+लवण salt.] A vow of eating food which contains no salt in it. It is observed by girls in the month of Chaitra (April).

તેં તો વ્રત કીધાં છે અલૂણાં.—પ્રેમાનંદ.

અલુણું, adj. [See above.] Containing no salt; without salt.

હેત ગયે મન અલૂણું કરે જે સીમન.—પ્રેમાનંદ.

અલેક, s n. [Ar. अलेक् upon you, in your front.] Straight steering (in navigation). 2. A term used by mendicants.

Note—અલેક straight steering;—ડામણ steering to the right hand;—ડાબ steering to the left hand;—આરિયા shifting the sail .

અવગત, *adj.* [S. अवगम् to understand; to go down.] Learnt; known; understood. 2. Gone away or down; fallen in hell.

અવગતિ, *s. f.* [See above.] Knowledge; perception. 2. A downfall; not getting salvation or final beatitude.

અમર અવગતિ કહે, અકલ દો નવ લહે.— નરસિંહ.

Id. અવગતિ થવી-પામવી To be thrown into hell.

અવગતિક, *s. m.* [See અવગત.] An evil spirit of low caste.

દુર્ગાસતિક બ્રાહ્મણ મરીને જેમ બ્રહ્મ રાક્ષસ થાય છે તેમ શૂદ્ર મરે છે ત્યારે તે અવગતિક થાય છે.—કુમારપાળ.

અવગતીઉં, *adj. m. n.* [See અવગત.] Unholy; sinful. 2. Fallen into hell.

થયા અવગતીઆ પામ્યા પતન.—અખો.

અવગાહ, *s. m.* [अवगाह् to plunge into; be absorbed into.] Bathing. 2. Plunging. 3. Entering into. 4. Mastering; learning.

અવગાહવું, *v. t.* [See above.] To plunge into water; to bathe. 2. To master; to learn.

મહાઆનંદ મોટો નિધિ, હરિકૃપાએ અવગાહ.—ગિરિધર.

અવગાહિની, *adj.* [See અવગાહ.] Entering into the heart; touching the heart.

અવગુણ, *s. m.* [S. अव dim. + गुण merit.] A defect; disqualification; a fault. 2. An evil effect; disadvantage.

અવગુણકારક, *adj.* [અવગુણ+S. कारक doing.] Producing an evil effect; inefficacious.

અવગુણકારી, *adj.* [અવગુણ +S. कृ to do.] *Disadvantageous; producing an evil effect;* unbeneficial.

અવગુણીઉં, } *adj. m. f n.* [See અવગુણ.] Un-
અવગુણી, }
meritorious; vicious. 2 Returning evil for good; ungrateful.

Prov. અવગુણીઆને ગુણ કરે તે આટા લુણમાં જાય Kindness to an ungrateful person is thrown away.

અવગ્રહ, *s. m.* [S. अवग्रह् to separate, to punish, to obstruct.] Scarcity. 2. Obstruction. 3. Nature. 4. The sign used to mark an ellision of अ.

અવઘટ, *s m.* [અવ+S. घट् to form, to happen, to accomplish] Inconvenience; difficulty. 2. *adj.* Difficult. 3. Inexperienced.

Id. અવઘટ પડવી-નડવી To meet with a difficulty. અવઘટ વેઠવી To put up with a difficulty.

અજાણ વસ્તુ ન ચાખીએ, નવ કુદીએ અવઘટ ઘાટ.—કાળીદાસ.

અવઘાત, *s. m.* [S. अवहन् to kill; to strike; to thresh.] A strike; a blow; a death-blow. 2. Threshing corn by brushing it.

અવઘોષણા, *s. f.* [S. अवघुष् to proclaim aloud.] A proclamation: a public announcement.

અવચનીય, *adj.* [S. अ not+वच् to speak, to censure.] Admirable; praiseworthy. 2. Not censurable.

અવચળ, અવિચળ. *q. v.*

અવચિહ્ન, *s. n.* [અવ + S. चिह्न a sign.] A bad sign. 2. An ill omen.

અવચ્છિન્ન, *adj.* [S. अवच्छिद् to cut off; to define.] Cut off; separated. 2. Limited. 3. Particularized, distinguished; qualified.

અવચ્છેદ, *s m.* [See above.] A part; a portion. 2. Boundary. 3 Separation 4. A distinguishing *property; a characteristic; a peculiarity.*

અવજશ, *s. m.* [See અપયશ.] Ill-fame; disgrace; infamy.

અવજોગ, *s. m.* [See અવયોગ.] An inauspicious time or conjunction of planets.

એવા એ અવજોગ આપણ સોએ ટાળવા.—લલિત.

અવજ્ઞા, *s. f* [S. अवज्ञा to despise, to disregard.] Disobedience 2. Insult; disrespect. 3. Contempt.

Id.—ની અવજ્ઞા કરવી *To disobey. 2. To insult.*

અવટાવું, *v i.* [S आ intens.+वट् to surround.] *To be confused; perplexed; fatigued. 2. To* be surrounded; to be encompassed; to be *entangled. 3. To have a griping pain in the* stomach.

રાતદિન મન ઝુરતાં જાય, અવટાઇ મળવું છે સહી.—નર્મદ.

અવડ, } *adj.* [S. अ not+वाट a dwelling.]
અવઢ, } Unused; unoccupied; uninhabited.
અવ્વડ, }

અવડચવડ, *adj* [અવડ + S. चर्व् to eat, to chew.] Everything eatable.

અવઢવ, *s n.* Doubt; uncertainty.

ચતુર્થીને માટે પણ મારા મનમાં અવઢવ હતું.—સો. ટ૫ત્રુ.

અવર્ણ, *adj.* [S. अ not + वर्ण a caste.] Lower than the four castes 2. Low; mean.

અવતંસ, *s. m n* [S] A garland. 2. An *ear-ornament. 3. An ornament worn on the* head. 4. [S. अवतमस dim darkness.] Darkness; *obscurity.*

અલ્પાશન, *s. n.* [અલ્પ + S. अशन eating.] Eating only a little or less ; abstemiousness. 2. *adj.* Eating less; abstemious.

અલ્પાહાર, *s. m.* [અલ્પ + S. आहार eating.] The habit of eating little ; temperance in eating ; abstemiousness as to food.

અલ્પાહારી, *adj.* [See above.] Eating less than enough; abstemious as to food.

અલ્યા, } અલ્યો, } *inter.* [See અલી,] A familiar vocative in addressing a male; I say !

તે જોઇ લોકો બોલ્યા અલ્યો પેલા આપણા વલ્લ.—દ. કા. ૩૦

અલ્લકદલ્લક, *adj.* [અલ્લક + દલ્લક redup. of અલ્લક.] Supportless. 2. *s. n.* A term used when an infant tries to keep himself standing. 3. A kind of play for children. They recite the following while playing.

અલ્લકદલ્લક, ઝાંઝર ઝમકે, ઝાંઝરને ઘેર આનપાન, પૂતળીએ જમાડી જાન, એક બકુડો ભૂખ્યો, ધાણી પાઈ ઉઠ્યો વગેરે—લોકોક્તિ.

અલ્લખ, } અલ્લેક, } *inter.* [See અલેક.] Words uttered loudly by beggars and mendicants in calling for alms.

અલ્લા, *s. f.* [S.] A mother. 2. The Supreme Goddess.

અલ્લા, *s. m.* [Ar.] God.

Id. અલ્લા એક બદામ થવું To be reduced to pennury, poverty. અલ્લાની ગાવડી Harmless; innocent.

Prov મીઆં ચોરે મુઠે, અને અલ્લા ચોરે ઉંટે Ever spare, ever bear. અલ્લાને બનાયા જોડા, એક અંધા અને દુસરા ખોડા Incongruity. અલ્લા યાર તો બેડા પાર Under god's favour the end is served or difficulty is surmounted. અલ્લી દલ્લીના વાતો Idle talk; gossip.

તેના બજારમાં અલ્લા એક બદામ મળે નહિ.—દ. કા. ૩૦,

અલ્લાઈ, } અલ્લાઈડી, } *adj.* [See above] Pertaining to the Supreme Being. 2. Godly; good ; simple; harmless; pure-minded.

Id. અલ્લાઈ કારખાનું A business conducted on godly principles. 2. Mismanagement ; disorder; a state of anarchy; confusion. અલ્લારખી For the protection of God. અલ્લા કેરે વધમકી To receive injury while trying to do good.

અલ્લાચોટલી, } અલ્લાચોટી, } *s. f.* [અલ્લા + S. चूडा a single lock of hair.] A small lock of hair, kept on the top of the head, after the ceremony of tonsure, to show that the person is not a Muhammadan.

અલ્લાયે, Same as ઓળાયો *q. v.*

અલ્લેલ, } અલ્લેડ, } *adj.* [See અલેહડું.] Ignorant; inexperienced; wanting in common sense. 2. Careless; reckless; stupid.

અવ, *adv.* [S.] Away ; off; away from; down. 2. As a prefix to nouns or adjectives showing definiteness, littleness etc. 3. Resting upon, or bending down.

અવકળા, *s. f.* [S. अव showing discomfiture + कला a plan.] A plan producing a disastrous effect, harm ; injury; distress.

મહારાજના મનની અવકળા હું લઇ આવ્યો.—ગો. મા. ૪િ.

અવકાત, *s. f.* [Ar.] Strength; means; resources; esp. corporeal or pecuniary ability.

અવકારે, Same as આવકારે *q. v.*

અવકાશ, *s. m.* [S. अवकाश् to be manifest.] Leisure. 2. Opportunity. 3. Space or room. 4. Interval.

અતિ હોય જહાં અવકાશ, તોય નિસરે નારીની પાસ.
—નિષ્કુળાનંદ.

મહાનુભાવ પુરુષો, મનને ■ ચિત્ પણ અવકાશ આપતા નથી.
—ધ. સુ. દે.

અવકાળી, *adj.* [S. अव away from + कालिक timely.] Untimely; unseasonable.

અવકૃપા, *s. f.* [અવ dim.+S. कृपा favour.] Disfavour; displeasure; discountenancing.

ક્યો મિથ્યા જરો, પ્રભુ કદિ કરે જો અવકૃપા.—ભો. સા. દી.

અવક્રિયા, *s. f.* [અવ dim. + S. क्रिया action.] Change for the worse. 2. Any disturbance of the natural or quiescent condition. 3. Sickness; derangement. 4. Injury ; harm. 5. Neglect ; omission.

અવઘાડ, *s. f.* [અવ+S. घट् to effect, to work out.] Trouble ; difficulty.

અવઘડતા, *s f* [અવઘડ+S. ता a suffix forming a noun.] The state of being put to inconvenience

અવગણું, Same as અવગણવું *q. v.*

અવગણના, *s. f.* [See below.] Disrespect; disregard; contempt. 2. Insult; humiliation.

અવગણવું, *v. t.* [S. अवगण् to despise; to disrespect.] To despise; to disregard; not to mind.

તેં ભક્ત મને અવગણ્યો, થયો મોટો પુરાણી પાત્ર.—પ્રેમાનંદ.

દલક અલક ભ્રકુટી અડ્યો,શીનાપાઠ, મુક્તાફળ અવતંસ.
કાલયવન મુચકુંદની પાસે, મરાવ્યો તે અવતંસ.—ગિરિધર.
તેણે થાય ધન્ય તેનો વંશજ, એ સંચયે થાય સુકૃતવતંસ.
—પ્રેમાનંદ.

અવતરણ, *s. n.* [S. अवतॄ to descend ; to appear forth.] Explanation ; commentary. 2. Extract ; quotation. 3. Descent. 4. Incarnation. 5. A slope.

અવતરણચિહ્ન, *s. m.* [અવતરણ + S. चिह्न a mark.] A quotation-mark ; inverted coma or comas.

અવતરણિકા, *s. f.* [See અવતરણ.] An introduction; a preface.

અવતરવું, *v. i.* [See above.] To be born; to be generated; to be produced.

અવતાર, *s. m.* [See અવતરણ.] Birth ; life; descent. 2. An incarnation of the Deity.

Id. અવતાર થવો-લેવો To be born. અવતાર બગડવો To have life spoiled or wasted.

અવતાર અફળ તારો ગયો, વેર વાળ્યું ન વેરમાં.—સામળ.

અવતારિક, } *adj.* [See અવતરણ.] Pertain-
અવતારી,
ing to an incarnation of the Deity. 2. Incarnate. 3. Containing the pictures of incarnate deities; *e. g.* અવતારી ગંજીફો.

એવાં ચોવીસ અવતારિક નામ, સુણજો સંત રે.—દીવાળી.

અવદશા, *s. m.* [S. अव dim. + दशा state, condition.] Evil destiny ; adversity ; calamity. 2. A vixen ; a shrew.

અવદાત, *adj.* [S. अवदै to purify, to brighen.] Pure; clean. 2. Beautiful; white.

શા થકી પામ્યો હશે, હેતુ નવ જડ્યો અવદાત.—દયારામ.
સરસા સત્યધામ અવદાત રે.—ર. અ. દી.

અવદાન, *s. n.* [અવ + S. दान a gift.] A sacrificial meal; food offered to fire before taking a meal. 2. Eating ; swallowing.

Id. અવદાન સરખું એ લાગું નહિ Not to eat anything.

અવદાહ, *s. m.* [S. अवदह् to burn down.] Burning a dead body without the proper funeral ceremony.

અવદીચ, *s. m.* [S. उदच् northern.] The name of one of the sub-divisions of the Brahmans caste. See ઔદીચ.

અવધ, *s. m f.* [S. अवधि time; limit.] End; termination. 2. Limit ; boundary.

સુણે છે હાવાં એવું રે, અવધ થઇ છે આપણી —દયારામ.

આજે અવધી ફરી ક્યારે આવવું.—દલપતરામ.

અવધપુરી, *s. f.* [અવધ + S. पुरि a city.] Oudh; a city in the U. P. of India.

અવધાન, *s. m.* [S. अवधा to be attentive.] Attention. 2. Inclination.

અવધાર, *adv.* [See below.] Certainly; surely.

અવધારણ, } [S. अवधृ to reflect ; to deter-
અવધારણા,
mine.] Determination; resolution; ascertainment. 2. Careful observation ; a searching inquiry.

અવધારવું, *v. t.* [See above.] To determine. 2. To observe attentively.

અવધિ, *s. m.* [S.] Height ; zenith. 2. Excess. 3. Limit; boundary. 4. A period of time; time. 5. A furthest limit. 6. An appointment.

Id. અવધિ કરવી-બાંધવી To limit; to lay down the limit of. અવધિ કરવી To reach the highest limit; to be superior to all; to be the highest. એના કસબની તો અવધિ There is nothing that can come up to his skill, *i.e.* it is the best. અવધિએ (અવધે) પહોંચવું To be old. અવધે (અવધિએ) મરવું To die at an advanced age or to die a natural death.

ઉદાર અવધિ સદ્દગુણ સાગર, મહું ગંભીર છો.—દયારામ.
સો વર્ષ રહ્યો હું, કાંઇ ન અવધિ ધાર્યો ન્યૂન.—પ્રેમાનંદ.
રે રે અવધિ ભરી હો રહ્યા દિન દસ હાવે.—પ્રેમાનંદ.
પહોંચે જ્યાં સુધી સ્થાન તું અવધિનું.—કલાપિ.

અવધિભૂત, *adj.* [અવધિ + S. भूत having.] Limiting.

જે વિયોગમાં જે અવધિભૂત પદાર્થ છે તે અપાદાન કહેવાય છે.
—ક. પ્રા. વ્યા.

અવધૂત, [S.] Same as અવધૂત.

જટિલ જોગી વ લક્ષ્મભોગી દીસંતો અવધૂત.—પ્રેમાનંદ.

અવધ્ય, *adj.* [S. अ not+वध् to slay, to kill.] Not fit to be killed. 2. Not fit to be sacrificed.

અવધ્વસ્ત, *adj.* [S. अवध्वस्त censured, sprinkled.] Disrespected. 2. Sprinkled. 3. Scattered.

વૃષ્ટિ થવાને નવ ગડગડે, સામો અવધ્વસ્ત પાછો પડે.—અખો.

અવનતિ, *s. f.* [S. अवनम् to bend down; to bow.] Bending down. 2. A decline.

અવનવું, *adj. m. f. n.* [S. अव commanding+ नव new.] Novel; new. 2. Strange; curious.

વળી વૃક્ષ જોયાં ત્યાં અવનવાં, કહે નવ યૌવના વેષ.-પ્રેમાનંદ.
મારી ઇચ્છાના સ્વરો સંગીત એ તો અવનવું.—ન. સો. દી.

અવનવી તુજ ઉદરે પાંખડી.—કવિત.

અવનિ, અવની, } s. f. [S.] The earth.

Prov. અવનિનું આકાશ અને આકાશની અવનિ કરવાં To topsyturvy.

વૃથા શીત ને ગ્રીષ્મ વેઠે, ઓઢવા અવનિ ને આભ.—પ્રેમાનંદ.

પોઢવા અવનિ ને ઓઢવા આભ છે.—નરસિંહ.

ગોપબંધુ અવનિનું આકાશ ને આકાશની અવનિ કરી નાખે એવો છે.—પ્રેમાનંદ.

અવનિકારણ, s. n. [અવનિ+S. कारण a cause.] The origin of the earth; the cause of the manifestation of the earth.

અવનિકારણ શ્રી અવિનાશ, મહારૂપ કૃપા કરો.—ભાલણ.

અવનિચક્ર, s. n. [અવનિ + S. चक्र a circle.] The circle of the earth; the whole surface of the earth. 2. The revolution of birth and death.

અવનિત, adj. [S. अ not + विनी to bend down ; to pay tribute.] One who would not serve.

અવનિતળ, s. n. [અવનિ+S. तल a surface.] The surface of the Earth.

અવનિપતિ, s. m. [અવનિ +S. पति a lord.] The lord of the earth; a king.

અવનિપાળ, s. m. [અવનિ+S. पाल a protector.] The protector or ruler of the earth; a king.

અવનીશ, s. m. [અવનિ + S. ईश a lord.] The ruler of the earth; a king.

અવંતિ, અવંતી, } s. f. [S.] The capital of Malava; Ujjayinee.

અવબોધ, s. m. [S. अवबुध् to awake; to know.] An awakening. 2. Inspiration. 3. Knowing.

અવભૃથ, s. n. [S.] The end or completion of a great sacrifice. 2. Bathing or the bath at the end of a great sacrifice.

મોતાજન સહુ સાંભળો કહું, અવભૃથ કેમ થાય રે.—ગિરિધર.

અવમાન, s. n. [S. अवमन् to disrespect ; to undervalue.] Hatred; disrespect; contempt.

અવમાનવું, v. t. [See above.] To disregard; to give disrespect; to receive coldly.

અવયવ, s. m. n. [S.] A limb; a member. 2. An ingredient; a constituent; a component part. 3. A factor. 4. A means.

અવયવી, adj. [S. अवयविन् having limbs or subdivisions.] Organic. 2. Possessing organs or parts. 3. The body. 4. s. m. A syllogism.

અવયોગ, s. m. [S. अव down + योग junction.] An evil conjunction, especially of planets and stars. 2. An inauspicious time.

અવર, adj. [S. अपर another ; inferior.] Another. 2. Lower; inferior; mean.

અવર ધંધો કરે અરથ કંઇ નવ સરે.—નરસિંહ.

અવરજવર, s. f. [See આવજા.] Frequenting; frequently coming and going.

ત્યાં કોઈનો અવરજવર નહોતો.—હ. હા. કાં.

અવરણ, adj. [See અવર્ણ.] Of low caste.

સેવો વરણ અવરણ, સેવન્તે ભિક્ષા માગી.—સામળ.

અવરથા, adj. [S. अ euph.+वृथा in vain.] Vain; fruitless. 2. adv. In vain; uselessly; fruitlessly.

અવરાધ, Same as અભરાઈ q. v.

અવરાવું, v. i. [S. आवृ to cover; to keep off.] To be covered; to be concealed. 2. To be managed; to be kept off.

વિષયવૃત્તિને આંતરે, અવરાયો અનીત.—પ્રીતમદાસ.

જદુપતિ હરિને લહ્યા નહિ આવરણમાં અવરાયા, રે.—ભોજો.

અજ્ઞાને અવરાયું અંતર, ભૂલી ગયો પ્રભુ ભાન.—દેવાનંદ.

અવરેખ, adv. [See અવલેખવું.] Certainly; undoubtedly.

શુક્ર અસ્ત થાવણ થયો મહાકાળ અવરેખ.—અરદ્દી.

અવરોધ, s. m. અવરોધન, s. n. } [S. अवरुद् to obstruct.] Impediment; obstruction. 2. The women's apartments; harem. 3. The wives of a king taken collectively.

અવરોધક, adj. [See above.] Hindering; impeding. 2. s. n. A fence; anything that obstructs.

અવરોહ, s. m. [S. अवरुह् to descend.] Going down ; descending ; descent. 2. (In Music) Going down from a higher note to a lower one. 3. A sprout, an offshoot.

અવરોહણ, s. n. [See above.] The act of going down. 2. A slope.

અવરોહી, adj. [See અવરોહ.] (In Music) Going down; descending. 2. Having rootlets.

અવર્ગ, s. m. [S. अ the alphabet+वर्ग a class, a division.] Words beginning with a vowel 2. [S. अ not + वर्ग a class.] Not belonging to any division. 3. Not of any division or class.

અવર્ગી, adj. [See above.] Belonging to અવર્ગ. 2. Not belonging to any division.

અવર્ણ, *adj* [S अ not + वर्ण colour, caste class] Without colour 2 Inferior in quality 3 Of low caste 4 Belonging to the letter of the class.

અવર્ણ્ય, *adj* [S अ not+वर्ण to describe] Indescribable

અવર્ય, *adj* [S अ not + वर्य best] Low, inferior

અવલ, *adj* [Ar अव्वल] First 2 First-rate 3. Best, excellent 4 *adv* Beforehand previously

Id અવલ કારકુન The first or head clerk અવલ ચોખા The best rice અવલ-અવલથી આવવું To come previously to come early

અવલઅરજી, *s f* [અવલ+P अर्ज़ a request] The first plaint.

અવલઆખર, *adv* [અવલ+H आख़िर the end] From beginning to end from one end to the other

અવલથી, *adv* [-અવલ+Guj થી the termination of the fifth case] From the beginning 2 Previously, beforehand 3 Same as અવલ

અવલમંજલ, *s f* [અવલ + मंज़ल a stage in a journey] (Lit.) The last stage of a journey hence the burial ground 2 The burial ceremony

અવલસાલ *s f* [અવલ +સાલ a year] The New Year's Day 2 The first day in counting a year

અવલંબ }
અવલંબન, } [S अवलंब् to hang down]
A support a prop *Cf* ઓળંબો

અવલંબક, *s m* [S.] Name of a metre.

એ ૫ ૬ બે અવલંબક અને એક ગીતિનો બનેલો છે—કે હ ધ્રુ

અવલંબવું, *v t* [See અવલંબ] To depend upon

અવલેખવું, *v t* [S अव showing determination+लिख् to draw to scratch] To rub 2 To draw 3 To adorn

ને સિ હના. અવલેખી પ્રસિદ્ધ અને—ભી બો ઘી

અવલેપ *s m* [S अवलिप् to smear] Besmearing 2 Pride

અવલેહ *s m* [S अवलिह् to lick] A medicine to be taken by licking 2 An electuary, a confection 3 An extract.

અવલોકન *s n* [S अवलोक् to see] A glance, a look 2 Inspection, observation

અવલોકનશક્તિ *s f* [અવલોકન+S शक्ति power] The power of observation

અવલોકવું, *v t* [See અવલોકન] To observe 2 To see carefully 3 To examine

આપણા અદ્દી અવલોકીને, હોય કરી મુનિજન —પ્રેમાનંદ

અવશ, *adj* [S अ not + वश under the influence of] Powerless, helpless 2 Not being in the power of anybody else, independent, free

અહો હું પ્રજાપતિ છું, અવશ અજન, અબંધ,—ગિરિધર

અવશ હ પ્રિય મહા દુઃખમાં રહો —રત્નેશ્વર.

પૂર્વના એ ૪ અભ્યાસે રેતાઈ અવશે ય તે —ના. દ ક

અવશકુન Same as અપશુકન

અવશકુનીઉં, Same as અપશુકનીઉં.

અવશિષ્ટ *adj* [See below] Remaining, remnant residual.

અવશેષ, *s m* [S अवशिष् to remain over] The remainder a residue 2 A fossil. 3 *adj* Remaining over

હવે અવશેષ આ મહ્ય રહ્ય કેમો —પ્રેમાનંદ

અવશ્ય, *adj* [S अ not + वश power] Untameable unruly 2 *s f* Necessity 3 *adv* [S अवश्य] Necessarily inevitably certainly by all means

અવશ્ય કરીને *adv* [અવશ્ય+S कृ to do] Necessarily of course

અવશ્યમેવ, *adv* [S अवश्यम् + एव only, certainly] Necessarily of course

ક સ કહે એ બુઝ છે, વાત કરો અવશ્યમેવ,—પ્રેમાનંદ.

એ આત્મસ્નેહના પૂર પ્રવાહે વહતા અવશ્યમેવ —કે હ ધ્રુ.

અવસર, *s m* [S. अवसृ to pervade] Opportunity 2 A religious ceremony for the benefit of the dead 3 The earlier part of a marriage ceremony 4 A festive occasion

Id સારો અવસર A fortunate occasion નઠારો-માઠો અવસર An unfortunate occasion સુખનો અવસર Days of happiness happy times. સારે માઠે અવસરે On joyful or sad occasions whether at times of rejoicing or of mourning અવસર આવે ત્યારે When the occasion arises. અવસર પાણી Funeral ceremonies the obsequies

Prov અવસર ચૂક્યા મેવલા Threatened folks live long અવસરે આપી તે પદમણી If thou hast not a capon feed on an onion અવસરનાં ગીત અવસરે ગવાય Yule is good on Yule eve

ચેતી લે ચેત્યાનો અવસર ફરી ફરી ક્યાં મળશે,—દારેકો.

પહેરાવો સઉ નાત નાગરી, આવો અવસર નહિ આવે ફરી —પ્રેમાનંદ

અવસરેસર *adv* [અવસર + P सर the head, on upon] At the proper occasion opportunely, timely

અવસાત *adv* Now this time 2 Suddenly

અવસાન *s n* [S अवसो to finish to destroy] Opportunity 2 End 3 A critical time

Id અવસાન વેળા A critical time 2 At the time of death

અવસાય *s m* [See અવસાન] End 2 Certainty 3 A remainder

અવસ્તા *s f n* [Pahlavee अवस्ता] The sacred book of the Parsees

અવસ્થા, *s f* [S अवस्था to remain to reach to place] Condition state 2 Infirmity, old age 3 (In Rhetoric) Any one of the successive stages in the development of the plot of a drama. 4 The stage of life

Id બાલ અવસ્થા Infancy કુમાર અવસ્થા Childhood પૌગંડ અવસ્થા Age between 5 and 10 years of life કિશોર અવસ્થા Age between 10 and 15 years of life યૌવન અવસ્થા Age between 15 and 30 years of life પ્રૌઢ અવસ્થા Age between 30 and 50 years of life વૃદ્ધ અવસ્થા Age from 50 years upwards જાગ્રત અવસ્થા The state of consciousness સ્વપ્ન અવસ્થા The state of dreaming સુષુપ્તિ અવસ્થા The state of profound sleep or repose વિદ્યાર્થી અવસ્થા Student days તેની અવસ્થા થઈ ત્યારે When he grows old as time passes in the ordinary course અવસ્થાએ પહોંચવું To be very old (of a person)

અવસ્થાન *s n* [See above] Residence 2 Halting place

અવસ્થાંતર, *s n* [અવસ્થા + S अन्तर an other] A different state a change of state a changed state transformation transmutation

અવસ્થિત *adj* [See અવસ્થા] Remained stayed

અવહાર *s m* [S अवहृ to take away] Armistice 2 A short peace

અવહાસ *s m.* [S अवहस् to deride to laugh] A joke a jest ridicule

અવહિત્થ *s n* [S अवहित्थम्] False appearance dissimulation of an internal feeling

અવળચંડુ *adj m f n* [S अ not+वल् to turn to, to be drawn + चंड hot, violent.] Perverse cross 2 Mischievous 3 Contrary

Id અવળચંડી A perverse woman a shrew અવળચંડીની ગત The conduct of a shrew 2 Like a shrew

ઉદ્દાલક મુનિની નારી અવળચંડી અતિ નાર —વિષ્ણુદાસ

અવળપંચક, *s n* [અવળું + S पंचक a group of five] Perversity mischievous nature, mischief

આવી જાતની તપાસથી વખતે અવળપંચક થઈ પડે —હ કા કા

અવળવાણી *s f* [અવળું + S वाणी speech] A cross or contrary speech

અવળસવળ, } *adv*
અવળાસવળું, } *m f n* [અવળું+S सु same +वल् to move] Putting one thing in place of another, indiscriminately at random 2 In every direction 3 *adj m f n* Topsyturvy

એવો વિપરીત એ સ્ત્રી થઈ, બાંધ્યો અવળાસવળી બંધ થઈ. પ્રેમાનંદ.
અવળાસવળા સાથે સન્યસ્તાથી માટે કરું છું હવે પ્રેમાનંદ

અવળાઈ *s f* [See અવળું] Perversity, obstinacy

આત્મહત્યા ઉપજે થાય અતિ અવળાઈ—મુક્તાનંદ
ફરી આ આરંભ મળશે નહિ એહની અવળાઈ —દયારામ

અવળીઉ *s n* [S अ not+वल् to twist to turn round] A cover or lid which slips down into the neck of a vessel and has no turns or screw to fix it

અવળું *adj m f n* [S अ not+ वल् to turn to to be drawn] Contrary 2 Obstinate 3 Inside out reverse 4 Indirect

Id તેથી અવળું In the opposite direction of that reverse of that અવળી કલ્પના A wrong theory or impression અવળું કરી નાખવું To turn inside out 2 To ruin અવળો રસ્તો A wrong way સારૂ કરવા જતા અવળું થઈ જવું To go wrong while trying to set it right અવળાનું સવળું કરવું To set right 2 To return good for evil અવળા પાટા દેવા—બાંધવા To mislead by false representations. અવળા પાસા પડવા To be frustrated to be deceived in one's expectations (પરમેશ્વરને) અવળા પૂજેલા—અવળે હાથે પૂજેલા Having wrongly performed (the worship of God) hence having committed sin in a former birth અવળી પાઘડી મૂકવી (Lit) To put on one's turban with the wrong side in front. 2 To be insolvent 3 To be false to one's promise 4 To go over to the opposite party અવળે મોઢે પડવું To lie on a sick bed. અવળું મોં કરવું To turn one's back

upon 2 To show contempt towards અાડુ-અવળુ In all directions અવળે પાને ચૂનો દેવડાવવો To harass to get a thing done in a contrary way and then to find fault with અવળો અાંક લખાવો To be foredoomed to evil fortune અવળા દાવ An unfavourable game

Prov અાડુ અવળુ વહેરવુ અશીલ કરવત Cutting both ways (said of a time serving man) અવળાનુ સવળુ થઇ જાય Bad luck often brings good luck.

દિવસ વાંકો આવ્યો મા પડયા અવળા દાવ –પ્રેમાનંદ
આ અવળા પાસા પડતા તો તેના પાપ ફળ ભોગવવાં–નર્મદ
મન ક્રોધ ઉપજે એવુ અવળુ પૂછવુ પડશે ખરૂ.–દયારામ
નેણે નીર ન માય ભાળી અવળુ —કે હ ધ્રુ

અવળેૈ s f [See અવલેહ] A medicinal preparation consisting of many ingredients generally mixed with honey (used by women in childbed)

અવાઇ s f [See હવાઇ] Rumour report. 2 A false report. 3 A gossip

અવાક adj [S अ not+वास to scent.] Odourless scentless

અવાચક adj [S अ not+वाचक speaking] Dumb mute speechless 2 Unable to speak 3 Insensible unconscious.

અવાચી s f [S अ not+वाच् an expression] Hiccough 2 The hard sound produced in the throat on account of the difficulty of breathing just before death

અવાચ્ય adj [S अ not + वाच्य fit to be spoken] That which cannot be spoken of unspeakable indescribable

જે અવાચ્ય વસ્તુને તે જ પામે જે સેવ હરિ ગુરુ સંતને, અખો

અવાજ, s m [P आवाज् S आ intens +वाद a sound] A voice a sound

અવાજદાર adj [અવાજ + P दार having] Possessing sound sounding

અવાજ s m [See અવાજ] A gun fire a report of a rifle a gun etc

અવાજી adj [See અવાજ] Having or making a sound 2 s m He who discharges a fire arm 3 s f Voice sound

Id બે અવાજી તમ ચા A Pistol with two chambers

અવાજો s m [See અવાજ] Sound

અવાટ s f [S अ not+ वाट a road a way] Immorality 2 Wrong way 3 adj Without a rut trackless unfrequented untrodden 4 Desolate

આવ્યો અવાટે આથ ઇ આજે —કે હ ધ્રુ

અવાડુ s n An udder

અવાડો, Same as હવાડો

અવાદ, s n [See below] A wooden prop placed between two vertical pillars and covered on all sides with brick work

અવાઢ adj [S अ priv+Guj વાઢવુ to cut] That which cannot be cut 2 Edgeless blunt

અવાણ s f [S अवान् to breathe to inhale] A mode of walking 2 Quality

અવાણવુ, v t [See above] To examine or test the mode of (walking of an ox)

અવાતોપજીવી adj [S अ not+वात air+उपजीव् to live upon] Anaerobic

અવાંતર adj [S] Situated or standing between 2 Subordinate secondary 3 Included involved

કોઇ પણ વ્યક્તિમાં અવાંતર વ્યાપ્ત —ક ઞા ભિ
એના અવાંતરમાં ક્યા ઘણી શ્રી કૃષ્ણના ચરિત્ર–ગિરિધર

અવાર adj [S अ not+वृ to ward off to avoid] That which cannot be avoided unavoidable inevitable

થાય અવાર ન હેરત આથી —વલ્લભ

અવારણીય adj [See above] Unavoidable; unresistable unable to be warded off

અવારનવાર adv [S अ not+वार a day+નવાર redup of અવાર] Alternately by turns. 2 At times at intervals

અવારિત adj [See અવાર] Unavoidable; not prevented

અવારો Same as ઓવારો q v

અવાર્ય adj [See અવાર] Not to be warded or kept off irremediable

અવાવરૂ adj m f n [S अ not+व्यावृ to deal with to use Or S आवस् to dwell] Unused unfrequented uninhabited

અવાસ s m [S आवस् to inhabit.] A house an abode a habitation 2 [S अवकाश् to be visible] An open space or ground

Prov અવાસ બળી ગયા ને ટેકરા રહી ગયા The substance or the good is lost but its shadow or the bad is left behind

રચે અવાસ અ કે વ્યોમ —પ્રેમાનંદ
આ અવાસ રૂપી શૂળી રે સહેવી —પ્રમાન ૬

અવાસ્તવ, } adj [S अ not+वास्तव, वास्तविक
અવાસ્તવિક, }
real, true] Unreal unsubstantial, false 2 Improper, unfit 3 Irrational, unfounded

અવાહક, adj [S अ not+वह् to carry] Non conducting

અવાળુ, s n [S आवाल a basin of water fr आ + वल् to increase] Gums

Id અવાળુ આવવા કૂવવા To have a swelling in the gums

અવિકલ, adj [S अ not + विकल् to maim, to cripple] Not frightened, unalarmed 2 Unimpaired, entire, regular

અવિકાર s m [S अ not+विकृ to change] Absence of change 2 Immutability 3 adj Unchangeable, immutable

અવિકારી, adj [See above] Unchangeable immutable

અવિકુંઠ, s n [S अविकुंठित weak] Weak

અલ્ભ જગાળની અવિકુંઠ, કે—૨ મ ટી

અવિકૃત adj [See અવિકાર] Not soiled, unchanged

અવિકૃતિ, s f [See અવિકાર] Absence of change 2 The inanimate principle called Prakriti regarded as the material cause of the universe

અવિક્રીત, adj [S अ not + विक्री to sell] Not sold

અવિગત adj [S अ not+ विगम् to go away to depart] Unseparated, retained present 2 Perpetual

અવિગત શ્રી વિનાશીની નહી આગળી રે વાત —ગોપાળદાસ

અવિગતા, adj f [See above] Not allowed by the husband or lover to go away detained by the lover ignorant (woman)

પાતાંરુકે આવે કે અવતિ અવિગતા નાયિકા સાર કહે —પ્રેમાન દ

અવિગ્રહ, adj [S अ not + विग्रह a form] Formless having no body 2 [S अ not+ विग्रह a quarrel] Not fighting calm peaceful 3 s m An epithet of the Supreme Being

અવિગ્રહવાન adj [અવિગ્રહ+S वत् possessing] Bodiless ,incorporeal

અવિચળ, adj [S अ not + विचल् to shake, to move] Fixed steady immovable 2 Perpetual

અવિચળતા s f [અવિચળ + S ता a suffix forming a noun] Steadiness immobility firmness

અવિચળપદ, s n [અવિચળ + S पद a place] The eternal place or condition 2 s m God

અવિચાર, s m [S अ not + विचर् to think, to reflect] Thoughtlessness, imprudence, rashness

અવિચારી, adj. [See above] Thoughtless, imprudent rash

અવિચારીપણુ, s n [અવિચારી + પણું a suffix forming a noun] The state of being thoughtless, thoughtlessness

અવિચ્છિન્ન, adj [S अ not+विच्छिद् to divide, to cut to tear asunder] Undivided, whole 2 Continuous perpetual

અવિચ્છિન્નતા, s f [અવિચ્છિન્ન+S ता a suffix forming a noun] Continuity 2 Wholeness

અવિચ્છિન્નધારા, s, f [અવિચ્છિન્ન + S धारा a stream] Continual flow of water 2 The vessel used for અભિષેક

અવિજ્ઞેય adj [S अ not + विज्ञा to know] Unintelligible unknowable

અવિદિત, adj [S अ not + विद् to tell inform] Untold uninformed unknown

અવિદ્યમાન, adj [S अ not+विद्यमान existing] Not existing not present dead

અવિદ્યા, s f [S अ not+विद्या knowledge] Absence of knowledge ignorance 2 Illusion Maya

અવિદ્યુદિત, adj [S अ not + विद्युत् electricity + इत full of] Non electrified

અવિધ adj [S अ not + विध् to pierce] Not pierced, without a hole 2 Ignorant, not habituated

અવિધવા s f [S अ not + विधवा a widow] A woman whose husband is living, not a widow

અવિધવાનવમી, s f [અવિધવા + S नवमी the ninth day of a lunar fortnight] The ninth day of the dark fortnight of Bhadrapada month when the shraddha ceremony for the departed is performed

અવિધાર adv [S अवधृ to determine] Certain determinate 2 adv Certainly, surely

અવિધાર આંક ગયો બૂરો લાગ ન કાળતો —વલ્લભ

એવો આવી ઉગો તે વાર આપ્યો હાર અવિધાર,—પ્રેમાનંદ

અવિધારવું, v t [See above] To believe, to know to understand

હું વચન સુણી અવિધારું આ જે મેહુ વાત્ય નમાં —વિષ્ણુદાસ

અવિનય *s m* [S अ not + विनय courtesy *fr* विनी to educate] Discourtesy disrespect

અવિનયી, } અવિનીત } *adj* [See above] Discourteous disrespectful rude uneducated immodest

અવિનાશ, *s m* [S अ not+विनश् to perish] Absence of destruction 2 *adj* Indestructible

અવિનાશત્વ } અવિનાશિત્વ } *s n* [અવિનાશ + S त्व a suffix forming a noun] Indestructibility

અવિનાશી *adj* [See અવિનાશ] Immortal indestructible 2 *s m* God

આત્મારામ અવિનાશી આત —અખો

અવિનાશીપણું, *s n* [અવિનાશી + પણુ a suffix forming a noun] Indestructibility

અવિપક્ષ *adj* [S अ not+विपक्ष an enemy] Without a rival or an enemy

અવિપાક *s m* [S अ not + विपच् to digest] Indigestion a disease of the stomach

અવિભક્ત *adj* [S अ not+विभज् to divide to break] Not separated undivided joint.

અવિભાજ્ય *adj* [See above] Indivisible indissoluble 2 *s n* Indivisibility

અવિભાજ્યતા *s f* [અવિભાજ્ય + S ता a suffix forming a noun] Indivisibility

અવિભેદ *adj* [S अ not + विभिद् to break to divide] Undivided not separated whole

અવિમલ *adj* [S अ not+विमल pure clean] Unclean impure

અવિરત *adj* [S अ not+विरम् to cease] Uninterrupted

અવિરલ *adj* [S अ not+विरल loose] Thick dense full continuous

પ્રભુ અવિરલ વાણી આપ —વસ્તો

અવિરત પ્રવહ ચાલ્યો જાય —અખો

અવિરામ *adj* [See અવિરત] Uninterrupted continuous 2 *adv* Uninterruptedly continously 3 *s m* Continuance

તે સિંધુ તો વહી રહે અવિરામ ધરે —ન બો ની

વાત કઇ વિચારીએ અવિરામ —વલિત

અવિરુદ્ધ *adj* [S अ not+विरुध् to oppose] Unopposed favourable compatible

અવિરોધ *s m* [See above.] Consistency congruity 2 Absence of impediment 3 Assent

અવિરોધી *adj* [See અવિરુદ્ધ.] Unobstructed unhindered 2 Not inimical friendly

બીજો કશો ન કોઇ અવિરોધી —પ્રેમાનંદ

અવિલોકવું *v t* [અ emph +S विलोक to see] To behold to see to look at.

કર ધ્યાન ધરી મન અવિલોકવા —નરસિંહ

અવિવક્ષિત *adj* [S अ not+विवक्षा desire, a meaning] Not intended or aimed at not meant unnecessary

અવિવાહિત *adj* [S अ not+विवह् to marry] Unmarried remaining single or celebate.

અવિવેક *s m* [S अ not+विविच् to judge to discriminate] Immodesty discourtesy impoliteness 2 Insolence indiscrimination

Id અવિવેકભર્યું Discourteous 2 Insolent

અવિવેકી *adj* [See above] Immodest impolite discourteous

અવિશ્રાંત *adj* [S अ not + विश्रम् to take rest] Untiring incessant ceaseles without taking rest

અવિશ્વાસ *s m* [S अ not+विश्वस् to confide to trust.] Distrust want of confidence 2 Suspicion

અવિશ્વાસનીય *adj* [See અવિશ્વાસ] Mistrustful not inspiring confidence

હ દુઃખ અને અવિશ્વાસનીય તથા અકારી થઈ પડી છે હૈ ક ચ

અવિશ્વાસી } અવિશ્વાસુ } *adj* [See above] Not trusting faithless 2 Not to be trusted 3 Irreligious heretical

અવિષય *s m* [S अ not + विषय subject] Not the object of a thing 2 Disregard of the object of sense

અવિહિત *adj* [S अ not + विहित prescribed done] Unauthorized by Shastras not fit to be done

અવીર *adj* [S अ not+वीर brave] Coward 2 *s m* Want of heroism

કૃષ્ણનું નહુષ કહે અવીર અવીર શુ —વલ્લભ

અવૃષ્ટિ *s f* [S अ not+वृष्टि rain] Absence of rain famine

અવે *adv* [S अधुना] Now at this time

એક ઉચ્ચસ્થાન તેવ ના દિવસ અવે જડુ રે નથી —મ સ. મિ

અવેક Same as અવિવેક *q v*

કામનીમા શુ કામ આવ્યો આ અવેક તે શા ?—દયારામ

અવેક્ષક *s m.* [S अवक्ष् to examine to see] An examiner an inspector

અવેજ *s m* [Ar ﻋﻮﺽ a change] Money a balance 2 Barter 3 Wealth.

અવેજ, *s m f* [See above] A substitute, one who is put in place of another, a representative 2 Acting

Id અવેજ મુશાહીરો Acting allowance

અવેધ, *adj* [S अ not + विध to pierce] Unblemished, faultless

કેવું શાતમાંહિ કર્યું અવેધ છ—દયારામ

અવેર, *s m* [S आवृ to cover to desire, to keep off] Economy 2 Control governance, rule, charge 3 Management skill and despatch at business 4 [See આવરણ] Closing and contracting

થારે થોકડી કામતેર ને ક્ર નાળ કરે અવેર —ભોજો

પણ તેનો અવેર કરવો તે મારા હાથમાં છે—હ દા કો

અવેરવું, *v t* [S अ not + વેરવું *fr* S विकृ to change, to injure] To preserve, to take care of 2 [See above] To manage to govern

સારી રીતે અવેરી પતિને અત્યંત સંતોષ પમાડી—અ ન કિ

અવેરૂ, *adv* [S अ not+वार time] At any time untimely

હીન થઈ વિલરે તો ના તજાય અવેરૂ —પ્રેમાનંદ

અવેવ, *adv* [S अव a prefix shewing determination + इव indeed] Indeed certainly 2 *s n* [See અવયવ] A limb

વેલ જાણે હેમની અવેવ ફુલે ફુલી —પ્રેમાનંદ

થાક્યા અવેવ દીસે દેહના રે—પ્રેમાનંદ

ફરી પિતૃ ભ્રતાદિનો અવેવ છ—પ્રેમાનંદ

અવેળા, *s f* [S अ not+वेला time] Improper time 2 *adv* Untimely

અવેળી *s f* A preparation of liquid food

અવ્યક્ત *adj* [S अ not+व्यज् to manifest] Not manifest unevolved imperceptible indistinct. 2 Potential 3 *s m* The Prakriti in the Sankhya system of philosophy Nature

અવ્યગ્ર, *adj* [S अ not+व्यग्र perplexed] Not bewildered, unperplexed calm steady

અવ્યય *s n* [S अ not+ व्यय् to expend to change] An indeclinable word an adverb 2 *adj* Indestructible unchangeable economical 3 *s m* The god Shiva Vishnu

અવ્યયીભાવ *s m* [અવ્યય + S भाव state of being] A name of one of the compounds in which the first member is an indeclinable and the other a noun

અવ્યવસાયી *adj* [S अ not + व्यवसो to strive, to be industrious] Not energetic not diligent 2 Not engaged in any business

અવ્યવસ્થા, *s f* [S अ not + व्यवस्था to manage, to be placed in order] Mismanagement disorder

અવ્યવસ્થિત, *adj* [See above] Mismanaged, thrown into confusion, disorderly, unmethodical

અવ્યવસ્થિતપણું, *s n* [અવ્યવસ્થિત + પણું a suffix forming a noun] Mismanagement disorder

અવ્યવહાર્ય *adj* [S अ not+व्यवहृ to manage, to deal with] Not worth to be dealt with, unfit for keeping any connection

અવ્યાકૃત, *adj* [S अ not + व्याकृ to analyse, to narrate] Not analysed 2 Not propounded, not explained

અવ્યાપ્તિ *s f* [S अ not+व्याप् to extend, to pervade] Inadequate extent or pervasion of a proposition, not covering the whole class of things defined

અવ્રણ *adj* [S अ not + व्रण a boil] Not affected with boils or pimples

અવ્હેરાટ *s m* [S आ intens + Guj વેરવું to scatter+S वृत्ति state] Confusion vexation

અવ્હેરૂં, *adj m f n* [See above] Confused, perplexed

અવ્હે, Same as હવાઈ *q v*

અશક, Same as શક 2 *adv* [S अ not + शङ्क to doubt] Certainly, surely, assuredly, undoubtedly

અશકાર, *adv* [P आशकार to manifest] Manifestly plainly 2 At last in the end

અશક્ત *adj* [S अ not + शक् to be able] Unable 2 Weak

અશક્તતા } *s f* [See above] Absence of strength weakness
અશક્તિ }

અશક્તિમાન, } *adj* [અશક્તિ+S मत्, वत्, having] Weak powerless
અશક્તિવાન, }

Prov [S] अशक्तिमान् भवत् साधु Honest is the cat when the meat is out of her reach

અશક્ય, *adj* [See અશક્ત] Impossible

અશક્યતા *s f* [અશક્ય + S ता a suffix forming a noun] Impossibility

અશગ *adj* [S अ not + शिखा a crest.] Crestless headless.

અશંક, *adj* [S અ not + शङ्क् to doubt] Without doubt or suspicion, not suspicious.

અશંક્ય, *adj* [See above] Not fit for any doubt, undoubtable

અશઢ, } *adj* [અ not + શઢ a sail] Sailless
અશઢ, }

અશન, *s n* [S अश् to eat.] Eating, a dinner

એકઠા બેસી અશન કરે તે ભૂધરને મન ભાવે —પ્રેમાનંદ
એક વેળા અશન મારે, જેની જન ક્યારે કહે —રત્નેશ્વર

અશનિ, *s f* [S] Lightning 2 Thunderbolt 3 Hailstorm

અશયન, *s n* [S अ not + शी to sleep] Sleeplessness

અશરણ, *adj* [S अ not + शरण a protection] Helpless, forlorn, destitute of refuge

અશરણશરણ, *adj* [અશરણ + S शरण protection] Protecting the unprotected 2 *s m* God

તે એવી ભૂએ કયા હોઉં, સ્વામી અશરણશરણ —વામણ

અશરફી, *s f* [P अशर ten] A gold coin (*mohor* of India)

અશરાફ, *adj* [Ar अशराफ् *pl* of शरीफ noble] Noble 2 Generous humble mild good natured 3 Faithful

અશરાફી, *s f* [See above] Faithfulness 3 Nobility 4 See અશરફી

અશરીન, *adj* [Ar] Twenty

અશરીર, *adj* [S अ not + शरीर a body] Bodiless.

અશર્મ *adj* [S अ not + शर्मन् happiness, delight] Not happy unhappy

નરક માંહી પડીયો તેહ સદા જે અશર્મ છે —વલ્લભ

અશાઢ, See આષાઢ

અશાઢી, *adj* [See આષાઢ] Belonging to or occurring in the month of અશાઢ (July)

Id અશાઢી એકાદશી The eleventh day of the bright half of the month of અશાઢ, otherwise called દેવપોઢી અગીઆરસ.

અશાત, *adj* [S. अ not + शम्, शाम् to be calm, to be tranquil] Unhappy not tranquil 2 *s n* Uneasiness disquietude

સ્મયંતીને નાથ વિલોગે, અંતર માંહી અશાત રે —પ્રેમાનંદ

અશાતતા, *s f* [See above] Unhappiness affliction 2 Defilement pollution

અશાતા, *s. f.* [See અશાત.] Disturbed violent, boisterous not peaceful

અશાંત, *adj* [See અશાત] Not quiet 2 Unhappy

અશાંતતા, *s f* [અશાંત + S ता a suffix forming a noun] Disturbance, wildness, restlessness, anxiety

અશાંતિ, *s f* [S अ not + शान्ति calmness.] Disturbance, absence of tranquility, disquietness.

અશાંતિકર, *adj* [અશાંતિ + S कृ to do] Tumultuous, disorderly

અશાંતિકારક, *adj* [See above] Agitated, disorderly, mischievous.

અશાશ્વત, *adj* [S अ not + शाश्वत eternal] Not permanent transient perishable

અશાશ્વતતા } *s f* [અશાશ્વત + S ता, Guj
અશાશ્વતપણું, } *s n*

પણું a suffix forming a noun] Transientness, transitoriness

અશાસનીય, *adj* [S अ not + शास् to punish to govern] Not punishable 2 Ungovernable, unruly

અશાસ્ત્ર, *adj* [S अ not + शास्त्र science] Not scriptural contrary to religion or law, heterodox

અશાસ્ત્રીય, *adj* [See above] Unscriptural not relating to Shastras. 2 Unscientific.

અશિક્ષિત, *adj* [S अ not + शिक्ष् to study] Uneducated, untaught

અશિર *s m* [S] A demon 2 Fire 3 Wind 4 *adj* [S अ not + शिरस् a head] Headless.

અશિવ, *adj* [S अ not + शिव auspicious.] Inauspicious unlucky 2 Improper wrong 3 *s n* Misfortune

તેથી થયા અશિવ જે તવ હું મિષે મે —મ ન દ્વિ
શિવ વિણ અશિવ કરીશ ઉત્પાત.—ભીમ

અશિષ્ટ, *adj* [S. अ not + शिष्ट educated] Barbarous, unrefined rude 2 Not prescribed by an authority

અશીલ *adj* [S अ not + शील character] Ill behaved rude vulgar 2 Indifferent

અશુચિ, *adj* [S अ not + शुच् to be pure or clean] Impure, foul, dirty 2 *s m* Impurity

અંત્યા થકી સ્નાન ઉપજે, સદા શુચિ આવે રે —પ્રીતમ

અશુદ્ધ, *adj* [S अ not + शुध् to become purified to be auspicious to be cleared] Impure, foul 2 Inaccurate, incorrect. 3 Unknown

અશુદ્ધતા, } અશુચિ, } s. f. [See above.] Impurity; foulness. 2. Pollution. 3. Mistake.

અશુભ, adj. [S. अ not + शुभ् to shine; to suit; to be auspicious.] Inauspicious. 2. Impure; dirty. 3. Unlucky; unfortunate.

અશું, adj. m. f. n. Nominal; existing only in name; so so; such.

જ્ઞાન વિના ભક્તિ તે અશી.—અખો.

અખા જ્ઞાતા દેખે અશું.—અખો.

અશૂર, adj. [S. अ not+शूर a hero.] Coward; not brave.

અશેષ, adj. [S. अ not + शिष् to remain behind.] Without a remainder; whole; perfect; all.

નંદ ભલેરા આદિ અશેષજી, તેને કહી આવો ઉપદેશજી.—દયારામ.

અશોણિયો, See અસાણિયો.

અશો, adj. [P.] Holy; pure.

અશોઈ, s. f. [P.] Holiness; purity.

અશોક, adj. [S. अ not + शुच् to be sorry; to mourn.] Without sorrow; not feeling or causing sorrow. 2. s. m. Name of a tree. Jonesia Asoka. N. O. Leguminosæ. 3. Name of a celebrated king of Maurya dynasty.

એવે એક અશોક વનમાં સાંભળ્યો સીતો સાદ.—પ્રેમાનંદ.

ત્યારે તે ઇચ્છિત પામે શોક, મરે સ્વર્ગે જઇ અશોક.—પ્રેમાનંદ.

અશોચ્ય, adj. [See above.] Not to be deplored or lamented; undeplorable.

તેથી જ અશોચ્યનો શોચ કરો છો.—ઈ. સૂ. દે.

અશૌચ, s. n. [See અશુચિ] Ceremonial defilement. 2. Impurity; foulness.

અશૌર્ય, s. n. [S. अ not + शौर्य valour.] Absence of heroism or valour; cowardice.

અશ્કર, Same as અશાકર q. v.

અશ્મર, s. m. [S. अश्मन् a stone.] A stone. 2. adj. Stony; rocky.

અશ્મરી, s. f. [See above.] A disease called calculus (a stone in the bladder); also called પથરી q. v. 2. A gravel.

અશ્મારોહણ, s. n. [S. अश्म a mountain + आरोह to ascend.] Ascending a mountain. 2. A difficult task.

તેમાં પણ અશ્મારોહણ જેવો જ હેતુ છે.—મ. ન દ્વિ.

અશ્રદ્ધા, s. f. [S. अ not+श्रद्धा to confide; to believe.] Disbelief; diffidence. 2. Faithlessness. 3. Unwillingness.

અશ્રદ્ધાળુ, adj. [અશ્રદ્ધા+S. आलु a termination meaning tendency.] Disbelieving; without faith; heretic.

અશ્રદ્ધાળુતા, s. f. [અશ્રદ્ધાળુ+S. ता a suffix forming a noun.] Unbelief; diffidence; heresy.

અશ્રવણીય, adj. [S. अ not + श्रु to hear.] Not worth hearing. 2. Inaudible.

અશ્રાંત, adj. [S. अ not+श्रम् to exert; to be exhausted.] Untired; unwearied. 2. adv. Incessantly; untiringly.

અશ્રાવ્ય, adj. [See અશ્રવણીય.] Not to be heard. 2. Unfit to be heard.

અશ્રુ, s. n. [S.] A tear.

અશ્રુત, adj. [See અશ્રવણીય.] Unheard; inaudible. 2. Not acquainted with the Shastras. 3. Uneducated.

અશ્રુધાર, } અશ્રુધારા, } s. f. [અશ્રુ + S. धारा a stream.] The flow of tears; a succession of tears.

અશ્રુપાત, s. m. [અશ્રુ+S. पत् to fall.] Shedding of tears; the falling of tears.

અશ્લાઘ્ય, adj. [S. अ not+श्लाघ् to praise.] Undeserving of praise; worthless. 2. Mean; censurable.

અશ્લીલ, adj. [S. अ not + श्लील decent.] Obscene; vulgar; indecent. 2. Unpleasant.

અશ્લીલતા, } s. f. અશ્લીલપણું, } s. n. [અશ્લીલ+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Vulgarity; indecency. 2. Rustic or coarse language. 3. A fault of composition. 4. A language that would produce a feeling of shame and disgust.

અશ્લીલતા, ગ્રામ્યતા, અપ્રસિદ્ધતા ને સંદિગ્ધતા એ દોષ છે. —ક. પ્રા. મિ.

અશ્લેષા, } અશ્લેખા, } s. f. [S. आश्लेषा.] Name of the ninth lunar asterism consisting of a group of five stars in the head of Hydra.

Prov. અશ્લેષા વરસી તો વરસી ને ફરી તો ફરી If it rains in the Ashlesha constellation it rains profusely, in torrents.

ગુજરાતનો ઓવાળ અશ્લેષા તાણે.—લોકોક્તિ.

અશ્વ, s. m. [S.] A horse.

અશ્વગતિ, s. f. [અશ્વ + S. गति a walk.] The pace of a horse. 2. Name of a song.

અશ્વગંધા, s. f. [S.] Name of a plant; Withania somnifera. N.O. Solanaceæ. See આસંધ.

અશ્વગ્રીવ, *s. m.* [અશ્વ+S. ग्रीवा neck.] Name of a demon who was an enemy of Vishnu. 2. One of the incarnations of Vishnu.

અશ્વચિકિત્સક, *s. m.* [અશ્વ+S. चिकित्सा medical treatment.] A veterinary surgeon; a ferrier.

અશ્વચિકિત્સા, *s. f.* [See above.] Veterinary science.

અશ્વજગન, *s. m.* [અશ્વ+S. यज्ञ a sacrifice.] A horse-sacrifice.

અશ્વજગન સમે દાન અવનીતણું,—નરસિંહ.

અશ્વતર, *s. m.* [S.] A mule.

અશ્વતરી, *s. f.* [S.] A female mule.

અશ્વત્થ, *s. m.* [S.] Name of a plant. Ficus religiosa. N. O. Moraceæ; the holy fig tree. See પીંપળો.

એક કહે સખી એ અશ્વત્થ છે રે લોલ.—દયારામ.

ન પૂજ્યા અશ્વત્થ તુળસી સુરભી.—પ્રેમાનંદ.

અશ્વત્થની શીળી ઘેરી છાયામાં હું પરવર્યો.—ના. દ. કે.

અશ્વત્થામા, *s. m.* [S.] Name of a celebrated Brahmana warrior and son of Drona.

અશ્વદંષ્ટ્રા, *s. f.* [S.] Name of a plant. Tribulus terrestris. N. O. Zygophyllaceæ. See ગોખરૂ.

અશ્વધાટી, *s. f.* Name of a metre consisting of four lines each of nine *ganas* or feet ત, ભ, ય, જ, સ, ર, ન, ત, મ.

અશ્વપાલ, } *s. m.* [અશ્વ+S. पाल् to protect.]
અશ્વપાલક, }
A groom; a horse-keeper.

અશ્વમંત્ર, *s. m.* [અશ્વ+S. मंत्र a charm; a spell.] An incantation or charm about horses.

અશ્વમેધ, *s. m.* [અશ્વ +S. मेध a sacrifice.] A horse-sacrifice.

અશ્વમેધને ભળે પામ્યો સ્વર્ગનું રાજ્યાન.—પ્રેમાનંદ.

અશ્વમેધી, *adj.* [See above.] Pertaining to the sacrifice of a horse. 2. *s. m.* One who performs the horse-sacrifice.

અશ્વમેવ, *adv.* [Corruption of S. अवश्यम् certainly + एव quite.] Certainly; undoubtedly.

અશ્વત્થામા શ્રી મહાદેવ જે ત્રિપુરારી ભોગી અશ્વમેવ.—પ્રેમાનંદ.

અશ્વવાર, *s. m.* [અશ્વ+S. वृ to restrain; to choose.] A horseman; a rider. See અસવાર.

અશ્વવિદ્યા, *s. f.* [અશ્વ + S. विद्या science.] Veterinary science.

અશ્વવૈદ, *s. m.* [અશ્વ + S. वैद्य a doctor.] A veterinary surgeon.

અશ્વશાળા, *s. f.* [અશ્વ+S. शाला an abode.] A stable for horses.

અશ્વારૂઢ, *adj.* [અશ્વ+ S. आरुह् to mount.] Mounted on a horse.

અશ્વારોહ, } *s. m.*
અશ્વારોહણ, } *s. n.* [See above.] Mounting on a horse.

અશ્વિન, *s. m.* [S.] The last month of the Hindu Calendar. 2. *s. m. dual.* See અશ્વિનીકુમાર.

અશ્વિની, *s. f.* [S.] The first of the 27 lunar mansions. 2. Wife of the sun.

અશ્વિની ગણતાં અન્તનો નાશ.—ભરણી.

અશ્વિનીકુમાર, *s. m.* [અશ્વિની+S. कुमार a son.] The twin sons of Ashvini, the Sun's wife. 2. *s. m. dual.* The two physicians of the gods.

અષાડ, } *s. m.* [S.] The month Ashadha.
અષાઢ, }

અષાઢા, *s. m.* [S.] Name of the constellation; the 20th (પૂર્વાષાઢા) and 21st (ઉત્તરાષાઢા). lunar mansions.

અષ્ટ, *adj.* [S.] Eight.

અષ્ટક, *s. n.* [S.] A group of eight; an octav. 2. A compilation of eight lines or verses.

અષ્ટકોણ, *s. m.* [અષ્ટ + S. कोण a corner; an angle.] An eight-angled thing; an octagon.

અષ્ટકોણી, *adj.* [See above.] Having eight angles; octagonal.

અષ્ટગંધ, *s. n.* [અષ્ટ+S. गंध smell.] A mixture made up of eight fragrant drugs. These drugs are કસ્તુરી, ભીમસેની બરાસ, કેસર, દેવકપૂર, ચંદન, રતાંજળી, ગુગળ and હીંગળોક.

અષ્ટદિક્પાળ, *s. m.* [અષ્ટ+S. दिक् direction+पाल् to protect.] The protectors of the eight directions. They are Indra of the east, Agni of the south-east, Yama of the south, Nairruta of the south-west, Varuna of the west, Vayu of the north-west, Kuber of the north and Shiva of the north-east.

અષ્ટધાતુ, *s. f.* [અષ્ટ +S. धातु a metal.] The eight kinds of metal. (Gold, silver, copper, lead, tin, zinc, mercury, and iron).

અષ્ટનાયિકા, *s. f.* [અષ્ટ +S. नायिका heroine.] The eight heroines of a poetic composition.

અષ્ટપદી, *s. f.* [અષ્ટ + S. पद a foot.] A composition of eight feet or lines. 2. *adj.* Eight-footed. 3. *s. m.* A spider.

અષ્ટપાર્શ્વી, *adj.* [અષ્ટ+S. पार्श्व = side.] Eight-sided; octahedral.

અષ્ટભય, *s. m.* [અષ્ટ + S. भय fear] The eight kinds of fear.

મનકામના તે સિદ્ધિ પામે, અષ્ટભય દૂરે ટળે.—ઈશ્વરેચ્છા.

અષ્ટમ, *adj.* [S.] Eighth.

અષ્ટમંગળ, *s. n.* [અષ્ટ + મંગળફેરા the four auspicious revolutions to be performed in a marriage ritual.] Remarriage of a woman.

સંતાનોના સહિત અષ્ટમંગળે આવે.—કૃષ્ણારામ.

અષ્ટમપષ્ટમ, *adv.* Indiscriminately ; at random; without a fixed rule or principle.

અષ્ટમહાસિદ્ધિ, *s. f.* [S. अष्ट eight+महा great+सिद्धि accomplishment.] The eight supernatural powers or capabilities. They are અણિમા, મહિમા, ગરિમા, લઘિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઇશિત્વ, & વશિત્વ. Id. તેને ઘેર અષ્ટમહાસિદ્ધિ અને નવમહાનિધિ છે He is endowed with all the attributes of Divinity, and he is possesses of all the treasures of the god of wealth.

અષ્ટમહાસિદ્ધિ તણી, રિદ્ધિ નવનિધિ તણી.—નરસિંહ.

અષ્ટમાંશ, *s. m.* [S. अष्टम eighth+अंश a part.] One-eighth part.

અષ્ટમી, *s. f.* [S.] The eighth day of each half of a lunar month.

અષ્ટમૂર્તિ, *s. f.* [અષ્ટ + S. मूर्ति a form.] The eight-formed ; an epithet of Shiva.

અષ્ટાક્ષરી, *adj.* [S. अष्ट eight+अक्षर a letter of the alphabet.] Consisting of eight letters. Id. અષ્ટાક્ષરી મંત્ર or અષ્ટાક્ષર A spell consisting of eight syllables, *viz.* श्रीकृष्णः शरणं मम The Divine Krishna is my Protector.

અષ્ટાંગ, *adj.* [અષ્ટ + S. अंग a limb.] Consisting of eight limbs or divisions.

અષ્ટાંગપ્રણામ, *s. m.* [અષ્ટાંગ +S. प्रणम् to bow down.] A bow or low obeisance with the eight limbs of the body; a prostrate bow.

અષ્ટાંગયોગ, *s. m.* [અષ્ટાંગ +S. योग a branch of philosophy.] Yoga or austere devotion in its eight branches or modes, *viz.* યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધ્યાન, ધારણા and સમાધિ.

અષ્ટાદશ, *adj.* [S. अष्ट eight + दश ten.] Eighteen; 18.

અષ્ટાદશ પુરાણ વિષે છે, શિરોમણિ ભાગવત.—પ્રેમાનંદ.

અષ્ટાવક્ર, *s. m.* [S. अष्ट eight+वक्र crooked.] Name of an ugly sage, who was crooked in eight of his limbs. 2. An ugly and deformed person or thing.

અષ્ટાવધાની, *adj.* [S. अष्ट eight + अवधान attention.] A man of versatile genius; a person attending eight different subjects at a time.

અષ્ટાવધાની પિંગળ કવિ મંત્ર, ભેદ, ઔષધ અનુભવી.—અખો.

અષ્ટાવું, *v. i.* [Corruption of કષ્ટાવું.] To pine away. 2. To be rolled ; to experience hardship to repent.

અષ્ટોત્તરશત, *adj.* [S. अष्ट eight + उत्तर over and above + शत hundred.] One hundred and eight; 108.

અસંયુક્ત, *adj.* [S. अ not+संयुज् to join.] Not united ; uncombined.

અસસાબત, *s. m.* [P.] Furniture; property.

અસક્ત, *adj.* [S. अ not + सक्त devoted ; attached to.] Not excessively attached ; indifferent. 2. Not united ; detached. 3. Not attached to any worldly affairs.

અસખ, *s. m.* [S. अ not + सखा a friend.] An enemy ; an adversary. 2. *adj.* Inimical; unfriended.

અસગુ, *adj. m. f. n.* [S. अ not + सगोत्र a kinsman; a relative.] Not related; having no relationship.

અસગોત્ર, } અસગોત્રી, } *adj.* [See above.] Not belonging to the same family.

અસંખ્ય, } અસંખ્યાત, } *adj.* [S. अ not+संख्या to count; to enumerate.] Innumerable; countless.

અસંગ, *s. m.* [S. अ not+सगम् to go together.] Absence or loss of companionship. 2. *adj.* Lonely; ununited; solitary; wanting a companion. 3. That which is not fit to be associated with. 4. Unattached.

અસંગત, *adj.* [See above.] Unfit; unsuited. 2. Improper, inconsistent. 3. Unequal. 4. Ununited.

અસંગત, તેથી લખેવું કું આવું.—દયારામ.

અસંગતિ, *s. f.* [See અસંગ.] Non-association. 2. Incongruity. 3. A kind of figure of speech.

અસંગમ, *adj.* [S अ not + संगम union.] Ununited. 2. *s. m.* Incongruity.

અસંગી, *adj.* [See અસંગ.] Not united; unassociated. 2. Unassociating.

અસચ્છાસ્ત્ર, *s. n.* [S अ not+सत् truth+शास्त्र science.] The science of heresy.

અસજ્જ, *adj* [S अ not + सज्ज ready] Not ready, unprepared 2 Unable to walk.

અસજ્જન, *adj* [S अ not + सत् good + जन a creature, a person] Wicked 2 Immodest, discourteous

અસજ્જનતા, } *s f*
અસજ્જનપણું, } *s n* [અસજ્જન + S. ता, Guj પણું a suffix forming a noun.] Unmannerliness absence of a gentlemanly behaviour

અસંજ્ઞ, }
અસંજ્ઞા, } *adj* [S अ not + संज्ञा a sign, a name, knowledge] Insensible ignorant 2 Nameless signless. 3 Stupid, dull

અસત્, *adj* [S अ not + सत् being true] Not existing, non existent. 2 Untruthful, false

અસતરે, Same as અસ્તરે *q v*

અસતી, *s f* [S अ not + सती a chaste woman] An unchaste woman

• અસતીઉં, *adj m f n.* [See અસત્ય] Untruthful, lying 2 Unbelieving

ઢીંકે ઢાઇ ગયો, અસતીઆ બહુ ભગે —નરસિંહ

અસત્કાર, *s m* [S अ not + सत्कार an honourable reception] A dishonourable reception, a disrespect dishonour

અસત્તા, *s f* [S अ not + सत्ता power, existence] Non-existence, absence 2 Absence of power or strength weakness

અસત્પથ *s m* [અસત્+S पथ a way] An immoral or wicked way

અસત્પથગામી, *adj* [અસત્પથ + S गम् to go] Acting immorally, immoral unchaste

અસત્ય, *adj* [S अ not + सत्य truth] Untrue, false 2 Unreal imaginary 3 *s n* Falsehood, untruthfulness 4 Deception, illusion

અસત્યતા, } *s f*
અસત્યપણું, } *s n* [અસત્ય + S ता Guj પણું a suffix forming a noun] Falsehood untruthfulness. 2 Deception

અસત્યવાદી *adj* [અસત્ય + S वद् to speak] Speaking a falsehood, untruthful, lying

અસદાચરણ, *s n* [See below] Misconduct, misbehaviour

અસદાચરણને પથ્થરની પેઠે સામી થઇ દૂર નાખજે —અ ન દિ

અસદાચાર, *s m* [S अ not + सत् good + आचार conduct] Misconduct, misbehaviour

અસદાચારી, *adj* [See above] Immoral, misbehaved of bad character

અસદૃશ, *adj* [S अ not + सदृश similar] Dissimilar, unlike 2 Unfit incongruous

અસદ્ગતિ *s f* [S अ not + सत् good + गति motion] An unhappy state as experienced by a creature in the next birth, birth again on earth in a lower caste or form of existence, non-salvation

અસદ્ભાવ, *s m* [S अ not + सद्भाव amiability, good disposition] Absence of amiability, want of good disposition

અસન, }
અસનવેલ, } *s f* A drug Briedelia retusa and B emblica N O Euphorbiaceæ also called એકકાંટો because of only one spine

અસંત *adj* [S अ not + सत् to honour, to worship] Wicked unholy, impious

અસંતાપ, *s m* [S अ not + सतप् to feel pain] Absence of distress or sorrow

અસંતુષ્ટ, *adj* [S अ not + सतुष् to be satisfied] Not contended, discontented not satisfied

અસંતોષ, *s m* [See above] Discontent, dissatisfaction

અસંતોષી, Same as અસંતુષ્ટ *q v*

અસન્માન *s n* [S अ not + सम्मान honour, respect.] Dishonour disrespect

અસબાબ *s m* [Ar *pl* of सबब् a cause] Chattels accompaniments apparatus kit

અસભ્ય, *adj* [S अ not + सभ्य polite] Impolite base disrespectful

અસભ્યતા, } *s f*
અસભ્યપણું, } *s n* [અસભ્ય + S ता, Guj પણું a suffix forming a noun] Impoliteness base ness disrespectfulness

અસમ *adj* [S अ not + सम equal] Unequal 2 Unequalled matchless 3 Uneven

અસમગ્ર *adj* [S अ not + समग्र whole] Incomplete partial

અસમજ, Same as અણસમજ

અસમજણ, *s f* [S अ not + सम् well + जानाति understanding] Ignorance 2 Misunderstanding 3 Incomprehension

અસમજણું, *adj m f n* [See above] Ignorant foolish unintellectual 2 Incomprehensible

અસમજુત *s f* [See અસમજણ] Misunderstanding 2 Disagreement, disunion.

અસમંજસ, *adj.* [S. अ not+समंजस proper.] Indistinct; unintelligible. 2. Unbecoming; improper. 3. Absurd. 4. *s. n.* Inconformity; difference; disparity.

અસમતા, *s. f.* [અસમ+S. ता a suffix forming a noun.] Inequality. 2. Unevenness. 3. Matchlessness.

અસમર્થ, *adj.* [S. अ not+समर्थ able.] Not strong; weak. 2. Unable; incompetent; disqualified.

અસમાઉ, *adj. m. f. n.* [S. अ not + समा to comprise.] Overflowing. 2. Mischievous; quarrelsome. 3. Unaccommodating; disagreeable.

અસમાન, *adj.* [S. अ not + समान equal.] Unequal. 2. Uneven. 3. *s. n.* [P. आसमान्.] The sky. See આસમાન.

અસમાનતા, *s. f.* [અસમાન+S. ता a suffix forming a noun.] Inequality. 2. Unevenness.

અસમાની, Same as આસમાની *q. v.*

અસમાની-સુલતાની, *s. f.* [P. आसमान् the sky+सुलतान् a king.] A calamity that cannot be averted; a visitation; a misfortune caused by gods or by the king. 2. A great change; *vis major.*

અસમાપ્ત, *adj.* [S. अ not + समाप् to finish.] Unfinished; not ended; not completed.

અસમાવર્ત, *s. m.* [S. अ not + समावृ to envelope.] A pupil who has not returned home after finishing his holy study.

અસમાહિત, *adj.* [S. अ not+समाधा to compose, to collect.] Uncomposed; not calm (of mind). 2. Without intent devotion.

અસંપૂર્ણ, *adj.* [S. a not + संपूर्ण perfect.] Imperfect; incomplete.

અસંપૂર્ણતા, *s. f.* [અસંપૂર્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Imperfectness; incompleteness.

અસંબદ્ધ, *adj.* [S. अ not+सम् together+बन्ध् to bind.] Unconnected; incoherent (of a speech or a writing). 2. Inconsistent; lax or devious in conduct. 3. Detached from; aloof.

અસંબંધ, *s. m.* [See above.] Absence of congruity or connection. 2. *adj.* Unconnected. 2. Aloof; detached from.

અસંભવ, *s. m.* [S. अ not+संभू to be possible; to be adequate for.] Impossibility; improbability. 2. Inconsistency; absurdity.

અસંભવિત, *adj.* [See above.] Impossible; improbable. 2. Inconsistent; absurd.

અસંભાવના, *s. f.* Same as અસંભવ.

અસંભાવિત, *adj.* [See અસંભવ.] Unhonoured; disrespected.

અસંભાવ્ય, *adj.* [See અસંભવ.] Improbable; impossible. 2. Incapable; unsuitable.

એવો અસંભાવ્ય હરિમત વરયો.—અખો.

અસંભૂત, *adj.* [S. अ not+संभू to be born.] Not born; not produced. 2. Not happened.

અસંભ્રમ, *adj.* [S. अ not + संभ्रम् to be confused.] Free from agitation; composed; cool. 2. *s. m.* Calmness; steadiness.

અસંમત, *adj.* [S. अ not + संमत to agree.] Disapproved; not consented to. 2. Differing from; disagreeing.

અસંમોહ, *s. m.* [S. अ not + संमुह् to be perplexed.] Steadiness; composure; coolness.

અસંયુક્ત, *adj.* [S. अ not + संयुज् to unite.] Not united. 2. Separate.

અસંયોગ, *s. m.* [See above.] Separation. 2. Disunion.

અસર, *s. f.* [Ar. असर.] An effect. 2. Influence. 3. Impression.

Id. અસર થવી To be influenced. અસર કરવી To produce an effect.

અસરકારક, *adj.* [અસર+S. कृ to do.] Capable of producing an effect; efficacious; effective.

અસરાર, *s. n.* [Ar. *pl.* of सिर्र secret.] A private and secret talk.

અસલ, *adj.* [Ar. असल origin, root.] Original. 2. Ancient. 3. Prime; first-rate; of the best quality.

Id. અસલના વારાનું Of old; ancient. અસલ માલ An article of the best quality. અસલનું Original. 2. Ancient.

અસલી, *adj.* [See above.] Original. 2. Ancient.

અસવર્ણ, *adj.* [S. अ not + सवर्ण of the same class.] Not of the same class; different.

અસવાર, *s. m.* [a euph.+P. सवार a rider, a horseman.] A horseman; a rider.

અસવારી, *s. f.* [See above.] A ride. 2. An expedition. 3. A procession. 4. A retinue.

અસવારી કરીને રે આવ્યા ઉપરે રે.—નરસિંહ.

અસવ્ય, *adj.* [S. अ not + सव्य left; an epithet of Vishnu.] Right-handed; contrary.

અસ્તિ, } s. f.
અસ્તિત્વ, } s. n. [S. अस् to be, to exist; त्व a suffix forming a noun.] Existence; being.

અસ્તુ, *conj.* [S. अस्तु let it be.] Be it so; may be ; leaving it aside. 2. Amen (a benedictory word).

અસ્તુ અસ્તુ કહીને શિવે વર આપ્યો.—પ્રેમાનંદ.

અસ્તેય, s. n. [S. अ not+स्तेन् to steal.] Absence of theft or robbery.

અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહ એ યમ.–મ. ન. ઠિ.

અસ્તોવ્યસ્ત, *adj.* [S. अस्त thrown + व्यस्त thrown about.] Lying about in confusion, in a litter or jumble; disordered; deranged.

અસ્ત્ર, s. n. [S. अस् to throw.] An enchanted weapon; a missile; an arrow; a bow.

અસ્ત્રવિદ્યા, s. f. [અસ્ત્ર+S. विद्या an art.] The art of throwing missiles.

અસ્ત્રશસ્ત્ર, s. n. pl. [S. अस्त्र a missile; a bow+ शस्त्र a weapon.] Weaponry; armoury.

અસ્ત્રી, s. f. [H. इस्तरी.] An instrument for smoothing and ironing. 2. Act of ironing.

અસ્ત્રો, s. m. [P. अस्त्र *fr.* उस्तर्दन् to shave.] A razor.

અસ્થાન, s. n. [S. अ a prefix showing badness, unfitness+स्थान a place.] An improper place.

અસ્થાયી, *adj.* [S. अ not + स्थायिन् permanent; enduring.] Not permanent; transitory; perishable. 2. Not firm; unsteady.

અસ્થિ, s. n. [S.] A bone.

અસ્થિપંજર, } s. n. [અસ્થિ+S पंजर a cage.]
અસ્થિપિંજર, }
The skeleton.

અસ્થિમય, *adj.* [અસ્થિ+S. मय an affix indicating composed of, full of.] Bony.

અસ્થિર, *adj.* [S. अ not+स्थिर fixed; steady.] Unsteady; infirm.

અસ્થિરતા, } s. f.
અસ્થિરપણું, } s. n. [અસ્થિર+S. ता, Guj પણું a suffix forming a noun.] Unsteadiness; infirmity.

અસ્થિસંચય, s. m. [અસ્થિ+S. संचि to gather.] Gathering or collection of bones after burning the dead.

અસ્થિસમર્પણ, s. n. [અસ્થિ+S. समर्पण giving; delivery.] Giving or handing over the bones of the dead to a sacred river.

અસ્થિસિંચન, s. n. [અસ્થિ+S. सिच् to water.] Watering the funeral pyre and bones.

અસ્નાત, *adj.* [S. अ not + स्ना to bathe.] Not bathed; unbathed.

અસ્નાન, s. n. [અ euph. + S. स्ना to bathe.] A bath.

અસ્નિગ્ધ, *adj.* [S. अ not+स्निह् to be smooth.] Hard; not soft; not smooth; dry. 2. Unkind.

અસ્પર્શ, }
અસ્પર્શ્ય, } *adj.* [S. अ not+स्पर्श् to touch.] Untouchable; not in contact. 2. s. m. Absence of contact.

અસ્પષ્ટ, *adj.* [S. अ not+स्पष्ट clear.] Not clear; invisible; indistinct; dim. 2. Doubtful; not clearly understood.

અસ્પષ્ટતા, s. f. [અસ્પષ્ટ + S. ता a suffix forming a noun.] Indistinctness; invisibility. 2. Doubt.

અસ્પૃહ, *adj.* [S. अ not + स्पृहा desire.] Without desire; careless.

અસ્પૃહણીય, *adj.* [S. अ not+स्पृह् to wish.] Undesirable.

અસ્ફુટ, *adj.* [S. अ not + स्फुट् to open, to become manifest.] Not clear; indistinct. 2. Not apparent; obscure.

અસ્ફુટતા, s. f. [અસ્ફુટ+S. ता a suffix forming a noun.] Absence of clearness or plainness; indistinctness. 2. Obscurity.

અસ્માન, Same as અસમાન and આસમાન *q. v.*

અસ્માનીસુલતાની, Same as અસમાનીસુલતાની *q. v.*

અસ્મૃતિ, s. f. [S. अ not+स्मृ to remember.] Forgetfulness; want of memory.

અસ્ર, s. n. [S.] Blood. 2. Tear. 3. s. m. A corner; an angle.

અસ્વચ્છ, *adj.* [S. अ not + स्वच्छ clean.] Unclean; dirty; impure

અસ્વચ્છતા, s. f. [અસ્વચ્છ +S. ता a suffix forming a noun.] Uncleanliness; impurity; dirtiness.

અસ્વચ્છંદ, *adj.* [S. अ not+स्वच्छंद self-willed; wanton.] Dependent; not self-willed. 2. Docile; tractable.

અસ્વતંત્ર, *adj.* [S. अ not + स्व self + तंत्र् to rule.] Dependent. 2. Docile; tractable.

અસ્વતંત્રતા, s. f. [અસ્વતંત્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Dependence. 2. Docility.

અસ્વર, *s. m.* [S. अ not+स्वर a vowel; a sound.] Not a vowel; a consonant. 2. *adj.* Having a bad voice; indistinct.

અસ્વરૂપ, *adj.* [S. अ not+स्व one's own+रूप form.] Unlike; different from one's own.

અસ્વર્ગ્યૈ, *adj.* [S. अ not+स्वर्ग heaven.] Unfit for heaven. 2. Not securing or leading to heaven.

અસ્વસ્થ, *adj.* [S. अ not+स्वस्थ at ease.] Not at ease; restless; anxious. 2. Unwell; indisposed; ill.

અસ્વસ્થતા, *s. f.* [અસ્વસ્થ+S. ता a suffix forming a noun.] Uneasiness; restlessness; 2. Indisposition; illness.

અસ્વાર, Same as અસવાર *q. v.*

અસ્વારી, Same as અસવારી *q. v.*

અસ્વાસ્થ્ય, *s. n.* [See અસ્વસ્થ.] Indisposition; illness. 2. Anxiety; restlessness; uneasiness.

અસ્વીકાર, *s. m.* [S. अ not+स्वीकृ to accept.] Non-acceptance; refusal.

અસ્વીકાર્ય, *adj.* [See above.] Unacceptable.

અં'હ, *inter.* A word showing contempt and self-conceit. 2. Well; be it so.

અહ, *s. m.* [S.] A day. 2. *adv.* Oh! Ah!

અહક, *s. m.* [S. अ not + Ar. हक़ justice.] Unjustifiable.

અહં, *pron.* [S.] I. 2. *s. n.* Egoism.

અહંકાર, *s. m.* [અહં+S. कृ to do.] Selfishness. 2. Pride; arrogance; vanity. 3. Self-consciousness. 4. Assertion or assurance of personality.

Id. અહંકાર કરવો-રાખવો To be proud.

Prov. અહંકાર તો રાજા રાવણનો એ રહ્યો નથી Pride goes before a fall.

ઇંદ્ર અર્જુન અહંકાર દુર્યોધન.—નરસિંહ.

અહંકારી, *adj.* [See above.] Proud; vain; self-conceited; arrogant.

અહંકૃતિ, *s. f.* [અહં+S. कृति doing.] Same as અહંકાર *q. v.*

અહંતા, *s. f.* [અહં +S. ता a suffix forming a noun.] Conceit; opinionativeness; egotism.

તેમ જીવ શિવ વસ્તુગત એક, અહંતા ટેકી લાગી ટેક.—અખો.

અહંપદ, *s n.* [અહં+S. पद a word; a position]. Self-affirmation; assertion of personality or of distinct subsistence; I-ness.

અહંબુદ્ધિ, *s. f.* [અહં+S. बुद्धि intellect.] Egotism.

અહંભાવ, *s. m.* [અહં+S. भाव quality.] Ego; vanity.

અહંમતિ, *s. f.* [અહં+S. मति sense.] Conceit; ego.

અહંરોગ, *s. m.* [અહં + S. रोग a disease.] Pride; vanity; egotism (as a mental disease).

ભૂખણે અહંરોગ નહીં ટળ્યો.—અખો.

અહત, *adj* [S. अ not + हन् to hurt.] Unhurt; uninjured. 2. New.

અહન, *s. m.* [S. अहन् a day.] A day. 2. *adj.* Foolish; stupid.

અહમેવ, *s. m.* [અહં+S. एव only.] Pride.

આહાસુરનો ઉતાર્યો અહમેવ જ.—પ્રેમાનંદ.

અહમો, *s. m.* Restlessness. 2. Passion; strength.

અહર્, } *s. m.* [S. अहन् a day.] A day.
અહર,

એક અહર મૂંઝાવશ થઈને, પડ્યો મરણી મુખ ક્રોધ.—દયારામ.

અહરહ, *adv.* [અહર્ + S. अहन् a day.] Every day; always.

અહર્ગણ, *s. m.* [અહર્ + S. गण् to count.] A month.

અહર્નિશ, *adv.* [અહર્ + S. निशा a night.] Day and night.

શસ્ત્રવિદ્યા મંત્રનો, અહર્નિશ કરાવે અભ્યાસ.—પ્રેમાનંદ.

અહલ્યા, *s. f.* Name of the wife of sage Gautama.

અહસાન, } *s. n.* [Ar. अहसान.] Obligation.
અહેસાન,

અગીઆર આપને અહેસાન,—લલિત.

અહસાનમંદ, *adj.* [અહસાન +P. मंद having.] Being under obligation; obliged.

અહહ, *inter.* [S.] Oh! Ah!

અહા, } *inter.* [S.] Oh! Ah!
અહાહા,

અહાર, *s. m.* [See આહાર.] Food. 2. Provision.

અહાર્ય, *adj.* [S. अ not + हृ to take away.] Not to be taken or conveyed; not worth taking away. 2. Unwardable.

અહિ, *s. m.* [S.] A serpent. 2. A traveller. 3. A rogue.

અહિ ડસ્યો પારથને પાયે, વૃથા આણ તે વાર.—ધીરો.

અહિત, *s. n.* [S. अ not + हित a good; benefit.] Not a benefit; an injury. 2. Not a good; an evil.

અહિતકર, *adj.* [અહિત + S. कृ to do.] Not beneficial; unprofitable; injurious. 2. Evil.

અહિપતિ, *s. m.* [અહિ + S. पति a master, a lord.] The king of the serpents. 2. A rogue; an impostor.

ભૂરુપદ શ્રી વરસ લક્ષ અસંખ્ય છ.—દયારામ.

અસંશય, *adv.* [S. अ not + संशी to be in doubt.] Doubtless; certainly. 2. *s. m.* Doubtlessness; unsuspiciousness; certainty.

અસંશયી, *adj.* [See above.] Doubtless; unsuspicious; certain.

અસંસર્ગ, *s. m.* [S. अ not+संसर्ग connection] Absence of any connection.

અસંસ્કૃત, *adj.* [S. अ not + संस्कृ to adorn; to equip; to refine.] Unadorned. 2. Unrefined; uncivilized; course; vulgar.

અસંસ્કૃતજ્ઞ, *adj.* [S. अ not + संस्कृत Sanskrit + ज्ञा to know.] Not acquainted with Sanskrit language.

અસહાય, *adj.* [S. अ not + सहाय a companion.] Having no companion; unaccompanied; alone; single-handed.

અસહ્ય, *adj.* [S अ not + सह् to endure.] Unbearable; unendurable.

અસાક્ષાત, *adv.* [S. अ not + साक्षात् in the presence of.] Invisibly. 2. Indirectly.

અસાખ, *adj.* [S. अ not + शाखा a branch.] Having no prestige; discreditable.

અસાચ, *adj.* [See અસત્ય.] False; untrue. 2. Transitory.

સાચળ કહે, મૂઢ મમતા કરે, એવા શરીર અસાચનો.—સામળ.

અસાધવી, *adj.* [S. अ not+साधु good.] Not virtuous; unrighteous. 2. *s. f.* An unchaste woman.

અસાધારણ, *adj.* [S. अ not+साधारण common.] Uncommon; extraordinary. 2. *s. m.* A fallacy.

અસાધુ, *adj.* [See અસાધવી.] Not good; distasteful; unpleasant.

અસાધ્ય, *adj.* [S अ not + साध्य accomplishable.] Impossible of accomplishment. 2. Incurable (of a disease); irremediable.

અસામણ, Same as ઓસામણ *q. v.*

અસામર્થ્ય, *s. n.* [S. अ not+सामर्थ्य ability.] Disability; inadequacy.

અસામાન્ય, *adj.* [S. अ not+सामान्य common.] Same as અસાધારણ *q. v.*

અસામી, Same as આસામી *q. v.*

અસાર, *adj.* [S. अ not + सार essence.] Having no essence; worthless; useless.

અસારના સેવનથી શો સાર અજશે ?—ધ. સૂ. દે.

અસારતા, *s. f.* [અસાર + S. ता a suffix forming a noun.] Uselessness. 2. Stufflessness; valuelessness. 3. Saplessness.

અસારો, *s. m.* A twisted thread of silk.

Id. અસારો વાળવો To smooth the twisted silken thread.

અસાવધ, *adj.* [S. अ not+स with+अवधा to be attentive.] Careless; inattentive; heedless. 2. Unguarded.

અસાવધાન, *adj.* [S. अ not + सावधान attentive.] Inattentive; careless; unguarded.

અસાવરી, Same as આસાવરી *q. v.*

અસાવવું, Same as ઓસાવવું *q. v.*

અસાહાય્ય, *s. n.* [S. अ not+साहाय्य help.] Absence of help; helplessness.

અસાહ્ય, *adj.* [See અસહાય.] Helpless; alone.

અસાળીઓ, *s. m.* A medicinal drug; the common cress-seed. Lepidium sativum. N. O. Cruciferæ.

અસાંપ્રત, *adj.* [S. अ not + सांप्रत modern.] Ancient.

અસાંસતું, *adj. m. f. n.* [S. अ not + श्वस् to breathe.] Active; alert. 2. Meddlesome; intrusive.

Prov. અસાંસતીએ ઘોડો જડ્યો તો કહે "નાળ ઝાડું કે પૂછડું ?" Set a beggar on a horse and he'll ride to the devil.

અસિ, *s. m.* [S.] A sword.

અસિત, *adj.* [S अ not + सित white.] Not white; black.

ચ ક્રમ ચિત્ર અસિત ગિરિધર,—ગિરિધર.

અસિદ્ધ, *adj.* [S. अ not+सिद्ध accomplished; ready.] Not accomplished; incomplete. 2. Not ready.

અસિધર, *s m.* [અસિ + S. धृ to hold.] The person who holds a sword; a sword-bearer.

અસિધારા, *s. f.* [અસિ + S. धारा an edge.] The edge of a sword.

Id અસિધારાએ રહેવું-ચાલવું To remain cautious; to move cautiously.

અસિધારાવ્રત, Same as અસિવ્રત *q. v.*

અસિપત્ર, *s. n.* [અસિ + S. पत्र a blade.] The blade of a sword. 2. A sheath; a scabbard. 3. *adj.* Having a sword-shaped leaf. 4. *s. m.* A sugar-cane.

અસિપદ, *s. n.* [S. अस् to be + पद a place.] The state of oneness or absolute identity.

તત્પદ, ત્વંપદ, ત્યાગીને, અસિપદમાં ચિત્ત ધાર,—પ્રીતમ.

અસિલતા, *s. f.* [અસિ + S. लता a creeper.] The blade of a sword.

અસિવ્રત, *s. n.* [અસિ + S. व्रत a vow.] A complete restrain on the mind when in the company of a woman for the sake of chastity. 2. A hopelessly difficult task.

અસીકર્મ, *s. n.* [અસિ+S. कर्म an action.] The art of wielding a sword. 2. Murder.

અસીમ, *adj.* [S. अ not+सीमा a boundary.] Boundless.

અસીલ, *adj.* [Ar. असील.] Noble; mild. 2. *s. m.* A client.

અસીસું, Same as ઓસીસું *q. v.*

અસું, *adj. m. f. n.* [S. ईदृश like.] Like this; such.

ખાવું ન ખાતથી ગાવું અસું તો.—શરદલ.

અસુ, *s. m.* [S.] Breath; life; spirit. 2. (*pl.*) The five vital breaths or life-winds in the body. 3. Water 4. Heat.

અસુ નિ સત્વે શું હરણ થશ આદિ સહુ મને–પ્રેમાનંદ.

થાત ન કિ પણ ખાત અસુ તો—વલ્લભ.

અસુખ, *s. n.* [S. अ not+सुख happiness.] Uneasiness ; sorrow ; pain. 2. Disease.

અસુખકારી, *s. f.* [અ not+અસુખ+કારી *fr.* S. कृ to do.] Illness; unhealthiness

અસુખી, *adj.* [S. अ not+सुखिन् happy] Unhappy; uneasy; sorrowful. 2. Ill; indisposed.

અસુગમ, *adj.* [S. अ not + सुगम् easy of access.] Inaccessible; difficult inconvenient.

અસુંદર, *adj.* [S. अ not + सुंदर beautiful; lovely.] Not lovely; ugly; not beautiful. 2. Unpleasant.

અસુંદરો, *s. m.* [S. अश्मंतक.] Name of a plant. Bauhenia tomentosa. N. O. Leguminosæ.

અસુર, *s m.* [S. अ not + सुर a god] An evil spirit; a demon. 2 *s n.* [S असुर् evening; twilight: or अ not+ सूर्य the sun.] Delay; lateness.

આસુર સવારે—નરસિંહ.

અસુરી, *s. f.* [See અસુર.] A female demon. 2. *adj.* Demonish.

અસુરું, *adj. m. f. n.* [*fr.* અસુર delay.] Late; long after the proper time; delayed.

અસુલભ, *adj.* [S. अ not+सु well + लभ् to obtain.] Not easy to obtain; difficult to get.

અસૂક્ષ્મ, *adj.* [S. अ not+सूक्ष्म little; thin.] Thick; massive. 2. Heavy; large.

અસૂયા, *s f* [S] Envy; jealousy. 2. Anger.

અહિંસા, સત્ય, પવિત્રતા, નવ ધરવી અસૂયા રે.—પ્રેમાનંદ.

અસૂયાયુક્ત થઈાણ છૂટે તેઓ ન કર્યો.—ના. દ. કે.

અસૂયાળું, *adj. m. f. n.* [અસૂયા+S. आलु a termination showing possession.] Envious; jealous. 2. Angry.

દ્વેષે અને અસૂયાળા સ્વપર રેહને વિષે.—ના. દ. કે.

અસ્વપું, *v. i.* [S. अ not+स्वप् to sleep.] Not to sleep. 2. To wake.

બાહાર ઠોર અસાર અસૂતો.—શરદલ.

અસેમસે, *adv.* [અસે redup. of મસે+મસે *fr.* S. मिष a pretext.] Under a pretext; with false but plausible reasons; without giving out the real cause.

અસો, *s. m.* A wart. 2. *inter.* [S. अस् to be.] Be it so.

અસૌમ્ય, *adj.* [S. अ not+सौम्य handsome; mild.] Dreadful; ugly. 2. Insolent.

અસ્ખલિત, *adj.* [S. अ not+स्खल् to totter; to drop.] Firm; steady; uninterrupted. 2. Unhurt; sound and safe. 3. Undeviating; careful.

અસ્ત, *s. m.* [S. अस् to disappear.] Setting or western mountain (behind which the sun is supposed to set).

આ ચંદ્ર અસ્તશિખરે ઊતરે છે.—શ. ઉ. ચ.

Id. અસ્ત થવો To decline. 2. To disappear. 3. To wane.

અસ્તંગત, *adj.* [S. अस्तं at home+गम् to go.] Having set. 2 Setting.

અસ્તંભ્ય, *adj.* [S. अ not + स्तंभ् to stop, to arrest; to paralyse; to make immovable.] Not stopped; not obstructed. 2. Active. 3. Not stupefied.

અસ્તમાન, *adj.* [.અસ્ત + S. मान a suffix showing action.] Setting; going down.

અસ્તર, *s n.* [S. आ upto, all over+स्तृ to cover] Lining ; a covering. 2. An inside lining; a covering from inside.

અસ્તરી, Same as અસ્ત્રી *q. v.*

અસ્તરીંગ, *s. n.* [Eng. *Sterling.*] A gold coin;

અસ્તવ્યસ્ત, Same as અસ્તેવ્યસ્ત *q. v.*

અસ્તાઈ, *s. f.* [S. अस्त a decline, a fall.] The first of the three divisions of a ધ્રુપદ (a mode in music), the second being અંતરો, and the third આભોગ.

અસ્તાચલ, *s. m.* [S. अस्त sunset + अचल a mountain.] The western mountain, behind which the sun sets.

અહિફેન, *s n* [અહિ + S. फेन saliva.] The saliva or the venom of a serpent 2 Opium

અહિમુખ *s m* [અહિ + S. मुख face] A person with a serpent like face

હરિતરડું એક ચારણ અહિમુખ ચાહીને ફિરાવ.—ગિરિધર

અહિરાવણ-અહીરાવણ *s n* A medicinal drug Bryophyllum calycinum N O Crassulaceæ

અહિરિપુ *s. m* [અહિ+S. रिपु an enemy] The enemy of the serpents 2 Shree Krishna. 3 The bird Garuda

અહિંસા *s f* [S. अ not + हिंस् to kill] Abstaining from the taking of life, not killing harmlessness.

અહીંઆં / અહીં } *adv* [S अस्मिन् in this] Here at this place

આઇએ બન્યા ગયા રે મારે અહીંથી મુનિઆત -પ્રેમાનંદ

અહીંઆંથી વાતી ક્યારેક ગુચવું પ્રભુ તે —ભ ન ક્રિ

અહીં કને / અહીંકણે } *adv* [અહીં + કને near] Towards this place, just here

કઠિન થયા તો, ક્યાંથી આવે અહીંયાં પાસ વીર,—આલાભ

અપૂર્વ અહીંકણે આવે [ ] રમવા સાર અપાડી —દયારામ

અહીંતહીં *adv* [અહીં + તહીં there] Here and there

અહીર, *s m* [S] A cowherd 2 [S अ not + हिरण semen] Weal worthless

અહુણા, *adv* [S अधुना] Now at present

અહેડી *s m* [Prob અ eupl + S हेरिक a spy or અ euph +S हन् a slayer] A hunter

કેડે પડ્યો કાળ અહેડી તારે —રેતનેશ્વર

અહેતુક *adj* [S अ not + हेतुक cause] Groundless causeless without any motive

અહો / અહોહો } *inter* [S] Oh !

અહોનિશ Same as અહર્નિશ *q v*

અહોરાત્ર *adv* [S अहन् day + रात्रि night.] Day and night. 2 Always

અહ્રીક *adj* [S] Shameless impudent 2 *s m* A Buddhist mendicant

અળઇ Same as અળાઇ *q v*

અળખામણું *adj m f n* [S अ not +लक्ष् to regard to notice+મણું having] Unfavourable 2 Disagreeable 3 Not favourite not dear

મારી માતાએ કેટલા જનમ્યા તેમાં હું અળખામણો —નરસિંહ

અળગળ *adj* [See અનર્ગળ] Plentiful copious

ન કરાળને ત્યાં અળગળ નાણું વસી સઘળી ભંડાર-દેવાનંદ

અળગું, *adj m f n* [S. अ not+लग् to touch] Disconnected 2 Distant 3 Untouched not touching 4 Different distinct.

Iron અળગું રહેવું To be in the monthly course

સંભાવવીને અળગાં ટેરી કહે ધર્મરાજ વાત-વિશ્વદાસ

ભોં ... રહેવ એ તો અળગી ... —કવિત

અળગા રહો અવગેયા ... —મીરાં

મોરી આપ ... વાત ઘાની ... —નરસિંહ

... —દલપતરામ

અળગેરૂં, Same as અળગું *q v*

અળછ, *s f* [S. अ not+लक्ष्मी wealth] Poverty

અળતી *s f* [S ... a ; lough] A blunt iron blade fixed to one of the ends of a stick used for driving the bullocks.

અળતો *s m* [S. अलक्त] Lac dye

આંખો આણો મધુર અળતો પૂરતી ત્યાં રહ્યો—ન ગો. ...

અળદાવું, *v i* [See અકળાવું.] To be over worked to be exhausted ; to be tired

અળપ *adj* [S आलप् to address to speak to] Talkative ; tiresome in talking 2 Prankish mischievous.

અળબો *s m* [S आलम्ब] Mushroom ; fungus. 2 [S आलम्ब a perpendicular] A plumb.

અળવી *s f* [S आलु] Name of a plant Arum indicum N O Aroideæ

અળપીતરૂં *adj m f n* [See અળપ] Talkative prankish mischievous 2, *s n* Mischief

શા અળપીતરાંથી એ રમાયો તાત ! ... —ના. ... ...

અળપીતરા અવલા ચાહે ...—કાળિદાસ

અળસાયું, *adj m f n* [See અળસાવું.] Lazed Sluggish 2 Tired 3 Given up stopped

અળસાવવું *v t* [See આળસ] To make lazy 2 To cause to give up to oblige to stop

અળસાવું *v i* [See આળસ] To be lazy 2 To give up to stop

ગુણ ને અવગુણ ... ગયો અળસાવ્યા,—બોલે

અળસી *s f* [S अतसी] Linseed Linum Usitatissimum N O Linaceæ.

અળસિયું *s n* [S अलस dull] An earth worm 2 *s n* [See અળસી] Linseed oil

અળાઇ *s f* Prickly heat.

અળાવો *s m*. The noose of a rope with which a man is hanged 2 An obligation

અળુ *s f* Same as અળવી *q v*

અળુળુ Lullebye.

અણુખડું, / અળોખડું, } Same as અડુખડું

આ.

આ.

આ, The second letter of the alphabet of the guttural class 2 *pron* [S अयम्] This, these. 3 *prep.* [S] Near, towards, from or on all sides, all around 2 (With verbs of motion, taking, carrying, &c) The reverse of the action 3 Intensity. 4 The limit *from* which 5 The limit *to* which 6. (With adjectives) Diminution, a little

Prov આ પાર કે પેલે પાર To be or not to be, that is the question; mend or end

આંઈ, *adv* [See અહીં] Here, At this place

આંઉં, *inter.* [S ओम् yes, agreed] Yes, agreed 2 That will do, enough See હાઉ

આંક, s *m* [S अङ्क् to mark, to count, to go] A number, numeration 2 A table of multiplication 3 Valuation 4. The axle of a wheel 5 A sieve 6 Limit, boundary.

Id આંક કાઢવો-કરવો-પાડવો-માંડવો To make an estimate of the value of. 2 To mark

નિરંથી સહુદે થયો, આંક વળ્યો અનુહારથી —પ્રેમાનંદ.
દીનબંધુ વળ્યો આંક આડો.—નરસિંહ
તે અતિથ્ય ટાળ્યું નવ ટળે સહુ કહે કે આડે આંક—પ્રેમાનંદ

આંકચાળણી, *s f* [આંક+S चालनी a sieve] A fine sieve

આંકડી, *s f* [S अङ्क् to move in a curve] A hook. 2. A grudge 3 Gripes 4 Cramps 5 Spasms 6 Fits

Id આંકડી દેવી To shut (a door) with a hook (પેટમાં) આંકડી રાખવી To entertain a grudge આંકડી આવવી To have cramps or fits

મહી નાર કેરે રેરો, હેરો મન આંકડી —વલ્લભ

આંકડિયું, *s n* [See above] A hook fixed to a window-frame to keep the shutter open 2 *adj* [S अङ्क् to number, to mark] Numbered, [marked

આંકડો, *s m* [S अङ्क] A figure, a symbol representing a number, a digit 2 A large hook. 3 The sting (of a scorpion) 4 A fang 5 Pride or insolence (of youth, power, &c), temper, conceit

Id બે આંકડા લખતાં To learn to read and write આંકડો નમવો-નરમ પડવો To be subdued. આંકડો મારવો To sting આંકડો પાડવો To fix the amount 2 To write આંકડે અક્ષર ને અક્ષર રાખવો To keep the accounts hanging આંકડો ઊંચો ને ઊંચો રાખવો To be haughty, to be proud આંકડો પાડવો-મૂકવો To put down in writing. 2. To settle a disputed account (as arbitrator). આંકડો કરવો To settle accounts; to fix the amount.

સંસારમાં અનેક તરેહના વા વાયાથી તેનો આંકડો
નરમ થયો હતો —હ દા કાં

તંકડો આણી કહે શું માકડો, આંકડો મેલશો તેજ છવો.—શામળ.
ત્યારે શું પ્રતાપ બાદશાહથી આંકડો ઉંચો રાખશો—ગણપતરામ

આંકણુ, *s n* [See આંક] The act of marking out and separating corn by winnowing

આંકણી, *s f* [See આંક] A ruler 2. Manner of ruling 3 A stanza 4 Computation 5. Valuation 6 Power of testing

આંકણું, *s n* [See આંક] Name of a tool used by a carpenter

આંકવું, *v. t* [See આંક] To stamp, to mark. 2 To rule 3 To test, to appraise, to set a value on 4 To estimate.

પ્રથમ દર્શન આંકતાં કઇ શું બને કરશે વને —ન ભો. ઠી.

Id આંકેલો સાંઢ-ગોધો A stamped bull

આંકશ, *s m* [S अङ्कुश] Control, restraint.

આંકો, *s m* [See આંક] A mark made by cutting, a cut made as a mark 2. An estimate 3 A limit.

Id આંકો કરવો-પાડવો To make a mark by cutting ખાવાનો આંકો ન હોવો Not to have a limit to the quantity of food, to be a gormand or a glutton

નિત્ય નિરખું, પણ તૃપ્તિ નહિ આંકો —દયારામ.

આંકોડોઆં, *s n pl* [S अङ्ग the body+ ... side] The ribs

આંખ, *s f* [S अक्षि] The eye 2 The sense of sight. 3 An eye, a sprout. 4 A hole 5 Attention

Id આંખ આવવી-દુખવી To have sore eyes આંખ ઉઘડવી To be conscious of, to come to senses આંખ કરવી To make a sign with a movement of the eye, to wink આંખ કાઢવી-ફેરવવી To threaten અધર દસે ને કર ધસે, શિર ઉપર આંખ કાઢે—પ્રેમાનંદ સ્વામી મારે, આંખની કાઢે, દયાની દવી નથી —નરસિંહ. આંખ મળવી To sleep આંખે આંખ મળવી To meet

personally 2 To look at each other with affection આંખ મટમટાવવી To goggle આંખ મારવી To ogle, to glance આંખ ચોરવી To act in such a way as to avoid the notice of another person આંખ ઠરવી-ટાઢી થવી To be satisfied or pleased by looking at to look at with admiration આંખ ઠરી જવી To die આંખ ફૂટવી To lose the eyesight. 2 To be thoughtless. 3 To be careless about શોધતા થાકી રે ફૂટી જોઇ જોઇ આંખડી રે—નરસિંહ આંખફૂટેલું Thoughtless આંખમાં ફૂલ પડવું To have cataract in the eye 2 To be envious. આંખમાં ઝેર વરસતું હોવું To scowl ; to look sour sullen severe or angry to look gloomy frowning dark or tempestuous આંખમાં કમળો હોવો To have a jaundiced eye to look at with prejudice આંખનો ઇશારો આંખ્સારો A sign made by a movement of the eye આંખ ફરકવી The throbbing of the eye 2 To lose control over oneself આંખ ફરવી To roll the eye 2 To superintend to supervise 3 To have a change of આંખ ફેરવવી To look cursorily over 2 To superintend 3 To frown to threaten આંખ આડા કાન કરવા To pay no attention to to be indifferent to to connive at to neglect જે હરે તે બીચારી આંખ આડા કાન કરે—અખિલેશદાસ આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes of to make blind 2 To deceive by external appearance or disguise to hoodwink આંખે પાટા બાંધીને ફરવું To go about or act blindly inattentively or absent mindedly બે આંખે જોઇને ચાલવું To go about or behave oneself with circumspection or discrimination weighing arguments on both sides of a question ઝીણી આંખે જોવું To look at minutely આંખ ફાટવી To throw off restraint આંખનું ચરીઆણું ... To be regardless of all considerations આંખ લાલચોળ થઇ જવી-આંખમાં લોહી ચઢી રહેવું To be excited to be on the point of committing murder પીળીફક આંખ થવી To have pale or consumptive eyes તે મને આંખના પાટા જેવા (સમાન) છે I do not like to see him તે તો મારી આંખની કીકી સમાન છે I like to be looking at him 2 His sight is pleasing to me 3 He is dear to me તમને ઝીણીબેન રેવાં વાલા રે જાણે મારી આંખની કીકી રે—પ્રેમાનંદ એની આંખ તરવાઇ ગઇ છે He has bleary eyes આંખ તાણીને જોવું To look at with strained eyes. કરડી આંખે જોવું To look askance at મીઠી આંખે જોવું To look at with affection or favour કરડી આંખે જોવું To look at with disfavour ખારીલી આંખે જોવું To look at with envy, to have grudge against ઝેરીલી આંખો (Lit) poisonous eyes hence eyes betraying an intention to kill આંખે જોયાનું ઝેર છે To feel disgust at a polluted thing only when we see or know that it is polluted આ શોકડાને હવે તો આંખો આવી This body has grown impatient of restraint, and wishes to be free આંખ ઉઘડવી-આંખ ઉઘાડીને જોવું To see clearly and with care 2 To look at from all points of view to take all the circumstances of a case into consideration એકલી આંખે નરી આંખે With the naked eye આંખો ચડાવી દીધી Showed the whites of his eyes rolled his eyes 2 Listened with indifference or without interest ઊઠીને આંખે આડે એવા Pleasing to the eye ઊઠીને આંખે આડે એવા રંગની કસબી ભરની સાડી પહેરી હતી—હ. દા. કાં. શેરડીની આંખ The buds of the sugar-cane આંખ ઊઠવી To have sore eyes આંખ ઉંચી કરવી To look at 2 To confront to resist or oppose boldly આંખ એકઠી થવી To look at each other at the same time આંખ ખસી જવી To be inattentive to આંખોમાંથી લાલા ... To frown at આંખમાંથી કાઢે લાલા ... —નર્મદ આંખ ચમકાવવી To make a sign with a movement of the eyes આંખ ચડાવવી To threaten to intimidate આંખ ચડી જવી To look at with a frown 2 To be tempted to commit a wrong act (at the sight of something) આંખ ચોળીને રહેવું To be sorry when one is unable to gain one's object after a vain attempt આખરે આંખ ચોળીને રહેવું —પ્રેમાનંદ એની આંખો માત્ર તગતગે છે He is so pulled down by his sickness that he can only move his eyes આંખ તરવી To be restless (of the eyes) 2 To lose consciousness આંખો તાલી નાખવી To cause to lose consciousness by making the eyes restless 2 To beat one severely till one loses one's consciousness. આંખ તળે આવવું To be noticed by આંખ દબાઇ જવી To die આંખ બતાવવી દેખાડવી I frown upon to threaten by frowning upon આંખ નીકળી પડવી To be jealous of સહીઅર સમ છૂટી ચમન કરે ને નીકળી પડે મારી આંખ રે—કો. મા. મિ. આંખ દેખવી To look at આંખ દેવી To set the eyes intently on ચાંદા આ અને તે આંખો—કો. મા. મિ. આંખ ભરાવી To be filled with tears (of the eyes) આંખ ભરાઇ જવી To shed tears of joy to

look at with admiration. એટલે જોનારની આંખો એકદમ ભરાઇ જતી.—ગો. મા. ત્રિ. આંખ ભારે થવી To be heavy with sleep (of the eyes); to be inclined to sleep. 2. To have symptoms of the eyes growing sore. 3. To be jealous. આંખમાં ખૂન ભરાવું To be angry. ધર્મ કરે તે ઘડીમાં ખૂન આંખે ભરે.—નર્મદ. આંખ માંડવી To look at with attention or interest. આંખ મીચવી To shut the eyes. આંખો મીચીને Thoughtlessly. આંખો મીચીને વિચાર કરવો To contemplate coolly and with concentration of the mind.-ની ઉપર આંખ રાખવી To have an eye upon; to superintend.-ની ઉપર આંખ હોવી To take an interest in; to look upon with favour. તેઓની આંખ આપણા ઉપર છે.—નંદશંકર. આંખનું કાચું Weakness of sight; weak sight. મરવાની અગાઉ સાત આઠ વર્ષ કવિને આંખનું કાચું થયું હતું.—નર્મદ. આંખમાં અમી હોવું To look upon all with kindness. આંખમાં આંગળીઓ ઘાલવી To cause to escape the notice of. 2. To deceive. આંખમાં આંજવું To anoint the eyes. 2. To deceive. 3. To put out of countenance; to put to shame. આંખમાં આવવું-આંખે ચડવું To draw upon oneself the jealousy of others. આંખમાં કરકર આવવી To be jealous. આંખમાં કૂવા પડવા To have deep sunken eyes owing to hunger. આંખમાં ખુન્નસ આવવી To have murderous eyes. કેર વર્તાવેલો જોઇ પંથીઓની આંખમાં ખુન્નસ થાવી.—હ. કા કાં. આંખમાં ખુચવું-આવવું-ભરાવું To have thorns in the eyes. 2. To be an object of envy. આંખમાં તડતડીઆ પડવા To have a lancinating pain in the eyes 2. To have ill-feeling towards. આંખમાં ધૂળ નાખવી To throw dust in the eyes of; to deceive. આપણે સર્વેની આંખમાં ધૂળ નાખી એ એવું કાંઇ કરશે.—પ્રેમાનંદ. પેટે તાંસળું બાંધી દરબારીઓની આંખમાં ધૂળ નાખી —હ. કા. કાં. આંખમાં પાણી આવવું To be filled with tears (of the eyes); to shed tears. 2. To weep bitterly. 3. To feel pity. આંખમાં લમણીઓ રમવી To have quick or sharp eyes. આંખમાં મીઠું (મરચું) નાખવું-આંજવું-ભરવું To torment; to put to torture. 2. To put to shame; to disrespect. 3. To deceive. આંખમાં લહેર આવવી To be inclined to be idle, owing to sleep, intoxication, &c. આંખમાં શનિશ્ચર હોવો To have a tendency to do harm to others. આંખમાં રાઇ નાખવી—ભરવી—આંજવી To torment; to make one envy. રાઇ ભરાઇ આંખે, પરસ્પરે ત્યાં ટકે ન મિત્રાઇ.—નર્મદ. આંખમાંથી કાજળ કાઢી જવાં To rob one in one's presence. આંખે અંધારાં બાંધવાં To deceive by misrepresentations. 2. To lose one's wits. આંખે તળાવ (પાણીઆરાં) બાંધવાં To shed tears on trifling grounds. આંખો ઊંચી કરાવવી To make impatient. 2. To give unbearable pain to. આંખો ચડી જવી To be excited. 2. To be proud. ભાઇ તમારી આંખો ચડી જતી.—બાપુ. આંખો ઊંચી જતી રહેવી-આંખો ખોચીએ જવી To be proud.

Prov. આંખ મીંચાઇ, અને નગરી લૂંટાઇ Death's day is Doomsday; after me the deluge. આંખ કાણી કરવી, પણ ઠિકરા કાણી ન કરવી To enjoy the fruit, but not to pluck the blossom. આંખ ને કાન વચ્ચે ચાર આંગળનો ફેર All that we hear, is not true. આંખની દીઠી, તે ખરી Seeing is believing. આંખો મીચીએ, તો સદા અંધારું Once neglected, is lost for ever. આંખે આંધળો, પણ પૈસાનો પૂરો Nothing is bold as a blind man. આંખે ખાય, ને મ્હોંએ લજવાય He can learn Grammar, if a camel can learn Grammar. આંખની ગરજ પાંપણ સારવાની છે? Every man is to be trusted in his own art; every reed will not make a pipe. બે આંખની શરમ Out of sight, out of mind. આંખને ગમે, તે મ્હોંને ગમે The heart likes what the eyes like. આંખ ફૂટે, ત્યાં પાંપણને ક્યાં રડીએ? Who would care for a part, when the whole is in danger? આંખ બે, ને જોવું હડાડી The same man has to do his work every day. આંખમાં રજ સમાય, તો હિસાબમાં પાઇ સમાય A good accountant will not ignore the least item, nor will the eye ignore the existence of the least eye-sore. આંખ સમાન તેજ નહિ, અને પેટ સમાન ફળ (સંતાન) નહિ There is no light to a blind man, and no enjoyment to a childless man.

આંખચાંદલો, *s. m.* [આંખ+S. चंद् to shine.] A circular mark shining like an eye, applied on the forehead.

આંખચોરી, *s. f.* [આંખ+S. चुर् to steal.] The turning of the eye away from what one does not wish to notice. 3. The overlooking of what one may have seen, but would rather not remark upon. *Cf.* આંખઆડા કરવા.

આંખડલી, } આંખડી, } Same as આંખ. (Used in speaking of the eye with affection or fondness.)

અતિ અણિયાળી આંખડલી.—પ્રેમાનંદ.

ઘરમાં રહીને શું કરું, મ્હારી આંખડલી લાગી.—નરસિંહ.

આંખવાળું, Same as આંખ્યાળું *q. v.*

આંખવાળાને ઓળખો, વિહંગમ વાટ બતાવે રે.—ભોજો.

આંખી,
આંખની આડ, } s. f. [આંખ+આડ.] A kind of play in the game of ગિલ્લીદંડો.

આંખફૂટામણી, s. f. [આંખ+ફૂટવું to split.] Name of a medicinal plant, otherwise called ઘુંઘરવેલી. Ctenolepis Cerasiformis. N. O. Cucurbitaceæ.

આંખમચકારો, s. m. [આંખ+મચકારો twinkling.] The twinkling of the eye. 2. A sign made with a motion of the eye.

આંખમીચામણું, } s. n. pl.
આંખમીચામણી, } s. f. [આંખ+S. मृदु Pr. मिचु to close.] A game for children, generally known as આંધળી ખિસકોલી. 2. Connivance. 3. Making signs by winking.

આંખીઆં, s. n. pl. [See આંખ.] A swoon; a fainting fit. 2. A threat administered with a stare. 3. The flow of water from the eyes by staring.

Id. આંખીઆં આવવાં To be attacked by a fainting fit. આંખીઆં કાઢવાં To threaten with a stare of the eye.

આંખ્યાળું, adj. m. f. n. [આંખ + S. आलु having.] Having eyes. 2. Having prominent or beautiful eyes. 3. Learned; knower.

આંગ, Same as અંગ.

Id. આંગ પર આવવું To be attacked; to be doubted. આંગ પેવું To bathe. 2. To be free from debt.

કહ્યું ખરું થયા છે આંગના ધાસવાળી.—સ. ઉ. વા.

આંગડ, s. f. [See અંગ.] Valuables. 2. Valuables despatched by tying them on the body of person for safe keeping.

આંગડી, s. f. [See અંગ.] A kind of overcoat.

આંગડીઓ, s. m. [See આંગડ.] The person employed to carry valuables from place to place. 2. A trustworthy person.

આંગણ,
આંગણિઉં,
આંગણું, } s. n. [S. अंगण a courtyard.] A courtyard; an open space in front of a house. 2. A house.

Id. આંગણું ઉજડ થવું To be childless. 2. To be ruined. આંગણું ઘસી નાખવું To visit the house frequently. આંગણું ઘસાઈ જવું To have the door of the house worn out by frequent visits.

મારે આંગણીએ ઉભા આવજો દીઠ મિત્રો.—દયારામ

ઘરો મેવાડ આંગણે આવે, તેડ ન પહોંચે તેમ.—પ્રેમાનંદ.

આવી આંગણીએ જાતા દુરથીના પેટ જાતા.—મીરાં.

આંગણુઉં, s. n. Same as આંગણું q. v.

Id. આંગણઉં કરવું To come and go oftener. 2. To wait eagerly.

મારાં આંગણલાં શામું આવીને, કહાને શાને ફીધી સાનજી.
—દયારામ.

હું તો તુજ પાખે ઘર આંગણઉં કરતી હતી રે.—દયારામ.

આંગબળ, s. n. [S. अंग the body + बल strength.] Physical strength.

આંગમણ, s. n. [S. अग्नि.] A raised seat in the front of a hearth, where the fire is extinguished. 2. [S. अंग the body.] Strength; powers.

આંગમવું, v. t. [S. आगम् to have recourse to.] To undertake; to throw one's self in.

ભક્તિને મોરચે ભડ કોઈ આંગમે.—ભોજો.

આંગલી, } s. f.
આંગલું, } s. n. [See આંગ.] A small coat for an infant.

Id. આંગલાં ટોપી કરવાં To present a new born child with a coat, a cap, and ornaments.

અન્ન વિના પુત્ર મારે વાંગલાં, તો ક્યાંથી ટોપી આંગલાં,
—પ્રેમાનંદ.

આંગવું, Same as આગમવું.

આંગળ, s. n. [S. अंगुल a finger.] The breadth of a finger. 2. A measure of about one inch. 3. A number representing ten. 4. A digit.

આંગળતોડો, s. m. [આંગળ+S. त्रुट् to break ; to split.] A worm found in water, which sticks to the finger.

આંગળી, } s. f.
આંગળું, } s. n. [S. अंगुलि a finger.] A finger.

Id. આંગળી કરવી To point out with the finger. 2. To expose a wrong-doer; to put to shame. 3. To excite to do mischief; to abet. આંગળી આપવી To give a helping hand; to help. આંગળી ખૂંપવી To have one's own way; to get access to. આંગળીના ટેરા ઉપર—આંગળીને ટેરવે On one's fingers' tips; ready for use; easily counted. આંગળીને ટેરવે રાખવું, રમાડવું, નચાવવું To twist a person round one's finger. 2. To handle a person at one's own will. આંગળી ઉપર રાખવું To keep near oneself. 2. Not to lose sight of. 3. To fondle (of a child). આંગળાં કરડવાં To be astonished. 2. To be disappointed. મ્હોંમાં આંગળાં ઘાલવાં To be astonished. આંગળાં કરડી ખાઈએ તેવું સ્વાદિષ્ટ Very palatable (of food.) આંગળી ઊંચી કરવી To declare oneself unable to

continue the game; hence, to declare oneself unable or insolvent. 2. To agree; to assent. આંગળી બતાવવી To threaten to beat. 2. To refuse to give.

Prov. આંગળાં ચાટ્યે કાંઇ પેટ ભરાય ? Can trifles satisfy your wants ? આંગળી આપતાં પહોંચે વળગે If you give an inch, he will take an ell. આંગળીથી નખ વેગળા એટલા વેગળા Heterogeneous natures never agree. આંગળી બતાવ્યાનું પણ પુણ્ય છે There is merit even in pointing out the best way. આંગળી સૂઝી થાંભલો ન થાય One should not give weight to trifles; one should not make a mountain of a molehill.

વાંઝણી કહી શૌ આંગળી કરે છે તે મારાથી નથી ખમાતું.
—મહિપતરામ.
ચતુરલાલના અંતઃકરણમાં કોઈની આંગળી ખૂંપે એમ નથી.
—ગો. મા. ત્રિ.
જો બુદ્ધિધન, શઠરાયની વૃત્તિમાં સામેલ થયો હોત તો
ભૂપસિંહને આંગળીના ટેરવાપર તે રમાડી શકત.—ગો. મા ત્રિ

આંગળવા, *adv.* [આંગળ + S. वा only.] As much as the measure of a finger.

આંગળીઆત, } *adj.* [See આંગળી.] (A
આંગળીઉં, }
child) accompanying its mother at the time of her remarriage to the house of her new husband. 2. *s. n.* A father's step-child.

અમે બંને આંગળીઆ ભાઇ.—દલપતરામ.

આંગિરસ, *s. m.* [*fr.* S. अंगार.] Name of Brihaspati, the son of Angiras.

આંગી, *s. f.* [See આંગ.] A coat presented at a wedding to the bride-groom by his maternal uncle. 2. A picture of a goddess. 3. A coating of oil, &c. on the body of an image of a god 4. A column of dust raised by the wind.

Id. માતાને આંગી ચડાવવી To set up a picture in honour of a goddess. હનુમાનની આંગી ઉતારવી To take off the coating of oil, &c. from the image of Hanumana. આકાશમાં આંગી ચડે છે A cloud of dust rises to the sky.

આંગું, *s. n.* One of the exlumms of earthen or metal pots supporting a Hindu-marriage bower.

આંઘોળ, Same as અંઘોળ *q. v.*

આંચ, *s. f.* [S. अर्चिस fire.] A blaze; heat. 2. Splendour; dignity; valour; heroism. 3. Terror; oppression. 4. Injury.

Id. આંચ આપવી To heat. આંચ લાગવી To be heated. કોની આંચ આવવા—લાગવા ન દેવી Not to allow any injury to be done; to protect from all kinds of danger. આંચ દેવી To terrify; to threaten. આંચ આવવી To be injured.

નરકુંડની અખંડ આંચનો કેમ કરૂં ઉચ્ચાર !—દયારામ.
અગ્નિની આંચમાં આવ્યો અધિપત.—સામળ.
સંગે જવાય ન લઈ હલાય, તે મહાપુરુષની આંચ.—દયારામ.
સાલ શૂળી ઉપર રહો, આગે વેઠી આંચ.—દલપતરામ.
તેડી એકાંતે દાસલી, આપિી દીધી આંચ.—સામળ.

આંચકી, *s. f.* [See આંચકો, આચકો.] Fits; convulsions. 2. Shrinkage.

Id. આંચકી આવવી To have convulsions. આંચકી ખાવી To shrink from; to stop.

આંચકો, Same as આચકો *q. v.*

Id. આંચકો ખાવો To shrink from; to hesitate; to stop.

આંચણી, *s. f.* Hesitation in talking. 2. The habit of repeating words in talking. 3. That portion of a song, which is often repeated, such as અસ્તાઇ, મોહોરો, and ટેક.

આંચલું, *adj. m. f. n.* Overwise.

એક કહે એમાં શું કહેવું, અમો બોલી છું આંચલી.—સામળ.

આંચળ, *s. n.* The udder; the teat.

Id. આંચળનું ઝરવું Dropping of milk from the teat. આંચળનું દુઃખવું The sore of teats.

આંચળવાળું, *adj.* [આંચળ + S. वत् having.] Having an udder. 2. Belonging to the class of mammalia.

Id. આંચળવાળાં પ્રાણી Mammalia.

આંછ, *s f.* [See આછું.] Dimness (of the sight).

આંજણ, *s. n.* [S. अंजन.] Collyrium; black pigment for the eye. 2. Deception.

આંજણી, *s. f.* [S. अंजननामिका.] A sty.

આંજનેય, *s. m.* [*fr.* S. अंजना.] The son of Anjana; Hanumana.

આંજવું, *v. t.* [S. अंज् to anoint.] To anoint (the eyes) with collyrium. 2. To deceive. 3. To eclipse.

Id. આંજી નાખવું To impress favourably; to give satisfaction to. 2. To deceive.

Prov. આંજ્યું ખમાય પણ દેવું ન ખમાય A man would yield to do a thing under deception but would not voluntarily make a gift in charity. આંજ્યું સહેવાય પણ ફૂટી ન સહેવાય One can put up with a polite lie, but not with a direct insult. કાળી ચૌદસનો આંજ્યો કોઇથી ભય ન ગાંજ્યો A man who has passed through an ordeal has nothing to fear from.

આંછઉં, *s. n.* [S. अंजन fire.] A disease in stalks of Juwara 2. Ruin; loss.

આંટ, *s. f.* A knot; a noose 2. A grudge. 3. A characteristic; a confirmed habit. 4. Reputation; credit; honesty. 5. Skill. 6. Reach; compass; aim. 7. Fluency or ease (in writing or speaking).

Id. આંટ ચડવું To be easily wielded or managed. આંટે ચડાવવું To attempt to get mastery in. તેની આંટ સારી છે He has a good reputation. 2. He aims precisely. આંટમાં લાવવું To get the mastery of. તેની બોલવાની આંટ સારી છે He can talk fluently.

અમે લોકલાજની આંટ ભાળવીએ.—હ. કા. કાં.

આંટણ, *s. n.* [Prob. S. अटन wandering.] A sore on the skin. 2. Corns.

Id. આંટણ પડવાં To have corns.

આંટવું, *v. t.* [See આંટ.] To aim at. 2. To excel.

આંટી, *s. f.* [See આંટ.] A skein of thread. 2. A knot in thread. 3. A grudge.

Id. આંટી કાંતવી To spin cotton, &c. into a skein. આંટી ઉકેલવી To undo a knot or a skein. આંટી લગાવવી-નાખવી To put a noose round; to entrap. (મનમાં) આંટી રાખવી To entertain grudge or malice. આંટી આવવી To be turned and twisted over. આંટી લેવી To play a trick in wrestling. સૂતરની આંટી A skein of thread. આંટીમાં લેવું-નાખવું To catch in the meshes of one's own plans.

મને પગની લગાવી આંટી રે.—નરસિંહ.

ગરબના ગાળી રે, આંટી રાખી રખે રહો.—તુલસીદાસ.

આંટીઘૂંટી, *s. f.* [આંટી + ઘૂંટી agitating.] Intricacy; complications; difficulties; a difficult situation.

Id. આંટીઘૂંટીનો વખત A time of complications. 2. A critical time.

આંટીકાંટી, *s. f.* [આંટી+કાંટી redup. of આંટી.] A play for children.

આંટિટપ્પો, *s. m.* [આંટી+ટપ્પો *fr.* S. क्षिप् to throw; to cast.] A particular trick in the game at marbles; a tangled skein.

આંટો, *s. m.* [See આંટ.] A turn; a twist. 2. A grudge. 3. A round.

Id. આંટો ખાવો-દેવો-મારવો-લેવો To take a turn; to walk about; to take a round. આંટો રાખવો To entertain a grudge or vindication.

કોણ જન્મનું વેર હતું જે, મનમાં રાખ્યો આંટો.—દલપતરામ.

અધિપત છે તારા મનમાં આંટો. —સામળ.

આંડ, } *s. m.* [S. अंड.] The testicle.
આંડવો,
આંડીઓ,

આંતબાર, *s. m.* [S. अंतर betwixt + द्वार a door.] Hindrance; obstruction; impediment.

ઓસ, ઉકડ, ખીંટી બરાસની, તેને ઉઠ્યા તણો આંતબાર.—પ્રીતમ.

આંતર, *adj.* [S.] Internal; secret; hidden. 2. Inmost; inward.

આંતરડી, *s. f.* [S. अंतर heart.] The heart. 2. The feeling of the heart. 3. *s. n.* Progeny; kith and kin.

Id. આંતરડી દાઝવી-બળવી To sympathize with; to feel pity for. આંતરડી બાળવી-કકળાવવી To give pain to. આંતરડી ઠારવી To give peace to the mind of. આંતરડીની માયા Sincere affection. આંતરડીની દાઝ Sincere sympathy.

આંતરડું, *s. n.* [S. अंत्र] The entrail.

આંતરરાગ, *s. m.* [આંતર+S. राग love.] Hearty affection; inward love.

આંતરવું, *v. t.* [S अंतर् between + इ to go.] To partition. 2. To encompass; to encircle. 3. To stop.

Id. આંતરી વળવું To take a cross cut and stop the way of.

એમ સમજને ગુણ ગાવા આંતર્યે.—પ્રેમાનંદ.

આંતરસીવો, *s. m.* [S. अंतर् between+सिव् to sew.] Stitches given to a superfluous portion of a garment in order to make it fit.

આંતરિક, *adj.* [S. आंतर internal.] Internal; intrinsic.

આંતરી, *s. f.* [S. अंतर् between.] The unwoven thread in the middle or at the ends of a piece of cloth. 2. A border. 3. A moth which eats away woollen cloth.

આંતરે, *adv.* [S. अंतर distance.] At the distance of (days, yards, &c.). 2. At an interval of.

આંતરેઆંતરે, *adv.* [See above.] At intervals.

આંતરો, *s. m.* [S. अंतर between+इ to intervene.] A division; a partition. 2. A distance; interval. 3. The second part of a ધ્રુપદ, the first part being અસ્તાઇ, and the third આભોગ.

Id. આંતરો-ભરી લેવો-કરવો To set up a partition. આંતરો રાખવો To preserve a distance (between friends); to be reserved; not to open the heart (to a friend).

આંતો, *s m* The first thread out of the three twisted threads

આંત્રજ્વર, *s m* [S अन्त्र an entrail+ज्वर fever] Typhus fever

આંત્રરસ, *s m* [S अन्त्र an entrail + रस a juice] Intestinal juice chyle

આંદોલન *s n* [S आन्दोल् to swing] A swing swinging 2 Shaking, rocking 3 An oscillation undulation 4 Excitement

આંધળાઈ, *s n* [S अन्ध blind] Blindness 2 Thoughtlessness

Id આંધળીઆં કરવાં To undertake a work blindly to pay no attention to consequences to be rash 2 To throw oneself headlong or thoughtlessly into a business

આંધળીઓપોઢો, *s m* [આંધળાઈ+પોઢો a boy] A game for children generally known as હાઈનો પોઢો

આંધળીખિસકોલી *s f* [આંધળું + ખિસકોલી a squirrel] A play for children blind man s buff

આંધળીચાકળુ } આંધળીચાકળ, } *s f* [આંધળુ + ચાકળ, ચાકળ a kind of serpent having two mouths] A blind snake having a mouth at each end

આંધળીપીપળી *s f* [આંધળુ +S पिप्पल a pipal tree] A play for children See આંધળીપીપળી

આંધળું, *adj m f n* [S अन्ध] Blind 2 Ignorant 3 Dark 4 *s n* A hole

Id આંધળુ ગુમડું (Lit) A blind ulcer, an ulcer which is hard and shows no signs of opening આંધળા પાટા બાંધવા To deceive by misrepresentations. આંધળાની આંખ Very useful 2 Very dear આંધળાને સૂઝે એવુ Such as even a blind person may see 2 Very bold and clear (of writing) 3 Clear plain આંધળી ગાય A harmless person આંધળુ વાળુ A body of thoughtless persons આંધળો ધંધો A business in which profit or loss cannot be foreseen 2 A profitless business

Prov આંધળામાં કાણો રાજા A figure among ciphers every cock is proud on his own dunghill a heron is a king among crows આંધળાને આરસી ? બહેરાને શું ખ—આંધળા આગળ દીવો ધરવો One should not throw pearls before swine a book to a blind man signifies nothing આંધળો કહે ગાળ ' ને બહેરો કહે મગીઠ I talk of chalk, and you of cheese આંધળાં ભરડ્યું અંતકાળે સરવાયુ An extravagant man is sure to end in insolvency આંધળાના પૈસા કુતરા ખાય, ને પાપીનો માલ અકારથ જાય A cheating player never thrives આંધળાની એક આંખ A man blinded by passion sees nothing but his object. આંધળા સાથે છીનાળુ, ને ઘર સુધી થવાયું Keep company with the weak, and you will lower yourself આંધળાને દેખાડ્યો મળવો-આંધળો બહેરું કુટાઈ Birds of the same feather flock together, a lean dog gets nothing but fleas આંધળો ગાય કે દળે A blind man can either sing or grind આંધળાને આંધળો કહે, કડવા લાગે વેણ, ધીરે ધીરે પૂછીએ, કેમ ગયાં તારાં નેણ ? Skill is more valuable than force, never draw your dirk, when a dint will do આંધળો આંખને શું કામ કરે ? Things past may be repented, but cannot be recalled

આંધળુ ઘબ } આંધળુ ભીંત, } *adj* [આંધળું + ઘબ ઘબકારો] [આંધળુ +S भित्ति a wall] Stone blind, totally blind 2 Completely dark 3 Thoughtless.

આંધળોપાડો, *s m* [આંધળુ +પાડો a he-buffalo] A play for children See આંધળીખિસકોલી

આંધળોઓલટવો, *s m* [આંધળુ+ઓલટવો a long necked earthen vessel] A play for children, generally known as એલુગેલાકીકાળિયુ

આંધી, *s f* [S अन्ध् to make blind] A whirlwind a storm 2 Blindness

આંધી ધૂળોટચાર ચારે પાસ —પ્રેમાન દ.
આંધીથી આંખો ભરાઈ જવા લાગી —દ શ્. દે

આંફ, *s f* [See હાંફ.] Panting

આંફર્ફાંફર્ફ, *adj m f n* [આંફર્ફ+ફાંફર્ફ redup. of આંફર્ફ] Confused See હાંફર્ફ ફાંફર્ફ.

આંફર્ફ, *v i* [See હાંફર્ફ] To pant, to breathe hard

આંબ, *s m n* [S आम्र a mango tree] A mango tree 2 A mango 3 *adj* [S अम्ल] Sour.

આંબલ, *adj* [S अम्ल sour] Sour, acidulous. 2 *s f* A medicinal drug See આમલાં

આંબફળ, *s n* [આંબ + S फल a fruit.] A mango

આંબરસ, *s m* [આંબ + S रस juice.] The juice of a mango

આંબલી *s f* [S आम्लिका a tamarind tree] A tamarind tree Tamarindus indica. N O Leguminosæ

આવા આંબલી દેહીંઆંબલી, કેમ વડ સોહાગ —પ્રેમાન દ.

Id આંબલીનો બ ધ Miserly avaricious આમ લીના પાનમાં સોઈ જા Be gone get away

આંબલીઓ *s m* [See આંબ] A mango tree 2 [See આંબલી] The seed in a tamarind pod 3 *adj* Of a mango tree

આવી ફૂટી આંબલીઓની ડાળ સરોવરની પાળ મઝીને ગયાં

ક્યાં ગયાં રે—ગો મા નિ

આંબલીપીપળી *s f* [S आम्लिका+पिप्पल] A game for children

Id આંબલી પીપળી રમાડવી to confuse to bewilder to deceive

આંબવું *v t* [S अम् to go towards] To go towards to reach 2 To touch

આંબળસારો Same as આમળસારો

આંબળું *s n* [S आमलक] The fruit of the tree Phyllanthus Emblelica N O Euphorbiaceæ Emblelic myrobalan See આમળું

આબળાં ઉમરાં એ or આહારી—સામળ

આંબળા *s m* [S अम् to be afflicted] A grudge malice

કદાપિ રાખ્યા નહિ ચિત્ત આંબળા—શો બો દી

આંબાકાળો *s m* [આંબ + S काल time] The mango season 2 [આંબ + S गल to filter] A feast in which mangoes form or mango juice forms the principal dish

આંબામોર *s m* [આંબ+S मुकुल a bud] The mango blossom 2 A kind of fragrant rice

આંબાવાડી *s f* [આંબ + S वाटी a garden] A garden chiefly of mango trees

આંબાવાડિયું *s n* [See above] A place planted close with mango trees a mango grove

આંબાસાખ *s f* [આંબ + S शाक an edible fruit] The fruit ripened on the mango tree

આંબાહળદર *s f* [આંબ+S हरिद्रा turmeric] Round zedoary the rhizome of different species of Curcuma aromatica N O Zingiberaceæ a species of turmeric having a fragrant smell like that of the mango

આંબિલ *s n* [S मानामाम्ल *f* आचम् to sip to lick] A religious vow observed by Jains to take only that food which contains no fatty substances salt

આંબો *s m* [S आम्र] A mango tree Mangifera Indica N O Anacardiaceæ 2 A play for children

Id આંબો મોરવો The mango tree to be in blossom આંબા ગોડી ખોદી નાંખવા (Lit) To pick up mango trees by the roots 2 To do ones worst આંબો લેવો (Lit) To take up a mango fruit 2 To take up a top while it spins on the ground and put it on ones palm આંબો રોપવો To plant a mango tree 2 To free the bowels આંબો બેવો To pluck up or fell mango fruits

Prov આંબા ગાળો ને ગુ છ ટાળો Delicacies are only a charge on ones purse આંબાની કાંડી ને રાધનારી નાડી Cheap goods are dear in the long run આંબાની ખોટ આંબું (કાઈ સારે ? Inferior things cannot serve the purpose of superior things આંબે મોર ને કહાને લેખુ, જ્વે ઠાકરે કાઈ ન દેખ્યુ Hope is a good breakfast but a bad supper

આંબોળિયાં *s n pl* [See above] Parings of unripe mangoes salted and dried in the sun

આંબોઈ } *s f* [S नाभि a navel] The
આબોઈ }
navel string

Id આંબોઇ ખસવી Dislocation or derangement of the navel string આબોઇ બેસવી-ઠેકાણે આવવી Restoration of the navel string to its proper place આંબોઇ મરવી To feel the last pangs of death

આંબોસું *s n* Dry plum dry grape

આમલી *s f* [S आम्लिका] A tamarind tree 2 A tamarind fruit See આંબલી

આમળું *s n* [S आमलक] Emblelic myrobalan a dried fruit of myrobalan used for washing the hair of the head See આંબળું

આંય *adv* [See અહીં] Here at this place

આંયકણે *adv* [See અહીંકણે] At this place 2 In this world See આંહિંકણે આંઈકણે

આસ *s m* [S अक्ष] The axis 2 [S अंश a degree] A line crossing the circumference of a circle

આંસુ *s n* [S अश्रु] A tear

Id આંસુ આવવાં પ ડવાં-ખરવાં To be in tears આંસુ પાડવાં To shed tears આંસુ સારવાં To shed tears with the object of getting ones request granted આંસુ લૂછવાં (Lit) To wipe off another s tears hence to sympathise with to feel pity for

આંસુડાં *s n pl* [આંસુ + Guj ડું showing diminution] Tears

એને પેલી કુમુદિની એકની સુખદુ ઊગ્યુ દાળી આંસુનું ઢાળતી —ન ભો દી

આંસુ । તો કેસુડા હોઇ—લલિત

આંસુઢાળ *s f* The variety of horse which drops tears from its eyes

આહાતુસ *s f* [આ expletive + હ yes + S तुच्छ contemptible] Hesitation

એમ આહાતુસ થાય, મેહેતી કે ની જેહાણી —હરિદાસ

આહીંકણે } *adv* [અહીં + કને near] Here
આહિંકણે

in this world at this place

અમર નથી કોઈ આહીંકણે મનમા જુઓને વિચારી રે—ભોજો

આ *inter* [Imit] Showing rejection or contempt.

આઈ, *s f* [S आर्या a respectable woman] Mother 2 Grand mother

આઈ અમી ભાર નાંખીએ હો બહુચરી —વલ્લભ

મારી નથી આઈ ભાત શી જ્યાત રે —પ્રેમાનંદ

આઇજી *s f* [See above] Mother in law

Prov આઇ મરે ઊભી હે ભી અને વહુ ખાય ખીર ને પોળી His bread is buttered on both sides

આગળ આઇજી એમ કહેતા જે વહુને આપીશ સાકર રે —નવરામ

આઈતવાર Same as આદિતવાર *q v*

આઅંતું *adj m f n* [S आवत् to trouble] Obtained without trouble 2 Found ready to hand

આઈન *s m* [P] Institute usage 2 Mode of governing 3 A kind of timber used as fuel Terminalia tomentosa tree N O Combretaceæ

આઈનછાલ *s n* [આઈન + S छाल a bark] The bark of the Terminalia tomentosa tree

આઉ *s m* [See હાઉ] A worm that would bite 2 A word to terrify children 3 A suffix forming adjectives *e g* કાળ ઉ ઉતાઉ વગ ઉ

આઔષધ Same as આવધપત *q v*

આક Same as આકડો

આકએકની } *s f* A play for children
આકકેડી

generally known as એકીબેકી રીવાગણુ

આકડીઉ *adj* [See below] Pertaining or belonging to calotropis tree

આકડો *s m* [S अर्क] Name of a shrub Calotropis Gigantea N O Asclepiadæ

Id આકડા વવવ To plant the seeds of a quarrel આકડાના દૂરની આકુ ઊડી જવું To be ruined notwithstanding what one does to save oneself to be ruined in a short time

એમ આક ના ઊડે તૂર —અખો

ઇ ગોતીઆ કિ આકડા બહુ દીસે સમર રસાલ —ભાલણ

આક ના તૂરની આક ઊડી જશો —સામળ

આકંપ } *s m* [See below] Trembling
આકંપન } *s n*

motion shaking a quiver

આકંપિત *adj* [S आकम्प् to tremble] Trembled shaken quivered

આકર, *s m* [S आकृ to dig up to heap up] A mine 2 A group a collection a large number 3 *adj* Strong burning

વાયુ ત્રય ક અતિ આકર આમ વાય —કીર્ત

આકરજ *s n* [આકર + S ज *fr* जन् to be produced] A mineral

આકરણ *s n* [S आह्व to call] Loudly calling to come summoning

આકરસવું *v t* [S आकृष् to draw together] To draw to attract

આકરસાવું *v i* [See above] To be attracted to be drawn towards.

આકરૂં *adj m f n* [S आ intens + क्रूर cruel] Difficult 2 Hot tempered impatient 3 Hard unbearable high strong 4 Quick in action 5 Dear in value

Id આકરો રૂપીઓ A rupee having too large a quantity of the baser metal a base coin આકરા ભાવ A high rate આકરૂં પડવું To be found difficult to do આકરો તાપ Strong heat

ગરીબ પાડતા ચીસ આકરી —નર્મદ

જ્યારે ઉદ્દેરવા મદ આકરૂ અમર આ ચુંકુમ ર મેરતા —ન ભો દી

આકર્ણ *adj* [S आ upto + कर्ण the ear] Reaching the ear

આકર્ષ *s m* [See આકરસવું] The act of drawing or attracting 2 Drawing (a bow) 3 Playing with dice

આકર્ષક *adj* [See આકરસવું] Drawing attracting 2 Attractive 3 *s m* A magnet a loadstone

આકર્ષણ *s n* [See આકરસવું] Attraction 2 Pulling drawing 3 Seduction

આકર્ષણી *s f* [See આકરસવું] A curved instrument for pulling out an object a puller

આકર્ષવું *v t* [S See આકરસવું] To draw, to attract

આકર્ષવું, v i [See આકર્ષણ] To be attracted to be drawn towards

આકર્ષિત, adj [See આકર્ષણ] Drawn attracted

આકલન s n [S आकल to notice, to seize, to bind, to count to regard] Desire 2 Under standing 3 Inquiry 4 Seizing 5 Counting reckoning 6 Coagulation

આકલિત adj [See આકલન] Imprisoned 2 Intervened 3 Known 4 Included

આકલ્પ adv [S आ till as far as + कल्प a day of Brahma consisting of 432 million years] Till the end of kalpa.

આકવ, s m [S] A jewel stone

આકસઆકસ s n [આકસ + આકસ redup of આકસ] This and that 2 Miscellaneous things 3 Cooked and uncooked articles of food

આકસ્મિક adj [See આકસ્માત] Sudden accidental unthought of

આકળવિકળ adj [S आकुल distressed + व्याकुल much distressed] Confused perplexed 2 Excited

આકળાઈ, s f [S आकुल agitated] Hot temperedness excitement 2 Impatience

આકળું, adj m f n [See આકળાઈ] Be wildering terrifying 2 Hot tempered excitable 3 Impatient 4 Confused bewildered

Id આકળું મન Hot tempered

પ્રેમાનંદ પ્રભુ એ સાંભળી રાણી આકળાં થાય—પ્રેમાનંદ

આકંઠ adj [S आ upto + कंठ the throat] Full to the brim complete

આકાંક્ષા, s f [S आकांक्ष् to desire] Desire wish

આકાંક્ષિત adj [See above] Desired wished

આકાંક્ષી adj [See આકાંક્ષા] Desirous

આકાંદોડી s n The fruit of આક i q v

આકાર s m [S. आकृ to form to demand to exact to bring down] A shape a form a figure 2 Classification of assessment 3 The rate of assessment 4 Land tax 5 A tax an amount

આકારણી s f [See above] Valuation 2 Settlement 3 The rate or amount of a tax

આકારવું v t [See આકાર] To settle the rate of a tax to impose a tax 2 To estimate 3 To survey 4 To draw 5 To enter (a sum) to write to put down

આકાશ, s n [S] The sky the firmament 2 Space 3 The subtle and ethereal fluid pervading the whole universe

Id મહાકાશ The sky મેઘાકાશ That part of the sky or atmosphere where there are clouds ઘટાકાશ That part of the sky or atmosphere which is contained in or circumscribed by a vessel આકાશ ચઢી આવવું To be cloudy આખે આકાશ ચઢી આવવું આકાશ પાતાળ એક થવું To be overpowered by suffering આકાશ પાતાળ એક થઈ જવું To be attacked by a great misfortune આકાશ પાતાળ એક કરવું To be very proud આકાશ પાતાળ એક કરવું To make a great revolution 2 To accomplish a great or difficult work with a mighty effort આકાશ કુસુમ આવવું To accomplish an impossible thing ગોપીની તમે વાત તો આકાશ કેડું આવે —કવિ દયારામ To work out a great revolution આકાશના પથ્થી લાવવા To carry out a difficult work આકાશની સાથે—આકાશમાં જતો ફરવી આકાશને અડવું To be so high or lofty as to reach the sky (of a tree house tower &c.) આકાશમાં ચાલતો હોય એવો એક મહેલ હતો—કવિ દ. કા. કાં. આકાશમાં ઊડવું To disappear 2 To be fruitless 3 To be elated with pride 4 To exaggerate આકાશમાં ચઢાવવું To praise and raise to the seventh heaven આકાશમાં ચઢાવી બાંધવા To spread one's fame far and wide

આકાશકક્ષા s f [આકાશ + S कक्षा a side a girdle] The boundary line between the sky and the earth horizon

આકાશકલ્પ adj [આકાશ+S कल्प a termination meaning almost like] Sky like 2 s m Brahma

ઉજ્ઞા અટલ આકાશકલ્પ અગોચિત અમર નથી છિદ્ર દયારામ

આકાશચલ્લી s f [આકાશ+ચ ... a sparrow] A feat of a juggler or an acrobat 2 Name of a bird

આકાશગંગા s f [આકાશ +S गंगा the river Ganges] The Milky Way the galaxy

આકાશગમન s n [આકાશ+S गम् to go] Rising to heaven 2 Ascension 3 An ascent in an aeronaut

આકાશગામી adj [See above.] Moving through the atmosphere 2 Heavenly

આકાશદીવો s m [આકાશ+ S दीप a lamp] A lamp hung aloft on a pole

આકાશપંથ, } આકાશમાર્ગ, } *s. m.* [આકાશ+S. पंथ, मार्ग a way.] A way in the sky or through the air; an aerial passage.

આકાશભાષણ, *s. n.* [આકાશ+S. भाषण a speech.] A prayer to the Almighty. 2. Remembrance of God in time of adversity.

આકાશમુનિ, *s. m.* [આકાશ+S. मुनि a sage.] A camel.

આકાશમંડળ, *s. n.* [આકાશ+S. मंडल a globe.] The celestial sphere.

આકાશયાન, *s. n.* [આકાશ + S. यान a vehicle.] A baloon; anything that moves in the air unsupported.

આકાશવલ્લી, } આકાશવેલ, } *s. f.* [આકાશ + S. वल्ली a creeper.] Same as અમરવેલ *q. v.*

આકાશવાણી, *s. f.* [આકાશ+S. वाणी a speech.] A revolution; a divine utterance.

આકાશવાણી એમ હવી, કાંઇ ધરતો ઉચાટ.—પ્રેમાનંદ.

આકાશવાસી, *adj.* [આકાશ +S. वस् to dwell.] Dwelling in the sky; dwelling in heaven.

આકાશવૃત્તિ, *s. f.* [આકાશ +S. वृत्ति profession.] A profession or a mode of living on alms or supernatural gains. 2. Irregular gains. 3. *adj.* Depending on casual gains; having no permanent income; helpless.

આકાશસ્થ, *adj.* [આકાશ + S. स्था to stand.] Remaining in the sky. 2. Aerial.

આકાશસ્ફટિક, *s. m.* [આકાશ + S. स्फटिक a crystal.] A hail-stone.

આકાશિકા, *s. f.* [S.] A terrace; an open space on the top of the house.

આકાશી, *adj.* [See આકાશ.] Pertaining to the sky or heaven. 2. Heavenly; godly; supernatural.

આકાશી આફતના ઘા.—લલિત.

આકાશીઆ, *s. m.* [See આકાશ.] A variety of wheat.

આકાશીઉં, *adj.* [See આકાશ.] Depending upon the rains for water; having no well to water; unirrigated.

આકીન, *s. n.* [Ar. यकीन.] Trust; reliance; faith.

Id. આકીન રાખવું To be faithful to have trust in.

આકીનદાર, *adj.* [આકીન + P. दार having.] Reliable; trustful; faithful.

આકીર્ણ, *adj.* [S. आकॄ to scatter, to fill up.] Spread or scattered over. 2. Crowded; full of. 3. *s. n.* A crowd.

આકુંચન, *s. n.* [S. आकुंच् to contract.] Contraction; contractibility; constriction.

આકુંઠિત, *adj.* [S. आ all round + कुंठ् to be blunted or dulled.] Ashamed. 2. Blunt. 3. Dull; stupid.

આકુતી, *s. f.* [Ar. याकूत a tonic medicinal preparation, in which याकूत, a ruby, is used.] An intoxicating preparation of Bhang.

આકુડું, *s. n.* Same as આકડોડી *q. v.*

આકુળ, *adj.* [S. आकुल confounded.] Impatient; distressed. 2. Perplexed; agitated.

આકુળવ્યાકુળ, *adj.* [See આકળવિકળ.] Bewildered; confused. 2. Impatient.

આકૂત, *s. n.* [S. आकूत intention.] Information; news. 2. *adj.* Thick; pulpy.

રીસે રહેલાં રે, ભામે અણું આકૂત,—પ્રેમાનંદ.

આકૃતિ, *s. f.* [S. आकृ to produce; to bring together.] A figure; a diagram. 2. A shape; a form.

આકૃષ્ટ, *adj.* [S. आकृष् to draw together.] Attracted; drawn towards.

આકેબત, *s. f.* [Ar.] End. 2. The future.

આક્રંદ, *s. n.* [S. आक्रन्द् to lament; to weep.] Lamentation; weeping.

આક્રમ, *s. m.* } આક્રમણ, *s. n.* } [S. आक्रम् to rise; to attack; to surpass.] Rise; prosperity. 2. Effort. 3. Invasion. 4. Valour.

આક્રાંત, *adj.* [See above.] Defeated; surrounded; seized. 2. Surpassed; eclipsed.

આક્રોશ, *s. m.* [S. आक्रुश् to abuse; to scold.] Censure; slander; an abuse. 2. A curse.

આક્ષિપ્ત, *adj.* [S. आक्षिप् to throw; to attract; to interrupt.] Thrown. 2. Overthrown. 3. Attracted. 4. Interrupted.

આક્ષેપ, *s. m.* [See above.] An application; a study. 2. An impediment; a hindrance. 3. A charge of guilt. 4. An objection.

આખ, } આખન, } *s. m.* [S. आ euph.+खन् to dig.] A spade; a hoe.

આખડવું, *v. i.* [See રખડવું.] To ramble; *to* roam. 2. [आक्रुश् to abuse.] To quarrel. 3. To fight. 4. To fall down striking against a thing; to stumble.

આખેટક, *s m* [See above] A hunter 2 A hound 3 *adj* Hunting frightening

આખેપ, *s m* Habit, practice

આખેર, Same as આખર *q v*

આખો ઘડી, *adv* [આખું +S घटि a moment] At every moment frequently, often

આખ્યા, *s f* [S आख्या to say, to narrate to name] Fame 2 Surname 3 Rumour

આખ્યાત *adj* [See above] Said, told 2 Counted recited 3 Conjugated 4 Made known 5 *s n* A verb

આખ્યાત એટલે ક્રિયાપદ અને નિપાત એટલે અવ્યય —ક પ્ર પ્રિ

આખ્યાતિકી, *adj* [See આખ્યા] Verbal

આખ્યાન, *s n* [See આખ્યા] A tale, an account

આખ્યાનક, *s n* [See આખ્યા] A tale, an episode

આખ્યાનકી, *s m* [See આખ્યા] Name of a metre, which is a combination of Indra vajra and Upendravajra.

આખ્યાયક, *s m* [See આખ્યા] A story-teller 2 A speaker 3 A messenger, a courier

આખ્યાયિકા *s f* [See આખ્યા] A story 2 A tradition 3 A narration

આગ, *s f* [S अग्नि fire] Fire 2 Heat 3 Anger 4 *s m* [S अग्र front] The front passage of a house a way 5 Time, season 6 The habit of coming and going

Id આગ લાગવી To take fire આગ લગાડવી-મૂકવી To set fire to 2 To instigate a quarrel આગ દેવી-મૂકવી To perform the funeral ceremony આગ ઊઠવી To burst (of a fire) 2 To have a burning sensation 3 To be angry to express contempt 4 To go worthless આગ કાઢવી To be heated with anger ભાવમાં આગ લાગી છે The rates have risen very high આગ વરસવી To shower down fire 2 To be angry 3 To be very hot (of the sun) 4 To be envious આગ પાડવી-સળગાવવી To kindle fire

Prov આગ લગાડી તમાશો કરવું To set fire to one's own house, and enjoy the fun આગ લાગે ત્યારે કૂવો ખોદવો To shut the stable door after the steed is stolen

આગળ, *adv* [See above] In front of near

આગગાડી, *s f* [આગ+ગાડી a carriage] A railway train

આગત, *adj* [S आगम् to arrive to ascertain to attain] Approached, come 2 Received, obtained 3 Known, ascertained

આગતર, *s n* [S अग्र first + तर a termination of the comparative degree] Corn sown in the beginning of the rainy season

આગતસ્વાગત, *s n*
આગતાસ્વાગતા, *s f* [આગત+S सु well+ + आगम come] Hospitality entertainment of a guest

આગતું, *adj* [See આગત] Coming, arriving

આગતાની આગુખતી, પૂરવી પડ્યા પ્રતિહાર —કાવ્યદોહન.

આગદાન, *s n* [આગ + P दान् holding, S धा to hold] A metallic vessel for holding burning charcoal 2 [આગ+S दान a gift] A gift given to a pauper for his performing the funeral ceremony of his relative

આગંતુક, *s m* [See આગત] A guest, a stranger a new-comer 2 An intruder an interloper 3 *adj* Arriving uninvited, coming of one's own accord 4 Incidental, accidental adventitious.

આગન્યા *s f* [S आज्ञा an order] Command, order

હું કરું આપી આગન્યા, કરી ક્ષમા અપરાધ — પ્રેમાનંદ

આગબોટ, *s f* [See આગ + Eng *Boat*] A steam boat, a steamer

આગમ *s m* [See આગત] A sacred writing 2 The Vedas 3 The beginning 4 Arrival, coming 5 Future 6 A document

અતસ્થાગમે તે અરે સુધી, દિલની દુ ખ વામે એને —પ્રીતમ

આગમચ *adv* [આગમ+ચ only] Already previously

આગમણુ *s n* [See આગમણુ] The front raised part of a fire place 2 Prowess strength

આગમન *s n* [See આગત] Arrival, coming 2 Approach 3 Return

આગમનિગમ *s n* [S आगम the study of scriptures+निगम the Vedic text] The Vedas 2 A sacred scripture

વળી તે આગમનિગમ અતિ રે —પ્રેમાનંદ

આગમનિર્ગમ, *s m* [S आगम + निर्गम् to depart] The beginning and the end 2 Cause and effect 3 Coming and going

આગમરહિત *adj* [આગમ+S रह् to leave to abandon] Wanting in a document or writing

આગમવું *v i* [See આગત] To be ready to die to be desperate 2 To begin 3 To arrive

Id આખડી પડવું To quarrel 2 To fall down 3. To stumble. પડ્યું આખડ્યું Lying about

આખડી પડતા ગિરી હરી, વાંકે વારે પડ્યું—પ્રેમાનંદ.
માતા પડ્યો કરેલ આખડી —પ્રેમાનંદ.
અતિ અતિશ રચાતી રે એ સાથ આખડયું છે—મીરાં

આખડી, s f A particular vow.
... આખડી,—...
...
...

આખડિયું, s n [See above] A stumble.

આખર, s f. [Ar આખિર last, the end.] The end. 2 s m [S] A spade 2. A miner 3 adj [Ar] Ending, last, final 4 adv. At last at length, ultimately

Id. આખરનો વખત The last moment, the time of death આખર સમાજે At length; as the result, in the end

Prov. આખર ધૂળની ધૂળ Dust thou art and to dust shalt thou return

આખરણ, Same as આખરણ q v

આખરમોસમ, s f [આખર + Ar મૌસિમ season.] The end or the last part of the season

આખરયું, Same as આખરયું q v.

આખરસાલ, s f [આખર + P સાલ an year] The last moment 2 The last part or the end of the year

આખરે, adv [See આખર.] At last, at length

આખલીઉં, s n [See below] A calf

આખલો, s m [S અક્ષત unwounded, not castrated Or ઉક્ષ a bull.] A bull 2 A stout man 3 A foolish man

Prov આખલો ચડ્યો ઊકરડો ઊખાળે An ill man in office is a nuisance to the public આખલા ઊધામી A mischief

...આખલા, ... —નરહરરામ

આખવું, v t [S આખ્યા to tell, to narrate] To speak, to narrate

આખણ, s f A workshop where stones are worked upon

આખણીઓ, s m A low table or stool on which bread is rolled out

આખા, s m pl [S અક્ષત rice] Unbroken rice 2 Grain of rice used on an auspicious occasion

આખાખાઉ, adj [આખું + S. खद् to eat.] Wanting to have a large profit; grasping; very greedy.

આખાડ, Same as આષાઢ q v.

...

આખાડભૂતિ, s m An impostor; a rogue.

આખાડિયું, } adj. m f n. [See આખાડ.]
આખાડું, }
Pertaining or belonging to Ashadha month.

આખાડો, Same as અખાડો q v

આખિર, Same as આખર q. v.

...

આખી, s f [See આખું.] The ceremony of carrying a handful of rice or corn round the head of a man

આખીઉં, s. n The mouth portion of a water-bag

આખું, adj m f n [S. अ not + खण्ड् to break to pieces] Whole, entire, unbroken

Id આખા ટેલો-ગામનો-ઊતાર The worst man in the whole village. ... Lazy. આખી અણીએ Unhurt, intact. 2 Safely. ... આખો ને આખો ખઈ જાવો To eat away the whole (used as a threat.) 2 To utter terrible threats આખો ... To wish for the whole all at a time

Prov ... Idle all day, he begins to spin at night. ... Rome was not built in a day. આખું ... You cannot make a mountain of a mole hill ... You sift night and day and get nothing but bran

આખુ, s m [S] A mouse, a rat. 2 A mole.

આખુકણી, s f A mouse-trap, a rat trap

આખુનજી, s m [Ar અખુન્દ a teacher+જી an honorific suffix] A venerable teacher

આખું પાખું, } adj m f n [આખું whole+
-ખુ-ખુ, }
પાખુ redup of આખું and ખંડ્યુ fr S ખણ્ડ્ to break] Half broken, almost broken

આખેટ, s m [S આ intens +खिद् to terrify, to scare away] Hunting, a chase

આખેટક s m [See above] A hunter 2 A hound 3 adj Hunting frightening
આખેપ s m Habit practice
આખેર, Same as આખરે q v
આખો ઘડી adv [આખુ +S घटि a moment] At every moment frequently often
આખ્યા s f [S आख्या to say to narrate to name] Fame 2 Surname 3 Rumour
આખ્યાત adj [See above] Said told 2 Counted recited 3 Conjugated 4 Made known 5 s m A verb
આખ્યાત એટલે ક્રિયાપદ અને નિપાત એટલે અવ્યય —ક ગ્રં ભિ
આખ્યાતિકી adj [See આખ્યા] Verbal
આખ્યાન s n [See આખ્યા] A tale an account
આખ્યાનક, s m [See આખ્યા] A tale an episode
આખ્યાનકી s m [See આખ્યા] Name of a metre which is a combination of Indravajra and Upendravajra.
આખ્યાયક s m [See આખ્યા] A story teller 2 A speaker 3 A messenger a courier
આખ્યાયિકા s f [See આખ્યા] A story 2 A tradition 3 A narration
આગ s f [S अग्नि fire] Fire 2 Heat 3 Anger 4 s m [S अग्र front] The front passage of a house a way 5 Time season 6 The habit of coming and going

Id આગ લગાવવી To take fire આગ નાખી મૂકવી To set fire to 2 To instigate a quarrel આગ દેવી મૂકવી To perform the funeral ceremony આગ ઊઠવી To burst (of a fire) 2 To have a burning sensation 3 To be angry to express contempt 4 To go worthless આગ ફૂંકવી To be heated with anger બાવમાં આગ લાગી છે The rates have risen very high આગ વરસવી To shower down fire 2 To be angry 3 To be very hot (of the sun) 4 To be envious આગ પાડવી સળગાવવી To kindle fire

Prov આગ લગાડી તાપવું To set fire to one s own house and enjoy the fun આગ લાગે ત્યારે કૂવો ખોદવો To shut the stable door after the steed is stolen
આગર adv [See above] In front of near
આગગાડી s f [આગ+ગાડી a carriage] A railway train
આગત adj [S आगम् to arrive to ascertain to attain] Approached come 2 Received, obtained 3 Known ascertained
આગતર s n [S अग्र first + तर a termination of the comparative degree] Corn sown in the beginning of the rainy season
આગતસ્વાગત / આગતાસ્વાગતા s n / s f [આગત+S सु well+ + आगत come] Hospitality entertainment of a guest
આગતુ adj [See આગત] Coming arriving
આગતાની આદ્યખાણી પૃથ્વી પર ધા પ્રતિદિન —કાવ્યદોહન
આગદાન, s n [આગ + P दान् holding , S धा to hold] A metallic vessel for holding burning charcoal 2 [આગ+S दान a gift] A gift given to a pauper for his performing the funeral ceremony of his relative
આગંતુક s m [See આગત] A guest a stranger a new-comer 2 An intruder an interloper 3 adj Arriving uninvited coming of one s own accord 4 Incidental accidental adventitious
આગન્યા s f [S आज्ञा an order] Command, order
ઘ ઇને આપી આગ ચા કરી ક્ષમા અપરાધ — પ્રેમાનંદ
આગબોટ s f [See આગ + Eng Boat] A steam boat a steamer
આગમ s m [See આગત] A sacred writing 2 The Vedas 3 The beginning 4 Arrival coming 5 Future 6 A document
અત્ આગમે તે લરે પછી હિતની ફુ ધા વામે જોને —પ્રીતમ
આગમચ adv [આગમ+ચ only] Already previously
આગમણ s n [See આગમણ] The front raised part of a fire place 2 Prowess strength
આગમન s m [See આગત] Arrival coming 2 Approach 3 Return
આગમનિગમ s n [S आगम the study of scriptures+निगम the Vedic text] The Vedas 2 A sacred scripture
વળી તે આગમનિગમ કહે રે —પ્રેમાનંદ
આગમનિર્ગમ s m [S आगम + निर्गम् to depart] The beginning and the end 2 Cause and effect 3 Coming and going
આગમરહિત adj [આગમ+S रह् to leave to abandon] Wanting in a document or writing
આગમવું v i [See આગત] To be ready to die to be desperate 2 To begin 3 To arrive

વિવિધ પેરે ત્યાં વધુ દમે અવર કોઇ ન આગમે —જનાર્દન

આગમાપાયી, *adj* [S आगम coming+अपायिन् departing] Coming and going appearing and disappearing rising and falling 2 Transitory perishable

તેવડે ચાવે આ સ સાર, આગમાપાયી તે નિર્ધાર —અખો.

આગમાણુ, *s n* The food consisting of rice and pulse

આગમું, Same as આગવું

આગર, Same as અગર and આગાર

આગરણ, *s f* The fireplace in a smithy

આગરવું, *v t* To wrap or bind a bandage

આગરૂ *s m* [S आ intens +गृ to eject from the mouth] A disease affecting the mouth, causing a burning sensation and salivation 2 Bad smell coming out of the mouth owing to indigestion

આગરો *s m* Scarcity of money

આગલું, *adj m f n* [S अग्र the front] Standing in front 2 Previous, former 3 Future

Id આગલું પાછલું (Lit) In front and in the rear 2 On all sides આગલી પાછલી ભૂલી જવી Let bygones be bygones

Prov આગલી ફલવણ સારી પણ પાછલી ફલવણ ખાટી Prevention is better than cure

આગવું *adj m f n* [S अग a limb the body] Belonging to oneself exclusive peculiar to an individual

Id આગવું લક્ષણ One's own peculiarities characteristics idiosyncracies or hobbies

દલનાં ગુણ તે અનેક તેવું આગવા —દલપતરામ

આગવો } *s m* [S. अग्रग] A leader a guide
આગુવો

આગુવા ભલા દયા સુરાગ છે પ્રમાણ —શિવરામ

આગળ *adv* [See આગલું] In the front before the face near 2 Before formerly past 3 In the future afterwards after death 4 In advance

Id આગળ જવું વધવું To advance to surpass to excel આગળ રહેવું-થવું To surpass to be in advance આગળ થવું To die before 2 To excel આગળ પડવું To take the lead to become prominent આગળ આવવું To come forward 2 To come to the rescue 3 To be known વિદ્યા આગળ પૈસો કાઇ હિસાબમાં નથી Wealth is of no consideration compared to Learning

વિદ્યા આગળ લાખ હીરે છે આયુ ઓદી —સામળ.

હવે આગળ શુ થશે તે આર બો —નૃસિંહાચાર્ય

આગળનું *adj m f n* [See above] Pertaining to the past time 2 Future 3 Standing in front.

Prov આગળ રેલ ને પાછળ ચેલ Hasty resolutions seldom speed well *i e* Haste makes waste આગળ ઓટે ઝુમકા તાણે તેના લહાવ્યું કોઇ નવ જાણે An honest look covereth many faults all is not gold that glitters આગળ જઇ પાછળ પડવું Haste is waste

આગળપાછળ, *adv* [આગળ+પાછળ *fr* S पश्चात् behind] In the front and at the back 2 Round about on all sides

આગળી *s f* [S अर्गला] A doorbar a latch. 2 A plaster

આગળીઓ } *s m* [S अर्गल] A wooden
આગળો

bar or bolt for fastening a door a latch

આગળુ *adj m f n* [See આગલું] Standing in the front. 2 Surpassing superior to.

રૂપવતી ગુણ આગળી રૂડી કરમ રેખા રતી —સામળ

બત્રીસ લક્ષણ આગળો.—સામળ

આગા *s m* [P आगा] Lord master 2 A title of respect commonly employed in addressing a Musulman

આગાબાની *s f* A sort of thin cotton cloth having flower like printing

આગામિક *adj* [See આગત] Relating to the future time 2 Arriving impending

આગામી *adj* [See આગત] Coming one that is to come future.

આગાર *s n* [S] A house an abode a residence 2 Freedom

આગાહી *s f* [Ar] Prophecy prediction

આગિઉ *adj m f n* [See આગ] Having fire fiery burning 2 Fiery strong hot-tempered 3 *s n* A vessel for fire keeping

આગીઆ *s m* A bush lark

આગીઆખડક *s m* [S આગ + खडक] A volcano

આગીઓ *s m* [See આગ] A glowworm a firefly 2 An evil spirit 3 A variety of plant touching which there is a burning sensation Ammannia Vesicatoria herb 4 A kind of disease affecting જુવાર plant. 5 A lens

આગીદ્દગી, *s. f.* [Marathi.] Faults.

આગુ, *adj.* [S. अग्र before.] Former; previous.

આગુની ઓળખાણે રે અમે અહીં અવતર્યા.—બોલે.

આગુવો, Same as આગવો.

આગે, Same as આગળ.

Prov. આગે આગે ગોરખ જાગે You will prosper as you proceed.

આગે સવાયાં ગોરસું, તારે પૈસા લેઇશે રે.—પ્રેમાનંદ.

આગે દિન રોહેલાની ગમ.—નરસિંહ.

આગે રાગે જનકી, ગેલ્યાં ન વિસારે.—આલમ.

કુમક્ પાઉં, ખડું, મુજ નયન આગે તાણું જો.—ન. ભો. દી.

આગેતરૂં, *adj. m. f. n.* [S अग्र first + तर a termination of the comparative degree.] Previous; earlier than others. 2. Nearer.

આગેવાન, *s. m.* [આગે + S. वत् having.] A leader; a master; a chief.

આગેવાની, *s. f.* [See above.] The lead; leadership; guidance.

આગોતર, આગોતરૂં, } *adj. m. f. n.* [See આગેતરૂં.] First; previous; foremost; earier than others.

આગોપીછો, *s. m.* [See આગળપાછળ.] The front and back part of a coat.

આગ્નેય, *adj.* [S. अग्नि.] Relating to the South-East corner. 2 Of fire; fiery.

આગ્નેયાસ્ત્ર, *s n.* [આગ્નેય + S. अस्त्र a weapon.] Fire-arms.

આગ્રહ, *s. m.* [S. आग्रह to catch] Importunity; moral pressure; earnestness 3. Determination; persistence. 3. Favour; patronage.

Id. આગ્રહ કરવો To speak with importunity; to press a thing. આગ્રહ ધરવો To be in earnest; to strive hard, to be persistent.

આગ્રયણ, *s. n.* [S.] The time of a sacrifice. 2. An oblation consisting of first fruits after the rainy season.

આગ્રહાયણ, *s. m.* [S.] The second month માર્ગશીર્ષ of the Hindu calender year.

આગ્રહી, *adj.* [See આગ્રહ.] Importunate; solicitous; earnest. 2. Obstinate; persistent.

આઘાડ, *s. m.* The red variety of the Achyranthis plant. Also called અઘેડો *q. v.*

આઘડું, *adj m. f n.* [See આઘું.] Distant; remote.

Id. આઘડું જાને Let it go, leave it alone.

આઘાડો, Same as અઘેડો *q. v.*

આઘાડાબીજ Seeds of આઘાડા, આઘાડાખાર Alkali of આઘાડા.

આઘાત, *s. m.* [S. आ intens.+घात striking *fr.* हन् to strike] A blow; a stroke. 2. A collision. 3. Action.

આઘું, *adj. m f. n.* Distant; far off; remote.

Id. આઘું કરવું-મુકવું To keep aside; to remove; to take away so as to make the way clear. આઘું બેસવું To be in the monthly course; to be unwell (a woman). 2. To recede from an occupation. આઘું પાછું થવું To avoid being seen; to hide oneself. 2. To be stolen or misappropriated. આઘું પાછું કહેવું To give a false report; to misrepresent. આઘું ખસવું To withdraw oneself from, in order to escape risk. આઘું ઓઢવું To veil the face out of modesty. 2. To be ashamed. આઘું આઘું કરવું To shut the door. આઘું કરવું-રાખવું To keep away; to forsake. 2. To withdraw one's favour from. આઘું રહેવું To remain at a distance from. આઘું જઇને પાછું પડવું To retract what one has rashly done. આઘું પાછું કરવું To vilify; to defame. 2. To conceal નહુી આઘાં પાછાં કરે.—નરસિંહ. આઘું પાછું જોવું To think of the past and the future. આઘું પાછું જોયા વિના Thoughtlessly.

Prov. આઘા રહે હેત ઘણે Distance has a charm.

આઘુરો, *s. m* A play for children.

આઘૂર્ણ, *adj* [S. आघूर्ण् to roll; to toss about.] Moving; turning round; revolving.

આઘે, *adv.* [See આઘું] At a distance. 2. Far away. 3. Yonder.

આઘેરૂં, Same as આઘું *q. v.*

આકાશ આઘેરી લહેરો વરત.—અખો.

આચકવું, *v. t.* To pull; to draw with force.

Id. આચકી લેવું To take with force; to snatch. 2. To draw back; to withdraw.

હું મારી દુનિયાદ રાજ ખુશીથી આચકી લેઉં છું.—હ. દા. કા.

આચકી, Same as આંચકી.

આચકો, *s. m.* [See આચકવું.] A push. 2. A shock.

Id. આચકો ખાવો To stop 2. To wonder; to be taken aback.

આચમન, *s n.* [S. आचम् to drink; to sip.] The drinking of water from the palm of the hand; sipping.

લઇ આચમન ને કાજ સીધ્યા.—નરસિંહ.

તેથી તેણે આચમન કરવાનો ડોળ દેખાડયો.—હ. દા. કા.

આચમની, *s. f.* [See above.] A spoon, employed in religious ceremonies, for using water.

આચરકુચર, *s. n.* Miscellaneous food. 2. Sundry furniture. 3. Uncooked food.

આચરકુચર હીરની રોરી, ખંભાતી મૂરો.—સ્ત્રીગીત.

આચરણ, *s. n.* [S. आचर् to act; to behave.] Conduct. 2. Action. 3. Practice ; usage.

આચરવું, *v. t.* [See above.] To practice. 2. To act according to prescribed rules 3. To behave.

આચાર, *s. m.* [See આચરણ.] Manner ; practice. 2. Ceremony. 3. Customs ; usage. 4. Conduct ; behaviour.

Prov. આચાર, પણ વિચાર નહિ Conduct without reason. 2. Observance of rules to the letter, but not in the spirit.

ઇશ્વર ભજે તે આચાર.—અખો.

પવિત્ર જે પાળે આચાર, હરિજન તેજ તરે સંસાર —પ્રેમાનંદ.

કુંવરની દીકરી રાંકડી, આચાર કરી બાંધી રાખડી.—પ્રેમાનંદ.

આચારજ, Same as આચાર્ય *q. v.*

આચારજ તારો કોણ ? અવિદ્યા આપી તને—વહીબ

આચારજ રૂપે થઇ અવતર્યા સદ્‌ગુરુ શિવ.—ગિરિધર.

આચારજી, *s. m.* [See આચાર્ય.] A preceptor (spoken of with great reverence).

આચારભ્રષ્ટ, *adj.* [આચાર + S. भ्रश् to fall down ; to deviate.] Fallen from the established usages or rules of conduct; apostate.

નાઠો રાય ગમે ત્યાં જાય, આચારભ્રષ્ટ તે તો અન્યાય.—પ્રેમાનંદ.

આચારવિચાર, *s. m. pl.* [આચાર + S. विचर् to think, reflect.] The observance of household rites and duties in accordance with the rules prescribed in religious books. 2. Manners and thoughts; manners and customs.

આચારી, *s. m.* [See આચાર્ય.] A preceptor. 2. *adj.* [See આચાર.] Particular in the observance of ceremonies; punctilious.

આચાર્ય, *s. m.* [See આચરણ.] A preceptor. 2. A teacher. 3. A learned man.

આચ્છાદક, *adj.* [See below.] Covering.

આચ્છાદન, *s. n.* [S. आच्छद् to cover ; to clothe.] A cover; a covering. 2. A mantle; a cloak.

અશ્વદક્ષચતુશ્ચક્રકાચગવાક્ષ સપાટાચ્છાદનસમેતરથ.—ર. મ. ની.

આચ્છાદિત, *adj.* [See above.] Covered ; spread.

આછ, *s. f.* [S. अच्छ pure; clear.] Clearness. 2. Thinness. 3. Fineness; elegance. 4. A thin watery layer over whey.

આછકલાઇ, *s. f.* }
આછકલાપણું, *s. n.* } [આછ + Guj. કલું dim.
આછકલાવેડા, *s. m. pl.* }
+ Guj. પણું a suffix forming a noun ; S. वृत्ति being.] Shallow-mindedness; thoughtlessness. 2. Meanness; discourtesy. 3. Self-conceit.

આછકલું, *adj. m. f. n.* [See above.] Shallow-minded; not deep; not thoughtful. 2. Discourteous. 3. Foolish.

આછટવું, *v. t.* [S. आ intens. + छुट् to clip off.] To shake off briskly.

આછણુછણ, *s. n.* [S. अट् to set + छुप् to pluck.] An outward show. 2. Foppishness.

આછર, *s. m.* [See આચ્છાદન.] Dress ; clothes. 2. A thing to sit upon.

લાધ્યે તો આજ આછર બદલ્યો છે.—નવલરામ.

આછરવું, *v. i.* [See ઓસરવું.] To go down: to settle down; to ebb. 2. To become clear.

આછીનરું, *s. n.* [*fr.* Achchi, a town in Mallacca.] A variety of betel nut.

આછું, *adj. m. f. n* and *adv.* [S. अच्छ clear.] Slight. 2. Not full. 3. Thin. 4. Elegant. 5. Light. 6. Scarce; rare.

Id. આછા દહાડા Time of low income; day of poverty. આછું આછું Very slight. 2. Very light. 3. Very dim.

ઘોડે જઇ, વળ્યો રાય પાછો, વાત તન મન માંહિ આછો —ભાલણ.

આછા ઘુંઘટ વહુને જ્હાલેરા લાગ્યા.—સ્ત્રીગીત

આપના મૂલ્ય એ દાન, આછાં નીર ઊંડાં કીધાં.—ના. દ. ક.

મારા આછા સાળુ ફાટયા લાલ, અચોઅચીકા કારેલી —સ્ત્રીગીત.

તેમાં વડી ચણાઇ ચાલની આછી મકારી.—ન. ભો. દી.

આછુંપાતળું, *adj. m. f. n.* [આછું + પાતળું thin.] A little; whatever fate is pleased to give. 2. *s. n.* Contentedness; contentment.

આછેરું, Same as આછું *q. v.*

આછોતરું, *adj. m. f. n.* [See આછું.] Very light ; very slight.

આજ, *adv.* [S. अद्य.] To-day. 2. *s. m.* The son of Aja the Brahma.

Id. આજ જ Just to-day. 2 To-day for the first time; never until to-day. આજકાલ Now-a-days: at the present time. 2. To-day or tomorrow ; very shortly. આજકાલનું Of the

present time; modern. 2. Of a short standing; lately come into existence. 3. Inexperienced.

Id. આજકાલનું માણસ An upstart. આજકાલ કરવી To put off. આજકાલ કરતાં Without the passage of time being noticed. આજ દિન To-day.

Prov. આજ કોઇની, તો કાલ આપણી—આજ મારે, તો કાલ તારે What's my case to-day may be thine to-morrow. આજની ઘડી, ને કાલનો દહાડો The past cannot be recalled. આજનું કામ કાલ ઉપર ન રાખવું Do not put off till to-morrow, what you can do to-day; delay is dangerous. આજે નહિ, તો કાલે If to-day you will not, to-morrow you must. આજ ભલાની દુનિયા નથી Times are changed, and an honest man cannot now prosper. આજે રોકડા, તો કાલ ઉધાર Pay to-day, trust to-morrow. આજે હસે, ને કાલે રડે—આજે ઘરમાં, તો કાલે બહાર—આજે અમીર, તો કાલે ફકીર To-day a ring, to-morrow nothing. આજકાલનો જોગી ને ઘુંટણ જેટલી જટા. To be too old in wisdom for one's age.

તારા જેવા આજકાલના છોકરા સાથે જાણી જોઈને મરવા કોણ આવવાનું છે ?—નંદશંકર.

જુઓ આજની છોકરી, જાણી બેઠી જગરાય.—દયારામ.

આજન્મ, *adv.* [S. आ ever since+जन्म birth. From birth. 2. To the end of life; till death.

આજન્માંત, *adv.* [આજન્મ+S. अंत the end.] From birth to death; throughout the life.

આજપછી, *adv.* [આજ + S. पश्चात् after.] Hereafter; from this day; hence; henceforth.

મારે આજપછી સ્વામરંગ સમીપે ન જવું.—દયારામ.

આજપર્યંત, *adv.* [આજ+S. पर्यंत extending as far as.] Up till now.

આજમ, *adj.* [Ar. अज़ीम् great, grand, noble.] An epithet or designation prefixed in notes to the name of any great or honourable person or to that of an official.

આજલગી, } આજસુધી, } *adv.* [આજ+લગી, સુધી, up to.] Even to this day; up till now; up to this time.

આજવું, *v. t.* To excel; to surpass; to outdo.

Id. આજવા દેવું To allow one to surpass or to outdo; to harass.

આજાદ, *adj.* [P. आज़ाद्.] Free; liberated.

આજાદી, *s. f.* [See above.] Freedom; liberation.

આજાન, } આજાનુ, } *adj.* [S. आ up to + जानु knee] Reaching up to knees.

આજાનબાહુ, } આજાનુબાહુ, } આજાનભુજ, } *adj.* [આજાન, આજાનુ + बाहु, भुजा the hand.] Hands which, whilst standing erect, reach down unto the knees; *longimanus.* 2. Yudhishthira.

આજાર, *s. m.* [P. आज़ार sickness.] Disease.

આજારી, *adj.* [See above.] Suffering from a disease; sickly; ill.

આજીજી, *s. f.* [Ar. आजिज़ी humility.] Supplication; importunate request; entreaty.

આજીવિકા, *s. f.* [S. आजीव् to subsist.] Maintenance; livelihood. 2. A profession; means of maintenance.

આજુકું, *adj. m. f. n.* [આજ + કું of.] Of to-day; pertaining to to-day.

આજુબાજુ, *adv.* [આજુ redup. of બાજુ+P. बाज़ु a side.] On all sides; around. 2. At the sides.

આજુબાજુએ, *adv.* [See above.] On all sides; around. 2. Here and there.

આજે, *adv.* [See આજ.] To-day; now; at the present time.

આજો, *s. m.* [S. आर्य a respectable man.] Maternal grand-father.

આજોકાજો, *s. m.* Name of a particular medicine.

આજોપડવો, *s. m.* [આજો + S. प्रतिपद् the first day of a fortnight.] The first day of the bright-half of Ashvina (October).

આજ્ઞા, *s. f.* [S. आज्ञा to order.] An order; a command. 2. Permission; allowance.

Id. આજ્ઞા આપવી To allow; to permit. આજ્ઞા કરવી To command; to order. આજ્ઞા માગવી-લેવી To request permission. 2. To ask for leave to go away. આજ્ઞા માનવી-પાળવી-આજ્ઞામાં રહેવું To obey orders. 2. To be obedient.

આજ્ઞાકારી, *adj.* [આજ્ઞા+S. कृ to do.] Obedient; subservient.

આજ્ઞાંકિત, *adj.* [આજ્ઞા + અંકિત *fr.* S. अंक् to mark.] Obedient; subservient.

આજ્ઞાધારક, *adj.* [આજ્ઞા + S. धृ to hold.] Obedient; submissive.

આજ્ઞાનુયાયી, *adj.* [આજ્ઞા+S. अनुया to follow.] Acting according to the order; obedient.

આજ્ઞાનુવર્તી, } આજ્ઞાવર્તી, } *adj.* [આજ્ઞા+S. अनुवृत् to pursue,

सृत् to abide by.] Following the order; obedient; submissive; subservient.

આજ્ઞાનુસારી, *adj.* [આજ્ઞા+S. अनुस to follow.] Following or acting according to the order; obedient: submissive.

આજ્ઞાપક, *s. m. f.* [See આજ્ઞા.] One who orders; a commander.

આજ્ઞાપન, *s. n.* [See આજ્ઞા.] Order; command. 2. *adj.* Ordering; commanding.

આજ્ઞાપત્ર, *s. n.* } આજ્ઞાપત્રિકા, *s. f.* } [આજ્ઞા + S. पत्र, पत्रिका a letter.] A letter or a document containing an order ; an edict. 2. A government gazette

આજ્ઞાપાલક, *adj.* [આજ્ઞા+S. पाल् to protect.] Obedient; subservient; executing an order.

આજ્ઞાભંગ, *s. m.* [આજ્ઞા + S. भंज् to break.] Violation of an order ; disobedience.

આજ્ય, *s. n.* [S.] Ghee; clarified butter.

જેમ ગોરસમાંથી આજ્ય કાઢે.—અખો.

આઝા, Same as ઈજા *q. v.*

આઝાદ, Same as આઝાદ *q. v.*

આઝાદી, Same as આઝાદી *q. v.*

આઝો, *s. m.* [P. आर्दू.] Confidence ; trust. 2. Courage ; audacity.

કોઈ માને નહીં આઝો.—શામળ.

આટ, *s. m.* [See આટી.] An instrument of a weaver. 2. *s. f.* [See આટકાવવું.] An arrangement of cow-dung-cakes on the ground whereby a pot placed on them for heating is prevented from falling down.

આટપવું, *v. t.* [S. आ intens.+स्तुप् to stop.] To finish; to complete.

આટલામાં, *adv.* [S. एतावत् so much.] In this. 2. In so short a time; immediately thereupon. 3. Somewhere here. 4. In the meanwhile.

આટલું, *adj. m. f. n.* [S. एतद् much.] So much; this much.

Prov. આટલું ત્યારે તેટલું, ગાંધજો ખારી કેટલું? Do not grieve for trifles 2. Why so much ? finish it up !

આટવું, *v. i.* To mix by pounding or crushing.

આટાપાણી, } આટોપાણી, } *s. n.* [આટો flour+પાણી water.] The living; means of food. 2. Earning; income.

આટાપાટા, *s. m.* } આટીઉંપાટીઉં, *s. n.* } [આટા redup. of પાટા + પાટા *fr.* S. पाट an extension ; breadth.] A play for children as well as for grown-up men; generally known as ખારોપાટ.

આટાર, *s. f.* Sand.

આટાલૂણ, *s. n.* [આટો+S. लवण salt.] (Lit.) Flour and salt. 2. Material used up without producing a palpable effect; wasted material.

Prov. અવગુણીઆને (મોટાને) ગુણ કરે, તે આટાલૂણમાં જાય It is a waste to oblige an ungrateful person; serve a great man, and you will know what sorrow is.

આટીઉં, *s. n.* [See આટો.] A piece of cloth or a bag in which flour is kept. 2. The piece of cloth used at a flour mill for clearing flour. 3. A small cupboard in a wall.

આટીઆંપાટીઆં, *s. n. pl.* A play for children, generally known as ગણુગણુ મોચલો.

Id. આટીઆં (used for કાઠીયાં) પાટીઆં ખાલ્વાં-બાળવાં (Lit.) To cleanse the cupboards to keep food in and the dining stools. 2. To keep no food to eat, and no place to eat in. 3. To finish work, there being nothing remaining to be done.

આટો, *s. m.* Crushing. 2. Flour.

Id. આટો કાઢવો To exhaust; to tire. આટો નીકળી જવો To be exhausted by work; to be overworked. આટો બાંધવો To mix water with flour and make it ready for making cakes. આટો દળવો-પીસવો To do a slow and tedious work; to drudge. એના મોઢ ઉપર આટોએ ઊડતો નથી He has no energy. આટા ઊડવા To be reduced to powder; to be crushed; to be ruined. આટોફૂટો કરવો To be crushed to dust; to be crushed out of existence; to be completely ruined. આટો ને આવરદા એક થવા To be completely exhausted.

Prov. ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે, ને ઉપાધ્યાયને આટો Charity must begin at home; nobody [illegible] nearer than one's own. આટા ઢીલા, ને બંધા બાંધકારી Luxury, added to weak health, makes a man peevish. આટામાં તે લૂણ કેટલું? A drop in the ocean. (કચેરીમાં લડતાં) આટો ને આવરદા બે જાઇએ Those who go to law, have to waste their time and money. આટો વેચી ગાજર ખાવાં To buy and sell, and live by the loss.

મોતી કહે અમે રોપ્યા તો, ઉકરી એના આટા.—દલપતરામ.

કામ કરી આટો નીકળે, પણ જગદીશ ના જાણે.—ધીરો.

આટોપ, *s. m.* [S.] Grandeur; show. 2. Pride. 3. Swelling.

આરોપવું, *v. t.* [See આટપવું.] To collect. 2. To stop. 3. To put up; to wind up.

Id. કામ આરોપવું, To shut up work. 2. To finish work. આરોપી નાખવું To finish work in haste.

આઠ, *adj.* [S. अष्ट.] Eight; 8.

Id. આઠે અંગે Completely; in every way. આઠે ગાંઠે કુમેદ Very shrewd. આઠે પહોર બત્રીસે ઘડી Continuously; uninterruptedly. આઠે ગાંઠે ઉમેદ Completely; pleased.

Prov. આઠ વાર, ને નવ તહેવાર Those who enjoy themselves in Spring, have to die in Winter. આઠે સિદ્ધિ ને નવે નિધિ Complete happiness.

પહોર આઠે ને બત્રીસે ઘડી, કલ્પાનાના કામમાં.—ભોજો.

આઠઆની, *adj.* [આઠ+H. आना a sixteenth part of a rupee or anything] Eight out of every sixteen; fifty per cent. 2. *s. f.* A half-a-rupee coin

આઠડો, *s. m.* [આઠ+ ડો dim.] The figure eight; 8.

આઠણું, *s. n.* A tool or instrument of wood used in twisting fibres of flax.

આઠમ, Same as અષ્ટમી.

આઠમું, *adj.* [S. अष्टम.] Eighth.

આઠસેં, } આઠસો, } *adj.* [આઠ + S. शत hundred.] Eight hundred; 800.

આઠી, *s. f.* [See આઠ.] An ornament consisting of eight strings of gold beads, worn in the hair by women. 2. A play for girls.

આઠીઓ, *s. m.* A rogue

આઠું, *s. n.* [See આઠ.] A table of eight.

આઠે અંગે, *adv.* [આઠ + S. अंग a limb.] With the eight limbs of the body. 2. With all heart ; very carefully. 3. Fully ; totally.

એમની મરજી તો આઠે અંગે છે.—પ્રેમાનંદ.

આઠેઆઠે, *adv.* [See આઠ.] After completing eight tables, verses. 2. At an interval of eight days.

આઠે આઠે પડતાં પડે, વળી પાડો વિશ્રામ કરે,—દલપતરામ.

આઠેક, *adj.* [See આઠ.] About or nearly eight.

આઠે જામ, } આઠે પહોર, } *adv.* [આઠ + S. याम night, प्रहर an eighth part of a day.] For eight periods of three hours each. 2. Day and night.

આઠો, *s. m.* [See આઠ.] The eighth year of a century.

આઠોડ, *s. f.* [S. हस्त the hand + वृ to turn.] Juwar grains collected simply by shaking the ears, and not by cutting them off from the stalks.

આઠોદ, *adj.* Pervading.

આડ, *s. f.* [See આડું.] A line of separation. 2. Obstruction. 3. Intervention. 4. Protection. 5. Obstinacy. 6. A curved piece of mica-ornament used by girls and women to adorn their forehead. 7. A long red mark on the forehead.

Id. આડ આવવી To meet with an obstruction. આડ બાંધવી-મૂકવી To set up a partition or obstruction. આડ (આડાઈ) કરવી To be obstinate. આડ છોડવી-મૂકવી To give up obstinacy. કપાળે આડ કરવી-પીળવી To besmear the forehead (of a woman) with red powder. આડનું દાડ કરવું To act improperly

લાલ લાલ આડ કુમકુમની રાતડી રે લોલ.—વલ્લભ.

બેઉએ જોવા ન રહીને આડનું દાડ કર્યું.—કે. હ. ધ્રુ.

આડકતરાઉં, } આડકતરું, } *adj. m. f. n.* [આડું +S. कृत् to cut] Zig-zag; winding; mazy. 2. Indirect. 3. Crosswise.

આડકથા, *s. f.* [આડું + S. कथ् to tell.] A deviation or digression from the principal subject of talk or narration.

આડકાઠ, *s. n.* [આડું + S. काष्ठ wood.] Any kind of timber except the best; inferior kind of timber.

આડખરચ, *s. m.* [આડ+Ar. खर्च expenditure] An extra expense.

આડખીલી, } આડખીલો, } *s. f. m.* [આડ + S. खिल् to obstruct.] Obstruction; hindrance. 2. A small bolt for a door; a latch.

આડગીરો, *s. m.* [આડું + S. ग्रह् to take.] The act of mortgaging a thing already mortgaged.

આડપેચો, Same as આડગીરો *q. v.*

આડઘોડો, *s. m.* A horse of a small size ; a galloway.

આડણી, *s. f.* A small wooden stool on which bread is made. 2. A thing to sit upon.

પાટ પીરોજ ને સોના આડણીઓ —પુરીબાઈ.

આડત, s. f. [S. आरम्भ begun. Or, Ar. आरियत् borrowing.] Agency. 2. Brokerage.

Prov. આડતને અને અધીરાઈને ન બને One must have confidence in one's agent.

આડતોલો, s. m. [આડું + तुल् to weigh.] Cross-tallying.

આડતીઓ, s. m. [See આડત.] An agent.

આડત્રાંસું, adj. m. f. n. [આડું + S. त्रस to go; to move.] Sidelong; askance. 2. Indirect.

આડત્રીસ, adj. [આઠ + S. त्रिंशत् thirty.] Thirty-eight ; 38.

આડદાવો, s. m. [આડું + Ar. दावा a claim; a suit.] A cross-suit.

આડપડદો, s. m. [આડું + S. पट a screen.] A curtain or cloth interposed. 2. A cover or concealment. 3. Modesty ; shamefacedness.

આડપાસે, adv. [આડ + S. पार्श्व a side.] On one side ; not on the back, nor on the face.

આડફેર, Same as અડફેર g. v.

આડફેડું, } આડફેંટું, } adj. m. f. n. [આડું + S. स्फुट् to આડફંટું, } burst.] Branching; dividing 2. Unusual. 3. adv. Side-ways ; aside.

તે આડફેરે રસ્તે પોતાને ઘેર ભાગી આવ્યો ગયો—હ. મા. કાં.

આડફેરો ગયો ચાલી, ઓપી આડું મૂકી કહી.—વલ્લભ.

આડફંટો રસ્તો લીધા પછી ક્યાં ભીતરી ગયો.—હિ. રૂ. પં.

આડબંધ, s. m. [આડું + S. बंध् to tie.] A cross-tie. 2. The wooden tie worn by the sadhus on the waist. The wood is generally of ભાલકાંકણી plant.

આડભીંત, s. f [આડું + S. भित्ति a wall.] A partition-wall.

આડભીંતીઉં, s. n. [See above.] A store-room or a treasury-room made by erecting a second wall close to the first.

આડંબર, s. m. n. [S.] A covering. 2. Vain pomp ; show. 3. A bed. 4. A roar. 5. Commencement.

મનની વૃદ્ધિ ત્યારે થાયે, ત્યારે અતિ આડંબર મૂકે છે.—પ્રેમાનંદ.

આડંબર કરે મોહે કરી.—અખો.

આડંબરી, adj. [See above.] Pompous; proud; showy.

આડરસ્તો, s. m. [આડું + રસ્તો a road.] An off-road ; a bye-path.

આડણું, s. n. A piece of wood with which fibres or threads are twisted into a rope.

આડસર, s. m. [આડું + S. सृ to move.] A cross-beam ; a beam. 2. A dam (to stop water from running down).

આડસાલે, adv. [આડું + P. साल a year.] In every alternate year.

આડસોડ, } s. f. આડસોડીઉં, } s. n. [આડું + સોડ folds of a garment.] The manner of wearing the upper garment so that it covers one of the shoulders, and leaves the other uncovered.

આડાઈ, s. m. [See below.] Obstinacy ; waywardness.

સીમંતને રથ થોડા હતા, કુંવરબાઈ ને ▪ આડાં.—પ્રેમાનંદ.

આડાશ, s. f. [See આડું cross.] Obstinacy; waywardness.

આડાખીલી, Same as આડખીલી g. v.

આડાબોલું, adj. m. f. n. [આડું + બોલવું to speak.] Speaking indirectly. 2. Lying. 3. Speaking with contradiction; contradicting.

આડામોઈ, adj. f. [આડ+S. मुख the mouth.] Obstinate (of a woman).

આડી, s. f. [See આડું.] A state of obstruction. 2. The state of lying flat or crosswise. 3. The bamboo kept crosswise under a bier for removing a heavy dead-body. 4. A vow. 5. Obstinacy. 6. A limit. 7. A trick at wrestling.

અંબા લેવાની છે આડી રે, અંબાય મોટી માડી.—ગીતગીત.

આડીઆકરસલું, s. n. Name of a plant. Gynandropsis pentaphylla. N. O. Capparideæ. Also called તનમનીઉં g. v.

આડી આણ, s. f. [આડું+S. आज्ञा an order.] A vow to obstruct or stop a person from doing a thing.

આડી આણો દીધી ▪ અમને, રઘુપતિ રામ હૃદેમાં રહેને રે. —દલપતરામ.

આડીઉં, s n. [આડું+S. वध् to cut.] A saw. 2. [See આડ.] A fount or a die for the red mark on the forehead.

આડીતર, s. f. [આડું + S. तॄ to cross over.] Crossing by a boat.

આડી ભાષા, s. f [આડું+S. भाष् to speak.] A contrary speech. 2. Complicated or difficult language.

આડી રાત, s. f. [આડું+ S. रात्रि a night.] The intervening night between this and the next day. 2. Future.

Id. આડિ રાત તેની શી વાત ? There is many a slip between the cup and the lips.

આડી લીટી, *s. f.* [આડું+S. लिख् to draw a line.] A horizontal line.

આડી વાટ, *s. f.* [આડું+S. वाट a way.] A foot-path; a bye-lane; a side-way. 2. An unfrequented way.

આડીવાડી, *s. f.* The whole family including wife and children.

આડું, *adj. m. f. n.* Cross; lying across; lying so as to interfere or separate. 2. Irregular; indirect. 3. Troublesome; obstinate. 4. *s. n.* A piece of wood placed on a side of a cart. 5. A piece of wood kept crosswise to support a bier. 6. The state of intervention or of lying across. 7. Obstinacy. 8. An obstruction. 9. An unpleasant work. 10. An evil spirit. 11. *adv.* Crossway; crosswise.

Id. પીપ આડું પડ્યું છે The cask lies on its side. બારણા વચ્ચે આડું ઊભું રહેવું To stand blocking up the door-way. આડા પંદર દિવસ હોવા To have only fifteen days to go. આંખ આડા કાન કરવા To pay no attention to; to be indifferent; to neglect; to connive at. આડી વાટે By a side cut. આડી રીતે Indirectly. કામમાં આડા ને આડા આવવું To interfere in one's work. આડું રહીને સાંભળવું To listen stealthily; to overhear. હિમાલય પર્વત વાયવ્ય ખૂણાથી ઈશાન ખૂણા લગી આડો પડેલો છે The Himalayas run crosswise or slant from the North-West to the North-East. તેમનાથી આડુંઅવળું જવાય નહિ They cannot turn aside from or go contrary to. આડું વળવું To turn sideways. આડી અવળી વાતો કરવી To talk of indifferent or irrelevant matters. આડું ઊભું Lengthwise and breadthwise. આડું આવેલું Crossed; crossing. બે આડા આવેલા ભાગમાંથી Though the two parts that cross each other. આડે આવવું To oppose; to hinder; to interfere; to raise objections. 2. To help in time of adversity. આપત્ય ? દેવ આડે આવ્યું ને એ ન મૂએ.—કે. હ. દ્ધુ. આડો રસ્તો The wrong way. આડો હાથ મારવો To use dishonest means. આડે હાથે ઊસેડવું To collect or grasp with all power or by any means fair or foul. તેથી તેને આડે હાથે પૈસા ઉસેડવા પસંદ ન હતા.—હ. દા. કો. આડે હાથે મેળવવું To earn by dishonest means. આડા થવું-પડવું To lie on one's side; to take rest. 2. To contradict; to neglect. 3. To intervene; to oppose. 4. To be obstinate. આડે ચડવું. To be obstinate. આડે આડું ઊતરવું To oppose; to act in opposition. 2. To cross one's path, as an ill omen. બિલાડી આડે ઊતરી A cat crossed the way; hence, there was an ill omen. આડો અંકુશ Irksome restraint. આડાં અવળાં વહેવું To move or wind to and fro. આડી, દાટે ખાવું To eat ravenously. આડું જોવું To look askance; to be ashamed of facing; to feel shy. આડું જોઈ ચાલવું To pass by without looking in the face. આડું બોલવું To tell a lie. 2. To contradict. આડું ચાલવું-જવું (Fig.) To go by the wrong way. 2. To obstruct; to interfere. આડું જવું To pass crossways (of a line). આડું દોરવું To rule (a line) crossways. રસ્તા વચ્ચે આડું બેસવું To sit in the way so as to block it. આડી છળ કરવી To speak so as to prevent a person from doing a thing. આડી વાટની ધૂળ Worthless. આડું અવળું લેવું To scold severely. આડું તેડું વેતરવું To spoil a scheme by unskilful management. આડું ફાટવું To put oneself in opposition to. આડો અવરો હાથ પડવો To get by dishonest means. આડો હાથ કરવો To stop from doing. આડો આંક The utmost reach; an extreme case. શીનખંડુ વળ્યો આંક આડો.—નરસિંહ. આ તો આડે આંક દુઃખ અબોલા આવ્યા.—લલિત. આડો આંક વાળવો To reach the uttermost limits. લભૂત ચોળીને શિવજી વાળ્યો આડો આંક રે.—નરસિંહ. આડા ને ઊભા દેવા To brand.

Prov. પુરુષના નસીબ આગળ આડું પાંદડું છે Nobody can say what a man can accomplish. આડી રાત તેની શી વાત ? There is many a slip between the cup and the lips. આડે લાકડે આડો વહે Diamonds cut diamonds. સીધો રહીને દૂધ ન પીએ, આડો રહીને મૂતર પીએ An obstinate man ruins himself.

આડુંઅવળું, *adj. m. f. n.* [આડું + અવળું.] Indirect. 2. False. 3. Topsyturvy. 4. Lying across; here and there; on this side and that or round-about.

આડાઅવળા વાય મુજને, સાલે છે અહુદિન,—પ્રેમાનંદ.

આડુંઆડું, *adj. m. f. n.* [See આડું.] Cross; contrary.

આડેદહાડે, *adv.* [આડું+દહાડો a day.] On a week day, as distinct from a Sunday; on a working day, as distinct from a holiday or from the day of rest. 2. Not on the proper or fixed day.

આડે દહાડે મેર ન રાખ્યું, આજે હોળીનું ટાણું.—દયારામ.

આડો, s. m. [See આડું.] Obstruction; opposition. 2. Obstinacy.
હરજીએ માંડયો આડો.—દયારામ.

આડોશપાડોશ, s. m. [આડોશ redup. of [પાડોશ+ S. प्रतिवासिन् neighbouring.] Neighbourhood.

આડોશીપાડોશી, s. m. [See above.] Neighbours.
આડોશીપાડોશી રે અસે મેહેણાં મારે.—દયારામ.

આઢ, s. m. [See below.] A heap.

આઢક, s. m. n. [S.] A measure of corn equal to eight pounds in weight. 2. s. f. Tuver pulse.

આઢવું, v. i. [S. आ up to + ढौक् to go.] To graze cattle.

આઢીઓ, s. m. [See આઢક.] A merchant who keeps a large go-down of cotton. 2. [See above.] A herdsman; a cowherd.

આઢય, adj. [S.] Rich; wealthy. 2. Possessing. 3. A suffix meaning full or complete.

આણ, s. f. [S. आज्ञा to assure; order.] An oath. 2 A command ; an order. 3. adj. [S. अन्य another.] Another.

Id. આણ દેવી To order; to curse. આણ કરવી To rule; to govern. આણ વર્તાવવી To exercise authority.
સદા તેની આણ ભૂતલે ફરે રે.—જનાર્દન.
ચોસઠ દેશ ને ચારે દિશા આણે વરતાવી આણ.—પ્રેમાનંદ.
નગર પડો વગડાવીઓ, વર્તાવી છે આણ.—શામળ

આણદાણ, s. f. [આણ+S. दा to give.] Power to command and to levy taxes; authority.

Id. આણદાણ કરવી To be obliged to obey and pay taxes (of a territory or country).

આણંદ, s. m. [S. आनन्द् to rejoice.] Joy: merriment. 2. Satisfaction. 3. s. m. [See અનંત.] Same as અનંતદોરો q. v.
કરે આણંદ કંકણ પાણ, એ રૂપ કુણ કહે ?—બાલકૃ.

આણંદદોરો, Same as અનંતદોરો q. v.

આણંદી, adj. [See આણંદ.] Joyful; merry. 2. Contented.

આણપાણ, s. f. [આનો+પાણ fr. પા a quarter.] Horizontal and vertical strokes denoting annas and their subdivisions.

Id. આણપાણના અપૂર્ણાંક Fraction (denoted and worked by horizontal and vertical lines). આણપાણના સરવાળા-બાદબાકી-ગુણાકાર-ભાગાકાર Fractional additions, subtractions, multiplications and divisions.

આણવું, v. t. [S. आनी to bring.] To bring.

આણાઆણ, s. f. [See આણવું.] The bringing.

આણી, adj. [S. एवम्.] This.

આણી કોર, આણી ગમ, આણી પા, આણી પાસ, આણી ગમ, adj. [આણી + કોર; ગમ પાસ side.] On this side. 2. On the one hand.

આણી વેળા, adv. [આણી + S. वेला time.] At this time.
કોણ સોહાગણ સાંચરી રે, આણી વેળા અર્ધ રાતે.—નરસિંહ.

આણાસુખડી, s. f. [આણું + સુખડી sweets; a present.] A present; a gift at the time of departure.

Id. આણાસુખડી આપવી To permit to go.

આણું, s. n. [S. आनयन the act of bringing fr. आनी to bring.] The invitation to a married girl at her husband's house. 2. Things which are given to a daughter when she goes to her husband.

Id. આણાનું આવવું Arrival of an invitation from a father in-law's house. આણું કરવું-મોકલવું To invite a girl to her father-in-law's house. આણું વાળવું To send a girl to her father-in-law's house in response to the invitation. આણે આવવું To come in compliance with an invitation to one's (a girl's) father-in-law's house. છઆણાનું આણું The going of a woman to her husband's house with her first child. It is also called છણાણું q. v.

Prov. આણું કરવા ગયો, ને વહુ ભૂલી આવ્યો To omit to do one's most important duty.
કુંવરબાઈ પડે મોટી થઇ, આણું આવ્યું ને સાસરે ગઇ.-પ્રેમાનંદ.
આણાં મોકલજો મોસાર.—સ્ત્રીગીત.

આણુંઆણું, adj. m. f. n. [See above.] This
આણીઆણી આંખડી રે—પ્રેમાનંદ.

આણે, adj. [S. एवम्] This.
આણે અવસરે ગયો છાંડી રે.—નરસિંહ.

આણોતાણો, s. m. [આણો + તાણો fr. S. तन् to stretch.] Woof and warp.

આતંક, s. m. [S. आतञ्च् to cause to shrink.] A disease; sickness of the body.

આતંકનિગ્રહ, adj. [S. आतङ्क + निग्रह् to stop; to control.] Killer of disease.

આતતાયી, adj. [S. आततायिन्.] Endeavouring to kill ; desperate; felonious ; intent upon committing a murder. s. m. A desperado.
પાપજ આમને લાગે હણે ગૈ આતતાયીને.—ના. દ. ક.

આતપ, *s. m.* [S. आतप् to heat; to radiate.] Heat; sunshine. 2. Light.

અત્યંત ઉષ્ણ રવિઆતપને ખમે છે.—કાંત.

આ તપ આતપ નોંય, તથાપિ ય.—પ્રેમાનંદ.

ગ્રહે શીત આતપ'વૃષા, શિરપર પામતા ઘણું દુઃખ.-ગિરિધર.

આતપત્ર, *s. n.* [આતપ+S. त्रा to protect.] An umbrella; a covering; a parasol.

આતમ, Same as આત્મા *q. v.*

આતમમૂળી, Same as પમારો *q. v.*

આતમરામ, Same as આત્મરામ *q. v.*

આતમશક્ય, Same as સતાવરી *q. v.*

આતર્પણ, *s. n.* [S. आतृप् to be satisfied.] Satisfaction; gratification. 2. Pleasing. 3. White-washing the ground on festive occasions.

આતવાર, *s. m.* [S. आदित्य the sun + वार a day.] Sunday.

Prov. આતવારે પરણ્યો, ને મંગળવારે રાંડ્યો To think at night, and forget at day.

આતશ, } *s. m.* [P. आतश.] Fire. 2. Anger.
આતસ, }
3. Burning sensation.

આતશે હું ક્યાં પડ્યો.—કલાપ.

આતશબહેરામ, } *s. m.* [આતશ, આતસ+P. बहराम्
આતસબહેરામ, }
name of an angel.] A fire-temple of the Parsees.

આતશબાજી, } *s. f.* [આતશ, આતસ+P. बाजी a
આતસબાજી, }
play.] Fireworks.

એ મોટમ સઘળી લય ટળી, આતસબાજી પલકે બળી.—અખો

આતશ, } *adj.* [See આતશ.] Fiery; hot-
આતશી, }
tempered. 2. Hot; possessing fire. 3. Angry.

આતસીઓ, *adj.* [See આતશ.] Fire-flamed (colour).

આતાજી, *s. m.* [S. तात a father.] Grandfather.

આતાજી તમે ઘેર પધારો બેઞે, ત્યાં તમે ધાઇજી.—દ્યાલજી.

આતાપ, *s. m.* [See આતપ.] Heat. 2. A close weather.

આતિથ્ય, *s. n.* [See અતિથિ.] Hospitality.

આતિથ્યસત્કાર, *s. m.* [આતિથ્ય+S. सत्कार reception.] A hospitable reception.

આતિવાહિક, *adj.* [S अतिवह् to carry over.] Conveying to the other world. 2. *s. n.* An epithet of the *Sookshma Sharer* (material body) from its surpassing the wind in swiftness.

આતીપોતી, *s f.* [S. अर्थ wealth+पुष् to nourish.] Capital; wealth.

Id. આતીપોતી ને ઘરમ સંજોણી To pretend to have a very large capital.

આતુર, *adj.* [S.] Zealous; eager. 2. Anxious; impatient. 3. Sickly; diseased.

આતુરતા, } *s f.* [આતુર + S. ता, Guj. પણું a
આતુરપણું, } *s. n.*
suffix forming a noun.] Zeal; eagerness; 2. Anxiety; impatience.

આતુરશાળા, *s. f.* [આતુર +S. शाला an abode.] A hospital.

આતુરસંન્યાસ, *s. m.* [આતુર + S. सन्यस् to abandon.] A life of resignation and asceticism taken by a person when sick and grown hopeless of life.

આતુરી, *adj. f.* [See આતુર.] Eager; anxious.

આ તે, } *pron.* [આ this + તે that & તો but;
આ તો, }
emphatic forms of આ.] This itself; as for this.

આતો, *s. m.* [S. आत्मा the soul.] Beloved or dear son. 2. The eldest son.

આતા ઊછરજો હો, પી પી છાશડી.—પ્રેમાનંદ.

આતા કહીને માતા લાજો, ટાળો દુર્ગતિ તંત્ર.—પ્રેમાનંદ.

અંતર આતાવાં લાગીઆં.—જનીબાઈ.

કૃષ્ણે દેવકી રાહિણી માતા, આતા વઢશો કેમ કરી.—પ્રેમાનંદ.

આત્મ, *s. m.* [S. आत्मन्] The soul. 2. Self (used as the first part of a compound).

આત્મક, *adj.* [S.] Made up of; of the nature or the quality of. (At the end of a compound.)

આત્મગતિ, *s. f.* [આત્મ + S. गति a motion; destination.] The destination of the soul after death; the soul's progress after death to other births, and ultimate emancipation.

આત્મઘાત, *s. m.* [આત્મ+S. घात killing *fr.* हन् to kill.] Self-murder; suicide. 2. Heresy.

આત્મઘાતકી, } *adj.* [See above.] Killing
આત્મઘાતી, }
oneself; self-murdering; suicidal. 2. *s. m.* A heretic.

Prov. આત્મઘાતી મહા પાપી Suicide is a great sin.

આત્મઘોષ, *s. m.* [આત્મ+S. घुष् to cry aloud.] A crow; a rook. 2. A cock.

આત્મજ, *s. m.* [આત્મ+S. जन् to be born.] Born of oneself; a son.

આત્મજન, *s. m.* [આત્મ+S. जन people.] A personal man. 2. An attendant. 3. A friend.

આત્મજા, *s. f.* [See આત્મજ.] A daughter.

આત્મજાત, *s m.* [See આત્મજ] A son; a descendant.

આત્મજ્ઞાન, *s. n.* [આત્મ+S. ज्ञान knowledge.] Knowledge of oneself. 2. Knowledge of the soul; metaphysics.

આત્મજ્ઞાની, *adj.* [See above.] Knowing the soul. 2. *s. m.* A metaphysicist.

આત્મતત્ત્વ, *s. n.* [આત્મ + S. तत्त्व sum and substance.] The Soul philosophy; the true nature of the soul or supreme spirit.

જેણે આત્મતત્ત્વ ચિન્યો નહિ —અખો.

આત્મતત્ત્વવિદ્યા, *s. f.* [આત્મતત્ત્વ + S. विद् to know.] The knowledge of the true nature of Brahman or anything. 2. Philosophy.

આત્મતા, *s. f.* [આત્મ+S. ता a suffix forming a noun.] Selfness.

આત્મતુષ્ટિ, *s. f.* [આત્મ+S. तुष् to be satisfied.] Self-satisfaction.

આત્મત્યાગ, *s. m.* [આત્મ + S. त्यज् to abandon.] Self-sacrifice. 2. Suicide.

આત્મત્યાગી, *adj.* [See above.] Self-sacrificing. 2. Committing suicide.

આત્મદર્શન, *s. n.* [આત્મ+S. दर्शन sight.] Sight or knowledge about oneself; self-knowledge.

આત્મદર્શી, *adj.* [See above.] Having knowledge about oneself. 2. Having knowledge of the soul.

વળી કહું આત્મદર્શી એ કેમ રે, તેહ જાણ્યું સર્વે તેમ રે. —પ્રેમાનંદ.

આત્મદાન, *s. n.* [આત્મ + S. दा to give.] Self-sacrifice; resigning oneself.

આત્મદ્રોહ, *s. m.* [આત્મ + S. द्रुह् to injure; to plot revengefully.] Self-torment; suicide.

આત્મદ્રોહી, *adj.* [આત્મ+S. द्रोह enmity.] Inimical or hostile to oneself; fretful.

આત્મનિંદા, *s. f.* [આત્મ+ S. निन्दा censure.] Self-reproach.

આત્મનિવેદન, *s. n.* [આત્મ+S. निविद् to inform; to declare; to offer.] Offering oneself as a living sacrifice to the Deity, especially to Krishna. 2. One of the nine kinds of devotion.

આત્મનિવેદી, *adj.* [See above.] One who has offered oneself as a living sacrifice to the Deity, especially to Krishna. 2. One who cooks his food himself.

ભૂપ બાહુકનો છે સેદી રે, આ લિયા છે આત્મનિવેદી રે. —પ્રેમાનંદ.

આત્મનિષ્ઠ, *adj.* [આત્મ+S. निष्ठा devotion.] Intent in contemplation upon the Deity or one's own soul. 2. Seated in the soul; cordial; profound; self-reliant; self-dependent.

આત્મપ્રતીતિ, *s. f.* [આત્મ+S. प्रति to believe; to trust.] Self-reliance; making sure of a thing oneself.

આત્મપ્રશંસા, *s. f.* [આત્મ+S. प्रशंस् to praise.] Self-praise; self-adulation.

આત્મબંધુ, *s. m.* [આત્મ + S. बंधु a relation.] Relation; relative; kinsman.

આત્મબળ, *s. n.* [આત્મ + S. बल strength.] One's own power. 2. Power of the mind and heart; soul-force.

આત્મબુદ્ધિ, *s. f.* [આત્મ+S. बुद्धि knowledge.] One's own wisdom or sense; one's own invention, suggestion, contrivance, or device;—in distinction from the sense or suggestion of another. 2. Selfishness.

આત્મબોધ, *s. m.* [આત્મ+S. बोध knowledge.] Spiritual knowledge. 2. Knowledge of the self.

આત્મભાવ, *s. m.* [આત્મ + S. भाव existing; nature.] Pride; conceit; self. 2. Desire for one's own rise, protection and prosperity.

આત્મભૂ, *s. m.* [આત્મ +S. भू to produce.] A son; an offspring. 2. God of love. 3. *adj.* Self-produced. 4. Devoted; attached.

આત્મરક્ષણ, *s. n.* / આત્મરક્ષા, *s. f.* [આત્મ + S रक्ष् to protect.] Self-protection.

આત્મરામ, *s. m.* [આત્મ + S. राम name of a god.] A sage who believes his soul to be Rama (God).

આત્મવત્, *adj.* [આત્મ + S. वत् like.] Similar to one's soul; like oneself.

આત્મવધ, *s. m.* [આત્મ+S. वध् to kill.] Suicide.

આત્મવિચાર, *s. m.* [આત્મ+S विचार thought] Consideration or investigation of spirit (*i. e.* of one's own soul or of the all-pervading Deity).

આત્મવિદ્યા, *s. f.* [આત્મ+S. विद्या knowledge.] Self-knowledge; spiritual or divine knowledge or science; metaphysics.

આત્મવિસર્જન, *s n.* [આત્મ+S. विसृज् to give up; [illegible] abandon] Resigning one's soul; self-resignation.

આત્મવૃત્ત, } s n [આત્મ+S वृत् to relate]
આત્મવૃત્તાંત, }
Autobiography

આત્મવેગી, adj [આત્મ + S वेग speed] Moving by one's own power or force 2 Swift

આત્મવેત્તા, s m [આત્મ+S विद् to know] One who has acquired આત્મવિદ્યા, self knowing

આત્મશક્તિ, s f [આત્મ+S शक् to be able] One's own power or ability

આત્મશુદ્ધિ, s f [આત્મ+S शुध् to be puri fied] Self purification purification or puri fied state of the spirit or soul

આત્મશ્લાઘા, s f [આત્મ+S श्लाघ् to praise, to extol] Praising one's own self, pride, vanity, self conceit.

આત્મશ્લાઘી, adj [See above] Praising one's own self, self conceited proud, vain

આત્મસંયમ, } s m
આત્મસંયમન, } s n [આત્મ + S संयम् to restrain] Self restraint, self denial, stoicism

આત્મસંતોષ, s m [આત્મ + S संतुष् to be satisfied] Self satisfaction

આત્મસંતુષ્ટ, adj [See above] Self suffi cient, self satisfied

આત્મસંરક્ષણ, s n. [આત્મ +S संरक्ष् to pro- tect.] Self protection, self defence

આત્મસમર્પણ, Same as આત્મનિવેદન q v

આત્મસાધન, s n [આત્મ+S साध् to accom plish] The means of salvation

આત્મસુખ, s n [આત્મ +S सुख happiness] Comfort to oneself or the soul

આત્મસ્તુતિ, s f [આત્મ+S स्तु to praise] Self praise, self-adulation

આત્મહત્યા, s f [આત્મ + S हन् to kill] Suicide

આત્મઘાતું, adj m f n [See above] Killing oneself, suicidal.

આત્મહા, adj [See આત્મહત્યા] Self sacri- ficing 2 Killing oneself

આત્મહિત, s n [આત્મ+S हित benefit] One's own welfare, self interest 2 Welfare of the soul

આત્મા, s m [S आत्मन् .] The soul 2 Self

આત્માનંદ, s m [આત્મા+S आनन्द् to be deli- ghted] The joy or gratification by abstrac- tion from sensuous objects, and contempla- tion of one's own spirit or the Deity the pleasure of consciousness or being.

આત્માનાત્મવિવેક, s. m [S. आत्मन् self + अनात्मन् non self + विविच् to discriminate] Discrimination between the soul and non- soul, the knowledge of the spirit as distin- guished from the matter

આત્માનાત્મવિચાર, s m [S आत्मन् soul+अनात्मन् non soul+विचर to think] Thoughts about soul and non soul

આત્માનુભવ, s m [આત્મા+S अनुभू to ex- perience] Direct perception; knowledge derived from personal observation of the soul.

આત્માભિમાન, s n [આત્મા + S अभिमन् to think] Self conceit 2 Self respect.

આત્મારામ, s m [આત્મા+S आरम् to delight] Seeking spiritual knowledge 2 One delighted in self

આત્માર્પણ, s n [આત્મા + S अर्प् to give; to offer] The offering of one's own self, resigning of one's soul, self offering

આત્માવલોકન, s n [આત્મા+S अवलोक् to see.] Knowing of self, self knowledge, self- observation

આત્મિક, } adj [See આત્મા] Relating
આત્મીય, }
to the soul Of one's own, personal

આત્મોદય, s m [આત્મા + S उदय a rise] Self elevation

આત્મોદ્ભવ s m [આત્મા + S उद्भव produc- tion] Production from one's self A son 3 Cupid

આત્મોદ્ભવા, s f [See above] A daughter. 2 Intellect

આત્યંતિક, s n [S] Last, final, one after which there is no rebirth

કહો ક્યમ આત્યંતિક થાવશે, નિગમાગમમાં જે પ્રમાણ્યું
—દયારામ.

સુખ આત્યંતિક એહ બુદ્ધિગ્રાહ્ય અતીંદ્રિય —ગી ૬ ૨

આત્યંતિકી, adj f [See above] Supreme, absolute.

આથ, } s m
આથા, } s f [अर्थ wealth] Amassing of money, the wealth, riches

આખા કામ સમજ્યા સાથ, પણ કૃપા રૂપિણી લેઇએ આથ,
—અખો.

ખોટું નાણું હરિની સાથ, અતિ ઊંચે જે કેરે આથ —અખો.

આથડ, s f [S अट् to wander] Wander- ing from here to there Trouble

આથડવું, Same as અથડવું q v

ઉંમરે ગળીમાં અતિશે આથડ્યો —દલપતરામ

આથડ્યો એમ અનંત કેટે.—નરસિંહ.

આથડીઆં, *s n pl* [See આથડ] Vain struggle

આથણું, Same as અથાણું *q v*

આથમણું, *adj m f n* [S अस्तमन setting] Western 2 Setting

આથમવું, *v i* [See above] To set to go down the horizon

Prov આથમતાને કોઈ ન માને No one worships one who is off one's power આથમ્યા પછી અસૂર શું ને લૂંટાયા પછી ભો શો! One should not talk of being late after the sun has set and one should not talk of danger after one has been plundered

આથર, *s n.* [S आस्तृ to spread over] A covering for the floor or ground a carpet

આથરણું, *s n* [See above] A bed sheet 2 A covering a carpet

આથરવું, *v t* [See આથર] To spread (a covering or a carpet) 2 To pile up (grass in a heap) 3 To cover

સામાન્ય પક્ષી નથી શિંચ્યો શો પાથર્યો શો આથર્યો !—પ્રેમાનંદ

ઉપર ગાલીચા બહુ આથર્યા રે તમે સુણો સહુ—દીવાળી

આથર્વણ *s m* [S अथर्व name of one of the Vedas] A Brahmana well versed in Atharvaveda

આથવું, *v t* To leaven to pickle

Id અથાણું આથવું To make pickles

આથીપોથી *s f* [આથ + પોથી *fr* S पुस्तक a book or *fr* पुष् to nourish] Wealth and learning 2 Wealth all the valuable things which a man possesses

આથીપોથી ખાઈ એની દીકરી, આ શી કરો રે લડ એ—ઓીચીત

આથો, *s m* [See આથવું] Paste 2 Materials of food, in a liquid state made ready for a further culinary process such as frying drying 3 Any material made ready for a further process.

Id આથો આવવો-ચઢવો To froth to ferment

આદ, *adj* [S आदि first old] Beginning ancient

આદ્યંત, *adv* [S आदि the beginning + अंत the end] From first to last.

આદત, *s f* [Ar] Habit practice

આદમ *s m* [Ar] Adam, the first man created by God according to the Old Testament.

Id બાવા આદમ An old venerable man બાવા આદમના વખતમાં In very old times

આદમજાત, *s f* [આદમ+S जाति race] Man kind

આદમજીનો કોરડો *s m* [આદમ + જી an honorific term+કોરડો a whip] A play for children

આદમી *s m* [See આદમ] A descendant of Adam a man a human being

આદમીઅત *s f* [See above] Manhood 2 Polite behaviour politeness courtesy

આદર, *s m* [S आदृ to respect to apply oneself closely to] Respect reverence

નાથે બોલાવી કરી આદર, શામાની પહોંચી સાદર—પ્રેમાનંદ

આદરણી, *s f* [See above] A mark of respect 2 Clothes and ornaments given to a newly consummated girl

આદરણીય, *adj* [See આદર] Worthy to be honoured or venerated respectable venerable

આદરબુદ્ધિ *s f* [આદર + S बुद्धि intellect] Sincerity in paying respect 2 Sincere respect or reverence as distinguished from outward or showy reverence

આદરભાવ *s m* [આદર + S भाव feeling] Feeling of respect hospitality honourable reception

આદરમાન *s n* [આદર + S मान respect] Respect. 2 A welcome

ઊભા થઈને આદરમાન આપીએ—દલપતરામ

આદરવાત *s f* [આદર + S वृत् to relate] Respectful conversation interested talk

આદરવું, *v t* [See આદર] To begin 2 To undertake 3 To go to work with zeal 4 To accept 5 To respect 6 To woo to court.

Prov આદર્યું અધૂરું રહે હરિ કરે તે થાય Man proposes and God disposes

આદરસત્કાર *s m* [આદર + S सत्कार welcome] An honourable reception a respectful treatment

આદરાવું *v i* [See આદરવું] To be begun to be undertaken 2 To be courted 3 To be betrothed

આદર્શ *s m* [S आदृश् to see] A looking glass a mirror 2 A model an ideal a type

આદવેર } આદ્યવેર } *s n* [S आदि first existing before+वैर enmity] An original enmity 2 A long standing enmity bitter enmity

Prov આદવેર–આદ્યવેર વેશ્યા ને સતી There is an

original (essential) enmity between a harlot and a chaste woman

આદાન s n [S आदा to take to perceive] A mode of diagnosis 2 Accepting receiving

આદાનપ્રદાન, s n [આદાન+S प्रदा to give away] Receiving and giving away mutual intercourse

આદાપાક s m [S आद्रक ginger + पच् to cook] A confection or electuary of ginger

Id આદાપાક આપવા દેવો ખવડાવવો (Lit) To oblige a person to eat a preparation of ginger 2 To give a sound beating

આદાબ s m [Ar] Politeness gentle manliness

ચાકર નફ્ફ જઇ આદાબ બ ઙ્ગી કરી હોમે રહ્યા હ કા કા

આદામૂળી, s f [S आर्द्र ginger + मूल a root] Rootlets of ginger

આદાય s m [See આદાન] A profit a gain 2 An income

આદાશીશી
આદાસીસી } s f [S अर्ध half + शीर्ष the head] A pain affecting only one side of the head megrim hemi crania

આદાસીસીએ અફળાઈ પાધે —નર્મદ

આદિ s m [S] Source beginning 2 The first. 3 Brahma 4 The first part of a series 5 adj First prior principal chief 6 Original 7 adv Et cetera

આદિ નિરંજન આકર સ્વરૂપ રામે લીધા રમવા રૂપ કાળીદાસ

આદિઅંત s m [આદિ + S अंत the end] Beginning and end

આદિક adv [See આદિ] Et cetera

આદિકવિ s m [આદિ + S कव् to compose] The first poet 2 The sage Valmeeka

આદિકારણ s n [આદિ + S कारण a cause] The first or primary cause (of the universe) 2 Brahma

આદિકાવ્ય s n [See આદિકવિ] The first poem 2 Ramayana.

આદિગ્રંથ s m [આદિ+S ग्रंथ a book] Name of the book held sacred by the Sikhs

આદિત
આદિત્ય } s m [S आदित्य] The sun 2 A son of Aditi divinity in general The Adityas were originally seven of whom Varuna was the head Latterly the number rose to twelve representing the sun in the twelve months of the year Their names are —

વરુણ સૂર્ય વેદાંગ ભાનુ ઇંદ્ર રવિ ગભસ્તિ યમ, સ્વર્ણરેત દિવાકર મિત્ર and વિષ્ણુ

તેજસ્વી પદાર્થો તે આદિત્યો દેવો —આ બા ધ્રુ

આદિતવાર
આદિત્યવાર, } Same as આતવાર q v

આદિતાલ s m [આદિ+S ताल musical time] A sort of musical time

આદિદેવ s m [આદિ + S देव god] The first or Supreme God

આદિદૈત્ય s m [આદિ+S दैत्य a demon] An epithet of Hiranyakashipu

આદિનાથ s m [આદિ + S नाथ a lord] The name of the first Jain તીર્થંકર also called વૃષભદેવ

આદિનારાયણ, s m [આદિ+S नारायण Vishnu] An epithet of Vishnu

આદિપત્ર s n [આદિ + S पत्र a leaf] A plumule

આદિપદ s n [આદિ + S पद a place] The first term of a progression (In Arith or Alg)

આદિપર્વ s n [આદિ+S पर्वन् a chapter] The first chapter or book of Mahabharata

આદિપુરુષ s m [આદિ+S पुरुष a man] The first being the lord of the creation 2 Vishnu Krishna or Narayana

આદિમ adj [S] First primitive original

આદિમાતા
આદિમાયા } s f [આદિ+S मातृ a mother, माया name of Laxmee] A goddess united to the primeval male and genitress of the material world 2 Nature

આદિમૂળ s n [આદિ+S मूल origin] The first foundation the primeval cause

આદિ લઈને adv [આદિ+લઈને taking with] Et cetera

આદિવર્ણ s m [આદિ + S वर्ण a caste] Brahmana 2 The first caste

આદિશક્તિ s f [આદિ + S शक्ति an epithet of Durga.] The power of illusion 2 An epithet of Durga

આદિશરીર s n [આદિ+S शरीर a body] The subtle body 2 The primitive body

આદીશ્વર s m [S આદિ + S ईश्वर God] The first preceptor of the Jain religion

આદુ s n [S आर्द्रक] Ginger the fresh rhizome of Zingiber officinale N O Zingiberaceæ

Id આદાની મ ફે પડી To be reduced in body 2 To be tamed in spirit to be humbled આદ આપવે પૂંઠે લાગવ To follow closely 2 To make an active search to be zealous in an investigation 3 To press urgently, to be solicitous આદ કાઢી નાખવ To tame the spirit of

આદે, *a h* [See આદિક] *Et cetera* 2 Others.

આદેશ, *s m* [S આદિશ્ to order] An order, a command 2 A divine rule or command 3 A substitute (in Sansk Gram) 4 Advice

આદેશક, *s m* [See above] A commander 2 *adj.* Commanding, pompous

આદૌ, *adv* [See આદિ] Formerly

આદ્ય, *adj* [See આદિ] The first pertaining to the beginning

આદ્યકવિ Same as આદિકવિ *q v*

આદ્યશક્તિ, *s f* [આદિ+S શક્તિ an epithet of Durga] The goddess Amba Bhavanee

આદ્યાંક, *s m* [આદિ + S અંક a number] The first number in multiple of three

આદ્યંત, Same as આદિઅંત *q v*

આધ, *adj* [S અર્ધ half] Half

આધણ *s n* [S આધા to place, to put] Water placed on a fire to boil 2 Ebullition, boiling up

Id આધણ આવવું To boil આધણ મુકવું To set water to boil એવું શું આધણ ઊકળી જાય છે કે તમે એટલી ઉતાવળ કરો છો? What is there to be spoiled or lost that you should be in so great a hurry?

આ તરફથી ઉતાવળિઓ, આની ઠાવાનાને ઉકરતા —કોઈ,

આધરકણ *s n* An acid or a sour substance used to coagulate milk

કોઈક આધરકણ વિના તો નવે ભરી ?—ધીરે

આધરકણું, Same as અધિકણું

આધરેણ, *s n* Same as આધણ *q v* 2 [S આધૃ to hold to support] A support

આધાન, *s n.* [S આધા to place to put] Placing depositing 2 Performing 3 Infusing 4 A ceremony performed previous to conception

આધાપલીત, *adj* [S અર્ધ half+પલિત an evil-spirit; grey hair] Half mad unreliable

આધાર, *s m* [S આધૃ to hold to support.] A support a prop 2 A patronage an aid 3 Ground basis 4 Dependence 5 A receptacle

Id —ની ઉપર આધાર રાખવો To depend upon, to be regulated by, આધારે ચાલવું To be supported, to move or act under direction કોઈને આધારે રહેવું To live under a patronage or a support

આધારી, *adj* [See above] Supported

આધિ, *s m* [S આ intens + ધ્યૈ to contemplate] Mental pain, anxiety

ઘણી આધિથી ઘણો, ચિંતિત થઈ પડી—નર્મદ

આધિક, *s m* The person who drives off evil spirits from the body, a charmer.

આધિક્ય, *s n* [See અધિક] Comparative greatness excess majority 2 Abundance 3 Supremacy

આધિદૈવિક, *adj* [S અધિ at, in+દેવ a god] Relating to the tutelary deities that preside over the (eleven) organs of sense 2 Produced by the organs of sense (of pleasure or pain) 3 Arising from evil spirits (of agony) 4 Spiritual

આધિપત્ય, *s n* [S અધિ over+પતિ a master] Lordship supremacy, power

આધિભૌતિક, *adj* [S અધિ on, upon+S ભૂત a matter] Relating to beings. 2 Relating to the primitive elements 3 Physical

આધિરાજ્ય, *s n* [S અધિ on+રાજ્ to rule.] An empire

આધિવ્યાધિ, *s m* [આધિ+S વ્યાધિ a bodily illness] Mental and physical pain

બધા અધિકારની આધિવ્યાધિ —નરસિંહ

આધીન *adj* [S અધિન] Dependent. 2 Obedient

સુરતરૂ સમ આધીન કીધા —નરસિંહ.

પ્રભુ ધર્મ જે આસક્તનો હું આધીન પણ આતનો —દયારામ.

આધીનતા *s f* / આધીનપણું *s n* [આધીન + S તા, Guj પણું a suffix forming a noun] Dependence 2 Obedience

આધુનિક, *adj* [S અધુના now] Modern, new later 2 Not lasting not durable

આધે *adv* [See અર્ધ] Entrusting cattle to a cowherd on condition of sharing half the profits

Id આધે આપવું-મુકવું-બંધાવવું To place or leave cattle under the care of a cowherd on condition that the owner and cowherd will each share half the profits

આધેડ, Same as અધેડ *q v*.

આધ્યાત્મિક, *adj* [S] Relating to the Supreme Spirit 2 Spiritual

આધ્રકણુ, Same as આથરણુ *q v*

આધ્રકવુ, Same as આથકવું *q. v.*

આન, *adj* [S अन्य] Another

ભાગ્યવાન કો આન, તું સમાન, મુતા લાન—દયારામ.

આનક, *s m* [S] A drum a tabor

આનન, *s n* [S] The mouth 2 The face

ક્ષીર આનન પર શીખંડ શોભે, કેશલ ભરે આરતી—પ્રેમાનંદ

આનંદ, *s m* [S आनन्द् to rejoice] Joy, happiness delight pleasure

Prov [S] आनन्द परम सुख Cheerfulness is the greatest medicine for the mind

આનંદક, *adj* [See above] Delighting, gladdening

આનંદકંદ, *s m* [આનંદ+S कन्द a root] The origin of joy 2 God Brahma

આનંદકારી, *adj* [આનંદ+S कृ to do] Producing joy, delighting

નિરાકાર સાકાર આનંદકારી, ભાવે ભાળવો બ્રહ્મને ન ક્વારી —પ્રેમાનંદ

આનંદઘન, *adj* [આનંદ + S घन dense] Of full and perfect joy 2 Exclusive joy 3 *s m* God, who is full of joy

આનંદદ, *adj* [આનંદ + S दा to give] Giving pleasure, pleasing

આનંદદોરો, Same as અનંતદોરો *q v*

આનંદભૈરવી, *s f* [આનંદ+S भैरवी a mode of music] A particular air in music

આનંદભૈરવ, *adj* [આનંદ + S भैरव terrible, a form of Shiva] Causing both joy and fear 2 *s m* Name of Shiva

આનંદમય, *adj* [આનંદ+S मय full of] Full of joy, blissful

આનંદમયકોશ, *s m* [આનંદમય+S कोश sheath] The first of the five sheaths that, according to the Vedanta envelope the individual soul when separated from the Supreme Soul.

આનંદલહરી, *s f* [આનંદ + S लहरी a wave] A wave of enjoyment

આનંદવર્ષી, *adj* [આનંદ+S वृष् to rain] Sprinkling joy, joyous all pleasing

સર્વને પ્રિય તું થયો આનંદવર્ષી વસંતે —ન. ભો. દી

આનંદવું, *v i* [See આનંદ] To be filled with joy, to be delighted

આનંદવૃત્તિ, *s f* [આનંદ+S वृत्ति being] A disposition naturally joyful 2 *adj* One who has a joyful disposition

આનંદદા, *s f.* [આનંદ + S दा to give] Bhang

આનંદાશ્રુ, *s n* [આનંદ+S अश्रु a tear] Tears of joy

આનંદિત, *adj* [See આનંદ.] Rejoiced; delighted, gladdened.

આનંદી, *adj* [See આનંદ] Joyful, merry; gay cheerful.

આનમાન, *adj* [અણ not+માનવું to believe] Unbelievable, false

આનમાન વાત અનુમાનની તું ભેદવી.—દયારામ

આનય, *s m* [S. आनी to bring] Investiture with the Sacred-thread ceremony

આનાકાની, *s f* [S अन् not+आकर्णन listening] Hesitation 2 Excuse

આની, *s f* [S अन्य another] The other, there being only two measures of value, first the Rupee (a silver coin) and the other an anna (a copper coin) 2 [पारशाह the large Pie] A coin worth an anna 3 One anna worth 4 One sixteenth part.

આનીઉ, *s m* A spell kept hung in a necklace

આનુમાનિક, *adj* [See અનુમાન] Relating to a conjecture a guess, derived from an inference, inferential

આનુષંગિક, *adj* [S] Necessarily following, 2 Accidental 3 Concomitant 4 Implied, inherent. 5 Secondary 6 Analogous 7. Proportionate

આનો, *s m* Same as આની *q v*

આન્વીક્ષિકી, *s f* [S अन्वीक्ष् to keep in view] The art of observing and imagining 2 Logic 3 Metaphysics.

આપ, *s n* [S अप् water] Water 2 [S आत्मन् self] Dignity position, splendour 3 Body 4 *pron* Your honour, you 5 Self (used at the beginning of a compound) 6 *s n* Selfness, individuality, an individual characteristic, a distinguishing mark 7 Pride, arrogance, haughtiness.

Id આપ આપ કરવું To go on giving 2 To flatter આપ ભૂલવુ To forget oneself 3 To be perplexed 4 To be proud

Prov આપ મૂઆ વિના સ્વર્ગે ન જવાય Crosses are ladders that lead to heaven; you must die

before you can go to heaven આપ સમાન બળ નહિ, ને મેઘ સમાન જળ નહિ Every tub must stand on its own bottom આપ મૂઆ પછી ડૂબી ગઈ દુનીઆ Death's day is doomsday, after me, the deluge આપ સુખી, તો જગ સુખી All are well if self is well આપ ભલા, તો જગ ભલા Despise none, despair of none આપ ઘેર દીકરી, પર ઘેર વહુ A girl is indulged at her father's house, but she has to live under certain restraints at her father-in law's ■ Treat every one equally આપ જીતાય, કોઈ જગ જીતાય! The conquest of self is the greatest achievement આપ તેવું જગ You measure other people's corn by your own bushel આપથી ભીતરતી સગા આપની Every one thinks first of oneself, and then slowly enlarges the circle, take care of Number One આપવીતી, કે પરવીતી! Do you speak from your own experience or that of others? આપવીતી સૌ જાણે, પરવીતી કોઈ ન જાણે Very few can place themselves in an other man's position

બીજા સર્વ બેઠા પછી આપ બેસે —દલપતરામ.
આપ એકલો પંથે પળ્યો —સામળ
રાય હરિશ્ચંદ્રે આપ વેચ્યું, ઋષિને સોંપ્યું રાજ —વિષ્ણુદાસ
માનસહિત નિ ધુ ધરા આપ —મુક્તાનંદ
મન કર્મ વચનથી આપ માની લહે —નરસિંહ
જુવતી કહે જાસુ અમો, આપ તમારૂ નામો તમો —સામળ
સઘ મુકામે આહરો શાપ પછે ઘર્યું મેં અહીનું આપ -પ્રેમાનંદ
આત્મા ઓળખી આપ ખોલ્યું —ભોજો
એ તો આપે મનીને આવે રે —નરસિંહ

આપઅખત્યાર, *adj* [આપ + Ar અખતિયાર power right] Independent absolute

આપઅખત્યારી *s f* [See above] Independence absolute power

આપઆપણું, *adj m f n* [See આપ] One's own

આપઆપણી ફિરે રહેવું કરી રે સેવ,—દયારામ

આપઆપમાં, *adv* [See આપ] Among one's own internally

આપકરમી, } *adj* [આપ + S कर्म an act.]
આપકર્મી, }
Self reliant earning one's livelihood by one's own deeds

Prov આપકરમી કે બાપકરમી? Would you rely upon your own resources, or upon those of others?

આપખુદ *adj* [આપ+P खुद self] Autocratic. 2 *s m* An autocrat

આપખુદી *s f* [See above] Self-supremacy 2 The carrying out of one's own desires, high handedness 3 Autocracy.

Id આપખુદી વાપરવી To be high handed 2 To rule autocratically

આપખુશી, *s f.* [આપ + P खुशी delight.] Self-will sweet will

આપખુશીથી, *adv* [See above] Independently according to one's sweet will.

આપગા *s f* [S आप water + गम् to go.] A river a stream

આપઘાત, *s m* [આપ+S घात killing] Suicide

આપઘાતીઉં, *adj m f n* [See above] Suicidal 2 Adventurous enterprising thoughtless.

આપડાહ્યું, } *adj m f n* [આપ+S दक्ष clever]
આપડાહ્યું, }
Intruding self willed 2 *s m f n* A wiseacre

ગુ ણવાય જ ન આપડાહ્યા માનવી —લલિત

આપણ *s. m* [S] A market, a shop

આપણ, } *pron* [S आत्मन् self] We (including you)
આપણે }

આપણું, *pron* and *adj m f n* [See above] Our ours 2 One's own

Prov આપણી સૂઝ, ને બ્રહ્મને પૂછ Do not forsake the counsel of thy own soul આપણું ખાધું, ને પારકું ગમાયું (એ સરખા) Every one can help himself the best આપણું ઘર બાર ગાસથી દેખાય Every one is the best judge of his own interest આપણે નપત તો આપણી જાતને ભારે If we are wrong, the blame lies with ourselves

જો સુખ ઇચ્છે આપણું તો સત સમાગમ કરજે રે -પ્રીતમ.

આપત, *s f* [S आपद् to get into trouble] Calamity adversity misery

આપત Same as આપત્ત *q v*

Prov આપત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે ઘોડી If one's income is small one should try to earn in order to fill up the deficiency

આપત્કાળ, *s m* [આપત્+S काल time.] Adverse times an hour of danger

આપત્તિ Same as આપત્ *q v*

Prov આપત્તિ તો કસોટી Adversity is a trial some are refined like gold in the furnace of affliction

આપત્ય, *s n* [See અપત્ય] A child, an offspring

આપત્ય જે આપે નહિ જે પોતાનું ■ તાન-પ્રેમાનંદ.
આપત્ય જે નવ લાવીઆ, હું હુલાવત ઉછરંગ,-પ્રેમાનંદ.

આપદ, / આપદા, } s f [See આપત્] Misfortune 2 Anxiety 3 Difficulty, embarrassment

Id આપદા પડવી To meet with a difficulty. આપદા પાડવી To throw into a difficulty, to put to an inconvenience or trouble. આપદા-ખમવી-વેઠવી To put up with a difficulty or inconvenience

આપદષ્ટિ, s f [આપ + S दृष्टि sight] Selfishness

આપધર્મ, s m. [આપદ્ + S धर्म duty] The duty of a person at the time of adversity

આપનાર, / આપનારું, } s m f n [See આપવું] A giver, a donor 2 adj Giving, donating

આપન્ન, adj [See આપત્] Miserable, unhappy. 2 [S आपद् to attain to] Gained, acquired, obtained

આપન્નસત્ત્વા, s f [આપન્ન + S. सत्त्व being, embryo] A pregnant woman

આપજ્ઞા, s f [આપત્ + S ज्ञान knowledge] Knowledge of adversity 2 Contentment

આપબળ, s n [આપ+S बल strength] One's own strength

આપબુદ્ધિ, s f [આપ + S बुद्धि intellect, sense] Selfishness 2 Self-will

આપમતલબી, / આપમતલબીઉ, } adj m f n [આપ+P मतलब interest] Selfish, seeking one's own interest

આપમતીઉ, adj m f. n [આપ + S मत opinion] Self-willed, self complacent

આપમુખત્યાર, adj [આપ+Ar मुखतार master] Independent, absolute.

આપમુખત્યારી, s f [See above] Self-independence 2 Acting according to one's own will absolutism

આપલે, s f [See આપવું and લેવું] Borrowing and lending on credit, commercial dealings, mutual intercourse, give and take

આપવખાણ s n [આપ+S व्याख्या to dwell at large upon] Self praise 2 Pride

આપવડાઈ, s f [આપ + S वृध् to glorify] Self praise 2 Self conceit.

આપવીતી, s f [આપ + S विपत्ति calamity] One's own suffering 2 One's own experience

આપવું, v t [Causal of S दा to give to] To give, to pay to hand over, to deliver, to consign

Id. પરીક્ષા આપવી To present oneself at an examination, to go in for an examination. પૈસા આપવા To give money માન આપવું To pay respects હવાલો આપવો To hand over charge. ને માલ આપવો To deliver goods to

Prov આપશો તેવું પામશો As you sow, so shall you reap આપીને માગે, તેની અક્કલ જાય આઘે Give a thing, and take again, and you shall ride in hell's wain આપવાના કાટલા જુદા ને લેવાનાં જુદા Every one keeps two measures, one for oneself, and another to serve others 2. To talk one thing and act another thing આપે ચડવો ને લઈ જાય ઓળો Venture a small fish to catch a great one, more knave than fool આપે તેનો પાડ Thank those who supply wants આપે તેર રમ I shall attain the highest station, or perish in the attempt sink or swim આપે તેને હીરા આપે, અને ન આપે તેના સમૂળાએ ખૂંચવી લે He runs into extremes આપે તે મુંવાળો, અને બીજો કાખનો મુવાળો Give a thing and take again, and you shall ride in hell's wain આપે ત્યારે કોઇ ન જાણે, અને માગે ત્યારે સૌ કોઇ જાણે Lend your money and lose your friend. આપ્યું વાણીએ ને ખાધું માણીએ You gave us what we wanted, and we used it up, why should we pay you now? આપ્યું થોડું જે કલ્યાણ, ફરી માગે, તે મુસલમાન A small loan makes a friend, a great one an enemy

આપવુંમૂકવું, v t [આપવું To give + મૂકવું To place] To endow (a gift given as a dowery or a present)

આપ્યું મુકવું બન્ને પહોચ્યું કન્યાને વળાવો રે–ગીત.

આપસઆપસમાં, / આપસમાં, } adv [See આપ] Among ourselves or yourselves or themselves, mutually

આપસમાન, adj [આપ+S समान like] Like oneself.

આપસ્વાર્થ, s m [આપ + S स्वार्थ self interest] Self interest, selfishness

આપસ્વાર્થી, adj [See above] Self seeking; self-interested selfish.

આપાપર, s n [આપ+S अपर another] The feeling that this is one's own and that is of others, discrimination

આપાપર ટળે ઉરને, એજ વસ્તુ તેમાં સ્થિત કરે–અખો.

આપીત, s f [S आपीत yellowish] Senna (from its colour). See સોનામુખી.

આપુ *s m* [See આપ] Self
અ.ળ્ગ આપુ માનીને દુખ પામે અપાર.—પ્રીતમ
જેને આપુ ઊભુ છે તેને પ્રભુ ભાસે છે એ.—એજ

આપુશાહ *s m* [આપવુ+S साधु Guj સાહુકાર a gentleman] A gentleman who is willing and able to pay his debts a solvent gentleman

આપ્પ *s n* [S] Tin pewter

આપ્રચ્છા *s f* [S. आप्रच्छ् to ask.] A tall 2 An inquiry 3 Permission

આપે, *adv* [See આપ] Of one s own accord 2 Personally
એ તો આપે મનીને આવે રે—નરસિંહ

આપો *s m* [See આપ] The father 2 An old man

આપોઆપ / આપોપે } *adv* [See આપ] Spontaneously of one s own accord 2 Personally
છઠ્યો હું જે આપોઆપ તે તો પોપનો જ પ્રતાપ—સામળ
આપોઆપ મહેર આ ઉરા ૧ રવ ભાર શુ —ના. દ કે
આપોઆપ લક્ષ્મી તણો અવતાર —ભૂખણ
તે આપોપે ઉભા રહે જન ગાય ગુણ નિજ થાય—દયારામ

આપોપુ *a* [See આપ] Each his own 2 *s n* Self body 3 Weight fame
અપાર હિત થઈ આપે પુ સ લાળ રે—પ્રીતમ
આપોપુ ગાળે અબ સરે —અખો

આપેક્ષા, *s f* [See અપેક્ષા] Desire wish 2 End want necessity

આપોશાન Same as આપૂશન *q v*

આપ્ત *adj* [S आप् to equal to fall in with] Closely related connected by consanguinity or affinity intimate acquainted 2 Worthy of trust reliable credible 3 Authentic authoritative

આપ્તજન / આપ્તવર્ગ } *s m pl* [આપ્ત+S जन people वर्ग a class] Relatives relations persons connected by consanguinity or affinity 2 Confederates

આપ્તા *s f* [S] A twisted lock of hair

આપ્તિ *s f* [S आप् to obtain] A gain an acquisition 2 [See આપ્ત] A connection relation

આફણી *s f* [S आपत्ति] Calamity adversity 2 [આ emph +ફ फणा the hood of a serpent] The hood or crest of a serpent

આફણીએ *adv* [See આપદ] Of one s own accord spontaneously; accidentally

Id આફણીએ જવુ To go useless worthless or fruitless
આફણીએ આવી લ્હેરો ઊભો, વહેલો સત્વથી પડેલો -પ્રેમાનંદ
લક્ષ્મણ મેલીને ભા આફણીએ રહેશે નિર્વાણ -અખો
શિવ કહે તારી ધર્મબુદ્ધ આફણીએ ભાગી પડશે -પ્રેમાનંદ

આફત *s f* [Ar आफत] Calamity misfortune 2 A difficulty

Id આફત આવી પડવી To meet with a misfortune or a difficulty આફત ખમવી વેઠવી To put up with a difficulty 2 To run a risk આફત ટાળવી To avoid a misfortune to escape from a difficulty 2 To save oneself

આફતાબ *s m* [P आफ्ताब] The sun 2 Sun shine heat 3 Light

આફતાબગીરી, *s f* [આફતાબ+P गिर seizing] An umbrella a parasol

આફરવુ *v i* [See આફરો] To suffer from costiveness

આફરવુ, *v i* [See આફરો] To be swollen in body owing to disease or overeating

આફરીન *s f* [P आफ्रीन] Praise applause 2 Thanks. 3 *inter* Bravo well done

Id આફરીન થવુ To be pleased with
રાજાએ આ ફરીન થઈને શ્રોતાઓને કીમતી બક્ષીસો આપી —હુ કા કો

આફરો *s m* [S अफराय prohibition] Costiveness constipation 2 Passion a fit of passion 3 Restlessness owing to overeating

Id આફરો ચડવો To suffer from windiness in the stomach 2 To be passionate to be impatient
બહુ વ ઈ ખાઈ પ રહી પીવા ૧ તેને આફરો ચડયો છે—હુ કા કો

આફલાતુન *adj* [See અફલાતુન] The best.

આફળવુ, *v i* [See અફાળવુ] To strike against a thing 2 [S आ a prefix showing reverse of an action + फल् to bear fruit.] To go fruitless
એક વાર પ ધરુ નવ કેવુ હુ શિર રેખા આફળ્યો-પ્રેમાનંદ
અદર્શન ભુજ્યાં આફળે —અખો

આફા *adv* [corruption of આ પાસ] On this side here
વેરી જ લેઇ હુ આવીશ આફા —નર્મદ

આફુરૂ Same as આફરો *q v*
તેની પેરે ચારે થશે આફુરો જશે રોગ —પ્રેમાનંદ

આફુસ *s f* [Portuguese Alphonso a Portuguese gentleman after whom the fruit is called] A kind of mango

આહિરું, *adv m f n* [S आ intens + स्फुर् to flash suddenly on the mind] Without taking any trouble, spontaneously, accidentally, of one's own accord

આબ, *s n* [P आब S आप water] Water. 2 A liquid 3 Lustre 4 Strength, power 5 Value 6 Edge, sharpness

દીઠો મરવો જવાબ, ફરી તેઉ તારૂં આબ —વલ્લભ

આબકડુબક, *s m* A trick in the game of ગિલ્લી-દંડો

આબકારી, *s f* [P आबकार a distiller] The business of a distiller 2 Excise

Id આબકારી ખાતું The excise department of a government.

આબખોરી, *s f* [આબ + P खुर्दन् to drink] A small water-pot

આબખોરો, *s m* [See above] A water pot

આબદા, Same as આપદા *q v.*

આબદાગીરી, Same as અબદાગીરી *q v*

આબદાર, *adj* [આબ + P दार having] Possessing lustre, polished 2 Powerful 3 Valuable

આબદ્ધ, *adj* [S आबध् to bind] Bound, fastened 2 Tight

આબનુસ, Same as અબનુસ *q v.*

આબંધ, *s m* [See above] Deep affection, love 2 A tie, a bond

આબરૂ, *s f* [આબ + P रू the face] Reputation, credit 2 Respectability 3 Fame

Id કોઇની આબરૂ ઉપર આવવું To attack a man's character or reputation આબરૂ ઉપર હાથ નાખવો -આબરૂ લૂંટવી-લેવી To attack a man's character or reputation 2 To outrage (a woman's) modesty આબરૂ જોઇ કામ પાડવું To associate or have dealings with a man after examining his character આબરૂ ઉપર જવું To show oneself what one really is આબરૂ ઉપર વાત આવી છે The matter has reached to an attack on his character or reputation આબરૂ આપવી To honour, to respect આબરૂ મળવી-મેળવવી To get honour or respect to be respected 2 To get honours or a title of honour આબરૂ પત્ર A letter of recommendation, a certificate of honour અધવચ આબરૂ લેવી To expose one unguardedly or without a warning to oblige one prematurely, to show oneself in one's true colours આબરૂ સાચવવી-જાળવવી-રાખવી To keep up one's own or another man's reputation or character આબરૂ ખોવી-ગુમાવવી To lose one's own or another man's reputation or character હાથે કરીને આબરૂ ગુમાવવી To be the cause of losing one's own character or reputation આબરૂના કડકા કરાવવા To smash to pieces one's character or reputation, to wreck one's character or reputation આબરૂ ધરાવવી To have a reputation or character.

આબરૂદાર, *adj* [આબરૂ + P दार possessing] Respectable, honourable 2 Having reputation or credit

આબવા, } Same as અબુવો *q v*
આબુવા, }

આબા, *s m* [P. आबा ancestor] A father. 2 A fore father, an ancestor

આબાદ, *adj* [P] Thriving 2 Populous. 3 Happy 4 Prosperous 5 Safe, secure. 6 Faultless exact 7 Successful 8 Constant.

તીર તાકી આબાદ જ આવ્યું —નર્મદ.

આબાદાની, } *s f* [P] Prosperity 2 Populousness 3 Happiness 4 Thrivingness
આબાદી, }

આબાલવૃદ્ધ, *adv* [S आ a prefix meaning 'including' + बाल a child + वृद्ध an old man] From young to old persons, with all persons

આબિદ, *adj* [Ar] Devout, pious godly.

આબેહુબ *adj* [આબ + H हुबहू exactly, perfectly] Exact true to the original, vivid

જાણે તે જ આબેહુબ ચોતાર —નર્મદ

આબોહવા, *s f* [P आब water + ओ and + हवा the air] Climate, weather

આબ્દિક *adj* [See અબ્દ.] Yearly annual

આભ, *s n* [S अभ्र] The sky 2 A cloud

Id આભ જમીન એક થવાં To be overtaken by a misfortune 2. To be put into a great difficulty આભ જમીન એક થાય તો પણ અમારે તમારે ઘેર આવવું નથી —દ ઉ આભજમીનનો ફેર A great difference આભ જેવડું Very extensive આભ તૂટી પડવું To be overtaken by a great misfortune ઓચિંતુ આભ તૂટી પડ્યું અતિશય થયો ઉત્પાતજી —દલપતરામ આભ ફાટવું To burst asunder (of the sky) 2 To rain heavily 3 To occur in a large number (misfortunes) 4 To come in a large number આભના તારા દેખવા To be in the enjoyment of an exquisite pleasure આભની સાથે બાથ ભીડવી-બાહે ભરવી To attempt an impossibility મેં તણો મોકલ્યો અહીં આવીઓ આભ બાથે ભરે બાય માટે —સામળ. આભ ઉંડળમાં લેવું To try an impossibility અંગદ કહે કે જો કહો તો, આભ ઉંડળમાં લેઉ —સામળ, આભ પડવું

To be overcome by a great difficulty શૂરવીર તે હિમ્મત ધરીને,આભ પડે નવ હારેછ—નર્મદ આભના તારા ઊખેડવા-ઉતારવા To exert very much to try to attain an impossibility જાપે પૂરણેચ્છ પડ છે પડ્યું, હોતે આભના તારા ઉખેડ્યું —દલપતરામ આભના તારા દેખાડવા To trouble very much આભના તારા ખરવા To have a great calamity

Prov આભ ફાટે થીગડું ક્યાં દેવાય ? No fans against a flail against God's wrath no castle is thunder proof

આભડછેટ s f [See આભડવું to be polluted + છેટું distance] Pollution 2 The monthly course (of a woman)

આભડછેટ અસ્પૃશ્યની અડ્યી, આભડવું છે તેમજ પીવા પડયી અર્થો

આભડવું v i To become unfit for eating (as food) 2 To become polluted

Id આભડવા જવું To go to mourn at the house of a deceased person

Prov આભડ્યું આભ છે તે વટલ્યું વટલાવ Those who have fallen down would try to bring others down to their own level

આભડેલ } Same as આભડેલ q v
આભડેલું }

આભરણ s n [S आभृ to carry to fill] Decoration ornament

આસન આભરણ તકિયા દેખી જોઇ કુંવર મનમાં હરખ —પ્રેમાનંદ

આભલું, s n [See આભ] A small cloud 2 A looking glass

ગર્વ શું અટાય નહિ તેર આર આભલામાં અ ય —ના ઇ ક આર્ટથી નાખીને આરે આભલામાં જાય તે —ના ખા ઈ રુજ્જરી મુકુ તે કેમ આભસે —નર્મદ

આભા s f [S आ intens + भा to shine] Beauty beautiful appearance 2 Splendour brightness lustre

કોની સાજે સરખની આભા ધરી કેઇ ટુંબક કોને કુંવરની પ્રેમાનંદ

આભાર s m [S आ intens + भृ to fill with] Obligation indebtedness for a favour gratitude 2 Thanks

Id —ની ઉપર આભાર થવો To be obliged આભાર કરવો To do an act of obligation or favour આભાર માનવા To acknowledge one's obligation to express gratefulness to express thanks.

આભારદર્શક, adj [આભાર + S दर्शक showing] Shewing gratitude thanking.

આભારદર્શન s n [આભાર + S दर्शन showing] Thanks 2 Thanks-giving

આભારસૂચક adj [આભાર+S सूचक indicative] Indicating gratitude

આભારી adj [See આભાર] Indebted grateful obliged being indebted to or under obligation of

Id આભારી હોવું To be indebted to 2 To be under an obligation of

આભાલાડુ s m Great advantage great thing 2 Imaginary greatness 3 A mirage

આભાવ s m [S आ intens + भाव sentiment.] Doubt suspicion 2 Imagination

આભાસ s m [S आभास् to shine] Likeness 2 Dim light. 3 An optical illusion a shadow 4 A hallucination 5 A sight 6 A recollection 7 A fallacy

તુલસી Cuિી લીધ વડું શું આભાસ એ ?—વદ્ઘભ
આભાસ જોઇ સઘળા સ્વપ્નમાં લમી છે —કાંત

આભીર s m [S] A cowherd a herdsman 2 Name of a metre of 11 *Matras* and 3 *Tals*

આભીરી s f [See above] A herdswoman

આભુ adj m f n [See અદ્ભુત] Astonished surprised wonder struck

તે આભી થઇ જોયા આગળીઓ માંડી છે —દ ધા કાં

આભૂષણ s n [S आ euph + भूष् to adorn] An ornament 2 A point of honour

આભૃત્ય s m [S आ intens + भृत्य a support.] A support a means a sustenance 2 A servant

આલ મ ર યા કર્મનું ક ય છે કુ તોકને તમે આભૃત્ય —પ્રેમાનંદ

આભોગ s n Summing up winding up a conclusion a summary 2 A possession an enjoyment

Id આભોગ વાળવો To sum up to conclude

આભોગ s m [S. आ intens + भुज् to enjoy to possess to devour] Enjoyment satiety 2 The third of the three divisions of a ધ્રુપદ (in Music) It has two parts while each of અંતરા and ધ્રુવપદ has but one part. 3 A serpent.

આભ્યંતર adj [See અભ્યંતર] Interior internal inward 2 s n The inner parts

મ મા મામા અ ભ્યંતર જડી તે રહ્યા અંતરમાં પુરી —નાકર

આભ્યાસિક adj [S અભ્યાસ] Resulting from practice practising repeating

આમ, *adj* [Ar आम् common] Common 2 *s f* The people 3 *s m* [S आम raw, undigested] Undigested food, mucus. 4 Diarrhœa 5 *adj* Unripe, rank 6 *adv* [S अदम् this] In this manner, thus 7 To this place 8. On this side. 9 *s f* [S आम] The fruit of a mango tree

Id. આમની સભા, દિવાને આમ The House of Commons

આમનો સૂરજ આમ ઉગે તેપણ ઓંગ્યું કે તરફડું નરમાશથી બોલે નહિ —નવલરામ

ન્હાલાં આવો આમની, તો હસતે મ્હોએ મળાય —લલિત

આમચું, આમચૂર, } *s n* [S अम्ल sour + नीर a long stripe] Dried peelings or rind of Kokam (કોકમ) fruits of Garsinia Indica plant N O Guttiferæ 2 [S आम्र mango+चूर्ण peelings] Fine peelings of sour mango fruit used as pickles.

આમ જ, *adv* [આમ and જ only] Exactly so

આમટ, *adj* [S अम्ल sour] Sour, acidulous

આમટી, *s f* [See above] A sour dish, gram flour boiled with tamarind, some split-pulse, pepper, &c

આમણ, *s f* [See આમ] Intestines 2 The box of a wheel

Prov આમણની ખુણ કાંમણમાં What is got in the country is lost in the hundred, to rob Peter to pay Paul, come with wind, and go with the water

આમણદુમણ, *adj m f n* [આમણ+ S दु to suffer pain] Deeply indebted under great obligation 2 Dejected at heart with drooping spirits

આમણસામણ, *adv* [આમણ redup of સામણ +સામણ *fr* S सम्मुख facing] Mutually

આમણસારો ગંધક, *s m* [S अमल pure+सार essence+गंधक sulphur] Roll sulphur pure sulphur

આમતેમ, *adv* [આમ this way+તેમ that way] Here and there this way and that way 2 Without any precise method

આમદ, *s f* [P] Income 2 Produce

આમદાની, *s f* [P आमदानी] Income, revenue

આમનસામન, Same as આમણસામણ *q v*

આમનસ્ય, *s n* [S] Pain, sorrow

આમંત્રણ, *s n* [S आमन्त्र् to invite, to call] An invitation, a call

આમંત્રવું, *v t* [See above] To invite

આમંત્રિત, *adj* [See આમંત્રણ] Invited.

આમન્ય, આમન્યા, } *s f* [S आज्ञा command+मन् to act up to] Obedience 2 Dependence 3 Respect 4 Courtesy

Id આમન્યા માનવી-રાખવી-પાળવી-આમન્યામાં રહેવું To obey, to be respectful towards; to be courteous.

આમય, *s m* [S] Disease 2 Indigestion

આમરણાંત, *adv* [S आ till + मरण death+ अन्त the end] The whole life, from birth to death 2 *adj* Lasting for life lasting till death

આમરસ *s m* [આમ + S रस juice] The imperfect chyme 2 The juice of a mango

આમરસી, આમરસીઉં, } *adj m f n* [See above] Of the colour of mango juice 2 Half baked.

આમલી, Same as આંબલી *q v*

Id આમલી પીપળી રમાડવી To perplex, to throw into perplexity

આમવાત *s m* [આમ+S वात the wind] Chronic rheumatism preceded by dysentery

આમસરા, *s f* [આમ+P सरा a house] An open ground in a street, a public place

આમળ, *s n* [See આમ] The ending portion of the intestines an entrail

આમળવું, *v t* [See આમળાવું] To twist, to wring

વિરોધ કેરા આમળી ઝાલ્યો —પ્રેમાનંદ

આમળસારો Same as આમણસારો *q v*

આમળીઉં, *s n* [See આમળવું] An anklet of silver wire for children, having knots in it. 2 A silver or golden ornament

આમળું, Same as આંબળું *q v*

આમળો *s m* [See આમળવું] A knot formed by twisting a twist 2 Fraud 3 Jealousy grudge

Id મનનો આમળો A grudge 2 Vanity મનમાં આમળો રાખવો To entertain a grudge આમળો દેવો-લેવો To make a twist to twist

આમાતિસાર, *s m* [S आम constipation + अतिसार dysentery] Dysentery or diarrhœa caused by vitiated mucus in the abdomen

આમાત્ય s m [S] Minister counsellor

આમાન્ન s n [S आम uncooked+अन्न food] Uncooked rice 2 Corn given to a Brahmana.

આમાશય s m [આમ+S आशय a receptacle] The region of the diaphram stomach

આમિખ } આમિષ, } s n [S] Flesh 2 A bait an enticement 3 Desire lust

આમિખ આરોગ્યું અતિ ઘણું પાપણીએ પોષ્યું પેટ—સામળ

કેસરી આમિષ તજી તૃણ કેમ ખાય—દયારામ

જેણે લેયા આમિષ ને અરસ—અખો

પરમ હવિષ્ય માનીયું ગેહાતણું આમિષ ધાર—પ્રેમાનંદ

આમીન inter [Heb] Amen be it so

તને આમીન એ બરકત—કલાપિ

આમુખ, s n [S] A prologue a prelude

આમુષ્મિક, adj [S] Relating or belonging to the next or other world

આમે adv [આમ in this manner+ એ also] In this manner also 2 Towards this place also

Prov આમ એ લાખ તો ફાંકે સવા લાખ As good twenty as nineteen do not grieve for trifles

આમેજ adj [P आमेज] Included mixed

જૈનનિ મરણની મિજલસમાં આમેજ કરવ—નર્મદ

આમોદ s m [S आ up to+मुद् to rejoice] Fragrance 2 Joy pleasure

એ આમો ધ હરી મો ભણી મો મહામતિ—વલ્લભ

રાનો કર્યાથી કઇ નીસરતો મિષ્ટ આમો—વાચ—કાંત

આમ્નાય s m [S आम्ना to hand down in sacred text] The Vedas 2 A sacred text 3 A usage

આમ્ર Same as આંબો q v

સભા મધ્ય આપ્યું તેને વિષ આમ્ર વેદિયા—વલ્લભ

આમ્રમંજરી s f [આમ્ર+S मंजरी a cluster of blossoms] A flower stalk or flowers of mango tree

આમ્લ adj [S अम्ल] Sour acidulous

આય s f [S आयम् to restrain] Courage restraint 2 [S आयत् to endeavour] Strength might power 3 s m [S आ a prefix showing the reverse of an action + इ to go] Income 4 Gain 5 Arrival

Prov આય તેની વાય Might is right.

આય રાખ્યુ ઘણી જોર કાઢ્યું—સામળ

અથ આય તળીએ આરાધ્યા—ગિરિધર

આયખુ, Same as આયુષ્ય q v

Id આયખુ–આવવુ–આવી રહેવુ To be at the end of life, to be in the last stage

આયડા s n pl [S आ a prefix showing the reverse of an action+इ to go] Cowherds herdsmen

આયડું s n [See above] The going of cattle to pasture

આયતન s n [S आयत् to dwell.] Place habitation abode house 2 A sanctuary 3 An inner seat (among Buddhists)

આયતુ adj n [S अयत्न easily] Free gratis 2 Ready made ready to hand 3 adv Easily readily

Id આયતા પર રાચવું To spend away lavishly the inherited property

આયદો s m [S आय income+दा to give] The settled portion of the income to be given to a partner annually a part a share

આયના s f [S आज्ञा] Respect 2 Orders.

માતાપિતાની આયના તોડતો નહિ—દો કૃ ૫

આયનો s m [P आइन] A looking glass

આયંદે adv [P आयन्द in future] Hence forth hereafter

આયપત } આયપદ, } s f n [આય income+S पद a place] Income gain

Prov આયપદ થોડી ને ખિખવ ઘણો Little gain mickle pain નવદું આયપ ને તેરનો વેરો It is not worth the candle

આયપતવેરો s m [આયપત + વેરો a tax fr S व्यवहार a custom a practice] An income-tax.

આયવ્યય s m [આય + S व्यय expense] Income and expense receipt and disbursement

આયા s f [H आया Or S आर्या a respectable woman] A nurse a maid

આયાત s f [S आया to come] Import.

આયાતી adj [See above] Imported

Id આયાત કરવુ To import

આયાન s n [See આયા] Arrival 2 Import.

આયામ s m [S आयम् to lengthen out to draw in] Length 2 Expansion extension 3 Restraint stopping

આયાસ s m [S आयस् to exert oneself] Labour exertion 2 Fatigue 3 Trouble effort. 4 Mental pain anguish

અણ આયાસે હરિમાં ભળે—અખો

ઉદરભરવું સહેદ વ આયાસ પએ—રત્નેશ્વર

આયાસી, *adj* [See above] Striving, exerting 2 Hard difficult 3 Tired, fatigued

આયુ, Same as આયુષ્ય *q v*

આયુધ, *s n* [S आयुध to fight with] A weapon

Note—Thirty six kinds of weapons of offence and defence are spoken of in Gujarati works —ચક્ર, ત્રિશૂળ, ધનુષ, વજ્ર, બાણ, કૈવાણ, તુફંગ (બંદુક), ગોફ-બાણ, ફરસી, કટાર, છરા, સેલ (બરછી), ખેટક (ઢાલ), તરવાર, ગદા, સાગ તોમર (ચાબુક), પાશ, ભુશંડી (એક જાતનું બાણ), આર, ખંજર જમ્બુર લઠ્ઠ જંત્ર અંકુશ ભાલું, હળ, મૂશળ, ખાડું, (ખડ્ગ), બરછી, જંજાલ (મોટી બંદુક), જરેહ, ગુપ્તી, શુરજ, પટા and પિસ્તોલ

Id આયુધ બાંધવાં To put on (take up) weapons આયુધ છોડવાં To put off weapons 2 To be disappointed 3 To retire from the field આયુધ સજવાં To put on (take up) weapons and be ready to fight

વળી બેસે કર આયુધ સાહે ગાત્રમાં ન ધ્રેગો થાય —પ્રેમાનંદ

આયુરારોગ્ય, *s n* [S आयुस् life + आरोग्य health] Enjoyment of long life and healthiness

આયુર્વેદ, *s m* [S आयुस् life + वेद knowledge] The science or knowledge of medicine

આયુર્વેદિક, *adj* [See above] Pertaining or belonging to Ayurveda.

આયુષ, } *s n* [S आयुस् life, duration of
આયુષ્ય, } life] Life, age 2 Life time the allotted term of life

આયુષ્માન, } *adj* [આયુષ + S मत्, वत्
આયુષ્વાન, } possessing] Long lived

Id [S] आयुष्मान् भव May you be long lived

આયુષ્યદોરી, *s f* [આયુષ્ય+S दोर a string] Duration of life •

આયુષ્યમર્યાદા, *s f* [આયુષ્ય+S मर्यादा limit.] The limit of life the duration of life

આર, *s f* [S आरा a goad name of an instrument] A pointed iron spike 2 A shoe maker's awl 3 A goad 4 A probe 5 The current of water 6 *s m* [S आहार food] A paste, starch sizing

Id આર ચઢાવવી-કાઢવી-ચમાવવી To give or put an edge આર ઘલાવવી To get a nail put in આર ઘોચવી To prick with a point આર દેવો-ચઢાવવો To size a cloth આર કાઢવો-કાઢવો To remove the starch or sizes from a new cloth

આરકું, *s n* [Eng Arch] An arch a curve

આરક્ત, *adj* [S आ a prefix showing diminutiveness and intensity + रक्त red] A little red, reddish 2 Deep red

આરક્તપણું, *s n* [આરક્ત+પણું a suffix forming a noun] Redness, reddishness

આરખણું, *s n* [See આર] An instrument used by shoe makers, an awl.

આરંગ, *s n* [આર+S अंग body] A weapon, a tool

એવું ખડા સીધા હથિયાર, લોહ આરંગ સુ દરી સાર –વસ્તરાજ

આરચા, *s f* [S अर्चा *fr* अर्च् to worship; to decorate] Worship 2 Smearing the fore head with sandal, ointment, red powder, &c

ભાળમાં આરચા છે —નર્મદ

આરજા, *s f* [S आर्या a respectable woman] A Jaina nun 2 A woman a dame

શેવડીગો ને આરજા એ તો આથાકૂટ —સામળ

ઉદ્ધારક મુનિની આરજા, અવળચંડી અતિ આરજા –વિષ્ણુદાસ.

આરજુ, *s f* [P आर्ज़ू desire] Desire, wish 2 Hope 3 Impatience 4 Anxiety 5 Care

આરજુમંદ, *adj* [આરજુ + P मन्द् having] Hopeful 2 Careful 3 Anxious 4 Impatient 5 Desirous, wishing

આરડવું, *v i* [S आर to low] To cry out loudly, to bawl 2 To call aloud 3 To grunt, to low

ચકવી તળાવની સામે પાર ધણીના વિજોગ કરી આરડે છે —ક ઉ પા.

Id આરડતી ગાય A grunting ox.

આરણકારણ, *s n* [આરણ redup of કારણ + S कारण a cause] Pretext 2 Hesitation 3 *adj* Uncertain

Prov દેવાતણ તો આરણકારણ, પણ રંડાપો તો દૈયા ધારણ The happy state of wifehood depends upon several causes and is uncertain, while widowhood is certain

આરણાં, *s n pl* [S आरण्य] Dried cow dung

આરણી, *s m* [See આરણી] An iron tripod, a wooden tripod

આરણીઓ, *s m* [See above] A wooden tripod a three legged stool

આરણ્યક *adj* [S आरण्य a forest] Belonging or pertaining to a forest, wild 2 *s m* A forester 3 Name of a class of religious and philosophical writings which are either composed in forests or must be studied in forests.

આરત, *adj.* [S. आर्त distressed.] Distressed. 2. Needy; necessitous. 3. *s. f.* Want. 4. Necessity. 5. Desire; wish. 6. [See આરત.] Agency.

ત્યારે લરેસો રે,આરત અનલી.—નિરાંત.
નિત્ય નવલ નર આરત ઘણી.—દયારામ.
આરત નારીને ભમરની પેરે.—મુક્તાનંદ.
કરુણાકારી આરત બંધુ, હરિ તમો દયાના ઓ સિંધુ-ગવરી.
આરત વિના ભજે શું થશે.—અખો.
હિમાચળ આવી મળ્યો, આરત કરતો નાર.—પ્રેમાનંદ.
આરતથી અધિપતિ અકળાણો.—રેવાશંકર.

આરતી, *s. f.* [S. आर्ति distress.] Distress; injury. 2. [S. आरति.] The ceremony of waving a small lamp before an idol. 3. A metal lamp-dish with its handle. 4. A *song sung* at the time of waving a small lamp before an idol. 5. Name of a metre.

Id. આરતી ઉતારવી-કરવી To wave small lamps before an idol. આરતી લેવી (ઓવારણાં લેવાં) To take upon oneself and off from an idol the effects of the evil eye. (This is done by waving one's hands round over the lamps, and applying them to one's forehead, eyes etc. આરતી ઊતારું, મંગળ ગાઉં, દેવને પરાણું, ત્યારે હું શું ખાઉં ? Self-interest is the rule, self-sacrifice is the exception.

કંસની ગુણી નહિ આવી આરતી.—દયારામ.

આરતીઉં, *adj. m. f. n.* [See આરત and આરતી.] Necessitous; needy. 2. Miserable; unhappy; afflicted. 3. *s. n.* A small vessel used as આરતી.

Prov. આરતીઉં ને આપણું બરાબર Necessity has no law.

આરથી, *s. m.* The part below the temples of an elephant. 2. Protection; defence.

આરદા, Same as આર્દ્રા *q. v.*

આરપાર, *adv.* [S. आर going+पार the other side.] Across; through; to the other side.

Id. આરપાર જવું-ઊતરવું-નીકળવું To pass through to the other side. આરપાર કાઢવું-ભોંકવું To pierce so as to pass through.

આરબ, *s. m.* [Ar. अरब.] An Arab.

Id. આરબની ચોકી-આરબનો પહેરો A very strong guard; a very strict watch.

આરબી, *adj.* [See above.] Arabic; Arabian.

આરબ્ધ, *adj.* [S. आरभ् to begin] Begun; commenced.

આરભટી, *s. f.* [S.] A kind of literary style, in which રૌદ્ર, ભયાનક and બીભત્સ *rasas* are included. It is of four kinds:—કૈશિકી, ભારતી, આરભટી and સાત્વિકી.

આરંબી, *adj.* [S. आलंबिन्.] Supporting; maintaining. 2. Best.

આરંભ, *s. m.* [See આરબ્ધ.] Beginning; commencement. 2. Preparation. 3. Slaughter.

Id. આરંભ કરવો To begin. 2. *To make preparations.* 3. To kill. આરંભસ્થાન The starting point. 2. The original condition.

આરંભક, *adj.* [See આરબ્ધ.] Undertaking; beginning. 2. Preparing. 3. *s. m.* A beginner. 4. A slaughterer.

આરંભવું, *v. t.* [See આરબ્ધ.] To begin; to commence. 2. To prepare. 3. Kill.

આરંભશૂર, *adj.* }
આરંભશૂરું, *m. f. n.* } [આરંભ+S. शूर brave.]
Taking trouble only in the beginning; eager only in the beginning.

આરંભાવવું, *v. t.* [See આરબ્ધ.] To get a thing begun. 2. *To get preparations made.* 3. To get killed.

આરવા, }
અરવા, } *s. m.* [Ar. अरवाह् *pl.* of रूह the soul.] The mind; the heart; the soul.

Id. મારો અરવા ખુશ થયો My heart is pleased.

આરવે, *s. m.* [S. आहार food+वै to be languid.] Uneasiness felt after overeating.

આરસ, }
આરસપહાણ, } *s. m.* [S. आदर्श a looking-glass + पाषाण a stone.] A marble block. 2. Marble.

Id. આરસપહાણ સરખો Heavy-headed; dull; stupid.

આરસબંધી, *s f.* [આરસ + S. बंध् to build.] A structure of marble stones

આરસશુદ્ધ, *adj.* [આરસ+S. शुद्ध pure.] As pure as marble; pellucid; clean; purified.

બળથી છૂટી આરસશુદ્ધ થયાં.—નર્મદ.

આરસી, *s f.* [S. आदर्श.] A looking-glass; a mirror.

Id. બાળકને હાથ આરસી A tool in the hands of a childish person to shew his childishness.

આરસીગરો, *s. m.* [આરસી + P. गर maker.] A manufacturer of mirrors.

આરસીછલ્લો, } *s. m.*
આરસીછાપું, } *s. n.* [આરસી+છલ્લો a ring; છાપ an impression.] Name of an ornament to be worn on the finger and so bright as to reflect the face of the wearer.

આરસો, } આરીસો, } *s. m.* [See આરસી.] A large looking-glass.

આરાધક, *s. m.* [See below.] A worshipper; a devotee. 2. *adj.* Worshipping.

આરાધન, } *s. m.* આરાધના, } *s. f.* [S. आराध् to please; to worship.] Adoration; worship; propitiation. 2. Devotion.

આરાધવું, *v. t.* [See above.] To offer divine honours ; to worship.

આરાધિકા, *s. f.* [See આરાધન.] A female worshipper ; a woman who worships.

આરાધ્ય, *adj.* [See આરાધન.] Fit to be worshipped or adored. 2. Fit to be served, courted, or propitiated.

Id. આરાધ્ય દેવતા The tutelary deity of a family. 2. A deity adored above all others.

આરામ, *s. m.* [P. आराम ease; relief. *fr.* S. आरम् to take delight in; to sport; to rest.] Rest. 2. Ease. 3. Freedom from care; relief. 4. Pleasure; delight. 5. A garden; a grove.

Id. આરામ પામવો-લેવો To take rest.

આરામખુરસી, *s. f.* [આરામ+Ar. कुर्सी a chair.] An easy-chair.

આરામગાહ, *s. f.* [આરામ+P. गह् a place.] The resting-place.

આરામગાહે સૂતેલા શરીરો આરે અયોગ્ય વચન ન બોલ. —ધ. સૂ. દે.

આરામિક, *s. m.* [See આરામ.] A gardener.

આરાવક્તા, *s. m. pl.* The days on which Shraddha ceremony is to be performed.

આરાસુરી, *s. f.* [આરાસુર one of the peaks of the Abu mountains.] The goddess whose abode is on the Arasur mountain; Ambaji.

આરાસ્તગી, *s. f.* [P.] Preparation. 2. Decoration. 3. Arrangement. 4. [See રાસ્ત right.] Correction.

આરાસ્તે, *adj.* [P.] Prepared. 2. Adorned. 3. Arranged. 4. Improved; corrected.

આરી, *s. f.* [S. आरा a knife.] A small saw.

આરીઆં, *s. n. pl.* A term used by sailors and other workmen for releasing the hold.

આરીઉં, *s. n.* A small saw. 2. A kind of cucumber. See ચીભડું.

આરીકારી, *s. f.* [આરી redup. of કારી+કારી skill *fr.* S. कृ to do.] Skill; skill in managing or organizing. 2. A trick; stratagem.

આરુદા, Same as આરદી *q. v.*

આરૂઢ, *adj.* [S. आरुह् to ascend; to mount.] Mounted; ascended. 2. Seated on. 3. Expanded; full-fledged.

થયો ત્યાં રથારૂઢ આરૂઢ કર્યાં.—વલ્લભ.

આરેડું, *adj. m. f. n.* [S. आ intens.+रुद् to weep.] Prone to crying. 2. Mischievous. 3. Obstinate; cross. 4. *s. n.* A measure of seven maunds.

આરેતારે, *adv.* [આરો shore + S. तृ to cross over.] Towards completion or fulfilment; being finished or completed.

આરો, *s. f.* [S. आर extremity.] An embankment; a shore; a form by the side of a water-course. 2. A water-course. 3. The other side; the highest pitch. 4. Completion; end; result. 5. A way. 6. A spoke of a wheel.

Id. આરો આવવો To be finished. આરો લાવવો To finish. ઊગરવાનો એક એ આરો ન રહેવો To have no way out of a difficulty. આરે નીકળવું-પહોંચવું To reach the other side safely. 2. To finish successfully. આરે આવ્યું વહાણ ડૂબવું To be spoiled or frustrated at the last moment in heat. આરે આવવું To reach the shore. 2. To near completion of a work. 3. To be in heat.

જયજય દેવી શારદ અંબે, નથી દીસતો આરો. —નર્મદ.

આરોગ, } આરોગ્ય, } *adj.* [S. आरोग्य freedom from disease.] Healthy; sound. 2. *s. n.* Health.

આરોગવું, *v. i.* [H. आरोगना to dine.] To dine; to take food; to feast.

આહારા વહાલાજી આરોગે, પીરસે ભમર ભોળી.—નરસિંહ.

આરોગ્યતા, } *s. f.* આરોગ્યપણું, } *s. n.* [આરોગ્ય + S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Healthy state.

આરોગ્યરક્ષક, *adj.* [આરોગ્ય + S. रक्ष् to protect.] Wholesome; healthy; sanitary.

આરોગ્યરક્ષણ, *s. n.* [See above.] Preservation of health; sanitation; hygiene.

આરોગ્યવિજ્ઞાન, } *s. n.* આરોગ્યવિદ્યા, } *s. f.* [આરોગ્ય+S. विज्ञान, विद्या science.] Science of Health. 2. Hygiene.

આરોગ્યશાળા, *s. f.* [આરોગ્ય + S. शाला an abode.] Hospital.

આરોગ્યાલય, Same as આરોગ્યશાળા *q. v.*

આરોતારો, *s. m.* A kind of grass of the blossom of which *chowris* are made.

આરોપ, *s. m.* [S. आरुह् to ascribe; to attribute.] An accusation; an imputation; a charge.

Id. આરોપ મૂકવો-લાવવો To accuse; to charge.

આરોપણ, *s. n.* [See above.] The act of laying an accusation; ascribing or attributing to. 2. Installing; establishing.

આરોપવું, *v. t.* [See આરોપ.] To place; to fix. 2. To chide. 3. To accuse. 4. To ascribe.

મુજ માંહે આરોપી મન, મુને પામશો હે રાજન !—ગિરધર.
માળા કંઠ વિષે આરોપી, અતિ પૂજ્યા મુનિરાય.—પ્રેમાનંદ.
વસ્તુ લાગુવા સાધન કાજ, આરોપી બોલ્યા કવિરાજ.—અખો.

આરોપાવું, *v. i.* [See આરોપ.] To be presented with. 2. To be attributed. 3. To be ascribed. 4. To be accused. 5. To be scolded.

આરોપી, *adj.* [See આરોપ.] Accused; charged; guilty. 2. *s. m. f.* An accused person.

આરોહ, *s. m.* [See આરુહ.] An ascent; a rise. 2. Ascending notes (in Music).

આરોહણ, *s. n.* [See આરુહ.] Ascent; the act of ascending.

આરોહવું, *v. i.* [See આરુહ.] To ascend; to mount.

આર્જવ, *s. m. n.* [S. ऋजु straight.] Straightforwardness; uprightness. 2. Flattery. 3. Pressure with flattering words. 4. Simplicity; humility.

અતિશ આર્જવે કાયિક કંઈક.—નર્મદ.
આપ તે દંભ ન હોય, અતિ'શ આર્જવ હમા.—ના. દ. ક.

આર્ત, *adj.* [S.] Distressed; afflicted. 2. Sick. 3. Struck by; suffering from; afflicted with; pained by. (At the end of a compound.)

ભારે દુઃખે અતિ આર્ત થાય.—કાંત.

આર્તવ, *s. n.* [S.] Ovum. 2. A menstrual discharge. 3. *adj.* Seasonal.

આર્તનાદ, } આર્તસ્વર, } *s. m.* [આર્ત+S. नाद, स्वर a sound.] A cry of distress.

આર્તિ, *s. f.* [S.] Distress; affliction. 2. Sickness; disease.

આર્તિહર, } આર્તિહારક, } *adj.* [આર્તિ+S. ह to take away.] Removing or taking away distress. 2. *s. m. f.* A remover of distress.

આર્થિક, *adj.* [See અર્થ] Financial. 2. Material.

આર્દ્ર, Same as આર્દ્ર, q. v.

આર્દ્ર, *adj.* [S.] Wet; moist; humid. 2. Soft; tender. 3. Warm; full of feeling.

જેના આર્દ્ર હૃદયમાં વેરનો અગ્નિ બળુકાએ—કે. હ. ધ્રુ.
ખાવાથી એ સહન ન થયું, આર્દ્ર હૈયું ભરાયું.—કાંત.

આર્દ્રતા, *s. f.* [આર્દ્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Wetness; moisture; humidity. 2. Softness; tenderness. 3. Warmth.

આર્દ્રતામાપક, *adj.* [આર્દ્રતા+S. मा to measure.] Measuring the humidity of the air. 2. *s. n.* Hygrometer.

આર્દ્રવાયુ, *s. m.* [આર્દ્ર + S. वायु air.] Hydrogen.

આર્દ્રા, *s. n.* [S.] Name of the sixth lunar mansion or asterism which includes a part of the constellation Orion.

મુખ ગળ્યાં રોહિણી મળી આર્દ્રા વાંકી જાય.—બ્રહ્માણી.

આર્દ્રાંગાર, *s. m.* [આર્દ્રવાયુ hydrogen+S. अंगार carbon.] Hydro-carbon.

આર્ય, *s. m.* [S.] A person born in a noble family. 2. A respectable person. 3. Those ancient invaders of India, who were the ancestors of modern Hindus. 4. *adj.* Worthy; noble; fine.

Id. આર્ય લોક The Aryans (the ancient invaders of India). આર્યબંધુ ભગિનીઓ A term used in addressing a meeting composed of Hindus.

આર્યત્વ, *s. n.* [આર્ય + S. त्व a suffix forming a noun.] Aryanism. 2 Nobility.

આર્યધર્મ, *s. m.* [આર્ય + S. धर्म religion; duty.] Good and noble conduct. 2. Religion of the Aryas.

આર્યપુત્ર, *s. m.* [આર્ય+S. पुत्र a son.] Husband. 2. An honorific designation of the son of the elder brother, of a husband by his wife, or of a prince by his general etc.

વિસ્મયથી એની સામે સર્વે જોઈ રહ્યા કે એવા આર્યપુત્ર
ચીતરેલા છે.—મ. ન. દિ.

આર્યભાષા, *s. f.* [આર્ય+S. भाष् to speak.] The language of the Aryans.

આર્યસમાજ, *s. m.* [આર્ય+S. समाज meeting.] A sect of Hindus founded by Dayananda Sarasvati.

આર્યા, *s. f.* [S.] A kind of metre; 57 matras and 15 tals. 2. A respectable woman. 3. A mother-in-law.

આર્યાગીતિ, *s. f.* [આર્યા + S. गीति name of a metre.] Name of a metre.

આર્યાવર્ત, *s. m.* [આર્ય + S. आवर्त a crowded place.] The tract of land between the Himalaya and the Vindhya mountains.

આર્ષ, *adj.* [S.] Belonging to a sage. 2. Sacred; divine. 3. *s. n.* A form of marriage (derived from the Rishis) in which the father of the bride receives one or two pairs of cows from the bride-groom.

વિવાહ આઠ પ્રકારના છે, બ્રાહ્મ, દૈવ, આર્ષ, પ્રાજાપત્ય, આસુર, ગાંધર્વ, રાક્ષસ, પૈશાચ.—મ. ન. દિ.

આલ, *s. n.* [P.] Name of a tree. Morinda tinctoria. N. O. Rubiaceæ. Its bark is used in dyeing. 2. Habit. 3. Children. 4. Moisture.

આલક્ષિત, } *adj.* [S. आलक्ष् to behold.] Visible;
આલક્ષ્ય, }
apparent.

આલખીપાલખી, *s. f.* [આલખી redup of પાલખી + પાલખી palanquin *fr.* S. पाल् to protect.] A game for children, generally known as પાલખી.

આલંકારિક, *s. m.* [S. अलंकृ to ornament; to decorate.] One versed in the science of rhetoric; a rhetorician.

સંસ્કૃત આલંકારિકોએ રીતિને આ પ્રમાણે બહુ મહત્ત્વ આપ્યું છે. —રે. મ. ની.

આલણુ *s. n.* A semi-solid food. See ચેંસ.

આલપાકો, *s. m.* [Peru. *Alpaca.*] Name of an animal. 2. A kind of woolen cloth prepared from the hairs of Alpaca.

આલપાલ, *s. f.* [S. आल extensive + पाल् to protect.] Gratification of an importunate begging or beseeching of a child. 2. Care; fondling.

આલમ, *s. f.* [Ar. आलम् world.] The universe. 2. Mankind. 3. Populace.

સગાં દીઠાં મેં શાહ આલમનાં ભીખ માગતાં શેરીએ.—મલબારી.

આલંબ, *s. m.* [S आलम्ब् to support; to hang upon.] A support; a prop; protection. 2. Hanging upon. 3. A perpendicular.

આલંબન, *s. n.* [See above.] Dependence upon. 2. Support. 3. That on which a sentiment, as it were, hangs.

આલંબવું, *v. i.* [See આલંબ.] To rest upon; to depend upon. 2. To resort to; to assume.

માયાના ગુણ જ્યાં નવ છએ, તેને અજ્ઞ તે કોણ આલંબે.—અખો.
આલંબી પ્રકૃતિ મારી સ્વમાયાથી હું જન્મું છું.—ના. દ. ક.

આલય, *s. n.* [S. आली to settle down upon.] An abode; a house. 2. A temple. 3 A seat.

એવું આલય અવલંબવું, મહારાય છે રે.—પ્રેમાનંદ.

આલવાલ, *s. m. n.* [S. आ around + लव a little + आ intens. + ला to receive.] A basin round a tree for holding water.

આલવાલ ઉપર વાલ ઉપજ્યું.—દેવાશંકર.
લજ્જિ સકુસ્ક જેહ તરુને, આલવાલ વિશાળ.—રત્નેશ્વર.

આલવું, *v. t.* [S. आ a prefix showing the reverse of an action + ला to take.] To give.

આલસ્ય, *s. n.* [S. अ not + लस् to strive.] Laziness; idleness; sloth; want of energy.

આલાન, *s. n.* [S. आली to settle down upon.] The post at which an elephant is tied. 2. A rope; a chain; a fetter.

આલાપ, *s. m.* [S. आलप् to speak; to address.] Talk; conversation. 2. Prattling. 3. Tuning to voice previously to singing; running over the notes to catch the key. 4. Humming a tune.

અંગોઅંગ વ્યાપી ગયો, દોપનો આલાપ છે.—વહીલ.

આલાપવું, *v. t.* [See above.] To talk. 2. To tell. 3. To hum; to sing.

રાં સ્વરો સુખ લઈ ય ઉત્તમ આલાપતાં.—કલાપિ.
હરજીને સંગ આલાપી ગાયે.—નરસિંહ.
લઈ તાળ આલાપ્યો મલ્હાર.—પ્રેમાનંદ.

આલામત, *s. f.* [P अलामत a mark.] A mark; a sign; a symptom.

આલાલીલું, *adj. m. f n.* [P. आल moisture + S. क्लिन्न wet.] Half wet and half dry; semi-dry.

આલિંગન, *s. n.* [S. आलिङ्ग् to embrace; to encircle.] An embrace; a clasp.

આલિંગવું, *v. t.* [See above.] To embrace; to clasp

આલિંગી પ્રકૃતિ મારી, તેને હાથે પરાધીન.—ના. દ. ક.

આલિ, } *s. f.* [S.] A female friend or
આલી, }
companion. 2. A row; a line; a range.

રોયાં કંઈથી ગયું પાણી આલી.—નર્મદ
રહી ગયું જે મણ ચાલ આલી.—બી. બો. દી.

આલીગારું, *adj. m. f n* Pranksome; mischievous

આલીગારો કરતો હીંડે આળ શિ.—ભાલણ.
વીર રખે આલીગારા થતા, ક્ષમા રાખજો મન.—પ્રેમાનંદ.

આલીજહાં, } *adj.* [Ar. आलीजाह् of high
આલીજાહ, }
rank.] Grand; of exalted dignity. 2. *inter.* Your highness; your excellency.

આશીઝણા, *s f* Anxiety

આલુ, *s n* Accusation, a charge. 2 [P] Dried plum

આલુબાલુ, *s n* [P] Name of the seeds of the plant Cerasus caproniana. N O Rosaceæ.

આલુબુખારા, *s n* [આલુ+બુખારા a town in Eastern Turkestan] Prunus Bukharensis N. O Rosaceæ, plum

આલુસમરકંદ, *s n* [P आलु potato+ समरकंद a town in Eastern Turkestan] Sweet potatoes

આલુચન, *s n* [S] Plucking off the hairs of the head of Jain ascetics

આલે, *adj* [S आर nearness] Nearer 2 Equal 3 Dearer 4 *adj* [Ar] Good 5 Extraordinary 6 Expensive

Id તે મને તારાથી અધિક આલે છે I like him better than you

આલેખ, *s m* [S आलिख् to write, to draw a picture] Writing 2 A deed 3 A picture 4 A seal

આલેખન, *s n* [See above] A document. 2 A drawing

આલેખની, *s f* [See આલેખ] A brush

આલેખવું *v t* [See આલેખ] To paint to picture 2 To write

આલેખ્ય, *s n* [See આલેખ] A picture 2 A writing.

આલેપ, *s m* [S आलिप् to besmear] Application of perfumes to the body 2 An ointment 3 A covering

આલોક, *s n* [S आलोक् to see to contemplate] Sight the range of sight 2 Thinking, thought

દયાના પ્રીતમ હામેદર જેવો, થાય ન ક્યમું આલોક —દયારામ

આલોક, *s m* [Guj આ this and S लोक the world] This world, the present world, as distinguished from the other world

આલોકન, *s n* [See આલોક] Seeing, looking at sight 2 Observation

આલોકવું, *v t* [See આલોક] To see to look at 2 To observe

કૃષ્ણ સુત, બ્રહ્મ, કામદી, ને વિધિ આલોક રે.—પ્રેમાનંદ

આલોચ } *s m*
આલોચન, } *s n* [S आलोच् to see to reflect.] Thought consideration

આલોચ કરતો ? સમે, મનમાં ત્યાં ન કાયરે,—સામળ

આલોચક *adj* [See આલોચ] Seeing, observing 2 *s m f* An observer, a beholder

આલોચવું, *v t* [See above] To think, to contemplate

હિંડું રે હૃદયમાં આલોચજે —ગો મા ત્રિ.

આલોચી તેહ નિ શેષે યથેચ્છા કર લરતી —ના દ. ક

આલોપાલો *s m* [આલો redup of પાલો+પાલો leaves *fr* S पल्लव a twig] Foliage, vegetation 2 Simple food

આલોચવું, *s n* [See આલોચ] Consideration thought 2 Confession of crimes before a priest according to the Jains

આવ *s f* Coming, frequenting 2 Income 3 Import 4 Flow 5 *s n* Udder 6 Welcome

Id આવ નહિ આદર નહિ Want of proper reception and welcome

આવક, *s f* [See આવવું]Income 2 Wages 3 Import of goods

આવકચિઠ્ઠી *s f* [આવક+ચિઠ્ઠી a small letter, a note] A receipt of goods exported in a vessel an invoice

આવકજાવક, *s f* [આવક+જાવક going *fr* S गम् to go] A day-book for the entry of both receipts and expenditure, or of letters received and sent out. 2 Receipts and expenditure 3 The act of coming and going

આવકવેરો, *s m* [આવક+S व्यवहार custom.] Income tax 2 Import duty

આવકાર, [આવ+S कृ to do] Reception, welcome

Id આવકાર આપવો-કરવો-દેવો To receive with hospitality આવકાર મળવો To get welcome, to be welcomed

આવકાશ, *s m* [See અવકાશ] Time leisure. 2 A space. 3 Distance

આવગું. Same as આવગુ *v i*

આવચીઆવચી, *s f* Name of a medicinal plant allied to Ocimum Pilosum N O Labiatæ See કુકસીઆ

આવજા } *s f* [See આવવું+જવું] Coming
આવજાવ, } and going, journeying to and fro 2 The act of frequenting 3 Arrival and departure

આવર્તવું, *v t* [S आवृत् to turn] To turn out 2 To change

હરિને કાજે મન આવર્તે —અખો

આવડ, } s f [See આવડવું] Knowledge
આવડત, }
2 Tact, skill

આવડકેવડ, s f. [આવડવું+કેવડ management] Economical management of the house

આવડવું, v t [S आवृत् to repeat, to recite] To be familiar with (a thing) 2 To know (how to do a thing)

Prov આવડે નહિ ઘેસ, ને તાવવા બેસ Be not a baker, if your head be made of butter આવડે તેટલું બોલીએ નહિ, ને ભાવે તેટલું જમીએ નહિ Speaking little and eating little have never injured anyone આવડે તેને માન ઘણા Those who know require to be coaxed into action

આવડું, adj m f n [S एतावत् so much] So great, so large so much 2 So little

ગરજે ગુમાન ભરી આવડી ટો વાસલડી —દયારામ

આવતુ, adj m f n [See આવવું] Coming, future

Prov. આવતી વહુ ને બેસતો કાળ, વખાણીએ તો વખ ણાય Give a dog an ill name and you may as well hang him આવતી ધાડે કાઈ બીખ ખવાય ? One need not be afraid of a coming or an impending misfortune આવતો હબ્શિ, ને જતો ગરાસીઓ (એ બેને છેડવા નહિ) Do not encounter a hungry man

આવદાની, Same as આમદાની q v

આવનજાવન, Same as આવજા q v

આવભ, s n [See આવ welcome] Reception, welcome

આવી ઊભા રહ્યા તે ઠાર, આવભ દેવા આવી નાર —નાકર

આવરકૂંટો, } s m [આવરદા + S कुण्ठ to
આવરખૂંટો, }
stop, to obstruct] The end of one's life time, death 2 Overe hanstion

આવરણ, s n [S आवृ to cover, to fill, to block] A covering 2 A gathering of friends and relations 3 An obstruction, an interruption

ગહનગતિ સંસારની છે આવ્યું આવરણ—પ્રેમાનંદ

આવરદા, s m f n [S आयुस् the length of life + दाय a share fr दा to give] The duration of life, life time

Id આવરદા-આવી રહેવી-રહેવી-રહેવું-ખૂટવી ખૂટવી-ખૂટવું To end (of life time) આવરદા વધવા-વધવી-વધવું To be prolonged (of the period of life) આવરદાનો પૂરો બળીઓ, તેથી બચ્યો He recovered as he was destined to live longer

સખી, આ આલે, આવરદા તો બહુ લાંબો છે —પ્રેમાનંદ.

આવરવુ, v t [See આવરણ] To spread; to scatter, to extend, to cover, to block. તેણે આવર્યું આ ત માત્ર, કોઇને નવ દેખો સત્પાત્ર —ગિરિધર. દીપ જ્યોતિની પેરે ઝુઝાતા, આવરી રહે છે અંધારૂ —છોટમ. શ્યામ પડ તિમિરો તણા ગાઢો સુજ ને ! આવરે.—ન ભો. દી. મુક્તાન દના રગભિની રીત તને આવરી પરમપુનીત –મુક્તાન દ. અગમ અગોચર સહુને હરિ, બ્રહ્મા કીટ માયા આવરી —અખો સર્વત્ર પ્રાનનો, તે જે તેમ સૈ આવરી રહ્યો —ના ■ ૩ રતિ રણધીર ધુરંધર રામા, પિયુઉર આવરતી રસધામા,–કે. હ. ધ્રુ

આવરો, s m [P आवर्दन् to bring] An account-book, a day book of receipts 2 [S आहार eating] A desire for eating food frequently

Id આવરો રાખવો To keep an account book આવરો લખવો To write an account book, to make entries in an account book આવરો ખત-વવો To make entries in the ledger from the day book

આવરોજાવરો, Same as આવરજાવર q v.

આવર્ત, s m [S आवृत् to turn round] Turning, whirling 2 A whirl pool, an eddy

આવર્તન, s n [See above] Repetition 2. Perusal 3 A circular motion, gyration

આવર્તમેઘ, s m [આવર્ત + S मेघ a cloud] Cirrus (a form of clouds)

આવર્તવુ, v i [See આવર્ત] To turn round 2 To return

આવર્તાંક s m [આવર્ત+S अंक a number] A recurring decimal

આવલ, s n [S आ intens + वल् to turn round] Fresh carded cotton

પૈડ હુંશ પાથર્યા આવળમા ભારી એક —સામળ

આવલિ, } s f [S] A line, a row 2 A
આવલી, }
series 3 A dynasty

આવવુ, v i [S आ a prefix showing the reverse of an action + व्रज् to go] To come, to approach etc (in various senses)

Id આંખો આવવી To have sore eyes મ્હો આવવું To have a sore mouth દાંત આવવી To have a sore tongue 2 To be able to speak, to begin to speak દુખવા આવવું To have a pain in. આવી ચડવું તૈયાર To arrive at the proper time આવી ચડવું લાગવું To come up or meet at the proper time આવી ચૂકવું-રહેવું To be exhausted or finished તેનું આવી બનવું-આવી બન્યું He is on

the point of being ruined 2 He is on the point of death આવી જા Come on, I challenge you આવી ચઢવુ-મળવું To be obtained at a low price આવી પડવુ To befall આવી ફસવુ ફસાવું To come up accidentally and be involved in a trouble -મા આવી જવુ To be included in

Note—આવવું is often idiomatically used in Gujarati, and may be variously rendered into English —1 To come into or upon; to spring forth from and on—as in છોડને પાનફૂલ આવ્યાં છે 2 To happen unto, to befall—as in તેને તાવ આવે છે 3 To come unto—મારા ધ્યાનમા એમ આવે છે 4 To turn out, to appear in its final form or state—આ પાઘડીનો ઘાટ ઠીક આવ્યો છે 5 To become, to have attained or reached any condition or character—ઘર પડવાની અણી ઉપર આવ્યું છે 6 In continuous tenses આવવું is used as an auxiliary verb, meaning "to come up, through, or along" (a duration, course, &c)—as in બાપદાદાના વખતથી હું આ કામ કરતો આવ્યો છું 7 To draw nearer towards, to approach or advance unto—વખત ઠીક આવ્યો છે 8 To arise-પ્રભાત આવ્યો છે નીચી વચી રમી નાહરી, આવ્યો [illegible] પ્રભાત —નરસિંહ 9 To be excited or awakened—તેને ગુસ્સો આવે છે 10 To suit, to fit-મને આ ગરણુ આવવુ નથી 11 To come up to, to amount to or be equal to-આનુ વજન બે તોલા જેટલુ આવશે 12 To go to depart-આવુ છું હો, બા (આવવું is used in this sense of *going* or *departure* by people taking or granting leave to go, the use of જવુ (to go) on such occasions being considered unlucky, and further આવવુ intimates the notion of *Coming again*)

Prov. આવે, તે રસ્તે જાય Light come, light go i e Ill gotten, ill spent આવે ઘોડા વેગે ને જાય કીડીને વેગે Mischiefs come by the pound, and go by the ounce, agues come on horse back, but go away on foot આવ્યુ મોત કોઇને મૂકે નહિ Death is deaf, and hears no denial આવી ભગવા, તો બેસાડી દળવા She came to be entertained and was asked to sit down to work આવ્યાની નવાઇ નથી, પણ ગયાની ન છે Consider not pleasures as they come, but as they go આવ કુહાડા પગપર આવ બલા, પકડ ગળા To meet a danger half way આવ મારી કાળી, ઘ કર્યો એ ન સમાણી, નેવે આવ્યાં પાણી, તો એ ન તણાણી To a crazy ship all winds are contrary આવ રે ભાઇ હરખા, આપણે બંને સરખા-આવવાની ચાર દિશા, ને જવાની બાર-આવશે વહુ, ત્યારે જણાશે ગહુ There will be loud brawls in the house, when a daughter in law will be admitted, quarrels begin in a family as soon as a stranger's interest is involved આવી ઘાટડીએ, તે જાય લાકડીએ There is no divorce in Hindu Law, a Hindu marriage is indissoluble આવી તે લક્ષ્મી, ને ગઇ તે અ-ના-આવે ત્યારે ગદબદીયા, ને જાય ત્યારે સાસા An acquisition pleases a man, and a loss distresses him આવી હોળી, ને પરવાડાં કોળી The plundering tribes begin their occupation, when the Holi holidays come આવે વગમાં, તો મારીએ પગમા Show no mercy to your enemy when an opportunity occurs આવો લોખ, ને ભૂખ પોખ If you join a quarrelling party, you will have to suffer આવે વહુનો ભાઇ, તો પેસે ઘરમા ધાઇ-આવે વરનો ભાઇ, તો ઊભો રહે બારણાં સાહી The wife's brother finds an easy access into the house, while the husband's brother has to stand in the outside verandah, self interest is the rule, self sacrifice the exception

આવશ્ય, *s f n* [S] Necessity, an inevitable act

આવશ્યક, *adj* [S] Necessary, inevitable. 2 *s n* Necessity 3 An inevitable conclusion

આવશ્યકતા, *s f* [આવશ્યક+S ता a suffix forming a noun] Absolute necessity.

આવસથ *s m* [S आवस् to dwell] A dwelling place 2 A fire sanctuary, a place where sacrificial fire is kept up 3 An asylum

અગ્નિહોત્ર -આવસથતણા અગ્રે પૂજા કરે —પ્રેમાનંદ.

આવસથ્ય, *s n* [See above] Sacrificial fire 2 A house

આવહ, *adj* [S आवह् to bring, to produce] Producing, leading or tending to, bringing on (as the last member of a compound)

આવહનપત્ર, Same as આવ્હાનપત્ર *q v*

આવળ, *s m* [S आवर्तकी] Name of a plant. Tanner's Cassia Cassia Auriculata. N. O Leguminosæ

આવળ કેરાં ફૂલ અતિ સુંદર —નરસિંહ.

આવળીઓ, *s m* [S आ intens. + वल् to be attracted towards] A great inclination of the mind, an eager desire

એને દીકરી જણ્યાનો આવળીઓ —કહેવત

આવાગમન s n [આવ+S आगमन arrival] Arrival 2 [આવ+S गमन going] Transmigration of the soul rebirth

શ્રોતા વક્તા હિંસ્ય તણું, આવાગમન નિવાર્ —પ્રેમાનંદ

આવાગમન હીંડોળે રે હીંચે, ન ઝીલે, પ્રાણી માયા મચ્યા રે —પ્રેમાનંદ

આવાર, adv [આ this+S वार time] At this time at this moment now

આવાસ s m [S आवस to dwell] A dwelling an abode a residence 2 An apartment a room

આવાહન s n [S आवह to invoke] Invoking a god (in order to get its entrance into an idol) 2 Calling inviting

આવિર્ભાવ s m [S आविर्भू to become manifest] Manifestation appearance presence 2 An incarnation 3 Nature or property of a thing

આવિર્ભાવ વિના શો તાણ —અખો

સુખનો આવિર્ભાવ સામટો ઇચ્છેતુ ઘેર આવે —રત્નેશ્વર

આવિર્ભૂત adj [See above] Manifested open

આવિષ્કરણ s n [S आविष्कृ to make apparent.] Manifestation making visible

આવિષ્કૃત adj [See above] Manifested

આવિષ્ટ adj [S आविश् to enter to pass] Entered 2 Possessed of

આવું adj m f n [S एतावत्] Such of this sort.

આવૃત adj [See આવરવું] Covered 2 Blocked 3 Enclosed 4 Spread overcast

આવૃતિ s f [See આવરવું] Covering hiding

આવૃત્ત adj [See below] Returned 2 Republished (of a book) 3 Repeated

આવૃત્તિ s f [S आवृत् to return to repeat] Returning return 2 Repetition recapitulation 3 An edition (of a book)

આવેગ s. m [S] Force vigour 2 Excitement uneasiness anxiety 3 Hurry haste

આવેશ s m [S आविश् to take possession of] Zeal ardour 2 Agitation anger passion 3 Taking possession of influence

આવેશી adj [See above] Zealous ardent 2 Angry passionate 3 Influenced exercised

આવેષ્ટન s n [S आवेष्ट to surround] An envelope a wrapper 2 A fence a wall

આવેષ્ટિત, adj [See above] Surrounded, wrapped round

આશા s f [S आशा] Hope desire 2 Expectation , prospect 3 A suffix to form nouns from adjectives

આશક s m [Ar आशिक्] A lover paramour a gallant 2 adj Enamoured

Prov આશક ન જાણે જાત કજાત, ભૂખ ન જાણે સૂકો ભાત Love and hunger cannot make a choice an enamoured person knows no bounds

આશકમાશૂક s n dual [આશક+P माशूक् beloved] A lover and his beloved a lover and his mistress

નથી છીપતી વાત આશકમાશૂકની —દલપતરામ

આશકા s f [See આશા] Taking off from an idol and bringing upon oneself the effects of the evil eye by touching the flame, flowers &c with the hands or fingers and applying them to one s eyes head etc

આશકાર / આશકારા } adj [P] Plain open , manifest well known apparent

આશકી s f [See આશક] Courtship love 2 Gallantry

આશંક s m / આશંકા s f } [S. आशङ्क to suspect to be in doubt to fear] Slight. 2 Apprehension 3 Doubt distrust. 4 Fear

નવ આણશો મનમાં આશંક —પ્રેમાનંદ.

આશંકિત adj [See above] Doubtful, suspicious 2 Fearing fearful

આશના s f [P] An acquaintance a friend 2 A mistress

આશનાઈ s f [See above] Friendship 2 Love 3 Illicit love

આશય s m [S आशी to lie on to sleep on to dwell to wish] A place 2 An opinion 3 Intention meaning 4 A receptacle a vessel

આશરવાદ Same as આશીર્વાદ q v

આશરવું v t [S आश्रि to resort to.] To resort or betake oneself to to have recourse to to speak with reference to

આશરાગામી, adj m f n [આશરો + S गम् to go.] Dependent.

આશરાપડતું adj m f n [આશરો + પડવું to fall] About almost nearly

આશરે, *adv* [See below] About nearly

આશરો, s m [See આશ્રય] A support 2 Help protection 3 A guess, a rough estimate

આશા, s f [S] Hope prospect expectation 2 Wish desire

Id આશા કરવી-રાખવી-બાંધવી To hope for આશા આપવી-દેવી To give reason to hope for 2 To reassure, to cheer આશા હોવી To be in the family way

આશાએશ, Same as આસાએશ *q v*

હો નટવરને વેશ ભ્રાત્‍ વિશ્રમે આશાએશ —લલિત

આશાક, Same as આશક *q v*

આશાપુરી, s f [આશા + S पृ to fill] Name of the Hindu goddess who fulfills all desires.

આશાબંધ, s m [આશા+S बन्ध् to bind] Hope, expectation 2 Trust 3 *adj* Hopeful 4 Trustworthy

આશાભરી, *adj f* [See above] Pregnant (of a woman) 2 Hopeful

આશ્ચર્યમાં ... આશાભરી થઈ —હ દૃ કો

આશાભંગ, s m [આશા + S भञ्ज् to break] Disappointment

આશાભંગ થઈ ભામિની —પ્રેમાનંદ

આશાભર્યું *adj m f n* [આશા + S भृ to fill with] Full of hope

આશાભરી ગરીબડી ... —મ ન દ્વિ

આશાયુક્ત, આશાવંત, આશાવાળું, *adj m.f n* [આશા + S युक्त filled with वत् having Guj વાળુ having] Filled with hope hopeful

આશાવરી, s f Name of a particular method of a song to be sung in the morning It is a sub-division of *Shri Rag*

આશાહીન, *adj* [આશા + S हीन without] Hopeless

આશિષ s f [S आशिस् a blessing] Benediction a blessing

આશી s f [S] Poison tooth or fang of a serpent 2 A kind of venom 3 [S आशिस्] A blessing

આશીનીશી *adv* [આશા+S निश्चित free from anxiety] Satisfactorily

આશીર્વચન s n [S आशिस् a blessing+वचन saying] A blessing a benediction

આશીર્વાદ, s f [S आशिस् a blessing + वाद speaking] A blessing a benediction

Id આશીર્વાદ આપવો-દેવો To bless

આશીર્વાદાત્મક, *adj* [આશીર્વાદ + S आत्मक possessed of] Full of blessing benedictory

આશીર્વાદાર્થ, *adj* [આશીર્વાદ+S अर्थ meaning] Auspicious, bearing good wishes

આશીર્વાદાર્થે, *adv* [See above] For the purpose of giving a blessing

આશુ, *adj* [S] Speedy quick, fast

આશુચ *adj* [S अ not + शुच् to be purified] Impure

આશુતોષ, *adj*. [આશુ+S तुष् to be satisfied] Easily pleased 2 s m An epithet of Shiva

એક મુખે શું વર્ણવું, આશુતોષ આ વાર —કે હરિ

આશોચ, Same as અશોચ *q v*

આશ્ચર્ય s n [S आश्चर्य marvellous extraordinary] Surprise wonder, astonishment. 2 A miracle a marvel

Id આશ્ચર્ય થવું-પામવું To be astonished આશ્ચર્ય લાગવું To feel astonishment

આશ્ચર્યકારક, *adj* [આશ્ચર્ય + S कृ to do] Astonishing wonderful curious 2 Marvellous miraculous

આશ્ચર્યજનક, *adj* [આશ્ચર્ય+S जन् to produce.] Producing astonishment wonderful, strange

આશ્મ s m [S अश्मन् a stone] Anything made of stone 2 *adj* Stony

આશ્મરિક *adj* [See અશ્મરી] Stony 2 Suffering from calculus

આશ્રમ s m [S] A hermitage 2 A shelter an abode 3 A stage, order or period of life The Ashramas or conditions of life prescribed for a Brahmana are four During the first he should be a બ્રહ્મચારી an unmarried student, during the second a ગૃહસ્થ a married householder during the third a વાનપ્રસ્થ, an anchorite and during the fourth a સંન્યાસી a religious devotee 4 A college a school

આશ્રમવાસી *adj* [આશ્રમ+ S वस् to dwell.] Residing in a hermitage 2 s m An ascetic a hermit

આશ્રમવાસી જોગીન્દ્ર રૂપ —સ ઉ યા.

આશ્રમસ્થાન s n [આશ્રમ + S स्थान a place] A resting place an abode a hermitage

આશ્રમિક, Same as આશ્રમી *q v*

આશ્રમી *adj* [See આશ્રમ] Having or belonging to a particular period of life 2 Belonging to a hermitage

આશ્રય, *s. m.* [S. आश्रि to rest upon; to seek refuge with.] Protection; help. 2. A place of refuge; shelter. 3. A support; a prop.

Id. આશ્રય આપવો To give help to; to support. આશ્રય લેવો To seek the protection of; to resort to for protection.

આશ્રયી, *adj.* [See above.] Having or requiring support; dependent; resorting to. 2. Protected by. 3. Supported by.

માયાના આશ્રયીને જ પરમાત્મા વિરાટ રૂપે આ નાટક ભજવે છે. —ઇ. સૂ. દે.

આશ્રિત, *adj.* [See આશ્રય.] Resorting to. 2. Dwelling in. 3. Following; practising. 4. Dependent on. 5. *s. m. f. n.* A dependent; a follower; a servant.

એવામાં એક આશ્રિત હિંજનો ઘરનો.—દયારામ.

આશ્લિષ્ટ, *adj.* [See below.] Embraced; clasped. 2. Blended; interwoven. 3. Touching.

આશ્લેષ, *s. m.* [S. आश्लिष् to embrace; to stick to.] An embrace.

પ્રેમી યુગલ રમતાં આશ્લેષ વિશે અવિચારમાં રે લોલ —ન. ઓ. ઠી.

આશ્લેષા, *s. f.* [S.] The ninth lunar asterism; a constellation of five stars.

આશ્લેષાના પાંચ પૂરા, માનીએ મઘાના પાંચ —દલપતરામ.

આશ્વાસ, *s. m.* [S. आश्वस् to breathe freely; to console.] Comforting; consoling; consolation. 2. An assurance of safety or protection. 3. Breathing freely; revival.

આશ્વાસક, *adj.* [See above.] Consoling; consolatory. 2. Reviving 3. *s. m.* One who gives assurance of safety or protection.

આશ્વાસન, } **આશ્વાસના**, } Same as આશ્વાસ *q. v.*

આશ્વાસવું, *v. t.* [See આશ્વાસ.] To comfort; to console. 2. To revive. 3. To assure one of safety or protection.

રાણીએ આશ્વાસી નાર, સ્વપ્નું પામી, લે.—દીવાળી.

આશ્વિન, *s. m.* [S. अश्विनी the name of the 27th lunar mansion.] The twelfth lunar month (October).

આષાઢ, *s. m.* [S. आषाढा the name of the 20th and 21st lunar mansions, comprising part of the constellation Sagittarius (Archer).] The ninth lunar month (July).

આષાઢા, *s. f.* [See above.] The rainy clouds thundering in the month of Ashadha. 2. The 20th and 21st lunar asterisms consisting of 4 stars.

આષાઢા શી કરી વાણી, ટૂટી પડયો સાથમાં.—વલ્લભ.

પૂર્વા ઉત્તરાષાઢા બન્ને પૂરા દેખીએ.—દલપતરામ.

આષાઢી, *adj.* [See આષાઢ.] Of or occurring in the month of Ashadha.

Id. આષાઢી આંધળું (Lit.) Blind in the month of Ashadha, *i. e.* blinded through seeing everything bright and green; hence (Fig.) discontented by every comfort; over-indulged and yet fault-finding. આષાઢી અગીઆરસ The eleventh day of the bright fortnight in Ashadha, otherwise called દેવપોઢી અગીઆરસ, આષાઢી પૂનમ The day of full moon in the month of Ashadha.

આસ્ઢ, *s. n.* [S.] Ether; sky; atmosphere.

આસ, Same as આશા *q. v.*

આસકા, Same as આશકા *q. v.*

આસક્ત, *adj.* [S. आसज् to adhere to.] Devotedly attached to; addicted to.

આસક્તિ, *s. f.* [See above.] Attachment; addictedness; devotion. 2. Adhesion.

શક્તિ વિના મુક્તિ કહાં, કહાં પ્રેમ આસક્તિ.—નર્મદ.

આસક્તિ રાખી શ્રવણ કર.—દયારામ.

બે જુદા જુદા પદાર્થનાં પૃષ્ઠોને એક બીજા સાથે જોડી રાખનાર બળને આસક્તિ કહે છે.—વિ. ક. ગ.

આસંગ, *s. m.* [See આસક્ત.] Attachment. 2. Devotion. 3. Contact. 4 Association; enjoyment.

તારે અબળાનો રે આસંગ, તોએ પુરુષ સમાગમ રંગ.—કાળીદાસ.

આસંગો, Same as આસંગ *q. v.*

આવડો શો આસંગો રે, સામળીઆની સંગે.—દયારામ.

નૃપયોગીઓનો નહિ આસંગો.—દયારામ.

આસંધ, Same as આસન and અશ્વગંધા *q. v.*

આસન, *s. n.* [S. आस् to sit.] A seat. 2. A posture. 3. A column (of a sheet of paper). 4. Maintaining a post against an enemy (one of the six modes of foreign policy). 5. Foreign matter left on an ulcer (by a fly). 6. A medicinal plant, generally known as અશ્વગંધા. 7. One of the 81 kinds of amorous attitudes. 8. One of the 81 kinds of postures prescribed in the practice of devout mental abstraction (Yoga).

Id. આસન કરવું—વાળવું To posture. આસન માંડવું To take a seat. 2. To ascertain one's seat. આસન નાખવું To put down one's dish and

appropriate a spot for oneself (at a dinner) ચાંદા ઉપર માખી આસન મુકશે A fly will leave foreign matter on an ulcer
અમણા સૌનું આસન લીધું,—પ્રેમાનંદ
આસન વાળીને લાગી તાળી, જો ઘોગી દઢ મન —પ્રેમાનંદ

આસનકેદ, *s f* [P आसान easy + Ar कैद con finement] Simple imprisonment

આસનવિધિ, *s m f* [આસન + S विधि a method] The process of taking a posture

આસનાવાસના, *s f* [See આશ્વાસન] Con solation 2 Treating a guest hospitably 3 Assurance for safety or protection

આસની, *s f* [See આસન] A seat a stool

આસનીઉ, *s n* [See આસન] Anything to sit upon 2 A seat made of holy materials (generally of दर्भ grass)

આસંદો, *s m* Bauhinia racemosa N O Leguminosæ Its leaves are used for cigars It is also called બીડીનાં પાતરાં and સોનું

આસંન, *adj* [S अवसन्न dispirited] Dejec ted, disappointed; sad; melancholy unhappy
અંતર લઇ આંસુ હુએ, કાં થઇ રહ્યા આસંન—નરસિંહ

આસન્ન, *adj* [S आसद् to approach] Near, adjoining, close by, at hand impending

આસન્નકાળ, *s m* [આસન્ન+S काल time] The hour of death

આસપાસ, *adv* [આસ redup of પાસ+પાસ *fr* S पार्श्व side] All around on all sides 2 In the neighbourhood

Id આસપાસ જોવું To be watchful or circum spect આસપાસ ઊભા રહેવું To keep a strict watch

આસમાન, *s n* [P] The sky firmament

Id આસમાનના તારા દેખાડે એવું Giving the great est trouble 2 Troublesome mischievous

આસમાની, *adj* [See above] Heavenly divine 2 Sky coloured azure bluish

આસમાની આફત *s f* [આસમાની + Ar आफत calamity] Heavenly misfortune

આસમાની સુલતાની, *s f* [આસમાની+H. सुल्तानी princely] The ups and downs of life 2 Unthought of or divine calamity
વળી આસમાની, વળી સુલતાની —નર્મદ

આસર Same as આશય *q v*

આસરડવું, *v t* [S आ intens. + सृ, सर् to move] To make a loud sound with the hands and mouth while eating 2 [S आ a prefix showing the reverse of an action + सृ to waste away to flow] To gather to collect

આસરવાર, Same as આસીવાદ *q v*

આસરાઅનીલ, *adj m f n* [આસરો a support + S अनिल to go] Resorting to or depending upon (a person) for support dependent 2 Esti mated rough

આસરાપતતું, *adj m f n* [આસરો a rough estimate + S पत् to fall] Averaging, approximating

આસરે, *adv* [See આસરો] About, nearly, approximately

આસરો *s m* [See આસરો] A support a prop 2 A rough estimate

Id આસરો કરવો-આપવો To assist, to help. આસરે લેવો *To resort to* a person for support આસરા ઉપર રહેવું To depend upon a person for help આસરે બેસવું To rest assured owing to one's confidence in one's supporter

આસવ *s m* [S आसु to distil] An extract 2 A distilled spirituous liquor 3 Distillation 4 Decoction

આસવતું, *adj m f n* Busy, engaged, working

આસવન *s n* [See આસવ] Distillation

આસવાસના, Same as આસનાવાસના *q v*

આસાએશ, *s f* [P आसाइश् rest] Recre ation rest repose

આસાન *s n* [Ar इहसान] Favour obligation 2 [P] Easiness.

આસાનકેદ Same as આસનકેદ *q v*

આસામદાર *s m* [See below] A holder of an આસામી.

આસામી *s m* [Ar इस्म् a name] A person an individual 2 A gentleman, a man of consideration 3 *s f* Fortune wealth 4 *s m* A customer a client 5 *s f* An office a position of honour 6 A present (in recognition of an honourable position or office given to a person)

Id આસામી જોઈ કામ કરવું—પાડવું To deal with a person after knowing him fully સારો આસામી (Lit) A good man hence an honest and a rich man able and willing to pay his debts નઠારી આસામી (Lit) Incapacity to pay debts hence, a dishonest and an insolvent man નબળો પડી ગએલો આસામી A man who has lost his money and credit સદ્ધર મજનો-આસામી A rich man આ તો સારો

આસામી છે He is my customer (or client or a patient) આસામી આપવી To give presents

પહેરામણી કરવી હોય જેટલી, આસામી લખી લાવે તેટલી —પ્રેમાનંદ.

આસામીવાર, *adv* [આસામી + S वार a turn] Individually, severally, per head

આસાર, *s m* [S आ intens + सृ, सर् to move] A sharp driving shower 2 A contrivance for winding cotton or silk thread

આસાવંત, *adj* [આશા + S वत् having] Hopeful ; expectant

આસુદું, *adj m f n* [P आसूदन् to repose] Relieved, easy, free 2 Happy, reposed, restful.

Id આસુદા થવું To have a deep sleep to have perfect rest, to lie down for rest.

કરી ભોજન ને આસુદા થાય, પ્રભાત થયું ને કહીઆ રાય —નાકર

આસુર, } આસુરી, } *adj* [See અસુર] Pertaining or belonging to a demon 2 Devilish in human, infernal 3 Divine, spiritual

હોય અજ્ઞાન તેને જે જન્મ્યા આસુરી રાશિ —ના ૬ કે

આસુર વિવાહ, } આસુરી વિવાહ, } *s m* [આસુર + S विवाह a marriage] A marriage in which the bridegroom purchases the bride from her father or other paternal kinsmen

ધન લઈને કન્યા આપવી તે આસુર વિવા॰ —મ ન દિ

આસુ દેરો, Same as આસ દો *q v*

આસેધ, *s m* [S आसेध to arrest] An arrest, a legal restraint custody

આસો, Same as આશ્વિન *q v*

આસોપાલવ, } આસોપાલો, } *s m* [S अशोक a kind of tree + पल्लव a leaf] Name of a tree Jonesia asoka N O Leguminosæ

આસોપાલો અતિ કાંઈ ઘણ, ભૂરે —નર્મદ

આસ્કંદ, *s m* [S आस्कन्द् to leap to invade] An attack an assault 2 A battle, a war 3 A reproach, an abuse

આસ્તર, } આસ્તરણ, } *s m* *s n* [S आस्तृ to spread over] Act of spreading 2 The thin spread 3 A carpet, a mat a rug 4 A lining a coating

આસ્તા, Same as આસ્થા *q v*

આસ્તાવાળું, Same as આસ્થાવાળું *q v*.

આસ્તિક, *s m* [S अस् to be.] A theist; one who believes that there is a God. 2. *adj*. Theistic, pious, faithful.

આસ્તિકતા, } આસ્તિકપણું, } *s f* *s n* [આસ્તિક+S. ता Guj. પણું a suffix forming a noun] Theism; belief in God and another world 2 Piety; faith, belief

આસ્તિક્ય, *s n* [See આસ્તિક] Theism 2 Faith in the existence of God.

આસ્તે, *adv* [P आहिस्त.] Slowly; gently.

Id આસ્તે રહીને-આસ્તે આસ્તે Slowly and slowly, stepping each step slowly

આસ્ત્ર, *adj* [See અસ્ત્ર] Belonging to a missile or a weapon

આસ્થા, *s f* [S आस्था to stand on or by, to cling to, to collect] Stability, steadiness, firmness 2 Faith, reliance 3 Money, wealth 4 Hope confidence.

Id ધર્મ ઉપર તેની આસ્થા છે He is a staunch adherent of his religion, he is firm in his religion આસ્થા આવવી-બેસવી To be firmly attached to –ઉપરથી આસ્થા ઊઠી જવી To lose faith in તેની પાસે આસ્થા ઠીક છે He has a large fortune.

આસ્થાવાળું, *adj m f n* [આસ્થા + S वत् having] Hopeful, confident 2 Stable, steady; firm 3 Wealthy 4 Faithful, relying.

આસ્થિર, *adj* [See આસ્થા] Stable, steady; firm 2 Faithful 3 Hopeful, confident. 4 Wealthy

આસ્પદ, *s n* [S] A place, a site 2 (At the end of a compound) A cause, an abode, a subject, a receptacle 3 Rank, position. 4 Authority, office

આસ્ફાલન, *s n* [S आस्फल् to shake, to strike against] Striking against, stirring, flapping

આસ્ફોટ, } આસ્ફોટન, } આસ્ફોટવું } *s m* *s n* *s n* [S आ intens + स्फुट् to burst or split open, to break, to expand, to blow, to manifest] Trembling, shaking 2 Blowing, expanding 3 Disclosing, manifesting

આસ્ફોટન કરવા લીધું શ્રી હરિ—પ્રેમાનંદ

આસ્ફોટનું આસન બેઠેલી.—પ્રેમાનંદ.

આસ્ય *s n* [S] The mouth 2. Face. 3 Opening (of a cancer)

આસ્વાદ, *s m* [S आस्वद् to taste] Taste, relish, flavour

આસ્વાદક, *adj* [See above] Tasting, relishing 2 *s m f n* One who tastes or relishes

આસ્વાદન, *s n.* [See આસ્વાદ] Tasting, relishing

આસ્વાદવું, *v t* [See આસ્વાદ] To taste, to relish, to enjoy

સુ બનો અણબુ બિયા આસ્વાદવા શુ કહી દરી —ન બો દી

આહત, *adj* [S आहन् to strike, to kill] Struck, beaten 2 Trodden 3 Killed, injured, slain

આહર, *adv* [See આખર] In the end, in the long run, at last after all.

આથી ભૂપ સરીખડો, આહર ભીલની જાત —લોકોક્તિ

આહવ, } *s m*
આહવન, } *s n* [S आहु to sacrifice] A sacrifice 2 [S आह्व to challenge] A battle, a war

આહવનીય, *adj* [See above] Fit for a sacrifice 2 *s m* One of the three fires burning at a sacrifice

આહા, }
આહાહા, } *inter* [S अहा] Aha ! ah ! oh !

આહાર, *s m* [S आहृ to use as food] Food 2 A quantity of food

Id આહાર કરવો લેવો To eat આહાર વધવો To be healthy to eat more than formerly આહાર ઓછો થવો To eat less than before to lose appetite, to be sick

Prov આહાર તેવો ઓડકાર અને સોબત તેવી અસર As you make your bed so you lie on it as is the father, so is the child આહાર, વ્યવહાર અને નિદ્રા વધારી વધે અને ઘટાડી ઘટે A man may increase or diminish at pleasure his food, sleep and social relations આહાર (હાર) મારે, કે ભાર મારે A man suffers from the effects of too large a quantity of food or of too heavy a burden

આહારવિહાર, *s m* [આહાર+S विहृ to sport to play] Food and pleasures of life

આહારી, *s m* [See આહાર] One who eats more than sufficient, a glutton

આહાર્ય, *adj* [See આહાર] Worth eating fit to be eaten

આહીર *s m* [S आभिर] A herdsman 2 A pastoral tribe, a cowherd

અમર આહીર અવધાન ગોપાંગના —નરસિંહ

જુઠું અન્ન આહીરનુ લીધુ —નરસિંહ

આહીરડા, }
આહીરા, } *s n pl* [આહીર + ડુ, ડા dim] Herdsmen (Used in fondness or in contempt)

આહીરણી, }
આહીરડી, } *s f* [See આહીર] A woman of the cowherd caste

આહુતિ, *s f* [S आहु to sacrifice] Rice, sesamum, ghee, &c, cast into fire as an oblation in a sacrifice, a sacrificial offering

Id આહુતિ આપવી To make a sacrificial offering to sacrifice 2 To give away one's life આહુતિ લેવી To receive a sacrificial offering 2 To burn to ashes 3 To ruin પૂર્ણાહુતિ (Lit) The final offering 2 The end, the conclusion

આહેડી, *s m* [See आखेट hunting] A hunter

અનંગ આહેડીએ ધનુષ્ય ચઢાવ્યુ —નરસિંહ.

અધરણ હવો આહેડી હુરે —વિષ્ણુદાસ

આહેરડી Same as આહીરડી *q v*

આહોડ, *s f* Land lately ploughed 2 Land newly brought under cultivation

આહોણુ, *s n* Fluttery

આહ્નિક, *s n* [S अहन् a day] Daily performance of religious duties 2 Daily work 3 *adj* Diurnal, daily

હમેશાને સ્થાને પછી કરીશ હુ આહ્નિક સહુ —કાંત

આહ્લાદ *s m* [S आ intens.+ह्लाद् to rejoice] Joy raptures, delight

આહ્લાદક *adj* [See above] Pleasing, delighting

આહ્લાદજનક, *adj* [આહ્લાદ+S जन् to produce] Producing delight

આહ્લાદિત, *adj* [See આહ્લાદ] Pleased delighted

આહ્વાન, *s n* [S अह्वे to summon to call] A challenge a call an invitation 2 Invocation 3 A legal summons

આળ, *s n* [S आ intens + लग् to stick] A false imputation or charge 2 Injury 3 An excuse a pretext 4 *adj* Possessing (at the end of a compound) as in લોહીઆળ 5 Fond of used to (at the end of a compound) as in રમતીઆળ

Id —ને માથે આળ ચઢાવવુ-મૂકવું To put a false charge on આળ ચોટવુ-બેસવું To be declared to

be guilty of an offence માથેથી આળ ઊતરવું To be acquitted of the charge

અખો અજાણ્યા બોલે આળ —અખો

મુખે કીર્તન હાથે તાળ નાત્ય નાગરી બોલે આળ —પ્રેમાનંદ

જેણે ચઢાવ્યાં આળ આળ રમતા રોવરાવ્યા —સામળ

અધર્મે આળ ચઢાવ્યાં જે ખોટું આપ્યું અન્ન —પ્રેમાનંદ

એવી ઉઠી જે આવે ન આળ —પ્રેમાનંદ

આળખવું *v t* [S आलिख् to draw to paint] To draw lines to inscribe

ચિત્રકકિરા અ ધિ તેણે અદ્ભુત આળખે —લલિત

આળપંપાળ *s n* [આળ redup of પંપાળ+ પંપાળવું to caress] Comforting a distressed person 2 Evil spirits 3 *adj* False worthless 4 Flattering

આળપંપાળ જેને આળસવું સમ ભિ સમજ તે સમું —અખો

પ્રામ પ્રપ ચ આળપંપાળ —અખો

એમાં બોલે છે આળપંપાળ —પ્રેમાનંદ

આળવણું *s n* [આળ + S वर्ण colour] A stain blame or harm arising from an accusation

આળવીતરાઇ *s f* [See આળવીતરું] Mischievousness

આળવીતરું, } Same as અળવીતરું *q v*
આળવીતું, }

આળવીતા ઉખાળા કુ વર મેલશે નહિ પરમેન ની —કાળીદાસ

આળસ *s n* [S आलस्य idleness] Laziness indolence

Id આળસ આવવું —ચડવું To be idle આળસ મૂકવું—છોડવું—તજવું To leave off idleness

Prov આળસ દરિદ્રતાનું મૂળ છે Sloth is the mother of poverty idleness clothes a man with rags

આ દેહીએ ભેલા આળસ શીદ મોડો —દયારામ

આળસવું } *v i* [S अ not+लस् to strive]
આળસવું }

To be idle to be remiss to be slow to be hopeless and inactive

એમ અણુ અખો આળસો —અખો

ભાવિ ભરોસે આળસી વીસરવું ન શ્રીહરિ નામ —દયારામ

આળસાઈ *s f* [See આળસ] Laziness idleness indolence

આળસાવું *v i* [See આળસ] To be made slow or remiss 2 To be stopped 3 To be given up (of a project)

આળસુ *adj* [See આળસ] Lazy indolent. Id આળસુનો ઠગો Very lazy

આળસુ એદી ને અક્કલના આંધળા —દલપતરામ

આળસુપણું, *s n* [આળસુ+Guj પણું a suffix forming a noun.] Laziness

આળાલેખો *s m* Ambition desire

આળી *s f* A raised seat of a smith for keeping cinders

આળીઉં, } *s n*
આળીઓ } *s m* A large cavity in a wall

આળીઆળું, *adj m f n* [See આળ a false charge + ગાળ abusive language] Abusing abusive 2 Mischievous.

વારો રે જશોદા મૈયા આળીઆળો આળ કરે છે —પ્રેમાનંદ

આળું *adj m f n* [See આલ] Lately stripped (of skin) 2 Painful 3 Soft tender

Id આળુ ચામડું *the skin (of an animal) lately* stripped skin not tanned આળી ચામડી the new skin appearing on a wound not yet perfectly healed

આળા ચમ મેત બહુરૂપ નટ દેખાડો ભાત્ય અનૂપ —અખો

આળા અ તરીઆળાળા કાંપા ચલડીઆ જ હા —લલિત

આળું *s n pl* [See આળ] False imputations or charges

ખોટાં સરખો ભેઠરો આળું નાખે છે આવી —પ્રેમાનંદ

આળુંભોળું *adj m f n* [અળુ + ભોળું a simpleton] Simpleton open minded

અ વા આળાભોળા રે મનડાના ભોળા રે —લલિત

આળુ *adj* [S आलु] A suffix denoting full of having as in દયાળુ માયાળુ

આળે Same as એળે *q v*

જેથી પરમપદને પામે પ્રાણી તે ભજન વિના આળે જાય —પ્રેમાનંદ

આળોટણું *s n* [See below] Wallowing rolling 2 A pillow to lean against. 3 *adj* Habituated to wallow

આળોટવું *v i* [S आ intens+लुट् to wallow] To wallow

આળોટતા તે વળગી જ સુ —નર્મદ

આળોટી અવની પડે વળી બેઠા થાય —પ્રેમાનંદ

આળોવણ *s n* A religious observance for the purification of soul or past sins

ઇ.

ઇ

ઇ, *s f* [S] The third letter of the Guj alphabet 2 A suffix forming adjectives indicating doer possessing quality *et cetera* 3 A suffix forming a feminine gender 4 A suffix forming a noun from an adjective 5 *inter* An exclamation of provocation anger pain and pity 6 *pron* [S इदम्] This that

ઈ તો કોગટ બારે મૂ' રે —ર અ દી

કહુ સામર્થ્ય ઈ તુજ ચિત ભૂપ —અખો

ઇહાં *adv* [See અહીંઆં] Here at this place

ઇયળ *s f* [S इल sleepy] A catterpillar

ઇક Same as એક *q v*

ઇકેડ, *s f* [S इकड] Name of a plant Sesbania aculeata N O Leguminosae

ઇકબાલ *s n* [S इकबाल Ar इक्बाल] Fortune destiny 2 Prosperity

ઇકરાર, *s m* [Ar] An agreement 2 A solemn declaration affirmation

Id ઇકરાર કરવો To make an agreement or a solemn affirmation ઇકરાર લેવા To ask (a person) to make an agreement or solemn affirmation

ઇકરારનામુ, *s n* [ઇકરાર+P नामे a record] A contract a deed of acceptance 2 An affidavit

ઇકાર *s m* [S इ+कृ to do] The sound of ઇ 2 The vowel ઇ

ઇકારાંત *adj* [ઇકાર + S अंत an end] A word ending with the vowel ઇ

ઇકોતરી, *s f* [See below] Name of one of the sixteen arithmetical tables.

ઇકોતેર *adj* [S एक one+सप्तति seventy] Seventy one 71

ઇકોતેરો *s m* [See ઇકોતેર] Name of the famine of the Samwat year 1871

ઇક્ક Same as ઇક *q v*

ઇક્ષણ *s n* [S.ईक्ष् to see] Seeing sight 2 A view 3 Eyes.

ઇક્ષુ *s f* [S] Sugar cane Saccharum Officinarum N O Gramineae

ઇક્ષુકાંડ *s m* [ઇક્ષુ + S कांड the portion of a stem from one knot to another] The stem or stalk of sugar cane 2 The portion of the sugar-cane from one knot to another

ઇક્ષુજ, *adj* [ઇક્ષુ + S जन् to be produced] Produced from the sugar cane

ઇક્ષુદંડ, Same as ઇક્ષુકાંડ *q v*

ઇક્ષુરસ, *s m* [ઇક્ષુ+S रस juice] The juice of sugar cane

ઇક્ષુશર્કરા *s f* [ઇક્ષુ+S शर्करा sugar] Cane sugar saccharose

ઇક્ષ્વાકુ *s m* [S] Name of the first king of the solar race

ઇખલાસ *s m* [Ar इख़्लास] Friendship intimacy 2 Union amalgamation

ઇખતલાફ *s m* [Ar इख़्तिलाफ़] Disagreement difference discord enmity

ઇખલાક *s m* [P] Quality good nature

ઇખલાસ *s m* [Ar] Friendship intimacy intercourse 2 Love attachment

ઇખ્તિયાર *s m* [Ar] Authority power 2 Right privilege 3 Rule sway

ઇખ્તેસાર *s m* [Ar इख़्तसार] An abstract a brevity summary 2 An abridgment

ઇખ્લાસ Same as ઇખલાસ *q v*

ઇગરીદોગડી *s f* A play for children

ઇગલા Same as પિંગલા *q v*

ઇગાર *s m* [P] Fire a cinder 2 A burning sensation

ઇંગિત *s n* [S इङ्ग् to be agitated to move] Palpitation 2 Motion of any limb of the body indicating one's intention. 3 A sign 4 A secret 5 A search

ઇંગિતજ્ઞ *s m* [ઇંગિત + S ज्ञा to know] One knowing the inward thoughts of a person a thought reader

ઇંગુદી *s f* [S] Name of a plant. Balanites roxburghii N O Simarubaceae

ઇંગુદીતેલ *s n* [ઇંગુદી + S तैल an oil] An oil extracted from ઇંગુદી Ingudee oil

જેણે એ કાંઈ ઇંગુદીનું તેલ ચાલન સ તપસ્વીને હાથ પડે —શ ક શા

ઇંગોરી } *s n* Same as ઇંગુદી
ઇંગોરીઓ, } *s m*

ઇંગોરીઆ ને આકડા બહુ હીરો ભમર રસાળ—બાલલુ

ઇંગોરીઉ, } *s n* [See ઇંગુદી] Name of the
ઇંગોરૂ }
fruit of the plant *Ingudee* 2 Nothing a cipher

ઇંગ્રેજ *s m* [Portuguese इंग्लेज] An Englishman a European

ઇંગ્રેજી *adj* [See above] Belonging to or pertaining to an Englishman 2 *s f* The English language 3 *s n* The knowledge of the English language

ઇચકદાન *s f* A game for children

ઇચ્છુ *v t* [S इ to eat to throw] To eat very much 2 To throw 3 To begin a play 4 [S इष् to desire] To wish to desire 5 To plunge to sacrifice

ઇચ્છક *adj* [See ઇચ્છવું] Wishing desiring (at the end of a compound) as in શુભેચ્છક

ઇચ્છધારા *s f* [S अविच्छिन्नधारा] Continuous flow 2 A receptacle used for pouring continuous flow of ghee etc on an image

ઇચ્છવું *v t* [S इष् इच्छ् to wish] To desire to wish 2 To hope to expect

ઇચ્છા *s f* [See above] A wish a desire 2 Hope expectation

Id ઇચ્છા રાખવી-કરવી To wish for ઇચ્છા પૂરી પાડવી To gratify a wish to grant a request ઇચ્છામાં આવે તેમ કરવું To throw off all restraints 2 To be self willed to be absolute

ઇચ્છાક Same as ઇચ્છાફળ *q v*

ઇચ્છાચાર *s m* [ઇચ્છા + S आचार to act] Acting according to one s desire absolutism

ઇચ્છાચારી *adj* [See above] Acting according to one s own wish or pleasure irresponsible absolute

ઇચ્છાનુરૂપ *adj* [ઇચ્છા+S अनुरूप according to] According to one s wish or pleasure as one pleases

ઇચ્છાનુસાર *adj* [ઇચ્છા+S अनुसृ to follow] According to one s desire autocratically

ઇચ્છાનુસારી *adj* [See above] Following one s own desire autocratic

ઇચ્છાન્વિત *adj* [ઇચ્છા+S अन्वित full of] Having or full of or possessed of desires 2 Hopeful desirous

ઇચ્છાપુરઃસર *adv* [ઇચ્છા + S पुरःसर moving in front] According to one s desire

ઇચ્છાપૂરતું *adj* [ઇચ્છા+S पूर् to fill] As much as one desires sufficient

ઇચ્છાપૂર્વક *adv* [ઇચ્છા + S पूर्वक attended with] With eagerness with desire greedily deliberately

ઇચ્છાફળ *s n* [ઇચ્છા+S फल a fruit result] The desired object 2 The fourth term of a proportion

ઇચ્છાબળ, *s n* [ઇચ્છા+S बल strength] Will power

ઇચ્છાભેદી *s n* [ઇચ્છા+S भिद् to relax to loosen] A medicine used as a strong purgative a strong purge

ઇચ્છાભોજન *s n* [ઇચ્છા + S भुज् to eat] Meal served according to one s desire a choice dish

ઇચ્છાવર *s m* [ઇચ્છા+S वृ to choose] The husband of one s own choice the husband selected by the bride

ઇચ્છાશક્તિ *s f* [ઇચ્છા + S शक्ति power] Power of the mind will power

ઇચ્છિત *adj* [See ઇચ્છવું] Wished desired

ઇચ્છુ *adj* [See ઇચ્છવું] Wishing (used at the end of a compound) as in હિતેચ્છુ

ઇચ્છેલું *adj m f n* [See ઇચ્છવું] Desired wished

ઇજત *s f* [Ar इज्ज़त] Honour reputation

Id ઇજતના કાંકરા થવા To be disgraced

ગામ નગરીનું ગયું ઇજત ખોઈ—ઉદયરત્ન

ઇજતઆસાર *adj* [ઇજત + Ar आसार *pl* of असर an impression] Respectable honourable

ઇજતદાર *adj* [ઇજત + P दार possessing] Honourable respectable famous

ઇજતવાળું *adj m f n* [ઇજત + S वत having] Honourable respectable famous

ઇજન *s n* [P] An invitation a call

ઇજનેર *s m* [Eng *Engineer*] An Engineer 2 The Executive Engineer of a district

ઇજનેરખાતું *s n* [ઇજનેર+ખાતું a department.] The Engineering Department

ઇજનેરી *adj* [See ઇજનેર] Belonging or relating to the Department of Engineering

ઇજલાસ *s f* [Ar] A meeting an assembly a session

ઇજ્લાસનિશાન, s m [ઇજ્લાસ + P निशान mark a sign] A member 2 A way of addressing a high authority

ઇજ્જત, Same as ઇજત q v

ઇજા s f [Ar इजा] Injury molestation

ઇજાજત, s f [Ar] Permission leave sanction

ઇજાફત s f [P इज़ाफ़त] An increase an addition 2 An annexation

ઇજાર, s f [P इजार] Trousers breeches

ઇજારદાર s m [Ar इजारा a contract+P दार possessing] A contractor a monopoly holder

ઇજારદારી s f [See above] The duties privileges or position of a monopoly holder

ઇજારબંધ, s m [ઇજાર +S बंध a bondage] A waist band

ઇજારવુ v i [See ઇજા] To be sorry

ઇજારાપદ્ધતિ s f [ઇજારો + S पद्धति a system] A contract system

ઇજારે, adv [See ઇજારો] By a contract.

ઇજારો s m [Ar इजारा] A contract 2 A monopoly

Id ઇજારે રાખવુ To hold by a contract. ઇજારે આપવુ To let out by a contract

ઇઝહાર s m [Ar] A declaration 2 A manifestation a show

ઇઝહારનવીસ s m [ઇઝહાર+P नवीस a writer] A deposition writer

ઇઝરાવવુ, v t [See below] To make one pine away

ઇઝરાવુ v i [See ઝુરવુ to pine] To waste to pine away

ઇંચ s m [Eng] An inch a twelfth part of a foot.

ઇંચવુ v t [S इ to eat] To gorge to eat to excess

ઇંચાક s n [S] A shrimp

ઇંચીઉ / ઇંચીઆ } adj m f n [See ઇંચ] Of the measure of an inch

ઇંજવુ v t To consecrate 2 To enthrone 3 To give away 4 To please 5 To oil

ઇંજાવવુ, v t To get fire consecrated or ceremonised 2 To get oiled

ઇટાળો s f Joke jest mockery

પચ ઇટાળા કરશુ અમો—સામળ

ઇટા / ઇટી } s f Breaking of comradeship or friendship disagreement discord

ઇઠ્ઠોતેર adj [S अष्ट eight+सप्तति seventy] Seventy eight 78

ઇઠ્યાશી adj [S अष्ट eight + अशीति eighty] Eighty-eight 88

ઇડરીઓ ગઢ, s m [ઇડરીઓ of Idar + ગઢ a fort] The invincible fortress of Idar 2 A difficult task

અમે ઇડરીઓ ગઢ જીત્યાં રે આનંદ ભયો.—સ્ત્રીગીત.

ઇંઢીપીંઢી, / ઇંઢાપીંઢા, } s f [ઇંઢણી ઇંઢી redup of પીંઢી પીંડી + S पीड़ा pain] Earthen balls carried round the bride and the bride groom, and then thrown away

ઇંઢીપીંઢી સહીઓ સહુ [illegible] —પ્રેમાનંદ

ઇંઢોણી થી નાખી ઉતારી રે—કાળિદાસ

ઇડા s f [S] A certain tubular vessel in the body one of the channels of the vital spirit.

સુરત ઇડા [illegible] પિંગળા સુષુમ્ણા [illegible] —ધીરો

Note—In the anatomy of the Yoga school are particularised three great passages of the breath and air running from the *Os coccyges* to the head Of these ઇડા is the passage on the right side proceeding through (or springing from) the નાભિચક્ર or the umbilical region and through the nose પિંગળા is on the left while સુષુમ્ણા ascends betwixt the two entering into the middle of the head

ઇંટ s f [S इष्टका] A brick

Prov ઇંટ પથ્થરે [illegible] No body can change a nature

ઇંટબંધી adj [ઇંટ+S बंध् to build] Built of bricks 2 s f A brick structure.

ઇંટવાડો s m [ઇંટ+S वाट an enclosure a courtyard] A brick-kiln

ઇંટાળ / ઇંટાળુ } adj m f n [ઇંટ+આળ આળુ made of] Made of or containing bricks brick-laid

ઇંટાળો s m [See ઇંટ] A brick bat. 2 A laterite 3 A tool for a potter

એક ભર્યો [illegible] —

ઇટેરી Same as ઇંટબંધી q v

ઇટેલ Same as ઇંટબંધી q v

ઇટેરે ઇટેર s f A play for children

ઇંડાદાવ s m Name of a play for children

ઇંડાળ, *s. f.* [ઇંડું + S. आलि a row.] A row of ants with their eggs in their mouth. 2. A large number of persons of the same vocation or caste. 3. A large number of children born of the same parents.

ઇંડાળ ઉલગાયથી જોઈ મારે સાચવીને પગ મૂકતા મૂકતા આવવું પડ્યું.—પ્રેમાનંદ.

ઈંડું, *s. n.* [S. अण्ड.] An egg.

Prov. ઇંડાં એટલાં બીડાં ને કાન એટલાં થાન. Animals laying eggs have no visible ears like those who suck their young ones. 2. All animals except the mammals.

ઇંડાથી આગળા થયા, ચૈતન્ય સાચું શૂન્ય રે.—ભોજો.

ઈંડુંઈંડું, Same as ઇંડાંડાળ *q. v.*

ઈંઢોણી, *s. f.* A circular thing to be placed on the head in order to break the weight of a burden.

સોનાનું બેડું મારું, રૂપના ઈંઢોણી વ્હાલા.—મીરાં.

ઇતબાર, *s. m.* [Ar.] Confidence, faith.

નિકમ્મ નથી લોકમાં મારે, તારો છે ઇતબાર.—ભોજો.

વા પાણી શાખો સંસાર, તેનો આવે શું ઇતબાર.—અખો.

અરદાસ્ત કે એવી થશે, ઇતબારમાં હું એ રહ્યો.—કલાપિ.

ઇતબારી, *adj* [See above.] Faithful, trustworthy. 2 Confiding trusting

ઇતમામ, *s. m.* [Ar.] Retinue, establishment 2. Perfection, completion, accomplishment. 3 *adj* Complete, perfect.

ઇતર, *adj* [S.] Another, different, separate 2 Lower; low.

ઇતરડી, *s f.* Name of a small insect attacking animals.

ઇતરત, *adv.* [S. इतरत] From another place; from elsewhere.

ઇતરાઇ, *s. f.* [H. इतराना to exult greatly.] Acting contrary to usage. 2. The distinction of *meum* and *tuum*; the feeling that gives rise to this distinction. 3. A show, a strut

ખળ અભિમાન કરી ઇતરાઈ રે.—ગિરિધર.

ગુણવંતને ઇતરાઈ ન કરવી.—દયારામ.

ઇતરાજ, *adj.* [Ar. एतराज.] Displeased, angry; disfavoured.

ઇતરાજ, } *s. f.* [See above.] Displeasure; disfavour.
ઇતરાજી, }

ઇતરાજીની તેના ઉપર દોણી અતી ભારી અરે.—કલાપિ.

૨૩

ઇતરાવું, *v. i.* [See ઇતરાઇ.] To show oneself off; to pretend greatness; to strut. 2. To act contrary to usage.

ઇતરેતર, *adj.* [S इतर + इतर another.] Of one another; reciprocal. 2. *adv.* Reciprocally.

ઇતલાખ, *s m.* [Ar. इतलाक् divorcing.] Separation; divorcing. 2 Reference; application.

ઇતસ્તત, *adv.* [S. इत. hence + तत: thence.] Here and there.

ઇતિ, *adv.* [S. इदम् this] So, thus. 2. *s. f.* The end.

ઇતિકર્તવ્ય, *adj* [ઇતિ + S. कर्तव्य duty.] Proper or necessary to be done according to certain rules. 2. *s. n* Duty; obligation.

ઇતિકર્તવ્યતા, *s. f.* [ઇતિકર્તવ્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Proper or necessary duty or obligation.

ઇતિફાક, } *s m* [Ar] Concurrence;
ઇત્તિફાક, }
agreement. 2 Union, harmony. 3. Friendship 4. Consent 5. Confederation. 6 Event; contingency 7. Circumstance, case, affair. 8. Opportunity, chance, fortune

ઇતિબાર, *s m* Trust, faith; confidence.

ઇતિવૃત્ત, *s n.* [ઇતિ + S. वृत् to relate; to describe.] History, story. ?. Occurrence; event.

ઇતિશ્રી, *s. f.* [ઇતિ + S. श्री glory, glorious.] The end.

ઇતિહાસ, *s. m* [ઇતિ + S ह verily + आस् has been *fr.* अस् to be.] History, description; narration of events.

ઇતિહાસકાર, *s. m* [ઇતિહાસ + S. कृ to do.] A historian, a writer on history.

ઇતિહાસરૂપ, *adj* [ઇતિહાસ + S. रूप a form.] Historical, in the form of history.

ઇદ્, *adj m. f. n.* [S. एतद् such.] Such; so.

ઇત્થંભૂત, *adj* [S. एवम् thus + भू to be.] Being thus, so circumstanced; being in this state.

ઇત્યર્થ, *s. m.* [ઇતિ + S. अर्थ meaning.] An object; an end; a meaning; a purport.

ઇત્યલમ, *adv.* [ઇતિ + S. अलम् enough.] Enough of it, so much is sufficient.

ઇત્યાદિ, } ઇત્યાદિક, } *adj* [ઇતિ + S आदि beginning] Et cetera &c

ઇદડું, *m s* [See ઈડલી a ball] A particular dish generally known as ઢોકળું *q v*

ઇદંતૃતીય, *s m* [S इदम् this + तृतीय the third part] Something different or a third from what was thought of an unexpected matter something new

ઇનકાર } *s m* ઇનકારીઅત, } *s f* [Ar इनकार] Denial negation

Id ઇનકાર કરવો—જવું To deny not to accept

ઇનસાન, *s m* [Ar] A man, an individual 2 Mankind

ઇનસાનીઅત, *s f* [Ar इनसानी + P यत] Gentlemanly conduct 2 Goodness decency 3 Humanity, human nature

ઇનસાફ, *s m* [Ar] Justice equity 2 Trial 3 A decision or judgment (given by a court)

Id ઇનસાફ કરવો To decide according to justice ઇનસાફ માગવો To ask for justice, to go to a court of law for justice to file a suit or complaint ઇનસાફ આપવો To declare what is just 2 To partake of to do justice to ખરો ઇનસાફ Strict justice equity ભૂખ-કાચો ઇનસાફ Merely apparent justice ઉંધો-ખોટો ઇનસાફ A wrong or unfair decision

Prov ઇનસાફને કાંઇ ડાબખમ નથી-ઇનસાફ આંધળો છે Justice is blind

ઇનસાફદાર, *s m* [ઇનસાફ+P दार holding] A judge

ઇનસાફી, *s f* [See ઇનસાફ] The method of giving justice 2 *adj* just equitable

ઇનામ, *s n* [Ar इनआम] A reward, a prize 2 A gift a present

ઇનામઇકરામ, *s n* [ઇનામ+Ar इकराम respect] An honourable gift the award of a prize or honours

ઇનામઇજાફત, *s n* [ઇનામ+P इज़ाफ़त addition] Something added to the portion already given in gift an additional gift

ઇનામચિઠ્ઠી, *s f* [ઇનામ+H चिट्ठी a note, a letter] A deed about a gift, a gift deed

ઇનામચોથાઇ, *s f* [ઇનામ+S चतुर fourth] The fourth part of revenue taken by the government on lands given in gift.

ઇનામદાર, *s m* [ઇનામ+P दार holding] A prize holder 2. A landholder holding his land as a prize

ઇનામદારી, *adj* [See above] Obtained as a prize (*esp* of land) 2 *s f* The dignity, privileges &c, of a landholder

ઇનામપટો, *s m* [ઇનામ+S पट्ट a royal grant] A document or a deed or a charter of a gift a gift grant

ઇનામપત્ર, Same as ઇનામપટો *q v*

ઇનામસમારંભ, *s m* [ઇનામ+S समारंभ a meeting] Prize distribution ceremony

ઇનામસલામી, *s f* [ઇનામ+P सलामी a present] Government's due on account of lands given in gift

ઇનામી, *adj* [See ઇનામ] Relating to a prize 2 Obtained as a prize

ઇનાયત, *s f* [Ar] Favour, kindness 2 A gift a present a favour

Id ઇનાયત કરવું To present to give away as a gift ઇનાયત કરવી To favour

ખુશી થઇને તને કંઇ વગેરે કાંઇક ઇનાયત કર્યું—હ દા કા

ઇન્તિખાબ, } ઇન્તેખાબ, } *s m* [Ar इंतिख़ाब] A summary an analysis an extract. 2 A detailed description 3 A true copy

Id ઇન્તેખાબ લેવો To obtain a true copy

તેના મૂળ એક પરથી ઇન્તેખાબ ખૂલ્યા—થરવમ

ઇન્તિજામ, } ઇન્તેજામ, } [Ar इंतिज़ाम] Arrangement order management plan, scheme

ઇન્તિજાર } ઇન્તેજાર } *adj* [Ar इंतिज़ार waiting] Eager 2 Waiting expectant 3 Ardent zealous

ઇન્તેજારી, *s f* [See above] Eagerness 2 Zeal 3 Expectation waiting

ઇન્દિરા *s f* [S इन्द् to be powerful] The goddess of wealth Laxmee

ઇન્દિરાએકાદશી, *s f* [ઇન્દિરા + S एकादशी the eleventh day of a fortnight] The eleventh day of the dark fortnight of Bhadrapada month

ઇન્દિરાવર, *s m* [ઇન્દિરા+S वृ to choose] The husband of Indira the god Vishnu

તે ઇન્દ્રાદિક ઇન્દિરાવર, એવું ના કરે ખોટું ધ્યાન રે—મિરિયર

ઇન્દીવર, *s n* [S] The blue lotus

ઇંદુ, *s. m.* [S] The moon.

ઇંદુ આદિત્ય વરચા બે આંખે—પ્રેમાનંદ.

તો ઇંદુકિરણે હસંતિ રજની, લોને ભલા.—કે. ઉ. ધ.

ઇંદુકલા, *s f.* [ઇંદુ + S. कला a digit.] A digit of the moon.

ઇંદુકાંત, *s m.* [ઇંદુ + S. कान्त a lover.] A moon-stone.

ઇંદુકાંતા, *s. f.* [ઇંદુ + S. कान्ता a wife.] Night. 2. The Constellation રોહિણી.

ઇંદુમણિ, Same as ઇંદુકાંત *q. v.*

ઇંદુમુખી, *adj.* [ઇંદુ + S मुख a mouth] A woman whose face is as bright as the moon.

ઇંદુમૌલી, *s. m* [ઇંદુ + S. मौली head, crown.] The moon-crested god; an epithet of Shiva.

ઇંદુમંડળ, *s n* [ઇંદુ+S. मण्डल an assemblage.] The moon and her constellations.

ઇંદુવલ્લી, Same as સોમવલ્લી *q v.*

ઇંદુવ્રત, *s n* [ઇંદુ+S व्रत a vow.] A religious observance depending on the age of the moon It consists in diminishing the quantity of food by a certain portion daily for a fortnight or a month.

ઇંદુવાર, *s. m.* [ઇંદુ + S वार a day.] Monday.

ઇંદુશેખર, *s. m* [ઇંદુ + S शेखर a crest.] The moon crested god Shiva.

ઇંદુસાર, *s. m.* [ઇંદુ + S. सार essence.] The essence of the moon 2 Nectar.

ભરેલ્યાં પરિ તે અમૃત ઇંદુસારનો રે એન—વલ્લભ.

ઇંદુસુત, *s m.* [ઇંદુ+S. सुत a son.] The planet Mercury

ઇંદૂર, *s. m* [S.] A mouse, a rat.

ઇંદ્ર, *s m* [S. इद् to be powerful.] The king of gods, the god who wields thunder and rain. 2. *adj.* The best; the greatest (used at the end of a compound) as in રાજેંદ્ર.

ઇંદ્રગોપ, *s. m.* [S] Name of a red or white insect seen in the rainy season. Mutella Occidentalis.

જેમ રાતી પૃથ્વી વ્રજની, ઇંદ્રગોપે ભરી રે—નર્મદ.

ઇંદ્રચાપ, *s. n.* [ઇંદ્ર + S चाप a bow.] A rainbow. 2. A bow of Indra.

ઇંદ્રજવ, *s m* [ઇંદ્ર + S यव barley.] A kind of medicinal seeds, conessi bark. The seeds of the shrub Hollarhena anti-dysenterica N. O. Apocynaceæ.

ઇંદ્રજાળિક, *adj.* [see below.] Artificial; suspicious.

ઇંદ્રજાળ, *s. f* [ઇંદ્ર + S. जाल a net a snare.] Jugglery; legerdemain.

ઇંદ્રજિત્, *s. m.* [ઇંદ્ર + S. जि to conquer] Name of the son of Rawana.

ઇંદ્રદમન, *s. m.* [ઇંદ્ર + S. दम् to subdue.] Name of the son Banasura.

ઇંદ્રદ્વીપ, *s. m.* [ઇંદ્ર + S. द्विप an island.] Name of one of the nine divisions of India in ancient times.

ઇંદ્રધનુ, } ઇંદ્રધનુષ, } *s. f.* [ઇંદ્ર + S. धनुष्य a bow.] A rainbow. 2 The bow of Indra.

ઇંદ્રધનુ આવેલું ગગનપરે રવિરાજ.—ન. લો. દી.

ઇંદ્રનીલ, *s. m.* [ઇંદ્ર + S नील green] A precious stone of a green colour, a sapphire.

ઇંદ્રપુરી, *s. f* [ઇંદ્ર + S पुरी a town] The capital town of Indra.

ઇંદ્રપ્રસ્થ, *s n* [S] Delhi.

ઇંદ્રલોક, *s m* (ઇંદ્ર + S लोक a region] The Heavens 2. The residence of Indra and other Gods.

ઇંદ્રવજ્રા, *s f.* [ઇંદ્ર+S. वज्र a thunderbolt.] A metre of four lines, each line containing eleven syllables.

ઇંદ્રવારણું, } ઇંદ્રવારણું, } *s. n.* [ઇંદ્ર + S. वारुणी a spirituous liquor.] The name of a creeper. An Indian colocynth. Citrullus colocynthis N. O. Cucurbitaceæ 2. A rogue at heart.

દેખીતું ઇંદ્રવારણું અને કેટલું ત્યારે ખૂમાટો—પ્રેમાનંદ.

ઇંદ્રવિજય, *s m* [ઇંદ્ર+S. विजय a victory] A metre of four lines, each line containing twenty-three syllables.

ઇંદ્રવંશા, *s f* [ઇંદ્ર+S. वंश family.] A metre of four lines, each line containing twelve syllables.

ઇંદ્રાણી, *s f* [S] The wife of Indra. 2. The brown wood-owl, Syrnium Indranee.

ઇંદ્રાણું, *s. n.* Name of a creeper. Cucumis prophetarum N O. Cucurbitacæ.

ઇંદ્રાયન, } ઇંદ્રાયણું, } Same as ઇંદ્રવારણું *q v.*

પાકું ઇંદ્રાયણું તે કડવું ઘણી—અખો.

ઇંદ્રાયુધ, *s. n* [ઇંદ્ર + S आयुध a weapon.] The weapon of Indra, a rainbow.

ઇંદ્રાસન, *s n.* [ઇંદ્ર + S. आसन a seat.] The throne of Indra.

ઇશકી, } adj [See ઇશક] Amorous, amatory
ઇશ્કી, }
2 s m f A beau, a belle

Id ઇશકી ટટ્ટુ A young debauched person, a young dissolute person

ઇશતેહાર, } s m [Ar इश्तिहार] Proclamation, advertisement, a notice
ઇશ્તહાર, }

ઇશારત, } s f } [P] A hint, a nod, a sign, a beck, a wink, a trace
ઇશારો, } s m }

નજરઇશારે અન્ય સાથ સંકેત કરે છે—ભાવ

ઇષ, Same as આશ્વિન q v

ઇષુ, s m [S] An arrow

ઇષુમાન, s m [ઇષુ + S मत् having] An expert at arrows

ઇષ્ટ, adj [S इष् to wish, to be favourable] Beloved, favourite, liked, agreeable 2 Desired, wished 3 Worshipped 4 s m A lover, a husband 5 s n A wise, a desire 6 A holy ceremony 7 A sacrifice

ઇષ્ટકર્મ, s n [ઇષ્ટ+S कर्मन् a duty] Rule of supposition, operation with an assumed number

ઇષ્ટકા, s f [S] A brick 2 A brick used in preparing the sacrificial altar etc

ઇષ્ટજન, s n [ઇષ્ટ + S जन a person] A beloved person

ઇષ્ટદેવ, s m [ઇષ્ટ + S देव a god] A deity of one's own choice, one's tutelary deity

ઇષ્ટદેવતા, Same as ઇષ્ટદેવ q v

ઇષ્ટમિત્ર, s m [ઇષ્ટ + S मित्र a friend] A dear friend, a trustworthy friend

ઇષ્ટરાશિ, s f [ઇષ્ટ + S राशि a quantity] Position, a method of solving problems by one or two suppositions, the rule of trial and error (in Arithmetic)

ઇષ્ટા, s f [See ઇષ્ટ] A beloved wife 2 [S] Same as આસ્વી q v

ઇષ્ટાપત્તિ, s f [ઇષ્ટ + S आपत्ति calamity] Occurrence of what is desired, a statement by a debator which is favourable to his opponent also

ઇષ્ટિ, s f [S यज् to sacrifice] A sacrifice. 2 [See ઇષ્ટ] A wish, a desire, a request

ઇસ્તકામત, s f [Ar इस्तिकामत constancy] Property, riches, wealth 2. All that a man possesses

ઇસ્તલાહ, } s f [Ar इस्तिलाह] An idiom, a usage 2 An illustration, an example 3 A likeness, similarity
ઇસ્તિલાહ, }

ઇસ્પંદ, s m Name of a plant Peganum Harmala N O Rutaceæ

ઇસબગોલ, s m [P इस्बगोल] Spegel seed Seeds of the plant Plantago ispaghula N O Plantagineæ

ઇસમ, s m [Ar इस्म a name] An individual, a person

ઇસમવાર, adv [ઇસમ + Ar वारी turn Per head, individually

ઇસની, Same as ઇસ્ની q v

ઇસાઇ, adj [Ar ईसा Jesus] Christian 2 s m f n A christian.

ઇસાબત, Same as ઇસ્ટાબત q v

ઇસારો Same as ઇશારો, q v

ઇસું, adj m f n Such

ઇસો સત પુષ્પિસ—ન ઓ હો

ઇસ્તકામત, s f [Ar इस्तिकामत constancy] Wealth, property

હોઇ ના ઇસ્તકામત કંઇ —સામળ

ઇસ્કોતરો, s m [French Escritoire] A small box, a writing case

ઇસ્તરી, } s f [H] Streching, ironing 2 A tailor's goose, a smoothing iron
ઇસ્ત્રી, }

ઇસ્તંબુલી, adj [Turk ઇસ્તંબુલ Constantinople] Of or belonging to or relating to Constantinople

ઇસ્તિકબાલ, s m [Ar] Going to receive, reception, welcome, meeting

ઇસ્તિંજા, s m [Ar] Ablution or purification after the offices of nature

ઇસ્તીફા, s m [Ar इस्तीफा] Resignation

ઇસ્લામ, s m [Ar] Mahomedan religion

ઇસ્લામી, adj [See above] Relating to or pertaining to Islam

ઇસ્વી, adj [Ar ईसा] Of Jesus 2 Christian

Id ઇસ્વી સન An year of Christ, Anno Domini A D, a Christian era

ઇહ, adv [S] In this world

ઇહલોક, s m [ઇહ + S लोक region] This world

ઇહંકો, s m Sorrow. 2 Terror. 3 Anxiety

ઇહાં Same as અહીં q v

ઈ.

ઈ

ઈ, The fourth letter of the Guj. alphabet of the palatal class 2. Wealth. 3. *inter.* An exclamation showing provocation. 4 These. 5. Those 6 Thus. 7. That.

કુડ અતી લઈ ભીમ ઈ ટેવો.—વલ્લભ.

ઈકાર, *s. m.* [S. ई + कृ to do.] The vowel ઈ. 2. The sound of ઈ

ઈકારાન્ત, *s. m.* [ઈકાર + S. अन्त end.] A word ending in ઈ.

ઈક્ષક, *adj* [S. ईक्ष् to see.] An inspector. 2. An observer. 3 A spectator; a beholder.

ઈક્ષણ, *s n.* [See above.] Seeing; beholding. 2. A look, sight. 3. The eye. 4. Inspection 5. Observation.

ઈક્ષિત, *adj.* [See ઈક્ષક] Seen. 2. Experienced.

ઈક્ષા, *s. f.* [See ઈક્ષક.] Sight. 2. Viewing, considering.

ઈટાળો, *s. m.* [S. इष्टका a brick] A broken brick; a brick bat. 2 A fool; a dunce.

ઈડા, *s f.* [S. ईड् to implore; to praise.] Prayer. 2. Praise; commendation.

ઈતિ, *s. f.* [S. ई to pervade.] Calamity, distress. It is of six kinds:—excessive rain, drought, locusts, rats, parrots, and foreign invasion.

ઈદ, *s. f* [Ar. ईद a festival.] Name of a Mahommedan festival.

ઈદગા, } ઈદગાહ, } *s. f* [See above.] An enclosed place where the appropriate service is held on the festival of an Id.

ઈદશ, *adj.* [S.] Such; of this nature.

ઈપ્સા, *s f.* [S. आप् to obtain.] A desire. wish. 2. Hope; expectation.

ઈપ્સિત, *adj.* [See above.] Desired; wished for; dear to. 2. *s. n.* Desire; wish.

ઈપ્સુ, *adj.* [See ઈપ્સા.] Desirous; wishing to get.

ઈર્ખા, Same as ઈર્ષા, *q. v.*

ઈર્ષા, } ઈર્ષ્યા, } *s. f.* [S. ईर्ष्य् to envy.] Envy; jealousy; spite; malice.

ઈર્ષાખોર, } ઈર્ષ્યાખોર, } *adj.* [ઈર્ષા, ઈર્ષ્યા + P. खुर्दन् to eat.] Envious; jealous; spiteful; malicious.

ઈર્ષાળુ, } ઈર્ષ્યાળુ, } ઈર્ષી, } Same as ઈર્ષાખોર *q. v.*

ઈશ, *s. m.* [S. ईश् to rule] A master, a sovereign. 2. A husband. 3. God.

ઈશત્વ, *s. n.* [ઈશ + S त्व a suffix forming a noun.] One of the eight kinds of supernatural powers See અષ્ટમહાસિદ્ધિ.

ઈશાન, *s m.* [S. ईश the god Shiva, being the regent of the north east quarter.] The north-east direction. 2. *s. m.* [S. ईश् to rule.] The ruler of the world. 3 The god Shiva.

ઈશાન બ્રહ્મ ધ્યાન ધરે, જેને શેષ ભજે નિર્વાણ —ગિરિધર.

ઈશાનકોણ, *s. m.* [ઈશાન + S कोण a corner.] The north east corner.

ઈશાનખૂણો, Same as ઈશાનકોણ *q. v.*

ઈશાની, *adj* [See ઈશાન.] Of the north-east.

ઈશિતા, Same as ઈશત્વ *q v*

ઈશ્વર, *s. m.* [S. ईश् to rule + वर supreme.] The ruler of the world, God. 2 The Supreme Being.

Id ઈશ્વર ઉપર નિષ્ઠા Entire trust or dependence upon God ઈશ્વર કરે God granting or pleasing. ઈશ્વર આગે (વચ્ચે) રાખીને Before God ઈશ્વરના ઘરનું Depending upon God's will; not within the control of man; frank, open-minded. ઈશ્વરના ઘરનું તેડું Death. ઈશ્વરના ઘરની દોરી The duration of life. ઈશ્વરનો વાછ A plain and simple fellow. ઈશ્વરના ઘરનો ચોર Criminal in the eyes of God. ઈશ્વરના હાથમાં દોરી છે God, the Supreme Ruler of the world, regulates everything. ઈશ્વરને ખોળે બેસવું To be favourite with God ઈશ્વરે તેની બાંહ્ય લીધી God helped him. ઈશ્વરના ઘરનો ખેલ Divine occurrence

Prov. ઈશ્વર જે કરે તે સારા સારુ God's ways are merciful ઈશ્વર મોત કાંઈ પોતાને આપે લેતા નથી A man dies as the result of his own conduct.

ઇંદ્રિય, ઇંદ્રી, } *s f* [S इन्द्रिय] A sense, faculty or power, by which external objects are perceived 2 An organ of sense a member of the body, a natural instrument by or through which an action is performed 3 The generative organ

Prov ઇંદ્રિયો દમી તેણે સૌ કર્યું The greatest quest is the conquest of self he who masters his own passions conquers his greatest enemy

Note—There are two kinds of senses—જ્ઞાનેંદ્રિય and કર્મેંદ્રિય કાન ત્વચા ચક્ષુ જિહ્વા નાસિકા are the five organs of sense (જ્ઞાનેંદ્રિય) મુખ ઉપસ્થ હસ્ત પાદ વાણી are the five organs of action (કર્મેંદ્રિય) મન (the mind) is sometimes regarded as an eleventh organ In the Vedanta મન બુદ્ધિ ચિત્ત and અહંકાર *are said to be the four* internal organs Each organ is supposed to be presided over by its own ruler or નિયંતા ઇંદ્રી રોધ અપવાદ કરે નહિ તેને કહીએ વૈષ્ણવ—નરસિંહ

ઇંદ્રિયગમ્ય *adj* [ઇંદ્રિય+S गम्य intelligible] Perceptible

ઇંદ્રિયગોચર, *adj* [ઇંદ્રિય + S गोचर range of the organs of sense] Evident known by the senses perceptible to the senses

ઇંદ્રિયગ્રામ *s m* [ઇંદ્રિય+S ग्राम a collection] Collection of organs of sense

ઇંદ્રિયજન્ય *adj* [ઇંદ્રિય+S जन् to be produced] Produced by the organs of sense 2 Relating to the senses

ઇંદ્રિયજિત્ *adj* [ઇંદ્રિય+S जित् conquering] One who has subdued or subjugated powers of the organs of senses self restrained

ઇંદ્રિયજ્ઞાન *s n* [ઇંદ્રિય+S ज्ञान knowledge] Knowledge by the senses consciousness

ઇંદ્રિયજ્ઞાનવાદ *s m* [ઇંદ્રિયજ્ઞાન + S वाद a theory] Sensationalism

જે હિંદુઓ અનુભવવા કે ઇંદ્રિયજ્ઞાનવાદ તરફ વલણ ધરાવે છે—મ ક ત્રિ

ઇંદ્રિયદમન, *s n* [ઇંદ્રિય + S दमन subduing] Restraint over the senses

ઇંદ્રિયનિગ્રહ *s m* [ઇંદ્રિય+S *निग्रह a restraint*] The subjugation or restraint of senses

ઇંદ્રિયબુદ્ધિ *s f*, ઇંદ્રિયબોધ *s m* [ઇંદ્રિય+S बुध to know] Knowledge through the senses

ઇંદ્રિયસંયમ *s m* [ઇંદ્રિય+S संयम a restraint] The hold over the powers of the senses, sense control

ઇંદ્રિયસુખ *s n* [ઇંદ્રિય + S सुख happiness] Sensual pleasures

ઇંદ્રિયાતીત *adj* [ઇંદ્રિય + S अतीत gone beyond] Unknowable even by the senses imperceptible

ઇંદ્રીજુલાબ *s m* [ઇંદ્રી + Ar जुलाब a purgative medicine] A medicine producing frequent urination, a diuretic medicine

ઇંધક *s n* [S इध to kindle] Ether

ઇંધક સાથ હલાવ્યાથી પાણ ઓગળતો નથી—શિ મ મ

ઇંધણ *s n* [See above] Fuel

ઘરમાં નથી ઇંધણું નામ—પ્રેમાનંદ

ઇંધણુંપોરી *s m* [ઇંધણ+S धुर् a yoke] A bullock 2 A dunce 3 *adj* Stupid foolish

ઇંધણું Same as ઇંધણ *q v*

ઇંધન Same as ઇંધણ *q v*

ઇપાલ, ઇપાન, } *s m* The common thyme Thymus vulgaris N O Labiatae

ઇપ્પી Same as ઇપ્પી *q v*

ઇફ્રાં *adv* [See આફ્રાં] At this place *towards this place*

આખા ઇફ્રાના અમૃત જેવા એમ કહે કેસાઈ—નવલરામ

ઇબલીસ *adj* [Ar] Wayward quarrelsome mischievous devilish 2 *s m* A devil

ઇબાદત *s f* [Ar] Honour reverence 2 Worship devotion adoration

ઇબારત, *s f* [P] Style interpretation Id ઇબારત બાંધવી To make a summary 2 To prepare a draft (of a document)

વાળા ઇબારત કરવું કે તારે આવાનો અહો—નાપિ

ઇભ *s m* [S] An elephant

ઇમ Same as એમ *q v*

પ્રથમથી હરિ જો ઇમ જાણતો—રત્નેશ્વર

ઇમલો Same as અમલો *q v*

ઇમાન *s m* [P] Faith belief 2 Religion 3 Honesty

ઇમાનઇતબાર *s n* [ઇમાન + ઇતબાર faith] True faith 2 Trustworthiness honesty

ઇમાનદાર *adj* [ઇમાન + P दार having] Faithful 2 Honest 3 Trustworthy

ઇમાનદારી *s f* [See above] Faithfulness 2 Honesty 3 Trustworthiness

ઇમાની, *adj.* [See ઇમાન.] Trustworthy. 2. Faithful. 3. Honest; just. 4 *s. f.* A trust. 5. Faith. 6. Honesty.

હિંદી પ્રસંગ વીર ! સુરત ઇમાની આચરો—લલિત.

ઇમામ, *s. m.* [Ar.] A Mahommedan priest; a patriarch. 2. A head; a leader; a guide.

ઇમામદસ્તો, Same as ખલબત્તો *q. v.*

ઇમામદાંગો, *s. m.* A pretender; an imposter

ઇમારત, *s. f.* [Ar.] A building, an edifice, a structure. 2. A design; a plot.

Id. ઇમારત ચણવી To erect a building. 2. To arrange a plot.

ઇમારતી, *adj* [See above.] Pertaining to a building, structural.

Id ઇમારતી લાકડું Wood used for building purposes, timber. ઇમારતી સામાન Building materials.

ઇમ્તિહાન, *s. m.* [Ar.] A test; an inquiry, an examination, an investigation

ઇયત, *adj.* [S. इयत् so much] So much, this much, of this extent or measure.

ઇયળ, Same as ઇયેળ *q v.*

મામા મેડા બેઉકડા, ઇયળ ભ્રમર ગર્ભવાસ.—વસ્તો

ઇરાદાપૂર્વક. *adv.* [ઇરાદો + S. पूर्वक with] Intentionally.

ઇરાદો, *s. m.* [P इरादा] Resolution, determination. 2. Intention, inclination 3 Object

Id. ઇરાદો હોવો—રાખવો To intend.

ઇલકાબ, *s. m.* [P इल्काब] A title.

ઇલમ, *s m.* [P. इल्म] Art, science 2 A. device. 3. Sorcery.

Prov. ખુશામત એ તાજો ઇલમ છે Ready flattery and rich provisions ઇલમ તેને શાનો વિલમ ? A man of devices can quickly accomplish his purposes.

ઇલમબાજ, *adj.* [ઇલમ + P बाज playing.] Artful, clever.

ઇલમી, *adj.* [See ઇલમ.] Artful, clever, intelligent. 2. *s m* A sorcerer

ઇલા, *s f.* [S इल् to go.] The earth 2. *inter.* [Ar इलाही.] O my God ! May god help me !

Id. ઇલા ઇલા પોકરાવવી To cause one to cry out " O my God ! " 2. To oppress. 3 To harass.

ઇલાકેદાર, *adj.* [ઇલાકો + P. दार having.] Provincial. 2. *s. m.* A Governor.

ઇલાકો, *s. m.* [Ar. इलाका.] Jurisdiction. 2. A presidency; a province.

ઇલાકો, *s. m.* [Ar इलाक.] Connection; relation; dependence. 2 Claim; right.

ઇલાજ, *s. m.* [Ar.] A remedy. 2 A cure; a medicine. 3. Medical treatment.

Id. ઇલાજ કરવો—લેવો To take remedies against. આગમ ઇલાજ A precaution; an antidote. ઇલાજ ન હોવો To be helpless.

ઇલાજી, *adj.* [See above] One who knows a remedy; a doctor, a physician

ઇલાયચી, Same as એલચી *q. v.*

ઇલાયચો, Same as અલાયચો, અલેચો *q v.*

ઇલાયદું, Same as અલાયદું *q. v.*

ઇલાવૃત્ત, *s. n.* [ઇલા+S. वृत्त a circle.] One of the nine divisions of the known world.

ઇલાહી, *adj* [Ar.] Divine. 2 Venerable. 3. Lordly, lavish, useless.

ઇલીશ, *s f.* [S.] A sable (fish).

ઇલુપી, *s n.* Name of a tree. Bassia Pongifolia. N. O. Sapotaceæ

ઇલ્જામ, *s. m* [Ar. इल्ज़ाम] A blame, censure, accusation. 2. Calumny. 2. Crimination, charge.

ઇલ્તિમાસ, *s. f* [Ar.] Request, prayer.

ઇલ્લી, *s. f* A game for children, generally known as ભમરી ડુંડું.

ઇલ્વલ, *s. m* [S.] Name of the five stars in the head of Orion.

ઇવ, *adv.* [S] Like, similarly.

ભવજલ બતસલ પદ ઇવ તે તરે—ગિરધર.

ઇશક, } *s m* [Ar इश्क excessive love]
ઇશ્ક, }

Love. 2. Sexual enjoyment.

Prov ઇશકને માર્યાં ઠીકરામાં ખાય—ઇશક આંધળો છે Love is blind. ઇશકની મારી જાય નાતરે, અને સાંજે આવીને પાથરે He who marries for love without money hath good nights and sorry days. ઇશક ઢાંક્યો રહે નહિ Love and smoke cannot remain concealed

ઇશકદારી, } *s f.* [ઇશક + P. दार having]
ઇશ્કદારી, }

Lewdness, debauchery.

ભેળ થાઇ ઇશ્કદારીમાં બળીને ન્યાં પડે.—કવિ.

ઇશકબાજ, } *adj* [ઇશક + P. बाज playing.]
ઇશ્કબાજ, }

Lewd, debauched.

ઇશકબાજી, } *s. f* [See above.] Debauchery
ઇશ્કબાજી, }

voluptuousness

કદિ ઈશ્વરના ઘરની દોરી લાંબી હોય પણ હળવી જવાથી
વખતે માણસનું મોત થાય —હ. વા. કા

ઈશ્વના ઘરના ભેદ મુરખ શું કરશે રે—દયારામ

ઈશ્વરકર્તૃત્વ, s n } ઈશ્વર-કૃતિ, s f } [ઈશ્વર + S कर्तृत्व, कृति duty work] The action of God the works of God

ઈશ્વર-કરુણા, s f [ઈશ્વર + S करुणा pity] Mercy of God

ઈશ્વરકૃપા, s f [ઈશ્વર + S कृपा favour] The grace of God, mercy of God

ઈશ્વરતા, s f } ઈશ્વરત્વ s n } [ઈશ્વર + S ता, त्व a suffix forming a noun] Greatness godliness

ઈશ્વર-દત્ત, adj [ઈશ્વર + S दत्त given] Given or favoured by God God given

ઈશ્વ-પ્રણિધાન, s n [ઈશ્વર+S प्रणिधा to think] Abstract contemplation

ઈશ્વરપ્રણિધાન એટલે ઈશ્વર અથવા જને સર્વાધાર સ્વરૂપ
જાણતા હોઈએ તે આત્મા —મ ન દ્વિ

ઈશ્વરપ્રસાદ, s m [ઈશ્વર + S प्रसाद favour] Favour of God divine favour

ઈશ્વરપ્રીત્યર્થ, adv [ઈશ્વર + S प्रीति love અર્થ an object] For the sake of pleasing or propitiating God for God s sake

ઈશ્વરપ્રેરણા, s f [ઈશ્વર + S प्रेरणा impulse] Inward conscience

ઈશ્વરભક્તિ, s f [ઈશ્વર + S भक्ति worship] Worship of God piety devoutness

ઈશ્વરભાવ, s m [ઈશ્વર + S भाव state] Royal or imperial state 2 [ઈશ્વર+S भाव affection] Belief in God theism

ઈશ્વરવાદ, s m [ઈશ્વર + S वाद a doctrine] Doctrine of the existence of God theism

ઈશ્વરવાદી, s m [See above] A theist

ઈશ્વરશાસ્ત્ર, s n [ઈશ્વર + S शास्त्र science] Science about the existence of God

ઈશ્વરસ્તુતિ, s f [ઈશ્વર + S स्तुति praise] Prayer or devotion of God

ઈશ્વરી, adj [See ઈશ્વર] Divine 2 s f A goddess

ઈશ્વરી નિયમ, s m [ઈશ્વરી + S नियम a rule] A divine law

ઈશ્વરી ન્યાય, s m [ઈશ્વરી + S न्याय justice] Divine justice

ઈશ્વરી પુરુષ, s m [ઈશ્વરી + S पुरुष a man] An inspired person a partial incarnation of God 2 A superhuman being a brave and glorious man 3 A holy or pious man 4 A simpleton

ઈશ્વરી મદદ, s f [ઈશ્વરી + Ar. मदद help] Divine help

ઈશ્વરી માયા, s f [ઈશ્વરી + S माया illusion] The marvellous creation of God 2 Nature, the marvels and wonders of God

ઈશ્વરી લીલા, s f [ઈશ્વરી + S लीला sport] Divine phenomena the divine sportings

ઈશ્વરી વાણી, s f [ઈશ્વરી + S वाणि a speech] The voice of God

ઈશ્વરી સંકેત, s m [ઈશ્વરી + S संकेत sign intimation] Divine intimation

ઈશ્વરી સત્તા, s f [ઈશ્વરી + S सत्ता power] The constraining power or government of God divine providence

ઈશ્વરેચ્છા, s f [ઈશ્વર + S इच्छा will] The will of God

Id [S] ईश्वरेच्छा बलीयसी God s will be done

ઈષણા, s f [S इष to fly to glean to look] Haste speed 2 Wish desire regard 3 Anxiety or earnestness for

ઈષત્, adv [S] Slightly a little

ઈષ્મ, s m [S] Spring (season)

ઈસ, s f The side pieces of a bedstead

ઈસેસ, s m Benzoin gum of Shaleda tree olibanum Boswellia papyrifera N O Burseraceæ

ઈસોટો, s m [ઈસ+સોટો a thick stick] One of the side rafters of a wooden ladder

ઈહા s f [S fr इह् to desire] Desire wish

ઈહામૃગ, s m [ઈહા + S मृग a deer] A division of the drama consisting of four acts

ઉ

ઉ

N. B Several words beginning with short ઉ ought really to begin with long ઊ But, for reasons given in the preface an asterisk has been placed against those words here which ought really to appear under long ઊ

ઉ, The fifth letter of the Guj alphabet of the labial class

ઉ, *inter* An interjection showing disgust

ઉઆં, *s n* [Imit] The crying of a newly born child 2. *adv* [H वहां there] There, at that place

ઉઆરો, Same as ઓવારો *q v*

ઉંઉં, *s n* A noise from the throat.

ડોસો ગુસ્સામાં ઉં ઉં કરવા લાગ્યો—હ. કા. કાં

ઉકટવું, [ઉ] Same as ઉટકવું *q v*

ઉકટો, *s m* A medicinal application as a remedy for eyesore

ઉકરો *s m* [ઉ Pr उकडो a present] An annuity, a periodical payment for things received every day

ઉકવુું, *v i* [ઉ S उद् out+कम् to go] To run away

ઉકાપવું *v t* [ઉ S उत्खन् to excavate] To steal, to rob

ઉકન, *adj* [ઉ S उत्कठ ready] Ready, prepared

ઉકરડી, *s f* [ઉ S उत्कर a heap+Guj ડી dim] A place where rubbish is thrown 2 A witch

Id ઉકરડી ઉતારવી To ceremonise the departure of the witch after the occasion is over ઉકરડી નોતરવી (Lit.) To invite and propitiate the spirit presiding over dunghills 2 To worship a dunghill in the beginning of a marriage ceremony

ઉકરડો *s m* [ઉ See above] A heap of rubbish a dunghill 2 Rubbish

Prov ઉકરડાને વધતા વાર શી ? (Lit) A dunghill increases in a short time 2 An unmarried daughter grows up in a short time, and the family is anxious to get her married and to send her away ઉકરડો કરવો To allow work to pile up owing to idleness

સાસુ કહે સાંભળો ઉકરડા એવી઼ઓ—ભી. બો ભી
ભરે ઉકરડા નીક, નકે જાણો તે મોટો.—નર્મદ.

ઉકરાટો, *s m* [ઉ S उत्क्रम deviation + वृत्ति conduct] Excitement, agitation

ઉકલવું, *v i* [ઉ See ઉકેલવું] To be legible; to be readable 2 To be free from entanglement, to be untied 3 To be known; to be understood

Id ઉકલી જવું To die 2 To be over; to be finished

દિવ્ય પુરુષના લેખ સાચુ શકિત ઉકલવા—ન. બો દી
એક વાત ઉકલતી છે નહિ, પહેલો પાય તણો એ પાસે.-સામળ.

ઉકેલો, *s m* [See હુક્કો] The cocoa-nut bowl at the bottom of a hubble bubble

ઉકળવું, *v i* [ઉ] To boil 2 To be excited; to be agitated

Id મારો જીવ ઉકળી આવ્યો My heart boiled, I was excited

ઉકળે છે ઊનામણો જે તે પાણી જાય,—દલપતરામ.
બાળ્યું બેઠો આમારું મન ઉકળે —પ્રેમાનંદ.

ઉકળાટ, }
ઉકળાટો, } *s m* [ઉ] Heat, closeness of weather 2 Agitation, excitement.

ગરમીથી ઉકળાટો આણીને બધી થાયે,—નર્મદ

ઉકાળવું, *v t* [ઉ] To cause to boil 2. To cause to be excited

ઉકાંચળી, *adj* [ઉ S उत्कंचुका.] Without putting on a bodice, bodiceless

ઉકાટો, [ઉ] Same as ઉકરાટો *q v*

ઉકાટો અતિશે થયો રે, ઉર આનંદ આપ રે—આકાશ.

ઉકાસણ, }
ઉકાસણું, } *s n* [See below] Excitement. 2. Instigation. 3 Raising up elevating.

ઉકાસણ કરવાને સહુ, મરવા ટાણે મળીઉ બહુ—ભોજે

ઉકાસવું, *v t* [ઉ S उद् up+कष् to move.] To throw light on to bring prominently into notice 2 To draw attention to 3. To raise up to elevate.

દુર્યોધનની થઇ છે હાસી, વિરોધની વાત ઉકાસી —હરિદાસ.

ઉકાર, *s m* [S उ+कृ to do] The vowel ઉ 2 The sound of ઉ

ઉકારાંત *s m* [ઉકાર+S अंत an end] A word ending in ઉ,

ઉકાળવું, *v. t.* [૭ See ઉકળવું.] To cause to boil; to boil. 2. To make ready; to finish; to complete. 3. To gain; to be profited. 4. To fair.

Id. તમે શું ઉકાળ્યું ? What have you gained. તેણે તારું કાંઈ ઉકાળ્યું ? Has he done you good ? તમે પરીક્ષામાં કેમ ઉકાળ્યું છે ? How have you faired at the examination ?

ઉકાળાવવું, *v. t.* [૭ See ઉકળવું.] To get boiled.

ઉકાળો, *s. m.* [૭ See ઉકળવું.] A decoction. 2. Heat. 3. Burning (of heart).

Id. લોહીઉકાળો Strife; a quarrel; excitement.

ઉકેલ, *s. m. f.* [૭ See ઉકેલવું.] Disentangling. 2. Dexterity; skill. 3. Settlement or solution of a complicated question. 4. Disposal.

Id. ઉકેલ પડવો To understand ; to see through a complicated question. એને હાથે કામનો ઉકેલ ઝીક છે He can quickly dispatch a business.

ગુજ હૃદયની ઉંડાઇની ઉકેલ મને જ છે.—લલિત.

ઉકેલવું, *v. t.* [૭ S. उद् a prefix showing disjunction +कील् to bind.] To disentangle. 2. To make out the letters, words, and meaning of a badly written document. 3. To finish; to dispose of. 4. To open. 5. To pull down.

Id. કોકડું ઉકેલવું To disentangle a skein of thread. 2. To solve and settle a complicated matter. કાયડો ઉકેલવો To solve a riddle. કાગળ ઉકેલવો To make out the letters, words, and meaning of an almost illegible writing. વાત ઉકેલવી To introduce a story or business. કામ ઉકેલી લેવું To dispose of the work ; to have a hasty despatch.

ઘણા દિવસની ગુંચ રીસાણી, આજ ઉકેલો આવ્યું.—દયારામ.

સંકેલતાં ઉકેલતાં તે જાણતી એ પુતળી.—લલિત.

આંટી ઉકેલો સૂતરની, ઉકેલે તે મારી બેનપણી.—લોકગીત.

ઉકેલાવું, *v. i.* [૭ See ઉકેલવું.] To be read. (of a letter). 2. To be disentangled. 3. To be disposed of. 4. To be opened. 5. To be pulled down.

ઉક્ત, *adj.* [S. वच् to speak.] Spoken ; said. 2. Uttered. 3. The said.

ઉક્તિ, *s. f.* [See above.] Speech ; utterance; statement. 2. A figure of speech.

ઉક્થ, *s. m.* [See ઉક્ત.] A saying; a verse; a hymn.

ઉક્ષ, *s. m.* [S.] An ox; a bull.

ઉખ, *s. m.* [S.] A boiler.

ઉખડ, [૭] Same as ઉખર *q. v.*

ઉખડવું, *v. i.* [૭ See ઉખેડવું.] To be eradicated. 2. To be detached. 3. To be spoiled.

Id. ઉખડી જવું To be scraped up. 2. To be rooted up ; to be up-rooted. 3. To lose one's means of livelihood. શું ઉખડી પડ્યું ? What is lost?

ઉખડામણ, *s. n.* [૭ See ઉખેડવું.] The wage or labour charge for getting a thing dug; a digging charge.

ઉખડી, *s. f.* [૭ S. उलूखल.] A wooden mortar. 2. [See ઉખર.] A saltish ground.

ઉખડેલ, } ઉખડેલું, } *adj. m. f. n.* [૭ See ઉખેડવું.] Separated; having been dug up. 2. Wayward.

Id. છઠ્ઠીનો ઉખડેલો Wayward from birth.

ઉખદ, *s. f.* Astonishment; wonder.

ઉખર, *s. f.* [૭ S. ऊषर.] Unproductive land; land containing an excess of salt; saline soil.

ચાલ્યા નવ પાછા વળ્યા ઉખરના બેડિયા.—વલ્લભ.

ઉખરડો, *s. m.* [S. उलप + Guj. ડો dim.] Name of a kind of grass.

ઉખરવું, *adj. m. f. n.* [૭ S. उद् out+क्षर् to ooze.] Uncovered. 2. *s. n.* Disclosing or exposing the secrets of others.

ઉખરાંડું, *adj m. f. n.* [૭ ઉખરવું + S. वृत्ति conduct.] Uncovered.

ઉખરેટો, Same as ખરેટો *q. v.*

ઉખળ, } *s. n.*
ઉખળી, } *s. f.* [૭ S. उलूखल.] A wooden
ઉખળું, } *s. n.*
mortar. 2. A wooden frame (with which the two front bullocks out of the four yoked to a cart are kept in their places).

લીધું કામળું પોતે હાથ, ઉખળ શું બાંધ્યું ?—ડાકોરે.

પ્રભુ તાણી બાંધ્યા ઉખળી—પ્રેમાનંદ.

પ્રેમાનંદ પ્રભુ સીતાપતિ, બાંધ્યા ઉખળ સાથ રે—પ્રેમાનંદ.

ઉખળવું, *v. i.* [૭ S. उद् a prefix showing disjunction; up + खल् to gather; to shake.] To be unwound. 2. To speak in anger. 3 To grow in light before time.

ઉખળીઓ, *s. m* [૭ See ઉખેડવું.] An instrument for turning cakes on a griddle.

ઉખળો, *s. m.* [૭ See ઉખળ.] A mortar. 2. *s. m.* [See ઉખેડવું.] A boy growing in height too fast for his years; an overgrown youth.

ઉખાડ, *s m* [See ઉખેડવુ] Unevenness (of ground)

ઉખાડવુ, [ ] Same as ઉખેડવુ *q v*

ઉખાણું, } *s n* ઉખાણો, } *s m* [S उपाख्यान a short story] A riddle a puzzle 2 A saying 3 [S उत्खन् to dig out] A tool used for removing a thing or for digging

ખરેખરો છે ખપનો ઉખાણો —દલપતરામ

ઉખાપથુ, *s n* Sleeping on the ground without a bedstead

ઉખાપખાળ, *s f* [S उद् up + क्षाल् to wash + प्रक्षाल् to wash] Vomiting and purging

ઉખાળવુ, [ ] Same as ઉખેડવુ *q v*

ઉખેડવુ, *v t* [S उत्खिद् to draw out to extract] To eradicate 2 To detach 3 To root out to destroy

ઉખેડાવવુ *v t* [See ઉખાડવુ] To get dug up to get removed

ઉખ, *s f* [S उद्वपति To desire one who sends down riches] Desire

ઉખેળવુ [ ] Same as ઉકેલવુ *q v*

પ્રભુએ લિખ્યું તે કોણ ઉખેળે —કવિ

ઉગટ, *s f* [S उद्गत proceeded forward] A support (placed behind or before a wheel of a carriage to prevent it from going back ward or forward) 2 [S उत्कषि fragrant] The act or ceremony of rubbing પીઠી (a mixture of fragrant drugs) on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed 3 A mixture of fragrant drugs

Id ઉગટ મૂકવી To place a support

અંગે ઉગટ ચોળ ... —પ્રેમાનંદ

ઉગટણું *s n* [S उत्कषि fragrant] A mixture of fragrant drugs (પીઠી) rubbed on the body of a person for whom an auspicious ceremony is to be performed

ઉગટવુ, [ ] Same as ઉકળવુ, ઉગળવુ *q v*

ઉગમ *s m* [S उद्गम् to arise] A source rising 2 *s f* The east 3 Industry awakening 4 Dawn rise

ઉગમણ *s f* [See above] The east

ઉગમણુ *adj m f n* [See ઉગમ] Eastern

ઉગમદારવ *adj* [ઉગમ+P दार holding] Industrious, working

ઉગમદારી, *s f* [See above] Industry, working state working condition

ઉગર, *s f* [See ઉગરવુ] A rescue 2 A surplus

ઉગરવુ, *v i* [S उद्गृ to arise from, to pour down] To escape, to be saved 2 To remain over

Id સંકટમાંથી ઉગરવુ To escape from a difficulty સોમાંથી વીસ રૂપીઆ ઉગર્યા Twenty rupees have remained over out of a hundred

ઉગરતો રસ ઢળતો હતો —નરસિંહ

સૌ લાગ ચૈતન્ય ઉગરે —અખો 2

ઉગવવુ, *v t* [See below] To cause to rise to make to grow or sprout, to plant

ઉગવુ, *v i* [See ઉગમ] To grow 2 To rise 3 To come out as the fruit of 4 To originate to spring from

Id ઝાડ ઉગે છે A tree grows સૂરજ ઉગે છે The sun rises તેના કામનું ફળ ઉગ્યુ His actions have borne fruit અફીણ ઉગ્યુ Opium has produced its fruit (viz intoxication) ઉગી નીકળવુ To shoot out to throw out shoots to sprout 2 To reap fruit ડાહ્યા ઉગવા To come to the right use of one s senses to be reasonable to be sensible મોહ ઉગવુ To bloom to blush, to open (of the face) 2 To speak after a long silence 3 To have a relish for food after sickness. રંગ સારો ઉઘડેલો છે The colour has its proper appearance એમાં તમારું શું ઉગ્યુ ? What have you gained by this? નસીબ ઉગવુ To be fortunate વાસણ ઉગ્યું છે The pot has a bright appearance (after a scrubbing) પોત ઉગવુ To appear in one s true colours 2 To bloom a

Prov ઉગે તે આથમે, જન્મે તે મરે Every rise has a fall, and every birth its death ઉગતાને સૌ નમે આથમતાને કોઇ ન નમે Man worships the rising sun ઉગતી જુવાની પાનનું ચોકઠું Youth is ever fresh and promising ઉગ્યાઆથમ્યાની ખબર ન હોવી To be unconscious of the rising or setting of the sun either through illness or through absent mindedness 2 To have no knowledge of the ups and downs of life ઉગતા ડાળનું મૂળ છેદવુ To nip in the bud ઉગ્યું તેવું આથમવુ To be born a destitute and to die a destitute 2 To go without proper performance 3 To pass a monotonous life.

મારી ઉમેદ તો ઉગતી જ કમાઈ ગઈ—નંદશંકર
મારે ઉર ઉગી કળી કુચ તણી —કે. હ ધ્રુ
પૂર્વ પર્વણી દો નવ જાયે, જેવો ઉગે તેવો આથમે —પ્રેમાનંદ.

ઉગાડવું, [See ઉગવું] Same as ઉગવવું q. v.

ઉગામવું, v t [See ઉગમ] To lift up against ; to raise towards.

Id. હાથ ઉગામવો To raise one's hand to strike another person
અહુ ધર્યો રિપુ ઉગામી આયુધો—ના દ. ક

ઉગાર, s. m [See ઉગરવું] An escape. 2. A saving, a surplus 3 Profit.

ઉગારવું, v. t [See ઉગરવું.] To protect. 2 To save, to leave over.
પ્રહ્‌લાદ ઉગાર્યો થાંભ્યો ધાય—નરસિંહ

ઉગારાવવું, v t [See ઉગરવું.] To cause or make to save. 2 To get protected

ઉગારો, s m. [See ઉગરવું] A collection of shrubs growing and thriving in the rainy season. 2. Protection, deliverance 3 A saving, a surplus.

Id. ઉગારે પાડવું To lay by. ઉગારે પડવું To remain over. તેમાંથી ઉગારો તો થોડો જ થાય Very little can be saved out of that

ઉગાવરાવવું, v t. [See ઉગવું] To get to sprout or spring, to plant.

ઉગાવો, s m [See ઉગવું] Growing ; growth 2. Growth of grass, plants, &c, at the beginning of the rainy season

ઉગ્ર, adj. [S] Horrible, fierce 2 Severe, strong. 3. Hot 4 Hot-tempered, fiery, angry

ઉગ્રગંધા, s f [ઉગ્ર+S ગંધ smell] Asaphatoeda.

ઉગ્રતા, s f [ઉગ્ર+S તા a suffix forming a noun] Severity. 2 Heat 3 Fierceness 4. Anger, wrath

ઉગ્રસેન, s m [S] Father of Kamsa and of the mother of Krishna
ઉગ્રસેન, અક્રૂર, ઓધવ જે ત્યહાં—નરસિંહ

ઉગ્રા, s f [S] Same as દુર્ગા q v 2 Snuff.

ઉઘડ, s n. [See ઉઘાડવું] Exposition.
ઉઘડ લાગ્યું હાલ્યું આપ, સેજે ટળીયો દેવનો થાપ —અખો

ઉઘડવું, v i [See ઉઘાડવું.] To open 2 To blow, to bloom 3 To be free from rain, to have fair weather (of a day) 4 To have an advantage 5 To understand, to be made known
તેટલું ધાયે પેટ ઉઘડે —અખો.

ઉઘડું, adj m f n [See ઉઘાડવું.] Open 2 Raised.

Id ઉઘડું બેસવું To sit on one's feet
ઉઘડું પાડે ઓઝ જણાય —દયારામ.

ઉઘરાઈ, [See ઉઘરાવવું] Same as ઉઘરાત q. v.

ઉઘરાણી, s f [See ઉઘરાવવું.] An urgent demand, a constant demand 2 The collection of out standing debts 3 A reminder

ઉઘરાણીપાઘરાણી, s f [ઉઘરાણી + પાઘરાણી redup of ઉઘરાણી] The various acts in connection with the collection of outstanding debts.

ઉઘરાણું, s n [See ઉઘરાવવું] An urgent demand 2 A subscription, a contribution 3 A fund.

ઉઘરાત, s f [See ઉઘરાવવું.] Collection of revenue, dues &c.

ઉઘરાતદાર, s m [ઉઘરાત+P. दार holding] A collector of revenue

ઉઘરાવવું, v t [S उद्ग्रह् to lift up; to raise] To collect money promised as a subscription 2 To dun, to demand urgently and persistently

Id લોટ ઉઘરાવવો To beg for flour as alms. કર ઉઘરાવવો To collect a tax ભંડોળ ઉઘરાવવું To raise a fund.

ઉઘરાણો, Same as ઓઘરાણો q v

ઉઘલું, adj m f n [S उद्ग्रह् to elevate; to raise] Overflowing 2 Mounting on a horse at the time of going to marry.

ઉઘલવું, v i [See above] To overflow. 2 To mount on horse in a marriage procession.

Id ઉઘલી જવું To cease

ઉઘલાવવું, v t [See ઉઘલવું] To get overflowed. 2 To marry a son

ઉઘલાવો, s m [See ઉઘલવું.] Extreme pleasure, ecstasy 2 The marriage procession.

ઉઘાડ, s m [See ઉઘાડવું.] Fairness of weather fair weather 2 Gain, profit.

Id. એમાં તારો શો ઉઘાડ થયો ? What have you gained by this ? આજ ઠીક ઉઘાડ છે It is fine weather to-day, it is good that there is no rain to-day.

ઉઘાડબારું, s n [ઉઘાડ+Ar बारी a window] An unguarded place (where a theft might easily be committed) 2 A safety-valve 3 An opening 4 adj m f n. Open ; uncovered

ઉઘાડવું, *v t* [ઉ S उद्घट् to open] To open 2 To unlock 3 To reveal 4 To benefit, to do good 5 To explain

Id એણે આબરૂ ઉઘાડી-પોત ઉઘાડ્યું He exposed himself, he laid himself open to ridicule તારે માટે અદાલત ઉઘાડી છે You may go to law there are the law courts open for you છોકરે ચોપડીનું પાનું ઉઘાડ્યું નથી The boy has not even opened his book, he has learnt nothing આજ કોનું પાનું ઉઘાડ્યું છે ? Who is the subject of conversation to day ? About whom are you talking slanders to day? મોઢું ઉઘાડવું To speak after a long silence કાન ઉઘાડવા To expostulate

ઉઘાડું, *adj m f n* [ઉ See ઉઘાડવું] Open 2 Obvious 3 Uncovered 4 Unprotected

Id ઉઘાડું પાડવું-કરવું To expose to lay open to censure or ridicule 2 To blazon abroad to divulge ઉઘાડું કહી દેવું To say out right to say openly and freely ઉઘાડું માથું (Lit) A clear open forehead or front 2 An unrepressed, unabashed unblushing front or mien -whether in a good or a bad sense 3 Justification vindication 4 Acquittal 5 Exemption from censure or reproach ઉઘાડે માથે ચાલવું-ફરવું To go about without shame (whether as acquitted from a charge or as defying censure) ઉઘાડો હિસાબ An open clear honest account ઉઘાડે ચોક-બારણે With open doors not secretly ઉઘાડી રીતે Openly without any restraint ઉઘાડું ફટ Quite open, perfectly unconcealed ઉઘાડું થવું To be revealed 2 To be exposed 3 To be made destitute ઉઘાડું બોલવું To use obscene language ઉઘાડું માથું કરીને બેસવું To sit down to dinner ઉઘાડો હાથ હોવો To openly become an accomplice ઉઘાડે બરડે On one's sole responsibility without help બારણાં ઉઘાડાં થવાં To get free access to a house (People do not visit the house of a person who is childless Hence when a child is born in a family this idiom is used)

Prov આગે કૂવા ને બારણાં ઉઘાડાં Penny wise and pound foolish ઉઘાડે બારણે ધાડ શી ? Robbers do not enter when they see the doors of a house open

કાંઈ બારણાં ઉઘાડાં નરાખના રે—પ્રેમાનંદ

ઉઘાડે ચોક,
ઉઘાડે છોક,
ઉઘાડે છોગે } *adv* [ઉ ઉઘાડું+S चतुष्क a quadrangular court-yard છોગું end of a garment] Openly, publicly, in broad daylight.

ઉંગણ, *s n* [S अंजन ointment] Oil applied to the axle of a wheel

ઉંઘ, *s f* [ઉ] Sleep See under ઊંઘ

ઉંઘણશી,
ઉંઘણું, } *adj m f n* [ઉ See ઉંઘ] Sleepy.

Prov ઉંઘણશી ને જુગારી સાચું ન બોલે No one can depend upon what a drowsy man or a gambler would say

ઉંઘણ, *s f* [ઉ See ઉંઘ] Sleepiness 2 Habit of sleeping long

ઉંઘણરોગ *s m* [ઉ ઉંઘણ + S रोग a disease] Name of a kind of infectious disease in which the patient continues sleeping and dies so

ઉંઘણશી, *adj* [ઉ ઉંઘણ +S शील habituated to] Sleepy 2 Lazy 3 *s m f* A sleepy head

ઉંઘવું, *v i* [ઉ See ઉંઘ] To sleep 2 To lie in idleness 3 To be ignorant of

Id ઉંઘી જવું To go to sleep 2 To be stopped 3 To disappear 4 To fain ignorance

Prov ઉંઘતાનો પાડો ને જાગતાની પાડી-ઉંઘતી બિલાડી ઉંદર પકડે નહિ Drowsiness shall clothe a man with rags ઉંઘતી બહુ ને ઝૂકતો દીવો એ બે બરાબર A sleeping cat catches no mice ઉંઘતો બોલે પણ જાગતો ન બોલે None is so deaf as those that will not hear ઉંઘ્યું ને મર્યું બરાબર A drowsy man is as good as dead

ઉંઘાડવું, *v t* [ઉ See ઉંઘવું] To cause to sleep 2 To leave aside to postpone

ઉંઘાળ,
ઉંઘાળવું, } *adj m f n* [ઉ ઉંઘ + S आलु having] Sleepy 2 Lazy

ઉંઘાવું *v i* [ઉ See ઉંઘવું] To be able to sleep

ઉંઘેડું, [ઉ] Same as ઉંઘણું 1 *v*

ઉચક, *adj* and *adv* [ઉ S उच्चक्षुस् with the eyes upwards or उच् to collect, to gather together] In the lump (of price) 2 Without examining the details (of an account) 3 Collectively 4 Borrowed

ઉચકામણ *s n* [ઉ See ઉચકવું] The labour charge wages

ઉચકી *s f* [ઉ S उच्चकै above high] Belching

ઉચકું, *adj, m f n* [ઉ See ઉચક] Borrowed 2 Borrowing imprudently 3 Insolvent, unable to pay debts

ઉચકો, *s. m.* [See ઉચક.] An amount fixed upon, or a decision arrived at, without examining the details; a lump sum.

Id. ઉચકો આપવો To pay an amount fixed upon, &c. ઉચકો લેવો To take. as compensation, an amount fixed upon, &c. ઉચકો ઠરાવવો To determine an amount without reference to details.

ઉચક્કો, *s. m.* [S. उच्चक्षुस् with the eyes upwards.] One who keeps an eye on other's things with a view to steal them. 2. A cheat. 3. A rogue.

ઉચરડવું, *v. t.* [S. उच्चट् to root out.] To peel off; to take off.

ઉચવુવું, *v. t.* [S. उचि to gather; to accumulate.] To separate (as silk fibres in a bundle of silk).

ઉચમૂચ, *adv.* [See અચબુચ.] Suddenly; accidentally; unexpectedly.

તે જોતાં નૃપસેન તે, આવ્યું ત્યાં ઉચમૂચ.—નર્મદ.

ઉચરવું, *v. t.* [S. उच्चर् to utter.] To utter; to speak; to pronounce.

ઉચરાવ, *adj.* [S. उच्च high, exalted.] Best; superior; pure.

ત્યાં ન્યાય થાય ઉચરાવ સદાય સારો.—દલપતરામ.

ઉચલબાંગડી, *s. f.* [ઉચલવું + બાંગો *q. v.*] Lifting by hands and feet.

ઉચલવું, *v. t.* [S. उच्चल् to fly away; to move.] To lift up. 2. To transfer; to change; to shift.

તછ ભુવનને શીઘ્ર ઉચલીઆ જે.—કાળીદાસ.

ઉચલશે સહુ લોક, નગર થાશે નિરજન ભયું.—પ્રેમાનંદ.

હવે ગોપ માત્ર અહીંથી ઉચલો.—પ્રેમાનંદ.

શાને અહીંથી ઉચલતા, કહો ખાખ કાઇ નથી મળતી.—પ્રેમાનંદ.

ઉચલાઉચલ, } *s.f.* [See above.] Lifting.
ઉચલાઉચલી,

2. Transfering; shifting; changing. 3. Running; confusion.

ઉચલાવવું, *v. t.* [See ઉચલવું.] To cause to lift up. 2. To help in lifting up. 3. To make to shift.

ઉચવવું, *v. t.* To give; to lend.

ઉચવું, *v. i.* [S. उच्छुष् to dry up.] To dry.
Id. ઉચી જવું To dry. ગાયો ભેંસો ઉચી ગઇ છે Cows and buffaloes are not milching.

ઉચાકર, } *adj.* [S. उद् a prefix shewing
ઉચાકર, separation + P. चाकरी service.] Discharged; dismissed from service.

ઉચાટ, *s. m.* [S. उद् up + चित्त mind + वृत्ति conduct, state.] Impatience. 2. Anxiety.

ચિત્ત ચટપટી ઉચાટ લાગે, નેણે નાવે નિંદરી.—નર્મદ.

વિધવિધ થયે ઉચાટ, કાજળ ફટકે ભેળુવા.—લલિત.

ઉચાટિઉં, *adj. m. f n.* [See above.] Impatient. 2. Anxious.

ઉચાપત, *s. f.* [S. उपचिति collection ; increase.] Speculation. 2. Misappropriation (of a deposit).

ઉચારવું, [ ] Same as ઉચ્ચારવું *q. v.*

ઉચાળાવવું, *v. t.* [See ઉચળવું.] To make one vacate; to get a thing relinquished.

ઉચાળો, *s. m.* [See ઉચલવું.] Household furniture that can be easily moved about.

Id. ઉચાળા ભરવા To remove one's furniture or things; to vacate a place 2. To be dismissed from service.

ઉચિત, *adj* [S. उच् to be suitable.] Proper; fit; suitable; right. 2. Usual; customary.

ઉચેડવું, *v. t.* [S. उच्छिद् to eradicate.] To tear off; to remove.

ઉચેરું, [ ] Same as ઉંચું *q. v.*

ધન્ય ચમ્મર ઉચેરાં આયુધ—ગિરિધર.

ઉચેલ, *s m.* [S. उद् up+अञ्चल the end of a garment.] The end of a necklace. 2. The skirt of a garment.

ઉચેલવું, [ ] Same as ઉચેલવું *q. v.*

ઉચ્ચ, *adj.* [S.] High; superior. 2. Noble. 3. Loud. 4. Ascendant. 5. *s. m.* The apex of the orbit of a planet.

ઉચ્ચક, [ ] Same as ઉચક, ઉચકો *q. v.*

ઉચ્ચતા, } *s. f.* [ઉચ્ચ+S. ता, त्व a suffix
ઉચ્ચત્વ, } *s. n.*
forming a noun.] Greatness; superiority. 2. Nobleness. 3 Height. 4. Loudness.

ઉચ્ચગ્રાહ, *s. m* [ઉચ્ચ + S ग्रह् to take.] A high ideal.

ઉચ્ચતમ, *adj* [ઉચ્ચ+S. तम a suffix for the superlative degree.] Highest.

પારમાર્થિક સ્થાનું નિરૂપણ ઉચ્ચતમ આધકારીઓ માટે કર્યું છે. —ક. પ્ર. ચિ.

ઉચ્ચતર, *adj.* [ઉચ્ચ+S. तर a suffix for the comparative degree.] Higher.

એઓમોથી ઉચ્ચતર અધિકારી માટે છે. —ક. પ્ર. ચિ.

ઉચ્ચતાંશ, *s. m.* [ઉચ્ચતા+S. अंश = degree.] Altitude.

ઉચ્ચાટ, Same as ઉચાટ *q. v.*

ઉચ્ચાટન, *s. n.* [S. उच्चट् to dispel.] The act of making a person uneasy either by direct acts or by spell. 2. Driving away; expulsion. 3. Extirpation.

ઉચ્ચાર, *s. m.* [See ઉચરવું.] Pronunciation. 2. Utterance.

ઉચ્ચારણ, *s. n.* [See above.] Utterance.

ઉચ્ચારવું, *v. t.* [See ઉચરવું.] To utter; to speak; to pronounce.

વિચારીને પાર ઉચ્ચાર વાણી.—દલપતરામ.

ઉચ્ચાલન, *s. n.* [S. उच्चल् to move; to set out.] Raising up. 2. A lever.

ઉચ્ચૈઃશ્રવા, *s. m.* [S. उच्चैःश्रवस्.] The horse of god Indra.

ઉચ્ચૈઃશ્રવાનું અશ્વમાં જે સુધા સંગ નીપજ્યો.—ના. દ. કે.

ઉચ્છવ, Same as ઉત્સવ *q. v.*

ઉચ્છાહ, Same as ઉત્સાહ *q. v.*

લાડ લડાવે પુત્રને મનમાં ધરી ઉચ્છાહ.—ર. અ. ટી.

ઉચ્છિન્ન, *adj.* [See ઉચ્છેદ.] Extirpated; broken up; devastated; cut off.

ઉચ્છિષ્ટ, *adj.* [S. उच्छिष् to leave; to reject.] Left over after eating 2. Rejected; abandoned. 3. Polluted.

ઉચ્છૃંખલ, *adj.* [S.] Unrestrained; unbridled; uncurbed. 2. Self-willed; perverse. 3. Desultory; irregular.

ઉચ્છૃંખલતા, *s. f.* [ઉચ્છૃંખલ+S. ता a suffix forming a noun.] Mischief; misbehaviour; perversity. 2. Rudeness; impudence. 3. Irregularity.

ઉચ્છેદ, } *s. m.*
ઉચ્છેદન, } *s. n.* [S उच्छिद् to cut off; to extirpate.] Extirpation; annihilation; destruction. 2. Excision.

ઉચ્છેદક, *s. m.* [See above.] An extirpator; an annihilator; a destroyer.

ઉચ્છેદવું, *v. t.* [See ઉચ્છેદ.] To extirpate; to devastate; to break up. 2. To excise.

ઉચ્છેદીઉં, *adj. m. f. n.* [See ઉચ્છેદ.] That which has met with total ruin or annihilation. 2. That which has lost progeny; having all one's children dead.

ઉચ્છોષણ, *s. n.* [S. उच्छुष् to dry up; to wither up.] Drying up; parching; withering

ઉચ્છ્વસન, *s. n.* [See ઉચ્છ્વાસ.] Exhalation. 2. Act of breathing out. 3. Expiration.

ઉચ્છ્વાસ, *s. m.* [S. उच्छ्वस् to breathe.] Breath. 2. Respiring; respiration. 3. Hope. 4. A ventilator. 5. A chapter (of a book).

ઉચ્છંકળ, }
ઉછંકળ, } Same as ઉચ્છૃંખલ *q. v.*

આખણ ખવડાવ્યું આંકડાને, ઉછંકળ ઉઠ્યો હો.—પ્રેમાનંદ.

ઉચ્છંગ, }
ઉછંગ, } *s. m.* [S. उत्संग.] The lap.

ઉછંગ બેસવા શીધ્ર મન, અપરમા કહે કઠણ વચન.—કાળીદાસ.
કર્યું ઉછંગે પોઢિયા, પરશુરામ કહિયે નેહ.—પ્રેમાનંદ.

ઉચ્છંગી, }
ઉછંગી, } *adj.* [See above.] Of, belonging or pertaining to a lap.

ઉછરભાવ, *s. m.* [ઉછરવું + S. भाव feeling.] Feeling of nurture; zeal of being well bred up.

ઉછરવું, *v. i.* [S. उच्छ्रि to increase.] To be bred up; to be brought up. 2. To be trained up; to be educated. 3. To grow; to increase.

જો હું ઉછર્યો રે તો દૈત્ય શીષ ઉત્પાત.—પ્રેમાનંદ.

ઉછરેલપાછરેલ, }
ઉછર્યુંપાછર્યું, } *adj. m. f. n.* [ઉછરવું+પાછરેલ, પાછર્યું redup. of ઉછરેલ, ઉછર્યું.] Reared and brought up in various ways and with great care ; grown up.

ઉછરેલું, *adj. m. f. n.* [See ઉછરવું.] Reared; brought up; bred up.

ઉછરંગ, *s. m.* [S. उत्सव joy + रंग mirth.] Great joy; profound pleasure.

હવે હરખ્યા શ્રીહરિ ને અંગે વધ્યો ઉછરંગ.—દેવીદાસ.
અપત્ય સે નવ લાવિયા, હું ફુલાવત ઉછરંગ.—પ્રેમાનંદ.
આશરો સંઘનું કાયે ઉછરંગમાં.—કેત.
ઉછરતો ઉછરંગ ખટક ખટકાય ને.—કવિત.

ઉછરંગી, *adj.* [See above.] Highly delighted ; greatly pleased.

મન માંહે અતિ ઉછરંગી રે.—દેવીદાસ.

ઉછળવું, *v. i.* [S. उच्छल् to wave.] To leap; to jump 2. To toss up. 3. To be used extravagantly ; to be distributed freely. 4. To move briskly. 5. To shake loudly and in spirit. 6. To boil.

Id. ગોળને બદલે ખાંડસાકર ઉછળવા લાગી Sugar was freely used instead of molasses. લોહી ઉછળતું દોડે છે The blood bounds along. તે દાંત ઉછળે છે He flies into a passion; he flares up. તે ઉછળી-

ઉછળીને સામો થાય છે He flares up and gets into a passion at intervals ભાવ છેક ઉછળી ગયો છે The price has risen very high ઉછળી ટાંટિયા (સુધી) ભાંગવા To leap up, only to fall down; to make a show which is sure to end in ruin. ઉછળી ભાંગવું To enter into an enterprise.

ઉછળે ઉદધિમાં ઘણા તરંગો.—દ. ક. કુ.
સાગર ઉછળે રે, દેખી નિજ દૃષ્ટે સુત એમ—પ્રેમાનંદ.
મન ઉછળતી ને ડેહેરો ગળે.—અખો

ઉછળામણી, *s. f* [ઉ See above] Rivalry, contest. 2. An auction

ઉછાંછળું, *adj m f n* [ઉ S उच्छृङ्खल, or, redup. of ઉછળવું] Mischievous 2 Thoughtless

કયા બાઇની ગોરી ઉછાંછળી રે, આખી હોયડે.—લોકગીત.

ઉછાળ, [ઉ] Same as ઉછાળો *q v*

ઉછામણી, ઉછાળણી, *s f* [ઉ See ઉછળવું] An auction, in which the price rises by leaps

ઉછાળનાર, *adj* and *s m f n* [ઉ See ઉછળવું] Auctioneer 2 A thrower

ઉછાળવું, *v. t* [ઉ See ઉછળવું] To toss up 2 To throw up and down

Id પાઘડી ઉછાળવી To expose to public ridicule

ઉછાળાવવું, *v t* [ઉ See ઉછળવું] To cause to throw, to cause to toss up

ઉછાળીઆં, *s n. pl* [ઉ See ઉછળવું] Wastage, spending away, misuse

ઉછાળીઓ દાવ, *s m* [ઉ ઉછાળવું + दाव a trick] A particular trick in the play of ગિલ્લીદંડો

ઉછાળો, *s m* [ઉ See ઉછળવું] A leap, a jump 2 An attack

Id ઉછાળો મારવો To leap up again 2 To have a relapse (of an illness)

ઉછીઓ, *s m* [ઉ See below.] Money borrowed 2 The amount to be made good for things borrowed.

ઉછીનું, ઉછીતું, *adj m f n* [ઉ S उच्छ्रीत raised] Borrowed.

Prov ઉછીતાની આ ભૂખ He that goes a borrowing, goes a-sorrowing

ઉછેદવું, [ઉ See ઉચ્છેદ] Same as ઉચ્છેદવું *q v*

ઉછેદીવ, [ઉ See ઉચ્છેદ] Same as ઉચ્છેદીવ *q v*

ઉછેર, *s. m* [ઉ See ઉછેરવું] The rearing, nurture

ઉછેરવું, *v. t* [ઉ See ઉછેરવું] To bring up, to breed ; to rear.

ઉછેરાવવું, *v. t.* [ઉ See ઉછેરવું.] To get brought up or grown, to get nurtured; to get reared.

ઉછેરાવું, *v. i* [ઉ See ઉછેરવું.] To be brought up.

ઉજડ, ઉજ્જડ, *adj* [ઉ S उज्झ् to abandon; to quit.] Desolate, waste, barren (of land).

Id ઉજ્જડ ખંખ Totally devastated, desert-like ઉજ્જડ વેરાન A large open sandy desert. ઉજ્જડ થવું To be ruined or devastated ઉજડ બાળવું To destroy, to waste

Prov ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન A heron is a king among a hundred crows. ઉજ્જડ ખેડાં ફરી વસે, નિધનીઆં ધન હોય, ગયાં ન જોબન સાંપડે, મુવાં ન જીવે કોય Time once past can never be recalled

શાંતિ અમે નહિ કરાવીએ તો ઉજડ વન તોલે —દલપતરામ.
આખા ગોરસનું ઉજડ થાવું, દીકરો દે વેરી હો.-પ્રેમાનંદ.

ઉજડનોમ, *s f* [ઉ ઉજડ+S नवमी the ninth day of a fortnight.] The ninth day of the bright of the month of Ashadha.

ઉજડાવું, *v i* [ઉ See ઉજડ] To be ruined

તે પુત્રને હું શું કરું, પીયેર જેથી ઉજડે.—પ્રેમાનંદ.

ઉજાસું, *s m* [ઉ See ઉજાસ] Light, twilight. 2 Morning

ઉજમ, *s m* [ઉ S उद्यम exertion.] Zeal. 2 Industry 3 An occupation, a calling.

ઉજમણી, *s f* [ઉ S उद् intens.+जम् to eat.] A feast

ઉજમણું, *s n* [ઉ S उद्यापन.] A ceremony performed at the end of a vow

ઉજમાવું, *v i* [ઉ See ઉજમ] To be zealous.

ઘટ ઘટ દેવો ઉજમાય રહ્યો છે—પ્રેમાનંદ.

ઉજમાળું, *adj m f n* [ઉ ઉજમ+S. आलु having] Industrious, zealous, joyful 2. Bright, shining

ગોમ ચડી ઉજમાળી ઉષા થઈ આળસી શી હસે રે લોલ—ન્હા. દી.
સ્વજન સમાગમમાં દિલે ડોલે ઉજમાળે સમભાવ,—લલિત.

ઉજરડું, *s n* [ઉ See ઉજાસું] Light morning.

ઉજવણી, ઉજવણું, *s f*, *s n* [ઉ See ઉજવવું] Religious exhibition, performance

ઉજવવું, *v t* [ઉ S उद् intens + ज्यो to observe any religious obligation.] To conclude a religious vow with a ceremony. 2. To give up

ઉજવું, *v. i.* [S. उज्झ् to escape from.] To run.

ઉજળાઇ, *s. f.*
ઉજળાટ, *s. m.* [See ઉજળું.] Brightness;
ઉજળાશ, *s. f.*
whiteness. 2. Happiness and wealthiness.

ઉજળામણ, *s. f.* [See ઉજળું.] Brightness. 2. Splendour. 3. Wages paid for polishing.

ઉજળું, *adj.* [S. उज्ज्वल् to blaze up; to illuminate.] Bright. 2. Beautiful. 3. Stainless. 4. Honest. 5. White; hoary. 6. Higher in society. 7. Happy and wealthy.

Id. ઉજળા પગનું Whose arrival is auspicious or fortunate. ઉજળું કરવું To make bright. 2. To increase the position or reputation (of one's own family). ઉજળે લૂગડે આવવું To come out without being hurt or disgraced ; to be honourably acquitted. ઉજળો દહાડો An auspicious day. ઉજળો બગ A hypocrite.

Prov. ઉજળું એટલું દૂધ નહિ All is not gold that glitters. ઉજળે લૂગડે ડાઘ બેસે The fairer the paper, the fouler the blot. ઉજળે લૂગડે વહેવારીઆ=ઉજળે લૂગડે લબેરારી A white glove often conceals a dirty hand.

ઉજળો દિન દેખી સૌ જાણે ન્યાલ થયો આ ટાણે.—દલપતરામ.
ગોળી તો ગંગા થઇ રે, અંગે ઉજળા થયા છે કેશ.—દલપતરામ.

ઉજાગર, *adj.* [ઉજળું + P. गर् doing.] Bright ; splendid. 2. [See ઉજાગરો.] Anxious; wakeful.

જય, જય સુખ સાગર, અતિ ઉજાગર.—ગિરિધર.

ઉજાગરું, *adj. m. f. n.* [See below.] Waking at night; sleepless.

સુરત સંગ્રામની રાતિ જ સુખ, રહી ઉજાગરી થીર નામી.
—નરસિંહ.

ઉજાગરો, *s. m.* [S. उद् intens. + जागृ to be awake.] Waking at night. 2. Care; anxiety.

Id. ઉજાગરો પડવો-થવો To be compelled to wake up at night. ઉજાગરો વેઠવો To wake up at night. 2. To have anxiety about.

અગત્યના એવા ઉજાગરા, રાત સાગરની કરી એક ઘુંટ.—ભોજો.

ઉજાડ, [ ]Same as ઉજડ, ઉજ્જડ *q. v.*

ઉજાડણ, *adj.* [See ઉજડ.] Devastating or destroying; destructive.

મોસાળ ઉજાડણ કૃષ્ણ, તે કેમ ઘરમાં ઘાલ્યા !—પ્રેમાનંદ.

ઉજાડવું, *v. t.* [See ઉજડ.] To devastate.

ઉજાડવા લાગ્યા નગર રે.—ગિરિધર.

ઉજાણી, *s. f.* [See ઉજમણી.] A feast.
સૌ સહીઓ હળીમળી આવો આજ, આપણ કરીએ ઉજાણી.
—નવલરામ.

ઉજાર,
ઉજારું,
ઉજીઆર,
ઉજીઆરું, *adj. m. f. n.* [See ઉજળું.]
Bright; brilliant. 2. Zealous ; enthusiastic.

રામચંદ્ર પૂરણ પુરુષોત્તમ, નેક નમન ઉજારું.—દયારામ.
આવી સુનારી અપારિ ઉજારી.—વલ્લભ.
પછે નાર નિંદે કેને, ના સવાર ના ઉજાર.—વલ્લભ.
ત્યાં કોટિ રવિની કાંતિ અનેક ઉજીઆર.—ભોજો.

ઉજાવું, *v. i.* [See ઉજવું.] To run ; to run away. 2. [See ઉજળું.] To be pleased.

જમ, ગજપતિનો સાદ સાંભળી, વૈકુંઠથી ઉજાણા.—ભાલણ.
ઉજાતાં મારગ ધરે કે, ધડ વિનાનાં શીશ.—સામળરામ.
શેઠ તે કાને સાંભળી મોકળ્યા, અણવાણા ઉજાઇ રે.—ભોજો.
પંચ પળ્યા વેદ વ્યાસજી, અતિ ઉજાતા ભરીઆ થાસે છ.—ભાલણ.
ઉજાતો મારી લાવો મૂજને તો જાણું વિદ્યા સાચી.—કૃષ્ણાબાઇ.

ઉજાસ, *s. m.* [See ઉજળું.] Light; lucidity. 2. Brightness. 3. Zeal; enthusiasm.

એમ વિચારતો પ્રેમ, પાસ ને ઉજાસમાં.—વલ્લભ.

ઉજાસો, *s. m.* [See above.] Light; flash.

ક્યારે ઉજાસો ઘિરતા થશે રે.—નર્મદ.

ઉજાળવું, *v. t.* [See ઉજળું.] To make bright or splendid. 2. To increase fame; to glorify.

એજ તને આપણી ગણી ઘણી ઉજાળશે.—દલપતરામ.
કઇ વહુએ ઓરડા ઉજાળ્યા રે.—સ્ત્રીગીત.

ઉજેડો, [ ] Same as ઉજરડો *q. v.*

ઉજેસ,
ઉજેહ, [ ] Same as ઉજાસ *q. v.*

શારદા પૂરો આશા હો, ઉજેસકાર ઉજેસથી.—પ્રેમાનંદ.

ઉજેસકાર, *s. m.* [ઉજેસ + S. कृ to do.] Brightness; brilliancy. 2. *adj.* Bright; brilliant.

ઉજ્જયિની,
ઉજ્જન, *s. f.* [S. उज्जयिनी.] The town Ujjain.

ઉજ્જંત, *s. m.* [S.] The mount Girnar.

ઉજ્જ્વલ, *adj.* [S.] Lustrous; brilliant; bright; shining. 2. Respectable. 3. White.

પાણીપંથા ને પાખરીઆ, ઉજ્જ્વલ તેની કાય રે.—પ્રેમાનંદ.
અખા રુપ અહંતા લાગ, ઉજ્જ્વલમાં જેમ કાગો ડાઘ.—અખો.

ઉજ્જ્વલતા, *s. f.* [ઉજ્જ્વલ + S. ता a suffix forming a noun.] Whiteness. 2. Brilliancy. 3. Respectability.

ઉજ્જ્વલા, *s. m.* A metre of twelve syllables;

ઉજ્જ્વલિત, *adj.* [See ઉજ્જ્વલ.] Shining; brilliant.

ઉજ્જ્વલંત, *adj.* [See ઉજ્જ્વલ.] Bright; shining.

ઉઝત, Same as ઉદ્ધત *q. v.*

ઉઝરડવું, *v. t.* [See ઉઝરડો.] To scratch.

ઉઝરડતું, *adj. m. f. n.* [See ઉઝરડો.] Scratching. 2. Glancing; oblique.

ઉઝરડાવું, *v. i.* [See ઉઝરડો.] To get scratched.

ઉઝરડો, *s. m.* [S. उद् intens. + ऋच् to injure.] A scratch (on the skin).

અંગે ઉઝરડા પડ્યા ઘણા, વહે શોણિત ધાર.—પ્રેમાનંદ.

ઉઝવણું, *s. n.* [See ઉજવણું.] The ceremony performed at the end of a religious vow.

ઉઝવનાર, ઉઝવનારું, } *adj. m. f. n.* [See below.] Performing the closing ceremony.

ઉઝવવું, *v. t.* [See ઉજવવું.] To perform the closing ceremony at the end of a religious vow. 2. To close; to finish. 3. To give up; to abandon.

Id. તેણે આઈને ઠીક ઉઝવ્યાં He liberally spent money in performing the funeral ceremonies for his dead mother. તેણે ભણવાનું ઉઝવ્યું છે He has given up study.

ઉઝેડવું, *v. t.* [See ઉઝરડો.] To scratch any thing by means of the nails; to scratch with the nails.

ઉઝેડો, [ ] Same as ઉઝરડો *q. v.*

ઉઝેલો, *s. m.* Ease. 2. Help; assistance.

ઉજ્જત, *s. f.* [Ar. हुज्जत perverse wrangling; making objections.] Obstinacy; pertinacity.

ઉજ્જતી, *adj.* [See above.] Obstinate; stubborn; pertinacious.

ઉંચ, ઉંચું, } *adj. m. f. n.* [S. उच्च.] High; lofty; exalted. 2. Noble.

ઉંચકવું, *v. t.* [ઉંચ + S. कृ to do.] To raise; to lift up.

Id. ઉંચકી જવું To elope.

ઉંચકામણ, ઉંચકામણી, } *s. n.*, *s. f.* [See above.] The wages for carrying goods.

ઉંચાઈ, *s. f.* [See ઉંચ.] Height; loftiness. 2. Nobility. 3. Altitude.

ઉંછ, *s. m.* [S. उंछ् to glean.] Gleaning or gathering grains.

ઉંજણ, *s. n.* [उज्झ् to pour down.] Act of greasing. 2. The oily substance used for greasing. 3. A thing with which a spell is thrown on the body of a child.

ઉંજણી, *s. f.* [See above.] Act of greasing. 2. The act of throwing spells over the body of an infant for curing its disease. 3. An oil-can.

Id. ઉંજણી નાખવી To throw a spell.

આમંત્રેલા દર્ભાદિકની ઉંજણીથી તારા શરીરની પીડા મટી જશે.

—ક. ઉ. થા.

ઉંજળું, *s. n.* [S. उज्ज्वल् to shine.] The retinue of a queen or a princess.

ઉંજવું, *v. t.* [See ઉંજણ.] To oil; to grease. 2. To cure a particular discharge by a spell.

Id. તેલ ઉંજવું To grease with oil; to grease. ધાતરૂં ઉંજવું To carry over the body a charmed iron piece.

ઉટ, *s. n.* [S.] Grass, leaves &c.

ઉટકવું, *v. t.* [S. उद् up टंक a chisel; the marks made by a chisel or a small hammer.] To cleanse. (a pot.)

ઉટકણ, [ ] Same as ઉટકામણ *q. v.*

ઉટકામણ, *s. f. n.* [See ઉટકવું.] The act or manner of cleansing (a pot). 2. Wages paid for cleansing. (pots). 3. Material used in cleansing (a pot).

ઉટકંટો, *s. m.* [S. उत्कंटक.] Name of a shrub Echinops echinatus. N. O. Compositæ.

ઉટંગ, *s. n.* [S. उत्तरंग waves rising up.] A gossip. 2. A guess. 3. A groundless description.

ઉટંગી, *adj.* [See above.] Gossiping; guessing. 2. *s. m. f.* A gossip; a guesser.

ઉટજ, *s. n.* [S.] A cottage; a hut; a hermitage.

નાથ ! આવી હું ફેર ફેર, ઉટજ ઉટજમાં રે— ઓ. હી.

ઉટણું, ઉટણો, } [See ઉબટવું.] A composition of fragrant ingredients to be rubbed on the body. 2. Application of the composition &c.

ઉટણાવું, *v. i.* [See above.] To be applied (of a fragrant composition).

ઉટાંકવું, *v. t.* [S. उद् up+टंक a particular weight.] To weigh.

ઉટાંકો, *s. m.* [See ઉટાંકવું, or ઉટાંક.] An estimate; a guess.

ઉટાંગ, [°]Same as ઉટંગ *q. v.*

ઉટાંટિયું, } *s. n.*
ઉટાંટિયો, } *s. m.* Whooping-cough.

ઉટીંગણ, *s m.* Name of a shrub. Blephari boerhaavifolia. N. O. Acanthaceæ. See ઓટીંગણ.

ઉટેડૂરો, *s. m.* [° ઉટો redup. of કુટો+કુટવું to press; to crush.] Refuse of corn &c. left after it is beaten and sifted.

ઉઠ, *adj.* [°] Three and a half.

ઓળે ઉઠ વરસનો તન રે.—પ્રેમાનંદ.

પાળળ ગ્રહ ભાગ પ્રકાર, ઉઠ કોટી કેશીસા સાર.—નરસિંહ.

ઉઠંગવું, *v. i.* [See અઠંગવું.] To lean against; to recline.

ઉઠતાબેસતાં, *adv.* [° See ઉઠવું and બેસવું.] At every time one gets up and sits down. 2. Every moment. 3. Now and then.

ઉઠબેઠ, } *s. f.* [° See ઉઠવું and બેસવું.]
ઉઠબેસ, }

Restlessness. 2. Rising up and sitting down (with which school boys are punished). 3. A kind of gymnastic exercise.

ઉઠમણું, } [°] Same as ઉઠામણું *q. v*
ઉઠવણું, }

ઉઠવું, *v. i.* [° S. उत्था to rise.] To stand up. 2. To get up out of one's bed. 3. To awake and rise 4 To rise; to break up, to move (of an assembly or an army). 5. To grow; to be produced. 6. To become fresh, blooming, beaming, bright-looking (of a person, an animal, a plant, a colour).

Id. આળસમાંથી ઉઠ્યો He threw off his negligent habits. શરીરે આગ ઉઠવી To have a burning sensation in the body. તે મરવાને ઉઠ્યો ? What was the necessity of his getting up ? બૂમ ઉઠી There was a cry. કચેરી ઉઠી The offices have been closed. નિશાળ ઉઠી The school boys have dispersed. છોકરો નઠારો ઉઠ્યો The boy turned out bad. દિલ ઉઠી જવું To become disgusted with. છાપ ઉઠી છે The stamp is plain or visible. તેના શરીરે ફોલ્લા ઉઠ્યા છે Eruptions have appeared on his body. બંડ ઉઠ્યું છે There is an insurrection. દાંત ઉઠ્યો છે A mark of a tooth is left તે મરતાં મરતાં ઉઠ્યો He was cured from illness with difficulty, when he was on the point of death. તેનું નિરભાગ્ય ઉઠ્યું છે He has become unfortunate. એનો જીવ (દિવસ) ઉઠ્યો છે He has lost his virtuous tendencies. નિશાળેથી ઉઠવું To give up study; to stop study. ઉઠી ઉઠીને દોડવું To get up frequently and run, as in dilirium. ઉઠી જવું To throw off restraints (of a young man or woman). 2. To die. 3. To rise; to increase (of price or rate). ઉઠી બેસવું To rise up and fall down. 2. To be reduced to one's proper level, after a vain attempt at soaring high. ઉઠીને બેઠા થવું To be cured from illness.

Prov. ઉઠ કાકા ! ત્રણ તારા, ને બે મારા [Lit.] Get up, uncle ! (A third person is carrying away the prize, *viz* five sweet-balls.) Well, you may take three of them, and I shall be satisfied with the other two; hence, unity is the soul of prosperity. ઉઠ પહાણા, પગ પર He brings a staff to break his own head. ઉઠ્યા દેવ, ન જોયું શોધ્યું, Necessity has no law. ઉઠ રે વહુ, વિસામો ખા, હું કાંતું, ને તું દળવા જા Get up, my daughter; I will spin for you, and you may take your rest while grinding this quantity of corn.

ઉઠી અંગમાં મોટી જ્વાળ.—પ્રેમાનંદ.

ઓચિંતા ઉઠીને જાવું રે, જેમ દેવતા ને ઇંદ્ર.—ધીરો.

ઉઠી ગયા એવા કે ચાર ઓ જીવ જોને—દલપતરામ.

અત્યાર પછી તો ઉઠી જવું, આ દેહ ધરી કાચી રે.—લોકો.

ઉઠી સાસુએ મેં ના મારો, હું કાંતું તમે કોરા લાવો.—લોકોક્તિ.

ઉઠવેઠ, *s f.* [° ઉઠવું+વેઠ forced labour.] Unprofitable labour.

ઉઠાઉ, } *adj.* [° ઉઠાવવું+P. गिर seizing.]
ઉઠાઉગીર, }

Seizing, robbing. 2. *s. m.* A pilferer; a thief.

ઉઠાડવું, *v t.* [° See ઉઠવું.] To arouse; to awaken. 2 To make one get up. 3. To drive away; to remove. 4. To tease.

Id. નિશાળેથી ઉઠાડી લેવું To remove from school. ઉઠાડી મેલવું To drive away.

ઉઠાં, *s. n. pl.* [° See ઉઠ.] Multiplication tables which give the products of three and a half into one, two, three, &c, up to one hundred.

Id. ઉઠાં ભણાવવાં-લખાવવાં To deceive; to cheat.

ઉઠાંતરી, } *s f* [° See ઉઠવું.] Departure.
ઉઠાંતી, }

ઉઠામણું, *s. n.* [° See ઉઠવું] A funeral ceremony performed on the third or ninth day after death.

ઉઠાવ, *s m.* [° See ઉઠવું] Height; elevation. 2. Heaving; swelling; rising. 3. Fulness, roundness (of the parts of the body or a picture).

4. Vivid appearance. 5. Demand (of articles of trade). 6. Setting up ; instigation; abetting. 7. Creation, invention, imagination of the mind. 8. Elevated or excited state of the mind.

Id. મેડાનો ઉઠાવ પંદર ફૂટનો છે The height of the upper storey is fifteen feet. છાતીનો ઉઠાવ The swelling and fulness of the chest. છાપનો ઉઠાવ The vivid appearance of a stamp આ વરસે માલનો ઉઠાવ નથી There is no demand for goods this year. આ કામનો સઘળો ઉઠાવ તમારે લીધે થયો The whole matter was got up owing to you મનનો ઉઠાવ Creation of the mind. 2 Elevated or excited state of the mind.

એથી અક્કલનો ઉપજે ઉઠાવ શોધો શુભ સારા રે.—દલપતરામ.

ઉઠાવણી, [ભ] Same as ઉઠાવ *q v*

ઉઠાવણું, [ભ] Same as ઉઠામણું *q v.*

ઉઠાવદાર, *adj* [ભ ઉઠાવ + P दार having] Having a prominent appearance. 2 Able to produce an impression; impressive.

એમના અંગે આવ્યું, ઉતર ઉઠાવદાર —વકીલ

ઉઠાવવું *v t* [ભ See ઉઠવું] To raise, to lift up. 2. To set up; to get up

Id. ચાકરી-તાબેદારી-ઉઠાવવી; હુકમ ઉઠાવવો To perform service &c ; to obey, to carry out કામ ઉઠાવી લેવું To take to do work પૈસા ઉઠાવીને આપવા To pick up and give away ઉઠાવી જવું To pick up and walk away; to steal 2. To run away (with a woman) ગપ્પું ઉઠાવવું To set a rumour a-going; to start a rumour મન ઉઠાવી લેવું To cease to love, to disregard

ઉઠાવો, *s. m* [ભ See ઉઠવું Always used in the plural, as મનના ઉઠાવા] Invention or creation of the mind, having no foundation in fact. 2 A myth, a fiction.

ઉઠેલ, *adj.* [ભ See ઉઠવું] Wayward, perverse. 2. *s m.f.* A vagabond, a scamp

ઉડ, *s. f.* [ભ See ઉડવું] The power of flying

ઉડકવું, [ભ] Same as ઉડકવું *q v.*

ઉડકાવવું, [ભ] Same as ઉડકાવવું *q v*

ઉડગણ, *s m.* [S उडु a star+गण a collection] A group of stars. 2. The stars

ઉડુગણ બિંદુ બિરાજે, બધું ઉડગણ ભોમ—પ્રેમાનંદ.

ઉડણ, *adj.* [ભ See ઉડવું.] Able to fly. 2. Flighty.

ઉડણખાટલી, *s f* [ભ ઉડણ+S खट्वा a bedstead.] A balloon

ઉડણખીસકોલી, *s f* [ભ ઉડણ + ખીસકોલી squirrel] A flying squirrel

ઉડણઘો, *s f* [ભ ઉડણ+ઘો *fr.* S. गोधा a reptile] A flying lizard, a reptile

ઉડણઘોડો, *s f* [ભ ઉડણ + ઘોડો a horse] A wooden horse supposed to be able to fly by the supernatural powers of a saint.

ઉડણદંડ, *s m* [ભ ઉડણ+S दंड a stick; a staff.] A magic wand capable of raising high into the air

ઉડણદાવ, *s m* [ભ ઉડણ + दाव a trick.] A gymnastic trick in wrestling

ઉડણમાછલી, *s f* [ભ ઉડણ+S मत्स्य a fish.] A kind of flying fish

ઉડણરોલ, *s f.* [ભ] A play at the game of chess

ઉડતાળીસ, *adj* [S अष्ट eight + चत्वारिंशत् forty] Forty eight, 48

ઉડતીઅંત્ય, *s f* Ingratitude in return for gratitude.

ઉડતું, *adj m f n* [ભ See ઉડવું] Flying 2. Unsupported, fictitious 3 Infectious (of a disease)

Id ઉડતું પક્ષી પાડે એવો Having sharp eyes. 2 Having a quick comprehension

ઉડતો લંગૂર, *s m* [ભ ઉડતો + S लंगूर a monkey] Flying lemur, a kind of monkey.

ઉડદ, Same as અડદ *q v.*

ઉડાઉબેલું, *adj m f n* Fidgety; silly; frivolous.

ઉડબેલ, *adj* [H] Silly, perverse; self-willed, unreliable

ઉડપુડ, *adv* [ભ ઉડ + પુડ redup of ઉડ.] Suddenly and quietly

Id તે ઉડપુડ ચાલ્યો ગયો He went away at once without speaking a word (*i e* without giving a warning)

ઉડવું, *v i* [ભ S उड्डी to fly] To fly. 2 To float in the air 3 To soar high in the air. 4 To leap, to bound 5 To rush or fall upon with fury or ardour 6 To disappear suddenly, to be off quickly 7 To fade, to become faint or pale (of a colour) 8 To be expended, exhausted, or consumed (of money, provisions, materials). 9. To fly off;

to cease, to be no more (of a feeling courage) 10 To be disgusted with (of the mind or affections) 11 To arise to prevail (of fighting, altercation merriment sport) 12 To be fired or discharged (of a gun) 13 To be away to be gone

Id પતંગ ઉડે છે A kite flies in the air ઉડી પડવુ To rush upon ઉડીને આંખે વળગે એવુ Pleasing to the eye attractive તે એકાએક ઉડી ગયો (પોબારા ગણી ગયો) He was off suddenly રંગ ઉડી ગયો The colour has faded પચીસ મણ ઘી ઉડી ગયુ Twenty five maunds of ghee was consumed મારા હોસ ઉડી ગયા I lost my courage તેની ઉપરથી મારુ મન ઉડી ગયુ I am disgusted with him બે ભાઇબંધો વચ્ચે (લડાઇ) ઉડી There was a fight (a quarrel) between the two friends ત્યાં ગમ્મત ઉડી રહી છે Merriment prevails there બંદુક ઉડી The gun was fired કપૂર ઉડી ગયુ A piece of camphor has escaped or wasted અત્તર ઉડી ગયુ The fragrant essence has evaporated ખુશબો ઉડી ગઇ The fragrance has disappeared રોગ ઉડ્યો છે The disease has spread તેના મોઢાનો રંગ ઉડી ગયો His face became pale મારી ઉંઘ ઉડી ગઇ I woke up તારી ઉંઘ હજી ઉડી નથી You are not yet free from your drowsiness 2 You have not yet thrown off your negligent habits 3 You do not attend to my instructions and expostulation આ તો બધાને લઇને ઉડી જાય એવો છે He is more roguish than all of them પગાર ઉડી ગયો The salary was exhausted તે પરીક્ષામાં ઉડી ગયો He failed in the examination ઉડતા કાગ પાડે એવુ Having a sharp intelligence sharp clever 2 Mischievous. ઉડતી પગી ઝાલવા To accomplish a difficult work આજ ક્યાં ઉડ્યા છે? Where is he gone to-day?

ઉડાઉ *adj* [ઉ See above] Extravagant prodigal

ઉડાઉડ *s f* [ઉ Redup of ઉડવુ] Dangerous times

ઉડાઉડી *s f* [ઉ See ઉડવુ] Troubles 2 A mischief 3 A strife a quarrel

ઉડાઉપણુ *s n* [ઉ ઉડાઉ + Guj પણુ a suffix forming a noun] Extravagance prodigality

ઉડાડવુ [ઉ] Same as ઉડાવવુ *q v*

ઉડાણ *s n* [ઉ See ઉડવુ] A mode of flying 2 A flight. 3 *adj* Flying

ઉડાણ ખીસકોલી, [ઉ] Same as ઉડતુ ખીસકોલી *q v*

ઉડાણ ઘોડો, } ઉડાન ઘોડો } [ઉ] Same as ઉડતુ ઘોડો *q v*

ઉડાન, *s n* [ઉ See ઉડવુ] A mode of flying flight 2 *adj* Swift quickly running

ઉડાનચેહ [ઉ] Same as ઉડણ ચેહ *q v*

ઉડાવડાવવુ *v t* [ઉ See ઉડવુ] To make one fly 2 To get a thing flown

ઉડાવવુ, *v t* [ઉ See ઉડવુ] To cause to fly 2 To waste 3 To squander away 4 To toss to toss in the air 5 To non suit 6 To mislead to avoid 7 To eat to enjoy

Id મશ્કરીમાં ઉડાવવુ To make a subject of jokes વાત ઉડાવવી To start a rumour 2 To spread a slander to defame 3 To pay no attention to a request. 4 To avoid a direct answer અદ્ધર ઉડાવી દેવુ To do away with a thing before it reaches its destination, to intercept આજે કેટલા લાડુ ઉડાવ્યા ? How many balls of sweetmeat did you eat to-day ?

એ તો હોજમ માથા ઉડાવે વાર—અખો

ઉડિયાના *s f* Name of a metre

ગુજરાતી અને હિંદીમાં સાધારણ થઇ પડેલો છપય તે રોલા અને ઉડિયાણાનો બનેલો મિશ્ર છંદ છે—કે હ ધ્રુ

ઉડીસા *s m* [S उड्र] The province Orissa

ઉડીસા તે દેશ બ ગાળ એ ગ્રેજ તે મહાકાય કરાળ—ગિરિધર

ઉડુ *s m* [S] A star 2 A constellation

ઉડુગણ *s m* [ઉડુ+S गण a collection] A collection of stars 2 The stars

ઘટા થાકા આજે ઉડુગણ પ્રકાશે ગગનમા —કાંત

ઉડુપતિ } ઉડુરાજ } *s m.* [ઉડુ+S पति a lord राज a king] The moon

ઉડેલ } ઉડેલુ } *adj m f n* [ઉ See ઉડવુ] Fickle 2 *s m.* A rake

નહી લીલરસ ઝાંખા આદા ઉડેલ તદ્દા વસે —લલિત

ઉડ્ડયન *s n* [See ઉડવુ] Soaring flying up

ઉડ્ણુ } ઉડાણુ } ઉડાણી } ઉડાણીઉ } ઉઢેણી } ઉઢેણુ } Same as પંઢેણી *q v*

ઉણ્ *s m* [ઉ S उष्ण] Hot temper 2 [S ऊन]. Wanting less.

લોચનમા ઉણ્મા અનમાં શુ—વલ્લભ

ઉણપ *s f* [ઉ S ऊन small + પ short form of પણ a suffix forming a noun] Deficit deficiency want

ઉણુમ Same as ઉણપ *q v*

ઉણપણુ } *s n* [ઉ + Guj પણ] ... a suffix forming a noun]
ઉણાશ } *s f*
Deficit smallness deficiency

ઉણુ *adj m f n* [S ऊन] Small deficient 2 Incomplete wanting

અન્ન ને વસ્ત્રની રહે છે ઉણ—નરસિંહ

ઉટ See under ઊટ

ઉટવું See under ઊટવું

ઉટકો See under ઊટકો

ઉટવૈદ See under ઊટવૈદ

ઉટવૈદુ See under ઊટવૈદુ

ઉટિયો See under ઊટિયો

ઉઠીના છક } See under ઊઠીના છક,
ઉઠીઉ છક, }
ઊઠીઉ છક

ઉઠ, [ઉ] Same as ઉઠ *q v*

જ્યારે જગત વિચાર્યું અને તે ઉઠ કાયને નરહે તને—અખો

ઉઠળ *s f* [ઉ S उद्‌ to soar] Clasping with both arms open an embrace 2 The quantity taken by both arms open

જેને ચાહે પ્રીતી મુજે આમ ઉઠળમાં ભરતા—પ્રીતમ

દામોદરની દયા રાંકી તે ... —પ્રેમાનંદ

ઉઠબુદબ *s n* [ઉ A redup of ... fr S गुड a ball a globe] Rolling 2 A sensation of something turning round in the stomach griping gripes 3 An unintelligible and meaningless speech 4 *adv* In a confused manner confusedly ...

ઉઠાઉ } See under ...
ઉઠામ }

ઉઢ See under ઊઢ

ઉતમ *adj* [ઉ S उद्‌ up + उत्तम high] Very high

ઉતરવું *v t* [ઉ S उति sewing] To unsew

ઉતરણ } Same as ઉતરિ *q v*
ઉતરણુ }

વિરહ વીને વસ્ત્રના જોયા તણી ઉતરણ —પ્રેમાનંદ

ઉતપતવું *v t* [ઉ S ઉત્પતિ] To go out to rise 2 To be born to be produced

ઉતરચઢ } *s f* [ઉ S ઉતરવું + ચઢવું]
ઉતરચઢ }
Frequently ascending ... rising and falling ... going up and coming down. 3 Ascent and descent.

ઉતરડ *s f* [ઉ Guj + ... वृत्ति being] A series of pots arranged one above another

વાસણની એક ઉતરડ જરી ઉપર રાંધ પંચ ઓરાડું —દલપતરામ

ઉતરડવું *v t* [ઉ S उद्‌ to take off] To peel off

Id ઉતરડી નાખવું To unsew 2 To peel off

ઉતરડાવું *v t* [ઉ See above] To get peeled off 2 To get unsewn

ઉતરણિયું *s n* [ઉ] An instrument for peeling

ઉતરણ *s f* [ઉ See ઉતરવું] A slope 2 Inclined plane 3 A ford

ઉતરતી ભાંજણી *s f* [ઉ ઉતરતી + ભાંજણી reduction fr S भञ्ज्‌ to break.] Reduction of a number of a higher denomination to units of a lower denomination

ઉતરતી શ્રેણી *s f* [ઉ ઉતરતી + S. श्रेणी a series] A descending series.

ઉતરતું *adj m f n* [ઉ See below] Lessening 2 Declining going down 3 Inferior in quality 4 Sloping 5 Descending

ઉતરવું *v i* [ઉ S उत्तृ to cross to go beyond] To descend to dismount 2 To lessen 3 To put up at 4 To subside 5 To be cooled 6 To become pale (of a colour) 7 To lose strength (of an intoxicant) 8 To be produced (of fruits) 9 To cross 10 To lead to begin

Id નદીનું પાણી ઉતર્યું The flood in the river has subsided (become less) ધર્મશાળામાં ઉતરવું To put up at a caravansary આબરૂ ઉતરી જવું To lose reputation દાવમાં પ્રથમ ઉતરવું To lead (to begin) a game કુસ્તીમાં ઉતરવું To engage in a wrestling match દાવામાં ઉતરવું To file a suit. 2. To become a litigant. નદી ઉતરવી To cross a river શેરના દસ પંદર ઉતરે On an average there are ten ... to the pound in weight. કેરીનો ભાવ ઉતર્યો The price of mangoes has fallen (gone down) નીશો ઉતરી ગયો Intoxication has passed away રંગ ઉતરી ગયો The colour has become paler આ ઝાડે ... રોજ બે ટોપલા ભરીને ફૂલ ઉતરે છે These trees yield two baskets fuls of flowers every day ... ઉતરી છે This is an exact copy ... ઉતરી ગયો Fever is gone altogether ... ઉતર્યો This bracelet is worked well ... તેની આંખે ઉતર્યો The effects of the disease are seen in his eyes

સુખડનું તેલ શેર ઉતર્યું One pound of sandal oil is obtained (as the result of the process) ધ્યાનમાં-ગળે ઉતરે એવું Satisfactory; convincing ભણી ઉતરવું To have finished one's education કન્યા ઉતરી જશે The girl will be engaged (in marriage) કેરી ઉતરી ગઇ The mangoes are slightly spoiled or are beginning to be decomposed તેનું મોં ઉતરી ગયું His countenance fell he was greatly disappointed ઉતરી ગએલું મો Fallen face 2. Disappointed face ઉતરી આવવું To inherit to be descended આ ઠીક ઉતર્યું નહિ? Has not the plan been successfully carried out? પરીક્ષામાં ઉતરવું To appear in an examination પરીક્ષામાં સારુ ઉતરવું To pass an examination with credit તમે મારા ધ્યાનમાં-મારી નજરમાં ઉતર્યા છો I have a high opinion of you પાક નઠારો ઉતર્યો છે The crop is bad -માં બરાબર ઉતરવું To fit exactly into આથી ઉતર્યું કામ કરવું To get rid of a task to do work perfunctorily તે તેની ઉપર ઉતરી પડ્યો He was enraged at him, he spoke to him in anger he hated him ઉતરી જવું To descend તેજ-પાણી-મૂલ-ઉતરવું To become less in value શરીરે-શરીર ઉતરવું To lose flesh, to become lean હાથ ઉતરવો-પગ ઉતરવો-હાડકું ઉતરવું To be dislocated ઘોડો ઉતરી ગયો The horse is unserviceable તેની ઉપરથી મારૂં મન ઉતરી ગયું I have ceased to like him મારૂં માથું ઉતર્યું My headache is gone I am relieved of my headache મહિને બે કામ ઉતરે છે Two pieces of work are done every month ચપ્પુની ધાર ઉતરી ગઇ The knife has lost its edge or has become blunt -ના તરીઆવણ લુગડાં ઉતરાવવાં To rob a man even of his clothes (of everything he has), when he is helpless. ઉતરેલાં કપડાં Cast off clothes કેશ-વાળ ઉતરાવવા To get the hair shaved ભીંત ઉતરાવવી To pull down a side wall ઉતરતા દિવસ Adverse times, period of decline (as into disrepute, poverty) ઉતરતી પાયરી-ઉતરતો દરજ્જો An inferior rank ઉતરતી કળા [Lit.] Waning of the moon 2. State of decline

Prov ઉતરી અમલદાર કોડીનો An officer loses popular adoration as soon as he loses his power

ઉતરાણ, *s f* [© S उत्तर northern+अयन going] The sun's northward passage towards the tropic of Capricorn 2 The Hindu holiday observed on the 13th or 14th January when the sun begins or has begun northward progress According to the English calender the earth arrives at her solstitial point on the 21st of December

Prov ઉતરાવું કાંઇ એવું પણ નથી A little stream may quench thirst, as well as a great river

ઉતરાદું, } ઉતરાદું, } *adj m f n* [© ઉત્તર + S ત a suffix meaning towards] Northern turned to wards or coming from the northern direction

ઉતરાવડાવવું *v t* [© See ઉતરવું.] To cause to get felled 2 To make one help another in unloading

ઉતરાવવું, *v t & t* [© See ઉતરવું] To cause to be brought down 2 To help in bringing down 3 To get copied 4 To get moulded 5 To dictate

ઉતરાવું, *v t* [© See ઉતરવું] To be able to alight to be able to get down

ઉતરી *s f* [© S उत्तरीय an upper garment] The sacred thread worn during a Shraddha ceremony 2 A necklace

ઉતવું, *v t* [© S उद् to wet to moisten] To rot to decay (as wood in water)

ઉતળું, *adj m f n* [© S उद् up + तल the bottom] Shallow

Prov ગામ વચ્ચે કુવો ખાય ઉંડો એ કહે, ને કોઇ ઉતળો એ કહે There is no use trying to please every one

પણ, જો પાણી ઉતળાં હોય, તો નખાઇને કહાવને ?—પ્રેમાનંદ.

ઉતાપ, } ઉતાપો } *s m* [© S उत्ताप] Excessive heat 2 Excitement agitation 3 Anxiety

ઉતાર, *s m* [© See ઉતરવું] The ebb 2 A fordable place a ford 3 Money paid for a journey fare 4 A corrective an antidote 5 An offering to evil spirits to get rid of their influence 6 The refuse 7 Intermarriage

Id આખા ગામનો ઉતાર The plague of the village ભૂત ઉતાર માગે છે The ghost asks for an offering (a ransom) to leave the man possessed ઉતાર ઉતારવો To make an offering to get rid of the influence of an evil spirit ઉતાર મૂકવો To put an offering at a place where three or four ways meet પાણીનો ઉતાર The ebb of the water (of a river &c) નદીને ઉતાર છે There is a ford in the river કેફનો ઉતાર The corrective of an intoxicant નાતઉતાર The practice of intermarriage

ઉતારણ, *s. n.* [© See ઉતરવું.] Wages or labour charges for work. 2. *s. m. f.* A saviour; an absolver.

ઉતારત, *adj.* [© S. उत्तरत्र in the second case.] General; vague; not personal (of a remark or assertion).

હું તો તમારી ઉતારત ખબર પૂછું છું—ક. ઘ. કાં.

ઉતારવું, *v. t.* [© See ઉતરવું.] To set down. 2. To copy. 3. To bring down; to lessen. 4. To unload. 5. To degrade. 6. To remove the evil effects of; to neutralize. 7. To mould; to form; to shape (of a bracelet). 8. To save; to absolve.

Id. પાર ઉતારવું To carry out successfully; to accomplish. માન ઉતારવું To lessen the pride of; to humble; to show disrespect to; to insult. ગોળ ઉતારવું To shape into a circle; to make round. સંઘાડે ઉતારવું To do lathework. 2. To give a round shape. 3. To give a required shape. પહેલો પાક કાકડીનો ઉતારવામાં આવે છે The first crop gathered in is the cucumber crop. તેમણે તેઓને પોતાના દેશમાં ઉતાર્યાં They welcomed them to their country. મનમાં સારા વિચાર ઉતારવા To instil good thoughts into the mind. વાસણ ચૂલા ઉપરથી ઉતારવું To take down a vessel from the hearth. પરસેવો ઉતારીને કરેલી કમાઇ What has been earned with the sweat of the brow. કપડાં ઉતારવાં To take off one's clothes; to change one's clothes. લૂગડાં ઉતારીને વાંચજો Read this after taking off your clothes. (An instruction written at the top of a letter bearing tidings of death or of unwelcome news). કૂવામાં ઉતારવું [*Lit.*] To lower into a well. 2. To place in an undesirable or difficult position; to deceive. કૂવામાં ઉતારી, વરત વાઢવી To inspire confidence in order afterwards to betray. શીસામાં ઉતારવું To put or throw into a bottle. 2. To bring under one's control or influence. માથું ઉતારવું To cut off the head. પાઘડી ઉતારવી To beg pardon. માલ ઉતારવો To take down goods or merchandise from ships, carts &c. ઉતારી નાખવું–પાડવું To degrade; to deprive of respect. ઉતારી લેવું To take off; to remove. 2. To rob. 3. To finish. 4. To pluck.

તમે વરો દે વરનાર આપો જે મારા મનને ઉતારે—પ્રેમાનંદ.

ગગરી ઉતાર રે વનમાળી.—મીરાં.

ઉતારુ, *s. m. f. n.* [© See ઉતરવું.] A passenger; a traveller.

ઉતારેલું, *adj. m. f. n.* [© See ઉતરવું.] Brought down. 2. Plucked. 3. Formed; designed. 4. Copied.

ઉતારો, *s. m.* [© See ઉતરવું.] A transcript. 2. An extract (copied from a book). 3. Unloading. 4. Residence (as of a guest); lodging.

Id. ઉતારો કરવો–લેવો To make an extract from a book or a document. ઉતારો કરવો *To lodge; to* take lodgings; to put up at. ઉતારો આપવો To furnish with a lodging.

ઉતાવળ, *s. f.* [© S. उत्ताल swift + वलन moving]. Haste. 2. Speed.

Prov. ઉતાવળે આંબા ન પાકે Rome was not built in a day.

ઉતાવળિયું, } ઉતાવળું, } *adj. m. f. n.* [© See above.] Speedy; quick. 2. Impatient. 3. Rash; hasty.

Prov. ઉતાવળા તે બાવરા, ને ધીરા તે ગંભીર Most haste, worst speed; haste makes waste. ઉતાવળી સાત ફેરા ખાય Haste makes waste; a hasty man never wanted woe.

ઉતેડવું, [©] Same as ઉતરડવું *q. v.*

ઉતોલની, *s. f.* [© उत्तुल् to raise up.] A lever.

ઉત્કટ, *adj.* [S. उत्कट् to start or burst out.] Deep; strong. 2. Large; spacious. 3. Mighty; powerful. 4. High; superior. 5. Much; excessive.

તે શૌર્યે પોષ્યું અતિ ઉત્કટ વીર પ્રેર્યું—ભી. બો. ટી.

ઉત્કંઠ, *adj.* [See below.] Eager; anxious.

ઉત્કંઠા, *s. f.* [S. उद् up + कंठ the neck.] Eagerness, zeal; anxiety; uneasiness.

ઉત્કંઠિત, *adj.* [See ઉત્કંઠ.] Eager; zealous; anxious; uneasy.

ઉત્કંઠિતા, *s. f.* [See ઉત્કંઠ.] A mistress longing for her absent lover or husband; one of the eight heroines.

ઉત્કંપ, *s. m.* [S. उत्कंप् to tremble.] Trembling; tremor; agitation. 2. Speed.

ઉત્કર્ષ, *s. m.* [S. उत्कृष् to draw; to raise.] Excellence; glory. 2. Prosperity; elevation; eminence. 3. Drawing up.

ઉત્કર્ષક, *adj.* [See above.] Raising; elevating; drawing up.

ઉત્કલ, *s. m.* [S.] The district of Orissa. 2. A hunter; a fowler.

ઉત્કલન, *s. n.* [S. उद् up + कल् to sound.] Boiling.

ઉત્કલનબિંદુ, } *s. n.* [ઉત્કલન + S. बिंदु a point;
ઉત્કલનાંક, } *s. m.* अंक a degree.] The boiling point.

ઉત્કંઠિકા, *s. f.* [S.] Desire; amorousness. 2. Anxiety.

ઉત્કંઠી, Same as ઉત્કંઠિત *q. v.*

ઉત્કાકા, *s. f.* [S.] A cow calving every year.

ઉત્કીર્ણ, *adj.* [S. उत्कृ to engrave.] Written; engraved; carved; sculptured.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [See ઉત્કર્ષ.] Excellent; eminent; best; highest; superior.

ઉત્કૃષ્ટતા, *s. f.* [ઉત્કૃષ્ટ+S. ता a suffix forming a noun.] Excellence; eminence; superiority.

ઉત્કેંદ્ર, *adj.* [S. उद् out, away+केंद्र a centre.] Eccentric.

ઉત્કેંદ્રતા, *s. f.* [ઉત્કેંદ્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Eccentricity.

ઉત્કોચ, *s. m.* [S.] A bribe.

ઉત્ક્રમ, *s m.* [S. उत्क्रम् to ascend.] Violation; transgression 2. Progressive increase.

અધિક ઉત્ક્રમ પામતું સંગીત નાયક તે સુણે.—ન. બો. રી.

ઉત્ક્રમણ, *s. n.* [See above] Violation; transgression. 2. Departure. 3. Ascent. 4. Inversion.

ઉત્ક્રાંત, *adj.* [See ઉત્ક્રમ.] Evolved; grown according to the principle of evolution.

ઉત્ક્રાંતિ, *s f.* [See ઉત્ક્રમ.] Unfolding; unrolling; a development; a series of things unrolled or unfolded. 2. Evolution.

ઉત્ક્રાંતિવાદ, *s. m.* [ઉત્ક્રાંતિ+S. वाद a theory.] Theory of evolution.

ઉત્ક્ષેપ, *s m.* [S. उत्क्षिप् to throw; to emit; to raise.] Throwing up; tossing. 2. Rejecting. 3. Vomiting 4. Sending; dispatching.

ઉત્ક્ષેપક, *s. m.* [See above.] A stealer of clothes &c. 2. *adj.* Tossing or throwing up.

ઉત્ક્ષેપણ, *s. n.* [See ઉત્ક્ષેપ.] Act of throwing up.

ઉત્ખાત, *adj.* [S. उत्खन् to dig; to excavate.] Dug; excavated 2. Uprooted. 3. Eradicated.

ઉત્તંસ, *s. m.* [S.] A crest; a chaplet. 2. An ear-ring.

ઉત્તમ, *adj.* [S. उद् up + तम a suffix for the superlative degree.] Excellent; the best.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, ને ભિક્ષા નિદાન Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these.

ઉત્તમ ગતિ, *s. f.* [ઉત્તમ and S. गति motion; state.] The best state; salvation. 2. Death in a holy place or on a holy day.

ઉત્તમતા, *s. f.* [ઉત્તમ + S. ता a suffix forming a noun.] Excellence. 2. Goodness.

ઉત્તમ પદ, *s. n.* [ઉત્તમ and S. पद a position.] The highest position; heaven. 2. Salvation.

ઉત્તમ પુરુષ, *s. m.* [ઉત્તમ and S. पुरुष a man; a person.] The best man. 2. God. 3. The First Person (in Sanskrit Grammar).

ઉત્તમર્ણ, *s. m.* [ઉત્તમ + S. ऋण debt.] A creditor. 2. Mahajana (public body).

ઉત્તમ શ્લોક, *adj.* [ઉત્તમ and S. श्लोक praise.] He whose praises are the fittest to be sung; most praiseworthy; very famous; illustrious.

એવું ઉત્તમશ્લોક જે નામ.—પ્રેમાનંદ.

ઉત્તમા, *s. f.* [See ઉત્તમ.] A particular kind of woman according to the science of poetry; an excellent woman.

ઉત્તમાંગ, *s. n.* [ઉત્તમ+S. अंग a limb.] The head. 2. Mouth.

ઉત્તમોત્તમ, *adj.* [ઉત્તમ + ઉત્તમ.] Excellent; very best; highest.

ઉત્તમૌજા, *s. m.* [S.] Name of one of the ten sons of Manu Bhagawana.

ઉત્તર, *s. f.* [S. उद् up+तर the suffix for the comparative degree.] The North. 2. *s. m.* [S.] An answer. 3. A defence (in argument). 4. *adj.* [S.] Exceeding; greater than; more than; farther; latter. 5. Superior; surpassing; excelling. 6. Following. 7. *s. m.* The son of king Virat. 8. *adv.* Afterwards. 9. *s. n.* [S. उत्तरीय an upper garment.] A gift from the bride's relations to the bridegroom.

ઉત્તર અક્ષાંશ, *s. m.* [ઉત્તર and अक्षांश a degree of latitude.] The latitude on the equator.

ઉત્તર કથા, *s. f.* [ઉત્તર and S. कथा a story.] The latter part or end of a story.

ઉત્તર કર્મ, *s. n.* [ઉત્તર and S. कर्म an action.] Funeral rites; obsequies.

ઉત્તર કાળ, *s. m.* [ઉત્તર and S. काल time.] Future time. 2. The latter part of life; old age.

ઉત્તર કુરુ, *s. m.* [ઉત્તર and S. कुरु name of a country.] One of the nine divisions of the world; the country of the Northern Kurus.

ઉતારણુ, *s. n.* [See ઉતરવું.] Wages or labour charges for work. 2. *s. m. f.* A saviour; an absolver.

ઉતારત, *adj.* [S. उत्तरत in the second case.] General: vague; not personal (of a remark or assertion).

હું તે તમારી ઉતારત અબર પૂછું છું—ક. દા. કાં.

ઉતારવું, *v. t.* [See ઉતરવું.] To set down. 2. To copy. 3. To bring down; to lessen. 4. To unload. 5. To degrade. 6. To remove the evil effects of; to neutralize. 7. To mould; to form; to shape (of a bracelet). 8. To save; to absolve.

Id. પાર ઉતારવું *To carry out successfully; to* accomplish. માન ઉતારવું To lessen the pride of; to humble; to show disrespect to; to insult. ગોળ ઉતારવું To shape into a circle; to make round. સંઘાડે ઉતારવું To do lathework. 2. To give a round shape. 3. To give a required shape પહેલો પાક કાકડીનો ઉતારવામાં આવે છે The first crop gathered in is the cucumber crop. તેમણે તેઓને પોતાના દેશમાં ઉતાર્યા They welcomed them to their country. મનમાં સારા વિચાર ઉતારવા To instil good thoughts into the mind. વાસણ ચૂલા ઉપરથી ઉતારવું To take down a vessel from the hearth. પરસેવો ઉતારીને કરેલી કમાઇ What has been earned with the sweat of the brow. કપડાં ઉતારવાં To take off one's clothes; to change one's clothes. લુગડાં ઉતારીને વાંચજો Read this after taking off your clothes. (An instruction written at the top of a letter bearing tidings of death or of unwelcome news). કૂવામાં ઉતારવું [Lit.] *To lower* into a well. 2. To place in an undesirable or difficult position; to deceive. કૂવામાં ઉતારી, વરત વાઢવી To inspire confidence in order afterwards to betray. શીશામાં ઉતારવું To put or throw into a bottle. 2. To bring under one's control or influence. માથું ઉતારવું To cut off the head. પાઘડી ઉતારવી To beg pardon. માલ ઉતારવો To take down goods or merchandise from ships, carts &c. ઉતારી નાખવું-પાડવું To degrade; to deprive of respect. ઉતારી લેવું To take off; to remove. 2. To rob. 3. To finish. 4. To pluck. તમે વરો કે વરનાર આપો એ મારા મનને ઉતારે—પ્રેમાનંદ.

ગમતી ઉતાર રે વનમાળી.—મીરાં.

ઉતારુ, *s. m. f. n.* [See ઉતરવું.] A passenger; a traveller.

ઉતારેલું, *adj. m. f. n.* [See ઉતરવું.] Brought down, 2. Plucked. 3. Formed; designed. 4. Copied.

ઉતારો, *s. m.* [See ઉતરવું.] A transcript. 2. An extract (copied from a book). 3. Unloading. 4. Residence (as of a guest); lodging.

Id. ઉતારો કરવો-લેવો To make an extract from a book or a document. ઉતારો કરવો To lodge; to take lodgings; to put up at. ઉતારો આપવો To furnish with a lodging.

ઉતાવળ, *s. f.* [S. उत्ताल swift+वलन moving]. Haste. 2. Speed.

Prov. ઉતાવળે આંબા ન પાકે Rome was not built in a day.

ઉતાવળિઉં, ઉતાવળું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Speedy; quick. 2. Impatient. 3. Rash; hasty.

Prov. ઉતાવળા તે બાવરા, ને ધીરા તે ગંભીર Most haste, worst speed; haste makes waste. ઉતાવળી સાત કેરા ખાય Haste makes waste; a hasty man never wanted woe.

ઉતેડવું, [] Same as ઉતરડવું *q. v.*

ઉતોલની, *s. f.* [उत्तुल to raise up.] A lever.

ઉત્કટ, *adj.* [S. उत्कट् to start or burst out.] Deep; strong. 2. Large; spacious. 3. Mighty; powerful. 4. High; superior. 5. Much; excessive.

તે શૈર્ય પોષ્યું અતિ ઉત્કટ વીર ધૈર્ય—ભી. બો. વી.

ઉત્કંઠ, *adj.* [See below.] Eager; anxious.

ઉત્કંઠા, *s. f.* [S. उद् up + कंठ the neck.] Eagerness; zeal; anxiety; uneasiness.

ઉત્કંઠિત, *adj.* [See ઉત્કંઠ.] Eager; zealous; anxious; uneasy.

ઉત્કંઠિતા, *s. f.* [See ઉત્કંઠ.] A mistress longing for her absent lover or husband; one of the eight heroines.

ઉત્કંપ, *s. m.* [S. उत्कंप् to tremble.] Trembling; tremor; agitation. 2. Speed.

ઉત્કર્ષ, *s. m.* [S. उत्कृष् to draw; to raise.] Excellence; glory. 2. Prosperity; elevation; eminence. 3. Drawing up.

ઉત્કર્ષક, *adj.* [See above.] Raising; elevating; drawing up.

ઉત્કલ, *s. m.* [S.] The district of Orissa. 2. A hunter; a fowler.

ઉત્કથન, *s. n.* [S. उद् up+क्वथ् to sound.] Boiling.

ઉત્કલનબિંદુ, } *s. n.* [ઉત્કલન + S. बिंदु a point;
ઉત્કલનાંક, } *s. m.*
अंक a degree.] The boiling point.

ઉત્કલિકા, *s. f.* [S.] Desire; amorousness. 2. Anxiety.

ઉત્કા, Same as ઉત્કંઠિતા *q. v.*

ઉત્કાશા, *s. f.* [S.] A cow calving every year.

ઉત્કીર્ણ, *adj.* [S. उत्कॄ to engrave.] Written; engraved; carved; sculptured.

ઉત્કૃષ્ટ, *adj.* [See ઉત્કર્ષ.] Excellent; eminent; best; highest; superior.

ઉત્કૃષ્ટતા, *s. f.* [ઉત્કૃષ્ટ+S. ता a suffix forming a noun.] Excellence; eminence; superiority.

ઉત્કેંદ્ર, *adj.* [S. उद् out, away+केंद्र a centre.] Eccentric.

ઉત્કેંદ્રતા, *s. f.* [ઉત્કેંદ્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Eccentricity.

ઉત્કોચ, *s. m.* [S.] A bribe.

ઉત્ક્રમ, *s m.* [S. उत्क्रम् to ascend.] Violation; transgression 2. Progressive increase.

અધિક ઉત્ક્રમ પામ્યું સંગીત નાયક તે સુણે.—ન. કો. શી.

ઉત્ક્રમણ, *s. n.* [See above.] Violation; transgression. 2. Departure. 3. Ascent. 4. Inversion.

ઉત્ક્રાંત, *adj.* [See ઉત્ક્રમ.] Evolved; grown according to the principle of evolution.

ઉત્ક્રાંતિ, *s. f.* [See ઉત્ક્રમ.] Unfolding; unrolling; a development; a series of things unrolled or unfolded. 2. Evolution.

ઉત્ક્રાંતિવાદ, *s. m.* [ઉત્ક્રાંતિ+S. वाद a theory.] Theory of evolution.

ઉત્ક્ષેપ, *s m.* [S. उत्क्षिप् to throw, to emit; to raise.] Throwing up; tossing. 2. Rejecting. 3. Vomiting 4. Sending; dispatching.

ઉત્ક્ષેપક, *s. m.* [See above.] A stealer of clothes &c. 2. *adj.* Tossing or throwing up.

ઉત્ક્ષેપણ, *s. n.* [See ઉત્ક્ષેપ.] Act of throwing up.

ઉત્ખાત, *adj.* [S. उत्खन् to dig; to excavate.] Dug; excavated. 2. Uprooted. 3. Eradicated.

ઉત્તંસ, *s. m.* [S.] A crest; a chaplet. 2. An ear-ring.

ઉત્તમ, *adj.* [S. उद् up + तम a suffix for the superlative degree.] Excellent; the best.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, ને નિદાન ભીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these.

ઉત્તમ ગતિ, *s. f.* [ઉત્તમ and S. गति motion; state.] The best state; salvation. 2. Death in a holy place or on a holy day.

ઉત્તમતા, *s. f.* [ઉત્તમ + S. ता a suffix forming a noun.] Excellence. 2. Goodness.

ઉત્તમ પદ, *s. n.* [ઉત્તમ and S. पद a position.] The highest position; heaven. 2. Salvation.

ઉત્તમ પુરુષ, *s. m.* [ઉત્તમ and S. पुरुष a man; a person.] The best man. 2. God. 3. The First Person (in Sanskrit Grammar).

ઉત્તમર્ણ, *s. m.* [ઉત્તમ + S. ऋण debt.] A creditor. 2. Mahajana (public body).

ઉત્તમ શ્લોક, *adj.* [ઉત્તમ and S. श्लोक praise.] He whose praises are the fittest to be sung; most praiseworthy; very famous; illustrious.

એવું ઉત્તમશ્લોક જે નામ.—પ્રેમાનંદ.

ઉત્તમા, *s. f.* [See ઉત્તમ.] A particular kind of woman according to the science of poetry; an excellent woman.

ઉત્તમાંગ, *s. n.* [ઉત્તમ+S. अंग a limb] The head. 2. Mouth.

ઉત્તમોત્તમ, *adj.* [ઉત્તમ + ઉત્તમ.] Excellent; very best; highest.

ઉત્તમૌજા, *s. m.* [S.] Name of one of the ten sons of Manu Bhagawana.

ઉત્તર, *s. f.* [S. उद् up+तर the suffix for the comparative degree.] The North. 2. *s. m.* [S.] An answer. 3. A defence (in argument). 4. *adj.* [S.] Exceeding; greater than; more than; farther; latter. 5. Superior; surpassing; excelling. 6. Following. 7. *s. m.* The son of king Virat. 8. *adv.* Afterwards. 9. *s. n.* [S. उत्तरीय an upper garment.] A gift from the bride's relations to the bridegroom.

ઉત્તર અક્ષાંશ, *s. m.* [ઉત્તર and अक्षांश a degree of latitude.] The latitude on the equator.

ઉત્તર કથા, *s. f.* [ઉત્તર and S. कथा a story.] The latter part or end of a story.

ઉત્તર કર્મ, *s. n.* [ઉત્તર and S. कर्म an action.] Funeral rites; obsequies.

ઉત્તર કાળ, *s. m.* [ઉત્તર and S. काल time.] Future time. 2. The latter part of life; old age.

ઉત્તર કુરુ, *s. m.* [ઉત્તર and S. कुरु name of a country.] One of the nine divisions of the world; the country of the Northern Kurus.

ઉત્તર કોશલ, *s. m.* [S उत्तरकोसला.] The city of Ayodhya.

ઉત્તર ક્રિયા, Same as ઉત્તર કર્મ *q. v.*

ઉત્તર ખંડ, *s. m.* [ઉત્તર and S. खंड a section.] The last section or book. 2. The northern part of India near the Himalaya.

ઉત્તર દશા, *s. f.* [ઉત્તર and S. दशा condition.] The future condition.

ઉત્તર દિશા, *s. f.* [ઉત્તર and S. दिशा a direction.] The northern direction; the north.

ઉત્તર ધ્રુવ, *s. m.* [ઉત્તર and S. ध्रुव pole.] The north pole. 2. The north polestar.

ઉત્તરધ્રુવપ્રદેશ, *s. m.* [ઉત્તરધ્રુવ+S प्रदेश country.] The country round the north polar region.

ઉત્તર પક્ષ, *s m.* [ઉત્તર + S. पक्ष a side.] The defendant; the respondent 2. The defendant's side or cause. 3. [ઉત્તર and S. पक्ष a side.] The minor premiss in a syllogism. 4. The fortnight of the waning moon. 5. A rejoinder.

ઉત્તર પદ, *s. n.* [ઉત્તર and S. पद a place.] The latter part of a compound word or of a poem as distinguished from the first part.

ઉત્તર પંથ, *s. m.* [ઉત્તર +S. पथ a way.] The road northwards over the Himalaya mountains (stated to be the road to heaven and to be inaccessible to mortals). 2. A course of austerities and pilgrimages in preparation for death.

ઉત્તર પૂજા, *s. f.* [ઉત્તર + S. पूजा worship.] The concluding portion of an act of worship.

ઉત્તર ભાગ, *s. m.* [ઉત્તર and S भाग a division; a portion.] The latter part.

ઉત્તર માત્ર, *s. m.* [ઉત્તર and S. मात्र a measure.] A mere reply. 2. The whole reply.

ઉત્તર મીમાંસા, *s. f.* [ઉત્તર and S. मीमांसा reflection.] The later Meemansa; the Vedanta philosophy; an inquiry into the nature of Brahma or JnanaKanda.

ઉત્તર રાગણી, *s. f.* [ઉત્તર and S. रागिणि a modification of a musical mode.] An air sung in the latter part of the night.

ઉત્તર રાત્ર, *s. f.* [ઉત્તર and S. रात्रि a night.] The latter part of the night; the time from 12. A. M. to 6. A. M.

ઉત્તર લોક, *s. m.* [ઉત્તર and S. लोक world.] The world above where holy and pious men live after death; the heaven.

ઉત્તર વય, *s. n.* [ઉત્તર and S. वयस age.] Old age; declining period of life. 2. *adj* [ઉત્તર + S. वयस् age.] Old; advanced in age.

ઉત્તરવય આવ્યું હતું તે સાથવે બહુ પેર.—પ્રેમાનંદ.

ઉત્તરવયસ્ક, *adj.* [See above.] Old; aged.

ઉત્તરવાદી, *s m.* [ઉત્તર + S. वादिन् speaking.] The defendant.

ઉત્તરવ્યવસ્થાપત્ર, *s n.* [ઉત્તર + S व्यवस्थापत्र a letter or a deed of management.] A will; a letter containing the desire of the management of one's property after one's death.

ઉત્તરસાધન, *s. n.* [ઉત્તર + S. साधन a means.] Ceremonies or charities done for being benefited in the next world.

ઉત્તરહીન, *adj.* [ઉત્તર + S. हीन without.] Without a reply; incapable of giving a reply; mute; dumb-founded.

ઉત્તરા, *s. f.* [S] Name of the daughter of the king of Virata and wife of Abhimanyu, the son of Arjuna. 2. Name of the twelfth lunar asterism (See ઉત્તરા ફાલ્ગુની). 3. The northern direction.

ઉત્તરાંશ, *s. n.* [ઉત્તર + S. अंश a part.] The latter or concluding half of a thing.

ઉત્તરા ફાલ્ગુની, Same as ઉત્તરા *q. v.*

ઉત્તરાગ્ર, *s. m.* [ઉત્તર + S. अग्र the end.] The north end; the north pole.

ઉત્તરાધિકાર, *s m.* [ઉત્તર + S. अधिकार right.] Heirship; legacy; inheritance.

ઉત્તરાધિકારી, *s. m.* [See above.] The next heir; a claimant.

ઉત્તરા ભાદ્રપદા, *s. n.* [ઉત્તરા and S. भाद्रपदा name of the 25th and 26th lunar asterisms.] The twentysixth lunar mansion; andromedæ.

ઉત્તરાભાસ, *s. m.* [ઉત્તર+S. आभास a fallacy.] A false reply; an indirect, evasive or prevaricating reply.

ઉત્તરાભિમુખ, *adj.* [ઉત્તર+S अभि towards+ मुख a mouth.] Facing towards the north. 2. *adv.* Northward.

ઉત્તરાયણ, ઉત્તરાયન, } Same as ઉતરાણ *q. v.*

ઉત્તરાર્ધ, *s. m* [ઉત્તર + S अर्ध half.] The last half part of a thing. 2. The upper part of the body. 3 The northern part. 4. The further end.

ઉત્તરાલંકાર, *s m* [ઉત્તર + S अलङ्कार decoration] A kind of figure of speech

ઉત્તરાષાઢા, *s f* [ઉત્તર + S आषाढा name of a lunar mansion] The twentyfirst lunar mansion consisting of three stars

ઉત્તરોત્તર, *adv* [ઉત્તર+ઉત્તર] One after the other, each following, successively, in regular succession

ઉત્તરીય, *s n* [S] A scarf 2 An upper garment.

ઉત્તરીય ફાડી, ચિ રડી આડી, તેકે નવ પોંચી —પ્રેમાનંદ

ઉત્તાન, *adj* [S उत्तन् to stretch] Lying flat on the back with the face upward, supine

ઉત્તાનપાદ, *s m* [S] Name of a king and father of Dhruva

ઉત્તાપ, *s m* [S उत्तप् to warm, to excite] Great heat 2 Affliction, misery 3 Excitement

ઉત્તીર્ણ, *adj* [S उत्तॄ to pass over, to cross] Passed through or over, crossed 2 Successful (in finishing studies)

ઉત્તુંગ, *adj* [See ઉત્તમ] Very high, lofty 2 Swollen, increased (as a stream)

મળાવે મોટા તે ઢપ્યુથી ઉત્તુંગ શ્રાવી —બી બો ની

ઉત્તુંગતા, *s f* [ઉત્તુંગ + S ता a suffix forming a noun] Loftiness, tallness, height 2 Swollenness

ઉત્તેજક, *adj* [S उत्तिज् to instigate, to stir up] Instigating, stirring up 2 Stimulating 3 *s m f* One who instigates encourages or stimulates an instigator an incitor

ઉત્તેજન, *s n* [See above] Encouragement 2 Instigation

Id ઉત્તેજન આપવું To encourage 2 To instigate, to incite

ઉત્તેજવું, *v t* [See ઉત્તેજક] To encourage 2 To instigate to stir up to stimulate

ઉત્તેજાવું *v t* [See ઉત્તેજક] To be encouraged 2 To be stimulated, to be instigated

ઉત્તેજિત, *adj* [See ઉત્તેજક] Encouraged; 2 Supported stimulated, incited

ઉત્થાન, [S उत्था to get up, to rise] Getting up 2 Industry 3 Activity, energy 4 Rising elevation 5 A support

ઉત્થાપક, *s m* [See above] The original author of a scheme, the originator of an activity 2 An agitator 3 *adj* Animating; exciting

ઉત્થાપન, *s n* [See ઉત્થાન] Removal, taking down 2 Raising, elevating 3 Awakening, rousing

ઉત્થાપવું, *v t* [S उत्था to stand up, to rouse, to rise] To set aside, to take down, to remove 2 To rouse, to awaken

ઉત્પત, } ઉત્પત્ય, } *s f* [See below] Origin; birth.

ઉત્પત્તિ, *s f* [S उत्पत् to rise, to be originated] Produce 2 Birth 3 Origin 4 Name of the dark fortnight of Kartika month.

ઉત્પત્તિશાસ્ત્ર, *s n*. [ઉત્પત્તિ+S शास्त्र science] The science of birth and productiveness

ઉત્પત્તિસ્થાન, *s n* [ઉત્પત્તિ+S स्थान a place] A place of birth home, origion, rise.

ઉત્પન્ન, *s n* [See ઉત્પત્તિ] Produce 2 Income 3 *adj* Born, produced

ઉત્પન્નભક્ષી *adj* [ઉત્પન્ન + S भक्ष् to eat.] Living from hand to month, eating what is earned poor

ઉત્પન્નવિનાશી, *adj* [ઉત્પન્ન + S विनश् to disappear, to perish] Perishing as soon as born, transcient

ઉત્પલ, *s n* [S] A lotus flower

આંખે ઉત્પલતુલ્ય રગરસિયા આન દ ઊપજાવતા —કે હ ધ્રુ

ઉત્પલાક્ષી, *s f* [ઉત્પલ + S अक्ष eye] A lotus eyed woman

ઉત્પાત, *s m n* [S उत्पत् to fall] A catastrophe 2 Mischief 3 A portent 4 Rising up

થયુ ગોકુળમા ઉત્પાત, મુજને આસે છે —પ્રેમાનદ

ઉત્પાતી, } ઉત્પાતીઉં, } *adj m f n* [See above] Mischievous troublesome

ઉત્પાદક, *adj* [See ઉત્પત્તિ] That which produces, productive of 2 *s m* God creator

ઉત્પાદન, *s n* [See ઉત્પત્તિ] Production

ઉત્પાદિત *adj* [See ઉત્પત્તિ] Produced; generated

ઉત્પીડન, *s n* [S उत्पीड् to overpower, to trouble] Pressing or striking against 2 Trouble 3 Rivalry

ઉત્પ્રેક્ષા *s f* [S उत्प्रेक्ष् to perceive to see] A metaphor 2 The thing imagined an imagination a fancy 3 A parable 4 An ironical comparison.

ઉત્પ્રેક્ષિત *adj* [See above] Imagined fancied

ઉત્ફુલ્લ *adj* [S उत्फल् to open to leap] Jolly pleasant merry 2 Bloomed full blown

ઉત્સંગ *s m* [S] The lap 2 The slope of a hill 3 Union

ઉત્સંગી *adj* [See above] A companion an associate

ઉત્સર્ગ, *s m* [S उत्सृज् to abandon] Renunciation abandonment 2 Giving up or making over (of a temple, well &c.) to the idol dedication consecration 3 Excretion

| ઉત્સર્ગકાર્ય, *s n* [ઉત્સર્ગ+S कार्य function] Excretory function

| ઉત્સર્ગતંત્ર *s n* [ઉત્સર્ગ+S तंत्र a system] Excretory system

ઉત્સર્જન *s n* [See ઉત્સર્ગ] Abandoning resigning giving up 2 The ceremonies at the annual renewal of the sacred thread 3 The ceremonies when the reading of the Vedas is to be suspended 3 Excretion

ઉત્સર્પણ *s n* [S उत्सृप् to go upwards to rise] Going or gliding upwards 2 A rise 3 Swelling

ઉત્સવ *s m* [S उद् up+सू to excite to produce] A festival 2 Merriment pleasure

ઉત્સારક *adj* [S. उत्सृ to remove] Removing driving away 2 *s m f* A guard a door-keeper

ઉત્સારણ *s n* [See above] Excretion removal

ઉત્સાહ *s m* [S उत्सह् to have energy to cheer up to enjoy] Zeal alacrity energy enthusiasm 2 Joy rejoicings 3 A holiday; an auspicious occasion 4 Fortitude regarded as the feeling which gives rise to the heroic sentiment (વીરરસ)

ઉત્સાહભંગ *s m* [ઉત્સાહ+S भञ्ज् to break] Disappointment discourage

ઉત્સાહવંત
ઉત્સાહવાળું
ઉત્સાહી
} *adj m f n* [ઉત્સાહ+S वत् Guj વાળું having] Zealous energetic enthusiastic

ઉત્સુક *adj* [S] Desirous eager 2 Longing for expecting

અપ લે સૂતી અમર મૂર્ત ઉત્સુક છું એમ —ક ઉ. પા.

ઉત્સુકતા *s f* [ઉત્સુક+S ता a suffix forming a noun] Desire anxiety 2 Uneasiness 3 Affection

ઉત્સૂર *s m* [S] Evening twilight

ઉત્સેક *s m* [S उत्सिच् to foam up to increase] Sprinkling 2 Overflowing foaming 3 Increase addition

ઉત્સેચક *adj* [See above] Sprouting overflowing 2 *s m* A ferment

ઉત્સેચન, *s n* [See ઉત્સેક] The act of overflowing or sprouting upwards 2 Fermentation

ઉત્સેધ *s m* [S] Height elevation 2 Greatness

ઉથલવું *v i* [S उत्था to excite to rouse to action] To be excited; to be roused to action 2 [See અથડવું] To collide 3 To go astray

કરે અદકાર દોડે ઉથ થા —અખો

ઉથલી છૂટ Same as પ્રસવશોધ *q v*

ઉથમ *adj m f n* [See ઉત્તમ] Excellent

ઉથલપાથલ *s f* [ઉથલવું + પાથલ redup of ઉથલ] A revolution a great change a turning upside down

ઉથલવું
ઉથલાવું
} *v i* [S उद् a prefix showing absence+स्थल् to be firm] To be set upside down to be turned upside over 2 To be reversed

Id ઉથલી ઉથલાઈ–જવું પ ડ To tumble down or over

ઉથલાવવું *v t* [See above] To cause to tumble down or over 2 To turn over

ઉથલો *s m* [See ઉથલવું] A reply a retort 2 Revulsion relapse 3 Change of the scale (in Music)

Id ઉથલો ખાવો To have a relapse (of a disease) 2 To undergo a complete change ઉથલો મારવા To tumble head over heels. ઉથલો વાળવો To give a retort or a sharp answer

ઉથાપ *s m* [See ઉથાપન] Removal; revulsion reaction

જેનો ન થાયે વડે ઉથાપ —અખો

ઉથાપન [ ] Same as ઉત્થાપન *q v*

ઉથાપવું *v t* [See ઉથાપન] To take down to set aside to remove 2 To disobey; to transgress

ઉથાપિ વિધિ ને આના ચર્ચે કામરિયા —ના દ ક

ઉથામવુ, v t [® S उत्था to strive, to take pains] To transfer, to raise, to turn over 2 To strive in vain 3 To examine in details

મેં ઘણી પુસ્તક ઉથામ્યાં —દ. કા. કા

ઉથામાવવું, v t [® See above] To cause to be transferred

ઉથેરો, s m. A leak in the roof of a house

ઉથો, s m Rottenness 2 A worm in wood

ઉથોકુથો, s m Drudgery, a miscellaneous tiring work

ઉદ્, [S] A prefix to verbs and nouns in Sanskrit and to nouns and adjectives in Gujarati, showing —1 Superiority in place, rank, or power, equivalent to "up, upwards, on, upon, over, above," 2 Separation, adjunction, equivalent to "out, from, apart," 3. Motion upwards 4 Acquisition gain 5 Pre eminence 6 Throwing off, abondonment 7 Absence

ઉદ, } ઉદક, } s n [S उद् to wet] Water

ઉદ ઉદધિ સ્પર્શી ન ધારે યમુના વસે યમુનાનીર —દયારામ

ઉદકક્રિયા, s f [ઉદક + S क्रिया ceremony] Presentation of water to the dead

ઉદકમેહ, s m [ઉદક + S मेह a urinary disease] A sort of diabetes (passing watery urine) hydruria

ઉદકવુ, v i [® S उद् up+कूर्द् to jump] To leap, to jump

સ્વચ્છ રંગભર ઉદકતા અને કૂદતા આવે કુરંગ —કાળીદાસ

ઉદકેચર, s m [ઉદક+S चर to move] An aquatic animal

ઉદકોદર, s m [ઉદક + S उदर stomach] Dropsy

ઉદગ્ર, adj [S उद् up + अग्र end point] With elevated top pointing upwards 2 Tall lofty, high 3 Conspicuous distinguished 4 Advanced in age

ઉદધિ, s m [ઉદ + S धा to hold] The ocean

હું અગ્ર આ ઉદધિનો નવ હોય હાર્યો —કલાપિ

ઉદધિમેખલા, s f [ઉદધિ+S मेखला a girdle] The earth 2. Sea-girt

ઉદધિસુતા, } ઉદધિકન્યા, } ઉદધિતનયા } s f [ઉદધિ+S सुता, कन्या, तनया a daughter] Laxmee

ઉદંત, s m [S] News, information

આજે એમણે શુભ એ ઉદંત તેહ પાન કાજે રે —ન બો. દી.

ઉદપાન, s n [ઉદ + S पान drinking] Drinking of water 2 A water-trough

ઉદબુદો, s m [ઉ.+S बुद्बुद a bubble] A bubble of water

ઉદમાત, s m [® S उन्मद् to be mad.] Mischief

ઉદમાતીઉં, } ઉદમાતુ, } adj m f. n [See above] Michievous

ઉદંબર, } ઉદંબરો, } s m [® See ઉબરો, and S उदुम्बर a wild fig tree] A threshold of a house 2 Name of a tree Ficus glomerata. N O Urticaceæ

અત્યંત શુભ ઉદંબર તણો તે શાખાથી પસર્યો થયો —અખો

ઉદય, s m [S उदि to rise] Rise 2 Out come, produce 3 Increase 4 Rising into fame 5 Birth

Id ઉદયમાં આવવું To rise, to succeed, to better one's self ઉ.યમાં લાવવું-મુકવું To bring to light ઉદય કરવો To give publicity to, to glorify ઉદય થવો-પામવો To rise to go up 2 To prosper

ઉદયકાળ, s m [ઉદય + S काल time] The time of prosperity 2 The time of birth 3 The rising time

ઉદયગિરિ, s m [ઉદય+S गिरि a mountain] The eastern mountain where the sun rises

ઉદયન, Same as ઉદય q v

ઉદયાચળ, Same as ઉદયગિરિ q v

ઉદયા તિથિ, s f [ઉદય + S तिथि a date] The date or day in which the sun rises

ઉદયાસ્ત, s m [ઉદય + S अस्त setting] Rising and setting 2 Rise and fall, prosperity and adversity

ઉદર, s m [S] The belly, stomach abdomen 2 The womb 3 A cavity 4 Maintenance livelihood

Id ઉદર ભરવું To maintain one's self 2 To eat and do no work ઉદરે આવવું To be born to (a woman) to be the child of (a woman)

ઉદરવિષે સૈન્યુ ન રાખ્યુ—પ્રેમાનંદ

ઉદરગ્રંથિ, s f [ઉદર + S ग्रंथि a gland] A disease of the spleen or liver

ઉદરછેદન s n [ઉદર + S छिद् to cut] Laparotomy

ઉદરણી adj f [See ઉદર] Pregnant.

ઉદરત્રાણ, *s. n.* [ઉદર + S. त्रा to protect.] The waist-band. 2. An armour which protects the abdomen.

ઉદરધમની, *s. f.* [ઉદર + S. धमनी an artery.] The abdominal artery.

ઉદરનિર્વાહ, *s. m.* [ઉદર + S. निर्वाह maintenance.] Maintenance; livelihood.

ઉદરપટલ, *s. n.* [ઉદર + S. पटल a cover] Diaphragm.

ઉદરપૃષ્ઠ, *s. n.* [ઉદર + S. पृष्ठ surface.] The ventral part of the body.

ઉદરપોષણ, *s. n.* [ઉદર + S. पोषण nourishment.] Maintenance; livelihood.

ઉદરભરણ, *s. n.* [See below.] Maintenance; livelihood.

ઉદરંભરી, *adj* [ઉદર + S. भृ to support.] Nourishing one's own belly ; selfish. 2. Gluttonous.

ઉદરરસત્વચા, *s. f.* [ઉદર+S. रस juice+त्वच् skin.] Peritoneum.

ઉદરાવો, *s. m.* [ઉ See ઉચાટ.] Anxiety.

ઉદવસ્ત, [ઉ] Same as ઉદ્વસ્ત *q. v.*

અલોપ્યા સર્વે આજ ઉદવસ્ત કર્યું.—સામળ.
એહના શાપ થકી ઉદવસ્ત થાશે.—સામળ.

ઉદવું, *v. i.* [See ઉદય.] To rise.
ઉદો દિવાકર રજની ચીતી રે.—નરસિંહ.

ઉદાત્ત, *adj.* [S.] Open. 2. Broad in pronounciation. 3. Noble; generous 4. High.

ઉદાન, *s. m.* [S. उद्न् to breathe upwards] One of the five vital winds, which rises up the throat and enters the head. The other four winds are પ્રાણ, અપાન, સમાન and વ્યાન *q. v.*

ઉદામ, [ઉ] Same as ઉદ્દામ *q. v.*
મધુ કુંવર ને એક પુત્રી, હતી રૂપ ઉદામ.—પ્રેમાનંદ.

ઉદાર, *adj.* [S.] Munificent; bountiful; generous. 2. Bold; open-minded; not mean; not contracted. 3. Bold; frank; liberal (said of a speech or of deportment).

Id. ઉદાર દિલનું Liberal-minded.
મવરો મર મુનિ આર ઉદાર મઘેરી.—કે. હ. ધ્રુ.

ઉદારચરિત, *adj.* [ઉદાર + S. चर् to move.] Noble-minded ; magnanimous.

ઉદારતા, *s. f.* } ઉદારપણું, *s. n.* } [ઉદાર + S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Liberality; noble-mindedness; generosity.

સ્નેહથી સૌજન્યથી ઉર-ઉદારપણા થકી.—ન. બો. દી.

ઉદારધી, *s. f.* [ઉદાર + S. धी mind; intellect.] A generous or munificent mind. 2. *adj.* Having a generous or munificent mind; noble-minded. 3. Highly intelligent.

ઉદારાત્મા, Same as ઉદારચરિત *q. v.*

ઉદાસ્ય, *s. n.* An empty show; vanity; pomp.
આખા લે સવે ઉદાસ્ય.—અખો.

ઉદાવર્જ, } ઉદાવર્ત, } *s. m.* [S. उद् up+आवर्त returning.] A disease of the bowels; dysmenorrhœa.

ઉદાસ, *adj.* [See ઉદાસીન.] Sad; sorrowful; gloomy; dejected. 2. Alone.

ઉદાસી, *s. f.* [See below.] Sadness; sorrow; dejection 2. *adj.* Sad ; gloomy. 3. *s. m.* A follower of a particular sect founded by Nanak; a stoic.

ઉદાસીન, *adj.* [S उदास् to be inactive.] Sad; gloomy. 2. Indifferent to; not interested in. 3. Apathetic.

ઉદાસીનતા, *s. f.* } ઉદાસીનપણું, *s. n.* } [ઉદાસીન+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Sadness, dejection; depression. 2 Indifference. 3. Apathy.

ઉદાસીપંથ, *s. m.* [ઉદાસી + S. पथ a way.] Stoicism.

ઉદાહરણ, *s. n.* [S. उदाहृ to relate; to illustrate.] An illustration; an example.

Id. ઉદાહરણ આપવું-દેવું To give an illustration. ઉદાહરણ લેવું To take for instance; to take as an illustration. ઉદાહરણ તરીકે For example; for instance.

ઉદિત, *adj.* [See ઉદય.] Arisen. 2. Excited. 3. Radiant. 4. [S उद् to speak.] Spoken; uttered.

ઉદીચ, *adj.* [S. उदच् to rise forth.] Residing towards the North.

ઉદીચી, *s f* [See above.] The northern direction; the north.

ઉદીચ્ય, *s. m.* [S.] The portion of country to the north-west of the river Saraswatee in north Gujarata.

ઉદુંબર, Same as ઉદંબર *q. v.*

ઉદે, Same as ઉદય *q. v.*
આજ ઉદે હુવો.—નરસિંહ.
ચિતા ચિતામાં થઈ ઉદે.—પ્રેમાનંદ.

ઉદેતી, *adj. f.* [See ઉદયા તિથિ.] Occuring at sunrise.

ઉદેસાલમ, s n Name of the tuber of the plant Pæonia officinalis N O Ranunculaceæ, piony rose

ઉદો, adj [H] Bluish light blue

ઉદોઉદો, intej [See ઉદય] A cry "May you be victorious" uttered before a goddess ■ adj Bluish brown

ઉદોઉદો જયકાર ઘૈર્યો નવ ખંડે આ —વલ્લભ

ઉદ્ગત, adj [See ઉદ્ગમ] Risen ascended 2 High

ઉદ્ગતિ s f [See below] Rise ascent 2 Appearance origin

ઉદ્ગમ s m [S उद्गम् to rise to appear] Going up rise 2 Birth production creation 3 Origin 4 A sprout 5 A protuberance

ઉદ્ગમન, s n [See above] Rising becoming visible

ઉદ્ગાતા, s m [S उद् to sing] A reciter of the hymns of Samaveda

ઉદ્ગામી adj [See ઉદ્ગમ] Afferent

ઉદ્ગાર, s m [S उद् to utter] Sudden arrival of misfortune ■ Wonder 3 A sudden utterance an exclamation

ઉદ્ગીત adj [See ઉદ્ગાતા] Sung loudly

જે પૌયક આયે ઉદ્ગીત —અખો

ઉદ્ગીથ s m [See ઉદ્ગાતા] Chanting of the Samaveda. ■ Designation of ॐ

ઉદ્ઘાટ, ઉદ્ઘાટન } s m, s n [S उद्घट् to open to reveal] Exposition explanation ■ Agitation 3 Opening a key 4 A water wheel

ઉદ્ઘાત s m [S] A beginning 2 Introduction a reference 3 A chapter 4 adj High

ઉદ્ઘોષ, ઉદ્ઘોષણુ, ઉદ્ઘોષણા } s m, s n, s f [S उद्घुष् to sound] Crying loudly proclaiming 2 A proclamation ■ A popular talk a general report

ઉદ્ઘોષ જન આવ્યાનો થયો —પ્રેમાનંદ

ઉદ્દામ adj [S उद् out of + दामन a tether] Unrestrained uncontrolled 2 Arrogant haughty 3 Bold forward daring 4 Firm vigorous 5 Self-willed

ઉદ્દામપક્ષ s m [ઉદ્દામ + S पक्ष a side] An extremist party

ઉદ્દાલ s m [S] An inferior kind of corn, growing wild Paspalum distichum N O Gramineæ Also called ધનકોદરી q v

ઉદ્દાલક s m [S] Name of the son of Aruni

ઉદ્દિષ્ટ adj [S उद्दिश् to direct to denote, to explain] Directed 2 Described mentioned 3 Explained taught

ઉદ્દીપક adj [S उद्दीप् to kindle to excite] Kindling or inflaming to a high degree 2 Stimulating exciting animating

ઉદ્દીપન s n [See above] A kindling 2 An exciting a stimulation 3 That which excites or feeds (a sentiment) any circumstance which gives poignancy to a feeling

ઉદ્દેશ, s m [See ઉદ્દિષ્ટ] Intention 2 Reference 3 Illustration 4 Motive 5 A region a place 6 The enunciation of a thing by its name the other two processes being લક્ષણ and પરીક્ષા

ઉદ્દેશક s m [See ઉદ્દિષ્ટ] An example 2 An illustrator 3 A problem

ઉદ્દેશવાદ s m [ઉદ્દેશ + S वाद a theory] Teleology

ઉદ્દેશ્ય adj [See ઉદ્દિષ્ટ] Fit to be purposed or contemplated 2 s n The matter purposed or designed the object contemplated or meant 3 The subject of a sentence an assertion opposite of વિધેય

ઉદ્ધટ, ઉદ્ધત } adj [S उद्धत् to raise up] Rude impudent 2 Haughty 3 Ill mannered

ઉદ્ધતપણું s n [ઉદ્ધત + Guj પણું a suffix forming a noun] Rudeness impudence

ઉદ્ધતવૃત્તિ s m ? [ઉદ્ધત + S वृत्त mode of action] Rude action rudeness

ઉદ્ધતાઈ s f [See ઉદ્ધત] Rudeness insolence impudence

ઉદ્ધરવું s n [S उद्धृ to save to rescue] Salvation deliverance

ઉદ્ધરવું v i [See above] To get up to go up ■ To get salvation 3 To be successful 4 v t To get up to take up to beget salvation 5 To absolve

ઉદ્ધવ s m [S] Name of a Yadava and uncle of Krishna

ઉદ્ધાર s m [See ઉદ્ધરવું] Salvation 2 Relief deliverance

ઉદ્ધારક, *adj.* [See ઉદ્ધરવું.] That which saves. 2. *s. m.f.* A saviour. 3. A reliever.

ઉદ્ધારકારક, *adj.* [ઉદ્ધાર + S. कृ to do.] That which absolves or delivers; relieving.

ઉદ્ધારણ, *s. n.* [See ઉદ્ધરવું.] Salvation. 2. Saving; relieving.

ઉદ્ધારણહાર, Same as ઉદ્ધારક *q. v.*

ઉદ્ધારનાર, *adj.* [See ઉદ્ધરવું.] Absolving; delivering. 2. *s. m. f.* One that delivers or gives salvation; an absolver; a reliever.

ઉદ્ધારવું, *v. t.* [See ઉદ્ધરવું.] To raise. 2. To absolve. 3. To deliver from.

ઉદ્ધારે વૈકુંઠનાથ રે, તેમાં કાંઈ સંદેહ નહિ.—વિષ્ણુદાસ.

ઉદ્ધૃત, *adj.* [See ઉદ્ધરવું.] Quoted; extracted. 2. Absolved.

ઉદ્ધ્વસ્ત, *adj.* [S. उद् up+ध्वंस् to destroy.] Destroyed; annihilated; ruined.

ઉદ્બોધ, *s. m.* } ઉદ્બોધન, *s. n.* } [S. उद्बुध् to arouse.] Awakening; recalling to memory. 2. Rousing up.

ઉદ્બોધક, *adj.* [See above.] Reminding. 2. Rousing. 3. *s. m. f.* One who reminds or awakens; an awakener.

ઉદ્ભટ, *s. m.* [S. उद् a prefix showing superiority of place or rank + भट a warrior.] A great warrior; a pre-eminent man.

ઉદ્ભવ, *s. m.* [S. उद्भू to spring up; to revolt.] Birth; origin. 2. Production.

ઉદ્ભાવ, *s. m.* [See above.] Production. 2. Magnanimity.

ઉદ્ભાવિત, *adj.* [See ઉદ્ભવ.] Imaginary; got up.

ઉદ્ભિજ્જ, *s. n.* [See ઉદ્ભિદ.] Vegetation.

ગુમાનરના માણી ઉદ્ભિજ્જ સંઘાં અનેક પથ્થર તે.—નર્મદ.

ઉદ્ભિજ્જવિદ્યા, *s. f.* [ઉદ્ભિજ્જ+S. विद्या science.] Botany.

ઉદ્ભિજ્જવેત્તા, *s. m.* [ઉદ્ભિજ્જ+S. विद् to know.] Botanist.

ઉદ્ભિદ, [S. उद्भिद् to burst forth.] Sprouting; germinating. 2. *s. m.* A sprout. 3. A spring.

ઉદ્ભૂત, *adj* [See ઉદ્ભવ.] Born; produced. 2. Lofty. 3 Visible.

ઉદ્ભૂતિ, *s f.* [See ઉદ્ભવ.] Generation; production. 2. Elevation; prosperity.

ઉદ્ભેદ, *s. m.* [See ઉદ્ભિદ.] Growth; appearance.

ઉદ્મસ્ત, *adj.* [S. उद् + up+P. मस्त mad.] Very mischievous or turbulent. 2. Very lusty or lecherous.

ઉદ્મસ્તાઈ, } ઉદ્મસ્તી, } *s. f.* [See above.] Great mischief or turbulence. 2. A strong inclination to be mischievous or turbulent. 3. A strong inclination to be hasty.

ઉદ્મસ્તીખોર, Same as ઉદ્મસ્ત *q. v.*

ઉદ્યમ, *s. m.* [S. उद्यम् to strive.] Industry. 2. Occupation. 3. Exertion; work; labour.

Prov. ઉદ્યમ કરો હજાર, ભાગ્ય વિના કોઈ ન પામે There is no flying against fate. ઉદ્યમ વિનાનું નસીબ લૂલું Industry is powerless without good luck.

દસ માસ અહિવાસ માણી રો કરે ઉદ્યમ.—પ્રેમાનંદ.

ઉદ્યમવંત, *adj.* [ઉદ્યમ+S. वत् having.] Industrious. 2. Exerting; diligent.

ઉદ્યમી, *adj.* [See ઉદ્યમ.] Industrious; diligent.

ઉદ્યાન, *s. n.* [S. उद्या to go; to spring.] A garden; an orchard.

ઉદ્યાપન, *s. n.* [S.] The ceremony performed at the close of any religious observance.

ઉદ્યુક્ત, *adj.* [See above.] Engaged; industrious. 2. Ready; willing.

ઉદ્યોગ, *s. m.* [S. उद्युज् to strive.] Industry. 2. Activity; engagement.

હોય હોય ઉદ્યોગ કરો —દલપતરામ.

ઉદ્યોગશાળા, *s. f.* [ઉદ્યોગ + S. शाला a school.] A technical school; a school of industry.

ઉદ્યોગી, *adj.* [See ઉદ્યોગ.] Industrious.

ઉદ્યોજક, *adj.* [See ઉદ્યોગ.] Exerting; attempting; striving.

ઉદ્યોત, *s. m.* [S. उद् intens.+द्युत् to shine.] Lustre.

અંઈની જ્યોત ઉદ્યોત દીસે.—નરસિંહ.

ઉદ્યોતવું, *v. i.* [See above.] To shine.

ઉદ્રેક, *s. m.* [S. उद्रिच् to increase.] Increase; abundance; excess.

આમ થયું પીધી ગયાં ચાખ્યો દુખઉદ્રેક.—ન. ભો. દી.

ઉદ્વર્તન, *s. n.* [S उद् up+वृत्, वर्त् to be.] A jump. 2. Mismanagement.

ઉદ્વસ, *adj.* [S. उद्वास abandonment.] Barren; waste; uninhabited.

જ્યમ સદન રો આવે નહિ, તે માટે થયું ઉદ્વસ અટા.—વિષ્ણુદાસ.

ઉદ્વાહ, } s. m. ઉદ્વાહન, } s. n. [S. उद्वह to marry.] Marriage; wedding.

ઉદ્વાહના જ કરારમાં સહી કીધી શુભ ગુરુજને.—ગો. મા. ત્રિ.

ઉદ્વાહની, s. f. [See above.] A small shell.

ઉદ્વિગ્ન, adj. [S. उद्विज to be grieved.] Grieved; afflicted; sorrowful; anxious.

ઉદ્વેગ, adj. [See above.] Grieved; afflicted; sorrowful; anxious. 2. Depressed in mind; dejected 3. Alarmed; frightened. 4. s m. Trembling; shaking 5. Agitation; excitement. 6 Alarm; fear. 7. Anxiety.

ઉધ, s f. [S. ऊढ carried.] One of the two poles of a bullock-cart.

ઉધઈ, Same as ઉધાઈ g. v.

ઉધડ, } ઉધડું. } adj. m. f n. & adv. [S. उद्धत raised.] In the lump. 2. By wholesale.

Id. ઉધડ માપ A measure of a quantity guessed but not actually measured. ઉધડ ભાવ Price settled by a guess ઉધડ લેવું To buy at a price settled by a guess, but not calculated at a particular rate. ઉધડું લેવું To rebuke unexpectedly; to fall foul of; to take to task.

આડેશીપાડેશીએ ધનલક્ષ્મીને ઉધડી લીધી.—હ. ઘ. કો.

ઉધડકવું, v i. [S. उद् intens.+Guj. ધડકવું to throb.] To throb; to tremble; to beat fast (of the heart) 2. To be startled. 3. To be frightened. 4. To shake (as one possessed by a spirit).

અશુદ્ધે ઉધડે નહિ, પાડે વાઘ બરાડ.—પ્રેમાનંદ.

ઉધડકી ઉઠીઆ વેગે વૈકુંઠપતિ.—પ્રેમાનંદ.

ગાજે મેઘ, ઉધડકે દેહ.—પ્રેમાનંદ.

ઉધડિયું, adj. m f n. [See ઉધડ.] Undertaken wholesale (of a work). 2. Done carelessly.

ઉધડું, } s n. ઉધડો, } s m. [See ઉધડ.] A work performed wholesale. 2. Chiding.

ઉધમાત, [ ] Same as ઉદમાત q. v.

ઉધમાતિયું, [ ] Same as ઉદમાતિયું q. v.

ઉધરકવું. [ ] Same as ઉધડકવું q. v.

ઉધરે ઉદરથી, દેવ મતિ વાત્રી આ !—વલ્લભ.

ઉધરતું, adj. m. f n. [See ઉધરવું.] Rising; being brought up; being bred up.

Id. ઉધરતી પ્રજા The rising generation. ઉધરતો વર્ગ The rising class. ઉધરતું છોકરું A child under nurture.

ઉધરવું, v. i. [See ઉદ્ધરવું.] To be debited. 2. To be raised; to be brought up; to be nourished. 3. To be absolved.

દેવકી કહે વીર સાહરા, ઉધરી હું દુખ પડે.—પ્રેમાનંદ.

ઉધરસ, s. f. [S. ऊर्ध्व up + रस juice.] Cough.

Id. ઉધરસ આવવી To have a fit of coughing. ઉધરસ ખાવી To cough with an intention; to give an intimation by coughing.

ઉધરાવવું, v. i. [See ઉધારવું.] To get debited.

ઉધરાવો, [ ] Same as ઉદરાવો g v.

ઉધરેલું, adj. m. f n. [See ઉધારવું.] Debited. 2. Bred up. 3. Absolved.

ઉધળવું, v. i. [S. उद् away from+ चल to move.] To run away wildly; to run off.

Id. ઉધળી જવું To run away from one's husband with another man, to elope.

ઉધાઈ, s. f [S. उद् to destroy.] A white ant; termite

ઉધાઈલું. adj. m. f. n. [See above.] Eaten by white ants; rotten.

ઉધાન, s. n. [S उद्गा to rise.] The spring tide. 2. The name of a disease of the lungs, being a precursor of consumption; asthma. 3 Three (in the secret language of brokers).

Id ઉધાન થવું To be in tide (of the rising of the waters of the sea at spring-tide) 2. To have an attack of asthma.

ઉધાનપરી, s. f. [ઉધાન+Guj. પરી.] Name of a medicine used in asthma

ઉધાનપાયું, adj. m. f. n. [ઉધાન + S. पाद a foot.] Unsteady; eccentric; odd.

ઉધાનવાવું, v. i. [See ઉધાન.] To be angry: to be out of moods

ઉધામો, s m. [उद्धम breathing hard; panting.] Attempt. 2. Preparation for a fight; a struggle; agitation. 3. The appearance of the sky when it is about to rain.

ઘણા સૈ ઉધામા, ઘણા ના વિરામા—વહીબ.

ઉધામા ઝુઝામા ઘણા તો રહ્યા—પ્રેમાનંદ.

બહુને આસરો આપવાનો ઉધામો કર્યો.—હ. ઘ. કો

ઉધામા મોટા ઉઠાવતા.—કવિ.

ઉધાર, adj. [See ઉધારવું.] Borrowed on trust or credit.

Id. જમે ઉધાર કરવું To write in the credit-side and the debit-side of an account book; to make an entry in the account book. ઉધાર આપવું-મીરવું To lend on credit. ઉધાર રાખવું To keep on credit. ઉધાર લેવું To buy on credit. ઉધાર પાસું The debit side in an account-book.

Prov. ઉધાર આપ ને નમવું નેખ Beggars and borrowers can be no choosers; look not a gift horse in the mouth. ઉધારે હાથી બંધાય, પણ રોકડે બકરી ન બંધાય A man can buy even an elephant on credit but he cannot buy even a goat for the cash; commerce is carried on more on credit than by cash payments. ઉધાર ધરાવી, તે ગાહે હાથ Lend your money, and lose your friend; lend and lose, so play fools. ઉધારની આને રૂતરા પરશે Pay today, trust tomorrow.

ઉધારવું, *v. t.* [S. उद्धृ to extract; to deduct; to remove etc.] To debit.

ઉધારી, *s. f.* [See above.] Outstanding.

ઉધારીઉં, *adj. m., f. n.* [See ઉધારવું.] Buying often on credit.

ઉધારૂં, Same as ઉધાર *g. v.*

ઉધારો, *s. m.* [See ઉધારવું.] A promise. 2. A delay. 3. An obligation to pay; a credit-account. 4. Want.

Id. એને અન્ન પાણીના ઉધારા છે He has nothing in his house to entertain even a guest.

અન્ન ને વસ્ત્ર ને ભૂષણ સર્વ જે, તેહનો તુજને હતો ઉધારો.
—નરસિંહ.

ખપું તે તો સર્વ ખવાઉં, ઉગરવાનો ઉધારો.—ધીરો.

ઉધેડવું, [ ] Same as ઉધેડવું. *g. v.*

ઉધૈ, [ ] Same as ઉધાઇ *g. v.*

ઉધોર, *s. m.* Name of a metre containing 14 matras and 6 tals.

ઉધસવું, *v. i.* [S. उद्यस् to throw upwards.] To toss up.

ફિરકયકીરિયું રેખે ઉમસે—શીમ.

ઉન, [ ] Same as ઉન્નતિ *g. v.*

રહ બચે ઉનમાં ગતમાં રહી—વલ્લભ.

ઉનચર, Same as અનુચર *g. v.*

અને વળી ઉનચર થઇ હીંડયો, પૂછે આરો પેટ.—નાકર.

ઉનડ, *adj.* [Cee અનાડી.] Roving; run-about; truant. 2. Prankish; mischievous. 3. Lazy; tired of work.

ઉનમ, *s. f.* [S. ऊन less.] Want; scarcity. 2. A stain. 3. Degradation.

ઉનવા, *s. m.* [S. उष्ण hot + वात wind, as one of the three humours of the body.] Name of a disease; the burning pain felt at the time of passing urine. 2. Piping hot weather.

ઉનવાવું, *v. i.* [S. उष्ण hot.] To pine; to grieve; to moan; to groan.

ઉનાળ, Same as મોઅેદી, and ઉન્નાબ *g. v.*

ઉનામણીઉં, ઉનામણીઓ, ઉનામણું, ઉનામણો, } *s. n.*, *s. m.* [S. उष्ण hot + Guj. *s. n.* આણ a pot.] *s. m.* A water-pot in which water is heated for bathing.

ઉકળે ઉનામણો, જે તે પાસે જાય.—દલપતરામ.

ઉનારડું, *s. n.* [See ઉંડું.] Name of a plant Euphorbia elegans N. O. Euphorbiaceæ.

ઉનાવું, [ ] Same as ઉનવાવું *g. v.*

ઉનાળુ, *adj.* [See below.] Pertaining to the summer. 2. Sown in summer (of a harvest).

ઉનાળો, *s. m.* [S. उष्ण hot + काल time.] Summer.

Id. ઉનાળાના તડકા, ને કુંવારી કન્યાના ભડકા The uneasiness to the parents of an unmarried daughter is as great as the summer's heat.

ઉનાળે ઉના વા વાય—દલપતરામ.

ઉંદર, *s. m.* [S. उदर.] A mouse; a rat.

ઉંદરકણી, ઉંદરકણીઉં, } *s. f.*, *s. n.* [See above.] A mouse-trap; a rat-trap.

ઉંદરકની, ઉંદરકરણી, ઉંદરકાની, } *s. f.* [S. उदरकर्णी.] Name of a plant. Ipomœa Reniformis. N. O. Convolvulaceæ.

ઉંદરડી, *s. f.* [See ઉંદર.] A small mouse.

ઉંદરડો, *s. m.* [See ઉંદર.] A big rat.

ઉંદરવાઇ, Same as ઉંદરકણી *g. v.*

ઉંદરી, *s. f.* [S. उंद् to issue out.] Favus; a contagious parasitic disease of skin with crusts.

ઉંદરીઉં, Same as ઉંદરકણી *g. v.*

ઉંધકર્મું, *adj. m. f. n.* [ઉંધું + S कर्म fate.] Having an adverse fate; whose fate is opposed to one's rise or prosperity. 2. Leading a life in which acts are done contrary to the general practice; transgressing; disobedient.

ઉંધખોદીઉં, *adj. m. f. n.* [ઉંધું+ખોદવું to dig.] Doing acts contrary to orders or to the general practice; transgressing; disobedient.

ઉંધાંધળું, *adj m f n* [Redup of આંધળું *fr* S अंध blind] Dim 2 Short sighted 3 Foolish 4 Extravagant, spend thrift.

ઉંધીઉં, *s n* Beans baked in an earthen pot.

ઉંધું, *adj m f n* [? S ऊर्ध्व upwards, upper] Reverse 2 Turned upside down

Id ઉંધું કરવું To turn upside down 2 To spoil. ઉંધે મોઢે પડવું To be laid up in bed with illness ઉંધું મારવું To spoil ઉંધું ચાલવું To act reversely 2 To oppose ઉંધું વાળવું To spoil 2 To finish with one's meals ઉંધું વળવું-પડવું To be spoiled ઉંધું ધાલવું To be ashamed ઉંધે પાટે Wrongly, contrary to the right path ઉંધી પૂતળી Having the pupils of the eyes showing the *reverse reflexion of a thing* 2 Short sighted ઉંધું ચટે કરવું To spoil 2 To make a muddle ઉંધું ચત્તું સમજાવવું To mislead ઉંધી પાઘડી મૂકવી To be a bankrupt ઉંધા પગલાનું Unfortunate 2 Inauspicious ઉંધા પાટા બાંધવા To mislead સ્મરણયંત્રને ઉંધા પાટા બાંધનાર આમે ॥—પ્રેમાનંદ 2 To plunge blindly ઉંધા વાળ વાગવી To be spoiled ઉંધું કરી નાખવું To spoil 2 To charm to spell 3 To tire out, to harass ઉંધું વળી જવું To be tired to be undone 2 To be spoiled to be ruined ગુજરાતનું રાજ્ય ઉંધું વળી જાય ને વાળ પણ ખસ થાય—ન કરી કરે ઉંધું વેતરવું To put a wrong cut in a cloth 2 To act reversely, to act wrongly

ઉંધ્યું, *adj m f n* [? See above] Misleading misguiding

ઉંધ્યો કહે ઉંધ્યો સાંભળે.—અખો

ઉન્નત *adj* [S उन्नम् to rise] Raised, high elevated uplifted 2 Tall lofty, high eminent. 3 Projecting plump full 4 *s n* Elevation 5 Ascension altitude

ઉન્નતાંશ, *s m* [ઉન્નત + S अंश a degree] Altitude

ઉન્નતાંશકોણ, *s m* [ઉન્નતાંશ + S कोण an angle] Vertical angle

ઉન્નતિ, *s f* [See above] Elevation height. 2 Exaltation dignity rise prosperity, increase

ઉન્નતોદરકોણ, *s m* [ઉન્નત + S उदर cavity + कोण an angle] Convex angle

ઉન્નયન *s n* [S उन्नी to rescue] Making straight, smoothing (as in સીમંતોન્નયન).

ઉન્નાબ, *s n* [Ar] The jujube fruit Ziziphus vulgaris The seeds of this fruit are used as a medicinal drug

ઉન્મત્ત, *adj* [S उन्मद् to be mad, to gratify, to inebriate] Puffed proud, haughty. 2 Mischievous, furious, wild 3 Drunk, intoxicated 4 Insane, mad, frantic

ઉન્મત્તતા, } ઉન્મત્તાઈ, } *s f* [ઉન્મત્ત + S ता, Guj આઈ a suffix forming a noun] Pride haughtiness 2 Mischief fury wildness 3 Drunkenness, intoxication 4 Insanity, madness

ઉન્મત્તવાયુ, *s m* [ઉન્મત્ત + S वात wind] A mental disease leading to insanity

ઉન્મન, } ઉનમન } *s n* [उद् out + मनस् the mind. Dislike disfavour 2 Renunciation

થયાં ઉન્મન સરખા અધીર રે —મુક્તાનંદ

ઉન્મની, *s f* [See ઉન્મન] Freedom from worldly cares renunciation, the last of the five stages of Yoga viz જાગ્રત, સ્વપ્ન, સુષુપ્ત, તુરિયા and ઉન્મની

અદ્વૈત ઉન્મની તમો મુમ રે—ધનીબાઈ.

ઉન્મનું, *adj m f n* [S उन्मनस्] Excited or disturbed in mind perplexed, uneasy 2 Regretting repining 3 Anxious, impatient 4 Sorry displeased

ઉન્માદ, *s m* [See ઉન્મત્ત] Madness insanity 2 Intense passion 3 Lunacy, mania 4 Pride 5 Mischief 6 Delirium 7 Bloom

હૃદય થયો અનંગ ઉન્માદ—પ્રેમાનંદ

ઉન્માદી, *adj* [See ઉન્મત્ત] Mad, insane 2 Intensely passionate 3 Lunatic. 4 Proud 5. Michievous

ઉન્માર્ગ, *s m* [S उद् out of + मार्ग a road] A wrong path a wicked way 2 An improper conduct, an evil course, a moral turpitude

ઉન્માર્ગગામી, } ઉન્માર્ગી, } *adj* [See above] Going wrong erring taking a wrong road, going astray

ઉન્મીલ, } *s m* ઉન્મીલન, } *s n* [S उन्मील् to open, to expand] Opening awaking 2 Expanding, blowing 3 Unfolding uncovering

ઉન્મીલિત, *adj* [See above] Opened, awake 2 Expanded blown 3 Unfolded, uncovered.

ઉન્મુખ, } ઉન્મુખું, } *adj. m. f. n.* [S. उद् up+मुख the mouth.] Raising the face; looking up. 2. Looking or standing backwards or aside; displeased. 3. Ready; intent on; about to; on the point of; prepared for. 4. Expecting; eager; waiting for.

અરે આજ રોઈ થઈ ઉન્મુખો હું.—ચંદ્રહાસ.

ઉન્મૂલન, *s. n.* [S. उन्मूल् to exterminate.] Plucking up by the roots; eradication; uprooting; destroying; extirpation.

ઉન્મેય, *adj.* [S. उन्मा a measure.] Fit to be weighed; to be weighed. 2. *s. n.* A weight.

ઉન્મે, } *s. m.* ઉન્મેષણ, } *s. n.* [S. उन्मिष् to open the eyes; to bloom.] Opening; winking; twinkling. 2. Expansion. 3. Flash. 4. Manifestation.

ઉપ, *prep. and adv.* [S.] A prefix implying several meanings, such as 1. Vicinity or assemblage (near, by the side of, with etc.); 2. Inferiority (less, minor, secondary etc.); 3. Excess (over, above, beyond etc.); 4. Likeness or resemblance. This prefix is often redundant.

ઉપઆનો, *s. m.* [ઉપ minor + H. आना an anna.] One-sixteenth part of an anna; $\frac{1}{16}$ anna.

ઉપઉપઆનો, *s. m.* [ઉપ minor+ઉપઆનો *q. v.*] Two-fiftysixth part of an anna; $\frac{1}{256}$ anna.

ઉપકંઠ, *adj.* [ઉપ near + S. कंठ a bank.] Near; proximate. 2. *s. m.* Proximity; vicinity; neighbourhood. 3. Space near a village or its boundary. 4. *adv.* Upon the neck; near the throat. 5. Near the bank of.

નયનના કંપની પંક્તિ ઉંડેરી, ટંકિત ... ઉપકંઠે.—ક. હ. મુ.

ઉપકથા, *s. f.* [ઉપ minor + S. कथा a story.] A short story; a secondary tale.

ઉપકરણ, *s. n.* [S. उपकृ to assist; to provide with.] Material; implement; means; instrument. 2. Apparatus; engine; machine; paraphernalia. 3. Means of subsistance.

ઉપકરવું, *v. t.* [See above.] To assist; to favour; to oblige.

બહુ ઉપકરીએ શેર કે પશુને પેર પેર.—યશોવિજય.

ઉપકળા, *s. f.* [ઉપ minor + कला an art.] Inferior art; a secondary art.

ઉપકાર, *s. m.* [S. उपकृ to oblige; to help.] Obligation. 2. Indebtedness. 3. Service; assistance; favour.

Id. ઉપકાર થવો To be obliged. ઉપકાર માનવો. To thank. ઉપકાર કરવો To favour.

ઉપકારક, } ઉપકારી, } *adj.* [See above.] Obliging. 2. Serving; assisting; favouring. 3. Contributing to; productive (of good results.) 4. Obliged; indebted.

ઉપકાર્ય, *adj.* [See ઉપકાર.] Deserving assistance; fit to be obliged or favoured.

ઉપકુશ, *s. m.* Pyarrhœa.

ઉપકૃત, *adj.* [See ઉપકાર.] Obliged; indebted; assisted; favoured.

ઉપકૃતિ, *s. f.* [See ઉપકાર.] Favour; obligation.

ઉપકોષ, *s. m.* [ઉપ minor; + S. कोष a cell.] Involucre.

ઉપક્રમ, *s. m.* [S. उपक्रम् to approach; to set about; to begin.] Beginning; commencement. 2. Advance; approach. 3. An undertaking; an enterprize; a work. 4. A plan; a contrivance; a stratagem; a remedy. 5. Diligence; industry.

ઉપક્રોશ, *s. m.* [S. उपक्रुश् to blame.] Censure; ignominy; reproach.

ઉપક્ષય, *s. m.* [S. उपक्षि to decay.] Waste; loss; decay. Expenditure.

ઉપક્ષેપ, *s. m.* [उपक्षिप् to commence; to indicate.] Mention; allusion; hint; suggestion. 2. A threat. 3. Commencement

ઉપગતિ, *s. f* [S. उपगम् to approach.] Approach. 2. Knowledge. 3. [S. उप inferior+गति motion.] Degradation. 4. Acceptance.

ઉપગમન, *s. n.* [See above.] Approach. 2. Knowledge. 3. Intercourse. 4. Acceptance.

ઉપગા, *s. f.* [See ઉપગતિ.] An asymptote.

ઉપગામી, *adj.* [See ઉપગતિ.] Approaching. 2. Knowing. 3. Having an intercourse. 4. Accepting.

ઉપગીતિ, *s. f.* [S. उपगै to sing; to extol.] Name of a metre containing 54 matras and 14 tals.

ઉપગુરુ, *s. m.* [S. उप minor+गुरु a teacher.] An assistant teacher. 2. A monitor.

ઉપગ્રહ, s. m. [S. उप minor+ग्रह a planet.] A satellite. 2. An asteroid.

ઉપઘાત, s. m. [S. उपहन् to kill; to injure.] Murder. 2. Injury.

સાંભળીને ત્યાં મારી વાત, એને થઇ કરેલો ઉપઘાત.—નાકર.

તારાં વચન માટે મેં મુને નહિ કર્યું ઉપઘાત,—વિષ્ણુદાસ.

ઉપંગ, s. n. Name of a musical instrument.

ઉપચક્ર, s. n. [S. उप minor+चक्र a wheel.] A small wheel (inside a large one).

ઉપચક્ષુ, s. n. [S. उपचक्षुस्.] An eye-glass; spectacles.

ઉપચય, s. m. [S. उपाचि to collect; to add; to thrive.] Accumulation; addition; accession. 2. Increase; growth; excess. 3. Heap; quantity. 4. Rise; elevation; prosperity. 5. The third, sixth, tenth and eleventh house or position from the first of a zodiacal sign.

ઉપચરણ, s. n. [S. उप minor + चरण a course.] An inferior position. 2. [S. उपचर् to serve; to honour.] Service. 3. A show of good conduct.

શિષ્યની સેવા ગુરુ કરે, સાધુ અસાધુનું ઉપચરણ.—પ્રેમાનંદ.

ઉપચાર, s. m. [S. उपचर् to treat; to worship; to attend upon.] Application of means; adoption of measures; trial or use of remedies. 2. An application of sandal ointment etc. to the body. 3. Any of the particulars and points of idol-worship. 4. Any of the particulars and points of medicine or medical treatment. 5. Treatment; attendance. 6. Attentions and courtesies (to visitors, guests, priests etc.). 7. Tropical or figurative speech.

પ્રેમ કરે, તે મેળવવો સહુ યશ વધ્યો ઉપચાર.—ગિરિધર.

ઉપચાર કરતાં મટે આવરણે.—ન. બો. ટી.

ઉપચારક, } ઉપચારી, } adj. [See ઉપચાર.] Attending; serving. 2. s. m. f. An attendant; a servant.

ઉપચારિકા, s. f. [See ઉપચાર.] A nurse. 2. A maid-servant.

ઉપચ્છાયા, s. f. [S. उप minor+छाया a shadow.] A penumbra.

ઉપજત, s. f. [S. उप excess + सत् existent.] The rate of having abundent materials. 2. Excess of materials.

ઉપજ, s. f. [S. उपजन् to produce.] Produce. 2. Income. 3. Birth. 4. Profit. 5. Fruit.

ઉપજનીપજ, s. f. [ઉપજ + S. निपद् to be produced.] Rise and progress. 2. Produce. 3. Net income.

ઉપજવું, v. i. [See ઉપજ.] To be produced. 2. To be born.

Id. જેમાં પોતાનું ઉપજે નહિ તે A thing in which one is helpless, તેનું ઘરમાં ઉપજતું નથી He has very little way in his own house.

Prov ઉપજ્યું ત્યાંથી નીપજ્યું Rome was not built in a day.

ઉપજવેરો, s. m. [ઉપજ + व्यवहार custom.] Income-tax. 2. Produce-tax.

ઉપજાતિ, s. f. m. [S.] Name of a metre containing 11 syllables.

ઉપજાવવું, v. t. [See ઉપજ.] To produce. 2. To give birth to. 3. To manipulate; to imagine.

ઉપજિહ્વા, s. f [S.] The uvula or soft palate. 2. Ranula. 3. Epiglottis.

ઉપજીવ, s. m. [S. उप minor + जीव life.] A minor life; a small insect.

ઉપજીવક, } ઉપજીવી, } adj. [S. उपजीव् to live upon; to be dependent on.] Living upon; subsisting by. 2. Depending upon; subject to. 3. s. m. A servant; a dependent.

ઉપજીવન, } s. n. ઉપજીવિકા, } s. f [See above.] Living 2. Livelihood; subsistance. 3. A means of living; a property.

ઉપજ્ઞા, s. f. [S. उपज्ञा to ascertain; to invent.] Knowledge acquired by oneself and not handed down by tradition; invention; primitive or untaught knowledge.

ઉપજ્ઞાન, s n. [S. उप inferior + ज्ञान knowledge.] Inferior knowledge; secondary knowledge. 2. Worldly knowledge.

ઉપટ, s. f [See ઉપાડ.] A debt.

ઉપટણ, } ઉપટણું, } s. n. [ ] A sweet-scented lubricant for the body (used before taking a bath).

ઉપટવું, v. i. [See ઉપડવું.] To become pale or less bright; to fade.

તેજરવિ શે ઉપટી ગયા રંગ સમાન—કહાનિ.

ઉપટાંમણી, s. f [See below.] The family pedegree read out before an audience of the bride and the bridegroom at the end of a marriage ceremony.

ઉપટાવવું, *v. t.* [⊙ See ઉપટવું.] To make pale or less bright; to make fade. 2. To make sorry.

ઉપડતું, *adj. m. f. n.* [⊙ below.] Rising; swelling; projecting. 2. *adv.* At once; suddenly; unexpectedly.

Id. ઉપડતો ઘાટ Projecting work; work in relief. ઉપડતી ગે તેણે ગાળ દીધી He abused him at once without provocation.

ઉપડવું, *v. i.* [⊙ उत्पट् to remove; to dispel; to extirpate; to draw out.] To be pulled out. 2. To start; to depart. 3. To be lifted. 4. To sail; to move away.

Id. ઉપડી જવું To depart secretly. 2. To be insolvent ગાડી ઉપડી The train started. મારવા ઉપડવું To be ready to beat. ગૂમડું ઉપડ્યું A boil has appeared prominent. પગ ઉપડવો To dare go. હાથ ઉપડવો To beat. બોલ ઉપડવો To begin to speak (of an infant). 2. To dare abuse. સાદ ઉપડવો To rise (of the voice). 2. To have the voice restored after illness. તેનો સાદ ઉપડતો નથી He falls shy of speaking. મુકામ ઉપડવો To be moved (of a camp.) દમ ઉપડ્યો The breath became laboured. રોગ ઉપડ્યો The disease has appeared. અક્ષર ઉપડ્યા છે The writing is clearly seen. શાહી ઉપડી આવે છે The ink rises up (and sticks to the types). એક છોકરાની પાછળ પાંચ ઘર ઉપડી ગયાં Five families were ruined after this one boy.

ઉપડાઈ, } *s. f.*
ઉપડામણ, } *s. n.* [⊙ See ઉપડાવવું.] Wages
ઉપડામણી, } *s. f.* for lifting up.

ઉપડાવનાર, *s. m. f.* [⊙ See below.] A helping hand.

ઉપડાવવું, *v. t.* [⊙ See ઉપડવું.] To cause to lift. 2. To help in lifting 3. To come to be lifted up; to lift up.

ઉપણવું, *v. t.* [⊙ S. उत्पू to cleanse; to purify.] To winnow.

ઉપણાવવું, *v. t.* [⊙ See above.] To assist while winnowing. 2. To get winnowed.

ઉપણિયું, *s. n.* [⊙ ઉપણવું.] An apparatus for winnowing.

ઉપતું, *s. n.* [Corruption of ઉપરતું upper.] The headpiece of a cot 2. The part of a cot either at the end or at the feet.

ઉપતટ, *s. m.* [S उप secondary + तट a bank.] A skirt; a border. 2. A sandy bank.

ઉપતાપ, *s. m.* [S. उपतप् to heat; to be pained.] Affliction; distress. 2. Pain. 3. Disease. 4. Warmth.

ઉપત્યકા, *s. f.* [S. उपत्य situated below.] Low land; land situated at the foot of a mountain.

ઉપદાન, *s. n.* [S. उपदा to grant.] An oblation; a present. 2. A gift; a bribe.

ઉપદેવ, } *s. m.* [S. उप secondary + देव,
ઉપદેવતા, } देवता a deity.] A minor deity; an inferior deity.

ઉપદેશ, *s. m* [S. उपदिश् to instruct] Teaching; instruction. 2. Advice; admonition. 3. [S. उप near + देश a country.] An adjoining country; a neighbourhood.

અહીંથી ઉઠી અળગા રહીએ, આ દેશ તજી ઉપદેશ.—પ્રીતમ.

ઉપદેશક, *adj.* [See above.] Teaching; instructing. 2. Advising. 3 *s. m.* A teacher; an instructor; a preacher. 4. A guide.

ઉપદેશકારક, *adj.* [ઉપદેશ + S. कृ to do.] Giving advice; making (one) take advice from; exemplary.

ઉપદેશવું, *v. t.* [See ઉપદેશ.] To advise. 2. To instruct; to teach; to preach. 3. To guide.

સરસ્વતીએ ઉપદેશ્યો તેહ.—તુલસીદાસ.

ઉપદેષ્ટા, *s. m.* [See ઉપદેશ.] A preceptor; a teacher.

ઉપદંશ, *s. m.* [S. उपदंश् to eat; to bite.] Condiment. 2. Sting. 3. Chancre.

ઉપદ્રવ, *s. m.* [S. उपद्रु to attack.] A misfortune; a calamity. 2. Annoyance; molestation. 3. Injury; harm. 4. Outrage; violence. 5. A rebellion. 6. A symptom; a subservient disease.

Id કીડીઓનો ઉપદ્રવ થયો છે There is a pest of ants; ants have appeared in large numbers. રાજ્યમાં ઉપદ્રવ થયો છે There is a rebellion in the state.

કંસરાયના રાજ્યમાં એવો ઉપદ્રવ અપાર.—પ્રેમાનંદ.

ઉપદ્રવકારક, } *adj.* [See above.] Attack-
ઉપદ્રવી, } ing; tyrranical; factious. 2. Troublesome; annoying. 3. Harmful; injurious. 4. Outrageous; violent.

ઉપદ્વીપ, *s. m.* [S. उप minor + द्वीप an island.] A small island. 2. A minor island.

ઉપધર્મ, *s. m.* [S. उप secondary + धर्म a law.] A byelaw; a secondary religious precept. 2. A heretic.

ઉપધાતુ, *s. f.* [S. उप inferior + धातु a metal.] A baser or *inferior* metal. There are seven of them:—માક્ષિક, તુત્થક, અભ્રક, નીલાંજન, મનઃશીલ, હરતાલ and રસાંજન.

ઉપધાન, *s. n.* [S. उपधा to place under: to bestow upon; to communicate.] A pillow; a cushion. 2. Conferring; bestowing; *communicating.* 3. Communication (by body to body, of qualities).

ઉપધાન્ય, *s. n.* [S. उप inferior + धान्य corn.] Inferior grain; corn of inferior quality.

ઉપધારણા, *s. f.* [S. उपधृ to meditate upon.] Concentration; *meditation;* reflection.

ઉપધ્માનીય, *s. m.* [S. उपध्मा to breathe out.] The aspirate Visarga before the letters प and फ in Sanskrit grammar and paleography.

ઉપનક્ષત્ર, *s. n.* [S. उप inferior + नक्षत्र a constellation.] A subordinate constellation a secondary star. [There are 729 of them.]

ઉપનખ, *s. n.* [S.] Whitlow; a disease of finger-nails.

ઉપનગર, *s. n.* [S. उप secondary + नगर a town.] A suburb.

ઉપનયન, *s. n.* [S. उपनी to invest with the sacred thread.] Investiture with the sacred thread. 2. The sacred thread ceremony.

ઉપનવું, *v. i.* [? See ઉપજવું.] To arise. 2. To take birth. 3. To be produced.

અસુર તણો કુળ ઉપન્યો તને વાર્ય રે.—કાળીદાસ.

પંચમહાભૂત પરિબ્રહ્મ વિષે ઉપન્યાં.—નરસિંહ મ.

ઉપન્યો મન વિચાર.—પ્રેમાનંદ.

આશ્ચર્ય એ મુજ મને ઉપન્યું, બને એ ?—ન. કો. દી.

ઉપનામ, *s. n.* [S. उप subordinate + नामन् a name.] A surname. 2. A nickname.

ઉપનાયક, *s. m.* [उप minor + नायक a hero.] A character in a dramatic or any other work of art next in importance to the hero. 2. A paramour.

ઉપનાહ, *s. f. m.* [S. उपनह् to tie up; to inlay.] A bundle. 2. An unguent applied to a wound or sore. 3. The tie or peg of a lute. 4. Stye; inflammation of the ciliary glands.

ઉપનિધિ, *s. m.* [S. उपनिधा to deposit.] A deposit; a pledge; property entrusted to another person. 2. A sealed deposit (in law).

ઉપનિયમ, *s. n.* [S. उप subordinate + नियम a law.] A bylaw.

ઉપનિષદ્ *s. n.* [S.] Name of a certain mystical writing attached to the Brahmanas the chief aim of which is to ascertain the secret meaning of the Vedas. The chief of these are:—ઈશ, કેન, કઠ, પ્રશ્ન, મુંડ, માંડૂક્ય, તૈત્તિરીય; ઐતરેય, છાંદોગ્ય, and બૃહદારણ્યક.

ઉપનિષ્ક્રમણ, *s. n.* [S.] Name of one of the religious rites, whereby a child is taken out in open air for the first time (usually in the fourth month from its birth).

ઉપનેત્ર, *s. n.* [S. उप secondary + नेत्र an eye.] Spectacles; an eye-glass.

ઉપન્યાસ, *s. m.* [S. उपन्यस् to explain; to place down.] Juxta-position. 2. A deposit; a pledge. 3. Statement. 4. Preface; introduction. 5. Exhibition of a case; exposition.

ઉપપતિ, *s. m.* [S. उप inferior + पति a lord.] A paramour 2. Husband's younger brother.

ઉપપત્તિ, *s. f* [S. उपपद् to adduce; to prove.] Reasoning; argument; evidence. 2. Ascertainment. 3. Proof. 4. Theory.

અન્ય મત મુજ મત કહે, ઉપપત્તિ કેરી વિરુદ્ધ જે.—ન. કો. દી.

ઉપપત્ની, *s. f.* [S. उप secondary + पत्नी a wife.] A junior wife. 2. A concubine.

ઉપપદ, *s. f.* [S. उप near + पद a word.] A word prefixed or previously uttered. 2. The first word in a compound word. 3. A title; a degree; an epithet of respect.

ઉપપન્ન, *adj.* [S. उपपद् to approach: to happen: to adduce.] Obtained. 2. Coming. 3. Proved; demonstrated. 4. Potential.

ઉપપન્નશક્તિ, *s. f.* [ઉપપન્ન + S. शक्ति energy.] Potential energy.

ઉપપાતક, *s. n.* [S. उप minor + पातक a sin.] A minor sin; a crime of the second degree.

ઉપપાદન, *s. n.* [See ઉપપાદ] Stating; proposing; laying down systematically and methodically. 2. Proof; establishing; demonstration.

ઉપપત્ર, *s n.* [S. उप minor + पत्र a leaf.] A stipule.

ઉપપાપ, Same as ઉપપાતક *q. v.*

ઉપપુર. *s. n.* [S. उप minor+पुर a town.] A suburb.

ઉપપુરાણ, *s. n.* [S. उप secondary + पुराण a religious book.] A minor or secondary Purana. There are 18 such minor Puranas.

ઉપપ્રદાન, *s n.* [S. उप minor+प्रदान a gift.] A bribe. 2.] A tribute. 3. A gift; a present.

ઉપપ્રાણ, *s m.* [S. उप secondary+प्राण] life. A secondary life-wind.

ઉપદ્રવ, *s. m.* [S. उपद्रु to distress.] Misfortune; calamity; adversity. 2. Danger; afre. 3. Agitation; perturbation. 4. Doubt; scepticism. 5. Oppression; harassment.

ઉપદ્રવકારક, *adj.* [ઉપદ્રવ+S. कृ to do.] Agitating; perturbing. 2. Oppressive; harassing. 3 Destructive.

ઉપદ્રવી, *adj.* [See ઉપદ્રવ.] Distressed; troubled. 2. Suffering oppression; harassed.

ઉપબાહુ, *s. m.* [S. उप inferior + बाहु the hand] The lower arm.

ઉપભાષા, *s. f.* [S. उप secondary + भाषा language.] A secondary dialect.

ઉપભોક્તા, *s. m.* [See below.] An enjoyer. 2. A lord; a master. 3. An inheritor; an heir. 4. *adj.* Enjoying; using.

ઉપભોગ, *s m.* [S. उपभुज् to enjoy; to possess; to receive.] Enjoyment; use; application. 2. Experience.

ઉપભોગી, *adj.* [See above.] Enjoying; using. 2. Experiencing.

ઉપમંત્રણ, *s. n.* [S. उपमंत्र to invite; to invoke.] Invitation; invokation.

ઉપમંત્રવું, *v. t.* [See above.] To invite; to invoke; to call.

ઉપમંત્રી, *s. m.* [उप minor+मंत्री a minister.] An assistant minister. 2. An assistant secretary.

ઉપમર્દ, *s. m.* [S. उपमृद् to crush; to kill.] Destruction; killing; injury.

મુનીઓના મહાત્મ્યનો ઉપમર્દ કરી.—પ્રેમાનંદ.

ઉપમર્દક, *adj.* [See above.] Destroying; killing; injuring.

ઉપમા, *s f.* [S. उपमा to compare.] Comparison. 2. Resemblance, similarity. 3. Simile. 4. Glory; splendour.

Id. ઉપમા આપવી To compare with. 2. To ascribe the glory to. ઉપમા લેવી To take an illustration. 2. To take the credit of. ઉપમા કરવી-વખાણવી To adore; to praise.

ઉપમાતા, *s. f.* [S. उप secondary + मातृ a mother.] A wet nurse.

ઉપમાન, *s. n.* [See ઉપમા.] That to which a thing is compared; the object or standard of comparision 2. Comparision. 3. Analogy; recognition of likeness.

ઉપમિતિ, *s. f.* [See ઉપમા.] Resemblance; comparision; similarity. 2. Analogy; inference; deduction.

ઉપમીમાંસા, *s f.* [S.] Deliberation; investigation; consideration.

ઉપમેય, *s. n.* [See ઉપમા.] The subject of comparision; that which is compared. 2. *adj.* Comparable.

ઉપયુક્ત, *adj.* [S. उपयुज् to employ; to use; to be fit.] Useful. 2. Able. 3. Proper; fit; appropriate; right; suited.

ઉપયુક્તતા, *s. f.* [ઉપયુક્ત. + S. ता a suffix forming a noun.] Usefulness. 2. Ability. 3. Fitness; propriety.

મુંઝવતા અને ઉપયુક્તતાના માર્ગથી કેવળ નિરાળો છે.—ન'. કે. દી.

ઉપયુક્તતાવાદ, *s. f.* [ઉપયુક્તતા + S. वाद a doctrine.] Utilitarianism.

ઉપયુક્તતાવાદના દરેક પ્રકારમાં.—મ. ક. દિ.

ઉપયોગ, *s. m.* [See ઉપયુક્ત.] Use; employment; application. 2. Fitness; propriety. 3. Benefit; advantage; gain.

Id. ઉપયોગમાં આવવું To be useful. ઉપયોગ કરવો-લેવો To make use of. ઉપયોગમાં લેવું-આણવું-લાવવું To make useful or serviceable.

ઉપયોગિતા, *s. f.* [ઉપયોગી + S. ता a suffix forming a noun.] Usefulness; utility. 2. Fitness; propriety. 3. Occasion; need; necessity.

ઉપયોગી, *adj.* [See ઉપયુક્ત.] Useful. 2. Fit; proper; appropriate. 3. Beneficial; advantageous.

ઉપર, *prep.* [S. उपरि.] Above; over; upon; on; ago etc. 2. *s. n.* [See ઉપરાણું.] Help; support; siding.

Id. ઉપર ખાવું To eat along with or just after. ખાધા ઉપર ખાવું To eat immediately after a meal. 2. To gorge oneself. હું એટલા ઉપર આવતો કરીશ I am willing to serve you for this much.

ઉપર જવું-આવવું To attack; to assault. ઉપર સત્તા મેળવવી To get power over; to get the mastery of. ઉપર સત્તા ચલાવવી To exercise power over. ઉપર પડવું To enter into rivalry with; to compete with. 2. To follow; to inherit; to copy. ઉપર હાથ રહેવો To be superior (in rank, power). 2. To be under the protection of. ઉપર હાથ રાખવો To keep under one's power or control; to oblige. 2. To protect. ઉપર ને ઉપર બેસવું To keep directly under one's eye or supervision. ઉપર ને ઉપર રાખવું To take care that one's protegee is not treated with contempt or disrespect. 2. To treat a child with fondness. ઉપર રહીને Under one's direct supervision. પેટ ઉપર પગ મુકવો [Lit.] To deprive one of one's livelihood. 2. To ruin. છાતી ઉપર પગ મુકવો To repress; to beat down. તે ભોંય ઉપર પગ મુકતો નથી He hardly touches the ground. 2. He is haughty and disdainful. ઉપર-ઉપરથી જોવું-તપાસી જવું To have a casual look at; to look over; to glance over; to go through cursorily. ઉપર થઇને કરવું To act on one's own authority regardless of other's opinion. ઉપરનીચે થવું To be eager or impatient. ઉપર કરવું To praise; to glorify.

Prov. ઉપર અલ્લા, ને નીચે ઢલ્લા-ઉપર આભ, ને નીચે ધરતી God is the sole protector. 2. He is helpless. ઉપરની અચકી ખની, ભીતરની રામ જાણે-ઉપર વાઘા, ને માંહે નાગા A fair face may hide a foul heart.

શું વરવા આવ્યા તે ઉપરે.—પ્રેમાનંદ.
મારૂં ઉપર હેત કરે, એને વશ સર્વે થાય.—શામળ.
કસ્તૂરીના કુંકમ ઉપર પગ મુકવો.—કે. હ. ધ્રુ.
પ્રધાનપત્નીની ખાતર કરવાને ઉપર નીચે થઇ રહી.—ગો. મા. ત્રિ.

ઉપરઉપરથી, *adj.* [Redup. of ઉપર.] Superficially; desultorily; cursorily.

ઉપરક્ષ, } ઉપરક્ષક, } *s. m.* [S. उपरक्ष.] A body-guard.

ઉપરક્ષણ, *s. n.* [S.] A guard; an out-post.

ઉપરચોટિયું, *adj. m. f. n.* [ઉપર + ચોટવું *q. v.*] Superficial; desultory; cursory.

ઉપરછલ્લું, *adj. m. f. n.* [ઉપર + છાલ *q. v.*] Superficial; desultory.

આવા જ્ઞાનીની એવી કથા, વાતો જાય તે ઉપરછલા.—અખો.

ઉપરટપકે, *adv.* [ઉપર+ટપકું *q. v.*] Superficially. 2. Without entry (of an item).

ઉપરણી, } *s. f.* ઉપરણું, } *s. n.* ઉપરણો, } *s. m.* [S. उप secondary + प्रावरण a garment; a mantle.] A scarf.

ઉપરતિ, *s. f.* [S. उपरम् to cease; to be quiet; to desist from.] Weariness of worldly pursuits and pleasures. 2. Disgust; dislike.

ઉપરત્ન, *s. n.* [S. उप inferior+रत्न a gem.] A secondary or an inferior gem.

ઉપરતળ, *s. n.* [ઉપર+તળ *q. v.*] The ground-floor of a house.

ઉપરવટ, *s. f.* [ઉપર+S. वृत्ति conduct.] Thinking oneself to be superior to; setting aside the dignity or power of a superior. 2. *adv*, In violation of an order.

Id. તેં આ મારી ઉપરવટ થઇને-જઇને-ઉપરવટથી-ઉપરવટે કર્યું You did this thing, thinking yourself superior to me, or setting aside my power, or in violation of my order.

ઉપરવટણો, *s. m.* [ઉપર+વાટવું *q. v.*] A roller; a pestle.

ઉપરવાડ, *s f.* [ઉપર+S. वाट an enclosure; a court.] The adjoining region. 2. The hedge or boundary-wall.

ઉપરવાડે ઉભો રહીને ચોરથી ધમકે માંડી.—બ્રહ્માનંદ.
ઉપરવાડે સૈયર કરે છે સાદ જો.—દયારામ.

ઉપરવાડિયો, *s. m.* [See above.] A farmer living in a village other than that in which his field stands.

ઉપરવાડે, *adv.* [See ઉપરવાડ.] Over the hedge or boundary-wall. 2. Secretly; at the back-door.

ઉપરવાસ, } ઉપરવાસો, } *s. m.* [ઉપર+S. वास living.] Residence upstairs (*i. e.* not on the ground-floor).

ઉપરવાસીઓ, *s. m.* [ઉપરવાડે+S. वास living.] Resident on the skirts. 2. A scavenger; a sweeper.

ઉપરાઉપર, *adv.* [S. उपर्युपरि.] One above the other. 2. *adj.* Imbricate.

ઉપરાછાપરી, } ઉપરાચાપરી, } ઉપરાખાપરી, } *adj.* [See above.] In quick succession; one after another; continuously; intermittingly.

ઉપરાજ, *s. m.* [S. उप secondary + राजन् a king.] A viceroy.

ઉપરાજવું, *v. i.* [S. उत्पद् to produce.] To produce; to create.

એ ત્રિભુવન કહ્યો ઉપરાજ્યો રે.—પ્રેમાનંદ.

ઉપરાણું, *s. n.* [S. उपर nearer + अयन going.] Support; help; siding.

Id. ઉપરાણું કરવું—લેવું To help. 2. To protect.

ઉપરાંઠું, Same as ઉફરાંઠું q. v.

નાખે પાઠું, પગ ઉપરાંઠે.—પ્રેમાનંદ.

ઉપરાંત, *prep.* [ઉપર +S. अंत last.] Besides; in addition to; over and above.

ઉપરામ, *s. m.* [S. उपरम् to cease; to desist from; to be quiet.] Ceasing; stopping. 2. Abstention. 3. Death; salvation.

તે માયા પામશે ઉપરામ, જ્યાં બ્રહ્મ તાં પામે તે ઠામ.—રત્નેશ્વર.

ઉપરામણી, *s. f.* [See ઉપર.] The excess (in a bargain, of a thing of greater value over another of lesser value). 2. The difference (in value, of two articles).

ઉપરાવવું, *v. t.* [See ઉપર+આવવું q. v.] To cause to rise. 2. To throw (grains etc.) in water, and cause the grains to rise over little pebbles which may be mixed with them. 3. To sift; to winnow.

ઉપરાળું, Same as ઉપરાણું q. v.

ઉપરિ, } ઉપરી, } *s. m. f.* [S. उपरि above.] A superior. 2. A superintendent.

Id. ઉપરિ અધિકારી The superior officer. 2. The head (of a department).

ઉપરીપણું, *s n.* [ઉપરી+Guj. પણું a suffix forming a noun.] Superiority. 2. Officialism; the position or power of a superior.

ઉપરું, *adj. m. f. n.* [See ઉપર.] Standing erect or high; not spread out.

Id. ખાટલો ઉપરો કરો Place the cot erect; let the cot not remain spread out.

ઉપરૂપક, *s. n.* [S.] A drama of an inferior class. There are 18 kinds of such a drama.

ઉપરોધ, } *s. m.* ઉપરોધન, } *s. n.* [S. उपरुध् to obstruct; to besiege; to confine; to disturb.] Obstruction; impediment; obstacle. 2. Molestation; disturbance. 3. Restraint; refusal. 4. Binding; seizing.

ઉપરોધકારક, *adj.* [ઉપરોધ + S. कृ to do.] Obstructing. 2. Disturbing. 3. Refusing. 4. Seizing; binding.

ઉપરોધી, *adj.* [See ઉપરોધ.] Obstructing; impeding. 2. Molesting.

ઉપલ, *s. m.* [S.] A stone; a rock. 2. A jewel; a precious stone.

પેલી ઉપલની સી થઈ પદસ્પર્શથી રઘુનાથના—ગિરિધર.

ઉપલક, *adj.* [S. उप above + लक् to obtain.] Supernumerary. 2. Not entered (in an account-book).

ઉપલકીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Superficial. 2. Pretentious.

ઉપલક્ષણ, *s. n.* [S. उपलक्ष् to mark; to imply in addition.] A mark; a characteristic or distinctive feature. 2. An indication. 3. Synecdoche.

ઉપલક્ષ્ય, *adj.* [See above.] Inferable. 2. *s. m.* A prop; a support; a stay. 3. An inference.

ઉપલગ, Same as ઉપલક q. v.

ઉપલબ્ધ, *adj* [S. उपलभ् to know; to obtain.] Gained; obtained. 2. Perceived; understood; guessed.

ઉપલબ્ધિ, *s. f.* [See above.] Acquisition; gain. 2. Perception; guess; observation. 3. Understanding; mind.

ઉપલભ્ય, *adj.* [See ઉપલબ્ધ.] Obtainable. 2. Praiseworthy; commendable; respectable.

ઉપલસારી, *s. f.* [? S. उत्पलसारिवा.] The Indian sarsaparilla. Hemidesmus Indicus. N. O. Asclepidiaceæ.

ઉપલાણ, *adj.* [See ઉપલું.] Upper; higher. 2. *s n.* The upper part or side.

ઉપલાણું, *s. n.* [See ઉપલું.] The upper part; the upper side.

ઉપલી, *s f.* [S. उपल a stone.] A mortar fixed in the ground.

ઉપલીઉ, *s. n.* [See ઉપલું.] Whooping cough.

ઉપલું, *adj. m. f. n.* [See ઉપર.] That which is above 2. The higher. 3. Superficial. 4. Transitory.

એ તો સહુ ઉપલો વ્યવહાર.—અખો.

ઉપલેટ, *s. n.* Name of a medicinal drug; costus root. Aplotaxis Auriculata. N. O. Compositæ.

ઉપલેપ, *s m.* [S. उपलिप् to smear.] Smearing; anointing. 2. Application of cow-dung to the floor.

ઉપલેપક, *adj.* [See above.] Demulcent; soothing.

ઉપવન, *s. m.* [S. उप minor + वन a forest.] A planted forest; a garden; an orchard; a grove.

ઉપવર્ણન s n [S उपवर्ण् to describe in detail] Minute description delineation in detail

ઉપવસ્ત્ર Same as ઉપરણ q v

ઉપવાત s m [S उप minor+वात the wind] Wind air

ઉપવાસ s m [S उपवस to fast] A fast

આનંદને થયા એ ઉપવાસ —પ્રેમાનંદ

ઉપવાસી adj [See above] Fasting 2 Hungry

ઉપવિદ્યા s f [S उपविद् knowing] A learning other than the chief fourteen 2 General knowledge 3 Profane science 4 A stick 5 A trick

ઉપવિષ s n [S उप minor+विष a poison] An artificial poison 2 A narcotic

ઉપવીત s n [S उप up + वे to weave] Investiture with the sacred thread 2 The sacred thread (worn by the first three classes of Hindus)

તેને સપ્તનું ઉપવીત આપ્યું —પ્રેમાનંદ

બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય વરણને, ઉપવીતનો અધિકાર –શામળરામ

ઉપવૃષણ, s n [S उप upon+वृषण scrotum] Epididymis a small body on the testes

ઉપવેદ, s m [See ઉપવિદ્યા] Inferior knowledge a class of writings subordinate to the Vedas There are four of these — આયુર્વેદ medicine ધનુર્વેદ military science ગાંધર્વવેદ music and સ્થાપત્યવેદ or શિલ્પવેદ mechanics

ઉપવેશ } s m
ઉપવેશન } s n [S उपविश् to sit down] Sitting sitting down

ઉપશમ } s m
ઉપશમન } s n [S उपशम् to be assuaged to calm] Assuagement mitigation abatement 2 Tranquillity calmness after excitement 3 Abating subsiding cooling 4 Anything that allays or tranquilizes

ઉપશમવું v i [See above] To become calm to abate to tranquilize

ઉપશય s m [S उपशी to agree with] Therapeutics diagnosis by the effect of certain articles of food or medicine

ઉપશાખા s f [S. उप minor + शाखा a branch] A secondary or minor branch a branch shooting from another branch 2 A radicle

ઉપશાંતિ Same as ઉપશમ q v

ઉપશાસ્ત્ર s n [S उप inferior + शास्त्र a science] An inferior science a minor treatise

ઉપશિક્ષક s m [S उप minor + शिक्षक a teacher] An assistant teacher

ઉપશિષ્ય s m [S उप minor + शिष्य a pupil] A pupil of a pupil a sub pupil

ઉપશ્રુતિ s f [S उपश्रु to hear] Hearing , listening 2 Range of hearing 3 A supernatural voice heard at night and personified as a nocturnal deity revealing the future

ઉપસંહાર, s m [S उपसंहृ to collect to conclude] A collection an assemblage 2 Summing up winding up conclusion 3 A compendium a resume 4 Refutation

હવે એના અર્થ મેં કરે ઉપસંહાર.—રત્નેશ્વર

ઉપસર્ગ s m [S उपसृज् to annex to oppress] Disease sickness 2 Calamity , misfortune injury 3 A preposition prefixed to roots and nouns derived from them There are twenty of them —પ્ર પરા અપ સમ્, અનુ, અવ નિસ્ & નિર્ , દુસ્ & દુર્ વિ આઙ નિ અધિ અપિ, અતિ સુ ઉદ્ & ઉત્ અભિ પ્રતિ, પરિ and ઉપ

ઉપસવું v i [S S उद् up + सृ to expand to extend to spread or उत्सृ to spread out] To swell 2 To expand to increase 3 To bulge out to be inflated to grow larger

ઉપસાગર s m [S उप secondary + सागर a sea] A bay a gulf

ઉપસાટ s m [S See ઉપસવું] Swelling 2 Expansion 3 Bulging out protuberance inflamation

ઉપસાવવું v t [S See ઉપસવું] To swell 2 To expand 3 To inflate to make bulge out 4 To raise

ઉપસાવું v i [S See ઉપસવું] To be swollen 2 To be expanded 3 To be inflated

ઉપસિદ્ધાંત s m [S उप minor + सिद्धांत a theory] A corollary

ઉપસૂર્યક s n [S. उप near+सूर्य the sun] The disc of the sun 2 The halo of the sun

ઉપસેવા s f [S उपसेव् to serve] Service 2 Worship adoration

ઉપસ્કર s m. [S उपस्कृ to elaborate to prepare] An ingredient. 2 Condiment seasoning for food 3 Furniture apparatus appurtenance instrument. 4 An adjunct.

ઉપરકરેલું, } s n } [See above] An ellipsis
ઉપરકાર, } s m }

ઉપરતુતિ s f [S उपस्तु to praise to invoke] Invocation 2 Praise

ઉપસ્ત્રી, s f [S उप inferior+स्त्री a wife] A concubine a mistress

ઉપસ્થ s n [S उपस्था to approach for intercourse] The organ of generation (of men and women particularly of the latter)

ઉપસ્થાન s n [S उपस्था to approach with prayers to resort to] Worshipping or waiting upon (with prayers) attendance service 2 Greeting obeisance 3 An abode

ઉપસ્થિત adj [S उपस्था to come near] Approached arrived come 2 Known extant cultivated not fallen into oblivion

ઉપસ્મૃતિ s f [S उप minor + स्मृति law] A minor law book There are eighteen of them

ઉપહસનીય adj [See ઉપહાસ] Worth deriding worth ridiculing

ઉપહાર, s m [S उपहृ to offer to collect] A present a gift 2 An oblation an offering 3 Materials

લઇ પૂજાનો ઉપહાર રે—પ્રેમાનંદ

ઉપહાસ s m [S उपहस to ridicule] Ridicule derision

રિંદ કરવા આવ્યા ઉપહાસ—પ્રેમાનંદ

ઉપહાસાસ્પદ s n [ઉપહાસ + S आस्पद an abode] A laughing stock 2 adj Ridiculous.

ઉપહાસ્ય adj [See ઉપહાસ] Ridiculous

ઉપળુ, [ ] Same as ઉપાડું q v

ઉપાકર્મ s n [S उपाकृ to perform a rite] A ceremony performed before commencing to read the Veda after the monsoons.

ઉપાખ્યાન s n. [S उपाख्या to narrate] A short tale or narrative an episode 2 A fable 3 A digression

ઉપાંગ s n [S उप minor+अंग a part] A subdivision a subhead a minor part 2 An appendix 3 A secondary portion of science a class of writing supplementary to the Vedangas These are four 4 Appendage 5 The mark of religion on the forehead

ઉપાડ s m [See ઉપાડવું] Rising swelling fullness 2 Energy enthusiasm 3 Beginning a start 4 Effort 5 Withdrawing of money the amount withdrawn 6 Demand purchase consumption 7 A bundle of grass

Id છાતીનો ઉપાડ Rising or fullness of the chest મોટા ઉપાડથી કામ કરવું To work with energy વાતનો ઉપાડ Introduction or beginning of a story કામનો ઉપાડ The starting of a business મોટી રકમનો ઉપાડ A large amount withdrawn (from a bank etc) માલનો ઉપાડ A demand for articles તમે માલનો ઉપાડ બહુ કર્યો છે You have purchased a large number of things. તમે ઉપાડ કરો છો પણ ભરણું ભરતા નથી You draw money (from a bank) but do not pay in any amount.

ઉપાડવું v t [S उत्पाट to obtain or उत्पट् to remove] To remove to withdraw (a sum of money) 2 To lift up 3 To cause to produce

Id કામ ઉપાડવું To undertake or begin a work વાત ઉપાડવી To begin a story વાત ઉપાડી લેવી To take and continue a subject of conversation 2 To support or second (in conversation) ઉપાડી લેવું To take up and carry 2 To steal કામ ઉપાડી લેવું—એમને ઉપાડી લેવો To relieve one of one's work or responsibility માલ ઉપાડવા To buy things on credit. નાણાં ઉપાડવાં To borrow money મૂળ મૂળથી ઉપાડી નાખવું To root out to eradicate

પેટ ખોળી ઉપાડ્યું દુખ—અખો

ઉપાણે [ ] Same as ઉપાડ q v

ઉપાદાન s n [S उपादा to take to use] Taking up acceptance acquisition 2 Withdrawal of the organs of sense and perception from the external world and its objects 3 A cause a motive a natural or immediate cause 4 A material cause

ઉપાદાનકારણ s n [ઉપાદાન + S कारण a cause] A material cause

ઉપાધિ s f [S उपधा to put on to create] Annoyance affliction 2 Surrounding circumstances environment 3 A trace a mark a symbol 4 A degree (conferred by a University) 5 A title (conferred by a Government)

Id ઉપાધિ વહોરવી-ઉપાધિમાં આવી પડવું To be afflicted ઉપાધિ મેળવવી To graduate to take a degree ઉપાધિ આપવી To be honoured with a title

ઉપાધ્યાય, } s m [S उप near+अधी to study]
ઉપાધ્યો, }
A teacher, a preceptor 2 A family preceptor, a religious preceptor

Prov અણઘડ્યો ઉપાધ્યાય ઓઝાનું ઘી ઢોળે An unskilful workman makes a great waste ઘરના છોકરા ઘંટી ચાટે, ને ઉપાધ્યાયને આટો Charity must begin at home, there is nobody nearer than one's own

ઉપાન, s n [S उपानह्] A shoe 2 A sandal

ઉપાનરેણુએ વ્યોમ છાયું, જોજન કોટાનિ —પ્રેમાનંદ

ઉપાંત, s m [S] Near to the end, last but one 2 [S उप near + अंत the end] Border, skirt, edge point, margin 2 The corner or angle of the eye 3 Vicinity, proximity

ઉપાંત્ય, adj [See above] Last but one (in Grammar)

ઉપાય, s m [S उपे to perform] Means, an expedient, a remedy, a resource 2 A plan, contrivance 3 A mode, a way, a strategem 4 A means of success against an enemy There are four of them —સામ, દામ, દંડ and ભેદ

Id ઉપાય કરવો-યોજવો To apply a remedy ઉપાય ચાલતો નથી There is no remedy આરો ઉપાય નથી I cannot help it, I have no go in the matter

ઉપાયું, adj m f n [See ઉપાવું] Produced, born

ઉપારંભ, s m [S उप् near + आरंभ beginning] A beginning, commencement 2 Activities before a beginning

ઉપાર્જન, s n [S उपार्ज् to gain] Acquisition, gaining 2 Earning

સપુત કહેવાયો જેહ આપ ઉપાર્જન ખાયે —દલપતરામ
જેમ ઉદરપોષણ ઉપાર્જન કર્યાનું છે —મ ન દ્વિ

ઉપાર્જના, s f [See above] Service 2 Entreaty 3 Earning

ઉપાર્જિત, adj [See ઉપાર્જન] Acquired, gained, obtained 2 Inherited

ઉપાર્જવું, v t [See ઉપાર્જન] To earn 2 To acquire to obtain

ઉપાલભ s m [S उपालभ् to censure] Abuse taunt, censure, rebuke

ઉપાવવું, [ ] Same as ઉપજાવવું q v.

ઉપાવું, v i [See ઉપજવું] To be produced, to be born

યવન ઉપાયા, આઈ, લક્ષ્મી મથા ભકતને —વલ્લભ

ઉપાશ્રય, s m [S उपाश्रि to resort to] Recourse (for aid), asylum support, a resting-place

ઉપાશ્રિત, adj [See above] Relying or depending upon 2 Supported, protected

ઉપાસક, s m f [S उपास् to worship] A worshipper, a devotee 2 A servant.

ઉપાસંગ, s m [S उप near + आसञ्ज् to fix on] A quiver

ઉપાસન, s n [See ઉપાસક] Service, attendance 2 Engaging in, being intent on 3 Worship adoration 4 Excitement goading

સર્વે થની ઉત્તમ ઉપાસન —પ્રેમાનંદ

ઉપાસના, s f [See ઉપાસક] Worship devotion, adoration 2 Engaging in performing 3 Waiting upon, serving 4 Religious meditation

ઉપાસરો, Same as ઉપાશ્રય q v

ઉપાસવું, v t [See ઉપાસક] To worship, to devote, to adore 2 To serve, to wait upon 3 To meditate

કહો તો અગ્નિ ઉપાસીએ —સામળ
સૌ ઉપાસે મનની વૃત્ય —અખો
ગામા વટે જઈ તપ કરો, ઉપાસો મહાદેવ —પ્રેમાનંદ.

ઉપાસિત, adj [See ઉપાસક] Adored, worshipped

ઉપાસી, s m f [See ઉપાસક] A worshipper, a devotee 2 adj [See ઉપવાસ] Hungry

આપશક્તિ કેરો ઉપાસી —સામળ

ઉપાસ્તર, s n [S उप above+स्तृ to spread] The upper covering

ઉપાસ્ય, adj [See ઉપાસક] Deserving worship, to be adored, to be respected

ઉપાહાર, s m [S उपाहृ to offer, to prepare] Slight refreshment.

ઉપાહારગૃહ, s n [ઉપાહાર + S गृह a house] A hotel

ઉપેક્ષક, adj [S उपेक्ष् to let go, to disregard] Disregarding neglecting negligent

ઉપેક્ષણ } s n
ઉપેક્ષા, } s f [See Above.] Indifference, contempt disdain 2 Disregard, listlessness overlooking 3 Endurance, patience 4 Neglect, trick or deceit (one of the seven expedients in war)

એવાને શિખા નવ કરે કે કરે ઉપેક્ષા થ રે—પ્રેમાન દ

ઉપેંદ્ર, s m [S] Name of Vishnu or Krishna as the younger brother of Indra in his fifth or dwarf incarnation

ઉપેંદ્રવજ્રા s m [S] Name of a metre containing eleven syllables

ઉપેય adj [See ઉપાય] To be effected by means 2 To be sought 3 To be obtained

ઉપોઢ adj [S उप near + वह to carry] Married 2 Adjoining near

ઉપોતી
ઉપોદળ } Same as પોથી q v
ઉપોદ્દિકા

ઉપોદ્ઘાત, s m [S] A beginning commencement 2 An introduction a preface

ઉપોષણ s n [S] A fast

ઉપોષણાને ફળ શુક ખાઇને—ભી ભો દી

ઉંફરાઈ s f [G હું I + પંડ self + આઈ a suffix forming a noun] Self assertion presumption arrogance 2 Boasting self conceit

ઉફણવું v i [G] To swell to grow 2 To be conceited

ઉફરાટ, s m Arrogance boasting

ઉફરેવું v i [See ઉફરે] To turn to change the side

ઉફરોટિ s n [See ઉફરે] The opposite side of a written page or paper

ઉફરોટિયો s m Terror fear

ઉફરેટું adj m f n [See ઉફરે] Opposite 2 Distant removed 3 adv On the sides

નાખે પાટુ પગ ઉફરે રે—પ્રેમાન દ
ઉફરાની ફાળી ફુફરી—પ્રેમાન દ
તેને થવા ન દે ઉફરાંટિ—પ્રેમાન દ

ઉફરો ફુફરો adv Backwards and forwards

ઉફરે, adj m f n [See ઉપર] Standing erect or high not spread out (of a cot) 2 In addition to 3 Different from 4 Opposite of contrary to 5 Best additional

અભા તેજ નર ચતો ખરો જે આ પો ભ પે ઉફરો—અખો
આ મરમનું ઉફરો બોલે નથી ઉથાપ્ય—આખ્યાન

appendix ઇ સવ ઉફરી—પ્રેમાન દ

a class of ... તેને ... —ગોપાળ

Vedangas The same as ઉફરો q v

The mark of re G S उम्र (heat] Fierves

ઉભાર s m conceit

swelling fullness ...] Arrogance self

3 Beginning ...

Id ઉભોત ઝાંખવી To be arrogant.

ઉફાટ s f [See above] Arrogance conceit 2 Prodigality extravagance 3 Mischief

કાંઇ ઉફાંટ મ થાઉ ચારે ઘેર આવે તો—નરસિંહ

ઉફાળો s m [G S उत्फल to leap] A jump a spring leaping up rapid motion

ચઢેલા ઉભાળે ફુદરત તદ્દી ત્યાં દુર વહે—કવાદિ.

ઉબ s f [S उभ् to cover or over spread with] Mould the excretion which gathers from dampness

ઉબક } s f
ઉબકો } s m [G S उद् a profix shewing motion upwards + भक्ष food] Spasm retching

ઉબર adj [See ઉબ] Mouldy 2 Decomposed stale

ઉબરાણ s n [See ઉબ] The process of being mouldy 2 Decomposition

ઉબરૂં adj m f n [See ઉબ] Mouldy 2 Decomposed stale tasteless

ઉબરકી [G] Same as ઉપાડ q v

ઉબડું [G] Same as ઉંધું q v

ઉબવુ
ઉબાવુ } v i [See ઉબ] To mould to become mouldy 2 To be decomposed to be stale

ઉબી ઞ્રેવું વળી એક વાસી—ના દ

ઉબળ s m [G S उद् up + वल् to turn round] The opposite turn in twisting threads or fibers into a rope

ઉબળવું v i [G See above] To be unfolded to be untwisted to be unravelled. 2 Same as ઉબળવું v i

ઉભાંડ [G] Same as ઉભાડ q v

ઉભાણ adv [G S उद् away from + बाण an arm or mark (for arrows)] Without regard to the way away from the way astray at random in any way one pleases

Id ઉભાણ હાંકવું To drive at random without looking to the land marks

ઉભાર adj [G उद् up + भयार terrible] Fearless daring

ઉભાળ [G] Same as ઉમડ q v

ઉભાળો s m [G See ઉબાળવું] An outburst excitement. 2 An uproar [See ઉભાળો] Fuel 4 A bundle of grass

Id ઉભાગો ઉઠો To spread (of an outburst or excitement)

ઉભેતર, s n [S उप secondary + Guj પાકેતર a crop] A second crop raised in the hot season, by irrigating a field with well water 2 Dismissing or giving leave to the guests called for a marriage ceremony

ઉભેર, s f [S कुञ्ज् to keep under a check + अर्गल a bolt] A wooden nail or wedge driven in a plough to fix it tight

ઉભેલો, s m [See ઉભળવું] An inclination to go to stool with griping in the bowels. 2. Gripings

ઉભેળવું, [ ] Same as ઉકેળવું q v 2 To unfold, to untwist, to unravel

ઉભ, ઉભટ, } adj [See ઊભું] Straight, little upright 2. s m A slope, an incline

ઉભડ, s m [See ઊભું] A man having no permanent habitation 2 A wanderer a recluse 3 A man or woman maintaining himself or herself by his or her labour 4 A labourer 5 adj Standing present 6 adv As it stands, in the condition in which it stands or at present

Id ઉભડ માલ Goods as they stand

ઉભડબેધુ, adj m f n [ઉભડ + S बन्धु a brother] Unsteady unsettled

ઉભડવેરો, s m [ઉભડ + S व्यवहार custom] Name of a tax levied on non cultivators

ઉભડીઓ, [ ] Same as ઉભડ q v

ઉભડું, ઉભડુક, } Same as ઊભું q v

ઉભણી, s f [See ઊભું] The vertical elevation or height between the base and the storey of a house 2 The base of a house a plinth

ઉભ, ઉભય, } pron and adj [S] Both

Id ઉભય પક્ષ Both sides ઉભય લોક Both this and the next world

ઉભયચર, adj [ઉભય + S चर to move] Amphibious living both in water and on land

ઉભયત, ઉભયતું, } adv m f n [S उभयत] From both sides to both sides 2 In both ways

ઉભયથા, adv [S] In both ways 2 In both cases.

ઉભયવિધ, adj [ઉભય + S विधि a way] Of both kinds 2 Speaking on both sides 3 Duplex, duplicate 4 Deceiving; treacherous, perfidious 5 What may be used both transitively and intransitively 6 s m f A double-dealer, a dissembler

ઉભયસંભવ, s m [ઉભય + S सम्भव a possibility.] A dilemma

ઉભયાન્વયી, adj [ઉભય+S अन्वयिन् connected as with a consequence] Connected with both sides 2 s m A conjunction

Id ઉભયાન્વયી અવ્યય A conjunction

ઉભયાન્વિત, adj [See above] Connected with both sides

ઉભયાત્મક, adj [ઉભય + S आत्मक composed of] Belonging to both

ઉભયાર્થ, adj [ઉભય+S अर्थ a meaning, a purpose] Ambiguous, equivocal 2 Serving two purposes at the same time

ઉભયાલંકાર, s m [ઉભય + S अलङ्कार a figure of speech] A mixed rhetorical ornament or figure of speech a figure of speech both verbal and material consisting in tropes and figures

ઉભરણ s m [See ઉભરાવું] Effervescence 2 Outburst 3 Fermentation

ઉભરણી, [ ] Same as ઉભરણી q v

ઉભરવું [ ] Same as ઉભરાવું q v

ઉભરામણ, s m [See ઉભરાવું] Effervescence, boiling 2 The quantity lost by effervescence 3 A crowd, crowding 4 Disarrangement confusion derangement

ઉભરાવું v i [S उद a suffix showing motion upwards + भृ to fill to transport, to carry] To effervesce 2 To crowd in large numbers

ઉભરો s m [See above] Effervescence 2 Outburst of passion

Id ઉભરો આવવો—ચઢવો To effervesce ઉભરો શમવો To subside (of an effervescence) મનનો—અંતરનો ઉભરો A feeling emotion or passion મનનો ઉભરો કાઢવો To give vent to a passion એ અંતરના ઉભરા કયાં કાઢે ? To whom can he unburden his mind ?

ઉભરા કાઢી કાગળે કરજે મુને સાદ.—નર્મદ

ઉભવુ v i [See ઊભું] To stand

ઉભીને કાનસિ મુને વીર આજ્ઞાને ખ સરી લખ્ય સુધીર —ના દ ક

નામી આધાર વધી શકિ ઉભવ.—ધર્મલા

ઉખળવું, *v. i.* [See ઉખળ.] To be untwisted; to be unravelled; to be unfolded. 2. To reappear; to relapse (of a disease).

Id. તેને વળી રડવું ઉખળ્યું He relapsed into a fit of weeping.

ઉખળાવવું, *v. t.* [See ઉખળ.] To untwist; to unfold; to unravel.

ઉભાઉભ, *s. f.* [Redup. of ઉભું *q. v.*] Quality of remaining standing. 2. Quality of being ever ready or at one's beck and call. 3 *adv.* Without intermission.

Id. ઉભાઉભ કરવું To work without intermission. ઉભાઉભ કામ કરી લેવું To get a work done quickly.

ઉભા, *adj. pl.* [See ઉભું.] Uncooked; hard.

Id. ચોખા ઉભા રહી ગયા છે The grains of rice in this quantity of cooked rice are left uncooked or hard.

ઉભાડવું, *v. t.* [See ઉભું.] To cause to stand.

આવી અજાણ અવાજ, અગ્નિમાં ઉભાડી,—બોળે.

ઉભાણ, *s. n.* [See ઉભ.] Fermentation.

ઉભાત, *adj.* [S. उद् away from + Guj. ભાત checkering] With the checkering lost or become faint or pale.

ઉભાર, *s. m.* [ઉભું + S. आकार form.] Largeness of volume combined with light weight. 2 [See ઉભારવું.] Uncovering a fire.

ઉભારવું, *v. t.* [See ઉભું.] To uncover a fire; to take out a fire buried in ashes.

ઉભારણ, *s. f.* [See above.] Height; a vertical section.

ઉભારીયા, *s. f. pl.* [S. उद् away from + भार weight.] A globule of a thin sheet of gold not filled with sealing wax.

[illegible], *adj.* [[illegible] + S. [illegible] having] Sloping; inclined. 2. Standing; tiptoe. 3. *s. f.* A slope, an incline. 4. A trough for water [illegible] down.

[illegible], *s. f.* [See ઉભું and S. [illegible]] The undivided produce of a field.

[illegible], See under ઉભું.

[illegible], See under [illegible].

[illegible], See under [illegible].

ઉભેડું, } See under ઉભેડું, ઊભેરું.
ઉભેરું, }

ઉભેવું, Same as ઉભવવું *q. v.*

ઉભેયા, Same as ઉભયથા *q. v.*

પ્રાકૃત્ય ઉભેયા જાય,—અખો.

ઉભેળવું, *v. t.* [See ઉખળવું.] To separate rice from the husk. 2. To drive a plough through a field in which corn is sown; to destroy a crop. 3. To untwist a rope. 4. To reveal; to give currency to a rumour that has been forgotten.

ઉભેળો, *s. m.* [S. उद् intens. + [illegible] to thresh; to winnow.] Rice separated from the husk.

ઉમંગ, *s. m. f.* [S. उन्मज्ज् to emerge; to rise up.] Zeal. 2. Joy; pleasure. 3. Desire; wish.

ઉપજી આજ ઉમંગ અપાર,—દયારામ.

ઉમંગવું, *v. i.* [See above.] To be zealous. 2. To be produced (of pleasure) 3. To be joyful; to be delighted. 4. To desire; to wish for.

આનંદ ઉમંગી છે, ત્યારે ઝુમાવ રેમીરેમ,—પ્રેમાનંદ.

તો રે ઉઠે મૈથ્યપીડે અંતરમાં ઉમંગીને,—બોળે.

ઉમંગી, *adj.* [See ઉમંગ.] Zealous. 2. Joyous; delighted. 3. Desirous; wishing.

ઉમટવું, } *v. i.* [S. उद् up + मट् to go.]
ઉમડવું, }

To rise up; to gather to a head; to come into view; to appear. 2. To be produced.

[illegible]—અખો.

ઉમડઘુમડ, *adj.* [[illegible] redup. of ઘુમટ + ઘુમટ a dome.] Canopy-like; sky-[illegible].

ઉમદી, Same as [illegible] *q. v.*

ઉમદુ, *adj.* [S. उद् away from + Guj. [illegible] a fault.] Faultless; unstained.

[illegible]—દયારામ.

ઉમદા, } *adj. m. f. n.* [Ar.] Noble; illustrious. 2. Excellent, best.
ઉમદું, }

ઉમદા, Same as [illegible] *q. v.*

ઉમર, *s. f.* [Ar. [illegible]] Age. 2 Lifetime; the span of life. 3. [S. [illegible]] A threshold.

[illegible]—[illegible].

[illegible]—[illegible].

ઉમરાવ, *s. f.* [[illegible]] [illegible] [illegible].

ઉમરડું, Same as ઉંબરું q v

ઉમરડો Same as ઉંબરો q v

ઉમરાવ, s m [Ar pl of अमीर] A noble man a grandee 2 A rich person

Id સ્વભાવનો ઉમરાવ Noble by disposition 2 Noble not miserly or mean

ઉમરાવજાદો s m [ઉમરાવ+જાદો fr P जाद S जात born] The son of a nobleman 2 The son of a wealthy person

ઉમરો s m [? S उदुम्बर] A threshold 2 The space between the furrows made in a field with a plough 3 Same as ઉંબરો q v

Id ફરીથી મારે ઉમરે ચઢીશ મા Don't ever cross my threshold again don't dare darken my door again ઉમરે ચડવું To enter the house ઉમરા વચ્ચે બેસવું [Lit] To sit down in the door so as to block the passage 2 To sit intentionally at one's door to dun for payment to demand with importunity ઉમરો ઓળંગવો ઉમરાની બહાર જવું [Lit] To cross the threshold and go out 2 To throw off restraints ઉમરા ફેરવા To go about from house to house without a particular business ઉમરે ઉખડી જવો To become childless ઉમરો ઘોડી નાખવો To dun for payment of debt ઉમરો ઘસી-ઘારી નાખવો To frequent a house ઉમરો તજવો To refrain from paying visits through ill feeling

Prov ઉમરો સુધી ડુંગરો પૂજ્યો-પૂજવા જવું Familiarity breeds contempt ઉમરો સુધી ડુંગરો પૂજવા જવું નહિ-પૂજ્યો નહિ Charity must begin at home

ઉમલવું v i [? S उन्मील् to open to become manifest to break forth to be diffused] To blossom to expand to blow 2 To be on the point of delivery (said of a lower animal) 3 To be reduced to powder to be diffused to be mixed up

ઉમસેડીઆ s m pl [? S उन्मीलित awakened] Pinching tingling digging in one's sides to titilate

ઉમસ s f [? S उन्मनस् uneasy] Disgust 2 A swoon a fainting fit

ઉમળકો s m [? S उन्मनस्क disturbed in mind] Emotion an ardent feeling 2 Ardent love

Id ઉમળકો બતાવીને Effusively ઉમળકો આવવા To have ardent love ઉમળકો લાવવો-કરવા To love ardently

ઉમા, s f [S] Name of the daughter of Himavat and Mena and wife of Shiva 2 Splendour, light 3 Fame reputation 4 Night

ઉમાડ s n
ઉમાડિયું s n [? S उल्मुक] A firebrand
ઉમાડો s m

Prov ઉમાડા જેવું મોં ન રાખવું Do not wear a quarrelling face

જાણે પ્રલયાગ્નિનો ઉમાડ—ગિરિધર

ઉમાપતિ s m [ઉમા+S पति a lord] God Shiva 2 Moon

ઉમામહેશ્વર, s n [ઉમા+S महेश्वर great god] Gifts made to married couples for the benefit of dead men and women

ઉમામહેશ્વરી adj [See above] Made of two kinds of materials cf ગંગાજમની

ઉમારત
ઉમાર્ત } [?] Same as ઈમારત q v

ઉમાવી adj [? S उद् intens +Guj માલ wealth worth] Generous liberal spending lavishly 2 Zealous

ઉમેદ s f [P] Hope 2 Wish desire 3 Faith trust

Id ઉમેદ રાખવી To hope ઉમેદ બર આવવી-હાંસલ થવી-પૂરી પડવી To have a desire fulfilled ઉમેદ હોવી To have faith

પરોક્ષ ઉમેદ કરે બહુ વાદ—અખો

ઉમેદવાર adj [ઉમેદ+S वत् having] Hopeful 2 Desirous 3 Trusting 4 s m f A candidate 5 A probationer

ઉમેદવારી s f [See above] Hope 2 Wish desire 3 Faith trust 4 Candidature competition 5 Probationership

ઉમેરણ } s n
ઉમેરણી } s f [? See below] Addition increase 2 Material for adding 3 Exciting

ઉમેરણ જે ઉસરણ ??—અખો

ઉમેરવું v t [? S उद् up+मिश्र to add to] To add to augment 2 To excite

ઉમેરાવવું v t [? See above] To get added to get augmented

ઉમેરો [?] Same as ઉમેરણ q v

ઉમેશ Same as ઉમાપતિ q v

ઉપરો [?] Same as ઉપલું q v

ઉંફ [ ] Same as ઊંફ ફૂંફ q v

ઉંફાળુ [ ] Same as ઊંફાળુ, ફૂંફાળુ q v
એવું ઉંફાળા પર ફરપીો લાગે—નર્મદ

ઉંફાએલુ, [ ] Same as ઊંફાએલુ q v

ઉંબર, s. m [S उंबर or उदुंबर] Name of a tree Ficus glomerata N O Urticaceæ. The wild fig tree 2 The threshold of a house

ઉંબરી s f [See above] Same as ઉંબર q v 2 A small threshold

ઉંબરૂ, [ ] Same as ઉંબર q v
આવળાં ઉંબરાં એવ ચાહારી—સામળ

ઉંબરો [ ] Same as ઉંબર q v

ઉંબાડિઉ [ ] Same as ઉંબાડિઉ q v

ઉંબી s f [ ] An ear of corn
ઉંબીમાં તો ઉપજે ઘઉં ભિર જવ હોય—દલપતરામ

ઉંભેલો s m A spasm a shivering a tottering sensation

ઉમ્ inter [S] An interjection of (1) anger (2) interrogation (3) promise or assent, and (4) cordiality or pacification

ઉંમર } Same as ઉમર q v
ઉમ્મર }

ઉમરદરાજ, } adj [ઉંમર ઉમ્મર+P दराज़ हो may you be !] Long live !
ઉમ્મરદરાજ }

ઉર s n. [S उरस] The heart 2 The chest 3 Attention

Id ઉરે ધરવું To think deeply about to take to heart. ઉર લાગી આવવું To have the feelings moved to be moved (of the heart) ઉર તરી આવવું To have the chest choked 2 To have the heart moved with affection ઉરની લાગણી The feeling of the heart a real or sincere feeling
ઉર લટકે ગજમોતી રે—નરસિંહ
ઉર કયા આલીને હરિજન લાગીને—નરસિંહ

ઉરગ s m n [ઉર+S गम् to go] A serpent a snake a reptile 2 A worm
રખી મારે અંતર ઉરગ ડસે છે—દયારામ

ઉરગપતિ s m [ઉરગ+S पति a lord] The lord of serpents Vasukee or Shesha.

ઉરગલતા Same as નાગરવેલ q v

ઉરગાદ s m [ઉરગ+S अद् to eat.] An eagle

ઉરગિની } s f [S] A female snake
ઉરગી }

ઉરજ, adj [ઉર+S जन् to be born] Breast born 2 s n The breast (of a woman) 3 s m The God of Love
ઉરજ કુસુમ અંકુરિત અબળા—પ્રેમાનંદ
ઉરજ અતિ ત્રાસ ન થયાં—દારો

ઉરજવું, } v i [See below] To project to raise 2 To hang to flutter
ઉરઝવું }
અંગમાં ઉરઝી અબળાને—દેવારાહ

ઉરઝાવું v i [S उज्झ् to part asunder to expand to rise to grow] To be perplexed to be upset to be non plussed
એક સમયે રથ ઉરઝાઇ—બોલે

ઉરણ s m n [S] A ram a sheep 2 Name of a demon killed by Indra

ઉરણનાભ Same as ઊર્ણનાભ q v

ઉરણી s f [See ઉરણ] A ewe

ઉરણીઉ adj m f n [S उद् away from + ऋणिन् a debtor] Free from debt
પારકી પુત્રનું વેર લઇશ હું ત્યારે થઇશ ઉરણીઓ—ગિરિધર
એને શું ફળ આપી થાશો ઉરણીઆ અત્યેવ—દલપતરામ

ઉરમંડળ s n [ઉર + S मण्डल a province] The space or region of the chest the chest the breast
રોમાવલિ રૂમ રૂપ શોભા ઉરમંડળ દિવ્ય પ્રેમાનંદ

ઉરમાળ s f [ઉર + S माला a garland] A garland worn round the neck and hanging on the chest

ઉરરાગ s m [ઉર+S राग affection] The affection of the heart the emotion of love
અંતરનો ઉરરાગ પ્રકાશી—

ઉરવર s n [S उरवक] The seed of the lotus plant

ઉરવલ્લી s f [ઉર+S वल्ली a creeping plant.] The hair on the chest appearing like a creeper

ઉરવા s m [S उर्व् to hurt] Disrepute infamy disgrace vileness

ઉરવારિધિ s m [ઉર+S वारिधि an ocean] The ocean of the heart
હું બોધી શાંત ઉરવારિધિના ચંદ્રના—

ઉરસ Same as ઓરસ q v

ઉરસમહાધમની s f [S उरस् the breast+ महान् great+धमनी an artery] The thoracic aorta

ઉરસ્ત્ર s n [ઉર+S अस्त्र a missile] The chest-armour the coat of mail for the chest

ઉરસ્થળ, *s. n.* [ઉર+S. स्थल a place.] The region of the chest.

ઉરહાર, *s. m.* [ઉર+S. हार a garland.] Same as ઉરમાળ *q. v.* 2. *adj.* Most beloved; hearty.

ઉરાઉરી, *s. f.* Rivalry; competition.

ઉરાઉરી વસ્તલી.—પદ્મનાભ.

ઉરાંગઉટાંગ, *s. m.* [Malay. उरांग-उटांग man of the woods.] Orang-outang. It is an ape without a tail found in Sumatra, Borneo and Malaya.

ઉરાડવું, *v. t.* [© See ઉડાવવું.] To fly. 2. To waste; to squander away. 3. To throw up. 4. To cut off; to chop off. 5. To steal; to misappropriate. 6. To eat up; to consume. 7. To destroy; to pull down.

ઉરિયાલ, *s. n.* Name of a kind of sheep found on the Suleman mountains. Ovis cycloceros.

ઉરુ, *adj.* [S.] Wide; spacious. 2. Great; large. 3. High. 4. Noble; excellent; precious.

ઉરુચક્ષા, *adj. f.* [ઉરુ+S. चक्षुस् an eye.] Far-seeing. 2. Long-eyed.

એ ઉરુચક્ષા વસ્તુને ઇચ્છતી.—આ. બા. ૬.

ઉરુસ્તંભ, *s. m.* [ઉરુ + S. स्तंभ् to paralyze.] Paraplegia.

ઉરોગામી, *adj.* [ઉર+S. गम् to go.] Crawling; creeping. 2. *s. n.* A reptile.

ઉરોગ્રહ, } ઉરોઘાત, } *s. m.* [ઉર +S ग्रह to take hold of; हन् to kill.] A disease of the chest; pleurisy.

ઉરોજ, *s. n.* [ઉર +S. जन् to be produced.] The breast (of a woman).

ઉરોજ કંપે ફૂલ ઉરોદ્.—કલાપિ.

ઉરોદેશ, *s. m.* [ઉર + S. देश a region.] The cavity above the abdomen; thorax.

ઉરોનળ, *s. m.* [ઉર + S. नल a reed.] Thoracic duct.

ઉરોવંશ, *s. m.* [ઉર+S. वंश the back-bone.] The front part of the body; the chest portion.

ઉરોસ્થિ, *s. n.* [ઉર+S. अस्थि a bone.] Sternum; the breast-bone.

ઉર્જુનામ, See under ઊર્જુનામ.

ઉર્દુ, *s. f.* [P.] The Urdu language.

ઉર્દ, *s. m.* [S.] An otter.

ઉર્વશી, *s. f.* [S.] Name of a famous nymph of Indra's heaven who became the wife of Pooraravas.

ઉર્વારુ, *s. f.* [S.] A kind of cucumber.

ઉર્વી, *s. f.* [S.] The earth. 2. Land; soil. 3. The open expanse or space (comprising six spaces *i. e.* the four quarters of the sky with the upper and lower spaces).

ઉલ, See under ઊલ.

ઉલક, [©] Same as ઉભક *q. v.*

ઉલ્કું, *s. n.* [S. उल्का a fiery phenomenon in the sky.] Showering of fire from the sky. 2. Confusion. 3. An uproar; a cry.

Id. ઉલ્કું પડવું To run about in confusion. 2. To have a disorder owing to a rumour floated in the air.

ઉલકો, *s. m.* [See હુક્કો.] A cocoanut-shell used in making bowls for the hubble-bubble.

ઉલંઘવું, [©] Same as ઉલ્લંઘવું *q. v.*

ઉલટ, *s. f.* [© See ઉલટવું.] Ecstasy; transport of joy; enthusiasm. 2. *adj.* Cross; returning. 3. *adv.* On the contrary.

Id. ઉલટ ધરવી To have enthusiasm; to be enthusiastic. ઉલટ ટપાલે By return of post. ઉલટ પ્રવાહ Regurgitation. ઉલટ તપાસ Cross-examination. ઉલટ સવાલ A cross question.

Prov. ઉલટ વિના આવે નહિ, ને મન વિના ભાવે નહિ One cannot learn without enthusiasm, nor can one love without a desire.

તેને ઉલટ અંગ ન માય રે.—પ્રેમાનંદ.

ઉલટીઉલટી ઉલટે કહે.—નર્મદ.

ઉલટપાલટ, } ઉલટસુલટ, } *s. f.* [© ઉલટ + પલટવું *q. v.*] Cross-examination. 2. Confusion; disorder. 3. *adj.* Contrary; opposite. 4. Disorderly; confused. 5. Turned upside down.

ઉલટભરે, } ઉલટભેર, } *adv.* [© ઉલટ + S. भृ to fill.] Eagerly; enthusiastically.

ઉલટવું, *v. i.* [© S. उद् up + लुट् to roll; to wallow.] To rush towards; to flock to. 2. To attack; to assault. 3. To act enthusiastically; to be at a thing eagerly; to toss up. 4. To be the reverse of. 5. To relapse.

Id. ઉલટી આવવું To rush eagerly on or at; to come in crowds to. ઉલટી પડવું To assail violently. ઉલટો તાવ Relapsing fever.

કમાણ ચડ્યું ઉલટે તે અનુરાગે.—વલ્લભ.

આષાઢો રે ઘન ઉલટ્યો—રત્નેશ્વર.

ઉલટયાં રસાતલ CJ ર—ચલિત
હલગેલગ Cલટે કહે —નર્મદ
હુલટે તેલેનિવિનો પ્રવાહ—ફે ક સુ.

ઉલ્ટસુલટ [ ] Same as ઉલટપાલટ *q v*

ઉલટાણી *s f* [See ઉલટવુ] Name of an instrument of a cobbler used to turn leather inside out

ઉલટાવવુ *v t* [See ઉલટવુ] To upset 2 To reverse 3 To recall 4 To send back to return

ઉલટી *s f* [S उद् up + लुट् to throw] A vomit vomiting 2 Vomitation 3 A trick in મલખમ (a pillar used in gymnasium)

ઉલટુ, *adj m f n* [See ઉલટવુ] Reverse 2 Improper 3 Wrong 4 Anatropous 5 *adv* On the other hand on the contrary

Id ઉલટુ પૂછવુ To ask in return 2 To cross examine 3 To ask for an explanation આ તો ઉલટી ગંગા વહે છે [Lit] In this case the Ganges flows up instead of flowing down the mountain 2 The tables are turned 3 This is sheer injustice

Prov ઉલટો ચોર કોટવાલને દંડે Roguery supplants justice

ઉલ્ફત *s f* [P उल्फत्] Attachment friendship affection familiarity
મારે ઉલ્ફત અયે એમ સીખી દિલબર કહુ લાઝિમ—કલાપિ

ઉલવુ *v i* [S उल्प् to pass over to transgress] To expire to have passed (of time season etc)

ઉલસવુ *v i* [S उल्लस to flutter to glitter to cheer up to me] To appear splendid to shine 2 To be delighted 3 To sport 4 To appear forth to rise 5 To blow to be expanded to open
અદ્ભુત કારજ કર્યાં ઉલસ્યુ—અખો

ઉલળવુ, *v i* [S उल्ल tremulous or उद् intens + हल् to toss about to shake] To be heavy behind 2 To be raised up in the front (of a carriage a cart etc) 3 To be overturned to be destroyed 4 [S उत्पात] To jump to spring to shake or throw the body up 5 To be up with zeal
મારે લેવાનુ સુખ ગયુ ઉલળી રે—દયારામ
તે ઉલળી આકાશ માં ચાલે—વલ્લભરામ

ઉલાંટ, *s n* [H] A post-card

ઉલાંચો, *s m* [S उद् up + ईंच् to pull] A pull.

ઉલાંટ, *s f* [S उद् up + लुट् to go] A jump

ઉલાંટસુલાંટ *s f* [ઉલાંટ + સુલાંટ a summersault] Name of a game for children

ઉલાળ *adj* [See ઉલળવુ] Heavy behind 2 Liable to be raised up (of a carriage a cart etc)

ઉલાયો [ ] Same as ઓળાયો *q v*

ઉલાર } *s m* [See ઉલળવુ] A slope
ઉલાળ }
2 The sloping down of the backward side through want of equilibrium (of a carriage a cart etc)

Prov આગળ બેઠે ધરાળ નથી ને પાછળ બેઠે ઉલાળ નથી He has nobody behind him for whom he need care
વલ્લભ ન ભલ ગાય ના ઉલાર ના ધરાર—વલ્લભ

ઉલાળવુ, *v t* [See ઉલળવુ] To raise (of a carriage a cart etc) 2 To wind up to close up to give up (of a business) 3 To toss to throw up to jerk
તું બીયાન ઉલાળીને લીધુ રે—પ્રેમાનંદ
ગરીબ કેરું ઘર ઉલાળીને બેઠે—કૃષ્ણારામ

ઉલાળાકુચી *s f* [ઉલાળો + કુચી a key] A key to raise or work a wooden bolt.

ઉલાળીઓ *s m* [See ઉલાળો] A wooden bolt a latch 2 Name of an ornament worn by a woman 3 Destruction liquidation 4 A jump

ઉલાળો, *s m* [S उल्लाल a large wave or surge] A wooden bolt a latch 2 [See ઉલળવુ] A vomit vomitation 3 The ending portion of a poem in which the music is changed

ઉલુપી *s n* [S] A guinea pig

ઉલૂક *s m n* [S] Brown fish owl Ketupa ceylonensis
ઉલૂક વાયસ ઉત્પાત—પ્રેમાનંદ

ઉલૂખલ Same as ઉખળ *q v*

ઉલૂપી *s f* [S] Name of a serpent princess mother of Iravat and wife of Arjuna
ચિત્રાંગદા ને ઉલુપિ નાર કરતી આનંદ તેણી વાર—પ્રેમાનંદ

ઉલેખે *adv* [S उद् apart away from + લેખે *q v*] Out of service out of use out of purpose
એ તો કામ ઉલેખે પડ્યા—અખો

ઉલેચ *s n* [See ઉલેચવુ] Drawing out raising 2 [S उल्लोच] A piece of cloth 3 A canopy an awning
ઉલેચ બાંધ્યા છે રે, ઉપર મજમલના.—પ્રેમાનંદ સ્વામી.

ઉલેચણી } *s f* [૭ See ઉલેચવું] A contrivance or instrument with which water etc
ઉલેચણો } *s m*
is raised and thrown out 2 A covering a ceiling an awning

ઉલેચવું *v t* [૭ S उद् up + ऊच् to pull] To raise (water etc) to draw out (water etc)

Id ઉલેચી નાખવું To pump out (water)

Prov ઉલેચે અંધારું ન જાય [Lit] You cannot pump out darkness 2 You cannot achieve an impossibility

ઉલેચો Same as ઉલેચણો *q v*

ઉલેર *adj* [S उन्नत high] Erect upright tending to become taller

ઉલ્કા *s f* [S] A firebrand 2 A meteor 3 An aerolite 4 A flame of light a bright appearance 5 A torch

ઉલ્કાધારી, *s m* [ઉલ્કા + S धृ to hold] A torch-bearer

ઉલ્કાપાત *s m* [ઉલ્કા + S पत् to fall] Falling of meteors or aerolites 2 A general calamity a catastrophe

ઉલ્કાપાત થયો કાંઇ હશે આ વનની મહી —કલાપી

ઉલૂક વાયસ ઉલ્કાપાત —પ્રેમાનંદ

કહે રહ્યો રામ રાવણ પરે એવો ઉલ્કાપાત થયો —સામળ

ઉલ્કામુખ *s n* [ઉલ્કા +S मुख the mouth] The mouth of a volcano a crater 2 A demon a goblin (having a mouth of fire)

ઉલ્લંઘન *s n* [See ઉલ્લંઘવું] Violation transgressing 2 Disobeying disregarding

ઉલ્લંઘવું *v t* [S उल्लङ्घ् to transgress] To violate to transgress to exceed 2 To disobey to disregard

દહીં ઉલ્લંઘીને ન ઉપજે —અખો

ઉલ્લર Same as ઉલેર *q v*

ઉલ્લાળુ Same as ઉલાળુ *q v*

ઉલ્લાળવું, Same as ઉછાળવું *q v*

ઉલ્લાસ, *s m* [S उल्लस् to cheer up] A transport of joy 2 Delight joy 3 Splendour light 4 A figure of speech in which a reference is made to the merits or demerits of one thing by comparing or contrasting the merits or demerits of another 5 A division of a book a chapter a section

ઉલ્લાસવું *v t* [See above] To be delighted 2 To be splendid, to be lustrous.

ઉલ્લાસી *adj* [See ઉલ્લાસ] Delighted joyous cheerful 2 Lustrous splendid 3 Enthusiastic ardent energetic

ઉલ્લાળ Same as ઉલાળ *q v*

ઉલ્લૂ *adj* [S उद् up + लू cut off severed] Dull headed foolish

ઉલ્લેખ *s m* [S उल्लिख् to scratch to carve] Allusion mention 2 Description pronunciation 3 Occasion

ઉલ્લેખવું *v t* [See above] To scratch to write 2 To allude to to refer to to mention 3 To describe to pronounce

ઉલ્લોલ, *adj* [S उल्लोल violently moving] Sportive playful merry wanton

જમાના જેવી રૈયત ઊછરે પછડાઇ જવા ઉલ્લોલ ન ભો દી

ઉલ્હાવવું Same as હુલાવવું *q v*

ઉવટ [૭] Same as ઉવાટ *q v*

ઉવટ વાટે ઉપરથી વાટે ખાન તણા તોખાર —પદ્મનાભ

ઉવટણું *s n* [૭ S उद्वर्तन See ઉવાટ] Anointing smearing 2 An article or the unguents used in anointing the body with

ઉવટણો *s m* [૭ See above] The unguents used in anointing the body with 2 [See ઉખરવટણો] A mortar a pestle

વિવિધ સુગંધ કર ઉવટણો —સુરદાસ

ઉવાટ *s f* [૭ S उद्वृत to ascend to fall down to depart to anoint] A wrong way an unusual way 2 *adj* Wrong crooked unusual

ઉવાટે દીધા ટેક્રા લયાનક ગોપ પ્રેમાનંદ

ઉવારો *s m* [See ઓવારો] A ford a quay

રોમાવળી કુચ કુંચ રે। ઉરમ સ્થળ શુ ઉવારો —પ્રેમાનંદ

ઉવેખ *s m* [૭ S उद्वीक्ष् to view to perceive to consider] Looking up 2 Perception consideration 3 [S उपेक्ष् to deride] Censure derision disrespect

પાસે ને ઉપમાનો લખ વદતે કર્યો તે જ ઉવેખ —અખો

ઉવેખવું *v t* [૭ See above] To look up 2 To consider to perceive 3 To deride to disrespect to transgress 4 To tolerate to bear to suffer

એકલો તે હું કેમ ઉવેખું —સામળ

કહ્યો ભારત બે વસુ આતન ઉવેખીએ —વલ્લભ

અમર તણું ઉવેખ્યા ધૂપ—કાળીદાસ

ઉવેખાવવું, v t [See ઉવેખ] To cause to look up 2 To cause to be considered 3 To cause to be disrespected 4 To cause to be suffered

ઉશક, s m [Ar उशनक] The gum resin and root of Dorema Ammoniacum N O Umbelliferæ gum ammoniacum

ઉશના s m [S उशनस्] A son of Bhrigu and a poet, a writer on civil polity 2 Name of a Yadava king

ઉશાપ, s m [S उद् away from + शाप a curse] Nullifying the effect of a curse
શાપ ઉશાપ ગતિ ઋષિ મહેશ —વલ્લભ

ઉશીદ, s n A scythe

ઉશીકું, ઉશીશું } s n [S उच्छीर्षक] A pillow

ઉશીનર, s m [S] Name of a king of the country of modern Kandahara

ઉશીર s n [S] The fragrant root of the plant Andropogon muricatus N O Gramineæ Also called કાળોવાળો q v
લગાડ્યા છે લેપો સ્તન પર ઉશીરે બહુ ખરે —ક ઉ ચા

ઉશીરાસવ s m [ઉશીર + S आसव liquor] Name of a native medicine used in hæmoptisis dysentery etc

ઉશેટવું v t [S उद् intens + सिट् to disregard] To throw away to spurn
ઉતરીને ન ઉશેટીએ કે બહુધા —વલ્લભ

ઉશેટાવવું v t [See above] To cause to be thrown away to make spurn

ઉશ્કેરણી s f [See ઉશ્કેરવું] Instigation exciting encouragement

ઉશ્કેરવું v t [See ઉશ્કેરવું] To instigate to excite to encourage

ઉશ્કેરાવવું v t [See above] To cause to be instigated to cause to be excited

ઉશ્કેરાવું v t [See ઉશ્કેરવું] To be excited to be instigated

ઉશ્વાસ s n [S उच्छ्वास to breathe] A deep breath 2 A ventilator 3 Exhalation

ઉષઃકાળ s m [S उषस् dawn + काल time] The morning time the interval of time between 4 A M and 5 A M

ઉષા, s f [S उषस् morning] Early morning dawn 2 Twilight 3 Saline earth 4 Name of the daughter of Banasura and wife of Aniruddha.

ઉષ્ટ્ર s n [S] A camel
ઉષ્ટ્ર અતિ ને બેસર પેઠા —ગિરિધર

ઉષ્ટ્રિકા, ઉષ્ટ્રી } s f [S] A she-camel

ઉષ્ણ adj [S उष् to burn] Hot, warm

ઉષ્ણક s m [See above] Fever 2 Summer the hot season

ઉષ્ણકટિબંધ s m [ઉષ્ણ + S कटिबंध a zone] Torrid Zone the part 23° above and below the equator

ઉષ્ણતા } s f, ઉષ્ણત્વ } s n [ઉષ્ણ+S ता, त्व a suffix forming a noun] Heat warmth

ઉષ્ણતાનયન, s n [ઉષ્ણતા + S आनी to convey] The conveying of heat. 2 Conduction of heat

ઉષ્ણતામાન, ઉષ્ણમાન } s n [ઉષ્ણતા ઉષ્ણ + S मा to measure] Temperature the measure of heat

ઉષ્ણતામાપક, adj [See above] Measuring heat 2 s m A thermometer

ઉષ્ણતાવહન s n [See below] Conduction of heat

ઉષ્ણતાવાહક, adj [ઉષ્ણતા+S वह् to carry] Conducting heat 2 s m A conductor of heat

ઉષ્ણતારાહી adj [See above] Diathermic

ઉષ્ણમજ્જન, s n [ઉષ્ણ + S मज्जन bathing] Hot bath

ઉષ્ણયુ adj [ઉષ્ણ+S युः having possessing] Warm hot

ઉષ્ણાંશુ s m [ઉષ્ણ+S अंशु a ray] The sun

ઉષ્ણોદક s n [ઉષ્ણ + S उदक water] Hot water
શુદ્ધ ઉષ્ણોદકે સ્નાન કીધું —નરસિંહ
ઉષ્ણોદક ઉત્ર ઠેમનિ મહેને મારું સહું પાણી રે-પ્રેમાનંદ
નામ્યું ઉષ્ણોદક અતિ ઉકળ્યું શ્રીરંગ ઢાળી આય -પ્રેમાનંદ

ઉષ્ણૌષધિ s f [ઉષ્ણ+S औषधि medicine] A stimulating medicine a stimulant.

ઉષ્મા s f [S] Heat warmth

ઉષ્માપકયંત્ર s n [ઉષ્મા+S मापक measuring + यंत्र an instrument] An apparatus for measuring heat a calorimeter

ઉષ્માભેદ adj [ઉષ્મા+S भेद distinguishing] Diathermal

ઉષ્માંક s m [ઉષ્મા +S अंक a sign a mark] Calory

ઉસ s f [S ऊष saline earth] Salt the saline earth 2 [S इक्षु] Sugar-cane.

Id ગળી ગળી ઉસ Very sweet

ઉસર, *adj* [S उद् away from+सृ to form a part of] Not of a set of things, different

ઉસરડવું, ઉસરડવું, } *v t* [Sec ઉસરડવું] To remove, to cleanse 2 To throw out to cast away 3 To collect

ઉસપવું, *v t* [S उत्सृप् to glide upwards] To empty 2 To throw out

ઉસરડવું, *v t* [S उत्सृज् to send away ; to quit.] To cleanse, to remove 2 To collect 3. To cast away

ઉસરડાવવું, *v t* [See above] To get a thing collected, removed cleansed or cast away

ઉસરડાવું, *v i* [See ઉસરડવું] To be removed, to be cleansed 2 To be collected 3 To be thrown away

ઉસરણ, *s n* [S See ઉસરડવું] Decrease, diminution

ઉમેળ્યુ ઉસરણ તે કર્મ, હરિ, મા શ્રમા ભણે શ્રમ —અખો

ઉસરપારો *s m* [ઉસવ્ +S पातन destroying] Destruction ruin 2 Total annihilation

Id ઉસરપારો વાળવો To ruin to destroy

ઉસરવું, *v i* [S उत्सृ to expel] To be destroyed to be ruined to be annihilated 2 [See ઓસરવું] To decrease to become less 3 To draw back to withdraw oneself

તે માયા રચિત જાય ઉસરી —અખો

ક્ષત્રવર વદતા અધીન લાગે તેથી તે ઉસરીએ —નાકર

ઉસરીએડું Same as ઉપેરવાડીઓ *q v*

ઉસવણ, ઉસવણ, } *s n* [ઉસ + S वत् having] A solution in water of several salts used in washing or sizing cloth

ઉસારવું, *v t* [See ઉસરવું] To remove

ઉસાર, Same as ઓસાર *q v*

એકું ન્હાયા એવા વડે, ન એને ન દે ઉસાર —નાકર

ઉસાસ, *s m* [See ઉચ્છ્વાસ.] A deep breath.

ઉસાસ ને નિસાસ આવે, અંગ લાગે નન લગે.—કુસુદચંદ્ર.

ઉસેગ, ઉસેગ } Same as ઉસરડવું *q v*

ઉસેવણ, Same as ઉસવણું *q v*.

ઉસેવવું, *v. t* [S उद् up+सेव् to serve.] To be in the habit of serving

કાળિંદી આગર ઉસેવે રે—પ્રેમાનંદ

ઉસ્તવાર, *adj* [P] Strong 2 Daring 3 Resolute

ઉસ્તવારી, *s f* [See above] Strength; might 2 Resolution 3 Stability.

ઉસ્તાદ, *s m* [P] A teacher, a preceptor. 2 A gymnast 3 A master in a profession 4 *adj* Clever proficient shrewd

વિદ્યાના ઉસ્તાદની તાલીમ લેતે રાખતો —ન ભે દી.

ઉસ્તાદી, *s f* [See above] A teachership 2 Cleverness proficiency 3 Shrewdness 4. Mastery, workmanship. 5 A trick, a stratagem

ઉસ્તુરો Same as અસ્તરો *q v*

ઉહ *inter* An expression of pride 2 An expression of a ridicule, mockery etc

ઉહકારો *s m* [ઉહ + S कृ to do] A deep breath a sigh 2 A sign of acceptance, concurrence, attention etc 3 Self conceit. 4 A word expressing sorrow or dejection

ઉહું, *inter* An expression for non acceptance 2 No

ઉહુલાવવું, *v t* [See હુલાવવું] To give delight to to please 2 To fondle

Id છોકરાને ઉહલાવી ફોસલાવી કામ લેવું To fondle children in order to get them work.

ઉહૃય *s n* A wave

ઉહ, Same as ઉહ *q v*

ઉહકારો, Same as ઉહકારો *q v*

ઉહુ Same as ઉહું *q v*

ઉળુખળો, *s m* [S उलूखल] A wooden mortar used for separating rice from the husk

ઊ

ઊ

ઊ *s m* [S] The sixth letter of the Gujarati alphabet a long vowel of the labial class

ઊઋણ *adj* [S ऊऋण] Without debt.

ઊંઘ, *s f* Sleep slumber 2 Darkness 3 Ignorance 4 Laziness 5 Rest

Id ઊંઘમાં ઊંઘવું To be lazy 2 To be ignorant of ઊંઘ આવવી To feel sleepy to be inclined to sleep ઊંઘ લાગવી To be asleep to be sleeping ઊંઘ ઉડી જવી To be free from the influence of sleep to have no sleep ઊંઘમાં જવું To lose in idleness 2 To be totally ignorant of 3 To be careless of ઊંઘ લેવી To enjoy sleep and rest ઊંઘમાંથી ઊઠવું To awake 2 To dispel one's ignorance 3 To come to one's senses

Prov ઊંઘ ન જુવે સાથરો ને ભૂખ ન જુવે ભાખરો Hunger is the best sauce while fatigue is the best pillow ઊંઘ વધીને ઉજાગરો કરવો Great toil and little work

ઊઘાડવું *v t* [See ઉઘાડ] To open to break open

ઊંચ *adj* [S उच्च high] High lofty tall 2 Superior

ઊંચકાન, *adj m f n* [ઊંચ+S कर्ण the ear] Long-eared 2 Deaf

ઊંચનીચ *adj* [ઊંચ+S नीच low] High and low 2 Uneven rugged

ઊંચાઈ *s n* [ઊંચ+આઈ a termination forming a noun] Height 2 Elevation

ઊંચું, *adj* [See ઊંચ] High lofty

Id ઊંચું આવવું To swell to rise 2 To be prosperous 3 To come nearer 4 To be pregnant ઊંચું કરવું To cause to swell or rise 2 To uproot to root out 3 To set up to instigate ઊંચું ઊંચું ચાલવું To walk quickly 2 To discard restraints to behave proudly ઊંચું બાંધવું To hang up to suspend 2 To keep under restraint. ઊંચું મેલવું To resign one's interest in to withdraw one's self from. 2 To set as de 2 To lay by to store up 3 To steal ઊંચું રહેવું To be held up to be supported not to be allowed to fall down or lost (of an opinion proposal etc) ઊંચું કુળ ઘર A noble or a high family ઊંચી ચાલ Noble conduct ઊંચી જાત A high caste ઊંચી આગળી કરવી To place oneself before the public to draw public attention to oneself 2 To declare oneself insolvent ઊંચો હાથ રહેવો To be superior to 2 To have an advantage over to get success over 3 To be passed in opposition to (of a proposal) ઊંચેનીચે હાથ મારવો To misappropriate ઊંચું મોઢું કરીને બોલવું-ઊંચું નાક રાખીને કહેવું To speak with pride 2 To speak without restraint. ઊંચું નીચું કરવું To press down and raise up 2 To keep things in their proper places ઊંચો મત A high opinion ઊંચું દિલ રહેવું To be alienated or estranged in interest 2 To be uneasy to be anxious ઊંચી નજરે જોવું To look at a thing particularly or intentionally ઊંચી કિંમત A high price ઊંચેથી પડવાને ટપ મુકવો To bring quickly to conclusion to give a quick decision ઊંચી આંખ કરવી To stand boldly in opposition to ઊંચી આંખ ન કરવી To feel shy to be ashamed 2 To show weakness ઊંચી આંખો કરાવવી To cause to wait with impatience 2 To cause to be anxious for ઊંચી મૂછ રાખવી To be proud ઊંચું ચઢવું To be elated with consciousness of one's own high position to be proud 2 To be promoted ઊંચું માપવું To give one a false idea of one's own greatness ઊંચું જોવા પામવું નહિ To be hard worked to get no time to lift up one's head from the work ઊંચું જોવું નહિ Not to look at. ઊંચુંનીચું થવું To be eager and impatient. ઊંચું આડું કરવું To be free from one's duty 2 To show a bold front to boldly oppose ઊંચો જા Begone get away 2 Move up ઊંચે શ્વાસે Without rest or intermission 2 Hastily speedily

Prov ઊંચે આભને નીચે ધરતી Without a support ઊંચાળેથી ચાલતો નીચ જોઈને ચાલનારી એકલપેટો વાણીઓ એ ત્રણેથી વેગળા રહેવું Avoid coming in contact with a bull that walks looking up with a woman that walks looking down and with a selfish Bania for they all mean mischief

ઊંચે, *adv.* [See ઊંચ.] High in the air; above. 2. Hanging.

ઊંચેરું, Same as ઊંચું *q. v.*

છત્ર ચામર ઊંચેરાં આયુધ, આકુળવ્યાકુળ જેમાં છે.—ગિરિધર.

ઊઢ, *adj.* [S. वह् to carry.] Married. 2. Taken ; carried ; borne. 3. *s. m.* A married man.

ઊઢા, *s. f.* [See above.] A girl who is married; a married woman.

ઊણવું, *v. t.* [S ऊन deficient.] To complete the deficiency left in weaving ; to thread together ; to repair the wanting part of a cloth by threading.

ઊણપ, Same as ઉણપ *q. v.*

કંઈ ઊણપ ન રાખો દ્રૌપદીકેરણ વિષે.—પ્રેમાનંદ.

ઊંટ, *s. n.* [S. उष्ट्र a camel.] A camel.

Prov. ઊંટને શિંગડાં જોઈને જ નથી આપ્યાં Cursed cows have short horns. ઊંટને મોએ ઝાંખરાં Fair words make fools fair. ઊંટ મેલે આકડો ને બકરી મેલે કાંકરો He would hardly refrain from swallowing whatever he gets. ઊંટે ચઢીને ઊંઘવું ને સંભારીને નામું લખવું To write accounts from memory is as bad as to sleep while riding on a camel. ઊંટડો કેણી તરફ બેસશે! What would be the result of the engagement? ઊંટનાં અઢારે વાંકાં He is naturally crooked or wicked. ઊંટે કર્યાં કેડ તો માણસે કર્યાં કાઢ્યાં Restive horses should be cruelly dealt with. ઊંટનું મોં માળવા ભણી-ઊંટ મરે તો મારવાડ ભણી જુવે A cat always dreams of mice. ઊંટ મરે તો સરકારનું Beware of him who has nothing to lose. ઊંટનાં શિંગડાં ગયાં ત્યાં It is an impossibility. ઊંટ જેવો A fool. ઊંટ આગળ કરવું To place a fool in the vanguard to face the danger.

ઊંટકટો, Same as ઉંટકંટો *q. v.*

ઊંટડી, *s. f.* [See ઊંટ.] A female camel.

ઊંટડો, *s. m.* [See ઊંટ.] A male camel. 2. Same as ઊંટીઓ *q. v.*

ઊંટડો કેણ કિનારે બેસે.—શામળ.

ઊંટવૈદ, *s. m.* [ઊંટ + S. वैद्य a physician.] A quack doctor.

ઊંટવૈદું, *s. n.* [See above.] Quackery.

ઊંટીઆખરૂં, } ઊંટીઉંટરૂં, } Same as ઘરઆંગોળ *q. v.*

ઊંટીઓ, *s. m.* [See ઊંટ.] A dull and stupid man. 2. A crane ; a machine used for raising heavy weights.

ઉઠી ન શકે રે એક ઊંટીઓ.—નિષ્કુળાનંદ.

ઊંડણિઉં, *adj. m. f. n.* [See ઊંડું.] Having depth; deep.

ઊંડાઇ, } *s. f.* ઊંડાણ, } *s. n.* [ઊંડું+આઇ, આઇ a suffix forming a noun.] Depth. 2. The interior part of a deep and dark place.

પુષ્પાત્માની ઊંડાણો તો આભ જેવાં અગાધ છે.—ના. દ. ક.

ઊંડું, *adj. m. f. n.* [S. उद्गाढ deep.] Deep. 2. Profound; intense; excessive. 3. Secret.

Id. ઊંડું ઉતરવું To think deeply and searchingly: to think or write (about a subject) in all its bearings or relations. ઊંડો વિચાર Profound planning; a deep thought. ઊંડા ઉતરીને જોવું To search minutely; to examine in details. એનાં મૂળ ઊંડાં છે He is not a shallow-headed fellow; his plans are deep laid. ઊંડી નજર Examination of minute details. 2. Great circumspection. ઊંડો ભેદ A mystery. ઊંડું દુઃખ Secret and far-reaching pain. ઊંડાં પાણીમાં ઉતરવું-પેસવું To undertake a great responsibility. આ કજીયાનાં મૂળ ઊંડાં છે This quarrel has a cause of long standing.

ઊન, *s. n.* [S. ऊर्ण wool.] Wool; fleece. 2. *adj.* [See ઊણું.] Difficient; wanting; incomplete. 3. Less than (in number, size or degree). 4. Fewer; smaller. 5. Minus.

ઊનતા, *s. f.* [ઊણું + S. ता a suffix forming a noun.] Deficiency; imperfection.

ઊનતા ઉરમાં હતી તે તેવી ને તેવી રહી.—ન. બો. દી.

ઊનમાસિક, *adj.* [See below.] That which is to be performed before the completion of a month.

ઊનમાસીસો, *s. m.* [ઊન + S. मास a month.] Religious ceremony to be performed after the dead before a full month is over.

ઊનું, *adj. m. f. n.* [S. उष्ण hot.] Hot; warm.

Id. ઊનું ખાવું To maintain oneself with one's own earnings ઊનુંઊનું Very hot.

Prov. ઊનું ખાઈ મોઢું દાઝ્યું તે કોને કહેવાય ? He cut his feet with his own axe. ઊના પાણીએ કંઈ આગ લાગે ? None can kill a dog with a bone. ઊની આંચ Trouble: danger; loss.

અંગોળ ઉભરૂં જળ અન્ન ઊનું જમે છે.—દલપતરામ.

કાં ન વધારો ઊનું લોહી રગમાં.—નર્મદ.

ઊનુંકકળતું, *adj. m. f. n.* [ઊનું + કકળતું *q. v.*] Very hot; boiling hot.

ઊંધમતીઉં, *adj m f n* [ઉંધું + S मति mind] Having wrong or false inclinations, acting contrary to one's advice

ઊંધમતીઆને અકલ ચોટી કે સ વેચીને લાધા ચોથી —લોકોક્તિ

ઊંધાઈ, *s f* [ઉંધું + Guj આઈ, a suffix forming a noun] Contrariety, contradiction, oppositeness

ઊંધીપૂતળી, *adj* [ઉંધુ + S पुत्तलिका an image] Having the pupils of the eyes showing the reflection of a thing upside down, shortsighted

ઊભું, *adj m f n* [S उद्भूत lofty] Erect, straight 2 Precipitous 3 Lengthwise 4 Being on foot or in progress 5 Standing in the field (of a crop yet unripe) 6 Orthotropus

Id આડું ઊભું Lengthways and breadthways ઊભું કરવું To cause to sit up 2 To ask to stand as a punishment. 3 To set on foot to construct, to erect, to start 4 To set against an enemy or a party in a court of law ઊભું ચઢવું To ascend (as a precipitous hill, a ladder etc.) ઊભો પાક The crop standing in a field ઊભું વરસ The whole year ઊભી રસોઇ A meal that can be got ready or cooked in a very short time માથે દુશ્મન ઊભો થવો To have a determined, unrelenting and unslumbering enemy overhead ઊભું થવું To stand up 2 To threaten to do a thing, to be prepared to do to offer to do 3 To take up a position against (as an enemy) 4 To regain a former prosperous state ઊભું થવા ન પામવું To be unable to raise one's head ઊભું રહેવું To come forward to stand by to present oneself as ready 2 To wait 3 To stop ઘર ઊભું રહેવું To have the dignity of one's family kept up પડખે ઊભું રહેવું To stand up to the succour or support of વચ્ચે ઊભું રહેવું To intercede, to mediate (in a quarrel or between fighting persons) 2 To undertake the responsibility of the subject of a dispute ઊભું રાખવું To keep standing not to allow to fall down 2 To stop 3 To cause to wait. સભામાં ઊભું થવું To get up or stand up in an assembly (for the purpose of speaking) સભામાંથી ઊભું થઇ જવું To leave an assembly ઊભી વાટ–ઊભો રસ્તો The straight way 2 All the way long, all along the way શરીરમાં ઊભી વાટ પડવી To have one's organs paralysed to be on the point of death ઊભાં ઊભાં જઇ આવવું–ઊભે પગે જઇ આવવું To go and return quickly ઊભા ઊભા રહેવું ઊભે પગે રહેવું To be standing on one's legs 2 To be engaged in work ઊભે ગળે ખાવું To eat indiscriminately anything or at any time ઊભો ભાગો Care anxiety ઊભો આવડો મૂકીને જવું–ઊભે આવડે જવું To leave the first husband and marry another to live with another man during the life time of one's husband એક સ્ત્રી ઉપર બીજી સ્ત્રી લાવવા પુરુષ ઊભા થવું To threaten to marry a second wife while the first is living રૂપીઆ આપવા ઊભા થવું To offer or to be prepared to pay money બડ્ડોળ ઊભું કરવું To start a fund ઊભાં હાડકાંનું Unwilling to work eager to avoid work ઊભા રહેવાની જગ્યા ન હોવી To be quite destitute ઊભી આબરૂએ Without one's reputation being injured ઊભી પૂંછડીએ નાસવું To run away in haste to be coward એમ સાંભળી ઊભી પૂંછડીએ નાઠો—નંદશંકર ઊભા ઊભું નથાવવું To require to do one's bidding પોતાના ધણીને ઊભો ઊભો નચાવે છે—મહિપતરામ ઊભું થઇ રહેવું To be impatient 2 To be eager to do 3 Not to know what to do ઊભું ને ઊભું બાળી મૂકવું To speak words that would burn the heart of others ઊભે પગે થઇ રહેવું To be impatient ઊભો રસ્તો દેખાડવો To order to go away

Prov ઊભો ખોદે ને બેઠાને ફાવે A workman works for the benefit of the sleeping partners of the firm 2 Foxes dig not their own holes

ઊભુંઊભું *adj m f n* [ઊભું + ઊભું redup of ઊભું] Not touching not quite close 2 Keeping oneself standing 3 *adv* Without delaying or wasting time quickly

ઊભું ઊઝું *adj m f n* [See ઊભું and ઊઝું] Not properly dressed

ઊભેડું. } ઊભેરું. } *adj m f n* [See ઊભું.]
Straight not sloping or inclined

ઊંહ, *s f* [S उष्म or उष्ण heat] Warmth 2 Support 3 Help aid assistance

Id ઊંહ આવવી–લાગવી To be warm 2 To be stimulated to be encouraged ઊંહ હોવી To be supported, to be strengthened

દુઃખવાળાને ઊંહ ન કો આપીને —નર્મદ.

ઊકાએલું, } ઊકાડું, } *adj m f n* [ઊકે+S आञ having] Warm. 2 Lukewarm.

ઊમરે, *s m* [Ar उमरा nobles] A noble man 2 A grandee a lord

મીર ઊમરે કરી અરદાસ —પદ્મનાભ

ઊરણ, Same as અરણ *q v*

જુવતીની નિર્મંગ થઇ જાત, ઊરણ દિન થયો પ્રભાત —સામળ

ઊરુ, *s m* [S] The thigh

જે વેશ્ય તે એના ઊરુ—આ ભા કુ

ઊરુફલક, *s n* [ઊરુ + S फलक hips] The hip-bone

ઊરુસ્તંભ, *s m* [ઊરુ + S स्तम्भ to paralyse] A kind of disease in which mostly the thigh is paralysed

ઊરું, *s n* [S उरु wide large] The sloping path for oxen while drawing water from a well

ઊર્ણા, *s n* [S] Wool 2 A thread 3 A web

ઊર્ણનાભ, } ઊર્ણનાભિ, } *s m* [ઊર્ણ+S नाभि the navel] A spider 2 Arachnida, the spider class

ઊર્ણનાભ જેમ ઊર્ણ મૂકે, મૂકે તે પાછી વાળી લ્યે —અખો

ઊર્ણનાભિ મૂકે નિજ લાળ —અખો

ઊર્ણા, *s f* [S] Wool

ઊર્ણાયુ, *s m* [S] A ram 2 A spider 3 *adj* Woolen

ઊર્ધ્વ *adv* [S] Aloft, above 2 Aloud 3 *adj* High, upper superior 4 Erect, upright 5 Elevated, raised

તેથી ભોજી ગોપી આ વિવિધ કુતને અગ્નિ જે તે ઊર્ધ્વ —ક ઉ ધા

ઊર્ધ્વગતિ, *s f* [ઊર્ધ્વ + S गति motion] Ascending on high, soaring into the heavens going upwards

ઊર્ધ્વદેહ, *s f* [ઊર્ધ્વ + S देह a body] A funeral ceremony

ઊર્ધ્વદૃષ્ટિ, *s f* [ઊર્ધ્વ+S दृष्टि a sight.] Looking up into the heavens 2 *adj* Ambitious

ઊર્ધ્વપત્ર, } ઊર્ધ્વપત્રી, } *s m* [ઊર્ધ્વ+S पत्र a wing] Orthoptera, a class of insects

ઊર્ધ્વપથ, *s m* [ઊર્ધ્વ+S पथ a way] The road to heaven

ઊર્ધ્વપાણિ, *s m* [ઊર્ધ્વ+S पाणि the hand] One whose hands or arms are raised aloft

ઊર્ધ્વપાતન *s n* [ઊર્ધ્વ+S पत् to fall] Sublimation (as of mercury).

ઊર્ધ્વપિંડ, *s m* [ઊર્ધ્વ + S पिंड a body.] Supra renal capsule

ઊર્ધ્વપુંડ્ર, *s m* [ઊર્ધ્વ+S पुंड्र a mark] A particular sign or mark of sandal on the forehead made by Brahmanas and by followers of Ramanuja

ઊર્ધ્વબાહુ, *s m* [ઊર્ધ્વ+S बाहु arm.] A devotee who constantly holds his hands above his head till they become immovable

કો ઊર્ધ્વબાહુ થઇ ચાલયું ધ્યાન —પ્રેમાનંદ

ઊર્ધ્વભાગ, *s m* [ઊર્ધ્વ+S भाग a part] The upper part 2 Any part of a word coming after another part

ઊર્ધ્વમાન, *s n* [ઊર્ધ્વ+S मान measuring] An instrument for measuring altitudes

ઊર્ધ્વરેખા, *s f* [ઊર્ધ્વ+S रेखा a line] A straight line running upwards

ઊર્ધ્વરેત, } ઊર્ધ્વરેતસ, } *adj* [ઊર્ધ્વ + S रेतस् semen] One who lives in perpetual celibacy, one who abstains from sexual intercourse 2 *s m* An epithet of Shiva 3 An epithet of Bheeshma

ઊર્ધ્વરોહણ, *s n* [ઊર્ધ્વ + S रुह् to ascend] Ascending upwards, mounting aloft in the sky 2 Going into the heavens

ઊર્ધ્વલોક, *s m* [ઊર્ધ્વ+S लोक world] The heaven, the upper world

ઊર્ધ્વવાયુ, *s m* [ઊર્ધ્વ + S वायु wind.] The wind in the upper part of the body. 2. Eructation

ઊર્ધ્વશાખા, *s f* [ઊર્ધ્વ + S शाखा a branch] Clavicle, the collar-bone

ઊર્ધ્વશાયી, *adj* [ઊર્ધ્વ + S शय sleeping] Sleeping with the face upwards (as of a child)

ઊર્ધ્વસ્થિતિ, *s f* [ઊર્ધ્વ + S स्थिति a position] An elevation 2 Superiority

ઊર્ફે, *adj* [Ar उर्फ] Known called 2. *s m* *Alias*

ઊર્મિ, *s f* [S] A wave, a billow 2 A current 3 A fancy a whim

ઊર્મિલા, *s f* [S] Name of the wife of Laxmana.

ઊલ્વ *s f* [S] A cloud 2 An epithet of a class of Pitris

ઊલ, *s f* Same as ઓલ *q v*

ઊષણું, Same as ઉષણું *q v*

અહાની જલ નીર ઊષણું, પીતાં પ્યાસ ન લાગે —નિરાંતભક્ત.

ઋ

ઋ

ઋ, [S] The seventh letter of the Gujrati alphabet a vowel of the labial class

ઋક્, s f [S ऋच् a hymn] A verse of the Rig-veda 2 The Rig-veda

ઋક્ષગંધ, s n Orchid Name of a plant Orchis mascula. N O Orchidaceæ It is allied to સાલેપ and સાલમમીસરી q v

ઋકાર, s m [ઋ+S कृ to do] The sound of ઋ 2 The vowel ઋ

ઋકારાંત, s m [ઋકાર + S अंत an end] A word ending in ઋ

ઋક્ષ, s n [S] A bear 2 A star a constellation.

ઋક્ષપતિ, s m [ઋક્ષ + S पति a lord] The lord of the constellations the moon

ઋક્ષરાજ, s m [ઋક્ષ+S राज a king] The moon 2 The king of bears, Jambuvat.

ઋક્ષા s m pl [S] The seven stars called pleiades (afterwards) the seven Rishis 2 s f The North

ઋક્ષી s f [See ઋક્ષ] A female bear

ઋખી Same as ઋષિ q v

ઋગ્વેદ, s m [S] The oldest of the four Vedas and the most ancient sacred book of the Hindus.

ઋગ્વેદસંહિતા s f [ઋગ્વેદ+S संहिता a code] The arranged collection of the hymns of Rig-veda

ઋગ્વેદી, adj [See ઋગ્વેદ] Born in the Rig veda family 2 Uttering or learning verses of the Rig-veda

ઋચ, } Same as ઋક્ q v
ઋચા, }

એવી ઋચા, શાખાભક્તિ, હળધર રોજ કન્યાશક્તિ —પ્રેમાનંદ

વિમાનવાસિ ઋચા ભણ્યા રે —પ્રેમાનંદ

અધૂરી દા ! અધૂરી છે એટલી શેકની ઋચા —ના દ ક

ઋચિક, s m [S.] Name of the father of Jamadagni the father of Parashurama.

ઋજુ adj [S] Upright honest straight forward 2 Favourable good

ઋજુતા s f [ઋજુ+S ता a suffix forming a noun] Uprightness honesty straightforwardness 2 Favourableness goodness

ઋણ s n [S] Debt. 2 The subtrahend (in Arith) 3 A negative quantity (in Alg) 4 A negative pole (in Physics)

Note Three kinds of debt are reckoned viz દેવઋણ a debt to the gods ઋષિઋણ a debt to the sages પિતૃઋણ a debt to one's ancestors To these three are added —અતિથિઋણ a debt to guests મનુષ્યઋણ a debt to humanity ભૂતઋણ a debt to living beings other than men

ઋણભૂત adj [ઋણ + S भूत possessed, having] Charged with negative electricity

ઋણમુક્ત, adj [ઋણ+S मुक्त released] Free from debt.

રાજકુમારી વત્સરાજને પરણાવી સ્વામીને ઋણમુક્ત કરવા ... —કે હ ધ્રુ

ઋણમુક્તિ, s f [ઋણ + S मुक्ति release] Freedom from debt

ઋણવિદ્યુત્, s f [ઋણ + S विद्युत् electricity] Negative electricity

ઋણસંબંધ, s m [ઋણ + S संबंध a relation] A relation or connection for the discharge of past debt

એ ૠતાન ઋણસંબંધ થયા —પ્રેમાનંદ

ઋણાંત s m [ઋણ + S अंत an end] Cathode

ઋણાગ્ર s m [ઋણ + S अग्र point] The negative end the south end of a magnet

ઋણાત્મક adj [ઋણ + S आत्मक of the nature of] Negative

ઋણાનુબંધ s m [ઋણ + S अनु after + बंध् to bind] The bond of indebtedness contracted in previous births and forming the cause of suffering and enjoyment in the present life

મધુ ભિન એ ઋણાનુબંધ —કવિત

ઋણી s m f [See ઋણ] A debtor 2 adj Indebted

Prov અતિ ઋણીઆને ઋણ નહિ ને અતિ દુઃખીઆને દુઃખ નહિ Two extremes

ઋત s n [S] Truth 2 A fixed rule a law 3 Water

આ વિશ્વમાં સર્વ તાપ ... ઋત પ્રમાણે કાર્ય કરે છે —આ. બા. ધ્રુ

ઋતિ s f [S.] Motion 2 Censure abuse 3 Emulation 4 A road 5 Auspiciousness

ઋતુ, *s m f* [S] A season 2 Weather. 3 The menstrual flux

ઋતુકાળ, *s m* [ઋતુ + S काल time] The rainy season 2 The time of the monthly course, menstruation

ઋતુગામી, *adj* [ઋતુ + S गामिन् going] Having intercourse with a wife after the period of menstruation

ઋતુદર્શન, *s n* [ઋતુ + S दर्शन sight] The appearance (generally the first) of the monthly course, menstruation

ઋતુદાન, *s n* [ઋતુ + S दान a gift] Conception, intercourse with a wife after the period of menstruation which is the time fit for conception

ઋતુધર્મ, Same as ઋતુદર્શન *q v*

તે એકવાર પામી ઋતુધર્મ —પ્રેમાનંદ

ઋતુપતિ, *s m* [ઋતુ + S पति a lord] The lord of the seasons, the Spring

ઋતુપર્ણ, *s m* [S] Name of a king of Ayodhya

સભા નવ સમય ઋતુપર્ણની —પ્રેમાનંદ

ઋતુપ્રાપ્ત, Same as ઋતુદર્શન *q v*

ઋતુભેદ, *s m* [ઋતુ + S भेद a change] Change of the seasons

ઋતુમતી, *adj f* [ઋતુ + S मत् having] In menses in the monthly course

ઋતુપાંડુ, *s m* [ઋતુ + S पाण्डु yellow] A uterine disease, chlorosis

ઋતુરાજ, Same as ઋતુપતિ *q v*

કહો કહો ક્રિદ ઋતુરાજમાં ન ભાવ્યા મહારાજ —દયારામ

ઋતુવર્ણન *s n* [ઋતુ+S वर्णन description] A description of the seasons

ઋતુશાંતિ, *s f* [ઋતુ + S शांति pacification] The ceremony to be performed after the first menses

ઋતુસ્નાત, *adj* [ઋતુ + S स्ना to bathe] Bathed and become again pure

ઋતુસ્નાતા, *s f* [See above] A woman that has bathed and become pure after her menstrual period

ઋતુસ્નાન, *s n* [See ઋતુસ્નાત] The bath on the fourth day after the commencement of the menstrual flux

ઋતે, *adv* [S] Except, without, with the exception of

ઋત્વિજ, ઋત્વિગ, } *s m* [S] A sacrificial priest The four chief priests are —હોતૃ, ઉદ્ગાતૃ, અધ્વર્યુ and બ્રહ્મન્ *q v*

યજ્ઞમાં મુખ્ય ચાર ઋત્વિજો કામ કરતા.—આ. બા. મુ

ઋદ્ધિ, *s f* [S ऋध् to prosper, to grow.] Growth 2 Prosperity, good fortune

ઋદ્ધિસિદ્ધિ, *s f* [ઋદ્ધિ+S सिद्धि accomplishment] Wealth and prosperity 2 Prosperity and the accomplishment of the objects of desire

ઋષભ, *s m* [S ऋष् to go] A bull 2 The second note in a gamut 3 *adj* Best

ઋષભદેવ, *s m* Name of the first Teerthankara of the Jainas.

ઋષિ, *s m* [S] A sage

Id બ્રહ્મઋષિ-બ્રહ્મર્ષિ A brahmana sage રાજઋષિ-રાજર્ષિ A sage of the warrior caste મહાઋષિ-મહર્ષિ A great sage દેવઋષિ-દેવર્ષિ A divine sage

ઋષિકુમાર, *s m* [ઋષિ + S कुमार a son] The son of a sage

ઋષિકુળ, *s n* [ઋષિ + S कुल a family] The company or an assemblage of sages 2 A hermitage of a sage where education was imparted in ancient times.

ઋષિપંચમી, *s f* [ઋષિ + S पंचम the fifth] The fifth day of the bright fortnight of Bhadrapada Also called સામાપાંચમ *q v*

ઋષિપત્ની, *s f* [ઋષિ+S पत्नी a wife] A wife of a sage

ઋષિલોક, *s m* [ઋષિ+S लोक world] The world of the sages

ઋષ્ય, *s m* [S] A white footed antelope

ઋષ્યશૃંગ, *s m* [ઋષ્ય + S शृंग a horn] Name of a sage According to mythical account he was born of a female antelope and had a small horn on his forehead

એ

એ

એ, [S] The eighth letter of the Gujarati alphabet a vowel of the gutturo palatal class 2 *pron* [S एतद् yonder] That 3 *adj* The foregoing just preceding 4 *s m f* So and so (a symbol used either for husband or wife as among Hindus they do not call each other by their names) 5 *adv* Even 6 *inter* Oh ah !

Prov એ તો સદા એ રડતો w He that always complains is never pitied એ પાણીએ કંઇ મગ ચઢ વાના નથી He is not able to do the work એ ભગવાન એના એ The same thing over again એ સપ કાશીએ નહિ પહોંચે There is no possibility of the work being accomplished એ કંઇ પરમેશ્વર થઇ આવ્યો નથી All is not gospel that comes out of his mouth એ કોની દીકરીનો દીકરો ? Who cares for what he says or does ? એ તો ખરો નર છે He is a man every inch of him એ તો સિંહનું બચ્ચું છે He is sprung from an oak and not from a willow એ તો સોનાને પારણે ઝૂલેના છે He was born with a silver spoon in his mouth એના ટાંગીના એના w ગળામાં Let the smith wear the fetters he himself made એની ગાડી ભમરા છે He has a bee in his bonnet એની લાકડી ને એનો w માથડો With his own sword do I stab this man એનું ગાડું અટકવા આવ્યું છે He is at a low ebb એનું ગાડું ઠીક ચાલે છે He steers his boat well એને મન ગોળ અને ખોળ એક w All a fish that comes to his net he knows not a pig from a dog

એઇ *s f* Respect limits

બીજ એઇ માત્ર લોપીને ત્યાં—બોલે

એઉ
એઓ } *pron pl* [See એ] They

એ, *inter* Beg your pardon 2 An expression of threat 3 An expression of showing astonishment. 4 A term used for expressing inattentiveness

એક, *adj* [S] One I 2 (At the end of other numerals) About almost *e g* પચેક, સોએક, હજારેક 3 Certain indefinite 4 Same, not different.

Id એક અસે પુરવું – એક લાકડીએ હાંકવું To make no difference between to work indiscriminately એક પછી એક One after another one by one એ તો શું એકના એક They are all of the same type at heart though they differ outwardly એક ચિત્ત–એક જીવ–એક તાલ–એક મન એક રંગ–એક રાગ–એક રૂપ–એક સ્વરૂપ થવું To be or make of the same nature to be or make uniform or unanimous મારે તો એક પેટ ભરવાનું છે [Lit] I have to fill up only one belly I am not embarrassed with the cares of a family એક બાજુ રહેવું To keep oneself aloof not to take part in a quarrel or dispute to join no party બન્નેની એક નજર–એક આંખ–થઇ છે The two have met each other face to face 2 The two have understood each other's intentions by the motions of their eyes એક પગું–થઇ જવું To make a common cause or interest એકમત થવું To be unanimous એક આંખમાં હસવું ને એક આંખના રડવું To smile with one eye and weep with the other 2 To have an object of joy and sorrow or of love and fear at the same time એક ઇંદ્રિયનું જ્ઞાન Perception by one sense only onesidedness want of versatility એકએકના મોઢમાં થૂંક એવા Every one worse than any other of the group 2 All equally bad એક કાનથી બીજે કાને જવું To be carried or circulated by one person to another to be widely circulated (of news) એક કાને થઇ રહેવું To listen to attentively એક કાને સાંભળી બીજા કાને કાઢી નાખવું Not to heed what another says not to act up to what one is told to do એક ગાઠ Unity એક ગાડે જોડાય એવા–એક માળાના મણકા Of the same type એક w હોવું To be the same એકી ટસે ને ટસે Continuously uninterruptedly એક તબે ઊભા રહેવું To stand together on one spot એકચિત્ત થવું To concentrate એક નાવમાં All in the same boat the destinies of all being wielded by the same hand or by the same laws એક પગે થઇ રહેવું To be eager એક બે કરતાં By slow degrees એને એક કરતાં એ આવડતું નથી He does not know even the rudiments. એક પાણ ઓઠી Impotent. 2 Stupid એક ભવમાં બે ભવ થવા To swerve from one's duty એક મૂઠીએ Given in a lump તેને એક વેંત સ્વર્ગ બાકી છે He is very proud એકના એકવીસ થાઓ May your family live from generation to generation એકનું બે ન થવું To stick to one's resolution to be obstinate એક એ કેર કર્યો ન રહેવી To be surrounded by misfortunes

Prov એક પગ કહીમાં, ને એક પગ દુધમાં From the blue bed to the brown એકહાથે તાળી ન પડે If it takes two to make a bargain, it must take two to break it when one is not two cannot quarrel એક દિવસની શોભા, અન્ધારાની ઓલા—એક પંથ, ને બે કાજ Short pleasure, long lament to kill two birds with one stone એકને પાપે વહાણ ડૂબે—એક ડુબી ઘોડો આખી પાગાને નડે All might perish for the sake of one Jonah એક માછલી માછ્લાથી આખો ડોપળો ગન્ધાય—એક અંગારો સો મણ ભાર બાળે A rotten sheep infects the whole flock એક મ્યાનમા બે તરવાર કાઇ હોય ? Friends may meet but mountains never greet એકની પાઘડી બીજાને પહેરાવવી To rob Peter to pay Paul એક કરતાં બે ભલા Two heads are better than one head એક નનો સો દુ:ખને હણે One refusal prevents a hundred reproaches એક મગની બે ફાડ Children of the same parents એક લખ્યુ, સો ભણ્યું Setting down in writing is a lasting memory એક ચકલીએ ગામડે ગામડી ન થવાય One swallow does not make a summer એક મરણીઓ સોને ભારે Necessity is a powerful weapon એક નામ તેનાં સહસ્ર નામ The same thing appears under different names or forms એક સાંધે ત્યાં તેર તૂટે, તો આઠ નામ (છ ટકાનું વ્યાજ) શું ન કરે ? એક રામ ચડતા ગયું રાવણનું રાજ્ય, સોને રામ સાથે ચડે, તેમ વહેરી લાવ ? Time and tide wait for no man એક વાર ખતા ખાધી તે ખાધી Grow wiser by experience એક સમે કોઇ વાત નથી ? This is too short for the time એક કાણું ને બીજું કસણ A double loss એક હોય બેઠી તો આખા ગામને તેડી Women delight in slanders એક નકટો સોને નકટા કરે One fool makes a hundred one evil example spoils many good ones એકનું ઓરૂ બે Two eyes see better than one if a single man be unhappy, let him marry એક નૂર આદમી દશ નૂર કપડા Good clothes open all doors you may know the horse by the harness એક તરફ રામ ને એક તરફ ગામ One man holding his own against a whole host એક તનમાથી કેટલું તેલ કાઢશું ? Do not over work a poor soul એક તે એક, ને બે તે બારને બારે Unity is strength એક ઘાએ બે કટકા A clean cut એક જનમા સો સાપ A pure fiction એક કેળી, ને સો નેશી (બે બરાબર) Experience is better than science એક તનદુરસ્તી, હજાર ન્યામત Better health than wealth એક દિવસે કોઇ કામ મટે ? A drop in the ocean એક ગુનો, તો ખુદા પણ માફ કરે છે—એક ઘર તો ડાકણ પણ મુકે One offence may be pardoned to err is human એક (પુરુષ) કરે, ને બીજો વરે, તેને માટે ધર્મને બારે Do not dissuade one from doing a meritorious act એક તો એકવીસને બારે Necessity is a powerful weapon એક આપ આખમા નહિ, ને એક દીકરો દીકરામાં નહિ It is good riding at two anchors એક કસર, ને સો મકર Economy is better than gold એક ફેરે આખો વાડો ન ખવાય Venture not all in one boat એક શૂડી ચલાણું થદી One business is over

એકઆંકડી, *adj* [એક + S अङ्क a number.] Whole complete totalled

એકએક, *adj* [એક+એક] One by one, one at a time each individually

એકકાલિક *adj* [એક + S काल time] Contemporary 2 Simultaneous 3 Happening once only

એકડું, *adj m f n* [See એક] Single, individual 2 One after the other

એક કેરે, *adv* [એક and કેર a side] On one side aside

એકખુરી, *s n* [એક+S खुर a hoof] Ungulata 2 *adj* Ungulate

એકગર્ભકોષી, *adj* [એક+S गर्भ an embryo+कोष a cell] Monocarpellary

એકગુચ્છ, *adj* [એક+S. गुच्छ a bunch] Monodelphous

એકચક્રે, } *adv.* [See below] Paramountly,
એકચક્રે, }
supremely, absolutely

એકચક્રી, *s f* [એક+S चक्र a wheel] Monocycle

એકચિત્ત, *s n* [એક+S चित्त mind] Attention absorption, concentration 2 *adj* Attentive absorbed, concentrated

એકચિંતન, *s n* [એક+S चिन्त् to reflect to think] Thinking of only one object.

એકછત્રે *adv* [એક+S छत्र a parasol.] Under a monarch

એકજ, *adj* [એક and Guj જ only] Only one

એકજણ *s n* [એક + S जन a man] One person 2 A certain man some one

એકજૂથે *adv* [એક+S यूथ a herd] Collectively all at a time and place wholly

એકજાત, *adj* [એક+S जाति a class] Of the same kind, uniform.

એકજાતીય, *adj* [See above] Of the same kind or family 2 Universal

એકજીભે, *adv* [એક + S जिह्वा the tongue] Continuously 2 With one voice

એકજીવ *adj* [એક+S जीव life] Living one life completely assimilated, identical

એકટંગીઉં, } એકટંગું, } *adj m f n* [એક + S टंगा a leg] Having one leg one legged 2 Lame

એકઠું, *adj m f n* [એક+S स्था to stand] Combined joint mixed

Id એકઠું કરવું To gather together to collect to amass 2 To reconcile એકઠું થવું To be joined 2 To be reconciled 3 To meet together એકઠું મળવું To assemble to join

એકડેએકથી, *adv* [See એક] From the beginning

એકડો *s m* [એક+Guj ડો dim] The figure one 2 One's signature 3 Unanimity 4 Caste

Id એકડો કરવો To put down one's signature 2 To accept એકડો કાઢી નાખવો To give up obstinacy to give up one's resolution 2 To strike off a name to cease to have any connection with a person એકડો કાપવો To strike a person's name off the list of members એકડો કાઢવો લખવો ઘૂંટવો To begin to accept to adopt. એકડો દેવો To take an assurance or acceptance to get a signature એકડામાં લગ્ન કરવું To marry one of one's own caste

Prov એકડા વિનાના મીંડા With all abundance one essential thing is wanting a moth has many heads but no brains એકડે એક ને બગડે બે A man is good as long as he is alone, but his goodness leaves him when he comes in contact with another man

એકઢાળીઉં, *adj m f n* [એક + ઢાળ a slope] Having the roof sloping one way only

એકતંત્ર, *s n* [એક + S तंत्र system thread] Unanimity

એકતંત્રે, *adv* [See above] Unanimously, conjointly

એક તરફ, *adv* [એક and Ar طرف end] On one side

એકતરફી *adj* [See above] Exparte one sided without hearing both sides.

એકતા *s f* [એક + S. ता a suffix forming a noun] Unanimity

એકતાન, *adj* [એક + S तान a protracted tone] Concentrated on one object only, closely attentive 2 Absorbed in meditation 3 *s n* Musical harmony

એકતાર, *adj* [એક + S तृ to pervade] Of the same consistency 2 Absorbed in meditation 3 Uniform 4 Having one string

આતમવિના મરવાને, મન એકતાર થયું —નૃસિંહ.

એકતાર ચિત્ત કરી લિંબુ મુખ પાયું —નર્મદ

એકતારૂં, *adj m f n* [See above] Uniform, of one thread only 2 Having one string (musical instrument)

આ ગરજુ એકતારૂં રે બનાવ્યું બહુ સુખતે કરી —રે અ દી

એકતારો *s m* [See એકતારૂં] Name of a musical instrument having one string only

એકતાલ *s m* [એક + S ताल beating time] Harmony uniformity 2 Accurate adjustment of song, dance and instrumental music. 3 A term in music

એકતાળીસ *adj* [એક+S चत्वारिंशत् forty] Forty-one 41

એકતાળીો *s m* [See above] A measure of weight of forty one pounds instead of forty pounds in a maund 2 Name of a famine of that year 3 *adj m* Forty first

એકત્ર *adv* [એક+S त्र a termination forming adverbs of place] Unitedly 2 In one and the same place 3 Together all taken together

એકત્રતા *s f* [એકત્ર+S ता a suffix forming a noun] Unity oneness union

એકત્રિત *adj* [See એકત્ર] United joined together

એકત્રીસ *adj* [એક + S त्रिंशत् thirty] Thirty one 31

એકત્વ *s n* [એક+S त्व a suffix forming a noun] Unity oneness union

એકથંભું, *adj m f n* [એક+S. स्तंभ a pillar] Standing on one pillar or support firm

એકદંડ, *s m* [એક+S दंड a stick a staff] A support help from one side only

એકદંડી *s m* [એક + S दंडिन् having a staff] Name of a class of Sannyasee

એકદંડીઉં, *adj m f n* [See એકદંડ] Supported by one pillar 2 *s m* The last breath of a man who is about to die.

એકદંત, *adj* [એક+ S दन्त a tooth] One tusked 2 *s m* An epithet of Ganesha 3 An elephant having one tusk

એકદંત ને મહા કુન્ભત્ત થઈ બેઠું દંત—પ્રેમાનંદ

એકદમ, *adv* [એક + P दम breath] At one breath, instantly immediately

એકદસ્તી, *s f* [એક+ P दस्ती a hand-trick] A hand-trick in wrestling

એકદલ, એકદળ, એકદળીઉં, } *adj m f n* [એક+S दल a leaf, a cotyledon] Monocotyledonous endogenous having one cotyle dononly

એકદા, *adv* [S] Once once upon a time, at one time 2 Formerly.

એકધાણી, *adj* [એક + S धान्य corn grain] Uniform of equal size

એકદાણીઉ, *s n* [See above] A necklet, a name of an ornament

એકદિલ, *adj* [એક+P दिल mind] Unanimous of one heart

એકદિલી, *s f* [See above] Unanimity, intimacy coincidence (of opinions)

એકદૃષ્ટિ *s f* [એક +S दृष्टि sight] A fixed or steady look 2 The sole object or aim 3 *adj* One eyed

એકદેશ *s m* [એક + S देश country] One spot or place 2 A part or portion (of the whole) one side 3 One object or ambition

એકદેશી, *adj* [See above] Of the same country 2 Containing one part partial one sided 3 Incomplete

એકધર્મી *adj* [એક +S धर्म duty religion] Possessing the same properties of the same kind 2 Professing the same religion

એકધા, *adv* [S] In one way 2 Singly 3 At once at the same time 4 Once some times

એકધારી, *adj* [એક+S धारा an edge] Having one edge 2 Uniform

એકધારૂ *adj m f n* [See above] Uniform changeless, invariable

એકધ્યાન, *adj* [એક + S ध्यान meditation contemplation] Completely absorbed fully engrossed, meditating

એકનજર, *s f* [એક+Ar नज़र sight] A steady sight, looking steadily and straight 2 The one and sole aim or object. 3 Looking at one another

એકનરાઉ, એકનરાઉં, } *adj m f n* [એક+S नम् to be crooked] Obstinate stubborn

એકનિશ્ચય, *s m* [એક+ S निश्चय resolution] One unchanging resolution 2 General agreement unanimity

એકનિશ્ચયી, *adj* [See above] Resolute, unchanging having the same aim

એકનિષ્ઠ, *adj* [See below] Devoted to one thing only firm, staunch 2 Faithful, loyal

એકનિષ્ઠા, *s f* [એક + S निष्ठा steadiness, devotion] Devotion or fixity to one thing only 2 Trustworthiness 3 Fidelity

એક ને એક, *adv* [એક & ને and & એક] The only one the same identical

Prov એક ને એક કર્યા સાપ પણ ભૂખ્યા Monotonous life is burdensome

એક દર *s m* [એક + P अंदर in] The sum total 2 *adv* On the whole 3 Once for all

એક દરી, *adj* [See above] Summarised summary, compendious 2 *s m f* The sum total the grand total

એક દરે *adv* [See એક દર] Taking every thing into consideration, on the whole

એકપક્ષી, *adj* [એક + S पक्ष a side] One sided partial

એકપટો *s m* [એક + S पट a piece of cloth] A scarf

એકપણુ *s n* [એક + Guj પણુ a suffix forming a noun] Uniformity, oneness 2 Unity 3 Equality

એકપતિત્વ *s n* [એક + S पति husband+ त्व a suffix forming a noun] The state of having one husband 2 Fidelity towards the husband

એકપત્ની *adj* [એક+S पत्नी a wife] Faithful to the marriage bed (of a man) 2 *s f* A chaste and faithful wife 3 A wife of a man who has no other wives 4 A co wife

એકપત્નીત્વ *s n* [એકપત્ની + S त्व a suffix forming a noun] The state of having one wife only, monogamy

એકપત્નીવ્રત, *s. n.* [એકપત્ની+S. व्रत a vow.] A vow of perfect chastity.

એકપદી, *adj.* [એક+S. पद a foot, a measure.] Of one syllable; of one stanza; simple.

એકપર્ણી, *adj.* [એક+S. पर्ण a leaf.] Having a single leaf. 2. *s. f.* Name of Durga.

એકપુષ્પી, *adj.* [એક+S. पुष्प a flower.] Unilocular.

એકફસલી, *adj.* [એક+Ar. फसल season.] Yielding or producing only once in a year.

એકબારગી, *adv.* [એક+P. बारगि time.] On the one hand. 2. Once; at one time.

એકબાલ, *s. n.* [Ar. इक्बाल.] Fortune; fate. 2. Prosperity.

એકબીજું, *adj. m. f. n.* [એક+S. द्वितीय second.] One another; each other.

એકબુદ્ધિ, *adj.* [એક + S. बुद्धि intellect.] Having only one thought. 2. Unanimous.

એકભંજ, *adj.* [એક + S. भंज् to break.] Pinnate.

એકભાવ, *s. m.* [એક + P. भाओ price.] One price; one rate.

એકભાવું, *adj. m. f. n.* [See above.] Of one price; of one rate.

એકભુક્ત, } એકભોજન, } *adj.* [એક + S. भुज् to eat.] Eating but one meal. 2. Eating in common.

એકભુક્તવ્રત, *s. n.* [એકભુક્ત+S. व्रत a vow.] A vow of taking only one meal a day.

એકભુક્ત, આદિ વ્રત સ્ત્રીઓ કરે છે.—મ. ન. દિ.

એકમ, *s. m* [See એક.] The unit. 2. The lowest denomination of figures in numeration. 3. *s. f.* The first day of a fortnight.

એકમગ, *adv.* [એક +S. मार्ग a way.] On one side; aside.

એકમજલી, *adj.* [એક + Ar. मजाल a room.] One-storied; of one storey.

એકમત, *adj.* [એક + S. मत an opinion.] Unanimous; of one opinion.

એકમતિ, } એકમતીઉં, } *adj. m. f. n.* [See above.] Obstinate; stubborn. 2. Not dubious.

એકમન, *s. n.* [એક + S. मन the mind.] Unity of hearts; agreement; harmony. 2. *adj.* Closely attentive; having concentration. 3. Of one thought.

એકમનું, *adj. m. f. n.* [See above.] Of one mind; of one opinion. 2. Attentive.

Id. એકમના થઇને Attentively.
એકમના તમે આ તે નહિ ઉધરો.—હમીર.
અર્જુન ત્યાં બોલ્યા એકમના અસુરને કાપી આગન્યા.—પ્રેમાનંદ.

એકમાત્રા, *s. f.* [એક + S. मात्रा a measure; a standard.] The sign above a letter to signify a particular meaning. 2. One measure. 3. *adv.* Very little.

એકમાર્ગી, *adj.* [એક + S. मार्ग a way.] Adhering to one way; not versatile (of mind, intellect etc.).

એકમેક, *adj.* [See એકમ+એક.] Reciprocal. 2. Mixed; combined; united; fused. 3. *adv.* Reciprocally.

એકમેકનું વદન તે જોતાં રે, નવ કો નિરત હોતાં રે.—પ્રેમાનંદ.

એકમેકતા, *s. f.* [એકમેક+S. ता a suffix forming a noun.] Unity; oneness. 2. Reciprocity.

એકમેર, Same as એકતરફ *q. v.*

એકમેળ, *s. m.* [એક+S. मेलन union.] Unity; harmony. 2. *adj.* United; living in harmony.

એકરકમ, *adv.* [એક + Ar. रक्म an item.] By wholesale; by one item; in a lump.

એકરંગ, } એકરાગ, } *adj.* [એક + S. रंग a colour, राग affection.] Identical in colour or affection; assimilated in interest and pleasures.

એકરંગી, *adj.* [See above.] Having the same colour. 2. Having the same nature. 3. Of one thought; unanimous. 4. Straightforward.

એકરસ, *adj.* [એક+S. रस juice.] Assimilated; united; identified. 2. Harmonious. 3. Fully engrossed or devoted.

એકરસતા, *s. f.* [એકરસ + S. ता a suffix forming a noun.] Harmony. 2. The state of having the only flavour or pleasure.

એકરાર, Same as ઇકરાર *q. v.*

એકરારનામું, Same as ઇકરારનામું *q. v.*

એકરાશિ, *adj.* [એક+S. राशि a heap; a sign of the zodiac.] Unanimous; amiable. 2. Having the same pleasure. 3. *s. f.* Unanimity. 4. Amiability.

એકરાસ, *s. f.* [See above.] Uniformity. 2. Union. 3. *adj.* Uniform; of the same kind; unanimous; amiable. 4. Collected in one heap. 5. Having the same astronomical conjunction of stars.

હું ને મંદ એકરાસે રે.—દયારામ.

એકરૂપ, *adj* [એક + S रूप a form] Uniform, of the same appearance 2 Identical, similar 3 Homogeneous.

એકરૂપતા, *s f* [એકરૂપ + S ता a suffix forming a noun] Honogeny, homogeneity.

એકલ, Same as એકલું *q v*

એકલ ઉડી જાય —દલપતરામ
નથી એકલની, નાથ ! હોડી —કવિ

એકલચુટો, } *s m*
એકલગા, } *s f* Name of a trick in wrestling

એકલક્ષી, *adj* [એક + S लक्ष attention] *Paying undivided attention to, attentive* 2 Concentrating, of one aim or object

એકલડું, *adj m f n* [એકલ + ડુ dim] Alone, without a companion 2 Empty

ના ના કહ્યું ફેરની એકલડી ગુહામાં —ભ ક હા

એકલડોકલ, } *adj* [એકલ+H दोकर a pair
એકલદોકલ, }
fr. S द्वि two] Alone unaccompanied by any one (or perhaps in company of two)

Prov એકલદોકલનો અલ્લા બેલી God helps the helpless.

એકલપેટું, *adj m f n* [એકલ+S पेट a bag] Selfish, caring for one's own belly

એકલપેટા સ્વાર્થ તજ તજ ઇર્ષ્યા ને અભિમાન —બી બો દી

એકલમલ, } *s m* [એકલ + S मल्ल athletic]
એકલમલ્લ, }
An athlete, a strong man 2 *adj* Single, singular, the only one of its kind 3 Unmatched

ચાલી ન શકે કાઇ એકલમલ્લ —અખો
નહિ પાપી ને નહિ પુણ્યવ ત, એક રમલ્લ તે સાચા સ ત.—અખો.
એકલમલ્લ અણુલિ ગી એના —અખો.

એકલવાઇ, *s f* An implement used by goldsmiths to twist wires with 2 A rut one of the sides of which is high or raised

એકલવાયુ, *adj m f n* [એકલ + S वास residing] Alone, without a companion unaccompanied lonely 2 Helpless.

એકલસૂરૂ, *adj m f n* [એકલ+S सूर voice] Unsociable lonely 2 Reserved

એકલિંગ, *s n* [એક + S लिंग a sex a body] A word having one gender only 2 Name of Kubera

એકલુ, *adj m f n* [S एकल] Alone, destitute of company, solitary.

Id એકલુ પડવું To be lonely, to be solitary. એકલે હાથે Unassisted

એક વખત, } *adv* [એક and P वख्त time] At
એક વખતે, }
one time, once, once upon a time, formerly.

એકવટું, *adj m f n* [એક+S वेग speed] Simultaneous 2 Convenient 3 All of a sudden 4 All together 5 *adv* [એક+વગ room.] Aside 6 Simultaneously 7 Conveniently

એકવચન, *s n* [એક + S वचन saying] The singular number

એકવચની, *adj* [See above] True to one's word 2 *Sincere, truthful* 3 In the singular number

એકવટ *adj* [એક+S वृत्ति conduct] Unchangeable unswerving firm 2 Truthful honest.

એકવડ, *adj* [એક+S व्यावृत्ति a fold] Single.

એકવડીઉ, *adj m f n* [See above] Thin, lean, meagre, fleshless, weak

એકવડુ *adj m f n* [See એકવડ.] Lean, weak tender 2 Having one fold single

એકવર્ણ, *s f* [એક+S वर्ण a race colour] One caste 2 *adj* Of one caste that in which all castes are abolished (of a religion or creed) 3. Of one colour 4 Same identical

એકવર્ણુંસમીકરણ, *s n* [એકવર્ણું+S समीकरण an equation] A simple equation an equation of one unknown quantity

એકવસ્ત્ર, *s n* [એક+S वस्त्र dress] A single garment. 2 *adj* Having only one garment, in one dress

એકવાક્ય, *s n* [એક+S वाक्य a sentence] One or unanimous opinion

એકવાક્યતા *s f* [એકવાક્ય + S ता a suffix forming a noun] Consistency in meaning, unanimity reconciling different statements

એ એકવાક્યતા આચાર્યોએ ઉત્તમ રીતે પ્રતિપાદન કરી છે
—ક મા ઝ

એકવાર, }
એકવારકું, } *adv m f n* [એક + S वासर a
એકવારે }
day] Once upon a time once 2 Once for all. 3 Suddenly

મુસાફિરોમા જઇ એકવારથી —બી બો દી

એકવારીઉ, *adj m f n* [See above] Occurring once only 2 [એક+વાર a yard] Of one yard.

એકવાર્ષિક, *adj.* [એક+S. वर्ष an year.] Annual.

એકવાહી, *adj.* [એક + S. वह् to bear.] Wide enough for one man to pass by (of a road).

એકવિચાર, *s. m.* [એક+S. विचार thought.] One unchanging resolution. 2. *adj.* Having one firm resolution. 3. Unanimous.

એકવિધ, *adj.* [એક +S. विधि a mode.] Of one kind; simple.

એકવિષયી, *adj.* [એક+S. विषय a subject.] Having a common object or end in view.

એકવીતીનું, *adj. n.* [એક+S. वी to pervade.] Happening once only (of caste dinner).

એકવીસ, *adj.* [એક + S. विंशति twenty.] Twenty-one; 21.

એકવીસા, *s. m. pl.* [See above.] A multiplication table in which twenty-one is successively multiplied by one, two, upto ten.

એકવૃંદ, *s. n.* [S.] A peculiar disease of the throat; granular pharyngitis.

એકસટ, *adj.* [એક+S. सट् to form a part.] Of one set. 2. *s. m.* One form; one size. 3. One number; one lump.

એકસઠ, *adj.* [એક+S. षष्टि sixty.] Sixty-one; 61.

એકસઠમું, *adj. m. f. n.* [See above.] Sixty-first.

એકસંધી, *adj.* [એક + S. संधि junction.] Having no joint; made or worked out of one piece.

એકસંપ, *s. m.* [એક + S. संप unity.] Union; harmony. 2. *adj.* United ; acting with one heart.

એકસંપી, *s. f.* [See above.] Unity ; unanimity. 2. *adj.* United ; unanimous.

એકસરખું, *adj. m. f. n.* [એક+S. सदृश like.] Uniform.

એકસરી, Same as એકસેરૂં *q. v.*

એકસાન, *adj.* [એક+P. सान् like.] Uniform. 2. [એક+સાન *q. v.*] Concentrated in attention; absorbed in thought.

એકસાન નીતરંગી એમ બની હતી.—કે. હ. ધ્રુ.

એકસુર, *s. n.* [S.] Name of a small double drum played by a string and ball attached to the body of it.

એકસેરૂં, *adj. m. f. n.* [એક +S. सर a string.] Having one line of gold beads.

એકસો, *adj.* [એક+S. शत hundred.] One hundred ; 100.

એકહથ્થું, } એકહત્થું, } *adj. m. f. n.* [એક + S. हस्त a hand.] Carried on by one person only; monopolised.

એકહરી, *s. m.* Name of a trick in wrestling.

એકહાથે, *adv.* [See એકહથ્થું.] By one hand; singly; without another's interference.

એકાએક, *adv.* Suddenly ; all of a sudden ; abruptly.

એકાકાર, *s. m.* [એક + S. आकार a form.] A single form ; a jumble. 2. Pollution. 3. *adj.* Similar ; of the same form ; uniform.

એકાકાર એમ થશે વર્ણો જઇ પાળ.—કવિત.

એકાકારતા, } *s. f.* એકાકારપણું, } *s. n.* [એકાકાર+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Uniformity. 2. The state of pollution.

એકાકી, *adj.* [S. एकाकिन्.] Solitary ; alone ; single. 2. Helpless.

એકાકી રે નિઃશંક થઇ વિચરે વનમાં —પ્રેમાનંદ.

રોયો એકાકી કંઈ, હરી પૂરું થયા પંથ અબિધ.—પ્રેમાનંદ.

એકાક્ષ, } એકાક્ષી, } *adj.* [એક+S. अक्ष an eye.] One-eyed. 2. *s. m.* A crow.

એકાક્ષર, *s. m.* [એક + S. अक्षर a letter.] One letter. 2. The mystic letter or sacrosanct syllable ओम्. 3. *adj.* Monosyllabic.

એકાક્ષરી, *adj.* [See above] Having one letter only ; monosyllabic.

ૐ એ એકાક્ષરી મંત્ર ઉચ્ચારી રહેલો અને,—ના. દ. ક.

એકાગ્ર, *adj.* [એક + S. अग्र a point.] Bent on one pursuit ; attentive ; having a concentrated mind.

એકાગ્રચિત્ત, *s. n.* [એકાગ્ર + S. चित्त mind.] Concentrated mind. 2. Undivided attention.

એકાગ્રતા, *s. f.* [એકાગ્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Concentration. 2. Close attention.

એકાંક, } એકાંકી, } *adj.* [એક + S. अंक a number.] Having one number. 2. Having one act (of a dramma).

એકાંગ, } એકાંગી, } *s. m.* [એક + S. अंग a body.] A body-guard. 2. *adj.* Having one limb ; lame.

એકાઙ્ગવાત *s m* [એકઅ + S वात wind] Hemiplegia

એકાચાર *s m* [એક + S आचार conduct] Uniform conduct 2 Uniformity 3 *adj* Having uniform conduct or behaviour

એકાણુ, *adj* [એક + S नवति ninety] Ninety one 91

એકાંડ, *s n* [એક+S अण्ड an egg] Monera a class of protozoans of the simplest character

એકાદ, *adj* [એક + S आदि first] Certain, some some one any 2 Rarely one

Id એકાદ બે About one or two

એકાદશ *adj* [એક+S दश ten] Eleven 11

એકાદશા, *s f* [See above] The eleventh day after one's death 2 The ceremony performed on the eleventh day after one's death

એકાદશાનુ શ્રાદ્ધ કીધું સર્વનું રે —પ્રેમાનંદ

એકાદશી *s f* [See એકાદશ] The eleventh day of a lunar fortnight 2 The fast observed on the eleventh day of a lunar fortnight

એકાદુ, Same as એકાદ *q v*

એકાદેક *adv* [એકાદ + S एव one] About one 2 Hardly one

એકાનએક *adj* [એક + S अनु following + एक one] One after another every one 2 *adv* Suddenly at once

અનિર્વચનીય છે સત એક અને એકાનએક —પ્રેમાનંદ

એકાંત, *s n* [એક + S अन्त end] Solitude 2 A private conference or talk 3 *adv* Privately 4 *adj* Centered in one

Id એકાંત કરવી વિચારવી To hold a secret meeting to consult in secret to deliberate in secret એકાંતે બેસવું To give up worldly cares and live in solitude

એકાંત ભક્તિ અનન્ય રહિત વ્યભિચાર તે —ગિરિધર

એકાંતર }
એકાંતરૂ } *adj m f n* [એક + S अन्तर interval] Occurring on alternate days alternate 2 *adv* Alternately

એકાંતરીઓ *adj m* [See above] Intermittent

એકાંતરે Same as એકાંતર *q v*

એકાંતવાસ *s m* [એકાંત + S वास a residence] Solitary habitation retirement 2 Solitude

એકાંતવાસી *adj* [See above] Living in solitude living solitary or all alone

એકાંતિક *adj* [એક + S अन्तिक reaching to] Final conclusive 2 Subservient.

હું તેનો એકાંતિક દાસ —મુક્તાનંદ

એકાગ્ય, *s m* [See એકાકાર] Oneness, unity

હું ને મારા, ભિન્ન ભાવે એ કહી શકે ન એમનો છે એ એ ...

એકાર્થ *adj* [એક+S अर्थ meaning] Having the same meaning

એકાવન *adj* Fifty one 51

એકાવનમુ *adj m f n* Fifty first

એકાવળહાર, *s m* [એક + S आवलि a line+ हार a necklace] A necklace consisting of one string

વધામણીમાં આપ્યા રૂડા સાથે એકાવળહાર —કાળિદાસ

એકાવળી *s f* [See above] A necklace of one string 2 A figure of speech

એકાશન }
એકાશણુ, } *s n* [એક + S अशन eating] Eating once a day

એકાશી }
એકાસી } *adj* [એક+S अशीति eighty] Eighty-one 81

Prov એક કહેતાં એકાશી તૈયાર If there was one there were dozens or many એકના એકાશી થજો May you have many children

એકાસુધ, *adv* [એક + સુધાં also with] Every one all

એકી, *s f* [See એક] An odd number 2 Unity 3 A term for going to make water

Id એકી કરવા જવું -એકી જવું To go to make water એકી કરવી To make water 2 To make a union to unite to be reconciled એકી તોડવી To divide (of friends)

એકી એ બેની ગાત્ર, કરાર કહેવાય છે —વલ્લભ

પણ શરત એટલી કે તારે ત્યાં એકી જવું નહિ —હ દા કા

એકીકરણ *s n* [એક + S कृ to do] A digest 2 Synthesis

એકીન Same as આકીન *q v*

એકીબેકી, *s f* [એક+બેકી *fr* S द्वि two] A game of odds and evens 2 The upward and downward motion of heavy buttocks

એકીભવન, *s n* [S एकभू to become one] Combination mingling

એકીભાવ *s m* [See above] Combination association 2 Common nature or property

એકીભૂત *adj* [See એકીભવન] Combined united blended mingled

એકી વારે *adv* [એક + H हि just indeed+ S वार time] One at a time at one go all in a heap at a stroke

એખી વારે હણી નાખ, દયાના પ્રભુ, શીદ અટાપે છે.—દયારામ.

એકુ, Same as એકે *q. v.*

એકુકું, *adj. m. f. n.* [See એક.] Each one; one by one.

એકુકીમાં નવ નવ અંગ રે.—મુક્તાનંદ.

એકે, *adj.* [એક+એ even.] Not even one; not one; none. 2. Even one.

એકેએક, *adv.* [એકે + એક.] Every one.

એકેક, *adv.* [એક + S. एक one.] Singly; severally.

એકેકું, *adj. m. f. n.* [See above.] One by one; one after another.

એકેચકવે, } એકેચકે, } Same as એકચકવે, એકચકે *q. v.*

એકેપગે, *adv.* [એક + S. पाद a foot.] Standing on one leg. 2. Eagerly; anxiously.

Id. એકેપગે થઈ રહેવું To be anxious.

એકે ય, Same as એકે *q. v.*

એકેક, *adv.* [See એકેક.] One by one; alternately. 2. Every one; singly.

એકો, *adj.* [See એકુ.] Even one; only one. 2. Not one; none. 3. *s. m.* A table of squares from one to ten.

એ ગીતા એકો અધ્યાય જ અથવા એકો શ્લોક.–દયારામ

એકોતેર, *adj.* [એક + સિત્તેર *fr.* S. सप्तति seventy.] Seventy-one; 71.

એકોદર, *adj.* [એક + S. उदर abdomen.] Uterine (brother or sister); born of the same parents.

એક્કો, *s. m.* [See એક.] The ace (at cards). 2. A carriage drawn by one bullock or horse. 3. Unity. 4. *adj.* Unique ; expert. 5. Even one.

જે પીતાં ન ઓખો રહે, એક્કો અભિરામ.—દયારામ.

એક્યાસી, *adj.* [એક + S. अशीति eighty.] Eighty-one; 81.

એખરો, *s. m.* [S. इक्षुगंध.] Name of a drug. Hygrophila spinosa. N.O. Acanthaceæ.

વેલ વળી એખરો કળી શીતળ વાય સમીરણ.—પ્રેમાનંદ.

એખલાસ, Same as ઇખલાસ *q. v.*

એ જ, *adj.* [એ and Guj. જ only.] The same; identical.

એજન, *adv.* [Ar. ऐजन.] Ditto. 2. *s. n.* An invitation; a call.

એંચમએંચા, *s. f.* [Redup. of એંચવું.] Action and reaction. 2. Pulling and being pulled. (said of kites).

એંચવું, *v. t.* [See ખેંચવું.] To draw; to pull. 2 To throw a marble (in the game of marble). 3. To swing.

એંચણીઓ, *s. m.* [See એંચવું.] One who pulls a kite.

એંચાતાણું, *adj. m. f. n.* [એંચવું + S. तन् to stretch.] Short-sighted; having squint eyes

એટલામાં, *adv.* [See એટલું.] Meanwhile. 2. So soon. 3. Immediately.

એટલા માટે, *adv.* [See એટલું and Guj. માટે for.] For that reason; consequently; therefore.

એટલું, *adj.* [S. एतावत so much.] So much; that much.

એટલે, *adv.* Meaning to say; that is to say. 2. Therefore; so. 3. Then. 4. Soon.

એટલે લગી, *adv.* [એટલે and Guj. લગી till, up to.] So far. 2. Up to that.

એઠ, *s. f.* [S. उच्छिष्ट impure.] Impurity; dirt. 2. *adj.* Impure; dirty; untouchable. 3. *s. n.* A remainder after eating; a refuse. 4. *s. m. f. n.* A troublesome or disgustful person.

એઠવાડ, } એઠવાડો, } *s. m.* [એઠ+S. वृत्ति state; habit.] Impurity; dirtiness. 2. A refuse; food left after eating. 3. Cooked food. 4. *adj. m. f. n.* Disgusting; impure; dirty.

Id. એઠવાડો કરવો To pollute with the refuse of food. એઠવાડ કાઢવો To remove the refuse of food from a place and make the place clean. એઠવાડ નાખવો To throw away (remove) the refuse of food.

એઠું, Same as એઠ *q. v.*

જે લખે લાજે વધ્ય ન વળે, એઠું માટે શું થશે.—કુમુદચંદ્ર.

દુજ પતિ અભિરસનું એઠું ખાઈ થયો મોટો.—દયારામ.

આભણ્ સઘળાં એઠાં કીધાં.—નરસિંહ.

એઠુંજુઠું, *adj. m. f. n.* [એઠું+જુઠું *fr.* S. उच्छिष्ट impure.] Left after eating or enjoying. 2. Impure; unholy. 3. *s. n.* The refuse of food and work connected with it. 4. Impurity.

એડ, } એડી, } *s. f.* [S. अड् to join; to attack.] The spur. 2. A stroke with the heel. 3. The heel. 4. A sign. 5 A cast; a mould. 6. [See એડ.] Agriculture.

Id. એડી દેવી To press with the heel of the foot. એડી મારવી To make a sign or stamp of

approval. 2. To spur a horse. એડીમાં ચાંપવું-ઘાલવું To draw or press with the peculiar tool of a goldsmith.

એડકી, *s. f.* [See હેડકી.] Frequent belching. 2. Convulsions immediately before death.

એડવવું, *v. t.* [See એડ.] To apply; to join. 2. To introduce; to push; to thrust.

એડીઓ, *s. m.* [See હેડ.] A drove of cattle brought for sale. 2. The owner of cattle.

એડીદાર, *adj.* [એડી + P. दार having.] Possessing ■ heel; heeled.

એડો, *s. m.* [See આડું.] Affection. 2. Fault-finding. 3. *adj.* Cross; wicked.

કહે કુંભાર કરો શી વાતો, એહનો મારગ એડો છે.—સામળ.

એઢ, Same as હેઢ *q. v.*

એઢી, *s. f.* [S. अवरोह descent.] A match; equality. 2. An order of descent.

એની પિતાથી સાતમી પેઢી છ, માતાથી પાંચમી એઢી છ.—પ્રેમાનંદ.

એણ, *s. n.* [S.] A black antelope.

એણ હરિણના ચાંસે તો સુત, પિતું જે થાય ચાહ —પ્રેમાનંદ.

એણપ, *s. f.* [See above.] Capricorn ; one of the signs of zodiac, like a horned goat.

એણી, *s. f.* [S.] A female black-buck. 2. *pron.* [S. एतद् yonder.] That.

એણી કોર, એણી ગમ, એણી મગ, } *adv.* [એણી and Guj. કોર, ગમ side & S. मार्ग a way.] On that side; there.

એણે, *pron.* [S. एतद् yonder.] That.

Id. એણે અવસર At that time.

એણું, *s.* ■ The state of being without milk owing to the cattle not milching.

એંટ, *s. f.* [S. एट् to resist; to oppose.] Hesitation; disinclination; obstinacy. 2. [See આંટ.] Credit. 3. Pride

એંટવું, *v. i.* [See above.] To be proud of. 2. To be obstinate.

એંટાવું, *v. t.* [See એંટ.] To cause to be obstinate. 2. *v. i.* To hesitate; to resist.

એંટાળ, એંટી, } *adj.* [See એંટ.] Perverse; obstinate; cross.

એતદ્દેશી, એતદ્દેશીય, } *adj.* [S एतद् this+देश country.] Belonging, relating or pertaining to this country.

એતો, Same as એટલો *q. v.*

એતો ક્રોધ લાવ્યો અંગ, જો દુઃશાસન ઉપરે.—વલ્લભ.

એથી, *adv.* [See એ.] On account of that. 2. So that; therefore.

એદી, *adj.* [Ar. ऐदी hands.] Sitting with folded hands. 2. Idle; sluggish; lazy. 3. Intoxicated. 4. Dirty.

Id. એદીનો અખાડો A house of idlers. 2. Very idle. 3. Idleness incarnate.

આળસુ એદી ને અકલના આંધળા.—દલપતરામ.

એદીની પેઠે પગ ચડાવી બેસી રહે છે.—હ. કા. કો.

એદીખાનું, *s. n.* [એદી + P. खाने ■ place.] A place of idleness; the castle of indolence.

એધણ, એધણું, } Same as ઈંધણું *q. v.*

એંધાણ, એંધાણી, } *s. n.* *s. f.* [S. अभिधान designation; denotation.] A sign; a symbol. 2. A trace. 3. An acquaintance; an instance. 4. Remembrance.

Id. એંધાણી આપવી To recall to another person's mind ■ sign or symbol; to remind by certain signs; to recall to mind. એંધાણી કહેવી To tell ■ mark or sign by which a thing may be recognised. એંધાણી માગવી-લેવી To ask for a sign or ■ proof.

કહે રામ જો રાજપુત્રને લખિયાં છ એંધાણ રે.—કૃષ્ણાબાઈ.

મન કર્યું કુણ એંધાણ રે.—પ્રેમાનંદ.

જે સમસ્યા અમો કીધએ તે એંધાણે ઓળખી લીજીએ-સામળ.

અસલ સતી તે ચૂડો પેરશે, અગમનીગમ એંધાણ—દેવાત.

ઉજમાળો એંધાણ કુમકુમતા ગુજ કુંઅરા.—અજ્ઞાત.

વિલાઇ એંધાણી ગુજ સમીપ.—કલાપિ.

એન, *s. f. n.* [Ar. ऐन.] A critical time. 2. Reputation. 3. A kind of heavy and solid timber tree or its wood. 4. *adj.* Critical; decisive. 5. Heavy; solid. 6. Total; altogether. 7. Sterling; real. 8. Genuine; original. 9. True; not counterfeit. 10. Splendid; fine; nice. 11. Pertaining to land.

Id. એન જવી-ખોવી To lose one's reputation. એન સાચવવી-રાખવી To keep up, preserve, or save one's reputation. એન લેવી To disgrace; to defame.

છૂટી જશરાજ કેરું એન, મારા વહાલા છ હો.—દયારામ.

ઢાંકિતા મુકાવી સ્વેનીથી એન.—પ્રેમાનંદ.

મેં તો એન એન લાખ અનેક બનાવ્યા—કાળિદાસ.

એન ઉપજ, *s. f.* [એન and S. उत्पन्न income.] The produce of the ground, soil or land. 2. Land revenue.

એન કરજ, *s. n.* [એન and P. करज debt.] The original debt; the sum borrowed or lent; the capital debt.

એન કિંમત, *s. f.* [એન and P. क़ीमत price.] The prime cost.

એન ખરચ, *s. m.* [એન and Ar. खर्च expenditure.] Original or main cost or expenses.

એનપેન, *s f.* Name of a game for children.

એન ચોમાસું, *s. n.* [એન and S. चातुर्मास monsoon.] The principal part of the rainy season; deep monsoon.

એન જમા, *s. f.* [એન and Ar. जमा income.] The established or regular revenue or income.

એન જમીન, *s.f.* [એન and P. ज़मीन land.] A plot of ground of the same nature or yielding the same produce as surrounding plots. 2. The best land.

એન જુવાની, *s. f.* [એન and S. युवन् young.] Prime youth; full youth.

એન તક, *s.f.* [એન and Guj. તક opportunity.] Right moment; proper opportunity.

એન વાવેતર, *s. n.* [એન and S. वप् to sow.] The produce of fields. 2. Nice or exquisite cultivation.

એંધાણી, Same as એધાણી *q. v.*

એં પ્રમાણે, *adv.* [એ and S. प्रमाण a measure.] In that way. 2. Then; so then.

· એબ, *s. f.* [Ar. ऐब faultiness.] A blemish; a defect. 2. A vice.

Id. એબ ઉઘાડવી To expose a defect. એબ એવી To be fault-finding. એબ દેખાવી To be exposed to view (of the private parts of the body). એબ ઢાંકવી To cover or to conceal defects. 2. To cover the private parts of the body. એબ લાગવી To have a stain or blemish; to be stained or sullied. એબ લગાડવી To sully; to soil; to throw blame on; to pollute; to vitiate.
મોટા માણસની એબ તેને મોઢે કોઇ કહી શકે નહિ.—હ. કા. સં.

એબદાર, *adj.* [એબ + P. दार having.] Blamable; defective. 2. Vicious

એબીઅલ, Same as એબદાર *q. v.*

એબક, Same as હેબક *q. v.*

· એમ, *adv.* [एवम् so.] So; in that way.

એમન, *s. m.* Name of a musical mode.

એમ ને એમ, *adv.* [એમ & ને and & એમ.] In the same state; as it is; *status quo.*

એમાન, *s. n.* [S. आमान्न raw food.] Raw or uncooked food.

એરકા, *s n.* [S.] A kind of grass. Typha elephantina. N. O. Typhaceæ. Also called રામબાણ *q. v.*

એરગેરીઆ, *adj.* [पेर redup.+Ar. ग़ैर other.] Alienated.

એરંગ, *s f.* [S.] Herring; a kind of fish.

એરણ, *s. f.* An anvil.

Prov. એરણની ચોરી ને સોયનો દાન Disproportionate punishment; injustice.
માણસે મુશ્કેલીઓની એરણ ઉપર ઘડાવું જ જોઇએ.—મો. ક. ગાં.
એરણની ચોરી સોયનું દાન એમ કેમ આવે વૈમાન.—ધીરો.

એરંડમૂળ, *s. n.* [S. एरंड castor-oil plant+ मूल root.] The root and rootlet of castor-oil plant.

એરંડી, *s. f.* [S. एरंड.] A castor-oil plant of the smaller size. Ricinus communis. N. O. Euphorbiaceæ.

એરંડીઉં, *s n.* [See above.] Castor-oil.

એરંડો, *s. m* [See એરંડી.] The castor-oil plant. 3. A garment worn by women. 2. The castor seed.

Prov. એરંડો ઉગે ત્યાંથી પોલો Wickedness is an inborn quality in a wicked man. સેંકડો ગામમાં એરંડો પ્રધાન A heron is a king among a hundred crows.

એરવાદલ, *s. n.* Anise or ani seeds. Pimpinella anisum. N. O. Umbelliferæ. Also called અનીસું and આદીઆન *q. v.*

એરો, *s. m pl.* The grasp or power (of an animal &c.). 2. The power of a thing; the claws of an animal that can do harm. 3. A hold; a grasp

એરાદો, Same as ઇરાદો *q. v.*

એરાવું, *v. i.* [See હેરાન.] To be troubled; to be in a trouble 2. To be unhinged; to be shaky. 3. [See ઘેરાવું.] To be surrounded.

એરૂ, *s. m.* [S. ग्वांर carnivorous.] A serpent; a snake.

એરૂઝાંઝર, *s. n. pl.* Snakes and other small venemous animals.

એરો, *s. m.* [See હેરવું.] Visiting; coming and going 2. [See આરો.] A water-trough.

એરોએરો, *s m* [એરો redup.+S. क्षर् to drop.] The fine dust or cuttings of gold and silver.

એલકાબ, Same as ઇલકાબ *q. v.*

એલચી, *s. f.* [S. एला.] Cardamom. The plant Elexteria cardamomum. N. O Scitamineæ.

એલચીદોડો, *s. m.* [એલચી + Guj. દોડો a pod.] A pod of cardamom.

એલચો, *s m* [See એલચી] The plant Amomum subulatum N O Scitamineæ The large cardamom

એલતેમાસ, Same as ઇલ્તિમાસ *q v*

એલફેલ, *s n* [એલ r dup of ફેલ + ફેલ *fr* A फ़िअल an act] Wild freaks pranks frolicks 2 *adj* Indecent abusive 3 Immodest thoughtless 4 *adv* Abusively 5 Thoughtlessly

સવે એલફેલ એમ અન્યથી ચોટે ઘેલો મન રડે—કુમુદચંદ્ર

એલમ, Same as ઇલમ *q v*

એલા, *s f* [See ઇયળ] A caterpiller

સાવધાન કાઇ એલા થઇ, આપદા લાગી છે—વિષ્ણુદાસ

એલાયચી Same as એલચી *q v*

એલાલત Same as એલચી *q v*

એલાહિદું, Same as અલાયદું *q v*

એવી વારે *adv* [S एतद् this and वार time] At this time 2 In this year

એલો, *s m* [See હેલો] A push a shock a jolting (of a cart)

એલોએલો *s m* A game for children

એવ *adv* [S] Certainly surely 2 Exactly quite 3 Same very 4 Only merely 5 Already 6 As soon as scarcely 7 As like

ધ્રુવ ધર્મજ્ઞાન પામ્યા મુનિ એવ—પ્રેમાનંદ.

સનકાદિક આવે સુત એવ, માનસ પુત્ર મરતા સેવ—ગિરિધર

એવડું, *adj m f n* [S इयत्] So much so large so great 2 So little

એવણ *pron pl* [See એણે] He she

એવમ્ *adv* [S] In this manner in this wise thus so

એવા *s m* [See હેવા] Habit practice

એની તને પડશે એ એવા સાંભળાના ઉપાય કેવા—પ્રેમાનંદ

એવાતણ, એવાતન } *s n* [See હેવાતન] Married state of a woman wifehood freedom from widowhood

પામી અચળ એવાતન રે આમ્ર વર વરતાં—પ્રીતમ

એવાતનમાં એક જ ચૂડી—પ્રેમાનંદ

એવાન એહેવાન, } *s n* [Ar एवान] A hall a drawing-room

એવામાં *adv* [See એવું] By that time then soon after after that 2 In the mean time meanwhile when

એવું *adj m f n* [S एवम् so] Such like of that quality

Prov એવું શું ઘી ખાઇએ કે મો ફાટે? Why do you turn a pleasure into a pain? એવું શું રમીએ કે દીવો બાળીને રમીએ? Idle all day she is going to spin at night એવું શું સોનું પહેરીએ કે કાન તૂટે? Why do you make a pain of a pleasure? એવો મૂર્ખ ગોવાળીઓ ગાંડો હોય કે દીવાળીને દહાડે ઘેંસ ખાય? Who is such a fool as to choose to be sorry when he can command pleasures?

એશ *s f* [Ar ऐश्] Pleasure luxury 2 Delight enjoyment 3 Voluptuousness, sensuality

એશઆરામ, *s m* [એશ + P आराम् rest S आराम pleasure] Enjoyment of pleasures and comforts of life luxury 2 Delight, ease 3 Diversion recreation 4 Sensual enjoyment

એશાક Same as ઇશાક *q v*

એંશી એંસી } *adj* [S अशीति Eighty] Eighty 80

એષણ એષણા } *s n* *s f* [S इष् to desire] Wish desire

એષણી *s f* [S एषण an iron-arrow] A probe 2 [S एषणिका] A goldsmith's balance

એષી *adj* [See એષણ] Wishing desiring (at the end of a compound as in હિતૈષી)

એસણ *s n* [S एषण probing] A small stove used by a goldsmith

એસતેકબાલ એસ્તેકબાલ } Same as ઇસ્તિકબાલ *q v*

એસરવું *v t* [એ euph +S सृ, सर् to flow] To spread to be viscous to liquify 2 To perspire 3 [See ઓસરવું] To be reduced (in body) to be lean 4 To go down to be reduced (of water)

એસારો Same as ઇસારો *q v*

એહ *pron* [See એ] That. 2 He she it

એહમક *adj* [Ar अहमक़्] Foolish stupid silly 2 *s m* A fool a blockhead

એહવાલ, *s m* [Ar अहवाल state] A story a narrative a report a relation 2 An account 3 Description 4 State condition 5 A circumstance an occurrence an event

એહસાન *s n* [P इहसान्] Benevolence kindness 2 An obligation beneficence a favour

એહસાનમંદ, *adj* [એહસાન + P मंद् full of.] Obliged grateful under an obligation, thankful

એહી, Same as એહ *q. v.*

નામ સમોવડ નાવે એહી રે.—પ્રીતમ.

એળ, Same as ઇળ *q. v.*

એળચી, Same as એલચી *q. v.*

એળવવું, *v. t.* [See હેળવવું] To domesticate. 2. To train. 3. To cause to live peacefully.

એળવણી, *s. f.* [See હેળવણી.] Handing over in charge for domesticating. 2. Labour-charge for domesticating.

એળીઓ, *s. m.* [S. एलीयक.] Aloe; name of the product of the plant Aloe Abyssinia. N. O. Liliaceæ. Another plant Aloe Socotrina is called શકોતરી એળીઓ.

એળે, } *adv.* [S. आलस्य idleness; or इ
એળેબેળે, }

to sleep; to cast.] In vain; uselessly; to no purpose; idly. 2. Soon; at once; immediately.

Id. તેનો મનખો એળે ગયો His life has been passed in vain.

કહે પ્રીતમ એળે ગયો અવસર એકે અર્થ ન સીધો રે.—પ્રીતમ.

મનુષ્યદેહ તારો એમ એળે ગયો.—નરસિંહ.

જન્મારો સહુ એળે કાઢયો, રહ્યું ન લાગ્યું કામ.—તેલાપુરી.

એવું અકબક એળે ગયું.—અખો.

ઐ

ઐ.

ઐ, *s. f.* [S.] The ninth letter of the Gujarati alphabet; a gutturo—palatal long vowel. 2. *inter.* Oh ! (in calling).

ઐકાંતિક, *adj.* [See એકાંત.] Exclusive; alone. 2. Absolute; perfect. 3. Solitary.

ઐકાર, *s. m.* [ઐ + S. कृ to do.] The vowel ઐ. 2. The sound of ઐ.

ઐકારાંત, *s. m.* [ઐકાર+S. अंत an end.] A word ending in ઐ.

ઐક્ય, *s. n.* [S. एक one.] Oneness; unity; harmony. 2. Unanimity. 3. Identity; sameness.

ઐચ્છિક, *adj.* [S. इष्, इच्छ् to wish.] Optional; voluntary. 2. Arbitrary.

ઐડ, *adj.* [See આકડ.] Obstinate; perverse; cross.

ઐંટ, *s. n.* Name of a plant. Terminalia glabra. N. O. Combretaceæ

ઐતરેય, *adj.* [S.] Originating from Aitareya (a descendant of Itara sage to whom particular parts of the Rigveda were revealed). 2. Name of an Upanishad.

ઐતિહાસિક, *adj.* [See ઇતિહાસ.] Historical. 2. Traditional. 2. *s. m.* A historian.

ઐના, } *s. f.* Name of a plant. Termi-
ઐનાબાલ, }

nalia tomentosa. N. O. Combretaceæ.

ઐંદ્ર, *adj.* [S.] Belonging to Indra. 2. *s. n.* Name of a samvatsara.

ઐંદ્રજાલિક, *adj.* [ઐંદ્ર + S. जाल a snare.] Deceptive; magical; illusive. 2. *s. m.* A magician; a juggler.

ઐંદ્રિયક, *adj.* [S.] Belonging to the senses; sensual. 2. Perceptible to the senses.

ઐંદ્રી, *s. f.* [S.] Wife of Indra. 2. The east; the eastern direction.

ઐયામ, *s. m.* [Ar. *pl.* of यौम् a day.] Time; occasion; season; juncture. 2. Weather.

ઐયો, *adj. m.* [આ+એ.] This, that (boy, man).

Prov. ઐયો વહાલો બૈયો વહાલો ત્યારે ચાડે કોને ચાલો ! You cannot keep everything you have; our life is a life of sacrifices.

ઐરાવણ, *s. m.* [S] The elephant of Indra.

ઐરાવત, *s. m.* [S.] Name of the elephant of Indra. 2. A kind of rainbow. 3. An excellent elephant.

ઐરાવત ગજેંદ્રોમાં ને નરોમાં હું રાજવી.—ના. દ. ક.

આ ઇંદ્રનો શું ઐરાવત આવિયો છે.—ખુશાખી,

ઐશાની, *adj.* [See ઈશાન.] Belonging to the north-eastern direction; north-eastern.

ઐશ્વર્ય, *s. n.* [See ઈશ્વર.] Supremacy; sovereignty; lordship. 2. Divinity; the divine attributes. 3. Grandeur; opulence; affluence. 4. Might; power; sway.

અમારૂં ધનઐશ્વર્ય ગમે તેટલું વધે —કૃ. ચો. ટી.

ઐશ્વર્યશાળી, *adj.* [ઐશ્વર્ય + S. शालिन् possessing.] Mighty; powerful. 2. Supreme; great. 3. Wealthy; opulent; monied.

ઐહિક, *adj.* [S.] Of this world or place or time. 2. Worldly; temporal; secular; mundane. 3. Local.

ઐહિક જીવન, *s. n.* [ઐહિક and S. जीवन life.] Worldly life.

તેને દુષ્ટ ઐહિક જીવન કહેવામાં કશો વધો નથી.—નં. કે. ટી.

ઐહિક સુખ, *s. n.* [ઐહિક and S. सुख happiness] Worldly happiness.

આખું જીવન ઐહિક સુખથી ભરપૂર છે.—નં. કે. ટી.

ઐહામુષ્મિક, *adj.* [ઐહિક + S. आमुष्मिक belonging to the next world.] Relating to this and the other world.

ઓ

ઓ

ઓ, *s m* [S] The tenth letter of the Gujarati alphabet a long vowel of the gutturo-labial class 2 *inter* O, Oh 3 *pron* [See એ] That.

ઓઇઆં *s n* [Imit] The sound uttered at the time of eructation

Id ઓઇઆં કરવું To swallow, to eat up 2 To misappropriate

ઓક *s n* [S] A house a dwelling place 2 A shelter a refuge 3 [See ઓકવું] A vomit

સ્તુતિ કરી અહિપતિ કુદું બ લઇ ચાલ્યો પોતાને ઓક —દયારામ

રેલ કહે યલ શું રે મીઠા છાશી પ. શુદ્ધ ઓક —રત્નેશ્વર

અધઓકતા અ બાર કર્યા —પ્રેમાનંદ

ઓકવું *v t* [S उद् to vomit] To vomit 2 To surrender to hand over what is borrowed 3 To say out or vomit out (the secret)

Id ઓકી કાઢવું—નાખવું To vomit 2 To speak out એને તો ઓકી કાઢવું પડ્યું He had to give back what he had misappropriated ઓકયા ધાન જેવુ Disgusting

ઓકળી *s f* [S उत्कलिका a wave] The little rings or ripples seen in water when a stone is thrown in it 2 A form of cow dunging the ground looking like ripples

Id ઓકળી પાડવી To make a drawing on the ground or floor in the form of ripples in water

ઓકાબ *s m* A bird of prey of the family Vulturidæ

ઓકાત *s f* [Ar औकात *pl* of वक्त circumstance] Measure weight 2 Value importance 3 Power ability

ઓકાર *s m* [ઓ + S कृ to do] The vowle ઓ 2 The sound of ઓ

ઓકારાંત *s m* [ઓકાર + S अंत an end] A word ending in ઓ

ઓકારી *s f* [See ઓકવું] Vomited matter a vomit 2. Vomiting retching

ઓકારો *s m* [See ઓકવું] Same as ઓકારી *q v* 2 The sound produced at the time vomiting

ઓકાવવું *v t* [See ઓકવું] To cause to vomit 2 To extort to obtain by force or violence 2 To make one to speak out

ઓકાવું, *v i* [See ઓકવું] To be vomited, to be ejected

ઓખદ Same as ઔષધ *q v*

ઓખળવું, *v t* [S उत्खन् to excavate] To hound 2 To dig up to rake up 3 To harass to defame to find fault with

Id પથરા ઓખળવા To tire down to harass હું તારી સાત પેઢી ઓખળીશ I will pick up faults in the reputation of your ancestors for seven generations back (hence) I will show to the people you and your ancestors with all your faults I will expose you

ઉખળે ઘાણી ઓખળ્યા તેને મીઠા શ્વત —પ્રેમાનંદ

ઓખળાવવું *v t* [See ઓખળવું] To cause to be dug up or pounded

ઓખદ Same as ઔષધ *q v*

ઓખદીઆ Same as ઔષધ *q v*

ઓખર *s n* [S उद् out + क्षर् to drop] Leavings rubbish spoiled grass etc 2 *s f n* [S उप inferior+अक्षर a letter] A surname a cognomen

નગર છૂટી પેઠુ ઓખર કરે —અખો

ઓખરવું *v t* [See above] To eat rubbish to partake of spoiled grass etc.

ઓખરાડ *s f* [S जायराड] Name of a plant Bergia odorata N O Elatinaceæ

ઓખરાડો Same as ઓખવાડો *q v*

ઓખરાએલું *adj m f n* [See ઓખર] That which has eaten rubbish

ઓખરી }
ઓખરીલ } *adj m f n* [See ઓખર]
Having the habit of eating rubbish

ઓખરવું *v t* [S अवकृष् to extract to draw off] To gather to collect. 2 To scrape

ઓખવાડો *s m* [ઓખર+S वृत्ति state] A dunghill. See ઉકરડો

ઓખા *s f* [S उषा] Name of the daughter of Banasura and wife of Aniruddha the grandson of Krishna.

ઓખાવવું *v i* To bellow to roar

ઓખાણું *s n* [S उपाख्यान an amusing story] A puzzle a riddle

ઓખાત, } Same as ઓકાત *q v*
ઓખાદ,

ઓખી, *s f* [Guj ઓખામંડળ a province in Kathiawada] Name of a silver coin used in Kathiawada.

ઓગટ, } *s f* n [S अवगम् to fall down]
ઓગઠ,
The residue of cattle forage

ઓગણચાળીસ, *adj* [S एक one+ऊन wanting +चत्वारिंशत् forty.] Thirty-nine, 39.

ઓગણત્રીસ, *adj* [S एक one+ ऊन wanting + त्रिंशति thirty] Twenty-nine, 29.

ઓગણપચાસ, *adj* [S एक one+ऊन wanting+ पचाशत् fifty] Forty nine, 49

ઓગણપરો, } *s m* The mystic word Om
ઓગણપરાયો,
કહું ઓગણપરાયું તમે કથી —ઞાખિદાસ

ઓગણસાઠ, *adj* [S एक one + ऊन wanting +षष्टि sixty] Fifty nine; 59.

ઓગણું, *s m pl* [S ऊर्ध्व raised, held up] Unbaked grains, grains of corn which remain hard after cooking, baking or grinding
જ્ઞાનગ્ન તે બળ્યા ઓગણ્યા —અખો

ઓગણીઉ, } *s n* Name of an ornament
ઓગણું,
worn by women in the ears

ઓગણીસ, *adj* [S एक one + ऊन wanting+ विंशति twenty] Nineteen, 19

ઓગણોતેર, Same as અગણોતેર *q v*

ઓગણ્યાએંશી, } *adj* [S एक one + ऊन
ઓગણ્યાએસી,
wanting +अशीति eighty] Seventy nine, 79

ઓગણીસાં, } *s n pl* [See ઓગણીસ] Mul-
ઓગણીસાં,
tiplication tables in which nineteen is successively multiplied by one, two, upto ten

ઓગરાળો, Same as ઓઘરાળો *q v*

ઓગરો, Same as ઓઘરો *q v*

ઓગળવું, *v i* [S अव down+गल् to drop] To ooze, to melt, to dissolve, to become liquid, to exude, to trickle down gently 2 To be reduced 3 To be moved; to be soft.
નિગ્રહિત વધુ કે ત્યાં ઓગળી માઁહ્યું —રત્નેશ્વર

ઓગળાવવું, *v t* [See above] To cause to be soft. 2 To cause to dissolve or melt

ઓગાટ, Same as ઓગટ *q v*

ઓગાન, *s m* [S ओघ an inundation] A wave, a billow

ઓગાળ, *s m* [See ઓગળવું] Chewing 2 Cud, quid, that which is spit out after chewing a thing, a dropping 3 The residue of cattle's forage 4 Ruminating 5 Contemplating, constant meditation
ઓગાળ હાથે તમે હરિ ઝટ પામો —ધીરજ.

ઓગાળવું, *v t* [See ઓગળવું] To melt, to dissolve 2 To move to soften

ઓગાળાવવું, *v t* [See ઓગળવું] To cause to be melted or dissolved

ઓઘ, *s m* [S] A stream, a current. 2. A heap, a multitude a mass
તે કર્મ ઓઘ કરે નહિ નવો,—અખો
આનંદના તે ઓઘ પામે —ઉદયરત્ન.
ઓઘ વળ્યા આનંદના, સુખ સિંધુ અપાર —પ્રીતમ
એકાકાર ઓઘ છળી વળ્યા જડપાન,—લલિત
પાછો નદીનો ઓઘ કરે છે માઁહે ખરે —હ ઉ, યા

ઓઘપાત, *s m* [ઓઘ+S पत् to fall] Falling of a stream, a current, a flood
ઉના અશ્રુના આંખથી ઓઘપાતે—હ ઉ યા

ઓઘડ, *adj* [See અણઘડ] Inexperienced; feelingless, foolish 2 Indifferent fearless.

ઓઘડનાથ, *s m* [ઓઘડ+S नाथ a lord]A man or boy who has no feeling or conception of terror, happiness or misery, like a sage who looks to be fearless and feelingless

ઓઘરાળું, *adj m f n* [ઓઘરાળો+Guj વાળું having] Soiled or marked with lines of a liquid poured out dirty

ઓઘરાળો, *s m* [S अव down+ घृ to sprinkle+आलय a pot] A large spoon or ladle made of brass or copper used in serving out liquid food 2 Lines of a liquid poured out, streaks
કરમાં કાંતી આંખ લાગી મુખે રુધિરના ઓઘરાળા —પ્રેમાનંદ.

ઓઘરી, *s f* [S अवघूर्ण् to move to and fro] The loose threads at the end of a garment.

ઓઘલો, *s m* [See ઓઘ] A heap 2 Hair not properly dressed and hence appearing like a heap 3 A hole at the top of a bundle through which the contents may be dropped out or taken out 4 A hole

Id ઓઘલો ઓઘવવો To keep the hair of the head in an undressed state

ઓઘવું, *v t* [See ઓઘ] To pile up

ઓઘામણ, *s f* Disgust 2 Horror.

ઓઘાવવું, *v. t.* To thresh corn by bruising it with a wooden pestle; to strike or beat as bundle of stalks of corn.

ઓઘાવું, *v. t.* [See ઓઘ.] To cause to arrange in a heap; to pile up. 2. To be perplexed; to be confused; to be afflicted.

ઓઘાસ, *s. n.* [S. अवकूट outcast+घास grass.] The residue of cattle's forage.

ઓઘો, *s. m.* [See ઓઘ.] A heap or stock of grass or corn; a heap of bundles of corn. 2. A large dinner party. 3. Undressed hair on the head. 4. A bundle of woollen threads carried by Jain priests.

Id. ઓઘો બાળવો [Lit.] To set fire to a heap of grass. 2. To reveal a secret.

Prov. ઓઘા ભેગી ઉંદર The greater contains the less.

ઓઘોડોઘો, *s. m.* Name of a kind of play for children.

ઓં, *s. m.* [S. ઓમ્ the sacred syllable *om*; ॐ.] Brahman. 2. A mystic name for the Hindu triad Vishnu, Shiva, and Brahma. 3. A holy word exclaimed at the beginning and end of reading a religious work.

ઓંકાર, *s. m.* [ઓં + S. कृ to do.] The sacred syllable ॐ. 2. The explanation and pronunciation of ॐ.

ઓચરવું, *v. t* [See ઉચ્ચાર.] To utter; to speak. 2. To sound. 3. To enunciate.

બાણાસુર નૃપ ઓચર્યો, કહું તે કલ્યાણ.—પ્રેમાનંદ.
નંદાદિક એમ ઓચર્યાં સુણો ઓજસ પરમસુજાણ.-મુક્તાનંદ.

ઓચરવું, *v. t.* [S. अव intens + चर्व् to eat.] To gorge; to eat abundantly.

ઓચાવું, *v. i.* [See above.] To be fed up; to be overfed.

ઓચિંતું, } ઓચીતું, } ઓચીંતું, } *adj. m. f. n.* [અવ *fr.* S. अ not + चिंतित thought; reflected.] Suddenly; unexpectedly; all at once.

ખંખેરીને હાથ ખાલી ઓચિંતાનું બહુ ચાલી.—દલપતરામ.

ઓચ્છવ, *s. m.* [S. उत्सव.] A holiday; a day of great rejoicing; a day of joyfulness. 2. A religious ceremony among Hindus.

ઓછ, *s. f.* [See ઓછું.] Want; deficiency.
નિયમ રાખે રે નિરમ મહી, કશું પાડે ઓછ ન્યાય.-દયારામ.
દરદનો કરી ઓછ ના સૂણી.—નર્મદ.
હું સમ કરવામાં ઓછ સુકનાર નથી.—મ. ભ. ગ.

ઓછંગ, *s. m.* [See ઉત્સંગ.] A lap.
ઓછંગ બેસવાને મુવળું ગયા.—કાળિદાસ.

ઓછપ, *s f.* [ઓછ + પ *fr.* Guj. પણું a suffix forming a noun.] Deficiency; want.
છે ઓછપ એકેકી ઉલયમાં, ટળે કાજ થાય.—દયારામ.
સોળપ લરપૂર ઓછપને હર.—લલિત.

ઓછાડ, *s. m.* [S. अवच्छद् to cover over.] A bed-sheet; a coverlet; a covering.
ઘણું નવરંગી રેશમી ગાદલાં, વળી અતલસના ઓછાડ.
—કાળિદાસ.

ઓછાડવું, *v. t.* [See above.] To cover the bed with a sheet; to spread; to cover over.

ઓછાપણું, Same as ઓછપ *q. v.*

ઓછાબોલું, *adj. m. f. n.* [ઓછું + S. ब्रू to speak.] Reserved. 2. Fault-finding.

ઓછાયો, *s. m.* [S. अपच्छाया an unlucky shadow.] A shadow; a shade. 2. A reflection. 3. A spell. 4. [See ઓછું.] Shame; fear; apprehension 5. [S. अपच्छाय shadowless.] A god; one who is shadowless.
પંખી ઓછાયો પડિયો જાય.—અખો.
ક્યારે કરશે ઓછાયાથી આય.—મુક્તાનંદ.

ઓછાવું. *v. i.* [See ઓછું.] To be less or inferior. 2. To be ill-behaved; to be wicked. 3. To be ashamed; to apprehend; to fear. 4. *v. t.* [See ઓછાયો.] To throw a shadow; to give a shade.

ઓછાશ, Same as ઓછપ *q. v.*

ઓછીઆં, *s. n. pl.* [See ઓછું.] Fondling; caressing.

ઓછીઓ, *s. m.* [See ઓછાયો.] Protection from heat. 2. Care.

ઓછીતું, } ઓછીટું, } Same as ઉછીતું, ઉછીટું *q. v.*

ઓછું, *adj m. f. n.* [Prob. S. अवच्छिन्न cut off; separated.] Deficient; falling short of; less; wanting. 2. Inferior. 3. Incomplete. 4. Small; insignificant.

Id. ઓછું આણવું-આવવું-લાવવું To have a low opinion about one's own self. 2. To feel insulted; to be sorry for. 3. To think of one's *self inferior to others.* હોય સુખ ઘણું પીયેર વિષે તો યે ઓછું આવે —પ્રેમાનંદ. મનમાં ઓછું આણી કલેશ કરવો નહિ.—મ. ન. દ્વિ. ઓછું ન આણો રે, મારાં ઓળખ રે.—નરસિંહ. વગના બોલ્યા સારંગપાણ, રાય રખે મન ઓછું આણ.—પ્રેમાનંદ. ઓછું થવું To be free; to be relieved. ઓછું પડવું To find to be less; to

think to be less 2 To feel insulted ઓછું લાગવું To be slighted આછે પાટે બેસવું To lower oneself in other people's opinion, to speak low or abusive words 2 To lose one's temper, to be saucy ઓછી પાંસળીનું Half-mad

Prov ઓછું ખાવું ને ઓછું હગવું Less gain less trouble ઓછી પુંજી પહોંચે ખાય Trading with a small capital ruins the trade

ઓછે વાસ નહિ ઉગારીએ તમે ઉગારો ડેરો રે — ભોજો

મદ સ્વજનના ઓછા મેલો દૂભાયલ મુખના — સવિત.

ઓછું પાત્ર, *adj* [ઓછું and S पात्र a receptacle] Of low family 2 Conceited, vain 3 *s n* The betrayer of a secret. 4 A barber

Prov ઓછું પાત્ર ને અધકુ ભર્યો, વઢકણી વહુએ દીકરો જણ્યો Confusion worse confounded, no fool like an old fool

ઓછું પાત્ર ને અધકુ ભર્યો, વઢકણી વહુએ દીકરો જણ્યો — ભોજો

ઓજ, *s f n* [S ओजस् light] Light, lustre 2 Strength, might, power, valour 3 Life, vitality 4 An elaborate form of style

એકલમલ અણુદ્ધિ થી ઓજ, વિદ આવાતા પાસે ઓજ — ભોજો

ભાવ સ જય ને કાયોજ, કુદે દેશનું અધકુ ઓજ — ગિરિધર

ઓજવું, *v i & t* [S ओज् to increase] To increase, to grow

દશમે દશ દિશા આડે ઓજી અંતર દુઃખ દેખ — અખો

ઓજસ્વિતા, *s f* [S ओजस्विन् strong + ता a suffix forming a noun] Strength, vigour energy 2 Splendour brightness

ઓજાર, *s n* [Ar अवजार implements] A tool, an implement an instrument an apparatus

તેણે પોતાનાં ઓજાર કૂવામાં નાખી દીધાં — નર્મદ

ઓઝ, Same as ઉઝ *q v*

ઓઝટ, *s f* [See ઓછાયો] A shadow 2 The influence or grasp of an evil spirit 3 [S अप छेद interruption] Collision difficulty

Id ઓઝટમાં આવવું – ઓઝટ લાગવી To be possessed by an evil spirit

ઓઝટવા, *s m* [ઓઝટ+S वायु wind] The influence or grasp of an evil spirit

ઓઝણું, *s n* [See ઓજ] A marriage gift given to a daughter by her father 2 Attendants clothes ornaments &c sent with a princess to her husband's house after her marriage the paraphernalia of a princess

ઓઝપવું, *v i* [See ઓઝવું] To be ashamed, to feel shy

બપતાજ કહેલું ઓઝડું થઇ જતાં — ભવાઇમાળ

ઓઝબ, Same as ઓઝટ *q v*

ઓઝમ, *s m* [See ઓઝટ.] A shade, a shadow.

ઓઝપો, *s m* [See ઓઝપવું] Shame, shyness 2 [See અજંપો] Restlessness

ઓઝરી, Same as હોજરી *q v*

ઓઝરીડું, *s n* Name of a silken cloth

ઓઝરું, Same as હોજરું *q v*.

ઓઝલ, *s f* [H. ओझल invisible] A veil, a curtain 2 A cover to conceal the face 3 A seraglio, a harem

Id ઓઝલપડદો A curtain separating women's apartment from that of men ઓઝલપડદે રહેવું To be confined in the zenana to be coy, to be modest.

ઓઝાડ, *s f* [ઓછાયો + S वृत्ति state] A shade a shadow

ઓઝી *s f* The wife of a potter

ઓઝો, *s m* [See બોજો] A burden, a load, a weight. 2 A potter 3 *adj m* [See ઓજ] Powerful, mighty 4 *s m* [S उपाध्याय a teacher] A particular surname current among brahmanas

ઓટ, *s f* [S अपवृत्ति end] The reflux, the ebb the ebb tide 2 *s f* [See ઓટું] A curtain a partition 3 The fall decline 4 *s n* Name of a plant Garcinia zanthochymus N O Urticacæ

ભીને ભરતી ઓટકેટ, રહે આવશે જુવાની ઓટ — અખો

ઓટકાર, Same as ઓડકાર *q v*

ઓટણ } *s n*
ઓટણી, } *s f* [See ઓટવું] An act of hemming 2 A hem 3 The wages for hemming

ઓટલી, *s f* [See below] A small raised up seat 2 A small verandah

ઓટલો, *s m* [S उन्नत raised + स्थल a place] A raised platform erected before a house serving as a seat a verandah, a porch

Id ઓટલે બેસવું To be driven to the verandah, to be deprived of one's dwelling house. 2 To become helpless 3 To sit at the door of a debtor to be urgent in demanding payment 4 To commence business (said of a prostitute) 5 To back bite to censure to instigate quarrels ઓટલે લઇને To create a disunion in the house 2 To talk scandals

about a person ઓટલો ઉઠવો-બેસવો-વળવો To become childless 2 To be ruined in every way ઓટલો વાળવો To ruin ઓટલો ઘસી નાખવો To frequent a house as a visitor

Prov ચાર મળે ઓટલા તો ભાગે ઓટલા If four women meet together they will create disunion in the house રોટલો મળે પણ [ઓટલો ન મળે It is easier to get bread than to get a house to live in

ઓટવું, *v t* [S आवेष्ट to fold] To hem, to close the edges of cloth by hemming 2 [See આટવું] To mix by rubbing or boiling

ઓટાઈ, } *s f* [See above] Hemm-
ઓટામણ, } *s n* ing 3 Wages for hem-
ઓટામણી, } *s f* ming

ઓટાવવું, *v t* [See ઓટવું] To get hemmed 2 [See આટવું] To get mixed either by rubbing or by boiling

ઓટી, *s f* [See ઓટવું] A lap or fold of a garment or dress

Id ઓટી વાળવી To tuck up a dress round the waist ઓટીમાં ઘાલવું To put in a *dhotar's* fold or pocket 2 To conceal in the *dhotar's* pocket 3 To bring under one's own control 4 To place completely under the protection of

Prov ઓટીમાંનો હાથે ને ઝુંડીમાંનો હતે A bird in the hand is worth two in the bush

ઓટીગચ્ચુ, Same as ઉટીગચ્ચ *q v*

ઓટીબાર, *adj* [ઓટી + Guj બહાર out] Having the habit of revealing secrets 2 Talkative 3 Stupid foolish

ઓટેર, Same as ઓટલો *q v*

ઓઠ, *s m* [S ओष्ठ a lip] A lip

Id ઓઠ પીસવા To be angry ઓઠ કરડવા To repent to be sorry for 3 To show astonishment ઓઠ ઉઘાડવા To speak out

Prov ઓઠ સાજા તો ઉત્તર ઝાઝા Wranglers never want words ઓઠમદાર ને દીવાલદાર The very walls have ears

ઉભા રહિ કહે ઓઠે ધૃષ્ટાદિ સર્વે—વહીબ

ઓઠંગવું, Same as અઠીંગવું *q v*

ઓઠંગણ, Same as અઠીંગણ *q v*

ઓઠવવું, *v t* [S अवस्था to place] To substitute a wrong thing 2 To place 3 To gorge

તે પરે રહ્યા છુ જોયુ નાથું મુખ ઓઢાવી.—પ્રેમાનંદ

ઓઠીંગણ, Same as અઠીંગણ *q v*.

ઓડુ, *s n* [S अवष्टम् to envelop, to support to hold up] A shadow 2 An excuse 3 A sample, a pattern a model 4 A blot 5 A puppet 6 A fool 7 A hiding place, a cover 8 Habit practice 9 *adj m f n* Discoloured

Prov કરવમા ન હોય મેલ તો શાના મળે ઓઠા One cannot always guide oneself by other's example

ઓડ, *s m* A man of a Hindu caste of the same name He d s and carries earth and builds a mud-house 2 [See ઓડુ] A curtain to stop wind from entering 3 [S अवटु] The hinder part or nape of the neck 4 *adj* [P ओर strange] Strange wonderful, surprising

Id ઓડનું ચોડ કરવુ-વેતરવુ To spoil a business to cut all wrong ઓડનું ચોડ થવુ To be spoiled

જેમ વાર ઓડનું ચોડ થઇ જાય છે—હ દા ડા

ઓડક Same as અડક *q v*

ઓડકાર, *s m* [S उद्गार] Belching *eructation*

Prov આવ તેવો ઓડકાર As is the tree so is the fruit as is the father so is the son

આવે બગાસુ ને ઓડકાર,—દલપતરામ

ઓડણ *s f* [See ઓડ] The wife of ઓડ *q v*

ઓડવુ, *s n* A kind of fruit 2 [See હોડકું] A small boat 3 *v t* [S उद्वह् to elevate to hold up to take away] To hold forth 2 To draw to pull 3 To cover the body 4 To stop to arrest 5 *v i* To speak with difficulty to express one's meaning

અમૃતકુંભ કે સચવન મટિ, હરિ ઓડે છે હસ્તજી—પ્રેમાનંદ

કેટલીએક પોતાના બાળક મટેતા આંચળ ઓડે છે—પ્રેમાનંદ

પછી મહેતાજી વિદાય માગે, ઓડે બેઉ કર ઓટી છે—નરસિંહ.

નિચારનો વાદ નથી આપ્યો હીડે છે ઓડતા—વલ્લભ

વડતર વડે અતિ અન્ય રાણ ઓડું છુ —વહીબ

તો કદિ તેને સુરજથી અજાવુ એક બીજનુ ઓડે—દલપતરામ

ઓડામણ *s n* [See above] Holding forth a helping hand 2 *adj* Liberal charitable

હાથ ઓડામણ, દળપતિ રૈત દાતા મેરે સમાય—સામળ

ઓડાવુ *v i* [See ઓડવુ] To be drawn to be pulled 2 To be desirous to be wishing

ઓડુ, *s n* [See ઓડુ] A scare-crow placed in a field 2 A representative a substitute; a puppet

ઓડો, *s. m.* [See આડું.] A toll-office on a road; a toll-bar. 2. A wind from the south withering and blasting crops and trees. 3. [See ઓઢવું.] A covering.

ઓઢ, *s. f.* [See ઓઢું habit.] Tendency; inclination.

ઓઢણ, *s. n.*, ઓઢણી, *s. f.*, ઓઢણું, *s. n.* [See ઓઢવું.] An embroidered or simple cloth; an upper garment worn by girls.

અમારે ઓઢણ ધીંગી ધાબળી.—જસમા ઓડણ.

મારા મૈયરની ઓઢું ઓઢણી રે લોલ.—મીરાં.

ઓઢવવું, *v. t.* [See below.] To sacrifice; to take the risk of.

પ્રથમ કરીએ પરઉપકાર આ તનને ઓઢવી જી રે.—ભોજો.

ઓઢવું, *v. t.* [S. उद्वह् to elevate ; to hold up ; to take away.] To put on; to wear; to cover ; to clothe. 2. To take the risk of; to take upon oneself. 3. To offer.

Id. માથે ઓઢવું To be respectful; to cover one's head with. 2. To take the risk upon oneself. ચાદર ઓઢવી To be an insolvent.

નથી કંઇ ઓઢવા ભેટ લેઇ જવા.—નરસિંહ.

ઓઢાડ, Same as ઓઢો *q. v.*

ઓઢાડવું, *v. t.* [See ઓઢવું.] To put a covering on. 2. To throw the risk upon 3. To ruin.

Id. ચાદર ઓઢાડવી To throw a spell on; to put under a charm. 2. To bring under one's control. 3. To ruin; to cause to be an insolvent. 4. To make a disciple. 5. To appoint as one's heir (of a religious preceptor).

ઓઢો, *s. m.* [See ઓઢવું] A covering.

ઓણ, *adv.* [S. अधुना now.] In this year; in the current year. 2. Now.

એવા વૈરાગ્યની ન નીપજે ઓણ રે.—પ્રેમાનંદ.

તારી તાંત મારી તાણી, દાણ માન ઓણ ધાણ્યો.—વલ્લભ.

ઓણકું, *adj. m. f. n.* [See above.] Of this year; of the current year; of the present time.

ઓતણી *s. f.* [See ઓતવું] Pouring; casting; founding. 2. A mould for melted metal. 3. The method or art of casting. 4. The wages for casting.

ઓતપ્રોત, *adj.* [S. आ unto + उत woven *fr.* वे to weave + प्र forth + उत woven.] Pervading; filling each part ; extending in all directions. 2 Sewn crosswise and lengthwise.

થાય લાત પણ સામરથ પોત એમ અખા જણ ઓતપ્રોત.—અખો.

તે સદા અમ આત્મમાં પૂર્ણ ઓતપ્રોત છું—ન. ભો. દી.

ઓતમ, Same as ઉત્તમ *q. v.*

ઓતરંગ, *s. m. n.* [S. उत्तर upper + अंग a part; a division.] The upper part of the frame of a door.

ઓતરાદું, ઓતરાદું, *adj. m. f. n.* [S. उत्तरतः towards the north.] Northern. 2. *adj.* Northwards.

ઓતવું, *v. t.* [S. अवतृ to dicharge contents ; to set down.] To pour; to form by melting and pouring into a mould; to cast.

ઓતબવું, *v. t.* To forget. 2. *v. i.* To disappear; to escape.

ઓતાડું, *adj. m. f. n.* [અતિ+આડું cross] Unfrequented; not in a frequented or populated place. 2. Remote; distant and solitary. 3. *adv.* Out of the way.

તે મારો બેટો ઓતાડી જગાએ નહાવા ગયો.—હ. દૂ. કાં.

ઓતાર, *s. m.* [S. अवतृ to descend; to enter into; to subdue.] Being possessed by an evil spirit. 2. Being possessed by an idea. 3. Anxiety.

ઓતારી, *s. m.* [See ઓતવું.] The person who does the work of casting.

ઓતીઆરી, *s. m.* [S. यति a hermit.] The head of a hermitage.

ઓતુ, *s. m.* [S.] A woof. 2. *s. m. f.* A cat.

ઓત્તરે, Same as ઉત્તરે *q. v.*

ઓત્તારી, *adv.* [ઓ + તારું thine.] Oh; a word for giving encouragement, showing astonishment and pleasure to young children.

ઓત્રે, *adv.* [S. अन्यत्र.] Elsewhere; at another place.

ઓથ, *s. f.* [S. अवस्था to comfort; to console; to establish; or अवष्टम् to lean upon; to support.] Support. 2. Shelter. 3. Consolation; comfort.

અધ્યાત્મ ઉપરે આવી ઓથે.—નરસિંહ.

મારે ઓથ નથી કોઇ બીજી અવસર ચૂકશો મા.—દયારામ.

થાકી લોથ થઇ પડ્યા, એક ઓથ ઇશ્વરની.—વલ્લભ.

નહિ મનમોહનમાં કોઈ ઓથ.—નર્મદ.

ઓથમીછરૂં, Same as ઉથલગોળ and ઉથમીછરું *q. v.*

ઓબગાડું, *s. n.* [S. विजृंभण.] A yawn.

ઓબાળ, } *s. m.* [S. आविल muddy.] Mud carried down in the waters of a river; alluvial deposit; silt.
ઓબાળો,

ઓભા, *s. f.* [S. અવભા.] Difficulty; embarrassment. 2. Regret. 3. Want. 4. Agony; pain.

Prov. એક દિવસની શોભા ને જન્મારાની ઓભા Short pleasure, long lament.

થારી શોભા એક ઘડ, કરે ઓભા તેહ પુઇ.—મહુઆ.

ઓભામણ, } *s. f.* [See above.] Repentance; sorrow. 2. Difficulty; embarrassment. 3. Agony; pain.
ઓભામણી,

ઓભાવવું, *v. t.* [See ઓભા.] To cause to repent. 2. To embarass. 3. To pain.

ઓભાવું, *v. i.* [See ઓભા.] To repent; to be sorry. 2. To struggle for getting out of a difficulty. 3. To struggle for getting free from labour-pain.

ઓમ, Same as ઓં *q. v.*

ઓમકાર, Same as ઓંકાર *q. v.*

ઓય, } *inter.* [S. ओ oh ! and रे oh!] Oh ' alas ' an exclamation of pain.
ઓય રે,
ઓયઓય રે,

ઓયરું, Same as ઓરડું *q. v.*

ઓર, *s. f.* [S. अवर another.] Rivalry; competition. 2. [S. अवर following.] Placenta. 3. [See ઓળ.] A line; a side. 4. *adj.* [S. अवर another.] Another. 5. Extraordinary; uncommon.

ઢંકાયો અગ્નિ ધૂમાડે, ગર્ભ તો જેમ ઓરથી.—ના. દ. ક.
તેની ઓર કર્યા કરે છે ! તે તો પૈસાદાર છે.—નર્મદ.
આનંદ ઓર એ સગીર.—લલિત.
નરત ઓરથી મુખ ઢાંકતી.—નર્મદ.
આડું અવળું બોલતાં ઓર મસ્કરી થાય.—નર્મદ.

ઓરકાડ, Same as ઓડકાર *q. v.*

ઓરંગો, *s. m.* [See ઓળંગવું.] The act of crossing or passing over. 2. A trick in wrestling

ઓરડી, *s f.* [S. अपवरक an inner apartment.] A small room; a closet; an apartment.

ઓરડો *s. m.* [See above.] A large room; an apartment. 2 The principal room in a house. 3. The inner apartment for women. 4. A store-room; a treasury.

Id—ઓરડો કરવો To confine oneself to a room. 2. To live in seclusion. 3. To consummate. ઓરડો સાચવવો To take care of one's own money. ઓરડો તપાસવો—ઓરડા સામું જોવું—ઓરડાને પૂછવું To examine one's own pecuniary condition. વહાણનો ઓરડો A cabin on a ship. ઓરડે અજવાળું હોવું To be rich. 2. To have progeny. ઓરડે બેસવું To keep oneself in seclusion (of a widow). ઓરડો દેવાવો To be ruined. 2. To be childless.

Prov. ઓરડાનું ધન ઓટલે આવ્યું He has been making a show of his wealth.

શ્રીમંતોને ઓરડે અજવાળાં છે.—નર્મદ.
સાસુ ઓરડે બેઠાં ! ઓટલે આખા ઘરનું કામ
ઉપરતી વહુને માથે પડ્યું.—ગો. મા. ત્રિ.

ઓરણી, *s. f.* [See ઓરવું.] Sowing. 2. The sowing time. 3. A wooden machine used in sowing. 4. A hole for depositing grain in a hand-mill. 5. Eating oftener. 6. [See ઓઢણી.] A kind of cloth worn by a young girl as an upper garment.

ઓરણું, *s. n.* [See ઓરવું.] A thing to be sowed. 2. The quantity to be put in the mouth of a grinding mill. 3. Food. 4. The hold of the grinding mill. 5. The work of sowing. 6. [See ઓઢણું.] An upper garment.

ઓરત, *s. f.* [Ar. अउरत.] A woman; a female. 2. A wife.

ઓરતો, *s. m.* [S. અર્થ.] A wish; desire; longing.

Id. ઓરતો રહી જવો Not to have one's desire fulfilled. ઓરતો પીતવો To have one's desire fulfilled.

ઓરદોર, *s. m.* [ઓર quite different+Ar. दूर away.] Pride; conceit.

આબરૂદારની અજબ ધૂનમાં ઓરદોરને બેસ.—લલિત.

ઓરપો, *s m.* [See ઓળ.] A line or a row made in covering the floor with cow-dung and mud.

ઓરમાઈ, } *adj. m. f. n.* [ઓર + S माता a mother.] Having the same father but a different mother.
ઓરમાન,
ઓરમાયું,

Prov. ઓરમાન મા ને બરછીનો ઘા A step-mother is always a curse. ઓરમાયાં ને વેરમાયાં Step-brothers and step-sisters always bear a grudge against one another.

ઓરમાઈ પણ ભાઈ પોતાનો રેહને મારે ઘ.—દયારામ.

ઓરમું, *s. n.* A kind of food made of flour, ghee &c.

ઓરમું સેંચી સાયસ્ સતી રસબરી રે.—દયારામ.

ઓરવણી, *s f.* [See below.] A rope or string stretched from end to end to put clothes on for drying. 2. The work of sunning or drying wet clothes.

ઓરવવું, *v. t.* [Prob. S. आर्द्रय to wet.] To irrigate a field with well-water. 2. To dry wet clothes. 3 To moisten; to make wet.

ઓરવું, *v. t.* [S. अवरुह् to plant; to cause to descend.] To place; to put. 2. To plunge. 3. To sow. 4. To gorge.

Id. ઘ ઉંમાં ઓરવું To put down in the mouth of a hand-mill. ખેતરમાં ઓરવું To sow a field. ચોખા ઓરવા To put rice in boiling water to cook it. ખૂબ ઓરવું To eat frequently or excessively.

ચોય હિરોથી સળગા ગયું તેમાં ઓરાને વિયોગાગ.—ઓખો.

ઓરવો, *s. m.* [See ઓવારો.] A moorage; a dock.

ઓરસ, *s. m.* [Ar. उरस्.] Oblations. 2. Offerings to a Mahomedan saint. 3. A fair held on the anniversary of the death of a Mahomedan saint at his shrine. 4. [S. अलस active.] Making a show of oneself being very busy; showing off one's own activity.

કઇક પૂજતા પીર, અવલેક ત્યાં ઓરસ.—કુંવરારામ.

ઓરસંચું, *s. n.* [S अपर opposite+ S. सज् to fasten.] A piece of wood which joins the two supports of a leather used in drawing water from a well.

ઓરસલી, *s. f.* [ઓરસીઓ+લી dim.] A small flat stone for rubbing sandalwood on.

ઓરસીઓ, *s. m.* [S. उपर.] A round flat stone for rubbing sandalwood on.

Id. ઓરસીઆ જેવું કપાળ The forehead having no auspicious mark on it; a bare forehead. 2. A broad forehead. ઓરસીઆ જેવું સાફ Quite plain like an iron-plate. 2. Without an issue.

ઓરાવવું, } Same as ઓલાવવું *q. v.*
ઓરાવડવું, }

ઓરી, *s. f.* [S. मसूरिका.] Measles: a kind of small-pox.

ઓરીઓ, *s. m.* [See ઓરતો.] Relief; comfort. 2. Desire; wish; longing for. 3. [S. आर्द्र wet; or अवरुह् to descend; to go down to.] A well on the bank of a river, into which the water of the river runs and which always contains water. 4. A gutter or drain through which the water of a river runs to the neighbouring wells and fields 5. A field on the bank of a river.

Id. ઓરીઓ વીતવો-વળવો To get relief or comfort. 2. To have one's desire fulfilled; to be satisfied.

વડસાસુનો વીત્યો મોટો ઓરીઓ.—ભી. ઓ. ઠી.

પરણ્યાનો ઓરીઓ નવ વીત્યો.—પ્રેમાનંદ.

આજે ઓરીઓ વીત્યો.—દલપતરામ.

ઓરૂં, *adj. m. f. n.* [S. अवर next; nearer.] Near; nearer. 2. *adv. m. f. n.* Near; close by.

Prov. ઓરો આવ ને અડશીશ નહિ Come nearer, but put me to no inconvenience.

ઓરા આવ રે આહીરડા.—ભાલણ.

ઓરા આવો રે સલુણા સાયના જો.—દયારામ.

ઓરા આવો નટવર નાનડીઆ.—મુક્તાનંદ.

આ તરીશ ઓરૂં કેમ.—પ્રેમાનંદ.

ઓ રે, *inter.* [S. ओ oh ! and रे oh !] Oh ! [an expression generally of pain]

ઓલ, *s. f* [See ઓળ] Same as ઓળ *q. v.* [S. ओल a hostage.] Protection. 4. A bail; a hostage; a security. 5. [S. आहत a new garment.] A piece of dyed cloth for the headdress of a bridegroom.

ઓલંભડું, Same as ઓળંભડું *q. v.*

ઓલગો, Same as ઓળગો *q. v.*

ઓલંબો, Same as ઓળંબો *q. v.*

ઓલવવું, Same as હોલવવું *q. v.*

ઓલાં, *s. n. pl.* [S उपल a stone.] Hail; drops of rain frozen while falling.

ઓલા, *s. m.* [See ઓલ.] A hide not yet tanned; a skin.

ઓલાવું, *s. n.* [S. अवलंब् to glide.] The sloping surface made to facilitate the descent of bullocks in drawing water from a well. 2. [See હોલવવું.] The putting out of light, fire etc.

ઓલાદ, *s f.* [Ar. अवलाद् *pl.* of वलद् a son.] Family; descendents; lineage; generation. 2. Offspring; children.

ઓલાદો, *s. m.* [See ઓલો.] A shade, a bower.

ઓલીઉં, *adj. m. n.* [Ar. अवलिया saints.] Simple; artless. 2. Liberal; open-minded. 3. *s. m. f. n.* A simpleton.

ખ રે ખુદાનો ઘરનો હું ઓલીઓ બાપુ.—લલિત.

ઓલું, ઓલ્યું, } *adj. m. f. n.* [S. इयत्.] That.

ઓલુંદોલું, ઓલીઉંદોલીઉં, } *adj. m. f. n.* [ઓલીઉં + P. दिलावर intrepid.] Frank and liberal; open-minded; simpleton. 2. *s. m. f. n.* An artless and charitable person.

ઓલુંપેલું, *adj. m. f. n.* [ઓલું + પેલું that.] This and that; stray.

ઓલીપેલી વાતચીત કર્યા પછી તેમણે કહ્યું.—હ. કા. કો.

ઓલો, *s. m.* [Prov. S. अव inferior + चुल्हि a fire-place.] A secondary portion of the hearth adjoining the main one.

ઓવરણુ, Same as વળગણી *q. v.*

ઓવારણું, *s. n.* [S. अव away + वृ to ward off.] A form of benedictory ceremony intended to remove evil.

Id. ઓવારણાં લેવાં To wish well to; to perform a benedictory ceremony.

ઓવારવું, *v. t.* [See above.] To bless; to wish protection from evil. 2. To sacrifice; to offer an oblation; to immolate. 3. To unroll thread-string from the spinning machine and roll it on the ફાળકો.

ઓવારી નાખું અમૃત આનંદ અપવર્ગ.—દયારામ.

ઓવારો, *s. m.* [S. अवार.] A ford; the place where *persons cross a river; a ferry.* 2. *A* river-side. 3. A quay.

ઓવાળવું, *v. t.* [S. अभि in front of + वल् to turn round.] To move round a platter containing lighted wicks, a coin etc. around the head of a person or an idol for the removal of all troubles and evils; to wave around in offering or consecrating.

આરતી ઓવાળો સખી આરતી ઓવાળો.—વનીબાઈ.

ઓવી, *s. f.* [Prov. S. अपवाद.] A metre of a particular measure of a Prakrita verse.

ઓવે, *inter.* [See હા.] Yes; oh, yes.

ઓશ, *s. f.* [S. उरस् the breast.] The breast; the chest. 2. Beating the breast in mourning.

ઓશંક, ઓશંકા, } *s. f.* [See below.] Bashfulness; shyness.

ઓશંકવું, *v. i.* [S. आशंक् to fear; to dread.] To be abashed; to feel bashful.

ઓશંકાવું, *v. i.* [See above.] To be ashamed; to feel shy. 2. To be afraid of.

ઓશલો, Same as ઓશ *q. v.*

ઓશિંકળ, ઓશિંગણું, } *adj.* [See ઓશંકવું.] Grateful; obliged; indebted.

થાઉં તમને ઓશિંકળ રે.—પ્રેમાનંદ.

ઓશીઆળ, ઓશીઆળું, } *adj. m. f. n.* [S. वशि subjugation + Guj. વાળું having.] Grateful; obliged; indebted; under obligation. 2. Dependent. 3. Bashful. 4. *s. n.* Obligation.

Id. ઓશીઆળાનો અવતાર A dependent life; a life of dependence.

ઓશીઆળો આંગણીએ રે ઊભો.—નરસિંહ

માટે માનવી ઈંદ્રનો ઓશીઆળો.—દલપતરામ.

અંબા થઈ ઓશીઆળી છ.—પ્રેમાનંદ.

ઓશીંગણું, Same as ઓશિંગણું *q. v.*

ઓષધિ, ઓષધી, } *s. f.* [S.] A plant in general; a herb. 2. A medicinal drug or plant.

ઓષધીશ, *s. m.* [ઓષધિ + S. ईश lord.] The lord of herbs; the moon.

ઓષ્ઠ, *s. m.* [S.] A lip.

ઓષ્ઠ્ય, *adj* [See above.] Belonging or relating to the lips 2. Labial.

ઓસ, *s. m. f.* [S. अवश्याय frost.] Dew; moisture falling from the clouds. 2. Mirage.

જેવું એ મોતી ઓસનું તેવો સકળ સંસાર —અખો.

ઓસ ઉદક ઓછી બસાસની, તેણે ઇકય તણો આધાર.—પ્રીતમ.

તપે દીસે, રાતે ભરચક બને ઓસ ટપકે.—ભ. ક. કા.

પીપળપાન ખરેથી ઓસ પડેથી જણાય હેમંત —નર્મદ.

ઓસંક, Same as ઓશંક *q. v.*

ઓસડ, *s. n.* [S. औषध medicine.] A drug; a medicine. 2. A' remedy.

Id. ઓસડ કરવું To medicate; to take medicine. 2. To apply a remedy. 3. To remove the cause or trouble.

Prov. દુખનું ઓસડ દહાડા Time is the killer of sufferings.

તેમ કરવામાં ભૂપસિંહ પ્રતિકૂળતા બતાવે તો તેનું પણ ઓસડ કરવું.
—ગો. મા. ત્રિ.

ઓસડવું, Same as ઉસડવું *q. v.*

ઓસડવેસડ, } *s. n.* ઓસડીઆં, } *s. n. pl.* [ઓસડ + વેસડ redup of ઓસડ.] Medicines of various kinds.

ઓસણી, s f [See ઓસવવુ] The work and art of taking out water from cooked rice

ઓસરવુ v i [S अपसृ to depart to withdraw] To recede to withdraw 2 To decrease to grow less 3 To subside to abate 4 To shrink from to hesitate to be ashamed

Id શરીરે ઓસરવુ To lose flesh to be thin in the body બિચારી ઓસરીને અડધી થઈ ગઈ The poor woman is wasted to a shadow તળાવનુ પાણી ઓસર્યું છે The water of the tank has become less મનથી ઓસરવું To be dejected in the mind વાતોમા ને વાતોમા વાટ ઓસરી ગઈ The way or the distance to be traversed appeared less to us owing to our talking among ourselves ઓસરી જવુ To forget 2 To neglect one s work 3 To become less

દેવ સમો નહિ સુખનાના નહિ એ સરે અમૃત પાતા —પ્રેમાન દ

ત્યારે અમના લાગી ઓસરવા —પ્રેમાન દ

નથી તે ઓસરી આવા વધી Q મે અનેકધા —ના દ ક

ઓસરી s f [S उपसृ to approach] The frontage the first portion of a house the part next to the entrance-door

ઓસલો s m [S उरस् the breast.] The chest the breast. 2 Beating of breast violently 3 Cursing lamenting desiring ill will

ઓસવવુ v t [S अवशिष् to leave as a remainder] To take out water from cooked rice etc

ઓસવાવુ, v t [See ઓસરવુ] To become weaker to become less to be shrunk from. 2 To be confused to be perplexed 3 [See ઓસવવુ] To be cooked

ઓસવુ v i [See ઓસ] To liquify to drop

ઓસાણ } ઓસાન } s n [S अवसो to fix to stand firm to know] Courage or enthusiasm at a critical time spirit. 2 Mark aim 3 Remembrance

Id ઓસાણ આવવુ To recall to remember

મુખમાં મુખડાનાં ઓસાણ અભિમ યુ આવ્યો રે —પ્રેમાન દ

કરે લઘુનાથની પુરવધુ લઇ ગેડ પ ચામસ્તનાં ગ્રથાં ઓસા ણ —પ્રેમાન દ

ઓસાન તો ભય ભય કપરી અપરી થુ ભેલ —વલ્લભ

ઓસામણ s n [S = ઓસવવુ] Water in which rice or other things are boiled 2 Rice-water 3 Pulse-water boiled and mixed with spices used for food

ઓસાર s m [S अवसार] Thickness (of a wall) 2 s f [S आश्रय] Shelter protection help 3 [See ઓસરવુ] Shrinking back from retreating a retreat 4 Cowardice weakness 5 The decreasing the state after having abated

મારા પુત્રને મા છે નહિ તમારી ઓસાર છ —પ્રેમાન દ

ઓસાવવુ v t [See ઓસવવું] To pour off the water in which rice etc has been boiled to skim

ઓસીકડુ, s n [ઓસીકુ+ડુ dim] A small pillow

ઓસીકુ, s n [S उच्छीर्षक] A pillow

ઓસીંગણુ s n [S अवमज् to suspend to cling to+ गाल a net] Rubbish 2 An unused place

ઓળ્ટો s m [S अविष्ट possessed (by an evil spirit)] The state of being possessed by an evil spirit demoniacal possession

ઓહીઓ s m [S अवहन् to strike to destroy] A scythe a kind of sickle

ઓહો inter [S अहो] Ah ! an exclamation of surprise pleasure etc

Id એ હોમાં કાઢવુ To consider worthless not to pay attention to to disregard

ઓળ s f [S आवली a line] A row a line, a rank. 2 A lane a street. 3 [See ઓળાળ] Mud carried down to the mouth of a bay or gulf silt 4 [S उल्लिख् to rub against] Dry or arid saliva in the tongue 5 The instrument used in removing the dirt on the tongue the tongue-scraper

આળસ કેરી ઓળમાંથી ઢળી ગઈ ને -દયારામ

લેઇ ફકાન રે શીની એ ળ-સામ ત

ઓળખ s f [S अव down + ईक्ष् to denote to mark] Acquaintance 2 [See ઓળક] A surname 3 A sign a mark a token 4 Reminding of

Id ઓળખ કરવી To make an acquaintance ઓળખ કરાવવી To introduce ઓળખ આપવી-દેવી To remind to refer to to allude to ઓળખ માગવી to ask for a reference to ask for a security

જેનાં પત્તોકમાં અન્યોન્ય ઓળખ ક ઇ થશે —ન, એ ચિ

ઓળખપાળખ, *s f.* [ઓળખ + પાળખ redup. of ઓળખ.] Acquaintance; reference and such other information.

ઓળખવું, *v. t.* [See ઓળખ.] To know; to be acquainted with; to recognise. 2. To distinguish. 3. To identify. 4. To have friendship with.

ઓળખાણ, *s. f. n.* [See ઓળખ.] Acquaintance; recognition. 2. Introduction. 3. Familiarity; intimate knowledge.

Id. ઓળખાણ કરાવી આપવું To introduce. ઓળખાણ કરવું To make friends with. ઓળખાણપત્ર A letter of introduction.

Prov. ઓળખાણ તે સોનાની ખાણ Friendship is a valuable treasure.

ઓળખાવવું, *v. t.* [See ઓળખ.] To introduce; to mention the marks by which a thing may be recognised.

ઓળખાવું, *v. i.* [See ઓળખ] To be recognised; to be known or discovered; to be famous.

ઓળખીતું, *adj. m. f. n.* [See ઓળખ.] Acquainted; known; familiar.

Prov. ઓળખીતો સિપાહી હેડમાં પૂરે Friendship with the wicked leads to ruin.

ઓળગ, *s f.* [S. अभिलष् to yearn after; to long for.] Coveting, longing for. 2. Blessing. 3. A benediction after meals. 4. [See below.] Frequenting a place.

ઓળગવું, *v. i.* [S. उल्लङ् to pass over.] To go from and to; to frequent.

અન્ય પુંશ્ચલિક ઓળગી, ઇશ નમાવે શીશ.—રેવાશંકર.

ઓળગાણી, *s. f.* [See below.] A female scavenger.

ઓળગાણો, *s. m.* [S. अलक्ष inauspicious; ill-omened.] A male scavenger.

ઓળગુ, *s. m f.* [S. योगिन्.]A devotee.

અણકુ્ં આપે ઓસ્યા ઓળગુ.—ભોજો.

ઓળંગવું, *v. t.* [S. उलंघ् to pass over.] To cross; to transgress; to violate. 2. To leap over. 3. To break off; to disregard.

ઉંબર ઓળંગી ઘરમાં લાવ.—સામળ.

ઓળંગાવવું, *v. t.* [See above.] To make one cross; to help in passing over.

ઓળંગાવું, *v. i.* [See ઓળંગવું.] To be violated; to be crossed. 2. To be disregarded.

ઓળતો, Same as અળતો *q. v.*

ઓળતાના હાથ ભાલે લાગીઆ.—દયારામ.

ઓળપટીઉં, *adj. m. f. n.* [S. अवलीढ surrounded + पट a garment.] Sitting with legs erect and knees wrapped up with a piece of cloth passing from behind the back.

ઓળંબો, *s. m.* [S. अवलंब् to hang down; to recline.] A mason's plummet; a plumb-line. 2. [See below.] A reproach.

પેલી નણદી ઓળંબા આપે.—નરસિંહ.

ઓળંભો, *s. m.* [S. उपालंभ censure.] A reproach. 2. Ridicule. 3. Being pleased or amused at another person's being ridiculed. 4. A complaint. 5. [See ઓળો.] A shadow of an evil spirit.

મોઢા ઉપર ગોરસ ઢોળ્યું ઓળંભા લેતી ચાલી જો.—દયારામ.

અબળા ઓળંભા લેતી રે, મધુકર માધવને કહેજો.—દયારામ.

ઓળંભા એના રહાડી લાવતા હો.—ભાલણ.

બાળપણામાં સર્વ ઓળંભા, ચેતવણી ના મૂકે.—નિરાંતભક્ત.

લાડકડા નવ લાવીએ, ઘેર ઓળંભા કાજ.—પ્રેમાનંદ.

નથી જોઇ શણકરેવને કેમ ઓળંભા કે એંગાર.—રાણુકદેવી.

ઓળવવું, *v. t.* [S. अपलप् to hide; to conceal.] To misappropriate; to usurp 2. To hide; to conceal. 3. *v i.* To lose.

ઓળવાવું, *v. i.* [See above.] To be hidden; to remain concealed. 2. To be usurped; to be misappropriated. 3. To be lost.

તારે ઓથે હરિ ઓળવાયા રે, કેવળ શું કીજે —નિરાંતભક્ત.

ઓળવું, *v. t* [See ઓળગવું.] To comb

ઓળવુંચોળવું, [ઓળવું + ચોળવું to rub.] To comb and rub or brush (of the hair).

ઓળવો, *s. m.* [S. आलय a house.] A house. 2. [See ઓળો.] A shelter.

એક વૃક્ષને ઓળવે રહી, વિખૂટો થયો આશ્રમ —વિષ્ણુદાસ.

ઓળા, *s. m. pl.* [S. ओल wet; damp]. Green and fresh gram. 2. Green and fresh gram parched; parched gram.

ઓળાઓળ, *adv* [See ઓળ.] In a line; in a row. 2. In parallel lines.

ઓળાવણી, *s. f.* [See ઓળવું.] A comb.

ઓળામણું, Same as ઓવારણું *q. v.*

ઓળાયો, *s. m.* [See ઓળ.] A limiting mark; a curved line.

ઓળાસવું, *v. t.* [S. उल्लस् to brighten; to delight.] To apply oil (to the body); to rub. 2. To speak pleasing words; to eulogize; to gratify.

ઓળીઆ, *s. m. pl.* Beans. See વાલ.

ઓળાઆપટ્ટી, *s f* [વાળવું + S पट्ट a strip of cloth] A strip of cloth wound round a cork etc to make it fit tight

ઓળિઉ *s n* [See ઓળ] A calender an almanac (generally written or printed between parallel lines)

ઓળઘોળ, *adv* [ઓળ redup of ઘોળ + ઓળ waves] Profusely liberally

ઓળો *s m* Shade a shadow 2 Shelter, protection 3 The shadow of an evil spirit and ghost

Id ઓળો પડવો The fall of the shadow of an unclean object ઓળે ઉતરવું To go into the shadow of to touch ઓળો દેખાવો To have in sight the shadow of an evil spirit or ghost 2 To see one's own reflexion ઓળો ટાળવો To shun the company ઓળો આળવો To reveal a secret
આખુ લોકુ ળ ઓળા થકી અાઈ કાઢુ —નર્મદ

ઓળોઓળો *s m* [Imit] A word uttered at the time of rocking a child
ઉછાળીએ રમાડીએ ઉમ ગમાં, ઓળોઓળો હાં —લલિત

ઔ

ઔ

ઔ *s m* [S] The eleventh letter of the Gujrati alphabet a vowel of gutturo labial class 2 *s n* [S आपस] An udder 3 [S] *s f* The earth

ઔકાર *s m* [ઔ+S कृ to do] The vowel ઔ 2 The sound of ઔ

ઔકારાન્ત *s m* [ઔકાર + S अन्त an end] A word ending in ઔ

ઔચિત્ય *s n* [See ઉચિત] Fitness propriety suitableness
તેથી ઔચિત્ય સાચવવા તેમા ખોડ ભગવાનદ મ ગળાચરણ કે —કે હ ધ્રુ

ઔજસ, *s n* [S ओजस] Strength power

ઔજ્જ્વલ્ય *s n* [See ઉજ્જ્વલ] Brightness brilliancy 2 Light

ઔઠ *adj* [See ઉઠ] Three and a half 3½
ઔઠ હાથમાં સહુ મે રહે અને લોગ એટલામાં લગે —અખો

ઔત્સુક્ય *s n* [See ઉત્સુક] Impatience eagerness 2 Precipitance haste caused by eagerness

ઔદરિક *adj* [See ઉદર] Abdominal 2 Gluttonous voracious intestinal

ઔદાર્ય *s n* [See ઉદાર] Generosity liberality munificence 2 Greatness

ઔદાસિન્ય } ઔદાસ્ય } *s n* [See ઉદાસ] Indifference apathy 2 Sorrow grief state of anxiety

ઔદુમ્બર *adj* [S ઉદુમ્બર] Made of or relating to ઉદુમ્બર wood

ઔદ્યોગિક *adj* [S ઉદ્યોગ] Industrious 2 Relating to an industry

ઔપચારિક *adj* [See ઉપચાર] Pertaining to a remedy remedial 2 Medicinal 3 Formal

ઔપાધિક *adj* [S ઉપાધિ] Accidental

ઔરસ *adj* [S उरस the breast] Legitimate (of a child)

ઔર્ણ *adj* [S ऊर्णा wool] Woollen

ઔર્ણુ *adj f* [See above] Ulotrichous woolly haired

ઔર્ધ્વદેહિક *adj* [S ऊर्ध्व above high+देह the body] Relating to the ceremony performed after the dead

ઔલ *s m* [S आर्द्र moist] A kind of jungle fever

ઔલાદ Same as ઓલાદ *q v*

ઔલ્યુ Same as ઓલ *q v*

ઔશીર *s n* [S] The handle of a fan 2 A kind of ungue t

ઔષધ *s n* [See below] A drug a medicine

ઔષધશાળા } *s f* ઔષધાલય } *s n* [ઔષધ+S शाला आलय a house] Hospital dispensary 2 Pharmacy
આરદ્રવી વઢી આપધ ત્યાં દુખ ટળે બન ખાત દુખાળા —દલપતરામ

ઔષધિ *s f* [S] A herb a plant a medicinal herb

ઔષધી *adj* [S ओषधीय] Medical having a healing virtue

ઔષધોપચાર *s m* [ઔષધ + S उपचार remedy] Medicinal remedy

ઔશનસ *adj* [S उशनस a son of Bhrigu and writer on civil polity] Belonging to relating to Ushanas

ઔષ્ટ્ર *adj* [S उष्ट्र a camel] Belonging pertaining or relating to a camel

ઔષ્ઠ } ઔષ્ઠ્ય } *adj* [S ओष्ठ a lip] Labial relating to the lip

ઔષ્ણ્ય *s n* [S उष्ण heat] Heat 2 The letters શ ષ સ and હ

ઔસાન Same as અવસાન *q v*

ક

ક.

ક, *s.m.* [S.] The first letter of the Gujarati consonants, and a hard consonant of the guttural class. 2. Vishnu. 3. Fire. 4. The sun 5. Water. 6. [S. कु bad.] A prefix implying badness, deterioration, sin etc. (as in કપૂત, કનાત, કભેડું etc.). 7. An affix implying littleness, doer, similar to etc. (as in બાળક, લેખક, ચોળક, પાલક, પુત્રક etc). 8. An affix limiting the meaning of the word (as in ત્રણેક, થોડુંક). 9. An affix forming nouns and adjectives (as in ફૂટક, છૂટક, અટક etc.).

કએ, *pron. f.* [S. किम् what.] What (of a woman).

કઈક, *adj.* [See કંઈ+ક.] Several; so many.

કઈકના વિવાહના ઉત્સવના દિવસ ગયા.—દલપતરામ.

કઉવત, *s. n.* [See કૌવત.] Strength; vigour; power.

કઋતુ, *s. f.* [ક + S. ऋतु season.] A bad season; an improper season. 2. An extraordinary time.

કંઈ, }
કંઈએક, } *adj.* & *adv.* [S. किञ्चित्.]Something;
કંઈક, }
somewhat. 2. [S. किमपि.] Some; certain. 3. Anything 4. A few; some. 5. Several; so many; numerous. 6. A little; somewhat. 7. Anywhere. 8. Where. 9. Any.

મુખી અને વડ વામ ગયું કંઈ.—વલ્લભ.

હું નીમું અને નીમ, કંઈ હું કંઈનો કહ્યું.—આખ્યાન

કંઈકંઈ, *adj.* [કંઈ+કંઈ redup. of કંઈ.] Different; several. 2. Something. 3. *adv.* [*fr.* કહીંકહીં.] At some place.

કંઈ નહિ, *adv.* [કંઈ and S. न not+हि certainly.] Not even one; not the least bit; nothing at all. 2. *inter.* No matter; never mind; no harm.

કંઈ પણ, *adv.* [કંઈ and S. पुनः but.] Any thing; somewhat; a bit; a little.

કંસ, *s. m.* [S.] Name of a king of Mathura, son of Ugrasena and enemy of Krishna.

કંસાર, *s. n.* [S.] A bell-metal.

કંસાર, *s. m.* [S. कण a grain + सार essence.] A sweet dish made of broken wheat, ghee and sugar.

ના કીધો તે કંસાર—દલપતરામ.

કંસારી, *s. f.* A cricket; a cockroach.

કંસારો, *s. m.* [S. कंस white copper + कार doing.] A copper-smith. 2. A tin-man; a braiser.

કંસાસુર, Same as કંસ *q. v.*

કંસિકા, *s. f.* [S. कंस a cup; a goblet.] A burette.

કકડતું, *adj. m. f. n.* [See કકડવું.] Boiling; burning hot. 2. Trembling; bitter. 3. Sounding through tremor (of the teeth).

કકડધ્વજ, *adj.* [અકડ + S. ध्वज an ensign; a flag.] Strong; stout. 2. Unbending; straight. 3. Clever.

કકડભૂસ, *s. m* [કકડ + S. भूयस् in a high degree.] A sound caused while some big thing falls to the ground.

કકડવું, *v. i.* [See કડકડવું.] To be extremely heated. 2. To tremble. 3. To be stiff owing to extreme cold.

કકડાટ, *s. m.* [See કડકડાટ.] Thunder. 2. A rolling sound. 3. The sound of a boiling liquid, oil etc.

કકડાવવું, *v. t.* [See કકડવું.] To heat very much; to gnash; to seethe; to rattle; to grind or collide.

કકડી, *s. f.* [See કકડો.] A small bit; a small piece 2. *adj.* A little; small.

કકડીક, *adj.* [કકડી + ક dim.] Very small; quite a little.

કકડીને, *adv.* [See કકડવું] Severely; very much 2. Violently; forcibly.

કકડેકકડે, *adv.* [કકડો + કકડે redup. of કકડે.] By degrees; in pieces; piece by piece. 2. At intervals 3. By instalments.

કકડેકકડી, }
કકડેકકડા, } *adv.* [કકડો + કકડી, કકડો redup.]
Every piece; totally; perfectly; fully.

કકડેઆંતરે, *adv.* [કકડો+આંતરે *q.v.*] At intervals; gradually; by degrees; in instalments.

કકડો, *s. m.* [S. कृत् to break; to separate.] A bit; a piece; a fragment; a part; a chip; a patch; a division; a remnant.

કકડોક, *adj.* [કકડો + ક dim.] Very small; very little.

કકડોકોર, *adj* [કકડો + કોર *q. v.*] Very small; very little; as much as the edge of a thing.

કકળવું, *v. i.* Same as કળકળવું *q. v.*

કકળાટ, *s. m.* [See કળકળાટ.] Trembling; tremor. 2. Noise; clamour; outcry. 3. Disgust; dislike.

કકળો, } Same as કળકળો *q. v.*
કકળાટો, }

કકરાવવું, Same as કરકરાવવું *q. v.*

કકરું, *adj. m. f. n.* [See કરકરું.] Rough; not smooth. 2. [See કકડવું.] Extremely heated.

કકળાણ, *s. n.* [See below.] Lamentation ; bewailment. 2. Noise ; clamour ; a bustle ; an uproar

કકળવું, *v. i.* [S. कलकल an indistinct noise.] To grumble; to murmur. 2. [See ઉકળવું.] To boil. 3. [See ઉકળવું.] To be excited ; to be agitated.

Id. કકળી ઉઠવું To complain with a feeling. 2. To make a loud noise ; to cry out loudly.

Id. આંતરડી કકળી ઉઠવી To feel a severe mental pain; to be extremely sorry.

કકળાટ, *s. m.* [કકળવું + S. वृत्ति state.] Grumbling ; a loud noise ; a clamour ; an outcry. 2. A plaintive sound. 3. The sound of a boiling liquid. 4. A quarrel; a murmur.

Id. કાળી ચૌદશનો કકળાટ કાઢવો To remove all discordant sounds of evil, quarrels, or evil spirits by boiling oil on the fourteenth day of the dark half of Ashwina month.

કકળાવવું, Same as કળકળાવવું *q. v.*

કકરિયો, *s. m* [S. कर्कर hard ; solid] A flint-stone.

કકાર, *s. m.* [ક + S कृ to do.] The consonant ક 2. The sound of ક.

કકારાંત, *s m.* [કકાર + S. अंत an end.] A word ending in ક.

કકુટો, Same as ગકુટો *q. v.*

કકુત્સ્થ, *s. m.* [S.] An epithet of Puranjaya, a descendant of Ikshvaku. The word literally means ' standing on the hump. '.

કકુભ, *s. f.* [S.] A crooked piece of wood at the end of a lute. 2. A musical mode.

કક્કો, *s. m.* [See કકાર.] The letter ક. 2 The sound ક. 3. The elementary knowledge.

Id. કક્કેથી માંડવું-શરૂ કરવું To begin from the very beginning. કક્કો ઉકલવો-કાઢી આવડવો To decipher letters. 2. To know how to read and write. કક્કો ઘૂંટવો To learn to write. કક્કો ખરો કરવો To adhere to one's own resolution, and try to draw others to one's side ; to be obstinate. કક્કો લખવો To take a lesson; to take an advice; to receive instructions. કક્કાના પદ-કક્કાની બારાખડી The letters of the alphabet with the twelve vowels applied to them. કક્કાને કૂટી મારે એવું Illiterate. કક્કો કેરું નામ ન જાણે ને હું મોટો પંડિત To feign literacy though knowing nothing about literature, science or art. એને કક્કાની એ ખબર નથી He does not even know the elements of science or art. કક્કો કેવળો-કક્કો કેવલ્ય The alphabet ક is Brahma or all knowledge. (This was the old method of reciting or learning the alphabets.)

આદ્ય પુરૂષને જે છે એકલું તે કહીએ કક્કે કેવળું—નાકર.

મેં તો કક્કો તે કેશવ જાણીઓ.—કાળિદાસ.

કક્ષ, *s. m.* [S.] The arm-pit. 2. The side or flank of anything. 3. A party ; a side. 4. Help ; aid ; assistance.

કક્ષા, *s. f.* [S.] An orbit ; the orbit of a heavenly body or a planet. 2 A principal or any room in a house. 3. An arm-pit. 4. The hinder tuck of a *Dhotar*. 5. A side ; a flank. 6. A party.

કક્ષાખૂણ નર નકી મરે જેમ કક્ષા પડેથી.—પ્રેમાનંદ.

કક્ષાંશ, *s. m.* [કક્ષા + S. अंश a division.] A division of an orbit.

કક્ષાધમની, *s. f.* [કક્ષા + S धमनी an artery.] The superior thoracic artery.

કક્ષાપટ, *s. n.* [કક્ષા + S. पट a piece of cloth.] A strip of cloth folded on the waist to cover the part.

કખ, *s. f.* [See કક્ષા.] A disease in the arm-pit mostly of boils or pimples

કખકમાંકડી, *s. f* [S. कक्ष grass + માંકડી name of an insect.] An insect similar to a grasshopper found on grass.

કખવા, *s m.* Herpes Zoster ; a disease affecting the lips

કખાર, } *s. m.* [S कषाय a doctrine ; red.]
કખાય, }

A doctrine. 2. Dull-red colour. 3. Dirt; uncleanliness. 4. Passion and other vices. 5. *adj.* Astringent. 6. Dull-red.

અખા હૃદયનો મટે કખાય—અખો.

ભાવનીના પણ રહેશે કખાય—અખો.

કઘરેડું, Same as કરઘરેડું *q. v.*

કઘરેસ, *s. f.* [ક euph.+S. घर्ष friction; grinding.] Small pieces or filings got by rubbing or working upon a vessel or an ornament.

કઘરાવવું, Same as કરઘરાવવું *q. v.*

કંઅ, *adv.* Even a little. 2. Ever.

કઘા, *s. m.* [S. कु bad + घात a hit; a bruise] A bad wound. 2. A bad position of a wound. 3. Obstruction ; hindrance.

કંક, *s. m.* [S.] A crane ; the blue heron. 2. A false or pretended Brahmana. 3. Name assumed by Yudhishthira in the palace of Virata.

કંકટ, } કંકટક, } *s. m.* [S.] An armour. 2. An iron hook ; a claw ; a goad.

કંકણ, *s. n.* [S.] A bracelet. 2. The marriage bracelet tied with a string. 3. A string fastened round the wrist.

Prov. કંકણ વેચીને રોકાણી કહેવડાવવું Penny wise and pound foolish.

કંકણાકાર, *adj.* [કંકણ + S. आकार form.] Circular; ring-like. 2. Annular (of an eclipse).

કંકણાકૃતિ, *s. f.* [કંકણ + S. आकृति a figure.] A circular figure ; the form of a ring or a circle.

કંકણી, *s. f.* [S. किंकणी a small bell or tinkling ornament.] A golden bracelet. 2. A silver ornament for the waist. 2. [See કણકણવું.] Tremor ; trembling.

માથાથી તે પગ સુધી તેને કંકણી ચડી આવી.—હ. દા. કા.

કંકર, *s. m.* [S.] Gravel. 2. A pebble. 3. A particle ; a grain.

Prov. નર્મદામાં કંકર એટલા શંકર All the pebbles in the river Narmada are worshipped as God Shiva. 2. Company of the good elevates one's position.

કંકરીઆં, *s. n. pl.* [See above.] Same as કાંકરી *q. v.* 2. A kind of play for children.

કંકરીઆં ઠીકરીઆં ખેલે, શેતરંજ ખેલે કાજી.—લોકોક્તિ.

કંકેવાહ, *s. n.* [S. किकिर a horse + वह a vehicle.] A kind of seat to be mounted on a horse.

પંચવર્ણ તેજ પાખરીઆં, કંકેવાહ પલાણ્યા.—પદ્મનાભ.

કંકાયુ, *s. m.* [S. कं water + आयु life] A water-serpent.

કંકાલ, } કંકાળી, } Same as કંકાલ *q. v.*

કંકાવટી, Same as કુંકાવટી *q. v.*

બે કંકુવાળી કંકાવટી, પુત્રીને થાપે મટપટી.—પ્રેમાનંદ.

કંકુ કંકાવટી ને અક્ષત પીરસી રે લોલ.—સ્ત્રીગીત.

કંકાસ, *s. m.* [P. जंगाह.] A quarrel ; strife. 2. Obstinacy ; contention ; broil. 3. Dispute ; dissension.

Prov. ઝાઝે કંકાસે કુવાનું-ગોળીનું પાણી એ સુકાય Quarrel is a source of misfortune ; union is always strength. કંકાસનું મોં કાળું Anyhow avoid quarrels, as they bring on misfortunes.

કંકાસણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Quarrelsome. 2. Contentious. 3. Disputing.

કંકાસરીઅણ, *s. f.* [See કંકાસ.] A quarrelsome woman.

કંકાસીડું, Same as કંકાસણું *q. v.* 2. Weeping.

કંકુ, *s. n.* [S. कुंकुम red turmeric; saffron.] A red turmeric powder used for a mark on the forehead. It is made by mixing red turmeric and carbonate of soda; according to another recipe, it is a powder prepared from turmeric, alum and lemon juice.

Id. કંકુના કરવા To begin an auspicious work or business. 2. To have success in an undertaking. કંકુ ખેરવું To shower saffron as an auspicious mark. કંકુના હાથળા કરવા To enjoy the pleasures and happiness of life. કંકુનાં પગલાં A mark of prosperity and happiness. કંકુનાં પગલાં કરવાં To turn a house in a prosperous state; to make others happy, healthy and wealthy.

Prov. કંકુનો ચાંદલો સૌને વહાલો, મેશનો કોઇને વહાલો ન હોય Every one likes to be happy.

સમય થયે કંકુના કરવા આવીશું.—પ્રેમાનંદ.

કંકુડો, *s. m.* [કનકવો + ડો dim.] A paper kite. 2. [કંક+ડો dim.] A heron.

કંકુપડી, } *s. f.* કંકુપડો, } *s. m.* [કંકુ+S. पुट a covering.] A packet of saffron. 2. An auspicious emblem.

કંકુવોણું, *adj. m. f. n.* [કંકુ + S. विहीन without.] Without saffron; not possessing saffron.

કંકેલ્ય, Same as કંકેલ *q. v.*

ઊંટ લહિ કંકેલ્ય કર્મ્ટુંપલિ, આમ્ર ખાય ન હોય.—દયારામ.

કંકોડી, *s. f.* Alabaster ; gypsum. 2. A powder used as a medicine. 3. [S. ककोंटकी.] Name of a plant Momordica Dioica. N. O. Cucurbitaceæ.

કાચલીમાં કંકોડી ને વાડકામાં પાણી.—સ્ત્રીગીત.

કંકોડું, s. n. [S. कर्कोटकी.] A berry of the plant કંકોડી used [illegible] vegetable.

કંકોતરી, s. f. [કંકુ + S. पत्री writing.] An invitation note on an auspicious occasion. 2. An invitation.

કંકુ છાંટી કંકોતરી મોકલી.—સ્ત્રીગીત.

કંકોલ, Same as ચીનીકબાબા q. v.

કંગણ, } s. n. [See કંકણ.] A bracelet.
કંગન, }

કંગધર, s. n. A white-crested bulbul.

કંગસી, s. f. }
કંગની, s. f. } [S. कंकत.] A comb.
કંગસો, s. m. }

કંગાલ, adj. [P. कंगाल a miser.] Poor; indigent. 2. Wretched; mean. 3. Helpless. 4. Lacking, barren.

કંગાલીઅત, s. f. [See above.] Poverty; narrow means; mendicity. 2. Wretchedness.

કંગુરો, s. m. [P.] A spire; a steeple. 2. Battlement. 3. An ornamental projection on a pinnacle. 4. A pebble.

કચ, s. m. [S.] Hair of the head. 2. Name of the son of Brihaspati. 3 s. f. [S. कच् to sound.] A babble; a brawl. 4. A strait; a dilemma. 5. A quarrel. 6. Obstinacy.

Prov. કચડું મેલ કાં Avoid picking up quarrels.

કેશરી તિલક કપાળ, અતિત કચ.—ગિરિધર.

પાછળ કચવાટ લટકતી રે.—આલાપ.

કચકચ, s. f. [Redup. of કચ q. v.] Idle talk; a chat. 2. A loud discourse. 3. A quarrelsome talk. 4. A troublesome noise.

Id. કચકચ કરવી To talk in such a way as to annoy others.

કચકચવું, v. t. [S. कच् to sound.] To complain noisily so [illegible] to disturb peace. 2. To have a shrill and sharp sound. 3. To be shaky and producing sound (of a floor, table, door etc.).

કચકચાટ, s. f. [See above.] A loud and combined sound. 2 Disunion; disagreement. 3. adv. [S. कच् to fasten.] Tightly; briskly; closely.

કચકચાવવું, v. t. [S. कच् to fasten; to bind.] To fasten tightly; to bind closely. 2 To gnash. 3. To shake. 4. [See કચકચવું.] To tease; to annoy.

કચકચીઉં, adj. m. f. n [See કચકચવું.] Quarrelsome; headstrong. 2. Noisy; murmuring.

કચકચીઓ, s. m. [See કચકચવું.] A trogon bird. Harpactus Hodgsoni.

કચકડું, s. n. [S. कच्छप a tortoise.] A tortoise-shell.

કચડકચડ, adv. [કચડ + કચડ redup. of કચડ fr. S. कृष् to crush.] Grittily; making a gritty sound.

Id. કચડકચડ થવું To make a gritty sound.

કચડવું, v. t. [S. कृष् to crush.] To gnash. 2. [See કચકચાવવું.] To bind tightly; to hold tightly. 3. [See કચરવું.] To trample under foot; to press. 4. To bruise.

કચડાકચડી, } s. f. [See કચરવું.] A state
કચડાટ, } s. m.
of crowdedness; a crowd.

કચડાવવું, v. t. [See કચડવું.] To cause to be crushed. 2. To crush.

કચડાવું, v. i. [See કચડવું.] To be crushed; to be trampled upon

કચપચ, s. f. [See કચકચ.] A noisy talk; a chat. 2. A collection of noisy little boys. 3. Argument; discussion.

કચપચીઉં, adj. m. f. n. [See કચકચ.] Noisy; loquacious; talkative. 2. Discussive; argumentative.

કચરકૂટ, s f. [See કચરવું + કૂટવું.] Quarrelling; coming to blows.

કચરઘાણ, s. m. [કચરવું + ઘાણ fr. S. हन् to strike] Complete smashing and crushing.

Id. કચરઘાણ વાળવો-થવો To be crushed to death. 2. To be broken into pieces.

કચરડવું v. t. [See કચડવું.] To crush so much as to produce a noise; to press tightly. 2. To gnash. 3. To bind tightly.

કચરડાટ, s. m. [See કચડવું.] The sound emitted when [illegible] thing is forcibly pressed; a crackling sound.

કચરપચર, adj. [કચરવું + S. पच् to cook.] Crushed but not digested; undigested. 2. adv. At intervals; oftener; repeatedly.

Id. કચરપચર ખાવું To eat again and again. કચરપચર ઝાડો થવો To have loose and undigested motions oftener.

કચરવું, v. t. [S कृष् to crush.] To trample under foot; to press tightly. 2. To bruise.

Id. કચરી નાખવું-મારવું To crush down; [illegible] subdue; to reduce to submission. 2. To ruin. કચરી ખાવું To trouble; to afflict; to pain; to ruin.

કચરાકચર, } s f [See above] Pressure
કચરાકચરી, }
felt owing to overcrowding

કચરાપટી s f [કચરો + S पट series] A series of dirt an accumulation of dirty and unwholesome things. 2 Sweepings.

Id કચરાપટીવાળો-વાળી A scavenger a sweeper કચરાપટી ખાતું Name of a branch of a Municipality (looking after the removal of dirt)

કચરાપેટી, s f [કચરો + પેટી q v] A dust-bin

કચરાવવું v t [See કચરવું] To cause to be crushed 2 To cause to be pressed or trampled upon

કચરાવું, v i [See કચરવું] To be crushed; to be pressed to be trampled upon 2 To be bruised 3 To be disturbed

કચરીઉં, s n [See કચરવું] A mixture of oil an oil-cake 2 A preparation of the peelings of mangoes pressed and crushed together 3 adj Crushed and pressed 4 Bruised

કચરો s m [S कचर bad dirty] Dirt rubbish 2 Mud 3 Sweepings 4 A wicked person 4 A garbage

Id કચરો કાઢવો To remove dirt to clean to sweep કચરાનું વાસણ A dust bin કચરાની ટોપલીમાં નાખવું To throw away with contempt.

Prov કચરે કચરો વધે [Lit.] Dirt increases dirt 2 Idleness is the source of ruin કચરો વાળતાં જન્મારો ગયો ને સાવરણો ઉંધો કેમ ? Ignorance in a matter which a person has been familiar with throughout his life the sea complains it wants water

કચવાટ s m [કચ + S वृत्ति state] Dissatisfaction displeasure disturbance of the peace of mind 2 Confusion 3 Disagreement 4 Importunity 5 Complaint

કચવાણ s n [See above] Disturbance disorder 2 Confusion difficulty 3 Displeasure disturbance of the peace of mind 4 Intrusion

કચવાવવું, v t [See કચવાટ] To cause to be afflicted 2 To cause to hesitate 3 To make uncertain 4 To upset

સમર કુ દિન એ કચવાણીને કરી કચવાયતા —કવિત

કચવાવું v i [See કચવાટ] To be dissatisfied 2 To be confused; to be perplexed 3 To be incommoded by crowd, sultry weather or confined situation 4 To be upset (of a plan)

કચવું adj [See કચવાટ] Untidy, dirty 2 Mixed, variegated 3 Confused, disorderly 4 Disturbed

તેનું સાધીકામાં કચવું કચવું કરી મુક્યું છે —નર્મદ

કચાકચ s f [See કચકચ] A sound produced when a thing is crushed pierced etc.

કચાટ s f [See કચવાટ] A perplexing or confusing work a dilemma 2 Dissatisfaction; disturbance discordance 3 An intricate machination a scheme 4 Obstinacy 5 adj Obstinate perverse

કચાટીઉં, adj m f n [See કચવાટ] Perplexing 2 Intricate 3 Troublesome 4 Obstinate perverse

કચારો s m [S कु bad + चार a fetter, a bond] Nightmare a dreadful dream

કચાલ s f [S कु bad + चारित्र conduct] A bad conduct or behaviour misconduct vicious acts dissolute or immoral habits

કચાલે adv [ક + ચાલવું q v] Irremediably nolens volens

કચાશ } s f [See કાચું] Unripeness 2
કચાસ }
Defficiency defect want 3 Insufficiency

Id કચાશ પર હેડ To be rather unripe or incomplete કચાશ કરવી-નાખવી To spare trouble 2. To leave incomplete or defective

પતિને કહું પ્રધાને કરશો નહિ કચાશ —દલપતરામ

કચિત્રું adj m f n [S कु bad + चित्र variegated] Confused disorderly 2 Disproportionately mixed together 3 Dirty untidy disfigured

કચીઆણું s n [S. कच् to sound] Overcrowding 2 A murmuring or crying noise of a child

કચીઆરો s m [See above] A body of discontented and crying children in a house 2 [See કાચું] Undeveloped unripe unmatured and incomplete state

Id કાચો કચીઆરો મુકીને જવું To die leaving children quite young and in an immature condition

કચીઉં, adj m f n [See કચ] Obstinate perverse 2 Crying and brawling 3 Naughty 4 Idly talking

કચુકો, Same as ચિચુકો *q. v.*

Prov. કચુકા પીલે તેલ ન નીકળે It is useless to expect anything from a thing which it does not possess.

કચુડકચુડ, *s. n.* [કચુડ + કચુડ redup. of કચુડ *fr.* S. कच् to sound.] A squeaking sound.

કચુડો, *s. m.* [See above.] A swing ; a swinging bed.

કચુમર, } Same as કચુંબર, કચુંદવું *q. v.*
કચુમલ,

કચુંદવું, *v. t.* To rub a thing with the hand in water. 2. To knead.

Id. કચુંદી નાખવું To spoil ; to disturb ; to make dirty.

કચુંબર, *s. f.* [H. कचूमर.] Peelings of a thing. 2. A salad; a preparation of onion, ginger and other condiments. 3. A mixture.

કચુરો, *s. m.* [H. कचूर.] Long zodoary; a kind of medicinal drug. Curcuma zerumbet. N. O. Scitamineæ.

કચેરી, *s. f.* [H.कचहरी] A court; an office. 2. A drawing room; a hall. 3. An assemblage; a meeting.

Id. કચેરીએ ચડવું-જવું To file a complaint in a civil or a criminal court. આ વાત કચેરી સુધી ગઇ Office people became aware of this matter. કચેરીનો બેસનાર A person acquainted with the ways of the court; a man polished of manners.

Prov. કચેરીમાં કચરો Mismanagement even in the court of authority.

કચોરી, *s. f.* [See below.] Zedoary plant and its root. 2. A cake made of a mixture of wheat and pulse and fried in ghee.

કચોરો, Same as કચુરો *q. v.*

કચોલડું, } *s. n.* [P. कचकोल.] A cup; a vessel to contain saffron.
કચોલું,

પધારો પ્રભુ કુંકુમ કચોળે ભરીને —દયારામ.

સોના તે કેરાં કચોલડાં, રતન કંસડી બે હાથ રે.—સ્નેહગીત.

કચ્ચાઇ, *s. f.* [See કાચું.] Unripeness; rawness. 2. Inexperience.

કચ્ચર, *adj.* [See કચરવું.] Crushed. 2. *s. f.* A small particle; a pounded or crushed thing.

રુધિર ચાલ્યું મુખ થકી, કચ્ચર થયો નિર્ધાર.—ગિરધર.

કચ્ચરઘાણ, Same as કચરઘાણ *q. v.*

કચ્ચાશ, *s. f.* [See કાચું.] Unripeness. 2. Inexperience. 3. Want of shrewdness.

કચ્ચાંબચ્ચાં, *s. n. pl.* [કાચું + બચ્ચું a child.] Young ones. 2. Children.

કચ્ચું, *adj. m. f. n.* [See કાચું.] Unripe. 2 Not properly boiled, heated or prepared. 3. Not clever; inexperienced. 4. Not shrewd.

તમે કશામાં નહિ કચ્ચા.—નર્મદ.

કચ્છ, *s. m.* [S.] The hem of the lower garment tucked into the waist-band. 2. A bank; a bordering region ; a country on the sea or river-side. 3. A tortoise. 4. A piece of cloth worn round the loins ; a suspender. 5. A marshy ground. 6 Name of a province.

Id. કચ્છ મારવો-વાળવો To tuck up the dhotar round the loins. 2. To prepre a fight.

સ્વવશ તો કચ્છ કરી સીધો થઇ.—ભી. બે. દી.

નાનાં નાનાં કચ્છીં સુભિસરો, કચ્છ ઉતાન રચ્ય.—કવિ.

અચ્છ કચ્છ ને તેનાં બગલાં ને ઉંદર કોળ —વસ્તો.

કચ્છપ, *s. m.* [S.] A tortoise. 2. A tumour on the palate ; palatal exostosis 3. An apparatus used in the distillation of liquors.

કચ્છપી, *s. f.* [S.] A female tortoise.

કચ્છાવતાર, *s. m.* [કચ્છ + S. अवतृ to descend.] One of the ten incarnations of Vishnu.

કચ્છી, *adj.* [See above.] Belonging or pertaining to the province of Kachchha. 2. *s. m.* An inhabitant of Kachchha.

Id. કચ્છી ઘોડો A horse belonging to the peculiar race hailing from Kachchha.

ઘોડા તો કચ્છી લેવા, પ્રેમ પમાડે ઉર.—દલપતરામ.

રેલ અદ્ધિન રેવંત પલાણ, કચ્છી કુદંતા કેકાણ.—પ્રેમાનંદ.

હય આરબી કચ્છી લેવા.—સામળ.

કચ્છુ, *s. f.* [S.] Itch ; scab.

કચ્છો, *s. m.* [See કચ્છ.] A suspender ; a strip of cloth wound round the loins. 2. A kind of fish with antinnæ.

કછતા, *adj* [S. कृच्छ्र painful.] Painful; bad; wicked. 2. Mean.

મેં પુંડરીક પહેરાં ચોરક્યા બોલ કહ્યા તેને કછતા.—પ્રેમાનંદ.

કછવું, *v. t.* [See કચ્છ.] To put or tie a piece of cloth round the loins; to put on a suspender.

કંઠેથી કાછ વાળે વળગેથ, આવકથા પગથી ભળેલ.—પ્રેમાનંદ.

કછોટી, s. f. [કચ્છ + S. वृत्ति turning.] A piece of cloth worn round the loins; a suspender.

કછોટીબંધ, adj. [કછોટી + S. बंध् to bind.] Continent (of males). 2. Celibate.

કછોટો Same as કચ્છ q. v.

Id. પાકો કછોટો [Lit.] A hard or strong tie. 2. A lifelong vow of celibacy.

ગોરા કછોટા ગોઠડી કંથા પહેરે સોહામણું ચાલે.—પ્રેમાનંદ.

કછોરૂં, s. n. [S. कु bad+Guj. છોરૂં a child.] A bad or wicked child. 2. adj. n. Wicked.

Prov. છોરૂ કછોરૂં થાય, કંઈ માબાપ કછોરૂં થાય ? A child may be undutiful to its parents, but the parents have nothing but extreme love for their child.

છોરૂ કછોરૂ કુઅરે માત, તોહે માત ન મૂકે સાથ.—નાકર.

કજક, s. f. [P.] A goad ; a sharp-pointed tool for managing an elephant.

કજરે, કજરો, } s. m. [S. कज्जल soot.] A collyrium applied to eyes ; lampsoot.

કજલ, s. f. [S. कट.] A kind of a play at dice. 2. [S. कल्पना.] A contrivance ; a device.

કજલી, s. f. [S. कज्जली.] Sulphuret of mercury.

Id. કજલી કરવી To mix together mercury and sulphur.

કજલો, s. m. [S. कपिंजल.] A kind of bird allied to the Chataka bird.

કજળવું, v. i. [S. कुbad+ज्वल् to burn.] To be covered with ashes. 2. [See કજલ.] To be able to form a pair in the play at dice.

કજળાવું, v. i. [See above.] To be covered with ashes.

Id. કજળાઈ જવું To be covered with ashes (said of cinders).

કજા, s. f. [Ar. कज़ा.] Fate. 2. Misfortune. 3. Death. 4 [See કજલ.] Contrivance; a plan; a trick ; a device.

કરે કાજ પણ ન કરે કજા.—અખો.
કઇ ઉમરાવને પકડ્યા કજાના કાળમાં દેતાં.—કલાપિ.
મન કેરી કજા ભાગો, સજા થઇ માને સત્ય.—વલ્લભ.
આખા જીવતણી એ કજા.—અખો.
પૂરૂ પડ્યા તેહ દિન કજા કોઇ સો કળી.—વલ્લભ.

કજાક, s. m. A robber; a way-farer; a decoit.

કજાત, adj. [S. कु bad + जात born.] Base; mean. 2. Born of a low family. 3. Impudent; immoral.

કજારેજા, s. f. [કજા+રેજા redup.] Fate. 2. Death.

Id. કજારેજાએ In time of calamity or death. કજારેજાએ પાળવું To come into force at death.

કજીઆખોર, adj. [કજીઓ+ P. ख़ोर fond of.] Quarrelsome ; contentious. 2. s. m. f. A mischief-monger.

કજીઆદલાલ, s. m. [કજીઓ+Ar. दलाल a broker. One who provokes or instigates quarrels. 2. One who carries on the profession of an agent in law-suits. 3. An arbitrator in a quarrel.

કજીઆરજીઆ, s. m. pl. [કજીઓ+રજીઓ redup.] Quarrels; mischief.

કજીઓ, s m. [Ar. कज़ीय.] Quarrel; disagreement. 2. Dispute; discussion. 3. A suit; a cause.

Id. કજીઓ કરવો To quarrel; to have a discussion. કજીઓ સળગવો To begin (of a quarrel). કજીઓ માંડવો To sue in a law-court. કજીઓ સળગાવવો To instigate a quarrel; to set persons quarrelling. કજીઓ હોલવવો-પતાવવો To put a stop to a quarrel; to settle a difference. કજીઓ વેચાતો લેવો To undertake or take upon oneself a quarrel. કજીઆની માંડવાળ કરવી To settle a quarrel amicably. કજીઆનું કારણ An origin of quarrel.

Prov. કજીઆનું મોં કાળું Beware of engaging in a quarrel. કજીઆકંકાસથી ગોળીનું પાણી સૂકાય Quarrel always ends in calamity.

કજોડ, adj. [S. कु bad+युग्म a pair.] Unlike; dissimilar; mismatched. 2. s. f. A bad pair; an unfit match.

કજોડું, s. n. [See above.] A mismatch. 2. An unfit match of a bride and a bride-groom.

કજોરી, adj. [See કમજોર.] Weak; feeble.

ધણી હું નથી, કરું શો કજોરી.—નર્મદ.

કજ્જ, s. n. [S. कार्य.] A work.

કજ્જ સંગ કુડે પડે, લજ્જ લાગી લોકનાં.—વલ્લભ.

કજ્જલ, s. n. [S.] Lamp-black; soot. 2. Collyrium.

કજ્જલી, s. f. [S.] Sulphuret of mercury.

કંચન, s. n. [S. काञ्चन gold.] Gold. 2. Wealth.

Id. કંચન જેવું Clean; pure. 2. Faultless.

Prov. [illegible] કંચન, પણ પડ્યું કથીરને હાથ A good man is degraded by the company of low persons.

કંચની, s. f. [S. कुंच to go crookedly.] A concubine. 2. A dancing girl; a harlot; a courtezan.

કંચવો, *s. m.* [S. कंचुक.] A bodice.

કેસરભીનો કંચવો, ગળે એકાવળ હાર.—નરસિંહ.
કમળવેલીનો કંચવો રે.—ઘોળજી.

કંચાવું, *v. i.* [See કંચવી.] To be seduced; to suffer; to tolerate. 2. To be deceived.

Prov. કંચાયા સારા પણ વંચાયા ખોટા Reputation is more valuable than money.

કંચુક, *s. m.* [S.] A bodice; a jacket. 2. A slough. 3. An armour.

કંચુકી, *s. f.* [S. कंचुक.] An armour. 2. A bodice. 3. An attendent in the apartment of a woman; a chamberlain. 4. A door-keeper.

કંચુલિકા, કંચુલી, } *s. f.* [S.] A bodice.

કંચોળું, *s. n.* [S. कंचार.] Name of a fragrant plant.

કંજ, *s. n.* [S.] A lotus 2. *s. m.* Brahma.

વિહરે સદા કમળાયણ, અમરકુલ કંજમધુપ.—ગિરિધર.
કંજ જેવા મુખ રંજ, ભારી પડયા કઠ ભારી.—વલ્લભ.

કંજક, *s. n.* [S.] A kind of bird. Gracula religiosa.

કંજન, *s. m.* [S.] Cupid; the god of love. 2. A kind of bird.

કંજન ગંજન લાગ્યું અમોલા.—વલ્લભ.

કંજર, *s. m.* [S.] An elephant. 2. Brahma. 3. *s. n.* The belly.

કંજરી, કંજરી, } *s. f.* [S. कंजल.] A kind of bird with a long bill. 2. Same as ખંજરી *q. v.*

કંજૂસ, *adj.* [H. कंजूस.] Stingy; miserly; niggardly.

કંજુસાઇ, *s. f.* [See above.] Niggardliness; Stinginess.

કટ, *s. f.* [S.] Waist; hip and loins. 2. A straw-mat. 3. [S. कटक.] A side or ridge of a mountain. 4. A bracelet. 5. [S. कटु disagreeble; blaming.] Breaking of friendship; disunion.

Id. કટ કરવી To break a friendship; to quarrel; to disagree; to despise.

કટક, *s. n.* [S.] An army. 2. A camp. 3. A bracelet of gold. 4. An assault. 5. A shell. 6. A house; a dwelling. 7. A table-land. 8. A ridge.

Id. ભાજી ઉપર કટક A great preparation for a very small matter; much ado about nothing. કટકની લડાઇ કટકમાં ન કોડવી One should not carry a quarrel at home but should fight it out at the proper place.

આપણું કટક સહુ કાયર થયું.—નાકર.
કટક કેરો પોકાર લે રે.—સામળ.

કટકટ, *s. f.* [S. कटकटायति to make a creaking sound.] The sound 'tick'. 2. Wrangling. 3. Teasing persistence. 4. Fault-finding.

Id. કટકટ કરવી To reprimand; to find fault with.

કટકટવું, *v. i.* [See above.] To produce the sound ' tick. ' 2. To walk so as to produce a sound; 3. To trample upon the ground. 4. To find fault with.

કટકટ કરીને સૈન ચાલ્યું ધીરે.—પ્રેમાનંદ.

કટકટાટ, કટકટાટો, } *s. m.* [See કટકટ.] Wrangling; disputing; fault-finding.

કટકટીઆપણું, *s. n.* [કટકટીઉં+Guj. પણું a suffix forming a noun.] The habit or nature of wrangling or fault-finding.

કટકટીઉં, *adj. m. f. n.* [See કટકટ.] Quarrelling; wrangling; fault-finding.

કટકટીઓ, *s. m.* [See કટકટવું.] Name of the bird brown shrike. 2. [S कटक an army.] A soldier; a warrior.

કટકીઆ હળવી ભાથા ઇંત.—પદ્મનાભ

કટકણું, *adj. m. f. n.* [See કટકો.] Breakable; brittle

કટકાવું, *s. f.* Same as કટવાણી *q. v.*

ભાગી ખોલી કટકાવું કરે, ભાજી સહુને ભ્રષ્ટા કરે—બોજો.

કટકીઉં, *s. n.* [S. कटन.] A roof. 2. An upper storey. 3. *adj. m. f. n.* Brittle.

કટકું, *s. n.* [See કટકો.] A small piece. 2. A part of a field. 3 [See कटक.] An army; a camp.

કુંભકરણ તણું તોડું કટકાં.—પ્રેમાનંદ.

કટકો, *s. m.* [S. कट्ट to break off a part.] A bit; a piece; a portion.

કટણ થયા ભાયત ચતુરાં બધું, કાગળ ન લખ્યો કટકો રે.—બોટાં.

કટકોલ, *s. f. n.* [S] A vessel for spitting; a spitting-pot.

કટખોટ, *s. n.* Name of a bird; the crimson-breasted barbet.

કટર, *s. f.* [S. कटिर a hollow.] A boat prepared from the inner part of a palm tree.

કટવું, *s. n.* [કટક+Guj. ઉં dim.] A small thatched hamlet. 2. [S. कट grass+Guj ઉં made of.] A door or a passage-way of a hut made

of grass. 3. [S. कटन the thatch of a house.] A light frame-work for the covering of a well.

કટવું, v. i. [S. कटु bitter.] To be bitter or sour. 2. To be inimical towards. 3. To be angry with.

કટાકટ, } કટાકટી, } s. f. [S. कट् to break off a part.] Mortal enmity. 2. A critical time; a crisis. 3. Brawl and quarrel. 4. Rivalry; competition. 5. A slaughter; a massacre.

Id. કટાકટી કરવી To enter into an open rivalry or enmity; to quarrel.

કટાક્ષ, s. f. [S. कट an arrow+अक्षि the eye.] A side-look; a glance; a leer. 2. Look of displeasure and anger.

કુટિલ કટાક્ષે કામ કર્યું.—દયારામ

કટાટ, adj. [S. કટ + S. वृत्ति being.] Quarrelsome; wrangling; fault-finding.

કટાણું, adj. m. f. n. [See કાટ.] Rusty. 2. [See કટવું.] Dejected; disgusting. 3 Displeased. s. n. [S. કુ bad+Guj ટાણું time] A bad time; an inauspicious occasion; an inconvenient or unlucky time.

Id. મોં કટાણું કરવું To make a wry face; to be displeased or disgusted. કટાણું ઝેર જેવું હોવું To have a bitter taste owing to being mixed with virdigris.

મો કટાણું કરીને ભુમનેહી ચાલી —આઇશ્વેકર.
મોંઢું કટાણું તન મુસ્ત થાયે.—નર્મદ.

કટામણું, adj. m. f. n. [See above.] Liable to be rusty. 2. Bitter, sour. 3. Displeased; disgusted

કટાર, } કટારી, } s. f. [S. कट्टार.] A dagger; a weapon; a poniard. 2. A column (of a newspaper). 3. Same as કટાક્ષ q. v.

કટારડી, s. f. [કટાર + Guj. ડી dim.] A small dagger. 2. A side-long look; a leer; a glance. 3. Crookedness

નવ આવે સમીપક આંખને, કંઈ કટારી સારી છે—દયારામ.

કટાવ, s. m. Name of a metrical composition in rhetoric. 2. [S. कट.] A girdle; a zone. 3. [S. कट् to tear.] Engraving; grafting. 4. Want of cards of a particular kind in the hands of a player

રેખી મુકી મૂર્ છટાવની —ર. મ. ની.

કટાવદાર, adj [કટાવ + P. दार possessing.] Grafted; engraved.

કટાવવું, v. t. [See કાટ.] To make rusty. 2. [See ખાટું.] To make bitter or sour.

કટાવું, v. i. [See કાટ.] To be rusty. 2. [S. कर्त् to cut.] To be cut. 3. To be beheaded.

કટાસણું, s. n. [S. कट a straw-mat+आसन a seat.] A seat made of woollen cloth or of grass and used during prayers; a mattress.

કટાહ, s. m. [S.] A frying-pan. 2. s. f. The shell of a turtle.

કટિ, } કટી, } s. f. [S] The hip; the loins; the waist. 2. Pelvis.

કટિત્રાણ, s. n. [S. कटित्र] A cloth girt round the loins. 2 A waist-band; an ornament for the waist.

કટિદેશ, s. m. [S. કટિ + S. देश a region.] The loins

કટિબદ્ધ, adj. [See below.] Ready; prepared having gird up loins.

કટિબંધ, s. m. [કટિ+S. बंध् to bind.] A girdle; a belt for the loins. 2. A zone. 3. Same as કટાવ q. v

કટિમેખલા, s. f. [કટિ + S. मेखला a girdle.] A girdle; an ornament for the waist.

કટિશૂલ, s. n. [કટિ + S. शूल an acute pain.] Name of a disease of the loins; a hip-ache.

કટિશૃંખલા, s. f. [કટિ + S. शृंखला a chain; a belt.] An ornament for the waist; a girdle.

કટિસૂત્ર, s. n. [કટિ + S. सूत्र a thread.] A waist-band, a zone. 2. A string of threads worn round the waist; a waist-string.

કટિસ્નાન, s. n. [કટિ+S स्नान a bath.] A hip-bath; an ablution from the feet to the waist.

કટુ, adj. [S.] Bitter 2. Pungent; offensive. 3. [S. कुट् to divide.] Cutting; pinching. 4. Keen; fierce.

તેમનું મધુ કે લાગ ! તો તો બને મૃત્યુ કટુ —કલાપિ.

કટુક, adj. [કટુ + ક dim.] Slightly bitter. 2 Slightly pungent; slightly offensive.

મહા મિષ્ટ ભોજન કટુક લાગે, જેને તન જ્વર હોય —દયારામ.

કટુકીટ, s. m. [કટુ + S. कीट an insect.]. A mosquito; a gnat.

કટુતા, } કટુતાઈ, } s. f. [કટુ+S. ता a suffix forming a noun.] Bitterness. 2. Pungency; offensiveness. 3. Keenness; fierceness; ferocity.

કડુપત, Same as પીતપાપડો *q v*

કડુફળ [કડુ and S फल fruit] A bitter fruit

કડુભદ્ર, *s n* [કડુ + S भद्र good] Dried ginger

કઠેરો, Same as કઠેરો *q v*

કંઠસરી, *s n* [S कंठ the throat + सर a necklace] Name of an ornament
કાને કળિયું ને કંઠ કંઠસરી રે રે—મીરાં

કટોરી, *s f* [S कटोरा a shallow cup.] A small shallow cup a small bowl

કટોરો, *s m* [See above] A cup a bowl

કટા, } *s f* [S कटु disagreeable] Dis-
કટી, }
agreement, disunion relinquishment of friendship

કડું, *adj m f n* [See કડુ] Very severe bitter 2 Mortal inveterate 3 Vindictive

Id કડું દુશ્મન A bitter enemy કડું વેર-કડી દુશ્મનાઇ Bitter enmity

કઠ, *s f* [S कट a mat] A bag of palm-leaves a mat 2 [See કઠારો] Sultriness uneasiness felt owing to heat. 3 [S कठ् to grieve] Internal pain 4 [S] Name of a sage 5 A branch of Yajurveda

કઠણ, *adj* [S कठिन hard] Hard severe stiff rigid 2 Hard-hearted cruel 3 Firm resolute 4 Difficult 5 Carping terse piercing

Id કઠણ વચન Piercing words કઠણ જમીન Hard soil કઠણ કામ A difficult work તે બચે એ કઠણ છે It is hardly possible that he could be saved કઠણ છાતીનો Hard-hearted 2 Courageous enduring છાતી કઠણ કરવી To be strong-minded to bear pain કઠણ સમો-વખત Hard times કઠણ કરવું To make hardy કઠણ થવું To be strong minded to be cruel કઠણ વેળ Callus

કઠણ થયા મોધવ મથુરા જઇ કાગળ ન લખ્યો કટકે રે—મીરાં

કઠણપણું } *s n*
કઠણાઇ } *s f* [કઠણ+પણું આઇ આશ a suffix
કઠણાશ } *s f*
forming a noun] Hardness rigidity 2 Firmness 3 Difficulty 4 Cruelty 5 Severity hard-heartedness

કઠણાર્બુદ, *s n* [કઠણ + S अर्बुद a tumour] Scirrhous a hard form of carcinoma

કઠપિંજર, *s n* [S काष्ठ wood+पंजर a cage.] A wooden seat on the back of an elephant.
દીપા પાખર નઇ કઠપિંજર —પદ્મનાભ

કઠરાશ, *s f* [S कठर hard] A feeling of uneasiness

કઠલો *s m* [S काष्ठ wood + લો dim] Household furniture

કઠવું, *v t* [S कठ् to pain] To pain, to make uneasy 2 *v i* To be sultry to be hot 3 *adj m f n* Painful, uncomfortable 4 Sultry, hot.

કઠિયો, *s m* [S कठोर] An earthen vessel for keeping oil ghee etc. 2 [See above] A pinching shoe 3 [S काष्ठ wood] A wooden frame lowered into a well for stopping dust etc from falling into it

કઠામ *s n* [S कु bad + स्थान a place] A bad place an improper place, an untoward place 2 The private part of the body

Prov કઠામ ગુમડું ને સસરો વેદ Difficulties accompany everything
ઠામ કઠામ નથી પડી —દલપતરામ

કઠારો *s m* [See કઠવું.] Sultriness, a feeling of uneasiness felt owing to unbearable heat. 2 Same as કઠેરો *q v*

કઠિન, Same as કઠણ *q v*

કઠિઆરણ } *s f* [S कुठारिक a wood cutter]
કઠિઆરી }
The wife of a wood-cutter

કઠિઆરો, *s m* [See above.] A wood-cutter

કઠિઓ *s m* A piece 2 An old coin

કઠેકાણું Same as કઠામ *q v*

કઠેડ } *s m* [S कटिक posterious] A
કઠેડો, }
railing 2 A gallery a balcony a balustrade, a parapet
અની બેઠક તે કઠેરા અગાશી —દલપતરામ

કઠોડી, *s f* [See below] A small cruet-stand

કઠોડું, *s n.* [S काष्ठ wood + ડું dim] A round or square wooden vessel for holding condiments a cruet-stand

કઠોડો *s m* [See કઠેડો] The back part of a ship 2 A railing a balcony a palisade a gallery
કઠિન કઠોડા કાંઇ ગ્યાખ—પ્રેમાનંદ

કઠોદર, *s. n.* [S. कठिन hard + उदर abdomen.] A kind of disease resembling dropsy.

કઠોપનિષદ્, *s. n.* [કઠ+S. उपनिषद्.] A branch of Yajurveda taught by sage Katha, pupil of Vaishampayana.

કઠોર, *adj.* [S.] Cruel; relentless. 2. Harsh; rough (of words or language). 3. Hard.

કઠોરતા, *s. f.*
કઠોરપણું, *s. n.* [કઠોર + S. त्व, Guj પણું,
કઠોરાઈ, *s. f.*
આઈ a termination forming a noun.] Harshness. 2. Cruelty 3. Hardness.

કઠોળ, *s. n.* [S. कठोर.] Pulse; all kinds of pulse.

કડ, *s. f.* [S. कटि.] The waist; loins 2. [S. कट a side.] The customary grant allowed on a purchase of hundred articles of the same kind, 3. *adv.* [S. कड् to sound.] An imitation of a crackling sound.

કડક, *adj.* [S कड्ड to be hard.] Hard; stiff; strong. 2. Exciting; hot-tempered. 3. Raw; unripe. 4. Penniless. 5. Rigidly fasting. 6 Dry; crisp. 7. Name of an ornament for the ear. 8. A panel (of a window).

Id. કડક મિજાજ A hot temper. કડક ભાત Hard and unripe rice. કડક બંગાળી Penniless; hard of money. બે દિવસના કડક હોવું To have taken no food for the last two days.

કડકડ, *s f.* [S. कटकटायते to make a creaking sound.] A *loud, crackling or rattling* sound. 2. *adv.* Quickly.

કડકડતું, *adj. m. f. n.* [See above.] Crackling; sounding. 2. Boiling. 3. Severe.

કડકડવું, *v. i.* [See કડકડ] To crash; to crack; to make a sound; to rattle. 2. To shake; to shiver.

કડકડાટ, *s. m.* [કડકડ+S. वृत्ति being] A rattling sound. 2. *adv.* Fluently; speedily; rattling along.

Id. કડકડાટ ભેટવું To embrace passionately. કડકડાટ વાંચવું To read fluently. કડકડાટ ચાલવું To walk rushingly. 2. To make a rapid progress; to go on swinging or with force.

કડકડાટ શબ્દ થાય આકાશે, શું ભાખશે પ્રકાશ—પ્રેમાનંદ.
તેણે કડકડાટ વાંચ્યું.—નર્મદ.
કડકડાટ કરી કેમ ચાલતા—પ્રેમાનંદ.

કડકડાટી, *s. f.* [See above.] A loud rattling sound. 2. Hew and cry. 3. Strength; power.

Id. કડકડાટી બેસાડવી To be strict; to make others feel one's power.

કડકડાવવું, *v. t.* [See કડકડ.] To boil so much as to produce a sound. 2. To clatter; to make a crackling sound.

કડકડિત, *adj.* [See કડકડ.] Stiff. 2. Fluently, emphatically or unhesitatingly spoken or read.

કડકડીને, *adv.* [See કડકડ] Violently; severely. 2. Rattling along; fluently.

કડકાઈ, *s. f.* [See કડક.] Poverty; *straightened circumstances.*

કડકાવવું, *v t.* [See કડકડ.] To sound; to beat.

પડઘમથી, પડઘમ તણી કડકાવ.—દ. દ. ક.

કડકી, *s f.* [See કડકો.] A small piece; a bit; a portion. 2. [S. कीकट poor; miserly.] Hard times; the state of being moneyless; poverty. 3. Worklessness.

કડકીઉં, *s. n.* A large ring or ornament worn by men in the ear.

કડકો, Same as કડકી,

કડકા બે પટકુળના કરી, નળ ચાલ્યો મુખી સુંદરી.—પ્રેમાનંદ.
સોનું સઘળું ચાકરડું ને કાચની કેરી કડકો.—ધીરજી.

Id. કડકાબાલુસ Penniless; moneyless.

કડકોચલી, *s. f.* [કડ+કરચલી *q. v.*] A fold of the skin; a wrinkle of the skin.

કડખા, *s f.* Name of a musical note.

કડછી, *s. f.* [S. कर्ति.] A small spoon; a small ladle.

કડછો, *s. m.* [See above.] A large spoon; a ladle.

કડડડ, *adv.* [See કડકડ.] *Imitative* sound of a tree, a house etc. falling on the ground. 2. The sound of thunder.

કડણ, *s. f.* [S. कट side.] An edge; a precipice. 2. Habit; nature. 3. A wooden frame fixed to the edge of the hide of a water-bag. 4. A bamboo stick with a hook at its end.

કડતણ, *s f. n.* [S કડકડ+S. तन् to stretch.] A long and endless discussion. 2. Length; endlessness (of a talk).

કડદો, *s. m* Refuse; waste matter; dirt. 2. Adulteration; mixture. 3. Deduction; diminution. 4. The sum discounted.

Id. કડો આપવો To make a deduction; to allow a discount કડો મેળવવો To make a mixture; to adulterate કડો ઉતારવો To wipe away dirt. કડો કરવો To remove the obstacle; to dismiss. 2 To make a mixture.

કડપ, s. m [Ar. क़ब्ज़] Control; awe; reverence. 2. [See કડબ] A few handfuls of plants, shrubs etc rooted out and placed together to dry.

કડપલું, s. n A scale; a small piece. 2 Same as કડપ q. v.

કડબ, s f. Stubble; the dried stalks or straw of jusar, millet used as a forage for cattle. 2. Awe; reverence.

પૂળી કડબ આપ.—પ્રેમાનંદ.

કડલી, } s f.
કડલું, } s n [See કડું.] An armlet; a bracelet.

કાંબી ને કડલાં કે ઝાંઝરી ને ઘમકી રે.—ભોજો.

કડવાટ, s. f. [S कटु bitter+वृत्ति state.] Bitterness 2. Dislike 3. Enmity.

કડવાવવું, v. t [S. कटु bitter+वट to connect, to surround] To administer a bitter thing to medicate a bitter medicine 2. To be habituated.

બાળકને તો કડવાવવા રહેલ.—નર્મદ

કડવાશ }
કડવાસ, } Same as કડવાટ q v

કડવું, adj m f n [S कटु bitter] Bitter distasteful 2 [S कट a side] A part or a portion of a piece of poetry, ending in a choral stanza

Id કડવું ઝેર Very bitter, as bitter as a poison કડવી જીભ A bitter and unpleasing tongue કડવી આંખ A stern eye. કડવું ઔષધ A bitter medicine કડવી બદામ Bitter almond. કડવી તુંબડી Bitter bottle-gourd, કડવી નાઈ Bryonis કડવી આંખે જોવું To look at with a severe or stern eye

Prov. કડવાંના કડવાં ને મીઠાંના મીઠાં-કડવે લીમડે કડવો લાગ As the tree is, so is the fruit. કડવું ઔષધ મા પાય Bitter pills may have better effects. 2. Sincerity only pays in a bitter word or coin કડવા આડને ફળ બહુ Wicked persons command a large field. કડવા લીમડાની મીઠી છાંય An advice of a sincere friend, even though bitter, is always sincere and ends in good results.

કડઆળો, s. m. A wall-cabinet.

કડા, s. m. A kind of rice 2. [S. कुटज.] A medicinal drug; name of a tree. Wrightia antidysenterica N. O Apocynaceæ; an oval-leaved Rose-bay. 3. Same as કડો q. v.

Id. કડાછાલ The bark of the plant કડો. કડાશીંગ The pod of the plant. The confection of કડા is called કુટજાવલેહ q. v.

કડાઈ, Same as કડાયું q v

કડાક, adv. [See કડકડ.] An imitative crackling sound.

કડડ કડડ કડાક થઈ.—પ્રેમાનંદ.

કડાકડ, adv. [See કડકડ.] A low crackling continuous sound.

કડાકડી, s f. [See કડકડ.] A quarrel accompanied by abusive language. 2. Rivalry; competition; enmity. 3. A rigid fast.

Id. કડાકડીનો વખત A critical time; time of a noisy quarrel. કડાકડી ઉપર આવવું To be at daggers drawn.

કડાકૂટ, }
કડાકૂટી, } s. f. A trouble; a bother; botheration. 2 s. m Intricacy.

કડાકૂટીઉં, adj m f. n. Troublesome, bothersome; irksome 2 Intricate.

કડાકો, s. m. [See કડકડ] A loud crackling sound. 2 A thunder-clap 3. A rigid fast. 4 A state of starvation

Id કડાકા ફોડવા To relax the muscles of the body a little and thus to produce a crackling sound કડાકા થવા To roar. વીજળીને કડાકા Thunder and lightening. કડાકા પડવા To suffer from starvation

Prov. ઉજ્જડમાં મંગળ ને વસતિમાં કડાકા A desert is a happy place and a great city is a great solitude.

કેરખ ઉઠે ગાય કડાકા, ગગન વાયુની આંધી.—પ્રેમાનંદ.

કડાચૂડ, adv [S कट excess + ચૂડવું q v. Excessively 2. In torrents 3 With all one's strength

કડાભીડ, adv. [S कट excess + भिद् to break; to rend] Uninterruptedly, in torrents, violently, strongly

કડાબીન, s f. [P. करांबिन्] A short rifle; a carbine, a short musket

કડાયું, Same as કડાઈ q. v

કડાર, adj. [S.] Proud; haughty. 2. Having blue eyes

કડાવું, Same as કઢાવું *q v*

કટાસન, *s n* [S कट a mat + आसन a seat] Any hide or leather used as a seat 2 A seat made of straw or grass

કડી, *s f* [S कटक a bracelet] A bracelet 2 A ring 3 A hook 4 A chain, a fetter 5 A couplet (or more couplets) of a poem 6 A line, a row

Id કડી કરવી To shut up with a chain 2 To shut up under the orders of the court to keep under custody કડી કરવી-મારવી-દેવી To shut up with a chain હાથે કડી કરવી To apply fetters, to take into custody; to put on handcuffs પગે કડી કરવી To put fetters on કડીએ ભેરવવું To hang on a hook કાને કડી ઘાલવી-પહેરવી To put on an ear-ring કવિતાની કડી A couplet (or more couplets) of poetry કડીબંધ Tied, fastened or shut up with a chain 2 Arranged in lines rhyming together કડીબંધ ગાવું To sing in such a manner as to bring the couplets into prominence કડીતોડ Striking so as to break the chain of a door 2 Hard severe violent 3 Detailed item by item, accurate

કડીઆણ, *s f* A female mason a wife of a brick layer

કડીઆકામ, *s n* [કડીઓ + S कार्य work] The work of a brick-layer or a mason 2 Masonry work

Id કડીઆકામે જવું To engage oneself in a masonry-work

કડીઓ કેટ, *s m* A kind of play for children generally known as મોઈદંડો *q v.*

કડીઉ *s n* [S कट waist] A garment or dress reaching up to the waist, a coat

કડીઓ, *s m* A brick-layer, a mason

કડુ *s n* [S कडुवी] A very bitter medicinal drug, black hellebore The plant Helleborus niger N O Ranunculaceæ 2 *adj* [S कडु bitter] Bitter

કડુખણો, *s m* A corner 2 A small room ખૂણીએ કોડીઆનો કોક કડુખણો કરાવી આપ્યો —હ કા. કો

કડુંદું, *adj m f n* [કડુ + P ... dim] Somewhat bitter 2 Tasteless

કડું, *s n* [S कटक a bracelet] A circular ring, a golden or silver ornament

કડે, *adv* [S. कट a side] Near 2 Towards 3 With, in charge of

કડેખડ, Same as કડેકડાટ *q v*

કડેધડે *adv* [See કડકડાટ and ધડધડાટ] In a flourishing state 2 Courageously, without minding others

કડો, Same as કડું *q v* 2 *s m* [S कट a mat] A large mat

કડોળ, *adj* [S कु bad + ડોળ appearance] Ugly, ill shaped, formless

કડોસક, *s n* An apparatus or an instrument for kindling fire by striking it with flint

કઢણ, *s f* [S कट a side] A precipice, an edge of a rock 2 The wooden circle fixed to the edge of the hide of a water bag 3 A bamboo stick with a hook at its end 4 *s n* [See કઢવું] Water taken out from boiling pulse etc and mixed with spices 5 *adj* [See below] Hot-tempered angry, peevish

કઢવું *v t* [S क्वथ् to boil] To boil violently 2 *v i* To be angry

Id દૂધ કઢવું To boil milk so as to render it thicker

કઢંગ *s m* [S कु bad+ઢંગ fashion] Rude manners rudeness oddity

કઢંગુ *adj m f n* [See above] Rude, unmannerly ill-bred 2 Awkward, ugly 3 Improper

કઢાઈ
કઢાયું, } *s f* [S कटाह] A frying pan

Id કઢાઈ ચઢાવવી To prepare a sumptuous and sweet dish

કઢાયેલું,
કઢાએલું, } *adj m f n* [See કઢવું] Boiled to be thick 2 [S क्वाथ] Tasteless

કઢાપો, *s m.* [S क्व excess + ताप heat] Saltiness 2 Grief, sorrow 3 [S क्वथ् to boil] A sort of soup indian curry 3 A decoction

કઢામ *s n* A triangular wooden frame used for training horses and bullocks 2 A triangular frame used by farmers for carrying their tools and implements

કઢાવું, Same as કઢાવું *q v*

કઢાર, *s n* A shed for housing an animal.

કડાકો *s m* [See કડાક] A loud crackling sound 2 Purchase or sale in a lump

કઢાવવું, *v t* [See કઢવું] To cause to boil 2 [See કાઢવું] To cause to remove; to cause to dismiss 3 To get removed to get dismissed 4 To cause to afflict, to cause to tease.

કઢાળ, *s. m.* [S. कु bad+ઢાળ a slope.] A stile. 2. *adj.* Having a bad slope; not properly inclined; ill sloped.

કઢિયલ, *adj.* [See કઢવું.] Boiled so much so that it becomes almost thick.

કઢિયલ દૂધ તે કેણ પીશે.—નરસિંહ.

કઢી, *s. f.* [See કઢવું.] Curry; an Indian soup.

કઢેલું, *adj.* [See કઢવું.] Boiled so as to be thick. 2. *s. n.* An earthen vessel.

કઢો, Same as કઢાપો *q. v.*

કણ, *s. m.* [S.] A grain; a particle. 2. A grain of corn. 3. A small quantity. 4. The facet of a gem. 5. A gift of corn given to a Brahmana. 6. An angle. 7. A point.

Prov. કણના મણ થાય A grain may grow into maunds. કીડીને કણ અને હાથીને મણ Each one gets according to his or her or its needs.

શુભ પાસે આવતાં કંઈ કણ કણ મટીયાં રે.—દયારામ.

કીડી કણસંઘ કરે જુઓ અનાચર અત.—દલપતરામ.

કણક *s. f.* [S. कणिक.] A grain; a small particle. 2. A meal of parched wheat. 3. Melted flour; dough.

Id. કણક કરાવવી To distribute gifts to beggars. કણક કાઢવી To separate or to set apart the gift to be given away to beggars 2. To take out flour required for a meal or dinner. કણક બાંધવી To pour water into flour and make it fit, by kneading it, for the preparation of cakes. કણક ગુંદવી-ટુંપવી-કેળવવી To knead flour mixed with water.

Prov. કણક ને કણબી કચર્યા ગુણ કે Pressure is advantageous for flour and for an agriculturist. કણકમાં પાણી પડ્યું તે પડ્યું Done is done that cannot be undone.

કેળવેલી કણકના બેચાર લોચા ખાઈ લીધા.—હ. હા. કો.

કણકણ, *s. f.* [S. कण् to sound, to cry+કણ redup.] A tingling noise.

કણકણવું, *v. i.* [See above.] To make a groaning sound from the throat on account of some pain or illness. 2. To murmur.

કણકણાટ, *s. m.* [કણકણ + S. वृत्ति state.] A trembling : shaking (of the body). 2. A groaning or tingling noise.

કણકણાવવું, *v. i* [See કણકણ] To cause to be teased; to cause to be afflicted.

કણકણી, *s. f.* [See કણકણ.] A tremor. 2. A feeling of disgust.

કણકણો, *s. m.* [S. कण् to moan.] A shivering or trembling (of the body). 2. A tremor. 3. Feverishness. 4. Disgust.

કણકી, *s. f.* [S. कणिक.] Broken grains of rice. 2. A small grain.

કણગું, *s. n.* [See કણ.] Corn paid every month [illegible] salary.

કણદાર, *adj.* [કણ+ P. दार having.] Granulous; possessing grains. 2. Pointed.

કણદીઓ, *s. m.* [કણ+S. दीप् to shine.] Name of a crested shining ornament for women.

કણપીઠ, *s. f.* [કણ+S. पीठ a seat.] A grain-market.

કણબણ, }
કણબેણ, } *s. f.* A female Kanbee ; wife of a *Kanbee* (an agriculturist).

કણબી, *s. m.* A cultivator; an agriculturist; a farmer.

Prov. કણબીની મત ફૂલે ને ભણે ભણે ને ભૂલે A kanbee wants intelligence and cannot be taught. કણબી કારતકે ડાહ્યો Every one is wise in times of plenty. કણબીનું મોં કુહાડે ચીરેલું A kanbee is always abusive and repulsive of speech. કણબીનો કૂબો એક મૂઓ ને બીજો ઊભો There can be no widows among the class of kanbee for marriage and divorce are allowed amongst them. કણબી બગાડ્યા કડવે ને મહિયર બગાડ્યા પડવે One sheep will mar a flock. કણબી પાછળ કરોડ, કણબી કો પાછળ નહિ, પણ મૂળમાં મોટી ખોટ કે ઉંડું ઓસડ નહિ The whole world depends upon agriculturists who do not depend upon any one else; but they are generally cursed with obstinacy.

કણસવું, *v. i.* [S. कण् to moan.] To grieve; to moan under affliction; to murmur; to show displeasure ; to be dissatisfied ; to grumble.

કણસાટ, *s. m.* [See above.] Murmuring; grumbling; displeasure; dissatisfaction.

કણસરી, *s. f.* [See કણ] A golden ornament.

પહિરશ એક કણસરી ચુલિ—પદ્મનાભ.

કણવટ, }
કણવતીઉં, } *s. n.* [કણ + S. वृत्ति having profession.] Miscellaneous grains collected or obtained in begging.

કણવતીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] A begging food; living upon begging

એ રૂપ, દોલત અને અધિકારમાં, શું વરશે કણવતીઆ.—પ્રેમાનંદ.

કણવીર, s. n. Same as કણેર, કરેણ q. v.

કણવું, v. i. [S. कण् to cry; to moan.] To make a sound from the throat on account of some affliction, pain or illness. 2. v. t. [See કણ.] To pick up grains; to separate corn grain by grain.

શીકાએ કાલ આપવી રાત કણવા કર્યું.—નર્મદ.

કણસ, કણસલું, કણસું, s. n. [S. कणिश.] An ear of corn; a spike of corn.

ભરે કણસલે લેય.—દલપતરામ.

કણસાર, s. f. A preparation of gram-flour fried in ghee and made into small pills.

Id. કણસારના લાડુ Sweetballs of કણસાર.

કણંસાર, Same as કંસાર q. v.

કણસડવું, Same as કણવું q. v.

એમ ભક્તિ આવે કણસડે.—અખો.

કણાદ, s. m. [S.] Name of a great sage who composed logic.

કણાયવું. Same as કણવું q. v.

કણિક, s. m. [S.] An ear of corn. 2. Flour. 3. A small particle. 4. Flour mixed with water and kneaded.

કણિકા, s. f. [S.] A small or minute particle; a very small grain. 2. A shoe-sting; a mote.

તારા કવણ ગણે છે, કવણ ગણે એ ભૂમિરજ કણિકા.—ભીમ.

મોટું કણિકા થઈને જાય—અખો.

કણી, s f. [See કણ.] A small particle. 2. A facet; a point. 3. A mote.

કણીઉં, adj. m. f. n. [See કણ.] Eating grain. 2. Possessing very small grains; mixed with small particles. 3. s. n. A blanket stuffed with cotton or rags.

કણીઓ, s m. [See કણ.] A grain-dealer; a corn-merchant.

Prov. કણીઆના શાપથી ઢોર મરતાં નથી ? Cattle do not die from crow's cursing. કણીઓ સદાય રણીઓ, કોઈ દિન કોકણીઓ A grain-merchant is always in debt—he is seldom rich

કણુ, s. n. [See કણ.] A very small grain. 2. A mote.

કણુ અણુ સમાન તે નડે ઘણું ક નેણમાં.—દલપતરામ.

કણેક, Same [illegible] કણક q. v.

કણેરું, Same as કણવું and કણાયવું q. v.

કણેર, Same as કરેણ q. v.

કણો, s. m. A very small and recently born serpent. 2. An axis of a spinning wheel. 3. A strip of cloth worn round the head. 4. [See કણ.] A bead; a grain. 5. s. m. A column.

કણોદ, s. n. [See કણ] A seed of onion.

કણોવું, Same as કણાયવું q. v.

કંટક, s. m. [S.] A thorn. 2. A pest; an obstacle. 3. A hook. 4. adj. Cruel; wicked; troublesome.

કંટકકીટ, s. m. [કંટક + S. कीट a worm.] A bristle-worm.

કંટકચર્મી, s. n. [કંટક + S. चर्म a hide.] An echinoderm.

કંટકિત, adj. [See કંટક.] Thorny. 2. Difficult. 3. Obstructive.

કંટકી, s. n. [See કંટક.] A phyllopod crustacean. Artemia cellina. 2. adj. Same as કંટકિત q. v.

કંટલ, s m. [S.] A babula tree. 2. adj. Thorny; prickly.

કંટવાડ, s. f. [કંટક + S. वाट an enclosure.] A thorny hedge.

કંતારીઉં, s. n. A piece of cloth placed on the dead body.

પ્રથમ કંતારીઉં ઓઢાડી ચાલીઆ,—ભોજો.

કંતાળવું, v. i. [See કંટાળો.] To be tired of. 2. To be sick of; to dislike.

કંટાળી, adj. [See કંટક.] Thorny; prickly. 2. s. f. Name of a thorny shrub. Euphorbia nivula. N. O. Euphorbiaceæ.

કંટાળી ને થોર બાવળ બીહામણા.—પ્રેમાનંદ.

કંટાળું, adj. m. f. n. [See કંટક.] Thorny; prickly.

કંટાળો, s. m. [S. कंटक thrill; nuisance + आळ having.] Disgust; hatred. 2. Dislike. 3. Weariness.

કંડી, s. f. [See કણ.] A grain. 2. A particle of rice-grain. 3. Fresh corn of rice.

કંડીઉં, s n. [See above.] An ear of corn.

કંડીઓ, s. m. Observance of fast after the stomach was overloaded.

કંઠીપાળો, કંઠેપાળો, s. m. [S. कंठ a neck + वर्ति ointment.] The application of ashes on the outside of a cooking pot.

કંડું, s. n. Colostrum; the first milk of a mammal after parturition. 2. adj. m. f. n. Irritable; irascible; hot-tempered.

આંટી પાડમાડે, વાંકડા પીર કંડા.—ગિરિધર.

કંડુડીઓ, s. m. A small earthen vessel.

કંઠેસરી, s. f. [S. कंठ a neck+सर a necklace.] A necklace. 2. Same as કંઠાસરણીઓ q. v.

કંટોળિયું, s. n. A pit for throwing refuse or animal excretions.

કંટોલી, s. f. [S. कर्कोटकी.] Name of a creeping plant. Momordica Dioica. N. O. Cucurbitaceæ.

કંટોલું, s. n. [See above.] A fruit of કંટોલી.

કંઠ, s. m. [S.] The throat; the neck. 2. The voice; the tone. 3. A bank; a shore. 4. A neck or brim of a vessel. 5. Vicinity.

Id. કંઠ બેસવો–બેસી જવો To become low or hoarse (of the voice). કંઠ ફૂટવો To begin to speak. 2. To have the development of a large bone in the front of the throat. 3. To have the appearance of a coloured ring round the neck of a bird. કંઠ ખુલવો To become clear (of the voice). ખુલ્લા કંઠે ગાવું To sing with a clear voice; to sing setting aside shyness, reserve, or restraint; to sing freely. ઝીણો કંઠ A high pitch of the voice. જાડો કંઠ A thick and loud voice. મધુર કંઠ A sweet voice. કંઠે કાંટા પડવા–કંઠ સુકાવો To have huskiness in the throat; to have a dry throat; to be afflicted with thirst. કંઠે શોષ પડવો To be thirsty; to be afflicted with thirst. કંઠ રૂંધાવો–બંધ થવો To be suffocated. કંઠ ભરાવો To be choked with emotion (of the throat). કંઠે પ્રાણ આવવા To be in danger of one's life; to be on the point of losing one's life. કંઠે પ્રાણ આવે તો પણ Even though one's life should be at stake. કંઠે કરવું To commit to memory. કંઠે હોવું To have on the tip of the tongue.

Prov. કંઠ વિનાનું ગાવું શાનું ગાયું ? No one can make a good songster, who is not endowed with a sweet voice.

એવી ઉદ્યાનસરિતાને કંઠ, બેઠીપરીઓઅરા સોત્કંઠ.—ન. બો. ઠી.
કંઠે તો કાંટા પડ્યા, ને મુખે પડિયા શોષ.—પ્રેમાનંદ.

કંઠગ્રંથિ, s. f. [કંઠ + S. ग्रंथि a gland.] The thyroid gland.

કંઠનાળ, s. f. [કંઠ + S. नाल a tubular vessel.] The wind-pipe; the trachea.

કંઠપાક, s. m. [કંઠ + S. पाक abscess.] Name of a disease of the throat.

કંઠદ્વાર, s. n. [કંઠ + S. द्वार a door.] Glottis.

કંઠનીલક, s. m. A large lamp; a torch.

કંઠપાશ, s. m. [કંઠ + S. पाश a noose.] A fetter round the neck; a noose.

કંઠમણિ, s. m. [કંઠ + S. मणि a bead; a jewel.] The large bone in front of the throat. 2. Name of a jewel worn round the neck. 3. adj. Very dear.

કંઠમાધુર્ય, s. n. [કંઠ + S. माधुर्य sweetness.] Sweetness of voice.

કંઠમાળ, s. f. [કંઠ + S. माला a garland.] A necklace. 2. Goitre; the disease of the neck.

કંઠસૂત્ર, s. n. [કંઠ + S. सूत्र a thread.] A necklace. 2. A sacred thread.

કંઠસ્થ, adj. [કંઠ + S. स्था to stand.] Situated in the throat. 2. Guttural. 3 Being ready on the tongue; learnt by heart or by rote. 4. Oral; unwritten.

કંઠસ્થાન, } Same as કંઠસ્થ q. v.
કંઠસ્થાની, }

કંઠસ્નાન, s. n. [કંઠ + S. स्नान a bath.] Ablution from the throat downwards. 2. Cutting of the throat.

કંઠાગ્ર, s. n. [કંઠ + S. अग्र the front.] The front part of the throat. 2. The tip of the tongue. 3. adj. Learnt by rote.

Id. કંઠાગ્ર હોવું To be on the tip of the tongue.

કંઠાભરણ, s. n. [કંઠ + S. आभरण an ornament.] A necklace; an ornament of the neck.

કંઠાભરણ હીરે જડિયાં, ગ્રાસ્ય ઝૂમણાં તાત —ર. અ. કી.

કંઠાર, s. f. [કંઠ + S. हार a line.] A shore; a coast-line.

કંઠાલ, s. n. [S.] An esculent root. 2. A war. 3. Massacre. 4. A littoral.

કંઠાવરોધ, s. m. [કંઠ + S. अवरोध obstruction.] Obstruction of the throat; suffocation; choking.

કંઠાવરોધી, adj. [See above.] Obstructive; suffocating.

કંઠાળ, s. f. A double-celled sack. 2. [See કંઠાર.] The sea-shore.

કંઠી, s. f. [See કંઠ.] A necklace. 2. The chequered embroidery work on the neck-portion of a coat.

Id. કંઠી બાંધવી [Lit.] To put a necklace round the neck. 2. To make a disciple. 3. To bring under one's control. કંઠી બંધ, કંઠી બાંધ Vaishnavites. કંઠીપદક A golden necklace with a pendant on which the footprints of Vishnu are enamelled.

કંઠીઉં, *adj. m f n.* [See કંઠ.] Sticking in the throat; hard; biting 2. Wanting in ghee (of sweetballs at a dinner).

કંઠો, *s. m.* [See કંઠ.] A golden necklace set with diamonds

કંઠ્ય, *adj.* [See કંઠ.] Belonging, pertaining or relating to the throat. 2 Guttural.

કંડ, *s. m.* [S. कुंड.] A basin. 2. A round hole in the ground for receiving and preserving water; a trough. 3. Brick for the masonry work of a well. 4. A pool.

કંડીઓ, *s. m.* [S. करंड a small box.] A box made of cane or bamboo 2 A well built of a round brick.

કંદીલ, *s n.* [Ar. कंदिल a candle.] A candle-stand. 2. A lantern. 3. A chandelier.

કંદીલીઉં, *s. n.* [કંદીલ + S. आलय a house.] A light-house. 2. A small vessel or a contrivance to protect a lamp from wind.

કંડી, *s. m.* A snake-charmer.

કંડુ, *s. f.* [S.] Itch. 2. An itching sensation.

કંડૂયન, *s. n.* [See above.] An itching sensation; a desire to scratch one's own body.

કત, *s. f.* [Ar. कत.] The point of a pen; a cut.

Id. કત મારવી To cut the point of a pen.

કતક, *s. n.* [S.] Name of a plant. Strychnos potatorum. N. O. Loganiaceæ. A clearing nut. Also called નિર્મળી *q. v.*

કતડું, *s n.* [See above] A log of wood; a wooden pestle.

વિભુતિ ગોળા, કુંડી, કતકી, સામાન સીધાં કુંડી–સૌરોગિત.

કતબા, *s. m.* [Ar.] Arbitration. 2. Inquest.

કતરણી, *s. f* [S. कर्तनी scissors.] A shear; a pair of scissors used to cut sheets of metals

કતરબોલ, *adj* [S. कृत् to cut + બોલ *q. v.*] Irreconcilable; obstinate. 2. Disgustful 3. Foolish; stupid. 4. Odd; senseless 5. s. *m.* An unreasonable man.

કતરવેધાઉં, *adj. m f. n.* [S कृत् to cut + विध् to pierce.] Partial to one's own favourite.

કતરાઉં, કતરાયું, *adj. m. f. n.* [See કતરાવું.] Cross; slanting; side-long. 2. Diverging.

ક્યારે હવે કતરાયું જુવે–પ્રેમાનંદ.

કતરાવું, *v. i.* [S कृत् to cut.] To be cut. 2. To move crosswise; to act contrarily. 3. To deviate; to diverge (of a road) 4. To look wryly.

કતરાઈ, *s. m. f.* [See above.] Divergence or deviation from a straight-line 2. Vindication; enmity.

કતલ, *s. f.* [Ar. कत्ल] A slaughter; a massacre.

Id. કતલ કરવું To kill; to murder; to assassinate. કતલની રાત [Lit.] The night preceding the mohorumm holiday. [It was the night of slaughter, as Hasan and Husein, the sons of Ali, were killed during the night.] 2. A very critical and dangerous hour; an hour of calamity.

કતલે આમ, *s. n.* [કતલ and Ar. आम् general; common people] A general massacre of people; a general slaughter without distinction or quarter.

કતાર, *s f.* [Ar. किताल] An indiscriminate slaughter. 2. [Ar. किनार.] A line; a row; a string.

કતાલ, કતાળ, *s. m.* [S. कु bad + ताल musical-time.] Discord; disunion; a quarrel. 2. Lamentations; bewailing, mourning. 3 *adj.* Wanting in musical time.

આવું અમા પછી પણ ન રખાય, કેટલુંક કરે કતાળ.–મનોહરસ્વામી.

કતી, *adj.* [See કેટલું.] Some.

કરે મનમાં કેટલી કતી —નર્મદ.

કતોદય, *s. m.* [S. कृत done + उदय rising.] Chance 2. Fate; the result of one's actions.

કતોડીઓ, *s. m.* A way-farer; a plunderer; a decoit.

કતો, *s f.* [S कर्तरिका Ar. कतअ a piece.] A round piece of tile or a brick used by girls for playing Also called કુંડી *q v.*

કલો, *s. m* [Ar. कलम a piece.] A pen; a writing holder.

કત્થાઇ, *adj* [See કાથો] Resembling catechu; of the colour of catechu; catechu-like.

કથક, *adj.* [See કથવું.] Story-telling 2. *s. m. f.* A story-teller; a reciter; a speaker. 3. A dramatist. 4. *s. n.* A proverb; a saying 5 Narration; a description.

કથણી, Same as કથની *q. v.*

આવા કથણીથી અનુભવ તે આવશે.—અખો.

કથન, s n [See કથવું] A narration, a story. 2 A word, that which is spoken 3 A saying, a talk

કથનાવળી, s f [કથન + S आवलि a row] A collection of proverbs or sayings

કથની, s f [See કથવું] A story history 2 The mode of telling a story 3 A gossip, a talk 4 Slander

ગોવિંદ ગાઇએ રે, મારી કથનીથી શું થાય ?—દયારામ

નરસૈંયાના સ્વામીની લોક કથની કરી —નરસિંહ

કથનીય, adj [See કથવું] Worth telling, fit to be told

કથરોટ, s f A vessel of wood or of metal, a large and flat circular vessel a trencher

Prov. મન ચંગા તો કથરોટમાં ગંગા A pure heart requires no ablution

કથવું, v t [S कथ् to tell] To tell, to narrate, to relate 2 To say in a verse

કથ્યું કથે તે શાનો કવિ —શામળ

ગણપતિ ગુણ વર્ણિને કથું છું —પ્રેમાનંદ.

કલ્પે જલ્પે કથતે જ્ઞાન —અખો

કહી વાતો તે કથી રે લોલ —ભા બો દી

નરસૈંયા મહામતિ, ગાય છે ગુણ કથી —નરસિંહ

કથળવું, v i [S कु bad + स्थल् to be firm] To be spoiled, to be damaged 2 To be put out of order, to be deranged

કથા, s f [See કથવું] A story a tale, a romance a religious legend

Prov. કથા સાંભળી ફૂટયા કાન, તોએ ન આવ્યું બ્રહ્મજ્ઞાન Black stones will never turn white, it is useless to throw pearls before swine

કથાનક, s n [S] A part of a story an incident a short tale 2 A summary a substance 3 [S कु bad + स्थान a place] A bad place

કથાનાયક, s m [કથા + S नायक the hero] The hero of a story or of a poem

કથાનુસંધાન, s n [કથા + S अनुसंधान connection between the preceding and the following incidents] Connection or consistency of the incidents in a story

કથાંતર, s n [કથા + S अंतर other than] Another tale 2 A digression from the principal story 3 A subordinate story

કથાપીઠ, s f [કથા + S पीठ a basis] A preface, a prologue, an introduction

કથાપ્રબંધ, s m [કથા + S प्रबंध a plan] An arrangement or a plan of a story or a composition

કથાપ્રસંગ, s m [કથા + S प्रसंग an occasion] The occasion of a conversation, an opportunity got for relating a story.

કથાભટ, s m [કથા + S भट्ट a learned Brahmana.] A story-teller, a Brahmana who lives upon or carries on a profession of telling stories

કથામુખ, Same as કથાપીઠ q v

કથામૃત, s n [કથા + S अमृत nectar] The sweetness of a story 2 A sweet story 3 The interest in a story

કથાયોગ, s m [કથા + S योग an opportunity] An opportunity got for telling a story 2 Course of conversation

કથારંભ, s m [કથા + S आरंभ a beginning] Commencement of a tale

કથાશરીર, s n [કથા + S शरीर the body] The principal part of a story, the body of a story

કથાળવું, v t [See કથળવું] To spoil to damage

સૌ કહે કથાળે કથા કથન, રાખ્યો દૃઢ વિશ્વાસ —પ્રેમાનંદ

કથિત, adj [See કથવું] Related, told narrated.

કથિતપાઠ s m [કથિત + S पाठ a lesson] An object lesson

કથીર, s n [S कस्तीर tin] Pewter 2 An inferior thing a mean despicable thing 3 adj [S कुत्सित] Mean, useless worthless

કથીરી } s f
કથીરો } s m A kind of insect found in the ears of dogs etc

કથોલ s f [See કથળવું] The failure of a scheme

કથોડું, adj m f n Hard difficult insurmountable 2 [S कु bad + स्थल a place] Situated in an inconvenient place

કહે રેવાશંકર આ કથોડું કથાડું કરે.—રેવાશંકર.

કથ્ય, adj [See કથવું] Fit to be told or narrated

કદ s n. [Ar कद्‍] Size bulk, form state 2 Weight importance 3 Position rank office 4 A kind of silk garment

કદાચ, કદાચિત્, કદાપિ, } *adv.* [કદ + S. चित्, अपि indefinite suffixes.] Perhaps; possibly. 2. At times; sometimes.

કદાવર, *adj.* [કદ+P. आवर bringing.] Tall in stature. 2. Consequential; important. 3. Stout; strong.

કદાસણ, *s. f.* [S. कु bad+दास a slave.] A scolding woman; a vixen; an ill-tempered woman.

કદી, કદીક, } *adv.* [S. कदापि at some time.] Ever; at any time; at times; sometimes.

કદીમ, *adj.* [Ar. कदिम् ancient.] Old; ancient.

કદીમદી, *adv.* [કદી + મદી redup. of કદી.] On an occasion; occasionally; at times.

Prov. કદીમદી મીયાં આવ્યા નદી તો નદી ઉંઈ આવી A rare occurrence meets with a rare difficulty.

કદૃષ્ટિ, *s. f.* [S. कु bad + दृष्टि sight.] An evil glance; an evil sight. 2. An amorous look. 3. Loss of favour.

કદુ, *s. m.* [P. कद्दु a gourd.] The private part of a man; the penis. 2. A gourd. 3. A pestle. 4. A log of wood.

Id. કુંપમાં કદુ ઓરવું To obstruct; to spoil.

કદ્રુ, *s. f.* [S.] Wife of Kashyapa and the mother of Nagas.

કદ્રુસુત, *s. m.* [કદ્રુ + S. सुत a son.] Shesha serpent.

કદ્રુસુતના શિર પર નાચ્યા, બાળ બેહુ રસાળ.—પ્રેમાનંદ.

કધાન, *s. n.* [S. कु bad+धान्य corn.] An inferior kind of corn. 2. Spoiled corn.

Prov. કધાન કેળવીને ખવાય Make the best of a bad bargain.

કધોડું, *adj.* [See below.] Badly washed; dirty.

કધોણ, કધોવણી, } *s. f* [S. कु bad+धाव् to wash.] State of dirtiness caused by (a thing's) not having been washed for a long time. 2. An unskilful washing.

કધોતું, કધોવણું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Not properly washed; dirty. 2. Not washable.

કનક, *s. n.* [S.] Gold; wealth. 2. Same as ધતુરો *q. v.*

કનકપાટી, *s. f.* [કનક + S. पाट a belt.] A golden belt.

કનકપાટી કટમન મડ્યા, જડ્યા હીરા અમૂલ.—પ્રેમાનંદ.

કનકફૂલ, *s. n.* [કનક+S. फुल a full-blown flower.] Name of an ornament for the ear; an ear-ring.

હીરે કનકફૂલ સમાન, ફૂલે તેવા ફૂલડાં મહાન.—પ્રેમાનંદ.

કનકવર્ણું, *adj. m. f. n.* [કનક+S. वर्ण colour.] Gold-coloured; golden.

રવિકિરણથી રંગિયાં કનકવર્ણાં ગૂઢ જે.—ન. ભો. દી.

કનકવી, *s. f.* [See કનકવો.] A small kite.

કનકવો, *s. m.* A kite (made of paper).

કનકસારિકા, *s. f.* [કનક+S. सारिका a kind of bird.] The golden oriole.

કનજર, Same as કદૃષ્ટિ *q. v.*

કનડગત, *s. f.* [કનડવું+S. गति state.] Harassing; inconveniencing; obstruction; hindrance. 2. Affliction; trouble.

કનડવું, *v. t.* [S. कु bad+निषिध् to prevent.] To harass; to give pain to; to inconvenience; to obstruct.

કનડાટ, *s. m.* [કનડવું + S. वृत्ति being.] Obstruction; harassing. 2. Disturbance.

કનફૂલ, *s. n.* [S. कर्ण the ear + फुल a full-blown flower.] Name of an ornament for the ear.

કનવારે, *s. f.* Anxiety; concern.

કનેસ્તર, *s. n.* A small basket made of canes and reeds. 2. A case made of tin. 3 A bundle of 4000 cups of leaves (પડીઆ).

કનાઈ, Same as કનૈયો *q. v.*

પાક આવો અમતણો, તમો કુંવર કનાઈ રે—રામકૃષ્ણ.

કનાત, *s. f.* [Ar. कनात] A flap of the sides of a tent; a *tent-wall.*

કનિષ્ઠ, *adj.* [S.] Youngest. 2. Inferior. 3. The least; lowest; worst. 4. Smallest.

Prov. કનિષ્ઠ ચાકરી Lean liberty is better than fat slavery.

કનિષ્ઠ પુત્ર બેહેનનો તે કંઠ તારો મોકળો.—પ્રેમાનંદ.

કનિષ્ઠ પક્ષ, *s. m.* [કનિષ્ઠ and S. पक्ष a side.] The lowest stage or degree. 2. The weaker side. 3. The last course, when other things proved fruitless.

કનિષ્ઠિકા, *s. f.* [S.] The little finger.

કની, Same as કન્યા *q. v.* 2. *inter.* [See કે + નહિ.] Or not! Whether or not.

કનીનિકા, *s. f.* [S.] The pupil of the eye; iris.

કને, *prep.* & *adv.* [S कर्ण the ear + स्मिन् the suffix for the locative case.] With; near; by the side of. 2. In the custody of; in possession of.

કનેરી, *s. f.* [S. कण grain + आहार eating; food.] Gruel made of pounded rice. 2. *s f.* [See કિનારી.] A cornice; a border. 3. An ornamented border.

આવતી જોબન કોઈ જને તે કોઈ કનેરી ખારી.—કેશવરામ.

કનેરું, *s. n.* [See કિનારો.] A shore; a bank; a border. 2. *adv. m. f. n.* [See કને.] Near; by the side of.

[illegible]—નાકર.

કનૈયો, *s. m.* [S. कृष्ण a Hindu god widely known for his wanton frolicks.] A gallant; a fop; a gay man; a beau. 2. Shree Krishna.

કનોઆં, *s. m. pl.* [S कर्ण the ear + नीच situated below.] The part below the ears.

કનોચો, *s. n.* Name of a plant. Phyllanthus maderaspatensis N. O. Euphorbiaceæ.

કંત, *s m.* [See કાંત.] A lover. 2. A husband.

[illegible] કંત શું પિયે નહિ.—[illegible]

કંતાર, Same as કંતાર *q. v.*

કંતારણ, Same as કંતાર *q. v.*

કંતેલો, *s. m.* [S. कु bad + Ar. [illegible] a rule.] Disagreement; discord.

કંતા, *s. f.* Name of a metre of 7 matras and 2 tals.

કંતાઈ, *s. f.* [See કાંતવું.] Spinning. 2. The wages paid or obtained for spinning.

કંતાન, } *s. n.* [P. कतान् flax.] Flaxen
કંતાણ,

cloth; a cloth made of flax.

કંતામણ, *s. n.* [See કાંતવું.] A wage or labour paid or received for spinning.

કંતારી, *s. f.* [See કાંતવું.] A coarse cloth; a hand-spun cloth; khaddar.

કંતાવવું, *v. t.* [See કાંતવું.] To get spun.

કંતાવું, *v. i.* [See કાંતવું.] To be spun into a thread. 2. To be lean; to be reduced; to become weak.

ID. કંતાઈ જવું To be reduced; to be emaciated.

કંથ, Same as કંત *q. v.*

Prov. કંથ જોઈ અડાણીએ, તે રીતે જોઈ ચાલીએ Cut your coat according to your cloth.

કંથડો, *s. m.* [કંથ + ડો dim.] A husband. (It is a term expressing fondness.)

Prov. કંથડો એક, ને દેશાવર ઘણા The same man has to attend to many things (said out of pity for an overworked person).

કંથરો, *s. m.* [કંથા + S. वह् to carry.] He who puts on rags; a poor man; a mendicant. 2. [See કંસારું.] A thread-like little insect, seen in the rainy season.

[illegible] કંથરો [illegible]—હરિદાસ.

કંથા, *s. f.* [S.] A quilt of rags and shreds. 2. A patched garment; a wallet.

અમે કંથા [illegible] પહેરું.—પ્રેમાનંદ.

[illegible] કંથાનો.—શક્તિ.

કંથાધારી, *s. m.* [કંથા + S. धारिन् holding.] A religious mendicant.

કંથાર, } *s. n.*
કંથારી, } *s. f.* [S. कंथारि.] A kind of
કંથારો, } *s. m.*

thorny plant. Capparis sepiaria. N. O. Capparidæ.

[illegible] કંથાર, [illegible]—પ્રેમાનંદ.

કંથારી [illegible]—[illegible]

કંથારાં, *s. n. pl.* [See above.] Seeds of the fruits of કંથાર.

કંથાળ, *s. f.* [S. कंठ the neck + [illegible] a line.] A double-celled sack (with which asses, mules, etc. are laden).

કંદ, *s. n.* [S.] A tuberous root; a bulb. 2. The source (at the end of a compound, *e. g.* [illegible] etc).

કંદમૂળ, *s. n.* [કંદ + S. मूल a root.] A root; a tuber; a bulb (of some plants).

[illegible] કંદમૂળ [illegible].—પ્રેમાનંદ.

કંદરા, *s. f.* [S.] A cave; a cavity.

[illegible]—પ્રેમાનંદ.

[illegible]—[illegible]

કંદર્પ, *s. m.* [S.] Cupid; the Hindu god of love.

કંદીલ, Same as કંદીલ *q. v.*

કંદુક, *s. m.* [S] A ball for games.

કંદોઈ, *s. m.* [S. कान्दविक a baker; a confectioner.] A confectioner.

કદોરાબંધ *adv* [કદોરો + S बंध् to bind] Limited by the waist band confined to those that wear a waist band confined to males only 2 A cone like masonry work having a ring at the height of three feet

Id કદોરાબંધ નિતરાં Invitations to males alone *i e* excluding women and girls

કદોરી } *s f*
કદોરો } *s m* [P कमर the waist + S डोर a string] A waist band (of silk gold silver etc) 2 A mark a line 3 A girdle a ring

કધ્રૂપ, Same as કદ્રૂપ *q v*

કાળળ કેશાના કદ્રૂપના શર વાળીઆ રે—દયારામ

કધ Same as બાધ *q v*

કધ કૂડે પાડ્યુ બધ ન છૂટે, સાધથી છૂટે સાપ —દૈવાશંકર

કધરા, *s f* [S] The neck

કધોડું, *s n* [See કધો an instalment] The practice of hiring cattle for ploughing fields on certain condition

કધોલ } *s f*
કધોલું, } *s n* [S स्कंध] A shoulder 2 A hump

Prov છોકરૂ કધોને ને આખા ગામમાં શોધ્યું [Lit] To search for a child or a thing which is in one s own possession 2 To make a mountain of a mole hill

ચારાકતી તેને પોતાના કધોલ પર નાખી —દો કૂ ધ

કન્ની, *s f* [S कर्ण a diagonal] A string tied to the diagonal stick in a paper kite

કન્નાવું, *v i* [See above] To remain slanting or turned towards one s de 2 To hesitate 2 To be obstinate to be proud

કન્ની *s f* [S कनिष्ठ lowest] A piece of cloth attached to the lower end of a paper kite in order to counterbalance the weight at the other end

Id કન્ની ખાવી To turn to one s de 2 To disagree to hesitate 3 To be proud

કન્યકા *s f* [S] A maiden a girl

કન્યા *s f* [S] A virgin a bride 2 A girl 3 The sign Virgo 4 Durga 5 Same as કન્ની *q v*

કન્યાકાળ *s m* [કન્યા+S काल time] The period of time during which a girl may remain unmarried

કન્યાકાળ કુવરીનો આ તો —દયારામ

કન્યાકુમારી, *s f* Cape Comorin

કન્યાગત *s n* [કન્યા + S गत gone] The position of a planet in Vergo 2 A dowry

કન્યાગ્રહણ *s n* [કન્યા+S ग्रह to take] The taking of a girl in marriage

કન્યાચૂડી, *s f pl* [કન્યા+S चूडा a bracelet] Bracelets presented to girl at the time of giving her in marriage

કન્યાદાન *s n* [કન્યા+S दान a gift] Giving away a daughter in marriage 2 The dowry given to the son in law

કન્યાદોષ *s m* [કન્યા+S दोष a fault] A blemish in a virgin

કન્યાધન, *s n* [કન્યા+S धन wealth] Dowry 2 Wealth in the person of a daughter

આપ્યેર કન્યાધન પારકુ છે —શ ઉ ધા

કન્યાપતિ *s m* [કન્યા+S पति a husband] The husband of one s daughter, son in law

કન્યાપુત્ર, *s m* [કન્યા+S पुत्र a son] The son of an unmarried girl 2 A daughter s son

કન્યારત્ન *s n* [કન્યા+S रत्न a jewel] A very beautiful girl 2 A jewel in the person of a daughter

કન્યારાશ *adj* [કન્યા+S राशि a sign of the zodiac] Impotent effeminate womanish

કન્યારાશિ, *s f* [See above] The sign Virgo 2 *adj* Feminine womanish

કન્યાવિક્રય *s m* [કન્યા+S विक्रय a sale] Selling a girl selling a daughter in marriage acceptance of money by the girl s father from the bridegroom

કન્યાશાળા *s f* [કન્યા+S शाला a school] A school for girls

કન્યાહરણ *s n* [કન્યા+S हृ हर to take away] Carrying off a girl elopement

કન્યાળું *s n* [S कु bad+नालि a drain] A well not made strong with masonry work

નદી નાળા કન્યાળા દીકવાય થી પાણી લે —દ ઘ કો

કપ *s m* [S कार्पास] Cotton 2 [See કાંપ] Mud

કપચી *s f* [કપવુ + P चेह् dim] Metal for roads pieces of stone knocked off 2 A thin piece a thin crust

કપટ *s n* [S] Fraud deceit guile 2 Malice grudge

Id કપટ કરવું એ લેવું રમવુ To deceive

Prov કપટ તેનું ચપટ A cheating trade seldom thrives

કપટકોટ, *s m* [કપટ + S कोट a fort] A sham rampart or wall

કપટકોટ માની ખરો, ભએ તેની પાસ —રત્નેશ્વર

કપટખોર, } *adj* [કપટ + P खोर enjoying
કપટબાજ, } and P बाज playing] Deceitful fraudulent deceptive

કપટબાજી, *s f* [See above] A deceitful arrangement or scheme

કપટભાવ, *s m* [કપટ+S भाव feeling] A disposition towards fraud or deceit

કપટરૂપ *adj* [કપટ+S रूप a form] Fraudulent, deceitful, artificial

અહીંઆંથી વાતી કપટરૂપ સુવર્ણમૃગને —અ ન કિ

કપટવિદ્યા, *s f* [કપટ + S विद् to know] A deceitful art

કપટવેશ, *s m* [કપટ+S वेश dress] A deceitful dress, a disguise 2. *adj* Disguised masked

કપટી, *adj* [See કપટ] Fraudulent, deceitful, malicious

Prov કપટી મિત્ર કરતા ઉઘાડો દુશ્મન વધારે સારો False friends are worse than open enemies

કપટાર, } *s f* A long, broad and thick
કપટાળ } piece of wood cut off for burning

કપડછાણુ, *s n* [કપડું + છણવું *v*] Filtration ■ *adj* Filtered

Id કપડછાણની માટી Fullers earth

કપડમટ્ટી *s f* [કપડું +S मृत्तिका earth] The act of making air tight with a piece of cloth and clay

કપડાંલત્તાં, *s n pl* [કપડું +H लत्ता rags] Clothes, dress

કપડું, *s n* [S कर्पट cloth] Cloth 2 A web 3 A dress, a garment.

Id ઉજળે કપડે ડાઘ લાગવો A pure character to be stained

કપત્ર, *s n* [S कु bad + पत्र a thin leaf] The rind, the bark of a tree

કપન, *s f* [S] A caterpillar

કપર, *adj m f n* Difficult hard 2 Merciless, unfeeling

કપર પણ પાનો રે, સ્વરૂપથી પાનો રે —ન ન ક્ષુ

કપરેટ, *s f* A ditch across another ditch

કપર્દિકા, *s f* [S.] A cowri, a shell 2 A coin of a very low value. 3. A mite

કપાટ, *s n* [S] A door, the shutters 3 A cupboard

ફરી ઉઘડ્યાં કપાટ કે મળે નહિ રે —પ્રેમાનંદ

કપાણુ, *s n* [See કાપવું] Sunstroke

કપાતર, *adj* [See કુપાત્ર] Unworthy, low, mean

કપાલ *s m* [S] The skull the cranium 2 The forehead 3 A boil

કપાલપદી, *s n* [કપાલ + S पद a foot] Cephalopoda 2 *adj* Cephalopod

કપાલિકા, *s f* [S] Salivary calculus

કપાલી, *s m* [S] The God Shiva. 2 A devotee of Shiva 3 A class of mendicants

કપાલી ભ ગમને દ મ થાય —ગિરિધર

કપાવવું *v t* [See કાપવું] To cause to be cut, to cause to be torn into pieces. 2 To cause to be paid less 3 To cause to receive no invitation 4 To get cut 5 To get one paid less 6 To get one debarred from receiving an invitation

કપાવું, *v i* [See કાપવું] To be cut 2 To quarrel to come to blows

કપાસ *s m* [S कर्पास] The cotton plant. 2 Cotton

કપાસી, *s f* [S कु bad + पार्श्व a side] Sore feet caused by ends of thorns being left in them a corn 2 *s f* [See કપાસ] A disease in sugar cane by which the stalk grows soft 3 A surname given to a cotton merchant. 4 The black winged kite 5 Name of a colour resembling the colour of the cotton flower

Prov કપાસી રે કપાસી, વેપાર કરે તપાસી નહિ તો ઉધાં વ્હોરે ઉપવાસી One should cut his or her coat according to the cloth કપાસીએ કે ઈ કેડી ફાટે નહિ A weak man cannot achieve laurels.

કપાસિયા *s m pl* [See above] Cotton-seeds 2 Small bits or little globules of flesh in the skull of a man

કપાસિયું, *adj m f n* [See કપાસ] Fit for cotton cultivation

કપાળ, *s n* [See કપાલ] The forehead 2. Fate, chance 3 Nothing at all 4 Skull 5 The brain

Id કપાળ કૂટવું To beat the head with the hands through great disappointment. 2. To work hard till the head aches 3 To grieve at a loss, to bewail a loss. કપાળ ફૂટવું To be

struck on the head 2 To have incurred a great loss to fall into great misfortune 3 To fail in fulfilling great hopes મોટું કપાળ A large forehead 2 A great destiny a good fortune કપાળે લખાવી લાવવું To be born to to be destined to to be born ! to કપાળનું ગીતું પૂરે ન થાય Give each his proper due કપાળમાં ચોંટીને કરવો-કપાળમાં હાથ દેવો To give nothing કપાળે ચોંટવું To be inseparably connected with કપાળે દેવા ઉઠવા To undergo hard and troublesome labour કપાળે હાથ દેવો To attribute the result to one's fate or destiny to find fault with one's fate 2 To be hopeless to be dejected કપાળે કાળ -કપાળે મેશનો ચાલ્લો A mark of disgrace કપાળે લખેલું Destined મોઢિયા જેવું કપાળ હોવું To be unfortunate ■ To be dull શું કરશે ? કપાળ ! What can he do ?

Prov કપાળ ફૂટે કાંઈ નથીય ઉપડે ! Grief is not the way to improve one's fortune કપાળે કપાળે જુદી મતિ Many men many minds કપાળ પ્રમાણે લીંટું Every one according to his means or merits

એ શું મોસાળું કરશે કપાળ —પ્રેમાનંદ

એક વસ્ર પયી ગયો લેઈ નન ઉંટો કપાળે હાથ દેઇ —પ્રેમાનંદ

તેને થશ કાંતણ ૭ કપાળમાં —દલપતરામ

કપાળકૂટ, *s f* [કપાળ+કૂટવું *q v*] Wearisome labour ■ The same trouble over again

કપાળકૂટીઉ, *adj m f n* [See above] Troublesome wearsome

કપિ *s m* [S] A monkey an ape

કપિંજલ, *s n* [S] The Chataka bird 2 The partridge

કપિતાન *adj* [S कपि a monkey + तान्ड a dance] Mischievous troublesome

કપિથ Same as કોઠી *q v*

કપિધ્વજ *s m* [કપિ+S ध्वज a banner] An epithet of Arjuna 2 *adj* Having the figure of a monkey on the banner

કપિમુખ *s n* [કપિ+S मुख the face] A monkey like face

કપિલ *adj* [S] Tawny 2 *s m* Name of a sage He was the founder of the Sankhya system of philosophy

કપિલા *s f* [S] A fabulous cow spoken of in the Puranas as being all of one colour ■ A brown or black cow

કપિલાષષ્ઠી *s f* [કપિલા+S षष sixth] A day on which six astronomical particulars synchronize, and on which it is considered very meritorious to make a gift of a brown cow

કપિલો *s m* [See કપિલ] A tawny coloured medicine used for itch 2 A yellow dye for dying silk It is a powder obtained from the seeds of Rotlera tinctora plant N O Euphorbiaceæ

કપુત *s m* [S कु bad + पुत्र a son] A disobedient son 2 An immoral and vicious son

કપૂર *s n* [S कर्पूर] Camphor ■ The plant Camphora officinarum N O Laurinaceæ

Id કપૂરનું વહીતરું Labour of love કપૂરે કોગળા કરવા To roll in luxury to experience pleasure to be happy કપૂરથી કંઈ દાંત ન પડે Nobility ends in nobility—it can do no harm

કપૂરકાચરી, } કપૂરકાચલી, } *s f* [S कर्पूरक zedoary]

Camphorous long zedoary It is a rhyzome of the plant Hedychium spicatum N O Zingiberaceæ.

આવતાં ચંદન ચરચ્યાં પાછે કપૂરકાચલી તે તા ચાટે—નાકર

કપૂરતેલ *s n* [કપૂર+S तैल oil] Camphor oil 2 Camphor liniment

કપૂરમધુરી *s f* [કપૂર+S मधुर sweet] Name of a plant having the sweet scent of camphor Ærua lanata N O Amarantaceæ

કપૂરચીની *s f* [કપૂર+ચીન China] A kind of medicinal drug allspice

કપૂરી *adj* [See કપૂર] Fragrant (of betel leaves) 2 *s n* Name of a variety of betel leaves

કપૂરીઆં, *s n pl* [See કપૂર] Slices of raw mangoes

કપૂરીઓ *s m* The penis

કપેચાં *s n pl* [See કપચો] A particular kind of spice

કપેચુ *adj m f n* [S कु bad+पेच a twist] Having difficult turns or windings 2 Difficult

કામ કપેચુ કઈ આને મીરાં યારુ આણી છ —દયારામ

કપોટી *s f* An upper film

કપોડું *s n* A thick dead skin 2 Hard solid grain left behind on the seive

કપોત *s n* [S] A kind of pigeon a dove

વાઢે ગરુડાતિ કપોત જેમ આદિત્ય જ સર્વો પ્રયાત —પ્રેમ

કપોત કે ઉિલા શુકા સારસ, ચકવાક ને મોર —પ્રેમાનંદ.

કબર, *s. f.* [Ar. क़ब्र्] A tomb; a grave.

Id. કબર ખોદવી To act in a way to ruin oneself.

Prov. મૂઆ પહેલાં કબર ! One should not do an inauspicious act beforehand.

કબરસ્તાન, *s. n.* [કબર+S. स्थान a place.] A burial place; a cemetery.

કબરી, *s. f.* [S.] A braid of hair.

કબાજ, *s. f.* [S. कु bad+P. बाजी [?] game.] A bad act; a losing concern. 2. A foolish business. 3. Disarrangement; disorganization; disorder.

Id. કબાજ કરવી To do a foolish act. કબાજ સૂઝવી To enter into the head (of a foolish or wicked plan). બાજની કબાજ થઇ ગઇ-બાજ કબાજ થઇ ગઇ A well-organized business has become disorganized or ruined.

કબાટ, *s. n.* [S. कपाट a door.] A cupboard; [?] book-case.

કબાડ, *s. n.* [S. कपाट the shutters of a door.] Timber. 2 *adj.* Ugly; bad; wicked. 3. *s. m.* A bundle of grass.

કબાડકષ્ટ, *s. f.* [કબાડ + S. कष्ट hardship.] A drudgery; a toilsome labour.

કબાડી, *s. m.* [See above.] A timber-merchant. 2. A wood-cutter. 3. *s. m. f.* A fool; an idiotic person. 4. Misbehaviour; roguery. 5. *adj.* Quarrelsome. 6. Misbehaving.

કબાડીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Mischievous; quarrelsome. 2. Misbehaving. 3. Stout and strong.

કબાડું, *s. n.* An unfavourable act; a bad or wicked act. 2. Misconduct.

> કાગળે કબાડું કદિ, કરીશ ના કુબ્ધિ કિન.—રેવાશંકર.
> રટે રેવાશંકર કો કયોનું કબાડું કરે.—રેવાશંકર.

કબાબ, *s. f.* [P.] Roasted meat.

કબાબચીની, *s. f.* [Ar.] Cubeb; pepper. Cubeba officinalis. N. O. Piperaceæ.

કબાલો, *s. m.* [P. क़बाला.] A title-deed; a deed of sale or purchase. 2. A contract; a written agreement.

કબીર, [?] *m.* [Ar. कबीर्, great.] A bard; a poet. 2. The founder of [?] religious sect in the Punjab, who lived in the sixteenth century of the Christian era.

કબીરપંથ, *s. m.* [કબીર+S. पथिन् a way.] The sect established by Kabeera.

કબીરપંથી, *adj.* [See above.] A follower of the sect of Kabeera.

કબીરો, *s. m* [See કબીર.] An earthen cup or porringer, with which the followers of Kabeera beg and in which they eat their food; a bowl.

કબીલદાર, *adj.* [કબીલો + P. दार having.] Having a large family.

કબીલો, *s. m.* [Ar. क़बीलह्.] A family. 2. The wife. 3. A household.

કબુદ, *s. n.* The blue heron.

કબુદ્ધિ, *s. f.* [S. कु bad + बुद्धि mind.] A wicked turn of the mind. 2. Folly.

Id. કબુદ્ધિ થવી-સૂઝવી To have a wicked or foolish turn of the mind.

કબુદ્ધિયું *adj. m. f. n.* [See above.] Wicked. 2. Foolish; senseless.

કબૂતર, *s. n.* [P. कबूतर्.] A pigeon; a dove.

કબૂતરખાનું, *s. n.* [કબૂતર+P. खाना a house.] A pigeon-house. 2. A dirty place. 3. A pigeon-hole; a cup-board having many holes.

કબૂતરી, *s. f.* [See કબૂતર.] A female dove.

કબૂલ, *adj.* [Ar. क़बूल्.] Accepted; agreed; consented.

Id. કબૂલ થવું-કરવું To confess. કબૂલ રાખવું To agree to. કબૂલ હોવું To be acceptable.

કબૂલતી, Same as [?] કબૂલત *q. v.*

કબૂલત, *s. f.* [See કબૂલ.] A written or oral agreement. 2. A promise. 3. A confession; an admission.

Id. કબૂલત કરવી-આપવી To make a promise; to consent to the terms of an agreement. કબૂલત લેવી To receive or get a consent. કબૂલત માગવી To ask for a sanction.

કબૂલતનામું, } કબૂલાતનામું, } *s. n.* [કબૂલત+P. नाम, S. नामन् a name.] A written agreement between two contracting parties; [?] contract.

કબૂલતપત્ર, } કબૂલાતપત્ર, } Same as above.

કબૂલમંજૂર, *adj.* [કબૂલ+Ar. मंज़ूर approved.] Sanctioned; accepted; consented to; approved of.

કબૂલવું, *v. t.* [See કબૂલ.] To agree to; to consent to; to accept. 2. To promise.

કબૂલાત, Same as કબૂલત *q. v.*

કબૂલાવવું, *v. t.* [See કબૂલ.] To cause to accept; to make one consent to. 2. To get an assurance or a surety.

કબેલું, *s* *n* [S कपाल] A large tile 2 A potsherd, a piece of a broken earthen pot

કબોલ, *s* *m* [S कु bad + वद् to speak] A bad word, bad or abusive language

ગરજ ઓડાવે હાથ, ગરજ કબોલ સાખે —સામળ

કબા, *s* *m* [Ar قبا a coat] A robe of brocade put on by the bridegroom

કબાય, *s* *m* [See above] A long loose garment a gown, a robe 2 The sleeves

સરપાવ આપ્યો ભાટને ધન અશ્વ, કનક, કબાય-પીરોજી
કબાય જેને પામરી, પટકા નામ ન જાયે ગણ્યાં ― પ્રેમાનંદ
મોગી કબાય કરો બેસતી, ઘટે ત્યાં તે ગેરો—પ્રેમાનંદ

કભારજા *s* *f* [S कु bad+भार्या a woman] A bad and quarrelsome woman

કભાવ, *s* *m* [S कु bad + भाव feeling] A hostile feeling 2 Contempt disgust

ભાવે કભાવે મારા વાતામાં જેને ન ડરનાર —પ્રેમાનંદ

કભોડું, *adj* *m f n* [S कु bad+ભોડું *q v*] 2. Lying in an out of the way place lying uncared for lying in a dirty place

કમ *adj* [P] Wanting deficient less short of 2 A prefix showing " littleness " or " deficiency " 3 Low mean

કમઅકલ, *s* *f* [કમ + Ar & P अक्ल् sense] Feeble understanding 2 *adj* Stupid

કમઆવડ, } *s* *f* [કમ + આવડવું *q v*]
કમઆવડત, }
Wanting in cleverness insufficient knowledge

કમકદર, *s* *f* [કમ + Ar क़द्र appreciation] Little appreciation 2 *adj* Devoid of appreciation

કમકમવું *v* *i* [S कम्प् to shake] To tremble to quiver 2 To be shocked at

અંગ આવિ કમકમે ધમણ મોટે ધમે —નરસિંહ

કમકમાટ } *s* *m* [કમકમવું +S वृत्ति state] A
કમકમાટી } *s* *f*
shudder a shrinking 2 Disgust horror

કમકમી, *s* *f* [See કમકમવું] Trembling quivering a tremor

Id કમકમી આવવી To tremble to shiver 2 To shrink

કમકૌવત *adj* [કમ + P क़ुव्वत strength] Weak feeble

કમકૌવતી, *s* *f* [See above] Weakness debility

કમખરચ, *s* *m* [કમ+P ख़र्च expense] Little expenditure economy frugality retrenchment in expenditure

કમખરચાળ *adj* [See above] Economical, less expensive, temperate

કમખી *s* *f* [See below] A small bodice

કમખો *s* *m* [P कमख़ा] A bodice

કમખોરાક *s* *m* [કમ + P ख़ोराक food] Taking of food less in proportion 2 Scarcity of food

કમખોરાકી *s* *f* [See above] Scarcity of food materials

કમચી *s* *f* [Turk कमचि a twig] A switch, a whip 2 A twig

કમજબાન *s* *f* [કમ + P ज़बान् the tongue] Mean language abusive language 2 Taciturnity reticence reserve in speech 3 *adj* Using abusive language 4 Taciturn, reserved in speech

કમજરે, *adv* [કમ + P मुजरा payment] Uselessly

Id કમજરે જવું To go to no purpose to be wasted

કમજાત *adj* [કમ+Ar जात्, P ज़ाद्, S जात born] Of low caste low-bred ignoble 2 Illegitimate (of a child)

કમજાદે *adv* [કમ + P ज़ादा more] More or less

કમજુસ્સ, *adj* [કમ + P जुश् to boil, to excite] Powerless having no strength weak 2 Timid

કમજોર, *adj* [કમ+P ज़ोर strength] Weak feeble impotent infirm 2 Attenuated.

કમજોરી *s* *f* [See above] Weakness want of strength feebleness infirmity impotency.

કમઠ *s* *m* [S] A tortoise 2 An earthen pot having the form of a tortoise used by a beggar 3 A bamboo

કમઠરૂપ ધર્યું ભોરાર ચૌ. રત્ન કાઢ્યા સમુ. મોઝાર—પ્રેમાનંદ

કમઠાણ *s* *n* [S कर्म business + स्थान a place] Arrangement of one's business putting into order or managing one's business 2 A trail 3 Furniture 4 Intricacy of work

કમઠાયો *s* *m* [See કમઠાણ] A learned carpenter or mason, working on scientific principles.

કમઠી, *s. f.* [See કમઠ.] A female tortoise.

કમણુવું, *v. i.* [S. कु bad + मनस् the mind.] To show displeasure by groaning.

કમંડળ, *s. m.* [S. कमंडल.] An earthen or wooden water-pot used by an ascetic.

કમતર, *adj.* [કમ + S. तर the suffix for the comparative degree.] Less. 2 A few.

Id. કમતર કરવું To reduce; to assuage.

કમતરીન, *adj.* [P. कमतरीन.] Very humble. 2. Least; lowest. 3. Meanest; very small.

કમતાકાત, *adj* [કમ + P. ताकत strength.] Powerless; weak; feeble; infirm.

કમતાકાતી, *s. f.* [See above.] Powerlessness; weakness; debility.

કમતી, *adj.* [See કમતર.] Less. 2. Not enough; incomplete.

કમતોલ, *adj.* [કમ + S. तुल् to weigh.] Of deficient weight. 2. Of little influence.

કમન, *s. n.* [S. कु bad + मनस् the mind.] Unwillingness; displeasure.

કમનજર, *s. f.* [કમ + Ar. नज़र sight.] Disfavour; lessened favour. 3. That to which little or no favour is shown.

કમનનું, *adj. m. f. n.* [See above.] Not from the heart; insincere; reluctant; unwilling.

કમનસીબ, *s. n* [કમ + Ar. नसीब् fortune.] Misfortune. 2. *adj.* Unfortunate; misfortuned.

કમનસીબી, *s. f.* [See above] Misfortune; ill-luck. 2. Unluckiness; the state or quality of being unlucky.

કમનીય, *adj.* [S. कम् to desire; to love.] Desirable. 2. Lovable. 3. Charming; pleasing; beautiful; lovely.

> કોઈ મનોજ તદ્ કમનીય.—ગિરિધર
> સૈભાગ્યરૂપે કમનીય કામી —શ્રી. બો. દી.

કમનીયતા, *s. f* [કમનીય + S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; loveliness; charm.

નીતિ અને કમનીયતા એ પણ્ણિઆર સાથેસાથે આવે છે.—નં. કે. દી.

કમપાક, *s. m.* [કમ + S. पाक produce.] A small produce; a bad harvest.

કમબેશ, *adj.* [P.] More or less.

કમબખત, } કમબખ્ત, } *adj.* [કમ + P. बख़्त fortune.] Of ill-luck; unfortunate. 2 Roguish; knavish. 2 *s. m. f. n.* A rogue; a scoundrel.

કમબખતી, } કમબખ્તી, } *s. f.* [See above.] Unluckiness; misfortune; adversity.

કમર, *s. f.* [P.] The loins; the waist. 2. The middle part of a mountain. 3. The flank of an army.

Id. કમર ભાગવી To beat on the waist 2. To sink in spirits. કમર તોડવી To work hard or laboriously. કમર બાંધવી–કસવી To gird up one's loins; to be up; to pick up one's courage. કમરમાં જોર Courage; strength. કમરનું ઢીલું Timid; કમર બેસવી To be disappointed; to be discouraged. કમર ઉપર કાંકરે મૂકી કામ કરવું To work very hard.

કમરકસ, *s n.* [કમર + P. कश् holder; supporting.] Name of a plant and its seed; sage. Salvia plebeia. N. O. Labiatæ. This drug strengthens the loins. 2. *s. m.* A warrior; a hard-worker.

કમરખ, *s. n.* [S. कर्मरक.] The Carambola fruit.

કમરખ, જાંબુ, બોર, તાલ, તમાલ, સાલ ને સમડી–પ્રેમાનંદ.

કમરખી, *s. f.* [See above.] Name of a plant. Averrhoa carambola. N. O. Oxalidaceæ.

લીંબુડી કેરડી કંથારી, કમરખી જાંબુ બોર,—પ્રેમાનંદ.

કમરપટી, *s f.* [કમર+S. पट a strip of cloth.] A girdle; a waist-band; a belt.

કમરપટો, *s. m.* [See above.] A belt; a girdle; a waist-band.

એ તો કમરપટો બનાવે પણ બસ નથી.—આ. બા. કુ.

કમરબંધ, *s. m.* [કમર + S बंध a tie.] A girdle for the loins; a belt. 2. *adj.* Ready; alert.

કમરવા, *s m* [કમર+S वायु wind.] Name of a disease of the loins; lumbago.

કમરીક, *s. n.* A kind of cloth.

કમલ, Same as કમળ *q. v.*

કમલજ, *s m.* [કમલ +S. जन् to be born.] Brahma. 2 *adj* Lotus-born.

કમલજા, *s f* [See above.] Lakshmee. 2. *adj. f.* Lotus-born.

કમલયોનિ, Same as કમલજ *q. v.*

કમલા, *s. f* [S.] The goddess Lakshmee. 2. An excellent woman.

કમલાકર, *s. m.* [કમલ+S. आकॄ to dig up; to heap up.] A collection of lotus flowers. 2. A pond.

કમલિની, *s. f.* [S.] The lotus plant.

કમલિની ખીલી ખીલી હસી હસી પોતકેરા રે,—ન. બો. દી.

કમલોદ્ભવ *s m* [કમલ + S उद्भव a rise] An epithet of Brahma 2 *adj* Obtained or produced from a lotus

કમલાક્ષિ, *s f* [કમલ + S अक्षि an eye] A lotus-eyed woman

કમલાપતિ, *s m* [કમલા + S पति husband] Vishnu the husband of Kamala

કમલાસખ *s m* [કમલા + S सख a friend an associate] Shree Krishna

કમવુ, Same as કમાવવુ *q v*

કમસમજ, *s f* [કમ + S समज् to incite] Deficiency in intellect 2 *adj* Foolish stupid

કમસુખન *s m* [કમ + P सुखन् a word] An improper language abusive language 2 An immoral speech 3 Non observance of a promise

કમસુખની, *s m f* [See above] A person who uses immoral speech 2 A person who does not keep his or her promise or word

કમળ *s n* [S कमल] A lotus 2 A metallic vessel in the form of a lotus 3 The womb uterus

Note —There are three varieties of a lotus plant of the genus Nelumbium —રાતુ કમળ (the red variety) is કોકનદ (2) ધોળુ કમળ (the white variety) is કુમુદ (3) and કાળુ કમળ (the blue-black variety) is નીલોત્પલ or ઇંદીવર

કમળકાકડી *s f* [કમળ+S कर्कटी cucumber] The seed of the lotus plant name of a medicinal drug

કમળકોશ, *s m* [કમળ + S कोश a case a closed flower] All the space in a lotus. 2 An unopened bud of lotus

કમળતંતુ *s m* [કમળ + S तंतु a thread] A lotus-fibre.

કમળનાળ *s f* [કમળ +S नाल a stalk] The long stalk of the lotus flower the lotus-stalk

કમળપૂજા, *s f* [કમળ + S पूजा worship] Worship with lotus flowers. 2 Worship with the head cut off and placed on the image

કમળભૂ *s m* [કમળ +S भू to be] The god Brahma (said to have been born in a lotus)

કમળભૂતણા સતી સરસ્વતીને સાતુ ખાય —નિરિધર

કમળમુખ *s n* [See below] A lotus like mouth the mouth in the form of a lotus.

કમળમુખી, *adj* [કમળ + S. मुख a mouth] Having the face of the colour and beauty of the lotus flower lotus faced 2 *s f* A lotus faced woman

કમળમુદ્રા *s f* [કમળ + S मुद्रा a sign] Bringing together the fingers of the hands so as to form the shape of a lotus flower at the time of worship

કમળલોચના } *s f* [કમળ+S लोचन the eye]
કમળલોચની

A woman whose eyes are as beautiful or attractive as a lotus flower a lotus eyed woman

કમળવદના } *s f* [કમળ +S वदन the face]
કમળવદની

A woman whose face is as charming as a lotus flower a lotus faced woman

કમળવેલ *s f* [કમળ + S वेला a creeper] Name of a plant Rhynchosia minima. N O Leguminosæ

કમળા Same as કમલા *q v*

કમળાસન *s m* [કમળ +S आसन a seat] The god Brahma (whose seat is in a lotus)

તેજવુ જ નિકાસન વિષે કમળાસન ત્યાં બેઠા સુખે-ગિરિધર

કમળી *s f* [See કમળ] A kind of blue flower resembling a lotus 2 [See below] An acute jaundice

કમળો *s m* [S कमला] Jaundice 2 Envy 3 An orange 4 Jealousy

Prov કમળાની આંખે સૌ પીળુ દેખે To a jaundiced eye everything appears yellow આંખમાં કમળો હોવા To be suspicious. 2 To look with a vitiated or poisoned eye 3 To envy

કમા *s f* [S] Beauty

કમાઇ, *s f* [See કમાઉ] Earning gain profit

Id કમાઇ કોડીની ને ખર્ચ લાખોનુ A state of insolvency કમ ના ખાવાને દીવાસળીના ટોપલા The more the earnings the more the expenditure. ઘરની કમાઇ નહિ ને બહારની ગમ [illegible] નહિ Idle at home and idle abroad 2 Foppishness idle chat.

કમાઉ *adj* [See કમાવુ] Earning gaining

Prov કમાઉ દીકરો મળતાને વહાલો લાગે Every one who brings in an income is a dear little fellow

કમાચણ *s f* [S कामचार] A woman of low character

કમાડ, *s n* [S कपाट] A door

Id કમાડ બંધ કરવુ To shut a door ખબર કમાડ વાસવી To float a rumour 2 To act remain

ing behind the door કમાડ ભાગવા To make an urgent demand for payment

Prov. કમાડ કરતા હેલાળો ભારે Don't burn a candle worth a shilling in seeking a farthing

કમાડુ, *s n* A small water-way opened or closed as necessity arises in a drain

કમાણી, Same as કમાઈ *q v*

કમાન, *s f* [P] A bow 2 An arch 3 A rain bow 4 A spring (of a watch, clock or carriage)

Id કમાન ખેંચવી To draw the bow, to pull *the string of a bow* આકાશમાં કમાન ખેંચાઇ છે There is a rainbow in the sky કમાન ચડાવવી To string a bow 2 To be ready for action કમાન ઢીલી પડવી To lose elasticity (of a bow) 2 To be slow in work, to be inattentive to one's duty કમાન કાઢવી To make an arch કમાન નખાવવી-ચલાવવી-બેસડાવવી To get the spring set in a watch, carriage or clock કમાન તૂટવી To be broken (of the spring of a watch, carriage or clock)

કમાનકાંટો, *s m* [કમાન+કાંટો a balance *q v*] The spring-balance

કમાનગર, *s m* [કમાન+P गर a maker] A person who draws pictures and paintings 2 A bone setter 3 A workman

કમાનદાર, *adj* [કમાન + P दार having] Curved, arched

કમાલ, *adj* [Ar कमाल perfection] Beautiful 2 Excellent 3 Perfect 4 Maximum.

Id. કમાલ એબ The greatest defect. કમાલ આકાર The total tax which is assessed on lands કમાલ દર The total rate of land tax કમાલ પગાર The maximum pay કમાલ કરવી To achieve a great success in an undertaking

Prov કમાલ પુત્ર કોઇનો નહિ (Used ironically) A wicked boy is not true even to himself

કમાલીઓ, } કમાળીઓ, } *s m* [S कु bad + Ar माल wealth substance] A man devoted to the service of the goddess બહુચરાજી 2 A castrated man, a eunuch 3 A headstrong or shameless person

કમાવવું, *v t* [See કમાવું] To assist a person in earning his livelihood 2 To tan

કમાવીસદાર, Same as કમાવીસદાર *q. v.*

કમાવું, *v t* [H कमाना to earn] To earn, to gain

કમી, *adj* [See કમ] Deficient, wanting, less, short of.

Id કમી હોવું To be wanting કમી કરવું To reduce, to retrench 2 To dismiss from service કમી થવું *To be less 2 To be dismissed* from service

કમીજાસ્તી, Same as કમજાદે *q v*

કમીજાસ્તી પડે ઉતરે તો ચડતી દબાવે જણાવજો —નર્મદ

કમીન, *adj* [See કમી] Low, mean

કમીના, *s f* [See કમ] Want deficiency

કમીનાશ, *s f* [See કમ] Deficiency, want

કમીનું, *adj m f n* [See કમ] Wretched, poor, humble

કમુરત, *s n* [S कु bad+मुहूर्त an auspicious occasion] An inauspicious time

કમુરતાં, *s n pl* [See above] Inauspicious days, days on which no auspicious ceremony should be performed

કમૂળ, *adj* [S कु bad+मूल root.] Weak, mean, bad, wretched

કમોત, *s n* [S कु bad+मृत्यु death] Unnatural death, untimely death

કમોતીઉ, *adj m f n* [See above] Unnaturally dead 2 Susceptible to an unnatural death 3 Enterprising

કમોદ, *s f* A kind of fragrant rice of high quality

Id કમોદ આપવી To cudgel કમોદ ખાવી To be beaten

કમોદનો કીધો તો ભાત, દાળનતણી અતિ સુંદર જાત.-દલપતરામ

કમોદો, *s m* [See above] A variety of rice inferior to the fragrant quality of rice

કમોદની, Same as કુમુદિની *q v*

કમોદીઉં ખેતર *s n* [કમોદ and S क्षेत्र a field] A field fit for raising the fine and fragrant quality of rice

કમોદીઓ રતાળુ *s m* [કમોદ and S रक्तालु the red esculent root.] A fragrant variety of રતાળુ

કમોસમ, *s f* [S कु bad+Ar मवसिम् season] Improper time or season

કંપ, *s m* [S कम्प् to shake] Tremor, a quake, trembling 2 Vibration

કંપન, Same as કંપ *q v*.

કંપમાન, Same as કંપાયમાન q v

કંપા
કંપાયુ } s m [કંપ + S वायु wind]
Palsy paralysis with a constant tremor of the muscles

કંપવિસ્તાર s m [કંપ + S विस्तार expanse] Amplitude

કંપવું, v i [See કંપ] To shake to quake to tremble 2 To shudder 3 To fear to be afraid of

કંપાણ, s n [S कम्पान shaking] A steel yard a balance

કંપાણી, s m [See above] The person using the steelyard 2 Name of a class among merchants whose occupation is weighing with a steelyard

કંપાયમાન adj [See કંપ] Tremulous trembling quaking shaking agile

કંપારી } s f
કંપારો, } s m [See કંપ] Tremor shaking a quake

Id કંપારી આવવી-છૂટવી-વછૂટવી To shake 2 To be disgusted

કંપારી કાય વરૂટે અને રોમાંચ થાય છે —ના દ ક

કંપાવવું v t [See કંપ] To shake to cause to tremble 2 To cause to fear

કંપાવું Same as કંપવું q v

કંપિત adj [See કંપ] Trembling shaking 2 Shaken swung

કંબલ s m [S] A blanket 2 A dewlap, the fold of skin that hangs from the throat of an ox or a cow

કંબા s f [S कम्बी a branch or joint of a bamboo] A chip of a bamboo 2 A measure of 24 inches used by carpenters in measuring timber

કંબુ s f [S] A bracelet 2 An anklet 3 s m A conch a shell 4 The neck 5 A sign for ten lacs or a million

તારી ગ્રીવાની કંબોત કંબુ રેખા રાજે રે—દયારામ

કંબુકંઠી, s f [કંબુ+S कण्ठ the neck] A woman having a neck like a conch shell a beautiful woman

કંબુગ્રીવા Same as કંબુકંઠી q v

કંબોજ s m [S कम्बोज] A conch shell

કંસ, adj [S] Stealing 2 s m A thief

કંસોઈ, s f [S कंसाज] Name of a plant Buxus patens N O Euphorbiaceae

કંબોજ, s m [S] A shell 2 An ancient name of a country, lying between India and Afghanistana

કમ્મર, s f [See કમર] The waist, the loins

કયડો s m [S कटक a link of a chain] A finger ring (of gold or silver) 2 [S कषाय] A decoction of medicinal drugs

કયામત, Same as કયામત q v

કયાસ Same as કયાસ q v

કયું pron & adj m f n [S किम् what ?] Which ? what ?

કર, s m [S] A toll a tax a duty 2 A settled demand 3 The hand 4 The trunk of an elephant 5 A ray 6 s f An unlucky day 7 A sign for the number two 8 [S कृ to do] Doing action 2 A doer

Id કર નાખવો-બેસાડવો-લેવો To levy a tax to impose a tax કર ઉઘરાવવો To collect a tax કર માફ કરવો To remit a tax મારો તારા ઉપર આટલો કર છે This is my settled demand from you જેને કર નહિ તેને ડર શાનો ? Why should one fear, when one has done no offence ?

Prov કર નખાતો નથી પણ કર ન જાય A tax once imposed is seldom abolished

સુકૃતિ ભક્તી સઘળી ઉતરતા કર અ નર ફિરે જ્યારે—ગો મા ત્રિ

ત્રિસ્કર કર અકતા ઈશ્વર ત્રિશિ મૂર્ત ન—કે હ ર્દ

કરક s n [S कर्क] A sign of the zodiac, Cancer 2 A crab

કરકડી s f A wooden lier

કરકડીઓ adj m Possessed of an armour

ઘડક અસ્વા મુગ્ધ કરકડીઓ —પદ્મનાભ

કરકોળ s n pl [કર emph + કોળ q v] Pulse and the like kinds of grain

કરકટ s f [See કડકડ] A loud grating or creaking sound

કરકટવું adj m f n [See કડકડવું] Sounding 2 [See ખદખદવું] Boiling

કરકડવું Same as કડકડવું q v

કરકડાટ s m [See કડકડાટ] A crackling sound 2 adv Fluently readily swiftly

કરકમળ s m [કર+S कमल a lotus] A lotus like hand a beautiful hand

કરકો, s f [Imitative of a plaintive voice] Idle or troublesome prattle 2 [See કકો] Very small particles of stone or dust 3 Jealousy

Id આખમાં કરકર હોવી [Lit] To have small particles of dust in one's eyes 2 To be very jealous

કરકરવડી, s f [કરકર+S वटी a bolus] Name of a preparation of food from boiled rice which emits a sound when chewed

કરકરીઆવર, s m [કર a settled demand + કરીઆવર presents] A dowry marriage gifts given to the daughter by the parents

કરકરૂ, adj m f n [S कर्कर hard] Rough hard 2 Sharp

કરકશ, s m [કર +S कलश a pot] The hollow of the hand

કરકલો Same as કરચલો q v

કરકસર, s f [કર+Ar कसर deficiency] Frugality economy clippings

Prov કરકસર તેવકનો બીજો ભાઇ Competency attends on frugality

કરકસરીઉ adj m f n [See above] Economical frugal

કરકાંગડ, adj m f n [S करक a skeleton] Fleshless reduced to a skeleton

કરકોચલી Same as કરચલી q v

કરકોલવુ v t To eat little by little or slowly

કરકોષ s m [કર + S कोष a cavity] The cavity of the palms brought together hands hollowed to receive water

કરકોસાર } Same as કરકસર q v
કરકોસીર }

કરખ s m [S कृच्छ्र difficulty] Sorrow 2 Difficulty hardship

કરખે હરખે અનુભવ કરે —અખો

કરખી, s m [S कृष ploughing] A cultivator a farmer a husbandman

કરગર, s f [See કરકર] Grit gritting a gritty particles 2 Jealousy

કરગરવુ v i [કર cuph +S गृ to implore to extol] To implore to crave to beseech 2 To expostulate 3 To beg or request meekly

કરગરણ, s f [કરગરવુ + S वृत्ति being] Entreaty beseeching solicitation 2 Expostulation

કરગરાટ સ્તા કર જોડે —દેવારા કર

કરગરૂ, adj m f n [See કરગર] Gritty, mixed with gritty particles

કરગસ s f [See કરચ] A bit a small particle 2 Dirt

કરગ્રહ s m [કર + S ग्रह् to take] Taking the hand in marriage a marriage 2 Levying of a tax

કરગ્રાહી s m [See above] A husband 2 A tax collector

કરચ s f [S कृत् कत् to cut + P चेह् dim.] A small bit a fragment a scrap

કરચલી s f A ruffle a wrinkle a fold

કરચલીઓ s m Name of a bird the crab plover

કરચલીવાળુ, adj m f n [કરચલી+S वत् having] Having wrinkles having folds rugose

કરચલુ } s n [S कुलाचल] A crab
કરચલો } s m

કરચાવવુ, v t [See કરચ] To tease, to annoy

કરચાવુ v i [See કરચ] To be cut into pieces

કરચો s m [See કરચ] Fine hair left while shaving 2 A senseless uneducated rude person

અનાડી હબ્સી કરચા સાથ્યા —નર્મદ.

કરચોલી } Same as કરચલી q v
કરચોળી }

કરજ s n [Ar कर्ज] Debt

Id કરજ કરવુ To incur a debt કરજ કરજે કાઢવુ To borrow money કરજે આપવુ To lend money on interest કરજ આપવુ—દેવુ—વાળવુ અદા કરવુ To repay a debt કરજ પતાવવુ To settle or pay off a debt

Prov કરજ ને કન્યા કરગરે ન મળે Money and a girl in marriage can only be secured on one's credit but not by begging for the same

સપુત કહેવાયો એહ પિતાનુ કરજ ન આપે —વરપરાજ

કરજદાર adj [કરજ + P दार holding] Having a debt to pay owing indebted 2 s m f A debtor

કરજાઉ adj [See કરજ] Indebted 2 Drawn on interest

કરઆળી } s f [S कज्जल lamp black +
કરઆળી }

आलय an abode] An earthen pot placed over a lamp to collect the soot 2 A chimney

કરછ Same as કરજ્યડ q v

કરજ, s m [S] A smooth leaved pongamia. Pongamia glabra. N O Leguminosæ

કરજો, s m [See કારજ] A cascade a playing fountain

કરડ, s f [S વૃ to unhusk, to break a part] Rice once ground and divested of its outer husk 2 A percentage or a discount allowed to the buyer for articles of food purchased 3 s f [See કરડવુ] A sting, a bite

કરડકણાપણુ, s n [કરડકણુ + પણ a suffix forming a noun] Harshness. 2 Hot-temper 3 Biting

કરડકણાપણુ કે જે નથી એનામાં હીરજ —વહેમ

કરડકણુ, adj m f n [See કરડવુ] Addicted to biting biting

Prov કરડકણુ કુતરાને કડકવા વાગ્યો Confusion worse confounded કાણુ ધોડુ ને કરડકણુ A bad workman quarrels with his tools 2 An empty vessel sounds most

કરડકણો કુતરો કડકવા લાગ્યો —અખો

કરડપાંચમ, s f [કરડ+S पञ्चमी the fifth] The fifth day of the bright half of Shravana when people observe the day by eating કરડ

કરડવુ v t [S. कृत्, कृन्त् to cut] To gnaw to nibble 2 To bite 3 To sting

કરડાકી, કરડાણી, } s f An ironical speech a taunt. 2 A caustic speech 3 Vanity self conceit

લક્ષ્મી તે સાંભળી ગરજી, કરે ભારી કરડાણી —પ્રેમાનંદ

કરડાપાટી s f [See ભરડાપાટી] A wooden board for little boys to learn figures and the letters of the alphabet

કરડાવવુ, v t [S૦ કરડવુ] To cause to bite 2 To cause to sting 3. To get stung

કરડુ adj m f n [S कटु to be severe] Severe, rigorous oppressive 2 [S कटु bitter] Bitter astringent 3 [S क्रूर cruel] Cruel merciless. 4 s n Name of an ornament worn by women

Id કરડી નજર A severe look of displeasure 2 Displeasure કરડી નજર લાગવી-બેસવી To be under the influence of an evil eye

કઠિન કરાળ કાળ જ કરડો, ભાન સર્વેનુ ચોડે —પ્રેમાનંદ

તેમ બીજી પાસા અતિશય કઠિન કે કરડાં ન થતાં —મ ન. દ્વિ

કરડો, s m [S कटक] A toe ring 2. A goldsmith's tool

કરણ s n [S कृ to do] The idea expressed by the instrumental case (Gram) 2 The instrument of an action 3 Cause, motive 4 Action 5 A suffix implying the meaning of doing, (as in એકીકરણ સ્પષ્ટીકરણ,બાષ્પી કરણ) 6 s n [S किरण] A ray

કરણહાર, adj [S कृ to do] Doing 2 s m A doer

કરણહાર ન દીસે કોઈ —અખો

કરણાર, s n [S कर्ण the ear+वृत्त a circle.] A musical instrument having the form of the ear 2 Merit deserts 3 Surds (In Algebra) 4 Name of an instrument used by a mason

કરણી, s f [See કરણ] An act, an action a deed

Prov કરણી તેવી પાર ઉતરણી As you sow, so shall you reap

મન્ત્ર મ મ મયાસુર કરણી સારા, તેમ ન રાકે વરણી —ગિરિધર

કરણીય adj [S कृ to do] Worth doing fit for doing

કરેક Same as કરક q v

કરંક s m [S] A small basket (made of bamboo)

કરંડી s f [See કરંડ] A pilchard a kind of bird

કરંડીઓ, કરંડો } s m [S करण्ड] A box of wicker work a basket

કરત s f [S कु bad + ऋतु a season] An improper season or time

કરતળ } s n
કરતળી } s f [S कर the hand+तल the
કરતળીઉં } s n
surface] The palm of the hand

લાંદી પટોળ રંગ ચોળની વચમ કરતળ લીધી —દયારામ

કરતલ બે આને ધર્યા ઉર ઉભો અવિરામ —ન ઓ, દી,

તે હાથે સામગ્રીઓ કરતળ ચાર રે —દેવાનંદ.

કરતળીઆં રાતા ચોળ રે —ર અ દી

કરતસાસ્થિ s n [કરતળ +S अस्थि a bone] Bones of the palm of the hand metacarpal bones

કરતવ s n [S कर्तव्य] That which should be done, duty 2 Magic enchantment

કરતાં *conj* [See કરવું.] Than

કરતાર, *s m* [S कर्तृ a doer] The Creator

કરતાલ, } *s f* [કર+ S ताल musical time]
કરતાળ,

A musical instrument for keeping tune in music, a pair of cymbal

કરતુ *s f* [S कु bad + ऋतु a season] A bad season an unfavourable season 2 An unfavourable time 3 *s n* [S कृत] Action

કરિ ! મારે તેણુ જન્મનાં કરતુ—પ્રેમાનંદ

કરતૂત, *s n* [S कर्तृ an agent] Bad action 2 An immoral conduct

કરમ Same as કર્મ *q v*

રમતાં આંગણે રે, કરમ વળ્યો છે શ્રી અંગે.-દયારામ

કરડું, *adj m f n* [See below] Active 2 Adept clever

અમે નાચે કરતા જોયે—કે વ્યુ

કરતો, *s m* [S कृ to do] A worker

કરન્યાસ, *s m* [કર + S न्यास entrusting bestowing upon] Putting down or assigning (particular deities) to the several fingers of the hands at the time of worship

કરપ *s m* [See કરપ] Pomp 2 Dread awe 3 Prestige respect 4 Weight

Id કરપ બેસાડવો-રાખવો To hold in awe to establish one's power over

પહેલાનો કરપ ભારે હતો તે તે માટે જ તે બખણાતો હ કા કૉ

કરપણી *s f* [S करज] Name of a tree Garuga pinnata N O Burseraceæ

કરપણું, *s n* [See above] A fruit of કરપણી

કરપડું, Same as કઠણું દી *q v*

કરપટુતા, *s f* [કર + S पटुता cleverness] A clever feat of hands

કરપલા } Same as કુંપળ *q v*
કરંપલા,

કરપલું, *s n* [See below] A quantity as much as is contained in the two palms brought together

કરપલ્લવ, *s m* [કર + S पल्लव a leaf] The hand like a bunch of leaves 2 Beckoning with the hand 3 Palm of the hand 4 A tender hand 5 A finger

કરપલ્લવી *s f* [See above] The art of talking with the fingers the art of teaching the blind and deaf with the fingers dactylology

કરપવું *v t* [S कृप् to arrange to cut] To eat away little by little 2 To shear off 3 [See કરપવું] To make a gift of certain articles to Brahmanas for the benefit of the dead on the first ઉત્તરાયણ day and on the પરેતાત્મ after a death

કરપાવું, *v i* [See above] To be cut, to be divided to be less bit by bit

કરપી, *s f* [See કરપવું] A farmer's weeding tool otherwise called રાંપડી

કરપી } *adj* [S कृपण] Miserly,
કરપીળ,

niggardly 2 Cruel 3 Weak

Prov કરપીનું ધન એળે જાય A miserly father has generally an extravagant son

કરપી કળાઈ ખાઈ મરે—સામળ

કરપી ધન કુંવારું પૂજ—અખો.

કરપીડન, *s n* [S] A marriage

કરપુટ *s m* [કર + S पुट a cavity] The hands joined and hollowed to receive anything

કરપૃષ્ઠ *s n* [કર + S पृष्ठ back] The back part of the hand

કરપો, *s m* A wooden terrace raised in a field on which a man takes his station and drives away birds

કરમ Same as કરપ કરપ *q v*

કરમડી Same as કરપી 2 *s f* The vessel kept hung at a window containing grains for birds like parrot dove and sparrow

કરમાલ *s m* [S] A finger-nail 2 A sword

કરમોરૂ, *s m* [કર+ બરૂ reed] A kind of reed used for making pens

કરભ *s m* [S] A young elephant 2 The trunk of an elephant 3 The back of the hand from the wrist to the root of the fingers, the metacarpus

કરભાગ *s m* [કર+S भाग a part] A tribute

કરભાર *s m* [કર+S भार weight] A large amount of tribute

કરણી *s f* [S] A she elephant

કરણીર *s m* [S] A lion

કરભૂષણ *s n* [કર + S भूषण an ornament] An ornament of the hand a bracelet

કરભોરૂ *s f* [S करभ a trunk of an elephant + ऊरु a thigh] A lady whose thighs resemble the trunk of an elephant

કરમ, *s m* [See કૃમિ.] A worm; a thread-worm. 2 *s n* [S कर्मन् an action.] An action 3 A wicked deed 4 Destiny ; fate, the Fates

Id કરમ કરવું To act in obedience to evil tendencies : to do a wicked act કરમ ખુલવું-ઉઘડવું To get a favourable opportunity : to be fortunate. કરમ ફૂટવું To be unfortunate કરમનો આગળો-અળીઓ Fortunate કરમનો ગોળો Unfortunate કરમના કાગ (લાંબ) Evil destiny કરમનો કરનાર An evil doer કરમે ચોંટેલું-ચપેલું-વળગેલું-વળગેલું Destined : permanently attached : being a permanent encumbrance કરમનો-કરમે (લખી) કાઢેલો Brought in by Destiny (of an obstacle) કરમનો કૂટેલો-કૂટ્યો Unfortunate કરમ બાંધવાં To commit sin or sinful acts કરમના ભોગ Sufferings appointed by Fate

Prov કરમના આગળા, કે પરખ્યા પછેલા તેડવા There is no flying against Fate કરમ કઠણ, ને કાંણ ચંવાળો —કરમ કઠીઆરાનું, ને દેહ સાળની-કરમ કબીરને દેહ સોનાની The misery of putting together unsuitable things કરમ કરે તે કોઈ ના કરે The ways of Fate are mysterious. કરમ કહે " કોઠીમાં પેસું." ને મન કહે " બાળવે ચઢું" A desire quite out of proportion to one's conduct કરમમાં ન હોય ખીર, તે ખીર લેવું ક્યાં ? Who can help me against my Fate? કરમની રતી, નાખી ઊંચી, તો થઇ ઝટી Good fortune can easily turn the table કરમને કોઈ શરમ નથી The Fates are inexorable કરમ પ્રમાણે બુદ્ધિ ને બળ પ્રમાણે પીધણું Our inclinations are determined by our past conduct and our surroundings કરમમાં ને ધરમમાં કોઈનો ભાગ નથી There is no partnership in Fate and Piety. કરમ વગરનો ખેતી કરે, બળદ મરે કે દુકાળ પડે Misfortunes seldom come singly કરમ હોય પાધરાં, તો વેરી આ અધિનાં Good fortune can silence all opponents જ્યાં જાઉં ત્યાં કરમ આગળ ને આગળ The more I try, the further I am off. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે આઇ Every one has to suffer the consequences of his past conduct.

ચપિ પનોતી ચરણ, કરમ કર લેઇ કહે છે.—સામળ.
અરેરે ! શું કરમ કરે છે ?—નર્મદ

કરમકથા, } *s f* [કરમ+S कथा, કહાણી *fr* कथ् to tell] The history of one's misfortunes
કરમકહાણી,

કરમકૂટ, *s f* [કરમ+S कूट् to be distressed] Unnecessary or useless trouble 2 Drudgery. 3. The same thing over and over again.

કરમજ, Same as ગીરમજ *q. v.*

કરમછ, Same as ગીરમછ *q. v.*

કરમણું, *v i* [S कृ to + मनस् the mind.] To be dissatisfied; to be perplexed. 2 To be incommoded.

કરમણી બોથી કામિની —સામળ.

કરમદી, *s f* [S करमर्दक.] The corinda plant. Carissa carandas N O Apocynaceæ

કરમદું *s n* [See above] A corinda fruit.

કરમનઅમેસ, *s f.* [Ar कर्म kindness: liberality + कामन a gift] Good fortune. 2. A gift. Forgiveness 4 Liberality.

કરમવડો, Same as કરમો *q. v.*

જમતાં કરમવડો ખીર —નરસિંહ.

કરમવેરો, *s m* [કરમ + S. व्यवहार custom; usage] A tax per head 2. A drudgery labour.

કરમબો, *s m* [કર + S मल् to be mixed.] A sweetmeat ball made of the flour of parched bajree and molasses mixed together with the hands 2 Rice mixed with curd.

દૂધ ને કરમબો રૈ ન શીરાવો !—નરસિંહ

કરમાણી અજમો, *s m* [P. कर्माणी brought from Karmana and અજમો *q v*] A kind of medicinal drug

કરમાધરમી, *adj* [કરમ+S धर्म religious merit] Experienced (in happiness or unhappiness) as the fruit of merit or demerit

કરમાવવું, *v t* [See below] To cause to wither 2 To cause to be reduced 3 To cause to feel shame

કરમાવું, *v i* [S. क्लम् to wither] To wither; to fade, to pine away 2. To be ashamed to feel shy 3 To be reduced (of the body).

વનવાસનાં દુખ ન વેઠાય, કાયા કરમાય —દયપતરામ

કુમુદનીને પણ તે નહિ કરમાવે,—અ. ઉ ધા.

કરમાળા, *s f* [કર+S माला a garland] The fingers used as a rosary. 2. A rosary kept in the hand

કરમી, *adj* [See કરમ.] Fortunate, lucky.

ન ગયો કરમી ભાઈ, ગર્ભે ન હૈ સામળ શૂરો —સામળ.

કરમોડ, Same as કૃમિ *q v*

કરમુદ્રી, *s f* [કર+S. मुद्रा a seal ring + ડી dim] A finger ring

આશ આપી તુરી હો, પડે કરમુદ્રી —પ્રેમાનંદ.

કરમો, *s m* [S क्रम an act] An offering to a goddess.

કરમોડ, *s f* [See below] A sprain
Id કરમોડખાવી To suffer from a sprain

કરમોડવુ, *v t* [કર + S मुड् to break] To twist to bend, to dislocate

કરમોડાવુ *v i* [See above] To be twisted to be bent to be dislocated to be sprained

કરમોડીઓ, *s m* A kind of disease among cattle

કરમોવવુ, } *v t* [કર + મોવ to mix with
કરમોવુ } oil] To mix (flour etc) with oil or ghee with the hand

સાનુ ચોળા ને ઘઉંની રે, ઘીમા કરમોવીને -ઓખાહ૦સ્વામી

કરલી, *s f* [S कुलिका] Name of a plant Phalangium tuberosum N O Liliace

કરવલી, *s f* [See below] A small pot with a tube attached to it

કરવડો, *s m* [કર + S वृत् to turn] A pot with a tube attached to it

કરવત *s f n* [S करपत्र] A saw

Prov કાશીની (કાશીનુ) કરવત ઉબેઆવે (ઉભુ એ) વહેરે, ને આડીએ (આડું ને) વહેરે Time cuts both ways time and tide wait for no man

કરવતી *s f* [See above] A small saw 2 A kind of carriage 3 *adj* Serrate

કરવતીઓ, *s m* [See કરવત] A sawyer

કરવતી કોર, *s f* [કરવતી and કોર the edge] The border of a dhotar containing the pattern of the teeth of a saw

કરવતી દાવ *s m* [કરવતી and દાવ a game] A particular trick in wrestling

કરવરૂ, *s n* [Ar कहर calamity + S वर्ष an year] An year of scarcity

કરવાલ } *s f*
કરવાલુ, } *s n.* [S करवालक a small club] A sword

સ નાહ પહેર્યા, કર કરવાલ —આલાહ

કરવીર, *s m* [S] Oleander name of a flowering plant and its flower See કણેર કરેણ

કરવુ, *v t* [S कृ to do] To do 2 To execute to perform 3 To make to create to form 4 To commit to perpetrate 5 To observe

N B કરવુ, showing *action* in the widest sense, is used with verbal nouns widely differing in their meaning, *e g* શયન કરવુ to sleep ભોજન કરવું to eat મન કરવુ to desire, etc

Id આઝો આઝો કરવુ-ઘણુ વાના કરવા To fondle, to indulge 2 To press કરી લેવુ To do beforehand 2 To make one's own to adopt કરતા-ધરતાનો પુરૂષ The leading member in a family.

Prov કરીએ, તેવુ પામીએ – કરવુ તેવુ પામવુ, ને વાવવું તેવુ લણવુ-કરશે તે ભરશે, ને પેરશે તે પરણશે – કર અને લે As you sow, so you will reap – Gather thistles expect prickles – Do good, if you expect to receive any કરે ચાકરી, તો પામે ભાખરી No pains no gains no sweat, no sweet. કરે હાથે તે વાગે આવે The evil we do to others frequently falls over our heads with added interest by our evil actions we dig our own grave કરતા હો તે કરો તે ભાસતી રેહશો ભરો Do what you are wont to do if you wish to secure your object. કર્યું એ કામ, તે વાળ્યુ એ ચેરી Procrastination is the thief of time કર્યું તે ખરૂ ને કરવુ તે ખોટું You are no more master of your future than of your past કર્યું, પણ રોઈ વાળ્યુ He worked against his will કર્યું ભગાણ જેવું The work is spoiled કર્યા કરમ ભોગવવા પડશે One has to suffer the consequences of one's past conduct કરવુ તો ખરૂ નહિ અને કરવુ તો કરવુ નહિ Attempt not or accomplish what you attempt

કરશણ *s n* [S कर्षण] An ear of corn 2. Cultivation ploughing 3 Crop

ઓ... કરશણ સાર છે —નર્મ૦દ

કરશણી *s m* [See above] A cultivator, a farmer

૫ ... ને તો વિચારકરશણી ... ને ... —ભ૦ભો,

કરશની } *s f* [S कलश] A small water-
કરસની } pot a small goblet

કરસર *s f pl* [Ar] Fibres of silk 2 Rags

કરા *s n pl* [S कर the hand] Bangles, wristlets

કરા *s m pl* [S करक hail] Hail-stones hail.

Id કરા પડવા To have a rain of hail stones.

કરાઉ *s m* [See કરવત] A sawyer 2 *s f.* A crowbar

કરાખી *s f* [કર + S कक्ष the arm pit] A long and triangular strip of cloth used in armpit in sewing a bodice or a coat.

કરાળ, } કરાળણ, } *s f* [See below] The strain felt whilst passing the bowels 2 Making an inarticulate sound

કરાંજવું, } કરાંઝવું, } *v t* [S कर्ज् to pain] To strain (the bowels) 2 To make an inarticulate sound 3 To turn and twist the body while lying down in bed (as relief from pain)

કરાડ, *s f* [S कराल high lofty uneven jagged] A precipice 2 *s m* A tall plant.

કરાંઠી } કરાંઠો } કરાંઠું, } *s f* A dry stalk of a field-plant

કરાડી *s f* A deep hollow in the bed of a river always filled with water 3 Name of a tool used by a goldsmith

કરાડો *s m* [See કરાડ] A high and steep bank 2 The horizontal shaft on which a beam rests in the process of sawing 3 Name of a tool used by a carpenter in hewing down large pieces of wood

કરાડો ઉંચો ત્યાં ત્યમ ત્યમ કરે ભ ગ નગનો —ભી બો ધી

કરાણી, *s m* A purser in a ship a supercargo

કરામણું } *s n* કરામણી } *s f* [S कृ to do] A wage for doing a work 2 An art for doing a work 3 Skill 4 Cleverness 5 Magic spell

કરામત, *s f* [Ar करामत] Contrivance ingenuity 2 Skill art 3 Cleverness fraud dishonesty 4 Magic

કરામત લગાવીને ચાકર —હ દા ક

કરામતી *adj* [See above] Ingenious skilful 2 Clever fraudulent dishonest

કરાર, *s m* [Ar] A promise 2 An agreement. 3 Ease quiet 4 Recovery from sickness 5 Freedom from anxiety 6 *adj* [See કરાડ] Sloping

Id કરાર કરવો To enter into an agreement કરાર તોડવો To violate an agreement કરાર પાળવો To keep an agreement કરાર લખવો To write an agreement કરાર થવા To take place (of an agreement) 2 To be recovered from sickness કરાર હોવો To recover from illness

તરફડે ત્રાસે તારણી, કરાર થશે એ અવ—સામળ

કરારદાદ *s m* [કરાર+P दाद justice] A deed of compromise 2 An agreement 3 An appeal

કરારનામું *s n* [કરાર+P नामह् a description] A deed a bond 2 An agreement an engagement 3 A document of the rules of a treaty a covenant

કરારપત્ર Same as કરારનામું *n v*

કરારવું *v t* [See કરાર] To make an agreement.

મેં તો વચને શીખેલ છે વાત કરારેલ મને રે —બ્રહ્મ

કરારે *adv* [See કરાર] By right 2 At ease 3 Without fear or restraint

ગિરિ ઉપર કરતો હરિ અટ્ટ કરારે —ક ઉ ચા

કરાલ *adj* [S] Formidable dreadful 2 Harsh severe 3 High lofty 4 Deformed 5 Gaping open a wide

સુપ્રી રે રિત્ર અસરી ગઇ મને ત્રાસ કરાલ —પ્રેમાનંદ

ક્યું કરાલ નિરખી નહિ બિન ઘડી —ન બો દી

ભૂ અને મુખ કરાલ નારી —કાન્હ

કરાલિની *s f* [S कराला] A terrible form of Durga 2 A dreadful woman

કરાવવું *v t* [See કરવું] To get done to cause to be done. This verb has also like the verb કરવું when joined with nouns adjectives and other words various shades of meaning.

કરાવું *v i* [See કરવું] To be done to be performed to be made

કરાશી *s f* A tool used by a carpenter

કરાળ Same as કરાલ *q v*

કરાળી સેરી ... ક ... ભ ... રે હે લ—ન બો દી

કરાળીઓ *s m* [S कुलाल a potter] A seller of earthenware earthen goblets smoking pipes etc

કરિઅરિ *s m* [S करिन् an elephant + अरि an enemy] A lion

કરિઅરિમુખ ... —વ દીપ

કરિણી *s f* [S] A female elephant

કરિયાણું *s n* [H किराणा] Grocery drugs

કરિયાતું *s n* [S किरातक] Chiretta a medicinal plant Ophelia chirata N O Gentianaceæ

કરી *s m* [S करिन् an elephant] An elephant 2 *s f* [S चर्या conduct] Diet regimen 3 Name of a plant. Clerodendron infortunatum N O Verbenaceæ

Id કરી પાળવી To live on a diet prescribed by a physician

જેમ કરી ત્યાગ રોગીને વિષે—અખો

કરી,
કરીને, } *prep* [S कृ to do] By: from: owing to; through, by means of 2 Named

કરીઆવર, *s m* [કર + વર husband *fr* S वृ to choose] Money or articles which a person must give to his son in law daughter, sister etc, on certain auspicious occasions

Id કરીઆવર આપવો-કરવો To make a present to one's son-in-law, daughter, sister etc on certain auspicious occasions કરીઆવર લાવવો [Said of a girl] To bring a present, from one's father-in-law, father, brother, etc on certain auspicious occasions

કરીમ, *adj* [Ar] Beautiful, gracious, generous 2 *s m* The lord of the earth

કરીર, Same as કેર, કેરડો *q v.*

કરુણ, *adj* [S] Pitiable, pathetic, exciting pity, mournful

કરુણા, *s f* [S] Grace mercy, compassion, pity kindness

Id કરુણા કરવી-લાવવી-આણવી To have pity on કરુણા માગવી To appeal to for mercy

કરુણાકર, *adj* [કરુણા + S आकर a mine] Merciful 2 *s m* A mine of mercy (applied to God)

કરુણાત્મ *adj* [કરુણા + S आत्म consisting of] Merciful, pitiful

કરુણાનિધિ, *s m* [કરુણા + S निधि a store] Store of mercy (generally applied to God)

કરુણાપાત્ર *adj* [કરુણા + S पात्र a fit person] Fit for mercy, worthy of mercy

કરુણામય, *adj* [S] Merciful very kind

કરુણારસ *s m* [કરુણા + S रस a sentiment] The feeling of compassion the pathetic sentiment, grief sorrow

કરુણાર્દ્ર, *adj* [કરુણા + S आर्द्र wet] Tender-hearted sensitive moved with pity kind

કરુણાર્દ્ર પ્રભુ ભક્તિ કાજે પરે —કવિ

કરુણાવતી *adj f* [કરુણા + S वत् having] Compassionate merciful pitiful

કરુણાવાન, *adj* [See above] Merciful, pitiful

કરુણાસાગર,
કરુણાસિંધુ } *s m* [કરુણા + S सागर, सिंधु an ocean] An ocean of mercy (applied to God)

કરુણાળુ, *adj* [કરુણા + S आलु possessing] Full of compassion, merciful, pitiful

કરૂપ,
કરૂપું, } *adj m f n* [S कु bad + रूप form] Deformed, ugly, ill shaped

કરેવરે, *adv inter* [See કારવું] Fie !

કરેડું, *s n* An annual offering or present to a goddess or to an evil spirit 2 Same as કરેડું *q v*

કરેડી, Same as કરેણી *q v*

કરેડું, *s n* [S क्षार alkali + ડું, ડું dim] Milk of an animal immediately after the birth of a young one

કરેડું, *adj m f n* [See કરેડું] Having a disagreeable taste 2 Tasteless

કરેડો, *s m* [S कराल lofty] A vertical prop in an Indian spinning wheel

કરેણ, *s f* [S करवीर] A flowering plant, oleander Nerium odorum N O Apocynaceæ

કરેણ કાચ ભાવથી અધિક ભાવ થી ભયભૂત છ —પ્રેમાનંદ

કરેણુ, *s m pl* [See above] The flowers of oleander

કરેણુ *s m* [S] An elephant 2 *s f* A female elephant

કરેણો *s m* [S कर्णिकार] A kind of flowering plant

કરેલ, *s m* A kind of silken cloth

કરેળી, *s f* [See કરેલ] A terrible cry, a loud scream 2 *s f* Anger, angry excitement.

દેખી સુને ચઢે છે કરેળી છ —પ્રેમાનંદ

કરૈયું *s n* [See below] A top-like masonry work of a wall

કરો, *s m* [S कराल lofty, high] The side-wall of a house

Id કરો ચણવો-ચણાવવો To raise or build a side-wall of a house કરો પાડવો To pull down a side-wall ભાગીઆરો કરો A side-wall common to two adjoining houses

Prov પડે કરો તો ઉંદરે મરે, Pride is humbled under difficulties

કરોચ, Same as કરચ *q v*

કરોટ,
કરોટી, } *s f* [S करोट, करोटि] The skull.

કરોડ, *s f.* [S करस्फोट the chest] The side of the body

કરોડી, *s f* [See above] A side 2 [See below.] A vow

કાર્તિકી કેરી કરોડી રે, એ બા આવ્યાની બોળી —સ્ત્રીગીત

કરોડું, *s m* [S कल्प a prescribed rule + अवस्था to depend upon] Usage, custom

કરોડ, *s f* [S क्रोड the middle part] The spine; the back bone 2 *adj* [S कोटि] Ten millions, a crore

કરોડપતિ, *s m* [કરોડ + S पति a lord] A millionaire

કરોડરજ્જુ, *s f* [કરોડ + S रज्जु a string] The spinal chord.

કરોડવાળું, *adj m f n* [કરોડ+ S वत् having] Vertebrate.

કરોડાધિપતિ, Same as કરોડપતિ *q v*

કરોડો, *adj pl* [See કરોડ] Many crores, billions 2 Innumerable, countless

કરોયલ, *s m* [S कलाप] A peacock 2 [S कोकिला] A cuckoo

કરોળીઓ, *s m* [S कौलिक a weaver] A spider 2 [S कुलाल a potter] A seller of earthen pots 3 Name of a plant Cardiospermum helicacabum N O Sapindaceæ 4 A disease of the skin, psoriasis

કર્ક, *s m* [S] A crab 2 The zodiacal sign Cancer 3 A white horse 4 A balance

કર્કટ, *s m* [S] A crab 2 The zodiacal sign Cancer 3 [S कर्कटी] Cucumber

કર્કચ, *s m* [S] A crab 2 The curvature of a bone

કર્કટિક, *s n* [S कर्कटक] A pair of compasses

કર્કટી, *s m* [S कर्कटक] A female crab 2 A bier 3 [S] Cucumber

કર્કપુ, Same as ખેરણી *q v*

કર્કર, *adj* [S] Hard solid 2 Rough 3 Emitting a plaintive sound 4 *s m* A bone, a broken piece (of skull) a fragment.

કર્પરયુગ, *s m* [S कर्पर a bone + युग an age.] The lassic age

કર્કરેખા *s f* [કર્ક+S रेखा a line] Tropic of Cancer

કર્કવર્તુલ, કર્કવૃત્ત, } *s n* [કર્ક+S वर्तुल, वृत्त a circle] Tropic of Cancer.

કર્કશ, *adj* [S] Harsh, cruel, merciless. 2 Hard; rough 3 Violent, excessive, strong 4 Imperative 5 Unchaste, unfaithful.

કર્કશા, *s f* [See above] An ill conducted or unfaithful woman 2 An imperative and quarrelsome woman

કર્કાર્ક, *s m* [કર્ક+S अर्क the sun] The time of the sun's passage through the tropic of Cancer

કર્કોટ, કર્કોટક, } *s m* [S] One of the eight principal cobras They are — અનંત, વાસુકી, પદ્મ, મહાપદ્મ, તક્ષક, કર્કોટક શંખ and કુલિક

કર્કૂણ, *s m* A species of falcon Erythropus vespertinus

કર્ણ, *s m* [S] The ear 2 The hypotenuse of a triangle 3 A diagonal of a parallelogram 4 The helm of a ship 5 The son of Kuntee 5 The trogon bird

કર્ણ સમો દાનેશરી—સામળ

કર્ણકઠોર, *adj* [કર્ણ + S कठोर sharp] Harsh to the ear

કર્ણકંડૂ, *s m* [કર્ણ + S कण्डु itching] Eczema of the ear

કર્ણક્ષ્વેડ, *s m* [S] A disease of (of constant noise in) the ear, tinnitus aurium

કર્ણગોચર, *s n* [કર્ણ + S गोचर range of the organs of sense] Knowledge by the ears 2 *adj* Audible

કર્ણચ્છેદ, *s m* [કર્ણ + S छिद् to cut.] The cutting off of the ears (of a criminal)

કર્ણદર્શકયંત્ર, *s n* [કર્ણ+S दर्शक seeing+ यंत्र a machine] The ear speculum

કર્ણધાર, *s m* [કર્ણ + S धृ to hold] A helmsman a pilot

કર્ણપટલ, *s n* [કર્ણ + S पटल a roof; a covering] The ear drum, tympanum.

કર્ણપાક, *s m* [કર્ણ + S पाक suppuration] Otitis, an inflamation of the ear

કર્ણપાલી, *s f* [કર્ણ + S पाली the tip of the ear] The lobe of an ear, lobus auris

કર્ણપિશાચ, *s m* [કર્ણ+S पिशाच a fiend] A spirit capable of being subdued by a hymn and forced to tell the affairs of other people. 2 A rumour, a gossip

કર્ણપ્રદેશ *s m* [કર્ણ + S प्रदेश a region] Temporal region.

કર્ણફૂલ, *s. n.* [કર્ણ + S. फुल्ल a full-blown flower.] An ear-ornament worn by women.

કર્ણમૂળ, *s. n.* [કર્ણ + S. मूल base.] The lower part or base of the ear; the root of the ear.

કર્ણરેખા, } કર્ણલીટી, } *s. f.* [કર્ણ + S रेखा, Guj. લીટી a line.] The line which forms the hypotenuse or a diagonal.

કર્ણવેધ, *s. m.* [કર્ણ+S. वेध piercing.] The ceremony of piercing holes in the lobes of the ears.

કર્ણશૂલ, *s. n.* [કર્ણ + S. शूल pain.] An ear-ache; otolgea.

કર્ણસ્રાવ, *s m.* [કર્ણ + S. स्राव flow.] Discharge of pus from the ear: otorrhœa.

કર્ણાકર્ણી, *adv.* [S. कर्णाकर्णि.] From ear to ear; from one person to the other.

કર્ણાટ, *s. n.* [See કર્ણ.] A musical instrument having the shape of an ear. 2. The province of Karnataka.

કર્ણાશ્મ, *s. m.* [કર્ણ + S. अश्मन् a stone.] Otolith.

કર્ણાસ્થિ, *s. n.* [કર્ણ + S. अस्थि a bone.] The ear-bone; the temporal bone.

કર્ણિકા, *s. f.* [S.] A fruit-stalk; a bud. 2. The tip of the trunk of an elephant. 3. The middle finger. 4. A pen. 5. A disc. 6. An auricle. 7. Same as કરેણ q. v.

કેવી જુઓ આ ફૂલ કર્ણિકામાં —દલપતરામ.

કર્ણિની, *s. f.* Name of a disease of the uterus: polypus uteri.

કર્ણિકાર. Same as કરેણ q. v.

કર્ણેન્દ્રિય, *s. f.* [કર્ણ + S. इन्द्रिय an organ of sense.] The ear; the organ of hearing.

કર્તરદંતી, *adj.* [S. कृत, कर्त् to cut+दन्त a tooth.] Having teeth fit for cutting. 2. *s. n.* A rodent.

કર્તરિ, *adj.* [S. कर्तृ a doer.] Agreeing with or indicating the agent.

કર્તરિપ્રયોગ, *s. m.* [કર્તરિ + S. प्रयोग use.] A sentence in which the verb agrees with its subject. 2. The active voice.

કર્તરી, *s f.* [S. कृत् to cut.] Scissors; clippers; shears.

કર્તવ્ય, *adj.* [S. कृ to do.] Required to be done. 2. *s. n.* A deed. 3. An action. 4. Obligation: duty.

Id. કર્તવ્ય ભૂમિતિ Practical geometry.

કર્તવ્યતા, *s. f.* } કર્તવ્યપણું, *s. n.* } [કર્તવ્ય + S ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Mode of action. 2. Duty: obligation.

કર્તવ્યધુરા, *s. f.* [કર્તવ્ય + S. धुरा a yoke.] Burden or responsibility of one's duty.

એકલી કર્તવ્યધુરા વહતા ફરે.—આ. બા. ધ્રુ.

કર્તવ્યનિષ્ઠ, } કર્તવ્યપરાયણ, } *adj.* [કર્તવ્ય + S. निष्ठ, परायण devoted.] Faithful to duty; dutiful.

કર્તવ્યનિષ્ઠતા, } કર્તવ્યપરાયણતા, } *s. f.* [કર્તવ્યનિષ્ઠ, કર્તવ્યપરાયણ + S. ता a suffix forming a noun.] Devotion to duty; dutifulness.

કર્તા, *s. m.* [S. कर्तृ.] A doer; an agent; a maker. 2 A writer; an author. 3. The Nominative case; the subject of a verb.

કર્તાર, *s. m.* [See above.] The Supreme spirit. 2. Brahma.

કર્તાહર્તા, *s. m.* [કર્તા + S. हर्तृ one who takes away.] The creator and the destroyer. 2. The sole manager.

કર્તૃક, } કર્તૃક, } Same as કરતૂક q. v.

કર્તૃ, *adj.* [S.] An agent; a doer.

કર્તૃત્વ, *s. n.* [કર્તૃ + S. त्व a suffix forming a noun.] The power of doing; potentially; capacity: energy.

કર્તૃત્વશક્તિ, *s. f.* [કર્તૃત્વ + S. शक्ति power.] Power of creating or doing a work; potentiality: capacity; energy.

કર્તૃવાચ્ય, *adj.* [કર્તૃ + S. वाच्य attributive.] That (sentence) in which the agent is the principal word ; active in construction.

કર્દમ, *s. m.* [S.] Mud ; dirt. 2. Intermixture of castes. 3. Name of a Prajapati.

પાછો ફરી કરમ કર્દમ માંહી ખૂંતો.—રત્નેશ્વર.

કર્દમ પેઈ નાખી શ્રમમાં —ન. ઓ. દી.

કારણ સચ્ચિતનું કહ્યું કર્દમતપમહિમાય.—ભીમ.

કર્પકર્પ, *s. m.* [કંપ+કંપ redup. of કંપ *fr.* S. कृप् to be weak; to have pity.] Intense fear.

આવિયો અપાર ચાર, કંપ કંપકંપે તો.—પદ્માકર.

કર્પટ, *s. n.* [S.] Cloth. 2. A garment.

કર્પર, *s. n.* [S.] Skull. 2. The broken hollow part of an earthen vessel; a potsherd.

કર્પૂર, *s n.* [S.] Camphor.

કર્પૂરગૌર, *adj* [કર્પૂર + S. गौर white] White like camphor 2 *s m* The god Shiva

કર્પૂરગૌર સ્વરૂપ શોભા, ધર્યાં કેમયા સાથે પાસ —પ્રેમાનંદ

કર્બુર, *adj* [S] Variegated, spotted. 2 Of the colour of a pigeon, grey, whitish

કર્મ, *s n* [S कर्मन् action] An action 2 A religious action or ceremony (sacrifice, etc) 3 Work, conduct, course 4 Destiny 5 Moral duty 6 The object of an action the objective case the object of a verb 7 A function and office 8 Immoral or censurable conduct 9 Sexual intercourse

અભાગ્ય કર્મના કૂડા લોગે આ વનકુળ પહેરવાં મુજે —પ્રેમાનંદ

ધર્મયુક્ત થઇ કર્મ આચરે તે શોના કે હોય ક્યાંહુ —નર્મદ

કર્મકૃ, *adj* [કર્મ+S कृ to do] Worth doing 2 *s m* A doer of an action

કર્મકપાટ *s n* [કર્મ +S कपाट a door] The door of destiny or fate

ત્યાં ભીડયાં છે કર્મકપાટ —અખો

કર્મકર, *s m f* [કર્મ+ S कृ to do] A labourer a worker

કર્મકાંડ, *s n* [કર્મ+S काण्ड a section] The section of the Vedas which treats of rites and observances

કર્મકાર *s m* [See above] A mechanic an artisan 2 A blacksmith 3 A labourer 4 A bull

કર્મકારી, *s m* [See કર્મકર] An artisan a labourer, a workman

કર્મકૂટ Same as કરમકૂટ *q v*

કર્મગતિ *s f* [કર્મ+S गति state] The force of past actions fate

નર રીતી નારી થયો, કર્મગતિ કહેવાય —વલ્લભરામ

કર્મચંડાળ, *s m* [કર્મ + S चण्डाल wicked] A man of very low acts. 2 One who commits an atrocious deed

કર્મજ, *adj* [કર્મ+S जन् to be produced] Resulting from an act 2 *s m* The Kali age

કર્મઠ, *adj* [S] Strong or strict in adherence to duty or religious observances 2 Proficient, clever

મે કર્મઠ સગ ભક્ત કર્યાં સન્યાસી યોગી જ્ઞાન —દયારામ

કર્મદ્વિતીયા, *s f* [કર્મ+S द्वितीया accusative case] The second or the accusative case used to show the object of a verb

કર્મણિપ્રયોગ, *s m* [કર્મણિ+S प्रयोग use] A sentence in which the verb agrees with its object 2 The passive voice

કર્મણિવાચ્ય, *adj* [કર્મણિ+S वाच्य attributive] That (sentence) in which the object is the principal word passive in construction

કર્મદક્ષ *adj* [S] Skilful, clever 2 *s n* Activity

કર્મદોષ *s m* [કર્મ +S दोष fault] Sin, vice 2 An error, a blunder 3 Evil consequence of human acts

કર્મધારય, *s m* [S] A variety of compounds wherein the members are in apposition

કર્મનિષ્ઠ *adj* [કર્મ+S निष्ठ devoted] Exact in the observance of rites devoted to one's duty firm in the performance of one's duty

કર્મનિષ્ઠા } કર્મનિષ્ઠાઇ } *s f* [See above] Firmness in the performance of religious observances or forms

કર્મન્યાસ, *s m* [કર્મ + S न्यास entrusting] Renunciation of the result of religious acts

કર્મપાશ, Same as કર્મબંધ *q v*

કર્મફળ *s n* [કર્મ + S फल a fruit] The result of an action

કર્મબંધ, *s m* [કર્મ+S बन्ध to bind] The tie of actions the necessary relation between actions and their results the bond of Fate

કર્મભ્રષ્ટ *adj* [કર્મ + S भ्रश् to fall down] Lax in keeping ordinances and observances. 2 Not doing one's duty

કર્મમાર્ગ, *s m* [કર્મ + S मार्ग a way] The law of work. 2 The prescribed way of performing religious acts

કર્મયોગ *s m* [કર્મ + S. योग business occasion] The power of destiny chance an accident an accidental union 2 Performance of actions worldly and religious rites 3 Active industry

કર્મરેખા, *s f* [કર્મ + S रेखा a line] Lines written by Destiny on the forehead of a man 2 Destiny Fate

કર્મવશ *adj* [કર્મ + S वश subject to] Subject to the inevitable result of actions done in former life

કર્મવાદ, s. m. [કર્મ + S. वाद a theory.] The theory of predestination; fatalism.

કર્મવાદી, s. m. f. n. [See above.] An adherent of fatalism; a fatalist.

કર્મવિપાક, s. m. [કર્મ + S. विपाक ripeness.] The ripening of past actions; a reward of actions done in former life.

કર્મવીર, adj. [કર્મ + S. वीर hero.] Brave or powerful in performing an action; heroic.

ના બંધુમંડળ વિશે બની કર્મવીર.—ન. બો. વી.

કર્મશીલ, adj. [કર્મ + S. शील attached to.] Assiduous; active; laborious.

કર્મસંગ, s. m. [કર્મ+S. संग contact.] A desire to secure and enjoy the results of one's own past actions. 2. Attachment to worldly duties and their results.

કર્મસંજોગ, s. m. [કર્મ + S. संयोग circumstance.] An accidental meeting; an accidental conjunction of circumstances.

કર્મસંન્યાસ, s. m. [કર્મ + S. संन्यास abandonment.] Abandonment of every kind of worldly acts.

કર્મસંન્યાસી, s. m. [See above.] A religious person who has withdrawn from every kind of worldly acts; an ascetic performing religious deeds without looking to their reward.

કર્મસાક્ષી, s. m. [કર્મ + S. साक्षिन् a witness.] An eye-witness. 2. One who witnesses the good or bad actions of man. They are nine:- સૂર્ય, ચંદ્ર, યમ, કાળ, પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ and આકાશ.

કર્મસિદ્ધિ, s. f. [કર્મ + S. सिद्धि accomplishment.] Accomplishment of any business or desired object; success; a place of business. 2. The tenth house from the લગ્નસ્થાન in a horoscope.

કર્માતીત, adj. [કર્મ+S. अतीत gone beyond.] Being beyond the power of action; free from the bond of Action or Destiny.

કર્માધર્મી, Same as કરમાધરમી q. v.

કર્માધિકાર, s. m. [કર્મ + S. अधिकार right.] The right of performing religious rites.

કર્માધીન, adj. [કર્મ + S. अधीन dependent.] Dependent on one's past actions. 2. Dependent on Fate.

કર્માનુરૂપ, adj. [કર્મ +S. अनुरूप like.] According to actions done in previous life.

કર્માનુસાર, s. m. [કર્મ + S. अनुसृ to follow.] Following one's past actions.

કર્માનુસારી, adj. [See above.] Following one's past actions.

કર્માંતર, s. n. [S.] All rites and ceremonies.

કર્મિષ્ઠ, adj. [S.] Very dutiful; exact in performing religious rites and ceremonies. 2. Skilled in business; clever; deligent.

કર્મી, adj. [S.] Fortunate. 2. Wealthy. 3. Industrious.

ન અમ્બો કર્મી કોઈ.—સામળ.

કર્મેંદ્રિય, s. f. [કર્મ + S. इंद्रिय an organ of sense.] The five principal organs of action. They are વાચા, હાથ, પગ, ગુદ (પાયુ), and ઉપસ્થ (જનનેંદ્રિય).

કલ, s. f. [S. कल् to sound.] The melodious voice of a bird.

કલઇ, s. f. [H.] Tin. 2. A coating or lining with tin.

Id. કલઈ કરવી-દેવી-ચઢાવવી To cover or line with tin. 2. To give a bright appearance; to polish. કલઇ ઉતરી ગઇ-જવી રહી The lining of tin has worn off.

કલહીણુ, } કલહીણું, } adj. m. f. n. [કર્મ+S. हीन without.]

Unfortunate; unlucky; unhappy.

કલૈનક, s. n. A stone-plover.

કર્ષ, s. m. [S.] A weight used by a goldsmith equal to eighty ratis or sixteen masas, or 5/6 of a tola.

ના મુક્તિકા લઇ એક કર્ષ.—પ્રેમાનંદ.

કર્ષક, s. m. [See below.] A cultivator; a husbandman.

કર્ષણ s. n. [S. कृष् to plough; to draw.] Attraction. 2. Ploughing. 3. Cultivation. 4. An ear of corn.

તેં તો કર્ષણ કોશ વાવિયા, ક્યાંથી જમે કાળ રોટી.—નરસિંહ.

કલકલ, s. m. [કલ + કલ redup.] A confused jangling or noise (of men). 2. The chattering of birds.

પહોંચે ના કહું કલકલ ધ્વનિ.—કલાપિ.

કલકલવું, Same as કકલવું q. v.

કલકલાટ, } s. m. કલકલાણુ, } s. n. [કલકલ + S. वृत्ति state.]

A loud confused noise ; an uproar.

કલકલીઓ, s. m. [See કલકલ.] Name of a bird; kingfisher; the white breasted kingfisher. Halcyon fuscus.

કલકલીઓ કોડીઓ, s. m. [See above.] The pied kingfisher. Ceryle rudis.

કલક્ષણ, Same as કુલક્ષણ q. v.

કલક્ષણું, } કલખણું, } adj. m. f. n. [S. कु bad + लक्षण sign; attribute.] Having bad signs; unlucky; unfortunate.

કલખાપરી, } s. f. કલખાપરો, } s. m. [S. कल crude + खर्पर a piece of a broken jar.] A medical preparation of burnt clay. 2. A zinc ore ; carbonate of zinc ; calamine.

કલગી, s. f. [P.] A gem-studded ornamental crest. 2. A nosegay. 3. A flowering tree. 4. A kind of song. 5. A raceme.

કલગીદાર, adj. [કલગી + P. दार having.] Having a crest ; crested.

કલગેર, s. f. A kind of cloth worn by women.

કોઇ વહુને કલગેર આપી —પ્રેમાનંદ.

કલંક, s. m. n. [S.] A blot ; a spot. 2. An imputation ; an accusation ; a stigma ; a stain. 3. A fault ; a defect.

Id. કલંક બેસવું-ચડવું-બેસવું-આવવું-લાગવું To be blotted; to be stained; to be under a stigma. કલંક ઉતારવું-ધોઇ નાખવું To remove or be free from a blot or a stigma.

કલંકી, adj. [See above] Soiled ; contaminated. 2. Slandered 3. Same as કલંકિત q. v.

કલંગી, s f. [See કલગી] A raceme ; a name of a kind of inflorescence.

કલજુગ, Same as કળજુગ q. v.

કલણ, s. n. [S. कल् to go: to incline.] A swamp; a bog; a morass, a marsh.

કલણા, s. f. [S. कल् to know.] Understanding: comprehension.

કલણા રહિત કેઇ નિર્બંધ.—અખો.

કલંટ, adj. [S. कु bad + लट a rogue.] Troublesome; mischievous

કલતર, s. n. [S. कल् to know; to reckon.] An estimate of the produce of a harvest. 2. That which could be known or understood. 3. Materials for drawing water from a well. 4. Pain.

કલત્ર, s. n. [S.] The wife.

કલથી, s. f. [S. कुलित्थ.] Name of a plant and its seed. Dolichos biflorus. N. O. Leguminosæ. 2. A kind of black seeds used as food.

કલથીઉં, adj. m. f. n. [See above.] Of the colour of dolichos seed.

કનોજ દેશના કલથીઆ.—પદ્મનાભ.

કલદાર, adj. [S. कला art + P. दार having.] (In coinage) Of the British Indian currency, as distinguished from બાબાશાહી (Gaikawad's currency).

કલન, s. n. [S.] An embryo after its first conception; a zygote. 2. Calculus.

કલના, s. f. [S. कल् to know; to guess; to possess.] Knowledge; conception. 2. A conjecture; a guess; an estimate.

કલંદર, s. m. [S.] A man of mixed tribe. 2. A flower ; a conjurer ; a juggler.

કલંધર, s m. [કલંક + S. धृ to hold.] The moon. 2. A shameless person.

કલપ, s. m. [Ar.] A composition used to blacken hair; a hair-dye

કલપના, Same as કલ્પના q. v.

કલપવૃક્ષ, Same as કલ્પવૃક્ષ q. v.

કલપવું, v. t. [S. क्लृप् to imagine; to arrange.] To be in a great distress; to grieve over. 2. To imagine, to suppose. 3. To perform a ceremony for the benefit of the dead.

કલપિત, Same as કલ્પિત q. v.

કલફ, Same as કલપ q. v.

કલફાત, adj. [Ar.] Caulking ; a process in ship-building ; the act of stopping and sealing the seams of planks to make them waterproof or air-tight.

કલબલ, Same as કળકળ q. v.

કલબલાટ, Same as કળકળાટ q. v.

કલમ, s. f. [S. & Ar. कलम.] A pen ; a reed. 2. Hand-writing. 3. A paragraph ; a section. 4. A condition in an agreement. 5. A language or dialect. 6 A painter's brush. 7. A graft on a tree or plant. 8. Lopping and pruning of trees. 9. Penmanship.

Id. કલમ કરવી-ઘડવી To mend a pen. કલમ કરવી To engraft. કલમ ઘડવી-કાપવી To cut the point of a pen. 2. To dismiss from service. તે ત્રણ કલમ જાણે છે He knows three languages. કલમ કપાવી To lose credit or honour; to be discredited. 2. To be dismissed from service.

કલમકશ, *s m* [કલમ + P कशद् one who draws *fr.* कशीदन् to draw] A writer, one who skilfully wields the pen

કલમકસાઇ, *s m* [કલમ+S कसाइ a butcher] A man cruel in writing, a cruel-hearted man

કલમતરાશ, *s m* [કલમ + P तराशीदन् to cut] A ready pen-man 2 A penknife 3 *adj* Cut vertically and transversely like the point of a reed-pen

કલમદાન, *s n* [કલમ+P. दान् a suffix showing place] An inkstand 2 A writing case

કલમબંધી, *s f* [કલમ + P बन्द् binding, S बध् to bind] Attachment, sequestration. 2 A document showing the management and the state of affairs in a district 3 A writing under distinct heads and items 4 *adj* Written under distinct heads and sections

કલમી, *s m* [S कलम rice] A name of a kind of rice 2 Same as કલમીન *q v* 3 *adj* Grafted

કલમીન, *s f* The second mast in a ship 2 The sail hung on the second mast

કલમેશરીફ, *s m* [કલમ + Ar शरीफ a chief of a tribe, an honourable person] One proficient in Quran, a religious preceptor

યવન ભાને કલમેશરીફ—અખો

કલમો, *s m* [Ar कलाम् a speech] A precept of a chapter of the Quran, the Mahommedan Confession of Faith 2 A noisy brawl a loud vociferation

Id કલમો પઢવો To accept Mahommedanism.

કલરવ, *s m* [S कल sweet and indistinct +रव sound] A soft sweet sound

અતિકુંજ તે કોકિલના કલરવ, કુજમાં કુંજે ઉભરાયે—કે હ કુ

કલરોળ, *s m* [કલ + S रु to cry, to roar] A loud indistinct noise

સખી સુતાને કલરોળ વરતો—શ્રી ઓ દી

કલલ, *s n* [S] Lotus 2 A term for the embryo short time after conception, a zygote

કલવાર, *s f* Red beetle nut 2 Rotten beetle nut.

કલશુ, Same as કળશુ *q v*

કલવો, *s m* [S. कवल a mouthful] A ceremony performed by the women of the bride's party a little before the marriage procession starts, consisting in carrying to the bridegroom some sweetmeats

ત્યાંથી અભિમન્યુ જનીવાસે આવ્યા, કાકાજી કલવો કરાવો રે. —વલ્લભરામ

કલશ, *s m* [S कलश a water-pot] A water-pot, a jar 2 A dome, a spire, the spire of a temple

કલશી, Same as કળશી *q v*

કલહ, *s m* [S] A quarrel, a strife, a brawl

નારદને કલહની ટેવ, ગયા સ્વર્ગ જ્યાં બેઠા દેવ—પ્રેમાનંદ.

કલહપ્રિય, *s m* [કલહ+S प्रिय fond of] An epithet of Narada. 2 *adj* Fond of a quarrel

કલહંસ, *s m* [કલ + S हंस the soul] A young sweet child 2 Name of a metre each line consisting of 13 syllables

કલહાંતરિતા, *adj f* [S કલહ + S अन्तरित separated] Separated from her lover on account of a quarrel with him (of a woman)

કલા Same as કળા *q v*

કલાઈ, Same as કલઈ *q v* 2 *s f* [S कलाची] A wrist a fore-arm

કલાઇગર, } કલાઇગરો, } *s m* [કલઇ + P गर a doer, S कृ to do] A tin-man, a tinner.

કલાઇ સપેતો, *s m* [કલઇ and P. सफेदी lime] The white chalk

કલાક, *s m* An hour

કલાકેલિ, *s f* [કલા + S केलि a sport] A gay and wanton play

કલાગુ, *adj m f n* [S कु bad + S लग् to attach, to touch] Unsuitable. 2 Not fitting

કલાદ *s m* [S] A goldsmith

કલાધર *s m* [S कला a digit + धृ to hold] The moon 2 [S कला an art + धृ to hold] A peacock

કલાનિધિ, Same as કલાધર *q v*.

કલાપ, *s m* [S] A group a bundle 2 The feathers of a peacock 3 The moon. 4 A tuft

કલાપી, *s m* [S कलापिन्] A peacock 2. A cuckoo

શોભે મદન ઊંચુ શિખર, ઉપર નાચે કલાપી મોર.—ગિરિધર.

કલાપીડ, *s f* [કકળાટ + S पीड् to hurt.] Hubbub uproar 2 B wailment

કલાફુલ *s n* [કલા+S फुल a full blown flower] A particular kind of earring See કાનફુલ.

અને કલાફુલ ભાવ ઝગે.—અનિલ્ય.

કલાબુત, s. m. [P. कलाबतुन् gold-thread.] Silken thread covered with gold or silver wire.

કલાપો, s. m. [P.] The cut in the sleeves of a coat.

કલામ, s. f. [Ar.] A speech; a sentence; a word. 2. A passage; a paragraph.

Id. કલામેશરીફ The Quran.

કલાર, s. n. [S. कल्हार a white water-lily.] Name of a plant. There are two plants of the same name:—Blumea lacera. N. O. Compositæ and Celsia coromondelina. N. O. Scrophularineæ.

કલારસ, s. m. [કલા+S. रस sentiment.] The sentiment awakened under the inspiration of any of the fine arts.

હરે બાઇ કોઈ કલારસ કાન રે.—ભૂધરદાસ.

કલાલ, s. m. [Ar. कल्लाल a liquor-seller.] A distiller; a liquor vendor.

પીએ જ શુદ્ધ બઇ કલાલની દુકાનમાં—દલપતરામ.

કલાલખાનું, s. n. [કલાલ +P. खानह a house.] The shop of a liquor-seller; a liquor-shop; a tavern; a public-house.

કલાલણ, } કલાલણી, } s. f. [See કલાલ.] The wife of a liquor-seller. 2. A female liquor-seller.

રૂપલી કલાલણના પીઠામાં એ બેઠા બેઠા ભર પીએ,—કે. હ. ધ્રુ.

કલાલી, s. f. [See કલાલ] The trade or business of a liquor seller. 2. s. m. f. A liquor vender.

કલાવતી, adj. [S. कला an art +वत् having.] Versed in arts. 2. Pleasing; charming.

કલાવંતી, s. f. [See above] A dancing-girl.

કલાવવું, v. t. [S. कल् to urge on.] To persuade; to induce.

કલાવી પૂછ્યું કામની, કહી વાતો એ કે'શું.—શામળ.

કલિ, s. m. [S. कलि a quarrel.] The iron age. 2. A quarrel. 3. Vice. 4. s. f. A bud.

કલિકા, s. f. [S.] An unblown flower; a bud.

કલિંગ, s. n. [S.] Name of a fork-tailed shrike.

કલિંગડું, s. n. [S. कलिंग.] A water-melon.

કલિત, adj. [S. कल् to know.] Known.

કલિમલ, s. n. [કલિ + S. मल sin.] Wickedness; sin; impurity.

કલિયાર, s. m. [S. कालसार.] A black antelope. Antilope Bezoartica. See કાળિયાર.

કલિયુગ, Same as કળિયુગ q. v.

કલિલ, adj. [S.] Full of. 2. Blended. 3. Deep. 4. s. n. A confused mass.

સંશય કલિલથી કાઢિયો, મહા મૂઢ અધમ અજ્ઞ.—દયારામ.

કલુઓ, Same as કલવો q. v.

કલુઓ લઇ ચાલો નાયકા.—પુરીબાઈ.

કલુષ, s. n. [S.] Sin. 2. Dirt; mud. 3. A buffalo. 4. adj. Muddy. 5. Dirty. 6. Sinful; wicked.

તે કલુષ કાપાને વિષે, ધરી રહો હતો ધીર.—રત્નેશ્વર.

કલુષિત, } કલુષી, } adj. Same as કલુષ q. v.

કલેજું, s. n. [S. कालेय the liver.] The liver. 2. The heart. 3. A term expressive of strong attachment.

Id. કલેજું બળવું To grieve deeply. કલેજું ટાઢું કરવું To appease; to please; to delight. 2. To satiate (of thirst, etc.). કલેજું કાપવું To pierce the heart. કલેજાનો સોજો Hepatitis.

કલેડી, } s. f. કલેડું, } s. n. A hemispherical earthen-pan. 2. A cow or buffalo that has not given birth to a young one.

Prov. કલેડા વગર શું ભાત રહેશે ? If one will not, another will. સારું ભાગે તે ઠીકરી, ને વધુ ભાગે તે કલેડી A great person is never at fault; the king can do no wrong.

કલેંક, Same as કલંક q. v.

કલેવર, s. n. [S.] The body (of a man or a beast).

કલેસર, s. m. Name of a bird; a marsh-harrier. Circus æraginosus.

કલૈ, Same as કલાઈ, કલાઈ q. v.

કલો, Same as કલહ q. v.

કોઈક વાર કલો સાથ સ્વામી —વલ્લભ.

કલોંજી, Same as કાળીજીરી q. v.

કલોડું, Same as કરોડું q. v.

કલોડી, s. f. [S. कल्य auspicious.] A young cow; a heifer.

કલોલ, s. m. [S. कल्लोल.] A billow; a surge. 2. The noise or roar of billows. 3. A noise; an uproar. 4. Merriment. 5. Idle thoughts.

કામના તણા કલોલ, અનેક ઉપજે એવા.—વલ્લભ.

કલોયો, Same as કલવો q. v.

કલ્ક, adj. [S.] Sinful. 2. s. n. Dirt. 3. Deceit; hypocrisy. 4. Sin. 5. A viscous sediment or paste obtained by crushing or pounding together medicinal drugs.

કલ્કિ, *s. m.* [S. कल्कि.] The tenth and last incarnation of Vishnu.

યુદ્ધ કલ્કિના કરે વાયદા.—અખો.

કલ્પ, *s. m.* [S. कृप् to arrange; to create.] One day of Brahma; a period of 4,320,000,000 years; the period between the creation and destruction of the world. 2. A work on Hindu ceremonial.

કોઇકને મોયો રે કામિનીના કલ્પમાં રે.—નરસિંહ.
શું ગાજ્યું શામળા તારું, કોટિ કલ્પનાં કામ.—પ્રેમાનંદ.

કલ્પક, *s. m.* [કલ્પ+ક *q. v.*] A thinker. 2. A performer. 3. Customs; usage.

કલ્પતરુ, કલ્પદ્રુમ, કલ્પવૃક્ષ, *s. n.* [કલ્પ+S. तरु, द्रुम, वृक्ष a tree.] A fabulous tree in the garden of Indra; a tree that yields whatever may be desired of it. 2. A tree which bears a large quantity of fruits. 3. A lucrative profession.

જે રહે કલ્પવૃક્ષ તળે, તેને શી વસ્તુ નવ મળે.—પ્રેમાનંદ.

કલ્પના, *s. f.* [See કલ્પ.] An idea; imagination. 2. A device; an arrangement. 3. A sentiment. 4. An assumption; a hypothesis.

કલ્પનાબળ, *s. n.* [કલ્પના + S. बल strength.] The power of imagination.

કલ્પનાશક્તિ, *s. f.* [કલ્પના + S. शक्ति power.] The power of forming ideal pictures; the faculty of imagination.

કલ્પનાસૃષ્ટિ, *s. f.* [કલ્પના + S. सृष्टि creation.] A creation of the imagination; an imaginary story; a fiction.

કલ્પનીય, *adj.* [S.] That can be imagined; conceivable.

કલ્પલતા, Same as કલ્પવૃક્ષ *q. v.*

કલ્પવું, *v. t.* [See કલ્પ.] To imagine; to conjecture.

કલ્પસૂત્ર, *s. n.* [કલ્પ + S. सूत्र a rule.] A manual of ritual in the form of sootras.

કલ્પાંત, *s. m.* [કલ્પ + S. अंत the end.] The end of the age of the world; the destruction of the world. 2. Affliction; bewailment; sorrow.

કલ્પાવવું, *v. t.* [See કલ્પ.] To cause to resolve or come to a determination. 2. To cause anxiety or affliction.

કલ્પિત, *adj.* [See કલ્પ.] Imagined; fancied; fictitious.

કલ્મષ, *s. n.* [S.] Stain; dirt. 2. Sin. 3. Hell. 4. *adj.* Sinful; wicked. 5. Dirty; foul.

કલ્મેશરીફ, *s. n.* [Ar.] The Quran.

કલ્યાણ, *s. n.* [S.] Well-being; welfare; happiness. 2. Prosperity. 3. *s. m.* A particular tune in music. 4. *adj.* Blessed; happy; fortunate.

Id. કલ્યાણ કરવું To do good. કલ્યાણ ઇચ્છવું-ચાહવું To wish well of. કલ્યાણચિંતન Anxiety for the welfare of.

કલ્યાણકર્તા, *s. m.* [કલ્યાણ + S. कृ to do.] A doer of good; a benefactor.

કલ્યાણકારી, *adj.* [See above.] Doing good; beneficial. 2. *Propitious.*

કલ્યાણી, *s. f.* [See કલ્યાણ.] A goddess who does good to all. 2. A woman whose husband is alive. 3. A woman who gads about (used for euphemy).

Id. બાઇ કલ્યાણી A person crying "બાઇજી કલ્યાણ થજો May your ladyship be happy." 2. Begging; cringing; meanness. 3. Weak; womanish.

પીઠી ચોળો રે પંચ કલ્યાણી.—શ્રીગીત.

કલ્લાં, *s. m. pl.* [H.] Whiskers.

કલ્લી, *s. f.* [See કલ્લું.] A gold or silver armlet. 2. The folds of the lower garment formed with the fingers.

Id. કલ્લી કરવી-પાડવી *To make folds.* કલ્લી ખોસવી *To fix the folded end of a garment.*

કલ્લું, *s. n.* [S. कटक gold; a golden bracelet.] A *gold or silver* wristlet; an anklet. 2. A garment folded together to be put on by a woman.

કલ્લો, *s. m.* [See કલકલ noise.] An *uproar*. 2. [S. कवल a mouthful.] A handful of grass. 2. Thick and long mustaches. 3. Pressure of the hand *or of* a bandage exerted on the waist of a woman in delivery.

Id. કલ્લો કરવો-દેવો To exert a pressure on the waist of a woman in delivery.

કલ્લોલ, *s. m. f.* [S.] A wave; a billow. 2. tumultuous noise; bellowing. 3. Merriment; happiness; joy.

નાચે નિરંતર અંગ ઉમંગે પ્રભાતે મચ્યા કલ્લોલ.—પ્રેમાનંદ.
ભવતારણ સરવ સુખકારણ વિમલ કલ્લોલ તાની.—શ્રી. ભા. ટી.

કલ્હારે, Same as કલ્હાર *q. v.*

કવ, *adv.* When (in poetry). 2. At any time.

કવ મારત મા'રવ પારથને.—વલ્લભ.

કવખત, *s. m. f.* [S. कु bad + Ar. वक्त time.] A wrong time; ■ bad time; an inauspicious time.

Id. કવખતે At a wrong time; unseasonably.

કવરું, *adj. m. f. n.* [S. कु bad + વખ convenience.] Inconvenient; unsuitable. 2. Untimely. 3. Strange; unfamiliar.

કવોત, *s. m.* A cramp; an involuntary and painful contraction of a voluntary muscle.

કવચ, *s. n.* [S.] An armour; a defensive coating; ■ mail. 2. A kettledrum. 3. A mystical syllable used as a preservative or as a defensive coating. 4. [S. कपिकच्छ.] Cowhage plant. Mucuna pruriens. N. O Leguminosæ.

કવચન, Same as કુવચન *q. v.*

કવચબીજ, *s. n.* [કવચ + S. बीज a seed.] The seed of cowhage.

કવચાં, *s. n. pl.* Same as કવચબીજ *q. v.*

કવચી, *s. n.* [See કવચ.] A crustacean; an animal of the crustacea class.

કવેઠ, *s f.* [S. कु bad + वा wind + स्यंद् to drop.] Trouble; drudgery; labour. 2 The time of the monthly course of a woman.

કવડવું, *v. i* [S. ■ bad + वट् to divide.] To be spoiled. 2. To be separated.

કવડી, *s. f.* [S. कंबु a conch.] A game for children, otherwise known as મોઈદંડો. 2. A shell. 3. A coin; an exchange money.

કવણ, Same as કોણ *q. v.*

કવણ ખટકાવે કમાડ, મઢી બે રાણકદેવની.—રાણકદેવી.
કવણ રાયની દીકરી ને કવણ તેનું નામ.—પ્રેમાનંદ.
કવણ સાથે સ્નેહ કર્યો ? કવણ દેશ કોણ ગામ ?—શામળ.

કવન, *s. n.* [S. कव् to compose; to praise.] A poem. 2. A composition.

કવની, *s m.* [See above.] A versifier; a bard. 2. A cheat; ■ deceiver.

કવયિત્રી, *s f.* [See કવન.] A poetess.

તેમાંના કેટલાક કવિ અને કવયિત્રી થયાં.—કે. હ. ધ્રુ.

કવર, *s. n.* [S.] Salt. 2. Sourness; acidity. 3. *s. m.* A lecturer. 4. *adj.* Variegated.

કવરેક, *s. m.* [S. कवरकी] A prisoner; a captive.

કવરેણુ, Same as કવર્ણું *q. v.*

કવરચું, *adj. m. f. n.* [S. कु bad + रुह् to grow.] Crooked; cross. 2. Bitter; harsh.

Id. કવરચું કહેવું–બોલવું To be crooked or cross in speech; to speak bitter or harsh words.

કોણે વચન કહ્યું રે કવરચું ?—સંગીત.

કવરાવવું, *v. t.* [S. कव् to compose.] To cause to compose. 2. To cause to praise. 3. [See કાયર.] To tease; to annoy; to harass; to tire.

કવરી, *s. f.* [S.] A braid of hair.

કવરું, *s. n.* [S. कु + वृ to choose; to marry.] An ill-match; a badly matched husband and wife.

કવર્ગ, *s. m.* [ક + S. वर्ग a class.] The five consonants of the ક class; ક, ખ, ગ, ઘ, ઙ; the gutturals.

કવર્ણું, *s. f.* [S. कु bad + वर्ण caste.] A person of the low caste. 2. *adj.* Belonging to a low caste.

ગરજ ગણી સાકર પણી, કવર્ણુંને કાકા કહે.—શામળ.

કવલ, *s. m.* [S] A mouthful of food.

ઓદન કવલ તે કરમાં ધરતો.—ગિરધર.
કવલ ભીડકા છોડે દ્રીયે ભરે કંઈ લોકલાં,—અખિલ.

કવલાં, *s n. pl.* The lines of tiles on the roof of a house.

કવવું, *v. t.* [See કવન.] To compose verses; to versify. 2. To praise. 3. To tell; to speak; to narrate.

કવ્યું કવે, તે શાનો કવિ ?—અખો.
તે દેહ તે કવતે છે અદ્વૈત,—અખો.
નવા વર્ષની પ્રતિપદ તિથિએ, મંદિર માંહે કવનો.—નર્મદ.

કવશ, *adj.* [S. कु bad + वश power.] Dependent; under the control of. 2. *s. f.* The monthly course of a woman. 2. Necessity.

કવાંચું, Same as કવચું *q. v.*

કવા, } કવાયુ, } *s. m.* [S. कु bad + वायु wind] An ill wind; an unfavourable wind. 2. A disease. 3. A change for the worse. 4. Disunion. 5. An unfavourable circumstance.

Id. કવા હોવો To have the atmosphere infected. શરીરમાં કવા પેસવો To become an abode of sickness or disease. સવાયે હીરા તે કવાયે કોડા The most opportune is always the most precious.

એકલો છૂટીને આવે, ન ■ સવા કવાને.—વલ્લભ.

કવાયું, *adj m. f. n.* [See above.] Unfavourable; unsuitable.

એવું કવાયું વાયું તેનું મિથ્યા શરીર.—છવરામભટ્ટ.

કવાટ, *s. f.* [S. कु bad+वाट a way.] A bad way; a bad course of life. 2. Immoral conduct or course of life.

વળી ખરચ્યો કવાટે કમાઇ.—નર્મદ.

કવાણ, *s. n.* [S. कु bad + वर्ण colour.] Defect; fault.

કવાબ, Same as કબાબ *q. v.*

કવાયત, *s. f.* [Ar. कवायत *pl.* of कायदा military exercise.] Military discipline; military drill or exercise; parade. 2. A subtle device.

કવારી, *s. f.* [S. कर्वर.] Defame.

કવાલ, *s. m.* [Ar. कव्ल् to speak.] A songster. 2. A particular air in music (ખ્યાલ).

કવાલી, *s. m.* [See above.] A songster. 2. Name of a tune in music.

કવાવવું, *v. t.* [See કવન.] To get versified: to get composed.

કવાવું, *v. i.* [See કવા.] To be affected by a disease. 2. To be spoiled. 3. To cease to give milk (of a cow, etc.).

Id. કવાઇ જવું To be spoiled; to undergo a change for the worse ભેંસ કવાઇ-કવાઇ ગઇ The she-buffalo has ceased to give milk.

Prov. કવાયે કોકરા Disunion goes before destruction.

કોને કહીએ જે, કવાઇ કુખ ?—ગિરિધર.

કવાસ, *s. m.* [S. कु bad+वास residence.] Residence in a bad place. 2. *s. m.-f.* [S. कु bad +वास = smell.] A bad smell.

કવિ, *s. m.* [S. कव् to compose.] A poet. 2. A bard; a minstrel.

Prov. જ્યાં ન પહોંચે રવિ, ત્યાં પહોંચે કવિ A poet can talk of things not seen in this world.

કવિજન, *s. m. pl.* [કવિ + S. जन people.] Poets.

કવિજન કાવ્ય કરી મરે, રસ ચાખે ગાનાર.—દલપતરામ.

કવિત, *s. n.* [See કવિ.] A verse consisting of 8 feet (lines) each of which has 16 and 15 syllables alternately.

કવિતા, *s. f.* [S.] Poetry: 2. A poem. 3. A poet.

કહે કવિતા કર જોડ.—સામળ.

કવિતાઇ, *s. f.* [કવિતા+આઇ = suffix forming a noun.] The profession of making verses. 2. *adj.* Pertaining to poetry; poetic.

સવિતાઇ સેવકથી, કવિતાઇ કો કરત.—વલ્લભ.

કવિતાકરણ, *s. n.* [કવિતા+S. कृ to do.] Skill in poetical composition; the art of composing verses.

કવિતારૂપ, *adj.* [કવિતા+S. रूप a form.] Resembling a poem; in the form of a poem.

કવિતાશક્તિ, *s. f.* [કવિતા+S. शक्ति power.] The power of writing poetry. 2. Poetical genius.

કવિત્વ, *s. n.* [કવિ + S. त्व = suffix forming a noun.] Versification. 2. The power of versifying; poetical genius.

કવિદ્યા, *s. f.* [S. कु bad + विद्या learning.] Bad learning; seductive speech. 2. Roguery; cunning.

કવિનયન, *s. n.* [કવિ + S. नयन eye] The eyes of a poet; thoughts or imagination of a poet.

અરે ! એ સૃષ્ટિને કવિનયનથી જો ઘડી.—કલાપિ.

કવિમણિ, *s. m.* [કવિ + S. मणि a jewel.] A jewel among poets; the best of the poets.

કવિયણ, } Same as કવયિત્રી *q. v.*
કવેણ, }

કવિરાજ, *s. m.* [કવિ + S. राजन् a king.] An eminent poet; a prince among poets; a poet-laureate.

કવિવર, *s. m.* [કવિ + S. वृ to choose.] The best of poets ; a poet laurate.

કવીન્દ્ર, Same as કવિરાજ *q. v.*

કવીશ્વર, Same as કવિરાજ *q. v.*

કવે, *adv.* When.

હવે આળસો તે કવે રે, વેળા પડતી ન જાત.—કાશીદાસ.

કવેશ્વર, Same as કવિરાજ *q. v.*

કવેણ, Same as કુવચન *q. v.*

કવેળા, *s. f.* [S. कु bad+वेला time.] An ill time; an improper time. 2. An unlucky time. 3. An improper season.

કવ્ય, *s. n.* [S.] The oblation of the funeral cakes to the ancestors.

કશા, *s. f.* [S.] A rope. 2. A whip. 3. A flagellum. 4. An iron instrument for digging or ploughing.

કશાટ, *s. m.* [S. कष्ट pain.] Affliction; misery. 2. Bodily exertion; hard work.

કશાણું, *s. n.* [S. कणिश.] An ear of corn.

કશાલી, *s. f.* [S. कलश.] A small water-pot.

કશવું, *v. t.* [S. कष् to test.] To test; to examine. 2. [S. कष् to sound.] To sound.

પ્રશ્નો ! તથાપિ મુજને કશ્યો કાં.—ન. બો. દી.

કશાલો, *s. m.* [S. कष् to hurt.] A crowd; a crowded condition.

કશીદો, Same as કસીદો *q. v.*

કશું, *adj. m. f. n.* [S. कश्चन.] Any; whatever. 2. What.

કબુદ્ધિ જેને મન વસી, લાજ મર્યાદા તેને કશી.—સામળ.
અદ્ભુત પાઈ શરાબ કશાનો.—કાંત.

કશેરુ, } *s. m. n.*
કશેરુકા, } *s. f.* [S.] The back-bone; the spine.

કશેરુનલિકા, *s. f.* [કશેરુ + S. नलिका a tube.] The spinal column.

કશોભા, *s. f.* [S. कु bad + शोभा splendour.] A false splendour; undeserving grandeur.

કશ્મલ, *adj.* [S.] Foul; dirty; disgraceful. 2. *s. n.* Sin; misery. 3. Dejection of mind.

કશ્યપ, *s. m.* [S.] A tortoise. 2. Name of a sage. He was the husband of Aditi and Diti; and was thus the father both of gods and demons.

કશ્યું, Same as કશું *q. v.*

એ આગળ આપણ શાં રે કશ્યાં.—પુરીબાઈ.

કષાય, *s. m.* [S.] A decoction. 2. An astringent taste. 3. A brick-colour; a reddish colour. 4. Dirt; uncleanliness; sin. 5. Passion; emotion.

જે ઉંઉચે જે કષાય કર્યું, તેથી કામ ત્યાં તેવું સર્યું.—અખો.
આખા કૃત્યનો ચડશે કષાય.—અખો.

કષાયિત, *adj.* [See above.] Coloured; dyed. 2. Distasteful. 3. Dirty. 4. Dejected.

કષ્ટ, *s. n.* [S. कष् to give pain.] Bodily exertion. 2. Suffering; pain. 3. Affliction.

Id. કષ્ટ થવું-પડવું To undergo bodily exertion. 2. To suffer pain. કષ્ટ ખમવું-વેઠવું To bear bodily or mental trouble. કષ્ટ દેવું To give pain to. કષ્ટ કરવું-કાયા કષ્ટવી To undergo bodily exertion. કાયાકષ્ટ Bodily pain. 2. Mortification of the flesh.

કષ્ટકારક, *adj.* [કષ્ટ + S. कृ to do.] Painful. 2. Difficult; troublesome.

કષ્ટકાળ, *s. m.* [કષ્ટ + S. काल time.] Time of adversity. 2. Time of labour-pain. 3. Difficult time.

કષ્ટદાયક, Same as કષ્ટકારક *q. v.*

કષ્ટનાશાષ્ટક, *s. n.* [કષ્ટ + S. नश् to perish + अष्टक a hymn of eight lines.] A hymn of 8 lines for the removal of misery.

કષ્ટમોચન, *s. n.* [કષ્ટ + S. मोचन setting free.] Deliverance from suffering.

કષ્ટવું, *v. t.* [See કષ્ટ.] To give bodily or mental pain to; to trouble; to harass.

કષ્ટસાધ્ય, *adj.* [કષ્ટ + S. साध्य attainable.] Curable with difficulty.

કષ્ટહારી, *s. m. f.* [કષ્ટ + S. हृ to take away.] A deliverer from suffering.

કષ્ટાર્તવ, *s. n.* [કષ્ટ + S. आर्तव the menstrual discharge.] Dysmenorrhœa.

કષ્ટાવું, *v. i.* [See કષ્ટ.] To travail; to labour. 2. To suffer the pangs attendant on delivery (of a woman) 3. To suffer pain.

કષ્ટિત, }
કષ્ટી, } *adj.* [See કષ્ટ.] Hard-worked. 2. Afflicted; distressed.

કસ, *s. m.* [S. कष् to rub, to test, and Ar. कस्र pith.] Pith; marrow; essence. 2. Strength; power. 3. The nutritive value; extract. 4. Profit; advantage. 5. The quality of gold or silver (as determined by rubbing it on a touch-stone). 6. *s. f.* [S. कशा a string.] A tie (of a coat or bodice).

Id. કસ કરવો-કાઢવો-જોવો-લેવો To test by rubbing. કસ કાઢવો To extract the essence of. કસ લેવો-ચૂસવો To deprive of the essence. કસ આવવો-વધવો To have an increase of essence, substance, or strength. કસ ચોરવો To lose essence, substance, or strength. કશો એ કસ ન રહેવો To be penniless. કસે આવવું-કસ પર આવવું-કસે ચડવું-કસે ભરાવું To reach a crisis; to be obstinate. કસ બાંધવી To tie the string of a garment. કસ ટાંકવી-ભરવી દેવી-ચોડવી To sew tapes or bandages (on a coat, etc.).

કસઈ, Same as કસાઈ *q. v.*

કસકસ, *s. f.* [See below.] Producing a sound owing to tightness.

કસકસતું, *adj. m. f. n.* [S. कृष् to draw together.] Tight; close.

કસકસવું, }
કસકસાવવું, } *v. i.* [See above.] To bind tightly. 2. [S. कष् to rub; to test.] To rub hard. 3. To test; to try hard.

કસકસીને, *adv.* [See કસકસતું.] Tightly. 2. Forcibly.

કસવટીઓ, *s. m.* [કસ + S. वृत्ति nature.] A pawnbroker; a money-lender.

કસરો, *s. m.* A waistband of silver or gold.

કસણ, s. f. [S. कष a touch-stone.] Testing; examining.

કસણ કર્યા વિના રે ક્યાંથી રૂપ પ્રકાશે —પ્રેમાનંદ.

કસણવું, v. t. [S. कष् to rub.] To mix by gradually rubbing the ingredients together; to mix by rubbing, kneading etc.

કસણાવવું, v. t. [See above.] To get rubbed; to cause to be kneaded.

કસણી, s. f. [S. कास a cough.] A kind of disease of the lungs (in children). 2. [See કસ.] A test by rubbing. 3. Distress 4. A money-bag.

આવી કસણી ન દેજો રે કોઇને.—બોળો.

ન આવી દેશો કસણી જ કોને.—ન. બો. દી.

કસણું, Same as કણુસણું q. v. 2. adj. m. f. n. [S. कृच्छ्र.] Weak; feeble.

કસણું તથા ભાભળ થઈ ગયેલાં જલ પીવાં પડે છે —ક. દે. વા.

કસતું, adj. m. f. n. [S कृष् to draw together.] Tight; stretched. 2. Less.

કસદ, s. m. [Ar.] Inclination; desire; purpose.

કસદાર, } adj. m. f. n. [કસ + P. दार्, S. वत्
કસવાળું, }

possessing.] Sappy; substantial; nutritive. 2. Pithy. 3. Productive; fruitful. 4. Wealthy. 5. Strong; powerful.

કસબ, s. m. [Ar.] Gold or silver thread used in embroidery. 2. A business; a trade; a profession. 3. Familiarity in an art; proficiency. 4. An artifice; a device. 5. Harlotry.

Id. જુઠો-ખોટો કસબ Imitation lace. સાચો કસબ Lace made of gold or silver thread. એ એનો કસબ છે It is his forte. 2. He is an expert in this matter.

કસબ ભાત વણિક કરે, શરમ સાહેબની સદ.—વખતરામ.

કસબચોર, s. m. f. [કસબ + S. चुर् to steal.] One who cunningly learns and practises an art. 2. A person who refuses to teach his art to others. 3. One who pilfers articles entrusted to him or her.

કસબચોરી, s. f. [See above.] Learning and practising an art secretly from a teacher. 2. The art of concealing one's skill from learners. 3. The art of dishonestly pilfering articles committed to one's care.

કસબણ, s. f. [See કસબ.] A courtezan; a whore; a prostitute; a harlot.

ખરૂં ભાખ્યું તે કસબણ કહેવાય—અખો.

કસબાતણ, s. f. [See below.] A townswoman.

કસબાતી, adj. [P. कस्बा a town.] Belonging to a town. 2. s. m. One who resides in a town; a townsman.

કસબી, s. m. [See કસબ.] An artist; an artisan. 2. adj. Skilful; clever. 3. Made of brocade; embroidered.

Id. કસબી માણસ A skilful man; an artist. કસબી કોર A tape interwoven with gold or silver thread.

છાનો ન રહે કસબી તેહ.—સામળ.

કસબો, s. m. [See કસબાતી.] A town.

Prov. કસબે તરક ન છેડીએ, ગુજરાતે બ્રાહ્મણ; વગડે જટ ન છેડીએ, બજારે બકાલ Every man is a king in his own house. 2 Every cock is proud of his own dunghill 3. Every dog is a lion at home.

જઈ કસબે લઇ પૂજાપો.—નર્મદ.

કસમ, s. m. [Ar. कसम् an oath.] An oath; a solemn affirmation calling God to witness.

Id. કસમ ખવડાવવા-દેવા To administer an oath. કસમ ખાવા To take an oath; to swear.

કસમજ, s. f. [ક littleness + S. समज् to collect together.] A wrong understanding. 2. A weak intellect.

કસમય, } s. m. [S. कु bad + समय time.] A
કસમો, }

bad or unlucky time; an inconvenient time; an improper time.

કસમસ, s. f. [કસ + મસ redup. of કસ.] Extreme tightness.

હાંડે છે કેડ ઘેરી, કસમસ થાય ચોળી.—પ્રેમાનંદ.

કસમોવાવું, v. i. [See કસમોડો.] To feel uneasiness; to feel feverish.

કસમોયું, adj. m. f. n. [See below.] Affected; injured; dejected; wry.

કસમોડો, s. m. [કસ + S. मृद् to crush; to press.] Yawning and feeling uneasiness; feverishness. 2. Labour-pain.

કસર, s. f. [Ar.] Deficiency; imperfection. 2. Defect; short-coming. 3. A sum added to, or subtracted from, either side of an account to make the two sides balance. 4. Thriftiness; economy. 5. Faint symptoms of a disease almost cured. 6. [See કસરવું.] Feverishness.

Id. કસર કરવી To be thrifty; to economise. કસર આપવી-દેવી To pay less. 2. To pay or make an allowance for contingencies. કસર રાખવી To allow a defect to continue; to neglect. કસર હોવી To have a little defect left.

Prov. એક કસર ને સો સફર Money saved is money got. ઘરની કસર અને વહાણની સફર Saving money is equal to earning it.

કસરત, *s. f.* [Ar.] Practice. 2. Exercise; athletics; the state of being constantly engaged in gymnastic feats, etc. 3. The state of being accustomed to exertion or hard work.

કસરતબાજ, *adj.* [કસરત + P. बाज playing.] Loving physical exercise; practised in physical exercise; fond of athletics; 2. Skilful; clever.

કસરતશાળા, *s. f.* [કસરત + S. शाला an abode.] A gymnasium.

કસરતી, કસરતીઉં, } *adj. m. f. n.* [See કસરત.] Athletic. 2. Practised; exercised. 3. Clever.

કસરખોર, કસરીઉં, } *adj. m. f. n.* [See કસર.] Frugal; thrifty; economical.

કસરાવું, *v. i.* [S. कृच्छ्रायते to suffer pain.] To feel ill or feverish.

કસલી, *s. f.* [S. कलश.] A small water-pot. 2. A test-tube.

કસવાર, *s. n.* A wooden frame, fixed in an oil-mill, through which the oil passes.

કસવારો, *s. m.* A nail-like part of a plough; a wedge.

કસવાણ, *s. n.* [See કસરાવું.] Ill-health; sickness; illness.

કસવું, *v. t.* [S. कष् to rub; to test.] To bind tightly. 2. To test; to try; to put to the test; to examine. 3. To try or test gold, etc., by rubbing it on a touchstone. 4. To put to exertion; to exert; to exercise; to fatigue; to exhaust by hard work. 5. *v. i.* To be deficient; to appear less.

Id. શરીર કસવું-કાયા કસવી To make the body strong by hard work. સોનું કસવું To test gold by rubbing it on a touchstone. ટેવ કસવી To cultivate a habit. કેડ-કમર કસવી To bind the waist tight; to gird up the loins. 2. To work with a heart. કસીને કામ લેવું To exact work to the utmost.

Prov. સોનું જોઈએ કસી, ને માણસ જોઈએ વસી The value of gold is determined by testing it, and that of a man by his company.

હવે પાસ બેસી કસો, વાસ ને ઉદાસમાં.—વલ્લભ.

કસાઇ, *s. m.* [Ar. कस्साब.] A butcher. 2. A heartless person.

Id. કસાઇને ઘેરથી ગાય છોડાવવી To save an innocent creature from torture.

Prov. કસાઇને ઘેર કુશળ ને ધર્મીને ઘેર ધાડ Honesty is praised but starves; plain dealing is a jewel, but they that use it die beggars. કસાઇવાડે જવું ને હાડકાની આળસ કેમ ચાલશે ? Cast in your lot with the circumstances.

કસાઇવાડો, *s. m.* [કસાઇ + S. वाट a yard.] The quarter inhabited by butchers 2. A slaughter-house.

કસાકસ, કસાકસી, } *s. n.* *s. f.* [See કસવું.] Rivalry; competition; emulation. 2. Rashness.

Id. કસાકસીનો વખત A time of hard competition. કસાકસી ચાલવી-હોવી To have a hard struggle or keen competition.

કસાંજણ, કસાંજન, } *s. n.* [S. कांस्य white copper + अंजन collyrium.] Zinc oxide. 2. Name of a medicinal drug; a kind of a collyrium for the eyes.

કસાણું, Same as કસાવું *q. v.*

કસાતું, Same as કસવું *q. v.*

કસાર, Same as કંસાર *q. v.*

કસારબાફણું, *s. n. pl.* [કસાર + S. बाष्प steam.] Fuel.

કસારીઆ, *s. m. pl.* [See કસાર.] Preparations for an auspicious occasion.

Id. કસારીઆ નાખવા To prepare for inaugurating a marriage.

કસાવવું, *v. t.* [See કસવું.] To get tested. 2. To get examined.

કસાવું, *v. i.* [See કસવું.] To be tested. 2. To be accustomed to hard work. 3 To be fatigued; to be exhausted. 4. To be troubled; to be pained.

સતત સુખના લ્હાવા લેવા કસાવું પડી ન કાં !—લલિત.

કસીદો, *s. m* [P. कशीदन् to draw.] Embroidery. 2. A piece of a brick or tile burnt in fire and turned hard.

Id. કસીદો ભરવો-કાઢવો To do embroidery work.

કહેણી, *s f* [See કહેવું] A saying a story 2 A mode of telling or speaking 3 A proverb a maxim 4 A bad reputation a public scandal

રામ સાથે લઈ લઈ, કરુ કહેણી કઈ કઈ—વલ્લભ

રોતાણી પગ પે થી નહીં, શુક પ્રત્યે એક કહેણી કહી—સામળ

કહેતી, *s f* [See કહેવું] A proverb a saying 2 A story, a narration 3 Public slander or talk

કહેવત, *s f* [See કહેવું] A proverb a maxim 2 A bad reputation 3 A riddle

Id કહેવત છે માટે છે As the proverb goes as the proverb says માથે કહેવત આવવી To be subject to a charge to be charged with an offence to be reputed guilty

સ્વામીભક્તિ વિષે કહેવતનો અવકાશ નથી—કે હ ધ્રુ

કહેવતસંગ્રહ, *s m* [કહેવત+S संग्रह a collection] A collection of proverbs and sayings

કહેવરામણ, કહેવરામણ } *s f n* [See કહેવું] Fault deficiency defect diminution

કહેવરાવવું, કહેવાવવું } Same as કહેવાવવું *q v*

કહેવાવું, *v i* [See કહેવું] To be called 2 To be reputed 3 To be charged 4 To be slandered

કહેવું *v t* [S. कथ् to tell] To tell to inform 2 To name to call 3 To advise

Id કહી દેવું To give out to express કહી મૂકવું—નાખવું To have finished telling કહી સંભળાવવું To relate to tell 2 To taunt 3 To use abusive language towards કહ્યું કરવું To do what one is told or ordered to do મારી અક્કલ કહ્યું કરતી નથી My mind cannot comprehend it 2 I am astonished at it મારી આંખ કહ્યું કરતી નથી I cannot bear the sight 2 I am envious 3 I am astonished at the sight મારું કાળજું કહ્યું કરતું નથી I cannot control my heart I feel pity for it. 2 I cannot believe it મારી છાતી કહ્યું કરતી નથી I cannot repress my heart I am impatient. મારો જીવ કહ્યું કરતો નથી I am not satisfied મારા પગ કહ્યું કરતા નથી My legs refuse to carry me about I am so tired that I cannot walk મારું માથું કહ્યું કરતું નથી My head does not obey me either because I am excited or because it cannot comprehend the matter મારું મન કહ્યું કરતું નથી My mind is not satisfied 2 My mind is beyond my control 3 I am astonished at it

Prov કહેવું સહેલું, ને કરવું સહેલું—કહેવું કઈ, ને કરવું કઈ—કહેવામાં ને કરવામાં ફેર છે Saying and doing are two things it is easier to speak than to do કહેવા કરતાં કરવું સારું Better to do a thing than say it કહેવું થોડું, ને કરવું ઘણું Promise little and do much 2 Be slow to promise but quick to perform કહેવું સહેલું છે, પણ કરવું કઠણ છે Saying is one thing doing another કહ્યું તે કર્યા બરાબર છે Take the will for the deed કહેનાર કહી છૂટે, ને વહેનાર (ભરનાર) વહી છૂટે—કહ્યું તો હાથ વઢાય, ના કહ્યું તો નાક કપાય It is a dilemma difficult to decide કહે ઘણું, કે સહે ઘણું What is better ? to say or to suffer ? કહેતાં તો કહેવાયું પણ આખી રાત ન સહેવાયું A rash speech is followed by painful consequences કહે કુંડી નવાબ તો કહે ' નવાબ ' A dependent is bound to humor his master કહો કો ને ઘર ઘરાક ? Experience generally belies the appearance.

કહો, Same as કેહ *q v*

કહેર Same as કેહર *q v*

કહેરાઈ, Same as કેરાઈ *q v*

કહેવણ Same as કેહવણું *q v*

કહેવરામણ Same as કેહવરામણ *q. v*

કહેવાર Same as કેહવાર *q v*

કહેવાટો Same as કેહવાટો *q v*

રહે પે તે કહેવાતા પર્વ, સરખા સાજનીઓ સાથર્યાં—પ્રેમાનંદ

કહેવાણું Same as કેહવાણું *q v*

કહેવાવું Same as કેહવાવું *q v*

કહેવું Same as કેહવું *q v*

કહ્યાગરું, *adj m f n.* [કહ્યું + S कृ to do] Obedient.

કળ *s f* [S कल् to know] A sharp excruciating pain 2 Knowledge understanding 3 Ease comfort 4 [S कला art.] A stop-cock a door handle 5 A scheme a trick 6 An art 7 A mechanical contrivance 8 [S कनृष] Mud soft and cold clay 9 Fits paroxysms

Id કળ આવવી—ચડવી To have a sharp pain કળ વળવી To be free from a sharp pain 2 To be at ease કળ દાબવી To turn on (of a knob a stop cock etc.) 2 To put into motion 3 To incite to instigate 4 To make a sign 5 To tip or seize the right course કળેરવી—મારવી To stop a machine from working કળ ઉઘાડવી To turn on (of a knob etc) and remove the covering કળ મરડવી To twist and break a knob,

કળ બતવાવવી To show the secret way of solving a difficulty કળ આઇને રોવુ To weep bitterly કળ આઇને હસવુ To be in a fit of laughter, to laugh excessively

Prov કળથી થાય તે બળથી ન થાય Knowledge is power, mildness governs more than anger

આહા ! કિંતુ કળ ઉતરીને આપ તો ઉકળી એ —કલાપિ

મુજ હ્રદયને તો કળ વળી —કલાપિ

કળકળ, s f [S कल् to utter a sound, to murmur] The hum of a crowd 2 The chirping of a bird 3 A noisy talk 4 The sound of boiling water

કળકળતુ adj m f n [See above] Moaning weeping aloud 2 Boiling hot

મહેતાજીને નહાવા અર્થે જળ મેલ્યુ કળકળતુ રે—પ્રેમાનંદ

કળકળવુ, v i [See કળકળ] To murmur 2 To grumble 3 To be boiling

કળકળાટ, s m [કળકળ + S वृत्ति conduct.] Moaning bewailing, weeping aloud, a loud noise

Id કળકળાટ કાઢવો To root out moaning and weeping કળકળાટ ગયો Evil is removed (An expression used when oil is spilt on the ground) કાળી ચૌદસનો કળકળાટ કાઢવો To drive away or banish all moaning weeping and disagreement from the house

કળકળાવવુ, v t [See કળકળ] To cause to boil 2 To get boiled

કળહ, s f [S कलह] *Disagreement* a quarrel

કળજુગ, s m [કલિ + S युग an age] The fourth age of the world, the present iron age Its period is of 432000 years [It commenced from the 13th of February 3102 B C] 2 The worst person, a wicked man 3 The worst time a period of sin and immorality

Id કળજુગ આવવો To be inclined to commit sin 2 To come into play (of the vices and evils of the iron age) કળજુગ ભરાવો To be desirous of committing wrongful acts કળજુગનું માણસ A sinful person હરહરતો કળજુગ The dire day 2 The worst person 3 Falsehood incarnate

કળણ, s n [S क्नू to drop] A soft and clayish ground generally on the bank of a river or sea 2 [S कल् to know] Knowledge, understanding

કયા કળુ હુ કળણમાં ! —ન ભો દી

ત્યા કળણ નહિ ને જ્ઞાન અચેત —અખો

કળણા, s f [See કલના] Knowledge conception

કળણા રહિત કોઈ નિર્બંધ —અખો

કળતર, s f n [S ?] A neuralgic pain 2 કળતર q v

કળતાણુ, s n [See ?] Remuneration for the estimate made of the produce in a field

કળત્ર, Same as કલત્ર q v

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાલ —નરસિંહ

કળથી, Same as કલથી q v

કળપવુ v t [S कृप्, कल्प् to arrange, to resolve] To resolve 2 To take a vow, to offer gifts after the dead 3 [See કળપી a harrow] To harrow a field 4 v i To be useful 5 To pine for, to be anxious for

એકલડો થઇ મનવુ કળપવે —કુસુમ ક

કળપાવવુ v t [See કલ્પાંત the end of the creation] To afflict to distress

કળપી s f [S कृप् to arrange] A harrow

કળબ s m [See above] A large harrow.

કળબાવુ, કળબવુ } Same as કળુબવુ q v

કળબવુ v t [See કળબવુ]To harrow a field

કળબી, Same as કળુબી q v

કળલાવી, s f Name of a plant Gloriosa superba. N O Liliaceæ

કળવકળ s f [S कला skill + वि a prefix showing intensity + कला skill] Tact skill in managing 2 An artifice a trick 3 Discrimination, discernment 4 Ease peace of mind

કળવકળીઉ, adj m f n [See above] Skilful clever tactful 2 Discerning, acute

કળવળ s f [See કલબલ] An indistinct noise 2 A trick a tact an artifice

વાટે કરી વાત કોક અણીને કળવળ —કૃષ્ણારામ

કળવળવુ, v i [S. कल् to sound] To make a noise

કળવિકળ Same as કળવકળ q v

કળવુ, v t [S कल् to know] To understand. 2 To guess 3 v i To have a sharp muscular pain

Id વાત કળવી To comprehend all about a thing ‖ To guess a thing પગ કળવા To have a sharp muscular pain in the legs કળી જવું જેમવું To be engulfed or stuck fast (as in mud) કળી જવું To know to understand 2 To have numbness (as in cold weather) 3 To be stuck (as in mud)

Prov કળ્યે ઉખાણો કોડીનો A puzzle loses its value when you know the solution.

માગ મુકાવે વીરમાય કરી યુદ્ધ કે ચડતો ત્યાગ—પ્રેમાનંદ

એવા સુખ રહે છે આ જગતમાં પણ કળ્યામાં ન થૈ રે—ભોજો

કળશ *s m* [S कलश] A water pot a pitcher 2 A pile of metal water pots set one above another 3 A cupola a dome

Id કળશે જવું To go to stool

ઊભી કન્યા દોળી ને સૌંતોળી જુવતી સુતા—ઘણી ઓર ઈ

કળશીઓ } *s m* [See above] A goblet a jug
કળશીઓ

Id કળશીએ જવું To go to stool કળશીઓ થવો To have loose motion કળશીઆલુ Cholera

કળશી *s f* A measure of 16 maunds

કળાહીણું *adj* [See કળાહીણું] Artless worthless 2 Dull stupid 3 Devoid of or wanting in lustre.

કળવળવું *v i* [S कल् to sound] To cry aloud to hiss

કળા *s f* [S कला] Art 2 Ingenuity skill 3 A sixtieth part of a circle 4 A digit of the moon a phase 5 The lustre of the countenance a beautiful appearance 6 The expanded tail of a peacock 7 Loud cry loud calling 8 A division of time 9 Any practical art (of which there are 64)

Id કળા કરવી-અજમાવવી To contrive to scheme. કળા કરવી To spread the tail (sail of a peacock) કળા શીખવી To learn an art કળા પડવી To lose the lustre of the countenance કળા પાડવી To tomtom to proclaim to announce publicly કળા જાવી થવી To lose beauty કળા દેખાડવી To show one's own ingenuity or cleverness. મુખકળા The lustre of the countenance ચૈદ વિદ્યા ને ચોસઠ કળા There are fourteen departments of learning and sixty four departments of technical skill શિલ્પકળા Arts manual arts. એક જીવની સોળ કળા છે A single life has sixteen attributes. ચંદ્રની કળા એ The phases of the moon. ચંદ્રકળા A kind of saree છાપવાની કળા The art of printing અંશ કળા વિકળા (In circular measure) A degree a minute a second

જ્યાં આમ આવે ત્યાં કળા પાડી કેશ દેહે-ધીમ નો ધરે રે જેમાનંદ

કળાકર *s m* [કળા+S कृ to do] A peacock

કળાકુશળ *adj* [કળા + S कुशल skilled] Clever in one's art tactful 2 *s m* Name of a metre each line containing 25 syllables

કળાકૌશલ્ય *s n* [કળા + S कौशल्य skill] Cleverness or skill in an art 2 Ingenuity in the manual or mechanical arts genius and skill in arts and sciences

કળાણ *s n* [S कलुष] A muddy ground a morass a slough

કળાધર *s m* [કળા + S धृ to hold] The moon 2 A peacock

કળાનિધિ *s m* [કળા + S निधि a store] The moon

કળાપી Same as કલાપી *q v*

કળાપક *adj* [See કળા] Having the tail spread out (of a peacock) 2 *s m* A peacock

કામની આવી કળ ધરી મોર તેવી રામા ઘરની મોર—સામળ

માથે આયર મોર છે—શાલિદાસ

અરધી પાર કેસરીઓ વાધો આવે કળાપક મોર—દલપત

જળ કેમ રકળાપક સમ હો—નર્મદ

કળાવંત *adj* [કળા+S वत् having] Lustrous glorious 2 Skilful 3 *s m* A skilful songster 4 A man skilful in playing on musical instruments

કળાવંતણી }
કળાવંતિણી } *s f* [See above] A dancing girl a courtezan
કળાવંતી }

કળાવતું Same as કળાવંતું *q v*

કળાવાન *adj* [S कलावत्] Skilful clever ingenious

કળાહીણું *adj* [કળા + S हीन bereft of] Artless devoid of an art dull

કળાહોળ *s m* [See કોલાહલ] A loud noise a roar

જન ઘેરી ઘેરા ઘર કરે કળા મને જન ? ?—

કળિજુગ Same as કલિયુગ *q v*

કળિત Same as કલિત *q v*

કળી *s f* [S कलिका bud] A bud 2 The hard seeds of certain trees 3 An eatable made of gram-flour 4 A kind of sweetmeat

5 A triangular piece of cloth in the sleeve of a garment or a coat 6 The iron age

Id ફૂલની કળી The bud of a flower કળી ખીલવી To open (of the bud of a flower) 2 To reveal or open one's heart 3 To be pleased 4 To be in one's youth 5 To appear beautiful 6 To spread and fix the folds in the skirts of a coat ચણાની કળી A preparation made of gram-flour કળી પાડવી To prepare and cook a preparation of gram flour કળીના લાડુ Sweet balls made of a preparation of gram flour ઘરમાં કળી પેસવી To have quarrels in a house શરીરમાં કળી પેસવી To become vicious or sinful

કળીઉં, *adj* *m* *f* *n* [S कुलीन] Nobly born born in high family

કળીઓ *s* *m* [See કળી] A stone in a fruit

કળીકાળ } Same as કલિયુગ *q* *v*
કળીયુગ }

કળીચૂનો *s* *m* [કળી + S चूर्ण lime] Quicklime

કળુડું *adj* *n* [S कलुष] Muddy

Id કળુડું પાણી Muddy water

કળેવળે *adv* [See કળવકળ] By hook or by crook 2 Cleverly skilfully

કવો Same as કહવું *q* *v*

કહે અખો ' ઉપલ થી કશો. —અખો

કૃષ્ણ કહે ' પાછા વળો મારી સાથ તઇ કશો —વલ્લભ

મારાં ઘરનાં સર્વે છે, કશો મુજને રોજ કરે —પ્રેમાનંદ

કશોટી } *s* *f* [See કરેટી] White sand
કશોરી }

કાં *adv* [S किम् what ?] Why ? wherefore ? 2 An expletive particle

કાંઈ Same as કંઈ *q* *v*

કાંઈએક } Same as કંઈએક કંઈક *q* *v*
કાંઈક }

કાંઈકાંઈ *pron* *n* [Redup of કાંઈ] Something something unspeakable or indescribable 2 A little

સાથ તમારો શા કાજે મુજને કાંઈકાંઈ કહે છે રે —દયારામ

જોતાં કાજળમાં કાંઈકાં ' થાય છે શું રે —દયારામ

કાંઉ, Same as કાં *q* *v*

કાંઉ રે ગરજે છે મેહ —રાજુકદેવી

કાંસ *s* *m* [S कंस a drinking vessel] An irrigation canal 2 Same as કાંસીઓ *q* *v*

Id કાંસ કાઢવો–ખોદવો–ખોદાવવો To make an irrigation canal

કાંસકી, *s* *f* [See below] A small comb used by women a lady's comb 2 Name of a plant Abutilon indicum N O Malvaceæ

કાંસકો *s* *m* [S कृष् to draw] A large sized comb

વેણ્યો કાંસકે વળીઆવાડે —સામળ

કાંસડો *s* *m* Name of a herb Coix barbata N O Gramineæ

કાંસિયું *s* *n* [See કાંસું] A drinking vessel made of bell metal

કાંસવું *v* *i* [S कास् to cough] To pant to breathe hard 2 *v* *t* [See કસવું] To fill by pressing the contents

કાંસાં *s* *n* *pl* [See કાંસું] Large cymbals

કાસડા *s* *m* *pl* [S काश a kind of white grass] Weeds taken out of a field

કાંસાકૂટ *s* *f* [See કાંસાં + કૂટવું *q* *v*] The making of a tinkling noise as of musical instruments of bell metal 2 A tinkling noise made by striking a metallic vessel

રોકટ કાંસાકૂટ કરે છે —સામળ

કાંસાળું *s* *n* [See કાંસું] A large cymbal (made of bell metal)

કાંસી } *s* *f* [કાંસું + S युग्म a pair] A pair of cymbals (made of bell metal)
કાંસીજોડ }

Id કાંસીજોડ વગાડવી To go about begging and beating a pair of cymbals

કાંસીઓ, Same as કાંસકો *q* *v* 2 *s* *m* [S कांस्य] A large open vessel (made of bell-metal)

કાંસું, *s* *n* [S कांस्य] Bell metal queen's metal any amalgam of zinc and copper

કાઈ *s* *f* A thin layer 2 A thin covering

ચડી રે કાંઈ જેની કાઈ —ભોજો

કાઈ જવું *v* *i* [કાયર + જવું to go] To be tired of

કાઉ, Same as કાગડો *q* *v*

કાઉકાઉ } *s* *n* [કાઉ + કાઉ, વાઉ redup] Talking indistinctly 2 Loud and simultaneous speaking of many persons
કાઉવાઉ, }

કાઉસગ, *s* *m* [S कायोत्सर्ग] Leaving the body 2 Deep meditation in which the man loses all care about his body 3 The grave of a saint

કાએમ, Same as કાયમ *q* *v*

કાક, *s. m.* [S.] A crow; a rook; a raven.

કાકચા Same as કાચકું *q. v.*

કાકચી, Same as કાચકી *q. v.*

કાકડ, *s. n.* [S. कर्कट.] A kind of plant, of the fruit of which a pickle is made.

કાકડુંબો, *s. m.* Name of a game for children.

કાકડાશિંગ, } *s. f.* [કાકડ + S. शिंग a pod.]
કાકડાશિંગી, }
medicinal drug. Rhus Succedanea. N. O. Anacardiaceæ.

કાકડી, *s. f.* [S. कर्कटी.] Cucumber. Cucumis trigonus. N. O. Cucurbitaceæ 2. [See કાકડો.] A small torch; a coarse wick.

કાકડીઉં, *s. n.* [See કાકડો.] A kind of rough silk.

કાકડો, *s. m.* [S. कार्पट, कर्पट a rag.] A thick torch; a thick coarse wick. 2. [See કાકડી.] A young and tender cocoanut. 3. [S. काकलक the top of the windpipe.] The tonsil.

Id. કાકડો કરવો To twist rags into a torch. 2. To light a torch. કાકડા બાળવા To light torches, and place them on the head of a person possessed by an evil spirit, as a means of driving away the evil spirit. કાકડા ઘાલવા To thrust burning torches into the mouth. કાકડા ઉતારવા To remove the effects of an evil spirit by turning torches around the person of the affected person. કાકડા નાખવા A trick of children to determine who should begin a play, in which each one puts down its hands on the ground. કાકડા ફૂલવા-ભળી જવા To swell so as to meet each othér (of the two tonsils); swelling of the tonsils, either through great thirst or heat. કાકડા કપાવવા To get tonsils operated upon.

કાકતાલીય, *adj.* [કાક S.+ताल the fruit of a palm-tree.] [Lit.] Like the alighting of a crow on a branch of a palm-tree and the falling down of its fruit. 2. Accidental; happening by mere coincidence.

Id. કાકતાલીય-ન્યાય The maxim of the crow and the palm-fruit. કાકતાલીયવત્ Accidentally; by mere coincidence.

કાકદૃષ્ટિ, *s. f.* [કાક + S. दृष्टि sight.] [Lit.] The sight of a crow. 2. Fault-finding.

કાકદૃષ્ટિ કરી કર્મ પાવે —ભોજો.

કાકધ્વજ, *s. m.* [S] The submarine fire. 2. Same as વડવાનળ *q. v.*

કાકનાસા, *s. f.* [કાક + S. नासा the nose.] Name of a medicinal plant. Gymnema sylvestre. N. O. Asclepidiaceæ. Its pods resemble the bill of a crow in appearance.

કાકપક્ષ, *s. m.* [કાક + S. पक्ष a wing.] The locks of hair kept on the temples of boys and young men.

અલિકુલિત મુકુટ બિરાજે, કાકપક્ષ શોભાય.—નાકર.

કાકપત્ર, } *s. n.* [કાક+S. पत्र a feather, पद the
કાકપદ, }
foot.] A caret: the mark [^] showing that something omitted is interlined above, and should be inserted.

કાકફળ, *s. n.* The fruit of કાકમારી *q. v.*

કાકબ, *s. m.* [See કાકબી] A decoction of mahuda (mhowra) flowers, boiled to some consistency.

કાકમ, *s. m.* [See કાકબી.] The juice of sugarcane, boiled till it has the consistency of a paste.

કાકમારી, *s. f.* Name of a creeper. Anamirta cocculus. N. O. Menispermaceæ.

કાકર, *s. m.* [See કરકરું.] The teeth of a saw.

કાકરડી, Same as કાકરી *q. v.*

કાકરણી, *s. f.* [See કરકરું.] A file for blacksmiths.

કાકરવું, *v. i.* [See કરકરું.] To sharpen the teeth of a saw. 2. To make use of deriphrastic language.

કાકરી, *s. f.* [See કરકરું.] An edge with small teeth.

કાકરીઆં, *s. n. pl.* [See કાંકરો.] Small globules made of a preparation of sesamum and molasses.

કાકરીઆ, *s. m. pl.* Sweet balls made of flour and molasses.

કાકરીઆ કુંભાર, *s. m.* Name of a passerine bird. 2. Name of a play for children.

કાકરીઉં, *s. n.* [See કાકરીઆં.] A small globule made of a preparation of sesamum and molasses. 2. *s. n.* [See કાંકરો.] A field in which pebbles are found in large quantities. 3 *adj. m f n.* Having pebbles. 4. Abounding in pebbles.

કાકલી, *adj.* Soft; tender; mild; delicate; subtle.

કાકલી સ્વરે મધુર વીણા વગાડી,—દે. કૃ. ચ.

કાખાઇ, Same as કાંખલી *q. v.*

કાખી, *s. f.* [See કાખ.] The cut of a bodice under the arm-pit.

કાખુ, *s. m.* [See કાખ.] The hair in the arm-pit.

કાખોલાઇ, Same as કાખબલાઇ *q. v.*

કાગ, *s. m.* [S. काक] A crow; a rook; a raven. 2. *adj.* Clever; shrewd; cunning.

Prov. કાગનો વાઘ કરવો-કાગડું પીંછ કરવું The making out of the fact that one has seen three crows, when there was none at all; to make a mountain of a mole-hill કાગનું બેસવું, ને ડાળનું પડવું An accidental occurrence. તારે ખારણે કાળો કાગ કળકળે May a death occur in your house! (Used as a curse.)

એને આંગણે બેસ્યા છે કાગ.—સામળ.

કાગડું પીંછ થયું હશે, જુદી છે કરની વાત—પ્રેમાનંદ.

કાગજ, } Same as કાગળ *q. v.*
કાગઝ,

કાગડાકામરી, *s. f.* [કાગડો + કામળી or કમકમાટી shivering] A feeling of repulsion; disaffection; disagreement.

કાગડાકેરી, *s. f.* [કાગડો+કેરી *q. v.*] A kind of wild fruit resembling a mango.

કાગડાટોપી, *s. f.* [કાગડો + ટોપી *q. v.*] A plumed cap; a feathered cap.

કાગડાસાણસી, *s. f.* [કાગડો+સાણસી *q. v.*] Pinches with hooked points (used by a goldsmith).

કાગડી, *s. f.* [S. काकी.] A female crow. 2. A piece of wood in the pole of a waggon. 3. Pinches with hooked points 4. A shrewd or peevish woman.

રોટીમાં રેશા થાત, કાગડી કળકળ્યા તાણી.—સામળ.

કાગડીઓ, *s. m.* [See કાગદ.] A paper-kite.

કાગડો, *s. m.* [કાગ + ડો dim.] A crow.

Id. આ તો કાગડો છે He is a shrewd man. કાગડાની નજરે જોવું To be watchful. કાગડા ઉડવા [Lit.] To fly (of crows). 2. To be deserted by the tenants (of a house). 3. To be in a dilapidated condition (of a house). 4. To lose almost all the members of one's family. 5. To become childless. કાગડા કકળવા [Lit.] To crow (of crows). 2. To have indications of the immediate ruin of one's family. 3. To lose almost all the members of one's family. 4. To become childless

Prov. કાગડાની કોટે તે રતન શોભે ! Every thing has its place; wit is folly unless wisdom has keeping of it. કાગડાનું હસવું, ને દેડકાના પ્રાણ જાય One man's meat is another man's poison. કાગડાના શાપે ઢોર ન મરે A pebble cannot kill an elephant. કાગડાને સોળે શ્રાદ્ધ Some people have always sumptuous dinner. કાશીમાં યે કાગડા તો કાળા Darkness is always blackness. 2. No soap can whiten blackness. કાગડો કામઠીને ન મારે Doubt and credit are miles apart કાગડાની કોટે હીરા? Do not throw pearls before swine. કાગડાને હાથે કંકોતરી An indifferent invitation. કાગડાની કોટે કંકોતરી He gives out secrets easily. કાગડો હીરો લઈ ગયો This undeserving man has married a beautiful woman. કાગડો ક્યારને હસે No man can see his own faults

કાગડોળ, *adj.* [કાગ + ડોળ a form.] Having an ugly form; ugly.

કાગડોળીઉં, *s. n.* Name of a medicinal fruit used as a purgative.

કાગદ, Same as કાગળ *q. v.*

કાગદી, *s. m.* [See above.] A paper-manufacturer; a paper-merchant; a stationer. 2. *s. n.* A kind of lemon. 3. *adj.* Slight; flimsy. 4. Having a thin delicate skin or bark. 5. Of superficial structure.

Id. કાગદી બદામ (-એલચી-લીંબુ) An almond (or cardamom or lime) having a thin delicate skin or shell. કાગદી જવાન-પહેલવાન A young man of a delicate and sickly constitution.

કાગભાગ, *adj.* [See below.] Temporary. 2. Unsubstantial.

કાગમાળો, *s. m.* [કાગ + માળો a nest.] A raven's nest.

કાગરું, } *s. n.* The end of the pole of
કાગડું, } a cart where the yoke is tied.

એમ કહીને ક્રોધ રથનું ખાંચે કાગરું લાગ્યું.—પ્રેમાનંદ.

કાગવાસ, } *s. m.* [કાગ+S. वासना a wish.]
કાગવાસ, } An oblation offered to crows 2. [કાગ+S. वास residence.] Deserted condition (of a house).

કાગવિદ્યા, *s. f.* [કાગ+S. विद्या learning.] Prophecy.

કાગચંચા, } Same as કાકચંચા, કાકચંચા *q. v.*
કાગચંચા,

કાગળ, *s. m.* [P. कागज़.] Paper. 2. A letter; an epistle

Id કાગળ લખવો To write a letter 2 To send a letter કાગળ બીડવો To close with gum an envelope containing a letter 2 To send a letter કાગળ વાચવો To read a letter કાગળ વચાવવો To get a person to read a letter to get a letter read કાગળ ફોડવો To open a letter કાગળ મોકલવો—નાખવો To send a letter કાગળ નાખવો To feed a printing press with paper કાગળ ઉપાડવો To pick up a paper from the press after it is printed કાગળ આપવો [Lit. To give a letter 2 To send a letter to a person through another person કાગળ લાવવો To bring a letter of recommendation કાગળ માગવો [Lit] To ask for a letter 2 To require a letter of introduction કાગળ ચોડવો [Lit] To stick a paper 2 To close an envelope with a letter in it 3 To paste up an anonymous public notice કાગળે ચડવું [Lit] To appear on a paper or in writing 2 To be brought into public notice 3 To appear before a court of law કાગળે મરીને આવવું To be heard of as suddenly dead કાગળની પેઠણી જેવું Easily breakable 2 Weak કાગળ જેવું Chartaceous.

Prov કાગળની કોથળીમાં લોઢાના ખીલા An unsuitable combination કાગળની હોડીથી દરીઓ ન તરાય One cannot cross the ocean in a paper boat an impossibility

કાગળ ન લખ્યો કદીએ રે —દયારામ

કાગળપત્તર, કાગળપત્ર, } s m [કાગળ + S पत्र a sheet of paper a letter] An epistolary correspondence 2 Correspondence communication by means of letters.

કાગળીઆં s n pl [See કાગળ] Important papers 2 Useless papers.

કાગળીઓ s m [See કાગળ] A carrier of letters a messenger who carries letters

કાગનિદ્રા, s f [કાગ + S निद्रा sleep] A light slumber (easily broken)

કાગારોળ s m [કાગ + S आराव a cry] Bewailment. 2 A catastrophe

ખાસાહાર પક્ષી કરે, અને કાગારોળ કરત —પ્રેમાનંદ

કાગારોળ ત્યાં થઈ રહી છે ચકડોળ વાતે ત્યાંય —કૃષ્ણાબાઈ

મધ્યરાતે વાયસ બોલે કરે કાગારોળ —અખિદાસ

કાંક Same as કાંઈક q v

કાંકચ s m [S कङ्कचेक] Name of a plant Cæsalpinia bonducella. N O Leguminosæ.

કાંકચીઉં, s n [See above] Bonduc nut, name of the fruit of કાંકચ q v

કાંકટ Same as કાંકચ q v

કાંકડું, s m [S कङ्क a heron] A ravenous bird

કાંકણ, Same as કંકણ q v 2 Same as કાંકણી q v

કાંકણડોરો s m [કાંકણ+S डोर a rope] Cotton thread made into a wristlet and tied round the wrist of the bride and the bridegroom

હજુ હાથેથી કાંકણડોરા છૂટ્યા નથી—મ ન કિ

કાંકણી, Same as કાંકણું q v 2 [See કાંકણ] Name of a kind of cucumber

કાંકણું, Same as કંકણ q v

આઠે પ્રહર ઉપર ચીટ્યો તે રે કાંકણું ન થાય—દયારામ

કાંકરી, s f A small pebble 2 Sand

Id કાંકરીચાળો કરવો To throw pebbles in joke

Prov કાંકરી ય તેને ડૂબે A little leak will sink a great ship (said of a child)

કાંકરીદાવ s m [કાંકરી+દાવ a play] Name of a play for children

કાંકરો s m A pebble 2 A misgiving 3 A doubt the cause of a doubt. 4 A pain in the eye

Id કાંકરો કાઢવો To take a pebble out of the bed of a river કાંકરો ભરવો To carry away pebbles કાંકરો ખૂંચવો To prick (of a pebble) 2 To be distressed in mind કાંકરો કાઢી નાખવો To throw away a pebble 2 To remove an obstacle 3 To disregard આબરૂના કાંકરા કરવા To lose one's character or reputation આંખમાં કાંકરો આવવો To have an eyesore કાનમાં કાંકરા ઘાલવા To twist the ears with a pebble in order to enhance the pain 2 Not to hear 3 To disregard

Prov કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય ને ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks

કાંકાયનગુટિકા, s f Name of a medicinal drug

કાંકે, adv [કાંઈ+એ even] Even a little 2 [See કાંઈ] In excitement in anger

Id કાંકે ચડવું To be angry with કાંકે ચડાવવું To make angry

કાં કે, } કાં જે, } *adv.* [કાં and કે & જે that.] Because; as; for; since.

કાંકોલ, } કાંકોળ, } *s. m.* [S. कक्कोली.] A kind of thorny shrub.

કાંક્ષા, *s. f.* [S.] Desire; wish.

કાંક્ષિત, *adj.* [See above.] Desired; wished; longed for.

કાંગ, *s. m.* [S. कंगु.] A kind of corn. Aglaia odorata. N. O. Graminaceæ.

સુપડું ભરીને કાંગ આપ્યા.—પ્રેમાનંદ.

કાંગઠ, *s. m.* Name of an instrument used by a weaver.

કાંગડું, *s. n.* [કાંગ + ડું dim.] That (grain) which will not boil soft, nor swell and shoot on being soaked in water

કાંગણીઉં, *s. n.* Name of a black cotton cloth.

કાંગરવું, *v. i.* To be angry.

કાંગરાદાર, } કાંગરાવાળું, } *adj. m. f. n.* [કાંગરો + P. दार, S. वत् having.] Crenulate; crenate. 2. Having ornamental borders.

કાંગરી, *s. f.* [See કાંગરો.] An indentation in an ornamental border. 2. An ornamental border.

કાંગરો, *s m.* [See કંગુરો.] An indentation on the edge of a thing. 2. A battlement. 3. A spire; the top of a dome

Id. કોટના કાંગરા કૂદવા To leap over the battlements of a town. 2. To be uncontrollable or wild. કાંગરાવાળી કોર The border (of a garment) having indented embroidery on it.

કાંગલું, *adj. m. f. n.* [See કંગાલ.] Weak; powerless; poor; meak. 2. Fondled; fearing; wanting in daring; tender; delicate.

કાંગવો, *s. m.* [See કાંગ.] A dish prepared of કાંગ and pulse.

કાંગસી, Same as કાંસકી *q. v.*

કાંગાઈ, *s. f.* [See કાંગું.] Delicate nature. 2. Weakness

કાંગાવેડા, *s. m. pl.* [કાંગું + S. वृत्ति conduct.] Show of delicacy. 2. Exhibition of weakness.

કાંગું, *adj. m. f. n.* [See કંગાલ.] Delicate. 2. Weak; incapacitated.

કાચ, *s m.* [S.] Glass. 2. Crystal; quartz. 3. A looking-glass.

Id. કાચનો બંગલો A glass-house. કાચ જેવું પાણી Clear water. કાચનું વાસણ-કાચનો કૂપો [Lit.] A glass-vessel. 2. Brittle; fragile; easily breakable. કાચનો ચંબૂ A decanter.

કાયા તારી કાચનો કૂપો, ફૂટે ત્યારે રેતનો સુભો.—દયારામ.

કાચઅેળીઓ, *s m.* Socotrine aloes.

કાચકી, *s. f* Name of a thorny shrub. Cæsalpinia bonducella. N. O. Leguminosæ. 2. An obstruction in the throat. 3. A difficulty.

આંખ્યા આંબલી જેવી કાચકી.—પ્રેમાનંદ.

કંઠે તે આવી કાચકી.—પ્રેમાનંદ.

કાચકું, } *s. n.* કાચકો, } *s m.* The fruit of કાચકી.

કાચડી, *s. f.* [કાચું + ડી dim.] The swollen part round a boil.

કાચંડી, *s. f.* [See કાકીંડો.] A female chameleon.

કાચંડો, *s. m.* [See કાકીંડો.] A chameleon.

કાચબી, *s. f.* [See below.] A female tortoise. 2. A rainbow. 3 A kind of disease; cancer.

કાચબો કહે છે કાચબીને તું રાખની ધારણ ધીર.—ભોજો.

કાચબો, *s. m* [S. कच्छप.] A tortoise.

Id. કાચબાની આંખથી જોવું To have a sharp sight; to be Argus eyed.

કાચમણિ, *s. m.* [કાચ + S. मणि a precious stone.] Quarts; crystal.

કાચર, *s. f.* [See કરચ.] A small bit; a small piece.

કાચરકૂચર, *s. n.* [કાચર + કૂચર redup.] A collection of small broken things of little value. 2. A heap of bits of different kinds of food.

કાચરસ, *s. m.* [કાચ + S. रस juice.] Vitreous humour.

કાચરી, *s. f.* [See કાચર.] Slices of raw fruit preserved in salt.

કાચરું, *s n.* [See કાચર.] A slice; a piece; a portion.

હાડ ગૂડ ગુમ કરાઈ કાચરાં.—પદ્મનાભ.

કાચલવણ, *s. n.* [કાચ + S. लवण salt] A kind of salt used in making glass. [It is a very impure carbonate of soda containing a good deal of silica.] Also called અંગારખાર *q. v.*

કાચલી, *s. f.* [See કરચ.] A cocoa-nut shell 2. Pieces of dried vegetable.

Id. કાચલીનો ચૂવો An oily extract of a cocoa-nut shell.

કાચલું, *s. n.* [કાચ + લું dim.] A hard shell. 2. [S. कच्छ a marshy ground; a shore.] A plot of ground in a river-bed under cultivation (generally for water-melons).

Id. કાચલાં ફૂટવાં To attempt an impossibility.

કાચારમ, Same as કાચીઓ પત્થર *q. v.*

કાચીઓ પત્થર, *s. m.* [કાચ and S. प्रस्तर a stone.] Quartzite.

કાચી કેદ, *s. f.* [કાચું and કેદ imprisonment.] Imprisonment during a police or magisterial inquiry ; custody.

કાચીજ પતી, } કાચી જપ્તી, } *s. f.* [કાચું and જપ્તી attachment.] An attachment before judgment; sequestration.

કાચી જમાબંદી, *s. f.* [કાચું and જમાબંદી revenue.] A statement of the estimated revenue of a district.

કાચીંડો, *s. m.* [S. कृकलास.] A chameleon.

કાચી નોંધ, *s. f.* [કાચું and નોંધ a note.] A rough account.

કાચી બુદ્ધી, *adj.* [કાચું and S. बुद्धी a bolus.] Of immature judgment ; foolish ; negligent; simple-minded ; not shrewd.

કાચી બુદ્ધિ, *s. f.* [કાચું and S. बुद्धि intellect.] Immature judgment ; childishness.

કાચી મુદત, *s. f.* [કાચું and P. मुद्दत period.] Time not yet due; immature time.

કાચું, *adj. m. f. n.* [S. कृश thin; lean.] Raw; unripe ; immature ; imperfect. 2. Not quite skilful; not adept; inexperienced. 3. Not durable ; not fast (of colour, etc.). 4. Less than the full measure. 5. Of recent growth. 6. Soft. 7. Untenable; breakable.

Id. કાચું અન્ન Raw or uncooked food. કાચું ફળ An unripe fruit. કાચું ગૂમડું A boil that has not yet come to a head. કાચું માણસ A young man not of age. 2. A man whose intellect is not developed. 3. An inexperienced man. કાચો ખરડો A rough document or account. કાચો મુસદો-કાચું લખાણ A draft for approval. કાચો દસ્તાવેજ A rough and incomplete document. કાચો હિસાબ An account not finally settled. કાચો સોદો A purchase not finally settled. કાચો કરાર An incomplete agreement. કાચું તોલ-માપ Weight or measure in which the wrapper is counted, etc. કાચું તોલ Weight in which the unit is a *sheer* (શેર) weighing forty tolas. કાચું કપાવું To be revealed at an imperfect stage (of news, a scheme, etc.). 2. To speak out unintentionally. કાચો રંગ A colour not fast. કાચો પાયો Groundlessness કાચે પાયે Without good ground; groundlessly. કાચો પાયો-મનસુબો Not a firm resolution. મેં આ કામ કાચે પાયે-મનસુબે-કર્યું નથી I have not begun this work (taken this resolution) without great consideration. કાચું કામ An imperfect or unfinished work. 2. A work not durable or permanent. કાચું સૂતર Thread not fast twisted. કાચું ઘરસૂત્ર Management of household affairs not placed on a firm basis. 2. The relation between husband and wife when both have very little experience of eachother's company, or when both are inexperienced in the management of domestic concerns. કાચાં કપીલાં Children not able to conduct household affairs, or to assist the father of the family. કાચું કારભારું An inexperienced or untenable management. કાચું હૈયું A heart wanting boldness, or yielding to little sorrows. હું એનો કાચે તાંતણે (સૂતરે) બંધાએલો છું [Lit.] I am bound to him with a weak thread. 2. A weak thread is enough to bind me to him ; my submission to him is so great that the weakest thread is able to bind me to him. આ છોકરો ગણિતમાં કાચો છે-આ છોકરાનું ગણિત કાચું છે This boy is below the standard in mathematics; this boy is weak in mathematics. કાચી સડક An unmetalled road. કાચી ઉમર The age when the body and mind are undeveloped; minority. કાચા કાનનું Easily believing whatever one is told; credulous. કાચી બુદ્ધી A fool; a simpleton. કાચા કહેવાવું To be considered inexperienced. કાચું કઢાવવું To compel a person to be insolvent. એના વગર શું તે કાચું ખાય છે ? He does not wholly depend upon him; he would not be quite helpless without him; he has other patrons besides him. કાચું સોનું Fertile land. 2. Unfinished gold. કાચે ઘડે પાણી ભરવું To attempt an impossibility. કાચી તોડવી To deflour. કાચું પાડવું To cause an abortion.

આશાનો મહેલ ઉંચો રે, નીચું આ કાચું કારભારું.—ધીરો.

તમથી નથી કંઇ કાચું રે.—નરસિંહ.

કાચુંકુંવારું, *s. n.* [કાચું+કુંવારું unmarried.] An unmarried little girl or boy.

કાચુંકોરું, *s. n.* [કાચું+કોરું dry.] Sundry eatables consisting of dry raw articles. 2. Food not requiring to be cooked.

કાચુંદઝાચું, *adj. m. f. n.* [કાચું+દઝાચું burnt.] Badly cooked; raw; burnt (of food).

કાચુંપાકું, *adj. m. f. n.* [કાચું + પાકું ripe.] Partly cooked and partly not cooked (of the articles of food at a meal). 2. Well cooked and half-cooked (of the several preparations at a meal).

કાચુંપોચું, *adj. m. f. n.* [કાચું + પોચું soft.] Not skilful; not clever; not shrewd. 2. Inexperienced.

કાછ, Same as કચ્છ *q. v.*

કછો કાછ રાખે તતખેવ.—પ્રેમાનંદ.

કાછટ, *s. f.* [See કાછીઓ] A plot of ground in the bed of a river under cultivation.

કાછડી, *s f.* [S. कच्छाटी.] The tuck of a dhotar.

Id કાછડી છૂટી જવી To lose courage. કાછડી ઝાલીને દોડવું To be in haste. 2. To be perplexed. કાછડીનો છૂટો Addicted to adultery.

કાછડીછૂટો, *adj. m.* [કાછડી+છૂટવું To be loose.] Unrestrained in sexual enjoyment; dissolute; lewd. 2. *s m.* A lewdman.

કાછડીછૂટો કહે લંપટ કોઇ ગાંઠે સાળઓ.—કુસુદચંદ્ર.

કાછડો, *s m.* [See કાછડી.] The tuck of a saree.

Id. કાછડો વાળવો To tuck up the ends of a garment. કાછડો મારવો To tuck up tightly the ends of a garment.

કાછર, *s. n.* [See કચ્છ.] A kind of coarse grass.

કાછીઅણ, *s f.* [See below.] The wife of a કાછીઓ.

કાછીઓ, *s m.* [S. कच्छपी or कच्छी living in a marshy place] A vegetable-seller.

કાછો, } કાછોટો, } Same as કચ્છ *q. v.*

કાછોટી, Same as કછોટી *q. v.*

કાજ, *s. n.* [S. कार्य *fr.* कृ to do.] Work; business. 2. Same as કાજે *q. v.*

કાજકાર, *adj.* [કાજ+S. कृ to do.] Able to do work; capable. 2. *s. m. f. n.* A worker.

કાજકારથી થયું નહિ કાજ.—દયારામ.

કાજગરું, *adj. m. f. n.* [See above.] Able to do one's duty; capable. 2. Sufficient; enough for the purpose. 3. Dear; precious. 4. That which is in the bloom of life. 5. Delicate; tender.

કાજળ, *s. n.* [S. कज्जल.] Lampblack. 2. A black pigment for the eyes.

Id. કાજળ સારવું To apply a black pigment to the eyes. કાજળની ટીલી The source of a slur or stain. કાજળઘેરું Pitch-dark.

Prov. કાજળથી કાળું શું ? What can be blacker than lampblack ? 2. The blackest of all; the vilest.

કાજળકંકુ, *s. n. pl.* [કાજળ+S. कुंकुम saffron.] Absence of widowhood.

કાજળકરેરી, *s f.* Name of a bird; the rufus-backed shrike.

કાજળવું, *v. i.* [See above.] To be covered with soot or ashes (of a lamp or fire).

કાજળી, *s. f.* [See કાજળ.] Soot; a fungous excrescence, generally black, found in rotten nuts. 2. A small pot on which lampblack is collected. 4. A particular vow taken and ceremony observed by women in the month of Shravana.

કાજળીગોકરણ, *s. n.* Name of a plant; mazerion. Clitorea Ternatea. N. O. Leguminosæ.

કાજા, Same as કાજે *q. v.*

જવી થઇ આજ કાજા રે—પ્રેમાનંદ.

કાજાગરું, *adj. m. f. n.* [See કાજગરું.] Relating to business. 2. Profitable.

પ્રપંચમાં કાજાગરી વાત.—અખો.

કાજી, } કાજીજી, } *s. m.* [Ar.] A judge among the Mahommedans. 2. A judge.

Prov. " કાજીજી, દૂબળા કેમ ? " તો કહે, " સારા શહેરની ચીંતા " A Paul Pry is ever uneasy. કાજીની કૂતરી મૂઈ ત્યારે બધું ગામ, ને કાજી મૂઆ ત્યારે કોઇ નહિ Men often worship power more than the person. કાજી વિના કતાલ ન થાય Every man has his proper duty.

કરે કાજી પણ ન કરે કાજ.—અખો.

કાજુ, *s n.* [H. काजू.] The cashew-nut; the fruit of the plant Anacardium occidentale. N. O. Anacardiaceæ. 2 Cashew-nut fruit coated with sugar. 3. *inter.* All right; very well.

Id. કાજુકળીઆ Cashew-nuts.

કાજે, *prep* [S कार्ये Locative case of कार्य work] For, on account of. 2 *adv* On business.

કાજો, *s m* [S कर्दम filth] Sweeping.

કાઝુગી, *s f* [P] Rein.

કાંચળી Same as કાચળી *q v*

કાંચડું, કાંચડો, } Same as કાચડું, કાચડો *q v*.

કાંચન, *s n* [S] Gold. 2 Lustre, brilliancy. 3 Wealth, property.

કાંચનગિરિ, *s m* [S] Name of the mountain Meru.

કાંચનછાલ, કાંચનલતા, } *s f* [કાંચન+S छाल लता a spreading creeper] Name of a creeper Bauhinia variegata N O Leguminosæ.

કાંચનાર, કાંચનાલ, } Same as કાંચનછાલ *q v*

કાચવું, *v t* [S कञ्चुकिन् a debauchee] To seduce. 2 To deceive. 3 To copulate.

કાંચસડી *s f* [કાચળી+ડી dim] A bodice.

કાચળી, *s f* [S कञ्चुकिन्] A bodice, a sleeved breast band worn by women, a tucker. 2 Slough.

Id કાચળી કાઢી નાખવી-ઉતારવી To throw off the slough (of a snake). કાંચળી પહેરવી [Lit] To put on a bodice. 2 To act cowardly, to be effeminate.

કાંચળીઆપંથ, *s m* [કાંચળી+S पथ a way] Name of a sect of persons who perform grossly licentious ceremonies in the name of religion.

કાંચી, *s f* [S] A girdle. 2 Name of the town Kanchee.

કાંચીડી, Same as કાચડી *q v*

કાંચીડો, Same as કાચડો *q v*

કાંજી, *s f* [S काञ्जिक] Gruel. 2 Paste. 3 Starch.

કાટ, *s m* [S किट्टक] Rust, incrustation on iron or any other metal. 2 [See કાંટો] An obstacle, a hindrance. 3 [S काष्ठ] Timber, wooden materials for building a house. 4 An oxide of a metal.

Id કાટ ચળવો-ચઢવો To be covered with rust. કાટ કાઢવો To remove rust. 2 To remove an obstacle. 3 To kill. 4 To compromise, to settle an account. કાટ ખરીદવો To buy timber. કાટ નાખવો To cover the roof of a house with rafters.

પછી સેનાનો કાઢો કાટ —પ્રેમાનંદ.

કાટકૂટ *s f* [કાટવું fr S कृत् to cut+કૂટ redup] Cuttings, chips. 2 Discussion, argumentation. 3 Broken wooden materials for house building.

કાટકો, *s m* [See કડાકો] Thunder.

Id કાટકો થવો To thunder.

કાટકોણ, કાટખૂણ } *s m* [કાટવું + S कोण an angle] A right angle. 2 A right angled four-sided frame or rule, a T square.

કાટખૂણચોખૂણ, *s m* [કાટખૂણ + S चतुष्कोण a quadrangular figure] A rectangular figure, an oblong.

કાટખૂણત્રિકોણ, *s m* [કાટખૂણ + S त्रिकोण a triangle] A right angled triangle.

કાટખૂણો Same as કાટકોણ *q v*

કાટપીઠીઓ *s m* [S काष्ठ wood+पीठ a seat] A dealer in timber, a timber merchant.

કાટફળ, *s n* Wax myrtle. Name of a bark of the plant Myrica sapida N O Myricaceæ.

કાટરેઉ, *s m* [S किट्ट secretion] Residue, secretion, dirt, sediment, excrement. 2 [S किट्टक rust of iron] Rusted and soiled materials.

કાટલીઓ *s m* [See કાપડું] A person who officiates at a funeral ceremony and divides and joins the rice balls.

કાટલું *s n* [કાટવું + તોલું a weight] A weight made of a piece of iron exactly cut. 2 A deduction, loss. 3 A medicinal preparation made for a woman in childbed. 4 An obstacle, a hindrance.

Id કાટલું કરવું To put (a person) to a loss. 2 To pay less than another man's dues. 3 To kill. મારે તો હવે એ બેનું કાટલું કરવું —ગો મા ત્રિ. ઓછા કાટલા Weights less than the standard. છાપેલા કાટલાં Stamped weights. છાપેલું કાટલું A notorious person. કાટલાં સાચવવાં To examine weights. 2 To have sexual union with a woman, to commit adultery. કાચના કરવાં To attempt an impossibility. કાટલાંચોર A rogue weighing less in quantity. કાટલું કાઢવું To destroy, to remove an obstacle.

Prov આપવાનાંલેવાનાં કાટલાં જુદાં Dishonest dealings.

કાટવું, *v t* [S कृत्, कर्त् to cut] To cut. 2 *adj m f n* [See કાટ] Reddish.

Prov. કાટ્યોમૂંઝ્યો કાઇનો નહિ One cannot rely upon a Mahommedan.

કાટવો, *s m.* [S. काष्ठ wood.] Name of a medicinal plant.

કાટાકાટ, *s f.* [કાટવું + કાટ redup.] A cutting up; a mutual slaughter 2. Deductions in making a payment. 3 Reduction in expenses; retrenchment.

કાટોડો, *s. m.* [S. किट्टाल rust of iron.] A stone from which iron is obtained. 2. The residue left in the furnace after iron has been obtained from the ore

કાઠી, *s f* [See કાઠવું.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after a death. 2. *s. m.* One who performs the funeral ceremony on the eleventh day after a death.

કાઠ, *s. n.* [S. काष्ठ] Timber; wood. 2. *s. m.* A wooden saddle 3 Timber used in house-building. 4. *adj.* Cunning, deep; more than a match for.

કાઠગઢ, *s m.* [કાઠ + S. गढ a fence.] A wooden castle.

પાણીથી કર્યો કાઠગઢ ખાઇ;—પ્રેમાનંદ.

કાઠડી, *s f.*
કાઠડું, *s. n.* [S. કાઠ + ડી, ડું, ડો, dim.] A
કાઠડો, *s m.*
wooden saddle.

Prov. ઊંટે કર્યા કેડ તો માણસે કર્યા કાઠડા Tit for tat.

કાઠલો, *s m.* [S. कंठ the neck + લો dim.] A part of the ornaments given as dowry to the bride by the parents of the bridegroom.

કાઠા ઘઉં, *s. m. pl* [S कठिन hard and गोधूम wheat.] A kind of hard red wheat.

કાઠા ઘઉંની લાપસી પીરસી;—પ્રેમાનંદ.

કાઠાકશી, *s. f.* [કાઠી + S. कुश a sheath.] A waterproof covering for the harness of a horse.

કાઠાળું, *adj. m f. n.* [See કાઠું + S. वत् having] Having a remarkable frame or structure of the body 2. Stout and tall.

કાઠિન્ય,
કઠિન્ય, *s n.* [S. काठिन्य hard] Hardness, tightness. 2. Sternness; hard-heartedness; cruelty.

રથમાં ત્યારે રહે પ્રભુ પણ કાઠિન્ય તજે;—પ્ર. ન. કિ.

કાઠી, *s f.* [S. काष्ठ wood.] A stick; a staff 2. Fire-wood 3. Five cubits, five hand-breadths: 1/400 of a Bigha. 4. The people of Kathiawad proper; the Kathees. 5. The make of the body; the stature of a man. 6. *adj.* Of Kathiawad.

Prov. આંબાની કાઠી, ને રાંધનારી નાઠી [Lit.] No woman can cook with mango-tree fuel. 2. A lewd makes one keep him at a distance.

પાપ કૂપ પડીને ફરતા કાઠી ઘોડીના રખવાળ;—અખરટાર.

કાઠીઓ, *s m.* [See below.] The wooden frame of a waggon or cart.

કાઠું, *s n.* [S. काष्ठ wood.] Bodily frame or structure. 2. A frame. 3. A reed. 4. A collection of reeds. 4. Same as કાઠવું *v.* 5. *adj m. f. n.* [S. कठिन.] Hard. 6. Hard-hearted. 7. Miserly. 8. Worse off.

Id. સખત કાઠું A robust frame or constitution. આ માણસ ખરચને કાઠો છે This man is miserly in spending his money. કાઠું માણસ A hard-hearted man.

કાળિ, કાઠું અને ક્રોધ, એ ત્રણેય સમાન છે—કે. હ. ધ્રુ.

કાઠ, *s. m.* [See કાઠી.] The male generative organ

કાઢઘાલ, *s. f.* [કાઢવું + ઘાલવું To put in.] Repeatedly taking out and putting in; removing and replacing; rummaging.

કાઢવું, *v. t.* [S. कृष्ट drawn *fr.* कृष् to draw.] To take out; to take off; to take forth; to take from; to take away from 2 To trace; to draw; to form (of lines, figures, letters etc.) 3 To form on the loom; to weave (of cloth). 4. To invent; to devise; to strike out (of a fashion, way, mode). 5. To draw; to derive; to gather; to obtain from. 6 To earn; to gain by labour. 7. To take up money; to draw; to borrow (from a bank, etc) 8. To bring out or introduce (as a subject of discourse). 9 To detect; to discover; to apprehend (of faults, excellences, properties). 10 To drag along; to bear or undergo (of grievous days or circumstances, pain or affliction). 11. To explore, search out (of a road or an object of quest) 12 To wreak vengeance. 13 To strike out; to erase. 14. To force or bring on (of a quarrel). 15. To prolong or draw out (of work). 16 To gain one's object

Id. દહાડા કાઢવા To spend one's days 2. To maintain oneself with difficulty; to make

the two ends meet. કામ ઉપર કહાડા કાઢવા-મહિના કાઢવા-વરસ કાઢવાં To be occupied with or engaged in a work for days, etc. રમત કાઢવી To think of a game; to start a game. વાત કાઢવી To introduce a subject. વાત કાઢી લેવી To get at a secret. રસ્તો કાઢવો To make a way. 2. To get over the road; to walk along. નામ કાઢવું To win a name; to win fame. ભાવ કાઢવો To fix a price. કાઢી લેવું To take out by stealth; to abstract; to purloin. કામ કાઢી લેવું To get work done. કરજ કાઢવું-કરજે કાઢવું-વ્યાજે નાણાં કાઢવાં To borrow money at interest. બીજા પાસેથી નાણાં કાઢવાં To get money from others. વ્યાજ કાઢવું To count the interest (on the sum lent). કાંધું કાઢવું To borrow money by instalments. ખાતું કાઢવું To open a department (of government). કારખાનું કાઢવું To start a factory. કલ્પના કાઢવી To conceive an idea. નો અન્યાય કાઢવો To find fault with. શોધી કાઢવું To find out; to invent; to discover. કાઢી નાખવું To cancel; to strike off. 2. To leave off (of a work). 3. દાવો કાઢી નાખવો To discharge or dismiss (of a suit at law). કાઢી મૂકવું To drive away; to dismiss. ખેંચી કાઢવું To take out; to extract. તમાચો ખેંચી કાઢવો To strike a blow on the face with the open fingers of the hand. દૂર કાઢવું To send away to a distance. ચિતરામણ કાઢવું-લીટા કાઢવા To draw pictures and lines carelessly. ચિત્ર કાઢવું To draw a picture. અક્ષર કાઢવા To form letters 2. To wipe out a writing. તેના જેવા અક્ષર કાઢવા To imitate his handwriting. સૂતર કાઢવું To spin (cotton) into thread. તાર કાઢવો To draw a wire. દેવાળું કાઢવું To be insolvent. સાર કાઢવો-હાસલ કાઢવું To draw a moral. 2. To get a profit. સાદ કાઢવો To speak loudly. 2. To speak. ધાંટો કાઢવો To speak loudly in order to frighten. ચૂવો કાઢવો To draw an extract. રસ કાઢવો To press (leaves, fruits etc.) and draw an extract. રંગ કાઢવો To extract a colour. હૈયામાંથી-મગજમાંથી કાઢવું To invent. ઉભરો કાઢવો To give vent to a feeling. મેલ કાઢવો To remove dirt. દૂધ કાઢવું-શેડ કાઢવી To milk (a cow, etc.) ડોળા કાઢવા To ogle. દાંત કાઢવા To laugh. 2. To laugh at; to ridicule. બળીઆ કાઢવા-શીતળા કાઢવા To vaccinate પાઘડી કાઢવી [Lit.] To put off one's turban. 2. To make a request very humbly. છાતી કાઢવી To strut about. પેટીઉં કાઢવું-કાઢી નાખવું To be frightened. પાણી કાઢવું To draw water from a well. કાંટો કાઢવો To extract a thorn. 2. To get rid of a disagreeable person. મૂળ કાઢવું-કાઢી નાખવું To extirpate. કસુંબો કાઢવો-કસુંબાપાણી કાઢવાં-ચા કાઢવો ચાપાણી કાઢવાં To entertain a party of friends with an extract of opium and sweetmeat, or tea and sweetmeat. જુદું કાઢવું To place apart; to single out. માપ કાઢવું To find out the measure.

કાઢો, s. m. [S. क्वाथ.] A decoction. 2. [See above.] A channel dug out to carry away superfluous water from a field. 3. A drain.

કાણ, } s. f. [See કહેણ.] A visit of
કાણમહોકાણ, } condolence. 2. A message; word of mouth; tidings. 3. An invitation.

Id. કાણ કાઢવી To invite and collect a party of friends and relations. કાણે જવું To go on a visit of condolence. કાણ કરવી To condole. કાણ માંડવી To sit down (of a party on a visit of condolence). કાણ મંડાવી To occur (of a sad incident).

મરણકાણ રીતે આપ'જ્યાં.—નર્મદ.

કાણકિટકી, s. f. Name of a game for children.

કાણીઆત, adj. [See કાણ.] Come on a visit of condolence; joined in a party for condolence.

કાણી, Same as કહાણી q. v.

કાણીઉં, Same as કાણીઆત q. v.

કાણીબગલું, s. n. The pond heron; name of a bird.

કાણું, adj. m. f. n. [S. काण.] Porous; having a hole. 2. One-eyed. 3. Tale-telling; slandering. 4. s. n. A hole. 5. An opening; an aperture.

Id. કાણું કરવું-પાડવું To make a hole.

Prov. કાણું ઘેડું,' ને કરકડું No fool like an old fool. "કાણા કાકા, નમસ્કાર," તો કહે "લડવાના થાળા" Nobody likes to see his defects exposed. કાણો ક્ળશીઓ, ને રાંડયો સસરો (બે સરખા)-નમામા કરતાં કાણો મામો સારો Half a loaf is better than no bread. કાણી હોય તો ભાવે નહિ, ને કાણી વગર ચાલે નહિ You may hate the one-eyed rogue, but you cannot do without him. આવ મારી કાણી, તું કયા એ ન સમાણી One is bound to put up with what one is doomed to; when one cannot get what one would have, one must just be satisfied with what one has.

કાંટલી, s. f. [S. कण्ठी a necklace+લી dim.] A kind of gold-necklace.

કાંટલો, *s. m.* [S. कण्टक a thorn.] A shuttle.

કાંટાઅસેળિઓ, *s. m.* [S. कुरटक.] Name of a plant. Barleria prionitis, N. O. Acanthaceæ. 2. Name of a drug.

કાંટારખું, *s. n.* [કાંટો + S. रक्ष् to protect.] A shoe. 2. *adj. m. f. n.* Unshrinking; undaunted; indomitable.

આપણા દેશમાં તો જોડાનું નામ જ કાંટારખાં કે પગરખાં છે, —ચો. ક. ગો.

કાંટાવાળું, *adj. m. f. n.* [કાંટો+S. वत् having.] Spinous.

કાંટાસળીઓ, Same as શેળો *q. v.*

કાંટાળું, *adj. m. f. n.* [કાંટો + વાળું having.] Thorny; prickly. 2. Difficult.

કાંટી, *s. f.* [See કાંટો.] A kind of fish. 2. A prickle. 3. A small balance.

કાંટીઉં, *s. n.* A piece of cloth used for covering a dead body and afterwards thrown on a thorny bush on the burning ground.

કાંટીઓ, *s. m.* A revengeful man. 2. A man of one of the mountain tribes. 3. A privy room; a closet.

કાંટીવાળું, *adj. m. f. n.* [કાંટી+વાળું having.] Aculeate.

કાંટું, *s. n.* A loop or an eye for a button.

કાંટો, *s. m.* [S. कण्टक.] A thorn. 2. The tongue of a balance. 3. A balance. 4. The hand of a clock or a watch. 5. A troublesome fellow. 6. The backbone. 7. Spirit; mettle. 8. A fish-bone. 9. The hair on the body standing erect through joy, fear, etc. 10. The sting of an animal, such as a scorpion or a bee. 11. An ornament worn by women on the left nostril. 12. A fork. 13 A cross (×) drawn to test the correctness of the product of a multiplication. 14. A disease in the throat (in parrots). 15. A goad; a spear. 16. A nail; a hook. 17. A hindrance. 18. A difficulty. 19. Doubt; suspicion. 20. Anger. 21. Self-respect.

Id. કાંટો મારવો To sting. 2. To hinder; to obstruct. કાંટો વાગવો To be pricked with a thorn. કાંટો કાઢવો To extract a thorn. 3. To remove an obstacle or a hindrance. કાંટામાં પડવું To throw oneself into a difficulty. કંઠે કાંટા પડવા To be dry and rough (of the throat, for want of water). કાંટા વેરવા-વાવવા To create enmity; to incur enmity. ધરમનો કાંટો – અદલનો કાંટો The scales of justice. પ્રેમનો કાંટો The restlessness caused by love.

રામ હાથે રચા સોનીનો કાંટો.—સામળ.

કાંટો મનનો કાઢી નાખજો.—પ્રેમાનંદ.

કંઠે તો કાંટા પડયા.—પ્રેમાનંદ.

કાંઠલી, Same as કાંટલી *q. v.*

કાંઠલો, *s. m.* [S. कंठ the neck+લો dim.] The cut of a coat round the neck. 2. The black circle round the throat of a parrot. 3. Name of an instrument used by a weaver 4. A kind of necklace. 5. Same as કાકલો *q. v.* 6. A shore; a bank. 7. A circular ring of iron, etc. (generally used as a support for vessels having a round bottom).

કોટે કાળો કાંઠલો, નમણું શરીર નાર —દલપતરામ.

કાંઠી, *s. f.*
કાંઠીઉં, *s. n.* [See below.] A cesspool.
કાંઠીઓ, *s. m.*

કાથી, કોલ, કુટિલ જન, કાંઠી, કુટંબ વગુ ફલ નાખિએ.-દયારામ.

કાંઠો, *s m.* [S. कण्ठ the neck; the edge.] A bank; a coast. 2. The margin of a well. 3. The limit; the end. 4. A neck; a border. 5. Vicinity; surrounding. 6. Same as કાંઠલી *q. v.* 7. A circumference; a circle.

Id. તેનાં દુઃખનો કાંઠો નથી There is no end to his troubles.

કાંડ, *s. m.* [S.] A chapter. 2. A joint. 3. A bough. 4. An arrow.

કાંડર, *s. n.* Name of a kind of bee.

કાંડરુહ, *adj.* [કાંડ+S. रुह् to grow.] Growing from joints (of sugar-cane etc.).

કાંડવું, *v. t.* [See ખાંડવું.] To oppress.

કાંડાછોડ,
કાંડાવછોડ, *adj. m. f. n.* [કાંડું+છોડવું, વછોડવું
કાંડાબળીઉં,

to release and બળીઉં strong.] Strong-armed; muscular. 2. Powerful; mighty.

કાંડી, *s f.* [S. काष्ठ wood.] A lucifer match. 2. [See કાંડું] The wrist. 2. *adj.* Strong; muscular.

કાંડીઉં, *s. n.* [See કાંડું.] A wristlet worn by women.

કાંડું, *s. n.* [S. काण्ड a shaft; a long bone.] The wrist. 2. A thread worn on the wrist on the fourteenth day of the bright fortnight of Bhadarva (September).

Id કાંડું ઝાલવુ પકડવુ To catch by the wrist. 2 To catch in the act, to catch red-handed મૂકાવવું To free oneself from a catch by the wrist (of a game in wrestling) કાંડું બતાવવું To repel, to show contempt to કાંડાં કાપી કરવાં To cut off the hand કાંડું કાપી આપવુ To put down one's signature કાંડું કાપી લેવુ To get one's signature

કોત, *s f* Stomach 2 Capacity, power 3 [S कृत to cut] A clip used by a gold smith

કોતડી, *s f* [S कृत्ति skin+ડી dim] The skin

કોતણી, *s f* [See કોતવુ] A roll of spun cotton 2 The art of spinning

કોતર, *s f* [S कर्त्तनी] Scissors shears 2 A piece of a broken earthen vessel 3 Going cross 4 [S] Distressed, afraid 5 Cowardly, timid 6 Tremulous through fear

Id કોતર ફેરવવી-મૂકવી To make a reduction 2 To play false 3 To cut off 4 To dispense with.

મિત્ર લોક વિરહે કૃષ્ણ કોતર —દયારામ

કોતરણી, *s f* [See above] Clipping shearing 2 Shavings 3 Scissors shears 4 Same as કોરવણી *q v*

કોતરવુ *v t* [S कृत, कर्त् to cut] To clip, to cut with scissors to shear 3 To scratch 4 To speak ill of 5 *v i* To act fearfully to work cautiously

કોતરા, *s m pl* [See above] A kind of firework

કોતરી, *s f* [See કોતરવુ] A thin slice (of a leaf etc)

કોતરીઉ *s n* The uppermost storey of a house 2 A triangular building 3 A wooden weapon used by the hill tribes 4 A sidelong look a glance 5 An iron wristlet worn by women of the hill tribes 6 The brain

Id. કોતરીઆં નાખવાં To cast sidelong looks

કોતરો, *s m* [See કોતરવુ] Name of an ornament worn on the arm 2 An insect which cuts off shoots of corn in the fields 3 A clap (in the hand or feet or tongue) 4 A scratch 5 A legume 6 The fruit of tamarind tree

જગત કોતરો કેવ મહાભૂત —અખો.

કોતળ, *s f* An idle report

Id કોતળ મારવી To spread an idle report

કોતળી, *s f* [See કોતરવું] A thin slice. 2. The portion of a plant etc from one knot to the other

છુરી વતી જાણીક કાતળી એક કાપી —કલાપિ

કોતળીઓ, *s m* A superior kind of rice 2 Cooked rice in which each grain is separate from the others and no grain is sticky

આજ મે રાંધ્યો કૂર કોતળીઓ રે —ભાલણ

કોતળુ, *s n* [See કોતરવુ] A round piece of sugar cane cut off 2 A round and thin piece of wood cut off

કાતિલ, } *adj* [Ar] Deadly, poisonous
કાતીલ }

2 Slain 3 *s m* A murderer, an assassin

આપે કાતિલ સૌને તે શુદ્ધ રહેજે —કલાપિ

કોતી, *s f* [S कर्तरी scissors.] A knife 2 A saw 3 Treachery

Id પેટમાં કાતી રાખવી-રાખવી To be treacherous 2 To bear secret enmity against

પેટમાં ભળવી કાતી —કેશવ હરિ

મનમાં મોટી કાતી —પ્રેમાનંદ

કોતુ, *s n* [See above] A knife.

કાત્યાયન, *s n* [S] Name of a celebrated writer on grammar 2 Name of a great sage who wrote on civil and religious laws 3 [S कृत्, कर्त् to cut] End annihilation, destruction

Id કાત્યાયન કરવું To annihilate, to destroy

કોથ, *s n* Power strength spirit 2 Substance, stuff pith 3 Same as કથન *q v*.

ઉઠીઠીએ કાઢ્યુ આખી કોથ રોષ કાયમાં —વલ્લભ.

આરે હીનનાથ ઝીલ્યા કુંડ કાથ —વલ્લભ

કાથાકબાલા *s m pl* [કાથો fibres + કબાલો a purchase] Petty quarrels (of women)

કાથાગોળી, *s f* [કાથો catechu+ગોળી a pill.] Pills of a preparation of catechu, etc a catechu pill

કાથાદોરી, *s f* [કાથો fibres + S दोर a rope] Coir yarn

કાથીઉં, *adj m f n* [See કાથો] Coloured with catechu, grey coloured 3 *s n* A rope made of coconut fibre

કાથી *s f* [See below] Cocoanut fibre; 2 A string or a rope of fibres

કાનો કેવાચનાર, એક કાચો કાથીથી,—વલ્લભ

કાપો, *s m* [See કાથ] Catechu 2 Cocoa nut fiber coir 3 Power strength
ન કાપો કમાયા થઈ વ્યર્થ આપો —પત્રલાળ

કાદંબ *s m* [S] A kind of goose 2 A young bird 3 An arrow

કાદંબર, *s f* [S] The fluid issuing from the temples of a rutting elephant. 2 The upper portion of essence of curds

કાદંબરી *s f* [S.] The cuckoo 2 The goddess Saraswatee 3 [Marathi] A novel.

કાદંબિની *s f* [S] A row of clouds

કાદવ *s m* [S कर्दम] Mud dirt mire Id કાદવકીચડ Extreme mud intense dirt. કાદવ ખુંદવો [Lit] To crush mud 2 To be engaged in a profitless business

કાન *s m* [S कर्ण] The ear 2 The eye or touch hole of a musket or a gun

Id કાન કરડવા To whisper in the ear of ગુણીઓ કાન ઘણા કરડાય પરસ્પર પાસે—નર્મદ કાન કાપવા To cut off the ears. 2 To cheat 3 To defeat or surpass 4 To be superior to કાન ખોલવા To warn indirectly કાન ચીમટવા–આમળવા To admonish કાન ઝાલવા To confess a fault કાન દેવા–ધરવા માંડવા–ઊભા કરવા To hear attentively 2 To pay attention to કાને હાથ મેલવા કાને હાથ દેવા–કાને હાથ ધરવા–કાન પર હાથ મેલવા To disown 2 To express ignorance કાન ફૂટવા To be deaf કાનમાં ફૂંક મારવી To bring a person over to one's party by secretly telling him something in his ear કાન ફૂંકવા To teach a religious doctrine 2 Same as કાનમાં ફૂંક મારવી 3 To give a warning 4 To instigate કાન ભરવા–ભંભેરવા To give false information to a person and win him over to one's opinion 2 To poison one's ears. તે એવી યુક્તિથી એના કાન એની વહુની વિરૂદ્ધ ભરે —મહિપતરામ કાન ઉઘડવા To come to know things and matters as they really are સુણી સવિતા ઉઘડયા કાન યુક્તિ સૂઝી છે —દારૂકો કાન ઉઘાડવા To make (a person) know things and matters as they really are 2 To remonstrate કાનમાં રૂના પૂમડાં ઘાલવાં–કાનમાં પૂમડાં ઘાલવાં કાને હાથ દેવા Not to listen to an advice કાન આવવા To get the power of hearing કાન ઘરેણે મૂકવા Not to hear what is said owing to pride કાન પાકી જવા To lose all interest in listening to what is repeatedly said or urged કાન નીચે કાઢી નાંખવું–કાન તળે કાઢવું–કાન તળેથી કાઢી નાંખવું To hear without interest. માને છે કે નહિ છે બહેરું, કાન તળે કાઢે છે મતિમૂઢ —પ્રેમાનંદ કાન ફોડી નાખવા To stun the ears (with a loud or shrill sound) To tire by frequent repetition or urging કાન માંડવા To hear attentively કાન વીંધી નાખવા To feel pity at hearing કાન સૂના થઈ જવા To be unable to hear, to be deaf કાનના કીડા ખરવા–ખરખરવા To be disgusted at hearing (bad words) કાનમાં આંગળીઓ ઘાલવી Not to listen to કાને ધરવું To hear attentively 2 To keep in mind sincerely કાનમાં કહેવું To whisper in the ear 2 To give a speedy relief (of a medicine) કાને નાખવું To inform 2 To bring to the notice of કાનમાં ઝેર–વિષ રેડવું To poison the ears કાનેથી કાઢી નાખવું To hear without attention (પોતાના) કાન પકડવા To repent. 2 To accept one's own mistake. (સામાના) કાન પકડવા–પકડાવવા To point out to a person his mistake કાન ખોતરવા [Lit.] To clear the ears 2 To be ashamed of one's own mistake કાનનો કાચો Almost deaf 2 Credulous ભોળો ભીમ કાનનો કાચો માથાનો ફરેલ ને શૂરો હતો —નર્મદ કાન ફફડાવવા To be excited to be angry 2 To threaten કાને આવવું–પડવું To hear unwittingly, to happen to hear આંખોકાન સાંભળવું To hear with one's own ears કાનેકાન સાંભળવું To know by hearsay

Prov કાને સાંભળી કાંઈ ખોટી ? One has reason to believe what one has personally heard કાન તેને થાન ને મીંડાં તેને ઈંડાં Animals that have ears suckle their young and those that have merely holes for their ears lay eggs કાને કોરે રેખ નહિ ને થાકડું તો લેવું નહિ હોઠે કાને નહિ ને રે નહિ ને વાંધ મોટું Empty words without the substance કાન છે પણ સાન નથી He has not the sense to profit by wise counsels સાન નહિ ને કાન મળ્યા તો ભાન મળે શો સટમાં —નર્મદ કાન તેને સાન Those are wise who profit themselves by wise counsels. આંખ આડા કાન કરવા To connive at. 2 To neglect. કાને જ ભ્યા હાથિયા ન રહે Those who have thrown off restraints cannot be corrected by mild advice.

કાનકડીઉં, કાનકરડીઉં } *s n* [કાન+કરડવું to bite] A game played by children 2 A small bat of the chieroptera class

કાનકરડામણી *s f* [See above] Whispering in the ear

કાનટોચીઉં *s n.* [કાન+ટોચવું to pierce] A piece of cloth tied round the ears. 2 An instrument for piercing the ears.

કાનકોચીઓ, *s. m.* [See above.] One who pierces the ears.

કાનકોચરણી, *s. f.* [કાન+કોચરવું to pierce.] An instrument for drawing out excretion of the ear. 2. Instigation by whispering in the ear.

કાનખજૂરો, *s. m.* [કાન+S. खर्जुर a scorpion.] An earwig; a kind of centipede.

Prov. કાનખજૂરાનો એક પગ ભાગ્યો તો શું ને આખો તો એ શું ? It is only a drop in the ocean.

કાનચીમડીઉં, *s. n.* [કાન+ચીમટો a pinch.] A kind of bat; a cricket.

કાનચીમોરી, *s. n.* The long-eared bat.

કાનસેરીઆં, *s. n. pl.* [કાન+S. सृ, सर् to move.] Locks of hair hanging on and about the ears.

કાનટોપી, *s. f.* [કાન + ટોપી a cap.] A close-fitting cap covering the crown and the ears; a monkey-cap.

કાનડી, *adj.* [S. कर्णाटक.] Canarese; pertaining to the province of Canara.

કાનડું, *s. n.* Name of an instrument used by a weaver.

કાનડો, *s. m.* Name of a musical mode (peculiar to the province of Canara).

કાનઢાંકણી, *s. f.* [કાન+ઢાંકવું to cover.] A cap so made as to cover the ears; a monkey-cap.

કાનન, *s. n.* [S.] A forest.

કાનપટી, } કાનપટ્ટી, } *s. f.* [કાન + S. पालि a lobe.] The lobe of the ear.

Id. કાનપટી પકડવી To punish by pinching the ears. કાનપટી પકડાવવી To make one acknowledge one's superiority. 2. To overreach; to be superior to in cunning or dishonesty.

કાનપટો, *s. m.* [કાન+S. पट a cloth.] A strip of cloth tied round the ears ; an ear-band.

કાનફટો, *s. m.* [કાન + S. स्फट् to break; to tear.] An ascetic who cuts his ears and wears huge rings in the slits.

કાનફૂંકણીઉં, *adj. m. f. n.* [કાન + S. पुष् to open.] Whispering in the ear. 2. Backbiting; poisoning the ears.

કાનમ, *s. f.* [S. कृष्ण black+भूमि soil.] Black soil. 2. The land or district between Baroda and Broach.

કાનમૂળીઉં, *s. n.* [કાન+S. मूल a root.] The root of the ear. 2. A boil in the ear.

કાનશીઆળ, *s. n.* [કાન + S. शृगाल a jackal.] An insect resembling a centipede.

કાનસ, *s. f.* [S. कन्यसा the little finger.] A file (so called from its resemblance to the little finger in shape).

ઉર વહેરતી કૈંકાનસ.—નર્મદ.

કાનસીઆં, *s. m. pl.* [S. कर्णशष्कुली the outer part of the ear.] Locks of hair above the ears.

કરે કારમાં કામ, કેશ ધરે કાનસીઆં.—કૃષ્ણારામ.

કાનસીલ, *s. m.* [See above.] The region of the ear. 2. The ear.

કાનશૂળ, *s. n.* [કાન + S. शूल acute pain.] Ear-ache.

કાની, *s. f.* [See કાન.] The borders of a garment tucked up.

કાનીન, *s. m.* [S.] The son of an unmarried girl.

કાનુડો, *s. m.* [કહાન + ડો dim.] Shree Krishna.

કાનુડો ન જાણે મારી પ્રીત, બાઇ અમે બાળકુંવારાં રે.—મીરાં.

કાનૂ, *s. n.* Name of a musical instrument.

કાનૂન, *s. m.* [Ar.] A rule; a regulation; a statute. 2. Customs; usage.

કાનૂની, *adj.* [See above.] Statutory.

કાનેકાન, } કાનોકાન, } *adv.* [S. कर्णाकर्णि.] Ear to ear; personally.

કાનો, *s. m.* [See કહાન.] Shree Krishna. 2. [S. कर्ण the hypotenuse of a triangle.] The vowel mark (ા) in the Devanagaree script and other scripts derived from it, attached to a letter to denote the long vowel આ. 3. [S कर्ण the ear.] The edge of the mouth of a pot serving as a handle in lifting it up.

Prov. પાકી કોઠીએ કાનો ન ચડે Nothing can be added to a thing which has been worked out and completed; no advice can turn a hardened wretch from his evil ways.

કાનોમાત્ર, *s. n. pl.* [કાનો+ S. मात्रा a foot.] The vowel mark ો (a stroke to the right with a slanting line above it) added to a letter to denote the vowel ઓ.

કાંત, *s. m.* [S. कम् to love.] A husband. 2. A lover. 3. *adj.* Lovely; charming; pleasing; agreeable 4. *s. m.* A precious stone (at the end of a compound, as in અયસ્કાંત). 5. [See કાંતવું.] A spindle.

અવળુ તો ઘરનો સુકુમાર આ મધુર કાંત પરો જયદેવનાં.–કે. હુ. ક્ર.

કાંતણી, s. f. [See કાંતવું.] The style or manner of spinning.

કાંતણું, s. n. [See below.] The act of spinning.

કાંતવું, v. t. [S. कृत् to cut.] To spin; to draw out into threads. 2. To make thin. 3. To curtail; to deduct; to make deductions. 4. To reduce.

Id. ઝીણું કાંતવું To work with a careful attention to the minutest details કતિલાને કાંતવું–કલિલું કાંતવું To repeat unnecessarily.

Prov. કાંત્યું પીંજ્યું કર્યું કપાસ Well thrashed.

કાંત્યું પીંજ્યું હો, કપાસ થઈ નીવડીઉં.—પ્રેમાનંદ.

પોતાની સર્વ યુક્તિઓ કાંતી પીંજી કપાસ થરી.–ગો. મા. ત્રિ.

થયાં કપાસ રૂકડા કાંત્યાં રે.—પ્રેમાનંદ.

કાંતા, s. f. [See કાંત.] A wife. 2. A lady-love. 3. A lovely and beloved woman. 4. The earth.

કાંતાર, s. n. [S.] A large or dreary forest.

કાંતિ, s. f. [See કાંત.] Beauty; loveliness. 2. Brightness; lustre; splendour; brilliance.

કાંતિદાયક, adj. [કાંતિ + S. दा to give.] Adorning.

કાંતિવાન, કાંતિમત્, કાંતિમતી, } adj. f. [કાંતિ+S. वत्, मत् having.] Lovely; beautiful; splendid.

કાંતિલોહું, s. m [કાંતિ + S. लोह iron.] A tinned iron-sheet. 2. A magnet.

કાં તો, Conj [See કાં and તો.] Either.

કાંઠું, s. n [કાંતવું.] Name of a tool used by a weaver.

કાંદો, s m. [S. कन्द a bulb] An onion 2. A bulbous root. 3. Profit; gain. 4. A bulb.

Id. કાંદો કાઢવો To secure the substance; to gain one's object

કાંધ, s. f. [S. स्कन्ध.] The shoulder. 2 The dead skin on the neck of a bullock.

Id. કાંધ આપવી To be a pall-bearer. કાંધ મારવી To help, to shoulder કાંધ આવવી To be suffering from a sore of the skin on the neck.,

કાંધે દૂધની કાવડ લીધી.—કાળિદાસ.

કાંધે ■ આવની કાવડી —કાળિદાસ.

કાંધી, s. f. [S. स्कन्ध् to collect.] A stone-shelf (constructed in a wall).

કાંધીઓ, s. m. [S. स्कांधिक.] An ox trained to carry burdens. 2. [See કાંધ.] A pall-bearer. 3. A labourer.

Id. કાંધીઆ કરવા To give a feast on the tenth, eleventh, twelfth or thirteenth day after a death.

કાંધું, Same as કાંધો q. v.

કાંધાખત, s. n. [કાંધો + P. खत a deed.] A document passed for paying instalments at fixed periods.

કાંધેલી, s. f. [કાંધ + લેવું to take.] A yoke.

કાંધેવળીઓ, s. m. [કાંધ + વળવું to turn.] A toll-bar officer.

કાંધેવાળીઓ, s. m. [કાંધ+ વાળું having.] The eldest son: the son who has to take the burden of household upon his shoulders 2. A companion.

કાંધો, s. m. [S. स्कंध an agreement.] An instalment.

Id. કાંધા કરવા To agree to receive payment in instalments. કાંધે કાઢવા To get money in instalments. કાંધો ભરવો To pay an instalment. 2. To be pregnant. કાંધો થઈવો To be due (of an instalment). કાંધો પડવો To fail to pay an instalment. કાંધાના રૂપીઆ Money to be paid as an instalment.

કાન્યકુબ્જ, s. n. [S.] Kanoja.

કાપ, s. m. [See કાપવું.] A cut; a wound. 2. A clip. 3. A large stud-like ornament of gold or jewels worn by a woman in the lobe of each ear. 4 The cut of a tailor.

Id. કાપ કાઢવો To mark on cloth the cuttings for a coat etc. 2. To cut cloth to make a coat etc. of. કાપ મુકવો To cut. 2 To incise; to operate.

કાપકૂપ, s. f. [કાપ + કૂપ redup. of કાપ.] Cutting in various ways. 2. Retrenchment; deduction.

Id. કાપકૂપ કરવી To retrench; to reduce; to make deductions.

કાપટ્ય, s. n. [S.] Deceit; fraud; wickedness.

કાપડ, s. n. [S. कर्पट] A cloth; piece-goods.

કાપડી, s. m. [S. कार्पटिक a pilgrim.] An ascetic. 2. adj. [See above.] Made of cloth.

Id. કાપડી પૂંઠું Cloth-binding (of a book).

કુકથી કાપડી વેષ વપુએ ધર્યો—સામળ.

કાપડીઓ, s m. [See કાપડ.] A cloth-merchant; a draper. 2. [S. कार्पटिक.] An ascetic.

કાપડું, *s. n.* [See કાપડ.] A bodice.

છે મોટા કોળી ચોર, ન ફરક્યા એ કાપડાં.—દેવાનંદ.

કાપણી, *s. f.* [See કાપવું.] Reaping a field. 2. The time of harvest. 3. Pliers; a clip of a goldsmith. 4. The mode of cutting.

કાપલાકુપલી, *s f.* [See કાપવું.] The clippings or cuttings of a cloth.

કાપલી, *s. f.* [See કાપવું.] Clippings; strips of cloth or paper after it has been cut.

કાપલો, *s. m.* [See કાપવું.] A cutting of cloth; a small piece of cloth cut off.

કાપવું, *v. t.* [S. कृप् to divide.] To cut; to divide; to fell. 2. To reduce; to retrench.

Id. રસ્તો કાપવો To get over a way. મેલ કાપવો To remove dirt. નોતરૂં કાપવું To cease to invite. 2. To excommunicate. કાપ્યું વ્યાજ Interest with discount allowed. (કાપવું in this sense refers to the six days allowed in the year).

કાપા, *s m. pl.* [See above.] Cuts; clips; slits; streaks. 2. Marks; lines; signs.

Id. કાપા કરવા-પાડવા To make cuts. 2. To make marks by cutting. કાપાકાપાવાળું Having several cuts.

કાપાકાપ, } કાપાકાપી, } *s. f.* [redup. of કાપ.] Massacre; slaughter. 2. A tussle; a fight.

કાપાકુપ, Same as કાપકુપ *q. v.*

કાપાકુપા, Same as કાપા *q. v.*

કાપાકુપી, *s. f.* [See કાપકુપ.] Decrease; reduction.

કાપાલ, } કાપાલિક, } *s. m.* [S.] A follower of a certain Shaiva sect (the left-hand order) characterised by carrying skulls of men in the form of garlands and eating and drinking from them.

કાપાલી, *s. m.* [S.] Name of Shiva.

કાપુરુષ, *s. m.* [S.] A coward; a wretch; a mean contemptible fellow.

કાપો, *s. m.* [See કાપવું.] A cut; a slit; a streak; a clip. 2. A mark; a sign; a line.

Id. કાપો પાડવો-કરવો To make a cut. 2. To mark by cutting.

કાફમરીઆમ, *s. f.* Rose of Jericho.

કાફર, *s m. f. n.* [Ar.] A Kafir; an infidel; an unbeliever; a blasphemer. 2. A rogue; a villain. 3. A person watchful of one's own interest and not easily deceived.

કાફરી, *s. m. f. n.* A negro; an Abyssinian.

કાફલો, *s. m.* [Ar. काफिल.] A body of pilgrims. 2. A fleet 3. A caravan.

કાફી, *adj.* [P.] Sufficient; enough. 2. Satisfactory; conclusive. 3. *s. f.* Name of a musical mode.

કાબર, *s. f.* [S. कर्बुर variegated.] Name of a bird resembling a shrike. 2. A quarrelsome woman.

કાબરચીતરૂં, *adj. m. f. n.* [કાબર + S. चित्र spotted.] Variegated ; diversified ; spotted ; party-coloured; of different colours.

કાબરી, *s. f.* [See કાબર.] A small irregular field of rice. 2. The seed of the safflower plant.

Id. કાબરીનું તેલ Oil of the seeds of safflower.

કાબરીઉં, } કાબરૂં, } Same as કાબરચીતરૂં *q v.*

કાબસ, *s. m.* [S. कल्मष dregs] The dregs of oil.

કાબા, *s m. pl.* [See કાબો.] Mahommedan pirates in the Gulf of Cutchha.

કાબુલી, *s. m. f. n.* [Ar. काबुल.] An Afghan; an inhabitant of Kabula. 2. *adj.* Relating to or of Kabula.

Id. કાબુલી હીંગ The asaphotæda imported from Kabula.

કાબૂ, *s. m.* [Ar.] Control. 2. Authority; power. 3. Weight; influence.

Id. કાબૂ રાખવો To exercise power over; to control. કાબૂ ધરાવવો To have power or influence over. 2. To hold in possession; to possess કાબૂમાં લેવું-રાખવું To take possession of. કાબૂ જમવો To get a firm hold of.

કાબૂદાર, *adj* [કાબૂ + P. दार having.] Possessing power; powerful 2. Controlling. 3. Influential.

કાબેર, Same as કાબર *q. v.*

કાબેલ, *adj* [Ar.] Proficient 2. Clever; intelligent. 3. Expert; adept.

કાબેલીઅત, *s. f.* [See above.] Proficiency. 2. Cleverness; intelligence. 3. Adeptness.

કાબો, *s. m.* [S. कर्बुर a demon.] A savage dwelling in Okhamandal (Kathiawar), and maintaining himself by highway robbery and piracy. 2 *adj m* Same as કાબેલ *q. v.*

કાભા, *s. f.* [S. का *fr.* कु a prefix implying badness + भार्या a wife] An ill-natured woman.

કામ, *s. n.* [S. कर्मन् .] Doing. 2. An act; a deed; a work; a job. 3. An occupation; a calling. 4. An affair; a matter. 5. Need or occasion. 6. Use; fitness; serviceableness. 7. *prep.* For (*Cf.* કાજ, માટે.). 8. *s. m.* [S. कम् to desire; to love.] An ardent desire; will. 9. The desired object. 10. Worldly enjoyments; one of the four objects of life (પુરુષાર્થ), *viz.* ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ. 11. Lust. 12. Pleasure of the senses. 13. Cupid; the Indian God of Love.

Id. કામ આવવું-લાગવું To be useful. 2. To die (in a battle). કામ કરવું To do a work. કામ જોવું To examine a work. 2. To judge of a man by his work, without relying upon his professions. કામ થવું To be done or accomplished. કામ પડવું To be required or wanted. કામ પાડવું To come in contact with. કામ સર્યું The object is gained; one is no longer concerned at the loss of a thing. કામ મળવું To get work; to be employed. કામ સોંપવું To entrust (a man) with a business. કામ લેવું To exact work. કામ કાઢી લેવું To gain one's object with cunning or dishonesty. કામમાં કામ કાઢી લેવું To gain one's object incidentally or indirectly. કામ કરી લેવું To secure one's own ends. 2. To get a work done as an incidental gain, and not as the principal object. કામ સારવું To serve the purpose of. કામમાં આવવું To be useful. કામ ચાલવું To be going on, *i. e.* not stopped (of a work). 2. To be under a legal trial. કામ ઉપજવો-પ્રગટવો Manifestation or excitement of love. કામ જીતવો-મારવો To restrain love.

Prov. કામ કર્યું તેણે કામણ કર્યું Business is the salt of life; diligence is the mistress of success. કામ એટલો જ આરામ Keep no more cats than will catch mice. કામ કામની રીતે કરો Think of a business well and then dispatch it carefully. કામ કામને શીખવે Do your work and you will gain proficiency in it; experience is the best teacher. કામ વખત કાજી નહીંતર ગેલો કાજી Good-bye, basket, the grapes are gathered; vows made in storms are forgotten in calms. કામ આંધળો છે Love is blind; sensuality and sentiment are wide as the poles asunder. કામ જીત્યો, તેણે સર્વે જીત્યું The greatest conquest is the conquest of one's passions.

માતપિતાને ભજવા કામ છે.—દયારામ.

કામકરુ઼ં, *adj. m. f. n.* [કામ work + S. कृ to do.] Faithful to duties; dutiful. 2. Active; busy; industrious.

કામકલા, *s. f.* [કામ love + S. कला art; a digit.] Tricks of love. 2. The wife of the god of love; Ratee.

કામકાજ, *s. n.* [કામ work + S. कार्य work.] Work; transactions. 2. Dealings; a trade. 3. Miscellaneous work; work and business of every and of any kind.

કામકેલી, કામક્રીડા, } *s. f.* [કામ love + S. केलि, क्रीडा sports.] Amorous sports. 2. Copulation.

કામગરી, કામગીરી, } *s. f.* [કામ work + S. कृ to do.] Service. 2. Commission; mission; power; authority. 3. A piece of service or work. 4. Duty; official business.

Prov. કામગીરીએથી ઉતર્યો કોડીનો A man loses his value when he has parted with his misssion; a servant is worthless, when he has lost his power.

કામગરું, *adj. m. f. n.* [See above.] Able to do one's duty; capable. 2. Busy; industrious.

કામગાર, *s. m.* [See કામગરી.] A labourer.

Id. કામગાર પક્ષ The labour party.

કામચર, કામચાર, કામચારી, } *adj.* [કામ will + S. चर् to move.] Unrestrained; unchecked; self-willed.

કામચલાઉ, *adj.* [કામ serviceableness + S. चल् to walk.] Serviceable only for the time; tentative. 2. Passable; tolerable. 3. Acting; officiating

કામચોર, *s. m.* [કામ work + S. चुर् to steal.] A shammer; a shirker.

કામજોગ, કામજોગું, } *adj. m. f. n.* [કામ work + જોગ *fr.* युज् to join; to fit.] Useful; serviceable. 2. Business-like. 3. As much as is necessary.

તેમણે વિશેષ નહિ તો કામજોગું વેદશાસ્ત્રનું અધ્યયન કરવું જ જોઇએ —ક. પ્ર. ત્રિ.

કામજ્વર, *s. m.* [કામ love + S. ज्वर fever.] A love-fever.

કામઠી, *s. f.* } કામઠું, *s. n.* } [S. कमठ a bamboo.] A bow.

કામઠીઓ, *s. m.* [See below.] A bowman; an archer.

કામકોટીઉં, *s. n.* [કામડું + S. कोट a surrounding wall.] A house made of bamboos. 2. *adj. m. f. n.* Dilapidated; on the point of falling to the ground.

કામડી, } *s. f.*
કામડું, } *s. n.* [See કામઠી, કામઠું.] A chip of bamboo. 2. *adj. m. f. n.* Tender; lean; weak. 3. [See કામ.] Working.

Id. કામડી સિપાહી A lean fellow. કામડી બાળા A weak girl. કામડી છોકરી–છોડી A working girl.

કામણ, *s. m.* [S. कार्मण magic.] Fascination; enchantment. 2. Witchery; magic.

Id. કામણ કરવું To practise witchery; to bewitch.

કામણ દીસે છે અલબેલા તારી આંખમાં રે.—દયારામ.

કામણગારું, *adj. m. f. n.* [કામણ + S. कृ, कर्, to do.] Bewitching; enchanting.

કાના તારી કીકી કામણગારી રે.—દયારામ.

કામણટુમણ, *s. n.* [કામણ + ટુમણ redup.] Sorcery; magic; witchcraft.

ભૂતપિશાચ ઘોલવાં, કામણટુમણ કરવાં.—આ. આ. પ્ર.

કામણટુમણીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Practising sorcery or witchcraft.

કામતાઈ, *s. f.* [See કામ love.] Sensuality; lustfulness.

કામતાઈ ટળિ ચહે, કામતાઈ રમે રહે.—વલ્લભ.

કામત્વ, *s. n.* [કામ love + S. त्व a suffix forming a noun.] Lustfulness; sensuality.

કામદ, *adj.* [કામ desire + S. दा to give.] Fulfilling a desire; granting a request. 2. *s. m.* Kartika swami.

કામદશા, *s. f.* [કામ love + S. दशा condition.] State of sensuousness.

કામદા, *s. f.* [See કામદ.] The cow of plenty; a heavenly cow yielding all desires.

કામદાએકાદશી, *s. f.* [કામદા + S. एकादश eleventh.] The eleventh day of the bright half of Chaitra (April).

કામદાર, *s. m.* [કામ work + P. दार having.] An officer; an official. 2. A minister. 3. An administrator. 4. A labourer.

કામદારી, *s. f.* [See above.] The position and duties of an officer. 2. Labour.

કામદુધા, } *s. f.* [કામ desire + દુધા for
કામદુઘા, }
દુધા yielding *fr.* S. दुह् to milk.] The name of a cow belonging to Indra that grants everything requested of her.

કામદૂતી, *s. f.* [કામ love + S. दूत a messenger.] The female cuckoo.

કામદૃષ્ટિ, *s. f.* [કામ love + S. दृष्टि sight.] Looks of love. 2. Amorous or voluptuous looks.

કામદેવ, *s. m.* [કામ love + S. देव a god.] The god of love: Cupid.

કામધંધો, *s. m.* [કામ work + ધંધો occupation.] Occupation; business.

કામધેનુ, Same as કામદુધા *q. v.*

કામના, *s. f.* [S. कम् to desire.] Desire; wish; inclination.

Id. કામના કરવી–થવી To desire.

કામની, *s. f.* [S. कामिनी.] A sweetheart. 2. A lovely woman.

કા જે કામની તપકરોથી, હા, શાંતિ કેવી વળે !—પ્રેમાનંદ.

કામપાડુ, *adj.* [કામ + પાડવું *q. v.*] Flattering. 2. *s. m. f. n.* A flatterer.

કામબાણ, *s. n.* [કામ love + S. बाण an arrow.] The arrows of love. 2. Same as કામદૃષ્ટિ *q. v.*

N. B.—Classical writers speak of Cupid as having *five* arrows, whence he is called પંચબાણ. They are:—અરવિંદ, અશોક, આમ્ર, નવમલ્લિકા and નીલોત્પલ i. e. રાતું કમળ, કાળું કમળ, આસોપાલો, આંબો, અને મોગરો; as also, શોષણ, દીપન, સંમોહન, તાપન, અને ઉન્માદન.

કામભાવ, *s. m.* [કામ love + S. भाव state.] Lust; sensuality.

કામરૂપ, *adj.* [કામ will + S. रूप form.] Proteus-like; possessing the power of assuming any form at will. 2. [કામ love + S. रूप form.] Lovely; charming. 3. *s. m.* Name of an ancient part of Bengal.

કામલેટ, Same as કંબલેટ *q. v.*

કામવતી, *adj. f.* [કામ love + S. वत् having.] Having a desire for sexual union (of a woman); sensuous; lustful.

કામવશ, *adj.* [કામ love + S. वश subject to.] Love-striken; overcome by love.

કામવાસના, *s. f.* [કામ love + S. वासना a desire.] A lustful desire; a libidinous desire.

કામવિકાર, *s. m.* [કામ love + S. विकार a change for the worse.] Passion; passionate love.

કામવું, *v. t.* [See કમાવું.] To earn. 2. [S. कम् to love.] To desire.

કામી કામી કુટુંબ પોષ્યું કાલે.—બોળો.
વજ્રએ કુંડાં કર્મ,અજિને કામીએ.—બોળો.

કામવૃદ્ધિ, s. f. [કામ love+S. वृद्धि increase.] Increase of passion.

કામશર, Same as કામબાણ q. v.

કામશાસ્ત્ર, s. n. [કામ love+S. शास्त्र science.] A treatise on the art of love; the erotic science.

કામસ, s. m. f. [S. कल्मष dirt.] The cream of the juice of sugar-cane.

કામસર, adj. [કામ work+P. सर on.] On business. 2. In the course of business or duty. 3. According to the course of business or duty.

કામસાધુ, s. m. f. n. [કામ work + સાધવું to gain.] One intent upon gaining one's own ends; a selfish person. 2. adj. Selfish.

કામસૂત્ર, s n. [કામ love + सूत्र a rule.] A rule in the erotic science. 2. Name of an erotic work by Vatsyayana.

કામહીણુ, adj. [કામ love + S. हीन deprived of.] Incapable of loving; impotent. 2. [કામ work + S. हीन deprived of.] Workless.

કામળ, s. f. [S. कम्बल.] A blanket.

કામણી, s. f. [કામની loving, charming, fr. S. कम् to love.] A wristlet made of glass. 2. Same as કામળ q. v.

કામળીઓ, s m. [See above.] A hairy kind of caterpillar mostly found in blankets.

કામળો, s. m. [See કામળ.] A blanket.

Prov. કામળો ભીંજાય, તેમ ભારે થાય The nobler the humbler a stitch in time saves nine.

કામા, s. f [See કામની.] A lovely woman. 2. Same as કંજ q. v. 3. Name of a metre with two syllables.

તે પણ નહીં સમોવડ, અપર કોણ કામા ?—દયારામ.

કામાક્ષી, adj. f. [કામ love+S. अक्षिन् an eye.] Having voluptuous eyes (of a woman). 2. s. f. The name of a goddess.

કામાગ્નિ, s. m. [કામ love + S. अग्नि fire.] Fire of passion; violent passion.

કામાટણુ, કામાઠણુ, } s f. [See below.] A wife of a કામાટી, કામાઠી 2. A female peon.

કામાટી, કામાઠી, } s. m. [See કામ work.] A man of a caste of Hindus They are generally labourers and palanquin-bearers. 2. A peon.

કામાતુર, adj. [કામ love +S. आतुर suffering; sick.] Inflamed with love; love-sick; affected by love.

કામાદાર, [See કામદાર.] A minister.

તમારો કુબેર કામાદાર દિવસ સેવિયા રે.—રઘુનાથ.

કામાનલ, s. m. [કામ love + S. अनल fire.] The fire of love; the heat of love.

કામાંધ, adj. [કામ love + S. अंध blind.] Blinded by love or passion; love-blind.

કામાયુધ, Same as કામબાણ q. v.

કામાર્ત, adj. [કામ love + S. आर्त suffering from.] Love-striken.

કામાર્થી, adj. [કામ work + S. अर्थ् to beg.] Diligent; busy. 2. Intent upon accomplishing one's object. 3. [કામ love+S. अर्थ् to desire] Lustful; amorous; lascivious.

કામાવેશ, s. m. [કામ love +S. आवेश force.] The excitement of love.

કામાસક્ત, adj. [કામ love + S. आसक्त intent on.] Impassioned; lustful.

કામાસન, s. n. [કામ love + S. आसन sitting down.] A particular posture of sitting down whereby love is curbed.

કામાસ્ત્ર, Same as કામબાણ q. v.

કામિકાએકાદશી, s. f. The eleventh day of the dark fortnight of Ashadha.

કામિની, Same as કામની q. v.

કામિની ન હોય તો કહો તેને શા કામની —દલપતરામ.

કામી, adj. [S. कामिन्.] Lustful; amorous; libidinous. 2. Active; busy. 3. Desirous; wishing.

કામી ખરો પણ ના ભિખ મૂકત.—વલ્લભ.

કામું, s. n. [See કામ work.] An office; administration; administratorship 2. Work; duty.

Prov. કામું કામાને શીખવે Experience is the best teacher.

સેવકને સન્માન કરીને સોંપ્યાં કામું.—કૃષ્ણારામ.

કામુક, adj. [See કામ love.] Desirous; wishing. 2. Lustful; libidinous 3. s. m. A lover. 4. A libidinous person.

કામુકા, s. f. [See કામ love.] A lustful woman; a libidinous woman.

કામેચ્છુ, adj. [કામ love+S. इष्, इच्छ् to wish.] Desirous of love. 2. Lustful; sensuous.

કામેશ્વર, s. m. [કામ love+S. ईश्वर a master.] One who has conquered one's passions or

love 2 Name of Shiva, who burnt the god of love to ashes.

કામેશ્વરી, *s f* [See above] Parvatee, the wife of Shiva.

કામો, *s m* [See કામ work] A work of bravery, an exploit.

કામોદય, *s m* [કામ love+S उदय rise] Incipient love 2 The advent of youth.

કામોરો Same as કામદારુ *q v*

કાંપ, *s f* [S कंप shaking] A shivering 2 Tremor [S पंक] Black clay.

કાંપવું, *v i* [See above] To shiver 2 To shake, to quake.

કાંપો, *s m* A quantity that can be contained in one's extended arms 2 A quantity which one can carry on one's back.

કાંબ, *s f* [S कांड a bamboo] A bamboo-chip 2 Name of an instrument used in measuring length 3 A ruler (to draw lines with).

કાંબડી, *s f* [See above] A bamboo chip.

કરમા લઇ કાંબડી, રે, કુંવર પૂંઠે થાય.—ભાલણ.

કાંબળો, *s f* [See કાંમળી] A superior kind of woollen cloth.

કાંબળ } Same as કામળ, કામળી *q v*
કાંબળી, }

કાળી કાંબળ પાવળ પોળો સુદરી રંગ મટકે—પ્રેમાનંદ.

કાંબીયો, Same as કાંમળો *q v*

કાંબી, *s f* [S कंबु a bracelet] A kind of silver anklet 2 A bamboo ring 3 A leather bucket, a leather water bag.

કાળી ને કડલાં મોટી કામણી રે લોલ.—ઓરૈ

કાંકર ઝમકે પાય, કડલાં કાંબી છે.—પ્રેમાનંદ

કામ્ય, *adj* [See કામ love] Lovable, pleasing, charming 2 Done with the desire of gain, selfish 3 Desirable 4 Optional.

કામ્યતા, *s f* [કામ્ય +S ता a suffix forming a noun] Handsomeness, beauty.

કામ્યશ્રાદ્ધ *s n* [કામ્ય+S श्राद्ध a funeral rite] A funeral ceremony performed for some particular object and with a view to future fruition.

કર્યાં કામ્યશ્રાદ્ધની તિથિ લાધ્યું —પ્રેમાનંદ.

કામ્લ, *adj* [S] Acidulous.

કાય, *s f* [S] The body 2 *s n* Same as કાયફળ *q v*

કરેવું કાય આવરો બહિકા અને ની લયફળ છ.—પ્રેમાનંદ.

કાયકષ્ટ, *s n* [કાય + S कष्ट trouble] Bodily exertion, toil, bodily labour.

કાયકષ્ટી, *adj* [See above] Exerting oneself, toiling.

કાયચ, } Same as કાયફળ *q v*
કાયત, }

કાયચિકિત્સા, *s f* [કાય + S चिकित्सा medical treatment] The third of the eight departments of medical science, treatment of diseases affecting the whole body.

કાયટીઓ, *s m* [See કાયટું] A priest whose duty it is to minister at funeral ceremonies on the eleventh day after death.

કાયટું, *s n* [S कायस्थित corporeal] The obsequies performed on the eleventh day after death 2 A feast to one's caste people given after a death.

Id કાયટું કરાવવું-કરવું To perform obsequies on the eleventh day after death. કાયટું ખાળવું To give a feast to one's caste people on the thirteenth day after a death.

કેયનું કર્યું કાયટું, આપ્યાં પગના ઝેર—સામળ

કાયદાસર, } *adv* [કાયદો + P. सर on]
કાયદેસર }

Lawfully 2 Regularly, punctually 3 Legally, in accordance with law.

કાયદો, *s m* [Ar] A law, a rule, a regulation 2 A command, an order 3 Straps of leather joining the carriage to a hook on the neck of the horse.

Id કાયદા કરવા-ઘડવા To enact laws. કાયદો તોડવો To break or violate a law. કાયદો માનવો To obey a law. કાયદા પ્રમાણે ચાલવું-કાયદામાં રહેવું To act in accordance with law. કાયદામાં લેવું-સપડાવવું To bring (a person) into the clutches of the law. કાયદો ચડાવવો To put the straps of leather joining the carriage to the hook on the neck of the horse. કાયદો ઉતારવો To take down the straps joining the carriage to the hook on the neck of the horse.

કાયનાત, *s f* [P कोइनात] Value, substance; stuff.

કાયપત્રી, *s f* [કાય + S पत्र leaf] Arillus, Myristica malabarica N O Myristicaceæ.

કાયફળ, *s n* [S] Name of the aromatic fruit of myristica plant.

કાયફળી, *s f* The tree of કાયફળ *q v*.

કાયમં, *adj.* [Ar.] Fixed ; permanent. 2. Confirmed ; sanctioned ; approved.

Id. કાયમ કરવું To make permanent. કાયમ થવું To become permanent. કાયમ રાખવું To confirm ; to approve. કાયમ જગ્યા A permanent post or office. કાયમ હક A permanent lien.

કાયમખરડો, *s m.* [કાયમ + ખરડો a document.] A permanent document. 2. A statement which a village-officer is required to make, containing information about all permanent articles in a village.

કાયમદાયમ, *adj.* [કાયમ + Ar. दायम् always.] Permanent : perpetual.

કાયર, *adj.* [Ar. कायल; S. कातर timid.] Disgusted with ; tired of. 2. Backward ; timid. 3. Indolent ; lazy. 4. *s. f.* Shudra and other low castes. 5. *s. m.* A man of a low caste.

Id. કાયર કરવું To tire ; to disgust. 2. To tease ; to vex. કાયર થવું To be vexed or disgusted. 2. To be defeated.

આપણું કહ્યું સહુ કાયર થયું.—નાકર.

કાયર હતી રહ્યાં જાય.—બોળો.

નહિ કાયરનું કામ જોને.—પ્રીતમ.

કાયરતા, *s. f.*
કાયરપણું, *s. n.* [કાયર disgusted with S. ता Guj. પણું a suffix forming a noun.] State of being vexed, disgusted, or tired. 2. Timidity. 3. Laziness ; indolence.

કાયરું, Same as કાયર *q. v.*

કાયરોગ, *s. m.* [કાય + S. रोग a disease.] A bodily disease.

ઉપર નારી પાળી સારી, કાયરોગ એ કારમો.—સામળ.

કાયક્ષી, *adj.* [કાય + S. क्षित decreased.] Sick; ill; sickly; delicate.

કાયસ્થ, *s. m.* [S.] The writer-caste (proceeding from a Kshatriya father and a Shoodra mother). 2. *s. m. f. n.* A person of the Kayastha caste (predominent in the Surat district).

કાયા, *s. f.* [See કાય.] The body.

Id. કાચી કાયા This frail body. કાયા ઘસાવવી To be reduced in body. 2 To be a prey to a disease (of the body). કારમી કાયા This wonderful body. કાયા વાચા મન [Lit.] The body, speech and the mind. 2. The body and soul; the whole man.

કાયાકર, Same as કાયકર *q. v*

કાયાકષ્ટિ, *s. f.* [કાયા + S. कष्टि test; trouble.] Bodily suffering or trial by the observance of a vow, penance, etc. 2 Trouble; pain.

કાયાપુટી, *s. f.* Name of a medicial plant Melaleuca Leucadendron. N. O. Myrtaceæ.

કાયાવાડી, *s. f.* [કાયા + S. वाटी a house.] The body.

કાયાવાડી તારી એમ કરમાશે, થઈ જશે ધૂળધાણી.—ધીરો.

કાયિક, *adj.* [See કાય.] Corporeal; bodily.

Id. કાયિક વાચિક, માનસિક [Lit.] Corporeal, oral, and mental. 2. In all respects (of an act done by a man).

કાયિક વા માનસિક દુઃખમાંથી કોઈના સુખનું સાધન નથી.
—ન. દ. ડી.

કાયો, *s. m.* A kind of yellowish red earth. 2. Same as કાયર and કાયક્ષી *q. v.*

કાર, *s. m.* [S. कृ to do.] A suffix implying the agent or doer of an action. (as in કુંભકાર). 2. A suffix showing the sound (in speech) or form (in writing) of the preceding letter or letters (as in અકાર). 3. Action ; activity ; work ; trouble 4. A distemper ; a disease ; a change. 5. Communication ; social relations ; social amenities. 6 Influence ; power. 7. Weight ; heaviness. 8. Determination. 9. A trial. 10 A palanquin-bearer. 11. Skill ; workmanship.

Id. કાર પહોંચવો To reach or have effect (of one's power or influence). કાર જવો To lose influence or power. કાર પડવો To have an influence over.

પહેરી વેપારીમાં કાર.—સામળ.

પુત્ર વિના જાય કાર રે.—ગિરિધર.

કમાઈ નહિ તો રાખે કાર.—સામળ.

મૂકયો નહિ યાદવ રજ, કર કેરા કારથી.—વલ્લભ.

પીર કાર જશે રે, ખબા ખાં ખાધું તને.—ધીરો

કારક, *adj.* [See above.] That which does, causes, effects, or actuates (as in ધાતિકારક, સુખકારક). 2. *s. n.* A case. 3. The relation between a noun and the verb in a sentence ; syntax.

કારકીર્દિ, *s. f.* [P.] The period of a king's reign. 2. A career.

કારકુન, *s. m.* [P.] A clerk; a writer.

કારકુની, [See above.] The office or fees of a clerk. 2. The knack of a writer, as opposed to that of one who cannot write. 3. Cleverness, cunning; roguery.

કારખત, s. f. [કાર doing + S. क्षत hurt; danger.] Labour; work.

કારખાનદાર, s. m. [કારખાનું + P. दार having.] The owner of a workshop. 2. A brothel-keeper.

કારખાનું, s. n. [કાર + P. खानेह् a place.] A place of extensive business or work; a manufactory; an establishment. 2. A workshop; a factory. 3. A brothel.

કારગત, s. f. [કાર + S. गति movement.] Power; influence. 2. Range of action; reach.

Id. કારગત પહોંચવી-ચાલવી To be exercised over (of power or influence).

કારચોબી, } s. f. [કાર skill + P. चोब a stick: a piece of wood.] Wood-carving. 2. Embroidery.
કારચોબી,

કારજ, s. n. [See કાર્ય.] Business ; work. 2. A festive occasion. 3. A funeral ceremony. 4. Duty. 5. Effect.

Id. કારજ કરવું To perform funeral rites.

નિકટ સ્નેહીના કારજે સરે.—નર્મદ.

કારજકારી, adj. [કારજ + S. कृ to do.] Doing work or service ; serviceable ; serving.

હરિ ! કારજકારી થયા શું કેવા ? —વલ્લભ.

કારંજ, } s. m. [P.] A fountain ; a cistern; a reservoir.
કારંજો,

કારેડો, s. m. [S. केदार.] A field; a plot of ground ; a bed of rice. 2. [S. करोट.] A cup ; a basin.

કારણ, s. n. [S. [illegible] to do.] Cause ; reason ; ground. 2. Motive ; purpose. 3. Need. 4. Sorcery ; witchcraft. 5. A means ; an instrument. 6. *conj.* Because ; for ; on account of ; since ; as.

કારણઅવતાર, s. m. [કારણ + S. अवतृ to descend.] An incarnation of the Deity for a fixed purpose.

કારણ કે, *conj.* [કારણ and કે that.] Because; for ; [illegible] ; since.

કારણતા, s. f. [કારણ + S. ता a suffix forming a noun.] Causality. 2. Instrumentality.

કારણદેહ, } s. m.
કારણરૂપ, } s. n. [કારણ + S. देह, रूप, शरीर
કારણશરીર, } s. n.
form.] The inner rudiment and causative frame or principle of the gross body ; causal frame.

કારણરૂપે તે અવતરી.—પ્રેમાનંદ.

કારણભૂત, *adj.* [કારણ + S. भूत become.] Become an instrument; instrumental.

કારણવાદ, s. m. [See below.] A plaint. 2. An appeal. 3. The theory that God is the Material Cause of the world.

કારણવાદી, s. m. [કારણ + S. वद् to speak.] A plaintiff. 2. An appellant. 3. A man who maintains that God is the Material Cause of the world.

કારણસર, *adv.* [કારણ + P. सर on.] For the reason of ; on account of ; on business.

કારણી, *adj. f.* [S. कारिणी.] Doing.

કલ્પના આતની કારણી.—નિષ્કુળાનંદ.

કારણોત્તર, s. m. [કારણ + S. उत्तर a reply.] Special plea; denial of the cause of complaint.

કારંડવ, s. n. [S.] A duck.

પેલા હંસ અને કારંડવ દીઠા કે ?—પ્રેમાનંદ.

કારંડવ્યૂહ, s. m. [કારંડવ + S. व्यूह an array.] A duck-like array of an army. 2. A Buddhist saint.

કારતક, } s. m. [S. कार्तिक.] The first month of the era of Vikrama (November).
કારતગ,

Id. કાર્તિકસ્નાન The vow of bathing in cold water in the morning, observed from the eleventh day of the bright fortnight of Ashvina (October) till the fullmoon of Kartika (November).

કારતકી, *adj.* [See above.] Of or pertaining to the month of Kartika.

કારતુસ, s. f. [Eng. *Cartridge.*] Cartridge.

કારદાન, s. n. [કાર + P. दाश्तन् to hold.] A contrivance; an artifice. 2. An exploit.

કારભંજ, s. m. [કાર + S. भंज् to break.] Excommunication. 2. Cessation of activity. 3. Deprivity of skill.

કારભાર, s. m. [કાર + S. भार a load.] Management; business; administration. 2. Meddling; active participation.

કારભારણ, s. f. [See above.] A female manager. 2. The wife of a manager.

કારભારી, s. m. [See કારભાર.] A manager; an administrator. 2. A major-domo; a house-keeper. 3. A meddler; an active worker.

કારભારું, s. n. [See કારભાર.] Management; administration.

કારમું, *adj. m. f. n.* [S. काक terrible; horrible.] Strange; wonderful. 2. Heart-rending; pitiful. 3. Dreadful; mortal.

Id. કારમો દેખાવ A wonderful sight. કારમો બનાવ A wonderful event. કારમી કાયા This body (the human body) so wonderful in its structure. કારમો ઘા A mortal wound. કારમી ચીસ A heart-rending shriek.

કંટક ચઢાવી કારમું, જે થાએ દુઃખ દેહ.—પ્રેમાનંદ.

ચંદ્રકાળો કારમો મુખ અંગુલિ પર દેરવું.—ન. બો. દી.

કારમોક, *adv.* [કાર + S. मुख the mouth; the beginning.] At once; with a start; immediately.

કારવ, *s. m.* [S.] A crow.

કારવહેવાર, *s. m.* [કાર + S. व्यवहार dealing.] Social intercourse.

કારવા, *s m.* [See above.] Credit; influence; weight.

કારવી, *s. f.* [See કારવ.] A female crow. 2. Name of a plant. Strobilanthus collosus. N. O. Acanthaceæ.

કારવો, *s. m.* [કાર + S. वृत्ति, a region; a state.] An opportunity; a chance; an occasion. 2. [P. कहार, a palanquin-bearer; a disguise.] A particular dance. 3. The musical mode suited to the dance.

તેની દશા તે જ હતી, કૂદો પડયો કારવો.—વલ્લભ.

કારસાઇ, *s. f.* [P. कार् साज् doing work.] An amount of money deposited by a partner to ensure a concern being carried on, and to prevent its falling through; a reserve fund.

કારસી, *s. f.* A weighing instrument.

કુંઠા દેરી થી કારસી.—શામળ.

કારસીઓ, *s. m.* [S. कार्ष्णायस made of black iron.] A hook for the chains of a swing.

કારસો, *s. m.* [See કારસ્તાન.] A contrivance; a scheme.

કારસા કારમાં રચતાં.—કવિત.

કારસ્તાન, *s. n.* [કાર + P. दस्तान् fraud.] A plot; a fraud; a trick; an intrigue. 2. A love intrigue. 3. Work; making; doing; mischief.

કારસ્તાની, *adj.* [See above.] Contriving; plotting; intriguing. 2. Mischievous.

કારાખતીઓ, *s. m.* [કાળ + S. हर conveying] A messenger who brings the news of a death.

કારાગાર, } કારાગૃહ, } *s. n.* [S. कारा imprisonment + अगार, गृह a house.] A prison; a dungeon.

કારાગારવાસ, } કારાગૃહવાસ, } *s. m.* [કારાગાર, કારાગૃહ + S. वास residence.] Imprisonment; confinement.

કારાપારા, Same as કારીપેરી *q. v.*

કારિકા, *s. f.* [S.] A memorial verse; a mnemonic verse.

કારિણી, *s. f.* [S. करिणी.] A female elephant.

કારિણી કામણગારી જો તો, શું અંકુશે બંધાઇ ?—દયારામ.

કારી, *adj.* [See કારવું.] Deep; terrible; heart-rending. 2 Blooming; youthful. 3. Important. 4. Wonderful. 5. [S. कृ to do.] A suffix showing the power of doing (as in સુખકારી, ગુણકારી) 6 Efficient; effecting. 7. *s. f.* Effect; influence; power. 8. Art; artifice.

Id. કારી ઘા-જખમ A deep wound. કારીના મરણ સમયે At the time of the death of a young person which causes deep sorrow.

કારી જખમ તેમાં સહ્યા.—કવિત.

પુરાણી તારી પ્રીતિ કારી સાખ્ય આ વિચારી.—પ્રેમાનંદ.

કારીગર, *s. m.f.* [S. कारि work + P. गर् doing; S. कृ to do.] A workman; an artisan. 2. A skilful labourer.

કારીગરી, } કારીગીરી, } *s. f.* [See above.] Masterly workmanship; skill.

પોતુ છે તે બોલ્યું તેમાં કરી શી તેં કારીગરી.—દલપતરામ.

કારીપારી, *s. f.* [See below.] Obstacles and quarrels. 2. Fault-finding. 3. Duplicity.

કારીપેરી, *s. f.* [કાર + પેરી redup.] Duplicity in speech or action. 2. Fault-finding

કારુ, *s. m.* [S.] A doer. 2. An artisan. They are five :—1. A carpenter. 2. A weaver. 3. A barber. 4. A washerman. 5. A shoemaker.

કારુ નારુ નવાઈ.—પદ્મનાભ.

કારુણિક, *adj.* [See કરુણા] Merciful; tender; compassionate; kind.

કારુણિકતા, } કારુણ્ય, } [See કરુણા.] Mercy; kindness; pity; compassion.

કારે, Same as ક્યારે *q. v.*

કારેલી, *s f.* A plant bearing the squirting cucumber. Momordica charantia. N. O. Cucurbitaceæ.

કારેલું, *s. n.* The squirting cucumber. 2. A dumb-bell; a thick club.

કારોતર, *s. m.* [S.] A filtering vessel. 2. Yeast; barm.

કારોબાર, Same as કારબાર *q. v.*

કારોબારમંડળી, *s. f.* [કારોબાર+S. मंडल assemblage.] A managing committee.

કારોબારી, *adj.* [See કારબાર.] Managing; executive.

Id. કારોબારી સભા The executive council.

કાર્તવીર્ય, *s. m.* [S.] The son of Kritaveerya and king of the Haibayas.

કાર્તાન્તિક, *s. m.* [S.] An astrologer; a fortune-teller.

કાર્તિક, Same as કારતક *q. v.*

કાર્તિકી, Same as કારતકી *q. v.*

કાર્તિકેય, *s. m.* [S.] The son of Shiva, and the god of war of the Indian mythology.

કાર્પટિક, Same as કાપડી *q. v.*

કાર્પણ્ય, *s. n.* [See કૃપણ.] Miserly nature; meanness; miserliness. 2. Wretchedness.

કાર્મુક, *s. n.* [S.] A bow (in archery). 2. A bamboo.

કાર્ય, Same as કારજ *q. v.* 2. *adj.* What should be done.

કાર્યકર્તા, *s. m. f.* [કાર્ય + S. कृ to do.] An administrator; a manager; a governor.

કાર્યકારણભાવ, *s. m.* [કાર્ય effect + S. कारण the cause+भाव nature; relation.] The relation between a cause and its effect; causation.

કાર્યકુશળ, *adj.* [કાર્ય + S. कुशल clever.] Proficient; well-versed; clever; adept.

કાર્યક્રમ, *s. m.* [કાર્ય + S. क्रम order.] The order of business. 2. A programme.

કાર્યક્ષમ, *adj* [કાર્ય+S क्षम able.] Competent.

કાર્યનિપુણ, Same as કાર્યકુશળ *q. v.*

કાર્યપ્રયોજન, *s. n.* [કાર્ય +S. प्रयोजन object; cause.] Motive. 2. A festive occasion.

કાર્યભાર, Same as કારભાર *q. v.*

કાર્યશક્તિ, *s f.* [કાર્ય + S. शक्ति power.] Power of work; energy.

કાર્યસાધક, *adj.* [કાર્ય + S. साधक accomplishing.] Selfish; clever in getting one's object fulfilled.

કાર્યસિદ્ધી, *s. f.* [કાર્ય + S. सिद्धि accomplishment.] The accomplishment of what was to be done; success.

કાર્યસ્થાન, *s. n.* [કાર્ય + S. स्थान place.] The place of business; office.

કાર્યકારણ, *adj.* [કાર્ય + S. કારણ.] Sufficient for the purpose; sufficient

કાલ, *s. m.* [S. काल.] Time. 2. A measure or period of time. 3. Death. 4. *s. f.* [S. कल्हि or कल्य.] To-morrow. 5. Yesterday. 6. *adj.* [S. काल.] Black. 7. Weather.

Id. આવતી કાલ To-morrow. ગઈ કાલ Yesterday. કાલ ઉપર રાખવું [Lit.] To keep till to-morrow. 2. To postpone. કાલે સવારે To-morrow morning. 3. Yesterday morning. 3. Recently; only some time ago.

Prov. કાલની વાત કાલે-કાલ છે, ને ખુદા છે Sufficient for the day is the evil thereof; to-morrow will take care of itself.

કાલકલાપ, *s. f.* Infancy.

કાલકૂટ, *s. n.* [કાલ + S. कूट a trick.] A deadly poison. 2. The poison churned out of the ocean and drunk by Shiva.

કાલકૂટ ત્રણ શેર, ઉપર એક મોટો અક્ષર.—ભો. બે. શી.

કાલક્રમણ, *s. n.* [કાલ + S. क्रमण transgressing.] Passing of time; idling.

કાલક્ષેપ, *s. m.* [કાલ + S. क्षेप passing away.] Delay; loss of time. 2. Waste of time.

કાલખંડ, *s. m.* [કાલ + S. खंड a part.] The right side of the chest; liver. 2. A period of time.

કાલચક્ર, *s. n.* [કાલ + S. चक्र a wheel.] The wheel of time. 2. Cycle. 3. The vicissitudes of life; the wheel of fortune. 4. A great calamity.

કાલચુરી, *s. n.* The black-backed Indian Robin.

કાલજ્ઞ, *adj.* [કાલ + S. ज्ञा to know.] Knowing the proper occasion. 2. *s. m.* An astrologer.

કાલત્રય, *s. n.* [કાલ + S. त्रय triple.] The triad of time; the past, the present and the future.

કાલધર્મ, *s. m.* [કાલ + S. धर्म duty.] Death; fated time. 2. Season.

કાલનિરૂપણ, *s. n.* [કાલ + S. निरूपण determination.] Chronology. 2. Definition of time.

કાલનેમિ, *s. m.* [કાલ + S. नेमि a circle.] The rim of the wheel of time. 2. Name of a demon; uncle of Ravana. 3. Name of a demon with two hands.

કાલબુદ, *s. n.* [P.] A shoe-last. 2. The source; the origin.

કાલમાન, Same as કાળમાન *q. v.*

કાલમાપક, s. n. [કાલ+ S. मा to measure.] An instrument to measure time by; a chronometer. 2. A clock; a watch; a sun-dial.

કાલયવન, s. m. [કાલ + S. यवन = Yavana.] The king of the Yavanas and enemy of Krishna and an invincible foe of the Yadavas.

કાલરાત્રિ, Same as કાળરાત્રિ q. v.

કાલરી, s. f. A square heap of grass.

કંઈ અમે કાલરી આણી.—પદ્મનાભ.

કાલવવું, v. t. [S. कल् to perform.] To mix up with.

ભાંગ ઘીમાં કાલવી.—નર્મદ.

કાલવાવું, v. i. [See કરમાવું.] To be extinguished; to be reduced to ashes.

કાલાગરુ, s n. [S.] A black kind of aloe.

કાલાગ્નિ, s. m. [કાલ + S. अग्नि fire.] The destructive fire; the end of the world.

કાલાવધિ, s. m. [કાલ + S. अवधि appointment.] The appointed time. 2. The limit of time.

કાલાવાલા, s. m. pl [કાલું + વહાલું dear.] Solicitations; entreaties.

કાલાષ્ટમી, s f. [કાલ+S. अष्टम eighth.] The eighth day of a dark fortnight.

કાલિક, adj. [See કાલ.] Seasonable; timely. 2. Seasonal.

કાલિકા, s. f. [S.] A multitude of clouds. 2 Name of Durga

કાલિંગડું, s. n. [S. कालिंग.] A water-melon; Citrullus vulgaris. N. O. Cucurbitaceæ.

કાલિંગડો, s. m. [S. कलिंग the name of a district on the Coromandal coast, known for a particular musical tune.] A particular musical tune

કાલિંદી, s f. [S.] The river Yamuna (the Jumna)

કાલિંદીનું કાળું પાણી માંહે વસે કાળો કાળી રે—પ્રેમાનંદ.

કાલિમા, s. f. [S. कालिमन्.] Blackness. 2. Darkness. 3. A stain; a stigma. 4. A shade; likeness.

કાલિય, s. m. [S.] Name of a tremendously large serpent who dwelt at the Jumna and was subdued by Krishna.

કાલિયમર્દન, s m. [કાલિય+S. मर्दन crushing.] An epithet of Krishna.

કાલીન, adj. [See કાલ.] Belonging to a particular time (at the end of a compound, as in ઉત્તરકાલીન).

કાલીપાટ, s. m. Name of a creeper. Cissampelos pareira. N. O. Menispermaceæ.

કાલું, adj. m. f. n [S. कल an indistinct and pleasing sound or noise.] Lisping; childlike, and consequently pleasing (of the utterance of words). 2. s. n. A cotton pod. (Generally used in the plural as કાલાં.)

Id. કાલું કાલું બોલવું To lisp; to prattle. કાલુંઘેલું A childish prattle. કાલાં કાઢવાં To be childish. નાની કાલી A little infant girl.

Prov. કાલો થઈને કાંપલામાં હાથ ઘાલે He pretends to be a fool with a view to gain a secret object. કાલાની કચ, ને બહેરાનો ઝગડો (એનો અંત ન આવે) There is no end to the prattle of one whose utterance is indistinct, and to a quarrel in which a deaf man is one of the parties.

એવાં નિર્મળ પ્રીતિ રે વદી હસતી કાલું.—ન ભો. દી.
બોલે બોલી કાલી.—લલિત.

કાલુ, s. m. f. An oyster; a pearl oyster.

કાલેરો, s. m. A particular musical tune.

કાલ્પનિક, adj. [See કલ્પના.] Imaginary; unreal. 2. Inventive. 3. Fabricated.

કાવ, s. m. [See કામ.] Object. 2. Business.

Id. કાવ કાઢી લેવો To gain one's object by cunning or persuasion.

કાવડ, s. f. [S. कल्मवर the shoulder.] A bamboo lath provided with slings at each end for carrying pitchers, etc , on one's shoulder.

કાવડી, Same as કાવડ q. v.

કપિ બે આતની કાવડી.—શાંતિદાસ.

કાવડિઉં, s. n. [S. कु dim. + वरिह copper.] A pice.

કાવડીઓ, s. m [See કાવડ.] A bearer of a કાવડ. 2 (See above.) A pice.

કાવડું, adj. m. f. n. [See કાવો roguery.] Roguish; ungrateful.

કાવતરાંખોર, } adj. [કાવતરૂં + P. खोर, बाज् playing.] Crafty; intriguing.
કાવતરાંબાજ, }

કાવતરૂં, s. n. [See કાવો roguery.] Fraud; knavery; a trick; an artifice; guile.

કાવરી, } s f. A glass bangle worn on the wrist by women.
કાવલી, }

કાવરૂં, adj. m. f. n. [See કાયર disgusted with.] Teased; vexed; excited; perplexed.

કાચલું, *adj. m. f. n.* [See કાચ.] Delicate; brittle; showy; not durable.

કાચલા, *s. n.* [See અવકાશ space] Emptiness; vacuum.

કાચળ, *s. n.* [See કાવતરું] Fraud; guile.

કાચળી, *s. f.* [ક dim.+S. आविल turbid.] A thin black layer on the surface of water, etc. See ગ્રા.

કાચાં, *s. n. pl.* [Prob. S. रचना arranging.] A line of tiles on the roof of a house.

કાવાદાની, *s. f.* [કાવો + P. दान् a suffix denoting possession.] A kettle in which coffee is boiled; a coffee-pot.

કાવેરી, *s. m.* A particular musical tune.

કાવો, *s. m.* [Short form of ચકાવો *fr.* S. चक्र 'a ring.] The act of moving a horse in a ring. 2. [Ar. कह्वा.] Coffee. 3. A potion. 4. [S. क्वाथ.] A decoction. 5. [S. कैतव.] Roguery.

Id. દૂધનો કાવો Milk boiled with spices.

કેટલાએક ચોકાઓ કાવો કર્યા કરતા—નંદશંકર.

કાવોદાવો, *s. m.* [કાવો roguery + દાવો redup. of કાવો.] Treachery; intrigue; guile, deceit.

કાવ્ય, *s. n.* [S कव् to compose.] A poem 2. A poetical composition; poetics, poetry. Name of a meter of 24 matras and 6 tals. See રોળા

કાવ્યકળા, *s f.* [કાવ્ય + S. कला art.] The art of poetry.

કાવ્યકળા કવિ પાસ કરાવે.—દલપતરામ.

કાવ્યકાર, *s m. f.* [કાવ્ય+S. कृ to do.] A poet; a composer of a poem.

કાવ્યકાર ભલે બ એ સબંધને ગૂઢ કહે છે.—નં. કે. શી.

કાવ્યચોરી, *s. f* [કાવ્ય + S. चोरिका theft.] Plagiarism.

કાવ્યરચના, *s. f.* [કાવ્ય+S रचना composition.] The art of poetic composition.

કાવ્યરસિક, *adj* [કાવ્ય + S. रसिक relishing] Relishing a poetical composition.

કાવ્યરૂપ, *adj.* [કાવ્ય + S. रूप a form.] Poetic ; of a poetic form.

કાવ્યવિદ્યા, Same as કાવ્યકળા, *q. v.*

કાવ્યશક્તિ, *s f.* [કાવ્ય + S. शक्ति ability.] The power of composition; poetic genius.

કાવ્યશાસ્ત્ર, *s n.* [કાવ્ય + S. शास्त्र a set of rules.] The science and art of poetry and rhetoric; poetics.

કાશ, કાસ, } *s. m.* [S. काश.] A kind of white grass. 2. [S. कास.] Cough; catarrh. 3. *s. f.* See કાસળ.] An obstacle; an impediment.

Id. કાશ કાઢવી To remove or get rid of an obstacle.

અમર થયું, ને નવ કાશ.—પ્રેમાનંદ.

કાશી'ડી, *s. f.* [काशी the city of Benares.] A brass vessel of a particular shape, brought from Benares.

કાશળ, Same as કાસળ *q. v.*

કાશિયા, *s. n.* Name of a bird; the large cuckoo shrike.

કાશ્મીર, *s. f.* [S.] A kind of woollen cloth. 2. *s. n.* Saffron. 3. Sandal-wood. 4. *s. m.* The name of a country in the extreme north of India; Cashmere.

કાશ્મીર કેરી ભલી કરી.—ગિરિધર.

કાશ્મીરી, *s. f.* [See above.] Name of a woollen cloth. 2. *adj.* Pertaining to Cashmere.

કાશ્યપ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage. 2. Name of Kanada. 3. Name of lineage or race descended from Kashyapa.

કાશ્યપી, *s. f.* [S.] The earth. 2. A nation; a people.

કાષાય, *adj.* [S.] Red ; dyed of a reddish colour. 2. *s n.* A red garment.

કાષ્ઠ, *s n.* [S.] A piece of wood. 2. Timber ; fuel. 3. A stick. 4. A lean person.

કાષ્ઠક, *s. f.* [કાષ્ઠ + ક.] Cellulose. 2. [S.] Aloe-wood.

કાષ્ઠકીટ, *s. m.* [કાષ્ઠ + S. कीट an insect.] A small worm found in decayed wood ; a kind of wasp; a wood-louse.

કાષ્ઠકુટ, *s. m.* [કાષ્ઠ + S. कुट्ट् to cut.] A wood-pecker.

કાષ્ઠઘંટા, *s. f.* [કાષ્ઠ + S. घंटा a bell.] A wooden log fastened inside a bell. 2. A wooden log fastened to the neck of a beast to prevent it from running away or going astray.

Prov. કાષ્ઠઘંટા ને વિટંબણા An ornament is very often a trouble.

કાષ્ઠમય, *adj.* [કાષ્ઠ + S मय a suffix meaning " full of, made of. "] Wooden ; made of wood. 2. Wood-like ; lean ; emaciated. 3. Unmoved ; unfeeling. 4. Strong-built ; stout

કાષ્ઠમૌન, s. n. [કાષ્ઠ + S. मौन silence] Absolute silence; perfect taciturnity.

કાષ્ઠવત્, Same as કાષ્ઠમય q. v.

કાષ્ઠા, s. f. [S.] A direction; a region. 2. A degree. 3. A limit; a boundary; an extremity.

Id. પરા કાષ્ઠા The highest degree or limit. પરા કાષ્ઠાએ With the greatest difficulty.

કાષ્ઠૌષધિ, s. f. [કાષ્ઠ + S. ओषधि a medicinal plant.] A vegetable drug.

કાસ, [S. कष्ट trouble] Same as કાશ, કશાળ, કાસળ q. v.

કાસકંદ, s. n. [કાસ + S. कंद a bulbous root.] A medicinal root used as a pectoral.

કાસઢું, s. n. [See કાશઢું.] A funeral ceremony performed on the eleventh day after the death of a person.

કાસંદી, Same as કાશંદી q. v.

કાસદ, s. m. [Ar.] A messenger; a courier. 2. A runner; a letter-carrier.

બીજા વટેમાર્ગુ ઉતર્યા તેમાં એક કાસદ હતો.—દલપતરામ.

કાસદીઉં, } s. n. [See above.] The occupation of a messenger; running on errands.
કાસદું, }

કાસદીઉં, adj. m. f. n. [See કાસદ.] Serving as a messenger; carrying a message.

Id. કાસદીઉં કબૂતર A pigeon serving as a messenger by carrying little notes of paper from one place to another; a carrier-pigeon.

કાસની, s. f. Endive chichory. Chichorium endivia. N. O. Compositæ.

કાસર, s. m. [S.] A he-buffalo.

કાસરી, s. f. [S.] A she-buffalo; a buffalo.

કાસશ્વાસ, s. m. [કાસ + S. श्वास asthma.] Bronchitis; cough-disease.

કાસળ, s. m. [S. कल्मष sin.] An obstacle; an impediment.

Id. કાસળ કાઢવું To extirpate; to root out.

કાસળ કાઢવું તે કેરવવું કોણી વાર—શામળ.

હવે હું એમનું કાસળ કાઢીશ.—દલપતરામ.

કાસાર, s. m. n. [S.] A lake; a pond; a pool.

ચંચુ ભરતાં આયો તે કાસાર.—ગો. મા. વિ.

જનમનું કાસાર ત્યાં સ્વર્ગનું.—કલાપિ.

કાસોંદ્રું, s. n. [S. कासेक्षु] A kind of marshy plant; grass.

કાસોદોરીઓ, s. m. [S. कश a sting + દોરીઓ a kind of cloth fr. S. दोर a rope.] A kind of cotton-cloth having thicker threads at regular intervals.

કાસુંદરો, } s. m. Name of a plant. The round podded cassia. Cassia Occidentalis. N. O. Leguminosæ.
કાસુંદી, } s. f.

કાહર, s. m. [S. क water + हृ to carry.] A water-carrier (by means of કાવડ).

કાહર, બોઈભર વાળે ધાર.—પદ્મનાભ.

કાહળ, s. m. [S. काहला.] A large horn or drum.

કાહળની નિશાણ.—પદ્મનાભ.

કાહિલી, adj. [Ar. कायल.] Sick; uneasy. 2. Tired. 3. Dull. 4. s. f. A kind of skin disease.

કાહ્યું, adj. m. f. n. [Ar. कायल.] Teased; vexed. 2. Tired. 3. Unwell; ill. 4. Dull.

કાળ, s m. [S. काल.] Time. 2. A period of time; a season. 3. Yama; the god of death. 4. The hour of death. 5. A calamity; a misfortune. 6. A famine; scarcity; want. 7. Destruction; ruin. 8. Tense. 9. Black.

Id. કાળ આવવો-ચઢવો To be angry. કાળ સમાવવો To restrain one's anger. કાળ કાઢવો To pass time. 2. To remove an obstacle. કાળનું મોં બાળવું To avoid anger; to refrain from being angry. કાળ દેખવો To look upon one as Death; to be afraid of. કાળ કરવો-થવો To die; to expire. વર્તમાન-ભૂત-ભવિષ્ય કાળ Present, Past, and Future Tense. સૂકો કાળ A drought; a rainless year. લીલો કાળ A year of excessive rain. કાળ પડવો To occur (of a famine). 2. To be scarce. કાળનું વરસ A year of famine. કન્યાનો કાળ પડવાનું કારણ A reason for the scarcity of young girls. કન્યાકાળ A marriageable age (in girls). કન્યાકાળ આવ્યો કુંવરીને—પ્રેમાનંદ. કાળ ભમવો To be on the point of ruin. કાળના કોરા Very old. કાળમાંથી આવવું To be famine-stricken; to be very hungry.

Prov. કાળ વધું મોં બાળ An imprecation on famine. કાળ રોગને ખાઈ જાય છે Time is a great healer. કાળ જાય, ને કહેણી રહે When a time of difficulty has passed away, people remember with pain what the distressed said. કાળ પડે, ત્યારે કોદરા એ સારા લાગે-કાળ પડે ત્યારે કોદરા પણ મીઠા When there is a famine, even the coarsest food is a dainty; with hunger no bread is unpleasant. કાળમાં વળી અધિક માસ Misfortunes seldom come singly.

કાળ ધસ્યાએ બાંધ્યો રે, મહા મહા સ્વાર્થે કરી.—ધીરો
કાળ કરાળ રહ્યો મુખ ફાડી —કેશવ હરિ.

કાળકે, Same as કાળોતરો *q. v.* 2 Same as કકે *q. v.*
કામળા હેરી કાળકે સો ગળ સાબુથી ન જાય.—દયારામ.
કાળકે આ કાઢો મારી.—વલ્લભ.

કાળક્ષેપ, *s. f.* [કાલ + S. कट् to go] Passing time; killing time.

કાળકા, *s. f.* [S कालिका.] The name of goddess Durga.

કાળકૂટ, Same as કાલકૂટ *q. v.* 2. *s. f.* [કાળ time +S कृत् to cut.] Killing one's time

કાળક્રમ, *s. m.* [કાળ time + S क्रम going, course.] Lapse of time. 2 The process or course of time.

કાળક્રમણ, Same as કાલક્રમણ *q. v.*

કાળક્ષેપ, *s. m.* / કાળક્ષેપણ, *s. n.* Same as કાલક્ષેપ *q. v.* 2. A scholarship; a stipend for a student.

કાળગતિ, *s. f.* [કાલ+S. गति motion.] Course of time.
નર રીઝી નારી થયો કાળગતિ કહેવાય —વલ્લભરામ

કાળચક્ર, Same as કાલચક્ર *q. v.*

કાળચંદ્ર, *s. m.* [કાળ+ S चन्द्र the moon.] The conjuction of the moon with particular signs of the zodiac, which foretells a great misfortune

કાળચોઘડિયું, *s. n.* [કાળ+ચોઘડિયું *q. v.*] An unlucky time

કાળચિહ્ન, *s. n.* [કાળ + S चिह्न a sign.] A symptom of approaching death

કાળજ, / કાળજડું, / કાળજું, Same as કલેજું *q. v.*

Id કાળજું કોરાવું-કપાવું To be carved or cut (of the liver or heart). કાળજું ઠરવું-ઠંડું થવું-કાળજે ટાઢક વળવી To be cool (of the heart) 2 To be satisfied કાળજે કાણું પડવું To be pierced or bored (of the heart) 2. To have a deep feeling કાળજા વિનાનું Enterprising 2. Rash કાળજાની કોર A great favourite very dear કાળજાનું ખસેલું Mad કાળજાનું નહું Vigilant, watchful કાળજાનો ઘાય-ડંખ An injury to the heart 2 Grudge એના કાળજામાં કટારી છે He bears a grudge કાળજામાં કોરી-કોતરી (લખી) રાખવું To have engraven on one's heart કાચા કાળજાનું Cowardly. 2 Touchy. 3. Inconsiderate, senseless એનું કાળજું કુતરે કરડ્યું છે He is weak of memory. કાળજું ખવાઈ જવું To be distressed at heart કાળજું ખસવું To become mad કાળજું ખાવું To give a severe pain to; to distress કાળજાનું આગું Bold; courageous; enterprizing કાળજું ઠેકાણે હોવું To have one's wits about oneself. કાળજું તપી આવવું To be angry કાળજું પડવું To lose courage કાળજું પકડી રાખવું -કાળજે હાથ મૂકી રાખવો To keep up one's courage કાળજું પાકું હોવું To have a strong mind. 2 To have a strong memory. 3. To have a strong heart, to be not easily moved to pity કાળજું બળવું To be sorry, to grieve કાળજું ફાટી-ખસી જવું To have one's heart broken 2 To become mad કાળજું ફાટી જવું To have one's heart broken 2 To be wonder-struck. કાળજું કાઢું લેવું To pine even on death-bed કાળજું ફૂટી જવું To become stupid or foolish. 2 To have a weak memory કાળજું બળી જવું To be sorry. 2 To be jealous 3 To forget એનું કાળજું ઓતેર હાથ છે He has a strong mind 2 He has a strong heart. 3 He is wide-awake કાળજું ભરાઈ આવવું To be unable to cry, owing to soft feelings having choked the heart
કાળજ કેરાં કાપેરે.—દયારામ
હવે આવ્યું કાળજું ઠંડું.—અદિપતરામ
કાળજ ચાહી કટારીરે —દયારામ

કાળજી, *s. f.* [See કલેજું.] Care, concern; solicitude, anxiety

Id. કાળજી કરવી-ધરાવવી-રાખવી To have care about, to care, to be careful

કાળજીભું, *adj. m. f. n.* [કાળ + S जिह्वा the tongue.] Having a cursed tongue, speaking evil or mischief

કાળીજંઘો, *s. m.* The spotted eagle Aquila Nævia.

કાળજ્વર, *s. m.* [કાલ+S ज्वर fever] A fatal fever, a fever just before death 2. Anthrax

કાળજ્ઞાન, *s. n.* [કાળ + S ज्ञान knowledge] Knowledge of the state of affairs at a given time 2 Seasonal information

કાળનિદ્રા, *s. f.* [કાળ + S निद्रा sleep] The sleep of death 2 Deep sleep

કાળનેમિ, Same as કાલનેમિ *q. v.*
તે કાળનેમિને હ્રદે પડી —પ્રેમાનંદ.

કાળપ, Same as કાળાશ *q. v.*
આખા દેહની કાળપ ગઈ —અખો.
કાયવાની કાળપ ભગાડવાને દૂરે મૂંઆ -દલપતરામ.

કાળપરત્વે, *adv.* [કાળ + S. पर following + त्व a suffix forming a noun.] Owing to the force of time; due to time having passed; in accordance with the course of time.

કાળપુછ, *s. n.* [See below.] A gazelle-like antelope having a black tuft of hairs on the tail.

કાળપુછું, *adj. m. n. f.* [કાળ + S. पुच्छ a tail.] Having the tail covered with black hair.

કાળપેચક, *s. n.* The brown hawk owl. Ninox Lugubris.

કાળપ્રસંગ, *s. m.* [કાળ + S. प्रसंग an occasion.] The time and occasion. 2. All the surrounding circumstances.

Id. કાળ પ્રસંગ વિચારવો To think of the time and occasion; to think of a matter in relation to its surrounding circumstances

કાળભ્રાંતિ, *s. m.* [કાળ+S. भ्रांति perception.] A man having an appearance like that of the god of death; a terrible-looking man.

કાળભૈરવ, *s. m.* [કાળ + S. भैरव horrible.] God Shiva or Shankara.

કાળમાન, *s. n.* [કાળ + S. मा to measure.] Measurement of time. 2. An instrument for measuring time. 3. A calculation of favourable and unfavourable circumstances, an estimate of opportunities and chances 4. Weather readings, atmospheric readings.

કાળમાપક, Same as કાલમાપક *q. v.*

કાળમીંઢ, *s. m.* [કાળ + S. मीढ sprinkled; soaked.] A sandstone. 2. *adj.* Black. 3 Hard-hearted.

કાળમુખું, *adj m. f. n.* [કાળ+S. मुख a face] Having a disagreeable face; having a terrible appearance.

કાળમૂર્તિ, *s. f.* [કાળ+S. मूर्ति an image.] God of death incarnate; a horrible-looking person.

કાળયાતના, *s. f.* [કાળ + S. यातना torment.] Pain of death. 2. Punishment inflicted by the god of death.

કાળયુક્ત, *s. m.* [કાળ+S. युक्त joined.] Name of a samvatsara

કાળયોગ, *s. m.* [કાળ+S. योग a conjunction.] Destiny; fate 2. Circumstances.

કાળરાત્રિ, *s. f.* [કાળ + S. रात्रि a night.] A night of destruction. 2. A pitch dark night. 3. The night on which the goddess Kalee was born.

કાળવૃદ્ધિ, *s. f.* [કાળ + S. वृद्धि increase.] Periodical interest (payable by instalments).

કાળવર્ણી, *adj.* [કાળ+S. वर्ण colour.] Having a black colour.

કાળવેળા, *s. f.* [કાળ+S. वेला time.] A terrible time. 2. The time of evening. 3. A particular time of the day (half a watch every day) when any religious act is improper.

કાળવેળિયો, *s. m* [કાળ + ઓળવવું *q v*] A sorcerer; one who carries off little children. 2. A cunning man having the appearance of a saint.

કાળસ્વરૂપ, Same as કાળભ્રાંતિ *q. v.*

કાળા, *s. m. pl.* [See કાળું.] Black spots 2. Stigmata

તેને વધારે વળિયા છે કાળા રે—દયારામ.

કાળાક્ષર, *s m. f.* [S कालाक्षरिक] A scholar; one who can read and decipher.

Id. કાળાક્ષરને કૂટી મારવું To be illiterate

કાળાંજન, *s. n.* [કાળ+S. अंजन an ointment.] A kind of collyrium.

કાળાટ, *s. f.* [કાળ+S. वृत्ति state] Blackness. 2. A black soil.

કાળાતલ, *s m. pl.* [કાળું+S. तिल sesamum seeds] Black sesamum. 2 Black moles on the skin.

Id. કાળા તલ ચોરવા To commit a very black sin or crime.

કાં તો કાળા તલ ચોરીઆં.—દલપતરામ.

કાળાં મરી, *s. m. pl.* [કાળું+મરી *q. v.*] Piper Nigrum. N. O. Piperaceæ; black pepper.

કાળાંતરે, *adv.* [કાળ + S. अन्तर another or distance.] After the lapse of ages 2 At all.

કાળાશ, *s. f.* [S काल black.] Blackness.

તે કારણ કાળાશથી લઇ દીસે લય કાર.—દલપતરામ.

કાળિંજરું, Same as કાલિંજરું *q. v.*

કાળિયાર, *s n.* [S. कृष्णसार] Black buck. Antelope Bezoartica.

કાળી, Same as કાળકા *q. v.* 2. An epithet of Draupadi. 3. Same as કાળિય *q. v.*

કાળિંદીનું જળ પાણી ભરે વહી કાળો કાળો રે.—પ્રેમાનંદ.

કાળીઆ, *s. m. pl.* [See કાળું.] Anthrax.

કાળોઉં, *adj m. f. n.* [S. काल black] Having a black colour; black. 2. *s. n.* Opium. 3 A necklace of a particular form, otherwise called કાળામણિ *q. v.*

કાળીઓ, *s. m.* [See કાળું.] A black kind of tobacco.

કાળીઓ સરસ, *s. m.* [કાળું+S. शिरिष.] Name of a medicinal plant. Albizzia Lebbek. N. O. Leguminosæ.

કાળીકંઠી, } કાળીગાંઠી, } *s. f.* કાળું + S कण्ठी a necklace, and ग्रंथि a knot.] Name of a neck-ornament worn by women.

કાળીકુટકી, *s. f.* [S. कटुरोहिणी.] Black hellebore. Helleborus niger. N. O. Ranunculaceæ.

કાળીચૌદસ, *s. f.* [કાળી+S. चतुर्दश fourteenth.] The fourteenth day of the dark fortnight of Ashvina on which the goddess Mahakalee is worshipped, and which is considered favourable to the acquisition of black magic.

કાળીજીરી, *s. f.* [કાળું+S. जीरक cumin seed.] Purple flea-bane. Vernonia Anthelmintica. N. O. Compositæ.

કાળીટીલી, *s. f.* [કાળું + S. तिलक a spot; a mark.] Disgrace; a stain; dishonour; stigma.

કાળીદરાખ, } કાળીદ્રાક્ષ, } *s. f.* [કાળું + S. द्राक्ष grapes.] Black grapes; raisins. Vitis vinifera. N. O. Vitaceæ.

કાળીદરાજ, } કાળીદાદર, } *s. f.* [કાળું + S. दद्रु a kind of leprosy.] Black ring-worm.

કાળી ધામણી, *s. f.* Name of a plant. Ruetha prostrata. N. O. Acanthaceæ.

કાળીનાગ, Same as કાળિયો *q. v.*

કાળીપરજ, *s. f.* [કાળું + S. प्रजा people.] Dirty people or the lower castes, as opposed to ઉજળી પરજ people of higher castes, *i. e.*, people other than the Shoodras. A general name for certain tribes of darker colour than the Kanbis and other ordinary cultivating classes.

કાળીપહાડ, } કાળીપાટ, } *s. f.* Name of a medicinal plant. Pareira root. Cyclea Peltata. N. O. Menispermaceæ.

કાળી ફૂલડી, *s. f.* The evening primrose.

કાળીમુસળી, *s. f.* Name of a medicinal plant. Nelepanny root. Curculigo Orchioides N. O. Hypoxidæ.

કાળી રેતી, Same as ભાલમુસ *q. v.*

કાળું, *adj. m. f. n.* [S. काल.] Black; dark. 2. Wicked.

Id. કાળું કરવું To blacken. 2. To disappear; to hide one's face through shame or disgrace. જા, જા, મારી પાસથી, તું કાળું કર થાં થકી.—નર્મદ. કાળું થવું To disappear. કાળું મોં કરવું To hide one's face; to be ashamed of oneself. કાળું પડવું To turn black; to be obscured. કાળાં ધોળાં કરવાં-કાળું ધોળું-કાળું ગોરું કરવું To commit a sin. કાળા અક્ષરને કૂટી મારવું To be illiterate. કારભારીઓ કાળા અક્ષરને કૂટી મારે એવા વિદ્વાન હોવાથી—હ. હા. કી. કાળી નાગણ A black female serpent. 2. A malicious woman અરે કાળી નાગણ ! તું શું કરવા બેઠી છે ?—હ. હા. કી. કાળો સાપ-નાગ A deadly poisonous serpent. ભજું જેવો હું કાળો સાપ, માટે સમજ કરજે બાપ.—નર્મદ. કાળો ચોર A great thief. 2. A terrible person. કાળો કેર Great oppression. કાળું ભમ્મર-કાળું ઠણક-કાળું મેશ Deep black. કાળી રાત The dead of night; midnight. કાળું પાણી Banishment; transportation for life. કાળે પાણીએ કાઢવું To banish; to inflict the punishment of transportation for life. કાળો કોપ A great misfortune; a calamity. કાળા માથાનો માનવી A human being. આ કાળા માથાનો માનવી, એને નિર્ભયતા હોય શકી.—પ્રેમાનંદ. કાળી ચોકી ઉપર ચઢવું To eat opium. કાળો ચાંલ્લો-કાળો ડાઘ-કાળી ટીલી Disgrace. કાળું પહેરવું To put on a black dress (in mourning). કાળું ધોળું-કાળું ગોરું કહેવું To doubt; to charge with malintentions. લાજ લાગે રહને, કોઈ કહેશે કાળું ગોરું.—પ્રેમાનંદ.

Prov. કાળા કાળા અંકોડા ને રાતી રાતી ચાંચ It is Greek and Latin to me. કાળા એટલા ભૂતના સાળા All is not gold that glitters; All are not thieves that dogs bark at. કાળા માથાનો માનવી શું નહિ કરે ? Few things are impossible to the skill and industry of man. કાળા ગયા ને ધોળા આવ્યા કાળાના ધોળા થયા He has advanced in age; he has grown old. 2. He is grey, before he is old. કાળું મોં ને કચિરના દાંત To add insult to injury; to heighten the effect of a wicked act. કાળા ચોરના હાથીને આપ Pay your debts by borrowing from even the blackest of thieves (said by a creditor to his debtor, who is unable to meet his demand)

કાળું તીતર, *s. n.* The black partridge.

કાળું બગલું, *s. n.* The black bittern

કાળું, Same as કાલ્.

કાળુખડે, *s. m* Name of a medicinal plant.

કાળોકટકડીઓ, *s m.* The Indian black-naped fly-catcher.

કાળોતરી, s. f. [કાળ+S. पत्रिका a small note.] Unlucky news. 2. A letter of mourning.

કાળોતરીઓ, s. m. [See above.] A messenger who brings a letter of mourning.

કાળોતરું, adj. m. f. n. [કાળ + S. तर a suffix of the comparative degree.] Black; dark.

કાળોતરો, s. m. [See above.] The king Cobra.

કાળોધતૂરો, s. m. Name of a plant. Datura strammonium. N. O. Solanaceæ.

કાળોવાળો, s. m. A kind of fragrant root. Pavonia zeylanica. N. O. Malvaceæ.

કાળોશિરીષ, Same as કાળશિઆસરસ q. v.

કાળોસાલેમ, s. m Name of a medicinal plant

કાળોસોમલ, s. m. Black arsenic.

કાઘું, adj. m. f. n. [See કાયર.] Troubled; unhappy; Distressed.

કિંવદંતિ, s. f. [S.] Gossip; a rumour; public opinion.

કિંવા, conj. [S. किम् what?+वा or] Or, else.

કિંશુક, s. n. [S.] A kind of tree (Butea frondosa) having beautiful but odourless flowers. 2. The kinshuka blossom.

કિકિયારી, s. f. / કિકિયારો, s. m. [Imit.] A shriek; a shrill cry.

કિકિયાણું, s. n. [Imit.] The harmony of sounds or tunes of a high pitch.

કિંકર, s. m. [S.] A servant.

કિંકરી, s. f. [S.] A maid-servant.

કિંકિણી, s. f. [S.] A small bell. 2. A belt or girdle to which small bells are attached. 3. A waist-band.

અમૃતબિંદુ કંઈ ઝરે તે ઝનકકિંકિણી બોલતી,—ન. કો. ની.

કિંગાણું, s. n. [S. किलकिल a sound expressing joy.] A rapture.

Id. કિંગાણે ચઢવું To be in raptures; to be overjoyed.

કિંગાવું, v. i. [See above.] To be in raptures; to be overjoyed.

કિચકિચ, s. f. [S. कच् to sound.] Chattering

કિચકિચવું, v. i. [See above] To chatter; to make a rattling sound.

કિચકિચાવવું, v. t. [S. कच् to fasten.] To press hard. 2. To tighten.

કિચડ, s. m [S. कचर dirty.] Mud; mire; dirt.

કિચૂકો, s. m. [S. चिंचा the tamarind tree.] A tamarind-seed.

કિંચિત્, adv. [S.] Somewhat; to a certain degree. 2. A little.

કિંચિત્માત્ર, adv. [કિંચિત્ + S. मात्र only.] Only a little; even a little.

કિટલી, s. f. [S. किट्टाल a copper vessel.] A tea-pot; a kettle.

કિટખાદું, / કિડખાદું, adj. [S. किट an insect + खाद् to eat.] Eaten by worms. 2. Tired; worn out.

કિટ્ટ, s. n. [S.] Sediment; dirt.

કિણ, s. m. [S.] A corn; a callosity; a scar. 2. A mole; a wart. 3. Name of an insect found in wood.

કિણ્વ, s. m. [S.] Yeast.

કિતવ, s. m. [S.] A gamester. 2. A knave; a rogue.

કિતવ કાન્હની પ્રીતિ કરતી,—રેવાશંકર.

કિતાબ, s. m. [Ar. खिताब.] A title. 2. s. f. [P.] A book; a volume; a work.

કિતાબખાનું, s. n. [કિતાબ+P. खानह् a house.] A library. 2. A book-depot; a book-shop.

કિતો, s. m. [Ar.] A copy-slip 2. A reed-pen. 3. [See કટકો.] A division of land. 4. Anything the same as the foregoing; ditto.

કિદાડે, adv. [Corrup. of કયે દહાડે on which day ?] When.

કિનખાબ, s. m. [P. किमख़ाब.] Brocade.

કિનરી, s. f. [S. किन्नरी a kind of lute.] A fiddle; a violin

કિનાત, Same as કનાત q. v.

કિનાર, s. f. [See કિનારો.] Edge; border. 2. Lace. 3. Bank; coast-line.

કિનારી, s. f. [See below.] Border. 2 Lace sewed on to the border of a garment.

કિનારો, s. m. [P.] A shore; a bank; the edge; the brink.

કિંતુ, conj. [S.] But. 2. However.

કિંદરું, s. m. [S कुंदुरु] The gum of Boswelia therifera N. O. Burseraæ; olibanum; Indian incense.

કિન્નર, s m [S.] A celestial musician fabled to have the head of a horse and the body of a man.

કિન્નરી, s. f. [S.] A female of the Kinnara class 2. A fiddle; a violin.

કિન્નરેશ, *s. m.* [કિન્નર + S. ईश the lord.] Kubera, the king of Kinnaras.

કિયાં, *adv.* [Corrup. of કઇ પાસ on which side ?] Whither ? in what direction ? 2. Where ? to what place ?

કિફાયત, *s. f.* [P.] Profit; advantage; gain. 2. *adj.* Cheap; advantageous; profitable.

કિફાયતી, *adj.* [See above.] Profitable; cheap; advantageous.

કિમત, Same as કિમ્મત *q. v.*

કિમતવાન, } કિમતી, } *adj.* [કિમત+S. वत् having.] Valuable; costly; dear. 2. *s. m.* A person who is able to judge the true price of a thing.

કિમાન, *adj.* Minimum; lowest; smallest.

કિમિયાગર, *s. m.* [કિમિયો+S. कृ to do.] An alchemist.

કિમિયો, *s. m.* [Ar.] Alchemy. 2. A remunerative contrivance. 3. A profitable business.

કિંપુરુષ, *s. m.* [S.] Name of a people to the north of the Himalayas.

કિંપુરુષખંડ, *s. m.* [કિંપુરુષ+S. खंड a region.] Name of a country to the north of the Himalayas inhabited by Kimpurushas.

કિમ્મત, } કિંમત, } *s. f.* [Ar.] Price; cost. 2. Worth; value. 3. Test; examination.

Id. કિમ્મત આંકવી To guess a price. 2. To appraise. કિમ્મત કરવી To settle a price. 2. To understand (a person) in his or her true colours. કિમ્મત થવી To be belittled ; to be exhibited in one's true colours.

કિમ્મતવાર, } કિંમતવાર, } *adv.* [કિમ્મત, કિંમત + S. वार turn.] Stating the prices of articles according to a descending or an ascending order ; making a list or catalogue according to price.

કિરકોળ, *adj.* [M.] Sundry ; miscellaneous. 2. Not important; insignificant. 3. Casual. 4. *adv.* By retail; in small quantities.

Id. કિરકોળ રજા Casual leave.

કિરણ, *s. m. n.* [S. कॄ किर्, to scatter.] A ray; a beam.

કિરણમય, *adj.* [किरण + S. मय made of.] Radiant; brilliant; shining.

કિરણમાળી, *s. m.* [S.] The sun.

કિરણાલેખ્યકળા, *s. f.* [किरण + S. आलेख्य a picture+कला an art.] Photography.

કિરત, Same as કીર્તિ *q. v.*

કિરણપદ, *s. n.* [See કિરણ.] A rhizopod.

કિરતન. Same as કીર્તન *q. v.*

કિરતનીઆં, *s. n. pl.* [See કીર્તન.] Musical instruments used in a devotional song. 2. Cymbals.

કિરતાર, *s. m.* [S. कर्तृ.] The Creator.

કિરપા, Same as કૃપા *q. v.*

કિરમજ, *s. m.* [S. कृमिज *fr.* कृमि an insect+ जन् to be produced. Or, Ar. किरमज़ crimson.] Cochineal; a red dye.

કિરમજી, *adj.* [See above.] Crimson; scarlet.

કિરમાણીઅજમો, *s. m.* Name of a medicinal drug. Artemisia maritima. N. O. Compositæ.

કિરાત, *s. m.* [S.] A tribe of Bheels who live by hunting. 2. A savage; a mountaineer; a barbarian. 3. Name of Shiva.

કિરાતી, *s. f.* [See above.] A female kirata. 2. Name of Parwatee.

કિરાયાદાર, *s. m.* [P. किराया hire + दार having.] A tenant.

કિરાયું, *s. n.* [P. किराया hire.] Rent; hire.

કિરિ, *s. n.* [S.] A boar; a hog. 2. A cloud.

કિરિયાવું, Same as કેરીઆવું *q. v.*

કિરીટ, *s. m.* [S.] A diadem ; a crest; a crown; a tiara. 2. Name of a metre, each line containing 24 syllables.

કિરીટી, *adj.* [See above.] Wearing a diadem or crown. 2. *s. m.* Arjuna.

કિરે, *s. m.* [Imit.] The sound uttered by some birds and insects.

કિલકાર, } *s. m.* કિલકારી, } *s. f.* [S. किलकिलायते to make a noise.] A shriek. 2. A noise.

કિલકારવું, *v. i.* [See above.] To sing. 2. To chirp.

કિલકિલ, *s. f.* [See કિલકાર.] A noisy chirping of birds.

કિલકિલાકાર, } કિલકિલાટ, } કિલકિલારવ, } *s. m.* [See કિલકાર.] A shriek. 2. A noise.

કોઇ બોલાવે, તો કરે કિલકિલાકાર.—દયારામ.

કિલકિલવું, } કિલકિલાવું, } *v. i.* [See કિલકાર.] To laugh; to be rapturous.

આનંદ રસ ઝીલે રે ! અહો કિલકિલે રે,—લલિત.

કિલકિલાવવું, *v. t.* [See કિલકાર.] To amuse ; to make laugh ; to make rapturous.

કિલવવું, Same as કિલકિલાવવું *q. v.*

એ તો કિલવે દિલ ઝુલઝુલ.—લલિત.

કિલવો, Same as કિલકિલાટ *q. v.*

કિલાવો, *s m.* [S. कीलित tied + वट a rope.] The rope hanging around the neck of an elephant and serving as stirrups for the rider.

કિલ્બિષ, }
કિલ્મિષ, } *s n.* [S.] Dirt. 2. Sin. 3. Fault;
કિલ્વિષ, }
offence; injury; guilt. 4. A disease, sickness.

અંતને ભેટતાં કિલ્બિષ નવ રહે.—નરસિંહ.

કોટિક કિલ્મિષહારી.—દયારામ

કિલ્મિષ સર્વ નિવારે.—બો. સા. દી.

કિલ્લાણ, *s. n.* [See કિલકાર.] The pleasure-note of a bird.

કિલ્લી, Same as કિલી *q. v.*

કિલ્લીદાર, Same as ખીલીદાર *q. v.*

કિલ્લું, *s. n.* [S. किट an insect + ડું dim.] A little insect ; grain-moth.

કિલ્લેદાર, *s. m.* [કિલ્લો + P. दार having.] The officer in charge of a fort. 2. *adj.* Fortified.

કિલ્લેબંધી, *s f.* [કિલ્લો + P. बंद a fastening; S. बंध् to bind.] Fortification.

કિલ્લો, *s m.* [P] A fort ; a fortress ; a castle ; a stronghold

કિશોર, *s. m.* [S.] A youth ; a lad. 2. A minor. 3 Name of a metre, each line containing 26 syllables. 4. *adj.* Young

પંદર દાહડે કિશોર વયના બાળકનો ગણાય છે.—હ. દા. કો

કિશોરગુગળ, *s. m.* Name of a medicinal drug.

કિશોરી, *s. f.* [S.] A girl ; a maiden.

કિશ્ત, *s. f.* [P.] Cultivation ; agriculture. 3. A tribute ; a tax ; a land tax. 4. An instalment of the land-tax to be paid by the cultivators. 5. [P. शिकस्त defeat] Check to the king (in the game of chess). 6. *adj.* Defeated ; captured ; imprisoned.

કિસત, Same as કિશ્ત *q. v.* 2. Same as કિસમ *q. v.*

કિસબ, Same as કસબ *q. v.*

તેણે આ કિસબની શરૂઆત પ્રથમથીજ કરી હશે.—હ. દા. કો.

કિસબણ, *s. f.* [S. किल्बिष vile + वर्णिनी a woman ; or see above.] A concubine ; a harlot ; a courtizan.

કિસબસ, *s. m.* A water-bearer with leathern water-bags.

કિસમ, *s f.* [P.] Kind; sort; description.

કિસમત, }
કિસ્મત, } *s. n.* [Ar.] Fortune ; fate ; destiny.

કિસલય, *s. n.* [S.] A sprout ; a tender or young foliage or shoot.

કિસ્ત, Same as કિશ્ત *q. v.*

કિસ્તી, Same as કીસ્તી *q. v.*

કિસ્સો, *s. m.* [Ar.] A story ; a tale ; a romance; a fiction 2. A trial; a test.

Id. કિસ્સો કરવો-ઉઠાવવો-ગોઠવવો To make a scheme 2. To play a trick. કિસ્સો કરી જોવો To make a trial; to try.

કીકરો, *s. m* A chisel. 2. [See કિંકર.] A guest

કીકલડું, *adj. m. f. n.* [કીકો + લડું dim.] Childish. 2. *s. m. f. n* A child; a lad.

કાનડ કાળો ને કિકલડો.—નરસિંહ.

કીકી, *s. f.* [S. कनीनिका the pupil of the eye.] A young girl. 2. The pupil (of the eye).

Id આ મારે આંખની કીકી સમાન છે I hold him or her or it as precious as the pupil of my eye; he or she or it is very dear to me.

કહાના કીકી તારી અમણુગારી રે.—દયારામ.

કીકો, *s. m.* [See above.] A young boy; a lad.

કીચ, }
કીચડ, } Same as કિચડ *q. v.*

સાહી ખભા ખીચ કીચ, ખૂનીનો ખૂની કરું.—વલ્લભ

કીચક, *s m.* [S.] A large and hollow bamboo 2 Name of the brother-in-law of the king of Virata.

કીચુકીઓ, *s m.* Name of a game for children.

કીચુડો, Same as ચીચવો *q. v.*

કીજે *v. t.* [S क्रियताम् let it be done.] May you do ! 2 Please do.

દીનદયાળ દયા કીજે.—અવરી.

કીટ, }
કીટક, } *s. m.* [S.] A worm; an insect
2. A book-worm. 3. A man well-versed in a particular subject. 4. *adv.* Thoroughly learnt.

મંદ માનવીએ તું દિલ એ સંગીતમાં—ન. બો. દી..

કીટઘ્ન, *adj.* [કીટ + S. हन् to kill.] Insecticidal

કીટનાં લાકડાં *s. n. pl.* [કીટ + લાકડું *q. v.*] Knotty blocks of wood.

કીટપતંગ, *s. n pl.* [કીટ + S. पतंग a moth.] Insects in general.

કારજ કીટ પતંગ અકાય —અખો

કીટભોજ, s m. [કીટ+S भुज् to eat.] Insectivora 2. adj. Insectivorous

કીટમાર, s. m. [કીટ + S. मृ to kill] Name of a plant, the flower-heads of which kill Insects Pyrethrum carneum N. O Compositæ

કીટાવું, v. i [S. किट्टाल rust of iron] To get rusted; to be rusty.

કીટિયું, s. n. [See કીટો] A chip of wood.

કીટી, s. f [S. किट्ट dirt.] Particles of dust or wood found in cotton.

કીટીલું, adj. n [See above.] Dusty (cotton) 2. Dirty (ghee)

કીટું, s. n [S किट्ट secretion] The dregs left at the bottom of a pan in frying 2 A sediment

કીટો, s m [S कृत् to cut.] Wood split into pieces for fuel. 2. A useless and worthless thing 3. [See કીટું] Secretion, excrement. 4. A residue, a dreg 5 [S किट्टाल] Rust

કીડ, s f [S कीट an insect.] Insects, moths 2. Name of a disease 3 Maggot.

કાંઇ લક્ષ્યા કીડ —સામળ.

કીડખાધું, adj m f n [કીડ + S खाद् to eat] Eaten by moths

કીડામારી, s f [કીડો + મારવું q v] Name of a bird 2 Birthwort. Bracteata Aristolochia N. O Aristolochiaceæ

કીડી, s f [S कीट a worm] An ant.

Id કીડીઓ ચડવી To be disgusted with. to dislike greatly. તારા મોમાં કીડીઓ ભરાય I would rather see you dead (said as an imprecation). કીડીનો તેજાબ Formic acid

Prov. કીડીને કણ, ને હાથીને મણ Every body should be given a share in proportion to his or her or its merits કીડી સંચરે, ને તીતર ખાય One man's play is another man's opportunity કીડીઓનું કટક, એક ચાલે તેમ બીજી ચાલે An army of blind followers કીડી ઉપર કટક-કીડીનો કુંજર કરવો To make a mountain of a molehill કીડીના મોમાં કોળિયું Joining of disproportionate things કીડીને પાંખો આવવી To acquire new power

કીડિયારું, s n [કીડી + S अगार a house] An ant hole, 2. A vessel with a space for water to keep away ants.

કીડિયાસેર, s f. [કીડિયું + S. सर a necklace] A necklace of glass beads.

કીડિયું, s n. [See કીડી.] A small glass bead (of the size of an ant)

કીડીકંસારો, s m. [કીડી + S कृत an insect] An ant 2 A small insect

કીડીમંકોડી, s f [કીડી + મંકોડો q. v.] Little insects (collectively)

કીડો, s m [S कीट] A worm, an insect.

Id કીડા પડવા-ખદબદવા To mortify. કીડા કાઢવા To remove worms કાનમાંથી કીડા ખરે એવાં વેણ Words so vulgar and abusive as to cause disgust કીડો સળવળે-સળવળી આવવો-સળવળી ઉઠવો To be annoyed, to be obliged to speak out

કીધ, Same as કીધું (done) [It is used in poetry]

કીધું, v t [See કરવું] Did; done 2 [See કહેવું] Said, told; spoke

કીનખાબ, Same as કિનખાબ q v

કીનાખોર, adj [કીનો + P. खुर्दन् to eat.] Malicious, rancorous

કીનાર, Same as કિનાર q v.

કીનારી, Same as કિનારી q v.

કીનારો, Same as કિનારો q v

કીનો, s m [P] Malice, rancour, spite.

Id કીનો રાખવો To bear malice towards

કાઢી ખોટા ખરા કીના સૌ —પ્રેમાનંદ

કીબરી, s f Name of a plant the caper plant Capparis spinosa N O Capparidæ.

કીમ s n. Name of a bird, the purple coot.

કીમત, Same as કિમ્મત q v

કીમતદાર, Same as કિમ્મતદાર q. v

કીમતવાન, } Same as કિમતવાન, કિમતી q. v.
કીમતી, }

કીમાન, Same as કિમાન q v

કીમીઆગર, Same as કિમિયાગર q v

કીમીઆગર કાંઈ આવી ચડે ત્યારે.—કૌતુકે

કીમીઓ, Same as કિમિયો q v

કીર, s m [S] A parrot.

કીર આનન પર ઓપે ઠેરુ.—પ્રેમાનંદ.

કીરકોણ, Same as કિરકોણ q v

કીરત, Same as કીર્તિ q v

કીરદમન, s n [H] The spotted hemlock

કીરમજ, Same as કિરમજ q v

કીરમજી, Same as કિરમજી q v

કીરમાની અજમો, s. m The worm seeds. See કિરમાણી અજમો.

કીરણ, Same as કિરણ *q. v.*

કીર્તન, *s. n.* [S.] Celebrating the name of a god with music and singing.

કીર્તનકાર, *s. m.* [કીર્તન + S. कृ to do.] A man who celebrates the name of god with music and singing: a conversationist.

કીર્તનભક્તિ, *s. f.* [કીર્તન + S. भक्ति worship.] The worshipping of a deity by chanting his praises and reciting his various attributes.

કીર્તનીઓ, Same as કીર્તનકાર *q. v.*

કીર્તિ, *s. f.* [S.] Fame; glory; renown. 2. Praise.

Id. કીર્તિ મેળવવી To get fame; to become famous. કીર્તિ કરવી To do a praiseworthy or meritorious act. કીર્તિસ્તંભ A memorial pillar.

કીર્તિમાન, } *adj.* [કીર્તિ + S. मत्, वत् having]
કીર્તિવંત, }
Famous; renowned; glorious.

કીલ, *s. m.* [S. कीर्ति mud.] Grease. 2. Mud; dirt.

કીલક, *s. n.* Name of a samvatsara.

કીલકાર, } Same as કિલકાર, કિલકારી *q. v.*
કીલકારી, }

સૂરીથી કીલકારી, પ્રાણ પીગળાવનારી —લલિત.

કીલકાસ્થિ, *s. n.* [S. कीलक a column + अस्थि a bone.] The axis; the second vertebra.

કીલાસ્થિ, *s. n* [S. कील the elbow + अस्थि a bone.] The sphenoid bone.

કીલી, *s f* [See કીકી.] A little girl.

કીલીદાર, *s. m.* [કીલી + P. दार having.] A treasurer.

કીલો, Same as કીકો *q. v.*

પરમારથને કાજ પ્રભુ આપ્યા બહુ કીલા.—નર્મદ.

કીશ, *s. m.* [S] A monkey; an ape.

આનંદે ઊછળતા થકી પૂંછ વિકાસે કીશ—રત્નેશ્વર.

કીસ, *adv.* [S. कीदृश.] Of what nature or degree? 2. What? what?

જોઇ બહાનું, લક્ષણ જોતાં, હું કીસ?—દયારામ.

કીસ્તી, *s. f.* [P.] A small boat; a raft; a canoe.

મોજાં તોફાનીની અંદર મુકાવી છે મેં કીસ્તી.—કાંત.

કુંવર, *s. m.* [S. कुमार.] A lad; a boy. 2. A prince; a son of a king. 3. Same as કુંવાર *q. v.*

કુંવરી, *s. f.* [S. कुमारि.] A lass; a girl. 2. A princess.

કુંવરી તેં તો કયા જન્મનાં વેર વાળ્યાં.—દયારામ.

કુંવળ, *s. n.* [See કુંવળ.] Straw obtained from the stalks of wheat and barley.

કુંવાડીઓ, *s. n.* [See કુંવાર.] Oval-leaved cassia; cassia tora. N. O. Leguminosæ: a plant growing in the rainy season and disappearing at the end of the rains.

કુંવાર. *s. f.* [S. कुमारी.] The aloe-plant, Aloe barbadense. N. O. Liliaceæ.

કુંવારકા, Same as કુમારિકા *q. v.*

કુંવારડું, *s. n.* [કુવર + ડું dim.] Funeral ceremonies performed on the fourth day after the death of an infant.

કુંવારૂં, *adj. m. f. n.* [See કુંવર.] Unmarried.

Prov. કુંવારીને ઢોકરાં જણાવવાં To build castles in the air. કુંવારી કન્યાને સો વર ને સો ઘર A thousand ways may be thought about before one is finally chosen. કુંવારી તે રાંડવી હશે? [Lit.] An unmarried girl cannot be a widow. 2. A thing must be done before it can be undone. કુંવારો કોડે મરે, ને પરણ્યો પીડાએ મરે Married life is full of trouble, but celibacy is not without its woes; age and wedlock we all desire, and repent of.

કુંવેર, Same as કુંવર *q. v.* 2. Same as કુંવાર *q. v.*

કુંળું, *adj. m. f. n.* [See કુમળું.] Fresh. 2. Tender. 3 Soft.

કુ. [S.] A prefix of depreciation, implying badness, inferiority, contempt, wickedness, etc. 2. *s. f.* The earth.

કુઇ, Same as કુઇ *q. v.*

કુક, *s. n.* A sound uttered to surprise a child, to make it gay, or drive away its dullness.

કુકટ, *s n.* [S. कुकटी.] Hypocrisy.

આપ ઉઠાં કુકટ ને કટ.—અખો.

કુકદમ, *s. n.* A false asseveration; a falsehood; a mere fiction.

કુકડભાગે, *adv.* Half to half; equally; in equal proportions.

કુકડવેલ, *s. f.* [S. कुकुट + वेला a creeping plant.] Name of a plant. Bristly luffa. Luffa echinata. N. O. Cucurbitaceæ.

Id. કુકડવેલનું ફળ A bitter medicinal fruit used for vomiting.

કુકડવેલું, *s. n.* [See above.] The bitter fruit of bristly luffa.

કુકડી, Same as કૂકડી *q. v.*

કુકડી, Same as કૂકડી q v

કુકડીઆખાસી, s f Name of a disease croup

કુકડેકૂક, } Same as કૂકડેકૂક, કુકરેકૂક q v
કુકરેકૂક, }

ઉકડો Same as કૂકડો q v

કુકર Same as કૂકર q v

કુકરી s f A piece of an earthen pot made into a small circle as a plaything for girls 2 A wooden peg attached to a plough

કુકરો s m [S कृक the throat] Tonsil

કુકર્મ, s m [S कु bad + कर्म an act] A bad action an evil deed a crime

કુકર્મી adj [See above] Wicked iniquitous

કુકલ્પના s f [S कु bad + कल्पना idea] A wicked idea the notion that an unlucky event will come to pass the supposition that some misfortune is at hand 2 An immoral thought

કુકવા s m pl [કુક + S वायु wind] Hesitation (marked by an abrupt and indistinct voice)

કુકવો s m [Imit] A hallooing or shouting after the dead (by males)

Id કુકવો કરવો To halloo and shout in mourning (by males)

કુકો s m [S कपर्दक a small shell (used as a coin)] A shell 2 A rounded piece of tile used in play by girls 3 A coin

કુક્ષ } Same as કુખ q v
કુક્ષિ }

કુગતિ s f [S कु bad + गति motion] Coming to a bad end not being saved 2 Wicked conduct

કુગાવો Same as કોગળો q v

આને કુગાવા કરવો બાર, મન મ્હાર શું તે નિરધાર —નાકર

કુગ્રામ s m [S कु bad + ग्राम a village] A bad or poor village 2 A hamlet a petty village

કુકાવડી s f [કંકુ + S वृत्ति an enclosure] A red turmeric holder

કંકાવટો s m [See above] A wooden casket for keeping materials of worship

કંકાવરણું adj m f n [કંકુ + S वर्ण colour] Red; turmeric coloured

કુચ Same as કુચ q v

કુચ s f [S.] The breast the pap the nipple the teat

કુચણી Same as કૂચણી q v

કુચરો, Same as કુચરો q v.

કુચતટ } s n
કુચતટી } s f [S] The slope of the female breast breast

કુચકળ Same as કુચ q v

કે હોકી કુચકળ ચોટો ઉપર ધરે —પ્રેમાનંદ

કુચારી adj [S कु bad + चर् to go] Going by a wrong way living a bad life 2 s f Bad conduct 3 A quarrel

કુચાલ s f [S कु + चल् to walk] Misconduct, misbehaviour

કુચિત્ર } adj m f n [S कु bad + चित्र
કુચિત્રું, } variegated] Ugly deformed

અપ ના અ કુચિત્રા ગીત કરી મેટું નવ દીધા —ગિરિધર

કુચીઓ s m [See કુચ] The part of the dress which covers the breasts of a woman

કુચેષ્ટા s f [S कु bad + चेष्टा motion a gesture] Mischievous pranks

કુત્સિત adj [S कुत्सित] Vile mean 2 Contemptible despised

કુછંદ s m [S कु bad + छन्द whim fancy] Addictedness 2 A vicious way of life

કુછંદાઈ s f [See above] Addictedness 2 Vice viciousness

કુછંદી adj [See કુછંદ] Taking a fancy for something bad addicted to 2 Vicious

કુજ s m [S] The plant Mars otherwise called મંગળ This plant is said to be born of the Earth, 2 A tree 3 Name of a demon killed by Krishna

Id, કુજવાર Tuesday

તે કુજ પામી કુ ... ... —નાકર

કુજાગ s f [કુ bad + જગા a place] A bad place

પડતાં ન સુઝી એવા કુજાગ —અખો

કુજોગ s m [S कु bad + योग junction] An evil conjunction (of planets)

કુંચળી s f [S. कंचुक a robe] A blanket or cloth made to serve as a cloak by puckering up one end in the shape of a hood or cowl

કુચળાવું Same as કચવાવું q v

કુચી Same as કૂચી q v

કુંજ, s f [S] An arbour a bower of creepers a thicket 2 A heron 3 Cumulus

કુંજ એકાદશી s f The eleventh day of the bright half of Phágan (March)

કુઠિત, *adj.* [S. कुंठित.] Stopped; obstructed; hampered.

કુણું, Same as કોમળ *q. v.*

કુંઠિત, *adj.* [S.] Blunted; dulled. 2. Hampered; impeded. 3. Stupid. 4. Mutilated.

કુંડ, *s. m.* [S.] A reservoir of water surrounded with steps to go down to the bottom. 2. A basin. 3. A pool; a well. 4. An alter. 5. A son born in adultery.

રાખ્યતણા આચાર્ય કુંડ.—અખો.

કુંડકુંવર, } કુંડપુત્ર, } *s. m.* [કુંડ + S. कुमार a lad, पुत्र a son.] An illegitimate son.

કુંડકુંવરને લેઇએ દીનરે.—પ્રેમાનંદ.

કુંડલિની, *s. f.* Ileum.

કુંડળ, *s. n.* [S. कुंडल.] A large earring. 2. A circle.

કુંડળી, *s. f.* [See above.] A small ring or circle. 2. A figure drawn by astrologers to show the position of stars and planets with reference to the birth of a person.

કુંડળીઓ, *s. m.* [See કુંડળ.] Name of a metre containing 144 matras.

કુંડાળી, *s. f.* [See કુંડળ.] A small circle.

પાણી વાળી કુંડાળી ન લેવું કશ.—કાળિદાસ.

કુંડાળું, *s. n.* [See કુંડળ.] A circle.

Id. કુંડાળું કાઢવું-વાળવું To make a circle or the figure zero. 2. To be bankrupt. 3. To make confusion. 4. To refuse to grant a request. કુંડાળું કરવું To make confusion. 2. To stop in a circle.

દિશાભ્રમમાં કુંડાળાં વાળ્યાં.—કૌ. આ. ચિ.

કુંડી, *s. f.* [S. कुट a multitude.] A score; a group of twenty. 2. [S. कुंड a basin.] A water-bowl. 3. A vessel of stone or earth. 4. A pool; a cistern. 5. A flower-pot. 6. [See કુંડળ.] A circle.

એની ઉમર આશરે ત્રણ કુંડી વર્ષની હતી.—નંદશંકર.

કુંડીદા, *s. m.* [કુંડી+દાવ a game.] Name of a game with tops in which a circle is described. 2. A circle.

કુંડું, Same as કુંડી *q. v.*

Id. કુંડે ફેરવવું To make (a horse) run in a circle. કુંડે પાડવું-નાખવું To make (a person) run in a circle. 2. To mislead.

એવા ફરતે કુંડે ભણી રે.—આલદુ.

કુતકું, *s. n.* Cudgel; a thick stick.

કુતક, Same as કોતક *q. v.*

કુતુમરો, *s. n.* Name of a bird; the common green barbet.

કુતૂહલ, } કુતોહળ, } *s. n.* [S. कुतूहल.] Wonder; astonishment. 2. A wonder; a miracle. 3. Curiosity.

કુત્સિત, *adj.* [S.] Censurable; contemptible; despised. 2. Vile; mean; low. 3. Dirty; wicked.

તિમિર વિદારી કુત્સિત પટ કાઢી.—ભો. બો. દી.

કુથ, *s. m.* [S.] A painted cloth serving as the housings of an elephant. 2. A carpet. 3. *adj.* Fine; nice; requiring great care.

કુથલી, } કુથલો, } *s. f.* *s. m.* [કથન + લી, લો dim.] A useless or an idle story or talk. [S. कु bad + स्थल a place.] Being out of order; derangement. 2. Confused state; confusion. 3. Same as કુથલી *q. v.*

કુથો, *s. m.* [S. कु bad + स्थल a place.] Disorder; confusion. 2. A difficult and complicated work; a troublesome work. 3. That which is crushed and pressed, and reduced to the state of a brush.

આટ સારુ તહીં કુથો શાને સમજી કર્યો રે!

—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

મનુષ્યજન્મ પામી કયાં પડવાં કમંકુથે!—રતનેશ્વર.

કુદકું, *s. n.* [S. कुंत a spear.] A thick stick; a club.

બહુ કુદકાં ખાતાં રે, મુજને માર્યે માર અપાર.—દયારામ.

કુદરત, *s. f.* [P.] Nature. 2. The beauty of Nature. 3. Disposition or nature. 4. Power; an inherent power.

કુદરતી, *adj.* [See above.] Natural; not artificial.

કુદાળિઆં, *s. n. pl.* [કુ dim + દાળ pulse.] Mid-day dinner supplied to a લવાઇઓ.

કુદૃષ્ટિ, *s. f.* [S. कु bad + दृष्टि sight.] Looking (at a thing) with a wicked intention; a wicked look. 2. An evil eye.

કુધાન, } કુધાન્ય, } *s. n.* [S. कु bad + धान्य corn.] Bad corn; uneatable corn.

કુધારો, *s. m.* [S. कु bad + उद्धार salvation.] Retrogression; change for the worse. 2. Misjudged or ill-directed progress. 3. [S. कु bad + धृ to hold.] A bad usage; a bad custom.

સુધારો વધારો મૂળ કારવો કુધરા તણું.—દલપતરામ.

કુન, s. m. pl. Nine (the secret number of merchants.)

કુનારી, s. f. [S. कु bad + नारी a woman.] A bad woman. 2. A quarrelsome woman. 3. An unchaste woman.

કુનેહ, s. f. [P.] Strategem; cleverness; tact.

કુંતલ, s. m. [S.] A ringlet of hair; a curl of hair; curled hair. 2. A spear; a lance.

કુંતલ, adj [S.] Curly; wavy (of hair). 2. s. m. A lock of hair. 3. A plough. 4. Name of a country. 5. Cirrus

કુંતા, Same as કુંતી q. v.

કુંતિ, s. m. [S.] Name of a king.

કુંતિભોજ, s. m. [S.] Name of a king, who, being childless, adopted Kuntee.

કુંતી, s. f. [S.] Name of the daughter of a Yadawa and adopted by Kuntibhoja She was the first wife of Pandu and mother of Karna and Pandawas. 2. Amphioxus

કુંદ, s. m. [S.] A kind of jasmine plant. 2. s. n. A flower of the plant Kunda. 3. adj. [S. चोद् to drive; to push.] Stuffed; blocked up. 2. Sounding as if stuffed or choked; thick-sounding (of a musical instrument, a sound, etc.)

મધુર સ્વરે કુંદ કરી નાખે કરિ.—કલાપિ.

કુંતાર, s. m. An elephant-driver.

બઇ મરતું કંઠ કુંતારનો.—પ્રેમાનંદ.

કુંદન, s. n. [P.] Pure gold. 2. The socket of a gem.

કુંડળી, s. f. [See કુંડળી a circle.] An iron circle fixed at the lower end of a wooden pestle.

કુંડલું, s. n. A manger; a hay-rick.

કુંદી, s f. [S. कुद् to thresh.] The act of calendering clothes. 2. The instrument of calendering. 2. Beating.

Id. કુંદીપાક Beating.

કુંદીગર, s m. f. [કુંદી + P. गर doing.] One who calenders clothes.

કુંદું, s n [See above.] A thick piece of wood used as a stick, 2. A short thick piece of wood used as an instrument of beating. 3 The stock of a musket

કુંદુર, s. m. [S कुन्दुरु.] A kind of gum; libanum, Indian incense.

કુંદો, s. m. A cudgel. 2. The stock of a musket.

કુંપવું, s. n. } કુંપવો, s. m. } A heap of hay or stick.

કુપથ, s. m. [S. कु bad + पन्थाः a way.] A bad way. 2. An immoral way of living.

કુપથગામી, adj. [કુપથ + S. गम् to go.] Following immoral ways. 2. s. m. A lewd; a debauchee.

કુપથ્ય, s. n. [S. कु bad + पथ्य wholesome diet.] Deviation from a regimen prescribed by a physician.

કુપાત્ર, adj. [S. कु bad + पात्र a vessel; a proper object.] Unworthy; unfit. 2. Wicked; mean.

કુપુત્ર, Same as કપૂત q. v.

કુપ્પી, s. f. [See below.] A small leather-bottle: 2 An oil can.

કુપ્પો, s m. [S. कुतुप.] A large leather-bottle.

કુફરાન, s. n. [Ar.] An imputation. 2. An uproar; a bustle; a tumult.

કુબજા, s. f. [S. कुब्ज hump-backed.] An ugly woman; a hag.

કુબાવાળી, s f. [કુબો name of a plant + S. वत् having.] A woman who sells the products of a plant called કુબો. 2. [કુબો a mallet + S वत् having.] A woman who is engaged in consolidating or beating the ground with an instrument called કુબો

કુબુદ્ધિ, s. f. [S कु bad + बुद्धि intellect; the mind.] Evil-mindedness.

કુબેર, s m. [S.] The name of the treasurer of the gods, the Indian Plutus.

કુબેરભંડારી, s. m. [कुबेर + S. भांडार a store.] One who wields the right over disbursements i. e. over the purse.

કુબો, s m. [P. कुबद् a mallet fr. कुफ्तन् to beat] An instrument for consolidating and beating the ground; a mallet, 2. A chunam floor. 3. Name of a plant, Leucas cephalotus, N. O. Labiatæ.

કુબોધ, s. m. [S. कु bad + बोध advice.] Bad, vicious, or injurious advice.

કુબ્જ, adj [S.] Crooked; hump-backed. 2. s. m. A hump on the back.

કુબ્જા, s f. [S] A young female servant

of Kamsa, said to be deformed in three parts of her body. 2. Same as કુબ્જ *q. v.*

કુબ્જાકાર, *adj.* [કુબ્જ + S. आकार form.] Gibbous.

કુભા, *s. f.* [S. कु the earth + भा light.] The shadow of the earth.

કુભાંડ, *s. m.* [S. कु dim. + भड् to mock; to deride.] A tortuous scheme. 2. A false accusation.

કુભાંડખોર, *adj.* [કુભાંડ + P. खोर eating.] Scheming; fraudulent.

કુભાંડી, *s. m. f.* [See કુભાંડ.] A hypocrite; a treacherous person. 2. A false accuser.

કરી કોણ એ કુંભાડી આ સ્થાને,—ક. દ. ધા.

કુભારજા, *s. f.* [S. कु bad + भार्या a wife.] A bad wife. 2. A vixen; a scold.

કુભાવ, Same as કભાવ *q. v.*

કુભોજન, *s. n.* [S कु bad + भोजन eating.] Bad food.

કુમક, *s. f.* [P.] Help: assistance; aid; succour.

Id. કુમક મળવી To get help કુમક આવી પહોંચવી -આવી મળવી To arrive (of help). કુમક આપવી To give help to; to help.

કૌતકમાં કુમક વણ સજ્જન —દયારામ

કુમકુમ, Same as કંકુ *q. v.*

કુમતિ, *s. f.* [S. कु bad + मति mind.] Evil-mindedness; an evil inclination of the mind.

કુમંત્ર, *s. m.* [S. कु bad + मंत्र counsel.] A bad advice.

કુમંત્રી, *s. m.* [See above.] A bad counsellor.

કુમરકલા, *s. n.* Name of a bird; the rock pigeon.

કુમળાવું, *v. i.* [See કુમળું.] To wither; to dry up.

કુમળાશ, *s. f.* [કુમળુ + આશ a suffix forming a noun] Tenderness; softness.

કુમળું *adj. m. f. n.* [S. कोमल.] Tender; pliant; delicate. 2. Soft-hearted. 3. Young; fresh.

Prov. કુમળું ઝાડ જેમ વાળીએ તેમ વળે A young plant is more easily bent than an old tree; habit in infancy becomes nature in old age.

કુમાતા, *s. f.* [S. कु bad + मातृ a mother.] A bad mother; a mother wanting in motherly affection for her child.

કુમાર, *s. m.* [S] A boy; a lad. 2. A prince; a son of a king; an heir-apparent.

કુમારલલિતા, *s. m.* Name of a metre each line containing seven syllables.

કુમારિકા, *s. f.* [S.] A young unmarried girl.

કુમારી, *s. f.* [S.] A virgin. 2. A maiden.

કુમાર્ગ, *s. m.* [S. कु bad + मार्ग a way.] A bad way; a sinful path. 2. Heresy; irreligion.

કુમાર્યાસવ, *s. m.* [કુમારી + S. आसव distillation.] Name of a medicinal drug.

કુમાવિસખાતું, *s. n.* [P. कुमाविस् collection of revenue + ખાતું a department.] The revenue department.

કુમાવિસદાર, *s m.* [કુમાવિસ + P. दार् having.] A revenue collector.

કુમાશ, } *s. f.* [Ar.] Texture. 2. Fineness.
કુમાસ, }

સુકુમાર કુમાશમયી સ્ત્રીએ,—લલિત.

કુમિત્ર, *s. m.* [S. कु bad + मित्र a friend.] A bad friend.

કુમુદ, *s. n.* [S.] The white water-lily (that opens at night). 2 A white lotus.

કુમુદનાથ, }
કુમુદપતિ, } *s m.* [કુમુદ + S. नाथ, पति lord and बंधु a friend.] The moon.
કુમુદબંધુ, }

કુમુદિની, *s f* [S.] A water-lily (with white lotus flowers)

જોને પેલી કુમુદિની એકલી.—ન. ક. દી.

કુમુદ્રા, *s. f.* [S. कु bad + मुद्रा a stamped coin.] A false coin; a base coin.

વાણી ન વ્યાપાર વિષે કુમુદ્રા.—રત્નેશ્વર.

કુમુદ્વતી, Same as કુમુદિની *q. v.*

કુમુદ્વતીને પણ તે નહિ કરમાવે,—ક. દ. ધા.

કુમેરુ, *s. m.* The south pole.

કુમેરુજ્યોતિ, *s. f.* Aurora borealis.

કુંપળ, *s. f. n.* [S. कुड्मल.] A tender sprout; a new twig.

કુંપળો, *s m.* [See above.] A tender shoot; a new sprout.

કુંપી, } *s. f.* [S. कुतुप.] A small glass-bottle. 2. A small leather-bottle.
કુપી, }

અમૃતકુંપી હૃદયમાં સ્થાપી.—ગિરિધર.

કુંપો, *s. m.* [See above.] A large glass bottle or jar.

હાથ વાળી હાથનો કુંપો,—દયારામ.

કુંભ, *s. m.* [S.] A pitcher. 2. A sign of the Zodiac; *Aquarius.* 3. The frontal lobe on the forehead of an elephant. 4. A measure of grain equal to 20 dronas.

કુંભક, *s. m.* [S.] Stopping the breath by closing the mouth and both nostrils with the fingers of the right hand. 2. A religious exercise in yoga philosophy.

કુંભકર્ણ, *s. m.* [S.] Name of the brother of Ravana. He was killed by Rama.

Id. કુંભકર્ણની ઊંઘ Sound sleep.

કુંભકાર, *s. m.* [કુંભ + S. कृ to do.] A potter.

કુંભમેળો, *s. m.* [કુંભ + S. मिलन meeting.] A crowd; a pilgrimage.

કુંભસ્થળ, *s. n.* [કુંભ + S. स्थल a place.] The frontal lobe or the temple (of an elephant).

કુંભસ્થળો કવિતણાં કરવત ચીરે.—મ. ન. દ્વિ.

કુંભાર, *s. m.* [S. कुम्भकार.] A potter.

Id. કુંભાર જેવો Unskilful; awkward. 2. Foolish; inconsiderate.

Prov. કુંભાર કરતાં ગધેડાં વધારે ડાહ્યાં Fools rush in where angels fear to tread. કુંભાર કદિ સાજે હાંલ્લી રાંધે નહિ Who is worse shod, than the shoe-maker's wife? આ કાંઈ કુંભારના ઘરનું હાંલ્લું છે કે બદલી શકાય? There is no divorce in Hindu law. કુંભારને ચાકે પેંડો, ઘડો ઉતરશે કે ગાગર? Nobody can say how the Fates will turn their spindles.

શું ઘડો કે ગેડ ઉતરશે, ચાક ઉપર હજુ પેંડો છે.—સામળ.

કુંભારનો નીભાડો, નીવડે વખાણ The proof of the pudding lies in the eating.

કુંભારણ, *s. f.* [See above.] The wife of a potter. 2. A female potter.

કુંભારવાડો, *s. m.* [કુંભાર + S वाट an enclosure.] A section of a town where potters live; a potters' corner.

કુંભારીઉં, *adj. m. f. n.* [See કુંભાર.] Wretched; bad; shapeless. 2. Ordinary; simple.

કુંભી, *s. m.* [S.] A pitcher. 2. A cooking vessel. 3 The stone or wooden base of a pillar.

કુંભીપાક, *s. m.* [કુંભી +S. पाक cooking.] A particular part of the lower world in which the wicked are baked as in a cooking vessel.

સ્વામિદ્રોહી પડે કુંભીપાક.—પ્રેમાનંદ.

કુંભીર, *s. f.* [S.] Shark.

કુંઢું, *s. n.* A land-measure of nearly an acre.

કુમ્ભક, Same as કુંભક *q. v.*

કુયોગ, Same as કુજોગ *q. v.*

કુર, *s f.* A wall made of lattice work.

કુરવક, Same as કુરબક *q. v.*

આનું વલ્કલ કુરવકની શાખામાં ભરાઈ ગયું છે.—શ. ઉ. ધા.

કુરકુટ, *s. m.* [S. कुक्कुट.] A cock.

કુરકુટ કટપટ જોતાં, ઉપજે રીસ.—દયારામ.

કુરકુટ, મરકટી કે અજ.—સામળ.

ચાતક પોપટ મોર મેના, કુરકુટ ને દોરંગ.—વસ્તો.

કુરકુર, *s. m.* [S. कुर् to sound.] A word used in calling a puppy.

Id. કુરકુર કરવું To murmur behind one's back.

કુરકુરીઉં, *s. n.* [S. कुर्कुर a dog.] A puppy; a whelp.

કુરંગ, *s. n.* [S.] A deer; an antilope.

કુરંગ નામ સરીખડો, પૂજ પીબડો નામ.—સામળ.

કુરંગણી, } *s. f.* [See above.] A female deer.
કુરંગી,

કુરંગનયના, *s. f.* [કુરંગ+S. नयन the eye.] A deer-eyed woman.

કુરપોટી, *s. f.* Name of a play for children.

કુરનસ, } *s. f.* [P.] Salute.
કુરનિસ,

નમી કુરનીસ હજારો મેં કરી.

કુરબક, } *s. n.* [S. कुरवक.] Name of a plant. Lawsonia alba. N. O. Lythracæ. See મેંદી.
કુરવક,

કેંસુક કુરબક પૂછીઆ.—ભાલણ.

કુરબાન, *s. n.* [Ar.] A sacrifice. 2. *adj.* Overjoyed.

કુરબાની, *s. f.* [See above.] A sacrifice.

કુરર, *s. n.* [S.] An osprey. 2. A lapwing.

કુરરી, *s. f.* [S.] A female lapwing.

કુરલ, } *s. f.* [S. कुरल.] A lock of hair; a braid of hair.
કુરળ,

કુરાન, *s. n.* [Ar.] The Quran; the sacred book of the Mahommedans.

કુરીઓ, *s. m.* [See કુર.] Large grain left in the flour of juvar. 2. A preparation made of large grains of juvar. 3. Rice. 4. Name of a ploughing tool.

મુસલમાને દિન રૂખના દીધા, કર વધારીને કુરીઆ લીધા.

કુરૂપ, *adj.* [S. कु bad + रूप form.] Ugly; deformed.

કુરુ, *s. m.* [S.] Name of the ancient site of modern Delhi.

કુરુક્ષેત્ર, *s. n.* [S.] The battle field of Panipat situated near Delhi.

કુરૂપતા, *s. f.* [કુરૂપ+S. ता a suffix forming a noun.] Deformity; ugliness.

કુરૂપી, *adj.* [See કુરૂપ.] Deformed; ugly. 2. *s. f.* The gristly fish.

કુરૂરી, Same as કુરરી *g. v.*

કુર્કુટ, Same as કુકુટ *g. v.*

કુલ, *s. n.* [S.] A family; a race. 2. A high family; family. noble lineage. 3. A multitude; a herd; a flock. 4. A client of an advocate or a pleader. 5. *adj.* [Ar.] Total; whole.

કુલકુલાં, *s. n. pl.* [Imit] Chattering; high spirits and glee. 2. *adv.* Chattering. 3. Being in high spirits and glee.

કુલકુલા, *s. m.* [Ar.] One entrusted with full power; a plenipotentiary.

કુલક્ષણ, *s. n.* [S. कु bad+लक्षण a sign.] A bad sign 2. A bad habit; misconduct.

કુલક્ષણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Having bad signs. 2. Ill-behaved.

કુલગુરુ, *s. m.* [કુલ+S. गुरु a preceptor.] A family-preceptor.

કુલગોર, *s. m.* [કુલ+S. गुरु a religious preceptor.] A family-priest.

કુલંગ, *s. n.* [S. कुलिङ्ग a bird.] Name of a bird; the common crane.

કુલંજન, *s. n.* Chinese galangal: name of a medicinal tree. Alpinia galanga. N. O. Zingiberaceæ.

કુલટા, *s. f.* [S.] An adultress; a whore.

કુલડી, Same as કુલ્લી *g. v.* 2. The scrotum.

Id. કુલડીમાં ગોળ ભાંગવો To do secretly.

કુલતુટ, *s. m.* [કુલ+તુટવું to break.] One who breaks the customs and traditions of one's family. 2. *s. f.* Breaking the customs and traditions of one's family.

કુલદીપક, Same as કુળદીપક *q. v.*

કુલદેવ, } Same as કુળદેવ, કુળદેવતા *q. v.*
કુલદેવતા, }

કુલધર્મ, Same as કુળધર્મ *g. v.*

કુલપતિ, *s m.* [કુલ + S. पति the lord.] The head of a family. 2. A sage who feeds and teaches 10,000 pupils. 3. Chancellor (of a university). 4. Patriarch.

કુલફી, *s. f.* Congealed milk.

કુલભૂષણ, Same as કુળભૂષણ *q. v.*

કુલરીત, Same as કુળરીત *q. v.*

કુલમ, *s. m.* [S. कलम.] A kind of rice. 2. A medicinal drug.

કુલવધૂ, Same as કુળવધૂ *q. v.*

કુલવિજ્ઞાન, *s. n.* [કુલ + S. विज्ञान science.] Phylogeny.

કુલહાર, *s. m.* A necklace.

કુલાંગના, *s. f.* [કુલ + S. अंगना a woman.] A woman of good or noble family; a lady.

કુલાંગર, *s. m.* [કુલ+S. अंगार fire.] A fire in one's family. 2. A son who ruins or disgraces his family.

કુલાંગાર, *s. m.* [See above.] The bane of a family.

કુલાચાર, Same as કુળાચાર *g. v.*

કુલાચાર્ય, Same as કુળાચાર્ય *g. v.*

કુલાબો, *s. m.* [Ar.] A strip of land running into the sea.

કુલાભિમાન, Same as કુળાભિમાન *q. v.*

કુલાલ, *s. m.* [S.] A potter.

નિમિત્તમાત્ર કુલાલ કહીએ છ.—દયારામ.
જેમ કુલાલ રચે બહુ ભાંડ.—પ્રેમ.

કુલિર, *s. m.* [S.] A hermit crab.

કુલિશ, *s. n.* [S.] The thunderbolt of Indra.

કુલિશ સરખા કઠિણ મારે, પાણિ પગના ઘાય.—ગિરિધર.

કુલીન, *adj.* [See કુલ.] Respectable; born in a noble family.

કુલીનતા, } *s. f.* [કુલીન + S. ता Guj. પણું a
કુલીનપણું, } *s. n.*
suffix forming a noun.] Gentility; nobility; noble birth.

કુલે, *adv.* [See કુલ whole.] On the whole; all taken together.

કુલેર, *s. f.* Raw flour of bajree or rice mixed with ghee and molasses, and used for food.

કુલો, *s. m.* The buttock; the hip.

Id. કુલે બેસવો To seat oneself at ease. કુલે પાણીઓ લગાડવી To be overjoyed; to be in ecstacy.

કુલોત્કર્ષ, Same as કુળોત્કર્ષ *q. v.*

કુલોદ્ધાર, Same as કુળોદ્ધાર *g. v.*

કુલ્લી, Same as કુલડી *q. v.*

કુલ્લી, Same as કુલડી *q. v.*

કુલ્લું, *s. n.* [See કુલડી] A large leather vessel with a small neck.

Id. કુલ્લામાં હાથ ઘાલવો To give false hopes.

કુવચ, Same as કવચ *q v* 2 *s n* [S कवच] Armour

કુવચન, *s n* [S कु bad + वचन speech] Bad words.

કુવચની, *adj* [See above] Foul mouthed, foul tongued using abusive language

કુવત, Same as કૌવત *q v*

કુવલય, *s n* [S] A blue lotus

કુવલયતણી રે, સિદ્ધ હતી પધ્ધંક—દયારામ

કુવલયાપીડ, *s m* Name of the elephant of Kansa killed by Shree Krishna

કુવાથ Same as કવાથ *q v*

કુવાથંભ, } કુવાથંભો } *s m* [કૂવો + S स्तम्भ a pillar] A mast of a ship.

કુવાડી, Same as કુહાડી *q v*

કુવાડો, Same as કુહાડો *q v*.

કુવાયરો *s m* [S कु bad + वायु wind] An ill wind an unfavourable wind

કુવાસ, *s f* [S कु bad + वास perfume] Bad smell

કુવાસના, *s f* [S कु bad + वासना a wish] A bad wish 2 An immoral desire

કુવાસી, } કુંવાસી, } *s f* [કુંઆરી + S. वस to dwell] An unmarried girl

કુવૃત્તિ *s f* [S कु bad + वृत्ति way of living] A bad desire 2 A wrong way of living

કુવેણ, *s n* [S कु bad + वचन speech] Bad words abusive language 2 Unlucky words

કુશ, *s m* [S] A kind of grass made used in performing religious ceremonies the *darbha* grass Eragrotis cynosuroides N O Gramineæ 2 Son of Rama and brother of Lava

કુશવર આવ્યા નેથા—પ્રેમાનંદ

કુશલ, Same as કુશળ *q v*

કુશલી *adj* [See કુશળ] Prosperous happy

કુશસ્થલી *s f* [S] Dwarka (situated in Kathiawar)

કુશળ *adj* [S कुशल] Happy well 2 Expert well versed clever proficient

Id કુશળ ઈચ્છવું To wish well of કુશળ કરવું To do good to નણદી છો તો કુશળ રહો Be well and happy though you are my husband's sister (said by a man's wife to her sister in law, who is a source of trouble to the wife,) be kind even to your enemy કુશળકેમ Presents of money given to Brahmans at a marriage. કુશળક્ષેમ Prosperity and happiness

કુશળતા } *s f* કુશળપણું, } *s n* [કુશળ + S ता or Guj પણું a suffix forming a noun] Well being, happiness 2 Skill, cleverness dexterity proficiency

કુશળાત, *s f* [See above] Well being, happiness

કુશાગ્રબુદ્ધિ, *s f* [S कुश sacred grass + अग्र a point + बुद्धि intellect.] Intellect as sharp or acute as the point of a blade of કુશ grass. 2 *adj* Shrewd sharp

કુશીલ, *adj* [S कु bad + शील character] Having a bad character.

કુશીલ, કુપાત્ર, કુશીલ, કુકર્મ, અકર્મ, અઘી, આ—વલ્લભ

કુશીલતા, *s f* [કુશીલ + S. ता a suffix forming a noun] Bad character

કુશીલવ *s m* [S] A bard, a singer 2 A dancer an actor 3 An epithet of sage Valmeeki

કુશેશય, *s n* [S] A water lily a lotus

કુષ્ઠ, *s n* [S] Leprosy

કુષ્ઠી *adj* [See above] Suffering from leprosy

કુષ્માંડ *s n* [S] A pumpkin gourd

કુષ્માંડાવલેહ *s m* [S कुष्माण्ड a pumpkin gourd + अवलेह an electuary] A medicinal preparation being the electuary of a pumpkin gourd

કુસકા, } કુસકી } *s m pl.* *s f* [S तुष husk] Chaff of rice bran

Id કુસકા ખાંડવા To labour in vain

જેમ સ્વપ્ન કુસકા ખાંડતા—ગિરિધર

કુસંગ *s m* [S कु bad + सङ्ग company] Bad or evil company

કુસંગત } કુસંગતિ } *s f* [S कु bad + सङ्गत company] Evil company unwholesome company

કુસંગી *adj* [See કુસંગ] Keeping bad company

કુસંપ *s m* [S कु bad + सम्पर्क union] Disunion dissension disagreement

કુસુમ, *s n* [S] A flower

કુસુમધન્વા *s m* [S कुसुमधन्वन्] An epithet of the God of Love

કુસુમાકર, *s m* [કુસુમ + S आकर a mine] A mine of flowers. 2 The season of Spring 3 A garden

કુસુમાંજલિ, *s f* [કુસુમ + S अंजलि a cavity ful] A handful of flowers

કુસુમાયુધ, *s m* [કુસુમ+S आयुध a weapon] The god of Love (whose weapons are flowers), the Indian Cupid

કુસુમિત *adj* [See કુસુમ.] Having flowers, loaded with flowers flowered

પ્રગટ્યાં કુસુમિત ફળ ત્યાંય —દયારામ

કુસ્તી, *s f* [P] Wrestling gymnastic exercise

Id કુસ્તીમાં ઉતરવું To challenge to a wrestling match

કુસ્તીબાજ, *adj* [કુસ્તી + P बाज playing] Fond of wrestling 2 *s m* An athlete

કુસ્તીબાજી, *s f* [See above] Wrestling gymnastic exercise

કુસ્વપ્ન, *s m* [S कु bad + स्वप्न a dream] A bad dream 2 Same as ઓથાર *q v*

કુસ્વભાવ, *s m* [S कु bad + स्वभाव nature] Evil disposition ill nature

કુહર, *s n* [S] A hollow a cavity

તદપિ રજનીકુહરમાં શોધ કરતો ચાકરી —ન ઓ ઠી

કુહાડી, *s f* [See below] A small axe

કુહાડો, *s m* [S कुठार] An axe

Id તેણે પોતાને હાથે પોતાના પગ પર કુહાડો માર્યો He has no one to blame but himself he has to thank himself for his misfortune

કુક્ષિ, *s n* [S कुक्षि] The side of the body 2 The womb 3 [See કુંપળ] A sprout a tender shoot

કુહુ } *s m* [S] The cry of the Indian cuckoo
કુહૂકુહૂ
કુહૂ,

કુહુકુહુ કુજ્યારે વાણી કોકિલા તણી સાચી —ન ઓ ઠી

કુટ્ઠી *s n pl* [S कु bad + भोग pleasure+ ઈ dim] Starvation

કુળ Same as કુલ *q v*

Id કુળ ઉજાળવું To make one s family illustrious કુળ બોળવું To disgrace one s family કુળ તારવું To save one s family from decline કુળ જોવું To examine the line of one s ancestors (with a view to contract a marriage)

Prov. કુળને શું કરે? What is the use of one s noble ancestry (when one has nothing else to boast of)?

કુળઆચાર, Same as કુળાચાર *q v*

કુળકરણી, *s m* [Ar कुलकरन् to collect to make up the whole] A village accountant (whose office is hereditary)

કુળક્ષય *s m* [કુળ + S क्षय destruction] The extinction of a race or family.

કુળતારક *s m* [કુળ + S तारक a saviour] The saviour of a family

કુળદીપક, } *s m* [કુળ + S दीपक a lamp]
કુળદીવો,

The glory of a family 2 The bane of a family

ઘણી વાણી બતા મારે, કુળદીવા એને ગણ્યો —સ ઉ થા.

કુળદેવ, } *s m* [કુળ+S देवता a god] The
કુળદેવતા,

tutelary god of a family

કુળદેવી, *s f* [કુળ+S देवी a goddess] The tutelary goddess of a family

કુળધર્મ, *s m* [કુળ+ S धर्म religion] A religious practice or custom peculiar to a family a family custom

કુળપતિ, *s m* [કુળ + S पति the lord] The chief or head of a family 2 A sage who maintains and teaches 10 000 pupils

કુળભૂષણ *s n* [કુળ+S भूषण an ornament] An ornament of one s family

કુળરીત, *s f* [કુળ+ S रीत custom] A custom peculiar to one s family

કુળલજામણું *adj m f n* [કુળ + લજામણું shameful] Dishonourable to one's family

કુળવધૂ, *s f* [કુળ + S वधू a wife] A young woman of a noble family, a lady

કુળવંત } *adj* [કુળ + S वत् having] Of
કુળવાન,

a noble family, genteel

કુળવાટ, *s f* [કુળ + S वाट a way] Family usage family custom

મહાપણી લેણે કુળવાટ —નરકર

કુળહીણ } *adj* [કુળ + S हीन low] Of a
કુળહીન,

low family

કુળાચાર, *s m* [કુળ + S आचार a custom] A practice that has come down from one's ancestors a family custom

કુળાચાર્ય, *s m* [કુળ + S आचार्य a preceptor] A family-priest.

કુળાભિમાન, *s n* [કુળ + S अभिमान pride] Family pride

કુળોચ્છેદ, *s m* [કુળ + S उच्छेद destruction] Destruction of a family or race

કુળોદ્ધાર, *s m* [કુળ + S उद्धार raising up] The raising up of one's family, the elevation of one's family or race

કૂઈ, *s f* [See કૂવો] A small well

કૂક, *s n* [S कू to sound] The crowing of a cock 2 A sound used by children in play

કૂકડવેલી, Same as કૂકડવેલ *q v*

કૂકડવેલ, Same as કુકડવેલ *q v*

કૂકડી, *s f* [See કૂકડો] A hen

Prov કૂકડીનું મો કેપને રાજ Little minds are pleased with little things કૂકડી આતી થાય તેમ ગાડ સ ભાયતી થય The more one gets the more stingy one becomes

કૂકડેકૂક, } કૂકરેકૂક, } *s n* [See કૂક] The crowing of the cock

કૂકડાં *s n pl* [See કૂકડો] Fowl cocks and hens collectively

કૂકડો *s m* [S कुक्कुट] A cock

Prov કૂકડા વિના શું વહાણું ન વાય ?—કૂકડો હશે તો જ વહાણું વાશે ? If one will not another will કહ્યાં ! 'જી' તો કહે 'જી' Servants owe an implicit obedience to their masters

કૂકર, *s m* [S कुक्कुर] A dog

ભૂતની કૂકર પાપી રે—દયારામ

કૂખ, *s f* [S कुक्षि] The side below the ribs 2 The abdomen 3 The womb the ovary 4 The heart, the mind 5 Progeny

Id કૂખ લાજવી To be a disgrace to one's mother કૂખમાં ચૂંટી ભરવી To punish secretly 2 To remonstrate secretly કૂખ રહેવી-રહવી To be pregnant કૂખ માંડવી To be pregnant for the first time કૂખ દેવીને Turning one's back કૂખે આંગળીઓ કરવી To poke in the sides with one's fingers to tickle the sides of

કૂખાળો *s m* [See above] The part of a bodice which covers the sides

કૂચ *s f* [P] A march 2 [S गुप्त what should be hidden] A secret 3 *s m* [See કૂજો] A goblet a jug

કૂચડી *s f* [S कूर्च] A small brush 2 A painter's brush

કૂચડો, *s m* [See above] A large brush 2 [See કૂજો] A jug a water pot

કૂંચી *s f* [S] A key 2 A brush

કૂચો, *s m* [S कूर्च] A large brush 2 Sediments consisting of dry fibres 3 A repetition of a story or an incident 4 A full comprehension thrashing out a subject 5 A dreg a sediment deposited at the bottom of a liquid 6 [See કૂચ a secret.] Slander

Prov ઢોરના ચાવ્યામાં કૂચો પડે, પણ માણસના ચાવ્યામાં ન પડે Man is more cruel to his victim than a beast is

કૂજડો, *s m* [કૂજો+ડો dim] One who sells earthen vessels

કૂજન *s n* [S कूज् to coo] Cooing warbling

કૂજવું *v i* [See above] To coo to warble to hum

હા ! મીઠું બુલબુલ આ કૂજવું કલરવ કરે—ન ભો હી

કૂજો *s f* [S कुब्ज hump backed] A goblet or a jar with a long neck and a large body a jug

Id કૂજા જેવું Urceolate

કૂટ, *s f* [S] Trouble difficulty 2 A difficult problem a puzzle a riddle 3 A collection a heap 4 *s m n* The summit of a mountain 5 An illegible handwriting 5 Intricacy complication

Prov કૂટ ત્યાં ધૂળ ને કપટ ત્યાં ચપટ A cheating trade seldom thrives

કૂટશાની કહે સત્ય આતાશ—અખો

કૂટણાં *s n pl* [See કૂટવું] Expressions or words uttered while beating the breasts in mourning 2 The act of beating the breasts in mourning 3 Slander

કૂટણી *s f* [S कुट्टनी] A procuress a go between a bawd 2 [See કૂટવું] The manner of beating the breasts in mourning

કૂટણું, *s n* [See કૂટવું] The beating of breasts in mourning 2 [See કૂટણી] The occupation of a go between or bawd

કૂટણો *s m* [See કૂટણી] A pimp a go between a pander

કૂટવું, *v t* [S कुट्ट to pound] To beat the breasts in mourning 2 To beat to strike 3 To grind to pound 4 To be proud

લઇ પથરો હવે કૂટી રે—દલપતરામ

કૂટસ્થ *s m* [કૂટ+S स्था to stand] The Supreme Soul.

કૂટસ્થ વશી છે અભિધા નકર—દયારામ.

કૂટાકૂટ s f [Redup See કૂટવું] Violent beating of the breasts by a large number of women at the same time

કૂટારો s m [See કૂટવું] Act or process of pounding or crushing 2 Difficulty trouble

કર્મ તણો કૂટારો.—પ્રીતમ

કૂટાવું v i [See કૂટવું] To be pounded or crushed or beaten 3 To be subjected to sexual intercourse (of a woman)

કૂટીઉં, s n [See કૂટવું] Beating 2 Name of a preparation of bajree

કૂટેલ adj [See કૂટવું] Broken in 2 Trained 3 Tested tried 4 Experienced

કૂટો s m [See કૂટવું] Beating 2 The state of being beaten. 3 The result of being beaten or pounded or crushed 4 A roughly beaten powder

કૂડ s n [S कूट] Deception deceit treachery guile 2 Fault

જ્યાં જોઈએ ત્યાં કૂડે કૂડ —અખો

કૂડકપટ s n [કૂડ+S कपट fraud] Fraud in various matters

કૂડાપાડુ s m f [કૂડ+પાડવું q v] A fault finder

કૂડીઉ adj m f n [See કૂડ] Fraudulent

કૂડું adj m f n [S कूट fraud] Wicked bad 2 Guileful deceitful

મ તાળને કોઇ કૂડું પડયું હશે —દ ક્ષ ર્મ

કૂતરો Same as કૂતરું q v

કૂ ત કૂતરું મરે મસાણે ... —દયારામ

કૂતરી s f [See below] A bitch

Id કૂતરી બોતા તેના બચ્ચાંને ખાય A bitch devours her own puppies 2 An unnatural act a monstrocity

કૂતરું, s n [S कुक्कुर] A male or female dog 2 A wretched dog or bitch

કૂતરો s m [See above] A dog

Id કૂતરે ભસવું Barking and biting at every one 2 Wandering ઘાસના કૂતરા Spikes of grass flower કૂતરાની ટોપી A mushroom કૂતરાની ઉંઘ A dog sleep

Prov કૂતરાની પૂંછડી ચાલી ને ચાલી What is bread in the bone will not come out of the flesh કૂતરો એકવાર કે તે હાડ ખાય Confide not in him again who has once deceived you કૂતરાનું ને બિલાડીએ ચારવું A gambler and a swindler are near neighbours.

કૂપ s m [S] A well 2 An oil vessel made of leather 3 A mast 4 A cavity a cave a hollow a hole

કૂપખનન s n [કૂપ + S खन् to dig] The digging of a well

કૂપમંડૂક s m [કૂપ + S मण्डूक a frog] A tortoise or frog in a well 2 An inexperienced person

કૂપી s f [S] A flask a bottle

કૂબડું, adj m f r Ugly deformed

દાસીરૂપ થયું કમળથી કુબડું થયું તનમાત્ર—પ્રેમાનંદ

કૂર, s m [S] Cooked rice

કૂર ને ... —નરસિંહ

કૂર કપૂર ... —પદ્મનાભ

કૂર્મ s m [S] A tortoise

કૂર્મઅવતાર s m [કૂર્મ + S अवतार descent] The tortoise incarnation of Vishnu

કૂલ s m [S] A bank a shore 2 Skirt border edge

કૃક s f [S] The throat.

કૃચ્છ્ર adj [S] Bad miserable 2 s n Misery difficulty calamity 3 Penance expiation

જે નિયમ કરતા તે કૃચ્છ્ર—મ ન દિ

કૃચ્છ્રચાંદ્રાયણ s n [કૃચ્છ્ર + S चन्द्र the moon] Name of a vow of penance

કૃત adj [S कृ to do] Done made committed 2 Written composed 3 s n Work 4 Object

કૃતકૃતાર્થ adj [કૃત + S कृतार्थ successful] Successful having performed one's duty

કૃતકૃત્ય adj [કૃત + S कृत्य what should be done] One who has done one's duty one who has accomplished one's desired object 2 Satisfied contented

કૃતઘ્ન adj [કૃત + S हन् to kill] Ungrateful thankless 2 Defeating all previous measures 3 Faithless

કૃતઘ્નતા s f [કૃતઘ્ન + S ता a suffix forming a noun] Ingratitude thanklessness

કૃતઘ્ની Same as કૃતઘ્ન q v

કૃતજ્ઞ } adj [કૃત + S ज्ञा to know]
કૃતજ્ઞી

Grateful thankful

કૃતજ્ઞતા s f [કૃતજ્ઞ+S ता a suffix forming a noun] Gratitude, thankfulness

કૃતનિશ્ચય, *adj* [કૃત+S निश्चय a resolution] Resolute 2 Confident

કૃતયુગ *s m* [કૃત + S युग an age] That part of the world's existence in which men obtain the fruit of what they have done the first of the four ages of the world the golden age

કૃતાંજલિ *adj* [કૃત+S अंजलि the two hands joined together] Joining the hands in reverence

કૃતાંત *s m* [કૃત + S अंत the end] Yama the god of death Pluto 2 Death destruction

બેઉ જણા ભલા વરે રે ભણીએ કૃતાંત કાળ —નાકર

કૃતાર્થ, કૃતાર્થી } *adj* [કૃત + S अर्थ an object] Successful 2 Satisfied contented

કૃતિ *s f* [S कृ to do] Action deed an act 2 Doing 3 Creation composition

કૃતુ *s m* [S क्रतु] A sacrifice

કૃતમાં ધ્યાન ત્રેતામાં ટૃતુ —ગિરિધર

કૃતુ શતમેરિ કર્યા અનેક જી —દયારામ

કૃત્તિકા *s f* [S] The third of the twenty seven lunar mansions or asterisms the Pleiades alegone

કૃત્ય *s n* [S कृ to do] That which should be done what is proposed to be done 2 A problem (in Geometry) 3 Duty function 4 Work deed commission 5 Purpose object 6 Cause motive

કૃત્યા *s f* [S] The goddess of magic 2 A witch 3 A scold a vixen

કૃત્રિમ, કૃત્રિમી } *adj* [S कृ to do] Artificial not spontaneous 2 Deceitful 3 Fictitious 4 *adv* Artificially affectedly deceitfully falsely

કૃત્રિમતા *s f*, કૃત્રિમપણું *s n* [કૃત્રિમ + S ता Guj પણુ a suffix forming a noun.] Deceitfulness 2 Fictitiousness

કૃદંત *s n* [S कृत् participial terminations + अंत the end] A participle

કૃપ *s m* [S] The maternal uncle of Ashwatthama

કૃપણ *adj* [S] Miserly niggardly poor in spirits narrow minded 2 Mean low vil Poor pitiable

Prov કૃપણ બાપ એને અમ A miserly father has a spendthrift son

લાભ્ય ને ને આઇ કૃપણ ભિક્ષુક તથા —પ્રેમાનંદ

કૃપણતા *s f* [કૃપણ+S ता a suffix forming a noun] Niggardliness miserly nature narrow mindedness 2 Meanness low nature 3 Poverty

કૃપા *s f* [S] Kindness 2 Compassion

કૃપાણ *s f* [S] A sword 2 A knife

કૃપાદૃષ્ટિ *s f* [કૃપા + S दृष्टि sight] A look of favour

કૃપાનાથ *s m* [કૃપા + S नाथ a lord] The lord of mercy a very merciful man

કૃપાનિધાન, કૃપાનિધિ } *s n*, *s m* [કૃપા + S निधान निधि a store] The store of mercy 2 God

કૃપાપાત્ર *adj* [કૃપા + S पात्र a receptable a recepient] Worthy of favour

કૃપારસ *s m* [કૃપા + S रस feeling] The sentiment of mercy

નેન કૃપારસનાં ભર્યા મધુરું મુખ મંદ હાસ્ય —ગિરિધર

કૃપાવંત, કૃપાવાન } *adj* [કૃપા + S वत् having] Merciful compassionate 2 Kind 3 Favourable

કૃપાસિંધુ *s m* [કૃપા + S सिंधु the ocean] An ocean of mercy

કૃપાળુ, કૃપાળુ } *adj* [કૃપા + S आलु having] Kind 2 Merciful compassionate 3 Favourable

કૃમિ *s m* [S] A worm 2 An intestinal worm

કૃમિકુઠારરસ *s m* Name of an Indian medicine used in cholera

કૃમિઘ્ન *adj* [કૃમિ + S हन् to kill] Enthelmintic

કૃશ *adj* [S] Thin slender lean 2 Poor

કૃશ કરિ થઇ ગયા —ક ઉ પા

કાં કૃશ થયા છે શરીર —પ્રેમાનંદ

કૃશાંગ *adj* [કૃશ + S अंग limb the body] Thin or delicate in form

કૃશાંગી *s f* [See above] A tender woman a lean woman

કૃશાન, કૃશાનુ } *s m*. [S कृशानु] Fire

કૃશાનુ પી કૃષ્ણ છે એ કૃષ્ણ થકૂ વન —ગિરિધર

કૃશોદર, કૃશોદરી, } *s f* [કૃશ + S. उदर the belly] A thin waisted woman

કૃશોદરી કોમળ પાય પૂરા —શ્રી ભા દ્ર

કૃષિ, *s. f.* [S. कृष् to draw; to plough.] Agriculture.

કૃષિક, કૃષિકાર, } *s. m.* [કૃષિ + S. कृ to do.] An agriculturist; a cultivator; a husbandman.

કૃષિકર્મ, *s. n.* [કૃષિ + S. कर्म an act.] The occupation of an agriculturist. 2. Agriculture.

કૃષિયંત્ર *s. n.* [કૃષિ + S. यंत्र a machine.] A tractor.

કૃષીવલ, *s. m.* [S.] A farmer.

કૃષીવલોનાં ખાલ નાનાં કરે.—કલાપિ.

કૃષ્ટ, *adj.* [S. कृष् to draw.] Drawn; dragged; extracted.

કૃષ્ણ, *s. m.* [S.] The God Krishna. 2. *adj.* Black; dark. 3. Wicked; evil.

કૃષ્ણચરિત્ર, *s n. pl.* [કૃષ્ણ+S. चरित्र conduct.] Bad actions; wicked deeds.

કૃષ્ણપક્ષ, *s. m.* [કૃષ્ણ + S. पक्ष a wing; a half of a month] The dark half of a month.

કૃષ્ણપક્ષી, *s. n.* Name of a bird; the black-headed chat thrush.

કૃષ્ણમંડળ, *s. n.* [કૃષ્ણ + S मडल a ring.] Cornea.

કૃષ્ણલવણ, *s n.* [કૃષ્ણ + S. लवण salt.] Sochal salt.

કૃષ્ણસાર, *s. m.* [S.] A black antelope; a black buck.

કૃષ્ણા, *s. f.* [S.] The name of a goddess. 2. Indigo. 3. Draupadee.

કૃષ્ણાગરુ, કૃષ્ણાગાર, } *s. n.* [કૃષ્ણ + S. अगरु sandal-wood.] Black sandal-wood.

કૃષ્ણાગારમદર્ન વાસવર્ધન.—પ્રેમાનંદ.

કૃષ્ણાર્પણ, *s. n.* [કૃષ્ણ + S अर्पण giving.] Dedication to the god Krishna. 2. Dedication or presentation to God. 3. A disinterested gift; a gift out of pure charity.

Id. કૃષ્ણાર્પણ કરવું To dedicate or present to God. 2. To make a disinterested gift.

કૃષ્ણાષ્ટમી, Same as ગોકળઆઠેમ *q. v.*

કૃષ્ણી, *s. f.* [S.] A dark night.

કૃસર, કૃસરોલ, } *s m.* [S. कृसर.] Hotchpotch.

કસરાક વા મિશ્ર તંદુલ, તેજો ઘર કૃસરોલ.—પ્રેમાનંદ.

કેંસ, *s. f.* [See કસ.] The string or tie of an upper garment.

કે, *conj.* [S. किम् what ?] That. 2. Or.

કેઈ, Same as કઈ *q. v.*

કેકર, *adj.* [S.] Squint-eyed.

કેકરાક્ષી, *s. f.* [કેકર + S. अक्षि an eye.] A squint-eyed woman.

કેકા, *s. f.* [S.] The voice or cry (of a peacock).

કોઈ કેકિન કેકાએ શબ્દાયમાન કે.—પ્રેમાનંદ.

મયુરોની કેકા ધ્વનિત પરાતી જ્યાં ગગનમાં.—કાંત.

કેકાણ, *s. m.* [Imit.] A horse. 2. Noise.

હો, હો શબ્દ થયા કેકાણ.—પ્રેમાનંદ.

કેકારવ, *s. m.* [કેકા + S. रव a noise.] The cry of a peacock.

કેકાવળ, *s. m.* [S. केकावल.] A peacock.

કેકાવળી, *s. f.* [See above.] A pea-hen.

કેકીન, કેકી, } *s. m.*] S. केकिन्.] A peacock.

કોઈકેકિન કેકાએ શબ્દાયમાન કે.—પ્રેમાનંદ.

મુખર શિખરે કેકી વાચે લહે કંઇ આરામાં.—લલિત.

કેકિનસારંગ, *s. m.* Name of a metre, each line containing 23 syllables.

કેટલાએક, કેટલાંક, } *adj. pl.* [કેટલું how much + એક indefinite.] Some; several; a few.

કેટલું, *adv. m. f. n.* [S. कियत् how much ? + લું dim.] How much ? Of what size ?

કેડ, *s. f.* [S. कटि.] The waist. 2. Pursuit. 3. The back; the rear.

Id. કેડનું ભાંગેલું Idle; dull; that will not make any exertion. કેડના કકડા થવા To feel exhausted; to feel fatigued. કેડ ભાંગવી To beat one so severely as to disable one from walking about. 2. To lose courage; to be dispirited. કેડે લેવું-તેડવું To set (a child) on one's hip and carry (it) about. કેડ લેવી-કેડે પડવું To pursue. 2. To persecute. કેડેકેડે જવું To go along or after. 2. To follow secretly with a malicious purpose. કેડના મંકોડા The bone pieces of the waist. કેડમાં વાંકું થવાવું To be unable to bend one's body. કેડેકેડે ફરવું To follow. આ તો મારી કેડ મુકતો નથી He does not leave me alone. કેડ મરડવી To bend down; to bend low. કેડ મરડીને ઉભું રહેવું To show one's disgust towards (a thing or person.) 2. To stand aloof from; to refuse to join (used with reference to women). કેડપૂર-કેડના-કેડસમું-કેડસમાણું As high or low as the waist; up to the waist; down to the loins.

Prov કેડમાં છોકરું, ને ગામમાં ઢંઢેરો You cannot see wood from the trees

માવે ન દનો કુંવર મારી કેડે પડ્યો રે —દયારામ
લે કામિનીની કેડ, છળ જર, જશ, લે જરી —સામળ
કેડ મરડીને ઘડો મેં ભરીઓ રે લોલ —દયારામ
હીંડે છે કેડ ઘોળી કસમસ થાય ચોળી —પ્રેમાનંદ
જે સ્ત્રીનો લે કેડ ત્યાંકે દીનમસ્તક આવે —વલ્લભરાજ

કેડવા s m [See કેડ] Progeny descendants a race ? [કેડ + ? वायु wind] A disease of the waist 3 *adj* [See કેડ] Down to the waist up to the waist waist deep

કેડી s *f* A foot path

કેડિયું, s *n* [See કેડ] A jacket reaching down to the waist

કેડે *prep* [See કેડ] Behind after

કેડો s *m* [See કેડ] The end 2 The following after a pursuit 3 Persecution 4 A track a way a road 5 A chameleon

Id કેડો લેવો To pursue 2 To insist upon 3 To persecute to annoy કેડો મૂકવો To give up a pursuit 2 To give up thinking about 3 To cease to persecute

કેણી ગમ
કેણી મગ
કેણી મગા, } *adv* [કોણ what ? and S गम a road] Whither ? where ? in what direction

હવે કેણી મગા કમ લાગું —રે ઉ દિ

કેતક s *m* [S] Same as કેતકી *q v* 2 A gold ornament worn on the head by women

કેતકેવડો Same as કેતક *q v*

કેતકી s *f* [S] Name of a fragrant shrub Agave Agave vivipara N O Amaryllidaceæ 2 A blade of agave shrub

કેતન s *n* [S] A house an abode 2 A banner a flag 3 A symbol a sign

કેતુ s *m* [? केत् to make known *fr* चित् to know] The ninth of the planets the descending node (opposed to Rahu the ascending node) 2 A comet 3 A flag a banner 4 A mark a sign 5 A chief a leader

કેતુમુખ s *n* [કેતુ + S मुख the mouth] The nucleus of a comet

કેતુમાન s *m* Name of a metre each line containing eight syllables

કેતુ Same as કેતુ *q v*

કે ભાળી ભાઇ કર્યાંથી આતાથી કેતુ આવ્યો —વલ્લભ
શત્રુઓ સમાં કેતુ ભર્યો ભર્યો આ રે —વલ્લભ

કેથાં
કેથે } *adv* [S कुत्र Where ?] Where ? 2 Anywhere wherever 3 Somewhere

કેથે નહિ રચાટો થાય —નર્મદ
પાકો ન લાગે કેથે સાર —મ લુકેશાનંદ

કેદ, s *f* [Ar] Imprisonment confinement 2 Constraint restraint 2 Awe respect

Id કેદ કરવું-પકડવું To make a prisoner કેદમાં નાખવું-ઘાલવું To put into prison to imprison

કેદખાનું, s *n* [કેદ + Ar खानह् a house] A prison a jail

કેદાર
કેદારો } s *m* [S केदार] Name of a musical mode 2 A pool a water-basin 3 A mountain 4 A meadow 5 A form of Shiva

કેદી s *m f* [See કેદ] A prisoner a captive

કેનું *adj m f n* [Properly કોનું of whom?] Of whom ? whose ?

કેના બાપની ગુજરાત —નર્મદ

કેનોપનિષદ્, s *n* [S] The Kena Upanishad

કેન્દ્ર s *n* [S] The centre of a circle the focus of a curve 2 The point at issue 3 The distance of a planet from the first point of its orbit in the 4th 7th and 10th degree

કેન્દ્રગામી *adj* [કેન્દ્ર + S गम् to go] Centripetal

કેન્દ્રત્યાગી *adj* [કેન્દ્ર + S त्यज् to abandon] Centrifugal

કેન્દ્રસ્થાન s *n* [કેન્દ્ર + S स्थान a place] The centre

કેફ s *m f* [Ar] Intoxication inebriation 2 An intoxicating drug an intoxicant

Id કેફ કરવો To take an intoxicant કેફમાં પડવું To acquire the habit of indulging in an intoxicant. કેફ ન ચઢે To be overpowered by an intoxicant to be intoxicated

કેફિયત s *f* [Ar कैफ how] Particulars details 2 A written statement.

કેફી *adj* [See કેફ] Addicted to the use of intoxicating drugs or liquors 2 Intoxicating

કેમ *adv* [S किम् what ?] How ? In what manner ? 2 Why ? wherefore ? 3 Well !

Id કેમે કરતાં-કરીને In any way by any means કેમ કરતાં-કરીને How ?

કેમ કે, / કેમ જે, } *conj.* [કેમ and S. यत् which.] For; because; since; as.

કેમ રે, *adv.* [કેમ and S. रे oh.] Why ? wherefore ?

કેયૂર, s. *n.* [S.] An armlet; a bracelet worn on the upperarm.

કેર, Same as કેરું *q. v* 2. *s. m.* [Ar. कहर्] Killing of many men, beasts, etc. 2. A slaughter; oppression. 3 A calamity. 4. Doing to excess; vehemence; boundlessness.

Id. કેર વર્તાવવો-કરવો To tyrannize. કાળો કેર A great calamity; a great tyranny.

કેરખી, *s. f.* A small round body like a pebble. 2. A gold-necklace.

કેરડું, Same as કેરું *q. v.*

ગોપિકા કેરડાં વૃંદ આવે.—નરસિંહ.

કેરડી, Same as કેરી *q. v.*

કેરડી, Same as કેરડો *q. v.*

કેરડો, *s. m.* [See કેરી.] The tree which bears a fruit called (કેરાં); caper-berries. Capparis spinosa. N. O. Capparidacæ.

કેરબો, *s. m.* A kind of dance in which a male performer is disguised as a female, or a female as a male. 2. The musical mode suited to this dance. 3 A conical glass vessel for holding rose-water. 4. A kind of pearl; amber.

કેરાં, *s. n. pl.* [S. करीर.] A kind of small sour berries; caper-berries.

કેરી, *s. f.* [S. केसर a bakula tree.] A mango.

કેરીઆળો, *s. m.* [કેરી+S. काल time.] The season in which mangoes ripen; mango-season.

Prov. કેરીઆળો, ને પૂંછ લાળો The mango season is a time of great temptation to spend one's money.

કેરું, Same as કેરો *q. v.* 2 *m. f. n.* The suffix for the genitive case.

કેલુક, *s. n.* Name of a bird; the common wood shrike.

કેલ, *adj.* A term used for "one" (as in કેલપડી) by merchants ; one. 2. *s. m.* (See કેળવવું to bring up.] Mortar or chunam made ready for use.

Id. કેલનો પાયો A firm foundation. કેલ કરવો To cover a wall, etc. with chunam.

કનક કેલબંધ કામ જ કીધું.—પ્રેમાનંદ.

ભજળ કાંકરો કેલ ચણાવ્યું.—અખો.

કેલપડી, *adj.* A term used for "eleven" (by merchants).

કેલાસ, *s. m.* [S.] A crystal.

કેલિ, *s. f.* [S.] Play; sport; pastime. 2. Amorous sport. 3. Joke; mirth.

કામની કેલિ રે કરતાં, મનડું મોહનજીનું હરતાં.—ગિરિધર.

કામિની કોકિલા કેલિ કૂજન કરે.—કવિ.

હીંચતી કેલિ ભીજે રે.—નરસિંહ.

જુવે ન જે કેલિવિભ્રમ કોઇ તે.—ન. બો. ફી.

કેલિકલહ, *s. m.* [કેલિ+S. कलह a quarrel.] A quarrel in play only; a pretended quarrel.

કેવડીઓ કાથો, *s. m.* [કેવડો and કાથો catechu.] Catechu kept in the blades of Pandanus and made fragrant; fragrant catechu.

કેવડું, *adj. m. f. n.* [S. कियत.] How long ? how large ? of what size or dimensions ?

કેવડો, *s. m.* [S. केतकी.] Name of a fragrant plant. Pandanus Odoratissimus. N. O. Pandanaceæ.

કેવરી, *s. f.* Name of a bird; the glossy ibis.

કેવલ, *adj* [S. केवल.] Pure; mere. 2. Alone; only. 3. Absolute; entire. 4. *adv.* Altogether; in every respect. 5. Exactly; precisely.

કેવલધામ, *s n.* [કેવલ + S धाम an abode.] Absoluteness; the state of perfect freedom from pain.

કેવલપણું, *s. n.* [કેવલ + Guj. પણું a suffix forming a noun] Absoluteness; freedom from pain.

તેમ કેવલપણું પામે તહીં.—અખો.

કેવલપ્રયોગીઅવ્યય, *s. m.* [કેવલ + S. प्रयोग use + अव्यय a particle.] An interjection; a word which is used to show merely the feeling of the speaker, but which bears no relation to the words of a sentence.

કેવલાદ્વૈતવાદ, *s. m.* [કેવલ + S. अद्वैत non duality + वाद a theory.] The doctrine of absolute identity.

કેવલાદ્વૈતવાદી, *s. m. f.* [See above.] A believer in the doctrine of absolute non-duality.

કેવારનું, *adj. m. f. n.* [See Below.] Long since; for a long time.

અરે ! હું તો કેવારનો જાગતો છું.—ઢ. દા. કાં.

કેવારે, *adv.* [S. किम् what+वासर a day.] At what time ? on what occasion ?

કેવું, *adj. m. f. n.* [S. कियत्.] Of what sort or description?

કેશ, *s. m. pl.* [S.] The hair. 2. The mane of a horse or lion. 3. Cilia.

કેશકલાપ, *s. m.* [કેશ+S. कलाप a bundle.] A mass of hair.

કેશનલિકા, *s. f.* [કેશ+S. नलिका a tube.] Capillary tube.

કેશપાશ, *s. m.* [કેશ+S. पाश a tie.] A queue; a knot of hair.

કેશવ, *s. m.* [S.] An epithet of Vishnu.

કેશરંધ્ર, *s. n.* [કેશ+S. रंध्र a hole.] Hair follicle.

કેશરાજ, *s. m.* Name of a bird; the hair-crested drona (crow).

કેશવાહિની, *s. f.* [કેશ+S. वह् to flow.] A capillary.

કેશવાળી, *s. f.* [કેશ+S. आवलि a line.] A mane of a lion or horse.

કેશવૃદ્ધિ, *s. f.* [કેશ+S. वृद्धि growth.] Hirsute condition of the body; growth of hair.

કેશાકર્ષણ, *s. n.* [કેશ+S. आकर्षण attraction.] Capillary attraction.

કેશાકેશી, *s. f.* [S. केशाकेशि.] Hair-to-hair fight; a duel by catching each other's hair.

કેશાળુ, *adj.* [કેશ+S. आलु having.] Pappus.

કેશી, *s. m.* [S. केशिन्.] A lion. 2. Name of a demon killed by Shree Krishna.

ચપલ જેમ તે કેશી.—પ્રેમાનંદ.

કેસર, *s. n.* [S.] Saffron. Crocus sativus. N. O. Iridaceæ. 2. *s. f.* The mane of a horse or lion. 3. Filament.

કેસરપચ્યુ, *s. m.* A Brahmana beggar coming from the Madras Presidency. 2. An irritable person.

કેસરાદિરસ, *s. m.* Name of a native medicine.

કેસરી, *s. m.* [S.] A lion. 2. *adj.* [S. केसर saffron.] Saffron-coloured. 3. *s. m.* The arnotta plant. Bixa orellana. N. O. Bixaceæ.

કેસરીઆં, *s. n. pl.* One last and desperate effort in a battle (so called because men on such occasions take large doses of opium and sprinkle their bodies with saffron water).

કેસરીઉં, *s. n.* [See કેસર.] A saffron-coloured cloth worn by women.

કેસરીહાથી, *s. m.* A mammoth.

કેસવાઈ, Same as કેશવાળી *q. v.*

કેસુ, કેસુવાઈ, કેસુડાં, } *s. n. pl.* [S. किंशुक.] The flowers of Butea frondosa used in making saffron-colour.

નવાં અંકુર પાકલ ને કેસુ.—પ્રેમાનંદ.

આંસુનાં કેસુની હ્હાલ્.—લલિત.

હીસે આખામાં કેસુડાં શી.—કલાપિ.

ફાગણે કેસુ ફૂલ્યાં, હું કરમાણી રે.—દયારામ.

કેસુડી, *s. f.* કેસુડો, *s. m.* } [See above.] The name of the tree which bears saffron flowers. Butea frondosa. N. O. Leguminosæ. 2. Water boiled with saffron flowers.

કેહુ, Same as કેશુ *q. v.*

સાદ કરું કેહને, પુત્ર, પુત્રી હરિનામ.—તુલસીદાસ.

કેહવું, Same as કહેવું *q. v.*

કેહેર, Same as કેર *q. v.*

કેહેવાળ, *s. f.* The last of the two planks placed on the frame while fixing the wooden-partition.

કેળ, *s. f.* [S. कदला.] The plantain tree; Musa sapientum. N. O. Scitamineæ.

Id. કેળના ગર્ભ જેવું Smooth and full.

કેળદોરો, *s. m.* [કેળ + S. दोर a rope.] A bunch of flowers of plantain tree.

Prov. કેવે કળાં ને તેવાં ફૂલ્યાં As is the father, so is the son. કેળ ને ખરસાણી તે એક સરખાં હોય? A high born person cannot be compared with a low born one.

કેળફૂલ, *s. n.* [કેળ + S. फुल्ल a full blown flower.] The flower of a plantain tree.

કેળવણી, *s. f.* [See કેળવવું.] Education. 2. Discipline; training. 3. Knowledge; learning. 4. Culture. 5. Tanning.

કેળવણીખાતું, *s. n.* [કેળવણી + ખાતું a department.] The Educational Department.

કેળવવું, *v. t.* [S. किल् to urge; to instigate.] To educate. 2. To breed; to train; to bring up. 3. To make better; to improve. 4. To tan. 5. To make cultured.

Id. કધાનને કેળવીને ખાવું Even bad food, when skilfully prepared and cooked, is good. લોટ કેળવવો To prepare flour for making bread (by kneading it etc.). રસોડામાં ભરીને કેળવેલી કણેકના લોચા ખાઇ લીધા.—ક. ઘે. કો. ચામડું કેળવવું To tan leather. છોકરાંને કેળવવાં To educate or train up children.

કેળવાવું, *v. i.* [See above.] To be educated. 2. To be improved. 3. To be trained; to be bred. 4. To be tanned. 5. To be cultured.

કેળસોપારી, *s. f. n.* [કેળ + સોપારી *q. v.*] Name of a superior kind of betelnut.

કેળીઉં, *s. n.* [See કેલ mortar or chunam.] An iron-pan used in carrying chunam. 2 A metallic tray. 3. An ear-ornament.

કેળું, *s. n.* [See કેળ.] A plantain; a banana. 2. Nothing.

Id. ખીરકેળાં A feast. 2. A good profit; advantage.

કૈ, Same as કંઈ *q. v.*

કૈક, *adj.* [કૈ + એક indefinite.] Many; many a one; a great many. 2. Some; several.

મરણ કરી કૈંક કોં, પાણી આણી કે સતી.—પ્રહ્લાદ.

કૈકેયી, *s. f.* [S] The mother of Bharata and one of the three wives of King Dasharatha.

કૈટભ, *s. m.* [S.] Name of the demon killed by Vishnu.

કૈતવ, *s. m.* [S.] Deceit; falsehood; roguery; trick; fraud.

કૈરવ *s. n.* [S.] The white lotus (opening at moonrise).

કૈરવિણી, *s. f.* [S.] The lotus plant bearing white lotuses.

કૈરવી, *s. m.* [S. कैरविन्.] The moon. 2. [S.] Moon-light.

કૈલાસ, *s. m.* [S.] The mount Kailasa. 2. The heaven of Shiva.

કૈલાસનાથ, *s. m.* [કૈલાસ + S. नाथ a lord.] An epithet of Shiva.

કૈલાસપતિ, Same as કૈલાસનાથ *q. v.*

કૈલાસવાસ, *s. m.* [See below.] Residence in the heaven. 2. Departure to the heaven. 3. Death.

કૈલાસવાસી, *adj.* [કૈલાસ + S. वस् to dwell.] An inhabitant of the heaven of Shiva. 2. *s. m. f.* A deceased one; one who has departed from this world and is transported to the heaven of Shiva.

કૈવર્ત, *s. m.* [S.] A fisherman.

કૈવર્તકન્યા જનની વેદવ્યાસ મુનિની જાણી.—દયારામ.

કૈવલ્ય, *s. m.* [S.] Detachment of the soul from matter; becoming one with the Supreme Spirit. 2 Absorption; salvation; final beatitude.

તે ત્યાં કૈવલ્ય નહિ જ રે.—અખો.

કૈશિક, *adj.* [S.] Hair-like; capillary.

કૈશિકતા, *s. f.* [કૈશિક + S. ता a suffix forming a noun.] Capillarity.

કૈશિકીવૃત્તિ, *s. f.* [S.] A style of composition in verse or prose in which the three sentiments of love, pleasure, and pity are combined.

કો, Same as કોઇ *q. v.* 2. *s. m.* The sound uttered by a dove.

Prov. કો સાતે કામ આવે Keep a thing for seven years, and you will find a use for it. કોલો બોલે "કો, કો, ને કો" Even a dove says "If one will not, another will."

કોઇ, *adj.* [S. कोऽपि.] Any; some.

Prov. કોઈ પોતાના વાસાને ખાટ ન કહે Every cook praises his own broth. કોઈ માતા પેટમાંથી શીખીને નીકળ્યું છે? There is no royal road to learning. કોઇએ પોતાનું નસીબ વેચી ખાધું છે? Every man is the architect of his own fortune. કોઈ શનિએ હસવું ને કોઇ રવિએ ખસવું Those who smile on Saturdays weep on Sundays. કોઇ ન પરણે તેને ખેતરપાળ પરણે Bad men get bad companions; birds of the same feathers flock together. કોઈ કહે "રાંડ" તો કોઈ કહે "ભીનાળ" He who says what he likes, hears what he does not like; injury done to others is repaid with interest. કોઇના હાથ (ચાલે), તો કોઇનું મોં (ચાલે) Words are but wind, but blows unkind. કોઇની એબ ઉઘાડવી નહિ We should not expose other's weakness. કોઇની દાઢી બળે, ને કોઇને અજવાળું થાય What is one man's food may be another man's poison; the wearer knows best where the shoe pinches. કોઇની હવેલી જોઇને આપણી ઝુંપડી તોડી પાડીએ? The greatest wealth is contentment with little. કોઇ વેંત નમે, તો કોઇ હાથ નમે He who stoops will conquer. કોઇ કહેશે "શું ખાઉં"? ને કોઇ કહેશે "શામાં ખાઉં"? Poor men seek food for their stomach, while rich men a stomach for their food. કોઇના પેટ ઉપર પગ મૂકવો નહિ Never deprive one of one's means of livelihood. કોઇના પેટમાં કોઈ પેસી નીકળ્યું છે? Nobody can judge what passes in the mind of another. કોઇની રીસ કોઇના ઉપર (ન કાઢવી) One should not suffer for another's fault. કોઇનો વાદ કરવો નહિ Be not hasty to outbid another.

કોઇએક, કોઇક, } *adj.* [કોઇ + એક indefinite.] Anyone; someone; some; any.

કોઇ કાળે, } કોઇ સમે, } *adv.* [કોઇ and S. काल and समय time.] Sometimes; seldom. 2. On certain occasions. 3. Once upon a time.

કોઇકોઇ, *adj.* [કોઇ + redup.] Some (of many.)

કોઇતું, } *s. n.* કોઇતો, } *s m.* A sickle.

કોઇ પણ, *adv.* [કોઇ and પણ even.] Anyone; someone. 2. Even one; even some.

કોઇ વાર, *adv.* [કોઇ and S. वार a day.] Some day; sometime.

કોએલ, Same as કોયલ *q. v.*

કોક, Same as કોઇએક *q. v.* 2. *s. m.* [S.] A dove. 3. Cupid. 4. A treatise on the art of love. 5. The bird called chakrawaka. 6 Wolf-fish.

કાવતાને કંદ્રપસરીખે કાયા કોક સમાન.—સામળ.
કોઈ બલા કોકની કોકને વળગી રે.—રે. અ. દી.
કયૈં કોક બિલાડો રે, એમ આજો લીધો હરી.—ધીરો.
કોક લક્ષ્મી હું કામની, અનંગરંગ અપાર.—સામળ.
કોકને પૂછ શું લાગી રહે, ઘોડે પણું કહેવાય.—રત્નેશ્વર.

કોકકોક, Same as કોઇકોઇ *q. v.*

કોકડી, *s f.* [See below.] A skein; a hank of thread. 2. A dried fruit of Mimusops hexandra plant.

કોકડું, *s. n.* [S. कुकूल an armour.] A skein; a hank of thread. 2. An intricate matter; a confused business. 3 A globule of milk. 4. Stiffness.

Id. કોકડું ગૂંચવાવું -ગૂંચાવું To be in a confused state; to be complicated. કોકડું વળવું To be stiffened.

અરે ગુરુજી ! અફસોસ, સઘળું કોકડું ગૂંચાયું છે.—કે. હ. ઉ.
દશ દહાડામાં છોકરાને દૂધ ન આપવું. પેટમાં કોકડી બંધાય.
—નર્મદ.

કોકણી, *adj.* [S. कोंकण the strip of land to the west of the Sahyadri Mountains (the Western Ghats.)] Belonging to the Province called the Konkan. 2. *s. m. f. n.* A person living in the Konkan.

કોકટી, *s. n.* Name of a bird; the red spur-fowl.

કોકનદ, *s n.* [S.] The red lotus. 2. Gold.

કોકબાણ, *s. n.* [કોક + S. बाण an arrow.] Cupid's arrow.

કોકમ, *s. n.* Name of a plant. Garcinia indica. N. O. Guttiferæ. 2. A kind of sour fruit of the plant. 3. *s. n. pl.* Dried peelings of Kokama fruit. 4. The Kokama butter tree.

કોકંબી, *s. n.* Kokama butter tree bearing કોકમ fruits Garcinia indica. N. O. Guttiferæ.

કોકરવી, *s. n.* Name of a bird; the fantail duck.

કોકરવરણું, } કોકરવાણું, } *adj. m. f. n.* Lukewarm; tepid.

કોકરવું, *v. t.* To get by cheating. 2. To cajole and cheat; to deceive or delude by flattery; to coax; to wheedle; to inveigle. 3. *s. n.* The small projection opposite to the flap of the ear. 4. A pearl ornament worn by women in the projection of the ear. 5. A flower-like ornament generally of pearls set in gold, worn by men or women in the middle of the inner part of each ear.

કોકરું, *s. n.* A kid.

કોકરૂંદ, *s. n.* Name of a shrub. Bluemea odorata. N. O. Compositæ.

કોકલા, *s. n.* Name of a bird; the orange-breasted pigeon.

કોકલાલ, *s. m.* [કોક + લાલ a dandy.] A procurer.

કોકલાલી, *s. f.* [See above] The occupation of a procurer.

કોકશાસ્ત્ર, *s. n.* [કોક + S. शास्त्र a science.] A treatise on the art of love.

કોકા, *s. f.* A kiss. 2. Dress.

પાનો ઉભરાયે રે, કોકા દઇને કંઠ લપટાવે.—દયારામ.
કડકતા નવરંગી કોકા પડકાવ્યા —નરસિંહરામ.
કુંતાએ મુખ કોકા કર્યા હેતે પુત્ર હેવાયું થયો.—પ્રેમાનંદ.

કોકિલ, *s. m.* [S.] The male cuckoo 2. A kind of top, which when spun gives out a peculiar noise.

કોકિલકંઠું, *adj. m. f n.* [કોકિલ + S. कंठ the throat.] Sweet-tuned.

કોકિલવરણું, *adj. m. f. n.* [કોકિલ + S. वर्ण colour.] Black; of the colour of a cuckoo.

કોકિલા, *s. f.* [S.] The Indian cuckoo.

અતી કોકિલા ટહુકો ભીંતે દર આદરે દેઈ વાયો —ન. ભો. દી.

કોકિલું, Same as કોકરવાણું *q. v.*

કોગઠાં, *s. n. pl.* The ends of a bow. 2. The holes in the wall of a city or a fort through which musket shots or arrows may be discharged.

કોખીયું, Same as કોકીલો q. v.

કોગળીઉં, s. n. [See below.] Cholera.

કોગળો, s. m. [S. कवल a mouthful.] A mouthful of water or of any other liquid.

Id. કોગળો કરવો To gargle. મેં એના નામનો ક્યારનો એ કોગળો કર્યો I have washed my hands of him; I have given up all connection with him.

Prov. કોગળે દવ ન હોલવાય A drop in the ocean.

કોચ, s n. [See કોચવું.] A hole.

કોચરાની સાલ, s. f. [કચરો + સાલ the year. Or, S. कुचर going slowly; a fixed star + સાલ the year.] Remote antiquity.

કોચરી, s. f. [See કોચવું.] A woman.

કોચરું, adj. m. f. n. [See કોચ.] Having holes.

કોચરો, s m. [See કોચવું.] The god Indra, who had one thousand holes in his body, which were afterwards turned into one thousand eyes.

કોચલું, s. n. [S. कवच a mail + Guj. લું dim.] The shell of a nut.

કોચવું, v. t. [See ખોસવું to thrust.] To prick; to pierce. 2. To make a hole.

Id. ઘર કોચવું To break into a house for the purpose of robbery; to commit robbery in a house. 2. To commit adultery. કાન કોચવા To instigate.

કોહ્યું, adj. m. f. n. [See કહ્યું.] Rotten. 2. Wanting pith or substance.

કોજાગરી, s. f. [S. कोजागर.] A festival held at full-moon in the month of Ashvina, and celebrated with various games. 2. The full-moon night of Ashvina.

કોટ s. m. [S.] A rampart; a fort. 2. A solid square formed of troops. 3. Gaining seven tricks successively in a game of cards by one party before the other has scored any. 4 s. f. The neck. 5. Lamentation while hanging on the neck of a person. 6. A nest.

Id કોટ ચણવો-બાંધવો To build or erect a wall or rampart. ધૂળકોટ A rampart made of earth. બહારકોટ [Lit.] Beyond the fort. 2. An esplanade; a suburb. કોટમાં ઘાલવું-પૂરવું To put into prison; to make a prisoner. કોટે ઘાલવું To put an ornament round one's neck. 2. To throw responsibility on a person. 3. To throw one's own fault or responsibility on another. અડવી કોટ [Lit.] The bare neck. 2. The neck without any ornament on it. કોટ કરવી To lament in sympathy, by putting the neck on the shoulders of the other party (among women). કોટે વળગવું To cling to the neck of. 2. To be a burden or trouble to. 3. To be unable to eat (through remembering an absent child). કોટે કોઠીઉં બાંધવું To go about a-begging. કોટે બાંધવું To be addicted to. 2. To take charge of; to take up the responsibility of. કોટનું આભરણ An ornament worn round the neck. 2. A darling. કોટ આપવો-દેવો To gain successively seven tricks before the adversary has scored any. કોટ લેવો To lose a game of cards through the first seven successive tricks being won by the opposite party.

Prov. કોટમાં માળા, ને હૈયામાં ઘડાળા A hypocrite.

કોટડી, s. f. [કોટ + ડી dim.] A small room.

કોટડાં, s. n. pl. [કોટ + ડું dim.] Houses. 2. Walls. 3. Sheds.

કોટતા, } s. f.
કોટિતા, } s. f. [S. कोटिता.] Multiplicity.
કોટિપણું, } s. n.

વધુ આવ્યા વણસ તે, કેમ કુડી કોટતા.—વલ્લભ.

કોટરી, s f. Name of a bird; the common magpie.

કોટડું, s n. [S. कोष the inner space + ડું dim.] The shell of a nut containing a kernel. 2. The mere shell; the husk.

કોટવાલ, } s. m. [કોટ + વાળું having.] A
કોટવાળ, } police-magistrate. 2. A mayor. 3. Name of a bird; the common drongo shrike.

કોટવાલી, } s. f. [See above.] The office
કોટવાળી, } or duty of a police-magistrate.

કોટાકોટ, adj. [કોટિ + કોટ redup.] Several crores; hundreds of millions. 2. adv. Along a fort or rampart.

કન્યા કોટાકોટ—પ્રેમાનંદ.

કોટાનકોટ, adj. [કોટિ + S. अनु after + કોટિ.] Millions on millions; many crores.

કોટિ, } Same as કોટી q. v.
કોટિક, }

કોટિકોણ, s. m. [S. कोटि the complement of an arc to 90 degrees + कोण an angle.] A complementary angle.

કોટિધ્વજ, s. m. [કોટિ + S. ध्वज a banner.] A man on the top of whose house there is a banner to show that he possesses a crore of rupees; a millionaire.

લખપતિ કોટિધ્વજ, એક નાથે રતિ.—નરસિંહ.

કોટિયું, s. n. [See કોટડી.] A canoe; a small boat. 2. [See કોટ.] A wooden circle put round the neck of an animal. 2. A trick in the Indian game of મોઈદંડા.

કોટિલી, s. f. [See કોટડું.] A die used by a calico-printer.

કોટિલો, s. m. [See કોટલી.] A spinning instrument.

કોટી, s. f. [See કોટ.] An embrace; a hugging; clasping in the arms. 2. [S.] One side of a question in dispute. 3. A class; a genus. 4. Ten millions; a *crore*. 4. The highest point; the pitch; the extreme; an extremity. 6. A point of a bow. 7. The largest bead in a rosary from which the counting begins. 8. The curved end of a bow. 9. Same as કુટિ *q. v.*

Id. કોટી કરવી To embrace, 2. To kiss.

સખાઓ સખાઓ સાથ સ્નેહથી કોટી કરે.—દલ.

પળ, પળ, પળ આવે કોટિ એના પડુની.—મ. ન. દ્વિ.

કોટું, s. n. A dodge. 2. An intrigue.

કોટેકોટ, કોટેકોટે, } adv. [See કોટ.] Along the surrounding wall.

કોટ્યાવધિ, *adj.* [S. कोट्यावधि *fr.* कोटि a crore + अवधि a limit.] Reckoned by crores; innumerable

કોઠ, s. m. A kind of snake, having the colour of a cowrie on its back. 2. s. n. [S. कोष्ठ the inner part; a shell; a store-room.] A wood-apple; the elephant apple; the fruit of the plant કોઠી.

કોઠ, s. n. Name of a common weed. Mollugo hirta, N. O. Ficoideæ.

કોઠલી, s. f. [કોઠી + લી dim.] A small earthen jar.

કોઠલો, s. m. [કોઠ + લો dim.] A wooden box or cupboard, or a large circular earthen vessel, for preserving bread, meat, etc

કોઠલો [illegible]
—દ. કા. ગ્રં.

કોઠાદાવ, s. m. [કોઠ + દાવ a game.] A game for children, in which there are seven squares, generally known as નીસરણી.

કોઠાર, s. m. [S. कोष्ठागार *fr.* कोष्ठ a granery + अगार a house.] A granary; a store-house.

કોઠારી, s. m. [See કોઠાર.] A store-keeper.

કોઠારીયું, s. n. [See કોઠાર.] A small store-house.

કોઠાવિરામ, s. m. [કોઠો the stomach + S. विराम rest.] Temperament; constitution.

કોઠી, s. f. [S. कोष्ठ a store-house.] A large earthen jar. 2. A kind of fire-work. 3. A factory. 4. A store-room; a go-down. 5. The residency (of a political officer). 6. A wood-apple tree. Feronia elephantum N. O. Rutaceæ.

Prov. કોઠી ધોઈને કાદવ કાઢવો To carry coals to Newcastle; a dirty work has a dirty end. અજાણ્યા સાથે છાતી કાઢી તમો, કોઠી ધોઈને શું કાદવ કાઢો. -સામળ. પાણી કોઠીએ કાના ન થઈ Try to do a thing before it is too late. કોઠીમાં ઘાલ્યાં કાંઈ છૂટે ? Death meets one anywhere.

આવ્યા આવિયા કોઠી કાયરી કરમરતા રોતાણ.—પ્રેમાનંદ.

કોઠીમડી, s. f. Name of a creeping plant.

કોઠીમડું, s. n. The fruit of કોઠીમડી.

કોઠું, s. n. [See કોઠ.] A wood-apple. 2. [See કોટ.] The face; the physiognomy; attention. 3. [See કોટું.] An intrigue; a love-intrigue. 4. [S. कोष्ठ.] A nest.

Id. કોઠું આપવું To regard; to pay attention to 2. To show one's face.

કોઠા કોઠીમાં રોતે ધર્મ.—પ્રેમાનંદ.

તે કોઠું ભાળી ચાલી આવી.—પ્રેમાનંદ.

કોઠો, s. m. [S. कोष्ठ abdomen.] The stomach; the belly. 2. A table; a written statement in a tabular form; a synopsis. 3. A warehouse. 4. The upper part of an upper garment. 5. An earthen vessel in which indigo is stored. 6. A tower. 7. A revenue office, in which dues are paid and collected. 8. A multiplication table.

Id. કોઠો વટલાવવો To eat a forbidden article of food. કોઠા બળો [Lit.] May your heart be afflicted (an expression used in abusing a woman).

Prov. કોઠે કોઠે જુદી બુદ્ધિ Many men, many minds.

[illegible] —[illegible].

કોડ, s. m. [S. कौतुक desire; wish.] Longing; hankering; one's heart's desire. 2.

s. f. [S. गोष्ठ.] A cow-pen, a cattlepen, a byre. 3 The place where artisans work. 4 [S. कोढ.] Leprosy

Id. કોડ પુરા કરવા-પૂરવા-પુરા થવા To gratify a desire; to supply what is longed for પ્રભાતની પીયુને મળી પુરા કીધા કોડ — ર. ઉ. ઉ. ધોળો કોઢ White leprosy. કાળો કોઢ Black leprosy. ગળત કોઢ Leprous sores. કોઢ નીકળવો To be attacked with leprosy.

ભણ્યો કોડ ભજનની ભાવિવાની.—દલપતરામ.

રૂપીઆ પાણી કાઢવા જતાં કોડવ઼ેડા થઇ જવાથી — હ વા હો.

હવિ રાખ્યો કોડે કરી.—શામળ

ઉલય ભાગ કીડે કરી કોડ તે —શ્રમિત

કોડાં, s. n pl [See કોડી.] Shells.

કોતરાળ, s. n A precipice, a cliff.

ગિરિ શિખર પહાડ કોતરાળ રે —કાળિદાસ.

કોડામણું, adj. m f n. [See કોડ a longing] Foppish; vain of one's own beauty. 2 Enthusastic; cheerful

તારી કચેરા વિના દુખ્ય કોડામણું.—નરસિંહ

કોડી, s f [S कपर्दक] A small cowry, a sea-shell 2. A coin of a small denomination 3 Worthlessness 4. Twenty. 5 adj [See કોડ a longing] Eager, ardent

Id. કોડીમાત્ર અન્યાય The least wrong કોડી જાર Name of a kind of jowar.

Prov. કોડીની કમાણી નહિ, ને ઘડીની ફુરસદ નહિ Busy doing nothing, engaged in a profitless business કોડીચોર તે ખાડીચોર He that will steal an egg will steal an ox. કોડીની સત્તા, ને લાખની ભત્તા Property gives a right to hold one's possessions against the whole world. કોડી હરામ, લાખ હલાલ To strain out a gnat and swallow a camel

લખો પચીસ પંદર કોડી —પ્રેમાનંદ

કોડીઉં, s n. [S कपोटि the skull] An earthen cup holding oil and a wick for a light. 2 adj m f n [See કોઢ leprosy.] Afflicted with white leprosy, leprous 3 Same as કોઢq v

કોડીઆલોબાન s m [કોડી a cowrie + લોબાન q. v] A kind of fragrant gum, gum resin of Styrax benzoin N O Styraceæ

કોડીઓ સાપ, s m [કોઢ leprosy and S सर्प a serpent] A kind of serpent, bungarus

કોડીલું, adj m f n [See કોડ a longing] Ardent, eager,

વિશાળ વહે પણી નીમ કોડીલું.—ન ભે. દી

રઝે રૂડો, રંગે પૂરો, કીસતો કોડીલો કોડામણો —નરસિંહ.

ભિખારી કોડીની કન્યાના કોડ હૈયામાં રહે છે —બ ક. કો.

કોડીલાં કસકંસ હવી રહેજો સતકાર્યોના રે લોલ.—લલિત.

કોડું, s. n [S કોડી] A sea shell 2 adj. m. f n Dull; foolish; uncivilized

કોડો, s m. [See કોડી.] A large cowry.

કોઢ, s. m [S.] Leprosy. 2 Leucoderma.

કોઢારું, s. n. [S गोष्ठ] A cowpen; a cattlepen.

કોઢીઉં, } adj. m. f. n [See કોઢ.] Leprous
કોઢીલું, }

કોણ, Pron. [S. क] Who? what? 2 [S.] s m. An angle 3. A corner.

Prov કોણે કહ્યું હતું કે, "બેટા આવળિયે ચઢજે"? You have to thank yourself for your misfortune (of a self-inflicted difficulty) કોણે દીઠી છે કાલ Who knows what the morrow will bring forth; boast not thyself of to-morrow, for thou knowest not what a day may bring forth. કોણ કહે છે કે, રાંધીને ખા? If the cap fits you, you may wear it.

કોણમાત્ર, adj. [કોણ + S मात्र only] Of what consideration? Who cares for you? 2. Inconsiderable; insignificant

કોણમાપક, s n [કોણ + S मा to measure.] A goniometer.

કોણી, s f [S कफोणि.] The elbow, 2 adj. [S कोण an angle] Angular.

Id. કોણી થી જવી To take the lead in a work. 2 To show off oneself. કોણી મારી મારીને ભાગ કરવો To attain to greatness or dignity by one's own diligence or capacity. કોણી બિંદુ Angular point. કોણી છેદ Angular section કોણી વેગ Angular velocity. કોણી ગુતિ Angular advance

કોતક, s n [S कौतुक] A wonder, a marvel; a wonderful thing or act.

કોતર, s n [S कोटर a hollow, a hole.] A cave, a den. 2. A deep and broad arm of the sea, a gulf.

કરાડ કોતર સિંહના સ્વર —પ્રેમાનંદ.

કોતરકામ, s n [કોતરવું + કામ work] Workmanship. 2 Engraving

કોતરડું, s n [કોતર+ડું dim] A small gulf 2 A very small cavern

કોતરણી, s f. [See કોતરવું] An engraving. 2 An instrument for engraving 3 Sculpture

કોતરવું, Same as ખોતરવું *q. v.*

કોતરવું, *v. t.* [S. कृत् to cut.] To engrave; to crave. 2. To burrow. 3. To dig. 4. To compose. 5. To eat throgh.

માની મન જ્યાં તેં કવિતા કોતરં ત્યાંની.—સવિત.

કોતરાવું, *v. t.* [See above.] To be eaten through. 2. To be carved. 3. To be burrowed. 4. To be dug. 5. To be composed.

કોતલ, *s. f.* [See કોટવાળ.] A row of horses etc. adorned and walking without a rider in the front of a procession.

સુખપાલ સાથે ચાર કોતલ, સબળ શોભા ભણું.—હરિદાસ.

કોતાઈ, *s. f.* [P.] Want; deficiency; insufficiency.

કોતાર, *s. m.* An elephant-driver.

કોથ, *s. n.* Gangrene.

કોથમી, કોથમીર, } *s. f.* The coriander plant. Coriandrum sativum. N. O. Umbelliferæ.

કોથળી, *s. f.* [See કોથળો.] A purse; a bag. 2. Marsupium. 3. The covering of the testicles. 4. A term for 1,000.

Id. કોથળીવાળાં પ્રાણી Marsupials.

Prov. કોથળીમાંથી સાપ નીકળ્યો Deceiving expectation.

કોથળીભાગ, *s. f.* [કોથળી + ભાગ a share of the produce.] A share paid to privileged persons out of the produce of land; produce-share.

કોથળો, *s. m.* [S. कोष्टक a granary.] A large bag or sack.

Id. કોથળો ભરવો-કોથળે જવું To fill a bag and go as a pedlar. 2. To put knicknacks in a bag and go about to sell them. 3. To imprison. કોથળા ખોલું Loose. કોથળે ઘાલવું To keep secret. 2. To stop discussion of.

એક વાણીઓ નવરંગીગામ કોથળે ભર્યો.—હ. દા. કા.

કોદંડ, *s. n.* [S.] A bow (in archery).

કોદંડ તે માન્ય જગત સમસ્તમાં.—ભો. બો. દી.

કોદંડને આગલાં હાથ ધંધાણા.—પ્રીતાઈ.

કોદરા, *s. m. pl.* [S. कोद्रव.] A species of corn used for food by the poor. Rinctured paspalum. Paspalum scrobiculatum. N. O. Graminacæ.

Prov. ભાવમાં કોદરા પણ મીઠા લાગે Hunger is the best sauce.

એમ દળ્યાદે કોદરા ભગ્યા.—અખો.

કોદરી, *s. f.* [See above.] Grains of કોદરા separated from the husks. Paspalum distichum. N. O. Graminacæ.

કોદાળી, *s. f.* [S. कुद्दाल.] A hoe; a spade.

કોદાળો, *s. m.* [See above.] A large spade; a large hoe.

કોદી, *adv.* [કોઇ some + S. दिवस a day.] Ever; at any time; sometimes; someday.

કોદું, *s. n.* [S. कु bad + दुग्ध milk.] An old she-buffalo, yielding little or no milk.

કોનકૂળ, *s. n.* A sweet potato; yam. Ipomæa batatas. N. O. Convolvulaceæ.

કોનું, *adj. m. f. n.* [કોણ + નું the suffix for the genitive case.] Whose?

Prov. કોના બાપની દીવાળી? Men are liberal in the use of other's money. કોની ગાય? કોનું ખાય? કોઇ તેનું નથી ભય Nobody concerns himself with other people's losses. કોને આપે લાડું થાય છે?—કોને આપે બોલે છે? Everybody's business is nobody's business.

કોપ, *s. m.* [S.] Wrath; anger. 2. Morbid disorder of the humours of the body.

કોપડી, *s. f.* [S. कर्पट a rag.] A thin film.

કોપરાપાક, *s. m.* [કોપરું kernel + S. पाक a medicinal preparation.] A sweetmeat made of cocoanut, sugar, etc. 2. A beating (used for euphemy.)

કોપરી, Same as ખોપરી *q. v.*

કોપરીઉં, *s. n.* [S. कूर्पर.] The elbow. 2. *adj. m. f. n.* Angular.

કોપરું, *s. n.* The kernel of a cocoanut.

કોપરેલ, *s. n.* [કોપરું + S. तैल oil.] Cocoanut-oil.

કોપવું, *v. i.* [S. कुप् to be angry.] To be angry; to be enraged.

કોપાયમાન, *adj.* [See above.] Angry; wrathful; enraged.

કોપીન, *s. n.* [S. कौपीन.] A cloth worn over the private parts.

ન્યાદિયા કોપીન એક હતમાં.—ભો. બો. દી.

કોબ, Same as કુબો *q. v.*

કોબર, *s. n.* [See કોતર.] A valley.

કોબાવાળી, *adj. f.* [કુબો a mallet + S. वत् having.] A woman who does the work of beating and levelling the ground with a wooden hammer.

કોબો, Same as કુબો *q. v.*

કોમ, *s. f.* [Ar.] A people; a tribe; a sect; a nation. 2. A wife.

કોમલાંગી, *s. f.* [S. कोमल tender + अंग the body.] A delicate woman.

કોમલાસ્થિ, *s. n.* [S. कोमल tender + अस्थि a bone.] Cartilage; gristle.

કોમળ, *adj.* [S. कोमल.] Soft; tender; delicate. 2. Mild; sweet; agreeable. 3. Low; soft.

કોમળતા, કોમળતાઈ, } *s. f.* [કોમળ + S. ता a suffix forming a noun.] Softness; mildness; tenderness; delicacy.

કોય, Same as કોઈ *q. v.*

કોયડો, *s. m.* [S. कूट a knotty question.] A puzzle; a riddle. 2. Same as કોરડો *q. v.*

કોયતો, *s. m.* A pruning hook.

કોયલ, કોયલડી, } *s. f.* [S. कोकिला.] The Indian cuckoo. 2. A kind of top which when spun gives out a melodious voice like that of a cuckoo. 3. Name of a plant. Clitorea ternatea. N. O. Leguminosæ.

કોયલી, *s. f.* [S. कुहर the throat+ली dim.] A boil in the throat. 2. Burning.

Id. પેટમાં કોયલી પડવી To feel hungry; to have a desire to eat more on account of increased appetite.

કોયલું, Same as કોહેલું *q. v.*

કોયલો, *s. m.* Charcoal; a coal.

Id. કોયલા જેવું Black. 2. Worthless; useless. 3. Wicked; evil.

Prov. કોયલાની દલાલીમાં હાથ કાળા He that deals in dirt gets foul fingers. કોયલાને સો મણ સાબુએ ધુઓ, તો એ કાળા ને કાળા You cannot wash a blackamoor white.

કોયાબોલું, *adj. m. f. n.* [કોહેલું+બોલવું to speak.] Speaking at tedious length and unnecessarily upon any subject. 2. Speaking with puns.

કોયું, *adj. m. f. n.* [See કોહેલું.] Rotten. 2. Tiring; full of puns.

કોર, *s. f.* [See કોરવું.] A side; the direction. 2. The edge; the border; the rim. 3. The edging or border of a cloth. 4. A piece of bread.

Id. કકોકોર રોટલો A crust of bread. કકોકોર [Lit.] A piece or a crust. 2. A piece. કોર મારવી To play false to one's own party; to change sides; to go over to the enemy's side. કોર મૂકવી-ચોડવી To apply, sew, or put a border (to a garment). કાળજાની કોર A darling. આણી કોર To this side; in this direction.

કોરચું, *adj. m. f. n.* Shameless; callous; obdurate; incorrigible.

કોરંગ, Same as કુરંગ *q. v.*

ચાતક પોપટ મોર મેના કુકુટ ને કોરંગ,—ધરશે.

કોરંગી, Same as કુરંગી *q. v.*

વેગે કરી ચડાવ્યું બાણ, કોરંગીના લેવા પ્રાણ.—નાકર.

કોરડાદાવ, *s. m.* [કોરડો + દાવ a game.] Name of a game for children, generally known as ચંડીપીંડીઓ.

કોરડી, Same as કોરથી *q. v.*

ખડ સૂકા ખડ સાલ્યા ને કોરડી.—પદ્મનાભ.

કોરડું, *adj. m. f. n.* [કોરું + ડું dim.] Dry; free from moisture. 2. Same as કોગડું *q. v.*

કોરડો, *s. m.* A lash; a scourge. 2. Power; authority. 3. Oppression; tyranny.

Id. કોરડો મારવો To lash. 2. To subject to tyranny. કોરડો અજમાવવો To exercise tyranny over. શું, તારો કેદ કોરડો વાગે છે ? How ? am I subject to your tyranny ? કાયદાને કોરડે વશ કરવું To reduce to subjection by the power of law.

કોરડો, Same as કોયડો *q. v.*

કોરણ, *s. n.* [See રણ a battle.] An army. 2. A cyclone of dust. 3. [See કોર.] A side. 4. A lace. 5. An edge.

કોરણીઓ, *s. m.* [See કોતરણી engraving.] The sides of a wooden frame which are grooved so as to fix boards in it. 2. An engraver.

કોરણી, Same as કોતરણી *q. v.*

કોરમું, *s. n.* [S. कूर boiled rice.] Coarsely ground pulse.

કોરવંકું, *adj. m. f. n.* [કોર side+વાંકું crooked.] Lying slanting; sloping.

કોરવાણ, *adj.* [કોરું dry+વર્ણ colour; state.] Dry.

કોરવું, *v. t.* [See કોતરવું to cut.] To bore a hole; to scoop. 2. To carve ; to pierce ; to engrave. 3. To afflict; to give pain.

Id. કાળજું કોરવું To afflict the heart. ડુંગર કોરવા To excavate mountains.

કોરાવણી, Same as કોતરણી *q. v.*

કોરા, *s. m.* Name of a bird; the water-cock.

કોરાડી, *s. m.* A kind of snake.

કોરાડું, કોરાણું, કોરાળું, } Same as કોરું *q. v.*

કોરાણ, Same as કોરણ *q. v.*

કોરાવું, *v. i.* [See કોરવું.] To be pierced. 2. To be pained; to be afflicted.

કોરી, *s. f.* A small silver coin worth about one third of a rupee.

કોરૂં, *adj. m. f. n.* New; not used; not washed even once (of cloth). 2. Dry; not watery. 3. Barren; fruitless; unproductive. 4. Mere; alone; absolute.

Id. કોરૂં વાસણ-લુગડું A new and unused pot or cloth. કોરૂંકટ-કોરૂં કડાક Brand-new; quite new and unused. 2. Quite dry. 3. Having no affection. કોરો કાગળ Blank paper. કોરે કાગળીએ મતું કરવું Signing a blank paper; giving a *carte blanche.* કોરે લૂગડે ડાઘ લાગવો To be slured or stained.

જોગિંદ ગાઇએ રે કોરી કથનીથી શું થાય ?—દયારામ.

કોરૂંમોરૂં, *adj. m. f. n.* [કોરૂં + મોરૂં redup.] Quite new.

કોરે, *adv.* [See કોર.] Aside; by the side of.

Id. કોરે કરવું-મૂકવું To set aside. કોરે કરી રાખવું-મૂકી રાખવું To lay by; to abstain from present expenditure. કોરે બેસવું To be in the monthly course (of a woman). 2. To sit away from. 3. Not to partake of.

કોલ, *s. m.* [Ar.] A word; a promise 2. A custom-house entry of the arrival or departure of a ship. 3. [See કેલ.] Mortar. 4. [See કોલું.] A jackal. 5. A machine for crushing sugar-cane. 6. A toy. 7. A measure of weight equal to half a tola.

Id. કોલ આપવો To give a promise. કોલ લેવો To obtain a promise. કોલ તોડવો To break a promise. કોલ પાળવો To keep a promise; to fulfil a promise.

વાલ્મીકીના કરમાં હુતો કુશલવ કેરો કોલ રે.—રત્નેશ્વર.

એના સાક્ષી શ્રી રામજી, સાત પરીઆનો કોલ.—સામળ.

કોલ દીધો કવિને કરે, નેહ જણાવી નેણ.—દલપતરામ.

કોલકરાર, *s. m.* [કોલ + કરાર a contract.] An agreement; a treaty.

કોલમ, *s. m.* [S. कलम rice.] Name of a kind of rice.

કોલમી માછલી, *s. f.* A shrimp.

કોલસો, *s. m.* Coal.

કોલાહલ, *s. m.* [S.] An uproar; a bustle; a tumultuous noise.

કોલી, *s. f.* [S. कपिला a brown cow.] A cow. 2. Plantain tree.

હે સતો કૃષ્ણ નામનો કળશ થપાવો, ત્યાં કૃષ્ણ નામની કોલી.
—બોડાણો.

કોલું, *adj. m. f. n.* [S. कपिल brown.] Of a reddish brown colour. 2. *s. n.* [S. क्रोष्टु.] A jackal. 3. A machine for extracting the juice of the sugar-cane.

કોલો, *s. m.* A hole in a wall. 2. An angle formed by erecting a wall. 3. A white person.

કોવાડ, *s. m.* [કૂવો + આડું across.] A piece of wood supporting the wooden wheel in a water-machine.

કોવાણ, Same as કોહવાણ *q. v.*

કોવિદ, *s. m.* [S. कोविद learned.] A learned man. 2. A doctor.

પંડિત જાગો, કોવિદ જાગો, જાગો ખેતીકાર.—કે. હ. ધ્રૂ.

કોવું, *v. i.* To putrefy; to decay.

કોશ, *s. m.* [S.] Treasury. 2. A cavity in the body. 3. A dictionary; a lexicon. 4. A sheath; a scabbard. 5. A bud. 6. A leathern bag used in drawing water out of a well. 7. [S. क्रोश.] A measure of length; one mile and a half. 8. *s. f.* [S. कुशी a ploughshare.] An iron bar sharpened at one end, and used as an instrument for digging; a colter.

Id. અન્નમય કોશ The cavity in the body which stores and digests food. શબ્દકોશ A vocabulary. ચાર કોશનું પાણી A quantity of water such as to require four bags or buckets to draw it out. કોશ ચાલે છે A water-machine is working. કોશ જોડવો To work with a water-machine; to draw out the water of a well. બળદ કોશ તાણે છે Oxen work a water-machine. ચાર કોશનું છેટું A distance of four કોશ (six miles). 2. A very long distance. 3. A vast difference. બંધકોશ Constipation.

કોશકાર, *s. m. f.* [કોશ + S. कृ to do.] A lexicographer.

કોશતારો, *s. m.* [કોશ + તરવું to swim.] A man who cannot swim.

કોશર,
કોશિર, } Same as કેસર *q. v.*

કોશર કેરી કેરી કરે, ખરચ કોડ જરા નહિયે.—સામળ.

કોસારીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Frugal; economical; miserly.

કોશાગાર, *s. n.* [કોશ + S. आगार a house.] A treasure-house; a treasury.

કોશાધિકારી, કોશાધિપતિ, કોશાધ્યક્ષ, } *s. m.* [કોશ + અધિકારી, અધિપતિ, અધ્યક્ષ *q. v.*] A treasury-officer.

કોશીઆળો, *s. m.* [S. कुशीपाल.] A wooden wedge, placed between a ploughshare and the wooden frame of a plough, to hold both firm and tight.

કોશીઓ, *s. m.* Name of a kind of bird. 2. The person who draws water by a leather-bucket.

Id. કોશીઓ કૂવો A well so big ■ water could be drawn from it by leather bags.

કોશીશ, કોશેશ, } *s. f.* [P.] An endeavour; an effort; a trial.

કોશેટો, *s. m.* [S. कोश.] The cocoon of the silk-worm; crysalis.

કોષ, *s. m.* [S.] A cell.

કોષ્ટક, *s. n.* [See કોઠો.] A table of weights, measures, coins, etc. 2. Each of the four-sided figures, formed on a paper with horizontal and vertical parallel straight lines.

કોષ્ઠ, *s. m.* [S.] The stomach. 2. A granary. 3. Colon.

Id. બદ્ધ કોષ્ઠ Constipation

કોસ, *s. m.* [S. क्रोश.] A measure of distance; one mile and ■ half. 2. [S. कोष a cavity.] A leather bucket. 3. *s. f.* [S. कुशी a ploughshare.] An iron bar used in digging.

કોસકૂવો, *s. m* [કોસ + કૂવો a well.] A well from which water is drawn by means of a large leather-bucket.

કોસણ, *s. f.* [S. कुक्षि.] The side below the ribs.

કોસળવું, *v. t.* [S घर्षण rubbing.] To mix together by rubbing.

કોસમ, *s. m.* [S. कुसुम saffron.] The flower of કોસંબી

કોસંબી, *s. f.* A safflower tree from the flowers of which saffron colour is obtained.

કોસંબો, Same as કસુંબો *q. v.*

કોસીઓ, Same as કોશીઓ *q. v.*

કોસેર, Same ■ કસેર *q. v.*

કોસ્યું, *s. n* [S. कुशी. a ploughshare + ઉં dim.] A bar of iron attached to a plough.

કોસીટો, Same as કોશેટો *q. v.*

કોસીસ, Same as કોશીશ *q. v.*

કોસીસડું, કોસીસું, } *s n.* [See કાંગરો.] An ornamental structure on a parapet or rampart.

કોટ કેરાં કોસીસાં ઓપે, કાંગરા બહુ વિધે બન્યા.–પ્રેમાનંદ.

કોટે કોસીસાં શોભે ઘણાં.—પ્રેમાનંદ.

કોહુ, *s. n.* [S. कुश a kind of grass.] A shoot springing from a joint in a stock of bajree, juwar, etc. 2 An end of a bow (of an archer).

કો, Same as કોઈ *q. v.*

કોહ, કોહવું, કોહો, } *s. f. m.* [See કોહવું.] Decay; decomposition. 2. Mortification. 3. A disease in which the skin or flesh becomes or both become rotten.

કોહપણું, *s n.* [કોહ + પણું a suffix forming a noun.] Malicious fault-finding; peevishness; malice; spite; rancour.

કોહડું, Same as કોહોડું *q. v*

કોહવણ, કોહવાણ, કોહાણ, } [See કોહવું.] Decomposition; decay; putrefaction.

કોહરાસ, *s. n.* Name of a bird; the grey-backed sea-eagle.

કોહીનૂર, *s. m.* [P. कोह ■ mountain + नूर light.] [Lit.] A mountain of light. 2 A large brilliant diamond; the Kohinoor.

કોહેલ, *adj.* [See કોહવું.] Malicious; spiteful; rancorous.

કોહોડું, Same as કોહું *q. v.*

કોળ, Same as કોહપણું *q. v.*

કોળાબોલું, *adj. m. f. n* [કાકડું + બોલવું to speak.] Peevish. 2. Quarrelsome. 3. Taunting.

કોળાવેણ, *s n pl.* [કાકડું + S. वृत्ति state.] Taunts; taunting.

કોળ, *s. m* A large rat. Nesokia Providens.

કોળણ, *s. f* [See કોળી.] Wife of a કોળી.

કોળમાળ, *s. f.* [See કોળ.] A trap for rats; a rat-trap.

કોળી, *s. m.* [S. कौल a worshipper of Shakti, according to the left hand ritual (વામ માર્ગ).] Name of a particular Shoodra class. 2. An individual of that caste. 3 A black and dirty stout man. 4. An unsympathizing brute; ■ man of no feeling.

કોળીડું, Same as કોળિયાઉ *q. v.*

કોળીઓ, *s. m.* [S. कवल] A mouthful. 2. A small quantity of food.

કોળીનાળી, *s. m. pl.* [કોળી + ખાળી redup. of કોળી.] All the castes of Shoodras.

કોળીનાળીનો ભય ટાળી, સંભાળી રાખે સંસ્થાન.—દલપતરામ.

કોળું, *s. n.* [S. कुष्मांड.] A gourd; a pumpkin; a red gourd. N. O. Cucurbitaceæ.

Id. ભૂરું કોળું The white gourd. Benincasa cerifera. લાલ કોળું The red gourd. Cucurbita maxima.

કોળેકોળો, *s. f. pl.* [કળ pain + redup.] Boisterous laughs.

Id. કોળેકોળો લેવો To laugh till one has a stitch in the side, or till the sides are about to burst.

કૃષ્ણનું કટાક્ષ કરી, કોળેકોળો લઇ કુબ્જા.—નરહરિ.

કૌંસ, *s. m.* A bracket.

કૌઆ, } *s. m.* A crow.
કૌવો, }

કૌચ, Same as કૌવચ *q. v.*

કૌચબીજ જેવા બોલ કહવા કહાવીએ.—દલપતરામ.

કૌતક, Same as કૌતુક *q. v.*

કૌતી, Same as કૌવત *q. v.*

કૌતુક, *s. n.* [S.] Wonder. 2. A marvel; any object, event or act exciting fondness, admiration, or delight. 3. Curiosity. 4. An object of curiosity or wonder.

Id. કોઇ કૌતુક વગર આવાય છે ? I will come to see you when there is a delightful occasion at your house, and make you a present (said at the time of parting as a benediction or expression of affection).

Prov. કૌતુક વિના હસવું ન આવે One laughs only when one is delighted or sees a marvel.

કૌપીન, Same as કોપીન *q. v.*

કૌપીન ધરણ વસવું.—પ્રેમાનંદ.

કૌભાંડ, *s. n.* [S. कु bad + भण् to speak.] A false charge; a false claim; deceit; roguery.

કૌમાર, } *s. n.* [See કુમાર.] Childhood.
કૌમાર્ય, }
2. Maidenhood; virginity.

કૌમુદી, *s. f.* [S.] Moonlight.

કૌરવ, *s. m.* A descendant of Kuru. 2. A ruler of the Kuru family.

કૌવચ, *s. n.* [S. कपिकच्छु] A kind of nettle; cow-itch. Name of a plant. Mucuna pruriens. N. O. Leguminosæ.

કૌવત, *s. n.* [Ar.] Power; strength; vigour.

કૌશલ્ય, *s. n.* [S. कुशल skilful.] Expertness; cleverness; skilfulness.

કૌશલ્યા, *s. f.* [S] The mother of Rama and wife of Dasharatha.

કૌશિક, *s. m.* [S.] Sage Vishvamitra. 2. Capillary.

કૌશિકી, *s. n.* [S.] Name of one of the four varieties of dramatic style.

કૌસ્તુભ, *s. n.* [S] One of the fourteen precious things obtained from the ocean when it was churned by the gods.

ક્યમ, Same as કેમ *q. v.*

ક્યહું, Same as કહીં *q. v.*

તેનું ચિત્ત ક્યહું નવ જાય.—દયારામ.

ક્યાં *adv.* [S. कस्मात् In what ?] Where ?

Prov. ક્યાં ઘોડું, ને ક્યાં ગધેડું ?—ક્યાં રાજા ભોજ, ને ક્યાં ગાંગો તેલી ?—ક્યાં મોહર, ને ક્યાં અધેલી ?—ક્યાં ચંદન, ને ક્યાં લાહોર ?—ક્યાં ખીજડો કાતલા ને ક્યાં કાવરા પીર ?—ક્યાં ચંદન, ને ક્યાં મલયાગિરિ, ક્યાં સાગર ક્યાં નીર ? A vast difference.

ક્યાંઇ, }
ક્યાંએ, } *adv.* [ક્યાં + ઇ, એ, ય, હી even.]
ક્યાંય, } Somewhere. 2. Anywhere.
ક્યાંહી, }

ક્યારો, *s. m.* A species of horses; A bay horse.

ક્યામત, *s. f.* [Ar.] The judgment-day; doomsday.

ક્યારડી, *s. f.* [See ક્યારો.] A small plot of ground in a field or garden to keep water in.

ક્યારડે કલ્પતરુ પાક કહ્યા ક્યાંથી મળે રે—બિહારી.

ક્યારડો, *s. m.* [See ક્યારો.] A plot of ground in a field garden to keep water in. 2. A bay horse.

ક્યારી, *s. f.* [See ક્યારો.] A small ક્યારો. 2. Land which requires to be irrigated. 3. Land which can be cultivated. 4. A garden.

ક્યારે, *adv.* [ક્યો which + S. वार time.] When ? at what time ?

ક્યારેક, *adv.* [ક્યારે + એક indef.] Sometimes.

ક્યારો, *s. m.* [S. केदार a field under water.] Same as ક્યારડો. 2. A basin for water near the root of a tree.

ક્યાસ, *s. m.* [Ar.] A guess. 2. Valuation; an estimate of the value of a thing.

Id. ક્યાસ કરવો To guess. ક્યાસ કાઢવો To make an estimate.

રાજ કરતો મનમાં ક્યાસ.—પ્રેમાનંદ.

પણ ચતુર સ્ત્રીએ ક્યાસ કર્યો.—હ. કા. કો.

ક્યાં, Same as ક્યાં q. v.

તમો વિના હાર ક્યાં છે ન મારો.—દયારામ.

ક્રતુ, s. m. [S.] A sacrifice.

સાહિત્ય સર્વે સંભારીને, કરો એ ક્રતુ રાજ રે.—ગિરિધર.

ક્રમ, s. m. [S. क्रम् to go.] Order; succession; a series. 2. A particular arrangement of the words of a Vedic verse. 3. Going; proceeding; a course.

Id. ચાલતો આવેલો ક્રમ A way or line of conduct that has been handed down to us ક્રમમાં ગોઠવવું-મૂકવું-લાવવું To put in order; to reduce to order; to arrange in order. ક્રમે ક્રમે Gradually. ક્રમે કરીને One after the other.

ક્રમણ, s. n. [See above.] Act of walking or going. 2. Advance; progress.

ક્રમભંગ, s. m. [ક્રમ + S. भंग a breach.] Irregularity.

ક્રમપાટી, s. f. [ક્રમ+પાટી a list.] A gradation list.

ક્રમવાર, adv. [ક્રમ+વારો a turn.] According to an order; in an orderly way.

ક્રમાંક, s. m. [ક્રમ + S. अंक a number.] An orderly number.

ક્રમિક, adj. [See ક્રમ.] Serial; successive.

Id. ક્રમિક બઢતી A grade promotion.

ક્રમશઃ, adv. [S.] In due order; regularly; successively. 2. By degrees; gradually.

ક્રય, s. m. [S. क्री to buy.] Buying; a purchase.

ક્રયવિક્રય, s. m. [ક્રય + S. विक्रय selling.] Buying and selling: trade.

ક્રાંત, adj. [See ક્રમ] Traversed; gone; passed over.

ક્રાંતિ, s. f. [See ક્રમ.] The act of going. 2. A change; a revolution. 3. The ecliptic. 4. The declination of a planet.

ક્રાંતિવૃત્ત, s. n. [ક્રાંતિ + S. वृत्त a circle.] The ecliptic.

ક્રિયમાણ, s. n. [S. कृ to do.] A rite; a ritual; a ceremony. 2. adj. Being done; in process; under operation.

ક્રિયા, s. f. [See above.] An act; a deed. 2. Motion; action; being. 3. A ceremony; a religious rite. 4. Practice.

ક્રિયાત્મક, adj. [ક્રિયા + S. आत्मक having.] Practical; experimental.

ક્રિયાનષ્ટ, adj. [ક્રિયા + S. नश् to perish.] Lost or ruined by one's own acts. 2. Forgetting benefits done to oneself; ungrateful.

ક્રિયાપદ, s. n. [S.] A verb.

ક્રિયાફળ, s. n. [ક્રિયા + S. फल a fruit.] The fruit or result of an act.

ક્રિયાભ્રષ્ટ, adj. [ક્રિયા+S. भ्रष्ट deviated from.] Not performing proper ceremonies.

ક્રિયાવાચક, adj. [ક્રિયા+S. वाचक expressing.] Expressing an action (as a verbal noun).

ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય, s. n [S क्रियाविशेषण.] A predicative adjective 2. An adverb.

ક્રિયાશક્તિ, s. f. [ક્રિયા+S. शक्ति power.] Power of action; energy; an act.

ક્રિયાશ્રય, s. m. [ક્રિયા+S. आश्रय a recepient.] The subject or agent of a verb.

ક્રીડવું, v. i. [See below.] To sport; to play.

ઉલ્લય આય ક્રીડે ક્યાં કેડ રે.—અજ્ઞાત.

ક્રીડન, s. n. } ક્રીડા, s. f. } [S. क्रीड् to play.] Sport; play; recreation; a pleasant occupation; enjoyment. 2. Intercourse.

Id. ક્રીડાગાર-ક્રીડાગૃહ A pleasure house. ક્રીડાસ્થાન A place for sports; an arena, a gymnasium. ક્રીડાશૈલ A pleasure-mountain. ક્રીડા કરવી-રમવી To sport; to enjoy.

ક્રુધિત, } ક્રુદ્ધ, } adj. [See ક્રોધ.] Angry; ireful; wrathful.

ક્રૂર, adj. [S.] Cruel; wicked. 2. Formidable; dreadful. 3. Harsh; merciless; hard-hearted.

ક્રૂરતા, s. f. [ક્રૂર + S. ता a suffix forming a noun] Cruelty; wickedness 2. Dreadfulness. 3. Hardness; hard-heartedness.

ક્રોડ, adj. [S. कोटि.] Ten millions.

ક્રોડપત્ર, s. n. [S.] A codicil.

ક્રોધ, s. m. [S. क्रुध् to be angry.] Wrath; anger; ire.

Id. ક્રોધ કરવો To get angry. ક્રોધ મારવો To restrain one's own anger. ક્રોધ ચઢાવવો-લાવવો To be angry; to make oneself angry. ક્રોધાંધ Blind with anger; maddened with anger.

ક્રોધવું, v. i. [See above.] To be angry.

કામિની પ્રેમે ક્રોધ્યો થયું.—પ્રેમાનંદ.

ક્રોધાગ્નિ, *s. m.* [ક્રોધ+S. अग्नि fire.] The heat of anger.

ક્રોધાયમાન, *adj.* [See ક્રોધ.] Angry; wrathful.

ક્રોધાવેશ, *s m.* [ક્રોધ+S. आवेश a fit.] A fit of anger.

ક્રોધિષ્ઠ, *adj.* [ક્રોધ+S. स्था to stand.] Passionate; ireful; angry; fiery-tempered.

ક્રોધી, Same as ક્રોધિષ્ઠ *q. v.*

ક્રોશ, *s. m.* [S.] One mile and a half.

ક્રૌંચ, *s. m.* [S. क्रौंच.] A heron; a curlew. 2. Name of one of the five islands according to Hindu scriptures.

ક્રૌંચી, *s. f.* [See above.] A female heron.

ક્લાંત, *adj.* [S. क्लम् to be fatigued.] Tired out; fatigued ; exhausted. 2. Withered. 3. Lean.

ક્લિષ્ટ, *adj.* [S. क्लिश् to distress.] Distressed; afflicted. 2. Far-fetched; forced; elaborate; artificial.

ક્લીબ, *adj.* [S.] Impotent; neuter.

ક્લીમ્, *inter.* A mystic syllable used in reciting a Vedic verse addressed to the god of love.

ક્લેદ, *s m.* [S. क्लिद् to be wet.] Wetness; moisture; dampness. 2. Suffering; distress.

ક્લેશ, *s. m.* [S. क्लिश् to distress.] Distress; affliction; anguish. 2. A quarrel.

Id. ક્લેશ કરવો-મનને ક્લેશ કરવો To worry oneself.

ક્લેશી, *adj.* [See above.] Quarrelsome.

ક્વચિત, *adv.* [S.] Seldom; rarely. 2. Sometimes.

ક્વાથ, *s. m.* [S. क्वथ् to boil.] Decoction.

ક્ષ, *s. m.* [S.] A compound letter made up of the two consonants ક and ષ.

ક્ષણ, *s. f.* [S.] A measure of time equal to four-fifths of a second. 2. A moment; an instant. 3. A chance. 4. A fit opportunity.

મોહનમાં ક્ષણમાં વનમાં છું.—પતિભ

ક્ષણબુદ્ધિ, *adj.* [ક્ષણ + S. बुद्धि intellect] Fickle-minded; capricious; changeable.

ક્ષણભંગુર, *adj.* [ક્ષણ + S. भंज् to break.] Transient, perishable; frail; evanescent.

ક્ષણભર, *adv.* [ક્ષણ + S. भृ to fill.] For a moment; for an instant; for a time.

ક્ષણમાત્ર, *adv.* [ક્ષણ + S. मात्र only.] For a moment; for an instant

ક્ષણિક, *adj.* [S] Momentary; transient.

ક્ષણું, Same as ક્ષણ *q. v.*

ક્ષણેક્ષણે, *adv.* [Redup. of ક્ષણ.] Every now and then; every moment; repeatedly; continually.

ક્ષત, *adj.* [S. क्षण् to hurt.] Hurt; wounded; injured. 2. Diminished. 3. *s. n.* A wound; an injury. 4. Destruction; peril.

તે ક્ષત લઈ આવતી, તે હૃદયમંદ ખૂપાવતી.—પ્રેમાનંદ.

ક્ષતિ, *s. f.* [See above.] An injury; a wound. 2. Destruction. 3. Loss; ruin. 4. Decline; diminution.

ક્ષતોદર, *s. m.* [ક્ષત + S. उदर abdomen.] A kind of disease of the abdomen.

ક્ષત્ર, *s. m.* [S.] A man of the Kshatriya caste: Kshatriya caste taken collectively; a man of the warrior class.

ક્ષત્રવટ, *s f.* [ક્ષત્ર+S. वृत्ति occupation.] The characteristic of a Kshatriya; the innate nature of a Kshatriya; militarism.

ક્ષત્રવટ વરતી અધીન થાવે ત્યાંથી જો દીસીએ.—નાકર.

ક્ષત્રાણી, *s. f.* [See ક્ષત્ર.] A woman of a Kshatriya caste; wife of a Kshatriya. 2. A brave woman of the military class.

ક્ષત્રાવટી, Same as ક્ષત્રીવટ *q. v.*

ક્ષત્રિય, *s m.* [See ક્ષત્ર.] A member of the military class. 2. The second class according to the caste divisions.

ક્ષત્રિયાણી, Same as ક્ષત્રાણી *q. v.*

ક્ષત્રી, *s. m.* Same as ક્ષત્રિય *q. v.*

ક્ષત્રીવટ, *s f.* [ક્ષત્રી + S. वृत्ति occupation.] Reputation; honour or pride of the Kshatriya caste; militarism; military glory.

ક્ષંતવ્ય, *adj.* [S.] Pardonable; fit to be forgiven.

ક્ષપણ, *s. m.* [S.] A Buddhist mendicant. 2. A fast. 3. A saint of the Jains.

ક્ષપણક, *s. m.* [S.] A Buddhist or Jain mendicant.

ક્ષપા, *s. f* [S.] A night

સીતા પરિહાર અર્થે જી, ક્ષપા પંચમી તજવી સમર્થ.—પ્રેમાનંદ.

ક્ષપાકર, *s. m.* [ક્ષપા+S. कृ to do.] The moon.

ક્ષપાચર, *s. m.* [ક્ષપા + S. चर् to move.] The moon. 2. A demon. 3. A thief.

ક્ષમ, *adj.* [S क्षम् to be able; to suffer.] Enduring; able to suffer. 2. Competent; able; capable. 3. Appropriate; proper. 4. Patient.

ક્ષમક્ષણી, *s. f.* An epithet of Kukshmanee.

એક ભને હું રહવી થાનકે, સ્થિર કરીઆ વર ક્ષમક્ષણી.—નાકર.

ક્ષમતા, *s. f.* [ક્ષમ + S. ता a suffix forming a noun.] Patience. 2. Fitness 3. Competency. 4. Endurance.

ક્ષમા, *s. f.* [S. क्षम् to forbear; to pardon.] Forbearance. 2. Pardon; forgiveness. 3. Patience. 4. The earth. 5. An epithet of Durga.

Id. ક્ષમા કરવી-ક્ષમા આપવી To forgive; to pardon. ક્ષમા માગવી To beg pardon.

સ્વચ્છ મનોહર મૃદુ પ્રિયમય ક્ષમા જ.—દયારામ.

ક્ષમાપાત્ર, *adj.* [ક્ષમા + S. पात्र worthy.] Fit to be pardoned; pardonable.

ક્ષમાવંત, } ક્ષમાવાન, } *adj.* [ક્ષમા + S. वत् having.] Forbearing; patient; indulgent, 2. Forgiving; pardoning.

ક્ષમાશીલ, *adj.* [ક્ષમા + S. शील nature.] Forgiving. 2. Forbearing. 3. Patient.

ક્ષય, *s. m.* [S. क्षि to waste away.] A waste; a decay; diminution. 2. Ruin; destruction. 3. Consumption; a disease called Pthisis.

ક્ષયગ્રંથિ, *s. f.* [ક્ષય + S. ग्रंथि a gland.] A tubercle.

ક્ષયતિથિ, *s. f.* [ક્ષય + S. तिथि a day.] The day which is not reckoned in a lunar month. 2. The day on which a person of the family was dead. 3. The shraddha ceremony day every month during the year of the dead. 4. The anniversary day of the dead.

ક્ષયરોગ, *s. m.* [ક્ષય + S. रोग a disease.] A A wasting disease; consumption; pthisis.

ક્ષયવૃદ્ધિ, *s. f.* [ય + S. वृद्धि growth.] Fall and rise. 2. The waning and waxing (of the moon).

ક્ષયી, *adj.* [S. क्षयिन्.] Decaying; diminishing. 2. Perishable; fragile. 3. Consumptive. 4. *s. m.* The moon.

ક્ષર, *adj.* [S. क्षर् to waste away.] Perishable; liable to destruction.

આ બે જ પુરુષો વિશ્વે, ક્ષર અક્ષર ને વળી.—ભા. દ. ક.

ક્ષરવું, *v. i.* [See above.] To perish; to be destroyed.

સાધો વસ્તુ વ્યાપક નિર્વાણ, ક્ષરે નહિ તે અક્ષર જાણ.—અખો.

ક્ષાત્ર, *adj.* [See ક્ષત્રી.] Relating or peculiar to the military tribe. 2. *s. n.* The Kshatriya caste. 3. The characteristics of a Kshatriya.

ક્ષાત્રકર્મ, *s. n.* [ક્ષાત્ર + S. कर्म an action.] The duty of a Kshatriya of protecting the weak; military duty.

ક્ષાંત, *adj.* [S. क्षम् to forgive; to forbear.] Patient; forbearing; enduring. 2. Forgiven. 3. Endured; borne.

ક્ષાંતિ, *s. f.* [See above.] Patience; forbearance; forgiveness.

ક્ષાર, *s. m.* [S. क्षर् to ooze; to melt.] A corrosive or acid substance. 2. A salt. 3. Alkali. 4. *adj.* Saline; pungent. 5. Alkaline.

ક્ષારગુણી, *adj.* [ક્ષાર + S. गुण quality.] Alkaline; having the quality of an alkali.

ક્ષારભૂમિ, *s. f.* [ક્ષાર + S. भूमि earth.] A saline earth.

ક્ષારમાપક, *s. n.* [ક્ષાર + S. मा to measure.] Salinometer. 2. Alkalimeter.

ક્ષારમિતિ, *s. f.* [ક્ષાર + S. मिति a measure.] Salinometry. 2. Alkalimetry.

ક્ષારીય, *s. n.* [S.] Sodium.

ક્ષારોદ, *s. n.* Alkaloid.

ક્ષાલ, *s. m.* [S. क्षल्, क्षाल् to wash.] A washerman.

ક્ષાલન, *s. n.* [See above.] Washing; removing. 2. Cleansing.

ક્ષાલવું, *v. t.* [See ક્ષાલ.] To wash; to cleanse.

મન વચન કર્મ ક્ષાલવું.—દયારામ.

ક્ષિતિ, *s. f.* [S.] The earth.

ક્ષિતિજ, *s. f.* [S.] The horizon.

ક્ષિતિજક્ષેત્ર, *s. n.* [ક્ષિતિજ + S. क्षेत्र a field.] A horizontal plane.

ક્ષિતિધર, *s. m.* [ક્ષિતિ + S. धृ to hold.] The Shesha serpent.

ક્ષિતિપાળ, *s. m.* [ક્ષિતિ + S. पाल् to protect.] The protector of the earth; a king.

ક્ષિપ્ત, *adj.* [S. क्षिप् to throw.] Thrown; hurled; cast. 2. Abandoned.

ક્ષિપ્ર, *adv.* [S.] Quickly; speedily; soon.

પ્રત:કાળે વહેલાં ઉઠી, હરિને ભજવાં ક્ષિપ્ર.—મુકુંદ.

હોય વિકારી તે ભજન કરી, કરે જ તે રસ ક્ષિપ્ર.—દયારામ.

ક્ષિપ્રા, *s. f.* Hotchpotch.

ક્ષીણ, *adj.* [S. क्षि to waste away.] Thin; emaciated; worn away; wasted away. 2. Poor; miserable. 3. Powerless; weak.

ક્ષીણતા, *s. f.* [ક્ષીણ + S. ता a suffix forming a noun.] Weakness; exhaustion. 2. Thinness; delicacy in health.

ક્ષીર, *s. f.* [S.] Milk. 2. The milky juice or sap of a tree. 3. Water. 4. A preparation of food from milk, sugar and rice.

Id. ક્ષીર નીર જુદાં કરવાં The ability of finding out merits and demerits in a person.

ક્ષીરનીર વિવેક એ પ્રભુ ! હંસ કૃપાથી કરી શકું.—ન. ગ્ર.

ક્ષીરસાગર, *s. m.* [ક્ષીર+S. सागर an ocean.] The ocean of milk.

ક્ષીરોદક, Same as ખીરોદક *q. v.*

ક્ષુદ્ર, *adj.* [S.] Mean; low; base. 2. Trifling; small; little. 3. Unimportant.

ક્ષુદ્રગોધા, *s. f.* [ક્ષુદ્ર + S. गोधा a lizard.] A newt.

ક્ષુદ્રઘંટાળી, Same as ક્ષુદ્રઘંટિકા *q. v.*

ક્ષુદ્રઘંટિકા, *s. f.* [ક્ષુદ્ર + S. घंटिका a small bell.] A waist-band having small bells attached to it.

ક્ષુદ્રતા, *s. f.* [ક્ષુદ્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Smallness; littleness. 2. Meanness; baseness.

ક્ષુધા, *s. f.* [S.] Hunger. 2. Appetite; a desire for food.

ક્ષુધા પીડે શાની, મોઢું પિયૂષ વાણી મધુ પીધે.—મ. ન, દ્વિ.

ક્ષુધાતુર, *adj.* [ક્ષુધા + S. आतुर eager.] Eager for food. 2. Hungry.

ક્ષુધાર્ત*, *adj.* [ક્ષુધા + S. आर्त pained by.] Hungry; afflicted or pained by hunger.

ક્ષુધિત, *adj.* [S.] Hungry.

ક્ષુભિત, *adj.* [S. क्षुभ् to tremble.] Shaken; agitated. 2. Afraid. 3. Enraged.

ક્ષુર, *s. m.* [S. क्षुर् to cut.] A razor. 2. The hoof of a cow or a horse.

ક્ષુરી, *s. m.* [See above.] A barber. 2. Ungulata order among Vertebrates.

ક્ષુલ્લક, *adj.* [S.] A little; trifling. 2. Insignificant. 3. Wicked; malicious; mean.

ક્ષુલ્લકતા, *s. f.* [ક્ષુલ્લક+S. ता a suffix forming a noun.] Wickedness; meanness. 2. Littleness; insignificance.

ક્ષેત્ર, *s. n.* [S.] A field; a soil; a land. 2. A place of pilgrimage; a holy place. 3. The sphere of action; the body. 4. A place; an abode. 5. A surface; an area. 6. A wife.

પ્રકૃતિ પુરુષો દેવ ! ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞ ને વળી.—ના. દ. કે.

ક્ષેત્રજ, *s. m.* [ક્ષેત્ર + S. जन् to be born.] The offspring of a wife by a kinsman duly appointed to raise up issue to the husband.

ક્ષેત્રજ્ઞ, *s. m.* [ક્ષેત્ર + S. ज्ञा to know.] The soul. 2. The supreme soul. 3. A libertine. 4. A husbandman. 5. *adj.* Wise. 6 Clever; having the knowledge of soul.

જે સર્વ સમૂહ ગુણાત્મક ધરે, આઇ ક્ષેત્રજ્ઞ તે થકી પર.–પ્રેમાનંદ.

ક્ષેત્રપાળ, *s m.* [ક્ષેત્ર + S. पाल् to protect.] A husbandman; a guard of a field. 2. A deity protecting fields. 3. An epithet of Shiva.

ક્ષેત્રફળ, *s. n.* [ક્ષેત્ર + S. फल, a fruit.] The area; the superficial contents of a figure. 2. Result. 3. The net gain or loss in a transaction.

Id. ક્ષેત્રફળ કાઢવું To find out the area.

ક્ષેત્રમિતિ, *s. f.* [ક્ષેત્ર + S. मिति measure.] Mensuration.

ક્ષેત્રવહી, *s. f.* [ક્ષેત્ર + S. वह् to carry.] A field-book.

ક્ષેત્રસ્થ, *s. m.* [ક્ષેત્ર + S. स्था to stand.] The embodied soul. 2. *adj.* Residing at a sacred place.

ક્ષેત્રી, *s. m.* [S.] An agriculturist. 2. The soul : the supreme soul. 3. A husband.

આપ્યું યે ક્ષેત્ર તો ક્ષેત્રી પ્રકારો તેમ ભારત.—ના. દ. કે.

ક્ષેપ, *s. m.* [S. क्षिप् to throw.] Throwing ; casting. 2. Passing away (time).

Id. કાળક્ષેપ કરવો To while away time.

ક્ષેપક, *s. m.* [See above.]A thrower. 2. A spurious or interpolated passage. 3. An additive quantity. 4. *adj.* Interpolated; spurious.

ક્ષેપણ, Same as ક્ષેપ *q. v.*

ક્ષેપણી, *s. f.* [See ક્ષેપ.] Tiding over difficulties. 2. Name of a trick in wrestling; the art of throwing.

ક્ષેપણીપદી, *s. n.* [ક્ષેપણી + S. पद a foot.] A copepod.

ક્ષેમ, *s. n.* [S.] Ease; happiness; peace; welfare. 2. Preserving. 3. Keeping what is acquired (as in યોગક્ષેમ). 4. *adj.* Happy; prosperous; thriving.

તો ક્ષેમ આજ થયું થાય તો હરિ.—ના. દ. કે.

ક્ષેમકર, *adj.* [ક્ષેમ+S. कृ to do.] That which confers happiness; propitious; causing peace or security; promoting health and happiness.

ક્ષોણી, *s. f.* [S.] The earth. 2. A hundred billions.

ક્ષોભ, *s. m.* [S. क्षुभ् to be agitated.] Agitation; excitement; emotion. 2. Provocation; irritation. 3. Shyness; shamefulness.

ક્ષોભક, *adj.* [See above] Irritant; exciting.

ક્ષોભવવું, *v. t.* [See ક્ષોભ.] To cause to be agitated. 2. To cause to be shy. 3. To make angry.

ક્ષોભવું, *v. i.* [See ક્ષોભ.] To be agitated. 2. To be angry. 3. To feel shame; to be shy.

ક્ષોભિત, *adj.* [See ક્ષોભ.] Agitated; excited; irritated. 2. Ashamed.

ક્ષૌર, *s. n.* [See ક્ષુર.] Shaving.

ક્ષૌરિક, *s. m.* [See ક્ષુર.] A barber.

ક્ષૌરી, *s. m.* [S.] A razor.

ક્ષ્મા, *s. f.* [S.] The earth.

ખ.

ખ.

ખ, *s m.* [S.] The second letter of the Gujarati consonants, of the guttural class. 2. The sky: the heavens; the space. 3. A cipher. 4. The sun. 5. A sign for the figure dot or cipher in poetry. 6 A variant (in old writings) of the letters ષ and શ.

ખય, *s. m.* [S. क्षय consumption.] Consumption; phthisis. 2. *s. f.* [S. खेय a ditch.] A mine; a ditch.

રૈરવ રોગ ખરો એ ખય છે.—સામળ.

ખકાર, *s m.* [ખ+S. कृ to do.] The consonant ખ. 2. The sound of ખ.

ખકારાંત, *s. m.* [ખકાર+S. अंत the end.] A word ending in ખ.

ખકેાે, *s. m.* Same as ખખ્ખો *q. v.*

ખખ, *adj.* [See ખોખરું.] Worn out; old; antique; rotten 2. An old and worn out thing.

Id. જૂનું ખખ Very old, decayed and rotten.

ખખડવું, *v. i.* [See ખડખડવું.] To rattle; to crack. 2. To be knocked (of the door).

હાથે દલપતરામ, ખડ્ગની ધારા ખખડે.—દલપતરામ.

ખખડાટ, Same as ખડખડાટ *q. v.*

ખખડાવડાવવું } ખખડાવાવવું, } *v. t.* [See ખખડાવવું.] To get knocked (of the door.). 2. To get scolded; to get chid.

ખખડાવવું, *v. t.* [See ખડખડવું.] To make a rattling sound. 2. To chide; to rate; to scold. 3. To knock (the door).

ખખરવખર, *adv.* [See ખોખરું + S. विक्षिप् to scatter.] Loosely; in a decayed and scattered condition.

ખખરવું, *v. i.* [S क्षर् to emit; to drop.] To feel a loss deeply; to bemoan. 2. *v. t.* To give pain to. 3. Same as ખખળવું *q. v.*

Id. ખખરી જવું To decline in years.

ખખરી, *s. f.* [See ખોખરું.] Hoarseness.

Id. ખખરી આવવી To have hoarseness of voice. 2. To feel an obstruction in the throat.

ખખરો, *s m.* [See ખરખરો.] Condolence. 2. Repentance.

ખખળતું, *adj. m. f. n.* [See below.] Boiling hot; very hot.

ખખળવું, *v. i.* [See ખળખળવું.] To boil. 2. [S. स्खल् to fall.] To be very weak. 2. To be wasted away.

ખખળાવવું, *v. t.* [See ખળખળાવવું.] To boil. 2. [S. क्षल्, क्षाल् to wash.] To shake and wash off. 3. To obtain money from a person under false pretences.

ખખારો, Same as ખુંખારો, ખોંખારો *q. v.*

ખખ્ખુ, } ખખ્ખો, } Same as ખકાર *q. v.*

ખખ્ખુ ખૂણે બેસી રહ્યું, સદ્‌ગુરુ વચને તે મેં લહ્યું.—નાકર.

ખખ્ખા ખગપતિપતિને બોળ—નર્મદ.

ખગ, *s. n.* [S. ख sky+गम् to go.] A bird. 2. The heavens; the stars or planets. 3. A sign for the figure nine.

ખગચર, *s. n.* [S. खग air + चर् to move.] An animal or a thing moving in the sky; a bird. 2. *adj.* Flying; moving in the air.

ખગપતિ, *s. m.* [ખગ + S. पति a lord.] The king of birds; the eagle. 2. Swan.

ખગપતિપતિ, *s. m.* [ખગપતિ+ S. पति a lord.] The lord of eagles; Vishnu.

ખખ્ખા ખગપતિપતિને બોળ.—નર્મદ.

ખગવાહન, *s. n.* [ખગપતિ + S. वह् to bear; to carry.] An epithet of the god Vishnu.

ખગશત્રુ, *s. m.* [ખગ + S. शत्रु an enemy.] An enemy of birds; a hawk; a falcon.

ખગાકાર, *adj.* [ખગ + S. आकार a form.] Having a wonderful or beautiful form; charming to the eyes; astonishing. 2. Round; beautiful.

ખગાધિપ, *s. m.* [ખગ+S. अधिप a lord.] The lord of birds; the eagle.

ખગેશ, *s. m.* [ખગ + S ईश a lord.] The lord of birds; the eagle.

ખગેંદ્ર, *s. m.* [ખગ + S. इंद्र a lord.] The lord of birds; the eagle.

ખગોળ, *s. n.* [ખ + S. गोल a globe.] The heavens; the starry firmament. 2. The celestial globe.

ખગોળવિદ્યા, } *s. f.* ખગોળશાસ્ત્ર, } *s n.* [ખગોળ + S. विद्या, शास्त्र science.] Astronomy.

ખગોળવેત્તા, ખગોળશાસ્ત્રી, s m [ખગોળ + S विद् to know, शास्त्र science] An astronomer

ખડ્ગ, s n, ખડ્ગરિ, s f [S खड्ग] A sword

રેવું મારવું મારવું, ખાલથી ખડ્ગરિઝટ —લોકોક્તિ

ખગ્ગા, s n [See ખગ] A bird 2 The heavens the sky 3 s m An astrologer

ખગ્રાસ, s m [S ख the sun + ग्रास् an eclipse] Occultation of a heavenly body, a total eclipse.

ખખ, adj [S खन् to dig] Empty hollow 2 Worthless moneyless 3 s m f Eager pursuit, perseverance 4 Want longing 5 Desolation devastation 6 Oppression tyranny

Id ખંખ ભાંગવી To supply a want. ખખ વાળવો To desolate

ખખરેડવુ v t To besmear, to apply a little oil or ghee (on cakes)

ખંખાળવું, v t [S क्षल् to wash] To shake in water and wash

ખખાર, Same as ખખારો q v

ખખારવું, v i [See ખોંખારવું] To neigh (of a horse) to hawk to hem 2 To utter a guttural sound

ખખારો, s m [See ખોંખારો] Hoarseness of the voice 2 A grunting sound from the throat 3 The neighing of a horse.

ખખાળવું, v t [S क्षल्, क्षाल् to wash] To wash vigourously

ખંખેરવું v t [S क्षर् to drop] To shake off, to dust off 2 To scold to chide, to take to task 3 To beat

Id ખખેરી નાખવું To shake off briskly 2 To chide to scold 3 To beat

ઘડી કમર તીને બુન ખખેર્યાં —પ્રેમાનંદ

ખખોદ, Same as ખલખોદ q v

ખખોરવું, v t [S कृ to scatter] To scatter 2 To scratch 3 To instigate to make burn more briskly

ખખોળવું, v t [See above] To rummage, to throw into confusion or disorder to throw about, to scatter 2 To search for 3 [S क्षल् to wash] To shake off or to wash clean in abundance of water

જમવા ગયા, ત્યાં લેયા હાથ, ખોળ્યું ખખોળ્યું બાધુ ગામ —સામળ

ખંખોળા, s m pl, ખખોળાં, s n pl [See above] Rummaging, eager search

ખંખોળીઆં, s n pl [S क्षल् to wash] Pouring over a child a large quantity of water at the end of its bath

ટાઢાં પાણી ઊનાં પાણી ખખોળીઆં, આમાનાં મોળીઆં —નર્મદ

ખંગ, s m [See ખખ] Revenge spite grudge 2 Recompense redress 3 A heap 4 adj [S खञ्ज] Lame

Id ખંગ વાળવો To take revenge 2 To get a recompense

ખોએલા દિવસનો ખગ વાળ્યો —નરસિંહ

કૂલાવું કૂલાવું કૂળે, ખંગ ભંગ તંગનો —વલ્લભ

ખગળાવવું, v t [See ખખાળવું] To cleanse, to gargle 2 To wash in water

ખચ, ખચ્ચ, adv [S खच् to bind to fasten] Tightly 2 s m An imitative sound produced at the time of striking, thrusting, digging etc

ખચકાવું, v i [See above] To stop to be stopped 2 To shrink back 3 v t To pierce so as to make a sound

ખચકો, Same as ખાંચો q v

ખચખચવું, v t [Redup of ખચ] To fill completely and tightly 2 v i To make a sound, to shake or to be in an up and down motion while the horse is running

ખચખચી adv [See above] Completely closely crowdedly

મંડપ મનુષ્યનો ભરાયો ખચખચી —પ્રેમાનંદ

નગર ભર્યું છે ખચખચી, રાયે મંડપ રચના રચી —પ્રેમાનંદ

ખચખચાવવું, v t [See ખચખચવું] To make a rattling sound 2 To shake in such a way as to get a sound produced 3 To close and press tightly

ખચર, Same as ખેચર q v

ખચરી, s f [See ખચ્ચર] A female mule

ખચરું, adj m f n [See ખચ્ચર] Old 2 Wasted worn out, jaded 3 Useless worthless bad 4 s n Death 5 An old horse a pony

ઘુગ્ગડાં કાઢીને બહાર આવો, નાતમાં ખચરું થયું છે —નર્મદ

ખચાખચ, adv [Redup of ખચ] Very tightly, closely 2 s f A sound of the strokes of lances

ખચાખચી, s f [See above] A crowd the state of being crowded 2 adv Positively certainly, really

ખચિત, *adj* [S खच् to inlay, to fasten] Set inlaid decorated 2 Fastened
હેમ હીરા ખચિત નિશાન રત્નજડિત કટિ મેખળા—ગિરિધર
પર્ગોરા ખચિત ■ કિનારે એવા વ્યાઘ્રપંખ મોત્રાર—ન બો દી

ખચીત *adv* Certainly positively surely
ખચીત નહિ તો થારો ખૂબ ખુવાર જો—દલપતરામ

ખચીતાઈ, *s f* [ખચીત + Guj આઈ a suffix forming ■ noun] Certainty

ખચુકખચુક, *adv* [Imit.] Slowly trotting (said of the motion of a horse)

ખચોખચ *adv* [See ખચખચવુ] Closely, tightly with a sound

ખચ્ચર, *s m* [P] A mule

Id ખચ્ચર થવું To be ruined to meet with a misfortune

ખચ્ચરી *s m* [See above] A mule rider or mule driver

ખજ,
ખજવાળ } Same as ખંજવાળ *q v*

ખજવાળવું, Same as ખંજવાળવુ *q v*

ખજાનચી *s m* [P खजानह a treasure + ची a suffix denoting position] A treasurer a cashier

ખજીનો
ખજાનો } *s m* [P खजानह] A treasury, the exchequer 2 A treasure riches 3 A salt bed

Id અક્કલનો ખજાનો Stupid foolish ખજાને ખોટ આવવી To be short of money ખજાને ખોટ આવવી નહિ You will not suffer any loss you would not be so much the poorer ખજાને પડવું To be located. 2 To be disregarded, to attract no attention or care એક દુનીઆનો ખજાનો One should not be proud of one's riches ખજાને પાઈ ને વહુનો ભાઈ એનો શો હિસાબ ? No consideration should b paid to a pie (a smallest coin) and to a brother in law, ■ both are considered in significant

ખજુર, Same as ખજૂર *q v*

ખજુરી Same as ખજૂરી *q v*

ખજુરૂ, Same as ખજૂરૂ *q v*

ખજૂર *s n* [See below] A date fruit.

ખજૂરી *s f* [S खर्जूर] A date tree ■ date a palm tree Phœnix sylvestris N O Palmaceæ
2 Same as ખજ *q v*

Id ખજૂરી ભાત An ornamentation like the scars of old leaves of a date tree ખજૂરી લાગવી To suffer an itchy sensation.

ખજૂરૂ *s* ■ Same as ખજૂરી *q v*

ખચકાવવું *s f* [See below] A hesitation, keeping back

ખચકાવું, ■ *i* [S खञ् to halt] To hesitate, to keep back through shame to stop

ખંજ, *adj* [S] Lame, crippled

ખંજન *s* ■ [S] A species of wagtail 2 A small circular pit in the cheeks while laughing
કુરંગ મીનની ચપળતા શું ખંજન જેવે પડીયા—પ્રેમાનંદ
આરસીએ જોઈ દીઠુ એ ખંજન ચપળતાએ ભર્યુ ખંજન પ્રેમાનંદ
એ ખંજન ખંજનથી થતું ચમ—વલ્લભ

ખંજર, *s n* [Ar] A dagger ■ poniard, a dirk

ખંજરી, *s f* [H] A small tambourine

ખંજવાળ, *s f* [See below] An itchy sensation, a desire to scratch

ખંજવાળવુ
ખંજોળવુ } *v i* [S खर्ज् itch] To scratch, to itch

ખંજન *s m* Name of a metre each line containing 28 syllables

ખંજરી, Same ■ ખંજરી *q v*

ખટ, *adj* [S षट् six.] Six 2 *s m* A musical mode suitable for singing in the morning 3 [S शठ] 4 rogue a scoundrel, a rascal

ખટક *s f* [S खट् to disappoint] Pain 2 Care anxiety 3 Displeasure biting

ખટકખટક *s m* [Imit] An imitative crackling sound

Id ખટકખટક થવું To pain 2 To have a rattling or creaking sound

ખટકરમ,
ખટકર્મ, } *s n pl* [S षट् six + कर्मन् an act a rite] The six religious ceremonies to be performed by a Brahmin They are યજન યાજન, અધ્યયન અધ્યાપન દાન and પ્રતિગ્રહ 2 Worship
બ્રાહ્મણ છતાં પોતાનાં ખટકર્મ ભૂલતા નહિ—દ લો કો

ખટકવું *v i* [See ખટક] To be pricked to be pierced 2 To rankle to be anxious to feel sorry
નવ કો મનમાં કહિ કુ ખટકે —કાવ્ય
કરી રહી ગયો ખટકતો હૈયા પરે—કાવ્ય

ખટકો *s m* [See ખટક] An impediment an obstacle 2 Pricking, pain 3 A suspicion a doubt. 4 Perseverance, care, vigilance

Id. ખટકો થવો To be impeded. 2. To feel pain. 3. To doubt. 4. To be anxious for. ખટકો રાખવો To be vigilant; to have a care about.

વાદ કરીને વિપ્ર તે ગયો, ખાતરીને મન ખટકો થયો.—સામળ.

ખટખટ, *s. f.* [Imit.] A click. 2. A bother; a trouble; disturbance. 3. A contention.

નાગરવટ નહિ, કંઇ ખટખટ નહિ.—નરસિંહ.

ખટખટારો, *s. m.* [Imit.] A noise; a troublesome continuous sound or talk. 2. A bother. 3. A contentious dispute.

ખટગુણ, *s m. pl.* [ખટ + S. गुण quality.] The six qualities. They are ઉદ્યોગ, સાહસ, ધૈર્ય, બળ, બુદ્ધિ, and પરાક્રમ.

ખટચક્ર, *s. n. pl.* [ખટ+S. चक्र a circle.] The six circular marks in the body, according to the writers on Yoga philosophy. They are આધારચક્ર, લિંગચક્ર, નાભિચક્ર, હૃદયચક્ર, કંઠચક્ર and મૂર્ધચક્ર.

ખટદર્શન, *s. n.* [ખટ + S. दर्शन a system of philosophy.] The six systems of Hindu philosophy. They are સાંખ્ય, યોગ, ન્યાય, વૈશેષિક, મીમાંસા and વેદાંત.

ખટપટ, *s f.* [ખટ redup. + S. पटु crafty.] Intricacy. 2. Pain; cares. 3. Discord. 4. Intrigues. 5. Diplomacy.

Id. ખટપટ કરવી-ચલાવવી To intrigue. 2. To take pains; to undergo trouble. 3. To influence. ખટપટ થવી To be not in harmony with; to have disagreement. 2. To have take place (of an underhand intricacy).

ખટપટને ખટપટ વાટે, હું અળગો આવી પ્રીછી લે.—અખો.
ખટપટો થને વહાલું વાગ્યું રે.—નર્મદ.

ખટપટવું, *v. i.* [See ખટપટ.] To intrigue. 2. To conspire. 3. To form a plot.

ખટપટિયું, *adj. m. f. n.* [See ખટપટ.] Intriguing; scheming; diplomatic. 2. Influential.

ખટપટી, } *s. m* [See ખટપટ.] A busy-
ખટપટીઓ, } body. 2. *adj. m.* Intriguing; diplomatic. 3. Influential.

ખટપદ, *s. m.* [ખટ + S. पद् a foot.] A bee; a wasp. 2. A class of insects having six legs.

સુમનતોપે ખટપદ સમનો, અન્ય ફરે વિહંગમ શુન્યમાં.—પ્રેમાનંદ.
મલીઆગર મોગરા માલતી ખટપદ ગુંજાર્યું છ.—પ્રેમાનંદ.

ખટબાકી, *s. f.* [ખોટું+બાકી remaining.] A bad debt. 2. The revenue which cannot be recovered.

ખટમધુર, } *adj. m. f. n.* [S. खट sour +
ખટમધુરું, } मधुर sweet.] Having a sour and sweetish taste; not quite sour.

ખટમલ, *s. m.* [S. खट्वा a cot + मल्ल an athlete.] A bug. 2. A man supported by petticoat or back-door influence.

Id. રાણીનો ખટમલ A man who is supported by petticoat or back-door influence.

નવલશા હીરજી, રાણીનો સાળો, રાણીનો ખટમલ એવા પ્રયોગ હલકા લોકો વાતમાં વાપરે છે.—નર્મદ.

ખટમાસી, *adj.* [ખટ + S. मास a month.] Existing or continuing for six months; occurring every six months; half-yearly.

ખટમીઠું, Same as ખટમધુરું *q. v.*

ખટરસ, *s. m. pl.* [ખટ + S. रस a taste.] The six primary tastes; all the tastes. They are ખાટો, ખારો, કડવો, કડાલો, તીખો and મીઠો. 2. A disagreement; a discord.

ખટરાગ, *s. m. pl.* [ખટ + S. राग a musical mode.] The six principal musical modes. They are, according to some writers, ભૈરવ, હિંડોળ, મેઘ, માલકોશ, દીપક, and શ્રીરાગ; according to others શ્રીરાગ, વસંત, ભૈરવ, પંચમ, મેઘ and નૃતનાટ; and according to some, ભૈરવ, માલકોશ, હિંડોળ, શ્રીરાગ, કેદાર and મલાર. 2 [ખટ +S. राग harmony; anger.] Disagreement; disunion. 3. Troubles; anxieties. 4. Intrigue.

ખટરાગી, *adj.* [See above.] Having a taste for all things; experienced. 2. Intriguing; scheming.

ખટલો, *s. m.* A train; a retinue. 2. A family. 3 A dispute. 4. A suit at law. 5. An intricate matter. 6 Household furniture.

તે તેના સંસારના ખટલામાં પડીશ.—ક ઉ. થા.

ખટવવું, *v. t.* [See ખાટું.] To make sour; to curdle; to acidify. 2. To place in a sour liquid; to acidulate. 3. To help to earn.

ખટવું, *v. i.* [S. खट् to desire.] To earn. 2. [S. खंड् to break.]. To be broken; to be rendered asunder.

ખટતા ને પડતા ખરી ખપા —બોલો

ખટશાસ્ત્ર, Same as ખટદર્શન *q. v.*

ખટાઈ, *s. f.* [See ખાટું.] Sourness; acidity. 2. A sour taste.

Id. ખટાઈમીઠાશ Frequent disagreement and reconciliation (as between friends).

ખટાઉ પેદાશ, s. f. [ખટવું and P. पयदाश income.] An income derived from the public sale of unclaimed cattle.

ખટાખટ, } ખટાખટી, } s. f. [See ખાટું.] Disagreement; discord; a quarrel. 2. A crackling sound.

ખટાટોપ, s. m. [S. फटाटोप an expanded hood of a serpent.] An outward false show. 2. Vanity.

ખટાપટી, s. f. [See ખટપટ.] A noisy quarrel; disagreement. 2. A crackling sound.

ખટારો, s. m. A loaded cart; an old hackney-coach. 2. s. m. [See ખટલો.] Wooden or other furniture in a house. 3. [See ખાટું.] A quarrel; disagreement.

ખટાવવું, v. t. [See ખાટવું.] To benefit; to advantage; to ensure gain to another. 2. To acidulate.

ખટાવું, v. i. [See ખાટું.] To become sour; to turn sour. 2. To make earn.

ખટાશ, s. f. [See ખાટું.] Sourness; acidity.

ખટુંમડું, } ખટુંબડું, } adj. m. f. n. [ખાટું + ડું dim.] Rather sour; sourish.

ખડ, s. n. [S. खट grass.] Grass. 2. Weed. 3. s. n. [See ખરડ.] A salve; a plaster. 4. adj. Old; experienced.

ખડક. s. m. f. [S. खंड breaking; a fragment.] A rock.

ખડકલો, s. m. [ખડકવું + લો dim.] A pile; a heap; an assemblage.

ખડકવું, v. t. To arrange; to stow. 2. To make a heap; to heap; to pile up; to place one upon another.

ખડકી, s. f. [S. खडक्की a side-door.] A court-yard; a compound. 2. A street; a lane. 3. A front door or front part of a house.

ખડકું, s. n. [See ખડક.] A small rock.

ખડકો, s. m. [See ખડકવું.] A heap.

ખડખડ, s. f. [Imit.] Rattling; grating. 2. An obstacle; a trouble; a disturbing element.

Id. ખડખડ હસવું To laugh loudly. ખડખડ કાઢવી To remove the disturbing element. ખડખડ હસી પડવું To burst out laughing.

એવે ગરૂડજી પાસે આવ્યા, ખડખડ પાંખો વાજી.—પ્રેમાનંદ.

ખડખડજોગ, s. m [ખડખડ + S. योग.] An occasion of a disunion or quarrel. 2. Discord; disagreement.

ખડખડું, adj. m. f. n. [See ખડખડ.] Sounding 2. s. n. A cocoanut.

Id. ખડખડું આપવું To dismiss.

ખડખડ ભડભડ, s. f. [ખડખડ+ભડભડ redup. of ખડખડ.] A discordant sound; disagreement.

ખડખડવું, v. i. [See ખડખડ.] To rattle; to grate.

ખડખડાટ, s. m. [ખડખડ+S. वृत्ति state.] A rattling sound. 2. adv. In a manner as to produce a sound.

ખડખડીઆં, s. n. pl. [See ખડખડ.] A kind of dry cakes which when chewed emit sound.

ખડખડિયું, s. n. Anything that makes a rattling sound. 2. An old hackney-coach. 3. A cocoanut with dried kernel. 4. A dismissal from service.

Id. ખડખડિયું આપવું [Lit.] To present one with a dry cocoanut. 2. To dismiss. ખડખડિયું મળવું To be dismissed.

ખડગ, s. n. [S. खड्ग a sword.] A sword. 2. horn of a rhinoceros.

ખડગપાત્ર, s. n. [S. खड्ग the horn of a rhinoceros + पात्र a vessel.] A vessel made of the horn of rhinoceros.

ખડંગ, s. n. An imitation of sound.

ખડગું, s. n. [ખડ + S. गम् to go.] A species of small tiger.

ખડઘુસ, s. n. [ખડ + S. घुष् to sound; to cry.] The grass warbler.

ખડચંપો, s. m. [ખડ + S. चंपक name of a tree.] Name of a tree probably Calophylum inophylum. N. O. Guttiferæ.

ખડસુ, adj. Idle; lazy; not inclined to work.

ખડતર, adj. [See below.] Crafty. 2. Worthless.

ખડતલ, } ખડતળ, } adj. [S. कष्टतर very laborious.] Able bodied; muscular. 2. Laborious. 3. Troublesome; vile; wicked. 4. Trifling.

ખાતરી કહે, હું ખડતલ કહુંછું, હલહલ કરવા રોને હેતાં.-સામળ.

ખડતાલ, s. m. pl. [ખડ + S. ताल a clap.] The six different ways of keeping time in music; all the ways of keeping time in music. 2. s m. [S. खर an ass + ताल slapping.] A kick. 3. A wooden partition. 4. A cymbol.

Id. ખડું આપવું To dismiss ; to remove. ખડું મુકવું To disregard; not to care for.

ખડતાલવું, *v. t.* [S. खुर a hoof + ताड् to beat] To strike the ground (by the hoof of a horse, a bull. etc.). 2. To get dug.

ખડદું, *s. n.* A dismissal.

ખડદું, *s. n* A piece of curd. 2. A defect : a fault.

ખડધાન, *s. n.* [ખડ + S. धान्य corn.] Wild corn ; corn that has grown up without being sown. 2. Grain or corn of an inferior quality.

જો ખડધાન જ વાવીએ તો ક્યાંથી જમીએ સાળ—પ્રેમાનંદ.

ખડધામણી, *s. f.* [ખડ+ધામણી *q. v.*] Name of a tree Grewia hirsuta. N. O. Tiliaceæ.

ખડધાપણું, *adj. m. f. n.* [ખડ+S. धै to suck] Afflicted with a skin disease. 2. Dirty. 3. Worn out.

ખડધાસ, *adj.* Having grass but no other food to eat. 2. Weak 3. Worn out.

ખડપવું, *v. i.* [See ખડપું.] To scrape ; to root out.

ખડપિદ્દો, *s. n.* A bush-chat.

ખડપું, *s. n.* [ખડ+S. पा to protect.] Name of a tool to scrape with.

ખડપો, *s. m.* [See ખડક.] A crag ; a cliff ; a steep rock. 2 [See ખડપું.] A large scraper. 3. A fool.

ખડબચડું, *adj. m. f. n.* Rough ; uneven.

ખડબડું, Same as ખડબડ્ડું *q. v.*

ખડબડાટ, *s m.* [Imitative of the sound.] A noise ; an uproar 2. A tumult.

ખડબાદાર, *adj.* [ખડબું + P. दार having] Coagulated ; having layers.

ખડબુચ, } ખડબુચું, } *s. n* [S. खर्बुज a water-melon.] A musk-melon.

ખડબુચી, *s f.* [See above] A creeping plant which bears musk-melons. Cucumis melo. N. O. Cucurbitaceæ.

ખડબું, *s. n.* A hard layer on the surface of a liquid substance.

ખડભડ, *s f.* [Imit.] A loud rustling sound. 2. Bickering; a strife.

Id. ખડભડ જોગ A conjuncture of circumstances which will bring about a quarrel.

નમ કેરાવીમાં જોગ નથી, ખાસી ખડભડ ચોકી.—ખેતનુ.

ખડભડવું, *v. i.* To rustle ; to rattle. 2. To quarrel.

ખડભડાટ, Same as ખડબડાટ *q. v.*

ખડભ્રામી, Same as ભ્રામી *q. v.*

ખડમાકડી, *s. f.* [ખડ+S. मर्कट a spider.] A grasshopper.

ખડમોસાળ, *s. n.* [ખડ old + મોસાળ *q. v.*] The house or family of the maternal grandmother.

ખડવડું, *s. m. f. n.* [ખડ+વાઢવું *q v.*] Cutter of grass; a person who cuts grass.

રાવણીઓ હૃદયમાંય રે ખડવડ કરી ગયો ખીમરો.—લોકકથા.

ખડવહેવાઈ, *s. m.* [ખડ+વહેવાઈ *q v.*] A grand father-in-law.

ખડવહેવાણ, *s. f.* [See above.] A grand mother in-law.

ખડવું, *v. t.* [See ખટ.] To besmear. 2. To foul ; to spoil. 3 To accuse. 4. To implicate. 5. *v. i.* [S क्षर् to drop, to ooze.] To be dislocated; to stand firm. 6. To lose brightness; to be faint.

વિસારી વિદૂષણ હું ખડયોતો પુષ્પ ધુવાપી.—ના. દ. ક.

ખડશિંબી, *s. f.* [S. खड्ग a sword + शिंबी a pod.] Name of a plant, Cannavalia ensiformis. N. O. Leguminosæ. Also called પરઓડી-આનીવેલ *q. v.*

ખડસમેરવો, *s m.* Name of a plant. Alysicarpus bupleurifolius. N. O. Leguminosæ.

ખડસલ, *s. m.* [ખાડો + S शिला a stone] The foundation of a building.

ખડસળીઓ, *s m.* [ખડ + S. शलाका a stick.] A medicinal shrub. Rungia repens. N. O. Acanthaceæ.

ખડા, *s. f. pl.* Wooden-shoes ; pattens.

ખડાઈ, *s. f.* A heifer.

ખડાઉલાર *adj.* [ખડો + ઉલારવું to put off.] Payable at sight (of a bill, a draft).

ખડાઉપાડ, *adj* [ખડો+ઉપાડવું to raise up.] Close fitting (of shoes with the part at the back of the heel straight up)

ખડાખટ, *adv.* [Imit.] With a crack. 2. Briskly.

ખડાષ્ટક, *s n.* [ખટ+ S. अष्टक a group of eight.] Hatred; disagreement. A coincidence of having six Ashtaka together in astrology.

ખડાસન, *s. m.* [ખડ grass+આસન a medicinal plant.] A medicinal plant.

ખડી, *s. f.* [S. खटी.] Chalk. 2 Pebbles. 3. *s. f.* [See ખડીયું.] A young she-buffalo

ખડીઆખડખડ, *s f* [ખડવુ+ખડખડ *q v*] Dilapidation extirpation, ruin 2 A decayed state 3 A misfortune, a calamity 4 *adj* Worn out decayed, old

ખડીઉં, *s n* A famine dearth 2 A leapord 3 A young she-buffalo

ખડીઓ, *s m* [S खटी chalk] An inkstand, an ink holder 2 A many folded bag

Id ખડીઆ ભરવા, ખડીઆ પોટલાં બાંધવાં To remove one's household furniture 2 To change one's residence

ખડીઓ હાથે હું નીસરે—અખો

ખડીઓખાર *s m* [ખડી+S क्षार a salt] Borax.

ખડીઓવાઘ, *s m* [ખડીઓ + S व्याघ्र a tiger] A species of panther or tiger having chalk-like white spots on the body

ખડીમાટી *s f* [ખડી+S मृत्तिका earth] Pipe clay

ખડીસાકર, *s f* [ખડી+ S शर्करा sugar] A kind of sugar

ખડું *adj m f n* Standing 2 Erect 3 Foolish

Id ખડું પગ To stand up 2 To be ready હજૂરમાં ખડા રહેવુ To be at one's beck and call ખડું રહેવુ To remain standing ખડાખડ [Lit] Standing 3 In a short time at once immediately ખડે ચોક At once immediately ખડું કરવુ To get up to fabricate

ખડું *adj* Experienced 2 Old 3 Clever

ખડેઘાટ, *adj* [ખડું + S घाट a landing place] Bleached 2 Standing ready for action

ખડેચોક, *adv* [ખડું + S चतुष्क a crossway] In the open air openly in the presence of all in broad day light

ખડેજોડે, *adv* [ખડે + જોડે a pair of shoes] Even before one has put off one's shoes as soon as one has arrived in a hurry swiftly

ખડેડુ, *s n* [ખડિ+ડુ dim] A young she buffalo 2 *adj m f n* [See ખડવુ to drop] Fallen dropped

ખડો *s m* [See ખડુ] The hinder part of a shoe, the heel of a shoe 2 A pigeon house 3 A house for fouls a poultry yard

ખડ્ગ *s n* [S] A sword 2 The horn of a rhinoceros 3. A rhinoceros

ખણ, *s f* [S क्षण a moment] A period of four minutes 2 An instant, a moment a short time 3 [S खर्जन scratching] An itching sensation scratching 4 *s m* [S खंड a part] A compartment, a division 5 *s n* drawer (in a writing table)

ખણકો, *s m* [See below] Tinkling a tinkling noise

ખણખણ, *adv* [S खणखणायत to tick, to tinkle] Cracklingly, with a tinkling sound 2 Same as ખનખન *q v*

ખણખણવુ *v i* [See above] To tinkle, to rattle

ખણખણાટ, *s m* [ખણખણ + S वृत्ति being] A continuous or frequent tinkling sound

ખણખણીઆં, *s n pl* [See ખણખણ] Small tinkling balls 2 Cymbals

ખણખણુ, *adj m f n* [See ખણખણ] Over fired overheated

ખણુઓળ, ખણુઓત ખણઓદ, ખણુઓસ, ખણુઓળ, } *s f* [ખણ + ઓળવુ to dig and ઓળવુ to search] A minute search 2 A disposition to find a fault, the act of finding a fault malignity

Id ખણુઓળ—ખણુઓસ કરવી To speak ill of others behind their backs to find fault with

ખણઓતર, *s f* [ખણ્વુ + કોતરવુ to engrave] Act of secretly searching for a thing

ખણુચણુ, *s n* A spade

ખણાજ, Same as ખ જવાળ *q v*

ખણવુ *v t* [S खन् to dig] To dig 2 To scratch

Id ભોંય ખણવી To dig the ground 2 To look down and scratch the ground (through shame) ચૂંટી ખણવી To pinch 2 To give a sharp hint શરીર ખણવુ To scratch the body owing to itchiness

Prov ખણ્યો ડુંગર ને મારયો ઉંદર Great pains, little gains much brunt litte fruit.

જેહ ખણે, તે સાં જઇ પડે—સામળ

જો જે નારનોથ ને હૃદય મળી ખણે.—મ ઉ પા.

જેમ મૂર્ખ ખસ ખાતાં ડિંગે.—અખો

ખણસ, *s f* Perseverance 2 Hatred spite a grudge 3 Suspicion doubt 4 An eager desire (generally to cast nature) 5 Habit

Id ખડ્ડ આપવું To dismiss, to remove
ખડું મુકવું To disregard not to care for

ખડતાલવું, *v t* [S खुर a hoof + ताड़ to beat] To strike the ground (by the hoof of a horse a bull etc) 2 To get dug

ખડ્ડુ, *s n* A dismissal

ખડ્ડુ, *s n* A piece of curd 2 A defect a fault.

ખડધાન, *s n* [ખડ + S धान्य corn] Wild corn corn that has grown up without being so vn 2 Grain or corn of an inferior quality
ને ખ ધાન ન વાવીએ તો ક્યાંથી જમીએ મ ળ—પ્રેમાન દ

ખડધામણી *s f* [ખડ+ધામણી *q v*] Name of a tree Grewia hirsuta N O Tiliaceæ

ખડપાયવું, *adj m f n* [ખડ+S पै to suck] Afflicted with a skin disease 2 Dirty 3 Worn out

ખડપાળ *adj* Having grass but no other food to eat 2 Weak 3 Worn out

ખડપવું, *v i* [See ખડ્ડવું] To scrape to root out

ખડપિદ્દા *s n* A bush chat

ખડપ્પુ, *s n* [ખડ+S पा to protect.] Name of a tool to scrape with

ખડપો *s m* [See ખડક] A crag a cliff a steep rock 2 [See ખડ્ડવું] A large scraper 3 A fool

ખડબચડું *adj m f n* Rough uneven

ખડબડ્ડુ Same as ખડબડ્ડુ *q v*

ખડબ ડ *s m* [Imitative of the sound] A noise an uproar 2 A tumult.

ખડબાદાર, *adj* [ખડબ + P दार having] Coagulated having layers

ખડબુચ }
ખડબુચુ } *s n* [S खर्बुज a water melon] A musk melon

ખડબુચી *s f* [See above.] A creeping plant which bears musk melons Cucumis melo N O Cucurbitaceæ

ખડબુ *s n* A hard layer on the surface of a liquid substance

ખડબડ, *s f* [Imit] A loud rustling sound 2 Bickering a strife

Id ખડબડ જોગ A conjuncture of circum stances which will bring about a quarrel
લખ ચોરાશીમાં નોઈ વળ્યો ખાલી ખડબડ જોઈ —ભાંડવું

ખડબડવું, *v i* To rustle to rattle 2 To quarrel.

ખડભડો Same as ખડબડાટ *q v*

ખડભામી Same as ખામી *q v*

ખડમાકડી *s f* [ખડ+S मर्कट a spider] A grasshopper

ખડમોસાળ *s n* [ખડ old + મોસાળ *q v*] The house or family of the maternal grand mother

ખડવઢું, *s m f n* [ખડ+વાઢવું *q v*] Cutter of grass a person who cuts grass
સત ગિઓ હુકમાય રે ખડવઢું કરી ગયો ખીમરો —લોકકથા

ખડવડેવાઈ, *s m* [ખડ+વડેવાઈ *q v*] A grand father in law

ખડવહેવાણ, *s f* [See above] A grand mother in law

ખડવું *v t* [See ખટ] To besmear 2 To foul to spoil 3 To accuse 4 To implicate 5 *v i* [S क्षर् to drop to ooze] To be dis located to stand firm 2 To lose brightness to be faint
ઉચાટી વિદ્યુલ્ ઘુ ખડ્યો તો પુણ્ય ગુમાવી —ના દ ક

ખડશિંબી *s f* [S खड्ग a sword + शिंबी a pod] Name of a plant Cannavalia ensi formis N O Leguminosæ Also called ખડઓળ– આંબલીવ *q v*

ખડશમેરવેલ *s m* Name of a plant. Alysicar pus bupleurifolius N O Leguminosæ

ખડશેવ *s m* [ખાડો + S शिला a stone] The foundation of a building

ખડશળીઓ *s m* [ખડ + S शलाका a stick] A medicinal shrub Rungia repens N O Acanthaceæ

ખડા *s f pl* Wooden shoes pattens

ખડાઈ *s f* A heifer

ખડાઉતાર *adj* [ખડો + ઉતારવું to put off] Payable at sight (of a bill a draft)

ખડાઉપાડ *adj* [ખડો+ઉપાડવું to raise up] Close fitting (of shoes with the part at the back of the heel straight up)

ખડાખડ *adv* [Imit] With a crack 2 Briskly

ખડાખાષ્ટક *s n* [ખટ+ S अष्टक a group of eight] Hatred disagreement A coincidence of having six Ashtaka together in astrology

ખડાસન, *s m* [ખડgrass+આસન a medicinal plant] A medicinal plant

ખડી *s f* [S खटी] Chalk 2 Pebbles 3 *s f* [See ખડીઉ] A young she buffalo

ખડીઆખખડખડ, *s f* [ખડ્ડ+ખડખડ *q v*] Dilapidation, extirpation, ruin 2 A decayed state 3 A misfortune, a calamity 4 *adj* Worn out, decayed, old

ખડીઉં, *s n* A famine dearth 2 A leapord 3 A young she-buffalo

ખડીઓ, *s m* [S खडी chalk] An inkstand, an ink holder 2 A many-folded bag

Id ખડીઆ ભરવા, ખડીઆ પોટલાં બાધવાં To remove one's household furniture 2 To change one's residence

ખડીઓ હાથે શુ નીસરે—અખો

ખડીઓખાર *s m* [ખડી+S क्षार a salt] Borax

ખડીઓવાઘ, *s m* [ખડીઓ + S व्याघ्र a tiger] A species of panther or tiger having chalk like white spots on the body

ખડીમાટી *s f* [ખડી+S मृत्तिका earth] Pipe-clay

ખડીસાકર, *s f* [ખડી+ S शर्करा sugar] A kind of sugar

ખડું *adj m f n* Standing 2 Erect 3 Foolish

Id ખડું થવું To stand up 2 To be ready હજુરમાં ખડા રહેવુ To be at one's beck and call ખડું રહેવું To remain standing ખડાખ ! [Lit] Standing 3 In a short time at once immediately ખડી ચોટ At once immediately ખડું કરવું To get up to fabricate

ખડું *adj* Experienced 2 Old 3 Clever

ખડેઘાટ *adj* (ખડું + S घाट a landing place] Bleached 2 Standing ready for action

ખડેચોક, *adv* [ખડું + S चतुष्क a crossway] In the open air , openly in the presence of all in broad day light

ખડેજોડે, *adv* [ખડે + જોડો a pair of shoes] Even before one has put off one's shoes as soon as one has arrived in a hurry swiftly

ખડેડું, *s n* [ખડિઉ +ડું dim] A young she buffalo 2 *adj m f n* [See ખડવું to drop] Fallen dropped

ખડો *s m* [See ખડું] The hinder part of a shoe , the heel of a shoe 2 A pigeon house 3 A house for fowls a poultry yard

ખડ્ગ *s n* [S] A sword 2 The horn of a rhinoceros 3. A rhinoceros

ખણ, *s f* [S क्षण a moment] A period of four minutes 2 An instant , a moment a short time 3 [S खर्जन scratching] An itching sensation scratching 4 *s m* [S खण्ड a part] A compartment a division 5 *s n* drawer (in a writing table)

ખણકો, *s m* [See below] Tinkling a tinkling noise

ખણખણ, *adv* [S खणखणायते to tick, to tinkle] Cracklingly , with a tinkling sound 2 Same as ખનખન *q v*

ખણખણવુ *v i* [See above] To tinkle , to rattle

ખણખણાટ, *s m* [ખણખણ + S वृत्ति being] A continuous or frequent tinkling sound

ખણખણીઆં, *s n pl* [See ખણખણ] Small tinkling balls 2 Cymbals

ખણખણુ , *adj m f n* [See ખણખણ] Over fired overheated

ખણખોજ
ખણખોદ
ખણખોટ, *s f* [ખણ + ખોદવું to dig and
ખણખોસ,
ખણખોળ,

ખોળવું, to search] A minute search 2 A disposition to find a fault the act of finding a fault malignity

Id ખણખોજ—ખણખોસ કરવી To speak ill of others behind their backs to find fault with

ખણખોતર, *s f* [ખણવું + કોતરવું to engrave] Act of secretly searching for a thing

ખણપચ્ચું, *s n* A spade

ખણવું, Same as ખ ણવાળ *q v*

ખણવું *v t* [S खन् to dig] To dig 2 To scratch

Id ભોંય ખણવી To dig the ground 2 To look down and scratch the ground (through shame) ચૂંટી ખણવી To pinch 2 To give a sharp hint શરીર ખણવું To scratch the body owing to itchiness

Prov ખણ્યો ડુંગર ને મારેયો ઉંદર Great pains little gains much bruit litte fruit.

જેહ ખણે, તે ત્યાં જઇ પડે—સામળ

જે એ નાગરપોશ ને શુધ મળી ખુણે—સ ઉ વા

તેમ મૂર્ખ ખસ ખણી નિંદે—અખો

ખણસ *s f* Perseverance 2 Hatred spite a grudge 3 Suspicion doubt 4 An eager desire (generally to ease nature) 5 Habit

Id. ખણુસી ખાવું To bear a grudge. ખણુસ થવી To have an eager desire (to ease nature).

શુળને સ્વાદ, તો સારે પામે, જ્યારે ખણુસી ખાય.—દયારામ.

ખણુસાવું, *v. i.* To bear hatred or grudge. 2. To have an eager desire (to ease nature).

ખણિક, *adj.* [S. क्षणिक momentary.] Dying or liable to be destroyed in a moment; transient; momentary.

ખણુ, *s. n.* [S. क्षण a moment.] A moment; an instant. 2. A measure of time equal to four fifth of a second.

ખણુખણુ, *adv.* [Redup. of ખણુ.] Every moment; every now and then; very frequently.

ખણુમાત્ર, *adv.* [ખણુ + S. मात्र only.] Only for a moment.

ખણેર, *s. m.* Name of a plant. Holostemma rheedii. N. O. Asclapidiaceæ.

ખંડ, *s. m.* [S. खड् to break.] A division; a section; a chapter; a part. 2. A piece of cloth sufficient for a woman's bodice. 3. An apartment. 4. A continent. 5. *adj.* Having breaks. 6. Divided; separated.

Id. પહેલો ખંડ The first part or chapter of a book. કિનખાબનો ખંડ A piece of brocade. ઘરનો ખંડ A part of a house. યુરોપખંડ The continent of Europe. ભરતખંડ India. ખંડ પાડવા To make divisions; to divide.

નંદકુંવર વહુ નામ જપે તો, જિહ્વા કરું શત ખંડ.—દયારામ.

કિશ્ચનમાં જુદી વસ્તુનો ખંડ કીધો.—દયારામ.

ખંડકથા, *s. f.* [ખંડ + S. कथा a story.] A short story.

ખંડકાવ્ય, *s. n.* [ખંડ + S. काव्य a poem.] A small poem. 2. A poem containing several metres.

ખંડણી, *s. f.* [See ખંડ.] A part of the revenues of a kingdom given to a superior king; a tribute.

ખંડધારા, *s. f.* [ખંડ+S.धारा an edge.] Scissors.

ખંડન, *s. n.* [S.] Breaking; destroying. 2. A refutation.

Id. ખંડન કરવું To overturn, destroy, or confute (an argument).

ખંડનપરશુ, *s. m.* [S. खंडपरशु.] An epithet of Shiva.

ખંડનમંડન, *s. n.* [ખંડન + S. मंडन decorating.] Metabolism. 2. Argumentation for and against. 3. *adj.* Metabolic.

ખંડનશક્તિ, *s. f.* [ખંડન + S. शक्ति power.] A disruptive process to which protoplasm is constantly subject; catabolism.

ખંડના, *s. f.* [See ખંડન.] Breaking; a division.

પરા શ્રીખની ખંડના કીધી.—પ્રેમાનંદ.

ખંડનીય, *adj.* [S.] Fit for breaking; breakable; fragile. 2. Refutable.

ખંડપ્રિય, *adj.* [ખંડ + S. प्रिय loving.] Destructive.

ખંડમંડલ, *adj.* [ખંડ + S. मंडल a circle.] Gibbous; not completely round (said of the moon).

ખંડવાળું, *adj. m. f. n.* [ખંડ+S. वत् having.] Segmented. 2. Having apartments.

ખંડવું, *v. t.* [S. खंड् to break.] To make parts; to divide. 2. To break to pieces. 3. To purchase in a lump at a cheap price. 4. To square up accounts on receiving a payment less than the sum due.

Id. ખંડી નાખવું To purchase in a lump. 2. To square up an account on receiving payment of the whole at once. ખંડી આપવું To sell goods in a lump at a cheap price. ખંડી રાખવું-લેવું To buy goods in a lump at a cheap price.

ભૂલી સારીરહું ભાન, ખુબ વિયુગને ખંડે.—દલપતરામ.

ખંડાખંડી, *s. f.* [Redup. of ખંડવું.] Overcrowdedness.

ખંડાવવું, *v. t.* [See ખાંડવું.] To get crushed; to get pounded. 2. To get beaten. 3. To get cut.

ખંડાવું, *v. i.* [See ખાંડવું.] To be crushed; to be pounded. 2. To be cut. 3. To be beaten.

ખંડાશે મુસળની પેરે.—સામળ.

ખંડિત, *adj.* [See ખંડવું] Broken; scattered. 2. Disrespected; confuted; refuted; controverted. 3. Disappointed. 4. Unchaste (of an unmarried woman).

ખંડિતા, *s. f.* [S.] A woman angry with her husband seeing his infidelity towards her. 2. One of the eight principal heroines.

ખંડી, *adj.* [See ખંડ.] Residing or living in a continent.

ખંડીઉં, *adj. m. f. n* [See ખંડણી.] Tributary. 2. Broken; devastated.

ખંડીએર, *s. n.* [ખંડિત+S. नगर a city.] Ruins. 2. A desolated building.

ખંડું, Same as ખંડિત *q. v.*

એક દીવે દીવા સાખો કરે, પણ તેજ તણ ખંડું ન થાય.—નરભેરામ.

ખંડેર, Same as ખંડીએર *q. v.*

ખત, *s. n.* [Ar.] A bond; a writing in acknowledgement of a debt; a deed; a document. 2. A letter.

Id. ખતકાગળ Bonds and letters. ગીરોખત A mortgage deed. અંગાઉ ખત A deed on personal security. વેચાણખત A deed of sale. કરજખત A deed of loan. ખત લખવું To write a bond. 2. To write a letter. ખત કરી આપવું To pass a deed or a written bond. ખત ફાટવું [Lit.] To be torn (of a deed of loan). 2. To be dead (said on the death of an unmarried daughter). 3. To be saved from a heavy expenditure.

ખતપત્ર, *s. n. pl.* [ખત+S. पत्र a letter.] Bonds and letters; deeds and documents.

ખતમ, *s. f.* [Ar.] End; termination. 2. *adj.* Finished; ended. 3. *adv.* Over.

Id. ખતમ કરવી To carry matters to an extreme. 2. To finish. ખતમ થવું To be over; to be finished. 3. To be dead.

ખતરણ, *s. f.* [See ખતરી.] The wife of a ખતરી.

ખતરવટ, *s. f.* [ક્ષત્રિય+S. वृत्ति calling.] The profession or occupation of a Kshatriya: militarism. 2. The duty of a Kshatriya. 3. The fame, credit and character of a Kshatriya. 4. Perseverance; obstinacy. 5. [ખોતરવું + S. वृत्ति state.] Fault-finding. 6. Following; pursuing.

પેલી કુમુદની સંગ માથી પાછળ ખતરવટ થઈને લાગી છે.— સો. ચા. ચિ.

ખતરાં, *s. n. pl.* [See ખતરો.] Inconveniences; obstacles; difficulties. 2. Defects; faults.

Id. ખતરાં ખોળવાં To find faults; to pick up holes.

ખતરિયાવટ, Same as ખતરવટ *q. v.*

કોઈ કહે "રે કકરો, વસમી ખતરિયાવટ."—લોકગીત.

ખતરી, *s. m.* [See ક્ષત્રિય.] The name of a caste allied to ક્ષત્રિય. 2. An individual of this caste. 3. A weaver.

ખતરી કહે હું ખડતલ કહું છું, હલકલ કરવા રાને હેવાં -સામળ.

ખતરો, *s. m.* [Ar.] A doubt; suspicion. 2. Fear; apprehension.

Id. ખતરો મટાડવો To ease nature; to go to stool. ખતરો પેસવો-પડવો To doubt; to be afraid of.

ખતવણી, *s. f.* [See ખતવવું.] Posting items from the day-book and the cash-book into the ledger; opening an account in the ledger.

ખતવવું, *v. t.* [See ખાતું.] To enter items from the day-book into the ledger under heads.

ખતા, Same as ખત્તા *q. v.*

હમાર અસરાફ આ બારે, ખતા હમ માફ કીધી છે,—કલાપિ.

ખતાળ, *s. f.* [ખતા + Ar. ऐब a blemish.] A defect; a fault. 2. A charge; an accusation. 3. A curse.

ખતીઓ, *s. m.* Name of a shrike-tit.

ખત્તા, *s. f.* [Ar.] Loss; damage. 2. A mistake; an error. 3. Repentance. 4. Failure.

Id. ખત્તા ખાવી To suffer a loss. 2. To be negligent. 3. To repent.

ખત્તા ખાઓ તો પણ એમ એમ.— દલપતરામ.

ખત્તો, *s. m.* A woollen blanket.

ખદખદ, *s. n.* [Imit.] Boiling; simmering. 2. Frothing; bubbling up.

Id. ખદખદ થવું To simmer; to boil. 2. To froth up; to bubble.

ખદખદતું, *adj. m. f. n.* [See ખદખદ.] Boiling. 2. Effervescing. 3. Bubbling and hissing.

ખદખદવું, *v. i.* [See ખદખદ.] To simmer; to boil. 2. To effervesce; to bubble and hiss. 3. To froth up.

ખદખદાવવું, *v. t.* [See ખદખદવું.] To boil so as to produce bubbles; to make simmer.

ખદડવું, *v. t.* [See ખદડું.] To drive fast; to push forward. 2. To tire; to weary.

ખદડામણ, *s. f.* [See ખદડું.] Driving fast. 2. Running about uselessly. 3. Tiring; trouble.

ખદડું, *adj. m. f. n.* [ખાદી+દળ thickness.] Rough. 2. Thick or rough in texture (generally of cloth).

ખદડુકખદડુક, *adv.* [Imitative of the sound and motion.] Trotting; ambling.

ખદડો, *s. m.* A eunuch; an effeminate person.

ખદબદ, *adv.* [Imit.] With a sound as in boiling. 2. Teeming with vermin (of a substance in the process of decomposition).

ખદબદવું, *v. i.* To boil; to simmer; to make a hissing sound. 2. To teem with vermin (of a substance, etc.). 3. To decompose.

ખટવું, *v. i.* To go fast. 2. To run about uselessly.

ઉંટ આગળ જેમ પાળો ખદે.—અખો

ખદી ઘુંદી ખતિ, દેખત બળવા ભીરૂ, તને.—પ્રેમાનંદ.

ખદિર, Same as ખેર *q. v.*

ખદિરસાર, *s. m.* [ખદિર +S. सार essence.] Catechu.

ખડુકખડુક, Same as ખડુકખડુક *q. v.*

ખડુકાખડુકા, *adv.* [Imit.] Running with short steps.

ખદેડવું, Same as ખદડવું *q. v.*

Id. ખદેડી મુકવું To drive away; to do away with.

ખદ્દડ, Same as ખદ્ડું *q. v.*

ખધા, ખધ્યા, } *s. f.* [S. क्षुधा hunger.] Appetite; hunger.

ખદ્યોત, *s. m.* [S. ख the sky+द्युत् to shine.] A butterfly. 2. A glow-worm. 3. A star. 4. The sun.

ખન, Same as ખેન *q. v.*

ખનક, *s. m.* [S.] A house-breaker. 2 A miner.

ખનખન, *s. n.*[See ખણખણ.] Addictedness 2. Perseverance. 3. A careful search.

ખનન, *s. n* [See below]Digging; excavating.

ખનિ, ખની, } *s. f.* [S. खन् to dig.] A mine. 2. A cave.

ખનિજ, ખનીજ, } *s. n.* [ખનિ,ખની+S. जन् to be produced.] A mineral.

ખનિત્ર, *s. n.* [S.] A spade; a hoe; a pickaxe.

ખંત, *s. f.* [S. खन् to dig.] Perseverance. 2. Care. 3. Disgust.

Id. ખંતે પડવું To persecute (a man). 2. To persevere. 3. To be careful 4. To watch narrowly another's actions.

ખંતી, ખંતીલું, } *adj. m, f. n* [See ખંત.¹] Persevering. 2. Careful. 3. Anxious; uneasy.

અમ પેર નાવણીઓરે ખંતી.—નરસિંહ.

ખંદાઇ, ખંધાઇ, } *s. f.* [See below.] Cunning; knavery; roguery.

ખંદું, ખંધું, } *adj. m. f. n.* Obstinate; haughty. 2. Cunning; knavish; roguish.

ખંધોલું, *s. n.* [See below.] A hunch · a hump. 2. A triangular wooden frame placed on the neck of a bullock.

ખંધોલો, *s. m.* [S. स्कंध.] The shoulder.

ખન્નું, *s. n.* [See ખાદ્ય food.] Pickles.

ખપ, *s. m.* Demand. 2. Consumption. 3. Use. 4. Want.

Id. ખપ થવો To be sold off; to have a large demand for. ખપ લાગવો To have a sudden demand for. ખપની ચીજ A useful thing. ખપ પડવો To want; to have a use for. ખપ આવવું-લાગવું To be useful. 2. To die; to be killed; to be dead. ખપજોગું Useful; suitable. 2. Of bare necessity; as much as one wants

Prov. ખપ તેની લાજ નહિ Necessity has no law.

ખરેખરો કે ખપનો ઉપાયો.—દલપતરામ.

ખપડી, *s f.* [S. क्षप् to throw + ડી dim.] A wooden spade.

ખપેડો, *s. m.* [See above.] An iron spade.

ખપત, *s. f.* [See ખપ.] Demand.

ખપતું, *adj. m. f. n.* [See ખપવું.] Much in request ; required. 2. Suitable. 3. Useful; fit. 4. Saleable 5. Fit for forming a connection or contracting a marriage.

ખપરડી, Same as ખપેડી *q. v.*

ખપરડો, Same as ખપેડો *q. v.*

ખપરેલ, ખપરેલું, } *adj. m. f. n.* [S. खर्पर a broken piece of an earthen vessel.] Tiled; having a tiled roof. 2. Having a roof of matting.

ખપવું, *v. i.* [S. क्षप् to cast; to miss.] To be sold off. 2. To be consumed; to be used. 3. To be wanted; to be in request. 4 To be classed among. 5. To die; to be killed.

Id. નઠારામાં ખપવું To be classed among bad persons. વધારે અક્કલમજ્જુમાં ખપીએ છીએ We are taken, regarded or classed as greater fools ખપી જવું To be consumed ; to be used up. 2. To die. 3. To be a victim of; to fall a victim to. બ્રાહ્મણને શુદ્રે આભડેલું પાણી ખપે નહિ Water touched by a Shoodra is useless to a Brahmana. તમને આ ખપે ? Do you want this ! are you in need of this ? Can you have this ?

Prov તને ખપે તે મને ન ખપે I resign my claim to anything you may like to take

યુદ્ધે ખપી વિષમ સો રવગેં વસ્યા એ —કે ઠ યુ

ખપે ખરું ને રહે અનીક—અખો

ન્ળી ખપી મન સોગ કીધો—દેવાનંદ

ખપેવો, } ખપુવો, } s m Name of a kind of arms

ખપાટ, } s f ખપાટિયું, } s n A bamboo chip. 2 A piece of wood split off 3 Name of a plant. Abutilon indicum N O Malvaceæ Also called કાંસકી q v

ખપાડવું, } ખપાવવું, } v t [See ખપવું] To get sold to sell off 2 To get consumed 3 To create a demand for

ખપુસ્ડી, } s f ખપુસ્ડું, } s n A hut. 2 adj f n Tender, enfeebled

ખપુસ્ડો, adj m, Tender, enfeebled

ખપુષ્પ, s n [ખ + S पुष्प a flower] A sky flower 2 An imagination, an impossible thing, an impossibility

ખપુષ્પનાં વસાણાં ભર્યાં —અખો

ખપુસવું, v t [S क्षप् to throw, to cast] To beat to thrash 2 v i To persevere, to be engrossed in

ખપેડી, s f [S क्षप् to destroy + ડી dim] A kind of insect very destructive to crops

ખપેડો, s m [See ખપાટ] A partition made of chips of bamboo

ખપોટી, } s f ખપોટું, } s n Sand 2 A crust a scale ખપોતી, } s f

ખપ્પર, s n [S खर्पर] A piece of a broken earthen vessel 2 A dish or bowl in which food is presented to a goddess 3 A cocoanut shell used by beggars to collect alms in 4 A destructive vessel of a goddess 5 s n f [See ખફા anger] Disfavour, anger

Id ખપ્પરમાં આવવું To fall a victim to. ખપ્પરમાં લેવું To make a victim of to victimize હાલ આ દાડું ખપ્પર ચાલે છે The anger of the goddess is now seen working around us

જમાડ્યો હરદેખાડે સતી, વિષ્ણુ વિરોધે ખપ્પર ગતિ —પ્રેમાનંદ

અર્જુન ઉગારી રાખીયા, અન્ય સહુ ખપ્પર નાખીયા —પ્રેમાનંદ.

ખફગી, s f [P] Displeasure, vexation, anger.

ખફા, adj [P.] Angry, offended, displeased

Id ખફા મરજી—ખફા તરીDispleasure

ખફા તેની ઉપર થાતાં અરે, દુઃખ દાય શું ચાલ્યું.—કહાવિ.

ખબખબ, adv [Imit] A-trotting, having the sound of the trotting of a horse

ખબદાર, Same as ખબરદાર q v

ખબદાર ! જો આવ્યો મૂં મરજાદાર કરી પગ મૂકે —અા ના.

ખબદારી, Same as ખબરદારી q v

ખબર, s f [Ar] News, tidings 2 Information; a message 3 A rumour a report 4 A notice, an advertisement 5 Care, regard. 6 Knowledge

Id ખબર કરવી-આપવી To inform, to report ખબર રાખવી To take a due notice of what passes around 2 To take care of to look after ખબર લેવી To take care of 2 To see, to be informed 3 To wreak vengeance upon —ની ખબર લેવી To inquire after ખબર કરવી To send word to ખબર કાઢવી To get information about

ખબરઅંતર, s f [ખબર + S अंतर another] Information or news about various matters 2 An inquiry about health. 3 News

ખબરદાર, adj [ખબર+P दार having] Skilful well versed, adept clever 2 Strong, sound, firm 3 Substantial well to do being in easy circumstances 4 inter Take care ! Mind !

ખબરદાર મનસુખા રે, ખાવાની ખારે ચડવું છે —ધીરો

ખબરદારી, s f [See ખબરદાર] Persevering, protecting, keeping in safety, order, or good condition 2 Strength firmness, soundness 3 Cleverness 4 Watchfulness alertness

ખબાખબ, s f A confused noise 2 Confusion, disorder 3 A noisy quarrel

ખબૂતર, s n [P कबूतर] A pigeon a dove

ખબૂતરખાનું, s n [ખબૂતર+P खानह a house.] A pigeon house 2 A pigeon hole

ખબૂતરી, s f [See above] A female dove, a female pigeon 2 A wrestler

ખબૂસવું, Same as ખપુસવું q v

ખભિચીયું, Same as ખાભિચીયું, q v

ખભળવું v i [See ખળભળવું] To rumble, to be agitated 3 To have a watery motion

ખભળાટ, s m [ખભળવું + S वृत्ति state] Rumbling 2 A disorder, a confusion.

ખભો, *s. m.* [See below.] The shoulder.

Id. ખભા ઉપર માથું હોવું To have a head on one's shoulders; to have the power or strength to bear a burden or responsibility. 2. To swear by. 3. To give assurance. ખભો ચઢાવવો To shrug one's shoulders; to hesitate. 2. To refuse to do. 3. To feel shame. ખભો ઠોકવો To congratulate તેમાં તણાતા ઠોકે સહુ ખભા.—અખો. ખભો દેવો To help. 2. To support.

ખમ, *s. f.* [S. स्कंभ a support; fulcrum.] The arm; the shoulder. 2. The bicep muscle.

Id. ખમ ઠોકવી To enter into a wrestling match; to be ready for wrestling.

ખમખમ, *adv.* [Imit.] Chimingly; having the sound of chiming little bells.

કટિ કંદોરડો રે, ચરણ ઘરતાં ખમખમ બોલે.—દયારામ.

ખમખમવું, *v. i.* [See above.] To sound.

ખમખમાટ, *s. m.* [ખમખમ + S. वृत्ति state.] A chiming sound.

ખમચવું, } ખમચાવું, } Same as ખંચાવું *q. v.*

ઘોડા કદમ ભર ખમચીને બોલ્યો.—હ. કા. દો.

ખમણ, *s. n.* [See ખમણવું.] Scrapings of the kernel of a cocoanut or of any other fruit.

ખમણકાકડી, *s. f.* [ખમણ+ S.कर्कटी cucumber.] A cucumber fit for having its clippings.

ખમણઢોકળાં, *s. n. pl.* [ખમણ + ઢોકળાં *q. v.*] A preparation of gram flour overspread with scrapings of cocoanut kernel.

ખમણવું, *v. t.* To scrape the kernel of a cocoanut or any other fruit.

ખમણા, Same as ક્ષમા *q. v.*

ખમણી, *s. f.* [See ખમણવું.] A scraper; a scoop; a grater.

ખમતખામણું, *s. n.* [See ક્ષમા.] Begging pardon.

ખમતું, *adj. m. f. n.* [See ખમવું.] Bearing; enduring. 2. Rich.

ખમધ્ય, *s. n.* [ખ+S. मध्य middle.] Meridian.

ખમવું, *v. t.* [S. क्षम् to endure.] To bear; to endure; to suffer. 2. To crush or peel with a scraper; to scrape. 3. To stop; to wait.

Id. નુકસાન ખમવું To suffer a loss. દુઃખ ખમવું To bear affliction. ખમતી આસામી One able to bear a burden, loss, etc. 2. A rich person. વેવાઈ ખમતી આસામી હોવાથી.—હ. કા. દો. ટોપરું ખમવું To scrape the kernel of a cocoanut. ખમી જવું To wait. ખમી ખાવું To bear; to suffer. 2. To forgive.

ખમ ખમ રે ચાંદલા આ કઠણ વહાણું.—નરસિંહ.

ખમા, *s. f.* [S. क्षमा.] Forbearance. 2. Forgiveness. 3. Patience; endurance. 4. *inter.* God forbid! (said at the time of an unlucky event).

Id. ખમા, ખમા God forbid! ઘણી ખમા May all evil be averted!

હું બલિહારી રાજ ઘણી ખમા.—દયારામ.

પડું કે ચડું તો ખમા આણી વાણી.—દલપતરામ.

ખમાચ, } ખમાચી, } ખમાજ, } *s. m.* A particular musical mode suited to be sung or played at night.

ખમાર, *s. m.* A distiller (of liquor).

લાવી મદ વેચાય ખમાર.—પદ્મનાભ.

ખમાસણું, *s. n.* [See ક્ષમા.] Begging pardon. 2. A particular ceremony among Jains, in which a daughter-in-law makes a present to her mother-in-law and begs her pardon.

ખમાવવું, *v. t.* [See ખમવું.] To make bear; to cause to suffer. 2. To get sufferred. 3. To cause to beg pardon.

ખમીર, *s. n.* [Ar.] Leaven. 2. Temper. 3. Digestive power. 4. Semen; strength. 5. *adj.* Able to digest. 5. Habituated.

ખમીરવાળું, } ખમીરી, } *adj. m. f. n.* [ખમીર + S. वत् having] Enduring. 2. Leavened. 3. Noble.

ખમીસ, } ખમીસ, } *s. n.* [Ar. कमिस.] A shirt.

ખંપાળી, } ખંપાળી, } *s. f.* [ખાંપ +ળી dim.] An implement used by farmers; a tool having teeth.

ખંભ, } ખંબ, } *s. m.* [S. स्कंभ a support.] A pillar; a support; a prop. 2. A stem of a banana tree. 3. A shoulder.

Id. ખંભ ઠોકવી To pat the arm before wrestling.

રંભા ખંભા જેવી દેહ સુદેશી રે.—પ્રેમાનંદ.

ખંભો, Same as ખભો *q. v.*

ખમ્મા, Same as ખમા *q. v.*

ખમ્મા વીરાને જઈ વારજે રે હોજ.—ના. દ. કે.

ખય, Same as ક્ષય *q. v.*

ખર, *s. m.* [S.] An ass; a donkey. 2. A dunce; a blockhead. 3. *adj.* Broken; dull.

sounding. 4. [S.] Hot. 5. Sharp. 6. Severe; strict.

માગ"માં કે પૃથ્વી ઉપર છ, વિશ મૂત્ર પડ્યું હોય ખર છ—પ્રેમાનંદ.

રહી દં મુળ ઉપર હોય, તો ખરઓથી સઘ વિંધ વધુ આવે.-કે. હ.પ્ર.

ખરકલો, *s. m.* [See ખરકવું.] A heap; a pile; placing one upon the other.

ખરખડીઉં, Same as ખટખડીઉં *q. v.*

ખરખબર, *s. f.* [ખર *fr* S. अक्षर written.+ખબર.] Correct information. 2. News.

ખરખર, *s. f.* [S. क्षर to drop.] The hoarse sound produced when the throat is sore or husky. 2. Particles of dust or filings. 3. A thing which cannot be given out but which burns the heart; misgiving. 4. *adv.* In drops; continually. 5. Swiftly ; in abundance.

ખરખરવું, *v. i.* [See above.] To crash along; to rustle. 2. [See ખરખરો.] To be restless to long for. 3. [See ખરવું.] To drop bit by bit. 4. To emit a hoarse sound from the sore throat; to have a sound of cough in the throat. 5. To be worn out.

ખરખરાલત, *s. f.* [ખર્ચ + P. खैराज extra.] Extra expenditure ; labour. 2. Loss ; diminution.

ખરખરી, Same as ખખરી. 2. Craving; anxiety.

ખરખરો, *s. m* [Imit.] Regret ; condolence. 2. Misgiving; repentance.

Id. ખરખરો કરવો To condole, ખરખરો થવો To repent.

કરી વાતનો ખરખરો મન ના'ણો.—શુખણુ.

મારા હૈયામાં જરા ખરખરો રહી ગયો છે.—ક. ઉ. વા.

સુધરવાની વાતે જ ખરખરો.—નર્મદ.

તે તણો ખરખરો શોક કરવો,—નરસિંહ.

ખરખલો, *s. m.* [See ખરકવું.] A heap; a pile.

ખરખોડી, *s. f.* Name of a plant. Leptademia reticulata. N. O. Asclapidiacæ.

ખરગધ, *s. n.* Name of an animal of the horse kind. Equus Onager; a wild horse.

ખરગોસ, *s. n.* [P. खर an ass + गोश ear.] A hare. Lepus Nigricolis. 2. Name of a bird; the fantail warbler.

ખરચ, *s. m. n.* [P. खर्ज.] Expense ; cost. 2. Consumption. 3. An auspicious or inauspicious occasion when a large expenditure is incurred.

Id. ખરચ કરવું To spend. ખરચ કાઢવું To do an act which requires a large expenditure. ખરચ ખાતે નાખવું-ખરચ પાડવું To enter (an item) under the head of expenditure; to charge an expenditure to a particular head. 2. To spend. પ્રાણ ખરચ કરવા To sacrifice one's life. ખરચ પાણી કરવાં To give a caste dinner on the death of a relative. ખરચ ખાવું To waste time at other's expense; to be a burden to some other person.

ખરચખૂટણ, *s. n.* [ખરચ + ખૂટણ consumption.] Expenditure ; miscellaneous expense. 2. An expenditure on a good or a bad occasion.

ખરચવું, *v. t.* [See ખરચ.] To spend ; to expend. 2. To waste.

Id. ખરચી ખાવું-નાખવું To squander ; to waste away. ખરચી કાઢવી-અક્કલ ખરચી કાઢવી To speak or act unintelligently or foolishly.

ખરચાઉ, ખરચાળ, ખરચાળુ, } *adj.* [ખરચ + S. आढ्य having ; possessing.] Extravagant ; liberal in expenditure. 2. Requiring an expenditure. 3. Valuable ; costly.

ખરચાવવું *v. t.* [See ખરચવું.] To cause to spend; to make expend.

ખરચાવું, *v. i.* [See ખરચવું.] To be spent up; to be expended (of money). 2. To be dead; to be killed.

ખરચી, *s. f.* [See ખરચ.] Money for current expenses ; pocket-money. 2. Means of *livelihood.* 3. *Waste (as in waste paper).* 4. *adj.* Of daily use ; common.

રસ્તે જતાં ખરચી ખૂટી પડી.—હ. ડા. કાં.

ખરચીપાણી, *s. n.* [ખરચી+S. पाणि the hand.] Expenses; money. 2. A handsel.

Id. ખરચીપાણી પાણી કરવાં To misappropriate one's money or property. ખરચીપાણી ખૂટવાં To be exhausted (of money or resources).

Prov. ખરચી ખૂટી, ને ઘાતી તૂટી Money makes the mare go.

ખરચું, *s. n.* [See ખરચ.] Evacuating the bowels; going to stool.

Id. ખરચું જવું To evacuate the bowels; to go to stool.

ખરચો, *s. m.* [ખડ grass + P. चेह्‍ dim.] A little thin blade of grass used to sew leaves together in making a dish of leaves. 2. A shoot.

ખરજ, *s f* [S खर्जु] The itch 2 Scratching 3 *s m* [S षड्ज] The lowest or the first note in music, the first note in a gamut.

Id ખરજનો સૂર The baying of an ass

ખરજવું *s n* [ખરજ+S वा wind] Eczema

ખરડ, *s f* [S क्षल् to wash] A salve 2 *s f n* [See ખડ] Grass

ખરડકું, *s n* [S क्षर् to stream] A streamlet

ખરડવું, ખરડાવવું } *v t* [S क्षर् to drop] To be smear 2 To make foul, to soil 3 To bring dishonour on 4 To implicate

ખરડાવું, *v i* [See ખરડવું] To be soiled to be stained 2 To be enjoyed 3 To be entangled

Id ઘણા ડાહ્યા તે ઘણા ખરડાય ઘણા ડાહ્યા તે ઘણા ફેંકાણે ખરડાય The wiser the men, the more scrapes they will get into

ખરડીઉં, *s m* [See ખર hot] A drought

ખરડો, *s m* [See ખરડવું to besmear] A rough copy, a draft 2 A register of the fields in a village 3 A subscription list 4 A salve, a balm applied to the body

સેવું નામ તે ખરડે પડે —અખો

ખરખેર *s m* Name of a plant Holostema rheedii N O Asclapidiacæ

ખરતરગચ્છ, *s m* [S खरतर hotter + गच्छ a collection] A class of Jain ascetics

ખરનાદ, *s m* [ખર + S नाद sound] The baying of an ass

ખરપડી, Same as ખરપી *q v*

ખરપડો, Same as ખરપો. 2 The cow catcher of an engine 3 Name of a tool used by a shoe maker

ખરપણી, *s f* Name of a plant Salvia Ægyptiaca. N O Labiatæ

ખરપવું *v t* [S सृप्, सृप् to move] To cut to smash with an edged instrument 2 To dig 3 To remove with a spade or scraper 4 To remove weeds from a field to weed

ખરપાડ, *v i* [See ખરપવું] To suffer a loss.

ખરપી *s f* [See ખરપવું] A kind of spade 2 A small scraper

ખરપો, *s m* [See ખરપવું] A scraper 2 The stump of a stalk of corn left in a field after the crop has been reaped 3 A fool, an uneducated villager.

ખરબચડું, Same as ખડબચડું *q v*

ખરમચી, *s f* ખરમચો, *s m* } Practice habit

ખરલ, *s m* [See ખલ્લ] A pestle 2 [See ખરડ] A salve

ખરવ, Same as ખર્વ *q v*

ખરવટ ખરવાસ, } *s m* [ખરી + S वास wind, residing] Name of a disease of the hoofs of animals

ખરવડ *s f* [ખર + પડ a layer] Dry scales in the bark of a tree

ખરવાડ Same as ખરવાડ *q v*

ખરવાળ, *adj* [S क्षमावान् forgiving] Suffering pain without murmuring patient, forbearing

ખરવું, *v i* [S क्षर् to drop] To fall off. 2 To fall down 3 To fade

Id ખરવું કરવું To abandon ખરવું આપવું To dismiss ખરવું મૂકવું To set aside to disregard ખરી પડવું To drop off, to decay (of teeth, hair)

ખરસટ, *adj* Rough 2 Brittle

ખરસણું *s n* Name of a plant Crotolaria juncea N O Leguminosæ

ખરસલી, *s f* ખરસડું, *s n* } [ખર+S शलाका a stick] A blade of grass.

Prov ખરસલીનો તાપ, ને મા વિનાનો બાપ (બે સરખા) The father's affection for his children after the death of their mother is as short lived as the heat of a fire made by burning blades of grass

ખરસાણું *s n* Same as ખરજવું *q v* 2 Name of a particular tree used for food

ખરસાણી *s f* Name of a plant Euphorbia tirucalli N O Euphorbiacæ

Prov ખરસાણીને કાઈ ન થાય – ખરસાણીને પાણી પાવું ન પડે Wild plants require no watering 2 Girls grow like weeds

ખરાંશ *s f* A courtyard a front of a door

ટેલાઈ ટેલાઈ પીરઈ ખરાંશી —પ્રેમાનંદ

ખરાખર *adv* [ખરું + ખરું redup] Truly positively certainly really

Id તે ખરાખર માંદો છે He is really ill 2 He is on his death bed

ખરાખરી *s f* Veracity 2 A critical time, 3 Adversity misfortune

ખરાખરીનો ખેલ, રચે ભાઈઆ અવનેવા —દલપતરામ.

ખરાટા, s m pl [S क्षर to drop] Dirty stains on the outside of a vessel daubs on a metallic vessel scales

ખરાવ s f [S क्षर to drop + वृत्ति state] Deficiency want

ખરાદ s f [P] A lathe of a turner

ખરાદી s m [See above] A turner

ખરાપણુ, s n [Ar खरा genuine+Guj પણું a suffix forming a noun] Veracity truth genuineness

ખરાબ adj [Ar] Bad evil 2 Ugly 3 Unhealthy

Id ખરાબ કરવું To make a bad use of 2 To harass to annoy 3 To commit adultery with 4 To ruin ખરાબ થવુ To be ruined ખરાબ ચાલ Adultery ખરાબ ચહેરો An ugly face ખરાબ હવા Unhealthy weather or climate

ખરાબખસ્તા } adj [ખરાબ + Ar खस्ता
ખરાબખાસ્તા }

broken down] Very bad 2 Ruined

ખરાબપોર s m pl [ખરું and બપોર fr S द्विप्रहर all out 6 hours] Mid day 2 Complete prosperity

ખરાબપોરે adv [See above] In broad day light 2 In the hot sun

ખરાબી s f [See ખરાબ] Badness spoiling 2 Injury detriment 3 Ruin destruction 4 Misery

Id ખરાબી કરવી To ruin ખરાબી થવી To be ruined ખરાબીનો ખાડો An utter ruin

ખરાબેહાલ adj [ખરાબ + Ar हाल state] Fallen into a bad state ruined

ખરાબો s m A bed of sand or a rock under water 2 A waste piece of ground

Id ખરાબની જમીન Waste land barren land ખરાબે પડવુ To be wrecked (of a ship on a sand bank) 2 To become worthless or useless જે પ્રમાણે ખરાબાનો આશ્રય આપીને કરે—ક ॥ થા

તારી પવિત્ર સંસ્કૃત વિદ્યા ખરાબે પડી ગઇ રાખ નહિ—ઓ આ ઢિ

ખરાબોલુ adj m f n [ખરૂ + બોલવુ to speak] Truth speaking truthful veracious honest

ખરાવાડ Same as ખાખાવા q v

ખરાવાદી adj [ખરૂ+S वद् to speak] Truthful honest plain speaking 2 Relying upon one s own work and worth industrious 3 Plucky

ખરી, s f [S खुर] The hoof of an animal 2 inter Truly just.

ખરીઓ, s f [ખરૂ + ઓ Name of a game] Name of a game for children generally known as ઓઘળુ

ખરીતો, s m [P] A pouch 2 A draft a communication 3 Official pronouncement

ખરીદ, adj [P] Purchased bought

Id ખરીદભાવ The price at which a thing is bought the buying price ખરીદ કરવું To buy

ખરીદદાર, s m [ખરીદ + P दार having] A purchaser a buyer, 2 One who declares the price an appraiser

ખરીદવુ v t [See ખરીદ] To buy to purchase

ખરીદાવવુ, v t [See ખરીદવુ] To make one purchase to cause to buy

ખરીદાવુ v i [See ખરીદવુ] To be bought to be sold to be purchased (of an article on sale

ખરીદી s f [See ખરીદ] A purchase

ખરીપટ્ટી s f [ખરૂ+S पट a roll of names.] A tax collected to relieve a village from debt

ખરીફ s f [Ar खरीफ autumn] Crops sown in the rainy season and reaped in autumn the monsoon-crop

ખરૂ adj m f n [Ar खरा true] True real genuine certain positive 2 Good right 3 Well parched well baked 4 Learnt by heart learnt and understood thoroughly learnt 5 s n Steel 6 adv Yes alright well 7 Just exactly

Id ખરૂ કહેવુ To tell the truth 2 To call a spade a spade ખરૂ કરવુ To ascertain to show to be true 2 To learn thoroughly ખરા થવા To be well after an illness 2 To be safe to be hale and hearty ખરૂ કરાવવુ To oblige one to prove ખરૂ પડવુ-કરવુ To prove to be correct to be shown to be true ખરૂ પાણી પાવુ To sharpen to a high degree ખરૂ લોઢુ Steel પાણી ખરૂ થવા દેવુ To let the water be veryhot રોટલી ખરી થવા દેવી To let the cakes be well baked તે ખરો જ ખાટલે પડ્યો He was quite bedridden he was on a death bed દેખાડ તો ખરા Just show it ખરા પરસેવાનુ Obtained with hard labour 2 Legitimately obtained ખરા બપોર Exactly the midday 2 The hottest part of the day 3 The zenith of one s power or prosperity

Prov. ખરી વાતમાં ખાર શો ? ને પરઠ્યું આપે તેમાં પાડ શો ? No man should bear a grudge, when one speaks the truth; and no man should expect thanks, when he pays only what was in the bargain. ખરા બપોરે બલુણું, ને પોપાબાઈનું રાજ્ય When there is a weak governor, there are riots in broad daylight. ખરા બપોરે તારા દેખાડવા To accomplish an impossible work.

છૂટ્યો ભારી બૂઢો વંશેળ, કરે મન કયમ ખરા.—નર્મદ.

હાવાં નહિ મૂકું રે, મોહનજી આનો ખરી.—દયારામ.

પરનારીશું પ્રીત ખરો તનમાં ક્ષય રોગ.—સામળ.

ખરૂંપાણી, s. n. [ખરૂં+પાણી strength.] Genuineness; originality. 2. Real worth. 3. A sharp edge.

ખરૂંપારખું, s. n. [ખરૂં+ S. परीक्ष् to examine.] An inquiry into the truth or falsehood of a subject; testing the real worth of.

ખરે, adv. [See above.] Truly; indeed; certainly.

ખરેખર, }
ખરેખાત, } Same as ખરે q. v.
ખરેખાતે, }

તેમાં તો સંદેહ નહિ ખરેખાત—સ. ઈ. ચા.

કરે ખરેખાત વિચાર એટ—હસ્વતરામ.

ખરેખાતે મળીશ તેમ જુવાર.—દેવાનંદ.

ખરેખરૂં, adj. m. f. n. [Redup. of ખરૂં] Quite right; perfectly right; really true.

ખરેટવું, v. t. To sell.

ખરેટા, s m. pl. Same as ખરાટા q. v.

ખરેટી, s. f. A soil or ground cracked owing to contraction on the break of rain or to cold. 2. [See ખરડાવું. A covering of dirty or burnt matter on a pot, etc.

ખરેડું, }
ખરેંડું, } s. n. [S. क्षीर milk + ડું dim.] The first milk given by a cow or she-buffalo after delivery; colostrum.

ખરેડો, s. f. [See ખરેરો.] A curry-comb.

ખરેડી, s. f. [See ઘરેડી.] A pulley.

ખરેંટી, Same as ખરેટી q. v.

ખરેંટો, Same as ખરાટો q. v.

ખરેરી, s. f. [See ખરખર.] Soreness of the throat; a sore throat.

ખરેરો, s. m. [S. क्षर् to drop.] a curry-comb. Id. ખરેરો કરવો To comb an animal, a horse or an ox.

કંદુપ કાયા કામણ ઓઢી, કર માંહે ખરેરો રે.—પ્રેમાનંદ.

ખરોખર, Same as ખરેખર q. v.

ખર્જુ, }
ખર્જૂ, } s. n. [S.] Itch. 2. Eczema.

ખર્વ, s. m. [S.] Ten thousand millions; 10.000,000.000. 2. adj. [S.] Short in stature; dwarfish; stunted.

ખર્વટ, s. n. [S.] A village at the foot of a mountain. 2. A market-town. 3. A group of 400 villages.

ખેટ, ખર્વટ, વાટિકા, વન, અને ઉપવન લાગ.—રત્નેશ્વર.

ખલ, s. m. [S. खल.] A stone mortar. 2. Pounding and crushing in a mortar. 3. [S.] A rogue; a knave. 4. A thrashing-floor.

Id. ખલ કરવું To pound or crush in a mortar. ખલજગ A gift of corn made to beggars at the time of reaping the harvest.

ખલક, s. f. [Ar.] The world; the universe.

ખલકો, s. m. A robe.

ખલખલુ, s. m. Name of a disease of the throat.

ખાસ, ખાંસ અને ખલખલુ.—નાકર.

ખલતા, s. f. [ખલ+S. ता a suffix forming a noun.] Roguishness; knavishness.

ખલતો, s. m. [Ar. खलिता.] A purse; a bag for holding betel, betel-leaves, etc.,

ખલબત, s. f. A secret talk or discourse; a meeting.

ખલબત્તો, s. m. [ખલ+ P. दस्ता a handle.] A pestle of a mortar.

ખલલ, Same as ખલેલ q. v.

ખલવાં, s. n. pl. Vegetables with gramflour fried in oil.

ખલવાડ, s. f. [ખલ + S. वाट a place.] A thrashing ground on the skirts of a village.

ખલવું, v. t. [See ખલ.] To pound or crush in a mortar. 2. To bloom; to look nice. 3. s. n. [See ખીલો.] A wooden peg in the sides of a cart to support a wooden frame.

ખલાસ, adj. [Ar.] Completed. 2. Consumed; exhausted. 3. Free; liberated; released.

ખલાસણ, }
ખલાસણી, } s. f. [See ખલાસી.] A wife of a sailor.

ખલાસી, s. m. [P. खलासी a sailor.] A sailor; a seaman; a mariner. 2. A tile-turner.

ખલિત, adj. [S. स्खल् to fall.] Fallen; dropped.

ખલિતો, Same as ખલતો q. v.

ખલી, s. f. [See ખલેડી.] A squirrel. 2. Name of a game for children, generally called ગિલ્લીદંડું q. v.

ખલીચક, s. n. [ખલી+S. चक्र a circle.] Name of a game for children, generally known as ગિલ્લીદંડું.

ખલીફ, s. m. [Ar. खलीफा fr. खलीफ to succeed.] A successor of Mahammad; a khalipha.

ખલીફાત, s. f. [See above.] The office or authority of a khalipha.

ખલુ, adv. [S.] Certainly; verily; surely.

ખલૂકો, s. m. Name of a game for children, generally known as ગિલ્લીદંડું q. v.

ખલેચી, s. f. [See ખલતો] A pouch. 2. A purse for holding materials of worship or other articles. 3. A bag for holding books.

ખલેડી, } s. f. A squirrel.
ખલેરી, }

ખલેલ, s. f. [Ar.] An interruption; an obstruction; a disturbance. 2. An injury.

Id. ખલેલ નાખવી-આણવી-કરવી To interrupt. ખલેલ થવી-પહોંચવી-લાગવી To be interrupted.

હું ખલેલ નાખવામાં મૂકતો ના,—ન. ઉ. ચા.

ખલેલું, } s. n. The fruit of the date-palm; a date.
ખલેડું, }

ખલેળવું, v. i. To urinate; to make water.

ખલો, s. m. [See ખાલ skin.] A shoe. 2. Name of a game for children, generally known as ગિલ્લીદંડું q. v.

ખવડાવવું, v. t. [See ખાવું.] To feed. 2. To bribe. 3. To administer poison in food.

ખવળવું v. i. [S. क्षुभ् to be agitated.] To roll in bed from pain or mental agitation. 2. To scratch; to itch.

ખવાડવું, Same as ખવડાવવું q. v.

ખવાબ, s. m. [Ar. ख्वाब.] A dream.

ખવાર, Same as ખુવાર q. v.

ખવાવું, v. i. [See ખાવું.] To be eaten, swallowed, or devoured. 2. To be misappropriated. 3. To be worn out. 4. To be eaten through.

Id. ખવાઈ જવું To be eaten up (by worms); to be rotten; to be decayed.

ખવાસ, s. f. [Ar.] Habit. 2. Nature; disposition. 3. s. m. A page; a valet

ખાસ ખવાસ ચાકરડી જીવી.—મનહરણ.

ખવાસણ, }
ખવાસણી, } s. f. [See above.] The wife of a valet. 2. A female servant.
ખવાસી, }
ખવાસેણ, }

લલિતા વિશાખા, બે ખવાસી રે.—પ્રેમાનંદ.

ખવ્વીસ, s. m. [Ar.] An evil-spirit; a demon. 2. A monster without a head.

ખશીઆણું, Same as ખસીઆણું q. v.

મોટા ભૂપ પડ્યા ખશીઆણા.—પુરીબાઈ.

ખષ્ટ, adj. [S. कष्ट injury.] Ashamed; mortified. 2. Distressed.

Id. ખષ્ટ પડવું To be ashamed; to be mortified.

ખસ, s. f. [S.] Itch. 2. s. n. [S. खसखस poppy.] A kind of grass having fragrant roots. Apluda squarrosus N. O. Graminaceæ.

ખસકો, Same as ખચકો q. v.

ખસખસ, s f. [S. खसखस.] Poppy-seed.

ખસખસામ્લ, s. m. [ખસખસ + S. अम्ल an acid.] Meconic acid. Also called ખસખસનો તેજાબ.

ખસખસી, } adj. m. f. n. [See ખસખસ.]
ખસખસીઉં, }
Small or minute as a poppy-seed. 2. Of the colour of the poppy-seed.

ખસડ્ખસડ, adv. [ખાસડું + ખસડ redup.] Drawing the shoes along, when they are loose and do not fit the feet; shuffling along in loose shoes; moving with difficulty; dragging.

ખસતું, adj. m. f. n. [See ખસવું.] Remote; distant; apart.

Id. ખસતું કરવું To remove 2. To disregard. ખસતું મુકવું To place in a proper place.

ખસબો, } Same as ખુશબો q. v.
ખસબોઈ, }

ખસમ, s. m. [Ar.] A husband. 2. s. f. Manners; state of living.

ખસમ ભૂલી ગયા સર્વે ખલકની.—બોલો.

ખસમત, Same as ખુશામત q. v.

ખસર, s f. [S. कृष्, कर्ष् to draw.] A piece of thread used to mark out a straight line. 2. A mark; a sign.

ખસરકો, s. m. [See above.] A mark; a sign. 2. A line.

ખસરડું, v. t. [See ખસર.] To divide a field into separate plots. 2. To draw a line; to mark.

ખસરીઓ, s. m. [See ખસરો.] A tool used by a carpenter for making a line or mark.

ખસરો, s. m. [Ar. ख़सरा.] A line marked with a free hand. 2. A field-book for surveying. 3. A ruled form or statement.

ખસલત, s. f. [Ar.] Disposition : temper : nature. 2. Habit.

ખસણી, Same as ખરસાણી q. v. 2. adj. Same as ખસીઉં q. v.

ખસલું, adj. m. f. n. [See ખસ.] Suffering from itch. 2. s. n. Fine clippings of grass.

ખસવું, v. i. [S. कृष्. कर्ष् to draw.] To move ; to slide. 2. To go aside ; to go to a distance.

Id. ખસી જવું-બેસવું To withdraw oneself from a responsibility; to throw up an undertaking. ખસતું થવું To withdraw oneself. ખસતું કરવું To throw up a responsibility. 2. To give up. મિજાજ ખસવો To lose one's temper.

ખસી, } s. f. [Ar.] Castration.
ખસ્સી, }

Id. ખસી કરવી To castrate; to geld.

ખસિયલ, } adj. [See ખસી.] Castrated.
ખસીઓલ, }

ખસિયાણું, adj. m. f. n. Abashed; disconcerted; mortified. 2. Ashamed.

ખસીઉં, adj. m. f. n. [See ખસ.] Suffering from itch. 2. Of the colour of poppy seed.

ખસૂસ, } adv. [Ar. खुसूस certain.] Particularly; especially. 2. Positively; certainly.
ખસૂસન, }

ખસેડવું, v. t. [See ખસવું.] To remove; to move aside.

ખસોઈ, Same as કસોઈ q. v. 2. s. f. [See ખોસવું.] A fold of a dress on the waist.

ખસોટો, s. m. [See ખોસવું.] The fold of the waist.

દામણી ખસોટે ખોસ.—નર્મદ.

ખસોરવું, Same as ખસેડવું q. v.

ખસ્ત, adj. [Ar. ख़स्ता.] Broken; separated. 2. Displaced; placed in a disorder. 3. adv. Entirely.

ખળ, s. m. [See ખલ.] A rogue.

નર ખળ મદ ન શરમે જરા.—ભો. બો. દી.

જ્ઞાન ખળ કેટલાએક ખરા.—અખો.

ખળકવું, v. i. [See ચળકવું.] To appear splendid or beautiful. 2. [See ખળખળ.] To make a rattling sound; to rattle.

આસરે અવન પાંચમે, ખળકે હિંડોળા ખાટ.—રત્નેશ્વર.

રાધા હવે તે હીંડી હતી રે ખળકે કંકણ ને વળી નૂપુર રે.—ગોવિંદ.

ઝુંબડું ભરાયાં પડ્યું ખળકતું.—કાદિ.

જ્યાર મૂકે હાથ કંકણ ખળકે છે.—પ્રેમાનંદ.

ખળકો, s. m. [S. खल् to make; to gather.] A lump sum. 2. A stream of water.

તેમાં પરમાત્માનો ખળકો હોય છે.—કાદિ.

ખળખળ, } s. f. n. [See ખળખળવું.] gurgling sound. 2. A continuous flow of water with a noise.
ખળખળાટ, } s. m.

Id. ખળખળ-ખળખળાટ ચડવું To move forcibly with a noise.

ખળખળતું, adj. m. f. n. [See ખળખળવું.] Very hot: boiling. 2. Making noise; noisy.

ખળખળાબળબળ, s. f. [ખળખળ + બળબળ redup.] A quarrel ; a disagreement.

ખળખળવું, v. i. [Imit.] To boil; to simmer. 2. To be worn out by old age or long use.

ખળતા, } s. f. [ખળ + S. ता Guj. પણું a suffix forming a noun.] Roguery; cunningness; artfulness.
ખળપણું, } s. n.

ખળભળ, s. f. [S. क्षुभ् to be agitated.] Noise; tumult; disturbance. 2. The confused state of mind caused by fear, threat, etc.

ખળભળવું, v. i. [See above.] To be confused in mind; to be agitated. 2. To be in a state of popular insurrection; to be tumultuous. 3. To have watery motion.

દિગપાળ સૌ ખળભળ્યા, ને શેષ ભૂલ્યો શુદ્ધ.—કાળિદાસ.

ખળભળ્યો પ્રાણ પામ્યું અસુર કેરે અંગ.—કાળિદાસ.

ખળભળાટ, s. m. [ખળભળ + S. वृत्ति state.] Agitation; excitement. 2. Tumult; insurrection; 3. Disturbance.

Id. ખળભળાટ કરી મૂકવો To create an agitation; to create a great sensation.

ખળભળાવવું, v. t. [See ખળભળ.] To excite; to agitate; to confuse. 2. To disturb.

ખળવું, v. i. [See ખાળવું.] To be stopped. 2. v. t. [See મસળવું to rub; or ખાલ skin.] To rub leather so as to make it glossy. 3. To starch.

ખળાઈ, *s f* [S खल a rogue] Roguishness તમે ઉપરથી વખતે ખળાઈ કરશો તો તમને કુલાર નહીં મૂકીને જશે—ઇ. હા. કાં

ખળખળ, *adv* [Imit] Swiftly, continuously 2 Sounding
ઉરે મારે રૂપરીં ખળખળ એ આંશુ ઝરતાં —કહાવિ

ખળીવવુ *v t* [See ખળવુ] To get stopped 2 To cause to stop 3 To get starched

ખળાવાડ, *s f n* [ખળુ+S वाट an enclosure] A thrashing ground

ખળાવુ *v t* [See ખળીવુ] To be stopped 2 To be starched

ખળી, *s f* } [S खली a thrashing floor]
ખળુ, *s n* }
A barn yard a thrashing floor
તે ખળા પાસે ગયો એટલે ખાઉંપે રક્ષુક લઇ જવાની રજા આપી—ઇ. હા. કાં

ખાં, *s m* [P] Lord prince 2 An appreciator 3 A clever man, a master-hand

Id કવિતાના ખાં The best versifier the best of poets ગાયનના ખાં Best at music 2 A lover of music

ખાંયવું *s n pl* Name of a musical mode
નિરાંતે ભણવાને કાજે, તે મુજને મોકલી રે ખાંયવું—ન્હુ મ મ

ખાંયણીઆ Same as ખાંડણીઆ *q v*

ખાયણી Same as ખારણી *q v*

ખાંસવુ, *v t* [See below] To cough

ખાંસી, *s f* [S कास] Cough 2 [See ખસી] Castration

Prov રોગનું ઘર ખાંસી ને લડાઇનું ઘર હાંસી Cough is the origin of a disease and ridicule that of a quarrel

ખા *s f* [S क्षुध] Cough 2 [S खाद् to eat.] Desire for or the power of eating

ખાઇ, *s f* [S खेय] A ditch a trench 2 A moat. 3 [See ખાવુ] Food pastry

Prov ખાઈ વહાલી કે ખાઈ ? Which is more beloved mother or food ?

ખાઉધરેલુ *adj m f n* Obdurate hardened

ખાઉંખાઉં, *s n* [ખાઉ+redup of ખાઉ] Sweetmeat.

ખાઉ *adj* [See ખાવુ] A suffix used at the end of a compound and signifying one that eats suffers does sustains as in લાંચખાઉ મારખાઉ 2 Desirous of eating 3 *s n* Food

ખાઉખાઉ, *adv* [ખાઉ+ખાઉ redup] Eagerly desiring food

Id ખાઉખાઉ કરવુ To show an eager desire for food

ખાઉકડ, }
ખાઉકણુ, } Same as ખાઉધર *q v*
ખાઉકર, }

ખાઉધર *adj* [ખાઉ + ધરાવુ to be satisfied] Gluttonous having eager desire for food 2 *s n* Carnivorous animal called glutton Helectis Nepalensis.

ખાઉધરાવેડા, *s m pl* [ખાઉધર+S वृत्ति habit] Gluttony

ખાઉધરુ, *adj m f n* [See ખાઉધર] Gluttonous

ખાઉકી, *s f* [See ખાવુ] [Lit.] Eating 2 Receiving illegal gratification 3 Bribery

Id ખાઉકી કરવી To receive bribe 2 To steal eatables.

ખાઉપાત્ર *adj* [ખાઉ+S पात्र a vessel subject to] Greedy 2 Having tendency of receiving illicit money

ખાએશ *s f* [P] Wish desire inclination 2 Need want

ખાક, *s f* [P] Ashes 2 Coal 3 Total, destruction 4 *s m* An oxide
દગ્ધ દિલ પર ન સાર ખાક —કહાવિ
અધુ મૃત્યુ શે જનને શિરે કરવું નિરંતરની ખાક એ —કહાવિ

ખાકડી }
ખાખડી } *s f* [See ખાટું sour] A small unripe mango

ખાકસાર, *adj* [ખાક+P सार like] Humble, obedient modest 2 Base low mean

ખાકાન *s m* [Ar] A high officer a king

ખાકાની *adj* [P] Belonging to a king royal

ખાકી *adj* [P] Dirty 2 Ash coloured, ashy

ખાકીબાવો *s m* [ખાકી+બાવો a mendicant] A mendicant who has besmeared ash on his body 2 A penniless person

ખાખ Same as ખાક *q v*

Id ખાખ થવુ To be burnt to ashes

ખાખણુ *s n* Name of a plant. Salvadora persica N O Salvadoraceæ

ખાખડી *s f* Name of a bird a brown shrike

ખાખર *s m* [S खदिर] The name of a tree, Butea frondosa. N O Leguminosæ

Prov. ખાખરની ખીસકોલી સાકરનો સ્વાદ શું જાણે? Throw not your pearls before swine.

ખર ખાખર તે કાગડો.—પ્રેમાનંદ.

ખાખરની ખીસકોલી અંબર, સ્વાદ શું જાણે સાકરનો.—સામળ.

ખાખરી, s. f. [ખાખ+ખરું dry; hard.] Roasted bread. 2. Dry leaves of the tobacco plant.

ખાખરો, s. m. [See above.] Roasted bread. 2. Same as ખાખર q. v.

ખાખચુસ, adv. [See ખચુસ.] Certainly; unfailingly; positively.

ખાખાપીખી, s. f. [ખાખ+S. पिट् to dissolve.] Ruin; desolation. 2. adj. Ruined; shattered. 3. Unhappy; miserable.

નાસો, નાસો, નિધિ નાખ્યા, ખાખાપીખી ખાને ખાખા-પ્રકાશ,

ખાખી, adj. [See ખાખ.] Besmeared with ashes. 2. Poor; indigent. 3. Ash-coloured; ashy. 4. s. m. An ascetic; a mendicant. 5. s. n. An ashcoloured cloth; khakhi.

ખાખી ગયો રાખી ન, તો સહેજે સહી રહેવું.—કવિત.

ખાખીજંગાલી, } s. m. [ખાખી + જંગાલી fr.
ખાખીજંગાળી, }
S. वंग Bengal.] A gilded wretch.

ખાંખારું, s. n. [Imit.] Cough. 2. adj. m. f. n. Coughing.

ખાખણ, s n. [See ખાખણ.] A medicinal drug; the solid mass of the oil of the plant salvadora.

ખાખણતેલ, } s n. [ખાખણ+S. तैल oil.] The
ખાખતેલ, }
oil of salvadora plant.

ખાખણી, s. f. [See ખાખણું.] An angry speech. 2. Anger. 3. [Imit.] A dry almond, in which the kernel makes a sound when shaken. 4. adj. A little.

ખાંખત, s. f. [Redup. of ખંત.] Attention; perseverance. 2. Disgust. 3 The habit of finding fault with others.

ખાંખતી, adj. [See above.] Attentive; persevering. 2. Careful.

ખાંખેરવું, v. t. [S. क्षर् to drop.] To besmear; to apply.

ખાંખારવું, Same as ખોંખારવું q. v.

ખાંખારો, Same as ખોંખારો q. v.

ખાંખાં, s. n. pl. A fruitless search; vain struggles.

ખાંખાંખોળાં, s. n. pl. [ખાંખાં+ખોળવું to search.] A minute and careful search.

Id. ખાંખાંખોળાં કરવાં To make a fruitless search.

ખાંખાંખોળું, adj. m. f. n. [See above.] Searching minutely.

ખાંખાંપીખી, Same as ખાખાપીખી q. v.

Id. ખાંખાંપીખી કરવી To desolate; to ruin.

ખાંજર, } s. m. A kind of sea-shell. 2. A
ખાંજરો, }
brick-bat.

ખાંજરી, } s. f.
ખાંજરો, } s m. A kind of shell. 2. A piece of a tile ground down and rounded (used as a plaything by girls).

ખાંજરીઉં, s. n. [See above.] An animal that lives in conchshell.

ખાંડુ, s m. [See ખાસદો.] A spy; an emissary. 2. [S. खन् to dig.] A pit. 3. s. n. [P. खाना] A drawer of a table or a cupboard.

ખાચર, s. m. A man of one of the Kathi tribes of the same name (inhabiting Kathiawad).

ખાજ, s n. [S. खाद् to eat.] Food. 2. [S. खर्जु.] Same as ખજ q. v.

ખાજલી, } s. f.
ખાજું, } s. n. [See above.] A pie-crust; a preparation of of food.

ખાજવણી, Same as ખાજ, ખજ q. v. 2. Name of a plant. Gyrardina heterophylla, N. O. Urticacæ.

ખાંચ, s. f. [See ખાંચો.] Intricacy. 2. Loss. 3. Inequality. 4. Slight inaccuracies in an account. 5. Obstruction.

ખાંચો s. m. [See ખાંચો.] Prevention; obstruction. 2. Hesitation.

ખાંચખુંચ, s. f. [ખાંચ + ખુંચવું q. v.] Intricacy; defect. 2. Unevenness.

ખાંચખુંચવાળું, adj. m. f. n. [ખાંચખુંચ+S. वत् having.] Intricate. 2. Uneven. 3. Crooked.

ખાંચર, s. f. [See ખાંચો.] A narrow pass by the side of a hill. 2. A valley.

ખાંચરો, Same as ખાંજરો q. v.

તે ગોદે ખૂણે ખાંચરે.—અખો.

ખાંચવું, v. t. [S. कर्ष् to draw.] To pull back; to draw back.

ખાંચાખુંચી, s. f. [See ખાંચખુંચ.] Alleys; narrow lanes; corners; nooks.

ખાંચાળું, *adj. m. f. n.* [ખાંચો + Guj. વાળું having.] Having corners and angles. 2. Having depressions and inequalities; uneven. 3. Intricate; difficult. 4. Retuse.

ખાંચો, *s. m.* A lane. 2. A corner. 3. [S. खात a ditch. A crooked part. 4. A depression. 5. Prevention; objection. 6. Hesitation. 7. An obstacle; an impediment; a hindrance.

Id. ખાંચો આવવો To meet with an obstacle. ખાંચો રાખવો-કરવો-પાડવો To make a depression (in a piece of wood, etc.). ખાંચો રાખવો-અસાવવો To hesitate; to keep back; to refrain from owing to some suspicion. ખાંચો કાઢવો To raise an obstacle; to raise an objection.

જે વાતના ખાંચા તેં કાઢયા, તે તે ખાંચ બતાવ્યા.—દયારામ.

ખાંજ, *s. n.* [S. खंज् to limp.] Lameness.

ખાંજણ, *s. f.* Ground lying along the coast of an inlet; a salt marsh; cultivable land lying along the coast and exposed to the overflow of the tide.

ખાંજરૂં, *s. n.* An inaccessible place; a corner; an inaccessible state or position. 2. An uncared for position. 3. A barn; a granary. 4. Flesh. 5. A brothel.

Id. ખાંજરે નાખી મૂકવું To throw into a corner in contempt; not to care for. ખાંજરે પડવું To be in a corner; to be unnoticed; to be disregarded.

ખાટ, *s. f.* [S. खट्वा a cot.] A cot; a bedstead. 2. A swing. 3. [See ખાટવું.] A gain; a profit.

ખાટકી, *s. m.* [S. खट्टिक a butcher.] A butcher. 2. *adj.* Cruel; merciless

ખાટકીવાડો, *s. m.* [ખાટકી + S. वाट a place.] The butchers' quarter. 2. The place where animals are slaughtered; a slaughter-house. 3. A place of quarrels and cruelty.

ખાટખટુંબો, } *s. m.* Name of a creeper. ખાટખટુંમડો, } Vitis pentaphylla. N. O. Vitaceæ.

ખાટમડુંમડું, *adj. m. f. n.* [ખાટું+મટુંમડું *q. v.*] Sweet and sour at the same time.

ખાટલાવશ, *adj.* [ખાટલો+S. वश dependent.] Confined to bed; ill. 2. Weak; invalid.

ખાટલી, *s. f.* [ખાટ+લી dim.] A bier. 2. A small cot.

ખાટલો, *s. m.* [ખાટ+લો dim.] A bedstead; a cot. 2. Sickness; illness.

Id. ખાટલે પડવું-ખાટલો ભોગવવો, To keep to one's bed; to be an invalid. ખાટલે પડીએ ત્યારે કોણ શીરો ખવડાવે ?—મહિપતરામ. એને ઘેર ખાટલો આવવાનો છે His wife is about to be confined. તે ખરો ખાટલે પડ્યો He is quite confined to his bed. ખાટલો પાથરવો To spread a bed on a cot. ખાટલો સાલવવો To join the several parts of a cot. 2 To have sexual intercourse. ખાટલો પાથરી આપવો To pander to the lust of. ખાટલો આવવો To be ill; to fall ill. ખાટલો લાગવો To have sexual intercourse and not to have progeny. ખાટલો ભરવો To fill up the frame of a cot (with tape, rope etc.) ઘરમાં ખાટલો હોવો To have sickness in the house or family. ખાટલો ઉકરો થવો To be free from illness. ખાટલો ઉકરો કરવો To remove the bedding from a cot, and keep the cot away. ખાટલે મોટી ખોડ કે ચોથો પાયો જ નહિ There is one defect in him, which eclipses all his merits.

Prov. ખાટલેથી પાટલે, ને પાટલેથી ખાટલે From the blue bed to the brown.

ખાટવું, *v. t.* [S. खट् to desire.] To gain; to be benefited. 2. *v. i.* [See ખાટું.] To be sour.

Id. ખાટી જવું To make a gain; to be profited.

ગુરુ પાસ જઈને કહે ખૂબ ખાટયો.—દલપતરામ.
એની સાથે થઈ શું ખાટો.—સામળ.

ખાટાશ, *s. f.* [See ખાટું.] Sourness 2. Enmity.

ખોટી ભાણો એ ખાટાશ.—સામળ.

ખાટીઉં, *s. n.* [See ખાટું.] A preparation of unripe mangoes.

ખાટીખડચ, } *adj. m.* [ખાટું + ખડચ, ખડસ ખાટીખડસ, } euph.] Extremelly sour or acid.

ખાટું, *adj.* [S. खट sour.] Sour; acid. 2. Grievved; distressed. 3. Harsh; unpleasant.

Id. દિલ ખાટું થવું To be embittered, to be sorry (of the mind). ખાટું થવું To lose taste; to become decomposed. ખાટું મોળું થઈ જવું To become decomposed. 2. To be lost or ruined. 3. To lose one's temper. 4. To be spoiled. ખાટું ખારૂં ચાખવું To experience the joys and sorrows of the world.

ભોગ્યો વાળી ખાટી થાવી, માતાને શિરે કર્ણ.—વલ્લભ.

ખાટુંખડચ, } *adj. n.* [ખાટું + ખડચ, ખડસ ખાટુંખડસ, } euph. Extremely sour or acid.

ખાડુંવડું, *s. n.* [ખાડું + વડું a small thick cake.] A marriage feast, in which these cakes are served.

ખાટોડી, *s. f.* [See ખાડું.] A kind of sour plant used for food.

ખાટોખડચ, } ખાટોખડસ, } *adj. m.* [ખાડું + ખડચ, ખડસ euph.] Extremely sour or acid.

ખાડ, *s. f.* [S. खात.] A ditch; a hollow.

ખાડી, *s. f.* [See above.] A ditch; a trench. 2. A channel; a creek; an inlet.

ખાડું, *s. n.* [S. खड a group.] A herd of she-buffaloes.

ખાડુઓ, Same as ખાડો *q. v.*

રામને મન તો છે ખાડુઓ,—સામળ.

ખાડો, *s. m.* [See ખાડ.] A pit. 2. Loss.

Id. ખાડો ખોદવો To dig a pit. 2. To incur a debt. 3. To betrothe a girl. ખાડો પડવો To suffer a loss. ખાડો પૂરવો To fill up a ditch. 2. To make good a loss ખાડો પાડવો To put to a loss; to rob one of a thing. 2. To pay off a debt. 3. To commit suicide by throwing oneself into a pit. ખાડામાં પડવું To make a mistake. 2. To incur a loss. ખાડામાં ઉતારવું-નાખવું To throw into a ditch. 2. To put to a loss. 3. To ruin. To persuade into donig an improper deed. આ છોકરીને માટે કોઈ ખાડો ખોયા ? Have you found out a bridegroom for this girl ?

ખાડોળિયો, *s. m.* [ખાડો + S. खेय a ditch.] Several pits and ditches. 2. Uneven surface.

ખાડાળિયાવાળી આ ભોંય છે.—ક. ઉ. ચા.

ખાણ, *s. f.* [S. खनि *fr.* खन् to dig.] A mine. 2. A cellar. 3. A source; a fruitful source. 4. A quarry. 5. Life. It is of four kinds.—જરાયુજ, ઉદ્ભિજ્જ, અંડજ and સ્વેદજ. 6. [See ખાંડ a notch.] A jag or indentation on the edge of a knife, etc. 7. [See ખાણું food.] Boiled or unboiled grain or food for cattle. 8. A treasure.

Id. ખાણ ખોદવી To dig a mine. ખાણ નીકળવી-જડવી To get or find a mine.

અધયોનિ જે ચારે ખાણ રે, તેથી નવ મરૂં નિર્વાણ રે.-કાળિદાસ.

ખાણાં, *s. n. pl.* The songs of children. The tunes to which they are sung.

ખાણી, *s. f.* [See ખાણ.] A mine. 2. A source. 3. A treasure; a heap

મહા દુઃખ તણી એ ખાણી.—નિષ્કુળાનંદ.

ખાણીઉં, Same as ખાંડણીઉં *q. v.*

ખાણું, *s. n.* [S. खाद् to eat.] Dinner. 2. A dinner-party; an entertainment; a friendly feast. 3. Any eatable; food. 4. Mourning.

Id. ખાણું ખરાબ થવું To be deprived of one's means of livelihood. 2. To be in want. 3. To have no food to eat. તારું ખાણું ખરાબ થજો May you have nothing to eat ! [A form of curse.] ખાણું આપવું To give a feast or a dinner. ખાણું પાળવું To be in mourning.

ખાંડ, *s. f.* [S. खंड candied sugar.] Sugar pounded or crushed into a fine powder. 2. [S. खंड् to break.] A notch or break in the edge of a knife, sword, etc.

Id. ખાંડ ખાવી To speak a lie. ભ. ભ. ખાંડ ખા I don't care for what you say. શાઈ તો ખાંડ ખાય છે He speaks what is foolish. ખાંડ લલસાવવી To speak pleasing and flattering words. ખાંડ પાથરવી-પાથરવી To speak flattering words. 2. To give a costly dinner to one's caste. ખાંડ પીરસવી To flatter. ખાંડ પડવી To be notched (of a knife sword etc.)

ખાંડકૂટ, *s. f.* [ખાંડવું + કૂટવું to crush.] A mental distress; suffering of the mind; anxiety; restlessness.

ખાંડણી, *s. f.* [S. खंड् to break.] A mortar.

Prov. ખાંડણીમાં માથું ત્યાં ધબકારાનો શો ડર ? Bear your misfortunes with fortitude.

ખાંડણીઉં, } *s. n.* ખાંડણીઓ, } *s. m.* [See ખાંડણી.] A large wooden or stone pestle. 2. A mortar.

Id. ખાંડણીઆમાં માથું મૂકીને સૂવું [Lit.] To have Democles' sword hanging over one's head. 2. To live in a dangerous or risky condition. ખાંડણીઆમાં ઘાલીને ખાંડવું To bring under one's control and tyrannize over.

નથી ખાંડણીઓ ને ધંડી.—શામળ.

ખાંડણું, *s. n.* [See ખાંડવું.] The act of beating or pounding in a mortar. 2. The thing to be pounded or crushed.

ખાંડણું ખાંડ્યું એમ જાણે રે, દૂર કરીને મન.—તુળજારામ.

ખાંડવ, *s. n.* [S.] Name of a forest near Delhi which was burnt by Arjuna.

ખાંડવું, *v. t.* [S. खंड् to break.] To pound. 2. To break ; to ruin; to harass.

Id. ખાંડ કરવું To ruin,

કનકલ ન કરી દોયતા, અગોકવાડી ખાંડ કરી.—સામળ

ખાંડાજંગી, *s f* [ખાંડું + જંગ *q v*] A war or an assault with swords.

આડા અને અવળા થા કરીને એઓએ ખાડાજંગી જ મચાવી મૂકી.—કે. હ. મુ

ખાંડાધર, *s m f* [ખાંડું + S धृ to hold] A swordsman or a swordswoman 2 *adj* Clever in wielding a sword

ખાંડાધર મુકલ માંહી તેગલીઉ —પદ્મનાભ

ખાંડિ, *s f* [S खड a group a heap] A weight or measure of capacity of 20 maunds or 800 lbs , a candy 2 A linear measure of 24 vasas (વસા) or fifty three square feet and forty eight square inches (used by carpenters)

ખાંડિઉ , *s n* [See ખાંડ a notch.] An animal having an indented or broken horn. 2 A buffalo

ખાંડિબંધ, *adv* [ખાંડિ + S बध् to bind] In large quantity abundently in gross 2 By the candy

ખાંડું , *s n* [S खड्ग] A cutlass , a sword

Id ખાંડું મોકલવું [Lit] To send a sword 2 Marriage with the sword of the bridegroom as his representative (A form of marriage among Rajput princes) 2 [S खड् to break] A she buffalo 3 *adj m f n* Indented noted 4 Broken incompletely

હાથમાં ખાડાં કરતી ખાંડાં, શ્રેબિર ફરતી ગજગાડે —પ્રેમાનંદ

ખાંડાં મોટાં પટા કટારી —પદ્મનાભ

લૂલી કડે તે ખાડું ધરે, મુલ્લે કર પ્રાક્રમ ન કરે —નર્મદ

ક્ષત્રી જન એ ઉપાડે ખાંડું —પ્રેમાનંદ.

ખાંદેરૂં, *s n* [See સાંઢ] A camel

ચાર હજાર ખંડિરૂં ચારે, કહેતાં નાવે પાર રે —શામળભટ્ટ

ખાંણુ, Same as ખાણુ *q v*

ખાંણીઓ, Same as ખાણીઓ *q v*

ખાંણુ , Same as ખાણુ *q v*

ખાંણુજી Same as ખાંડણી *q v*

ખાત, *adj* [S] Dug up excavated 2 *s f* [S स्यात] Mention narration a statement.

સીતા આપવી કે નહિ ખરી થતોલ ખાત —સામળ

ખાતમુરત }
ખાતમુહૂર્ત, } *s n.* [S खातक ditch + मुहूर्त an auspicious day] The auspicious day on which the foundation of a building is laid 2 The ceremony of laying the foundation stone

ખાતર, *s n* [S खाद् to eat] Manure 2 [S खन to dig] House breaking 3 *s f* [P. खातर the heart] Hospitality 4 Partiality 5 Sake , regard 6 *prep* On behalf of , for the sake of for

Id ખાતર નાખવું—નાખવું To put manure in a field to manure ખાતર મેળવવું To collect manure ખાતર પાડવું To commit house breaking મારી ખાતર For my sake સુખ ખાતર For pleasure's sake

Prov ખાતર ઉપર દીવો When misfortunes come, they come in battalions

પ્રધાનપત્નીની ખાતર કરવાને પેરવીએ થઈ રહી—ગો મા ત્રિ

બજારમાં ખાતર ત્તે પડે છે ઘણા ચોર સહુ નડે છે.—ન્હેનેશ્વર

તસ્કર ખાતર પાડવા ગયા વણિકને ઘેર —દલપતરામ.

ખાતરજમા, *s f* [ખાતર + જમા a collection] Assurance satisfaction

Id ખાતર જમા કરવી To assure to satisfy

આટલી બધી ખાતરજમાથી અમને નિરાંત વળી છે—અ. ઉ થા

ખાતરણી, *s f* [See ખાતર manure] A cart laden with cow-dung cakes 2 A contrivance or a barrier kept in the cart for stopping the dung cakes from falling down

ખાતરદારી, *s f* ખાતર [regard + P दार having] Partiality, regard 2 Hospitality

ખાતરનિશા, *s f* [ખાતર + P निशा undoubtedly] Assurance positive declaration

ખાતરનિશાં થઇ આવશી, ઓનખાસ નીકળી મેન —સામળ.

ખાતરપડો, }
ખાતરપાડુ, } *s m* [ખાતર house breaking + પાડવું to throw to attack] A burglar, a house-breaker

ખાતરપુંજો, *s m* [ખાતર manure + S पुञ्ज a collection] The sweepings of a house or compound, which serve as manure

ખાતરવું , *v t* [See ખાતર manure] To abuse to call names. 2 To manure

ખાતરી, *s f* [P खातर the heart] Assurance confidence 2 Certainty 3 *s m* [See ક્ષત્રિય] A caste of weavers among the Hindus

ખાતરીઉં, *s n* [See ખાતર house-breaking] A tool used in committing house breaking.

ખાતરીઓ, s. m. [See ખવાનટ an evil spirit.] One versed in black magic

ભૂવા ખાતરીઆ તેડાવ્યા, સાથે આવ્યા કોઈ સાહ.—પ્રેમાનંદ.

ખાતરીદાર, Same as ખાત્રીદાર q. v.

ખાતાપેતાં, s. n. pl. [See ખાતું an account + પેતું a bag; a purse.] Accounts.

ખાતાબંધી, s. f. [ખાતું + S. बंध् to bind.] A system of assessment in which each farmer pays the land tax to government; the raiyatwari system of land-revenue.

ખાતાબાકી, s. f. [ખાતું + બાકી the remainder.] The balance for or against in account-books.

ખાતાવહી, s. f. [ખાતું + વહી a book.] The ledger.

ખાતાવાર, adv. [ખાતું + વાર a turn.] Showing the accounts under separate headings.

ખાતું, s. n. [See ખત.] An account current with an individual. 2. An account. 3. A subject. 4. A department.

Id. ખાતું પાડવું-માંડવું To begin or open an account in an account-book. ખાતું ચાલવું To have money transactions. ખાતું ચલાવવું To continue an account. ખાતું ચૂકાવવું-ચૂકતે કરવું To pay off the balance of an account. ખાતું માંડી વાળવું To close an account. 2. To enter an item as a bad debt and close the account. ખાતું પકાવવું-પકાવી લેવું To get an account signed by the debtor. ખાતું સરભર કરવું To make the entries on both sides equal, and so square an account. ખાતા ઉપર સહી કરવી To verify and admit as correct the entries in an account. ખાતુંમંડાઇ-ખાતુંમંડામણી A present made by the debtor to the creditor at the time of opening an account. ખાતું બંધ કરવું To refuse to lend money on account.

ખાતુંપત્રું, s. n. [ખાતું+S. पत्र a letter.] Dealings on account; borrowing and lending by making entries in account-books

ખાતુંપીતું, adj. m. f. n [ખાવું+S. पा to drink.] Enjoying. 2. Not rich but mediocre. 3. Maintaining, including all the expenses.

ખાત્રી, Same as ખાતરી q. v.

ખાત્રીદાયક, adj. [ખાત્રી + S. दा to give.] Assuring

ખાત્રીદાર, adj. [ખાત્રી+P. दार having.] Trustworthy; confident.

ખાત્રીપૂર્વક, adv. [ખાત્રી + S. पूर्वक attended with.] Positively; without doubt; assuredly.

ખાત્રીબંધ, adv. [ખાત્રી + S. बंध् to bind.] Assuredly; surely.

ખાત્રીલાયક, adj. [ખાત્રી + લાયક fit.] Trustworthy; worthy of confiding.

ખાદ, s. f. [S. खाद् to eat.] Hunger; appetite. 3. Loss. 4. A defect; a flaw. 5. Deficiency. 6. Damage.

ખાદન, s. n. [See above.] Food; an eatable.

ખાદિત, adj. [See ખાદ.] Eaten.

ખાદી, s. f. Dungri cloth; a kind of coarse cloth; khaddar.

ભલે રાજગાદી તો આ ખાદીનો રૂમાલ પેહ.—દલપતરામ.

ખાદ્ય, adj. [See ખાદ.] Eatable; fit for eating. 2. s. n. Food; victuals.

ખાધ, s. m. f. [See ખાદ.] Food. 2. Provisions. 3. Appetite; hunger. 4. Loss.

તે વાતે પહોંચતિ ખાધ.—નર્મદ.

ખાધખોરાકી,
ખાધાખોરાકી, } s. f. [ખાધ+ખોરાકી provisions.] Maintenance. 2. Victuals; eatables.

ખાધરો, s. m. [ખાધ+ઘરો a cavity; a hollow.] A deep pit. 2. [See ખાઉધર.] A glutton.

ખાધાગળી, s. m. [ખાવું+ગળવું to swallow.] Addictedness to eating; gluttony.

ખાધાવેધ, s. f. [ખાધ + S. विध् to pierce.] Enmity.

ઇંદ્રરાય એમ વાણી ભણે, ખાધાવેધ ગઈ આપણી.—પ્રેમાનંદ.

ખાધાળું, adj. m. f. n [ખાધ+વાળું having.] Defective. 2. Damaged.

ખાધેલપીધેલ, adj. [ખાવું + પીવું to drink.] That has seen and enjoyed prosperous times. 2. Robust; stout.

ખાન, s. m. [P.] A nobleman. 2. A suffix used as a title.

દીઠો ખોજા ખાન.—પદ્મનાભ.

ખાનખાનાન, s. m. [P.] A nobleman of the highest rank; a general of generals. 2. Name of a title.

ખાનગી, adj. [P.] Private. 2. Secret. 3. s. f. Privacy. 4. Secrecy. 5. Private talk. 6. Secret conversation.

ખાનદાન, s. n. [P.] Family; parentage. 2. adj. Genteel; noble.

ખાનદાની, s. f. [See above.] Family-honour; family-dignity.

ખાનદાર, s. m. [P.] A family-man.

ખાનદારી, s. f. [See above.] House-management. 2. s. m. f. The manager of the house.

ખાનપાન, s. n. [S. खाद् to eat + पान drinking.] Eating and drinking. 2. Worldly enjoyment.

ખાનબહાદુર, s. m. [ખાન+બહાદુર brave.] Name of a title given to Mahomedans.

ખાનસમા, } ખાનસમાન, } s. m. [P. खानसमान.] A house-steward.

ખાનાઇ, s. f. [See ખાન a chieftain.] Overbearing conduct; high-handedness. 2. Violence; brute force.

ખાનાખરાબ, adj. [P.] Ruinous; destructive.

ખાનાખરાબી, s. f. [See above.] Ruin; destruction.

ખાનાજંગી, s. f. [P.] Internal or domestic quarrel.

ખાનું, s. n. [P. खानह्.] An abode; a room; an apartment. 2. A drawer. 3. A tabulated statement; a square; a column (in a sheet of paper). 4. [See ખાણું.] Food.

Id. તારું ખાનું ખરાબ થાય May you be ruined! ખાનું પાડવું To draw a column on a paper.

ખાનેઆબાદ, adj. [P.] Prosperous; happy.

ખાનેઆબાદી, s. f. [See above.] Happiness; prosperity.

ખાંત, s. f. [See ખંત] Perseverance; eager pursuit. 2. A longing; an eager desire. 3. Appetite.

જનમોજનમ તારી ખાંત લાગે.—નરસિંહ.

છબવા ઇચ્છે જે, તેહની ખાંત જ ખોટી.—સામળ.

કરીશ હું સંગે ખાંતથી ખેલ ઉમંગ સહેત.—દલપતરામ.

ઉમંગ બેસવા હું ગયો, મારી ખાંત હૈયાની ખોટી.—શામળદાસ.

ખાંતીલું, Same as ખંતીલું q. v

ખાંતે, adv. [See ખાંત.] Eagerly; purposely.

Id. ખાંતે ખાવું To eat with an appetite. ખાંતે જવું To have eagerness to go; to go eagerly.

ટકમક ટકમક ટમટમ રેટી ખૂબ ખૂબે રહ્યું ખાંતે.—ખબરદાર.

ખાંતે સૌ જન જાય.—દલપતરામ.

ખાંધ, s. f. [S. स्कंध.] The shoulder. 2. The neck of a beast of burden. 3. Help; aid.

Id. ખાંધ મારવી To behead. 2. To support; to help. તે ખાંધે ચઢીને ગયો [Lit.] His dead body was carried to the burning ground on the shoulders of his sons. 2. He died and was carried to the burning ground as in a triumphal procession; there was nothing in connection with his death that should be a cause of sorrow. 3. He left behind a large and prosperous family. ખાંધ દેવી To carry a dead body on one's shoulders. 2. To help; to support. ખાંધ આવવી To have a sore neck (of a bullock or other beast of burden).

Prov. ખાંધે કાવળો, તે દેશ મોકળો He, whose belongings can be carried on his shoulders, can freely move about: a poor man has no ties to bind him to a particular place, person, or line of conduct.

ખાંધો, s. m. [See above.] A bullock. 2. adj. Having the skin of the neck hardened.

ખાંધિયો, s. m. [See ખાંધ.] One who carries a bier. 2. A flatterer. 3. One who helps or co-operates; a help; a helper.

ખાંપું, s. n. [S. खण्ड a section.] An instalment.

ખાપ, s. m. f. [S. कर्पर a mirror.] A mirror; a looking glass. 2. [See ખાપરું.] A plate of mica.

ખાપરું, s. n. [S. खर्पर.] A broken earthen vessel.

ખાપણ, Same as ખાંપણ q. v. 2. Deficiency; defect.

ખાપર, s. n. Name of a plant. Trianthema obcordata. N. O Sesuviacæ See સાટોડી.

ખાપર પીલોર હિં પીલવો, કેદર ખાંડ બહુ ખ્યાત.—ભાલણ.

ખાપરી, s. f. A hard crust of mucus in the nose.

ખાપરીઉં, s. n [S. खर्पर a piece of a broken earthen vessel.] Sulphate of zinc; black jack; a collyrium for the eye-sore or conjunctivitis.

ખાપરું, adj. m. f. n. Sharp eyed. 2. Circumspect.

ખાપરે કોડીઓ, s. m. One of a body of conspirators. 2. A rival; a competitor.

ખાપરોઝવેરી, s. m. [ખાપરું and ઝવેરી a jeweller.] [Lit.] A sharp-eyed jeweller. 2. A clever and circumspect person; one not liable to be deceived.

ખાબડું, v. t [S. खन् to dig.] To scrape

ખાબડખુબડ, adj. [ખાબડું + ખુબડ Redup] Uneven; not plain.

ખાબડું, s. n. A small pool; a cesspool.

ખાબોચીઉં, *s. n.* [ખાડ a ditch+P. बो smell +P. चेह dim.] A small shallow ditch in the ground, containing fetid water; a pool.

ખામ, *s. m.* [S. स्कम् to support.] A pillar. 2. [See ખાંધ.] The shoulder.

ખામચી, *s. f.* [See ખામોશી patience.] Perseverance; eager pursuit. 2. Care; attention.

ખામણીઉં, *s. n.* [See ખામ.] One of the ropes with which a leather-bucket is let down into a well.

ખામણું, *s. n* [See ખામી a defect.] A small depression on which a vessel with a round bottom can be kept. 2. The basin at the root of a tree to hold water. 3. Short stature; stunted form.

Id. નીચે-બેઠે ખામણે હોવું To be of a stunted size.

ખામણો, *s. m.* A division; a section. 2. A short-sized person 3. A go-between.

ખામી, *s. f.* [P.] A defect; an imperfection. 2. Folly. 3. Want; deficiency. 4. A mistake.

ખાયું, *s. n.* A form. 2. A favourable place or direction. 3. A basin; a pool.

નીર તે નીચે ખાયે ભરાયા.—નિરાંતભક્ત.

ખામુખા, *adj.* [P. खामहखाह whether willing or not; at all events.] Certainly; at all events 2. Particularly; specially. 3. Purposely; intentionally.

ખામુખા ખાતી મને, વિપરીત થાતી વાત.—સામળ.

ખૂને જિગર પીવા થયો તૈયાર ખામુખા અરે.—કલાપિ.

ખામુખા હિત ખચરાવીએ તે વિચારીને ચાહ વીર.—દલપતરામ.

ખામોશ, } ખામોશી, } *s. f.* [P. खामोश silent.] Forbearance. 2. Patience.

Id. ખામોશ પકડવી-રાખવી To have patience.

કરી ખામોશ પકડાવી.—કલાપિ.

ખામોશવાળું, } ખામોશીવાળું, } *adj. m. f. n.* [ખામોશ, ખામોશી+વાળું having.] Patient; forbearing.

ખાંપ, *s. f.* [See ખાંપો.] A defect. 2. Lying prostrate; prostration.

નિદ્રા, મહા નિદ્રા પામ્યા, સૂતા ભૂતા થયા ખાંપ.—પદ્માવ.

ખાંપણ, *s f.* [See ખાંપરું.] A defect; a flaw. 2. Loss. 3. Oil extracted from particular nuts (used as a medicine) Also called ખાંપણ *q. v.* 4. A shroud; a covering on the dead body.

દેહ વિષે ખાંપણ નિમર લાગે.—કૃષ્ણચંદ્ર.

ઓઢી ખાંપણ લાગી થંડ.—સામળ.

ખાંપરું, Same as ખાપરું *q. v.*

ખાંપો, *s. m.* [See ખાપરું.] A defect. 2. A part of a thing remaining unscraped. 3. The stump of a stalk of corn left standing after a field has been reaped.

ખાંભ, } ખાંભો, } *s. m.* [S स्कंभ a support.] A pillar; a post.

ખાંભી, *s. f.* [See above.] A stone or a structure put up in memory of one who has met with an untimely death. 2. The groove of a frame in which the panels of a door are fixed.

ખાંયું, *s. n.* A large pit in which sweepings and other manure are thrown.

ખાયકી, *s f.* [S. खाद् to eat.] Gain. 2. Peculation; improper gains; illicit gain; bribery.

ખાંપો, *s. m.* A testicle. 2. The penis.

ખાર, *s. m.* [S. क्षार fr. क्षर् to ooze.] Salt. 2. Salt-producing ground. 3. Revenge; rancour; malice; a grudge.

Id. ખાર રાખવો-ખારે બળવું To bear malice. ખારે જવું To be malicious towards.

તે ખારે યુધ્ધે લાગ્યો ખાર.—સામળ.

ખારટ, Same as ખારાટ *q. v.*

ખારપાટ, *s. m. n.* [ખાર+S. पट a strip of land.] A salt marsh.

ખારપાટીઉં, *adj. m. f. n.* [See ખાર malice.] Becoming lean on account of constantly bearing malice.

ખારભંજણું, *s. n.* [ખાર+S. भज् to break.] Sweetmeat eaten by opium-eaters to remove the disagreeable taste of opium.

ખારવણ, *s. f.* [See ખારવો.] A female sailor. 2. A female tile-turner.

ખારવું, *s. n.* Name of a kind of coarse red cloth.

ખારવો, *s m.* [ખાર+S. वह् to bear; to carry.] A seaman; a sailor. 2. A tile-turner.

ખારસી, *adj.* Hard-hearted; cruel.

ખારાશ, *s f.* [See ખાધ.] Loss. 2. Same as ખારાટ *q. v.*

ખારાટ, } ખારાશ, } *s f.* [See ખાર.] Acidity; a saltish taste.

ખારી, *s. f.* [S. क्षार salt.] Salt obtained by boiling the salt water of the sea. 2. A kind of grass growing on salty ground. 3. [S. खारी

a measure of capacity equal to 512 lbs.] A measure of sixty pounds in weight.

ખારીઉં, *adj. m. f. n.* [See ખાર.] Malicious; revengeful; vindictive. 2. *s. n.* A slice of dried and salted cucumber.

Id. ખારીઆં થવાં To go without food; to remain hungry.

ખારીબલા, } ખારીવલા, } *s. n.* [ખારી+S. बलाकी a crane.] A kind of bird supposed to set on fire the turban of the man on whose head it may alight.

ખારીલું, *adj. m. f. n.* [ખાર+વાળું having.] Malicious; spiteful; jealous; revengeful; vindictive.

ખારૂં, *adj. m. f. n.* [See ખાર.] Saline; saltish. 2. Unpleasant; bitter; harsh. 3. Vindictive; jealous.

Id. ખારી સુંઠ Ginger dried in salt. ખારો સ્વભાવ A harsh, spiteful or malicious nature. ખારી ખાટી થઇ જવું To be on the point of death. 2. To be reduced to a miserable state. ખારી દાળ થવી To desire to get something to eat. 2. To make a profit. 3. To receive a bribe.

ગોવિંદ તો મારૂ અમારો રે મને જગ લાગ્યો ખારો રે.—મીરાં.

ખારૂંઉસ, } ખારૂંખારૂંઉસ, } *adj. n.* [ખારૂં + S. ऊष salty earth.] Exceedingly saltish.

ખારૂંધ, *s. f.* [See ખારવું.] A kind of garment worn by widows

ખારેક *s. f.* [S. खर्जूर.] A dry date.

Id. ખારેકટોપરાં A present sent by bridegroom's father to the bride in *Holi* holidays.

અખોડ ખજૂર ને સંગ હતા બહુ ખારેકનાં બિગટ.—પ્રેમાનંદ.

ખારેકપાક, *s. m.* [ખારેક + S. पाक cooking.] A confection made of dry dates.

ખારેકી બોર, *s. n.* [ખારેકી date-like and S. बदरी the fruit of the jujube tree.] The jujube fruit as large and sweet as a date.

ખારો, *s. m.* [See ખાર.] Carbonate of soda. 2. Alkali carbonate of sodium and potassium; pearl-ash.

ખારોડ, *adj.* [See ખાર.] Abounding with salt (of the soil etc.). 2. Alkaline.

ખારોપાટ, *s. m.* [ખારો + S. पट a strip of ground.] A game for children. 2. A saltish ground.

ખાલ, } ખાલડી, } *s. f.* [S. खल leather.] Skin; hide. 2. The dead skin of the body. 3. The bark of a tree. 4. [S. खल.] A pit.

ઓઢ્યું વહાણું ખાલીને ખાલ, જોયું કોઇ ન લાગે લાળ.—ધ્રુવબ્રહ્મ.

ખાલપો, *s. m.* [S. खल leather+पू to purify.] A tanner.

ખાલવવું, *v. t.* [See ખાલી empty.] To make empty; to empty.

ખાલસા, *adj.* [Ar.] Held immediately from Government, or of which the state is the sole proprietor (of land). 2. Of one's own.

Id. ખાલસા કરવું *To annex as government property.*

ખાલી, *adj.* [Ar. S. खिल a gap ; a vacant place.] Empty ; vacant. 2. Useless. 3. Penniless. 4. *adv.* Merely ; to no purpose. 5. *s. f.* A benumbing sensation in the skin ; numbness.

Id. ખાલી થવું To remain unoccupied or unused. 2. To be vacated. 3. To be debilitated. 4. To be reduced in pecuniary circumstances. ખાલી કરવું To make empty. 2. To vacate. ખાલી પડવું To be without an occupant ; to be vacant. 2. To be reduced in body ; to be weakened. ખાલી તસદી આપવી To give trouble to no purpose. હૈયું ખાલી કરવું To unburden one's heart ; to give vent to one's feelings. ખાલી હાથે Empty-handed. ખાલી હાથે જવું To die and go away to the next world empty-handed; to have nothing to help the soul in the next world ; to die without having done any good or meritorious act in this life. ખાલી ચઢી આવવી-ચડવી To be benumbed.

Prov. ખાલી ચણો વાગે ઘણો—ખાલી વાસણ ખખડે ઘણું Empty vessels make the most noise. ખાલી હાથે આવ્યા, ખાલી હાથે જવું Dust thou art, and unto dust shalt thou return.

તે હીંડ્યા ખાલી હાથે રે, જાગીને જોને.—પ્રીતમ.

ખાલીખંખ, } ખાલીખમ, } *adv.* Redup. of ખાલી empty.] Quite empty.

ખાલીપીલી, *adv.* [ખાલી to no purpose+પીલી redup.] Groundlessly ; without any cause.

ખાલું, *s. n.* [See ખાલી empty.] A piece of hollow cane or reed struck in the shuttle

and used in weaving. 2. [See ખાલ skin.] Skin ; hide. 3. The upper part of a shoe. 4. [S. क्षल् to wash.] A basin at the root of a tree made to hold water. 5. Grass for covering grain to be threshed.

એ તો ખાલ ભિતર ખાલું રે.—નિરાંતભક્ત.

ખાલેક, *s. m.* [Ar. खालिक़.] Creator. 2. *adj.* Of good disposition.

શું કહું ખાલેક તેમને.—કહાવિ.

ખાલેશ, *adj.* [See ખાલી empty.] Simple ; innocent ; pure ; without any fraud.

ખાવડી, *s. f.* Name of a game for children, generally known as નીસરણી.

ખાવંદ, } Same as ખાવિંદ *q. v.*
ખાવન, }

ખાવરું, *adj. m. f. n.* [S. खाद् to eat.] Gluttonous ; eating oftener.

ખાવાનું, *s. n.* [S खाद्य.] Sweetmeat. 2. Food. 3. A feast. 4. *adj. m. f. n.* Victual; eatable

ખાવિંદ, *s. m.* [Ar.] Lord ; master. 2. A husband.

ખાવું, *s. n.* [S. खाद् to eat.] An eatable ; sweetmeat. 2. *v. t.* To eat. 3. To misappropriate. 4. To enjoy. 5. To upbraid. 6. To omit. 7. To corrode 8 To take a bribe.

Id. ખાવું ભંથાવું To supply a guest with provisions for his further journey. દવા ખાવી To take a medicine. ખાવુંપીવું To eat and drink ; to live in comfort. લાંચ ખાવી To receive a bribe. પૈસા ખાવા To receive illegal gratification. 2. To misappropriate money એ હવેલીએ દશ હજાર રૂપીઆ ખાધા This building took up or cost ten thousand rupees. માર ખાવો To get a beating. હવા ખાવી To inhale the air; to enjoy the fresh or open air. હવા ખાવા જવું To go to a hill-station, for a change of air. હવા ખાવાનું સ્થળ A sanatorium. તડકો ખાવો To bask in the sun. સોગન ખાવા To take an oath. થાક ખાવો To take rest દમ ખાવો To breathe freely. 2. To rest oneself ગમ ખાવી To have patience ; to bear patiently. છીંક ખાવી To sneeze. ચાડી ખાવી To tell tales. વધાઈ ખાવી—વધામણી ખાવી To receive a present for bringing happy news. 2. To give information. ગાળ ખાવી To be taunted with abusive language. રાખ ખાવી To be very humble. ખોટ ખાવી To be a fool. બાપની મુંઠ ખાવી To enjoy an inheritance. ખાધું ખાવાનું To be ungrateful. 2. Not to be able to digest what one has eaten, and so continue sickly. ખાઈને ખોદવું—ખાઈને ખોદ્યું કરવું To be ungrateful ખાઈને ન્ખ મારવી To be compelled to perform the work of cleaning dishes, etc. after one has eaten one's meal. ખાવાપીવાનો દહાડો A day of feasting; a holiday. 2. Days of indulging oneself in eating and drinking, and otherwise making oneself merry. 3. Days of prosperity ખાવા આપવા To pay money to the guardians of the bride in exchange for the girl given in marriage. ખાવા લેવા To receive money for a girl given in marriage. ખાસડાં ખાવાં To receive rebuke. ખાઈ જવું To eat up. 2. To swallow. 3. To misappropriate. 4. To forbear; to pass over (an insult etc.). 5. To overcome or subdue utterly. 6 To pay no attention to. ખાઈ જોવું To taste the quality of by eating; to have a foretaste of by eating. ખાઈ-પી લેવું To enjoy the present day. ખાવા ધાવું [Lit.] To run to eat or devour. 2. To threaten. આ ઘર મને ખાવા ધાય છે This house, (being deserted) terrifies me. ધરાતાં સુધી ખાવું To gorge oneself; to eat till one is full. "ખાઉં ખાઉં" કરવું To cry out, "I will eat up, I will eat up"—sounds uttered by a person possessed by an evil spirit. 2 To be gluttonous. ખાઈપી ઉતરવું To have done with the enjoyments of this world. ખાઈ લેવું To eat in haste; to snatch a hasty meal. ખાઈપીને મંડવું-ખાઈપીને પડવું To persevere. 2. To persecute or harass strenuously and continuously. ખાતોપીતો Enjoying a competence; in easy circumstances; happy. 2. Neither rich nor poor ખાતાંપીતાં While enjoying the pleasures of the world. તે તેની બેની સાથે ખાતો હતો He lived in improper intimacy with his wife. ખાવું ધન Property that requires to be always looked after and repaired. સાકરકોળાં ખાવાં To get over or surmount a difficulty easily.

મોટા સાથે બાથ ભરશો, શું ખાવાં છે સાકર કેળાં—સામળ.

Prov. કાળ શોકને ખાઈ જાય છે Time wears away grief. ખવાય તેટલું ખાવું નહિ ને બોલાય તેટલું બોલવું નહિ Rule the appetite and temper the tongue. ખાય જાણે તે પચાવી જાણે He who accepts a bribe should know how best to conceal it; the wearer best knows where the shoe pinches. ખાધો તેનું ખોદો નહિ Cast no dust in the well that gives you water. ખાનારપીનારને ખુદા આપનાર Spend and God will send. ખાધેપીધે દીવાળી અને ઉજાગરે હોળી Pleasures

have a sweet face, but leave a sting behind them; burning the candle at both ends. ખાય તે ધાય Quick at meat, quick at work. ખાવું તેનું હલાલ કરવું Him laud whose bread you eat. ખાવું પીવું એરસલ્લા, ધિંગાણા ખોતેરા Great boast, small roast. ખાનારના ગલા અને નાહનારના વાળ છાના રહેતા નથી Reality must out. ખાઉં ખાય, ને ભરડું ભરે—ખાતો ખાય, અને ભરતો ભરે One should not feed oneself at another's cost; an idle man has no right to eat. પરડું ખાઉં, અને ગાંડા સાથે જવું Self-sacrifice and bad choice often go together. ખાનારો ખાય, અને પડે બીજાને માથે One suffers for another's fault. ખાવું નહિ, અને ખાવા દેવું નહિ—ખાય નહિ, અને ઢોળી દે To act as the dog in the manger. ખાય સહુ, અને ભોગવે એક Many benefit from the sacrifice of one. ખાવું પીવું, અને ભભડાટ ઘણો An empty vessel makes most noise. ખાવે શૂરા, અને ભડકે પૂરા A giant at a meal, and idle at work. ખાવામાં જગદો, અને કૂટવામાં ભગલો—ખાઈ જાય દીવાળી, અને કુટાઈ મરે સુપડું Stones dig not their own holes. ખાતાં ખાંડ, અને ચાવતાં રેત Pleasure very often results in pain. ખાતાં ખુટે, અને વાવરતાં ફૂટે Everything is liable to wear and tear. ખાધો જાય, અને ખાસડાં મારતો જાય Returning evil for good. ખાધે તો ભંડાર ખૂટી જાય Even a full treasury will become empty by constant consumption ખાધું તે ખરું, અને ખાશું તે ખોટું The present is your opportunity, and the future is beyond your control. ખાધું પાન, અને ઉતર્યું માન One flatters another only so long as one's object is not gained. ખાનાર ત્યાં ધાનાર નહિ, અને ધાનાર ત્યાં ખાનાર નહિ Those that have plenty do not work, while those that work get little to eat. ખાધાને હલાલ કરવું, હરામ ન કરવું One must be true to one's salt. ખાવા ગોખરૂ, અને મહી કરવા It is no use complaining against an adverse Fate. ખાવું તેમ કહવું નહિ Do not find fault with the food you have got to eat. ખાધું તેણે ખોયું, અને ખાવ્યું તેણે વાવ્યું What is spent on sensual enjoyment is lost, but what is spent in charity will bear fruit in the next world. ખાવાનાં ખોખાં, અને પહેરવાનાં ચોખાં A gilded fool. ખાય તેનો ખૂણો, પીએ તેનું ઘર, સૂંઘે તેનાં લૂગડાં, એ ત્રણે બરાબર Those who chew tobacco dirty the corners in their houses, those who smoke it dirty their whole house, while those who use it as snuff dirty their clothes.

ખાવો, s. m. A deep-rooted weed.

ખાશ, s. f. [See ખાવું to eat.] Power or capacity to eat 2. The quantity eaten.

ખાસ, Same as ખાએશ q. v. 2. adj. [P.] Special; peculiar. 3. Own; private; personal. 4. Relating or pertaining to the king or state; noble; governmental. 5. Extra ordinary. 6. Pure; genuine; sterling; true; real; good. 7. Sure; certain.

Id. શી તેમની ખાસ ! How much care is taken of them ! ખાસ આવવું To be sure to come. ખાસ મોઢે કરેલાં વાક્ય Expressions learned specially for the occasion. દિવાને ખાસ House of Lords. ખાસ આમદાની The regular crop or produce. ખાસ ખબર Authentic or official intelligence. ખાસ પાયગા A body of horse under the immediate keeping and command of the king, ruler or state ખાસ બજાર The principal market in a city.

દોષ કોરા છે અમારો, વાંક નથી ખાસમાં —વલ્લભ.

ખાસખવાસ, s. m. [ખાસ + Ar. खवास an attendent.] The servants of a noble man or a king.

ખાસગત, } ખાસગી, } adj. [ખાસ + S. गत gone.] Peculiar; personal; private; particular. 2. Confidential 3. Important.

ખાસડકુટું, adj. m. f. n. [ખાસડું a shoe + કૂટવું to beat.] Receiving a beating with a slipper; one who is often scolded. 2. Without a character; of a weak mind.

ખાસડાંખાઉ, adj. [ખાસડું a shoe + S. खाद् to eat.] Frequently subjected to blame or censure; accustomed to be blamed.

ખાસડાંખોર, Same as ખાસડકુટું q. v.

ખાસડાંબાજી, s. f. [ખાસડું a shoe + બાજી a play; sport.] Throwing shoes at each other in a quarrel; a vulgar quarrel.

ખાસડીઆં કેળાં, s. n. pl. [ખાસડું a shoe and કેળું a banana] Name of a variety of banana; long plantains having a thick rind.

ખાસડું, s. n. A shoe. 2. A rebuke; a reproach : a blame.

Id. ખાસડાં મારવાં To blame severely. ખાસડાં ખાવાં To be severely blamed. જે ભગતી કરે છે તે ખાસડાં ખાય છે.—મહિપતરામ. મારી જાણે ખાસડા રાંડ I don't care to know or to reply. ખાસડે મારી Don't care. ખાસડાંની તોલે [Lit.] As

good as my shoes. 2. Worthless. ખાસડે દાળ વહેંચવી To quarrel and beat each other with shoes. ખાસડાના તળીએ Under the sole 2. Don't care.

ખાસદાન, *s. n.* [P.] A portmanteau.

ખાસદાર, *s. m.* [ખાસ noble+P. दार having.] A valet; a personal attendant. 2. A syce.

ખાસદોસ્ત, *s.* [ખાસ + P. दोस्त a friend.] A hearty friend; an intimate friend.

ખાસનવીસ, *s. m.* [P.] Private secretary.

ખાસબરદાર, *s. m.* [P.] An attendant, who carries his master's arms etc.

ખાસામંડળી, *s. f.* [ખાસ noble + S. मंडल a group.] Noblemen; royal assemblage.

ખાસી, Same as ખસી *q. v.*

ખાસીઅત, *s. f* [Ar.] A peculiar property. 2. A habit; a peculiar habit. 3. A characteristic.

ખાસીઉં, *s. n.* A double bag to load a donkey with.

ખાસી રીતે, *adv.* [ખાસું and રીત a conduct.] Easily.

ભૂંડા કરી બબરાવીએ તો તે ખાસી રીતેથી ખાય.—દલપતરામ.

ખાસું, *adj. m. f. n.* [See ખાસ.] Good; fine. 2. Brave; excellent. 3. *inter.* Well done! Bravo!

Id. ખાસું દીવા જેવું Very clear and plain. 2. Quite intelligible. ખાસું મજાનું Very fine.

ગુરુએ બહુ બોધ દીધેલ ખાસો.—દલપતરામ.

ખાસોઆમ, *adj.* [P.] Noble and plebeian; high and low. 2. *s. m. pl.* Lords and commons.

ખાળ, *s. m. f.* [S. क्षाल् to wash.] A urinal. 2. A drain; a gutter.

Id. ખાળે જવું To pass by the urinal. 2. To go to make water. ખાળ કાઢવી To clear a drain or gutter. ખાળે બેસવું To pass urine; to make water.

Prov. ખાળે ડૂચા ને દરવાજા મોકળા Penny wise and pound foolish.

ગણાય ખાળનીર ગંગનીર તુલ્ય સંગમાં—દલપતરામ.

ખાળકુંડી, *s. f.* [ખાળ+S. कुंड a reservoir.] A cesspool.

Id. પથરો ખાળકુંડીમાં નાખીએ, તો આપણે જ છાંટાઇએ Jest with an ass, and he will flap you in the face with his tail.

ખાળકૂવો, *s m.* [ખાળ+S. कूप a well.] A very deep cesspool; a deep pit for refuse and garbage, dug underneath a house.

ખાળવું, *v. t.* [S. क्षाल् to wash; or क्षार् (causal of क्षर्) to drop.] To hinder; to stop; to prevent. 2. To get oneself rid of a thing by selling it off; to sell off. 3. To bring about a final settlement of a long disputed point; to make final settlement.

ખાળું, *s n.* [See ઓળાખર.] A security; a surety.

ખાળો, *s. m.* [See ખાળવું.] A hindrance. 2. A delay. 3. A port; a harbour.

મુનિ મુહૂર્ત ના ફર્યું, થયો ખાળો.—દયારામ.

ખિચખિચ, Same as ખીચખીચ *q. v.*

ખિતાબ, *s. m.* [Ar.] A title. 2. *s. f.* A book.

ખિન્ન, *adj.* [S. खिद् to afflict.] Grieved; afflicted. 2. Despondent; melancholy; dejected.

ખિન્નતા, *s. f.* [ખિન્ન+S. ता a suffix forming a noun.] Dejection; despair. 2. Vexation.

ખિયાલું, *adj. m. f. n.* [See ખ્યાલ.] Delighted; entranced.

ખિલાફ, *s. m.* [Ar.] Falsehood.

અહો ખિલાફ એ કહેતાં અરે.—કલાપિ.

ખિસકત, Same as ખસીકાત *q. v.*

ખિસખિસ, Same as ખીસખીસ *q. v.*

કમીની ખિસખિસ રે.—હ. કા. દો.

ખિસવું, Same ■ ખસવું *q. v.*

ખિસકોલી, Same as ખીસકોલી *q. v.*

ખીખી, *s. f.* [S. खक्ख् to deride; to laugh at.] A jeering laugh. 2. *adv.* Laughing aloud; deridingly.

ખીચ, *adj.* [S. कृच्छ्र difficulty.] Thick; crowded; close; full. 2. *s. f.* Hotchpotch.

લાખ સવા મળ્યો ખીચ ખાતા —શામળ.

ખીચખીચ, } *adj.* [Redup. of ખીચ.] ખીચખીચવું, } Crowded; close.

ખીચગાડું, *s. n.* [ખીચ+ગાડું a cart.] A cart for baggage; a hackney coach; an overloaded carriage.

ખીચડી, *s. f.* [S. कृसर.] Hotchpotch; ■ mixture of rice and pulse. 2. A mixture of different grains. 3. Food.

Id. ખીચડી ખાવી To pay frequent and harassing visits. ખીચડી ચઢાવવી-મૂકવી To place a cooking pot containing rice and pulse on fire. ખીચડી ખવરાવવી To support; to maintain.

Prov. ખીચડીને હલાવવી નહિ ને દીકરીને હલાવવી નહિ

Hotchpotch should not be stirred,' and a daughter should not be fondled. 2. Give the devil his due.

ખીચડીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Mixed: miscellaneous.

ખીચડું, *s. n.* [See ખીચડી.] Hotchpotch. 2. An inferior kind of food. 3. Food ; an eatable.

Prov. ગાંઠનું ખીચડું ખાવું ને ગાંડાની સાથે જવું To waste time and money and be called a fool.

ખીચડો, *s. m.* [See ખીચડી.] A medley; a *farrago*; a hodge-podge.

ખીચાખીચ, ખીચોખીચ, } *adv.* [See ખીચખીચ.] In a crowded state; crowdedly.

ખીચી, *s. f.* [See ખીચ.] An over-boiled preparation of rice or wheat flour; flour of juvar boiled and cooked.

ખીજ, *s. f.* [See ખીજવું.] Wrath ; anger ; irritable nature. 2. A cause of provocation.

ખીજડો, *s. m.* [S. શમિ.] Name of a plant. Prosopis spicigera. N. O. Leguminosæ Also called સમી, શમી *q. v.*

ખીજમત, *s. f.* [P.] Service; attendance.

ખીજમતદાર, *s. m. f.* [ખીજમત + P. दार having.] An attendant; a servant 2. A slave.

ખીજમતદારી, *s. f.* [See above.] The office or the position or duties of a personal attendant; service. 2. Slavery.

ખીજવવું, *v. t.* [See ખીજવું.] To vex; to provoke; to jear.

ખીજવાવું, *v. i.* [See ખીજવું.] To get angry; to be irritated.

ખીજવું, *v. i.* [S. खिद् to be vexed.] To take offence; to get into a passion; to lose one's temper.

ખીજ તારા મેળવને.—ક. દ. ઢા.

ખીજાવું, *v. i.* [See ખીજવું.] To be vexed; to take an offence.

ખીટળીઆળું, *adj. m. f. n.* [ખીટી + વાળું having.] Pointed. 2. Curled. 3. Hooked; bent.

ખીટી, *s. f.* [See ખુંટી.] A small wooden or iron stopple; a peg.

Id. ખીટીએ પેટીઉં હોવું To have no encumbrances; to be quite free. ખીટીએ મુકવું To lay aside. 2. To arrange. 3. To allow to be forgotten; to throw into oblivion; to be oblivious of.

ખીટો, Same as ખુંટો *q. v.*

ખીડ, *s. f.* [See ખીણ.] A valley; a mountainous pass.

ખીડણી, Same as ખડણી *q. v.*

ખીણ, *s f.* [S. खेय a ditch.] A valley; a vale.

ખીટળીઆળું, Same as ખીટળીઆળું *q. v.*

ખીડ, Same as ખીણ *q. v.*

ખીમો, *s. m.* [Ar.] A minced meat. 2. A kind of rice-pudding.

ખીર, *s. f.* [S. क्षीर milk.] A preparation of food composed of rice, milk, sugar and spices 2. Milk. 3. *s. n.* Name of a bird; the white-headed babbler. 4. *adj.* Worthless.

ખીરૂં, *s. n* [See above.] A leaven. 2. A mixture of several spices made ready for frying. 3. A kind of cucumber. 4. The milk of a cow obtained within a few days after delivery; colostrum. 5. A coarse kind of cloth.

ખીરોદક, *s. n.* [S. क्षीर milk+उदक water.] Water as white as milk. 2. An ocean of milk. 3. A white silken cloth (for women).

સાળું ખીરોદક ખાંપ મુકી.—પ્રેમાનંદ.

અહેતાને ખીરોદક સાર. અહેતીને મુક્તાફળ હાર.—હરિદાસ.

ખીલ, *s. m.* [S कील] Granulation 2. Acbne. 3. A pimple.

ખીલકોડી, Same as ખીલકોડી *q. v.*

ખીલખીલ ખાંટવો, *s m.* Name of a game for children, generally known as ખીલખાંટવો *q. v.*

ખીલગેડીદો, *s. m.* Name of a game for children generally known as પંદીખીલો *q. v.*

ખીલડો, *s. m.* [ખીલો + ડો dim.] The central peg round which turns the upper stone of a grinding mill.

ખીલત, *s. f.* [Ar.] A robe of honour.

ખીલદંડો, *s. m.* Name of a game for children, generally known as પંદીખીલો *q. v.*

ખીલમાંકડી, *s. n. pl.* Name of a game for children. Also called ખીલખીલખાંટવો *q. v.*

ખીલમાંકડી, *s. f.* [ખીલો + માંકડી.] Tenon and mortise: the piece of wood in the centre of the upper stone of a grinding mill.

ખીલવટ, *s. f.* [See ખીલવવું.] Training. 2. Blossoming. 3. Seam.

ખીલવરો, *s. m.* [See ખીલવવું.] A trainer.

ખીલવણી, *s. f.* [See ખીલવવું.] Training. 2. Prosperity. 3. Excitement. 4. Encouragement.

ખીલવત, *s. m. n.* [Ar.] A private conference; a secret consultation. 2. A closet. 3. Retirement.

ખીલવવું, *v. t.* [See ખીલવું.] To cause to blossom; to cause to bloom or open. 2. To cause to be delighted. 3. To humour. 4. To encourage; to excite. 5. To sew; to thread.

ખીલવું, *v. i.* [S. कील् to urge.] To blow; to blossom; to open; to bloom. 2. To be elated; to be puffed up. 3. To appear in a true spirit. 4. To be excited. 5. *v. t.* To sew; to thread.

ખીલાણી, Same as ખેલાણી *q. v.*

ખીલાપાટી, *s. f.* [ખીલો+S. पट a narrow strip.] Name of a tool with which a screw is made.

ખીલામૂળ, *s. n.* [ખીલો+S. मूल a root.] The tap-root.

ખીલારખું, *adj. m. f. n.* [ખીલો + S. रक्ष् to protect.] Accustomed to be fastened to one particular peg (of a beast). 2. Naturally quiet, but showing signs of attack when fastened to a peg (of a beast).

ખીલી, *s. f.* [See ખીલો.] A pin; a bolt 2. A peg.

Id. ખીલી ઠોકવી To fix a peg. 2. To stop a work by throwing some obstacle in the way.

ખીલીખટકો, *s. m.* [ખીલી + ખટકો *q. v.*] An obstruction; an impediment; a hindrance. 2. A trouble; a difficulty. 3. Harm; injury.

ખીલીપસલિયાં, *s. n. pl* [ખીલી+પસલિયાં *q. v.*] Male and female screws.

ખીલો, *s. m.* [S. कीलक a peg.] A nail; a spike. 2. A peg. 3. The fist pointed at a man with the intention of assaulting him.

Id. ખીલે બાંધવું To settle; to fix. 2. To stop.

Prov. ખીલાબળું ધી જોર હોય Any man would accomplish great deeds when supported by a great person.

ખીલોણી, Same as ખીસકોલી *q. v.*

ખીલોણું, *s. n.* [See ખેલ.] A toy; a trinket.

ખીસર, *s. f* The day of the winter solstice.

ખીસકોલી, *s. f.* A squirrel. Sciurus palmarum.

ખીસખીસ, *s. f.* Name of a medicinal drug.

ખીસાકાતરુ, *s. m. f.* [ખીસું+S. कर्त् to cut.] A pick-pocket; a cut-purse.

ખીસાખરચ, *s. m. n.* [ખીસું+P. ख़र्च expense.] Pocket-money.

ખીસાખાલી, *adj.* [ખીસું+ખાલી empty.] Having an empty pocket; penniless.

ખીસલિયાવું, Same as ખસલિયાવું *q. v.*

ખીસું, *s. n.* [P. ख़ीसह.] A pocket.

Id. ખીસામાં ઘાલવું-મૂકવું To bring (a person) under one's control. 2. Not to care about. ખીસું ભરવું To pay or take money secretly and dishonestly. 2. To give or take a bribe. ખીસું ભર્યું A full pocket. 2. Rich. ખીસું ખાલી An empty pocket. 2. Penniless; poor.

Prov. ખીસાનો ધન, ને ઠેકાનો ફૂવો A foolish rich man. ખીસાં ખાલી, ને ભરમ ભારી Appearances are not always to be trusted. 2. All is not gold that glitters. ખીસાં ભર્યાં, તો હાથે તે ઘણ Riches rule the roast; money makes the mare go; gifts break rocks; a bribe in the lap blinds one's eyes.

ખુખાર, Same as ખુંખાર *q. v.*

ખુખારી, Same as ખુંખારી *q. v.*

ખુંખારવું, *v. i.* [Imit.] To neigh. 2. To utter a gurgling sound. 4. To clear the throat.

ખુંખારો, *s. m.* [See above.] A hem; a neighing. 2. A sound to clear the throat.

ખુજલી, } ખુજવળી, } *s. f.* [See ખંજવાળ.] Itch. 2. Prickly heat.

ખુંચ, } ખુંચામણ, } *s. f.* [See below.] An indentation; a notch. 2. A projecting point. 3. Offence; displeasure; malice. 4. A turn or modulation in singing. 5. The beauty; the point; the sting; the moral. 6. An insinuation.

ખુંચવું, *v. i.* [S. क्षुद् to injure.] To prick; to pierce. 2. To pain. 3. To stick; to be addicted to; to be engrossed in.

Id. પેટમાં ખુંચવું To have a pain in the stomach. 2. To require to be paid or bribed. 3. To feel displeasure. ખુંચવી લેવું-ખુંચાવવું-ખુંચાવી લેવું To snatch away; to seize; to wrest.

ખુટકો, Same as ખૂટકો *q. v.*

ખુટકું, } *s. n.* ખુટકો, } *s. m.* A part of a burning piece of wood; a piece of a firebrand.

ખુટડું, Same as ખૂટડું *q. v.*

ખુટાવવું, Same as ખૂટાવવું *q v.*

ખુરેલ, Same as ખૂરેલ *q. v.*

ખુક, *s. f.* A terrace of a house.

ખુકરો, *s. m.* [P. खुर्दह.] Small change in copper. 2. Cuttings of a metal.

Id. ખુકરો કરવો To sell off. 2. To exhaust; to eat up.

ખુકી, *inter.* [Imit.] An expression used by women to relieve a child when it coughs.

ખુણુ, Same as ખણુ *q. v.*

ખુણીઆણું, Same as ખણીઆણું *q. v.*

ખુણો, Same [redacted] ખણો *q. v.*

ખુંટ, Same as ખૂંટ *q. v.*

ખુંટડી, *s. f.* A round thing worn on the fingers of the feet to safeguard silver ornaments.

ખુંટણુ, *s. n.* [See ખુંટવું.] The act of plucking off the hair from the head. 2. An instrument for plucking off the hair from the head.

ખુંટવું, *v. t.* [S. कृष् to draw.] To pluck off the tops of small plants. 2. To pluck-off the hair on the head. 3. To root out.

ખુંટી, *s. f.* [See ખુંટો.] A peg. 2. An angle in the hair on the head, made by plucking the hair. 3. A particular part of an upper garment.

ખુંટીઓ, *s. m* An uncastrated bull. 2. A wizard.

ખુંડું, *s. n.* [See ખુંટવું.] The portion of a tree, or of a plant, left in the ground; a stump.

ખુંટો, *s. m.* [S. कुंट् to stop.] A peg. 2. The handle of a handmill. 3. The anchorage fee (of a ship).

Id. ખુંટો મારવો To plant or set foot on; to make an encroachment; to encroach upon. ખુંટો ટોકવો To stick to a place or position for a long time. 2. To decide. 3. To lay the foundation of. ખુંટો ઢીલો પડવો–થવો To lose support or patronage.

ખુત, *s. n.* [See ખુંટો.] An obstruction; a hindrance.

ખુદ, *pron.* [P.] Self. 2. *adj.* Peculiar. 3 Genuine.

Id. ખુદનું One's own.

ખુદરું, *s. n* [See ખોદવું.] A loop-hole; a fault.

કહવું પાડવાનાં ખુદરાં શોધવા માટે છે.—ન. ન. ઢિ.

ખુદા, *s. m.* [P.] The Almighty; the Supreme Being; God. 2. *adj.* Pure; original.

૫૩

Id. ખુદા કરે તે Would to God !

Prov. ખુદાનું કામ ખુદા જાણે God's ways are inscrutable. ખુદા પાધરો, તો વેરી આંધળો–ખુદા મહેરબાન, તો ગધા પહેલવાન If God be for us, who can be against us ?

ખુદાઇ, *adj.* [See ખુદા.] Divine; godly. 2. Sacred; holy. 3. Plain; simple. 4. *s. f.* Creation. 5. Godliness.

ખુદાતાલા, *s. m.* [P.] God; almighty.

ખુદાપરસ્ત, *s. m. f.* [P. खुदा God + परस्त worshipping.] A worshipper of God; a theist.

ખુદાવન, } ખુદાવંદ, } *s. m.* [P. खुदावंद godlike.] A form of address to superiors, equal in import to " Honoured Sir," " My Lord. " 2. The Almighty.

ખુદી, *s. f.* Pride; conceit.

ખુન, Same as ખૂન *q. v.*

ખુનકી, *s. f.* [P.] A doze; light sleep owing to intoxication.

ખુનખાર, Same as ખૂનખાર *q. v*

ખુનરેજી, Same as ખૂનરેજી *q. v.*

ખુનસ, } ખુમસ, } Same as ખૂનસ *q. v.*

ખુનામરકી, Same as ખૂનામરકી *q. v.*

ખુની, Same as ખૂની *q v.*

ખુમસી, Same as ખૂનસી *q. v.*

ખુંદણું, Same as ખૂંદણું *q. v.*

ખુંદવું, Same [redacted] ખૂંદવું *q. v.*

ખુંદાખુંદ, Same as ખૂંદાખૂંદ *q. v.*

ખુંદાળવું, *v. i.* To lead [redacted] life of pleasure.

ખુંપ, Same as ખૂંપ *q. v.*

ખુંપાડ, } ખુંપું, } Same as ખૂંપાડ, ખૂંપું *q. v.*

ખુપવવું, *v. t.* To settle; to determine (of a bargain).

ખુબ, Same as ખૂબ *q. v.*

ખુબસુરત, Same [redacted] ખૂબસુરત *q v.*

ખુબસુરતી, Same as ખૂબસુરતી *q. v.*

ખુબાકુક, *s. n.* Name of a bird which eats through pearl-shells.

ખુબી, *s. f.* [P.] A distinguishing trait; a special excellence 2 Comeliness; neatness; trimness; tastefulness; beauty of appearance generally. 3. The beauty, point, moral (of some tale or incident). 4. Dexterity; cleverness.

ખુશીખબર, *s f m pl* [ખુશી+P خبر news] Inquiry of health; news about one's health.

ખુસટો, *s m* A man without mustaches.

ખુસીઓ, *s m* A man without testicles.

ખૂંચ, } Same as ખુચ, ખુંચામણ *q v*
ખૂંચામણ,

ખૂંચવું Same as ખુંચવું *q v*

ખુંચે ખમાવે પછી કૂવી પૂંપે—નર્મદ.

ખૂટ, *s f* [See ખૂટવું] Deficiency, want.

ખૂટો, *s m* [See above] Deficiency; a deficit, want.

ખૂટવું, *v i* [S ક્ષુટ્ to stop] To be spent up 2 To betray; to become a traitor; to act the traitor

ખૂટાડવું, *v t* [See above] To exhaust, to use up

ખૂટામણ *s f* [See ખૂટ] Treachery, defection. 2 A deficit, want

ખૂટેલ *adj* [See ખૂટવું] Exhausted, spent up 2 Insolvent 3 Treacherous

ખૂણ, *s f* [S ક્ષુણ્ણ bruised] An impression, a mark made by pressing 2 A mark 3 [See ખૂણો] A direction 4 A corner

ખૂણિઆળું, *adj m f n* [See ખૂણો] Angular

ખૂણો *s m* [S કોણ] An angle 2 A corner, a nook

Id ખૂણો પાડવો-કાઢવો To draw or make an angle (on paper) ખૂણેખાંચરે A distant corner ખૂણે બેસવું-બેસવું-હોવું To confine oneself to a corner in the house (in mourning, said of a woman when her husband is dead) ખૂણો પાળવો To be confined to the house (in mourning said of a fresh widow) ખૂણે કોઠો કાઢવો To commit adultery in a secret place ખૂણે મૂકવું To lay aside 2 To lay by કાટખૂણો A right angle પહોળો ખૂણો An obtuse angle સાંકડો ખૂણો An acute angle ખૂણામાં નાખવું To throw into a corner 2 Not to care about. ખૂણામાં પડી રહેવું To lie in a corner 2 To lie uncared for or unnoticed

ખૂંટ, *s f* [See ખુંટો a peg] A landmark 2 *adv* Exactly fully

Id પાંચ હાથ ખૂંટ Exactly five hands (in length)

ખૂંટડી *s f* A forest tree 2 An angle

ખૂંટડું, *s n* A bullock. 2 A half burnt piece of fuel

ખૂંદવું, *v t* Same as ખુંદવું *q v* 2 To prick

ખૂંટિયું, *s n* [See ખુંટો a peg.] An upright support in the frame of a waggon.

ખૂન, *s n* [P. خون blood] Murder. 2 Revenge; rancour 3 Blood

સાચી ખબર તોપણ ખૂનનો ખૂની છે —પ્રેમાનંદ

ખૂનખાર, *adj* [ખૂન+ખાર malice] Sanguinary, bloody.

ખૂનરેજ, *s f* [See ખૂન] A massacre a slaughter

ખૂનસ, } *s f* Malice, grudge rancour
ખૂમસ,

ખૂનસી, } *adj* Malicious grudgeful, rancorous.
ખૂમસી,

ખૂનામરકી, *s f* [ખૂન+મરકી plague] A slaughter; a massacre

ખૂની, *adj* [See ખૂન] Blood-thirsty, murderous 2 *s m f n* A murderer, an assassin

ખૂંતવું *v i* [See below] To be entrapped, to be struck fast

પાછો રૂપી કરમનકે'મ માંહી ખૂંતીઓ—દેવીદાસ

ખૂમા, *s f* [S. क्षमा] Steadiness, forbearance perseverance. 2. Quiet peace tranquility

ખૂંદળ *s n* [See ખૂંદવું.] Running about 2 A fight mischief

તાળી તાળી નરે નાચું ને ગાયો ખૂંદળ ખૂંદ —દયારામ

ખૂંદવું, *v t* [S क्षुद् to crush] To walk round, singing and clapping the hands. 2. To crush, to run over; to trample upon, to press with the feet. 3 To shampoo 4 To trouble to annoy

જેમ જેમ ખૂંદી ખાવું છે રે, ત્યમની ત્યમ ખુ —દયારામ

ખૂંદાખૂંદ, *s f* [Redup. of ખૂંદવું] Crushing 2 Running and jumping 3 Mischief

ખૂંદાવવું *v i* [See ખૂંદવું] To get crushed 2 To get shampooed

ખૂંદાળવું, *v i* [See ખૂંદવું] To lead a life of pleasure

ખૂંધ *s f* [S स्कन्ध shoulder] A hump, a crook in the back

ખૂંધું, *adj m f n* [See above] Humpbacked hunchbacked

ખૂંપવું, *v t* To fix; to settle 2 *v i* To enter deep into to be entrapped

રેશ રેશ ગયી કુશળ ખૂંપવે,—છબરામ

ખૂબ, *adj* [P] Good, fine 2 Much a good deal

Id ખૂબ કરી Very nice ! well done !

ખૂબસુરત, *adj* [ખૂબ+P सूरत appearance] Handsome, beautiful, pretty, lovely. 2 Elegant, splendid

ખૂબસુરતી, *s f* [See above] Beauty, grace 2 Splendour, elegance

ખૂલતું, *adj m f n* [See below] Projecting prominent, conspicuous, beautiful or splendid in appearance 2 Opening, blowing open, 4 Loose, not close fitting 5 Light (in colour)

ખૂલવું, *v i* [See ખુલવું] To dilate, to expand 2 To blossom, to open wide 3 To appear beautiful

ખે, *s f* [See ક્ષય] Destruction, ruin 2 A disease called consumption phthisis

ખેકડો, *s m* [S कर्कट] A crab

ખેખરી, *s f* [See ખે ખે] A dry hacking cough 2 A fox.

ખે ખે, *s f* [Imit.] The sound of a hacking cough coughing panting

Id ખે ખે કરવું To breathe hard, to cough, to pant

ખેચર, *adj* [S ख the sky+चर् to walk] Walking in the sky, flying 2 *s m* A god 3 A planet a star 4 A bird

જળચર થળચર ખેચર અ ગ —અખો

ખેચર રાતે તે ચતુરા ચાલી —પ્રેમાનંદ

ખેચરી, *s f* [See above] A goddess an evil spirit. 2 A kite a bird 3 A particular attitude enjoined in the *Yoga* philosophy

ખાઉ ખાઉ કરું ખેચરી કાળરૂપ થઇ કાલિકા —સામળ

ખેંચ, *s f* [See ખેંચવું] Pulling, dragging 2 Importunity perseverance solicitation. 3 A current

ખેંચતાણ *s f* (ખેંચ+તાણવું to pull] Pulling and hauling 2 Importunity solicitation, perseverance 3 Higgling

Id ખેંચતાણ કરવી To strain a point to dogmatize 2 To higgle ખેંચતાણ કરાવવી To wish to be coaxed or solicited

ખેંચખેંચા, Same as ખેંચાખેંચી *q v*

ખેંચવું, *v t* [S कृष् to draw] To pull to draw 2 To tighten 3 To side with.

Id. ખેંચી ઝાલવું-પકડવું-રાખવું To catch tightly or firmly 2 To be obstinate to dogmatize to be unyielding

સ્નેહી સંગે ઝાલું ખેંચી નવ જાણીએ ને —દયારામ

ખેંચાખેંચ, } ખેંચાખેંચી, } *s f* [Redup. of ખેંચવું] Pulling and hauling 2 Embarassment

ખેંચાણ, *s n* [See ખેંચવું] A pull 2 A current. 3 Attraction 4 Perseverance, obstinacy 5 Solicitation

ખેંચાણકારક, *adj* [ખેંચાણ + S कृ to do] Attractive

ખેંચાવું, *v i* [See ખેંચવું.] To be pulled 2 To be attracted

ખેટ, Same as ખેડ *q v*

ખેટક, *s m* [S] A chase hunting 2 A hunter 3 *s n* Habit (વ્યસન) 4 Doubt, suspicion 5 A small village 6 A shield 7 *adj* (See ખેતરવું, ઉતરવું to deceive) Deceitful

નાટકના ખેટક તો, લાગે ખેટક શો પ્રીત —વલ્લભ

ખેટકી, *s m* [See above] A hunter 2 [See ખેતર a field] A cultivator, a peasant, a clown.

જ્યાં વસે ઝાઝા ખેટકી જન, ખેટ તેનું નામ —રત્નેશ્વર

ખેટલી, *s f* A depression in a braid of hair

ખેડું, Same as ખેડુ *q v*

ખેડે, *adv* [See છેડે] At a distance

ખેડ *s f* [See ખેડવું to till] Tillage ploughing 2 Cultivation development. 3 Waste land 4 *s n* [S खेट] A village, a hamlet

Prov ખેડ ખાતર, ને પાણી ધનને લાવે તાણી A field if manured and watered is sure to bring wealth

ઉઠ્ઠ ક ખેડે વાગ્યો ઢોલ —અખો

ખેડણ, *s n* [See ખેડવું] The act of ploughing

ખેડણહાર *s m* [ખેડણ + S कृ to do] A cultivator 2 A driver a sailor

ખેડતર, *adj* [See ખેડવું] Cultivable arable

ખેડવું *v i* [S क्षुर to make furrow] To till to plough 2 To navigate (the sea) 3 To drive 4 To travel

Id ખેતર ખેડવું To plough a field મન ખેડવું To cultivate the mind દરીઓ ખેડવો To plough the deep sea to navigate in the sea ખેડખેડ કરતા આવવું To come in hot haste

ખેડહક, s. m. [ખેડ+હક a right.] The right of cultivating a field (as distinguished from the ownership of the field).

ખેડાકંબોઇ, s. f. [ખેડ + S. कम्बोजी name of a plant.] Name of a medicinal drug. Breynia patens. N. O Euphorbiaceæ.

ખેડાણ, s. n. [See ખેડવું.] Arable land. 2. Tillage; cultivation.

ખેડું, s. n. [S. खेट.] A village. 2. [See ગેંડો] A shield made of the crust of a rhynoceros. 3. A spear; a lance.

ખેડાયુધ પ્રભ, પાસું કરી કંભ.—પ્રેમાનંદ.
કરકાં ખેડાં ધારે પૂંઠ.—પદ્મનાભ.
ખાંડાં ખેડાં પટા કટારી.—પદ્મનાભ.

ખેડુ, } ખેડુત, } s. m. [See ખેડવું.] A peasant; a husbandman; an agriculturist.

ખેડો, s. m. [See ખેડવું.] An actor. 2. [See છેડો.] An end; destruction.

ખેત, } ખેતર, } s. n. [S. क्षेत्र.] A field. 2. Occupation. 3. Space. 4. A province.

Prov. ઘડું ખેતમાં, ને ભેંશ પેટમાં Building castles in the air. ખેતર રાખે વાડને, ને વાડ રાખે ખેતરને Interdependence.

ખેતરપંડી, s f. [છેતરવું + પંડિતાઈ cleverness] Deception; cheating.

ખેતરપાદર, s. n. [ખેતર + S. पद्र a village.] Immovable property; landed property.

ખેતરપાળ, s. m. [ખેતર + S. पा to protect.] The god Terminus. 2. A tutelary god; a patron saint.

ખેતરવા, adj. [ખેતર + S. वाट an enclosure.] Of the length of a field; about one-third of a mile in length.

ખેતરવું, v. t. [See છેતરવું.] To deceive; to cheat.

ખેતરી, s. n. pl. [See ખેતર a field.] Small fields.

ખેતરાઉ, s f. [See ખેતર.] Many adjacent fields taken together. 2. [See છેતરવું.] Cunningness; deception.

ખેતરાઉ, adj. [See ખેતર.] Pertaining to a field; belonging to a field. 2. Fit for cultivation; arable.

ખેતરાડું, adj. [ખેતર + આડું cross.] Pertaining to a field. 2. s. n. A way through a field.

ખેતરામણ, s f. [See છેતરવું.] Deception: cheating.

ખેતિથિ Same as ક્ષયતિથિ q. v.

ખેતી, s. f. [S क्षेत्र a field.] Husbandry; agriculture. 2. Trade.

Prov. ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર, કનિષ્ઠ ચાકરી, નિદાન ભીખ Agriculture is the best of occupations, trade middling, and service the lowest, while begging should be resorted to only in the absence of any of these. ખેતી ધણી સેતી There is an interdependence between a husbandman and his field. ખેતી આદ્યાદાન Agriculture is the best of occupations.

ખેતીકાર, s. m [ખેતી + S. कृ to do.] A peasant; a husbandman; an agriculturist.

ખેતીવાડી, s. f. [ખેતી + S. वाट an enclosure.] Field and gardens; cultivable land. 2. Agriculture; husbandry.

ખેત્ર, Same as ખેતર q. v.

ભક્ત ખારેકનાં ખેત્ર છે,—પ્રેમાનંદ.

ખેદ, s. m. [S. खिद् to be afflicted.] Affliction: remorse; grief; sorrow; distress

ખેદન, Same as છેદન q. v.

ખેદના, Same as ખેદ q. v.

ખેદયુક્ત, adj. [ખેદ+S. युक्त joined.] Mournful; sorrowful.

ખેદાન, } ખેદાનમેદાન, } adj. [ખેદાન redup.+મેદાન a field.] Destroyed; desolated; ruined.

ખેદો, } ખેધો, } Same as કેડો q. v.

એકડા ભણ્યો તે જનમાંહ, ખીધો હરિનો ખેધ ત્યાંહ,—દયારામ.

ખેન, s f. [See ક્ષીણ wasted.] Consumption. 2. s. n. A hindrance. 2. A very troublesome person.

Id. ખેન પડવું To meet with a hindrance or difficulty. ખેન વળગવું To be followed by a troublesome person.

વગર કારણે ખેન પેઠો.—નર્મદ.

ખેનખાટલો, s. m. [ખેન+ખાટલો a bed.] A great hindrance. 2. A very troublesome person.

ખેંતારવું, } ખેંતાળવું, } v. i. To run away; to escape.

ખેપ, s. f. [S. क्षेप throwing.] A journey to and fro; a trip. 2. The fee paid for a journey to and fro. 3. Diligence; care. 4 A voyage; a

journey. 5. A periodical supply or arrival of merchandise. 6. A bundle of clothes given at a time to a washerman for washing. 7. Time; turn.

Id. ખેપ કરવી-આણવી To make a trip. કાપડની એક ખેપ આવી One supply of cloth is received. ખેપ લેવી To take care of. ધોબી એક ખેપ લાવ્યો The washerman has brought one washing. આ ખેપે હું ઘણું કમાયો I earned much this time.

Prov. ખેપ હાર્યે, કાંઇ જન્મારો હાર્યે નથી A man may be deceived once, but he cannot be a victim all his life.

ખેપટ, *s. f.* Dust. 2. *adv.* [See ઝપટ.] Quickly; fast; at once.

ખેપન, *s. n.* [S. ક્ષેપન.] Throwing out; driving out. 2. Affliction; distress.

ખેપાની, *adj.* Mischievous. 2. Artful.

ખેપી, *adj.* Diligent; careful.

ખેપીઓ, *s. m.* [See ખેપ.] A courier; a messenger.

પાછો ખેપીઓ આવીને કહ્યો,—નર્મદ.

ખેપીઓ પાઠવે છે આ જેનો પ્રેમપરાયણ.—કે. હ. ધ્રુ.

ખેમ, Same as ક્ષેમ *q. v.*

Prov. ખેમને ખાય, ને કુશળને બે ખાય His bread is buttered on both sides.

ખેમકુશળ, Same as ક્ષેમકુશળ *q. v.*

ખેમખુશાલી, *s. f.* [ખેમ + ખુશાલી joy.] Well-being; prosperity. 2. Health.

ખેમટો, *s. m.* Name of a tala (in music) of twelve matras. 2. Name of a song sung in the ખેમટા tala.

ખેર, *s. f.* [See ખેળ.] A paste; starch. 2. [See ખેરવવું to scatter.] Dust. 3. *s. n.* [S. ખદિર.] A kind of tree; Acacia catechu tree. N. O. Leguminosæ. 4. *s. f.* Same as ખેરીઅત *q. v.* 5. A trouble; a hindrance. 6. A moth. 7. *inter.* [Ar.] Never mind! No matter.

Id. ગયો તો ખેર ! Never mind, if he is gone. ખેર ગુજરી His suffering has passed away.

ખેરખટ, *adv.* At once; suddenly.

ખેરખાહ, *s. m.* [Ar. + P.] A well-wisher.

ખેરખાહી, *s. f.* [See above.] Well-wishing; patronage; protection.

ખેરચો, *s. m.* [ખેર dust + P. ચેહ્ dim.] The dust of metals.

ખેરણ, *adj.* [See ખેરવવું.] Scattered; dispersed.

Id. ખેરણખેરણ થઇ જવું To be scattered about.

ખેરેટો, *s. m.* [See ખેર dust.] Dust.

ખેરવવું, *v. t.* [S. ક્ષિપ્ to scatter.] To turn off. 2. To vex; to annoy. 3. To let fall; to shed. 4. To cause to throw.

ખેરવેલ, *s. f.* Name of a plant. Acacia pennata. N. O. Leguminosæ.

ખેરસલ્લા, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquility. 2. *inter.* Let it be.

ખેરસાર, *s. m.* [ખેર+S. સાર essence.] Catechu. 2. The extract of the plant acasia. 3. Catechuic acid.

ખેરસાલ, *s. m.* [ખેર+S. છાલ a bark.] Name of a drug produced from the catechu tree. 2. The bark of catechu.

ખેરાત, *s. f.* [Ar.] Alms; charity.

કહું ખેરાતમાં દેવું,—કલાપિ.

ખેરાતી, *adj.* [See above.] Charitable. 2. Set aside for charitable purposes.

ખેરી, *s. m.* A lamb; a sheep. 2. A kind of water-bird; the spotted crake. 3. *s. f.* A moth. 4. [See ખેર dust.] Dust. 5. *adj.* [See ખેર catechu.] Obtained from the catechu tree.

ખેરીઅત, *s. f.* [Ar.] Peace; tranquility; happiness and health.

ખેરીડું, Same as ખેરું *q. v.*

જેવું ચાંદરણું ખેરીડું જેવી વેણુની બીંત.—દયારામ.

ખેરીઓ ગુંદ, *s. m.* [ખેર and ગુંદ gum.] The catechu gum.

ખેરીઓ બાવળ, *s. m.* Catechu plant.

ખેરીજ, *adj.* [Ar.] Spare; additional; not included. 2. *prep.* Except; without; besides.

ખેરું, ખેરુંમેરું, } *adj. m. f. n.* [See ખેરવવું.] Scattered; dispersed.

ખેરો, *s. m.* [See ખેર catechu.] A thrashing stick made of catechu tree. 2. [See ખરવું to drop.] A net in which mangoes or other fruits are kept. 3. [See ખેર dust.] Dust. 4. [See ખેર a moth.] A disease in the stalk of rice. 5. A hawk. 6. [See ખેલો.] An actor. 7. [See ખેળ.] A paste; a cake made of rice flour and spices.

તેમાંથી કાંઇ રોગ નાખ્યું, ઘડતાં ખેરો પડીઓ.—પ્રેમાનંદ.

ખેલ, *s. m.* [See ખેલવું.] A play; a sport. 2. A show; a spectacle. 3. A dramatic performance.

Id. ખેલ કરવો To give a spectacular performance. ખેલ રચવો-માંડવો To set up an arrangement for sports. ખેલ ખેલવો-ભજવવો To act a drama. 2. To get the desired object by making a false show.

ખેસખાના, *s. m.* [P.] The baggage and fallowers of an army. 2. A jumble; things heaped together or lying about confusedly or cumberingly. 3. Confusion; disorder.

જો રે હશે, તો કરે ખેસખાના રે.—શોભે.

ખેલણી, *s. f.* [See ખેલવું] A toy.

ખતિ લાવે ખેલણી, વધી પડી રહે મૂક.—ભાલણ.

ખેલન, *s. n.* [See ખેલવું] Sporting; a sport; a play. 2. A performance.

ખેલવણું, *s. n.* [See ખેલવું.] A toy.

ખેલવણાં બહુ ભાતી, શાઈસ સધળે સરખી.—દયારામ.

ખેલવું, *v. i.* [S. खेल to play.] To sport; to play.

ખેલાડી, *s. m.* [See ખેલવું.] A player; an actor. 2. *adj.* Skilful; clever. 3. Causing others to dance to a tune.

ખેવ, *s m. f.* [S. क्षण a moment.] Time.

કહેવા મોકલ્યા પ્રભુએ ખેવ.—પ્રેમાનંદ.

ખેવટ, } *s. m.* A helmsman.
ખેવટીઓ, }

વિના ખેવટ કોઇ પાર ના પામે.—નિરાંતભક્ત.

ખેવડો, *s. m* Name of a kind of grass

ખેવના, *s. f.* Care; anxiety. 2. Habit.

ખેસ, *s. m.* A cloth which is loosely thrown over the shoulders.

Id. ખેસ નાખવો To put on an upper garment (of men). ખભે ખેસ નાખીને ચાલ્યા Went away without caring for anything or anybody. ખેસ ખંખેરવો To be free from responsibility or liability. ખેસે વળગવું To hang upon as a dependant 2. To be unnecessarily troubled by.

લક્ષ ચોરાસી રે ખાંતે વળગી ખેસે.—ધીરો.

ખેસર, *s. m.* A mule.

ખેસરવું, Same as ખસેડવું *q. v.*

ખેસીઉં, *s. n.* Same as ખેસ. 2. A near relation.

ખેહ, *s f.* [See ખેર.] Dust.

જો ઠરે નબોડનાર, દેહ ખેહ લેવી છે.—વલ્લભ.

ખેળ, *s. f.* A plaster; starch; a paste

ખેળો, *s. m.* [See ખેલવું.] An itinerant actor 2 A woman having the manners and appearance of an actress; a belle. 3. A pit.

ખેળા નાચે, ખેળા નાચ કરે.—શામળ.

ખૈ, Same as ક્ષય *q. v.*

ખૈડ, *s. f.* [S. क्षय loss+Guj. ડ dim.] Want of water in a field; want of irrigation.

Id. ખૈડ ભાંગવી To irrigate a field.

ખૈડીઉં, *adj. n.* [See above.] Waterless; unirrigated (of a field). 2. *s. n.* Scarcity; famine.

ખૈયો, *s m.* [S खेय a ditch.] Foundation; a pitfall.

ખારાઊંચાણી આ ખોય છે—ન. ક. વા.

ખો, *s. f.* [Imit.] Name of a game for children. 2. *s. f.* [P.] A habit; a custom. 3. Malice; a grudge. 4. [S खेय a ditch.] A cave. 5 *s. m.* Destruction; end. 6. A house; an abode.

Id. ખો ભૂલી જવી To give up a habit or a grudge, to learn a lesson. ખો કાઢી નાખવો To root out; to extirpate.

તે વખતથી સ્ત્રી ઢોંગ કરવાની ખો ભૂલી જ ગઇ.—હ. ઠા. કાં

ખોઇ, } *s. f.*
ખોઇઉં, } *s. n.* [See ખોળીઉં.] A wallet; a hammock.

ખોખ, Same as ખખ *q. v.*

ખોખરાટ, *s. m.* [ખોખરું+S. वृत्ति state.] Hoarseness, a hoarse sound; a hoarse voice.

ખોખરી, *s f* Rice. (This word is used by traders in their secret communications.)

ખોખરું, *adj. m f. n.* [See ખોંખારો] Hoarse; not clear sounding 2. Broken; cracked. 3. Detoriorated.

Id. ખોખરો અવાજ A hoarse sound. ખોખરું વાસણ A vessel (earthen) not sounding clear. ખોખરું કરવું To beat.

ખોખડી, *s. f.* [S क्रोष्ट्री a fox.] A female jackal.

ખોખલું. *adj. m. f n.* [See ખોખું.] Old and worn out. 2. Coughing.

ખોખલે પંડ્યે પણ જ મોકલ્યો.—પ્રેમાનંદ.

ખોખલો, *s. m.* [S. शुष्क dry + લો dim.] Cough.

ખોખારવું, Same as ખુંખારવું *q. v.*

ખોખાવું, *v. i.* [See ખો malice.] To bear malice to.

ખોખું, *s n.* [S. शुष्क dry.] The outer dry and hard crust, left after the inner part or kernel is taken away 2 A skeleton. 3. A chrysalis. 4. A framework. 5. A bill or draft receipted and cashed. 6. A draft; a rough sketch.

Id. બદામનું ખોખું The outer dry and hard crust, shell, or husk of an almond. ખાઈને ખોખું કરવું To eat away the flesh, etc., and leave the skeleton. વહાણનું ખોખું The hull of a ship. હુંડીનું ખોખું A money-bill receipted and cashed. ખોખું તૈયાર કરવું To draw up a plan in a rough sketch. 2. To sketch the outline of. 3. To get up the framework of. 4. To prepare a draft.

Prov. ગયું ખોખું ને થયું ચોખ્ખું Clear grains are obtained only when the husk is blown away.

ખીરો કાઢે જ્યમ ખોખું કરે, ખાઈ ખયું રે.—દયારામ.

ખોખો, s. f. [Redup. of ખો.] Name of a game for children.

ખોગીર, s. n. [P.] A saddle; a pad; a cushion.

ખોંખારવું, Same as ખુંખારવું q. v.

ખોંખારો, s. f. [ખોંખારવું + S. कृ to do.] Neighing. 2. A gurgling sound. 3. A hoarse voice.

ખોચરે, adv. Out of the way; in a remote corner.

ખોચરું, s. n. [See કોચરું.] A cave. 2. Remote antiquity. 3. adj. m. f. n. [See કોચરું.] Hollow. 2. Having notches.

ખોચરેલ, adj. [See above] Having notches.

Id. ખોચરેલ રૂપીઓ A rupee having notches and scratches.

ખોજ, s. m. f. [S. शोध inquiry.] A search; an inquiry.

તેની ખરી ખોળની ખોજ રે.—પ્રેમાનંદ.

ઘર ઘર ઉજ્જ્વળ ખોજ.—નર્મદ.

ખોજવું, v. t. [See above.] To search; to inquire.

પ્રાણને ત્યાં પ્રાણ રે, ખોજ થકી ક્રમ ખોજે.—પ્રીતમ

ખોજો, s. m. [P.] A eunuch 2. A servant. 3. An individual of the Khoja community.

દીધા ખોજા ખાન.—પદ્માવત.

ખોંચ, s. f. A slit. 2. An abutment. 3. A corner. 4. Intricacy; a hitch; a rub.

ખોટ, s. f. [See ખૂટવું.] Loss; damage 2. Want; deficiency. 3. A mistake; an error.

Id. ખોટ કરવી To make a mistake. ખોટ પડવી To be under a loss. 2. To be in want. ખોટ જવી-ખાવી To suffer a loss. ખોટ ભાંગવી To make up a deficiency; to supply a want. ખોટનું છોકરું A child born to parents long childless.

ખોટકવું, } v. i. To stop.
ખોટકાવું, }

ખોટકો, Same as ખોટ q. v. 2. Same as ખોડ q. v.

ખોટંખોટા, s. n. [Redup of ખોટું.] A series of falsehoods.

ખોટાઈ, s. f. [See ખોટું.] Laziness; indolence 2. Falsehood; a lie.

ખાટારચો, s m. Ash. 2. Red hot coal.

ખોટારૂં, s. n. [ખોટું + S. वार the sound.] Falsehood. 2. Intrigues; a deceit. 3. adj. m. f. n. Accustomed to tell lies; having the habit of telling lies.

ખોટી, s. f. [S. कुंटित stopped.] Delay; procrastination. 2. Waste of time.

Id. ખોટી થવું-રહેવું To be delayed. 2. To wait. ખોટી કરવું To delay. 2. To cause delay. 2. To cause to wait.

ખોટીલું, s. n. [See ખોટ.] A child born to parents long childless. 2. adj. m. f. n. [See ખોડ.] Maimed; defective. 3. [See below.] Idle; avoiding work.

ખોટું, adj. m. f. n. [S. कूट fraud; false.] False. 2. Incorrect. 3. Counterfeit. 4. Perfidious. 5 Lazy. 6. Not moral. 7. Bad; alloyed (of money). 8. Unwelcome; disagreeable; unpleasant.

Id. ખોટું બોલવું To tell a lie. ખોટો હિસાબ A false account. ખોટો જવાબ An incorrect answer. ખોટો રૂપીઓ A counterfeit rupee. ખોટું નીવડવું -નીકળવું To turn out perfidious. કામકાજનો ખોટો Unwilling to work. lazy. ખોટું કામ An immoral act. ખોટું લાગવું To feel hurt. 2. To take it ill. ખોટું લગાડવું To feel annoyed; to show one's annoyance 2. To give offence to. ખોટું ખત A false or counterfeit bond. ખોટી વાસના An immoral wish or desire. ખોટી નજર An immoral eye. તમારા ભાઈ ગુજરી ગયા એ બહુ ખોટું થયું It is to be regretted that you lost your brother. ખોટું કરવું To do injustice. ખોટી ચાલ Immoral conduct. 2. Adultery ખોટો કામકાજનો Idle; unwilling to put oneself to trouble. ખોટા કરવા Not to pay back one's debt. ખોટો રૂપીઓ Worthless 2. Not likely to survive a sickness (said of a sick person).

Prov. ખોટી ખાટ ઉપર મુએલાનો સાખ To turn a single fault to two. ખોટું બોલવા કરતાં ન બોલવું તે વધારે સારું Speak not rather than speak ill. ખોટો તોએ ગાંઠનો, ને ભેગો તો એ પેટનો One's own is faultless; one's own is good food. ખોટો રૂપીઓ .

ખાલી ઘણો Empty vessels make most noise. ખોટું ખોવાય નહિ, ને ભૂંડું મરે નહિ A bad thing is not easily lost. ખોટું એટલું ખોટું ખોટું તે કાંઇ ખરું થવાનું છે ? What is false cannot be true.

ખોડ, s n. A large block of wood. 2. s. f. [See ખોટ deficiency.] A bad habit; a vice. 2. A blemish; a defect. 3 A stigma; a stain.

Id. ખોડ કાઢવી To find fault with. ખોડ ટાળવી To get rid of a bad habit ખોડ ભુલાવવી To humble one's haughtiness; to humiliate. ખોડ આવવી To be maimed.

ખોડખાંપણ, s. f. [ખોડ + ખાંપણ a defect] Faults and omissions 2. Imperfections; defects. 3. Mistakes; errors. 4. Deformity.

Id. ખોડખાંપણ કાઢવી To find fault with. ખોડખાંપણવાળું Faulty. 2. Deformed.

ખોડંગવું, } v. i. [S. खोड् to be lame.] To walk lame; to limp.
ખોડંગાવું,

ખોડવું, v. t. [See ખોદવું to dig.] To bury. 2. To stick; to set upright. 3. To tear; to break.

ખોડાવું, v. i. [See ખોડંગાવું.] To walk lame; to limp.

ખોડીલું, adj. m. f. n. [See ખોડ a defect.] Defective; deformed.

ખોડીઓપાટો, s. m. Name of a game for children.

ખોડીખમચી, s. f. Name of a game for children.

ખોડબારું, s. n. [ખોડવું + S. द्वार a door.] An opening in the hedge (through which a man is required to jump on one leg).

ખોડીલું, Same as ખોડીલું g. v.

ખોડું, adj. m. f. n. [See ખોડ.] Defective. 2. [S. खोड.] Lame; crippled; limping.

Prov. ખોડી ખિસાડી અપશુકનમાંથી ન જાય A wicked man cannot part with his wickedness.

ખોડો, s. m. [S. क्लेद a liquid venom fr. क्लिद् to be moist] Hairwax; scald-head; dandruf.

Id. તેમનો ખોડો નીકળી ગયો [Lit.] They had not only their heads shaved clean (a mark of disgrace), but had their dandruf removed (a mark of greater disgrace) 2. They were put to great shame. 3. They were all put to death; they all died off. ખોડો કાઢી નાખેલો To ruin entirely. 2. To severely threaten.

Prov. ખોડો ગયો ને ખસર આવ્યું One evil is succeeded by another. પાડોપાડા લડે તેમાં ઝાડનો ખોડો નીકળે Between two stools one comes to nought.

ખોણીલું, s. n. A piece of a firebrand; a burning piece of wood. 2. A right-angled instrument for drawing angles.

ખોતરણાં, s. n. pl [See કોતરવું.] Old errors raked up: faults; slandering.

Id. ખોતરણાં કાઢવાં-ખોળવાં To rake up old faults of others. ખોતરણાં ખોળવાં To be watchful in finding out the errors and faults of other persons.

ખોતરણી, Same as કોતરણી g. v. 2. Same as ખોતરાઈ, ખોતરામણ g. v.

ખોતરણું, s. n. [See ખોતરવું.] A scraper; a scratcher. 2. The act of scraping.

ખોતરવું, v. t [See કોતરવું.] To delve; to nibble; to scrape; to scratch. 2. To extirpate

ખોતરાઇ, } s. f. [See ખોતરવું.] Wages
ખોતરામણ, } s. n.
for carving or engraving. 2. Carving; engraving; sculpture.

ખોતરાવવું, v. t. [See ખોતરવું.] To get scraped; to get scratched. 2. To get carved; to get engraved.

ખોતરાવું, v. i. [See ખોતરવું.] To be scraped; to be scratched. 2. To be carved; to be engraved.

ખોતરું, s n. [See ખોતરવું.] A pretext.

ખોદકામ, s. n. [See ખોદવું + S. कर्मन् work.] The work of digging; excavation. 2. The work of engraving on stone, wood, or metal; carving; engraving; sculpture.

ખોદણી, s. f [See ખોદવું.] Finding flaws and imperfections; censure. 2. Defaming; slandering. 3 Digging. 4. Carving.

Id. ખોદણી કરવી-ખોદવી To search for faults in others; to censure.

ખોદવું, v. t. [S. खन् to dig up.] To dig; to delve; to excavate; to burrow. 2. To carve; to engrave. 3. To speak ill of one behind one's back; to censure.

Prov. ખોદે તે પડે Evil to him who evil thinks. ખોદે ઉંદર, ને ભોગવે ભોરિંગ Foxes dig not their own holes.

ખોદા, Same as ખુદા g. v.

ખોદાઇ, s f [See ખુદા] Divinity 2 Omnipotence 3 adj Divine 4 [See ખોદવું] Skill in digging, carving or engraving sculpture 5 Wages for digging

ખોદાણ s n [See ખોદવું] Ground washed away by a current of water 2 Ground dug up

ખોદામણ } s n
ખોદામણી } s f [See ખોદવું,] Wages for digging

ખોદાવંદ Same as ખુદાવિંદ q v

ખોદાવવું v t [See ખોદવું] To get carved to get engraved 2 To get dug to get excavated

ખોદાવું, v i [See ખોદવું] To be carved to be engraved 2 To be dug to be excavated

ખોડું } s n A large and heavy piece of wood
ખોઢું }

ખોડું } adj Foolish idiotic
ખોઢું }

ખોધો s m [See ગોધો] A great bull

ખોપ s m [See ખોફ] A quarrel 2 [S क्षुप a bush] The cane 3 A cloud 4 A debt

ખોપડું s n [S क्षुप a bush] A cottage a hut a hovel

ખોપરી s f [S कर्पर] The skull

Id ખોપરીમાં પવન ભરાવો To be puffed up to be haughty 2 To be angry to lose temper

ખોપરૂં, Same as કોપરૂં q v

ખોફ s m [P] Displeasure 2 Anger 3 Fear

ખુદાનો ખોફ કંઈ રાખી —કહાવત

ખોબલો, } s m [S ख an aperture of the
ખોબો } human body + उभय both] The cavity formed by putting the two hands together

Id ખોબો ભરવો To throw up handfuls of water for the benefit of the souls of dead relations ખોબો વાળવો To make a cup of the two hands

ખોબે ભરી પીરસો ખાંડ —સુરીબાઇ

ખોભ Same as ક્ષોભ q v

ખોભણ } s f [See ખોભો] A hollow
ખોભણી } a pit 2 A cave a den 3 A groove a notch 4 A slot

Id ખોભણવાળું Grooved

ખોભરવ s f [See below] Delay

ખોભરવું v i [See થોભવું to stop] To stop to stand still

ખોભલો Same as ખોબલો q v

ખોભાણ Same as ખોભણ q v

ખોભો Same as ખોબો q v

ખોય s f [S खेय] A ditch a moat

ખોયડું s n A fireband

ખોયણી s f Oil or ghee heated with asafœtida mustard etc as a sauce for a preparation of pulse etc

ખોયલું, s n A fireband

ખોયવ s n [See ખોય] Name of a wooden tool used by a cobbler

ખોયું s n A cradle

ખોર adj [P ख़ोर enjoying] A suffix meaning enjoying indulging oneself in addicted to as in હરામખોર મસ્તીખોર etc

ખારચે adv In a close corner out of the way

ખોરચો s m An obstacle a hindrance

ખોરડ } s n A hut 2 A small house
ખોરડું }

ગોકળીઓ તો ગોવિંદ વિના ખોરડ ખાવા ધાય રે—ઓળો

ખોરણું s n [See ખોરવું] Anything extinguished 2 A stick for stirring up

ખોરપું, Same as ખોયડું q v

ખારચો Same as ખોરચો q v

ખોરવું v t [S क्षुर to scratch] To stir up

ખોતી ખોતી વને ખાળ્યો જેમ ઉઠે હુતાશ રે.—ઓળો

હસાને ગાળી ખોરીને —હ ઢા ઝ

ખાન્ત્રુ s n [See ખુરશી] A three-legged support a tripod

ખોરાક s m [P] Food victuals a meal 2 Source of nourishment

ખોરાકી s f [See above] Provisions food 2 Subsistence alimony

ખોરાકીપોશાક s f [ખોરાક + પોશાક dress] Food and clothes Livelihood maintenance; alimony

ખોરાશ s f [ખોરૂં + Guj આશ a suffix forming a noun] Rancidness

ખોરાસાની Same as ખુરાસાની q v

ખારાસાની અજમો Same as ખુરાસાની અજમો q v

ખોરૂં adj m f n [See ખાર] Rancid

Id ખોરૂં તે કાંઈ ઢાંકયાથી જાય ? Every one shines out in his true colours

ખોલ, s. f. [See ખોલી.] Hollowness. 2. A wedge. 3. A loose covering made of metal or of cloth. 4. [See ખાલ.] The skin. 5. s. n. Name of a wooden instrument used by a cobbler.

Id. ખોલ ચઢાવવી–મઢવી To put a covering on. ખોલ ભરવી To sew up a hollow part of a garment.

ખોલકી, s. f. [See ખોલો.] The foal of an ass.

ખોલકો, s. m. An ass; a donkey.

ખોલણહાર, s. m. [See ખોલવું + S. कार doing.] He who opens; an opener.

હીરામોતીની હાટડી, સદ્ગુરુ ખોલણહાર.—પ્રીતમ.

ખોલવણું, s. n Name of a tool used by a coppersmith.

ખોલવવું, } ખોલાવવું, } v. t. [See ખોલવું.] To get opened; to get uncovered

ખોલવું, v t. [S. खन् to dig up.] To open; to unlock; to uncover.

ખોલી, s. f. [S. खोलि a quiver.] A metal covering. 2. A room. 3. [See ખોલો.] A she-ass.

ખોલું, adj. m. f. n. [See ખોલ.] Loose; hollow. 2. Not tight.

ખોલો, s. m. [S. खर a donkey + લો dim.] An ass, a donkey. 2. A fool.

ખોવરાવવું, v. t. [See ખોવું.] To cause to lose; to deprive of.

Id. રોટલો ખોવરાવવો To deprive a man of the means of his livelihood. 2. To get a man dismissed from employment.

ખોવાવારો, s. m. [ખોવું + વારો a turn.] The time or chance of losing. 2. Loss.

ખોવાવું, v. i. [See below.] To be lost. 2. To be dissipated; to be wasted.

ખોવું, v. t. [S क्षि, क्षय् to waste away.] To lose. 2 To waste; to dissipate.

Id. પૈસા ખોવા To lose one's money. આખી ઉમર તેણે એમ ખોઈ He lost his whole life, and gained nothing.

ખોસવું, v. t. [S कुष् to embrace.] To force into; to drive in; to pierce.

Id. પાઘડીનો તોરો ખોસવો To set the tassels of a turban in their proper places. કેદમાં ખોસી ઘાલવું To put into a prison by force. 2. To take into custody by force; to arrest. કટાર ખોસવી To put on a dagger.

ખોહ, s. f. [S. खेय.] A ditch; a moat.

વાંકી વાટ ટીંબા ટેકરા ભયાનક ખોહ—પ્રેમાનંદ.

ખોહાણ, s. m A precipitons bank of a river.

ખોહો, s. m. A man standing upright. 2. A strong but idle person. 3. A nigger. 4. A great fool.

ખોળ, s. f. [See ખોજ.] A search; an inquiry. 2. s. m. [S. खलि.] An oil-cake.

Id. ખોળ કરવી To make a search.

Prov. ખોળનું ખરાક થાયી Like goes to like.

ખોળંખોળા, s. m. pl. [Redup. of ખોળ.] A hasty search in several directions.

ખોળંબો, s. m. [S. ख the sky + अवलंब hanging.] Stoppage; stay; detained, delayed or stopped state; delay; detention.

ખોળવું, v. i. [See ખોજ.] To search; to inquire about.

ખોળાંખોળાં, } ખોળાંખાંખાં, } s n pl. [Redup. of ખોળ a search.] A minute search.

ખોળાખોળી, } ખોળાખોસી, } s. f. [Redup. of ખોળ.] A minute search.

ખોળાદાન, s. n. [ખોળો + S. दा to give.] Name of an unchaste process followed by a વામમાર્ગી.

ખોળાધર, s. m. [ખોળો + S. धृ to hold.] A surety.

ખોળાધરી, s. f. [See above.] The duties and liabilities of a surety; suretyship.

ખોળાભરણું, s n [ખોળો + S. भृ to fill.] The ceremony performed at the time of the first pregnancy.

ખોળાવવું, v. t. [See ખોળવું.] To get searched.

ખોળાવું, v. i. [See ખોળવું.] To be searched into; to be trampled with.

ખોળિયું, s. n. [See ખોલી.] A quilt; a cover for the bed; a bedtick. 2. The body which covers or contains the soul.

Id. તેમનું માત્ર ખોળિયુંજ જુદું છે They have but one heart between them. તેમનો જીવ ખોળિયામાંથી નીકળતો નથી They do not die in peace. હરામખોરનું ખોળિયું A rogue ખોળિયામાં જીવ આવવો To be at ease after excitement. ખોળિયામાંથી જીવ ઉડી જવો To be perplexed; to be frightened

ખોળો, s. m. [See ખોળ.] The lap. 2. The folds of a garment near the lap.

Id ખોળે લેવું To adopt to affiliate ખોળો પાથરવો To solicit to supplicate ખોળો ભરવો To perform a ceremony at the first pregnancy ખોળે રહેવું To be under the protection of to be under one's care ખોળે બેસાડવું To take up and put in the lap ■ To adopt (a child) ખોળો વાળવો To pick up the folds of a garment ખોળે આપવું To give away in adoption. પહેલા ખોળાનું છોકરૂં The first born ખોળે જાવું મુકવું To seek resort with to seek the protection of 2 To place oneself at the mercy of ખોળે સોંપવું To place under the guardianship of.

Prov ખોળામાં ખાવું પણ ભૂખ વિના ભાવે નહિ અને ગળામાં ગાવું પણ ઉમંગ વિના આવે નહિ Delicacies without hunger are tasteless and singing without one's heart in it ■ spiritless

ખ્યાત adj [S ख्या to tell] Famous renowned, celebrated

ખ્યાતિ, s f [See above] Fame celebrity glory, renown, reputation 2 Praise 3 Knowledge, the faculty of discriminating objects by appropriate designation

ખ્યાલ, s m [P] Thought ■ Conjecture, idea 3 Persecution pursuit 4 [H ख़याल] Name of a kind of musical mode

Id ખ્યાલ કરવો-બાંધવો To imagine to bring before the mind's eye 2 To conjecture, to guess ખ્યાલ છોડવો To give up a pursuit ■ To give up a bad habit ખ્યાલ રાખવો To bear in mind ખ્યાલ ટપ્પા Particular modes in music ખ્યાલ હોવો To have an idea of

નહિ જાઇએ, કહે તે નવ દિવસ ખરો ભલો ખ્યાલ-સાંભળ ખ્યાલ લાગ્યો પડ્યો છે મુઓ —પ્રેમાનંદ

ખ્યાલી adj [See above] Full of breaks 2 s m A composer of a song in the tune called ખ્યાલ

ખ્યાલીખુશાલી, s f [ખ્યાલી + P खुशहाली prosperity] Singing dancing and other pleasures merriment

ખ્રિસ્તી adj [Eng Christ] Christian ■ s m f n A Christian

ખ્વાબ s m n [P] A dream a vision
ગુલની ગઇ એ ખ્વાબની સાથે —કવાદિ

ખ્વાર, Same as ખુવાર q v

ખ્વાહિશ s f [P] Wish desire will, inclination
હવી જ્યાં વરવની ખ્વાહિશ —કવાદિ

ગ.

ગ

ગ, s m [S] A letter of the Gujarati Alphabet of the guttural class and the third of the consonants 2 s m [See ગંધાર] A short form of ગંધાર, the third note of the Indian gamut ■ adj [S गम् to go] Going walking (at the end of a compound as in ખગ ઉરગ etc)

ગઇ, adj f [See જવું] Past and gone ■ Went

Id ગઇ કાલ Yesterday ગઇ ગુજરી Past and gone ગઇ પરમદીને On the day before yesterday ગઇ રાતરે-ગઇ રાતે-ગઇ રાત્રે In or during the last night ગઇ તે ગઇ Once gone is ever gone ગઇ કાલની વાત A very recent matter

Prov ગઇ વાત જેણી એ ન વાળે ઘઇ ગુજરી તે ભૂલી વીસરી No weeping over spilt milk done is done and cannot be undone ગઇ વાતનો શોક ન કરવો Let by gones be by gones ગઇ ગુજરાની ને આવ્યો પૈ A fall follows a rise ગઇ આબરૂ પાછી ન આવે Credit once lost is never redeemed ગઇ પળ પાછી ન આવે Time once past cannot be recalled an opportunity once past cannot be redeemed

ગઉ, Same as ગૌ q v

ગઉચર Same as ગૌચર q v

ગઉદાન Same as ગૌદાન q v

ગકાર s m [ગ+S कृ to do] The consonant ગ 2 The sound of ગ

ગકારાંત, s m [ગકાર+S अंत the end] A word ending in ગ

ગગડવું, v i [S गर्ज् to thunder] To roll down ■ To peal to thunder

Id હામ ગગડી જવી To lose heart to lose courage 2 To be terrified

ગગડાટ s m [ગગડવું +, S वृत्ति being] Thunder a loud crash or peal as of a large ball rolling down

ગગડાવવું v t [See ગગડવું] To roll along to move on 2 To carry on a business merrily and without any obstacle

Id. ગોળો ગગડાવવો To throw an obstacle in the way of. 2. To set a rumour in motion.

ગગળાવું, Same as ગલુગલવું *q. v.*

ગગણ, Same as ગગન *q. v.*

ગગલગાંઠિઆ, *s. m. pl.* [ગગલ + ગાંઠ a knot] A fried preparation of wheat flour in the form of knots.

ગગન, *s. n.* [S.] The sky; atmosphere. 2. Firmament. 3. Heaven.

Id. ગગન સાથે વાત કરવી To deal with impossibilities; to build castles in the air. ગગનમાં ગાજવું To thunder. 2. To be self-conceited. 3. To be very high in air. ગગનનાં પક્ષી ઝાલવાં To try an impossibility. 2. To work wonders.

એ ઘેલે તો પક્ષી ગગનતણાં ઝાલીએ જો.—દયારામ.

ગગનચુંબિત, } *adj.* [ગગન + S. चुंब् to kiss.]
ગગનચુંબી,
Very high.

ગગનચર, *adj.* [ગગન + S. चर् to move.] Moving in the air. 2. *s. n.* A bird. 3. An aeronaut. 4. An evil spirit. 5. A god. 6. A heavenly body.

ગગરી, Same as ગાગર *q. v.*

ગગરી ઉતાર રે નનમાળી.—ઓરડ.

ગગરું, *adj. m. f. n.* [S. कर्कर hard.] Coarsely grounded; granular.

ગગરો, *s. m.* [See ગગરી.] A large round metal pot for fetching water

Id. ગગરો ફેરવવો To beg. 2. To spend lavishly.

ગગળવું, *v. i.* [Redup. of S. गल् to drop.] To be wasted away. 2. To become weak. 3. To become pale.

ગગળું, *adj. m. f. n.* Rather ripe. 2. Soft; weak. 2. Soft-hearted; weak-minded.

Id. ગગળા થઇ જવું To be inclined to weep; to show weakness. 2. To be sorry for.

ગગી, *s. f.* [See below.] A girl. 2. A daughter.

ગગો, *s. m.* [Imit.] A boy; a lad. 2. A son.

ગગ્ગુ, } *s. m.* The letter ગ. 2. The sound of ગ.
ગગ્ગો,

ગગ્ગુ જે કહે એ તો ઠગી, જેણે ધીર ધાર વિચારે ધરી.—નાકર.

ગંગ, Same as ગંગા *q. v.*

ગંગલી ઘાંચણ, *s. f.* A miraculous woman of fabular tradition.

Id. તારો રોગ ગંગલી ઘાંચણને ત્યાં જાય ! May your disease pass on to the oil-woman Gangli !

ગંગચીલ, *s. n.* [ગંગ + S. चिल्ली a kite.] The gangetic kite. 2. A water-tern.

ગંગમેના, *s. f.* [ગંગ + મેના *q. v.*] The bank mena; name of a bird.

ગંગા, *s. f.* [S.] Ganges. 2. A river. 3. The Ganges personified as a goddess.

Id. ગંગા કરવી To bathe; to take a bath. ગંગા નહાવું To be freed; to be relinquished from a trouble. ગંગા આ તેનું ઝુબી થાય એટલે ગંગા નાહ્યા.—ગો. મા. નિ ગંગાનો પ્રવાહ Pure and purifying; not only free from any kind of sin but one which could absolve one from sin. 2. An eloquent delivery.

ગંગાઇ, *s. n.* Name of a bird; the grey babbler.

ગંગાગોળી, *s. f.* [ગંગા + ગોળી a round water-pot] A large vessel for keeping drinking-water, out of which many persons drink with the same cup, and which, therefore, is called ગંગાજળી (a vessel for the water of the sacred river Ganges).

ગંગાજળ, *s. n.* [ગંગા + S. जल water.] The water of the Ganges. 2. *adj.* Consecrated; holy.

Id. ગંગાજળ જેવું Clear. 2. Pure. 3. Holy.

ગંગાજળ સરખાં કે, હો સાંભળો સાજન.—દયારામ.

ગંગાજળી, *s. f.* [See above.] A metallic pot with a narrow neck, in which water brought from the Ganges is kept. 2. A metallic pot used at the time of taking a bath. 3. A species of horses.

ગંગાજમની, *adj.* [ગંગા + S. यमुना the Jamna.] Of two different colours. 2. Of two different metals. 3. Of two different kinds.

ગંગાધર, *s. m.* [ગંગા + S. धृ to hold.] An epithet of Shiva.

ગંગાપુત્ર, *s. m.* [ગંગા + S. पुत्र a son.] A Brahman living on the banks of the Ganges and working as a priest for the pilgrims. 2. Bheeshma.

ગંગાભાગીરથી, } *s. f.* [ગંગા + S. भागिरथी name of the Ganges, स्वरूप like.] A term of respect used in addressing a widow.
ગંગાસ્વરૂપ,

ગંગેરી, *s. f.* Name of a tree. Grewia populifolia. N. O. Tiliaceæ. See ગંગેટી.

ગંગેરી પાન, s. n. [ગંગા and S. पर्ण a leaf.] Name of a variety of betel leaf.

ગંગેરું, s. n. [S. गंगारु.] Name of a tree. Randia uliginosa. N. O. Rubiaceæ.

ગંગોત્રી, s. f. Name of a plant. Cyathocline lyrata. N. O. Compositæ. 2. The origin of the Ganges (situated in the Himalayas).

ગંગોદક, Same as ગંગાજળ q. v.

ગચ, s. m. f. [See ગચ્ચ tightly.] Mortar; cement. 2. adj. Unsuitable.

Id. ગચ આવવું To like; to suit.

ગચકડું, Same as ગચકડીઉં q. v. 2. Same as ગચકીઉં q. v.

ગચકડીઉં, s. n. [See above.] Strenuous struggling and striving.

ગચકીઉં, s. n. [ગચ્ચ + ક and ઈ dim.] Bobbing up and down. 2. Retching; a vomit. 3. Eructation.

ગચન, adj. [See ગચ.] Maddened.

ગચરકું, s. n. [See ગચકડું.] Eructation; belching.

Id. ગચરકું આવવું To eructate; to belch.

ગચરકો, Same as ઘચરકો q. v.

ગચાગચ, Same as ખીચોખીચ q. v.

ગચીઉં, s n. [See ગચ.] A block of stone; a big piece of earth. 2. A hindrance; an obstacle.

Id. ગચીઆં નાખવાં To throw obstacles.

ગચેરો, s. m. [ગચ્ચ+S. वृत्ति state.] A lump; a mass.

Id. સદીઆંના ગચેરા બાઝી ગયા The flowing hair has been matted together.

ગચ્ચ, adv. Tighlty; firmly; fast.

ગચ્ચીઉં, s. n. [See ગચ.] A block of stone or bricks mixed with chunam or earth.

Id. ગચ્ચીઉં નાખવું To throw an obstacle in one's way; to interrupt; to hamper.

ગચ્છી, } s. f. [S. गच्छ fr. गम् to go.] The
ગચ્ચી, } number of terms in an Arithmetical Progression. 2. A class; an order. 3. A terrace; a chunam floor.

ગચ્છીમાં બેસી હેતો નહાતો હોય તે જોઈ શકતા હતા.—દ. કા. ક્રી.

ગચ્છ, s. m. [S. गुच्छ.] A collection; a multitude. 2. A section. 3. The period of a progression (in arithmetic).

ગચ્છવું, v. i. [S. गम्, गच्छ्, to go.] To go.

ગચ્છંતી, s. f. [See above.] Making off; taking leg-bail; running away.

Id. ગચ્છંતી કરી જવું To run away.

ગજ, s. m. [S.] An elephant. 2. A measure two feet long. 3. A bar of iron.

Id. ગજગજ કૂદવું To be overjoyed; to leap with joy. અલકઉિંગોરી જો તેવું ચાલત તો ગજગજ કૂદત.—ગો. મા. ચિ. માથામાં ગજ ઘાલવા To talk without restraint. 2. To be unconquerable; to be irreclaimable. ટાંટીઆમાં ગજ ઘાલવા Not to be tired of walking. ગજ જેવું Strong and unbending.

Prov. ગજ બળે, પણ તસુ ન ફાટે Much smoke, but no fire. ગજે તસુ માફ હોવું Little mistakes may be overlooked in the face of great merits. ગજે તસુ તો માફ છે રે.—સામળ રજનું ગજ કરવું To make a mountain of a mole-hill. ગજની થેલી ને સવા અજાનું બાડું Much ado about nothing.

ગજક, s. n. An eatable taken after taking an intoxicant.

ગજકણુ, s. n. [ગજ+ખંડ a piece of cloth used for a bodice.] Name of a particular kind of silken cloth of which bodices are made.

ગજકપોલ, s n. [ગજ an elephant+S. कपोल the forehead.] The forehead of an elephant.

મુક્તા નીચે સર્વ ગજકપોલ —અખો.

ગજકરણ, s. m. [ગજ an elephant+S. कर्ण the ear.] The god Ganapati, from his having ears like those of an elephant. 2. Ringworm. 3. Same as ગજકરણી q. v.

ગજકરણી, s. f. [ગજ+ કરણી doing.] A process of cleansing the stomach and bowels, adopted by ascetics in which a large quantity of water is drunk and vomitted. 2. Name of a plant. Rhinacanthus communis. N. O. Acanthaceæ.

ગજગમન, s. n. [ગજ an elephant + S. गमन going; gait.] A stately gait like that of an elephant.

ગજગામ, adj. [ગજ+S. गम् to go.] Mounted on an elephant.

એને હાથે એક પુષ્પ છે, હું તારો ગજગામ રે.—ગોવિંદ.

ગજગામા, }
ગજગામિની, } s. f. n. [See above.] A woman
ગજગામી, } of a stately and majestic (elephant-like) gait.

ગજગાહ *s n* [ગજ an elephant + S गाह् to plunge to bathe] A covering on the back of the elephant

ગજગૌરી, *s f* [ગજ an elephant + S गौरी name of Parvatee] The image of Parvatee seated on an elephant

ગજઘંટા, *s f* [ગજ an elephant + S घंटा a bell] A bell dangling on the side of a riding elephant

ગજઘંટા ગાજીને ઘંટા ઉતાર્યાં પક્ષીની તેથી પ્રતિઘાત —સુંદર

ગજચર્મ *s n* [ગજ an elephant + S चर्म hide] The hide of an elephant

ગજછાયા *s f* [S गज the 13th lunar mansion + छाया shade] The period of those days of the month of Bhadrapada (September) during which the moon dwells in the 13th mansion

ગજદંત *s m* [ગજ an elephant + S दन्त tooth] The tusk of an elephant 2 Ivory 3 An epithet of Ganesha

ગજદળ *s n* [ગજ an elephant + S दल an army] An army consisting of elephants

ગજધર *s m* [ગજ a measure of two feet + S धृ to hold] A tailor

ગજધર કહે ક્યાં પાધરા કતના સિવવાતાની છાપ છે રે —સામળ

ગજપતિ *s m* [ગજ an elephant + S पति a lord] A possessor of an elephant or elephants 2 A person at the head of the line of elephants in an army 3 The lord or keeper of elephants 4 An excellent elephant

ગજપાંઉ *s n* Name of a bird the oyster-catcher

ગજપાળ *s m* [ગજ an elephant + S पाल् to protect] The keeper or a driver of an elephant

ગજપીપર *s f* Name of a medicinal drug long and large pepper Balanophora indica N O Lauraceæ

ગજમાળ *s f* [ગજ an elephant + S माला a line] A line or row of elephants

સાહમા સિંહ ન્હસી ગજમાળ—પ્રેમાનંદ

ગજમુક્તા *s n* [ગજ an elephant + S मुक्ता a pearl] A pearl supposed to be found in the projections on the forehead of an elephant 2 A large kind of pearl

ગજમુખ *s m* [ગજ + S मुख the mouth] An epithet of Ganesha

ગજપુટ *s m* [S] A small hole in the ground for fire 2 A process of oxidising a metal

ગજબ *s m* [Ar] Oppression an outrage 2 Affliction, a calamity 3 Wonder 4 *adj* Very much

આ શો ગજબ કર્યો ગોર બૂડા —દયારામ

તેના ઉપર ઘણા ગેબી ગજબ ગુજરવાથી —હ અ કે

ગજબી *adj* [See above] Oppressive 2 *s f* Oppression tyranny

ઘણી ગજબી રે ગિરધારી ઘર આવ્યુ છે, આંખ તમારી —દયારામ

ગજર *s m* [S गर्ज् to thunder] The rapid ringing of a bell at the end of each quarter of the day 2 The evening time 3 A loud repeated sound

ગજરાજ *s m* [ગજ an elephant + S. राजन् a king] A large elephant a noble or lordly elephant a stately elephant.

ગજરું *s n* [See below] A wreath of flowers for the hair-knot of a female a chaplet of flowers 3 A golden ornament for the wrist

ગજરો *s m* [P] A wreath of flowers a bouquet

આલણ ગળી ન ન ગુલાબી ગજરો —ના દ ક

ગજલ *s f* [P ग़ज़ल] An ode 2 A peculiar Persian air in music

ગજવદન } ગજવક્ત્ર } Same as ગજમુખ *q v*

ગજવવું *v t* [S गर्ज् to sound] To proclaim loudly 2 To make (a place) full of business and bustle

ગજવાકાતરૂ *s m* [ગજવું + S कृत् to cut.] A cut purse a pick-pocket

ગજવાડ *s f* [ગજ an elephant + S वाट an enclosure] A stable for elephants.

ચઢવાના સ્તભ જેવાં કમાડ હયશાળા, ગૈશાળા ગજવાડ —પ્રેમાનંદ

ગજવું *s n* [S गञ्ज a treasury] A pocket (in a coat etc)

II ગજવાના વર A bridegroom born of a high family and requiring to be propitiated with presents. ગજવું ભરવું To give a bribe એવે વખતે તેનું ગજવું ભરવાને આનાકાની કરે,—ન દ ચો ર,

ગજવું જોઇ વાત કરવી Look before you leap; cut your coat according to your cloth. ગજવામાં ઘાલવું To bring under one's control; to bribe. 2. Not to care about. 3. To be superior to. વૈંટને ગજવામાં ઘાલી ફરે એવા વિદ્વાન નર ઘણા હતા.—અ. આ. ગ.

Prov. ગજવામાં નહિ કોડી ને ઉભી બજારે દોડી Great show, empty pockets. ગજવો હોય ભારી તો રોજ જઇએ વાડી Money makes the mare go.

ગજવેલ, *s. f.* Steel. 2. A superior kind of rice. 3. Name of a plant. See શતાવરી.

ગજશાળા, *s. f.* [ગજ an elephant + S. शाला a place.] A stable for elephants.

ગજાનન, *s. m.* [ગજ an elephant + S. आनन the face.] Ganapati (so called from his having the face of an elephant).

ગજાર, *s. f.* [See ગોજાર.] A dining-room; a store-room.

ગજાવવું, Same as ગજવવું *q. v.*

ગજી, *s. f.* Name of a fine silken cloth. 2. *adj.* [See ગજ a measure of two feet.] Measuring two feet in breadth.

Id. ગજી પનો Breadth measuring two feet.

ગજીઆણી, *s. f.* [See ગજ a measure of two feet.] A kind of silk cloth made up in strips measuring two feet in breadth.

મશરૂ ગજીઆણી દરીઆઇ, લપેટ થાન પંચાસ.—પ્રેમાનંદ.

ગજીઉં, *adj. m. f. n.* [See ગજ a measure of two feet.] Measuring two feet in breadth. 2. *s. n.* A coarse kind of cloth measuring two feet in breadth.

Id. ગજીઓ પનો Breadth measuring two feet.

ગજીઓ, *s. m.* [P. गज a bar of iron.] A bar of iron used to fasten a door. 2. [See ગજીઉં.] A kind of coarse cotton cloth made up in webs measuring two feet in breadth.

ગજું, *s. n.* [See ગજવું.] Power; capacity; means; reach; range. 2. Fitness.

Id. ગજું તપાસવું To examine one's resources with a view to determine what one is able to do. ગજા ઉપરાંત ખરચ An expenditure beyond one's means.

Prov. ગજા પ્રમાણે ખરચ કરો Cut your coat according to your cloth. ગજા વિનાની ગપોડી ને આકાશ સુધી ખરેડી To drive a snail to Rome.

ગજા પ્રમાણે પ્રગોપિ છત.—અખો.

ગજેંદ્ર, *s. m.* [ગજ an elephant + S. इंद्र the lord of gods] A king of elephants; a very large elephant.

ગજેંદ્રમોક્ષ, *s. m.* [ગજેંદ્ર + S. मोक्ष salvation.] The salvation of a great elephant by Vishnu.

ગજ્જર, *s. m.* [See ગજધર.] A head-carpenter. 2. *s. f.* Morning; day-break.

ગંજ, *s. m.* [P. and S.] A heap; a pile; a stock. 2. A number of things of the same kind forming one whole set.

ગંજન, *s. n.* [S.] Oppression. 2. Condemning; disrespect. 3. Putting to shame. 4. *adj.* Oppressive. 5. Disrespectful. 6. Surpassing; superior; excelling.

નિરંજન સબ સાત ભંજન દુષ્ટ ગંજન દેવ રે.—કાળિદાસ.

ગંજવું, *v. t.* [See above.] To oppress. 2. To overpower. 3 To harass.

પ્રતાને ભૂપ ન ગંજે.—સામળ.

ગંજાવર, *adj.* [S. गंज a heap + आवृ to cover.] Vast. 2. Very large. 3 *adv.* On a large scale.

ગંજી, *s. f.* A hay-stock.

Id. ગંજીમાંનો સાપ A secret enemy. ગંજીનો કુતરો A dog in the manger.

ગંજીઉં, *s. n.* One out of a set of similar things. 2. A bowl.

ગંજીફરાક, *s. n.* An inner garment worn close to the body made of gauge cloth.

ગંજીફો, *s. m.* [P.] A pack of cards; a card.

ગંજેડી, } *adj.* [See ગાંજો.] Addicted to
ગંજેરી, }

smoking ganja, bhang, etc. 2. Same as ગંજેડી *q. v.*

ગંજો, *s. m.* A bilge.

ગટ, }
ગટક, } *adv.* [S. गुटक a mouthful.]
ગટગટ, }

Gurglingly; noisily or greedily (drinking); speedily.

Id. ગટક ઉતરવું-ઉતરી જવું To be swallowed with ease. ગટક કરી જવું To misappropriate fraudulently and secretly. ગટ કરી જવું To swallow. 2. To misappropriate.

બધાએ લાડુ ગટ કરી ગયા હશે —દ. કા. કાં

ગટકગટક, *adv.* [Redup. of ગટક.] Speedily; quickly. 2. One after another.

આગળના મહુડા ગટકગટક મૂકતા હતા.—દ. કા. કાં.

ગટકમટક, *adv.* [ગટક + મટક redup.] Speedily; hastily.

ગડકાવવું, *v. t.* [ગટક+કરવું to do.] To drink or eat with ease.

Id. ગટકાવી જવું To misappropriate.

ગટગટાવવું, *v. t.* [See ગટકાવવું.] To drink or eat at ease.

ગટપટ, *s. f.* [Imit.] A slow and secret talk. 2. A familiar conversation 3. A familiar intercourse.

ગટરપટર, *s. f.* [See ગટપટ.] A familiar intercourse. 2. The act of prejudicing the mind.

ગટાપરચા, *s. n.* [Malaya गटा gum + पर्चा a tree.] Name of the tree whose gum is used as India rubber.

ગડૂચી, *s. f.* [S. गुडूची.] A kind of creeping plant, bearing bitter fruits. Cocculus cordifolius. N. O. Menispermaceæ. See ગળો, ગુળવેલ.

ગઠ, Same as ગડ, ગટક *q. v.*

ગઠી, } ગઠું, } *adj.* [S. गढ् to draw out.] Short and fat; compact.

ગઠ્ઠો, *s. m.* [S. ग्रंथि a knot] A knot. 2. A lump. 3. A conglomerated mass.

ગઠીઆણ, } *s. f.*
ગઠીઉં, } *s. n.* [S. ग्रंथि a knot.] A rogue.
ગઠીઓ, } *s. m.*
2. *adj. m. f. n.* Shrewd; cunning; crafty.

ગડ, *s. n.* [S. ग्रंथि a knot.] A knot; a gland. 2. [S. गुड a ball] A boil. 3. *s. m.* [See ગઢ.] A fort. 4. *s. f.* [See ઘડ.] A fold (of a cloth).

ગડગચ્ચો, *s. m.* [ગડ + ગીચ crowded.] A crowd; a confused mass of things.

ગડગડ, *adv* [Imit.] Thundering; rolling.

ગડગડવું, *v. i.* [S. गर्ज् to sound.] To roll down; to peel. 2. To sound. 3. To thunder.

ગડગડી આણાસુરને માંડવે ગડગડિયાં નિશાન રે.—પ્રેમાનંદ.

ગડગડાટ, *adv* [See ગડગડવું + S. वृत्ति being.] Speedily; without any hindrance; quickly. 2. *s. m.* A thunder; a rolling sound.

ગડગડાવવું, *v. t.* [See ગડગડવું.] To cause to roll or thunder. 2. To cause to sound.

Id. હુક્કો ગડગડાવવો To smoke a hubble-bubble.

ગડગડી, *s. f.* [Imit.] A pulley. 2. Name of a musical instrument.

ગડગુમડ, *s. n.* [ગાંઠ a knot + ગુમડું a boil.] Either a knot or a boil.

ગડગપ, *adv.* [ગડગડ + S. गुप्त concealed.] Vanishing suddenly; disappearing abruptly.

ગડગપ ગયા, પહોંચ્યાનાં પરમાણું કોઈએ મોકલ્યાં નહિ.—ધીરો.

ગડદાગડદી, *s. f.* [Redup. of ગડદો a blow.] Wrestling; an appeal to blows. 2. [Redup. of ગરદી rush.] Overcrowdedness.

ગડદાપાટુ, } *s. m. pl.*
ગડદાપેચ, } *s. m. pl.* [ગડદો + પાટુ a kick, પેચ
ગડદામુક્કી, } *s. f. pl.*
wrestling, મુક્કી a fist.] Blows; fist-cuffs.

તો પણ ચૂંટીઓ, લપડાક અને ગડદાપાટુ ન મળ્યાં.—હ. ઠા. કાં.

ગડદી, *s. f.* [P. गिर्द dust.] A crowd.

ગડદો, *s. m.* [S. गर्द् to sound; to roar.] A beating with the fist; a blow; a push.

Id. ગડદો મારવો To beat with the fist. ગડદો ખાવો To be beaten with the fist. ગડદો મારવો-ખાવો To dine at another man's house and to invite him to dine. 2. A social intercourse.

ગડબ, *s. f.* [See ગડ.] A knot; a boil; a swelling. 2. Tightness; closeness.

ગડબડ, } *s. f.*
ગડબડાટ, } *s. m.* Clamour; an uproar. 2. Bustle; hurry. 3. Disorder. 4. Commotion; tumult. 5. Confusion; misfeasance. 6. *adj.* Speedily; hastily; noisily.

ગડબડ ભર્યો આવી ધાડ.—દલપતરામ.

ગડબડગોટો, *s. m.* [ગડબડ + ગોટો a ball.] Disorder; confusion.

Id. ગડબડગોટો વાળવો To make a muddle; to spoil by commixing. 2. To commit misfeasance.

ગડબડવું, Same as ગબડવું *q. v.*

ગડબડસડબડ, *s. f.* Same as ગડબડગોટો *q. v.* 2. A noise owing to disorder.

ગડબડીઉં, *adj. m. f. n.* [See ગડબડ.] Brisk; busy; active. 2. *s. n.* [See ગબડવું.] A summersault.

ગડબવું, *v. t.* To press much. 2. To beat severely.

ગડબાંગ, Same as ઘડબાંગ *q. v.*

ગડબાંગ લાગી ઘડિ ઘડી, ખવાય કે ન ખવાય.—સુરુંદ.

ગડમથલ, Same as ગડબડ *q. v.*

ગડવું, *v. i.* [S. गड् to run; to cover.] To be buried; to have gone into; to penetrate. 2. To sound; to roll loudly.

ભુજ પાસે ભીડતાં કંકણકણ ગડિયાં રે.—દયારામ.

ગડિયાં મારે નિરઘોનાં નિશાન—આનંદ.

ગડવેલ, *s. f.* Name of a plant. Vandellia pedunculata. N. O. Scrophularaceæ.

ગડવો, s. m. [S. गडुक a water-pot.] A metallic water-pot with a circular seat.

ગડાકુ, s. m. f. [S. गुड molasses + તમાકુ tobacco.] A preparation of tobacco with molasses for smoking.

Id. ગડાકુ થવું-અનવું To be senseless through *intoxication*. થાકીને ગડાકુ થઈ *To be quite exhausted*.

ગડાકુ ઓલ્યો ડાહ્યે શાપ દઈ પ્રત્યક્ષે ફળ્યા.—નર્મદ.

ગડારો, s. m. [S. गुड molasses + आकर a mine.] A small pit in which the seeds of sugar-cane are kept. 2. [ગાડું + S. आकर a mine.] The foundation of a building. 3. [See ગાડી.] The space between the two ruts of the wheels of a carriage. 4. The space between the hinder legs of a quadruped. 5. The trunk of a quadruped.

ગડી, s. f. [See ગરેડી.] The groove of a pulley. 2. [S. गुड a boil.] A globule formed in fried cakes. 3. Same as ઘેડ g. v. 4. s. m. A domestic servant; a labourer.

Id. ગડી પડવી To be formed into a knot or globule. 2. To have a rancour. 3. To have a mark of a fold. ગડી વાળવી To fold (a garment.)

ચોરેલું કપડું ગડી વાળી ધાલેલું હતું.—હ. દા. કાં.

ગડીઉં, s. n. [See ઘેડ.] A bundle of tobacco leaves.

ગડીઓ, s. m. A *table* of multiplication of a certain number successively multiplied by 1, 2, 3, etc., up to 10.

ગડીબંધ, Same as ઘડીબંધ g. v.

ગડુથી, s. f. [ઘોડી + P. चेह dim.] A tripod. 2. Same as ગુડવેલ, ગભો g. v.

ગડુડવું, v. i. [Imit.] To thunder; to sound; to roll along.

ગડુડુડ, s. m. [S. गुडगुडायन a rattling noise in the throat caused by cough.] A rolling noise.

ગડો, s. m. [S. गुड a globe.] A large pebble; a lump. 2. [See ગઢ a fort.] An octroi; a duty levied at the gates of a town.

ઝીણી રેતીમાં ગડા નહિ અગે, રેલ્માં રેલ સમાય.—ઓરઓ.

ગઢ, s. m. [S. दुर्ग.] A hill; a mount. 2. A hill-fort.

Id. ગઢ ઉકેલ-ઉકલો To accomplish a great and difficult work. ગઢ ઉકેલવો-ઉઘલાવવો To work out a revolution; to revolutionize.

એકલી બેઠી ગઢ ઉકેરે એવી સુગુણસુંદરીને તમે ઓળખતા ગણી.—હ. દા. કાં.

ગઢથાહર, s. m. [ગઢ + S. स्था to stand.] The position of a fort.

ગ્રહિ ઉપરિ ગઢથાહર વિસમી,—પદ્મનાભ.

ગઢપતિ, s. m. [ગઢ + S. पति a lord.] The governor of a fort.

ગઢરોહ, s. m. [ગઢ+S. रोह rising.] A seige.

સમીઘાયઇ ગઢરોહ કીધઉ,—પદ્મનાભ.

ગઢવી, s. m. [ગઢ + S. वाही bearing; or S. गढि a watchman.] The governor of a fort. 2. A bard; a panegyrist. 3. A watchman.

Prov. ગઢવી વેરના વેર Great pain, little gain; tall talk and no work.

ગઢવું, s. n. [S. गडु a water-pot + P. वा, वा, dim.] A small jar. 2. Same as ઘડવું g. v.

ગઢાંગણુ, s. n. [ગઢ a *fort* + આંગણું a *courtyard*.] Pastureland; meadow.

ગઢી, s. m. [See ગઢ.] An inhabitant of a hill-fort. 2. [See ગઢવું.] A small jar.

ગઢેરો, s. m. [See ઘરડો.] An elderly man.

ગણ, s. m. [S. गण् to count.] A multitude. 2. An army of 27 chariots, 27 elephants, 81 horses and 135 *foot-soldiers*. 3. A class. 4. A foot in prosody. (They are મગણ, નગણ, ભગણ, જગણ, સગણ, યગણ, રગણ, and તગણ.) 5. A troop of *the attendants of Shiva*. 6. A single *star of a* multitude of asterisms. 7. A number. 8. Profit; an advantage 9. Same as ગુણ g. v.

Prov. ગણના લાઇ રેય Returning evil for good.

ગણક, s. m. [See ગણવું.] An astrologer.

ગણકારવું, } v. t. [S. गण् to give considera-
ગણુકારવું, }
tion to] To mind. 2. To obey. 3. To regard.

પ્યારી તો એ જરીએ ન ગણકાર્યું.—ગ. ઉ. ચા.

ગણગણ, s. n. [Imit.] *Humming*. 2. *Murmuring*; complaint.

ગણગણવું, v. i. [See above.] To hum. 2. To murmur; to complain.

ગણગણાટ, s. m. [ગણગણ + S. वृत्ति state.] A humming sound. 2. Grumbling; murmuring; a complaint.

Id. ગણગણાટ કરવો To grumble; to murmur; to complain. 2. To make a humming sound.

ગણગાયક, *s m* [ગણ + S गा to sing] A songster 2 A band of songsters

ગણગાયક ગિ ગવરાવિયા — પ્રેમાનંદ

ગણગૌરી, Same as ગણેરી *q v*

ગણતર, *s n.* [See ગણવું] Act of reckoning; calculation, computation

ગણતરી, }
ગણતી, } *s f* [See ગણવું] Calculation,
ગણની, }
computation 2 The method of calculating 3 Account; estimation 4 Value, worth

Id ગણતરી કરવી To count. ગણતરીમાં લેવું To include in a list 2 To consider valuable ગણતરીમાં હોવું To be considered valuable 2 To be under calculation to be on the card ગણતરીની બહાર હોવું To be rejected from admission into a class. 2 To be not included in a calculation 3 To be not included in a list

નથી ગુણોગણની ગણતી — કેશવ હરિ

ગણદર્શકવૃક્ષ, *s n* [ગણ + S दर्शक seeing + वृक्ष a tree.] Phylogenetic tree

ગણન, *s n* [See ગણવું.] Counting, calculating, reckoning

ગણનાથ, }
ગણનાયક, } *s m* [ગણ a multitude + S नाथ a lord, नायक a leader] An epithet of Ganesha.

ગણના, *s f* [See ગણવું] Calculation 2 Honour reputation 3 Estimation 4 Regard

ગણનીય, *adj* [See ગણવું] Fit to be reckoned 2 Fit to be considered or respected

ગણપતિ, *s m* [ગણ a multitude + S पति a lord] The god Ganpati

Id ગણપતિ થવાના To have a corpulent body 2 To be big with child (vulgar) 3 To begin (of an auspicious work) ગણપતિ બેસવા To be begun under favourable circumstances, to be begun

બેસે ન ગણપતિ ધ્યાનમાં, પેટ આણી આડે આમ — નર્મદ

ગણરવ, *s m* [ગણગણવું + S रव a sound] Humming, a hum

ગણવત, Same as ગણિત *q v*

ગણવતપટો, *s m* [ગણવત + S पट्ट a grant] A contract or a lease of tenancy

ગણવું, *v t* [S गण् to count.] To count to reckon to number 2 To work sums. 3 To regard, to value 4 To calculate 5 To be experienced 6 To include

Id. ગણીગાંઠી (?) ...—ગણાય (?) To run away ... To work a sum in addition હિસાબ ગણવો To work a sum or a problem in Arithmetic હિસાબમાં ગણવું To consider valuable. ગણ્યાગાંઠ્યા In a limited number ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ Learned but not practical

Prov ... Faith is every thing.

કેવડી, હરિ તું ન ગણું, ... — પ્રેમાનંદ

ગણસ્વારો, *s m* [ગણ + ગણસ્વારો *q v*] A perfume made from a sound (?)

ગણાધિપ, Same as ગણપતિ *q v*

ગણાવવું, *v t* [See ગણવું] To ennumerate.

ગણાવું, *v i* [See ગણવું.] To be counted 2 To be regarded 3 To be valued 4 To be included, to be reckoned 5 To be numbered

Id તેના દહાડા ગણાય છે His days are numbered માણસોમાં ગણાવું To be respected among the people

ગણિક, Same as ગણક *q v*

પૂજ, પૂજારા, ને ઠગાર, ગુવા, ગણિક ... — સામળ

ગણિકા, *s f* [S] A courtezan; a harlot

ગણિત *adj* [See ગણવું] Counted, estimated 2 *s n* Mathematics

ગણિતપદ્ધતિ, *s f* [ગણિત + S पद्धति method] A mode of calculation.

ગણિતપાટી, *s f* [S] Arithmetic 2. A table of calculations 3 A slate.

ગણિતપ્રમાણ, *s n* [ગણિત + S प्रमाण a measure] Arithmetical proportion

ગણિતવિદ્યા, } *s f*
ગણિતશાસ્ત્ર } *s n* [ગણિત + S विद्या, शास्त्र science] Mathematics.

ગણિતશાસ્ત્રી, *s m* [See above] A mathematician

ગણિતશ્રેઢી, }
ગણિતશ્રેણી, } *s f* [ગણિત + S श्रेढि, श्रेणि a series] An Arithmetical Progression

ગણિતસાર *s m* [ગણિત + S सार substance] A result of calculation

ગણિતી, *s m* [S गणितिन्] A mathematician

ગણું, *adj m f n* [S गुण multiplication] Multiplied into times

ગણેશ Same as ગણપતિ *q v*

Id ગણેશ બેસાડવા To begin a ceremony

ગણેશીઉં, } *s n*
ગણેશીઓ } *s m* Name of an instrument for digging, used in pulling down a wall etc

ગણોત, s. f. n. [S. गण a number+पत्र a letter; a document.] Tenancy. 2. s. m. A tenant; a lease-holder.

ગણોતનામું, s. n. [ગણોત+S. नामन् a name.] A lease of land given by the proprietor to cultivators; a tenancy-lease.

ગણોતપટો, Same as ગણુતપટો q. v.

ગણોતીઓ, s. m. [See ગણોત.] A tenant; a lease-holder.

ગંઠણ. Same as ગાંઠણ q. v.

ગંઠવું, Same as ગાંઠવું q. v.

ગંઠાઈ, s. f.
ગંઠામણ, s. n. [S. ग्रंथ् to weave.]
ગંઠામણી, s. f.
Wages of knitting, tying, or wreathing. 2. Skill in knitting, tying, or wreathing.

ગંઠાવવું, v. t. [See above.] To get beads or small parts of an ornament stringed and tied together; to get wreathed.

ગંઠાવું, v. i. [See ગંઠામણ.] To be stringed; to be fixed; to be tied in a string.

ગંઠીલું, adj. m. f. n. [See ગંઠાઈ.] Having a gland ; glandular. 2. Knotted. 3. s. n. The tool used in knotting.

ગંઠીઓ, s. m. [S. ग्रंथि a knot.] A pick-pocket; a swindler. 2. A rogue.

ગંઠીછોડ,
ગંઠીછોડો, s. m. [ગાંઠ + છોડવું to untie.]
A pick-pocket; a swindler.

ગંઠેર, s. n. Name of a plant. Neuracanthus sphærostachyus. N. O. Acanthaceæ.

ગંઠો, s. m. [S. ग्रंथि a knot, or कंठ the neck.] A neck-lace. 2. A bundle. 3. A measure of 8 feet.

ગંઠોડો, s. m. [See ગાંઠિયો.] An anklet. 2. An armlet. 3. A medicinal drug consisting of knotty roots or twigs. See પીપળીમૂળ.

ગંડ, s. m. [S.] The cheek. 2. The temples. 3. A gland. 4. A ganglion. 5. adj. [See ગાંડો.] Mad.

રોઝે મુકુટ શિર પર હરિને, કુંડલમંડિત ગંડ.—દયારામ.

ગંડક, adj. [See ગાંડું.] Mad; stupid.

ગંડમાળ, s. f. [S. गंड a gland + माला a garland.] Inflamation of the glands of the neck.

ગંડવું, adj. m. f. n. [ગાંડું + P. वा dim.] Stupid ; senseless ; insane.

ગંડવો, s. m. [ગાંડ + P. वा dim.] A procurer; a male bawd.

ગંડસ્થળ, s. n. [S. गंड the temples+स्थल a place.] The temples.

ગંડીઉં,
ગંડુ, adj. m. f. n. [See ગાંડું.] Stupid; senseless; insane.

ગંડુડું, adj. m. f. n. [ગંડુ+ ડું dim.] Mad; senseless.

ગંડૂપદ, s. n. [S.] An earth-worm.

ગંડૂષ, s. m. [S.] A mouthful (of water).

ગંડેરી, s. f. [S. ग्रंथि a joint; a knot.] A piece of sugar-cane peeled. 2. Small pieces of wood.

ગણ્યુંગાંઠ્યું, adj. m. f. n. [ગણવું + ગાંઠવું to bind.] A few; some; limited.

ગત, adj. [S. गम् to go] Past; gone. 2. s. f. [See ગતિ.] State; condition. 3. Power; ability. 4. Art; tact; skill. 5. A musical time or measure. 6. Manner of going or living. 7. A peculiar nature. 8. The condition of the soul after death.

Id. ગત થવું To be gone or past. 2. To die. ગત ખાવી To be defeated. ગતે જવું To be admitted into heaven after death. ગતે ઘાલવું To perform the obsequies to get the soul of a dead person admitted into heaven 2. To turn to account. એની ગત ન્યારી છે His power or skill is peculiar. સતારની ગત A performance on a સતાર (a musical string instrument). વાણીઆગત The peculiar nature or manner of a bania. એ પોતાની ગત રમી ગયો He used his tact or skill.

સંગીત, નૃત્ય, ગત, અકલિત અનુપમ.—દયારામ.

ગતકડું, s. n. A curiosity; a wonderful thing. 2. A joke

Id. ગતકડાં કરવાં To pass jokes; to make jocular gestures.

ગતાંક, s. m. [ગત+S. अंक a number.] The last number.

ગતાગત, adj. [ગત gone + S. आगत come.] Going and coming. 2. s. n. A reiterated motion.

ગતાગમ, s. f. [ગત + S. आगम acquisition.] The acquisition of that which is lost. 2. Knowledge; understanding.

ગતાનુગતિક, *adj.* [ગત + S. अनु after + गति motion.] Blindly following those that have gone before.

ગતિ, *s. f.* [S. गम् to go.] Motion. 2. Access. 3. State; condition. 4. Power; strength. 5. The power of the intellect. 6. The state of the soul after death. 7. Fate; fortune. 8. End; termination.

Id. ગતિ ન ચાલવી To make no progress. 2. To have no access to. આગળ શી ગતિ કરવી? What is to be done now? તારામાં ક્યારે ગતિ આવશે? When will you know this? ગતિ થવી To obtain salvation. સંસારમાં વ્યવહારની ગતિ Knowledge of the world and its ways. ગતિ આપવી To put into motion. ગતિ બળની કૃતિ Motion is the result, exertion, or manifestation of a Force

એક હતો વાનર અધિપતિ, તેને પૂછી એની ગતિ.—દયારામ.

શી વશે પશે રે, મૂરખ શી ગતિ થશે.—દયારામ.

શ્રી નરહરિ પાસે પ્રહ્લાદે, તેની પણ ગતિ માગી રે.—દયારામ.

ગતિચક્ર, *s. n.* [ગતિ + S. चक्र a wheel.] A fly-wheel.

ગતિતંતુ, *s. m.* [ગતિ + S. तन्तु a thread.] An efferent nerve.

ગતિદ, *adj.* [ગતિ + S. दा to give.] Motive.

ગતિભંગ, *s. m* [ગતિ + S. भंग breaking.] Stoppage. 2. Want of power.

ગતિમંત, } ગતિમંદ, } *adj.* [See below.] Moving.

ગતિમાન્, *adj.* [S.] Moving.

ગતિમાન, *s. n.* [ગતિ + S. मान a measure.] Momentum.

ગતિમાર્ગ, *s. m.* [ગતિ + S. मार्ग a way.] An orbit of a heavenly body.

ગતિહીન, *adj.* [ગતિ + S. हीन without.] Helpless. 2. Motionless.

ગતીલું, *adj. m. f. n.* [See ગતિ.] Gone to heaven; admitted into heaven. 2. Skilful in accomplishing one's object.

ગતેગતું, *s. n.* [S. गत gone + आगत come.] The acquisition of what has been spent.

ગદ, *s. n.* [See ગત] A defeat in a game; loss in a play. 2. *s. m.* [See ગદા.] A mace-bearer. 3. [S.] Disease.

ભીમે ગદ વાતી મુષ્ટિ, પડ્યો કોઈ ઉપરેશ.—પ્રેમાનંદ.

■ પ્રીત પુરુષોત્તમ તણી, શું કહાવ્યું વમને ગદ.—પ્રેમાનંદ.

ગદડું, *s. n.* [ગગદ + ડું dim.] An excuse; a pretext.

ગદગદ, *adj.* [S. गद्गद.] Faltering; sobbing.

Id. ગદગદ કંઠ A faltering voice.

ગદગદિત, *adj.* [See ગદગદ.] Faltering; sobbing.

ગદગદીઆં, *s. n. pl.* Sensation; feeling of excitement. 2. Peace and plenty; riches.

ગદગદું, *adj. m. f. n.* Softened though really unripe (a fruit etc.). 2. Decomposed.

ગદડવું, *v. t.* [Imit.] To tread; to trample. 2. To shampoo.

ગદબ, *s. f.* The lucerne grass. Medicago sativa. N. O. Leguminosæ.

ગદબદ, *adj.* [Imit.] Swarming with (insects).

ગદબદીઆં, *s. n. pl.* [Imit.] Immense wealth. 2. Titillation.

ગદલું, *adj. m. f. n.* [S. गो a cow + दल to tread.] Dusty. 2. Dirty.

ગદવું, *v. i.* To stand firm. 2. *v. t.* To mix; to crush and mix with dust. 3. *v. i.* To run.

ગદા, *s. f.* [S.] A mace; a club. 2. A weapon.

ગદાઘાત, *s. m.* [ગદા + S. आघात a blow.] A blow with a mace.

ગદાધર, *s. m* [ગદા+S. धृ to hold.] A mace-wearer. 2. An epithet of Vishnu.

ગદાયુદ્ધ, *s. n.* [ગદા + S. युद्ध a fight.] A fight with maces as weapons; a club-fight.

ગદારવું, *v. t.* [See of ગદવું.] To hold firm; to support.

ગદી, Same as ગદીઆણી *q. v.*

ગદીઆણી, *s. f.* A kind of plant. 2. Same as ગદીઆણો *q. v.*

ગદીઆણો, *s. m.* A weight equal to half a tola or 52 grains Troy.

ગદુક, *s. n.* Marrow.

ગદેલું, *s. n.* A quilt.

ગદ્ગદ, Same as ગદગદ *q. v.*

ગધાઈ, *s. f.* [ગધા + આઈ a suffix forming a noun.] Foolishness; stupidity; folly.

ગધાપચીશી, *s. f.* [ગધા + S. पंचविंशति twenty-five.] The age of twenty-five or thereabout when a man has wild and foolish ideas in his head; a period of age between 16 to 25.

આપણામાં ૧૬ થી ૨૫ વર્ષ સુધીનો વખત સાધારણ રીતે ગધા-પચીશી કહેવાય છે.—નવલરામ.

ગધાપાદ, } *s. n.* ગધામસ્તી, } *s. f.* [ગધા+S. पाद a foot, P. मस्त

mad.] Mischievous, wild and foolish pranks; foolish mischief.

ગધાવહીતરૂં, } ગધાવૈતરૂં, } s. n. [ગધો + S. वह् to carry.] A hard labour; useless drudgery.

તેઓ સવારસાંજ ગધાવૈતરૂં કરે છે.—નંદશંકર.

ગધી, s. f. [See ગધો.] A female donkey. 2. A foolish woman.

ગધેડું, s. n. [See below.] A thick and ugly thing. 2. Name of an ancient coin. 3. Name of an insect.

ગધો, s. m. [See ગધેડો.] An ass; a donkey. 2. adj. m. Foolish; stupid.

Prov. ગધાએ ખાધું ખેતર, નહિ પાપ ને પુણ્ય Kindness is lost upon an ungrateful man. ગધા શું જાણે અર્ગજાની વાત A fool cannot appreciate merits.

ગદ્ય, s. n. [S. गद् to speak.] Prose.

ગદ્યપદ્ય, s. n. [ગદ્ય + S. पद्य poetry.] Prose and poetry.

ગદ્યપદ્યાત્મક, adj. [ગદ્યપદ્ય+S. आत्मक composed of.] Consisting of prose and poetry.

ગદ્યબંધ, adj. [ગદ્ય + S. बंध् to bind.] Composed in prose.

ગધાળીઉં, s. n. [See ગડકડું.] A piece of wood, in which the axles of the wheels of a carriage are fixed. 2. adj. m. f. n. [See ગધેડો.] Foolish; stupid.

ગધાપચીશી, Same as ગધાપચીશી q. v.

ગધામસ્તી, Same as ગધામસ્તી q. v.

ગધાવહીતરૂં, } ગધાવૈતરૂં, } Same as ગધાવહીતરૂં, ગધાવૈતરૂં, q. v.

ગધાડી, } ગધેડી, } s. f. [S. गर्दभी.] A she-ass.

Prov. ગધેડી શંકરમાં નહાય, તો એ ગાય ન થાય A rogue is still a rogue though he puts on a surplice. ગધેડી ઘુરકે ચડી A fool puffed up with an idea of his own importance.

ગધાડું, } ગધેડું, } s. n. [See below.] An ass.

ગધાડો, } ગધેડો, } s. m. [S. गर्दभ.] An ass; a donkey. 2. A stupid man; a dunce.

Id. ગધેડા બનવું–ગધેડે ચડી ઘેર ઉતરવું To make a fool of. ગધેડાવહીતરૂં કરવું To work hard without a proper remuneration. ગધેડાનું પૂછડું આમળે એવો A fool; an illiterate person. ગધેડાનું પૂછડું પકડી રાખવું To be obstinate even to one's own injury or loss. ગધેડાનો પાછલો પગ Making no distinction between good and bad, or right and wrong. 2. Doing harm without discrimination. ગધેડે ગવાવું To be very cheap. 2. To be disgraced.

Prov. ગધેડાને સીખ, ને તેજને ટકોરો A word to the wise, and a rod for the fool's back. ગધેડા ઉપર અંબાડી Spending much on a worthless object to make it look better. ગધેડાનું પૂછડું સાઠું, તે સાઠું Firm in one's obstinacy. ગધેડાની જોડે ઘોડું બાંધે, તે ભ ભલે ભુકતાં શીખે An evil lesson is soon learnt. ગધેડાનાં લીંડાંથી પાપડ થાય, તો અડદનો ભાવ કોણ પૂછે નહિ—ગધેડાથી મુલક ખેડાય, તો પછી ઘોડાનો ભાવ કોણ પૂછે ? The use of a thing determines its value. ગધેડાની ગાય ન થાય You cannot wash the black-a-moor white. ગધેડાનું મોં ઢુંઢે ચાટ્યું Two of a feather flock together. ગધેડાને પણ તાવ આવે એવું Very irritating. ગધેડાને માથે શું શિંગડાં હોય છે ? Nothing outward betrays a fool. ગધેડામાં પાછલા પગ જેવા (ચહિ) The greatest fool. ગધેડું ઉકરડો ઢુંઢી ઢકે Like goes to like. ગધેડાનો વિવાહ, ને પાટુની રમિયાત Injury is the sure award for keeping a fool's company. ગધેડાને વળી ભગાઈ વળગી Confusion worse confounded.

ગધેવાન, s. m. [ગધેડો + S. वत् possessing.] The owner of an ass. 2. A rustic; a fool.

ગધેયો, s. m. Name of an ancient coin.

ગધો, Same as ગદ્દો q. v.

ગનિમત, s. f. [P.] A blessing; good fortune.

ગનીમ, s. m. [Ar.] An enemy; an open foe. 2. A Mahommedan.

ગનસને, } ગનેહને, } adv. [P.] By a guess. 2. From ear to ear; from an inkling.

ગંદકી, s. f. [S. गंध smell.] A stink; a stinking spot.

ગંદવાડ, } s. f. ગંદવાડો, } s. m. [ગંધ +S. वृत्ति state, वाट enclosure.] A stink. 2. Filth.

ગંદું, adj. m. f. n. [See ગંદકી.] Filthy; dirty; nasty.

ગંધ, s. f. [S.] Smell; scent. 2. A dirty smell. 3. The smallest degree. 4. A red mark on the forehead.

ગંધક, s. m. [S.] Sulphur.

Id. ગંધકનો તેજાબ Sulphuric acid.

ગંધકામ્લ, s. m. [ગંધક+S. अम्ल an acid.] Sulphuric acid.

ગંધકાયિત, adj. [See ગંધક.] Sulphite.

ગંધિત, *adj.* [See ગંધક.] Sulphate.

ગંધઘાણ, *s. f.* [ગંધ+S. घ्राण smell] Strong stink.

ગંધમાદન, *s. n.* [S.] Name of a mountain. 2. A forest. 3. *adj.* Intoxicating with fragrance.

ગંધપતંગ, *s. n.* Name of a bird; the oak-egger.

ગંધરાજ, *s. n.* Name of [redacted] kind of jasmine.

ગંધના, *s. f.* Name of [redacted] plant. Spermacoce stricta. N. O. Rubiaceæ.

ગંધપુષ્પ, *s. n. pl.* [ગંધ+S. पुष्प a flower.] Sandle ointment and flowers especially used in the worship of gods and Brahmanas

ગંધબીરોજો, *s. m.* Name of a plant. Pinus longifolia. N. O. Coniferæ.

ગંધર્પ, ગંધર્વ, ગંધપ, } *s. m.* [S गंधर्व] A musician; a chorister. 2. A class of demi-gods whose occupation is music and singing.

ગંધર્વનગર, *s. n.* [ગંધર્વ + S. नगर a town.] The city of the Gandharvas. 2. A fictitious town which appears and disappears at its pleasure. 3. Mirage.

ગંધર્વલગ્ન, ગંધર્વવિવાહ, } *s. n.* *s m.* [ગંધર્વ + S लग्न, विवाह marriage.] A love-marriage; marriage contracted by reciprocal affection.

ગંધર્વવેદ, *s. m* [ગંધર્વ+S. वेद the scriptures.] The science of music.

ગંધવતી, *adj.* [S.] Fragrant scenting. 2. *s. f.* The Earth.

ગંધવહ, *s. m.* [ગંધ + S वह् to carry.] Wind.

ગંધવાસ, *s. m.* [ગંધ + S. वस् to dwell.] Company; association.

ગંધવિરોધ, *s. m.* [ગંધ+S. विरोध opposition.] Adverse smell.

ગંધસાર, *s. m* [ગંધ + S. सार essence.] A fragrant pigment.

ગંધાક્ષત, *s. m. pl.* [ગંધ+S. अक्षत rice.] Sandal ointment and grains of rice, used [redacted] materials of worship.

ગંધાતું, ગંધાયલું, } *adj. m.f n.* [See ગંધ.] Stinking. 2. Putrified.

ગંધાર, *s. m.* [S. गंधार.] The third of the seven primary notes of Hindu music.

ગંધાવું, *v. i.* [See ગંધ.] To stink; to emit an offensive smell. 2. To be putrified.

ગંધીઆવું, Same as ગાંધીઆવું *q. v.*

ગંધીલું, *adj. m. f. n.* [S. गध् to hurt.] Malicious; peevish; quarrelsome.

ગપ, *s. f.* [See ગુફ્તેગુ.] A common report; a popular talk; a rumour. 2. Prattle; chatter.

Id. ગપ ચાલે [redacted] There is a rumour; a rumour is in circulation. ગપ મારવી-ફેંકવી-હાંકવી To put a rumour into circulation. 2. To tell an extravagant story; to exaggerate matters ગપે-ગપ ગુબાળો Giving an exaggerated account of. 2 Speaking without a foundation in truth.

ગપગોળો, *s m.* [ગપ + ગોળો a ball.] A rumour; the ball of rumour set a-rolling.

ગપતાળીઉં, *s. n.* [S. गुप्त secret+तालिक a clap of the hands.] Theft. 2. A portion (cut off from a whole); a piece.

ગપતાણું, *s. n.* A piece; [redacted] portion (of a whole).

ગપગપ, *s. f.* [Redup. of ગપ.] Rumours of several kinds and of several degrees of truthfulness; idle talk on several subjects; idle and incoherent talk.

ગપોલ, ગપાસ, } *s f.* [See ગપ.] A rumour very wide of the fact.

ગપાગપ, *adv.* [Imit.] Eating briskly, hurriedly, or without restraint. 2. [See ગપાગપી.] Beating briskly.

ગપાગપી, *s. f.* [See ગપાગપી.] Boxing; brisk, hurried, or unrestrained beating with closed fists. 2. [Redup of ગપ.] A series of idle rumours.

ગપાટો, Same as ગપ *q. v.*

ગપાષ્ટક, *s. n.* [ગપ + S. अष्टक a collection of eight.] A chat; a chatter. 2. An idle incoherent talk.

ગપેટિ, ગપેડું, } Same as ગપ્પું *q. v.*

ગપોડીઉં, *s. n.* Copulation. 2. Idle talk; rumour

ગપ્પગોષ્ઠી, *s. f.* [ગપ્પું+S. गोष्ठी chitchat.] An idle, loose, or incoherent talk

ગપ્પી, *adj* [See ગપ.] Gossiping; spreading rumours; pratling; exaggerating

Prov ગપ્પીને ઘેર ગપ્પી આવ્યા તો કહે " આવો ગપ્પીજી," "આર હાથનું ચીભડું, તેર હાથનું બી" Travellers have the privilege of lying 2 When gossips meet, exaggeration reigns supreme

ગપ્પીદાસ, s m [ગપ્પી + દાસ a term of respect] A gossip a newsmonger a pratller

ગપ્પું, Same as ગપ g v.

Id ગપ્પાં હાંકવાં-મારવાં To talk big, to talk idly, to spread rumours

ગફલત s f [Ar] Negligence, inadvertency 2 A mistake, a fault an error

Id ગફલત કરવી-ખાવી To be negligent to neglect 2 To mistake, to err

ગફલતી, ગફલતીઉ, } adj m f n [See above] Negligent, careless 2 Erring mistaking

ગફેડુ, adj m f n [See ગબ્બક] Fair and plump

ગબા, Same as ગુઠા g v

ગબા ગબા માંહિ ભેદ ન હોએ —નાકર

ગબૂકો, s m [ગપ + ફાડવું to tear] A mouthful swallowed in haste

ગબ, ગબગબ, } Same as ગપાગપ g v 2 Meddling interference

ગબડગાંડુ, adj [ગબડક + ગાંડું mad] Credulous and rash

ગબડગંદું, adj m f n [ગબડક + ગંદું dirty] Dirty and confused, filthy

ગબડવું, v i [See ગબડક] To roll to pass by 2 To stumble 3 To have a griping sensation in the bowels to suffer from gripes

Id ગબડી પડવું To roll down to stumble down દિવસ ગબડવા To pass by (of time)

ગબડાવવું, v t [See ગબડવું] To set rolling 2 To set stumbling

Id ગોળો ગબડાવવો To set a rumour afloat.

ગબડી, ગબરડી } s f The act of running fast

ગબર, s f [S गह्वर] A cave an abyss

ગબરૂ adj [ગબ + S रू having] Full and juicy 2 Substantial weighty 3 Comely

બડૂક ગબરૂ પાવો ગોળી બનાવી રમ્યાં કરે —લલિત

ગબાગબ, Same as ગપાગપ g v

ગબાગબી, Same as ગપાગપી g v

ગબારે, s f [S गर्त a hole] A pit.

ગબારો, s m [S. गर्त a hole + आगार a house] A small balloon

ગબી, s f A little pit in the ground for playing at pebbles

ગબોગબ Same as ગપાગપ g v

ગભ્ભર, adj [See ગબર] Substantial 2 Wealthy 3 Proud haughty 4 s f [S गह्वर] A cave a den 5 A crevice

ગભ્ભી, s f A habit

ગભ્ભો, s m [See ગાભો] A joint of a stalk of sugar cane 2 A soft stupid man 3 Same as ગભી g v

ગભરાટ, s m [ગભરાવું + S वृत्ति a state] Confusion of the mind 2 Alarm, surprise 3 Pain distress

Id ગભરાટ થવો-લાગવો To be confused and distressed ગભરાટ કરવો To raise an alarm, to make a confusion

ગભરાટડું, Same as ગભરાવું g v

ગભરાવવું, v t To confuse 2 To alarm 3 To distress to pain

ગભરાવું, v i To be confused 2 To be alarmed 3 To be distressed to be upset

Id મારો જીવ ગભરાય છે I feel dreadfully put out તમે કામ કરતાં ગભરાઓ છો You get flurried over your work

ગભસ્તિ, s m f [S] A ray, a beam 2 s m The sun 3 s f An epithet of Swaha the wife of Agni

ગભા, s m pl [S गर्भ the fœtus] Mucus hawked out

ગભાણ s f [S ग a cow + अन्न food] Pasture land 2 The place in front of cattle tied to pegs where fodder is placed for them to eat, manger

ગભાર, ગભારો, } s m [S गर्भ an interior chamber + आगार a house]The inner room in a temple in which the images are placed

ગભીર, adj [S] Deep 2 Sounding deeply (of a drum) 3 Dense thick impervious (of a forest) 4 Sagacious profound 5 Serious grave earnest 6 Secret 7 Inscrutable

ગમ s f [S गम a road] A side 2 [S गम to reach] Knowledge thought apprehension 3 Inclination 4 Insight 5 [Ar] Sorrow grief vexation 6 Forbearance 7 Power 8 adj [S गम् to go] Going reaching (at the end of a compound), as in દુર્ગમ)

Id આણી ગમ To this side પેલી ગમ To that side. સૂરજ ગમ On the side of the sun towards the sun ગમ પડવી To know ગમ પાડવી To give an insight into ગમ કરવી-ખાવી-મારવી To swallow one's vexation ; to take an insult quietly , to say nothing , to forbear ગમ ભાંગી જવી To lose one's power

આગે દિન રહેતાની ગમ —નરસિંહ.
સર્વ રીતે ગમ ભાંગી ગઇ હોય એવી—મ ન ઠ
ખાધી શાખા શાહીએ ગમ, તાપ મૂકી કે,—દાસ
ગમ ખાઇ જવાની ટેવ રાખવાથી—નમ'દ

ગમક, s m A kind of musical node 2 Name of a metre, each line containing five matras and one tala

ગમખોર, s m f n [ગમ + P ખોર enjoying] One who bears and forbears, forbearing

ગમખોરી, ગમખ્વારી, } s f [See above] Forbearance.

ગમગીન adj [ગમ + P ગીન્ having] Sorrowful , sad disconsolate.

ગમગીની, s f [See above] Sorrow , sadness

ગમચી, s n pl [ગમ + P ચેહ્ dim] Disinclination dislike repugnance

Id ગમચાં ખાવાં To falter to speak repugnantly

શા ગમચાં કરો છો મનમાં, સારૂં નહિ સારૂં —હરિજીવન

ગમણાગમણી, Same as ગમનાગમન q v

ગમત, s f [P] Amusement diversion recreation 2 A play, a sport

ગમતી, ગમતીઆળ } adj [See ગમત] Amusing, diverting pleasant, recreating 2 Sportive playful

ગમતું adj m f n [See ગમવું] Agreeable, acceptable pleasing satisfactory

Id ગમતું કરવું To reconcile oneself to a disagreeable or inconvenient occurrence

Prov ગમતું ગોવિંદ થાય છે, માર વાર મિથ્યા જાય છે The will of God prevails man proposes and God disposes

ગમથ s m [S गम् to go] A traveller 2 Gammarus

ગમન, s n [S गम् to go] Going departure 2 Moving 3 Cohabitation 4 Gait motion 5 Approaching

ગમનશીલ adj [ગમન + S शील prone to] Kinetic

ગમનાગમન, s n [S गमन going + आगमन coming] Going and coming

ગમનીય, adj [See ગમન] Accessible approachable attainable 2 Intelligible

ગમવું, v i [See ગમત] To like, to approve of 2 To be at one's ease

ગમા, s m pl [See ગમ] Power, vigour of the mind; courage energy 2 The joints of the body.

ગમાણ, Same as ગમાણ q v

ગમાણિઉં, s n [See ગમન] A piece of wood placed between a beast and the grass thrown before it 2 A beast that never leaves the manger

ગમાર, adj [See ગુમાર] Unmannerly, rude foolish

જ્ઞાન ન હોય તે ગમાર ગણાતો —દા પી દે
ગમાર ભલે ગુમતાબળ નાતા,—દલપતરામ

ગમાવવું, v t [See ગુમાવવું] To lose 2 To drop 3 To waste to throw away, to squander 4 To pass (one's time)

કેમ ગમાડ્યું દિવસ ? શીદ જાય ટીને નાખું !—સામળ

ગમી s f [P] Grief; sorrow 2 adv [See ગમ side] Towards

જે હરણ હતું ગામીના ગમનમાં પ્રેમી ખરે —કલાપિ

ગમે તે adj [ગમવું and S तत् that] As desired, agreeable to one's desire 2 Any any you like any you please

એની ઓથે વિચારો ગમે તે ગમે —સવિતા

ગમેતેમ adv [ગમવું + તેમ so] Agreeably to one's desire anyhow 2 By any means at any risk at all risks

ગમોતરૂં , s m [S ग्रामान्तर another village] Emigration 2 Going from village to village

ગંભ adv [Imit] Falling smartly

ગંભાર, Same as ગંભાર q v

ગંભીર adj [S] Grave serious solemn 2 Considerate thoughtful. 3 Patient

ગંભીરતા, s f
ગંભીરતાઇ s f
ગંભીરપણું s n
ગંભીરાઇ, s f } [ગંભીર + S ता Guj તાઇ, પણું , આઇ a suffix forming a noun] Gravity 2 Thoughtfulness 3 Patience

ગમ્ય adj [S गम् to go] Accessible, approachable attainable 2 Intelligible 3 Curable

ગયદેરો, *s. m.* [See ઘરડું.] An old and respected headman in a village.

ગયણ, Same as ગગન *q. v.*

ગયણી, Same as ગગણી *q. v.*

ગયણું, Same as ગગણું *q. v.*

ગયંદ, *s. m.* [S. गजेंद्र.] An excellent elephant.

ગતિ ગયંદ ઓપિત અધિક શત્રુમાન નહિ વંક.—સામળ.

ગયવર, *s. m.* [S. गज an elephant + वर best.] A large elephant.

ગયવર ડાઠ ચાલતા દીસે.—પદ્મનાભ.

ગયા, *s. n.* [S.] Name of a place of pilgrimage situated in Behar district.

ગયાવાળ, *s. m. f. n.* A person of a Brahmin-Bania sub-caste of the same name.

ગયું, *v. t.* [S. गत gone.] Went; passed. 2. *adj. n.* Gone; past.

Prov. ગયો અવસર પાછો ન આવે-ગયું તે ગયું ■ Lost time cannot be recalled. ગયું ખોયું, ને થયું ચોયું Young men look upon old men as so many obstacles in their way. ગયું ઉંદરના સિંગડાની પેઠે Lost for ever; time past never returns. ગયું જોબન પાછું ન આવે Time and tide wait for no man.

ગર, *s. m.* [S. गर्भ fœtus.] Pulp; kernel; marrow; pith. 2. A secret thought; an intention. 3. A mystery. 4. [S. गर poison.] Poisonous fæcal matter of some animals and birds. 5. *adj.* [P. गर *fr.* S. कृ to do.] A suffix found at the end of compounds, showing the "doer of an action" as in સોદાગર, કારીગર etc.

ગરક, *adj.* [Ar.] Drowned; sunk. 2. Absorbed in; engrossed in.

Id. ગરક થવું To be swallowed up or engulfed. 2. To be absorbed (in contemplation).

ગરકબારી, *s. f.* [ગરકવું + S. द्वार a door.] A loophole; a small outlet; a passage.

ગરકવું, *v. i.* [See above.] To be drowned; to be buried deep. 2. To enter into; to make one's way through. 3. To be absorbed in; to be engrossed in.

ગરકાવ, *adj.* [See ગરક.] Full of; abounding with. 2. Absorbed in; engrossed in.

ગરકાવવું, *v. t.* [See ગરકવું.] To drown; to bury deep.

ગરગટ, *s. m.* [ગર + ગોટું ■ lamp.] A short man; a dwarf.

ગરગડીઉં, *adj. m. f. n.* [S. जर्जर.] Old and worn out.

ગરગડવું, *v. i.* [See ગડગડાટ.] To roll. 2. To sound. 3. To thunder.

ગરગડી, *s. f.* [See ગડગડ.] A small pulley.

ગરગડીઉં, *s. n.* [See ગરગડવું.] Dismissal.

Id. ગરગડીઉં આપવું To dismiss; to dispense with the services of.

ગરગર, *adv.* [S. गल् to drop.] Profusely; abundantly.

ગરગર અશ્રુ ઢાળતી, સુંદરી એ ગુણધામ.—ન. બો. ડી.

ગરચવું, *v. t.* [ગળવું + ચાવવું to chew.] To eat gluttonously; to glut.

ગરજ, *s. f.* [Ar.] Need; necessity. 2. Selfishness; self-interest. 3. Care; heed.

Id. ગરજ પડવી-હોવી To be in need; to require. ગરજ સારવી To serve the purpose of.

Prov. બેદિલ નોકર દુશ્મનની ગરજ સારે ■ A heedless (faithless) servant is as bad ■ an enemy. ગરજ બિચારી બાપડી, ઉંચે બળદે ચાપડી Necessity has no law. ગરજે ગધેડાને બાપ કહેવો પડે Necessity has no law. ગરજ સરી, ને વૈદ વેરી A gig to the doctor, when cured. ગરજ સારવી ગણી Necessity has no law.

ગરજણ, *s. f.* [S. गर्जना.] A kind of bird; an adjutant.

ગરજનતેલ, *s. n.* Wood oil.

ગરજના, Same as ગર્જના *q. v.*

ગરજમતલબી, *adj.* [ગરજ + મતલબ interest.] Selfish; self-interested.

ગરજવંત, } ગરજવાન, } *adj.* [ગરજ + S. वत् having.] Needy; necessitous. 2. Selfish; self-interested. 3. Heedful; caring.

Prov. ગરજવંત ને દરદવંત A man in want is a man in woe. ગરજવાનને અક્કલ ન હોય Necessity has no law. ગરજવાન ને ગહેલાન એ બે બરાબર Necessity has no law.

ગરજવું, *v. i.* [S. गर्ज् to thunder.] To thunder. 2. To bellow.

ગરજે બોલી બાળા, ઘણા ચોરા ચોરથી જો.—અખિરામ.

ગરજસવાદી, *adj.* [ગરજ + S. स्वाद taste.] Selfish; self-interested.

ગરજસવાદી ના થઈ રે, મારા વ્હાલા.—દયારામ.

ગરજાઉ, } ગરજુ, } ગરજુડું, } ગરજું, } Same as ગરજવંત *q. v.*

Prov ગરજુ ને ગધેડાને પણ બાપ કહે Necessity has no law

ગિરે ગરજે ગરજુ ગોધો ખાય રે—દેવાનંદ

ગરજે તમને ક્યમ ગે ગિરધર—પ્રીતમ

ગરજો s m A pointed weapon 2 A thorn 3 A shoot of a leaf

ગરડાપ adv [Imit] Abruptly suddenly, at once

ગરડવું v t [S गृ, गृ to drag] To form or fashion (letters in learning to write by drawing a style or dry pen through the letters of the copy book) ■ v i [See ગરગરાટ gurgling] To gurgle

ગરડેરો }
ગરડેલો, } s m [See ગરડવું] A copy slip (for little children to write with a style or dry pen)

ગરડેરો, Same as ગરડેરીઓ q v

ગરણ s n Mangrove megerm

ગરણી s f [See ગળણી] A filter a funnel 2 Same as ગોરણી q v

ગરણીજી, s f [ગુરુ a teacher + ણી fem suffix + જી a term of respect] A female devotee among the Jains

ગરણું Same as ગળણું q v ² s n A kind of religious ceremony

ગરથ s m Money wealth

Prov ગરથ દેઈ પેટા ઘરું Many buy nothing with their money but repentance ગરથ ગાંઠે વિદ્યા પાઠે સ્ત્રી સાથે ને કામ હાથે You should not part with your money nor your knowledge nor your wife ગરથ વિનાનો ગાંડો ને ગરથે ગભરાય Money makes the mare go ગરથ વિનાનું ઘેલું, ને છૈયા વિનાનું બાળ A man without money is taken to be a fool and a man without a child is considered to be a child himself.

આ ગરથ પરાયા આપીને ગજ સીધા—દયારામ

ગરદ adj [P] Thick crowded 2 Buried lost engrossed 3 s f Dust

ગરદ ગરદ ગગન ગરદ હાર ગિરધર સર્વે—નર્મદ

ગરદ ઉડ ગરદ ગરદ ગેરે ગરદ ગગન ગરદ—દલપતરામ

દરદમાં ગરદ ગ્રેઉ ગઈ—દયારામ

ગરદન s f [P] The neck

Id ગરદન ઊંચા ઉપર ન ટેકવી To hold one's neck high 2 To be proud or haughty ગરદન નમવી To be disgraced 2 To suffer a loss 3 To be on the decline (of a person) 4 To be insolvent ગરદન નમાવવી To be engaged in work to be busy ગરદનની ગાંઠ Thyroid gland ગરદન નાખી દેવી To be on the point of death ગરદન મારવી-ગરદન કાપવી To behead 2 To put to a loss 3 To ruin ગાંડને ગરદન એક થવાં To be over worked 2 To be exhausted

ગરદી s f [See ગરદ] A crowd a throng

ગરદેરો s m [See ગરદેરો] Tobacco crushed and otherwise prepared for chewing

ગરનાળ s f [See ગરનાળું] A short piece of ordnance a mortar 2 A kind of gun

ગરનાળું, s n [ગર્ત + S नालिका a tube] A culvert a tunnel

ગરબડ Same as ગરબડ q v

Id ગરબડગોટો વાળવો To make a confusion 2 To speak indistinctly 3 To embezzle accounts to make false entries in account books ગરબડ કરવી-મચાવવી To make a confusion. 2 To create a breach of peace to make a disturbance

ગરબડવું, Same as ગરબડવું q v

ગરબડસરબડ s f [Redup of ગરબડ] A confusion mixture 2 A complete change made by mixing together 3 Embezzlement

ગરબડાટ Same as ગરબડ q v

ગરબી s f [See below] A shed or canopy erected for the purpose of placing a lamp in its interior and enabling women to dance and sing round the lamp 2 A particular kind of song sung under a shed or canopy

ગરબો s m [S गर्भ the interior] A song sung by males or females while dancing in a circle 2 A circular dance a dance round a lamp or a temporary shrine 3 An earthen vessel which has holes in its sides and in the interior of which a lamp is placed burning

Id ગરબે રમવું To sing while dancing in a circle

ગરભ s m [S गर्भ] The fœtus an embryo 2 Pregnancy conception 3 Pulp pith kernel marrow 4 The interior portion 5 The essence moral sum substance 6 Roe the eggs of the fish 7 The space included surface area

Id ગરભ રહેવો To conceive ગરભ પડવો To miscarry ગરભ પાડવો To procure abortion, ગરભ

ગરભછાંટ, *s. f.* [ગરભ + છાંટવું to sprinkle.] A bomb. 2. A short piece of ordnance; a mortar.

ગરભસૂતર, *adj.* [S. गर्भ the interior + सूत्र cotton-thread.] Having the warp of cotton and the woof of silk (of a cloth).

ગરમ, *adj.* [S. घर्म heat.] Hot; warm. 2. Impassioned; excited; angry.

Id. ગરમ લૂગડું Woollen cloth. ગરમ થવું To be hot. 2. To be angry. ગરમ કરવું To make hot. ગરમ પડવું To find or feel hot (of a medicine). ગરમ મિજાજ Hot temper; anger. ગરમ મસાલો Spices; curry-stuff. ગરમ આગ Very hot.

ગરમર, *s. n.* [S. गिरिमालि.] Name of a plant and its product. Coleus barbetus (used for prickles). N. O. Labiatæ.

ગરમાઇ, } *s. f.*
ગરમાવો, } *s. m.* Same as ગરમી *q. v.*

ગરમાગરમ, }
ગરમાગરમી, } *adj.* [Redup. of ગરમ.] Very hot; piping hot. 2. Mixed with spices.

ગરમાળાનો ગોળ, }
ગરમાળો, } *s. m.* [ગરમ+गुड molasses.] A kind of medicinal plant, the pods of which contain pith like molasses; purging cassia. Cassia fistula. N. O. Leguminosæ.

ગરમી, *s. f.* [See ગરમ.] Heat; warmth. 2. Passion; anger. 3. Name of a disease; lues venerea. 4. Morbid heat.

Id. ગરમી લાગવી To feel heat; to feel warmth. ગરમી થવી To feel hot. 2. To suffer from lues venerea.

Prov. ગરમી ગરમીને મારે Like cures like; diamonds cut diamonds.

ગરવું, *s. n.* A bowl or a vessel made of bell-metal or of copper or brass and having no seat attached to its bottom.

ગરમેલ, *s. f.* [See ગરમ.] A kind of plant much esteemed for pickles.

ગરમો, Same as ગરમાવો *q. v.*

ગરલ, *s. n.* [S.] The venom of a serpent. 2. A poison; venom.

ગરલવોલ સાગર શિવ પીધો છ.—દયારામ.

ગરલ વાળ્ય તું ગાફલી, આનની પામશે અંત.—સામળ.

ગરવ, Same as ગર્વ *q. v.*

ગરવું, *adj. m. f. n.* [S. गुरु great.] Grand. 2. [S. गर्व pride.] Proud. 3. *v. i.* [See ગળવું.] To drop; to trickle. 4. *v. t.* To enter into; to make through.

ગરજ પડે ગરવી ઘણી સ્વામિ સાથ સમરથ સદા.—સામળ.

જય જય ગરવી ગુજરાત.—નર્મદ.

બચકે બાંધ્યાં વસ્ત્ર ને વાઘા, ઘણું ધરેણું ગરવું રે.—કલ્યાણ.

ગુણીઅલ અંતરમાં ગરીઆં.—પ્રહ્લાનંદ.

મહોરનો હમલો ભીંય પર ગરી પડયો.—હ. ડા. કાં.

વિષય વિકારમાં ફરે વલખતો, પારકા ઘરમાં ગરે રે.—ભોજો.

બખોલમુખથી નીવાર દાણા ગરે.—શ. ઉ. યા.

ગરાડ, *s. m.* [See ગરાડો.] A ditch; a pit; a moat. 2. *adj.* [S. गरिष्ठ.] Large; grand.

ગરાડી, *adj.* [See ગરક.] Addicted to. 2. Drunk.

અહા ! દારૂનો ગરાડી આવ્યો અરે.—કે. હ. ધ્રુ.

ગરાડો, *s. m.* [See ગલ° + ખાડો a pit.] A ditch; a pit; a moat.

ગરાસ, *s. m.* [S. ग्रास nourishment.] Lands given for maintenance.

ગરાસણ, }
ગરાસણી, } *s. f.* [See below.] The wife a Garasia. 2. A woman of the Garasia caste.

ગરાસીઓ, *s. m.* [See ગરાસ.] A landholder. 2. An individual of a caste of Rajputs of the same name.

ગરિમા, *s. m. f.* [S. गरिमन् weight.] Greatness; dignity; importance. 2. The power of becoming heavy at will; one of the eight kinds of Siddhi. 3. Worth; excellence. 4. Heaviness; weight.

ગરિષ્ઠ, *adj.* [S.] Heaviest. 2. Most important.

ગરીઓ, *s. m.* A top.

ભમરે ગરીઆ ચકરડી ગારવી.—દ. અ. દી.

ગરીડું, *s. n.* [ગરવું + ડું dim.] A globule of dung.

ગરીબ, *adj.* [Ar.] Poor; indigent. 2. Meek; gentle; mild.

Prov. ગરીબનો બેલી રામ God helps the poor, for the rich can help themselves. ગરીબનો બેલી પરમેશ્વર God protects the poor. ગરીબનું ખાય, તેનું સત્યાનાશ જાય The poor man's penny unjustly detained is a coal of fire in a rich man's purse. ગરીબની ગાંડમાં દાંત He is a wolf in a lamb's skin. ગરીબનું નસીબ ગરીબ Misfortunes seldom come singly. ગરીબને ઘેર છોરાં ને પૈસાદારને ઘેર ઘોડાં Riches beget riches; poverty begets poverty. ગરીબને મન પોતાની ઝુંપડી મહેલ બરાબર A poor man's hut is his own palace.

ગરીબગરબાં } s. n. pl. [ગરીબ + r. lop]
ગરીબગુરબાં }
The poor (collectively); paupers.

ગરીબડું adj. & s. f. n. [ગરીબ + dim.] Poor and wretched. 2 Meek; mild; gentle.

ગરીબનિવાજ, adj. [ગરીબ + P. to please] Charitable towards the poor; conferring blessings on the poor.

ગરીબપરવર, adj. [ગરીબ + P. a protector] Friendly to the poor. 2 An expression used in addressing petitions to superiors.

ગરીબાઈ } s. f. [See ગરીબ] Poverty;
ગરીબી }
indigence. 2 Meekness; humility; gentleness; mildness.

Prov. ગરીબાઈની ઘાટી [illegible] Poverty is a boundary difficult to pass. ગરીબાઈ [illegible] Poverty is no vice.

ગરીયસું, } adj. [S.] Weightier; heavier;
ગરીયસી, } adj. f.
more important.

ગરુડ, s. m. n. [S.] An eagle. 2 Name of the son of Kashyapa by his wife Vinata. He is the vehicle of Vishnu.

ગરુડગામી, } s. n. [ગરુડ + S. गम् to go, ध्वज
ગરુડધ્વજ, }
a banner] God Vishnu (whose vehicle is an eagle).

ગરુડપાનું s. n. [ગરુડ + S. [illegible] an emerald] An emerald.

ગરુડપાનું પાચિમાં [illegible] —[illegible]

ગરુડપુરાણ s. n. [ગરુડ + S. पुराण a scripture] Name of one of the eighteen kinds of Puranas.

ગરુડવ્યૂહ s. m. [ગરુડ + S. व्यूह an array] Name of a particular military array.

ગરુડારૂઢ adj. [ગરુડ + S. आरूढ mounted] Mounted on the eagle. 2 s. m. God Vishnu.

ગરુડાસન s. n. [ગરુડ + S. आसन a seat.] A seat of the form of an eagle. 2 s. m. God Vishnu.

ગરોડો s. m. [S. गुरु preceptor + ડો dim.] A priest of the pariahs; an Antyaja priest.

ગરૂર adj. [P.] Haughty; proud; arrogant.

ગરૂરી s. f. [See above] Haughtiness; pride; arrogance.

Prov. ગરૂરનું [illegible] Pride goes before a fall.

ગરેડુ, Same as ગરેડ q. v.

[illegible] —[illegible]

[illegible] —[illegible]

[illegible] —[illegible]

ગરોડો Same as ગરોડો q. v.

ગર્ભિણી, adj. f. [S. [illegible] + [illegible] the belly; the womb] Pregnant.

ગર્ગરી s. f. [S. [illegible]] A lizard.

ગર્ગ, Same as ગર્ગ q. v.

ગર્ગ, s. m. [S.] Name of a sage and a son of Brahma.

ગર્ગર, s. m. [S.] An eddy; a whirlpool. 2 Name of a musical instrument. 3 A kind of fish.

ગર્ગી s. f. [S.] Haddock; a kind of fish.

ગર્જ, } s. m.
ગર્જન } s. n. [S. गर्ज् to thunder] Thun-
ગર્જના } s. f.
der; a roar. 2 Bellowing; roaring; growling.

ગર્જવું, Same as ગરજવું q. v.

[illegible] —[illegible]

ગર્જિત adj. [See above] Roared; sounded. 2 s. n. The thunder of clouds.

ગર્ત, s. m. n. [S.] A hollow; a hole; a cave. 2 A ditch; a moat.

[illegible] —[illegible]

[illegible]

ગર્દ, Same as ગરદ q. v.

[illegible] —[illegible]

ગર્દ, Same as ગરદ q. v.

ગર્દભ }
ગર્ધભ } s. m. [S. गर्दभ] An ass; a donkey.
ગર્ધવ, }

ગર્દભિકા s. f. Roseola.

ગર્દભી s. f. [See ગર્દભ] A she-ass.

ગર્ભ, s. m. [S.] The foetus; an embryo. 2 Marrow; kernel; pulp; pith. 3 The interior; the inside.

ગર્ભકણ s. n. [ગર્ભ + S. कण a particle] Nucleus.

ગર્ભકાલ s. m. [ગર્ભ + S. काल time.] The time of impregnation.

ગર્ભઘાતી adj. [ગર્ભ + S. हन् to kill] Causing abortion.

ગર્ભજલ s. n. [ગર્ભ + S. जल water] Liquor amnii.

ગર્ભધારણ s. n. [ગર્ભ + S. धृ to hold] Impregnation; conception.

ગર્ભનાડી s. f. [ગર્ભ + S. नाडी a vein] Umbilical cord.

ગર્ભપાત, *s. m.* [ગર્ભ + S. पत to fall.] Abortion ; miscarriage.

ગર્ભપાતી, *adj.* [See above.] That which procures abortion or miscarriage.

ગર્ભયાતના, *s. f.* [ગર્ભ + S. यातना torment.] The discomforts which the soul suffers while in the womb of the mother.

ગર્ભવતી, } ગર્ભવંતી, } *adj. f.* [ગર્ભ + S. वत् having.] Pregnant (a woman).

ગર્ભવાસ, *s. m.* [ગર્ભ + S. वस् to dwell.] Residence in the womb.

ગર્ભવિદ્યા, *s. f.* [ગર્ભ+S. विद्या knowledge.] Embryology.

ગર્ભશ્રીમંત, *adj.* [ગર્ભ + S. श्री wealth + मत् having.] Wealthy or great from birth ; born to riches ; born with a silver spoon in the mouth.

ગર્ભસ્થાન, *s. n.* [ગર્ભ + S. स्थान a place] The womb ; the uterus.

ગર્ભસ્રાવ, *s. m.* [ગર્ભ + S. स्राव dropping.] Abortion ; miscarriage.

ગર્ભાધાન, *s. n.* [ગર્ભ + S. आधान placing.] The ceremony of consummation of marriage. 2. Impregnation.

ગર્ભાશય, *s. n.* [ગર્ભ + S. आशय an abode.] The womb ; the uterus.

Id. ગર્ભાશયની કોથળી Podocarp

ગર્ભાશયઅર્બુદ, *s. n.* [ગર્ભાશય + S. अर्बुद a tumour.] Uterine cancer.

ગર્ભાશયગ્રંથિ, *s. f.* [ગર્ભાશય + S. ग्रंथि a swelling.] Uterine tumour.

ગર્ભાશયભ્રંશ, *s. m.* [ગર્ભાશય + S. भ्रंश a fall.] Prolapsus uteri.

ગર્ભાશયવક્રતા, *s. f.* [ગર્ભાશય + S. वक्रता crookedness.] Uterine flexion.

ગર્ભાશયવિવર્તન, *s. n.* [ગર્ભાશય + S. विवर्तन revolution.] Uterine version.

ગર્ભિણી, Same as ગર્ભવતી *q. v.*

ગર્ભિત, *adj.* [See ગર્ભ.] Included ; contained. 2. Implied ; not expressed ; pregnant.

ગર્વ, *s. m.* [S.] Haughtiness ; pride ; arrogance.

Id. ગર્વ થવો-ચઢવો To have pride. ગર્વ કરવો To behave oneself with pride. ગર્વ ઉતરવો To be humiliated. ગર્વ ઉતારવો To humiliate.

Prov. ગર્વ તે રાજા રાવણનો પણ રહ્યો નથી Pride goes before destruction.

ગર્વઘેલું, *adj. m. f. n.* [ગર્વ+ઘેલું mad.] Maddened or blinded with pride.

ગર્વિત, } ગર્વિષ્ઠ, } ગર્વી, } *adj.* [S. गर्व् to be proud.] Haughty; proud; arrogant.

ગર્હણ, } *s. n.* ગર્હણા, } *s. f.* [S. गर्ह् to censure.] Censure; reproach; abuse; blame.

ગર્હિત, *adj.* [See above.] Abused; blamed; reproached; censured.

ગર્હ્ય, *adj.* [See ગર્હણ.] Censurable; blamable; worthy of abuse; fit to be reproached.

ગલ, *s. m.* [See ગળવું.] A fish-hook. 2. A hook. 3. A bait; an allurement. 4. [See ગર.] The pith; the pulpy part. 5. The essence. 6. A secret. 7. [S गरल poison.] Poisonous exudation. 8. [See ગુલ.] The snuff of a wick in a burning lamp. 9. Tobacco burnt red-hot in a hubble-bubble. 10. A red spot on a tobacco leaf. 11. [See ગરવું.] A spark of the snuff of a wick in a burning lamp, falling down. 12. [See ગળવું.] A bribe. 13. [S. गलक.] A kind of fish. 14. [S.] The neck; the throat. 15. A kind of musical instrument.

Id. ગલ આપવો To tell a secret in confidence. 2. To speak freely what is in one's mind. 3. To hold forth a bait; to tempt. 4. To bribe.

ગલકંબલ, *s. m.* [ગલ+S. कंबल a dewlap.] A bull's dewlap.

ગલકી, *s. f.* [See ગલકું.] A plant, the fruits of which are used as food. Luffa pentandra. N. O. Cucurbitaceæ.

ગલકું, *s. n.* [ગલ+કું dim.] The fruit of ગલકી.

ગલખોટ, *s. m.* Solution; end.

ગલખોટી, *s. f.* A small piece of wood tied in the noose of a string for animals.

ગલગંડ, } ગલગંડો, } *s. n.* [S. गलगंड.] Goitre; bronchocele.

ગલગલામણી, *s. f.* Name of a game for children.

ગલગલીઆં, *s. n. pl.* [S. गृ, गर्, गल् to drop.] Titillation.

Id. ગલગલીઆં કરવાં To titillate; to tickle.

ગલગોટો, *s. m.* [P. गुल a flower+ગોટો a ball.] A kind of flowering plant, or its flower: marygold. Calendula officinalis. N. O. Compositæ.

ગલચરમ, *s. n.* Name of a bird; the yellow-eyed babbler.

ગલછવી, *s. f.* A kind of vegetable used for food; prickly-leaved elephant's foot.

ગલત, *adj.* [Ar.] Erroneous; mistaken. 2. Wrong. 3. False. 4. Lost; missed.

ગલતી, *s. f.* [See above.] An error; a mistake. 2. Falsehood; a lie. 3. Loss.

ગલથુથી, Same as ગલકુતી *q. v.*

ગલધાણી, *s. f.* [ગોળ + ધાણી *q. v.*] A kind of preparation made of molasses and parched grains

ગલપેરો, Same as અળપેરો *q. v.*

ગલપાપડી, *s. f.* [See ગોળ + પાપડી *q. v.*] A kind of sweetmeat made from molasses and wheat-floor.

ગલબલ, Same as કલબલ *q. v.*

ગલબા, *s. m. pl.* [Ar. ग़लबा an attack.] Crackers; squibs.

ગલબું, *s. n.* [See above.] An uproar; a shout 2. A rumour.

એને ગલબું સુણ્યું ગરબડ, "કાશિરાયે પાડી છે વાટ."–પ્રેમાનંદ.

ગલબો, *s. m.* [See ગલબા.] A rumour. 2. [See ગુલાબ.] A rose plant.

ગલમેંદી, *s. f.* [ગુલ+મેંદી *q. v.*] A kind of fragrant plant. Impatiens Balsimina. N. O. Balsiminaceæ.

ગલવિદ્રધિ, *s. m.* [ગલ+S विद्रधि an abcess.] Pharyngitis.

ગલશુંડિકા, *s. f.* [S.] The uvula. 2. Tonsilitis.

ગલશુંડી, *s. f.* [S.] Swelling of the glands of the neck; mumps.

ગલસ્તન, *s. n. pl.* [ગલ+S. स्तन an udder.] False throat-udders of a she-goat. 2. A goat.

ગલસ્તની, *s. f.* [See above.] A she-goat.

ગલહુતી, *s. f.* [ગલ + S. हुति an offering.] Drops of a mixture of molasses, ghee, and water slowly put into the mouth of a new-born infant by means of cotton steeped in the mixture.

ગલાંકુર, *s. n.* [ગલ+S. अंकुर a sprout.] Name of a disease; inflammation of the throat.

ગલાલ, Same as ગુલાલ *q. v.*

ગલિત, *adj.* [S. गल् to drop; to fall.] Dropped; fallen. 2. Melted. 3. Lost; deprived.

ગલિત લલિત કુસની લટેરો, રતિમાં અંગ તે કુરી બેસ રે.–કે. હ. મુ.

ગલી, *s. f.* A lane; an alley. 2. A valley. 3. Same as ગલીપચી, *q. v.*

ગલીકુંચી, *s. f.* [ગલી+S. कुची a key.] Narrow and crooked lanes.

ગલીગલી, } ગલીપચી, } *s. f.* [See ગલગલીઆં.] Titillation; tickling.

ગલીજ, *adj.* [Ar.] Filthy; dirty.

ગલીજી, *s. f.* [See above.] Filth; dirt.

ગલીઓ, Same as ગાલીઓ *q. v.*

ગલેમંદ, *s. n.* [S.] Name of a bird (so called from the pendulous fleshy purse hanging from its throat).

ગલેફ, *s. m.* [P. गिलफ़्.] Covering; a sheath.

ગલેશી, *s. f.* A kind of fried cake.

ગલેલી, *s. f.* [ગલ+લી dim.] The kernel or the seed of a palm-nut.

ગલોપું, *s. n.* [ગાલ + S. पार्श्व the side.] The inside of the cheeks.

ગલોલ, } *s. f.* ગલોલો, } *s. m.* A pellet-bow.

ગલ્લ, *s. m.* [S.] The cheek.

ગલ્લીબલ્લી, Same as ગલિતબલ્લી *q. v.*

ગલ્લો, *s. m.* [P.] A money-box. 2. A money-box in a shop; a till.

ગવડાવવું, *v. t.* [See ગાવું.] To make one sing; to ask one to sing. 2. To expose one to public censure.

ગવન, *s. n.* [S. गमन.] Going; motion; gait. 2. Fine chintz; calico. 2. A kind of upper garment (for women).

ગવય, *s. m.* [S.] A species of ox; gobins.

ગવરી, *s. f.* [ગો+S. वर best.] A cow. 2. Same as ગૌરી *q. v.*

ગવરીકંદ, *s. m.* Name of a plant. Crinum defixum. N. O. Amaryllidaceæ.

ગવલી, } ગવળી, } Same as ગોવાળીઓ *q. v.* 2. A dealer in milk.

ગવાક્ષ, *s. f.* [S.] An airhole; a round window.

ગવાક્ષપથગતકક ચગવાક્ષપાદાબ્જભરતસમેતરંચ—રે. મ. ની.

ગવાડવું, *v. t.* [See ગાવું.] To cause to sing; to ask to sing.

ગવાહિક, } ગવાનેક, } *s. n* [S. गो a cow+आह्निक daily food.] Food set aside daily for cows. 2. All sorts of food mixed together.

ગવાનેક નવ પામે ગાય.—પ્રેમાનંદ.

ગવાર, *adj.* [See ગમાર.] Clumsy; awkward; dull; stupid. 2. Same as ગુવાર *q. v.*

ગવારફળી, } ગવારશિંગ, } *s. f.* [ગવાર+S. फल a fruit; शिंग a pod.] A pod of ગવાર; name of an article used as vegetable. Cyamopsis psoralioides. N. O. Leguminosæ.

ગવાવું, *v. t.* [See ગાવું.] To be talked of; to be slandered; to be censured.

તે અનંગપાળ દ્વારે ગવાયો.—ન. ક્ષે. દી.

ઘણા દિવસની ગવાઈ છું લૂંટી.—દયારામ.

ગવાહી, *s. f.* [Ar.] Evidence; testimony; deposition.

ગવાળો, *s. m.* A medley of articles. 2. A woman's portmanteau. 2. A covering; a case.

Id. શેઠીનો ગવાળો A bundle or heap made up of several odd things; odds and ends.

ગવેડ, *s. f.* [S. गवेष् to hunt for.] Malice; grudge.

ગવૈયો, *s. m.* [S. गायक.] A songster.

ગવ્ય, *s. n.* [S. गव्य coming from a cow.] Milk, butter, ghee, gobara and gomootra got from a cow. 2. A pasture-land. 3. A bow-string. 4. A yellow pigment.

ગવ્યૂત, } ગવ્યૂતિ, } *s. f.* [S.] A measure of length equal to about two miles; about a krosha.

ગસેડવું, Same as ઘસેડવું *q. v.*

ગસ્ત, *s. f.* [P.] Rounds of a patrol. 2. Patrolling; going the rounds.

ગહન, *adj.* [S.] Inaccessible; impervious. 2. Difficult; hard. 3. Incomprehensible; inscrutable. 4. Secret. 5. Deep; thick; dense. 6. *s. n.* A depth; an abyss. 7. A thicket; a deep forest.

ગહું, Same as ઘઉં *q. v.*

ગહુંવો, *adj. m.* [See above.] Of a wheat-colour; brown. 2. Name of a plant. Prunus mahaleb. N. O. Rosacæ. Its seed and oil are in use.

ગહ્વર, *s. n.* [S.] A cave; a cavern. 2. An abyss. 3. A thicket.

ગુહા, ગહ્વર, નદીઓ, ને નીર.—સામળ.

દીસે નહિ દીસે અગર ગિરિવર ગહ્વરે આત્મમાં—ન. ક. ઢા.

ગળ, Same as ગલ *q. v.*

ગળકેરી, *s. f.* [ગોળ + કેરી a mango.] A preserve of mangoes in molasses.

ગળકો, *s. m.* [ગળવું + કો *dim.*] Taste; liking; relish.

ગળગળવું, *v. i.* [Redup. of ગળવું to drop.] To become piteous and supplicating.

ગળગળિત, } ગળગળું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Humble; submissive; piteous and supplicating. 2. Washy; watery.

Id. ગળગળું થવું To be affected by a feeling and be about to cry. ગળગળો અવાજ A piteous voice.

ગળું ગળગળું થાય, નેત્રથી નીર ઝરે છે.—સામળ.

તે ગળગળો થઇ બોલ્યો.—હ. કા. કં.

બાહુકે બહુ ગળગળા થઇ જઇ એવું એ જ ઉત્તર ફરી આપ્યું.
—મ. ન. હિ.

ગળગોટડો, } ગળગોટીઓ, } ગળગોટો, } *adj. m.* [S. गोल round + ગોટો a ball.] Round; spherical.

ગળચટું, } ગળચટું, } *adj. m. f. n.* [ગળ્યું + ચાટવું to taste.] Sweetish.

ગળચવાં, *s. n. pl.* Being stupid; standing; standing still and silent through confusion. 2. Stammering. 3. Stupifaction.

ગળચવું, Same as ગરચવું *q. v.*

ગળચવો, *s. m.* A kind of necklace.

ગળચી, *s. f.* [ગળ + P. चेह् dim.] The neck; the throat; the wind-pipe.

ગળચીઉં, *s. n.* [See above.] The bobbing up and down of a drowning man. 2. Scolding; chiding. 3. *adj. n.* Reaching the throat; throatful.

ગળછળી, Same as ગલછળી *q. v.*

ગળણી, *s. f.* [See ગળવું.] A filter; a funnel.

ગળણું, *s. n.* [See ગળવું.] A piece of cloth used as a seive; a filter.

ગળત, Same as ગલત *q. v.*

ગળતકોઢ, *s. m.* [ગળત + S. कुष्ठ leprosy.] Leprosy.

ગળતી, *s. f.* [S. गलंती.] A vessel with a hole at its bottom through which water dribbles.

ગળથુથી, Same as ગલથુથી *q. v.*

ગળદાહ, *s. f.* [ગળું + S. दाह burning.] A burning sensation in the throat.

ગળપટો, *s. m.* [ગળું + S. पट a strip of cloth.] A collar; a neckerchief.

ગળપણ, *s. n.* [ગળ્યું+Guj. પણ a suffix forming a noun.] Sweetness.

ગળપાપડી, Same as ગલપાપડી *q. v.*

ગળફો, *s. m.* [ગળું + S. श्लेष्मन् phlegm.] Phlegm.

ગળબંધન, *s. n.* [ગળું + S. बंध् to bind.] Responsibility. 2. Concern.

ગળમાણું, } ગળીવાણું, } *s. n.* [ગોળ + પાણી water.] A kind of sweet-meat made of wheat-flour boiled in molasses or sugar dissolved in water.

ગળવું, *v. t.* [S. गल् to swallow.] To swallow. 2. *v. i.* [S. गल् to drop: to ooze.] To drop; to ooze; to leak. 3. To melt; to be dissolved; to be melted and purified or refined. 4. To be ripe and sweet. 5. To waste away; to grow thin or lean. 6 To be lost. 7. To soften; to be over-awed; to be submissive.

Id. વાત ગળી જવી To give no reply. 2. To drop a subject in conversation. લાડવા ગળી જવા To swallow sweet-meat balls; to eat sweet-meat balls greedily. આંબા ઉપરથી કેરી ગળવી Dropping down of mangoes from a mango-tree. છાપરામાંથી પાણી ગળવું Trickling of water through the roof. દાળ ગળી ગઇ Pulse has been dissolved. કેળાં ગળી ગયાં છે Plantains have been ripe and sweet. તેનું શરીર ગળી ગયું His body has grown thin. તેનું નાક ગળે છે His nose drops down rheum. ગાંઠ ગળી ગઇ The knot (in the body) is dissolved. કાઠ ગળવું To be thin in body; to lose flesh. કાદવમાં ગળી જવું To sink and stick in mud. ખાંડ ગળી ગઇ Sugar is dissolved and has become a liquid. 2. Sugar is lost by being dissolved. ગળતી ગેલણીએ Without accomplishing one's object: being disappointed. ગળીઓ બળદ An unwilling ox. 2. Unwilling to work.

અંતર ઉછળ્યું હો, ગદસા પ્રેમ ગળ્યું.—કાન.

ગળસૂણું, *s. n.* [S. गलशुंडी.] Mumps; sore throat.

ગળસ્થળ, *s. n.* [ગળું + S. स्थल a place.] Temple and cheek taken together on one side.

કર દીધે છે ગળસ્થળે,—પ્રેમાનંદ.

ગળહુંડી, Same as ગલહુંડી *q. v.*

ગળાફાંસો, *s. m.* [ગળું+ફાંસો *q. v.*] Strangulation.

ગળામણ, } ગળામણી, } *s. n.* *s. f.* [See ગાળવું.] The process of melting. 2. Wages for melting. 3. The residue left (after melting) at the bottom of a crucible.

ગળાવવું, *v. t.* [See ગાળવું.] To get cleared (as a well) 2 To get filtered.

ગળાવું, *v. i.* [See ગાળવું.] To be melted or dissolved. 2. To be wasted away; to be consumed. 3. To be sifted or strained.

ગળિત, Same as ગલિત *q. v.*

ગળી, *s. f.* [S. नीली.] Indigo. 2. Name of a plant. Indigofera tinctoria. N.O. Leguminosæ. 3. [See ગળું.] The voice; the tone. 4. *adj. f.* [See ગળ્યું.] Sweet. 5. *s. f.* Sweetness; pleasure.

સમજી છું પણી પ્રીતની ગળી.—નર્મદ.

ગળીઆઆગેટી, *s. f.* Name of a game for girls.

ગળીઆરો, *s. m.* [ગળી + S. कार doing.] One who dyes with indigo.

ગળીઉં, *adj. m. f. n.* [S. गवल a wild buffalo.] Obstinate; stubborn.

કારભારી ગળીઆ બળદ જેવો થઇને એક ખુરશી ઉપર બેઠો હતો.
—ગો. મા. મિ.

એક બળદ ગળીઓ થઇ બેઠો.—પ્રેમાનંદ.

કોઇ દેખી ગળીઓ થયો.—અખો.

ગળીએર, } ગળીએલ, } *adj.* [See ગળી.] Having the colour of indigo. 2. Dyed with indigo. 3. [See ગળવું.] Dropped. 4. Ripened.

ગળીઓ, *s. m.* A bunch of thorny shrubs. 2. A lump of clay.

કુંભારે ચાક પર ગળીઓ ચઢાવ્યો.—નર્મદ.

ગળું, *s. n.* [S. गल the throat.] The throat. 2. The voice; the tone.

Id. ગળું પડવું To have the voice lowered down; to be hoarse (of the voice.) 2. To have the neck dislocated. 3. To suffer from the disease among infants. ગળું કાઢવું To cure an infant affected by the particular disease. ગળે પડવું To lay a false complaint against. 2. To flatter; to court the favour of; to oblige another to grant one's request; to insist upon another man's granting a favour; to importune. 3. To lay claim to what belongs to another, as if it were one's own. 4. To be obliged to do against one's own wish (of an evil habit). અફીણ ને અમલ છે સરખાં, ગળે પડ્યાં નવ છૂટે રે.—દયારામ. ગળે બાંધવું To throw responsibi-

lity upon 2 To pierce the throat with ગળાકાપુ-ગળાકાટુ-ગળાકાંપુ A cut-throat. 2 A rogue a swindler ગળે હાથ નાખવો To embrace through love 2 To importune to force an oath on ગળે હાથ મુકવો To swear by (a person) 2 To examine the body (of an ill person) ગળું પકડવું To catch by the throat 2 To stop from swallowing 3 To seize red handed or in the act વાત મારે ગળે ઉતરી The argument has convinced me 2. I was convinced of the truth of the matter ગળે ઉતરવું To be swallowed (food) વાત ગળે ઉતારવી To convince with arguments. 2 To convince of the truth of a matter અમે તારે ગળે પડેલા નહિ We did not force ourselves on you ગળે વળગવું-ભાઝવું Same as ગળે પડવું 2 Not to be able to eat owing to the remembrance of an absent child or a dear person આ વાતમાં મારે તો ગળે ટાંટીઆ આવ્યા I am at my wit's end in this matter 2 I am disgusted with this matter. 3 I shall be ruined in this business, I rue the day when I put my hands in this matter ગળે ટાંટીઆ ભરાવવા To put in a difficulty, to burden with responsibility 2 To deceive તમે તો હુલટા મારે ગળે જ ટાંગીઆ ભરાવ્યા —કે હ. હું ગળું બંધાવું To be obstructed to be choked (the throat) ગળા લગી [Lit] As far as the throat. 2. Completely 3 More than wanted 4 Extremely ગળામાં છબ ઘાલવી To stop speaking ગળામાં જોતરું ઘાલવું-વળગાડવું To set a person to do an undesirable work to throw responsibility upon an unwilling person, to saddle a person with worldly responsibilities. ગળું કાપવું-રે સહું-રહે સહુ To cut off the head 2 To betray to be perfidious to જે પોતાની આશ્રિત પત્ની તે જ તેનું ગળું રહે સવા હુભી થાય ત્યારે શું સમજવું? —હ ઘા કાં, ગળું બેસી જવું To be hoarse (of the voice) ગળેગળું આવી જવું To be extremely thirsty પાણીની તરસ કહે મારૂં કામ, ગળેગળું આવી જાય —અહિપતરામ ગળે ગળા ઉપર છરી મુકવી To threaten to cut off the head of, to threaten to kill 2 To be perfidious to ગળું કરવું To deceive, to play false, to be faithless. 2 To make an opening (of a child) ગળે ઝલાવું To be caught by the neck to be thrown into a very difficult position ગળે ફાંસી આવવી-ગળે ફાંસી આવવી To be suffocated 2. To be about to lose one's life. 3 To be in a great difficulty to be perplexed ગળું આવવું To suffer from tonsilitis ગળે નાખવું To throw responsibility upon ગળે પાણી ન પડવા દેવું To tyrannize over to harass ગળે બાંધવું To throw a work upon a person against his will 2 To accept the responsibility of taking care of a child 3 To accept 4 To charge falsely with. 5 To acquire an evil habit ગળેથી ઝાલવું To catch red handed 2 To catch so as to leave no chance of escape ગળાના સમ ખાવા To swear sincerely by (a person) ગળાની ગાંઠ Thyroid gland.

ગળેપડુ adj [ગળું + પડવું to fall] Laying claim to a thing without having any right to it. 2 Bringing a false charge 3 s m f n. A person who brings a false charge 4 A person who lays claim to a thing without having any right to it

Id ગળેપડુ ગોકળદાસ, ને લુગડાં પહેરે સો પચાસ A person who lays false claims has many charges and tricks

આવીજાનના ગળેપડુ તેવું કોઇ હડોડો દીઠા ન હતા —હ ઘા કાં

ગળો, s m f [S गुडूचि] A medicinal bitter plant Tinospora cordifolia N O Menispermaceæ 2 Bad habit addictedness

ગળ્યું, adj m f n [See ગોળ] Sweet

ગાંયજણ, } s f [See below] The wife of
ગાયણ, } a barber

ગાંયજો, s m A barber

Id ગાંયજા જેવો Insolent impudent તે ગાંયજાની પેઠે આરસી હાથમાં ને હાથમાં જ રાખે છે He makes a show of his importance.

Prov બિલાડીના પેટમાં ખીર ટકે, તો ગાંયજાના પેટમાં વાત ટકે A barber cannot keep a secret

ગાંસડી, s f A small bundle 2 A purse of money.

ગાંસડો s m A large bundle

Id ગાંસડાપોટલાં બાંધવાં To remove one's lodging

ગા Same as ગાય q v 2 [Imperative of ગાવું to sing] Sing.

ગાઉ, s m [S गव्यूति] A distance of two miles a kos

ગાઉનિશાન, s n [ગાઉ + P निशान a sign] A stone bearing the number of mile placed at a distance of two miles from another stone of the same kind

ગાગર, } s f [S गर्गरी] A vessel or pot
ગાગેર, } for holding water, a water-bowl.

ગાગરબેડીઉં, s. n. [ગાગર + બેડું q. v.] A series of two or three painted earthen pots placed one over the other.

Id. ગાગરબેડીયાની માનતા The vow of carrying two or three painted earthen pots, one upon the other, on the head to the temple of a goddess in a procession with the accompaniment of singing and tom-tom.

ગાગરડી, } s. f. [ગાગર, આગેર + ડી dim.] A
આગેરડી, } small water-bowl.

ગાંગરવું, v. i. [Imit.] To bellow. 2. To grunt.

ગાંગડી, s. f. [A corruption of કાંકરી.] A small bit; a small piece. 2. Potato.

ગાંગડું, adj. [S. कक्कट hard.] Hard; that cannot become tender even though well-boiled (beans, etc.). 2. s. m. pl. Hard grains.

Id. ગાંગડું રહેવું To lose the confidence of each of the parties; to be disliked by both parties. 2. To have hard grains left behind after boiling.

આઠ પહર ઉકાળીએ તો એ ગાંગડું ના બફાય.—દયારામ.

ગાંગડો, s. m. [See કાંકરો.] A large piece. 2. A dry and unopened cotton-pod.

ગાંગરવું, v. i. [Imit.] To bellow (like a bull).

ગાગરી, Same as ગાગર q. v.

ગાંગલું, s. n. [Imit.] A humming sound. 2. Hesitation. 3. Grumbling; a complaint. 4. s. n. Adultery. 5. adj. n. Impotent; wanting the power of procreation (of males); effeminate.

ગાંગાતલ્લાં, s. n. pl. [Imit.] Hesitation; uncertainty.

ગાંગુ, adj. m. f. n. [See ગાંગો.] Weak. 2. Meek; humble.

ગાંગેય, s. m. [S] Name of Bheeshma, the son of the Ganges.

ગાંગેરીઉં, s. n. Name of a bird; the wagtail.

ગાંગેરુક, s. n. The seed of ગોરખઆમલી q. v.

ગાંગો, s. m. [Familiar corruption of ગંગદાસ (a servant of the holy river Ganges).] An itinerant oil-man. 2. An humble person.

Id. ક્યાં રાજા ભોજ, ને ક્યાં ગાંગો તેલી Capital and labour are miles apart.

ગાચ, s. m. A kind of thin silken or cotton cloth.

ગાજર, s. n. Carrot. Daucus carota. N. O. Umbelliferæ.

Id. ગાજર તાણવું To make a vertical mark on the forehead with a red powder. ગાજર જેવું Obconical.

Prov. ગાજરની પીપુડી, વાગી તો વાગી, નહિ તો કરડી ખાધી Profitable both ways, in success or failure.

ગળે મોટા રુદ્રાક્ષના મણકાની માળા હતી,
અને કપાળે ગાજર તાણ્યું હતું.—તારાબાઈ.

ગાજરીઓ, s. m. [See ગાજર.] A large cross mark made on the forehead.

ગાજવીજ, s. f. [ગાજવું + વીજળી lightning.] Thunder and lightning.

ગાજવું, v. i. [S. गर्ज् to thunder.] To thunder. 2 To roar. 3. To fill the world with one's name and fame; to be very famous. 4. To sound; to be beaten. 5. To show off oneself. 6. To be proud.

Id. ગાજતું વાજતું In a procession accompanied with tom-tom. મેઘ ગાજે છે The thunder rolls.

Prov. ગાજતું વાજતું સૌ એ માંડવે આવશે The secret will be out. ગાજે તે વરસે નહિ, ને ભસે તે કરડે નહિ A rolling thunder seldom bursts, and a barking dog seldom bites ગાજે તેવું વાજે No love without fear.

ખડ ગાજ્યો ને ભોજન કીધી.—પ્રેમાનંદ.

નહાવાણ હું તો તમારા બળથી ઘણી ગાજું.—દયારામ.

ગાઉં ગુણ હું ગાજ ગાજ.—પ્રેમાનંદ.

ગાજીમરદ, s. m. [Ar. ग़ाज़ी brave + P. मर्द a man.] A brave man; a warrior; a hero.

ગાંઝો, Same as ચાંસકેરો q. v.

ગાંઝા ઝીપા નથ તેરમા.—પદ્મનાભ.

ગાંજવું, v. t. [S गञ्जन surpassing.] To overpower; to over-awe. 2. To deceive. 3. To break.

Id. ગાંજ્યા જવું To be overpowered; to be over-awed. 2. To be deceived.

ત્યાં સુધી હાથ આવે નહિ, ગાંજી શકે નહિ કોય.—સામળ.

એણે શરાસન રંગીલું સાંધ્યું, અસ્ત્ર અખંડિત ગાંજ્યું.—કાળિદાસ.

ગાંજાકસુ, } adj. m. f. n. [ગાંજો + કસવું,
ગાંજાખોર, }
ગાંજાખોરીઉં, }
ખોર q. v.] Addicted to smoking Ganja or hemp-flowers.

ગાંજિવધન્વા, } Same as ગાંડિવધન્વા, ગાંડિવ-
ગાંજિવપાણિ, }
પાણી q. v.

જીતુંગ ગુણ આયુધ બોલે તે તો ગાંજિવપાણી.—પ્રેમાનંદ.

ગાંજો, *s m* [H] Hemp flowers, hemp Cannabis Indica N O Urticaceæ

ગાઠવું, *v i* [See ઠગાવું] To be deceived

અલ્યા, ગરૂવો થઈ શું ગાઠ્યો —પ્રેમાનંદ

ગાઠું, *adj m f n* Worn out 2 Weak 3 Defeated

ફુંકે નાગે ફની ત્યાં ગાઠી રે—પ્રેમાનંદ

અરિયનીકળ્યો, ત્યમા ગાઠી, ભયાનક હલહલ્યે પ્રેમાનંદ

ગાડર, *s m* [S गड्डर] A sheep

ગાડરીઉં, *adj m f n* [S गड्डरिका a line of sheep, a stream] Pertaining to sheep 2 Following like sheep blind following

Prov ગાડરીઓ પ્રવાહ One sheep following another, blind imitation, blind following

ગાડરૂં, Same as ગાડર *q v*

ગાડલી, *s f* [See ગાડલું] The constellation Rohini 2 A small cart

ગાડલું, Same as ગાડલું *q v*

ગાડવું, *v t* [See ગર્ત] To bury, to inter

ગડે ગાંઠી ગાડયા ત્મેહો, આ પાશ આ વ્યાધ —નર્મદ

ગાડવો, Same as ઘાડવો *q v*

ગાડી, *s f* [S गन्त्री] A cart 2 A carriage 3 A railway carriage or waggon 4 Any vehicle

Id ચાલે તેને કહીએ ગાડી, એવી દુનીઆ ગાડી People in their perversity call a thing which moves a thing buried [a pun upon the word ગાડી a cart, and ગાડી buried]

Prov ગાડી દેખી પગ પાકે Unknown, unmissed, out of sight, out of mind ગાડી તળે કુતરું જાય, ને તે કહે " હું જ ભાર ખેંચું છું " Every man boasts of his own power ગાડી, વાડી, ને લાડી, એ ત્રણ મળ્યાં, એટલે ત્રિભુવન મળ્યું Indulgence of the senses is with many the goal of life

ગાડીઉ, *s m* [ગાડી + ઉ dim] A small cart

ગાડીખાનું, *s n* [ગાડી + P खानह a place] A carriage stand , a carriage house

ગાડીઘોડો, *s n pl* [ગાડી + ઘોડો a horse] A carriage and a horse

Id ગાડીઘોડો રાખવો To maintain a carriage and a horse ગાડીઘોડો રાખવા જેવા હોવું To be opulent

ગાડીત, ગાડીવાન, ગાડીવાળો, } *s m* [ગાડી +S वत् having] A cart-driver , a carriage driver , a coachman.

ગાડું, *s n* [See ગાડી] A cart a carriage 2. A load-cart.

Id ગાડું ગફીડું A cart and such other things ગાડું જોડવું To yoke the bullocks to a cart, and make it ready for driving ગાડું છોડવું To unyoke the bullocks from a cart and bring it to a stop 2 To take rest on a journey ગાડું હાંકવું-ચલાવવું To drive a cart. 2 To set out on a journey 3 To push one's business on without fear or thought 4 To do one's own business without other's help ગાડે જોડવું-જોડાવું To be an accomplice 2 To be in difficulty 3 To enter into worldly life ગાડેગાડાં Carts upon carts, cart-loads, a large heap ગાડેગાડાં ભરીને In cart-loads ગાડેગાડા વખત A great deal of time ગાડામાર્ગ-ગાડાવાટ A way on which carts can be driven, a cart road 2 A high road. ગાડાના પૈડા જેવો (રૂપીઓ) Round, true. 2 Valuable ગાડાના પૈડા જેવડું (નાક) Very large ગાડે ચઢીને આવવું To be open or patent ગાડે ચઢીને મોત આવવું To die suddenly

ગાઢ, *adj* [S गाह् to enter] Deep , sound (sleep) 2 Thick, dense. 3 Great, extreme 4 Impervious 5 Thickly crowded 6 Fast , close, tight. 7. Strong, vehement excessive, intense 8 Viscous

ગાઢું, Same as ઘાઢું *q v*

ગાણું, Same as ગાન *q v*

વાહ ! વાહ ! શું સુંદર ગાણું ગાયું !—ક હૈ થા

ગાંઠ, *s f* [S ग्रंथि] A knot , a tie a joint. 2 Union , agreement , a firm resolution 3 Entanglement enmity 4 Possession 5 A bulb , a tuber 6. A tumour

Id ગાંઠ બાંધવી-વાળવી To tie a knot 2 To come to a resolution 3 To be spiteful 4 To remember well 5 To be clotted પુષ્પ પત્ર ઊભેને નહિ લહ્યે, અમે ગાંઠ એ વાળી રે—દલપતરામ ગાંઠનું One's own , out of one's own purse, ગાંઠે In one's possession ગાંઠની બીજી વાતો જોડવી-ઉમેરવી-ગાંઠનું ઉમેરવું To make an addition to a story out of one's own imagination, to invent, to fabricate , to give one's own version of a story આઠે ગાંઠ કુમેત Completely , wholly ગાંઠ વાળવી To have a swollen gland ગાંઠ કરવી-ગાંઠે કરવું To collect money secretly for one's own use 2 To create enmity ગાંઠ કરીને બેઠી છે તે મને ઝેર આપવાને મ કામમાં નથી લાગતી —ગો મા ત્રિ ગાંઠ છોડવી To be friends. પાકા ગાંઠ A very firm knot or tie ગાંઠ મારવી To tie a knot ગાંઠનું ગોપીચંદન At

one's own expense ગાંઠગળો Scruples and objections 2 Fraud ગાંઠે બાંધવું To settle firmly 2 To keep under one's control 3 To secure to gain ગાંઠ પડવી To be at dagger's drawn, to be on terms of enmity 2 To meet each other 3 To be friends જુઓ જુઓ પ્રિય ગાંઠ એ જેની કે ની પડી આ—ગો આ ગિ સૂરણની ગાંઠ The bulb of સૂરણ (an esculent root) મરકીની ગાંઠ The bubo (of plague) ગાંઠ થવી To suffer from plague 2 To be united ગાંઠ બેસી જવી To subside (of the tumour of plague)

Prov ગાંઠે પૂરો, તો બોલવામાં શૂરો A full purse makes the mouth to speak ગાંઠનું ખાવું, ને ગાંધ સાથે જવું It is folly to spend one's own money for the enjoyment of a fool's company ગાંઠનું ગોપીચંદન કરવું-ઘસવું To spend one's money and be called a fool in the bargain કવિ થયા તો ન કરે મન તેના એ કારણ ગાંઠનું ગોપીચંદન ઘસવાનો ખેલ છે—વિજયાદ કરે

ગાંઠડી s f [ગાંઠ + ડી dim] A bundle 2 Wealth property.

ગાંઠડો, s m [ગાંઠ + ડો dim] A large bundle

કહો તો જળ થાશું ગાંઠડે—સામળ

ગાંઠણ s n [See ગાંઠવું] A junction a joint 2 The knot of two threads at a junction, 3 The act or manner of knitting

ગાંઠદાર, adj [ગાંઠ + P دار having] Having knots knotty having joints

ગાંઠવું, v t [S ग्रथ् to bind] To knot to knit 2 To mind to obey 3 To meet 4 To secure to obtain

રે ત્રણ સાધુ ઠીયર જોઇને નથી ગાંઠતી જો—અખિરામ

ગાંઠાળું adj m f n [ગાંઠ + S वत् having] Having joints, knotty

ગાંઠી s f [See ગાંઠ] A wringlet

ગાંઠીલું, adj m f n [See ગાંઠ] Having joints knotty 2 Having a bulb bulbous 3 Bubonic

ગાંઠીઓ s m [See ગાંઠ] A knot of turmeric the root of turmeric 2 An article of food made of gram flour in the form of roots and knots of turmeric 3 Any knotty root. 4 A bulb of garlic 5 The testicle 6 A bulb a tumour

ગાંઠીઓ તાવ s m [ગાંઠ and તાવ fever] Bubonic fever; bubonic plague

ગાંઠીઓ વા s m [ગાંઠ and S वायु wind] Gout

ગાંઠો, s m [See ગાંઠ] A knot, a joint, a tie

ગાંડ, s f [S गुदा] The anus 2 The bottom of anything, the seat

Id ગાંડ પર હાથ મુકવો Not to be sorry about one's defeat 2 To make oneself free from anxiety ગાંડમાં પેસવું-ભરાવું To flatter vainly ગાંડઆંગળી કરવી To touch a thing unnecessarily and spoil it 2 To instigate ગાંડે રેલા ઉતરવા-ગાંડ અને ગરદન એક થવાં To be over worked to be exhausted ગાંડ ચાલવી-વહેવી To have frequent stools to suffer from diarrhoea ગાંડ ગોઠવવી To sit at ease

Prov ગાંડ તળે રેલો તો પારકી વાત મેલો Point not at another's spots with a foul finger ગાંડ વગરનો લોટો જેમ ગબડાવીએ તેમ ગબડે A man without principles will side with any of the opposite parties ગાંડ બતાવીએ પણ કાન ન બતાવીએ One may undergo any sacrifice, but never show disrespect towards others તે તો ગાંડના વેઢ લગી ચઢ્યા છે He is very conceited he is overwise ગાંડ પર હાથ ને જગન્નાથ Freedom from all cares and anxieties ગાંડે લંગોટી ને ફતેહખાન A recluse can have no cares ગાંડ તળે બળે ને પારકાનું ઠોલવવા જાય Charity must begin at home

ગાંડગમ્મત s n pl [ગાંડ + P गमजा sport.] Playful fretting apparent anger 2 Boasting, making much of 3 Playful delay or uncertainty

ગાંડગુલામી s f [ગાંડ + ગુલામી servitude] Abject servility mean adulation

ગાંડપણ, s f [ગાંડું + P याइ a king] Folly, madness stupidity

ગાંડપણ s n [ગાંડું + પણ a suffix forming a noun] Madness stupidity folly

Id ગાંડપણ કરવું To play the fool

ગાંડાઇ s f [See ગાંડું] Folly stupidity madness

ગાંડીવ s n [S] The bow of Arjuna 2 A bow an arch

ગાંડિવધન્વા, } ગાંડિવપાણિ } s m [ગાંડિવ + S धन्व a bow, पाणि the hand] An epithet of Arjuna

ગાંડીઉં, Same as ગાંડું q. v.

ગાંડું, adj m f n Mad, foolish.

Id ગાંડાં કાઢવાં To play the fool 2 To coax.

Prov ગાંડી ગુજરાત, પહેલી લાત, પછી વાત For a mischievous dog a heavy clog ગાંડાને જ્ઞાન આવ્યું A fool does not know that he is a fool ગાંડાંનાં ગામ જુદાં ન વસે There are fools in every station of life ગાંડો, ને વળી દારૂ પીધો Confusion worse confounded ગાંડ આગળ ગાંડ ધરી તે કુહાડાનો ઘા An inconsiderate action often effects the doer ગાંડી સાસરે ન જાય, ને ડાહીને શીખામણ દે It is easy to preach, but hard to practice

ગાંડુઘેલું, *adj m f n* [ગાંડુ + ઘેલું mad] Foolish in several respects 2 Over joyed.

Prov ગાંગડિયા પણ ઘટના રૂપિયા Substance is always preferred to form

ગાંડુતૂરું, *adj m f n* [ગાંડુ + તૂરું astringent to the taste] Very foolish 2 Love sick maddened with love

ગાંડું *s m* [See ગાંડુ] A mad man 2 A coward a womanish fellow

ગાત, Same as ગાન *q v*

ધોલે, હસે ય સે નારી ગાત —નિષ્કુળાનંદ

ગાતડી, *s f* [ગાત + ડી dim] A knot of the upper garment of women worn on the breast

ગાત્ર *s n* [S] A limb a member 2 The body

ગાત્રસૌષ્ઠવ, *s n* [ગાત્ર + S सौष्ठव beauty] Beauty of form elegance of the body

ગાથા, } *s f* [S गाथा] Verse a poem 2
ગાથી, }

A story written in verse 3 A stanza 4 Prakrita dialect

એક ચિત્તે શ્રવણ કરી ગાથા અતિની સુખદાઇ —પ્રેમાનંદ

જશ દૃષ્ટાંત ગુણગાથી કહું કે કળ શું કળમાં —વહાલ

ગાદડું, *s n* [ગાદી+ડું dim] A small bed a mattress of cotton

ગાદી, *s f* [P or S गाध bottom] A raised seat. 2 A throne 3 A cushion a soft pad

Id બે ક્રોડ ની ગાદી A state with an annual income of two crores of rupees

ગાદીતકીઓ *s m* [ગાદી + તકીઓ a cushion] A soft seat and a cushion attached to it 2 Luxury luxurious state

Prov ગાદીતકીઓ કે કોતીકોટો An adventure which will either secure a throne or reduce the person to extreme poverty

ગાદીપતિ *s m* [ગાદી + S पति a lord] A crowned king an established ruler 2 An heir

ગાધ, *adj* [S] Fordable, shallow, not very deep

ગાધિ *s m* [S] The father of Vishvamitra

ગાધિનગર, *s n* [S] Name of the modern town Kanoja

ગાધિસુત, *s m* [S] Sage Vishvamitra

ગાન *s n* [S] Singing 2 A song

ગાનતાન, *s n* [ગાન+તાન *q v*] Singing and music in their various forms 2 Revelry

ગાંદરું, } *s n* [S गोरुध् *fr* गो a cow+रुध्
ગાદરો, } *s m*

to obstruct] The confines of a village where the cattle are made to stand

ગાંધર્વ, *adj* [S] Relating to the Gandharvas 2 *s m* A singer a celestial chorister

ગાંધર્વવિવાહ, *s m* [ગાંધર્વ + S विवाह a marriage] A marriage in which the parties fall in love with each other and marry secretly

ગાંધાર *s m* [S] The third of the seven primary notes of the Indian Gamut 2 Name of the modern town Kandahara

ગાંધારી *s f* [S] The wife of Dhritarashtra and daughter of Subala (the king of Gandharva)

ગાંધી, *s m* [S गान्धिक a perfumer] A grocer, a druggist a vendor of drugs an apothecary

Prov ગાંધીનો ગાંધી, ને પેટીનો પેટી A box contrived a double debt to pay a bed by night a chest of drawers by day

ગાંધીઆણ, Same as ગાંધીવડું *q v*

ગાંધીવડું, } *s n* [ગાંધી+S वृत्ति a profession]
ગાંધીવટો } *s m*

The business of a grocer 2 A little knowledge of everything a smattering of every subject

ગાફલ }
ગાફિલ } *adj* [Ar غافل] Negligent, inadvertent
ગાફેલ }

Id ગાફેલ રહેવું To be negligent to neglect.

ગાફિલ રહ્યું ગાડું ઘણો —કહાવત

ગાફલપણું }
ગાફિલપણું } *s n* [ગાફલ, ગાફિલ ગાફેલ + પણું
ગાફેલપણું }

a suffix forming a noun] Negligence inadvertance.

કોઇને ગાફલપણે કે ભેદથી આપ્યું નથી —દ ક્રા ક્રાં

ગાબડી *s f* [ગબડ+ડી dim] That with which a hole is filled up 2. A small hole 3 [See ગબડી] Absconding

Id. ગાબડી મારવી-મારી જવું To disappear suddenly. 2. To be absent without notice.

ગાબડું, *s. n.* [ગબ°+ડું dim.] A hole. 2. A loss.

Id. ગાબડું પડવું To have a hole (in a ship.) વહાણનું ગાબડું નીકળ્યું The ship sprang a leak. ગાબડું પૂરવું To make up a loss.]

ગાભ, Same as ગરભ, *q. v.* [This word is used in the case of lower animals.

ગાભણ, *s. n.* Gypsum; alabaster; sulphate of lime. 2. Same as ગાભણી *q. v.*

ગાભણી, *adj. f* [S. गर्भिणी a pregnant female.] Pregnant; big with young. [This word is used in the case of lower animals.]

Id. ગાભણી ગોળેડી જેવી Very idle and loathsome. (said of a woman).

ગાભરવું, *v. i.* [See below.] To be confused; to be perplexed.

ગાભરૂં, *adj. m. f. n.* [ગભ°+S. भार weight.] Confused; perplexed.

શું કરવાને ગાભરા થાઓ.—પ્રેમાનંદ.

ગાભલું, *s. n.* [ગાભ + લું dim.] A quantity of carded cotton. 2. A thin sheet of carded cotton. 3. *adj. m. f. n.* Soft and tender.

ગાભાચૂંથા, *s. m. pl.* [ગાભો + ચૂંથવું *q. v.*] Crumpled pieces of cloth or paper.

ગાભો, *s. m.* [See ગભ°.] That with which a hole or a hollow is filled up. 2. Pulp. 3. Crumpled cloth or rags used in making up a turban. 4. A bar of copper or brass used in making up gold or silver ornaments.

Id. ગાભા-ગાભેગાભા કાઢી નાખવા To beat severely. 2. To humiliate.

ગામ, *s. n.* [S. ग्राम.] A village; a hamlet.

Id. ગામ ગાંડું-ઘેલું કરવું To please or charm the whole village. ગામ સર્વને રે ઘેલું કર્યું, આવ્યો અમારે હાથ.-પ્રેમાનંદ. ગામ ગાથે કરવું To make an inquiry throughout the village. ગામ હલાવી મારવું —નાખવું To excite or rouse the whole village. ગામનો ઉતાર-ગામનું પાપ The worst man in the village. ગામેગામનાં પાણી પીવાં To become clever by travelling.

Prov. ગામ ત્યાં ઢેડવાડો Roses have their thorns; every medal has its reverse. ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં, ને પટેલને ઘેર ઊનાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers. ગામ મર્યું સહુ ભેગું-ગામ મર્યું, સો તુત જાવે No man feels happy in a strange country. ગામ કરતાં ગરીબ ઉતાવળો A poor man is more vexed than a rich man. ગામ ઘેરે, ત્યારે દીવાળી ઘેરંસ એટલે Too late in doing one's business. ગામનો દેવાળીઓ ને પરગામનો સાહુકાર (બે બરાબર) A man in his own surroundings is more trusted than a stranger. ગામને મોઢે કોઇ ગળણું છે? Public opinion has often a false basis. ગામમાં ઘર નહિ, ને સીમમાં ખેતર નહિ A man without a settled habitation. ગામ રીતે ઉજાણી-દીવાળી In Rome you must be a Roman. ગામ વચ્ચે કૂવો, કોઇ ઊંડો એ કહે, ને કોઇ છીછરો એ કહે A public man is exposed to all sorts of criticism. જે ગામ જવું નહિ તેનું નામ શું લેવું? Why bother about a thing with which you are not concerned?

ગામગરાસ, *s. m.* [ગામ + ગરાસ *q. v.*] Landed property, small or large; any kind of landed property. 2. A permanent interest.

ગામગોર, *s. m.* [ગામ + S. गुरु a priest.] A village priest.

ગામઠી, *adj.* [ગામ + S. स्था to stand.] Belonging or pertaining to the country as distinguished from town; not townish. 2. Rustic. 3. Not fashionable. 4. Native; not foreign.

Id. ગામઠી નિશાળ A village-school.

ગામડીઉં, *adj. m. f. n.* [See ગામડું.] Rude; unmannerly; rustic.

ગામડીઓ, *s. m.* [See below.] A villager.

ગામડું, *s. n.* [ગામ+ડું dim.] A small village; a small hamlet.

ગામતરૂં, Same as ગામેતરૂં *q. v.*

ગરતાં ગામેગામ, ગામતરાં ગૂજરાતનાં.—શામળભટ્ટ.

ગામદેવી, *s. f.* [ગામ+S. देवी a goddess.] A village-goddess; the tutelary deity of a village.

ગામપંચ, } *s. n.*
ગામપંચાયત, } *s. f.* [ગામ + S. पंचत् a pentad.] A village panchayat.

ગામફાડો, *s. m.* [ગામ + ફાડવું separated.] Separation from a whole village; a quarrel with all the people of a village.

ગામધણી, *s. m* [ગામ+S. धनिन् rich.] The lord of a village; the head of a village.

ગામસધણી, }
ગામસાઇ, } *s. f.* [ગામ+S. श्रेणी a series,
ગામસારણી, }
शः severally; all.] A dinner to which the whole of the population of a village is invited.

ગામી, *s. m.* [See ગામ.] The owner of a village or villages. 2. *adj.* [S. गम् to go.]

Going (used at the end of a compound as in ધ્રગામી, શેત્રગામી). 3. Having the gait of.

ગામી નામી તે અધિપતિ જારને વશવર્તી રહે.—આગમ.

ગામેતી, s. m. [ગામ+S. વૃત્તિ respectful treatment.] The headman of a village. 2. A village watchman.

ગામોટ, s. m. [ગામ+S. વૃત્તિ livelihood.] A village-priest.

ગામમાં ગામોટ ન હોવાથી.—હ. દા. કા.

ગામોટું, s. n. [See above.] The profession or duties of a village-priest.

અરયા ગોર, તમે ગામોટાને લહો સગો. —ધીરજી.

ગામોતરુ, s. n. [ગામ+ઉતરવું to go beyond.] An outlaw from a village.

ગામોતરું, s. n. [S. ग्रामांतर another village.] Removing or going to another village. 2. Emigration.

Id. ગામોતરું કરવું To journey to a village. 2. To emigrate.

ધરબાગીશે જ ગામોતરાસટ્રિયાં કરે.—બ. ક. ઠા.

ગાંભીર્ય, s. n. [S.] Depth. 2. Gravity; solemnity.

ગાય, s. f. [S. गो.] A cow. 2. A soft, gentle, or harmless person.

Id. ઘેર ગાય બાંધવી To keep a cow in the house or attached to a family. ગાય વહેલી ચીવાથી To finish one's meals earlier than others. ગાયના વાછ જેવું Foolish.

Prov. ગાયનું ભેંસ તળે, ને ભેંસનું ગાય તળે Distribution of gifts without a consideration of propriety. 2. Investment of income from a debtor in the account of a creditor and so on in a cyclic order. ગાય દોહી કૂતરીને પાવું To rob Peter to pay Paul. ગાયે ગયું રતન ત્યારે ગાય ત્પાડવી, ને રતન કાઢી લેવું You should accomplish your object without doing any unlawful act. કન્યા ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય A daughter and a cow will quietly submit to whatever fate you choose to doom them to. ગાય પછવાડે વાછરડું A child will follow its mother. ગાય લેવી દૂઝતી, ને વહુ લેવી રોાભતી Choose a milch cow and a beautiful wife. ગાય વિનાનું વાછરડું As pitiful as an orphan. ગાય વાળે તે ગોવાળ One must be able to do one's duty. ગાયનું ખીરું Biestings

ગાયક, s. m. [S. fr. गै to sing.] A songster; a musician.

ગાયકા, s f. [See above.] A female songster.

ગાયત્રી, s f. [S.] A Vedic metre of 24 syllables. 2. The name of a very sacred verse repeated by every Brahmana at his morning and evening devotions and on other occasions, even great sins being expiated by its repetition. 3. The goddess represented by the cow; a cow worshipped as a goddess.

Id. ગાયત્રી ભણવી-કરવી To repeat the sacred Gayatree hymn.

ગાયત્રીપાઠ, s m. [ગાયત્રી+S. पाठ recitation.] Recitation of the sacred Gayatree hymn.

ગાયત્રીમંત્ર, s. m. [ગાયત્રી + S. मंत्र hymn.] The sacred Gayatree hymn. The hymn is.—

ॐ तत्सवितुर्वरेण्य भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात्.

ગાયન, s. n. [S. fr. गै to sing.] Singing; music. 2. A song.

ગાયબગલું, s. n. [ગાય + બગલું a crane.] An egret; name of the bird which is generally found near herds of cattle.

ગાર, s. f. [See ગારો, ગાળ, thick.] A dilute mixture of cow-dung, earth, and water, used in coating the ground. 2. A mixture of earth and water used in erecting a wall. 3. adj. [Mar.] Cool. 2. Cold. [This word is used at the end of one compound as in ટુંગાર (quite cold) .] 4. s. m f. n. [S. कार fr. कृ to do.] A suffix denoting " the doer of an action, " as in કામગાર, મદદગાર etc.

Prov. ગારે લીંપ્યાં ઘર સૌના Human nature is everywhere the same.

ત્યાં ગાર ભાળી ઘેલકમાં.—કલાપિ.

અંગપ લીંપ્યો કનકની ગાર,—કાળિદાસ.

હુ રૈવત મુક્તિક ગોમય ગાર.—પ્રેમાનંદ.

ગારવું, v. t. [S. गर्त a hollow.] To bury. 2. To cremate.

ભ્રમીમાં ગારરો મુઈ.—કલાપિ.

ગારવો, Same as ગર્વ q. v.

માનવતી, મા કર ગારવો—પ્રેમાનંદ.

ગારીયું, s. n. [See ગાર.] Same as ગારો q. v. 2. An unburnt earthen vessel having the form of a basket.

ગારીઓ, s. m. [See ગારો.] A labourer employed in carrying ગારો.

ગારુડી, s m. [S. गारुडिक a charmer.] A snake-charmer. 2. A juggler; a conjurer.

ગિરદી, Same as ગરદી q. v.

ગિરદેરી, s f. Strangeness; wonderfulness.

ગિરદો, s. m. [See ગળવું.] Sediment: residue.

ગિરધર, ગિરધારી, } Same as ગિરિધર, ગિરિધારી q. v.

ગિરનાર, s. m. [S. गिरि a mountain + नर male.] The name of the highest mountain-top in Kathiawada.

ગિરનારો, s. m. [See above.] An individual of a class of Brahmanas living near the Girnara mountains.

ગિરફતાર, adj. [P.] Involved. 2. Engrossed in.

ગિરફતારી, s. f. [See above.] The state of being involved or engrossed in; absorption of the mind.

ગિરવાણુ, Same as ગીર્વાણ q. v.

જેવું જેમાં તેમાં દોષ, ગિરવાણ શુદ્ધ સાચું.—ધનકસ.

ગિરા, s f. [S.] Speech. 2. Language.

ગિરાસ, Same as ગરાસ q. v.

Id. ગિરાસ-ચાસ An estate.

ગિરિ, s. m. [S.] A mountain; a hill.

ગિરિકંદર, ગિરિકંદરા, } s. f. [ગિરિ + S. कंदर, कंदरा a valley.] A cave; a cavern.

ગિરિજા, s. f. [ગિરિ + S. जन् to be born.] Parvatee (the daughter of the Himalayas). 2. The Ganges.

ગિરિજાપતિ, s. m. [ગિરિજા + S. पति a lord.] Shiva.

ગિરિજાસુત, s. m. [ગિરિજા + S. सुत a son.] Ganesha.

ગિરિદુર્ગ, s. m. [ગિરિ + S. दुर्ग a fort.] A hill-fort.

ગિરિધર, ગિરિધારી, } adj. [ગિરિ+S धृ to hold.] That lifts up a mountain. 2. s m. An epithet of Krishna, who in his childhood lifted up a mountain on the little finger of his right hand.

ગિરિરાજ, s m. [ગિરિ + S. राजन् a king.] A great mountain. 2. The Himalayas.

ગિરિવર, s. m. [ગિરિ + S. वर the best.] The highest mountain. 2. The Himalayas.

ગિરિશ, s m. [ગિરિ + S शी to lie down.] An epithet of the god Shiva, who lives on the Himalayas.

ગિરિશૃંગ, s. n [ગિરિ+S. शृंग a summit.] A peak of a mountain.

ઉજ્જત ગિરિશૃંગોનાં વસનારાં તમે.—ન. બો. દી.

ગિરીશ, s. m. [ગિરિ+S. ईश a lord.] The lord of mountains; the highest mountain. 3. The Himalaya mountain. 3. Lord Shiva.

પૂરા થયા બે મહિના ગિરીશ.—નર્મદ.

ગિરેબાજ, s. n. [ગળવું + P. बाख़्तन् to play.] A kind of pigeon that leaps legs over head.

ગિરેબાન, s. m. [P.] That part of the dress (ગલેબંધ) which covers the neck.

ગિરેશ, s m [ગિરા + S. ईश a lord.] The lord of speech. 2. An epithet of the god Brahma.

શેષ, મહેશ, ગિરેશ, ગણેશ, સુરેશ ન પામે પાર જ.—ગિરિધર.

ગિલાતાન, s. f. A cross-shaped wooden support. 2. A wooden plank fixed to a cover.

ગિલિ, s. f. [See ગલીપચી; ગલીગલી.] Tickling; titillation. 2. [See ગિંડુ.] A little bit of stick, called "cat", which is struck in a game called ગિલિદંડા (trip-stick.)

ગિલિગિલી, ગિલિપચી, } Same as ગલીગલી, ગલીપચી q. v.

ગિલીદંડો, Same as ગિલ્લીદંડો q. v.

ગિલ્લાખોર, ગિલ્લાખોરું, } adj. m. f. n. [ગિલ્લો + P. खोर enjoying.] Slanderous; taking delight in speaking ill of others.

ગિલ્લી, Same as ગિલિ q. v.

ગિલ્લીદંડો, s. m. [ગિલ્લી + S. दंड a stick.] Name of a game for boys; trip-stick.

ગિલ્લેબાજ, s. n. Name of a bird; a kestrel.

ગિલ્લો, s. m. [P.] Calumny; libel; slander; reviling.

ગિંસરું, s. n. [See ધૂંસરું.] A yoke.

Id. ગિંસરે થવું To have the responsibilities of a worldly life. 2. To be yoked to a work.

ગિસ્ત, adj. Fruitless; vain.

તે ગિસ્ત ખેલ ગયો ગયો.—સામળ.

ગીચવાવું, v. i. [See ગચવવું.] To be confused; to be perplexed.

ગીચ, ગીચાગીચ, } adv. [See ખીચોખીચ.] In a thick or close state: crowdedly; pressing against oneanother.

ગીત, s. n. [S.] A song. 2. A song sung by women: a song sung on occasions of social rejoicing.

ગીતા, *s. f.* [S] A part of the Mahabharata, the great national epic of India. 2. A religious poem containing a discourse on metaphysical subjects.

ગીતાર્થ, *s. m.* [ગીતા + S. अर्थ meaning.] The philosophy of the Bhagvadgeeta. 2. A philosopher.

ગીતિ, *s. f.* [S.] Name of a metre containing 60 matras and 16 tals.

ગીધ, *s. n.* [S. गृध्र.] A vulture. 2. [See घा.] A blow; a mark.

Id. ગીધ મારવી To strike another turning top with a mark.

ગીબવું, *v. t.* [See ગબાગબ.] To beat with the fist.

ગીબાગીબ, *adv.* [See ગબાગબ.] Smartly and repeatedly (beating with the fist).

ગીબ્બો, *s. m.* [See ગીબવું.] A blow with the fist.

ગીર, *s. m.* [S. गिरि an honorific title given to ascetics.] (Often used as ગર) A suffix used at the end of the names of individuals of a class of ascetics; *e. g.* રતનગીર, રતનગર; મોહનગીર, મોહનગર. 2. [P. गिर, S. कर doing *fr.* कृ to do.) A suffix showing the possessor or doer; *e. g.* તમાસગીર. 3. *s. n.* [See ગિરનાર.] The Geer forests.

ગીરપીળકિઆ, *s. n.* Name of a bird; the white-capped red-start.

ગીરલ, *s. n.* Name of a bird; the jungle bush-quail.

ગીરણી, *s. f.* [S. गीर्ण swallowing.] A mill.

ગીરદી, Same as ગરદી *q. v.*

ગીરમીટ, *s. n.* Name of an instrument; a drill. 2. *s. f.* Indentured labour.

Id. ગીરમીટનું પાનું A drill bit.

ગીરમીટીઓ, *s. m.* An indentured labourer.

ગીરવી, *adj.* [P.] Mortgaged; pledged; pawned.

Id. ગીરવી મુકવું To mortgage. ગીરવી રાખવું To keep as a mortgage.

ગીરવીદાર, *s. m.* [ગીરવી + P. दार having.] A mortgagee; the holder of a mortgaged property.

ગીરે, Same as ગીરવી *q. v.*

ગીરોખત, *s. n.* [ગીરો + P. ख़त a letter.] A mortgage deed.

ગીરેલું, *adj. m. f. n.* [See ગીરો.] Personal. 2. Mortgaged.

ગીર્વાણ, *adj.* [S.] Divine. 2. *s. f.* The Sanskrit language.

ગીલોડું, *s. n.* Name of a vegetable fruit. See ઘીલોડું and ઘુંટીડું.

ગુ, Same as ગૂ *q. v.*

ગુઇ, *s. f.* [See ગુફા.] A little hollow or pit, at which marbles, etc, are thrown in a game. 2. [See ગૂ.] Breaking one's own promise; faithlessness.

ગુગળી, *s. m.* A man of a class of Brahmanas of the same name who are generally servants in a temple. 2. A miser.

ગુંગણું, *adj. m. f. n.* [Imit.] Nasal. 2. Speaking through the nose. 3. Not articulate.

ગોવિંદ બોલે ગુંગણું —પ્રેમાનંદ.

ગુંગળામણ, *s. f. n.* [See below.] Suffocation; smothering. 2. Confusion.

ગુંગળાવવું, *v. t.* [See ગુંગળાવું.] To suffocate; to smother. 2. To confuse; to upset.

ગુંગળાવું, *v. i.* [ગુંગું + ગળવું *q. v.*] To be suffocated; to be smothered. 2. To be upset; to be confused.

ગુંગું, *s. n.* The fleshy root of the septrum of the nose. 2 *adj. m. f. n.* Speaking with a dull nasal sound. 3. Dumb.

આપ્યા વસ્તુ ગુંગાનો ગોળ.—અખો.

ગુંગો, *s. m.* A crust or scale formed of the slimy matter in the nose. 2. Name of a kind of insect.

ગુચગુચ, } Same as ગૂચગૂચ, ગૂચપૂચ *q. v.*
ગુચપુચ, }

ગુચવણ, Same as ગૂચવણ *q. v.*

ગુચવવું, Same as ગૂચવવું *q. v.*

ગુચવાડો, Same as ગૂચવાડો *q. v.*

ગુચવાવું, Same as ગૂચવાવું *q. v.*

ગુચ્છ, *s. m.* [S.] A bunch; a bundle. 2. A clump; a bouquet. 3. *s. n.* A section; a chapter.

ગુચ્છાદાર, } *adj.* [ગુચ્છ + P. दार having.]
ગુચ્છેદાર, }
Having the form or appearance of a bunch.

ગુચ્છો, *s. m.* [See ગુચ્છ.] The blossom. 2. A Curl. 3. An ear-lock. 4. A whisker.

ગુજણું, Same as ગૂંજણું *q. v.*

ગુજ, Same as ગેજ *q. v.*

ગુજરે, Same as ગુજારે *q. v.*

વિષય-વિષ વાપ્યું ઘણું, ગોતમાં નહિ ગારુડી.—ભાલણ.
ગારુડી કોઇ નજરેથી ગુફા નિહાળે.—કાંત.
એકલો ગારુડી પુરે નાદ.—અખો.

ગારુડીવિદ્યા, s. f. [ગારુડી+S. विद्या knowledge.] Jugglery.

ગારો, s m. [S. गरण sprinkling.] A mechanical mixture of water and earth used in erecting a wall. 2. Flint.

ચૂક ગારો કરનારની કડીએ કરી ઉચ્ચાર.—દલપતરામ.
ને અપમાનના ગારે આ હાથે દેવ અર્ચીઆ.—ના. દ. ક.

ગાર્ગી, s. f. [S.] Durga. 2. The wife of sage Yajnavalkya.

ગાર્હપત્ય, s. n. [S.] One of the three sacred fires perpetually maintained by a house-holder, which he receives from his father and transmits to his descendents. and from which fires for sacrificial purposes are lighted. 2. The dignity and position of a house-holder; the government of a family.

ગાર્હમેધ, s. m. pl. [S.] The fire sacrifices to be performed by a house-holder.

ગાર્હસ્થ્ય, s. n. [S.] The order or stage of life of a house-holder; domestic affairs 2. The five sacrifices to be daily performed by a house-holder.

ગાલ, s. f. [See ગાળ.] The lines of persons sitting down to dinner at the same time. 2. s. m [S. गल.] The cheek.

Id. ગાલમાં હસવું To laugh in one's sleeve 2. To smile. ગાલ ઉપર ગાલ ચડવા To have plump round cheeks. ગાલ બેસવી To sit to dinner (of a lot of persons). —

Prov. ગાલ તેવો તમાચો Everything in its proportion, a tit for tat. ગાલે તમાચા મારી મોં લાલ રાખવું To keep up an outward show of riches or greatness.

ગાલન, s. n. [S. गल् to strain.] Straining; filtering 2. Fusing; melting.

ગાલનક્રિયા, s f. [ગાલન+S. क्रिया act.] Filtration.

ગાલનપત્ર, s. m. [ગાલન + S पत्र a paper.] A filter-paper.

ગાલપચોળિયાં, s. n pl. Mumps; inflammation of throat glands.

ગાલમસુરીઆં, s. n. pl. [ગાલ + Ar. મસ્નદ] Small round cushions, generally made of silk cloth (મશરૂ), to be placed under the cheeks.

ગાદીતકીઆ ને ગાલમસુરીઆં રે.–દેવાનંદ.

ગાલમાર, adj. [ગાલ +મારવું to beat.] Given to boasting. 2. Given to tall talk.

ગાલવ, s. m. [S] Name of a sage; the pupil of Vishvamitra.

ગાલાપીલું, } adj. m. f. n. [ગાંડું+ઘેલું.
ગાલાવેલું,
Half mad; idiotic.

ગાલિ, s. f. [S.] Abuse; foul language.

ગાલિપ્રદાન, s. n. [ગાલિ + S. प्रदानं a gift.] Abusing; an oblation of abusive language.

ગાલી, s f. [See ગલી.] A valley.

ગાલીચો, s. m. [P.] A woollen carpet.

ગાલોડું. s. n. [See ગાલ+ઓડું.] The inside of the cheek.

એમ ઉંચાં કરી ગાલોડાં.—પ્રેમાનંદ.

ગાલ્લી, s. f. [ગાડી+લી dim.] A cart; a load-cart. 2. As much as can be contained or carried in a cart; a measure of 20 maunds.

ગાલ્લું, s. n. [ગાડું + લું dim.] A large load cart.

ગાલ્લો, s. m. [ગાડી + લો dim.] A small cart for boys to play with.

ગાવડી, s. f [ગાય+ડી dim.] A cow (spoken of with affection or reverence).

આવો આગી ગાવડી કેવાં રે—નરસિંહ.

ગાવટીલ, s. m. The top-mast.

ગાવદી, adj. [See ગંદું.] Dirty; filthy. 2. [See ગાબડી.] Rude; ignorant. 3. Foolish; senseless

ગાવચી, s. f. [See ગાપચી] Commission; discount.

Id. ગાવચી કાપવી To secure one's own commission or profit. ગાવચી કરી જવું To shirk one's own liabilities or duties on some pretext or other.

ગાવચું, s. n. [See above.] Shirking; avoiding.

Id. ગાવચું કરવું To abstain from doing one's own duty on some pretext or other.

ગાવી, Same as ગાવટીલ q. v.

ગાવું, v. t. [S. गै to sing.] To sing. 2. To recite verses. 3. To praise in verses. 4. To publish; to declare; to proclaim. 5. To publish one's own good deeds.

Id. ગાયુંવાયું Harmony. ગાયાં કરવું To publish one's own good deeds. તે કંઇ કરશે તો વારેવારે ગાયાં કરશે.—નર્મદ. ગાયું-ગાયું-ગાવું To dance to the tune of. 2. To flatter. તરપરી રહે ગાયાં ગાતા ધ્રુજ ભક્તનાં.—સવિત.

Prov. ગાઈગાઈને મૂઆ, ને વરતું નામ ધૂળ A mountain in labour; great trouble and no gain; much ado about nothing.

ગાસ, ગાહ, } s. m. [S. गाह् to stir up.] The dirt of an oil-mill crushed under the feet of a bullock. 2. The bran or outer covering of pulses.

ગાસીઓ, s. m. [S. गाह् to hide oneself in.] A thick cloth-cover kept under the saddle of a horse.

ગાળ, s. f. [S. गालि.] Abusive language. 2. s. m. [See ગાળવું.] That which has dropped to the bottom of a vessel; sediment; dregs; the residue. 3. The dirt settled at the bottom of a well.

Id. ગાળ-દેવી-બોલવી-આપવી To use abusive language towards; to abuse (a person). ગાળ ખાવી To be abused. 2. To be subjected to abusive language. ગાળોગાળે પોકવું-પોક નાખવું To abuse very much.

Prov. ગાળે કાંઇ ગૂમડાં ન થાય More words do nobody any harm.

ગાળવું, v. t. [See ગળવું.] To strain; to filter. 2. To take the sediments out of; to cleanse; to purify. 3. To melt. 4 To refine. 5. To make thin or lean; to make feeble; to waste. 6. To pass (time); to waste time in unprofitable occupations; to trifle.

Id. પાણી ગાળવું To filter water. કુવો ગાળવો To cleanse a well; to take the sediments out of a well. સોનું ગાળવું To melt gold. 2 To refine gold. શરીર ગાળવું To emaciate one's body. 2. To subject the body to austere penances. વખત ગાળવો To pass time. ગાળી કાઢવું To filter; to melt; to refine. 2. To choose; to select. ગાળી ગાળીને-સાત ગળણે ગાળીને Very deliberately: after great consideration.

પાળુનો તે પૂરા કર્યા, ગાળ્યો તે આવી અડ્યા.—વલ્લભ.
કોઇ એક અતિ અપ્યાપ્ત સમયનો ગાળીને પરિતાપ.—દયારામ.

ગાળાગાળી, s. f. [Redup of ગાળ abusive language] Reciprocal abusing. 2. Abusive language in various ways.

Id ગાળાગાળીએ આવવું-ગાળાગાળી ઉપર આવવું To be about to begin a quarrel with the use of abusive language. 2. To pour out a torrent of abusive language.

ગાળિ, Same as ગાળ q. v.

અજ તણો મુખમાર, તો પણ બોલી ગાળી.—કૃષ્ણારામ.

ગાળીઉં, s. n. [See ગાળવું.] The sediments of butter-milk. 2. Absconding from work; saving of time; abstaining from work. 3. [See ગાળો.] A small noose for the neck of young cattle.

નવ લખ ગાળીએ હાથ નવ બંધાય.—ગિરધરભક્ત.
કોઇ વાર અગળસાઇને ગાળીઉં કાઢી નાખવા ધારતી હોય.—ક. દા. કા.

ગાળું, s. n. [See ગાળવું.] An interval; the intervening time.

ગાળો, s. m. [See ગાળવું.] A period of time. 2. The season for particular crops or occurrences 3. An interval in place; a part of a house; a room. 4. The remainder from or addition to the original quantity; discount or premium. 5. (See ગળું.) A running knot; a noose. 6. A kind of dress worn by women. 7. Refined or cleansed cotton. 8. Power; strength; courage. 9. A gouge.

Id. કેરીગાળો The season or time when mangoes are ripe. ઘરનો વચલો ગાળો The middle part of a house. ખરીદીનો ગાળો Discount on a purchase ગાળો કરવો-પાડવો-વાળવો To make a noose. ગાળો કાઢવો To remove the dregs 2. To remove the unground grains from the mouth of grinding hand-mill ભાઇ તો ગાળા જ નરમ થઈ ગયા I lost all my courage.

ગિંદુ, s. m. [S. गिन्दुक] A ball for playing with.

જમનામાં ગિંદુ પડ્યો શોધવો રે.—હરિભક્ત.

ગિદ્દુ, adj [Imit.] Dull; heavy; lazy.

ગિદ્દો, s. m [See ગિસ્દો.] A blow. 2. A push.

ગિબત, s f. [Ar. गैबत absence.] Imputation; accusation. 2. Slander; calumny.

ગિબતખોર, adj. [ગિબત + P. खोर enjoying.] Slanderous. 2. Accusing.

ગિરજા, Same as ગિરિજા q. v. 2. Name of a bird; the cotton teal.

ગિરજાપતિ, Same as ગિરિજાપતિ q. v.

ગિરદ, s. f. [P.] Dust; earth.

ગિરદી, Same as ગરદી q v

ગિરદેશી, s f Strangeness, wonderfulness

ગિરદો, s m [See ગળવું] Sediment residue

ગિરધર } ગિરધારી, } Same as ગિરિધર, ગિરિધારી q v

ગિરનાર, s m [S गिरि a mountain + नर male] The name of the highest mountain top in Kathiawada.

ગિરનારો s m [See above] An individual of a class of Brahmanas living near the Girnara mountains

ગિરફતાર, adj [P] Involved 2 Engrossed in

ગિરફતારી, s f [See above] The state of being involved or engrossed in, absorption of the mind

ગિરવાણ Same as ગીર્વાણ q v

જેવું જેમાં તેમાં હોય ગિરવાણુ શુદ્ધ લાગુ —વલ્લભ

ગિરા s f [S] Speech 2 Language

ગિરાસ Same as ગરાસ q v

Id ગિરાસ ચાસ An estate

ગિરિ, s m [S] A mountain a hill

ગિરિકંદર, } ગિરિકંદરા } s f [ગિરિ + S कदर, कदरा a valley] A cave a cavern

ગિરિજા s f [ગિરિ + S जन् to be born] Parvatee (the daughter of the Himalayas) 2 The Ganges

ગિરિજાપતિ s m [ગિરિજા + S पति a lord] Shiva

ગિરિજાસુત s m [ગિરિજા + S सुत a son] Ganesha

ગિરિદુર્ગ, s m [ગિરિ + S दुर्ग a fort] A hill-fort

ગિરિધર } ગિરિધારી } adj [ગિરિ+S धृ to hold] That lifts up a mountain 2 s m An epithet of Krishna who in his childhood lifted up a mountain on the little finger of his right hand

ગિરિરાજ s m [ગિરિ + S राजन् a king] A great mountain 2 The Himalayas

ગિરિવર s m [ગિરિ + S वर the best] The highest mountain 2 The Himalayas

ગિરિશ s m [ગિરિ + S शी to lie down] An epithet of the god Shiva who lives on the Himalayas

ગિરિશૃંગ s n [ગિરિ+S शृंग a summit] A peak of a mountain

ઉન્નત ગિરિશૃંગોનાં વસનારાં તમે — ન બો દી

ગિરીશ s m [ગિરિ+S ईश a lord] The lord of mountains the highest mountain 2 The Himalaya mountain 3 Lord Shiva

પૂરા થયા બે મહિના ગિરીશ,—નર્મદ

ગિરેબાજ, s n [ગળું + P बाख़्तन् to play.] A kind of pigeon that leaps legs over head

ગિરેબાન, s m [P] That part of the dress (ગળેબંધ) which covers the neck

ગિરેશ, s m [ગિરા + S ईश a lord] The lord of speech 2 An epithet of the god Brahma

શેષ મહેશ ગિરેશ, ગણેશ સુરેશ ન પામે પાર ઈ—ગિરિધર

ગિલતાન, s f A cross shaped wooden support 2 A wooden plank fixed to a cover

ગિલિ s f [See ગલીપચી ગલીગલી] Tickling titillation 2 [See ગિલ્લી] A little bit of stick, called 'cat', which is struck in a game called ગિલિદંડા (trip-stick)

ગિલિગિલી, } ગિલિપચી } Same as ગલીગલી, ગલીપચી q v.

ગિલીદંડો, Same as ગિલ્લીદંડો q v

ગિલ્લાખોર, } ગિલ્લાખોર, } adj m f n [ગિલ્લો + P ख़ोर enjoying] Slanderous taking delight in speaking ill of others

ગિલ્લી Same as ગિલિ q v

ગિલ્લીદંડો s m [ગિલ્લી + S दंड a stick] Name of a game for boys trip stick

ગિલ્લેમાર, s n. Name of a bird a kestrel

ગિલ્લો s m [P] Calumny, libel slander, reviling

ગિસલું, s n [See ધૂંસરૂં] A yoke

Id ગિસલે ઝલાવું To have the responsibilities of a worldly life 2 To be yoked to a work

ગિસ્ત adj Fruitless vain

તે ગિસ્ત ખેલ આપે ગયો —સામળ

ગીંગલાવું v i [See ગભરાવું] To be confused to be perplexed

ગીચ } ગીચોગીચ } adv [See ખીચોખીચ] In a thick or close state crowdedly pressing against oneanother

ગીત s n [S] A song 2 A song sung by women a song sung on occasions of social rejoicing

ગીતા, s. f. [S] A part of the Mahabharata, the great national epic of India. 2. A religious poem containing a discourse on metaphysical subjects.

ગીતાર્થ, s. m. [ગીતા + S. अर्थ meaning.] The philosophy of the Bhagvadgeeta. 2. A philosopher.

ગીતિ, s. f. [S.] Name of a metre containing 60 matras and 16 tals.

ગીધ, s. n. [S. गृध्र.] A vulture. 2. [See घा.] A blow ; a mark.

Id. ગીધ મારવી To strike another turning top with a mark.

ગીબવું, v. t. [See ગબાગબ.] To beat with the fist.

ગીબાગીબ, adv. [See ગબાગબ] Smartly and repeatedly (beating with the fist).

ગીબ્બો, s. m. [See ગીબવું.] A blow with the fist.

ગીર, s. m. [S. गिरि an honorific title given to ascetics.] (Often used as ગર) A suffix used at the end of the names of individuals of a class of ascetics; e. g. રતનગીર, રતનગર; મોહનગીર, મોહનગર. 2. [P. गिर, S. कर doing fr. कृ to do) A suffix showing the possessor or doer; e. g. તમાશગીર. 3. s. n. [See ગિરનાર.] The Geer forests.

ગીરચીકલ્યા, s. n. Name of a bird; the white-capped red-start.

ગીરલ, s. n. Name of a bird; the jungle bush-quail.

ગીરણી, s. f. [S. गीर्ण swallowing.] A mill.

ગીરદી, Same as ગરદી q. v.

ગીરમીટ, s. n. Name of an instrument; a drill. 2. s. f. Indentured labour.

Id. ગીરમીટનું પાનું A drill bit.

ગીરમીટીઓ, s. m. An indentured labourer.

ગીરવી, adj. [P.] Mortgaged ; pledged ; powned.

Id. ગીરવી મુકવું To mortgage. ગીરવી રાખવું To keep as a mortgage.

ગીરવીદાર, s. m. [ગીરવી + P. दार having.] A mortgagee; the holder of a mortgaged property.

ગીરો, Same as ગીરવી q. v.

ગીરોખત, s. n. [ગીરો+P. ख़त a letter.] A mortgage deed.

ગીરોતું, adj. m. f. n. [See ગીરો.] Personal. 2. Mortgaged.

ગીર્વાણ, adj. [S.] Divine. 2. s. f. The Sanskrit language.

ગીસોડું, s. n. Name of a vegetable fruit. See ઘીસોડું and તુરીઉં.

ગુ, Same as ગૂ q. v.

ગુઘ, s. f. [See ગુચ્ચ] A little hollow or pit, at which marbles, etc, are thrown in a game. 2. [See ગૂ] Breaking one's own promise; faithlessness.

ગુગળી, s. m. A man of a class of Brahmanas of the same name who are generally servants in a temple. 2. A miser.

ગુંગણું, adj. m. f. n. [Imit.] Nasal. 2. Speaking through the nose. 3. Not articulate.

ગોવિંદ બોલે ગુંગણું —પ્રેમાનંદ.

ગુંગળામણ, s. f. n. [See below.] Suffocation; smothering. 2. Confusion.

ગુંગળાવવું, v. t. [See ગુંગળાવું.] To suffocate; to smother. 2. To confuse; to upset.

ગુંગળાવું, v. i. [ગુંગું + ગળવું q. v.] To be suffocated; to be smothered. 2. To be upset; to be confused.

ગુંગું, s. n. The fleshy root of the septrum of the nose. 2 adj. m. f. n. Speaking with a dull nasal sound. 3. Dumb.

અબળ વસ્તુ ગુંગાનો ગોળ.—અખો.

ગુંગો, s m. A crust or scale formed of the slimy matter in the nose. 2. Name of a kind of insect.

ગુચપુચ, } Same as ગૂચપુચ, ગૂચપૂચ q. v.
ગુચપુચ,

ગુચવણ, Same as ગૂંચવણ q. v.

ગુચવવું, Same as ગૂંચવવું q. v.

ગુચવાટો, Same as ગૂંચવાટો q. v.

ગુચવાવું, Same as ગૂંચવાવું q. v.

ગુચ્છ, s. m. [S.] A bunch; a bundle. 2. A clump; a bouquet, 3. s n. A section; a chapter.

ગુચ્છદાર, } adj. [ગુચ્છ+ P. दार having.]
ગુચ્છેદાર,
Having the form or appearance of a bunch.

ગુચ્છો, s. m. [See ગુચ્છ.] The blossom. 2. A Curl. 3. An ear-lock. 4. A whisker.

ગુજણું, Same as ગૂજણું q. v.

ગુજ, Same as ગૂજ q. v.

ગુજરે, Same as ગુજરાવ q. v.

ગુજરડાંગોરમટી, *s. f.* The earth which is brought and placed round an alter.

ગુજરેડું, *s. n.* An earthen vessel used on certain auspicious occasions and placed on the sides of an alter.

ગુજરવું, *v. i.* [P. गुज़श्तन् to pass away.] To pass away. 2. To die; to perish. 3. To befall.

Id. ગઇ ગુજરી The past time; past events; the past. ગુજરી જવું To die; to be no more.

ગુજરાન, *s. n.* [P.] Maintenance; livelihood.

ગુજરી, *s. f.* [See ગજર.] A wristlet worn by women. 2. A market or fair held in the morning or evening as settled by custom.

ગુજરૂં, Same as ગુજરેડું *q. v.*

ગુજરટોટકો, *s. m.* A particular trick in the game of trip-stick.

ગુજારત, *s. f.* [P.] Medium or instrumentality of persons, legal presence or formal witnessing.

ગુજારવું, *v. t.* [See ગુજરવું.] To pass away; to spend (time). 2. To produce; to show (in a law court). 3. *v. i.* To take place; to happen.

Id. જુલમ ગુજારવો To oppress; to tyrannize over. દિવસ ગુજારવા To pass one's life with difficulty; to be hard pressed in procuring one's maintenance. અરજ ગુજારવી To present a petition.

ગુજારે જે દિરે તારે જગતનો નાથ તે સહેજે —કહાવિ.

ગુજારો, Same as ગુજરાન *q. v.*

ગુજ્જર, *s. m* [S. गुग्गुल.] A kind of gum resin. 2. A kind of babul tree.

ગુંચ, Same as ગૂંચ *q. v.*

ગુંચવણ, } ગુંચવણી, } Same as ગૂંચવણ, ગૂંચવણી *q. v.*

ગુંચવવું, Same as ગૂંચવવું *q. v.*

ગુંચવાડો, Same as ગૂંચવાડો *q. v.*

ગુંચવાવું, } ગુંચાવું, } Same as ગૂંચવાવું, ગૂંચાવું *q. v.*

ગુંછળી, Same as ગૂંછળી *q. v.*

ગુંછળીઆળું, Same as ગૂંછળીઆળું *q. v.*

ગુંછળું, Same as ગૂંછળું *q. v.*

ગુંજ, *s. m.* [S. गुञ्ज to hum.] A hum; a humming noise. 2. *adj.* [S. गुह्य] Secret; mysterious. 3. *s. n.* A secret; a mystery. 4. *s. f.* [S. गुञ्जा.] A small plant having red and black berries; cicatrix. Abrus precatorius. N. O. Leguminosæ. 4. The berry or the seed of ગુંજ plant, a measure of weight of about $1\frac{5}{16}$ grains Troy; an artificial weight measuring $2\frac{3}{16}$ grains. 5. [See ગૂંચ.] A knot in a rope of grass.

ઘાવનો બે ગુંજ કાજ, ભાવનો પ્રેમેથી હાથ —વલ્લભ.

મિત્ર ગ્રંક દિન ગુંજ પ્રકાશી.—દયારામ.

ગુંજન, *s. n.* [See above.] Humming; buzzing.

ગુંજવું, *v. i.* [See ગુંજ] To hum.

મનહરણ ષટપદ શોર કરતા, ગુંજે ફુલે મહાલિયો —પ્રેમાનંદ.

દિલના અબોલ બોલ ગુંજતાં બનાવે કોઈ—લલિત

ખટપદ ગુંજે, કીડે કીર, મરાળ, કો.—ગિરિધર.

ગુંજા, Same as ગુંજ *q. v.*

અજે ગુંજાની માળ —પ્રેમાનંદ.

ગુંજાગુંજ, *s. m.* [Redup. of ગુંજ.] A loud humming noise.

ગુંજાર, } ગુંજારવ, } *s. m.* [ગુંજ+S. આરવ sound.] A hum; a humming noise.

મોં ઉપર ગુણગુણ ગુંજાર કરે છે.—ક ઉ. ચા.

ગુંજાશ, } ગુંજાસ, } *s. f.* Ability; capacity; power; reach; range.

તારે પામકોણ ગુંજાશમાં.—બોધો.

પોતાની ગુંજાશ વિચારીને જ પગમાં ભરવાં —હ. હા. કા.

ગુંછડું, *s. n.* [See below.] A small pocket.

Id. એને ઘેર ગુંછડું ઘાલે ! May ruin overtake him ! May he perish !

ગુંજું, Same as ગજવું *q. v.*

ગુટકો, *s. m.* [See ગુટિકા] A small book written lengthwise. 2. A small circular photograph of the image of a god put in a fitting brass-box

ગુટિકા, *s. f.* [S.] A pill.

ગુટી, Same as ગુટિકા *q. v.*

ગુટીઆર, *s. n.* Name of a bird : acquila nastata.

ગુડ, *s. m.* [S.] Molasses; treacle 2. The leg; the leg joint; the knee

હાડ ગુડ મુખ કરી ડાચરાં.—પદ્મનાભ.

ગુડકી, *s. f.* [See ગુડ the leg] A small pair of trowsers

ગુડગુડ, *s. n* [Imit.] The noise produced in the belly through hunger.

ગુડવું, *v. t.* [See ગુંદવું.] To cut; to saw; 2. To dig.

Id ગુડી નાખવુ To kill to destroy

ગુડાકેશ, s m [S] An epithet of Arjuna

ગુડાવુ i t To go to be away

ગુડી, s f [Mar] A pole erected on occasions of joy

ઘેરઘેર ગુડીઉ સવ થાય —વિઠ્ઠલદાસ

ગુડીપડવો, s m [ગુડી+S प्रथम the first] The first day of the bright half of Chaitra the new-year day of the Shalivahana era

ગુડુ adj m f n Roguish crafty

ગુડો s m A visit of condolence for the deceased 2 [See ગુડી] The sheen bone, the leg 3 Strength

Id ગુડા ભાગી જવા To be disheartened

ગુડી Same as ગુડી q v

ગુણ s m [S] A property a quality 2 Virtue merit 3 Advantage benefit profit 4 The efficacy of a medicine power to cure 5 Remission or abatement of a d sease 6 Effect 7 Virtues merits talents generally 8 One of the three properties of created things &c સત્વ truth રજ dust and તમ darkness 9 A rope a thread 10 The bow string 11 Multiplication product [In this sense this word becomes ગણુ in Guj and is used at the end of numerals to show ' multiplied into e g ત્રણ ગણુ three times ચાર ગણ four times] 12 An adjective a word subordinate to another in a sentence 13 The substitution of એ, ઓ, અર an l અલ for ઇ ઉ ઋ ऌ ઈ and ઊ the vowels અ ઈ ઓ અર an l અલ 14 Sackcloth 15 A bag a gunny bag

Id ગુણ કરવો To do benefit to to benefit ગુણ આવવો પડવો-પડવો To be beneficial 2 To be cured ગુણ દેખાડવો To have a tendency or inclination to cure or to do benefit ગુણ માનવા-સમજવા To be thankful to to be grateful to ગુણ ભૂલી જવો-ભૂલી જવો To be ungrateful to

Prov ન બોલવામાં નવ ગુણ Silence is golden અવગુણીઆને ગુણ કરે તે ઘડા ફુલમાં જાય An ungrateful man never thinks of benefits done to him by others

ગુણઓળખાણ adj [ગુણ + ઓળખાણ q v] Grateful thankful

ગુણક, s m [S ગુણ] The multiplier a factor 2 A calculator

ગુણ-પ્રમાણ s n [ગુણક + S प्रमाण a ratio] A geometrical ratio

ગુણકર, Same as ગુણકારી q v

ગુણકર્મ s m [ગુણ + S कर्मन् an action] An unessential or secondary action 2 The secondary or less immediate (indirect) object of an action (in grammar) 3 s n pl Qualities and actions taken collectively, meritorious deeds

ગુણકા, Same as ગુણિકા q v

ગુણકાંક, s m [ગુણક + S अंक a number] A factor a multiplier

ગુણકારક, ગુણકારી, } adj [ગુણ+S कृ to do.] Profitable advantageous 2 Efficacious effective 3 Benevolent

ગુણગુહ્ય adj [ગુણ + S गुह्य secret] That knows the secret of merit 2 That appreciates merits

સ્વાથ ભૂલવી નહી મે વાત ગુણગુહ્ય કે ગુણી —પ્રેમાનંદ

ગુણગાન, s n [ગુણ + S गान singing] Panegyric praise singing of merits

ગુણગુણ s f n [Imit] A hum 2 Grumbling 3 adv Humming buzzing

ઘ ચાકની શીંઠ ગુણ ગુણ કરે છે ઇશ ભગી શામળી –દયારામ

મેં ઉપર ગુણગણ ગુ ણ કરે છે — ઋ ઉ ધા

ગુણગ્રહણ s n [ગુણ + S ग्रहण taking] Appreciation of merit

ગુણગ્રાહક, ગુણગ્રાહી, } adj [ગુણ+S ग्रह् to take] Appreciating good qualities 2 s m f n An appreciator.

ગુણગ્રાહીથી જ તાજ થયએ છીએ —હ દૂ ના

ગુણજ્ઞ adj [ગુણ+S ज्ञा to know] Who admires merit appreciative

ગુણજ્ઞતા, ગુણજ્ઞપણુ, } s f, s n [ગુણજ્ઞ+S ता, Guj પણ a suffix forming a noun] Appreciativeness

ગુણત્રય, s n [ગુણ+S त्रय a triad] The three constituent properties of nature e g સત્વ રજ and તમ

ગુણદોષ s m pl [ગુણ+S दोष a fault] Good and bad qualities endowments and accomplishments as well as vices and evil ways.

Id ગુણદોષ જોવા To criticise

ગુણધર્મ s m [ગુણ+S धर्म duty] The duty or virtue incidental to the possession of certain qualities. 2 s n pl Properties, qualities

ગુણન, *s. n.* [S. गुण् to multiply.] Multiplication.

ગુણનફળ, *s. n.* [ગુણન+S. फल the fruit.] The result of a multiplication.

ગુણનિધિ, *s. m.* [ગુણ+S. निधि a store.] A store of merits.

ગુણપાટ, *s. f.* [ગુણ+S. पट a cloth.] Sack-cloth; gunny.

ગુણપાડ, *s m.* [ગુણ+પાડ obligation.] Obligation; favour. 2. Returning obligations received.

ગુણવતી, *adj. f.* [See below.] Virtuous; accomplished; meritorions; qualified.

ગુણવંત, } ગુણવાન, } *adj.* [ગુણ + S. वत् having.] Virtuous; meritorious; qualified; accomplished.

ગુણવાચક, *adj.* [ગુણ + S. वच् to speak.] Showing quality (in Gram.).

ગુણવિશેષણ, *s. n.* [ગુણ + વિશેષણ *q. v.*] An adjective showing quality.

ગુણવું, *v. t.* [S. गुण् to multiply.] To multiply.

અંક વિના સૌ અફળ છે, શૂન્ય શૂન્ય કરો ગુણો.—દયારામ.

ગુણસાગર, *s. m.* [ગુણ+S. सागर an ocean.] An ocean of merit; a very meritorions man. 2. An epithet of Brahma.

ગુણ્ઠુ, *adj.* Thick and short.

ગુણહીન, *adj.* [ગુણ+S. हीन without] Having no merits; meritless.

ગુણાકાર, *s. m.* [ગુણ+S. आकार the result of calculation.] The process of multiplication. 2. The result of multiplication; the product.

ગુણાંક, *s. m.* [ગુણ + S. अंक a number.] The product of multiplication.

ગુણાઢ્ય, *adj.* [ગુણ + S. आढ्य rich in.] Rich in virtues; meritorious.

ગુણાતીત, *adj.* [ગુણ + S. अतीत gone beyond.] Devoid of qualities.

ગુણાત્મ, } ગુણાત્મક, } *adj.* [ગુણ+S. आत्मन्, आत्मक made up of.] Having qualities.

ગુણાનુરાગ, *s m.* [ગુણ + S. अनुराग love] Appreciation of merits.

ગુણાનુરાગી, *adi* [See above.] Appreciating merits.

ગુણાન્વિત, *adj.* [ગુણ + S. अन्वित having.] Endowed with merits; excellent; meritorious

ગુણાવયવ, *s. m.* [ગુણ + S. अवयव a part.] A factor.

ગુણી, *adj.* [See ગુણ.] Meritorions; having good qualities. 2. *s. m. f.* An accomplished person: a person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting. 3. An appreciator. 4. *s. m.* A devil-dealer. 5. *s. f.* [See ગુણ.] A gunny bag.

નિવાસ કરી ત્યાંહી રહ્યા, ગુણી આગળ ગુણ ગાય.—ભાલણ.
ગયા ગુણી ગોણી પાસ, પિતા માત હસી હાસ.—વલ્લભ.

ગુણીઅલ, } ગુણીએલ, } Same as ગુણવાન *q. v.*

ગુણીઓ, *s. m.* [S. गुण्ड a round vessel.] A copper-pitcher.

ગુણીજન, *s. m.* [ગુણી + S. जन a man.] A meritorions. accomplished, clever, or learned man. 2. A person skilled in fine arts such as singing, dancing, and painting.

એવો ગુણીજન ગ્રંથમાં ગાય.—દલપતરામ.

ગુણીભૂત, *adj.* [ગુણી + S. भूत become.] Made secondary or subordinate. 2. Invested with attributes.

ગુણોત્કૃષ્ટ, *adj.* [ગુણ + S. उत्कृष्ट best.] Superior in merit.

ગુણોત્તર, *s. m. n.* [ગુણ+S. उत्तर answer.] A ratio.

ગુણોપેત, *adj.* [ગુણ+S. उपेत endowed with.] Meritorious. 2. Accomplished; proficient.

ગુણ્ડું, *s. n.* A crumb of a cake soaked with oil. 2. A lump of kneaded flour made ready for making a cake of.

ગુણ્ય, Same as ગુણ *q. v.* 2. Same as ગુણ્યાંક *q. v.*

ગુણ્યાંક, *s. m.* [S. गुण्य fit to be multiplied +अंक number.] The multiplicand.

ગુંઠન, *s. n.* [S. गुंठ् to surround.] Covering; concealing. 2. Smearing.

ગુંઠો, *s. m.* A measure of land; $\frac{1}{40}$ th of an acre; 121 square yards.

ગુતો, *s. m.* A contract; a monopoly.

ગુદ, *s. n.* [S.] The anus.

ગુદદર્શકયંત્ર, *s n* [ગુદ+S. दर्शक showing + यंत्र a machine.] Rectal speculum.

ગુદભ્રંશ, *s m.* [ગુદ+S भ्रंश a fall.] Prolapsus anii.

ગુદસ્ત, *s. n.* [P.] The past year.

ગુદા, s. f. [S. गुद.] The anus.

ગુદાવર્ત, s. m. [ગુદ+S. आवर्त turning round.] Obstruction of the bowels.

ગુદાસ્થિ, s. n. [ગુદ + S. अस्थि a bone.] Coccyx.

ગુનાહ, s. m. [P.] An offence; a fault. 2. A crime. 3. Sin.

Id. ગુનાહ કરવો-ગુનાહમાં આવવું To commit a fault.

ગુનેગાર, } ગુનેહગાર, } adj. [ગુનાહ +S. कार doing.] An offender; a criminal. 2. A transgressor; a sinner.

ગુનેગારી, } ગુનેહગારી, } s. f. [See above.] A fault; commiting a fault. 2. Penalty; punishment.

ગુનો, Same as ગુનાહ q. v.

ગુંતાવું, v. i. [See ગુંથવું.] To be occupied in; to be engaged in.

ગુંતો, s. m. [See ગુંથવું.] A knot. 2. A dot; a blemish; a stain. 3. A doubt; suspicion.

Id. ગુંતો પાડવો To doubt. 2. To be at variance with.

ગુંથણ, } s. n. ગુંથણી, } s. f. [See ગુંથવું.] Knitting. 2. The style of knitting. 3. The art of knitting. 4. Weaving; stringing together. 5. Composition. 6. Texture.

વકદલ અતિ ઝીણી ગુંથણીનું ખરે એ.—સ. ઉ. ચા.

ગુંથવું, v. t. [S. ग्रन्थ् to weave.] To plait; to braid; to knit. 2. To compose. 3. To weave.

Id. માથું ગુંથવું- ચોટલો ગુંથવો To plait the hair. હાર ગુંથવો To wreathe a garland. વરત ગુંથવ To weave a plot together.

છબની સુખઇવના રંગ વિધવિધ ગુંથીઆ.—ન. બો. રી.

ગુંથામણ, } s. n. ગુંથામણી, } s. f. Same as ગુંથણી q. v. 2. Wages for knitting or weaving.

ગુંથાવવું, v. t. [See ગુંથવું.] To get weaved. 2. To get plaited. 3. To get wreathed.

જો કૃષ્ણ ગુંથાવે ચોટલી, તો પહું માખણ આપું રોટલી.-પ્રેમાનંદ.

ગુંથાવું, v. i. [See ગુંથવું] To be occupied in; to be detained. 2. To be entangled. 3. To be involved in. 4. To be knit or roughly sewn; to darn. 5. To be wreathed.

ગુંદ, } ગુંદર, } s. m. Gum.

ગુંદો, s. m. A rush; a bulrush.

ગુંદરપાક, s. m. [ગુંદર + S. पाक anything dressed or cooked.] A kind of pastry made of gum, sugar, ghee, and such other articles.

ગુંદરીઉં, } ગુંદીઉં, } s n. [See ગુંદ, ગુંદર.] A bottle or any other vessel containing gum in a liquid state.

Id. ગુંદરીઉં ચોટવું To be overpowered; to be entangled (said of worldly affairs).

એ તો તને માયાગુંદરીઉં ચોટ્યું છે.-બાપુ.

ગુંદવડું, s. n. [ગુંદ + વડું a particular kind of cake.] A particular delicious dish.

ગુંદવું, v. t. [S. गुद् to pound.] To reduce to the state of ગુંદર (a slimy matter); to knead. 2. To beat.

ગુંદાવવું, v. t. [See above.] To get beaten. 2. To get kneaded.

ગુંદાવું, v. i. [See ગુંદવું.] To be kneaded. 2. To be beaten

ગુંદી, s. f. A kind of tree; narrow-leaved શ્લેષ્માતક q. v. the fruits of which contain a slimy juice. Cordia augustifolia. N. O. Burseraceæ.

ગુંદીપાક, s. m. Severe beating.

ગુંદું, s. n. The fruit of ગુંદી, generally used for pickles. Balsemodendron mukut. N. O. Burseraceæ 2. A piece of kidney-bean flour kneaded for પાપડ and soaked in oil.

ગુપ, s. n. Name of a bird; the curlew.

ગુપચુપ, Same as ગુચપુચ q. v.

ગુપત, Same as ગુપ્ત q. v.

ગુપતી, Same as ગુપ્તી q. v.

ગુપ્ત, adj. [S. गुप् to protect; to conceal.] Concealed; secret; hidden.

Id. ગુપ્ત ગમા Whose mind and deep thoughts cannot be known or guessed; having deep plans in one's mind (said of a woman).

ગુપ્તી, s. f. [S गुप्ति protection; concealment.] The blade of a small sword concealed in a stick.

ગુફતગો, } ગુફતેગો, } s f. [P] A secret conversation; a private talk.

બરબાદ કીધા યારીના એ ગુફતગો —કલાપિ.

ગુફા, s. f. [S. गुहा fr. गुह् to conceal.] A cave; a recess; a hollow place in a mountain; a den; a cavern.

ગુબારો, *s. m.* A balloon. 2. Name of a kind of fireworks.

ગુમ, *adv.* [P.] Still; quietly; silently. 2. In a stray, missing, or lost state.

Id. ગુમ કરવું To lose; to miss. 2. To hide; to conceal. 3. To kill. ગુમ થવું To be lost; to disappear; to vanish.

ગુમજ, *s. m.* [P.] A dome; a vault.

ગુમડું, Same as ગૂમડું *q. v.*

ગુમાન, *s. n.* [P.] Pride. 2. Vanity. 3. Conceit. 4. Doubt.

Id. ગુમાન કરવું-રાખવું To doubt; to suspect. 2. To be proud; to be arrogant. 3. To be vain.

ગુમાન ગરજ સમે નવ ધરવું.—દયારામ.

ગુમાને અર્ધ થાય થાશો છો ગૂઝી.—ભૂખણ.

ગુમાની, *adj.* [See above.] Proud. 2. Vain. 3. Conceited.

અકડ ને ગુમાની ને ધનમાન અધિક તો.—ના. દ. ક.

શોખીન ભારી પણને ગુમાની.—નર્મદ.

ગુમાર, *adj.* [See ગમાર.] Rude; senseless; dirty. 2. Dull; inexperienced; uneducated.

ગુમાવવું, *v. t.* [See ગમાવવું.] To lose. 2. To squander; to waste.

ગુમાસ્તાગિરી, } ગુમાસ્તી, } *s. f.* [ગુમાસ્તો+S. કૃ to do.] The position of an agent; agency; deputyship; service of a private man or a merchant. 3. Clerkship. 4. Stipend of a clerk.

ગુમાસ્તો, *s. m.* [P. ગમાશ્તન્ to keep.] A writer; a clerk. 2. An agent. 3. A servant.

Prov. ગુમાસ્તાને ખીટીએ પોતીઉં A servant is exposed to all kinds of vicissitudes.

એક ગુમાસ્તો આવો વિચાર કરતો કરતો ઘાર આપી પાછો ગયો.
—ગો. મા. કિ.

ગુંફ, *s. m.* [See below.] A cluster; an entanglement.

ગુંફિત, *adj.* [S. ગુંફ્ to weave.] Woven or knit (in the form of a rosary).

ગુમ્મો, *s. m.* A blow; striking with the fist.

ગુર, *s. f.* [See ગર.] Marrow of bones. 2. [See ગુરુ.] A preceptor.

ગુરગુરવું, *v. i.* [Imit] To growl.

ગુરજ, *s. f.* [P.] A mace; a club. 2. A bottle-axe.

ગદા ગુરજ પડે બહુ શસ્ત્ર.—પ્રેમાનંદ,

ગુરખ, *s. m.* A dog of the spanniel kind.

ગુરથમાની, *adj.* [S. ગ્રથ્યમાન being composed or written.] Deceased; dead.

ગુરરવું, *v. i.* [Imit.] To growl; to rumble; to caterwaul.

ગુરા, *s. m. pl.* [See ખુર.] The legs.

ગુરાબ, *s. n.* A kind of ship.

ગુરુ, *s. m.* [S.] A master; a teacher. 2. A spiritual guide; a priest. 3. The planet Jupiter. 4. The eldest man in a family; the *pater familias*. 5. *adj.* Great. 6. Heavy. 7. Long (a vowel, in Gram.). 8. Measuring two matras (a vowel in Prosody).

Id. ગુરુઆદેશ The order of a spiritual teacher. તું પણ મારો ગુરુ મળ્યો I have found my master in you. ગુરુમંત્ર મૂકવો To give a secret advice. 2. To give a warning. 3. To instigate. ગુરુમંત્ર લેવો To be baptised.

Prov. ગુરુ કહે તેમ કરવું, પણ કરે તેમ ન કરવું Do as a friar says but not as he does.

ગુરુ કીધા ગોકુળનાથ, ઘરડા બળદને ઘાલી નાથ.—અખો.

ગુરુકુળ, *s. n.* [ગુરુ + S. कुल a family.] A residential university; a teacher's house used as a boarding school.

ગુરુગમ, *s. f.* [ગુરુ + S. गम knowledge.] Knowledge obtained from a teacher.

પીશે તે આણી ઔષધી, જેને ગુરુગમ હોય —પ્રીતમ.

ગુરુગમ્ય, *adj.* [See above.] Intelligible only by the exposition of a preceptor.

ગુરુચર્યા, *s. f.* [ગુરુ + S. चर्या service.] Attendance upon a preceptor.

ગુરુજન, *s. n. pl.* [ગુરુ + S. जन a man.] Elderly people (like parent and teachers).

ગુરુતલ્પગ, *adj.* [ગુરુ + S. तल्प a bed + गम् to go.] A violater of the bed of one's own spiritual teacher.

ચોર, ગુરુતલ્પગ, મધુપાની.—દયારામ.

ગુરુતા, } ગુરુતાઈ, } Same as ગુરુત્વ *q. v.*

લઘુતાઇ લાજ લાગી, ગુરુતાઇ ગુમ થઇ.—વલ્લભ.

ગુરુત્વ, *s. n* [ગુરુ+S. त्व a suffix forming a noun.] Greatness. 2. Weight. 3. The position of a preceptor.

ગુરુત્વકેંદ્ર, *s. n.* [ગુરુત્વ+S. केंद्र centre.] Centre of gravity.

ગુરુત્વમધ્યબિંદુ, *s. n.* [ગુરુત્વ+S. मध्य middle +बिंदु point.] The centre of gravity.

ગુરુત્વરેખા, } ગુરુત્વરેષા, } *s f* [ગુરુત્વ+S रेखा a line] The line or direction of the action of the centre of gravity

ગુરુત્વાકર્ષણ, *s n* [ગુરુત્વ+S आकर्षण attraction] The attraction of gravity, gravitation.

ગુરુદક્ષિણા, *s f* [ગુરુ + S दक्षिणा fee] Fee given to a spiritual preceptor

ગુરુદ્રોહ, *s m* [ગુરુ+S द्रोह perfidy] Hatred towards one's teacher, disrespect towards the teacher

ગુરુદ્રોહી, *adj* [See above] That hates the teacher

ગુરુપત્ની, *s f* [ગુરુ+S पत्नी a wife] The wife of a preceptor

ગુરુપદ, *s n* [ગુરુ+S पद a place] The position or dignity of a teacher

ગુરુપૂજા, *s f* [ગુરુ+S पूजा worship] Worship of elders

ગુરુબંધુ, } ગુરુભાઇ, } *s m* [ગુરુ+S बंधु a brother] A spiritual brother

ગુરુભક્તિ, *s f* [ગુરુ+S भक्ति devotion] Devotion towards one's own teacher

ગુરુમંત્ર, *s m* [ગુરુ+S मंत्र an advice] The precept or hymn taught by a teacher

ગુરુમાન, *s m* [ગુરુ+S मान respect] Respect towards elders 2 Great pride 3 Great pride or anger of a lover towards his lady love or *vice versa*

ગુરુમુખ *adj* [ગુરુ+S मुख the mouth] Learnt from the lips of a preceptor

ગુરુમુખી, *s f* [See above] The Punjab script advanced by Nanaka

ગુરુવાર, *s m* [ગુરુ+S वासर a day] Thursday

ગુર્જ, Same as ગુરજ *q v*

ગુર્જ હાથે આદિ નાળ —પ્રેમાનંદ

ગુર્જર, *s m* [S.] The province of Gujarat. 2 (Used in the plural) The people of Gujarat 3 Name of a caste

ગુર્જરી, *s f* [S] A woman of the province of Gujarat. 2 A herdswoman 3 Name of an ancient mode of verse 4 A mode of music 5 Name of the language of Gujarat

ગુર્દ, *s f* [S गुर्द] Kidney 2 An iron mace

ગુર્વિણી, } ગુર્વી, } *s f* [S] A pregnant woman.

ગુલ, *s n* [P] A flower 2 The snuff of a candle or a lamp

Id ગુલ કરવું To extinguish, to put out ગુલ થવું To be extinguished or put out

ગુલકંદ, *s m* [P गुल a rose + कंद sugar] A compound of sugar and roses, conserve roses *a confection of roses*

ગુલખાર *s m* Reddish blue colour

ગુલખેરી, *adj* Having a reddish blue colour

ગુલગુલાગોળો, *s m* [ગુલ+ગુલાટ *q v*] Name of a game for children

ગુલચશ્મ *s n* [ગુલ+P चश्म an eye] Name of a bird the yellow-eyed babbler

ગુલછડી *s f* [ગુલ+છડી *q v*] A kind of flowering plant a tuberose Polyanthus tuberosa N O Liliaceæ

ગુલછબુ *s m n* [P गुलस-ना] A kind of fragrant flowering plant a tuberose

ગુલછાય, *s n* Name of a plant Litsæa stocksii N O Laurineæ

ગુલજાર, } ગુલઝાર, } *s m* [P गुलज़ार] A bed of roses a flower-garden 2 *adj* Beautiful fine, splendid handsome excellent

આ ગુલઝારમાં નથી ખારતા —કાલિ

ગુલતન, *adj* [P.] Beautiful charming

ગુલતરાશ *s f* [P गुल the rose + तराश् *fr* तराशिदन् to peel off] The snuffers

ગુલતાન, *adj* [ગુલ+P. तान body] Merry, given to bodily pleasures 2 Engrossed

એની સાંભળતાં ગુલતાન—પ્રેમાનંદ.

ગુલતોરો *s m* [ગુલ + P तुरा a bouquet] A bouquet of flowers

ડમરો, મરવો, ગુલાબ, ને ગુલતોરો રે, વહાલાજી —રઘુનાથ

ગુલદસ્ત *s m* [ગુલ + P दस्त the hand] A crest of flowers 2 A deal in card playing 3 Secret information a secret.

ગુલદાન *s n* [P] A flower pot

ગુલદાવદી } ગુલદાવરી } *s f* [P गुल-दाउदी] A kind of flower 2 The plant bearing ગુલદાવદી flowers Crysanthemum Roxburghii N O Compositæ See સેવતી

ગુલનાર Same as દાડમ *q v*

ગુલબાન, *s n* [Ar गवग़ा] A noise an uproar clamour vociferation 2 A rumour; falsehood

ગુલબાન થયું ભલી ચીજે —સામળ

ગુલબાસ, s m [P] A kind of flower Mirabilis galapa N O Nyctaginaceæ 2 The plant bearing ગુલબાસ flowers

ગુલછુ, Same as ગુલબાન q v

ભાઉ ગુલ કુ ગુલ્લ્યુ ત્યાગે —પ્રેમાનંદ

કે ગુલખાં થયાં દેહ શુ ટાઇ ગયો —પ્રેમાનંદ

ગુલમેંદરી, s f Name of an aquatic bird

અભ્ભ ગુલમેંદરી જલ વસે, પ ખણી રહે હરિનામ —દયારામ

ગુલમોહોર s n [Ar] Name of a flower and its plant Poinciana pulcherrima N O Leguminosæ

ગુલ બી s f Name of a plant Alseodaphne semicarpifolia N O Laurinæ

ગુલર, ગુલરૂ, ગુલરો, ગુલેર } s n [P] Name of a kind of fig tree Ficus glomerata N O Urticaceæ Same as ઉંદુ બર, ઉમરો q v 2 Name of an ornament for the ears

પીપળા પીપળી વડ, ને ગુલર —પ્રેમાનંદ

ગુલલાલા, Same as ગુલદાલા q v

ગુલશન s n [P] A flower garden

ગુલશામ s n Name of a plant. Dædalacanthus purpurascens. N O Acanthaceæ

ગુલસ્તાન s f [ગુલ + S સ્થા to stand] A flower garden a garden a rose-garden

ગુલાંટ s f A leap heels over head a summersault a somerset

Id ગુલાંટ નાખવી-ખાવી To leap heels over head to make a summersault 2 To turn round (in making an assertion) to disown an assertion to deny what one has already asserted

પાય ગવાળા મ.મ તા રે તો ધારા ગુલાંટ ખાતા રે —પ્રેમાનંદ

ગુલાબ s n [P ગુલ the rose + આબ્ water] A rose-flower 2 The rose plant Rosa damascena N O Rosaceæ.

ગુલાબજળ s n [ગુલાબ + S જળ water] Rose water

ગુલાબજાંબુ s n A preparation of sweetmeat having the shape of jambu fruit

ગુલાબદાન, ગુલાબદાની } s n, s f [ગુલાબ + P દાન a suffix denoting possession] A bottle for rose water

ગુલાબી a v [See ગુલાબ] Rosy rose coloured 2 Mild and pleasing 3 Sweet (sleep) 4 Mild 5 s f Sleep

Id ગુલાબી રંગનું Rose coloured rosy ગુલાબી ઉંઘ Sweet and pleasant sleep ગુલાબી ગાલ The rosy cheek ગુલાબી ઠંડી Mild cold

ગુલાબીચકલી s f Name of a bird, rose finch

ગુલાબીમેના, s f Name of a bird, starling

ગુલામ s m [Ar] A slave a bondman. 2 A villain

ગુલામગીરી s f [ગુલામ + ગીરી fr P गरिफ्तन् to hold] Slavery servility, servitude

ગુલામડી s f [ગુલામ + ડી dim] A female slave

ગુલામડું, s n [ગુલામ+ડું dim] A slave

ગુલામડો, s m [ગુલામ+ડો dim] A slave (in contempt)

ગુલામબચ્ચો s m [ગુલામ + બચ્ચુ offspring] [Lit] Born of a slave 2 Same as ગુલામડો q v

ગુલામી, Same as ગુલામગીરી q v

ગુલાલ,s m [ગુલ+લાલ red] A red powder used on occasions of joy especially on Holi holidays It is prepared by mixing Katchura with powdered wood of patanga

ગુલાલા Same as ગુલેલા q v

ગુલી, s f [P] Indigo Same as ગળી q v 2 [See ગલી] A hole made by insects to live in

ગુલુ s n Name of a bird, the bustard quail

ગુલ્ફ s f [S] The ankle 2 The knee

મહાતળ એ ગુલ્ફ પર્યંત —ગિરિધર

ગુલ્ફાસ્થિ s n [ગુલ્ફ+S अस्थि a bone] The tarsus the bones of the instep

ગુલ્મ s n [S] A knot 2 A glandular enlargement in the abdomen 3 A lump a tumour

કેટલાકને પેટમાં ગોળો ચઢે છે ત્યારે પેટમાં દુખે છે તેને ગુલ્મ કહે છે —વિ ગ્રી શા

ગુલ્મોદર, s n [ગુલ્મ + S. उदर abdomen] A disease of the spleen

ગુલ્લાલા s m [P] A flower of corn-poppy or red poppy Papaver rhœas N O Papaveraceæ Also called ખસખસનું ઝાડ

ગુલ્લાલા સમ શોભ્યા ગાલ લાલી તણે રેહ —નર્મદ

ગુલ્લું, s m [ગોળ circular + ડું dim] A small round lump of kneaded flour of kidney-bean soaked in sweet oil

ગુવાર, s f [S गोराणी] A kind of bean Cyamopsis psoralioides. N O Leguminosæ.

ગુવારફળી, ગુવારસીંગ } s f [ગુવાર+S. फल a fruit, શિંગ a pod] Legumes of ગુવાર plant.

ગુસ્સો, *s m* [P गुस्सा anger] Anger pas sion, wrath

Id ગુસ્સો આવવો To be angry ગુસ્સો ચઢવો To be excited by anger ગુસ્સે થવું To be angry ગુસ્સો કરવો To be angry

ગુહા, *s f* [S गुह् to conceal] A cave a hollow place in a mountain a den a cavern

ગુહ્ય *adj* [See above] Hidden concealed, secret private 2 Confidential 3 *s n* The private parts of the body 4 An organ of generation (male or female)

ગુહ્યક, *s m* [S] Name of a class of demi gods who like the Yakshas are attendants of Kubera and guardians of his treasures

ગૂ, *s n* [S गू to evacuate the bowels] Excrement 2 Dung 3 Dirt

ગૂઉ *s f* A small pit in a game with a marble

ગૂખાડી, *s f*
ગૂખાણું, *s n* [ગૂ+S खन् to dig] A place of clearing bowels 2 A place for throwing filthy matter

ગૂગળ *s m* [S गुग्गुल] Indian bdellium Balsamodendron roxburghii N O Burseraceæ

ગૂગળી, *s m* Name of a class of Brahmanas 2 A miser 3 *adj* Stingy miserly

ગૂગળીઉં, *adj m f n* [See ગૂગળ] Pertaining to Indian bdellium 2 *s n* A vessel or pot for Indian bdellium

ગૂચપુચ
ગૂચપુચ, *adv* [Redup of S गुप्त secret] Quietly secretly noiselessly privately 2 *s f* A private talk

ગૂચવવું Same as ગૂંચવવું *q v*

ગૂચવડું Same as ગૂંચવડું *q v*

ગૂચવાટો Same as ગૂંચવાટો *q v*

ગૂચવાવું, Same as ગૂંચવાવું *q v*

ગૂજ, *s f* [S गुह् to conceal] A secret a mystery

ગૂંચ, *s f* [S ग्रथ् to weave] Entanglement 2 A knot 3 An intricate business a thing requiring great skill 4 A long piece of string in a complicated state

ગૂંચવણ
ગૂંચવણી *s f* [See above] Entanglement intricacy 2 Puzzle perplexity

ગૂંચવવું *v t* [See ગૂંચ] To puzzle 2 To confuse

ગૂંચવાટો, *s m* [See ગૂંચ] Complexity complication intricacy 2 Puzzle 3 Confusion

ગૂંચવાવું, *v i* [See ગૂંચ] To be entangled, to be involved 2 To be confused, to be perplexed 3 To be in an intricate state

ગૂંચાવું, Same as ગૂંચવાવું *q v*

ગૂંછળી, *s f* [S गुच्छ] A circular skein of thread a coil

ગૂંછળીઆળું, *adj m f n* [ગૂંછળી + વાળું having] Having a coil 2 Entangled

ગૂંછળું, *s n* Same as ગૂંછળી *q v*

ગૂઢ, *adj* [S गुह् to conceal] Secret, deep difficult to understand incomprehensible

ગૂદરઘ *s m* A gymnast

મેઘ આદિક ગૂદરઘ બલિ —પદ્મનાભ.

ગૂધ *adj* [S गुध् to play, to sport] Sportive playful 2 [S गृध्] Lustful

પતીએ તજી તે આણ્ણી કાંઇ એક ગોરી ગૂધ—પ્રેમાનંદ

ગૂંથવું Same as ગુંથવું *q v* 2 To join

ગૂંથ્યા કરશે કર વળી નીરખે—ન. બો દી

ગૂમડું, *s n* [S गुल्म a knot a boil + ડું dim] An abscess a boil a tumour

Id ગૂમડે ઘસી ચોપડવાનુ Useless of no use 2 Worthless

Prov ગૂમડું રૂઝ્યું ને વૈદ વેરી A gig to the doctor when cured bows made in storms are forgotten in calms

ગૂમતર, *s n* [ગૂ+S मूत्र urine] Stool and urine

Id ગૂમતર કરવું *To do the duty of a scavenger for a child*

ગૂસેલું, *s n* [ગૂ + ઉસરવું to cleanse] A broken earthen pot to sweep away dung or excrement with

ગૃહ *s n* [S] A house 2 A wife 3 Family

ગૃહકર્મ,
ગૃહકાર્ય, *s n* [ગૃહ+S कर्मन्, कार्य work] The household duties

ગૃધ *s n*
ગૃધરાજ *s m* [S] Vulture the king vulture

ગૃધસી *s f* [S] Lumbago 2 Sciatica neuralgia of the sciatic nerve

ગૃધ્રી *s f* [See above] The female vulture.

ગૃહગોધા *s f* [S.] A house lizard

ગૃહગોધા એક નીરી ન પાય અધને પાય —વિષ્ણુદાસ.

ગૃહછિદ્ર s n [ગૃહ+S छिद्र a hole] Family secrets scandal

ગૃહજન, s m [ગૃહ+S जन people] Family wife

ગૃહદેવતા s m [ગૃહ+S देवता god] Household deity

ગૃહપતિ, s m [ગૃહ+S पति a lord] A house holder 2 A person who has entered into the second married life

ગૃહપતિત્વ s n [ગૃહપતિ+S त्व a suffix forming a noun] The duties of a house holder

ગૃહપત્ની s f [ગૃહ+S पत्नी a wife] The wife of the householder the mistress of the house

ગૃહપ્રવેશ s m [ગૃહ+S प्रवेश entrance] A solemn entrance into a house according to prescribed rites 2 A trespass

ગૃહબલિ } ગૃહબળી } s f [ગૃહ+S बलि an oblation] An offering to the house duties

ગૃહસ્થ ગુણ ગેહપતિ એમ ગૃહબળીના પરથી નેમ -પ્રેમાનંદ

ગૃહમેધી s m [S] A house-holder

ગૃહલક્ષ્મી s f [ગૃહ+S लक्ष्मी wealth wife] Mistress of the house

ગૃહવ્યવસ્થા s f [ગૃહ+S व्यवस्था management] The management of the house domestic duties

ગૃહસ્થ s m [ગૃહ+S स्था to stand] A house holder; the master of the house 2 A gentleman

ગૃહસ્થધર્મ, s m [ગૃહસ્થ+S धर्म duty] The duties of a house-holder

ગૃહસ્થાઇ s f [ગૃહસ્થ+ આઇ a suffix forming a noun] The duties or status of a house holder gentlemanly conduct 2 Gentility, politeness.

ગૃહસ્થાવટ, s m [ગૃહસ્થ + S वृत्ति state] Gentlemanly conduct 2 Politeness

ગૃહસ્થને ગૃહસ્થાવટ ઘણે રૂડી રીતની રેત —શામળ

ગૃહસ્થાશ્રમ s m [ગૃહસ્થ+S आश्रम a stage in life] The duties and conduct of a house holder

ગૃહસ્થાશ્રમી adj [See above] Leading a family life

ગૃહસ્થી adj [See ગૃહસ્થ] Having a family 2. Fit for a house-holder

ગૃહિણી s f [S] The mistress of the house; the wife of a gentleman a house-wife

ગૃહી adj [S गृहिन्] Having a house, possessing a house 2 s m A house-holder

ગે, s f A beam in the ceiling or roof of a house

ગેગડું, s n A kind of nut used by children instead of marbles

ગેગડું, Same as ગોગડું q v

ગેગાટ adj [See ગેન+આટ] Enraptured delighted 2 [See ગેકાટ] Noisy uproarious

ગેઘ adj Full complete under the influence of intoxication

ગેડગી s m Dwarf 2 adj Of small size, dwarfish stunted

ગેડ Same as ગેડ઼ ઘડી q v 2 Fetters 3 [See ગેદ] A stick

ગોવિંદ ગુજરાત ગુણવંત ગેડ ભેરાણી —બ્રાહ્મે

ગેડકી s f [ગેડ+ કી dim] A small stick.

કર ગેડકી મધુવર વેણુધારી —પ્રેમાનંદ

ગેડાં s n pl Palm leaves

ગેડી s f [See ગિલ્લી] A stick bent at one end 2 A bat bent at one end to strike the ball with

Id ગેડીદડો A bat and a ball for play 2 Name of a game for children

આજ ગેડી ને દડે રમીએ —શાલિગ્રામ

ગેડીદડો રમી વનમાં રે —પ્રેમાનંદ

ગેડો s m A large stick bent at one end

ગેણી } ગેની } s f Name of a gold coin; a guinea

ગેણિઉં, } ગેણું } s n A kind of bullock having a stunted size but very swift in going

ગેંડી s f A female rhinoceros

ગેંડો s m A rhinoceros a unicorn

ગેદળ s n [S गज an elephant+दल an army] A herd of elephants 2 An army of elephants.

દેતા ગેદળ પેદળ પાલખી,—ભીમ

ગેન s n [S c ગેંદ] An ornament generally made of silver worn by women on their toes

ગેંદ s m [S गेंदुक] A ball (of flowers, silk etc).

ફૂલની ગેંદ ઉછાળ,—દયારામ

ગેબ adj [Ar] Invisible concealed

Id ગેબ થઇ જવું To be invisible 2. To disappear abruptly ગેબ થવું To cease to dis-

appear 3 To steal 4 To misappropriate secretly

ગેબી, *adj* [See ગેબ] Invisible 2 Secret 3 Unknowable divine

Id ગેબી ગોળો ગગડાવવો To set a rumour afloat.

ઉરપુર પડછ ક ગેબી ગુલ્લી બતાવો મોઈ—હરિત

ગેબી ગર્જના થાય —ધીરો

ગેબી અવાજ, *s m* [ગેબી and P आवाज़ a sound] A sound from an unknown source 2 A divine warning

ગેબી ગજબ, *s m* [ગેબી and Ar गज़ब woe] A divine misfortune an unaccountable calamity

ગેબી ગોળો, *s m* [ગેબી and ■ गोल a circle] A false rumour a rumour which cannot be accounted for

ગેબી માર *s m* [ગેબી and મારવુ to beat] A secret beating 2 A beating the effects of which are not visible but felt inwardly 2 A loss brought about by unexpected causes from unknown quarters or from unknown persons 3 Divine visitation

ગેબર, *s n* [S घृत ghee + वृ to cover] A kind of sweetmeat steeped in ghee

દહીં દહું દહીંવરાં ઘી તળ્યાં ગેબર—નરસિંહ

ગેય *adj* [S] That could be sung

ગેર *s m* [See ગરવુ] Dust falling down from a piece of wood etc being shaken or gnawed by worms 2 *adv* [Ar ग़ैर other different bad] A prefix showing otherness or difference but generally of privative or deteriorative power

ગેરઆબરૂ *s f* [ગેર+P आबरू credit] Disgrace loss of reputation dishonour his credit defame

ગેરઇનસાફ *s m* [ગેર+Ar इनसाफ़ justice] Partial or one-sided judgment

ગેરઉપયોગ *s m* [ગેર+P उपयोग use] Misuse

ગેરકાયદે *adv* [ગેર+P क़ायदा law] Not legally unlawfully

ગેરખુશી *s f* [ગેર+P ख़ुशी joy] Displeasure 2 Unwillingness

ગેરત *s f* [P] Sense of shame a keen sense of honour modesty, or bashfulness

ગેરફાયદો *s m* [ગેર+Ar फ़ायदा advantage] Loss disadvantage

ગેરબંદોબસ્ત *s m* [ગેર+P बन्द relation +आ and बस्त bound] Disorder confusion 2 Mismanagement

ગેરમરજી, *s f* [गेर + Ar. मर्ज़ी pleasure] Disfavour loss of favour 2 Offence displeasure

ગેરમહેરબાની, *s f* [ગેર + P मिहरबान goodness] Disfavour loss of favour

ગેરમાહિત / ગેરમાહિતગાર } *adj* [ગેર + માહિત acquainted] Unacquainted with ignorant of

ગેરમાહિતી / ગેરમાહિતગારી, } *s f* [See above] Ignorance

ગેરમુનાસબ *adj* [ગેર+P मुनासिब fit] Unsuitable unfit

ગેરરસ્તે *adv* [ગેર+H रास्ता a way] In a bad way in an unjust manner illegally contrary to the established usage

ગેરરીત *s f* [ગેર + S रीति a way] An unusual unfashionable or improper way or practice

ગેરરીતે *adv* [See above] Illicitly in a wrong way unlawfully

ગેરલાભ *s m* [ગેર+S लाभ a gain] Disadvantage

ગેરવર્તણૂક *s f* [ગેર+S वर्तन behaviour] Misbehaviour misconduct

ગેરવલે / ગેરવલ્લે } *adv* [ગેર+Ar वलि a guardian] Mislaid misplaced missing

ગેરવવુ *v t* [S गृ to eject from the mouth] To cause to drop 2 To fell to shake with force

ગેરવહીવટ *s m* [ગેર+વહીવટ management] Mismanagement

ગેરવાજબી *adj* [ગેર + Ar वाजिब proper] Unjust improper 2 Bad contrary to law or reason

ગેરવાટે *adv* [ગેર + S वाट a road] Improperly

ગેરો *s m* [See ગેર] A disease in a field of wheat

ગેરવ્યાજબી Same as ગેરવાજબી *q v*

ગેરશિરસ્તે, *adv* [ગેર+શિરસ્તો custom] Improperly 2 Irregularly

ગેરસમજૂત / ગેરસમજૂતી, } *s f* [ગેર + H समझ comprehension] Mistake misapprehension misunderstanding 2 Misrepresentation

ગેરસાવધ *adj* [ગેર + S सावधान attentive] Inattentive inadvertent unheeding 2 Bereft of sense or consciousness.

ગેરસોઇ, *s. f.* [ગેર+સોઇ convenience.] Inconvenience; incommodiousness.

ગેરહાજર, *adj.* [ગેર + P. हाज़िर present.] Absent; non-attendant.

ગેરહાજરી, *s. f.* [See above.] Absence; non-attendance.

ગેરિયત, Same as ગેરત *q. v.*

ગેરુ, *s. n.* Same as ગેરવો *q. v.* 2. *s. m.* [S. गैरिक *fr.* गिरि a mountain.] Red chalk; red lumber stone; ruddle. It is made up of silicate of alumina and oxide of iron.

ગેલ, *s. f.* [P. गेल.] Indulgence; caressing; blandishments. 2. Amusement; diversion. 3. *adv.* Behind; following; after.

આવીશ હું અલબેલડા, વારી ગિરધર તારી ગેલ —પ્રેમાનંદ.

પીધું પીધું સરહું રમતું કંઇ ગેલ કરતું જાય,—ભી. બો. ની.

ગેસાળી, *s. f.* Dust.

ધૂળ ગેસાળી પાથરીને બગરલાવની લખતા,—હ. પી. દે.

ગેહ, } *s. f.* Dust.
ગેસુડી, }

ગેહ, *s. n.* [S.] A house.

ગ્રહ, ગ્રહ આદિ ગેહ નહિ હોએ, કયંહી નીસરશે સાપ,—નાકર.

રખડે સુત કયમ તેહનો, અન્ય ક્યમે તજ ગેહ,—તુળસી.

રેહ ગેહ અધે ખટત સુરે.—પ્રીતમ.

ગેહગોધા, Same as ગ્રહગોધા *q. v.*

ગેહપતિ, Same as ગ્રહપતિ *q. v.*

ગૃહસ્થ શુચિ ગેહપતિમિ એમ ગ્રહણ કીનો પરવો નેમ —પ્રેમાનંદ.

ગેહલક્ષ્મી, Same as ગ્રહલક્ષ્મી *q. v.*

પણ એહ ગેહલક્ષ્મી મુજ પૂરે—ન. બો. દો.

ગેહવાલ, *s. n.* Name of a bird; ruff.

ગેહિની, *s. f.* [S.] The mistress of the house; a wife.

ગૈર, *adj.* [S.] Mountain-born; residing in a hilly forest.

ગૈરિક, *adj.* [S.] Of the colour of red ochre. 2. Pertaining to red chalk. 3. *s. n.* Red chalk.

ગો, *s f.* [S] A cow. 2. An organ of sense. 3. The number nine. 4. The earth. 5. The sky.

ગોકરણ, } *s. n.*
ગોકર્ણ, } *s. n.* [ગો+ S. कर्ण the ear.] A
ગોકર્ણી, } *s. f.*

cow's ear. 2. The cavity of the hand formed in the shape of a cow's ear. 3. Name of a place of pilgrimage. 4. Name of a deer. 5. Name of a flower. 6. Name of a plant. Clitoria ternata. N. O. Leguminosæ. 7. *adj.* Having ears similar to those of a cow.

ગોકસ્થિ, *s n.* [ગો + S. अस्थि a bone.] The scaphoid bone.

ગોકળઆઠમ, *s. f.* [S. गोकुल name of the village where Krishna passed his childhood + अष्टमी eighth.] The eighth day of the dark half of the month of શ્રાવણ (August) when the god Krishna was born.

ગોકળગાય, *s. f.* A mollusk; a snail.

ગોકળી, *s. m.* [S. गोकुल.] A cow-herd.

ગોકળીઉં, Same as ગોકુળી *q. v.*

ગોકીરો, *s. m.* [ગો Imit. + S. कार a suffix showing the sound.] An uproar; a noise.

ખોટો ને ગોકીરો અર નિ સાંભળીરે,—ઓખો.

કમેળા ઉઠયો કામ રે ગોકીરો અજબ કયો,—શીકિસ્ત.

ગોકોલ, *s. n.* A large plough for breaking big pieces of earth.

ગોકુળ, *s. n.* [S. गोकुल *fr.* गो cow + कुल a family.] Name of a town in upper India where Krishna spent his childhood. 2. A herd of cattle or cows.

ગોકુળપુરી, *s. f.* [ગોકુળ + S. पुरी a city.] A completely happy family.

ગોકુળીઓ રોગ, *s. m.* A disease on account of separation.

એને તો ગોકુળીઓ રોગ થયો છે,—નવલરામ.

ગોક્ષુર, } Same as ગોખરૂ *q. v.*
ગોક્ષુરક, }

ગોખ, *s. m.* [S. गवाक्ष a window.] A balcony; a portico. 2. A nitch in a wall.

ઉંચી મેડી અજબ ઝરૂખા, ગોખ તણો નહિ પાર,—ઓખો.

ગોખે હાર હીરાના ત્રોક, છજાં, ઝાળી, જાળી, ગોખ,—પ્રેમાનંદ.

ચઢીને ગોખ આદિ ઉભો તે,—કહાવિ.

ગોખણપટ્ટી, *s. f.* [See ગોખવું.] Cramming.

ગોખણીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Cramming; learning by heart.

ગોખર, *s. m.* [ગો + S खर an ass.] An ass bred among cows.

એમ ગોખર હરિ ગોવાળમાં,—અખો.

ગોખરૂ, *s. n.* [S. गोक्षुर.] Name of a long thorny plant. There are two varieties of the plant :—ભોં-ગોખરૂ Tribulus terrestris. N. O. Zygophylleæ and ઉભો-કાંટો ગોખરૂ Pedalium murex. N. O. Sesameæ. 2. Lace. 3. A caltrop; a weapon.

ગોખલી, *s. f.* [ગોખ + લી dim.] A small nitche.

ગોખલો, *s m* [ગોખ+લો dim] A hole a nitche or recess in a wall 2 The mouth 3 A socket of the eye

ગોખવું, *v t* [S घुष् to proclaim] To commit to memory by loud repetitions. 2 To study carefully 3 To beat

Id ગોખી કાઢવું To commit to memory by repeated reading ગોખી રાખવું To commit to memory to remember ગોખી નાખવું To beat

ગોખાવવું, *v t* [See ગોખવું] To get cramm ed 2 To cause to cram

ગોખાવું, *v i* [See ગોખવું] To be committed to memory 2 To be beaten

ગોખો *s m* [See ગોખ] A nest of birds.

ગોગ્રાસ, *s m* [S गो a cow + ग्रस to eat] A portion of food reserved for cows the offering of a morsel of grass to a cow

ગોચર, *adj* [S गो the senses + चर to walk] Perceptible by the senses 2 *s n.* A pasture 3 A range of an organ of sense

ગોચરી *s. f* Begging for a little at every door, the vow of begging for food, taken by Jain ascetics

ગોચલું, *s n* [See ગુંચળું a ball of thread] A round gathering a troop of persons or other animals standing in a circle

Id ગોચલાં આવવાં To arise (of complicated and conflicting thoughts in the mind) to hesitate to be undecided in the mind

ગોચવું *v t* To pierce to prick

ગોજું *adj m f n* [See ગંદું] Bad dirty 2 Naughty wicked

ગોઝાર, *s f* [ગુહ+S आगार a house] A secret room for storing up valuable articles

ગોઝારૂં } ગોઝારું, } *adj m f n* [See ગોઝારો] Spoiled 2 Sinful 3 Horrible terrible 4 Cruel

ગોઝારો *s m* [S गो a cow+હત્યારો a killer] A cow killer

૨૬ હવે હું પરહરૂં ગોઝારો જ્યી [illegible] કરૂં !—પ્રેમાનંદ

ગોટ *s m* [See ઘુંટડો] A draught a gulp 2 [See ગોટો] A cloud of smoke

Id ગોટેગોટ-ગોટાગોટ Wreaths of smoke 2 *adv* In wreaths (smoke)

૬૩ ધૂમ્ર ગોટાગોટ —પ્રેમાનંદ

ગોટકો, Same as ઘુંટકો *q v*

ગોટપોટ, } ગોટમોટ, } *adv* [ગોટ redup+S गुप a cavity] (Sleeping) In eachother's embrace 2 (Sleeping) With contracted limbs and closely covering the body with clothes.

ગોટલી, *s f* [ગોટો+લી dim.] The stone in a fruit, the nut of a fruit.

ગોટલો *s m* [ગોટો+લો dim] A large stone in a fruit 2 A lump of flesh, a muscle

Id ગોટલા બાઝવા-ચડવા To form into lumps (of the flesh of the body) to have cramps.

ગાની જન જાણે જે આવાનું બીજ ગોટલો —દલપતરામ

ગોટવવું *v t* [See ગોટો] To confuse, to confound

ગોટવાવું, Same as ગોટાવું *q v*

ગોટાકોર, } ગોટાગોર, } *s f* [ગોટો + કોર a border] A border of a garment having clusters of flowers woven in it a flowered border

ગોટાવું, *v i* [See ગોટો] To be confused 2 To be suffocated 3 To be in a whirling condition (said of smoke)

ગોટાળો *s m* [ગોટો+ળો dim] A confusion

Id ગોટાળો કરવો-વાળવો To make a confusion ગોટાળો થવો To be confused to be deranged

ગોટી *s f* A lump of silver 2 A clot of blood

ગોટીઉં, *s n* A piece of cloth made use of in making up a turban to give it a round shape.

ગોટીટો *s m* A tool used by cottoncleaners 2 A hard ball of cloth or any other soft material 3 A dhotar twisted lengthwise into a ball

ગોતો ગોટી ના સાથમાં રે —પ્રેમાનંદ

ગોટીઉં *s n* A pup a cub a young one of a dog

ગોટીલો Same as ગોટીલો *q v*

ગોટીમડું, } ગોટીમણું, } Same as ગોટીમડું *q v*

ગોટો *s m* A nosegay 2 The marigold flower 3 The kernel of a cocoanut 4 Higgledy-piggledy 5 A gross blunder 6 A round mass of smoke

Id ગોટા ઘાલવા To throw a ball of rags with burning materials in it over a house to set it on fire 2 To set a house on fire 3 To ruin

a house or family. 4 To throw into confusion; to make perplexing or confusing. 5 To create a discord in a peaceful family. 6 To commit a theft and run away. ગોટા વાળવા To make a confusion. 2. To rob and run away. 3 To commit mistakes. 4 To make contradictory statements. જવાબ માં ગોટા To make a confusion in answering a question; to make equivocal or confused statements.

ગોટીપીટો, Same as ગોટપીટો q. v.

ગોઠ, s. f. [S. ગોષ્ઠી conversation] A secret or confidential talk. 2 A pleasure party. 3 A present given on Holi holidays. 4 Companionship; friendship. 5 A jest; joke.

તમે મનુ શુ કર તેમા તેને કહું છે? અમારું ... —દયારામ
... —અખો
... —પ્રેમાનંદ
... —દયારામ
... —શામળ

ગોઠડી s. f. [ગોઠ+ડી dim.] A secret and confidential talk.

ગોઠણ, Same as ઘૂંટણ q. v.

ગોઠણી, Same as ગોઠવણી q. v.

ગોઠતું, adj. m. f. n. [See ગોઠવું] Suitable; 2 Agreeable; pleasing.

ગોઠવણ } ગોઠવણી, } s. f. [See below.] An arrangement. 2 A scheme; a plan; a project; a contrivance.

ગોઠવવું, v. t. [S. ગ્રથ્ to heap together] To arrange. 2 To give a support; to make steady. 3 To contrive. 4 To adjust. 5 To settle. 6 To contemplate.

ગોઠવું, v. i. To fit; to suit. 2 To recover from a sickness.

જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ગોઠે નહિ રે; ... —દયારામ

ગોઠવાવવું, v. t. [See ગોઠવવું] To get arranged. 2 To get adjusted. 3 To get settled.

ગોઠવાવું, v. i. [See ગોઠવવું] To be set; to be seated. 2 To be arranged. 3 To be adjusted. 4 To be settled.

ગોઠાઈ s. f. [See ઠગાઈ] Roguishness; craftiness. 2 Disrespect.

પ્રભુ રઘુનાથ ... ગોઠાઈ —અખો

ગોઠી, s. m. [S. ગ્રથ્ to heap together] An officer in a Jain temple.

ગોઠિયણ, } ગોઠિયણ, } s. f. [See ગોઠિયો] A female companion or friend.

ગોઠિયો, s. m. [See ગોઠ] A male companion or friend; an accomplice.

... —પ્રેમાનંદ

ગોઠીમડું, s. n. A leap heels over head; a summersault; a somersault.

... To leap heels over head.

ગોઠો, s. m. [S. ગો a cow + સ્થા to stand] A cattle yard, particularly for cow-kind. 2 [See ગોઠવું] Easy or comfortable or suitable position. 3 [See ગોટો] A nest.

ગોડ, s. n. [See ગુમડ.] A boil; a tumour. 2 s. f. A company.

... —...

ગોડગુમડ, s. n. pl. [ગોડ+ગુમડું q. v.] Boils and tumours on the body.

ગોડવું, v. t. [S. ગુધ્ to heap together] To soften or loosen the soil by a spade.

ગોડસારંગ, s. m. [S. ગૌડ Bengal + સારંગ the name of an air in music.] A particular air in music.

ગોડાવવું, v. t. [See ગોડવું] To get dug.

ગોડાવું, v. i. [See ગોડવું] To be dug; to be opened up by digging.

ગોડિયો, s. m. A magician; a juggler.

ગોડિયો થઈ ... —શામળ.

ગોડી, s. f. [S. ગૌડી of Bengal fr. ગૌડ Bengal] The name of a particular air in music. 2 [S. ગુડ molasses.] Sweetness.

ગોડીમલ્હાર, Same as ગોડમલ્હાર q. v.

ગોડે, prep. Like; as; in the same manner as. 2 In the company of; by the side of; with.

ગોણી, s. f. [Corruption of ગોરણી q. v.] A woman having her husband alive, invited to a dinner in fulfilment of a vow.

ગોત, Same as ગોત્ર q. v. 2 s. f. [See ગોતવું] A search.

ગોતડી, s. f. The throat.

ગોતમ, s. m. [S.] Name of a sage; father of Shatakarnee.

ગોતમી s. f. [S.] Name of the wife of ગોતમ and the mother of Shatakarnee.

ગોતર, *s. n.* [S. गो a cow + तृण grass.] A kind of grass used as forage for cattle. 2. Same as ગોત્ર *q. v.*

ગોતરેજ, Same as ગોતરેજ *q. v.*

Id. ગોતરજ બેસાડવું કરવું To perform the ceremony of propitiating the guardian deity of *the family.*

ગોતરડું, *s. n.* Matter or earth brought for the worship of ગોતરજ.

ગોતરી, *adj.* Same as ગોત્રી *q. v.*

ગોતરેજ, *s. f.* [ગોત્ર+S. દેવતા god.] The guardian deity of a family.

ગોતવણ, *s. f.* [See ગોતવું.] A search.

ગોતવણ જ્ઞાની તણી કરી, ભણી લીધું શાસ્ત્ર.—સુંદર.

ગોતવું, *v. t.* [Ar. गोता a plunge.] To search for; to find out.

હું એ ગૂઢ તત્ત્વ ગોતું આજ.—ન. કા. દી.
જ્ઞાની જન ગોતે ઘરમાં.—ધીરો.

ગોતીત, *adj.* [S. गो an organ of sense+अतीत gone beyond.] Being beyond the reach of the senses; super-sensual; unintelligible.

મન વાણી ગોતીત અગોચર.—ગિરિધર.

ગોથ, *s. n.* [S. गो a cow + अत्तम् eaten *fr.* अद् to eat.] The husk of beans boiled as food for cattle. 2. Forage. 3. Manure. 4. The refuse of a meal; several articles left uneaten in a dish at a meal. 5. *adj. m. f. n.* [S. गुप्तम् concealed.] Cold. 6. Tasteless; dirty.

ગોત્ર, *s. n.* [S.] A *family*; a tribe; a race; lineage.

ગોત્રગમન, *s. n.* [ગોત્ર + S. गमन going.] A marriage or sexual intercourse among one's own tribe.

ગોત્રજ, *adj.* [ગોત્ર + S. जन् to be born.] Born in the same family; akin; kith and kin. 2. *s. m.* [ગોત્ર+S. देवता god.] The diety of a family.

ગોત્રજ આગળ બેસી રીત.—સુરીબાઈ.

ગોત્રબંધુ, *s. m.* [ગોત્ર + S. बंधु a relation.] A kinsman; a cousin.

ગોત્રસ્ખલન, *s. n.* [ગોત્ર + S. स्खलन blundering.] Blundering in calling one (husband) by his name.

ગોત્રહ્ય, *s. m.* [S.] Indra

ગોત્રી, Same as ગોત્રજ *q. v.*

ગોથ, *adj.* A term used for the number 'four' in secret conversation. 2. *s. f.* [Ar. गोता a plunge.] A downward movement of a paperkite.

Id. ગોથ આપવી–ખવડાવવી To give a downward movement to a kite while it is flying.

ગોથપડી, *adj.* A *term used for the number* 'fourteen' in *secret conversation.*

ગોથું, *s. n.* [See ગોથ.] A vain struggle. 2. Deception. 3. The position of the body with the head downward.

Id. ગોથું ખાવું To make a mistake. 2. To fail. 3. To tumble over. 4. To knod; to be sleepy. વાલુક બાગમાં વાગતાં જ વાઘ ગોથાં ખાતો પડયો. —હ. દા. કા. ગોથું દેવું–ખવડાવવું–ખાવું To cause to make a mistake. ગોથું ખાઈને સૂઈ જા Lie there quietly with your head downward.

ગોદ, *s. f.* [See ગોદડું.] The lap. 2. The bosom.

Id. ગોદમાં લેવું To take in one's lap. 2. To treat with care and affection. ગોદમાં ઘાલવું To place in the lap of. 2. To *request* to treat with care and affection.

ભાવનું મધુ રઘુનાથ બરાબર, કૌશલ્યાની ગોદ.—ભાલણ.
લીધું ગોદમાં અગ્યાળ, ચુંબન લીધાં દશ વાર.—ન. કા. દી.

ગોદડ, *s. m.* A man of one of the kinds of a ગોસાંઈ 2. *adj.* Rough. 3. Baptised to a particular religious sect.

ગોદડી, *s. f.* A quilt; a mattress.

ગોદડીઉં, *s. n.* [See ગોદડું.] A particular species of small-pox covering the whole body as with a quilt; measles. 2. *adj. m. n.* Relating or pertaining to a quilt. 3. Rough and ugly.

ગોદડીઓ, *adj.* [See ગોદડું.] Ragged; putting *on rags.*

Id. ગોદડીઓ બાવો *A beggar who is in the* habit of carrying numerous *rags* on his body.

ગોદડું, *s. n.* A large quilt or mattress. 2. A bed cover stuffed with cotton.

ગોદવું, Same as ગોદાવવું *q. v.*

ગોદાન, Same as ગૌદાન *q. v.*

ગોદાવરી, *s. f.* [S.] Name of a holy river in Southern India 2. *adj.* A secret number to express 12 (the date of the Godavaree pilgrimage occuring once in twelve years).

ગોદાવવું, v. t. [See ગોદો.] To give a push. 2. To postpone from time to time; to make several postponements. 3. [S. गोदारण a plough.] To get dug or opened up or loose. 4. To get villified or abused. 5. To cause to receive sexual enjoyment.

ગોદાવું, v. i. [See above.] To be pushed. 2. To be dug. 3. To be receiving sexual enjoyment.

ગોદી, s. f. A dockyard.

ગોદો, s. m. A push; a thrust. 2. A loss.

Id. ગોદો આવવો-ખાવો To receive a push. 2. To suffer a loss. ગોદો મારવો-આપવો To give a push. 2. To inflict a loss. 3 To instigate.

ગોધણ, s. n. [See below.] A herd of cattle.

જેમ ગોધન દોરે ગોવાળ્યા.—અખો.

ગોધન, s. n. [S. गो a cow + धन property; wealth..] Cow regarded as wealth. 2. A herd of cows.

ગોધમ, Same as ગોધૂમ q. v.

ગોધરીઉં, adj. m. n. [Guj. ગોધરા a town in the province of Rewakantha.] Produced in Godhara; brought from Godhara.

Id. ગોધરીઉં તેલ Oil of an inferior quality, generally brought from Godhara. ગોધરીઉં ચાળું A troop of fools. ગોધરીઉં લાકડું Wood produced in the forests of Godhara.

ગોધલી લગન, Same as ગોધું લગન q. v.

ગોધલીઉં, } s. n. [See ગોધો.] A young
ગોધું, }
bull; a male young one of a cow.

ગોધું લગન, s n. [S. गो a cow + धूलि dust and लग्न a marriage.] A marriage celebrated at the dusk of the evening, when cattle return from the forest to the house, and raise dust in their way; marriage at the evening time.

ગોધુમ, } s. m. [S.] Wheat and its plant
ગોધૂમ, }
Triticum vulgare. N. O. Graminaceæ.

ગોધો, s. m. [S. गो a cow + धव husband.] A bull.

Id. ગોધે આવવું To be in a mating condition (of a cow).

ગોંદરું, } s. n. [ગો+S. रुध् to obstruct.]
ગોંદરો, } s. m.
The village-pasture; the common. 2. The confines of a village; the outskirt of a village.

ગોરિટો, s. m. [See ગંડું.] All the articles of food at a dinner mixed together, and eaten without heed to the taste.

ગોપવું, v. t. [S. गुह् to conceal.] To confine; to shut up. 2. To detain.

ગોપ, s. m. [ગો + S. पा to protect.] A cowherd. 2. [See ગોફ.] A necklace for man. 3. Name of a garba with conis and sticks in hands.

ગોપકન્યા, s. f. [ગોપ+S. कन्या a girl.] A girl or a daughter of a herdsman.

ગોપન, s. m. [S. गुप् to protect.] A shelter; protection.

ગોપદ, s. n. [ગો+S. पद foot.] The foot, or the foot-print of a cow.

ગોપન, s. n. [S. गुप् to protect.] Concealment. 2. Protection.

ગોપનીય, adj. [See above.] Worth concealing; fit for keeping secret. 2. Not worth disclosing.

ગોપવવું, v. t. [S. गुप् to hide.] To hide; to conceal.

ચારત વિચારતી ગોપવી ગૌરવ ગામ હરિ.—નરભેરામ.

પાતક ભરમ કોઇપે લગ ગોપવ્યું તેમ છ.—બાલક.

સુદ્ર સુખમાં પેસી ગોઠ ગોપવીને ચાલું છ.—પ્રેમાનંદ.

ગોપહાર, s. m. [ગોપ+S. हार necklace.] A necklace for women.

ગોપાલ, } s. m. [S. गो a cow; the Earth
ગોપાળ, }
+पाल a protector.] A cow-herd. 2. A child. 3. An epithet of Krishna. 4. A King.

કે શુક આ ગોપાળ મેં આપ્યું એ આપને.—દયારામ.

ગોપાલિકા, } s. f. [See ગોપાળ.] A female
ગોપાળી, }
cow-herd.

ગોપાષ્ટમી, s. f. [ગોપ+S. अष्टमी eighth.] The eighth day of the bright half of Kartika, observed in memory of Gopa.

ગોપિકા, } s. f. [S. गोपी.] A woman of the
ગોપી, }
class of cow-herds; a female cow-herd.

ગોપીચંદન, s. n [ગોપી + S. चंदन sandalwood.] A kind of yellowish earth found in the river Gomatee near Dwarka in Kathiawada; a silicate of alumina.

Id. ગોપીચંદન કરવું To spoil; to waste. ગાંઠનું ગોપીચંદન કરવું To spend one's own money for the use of others.

ગોપુર, *s. n.* [S.] A town-gate. 2. The principal gate. 3. The ornamental gate-way of a temple.

ગોપ્ય, *adj.* [S. गुप् to protect; to conceal.] That which should be kept secret.

ગોફ, *s. m.* [S. गुफ् to put or to string together.] A bracelet. 2. An ornament for the neck.

ગોફણ, } ગોફેણ, } *s. f.* [S. गुफ् to weave.] A sling.

ગોફણીઓ, *adj.* & *f. n.* [See above.] That can be thrown with a sling (of a stone). 2. *s. m.* A sweet-meat ball.

ગોફણી, } *s. f.* ગોફણો, } *s. m.* [S. गुफ् to weave.] An ornament for the hair-knot usually worn by women.

ગોબર, *s. m. n.* [S. गोपुरीष cow-dung.] Cow-dung cake in a powdered state. 2. Dirt; filth.

ગોબર કાઢે ગાયનું નાખે ઉકરડા માંય—મુકુંદ.

ગોબરું, *adj. m. f. n.* [See ગોબર.] Dirty; filthy.

ગોબરૂ, *s n.* Measles. 2. Dried cow-dung of cow.

ગોબાવું, } ગોબાવું, } *v. i.* [See ગોબો.] To be depressed in mind. 2. To have a depression (in a metallic pot.

ગોબો, } ગોબો, } *s.m.* A depression in a metallic vessel.

ગોમ, *s. f.* [See ગોમ.] A blemish; a defect. 2. Hesitation.

રોઝે સહુ આવતાથી, અભાવ તે ગોમ છે.—વલ્લભ.

ગોમટો, *s. m.* A skein of thread left unwoven (used by weavers).

ગોમંડળ, *s. n.* [S. गो the earth + मंडल a circle.] The roundness or rotundity of the earth.

ગોમય, *s. n.* [ગો + S. मय made of; obtained from.] Cow-dung.

ગોમળ, *s. n.* [ગો + S. मल excretion.] Cow-dung.

ગોમાંસ, *s. n.* [ગો+S. मांस flesh.] The flesh of a cow; beef.

ગોમાયુ, *s. n.* [S.] A jackal.

સિંહ કેરા સદ્મમાં ગોમાયુનો નવિ વાસ —શામળ.

ગોમુખ, *s n.* [ગો + S. मुख the mouth.] The mouth of a cow. 2. A figure of a cow's mouth made of wood, stone, or metal. 3. A drum having the form of the mouth of a cow. 4. A trumpet having the form of the mouth of a cow.

મૃદંગ, ભેર, ઢક્કાં ઢમકે, ધમકે ગોમુખ ઘોર છે.—ગિરિધર.

ગોમુખી, *s. f.* [See above.] A bag, generally made of woollen cloth, in the form of a gnomon, used in repeating Vedic verses, or telling the beads of a rosary.

ગોમૂત્ર, *s. n.* [ગો + S. मूत्र urine.] The urine of a cow.

ગોમેદ, *s. n.* [ગો+S. मेद fat.] A gem of four different colours, white, pale yellow, red, and dark blue; onyx.

ગોમેધ, *s. m.* [ગો + S. मेध sacrifice.] A sacrifice, in which a cow is offered to the gods.

ગોયણી, Same as ગોરણી *q. v.*

ગોયર, Same as ગોચર *q. v.*

આઈ તણું કંઈ ગોયર જોયું,—પદ્મનાભ

ગોર, *s. m. f.* [S. गुरु.] A family-priest; a brahmin; a religious preceptor. 2. *s. f.* [S. गौरी.] Same as ગોરી *q. v.* 3. *s. m.* [See ગોબર.] Dust of cow-dung cakes. 4. Thought. 5. *s. n.* [See ગો a cow.] A herd of milch cattle, sheep, or goat. 6. *s. f.* A religious custom to be observed by young girls.

Prov. ગોર પરણાવી આપે, કંઈ ઘર ન ચલાવી આપે *Marry, marry, and who is to manage the house?* વર મરો, કે કન્યા મરો, પણ ગોરનું તરભાણું ભરો A selfish man looks to his own interest without any regard to circumstances.

ગોર કહીશ જે પુત્રી મારી, તો પૂરીશ તારી આશ.—પ્રેમાનંદ.

હું નવ જાણું, તેં તે કેઇ ગોર પૂછ.—દયારામ.

લગ્ન ગોર જાણ તહેવો અગ્નિ સાથ દિન આઠ.—સામળ.

ગોરક્ષ, *adj.* [ગો a cow + S. रक्ष् to protect.] Protected by a cow. 2 [ગો an organ of sense + S. रक्ष् to protect.] That has controlled the senses or passions.

ગોરક્ષ સાધુ જે થયા, ગોરક્ષ પડિયું નામ.—મુકુંદ.

ગોરક્ષક, *s. m.* [See above.] A protector of cows.

ગોરક્ષણ, *s. n.* [See ગોરક્ષ.] Protection of cows.

ગોરક્ષા, Same as ગોરક્ષણ *q. v.*

ગોરખ, *adj.* [See ગોરક્ષ] Restraining all the senses of the body. 2 *s, m* One who has restrained all his organs of senses 3 A particular sect of Sadhus.

ગોરખઆમલી, *s. f.* Name of a plant Adansonia digitata N. O. Malvaceæ

ગોરખમંડી, } *s m.* / ગોરખમુંડી, } *s f* Name of a plant. Sphæranthus indicus N. O Compositæ

ગોરખનાથ, *s m* [ગોરખ + S નાથ a lord] Name of Gorakha saint.

ગોરખપંથ, *s m* [ગોરખ+S પથ a way.] The religious sect founded by Gorakha.

ગોરખપંથી, *adj* [See above] Following the doctrine established by Gorakhanath.

ગોરખર, Same as ઘોરખર *q v.*

ગોરજ, *s f* [ગો + S રજસ્ dust] Dust thrown up by cows running fast. 2 *s. n.* Evening time, dusk.

Id. ગોરજલગ્ન A marriage in which the ceremony should be completed before 12 o'clock at night

ગોરજ વદન બિરાજે, અનુ, પંકજ પર પરાગ પેખે—દયારામ

ગોરજી, *s m* [S ગુરુ a priest + દેવ a god] A Jain priest or religious preacher

ગોરડ, } / ગોરાડ, } *adj* [S ગૌર white] Sandy and whitish (earth)

ગોરડીઉં, } / ગોરડું, } *adj m, f n* [See above] Whitish

ચિત્તચોરણી, કે ગોરડી, કે કામણી કાલવણી—પ્રેમાનંદ.

ગોરડ } / ગોરડીઓ બાવળ, } *s m* Name of a plant Acacia senegal N O Leguminosæ

ગોરડું, *adj m f n* [ગોર +ડું dim] Whitish, of a white colour.

રૂડારૂડ રે ચેલા ગોરડા, ચિત્ર ગતીને કેમ વરે ?—સામળ

ગોરણી, *s f* [See ગોરી] A woman in her wife-hood, a woman whose husband is alive 2 A brahmana woman or girl feasted on a religious occasion

ગોરવ્રતો *s m* [ગોરી+S વ્રત a vow] A vow in which women in wifehood are feasted

ગોરપદું, *s n* [ગોર+S પદ position] The position, duties, or profession of a family or religious priest.

ગોરબગલો, *s m* Name of a bird; the crested goshawk.

ગોરમટી, *s f.* [S. ગૌર yellow+મૃત્તિકા earth] A yellow clay.

ગોરમા, *s f.* [ગોરી+S માતૃ a mother.] The goddess worshipped by girls at the time of a particular religious ceremony

ગોરંભાવું, *v. i.* [See ઘોરંભાવું.] To be confused; to be vexed and grieved

ગોરંભો, *s m* Confusion 2. A seige

Id ગોરંભો ઘાલવો To throw into difficulty. 2 To arise (of clouds and darkness in the sky), to besiege 3 To bear an angry or gloomy face

ભઓ શો ગોરંભો ઘાલો રે ?—દયારામ.

ગોરલ, *adj* Dear, beloved.

ગોરવ, *s m* [S ગૌરવ greatness] A dinner given by the father of the bride to the bridegroom and his relations when great respect is shown to them

ગોરસ, *s m.* [S ગો a cow +રસ juice, a liquid; water] Milk, whey, curdled milk, butter 2 A vessel for holding milk, whey, etc

વહે ગોરસની ધાર, વળે રહી ચુઆ ધરે.—પ્રેમાનંદ.

મેં કહ્યું ગોરસ કેમ ઉતાર્યું એ કહે કહાનું છું માટી.—પ્રેમાનંદ.

ગોરસી, *s f* [See above] A small vessel for holding milk, whey, etc

ગોરસીઉં, } / ગોરસું, } *s n* Same as ગોરસ *q v.*

આગે સચવાતું ગોરસું, તારે પૈસો લેજો —પ્રેમાનંદ.

ગોરાડ, } / ગોરાડુ, } *adj* [See black] Light and sandy (soil)

ગોરાણી *s. f* [See ગોર] The wife of the family priest.

ગોરાદે, *s f* [ગોરી + S. દેવી a goddess.] A virgin, a maid

ગોરાદે તારા ગણ કેમ વીસરે —દલપતરામ

ગોરાશ, *s f* [ગોર +આશ a suffix forming a noun] Whiteness fairness

ગોરી, *s f* [S ગૌરી] A handsome, beautiful and charming woman 2 A female, a woman

ગોરી ગુલાબી છું હરિ, અટરસ રંગુણ લાણુ —દારકો

ગોરીના ચાવા વઢ લાગ —અખો

ત્રણ્વની ગોરી ઘણ, અપાર મહિમા થાયો —પ્રેમાનંદ.

ગોરીલા, *s m* [Africa] The largest monkey without a tail ; an ape

ગોરૂં, *adj m f n* [S गौर yellowish white] White 2 Fair, handsome

Id ગોરૂં ગરૂવ Very fair or white of complexion ગોરૂં ગબરૂં જેવું Very handsome very beautiful

ગોરૂ ચંદન, ગોરોચન, ગોરોચના, } *s n* [A popular form of S गोरोचना] The Bezoar stone 2 The name of a drug or medicine 3 A bright yellow pigment prepared from the urine of a cow, or vomited by a cow, in the form of Scybala a gall-stone a bullock bezoar

ગોળ *adj* [S] Circular cylindrical round 2 Spherical 3 *s m* A globe 4 The terrestrial globe

ગોળક *s m* [See ગલ્લો] A till a money box. 2 [S] The offspring of a widow or of an unmarried girl 3 A ball

Id ગોળકમાં નાખવું-મૂકવું To lay aside to lay by 2 To misappropriate

ગોળક ને ભિખનો નહીં રે, ન જોઇએ નવું સઉ ત્યાંય રે —પ્રેમાનંદ

ગોળણ, *s f* [See ગોલો] A woman of the caste of rice beaters

ગોળંદાજ, *s m* [P गुलूल a ball + अन्दाज़ a thrower] A gunner a bombardier a cannonier

ગોળરંધ્રી *s n* [ગોળ + S रंध्र a hole] Globigerina

ગોલવાડ *s f* [ગોલો + S वाट an enclosure] That part of a town in which rice-beaters live

ગોલવું, *v t* [See ઘોળવું] To crush or press under feet

ગોલાં *s m pl* The servants (male and female) of the harem

ગોળાર્ધ *s m* [ગોળ+S अर्ध a half] A hemisphere a semi sphere

ગોલી *s f* A female servant in the harem of a king 2 Same as ગોલણ *q v*

ગોલૈયો Same as ગોલ્લો *q v*

ગોલો *s m* A rice-beater 2 A menial servant in the harem of a king 3 The knave in a pack of cards 4 A mean person

Prov ગોલો ગોલી લડે ને મોઢાંના કાન કપાય The poor do penance for follies of the great

ગોલોક *s m* [S गो heaven + लोक region] The residence of Vishnu a part of heaven

ગોલ્લો, *s m* A devotee of a goddess 2 An uninvited guest 3 An intruder

Id માતાનો ગોલ્લો A devotee ગોલ્લા મહાજન ને પરાવણી The uninvited requires the greatest treatment

ગોવધ, *s m* [S गो a cow + वध killing] The slaughter of a cow

ગોવરૂ, Same as ગોખરૂ *q v*

ગોવર્ધન *s m* [S] Name of a mountain raised by Shree Krishna on his little finger

ગોવર્ધનધર, *s m* [ગોવર્ધન+S धृ to hold] An epithet of Shree Krishna.

ગોવવું *v t* To deceive to bring into trouble

ગોવાગરૂં, *adj m f n* Produced at or about Goa 2 Brought from Goa

ગોવાર, *s n* [ગો+S वृन्द a group] A herd of cattle

ગોવાવું *v i* [See ગવાવું] To be ridiculed to be talked about everywhere 2 To be engrossed in a business without being able to dispose it of.

ગોવાળ, *s m* [ગો +S वल् to turn round] A cow herd

ગોવાળણ } *s f* [See above] A woman of
ગોવાળણી, } the cow herd caste a female cow herd

ગોવાળભદરી, *s f* [ગોવાળ+ભદરી *q v*] Name of a game for children generally known as ભદરાની સાકર.

ગોવાળી *s f* [See ગોવાળ] The profession of a cow herd

છપ્પન જાદવની ગોવાળીને વહે એ ન સુખભાર —કવિત

ગોવાળિયો *s m* [See ગોવાળ] A cow herd one who tends cattle.

ગોવાંદરૂ, *s n* [See ગોંદરૂ] A plot of ground set aside for cattle pasture 2 The confines of a village

રથ આવ્યો ગામ ગોવાંદરે —પ્રેમાનંદ

ગોવિંદ, *s m* [S] An epithet of Krishna

ગોવૃંદ *s n* [ગો+S वृन्द a herd] A herd of cattle a drove of cattle

ગોશ્ત *s n* [P गोश्त flesh] Meat mutton 2 Flesh muscle

ગોશેનશીની *s f* [P] Retirement solitude.

ગોસ્પંદ *s f* [P] A she goat ewe sheep.

ગોષ, *s m* [S गोष्ठ a cow pen] A yard for shepherds

ગોષ્ઠી Same as ગોષ્ઠી *q v*

ગોષ્ઠ *s m* [S गोष्ठ् to assemble] A cattle yard 2 [S गोष्ठी conversation] Private talk chit chat

ગોષ્ઠી, *s f* [S गोष्ठी] A tale; a story 2 Conversation 3 A kind of dramatic composition in one act. 4 Private talk; chit chat.

ગોષ્ઠીવિનોદ *s m* [ગોષ્ઠી + S विनोद pastime] Diversion pleasure; gratification chit-chat

ગોષ્પાદ *s m* [ગો+S पाद a foot] A foot print of a cow 2 A pit made by the feet of a cow

ગોસ *adj* To the right (used by mariners in steering a ship) star board (nautical) 2 Same as ગોશ *q v*

ગોસાંઈ, *s m* [S गो a cow+स्वामिन् a lord; a protector] A mendicant a Fakeer a monk an itinerant beggar 2 A Shoodra that professes to have renounced worldly business, pleasures and affections

ગોસ્વામી *s m* [S] The religious preceptor or head of the Vaishnavites 2 Name of the title adopted by Vaishnavite preceptors

ગોહ *s f* [S गुहा] A cave a cavern.

ગોહત્યા *s f* [ગો a cow+S हत्या killing] Slaughter of a cow killing a cow being one of the five great sins according to Hindu Scriptures, which can be atoned for only with capital punishment

ગોહત્યારું, *s m f n* [ગોહત્યા+S कृ to do] A killer of a cow 2 A great sinner

ગોહાવું *v i* [S गुह् to conceal] To be confounded or puzzled to be perplexed to be confused

ગોહેર *s f* [Ar गवर्] Deed thought 2 [P गोर] A grave

ગોળ *adj* [See ગોલ] Circular spherical round cylindrical globular 2 *s m* A circle 3 A limited body an organized association 4 A round piece of ivory 5 [S गुड] Molasses jaggery raw sugar treacle

Id ગોળ ચક્કર લેવું-ફરવું To sing and dance round and round to revolve ગોળમટોળ-ગોળ ઇંડા જેવું Quite circular ગોળ બાંધવો To organize an association ગોળમટોળ A cipher 2 Valueless 3 Worthless 4 Perfectly round; pulpy ગોળે વીંટાળીને વાત કરવી To give information in a flattering or harmless form 2 To make indefinite statements ગોળને પાણીએ નાહવું To lose and have no hope of recovery ગોળ ખાધા સાથે કામ રાખવું To attend to one's object આપણે ગોળ ખાધા સાથે કામ રાખવું —ગોળ ખા [illegible] એની જીભમાં ગોળ છે He has a sweet tongue ગોળ ખાઈ લેવો To achieve one's object ગોળનું ગાડું A great gain ગોળ ગોળ કરી નાખવું To soften or win other's mind by speaking sweet words

Prov ગોળ વાડે તેનું ખટું થાય The sweetest wine makes the sharpest vinegar ગોળે મરે તેને વિષે (વખે) ન મારવો Never draw your dirk, when a dint will do ગોળ ચાંકો ને ઘી આંગળી Great things can be judged even in small quantities ગોળ વગરનો મોળો કંસાર, ને સ્ત્રી વગરનો સૂનો સંસાર Sweet-meat is not sufficiently sweet without molasses, and life is not full without a wife ગોળ જ્યારે ખાય ત્યારે ગળ્યો The sweetness of molasses can be known only by eating it do not be deceived by appearances ખોળ ને ગોળનો એક ભાવ Want of right appreciation.

ગોળકેરી *s f* [ગોળ molasses+કેરી mango] A preserve of molasses and mangoes.

ગોળગોળ *adj* [Redup of ગોળ circular] Uttering sweet words 2 Mitigated softened 3 Unintelligible 4 Ambiguous

Id ગોળગોળ કરી નાખવું To win the favour of with sweet words

ગોળણું, *s n* A pickle made of treacle and mangoes

ગોળધાણા *s m pl* [ગોળ + ધાણા *q v*] Molasses and coriander seeds (distributed on occasions of joy)

Id ગોળધાણા વહેંચવા To distribute ગોળધાણા on auspicious occasions or good news. 2 To fall out to quarrel

ગોળપાપડી *s f* [ગોળ+ પાપડી *q v*] A kind of sweetmeat or pastry made of raw sugar wheat flour and ghee a sugar cake

ગોળભમરો *adj* [ગોળ round+ભમરડો a top] Foolish stupid 2 *s m* A fool an idiot

ગોળમટોળ *adj* [ગોળ +મટોળ redup] Quite round perfectly circular 2 Pulpy round

ગોળવો, *s m* [See ગોળ] A round piece of ivory 2 A dense and hard lump of curdled milk 3 A round piece of wood

ગોળાઈ, *s f* [ગોળ+Guj આઈ a suffix forming a noun] Roundness 2 A circular figure

ગોળાકાર, *s m* [ગોળ round+S आकार form] A circle 2 *adj* Globular circular, spherical, round

ગોળાકૃતિ, Same as ગોળાકાર *q v*

ગોળાંધ°, Same as ગોળાંધ° *q v*

ગોળી, *s f* [S गुटिका a pill, a small round body] A small ball 2 A bullet a shot 3 A pill a globule 4 Loss damage 5 Testicles 6 A sweet-ball 7 A round vessel in which curdled milk is churned 8 An earthen pot for water 9 A glandular tumour

Id ગોળી વાગવી To be shot 2 To incur a loss to suffer a damage 3 To be unable to do a thing through some obstruction 4 To have one's object accomplished ગોળી બેસવી-આવવી To suffer a loss or damage ગોળી મારવી To shoot. ગોળીનું પાણી સુકાવું To suffer a great loss (either in money or men)

આઇ ગોરસનું અને દુઃખ નથી, આંઠ ચોરી ગોળી સો -પ્રેમાન દ

ગોળિયા કેરી *s f* [See ગોળકેરી] A pickle made of mangoes and molasses

ગોળીઓ *s m* [See ગોળ] An earthen vessel now empty but which was previously filled with molasses

ગોળીડું, *s n* [ગોળી+ડું dim] A cow herd 2 A vessel for churning curd

ગોળીડાના ઘુમવાથી રહ્યું ગાજી ગગન —પ્રેમાન દ

ગોળો *s m* [See ગોળ] A globe a ball an orb an artificial globe 2 A large vessel or pot round in shape 3 A rumour news 4 A mass a lump 5 Clod clot 6 Hernia a kind of disease 7 The meluded kernel a large pea like seed

Id ગોળો ગગડાવવો-ગોળો ગબડાવવો To throw an obstacle in the way 2 To circulate a rumour ગોળો વાળવો-ગોટો વાળવો To make a confusion ગોળો અને ગોફણ સાથે ગયા Freed from all trouble

Prov કજીઆનું ઠામ ગોળાનું પાણી પણ નાશ પામે Quarrels drive all prosperity from the house

ગોળાપિંડાળો *adj* [ગોળો + S पिंड a ball] Perfectly circular roundish 2 *s m* Confusion disorder 3 A rumour 4 Entanglement

Id ગોળાપિંડાળો વાળવો To speak not to the point but in a round about way

આયુઃ વિચાર પદ્ધતિમાં ગોળાપિંડાળો વળતો હોય તેથી અમે બહુ પામીએ છીએ ભય.—મ ન દ્વિ

ગો, *s f* [S गो] A cow 2 A helpless person seeking protection

ગોઓરો, Same as ગોરોચન *q v*

ગોગ્રાસ Same as ગોગ્રાસ *q v*

નહિ શ્વાન વાયસ ગોગ્રાસ —પ્રેમાન દ

ગોચર, *s n* [ગો + ચરવું to eat.] A pasture reserved near a village the village common the pasturage

ગૌડ, *adj* [S] Pertaining to Bengal, Bengalee

ગૌડસારંગ *s m* Name of an air in music

ગૌડસારસ્વત *s m* Name of a man of subdivision of Brahmanas of the same name

ગૌડીઓ *s m* A juggler

ગૌડીઆને વશવર્તે કાષ્ઠની યમપૂતળી —ભાલણ

ગૌડી *s f* [See ગૌડ] A woman belonging to the ગૌડ province 2 Name of a dialect. 3 A particular style of poetic composition 4 Spirit distilled from molasses

ગૌણ *adj* [S] Secondary subordinate. 2 Inferior

તેણે શિક્ષા કે ધનાગમનો વિચાર ગૌણ રાખવો —ક પ્રા શિ

ગૌણગ્રહ *s m* [ગૌણ + S ग्रह a planet] A secondary planet

ગૌડમલ્હાર *s m* Name of an air in music

ગૌતમ *s m* [S] Name of a sage originator of Buddhist religion

ગૌતમી *s f* [S] An epithet of Parwatee 2 One of the sixteen forms of study propounded by Gautama

ગૌતરાડ / ગૌત્રાદ } *s n* [S गो a cow+त्रि three+रात्रि a night] Name of a vow of cow-worship observed for three nights

ગૌદાન *s n* [ગો+S दान a gift] The giving away of a cow in charity

ગૌધન *s n* [ગો + S धन wealth] Cows and other cattle considered as wealth 2 The senses the organs of sense

અકળ સ્વરૂપ અખ ડ અવિનાશી તે ગૌધનને સ મ આવે રે એનો

ગૌબ્રાહ્મણ-પ્રતિપાલ *adj* [ગો + S ब्राह्मण a Brahmana + प्रतिपाल a protector] Who protects Brahmanas and cows 2 *s m* A title assumed by Hindu kings

ગૌમુખ, Same as ગોમુખ q v

ગૌમુખી, Same as ગોમુખી q v

ગૌમુખીઉં, adj m f n. [See ગૌમુખી] Shy 2 Sweet-tongued

ગૌમુખો વાઘ s m [ગૌમુખ + S व्याघ्र a tiger] A wolf in a lamb's skin 2 A sweet tongued but a cruel-hearted fellow

ગૌમૂત્ર, Same as ગોમૂત્ર q v

ગૌર, adj [S] White 2 Yellowish white

ગૌર ગ્રામજન તો ક થયા વિરલા, ગૌર ને મે રવવાળો – કવિત

ગૌરસરૂ Same as ગોરસરૂ q v

ગૌરસ , Same as ગોરસ q v

ગૌરવ, s n [S गुरु great] Weight gravity 2 Influence 3 Respect ; honour 4 Importance high value 5 Depth (as of a meaning)

ગૌરવર્ણ, adj [ગૌર + S वर्ण colour] Having a white yellowish colour

ગૌરી s f [S.] Name of Parvatee the wife of Shiva 2 An unmarried girl under ten years of age a virgin 3 An appellation applied to a woman's name

ગૌરીજ s m [ગૌરી + S जन् to be born] Son of Parvatee Ganapati Kartikasvamee 3 s n Mica.

ગૌરીનંદન, s m [ગૌરી + S नंदन a son] Ganesha Ganapati

ગૌરીપુત્ર Same as ગૌરીજ, ગૌરીનંદન q v

ગૌરીપુત્ર ગણેશ —સામળ

ગૌરીપૂજન s n [ગૌરી+S पूजन worshipping] The worship of Goddess Parvatee 2 Name of a religious custom or vow

તેમ ગૌરીપૂજન આદિ જે તે સહ કરાય છે – ગ ન ઉ

ગૌરીફળ, s n [ગૌરી+S फल fruit] Black berry

ગૌરીશંકર, s m [ગૌરી + S शंकर Shiva or शिखर a top] The highest peak of the Himalayas Everest

ગૌવિલાપ, s m [S गो a cow + विलाप mourning] Lamentation or distress of cows 2 Lamentation of a helpless person seeking protection

ગૌશાળા s f [S गो a cow + शाला a house.] A cow shed a cow pen 2 A dairy

ગૌશીતળા, s m [ગૌ+S शीतला small pox] Vaccination

ગૌહત્યા, Same as ગોહત્યા q v

ગ્રથન s n [See ગ્રથિત] Weaving 2 Composition

ગ્રથલ adj Astonished wondered

ચતુર પુરૂષ જેમ ગ્રથલ થાય —અખો

ગ્રથવું, v t [S ग्रथ् to weave] To weave 2 To arrange 3 To compose to write

ગ્રથિત adj [S ग्रथ् to weave] Woven 2 Composed made

ગ્રંથ, s m [S. fr ग्रथ् to weave] A book 2 A composition in prose or verse 3 A part, division or section of a book 4 A large volume of literary composition

ગ્રંથકર્તા, } ગ્રંથકાર } s m [ગ્રંથ+S. कर्ता कार a doer] A composer, a book maker an author

ગ્રંથકર્ત્રી s f [See above] A female author

ગ્રંથસાહેબ s m [ગ્રંથ + સાહેબ sir] The 'Adigrantha' secred to the Sheekhs of the Punjab

ગ્રંથાંતર s n [ગ્રંથ + S अंतर another] Another book 2 Another scriptural authority 2 Translation into another language

ગ્રંથાવલોકન s n [ગ્રંથ+S अवलोकन seeing] A review of a book

ગ્રંથિ s f [S fr ग्रथ् to weave] A knot 2 A joint

તોં રાહની તમ પર રાખી ગ્રંથિ તથાપિ રે તારી સેવિયપૂર –ન કો રો

ગ્રંથિવાત s m [ગ્રંથિ + S वात wind] Name of a disease of joints gout

ગ્રસન s n [S] Holding catching 2 Swallowing eating 3 A partial eclipse (of the sun or moon)

આવે છે ગને ગ્રસન કરેવા —પ્રેમાનંદ

ગ્રસવું v t [S ग्रस् to catch to eat to eclipse] To hold to catch 2 To eat to swallow 3 To cover

તદપિ મોહ સિંધુના વરગ । આળ ગ્રસે અનિવાર —ન કો રો

ગ્રસ્ત adj [See above] Embezzled 2 Striken afflicted 3 Held captured seized 4 Eclipsed

ગ્રસ્ત થયા આપમેં ક સ વસ્તે —પ્રેમાનંદ

ગ્રસ્તાસ્ત s m [ગ્રસ્ત + S अस्त set] The setting of the eclipsed sun or the moon

ગ્રસ્તોદય s m [ગ્રસ્ત + S उदय rising] The rising of the eclipsed sun or the moon

ગ્રહ, *s. m.* [S. ग्रह् *to take.*] Taking; seizing; receiving; holding; accepting. 2. A grip; a grasp; a hold. 3. An impression produced on the mind. 4. An eclipse of the sun or moon; seizure of the sun or moon by Rahu. 5. A planet. 6. Favour.

Id મુખ્ય ગ્રહ A chief planet. ઉપગ્રહ A satellite. ઉંચ-સારા ગ્રહ A planet in a favourable position (in Astrology). કનિષ્ઠ-ક્રૂર-નીચ અથવા ગ્રહ A planet in an unfavourable position (in Astrology). ક્રૂર ગ્રહ An evil planet (in Astrology). બેના મળતા ગ્રહ આવવા To have the positions of planets in the horoscope of one (bride or bridegroom) agreeable or favourable to those of the other. ગ્રહ ગામ નવા-પરેશે મૂકવા To have an unfavourable conjunction of planets.
ખાધરા થાય ગ્રહ હોય વાંકા.—નર્મદ.
મારા સઘળા ગ્રહોએ બહાર ન્યા ભાંડ્યું છે.—નંદશંકર.

ગ્રહણ, *s. n.* [S. ग्रह् to take.] An eclipse. 2. Receiving; seizure. 3. Comprehension; *understanding.* 4. *An obstacle; a hindrance.* 5. An undesired person.

Id. -નું ગ્રહણ થવું To be eclipsed. -નું ગ્રહણ કરવું To seize. 2. To receive. 3. To accept. ગ્રહણ કાઢવું To clear the house of unclean things after an eclipse. 2. To drive away an undesired person.

Prov. ગ્રહણ વખતે સાપ નીકળવો-કાઢવો-આવવો To have one more difficulty added to those that already exist; confusion worse confounded.

ગ્રહણી, *s. f.* [S.] Diarrhœa. 2. Dysentery.

ગ્રહદશા, *s. f.* [ગ્રહ +S. दशा condition.] The (evil) influence of planets over men's fortune. 2. Aspect of the planets

Id. ગ્રહદશા બેસવી To begin (of the influence of a planet).

ગ્રહદાન, *s. n.* [ગ્રહ + S. दान a gift.] A gift given to Brahmans for the removal of the bad influence of the planets.

ગ્રહનિરીક્ષણશાળા, *s. f.* [ગ્રહ + S. निरीक्षण observation + शाला an abode.] An astronomical observatory (for observing the movements etc. of the planets and heavenly bodies.).

ગ્રહનિરીક્ષા, *s. f.* [ગ્રહ+S. निरीक्षा a look.] *The observation of the planets; the study of* the planets.

ગ્રહપીડન, *s. n.* }
ગ્રહપીડા, *s. f.* } [ગ્રહ + S. पीडन, पीडा affliction.] Baneful influence of a planet. 2. An eclipse.

ગ્રહપૂજા, *s. f.* [ગ્રહ+S. पूजा worship.] The worship of the planets for alleviating their evil effects.

ગ્રહબળ, *s. n.* [ગ્રહ + S. बल strength.] The strength or the power of the planets.

ગ્રહભાવ, *s. m.* [ગ્રહ + S. भाव condition.] The prosperity or adversity of a man arising from the influence of planets.

ગ્રહમખ, *s. m.* [ગ્રહ+S. मख a sacrifice.] A sacrifice performed to propitiate the planets.

ગ્રહમંડળ, *s. n.* [ગ્રહ+S. मंडल a circle.] The circle of the planets; all the planets; the planetary system.

ગ્રહરાજ, *s. m.* [ગ્રહ+S. राजन् a king.] The sun.

ગ્રહવું, *v. t.* [S. ग्रह् to take.] To seize; to catch. 2. To comprehend. 3. To have an im*pression produced on the mind.*

ગ્રહશાંતિ, *s. f.* }
ગ્રહશાંતિક, *s. n.* } [ગ્રહ+S. शांति peace.] A religious ceremony performed in the beginning of an auspicious ceremony, to remove the evil influence of planets.
ગ્રહશાંતિક વેળા તેણી ઘીરાથી બેઠી.—લોકોક્તિ.

ગ્રહસંગમ, *s. m.* [ગ્રહ+S. संगम joining.] Conjunction of planets.

ગ્રહેશ, *s. m.* [ગ્રહ+S. ईश the lord.] The lord of the planetary system; the sun.
ગ્રહેશ ને શર્વરીપતિ ગ્રોપ ઊભા રહે.—પ્રેમાનંદ.

ગ્રામ, *s. n.* [S.] A village; a hamlet 2. The scale in music; the gamut. 3. A group; a collection.
પાંચ પ્રકારના તેના છે, આર્ષ્યો તેના ગુણગ્રામ.—હરિદાસ.

ગ્રામકંટક, *s. m.* [ગ્રામ + S. कंटक a thorn.] A village pest. 2. A *villifier.*

ગ્રામણી, *adj.* [S.] Belonging to a village. 2. *The foremost; chief;* the best. 3. *s. m.* The religious preceptor of a village. 4. *s. f.* A concubine.

ગ્રામદેવતા, *s. m. f.* [ગ્રામ+S. देवता a god.] The guardian deity of a village.

ગ્રામપંચાયત, *s. f.* [ગ્રામ + પંચાયત *q. v.*] A village panchayat.

ગ્રામશાળા, *s. f.* [ગ્રામ+S. शाला a school.] A village school.

ગ્રામપુસ્તકાલય, *s. n.* [ગ્રામ+S. पुस्तक a book+ आलय a house.] A village library.

ગ્રામસિંહ, *s. m.* [ગ્રામ+S.सिंह a lion.] A dog.

ગ્રામાચાર, *s. m.* [ગ્રામ+S. आचार usage.] The laws and customs of a village; *Lex loci.*

ગ્રામાધ્યક્ષ, *s. m.* [ગ્રામ+S. अध्यक्ष a head.] The headman of the village.

ગ્રામાંતર, *s n.* [ગ્રામ+S. अंतर another.] A travelling. 2. Going to another part of the country to reside.

ગ્રામ્ય, *adj.* [S. *fr.* ग्राम a village.] Relating to a village 2. Rustic 3. Obscene; vulgar.

ગ્રાવા, *s. m.* [S. ग्रावन्.] A stone; a rock.

નથી ગ્રાવાજાતી અશરણ હવે હું નહિ રહું.—કાંત.

ગ્રાનીય, *s. f.* Name of a metal; lithium.

ગ્રાસ, *s m.* [S. *fr.* ग्रस् to eat.] A mouthful. 2. Swallowing. 3. An eclipse; the part of a planet eclipsed.

ગ્રાહ, *s m.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] A whale. 2. An alligator. 3. A crocodile, 4. Seizing; grasping. 5. Knowledge; understanding.

તમે ગ્રાહથી મુકાવ્યો હાથી.—પ્રેમાનંદ.

કોઇ એક જાતનો ગ્રાહ, ફિન્ને ચરબી વગ્ગો ત્યાંક.—રત્નેશ્વર.

ગ્રાહક, *s. m.* [See above.] A customer. 2. A subscriber. 3. An appreciator.

ગ્રાહી, *s. f.* Name of a metre each line containing eleven syllables.

ગ્રાહ્ય, *adj.* [S. *fr.* ग्रह् to take.] Fit to be received, taken, or accepted; acceptable.

Id. ગ્રાહ્ય રાખવું To accept. ગ્રાહ્ય રહેવું To be accepted.

ગ્રીવ, } *s. f.* [S. ग्रीवा.] The neck.
ગ્રીવા,

ગ્રીવાસ્તંભન, *s. n.* [ગ્રીવા+S. स्तंभन hindering.] Wryneck.

ગ્રીષ્મ, *s. m.* [S.] The hot season (Vaishakha and Jyeshtha); the summer.

ગ્રેડું. Same as ગ્રહવું *q. v.*

ગજ ગ્રેવાનું સામાન લઇને.—દયારામ

ગ્લાનિ, *s. f.* [S. *fr.* ग्लै to be fatigued.] Lassitude; langour; dullness. 2. Fatigue of the body. 3. Depression of spirits.

ગ્વાલેરી, *s. f.* Name of a dialect. 2. *adj.* Belonging to or pertaining to Gwalior.

ગ્વાલેરી ગુણનિધુ અપભ્રંશથી તે હુવો.—સામળ.

ઘ

ઘ.

ઘ, *s. m.* [S.] The aspirate of ગ, and represented by *gh*; the fourth consonant of the Alphabet of the guttural class. 2. A dunce.

ઘઉં, *s. m. pl.* [S. गोधूम-P. गंदुम.] Wheat. Triticum vulgare. N. O. Graminaceæ. There are several varieties of wheat *viz.* કાઠા, બાજીઆ, પોટા, દાઉદખાની, માળવી, હાંસીઆ, હાંસીઆ, વજીઆ, પીપટા, ઢાબરા etc.

Id ઘઉં લરવા જવું [Lit.] To go to bring wheat (from Malva). 2. To die. ઘઉંપૂર As little as, or equal in weight to, a grain of wheat. ઘઉંમાં કાંકરો ને રાજમાં ડાઘ, હોય, હોય ને હોય જ Nothing is without a fault: no one is quite perfect. ઘઉં ભેળો ચીલો નભ્યો જાય In nourishing the rich even the poor are nourished side by side. ઘઉં ગળે ને મુઠા બૂડે Penny wise and pound foolish.

Prov. ઘઉં ખેતમાં, ને બેટા પેટમાં Count not your chickens before they are hatched. ઘઉંના રોટલા એ થાય, ને ઘઉંના પેંસર એ થાય The best material may be put either to the best or worst use. કાચા પાકા પણ ઘઉંના રોટલા What is noble is always noble, even under adverse circumstances.

ઘઉંલો, *s. m.* [ઘઉં+લો dim.] Name of a fragrant drug; name of a plant. Prunus mahaleb. N. O. Rosaceæ.

ઘઉંલો સાપ, *s. m.* [ઘઉં wheat and S. सर्प a snake.] A kind of snake, the colour of whose skin is brown or wheaten.

ઘઉંવરણું, } *adj. m. f. n.* [ઘઉં + S. वर्ण colour.] Of a wheaten colour; brown.
ઘઉંવર્ણું,

ઘકાર, *s. m.* [ઘ + S. कृ to do.] The letter ઘ. 2. The sound of ઘ.

ઘકારાંત, *s. m.* [ઘકાર + S. अंत the end.] A word ending in ઘ.

ઘખવું, *v. t.* [S. घुष् to cry aloud.] To upbraid; to chide.

ઘઘરવું, *s n.* [See ઘર.] Remarriage; a second marriage.

કુંવારી થઇને કરો ઘઘરવું.—પ્રેમાનંદ.

ઘઘો, *s. m.* [See ઝબ્બો.] A robe.

ઘંઘોલીઉં, *s. n.* [See ઘનઘોર.] Desolation; ruin; destruction. 2. A toyhouse made with pieces of cloth by children in play, and in which they hide themselves. 2. A wretched dwelling-place; a pig-stye.

કાગળ ન રાખે તો ઘરનું ઘંઘોલીઉં થઇ જાય.—હુ. કા. કો.
એનો પિતા તથા ગુરૂ ઘંઘોલીઆમાં પેસી વાતો કરે છે.—અ. ન. ઠિ.

ઘાઘુ, ઘાઘો, } Same as ઘકાર *q. v.* 2. *s. m.* A dunce; an idiot.

ઘઘો ઘુંટ ચડાવ્યો જાય.—લોકોક્તિ.
ઘઘો કુનસ ચાર્યો જાય.—લોકોક્તિ.
ઘણું કહેતાં થોડું કહેવાયે, ઘઘુ ઘંટ વગી જોતા જાય.—ચાકર.
ધીર ઢંગ થયો રે, ઘઘા ઘટ જ્ઞાન ચેહ.—ધીરો.

ઘચ, ઘચક, } *adv.* [See ઘોંચવું.] Pricking; piercing.

ઘચઘચ, *adv.* [ઘચ+ઘચ *redup.*] An imitation of the sound produced when a thing is pierced through. 2. Repeatedly; one after another.

ઘચકવું, Same as ઘચરકવું *q. v.*

ઘચકાઘચક, ઘચકાઘચકી, } *s. f.* [See ઘચરકવું.] Press; over-crowdedness, pressure; closeness.

ઘચકાવું, Same as કચકાવું *q. v.*

ઘચરકું, ઘચરકો, } Same as ગચરકું, ગચરકો *q. v.*

ઘચરકવું, *v. t.* [S. घृष्, घर्ष् to rub.] To rock or swing in such a way as to produce a sound.

ઘચરકાઘચરકી, *s. f.* [See above.] The rocking of a child tiringly. 2. Pressure; closeness; overcrowdedness.

ઘચરકાવું, *v. i.* [See ઘચરકવું.] To be rocked in a hammock.

ઘચાઘચ, *adv.* [See ઘોંચવું.] Pricking repeatedly.

ઘચુમચ, *adj.* [See below.] Confused; mixed together. 2. *s. f.* Crowding. 2. Confusion; an assemblage.

નેપુર કેરી ઘચુમચ ઘુઘરી ઘમકે.—દયારામ.

ઘચુમચો, *s. m.* [See ઘુંચવાડો.] Confusion. 2. Overcrowding; an assemblage.

આજે ઘરેણાં ઘણાં પહેર્યાં ઘચુમચો રે લોલ.—વહાલ.

ઘચેરો, *s. m.* A lump. 2. [See ગચરકો.] An eructation; a sensation in the throat.

ઘટ, *s. f.* [See ઘટવું.] Decrease; deficiency; abatement; diminution. 2. A loss; a deficit. 3. *s. m.* [S.] A water-pot. 4. [S. घट् *to shape; to form.*] The body. 5. The individual soul; the mind; the heart. 6. Life. 7. Same as ઘટ્ટ *q. v.*

Id. ઘટ જવી-આવવી-પડવી-લાગવી To be decreased; *to have a deficiency.* ઘટ ખમવી *To suffer a* loss or decrease. ઘટમાં પ્રાણ હોય ત્યાં સુધી As long as there is life in the body.

રાય તણે ઘટ નહિ સંતાપ, નિમિત્ત માત્ર પામ્યો શાપ.—ભીમ.
ભરી લેવો ઘટ કાચે રે.—નરસિંહ.
પાછો ન ધરે પ્રાણ ઘાવ વાગે ઘટમાંહી.—દલપતરામ.
ધીર ઢંગ થયો રે, ઘઘા ઘટ જ્ઞાન ચેહ.—ધીરો.

ઘટક, *adj.* [S. *fr.* घट् to form.] That which forms or constitutes; constituent; component. 2. Somatic. 3. *s. m.* A constituent; a component; an essential or elementary part; an ingredient; a member. 4. A manager. 5. *adv.* [Imit.] (Swallowing). Eagerly or in haste.

Id. ઘટક લઇને ગળી જવું To swallow down at once. ઘટક અણુઓ Somatic cells

ઘટકઘટક, *adv.* [Imit.] (Drinking). Eagerly *or in haste (with the production of sound).*

ઘટકર્પર, *s. m.* [S.] A piece of broken jar; a potsherd.

ઘટકવું, *v. t.* [Imit.] To swallow; to gulp down.

ઘટકા, Same as ઘટિકા *q. v.*

ઘટકાવયવ, *s. m.* [ઘટક+S. अवयव a member.] A constituent part; an ingredient; an essential or elementary part; a member.

Id. વાયુરૂપી ઘટકાવયવ Gaseous *ingredients or* parts. હવાના ઘટકાવયવ Associated gases or component parts of the air.

ઘટકાવવું, *v. t.* [See ઘટકવું.] To drink eagerly or in haste.

ઘટકી, *s. f.* [See ઘટકવું.] A draught (of water *or any other liquid*)

કરી ચરણામૃત પી ગઇ મીરાં, અમૃતની જેવી ઘટકી.—મીરાં.

ઘટકો, *s m.* [See ખટકો] Smarting pain; a shooting pain.

Id. ઘટકા ભરવા-નાંખવા To feel a shooting pain from a boil.

ઘટઘટ, *s. m.* [ઘટ+ઘટ redup.] Every part of the body.

વ્યાપ્યા ઘટઘટમાં ઘનશ્યામ.—નર્મદ.
... તું ઘટઘટમાં ઘર કીધાં વસુધાજીઆરે.—દયારામ.

ઘટજ, *s. m.* [ઘટ+S. जन् to be born.] Agastya sage. 2. *adj.* Born of a vessel.

ઘટડો, *s. m.* [ઘટ+ડો dim.] Soul.

ઘટતું, *adj. m. f. n.* [See ઘટિત.] Fit; proper; deserving; suitable; worthy; becoming. 2. [See ઘટવું.] Decreasing; lessening; diminishing.

Id. ઘટતો ઉપાય A proper remedy. ઘટતું કરવું To do the needful.

ઘટના, *s f.* [S. *fr.* घट् to form.] Workmanship; skill. 2. Bringing about; happening; occurring. 3 Arrangement; management; contrivance.

દેવ જેની અયોગ્યમાં ઘટના કરે.—પ્રેમાનંદ.

ઘટપાટ, *s. n.* [ઘટ tight+પાટ, પાટલો a seat.] A firm seat.

સંતો, પરમ ગુરૂએ ઘટપાટ જ ચાંપ્યો.—ભોજો.

ઘટમાન, *adj.* [See ઘટવું.] Happening. 2. Possible. 3. Fit; proper.

ઘટમાળ, *s f.* [ઘટ+S. माला a series] A line or series of earthen pots set round a wheel to draw water up out of a well 2. Ordinary course; course; routine.

એમ અનાદિક આગળની, ચાલી જાય ઘટમાળ—દયારામ.

ઘટવધ, Same as વધઘટ *q. v.*

ઘટવું, *v. i.* [See ખૂટવું.] To shrink; to contract 2. To decrease; to abate 3 To waste; to subside; to be wanting; to be deficient. 4. To deserve; to merit; to be worthy of.

Id. શરીરે ઘટવું To lose flesh. ઘટી જવું To become less. 2. To shrink. 3. To be wanting.

ઘટસ્થાપન, *s. n* [ઘટ+S. स्थापन instituting.] The ceremony of placing a water-pot before residing in a new house. 2. The ceremony of invoking the goddess Ambajee in the Navaratri days.

ઘટસ્ફોટ, *s. m.* [ઘટ+S. स्फोट breaking.] The ceremony of ejecting irreversibly a person from the caste; the ceremony of deciding an offender to be civilly and religiously dead. 2. The breaking of the earthen pot after the dead body is burnt; breaking the connection finally. 3. Making known a secret matter; divulging of a secret. 4. Settling the disputed point once for all.

પોતાના મુખે પોતા કાર્ય ગોપિ છે કે જોને ઘટસ્ફોટ કરો.–પ. ક. દે.

ઘટા, *s. f.* [S. *fr.* घट् to form.] An assemblage of clouds, trees, etc. 2. A thick close mass; a thick-set arrangement. 3. A large number or quantity; an assemblage.

ગગનઘટા ઘનઘોર તણી ઘૂમે પવને ઘેરૂં આમ.—પ્રેમાનંદ.

ઘટાકાશ, *s n.* [ઘટ+S. आकाश space; Brahma.] The portion of the sky or space contained in or limited by a water-pot. 2. The individual soul.

ઘટાટોપ, *s. m.* [ઘટ + S. आटोप spreading.] A covering for a carriage or any article of furniture. 2. The spreading of branches of trees in such a way as to form a shade. 3. The assembling of clouds; an assemblage.

ઘટાડવું, *v. t.* [See ઘટવું.] To diminish; to lessen; to reduce 2. To decrease.

ઘટાડો, } *s. m.* [See ઘટવું.] Deficiency.
ઘટાટો, }
2. Diminution; decrease.

ઘટાર્થ, *adj.* [ઘટિત + S. अर्थ meaning.] Becoming; fit; proper; worthy; deserving.

ઘટિકા, *s. f* [See ઘડ.] A period of 24 minutes; a period of sixty palas. 2. Same as ઘડી *q v.* 3. Name of a musical mode.

સ્તુતિ કીધી ઘટિકા જ્યારે.—સામળ.

ઘટિકાયંત્ર, Same as ઘટીયંત્ર *q. v.*

ઘટિત, *adj.* [See ઘટવું.] Proper; right; fit; suitable; worthy; deserving.

ઘટી, Same as ઘડી *q. v.*

ઘટીમાં ઘટી જાય આયુષ્ય આપ.—શૂખળ.

ઘટીયંત્ર, *s. n.* [ઘટી + S. यंत्र a machine.] A contrivance for measuring time; the metallic sinking cup; an hour glass; a clock; a watch. 2. A Persian water-wheel.

ઘટોત્કચ, *s. m.* [S.] Name of the son of Bheema by Hidimba.

ઘટોદ્ભવ, *adj.* [ઘટ+S. उद्भव rise.] Risen from the water-pot. 2. *s. m.* Sage Agastya.

ઘટ્ટ, *adj.* [S. संघट्ट to collect.] Close; compact; firm 2. Thick; of close texture; having compact structure, frame, or make.

ઘટ્ટપણું, *s. n.* [ઘટ્ટ+Guj. પણું a suffix forming a noun.] Closeness; compactness. 2. Thickness; closeness of texture; compact structure, frame, or make.

ઘટ્ઠ, Same as ઘટ્ટ *q. v.*

ઘડઘડવું, *v i* [Imit.] To have a rolling sound 2. To make a sound

ઘડઘડાટ, *s m* [See above] A rolling sound 2 Thunder

ઘડતું, *s n* [See ઘડવું] The act of forming or making 2 Shaping, forming

આખ્યું ઘડતું જગ —સામળ

ઘડતર, *s n* [See ઘડવું] Manufacture an article manufactured by beating hammering, or cutting 2 Skill displayed in a manufactured article 3 The wages of a manufacturer or an artizan, who makes an article

ઘડપણ, *s n* [ઘરડું+Gnj પણ a suffix forming a noun] Old age, senility, grey hair, ripe old age the vale of years, the decline of life

Prov ઘડપણ ને બચપણ બરાબર Old age is second childhood

બચપણમાં આવે સાપરી, ઘડપણમાં આવે સેવ—લોકોક્તિ.

ઘડભાંગ, } *s f* [ઘડવું +S भञ्ज to break]
ઘડભાંજ,

Opposing thoughts struggling thoughts.

ઘડમાંચી, *s f* [ઘડો+માંચી a seat.] A wooden tripod for placing a water-pot on a water-pot stand

ઘડવી, Same as ગડવી *q v* 2 [Dim of ઘડો] A small store for water a cistern

Prov ' ઘડવી, ક્યાં ગયા હતા ?" તો કહે ' ઘેરના ઘેર ' Much bruit, little fruit

ઘડવું, *v t* [S घट् *to form*] To *fashion*, *to forge* to shape *to frame* *to form* 2 To make by hammering chiselling, chipping, etc. 3 To draw up (a document) 4 To beat to strike 5 To write to draft (a petition)

Id ઘાટ ઘડવો To fashion to manufacture — *to* give a shape to 2 To plan to make a design , to arrange a scheme 3 To put to a loss to ruin 4 To beat ઘાટ ઘડી નાખવો To ruin irretrievably 5 To kill અરજી ઘડવી To frame or draw up a petition કલમ ઘડવી To mend a pen રોટલો ઘડવો To make a cake વાસણ ઘડવાં To make pots.

ચિત્ત મનમાં કામી જનો તે ઘડી —ક હ યા

ઘડવો, *s m* [Dim of ઘડો] A water pot

ઘડાઈ, }
ઘડામણ }Same as ઘડતર *q v*
ઘડામણી }

ઘડાબૂડ, *adj* [ઘડો + બૂડવું to plunge into] Water vessel-deep

ઘડાયલું, *adj m f n* [See below]Experienced, practical

ઘડાવું, *v i* [See ઘડવું] To be made, *to* be framed 2 To be drawn up 3 To acquire experience by being repeatedly corrected.

Id ઘડાઈ ઘડાઈને After repeated bitter experiences

સપડી પાસેથી હું ઘડાઈ રે —નમ"દ.

ઘડી, *s f* [S घटी] A period of 24 minutes 2 Moment time 3 An instrument for measuring time by letting water to trickle *down*, a *clepsydra* 4 *An hour-glass* [*See* ગડી] A fold

Id ઘડી મુકવી માંડવી To begin to measure time with a clepsydra ભવિષ્યમાં જે ઘડી માંડી છે તે મિથ્યા થવાની નથી What is preordained will *not* be changed ઘડીઓ ગણવી [Lit] To measure or count moments 2 To wait for anxiously 3 To lie on the point of death ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમાં In a very short period of time; in a moment ઘડી જાય છે તે લાખની Every minute is precious ઘડીની નવરાશ નહિ ને ઝડીની પૈસાદ નહિ Much ado about *nothing*

Prov ઘડીનો ભરોસો નથી Life is transient ઘડીએ ઘૂંટ ભરવો To be on the point of death ઘડી જાય ને સોનાની Nobody can be sure of the future ઘડીમાંખેલું ને ઘડીમાંબેલું —ઘડીઘડીના રંગ Ever changing

મુખવાસ કરો ઘડી વાગી ગઈ—નમ"દ

જીવની ઘડીઓ ગણાય છે ચોથની ઠાકરી થાય રે—આખુ

ઘડીઆલગ્ન *s n pl* [ઘડી +S. लग्न *marriage*] Marriage at any time or season 2 A marriage ceremony of which all the parts are performed at the same and fixed time

ઘડીઆળ, } *s f n* [ઘડી+S आलय an abode]
ઘડીઆળ

A chronometer, a watch a clock 2 A round piece of bronze metal.

ઘડીઆળી } *s m* [See above] A watch-
ઘડીઆળી, }

maker a watch-repairer a clock repairer

ઘડીઆળું Same as ઘોઘડીઉં *q v*

ઘટ ઘડીઆળો ઘોર —સામળ

ઘડીઉં, *s n* [See ઘડો] A pitcher

ઘડીએક, *adv* [See ઘડી + એક one] For a moment for some time

ઘડીએક નહવા ભેતારે આવો મારી ગાવડી રોવા રે—નરસિંહ.

ઘડીએઘડીએ, Same as ઘડીઘડી *q v*

ઘડીઓ *s m* A section 2 A multiplication table

ઘડીઘડી *adv* [ઘડી + ઘડી redup] Every time 2 Often frequently 3 Constantly continually 4 Repeatedly

Id ઘડીઘ ડીનો રંગ Ever changing

ઘડીક Same as ઘડીએક *q v*

ઘડીતાળી, *adj* [ઘડી + S ताल beating time] On the point of death

Id આ માણસ ઘડીતાળે છે This man is on the point of death

ઘડીબંધ *adj* [ઘડી+S बंध् to bind] Folded up 2 Unopened 3 Unused (cloth, etc)

ઘડીભર *adv* [ઘડી + ભરવું to fill] For a moment

Id ઘડીભર થોભવું To wait for a short time

ઘડું, *s n* [See ઘડો] A very large earthen pot to hold grain or water

ઘડુઘડુક *adv* [Imit] Rolling soundingly

ઘડુકાટ *s m* [Imit] A rumbling sound

ઘડુડુડુસ *adv* [Imit] With a crackling sound

ઘડુલી *s f* [ઘડો+લી dim] A very small water pot

ઘડુલીઓ, ઘડુલો } *s m* [ઘડો + લો dim] A small water-pot

ઘડો *s m*. [S घट] An earthen vessel to hold water a water pot a pitcher a ewer a jar

Id પાપનો ઘડો The cup of iniquity તારા પાપનો ઘડો ભરાઇ ચૂક્યો The cup of your iniquity is full your sin will soon find you out પાપનો ઘડો ફૂટવો To come to light તારો પાપનો ઘડો જરૂર ફૂટશે Be sure your sin will find you out ઘડો ફોડવો To break off the relationship by a bing a bath (ચાક ઉપર બેઠો) ઘડો ઉતરશે કે આગર? None can say what the result will be so long as the causes are in the process of working

Prov અધૂરો ઘડો છલકાય ઘણો Empty vessels make most noise ઘડાના ઘ ડૂલીઆ કરવા To exchange a thing of great value for several of smaller value ઘડો તેવી ઠીકરી આ તેવી ઠીકરી As is the father so is the son ઘડા જેટલું ન રૂ અને પણ ઘણા જેટલું નાક ન જાને One would rather lose one's head than one's honour ઘડા જેવડું મોતી નહિ કાને નહિ નાકે Everything looks beautiful within its limits

ઘડો ફૂટે રહ્યે ઠીકરી, મા વિના એવી દીકરી —પ્રેમાનંદ

ઘ ઘડો કે પેડ ઉતરશે ચાક ઉપર હજુ બેઠો છે—આગમ

ઘડોઘાટ, ઘડયોઘાટ } *s m* [See ઘડવું + ઘાટ arrangement] Judgment decision

Id ઘડોઘાટ કરવો To kill to ruin to bring one into a great difficulty and loss

દુરાચારને મ ઘ મ ઘડવાથી એનો ઘડોઘાટ કરવાનો વિચાર થયો—
ગો મા. વિ

ઘડોલાડવો *s m* [ઘડો+લાડવો a sweetmeat ball] The ceremony of breaking an earthen pot with a sweet ball put on it in the cemetry after a dead body is burnt

Id ઘડોલાડવો કરવો To reconcile by any means to do a business with fair means or foul 2 To do a thing treacherously 3 To have done with a business whether to one's advantage or loss 4 To ruin. 5 To settle finally ઘડોલાડવા થવો To be ruined 2 To be dismissed

ઘડ્વાઘ્ *s n* [ઘાડ + વન a jungle] Grass standing on the ground grass not mowed

ઘણ *s f* [S घन thick] A large hammer 2 *s m* [S घुण] A particular kind of insect found in timber a wood louse

ઘણઘણ, ઘણુઘણુ } *adj* [Imit.] Tinkling jingling

ઘણઘણાટ *s m* [ઘણઘણ + S स्थान state] A peal clanging din

ઘણુંએક, ઘણુંક } *adj n pl* [See ઘણું] Many several numerous

ઘણાએક, ઘણાક } *adj m pl* [See ઘણું] Many several numerous

ઘણાઘણી *s f* [Redup of ઘણું] Close friendship familiarity intimacy

ઘણીએક, ઘણીક } *adj f pl* [See ઘણું] Many several numerous

ઘણું *adj m f n* [S घन thick] Dense close 2 Deep much a deal 3 Enough 4 *adv* Largely on a large scale ever so much in a great degree in a great number not a little in all conscience too much very for the most part

Id ઘણું વાના કરવાં Frequent persuasion 2 Persuasion large on many grounds ઘણુંઘણું કહેવું To persuade frequently 3 To persuade

by appealing on many grounds ઘણું કરવું To spend one's money frugally ઘણું લેવું To be very ill ઘણું થવું To be enough (of what is said or done)

Prov ઘણું ઘરનો પરોણો ભૂખે મરે Between two stools we come to the ground, no man can serve two masters ઘણું કરે તે પોતા માટે—ઘણું તાણે તે તૂટવાને માટે After a storm comes a calm; the hotter the war, the sooner the peace ઘણો ઓભે તેમ ઘણો સપડાય Harm watch, harm catch ઘણો ખીજાયો હોય, પણ ગોતાપિને ન અપાય One may be angry with one's dear ones but would not part with them ઘણો ડાહ્યો ઘણો ખરડાય—ડાહ્યો ઘણું ઉંડાણે ખરડાય Don't be fastidious lest you come to grief ઘણાં સાથે વેર ન કરવું Do not quarrel with those who are strong in their number, or they will make you unhappy ઘણો ભોળો તે ભૂડાઈનો ભાઈ An over good natured person is next to a simpleton ઘણી ભૂખ હોય, પણ બે હાથે ન ખવાય Eagerness is no excuse for impropriety ઘણાંધાવાને ઘણી હાય Avarice increases with wealth ઘણો કાયદા ત્યાં ઘણા ચોર The more laws the more offenders ઘણો પૈસે દેવાળું, ને ઘણી ભક્તિએ ભીનાશ Every excess becomes a vice ઘણા ગુલામે ઘર ઉજ્જડ Many cooks spoil the broth many men many minds

ઘણુંક *adj m f n* [ઘણુ + એક one] Much in many ways

ઘણું કરીને *adv* [ઘણું and S कृ to do] Especially 2 Mostly chiefly 3 Probably for the most part 4 Perhaps 5 Most frequently

ઘણું ખરૂં, *adv* [ઘણું + ખરૂં really] On several occasions almost always 2 Probably 3 Almost certainly

ઘણું જ *adj m f n* [ઘણું and જ surely] Intense very much excessive

ઘણું તો *adv* [ઘણું and તો then] At the most.

ઘણેરૂં *adj m f n* [See ઘણું] Plentiful intense. (*Used in Poetry*)

ઘાટ ઘણેરા કરે હત —અખો

ઘટ, *s m* [S घटा] A bell

Id ઘટ જેવો Rascally (vulgar) ઘરમાં ઘટ ફરે છે The house is empty of the necessaries of life ઘટ વાગવો ફરવો To be wanting ઘટ વગાડવો To proclaim to anounce

Prov ઘરમાં તો ઘંટ વાગે ને બહાર તો લાલા સાહેબ Poor and yet foppish

ઘટડી *s f* [ઘટ+ડી dim.] A small bell

Id ઘટડી વગાડવી To beg for alms

ઘંટતનુ *s n* [ઘટ+S तनु the body] A vorticella.

ઘંટમાળ, *s f* [ઘટ + S माला a garland] A row of bells; a garland of bells

ઘંટરવાલય, *s m* [ઘં+S रव a sound + आलय place] A kind of musical instrument used by hunters

ઘટલો, *s m* [ઘટી+લો dim] A grinding stone, a hand mill 2 Name of a stone used for grinding

ઘંટા *s f* [S] A bell 2 Nothing (slang)

ઘંટાકાર *adj* [ઘટા + S. आकार form] Bell-shaped campanulate

ઘંટાપથ, *s m* [ઘટા + S पथ a way] A high way 2 The main road

ઘંટારવ *s m* [ઘટા + S रव a sound] The sound of a bell

ઘંટાળી *s f* [ઘટા+S आवाल a line] Sounding beads made of silver

કટિ ઘમકે ઘુઘ ઘંટાળી રે —પ્રેમાનંદ

ઘંટી *s f* [S घट्टी a grinding hand mill] A grinding mill 2 A moving circular machine

Id માથે ઘંટીનું પડ હોવું—વળગવું To be entrusted with a difficult and heavy task

Prov ઘરની ઉંઝરા ઘંટી ચાટે અને ઉપાધ્યાયને આટો Charity must begin at home ઘંટીના સૌ ને ઘરનો એક One blow with a heavy hammer more than counter-balances a hundred blows with a lighter one one shift of the cat is worth a hundred of the fox. ઘંટી પ્રમાણે ઓરણું ને સૂના પ્રમાણે ઓઢણું Cut your coat according to your cloth

ઘંટીઓ *s m* [See ઘંટી] A portable grinding mill 2 A grinding stone

ઘંટીચોર *s m* [ઘંટી + S चुर to steal] A cut purse. 2 A skilful thief a clever cheat

Prov ચોરનો ભાઈ ઘંટીચોર Both are equal in cunning or roguery 2 Set a thief to catch a thief

ઘંટીટંકારો *s m* [ઘંટી + S टङ्क to pierce through] Name of a bird whose voice is just like the sound produced when a grinding stone is repaired a wood pecker

Id ઘંટીટંકારો કરવો To interfere speaking loudly 2 To speak oftener

ઘંટ, s. m [S.] A large bell hung on the side of an elephant.

ઘંટો, s m [See ઘંટી.] A large grind-stone. 2. A large bell.

ઘંડ, s. m [S] A bee

ઘન, s m. n. [S.] A cloud. 2. The cube of a number. 3 [S. ઘન mass] A cube, a solid. 4. adj. Thick; dense; deep. 5 Solid. 6 Cubic 7. [See ઘણું] Much.

Id. ઘન પદાર્થ A solid substance ઘન તસુ A cubic inch ઘન ફુટ A cubic foot.

વસંતે વાસંતી કુસુમ સમ ઘન બને—કે. હ. ધ્રુ

અ નરનો ઉર રાગ પ્રસરી, પૈને ઘન ચૈતન્ય —કે. હ. ધ્રુ.

અંધકાર ઘો ગોકુળમાં ઘન ગાજે આ ન —પ્રેમાનંદ.

જેમ રવે કાળા તે ઘોર ઘન.—પ્રેમાનંદ.

ઘન ગાજે ઘનઘોર —સામળ.

નગર પેઠું પડ્યું ઘન ત્રિકુટે —ન. ભો. દી.

ગગન ઘટા ઘનઘોર તણી, ઘુમે ઘનને ઘેર્યું આભ રે.—પ્રેમાનંદ.

ગાજે ઘેરું ઘનઘોર હોયે ખારાં દૈવા સખી.—લલિત.

ઘનકોણ, s m. [ઘન + S કોણ an angle.] A solid angle.

ઘનગર્જના, s f. [ઘન + S. ગર્જના sound] A thunder.

ઘનઘટા, s f [ઘન+S ઘટા an assembly.] A thick mass of clouds

ઘનઘટા વિના થાય વૃષ્ટિ —અખો

ઘનઘોર, adj [ઘન+ S ઘોર dreadful] Dark and dreadful; very dark 2 Terrible on account of the pouring down of rain

ઘનચક્કર, adj [ઘન a cloud+S चक्र a circle] Mad, stupid, foolish 2 Muddle headed

ઘનચૂડી, s f Name of a bird; the malabar pied hornbill.

ઘનછાય, s. f [ઘન + S छाया a shade] A black cloudy shade

તથાપિ કાળી ઘનછાય પૂરે —ન ભો. દી.

ઘનતા, s f.
ઘનત્વ, s n
ઘનપણું, s n [ઘન + S ता, त्व, Guj પણું a suffix forming a noun] Solidity 2. Density

ઘનધ્રુવ, s m [ઘન+S ध्रुव steady.] Anode

ઘનફલ,
ઘનફળ, s n [ઘન + S फल fruit result] Cubical content. 2. The cube, the result obtained by cubing a quantity, 3. A volume

ઘનમાપ, s. n. [ઘન + S. माप a measure.] A cubic measure.

Id. ઘનમાપવ્યવહાર Calculation of the cubical contents of a solid body.

ઘનમાળા, s. f. [ઘન+S. माला a garland.] An assemblage of clouds.

ચડી ગઈ ઘન ઘનમાળા.—ગિરિધર.

ઘનમૂળ, s n. [ઘન+S मूल root.] Cube root.

ઘનરવ, s m. [ઘન + S. रव a sound.] A thunder. 2 A peacock.

ઘનરસ, s m [ઘન+S. रस a juice.] Water. 2. A decoction. 3 Camphor.

ઘનવલ્લિકા, s f. [ઘન+S. वल्लिका a creeper.] A streak of lightning.

ઘનવાત, s n [S.] Name of a hell. 2 s. m. Wind accompanying the clouds.

ઘનશકલ, s n. [ઘન+ S शकल a part, a bit.] Light shower of rain.

દૈત્યની આનંદ તે ત્યાં ઘનશકલ ભીંજ્યું પામે—ન. ભો. દી.

ઘનશ્યામ, adj [ઘન+S श्याम black] Of the colour of a storm-cloud; of a dark colour. 2. s m An epithet of Krishna.

ઘનસમીકરણ, s n. [ઘન + S. समीकरण an equation] A cubic equation.

ઘનસાર, s m [ઘન+S. सार an essence.] Camphor

ચંદને રસાળ-કુસુમ ભોજન, શરીરે ઘનસાર.—ગિરિધર

ઘનાક્ષર, s m [ઘન+S. अक्षर a letter.] Name of a metre, each line containing thirty-two syllables.

ઘનીકરણ, s n. [S घनीकृ to solidify.] Solidification

ઘનીભવન, s n. [S घनीभू to be congealed.] Condensation.

ઘપ, adv [Imit.] Piercing with force.

Prov. ઘપ ગોદો, ને ચાપુ ચણા The work is heavy and the remuneration light.

ઘપાઘપ adv [Redup of ઘપ.] Forcibly piercing

ઘબરાટ, Same as ગભરાટ q. v.

ઘબરાવું Same as ગભરાવું q. v.

ઘબાવું, Same as ગભાવું q. v.

ઘમકવું, v. i. [See ઘમઘમ.] To make a rumbling sound

ગાજે ઘાયે ઘુઘરા ઘમકે — ઘટકળ

ધમકાર, ધમકારો, ધમકો, } s. m. [ધમધમ+S. कार sound.] A rumbling sound.

ઢમઢુમ વાજે ઘુઘરીનો ધમકાર.—દયારામ.

મોટા મોટા ઘુઘરીને ધમકે.—પ્રેમાનંદ.

ધમધમ, *adv.* [Imit.] With a rumbling sound. 2. Swiftly; soon.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, ને વિદ્યા આવે ધમધમ Spare the rod and spoil the child.

ધમધમવું, *v. i.* [See above.] To make a rumbling sound. 2. To be spreading (of smell).

પાયે નેપુર ધમધમે.—૨. અ. દી.

ધમધમાટ, [ધમધમ+S. वृत्ति state] A rumbling sound.

ધમધમાવવું, *v. t.* [See ધમધમવું.] To beat with force or severely; to stike in such a way as to produce a sound.

ધમધોર, Same as ઘનઘોર *q. v.*

ધમચકરડી, ધમરડીચકરડી, } *s. f.* [ધમધમ + S. चक्र a circle.] Circular motion; name of a game played by children.

ધમંડ, *s m.* A false show. 2. Pride; arrogance; haughtiness.

ધમંડી, *adj.* [See above.] Revelling; luxuriously; indulgent. 2. Proud; arrogant; haughty. 3. *s. f.* Revelling; luxurious indulgence. 4. Pride; arrogance.

ધમવું, *v. t.* [See ધમધમાવવું.] To beat.

ધમરધમર, *adv.* [Imit.] Turning round and round; moving in such a way as to produce a sound.

ધમસધમા, *s. f.* Crowdedness; pushing. 2. Mischief; an uproar.

ધમસાણ, *s. n.* [See ધમધમ.] Violence of action; exuberance or extravagance of action. 2. Riot; revel; luxurious banqueting. 3. Mad capering; wild tumultuous jollity; romping. 4. A crowd of people.

Id. ધમસાણ વાળવું To make havoc; to slaughter. 2. To fight a long and fierce battle.

એ ધમસાણ મચ્યું થયું, દશ, વીસ, ત્રીસ, ચાળીસ —સામળ.

ધમાધમ, *adv.* [See ધમધમ.] Hurriedly; soundingly. 2. *s. f.* Mischief; a quarrel; a bustle. 3. Hurry; confusion.

ઘમ્મરઘંટી, *s. f.* [ઘમઘમ + S. घरट्टी a grinding mill.] A sounding hand-mill.

ફેરો તો ઘમ્મરઘંટી તણું રે.—સ્ત્રીગીત.

ઘર, *s. n.* [S. गृह a house.] A house; a habitation; a mansion; an edifice. 2. Home. 3. A family; a household. 4. Domestic life; social life. 5. Ancestors; ancestry. 6. A den; a nest; a hole; a cell; a burrow (of lower animals). 7. A hole; a cavity. 8. A frame; a stand; a cup; a socket; a pigeon-hole. 9. (In Astronomy.) The station of a planet; a region or square in astronomical calculations; the quarter; the station. 10. The source; spring; seat; root; cause; the place of inherence. 11. The compass; reach; sphere. 12. Powers of accomplishing. 13. The key; means; resources. 14. A firm hold or ground reserved to stand by (in argument)

Id. ઘર અજવાળવું To *glorify the family;* to act in such a way as to increase the reputation of the house. ઘર કરવું To set up a house. 2. To marry a wife. 3. To obtain a footing. 4. To take up one's abode. 5. To settle down. 6. To make a large collection by robbing others of their things. ઘર ફાડ્યું કરવું To make a traitor of one of the members of a family. 2. To commit adultery with a female member of a family. ઘર ફાટ્યું હોવું To have a disunion in a house. 2. To be divulged (of *the secrets of a family*). ઘર ફોડવું *To commit adultery* with a female member of a family. 2. To commit theft by digging a hole. ઘર ઘાલવું To make a theft in the house of an acquaintance *or friend.* 2. *To rob a person of his property by* making friends with him. 3. To misuse one's hospitality. 4. To ruin the reputation of a family. 5. To commit adultery. પરવું પોતાનું થશું એવો ઘર ઘાલે.—દલપતરામ. ઘર જોવું To keep an eye on. 2. To search a house under a search-warrant. ઘર ચલાવવું To manage one's domestic affairs. ઘર જોડવું To form a friendly union with a family; to restore peace and union with a family. ઘર તૂટવું To be dissolved (of union with a family). ઘર ધૂળવવું To turn the house out of the windows. ઘર ભેળવું To consume, devour, or dissipate the property of a family; to fleece utterly. ઘર ફાડવું To

commit robbery ઘર ફોડવું To cause a member, etc, of a household to play the traitor ઘર ફૂટવું To have a traitor in one's party ઘર બેસવું To sink in reputation (of a family) 2 To become insolvent. ઘેર બેસવું [Lit] To sit at home 2 To be out of employment. ઘેર બેસાડવું To dismiss from employment. ઘેર બેઠાં [Lit] Sitting at home 2 Without active service, being out of employment. ઘર બૂડવું To be ruined (of a family) ઘર ભરવું To enrich oneself એ દુરઆચો પોતાના ઘર ભરવામાં આતુર હતા—પ્રહ્લિાપ્તરાઝ ઘર ભાંગવું To cause to dissolve a marriage 2 To break the unity between husband and wife. ઘર માંડવું To set up or furnish a house 2 To bring about a marriage union. ઘર મારવું To plunder a house to rob a family 2 To commit adultery 3 To desolate or ruin a house ઘણી ગભની રે શ્રિધારી, ઘર માર્યું રે આમ નમની—ધારામ ઘર રાખવું To take care of one's own affairs 2 To protect one's own interest. ઘર રાખી વાત કરવી To take care of or protect one's own interest and then undertake a new responsibility ઘર તપાસવું-વિચારવું To examine one's own strength or circumstances રાગનું ઘર ઓળખવું To know clearly what particular musical air is being sung or performed તે ઉદાસીના ઘરમાં છે He is in a sorrowful mood ઘર સૂનું લાગવું [Lit] To feel that a house is empty, either through being deserted or through the loss of a dear person તેનું ઘર સારૂ છે—તે સારા ઘરને છે He belongs to a respectable family નીચ ઘરનો Born in a low family તે ઘરનો સુખી છે He is a well-to-do man 2 He commands a competency ઘરઆંગણું-ઘરનું આંગણું The open ground or court yard in front of a house 2 The range of one's domestic influence 3 Not very distant ઘરઆંગણું કરવું-ઘર આંગણું કરવું To wait for impatiently 2 To be impatient કું તે જુવ પાખે ઘરઆંગણું કરતી હતી રે—દયારામ ઘર ઉખડી જવું To become childless or without an heir ઘર ઉખેડી નાખવું To fell a house to the ground 2 To reduce a family to utter ruin તેં ... ઘર ઉખેડી ન ... વિચાર કર્યો—... ઘર ઉઘડવું To be brightened 2 To get a wife 3 To get a child ઘર ઉઘાડવું To increase the reputation of a house 2 To beget progeny ... ઘર ઉજાળી મેં તારું ભાગ્ય—... ઘર ઉજળું કરવું To raise the reputation of one's family ઘર ઉપાડી લેવું-ઘર ઊંચકવું To take upon oneself the management of the house ઘર ઊજળું રાખવું To keep up the reputation of the family ઘર ઊજળું રહેવું To be saved from a loss 2 To get a wife ઘર ઉપરે Very close quite near ઘરકૂકડો A stay-at-home home-keeping ઘરખપાઉ Not sold off, lying uselessly on one's hand (of an article for sale) 2 Keeping a thing to which one has no right and use it as one's own ... ઘર The family of which the members are ill behaved ઘર ભલું કે આપણે ભલા, એમ રાખવું Not to concern oneself about the affairs of others to confine oneself to one's own house and do nobody any harm ઘર ખાખે કરવું To search in all parts of the house ઘર ખાવું To become childless through the death of an only son 2 To be ruined 3 To be under fire (of a house) ઘર વસાવવું To get a house and furnish it. 2 To get oneself married 3 To bring up a family ઘરનું ઉઘાડું પડવું To be exposed to public view (of the defects or reputation of a family) ઘર ઉજાડવું To ruin one's family ઘર ઉઘાડું રહેવું To have a continuity of one's family 2 To get a wife ઘર ઉઘાડું રાખવું To marry ઘરનું ... To be reduced in size or number (of a family) ... Secretly ઘરનો ખૂણો-ઓરડો The pecuniary condition of a family ઘરનો ધણી-ધણી The supporter of a family 2 The husband ઘરમાં ... (...) કે ઉ-ઘરમાં ... ... It is an empty house ઘરમાં-હાલ્લાં અફળાવાં To be very poor તેઓને ઘેર હાલ્લાં અફળાતાં હોય તો પણ—... ઘરનું માણસ A confidential or trustworthy person. ઘરને ખૂણે પૂછવું To make a private inquiry

Prov ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ચાટે ને ઉપાધ્યાયને આટો Charity must begin at home પાણી પીને ઘર શું પૂછવું ? No weeping for shed milk It is too late to shut the stable-door when the steed is stolen after the death, the doctor ઘરની ... To Out of the frying pan into the fire. ઘરમાં ... He robs his belly to provide for his back ઘેર ઘેર માટીના ચૂલા All men have their defects

ઘેર આવે ત્યારે આ મ પડે Put yourself in his position ઘર બાળીને તીરથ કોણ કરે ? Charity begins at home ઘેર બેઠે મોતીએ ચોક પૂરવા To build castles in the air ઘરમાં વાઘ સમાન, ને બહાર બકરી સમાન Argus at home, but a mole abroad ઘર સૌને વાગ્યું છે Every one for himself, and God for us all ઘર ફૂટે ઘર જાય—ઘર ફૂટ્યું તેનું કેમ ફૂટ્યું A house divided against itself cannot stand, the evils of divided interest in a house are bad enough ઘરના ભૂવા, ને ઘરના જાગરીઆ He whose father is judge, goes safe to trial ઘરનો રોટલો બહાર ખાધો Hospitality received is only a return for hospitality shown ઘર પ્રમાણે બારણાં Everything has its measure and proportions ઘરની ઉન્નતિ, પણ ઘરની ન ઉન્નતિ If one has the means to live by, one can dispense with superfluities ઘર વંઠ્યું, બજાર્યુ પેઠું When one finds no pleasure at home, one seeks pleasures outside one's family ઘર છોડ્યું, ને દુઃખ વિસર્યું Out of sight, out of mind ઘરમાં ન મળે પૈસ, ને લેવા પેસ Empty-handed, one can do nothing ઘરમાં ઓને ઠેકડી, ને બહાર ઓટે ઊંકરી A man, who is subjected to ridicule in public and to abuse at home, can command no respect ઘર ભાડે, હાટ ભાડે, વાણોતર, ને વ્યાજ, રોફ ઠાઠે ભલપતા, તો દેવાળા વિ શી લાજ ? He who has no house of his own, who has to pay rent for his shop, who has to pay his servant, who has to pay interest on his capital, and who has to maintain himself in pomp, is sure to be insolvent

ઘરકડુ, Same as ઘુરકડુ *q v*

ફુમતડું તો કરકે છે, ઓઝો બેઠો ઘરકે છે—શેકોકિત

ઘરકાજ, } ઘરકામ, } *s n* [ઘર + S कार्य, कर्मन् work] Domestic duties

ઘરકોડ, *s n* [See ઘુરકડુ] Peevishness a threat

ઘરકેળવણી, *s. f* [ઘર + કેળવણી education] Home education

ઘરખટલો, *s m* [ઘર+ખટલો affairs] Household affairs domestic duties 2 A family dispute the troubles and cares of the family 3 Family wife children, etc all the appurtenances of a family

વહુ નાની વયની અને ઘરખટલાના કામથી અજાણ હતી—ક કા કાં

ઘરખરચ, *s m n* [ઘર + ખરચ expenditure] The household expenses, 2 Home consumption.

ઘરખૂણીઉં, *adj m f n.* [ઘર + S कोण a corner] Confined to a corner of a house 2 Relating to the secrets of a family

ઘરખૂણે, *adv* [See above] Internally, privately

ઘરગતુ, } ઘરગથ્થુ, } ઘરગથુ } ઘરગતી, } *adj* [ઘર + S गत gone] Made, raised produced or used at home 2 Not made for sale. 3 Private, not public

ઘરગોટી, } ઘરઘોટી, } *s f* [ઘર+S गुटिका the cocoon of the silkworm] A silk cloth used at the *time of taking meals at home*

ઘરઘરવું, *v. i* [S घर्घर gurgling] To have a hoarse noise in the throat. 2 To gurgle.

ઘરઘરાટ, Same as ઘરઘટ *q v*

ઘરઘાલુ *adj* [ઘર+ઘાલવું to thurst] Treacherous 2 Expensive profitless, fruitless

ઘરચોળું, *s n* [ઘર + S चोलक a bodice] A silk cloth worn at home by women

સામકું વરને સોનેરી સાળુ, ગુલકું વરને ઘરચોળુ —પ્રેમાનંદ

મુખ મરડી કરે વાત, આપશો ઘરચોળા રે —પ્રેમાનંદ.

ઘરજણ્યું, *adj m f n* [ઘર+S जन् to be born] Produced or born in the family or house

આલકડોક આ ત્યાં જ ઘરજણી —અખો

ઘરજમાઇ, *s m* [ઘર+S जामातृ a son in law] He who dwells in the house of his father-in-law with his wife, and manages his domestic affairs.

Id ઘરજમાઇ થઇ પડી રહેવું To lie idle on one's hand to have no demand for (of an article of commerce)

ઘરજમાઈ તે રંગીલો ઘણો —નર્મદ

ઘરડ *s f* [S घर्ष rubbing] A cart road 2 A wheel rut

Id ઘરડ પડવી To be in a new course ઘરડમાં પડવું To begin a new life to be in the natural course of life ઘરડમાંથી નીકળવું To shun a monotonous course

ઘરડકો, Same as ઘસરકો *q v*

ઘરડપણુ } *s n* ઘરડાપો } *s m* Same as ઘડપણ *q v*

ઘરડવુ *v t* [See ઘરડ] To drag on the ground, to drag along a surface

ઘરડીઓ, *s. m.* [See ઘરડવું.] A wooden ladle with which little cakes are turned in a frying pan. 2. A small scythe with which short grass is cut. 3. A whetstone. 4. [See ઘરઘરવું.] A gurgling sound in the throat 5. The last hard breathing of a dying man. 6. [See below.] An old man.

ઘરડોઉં, } ઘરડું, } *adj. m. f. n.* [S. जर्जर old.] Advanced in years. 2. Antique; ancient. 3. Worn out.

Id. ઘરડું પાન Very old. ઘરડામાં ખપવું To be included in the class of old men; to be regarded as old. 2. To be respected as an experienced person.

Prov. ઘરડી ઘોડી, ને લાલ લગામ-ઘરડી ગાય, ને કાટે ટેરો He has a colt's tooth yet in his old head. ઘરડાં ગાડાં વાળે If you want good advice, consult an old man. ઘરડું થાય, એટલે ગતિ જાય. ઘરડું થાય, એટલે અક્કલ જાય Old age is second childhood. ઘરડાં આબાદે લાજ ન જાય An old man in a house is a good sign on the door. ઘરડા એટલા શું ગાંડા ? Wisdom is acquired by age.

ઘરડેરું, Same as ઘરડું *q. v.*

ઘરણ, *s. n.* [See ગ્રહણ.] An eclipse ; an obscuration of the sun or the moon. 2. A critical juncture. 3. Enmity ; disagreement. 4. An undesirable person.

Id. ઘરણ થવું To obtain a firm footing ; to be taken possession of. ઘરણ લાગવું To be eclipsed. ઘરણ વખતે સાપ કાઢવો To throw an obstruction in one's way at a critical juncture. 2. To begin a work requiring a long time and to expect to finish it with great speed. એ બેની વચ્ચે ઘરણ છે. They always disagree ; they are at daggers drawn.

ઘરણઘેલું, *adj. m. f. n.* [ઘરણ + ઘેલું mad.] Lunatic.

ઘરણી, *s. f.* [See ગૃહિણી.] The mistress of the house; the wife; the housewife.

કેરે ઘરણી કાન કું વરની રે,-સાત પગલાં તમે નંદરાણી,-પ્રધાન ર.
પૂરે જોબન પચવીસ, બેર ઘરણી શું અમલ—સામળ.

ઘરધણી, *s. m.* [ઘર+S. धनी possessor of anything.] The master of the house ; the chief supporter of the family. 2. The landlord.

ઘરધણિઆણી, *s. f.* [See above.] The mistress of the house. 2. The wife.

ઘરઘન, *s. n.* Name of a bird of the class of vultures.

ઘરધંધો, *s. m* [ઘર + ધંધો occupation.] Business of the house ; domestic duties ; house-hold affairs.

ઘરધવું, *s. n.* [ઘર + S. धव husband.] Remarriage of a woman.

ઘરધાવડું, *adj. m. f. n.* [ઘર + S. धाव् to run.] Maintaining oneself upon what is left by one's ancestors. 2. Idle ; unemployed. 3. Home-keeping.

ઘરધોવણી, *s. f.* [ઘર + S. धावन cleansing.] House-laundry.

ઘરનાણું, Same as ગરનાણું *q. v.*

ઘરપ્રવેશ, *s. m.* [ઘર + S. प्रवेश entering.] Entering into a new house or building. 2. The ceremony of occupying a new house. 3. A trespass.

ઘરફાડુ, *adj.* [ઘર +S. स्फट् to burst.] That breaks open a house to commit a theft; house breaking.

ઘરબાર, *s. n.* [See ઘર+બાર euph.] A family. 2. A house and its appurtenances.

ઘરબારી, *s. m.* [See above.] A familyman; a married man. 2. A householder. 3. *s. f.* [ઘર+બહાર out] A feast given out of one's house, or in an open country; a picnic.

ઘરબોળુ, *adj.* [ઘર+S. बुड् to plunge; to sink.] Ruining one's own house or family.

ઘરભેદુ, *adj.* [ઘર+S. भेदक breaking through.] Acquainted with the secrets of a house or family, and unscrupulous in betraying them; betraying the family.

ઘરમેળ, *s. m.* [ઘર+S. मेल union; harmony.] Union between separate families; friendly intercourse between families.

ઘરમેળે, *adv.* [See above.] With union or harmony privately secured, without the knowledge of a third party; privately. 2. Amicably; peaceably. 3 In a friendly way; without coercion. 4. Without going to law. 5. Amongst one's relations and friends.

Id. ઘરમેળે પતાવવું To settle a matter in dispute amicably, without going to law or to a third party; to come to terms peaceably.

ઘરમોહ્યું, *adj. m. f. n.* [ઘર+S. मोह illusion of attachment.] Keeping to one's own house. 2. Idle; indolent.

ઘરમોહ્યા કરે રહુ ઘરે, વાને ફરે, ઘણું.—સામળ.

ઘરરખુ, } ઘરવખુ, } *adj.* [ઘર + S. रक्ष् to protect; विषय the province; the range.] Protecting the reputation of the house or family. 2. Managing the household cleverly.

મુજ અભાગણની બ્હેન, ઘરરખુ એ ગૃહિણી.—ના. દ. ક.

ઘરવખરી, Same as ઘરવાખરો *q. v.*

ઘરવટ, *s. f.* [ઘર + S. वृत्ति state.] Friendly intercourse. 2. Close connection or acquaintance. 3. Union.

ઘરવહીતરૂં, *adj. m. f. n.* [ઘર+વહીતરૂં drudgery] Drudging in the house. 2. *s. m. f. n.* One who drudges.

ઘરવહીતરી દુઃખી રે ફરૂં.—નર્મદ.

ઘરવાખરો, *s. m.* [ઘર+S. उपस्कर adornments; furniture.] Household furniture; household goods or chattle.

ઘરવાળી, *adj f.* [See below.] Owning the house. 2. *s. f.* A wife. 3 A female owner of a house.

ઘરવાળો, *adj. m.* [ઘર+વાળો having.] Owning the house. 2. *s. m.* A husband. 3. An owner of a house.

ઘરવેરો, *s. m.* [ઘર+વેરો a tax.] A house-tax.

ઘરસંસાર, *s. m.* [ઘર+S संसार the world.] Household affairs. 2. Worldly affairs.

ઘરસંસારી, *adj.* [See above.] Managing one's household and worldly affairs; busy or embarrassed with the troubles of maintaining one's family. 2. Pertaining to worldly affairs.

ઘરસાડી, *s. f.* [ઘર+સાડી *q. v.*] Name of a cloth worn by women.

ઘરસાડી વણો દશ ચીર લેહી.—પ્રેમાનંદ.

ઘરસાંકિ, Same as ગૃહસ્થિત *q. v.*

ઘરસૂત્ર, *s. n.* [ઘર+S. सूत्र a thread.] Worldly affairs. 2. House-hold affairs. 3. Family life.

મરણ પામ્યાં પતીને પુત્ર મહેતાનું બાળ્યું ઘરસૂત્ર—પ્રેમાનંદ.

ઘરાઉ, *adj.* [See ઘરબહુ] Private; not public.

ઘરાક, } ઘરાગ, } *s. m. n.* [S. ग्राहक.] A customer; a purchaser. 2. An appraiser.

ઘરાકી, } ઘરાગી, } *s. f.* [See above.] Sale; purchasing goods or wares; coming to buy; frequenting any place of sale for purchasing goods. 2. The customers at a shop; custom; a good-will.

ઘરાણીઆત, Same as ઘરેણીઆત *q. v.*

ઘરાણીઉં, Same as ઘરેણીઉં *q. v.*

ઘરાણું, Same as ઘરેણું *q. v.*

ઘરાર, *adv.* [Ar. قرار rest; settling.] Of course.

ઘરણી, *s. f.* [S. गृहिणी a wife.] A housewife.

વસુદેવ બોલ્યા હો, ઘરણી ઘેલી થઈ.—પ્રેમાનંદ.

ઘરે, Same as ઘેર *q. v.*

ઘરેડ, Same as ઘરેડ *q. v.*

ઘરેડી, *s. f.* [See below.] A pulley.

ઘરેડો, *s. m.* [S. घर्घर a gurgling sound.] A rattling sound in the throat; the death-rattle.

ઘરેણાઉ, *adj.* [See ઘરેણે.] Pertaining to a mortgage. 2. Kept as a mortgage.

ઘરેણીઆત, *adj.* [See ઘરેણે.] Mortgaged.

ઘરેણીઉં, *adj. m. f. n.* [See ઘરેણે.] Mortgaged.

ઘરેણું, *s. n.* [S. ग्रहण putting on.] An ornament; jewellery; trinkets; joys.

Id. ઘરેણા જેવું લાગવું To appear nice or beautiful.

ઘરેણે, *adv.* [S. ग्रहणे in possession.] Mortgaged; pawned; pledged.

Id. ઘરેણે મુકવું To give in mortgage; to mortgage. ઘરેણે રાખવું To receive as a mortgage. ઘરેણે આપનાર A pawner. ઘરેણે લેનાર A pawnee.

ઘરેભારે, *adv.* [See ઘરભાર.] Having a family; being happy in the married state; being a happy wife and the mother of a family (said of a young woman).

Id. ઘરેભારે હોવું To be a happy wife and mother.

ઘરોઘર, *adv.* [Redup. of ઘર.] At every house. 2. Everywhere; wherever one goes.

ફરે ઘરોઘર શોક ન માય કેહએ મેલી.—સામળ.

ઘરોડ, Same as ઘરેડ *q. v.*

ઘરોડ છોડી જવા, પડ્યું નહીં ન નાગમાં.—પ્રેમાનંદ.

ઘરોબો, *s. m.* [ઘર+S. भाव state.] Friendly relation, connection, or intercourse between families; intimacy; close acquaintance.

ઘરોળી, Same as ગરોળી *q. v.*

ઘર્મ, *s. m.* [S.] Heat. 2. Perspiration.

ઘર્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* घृष्, घर्ष् to rub.] Friction.

Id. ઘર્ષણવિદ્યુત Frictional electricity.

ઘલાવું, *v. i.* [See ઘાલવું.] To be thrust or pushed; to be penetrated through. 2. To be a loser. 3. To be keeping at home.

Id. ઘલાઈ જવું To lose money by the failure of a debtor. પૈસા ઘલાઈ જવા To be lost (of money). ઘલાઈ રહેવું To confine oneself to one's house; to be unwilling to move about; to sit idle and without occupation.

ઘલોડી, *s. f.* [See ઘીલોડું name of a kind of fruit.] A wooden button in the tether of cattle. 2. A lizard.

ઘલોડું, Same as ઘીલોડું *q. v.*

ઘવકવું, *v. i.* [See ઘા a wound.] To rub with the nails; to scratch.

ઘવાવું, *v. i.* [See ઘા a wound.] To be wounded.

ઘસઘસ, ઘસઘસાટ, } *adv.* [ઘસવું+redup. and S. वृत्ति state.] Soundly (sleeping).

Id. ઘસઘસાટ ઊંઘવું To sleep soundly.

ઘસડવું, *v. t.* [S. घृष्, घर्ष् to rub] To pull, drag, or roll along. 2. To write in haste or carelessly, and very fast.

Id. અદાલતમાં ઘસડી જવું [Lit.] To drag to a court of justice. 2. To file a suit or a complaint against. ઘસડી કાઢવું To write in haste or carelessly, and very fast. ઘસડી નાખવું To write in haste or carelessly and bring fast to an end.

ઘસડાવું, *v. i* [See ઘસડવું.] To be dragged; to be pulled; to be drawn. 3. To be made to follow.

ઘસરકો, *s m.* [See ઘસવું] A scratch; laceration.

ઘસરકવું, Same as ઘસડવું *q. v.*

ઘસરડાવું, Same as ઘસડાવું *q. v.*

ઘસરડો, Same as ઘસારો *q. v.*

ઘસરપસર, *adv.* [પસર redup. of ઘસર *fr.* ઘસવું *q. v.*] With great difficulty; draggingly. 2. *s. n.* The act of rubbing and producing a sound.

ઘસવું, *v. t.* [S. घृष्, घर्ष् to rub.] To rub. 2. To scour; to scrub; to polish. 3. To edge; to whet; to sharpen. 4. To write; to pen without attention to the meaning.

Id. વાસણ ઘસવાં To rub and clean vessels. ઓસડ ઘસવું To rub a medicinal drug on a stone, &c ચપ્પુ ઘસવું To sharpen a knife. કાગળ ઘસી કાઢવો To rub off a paper or a letter. અક્ષર ઘસી નાખવા To rub out letters; to erase letters. ઘસી પીવું Not to care about; to consider as of no value or importance. ઘસીને કાઢી નાખવું To rub off completely. 2. To root out.

Prov ઘસીને ગૂમડે ચોપડે ? Of what use ? Of what value ?

ઘસાઘસ, *s. f.* [Redup. of ઘસવું to rub.] A quarrel; disagreement. 2. Rubbing.

ઘસારણ, *s. n.* [See below.] Dust obtained by rubbing.

ઘસારડું, *s. n.* [See ઘસવું] A kind of medicine which is prepared by rubbing.

ઘસારો, *s. m.* [ઘસવું+S. कार sound; a meaning]A scratch; a stroke; a rough rub or brush. 2 A shock; a blow. 3. A loss. 4. A medicine prepared by rubbing medicinal ingredients. 5. Dust; filings 6. Wastage.

Id. ઘસારો પડવો-લાગવો To be scratched or rubbed. 2. To be injured. 3. To be put to a loss. 4. To suffer from a wasting disease. ઘસારો આપવો-દેવો To scratch or rub. 2. To put to a loss. ઘસારો વેઠવો-ખાવો To be subjected to scratching or rubbing. 2. To be subjected to injury. 3. To suffer a loss.

ઘસાવવું, *v. t.* [See ઘસવું.] To get rubbed. 2. To cause to rub.

ઘસાવું, *v. i.* [See ઘસવું] To be rubbed. 2. To be worn out 3 To be emaciated; to be lean. 4. To suffer a loss.

Id. ઉઘરાણી પણ ઘસાતી જાય છે Debts due to him are paid more and more slowly and reluctantly; all his dues are not in a state of being collected. ઘસાતું બોલવું To slander behind one's back; to defame one in one's absence; to back-bite. તેનું નામનિશાન ઘસાઈ ગયું Every trace of it is lost પૈસે ટકે ઘસાવું To lose wealth; to be reduced in pecuniary circumstances; to be hard up. તેઓ ઘસાવા માંડ્યા They began to feel the shoe pinch. શરીરે ઘસાઈ જવું To be worn out or exhausted ; to lose flesh.

Prov. સુખડ ઘસાશે; કંઈ ઓરસીઓ ઘસાશે ? It is the sweetscented sandal-wood, not the hard stone, which yields when rubbed; it is better to give than to take.

ઘસીઉં, *s. n.* [See ઘસવું.] Name of a kind of salt; powder-like salt; sea-salt.

ઘસીઓ, *s. m.* [See ઘસવું.] Flour of bajri, wheat, etc., soaked in milk, and rubbed or kneaded and parched or fried.

ઘસોટીઓ, *s. m.* [See ઘસવું.] Flour of parched wheat mixed with ghee and sugar and rubbed or kneaded.

ઘચકો, Same as ઘચકો *q. v.*

ઘા, *s. m.* [S. घात killing; striking.] A wound; a cut; a hurt. 2. A stroke; a blow. 3. [S. घात a collection.] A quire of paper.

Id. ઘા કરવો-આપવો To strike a blow. 2. To make a wound; to wound. ઘા થવો To be wounded. ઘા વાગવો To receive a wound. ઘા રૂઝાવો To be healed (of a wound). ઘા ગાળવો To throw an obstacle in one's way. પુંઠનો ઘા A blow behind one's back. 2. Faithlessness. ભારીનો ઘા A mortal blow. ઘા મારીને કામ કરવું To work with a heart. ઘા પડવો To be under a trouble; to be afflicted.

Prov. ઘા ભેગો ઘસરકો The greater contains the less; as good twenty as nineteen. ઘામાં લૂણ Adding fuel to fire.

ઘાઈ, *s. f.* Headlong eagerness; haste; hurry; precipitancy. 2. Tumult; bustle. 3. Tumultuous and violent commotion, working, or action. 4. Crowded state; crowdedness.

ઘાઘેલ, Same as ઘાયલ *q. v.*

ઘાઘરાપાટ, *s. m.* [ઘાઘરો+S. पट a cloth.] Name of a kind of cloth used for a petticoat of a woman.

ઘાઘરી, *s. f.* [See ઘાઘરો.] A lower garment worn by women; a petticoat.

ઘાઘરો, *s. m.* [P. गरेर.] A petticoat; a garment worn by women.

ઘાઘરી, *s. f.* A kind of a musical instrument.

ઘાઘલાં, *s. n. pl.* [See ઓગળવું.] A ceremony intended to remove evil. 2. A particular form of benedictory ceremony.

ઘાંઘું, *adj. m. f. n.* Hasty. 2. Bewildered.

ઘાંચ, *s. f.* [See ખાંચ.] A pit. 2. A rut in a cart-way. 3. An obstacle.

ઘાંચણ, *s. f.* [See ઘાંચી.] A wife of an oil-man. 2. A woman who makes and sells oil.

ઘાંચી, *s. m.* [S घृष् to rub.] An oil-man; an oil-maker; one who deals in oil.

Id. ઘાંચીની ઘાણીએ જોડાવું To fall in worldly difficulties. ઘાંચીનો બળદ The bull of an oil-man. 2. A dunce. 3. A drudge. મેલો ઘાંચી જેવો Very dirty. ઘાંચી ખૂટવો To want oil (of a lamp).

ઘાંચેલું, Same as ઘાંચણ *q. v.*

ઘાંચો, Same as ઘાંચી *q. v.* 2. A mat-maker.

ઘાટ, *s. m.* [S. घट् to form.] A mode; a manner. 2. A form; a shape; an external appearance. 3. An intrigue; cabal; a deep laid plot; machination. 4. An opportunity. 5. Name of a kind of silk-cloth. 6. A road; a way. 7. [S. घट्ट.] A landing place; a quay; a wharf. 8. An embankment with steps on the side of a river or tank, leading to the water. 9. A washing place on the bank of a river or tank. 10. A mountain defile or pass. 11. The country east of the Sahyadri range. 12. A level; footing.

Id. ઘાટ ઉતારવો To give a shape, particularly on a lathe. 2. To carry out a scheme to make a plot successful. ઘાટ ઘડવો-રચવો To give a required form. 2. To make a design: to intrigue. ઘડીએ મનમાં ઘાટ તે આવે જગનો તાત.—દલપતરામ. 3. To make a resolution. 4. To make an opportunity. 5. To inflict a great loss. 6. To kill; to destroy. ઘડ્યા મેલ અઘટિત ઘાટ, વિચાર સહેજ સારી વાટ.-દલપતરામ. સાન કહે ઘડે તો ઘાટ, ઉધાર બાર જવા દે વાટ.—સામળ. ઘાટ આવવો-બનવો To acquire a good shape. 2. To get or have a good opportunity. ઘાટ લાવવો To give a shape particularly by beating or hammering. 2. To make an opportunity. ઘાટે ઘાલવું To relate in details. ઘાટમાં લેવું-લાવવું-આણવું To bring into a required shape. 2. To catch in a snare; to make the victim of an intrigue. કોઈ ઘાટ બેસે નહિ The plan miscarried; the plan totally failed. ઘાટ બેસવો To be suitable to a plan. 2. To be successful (of a plan) ઘાટ મળવો-આવવો To agree in form; to be similar. ઘાટ ઘાલવો To put on a white piece of cloth on an auspicious occasion (of a woman). ઘાટ ઘાલે અતિ શોભતો, હરિ સ્મરણ રે –સુરદાસ. 2. To carry out a design; to bring to a successful end. 3. To put to death. અમો બેસી રહ્યાં છું તમ ઘાટ, અહીં આવો તો ઘાલીએ ઘાટ.–પ્રેમાનંદ. ઘાટઘાટનાં પાણી Water taken from different places. ઘાટઘાટનાં પાણી પીવાં To obtain an experience from different places in different circumstances, and among different

people; to acquire varied experience of the world. મેં પણ ઘાટઘાટનાં પાણી પીધાં છે.—નુવિ'હારચાર. નદીનો ઘાટ A place with steps on the side of a river. ધોબીનો ઘાટ A place where washermen wash their clothes. ખૈબર ઘાટ The Khyber Pass.

ઝુકિ ઘાટ ઘાટ ગિરિશંગ.—પ્રેમાનંદ.
મોત ફુંદી લયો ઘાટ.—પ્રેમાનંદ.
શામકુ વાંગે કુણકુંવરને આવ્યા ઉતમ ઘાટજી.—પ્રેમાનંદ.
અમરાપુરીનો સુનો ઘાટ.—સામળ.
રાય અને રંક તે એક ઘાટે.—સામળ.
બીજે ઠાઠે ઘાટ ઉપર ગયા.—હ. કા. કાં.

ઘાટડી, s. f. [See ઘાટપોત.] White-speckled red cloth worn by girls at the time of marriage.

Prov. આવી ઘાટડીએ, તે જશે લાકડીએ It is lifelong union (between husband and wife).

ઘાટણ, s f. [See ઘાટી.] The wife of a mountaineer. 2. A maid-servant (of the mountaineer class).

ઘાટદાર, adj. [ઘાટ + P. दार having.] Well-shaped; beautiful; fashionable.

ઘાટપોત, s. n. [See ઘાટ + S. प्रोत woven.] Name of a kind of silk-cloth.

ઘાટી, s. m. [See ઘાટ.] A mountaineer; a highlander; an inhabitant of the Ghauts or the country above the Sahyadri range. 2. adj. Pertaining to the country known as the Ghants. 3. A servant (coming from the mountaineer class).

ઘાટીલું, adj. m. f. n. [ઘાટ form + લું dim.] Beautiful; well-shaped; fashionable.

ઘાડું, adj. m. f. n. [See ઘાડું.] Thick; unfeeling; callous.

સંતાડ્યો કયે ઠામ ? ઘાડો પડ્યો મન નિ—વ્રહોલ.
મુજને સૌ એ રીત કહે છે, હું સરખી નહિ ઘાડી રે.—આશાભ.

ઘાડ, Same as ઘાડું q. v.

ઘાડવું, s. n [See ઘડો.] An earthen vessel.

ઘાડવો, s. m. [See ઘડો] An earthen pot. 2. A round vessel made of hide (to hold ghee, oil, etc.).

Id. જાણે ઘીનો ઘાડવો જ આવ્યો ને ! As if one has met with one's desired object by one's good fortune; he is overcome with joy at what he thinks to be his good fortune.

ઘાડાપણું, } s. n.
ઘાડાશ, } s. f. [ઘાડું+Guj. પણું, આશ a suffix forming a noun.] Thickness; density.

ઘાડું, adj. m. f. n. [S. गाढ.] Thick; close; dense; crowding. 2. Coarse. 3. Capable of endurance; enduring; hardy.

Id. ઘાડો સ્નેહ Close friendship. ઘાડું મન [Lit.] A hard heart. 2. A heart strong and able to bear pain or misfortune.

એમ વદી ચાલ ચાલી, ગર્ભના આધાર ઘાડી.—વહેલ.
આવો પ્રેમ ભુગત પર ઘાડો રે હોય.—દયારામ.

ઘાણ, s. f. [S. घ्राण.] An offensive smell; stench. 2. Anything nauseous; a stinking stuff; rubbish. 3. s. m. [S. हन् to kill.] A quantity thrown at a time into a frying pan, etc; a quantity of materials to be pounded, ground, etc. 5. Ruin; destruction. 6. [See ઘણ.] A large hammer. 7. A kind of insect which eats through wood.

Id. ઘાણ કાઢવો—વાળવો To extirpate; to ruin. 2. To do too much in any matter (used in contempt). ઘાણ ઘાલવો—નાખવો To throw a quantity of a preparation for frying into a frying-pan. ઘાણ કાઢી નાખવો To ruin; to spoil. ઘાણ બગડવો To be spoiled; to be thrown into confusion (of a plan or scheme). ઘાણ નીકળી જવો To be ruined. 2. To be tired or exhausted. 3. To be put into a difficult position. ઘાણ પેસવો To be sickly in body. 2. To be attacked by discord and disunion (of a family, society or body).

ઘાણી, s. f. [S. घूर्णि rolling; revolving.] An oil-mill. 2. A sugar-cane press. 3. The block, in which the roller moves in an oil-mill.

Id. ઘાંચીની ઘાણી [Lit.] The mill of an oil-man. 2. Drudgery; hard and tedious work. ઘાંચીની ઘાણીનો બળદ [Lit.] The bullock who turns the mill of an oil-man. 2. A drudge; one who does hard, tedious, and monotonous work. 3. One who is fit only for routine work. ઘાણી કરવી To take to the oil-mill industry. ઘાંચીની ઘાણીએ જોડવું To be set to do a hard, tedious, monotonous, and routine work. અવળી ઘાણીએ પીલવું—ઘાણીમાં ઘાલીને તેલ કાઢવું To set to do a hard work. 2. To punish severely. 3. To harass; to persecute (used as a threat).

ઘાંધાંઘાં, s. f. [Redup. of ઘાંટો.] Bustle; uproar; tumult.

ઘાંડી, s. f. Adam's apple. 2. Voice. 3. Trouble; hindrance. 4. A critical juncture.

Id. ઘાટી ફૂટવી To enter into one's youth. ઘાટી આવવી To be in a trouble. ઘાટી વટાવવી To overcome a hindrance. મરણની ઘાટી The woes at the time of death. સુવાવડની ઘાટી The pangs of delivery.

ઘાટી ચોટી અને નીસરી.—રત્નેશ્વર.

ઘાંટો, s. m. Noise; a loud voice.

Id. ઘાંટો કાઢવો To chide; to take to task. ઘાંટો પાડવો To speak loudly. 2. To beckon. ઘાંટો ઉઘડવો-ખુલવો To be able to speak distinctly. ઘાંટો બેસવો To be hoarse (of the voice).

ઉંચે ઘાંટે ન કરીએ ઉચ્ચાર.—દલપતરામ.

ઘાત, s. m. f. [S.] Murder. 2. Slaughter; killing; striking. 3 A blow; a stroke. 4. Destruction; smash; ruin. 5. Loss of life. 6. Barbarity; wickedness. 7. Treachery. 8. The power to which a quantity is raised; the index. 9. A bruise; a hit.

Id. ઘાત કરવો To kill. 2. To ruin; to spoil; to throw into disorder. ઘાત જવો To have a hair-breadth escape. આત્મઘાત Suicide. મનુષ્યઘાત Killing. જળઘાત Death by drowning. દ્વિઘાત Second power of a number or quantity; the square power. So also ત્રિઘાત, ચતુર્ઘાત, પંચઘાત, etc.

ઘાતક, } adj. [S. घातक] Destructive;
ઘાતકી, }
murderous. 2 Pitiless. 3. Atrocious; barbarous. 4. Treacherous; deceitful; faithless.

ઘાતચંદ્ર, s. m. [ઘાત+S. चंद्र the moon.] The moon when she is in an inauspicious mansion in the horoscope of a person.

ઘાતતિથિ, s. f. } [ઘાત+S. तिथि, दिवस, वार
ઘાતદિવસ, s. m. } a day & नक्षत्र a con-
ઘાતનક્ષત્ર, s. n. } stellation.] An inaus-
ઘાતવાર, s. m. }
picious lunar day or constellation.

ઘાતસ્થાન, s. n. [ઘાત+S. स्थान a place] The inauspicious square in a horoscope 2. A slaughter-house. 3 A place of execution.

ઘાતી, s. m [S. घातिन्] A butcher; a slaughterer. 2. Same as ઘાતક q. v.

અન્નો ઘાતી તે પશુપરેથી.—પ્રેમાનંદ.

ઘાતુક, Same as ઘાતક q v.

ઘાતેલ, s. n. [ઘા+S. तैल oil.] A kind of oil used in healing wounds.

ઘાપણ, } s. m. [ઘા+S. पाषाण a stone.] A
ઘાપાણ, }
stone which, when placed on a wound, sticks to the skin, and does not leave it until the wound is healed up. 2. Gypsum.

Id. ઘાપણનો ભૂકો Plaster of Paris.

ઘાફોલ, s. n. Gentian; name of a plant. Gentiana verna N. O. Gentianaceæ.

ઘાબરૂં, } adj. m. f. n. [See ગભરૂં.] Con-
ઘાભરૂં, }
fused; embarrassed; having a disturbed or restless mind; alarmed; surprised.

ઘાબાજરીઉં, s n. [ઘા + બાજરીઉં a stalk.] A kind of plant whose stalk resembles a bajree-stalk, and has the property of healing wounds; elephant-grass. Typha elephantina. N. O. Typhaceæ.

ઘામ, Same as ઘામ q. v.

ઘામો, Same as ઘામો q. v.

ઘામ, s. m. [S. घर्म.] Warmth; heat. 2. Perspiration; sweat.

Id. ઘામ થવો To feel warm or hot. 2. To perspire.

ઘામચ, }
ઘામછ, } s. n. Water collected in the hold
ઘામટ, }
of a ship through a leak. 2. adj. [ઘામ+ચ, છ, ટ dim.] Dirty with sweat. 3. Ignorant; uninformed.

ઘામોર, s. m [S. ग्राम a village + होत a sacrificer.] A village priest.

ઘામોરૂં, s n. [See above.] The duties of a village-priest.

ઘાય, Same as ઘા q. v.

ઘાયકમલ, adj. [ઘાય + ક euph +S. मल्ल an athlete.] Brave; war-like.

ઘાયઘાલ, s m. Name of a shrub.

ઘાયમારી, s. f. Name of a tree. Kalanchoe laciniata. N. O. Crassulaceæ.

ઘાયલ, adj. [See ઘા.] Wounded; injured; hurt. 2. Having a bitter experience. 3. Experienced. 4. Afflicted; love-sick.

ઘાયલની ગતિ ઘાયલ જાણે.—નર્મદ.

ઘાયોબુડ્યાં, adj. n. pl. [ઘાયલ+બુડવું to drown.] (Men) Wounded or drowned. [On the 14th day of the dark half of the month of Bhadarava, Shraddha ceremony is performed for the benefit of the souls of persons, who died by wounds or by drowning.]

ઘાયો, *s. m.* [S. घात a collection.] A quire paper; 24 sheets. 2. [See ઘા.] A wounded an; a man who died of a wound. 3. A litery composition, which wounds or otherwise fects the mind of the reader. 4. A literary mposition that can be understood *only* by ose persons, who have a *clew to its* eaning.

ઘારડી, *s. f.* [ઘારી+ડી dim.] A sweet cake.

દાંતે ખખડાવું મોળી ઘારડી.—ર. ભ. રી.

ઘારણ, *s. n.* [See ઘેરાવું.] Being overcome y sleep. 2. Sound sleep.

Id. ઘારણ વળવું To throw into sound sleep; o produce drowsiness in; to make drowsy. ઘારણ કાઢવું To sleep soundly after continuous vaking previously.

પડયા ઘારણમાં કોઇ, કોઇ ઘારણે વશ.—નર્મદ.

ઘારી, *s. f.* [See ઘેર.] The circumference. 2. A kind of sweetmeat; a particular kind of pastry (of a circular form). 3. A round cluster of hair on a small part of the head. 4. A circle formed in water when a stone is thrown crosswise over it. 5. A kid of a lamb.

ઘારીપૂરી, *s. f.* [ઘારી+પૂરી a bun.] A particular kind of bun or pastry containing sweet spices.

ઘારું, *s. n.* [See ઘર a hole.] A hole (caused by a disease in the body).

Id. ઘારાં પડવાં To have holes in the body, caused by a disease.

પહ્યું ઘણું પડ્યાં ઘારાં, પીડ આવી આ અતી.—નર્મદ.

ઘાલ, *s. f.* [See ઘાત.] A row; a rank; a file; a column. 2. The number of guests dining at one time at a dinner-party. 3. [See ઘાલવું.] Loss, 4. Deficiency.

ઘાલખાધ, *s. f.* [ઘાલ + ખાધ loss.] Loss. 2. Deficiency.

ઘાલઘુસણ, *s. n.* } ઘાલઘુસો, *s. f.* } [ઘાલવું + ઘુસેડવું to thrust.] Thrusting and pushing in; repeated pushing in and taking out.

ઘાલડુદાસ, *s. m.* [ઘાલવું+S. दास a servant; a mean person.] An insolvent debtor; a bankrupt merchant.

ઘાલમેલ, *s. f.* [ઘાલવું + મેલવું to put.] Derangement; disorder. 2. Jumbling together; hurry; bustle; fuss. 3. Chicanery; intrigue. 4. Turmoil; tumult; dark manœuvring. 5. Mutual intercourse.

Id. ઘાલમેલ કરવી To cause disorder; to jumble together. ઘાલમેલ થવી To be caused (of disorder). 2. To be jumbled together.

ઘાલમેલિયો, *adj. m.* [See above.] Always disturbing or disordering. 2. Busy and bustling. 3. Intriguing; full of fraudulent schemes. 4. *s. m.* A toad-hunter; a flatterer; a sycophant.

ઘાલવું, *v. t.* [S. ग्राह् to cause to take *fr.* ग्रह् to take.] To thrust into; to drive into; *to penetrate.* 2. *To put on.* 3. *To misappropriate;* to defraud. 4. To dip into. 5. To set to; to apply.

Id. ઘર ઘાલવું To bring disgrace on one's family. નીચું ઘાલવું-મોં નીચું ઘાલવું To hang down the head; to be ashamed. કોઠી ઘાલવી To establish a factory. ખોળે ઘાલવું [*Lit.*] To place in the lap of. 2. To place under the guardianship of. ખોળે માથું ઘાલવું [Lit.] To place one's head in the lap of. 2. To place oneself totally at the mercy of. 3. To beg pardon. માથે પાઘડી ઘાલવી To put a turban on the head. જોડા ઘાલવા To put shoes on. અંગરખું ઘાલવું To put a coat on. ચશ્માં ઘાલવાં To put spectacles on. નાણું ઘાલવું To misappropriate money. વાત ઘાટે ઘાલવી To relate a story in details. ઘાલી બેસવું To refuse to give back or return what one has borrowed. ભાણું ઘાલવું To serve at a dinner. ઝેર ઘાલવું To poison. ઘર ઘાલવા To enter into. 2. To make one's way through. માથું ઘાલવું To thrust oneself into another's affairs; to interfere or meddle uncalled with another's affairs. માથે પાણી ઘાલવું [Lit.] To bathe (a sick man after recovery). 2. To perform a ceremony, in which a sick man after his recovery is given a bath of medical waters, and a feast is given to friends and Brahmanas. માથે ધૂળ ઘાલવી To commit some kind of wickedness or villany to injure another person. માથે તેલ ઘાલવું To apply oil to the hair on the head. શૂળ ઘાલવી To have a shooting pain. ગાંઠ ઘાલવી To form a knot (of a boil). ગેળ ઘાલવી To have a swelling of a gland or in a muscular centre. ખાટે ઘાલવું To perform a ceremony previous to the investiture with the sacred thread of a Brahmana boy. ગાડીમાં ઘાલવું To place in a carriage (of a sick person) નજર ઘાલવી [Lit.] To look at carefully. 2. To pay particular attention to.

પાણી વીછીઆ રણઝણે ચોસિ મીટડી ધાવે —આખ્યા
શીશ ન ધાવે માઈ રે —નરસિંહ

ધાવ Same as ધા q v 2 s m A literary composition, in which questions are proposed answers to which can be found only by those who have a clew to the author's meaning

સરસ ધાવ સમરીર, લેશથી લાગે ટકો —સામળ

ધાવર, s n Dew

ધાવું, v i [See ધા] To be wounded

ધાવેડી adj [ધા + S वृत्ति state] Sharp clever

ધાસ s n [S] Grass straw 2 s f [See ઘસવું] Wear and tear 3 Loss

Id ઘાસ કાપવું [Lit] To cut grass 2 To do work of no value 3 To speak to no purpose ઘાસ ખાવી To suffer or bear a loss ઘાસ પડવી-જવી-લાગવી To be put to a loss ઘાસ કાપવી To take something to counterbalance a loss

Prov ઘાસની ગંજ ઉપરનો કૂતરો The dog on the manger

પડ્યાં ત્યાંહ ઘાસ થઈ ઢોર ઘાસે —શ ઈ થા

ઘાસચારો s m [ઘાસ + ચારો pasture] Meadow or pasture grass etc for cattle

Id ઘાસચારાનો રોગ Flukes

ઘાસતેલ s n. Petroleum kerosine

ઘાસદાણો, s m [ઘાસ + દાણો grains] Grass and grain (comprehensively) the *keep* (of horses)

ઘાસપુંજો s m [ઘાસ + પુંજો sweepings] Dirt sweepings filth

ઘાસલેટ, Same as ઘાસતેલ q v

ઘાસવું v t [See ઘસવું] To scrub to clean 2 v i To wear away to suffer wear and tear 3 To bear a loss to be put to a loss

Id ઘાસી મૂકવું To bear a loss and get rid of a troublesome affair ઘાસી જવું To wear away

કરમ ને શરમથી ઘર ઘાસે —સામળ

ઘાસીઉં, adj n [See ઘાસ] Producing grass 2 s n Name of a bird the grass babbler

ઘાસીઓ s m [Ar गाशिय] A woollen covering on the saddle of a horse 2 [See ઘાસ] A grass cutter

Id ઘાસીઓ ગુંડાળવો To pack off bag and baggage

ઘાસોડિઉં, s n [See ઘસારો] A bracelet worn while doing domestic duties in which there is much wear and tear

ઘી s n [S घृत] Clarified butter ghee

Id ઘીચોપડ-ઘીચોપટ Besmeared or covered with ghee (of cakes etc) ઘીખળા [Lit] A dish made of ghee and plantains 2 A large profit

Prov ઘી ઢોળાયું પણ ઘીનું માપ ન ગયું Slander always leaves a slur ઘી ઢળ્યું તો ખીચડીમાં It is not lost what a friend gets ઘી પીરસે તે મહીઆરાણ Handsome is tha hand ome do s ખીચડી એક અને પાપડ બેઉ ટેવ Do no put your finger between the wood and the bark do not meddle in the affairs of another s family

ઘીઆળ adj [ઘી + S वत् having] Yielding milk which contains a large quantity of ghee (of a cow or buffalo)

ઘીઓ s m [See ઘી] A ghee-seller

ઘીગળણી s f [ઘી + ગળણી a filter] A filter for refining ghee

ઘીકાંટો, s m [ઘી+કાંટો a balance] A ghee-market

ઘીચ adj [S कृच्छ्र a difficulty] Crowded dense

ઘીટ adj [See ઘટ] Thick stout strong 2 [S घृष्ट rubbed beaten snubbed] Shameless 3 Bold 4 s n Boldness 5 Shamelessness

વહાલ દાર નિર્લજ્જ ઘીટમ નામ પાડ્યું—દયારામ

ઘીતાવણી s f [ઘી + તાવવું to boil] A particular vessel in which butter is heated into ghee

ઘીતેલું s n [ઘી+S तैल oil] The lotus fruit (so called because of its taste resembling that of oil)

ઘીમ s m Suspicion doubt 2 A ceremony performed on the first day after the Holi festival in the month of Falguna (March)

ઘીમેલ s f A kind of red coloured insect

Id ગ ડમાથી ઘીમેલ નીકળી જવી To be overworked 2 To be overpowered

ઘીલોડી Same as ગરોળા q v 2 s f Name of a plant which yields a ઘીલોડું Cephalandra indica N O Cucurbitaceæ

ધીકેહું, *s n* A kind of vegetable the fruit of a ધીકોડી

Id ધીકોડું પેસવુ To have an unnecessary and troublesome encumbrance added

ધીકેરી, *s n* Name of a bird, the squirrel killer eagle

ધીસ, *s f* [P गश्त] A patrol, a round taken to watch and observe what is passing inside, and secure the peace of a camp 2 A procession (particularly) the Holi procession 3 [See ધીસવું.] Beating boxing 4 A defeat

ધીસરું, *s n* [see ધુસરું] A yoke of a plough

ધીસલું, *s n* [ધીસ + S dim] A goad; a pointed rod 2 A wood plank with a rod used in training a bullock or a horse

ધીસવું, *v t* [S घृष् to pound] To box, to beat with clenched fist

ધીસાવવું, *v t* [See above] To get beaten

ધીસાવું *v i* [See ધીસવું] To be beaten

ધીસોડી, *s f* Name of a plant acute-angled cucumber Luffa acutangula N O Cucurbitaceæ

ધીસોડું, *s n* A vegetable fruit of the plant ધીસોડી *q v*

ધીસ્સો, *s m* [See ધીસવું] A scratch a cut (made by rubbing one thing on another)

Id ધીસ્સો દેવો To make a scratch 2 To put to a loss

ધીસાધીસ *s f* [Redup of ધીસવું] Repeated beating mutual beating 2 *Quarrel fight*

ઘુસ, *s m* A big mouse a big rat

ઘુએક Same as ઘુવડ *q v*

ઘુઘરમાળ *s f* [ઘુઘરી+S माला a garland] A string of little bells tied round the neck of a bullock 2 A waist-band containing little bells

ઘુઘરવટ, *s f* [ઘુઘરી+S वृत्ति state] A belled lace (attached to the lower end of a ઘાઘરો) 2 *s. m* A petticoat having belled lace at its lower end

ઘુઘરવું, *v i* To become large or ripe

Id એના હાથ ઉપર શેડવાના દાણા સારા ઘુઘર્યા છે The vaccination pots, on his hand have well ripened

ઘુઘરાવું, *v i* [S घुर् snorting] To growl to snort to be angry

એમ કહે ને ઘુઘરાતો રે.—પ્રેમાનંદ.

ઘુઘરી, *s f* [S घर्घरि] A little bell 2 A jingling bell worn on the toes. 3 A rattle 4 A sort of sweet meat 5 Boiled bajree grains to be given to cows and buffaloes on auspicious occasions and at the birth of a young one

ઘુઘરીઆળુ, ઘુઘરીવાળુ, } *adj m f n* [ઘુઘરી + S वत् having] Having bells 2 Torn (used ironically)

ઘણી ઘુઘરીઆળુ ઘુવડ, ને કરે ઠીકે ઠ —આશુ

ઘુઘરો *s m* [S घर्घर] A small jingling bell 2 A kind of sweet meat. 3 A kind of flax. 4 A toy for a child 5 A fruit of the tree Cassia Retusa N O Leguminosæ

Id ઘુઘરા બાંધવા [Lit] To tie jingling bells (to the ankles) 2 To dance wildly with jingling bells tied round the ankles ઘુઘરા ઘુઘવવા To get jingling bells attached to an ornament. ઘુઘરો થવુ To indulge oneself in one's vagaries 2 To be delighted ઘુઘરા જેવુ Playful 2 Active

લેઇ તે આવે ઘુઘરો વાગ્યા છે ને !—નરસરામ

ઘુઘરીઓ સાપ *s m* The rattle snake

ઘુઘવવું, *v i* [See ઘુ ઘુ] To roar 2 To growl 3 To speak loudly in anger

ઘુઘવાટ, ઘુઘવાટો, } *s m* [ઘુઘ+वृत्ति state] A roar 2 A growl 3 Speaking loudly in anger

Id ઘુઘવાટો કરવો To speak loudly in anger, to threaten

ઘુઘુ *adv* [Imit.] Roaringly 2 *s n* The indistinct sound of a pigeon

ઘુઘૂરવ, *s m* [ઘુઘુ+S रव a noise] A roar

એક ગાન ને એક ઘુઘૂરવ કેરા ધ્વનિ અતિ મક —ન બો, દી

ઘુગટી *s f* [See ઘુઘટ] A rough woollen garment broad enough to cover the head

ઘુઘટ, ઘુઘટો, } *s m* [See ઘુમટો] A veil (worn by women)

Id ઘુઘટ ઉઘાડવો-ઘુઘટ પર ઓઢવો To remove the veil from over the face

નાચવા બેઠા ત્યાં ઘુઘટો શાનો —સામળ

ઘુણ *s n* [S] A particular kind of insect found in timber a wood louse

ઘુંટો *s. m* A gulp; a draught.

Id ઘુટડા ગળી જવા To eat the humble pie, to pocket an insult ઘુટડો ઉતારવા To swallow down

ઘુંટણ s n [S ઘુટ] The knee the knee-joint

Id ઘુંટણે-ઘુંટણીએ પડવુ To kneel 2 To supplicate

ઘુંટણીઆં s n pl [See above] Moving about with the hand and knees (of a child)

ઘુ ટવુ, Same as ઘૂટવુ q v

ઘુ ટાવવુ, Same as ઘૂટાવવુ q v

ઘુ ટાવુ, Same as ઘૂટાવુ q v.

ઘુ ટી s f [S घुटिका] The ankle 2 [S गुटिका a pill] A medicine consisting of aloes, spices and borax, given to a new born child 3 Intricacy entanglement

ઘુંટો, s m [See ઘૂંટવુ] Name of a tool used in rubbing pounding or polishing

ઘુનો, s m A ditch a moat

ઘુમઘો, s m [ઘુમટ+P चह dim] A company of persons sitting close in a group an assemblage a group

ઘુમજ, } ઘુમટ } Same as ઘુમ્મટ q v

ઘુમટી, s f [See ઘુમ્મટ] A small dome or cupola. 2 The top of a ત ંબુ generally in the form of a small dome 3 An umbrella made of leaves

ઘુમટો, s m [See ઘુમ્મટ] A veil

Id ઘુમટો તાણવો-મેલવો [Lit.] To draw a veil over the face (by a woman) 2 To hide one's face to fall shy of

ઘુમડથી, s f [ઘુમડવુ +ડી dim] A push or pull given to a cradle when the child is in it

ઝુલવને ઘુમડથી ધાડી, ચૈતેષને હાથે રે હાલો —ધુરુતરામ

ઘુમડવુ, v t [See ઘૂમવુ to whirl round] To rock 2 To turn round 3 To swing 4 To agitate to stir

ઘુમડાવુ, v i [See above] To be rocked 2 To be turned round 3 To be swung 4 To be agitated to be stirred

ઘુમડી, s f [See ઘુમડવુ] A push given to a cradle rocking 2 Turning in a circle

ઘુમણી s f [See ઘૂમવુ] Movements of a cradle or a hammock rocking a child in a cradle or hammock 2 A lullaby a soothing song

Id ઘુમણી ઘાલવી To rock a child in its cradle

ઘુમ ડી, s f [See ઘુમડી] Pride, arrogance, haughtiness

વાત એ કરે કદાપિ, ઘેર જઈ ઘુમ ડીથી —વલ્લભ

ઘુમરવુ , Same as ઘુમરવુ q v

ઘુમરડી, s. f [See above] Turning running, or dancing in circles 2 Intricate movements 3 An artifice to elude subterfuge, prevarication equivocation 4 Giddiness, a swoon , dizziness , vertigo

ઘણુ નાટો ઘુમરડી દઈ, ઘુકળી ચાલિયો રે —દયારામ

ઘુમરડી ઘુમાવે ગોકુળપતિ લાડલો લડસડલીને રે —નરસિંહ

ઘુમરનીઓ s m [See ઘૂમવુ] A mendicant begging from door to door in the dress of a ગોપી (a shepherdess in love with the god Krishna)

ઘુમરાઈ, Same as ઘુમરી q v

ઘુમરી s f [See ઘૂમવુ] Rolling the eyes as in intoxication, through pride, arrogance, or haughtiness 2 Same as ઘુમરડી q v

Id ઘુમરી આવવી To roll in intoxication 2 To be perplexed 3 To be wonder struck

ધમક ઘુમતો ઠમક ઠેકડે, ઘુત ગોપી પેર રમશે —પ્રેમાનંદ

ઘુમરાવુ, v i [See above] To frown, to snarl to be gloomy 2 To be cloudy 3 To move about

રેહુ ઘુમરાએલી રૈન —નર્મદ,

ઘુ અ તરે ઘુમરાય ચેતન —શ્રી ઓ, શી

ઘુમવુ Same as ઘૂમવુ q v

ઘુમાઘુમ, } ઘુમ ઘુમી, } s f [See ઘૂમવુ] Wild noise confusion accompanied with noise 2 Wild irregular movements

પેલી બાળાઓએ ઘુમાઘુમી માંડી રે —નવલરામ,

ઘુમાવવુ, v t [See ઘૂમવુ] To turn in a circle

ઘુમરડી ઘુમાવે ગોકુળપતિ લાડલો લડસડલીને રે,—નરસિંહ,

ઘુમાવુ . v i [See ઘૂમવુ] To revolve in the mind, to be deeply engaged in to be engrossed with 2 To equivocate in answering a question

ઘુમ્મટ s m [P गुंबद] A cupola a dome

ઘુરકવુ v i [S घुर् to sound] To growl to snarl 2 To frown

ઘુરકાઘુરકી s f [Redup of ઘુરકવુ] Mutual growling

ઘુરકાવવું, v. t. [See ઘુરકવું.] To threaten; to frighten. 2. To make growl; to cause to snarl.

ઘુરકાટો, s. n. pl. [See ઘુરકવું.] Growling; growl. 2. Frightening; threats.

ઘુઘર, s. n. Name of a tree and its fruit. 2. Same as ઘુઘરું q. v.

જેમ ઘુઘરના ઘણાં ફલ થાય.—પ્રેમાનંદ.

ઘુઘરું, s. n. [See ઘાઘર.] The pulp or pith of a lotus flower. 2. An ornament worn by women on the ears, generally consisting of pendant gold berries surmounted by a few small jewels.

વળી ઘુઘરીઆળું ઘુઘરું, તે કરડે તીને દંત.—કાવ્ય

ઘુવડ, s. n [S. घूक.] An owl.

ઘુસણીઓ, Same as ઘૂસણીઓ q. v.

ઘુસવું, Same as ઘૂસવું q. v.

ઘુસીઉં, Same as ઘૂસીઉં q. v.

ઘુસીઉં મધ, Same as ઘૂસીઉં મધ q. v.

ઘુસ્સો, s. m. The box; the clenched fist. 2. A thrust with the clenched fist.

ઘૂક, s. n [S.] An owl.

બસ હવે ઓ ઘૂક હું, તાનસેન શું શિર કરે ?—ન. કો. ડી.

ઘૂઘૂ, Same as ઘુઘુ q. v.

ઘૂઘૂ કરે ઝાડે, નાસતા સહિ ભરેલ.—વલ્લભ.

ઘૂડ, Same as ઘુવડ q. v.

ઘૂંટ, s. m [See ઘુંટડો] A gulp; a draught. 2. The throat.

Prov. ઘડીએ ઘૂંટ લાગ્યા છે The present is the most important time; the present is the time for work.

ઘૂંટવું, v. i. [S घृट् to crush; to polish.] To rub. 2 To glaze; to polish; to burnish 3. To form letters of the alphabet 4. To pulverize.

Id. રાગ ઘૂંટવો To hum over the tunes of an air in music. સ્વરિતાં ઘૂંટવાં To settle one's handwriting by passing one's hand through the letters in copy-slips. દમ ઘૂંટવો To draw in and hold breath. ઓસડ ઘૂંટવું To press and mix the ingredients of a medicine by moving the pestle backward and forward in a mortar.

ઘૂમ, adv. [P. गुम् lost.] Absorbed in. 2. Intoxicated.

ઘૂમવું, v. i. [S. घूर्ण् to roll about] To ring; to resound. 2. To fill the air with a sound. 3. [See above] To be absorbed in; to be engrossed with. 4. To revolve or simmer in the mind. 5. To be the hero of anything. 6. To play with ease.

હણભૂમિ એસમઅધી હોથી અથ ઘૂમી.—ન. કો. ડી.

તે ઘૂમે ચોગમ ફરતો વેર આવ્યો ઝીણો.—ન. કો. ડી.

ઘૂર્ણિમાન, adj. [S घूर्ण् to roll about.] Reeling; whirling

ઘૂસ, s. m. A bandicote rat.

ઘૂસણીઓ s. m. [See ઘૂસવું.] An intruder; an uninvited guest.

ઘૂસવું, v. i [S. घृष् to rub; to strike against.] To make one's way through; to enter forcibly. 2. To enter uninvited, unprivileged or unwarranted.

Id. ઘૂસી જવું To enter uninvited.

ઘૂસાવવું, v. t. [See ઘૂસવું.] To thrust in; to push in forcibly.

Id પોતાનું વાકડું ઘૂસાવવું To assert oneself; to force one's views upon another.

ઘૂસીઉં, s. n. [See ઘૂસ.] A rat-trap.

ઘૂસીઉં મધ, s. n. [ઘૂસવું and S. मधु honey.] Honey made by bees in the hollows of trees.

ઘૃણા s. f. [S.] Compassion; pity; tenderness. 2. Disgust; aversion; contempt. 3. Censure; reproach.

ઘૃણાળુ, adj. [ઘૃણા+S. आलु having.] Compassionate; merciful; tender hearted.

ઘૃત, s. n. [S] Clarified butter; ghee.

ઘૃતાચી, s f. [S] Night 2. Name of Saraswatee, the goddess of learning. 3. Name of one of the heavenly nymphs.

ઘેંસ, s. f. A preparation of juwar-flour with whey.

Prov. નાનડે નહિ ઘેંસ, અને સંધવા પેસ A little pot is soon hot; little pitchers have great ears.

ઘેઘટ, s f. [ઘેરાવું+ઘટ dense] The state of the sky when it is overspread with clouds saturated with rain. 2. adj. [See ઘેન] Intoxicated; drowsy; dull.

ઘેટી, s. f. A female of a sheep.

ઘેટું, s. n. A sheep; a lamb.

ઘેટો, s. m. A male of a sheep.

ઘેઠ, Same as ઘડી q. v 2. [See ઘડો.] A small water-pot.

શું ઘડો કે ઘેઠ ઉતરશે ? ચાક ઉપર છળ પેઠો છે.—સામળ.

ઘેન, *s. n.* [P. ग़ेन intoxication.] Drowsiness; sleepiness. 2. A wink of sleep. 3. Lethargy. 4. Trance.

ઘેબર, ઘેબરૂં, *s. n.* [S. घृतवर.] A kind of sweetmeat.

દહીંતણાં દહીંથરાં, ઘીતણાં ઘેબરાં—નરસિંહ.

ઘેબરીઉં, *adj. m. n.* [See above.] Delicious.

આવ રે વરસાદ ઘેબરીઓ પરસાદ.—દલપતરામ.

ઘેર, *s. m. f.* [See ઘેરવું]The circumference; the periphery; an orb; a circle. 2. A halo. 3. The flaps of a garment. 4. *adv.* [See ઘર.] In the house. 5. Towards the house.

Id. અંગરખાનો ઘેર The circumference of an upper garment. બાજરીને ઘેર ઉઠી ગયું છે Bajaree is very dear. (દીવો) ઘેર કરવો To put out (of a lamp) ઘેર કોટા પડવા To be deserted (of a house). 2. To be childless. ઘેર ગોળી બેસવી To suffer a loss. ઘેર જવું [Lit.] To go home 2. To disappear. 3. To be put out (of a lamp). ઘેર મૂકવું To leave behind at home. 2. To be without; to be unaccompanied by.

Prov. ઘેરઘેર માટીના ચૂલા Virtues and vices are the same throughout the world ; every man has his defects.

ઘેરણ, *s. f.* [See ઘેરવું.] Being under the influence of sound sleep. 2. Sound sleep 3 Unconsciousness caused by sound sleep. 4. The act of encircling or besieging. 5. A siege.

Id. ઘેરણ ગોળી A pill to put a child to sleep (generally called બાળગોળી); a sleeping dose.

જિમ કાયા ગાઢ ઘેરણ કરી.—સામળદાસ.

ઘેરદાર, *adj.* [ઘેર+P. दार having.] Having a large circumference or flaps; having long flaps or skirts. 2. Loose; flowing; flapping.

ઘેરવું, *v. t.* [S ग्रह् to capture; to seize; to stop.] To encompass; to environ; to surround; to beset; to hem in. 2. To involve in difficulties and embarrassments. 3. To cover. 4. To block the way of; to stop from advancing or moving about.

Id. ઘેરી લેવું To encircle completely; to cut off from communication with the outside world. 2 To overpower; to set one's complete sway over ઘેરો ઘેલવો To lay siege to. ઘેરીને ગોળાનો મારો ચલાવવો To lay siege to and bombard.

ઘેરાવ, *s. m.* [See ઘેર.] Circumference; an orb. 2. The flaps of a garment. 3. A siege; stoppage.

ઘેરાવવું, *v. i.* [See ઘેરવું.] To get surrounded; to get encompassed or hemmed in; to get besieged.

ઘેરાવું, *v. i.* [See ઘેરવું.] To be surrounded; to be encompassed; to be beset; to be hemmed in. 2. To be overpowered by.

Id. આપણો જીવ ઘેરાએલો નથી We do not know eachother well enough. આંખ ઘેરાવી To feel sleepy; to become drowsy.

ઉંઘે ઘેરાણા રે ડોલો, મોહન બોલાવ્યા નવ બોલો.—દયારામ.

ઘેરાવો, Same as ઘેરાવ *q. v.*

ઘેરી, *s. f.* [See ઘારી.] A circular border of short hair on the head.

ઘેરીઆ, *s. n.* Name of a bird; the small godvit.

ઘેરીઓ, Same as ઘેરૈયો *q. v.*

ઘેરૂં, *adj. m. f. n.* [P. गहेरा, S. गभीर deep.] Deeply coloured; having a deep colour. 2. [See ઘેરવું.] Engrossed with; deeply engaged in. 3. *s n.* [See ઘેર] The powder of a worm-eaten piece of wood.

Id ઘેરૂં રાતું Ultra red.

ઘેરેઘેર, *adv.* [Redup. of ઘેર at home.] In every house. 2. Everywhere, in all places

ઘેરૈયાચૌદસ, *s f* [ઘેરૈયો+S. चतुर्दश fourteen.] The fourteenth day of the bright half of Falguna.

ઘેરૈયો, *s. m.* [See ઘીસ.] A man who takes part in the Holi procession.

એને અહીંકે ઘેરૈયાની ટોળી રે.—ધોળ.

ઘેરો, *s. m.* [See ઘેરવું.] Circumference; girth; measure around, encompassing; the environments 2 A siege. 3. A collection.

Id. ઘેરો ઘાલવો-નાખવો To besiege. ઘેરો ઉઠાવવો-ઉઠાવવો To raise a siege. ઘેરો ઉઠાવવો-ઉઠાવી મુકાવવો To cause to raise a siege.

ઘેલચંદ, *s n* [ઘેલું + S. चन्द्र the moon.] A person whose madness increases and decreases with the waxing and waning of the moon; a lunatic.

ઘેલછા, *s f.* [ઘેલું+S. छाया shade.] Madness; folly; craze.

Id. ઘેલછા કરવી-કાઢવી To do mad acts.

ઘેલડી, *s. f.* [ઘેલું+ડી dim.] A foolish woman (said in endearment).

ઘેલપણું, Same as ઘેલાઈ *q. v.*

એ બેયને ઘેલપણું ગમ્યું હો.—ન. બો. ડી.

ઘેલસઞ્પું, *adj. m. f. n.* [ઘેલું + S. ग्राम grass.] Mad; stupid; foolish; crazy.

ઘેલાઈ, *s. f.* [ઘેલું +Guj. આઈ a suffix forming a noun.] Madness; foolishness; stupidity. 2. Insanity.

ઘેલીતુર, *adj. f.* [See ઘેલુંતુર.] Intensely mad after; excessively fond of.

ઘેલું, *adj. m. f. n.* [S. गृहीत taken possession of.] Mad; foolish; stupid. 2. Distracted; enraged; furious. 3. Insane.

Id. ઘેલાં કરવાં To act like a fool. 2. To feign madness. 3. To mock; to mimick. ઘેલાં કરવાની તમને ટેવ, પાછળથી કેમ લરીએ —દયારામ. કાંઈ તો એ ઘેલાં સહુ કરો.—નર્મદ. નીસરણીમાં કાઢે ઘેલાં આમ એ.—સંચિત. શું તને ઘેલું લાગ્યું છે ? Have you gone mad? તે એકાદને ઘેલો કરશે He will drive someone mad. 2. He is very cunning.

Prov. ઘેલાંનાં કંઇ ગામ વસતાં હશે ? The world does not abound in fools alone "ઘેલાં ના ખાને," તો કહે "અગલું ખાઉશ " It is useless to cast pearls before swine. ઘેલાની નારે ન્હવું ને ભૂખે મરવું The company of fools is often a source of repentence. ઘેલાં સાથે ઘેલું થવું In Rome one should be a Roman. ઘેલો થઈને છૂટે ને ગામ બળ્યું સૂઈ On occasions it is wise to be foolish; sometimes it pays to be foolish or mad. ઘેલી ને વળી ભૂત વળગ્યું It is adding fuel to fire. ઘેલો થઈને ઘર ગાજે Self-interest does not let go even a fool. ઘેલીનાં ઘેરેઘેર સાસરાં A fool is at home wherever he happens to go ઘેલીનો ગવાલો A collection of nick-nacks. આહી સાસરે ન જાય, ને ઘેલીને શીખામણ કે Example is better than precept; it is easier to preach than to practice.

ઘેલુંતુર, } *adj. n.*
ઘેલોતુર, } *adj. m.* [ઘેલું, ઘેલો mad + S. आतुर intent.] Intensely mad after; excessively fond of.

ઘેલાતુરની તું બેઠી, કાળી કાયવટી.—સંચિત.

ઘેવરીઉં, Same as ઘેબરીઉં *q. v.*

આવ અરે વરસાદ ! ઘેવરીઆ જ પ્રસાદ રે.—સંચિત.

ઘેવું, *s. n.* [S. गह्वर a cave.] A ditch; a hole; a hollow; a crevice.

ઘો, *s. f.* [S. गोधा.] An iguana.

આવતુ અકરાંતિઉં ખાય ઘોની આફ્ક પડી રહે છે.—હ. દા. કાં.

ઘોકવું, Same as ઘોંચવું *q. v.* 2. To box.

ઘોકો, Same as ઘોંકો *q. v.*

ઘોઞમધારી, *s. f.* Name of a plant. Vitis carnosa. N. O. Vitaceæ. Its roots are used for application on guinea-worms.

ઘોઞર, }
ઘોબર, } *s. m.* [Redup. of ઘોર.] An imaginary monstrous being with which children are frightened into sleep. 2. A terrible cat. 3. *s. n.* Name of a bird; the large cormorant.

સૂવો સૂવો બાવા રે ઘોઞર આવ્યા.—શ્રીગીત.

ઘોઞરરાણો, }
ઘોબરરાણો, } *s. m.* [ઘોઞર+રાણો a king.] An imaginary terrific being with which children are frightened into sleep. 2. A fat and monstrous figure before which children play during નવરાત્રિ.

ઘોઞરું, *adj. m. f. n.* Hoarse.

ઘોઘલો, *s. m.* [ઘો redup. + ગળું throat.] The throat. 2. Voice.

Id. ઘોઘલો ઝાલવો To catch by the throat. ઘોઘલો કરવો To speak loudly. ઘોઘલો તાણવો To sing loudly. ઘોઘલે સિંદુર દેવું To suppress one's hoarse voice.

ઘોઘારી, *adj.* Pertaining to ઘોઘા (Gogo). 2. *s. m. f. n.* A person of the ઘોઘારી sect of the Kapola Bania caste.

ઘોઘાવવું, Same as ગોટાવવું *q. v.*

ઘોઘો, *adj. m.* [Imit.] Foolish; stupid. 2. *s. m.* A word uttered by boys who hide themselves in the game of " Hide and seek." 3. A veil. 4. A snake.

Id. ઘોઘો કરવો To hide one's face with a veil.

ઘોઘોઈ, *s. n.* Name of a bird; the large grey babbler.

ઘોઘોરાણો Same as ઘોઞરરાણો *q. v.*

ઘોંકવું, Same as ઘોંચવું *q. v.*

ઘોંકો, *s. m.* [See above.] A shooting pain; aching; sharp pain; smart pain. 2. Pricking; piercing. 3. A stroke.

ઘોંઘાટ, }
ઘોંઘાટ, } *s. m.* Noise; clamour; disturbance; bawling; wild uproar or outcry; bellowing. 2. Noising abroad; making notorious.

ઘોંઘા, *s. n.* Nautilus.

ઘોચવું, Same as ઘોંચવું *q. v.*

Id. ઘોચી ઘાલવું To put into prison; to imprison.

ઘોંચ, *s. f.* [See ઘોંચવું.] Poking. 2. Piercing; pricking. 3. A hole. 4. A loss.

ઘોંચપરોણો, *s. m.* [ઘોંચવું + પરોણો a bamboo-stick.] Repeated poking; continuous pin-pricking.

ઘોંચવું, *v. t.* To poke. 2. To pierce; to prick; to thrust into.

ઘોટ, *s. m.* [See ઘુંટડો.] A mouthful of water or any other liquid; a gulp.

ઘોટક, *s. m.* [S.] A horse.

ઘોટક જેહેવાં આણી વચાનક, કંઇએક મન વિચારો.—પ્રેમાનંદ.

ઘોડગાંઠ, *s. f.* [ઘોડું + S. ग्रंथि a knot] The position of the knights when they defend eachother (in the game of chess). 2. A particular kind of knot.

ઘોડદોડ, *s. f.* [ઘોડો + દોડવું to run.] A horse-race. 2. A race-course.

ઘોડમહાત, *s. f.* [ઘોડો + મહાત defeat.] Checkmate by a knight (in the game of chess.)

ઘોડમુખું, *adj. m. f. n.* [ઘોડો + S. मुख the mouth.] Having the face like that of a horse; horse-faced.

ઘોડલી, Same as ઘોડી *q. v.* (Used in endearment).

ઘોડલીઉં, Same as ઘોડીઉં *q. v.*

ઘોડલો, Same as ઘોડો *q. v.*

હીંડે કુળવતા ઘોડલા, સાહ્યબા થઇ સારા—નવલરામ.

ઘોડવેલ, *s. f.* [ઘોડો + વેલ a carriage.] A horse-cart.

ઘોડાગાડી, *s. f.* [ઘોડો + ગાડી a carriage.] A horse-carriage.

ઘોડાગાંઠ, Same as ઘોડગાંઠ *q. v.*

ઘોડાઘાટડી, *s. f.* [ઘોડો+ઘાટડી *q. v.*] A head-wear given from the side of the bridegroom to the bride at the time of her going to the bridegroom's residence.

ઘોડાચડ, *s. m.* [ઘોડો + ચડવું to ride] A rider (on horse-back). 2. A bridegroom; a would-be husband.

ઘોડાચોંઓ, *s. m.* A kind of grass. Cyperus haspan. N. O. Cyperaceæ.

ઘોડાપૂર, *s n.* [ઘોડો + પૂર flood.] Sudden flood; unexpected influx of rising waters. 2. *adv.* [ઘોડો a wave of water + પૂરવું to fill.] Waves after waves; quickly; gallopingly.

ઘોડાપૂર આવે જેમ નદી.—અખો.

ઘોડાબૂટી, *s. f.* A kind of medicinal plant.

ઘોડાર, *s. f.* [ઘોડો+S. आगार a house.]A stable for horses.

ઘોડાની ઘોડારે મહી.—પુરીબાઇ.

ઘોડાવજ, ઘોડાવજ, } *s. f.* Name of an aromatic herb; a variety of sweet-flag; sweet sedge. Acorus calamus. N O. Aroidæ.

ઘોડાવાળો, *s. m.* [ઘોડો + S वत् having.] A groom; a horse-keeper; a syce.

ઘોડાસમેરવો, *s m.* A kind of tree. Acacia longifolius. N. O. Leguminosæ.

ઘોડાસુન, *s. n.* Name of a plant. Withania somnifera. N. O. Solanaceæ.

ઘોડી, *s. f.* [S. घोटी.] A mare. 2. The bridge of some musical instruments 3. A board-stand. 4. A woman of a girlish manner (used in contempt). 5. A knight (in chess). 6. A frame to support; crutches. 7. The loop or cord, from which offending school-boys are suspended by their hands. 8. A small staircase.

Id. ઘોડીએ ચડવું To be under the influence of an intoxicant drug. લીલી-કાળી-લાલ-પી ળી ઘોડીએ ચડવું To be under the influence of opium or liquor. ઘોડી ફેરવવી To limp; to walk lame. ઘોડી ખેલાવવી To train a mare; to ride a mare. 2. To have sexual intercourse with a woman. ઘોડીઘલાઘલી Name of a game for boys

Prov. ઘોડી છૂટી કે ઘોડો છૂટ્યો (કોણ જાણે શું થશે) Nobody can say what may happen the next moment; whatever may happen the object will be lost. ઘોડી ઘર આવવું You should not expect at home the same delicacies that you are treated to at your friend's house as a guest. ઘોડી પખે ઘોડો ને ધરતી પખે ઢાળો Every effect has a cause. ઘોડો પ્રસરી ને વાત પ્રસરી It is all a game of rumours.

ઘોડીઆળ, *s. m.* A triangular prop erected to support the ઘોલ.

ઘોડીઉં, *s. n.* [See ઘોડો a stand.] A cradle.

Id. ઘોડીઆમાંથી માગવું To receive an offer of a daughter in marriage, while the bridegroom is in his cradle. ઘોડીઉં બંધાવું To beget progeny. ઘોડીએ ઘર મૂકવું To die leaving the family without elders

ઘોડું, *s. n.* [See ઘોડો.] A horse (without distinction of sex). 2. A bad or poor horse. 3. A cavalry (used collectively).

Id. ઘોડું પાડવું To spend extravagantly. 2. To be burdensome.

Prov. કાળું ઘોડું, ને કરડકણું Poor and proud; a little pot is soon hot. ઘોડું ઘોડાના રૂપને દોડે One can work only in proportion to one's strength. ઘોડું કે ગધેડું વાપર્યા વગર બગડે Disuse brings on wreck and ruin; a used key is always bright.

ઘોડેસ્વાર, *s. m.* [ઘોડો+અસવાર a rider.] A rider; a horseman; a trooper; a mounted soldier.

ઘોડેસ્વારી, *s. f.* [See above] Riding; mounting on horse-back.

ઘોડો, *s. m.* [S घोटक.] A horse. 2. The knight (in chess). 3. A hobby; the stick on which children ride. 4. A big giddy boy. 5. A stick stuck into a wall to put clothes on. 6. A stand with steps on both sides. 7. A ladder. 8.The cock of a rifle etc. 9.A cotton-pod. 10.A wave of water. 11 A silver ornament worn on the fingers of the feet. 12. An obstruction; a trouble.

Id. ઘોડા જેવો Very strong and healthy. ઘોડે ચડવું To mount a horse. 2. To be puffed up; to be elated. ઘોડે ચડીને ઉતરવું To be befooled. 2. To repent. ઘોડે બેસવું– ઘોડો પલાણવો To sit on or ride a horse. ઘોડો પલાણવો To train a horse. ઘોડે પલાણ માંડવું To place a saddle on a horse. બંદુકનો ઘોડો પાડવો To drop the cock of a rifle etc. ઘોડે બેસીને–ચઢીને આવવું–ચડે ઘોડે આવવું To come in haste. 2. To be urgent in demanding; to make an urgent demand. ઘોડો મારી મુકવો To run away very fast. ઘોડાનું ભૂંડું ને ગાયનું તેડું A horse-owner has to spend, while a cow-owner has to earn. ઘોડાને ચણખા ને ગધેડાને ઠીંકો Give the devil his due. ઘોડા ઉપર ઘોડા વધવા To increase by Compound Interest. મારા ઘોડા પહોંચતા નથી My legs refuse to carry me farther. 2. I am exhausted. ઘોડાના ગાઉ A very long distance. ઘોડાની ચાલે–ઘોડાવેગે Quickly. ઘોડો ઘડવો To deliberate in secret. ઘોડો ચડાવવો To weigh less than the proper weight (said of a false balance). ઘોડો બાંધ ! Wait, please ! 2. Tie the horse !

Prov. ઘોડે ચડે તે પડે Every tide has its ebb. ઘોડો, પાન ને રોટલો ફેરવ્યાં સુધરે ને બેઠાં બગડે A used key is always bright. (જેટલા) ઘોડા એટલા અસવાર In proportion to each other; as many as wanted.

ઘોદલો, *s. m.* [ગોધો+લો dim.] A bull.

ઘોણ, *s. m.* [See ઘણ.] A large and heavy hammer.

ઘોણુંઉં, *s. n.* [See ઘણુંઘણ.] A drum.

ઘોણીઓ, *s. m.* A large round copper-pot.

ઘોરવું, *v. i.* To snore; to make the sound ઘોંઘોં in sleep 2. To sleep soundly.

ઘોટાળો, Same as ઘોટાળો *q. v.*

ઘોર્દ, Same as ગોર્દ *q. v.*

બાળી લાડું ઘેર, ને ઘોર્દ માંડ્યું ગર્યું.—દયારામ.

ઘોબો, }
ઘોબો, } *s. m.* [See ગોબો.] A deep indentation. 2. A hollow made in a metal-pot by being thrown violently on the ground, or by its being struck with any harder thing.

Id. ઘોબો પડવો To have a hollow (in a metal pot, etc.).ઘોબો પાડવો To make a hollow (in a metal-pot, etc.) વાસણનો ઘોબો ઉપાડવો To set a metal-pot right by raising the part pressed and bringing it back to its proper shape.

ઘોય, Same as ઘો *q. v.*

ઓઢી સુખને ઘોય.—પ્રેમાનંદ.

ઘોયું, *s. n.* [See ઘા.] A wound.

ઘોર, *s. m.* [S. घोष.] The bass of a musical instrument. 2. Loud howling. 3. Tinkling noise. 4. *s. f.* [S. गह्वर a hollow.] A grave. 5. Snorting. 6. *adj.* [S.] Frightful; horrible; terrific. 7. Furious 8. Monstrous; prodigious.

Id. ઘોર અવાજ A loud, deep, and hoarse sound. ઘોર નિંદ્રા Deep and sound sleep. ઘોર અંધારું Dreadful darkness. ઘોર ખોદવી To dig a grave. 2. To appoint or settle a marriage for a daughter (a remnant of the custom of female infanticide). ઘોર ચણવી To build a grave. 2. To dig a grave. ઘોર બોલાવવી To snort.

Prov. ચાર દહાડાનું ચાંદરણું, ને ઘોર અંધારી રાત A short lived pleasure is followed by a life-long misery.

સૌએ સુખનો ઘોર.—અજ્ઞાનંદ.

ઘોરખર, Same as ખરખર *q. v.*

ઘોરખોદીઓ, *s. m.* Name of an animal; the badger. 2. A wicked person.

ઘોરણું, *s. n.* [See ઘોરવું.] Snoring; snore.

ઘોરતર, *adj.* [ઘોર+S. तर a suffix of the comparative degree.] More terrible. 2. Very terrible.

ઘોરતર પરિતાપ પામી, અહો સ્વામી સહું.—રત્નેશ્વર.

ઘોરભાવું, *v. i.* [ઘોર + S. भाव state.] To be extremely cloudy. 2. To be terribly black.

ઘોરવું, *v. i.* [S. घुर् to snore.] To snore. 2. To sleep soundly.

Id. ઘોર્યાં કરવું To continue sleeping.

ઘોરા, *s. f.* [S.] Night.

ઘોરાઘોર, *s. f.* A loud noise accompanied by running about; hurry and confusion.

ઘોરી, *adj.* [See ઘોરવું.] Sleepy.

ઘોરૂં, *adj. m. f. n.* [S. गंभीर.] Serious; solemn; grave.

ઘોલ, *adj.* Weak.

ઘોલાઈયું, *adj. m. f. n.* [See ઘોલ્લું.] Intruding.

ચાહીઆની નાતોમાં ઘોલાઇઆ ઘણા ઘુસી જાય છે.—હ. કૃ. કો.

ઘોલી, *s. f.* Name of a creeper which yields a ઘીલોડું.

ઘોલેઉં, Same as ઘોલાઈયું *q. v.*

ઘોલ્યો, *s. m.* [See ગોધો.] An untrained bull.

ઘોલ્લું, *adj. m. f. n.* Intruding; poking one's nose though not invited.

Id. ઘોલ્લા મહોલ્લા ને પતરાળી The uninvited expects the best treatment.

ઘોલ્લો, *s. m.* [ઘોલ્લું+લો dim.] A kind of cradle for babies.

ઘોષ, *s. m.* [S] Noise; tumult; cry; sound. 2. *Thundering clouds.* 3. *Proclamation.* 4. A hamlet. 5. The *soft* sound heard in the articulation of the soft consonant.

ઘોષણ, *s. n.* } ઘોષણા, *s. f.* } [S.] Proclamation; public announcement.

ઘોળ, *s. m.* [See ઘોળવું.] Botheration; busy-bustling; hurry-skurry; animated, vivid, wild or tumultuous action.

Id. ઘોળ ઘાલવો To make a confusion and tumult.

ઘોળવું, *v. t.* [S. घूर्ण् to turn round; to shake.] To shake about; to agitate briskly. 2. To smooth. 3. To mix. 4. To squeeze with the fingers. 5. To dissolve. 6. To ponder on; to think upon. 7. To turn away; to take away.

Id. ઘોળીને પી જવું To care very little about.

સમરણ હજ અવસાનનાં, કંઇ મધુર મધુરાં ઘોળતાં.—ન. લો. ડી.

ખાંડ ઘોળીને પાયાં રે પાણી.—સુરીભાઇ.

ઘોળાઘોળ, *s. f.* [Redup. of ઘોળવું.] Revolving in the mind. 2. Uncertainty; suspense; hesitation. 3. *Disorder; confusion.*

ઘોળાવું, *v. i.* [See ઘોળવું.] To be shaken about; to be agitated. 2. To be delayed; to wait; to lounge.

Id. ઘોળાયાં કરવું To dwell long and frequently in the mind.

ઘોળ્યું, *inter.* Never mind; let it be; let alone.

ઘ્ન, *adj.* [S. *fr.* हन् to kill.] That kills or destroys; a suffix denoting "a killer." (Used at the end of a compound, *e. g.* કૃતઘ્ન, ગર્ભઘ્ન, શત્રુઘ્ન, etc.).

ઘ્રાણ, *s. n.* [S. *fr.* घ्रा to smell.] The noise. 2. *s. f.* The sense of smell. 3. Odour; scent.

ઘ્રાણેંદ્રિય, *s. f.* [ઘ્રાણ + S. इंद्रिय an *organ of sense.*] The organ of smell. 2. The sense of smelling.

ઘ્રાવું, *v. t.* [See ઘ્રાણ.] To smell; to perceive by smell. 2. To kiss.

સુમતિ જરમા વિશે ઘ્રેહું ઘાય.—અખો.

ઙ.

ઙ

ઙ, *s. m.* [S.] The fifth letter of the Gujarati consonants, of the guttural class and the first of the five nasal consonants. There is no word beginning with ઙ.

ચ.

ચ.

ચ, *s. m.* [S.] The sixth letter of the Gujarati consonants of the palatal class. 2. *conj.* [S.] And.

અપરં ચ એ ૪ સંખ્યા કારણ છે.—દયારામ.

ચઉતરે, Same as ચેત *q. v.*

ચઉડું, Same as ચોડું *q. v.*

ચઉટ, Same as ચૌટ *q. v.*

ચઉટક, Same as ચોટક *q. v.*

ચઉહાણ, Same as ચોહાણ *q. v.*

ચક, *s. m.* [P. चिक्.] A curtain. 2. A kind of screen made up of bamboo-chips, used to keep out the glare of light, mosquitoes, and to prevent strangers from looking into a private apartment. 3 The wheel of a potter.

Id. ચક નાખવો To place or hang a curtain. 2. To become a prostitute (of a woman).

ચિત્ત મળ્યું ત્યાં ચક કીધો રે.—પ્રેમાનંદ.

ચકચક, *s. n.* [See કચકચ.] Chirping. 2. Speaking quickly and without thought; lisping. 3. *adj.* [See ચકચકવું.] Shining; glittering; gleaming. 4. *adv.* Glitteringly.

Id. ચકચક કરવું To chirp. 2. To speak quickly and without thought; to lisp.

ચકલી ચકચક કરે, કામ કાજ કરે.—દલપતરામ.

ચકચકવું, *v. i.* [S. चकास् to shine.] To shine; to glitter; to glisten; to gleam. 2. [See કચકચ.] To regret; to grieve about. 2. To fret and be fidgetty. 3. To chirp. 4. To lisp.

ચકચકાટ, *s. m.* [ચકચકવું + S. वृत्ति state.] Refulgence; brilliancy; radiance; lustre; gloss. 2. Cleanliness.

ચકચકિત, *adj.* [See ચકચકવું.] Brilliant; bright; glossy; lustrous. 2. Clean; tidy; neat; trim; fair.

ચકચાર, } *s. f.* [ચક redup.+S. चर्, चल् to
ચકચાળ, } move.] Inquiry; investigation. 2. Habit of questioning and making inquiries.

ચકચૂંધ, } *s. f.* [ચકચાર+ચૂંથવું, ચૂંથવું *q. v.*]Fasti-
ચકચૂંથ, } dious habits; fastidiousness; over-exactness.

કર્મ તણી એવી ચકચૂંથ.—અખો.

ચકચૂર, *adj.* Engrossed in; absorbed in. 2. Dead drunk. 3. Overcome; overtaken; wrapped; rapt. 4. Flushed; flustered. 5. Top-heavy; half-seas over; three sheets in the wind. 6. Voraciously eating.

Id. ચકચૂર થવું-બનવું To be engrossed or aborbed in. 2. To be dead drunk. 3. To be immovable through voracious eating. ચકચૂર કરવું To overtake; to overpower.

જ્ઞાની વૈરાગી, જોગી, જતી રે, કર્યાં ચકચૂર.—દયારામ.

ચોળી કર્યો ચકચૂર—અખો.

ચકડોલ, } *s. m.* [S. चक्र a circle + दोल a
ચકડોળ, } swing.] A swing; a litter. 2. Giddiness. 3. A merry-go-round. 4. *s. n.* Name of a bird; the fly-catcher; the white-throated fantail.

Id. ચકડોળે ચડવું To be giddy; to be in a state of giddiness. 3. To be intoxicated. 4. To lose one's senses. 5. To go beyond the proper limit. 6. To be postponed from time to time.

ચકતી, *s. f* [S. चक्रवर्ती circular.] A flat round piece; a round slice; anything circular, flat, and thin.

ચકતીદાર, *adj.* [ચકતી+P. दार having.] Sliced; beset with round and small slices.

ચકતું, *s. n.* [See ચકતી.] A round or square piece; a round or square slice. 2. *adj. m. f. n.* [See ચકચકવું.] Circumspect; looking sharp; watchful.

ચકદવું, *v. t.* [P. चकीदन् to drop.] To crush under foot; to trample upon; to press hard. 2. To harass; to oppress.

ચકદો, *s. m.* [See ચકતી.] A slice; a round piece.

હીરા તણા ચકદા સમી.—કવિ.

ચકંદલ, *s. n.* [See ચકર.] A boil; a tumour.

ચકંડું, *adj. m. f. n.* [See ચકચકવું.] Clever; circumspect; watchful.

ચકંદો, Same as ચકંચો *q. v.*

ચકમંદૂક, *s. f.* A fusil.

ચકવો, Same as ચકવે *q. v.*

ચકભિલ્લુ, *s n.* [ચક+ભિલ્લુ a companion.] Name of a game for children, generally known as ભોળીડું.

ચકભૂલ, *s. f.* [ચક+ભૂલ a mistake.] Stupor; senselessness.

ચકમક, *s. m. f. n.* [P. चकमाक.] Glitter; a gleam; a flash. 2. A kind of mineral; flint; spar.

Id. ચકમક ઝરવી To quarrel; to come to hard words. ચકમક ઝરવાનો સંભવ A likelihood of high words or a quarrel.

ચકમંડલ, *s. n.* [ચક્કર+S. मंडल a circle.] A whirling motion. 2. Intrigues. 3. A body of persons met for light talk.

Id. ચકમંડળે ચઢવું To be involved in intrigues.

ચકમો, *s. m.* A kind of blanket.

ચકર, Same as ચક્કર *q. v.*

ચકરચકર, *adv.* [Redup. of ચક્કર.] Round and round; turning in a circle

Id. ચકરચકર ફરવું To turn round and round.

ચકરડી, *s. f.* [ચક્કર + ડી dim.] A circle. 2. A circular motion. 3. Name of a toy for children.

ચકરડીભમરડી, *s. f.* [ચકરડી + S. भ्रमरिक an eddy.] Name of a toy for children. 2 A whirlpool; an eddy.

Id. ચકરડી ભમરડી ખવરાવવી-રમાડવી To mislead on various pretexts, and disappoint in the end.

ચકરડું, *s. n.* [ચક્કર + ડું dim.] A small circle. 2. A round and flat thing. 3. A turban having a round shape. (This word is here used in contempt.)

Id. ચકરડા જેવો Genuine; real; sterling (of a rupee or a coin).

ચકરેડા, *adj.* Tall and big. 2. Pulpy.

ચકરભમર, *adv.* [ચક્કર + S. भ्रमरिका roving in all directions.] (Turning) Round and round; (moving) in a circle.

ચકરભમર ફરતું ચિત્ત સંધું ક્યાંયે.—નર્મદ.

ચકરમકર, *s. n.* An intrigue; a scheming.

ચકરવકર, *adj* [ચક્ર+S. वक्र crooked.] Out of senses owing to giddiness. 2. Unconscious.

Id. ચકરવકર થઇ જવું To be unconscious owing to giddiness.

ચકરાકાર, Same as ચક્રાકાર *q. v*

ચકરાવો, *s. m.* [See ચક્કર.] A long turn. 2. A circumference. 3. [ચક્કર+S. व्यूह an array.] A peculiar arrangement of troops in circles within circles; a circular array of troops.

ચકરી, *s. f.* [See ચક્કર] Rotation. 2. Whirling. 3. A circle. 4. Vertigo. 5. Giddiness. 6. *adj. f* Round; circular.

Id. ચકરી આવવી-ખાવી To fall down while in a state of giddiness ચકરી પાઘડી A circular turban; a deccani turban.

ચકરીદાર, *adj.* [ચકરી + P. दार having.] Having a circular form; circular.

ચકરું, *s. n.* [See ચક્કર.] A thick round bread.

ચકલી, *s. f.* [S. चटका.] A hen-sparrow. 2. The cock (of a pipe).

Prov. ચકલી કરતાં ફૈડો મોટો Making a show quite beyond one's power; out of all proportion; disproportionate.

ચકલીભટ, *s. m.* [ચકલી+S. भट्ट a title used in the case of a learned Brahmana.] A thin poor begging Brahmana.

ચકલું, *s. n.* [See ચકલી.] Any little bird. 2. Any living being. (Used with a negative.) 3. [ચોક + લું dim.] A spot where four roads meet. 4. A small market.

Id. ચકલાં ચૂંથવાં To be employed in a trifling business ચકલે મૂકવું To expose to public view.

ચકલેદાર, *s. m.* [ચકલો a court-yard+ P. दार having.] An officer in charge of a street. 2. A police constable 3. One who guards a street.

ચકલો, *s. m.* [S. चटक.] A cock-sparrow. 2. [ચોક + લો dim.] A square; a court-yard. 3. A hall or stand of a banker; a station. 4. A street. 5 A sub-division of a city or town.

Id. ચકલે વાત આવવી To be a butt of public slander.

ચારે ચકલે આવી વાત.—દલપતરામ.

ચકવાચકવી, *s. n. pl.* [ચકવો+ચકવી *q. v.*] The male and female ruddy goose. (These birds always go in pairs, and one of a pair cannot bear to be separated from the other.) 2. A lover and his lady-love.

ચકવી, *s. f.* [S. चक्रवाकी.] The female ruddy goose.

ચકવું, *adj. m. f. n.* [See ચકિત.] Watchful; ready. 2. *v. i.* To be on the alert; to be prepared. 3. To aim at.

ચકવે, *adv.* [See ચક્કર.] In a circle (of kings).

Id. તેણે એક ચકવે રાજ્ય ચલાવ્યું He ruled alone over a whole circle of kings.

નાગવગમં ને સ્વર્ગ હતી એક ચકવે રાજ્ય કીધું.—પ્રેમાનંદ.

ચકવો, *s. m.* [S. चक्रवाक] The male ruddy goose.

ચકળવિકળ, *adj.* [ચક્ર + S. विकल agitated.] Languid; sinking. 2. Alarmed; frightened.

ચકા, *s. m. pl.* Slips or ships of stalks of grass.

ચકાચું, } ચકાયું, } *s. n.* [See ચક્કર.] A round sore or scar on the skin.

ચકાર, *s. m.* [ચ+S. कृ to do.] The consonant ચ. 2. The sound of ચ. 3. *adv.* Nothing more; nothing at all. [Generally used with બોલવું (to speak).]

Id. તે ચકાર પણ બોલ્યો નહિ He did not speak even a single word.

ચકારાંત, *s. m.* [ચકાર+S. अंत the end.] A word ending in ચ.

ચકારી, *s. f.* Back-biting.

ચકાસવું, *v. i.* [S. चकास् to shine.] To be bright; to shine. 2. *v. t.* [S. चकास् to illuminate.] To examine minutely; to test.

ચકિત, *adj.* [S.] Dazzled. 2. Confounded. 3. Bewitched; wonderstruck. 4. Puzzled. 5. Bewildered; astonished. 6. Frightened; startled. 7. Timid; afraid.

ચકિત ચિત્ત થયું માહ્યં.—પ્રેમાનંદ.

ત્યારે તો પેલા સ્ત્રીઅવતાર, થયાં ચકિત ચિત્તમાં અપાર.-દયારામ.

ચકી, Same as ચક્કી *q. v.*

ચકોતરું, } *s. n.* ચકોતરો, } *s. m.* [P. चकोतर.] Pompelmoose; shaddock; a citron fruit. Citrus decumana. N. O. Rutaceæ.

ચકોત્રા, *s. n.* Name of a bird; the common grey horn-bill.

ચકોર, *s.m.n.* [S] Name of a bird; the Greek partridge. 2. *adj.* Active; sharp. 3. Attentive; cautious. 4. Prompt; alert; brisk. 5. Circumspect.

ચકોરી, *s. f.* [See above.] A female partridge.

ચક્કર, *s. n.* [S. चक्र.] A wheel. 2. A ring; a circle. 3. A circular road. 4. The wheel-rut of a lime-mill. 5. A halo. 6. A puzzle. 7. A trip hither and back; a turn; a round. 8. A trouble. 9. Giddiness. 10 *s. m. f. n.* A mad person; an insane person.

Id. ચક્કર કરવું To turn upside down. 2. To suffer alternately the various and contrary states of life. 3. To be revolutionized; to undergo a revolution. 4. To be set in motion; to be started; to set a-going. ચક્કર આવવાં To feel giddy. ચક્કર ખાવું-ભરવું-લેવું To take a turn. 2. To wheel round. એ તો ચક્કર છે He (or she or it) is a fool or is mad. ચક્કર મારી આવવું To take a round. ચક્કરે ચડવું To be delayed; to be postponed from time to time.

ચક્કી, *s. f.* [S. चक्र an oil-mill.] A hand-mill. 2. A mill. 3. A circular bag containing molasses.

Id. ચક્કી ચલાવવી To run a mill. 2. To go on eating.

ચક્ર, *s. n.* [S.] A wheel. 2. A disc; a sharp circular missile weapon. 3. A host; an assemblage. 4. An array of troops. 5. A diagram of various forms. 6. A cycle. 7. A sphere; a circle; a ring. 8. A realm; sovereignty.

ચક્રગતિ, *s. f.* [ચક્ર+S. गति motion.] Rotation. 2. Revolution.

ચક્રતીર્થ, *s. n.* [S.] Name of a holy place of pilgrimage in India.

ચક્રદંડ, *s. m.* [ચક્ર+S. दंड the arm.] A kind of gymnastic exercise.

ચક્રધર, *s. m.* [ચક્ર+S. धृ to hold.] God Vishnu. 2. A sovereign.

ચક્રધારા, *s. f.* [ચક્ર+S. धारा periphery.] The periphery of a wheel.

ચક્રધારી, *s. n.* [See ચક્રધર.] A rotifer.

ચક્રનાભિ, *s. f.* [ચક્ર+S. नाभि the navel.] The nave of a wheel.

ચક્રનેમિ, *s. f.* [ચક્ર+S. नेमि circumference.] The periphery or circumference of a wheel.

ચક્રપાણિ, *s. m.* [ચક્ર+S. पाणि the hand.] God Vishnu.

ચક્રપાદ, *s. m.* [ચક્ર+S. पाद the foot.] An elephant. 2. A chariot.

ચક્રબંધ, *s. m.* [ચક્ર+S. बंध arranging.] An arrangement of a stanza in a circular shape.

ચક્રવર્તી, *s. m.* [ચક્ર+S. वृत्, वर्त् to be.] The ruler of a country extending sea to sea; an absolute king; a sovereign. 2. A king who rules over a circle or a number of lesser kings.

ચક્રવાક, Same as ચકવો q. v. 2. The ruddy-shielddrake.

ચક્રવાકી, Same as ચકવી q. v.

ચક્રવાત, s. m. [ચક્ર + S. वात wind.] A whirlwind; a hurricane; a cyclone.

ચક્રવૃદ્ધિ, adj. [ચક્ર+S. वृद्धि increase.] Compound (interest).

ચક્રવ્યૂહ, s. m. [ચક્ર+S. व्यूह arrangement.] A form of military array; a circular array of troops. 2. A deep and complex plot or schemo

ચક્રાકાર, ચક્રાકૃતિ, } adj. [ચક્ર + S. आकार, आकृति a form.] Circular. 2. Rotate.

ચક્રાંકિત, adj. [ચક્ર + S. अंकित marked.] Marked with circles. 2. Branded with the name of Vishnu.

ચક્રાંગ, s. n. [ચક્ર+ S. अंग the body.] A gander having a curved neck. 2. A chariot; a carriage.

ચક્રાભાસ, adj. [ચક્ર + S. आभास likeness.] Cycloid.

ચક્રાવો, Same as ચકરાવો q. v.

ચક્રિત, adj. [See ચક્ર.] Circular.

ચક્રિત કૃમિ, s. n. [ચક્રિત and S. कृमि a worm.] An annelid.

ચક્રી, s. m. [S. चक्रिन्.] A king, who sits surrounded by a circle of minor kings; a paramount king; a sovereign. 2. The god Vishnu, whose distinguishing weapon is a disc. 3. A potter, who works with a wheel.

ચક્રીય, adj. [See ચક્ર.] Cyclic.

ચક્ષ, ચક્ષુ, } s. n. [S. चक्षुस्.] The eye.

જળ આવ્યું નૈનોને ચક્ષે રે.—દેવીદાસ.

ચક્ષુરાગ, s. m. [ચક્ષુ+S. राग love.] Eye-love; love expressed by an exchange of glances.

ચક્ષુરોગ, s. m. [ચક્ષુ+S. रोग a disease.] An eye-disease.

ચક્ષુઃશ્રવા, s. m. [ચક્ષુ+S. श्रु to hear.] A serpent; a snake.

ચખ, Same as ચક્ષ, ચક્ષુ q. v.

ચખણી, s. f. [See ચાખવું.] Tasting.

ચખાડવું, v. t. [See ચાખવું.] To request to taste. 2. To cause to taste 3. To give a taste of.

Id. સવાદ ચખાડવો [Lit.] To give a taste of. 2. To wreak one's vengeance on 3. To return evil for evil.

ચખાર, s. m. [S. चक्कार a cheat.] A thief; a rogue; a cheat; a knave.

મન સૂવે ઉઘાડે બાર, ન કરે ચોરી ચોરચખાર.—પ્રેમાનંદ.

ચગદવું, Same as ચકદવું q. v.

ચગદાવવું, v. t. [See ચકદવું.] To get pressed; to get crushed. 2. To get oppressed: to get harassed.

ચગદાવું, v. i. [See ચકદવું.] To be crushed; to be pressed. 2. To be harassed; to be oppressed.

ચગવું, v. i. [See ચગું.] To fly (of a paper-kite). 2. To fly to or quickly understand another person's intention, without direct communication with him, by signs, appearances, etc. 3. To soar high in ecstacy or through madness or pride.

Id. ચગી જવું To quickly understand; to know fully. 2. To go mad. 3. To pride oneself.

ચગળવું, v. t. [ચ euph.+ગળવું to swallow.] To chew slowly and long; to turn round and round in the mouth; to munch; to eat exuberantly; to eat; to devour.

ચગાવવું, v. t [See ચગવું.] To fly (a paper kite). 2. To fly.

ચગું, adj. m. f n. [S. चंचु clever.] Knowing another's meaning only by signs, appearances, etc. 2. Shrewd; clever; sharp. 3. s. n. Clay deposited by a flood; alluvial soil.

ચંગ, adj. [S. and P.] Handsome 2. Healthy. 3. Strong 4. Pleasing; sound; good; pure. 5. Nothing; nothing at all. 6. Much; in plenty. 7. s. m [P.] One of the eight suits at cards, 8. A bell. 9. A Jew's harp. 10. A tail of a paper-kite.

વાલકડો મંડપમાં ચંગ, નાગરી નાતમાં રહેરો રંગ.—પ્રેમાનંદ.

ભભુતવાહનને શરીરે ભેટી, સોહિત ચક્ષુ ત્યાં ચંગ.—નાકર.

કીર્તિ સોનગિરાતણી લિખિ ઉચ્ચરે સુચંગ.—પદ્મનાભ.

ચંગા, adj. [See above.] Healthy. 2. Pure.

Prov. મન ચંગા તો કથરોટમાં ગંગા A pure mind is more meritorious than a long pilgrimage.

ચંગારી, Same as ચીણુઆરી q. v.

ચંગી, ચંગીભંગી, } s. m. [ચગવું + ભાંગ q. v.] One who eats opium and drinks a solution of Bhang, etc. 2. A lewd fellow; a dissipated person.

ચંગૂ, *adj.* [See ચંગ.] Healthy. 2. Handsome. 3. Strong. 4. Pure; sound.

ચંગુલ, *s. n.* The claw of a bird.

ચંગેરી, *s. f.* A sheet of cloth, with which the face is covered during sleep.

ચંગેરી, *s. f.* [S. ચંગ a basket+Guj. ઈ dim.] A small basket.

ચચળવું, *v. i.* [See ચળચળવું.] To feel a burning pain. 2. To stick while burning. 3. To be grieved. 4. To take it ill.

Id. ચચણી ઊઠવું To take it ill; to be wounded at heart. શાક ચચરવું નથી The vegetable does not give a burnt taste.

ચચળાટ, *s. m.* [ચચળવું + S. वृत्ति state.] Burning sensation. 2 Grief. 3. Taking ill.

ચચળાવવું, *v. t.* [See ચચળવું.] To allow to stick while burning.

ચચરવું, *v. i.* [See ચરચરવું.] To feel a pungent pain; to be affected with a smarting pain (as by an acrid thing).

ચચરાટ, *s. m.* [ચચરવું+S. वृत्ति state.] Pungent pain; smarting pain.

ચચરાવવું, *v. t.* 2. [See above.] To cause a smarting pain.

ચચુડો, } Same as ચીચુડો, ચોચુડો *q. v.*
ચચુટો, }

ચચ્ચાર, *adj.* [Redup. of ચાર four.] Four at a time.

ચચ્ચો, Same as ચચાર *q. v.*

પ્રભુતિ કરી વાણી વિસ્તરી, તે ચચ્ચાટની ચોપડી.—નાકર.

ચચ્ચોઅચ્ચો, *s. m.* [See ચોવડું + ચ.] Vile abuses.

ચંચ, Same as ચંચુ *q. v.*

ચંચરી, *s. m.* Name of a metre. 2. [S. चंचरिन्] A large black bee.

ચંચરીક, *s. m.* [S.] A large black bee.

ચંચલ, Same as ચંચળ *q. v.*

ચંચલતા, Same as ચંચળતા *q. v.*

ચંચલા, Same as ચંચળા *q. v.*

ચંચવાળવું, *v. t.* [See ચંચળ.] To turn over fondly in the hand (money, etc., by a miser.)

ચંચળ, *adj.* [S. चंचल unsteady.] Fleeting; active; nimble; lively. 2. Flighty; quick. 3. Fickle; fidgety; mobile; volatile. 4. Transitory; slippery; inconstant. 5. Capricious. 6. Wanton. 7. Tremulous; shaking.

ચંચળતા, } *s. f.* [ચંચળ + S. ता. Guj. પણું
ચંચળપણું, } *s n.* a suffix forming a noun.] Activity; liveliness. 2. Quickness. 3. Fickleness; fidgetiness. 4. Inconstancy; transitoriness. 5. Capriciousness. 6. Wantonness. 7. Tremor.

ચંચળા, *s. f.* [S. चंचला.] Lightning. 2. Lakshmee, the goddess of wealth. 3. Name of a metre, each line containing 16 syllables.

ચંચળાઈ, *s. f.* [ચંચળ + Guj. આઈ a suffix forming a noun.] Activity; vivacity; liveliness. 2. Quickness of the intellect.

ચંચુ, } *s. f.* [S.] A beak; a bill.
ચંચૂ, }

ચંચુપ્રવેશ, *s. m.* [ચંચુ+S. प्रवेश entrance.] A little insight; a little ingress.

ચંચુપ્રહાર, *s. m.* [ચંચુ+S. प्रहार a blow.] A peck with the beak.

ચંચુસૂચી, *s n.* [S. चञ्चुसूचि.] A tailor-bird.

ચટ, *adv.* Quickly; instantly. 2. [S. चट् to kill.] Devouring; eating. 3. *s. f.* [See ચેટ.] Obstinacy; taking to; addictedness. 4. Care. 5. Fondness. 6. *s. m.* [S. कट a mat.] A knot of darbha grass, representing a Brahmana, used in shraddha ceremony.

Id. ચટ દઈને Instantly; soon; quickly; at once. ચટ કરવું To devour; to kill. 2. To eat.

કરવું સૈન્ય તે ચટ કીધું.—હરિદાસ.

ચટ બની હું આવી રે હોઈ,—મી ભો. રી.

ચટક, *s. m.* [S.] A male sparrow. 2. Painful delight; charm; taste. 3. Thrill; sensation. 4. A sting. 5. *adj.* [See ચેટ.] Bright (red).

Id. ચટક ચટક તે લાલ ચટક, સાહી ટોપીઓ તે ચાલ્યું ચટક [This is a conundrum, the answer being "સુરતના જોડા" (the Surti fashion of shoes)].

ચટકચાંદની, *s. f.* [ચટક+S. चंद्रिका moonlight.] A very beautiful woman.

ચટકતું, } *adj. m. f. n.* [See ચેટકમટક]
ચટકંતું, }
Foppish; gallant.

ચાખડીઓ પહેરી રે, ચટકંતા.—પ્રેમાનંદ.

ઘોળો અટકતી, ચટકતી ચાલ—કાશિદાસ.

ચટકદાર, *adj.* [ચટકો + P. दार having.] Stinging. 2. Causing a smart or pungent feeling. 3 Causing a painful delight. 4. Charming. 5. Sensational (of a writing); thrilling (of a speech).

ચટકમટક, *adv.* [ચટક+મટક redup.] Looking sharp, smart, foppish or gallant. 2. *s. f.* A foppish gait or appearance.

ચટકવું, v. *t.* [See ચટકો.] To sting. 2. To cause the pain of a sting. 3 To cause an acute pain. 4. *v. i.* To be bright, to be gay; to shine. 5. To break asunder; to be torn.

Id. ચાંદની ચટકી The moonlight is very gay and in full swing. 2. The moonlight causes a painful delight to a lover separated from his lady-love.

ચટકાવવું, *v. t.* [See ચટકો.] To sting. 2. To cause the pain of a sting. 3. To cause an acute pain.

ચટકાવું, *v. i.* [See ચટકવું.] To be stung. 2. To be pained acutely.

ચટકી, *s. f.* [See ચટક bright red.] Bright red colour. 2. [See ચટકો.] A short sharp pain. 3. A short lived painful delight 4. The effect of a thrilling or sensational writing or speech. 5. A sting. 6. Name of a bird; the blue throated, red-breasted fly-eater.

રસિયા તારા રંગની લાગી ચટકી ચિત્ત માંય.—પ્રેમાનંદ.

સામ્યની ચટકી પણ અદ્ભુતી હોય.—કલાપિ.

ચટકીદાર, *adj.* [ચટકી + P. दार having.] Lovely. 2. Stinging. 3. Tasteful.

ચટકું, *s. n.* [See above.] A short sharp pain. 2. A short-lived painful delight 3. A drop; a small quantity.

Prov. રંગનું તે ચટકું, કાંઇ કુંડાં હોય ? Pleasures become bitter, when they are abused or long-continued.

ચટકો, *s. m.* [S. चट् to injure] A sting; a bite. 2. A pang; a thrill; a nip 3. Sudden agony; a smart or pungent pain. 4. Sarcasm; a taunt 5. Glow; ardour; scorching heat. 6. Smart sensation. 7. A delightful sensation of a short duration.

Id. ચટકો ભરવો-મારવો-દેવો To sting. ચટકો લાગવો To be stung. 2. To be subjected to a delightful pain; to be charmed or pleased with 3. To be angry with; to be pained and angry.

લાગ્યો મુને અંતર એનો ચટકો—દયારામ.

એનો ચટકો રે રંગ પતંગનો—કુસુમચંદ્ર.

પ્રમદાઓ ઉપજાવે ખરે પ્રેમરસ તણા ચટકા.—ન. ઉ. મા.

ચટચટ, Same as ચટપટ *q. v.*

ચટણી, *s. f.* Salad; seasoning; sauce. 2. Beaten, defeated, disgraced or confounded state.

Id. મારું બોલવું તે ચટણીમાં કાઢી નાખે છે He disregards all I say. તેની તો ચટણી કરી નાખી He was completely crushed, beaten, defeated, or ruined. ચટણીની પાઠ્ઠે ઊડી જવું To be used up at once; to be spent up in no time. તમારી કમાઇ ચટણીની પાઠ્ઠે ઊડી જાય છે.—નૃસિંહાચાર્ય. ચટણી કરવી To spend with a light heart.

ચટણીખાઉ, *adj.* [ચટણી+ખાઉ eating.] Addicted to the use of ચટણી. 2. *s. m. f. n.* An inhabitant of the Deccan; a Deccanee (used in contempt).

ચટણો, *adj. m.* [See ચટણીખાઉ.] Living in the Deccan. 2. *s. m.* A Deccanee (used in contempt).

ચટપટ, *adv.* [See ઝટપટ.] Smartly; briskly; pluckily; in a trice; instantly; immediately.

ચટપટી, *s. f.* Fretting and grieving; an anxious longing and hankering. 2. Uneasiness.

ચટાઇ, *s. f.* [S. कट a mat.] A mat; matting.

ચટાકો, *s. m.* [See ચટકો.] A smart and pungent taste 2. A smart and pleasing sensation.

ચટાચટ, *adv.* [See ચટ] Quickly; instantly.

ચટાડવું, *v. t.* [See ચાટવું.] To make to lick; to make to swallow. 2. To bribe.

Id. ચો ચટાડવું To give good reception to, or speak hospitably with, an unworthy person. 2. To give undue freedom. 3. To over-fondle.

ચટાપટા, *s. m. pl.* [ચટા redup.+પટા a stripe.] Stripes (lengthwise or breadthwise); lines at a certain distance (as on the body of a tiger).

ચટાપટી, Same as ચટપટી *q. v.*

ચટીલ, *adj n.* [See ચટ obstinacy.] Obstinate; perverse.

ચટીલેલ, } *adj. f.* [See above.] Perverse; obstinate.
ચટીયલ.

ચટીલો, *adj. m.* [See ચટ obstinacy.] Perverse; obstinate.

ચટુડું, *adj. m. f. n.* [See ચાટવું.] Addicted to eating at others' expense; addicted to enjoying oneself at another man's expense. 2. Addicted to receive bribes.

ચટુલ, *adj.* [S.] Tremulous; unsteady. 2. Fickle; inconstant. 3. Fine; agreeable; beautiful.

ચટુલા, *s. f.* [S.] Lightning.

ચટ્ટ, Same as ચટ *q. v.*

તાણી ચોટ બંદૂક ચટ્ટ ફેરીએ ફડાક ફટ—ક. દ. ડું.

ચડ, *adv.* [Imit.] Quickly; smartly. 2. Making a creaking sound.

ચડઊતર, Same as ચઢઊતર *q. v.*

ચડચડ, Same as ચડ *q. v.*

ચડચડવું, *v. i.* [See ચડચડ.] To make a creaking sound; to creak.

ફાટે વાંસ, ચૂલે ચડગડે.—પ્રેમાનંદ.

ચડચડાટ, *s. m.* [ચડચડવું+S. वृत्ति state.] A creak; a creaking sound.

ચડણ, Same as ચઢણ *q. v.*

ચડતી, Same as ચઢતી *q. v.*

ચડતું, Same as ચઢતું *q. v.*

ચડપ, } Same as ચટપટ *q. v.*
ચડપચડપ, }

ચડપવું, Same as ઝડપવું *q. v.*

ચડભડ, *s. f.* [See ચડભડવું.] Vain prattling.

ચડભડવું, *v. i.* [Imit.] To talk loudly in anger; to quarrel noisily; to altercate. 2. To burn away; to be burnt down.

બાળા, યુવતી,વૃદ્ધ ચડભડતી ના ચૂકે.—કૃષ્ણારામ.

સાસુ વહુ ચડભડી પડ્યાં.—ક. દા. કાં.

કંબી હોય તે રથા ચાળ્યડી.—અખો.

ત્યાં દીવામાં ચડભડી મૂઉં એક ભોળું પતંગ.—દલપત.

ચડભડાટ, *s. m.* [ચડભડવું + वृत्ति a state.] A noisy quarrel; an altercation; falling out. 2. The peculiar noise produced when a thing burns up (particularly an insect by the wick of a candle).

ચડવું, Same as ચઢવું *q v.*

ચડવો, *s. m.* [ચરુ + P. वा dim.] A kind of earthen water-pot or goblet.

ચડસ, Same as ચરસ *q. v.*

ચડસાચડસી, Same as ચરસાચરસી *q. v.*

ચડસીલું, Same as ચરસીલું *q. v.*

ચડસું, *s n.* [See ચઢવું.] A water-lifting machine.

ચડાઈ, Same as ચઢાઈ *q. v.*

ચડાઊતરી, Same as ચઢાઊતરી *q. v.*

ચડાચડી, Same as ચઢાચઢી *q. v.*

ચડાણ, Same as ચઢાણ *q. v.*

ચડાવવું, Same as ચઢાવવું *q. v.*

ચડાવો, Same as ચઢાવો *q. v.*

ચડીઆતું, Same as ચઢીઆતું *q. v.*

ચડીધાટ, *adv.* Violently. 2 In a hurry. 3. Suddenly.

ચડેડાટ, *adv.* [See ચડચડ.] With a loud sound.

પડે ચડેડાટ દોરડો ફાટ્યો —પ્રેમાનંદ.

ચડ્ડી, *s. f.* [See ચઢવું.] Short trousers, covering only the hips.

ચઢઊતર, *s. f* [ચઢવું to rise + ઊતરવું to go down.] Ascent and descent; rise and fall. 2. Fluctuation (of prices). 3. Appearing and disappearing.

ચઢણ, *s. f.* [See ચઢવું.] Acclivity; an ascent.

ચઢતી, *s. f.* [See ચઢવું.] Rise; prosperity; advance; elevation. 2. Increase.

Id. ચઢતીપડતી Rise and fall. 2. Prosperity and adversity.

ચઢતું, *adj. m. f. n.* [See ચઢવું.] Rising; growing. 2. Superior.

Id. ચઢતો દહાડો Rising day; the rising sun. 2. A time of rise or prosperity. ચઢતો પહોર The time of the day, when the heat of the sun is increasing. ચઢતી પાયરી A higher grade; a superior rank. ચઢતી હાલત Rising state; prosperous condition. ચઢતી આંકણી Reducing a quantity of a lower denomination to a higher one. ચઢતી શ્રેઢી Rising progression (in Arithmetic or Algebra). ચઢતું વ્યાજ Compound interest. ચઢતી કળા Prosperity; prosperous condition.

ચઢવું, *v. i.* To ascend; to mount; to climb; to rise; to go up. 2. To increase; to augment. 3 To swell; to rise (owing to fermentation). 4. To intoxicate; to inebriate; to rise into the head. 5. To accumulate (of interest). 6. To become big; to be puffed up with pride. 7. To be offered; to rise or get high (in an auction). 8. To be applied or laid on; to acquire fulness. 9. To be baked; to be boiled; to become tender. 10. To be more or greater (used to express the sense of the Comparative Degree). 11. To be strung. 12. To prosper. 13. To stick. 14. To fit. 15 To be angry. 16 To become tight. 17. To attack.

Id. ઘોડે ચડવું To mount a horse. 2. To be intoxicated. 3. To be proud. ઝાડે ચડવું To climb a tree. ઝાડ ઉપર-છાપરે ચડવું To go beyond the limits. 2. To be puffed up. દહાડો-દિવસ ચડવો To grow; to increase (of time). 2. To be prosperous. કામઠી ચડવી To be strong (of a bow). 2. To collect (of an army). સૂર-પાણી ચડવું To rise or grow (of excitement). ચડતો સૂર A note higher in the scale in music. ભાવ ચડવો To rise (of prices). લીલામમાં-માગણીમાં ચડવું To bid a higher price at an auction. મમને ચડવું To be keen or eager in competing; to compete keenly or eagerly. કેફ-નીસો ચડવો To be intoxicated. ભાંગ ચડવી-ગાંજો ચડવો-અફીણ ચડવું-દારૂ ચડવો To be intoxicated. માથું ચડવું To have a head-ache. વ્યાજ ચડવું To accumulate (of interest). પગાર ચડવો To accumulate (of wages). ચડતા પગારે રજા લેવી To go on leave with full pay. દહાડા ચડવા To accumulate (of days of service.) એને ચડતા દહાડા છે She is pregnant. એના ચડતા દહાડા છે He is in a prosperous condition. રંગ ચડવો To stick; to adhere (of a colour). 2. To grow in deepness; to be deep (of a colour). 3. To grow charming; to grow in beauty. અંગરખું ચડવું To go on; to be fitting (as clothes on the body). લોહી ચડવું To get blood; to be healthy. માથે લોહી ચડવું To rise (of blood) into the head. 2. To be affected with delirium. 3. To lose consciousness. તાપ ચડવો To rise or increase (of fever). 2. To be unwilling. વરસાદ ચડી આવવો To be overcast (of a rainy day). સોજો ચડવો To rise or grow (of a swelling or a swollen part of the body). કાટ ચડવો To get rust; to be rusty. કાળ ચડવો To be very angry. ઓપ ચડવી To stick; to adhere (of polish). દોષ ચડવો To stick; to adhere (of guilt). દાળ ચડવી-ભાત ચડવો To be baked or boiled; to become tender (of pulse or rice). એને ફૂલ ચડે છે He is highly honoured. વિષ્ણુને તુળસી ચડે છે Vishnu is worshipped with ocymum leaves. મોં ચડવું To be angry. ચડે ઘોડે આવવું To be in a hurry. ઉપર ચડી બેસવું To beat down; to inflict a complete defeat. કપડું ચડી જવું To be contracted (of a piece of cloth). ચડી વાગવું To be oppressive or overbearing towards those whom one formerly recognized as one's superiors. ચડી જવું To be excited; to be angry; to lose one's temper. 2. To lead an attack; to conduct an expedition. ઉપર ચડી આવવું To be attacked by. વાવટો ચડવો-નિશાન ચડવું To be lead (of a military expedition against). તેને શ્વાસ ચડ્યો His breath was laboured; he began to pant. માથે ગુન્હો ચડવો To be charged with an offence. હાડકું ચડવું To be dislocated (of a bone). ગળપણમાં ગોળ ખાંડથી ચડે છે Molasses is sweeter than sugar. નઠારી સોબતે ચડવું To be addicted to bad company. રોગ ચડવો To be caught by a disease. વહાણે ચડવું To go on board a ship; to embark. 2. To go to a foreign country in a ship for trade. -ને પાણી ચડવું To be tempered or sharpened (of a sharp or edged tool or weapon). ખાલી ચડવી To be benumbed. કીડીઓ ચડવી To have a creeping sensation. તેને કામ કરતાં કીડીઓ ચડે છે He has a disgust for work; he dislikes to work. ગોટલા ચડવા To have cramps. વરઘોડે ચડવું To mount a horse in a procession. 2. (Ironical). To be publicly disgraced. ગધેડે ચડવું To mount a donkey. 2. To be publicly disgraced. ટાઢે ચડી જવું To be stiff or benumbed with cold. ચડતી કમાન-કળા-ચડતો પાસો Rising state; rise. ચડ ચૂલા ! ખાઉં Haste; hurry; unreasonable haste. 2. Urgent in one's demand; pressing for time; being in a great hurry. ચડ્યું ખાવું Unreasonable and haughty.

Prov. ચડે તે પડે While rising you may trip.

ચડાઈ, *s. f.* [See ચડવું.] An advance upon; an attack; an assault; an expedition; an invasion.

Id. ચડાઈ કરવી To invade.

ચડાઉ, *adj.* [See ચડવું.] Vain; conceited. 2. Becoming angry easily, or in trivial matters; irascible. 3. Flighty; imaginative; indulging oneself with one's own hobbies or vagaries. 4. Covering the heels (of shoes).

ચડાઉતરી, *s. f.* [ચડવું+ઉતરવું to go down.] Going up and down; rise and fall. 2. Promotion and degradation.

ચડાચડી, *s. f.* [Redup. of ચડવું.] Emulous contest; competition. 2. Outdoing; outvying.

ચડાવ, *s. m.* [See ચડવું.] *Ascent; acclivity.* 2. Increase; augmentation; advancement. 3. An attack; an assault. 4. Elevation.

ચડાવવું, *v. t.* [See ચડવું.] To mount; to climb; to cause to rise; to advance; to increase. 2. To indulge; to humour; to flatter. 3. To ship off; to transport in a ship. 4. To

instigate. 5. To swell. 6. To string (of a bow). 7. To apply; to lay on (of a covering, etc.). 8. To eat up; to swallow. 9. To offer in worship. 10. To set up for cooking; to boil; to bake.

Id. માથે ચઢાવવું To indulge. માથે ચઢાવવું To accept. 2. To indulge. વહાણે ચઢાવ઼ું To export by sea-route. ચઢાવી મુકવું To indulge. ફૂલ ચઢાવવાં To offer flowers to God in worship 2. To flatter. બાણ ચઢાવવું To string a bow. તકીઆને ગલેફ ચઢાવવો To lay a covering on a cushion. રંગ ચઢાવવો To colour.

ચઢાવો, Same as ચઢાવ q. v.

ચઢીઆતું, adj. m f. n. [See ચઢવું] Superior to; better than.

ચણ, s. f. [See ચણવું.] Grains spread out for birds or insects 2. Same as ચુણ q. v.

ચણક, s. m. [S.] Gram; chick-pea. 2. Name of a sage.

ચણકચીભડી, s f. [ચણક+S. चर्भट cucumber.] Name of a game for children, generally known as બેઠી કુકડી.

ચણકબાબ, Same as ચીનીકબાબા q. v.

ચણખાર, s. m. [ચણા+S. क्षार an alkali.] An alkali obtained from plants of gram; gram-alkali.

ચણુઆરી, ચણુગી, ચણુગો, Same as ચીણુઆરી q. v.

ચણચણ, s f [Imit.] Lancinating pain in an abcess, a sore, etc. 2 adv. Throbbing (of a sore). 2. Boiling (of water)

ચણચણવું, v i. [See above.] To produce a lancinating pain. 2. To boil. 3. v. i. To be pained. 4 To be burnt.

ભીતર સંતાપે ચણચણ્યા કરતા.—કે. હ. ધ્રુ.

ચણચણાટ, s. m. [ચણચણવું + S. वृत्ति state] A crackling sound. 2. A lancinating pain.

ચણણણ, s. n. [Imit] Crackling; simmering.

ચણતર, s. n. [See ચણવું.] Masonry work. 2 Superstructure.

ચણવું, v. t. [S. चिनोति he piles up fr. चि to pile up.] To build; to construct; to erect; to raise. 2. To produce; to fabricate. 3. To eat (grains, said of birds).

ખાજો પરધરસત, તેની વાતો ચણતી.—કુષ્ણરામ.

ચણા, s. m. pl. [S. चणक.] Gram; chick-pea (generally used in the plural).

Id. ચણાના ઝાડ ઉપરથી કુદવું [Lit.] To jump down from the top of a stalk of gram. 2. To describe one's own doings in high sounding terms; to magnify one's own deeds. 3. To say a trifle after making pompous preliminary remarks પાણીમાં જેમ ચણા ઓગળે તેમ આ બિચારો ઓગળ્યો છે [Lit] He has become as thin as grains of gram become thin (really speaking very large) when kept in water. 2. He has become very fat (ironical). કેથીને ચણા કરે એવો Superior in power to deceive; more cunning. ચણામમરા Something to eat; something intended only to alleviate a child's inordinate desire to eat. ચણા કરવા To spend away thoughtlessly. ચણા ચવરાવવા To deceive. 2. To tire; to harass ચણા લઇ ખાવા To neglect; to disregard. ચણા ખાઇને હાથ શા ચાટવા ? Why make vain attempts ?

ચણાખાર, s. m. [ચણા + S क्षार an acid.] An acidulous alkali of gram.

ચણાદાળ, s. f. [ચણા + દાળ pulse.] The pulse of gram.

Id. દુધીચણાદાળ A vegetable preparation of દુધી અને ચણાદાળ 2. A steriotyped or stale recurrence. 3. A common object to everything.

ચણાપણી, s. f. [ચણા+ પણી. a bundle] The stalk of gram. 2. A bundle of gram stalks.

ચણાપાપડી, s f. [ચણા + પાપડી q. v.] Sweetmeat made of gram-flour and molasses or sugar.

ચણાવવું, v. t. [See ચણવું.] To get built; to get constructed; to get raised; to get erected.

ચણાવું, v. i. [See ચણવું] to be built; to be raised, to be constructed; to be erected.

ચણી, s. f. [See ચણો] An inferior kind of gram or chick-pea.

ચણીકબાબ, Same as ચીનીકબાબા q v.

ચણીઆરું, s n. [See ચણવું.] A hole in the block of wood on which a door turns.

Id ચણીઆરું ખસી જવું To have lost one's senses; to be idiotic, to be eccentric આંખનું ચણીઆરું ખસી જવું To roll the eyes in anger. એમાં તારું શું ચણીઆરું ખસી ગયું ? How can you say that this is a great loss to you? ચણીઆરું ઠેકાણે રાખવું To exercise self-control; not to

forget oneself. ચણીઆરા નચાવવાં To express one's meaning by movement of the eyes.
પગ તળી ને કોમળ આંગળીઓ ચણીઆરે ચાલે રે.—આલખ્યુ.

ચણીઓ, s. m. A petticoat.

ચણીબોર, s. n. [ચણી+બોર = berry.] A small kind of berry.

ચણો, s. m. [S. चणक.] A gram; a chick-pea. 2. A kind of inferior grain with light yellow and extremely slippery husk.

ચણોઠી, s. f. A small red black berry; coral bead. The fruit of a bead tree. *Abrus precatorius*. N O. Leguminosæ. 2. A weight equal to 2⅛ grains

ચંડ, adj. [S.] Hot. 2. Angry; violent; fierce; passionate. 3. Quick; active. 4. s. m. Name of a demon; the brother of Munda.
ચોળી શામણુ ચંડ, રોળી ચમુના,—કે. હ. ધ્રુ.

ચંડગોધા, Same as ચંડસરટ q. v.

ચંડનેત્રી, s. f. [ચંડ + S. नेत्र the eye.] A dragon fly.

ચંડસરટ, s. n. [ચંડ+S. सरट lizard.] Dinosaur.

ચંડા, Same as ચંડિકા q. v.

ચંડાળ, s. m [S चंडाल.] A man born of a Brahmana mother and Shoodra father. 2. An assassin. 3. A despicable fellow. 4. adj. Vile; loathsome; abominable; heinous. 5 Ferocious; barbarous; inhumane; atrocious; flagititious.

ચંડાળચોકડી, s. f. [ચંડાળ+ચોકડી a quadrat.] A band of blackguards, a set of knaves and scamps; a pack; a gang; an evil crew.

ચંડાળણ, } s. f. [See ચંડાળ.] A woman of
ચંડાળણી, } the ચંડાળ caste. 2. A wicked woman.

ચંડાળતા, } s. f.
ચંડાળપણું, } s. n. [ચંડાળ+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun] Heinousness; vileness. 2 Ferociousness; barbarity; inhumanity; atrocity.

ચંડિકા, } s. f. [S.] The goddess Durga. 2.
ચંડી, } A furious, merciless, passionate woman.

ચંડીપાઠ, s. m [ચંડી+S. पाठ recitation.] The book containing propitiatory verses of praises and prayers offered to the goddess Durga.

Id. ચંડીપાઠ કરવો To recite particular propitiatory verses before the goddess ચંડી.

ચંડુલ, s m. [See ચંડુલ] An intoxicating preparation of opium, made for smoking.

ચંડોલ, } s m. A wood-lark; the pyramid-
ચંડોળ, } crested wood-lark. 2. [See ચંડુલ.] Inhaling opium smoke through a pipe. 3. A preparation of opium for smoking.

ચતરંગ, adj. [ચતુર+S. अंग a limb; a part.] (An army) Containing the four divisions (viz., elephants, cavalry, war-chariots, and infantry). 2. s. n. A kind of musical instrument. 3. A kind of chess.

ચતરાઇ, Same as ચતુરાઇ q. v.

ચતું, Same as ચતુ q. v.

ચતુર્, adj. [S. चतुर्] Four. 2. Tetra (a prefix meaning 'four').

ચતુર, adj. [S.] Clever; intelligent; ingenious; shrewd; sagacious; skilful. 2. Sharp; *cunning*.

Prov. ચતુરમાં ચીતારો, ને મૂરખમાં મોચી A painter *must be clever and skilful, but even a fool can be a cobbler.*

ચતુરંયા, s. m. Name of a metre each line containing six syllables.

ચતુરંગ, }
ચતુરંગી, } Same as ચતરંગ q. v.
ચતુરંગિણી, }

ચતુરતા, } Same as ચતુરાઇ q. v.
ચતુરપણું, }

ચતુરશિરોમણિ, s. m. [ચતુર + S. शिरोमणि a crest-jewel.] [Lit.] The crest-jewel of all clever persons. 2. adj. Cleverest; shrewdest; most sagacious.

ચતુરસુજાણ, adj [ચતુર + સુજાણ well knowing.] [Lit] Clever and good. 2. Wise; sagacious; shrewd; accomplished.

ચતુરસ્રાસ્થિ, s. n. [ચતુર્+S. अस्र an angle+अस्थि a bone.] The trapezoid bone.

ચતુરા, s. f. [See ચતુર.] An intelligent, clever, shrewd, or accomplished woman.
ચરણ ચાપે ચતુરા, કર મોતીની માળ.—આલખ્યુ.

ચતુરાઇ, s. f. [See ચતુર + Guj. આઇ a suffix forming a noun.] Cleverness; intelligence; ingenuity; shrewdness; sagacity 2. Sharpness of the intellect; cunning.

Id. ચતુરાઇ કરવી-ચલાવવી-વાપરવી To act cleverly, shrewdly, wisely, or sagaciously. વાત કરવાની ચતુરાઇ-બોલવાની ચતુરાઇ Conversational powers.

ચતુરાનન, s. m. [ચતુર્+S. आनन the mouth.] God Brahma (having four mouths.)

ચતુરાશ્રમ, s. m. pl. [ચતુર્ + S. आश्रम a stage of life.] The four orders of human life, viz. બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ and સંન્યસ્તાશ્રમ.

ચતુર્ગુણ, adj. [ચતુર્ + S. गुण repetition.] Multiplied by four; quadruple.

ચતુર્ઘાત, s. m. [ચતુર્ + S. घात the product of a multiplication.] The fourth power of a quantity.

ચતુર્ઘાતમૂળ, s. n. [ચતુર્ઘાત + S. मूल root.] The fourth root of a quantity.

ચતુર્થ, adj. [S.] Fourth.

ચતુર્થક, s. m. [S.] Quartan fever; a fever that recurs every four days.

ચતુર્થાંશ, s. m. [ચતુર્થ + S. अंश a degree.] One-fourth part; one quarter.

ચતુર્થાશ્રમ, s. m. [ચતુર્થ + S. आश्रम an order of life] The fourth religious order; the life of a recluse or સંન્યાસી.

ચતુર્થી, s. f. [See ચતુર્થ.] The fourth day of a lunar fortnight. 2 The dative case (in Grammar).

ચતુર્થીકર્મ, s. n. [ચતુર્થી + S. कर्मन्-a rite.] The ceremonies to be performed on the fourth day after a marriage.

ચતુર્દશ, adj. [ચતુર્+S. दश ten.] Fourteen. 2. Fourteenth.

ચતુર્દશી, s. f. [See above.] The fourteenth day of a lunar fortnight.

ચતુર્દળ, adj. [ચતુર્+S. दल a leaf.] Having four petals; quadripetalous 2. Quadrifid; quadripartite.

ચતુર્દિશ, adv. [ચતુર્ + S. दिशा a direction.] On all sides; towards the four quarters.

ચતુર્દિશા, s f. [See above.] The four quarters taken collectively.

ચતુર્ધા, adv. [ચતુર્ + S. धा a suffix showing manner.] In four ways. 2 Fourfold.

ચતુર્ભુજ, adj. [ચતુર્+S. भुज the arm.] Four-armed (of the god Vishnu); having four hands. 2 Having the arms tied behind; captured with the hands tied behind 3. Quadrangular. 4 Remaining unconcerned; keeping a way from work. 5. s. m A four-sided figure. 6. An idle person.

Id. ચતુર્ભુજ થવું To be taken pr have the hands tied behind one's ba keep oneself away from work; to be

ચતુર્માસ, s. m. pl. [ચતુર્+S. मास a The four months (reckoned from the day of the bright half of Ashadh eleventh day of the bright half of Ka

Id. ચતુર્માસ કરવા To eat only once a ing the four months of monsoon. 2. in the same place during the four of monsoon.

ચતુર્મુખ, s. m. [ચતુર્ + S. मुख the God Brahma (having four months).

ચતુર્યુગ, s. m. pl. [ચતુર્ + S. युग an The four ages, viz, સત્યયુગ, દ્વાપરયુગ, ત્રેતાયુ કલિયુગ.

ચતુર્વર્ગ, s m. pl. [ચતુર્ + S. वर्ग a The four ends of human life taken collec viz, ધર્મ, અર્થ, કામ and મોક્ષ.

ચતુર્વર્ણ, s m. pl. [ચતુર્ + S. वर्ण a c The four classes or castes of Hindus, viz, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, and શૂદ્ર.

ચતુર્વિધ, adj. [ચતુર્ + S. विधा manner. four kinds. 2. Of all kinds or sorts.

ચતુર્વેદ, s. m. pl. [ચતુર્ + S. वेद the Ve The four Vedas taken collectively, viz, ઋ સામવેદ, યજુર્વેદ, and અથર્વવેદ.

ચતુર્વેદી, s m. [See above.] One who studied the four Vedas. 2. A particular of Brahmanas.

ચતુશ્, Same as ચતુર્ q. v.

ચતુષ્કોણ, adj. [ચતુશ્ + S कोण an angle Quadrangular; four-cornered. 2. s. m. A qua angle.

ચતુષ્ટય, s n. [S.] An aggregate of four; group of four; fourfold.

ચતુષ્પથ, s. m. [ચતુશ્ +S. पथ a way.] crossway. 2 A Brahmana.

ચતુષ્પદ, s. n. [ચતુશ્ +S. पद the foot.]. quadruped. 2. adj. Four-footed.

ચતુષ્પદી, s. f. [See above.] A stanza o four lines.

ચતુષ્પાદ, Same as ચતુષ્પદ q. v.

ચતુસ્ફલક, s. n. [ચતુશ્ + S. फलक a plane.] Quadruplaner.

ચતુઃસીમા, *s. f.* [ચતસ્+S. सीमा a boundary.] The four boundaries

ચત્તીપાટ, *s. f.* } ચત્તુંપાટ, *s. n.* } ચત્તોપાટ, *s. m.* } [ચત્તું + પાટ a wooden board.] Lying flat on the back.

ચત્તું, *adj. m. f. n.* [See છતું.] Lying on the back; supine; not inverted. 2. Propitious; favourable.

ચતુભુજ, Same as ચતુર્ભુજ *q. v.*

ચનિક, Same as ચણિક *q. v.*

વળી ઘરેણાં ઘર, ચનિક કરી ચણાવે.—કૃષ્ણારામ.

ચંત, Same as ચિંતા *q. v.* 2 *s. m.* [See ચિંતા.] The lover (used with reference to a lady, who is pining for her absent lover). 3. Same as ચિત્ત *q. v.*

જે સુખેથી જન દયા પ્રીતમ, કૃષ્ણપદ રહે ચંત.—દયારામ.

ચંતની, *s. f.* [See ચિંતવવું.] One's lady-love; a sweetheart. 2. A woman.

ચંતની કેરા ચોર કહેવાણા, તેની સાથે કરો છો શું તારો.—શામળ.

ચંતા, Same as ચિંતા *q. v.*

ચંતામણિ, Same as ચિંતામણિ *q. v.*

ચંદ, *s. m.* [S.] The moon. 2. A small bright metallic circle, which a woman applies to her forehead. 3. *adj.* [P.] A little; very small. 4. Transient.

લોચન ચંદ રોજંદા ચટકા.—મનોહરસ્વામી

ચંદન, *s. n.* [S.] The sandal-tree. Santalum album. N. O. Santalaceæ. 2. Sandal-wood. 3. An unctuous preparation of sandal-wood; sandal-ointment.

ચંદનગિરિ, *s. m.* [ચંદન+S. गिरि a mountain.] The Malaya mountains, on which sandal-trees grow.

ચંદનઘો, *s. f.* [ચંદન+S. गोधा a lizard.] A large and very strong species of lizard; iguana.

ચંદનચૂડી, *s. f.* [ચંદન + ચૂડી a wristlet.] The foremost of the wristlets worn by women.

ચંદનહાર, *s. m.* [Properly ચંદહાર *fr.* ચંદ+S. हार a necklace.] A necklace made of bright little gold circles.

ચંદનાચલ, } ચંદનાદ્રિ, } Same as ચંદનગિરિ *q. v.*

ચંદની, *s. f.* A very large canopy, generally hung in front of a house on festive occasions. 2. [See ચંદ.] The moonlight. 3. A plant bearing fruits in all seasons. 4. [See ચંદન.] A metal-dish, in which sandal-ointment is kept for the worship of gods.

Id. ચંદની જેવું Perfectly clear; absolutely unstained. 2. As clear as daylight.

ચંદરવું, *v. t.* [See છેતરવું.] To cheat; to deal fraudulently with. 2. To coax into exposing.

ચંદરવો, *s. m.* A canopy; an awning.

Id. ચંદરવો બાંધવો To open out a canopy. 2. To make known to the public; to proclaim. 3. To be disgraced.

Prov. ચંદરવો બાંધવા સૌ કો આવે, પણ છોડવા કોઈ નહિ આવે More people are ready to prepare a feast than to work in winding it up.

પહેર્યાં તે પટકુળ, બાંધ્યા ચંદરવા રે.—દલપતરામ.

ચંદરસ, } ચંદરસ, } Same as ચંદ્રુસ *q. v.*

ચંદા, *s. f.* [S. चंद्रिका.] The moon. 2. The moonlight.

ચંદા કિરણ નિજ તેથી પ્રકાશે,—ન. બો. રી.

ચંદાવત, *s. m.* A man of a sub-caste of Kshatriyas of the same name. 2 A Sardar of high position in a state.

ચંદાવા, *s. m. pl.* [ચંદો+P. वा dim.] A small circle; the space contained in a small circle. 2. Degree; measure. 3. *adj.* [ચંદો+S. वाट an enclosure.] Having a circle or circles painted or stuck (on a piece of cloth).

ચંદાવું, *v. i.* [See ચંદો.] To be marked with spots; to be stained. 2. To begin to putrefy (in the case of fruits).

ચંદી, *s. f.* [ચણા+S. दाय a share.] The daily allowance of grain for cattle.

Id. ચંદી ચઢવી To be strong and robust; to gain strength. 2. To be bribed.

ચંદેલ, *s. m.* A man of a sub-caste of Kshatriyas of the same name.

ચંદો, *s. m.* [See ચંદ.] The moon. 2. A disc; a circle painted, sewn, or woven. 3. A circular piece of cloth, metal, etc. 4. A document engraved on a piece of metal, which purports to make a gift આચન્દ્રદિવાકરૌ (as long as the sun and the moon exist in the sky *i. e.* in perpetuity). 5. The face; the complexion. 6. Luna.

ચંદ્ર, *s. m.* [S.] The moon. 2. A satellite.

ચંદક, s. m. [S.] A round mark made on the forehead. 2. An eye in a peacock's feather. 3. A medal. 4. A circle of the shape of the moon.

ચંદ્રકળા, s. f. [ચંદ્ર+S. कला one-sixteenth part of a circle.] A digit, or one-sixteenth, of the moon's orb; a phase of the moon. 2. Name of a kind of cloth used as an upper garment by women.

ચંદ્રકળા ને મોરની શોભે.—પ્રેમાનંદ.

ચંદ્રકળારસ, s. m. Name of a native medicinal preparation.

ચંદ્રકાંત, s. m. [ચંદ્ર+S. कान्त a lover.] A fabulous gem supposed to be formed from the congelation of the rays of the moon, and accordingly to dissolve under the influence of her light; a moon-stone.

કે ચંદ્રકાંત કંઠના સરખા દીસે છે.—કહાવિ.

ચંદ્રકાંતા, s. f. [ચંદ્ર+S कांता a wife.] A night. 2. Moonlight. 3. s. m. Name of a metre, each line containing 15 syllables.

ચંદ્રકાંતિ, s. f. [ચંદ્ર+S. कांति lustre.] Moonlight.

ચંદ્રકેતુ, s. m. [S.] Name of the son of Lakshamana.

ચંદ્રક્રીડા, s m. Name of a metre, each line containing 18 syllables.

ચંદ્રગ્રહણ, s. n. [ચંદ્ર+S. ग्रहण an eclipse.] An eclipse of the moon.

ચંદ્રચૂડ, ચંદ્રચૂડામણિ, } s. m. [ચંદ્ર+S चूडा the head +मणि a jewel.] An epithet of Shiva, who is represented as wearing a digit of the moon on his head.

ચંદ્રજ્યોતિ, s. f. [ચંદ્ર+S. ज्योतिस् light] The moonlight. 2. Name of a kind of fire-work.

ચંદ્રદારા, s. f. pl. [ચંદ્ર+S. दारा a wife.] The 27 lunar mansions. (They are supposed to be the wives of the moon.)

ચંદ્રદ્યુતિ, s. f. [ચંદ્ર+S. द्युति lustre.] Moonlight.

ચંદ્રપુત્ર, s. m. [ચંદ્ર+S. पुत्र a son.] The planet Mercury.

ચંદ્રપ્રભા, s. f. [ચંદ્ર+S. प्रभा light.] Moonlight. 2. Name of a native medicinal preparation.

ચંદ્રબિંદુ, s. n. [ચંદ્ર+S बिंदु a mark.] The sign indicative of some nasal sound.

ચંદ્રબિંબ, s. n. [ચંદ્ર+S. बिंब a disc.] The disc of the moon; lunar disc. 2. The light of the moon.

ચંદ્રમણિ, Same as ચંદ્રકાંત q. v.

ચંદ્રમંડળ, s. n. [ચંદ્ર+S. मंडल a circle] The moon considered as a region; the sphere of the moon. 2. The disc of the moon. 3. The halo round the moon.

ચંદ્રમા, s. m. [S. चन्द्रमस्] The moon.

ચંદ્રમુખી, adj. f. [ચંદ્ર+S. मुख the face.] Moon-faced; beautiful; lovely (of a woman). 2. s. f. Name of a kind of flowering plant.

ચંદ્રમૌલિ, adj. m. [ચંદ્ર+S. मौलि the head.] Bearing the moon on the head (of the god Shiva). 2. s. m. An epithet of Shiva.

ચંદ્રરેખા, ચંદ્રલેખા, } s. m. [ચંદ્ર+S. रेखा, लेखा a line.] Name of a metre each line containing 15 syllables. 2. s. f. Name of a kind of plant. 3. The ray or streak of the moon.

ચંદ્રવંશ, s. m. [ચંદ્ર + S वंश dynasty.] The lunar race of kings; the second great line of Kshatriya kings in India, the first being સૂર્યવંશ (solar dynasty).

ચંદ્રવંશી, adj. [See above.] Descended from the lunar race of kings.

ચંદ્રવદન, ચંદ્રવદની, } adj. f. [ચંદ્ર+S. वदन the face.] Moon-faced; beautiful; lovely (of a woman).

ચંદ્રવર્ત્મ, s. m. Name of a metre, each line containing 12 syllables.

ચંદ્રવાર, s m. [ચંદ્ર+S. वासर a day.] Monday.

ચંદ્રશાળા, s. f. [ચંદ્ર+ S. शाला hall; a house.] A terrace open to the moonlight

ચંદ્રશિલા, s. f. [ચંદ્ર + S. शिला a stone.] A slab of stone, from which, when exposed to moonlight, drops of water fall down; the moon-stone.

ચંદ્રશેખર, adj. [ચંદ્ર + S. शेखर a crest.] Bearing the moon on the head; moon-crested. 2. s m An epithet of Shiva.

ચંદ્રસ, Same as ચંદ્રુસ q. v.

ચંદ્રહાસ, s. m. [S.] A glittering sword. 2. Name of the sword of Ravana. 3. Name of a king of Kerala and the son of Sudharmika; a great devotee of Krishna.

ચંદ્રાર્ધાસ્થિ, *s. n* [ચંદ્ર + S. अर्ध half + अस्थि a bone] The semi-lunar bone; the half moon-shaped bone

ચંદ્રાવળા, *s. f* [ચંદ્ર + S. आवलि a line; a row.] Name of a kind of poetical composition. 2. Name of a kind of metre consisting of 118 matras.

ચંદ્રાવળી, *s. f.* Name of a kind of song.

ચંદ્રિકા, *s f.* [S.] The moonlight.

ચંદ્રિકા પરભવવા, અહો અભિધ સદાય સંતાયે.—પ્રેમાનંદ.

ચંદ્રીય, *adj.* [See ચંદ્ર] Lunar.

ચંદ્રુસ, *s. m* [Ar. सन्दरक.] A white gum oozing from the juniper tree, gum copoal, resin obtained from Callitris quadrivalvis. N. O. Coniferæ

ચંદ્રોદય, *s. m* [ચંદ્ર + S उदय rise] The rising of the moon 2. The first appearance of the moon, in a month. 3 Name of a native medicine.

ચપ, *inter.* [P. चस्पीदन् to press. S. चप् to soothe.] Silent ! Still ! Quiet ! Hush ! Peace ! 2 *adv.* Silently; quietly.

ચપકડું, *adj m. f n.* [ચપકો + ડું dim.] Mischievously active, trickish 2 *s n* [See ચપણ] An earthen dish or bowl.

ચપકાવવું, *v. t.* [See ચપકો] To cauterise, to burn; to scorch. 2. To cause to adhere, to stick

ચપકાવું, *v. i* [See above.] To be scorched; to be cauterised. 2 To be stuck.

ચપકો, *s. m* [S. चप् to grind, to pound.] A smart stroke, a rap 2 A cauterisation

Id. ચપકા દેવા-ચોડવા To cauterise 2. To taunt.

ચપચપ, *adv* [Redup of ચપ] Quickly. 2. Briskly; smartly 3. Without any restraint

ચપચપવું, *v. i* [See ચપ] To be saturated with water 2. To be sticky.

ચપચપુ, *adj m f n* [See ચપ] Moist and tough. 2. Sticky.

ચપટ, *adj.* [See ચપટું.] Low and flat : squat; flattened; dumpy, compressed; beaten out 2. Horizontal

Id. ચપટ બેસવું To fit exactly; to coincide with each other (of two flat surfaces). 2. To sit quietly and at one's ease ચપટ વળવું To bend double. 2. To suffer a great loss. ચપટ થવું To be ruined. 2. To be rased to the ground.

Prov. કપટ તેનું ચપટ A cheating trade seldom thrives

ચપટ તેનું ચપટી મધ્યે થઇ ગયું વહેતાં વાટ.—પ્રેમાનંદ.

ચપટવું, *v t.* [See ચપટ] To fix tightly; to press closely.

ચપટાવું, *v. i* [See ચપટ] To be pinched. 2. To be trodden on. 3. To be put to a loss.

ચપટી, *s. f.* A pinch, a snap of the fingers. 2 A small quantity. 3. A moment; an instant. 4 [See ચપટું.] Anything beaten flat

Id. ચપટીમાં In a short time. 2. Quickly. 3. Easily. ચપટ તેનું ચપટી મધ્યે થઇ ગયું વહેતાં વાટ. —પ્રેમાનંદ. ચપટીમાં લેવું To press between two fingers 2. To catch in one's fingers, to hold under one's thumb; to hold in one's control or power 3 To catch or bring under one's power in a moment અથ દાસ પણ ખરો કે તે મને પણ ચપટીમાં લે છે —ગો મા. ક્રિ ચપટીમાં ઉડાવવું To make a joke of (a person), to ridicule ચપટી વગાડવી To snap the fingers 2 To make a sign by snapping the fingers ચપટીચાંગળું આપવું To give (in charity) a small quantity of flour or grain. ચપટીમાં આવવું To be caught in a firm grasp.

ચપટીચાંગળુ, *adj n* [ચપટી + ચાંગળું the hollow of the palm] A little.

ચપટું, *adj m. f n* Same as ચપટ *q v*

ચપટોકૃમિ, *s m* [ચપટું and S. कृमि a worm] A flat-worm

ચપડવું, *v t* [See ચપટ.] To make flat by hammering.

ચપડાલાખ, *s f* [ચપડવું + S लाक्षा lac.] Wax purified and made into thin sticks suitable for sticking, sealing wax.

ચપડાવવું, *v. t* To steal, to pilfer 2. To devour. 3 To get flattened by beating.

ચપડી, *s. f* [See ચપડાલાખ.] Sealingwax. 2. *adj* [S चतुर् four + पट a screen] Of four layers.

ચપડીઓ, *s m.* [See ચપડવું.] One who hammers gold or silver wires.

ચપણ, } *s n.* [See ચપટું] An earthen
ચપણુ, } dish or bowl 2. Name of a kind of shoes.

ચપણીઉં, *s. n* [See ચપણ] A small bowl 2. A trifling 3 A vessel used in begging alms.

ચપરાસ, *s f.* [P चप् left + रास्त् right.] A breastplate, a buckle 2. A badge 3. Pride, vanity. 4 Hinges.

Id. ચપરાશ કરવી To find fault with the doings of others, and to speak highly of one's self.

ચપરાસી, s. m. [See above.] One bearing a badge; a peon; a runner; a messenger. 2. A chatter-box; a babbler; a gossip; a parrot. 3. s. f. Vanity; pride. 4. Idle talk; prattle.

ચપવવું, v. t. [P. चर्पित्व् to press.] To bind tightly.

Id. ચપરી ઝાલવું-પકડવું To catch tightly. ચપરીએ બાંધવું To tie tightly.

ચપળ, adj. [S. चपल.] Active; agile 2. Quick; smart; lively. 3. Fickle; volatile. 4. Restless; fidgety. 5. Wanton.

ચપળતા, } s. f. ચપળપણું, } s. n. [ચપળ+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Activity. 2. Sharpness; quickness. 3. Volatility. 4. Restlessness 5. Wantonness.

ચપળા, s. f. [S चपला.] Lightning. 2. Lakshmee; the goddess of wealth. 3. A sharp and unsteady woman. 2. Name of a metre, each line containing eleven syllables.

ચાલ ચપળા ઓપુત્રાનની ફરતી.—દયારામ.

ચપળાઈ, Same as ચપળતા q. v.

ચપળાં, s. n. pl. [See ચપળ.] Winking of the eyes.

ચપાચપ, adv. [See ચપચપ.] Briskly. 2. Quickly; hastily.

ચપાટવું, v. t. To gobble up; to devour quickly.

Id. ચપાટી જવું To eat wholly.

ચપાટી, } ચપાતી, } s. f. [S. चतुर् four+पट a screen.] A cake of four layers. 2. A thick cake.

ચપેટ, } ચપેટી, } s. f. [See ચપટી.] Clutches. 2. A stroke of misfortune. 3. Loss. 4. The state of being possessed by ghosts.

ચપોચપ, adv. [See ચપચપ.] At once; in a short time. 2. Quietly; silently. 3 Quietly and in a short time. 4. One after another.

ચપ્પ, Same as ચપ q. v.

ચડે ગજ઼ ગજ઼ વીજળી જેવી ચપ્પ થઇ.—શી. બો. ટી.

ચપ્પટ, Same as ચપટ q. v.

Id. ચપ્પટ બેસવું To sit at ease. ચપ્પટ થવું To be flat.

ચપ્પણ, Same as ચપણ q. v.

ચપ્પણિયું, Same as ચપણિયું q. v.

ચપ્પુ, s. n. [See ચપ્પવું.] A penknife.

ચબકવું, Same as ચમકવું, ચપકવું q. v.

ચબકારો, Same as ચમકારો, ચપકારો q. v

ચબકાવવું, Same as ચપકાવવું q. v.

ચબકો, Same as ચપકો q. v.

ચબરચબર, adj. [Imit.] Quickly; hastily. 2. With a sound. 3. As one pleases; recklessly.

પૈસાની બાબત તજ ચબરચબર બોલે છે.—હ. હા. કો.

ચબરખી, s. f. A small piece of paper.

ચબરાક, adj. Active; loquacious; talkative; sweet-tongued; clever; witty.

ચબરાકી, s. f. Activity; cleverness. 2. Wittiness. 3. Loquaciousness; talkativeness.

ચબાં, adv. [See ચબો, જબાન the tongue; a word.] Speaking a word or words.

Id. ચબાં કરવું To speak a word; to utter the least sound. એણે બોલવામાંતો ચબાં કરવું એ કંઈ નહિ He did not speak even a word.

ચબાવવું, Same as ચાવવું q. v.

ચબુતરો, s. m. A police-station or gate. 2. A toll-station; a toll-booth. 3. A raised mass of earth. 4. A raised seat. 5. A lounge for scamps and idlers. 6. The hall, court, or office of a magistrate. 7. A raised platform, generally square, on which grains of corn are thrown for birds to eat.

Id. ચબુતરે લઈ જવું To drag to a police-station. 2. To lodge a complaint against.

ચબુરીઓ, s. m. A swing. 2. A swinging bed.

ચબોલવું, } ચબોળવું, } v. i [S. कु bad+બોલવું to speak.] To use abusive language; to abuse.

ચબોલા, s. m. pl. Questioning and answering; repartee.

ચમકચમક, adv. [Imit.] Sounding (while chewing).

ચમકવું, Same as ચચકવું q. v.

ચમકાટ, Same as ચકમકાટ q. v.

ચમક, s. f. [S. चमत्कार surprise; a spectacle.] Glitter, a gleam; flash. 2. Lustre. 3. Quivering, twitching, starting, thrilling, or shooting pain. 4 A start; a sudden contraction of the body. 5 An attack of hysteria. 6. A dread. 7. s. m. A magnet 8. A flint.

આણિમાત્રમાં ચમક ચમકાવનારા —કવિતા.

ચમક દેખીને લોહ મળે.—સિંધુબાનંદ.

જેમ આપ અગ્નિ રહે ચમક વિષે —અખો.

ચમકપત્થર, } ચમકપહાણ, } s. m. [ચમક+S. प्रस्तर a layer. पाषाण a stone.] A magnet ; a loadstone.

ચમકબાણ, s. n. [ચમક+S. बाण a shaft.] A magnet; a load-stone.

ચમકવા, s. m. [ચમક+S. वायु wind.] Name of a kind of nervous disease.

ચમકવું, v. i. [See ચમક.] To flash; to sparkle. 2. To feel a sudden twitch in the bodily frame; to be startled; to move suddenly and quickly. 3. To glisten. 4. To shrink; to wince. 5. To transgress the limits of good conduct, politeness or modesty.

Id. વીજળી ચમકે છે The lightning flashes. ઘોડો ચમકે છે The horse shies. તે સાપને જોઈને ચમક્યો He startled at the sight of a snake. ચમકી ઉઠવું To be *startled; to be taken* by surprise. 2. To transgress the limits of good conduct, politeness or modesty.

ચમકણી, Same as ચંપાકળી *q. v.* 2. Name of a necklace worn by women.

ચમકાટ, s. m. [ચમક + S. वृत्ति state.] Glitter; gleam; flash; dazzling light; splendour. 2. Transgression of the limits of good conduct, politeness or modesty 3 An attack of hysteria; sensitiveness.

ચમકાર, } ચમકારો, } s. m. [See ચમકવું.] A flash of light. 2. A sudden twitch in the bodily frame. 3. A sudden *passing sensation.* 4. A hint or an expression that touches the hearer to the quick. 5. [See ચમચમ.] A sharp squeaking sound.

ચેતનભર ચમકાર મોહકારક કંઈ મૈત્રો,—લલિત.

ચમકાવવું, v. t. [See ચમકવું.] To make to glitter, flash, or gleam. 2. To lash or cane soundly. 3. To reprove; to rebuke; to admonish sharply. 4 To frighten. 5. To threaten to beat with a cane.

ચમકિત, *adj.* [See ચમકવું.] Glittered; flashed.

ચમકી, s f. A cane; a stick.

ચમચ, s. m. [P. चमचा.] A spoon

ચમચપળક, s. n. [ચમચો + Ar. वक़ a little.] Name of a bird; a spoon-bill.

ચમચમ, ■ f. [Imit of the sensation or sound.] The sharp pain due to a severe beating, burning, etc; rap! rap! 2. The sensation in the tongue caused by eating something pungent. 3. *adv.* Imitative of the sound heard while a person is beaten with a thin cane-stick or is walking with shoes on. 4. Imitative of the sensation caused by eating something pungent.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ઘમઘમ Spare the rod, and spoil the child.

ચમચમવું, v. i. [See above.] To feel a burning sensation in the tongue or skin. 2. To sound.

ચમકાટ, Same as ચમકારો *q. v.* 2. s m. The flush or rush of energy owing to excitement; sudden activity. 3. Sensation on the tongue when something pungent is eaten.

ચમચી, s. f. A little bag or pouch with small partitions for holding beetlenut, tobacco, etc.; a pocket-case 2 [See ચમચો.] A small spoon.

ચમચો, s. m. [P. चमचा a spoon.] A spoon; a ladle.

ચમટી, Same as ચપટી *q. v.* 2. A snap of the fingers ; a pinch.

Id. ચમટી તોડવી—ભરવી To pinch.

ચમટો, s. m. A hard pinch ; a painful squeeze with the thumb and the fingers. 2. A pincers.

ચમડપોશ, s. m. [ચામડું + S. पुष् to nourish; to protect.] A covering made of leather to keep off rain-water.

ચમડી, s f. [See ચામડી.] Skin.

Prov. ચમડી તૂટે, પણ દમડી ન છૂટે (Said of a close-fisted miser.) He would rather part with his skin than with his money.

ચમત્કાર, s. m. [S.] A wonder; a marvel; a miracle; an astonishing event, circumstance, appearance, etc 2. Poetical charm. 3. A spectacle; a show.

Id. તેમાં ચમત્કાર છે It is a grand sight. ચમત્કાર કરવો To perform a miracle. ચમત્કાર દેખાડવો—બતાવવો To perform a wonderful act, particularly out of vengeance ; to return tit for tat. ચમત્કાર વિના નમસ્કાર ન હોય One would not submit unless one sees a marvel.

ચમત્કારિક, } ચમત્કારી, } *adj.* [S. चमत्कारिन्.] Wonderful; astonishing ; miraculous ; surprising ; marvellous

ચમત્કૃતિ, *s. f.* Same as ચમત્કાર *q. v.*

ચમન, *s. m. f. n.* [P.] A garden ; a green landscape. 2. Revelry of spirit; high glee or jocundity.

Id. ચમન કરવું To enjoy oneself.

ચમન મારો ગયો દીઠી.—કલાપિ.

ચમનબંદી, *s. f.* [P.] Gardening.

ચમર, *s. f.* [See ચમરી.] A means of driving away flies and mosquitoes etc.; a flap 2. *s. m.* Courage; heart; spirits. 3. Hairs or feathers.

વાંસા તણી ચમર થાય ઊભી.—સ. શિ. પા.

ચમરકડા, *s. m. pl.* Name of a species of wheat.

ચમરખું, *s. n.* [ચર્મ + S. રક્ષ્ to protect.] The circle of leather, that supports the axle of a spinning wheel. 2. Body, dried and shrunk like a piece of leather.

ચમરબંધ, *s. m.* [ચર્મ + S. બંધ્ to bind.] A leather-belt; a girdle. 2 A king or a great man in authority. 3. *adj.* Brave; courageous. 4. Authoritative.

ચમરબંધી, *adj.* [See above.] Courageous; brave; warlike 2. *s. m. f.* A person in authority or in power.

ચમરાળ, Same as ચમરબંધી *q. v.*

ચડ્યા ચંડ્યૂક ચમરાળ રે.—રે, અ. દી.

ચમરી, *s. f.* [S. चामर *fr.* चमरी a kind of wild cow.] A fly-driver made of hair etc. 2. A blossom ; a spike. 3. An imitation garland made of silk or wool. 4. Name of a bovine animal; the grunting ox.

ચમરીગાય, *s. f.* A grunting ox. Poephagus grunniens.

ચમસ, *s. m. n.* [S. चम् to sip.] A sacrificial vessel, from which Soma juice is drunk.

ચમાર, *s. m.* [ચર્મ + S. कार doer.] A tanner; a leather-dealer; a currier.

ચમારકુંથી, *s. f.* Name of a plant. Doemia extensa. N. O. Asclepidiaceæ.

ચમારણ, *s. f.* [See ચમાર.] A wife of a tanner.

ચમારવાડો, *s. m.* [ચમાર+S. वाट an enclosure.] Name of a place where tanners live. 2. A dirty and stinking place.

ચમૂ, *s. f.* [S.] An army; a force consisting of 729 elephants, 729 chariots, 2187 cavalry and 3645 infantry.

પછે નૃપવર ચાલિયો, ચમૂ પછી ઓપાય.—પ્રેમાનંદ.

લાવ્યો નિશાની ચમૂને જ્યારે.—દલપતરામ.

ચમોડ઼ું, *s. n.* Name of a plant. Cassia pumila. N. O. Leguminosæ.

ચમેલી, Same as ચંપેલી *q. v.*

ચંપક, Same as ચંપો *q. v.*

ચંપકવરણું, } ચંપકવર્ણું, } *adj. m. f. n.* [ચંપક + S. વર્ણ colour.] Of the colour of the champa flower; yellowish. 2. Beautiful; sweet; charming.

ચંપત, *s. m.* An escape.

Id. ચંપત થવું To escape; to run away; to start off sharply.

ચંપલ, *s. f. n* [See ચાંપવું.] A slipper; a sandal.

ચંપાવરણું, Same as ચંપકવર્ણું *q. v.*

ચંપાવવું, *v. t.* [See ચાંપવું.] To get shampooed. 2. To get pressed.

ચંપાવું, *v. i.* [See ચાંપવું.] To be pressed. 2. To be shampooed.

ચંપી, *s. f.* [See ચાંપવું.] Shampooing ; kneading.

ચંપૂ, *s. n.* [S.] An elaborate and artistic literary composition, in which the same subject is handled in alternating prose and verse.

ચંપેલી, *s. f.* [S. चंबेली.] A jasmine flower or tree. Jasminum grandiflorum. N. O. Jasminaceæ.

ચંપો, *s. m* [S. चंपक.] Name of a tree and its yellow fragrant flower. There are six different plants of this kind;—ચંપો પીળો Michelia champaca N. O Anonaceæ; ચંપો ધોળો or ખેર-ચંપો Plumeria acuminata. N. O. Apocynaceæ; સુલતાનચંપો Calophyllum inophyllum. N. O. Guttiferæ; નાગચંપો Mesua ferrea. N. O. Guttiferæ; લીલો ચંપો Artabotrys odoratissima; and ભૂચંપો Kaempheria rotunda. N. O. Scitamineæ.

Prov. ચંપા, તુજમાં ત્રણ ગુણ, રૂપ રંગ ને વાસ; પણ અવગુણ તુજમાં એક છે, કે ભમર ન આવે પાસ That greatness is contemptible, which repels those who seek its protection.

ચંચુ, *s. m.* [S. कंबु the neck.] A vessel with a big belly and a tapering neck. 2. A flask.

ચંચુડી, *s. f.* [ચંચુ+ડી dim.] A small flask. 2. The closing of the lips and contracting them into a small pouch-like space.

Id. ચંચુડી વાળવી To give a form to a substance (like kneaded flour) like the closing of the lips leaving a small aperture or mouth.

ચમેલી, Same as ચંપેલી q v

ચમ્મડ, adj [S चम leather] Miserly parsimonious, penurious 2 Strong, stout, tenacious

ચમ્મડતોડ, adj [ચમ્મડ + S तुट् to break] Stingy, miserly.

ચમ્મર, s m Same as ચમર and ચમરી q v

ચમ્મરબંધ, Same as ચમરબંધ q v

ચમ્મરબંધી, adj [See ચમરબંધ] Wearing the chammar (the insignia of royalty) 2 Tied round the waist wearing a girdle 3 Bold and courageous 4 s f The state of being tied round the waist abstinence from sexual intercourse 5 s m f A person in high authority

Id ચમ્મરબંધીના ચમ્મર વછોડી નાખે એવો શૂરો Bold and brave enough to terrify the boldest and bravest

ચય, s m [S fr चि to collect] A collection a heap a mass a group 2 An increase 3 A common difference

ચયકરી, s f [See ચકોર] Joking a joke.

ચયચવું, v i To gnash the teeth in sleep

ચર, s f [S चर् to go to move.] A moat a trench 2 A trench or channel generally 3 A trench dug to make a fire in for cooking 4 A loam 5 s n An epithet for certain mansions of the moon, especially સ્વાતિ શ્રવણ ધનિષ્ઠા and શતતારકા and for a division of the signs of the zodiac, chiefly મેષ, કર્ક તુલા and મકર 6 s m A scout. 7 Food cooked for sacrificial offerings. 8 Moving movable 9 adv [Imit] Tearing cutting (of cloth or skin) 10 Imitative of the sound made in tearing or cutting cloth skin, etc.

ચરક, s f [See ચરકવું] Slimy fœcal matter 2 [See ચક] Name of a game for children generally known as ખોભણું 3 s n A machine for crushing sugarcane 4 s m [S] Name of a great ancient physician 5 A scout a messenger

ચરકણું, adj [See ચરકવું] Timid 2 Same as ચરકણું q v

ચરકણું, adj m f n [See ચરકવું] Frequently passing slimy fœcal matter passing fœces now and then

ચરકણી, Same as ચકણી q v

ચરકણું, Same as ચકણું q v 2 adj m f n [See ચરકવું] Passing fœces oftener

નીચાં મ હિર નિપટ જૂનાં ને માંહે ચરકલાંના માળા -પ્રેમાનંદ

ચરકલો Same as ચકલો q v

ચરકવું, v i [S सृ, सर् to move] To discharge a little slimy fœcal matter

ચરકી Same as ચરખી q v

ચરખીડો s m [ચરખો+ડો dim] A spinning wheel a distaff 2 A machine for seeding or cleaning cotton, etc a gin 3 A lathe

સુણ સાહેલી, ચરખીડો તારો રે શું રૂડું બોલે —પ્રીતમ

ચરકુ, Same as ચરખો q v

ચરકો Same as ચરખો q v

ચરખી, s f [See ચરખો] A small wheel, a hand mill.

ચરખીઉં, adj m f n [See ચરખો] Working in a spinning factory (of a man, a woman, or a child) 2 Pertaining to a spinning factory

ચરચું, adj m f n [See ચર] Hot or pungent to the taste distasteful

ચરખો s m [P चरख्] A spinning wheel, a distaff 2 A slit 3 A gin 4 A lathe

Id ચરખો ચલાવવો To eat every now and then 2 To lessen ones work, working assiduously without minding other things 3 To work at a spinning wheel

ચરચર s n. [Imit.] Smart, stinging pain 2 A screaking sound 3.A deep feeling care anxiety 4 adv Swiftly

ચરચરવું v i [See above] To make the sound ચરચર 2 To feel a smart or stinging pain 3 To have a deep feeling

ચરચરાટ, s m [ચરચર + S वृत्ति state] An acute pain 2 A deep feeling, anxiety 3 A screaking sound

ચરચરાવવું, v t [See ચરચરવું] To cause a stinging pain 2 To create a deep feeling in

ચરચવું, v t [S चर्च् to anoint] To anoint to besmear 2 [S चर्चा discussion] To discuss to comment 3 To talk idle slander about 4 To worship

અગ્નિના તલખા સરખા શાને, દાદક ચરચે ભેદ.-પ્રેમાનંદ

ચરચા Same as ચર્ચા q v

ચરચાપત્રી Same as ચર્ચાપત્રી q v

ચરચાપત્ર Same as ચર્ચાપત્ર q v

ચરચાવવું, *v. t.* [See ચરચવું.] To get talked of and discussed. 2. To get circulated (of a rumour or a talk).

ચરચાવું, *v. i.* [See ચરચવું.] To be talked of or discussed in public. 2. To be discussed.

ચરડ, *adv.* [See ચર.] Tearing; cutting; imitating the sound made in tearing or cutting cloth, skin, etc.

પાઘડીઓ ચરડ ચરડ કરતી ફાટવા લાગી.—હ. દા, કા.

ચરડકો, *s. m.* [ચરડ+S. कृ to do.] The sound made in tearing or cutting cloth or skin. 2. A cutting or tearing sensation in the heart or body. 3. Dread; terror. 4. Anxiety.

ચરડવું, *v. t.* [See ચરડ.] To tear; to cut.

ચરડવો, Same as ચરકો *q. v.*

ચરડાવવું, *v. i.* [See ચરડવું.] To get torn; to get cut.

ચરડાવું, *v. i.* [See ચરડવું.] To be torn; to be cut.

ચરણ, *s. m.* [S. *fr.* चर् to walk.] The foot. 2. *s. n.* A metrical line; a quarter of a verse. 3. [See ચરવું to feed.] A meadow; a pasture. 4. Grazing.

Id. ચરણે પડવું-લાગવું To fall at the feet of; to make a bow to. ચરણની પૂજા કરવી To be obedient. 2. To worship the feet of. ચરણ સેવવા-ચરણે બેસવું To rely on the support of. 2. To worship. ચરણની રજ હોવું To be quite inferior to. 2. To be suppliant to. 3. To be a nonentity.

ચરણુછપ, } Same as ચિરંજીવી *q. v.*
ચરણુછપી, }

ચરણમર્દન, *s. n.* [ચરણ+S. मर्दन rubbing.] Shampooing; rubbing; massaging.

તે રોજથી ચરણમર્દન કામ કરતી.—અ, ઉ. આ.

ચરણરજ, *s. f.* [ચરણ + S. रज dust.] The dust of the feet. 2. Humbleness. 3. An immaterial thing.

ચરણવું, *v. t.* [Imit.] To brand. 2. *v. i.* To have a burning sensation in the heart. 3. To pine; to groan; to grieve.

ચરણસેવા, *s. f.* [ચરણ+S. सेवा service.] Shampooing. 2. A kind of worship. 3 Prostration. 4. Service; devotion.

ચરણસ્પર્શ, *s. m.* [ચરણ+S. स्पर्श् to touch.] [Lit.] Touching the feet (of a venerable person). 2. The worship of the feet of a venerable person or a diety.

ચરણાકુળ, *s. m.* Name of a metre each line containing 16 matras and tals.

ચરણામૃત, *s. n.* [ચરણ+S. अमृत nectar.] The nectar of the feet, *i. e.* the water in which the feet of a holy man or a diety have been washed.

Id. ચરણામૃત લેવું To sip or drink water with which the feet of a holy man or a diety have been washed.

ચરણારવિંદ, *s. m. pl.* [ચરણ+S. अरविंद a lotus.] The feet considered as a lotus; the feet of a respectable man, poetically described as being beautiful and delicate.

ચરણીઓ, *s m* [See ચરણ.] [Lit.] A garment which covers the legs. 2. A woman's petticoat.

ચીર, ચરણીઆ ચંપકવરણા.—પ્રેમાનંદ.

ચરણું, *s. n.* [See ચરણ.] A petticoat; a garment.

પહેરણ ચરણાં ને ચીર સુંદરી.—નરસિંહ.

ચરણો, *s. m.* [See ચરણ.] A petticoat

ચરણોદક, *s. n.* [ચરણ + S. उदक water.] Water in which the feet of a holy man or a diety have been washed.

ચરંદું, *s. n.* [P. and S. चर् to walk] A quadruped; a four-footed animal 2 *adj. m. f. n.* Moving; rambling.

ચરપણ, *s. n.* [See કૃપણ] Parsimony; miserliness.

ચરપણવેડા, *s m. pl* [ચરપણ+S. वृत्ति nature.] Miserly nature or conduct.

ચરપણું, *adj. m f. n.* [See કૃપણ.] Miserly; parsimonious; penurious.

ચરપી, Same as ચરપણું *q. v.*

ચરપીપણું, *s. n.* Same as ચરપણવેડા *q. v.*

ચરફડવું, Same as ચડભડવું *q. v.*

ચરફડાટ, Same as ચડફડાટ *q. v.*

ચરબી, *s. f.* [P] Fat; grease; tallow. 2. Pride; arrogance.

Id. ચરબી ચડવી To be proud. 2. To be cunning. ચરબી કરવી To find fault with others out of one's own self-conceit. ચરબીનો તેજાબ Stearic acid.

ચરબીદાર, *adj.* [ચરબી + P. दार having.] Fatty; greasy; sticky. 2. Proud; arrogant.

ચરભક, } *s n.* [S. चरु an oblation+भक्ष् to
ચરભક્ષ, } eat.] Eating of food prepared for a sacrificial

offering. 2. A ceremony performed on the day next after the wedding day.

ચરભડવું, Same as ચડભડવું q. v.

ચરભડે વલ્લભ તો, અમીર અમીરશું.—વલ્લભ.

ચરભડાટ, Same as ચડભડાટ q. v.

ચરમ, s. n. [See ચર્મ] Skin. 2. [See તોમર.] An iron club. 3. s. m. [S. कृमि.] A kind of worm found in the intestines. 4. adj. [S] Last; ultimate.

વળતો બોલ્યા, ચ.ચ શેઠ, રોઈયો, શીશે કાપ્યો છે અત્ય.—દયારામ.

ચરર, } s m. [Imit.] The sound proceeding from a body under violent rending or tearing. 2. A violent tearing of the heart. 3. adv. With a peculiar sound.
ચરરરર,

તારૂં ચીર ફાટ્યું ચરરર.—મીરાં.

ચરવડવું, Same as ચડભડવું q. v.

ચરવડાટ, Same as ચડભડાટ q. v.

ચરવળવું, Same as ચળવળવું q. v.

ચરવાદાર, s. m. [P. चरीदन् to graze.] A groom; a horse-keeper; a syce.

ચરવી, s. f. A small vessel for boiling water.

ચરવું, v. i. [S. चर् to graze ; to behave.] To pasture ; to graze ; to pick grains 2. To be making money ; to be well off.

Id. ચરી જવું To spread ; to have circulated.

Prov. ફરે તે ચરે Diligence is the mistress of success ; nothing venture, nothing win.

ચરસ, s. m. An intoxicating preparation of bhang. 2. Desire ; fondness ; longing. 3. Addictedness. 4. The Bengal flourineken ; name of a bird.

ચડ્યો હતો ચરસ.—કવિ.

ચરસાચરસી, s. f. Competition ; rivalry ; emulation.

ચરાઈ, s. f. [ચરવું + Guj. આઈ a suffix forming a noun.] The price paid for pasturage, or for tending herds at pasture.

ચરાઉ, adj. [See ચરવું.] Fit for pasturage; separated as a pasture-land. 2. s. n. A pasturage.

ચરાગ, s. m. [P. चिराग.] A light ; a lamp.

ચરામણ, Same as ચરાઈ q. v.

ચરાચર, adj. [S. चर movable + अचर immovable.] Movable and immovable. 2, s n. Every created thing, animate or inanimate ; the creation ; the universe.

ચરાચરમાં સઘીર વિસરે, ગુપ્તપણે અવિચાર.—પ્રેમાનંદ.

ચરાણ, s. n. [See ચરવું.] A pasture-land.

ચરામણ, } Same as ચરાઈ q. v.
ચરામણી,

ચરાવવું, v. t. [See ચરવું.] To tend ; to graze ; to pasture; to feed. 2. To give (money as a bribe).

ચરાળ, adj. Too high for a required purpose. 2. Dead; blunt (of feeling).

ચરિત, Same as ચરિત્ર q. v.

સત્પુરુષના સમ્યક્ સ્વભાવનું, ચરિત વીસરો, મુનિ, ક્યાંય.—પ્રેમાનંદ.

ચરિતાર્થ, s m. [ચરિત +S. अर्थ an object.] Maintenance ; livelihood. 2 The attainment of a desired object.

ચરિત્ર, s. n. [S. fr. चर् To act; to behave.] Actions ; deeds; exploits; feats; proceedings; achievements 2. Wile; an artifice ; a trick ; a dodge; craft; subtlety. 3. Conduct. 4. Life ; biography ; history ; account. 5. Nature; disposition.

ચરિત્રનિરૂપણ, s n. [ચરિત્ર+S निरूपण telling.] Describing the conduct of a man; a biography.

ચરી, s. f. [S. चर् to walk.] An apparatus intended to make a sick animal walk. 2. Same as ફરી q. v.

ચરુ, s m. [S.] Cooked rice sprinkled over with milk or ghee and intended for oblation.

ચરૂ s. m. A large, copper pot; a caldron. 3. A cloud.

Id ચરૂ ચડાવવો To give a feast to a large company.

ચરૂડી, s. f [ચરૂ+ડી dim.] A metal jug.

ચરૂડો, s m. [ચરૂ+ડો dim.] A small earthen or metallic water-pot.

ચરેડાટ, Same as ચરેરાટ q. v.

ચરેડો, Same as ચરેડો q. v.

ચરેરાટ, s m. [ચરચર +S. वृत्ति state.] A deep feeling; dread; anxiety 2 An imitative sound when a thing is torn.

ચરો, s. m. [See ચરવું.] A pasture-land; a meadow. 2. Pasture; grass.

ચરોતર, s. n. [S. चारुतर.] Name of country lying between the rivers Mahee and Sabarmatee in Gujarat.

ચરોતરીઉં, } adj. m. f. n. [See above.]
ચરોતરું, }
Belonging, relating to or produced in Charotar.

ચર્ખ, s. n. Name of a bird: a falcon.

ચર્ચરી, s. f. [S.] Anxiety: deep feeling. 2. Name of a metre each line containing 18 syllables. ■ Merriment; enjoyment.

ચર્ચવું, v. t. [S. चर्च् to discuss: to censure: to read : to anoint] To discuss: to argue. 2. To censure: to villify. 3. To talk: to circulate among the public. 4. To anoint: to besmear.

ચર્ચા, s. f. [S.] Repetition: study. 2. Discussion: argument. 3. Smearing the body. 4. Censure; talk: idle slandour. 5. Cursory expression: mention.

Id. ચર્ચા કરવી-ચલાવવી To discuss: to comment. 2. To ventilate (a subject). ચર્ચા થવી To be slandered: to be made the subject of a common talk.

ચર્ચાપત્ર, s. n. [See below.] A letter of news in a newspaper. 2. A writing for an open discussion in a newspaper or a magazine.

ચર્ચાપત્રી, s. m f. [ચર્ચા+S. पत्र a letter.] A correspondent of ■ newspaper. 2. One opening a discussion for comments in ■ newspaper etc.

ચર્ચાવવું, v. t. [See ચર્ચવું.] To get discussed : to get argued.

ચર્ચાવું, v. i. [See ચર્ચવું.] To be discussed. 2. To be talked of : to be censured.

ચર્ચિત, adj. [See ચર્ચવું.] Anointed; smeared. 2. Discussed. 3 Censured; talked of.

ચર્પટ, s. m. [S] A blow with the palm of the hand. 2. adj Very much.

ચર્મ, s. n. [S.] Hide; leather. 2. Skin. 3. The bark of a tree.

ચર્મકાર, s. m. [ચર્મ+S. कृ to do.] A tanner; a cobbler.

ચર્મકીલ, s. m [S.] A wart.

ચર્મચક્ષુ, s. n. [ચર્મ +S. चक्षुस् the eye.] The physical eye, as opposed to the spiritual eye (જ્ઞાનચક્ષુ), the thinking power.

ચર્મદલ, s. n. [ચર્મ + S. दल a clump.] Impetigo; an acute pustular inflammation of the skin.

ચર્મપત્ર, s n. [ચર્મ + S. पत्र a letter.] A paper as durable and tough as ■ leather.

ચર્મપાદુકા, s. f. [ચર્મ + S. पादुका sandal.] Shoes.

ચર્માખ્ય, s. n. [ચર્મ + S. आख्या a name.] Scleroderma: a disease of the skin.

ચર્મી, adj. [See ચર્મ.] Armed with a shield of leather.

ચર્ય, adj. [See below.] To be gone. 2. To be practised.

ચર્યા, s. f. [S. fr. चर् to walk.] Customs ; manners. 2. Airs ; look. 3. Deportment ; way. 4. Usual conduct ; mien. 5. The cast of the countenance; the character of the complexion. 6. Practice ; performance ; observance.

ચર્વણ, s. n. [S. fr. चर्व् to eat.] Grinding between the teeth : rumination ; chewing.

ચર્વિત, adj. [See above.] Chewed ; ruminated.

ચર્વિતચર્વણ, s. n. [S.] Repetition ; reiteration : tautology.

ચલ, adj. [S. fr. चल् to move.] Active; movable. 2. Unsteady. 3. Transient; destructible; perishable. 4. inter. Be gone.

ચલકચલાણું, s. n. Name of a game for children generally known as આઇબાઇ ચાલણી.

ચલચલ, inter. [Redup. of ચલ.] Be gone ! Be off ! 2. Make haste. 3. Come along.

ચલણ, s. n. [S. चल् to move] Currency. 2. Control; check. 3. Influence: management. 4. Circulation. 5. Practice; custom; habit; vogue; fashion ; mode. 6. Power ; authority, rule. 7. Conduct.

Id ઘરમાં આખું ચલણ હોવું To have the whole management of the house. પોતાનું ચલણ થતાં જ As soon as he got the management in his hand. સોનાનું ચલણ Gold currency.

સમજુને કોઇનાં ચલણ ના દેખવાં,—ભોળો.

ચલણી, adj. [See above.] Current; in circulation.

ચલન, s. n. [S. चल् to walk.] Walking : going. 2 Same as ચલણ q. v. 3 adj. Differential.

ચલનકંપવાત, s. m. [ચલન+S. कंप tremor+वायु wind.] Locomotor ataxy ; an incoordination of muscular action.

ચલનકલન, s. n. [ચલન+S. कल् to reckon.] Differential calculus.

ચલનપરિમિતિ, s. f. [ચલન+S. परिमिति measure.] A differential perimeter.

ચલનરૂપ, s. n. [ચલન + S. रूप a form.] A differential form.

ચલનવલન, *s n* [ચલન + S वल् to move ; to turn] Movement , motion , exercise

ચલનસમીકરણ, *s n.* [ચલન + S. समीकरण equation.] A differential equation

ચલમ, *s f* An earthen pipe used for smoking purposes , a smoking instrument , the upper part of the Hooka, which contains tobacco and fire.

ચલવિચલ, *adj* [ચલ + S विचल् to shake.] Shaking ; unsteady. 2 Topsyturvy.

ચલવિચલ વૃત્તિ રાખે.—મ ન. દિ.

ચલાઉ, *adj* [See ચલાવવું.] Passable , ordinary; that serves the purpose , that may be shifted with.

ચલાખાચાઢીઆરો, *s m.* [ચલાખો + સઢીઆરું common] Buying goods with a joint capital; buying wholesale for a trading company.

ચલાખી, } *s f*
ચલાખો, } *s m* [ચાર + આખું whole] A large piece of cloth of which the four sides are equal

ચલાણી, *s f* A small cup 2 Name of a game for children, generally known as બાઈઆઈચાલણી.

ચલાણું, *s n* A wooden, metallic, or earthen cup

ચલામણી, *s f* [See ચલાવવું] A ceremony performed on the last day after marriage, in which presents are made by the members of one party to those of the other, and the two parties are free to depart 2 A wage or a labour charge for a work.

ચલાયમાન, *adj* [S] Moving ; movable 2 Changing

ચલાવવું, *v. t.* [See ચાલવું.] To make to proceed ; to set in motion 2 To maintain in passage, flow, etc., to direct 3 To move in a course, 4 To make current , to set on foot , to establish 5 To keep in action , to make to suit , to work , to conduct , to carry on. 6 To make to pass, serve or satisfy , to answer 7 To fire or shoot. 8 To act for another 9 To beat , to slap , to thrash , to lift the hand , to pierce , to drive 10 To commence , to begin , to manage , to cause to work

Id તેની જગ્યા ચલાવવી To fill his place to act for him, તેના વગર ચલાવવું-ચલાવી લેવું To do without him, to get on without him, to dispense with his presence or his help ; to carry out a plan even though he is absent and withholds his help ઘર ચલાવવું To direct the management of a house 2. To maintain the honour or prestige of the family. કાયદો ચલાવવો To enforce one's own will ; to exercise arbitrary power. સંચો ચલાવવો To set a machine in motion હાથ ચલાવવો To beat બંદૂકનો મારો ચલાવવો To keep on firing rifles. મોં ચલાવવું To use abusive language 2 To eat

ચલિત, *adj* [S *fr* चल् to walk.] Moving 2. Changed in opinion 3 Fickle minded

ચલિતકુંડળી, *s f* [ચલિત+S. कुंडल a circle] A horoscope showing which of the planets change their places

ચલીઉં, *s n* [See ચકલી] A sparrow 2. A small bottle.

ચલુડો, Same as ચરૂડો *q v*.

ચલેપો, *s. m* [ચલ + હાથો a handle.] A ladle used in cooking

ચલો, *inter* [See ચાલવું] Be off ! Be gone! 2 Move away ! 3 Make way ! 4 Come on !

ચવોડો, *s m* [ચાર four+હાથ a hand.] An upper garment generally four hands in length worn by men

ચવ્લી, *s f* [See ચકલી] A hen- sparrow. કે ચવ્લી આ વી ચાં ચાં કરતી શોધે નિર્ભય સ્થાન—મ મહાકાર.

ચવ્લું, *s n* [See ચકલું.] A cock sparrow or a hen sparrow 2 Any small bird 3 [S चुलुक] The palm of the hand contracted so as to hold water

ચવ્લુ, *adj* [See ચાલવું.] Continuous, uninterrupted unceasing

ચવ્લુક, *adj* [S चुलुक a handful] Mean; low, not deserving or not worthy of notice. પુત્રાન્ને મોકલ્યો ઉ ઠક, ને તો જો યે વ ણી ચવ્લુક –હરિદાસ.

ચવ્લો, *s m* [See ચકલો] A cock-sparrow.

ચવ, *s f* [S चर्व् to eat] Taste, relish, perception by the palate, etc 2 Flavour, sapidity, pleasingness, agreeableness, 3 Excitement, emulative ardour, an impulse or itching 4 A measure or standard of estimation obtained from a calculation based upon the number or weight of pearls 5, Manners; knowledge, ability; power.

ચસચસવું, *v. i.* [Imit.] To feel tight; not to feel free of movement.

ચસચસાટ, *adv.* [ચસવું + S. वृत्ति state.] Tightly. 2. Swiftly sipping. 3. *s. m.* Tightness.

ચસચસાવવું, *v. t.* [See ચસચસવું.] To make tight; to act, fasten etc. forcibly or briskly.

મોરે! સાપ આવ્યો તે ચસચસાવીને દૂધ પી ગયો.—દ. કા. કો.

ચસમ, *s. m.* A thread of silk.

ચસમપોસી, Same as ચશ્મપોશી *q. v.*

ચસમું, *s. n.* Same as ચશ્મો *q. v.*

ચસવું, *v. i.* [See ખસવું.] To fail; to sink. 2. To be lost; to become almost dead and breathless; to die. 3. To move.

ચસાચસી, *s. f.* Competition; rivalry.

ચહડાળીઉં, *adj. m. f. n.* Tasteful.

ચહાયના, *s. f.* [See ચાહવું.] Affection; love; regard. 2. Desire; wish. 3. Attraction.

ચહાવું, Same as ચાહવું *q. v.*

ચહુ, *adj.* [S. चतुर्.] Four.

ચહુઆણ, Same as ચોહાણ *q. v.*

ચહુદા, *adj.* [ચહુ+P. दा S. धा a suffix showing time and manner.] In all places, sides, or directions.

ચહુદા અગ્નિ લગાવી દીધ, બાળી ત્રિપુરી હાણ.—દયારામ.

ચહુવાણ, Same as ચોહાણ *q. v.*

ચહેબચો, *s. m.* [P.] An evergreen; a garden.

પોતાનાં વસ્ત્ર કાઢીને પહેરાવી, બેઠી ચહેબચામાં આવી.
—પ્રેમાનંદ.

ચહેરવું, *v. t.* [See ચોરો.] To rub off; to wipe off; to strike off. 2. To spoil; to touch; to open.

ચહેરો, *s. m.* [P.] Face; complexion.

Id. ચહેરો ઉતરાવવો - કઢાવવો To get the hairs trimmed. 2. To get photographed; to have a likeness of. ચહેરો ઉતરી જવો To feel shy; to be disappointed.

ચળ, *adj.* [S. चल.] Transitory; fugitive; movable; passing away; not fixed or stationary; in motion. 2. *s. f.* [See ચેળ.] Scratching sensation; itching.

ચળક, *s. f.* [S. चाकचक्य.] Brightness; glitter. 2. A golden or silver bright piece used in embroidery work.

ચળકચળક, *adv.* [Redup. of ચળક.] Brightly shining.

ચળકવું, *v. i.* [See ચળક.] To shine; to glitter; to glisten; to gleam.

ચળકાટ, *s. m.* [ચળક+S. वृत्ति state.] Lustre; brilliancy; radiance; splendour; refulgence; brightness; glitter; gleam.

ચળકારો, *s. m.* [ચળક + S. कृ to do.] Brightness; splendour. 2. A flash of light.

ચળકી, *s. f.* Same as ચળકાટ *q. v.*

ચળકબંધ, *adj.* [ચળક+S. बन्ध् to bind.] New and bright (of coins, &c.).

ચળણ, Same as ચલણ *q. v.*

ચળણી, Same as ચલણી *q. v.*

ચળામણી, *s. f.* [See ચળવું.] Change of place. 2. The art or manner of sifting.

ચળવળ, *s f.* [See ચળવળવું.] Restlessness; unsettled state; disquietude; uneasiness; fidgetiness 2. Movement; disturbance. 3. Commotion.

ચળવળવું, *v. i.* [ચળવું + S. वल् to turn.] To be restless; to turn and toss about. 2. To move a little. 3 To pine for.

પણી હરિ મારી પાસ તે ચળવળ્યો જ નહિ.—દ. કા. કો.

ચળવળાટ, *s. m.* [ચળવળ+S. वृत्ति state.] Restlessness; anxiety; disquietude; uneasiness. 2 Scratching; itching.

ચળવું, *v. i.* [S. चल् to walk; to move] To move away from; to shake. 2. To be infatuated. 3. To swerve from the right path.

Id. વચનથી ચળવું To break one's promise. પાતિવ્રત્યથી ચળવું To swerve from the vow of chastity (of a woman). અક્કલ ચળવી To go astray (of one's reason). અક્કલથી ચળવું To lose one's reason. ચળી જવું To transgress the limits of good conduct, politeness, or modesty.

ના, ના, હું નહિ ચળું લગાર.—દયારામ.

ચળાઈ, Same as ચળામણી *q. v.*

ચળાચળ, Same as ચલાચલ *q. v.*

ચળાંક, *adj.* [See ચળવું.] Transgressing the limits of good conduct, politeness, or modesty; impudent. 2. Foolish; idiotic; mad.

ચળામણ, *s. n.* Same as ચળામણી *q. v.* 2. The refuse obtained by sifting corn, flour, etc.

Id. એના કામમાં ચળામણ શું જડશે ? There is nothing that can be rejected in his work; his work is always perfect.

ચળામણી, *s. f.* [See ચળાવવું.] The wages for turning tiles on the roof of a house.

ચાકપાક, } ચાકબાક, } *adj* [ચાક bright + પાક બાક redup] Bright 2 Clever, sharp

ચાકર, *s m* [P चाकर anything + कर्दन् to do] A servant, a domestic an attendant a menial a slave

Id ચાકરનફર Servants and the like, any one of a class of menials (used in contempt)

Prov ચાકરને ઘેર ચુકર ને ચુકરને ઘેર નફર Too many cooks spoil the broth ચાકરને શેઠ ઘણા ને શેઠને ચાકર ઘણા If a master would not stick to his servants the servants will find other masters ચાકર એવા ઠાકર (શેઠ) Like servant like master ચાકર તે ચાકર A hireling is a hireling, the work of a hireling cannot be expected to be as good as that of an interested person

દિવ્ય વધારે દીસ, પવન તણા ? હ ચાકર —દે પ્રારામ

ચાકર રાખો રે અમને ચાકર રાખો રે—મીરાં

ચાકરો સાથે પણ આયાગુપણે પણ મહોતાસર કામ લેવું —નર્મદ

ચાકરડા, *s m pl* [ચાકર+ડા dim] Menials servants. 2 A class of servants.

ચાકરડી, *s f* [ચાકર + ડી dim] A maid servant a female servant

ચાકરી, *s f* [See ચાકર] Service employment 2 Duty 3 Attendance 4 The pay or emolument of a servant 5 One's proper business or work

Id ચાકરી કરવી To serve to wait upon ઘોડાની ચાકરી કરવી To massage a horse માંદા માણસની ચાકરી કરવી To nurse a sick man ચાકરી મળવી To be employed —ની ચાકરીમાં રહેવું—ની ચાકરીએ રહેવું To be employed as a servant of. ચાકરીમાં રાખવું To employ as a servant કઠણ ચાકરી Hard service ચાકરી ચોર Avoiding work or one's own duty (of a servant)

Prov ચાકરી વિના ભાખરી નહિ—ચાકરી કરે તે ભાખરી પામે No gains without pains he that doth not work shall not eat no sweat no sweet ચાકરી શૌથી ચાકરી The position of a servant is very hard

ચાકરી કરતાં ભાખરી પામે રૂડી પેર —દલપતરામ

ચાકરીઆ *s f* [See ચાકરી] Land etc., given in return for service done to a whole village

ચાકરીઆત, *adj* [ચાકરી + S વૃત્તિ calling] Engaged in service 2 Working as a servant. 3 In return for service 4 *s m f* A servant (male or female)

ચાકરી નહિ તેટલા ચાકરીઆત રાખીએ —દલપતરામ

ચાકડો *s m* [ચાક + ડો dim] A water-wheel the Persian wheel 2 A kind of print for a bodice

ચાકળ, } ચાકળણ, } *s f* [See ચાક] A kind of snake (which when coiled, appears like a wheel)

Id બે મોઢાની ચાકળ A person speaking different things at different times

ચાકળી, *s f* A small pot used on auspicious occasions

ચાકળો, *s m* [See ચક્કર] A circular seat made of leather or of knitted grass 2. A water-wheel 3 A small water pot 4 A wooden tripod (used for preparing bread)

ચાકી *s f* [S चाक्र circular relating to a wheel] A circular and flat piece fixed in the axle of a wheel 2 A round flattish gourd a pumpkin 3 The cork of a water pipe 4 A corm (e g સુરણની ચાકી)

Id ચાકી મારવી To seal the mouth of

ચાકું *s m* [See ચક] Any large thick slice 2 A thick roundish mass

ચાકુ, *s m n* [See ચપ્પુ] A penknife

ચાક્ષુષ, *adj* [S *fr* चक्षुस् the eye] Depending on sight 2 Produced from sight 3 Relating to the eye visual optical 4 Visible, to be seen

Id ચાક્ષુષ જ્ઞાન Ocular evidence or proof ચાક્ષુષ કેંદ્ર Optical centre

ચાખડી *s f* [P चह dim +S खट्वा a cot] A wooden shoe a patten a clog a sandal (generally used in the plural)

ચાખડીઓ પહેરીને મ ફિરે એમ ચાલો —પ્રેમાનંદ

ચાખણું, *s n* [See ચાખવું] Pickles

ચાખવું *v t* [S चष् to eat] To taste to relish 2 To experience 3 To appreciate 4 To smack to try the flavour of

ચાખણીઓ } ચાખણો, } Same as ચાકળો *q v*

ચાગડ, } ચાગણ, } *adj m f n* [P चंग good hand some+S dim] Pretending to be very clean pure or holy 2 Foolish but striving to be accounted shrewd or knowing 3 Darling fondled indulged

ચાગાચુંચું *adj m f n* Idiotic wanting in common sense.

ચાંકડું, Same as ચોકડું q. v.

ચાંખડ, *adj.* Wretched; poor; destitute.

ચાંખડાઇ, *s. f* [ચાંખડ + Guj. આઈ a suffix forming a noun.] Poverty: wretchedness: destitution. 2. Feigning of poverty; false show of destitution.

ચાંગળું, *s n.* [S. चुलुक.] The hollow of the palm. 2. The quantity of any liquid or solid contained in the hollow of the palm. 3. *adj. n.* A little.

Id. ચપટીચાંગળું દાણા A snatch or handful of grains. એ તો ચાંગળું પાણી પણ પાય એવો નથી He is very miserly; he would give away nothing that he can call his own.

ચાંગી, *adj.* [P. चंग good.] Belonging to the good species (of a horse); good.

ચાંગેરી, *s. f.* Name of a plant.

ચાચર, *s. m.* [S. चत्वर.] A square; a court-yard. 2. A cross-way. 3. A levelled spot of ground prepared for a sacrifice. 4. *s. f.* The presiding deity of a cross-way.

ચાચરીઆં, *s. n. pl.* [See above.] The attendants of the guardian deity of a street. 2. Songs sung while worshipping the guardian deity of a street.

ચાચરું, *s. n.* The forehead.

ચાચા, } *s. m. pl.*
ચાચો, } *s. m.* [See કાકો] An uncle 2. An elderly person.

ચાંચ, *s. f.* [S. चञ्चु] A bill; a beak. 2. The projecting front (of a turban).

Id. ચાંચ મારવી To peck at with the bill. 2. To interfere with another person's business. 3. To dip in; to get a superficial knowledge about. ચાંચ બૂડવી–ડૂબવી–બોળાવી–ખૂંપવી નહિ To have no access to. 2. To get no knowledge of. ચાંચે ચડવું To be the subject of a popular talk. 2. To be the but of unfavourable public scandal. ચાંચમાં લેવું To hold firmly in one's power and threaten to kill

ચાંચડ, }
ચાંચણ, } *s. m.* A flea.

Id. ચાંચડની પેઠે ચોળી નાખવું To crush and put to death easily.

ચાંચડમારી, *s. m.* Name of a plant. Blumea lacera. N. O. Compositæ.

ચાંચલ્ય, *s. n.* [S.] Unsteadiness; fickleness; transitoriness. 2. Activity. 3. Cleverness.

ચાંચવો, *s m.* A pirate. 2. A hoe; a dibble.

ચાંચીઓ, *s. m.* An individual of a community wearing long pointed turbans. 2. A pirate.

ચાંચું, *s. n.* [Imit.] The least sound; any sound.

ચાટ, *s. m.* [S. चाट a cheat.] A cheat who wins confidence and then deceives. 2. A person who is refuted in arguments. 3. A person who is put to shame. 4. *s. f.* [See ચાટવું.] A slab of stone with a hole scooped in it in which is collected the refuse of food for the use of cattle and dogs. 5. [S. चपेट the open palm of the hand with the fingers extended.] A slap with the palm. 6. A taunt. 7. Greed for eating.

Id. ચાટ પાડવો To prove (a man) to be a rogue. તે તેને ચાટ પાડે છે He makes him feel ridiculous. કૂતરાની ચાટ A hollow made in a slab of stone, into which is thrown refuse of food for the use of dogs.

ચાટકો, Same as ચટકો *q. v.*

ચાટખાઉ, *adj. m. f. n.* [See ચાટવું.] Accustomed to obtain bribes. 2. Greedy for eating.

ચાટણું, *s. n.* [See ચાટવું.] A lambative or linctus. 2. A form of medicine; an electuary or bolus.

ચાટડું, *s. n.* [ચાટ a slab + ડું dim.] A mirror; a looking-glass. 2. A square nugget of gold or silver. 3. [S. शाड्वल grassy.] A kind of creeper resembling grass, *e. g.* ધરોનાં ચાટડાં

ચાટલો, *s. m.* [See ચાટડું.] A rupee (spoken of in contempt or disgust).

ચાટવું, *v t* [S. चाटू to cause to stick *fr.* चट् to stick.] To lap; to lick. 2. To take down; to swallow; to gulp down.

Id. હાથ ચાટયે કાંઇ પેટ ભરાય ? It is vain to achieve one's object by attempting at a little remnant of the cause of it. થૂંકયું ચાટવું To withdraw one's remarks.

ચાટવો, *s m.* A wooden ladle; a large spoon made of wood. 2. A wooden oar.

ચાટુ, *s. f.* [S.] Pleasing or agreeable words; flattery; coaxing or sweet speech. 2. Same as ચાટવો *q. v.* 3. *adj.* Sweet; agreeable.

ચાર ચાસી ચાટુક પરઈ સુખાર.—પદ્મનાભ.

ચાટુ એવાં ગાન દઈ આતો સુખ લેતી બની.—ન. ભો. દી.

ચાટુકાર, *adj.* [S.] Flattering: speaking agreeably or sweetly; coaxing.

ચાટુડી, *adj. f.* [ચાટુ+ડી dim.] Loquacious (of a woman). 2. Pretending to be wise (of a woman). 3. *s. f.* [See ચાટવું.] An instrument of silver or of other metal having the form of a ladle, about a finger in length, used in removing wax or matter from the ear.

ચાટુડું, } *adj. n.* ચાટુડો, } *adj. m.* [ચાટુ + ડું, ડો dim.] Loquacious (of a man or a child) 2. Pretending to be wise (of a man or a child).

ચાટૂક્તિ, *s. f.* [ચાટુ + S. उक्ति speech.] Coaxing or flattering language.

ચાટો, *s m.* Same as ચાટણું *q. v.* 2. Gaity; pleasure.

ચાટો છ ચોમેર મુખડે અનંત –ના. દ. કા.

ચાઠાં, *s. n. pl.* The marks of sores or boils on the skin; scars. 2. Open ulcers. 3. Petechiæ.

મધુમેહર સધુકારે તે કે ચાઠાં પડી ગયાં ત્યારે.–ક. ઉ. ચા.

ચાઠું, *s. n.* A scar. 2. An open ulcer. 3. A rancour.

ઊંળા હાડા તામસી ક્રૂર હૈયે તેને ચાઠું ભરે.—નર્મદ.

ચાડ, *s. f.* Anxiety; care; heed.

ચાડણું, *s. n.* [S. चारक a spy.] A body of watchmen in a village. 2. A spy; a secret emissary.

ચાડસરી, ચાડસોરી, ચાડહરી, } *s f.* [S चार a fetter + शलाका a stick.] A peg driven in the ground to hold a tent, etc, firm and erect.

ચાડી, *s. f.* [S. चार a spy + Guj. ઈ a suffix forming a noun.] Calumny; evil report; defamation; slander; tale-bearing; back-biting.

Id. ચાડી ખાવી-કરવી To back-bite; to revile the absent. ચાડીચુગલી Malicious babbling of the misdeeds or foibles of another person; inventing and telling tales of the misdeeds or foibles of another person.

ચાડીઅણ, Same as ચાડીઓણ *q. v.*

ચાડીઉં, *adj. m. f. n.* [See ચાડી.] Addicted to slandering other persons; slandering; tale-bearing; calumniating; back-biting.

ચાડીઓણ, *s. f.* [See ચાડીઓ.] A female slanderer.

ચાડીઓ, *s. m.* [See ચાડી.] A slanderer; a back-biter; a calumniator; a tell-tale; a tale bearer. 2. A thin fleshless person. 3. An ugly representation of a notorious wicked person, exposed in a village at a prominent place. 4. An image of a person held up to public ridicule. 5 A scare-crow placed in a field to frighten away birds, beasts, etc., that would eat up the crop.

કંસ કહે હાલિયા તું ચાડિયાના ચાલ છોડ,—દલપતરામ.

ચાડીખોર, *adj.* [ચાડી+ P. خور enjoying.] Calumniating; slandering; back-biting; tale-bearing.

ચાડું, *s. n.* [See ડાચું the mouth (spoken of in contempt).] The mouth; the face (spoken of in contempt). 2. The cavity or hollow at the end of a spoon. 3. A saucer-shaped vessel forming a part of a lamp-stand; a lamp-stand.

ચાણક્ય, *s. m.* [S.] Name of a clever statesman who wrote the celebrated work (Arthashastra) on civil polity.

ચાઠિ, *s. f.* [S. शाठ्य roguery.] Foppishness; empty pride; undue elation of mind.

ચાંડાળ, Same as ચંડાળ *q. v.*

ચાંડાળણી, ચાંડાળેણ, } Same as ચંડાળણ *q. v.*

ચાતક, *s. n.* [S.] A bird supposed to live only on rain-drops.

Id. ચાતકની પેઠે રાહ જોવી To wait intently.

ચાતરેમ, *s. n.* [S. चातुर्य skill.] Arbitration; investigation of a matter in dispute by an assembly of arbitrators. 2. The judgment or a decision of a matter by arbitrators.

ચાતરવું, *v. i.* [S. च तन removing.] To move away; to slink or sneak away; to stir. 2. To depart; to deviate from. 3. To brag.

ચાખે તો ક્યાં કેમ ચાતરે, એવો ચાખાય રસાળ રે.—ભોજો.

ચાતરી, *s. f.* The axle of a spinning wheel.

ચાતુર, ચાતુરુ, } Same as ચતુર *q. v.*

ચાતુરમાસ, Same as ચતુર્માસ *q v.*

ચતુરમાસ ત્યાં રહ્યા, કુંતીસુત કરે સેવાય.–પ્રેમાનંદ.

ચાતુરસ્ત્રિક, *s. n.* [ચાતુર+S. अस्र a corner.] Orthoslogan.

ચાતુરી, *s. f.* [S] Ingenuity; cleverness; shrewdness; sagacity; intelligence; dexterity; ability.

ચાતુર્માસ, Same as ચતુર્માસ *q v*

ચાતુર્માસ્ય, *s n* [S] Name of a sacrifice performed every four months *i e* at the beginning of કાર્તિક, ફાલ્ગુન and આષાઢ

ચાતુર્ય, *s n* Same as ચાતુરી *q v*

ચાતુર્વર્ણ્ય, *s n* [ચાતુર્+વ વર્ણ a caste] The aggregate of the four original castes of the Hindus. 2 The duties of the four Hindu castes.

ચાતુર્વેદ, *adj* [ચાતુર + S वेद the Vedas] Studying or learning the four Vedas 2 Well versed in the four Vedas

ચાથી, *s f* [See ચકતી] A piece of cloth, with an ointment applied to it, stuck to a boil

ચાદર, *s f* [P चद्दर S छद् to cover] A bed sheet 2 A blanket a sheet of cloth

Id ચાદર ઓઢાડવી-નાખવી [Lit] To place a sheet on or over (a person) 2 To perform a ceremony by placing a sheet of cloth or a robe of office over a person—particularly the ceremony of investing a pupil of a holy man or priest with the robe of his spiritual preceptor, and appointing the pupil as heir to the preceptorship 3 To invest with an office 4 To make a recluse of 5 (Ironical) To divest one of all one's worldly belongings to impoverish to ruin ચાદર ઓઢવી To become insolvent સેવક ચાદર ઓઢી બેસે, તીર્થવાસી કહાવે રે —પ્રેમાનંદ. ચાદરમાં પાથરીને ખાવી ચાવવું To eat in such a way that other people may not know of it to punish secretly

ચાદરપાટ *s m* [ચાદર+S पट cloth] Cloth broad enough to be useful as a sheet for a bed a bed sheet cloth

ચાદરૂં, *s n* [See ચાદર] A big sheet a covering

ચાદાની, *s f* [ચા + P दानी holding] A kettle for boiling tea a tea-kettle

ચાનક, *s f* [See ચાનક] Care salutory advice admonition warning 2 Activity alertness

Id ચાનક લાગવી To warn ચાનક આવવી To be alert

ચાનકી *s f* [ચાંક+ઈ dim] A small baked cake

ચાનકું, *s n* [ચાંક+ઉં dim] A small baked cake 2 A little boy

ચાંદ, *s m* [See ચંદ્ર] The moon 2 A medal 3 A white spot (in the hair of the head of an animal)

ચાંદની, Same as ચાંદરણી *q v*

ચાર દિવસ નો ચાંદની, અંધારી નહિ લાગે વાર રે—દયારામ

ચાંદબીજ, *s f* [ચાંદ+S द्वितीया the second day of a fortnight] The second day in the bright fortnight of a lunar month the crescent moon day

ચાંદરડાં, *s n pl* [ચાંદ+ડાં dim] The stars and planets

ચાંદરણી *s f* [See ચાંદરણું] Moonshine the light of the planets 2 [S चन्द्र] An awning 3 A star a planet 4 *adj f* Moonlit

ચાંદરણું, *s n* [S चन्द्रका] Moonlight 2 A little quantity or time

Prov ચાર દિવસનું ચાંદરણું ને ફેર અંધારી રાત Pleasures have a short life 2 Zeal is always short lived

ચાંદરાત *s f* [ચાંદ+ S रात्र the night] The night on which the new moon is seen the crescent moon night

ચાંદરૂં, *adj m f n* [See ચાંદું] Having white spots 2 Mischievous unrestrained

ચાંદલીઓ *s m* [See ચાંદ] The moon (so called out of endearment)

Id તેમણે ચાંદલીઓ ચૂંટી લીધો They have secured the best thing of the lot

ચાંદલીઓ ચૂંટી રે ચાલ હાથમાં આપો —નરસિંહ

ચાંદલીઓ ચમક્યો રે સખી મારા ચોકમાં—દલપતરામ

ચાંદલો *s m* [ચાંદ + લો dim] A round sign made on the forehead 2 A present of money on a marriage occasion 3 A scar hilum 4 Any round thing

Id ચાંદલો ચોંટવું To be inseparably attached to to be destined

દયા પ્રભુને કહેવો ઘટે અમારે ચાંદલો—દયારામ

ચાંદવું, *s n* [See ચાંદુ] Lunatic 2 Innocent merry tricks pranks 3 *adj m f n* Lunatic 4 Tricky prankish frolicsome

ચાંદાએલું, }
ચાંદાયલું, } *adj m f n* [ચાંદ + ચાલું having] Marked with signs of decomposition decomposed 2 Having spots of boils on the body

ચાંદી, *s f* [S चन्द्र moonlight] Pure silver bullion silver 2 Ashes as white as

pure silver 3 [See ચાદ] Syphilis 4 Eructation (as on the tongue) 5 *adj* Pure

Id ચાદી કરવી To reduce to white ashes 2 To ruin completely ચાંદી થવી To suffer from syphilis ચાંદી પડવી To have eructation (as on the tongue) 2 To be decomposed (as a fruit)

બરણીમાં રૂપ એકને ચાંદી પડે —કહાવિ

ચાદીઓ વા *s m* [ચાં and S वायु wind] Name of a contagious disease whereby spots are left on the body

ચાંદીકામ *s n* [ચાંદી silver+S कर्मन् work] Workmanship on silver 2 Any article of silver having fine carvings on it

ચાદું, *s n* [S चन्द्र a spot similar to the moon] An ulcer having a round shape 2 A spot a stigma 3 A fault

Id ચાંદાં જોવા-ખોળવાં To make a search for others faults 2 To be fault finding —આખ્યા ચાદું Kratitis

કામ તણા રૂડું બની હોય તે જનના ચાંદા જુવે —ઉકરમ

ચાદો *s m* [See ચંદ્ર] The moon 2 The mark on the forehead

ચાદ્રમાન *s n* [S चान्द्र lunar+मान measure] Lunar measurement of time computation of time from the motion of the moon

ચાંદ્રમાસ *s m* [S चान्द्र lunar + मास a month] A lunar month

ચાંદ્રાયણ *s n* [S *fr* चन्द्र the moon +अयन motion] An expiatory observance regulated by the moon's waxing and waning. In this observance the quantity of food taken is diminished or increased proportionately On the day of new moon no food is taken it is then increased by one mouthful every following day during the waxing of the moon until it reaches sixteen mouthfuls on the day of full moon Cf ઐંદવ

તપ ચાંદ્રાયણ મોટાં આદિ અનેક વ્રત ઓઓ કરે છે —મ ન ર.

ચાપ *s n* [S] An arch a bow an instrument for shooting arrows 2 An arc (in Math) The rainbow

નમ્યું છે શૈલનાં ચાપે છે ચીત્ત્યાં —ના ■ ક

કાને સુધી શું ખેંચ ચાપ તણી —ક્ર ઉ ચા

ચાપડ Same as ચેપટ *q v*

ચાપડીઉ *s n* [S *cf* ચપટું] A flat kind of diamond, generally of a yellowish colour

ચાપડો, *s m* [See ચાપડ] A clasp 2 Anil caruncle

ચાપલુસી *s f* [ચાપલ + લુછ to rub away] Flattery fawning

ચાપલ્ય *s n* [See ચપલ] Swiftness, quick motion 2 Activity 3 Transitoriness, fickleness unsteadiness

ચાપાચીપ, *s f* [Redup of ચીપવું] Making up with minute care a nice arrangement, fastidiousness 2 The habit of delaying procrastination 3 Botheration tediousness

ચાપાચીપીઉં, *adj m f n* [See above] Nice or careful in arranging fastidious 2 Causing delay 3 Tedious bothering

ચાપીય કોણ *s m* [ચાપ and S कोण an angle] A spherical angle

ચાપુ *s m n* [See ચપ્પુ] A knife, a penknife

ચાબક } Same as ચાબુક *q v*
ચાબખ }

ચાબખો *s m* [See below] A mild correction 2 An instructive poem

ચાબુક *s m f* [P चाबुक] A whip a horse whip 2 A taunt 3 A stimulant.

ચાબુકસ્વાર, *s m* [ચાબુક + સ્વાર a rider] A rider a jockey a skilful rider 2 A horse-breaker

ચામ *s m* [S चर्म] Leather

ચામખેડું *s n* [ચામ + S खेट a plough] A magicians bag or wand

ચામચીડીઉં *s n* [ચામ + ચીડીઉં a bird] The leather winged bat

ચામચીમડીઉં *adj m f n* [ચામ+ચીમળવું to have wrinkles] Wrinkled 2 Dry 3 Possessing hobbies 4 Miserly

ચામચોરી *s f* [ચામ+S चौर्य theft] Adultery illicit intercourse between persons of different sexes

ચામડ્, *s f* [ચામ+S यूका a louse] A louse which sticks to the skin a skin louse

Prov તે મને ચામડ્ની પેઠે વળગ્યો છે He does not cease to trouble me he follows me wherever I go

ચામડું, Same as ચાદું *q v* 2 *adj m f n* Fault finding 3 Overwise 4 Having hobbies

ચામડી *s f* [ચામ+ડી dim] The skin 2 Hide, leather 3 The bark of a tree or of a fruit.

ચામડિઅણ, } s. f. [See ચામડિયો.] The wife
ચામડિયણ, }
of a ચામડિયો.

ચામડિયો, s. m. [See ચામડી.] One who takes off the skin of dead animals.

Prov. ચામડિયા ! એવે ગુણ કે સડી ? A tanner must put up with the inconveniences and discomforts of his work.

Id. ચામડી જવી To lose one's skin (by disease). 2. To be punished severely. ચામડી આવે ■ New skin forms. ચામડી ઉતરડી નાખવી To take off the skin. 2. To flay. 3. To lash; to whip. 4. To punish severely.—ની ચામડી ચૂંથવી To expose the wicked deeds of.

N. B. ચામડી ■ thin and delicate.

ચામડું, s. n. [See above.] The skin. 2. Hide. 3. Leather.

Id. ચામડું તોડી નાખવું To beat severely; to beat to death. ચામડું ચૂંથવું To thrash the husk. 2. To take useless trouble. 3. To commit adultery. 4. To censure; to defame; to ridicule. ચામડું ચૂંથાવું To be exposed to the tender mercy of wind, air, heat, beasts, and birds (of a dead body). 2. To be put to useless trouble. 3. To be seduced (of a woman). 4. To be defamed; to be ridiculed; to be censured. ચામડું ખરાબ થવું To be beaten or thrashed. ચામડાનું નાણું A respectable elderly woman, who ■ able to take care of the affairs of the family and exercise ■ check over the younger members. ચામડાનું નાણું A government currency-note. ચામડીનું નાણું લેવું To take money for giving away ■ daughter in marriage. ચામડાનું નાણું-નાણાં ચૂંથાવવું To commit adultery for money (said of a woman). ચામડાની જીભ છે The tongue can easily roll about in talking; the tongue is liable to tell a lie.

N. B. ચામડું is thick and rough.

ચામર, s. m. f. [S.] A fly-driver; a fly-fan; a fly-flap 2. A chowree or bushy tail of the chamara (Bos Grunniens) reckoned as one of the insignia of royalty. 3. A kind of metre or poetical composition, the letters in which can be written in the form of a fly-flap.

ચામરસ, s. m. [ચામ+S. રસ relish.] Carnal pleasure; sexual enjoyment

Prov. આમરસ ને ચામરસ (બે સરખા) Mango juice and carnal pleasure are equally enticing.

ચામાચીડિયું, Same ■ ચામચીડિયું q. v.

ચામાચિડ્, s. f. A large kind of mouse. 2. Same ■ ચામાચીડિયું q. v.

ચામીકર, s. n. [S.] Gold. 2. The Dhattura plant.

ચામુંડા, s f. [S.] Name of a goddess; the terrible form of Durga. 2. A woman in her angry mood.

ચામેલી, s. f. [ચામ+S. उद्दीपन exciting.] Haughtiness; arrogance. 2. Coquetry. 3. Amorous blandishments.

ચામેલીડું, adj. m. f. n. [See ચામેલી.] Coquettish. 2. Prankish. 3. Haughty; arrogant.

ચાંપ, s. f. [See ચાંપવું] A clasp; a fastening. 2. A lock. 3. The cock of a rifle, etc. 4. The key of a machine. 5. A screw-press. 6. An angle; a fish-hook. 7. An instrument of torture. 8 Control; restraint. 9. Authority; influence. 10. Instigation.

Id. ચાંપ દેવી To fasten with a clasp 2. To instigate. ચાંપ રાખવી To be careful about; to take care of. ચાંપમાં લેવું-રાખવું To bring under one's control; to keep under one's influence. ચાંપ ચડાવવી To cock a rifle, etc. ચાંપ ઉઘાડવી To unlock.

ચાંપણ, } s. f. [See ચાંપવું.] Squeezing; compression. 2. Instigation. 3. Pressure; influence. 4. A crow-bar.
ચાંપણી, }

ચાંપણીઉં, s. n. [See ચાંપવું] The upper piece of the frame of a door, which presses down upon the two side-pieces 2. adj. m. f. n. Bribing; addicted to giving bribes.

ચાંપણું, s. n. [See ચાંપવું.] A part of a weaver's loom, which is pressed down.

ચાંપતી, s. f. [See ચાંપવું.] Injunction; warning; strict instruction.

ચાંપતું, adj. m. f. n. [See ચાંપવું.] Authoritative. 2. Strict; rigorous. 3. Vigorous.

Id. ચાંપતો ઉપાય-ઇલાજ Rigorous or drastic measure. ચાંપતી ઉઘરાણી Strict demand for payment.

ચાંપલાવેડા, s. m. pl. [ચાંપલું+S. वृत्ति conduct] Punctiliousness; over-nicety; fastidiousness

ચાંપલું, adj. m. f. n. Punctilious; over-nice; fastidious. 2. [See ચાંપવું.] Worn away

or twisted on one side; awry (of shoes). 3. Having the soles of the feet flat so as to wholly touch the ground in walking.

ચાંપવું, *v. t.* [P. चस्पीदन् to press: to stick. Or, S. चप् to go; to move.] To press; to compress; to squeeze. 2. To knead the limbs, to shampoo. 3. To crush; to tread. 4. To thrust; to cram (of food, etc.). 5. To try the strength of; to sound. 6. To bribe; to give a bribe to. 7. To thrash; to pommel. 8. To feel and press in order to discover the seat of a disease. 9. To feel and grope about.

Id. શરીર-માથું ચાંપવું-પગ ચાંપવા To shampoo the body, head, or legs. પગે ચાંપવું To trample upon. ચાંપી જોવું To try: to sound. ચાંપીને ચાલવું To walk quickly. ચાંપીને બોલવું To speak so as to bring under control: *to speak authoritatively.* જામગરી ચાંપવી To light the touch-hole of a gun or musket. 2. To excite (persons) to quarrel. ચાંપીને ખાવું To cram with food; to eat to excess. ચાંપી ઘાલવું-દેવું To push into a corner. બે પૈસા ચાંપવા To give a bribe. ગજવું ચાંપવું To feel one's pocket. 2. To try to exact money from. ચાંપીને Quickly.

ચાંપી પહેરે મોજડી, ચાંપી લેવરાવે નખ;
ચાંપી પહેરે પાઘડી, એ ત્રણે અણસરજ્યાં દુખ.-લોકોક્તિ.

ચાંપાચાંપી, *s. f.* [Redup. of ચાંપવું.] Pressing and repressing.

ચાંપું, *s. n.* [See ચંપો.] *The seed of the* jack-fruit (ફણસ). 2. A kind of fragrant flower or the tree bearing it. 3. A pearl in a nose-ring. 4. A golden or silver ornament worn on the head by women.

ચાંમિળવું, Same as આમળવું *q. v.*

ચાંલાં, *s. n. pl.* Erythema.

ચાયણી, Same as ચાળણી *q. v.*

ચાયના, Same as ચાહેના *q. v.*

ચાર, *adj.* [S. चतुर्.] Four. 2. Any moderate number or quantity. 3. [See ચારવું.] Green grass. 4. *s. m.* [S.] A secret emmissary; a spy. 5. A scout.

Id. ચાર ખાણ The four great divisions of animals, *viz.*, અંડજ born from eggs; ઉદ્ભિજ્જ born by germination; સ્વેદજ born from sweat or warm vapour; and જરાયુજ viviparous. ચાર ખુંટ The four corners 2. The whole earth. ચાર દાણા [Lit.] Four grains 2. A small quantity of corn. તેનામાં ચાર દાણા એ નથી He has no common-sense. 2. He is an idiot. ચાર વર્ણ The four castes of Hindus, *viz.*, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય and શૂદ્ર. ચાર ધામ The four great holy places in the four directions in India, *viz.*, જગન્નાથપુરી in the East, સેતુબંધ રામેશ્વર in the South, દ્વારકા in the West and બદરીકેદાર in the North. ચાર પદાર્થ The four great objects of life, *viz.*, ધર્મ Religious merit, અર્થ Worldly objects, કામ Desire (wealth), and મોક્ષ Final emancipation. ચાર મુક્તિ The four kinds of salvation, *viz.*, સાલોક્ય Residence in the same heaven with any deity, સાયુજ્ય Identification with a deity, સારૂપ્ય Assimilation to a deity, and સામીપ્ય Vicinity of a deity. એના ઉપર તેના ચાર હાથ છે That man enjoys that man's full favour. કૃષ્ણકલિકા ઉપર પુત્રીના ચારે હાથ હતા.-ગો. મા. ત્રિ. તે ચાર પૈસે સુખી છે He enjoys a competency; he is rich. ચાર માણસમાં વિચારીને બોલવું One must be careful about what one says in the presence of a large number of men. ચાર લોકમાં ગણાવું To be respected among the people. 2. To be counted as one of the Upper Ten. હું તેને ચાર વાત કહીને વાળીશ I shall dissuade him in a few words. ચાર દહાડાના જુઠા લોભને માટે For a few days' false gain. ચાર આંખ Very circumspect or watchful. ચોરનારની ચાર ને જોનારની બે Thieves are accustomed to steal beyond the knowledge of those present. ચાર આંખો કરવી To have an angry look. ચાર આંખો થવી To be angry. 2. To envy. 3. To meet face to face. 4. To be mad. ચાર હાથ કરવા To make haste. 2. To get another to help oneself. ચારે હાથ હેઠા પડવા To lose support or patronage. 2. To be disappointed. ચારે ઘેરે At all times. બાલ-ચારમંડળ A scout organisation. ચાર અક્ષર Education; study.

Prov. ચાર દહાડાનું ચાંદરણું, ને ઘોર અંધારી રાત A few days of pleasure are succeeded by a long period of misery; pleasures have always a short life; zeal is always short-lived. ચાર મળે ચોટલા, ને ઊંધા વાળે ઓટલા Too many cooks spoil the broth. ચાર કાનની વાત છ કાને ન જવા દેવી Don't repeat among strangers what you hear among friends. ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં લખો પંથ કપાય Step by step one goes very far.

ચારક, *adj.* [S.] Doing; proceeding. 2. *s. m.* A spy. 3. A herdsman. 4. A leader; a guide.

5 An associate 6 A wandering Brahman student

ચારકવું, s n [ચાર grass+ક a particle] A preparation of coarse ground grain, boiled to serve as food for cattle

ચારખાની s f [ચાર four+ખાનું a piece of cloth] A kind of chequered cotton cloth

ચારખૂણિયું, adj m f n [ચાર four+S કોણ an angle] Four cornered

ચારગણું, adj m f n [ચાર four+S ગુણ a multiple] Four times fourfold

ચારચક્ષુ s m [ચાર a spy+S ચક્ષુ the eye] One who uses spies as eyes a king 2 A statesman

ચારચારોળી, Same as ચારોળી q v

ચારજામો, s m [ચાર four+જામો a saddle] A saddle composed of four folds of cloth

ચારટ, } s f [S ગમન going] A chariot a kind of horse carriage
ચારડ,

ચારે બાજુ ને ચાર ચીતરે સાંભળવાને કેવા —દલપતરામ

ચારણ, s m [S] A panegyrist a bard 2 s f Name of a Hindu caste 3 s m f An individual of the charana caste

ચારણી, s f [See ચારણ] The dialect of the charana community 2 adj Pertaining to the charanas 3 Same as ચાળણી q v 4 [See ચારવું] Wages for grazing cattle

ચારણો, Same as ચાળણો q v

ચારનેત્રી, Same as ચારચક્ષુ q v

ચારપાઈ, s f [ચાર four+S પાદ a foot] A cot a bed-stead a charpoy

ચાપિ બેઠો ચારપાઈ પર, ગઈ રાત પહોર ચાર —સામળ

ચારભટ, s m [S] A warrior

ચારભટી, s f [S] Courage

ચારવાયુ, s m [S] Zephyr summer-air

ચાર વાલી, s f [ચાર four and વાલ a measure of weight] A weight equal to one eighth of a tola (about one-eighth of a pound)

ચારવું, v t [See ચરવું] To graze 2 To tend 3 [See ચલાવવું] To move cautiously (a સોગઠી in a play of chess etc) 4 [See ચારવું] To sprinkle to pour

ચારસે, Same as ચારસો (four hundred) q v

ચારસો, s m [See ચોરસો] A covering for the bed 2 adj [ચાર four + S શત a hundred] Four hundred; 400

ચારાગાહ, s f [ચાર green grass+ગાહ place] A green field a pasture

ચારાઈ s f [ચારો+P ઈ doing] A field of grass 2 The act of grazing cattle 3 [ચાર a spy + P ઈ doing] The occupation of a secret emissary, spying 4 Scouting

ચારિત્ર }
ચારિત્ર્ય, } s n [S ચરિત] Good conduct 2 Character 3 Upright honesty probity 4 Chastity 5 Hereditary observance

ચારી, s f [See ચર a long trench for cooking] A long trench in which a fire is made a fire trench 2 adj [S ચર્ to walk] Walking moving 3 Being living 4 Acting 5 Living on (at the end of a compound, as in ખેચરી, સહચારી etc)

ચારે અન્ની ચારી ચોતરે રે —ગોપિ ક,

ચારીઉ, s n [See ચાર green grass] A person who collects green grass from fields 2 A cloth in which green grass is collected after cutting 3 adj n Producing green grass only (of a field) 4 Pertaining to fodder

II ચારીઉ ઘી The ghee eaten by cattle accustomed to fodder only

ચારુ, adj [S] Beautiful elegant, handsome 2 Agreeable welcome dear

વિશ્વમાં ન સંઘ ચારુ દેખ્યું ગુરુ કર્યો નથી ?—નર્મદ

ચાહે દો ચારુ ચહની જેવી —સવિત

ચારુઅંગી s f [ચારુ + S અંગ a limb] A beautifully formed woman

ચારુતર adj [ચારુ + S તર the suffix for the comparative degree] More beautiful 2 Very beautiful 3 s m The part of Gujarat usually called ચરોતર

ચારુતા s f [ચારુ + S તા a suffix forming a noun] Beauty elegance handsomeness 2 Agreeableness

ચારુનયના, } s f [ચારુ + S નયન, નેત્ર the
ચારુનેત્રી, }
eye] A beautiful eyed woman a woman having attractive eyes

ચારુપણું, s n Same as ચારુતા q v

ચારુલોચના, Same as ચારુનયના q v

ચારુવ્રતા s f [ચારુ+S વ્રત a vow] A woman who fasts for a whole month

ચારૂ', s n [S चार to walk] A wound on the outer part of the thigh of an ox, caused by frequent pricking with a goad

ચારેક, adj [ચાર four+S एक one] About four

ચારેગમ
ચારેતરફ
ચારેપાસ
ચારેબાજુ } adj [ચાર four+ગમ, તરફ, બાજુ a side તરફ towards] All around on four sides on every side.

ચારેવેળા s f [ચાર four + S वेला time Correctly, ચોથી વેળા fourth time] The fourth or last part of the day 2 The evening time

ચારો s m [See ચાર green grass] Fodder 2 Food for cattle or birds 3 [S चर to walk] Mode of living 4 [P चारह remedy] A means a step a measure a remedy 2 Influence efficiency effectiveness

Id તે કામમાં મારો કશો ચારો ચાલતો નથી I can do nothing effective in the matter I can do nothing that will influence the result ભાઈચારો Brotherhood ચારો નાખવો To give fodder to cattle 2 To spread out grains for birds to eat

ચારોળા s n pl [See below] The seeds of pyala tree with the hard cover unremoved

ચારોળી s f A seed of the pyala tree pyala a seed of the tree Buchanania latifolia N O Anacardiaceæ

ચારોળું s n [See ચાલવું] Dust

ચાર્વાક s m [S] Name of a sophistical philosopher who propounded the grossest form of atheism 2 Name of a demon who was a friend of Duryodhana and an enemy of the Pandavas 3 An atheist a materialist 4 A talkative man a man that takes pleasure in talking

ચાર્વી s f [S] Name of the wife of Kubera 2 A beautiful woman 3 Moonlight

ચાલ s f [S चल to walk] Moving walking gait 2 Air step pace manner of walking 3 The pace of a horse 4 Behaviour 5 s m f Custom fashion practice habit way manner method 6 Currency or circulation (of a coin) 7 s f A uniform row line or series of houses a chawl 8 [See ચાળો] A trick a whim

Id ચાલ ચાલવી To follow a line of conduct ચાલ ચલાવવી To introduce a custom તે એક જ એક ચાલે ચાલે છે He moves at a uniform pace ઘોડાની ચાલે ચાલવું To walk at the speed of a horse ન્યાતમાં ચાલ પડ્યો છે It is a custom in the caste ચાલમાં રહેવું To occupy a chawl 2 To be current to be in circulation (of a coin) ચાલની જામીન Security for good behaviour

હંસ કરે હાંસીઆ ■ ચાલીઆની ચાલ છેક —દલપતરામ

ચાલક, adj [S चल to move] Regulating directing 2 s m A regulator, a director

પ્રેરક, ચાલક, શાસક તું,—ર મ ની

જે માયાચક્રચાલક નિત્ય —ગિરિધર

ચાલચલગત, s f [ચાલચલણ+S गति motion] Behaviour conduct demeanour

ચાલચલણ, s n [ચાલ + S चलन moving] Manners behaviour conduct practice usage custom ways demeanour

ચાલચલાઉ
ચાલચલત
ચાલચલાઉ, } adj m f n [ચાલવું + ચલાવવું to put up with] Serviceable for the time only temporary 2 Not steady fickle

ચાલચાલાકી s f [ચાલ pace+ચાલાકી activity] Swiftness activity 2 Cleverness

ચાલણગાડી s f [S चलन moving + ગાડી a carriage] A go cart a machine for teaching a child to walk

ચાલણચૂલો s m [S चलन moving + चुल्लि a fire place] A stove that can be removed from one place to another a portable stove

ચાલતાં લગી
ચાલતા સુધી, } adv [ચાલવું and લગી સુધી up to] As far as can be carried out as far as one can exert one's influence as far as can be managed as far as possible ; if it be within one's power most probably

ચાલતી s f [See ચાલવું] Sneaking away

Id ચાલતી પકડવી To sneak away to withdraw privately as a person afraid or ashamed of being seen

ચાલતું, adj m f n [See ચાલવું] That is in motion or action active 2 Continuous 3 Current prevalent 4 Being in the ascendant being in use 5 Existing subsisting 6 Going away withdrawing

Id ચાલતો કજીઓ વેચાતો લેવો-હોરવો To mix oneself up in a quarrel in which one has no concern ચાલતા કજીઓ શોધવો To seek occasion for

quarrelling ચાલતી ગાડીએ બેસવુ [Lit] To enter a carriage while it is in motion 2 To take the side of the successful party in a quarrel; to worship the rising sun ચાલતું ચલવું કરવું To manage with those things which are within one's reach ચાલતું પેડું Thriving and prosperous business તે બોલતાંચાલતાં મરી ગયો He died while in the bloom of health (Lit able to talk and walk) બોલતોચાલતો Able to talk and walk ■ Quite well all right ચાલતો કાળ The season of power and prosperity એને તેના વિના ચાલતું નથી I cannot do without it I will find no ease without it ચાલ્યું જવું To be gone to sneak away to withdraw oneself 2 To be started or begun ચાલતી ધાર [Lit] A running stream of water ■ A continuous flow of money into one's treasury ચાલતું ચાલતું A temporary measure a temporary arrangement.

Prov ચાલતાંનો પધામણું–ચાલતી પહેરે સૌ એવો Every man worships the rising sun ચાલતા ઘોડાને આર ઘોચવી નહિ Do not spur a free horse ચાલતી રોજની લાત મારવી નહિ Do not give up the employment that you have for ■ prospective post

ચાલન *s n* [S] Moving a thing from its place shaking 2 Sifting

ચાલનહાર *s m f* [See ચાલવું] A mover a shaker ■ One who walks a pedestrian

ચાલની *s f* [S] A sieve a strainer

ચાલનીઅસ્થિ *s n* [ચાલની+ S अस्थि a bone] The ethmoid bone

ચાલવું, *v i* [S चल् to walk] To move to walk 2 To march to travel 3 To proceed to make a progress to be under progress. 4 To flow to pass to have a course to continue on to pass through successive stages to have currency 5 To be permitted suffered, or allowed 6 To behave 7 To serve to satisfy to be content 8 To act to work to be in action 9 To go on regularly (of a watch) 10 To suit to answer to do to be adequate to a purpose 11 To have effect, influence or prevalence 12 To be received or tolerated to pass with 13 To perish to die

Id કામ ચાલવું To proceed (of a work) 2 To be not stopped; to continue (of ■ work) 3 To be conducted in a criminal court (of legal proceedings) તેની ચાલ આ કામમાં ઠીક ચાલે છે He has an insight into this business. મોં ચાલવું To speak 2 To use abusive language 3 To get an appetite after a sickness 4 To be eating continually હાથ ચાલવો To work with the hand 2 To be able to work with the hands 3 To beat or strike with the hands ઝાડે ચાલવી To suffer from dysentery ઘર ચાલવું To be maintained (of the family) ધડા–ધડ તરવાર ચાલવી To go on (of a massacre) છાતી ચાલવી To have courage હાથ છૂટો ચાલવો To be generous 2 To be daring આ કલમ ઠીક ચાલી This pen continued serviceable for a long time વરસનાં વરસ ચાલ્યાં ગયાં Years after years elapsed વેપાર–ધંધો–રોજગાર ચાલવો To be employed in a lucrative business. સાખ ચાલવી To be exercised (of power influence or authority) 2 To be respected as an honest man મસલત ચાલે છે A consultation ■ going on સંદેશા ચાલે છે Messages are passing or being interchanged (between two places) આ પુસ્તકો નિશાળમાં ચાલે છે These books are in use in schools આડી ચાલે ચાલવું To act wrongly એવું નાક બોલે ■ He snores so loudly સંચો ચાલતો થયો The machinery was set in motion

Note—The applications of this verb are manifold; but the general import is that of motion or progression

ચાલાક *adj* [P S चल् to move] Active sharp brisk smart nimble 2 Intelligent clever 3 Fraudulent

ચાલાકી, *s f* [See above] Activity sharpness briskness smartness 2 Intelligence cleverness 3 Fraud

Id ચાલાકી કરી જવી To deceive to dupe

ચાલી *s f* [See ચાલ] A row of houses ■ chawl

ચાલુ } Same as ચાલતું *q* ■
ચાલ્યુ }

ચાલ્યું *inter* [See ચાલવું] Never mind ! Don't care !

ચાવડાવંશ *s m* [ચાવડો+S वंश a dynasty] The chavada dynasty

ચાવડી *s f* [ચાર four + S वाट a road] A police office gate or station 2 [See ચાવડો.] A woman of the chavada class of Rajputs 3 *adj* Pertaining to chavadas.

ચાવડું, *adj. m. f. n.* [See ચાવવું.] Nice or careful in talking. 2. Talkative.

વ્યંતર શું વ્યંગ કરી, ઉભા બોલે ચાવડું.— વલ્લભ.

ચાવડો, *s. m.* [S. चाप an arrow+उत्कट proud.] An individual of a sub-division of Rajputs called ચાવડાવંશ.

ચાવણીઆ, *s. m. pl.* [See ચાવવું.] The grinders. 2. The gums of the teeth. 3. The temples.

ચાવણું, *s. n.* [See ચાવવું.] Something to eat; food. 2. Means for livelihood. 3. Bribe.

ચાવરો, *s. m.* [See ચાવવું.] A bug.

ચાવલ, *s. m. pl.* [H.] Rice.

ચાવવું, Same as ચીબાવવું *q. v.*

ચાવવું, *v. i.* [S. चर्व् to eat.] To grind with the teeth; to masticate; to chew. 2. To bite. 3 To defame; to calumniate. 4. To speculate; to take bribes or douceurs.

Id. ચાવી ખાવું-નાખવું To devour. 2. To subject to public ridicule; to disgrace. ચાવીચાવીને બોલવું To speak with deliberation and with an attempt to produce a rhetorical effect. 2. To repeat the same meaning in different words. મુખથી વીણા બોલે ચાવીચાવી—પ્રભુદિરાનંદ. ચાવીને કુચો કરવો To suck up the juice and to leave behind only the husk. 2. To discuss at great length or tediously.

ચાવળ, *s. m.* [ચાસ+વાળવું to bend; to move.] Name of an agricultural implement. 2. Same as ચાવલ *q. v.*

ચાવી, *s. f.* [Port. Chave.] A key.

Id. (ઘડીઆળને) ચાવી આપવી To wind (a watch or clock). માણસને ચાવી આપવી To instigate a person.

ચાષ, *s. m.* [S.] Name of a bird; the blue jay; the Indian roller.

ચાસ, *s. m.* [S. कृष् to draw.] A furrow (made with a plough). 2. [S.] Name of a bird; the Indian roller; the blue jay. 3. [See below.] Boiled syrup. 4. *s. f.* Loss.

Id. ચાસ આપવી-દેવી To give less than due. ચાસ ખાવી To take less than due.

ઘાસ, ચાસ ને પાસ પણ વિશ્વપતિનો વાસ.—દલપતરામ.

ચાસણી, *s. f.* [S. चष् to drink. P. चाश्नी.] Boiled syrup; sugar prepared for confectionery. 2. [See ચાખવું.] A trial, a test. 3. [See ચાસવું.] Ploughing; furrowing. 4. A sample.

Id. ચાસણી થવી To be boiled completely.

ચાસવું, *v. t.* [See ચાસ.] To plough deep; to furrow.

ચાસીઆ, *adj. pl.* [See ચાસ.] Unwatered; unirrigated; produced without artificial watering.

Id. ચાસીઆ ઘઉં Wheat grown by natural underground waterings.

ચાહ, *s. m.* [See ચાહવું.] Love; affection. 3. Name of a bird; the fan-tail snipe. 4. Infusion. 5. [See ચા.] Tea.

ચાહક, *adj.* [See ચાહવું.] Loving; affectionate. 2. *s. m.* A lover.

ચાહત, *adj.* [P.] Open; public. 2. Notorious.

ચોરી ચાહત થાય છે, જ્યારે ચોર ઝલાય.—દલપતરામ.

ચાહના, Same as ચાહેના *q. v.*

ચાહવું, *v. t* [S. कम्, काम् to desire; to love.] To love; to be fond of; to like. 2. To wish; to desire; to long for. 3. To regard with tenderness or affection.

ચાહાત, Same as ચાહત *q. v.*

ચાહે, Same as ચા *q. v.* 2. *adv.* If you like; if you please.

ચાહેના, *s. f.* [See ચાહવું.] Love; fondness; attachment. 2. Wish; desire. 3. Choice.

ચાળ, *s. f.* [See ચાળવું.] The flaps of a garment.

ચાળણ, *s. n.* [See ચાળવું.] The refuse obtained by sifting in a sieve.

ચાળણી, *s. f.* [S. चालनि] A sieve; a strainer. 2. [See ચાળવું.] Sifting. 3. Lifting or turning the tiles of a roof; tiling. 4. Wages paid for sifting or tiling.

Prov. ચાળણીમાં પાણી ભરવું To store up water in a sieve. 2. To undertake to do a fruitless task. ચાળણીનો ગુણ કરવો તાજ, સુપડાનુંગુણ ગ્રહેવાનું કાજ. Do as the bee does with the rose; take the honey and leave the thorn.

ચાળણો, *s. m.* [See above.] A large strainer; a big sieve.

ચાળવણી, *s. f.* [See ચાળવવું.] Sifting; turning. 2. A change.

ચાળવવું, *v. t.* [See ચાળવું.] To turn frequently. 2. To make use of in several ways.

જુવારી ચતુરાઈ ચાળવે, તેમાં હીરી વાત.—સામળ.

ચાળવું, *v. t.* [S. चालन sifting.] To sift; to strain. 2. [S. चाल the thatch or roof of a house.] To turn the tiles of a roof; to tile.

ચાળા, *s m pl* [See ચાળો] *Gestures*. 2 Tricks pranks frolics 3 Mimicry 4 Blandishments playfulness 5 Coquetry

Id ચાળા પાડવા To imitate or mimic the gestures of a person in order to annoy him ચાળા કરવા-પાડવા To imitate or mimic the gestures of a person in order to annoy him 2 To give excuses in order to avoid work

ચાળાખોર, *adj* [ચાળા + P ख़ार enjoying] Addicted to playful pranks and tricks

ચાળાચાદેખાં, } *s n pl* [ચાળા+ચ દેખાં ચસોદ્ *q v*]
ચાળાચસકા, } *s m pl*

Playful gestures 2 Excuses

ચાળી, *s f* A she goat.

ચાળીસ, *adj* [S चत्वारिंशत्] Forty 40

ચાળીસમું *adj m f n* [See above] Fortieth

Id. ચાળીસમું નાહી ધોઈ ઊઠવું To be up and doing after a bath on the fortieth day after delivery (said of a woman)

ચાળુ, *s n* A sheep

ચાળો *s. m* [S चालन muscular action] Gesture blandishment 2 Winking (of the eyes) 3 An affected gait 4 Coquetry 5 [See ચાર a spy] A precursor a harbinger an omen 6 [See ચાળવું to tile] A tile turner

Id રોગનો ચાળો An epidemic ચાળો બેસાડવો To get one's house tiled

આ શો આખલડીનો ચાળો રે.—દયારામ

ચિકસા *s f* [See ચિકિત્સા.] Same as ચિકિત્સા *q v* 2 A fault finding and slandering tendency of the mind

ચિકસાખોર *adj* [ચિકસા+P ख़ोर enjoying] Fault-finding and slandering

ચિકિત્સક *adj* [See ચિકિત્સા] Knowing and distinguishing different diseases diagnosing 2 Observing the defects of others 3 Able to distinguish merits from demerits 4 Fastidious critical 5 *s m* A doctor a physician

ચિકિત્સનીય *adj* [See below] Fit to be treated and likely to be cured by a physician 2 Medicable curable

ચિકિત્સા *s f* [S] Knowledge of different diseases diagnosis 2 The habit of observing defects 3 The ability to distinguish between merits and demerits

ચિકિત્સાખોર, *adj* [See ચિકસાખોર] Hypercritical carping captious 2 Fastidious critical 3 Falling an easy prey to one's fancies and unfounded apprehensions.

ચિકુર, *adj* [S] Fickle, unsteady 2 Rash 4 *s m* The hair of the head 4 A mountain 5 A snake

ચિખલ, *s m* [S चिक्कण] Mud mire black alluvial clay, hydrous silicate of alumina

ચિચુકો, }
ચિચુડો } *s m* [S चिञ्चा the tamarind tree
ચિચોડો }

+ કો a pebble to play with, ડો *dim*] A tamarind seed

ચિટ્ટી, Same as ચીટ્ટી *q v*

ચિટ્ઠીચપાટી, } Same as ચીટ્ઠીચપાટી ચીટ્ઠી
ચિટ્ઠીપતરી, }
પતરી *q v*

ચિટ્ઠીડોરો, Same as ચીટ્ઠીડોરો *q v*

ચિણવું, *v t* [S चिनोति he collects] To fold into long strips 2 To form into wrinkles

ચિત્ *s n* [S] Thought perception 2 Intelligence understanding 3 The heart the mind 4 The soul of life the spirit of life 5 Brahma. 6 Heed care caution

ચિત, *adj* [S चि to collect] Collected heaped gathered 2 Hoarded 3 Acquired 4 Covered with full of 5 Inlaid with set with

ચિતા *s f* [S] A *pyre* a *funeral pile*

Id ચિતા કરતાં ચિંતા વધારે કઠણ Anxiety is worse than death

ચિતિ, *s f* [See ચિત] Collecting heaping gathering 2 A heap a multitude 3 A layer a stock 4 The understanding

ચિત્ત *s n* [S] Thought attention 2 Intention aim 3 The mind 4 Reason reasoning faculty

Id ચિત્ત આપવું-દેવું-ચોંટાડવું-લગાડવું-ધારવું To pay attention to to mind to heed ચિત્ત ઠેકાણે રાખવું To pay close attention to ચિત્ત ઠેકાણે હોવું To be in one's senses ચિત્ત ચોરવું To attract or divert one's attention ઉદાર ચિત્તનું Noble minded magnanimous એક ચિત્ત થવું To be unanimous એક ચિત્તથી With one accord એક ચિત્ત થાઓ ! Begin eating now ! (an instruction

given to guests at a caste dinner, after the dishes have been served).

ચિત્તચોર, *s. m.* [ચિત્ત+S. चोर a thief.] A man who steals or attracts the heart of a woman; a dandy.

ઘેઘુરો ચિત્તચોર, પ્રીતમને દીઠો'તો પહોર,—ના. દ. કે.

ચિત્તભ્રમ, *s. m.* [चित्त + S. भ्रम deviating.] Distraction; bewilderment; lunacy; insanity. 2. *adj.* Bewildering; maddening.

ચિત્તવૃત્તિ, *s. f.* [ચિત્ત+S. वृत्ति state.] Feelings; the passions. 2. The state of the mind; an inclination or a tendency of the mind; feeling; inclination. 3. Inward purpose; emotion. 4. Mental vision; inward working of the mind.

ચિત્તવેધ, *s. m.* [चित्त + S. वेध piercing.] Distraction; lunacy; insanity; bewilderment. 2. *adj.* Attracting the heart or mind; alluring; enticing.

ચિત્તવેધક, *adj.* [See above.] Enticing; alluring.

ચિત્તસમાધાન, *s. n.* [चित्त+S. समाधान peace.] Composure; ease or peace of the mind. 2. Contentment.

ચિત્તહર, } ચિત્તહારી, } *adj.* [चित्त + S. हृ, हर् to take away.] Fascinating; attractive; beautiful; captivating.

ચિત્તાકર્ષક, *adj.* [चित्त+S आकर्षक attracting.] Attracting the heart; interesting; attractive; fascinating.

ચિત્તો, *s. m.* [S. चित्रक a tiger] A leopard. 2. A panther; a cheetah.

ચિત્ર, *s. n.* [S.] A picture; a drawing. 2. A puppet. 3. Mirage. 4. Ceylon leadwort. 5. *s. m.* Variegated colour.

· Id. ચિત્ર કાઢવું-પાડવું To draw a picture. ચિત્ર આપવું To give a life-like description.

ચિત્રક, *s. m.* [S.] Name of a medicinal plant. Plumbago Zeylanica. N. O. Plumbaginaceæ 2. Graphite; plumbago.

ચિત્રકળા, *s. f.* [चित्र + S. कला art.] The art of painting.

ચિત્રકાર, Same as ચીતારો *q. v.*

ચિત્રકાવ્ય, *s.* n [चित्र + S. काव्य a poem.] A verse or a poem written in the form of a picture or figure.

ચિત્રકૂટ, *s. m.* [S.] Name of a mountain and district near Prayaga (Allahabad).

ચિત્રગુપ્ત, *s. m.* [S.] One of the beings in the world of the god of death, who records the vices and virtues of mankind.

ચિત્રન્યસ્ત, *adj.* [चित्र + S. न्यस्त drawn.] Painted.

ચિત્રપટ, *s. n.* [चित्र+S. पट a veil ; a tablet; cloth.] A film. 2. A screen. 3. A chequered cloth.

· ચિત્રપદા, *s. m.* Name of a metre each line containing eight syllables.

ચિત્રફલક, *s. n.* [चित्र + S. फलक a board.] A tablet for painting; a picture-board.

ચિત્રમૂષક, *s. m.* [चित्र + S. मूषक a rat.] Hamster.

ચિત્રમૃગ, *s. n.* [चित्र + S. मृग a deer.] The spotted antelope.

ચિત્રલિખિત, *adj.* [चित्र+ S. लिखित written.] Painted. 2. Dumb; motionless (as in a picture).

ચિત્રલેખા, *s. f.* [चित्र+ S. लेख a writing.] A picture; a portrait 2. Name of a friend and companion of Usha, the daughter of Bana.

ચિત્રવત્, *adv.* [चित्र + S. वत् like.] Like a picture. 2. Still; motionlessly.

ચિત્રવિચિત્ર, *adj.* [चित्र+S. विचित्र variegated.] Variously coloured or figured; variegated; diversified. 2. Various; multiform.

ચિત્રવિદ્યા, *s f.* [चित्र+S विद्या knowledge.] The art of painting.

ચિત્રશાળા, *s. f.* [चित्र + S. शाला a school.] The painter's studio.

ચિત્રા, *s. f.* [S.] Name of the fourteenth lunar mansion consisting of one star; verginis; spica. 2. A kind of metre.

ચિત્રાંગદા, *s. f.* [S.] Name of the wife of Arjuna and the mother of Babhroovahana.

ચિત્રામણ, *s n.* [See ચિત્ર.] Scribbling. 2. A drawing. 3 A painting.

ચિત્રાર્પિત, *adj* [चित्र + S. अर्पित placed in.] Committed to a picture; painted.

ચિત્રિણી, *s. f.* [S.] A woman endowed with various talents and excellences; a woman of one of the four divisions into which writers of erotic science class women, viz. પદ્મિની, ચિત્રિણી, શંખિની and હસ્તિની or હસ્તિણી.

ચિત્રિત, *adj.* [See ચિત્ર.] Variegated; spotted. 2. Painted. 3. Graphic.

ચિત્રો, *s. m.* [S. ચિત્રક.] A leopard. 2. A panther. 3. A kind of snake.

ચિત્સ્વરૂપ, *s. n.* [ચિત્ + S. स्वरूप form.] The supreme spirit. 2. Pure Intelligence.

ચિદાકાશ, *s. m. n.* [ચિત્+S. आकाश Brahma.] The supreme spirit; the universal soul.

ચિદાત્મા, *s. m.* [ચિત્ + S. आत्मन् the soul.] The supreme soul.

ચિદાનંદ, *adj.* [ચિત્+S. आनंद joy.] Whose essence is knowledge and delight. 2. *s. m.* The supreme spirit.

ચિદાભાસ, *s. m.* [ચિત્+S. आभास phantom.] The individual soul, which clings to worldly defilements.

ચિદ્ઘન, *adj.* [ચિત્+S. घन thick.] Full of knowledge; possessed of pure intelligence.

ચિદ્રૂપ, *adj.* [ચિત્ + S. रूप form.] Whose essence is knowledge. 2. Intellectual; spiritual.

ચિદ્વિલાસ, *adj.* [ચિત્ + S. विलास sport.] That which sports in knowledge. 2. *s. m.* Sports in knowledge.

ચિદ્વૃત્તિ, *s. f.* [ચિત્ + S. वृत्ति being.] The heart.

ચિંતક, *adj.* [S. चिंत् to think.] Thinking upon; reflecting on (at the end of a compound, as in હિતચિંતક etc.).

ચિંતન, *s. n.* [See above] Thinking; thinking of; having an idea of 2. Thought; reflection 3. Anxious thought. 4. Contemplation; meditation; musing.

ચિંતનિકા, } ચિંતની, } *s. f.* Same as ચિંતન *q. v.*

ચિંતનીય, *adj* [See ચિંતક.] Fit to be considered. 2. Worthy of meditation.

ચિંતવન, Same as ચિંતન *q. v.*

ચિંતવવું, *v. t.* [See ચિંતક.] To think; to contemplate; to meditate; to muse.

> ત્યાં લગી આત્મા તત્ત્વ ચિંત્યો નહિ.—નરસિંહ.
> ચિંતવો હું કે, ત્યાં કોઈક.—ન. ઓ. ફી.
> જે ટાળો તું ચિંતવું એહ.—દયારામ.

ચિંતા, *s. f.* [See ચિંતક.] Thought; thinking. 2. Anxiety; care.

Ph. ચિંતા કરવી-થવી To have anxiety; to be anxious.

Prov. ચિંતા ચિતા સમાન Anxiety is worse than death.

ચિંતાકુળ, *adj.* [ચિંતા+S. आकुल overcome.] Full of care; disturbed in mind; anxious.

ચિંતાગ્નિ, *s. m.* [ચિંતા + S. अग्नि fire.] Fire of anxiety. 2. Extreme anxiety.

ચિંતાતુર, *adj.* [ચિંતા + S. आतुर intent.] Solicitous; anxious.

ચિંતામણિ, *s. m. n.* [ચિંતા+S. मणि a jewel.] A fabulous gem supposed to yield to its possessor all desires; the philosopher's stone. 2. Name of Ganapati. 3. An auspicious mark on a horse.

ચિંતાર્ણવ, *s. m.* [ચિંતા + S. अर्णव a sea.] A sea of anxieties.

ચિંતિત, *adj.* [See ચિંતક.] Thought of; reflected upon. 2. Planned; devised.

ચિંત્ય, *adj.* [See ચિંતક.] Fit to be considered; worthy of being pondered upon. 2. Questionable; faulty. 3. Conceivable; comprehensible.

ચિન્મય, *adj.* [ચિત્+S. मय consisting of.] Consisting of pure intelligence; spiritual. 2. *s. n.* Pure intelligence. 3. The supreme spirit.

ચિન્માત્ર, *s. n.* [ચિત્ + S. मात्र only.] Pure intelligence.

ચિબુક, *s. f.* [S] The chin. 2. A dimple in the chin.

> અધર પ્રવાળ, દાડિમ દશન, ચિબુક બાર ચહેન,—આમળ,
> એક બિંદુ અનુપમ ચિબુક વિષે.—કાળિદાસ.

ચિર, *adj.* [S.] Long; lasting a long time; old 2. *adv.* For a long time. 3. Eternally.

ચિરકાલીન, *adj.* [See ચિરકાળ.] Of long standing; old; long continued. 2. Chronic (as a disease).

ચિરકાળ, *s. m.* [ચિર+S. काल time.] A long time. 2. *adv.* For a long time. 3. Eternally.

ચિરકીર્તિ, *s. f.* [ચિર+S. कीर्ति fame.] Eternal fame; immortal reputation.

ચિરંજીવ, } ચિરંજીવી, } *adj.* [S. चिरंजीव.] Long-lived. 2. Immortal; eternal. 3. *s. m.* A son. 4. *s. f.* A daughter.

N. B. As an adjective this word is used with reference to a relative younger than the speaker.

ચિરસ્થાયી, *adj.* [ચિર + S. स्था to stand.] ... durable; continuing.

ચિરાગ, s. m. [P.] Light. 2. A lamp. 3. Lamp shell.

ચિરાતું, } s. n. Name of ■ medicinal
ચિરાયતું, } plant; chiretta. Ophelia chirata. N. O. Gentianaceæ.

ચિરાયુ, *adj.* [ચિર + S. आयुस् life.] Long-lived.

ચિહ્ન, s. n. [S.] A mark; an indication; a sign; a symptom. 2. A symbol; ■ token 3. A badge. 4. A blot; a spot. 5. A characteristic. 6. A stamp; ■ print.

ચિહ્નિત, *adj.* [S.] Marked; signed. 2. Stamped. 3. Bearing a badge. 4. Blotted; spotted.

ચીઉં, s. n. A seed of an apple.

ચીઓ, s. m. Hard and black stone. 2. Name of a kind of grass. Cyperus haspan. N. O. Cyperaceæ.

ચીક, s. m. f. [See ચીકટ.] A glutinous and acrid juice of trees, fruits etc.; the viscid *ooze or sap of plants.* 2. Greasiness; unctuousness. 3. Beestings.

ચીકટ, *adj.* [S चिक्कण.] Gummy; adhesive; viscid; unctuous; greasy. 2. Tough; tough and enduring. 3 Persisting; dogged; enduring. 4. Inflexible 5. Importunate. 6. Grasping tight. 7 Niggardly; slow in working.

ચીકટપણું, s. n. [ચીકટ + Guj પણું ■ suffix forming a noun.] Adhesiveness; stickiness. 2. Toughness. 3. Persistency. 4. Importunity. 5. A tight grasp 6. Niggardliness. 7. Inflexibility.

ચીકટવું, } v. i. [See ચીકટ.] To be
ચીકટાવું, } soiled with oil, sweat, etc.; to be greasy. 2. To stick; to adhere.

ચીકટાવવું, v. t. [See ચીકટ.] To stick; to make adhere; to paste. 2. To soil with oil, sweat etc. to grease.

ચીકડું, *adj. m. f. n.* Same as ચીકટ *q. v.*

ચીકટો, s. m. [See ચીકટ.] A kind of flaxen cloth having the appearance of being soiled with oil, sweat etc. 2. Gold wire about 50 yards long.

ચીકટો ચીકટવાળો સહુને લગાવિયા.—વલ્લભ.

ચીકણુ, *s. f.* [See ચીકણું.] A kind of cucumber. Briedelia stipularis. N. O. Euphorbiaceæ

ચીકણાઈ, s. f. [See ચીકણું.] Unctuousness; fattiness. 2. Fastidiousness; over-nicety.

ચીકણાશ, Same as ચીકણાઈ *q. v.*

ચીકણી સોપારી, s. f. [ચીકણું and સોપારી.] A kind of areca-nut, which forms ■ sticky lump in the mouth; areca-nut gathered at an early stage of ripeness, boiled in milk, and dried in the shade; sticky areca-nut.

ચીકણું, *adj. m f. n.* [S. चिक्कण.] Sticky; adhesive; greasy; gummy; unctuous. 2. Thick; substantial. 3. Griping fast. 4. Tough. 5. Miserly; stingy. 6. Higgling.

Id. ચીકણો દાટ-વાયર Very tough. 2. Very persevering. ચીકણો વાર Saturday.

Prov. ચીકણું જોઈને લપસી પડવું To side with a wealthy person. 2. To love a beautiful woman.

ચીકન, s. n. Embroidery. 2. Same as ચીકણુ *q. v.*

ચીકનદોઝ, *s. m.* [See above.] An embroider.

ચીકાખાઈ, *s. f.* [ચીકાશ + ખાવું to eat.] A kind of dirt-removing medicinal drug. Acacia concinna. N. O. *Leguminosæ.*

ચીકાર, *adj.* [ચીચી + S. कृ to do.] Filled to the utmost capacity or fully. 2. Crowdedly (used with the verbs બેસવું, ભરવું, etc.).

ચીકારી, s. f. Name of a musical instrument.

ચીકાશ, } s. f. [See ચીક.] Adhesiveness;
ચીકાસ, } viscidity; glutinousness; unctuousness; greasiness.

ચીકી, *s. f. A kind of eatable for children.*

ચીકુ, *s. n.* Name of a fruit Achras sapota.

ચીકોટી, s. f. [See ચીકટ.] A grip of the wrist.

ચીકેર, *adj.* Rash; speaking indiscriminately.

ચીકેરવું, *v. t.* To remind; to give to understand.

ચીખલ, } Same as ચિખલ *q. v.*
ચીખ્ખલ, }

ચીખચી, s. n. Name of a bird; the bush warbler.

ચીગટ, Same as ચીકટ *q. v.*

જ્યમ રસના ન અડે ચીગટ પંકજપાન.—દયારામ.

ચીગોદી, *s. f.* Lying with the whole body covered over.

ચીંગટ, *adj.* [See ચીકટ.] Sticky; tough. 2. Slow; dilatory; lingering. 3. So importunate as to tire.

ચીંગડી s f A shrimp

ચીંગુસ } adj m f n [See ચીકટ] Tough
ચીંગુ, }
sticky 2 Slow, dilatory lingering 3 So importunate as to tire 4 Artful cunning 5 Feigning

Id ચીંગા સુવું To pretend to be asleep

ચીચરવટી, s f [ખાબડ + વાટ a road] A strip of land a narrow piece of land 2 [See ચીતરડી + વાટ a road] A dirty narrow piece of land 3 [Imit] A pain in the throat caused by eating sweet or warm substances 4 A feeling of excitement 5 Violent love

ચીચરવટો, s m [See above.] A strip of land a narrow piece of land 2 Fear; dread 3 Perplexity

ચીચરવટો ચિત્તમાં પડયો નીચ વાતની નેટ —સામળ.

ચીચાટો s m A squirt an instrument to throw out a stream of liquid a jet

Id ચીચરકે ખેલવું To play with a squirt to squirt to throw out a jet of liquid

ચીચયાટો s m [ચીસ + ક્ષ વૃત્તિ being] A loud noise a scream moaning 2 A row

ચીચવાવવું v t [See ચીચી] To tantalize 2 [See ચીસવું] To cause or oblige to scream

ચીચવાવું v i [See ચીચી] To be tantalized

ચીસવું v i [ચીસી + કરવું to do] To scream to cry to weep 2 To make a sound

ચીચવો s m [Imit.] A see saw

ચીચાટી, s f [See ચીસવું] A scream a loud noise 2 A row

ચીચીઆરી s f [See ચીચી] A loud noise a row

ચીચુ s n A sprout the sprout end of a stalk of sugar cane

ચીચુકો }
ચીચુરો } Same as ચિચુકો ચિચુરો ચિચોડો q v
ચીચોડો }

ચીચો s m An uncle 2 A very hard black stone

ચીજ s f [P] A thing a substance 2 Any thing spoken of indefinitely 3 An admirable thing 4 A bit of poetry an air

ચીજવસ્તુ s f [ચીજ + S. वस्तु a thing] Goods chattels things baggage furniture traps.

ચીચી, adv [Imit.] Imitative of the twitter of sparrows the chattering of birds etc.

ચીટ્નીસ } s m [ચીઠ્ઠી + P નવીસ a writer] A writer of notes a private secretary 2 A shirestadar a head clerk (with whose assistance the superior officer conducts his office work)
ચીટનીસ }

ચીટ્નીસી } s f [See above] Head clerkship 2 adj Pertaining to a head clerk
ચીટનીસી }

ચીટીઉ s n A chip of wood

ચીટું, Same as ચીરવું q v

ચીઠ્ઠી s f [ચીરવું + ઈ dim] A note a small epistle 2 A bill of exchange a bond 3 A label 4 A note of invitation 5 An order 6 A letter of mourning 7 A card 8 A ticket

Id ચીઠ્ઠી લખવી To write a small letter ચીઠ્ઠી લખી આપવી To write a bill of account 2 To write a promissory note of hand ચીઠ્ઠી ચોંટાડવી To stick a label શાહજોગ ચીઠ્ઠી A promissory note the amount of which is to be paid to any respectable person ચીઠ્ઠીનો ચાકર [Lit.] A messenger that carries a written note 2 A servant whose duty it is to duly deliver his master's note to the right person but who is not free to do more ચીઠ્ઠી ફાટી જવી To die (of an unmarried daughter referring to her parents freedom from their duties and responsibilities) 2 To be torn (of a note) ચીઠ્ઠી નાખવી To toss to decide (by picking up a note from among several notes)

ચીઠ્ઠીચપાટી } s f [ચીઠ્ઠી + redup and S. पत्र a letter] Epistolary correspondence 2 A note a letter
ચીઠ્ઠીપતરી }

ચીઠ્ઠીદોરો s m [ચીઠ્ઠી+S दोर a rope] A string or a small note containing some inexplicable letters having the efficacy when tied on any part of the body of a person of guarding him against evil spirits

ચીઠ્ઠું s n [ચીઠ્ઠી+ઉં dim] A small piece of paper with anything written on it 2 A piece of paper with magic squares and charms drawn on it

દો મનનન સમજુ કરે કરતો રોતા ચીઠ્ઠું !—સામળ.

ચીડ, s. f. Offence; huff; angry excitement; displeasure conceived. 2. Annoyance; irritability; huffishness. 3. Provocation. 4. Aversion.

Id. ચીડ ચડવી To be annoyed. 2. To be offended.

ચીડવવું, v. t. To provoke; to excite; to irritate. 2. To vex; to tease; to offend. 3. To annoy.

ચીડવાવું, } v. i. To be enraged. 2. To be
ચીડાવું, } annoyed. 3. To be offended.

ચીડી, s. n. pl. An allowance given by a landholder to the headman of a village for collecting the dues.

ચીડીઆં, s. n. pl. [See ચીડ.] Abusive words in a provoked state of the mind.

ચીડીઉં, adj m f. n. [See ચીડ.] Irritable; provokable; excitable. 2. That can be easily vexed or teased. 3. s. n. [See ચકલું.] A bird.

ચીડી, s. f. [ચીર a fine garment + ડી dim.] A kind of garment worn by women. 2. A share of marriage-presents given to the relations of the bridegroom as wearing apparel (પહેરામણી).

ચીઢ, Same as ચીડ q. v.

ચીકાણું, adj. m. f. n. [See ચીકટ.] Sticky and stinking. 2. s. n. Stickiness; greasiness.

ચીણ, s. f. [See ચીણવું.] Tucks made in a garment. 2. A neck-ornament worn by women. 3. s. n. An instrument for digging up earth, salt etc.

ચીણગારી, } s. f.
ચીણગારો, } s. m. [ચીણ Imit. of the sound +
ચીણગી, } s. f. S. कार a suffix showing the
ચીણગો, } s. m.
sound of the preceding letters.] A spark.

Id. ચણગારી મૂકવી To set fire to. 2. To incite to quarrel; to instigate a quarrel.

ચીણમાળા, Same as ચીનમાળા q. v.

ચીણવું, Same as ચિણવું q. v.

ચીણીખોર, Same as ચણીખોર q. v.

ચીણો, s m. A very poor kind of produce; the third crop obtained from a field in the same year. Panicum miliari. N. O. Graminacæ.

ચીડેરા, s. n. Name of a bird ; the weaver bird.

ચીત, s. n. [S. चित्त.] The mind. 2. Attention. 3. adj. Floored; thrown (in wrestling.) 4. Ruined ; prostrated ; marred.

ચીતડું, Same as ચિત્ત q. v. (Used in poetry).

મ'હ હસીને ચીતડું ચોર્યું, કુટિલ કટાક્ષે કાળજ કોર્યું.—દયારામ.

ચીતણીઓ, s. m. [See ચીતરવું.] An artist who works on golden or silver ornaments.

ચીતભારમ, } Same as ચિત્તભ્રમ q. v.
ચીતભ્રમ, }

ચીતરવું, v. t. [See ચિત્ર.] To trace ; to draw; to sketch. 2. To cover with figures and pictures. 3. To scrawl and scribble. 4. To paint. 5. To fill with flourishes. 6. To write carelessly.

ચીતરાવવું, v. t. [See above.] To get drawn ; to get sketched. 2. To get painted. 3. To get written.

ચીતરાવું, v. i. [See ચીતરવું.] To be drawn or sketched. 2. To be distracted in mind. 3. To be painted.

ચીતરો, Same as ચિત્રો q. v.

ચીતવણી, Same as ચેતવણી q. v.

મ'હ હસણી, વાંકી ચીતવણીમાં તે.—દયારામ.

ચીતવવું, v. t. [See ચેતવવું.] To intimate. 2. To lead one to understand.

કેણી મને ચીતવો છો આવું.—દયારામ.

ચીતવું, v. t. [See ચિંત.] To think ; to consider ; to ponder ; to muse ; to meditate. 2. To desire ; to long for.

ચીતળ, s. m. [S. चित्रल spotted.] A spotted serpent, supposed to live on the juice of prickly pear. 2. s. f A faggot of fire-wood. 3. s. n. A kind of antelope.

ચીતરી, s. f. Shuddering. 2. Disgust. 3. Horror.

Id. ચીતરી ચડવી To shudder. 2. To be disgusted. 3. To be horrified.

ચીતળો, s. m. [S चित्रल spotted.] A spotted serpent supposed to subsist on the juice of prickly pear.

ચીતાર, s. m. [ચિત્ર + કાર sound or meaning.] A portrait; a likeness. 2. An exact description.

Id. ચીતાર આપવો To give a vivid description.

ચીતારો, s. m. [S चित्रकार.] A painter ; a draughtsman.

ચીત્કાર, s. m. [S] A sharp terrifying noise; a row.

અનેક ચીત્કાર કરી કૂકાટી —બી. ભો. દી.

ચીથરું, s. n. A rag ; a clout ; a shred ; a tatter.

ચીથરી, *s. f.* A rag; a tatter; a shred.

ચીથરીઉં, *adj. m. f. n.* Ragged; dressed in tatters; clothed in rags.

ચીથરૂં, Same as ચીથડું *q. v.*

Id. ચીથરાં ચીતરવાં To be reduced to a ragged condition; to be reduced to poverty.

ચીથરેહાલ, *adj.* [ચીથરૂં + હાલત state.] Ragged; in rags; dressed in tatters. 2. Reduced to abject poverty.

ચીન, *s. f.* [See ચીનવું.] Knowledge; acquaintance; familiarity. 2. *s. m.* [S.] China.

Id. ચીનનો સાહુકાર A thief. 2. A rogue. ચીનનો માલ Perishable articles.

ચીનખારી, ચીનખારો, ચીનગી, ચીનગો, Same as ચીણખારી, ચીણખારો, ચીણગી, ચીણગો *q. v.*

ચીનમાળા, *s. f.* [ચીન China (from which pure gold was imported)+S. माला a wreath.] A necklace of beads of gold.

ચીનવું, *v. t.* [S. चित् to think.] To know; to recognize.

ચીનાંશુક, *s. n.* [ચીન+S. अंशुक a cloth.] China-cloth; silken cloth.

ચીના, *s m. pl.* [S.] The people of China; the Chinese.

ચીનાઈ, *adj.* [See ચીન China.] Relating to China; Chinese. 2. *s. n.* A fine silken cloth having beautiful devices woven into it.

Id. ચીનાઇ માલ Articles of a perishable nature; articles fine but not durable. 2. Fine; delicate. ચીનાઈ ઘાસ Ceylon moss; Japanese isinglass.

ચીનીકબાલા, *s. m* Name of a medicinal drug. Cubeb pepper.

ચીનીકામ, *s n.* [ચીન+S. कर्मन् work.] Chinese porcelain. 2. Glassware.

ચીનીખાર, Same as ચણીખાર *q. v.*

ચીનીખાનું, *s. n* [ચીન+P. खानह् a place.] Fireworks; pyrotechnics.

ચીંથરી, Same as ચીથરી *q. v.*

ચીંથરીઉં, Same as ચીથરીઉં *q. v.*

ચીંથરૂં, Same as ચીથરૂં *q. v.*

ચીંથરેહાલ, Same as ચીથરેહાલ *q. v.*

ચીંદરડી, *s. f.* A piece of cloth; a rag.

ચીંદરડું, *s. n.* A strip of cloth; a rag.

ચીંદરડો, *s. m.* A long cut in a piece of

ચીંદરી, *s f.* A piece of cloth; a rag.

ચીંધવું, *v i.* To direct; to point the way. 2. To order; to command.

ચીપ, ચીપટ, *s. f.* [See ચપટું.] A slice; a slip; a thin flat piece; a narrow shred. 2. [See ચીપવું.] A turn for shuffling (at a game of cards)

Id. ચીપ ચડાવવી To get a thin flat piece of gold fixed on bangles. કલમ કાપવાની ચીપ A pen-knife.

ચીપડી, *s. f.* ચીપટો, *s m.* [P. चस्पीदन् to press.] A pinch.

Id. ચીપટીભર As much as can be contained in a pinch; a pinch of. ચીપડી ભરવી-ચીપટો ભરવો To pinch.

ચીપડું, *s. n.* ચીપડો, *s. m.* The rheum or mucus of the eye; the aqueous humour.

ચીપવું, *v t.* [Imit.] To shuffle (cards at a play). 2. To fold the front part of a dhotar. 3. To press and draw out.

Id. ચીપીચીપીને બોલવું To be particular and over-nice or over accurate in speaking. પાનાં-પત્તાં ચીપવાં To shuffle cards. ધોતીઉં ચીપવું To make regular folds in a dhotar.

ચીપાચીપ, *s.f.* [Redup. of ચીપવું.] Nicety; the habit of being particular about the details of an affair.

ચીપાચીઉં, *adj. m. f. n.* [See ચપચ.] Over-nice; fastidious; over-exact.

ચીપાસોનું, *s. n* [ચીપ+S. सुवर्ण gold.] Gold of the best quality, sold in thin strips.

ચીપીઓ, *s. m.* [See ચીપટ.] Tongs; pincers. 2. Name of an animal.

ચીબડી, *s. f* [ચીબું+ડી dim] A kind of owl; a spotted owlet (considered as a bird of bad omen).

ચીબડું, *adj. n.* [ચીબું+ડું dim.] Flat. 2. *s. n.* A flat nose.

ચીબાવલું, *adj m. f. n.* Childish; puerile. 2. Mischievous. 3. Abject. 4. Wicked; naughty; boyish 5. Too wise by half.

ચીબું, *adj m. f. n.* [S. चिपट.] Flat-nosed.

ચીભડી, *s. f.* [S. चिर्भटी.] The creeper which bears musk-melons. Cucumis Rebsceus. N. O. Cucurbitaceæ.

ચીભડું, *s. n.* [See above.] A musk-melon. 2. The head (spoken of in contempt).

Prov. ચીભડામાંથી વરાળ નીકળે નહિ You cannot draw blood from a post.

ચીમડી, Same as ચીપડી *q. v.*

ચીમટો, Same as ચીપીઓ *q. v.* 2. Clump.

ચીમડ, Same as ચીમેડ *q. v.*

ચીમડી, *s. f.* } ચીમડું, *s. n.* } A small stalk of juwar or bajree, left standing in a field after the harvest has been reaped.

ચીમની, *s. f.* A chimney.

ચીમરાજ, *s n.* Name of a bird; the large button quail.

ચીમળવું, *v. t.* [See આમળવું.] To pinch (the ear).

ચીમળાવવું, *v. t.* To make wither; to cause to fade. 2. To scorch. 3. To make pine; to cause to grieve. 4. To pinch (the ear).

ચીમળાવું, *v. i.* To wither; to fade; to droop; to decay. 2. To be scorched. 3. To pine; to grieve. 4. To be pinched (of the ear).

ચીમાવું, *v. i.* To be grieved at one' own want of a thing. 2. To look wistfully at. 3. To eye a thing with desire. 4. To look shy because of one's being without a thing.

ચીમેડ, *s. f.* A kind of black medicinal seed. Cassia absces N. O. Leguminosæ.

ચીમોડી, *s. f.* The neck.

ચીમોડી, *s f.* Seeds of a particular plant.

ચીંમળવું, Same as ચીમળવું *q. v.*

ચીમ્મડ, *adj.* Tough. 2. Stingy; miserly.

ચીર, *s. n* [S] A fine silken garment. 2. A rag; a tattered cloth. 3. A cloth. 4. A stripe; a line. 5. [See ચીરવું.] A slit; a crack; a rent. 6. A small piece. 7. A bark. 8. A bark-garment.

ચીરડાં, *s n. pl.* Plots of land given by the landholders in a village to the village officials in consideration of their services.

ચીરપટોળું, *s. n.* [ચીર + પટોળું a kind of cloth.] A rag; a tattered cloth.

ચીરમું, *s f.* A wick.

ચીરવું, *v. t.* [S. चृ, चर् to cut.] To split; to slit; to rend; to tear. 2. To cleave; to cut. 3. To cross.

Id. મુડદું ચીરવું To hold a *post mortem* examination. ચીરીને મીઠું ભરવું To inflict a severe punishment. દરિયો ચીરવો To cross an ocean. રસ્તો ચીરવો To cross a road.

ચીરાઈ, *s f.* [See above.] The price or cost of or wages for sawing, splitting, or cutting.

ચીરાડો, *s. m.* [ચીરો+ડો dim.] A long slit; a big crack; a long rent.

ચીરાબંધ, *adj.* [ચીરો + S. बंध् to bind.] Flagged. 2. Paved with stones or bricks.

ચીરાબંધુ, } ચીરાબંધી, } Same as ચીરાબંધ *q. v.*

ચીરાવવું, *v. t.* [See ચીરવું.] To get cut; to get cleaved. 2. To get torn; to get split.

ચીરાવું, *v. i.* [See ચીરવું.] To be split. 2. To be cut. 3. To go astray.

Id. આ છોકરો બહુ ચીરાઈ ગયો છે This lad has gone beyond the limits of good conduct or politeness; this boy has gone astray.

ચીરી, *s. f.* [See ચીરવું.] A long narrow piece.

ચીરીઉં, *s. n.* [See ચીરી] A small piece.

Id. દૂધીનાં ચીરીઆં A kind of vegetable prepared by cutting a white pumpkin into long narrow pieces.

ચીરો, *s. m.* [See ચીરવું.] A slit; a crack; a crevice. 2. A long piece of canvas for embroidery. 3. A quay. 4. The end.

ચીરોડી, *s. f.* Gypsum; calcium sulphate.

ચીલ, *s. f.* [See સમડી.] A pariah kite; a kind of bird. 2 A kind of weed. Chinopodium speciosum N. O. Chinopodiaceæ.

ચીલબખ્તર, *s. n.* [ચીર + P. बख्तर an armour.] An armour (for the body, as light as a fine garment).

ચીલચીલ, *s* n Name of a kind of bird; the common babbler.

ચીલો, *s. m.* [S. छिद्र a rent: a hole.] A cart-rut. 2. A way; a path. 3. A line of conduct; a practice; a custom.

Id. ચીલે પડવું To be set in the proper line; to be set a-going.

એ કુટુંબનો સંસાર ચીલે પડયો.—જ્ઞો. બા. ૮૨.

ચાલો પડેલ પણ ચાલ તણો ઠીક ના.—કલાપિ.

અમો કાંઈ તેવું નહિ; આમ કેરો ચીલો.—પ્રેમાનંદ.

ચીરલુ, *s. n.* Name of a bird; the stone pipit.

ચીવટ, *s. f.* Care; attention. 2. Perseverance. 3. Tenacity.

Id. ચીવટ રાખવી To persevere. 2. To be careful.

ચીવટપણું, *s. n.* [ચીવટ + Guj. પણું a suffix forming a noun.] Carefulness; attentiveness. 2. Habit of perseverance. 3. Tenacity.

ચીવર, *s. n.* [S.] A fine garment. 2. The dress of a mendicant.

ચીવરી, *s. m.* [S. ચીવરિન્.] A Buddhist or Jain mendicant. 2. A mendicant.

ચીવરક, Same as ચવ્વક *q. v.*

ચીસું, *s. n. pl.* [S. કૃષ્ to draw.] Fibres.

ચીસું, *adj. m. f. n.* [S. ચુષ્ to suck.] Dry and tough. 2. Same as ચીકટું *q. v.*

ચીસ, *s. f.* [See ચીત્કાર.] A yell; a scream; a shriek; a loud cry; a hue and cry; a cry of horror.

Id. ચીસ નાખવી-પાડવી To shriek; to scream; to yell. ચીસ આવવી To be afraid of. 2. To be disgusted with.

ચીસકાર, } *s. m.* ચીસારાળ, } *s. n.* [ચીસ+S. કર the sound of ચીસ.] A loud and continued screaming.

ચીંચપટી, *s. f.* [S. ચિંચા a tamarind-tree+પેટી a bodice.] An ornament worn by women round the neck.

ચીંથું, *adj. m. f. n.* [See ચીંથું.] Stingy; miserly.

ચુઆખોર, Same as ચૂઆખોર *q. v.*

ચુઘો, Same as ચુઘો *q. v.*

ચુક, Same as ચૂક *q. v.*

ચુકતે ચીવાળે, Same as ચૂકતે ચીવાળે *q. v.*

ચુકર, *s. m.* [See ચાકર.] A menial; a very low servant.

Prov. ચાકરનો ચુકર, તે શેનો વેર પેખવાનો What good result can you expect from the work of a very low servant?

ચુકવવું, Same as ચૂકવવું *q. v.*

ચુકાવવું, Same as ચૂકાવવું *q. v.*

ચુકવું, Same as ચૂકવું *q. v.*

ચુકાદો, *s. m.* [ચૂકાવવું+S. દા to give.] Decision; settlement; adjustment; termination of differences.

Id. ચુકાદો કરવો-આપવો To give a decision; to pronounce a judgement.

ચુકાવવું, Same as ચૂકાવવું *q. v.*

ચુકો, *s. f.* A kind of plant; bladder dock, Rumex vesicarius, N. O. Polygonaceæ.

ચુગલી, *s. f.* [ચાર four+અંગુલી a ring.] A pinch; a small quantity. 2. A silver ornament worn by women on their fingers.

ચુગલી, Same as ચૂગલી *q. v.*

ચુગલી કચ્ચ પછી અંગું કરી.—દયારામ.

ચુગલ, } ચુગલી, } *s. f.* [P. ચગ્લ.] Calumny; slander; back-biting.

ના કરીએ આવી રેતી ચુગલી.—દયારામ.

ચુગલખોર, } ચુગલીખોર, } *adj.* [ચુગલ, ચુગલી+P. ખોર enjoying.] Addicted to slandering or defaming; back-biting.

ચુગલું, Same as ચૂગલું *q. v.*

મેલી ચુગલાની ચુગલ જ ચડી નથી.—કવિ.

ચુંક, Same as ચૂંક *q. v.*

ચું કે ચાં કરવું, *v. t.* To utter even the least sound (spoken as a threat): e. g. ચું કે ચાં કર્યું તો આ ફેરો તે વાંસે વળિ Utter a word, and you shall be thrashed severely on your back.

ચુંચવું, } ચુંચળું, } *adj. m. f. n.* Squint eyed. 2. Short-sighted; purblind.

ચુંગલ, *s. f.* A fast hold; a grip. 2. Possession; custody.

ચુંગાલ, *s. f.* Claws; grasp. 2. Possession; power; custody.

ચુંગી, *s. f.* A tobacco pipe 2. A tax levied on gram, cotton etc

ચુંચવું, Same as ચુંચું *q. v.*

Id ચુંચવું જોવું To look at with the eyes half opened.

ચુંચી, *s. f.* [S. ચુચુક.] The nipple of the breast. 2. The breast of a woman.

ચુંચું, *adj. m. f n.* Squint eyed. 2. Short-sighted; purblind. 3. Having eyes half opened.

ચુચુક, *s. n.* [S.] The nipple of the breast.

ચુંચુની, *s. f.* A white kind of sugar.

ચુટકી, *s. f.* [S. છોટિકા.] A fillip; a snap with the thumb and a finger. 2. A moment.

ચુટકો, *s. m.* A short and effective speech or writing 2. Short sentences or words. 3. An incantation; a spell.

ચુક, Same as ચૂક q. v.
ચુકગરે, Same as ચૂકગરે q. v.
ચુકલો, Same as ચૂકલો q. v.
ચુકાઉતારે, Same as ચૂકાઉતારે q. v.
ચુડીઆળો, s. m. Name of a metre.

વિષમ ચરણ દોહા તણાં, તે જ અહીં પણ આણી મુકે,
સમમાં સોળ સમાય તો, ચુડીઆળો કહેતાં ના ચૂકે.—નર્મદ.

ચુડીકરમ, Same as ચૂડીકરમ q. v.
ચુડીગરે, Same as ચૂડીગરે q. v.
ચુડેલ, s. f. A female goblin ; a fury ; a witch. 2. A hag ; a slut ; a beldam.
ચુડો, Same as ચૂડો q. v.
ચુણ, Same as ચૂણ q. v.
ચુણવું, Same as થીણવું q. v.
ચુણી, Same as ચૂણી q. v.
ચુંટ, Same as ચૂંટ q. v.
ચુંટણી, Same as ચૂંટણી q. v.
ચુંટલી, Same as ચૂંટલી q. v.
ચુંટલો, Same as ચૂંટલો q. v.
ચુંટવું, Same as ચૂંટવું q. v.
ચુંટાવવું, Same as ચૂંટાવવું q. v.
ચુંટાવું, Same as ચૂંટાવું q. v.
ચુંટી, Same as ચૂંટી q. v.
ચુન, s. m. [See ચુંનવું.] Food.
ચુનચુની, Same as ચુંચુની q. v.
ચુનવું, v. t. [S. चिनोति he collects.] To pick up. 2. To glean; to select.
ચુનારો, Same as ચૂનારો q. v.
ચુનાખપો, Same as ચૂનાખપો q. v.
ચુનાણું, Same ચૂનાણું q. v.
ચુની, Same ચૂની q. v.

નવ લહ્યું એકસી ઓટી ચુની.—નરસિંહ.

ચુનો, Same as ચૂનો q. v.
ચુંથ, Same as ચૂંથ q. v.
ચુંથવું, Same as ચૂંથવું q. v.
ચુંથાચુંથ, Same as ચૂંથાચૂંથ q. v.
ચુંથાડો, ચુંથાણ, ચુંથારો, } Same as ચૂંથાડો, ચૂંથાણ, ચૂંથારો q. v.
ચુંથાવવું, Same as ચૂંથાવવું q. v.
ચુંથાવું, Same as ચૂંથાવું q. v.
ચુંપો, Same as ચૂંપો q. v.
ચુંદડી, s. f. A silken cloth having devices painted on it.
ચુંધવું, Same as ચુંથવું q. v.
ચુંધી, s. f. Watching another's action and general behaviour narrowly. 2. Fault-finding.
ચુપ, inter. [S. चुप् to creep along ; to move slowly.] Silent ! Quiet ! Hush ! Hold your tongue ! Peace ! 2. adj. Silent ; speechless.
ચુપકી, ચુપકીદી, } s. f. [See above.] Silence ; quietness ; speechlessness.
ચુપચાપ, Same as ચુપાચુપ q. v.
ચુપવું, Same as ચૂપવું q. v.
ચુપાચુપ, adv. [Redup. of ચુપ.] Silently ; quietly ; secretly ; privately.
ચુમાળીસ, Same as ચુમ્માળીસ q. v.
ચુમોતેર, adj. [S. चतुर् four + सप्तति seventy.] Seventy-four ; 74.
ચુંબક, s. m. [S. चुंब् to kiss] A debauchee; a lecher ; an adulterer. 2. A miser. 3. A loadstone ; a magnet. 4. adj. Magnetic.
ચુંબન, s. n. [See above.] Kissing ; a kiss. 2. The act of kissing.
ચુંબવું, v. t. [See ચુંબક.] To kiss.

જ્યાં ચુંબતાં ઉદધિ વ્યોમ તણું ઠરેલું.—ન. બો. ડી.

ચુમ્માળાં, s. n. pl. [See ચુમ્માળીસ.] Weakness of eye-sight owing to advanced age. 2. Spectacles.

Id. ચુમ્માળાં આવવાં To be obliged to put on spectacles owing to weak sight due to advanced age.

ચુમ્માળીસ, adj. [S. चतुर् four + चत्वारिंशत् forty.] Forty four: 44.
ચુમ્માળું, adj n. [See above.] Taking forty-four as the unit (of a measure of weight). 2. Taking forty-four pounds to be equal to one maund (instead of forty).
ચુમ્માળો, s. m. [S. कंबल.] A coarse blanket.
ચુમ્મી, Same as ચુમી q. v.
ચુમ્મોતેર, Same as ચુમોતેર q. v.
ચુર, Same as ચૂર q. v.
ચુરણ, Same as ચૂરણ q. v.
ચુરવું, Same as ચૂરવું q. v.
ચુરવું, Same as ચૂરવું q. v.
ચુરાડો, Same as ચૂરાડો q. v.
ચુરી, Same as ચૂરી q. v.
ચુરેચુરા, Same as ચૂરેચૂરા q. v.
ચુરો, Same as ચૂરો q. v.

ચુતરી, Same as ચુતરી q. v.

ચુતાપેરે, Same as ચુતાપેરે q. v.

ચુતાસમરી, Same as ચુતાસમરી q. v.

ચુથી, Same as ચુથી q. v.

ચુદીરું, s. n. An instrument for cutting fruits containing hard nuts.

ચુતેતરું, s. n. A kind of partridge.

ચુતેનરો, s. m. An instrument for cutting fruits containing hard nuts.

ચુદો, Same as ચુદો q. v.

ચુડું, Same as ચુડું q. v.

ચુપો, Same as ચુપો q. v.

ચુસવું, Same as ચુસવું q. v.

ચુસાવવું, Same as ચુસાવવું q. v.

ચુસાવું, Same as ચુસાવું q. v.

ચુસ્ત, adj. [P. ચુસ્ત smart.] Devoted; firm in principle; staunch; zealous. 2. Sedulous; resolute. 3. Persevering. 4. Tight.

ચૂં, s. n. [Imit.] Chirping.

ચૂઆખોર, s m. [ચૂઓ + P. ખોર enjoying.] Name of a bird; a buzzard.

ચૂઇ, s. f. The organ for inhalation in a fish.

ચૂઓ, s. m. A rat.

ચૂક, s. f. [See ચૂકવું.] A mistake; an error; a blunder; a fault; an inaccuracy.

ચૂકણ, s. m. A tailor.

ચૂકતે હીસાબે, adv. [ચૂકવવું and હીસાબ an account.] By squaring all accounts. 2 Finally. 3. In full; fully.

ચૂકવવું, v. t. To decide; to settle; to adjust. 2. To pay off; to discharge. 3. [See ચૂકવું.] To evade (the sight, etc., of). 4. To cause to lose one's aim.

Id. કજીઓ ચૂકવવો To decide or settle a matter in dispute. નામું ચુકવવું-હીસાબ ચુકવવો To settle an account. નજર ચૂકવવી To evade the sight or attention of. 2. To take advantage of a person's want of vigilance ■ મને ચૂકવે છે, કેમ? Are you trying to escape from me? Are you trying to avoid me?

ચૂકવાવું, v. i. [See ચૂકવવું.] To be settled; to be adjusted. 2. To be discharged; to be paid off.

ચૂકવું, v. t. [S. च्यु to fall.] To mistake; to blunder; to err. 2. To stray; to wander. 3. To deviate from the road. 4. To fail; to come short. 5. To be deficient in duty; to miss. 6. To fly wide; to fail to hit or catch. 7. To be eluded. 8. To let time pass.

Id. કામમાં ચૂકવું-કામ કરતાં ચૂકવું To make a mistake in one's work. રસ્તો ચૂકવો To go astray from the right path. નિશાન ચૂકવું To miss the aim.

Prov. આણી ચૂકેલ બે વરસ જીવે Threatened folks live long.

ચૂકાવવું, Same as ચૂકવવું q. v.

ચૂકાવું, Same as ચૂકવાવું q. v.

ચૂગણી, s. f. [See below.] Food for birds.

ચૂગવું, v. t. To pierce or prick and then eat (of a bird). 2. To eat slowly piece by piece.

ચૂંક, s. f. [S. चुक् to suffer pain.] Cramps; gripes; colic; stomach ache. 2. A small nail; a tack. 3. A nose-ornament in the form of a nail.

Id. ચૂંક મારવી To drive in a nail. ચૂંક ભાલવી To drive in and fix a nail. 2. To throw an obstacle in one's way. 2. To wear a nose ornament. ચૂંક આવવી To have stomach-ache or gripes. 2. To be unwilling to do ■ work. 3. To have ■ secret object in refusing to do a work.

ચૂચવું, v. i. To be turned; to be whirled round. 2. v. i. To scream; to make noise.

ચૂચવે છે બહુ ચક છ,—પ્રેમાનંદ.

ચૂંચી, s. f. [S. चूचुक.] The nipple of a breast. 2. The breast of a woman.

ચૂંચૂં, Same as ચૂં q. v.

ચૂડ, s f. [See ચૂડો.] A bangle (worn by a widow). 2. A bangle set with pearls (worn by children). 3. A twist; a trap; a grip.

Id. ચૂડ ભેરવવી-ભારવી To twist or trap the hands of persons.

ચૂડગર, s. m. [ચૂડો+S. कृ to do.] A bangle-maker.

ચૂડલો, s. m. [ચૂડો + લો dim.] A bangle; a bracelet.

ચૂડાઉતાર, adj. [ચૂડો + ઉતરવું sloping.] Having the form of a cone cut into several circles, each of the upper ones being smaller than the lower ones; sloping.

ચૂડાકર્મ, s. n. [ચૂડો + S. कर्मन् an action.] Cooking work generally done by women who wear bangles (used in contempt). 2. [S.] The ceremony of tonsure.

ચૂડામણિ, s. m. [S.] A crest-jewel. 2. adj. Excellent; best (used at the end of a compound).

ચૂડી, s. f. [See ચૂડો.] A bangle; a bracelet of glass or ivory.

Id. ચૂડીઓ પહેરવી To act the woman. 2. To be womanish; to be effeminate; to lose one's manly qualities. 3. To be cowardly.

ચૂડીકરમ, s. n. [ચૂડી + S. कर्मन् an action.] Breaking bangles or bracelets of a woman on the death of her husband. 2. Cooking (said of a man in contempt).

ચૂડીગર, Same as ચૂડગર q. v.

ચૂડો, s. m. [S. चूडा.] A bangle (worn by women on their wrists).

Id. ચૂડો પહેરવો-ઘાલવો To put on a bangle. ચૂડો પહેરાવવો To marry (of the bride-groom marrying the bride). ચૂડો ઉતારવો-ફોડવો To put off or break the bangles. 2. To make a widow; to perform a rite in which a woman is divested of all the marks of wifehood. તારો ચૂડો ઓઠલો ઉતરે ! May you be a widow ! (an abusive expression used towards women).

Prov. ચૂડામાં મૂઠો સમાય Wifehood is a safe cover for adultery.

ચૂણ, s f. [See ચિણવું.] Pecking for food (of birds). 2. Same as ચૂણી q. v.

ચૂણવું, Same as ચિણવું q. v.

ચૂણી, s. f. [See above.] Small folds or wrinkles in coats or trousers.

ચૂંટ, s. f. [See ચૂંટવું.] An itching sensation; a desire to scratch.

ચૂંટણી, s f. [See ચૂંટવું.] Plucking up. 2. Selection. 3. Election.

ચૂંટણી, } s. f.
ચૂંટણો, } s. m. [ચૂંટી+ણી, ણો dim.] Pinching; pricking.

ચૂંટવું, v. t. To gather; to pick up; to pluck out. 2. To select. 3. To elect.

Id. ચૂંટી ખાવું To peck at in anger or endearment. ચૂંટી લેવું To pluck and take. 2. To select. ચૂંટી કાઢવું To elect. ચૂંટી નાખવું To pluck up and tear.

ચૂંટાવવું, v. t. [See ચૂંટવું.] To cause; to elect; to coerce into electing. 2. To get gathered.

ચૂંટાવું, v. i. [See ચૂંટવું.] To be elected. 2. To be gathered.

ચૂંટી, s. f. [See ચૂંટવું.] Pricking; pinching; digging with the fingers.

Id. ચૂંટી ખણવી-લેવી To pinch. 2. To punish. તો પણ ચૂંટીઓ, ધપકાડો ને ગડદાપાટુ જ મળ્યાં.—ઇ. દા. કાં.

ચૂત, s. n. [S.] The mango-tree. 2. s. f. [S. च्युति.] The vulva; the female organ of generation.

ચૂનખડી, s. f. [ચૂનો+S. खडी chalk.] A lime-stone; quick-lime.

ચૂનપાણી, s. n. [ચૂનો+પાણી water.] Lime-water.

ચૂનાઅગાશી, s. f. [ચૂનો+અગાશી a terrace.] An open terrace set with lime and mortar.

ચૂનારો, s. m. [S. चूर्णकार.] One who plasters walls with lime; a brick-layer. 2 A lime-maker; a lime-burner.

ચૂનાળવો, s. m. [ચૂનો+S. आलय an abode+P. वा dim.] A lime-pot.

ચૂનાળું, adj. m. f. n. [ચૂનો+વાળું having.] Covered with lime. 2. s. n. A trowel.

ચૂની, s. f. [See ચૂંથું.] A small ruby.

ચૂનો, s. m. [S. चूर्ण lime.] Lime; chunam. 2. Utter demolition or destruction; a crumbled, crushed, or ruined state.

ચૂંથ, s. f. [See ચૂંથવું.] Gripes. 2. Ransacking.

ચૂંથવું, v. t. [S. चुष chewed.] To turn and toss over and over confusedly. 2. To ransack; to rummage. 3. To spoil by turning over and over. 4. To dissect a corpse.

ચૂંથાચૂંથ, s. f. [Redup. of ચૂંથ.] Ransacking; rummaging. 2. Spoiled state; spoiling. 3. Derangement; disorder arising from turning and tossing over and over.

ચૂંથાટો, } s. m.
ચૂંથાણ, } s. n. [See ચૂંથવું.] Anything
ચૂંથારો, } s. m.
turned over confusedly. 2. Gripes in the stomach.

ચૂંથાવવું, v. t. [See ચૂંથવું.] To get turned over and over. 2. To get ransacked; to get rummaged. 3. To get spoiled by turning over and over.

ચૂંથાવું, v. i. [See ચૂંથવું.] To be confused; to be restless or disquieted. 2. To gripe.3.

kindle; to light; to set fire to. 3. To repair (a building or its parts).

ચેદિ, s. m. [S.] Name of a country and its people.

ચેદિરાજ, s. m. [S.] Name of Shishupala, the son of Damaghosha and king of the people of Chedi.

ચેન, s. f. n. [See ચેનન.] Rest; ease; repose; relief; tranquillity; peace of mind. 2. Merriment. 3. [See ચિહ્ન.] A mark; a sign.

Id. ચેન કરવું-ચેન માણવી-ચેન ઉડાવવી To enjoy; to make merry. ચેન પડવું To be at ease.

ચેનચાળા, s. n. pl. [See ચેન.] Gestures; tricks; frolics. 2. Excuses.

ચેનબાજ, adj. [See below.] Merry-making; living luxuriously; enjoying life.

ચેનબાજી, s. f. [ચેન rest + P. બાજ fond of.] Merriment; luxury; luxurious way of living; a life of ease and merriment.

Id. ચેનબાજી કરવી-માણવી-ઉડાવવી To live a life of ease and merriment; to lead a dissolute life.

ચેનો, s m. [See ચેન merriment.] Eager desire; craving; diligence.

ચેપ, s. m. [See ચેપવું.] Pressing; thronging. 2. A throng; crowdedness. 3. Contagion; infection. 4. Pus. 5. Effects of evil association. 6. Difficulty.

Id. ચેપ લાગવો To be affected by contact; to be infected. ચેપ દાબવો-પતાવવો-મટાડવો To adjust; to settle; to decide (an account, etc.). 2. To get rid of a bother or nuisance. 3. To press; to compress; to squeeze. ચેપ છોડવો To let go [(a matter &c.) (used contemptuously)].

ચેપનાશક, adj. [ચેપ+S. नाश ruin+कृ to do.] Disinfectant.

ચેપવું, v. t. [P. चस्पीदन् to press.] To press; to squeeze. 2. To thrust; to plant.

ચેપી, adj. [See ચેપ.] Contagious; infectious. 2. Persevering (used in a bad sense). 3. [See કૃપણ.] Miserly; stingy.

ચેપુ, adj. [See કૃપણ.] Miserly; stingy.

ચેં ચેં, adv. [Imit.] The least sound.

ચેર, s. n. Wood.

ચેરચૂંથ, s. f. [ચેરવું + ચૂંથવું to rummage.] Scratches and erasures. 2. Disorder in arrangement.

ચેરંચેર, } s. f.
ચેરંચારા, } s. m. pl. [Redup. of ચેરવું.] Scratching out; erasures made in a document.

ચેરવું, v. t. [See ચીરવું.] To strike out what has been written by running a line through it; to erase; to blot out. 2. To expose to ridicule; to expose another's faults.

ચેરાપ, Same as ચિરાપ q. v.

ચેરાચેર, Same as ચેરંચેર q. v.

ચેરો, s. m. [See ચેરવું.] A scratch; an erasing; a blot.

ચેલ, s. n. [S.] A garment.

ચેલકી, s. f. [ચેલી+કી dim.] A girl (used in endearment).

ચેલકો, s. m. [ચેલો+કો dim] A boy (used in endearment).

ચેલી, s. f. [See ચેલો.] A female disciple.

ચેલીઉં, s. n. A basket, generally made of metal or leather (used in a balance).

ચેલો, s. m. [See ચેટ.] A disciple. 2. A pupil; a scholar.

Id. ચેલો મૂંડવો To make a disciple of. 2. To bring under one's control. 3. To deceive.

ચેવડ, Same as ચિવડ q. v.

એને ચિવે ભડ ચેલો થયો.—નર્મદ.

ચેવલી, adj. Pertaining to Cheval or Chaul, a village in the Konkan well-known for its betel-leaves.

ચેંપવું, v. t. [See શેકવું.] To make warm (with heated wax, water, etc.).

ચેષ્ટક, adj. [ચેષ્ટા+S. कृ to do.] Mischievous. 2. Worrying; teasing. 3. Joking. 4. Calumnious. 5. Mimicing.

ચેષ્ટા,
ચેષ્ટાઈ, } s. f. [S. चेष्टा.] Mischievous tricks; waggery; banter; quirks. 2. Wild capers. 3. Worrying; teasing. 4. Jokes. 5. Calumny. 6. Mimicry. 7. Gesture. 8 Behaviour.

Id. ચેષ્ટા કરવી To play pranks. 2. To tease by imitating one's gestures or movements.

અન્યોન્ય ચેષ્ટાઓ કરે કેવાઇ.—દલપતરામ.

ચેષ્ટાખોર, adj. [ચેષ્ટા + P. ख़ोर enjoying.] That which is full of tricks and pranks; given to making jests. 2. Calumnious; censorious. 3. Joking. 4. Worrying; teasing.

ચેષ્ટાવળી, s. f. [ચેષ્ટા + S. आवलि a series. series of jokes. 2. Mischief. 3. A joke.

ચેષ્ટિત, *adj.* [See ચેષ્ટા.] Moved; stirred. Acted. 3 *s. n.* Doing; behaviour; action.

ચેહ, *s. f.* A funeral pile; a pyre. 2. [P. चाह.] A pit; a hollow.

કરો પ્રકૃતિ સર્વથા પ્રત્યક્ષની ચેહમાં.—કાંત.

ચેહેન, Same as ચેન *q. v* 2. Same as ચિહ્ન *q. v.*

આત્માનાં ચેહેન દીસે કોઇ અંગે.—દયારામ.

ચેહેબચો, *s. m.* [P. चेह dim. of चाह a well +च with+चेह redup.] Mud. 2. A pond. 3. A garden.

પોતાનાં વસ્ત્ર કાઢીને પેહેરાવી બેઠી ચેહેબચામાં આવી.—પ્રેમાનંદ.

ચેહેરવું, *v. t.* To expose; to ridicule.

કદી જુઠી વાત સાંભળી હોય, કોઇ આગળ નવ ચેહેરીએ.—પ્રેમાનંદ.

ચેહેરાદાર, *adj.* [ચેહેરો + P. दार having.] Beautiful-faced; having a handsome face.

ચેહેરો, *s. m.* [P. चेहरः] The face; features; the visage; air; look; mien; countenance. 2. A joke.

Id. ચેહેરો કઢાવવો-રખાવવો To get the hair cut and the head shaved. ચેહેરો થવો To be tal' of. ચેહેરો પડાવવો-ઉતરાવવો To get a p' ... of one's likeness.

ચેળ, *s. f.* [S. चपल active; ... a desire to scratch. 2. Exciteme... ness; inclination of the mind.

Id. ચેળ આવવી-થવી To have ... to scratch. ચેળ થવી To feel incli...

ચૈકડો, *s. m.* [See ...] ...

ચૈકયો, Same as ચરકડો ...

ચૈતન, *s. n.* [See ... essential activity. 2. ...

ચૈતન્ય, *s. n.* [... life. 2. Knowledge. 3. The ...

ચૈતન્યઘન, ... S घन thick.] Full of know' ... the Supreme Being.

ચૈતર, ... *q. v.*

...] A monument; a tomb- ... a sanctuary. 3. A temple.

... *s. n.* [... + S. वंदन a bow.] ... fore the idol in a temple.

... *m.* [S] The name of the Hindu ... corresponding to April.

... ચૈત ચડયો નહિ, ને વૈશાખ પડયો નહિ It is ... the one nor the other.

ચૈત્રપલ્લવી, *s. f.* [ચૈત્ર+S. पल्लव a sprout.] Sprouting of new leaves in the month of Chaitra.

ચૈત્રરથ, *s. m.* [S.] Name of the garden of Kubera, the god of wealth.

ચૈત્રી, *adj.* [See ચૈત્ર.] Relating, pertaining or belonging to the month of Chaitra. 2. *s. f.* A festival held in the month of Chaitra.

ચૈલ, *s. n.* [S.] A garment.

ચો, *s. f.* [See ચખ.] Taste. 2. *s. m.* [See ચાહવું.] Eager desire; a craving. 3. [See ચાર.] Four (usually used as a prefix, as in ચોદિશ, ચોકઠ etc.).

ચો કોડીનો ચોકો લાગે.—દયારામ.

ચોઈ, *s. m.* A pillar.

કઠિણી નઈ એક ચોઈ.

ચોક, *s. m.* [S. ... yard.] A ... a court. ... four (in a ... of four. 4. A chunam ... 6. A market. 7. The square ... angle forming the central portion of ... temple. 8. An open space in a thickly populated part of a city or town. 9. [S. चतुष्क consisting of four.] The term used for multiplying a number by four (as in પાંચ ચોક વીસ). 10 A stanza of four lines. 11. A design. 12. Same as ચોકસ *q. v.* 13. A moment.

Prov. મોતીએ ચોક પૂરવા To build castles in the air. 2. To make great preparations for reception.

દૃષ્ટિ કરી ત્યાં આકરી, ચિત નથી રહેતું ચોક.—સામળ.

ઘુજ રઝળા એક ચોકમાં ભાર્ય કેદિ.—કવિદાસ.

ચોકઠું, *s. n.* [S. चतुष्क a collection of four+ ઠું dim.] A frame; a quadrangular frame; a door-case; any four-sided or rectangular frame. 2. An open quadrangle in a street. 3. A plan; a scheme; a design. 4. A rectangular seat. 5. A quadret. 6. Appearance.

Id. ચોકઠું બેસાડવું To fix a frame or door-case. 2. To settle a plan. 3. To settle a matrimonial alliance. ચોકઠે ચઢવું To keep company with; to maintain relations with.

ચોકડી, *s. f.* [S. चतुष्क a collection of four +. ડી dim.] An aggregate of four. 2. A square. 3. An asterisk. 4. A period compris-

To be dishonoured in a crowd of men (said of a woman) 4. To have the cleanliness and orderliness of clothes spoiled. 5. To be dissected (of a corpse).

ચૂંથો, s m. [See ચૂંથવું] Anything ransacked. 2 A rag.

ચૂપટમાન, adj Clever at fighting battles.
અડગ ચૂપટમાન ચતુર્ભાવ —પદ.નાથ.

ચૂપવું, v. i To be pierced; to be thrust.

ચૂમવું, v t. [S. ચુમ્ to kiss] To kiss, to touch with the lips

ચૂમાવું, v. i [See above.] To be kissed 2. To be obliged to remain quiet; to be quiet against one's will.

Id. ચૂમાઇ રહેવું To be obliged to remain quiet, to suffer patiently

ચૂમી, s f. [S. ચુમ્] A kiss, a buss

Id ચૂમી લેવી To kiss

ચૂયો, s m Name of a fragrant substance
ચૂયા ચંદન તેલીઆ દાસ—પદ.નાથ

ચૂર, Same as ચૂરો q v

ચૂરણ, s n [See ચૂર્ણ.] Powder 2. A preparation made of various spices, flour etc; a medicinal powder.

ચૂરમું, s n [See ચૂરવું] A kind of sweetmeat made of crumbled bread, molasses, and ghee

ચૂરવું, v. t [See ચૂર્ણ] To reduce to powder by crushing 2 To crumble, to crush, to rumple, to ruffle, to rudely put into disorder 3 To rub hard

ચૂરાડો, s m [See above.] Bricks reduced to powder, large fragments of bricks 2 Same as ચૂરો q v

ચૂરી, Same as ચૂરો q v.

ચૂરેચૂરા, s m pl [Redup of ચૂરો,] Smashed state.

ચૂરો, s m [See ચૂરવું] Shattered and crumbled state, ruins fragments, shivers, bits 2 Smashed state 3 Powder, atoms, splinters.

ચૂર્ણ, s n [S] Powder. 2. A preparation made of various spices, flour etc, a medicinal powder 2 adj [S. ચૂર્ણિત] Destroyed
રે આવ્યો અવિનાશ પતિ, સહુ કર્યું સઘન ચૂર્ણ—દયારામ

ચૂર્ણિકા, s f [S] Prose explanation of a verse

ચૂલ, s f [S. ચુલ્લિ] A fire-place, a hearth.
Prov. ઉનાળો ચૂલમાં From the frying pan into the fire.

ચૂલડી, s f. [S. ચુલ્લી a fire-place + ડી dim.] A small fire-place; a hearth

ચૂલાવેરો, s m. [ચૂલો + S. વ્યવહાર custom.] A house tax

ચૂલાસગડી, s f. [ચૂલો + સગડી a small hearth] A portable hearth or stove of iron, clay, etc.
Id. ચૂલાસગડી સળગવી To be anxious, to be worried.

ચૂલિકા, s f [S] The hinting or indication of the occurrence of any event by characters behind the stage (in a drama).

ચૂલી, Same as ચૂલડી q v.

ચૂલો, s m [S ચુલ્લિ] A fire place, the hearth; a stove, a grate.
Id. ચૂલામાં જા-પડ-પેસ Go to the bad; do what you like (used by women in utter contempt) ચૂલામાં પેસવું-ચૂલો ફૂંકવો To do cooking operations ચૂલો સળગાવવો To light the fire for cooking ચૂલો અજવાળો કરવો To clean the fire place after a meal, 2 To sweep the fire place and clear away the leavings. ચૂલા ઉપર બેઠો શું થાય? The cooking cannot be hastened even should the cook sit on the fire place ચૂલામોં [Lit] Having a face that burns or hurts everything. 2 Malevolent, malicious ચૂલે પડવું To be wasted, to be spent to no purpose. પડવા ચૂલી ચૂલે પડી રે, ફરિ ન આવે ઓર —દયારામ ચૂલામાં નાખવું-બાળવું To burn, to set fire to (used in contempt) તેના ચૂલામાં બિલાડી આળોટે છે He has nothing to cook, nor has he anything to eat; he has nothing in his larder 2 He is very poor
Prov ચૂલામાંથી નીકળ્યા હોલામાં પડવું To go from the frying pan into the fire ચૂલાનું લાકડું ચૂલામાં બળવાનું Fire-wood must come at last to the fire-place, the dog returneth to his vomit, sorrow carried to excess destroys both body and mind ઘેરઘેર માટીના ચૂલા Everyone has his infirmities, all alike have their misfortunes. ચૂલાનું ઉપરિપણું The direction of the affairs of the house

ચૂવાચંદન, s n [See ચૂવો a fragrant ointment + S ચન્દન sandal wood] A kind of sandal wood

ચૂવું, v i [S ચ્યુ to fall] To drop, to leak.

ચૂવો, s. m. [See above] A leak (in the roof of a house). 2. A fragrant ointment. 3. A rat.

Prov. સો ચૂવા ખાઈને બિલ્લીબાઈ હજ કરવા ચાલ્યાં Having more than satisfied his wants by several evil acts, he now claims to be a respectable man.

ચૂસણી, s. f. Same as ચૂસણિયું q. v.

ચૂસણિયું, s. n. [See ચૂસવું.] A kind of toy for infants.

ચૂસવું, v. t. [S. चुष् to suck up.] To suck; to imbibe 2. To enfeeble.

Id. ચૂસી લેવું To suck up; to leave dry and bloodless. ચૂસીને ખોખું કરવું To suck up the blood and leave a skeleton. લોહી ચૂસવું To suck up the blood or vital elements and leave the body lifeless. રસ ચૂસવો To suck up the juice.

ચૂસાવવું, v. t. [See ચૂસવું.] To get sucked; to get imbibed.

ચૂસાવું, v. i. [See above.] To be enfeebled; to be rendered lifeless.

ચેકિતાન, s. m. [S.] An epithet of Shiva. 2. Name of a Yadava prince, who fought on the side of the Pandavas in the Mahabharata war.

ચેંગટ, adj. [See ચીકટ.] Slow; dilatory; tiresome.

ચેંચવો, s. m. [See ચેંચુ.] A hoe; a spade.

ચેંચીં, s. f. [Imit.] Arrogance; haughtiness; conceit; affectation.

ચેંચેં, s. f. [Imit.] The cry of little birds 2. Loquacity.

ચેંચેંપેંચેં, adv. [Redup. of ચેંચેં.] A little. 2. In some places. 2. s f Struggle; hesitation; a murmur.

ચેટ, s. m. [S.] A servant. 2. A paramour.

ચેટક, s. n. [S. चित् to know; to have the power to move.] Sorcery; witchcraft. 2. Wiles; cunning; arts. 3. Evil machinations; wicked scheming and divising. 4. A lesson; a warning. 5. Madness.

કોઈ નાટકચેટક ભલાં—સામળ.

મારા તનમાં ચેટક કે કોઈ રોગ.—દયારામ.

ચેટકી, s. m. A sorcerer.

ચેટિ, ચેટિકા, ચેટી, s. f. [S. चेटि, चेटिका.] A female slave; a maid-servant.

ન હારતી તે જલપૂર્ણ ચેટી.—ઉત્ત. ભો. દી.

ચેડવવું, v. t. [See ચડવું.] To boil; to cook.

ચેડાં, s. n. pl. [See ચેટક.] Folly. 2. Foolish pranks.

Id. ચેડાં કાઢવાં To act as a fool or a buffoon.

ચેડા, s. m. pl. [See છેડો] A hint; a clue; a previous intimation.

ચેણુ, s. n. A mole; a musk-rat. 2. s. f. Folds (of a garment).

ચેંડલ, s. n. Name of a bird; the pyramid-crested wood-lark.

ચેંડુ, s. m [S. कंदुक.] A play-ball.

ચેતન, adj. [See ચિત્.] Endowed with life; animate; sentient; conscious; percipient. 2. s. n Intelligence; understanding. 3 Power to move; vitality; life.

ચેતનતા, s. f.
ચેતનપણું, s. n. [ચેતન+S ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Consciousness; percipience; animateness; sentientness.

ચેતના, s f. [See ચેતન.] Life; vitality. 2. Understanding; mind; wisdom. 3. Generative power.

જેમ મૃતકને અમૃત સીંચે, કે ઉઠે ચેતના પામી.—પ્રેમાનંદ.

ચેતરડ, adj. [See ચિત્ર] Foolish.

ચેતવણી, s. f. [See ચેતવવું] A hint; a caution; a warning; information previously given; a notice.

Id. ચેતવણી આપવી-દેવી-કરવી To give a warning.

ચેતવવું, Same as ચેતાવવું q. v.

જીવન માગે આપશી, તે શું ચેતવશે મુજ હીય.—ન. ભો. દી.

ચેતવું, v. i. [S. चित् to be able to move; to know.] To catch fire; to kindle (of a light). 2. To make out; to take a hint; to beware. 3. To think; to perceive. 4. To recollect; to remember.

Prov. ચેતતા નર સદા સુખી Forewarned is forearmed.

ચેતા, s. m. pl. [See above.] An intimation; a hint.

ચેતાવવું. v. t. [See ચેતવું.] To hint; to caution; to warn; to apprise previously. 2. To

ing the four ages of the world according to Hindu Mythology. 5. A square spot, generally in a corner of a room, set apart for dealing with water; a urinal. 6. One stroke crossing another. 7. The sign for addition (+) or for multiplication (×); a sign; a mark. 8. A carriage and four.

Id. ચંડાળચોકડી A gang of conspirators. 2. A company of ruffians. ચૌદ ચોકડીનું રાજ્ય An empire or imperial power lasting till the four ages are repeated fourteen times over. 2. A very large and powerful empire that will last for a very long time. ચોકડી મુકવી To erase ... scratch out. 2. To write an asterisk. ... મારવી To pluck (a candidate)

... દાસ.—પ્રેમાનંદ.

ચોકડિયું, ... garment having squ... by widows. 2. adj. m. f. n. ...

ચોકડું, s. n. [ચોક square; fou... ornament worn in the ear, containing pearls. 2. [ચો four + કડું a ring.] That ... of a bridle which is put in the mouth of a horse. 3 A wooden cage 4 Restraint. 5. A collection of four.

Prov. સુખ ખાય તે ચોકડાં પણ ખમે One who wants to be happy has to suffer from hardships.

મુખમાં ઘાલ્યું ચોકડું, વાઢી ઉપર ધા —સામળ.

ચોકડે, adv. [S. ચતુષ્ક a collection of four + ડું dim.] By fours ; in large quantities

ચોકવટી, s. f. [ચોક + વાટ a road.] An open spot where four roads meet 2 A bazaar in the front of one or more streets : a market-place.

ચોકવટી ને પેઠેસ્થાન, નવા મેહેલ ને દેવસ્થાન.—પ્રીતમ

ચોકવું, v. t [See ચોક.] To prepare in all details or equip (of a માંડવો or square enclosure with a canopy). 2 To perform the final religious ceremony in a marriage. 3. To measure. 4. Same as ચોકડું q. v.

Id. માંડવો ચોકવો To prepare a square enclosure for a marriage ceremony. 2 To perform the final religious ceremony in a marriage.

ચોકસ, adj. [S. ચોક્ષ clever.] Exact ; precise ; strict, 2. True ; correct 3. Certain ; sure. 4. Shrewd ; sharp ; intelligent. 5. Determined ; indubitable. 6. Of an inquiring mind. 7. Cautious ; circumspect.

Id. ચોકસ કરવું To determine ; to come to a determination ; to resolve. ચોકસ થવું To be determined ; to be settled ; to be resolved. ચોકસ રહેવું To be cautious ; to be particular. ચોકસ ઠેકાણું A particular place ; a place determined upon. 2. Exact address of residence.

ચોકસપણું, s. n. [ચોકસ + પણું a suffix forming a noun.] Certainty ; surety. 2. Correctness. 3. Precision. 4. Shrewdness. 5. Determination. 6. Inquisitiveness. 7. Cautiousness.

ચોકસાઈ, s. f. [See above.] A careful inquiry or investigation; scrutiny. 2. Caution; circumspection; vigilance; carefulness 3. Cleverness.

ચોકસી, s. f. [See ચોકસ.] Same as ચોકસાઈ q. v. 2. s. m. An assayer of gold and silver; one that tests the quality of gold and silver; an assay master. 3. A dealer in gold and silver; ...eller.

... કરી ઉપર રહેવું To look after; to be ... ી કરવી To inquire into.

ચોકસી ચોકી મુકી.—નરસિંહ.

... [See ચોક.] A low square seat. 2. ... 3. A party of constables, etc ... guards. 4. A police station or ...

Id. ... To guard; to watch.

વહે ઊભા શ્રી ... ણી ઉપર તેહની ધાર.—ગિરિધર.

ચોકીઆત, ...] પ્રા profession.] A guard; a ... f. A toll or duty; money paid for ... wages of a guard.

ચોકીઉં, s. n. [See ... waggon or cart drawn by four ... as ચોકડું q. v.

ચોકીદાર, s. m. [ચોકી + P. ... man on guard; a watchman; a ...

ચોકીદારી, s. f. [See above.] Th... guard, watchmanship.

ચોકીપેહેરો, s. m. [ચોકી + પેહેરો g... Careful watching and guarding.

ચોકીવાળો, Same as ચોકીદાર q. v.

ચોકો, s. m. [See ચોક.] A qua... spot. 2. A spot cleared for cooking. 3. A

cleared for a dying man to lie upon. 4. [See ચોકી.] A watchman; a guard.

Id. ચોકોપાટલા કરવા To clean the kitchen after meals are over. 2. To be completely free from a business. ચોકે નંખાવું To be placed on the ground as on one's last bed (of a dying man). 2. To be puzzled to the utmost; to prefer death. ચોકેથી ઉઠવું To be saved from death. ચોકે લેવો–ઉતારવો–નાખવો To place a dying man on the ground as on his last bed. ચોકો લીંપવો–દેવો To prepare the last consecrated bed for a dying man. 2. To upturn or upset a proposal, etc., by any means.

બાર લેવા અને તેર ચોકા છે.—કે. ક. ક્ષુ.

ચોકખાઇ, *s. f.* [See below.] Cleanliness; purity. 2. Honesty; integrity. 3. Spotlessness; faultlessness. 4. Clearness.

ચોકખું, *adj. m. f. n.* [चोख pure.] Clean; chaste; free from impurity. 2. Good; excellent. 3. Unadulterated; clear. 4. Sincere; faithful. 5. Real; genuine. 6. Abstaining from corruption and bribery; honest. 7. Specified; cleared; specific; exact.

Id. ચોકખું કરવું To make clear. ચોકખું કરાવી લેવું To get specified or cleared. ચોકખું રહેવું To live a pure life. એને ઘેર ચોકખું ને ચોકખું રહેવાનું છે. [Lit.] His house will be for ever clean (as he has no children). 2. He is childless. ચોકખો હુકમ Specific order. ચોકખો હિસાબ A clear and hosten account. ચોકખેચોકખું કહેવું To speak plainly, boldly and honestly. 2. To express one's ideas in the most realistic manner without regard to person, time, or place; to speak openly or frankly. ચોકખી ચણાક Absolutely pure; perfectly clean. ચોકખું ચટ્ટ Quite clear and open. ચોકખો હાથ Clean hand. 2 Honest.

ચોખ, *s. f.* [S. चोक्ष pure] Cleanliness. 2. The adjusting of accounts, etc. 3. Adjustment; a decision. 4. *adj.* Pure; clean. 5. Clear. 6. Real; genuine. 7. Honest; upright.

ચોખટ, Same as ચોખવટ *q. v.*

ચોખટીઆટ, Same as ચોખટીઆટ *q. v.*

ચોખંડ, *adj.* [ચો four + S. खंड a part; a continent.] Square; quadrangular; oblong. 2. Broad; large; ample; spacious. 3. Having the four continents (said of the earth). 4. *s. m.* A square. 5. *s. m. pl.* The four regions or quarters; the four continents. 6. Four apartments or rooms.

ચોખંડું, *adj. m. f. n.* [See above.] Square; quadrangular; oblong. 2. Broad; large; ample; spacious. 3. Having four apartments.

ચોખરું, *s. n.* [ચો + ખરું the thrashing floor.] A group of villages. 2. A district; a province.

ચોખટીઆટ, *adj.* [ચોકખું + ડું dim. + S. वृत्ति being.] Same as ચોકખું *q. v.* 2. (Specially) so clean as not to be defiled by contact with persons or things of a lower class; so clean as to be partaken of by persons of higher classes (of food, clothes, etc.).

ચોખવટ, *s. f.* [ચોખ + S. वृत्ति being.] A particular desire or eagerness to be clean; love of cleanliness; fastidiousness. 2 Cleanliness. 3. Clearance (of an account).

ચોખડું, Same as ચોખરું *q. v.*

ચોખા, *s. m. pl.* [See ચોકખું.] Rice.

Id. ચોખા ચોડવા [Lit.] To stick rice to the forehead of. 2. *To wish well; to give a* blessing to. ચોખા ચઢાવવા To worship. 2. To force; to compel; to persuade ચોખા મુકવા [Lit.] To give rice to (as a mark of a solemn invitation). 2. To invite. તારે બારણે કોણ ચોખા મુકવા આવ્યું છે કે —ગુલિસ્તાંવાયર. ઘેરઘેર ચોખા મુકવા [Lit.] To go about distributing rice or making solemn invitations to all persons one meets. 2. To go about gossiping or exposing secrets. તારા ચોખા ખાઉં–ચાવું–ખાવું (vulgar) May you die (a term of abuse used by people of low castes). ચોખા નાખવા–લેવા To marry a second time (of a woman). 2 To celebrate the occasion of the first pregnancy (of a woman). ચોખા ચવરાવવા *To test a suspicious person by giving* him chanted rice to chew.

Prov. ચોખ ભેગી ઇયળ (મધ્રાતી) Great fish eat up small ones.

ચોખાલુ, Same as ચોખંડ *q. v.*

ચોખાની, *s. f.* [ચો + P. खानह a division] A kind of chequered cloth.

ચોખાપૂર, } ચોખાભર, } *adj.* [ચોખા + S. पूर् and भृ to fill.] grain of rice in weight or measure; as a grain of rice.

...ું, *adj. m f n.* Same as ચોખટીઆટ *q. v.*

ચોખાળવું, *v. t.* [See ચોકખું.] To make clean; to cleanse. 2. To express clearly.
સાસે આરૂણી કર્યાને હતો તે ચોખાળીને કહ્યું નથી.—કે. હ. ધ્રુ.

ચોખૂણ, ચોખૂણિઉં, } *adj. m. f. n.* [ચો four+S. कोण an angle.] Quadrangular.

ચોખૂંટ, *adv.* [ચો four+ખૂંટો a pivot.] In the four regions or quarters; on all sides; all around.

ચોગ્ખાઇ, Same as ચોકખાઇ *q. v.*

ચોગ્ખું, Same as ચોકખું *q. v.*

ચોગઠ, *s. f* [ચો four+S ग्रंथि knot.] A knot of ropes teid round the marriage altar.

ચોગડો, *s m.* [ચો four+ગડો dim] The figure four; 4.

ચોગણું, *adj. m. f. n.* [ચો+S. गुण multiplication.] Four-fold; four times more.

ચોગમ, *adj.* [ચો four+ S. गम a road.] On all sides; all around.

ચોગર્દ, ચોગર્દમ, } *adv.* [ચો four+P. गर्दिद् to surround.] Surrounding; on all sides.

ચોગાન, *s. n.* [See ચોક a square.] An open space; a large plain.

ચોગો, *s. m.* A large coat (જભ્ભો).

ચોઘડિઆં, *s. n. pl.* [ચો four+S. घटिका a period of twenty four minutes.] Four drums beaten together at the end of a પહર (three and three-fourths *ghadees*) four times in the day and four times at night before the palace of a king or the temple of a god.
આજે ધૂરાં ચોઘડિઆં નગારાં.—દલપતરામ.

ચોઘડિઉં, *s. n.* [See above.] A period of four *ghadees* or, more accurately, three and three fourths *ghadees*; a period of one hour and a half. 2. A period of time under the influence of a particular planet.

N. B. અમૃત-કાળ-શુભ-ચલ-રોગ-લાભ-ઉદ્વેગ are the seven names given to the several parts of the days of the week according to Hindu astrologers.

ચોઘરો, *s. m.* The headman of a village; the Patel.

ચોક, *s. f.* [See ચમક.] Startling; a start; a bounce.

Id. ચોક ખાવી To be startled. ચોક રાખ

ચોંકવું, *v. i.* [See above.] To start. 2. To shrink. 3. To wince; to shy (of a horse).

ચોંકાવવું. *v. t.* [See above.] To startle; to make bounce.

ચોંકડું, Same as ચોંકવું *q. v.*

ચોજાવો, *s. m.* [ચો four+જાવા name of an island.] The four things brought from the island of Java, *viz.* લવિંગ, એલચી, તજ and જાયફળ. 2. Spices.

ચોંચલાં, *s. n. pl.* Amorous dalliance; coquetry; love-airs; blandishments 2. Fun; fuss; wantonness.

ચોંચળું, *adj. m. f. n.* [See ચંચળ.] Mischievous 2. Squint-eyed.

ચોટ, *s. f.* [See ચોંટવું.] A wound; a cut; a bruise; a blow with the fist. 2. A blow or stroke of misfortune. 3. A spell causing death. 4. A loss. 5. A trick; a scheme. 6. An aim. 7. Range. 8. An opportunity.

Id. ચોટ મારવી To strike a blow; to hit the one thing aimed at out of many. 2. To make use of a magical charm in getting a man killed. ચોટ ખાવી To be hurt; to be beaten or wounded. ચોટ લાગવી To be successful in carrying out one's object. ચોટ વાગવી To be struck a blow. ચોટ રહેવી To have a stomach-ache.
ચૂકે કરતાં ચોટ તો છવડું લેખમ થાય.—દલપતરામ.
ચોટ નાખી છે તો ચંતા શી?—સામળ.
હજુ એકે ગુમ ચોટમાં આવ્યો ન હતો.—તનસુખરામ.

ચોટડું, *adj. m. f. n.* [See ચોંટવું.] Sticky; clinging fast.

ચોટણું, *s. n.* [See ચોંટવું] Clinging; adhering; adhesion. 2. A thing that adheres. 3. A seat.

ચોટલી, *s. f.* [S. चूडा the hair on the top of the head+લી dim.] A tuft or lock of hair on the head. 2. A crest; a plume. 3. A particular way of preparing a ball of kneaded flour just before turning it into a bread ready for being baked.

Id. ચોટલી લઇ જવી-ખેંચવી To outwit; to be superior in intellect or bodily strength. ચોટલી હાથમાં આવવી To be under one's control.
પણ બુદ્ધિધનની ચોટલી આપણા હાથમાં આવે.—ગો.મા.ચિ.

ચોટલો, *s. m.* [See above.] The hair on the head of a woman. 2. The hair on the head.

Id. ચોટલો ગૂંથવો-વાળવો To braid the hair (of a woman) 2. To stretch a subject too far; to exaggerate. 3. To instigate a quarrel. 4. To

persuade. ચોટલા ઝાલીને ખેંચી નાખીશ I will drag you by your hair (used among women by way of abuse).

Prov. ચાર મળે ચોટલા, તો વાગે ઊંધા ચોટલા Gossiping women are sure to give rise to a quarrel.

ચોટવું, *v. i.* To stick to ; to adhere to ; to cling to. 2. To be struck or hit.

Id. ચોટી રહેવું–બેસવું To stick fast.

ચોટાડવું, *v. t.* [See ચોટવું.] To stick ; to affix ; to paste.

ચોટાડાવવું, *v. t.* [See ચોટાડવું.] To get affixed ; to get stuck.

ચોટાવું, *v. i.* [See ચોટવું.] To be adhered; to be stuck ; to be clung. 2. To be made to suffer a loss.

ચોટી, *s m* [See ચોટવું.] He who strikes a blow. 2. A marksman. 3. *s. f.* Same as ચોટલી *q. v.* 4. The fibres at the top of a cocoanut.

ખાળી ફૂકયો ફૂલ લેરી, શું લેરી ચોટી ?—સામળ.

ચોટ્ટાઈ, *s. f.* [See ચોટ્ટું.] Theft ; misappropriation. 2. Thievish conduct.

ચોટ્ટું, *adj. m.f. n.* [ચોર+ટું dim.] Thievish; roguish.

ચોડ, *s f.* [See ચોડું.] A small heap of thin and flat things. 2. *adj.* Broad ; wide.

Id. ઓડવું ચોડ વેતરવું To misuse; to misapply; to misappropriate. ચોડ જવું To be ruined.

શ્રી સંકર્ષણ શિવજીનું સર્વસ્વ, ઉપનિષદોની ચોડ છે જ.–દયારામ.

ચોડવવું, *v. t.* [See ચડાવવું.] To cook.

ચોડવું, *v. t.* [See ચોટવું.] To plaster ; to apply ; to affix.

ચોડાઈ, } *s. f.* [See ચોડું] Breadth; width.
ચોડાપણું, } *s. n.*

ચોડાવવું, *v. t.* [See ચોડવું.] To get affixed; to get plastered ; to get applied.

ચોડાવું, *v. i.* [See ચોડવું.] To be affixed ; to be applied ; to be plastered.

ચોડું, *adj. m. f. n.* [See ચોવડું.] Four-fold. 2. Broad ; wide.

ચોડો, *s. m.* [See above] A heap of thin and flat things.

ચોડલું, *s. n.* [See ચોડવું.] A small bright circle stuck on the forehead by women. 2. A looking-glass.

ચોઢવું, Same as ચોડવું *q. v.*

ચોઢાવવું, Same as ચોડાવવું *q. v.*

ચોઢાવું, Same [redacted] ચોડાવું *q. v.*

ચોટ, Same as ચોટ *q. v.*

ચોટવું, Same as ચોટવું *q. v.*

ચોટાડવું, Same as ચોટાડવું *q. v.*

ચોટાડાવવું, Same as ચોટાડાવવું *q. v.*

ચોંટી, Same as ચૂંટી *q. v.*

ચોંટીઆ, [redacted] *m. pl.* [See ચૂંટી.] Pinchings ; prickings. 2. A kind of sweet balls which would stick to the dish on account of profuse ghee.

ચોતરફ, *adv.* [ચો four + P. तर्फ side.] On four sides ; on all sides ; all around.

ચોતરો, *s. m.* [S. चत्वर a quadrangular court-yard.] A raised square. 2. A police gate. 3. A rectangular mass of earth or stone-work. 4. An oblong structure of stone-work erected for drying clothes 5 A circular structure round a tree for resting.

ચોતારું, *adj m. f. n.* [ચો four + તાર wire ; thread.] Having four wires (of a musical instrument). 2. Having four threads (of a coarse kind of cloth).

ચોતારો, *s. m.* [ચો four + તાર a thread.] A kind of coarse cloth.

ચોતાલ, } *adj.* [ચો four + S. ताल clapping the
ચોતાળ, } hands] Having four measures of time (of particular modes of music).

ચોતાળું, } Same as ચોતાલ *q v.*
ચોતાળુ, }

ચોત્રીસ, *adj.* [S. चतुर् four + त्रिंशत् thirty.] Thirty-four ; 34.

ચોથ, *s. f.* [[redacted] चतुर्थ fourth.] The fourth lunar day. 2. A fourth part. 3. A tribute equal to a fourth part of the revenue.

Id. ચોથ આપવી To pay [redacted] tribute. ચોથ ઉઘરાવવી –લેવી To collect a tribute.

Prov. તેણે ચોથનો ચંદ્રમા જોયો છે [Lit.] He has seen the moon on the fourth day of the bright half of ભાદરવો (ગણપતિ ચોથ) (believed to make a person liable to a false charge). 2. He is falsely charged with having acquired his property by foul means.

ચોથાઈ, *s. f.* [See above.] A fourth part ; a quarter. 2. A tribute equal to a fourth part of the revenue.

ચોથીઉં, *s. n.* [See ચોથ.] The ceremony observed on the fourth day after the death

of a child. 2. A fourth part. 3. *adj. m. f. n.* Occurring on the fourth day; quartan.

Id. ચોથીઓ તાવ Quartan fever.

ચોથું, *adj. m. f. n.* [See ચોથ.] Fourth.

Prov. ખાટલે મોટી ખોડ કે ચોથો પાયો જ ન મળે The bed-stead wants one of its four legs. 2. He is very defective; he is wanting in just what is indispensable.

ચોદવું, *v. t.* [S. चुद् to drive.] To copulate; to cohabit.

ચોદશ, *adv.* [ચો four + S. दिशा a direction.] On all sides; all around; everywhere.

ચોદાચોદી, *s. f.* [Redup. of ચોદવું.] Copulation; cohabitation.

ચોદાવવું, *v. t.* [See ચોદવું.] To get copulated (of a woman).

ચોદાવું, *v. i.* [See ચોદવું.] To be copulated.

ચોદિશ, Same as ચોદશ *q. v.*

ચોદુ, *adj. m.* [See ચોદવું.] Lustful; lecherous.

ચોધરી, *s. m.* The headman among cart-drivers. 2. A public officer in a village. 3. The name of a tribe of mountaineers. 4. A coachman. 5. A charioteer.

ચોધરો, *s. m.* The headman of a village.

ચોધાર, *adj.* [ચો four + S. धार a stream.] Flowing in four lines (of tears). 2. *adv.* Bitterly; over-flowing with tears.

Id. ચોધાર રોવું-ચોધારે રોવું-ચોધાર આંસુ પાડવાં To shed tears copiously; to cry bitterly.

ચોધારી, *s. f.* [ચો four + S. धारा an edge.] A kind of bean having four edges.

ચોધારું, *s. n.* [See above.] A weapon having four edges. 2. *adj. m. f. n.* Having four edges or streaks.

ચોધારે, *adv.* [See ચોધાર.] Bitterly; over-flowing with tears.

ચોધારો, *s. m.* Name of a plant. Anisomeles ovata. N. O. Labiatæ.

ચોપ, *s. f.* [P. चस्पिदन् to press.] Repressing; disciplining. 2. Vigilance; attention. 3. Zeal. 4. Same as ચોબ *q. v.*

ચાલ્યો સુણી ચોંપે ચિત્ત ચાહી.—દલપતરામ.

ચોપગું, *s. n.* [ચો four + S. पद the foot.] A quadruped; a four-footed animal. 2. *adj. m. f. n.* Having four feet.

ચોપચીની, *s. f.* China wood root; China cubebs, Smilax china. N. O. Liliaceæ.

ચોપટ, *s. f.* [ચો four + S. पट a strip of cloth.] The cloth or board on which draughts, etc., are played. 2. The game of સોગઠાં. 3. Same as ખારોપાટ *q. v.* 4. Same as ચપટ *q. v.* 5. [ચો four + પડ a fold.] Four-fold.

ચોપડ, *s. f.* [See ચોપડવું.] The applying of ghee to biscuit, bread, etc. 2. *s. n.* Ghee. 3. *adj.* [ચો four + પડ a fold.] Four-folded.

ચોપડવું, *v. t.* To besmear; to grease; to rub over; to daub; to lubricate. 2. To use abusive language towards (a person).

Id. તેલ ચોપડવું To besmear with oil. ગાળ ચોપડવી To use abusive language towards.

ચોપડાવવું, *v. t.* [See above.] To get besmeared; to get greased; to get lubricated. 2. To use abusive language towards (a person).

ચોપડાવું, *v. i.* [See ચોપડવું.] To be greased; to be lubricated.

ચોપડી, *s. f.* [ચો four + S. पट a strip of cloth; a fold.] A book. 2. A bread with four layers.

ચોપડું, *adj. m. f. n.* [See ચોપડવું.] Greasy; oily; fatty; unctuous. 2. [See above.] Having four layers. 3. *s. n.* [See above.] A bread (having several layers).

ચોળ શોધી ચોપડો, સાકર ઘણીને સાર,—દલપતરામ.

ચોપડો, *s. n.* [See ચોપડી.] A large account-book; a quarto volume; a folio volume. 2. A layer of black unctuous clay obtained whilst digging.

Id. ચોપડો રાખવો To keep accounts. ચોપડો તપાસવો To examine the account-book or accounts.

ચોપણ, *s. n.* [See ચોપવું.] A log of wood for beating the ground. 2. *s. f.* A plan; a scheme; a trick.

ચોપદાર, Same as ચોબદાર *q. v.*

ચોપન, *adj.* [S. चतुर् four + पंचाशत् fifty.] Fifty-four; 54.

ચોપવું, *v. t.* [P. चस्पिदन् to press] To thrust; to pierce; to plant. 2. To beat. 3. To beat in order to make it firm.

ચોપાઈ, *s. f.* [ચો four + S. पद the foot.] A verse consisting of four lines; a stanza. 2.

Name of a metre each line containing 15 matras and 4 tals. 3. A bed-stead; a cot.

ચોપાટ, Same as ચોપટ *q. v.* 2. A level ground or field.

ચોપાડ, Same as પરસાળ *q. v.*

ચોપાનીઉં, *s. n.* [ચો four + S. पर्ण a leaf.] A pamphlet. 2. A periodical; a magazine.

ચોપાયા, *s. m. pl.* [See ચોપાઇ.] Name of a metre each line containing 28 matras and 7 tals.

ચોપાયો, *s. m.* [See ચોપાઇ] A cot; a bed-stead.

ચોપાસ, *adv.* [ચો four+S. पार्श्व side.] On all sides; all around; everywhere.

ચોપાળી, *s. f.* [ચો four+S. पार the opposite side.] A contrivance made with three pieces of wood for irrigating a field.

ચોપાળો, *s. m.* [ચો four+S पालक a protector.] A swing; a swinging bed or seat; a litter; a sedan; a hand-barrow.

ચોફાળ, *s. m.* [ચો four+S. स्फाट् to break.] A sheet of cloth made up of four pieces; a large double sheet of cloth.

ચોફૂલું, *s. n.* An asterisk.

ચોફૂલો, *s. m.* A box for keeping betel-leaves, betel-nuts, cloves etc.

ચોફેર, *adv.* [ચો four + ફેરો a turn.] On all sides : everywhere.

કાયમાં ખાડો કરતી ખીલી ચોફેર ભણગણે.—પ્રેમાનંદ.

ચોબ, *s. f.* [P.] A stick. 2. A mace. 3 The pole of a tent.

ચોબખણું, *s. n* A short coat having four folds.

ચોબદાર, *s. m.* [ચોબ + P. दार having.] A crier ; an usher ; a mace-bearer.

ચોબંદી, *adj.* [ચો four + S. बंध् to bind.] Four-fold. 2. *s. n.* The figure of paper folded four times.

ચોબવું, *v. t.* [See ચાંપવું.] To brand with red hot iron.

ચોબળીઓ, *s. m.* A daub of saffron colour.

ઘણું રોળે છે નંદલાલો રે, ભળે રંગનો ચોબળીઓ.—નરસેરામ.

ચોબો, *s. m* [P चर्पीदन् to press] The stick with which a drum is beaten. 2. The mark left on a drum from being beaten with a stick. 3 [S. चतुर्वेदी.] The name of a sect of Brahmans. 4. A brand. 5. A puncture.

શીતળજોગના ચોબા દીધા વિના.—ઓખો.

ચોભીલું, *adj. m. f. n.* [ક્ષોભ disturbance+વાળું having.] Ashamed; put out, taken aback.

આઇ બિચારી ચોભીલી થઇ ગઇ.—હ. દા. કાં.

ચોમગ, *adv.* [ચો four +S. मार्ग a way.] On all sides; everywhere; all around.

ચોમદીઉં, *adj. n.* Having the four opposite ends of a piece of cloth tied (in wearing a garment).

ચોમાસું, *s. n.* [ચો four+S. मास a month.] The four months of the rainy season; July, August, September and October; the monsoons.

ચોમાસુ, *adj.* [See above.] Pertaining to the monsoon (e. g. ચોમાસુ પાક, ચોમાસુ પવન etc).

ચોમુખું, *adj. m f. n.* [ચો four + S. मुख the mouth.] Having four mouths, faces, or openings

ચોમેર, *adv.* [ચો four+મેર a side.] On all sides; all around; everywhere.

ચોંપ, *s. f.* [P. चस्पीदन् to press.] Vigilance. 2. Haste.

Id. ચોંપ રાખવી to be careful; to be vigilant.

સુધરવે ઘણી ચોંપ રાખજો.—નર્મદ.

કોઇ વધને કાંસે ચોંપે હણવા જાય.—દલપતરામ.

ચડી ચોંપે ચવાવાતા.—કેશવ. હરિ.

ચોયલો, Same as ચોરલો *q. v.*

ચોર, *s. m* [S.] A thief; a robber; one that conceals or reserves; one that supresses or keeps to himself. 2. *adj.* Private; secret; concealed.

Id. કામચોર He who is sparing in labour and shirks his duty. ચિત્તચોર-મનચોર-હૈયાચોર etc. Captivating (said of a lover by his mistress when he has won her heart. મસલતચોર He who keeps his plans and purposes secret. (Similarly વિચારચોર, વિદ્યાચોર, etc.) પાંચ ચોર The objects of the five senses, *viz.* રૂપ, રસ, ગંધ, શબ્દ, and સ્પર્શ

Prov. ઘરનો ચોર પકડાય નહિ None can restrain a house-thief. ચોરની માનું કોઠીમાં મોં He is compelled to silently bear his pain, because he dare not disclose it; he who has horns in his bosom, let him not put them on his head. ચોરના મનમાં ચાંદરણું A thief ever fancies the moon is up. તે પરમેશ્વરનો ચોર છે He stands condemned in the sight of God. ચોરની કોઠી-ચોરનું ચોર્યું સાથે ન ચડે One cannot rise by dishonest

means. લહુતિ ચોર ઘર ઘાલે A friendly rogue would ruin the family of his friend. ચોર પેસવો To contract a disease. ચોરને પેટલે ધૂળને ધૂળ A cheating trade seldom thrives. ચોરનાં પગલાં ચોર જાણે-ચોરનો ભાઇ ઘંટીચોર Set a thief to catch a thief; every rogue is at length out-rogued.

ચોરઆંક, s. m. [ચોર + S. अंक a number.] A secret number; a trade-figure.

ચોરઆમલી, s. f. Name of a kind of tamarind tree.

ચોરઆમળાં, s. n. pl. Monkey bread; sour gourd. Adansonia digitata. N. O. Malvaceæ.

ચોરકડી, s. f. [ચોર + કડી a link.] A secret link.

ચોરખંડ, s. m. [ચોર+S. खंड a part.] A secret drawer or partition.

ચોરખણી, s. f [ચોર + S. खनि a cave.] A secret pit (covered with grass etc. and used for enticing animals to it).

ચોરખાનું, s. n. [ચોર+P. खानह् a place.] A secret drawer, cell or partition. 2. A haunt or rendezvous of robbers.

ચોરખીલી, s. f. [ચોર+ખીલી a nail.] A secret nail or tack.

ચોરખીસું, } ચોરગજવું, } s n. [ચોર+ખીસું, ગજવું a pocket.] A secret pocket

ચોરગલી, s. f. [ચોર+ગલી a lane.] A by-lane not easily noticed; a secret by-lane.

ચોરગાંઠ, s. f. [ચોર + S. ग्रंथि a knot.] A concealed knot; a secret knot.

ચોરટું, adj. m. f. n. [ચોર + ટું dim.] Thievish; roguish.

ચોરણી, s. f. [See ચોરણો.] Trousers for a little person or a boy.

ચોરણો, s. m. [See ચરણીઆ.] A pair of trousers.

ચોરદાનત, s. f [ચોર + દાનત intention.] A secret bad intention.

ચોરનજર, s. f. [ચોર + P. नज़र sight.] A secret bad intention. 2. A stealthy look; a stolen glance.

ચોરબાતમી, s f [ચોર+બાતમી news.] A secret intelligence; news received from spies.

ચોરબારી, s. f. [ચોર + બારી a window.] A secret outlet.

ચોરલક્ષણ, s n. [ચોર+ લક્ષણ a sing.] A look or signs showing a thievish disposition.

ચોરવાટ, s. f. [ચોર + વાટ a way.] A secret way; a hidden path.

ચોરવાડો, s. m. [ચોર+ S. वाट an enclosure.] A nest or haunt of thieves.

ચોરવિદ્યા, s. f. [ચોર + S. विद्या knowledge.] An occult science or art.

ચોરવું, v. t. [S. चुर् to steal.] To steal; to pilfer; to rob. 2. To hold up or away.

Id. ચોરનારને ચાર આંખ A thief is always cautious.

ચોરસ, adj. [S. चतुरस्र] Quadrangular; square. 2 s. m. n. A square figure. 3. The square measure. 4. The area.

ચોરસી, s. f. [See above.] A brick made square by rubbing. 2. A small square verandah. 3. Name of a tool used by a carpenter. 4. A kind of ornament worn by women round the neck.

ચોરસું, s. n. [See ચોરસ.] A block ; a cube ; a six-sided solid piece. 2. A square figure in an ornamentation.

ચોરસો, s m. [See ચોરસ.] A square piece of coarse cloth.

ચોરાઉ, adj. [See ચોરવું.] Stolen.

ચોરાચોર, } ચોરાચોરી, } s. f. [Redup. of ચોરી.] Theft committed in many ways or of many things by many men simultaneously.

ચોરાણું, adj. [S. चतुर् four + नवति ninety.] Ninety four ; 94.

ચોરાવવું, v. t. [See ચોરવું.] To cause to steal ; to encourage in a theft; to get stolen.

ચોરાવું, v. i. [See ચોરવું.] To be stolen. 2. To be deceived; to be robbed.

ચોરાશી, adj. [S. चतुर् four+अशीति eighty.] Eighty-four; 84. 2. s. f. The whole caste.

Id. ચોરાશી આસન The eighty-four postures or attitudes of an ascetic. ચોરાશીનો ફેરો The transmigration of the soul through eighty-four lacs (eight million and four hundred thousand) of births 2. An inextricable maze. 3. An embarrassing and perplexing case or situation. ચોરાશી બંદરનો વાવટો A place of rendezvous for various kinds of people. 2. A great commercial town. ચોરાશી જમાડવી To give a feast to the whole caste (inviting people from wherever they may be living).

ચોરી, *s. f* [S. चोरिका.] Theft; robbery; stealth. 2. A clandestine practice or act. 3. Concealment; suppression. 4. [S. चत्वर a collection of four.] The square enclosure in which the bride and the bridegroom are married. 5. [See ચોળા.] A kind of bean.

Prov. ચોરીનો માલ ચંડાળે જાય Ill got, ill spent. ચોરી ઉપર શિરજોરી Adding insult to injury. ચોરીમાંથી રાંડ કકડાવવા To be inauspicious from the very beginning. ચોરીમાંથી રંડાપો To be unhappy from the very beginning of one's career.

ચોરીઆ, *s. m. pl* [See ચોળવું.] Throat glands; tonsilitis.

ચોરીઉં, *adj. m. n. f* [See ચોરવું] Committing piracy.

ચોરીઓ, *s m.* [See ચોરવું.] A pirate; a robber.

ચોરીચપાટી, *s. f.* [ચોરી theft+ચપાટી redup.] Thieving and pilfering; picking and stealing. 2. Any kind of theft or offence.

ચોરો, *s m* [See ચોરસ.] A public place in a village. 2. A police station. 3. An open verandah before a house.

ચોર્યાસી, Same as ચોરાસી *q v.*

લખ ચોર્યાસી કેરું લુગડું આપે આણી લીધું રે.—દેવાનંદ.

ચોલ, *s. f.* Bengal madder; a red dye 2 *s. m.* [S.] Tanjore; ancient name of a district in southern India. 3. The people of Chola.

ચોલમોગરા, *s. m.* Name of a plant Gynocardia odorata. N. O Bixaceæ.

ચોલાઇ, Same as ચોળાઈ *q v.*

ચોવટ, *s. m.* [ચો four+S. वाट a way.] A plain or open space where four or more ways meet. 2. A market; a market place. 3. An open square. 4. [ચો four+S. वृत्ति profession.] A decision or judgment given by four or more respectable persons; a decision by arbitration. 5. Arbitration 6. *adv.* [ચો four + S. वाट a way] On all sides; on four sides, everywhere.

Id. ચોવટ વાળવું To spoil; to derange. ચોવટ વળવું To be spoiled; to be ruined.

સૂવો તમો તો સાથ રે, ચોવટ માહે ચોક.—સામળ.

ચતુર જનો'તો ચોવટે, હેતે પોતાને હાટ—સામળ.

ત્યાં રંગમંડપ મનોહર, ચંદરવા ચોવટ જે.—હરિદાસ

તે અનુભવતા ચોક ચોવટે,—અખો.

ચોવટીઅણ, *adj. f.* Overwise.

ચોવટીઉં, *s. n.* [See ચોવટ arbitration.] Arbitration 2. *adj. n.* Overwise.

ચોવટીઓ, *s. m.* [See ચોવટ arbitration.] An arbitrator. 2. *adj m.* Overwise.

ચોવડું, *adj. m. f. n.* [ચો four+S. वृत्ति a turn.] Four-fold.

ચોવાટ, } ચોવાટે, } *adv.* [ચો four + S. वाट a road.] Everywhere; on all sides; on four sides.

ચોવાડ, *adj.* [ચો four+વાડ a fence.] Surrounded by fences on all sides (of a field). 2. *s. n.* A field fenced on four sides.

ખેતર લખું ચોવાડ, ને લાખની લશ્રી ડોબાડ.—પ્રેમાનંદ.

ચોવીઆર, *s. f.* [ચોવીસ + S. कार doing.] The vow of not dining after sunset (among Jainas).

ચોવીસ, *adj.* [S. चतुर् four + विंशति twenty.] Twenty-four; 24.

ચોવું, *v t.* [See ચોસવું] To prick; to pierce; to thrust (in mud or cloth).

ચોસવું, *v. t.* [S. चुष् to suck.] To suck; to attract.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપુ રંજે ચિત્ત ચોરી રે–દયારામ.

ચોરતીઉં, *s. n* [See ચો four.] A weight of four grains of mustard.

ચોષ, *s. m.* [S.] Inflammation.

ચોષણ, *s. n.* [S. चुष् to suck.] Sucking; suction.

Id. ચોષણયંત્ર A suction pump.

ચોસઠ, } ચોસઠ, } *adj.* [S. चतुर् four + षष्टि sixty.] Sixty four; 64.

Id. ચોસઠ કળા The sixty-four arts or accomplishments, which make up the list of arts; all the arts. ચોસઠ જોગણીઓ Sixty-four demi-goddesses and evil spirits; all the spirits good and bad.

ચોસર, *s. f.* [ચો four + S. सर a string.] A neck-lace with four strings. 2. An embroidery work with four strings 3. A particular game with સોગઠી. 4 *adj.* Decussate.

Id. ચોસર ગૂંથવી To prepare a necklace with four strings 2. To make a mountain of a molehill.

ફૂલ વહેલાં ચોસર ગૂંથે, ડેક ન મેલે મારી —રામકૃષ્ણ.

ચોસલું, s. n. [ચોરસ + લું dim.] A block. 2. A piece; a slice; a bit; a fragment. 3. A square piece of hard earth, etc., used in masonry.

ચોસઠિયું, s. n. [See ચો four.] A weight of sixteen maunds.

ચોસેટ, } Same as ચોસઠ, ચોસઠ q. v.
ચોસેઠ, }

ચોસેર, Same as ચોસર q. v.

ચોસેરું, adj. m. f. n. [See ચોસર.] Having four strings; four-stringed.

ચોહ, Same as ચાહેના q. v.

ચોહદ, s. f. [ચો four+ હદ a boundary.] The four boundaries (of a district or province).

ચોહાણુ, Same as ચોરાણુ q. v.

ચોહિયા, Same as ચોકીઆ q. v.

ચોળ, adj. [See ચોળવું.] Deep.

N. B.—ચોળ is used as an intensive with the adjectives રાતું and લાલ, e. g., રાતું-ચોળ, લાલ-ચોળ.

ચોળચોળ, Same as ચોળીચોળ q. v.

ચોળચોળ, s. f. [Redup. of ચોળવું.] Uneasiness of the mind.

ચોળવું, v. t. To rub; to squeeze; to pommel; to crumple. 2. To shampoo; to knead. 3. To spoil.

Id. પેટ ચોળવું To shampoo or rub the stomach; to perform the process of massage on the stomach. માથું ચોળવું To cleanse the head with soap or the native substitutes for soap (used by women). લાપસી-કુલેર ચોળવી To mix ghee with લાપસી-કુલેર. ચોળીને ચીકણું કરવું To drag on to a tedious length. રાખ ચોળવી [Lit.] To apply ashes to the body (by ascetics). 2. To be the leader in charging or accusing a person. 3. To lose one's all and become a beggar. ચોકડીની પેઠે ચોળી નાખવું To ruin with the least difficulty. રોજ ચોળે ચોળે નહિ She would not comb her hair every day.

Prov. પેટ ચોળીને શૂળ ઉભી કરવી-પીડા કરવી To wilfully make oneself ill; to court misfortune.

ચોળા, s. m. pl. A kind of pulse; the seeds of chinese dolichos, Vigna catiang. N.O. Leguminosæ 2. A kind of vegetable.

ચોળાઇ, s f. A kind of vegetable used for food. Amarantus polygamus, N O Amarantaceæ.

ચોળાચોળ, } s. f. [Redup. of ચોળવું.] Rubbing roughly, frequently, or for a long
ચોળાચોળી, }
time; crumpling; rumpling. 2. Act of injuring one's business by looking at it from so many points of view as to perplex the mind. 3. Tiresome repetition. 4. Disclosing a secret.

ચોળાફળી, s. f. [ચોળા+S. फल a fruit.] The pods of ચોળા.

ચોળી, s. f. [S. चोली.] A kind of sleeved breast-coat for women; a bodice. 2. A kind of greens; the pods of Dolichos sinensis or Vigna catiang. 3. Stays.

ચોળીખંડ, s. m. [ચોળી a bodice + S. खंड a piece.] A piece of cloth suitable for a bodice.

ચોળીમાર્ગ, Same as વામમાર્ગ q. v.

ચોળીમાર્ગી, Same as વામમાર્ગી q. v.

ચોળો, s m. [See ચોળવું.] Disorder and derangment of the mental faculties. 2. Disorder and confusion. 3. A decoction. 4. [See ચોળી.] The body of a coat (as distinguished from its skirts).

ચૌટું, s. n. [See ચોવટ.] A mart; a market; a bazaar. 2. A square.

Prov ચૌટે ચાર ને ચાદીએ અઢાર Things fetch different prices at different places.

ચૌલ, } s. n. [S.] The ceremony of tonsure.
ચૌલકર્મ, }

ચૌદ, adj. [S. चतुर् four + दश ten.] Fourteen; 14.

Id. ચૌદ ચોકડીનું રાજ્ય An Empire or Imperial Power lasting till the four ages are repeated fourteen times over. 2. A very large and powerful empire that will last for a long time. ચૌદ ભણે તેને ચાર શું કહે ? What can an illiterate person teach a literate one ? ચૌદ ભુવન એક થવાં To be worked ; to happen (of a great catastrophe or cataclysm). 2. The happening of a great misfortune.

રુસવશે ચૌદ ચોકડી રાજ્ય હસે એક ક્ષીણ.—લલિત.

ચૌદ દાન, s n. pl. [ચૌદ and S. दान a gift.] The fourteen kinds of gifts, viz. અન્નદાન, ઉદકદાન, દીપદાન, તાંબુલદાન, ગૌદાન, કન્યાદાન, વિદ્યાદાન, પાત્રદાન, ચંદનદાન, પુષ્પદાન, વસ્ત્રદાન, સમધીદાન, ક્ષેત્રદાન and તિલદાન.

ચૌદ ભવન, } s. n. pl. [ચૌદ and S. भुवन a world.]
ચૌદ ભુવન, }
The fourteen worlds, viz. the seven heavens (ભૂલોક, ભુવર્લોક, સ્વર્લોક, મહર્લોક, જનલોક, તપોલોક and

સત્યલોક) and the seven lower worlds (અતલ, વિતલ, સુતલ, મહાતલ, રસાતલ, તલાતલ and પાતાલ).

ચૌદ રત્ન, *s. n. pl.* [ચૌદ and S. रत्न a jewel.] The so-called fourteen jewels (valuable things) obtained at the churning of the ocean by the gods, viz. લક્ષ્મી, કૌસ્તુભ (the name of the gem worn by Vishnu), પારિજાતક (one of the five trees of Paradise), સુરા, ધન્વંતરી, ચંદ્રમા, કામધેનુ, સુરેશ્વરગજ (ઐરાવત, the elephant of Indra), દેવાંગનાઓ, સપ્તમુખી અશ્વ, વિષ, હરિધનુષ્ય, શંખ, and અમૃત. According to others they are ચંદ્ર, લક્ષ્મી, સાત મોંનો ઘોડો, કૌસ્તુભમણિ, પારિજાતક, કામદુધા, ધન્વંતરી, ઐરાવત, પાંચજન્ય શંખ, સારંગ, ધનુષ્ય, વિષ, રંભા and અમૃત.

ચૌદમું, *adj. m. f. n.* [See ચૌદ.] Fourteenth.

ચૌદમું રત્ન, *s. n.* [ચૌદમું and S. रत्न a jewel.] Nectar (the fourteenth jewel). 2. A stick. 3. Beating with a stick.

Prov. સ્રીહઠનો ઇલાજ ચૌદમું રત્ન Beating will make a woman yield, if she be obstinate.

ચૌદ લોક, *s m. pl.* Same as ચૌદ ભુવન *q. v.*

ચૌદ વિદ્યા, *s. f. pl.* [ચૌદ and S. विद्या knowledge.] The fourteen divisions of science or knowledge, *viz.*, the four Vedas, the six Angas, the Puranas, Mimansa, Nyaya and the Dharma Shastra.

Id. ચૌદ વિદ્યા ગુણ નલ્ Proficient in all sciences and arts.

બત્રીસ લક્ષણ આગળો, ચૌદ વિદ્યા ગુણ નલ્.—સામળ.

ચૌદશ, *s. f.* [See ચૌદ.] The fourteenth lunar day.

ચૌદેક, *adj.* [ચૌદ + એક about.] About fourteen.

ચૌરતાઈ, *s. f.* [S. चौर a thief + ता a suffix forming a noun + ઈ euph.] The profession or practice of a thief; theft.

ચૌરતાઈ ચાપે ચિત્ત, શું કું લરનાર હો!—પ્રેમ.

ચૌરી, Same as ચમરી *q. v.*

ચૌલ, } ચૌલકર્મ, } Same as ચૌલ, ચૌલકર્મ *q. v.*

ચૌહાણ, *s m.* [See ચાહમાન.] A man belonging to a branch of Rajputs of the same name.

ચ્યવન *s. m.* [S.] Flowing; trickling. 2. Loss, deprivation. 3. Name of a sage.

ચ્યવનપ્રાશાવલેહ, *s. m.* Name of a native medicinal electuary.

ચ્યુત, *adj.* [S. *fr.* च्यु to fall.] Fallen. 2. Dethroned ; expelled. 3. Depraved. 4. Strayed; erred.

ચ્યુતિ, *s. f.* [See above.] Falling down; a fall. 2. Deviation from. 3. Losing; deprivation. 4. An error.

છ.

છ.

છ, *s. m.* [S.] The seventh consonant of the Gujarati alphabet, of the palatal class. 2. *inter.* Showing contempt; Fie ! Pshaw ! Tut! 3. *adj.* [S. षट्] Six;6. 4. *v. i.* [S. अस् to be.] The root of the verbs છે, છું, etc.

Id. છપાંચ ગણવા To run away; to slink.

કેટી આવું જનનિ ! દુઃખ ઉછંગ, કે છ અનુસાર.—ન. ચિ. રી.

છછૂં, *s. n.* A very young child.

છછો, *s. m.* A male child.

છઉં, *v. i.* [S. अस् to be.] (I) Am.

છ ઋતુ, *s. f.* [છ and S. ऋतु season.] Six seasons They are વસંત, ગ્રીષ્મ, વર્ષા, શરદ, હેમંત and શિશિર.

છક, *adv.* [See ચકિત.] Struck with wonder or amazement; astonished. 2. *s. m. f.* Wonder. 3. Pride; arrogance. 4. [છ+S. क a collection.] A table of or a multiple of six. 5 Anything arranged in six.

Id. છક થઈ જવું To be astonished. છક કરી નાખવું-દેવું To produce astonishment in.

જુવાન પીએ તો છક ઉતરે જવાનીનો.—દલપતરામ.
અરસપરસ મળ્યો હસી મિત્ર તો, છક ને તંબોળે છાકું.
—નિરાંતભક્ત.

છકછાટ, *s. m.* [Redup. of છક + S. वृत्ति being.] Pride; arrogance. 2. Foppishness.

છકચૂં, *adj. m. f. n.* [છક + ચંદવું to crush.] Mixed and crushed together.

છકડોળ, *adv.* Abundantly ; very much. 2. *s f.* A profuse stream.

રસસિદ્ધિની રેલનીએ છકડોળ હો.—કવિત.

છકડી, *s. m. f. n.* [છ+S. क collection + ડી dim.] An aggregate of six; an aggregate of six sheets of paper; one fourth part of a quire. 2. Carriage and six; a chaise and six.

છકડું, } *s. n.* છકડો, } *s. m.* [S. शकट a cart.] A cart; a waggon. 2. An aggregate number six.

જાને છકડી કરી પહોંચની કરી.—હ. દા. કા

છકર્મ, *s. n.* [S. षट् six and कर्मन् action.] The six kinds of actions. They are યજન, યાજન, અધ્યયન, દાન, અધ્યાપન and પ્રતિગ્રહ.

છકવું, *v. i.* [S. चकास् to shine.] To be dazzled. 2. To be confused or amazed. 3. To be haughty; to be arrogant. 4. To be puffed up.

Id. છકી જવું To be dazzled. 2. To be confused or amazed. 3. To be haughty. 4. To be puffed up.

ચાસ ચલાવે હીંડે છકેલો.—અખો.

છકાઈ, *s. f.* [See છક્કો.] Fasting for six days together.

છકાય, *s. f.* [છ and S. काया body.] Six kinds of animals (according to the Jain philosophy). They are પૃથ્વીકાય, અપકાય (water animals), તેઉકાય (fire-animals), વાયુકાય, વનસ્પતિકાય and ત્રસકાય (moving animals).

છકાર, *s. m.* [છ+S. कृ to do.] The sound of છ. 2. The letter છ.

છકારાંત, *s. m.* [છકાર+S. अंत the end.] A word ending in છ.

છકાવવું, *v. t* [See છકવું.] To get dazzled. 2. To get confused. 3. To get amazed. 4. To get puffed up.

છકીડું, *s. n.* [See છ six.] A cart with six oxen yoked to it. 2. Same as છકડું *q. v.*

છકેલ, } છકેલું, } *adj. m. f. n.* [See છકવું.] Elated; inflated; puffed up. 2. Loose; profligate; dissolute.

ગોપી સહાય સજ્જન છકેલ ફેંટ્યો.—શ્રી ભો. દી.

છકોરી, *s. f.* [See છોકરી.] A girl.

ઉંચ છકોરી છકી ગયેલી ચોવું ઓછું અભિમાન રે.—શ્રી ભો. દી.

છક્કડ, *s. f.* A slap. 2. A blow. 3. A loss; a deficit in trade, etc. 4. A deceit; a piece of knavery played off.

Id. છક્કડ લગાવવી-મારવી To give a slap or sharp blow. 2. To put to a great loss છક્કડ ખાવી To be beaten 2. To be deceived. 3. To suffer a great loss.

છક્કલ, *s. f.* [See છક્કો.] Name of a particular game at સોગઠાં (Indian drafts).

છક્કો, *s. m.* [S. षट्क a group of six.] A throw of six at dice. 2. The six in a suit of cards. 3. Courage.

Id. છક્કા છૂટી જવા To lose courage; to be disappointed.

છક્કોપંજો, *s. m.* [છક્કો+પંજો *fr.* S. पंचक a group of five.] A game at cards. 2. An artifice; wile; stratagem. 3 Quaintness, turbidness.

Id. છક્કાપંજો રમવો To deceive. છક્કે પંજે રોટ શો To enjoy oneself at another's expense.

ત્યાં છક્કાપંજા કે પોબાર જ પડે છે.—કં. દા. કાં.

છખૂણ, *adj.* [છ+S. कोण an angle.] Six-angled.

છખૂણિયું, *adj. m. f.* n [See above.] Having six angles; hexagonous.

છગ, *s. m.* [S.] A he-goat.

છગડગ, *adj.* [છગ redup. + ડગવું to move.] Wavering; uncertain; unstable.

છગડો, *s. m.* [See છગાર.] The figure six; 6. 2. [છગ+ડો dim.] A goat.

છગણું, *adj. m. f. n.* [છ+S गुण a multiple.] six-folded; six times.

છગલ, *s. n.* [S.] A goat. 2. A blue cloth.

છગાર, *s. f.* The top; the summit.

છંગ, *ind.* [See છગણું.] A term used in multiplying by six any number above unity.

છચોક, } છચોગ, } *adv.* [છતું + ચોક a courtyard.] Openly; publicly.

છચોર, *s. m.* [S. शठ a rogue+ चोर a thief.] A rascal; a knave 2. An established thief.

છછર, *s. f.* An arable land near a sea-coast.

છછણવું, *v. i.* [Imit.] To produce a rattling sound. 2. To murmur. 3. To grumble.

છછણાટ, *s. m.* [છછણવું+S. [illegible]] Tinkling; jingling. 2. Murmuring; grumbling. 3. A self-conceited air.

છછરું, Same as છાછરું *q. v.*

છછુંદર, } છછુંદરી, } *s. f.* [S. छुछुंदर, छुछुंदरी.] A shrew mouse. Sorex cærulescens ; an insectivore animal. 2. Name of a fire-work. 3. A woman of a pushing nature.

Id. છછુંદર જેવું Pushing. 2. Frolicsome; overwise; mischievous. છછુંદરનું પકડવું To suffer a loss either way. છછુંદર છોડવું To float a rumour.

Prov. છછુંદરનાં છ એ સરખાં All of the same feather.

છછુંદરું, *adj. m. f. n.* [See above.] Pushing; mischievous 2 Frolicsome; trickish. 3 *s. n.* A rumour; a gossip. 4. A kind of firework.

છછેડાઈ, *s. f.* [See ચોખ્ખાઈ.] Cleanliness; cleanness.

છછોરી, *s. f.* [See છછોરું.] Childishness.

છછોરું, *adj. m. f. n.* [See છોકરું.] Childish.

છત્રપતિ છછોરા ન થઈએ, પરપત્ની શું તણાં—પ્રેમાનંદ.

છ કર્મ, *s. m.* [છ and કર્મ blackart.] Six kinds of blackart. They are શાંતિ, વશીકરણ, સ્તંભન, વિદ્વેષ, ઉચ્ચાટન and મરણ.

છજાપટ્ટી, *s. f.* [છજું + પટ્ટી a long narrow strip.] The eaves of a balcony.

છજાવવું, *v. t.* [See છજું.] To adorn a house with a balcony. 2. To roof; to cover the roof by tiles etc. 3. [See છાજવું.] To beautify; to bless with

મણિમુખની યાદી મીઠી પગેક છજાવને.—લલિત.

છજું, *s. n.* [S. छद a wing.] A balcony. 2. Eaves.

છજાં ભળીઆં ભાળીઆં ધૂળ ભાજે.—દલપતરામ.

છંછણવું, *v. i.* [See છણકો.] To murmur or grumble.

છંછણાટ, Same as છણછણાટ *q. v.*

ઓઢી છતો છંછણાટ છઠ્ઠો જુવાન પર આવી રે.—દલપતરામ.

છંછન, *s. n.* [Imit.] Strutting or stalking; walking with stately steps; turning on the heel as in huff. 2. Bursting into passion with a lofty air.

તે આવી આવ્યાં છંછન કરતી, તજ ઓછાર ડિયુ રંગે.—કે. હ. ધ્રુ.

છંછેડવું, *v. t.* [Intens. of છેડવું to vex.] To worry; to tease. 3. To rebuke; to insult openly.

Id. છંછેડેલો સાપ [Lit.] A cobra that has been struck and is ready to take revenge. 2. A man watching an opportunity to take vengeance.

છંછેડાવું, *v. i.* [See above.] To be teased; to be vexed; to be excited.

છટ, *inter.* [Imit.] Tush! Tut! Fie! Pshaw! Pish!

છટકવું, *v. i.* [See સટકવું.] To escape; to slip away; to be off in a moment; to vanish in a trice. 2. To miss an aim. 3. To go beyond one's control.

છટકાવવું, *v. t.* [See છટકવું.] To miss. 2. To make a thing off from its place. 3. To remove; to move away. 4. To make one run away. 5. To get slipped.

છટકિયું, *s. n.* A handkerchief. 2. A piece of cloth kept wet with water in summer days.

છટકું, *s. n.* [See છટકવું.] A snare; a trap; a contrivance which would slide down easily.

Id. છટકું માંડવું To play a trick. 2. To entrap.

છટકેરવું; Same as છંટકેરવું *q. v.*

છટા, *s. f.* [S. छटा the mane of a lion; a crest.] An air; a cast; a way; a characteristic. 2 A way of speaking peculiar to a person. 3. Fluency of speech. 4. Oratory. 5. [See છાંટવું.] Painting the forehead with an auspicious pigment.

Id. બોલવાચાલવાની છટા Fluency or ease of speaking, walking, or conduct. 2 An attractive and impressive way of speaking, walking, or conduct. 3. A way of speaking, etc. peculiar to oneself.

છટા થકી બોલી ઉઠી અટકાવ્યું મુખ કામ,—અ. ઉ. વા.

પ્રાણીપુષ્પે રુધિર ચંદનની છટા દીધી— કે. હ. ધ્રુ.

છટાછટ, *adv.* [Imit.] Repeatedly; producing a sound when a thing strikes with another swiftly; one after the other.

છટાંક, *s. n.* [છ + S. टंक a coin.] A weight equal to the weight of 6 pice; one twelfth part of a sheer.

છટાદાર, *adj.* [છટા+P. दार having.] Airy; fluent. 2. Peculiar; characteristic. 3. Oratorical.

છટારો, *s. m.* Smelling.

છટેલ, *adj.* [See છટકવું.] Running wild; going beyond the limits of decency. 2. Lewd.

છઠ, *s. f.* [See છઠ્ઠી] The sixth day of either half of a lunar month. 2. *s. m.* Fasting for two days together (among the Jainas.).

Prov. છઠની સાતમ, ને સાતમની છઠ કોઈથી ન થાય No one is able to change the destiny of a man.

છઠિયાત, *s. m. pl.* [See છઠ્ઠી.] A dinner party given to persons who have fasted for two days together (among the Jainas). 2. *s. m.* A person who has fasted for two days together (among the Jainas).

છઠિયું, *s. n.* [See છઠ્ઠી.] A garment put on an infant on the sixth day after its birth.

છઠ્ઠી, *s. f.* [S षष्ठी.] Worship performed by the mother on the sixth day after delivery, of Durga and other goddesses. It is believed that the details of the destiny of a child are written on its forehead by the Creator on the sixth day after its birth.

Id. છઠ્ઠીના લેખ Pre ordained incidents. છઠ્ઠીના ઉખરેલ Wild and roguish from birth. છઠ્ઠીનું ધાવણ નીકળવું To suffer from severe vomiting.

અન્યાયથી છઠ્ઠી લહ્યા, પછી પરેલો બાળ,—આમળ,
કંઈ કહે ટાળ્યા નવ ટળે, લખ્યા છઠ્ઠીના લેખ —દલપતરામ.

છડ્ડું, *adj. m. f. n.* [S. षष्ठ sixth.] Sixth.

Id. છડ્ડે ખૂણે In an unfrequented or secluded corner; in a retired place. 2. In the remotest part of the body.

મધ રાત્રે જ દૂર આકિકાને છડ્ડે ખૂણેથી ચાલ્યો આવું છું.—ઘ.સુ.કે.

છડ, *s. m.* A reed; the stalk of a reed. 2. A bamboo. 3. The pole of a spear. 4. The bark of a tree.

છડકવું, *v. t.* [See છાંટવું.] To sprinkle.

છડવું, *v. t.* [S. छद् to separate.] To beat with a stick; to thrash. 2. To beat and separate (rice, etc.) from the husk. 3. To give away.

Id. છડી નાખવું To beat severely. છડી દેવું To give away.

છડા, *s m. pl.* [See છડા.] Prints of the hand dipped in a red pigment, made on auspicious occasions, on clothes, doors, walls, etc. 2. Silver anklets for a child.

મંદિર રચ્યાં છે નેહ, કંકુમ કેરા છડા દીધા રે.—દલપતરામ.

છડામણ, *s. n.* [See છડવું.] Bran; chaff of rice; husk.

છડામણ, *s. n.*
છડામણી, *s. f.* [See છડવું.] Wages paid for beating and separating (rice, etc.) from the husk.

છડાવવું, *v. t.* [See છડવું.] To cause to separate (rice, etc.) from the husk. 2. To get separated. 3. To get beaten.

છડાવું, *v. i.* [See છડવું.] To be separated from the husk (of rice etc.).

છડી, *s. f.* [S. यष्टि.] A nosegay of flowers bound in a cluster at the top of a stick. 2. A sceptre; a mace. 3. A cane; a switch; a ratan. 4. [See છડું.] A woman not accompanied by her children.

Id. છડી પોકારવી To declare the praises and exploits of (by a mace-bearer.) છડીચમર A mace and a fly-driver, regarded as signs of royalty and the royal office.

છડિયાત, *adj.* [See છડું.] Single; alone; unmarried. 2. Without a child. 3. Unaccompanied.

છડીઉં, *s. m.-f. n.* [See છડું.] A passenger.

છડીછોટ, *adj. f.* [છડું + છોટ redup.] Barren (woman): alone: childless.

છડીદાર,
છડીયાત, *adj.* [છડી a sceptre + P. दार keeping, S. वत् having.] Having a stick. 2. Having the form of a stick. 3. Having a mace. 4. *s. m.* An usher; the bearer of the rod of dignity; a sceptre-bearer; a beadle.

તેના છડીદાર તણા ઉચારો.—દલપતરામ.

છડીલો, *s. m.* Name of a plant; litchens.

છડી સ્વારી, *s. f.* [છડું and સ્વારી a retinue.] Riding without any retinue or followers; a light escort.

છડું, *adj. m. f. n.* [S. सस्त separated.] Alone; without any companion. 2. Single, unmarried. 3. Childless; barren (of a woman). 4. Unaccompanied by any child.

છડેલું કેનો ઊછરે એક છેડો.—દલપતરામ.

છડેછડું, *adj. m. f. n.* [Redup. of છડું.] Alone; unaccompanied; single. 2. *adv.* Singly.

છણ, *s. m.* [See સર, સેર.] A necklace of pearls. 2. [See છાંટવું.] Sprinkling of water, cow-dung wash, coloured water, etc.

છણુછણુ, *adv.* [Imit.] Tinkling; jingling.

છણકવું, *v. t.* [See છણકો.] To be angry with; to speak in anger. 2. [See છડવું.] To sift flour.

છણકારવું, *v. t* [See છણકો.] To scorn; to show arrogance by speech etc ; to be angry. 2. [See છાંટવું.] To sprinkle.

છણકારો, *s m.* [Imit.] Tinkling. 2. [See છણકો.] A self-conceited air. 3. [See છાંટવું.] A sprinkling.

છણકાછણક, Same as છણછણાટ *q. v.*

છણકો, *s. m.* [છણ imit.+S. कार the sound.] A hissing sound. 2. Affectations; airs. 3. Affected or real anger. 4. An abrupt angry speech accompanied by suitable gestures of the hands, eyes, etc. 5. Strutting and stalking; walking with stately steps and swelling air. 6. A lofty burst of passion.

છણછણ, *adj.* [Imit.] Chink-chink; jingling; tinkling. 2. *adv.* Freely; lavishly; liberally (of spending money).

છણછણું, *adj. m f. n.* [See above.] Tinkling; jingling. 2. Boiling; hot. 3. Being angry.

છણુછણાટ, s. m. [છણુછણુ + S. वृत्ति state.] Jingling; tinkling. 2. An unreasonable murmuring; grumbling. 3. A self-conceited air.

છણુછણુ, Same as છણુછણુ q. v.

છણુવું, v. t. [See છડવું.] To filter; to strain; to sift. 2. To discriminate; to examine minutely. 3. [See ખણવું.] To scratch with the nails (as itches). 4. To rake up old wounds or sores 5. To rake up old quarrels. 6. To give true judgment.

ક્યાંકું છણાતાં તે નિન્દા લાગી રે.—દયારામ.

છણાવવું, v. t. [See છણવું.] To get filtered, sifted or strained. 2. To get examined minutely. 3. To get scratched. 4. To get discussed.

છણાવું, v. i. [See છણવું.] To be scratched; to be bruised. 2. To be filtered. 3. To be discussed; to be talked over. 4. To be sifted. 5. To be tried or examined.

છંટકાવ, s. m. [See છાંટવું.] Watering; sprinkling.

છંટકોર, s. m. [See છાંટવું.] Sprinkling (of water or of coloured liquid).

છંટકોરવું, v. t. To extinguish with water. 2. To sprinkle.

છંટાવ, Same as છંટકાવ q. v.

છંટાવવું, v. t. [See છાંટવું.] To get watered or sprinkled with water. 2. To get affected with evil consequences; to be slandered.

છંટાવું, v. i. [See છાંટવું.] To be sprinkled; to be covered with drops of any liquid 2. To be covered with a perfumed water, or with muddy water in the Holi holidays. 3. To be affected by the evil consequences of the company of a wicked man. 5. To be the subject of abusive language. 6. To be pregnant (used in the case of lower animals).

છંડવું, Same as છાંડવું q. v.

છંડાવું, v. i. [See છાંડવું.] To be given up for ever. 2. To be left after eating. 3. [See છણવું.] To be sifted. 4. To be tried or examined.

છત, s. f. [S. सत् existing fr. अस् to be.] Existence. 2. Plenty; abundance. 3. Produce. 4. [S. छद् to cover.] A ceiling; an awning; a canopy. 5. A terrace; an open flat.

Prov. છત છાની ન રહે Existence cannot be concealed. સૌ છતના ચાળા છે Luxurious habits are often the result of plenty. છત છાંડીએ નહિ ને છેહ્‌ડે ચાંડીએ નહિ One should always remain within one's means.

છાપો કહે છાન્યું નહિ એને, છતનો એને છાક ચઢે છે.—સામળ.

છતરાવું, adj. m. f. n. [See છત્રી.] Open; not concealed; patent.

છતરી, Same as છત્રી q. v.

છતરીસ, Same as છત્રીસ q. v.

છતવંત, }
છતવંતું, } adj. m. f. n. [છત plenty + S. वत् having.] Plentiful; abundant. 2. Easily available.
છતવાળું, }

છતવાડ, }
છતવાર, } s. f. [છત plenty + S. वृत्ति state.] Plenty; abundance.

છતાં, adv. conj. [सति fr. अस to be.] Being; in spite of; nevertheless; although; though; notwithstanding. 2. Possessing; keeping.

Id. છતે ઘીએ લૂખું કેમ ખાય—છતે છોકરે વાંઝિયાના સોગન શું કરવા ખાઓ છો—છતે આંખે છોકરાના સોગન કેમ ખાય ? Who would suffer from the want of a thing, when it is within one's reach ?

છતારું, adj m. f. n. [છ + તાર a string.] Containing six threads. 2. s. n. A musical instrument possessing six strings.

છતાળું, Same as છતવાળું q. v.

એઇ રસા, તેઇ રસા, છતાળા છંછેડિયા—વલ્લભ.

છતીપાટ, adj. f. [છતું + S. पृष्ठ the back.] Flat; flat on the back.

છતું, adj. m. f. n. [See છત.] Open; not concealed. 2. Flat; flat on the back.

Id. છતું થવું To be revealed; to come before the public. 2. To become well-known. છતું કરવું To reveal; to expose. છતું રાખવું To keep up the reputation of. છતું સૂવું To lie flat on the back.

વાત્સલ્ય પ્રતિબિંબ આત્મગતને રે'તો હમેશાં છતું.—કાન્ત.
છતા ભજ ગ્રહ હતા ભજ જોય.—દલપતરામ.
ચાલી સ્વામીની સાથ ગઇ, ત્રિભુવન થઈ છતી.—વલ્લભ.
દુર્ષ્યંતરાજ પોતે છતા થયા.—મ. ન. દ્વિ.
અરણ્ય રાક્ષસ ત્યાંહી થયો છતો.—ન. બો. રી.

છતુંપાટ, adj n. Same as છતીપાટ q. v.

છતે, Same as છતાં q. v.

કેટા કહે શક્તિ પડે છતે રે.—નર્મદ.

છતોપાટ, adj. n. Same as છતીપાટ q. v.

છત્તર, છત્ર, } s. n. [S छत्र.] A large and lofty parasol. 2. An umbrella used as an ensign of dignity; a small silver or gold canopy of the form of an umbrella, held over the head of an idol 3. An umbrella 4. A defence; a protection. 5. A protector; a guardian. 6. An umbel. 7. A mushroom.

છત્રક, s. n. [છત્ર+S. क having.] A vegetable mould. 2. adj. Umbelliferous.

છત્રચક્ર, s. n. [છત્ર + S चक्र a circle.] A circular mark on the body

છત્રચામર, s. n. pl. [છત્ર +S. चमर a chowrie.] An umbrella and a fly-driver regarded as an insignia of royalty.

છત્રધારી, s m. [છત્ર + S. धृ to hold.] An epithet of a king. 2. adj. Holding an umbrella

છત્રપતિ, s. m. [છત્ર + S. पति a lord.] A king; a sovereign; a prince.

છત્રબંધ, s. m. [છત્ર + S. बध् to bind.] A poem arranged in the form of an umbrella.

છત્રભંગ, s. m. [છત્ર+S. भग breach.] Discontinuance of a kingship. 2. Dependence. 3 Widowhood.

છત્રસિંહાસન, s. n [છત્ર+S. सिंहासन a throne.] An umbrella and a throne. 2. The regal power or office.

છત્રાકાર, adj. [છત્ર + S. आकार a form.] Having the form of an umbrella 2. Umbellate; umbelliferous.

છત્રી, s. f. [S. छत्र] An umbrella; a parasol. 2 The hood of a carriage.

છત્રીસ, adj. [S. षट् six + त्रिंशति thirty.] Thirty-six; 36.

Id. છત્રીસ વાજાં All kinds of musical instruments. છત્રીસ દંડાયુધ Thirty-six kinds of weapons They are ચક્ર, ત્રિશૂળ, ધનુષ્ય, વજ્ર, બાણ, કૈવાણ, હળ, મૂશળ, ખાંડું, દંગ (ખડ્ક), દેકબાણ, ફરશી, કટાર, બરછટ, જંબલ, છરા, સેલ (બરછી), ચોટક (ઢાલ), ગદા, જરદ, ગુપ્તિ, ગુરંજ, સાંગ, તોમર, પાશ, ભુશંડી, બાંટ, ખંજર, ફશ, (કુહાડો), પટા, જંબુર, લટ્ઠ, જંત્ર, અંકુશ, ભાલું and પિસ્તોલ.

છદ, s n [S.] A covering. 2. A wing.

છદ્મ, s. n. [S.] A pretext; a guise. 2. A deceptive dress; a disguise 3. A fraud; a trick.

છધારું, adj. m. f n. [છ + S. धारा margin; edge.] Six-sided.

છનછન, adv [S. छनच्छन्.] With a sound of falling drops.

છનાછની, s. f. [See above.] The state of having plenty. 2. Tinkling.

છંદ, s m. [S. छन्द्.] A metre; a measure; a verse. 2. [S.] A liking; a propensity; fondness for. 3. Predilection for an evil pursuit; lawless pranks; freaks and frolics; wild and wilful conduct. 4. A kind of bracelets worn by women

Id. છંદ લાગવો To be taken up with; to be engrossed in; to be addicted to.

વિવિધ વાજીંત્ર વાજે, છંદમાં રે લોલ,—દયારામ.

છંદભંગ, s. m. [છંદ + S. भंग breach.] A violation of the rules of metre.

છંદવૃત્ત, s. n. [છંદ+S. वृत्त a metre.] A metre in general.

છંદશાસ્ત્ર, s. n. [S. छंदस् a metre + शास्त्र science.] A treatise on prosody.

છંદી, adj. [See છંદ.] Full of pranks and tricks. 2. Having evil habits. 3. Wilful; wanton.

તેમ ભિન્ન ભિન્ન છંદીમાં રે, વિષય ભોગવે રાય.–પ્રેમાનંદ.

છંદોબદ્ધ, adj [S. छंदस् a metre + बद्ध bound fr. बंध् to bind.] Composed in a metre; in the form of poetry; metrical.

છન્ન, adj [S. छद् to cover.] Covered.

છનોછની, છનાછન્ની, } s. f. [See છનછન.] Tinkling (of the sound of money) 2. Plenty.

Id છનાછની થઈ રહેવી To have an ample amount of money; to be very rich.

છન્નું, છન્નું, } adj. [S. षट् six+नवति ninety.] Ninety-six; 96.

છપગાં, s n. pl. [See below] Animals having six feet; insects.

છપગું, adj n. [છ+S पाद a foot.] Six-feeted.

છપરો, adj. m. [See above.] Lewd; debaucherous.

છપટ, s f. Fraud; rogurey.

છપડું, adj. m n. [છ + S. प्रस्तर a fold.] Six-folded.

છપરડું, s n A shallow cover of. 2. adj. n. [See છબછબડું.] Shallow

છપ્પય, s. m [છ + S. पाद foot.] A verse consisting of six lines containing 152 matras.

છપર, Same as છાપરું *q. v.*

છપરખાટ, *s. f.* [છપર+S. खट्वा a bed-stead.] A bed stead with a canopy attached. 2. A wooden swing.

છપરપગું, *adj. m. f. n.* [છપર+S. पाद a foot.] Having the soles of the feet wholly touching the ground while walking—regarded as an unfortunate mark; unlucky.

છપરપલંગ, *s. m.* [છપર+S. पर्यंक a bed-stead.] A bed-stead with a canopy.

છપરબંધ, *s. m.* [છપર+S. बंध् to bind.] A person who builds or thatches roofs.

છપવું, *v. i.* To shrink back from fear, awe, etc. 2. [See છૂપું.] To hide; to conceal.

છપાઈ, છપામણ, છપામણી, *s. f.* [See છાપવું.] The manner of printing. 2. The cost or price of printing.

છપાદ, છપાદુ, *adj.* [છ+S. पाद a foot.] Six feeted.

છપોસાત, *s. m pl* [See છ+પો, પા, પાય one—સાત seven] Seven in dice containing six and one

છપાવવું, *v. t.* [See છાપવું.] To get printed. 2. To get advertised. 3. To get published. 4. To get stamped.

છપાવું, *v. i.* [See છાપવું.] To be settled; to be announced; to be published 2. To be stamped; to be known. 3. To be printed.

છપ્પન, *adj.* [છ+S. पञ्चाशत् fifty.] Fifty-six; 56. 2. Deep; sharp; cunning; knowing 3. That has travelled over 56 countries, acquired 56 languages, and can gull and cozen any body (of a person).

Id. છપ્પન વખત—વેળા A thousand times over again; reiteratedly, repeatedly. છપ્પનના ભીલાવા To harass. છપ્પન ઉપર ભુંગળો વાગવી To pay no attention to; to disregard. એને ઘેર છપ્પન ઉપર ભુંગળો વાગે છે He lives in great pomp, and it is difficult to reach his ears and have an access to him. છપ્પનને ખૂણે In a retired and unfrequented corner. તેણે છપ્પન દેશનું પાણી પીધું છે He has travelled far and wide; he has a varied experience. છપ્પનને પાને In a secluded place; quite regardless. છપ્પનને પાને ઉડાવવું To disregard; to trifle away. (It is believed by the Hindus that there are on the earth 56 countries, 56 languages, and 56 dictionaries of the Sanskrit language.)

Prov. નહિ ત્રણમાં, નહિ તેરમાં, ને નહિ છપ્પનના મેળામાં Deserving no consideration. 2. Between two stools one comes to naught. છપ્પન વેપારી A man busily engaged. છપ્પન વેપારી ને બારો કુંચી Too many cooks spoil the broth.

છપ્પન ભોગ, *s.m.* [છપ્પન and S. भोग wealth and enjoyment.] A constant sufferer. 2. *s. m. pl.* A particular religious ceremony among the Vaishnavas. 3. All wealth and enjoyment.

છપ્પન ભોગ જ્યાં કબજુ વદુત ત્યાં—નરસિંહ.

છપ્પનીઓ, *s. m.* [See છપ્પન.] Name of the famine of the V. S. 1956.

છપ્પય, Same as છપય *q. v.*

છપ્પર, Same as છાપરું *q. v.*

છપ્પરખાટ, છપ્પરપલંગ, Same as છપરખાટ, છપરપલંગ *q. v.*

છપ્પરબંદ, છપ્પરબંધ, *s. m.* [છપર+S. बंध् to bind] A thatcher. 2. A maker of thatching frames. 3. *adj.* Having or covered with a thatch.

છપ્પરબંદું, છપ્પરબંધું, *adj.* [See above.] Covered with a thatch.

છપ્પો, *s. m.* [See છપય.] A stanza; a piece of poetry having six lines, consisting of 152 matras.

છપ્પોસાત, *s m. pl.* [છ+પો+સાત *q.v.*] At the game of dice the number six and one making up seven.

છબ, *s f.* [See છબી.] A portrait. 2. Beauty. 3. *adv.* [Imit.] Splashingly (imitative of the sound produced when water is struck with hand or foot).

છબ કરતી બેસ પલાળે, વારે વારે ચતુર.-બાલાણ.

છબકછબક, Same as છબછબ *q. v.*

છબકડી, *s. f.* A small piece of paper.

છબછબ, *adv.* [Imit.] Splashingly; sprinkling with water.

છબછબવું, Same as છબછબવું *q. v.*

છબછબવું, *v. i* [See છબછબ.] To overflow; to be full with.

પરસાળ ભરી છબછબે, જેમ તળાવની પહેરી હો—પ્રેમાનંદ.

આકુળે તે તરગો સ્ટે છબછબી.-કહાપિ.

છબછબાવવું, *v. t.* [Imit.] To splash (a garment, a piece of cloth) in water.

છબછબું, *adj. m. f. n.* [Imit.] A little; sufficient only to wet the bottom.

છબતરૂં, *adj. m. f. n.* [છબ+S. तर the suffix for the comparative degree.] Rather shallow. 2. Dirty; rugged.

છબદાર, *adj.* [છબ+P. दार having.] Handsome; beautiful.

છબરકી, *s. f.* [See ચબરકી.] A piece of paper. 2. A thin kind of paper.

છબવું, *v. i.* [S. स्पृश्, स्पर्श् to touch.] To arrive at; to reach. 2. To stick; to be touched or attached. 3. To conceal; to hide.

■ ઉપજે, તો ભલો વૈરાગ, બીજા કૃત્યનો ન છબે પાસ.–અખો.
માયાના ગુણ જ્યાં નવ છબે, તેને અખ્ખા તે કોણ આવ'બો.-અખો.
પોતાના શરીર પાસે એક પણ પક્ષીને છબવા દેતો નથી.–હ. પૈ.વિ.
છબતા છબતા શાને પિયુજી, નથી લજવાતા રે.–દયારામ.

છબી, *s. f.* [S. छवि a complexion.] A picture; a portrait; a photograph; a likeness. 2. Beauty.

Id. છબી લેવી–પાડવી–ઉતારવી To draw a portrait. 2. To photograph.

છબીદાર, *adj.* [છબી+P. दार having.] Beautiful; handsome.

છબીલું, *adj. m.f.n.* [છબી+ઈલું having.] Handsome; beautiful. 2. Having engaging features, winning in manners.

છબ્રુતરૂં, Same as છબતરૂં *q. v.*

...છમ, *adv.* [Imit.] Simmeringly; whizzingly. 2. Jinglingly.

છમકછમક, *adv.* [Imit.] Chimingly; jinglingly.

છમકલી, *s. f.* An earthen pot for churning curdled milk.

છમકલું, *s. n.* Mischief. 2. Meddlesomeness. 3. A slight fire; a momentary blazing 4. *adj. m. f. n.* Mischievous. 5. Meddlesome.

છમકવું, *v. i.* [Imit.] To jingle (of the ornaments, etc). 2. To walk with airs and blandishments (of ■ woman).

છમકાર, } છમકાર, } *s. m.* [છમ+S. कृ to do.] A loud and combined jingling, or tinkling sound.

છમકારવું, *v. t.* [See above.] To imbue. 2. To dip a red-hot piece of metal, etc. in water or a liquid so as to produce a simmering sound. 2. To place a watery substance (e. ■ a vegetable) in hot oil.

છમકારો, *s. m.* [See છમકાર.] A jingling sound. 2. A simmering sound.

છમકાવવું, *v. t.* [See ધમકાવવું.] To treat with contempt.

છમછમ, *adv.* [Imit.] With airs and blandishments 2. Jinglingly; chimingly.

પાયે લાંબરી રે, છમછમ કરતો છબીલો ચાલે.–દયારામ.

છમછમતું, *adj. m. f. n.* [Imit.] Jingling. 2. Simmering. 3. Hot.

છમછમાટ, *s m.* [છમછમ+ S. वृत्ति state.] A jingling sound. 2. Pride; vanity. 3. A self-conceited air.

છમછમીઆં, *s.* ■ *pl.* Cymbals

છમછરી, *s. f* [S. संवत्सर ■ year.] An anniversary; the last day of the પજુસણ holidays among the Jainas.

છમના, *s. f.* Name of Pomphret fish.

છમાસી, *s. f.* [છ+ S. मास a month.] The rites performed at the beginning of the sixth month after the death of a person. 2. *adj.* Occurring at the end of six months.

Id. છમાસી વાળવી To perform the ceremony after the dead at the end of six months છમાસી પરીક્ષા Terminal examination. છમાસી હિસાબ A half-yearly account.

છમોછમ, *adj.* [Imit.] Bursting out into life without conception (of insects).

છર, *s. m.* [S સૃ. सृ, to move; or शर an arrow.] A stalk of reed; a chip of bamboo. 2. Arrogance; pride; self-importance. 3. Rashness. 4. A fit of temper. 5 A razor 6. A thread or fibre in ■ reed.

Id. છર આવવો–ચડવો To be arrogant; to be proud: to be rash. 2. To be in a fit of temper. ■ કરવો–ફાટવો To go beyond due limits 2. To be overjoyed. છર ઉતારવો To lower the pride of; to make one humble. છર ફેરવવો To ruin; to desolate. 2. To cut off with a razor. 3. To low one's reputation.

આજ તેં અકબરના નામ પર છર ફેરવ્યો છે.—ગણપતરામ.

છરતું, *adj. m. f. n.* [S. सृ, सृ to move.] Slanting; sloping; cross. 2. Superficial: not deep; touching the surface.

છરર, } છરરર, } *adv.* [Imit.] With a bang (showing the sound produced while ■ thing is cut

with a sharp tool or when a weapon is thrown across the air).

કાઢડે મારી અમને તીર વાગ્યાં છરરર.—મીરાં.

છરવંચું, *adj. m. f. n.* [છર+S. वक्र crooked.] Arrogant; conceited. 2. Rash. 3. Mischievous.

છરાએલું, } છરાયું, } *adj. m. f. n.* [See છર arrogance.] Ranting. 2. Raving ; mad ; half mad.

છરી, *s. f.* [S. छुरी a knife.] A small knife. 2. Malice ; spite.

Id. ગળે છરી મૂકવી To be ready to kill 2. To harass 3. To threaten to ruin.

છરેલ, Same as છરાએલું *q. v.*

છરો, *s. m.* [S. छुरी a knife.] A large and sharp knife ; a cleaver. 2. A shot ; a bullet. 3. A charge for a gun (of nails, stones etc.).

છર્દિ, *s. f.* [S. छर्दि.] Vomiting ; sickness.

છલ, *s. m* [S.] A fraud ; deception ; a deceit. 2. Roguery ; knavery. 3. A design.

છલક, *s. f.* [See છલકાવું.] A splash ; a flow. 2. *adv.* Splashingly.

શૈયાસુખે નિરાસની છલકે છલાતી.—ભ. ક. કા.

ઉછળતો ઉછરંગ છલક છલકાય જો.—લલિત.

છલકોળવાં, *adv.* [છલક + છવાવું to be overspread.] Moving with a sound ; in an overflowing state (of a liquid).

છલકાવું, *v. i.* [છેળ + S. कृ to do.] To rise when stirred, and flow over the brim of the vessel (of a liquid); to be spilled. 2 To boast ; to vaunt ; to strut ; to swagger ; to talk big ; to be elated ; to be puffed up ; to exult vainly ; to brag ; to be overjoyed.

Prov. અધૂરો ઘડો છલકાય ઘણો An empty vessel makes most sound.

છલંગ, *s. f.* [S. स with+उल्लंघन leaping over.] A leap ; a spring ; a bound.

Id. છલંગ મારવી To leap; to jump; to bound. 2. To adventure ; to enterprize.

છલન, *s. n.* [S.] Fraud ; trick.

છલર, *s. f.* A kind of grass used in religious rites.

છલવિદ્યા, *s. f.* [છલ+S. विडम्बयति to deceive.] Deception ; fraud ; roguery.

છલવિદ્યાની ગત પકડી.—અભિરામ.

છલા, *s. f.* The number six (used in secret conversation).

છલાછલ, *adj.* and *adv.* [Redup. of છલકાવું.] Filled to the brim ; brimming over ; full to the brim.

છલાવું, Same as છલકાવું *q. v.*

ઉિલર છલાઈ જાય, જળ આવી મળે જ્યારે.—વલ્લભ.

છલિત, *adj* [S.] Deceived ; cheated. 2. Frightened.

છલી, *s. f.* [S. छल्लि the bark of a tree.] A kind of disease of the skin.

છલેયું, *s. n.* [See છેલ light play.] A wristlet made of light cheap wood.

છલુડી, *s. f.* A small cup.

છલોછલ, Same as છલાછલ *q. v.*

અંતરનાં હૈં હેત અનેરાં, ઉર છલોછલ ભરશે.—લલિત.

છલ્લા, *s. f.* [S. शलाका a stick.] A little chip inserted in a hole in the ear to widen the flaps. 2. *s. m. pl.* Gold-rings with little bells attached to them worn by women on a right hand finger.

છલ્લા આરસી રહી છે હાથ.—દયારામ.

છલ્લેયું, *s. n* A worn out vessel (generally a cup). 2. A wooden bracelet.

છલ્લો, *s. m.* An octangular gold ring worn in a pair on the little finger. 2. An iron ring tied with a red cotton thread and worn at the time of marriage. 3. A basket, in which materials of worship and offerings or presents are placed.

Id. છલ્લો ભરવો To perform a ceremony, in which materials of worship etc., are placed in a basket, and a dinner is given in honour of a goddess.

છવાવું, *v. i.* [S. छद् to cover.] To be covered. 2. To be eclipsed. 3. To remain unknown. 4. To be spread; to be overcast.

છવીંટીઆં, *s. n. pl.* [છ+વીંટી a ring.] A kind of silver ornaments worn by women on the toes.

છવ્વીસ, } છવીસ, } *adj.* [છ + S. विंशति twenty.] Twenty-six; 26.

છસે, } છસો, } *adj.* [છ+ S. शत a hundred.] Six hundred ; 600.

છહૂબો, *s. m.* [છાશ + બો dim.] Loosened curdled milk.

છળ, *s. m.* [S. छल fraud.] A disguise ; an assumed form. 2. A pretence ; a feint. 3.

Teasing; annoying. 1. Fraud; trick; circumvention ; treachery. 5 A counterfeit look of shame. 6. Persecution.

ચેતજે તું અથી શુક કહે છળ પડ્યો.—નરસિંહ.

છળકપટ, s. n [છળ+S. कपट fraud.] Treachery; fraud ; deception.

છળકારું, adj. m. f. n. [છળ + S कृ to do.] Persecuting ; oppressive.

તે ન વિચારી અવિચારી તો, નાઠો આવ્યો છળકારી-પ્રેમાનંદ.

છળકો, s. m. [ઉછળ+કો dim.] A splash of water.

છળના, s. f. [See છલન.] Persecution. 2. Deception; fraud.

છળપ્રપંચ, s. m. [છળ + S. प्रपंच fraud.] Persecution in various ways. 2. Fraud. 3. Treachery.

છળભેદ, s. m. [છળ + S. भेद treachery.] Fraud; secret fraudulent ways. 2. Treachery.

છળવિદ્યા, s f. [છળ+S. विद्या magical skill.] Artful and skilful deception.

છળવું, v. t. [S. छलयति to cheat] To cheat; to deceive. 2. To annoy. 3. To persecute. 4. v. i. To be afraid; to be frightened.

હું ન થયું છળું આદિ ના કરૂં.—નર્મદ

ઉકળી ઉભળું હેયું, ગાતાં છળી રમયંતી એ.—સવિત.

પણ અહો કંઇ સ્વપ્ન જ હરમાં, અનુભવી છળી જાગી હું તો હવાં.
—ન. ભો. દી.

છળો, s. m. A thick fluid, mostly in a semi-solid state.

છાઈ, Same as છાયા g. v.

છાંય, s. f. [S. छाया] Shade; shadow; umbrage. 2. Shelter; protection. 3. Auspices; favour. 4 A ghost; a demon; a phantom. 5. A feint.

છાંયડી, s. f. [છાંય + ડી dim.] A little shade.

Prov. વેળાવેળાની છાંયડી A man's fortune changes with circumstances. 2. The rise and fall of a man; the vicissitudes of fortune. ફરતાફરતી છાંયડી Shadows come and go; things never remain the same. 2. Rise and fall in turn.

છાંયડો, } s. m. Same as છાંય g. v.
છાંયો, }

છાયેલ, adj. [See છાવું.] Thatched; tiled. 2. s. n. Name of a cloth worn by women.

છાક, s. f. [See છાકટું.] Intoxication. 2. The disgusting smell of the mouth. 3. s. m. Arrogance: haughtiness; pride.

Id. છાક મારવી To give out an offensive smell (as of liquor). છાક ચઢવો-રાખવો To be proud; to disregard others; to be puffed up.

છતનો એને છાક ચડે છે.—સામળ.

છાનો રહે શત્રુની છાકે, જેમ દેવ દૈત્યોને ધાકે.—નર્મદ.

છાકટ, Same as છાકટું g. v.

છાકટાઈ, s. f. Same as છાકટાપણું g. v.

છાકટાપણું, s. n. [છાકટો+પણું a suffix forming a noun] A drunken state; drunkenness.

છાકટું, adj. m. f. n. [S. सक्त addicted to.] Drunk; intoxicated; stupefied with drink. 2. Going beyond limits.

છાકટો, s m. [See છાકટું.] A tippler; a soaker; a sot.

કોણ છાકટો ! અપરસાર ! અહીં સમાણી બેઠો.—કે. હ. ધ્રુ.

છાકમછોળ, adv. [છાકમ redup.+છોળ a wave.] Overflowing; brimming over. 2. In large quantities.

છાકવું, v. i. [See છાકટું.] To be intoxicated; to be mad. 2. To be puffed up. 3. To go wrong.

છાકોટો, s m. Same as છાક g. v.

છાગળ, s f. A leathern bottle or bag for holding water. 2. s m [S. छागल a goat.] A goat.

છાગળિયું, s. n. Same as છાગળ g. v. 2. Extravagance.

છાંડુ, s. m. f. n. [ચાડવું+S. कृ to do.] An idle tattler, a person in the habit of circulating false reports; a gossip.

છાછરું, } adj. m. f. n. Shallow; not deep. 2. Superficial.
છાછરૂં, }

છાજ, s. f. [S. छद् to cover.] A shelf. 2. A thatch. 3. A kind of grass used in thatching.

છાજલી, s. f. [છાજ+લી dim.] A ceiling. 2. A thatch. 3. A small balcony. 4. A shelf.

છાજવું, v. t. To become; to befit; to suit. 2 To deserve; to merit. 3. [See છાજ.] To thatch. 4 To continue.

તમને જે કહીએ તે છાજે, શક કહેવી, આતણ બન છાજે.-આતણ.

ભોગવા સંસારહીન સુરેશ, છાજે વિધવા બનેનો વેશ.—ન. ભો. દી.

છાજિયાં, s. n pl. Beating the breast in mourning, owing to sorrow. 2. A term of abuse used by women.

Id. છાજીઆ લેવાં To beat the breast in mourning. 2. To bewail. 3. To curse.

છાજું, s. n. [See છાજ.] A thatched shed in connection with a house; a covering.

છાછળમાછળ, *adj.* [છાછર + redup.] Not deep; shallow. 2. Superficial.

છાછળમાછળ નહિ વાત, એ તો રમવી વાત અઘાત.—અખો.

છાછડું, *adj. m. f. n.* Mischievous; prankish.

છાછૂં, s. n. [Imit.] The interjections and ejaculations of jugglery; a mere show; a parade; some empty noise; a little bustling about.

છાટ, s. f. [See છત ceiling.] The ceiling of an underground tank of water. 2. [શિલા + પાટ a slab.] A long slab of stone.

છાણ, s. n. [S. छगण.] Dung (of a bull, cow, or buffalo). 2. Courage; spirit.

Id. તેનામાં છાણ નથી He is a coward. છાણ પુંજવું To collect cow-dung. છાણપુંજો Cow-dung and other kinds of refuse, which ought to be collected and removed. છાણમાં હથીઆર મારવું—તરવાર મારવી To do a cowardly act. 2. To speak highly of one-self falsely; to be vain. શ્રીમંતો અપઠિત રીતે પાણીદાર હથીઆરને છાણમાં મારે છે.—નર્મદ. છાણપુંજમાં જન્મારો ગયો, ને ભાભીએ ઉકરડો કર્યો ! One forgets easily one's own nature.

Prov. છાણના દેવને આસકાની પૂજા Tit for tat. છાણના દેવને કપાસીઆની આંખો Everything at its proper value. છાણનો કીડો છાણમાં મરે One man's meat is another's poison; let every man confine himself to his element; sin is the life of a sinner, and holiness his death. છાણ લેઈ ઉપલડું ને પાણી લેઈ મસકડું To remain satisfied with what little one gets.

છાણવું, v. t. [See છણવું.] To strain; to filter; to sift. 2. To squeeze. 3. To investigate. 4 To discriminate.

જેણે સત્નામ હાણ્યું છે પાણી રે.—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

મારી સેરીના સંતડાણું પરની વાત ન બેસે છાણવા—દયારામ.

છાણીઉં, s. n. [See છાણ.] An article having the form of a basket made of cow-dung, clay etc. 2. *adj. m. f. n* Soft. 3. Worthless. 4. Living upon or eating cow-dung.

છાણું, s. n. [See છાણ.] A cow-dung cake; a sort of fuel.

Id. છાણાં થાપવાં To knead cow-dung and form it into cakes. માથે છાણાં થાપવાં To throw off obedience; to be disobedient. 2. To be overbearing in manners. તે વરને માથે છાણાં થાપશે She will rule the roost. છાણાં સંઘરવાં To help in a meritorious act. છાણે વીંછીને ચડાવવો To help one on in mischief; to commit abetment; to go out of one danger into another.

ફરી વીંછી ચડાવ્યો [illegible] છાણે રે.—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

છાંટ, s. f. [S. सृष्ट emitted ; poured forth.] Cuttings; clippings; shreds; slips. 2. Sprinkling of water to purify impure things. 3. Blots of colour (to beautify clothes). 4. [See છૂટ] Facility. 5. A fib; a false story.

Id. છાંટ મારવી To circulate false reports; to fabricate a story.

છાંટણું, s. n. [See છાંટ.] A sprinkling as in chintz. 2. Sprinkling (clothes, &c.) with saffron, etc. 3. The material used for sprinkling.

છાંટવું, v. t. [See છાંટ.] To sprinkle ; to scatter in drops. 2. To circulate false reports; to gossip. 3. To extinguish (fire, etc.,) by sprinkling water. 4. To bribe. 5. [S. छिद् to cut.] To clip ; to chop off ; to cut off.

Id. પાણી છાંટવું To sprinkle water. ગપ્પાં છાંટવાં To circulate a false story. 2. To talk tall ; to hold an idle conversation. બે પૈસા છાંટવા To give a bribe. ન્યાયાધીશને છાંટવો To bribe the judge. વાડ છાંટવી To prune a hedge. છાંટી નાખવું—કાઢવું To cut off.

છાંટી, s. f. [See છાંટ.] A sprinkling. 2. Drizzling of rain.

છાંટીઉં, s. n. [See છાંટ.] A bath on account of mourning. 2. [ષ + આંટી a knot.] An ornament having six knots and strings, worn round the neck by women.

છાંટુ, s. m. f. n. [See છાંટવું.] A gossiper; one who circulates false reports.

છાંટો, s. m. [See છાંટ.] A drop. 2. A stain; a blot. 3. Ignominy ; a stigma.

Id. બે છાંટા નાખી લેવા To perform a hasty worship. છાંટાપાણી A covert term for liquor, or any intoxicating drink. 2. Drinking liquor. છાંટાપાણી લેવાં To drink liquor. છાંટા ઉડવા-લાગવા To be sullied in one's reputation (by bad company).

છાંડણ, s. n. [See છાણવું.] Investigation ; inquiry. 2. Trial ; examination. 3. [See છાંડવું.] Act of leaving food in the dish after eating a part of it. 4. The refuse of food.

છાંડવું, v. t. [S. स्पंद् to shed.] To give up for ever ; to quit ; to abandon. 2. To divorce. 3. To leave the refuse of food at a dinner. 4. Same as છીણવું q. v.

Id. મૂકી છાંડવું To lay by ready to hand. બૈરી છાંડવી To divorce one's wife. કન્યા છાંડવી To refuse to marry a girl to whom a promise of marriage is given. વિવાહ છાંડવો To break the engagement for marriage.

છાંડી, છાંડેલી, } s. f. [See છાંડવું.] A women divorced from her husband. 2. adj. f. Abandoned; divorced (of a woman).

છાંડેલું, છાંડવું, } s n. [See છાંડવું.] The refuse of food. 2. adj. m. f. n. Left off ; remaining.

છાતરક, s. f. The gallop of a horse.

છાતરવું, v. t. To draw out ; to take out.

છાતરાં, s. n. pl. [See છોતરું.] Husks.

છાતી, s. f. [S. स्तन् to breathe hard.] The chest. 2. The breasts of a woman. 3. Courage; boldness; intrepidity; fortitude. 4. Presence of mind.

Id. છાતી કાઢીને ચાલવું-છાતીભેર ચાલવું To walk defiantly. જોબનધનનું જોર જણાવે, છાતી કાઢી ચાલે છે.-દલપતરામ. છાતી કૂટવી To beat the breast owing to sorrow. છાતી બેસવી To be drowned in sorrow; to lose one's courage. છાતી ફાટવી-ફાટી જવી To be confused; to be confounded; to be surprised; to be astonished. છાતી ભરાઈ આવવી-જવી To be suffocated. 2. To be overpowered by a sudden feeling. પોતાની પ્રજાને રાજીખુશીની સાંભળી તેની છાતી ભરાઈ ગઈ.—મહિપતરામ. છાતી પાકવી To have putrid matter or phlegm in the chest. 2. To see one's progeny turned out wicked. છાતી ફૂટવી To arrive at the age at which the breasts are formed. (said of a girl). છાતી તોડવી To work hard. છાતી ઠોકીને કહેવું To speak with confidence. છાતી ઉપર બેસવું To sit so close to a person as to confound him (when he is at work). 2. To be doggedly pressing; to be imperatively urgent. છાતી ઉપર હાથ મૂકવો-છાતીએ હાથ દેવો To encourage. છાતી પીગળવી To feel pity. છાતી બળવી To be jealous. 2. To sympathize. છાતી ચલાવવી-રાખવી To undertake a hazardous work. છાતીનું-છાતીવાળું-છાતીનું ધાડું Bold. 2. Requiring boldness. પોચી છાતીનો Unenterprising ; timid. છાતી સરસું દાબવું-ચાંપવું To hold in close embrace ; to embrace with affection. છાતી ઉપર રાખવું To love ; to take care of. છૈયાં છાતી પર રાખું તોયે લાગી કહેશે ભુંડી.-દલપતરામ. તારી ભાણીને જોઈએ કેવી છાતી પર રાખે છે?—ગો. મા. ત્રિ. છાતી ઉપર હાથ નાખવો To make an indecent attack upon a woman. છાતીનું કઠણ Unfeeling; heartless. છાતી ઉપર પત્થર મૂકવો To bear one's sorrow with a stout heart. છાતીની મુકી-છાતીનો ઘા A blow on the vital parts. 2. A loss or death which injures oneself personally; a personal injury. છાતી ઉંચી આવવી To be gratified; to be satisfied. છાતી કાલવવી To bemoan one's misfortune. છાતી ટાઢી થવી To be satisfied; to be at ease. છાતી ઠરવી To be satisfied. છાતી ચાલવી To dare. છાતી ઠોકવી To encourge; to give courage to. છાતી થાબડવી To congratulate ; to encourage. છાતી હાથ ન રહેવી To be under the control of emotions and feelings. 2. To lose one's control over one's feelings; to lose courage. છાતીએ હાથ ઘાલવો To be heartily sorry. છાતીએ ધરવું To embrace. છાતીનો આખો Adventurous; enterprising; careless of risk or danger ; rash તે છાતીનો આખો છે તેથી કદાપિ ધાડ લેવા ગયો હશે—મહિપતરામ. છાતીસમું Chest-deep. છાતીનું હાડકું Sternum.

છાતીચલું, adj. m.f.n. [છાતી+S. चल् to move] Bold; courageous. 2 Adventurous.

પાંડુમો અંગ્રેજ જાણ્યો ને છાતીચલો હતો.-હ. દા. કા.

છાતીપૂર, adj. [છાતી + S पृ, पूर् to fill.] Approaching the breast ; chest-deep.

છાતીફાટ, adv. [છાતી+S. स्फट् to burst.] Bitterly (of crying, weeping). 2. So hard as to break the chest (of work).

છાતીભેદન, s. n. [છાતી+S. भेदन separating.] Evisceration; a removal of the viscera.

છાતીભેર, adv. [છાતી+S. भृ to fill.] So as to cause panting while ascending (of a steep height). 2. Courageously; boldly.

છાત્ર, s. m. [S.] A pupil; a scholar.

છાત્રાલય, s. n. [છાત્ર+ S. आलय an abode.] A boarding house; a school residency.

છાનાછપનું, Same as છાનુંછપનું q. v.

છાનાછાની, adv. [Redup of છાનું.] Secretly. 2. Silently. 3. s. f. A secret talk; secrecy.

છાનું, *adj. m. f. n.* [S. छन्न covered *fr* छद् to cover.] Concealed; hidden. 2. Secret; private. 3. Silent.

Id. છાનું રાખવું To keep secret. 2. To stop speaking or crying. 3. To appease or pacify. છાનું રહેવું To be quiet; to keep silent. 2. To remain secret or unknown. "છાના આવજો," "તો કહું ઊંટે ચઢીને આવીશ" To do contrary to what is advised.

છાનુંછપનું, *adj. m. f. n.* [છાનું + છૂપાવવું to conceal.] Secret; private; confidential.

છાનુંમાનું, *adv. m. f. n.* [છાનું + માનું redup. of છાનું] Very secretly and quietly; unknowingly; silently; stealthily.

છાંદવું, *v. t.* [S. छद्र = thatch *fr.* छद् to cover.] To besmear or cover over with a thick layer of earth. 2. To shut up with a thick layer of mud, etc.

છાંદો, *s. m.* [See above] A thick layer.

છાંદોગ્ય, *s. n* [S.] Name of an upanishad.

છાપ, *s. f.* [See છાપવું.] A stamp; a print; an impression. 2. A seal 3. The impress of a master or of perfection 4 Reputation; fame. 5. The printing; the art of printing. 6. Awe; respect. 7. A brand 8. Downward motion.

Id છાપ મારવી To make a seal; to seal. 2 To produce an impression. છાપ પડવી-ઉઠવી To be affixed or produced (of a seal, an impression). 2. To have a reputation (good or bad). છાપ પાડવી To make an impression. છાપ પાડવી-બેસાડવી To establish a reputation (good or bad) 2. To produce a good impression on another person's mind. 3. To create a respect for oneself. 4. To hold in awe; to hold in terror. છાપ ખાવી To come down suddenly (of a paper kite). દ્વારકાની છાપ મેળવવી-લેવી [Lit.] To get oneself branded with the symbols of the weapons of the god Krishna, as a mark of having made a pilgrimage to Dwarka. 2. To pass an examination. 3. To obtain a certificate of having passed an examination.

છાપખાનું, *s. n.* [છાપ+P. खानह् a place.] A printing establishment; a printing office; a printing press.

છાપગર, [છાપ+P. गर् doing.] A painter. 2. A person of a class of persons of the same name who print clothes.

છાપટ, *s. f.* [P. चसीदन् to press.] A smart blow; a slap.

છાપણી, *s.f.* [See છાપવું.] Printing; stamping; making an impression. 2. The manner of printing. 3. The art of printing. 4. An edition.

છાપત, *s. f.* [See છાપવું.] The print; the mark. 2. Credit; respect. 3. Reputation; fame.

છાપર, *s. f.* A big flat stone used for getting thing crushed or pounded.

છાપરી, *s. f.* [See છાપરું.] A small roof. 2. A thatched cottage; a small hut.

છાપરાઉ, *adj. m. n.* [See છાપરું.] Relating or pertaining to a roof.

છાપરીઓ, *s. m.* A man of a caste among the Hindus, who is generally a merchant and puts on a flat turban.

છાપરું, *s. n.* [S. छत्वर a house.] A roof. 2. The top of a house. 3. A cottage; a small house. 4. An over-growth of hair on the head so great that it partially covers the forehead. 5. A broad uncouth hat.

In. છાપરું વધવું To increase (of the hair on the head). છાપરું કેવું To put the roof on. છાપરે મૂકવું To throw off restraint છાપરે ચઢાવવું To raise to the seventh heaven by false praises. છાપરે બેસવું To be dear; to be more reserved and proud. છાપરાં કેલાં To be insolent. 2. To be mischievous.

છાપવું, *v. t.* [P. चस्पीदन् to stick. Or S. स्थाप् to place.] To print; to stamp; to impress. 2. To publish. 3 To settle the price, etc. 4. To name. 5. To pronounce.
આશીર્મુખે કલ્પવાતાં શાં ઉપ છાપતી તે —ન. ભો. શી.

છાપું, *s. n.* [See above.] A newspaper. 2. A mark; an impression. 3. A mould; a die. 4. A small hat.

Id. છાપું મારવું To cut a mark on.

છાપેલું, *adj. m. f. n.* [See છાપવું.] Stamped; impressed; printed. 2. Published. 3. Settled as to the price, etc. 4. Notorious.

Id. છાપેલું કાટલું A stamped weight. 2. A notorious person.

છાપો, *s. m.* [See છાપવું.] A stamp; an impression 2. A sudden attack. 3. An invasion. 4. A tax.

Id. છાપો મારવો To make a sudden attack on. 2. To make a mark; to stamp. છાપો ભરવો To pay off a tax.

છાબ, *s. f.* A circular, broad, shallow bamboo basket. 2. A present of fruits, etc.

છાબડી, *s. f.* [છાબ+ડી dim.] A small basket 2. A present; an honour given to officers.

Id. છાબડી ભરવી To arrange fruits, etc., in a wicker basket, and present it to a Brahmans, after the death of a person.

છાબડું, *s. n.* Same as છાબ *q. v.*

Prov. છાબડે સૂરજ ઢંકાય ન રહે The smaller cannot include the greater; the whole is greater than its part.

અમદ તો અમલાનું છે.—દયારામ.

છાયલ, *s. n.* A kind of thin chequered cloth used as an upper garment by women.

છાયા *s. f.* [S.] Shade; shadow. 2. Shelter; protection. 3. Auspices; favour. 4. A ghost; a phantom. 5. Intermingling shadow. 6. Umbra. 7. Restraint.

Id. છાયા પડવી To fall (of a shadow). 2. To be thrown into shed; to be eclipsed; to be humbled. છાયા ભરવી To put in light and shade (of a drawing). છાયામાં રહેવું To live under the protection of. છાયા કરવી To give shelter to.

છાયાનટ, *s. m.* Name of a particular musical air.

છાયાપુરુષ, *s. m* [છાયા+S. पुरुष a man.] The image resembling one's ownself which one sees in the sky after intently looking at one's own shadow for a long time.

છાયાયંત્ર, *s. n.* [છાયા+S. यंत्र a machine.] A sun-dial.

છાયું, *adj. m. f. n.* [See છાવું.] Thatched. 2. Covered with a roof; roofed.

છાયેલ, Same as છાયલ *q. v.*

છાયો, *s. m.* Same as છાયા *q. v.*

છાર, *s. m. f.* [S. क्षार alkali.] Ashes. 2. Mould. 3. Pellicle; a film.

દીઠાં તે દેખાં વાગશે રે, પછી ઉડી પડી તન છાર.—પ્રીતમ.

હીરા છાર બે નાખે પાર.—અખો.

છારવું, *v. t.* [See છાર.] To compromise. 2. To turn to ashes. 3. To mould.

Id. છારી વાળવું To compromise. 2. To shield.

છારી, *s. f.* [See છાર.] A thin film or cover formed on the surface of a liquid; pellicle; a film.

Id. છારી વળવી To have the film formed on the surface of a liquid. એના મગજ ઉપર છારી વળી ગઈ છે He has become dull-headed. આંખ ઉપર છારી વળવી To suffer from the cataract of the eye.

છારીઉં, *s. n.* [See છાર.] A brush made of a handful of grass and used in rubbing and cleaning metal-pots with ashes.

છારું, *s. n.* [See છાર.] Dust; rubbish.

છારેલ, *adj. pl.* [See છાર.] Smelling awfully.

છારોઢીઆં, *s. n. pl.* [છાર +ઢાંકવું to cover.] Three earthen pots, covered with a piece of yellow cloth and placed at the end of a street in a court-yard (ચકલું) on the thirteenth day after the death of a man (among the કણબી community).

છાલ, *s. f.* [S. छाल.] Bark; rind; peel. 2. An exterior covering. 3. *s m.* [See ખ્યાલ.] Fascination. 4. An absorbing thought. 5. Being after a person.

Id. તે તો મારો છાલ મૂકતો નથી He is constantly after me making his entreaties. છાલ મૂકવો-મેલવો To give up thinking about. છાલ પાડવી To peel off. 2. To taunt; to reproach.

છાલક, *s. f.* [S. क्षालन sprinkling.] A wave; a sudden jerk of water; a splash.

Id. આંખમાં છાલક મારવી To splash water in the eyes to wash them. હાથે છાલકો મારવી To be generous; to give feasts etc., to others.

છાલકબાજી, *s. f.* [છાલક+P. बाज़ a player.] The game, in which each player tries to harass another by splashing water against his face.

છાલકું, *s. n.* A corn-bag carried on the back of an ass; an ass-pannier. 2. A weight equal to four maunds. 3. The belly (used in contempt). 4. *adj. m. f. n.* Shallow; not deep 5. Shallow-minded; vain; inflated; light-minded; empty-headed.

Id. છાલકા પાણીમાં ફરવું To be a fresh-water sailor; to be shallow-minded; to be vain. 2. To make a false show.

એક કુંભાર ડોસરનો છાલકો ભરી પરગામ ગયો.—હ. દા. કા.

છાલાં, *s n. pl.* [See છાલ.] Husks; peels 2. Bruises.

Id. છાલાં કુટવાં To make a vain attempt; to undergo fruitless trouble.

અગર છાલાં પડેલું અગ જિગર ત્યાં ખૂન ચાલે છે.—કલાપિ.

છાલી, *s. f.* A bangle.

Prov. "આ લે તારી છાલી, અને હું તો આરે ચાલી" (A wife says to her husband:) "Take these bangles which I wear owing to my relation to you; henceforth I shall have nothing to do with you." (Used in showing willingness to part with or to be divorced from a dear thing.)

છાલીઆં, *s. n. pl.* Broad brass cups. 2. Bangles.

છાલું, *s. n.* [See છાલ.] Husk; peel. 2. A bruise. 3. A broad brass cup.

છાવણ, *s. n.* [See છાવું.] Material used in thatching. 2. The act of thatching.

છાવણી, *s. f.* [See છાવું.] Temporary sheds erected for troops; an encampment; a camp; lines.

છાવર, *s. m.* [See છાવરવું.] A covering. 2. Concealment; hiding.

હું ભાવનો છાવર કરીને રે, શ્રી ગિરિધર વર તમો વરશે રે. —દયારામ.

છાવરવું, *v. t.* [See છાવું.] To hide; to conceal; to keep secret. 2. To take under one's protection. 3. To compromise.

■ સૂર્ય તે છાવરતાં પણ ઉંડ રહે નહિ છાનું.—દલપતરામ.

છાવું, *v. t.* [S. छद् to cover.] To thatch. 2. To protect.

આતતાનની છાયાં આરક અનતાં આપવચ્ચાયાં.—સવિતા

છાશ, } છાસ, } *s. f.* Whey; the serum or watery part of milk; butter-milk.

Id. છાશ આકળા થઇ ગયા All gone to dogs. છાશ પીવી To breakfast. છાશ આકળા થવું To become sour, to become tasteless. 2. To become pale in the face; to be disappointed. છાશમાં પાણી ઉમેરવું To give an exaggerated account of.

Prov. છાશ લેવા જવું ને દોણી સંતાડવી Do nothing, which you would wish to conceal. દોણી છાશ ઉકરડે રેડવી To give away a thing at a dead loss. 2. To marry a girl to an unworthy man.

છાસઠ, } છાસઠ, } *adj.* [S. षट् six + षष्टि sixty.] Sixty-six; 66.

છાસઠીઓ, *s. m.* Juvar crop grown by irrigating the fields in the month of Jetha (June).

છાસી, *adj.* [S. षट् six + अशीति eighty.] Eighty-six; 86.

છાસેટ, Same as છાસઠ *q. v.*

છાળ, Same as છોળ *q. v.*

છિ:, *inter.* [S. छि abuse; reproach.] Pshaw! fie! pish! for shame! an interjection showing contempt. 2. A term used by children to denote something dirty, filthy, or disagreeable.

છિકણી, Same as છીંકણી *q. v.*

છિકારવું, Same as છીંકારવું *q. v.*

છિકારવું, } છિકારું, } Same as છીંકારવું, છીંકારું *q. v.*

છિછરું, } છિછરું, } *-adj.* m. f. n. [See છાછરું shallow.] Unsocial; insolent; impolite. 2. Childish; foolish. 3. Mischievous; troublesome.

છિટકોરવું, *v. t.* [See છાંટવું.] To sprinkle.

છિટછિટ, Same as છટ, છિ: *q. v.*

છિછુવું, Same as છછુવું, છીછુવું *q. v.*

છિંટ, Same as છીંટ *q. v.*

છિંટ ચોરસી હુંડી સો એક.—પ્રેમાનંદ.

છિતરી, Same as છીતરી *q. v.*

છિતવું, *v. i.* To be driven on the shallows; to be aground or stranded.

છિત્કાર, *s. m.* [S. सीत्कार.] Murmuring; low noise.

કરે છિત્કાર તમરાં ત્યાં ક્યૈં —કલાપિ.

છિતરી, Same as છીતરી *q. v.*

છિદવું, *v. t.* [S. छिद् to cut.] To pound; to beat severely; to press violently. 2. To trample; to tread upon.

છિદ્ર, *s. n.* [S. छिद्र *fr.* छिद् to cut.] A hole; a bore. 2. A way of entrance. 3. A flaw; a defect. 4. A secret fault. 5. Vacuity. 6. A foible; a shift; a salvo; a loophole. 7. A vulnerable point; a weak point.

Id. છિદ્ર જોવું To find out a hole or a defect. 2. To find out a fault in a man with a view to censure him. 3. To slander.

છિદ્રતા, *s. f.* [છિદ્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Porosity.

છિદ્રાળુ, *adj.* [છિદ્ર+S. आलु having.] Porous.

છિનાવવું, } છિનાવવું, } *v. t.* Same as છીનવવું, છીનાવવું *q. v.*

છિનવું, Same as છીનવું *q. v.*

છિનાળ, Same as છીનાળ q. v.

છિનાળવાડો, Same as છીનાળવાડો q. v.

છિનાળવું, Same as છીનાળવું q. v.

છિનાળી, } Same as છીનાળી, છીનાળું q. v.
છિનાળું, }

છિન્ન, *adj.* [S. छिन्न *fr.* छिद् to cut.] Divided; cut off; chopped; broken; riven. 2. Destroyed; removed.

છિન્નભગ્ન, *s. n.* [છિન્ન + S. भग्न broken *fr.* भंज् to break.] A compound fracture.

છિન્નભિન્ન, *adj.* [છિન્ન + S. भिन्न divided *fr.* भिद् to divide.] Cut and broken. 2. Completely spoiled. 3. Mutilated; mangled.

છિન્નવ્રણ, *s. m.* [છિન્ન + S. व्रण a wound.] An incised wound.

છિન્નશ્વાસ, *s. m.* [છિન્ન + S. श्वास breath.]. Cogged-wheel breathing.

છિન્નાંગ, *s. n.* [છિન્ન + S. अंग a limb.] Disjecta membra.

છિપકલી, *s. f.* A kind of snake.

છિપણું, Same as છીપણું q. v.

છિપર, *s. f.* [See ચીપ.] A large flat stone.

છિપરું, *adj. m. f. n.* Dirty; filthy.

છિપાડી, *s. f.* Dust.

છિપાડો, *s. m.* Filth raised up by wind. 2. Putting one to shame.

છિલકું, *s. n.* [See છાલ.] A bark; peel.

છિલર, } *s n.* [See છાબડું.] A tank in a ruined state. 2. A pond.
છિલ્લર, }

છિલ્લરે છલાઈ જાય, જળ આવી બળે જ્યારે.—પ્રેમાનંદ.
જેટલો છિલ્લરે અર્ધ ચોમાસે ભરિયા જ્યો.—ના. દ. ક.
સાગર આગળ છિલર જ્યોં,—કવિદાસ.
મૂઢમતિ અતિ તુચ્છ ગતિ હું, ક્યહાં છિલ્લનીર.—દેવનેશર.

છિલવું, Same as છેલવું q. v.

છી, } *inter.* [See છિઃ] Pshaw! tut! fie! 2. *adj.* Bad; dirty. (Used in speaking with little children.) 3. *s. f.* Stools.
છીછી, }

Id. છી કરવી To go to stools. છી ગંધાવી To be dirty in appearance. 2. To be childish.

છીંક, *s. f.* [S. छिक्का.] A sneeze.

Id. છીંક આવવી-ખાવી To sneeze. છીંક આવે એવું Very clean.

છીંકણી, *s. f.* [See above.] Snuff.

છીંકવું, *v. i.* [See છીંક.] To sneeze.

Id. છીંકતાં છીંડું પડવું To take offence without any serious fault. છીંકતાં દંડવું To rule tyrannically; to sway absolutely.

છીંકારડું, } *s. n.* [See છીંક.] Gazella bennetti; a kind of antelope with horns.
છીંકારું, }

છીંકારડું, *s. n.* [See છીંક.] An animal of the lizard kind, which is supposed to breathe out poison. 2. A small kind of antelope.

છીએ, *v. i.* [S. स्मः; स्थः] Are (used with 'અમે').

છીછરડું, } Same as છિછરડું, છિછરું q. v.
છીછરું, }

છીટ, *s. f.* [See છાંટવું.] Chintz; printed cloth; calico. 2. [See છીત.] A prejudice; an objection: 3. Disgust. 4. Same as છિઃ q. v.

છીટી, *s. f.* [See છીટ calico.] A printed piece of cloth.

છીટકોરડું, Same as છિટકોરડું q. v.

છીપકલી, Same as છિપકલી q. v.

છીપણી, *s. f.* [See છીપવું.] A contrivance for sprinkling water.

છીપણું, *s. n.* [See છીપવું.] A large and shallow earthen dish.

છીડું, *s. n.* [See છીત.] A pretence; a pretext. 2. A fault. 3. Same as છીંડું q. v.

છીડી, Same as છીંડી q. v.

છીડું, Same as છીંડું q. v.

છીણ, *s. f.* [See છીણવું.] Peelings. 2. Slits.

છીણવું, Same as છીનવું q. v.

છીણી, *s. f.* [See છીણવું.] A scraper; a scoop. 2. A cutting tool.

Id. આપે છીણી મૂકવી To cut down. 2. To destroy. 3. To waste. 4. To annihilate.

છીંટ, *s. f.* [See છાંટવું.] Chintz; calico; printed cloth.

છીંડી, *s. f.* [છિન્ન+ડી dim.] A narrow path; an alley. 2. A hedge.

છીંડું, *s. n.* [છિન્ન+ડું dim.] An opening in a hedge. 2. A fault.

Id. છીંડું પાડવું To make a gap in a hedge. 2. To make an opening in order to get access to or go out of a place. છીંડું શોધવું To find fault with.

Prov. છીંડે ચડ્યો તે ચોર There is a presumption against a tresspasser.

છીત, *s. f.* [See છીટ] A prejudice; scruples; an objection. 2. Disgust; dislike.

છીતરી, Same as છીંડી *q. v.*

છીદરી, *s f.* [See સુંદરી.] A kind of upper garment of varied colours worn by women.

Prov. છીદરી એટલી ભાત Every man has his defects; to err is human. 2. Many men many minds.

છીદરું, *adj. m. f. n.* [See છીછરું.] Shallow.

છીનવવું, } છીનાવવું, } *v. t.* [See છિન્ન.] To snatch; to wrest; to deprive one of; to usurp; to take away by force.

Id. છીનવી લેવું To wrest; to snatch away.

છીનવું, *v. t.* [See છિન્ન.] To peel; to cut. 2. To slit.

છીનાળ, *s. f.* [S. छिन्ना.] A whore; a harlot; an adulteress; a fornicatress.

છીનાળવાડો, *s. m.* [છીનાળ+S. वाट an enclosure.] A concubine's square; the part of a town where harlots reside. 2. A brothel.

છીનાળી, } *s. f.* છીનાળું, } *s. n.* [See છીનાળ.] Adultery; whoredom; concubinage; fornication.

છીની, Same as છીણી *q. v.*

છીપ, *s. f.* [S. शुक्ति.] A shell.

છીપરં, Same as છિપરં *q. v.*

છીપરું, Same as છિપરું *q. v.*

છીપવું, *v. i.* [S. क्लिप् to ooze; to drop.] To be satisfied; to be allayed; to be quenched. 2. To sprinkle. 3 *v. t.* To fasten; to anchor (a ship).

Id. તરસ છીપવી To be quenched (of thirst).
ત્યાં વહાણ છીપી નગર જોવા નીકળી પડ્યો.—હ. કા. કં.

છીપાવવું, *v. t.* [See above.] To quench; to allay; to satisfy.

છીપો, *s. m.* [S. छिपक.] A cloth-printer. 2. A stamper.

છીપેલ, Same as ઓરસડી *q. v.*

છીપેલી, Same as છીપ *q. v.*

છીબું, *s. n.* [S. सूप a pan.] A flat dish.

છું, *v. i.* [S. अस्मि] Am (used with 'I').

છુઃ, *inter.* [S. छिः reproach.] A term showing contempt. 2. *s. n.* Conjuration; a charm; a spell.

છુછુંદર, Same as છછુંદર *q. v.*

છુંછાં, *s. n. pl.* Unwoven stuff.

Id. છુંછાં નીકળવાં To be worn out; to be threadbare (of a cloth).
છુંછાં તે રૂનાં છે, ઝાડાં તે ચામડાં છે.—આ. ભા. છુ.

છુંછું, *s. n.* [See ચંચુ.] The long projecting mouth of a beast; the snout.

છુંટ, *s. f.* A kind of plant.

છુમકાર, } છુમકો, } *s. m.* [છુમછુમ+S. कार the sound of છુમછુમ.] A jingling sound.

છુમછુમ, *adv.* [Imit.] Jingling; tinkling.

છુરી, *s. f.* [S.] A knife.

છુવાડું, Same as છવાડું, છેવાડું *q. v.*

છુવું, *v. t.* To touch; to come in contact with; to meddle with. 2. To feel. 3. To pollute with the touch.

છુવારીઅજમોદ, *s. m.* Name of a plant. Garnish. N. O. Compositæ.

છુટી, *s. f.* [See છૂટ.] Remission; leave; liberty. 2. Permission. 3. Freedom from work; a vacation; the recess time.

છુટું, Same as છૂટું *q. v.*

છૂ, *s. n.* [Imit.] Egress.

Id. છૂ કરી જવું To steal away stealthily; to glide away unseen. 2. To take away beyond the knowledge of others.

છૂચ, *s f.* [S. चंचु.] Name of a plant. Corchorus olitorius. N. O. Tiliaceæ.

છૂટ, *s. f.* [See છૂટવું.] Liberty; freedom; exemption from control. 2. Permission; allowance. 3 The amount deducted; abatement 4. Enough of space; extensive space.

Id. છૂટ મેલવી-મૂકવી To make a reduction in an account for prompt payment. છૂટ રાખવી To make an exception or provision in an agreement. છૂટ આપવી To give leave to do; to allow; to leave a matter to one's discretion. 2. To leave one free to do or omit to do a thing. છૂટ લેવી To take the liberty of; to presume. બોલવાની છૂટ લેવી To take the liberty of saying. છૂટથી વાત કરવી To talk freely. 2. To talk unguardedly. 3. To speak cheekily; to take liberties with.

છૂટક, *adv.* [See છૂટું.] By retail; not wholesale (of selling or buying). 2. Selling or buying in small quantities.

છૂટકબારી, *s. f.* [છૂટકો + બારી a window.] A way or means of escape.

છૂટકબારો, *s. m.* [છૂટકો + બારું an outlet.] Release; deliverance; liberation. 2. Delivery; giving birth to a child.

છૂટકારો, } *s. m.* [See below.] Release;
છૂટકો, }
liberation; emancipation; deliverance; freedom from restraint. 2. Remission of a claim; acquittance from debt. 3. A go.

Id. એને પૈસા આપ્યા વગર મારો છૂટકો નથી I have no go but to pay him.

છૂટવું, *v. i.* [S. छुट let lose.] To become loose; to get loose from bondage; to be released from restraint or trouble; to be extricated. 2. To part or become asunder; to be disunited, undone, disjoined, or disengaged. 3. To break out; to burst forth. 4. To spring up; to rise into active operation. 5. To set in furiously; to run off wildly and madly. 6. To become dissolute; to rush headlong. 7. To go off; to explode; to be discharged (of a gun, etc.). 8. To be reckless; to set to with full swing; to engage in ardently.

N. B.—છૂટવું is used as an auxilliary verb to show the completion of the action, in which the doer was engaged against his will, and of which he was glad to be free, *e. g.*, વળી છૂટવું, કહી છૂટવું.

Id. બંધનમાંથી છૂટવું To be free from a bondage or a binding. કરજથી-કરજમાંથી છૂટવું To be free from a debt. ગાંઠ છૂટવી To be untied; to be loosened (of a knot). 2. To be separated from (of friends). સાંધા છૂટવા To be free from gout. 2. To be free (in body) to move about. સાંધેસાંધા છૂટી જવા To be disjointed; to be loosened in the several joints of a whole. પરસેવો છૂટવો To arise (of perspiration). ધ્રૂજારો છૂટવો-કમકમાટી-કમકમી છૂટવી To have a trembling fit. પવન છૂટવો To arise (of wind). 2. To break wind. પાણી છૂટવું To have an unusual exertion of saliva. 2. To have a discharge of seminal matter. ઝાડો છૂટવો To suffer from diarrhoea. બંદૂક-તોપ-આતસબાજી છૂટવી-તીર છૂટવું To be discharged (of a musket, a gun, fireworks, a bow.). નિશાળ છૂટવી To be dismissed (of a school) પેટમાં છૂટવું-છૂટી જવું To be terrified. છૂટી પડવું To drop down, by the knot being loosened or untied. 2 To be expended uselessly; to be wasted (of money). 3. To be free from a binding; to plead that an agreement is not binding upon oneself (in law). છૂટી ચાલે ચાલવું To walk without a restraint or freely. કામ કરી છૂટે એવું Obliging; of an obliging nature. ગ્રહણ છૂટી રહેવું To be over (of an eclipse).

Prov. ચમડી છૂટે, પણ દમડી ન છૂટે એવો A miser. 2. Miserly.

છૂટાપણું, *s. n.* [છૂટું + પણું a suffix forming a noun.] Release. 2. Freedom.

છૂટું, *adj. m. f. n.* [See છૂટવું.] Loosened; disengaged; loose. 2. Not fixed; hanging; flowing. 3. Not crowded or close 4. Free; unengaged; unemployed. 5. Exempt; free; detached. 6. Unbound; at large. 7. Not made fast; not attached. 8. Distinct; separate. 9. *s. n.* Change.

Id. બે ચાર રૂપીઆનું છૂટું રાખજો Have change for a few rupees. છૂટું મૂકવું To let loose; to set at liberty. 2. To weep and cry aloud. છૂટા થવું To be free (after giving over charge of one's office). 2. To play freely; not to be at the heels of the mother (of a child). બોલવામાં છૂટા થવું To speak without any restraint; to speak freely (of a child). છૂટે મોંએ રોવું To weep bitterly or putting aside all restraint. છૂટું પડવું To be separated. છૂટું મારવું To throw. મોંનું છૂટું Free in talking; talking freely. હાથનું છૂટું Liberal; free in spending; generous; extravagant 2. Accustomed to severe beating. હાથપગનું મોં છૂટું મૂકવું To spend freely. છૂટે રૂપે Unencumbered. 2. Securely; without fear બાપુ કહે સતનામને લઇ જો, એને છૂટે રૂપેથી રહેવું છે.—બાપુ. છૂટે મોંએ With the face open. 2. Without restraint. છૂટે હાથે Freely; generously. 2. Recklessly; mercilessly.

છૂટાછેડા, *s. m. pl.* [છૂટું + છેડો an end of a garment.] Divorce; dissolution of marriage; legal separation of husband and wife. 2. Delivery.

Id. છૂટાછેડા કરવા To divorce. છૂટાછેડા થવા To give birth to or deliver a child (of the mother). પરસાણીને છૂટાછેડાના દિવસ પાસે આવ્યા.—ગો. મા. નિ.

છૂટુંછવાયું, *adv. m. f. n.* [છૂટું + છવાયું to be spread.] Being few and far between. 2. Occurring at intervals 3. Here and there.

છૂંદણી, *s. f.* [See છૂંદવું] The act of treading or crushing.

છૂંદણાં, *s. n. pl.* [See છૂંદવું.] Ornamental small black dots or designs tattooed on the hands, feet, forehead, cheeks and chin of women or men.

ઘૂંદવું, *v. t.* [S. क्षुद् to wound.] To trample; to press violently. 3. To beat. 2. Extreme.

ઘૂંદાવવું, *v. t.* [See above.] To get trampled upon; to get trodden. 2. To get crushed; to get pressed violently.

ઘૂંદાવું, *v. i.* [See ઘૂંદવું.] To be trodden; to be trampled upon. 2. To be crushed; to be pressed violently. 3. To be beaten.

ઘૂંદો, *s. m.* [See ઘૂંદવું.] Mince. 2. Crushed state.

Id. ઘૂંદો કરવો To prepare a mince. 2. To beat severely.

છૂપછૂપામણું, *s. f.* [Redup. of છૂપાવું.] A game for children, generally known as એલ્લ ગેલ્લ ચીપા ગેલ્લ the play of Hide and Seek.

છૂપવું, *v. i.* [See છૂપું.] To hide or conceal oneself.

છૂપાછૂપ, *adv.* [Redup. of છૂપાવું.] Secretly; stealthily. 2. In private; in camera

છૂપાડવું, } *v. t.* [See above.] To con-
છૂપાવવું, }
ceal; to hide; to lock up; to seal up. 2. To withhold; to reserve; not to disclose; not to divulge; to conceal; to secrete. 3. To suppress; to hush up; to keep back. 4. To make a secret of.

છૂપાવું, *v. i.* [See છૂપવું.] To be hidden 2. To hide in ambush; to conceal oneself.

છૂપું, *adj. m. f. n.* [S. क्षुप crept gently.] Hidden; concealed; secret; private.

છૂમંતર, *s. n.* [છૂ Imit. + S. मंत्र an incantation.] Conjuration; incantation; enchantment; a charm; spells.

છે, *v. i.* [S. अस्ति.] Is; are (used with ' he ' and ' they ' and ' thou ').

છેક, *s. f.* The end. 2. An extremity. 3. *adv.* Very much; exceedingly. 4. Wholly; quite; absolutely; entirely. 5. At length; at last; after all.

આતા રે જું આ અવની ઉપરે,ગણતાં ન આવે છેક છ.-નિષ્કુળાનંદ.

છેકણી, *s. f.* [See છેકવું.] An erasure; the act of erasing. 2. An eraser.

છેકણું, *s. n.* [See છેકવું.] A rubber; an eraser.

છેકવું, *v. t.* [See છેકો.] To blot out; to cross; to cancel; to score out. 2. To erase; to scratch.

છેકાછેક, *s. f.* [Redup of છેકવું.] Scratches in several places (in writing). 2. Extreme.

છેકાનુપ્રાસ, *s. m.* [S.] One of the five kinds of a single alliteration which is a similarity occurring once (or singly) and in more than one way among a collection of consonants.

છેકાવવું, *v. t.* [See છેકવું.] To get scratched; to get cancelled; to get scored out. 2. To get erased.

છેકાવું, *v. i.* [See છેકવું.] To be scratched; to be cancelled; to be scored out. 2. To be erased.

છેકો, *s. m.* [S. स्पृष्ट tainted; defiled.] The stroke, line, cross, etc, showing a cancellation; an erasure; a scratch.

Id. છેકો મારવો-મૂકવો To scratch out; to take out (of a list) by scratching.

છેકોક્તિ, *s. f.* [S.] Insinuation; double *entendre.*

છેડાવું, *v. i.* [See છેડું.] To be cross; to be sullen.

છેતી, *s. f.* [S. शाटी a garment.) A dhotar worn by a child at night.

છેટું, *s. n.* [See છેટો.] A distance. 2. An interval. 3. Extent; reach; range. 4. Impossibility. 5. *adj. m. f. n.* Distant; far away; separated.

Id. છેટું ભાંગવું To reduce the distance between. છેટું પડવું To become distant; to be left at a distance.

છેટે, *adv.* [See above.] Far off; at a distance. 2. In monthly course.

Id. છેટે બેસવું To be in the monthly course (of a woman). 2. To sit at a distance (of an untouchable).

છેડ, } *s. f.* [See છેડવું.] Teasing. 2. A
છેડણી, }
nickname. 3. The art of playing on a musical instrument.

છેડતી, *s. f.* [See છેડવું.] A fault. 2. A defect. 3. Teasing. 4. Pranks.

Id. છેડતી શોધવી To find fault with. છેડતી કરવી To tease.

છેડતો, Same as છેડો *q. v.*

છેડવું, *v. t.* [S. छिद् to disturb.] To vex; to fret; to tease; to irritate. 2. To touch; to intermeddle. 3-To play upon a musical instrument.

Id. છેડી જોવું To harass or insult a man in order to ascertain what stuff he is made of. 2. To inquire into ; to test ; to sound. 3. To try a musical instrument. છેડ્યાં કરવું To offend or tease a man often and often.

મુકુતા સ્નેહ આદર ધારી છેડ્યા તાર દ્રુજ સુખકારી.—ન. કો. રી.
પોતે વીણા હાથ ધરી છેડી.—કે. હ. મુ.

છેડાગાંઠણું, છેડાગાંઠણું, } s. m [છેડો+S. ग्रंथ् to bind.] The garment with which the ends of the bride's and bridegroom's upper garment are tied in the marriage ceremony.

છેડાછૂટકો, s. m. [છેડો+છૂટકો release.] Divorce.

છેડાછેડ, s. f. [Redup. of છેડવું.] Vexing ; teasing ; fretting ; irritating 2. Repeated intermeddling.

છેડાછેડી, s. f. [Redup. of છેડો.] A knot of one of the ends of the upper garments of the bride and bridegroom tied at the time of performing the marriage ceremony.

છેડાબંધન, છેડાબાંધણ, છેડાબાંધણું, } s. n. [છેડો + S. बंध् to bind.] The garment with which the ends of the bride's and bridegroom's upper garment are tied in the marriage ceremony.

છેડાવવું, v. t. [See છેડવું.] To get played upon (of a musical instrument). 2. To ask to play upon a musical instrument.

છેડાવું, v. i. [See છેડવું.] To be vexed; to be teased; to be irritated. 2. To be touched; to be intermeddled. 3. To be played upon (of a musical instrument).

છેડો, s. m. [S. छेद an end] The end; termination; conclusion. 2. Limit; boundary; skirts; border.

Id. છેડો ઝાલવો-પકડવો To take support. 2. To importune. 3. To catch red-handed. છેડો મૂકવો To leave all connection with; to have nothing to do with. 2. To cease from harassing. છેડો ફાડવો-ફાડી આપવો To divorce. છેડો વાળવો To weep in a mourning with an end of the upper garment drawn over the face. તારો છેડો વાળું ! May I have to weep in your name ! [A term of abuse used by women.] છેડો લાવવો To bring to a termination. છેડો આવવો To come to an end. 2. To be extinct. છેડો માથે નાખવો To throw away all restraints of decency or politeness બાળકને છેડા તળે ઢાંકવું To cover the head of an infant with the end of the sadee in order to protect it from the sun, rain, etc. છેડો છોડવો To divorce. છેડો પાથરવો To beg pardon. છેડો શોધવો To seek the protection of. છેડા છોડી નાખવા To lose courage 2. To give up all concern with. છેડે ગાંઠ વાળવી To remember 2. To make a resolution. છેડે બાંધવું To collect. 2. To follow an advice. 3 To withdraw (a promise): to recant. 4. To attach oneself firmly to (of a vicious habit). છેડે બાંધી જવું To carry the results of one's meritorious deeds to the next world (of a dead or dying person).

છેણી, s. f. [See છીણવું.] A chisel.

છેંટલો, s. m. Name of a wooden instrument used by a farmer for removing weeds.

છેતરપીંડી, s. f. [છેતરવું+S. पिंड a multitude.] Confusion. 2. Cunning; deception.

છેતરબાજ, s. f. [છેતરવું+P. बाज् fond of fr. बाख्तन् to play.] Conceit; cunning; deception. 2. Confusion.

છેતરવું, v. t. [S. छित्वर fraudulent.] To cheat; to deceive; to impose upon; to defraud.

છેતરામણ, છેતરામણી, } s. f. [See above.] A deceit; a fraud; cheating; the state of being deceived or cheated.

છેતરાવવું, v. t. [See છેતરવું.] To cause to be defrauded; to make cheated; to get deceived.

છેતરાવું, v. i. [See છેતરવું] To be deceived; to be cheated; to be imposed upon; to be taken in.

છેતાલીસ, છેતાળીસ, } adj. [S. षट् six+चत्वारिंशत् forty.] Forty-six; 46.

છેદ, s. m. [S. छेद fr. छिद् to cut.] A hole; a bore; an orifice; a burrow. 2. A crack; a cleft; a fissure. 3. The denominator of a fraction. 4. The divisor. 5. Cutting; dividing. 6. Cessation; end; termination. 7. A piece; a bit; a fragment.

છેદક, adj. [See above.] That cuts, splits, or severs; piercing 2. s. m. A divisor. 3. The denominator of a fraction. 4. A perforator.

છેદન, s. n. [See છેદ.] Cutting; dividing; splitting; intersecting. 2. Removal; destruction.

છેદનબિંદુ s m [છેદન+S बिंदु a point] The point of intersection

છેદનભેદન s m [છેદન+S भेदन splitting] Complete wreck total ruin

છેદનરેખા, } છેદનલીટી } s f [છેદન+S रेखा, લીટી a line] The secant of a circle

છેદનસ્થળ, Same as છેદનબિંદુ q v

છેદવું, v t [See છેદ] To cut to split to divide to bore to intersect 2 To destroy to cut up 3 To pierce through to sever 4 To perforate

છેદાવવું, v t [See છેદવું] To get split to get divided to get intersected 2 To get cut up 3 To get pierced through 4 To get perforated

છેદાવું v i [See છેદવું] To be cut to be split 2 To be perforated

છેદો s m [See છેડો] Following a pursuit

છેધાં s n pl Holes

છેર, s f [S स्र सर् to flow] Watery excrement animal discharges an animal secretion 2 Matter excreted and ejected by a bird that which is discharged from the body of an animal after digestion

છેરકો, s m [See above] Watery excrement.

છેરવું, v i [See છેર] To discharge watery excrement

Id છેરી નાખવું To pass or discharge watery excrement and spoil (clothes) 2 To leave unfinished 3 To fail in fulfilling a promise

છેરાટો } s m છેરામણ } s n [See above] Watery excrement

છેલ, s m [See ખેલ play or S छित्र rent छिन्ना a whore] A fop 2 adj Foppish beauish elegant gallant dashing flashy

છેલકડી, s f An ear ring worn by men

છેલબટાઉ, adj m f n [છેલ+ બટાઉ q v] Beauish fopp sh gallant flashy

Prov છેલબટાઉ હાથમાં ખાવું ઘેર આવ્યા ત્યારે કંઈ ક્યાં Fops live by empty show

છેલ્લે છેલબટાઉ લાલ—નર્મદ

છેલબટાઉના તાર છેલબું રે—અદાલત

છેલડી, s f [છેલ+ડી dim] A foppish woman a coquette

છેલડો, s m [છેલ+ડો dim] A fop-

છેલપડી adj Sixteen (used in secret conversation by brokers)

છેલબટાઉ, s m [છેલ+S बटु a boy] A beau a foppish fellow an elegant person, a dandy આ છેલબટાઉ કાચી વયનો શોક લઈ ઠીક લાગ મળ્યો —હ ઠા

છેલવહેલું, } છેલ્વેલું, } adj m f n [છેલ્લું + redup] First and last final

છેલાઈ, s f [See છેલ] Foppishness

છેલાણી, } છેલાની } s m [See છેલ] A fop

Id છેલાણી-છેલાની છબીલો A belle or a beau

રમતગમત આંકે લાગી છેલાની લોક —નર્મદ

છેલારવું, v t [S छिन्न divided] To steal to rob

છેલી, Same as છેલાઈ q v

છેલો s m [See છેલ] A boy a lad

છેલ્લું, adj m f n [છેક + લું dim] The last 2 Latest. 3 Hindmost

Id તેને છેલ્લા દહાડા જાય છે The last days of her pregnancy are passing છેલ્લો ઉપાય The last remedy, when all other remedies have failed to effect a cure છેલ્લી અવસ્થા Old age 2 The time just before death ત્યો એની થાય અવસ્થા છેલ્લી —દયારામ છેલ્લી ઘડી The last moment. 2 The point of death છેલ્લી સજ ઇ-સંત The last birth of the Soul the human existence of the Soul being the last of the eighty four lacs (ચોરાશી લક્ષ) existences (outward forms) through which the Soul has to pass ભોળેભગત કહે આવો આ તકાનો, હવે સાચું જ છેલ્લી રે —ભોળો છેલ્લે છેલ્લું Quite the last certainly the last છેલ્લી સલામ-છેલ્લા પ્રણામ The last salutation 2 Farewell છેલ્લું ઘર The burning ground the burial ground છેલ્લે પગથીએ At the lowest rung of a ladder 2 At last હું જન્મ્યો ત્યારે જનમ કર્મમાં છેક છેલ્લે પગથીએ પડ્યો હતો —ગણપતરામ છેલ્લે પાટલે બેસવું To revert to one s original nature છેલ્લો અક્ષર The last word 2 The name of God તેમાં તે [illegible] મોહી રહ્યો છેલ્લો અક્ષર ભૂલી ગયો —ભો ?

Prov છેલ્લે ક્યારે પાણી He is on his last legs છેલ્લે ક્યારે શું ગયું છે [illegible] પાણી —સામળ છેલ્લે તણખલે ઊંટ બેસે The last straw breaks the camel s back છેલ્લો ઉપાય ભાગવો-છેલ્લું ઓસડ ભાગ The last remedy *ultimatum remedium*

છેલ્લે સરવાળે adv [છેલ્લું and સરવાળો a sum] Finally at length after all in the end at last

છેવટ, *s. n.* [See છેડો.] The end; the conclusion. 2. The result; the consequence.

Id. છેવટ આવવું To come to an end; to be ended. છેવટ આણવું–લાવવું To bring to an end; to conclude. છેવટનું Eventual. 2. Last.

છેવટે, *adv.* [See above] At last. 2. In the end; in conclusion.

છેવાડું, } છેવાડું, } *adj. m. f. n.* [See છેવટ.] The last; situated at the end or corner. 2. Same as છેવટ *q. v.*

અને છેવાડાનાં મકાનો —ભ. ક. કા.

છેવાવું, *v. i.* [See છેવટ.] To arrive late.

છેહ, *s. m.* [S. क्षेप transgressing.] Breach of trust. 2. The end or conclusion. 3. Abandonment 4. A cut.

Id. છેહ દેવો To commit a breach of trust. છેહ મૂકવો To make a cut; to cut.

ચતુરપણું સહુ લાજીયું, અમને દીધો છેહ જી. —બાલમુ.

છાપને નવ દો છેહ —વહુભ

છૈયાં, *s. n. pl.* [See છોકરું.] Children; progeny; offspring.

છૈયું, *s. n.* [See છોકરું.] A child.

છૈયો, *s. m.* [See છોકરો.] A boy; a lad. 2. A son.

ગોપી સહાય મનકુંજ છોલ છૈયો.—ભી. ચૌ. દી.

છો, *s. f.* [S. क्षुरा lime See છોવું.] A plastering with chunam, mortar, etc. 2. *inter.* [S. अस्तु.] Let it; leave it. 3. What, if it be, 4. *adv.* Let; what if. 5. *v. i* [S. स्त.] Are (used with 'you').

Id. છો ફેરવવી–લગાવવી To make useless. 2. To spoil. છો કરવી–દેવી To plaster. છો થવું Let it happen. છો રહ્યું It does not matter; who cares? તે છોને એકલો બેસી રહેતો Let him feel free, and sit alone; he is welcome to sit alone. "છો ભલા ?" તો " જીએ ભલા " " Are you quite well ! " " Yes, we are." (Polite forms of conversation in which nothing serious is meant on both sides.)

રમરણ મોધાં ભાવનાં તાન નિરંતર છો બને.—ન. બો દી.

છોઈ, *s. f.* [See છોય.] A thin stick with which leaves are sewn to make a dish of leaves. 2. [See above.] Plaster. 3. Same as છોલ *q. v*

રોવતીની છોઇ ઉતારતાં, ભરી બેઠી છે હાથે —નરસિંહ.

છોએલું, *adj. m. f. n.* [See છોવું.] Plastered.

Id. છોએલો કુવો A plastered and cleaned well. 2. A business in which one has to depend upon one's honest gains.

છોકરમત, } છોકરવાદ, } *adj.* [છોકરું + મત, વાદ opinion.] Boyish; childish; puerile.

છોકરવાદી, *s. f.* [See above.] Boyishness; childishness; puerility.

છોકરી, *s. f.* [See below.] A girl; a maid; a maiden; a lass. 2. A daughter.

Id. છોકરીની છોકરી A grand-daughter.

છોકરું, *s. n.* [S. स्तोक little, small.] A child; a stripling; a brat.

Prov. છોકરાંથી ભાર ખીવાય નહિ A fog cannot be dispelled by an ant; you cannot expect old heads on young shoulders. છોકરું કેડમાં-ને શહેરમાં ઢંઢેરો You should not seek wood for trees. આ કંઈ નાનાં છોકરાનો ખેલ નથી This is no child's play. છોકરું ને ગરાસીઉં (બે બરાબર) A landholder is as stupid and obstinate as a child.

છોકરો, *s. m.* [See above.] A son; a lad; a youngster.

Id. છોકરાનો છોકરો A grandson.

Prov. છોકરો હોય તો વહુ આવે ને નાણું હોય તો વ્યાજ આવે You must have the capital before you can expect to get interest.

છોગડ, *s. n.* Name of a bird; the Indian scops owl.

છોગલું, Same as છોગું *q. v.*

છેલછબીલા તારું છોગલું રે, મને પ્રીતમ લાગે પ્યારું.–પ્રેમાનંદ.

છોગલો, *s. m.* A piece of cloth useful for any occasion.

છોગાં, *s n. pl.* [See છોગું.] Tassels in a cap; gold-threads in a turban; gold-threads at the end of a turban. 2. Hair on the head which fall over the forehead when not properly arranged.

છોગાળ, *adj.* [See below.] Having tassels in the turban.

છ । છત્રપતિ છોગાળ રે.—ર. અ. દી.

છોગાળો, *s. m.* [છોગું + વાળું possessing.] A fop.

છોગાળા તારા છોગલાં ઉપર.–નિષ્કુળાનંદ.

છોગું, *s. n.* [S. स्तुक a collection of hair.] The tassels or gold-threads at the end of a turban left hanging and dancing to the movements

of the wearer. 2. A bunch of flowers left hanging on the dress worn.

Id. ઉઘાડે છોગે Openly.

હવે તે ઉઘાડે છોગે પ્રગટ થવાનો અવસર આવ્યો છે.—ક. ઉ. ચા.

છોછ, *s. f.* [S. शौच purity *fr.* शुचि pure; clean.] Shrinking from a fear of being polluted by filthy, impure, or unholy touch; sensitiveness or fastidiousness in matters of cleanliness.

Id. છોછ ધરવી-રાખવી-પાળવી To be sensitive or fastidious in matters of cleaning and cleanliness.

છોછત, *s f.* [See above.] Same as છોછ *q. v.* 2. [H. शोध a search.] A careful watch; narrowly watching one's actions and general behaviour. 3. Finding fault with another.

છોછું, *adj. m. f. n.* [See છાછરું.] Not prominent. 2. Faint. 3. Alone. 4. Abashed. 5. *s. n.* Solitariness. 6. Weakness; deficiency; a deficit.

એક છોછું છે તેહમાં, ઘણો આણ્યે છે ગરવ.—સામળ.
કાર ઉપેડી ગોવિંદ બોલ્યો, ગોપિકા પડી છોછી.—વલ્લભ.
આવો છોછો નહિ મળે, માટે સર્વે મળીને મારો.—પ્રેમાનંદ.

છોજ, Same as છોછ *q. v.*

છોટાચુંપ, *s. n.* Name of a bird; the whimbler.

છોટું, *adj. m. f. n.* [S. स्तोक small; little.] Small. 2. Little. 3. [S. छुद to cut.] A chip. 4. Same as છોડું *q. v.*

ધડો હું હતો છોકરો છેક છોટો.—દલપતરામ.

છોડ, *s. m.* A plant; a shrub; a tree. 2. An embryo arrested in its growth in the womb; a mole. 2. A dry crust of slime in the nose. 3. *s. n.* The bark of a tree. 4. A chip.

છોડણ, છોડણહાર, } *s. m.* [S. छोरण abandoning; leaving.] A liberator; a deliverer; a saviour.

બાંધી છોડણ બહુ, છેટ ફિરની ચૂકાવે.—સામળ.

છોડબાંધ, *s. f.* [છોડવું + S. बंध to bind.] Frequent tying and untying; loosening and fastening.

છોડવવું, *v. t.* [See છોડવું.] To cause to loosen; to let go. 2. To deliver; to liberate; to release. 3. To extricate; to set free. 4. To sever.

છોડવું, *v. t.* [See છૂટવું.] To let loose. 2. To loosen from a bondage; to release; to extricate. 3. To part or separate; to sever; to break asunder. 4. To untie; to disunite. 5. To let go; to let alone; to quit hold of. 6. To remit; to forego one's claim to; to absolve. 7. To leave; to forsake; to abandon. 8. To resign; to yield; to surrender. 9. To discharge; to let off; to fire (a gun, etc.).

Id. ગાંઠ છોડવી To loosen or untie a knot. પાણીનો નળ છોડવો To turn a water-pipe on.—બંધન છોડવું To release from bondage. ગાંઠ-ભિલાઈ છોડવી-સ્નેહ છોડવો To break asunder; to sever. બાણ છોડવું To let go an arrow. સઢ છોડવો To untie or unfurl a sail. હક છોડવો To forego one's claim. છોડી દેવું-મૂકવું To leave; to forsake. 2. To yield; to surrender. તોપ છોડવી To discharge a gun. 2. To break wind. 3. To circulate a false rumour. આતશબાજી છોડવી To discharge firework. લાજ છોડવી To leave off shame; to set aside considerations of shame. નિશાળ છોડવી To leave a school; to give up study. 2. To dismiss the boys in a school. વા છોડવો To break wind.

છોડવો, *s. m.* [છોડ+P. वा dim.] A shrub; a plant; a herbaceous plant.

છોડાવવું, Same as છોડવવું *q. v.*

છોડાવું, *v. i* [See છોડવું.] To be released. 2. To be untied. 3. To be able to let go. 4. To be able to abandon. 5. To be forsaken. 6. To be discharged.

છોડી, Same as છોકરી *q. v.*

છોડિયું, *s. n.* [S. छुरित cut.] A piece of the dry bark of a tree. 2. A chip. 3. A slice of mango. 4. A small chip of fuel.

Id. છોડિયાં ઉતારવાં-પાડવાં To peel of chips of fuel. 2. To beat severely. છોડિયા જેવું Very lean.

છોડું, *s n* [See છોડિયું.] A piece of the dry bark of a tree. 2. A chip. 3. The shell of a fruit or nut. 4 Chaff; pale, glume.

Id. છોડાં ઉતારવાં-ઝૂડી નાખવાં To beat severely. છોડાં પાડવાં-કાઢવાં To find fault with one's actions with a view to censure one. 2. To scold severely.

છોત, Same as છોછ *q. v.*

જે આદિ છોત પરવાસે રહી.—અખો.

છોતું, Same as છોડું *q. v*

છોંતેર, છોત્તેર, } *adj.* [S. षट् six+सप्तति seventy.] Seventy-six; 76.

છોતો, s. m. [See છોત.] A brush to clean pots with; a brush.

છોને, inter. [S. अस्तु let it be+नहि not.] Let it; leave it 2. What, if it be 3. adv. Let; what if.

કરીભત્ત શોક તે છોને શવી રહે.—નરસિંહ.

છોપંજિ, Same as છોબંધ q. v.

માટી છોપંજિ શાક.—પ્રેમાનંદ.

છોબંધ, adj. [છો plaster+બાંધવું to build.] Covered with chunam; chunamed.

છોભાવવું, v. t [See છોભું.] To make feel ashamed; to cause to be ashamed.

છોભાવું, v. i. [See છોભું.] To be ashamed.

છોભીલું, } adj. m. f. n. [See ક્ષોભ agitation.]
છોભું, }
Ashamed; taken aback.

છોભો પડયો ને પાછો ફર્યો રે.—દયારામ

છોભીલાં આજોગે એવી કહેજો ચોખો નાખી.—દો. કૃ. ચં.

જો શું જોઈ રહેલો છોભીલો અતિ ભળે.—કે. હ. કૃ

છોયડું, s. n. A brick.

Id. છોયડું કૂટવું To talk; to be voluble in talking; to talk so as to be tiresome.

છોર, s. m. [S. क्षुर.] A razor.

નારી સન્મુખ નાખિયો, છોર એક નગ તીર.—શામળ.

છોરડું, v. t [S. क्षुर् to divide] To dig up with a sharp spade.

છોરાવવું, v. t. [See above.] To get dug up with a sharp spade.

છોરિયું, s. n. [S क्षुरिका a knife.] A sharp edged spade.

છોરી, Same as છોડી q v. 2 s f. A thick and hard date-palm.

છોરૂ, Same as છોકરૂં q v.

Prov. છોરૂ કછોરૂ થાય, પણ માતા કમાતા ન થાય A son might neglect his parents, yet for all that parental solicitude would not abate in the least.

છોરૂને નવ કો છેહ.—વલ્લભભટ્ટ

છેક વધારી છોરૂ છોએ —દલપતરામ.

છોરે, Same as છોકરે q. v.

અત્યા નંદના છોરા રે.—નરસિંહ.

છોલ, s. f. [See છાલ.] Rind; bark; 2. A peel.

Id. છોલ ઉતારવી To take off the skin. છોલ પાડવી To beat severely. 2. To repremand severely.

છોલણી, s. f. [See છોલવું.] A scraper; a peeling instrument. 2. The art or act of scraping.

છોલદારી, s. f. A small tent.

છોલવું, v. t. [See છાલ.] To peel; to skin; to flay; to scrape; to shell. 2. To shave.

છોલાટવું, v t. [See above.] To peel; to scrape. 2. To scold. 3. To give vent to one's anger.

છોલાવવું, v. t. [See છોલવું.] To get peeled; to get scraped. 2. To get shaved.

છોલાવું, v. i. [See છોલવું.] To be peeled; to be scraped, pared, or scooped. 2. To be shaved. 3 To be bruised.

છોવાયું, s. n [See છો plaster.] A plastered surface.

છોવરાવવું, v. t. [See છોવું] To get plastered.

છોવાવું, v. i. [S. स्पृशति it touches.] To be polluted by a filthy or unholy touch 2. [See છોવું] To be plastered.

આરંભમાં છોવાય નહિ, જે વિશ્વના નાદુર —પ્રેમાનંદ.

છોવું, v. t. [S. क्षुद् to smear; to coat.] To plaster with chunam, mortar, etc. 2. To pollute. 3 v. i [See છોવાવું] To be polluted by a filthy or unholy touch.

આંગણી માંહે આવી ન હોતો, બડો બળીયા છોયા રે —નરભેરામ,
દેહ લાગ ન છોડી દેહ.—અખરીબાઈ

છોહ, Same as છેહ q. v. 2 Same as છોલ, છાલ q. v 3 Separation.

છોળ, s f. [See ઉછળવું] A splashing of water. 2. A wave; billows.

ચાલ ઘૂમે તે આનંદની છોળ —નર્મદ.

છોળવું, v. t. [S छुर्द् to vomit.] To vomit the milk sucked (of a baby).

છ્યાસી, Same as છાસી q. v.

જ.

જ

જ, s. m. [S.] The eighth consonant of the Gujarati alphabet of the palatal class. 2. In prosody, one of the eight syllabic feet. 3. ind. [S. च and; certainly.] Surely; indeed; positively. 4. adj. [S. fr. जन् to be born.] Born of; sprung from; produced (used at the end of a compound as in મનુજ, અંડજ, જરાયુજ, સ્વેદજ etc).

જઈ, s. m. [S. जयिन् a conqueror.] A copper coin; a piece; a quarter-anna piece.

જઈફ, adj. [Ar.] Old. 2. Feeble.

જઈફી, s. f. [See above.] Old age. 2. Feebleness; debility.

તો જઈફીમાં વાતો ઘરાકની કરીશું.—નર્મદ.

જઉ, Same as જવ q. v.

જક, s. f. Obstinacy; stubbornness. 2. Higgling.

Id. જક લેવી-પકડવી-કરવી To be obstinate.

જકડજમ, adj. Tight; secure. 2. adv. Tightly; securely.

કરવાને જકડજસ બાંધીને કરવાએ તેના હથિયાર કબજે કર્યાં.
—ક. ઘે. કો.

જકડબંધ, adj. [See જકડવું + S. बंध् to bind.] Tied up (of a beast to a stake)

જકડવું, v. t. To tighten; to draw tight. 2 To hold fast.

ગારમ બળવડે જકડ્યો ચાલ્યો.—રત્નેશ્વર

જકર, Same as જીકર q. v.

જકાત, s. f. [Ar. जकात् one-fortieth part of one's income, which should be given away in charity.] Duty; customs-duty; duty levied on goods exported or imported.

જકાતદાર, s. m. [જકાત + P. दार keeper.] An officer, who collects customs duties.

જકાતનામું, s. n. [જકાત+S. नामन् a name.] Tariff.

જકાતી, s. m. [See જકાત.] A customs officer. 2. adj. Dutiable.

જકીડું, Same as જકી q. v.

જકુ, Same as જક્ષ q. v.

જકી, adj. m. f. n. Obstinate; stubborn, 2 Higgling. 3. s. n. Name of a bird; the brown fly-catcher.

ઉડ્યું બળિયું જકી કૃષ્ણ ! છે મન ચંચળ.—ના. દ. ક.

જકોબક, adj. Tough; durable; strong; stout.

જક્ષ, s. m. [S. यक्ष.] An individual of a class of demi-gods. 2. A strange or terrible man.

જક્ષણી, } જક્ષિણી, } s. f. [S. यक्षिणी.] A female of the Yaksha class. 2. A strange or terrible woman.

જખ, s. f. [S. झष.] A fish, 2. Repentance.

Id. જખ મારવી To suffer from the evil consequences of one's own conduct; to repent. ખાઈને જખ મારવી To be compelled to do the dirty work of removing the dishes and cleaning the floor after one has eaten one's meal.

ચકોર, ચંદ, ફણીમણિ, જખજલ, ઉપમા શું દઉં—દયારામ.

જખ મારીને ચોર જ રહ્યા.—અખો.

તારું જોબન ગયું જખ મારતું રે.—દેવાનંદ.

એટલું બધું શું જખ મારવા ખાધું.—ક. ઘે. કો.

જખ મારી હું હાર્યો સ્વામી.—દયારામ.

જખમ, s. m. [P. जख़्म्.] A wound; a hurt; an injury. 2 A disgrace, 3. A loss. 4. Cold.

Id. જખમ રૂઝાવો To be healed (of a wound). જખમ થવો To be wounded; to be hurt. જખમી કરવો To hurt; to wound.

જખમાર, s. m. A repenter, an appelation given to the person who repents for his actions.

કદિ ન હાંમે દેડકાં જન કહેરી જખમાર.—દલપતરામ.

જખમાવું, v. i. [See જખમ] To be hurt; to be wounded.

જખમી, adj. m. f. n. [See જખમ.] Wounded; hurt; bruised; injured.

જખવું, v. t. [S. जक्ष् to eat.] To eat; to destroy; to consume

જખોબક, Same as જકોબક q. v.

જગ, Same as જગત q. v. 2. s. f. [See જગ્યા.] Space; room.

જગકર્તા, s. m. [જગ+S. कर्ता maker.] The creator of the world.

જગચ્ચક્ષુ, s. m. [જગત્+S. चक्षुस् the eye.] The sun

જગચ્છાઠી, *s. m.* Same as જગચ્ચક્ષુ *q. v.*

જગજીવન, *s. m.* [જગ+S. जीवन life.] Providence; God; the Almighty; the life-giving Being; the Life of the world.

જગણ, *s. m.* [જ+S. गण a foot (in prosody).] One of the eight syllabic feet; ⏑—⏑ (short, long and short).

જગત, } *s. n.* [S. जगत्.] The whole world; the universe. 2. The earth. 3. [S. जगती.] People; mankind.
જગત,

Id. જગતપાઠી Ganja-smoking. જગતની આળ-જગતભવાડો The censure of the whole world. જગતની આળ તેને આવી છે,—અધિપતરામ. જગતના વા વહિ To experience the ups and downs of worldly existence. 2. To be acquainted with the ways of the world.

Prov. જગત છાવું નથી It is very hard to gain universal applause. જગત છાવું To acquire reputation. જગતમાં બે પ્રકારની નામના (સારી કે નરતી) A man becomes known in the world in two ways.—(1) by his good actions, or (2) by his bad actions.

જગતજનની, } *s. f.* [જગત+S. जननी, जनित्री a mother.] The mother of the world. 2. A goddess.
જગતજનની,
જગતજનેતા,

જગતવ્યાપ, *adj.* [જગત+S. यम् to restrain.] All-pervading.

આશા કરી તો કેશે તોડી, કરી બેઠો જગતવ્યાપ,—નિરીતલાલ.

જગતપ્રસિદ્ધ, *adj.* [જગત+S. प्रसिद्ध known.] Known to the whole world; universally known; of world-wide fame or renown.

જગતભવાડો, *s. m.* [જગત+ભવાડો calumny.] Public infamy; public disgrace; calumny.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંધું, જગતભવાડો કીધો—દયારામ.

જગતી, *s. f.* [S.] The earth. 2. The world. 3. Name of a kind of metre each line containing 12 syllables.

જગતી પર જબૂર કોઈ, સહિત ઠરણી વહું રે.—પ્રેમાનંદ.

જગત્રય, *s. n.* [જગત+S. त्रय a group of three.] The three worlds, viz., the heaven (આકાશ), the earth (મૃત્યુલોક), and the lower world (પાતાળ).

જગત્પતિ, Same as જગપતિ *q. v.*

જગત્પ્રાણ, *s. m.* [જગત+S. प्राण the soul.] The life of the world. 2. The Supreme Soul. 3. Wind.

જગદંબા, } *s. f.* [જગત+S. अंबा, अंबिका a mother.] The mother of the world; a female personification of the Diety.
જગદંબિકા,

જગદાત્મા, *s. m.* [જગત+S. आत्मा the soul.] The Supreme Being; the Soul of the universe.

જગદાદિ, *s. m.* [જગત+S. आदि first.] Brahma.

જગદાધાર, *s. m.* [જગત+S. आधार support.] The support of the world. 2. The Almighty.

જગદાભાસ, *s. m.* [જગત+S. आभास semblance.] Semblance or seeming of the world, *i. e.*, unreality or physical illusion. 2. The outward (apparent and unreal) world.

જગદીશ, } *s. m.* [જગત+S ईश, ईश्वर God.] The Supreme Being; the Lord of the universe.
જગદીશ્વર,

જગદુદ્ધાર, *s. m.* [જગત+S. उद्धार salvation.] Salvation of the world. 2. The Saviour of the world.

જગદ્ગુરુ, *s. m.* [જગત+S गुरु a preceptor.] The teacher of the world. 2. Shiva. 3. A title borne by Shankaracharya.

જગદ્ધર, *s. m.* [જગત + S. धृ to hold.] The Supreme Being; God.

જગદ્ધાત્રી, *s. f.* [જગત+S. धात्री a nurse.] The goddess Amba.

જગદ્ધાતુ, *s. f.* [જગત+S. धातु a substance.] The cosmic substance.

જગદ્વંદ્ય, *adj.* [જગત + S. वन्द्य venerable.] Adorable by the whole world.

જગલી, } *s. f.* A male or female child.
જગલું, *s. n.*
જગલો, *s. m.*

જગન, *s. m.* [S. यज्ञ *fr.* यज् to sacrifice.] An offering. 2. An auspicious occasion; an occasion of festivity in a family.

Id. જગનમાંડી કરવો To accomplish a very difficult work.

અધજગનમાં હાથ આવતો વહ્યું.—નરસિંહ.

જગન્નાથ, *s. m.* [જગત +S. नाथ a lord.] The lord of the universe; the ninth incarnation of the god Vishnu. 2. The celebrated idol of this name worshipped at Orissa on the Coromandel coast.

Id. જગન્નાથજીનો પ્રસાદ [Lit.] Food distributed at the temple of જગન્નાથ in Orissa. 2. Food that can be eaten by all men without scruples of ceremonial purity.

જગન્નાથી, s. f. Name of a kind of fine white cotton cloth.

જગન્નિંદ્ય, adj. [જગત્+S. निन्द्य censurable.] Universally censured or reviled; calumniated by all around.

જગન્નિયંતા, s. m. [જગત્+S. नियंतृ a ruler.] The ruler of the world; God.

જગન્નિવાસ, s. m [જગત્+S. निवास residence] The Dweller in the universe; the Supporter of the universe. 2. The god Vishnu.

જગન્મિત્ર, s. m. [જગત્+S. मित्र a friend.] A friend of the world; a friend to all without discrimination.

જગપતિ, s. m. [જગ+S. पति a lord.] The Lord of the universe; God.

જગથી, s. n. An uncultivated piece of ground preserved as [redacted] pasture; a meadow; the village common.

જગમાન્ય, adj. [જગ+S. मान्य acceptable.] Honoured all over the world. 2. Acknowledged as an authority by the whole world.

જગમોહના, s. f. [જગ+S. मोहिनी a fascinating woman.] [Lit.] The charmer of the world. 2. A very beautiful or enchanting woman.

જગર, s. n. [[redacted]] Name [redacted]f a falcon, Falco juggar. 2. An armour.

જગરાય, s. m. [જગ+S. राजन् a king.] The Lord of the world.

જગલીલા, s. f. [જગ+S. लीला sport.] The world's amusement; a public sport or fun. 2. The world created by God [redacted] His sweet pleasure.

જગા, s. f. [P. जगह्.] A place; a spot; a site. 2. Ground; room. 3. A situation; a place in an office. 4. A footing; the standing ground. 5. Space unoccupied. 6. A station; rank. 7. A field.

Id. જગા આપવી To give room. 2. To give a post. જગા કરવી To make room for another. જગા પૂરવી To fill up a vacancy. જગા લેવી To accept an employment; to be employed somewhere. જગા માગવી To apply for [redacted] situation.

જગાડવું, v. t. [See જાગવું.] To awake; to rouse. 2. To apprize of beforehand; to forewarn. 3. To excite; to instigate.

જગાત, Same [redacted] જકાત q. v.

જગાતદાર, Same as જકાતદાર q. v.

જગાતનામું, Same as જકાતનામું q. v.

જગાતી, Same [redacted] જકાતી q. v.

જગાવવું, Same [redacted] જગાડવું q. v.

જગુ, s. m. [Telugu जगु=7.] The seventh term used in the game of ગિલ્લીદંડો. The terms are વકટ, લેન, મૂઠ, નાર, અંબી, બાગો and જગુ.

જગો, Same as જગા q. v.

જગોજગ, adv. [Redup. of જગા] At every place; everywhere; all round.

ભુવનજ્યોતિપૂર વિરાજું જગોજગ રેલિયું રે લોલ—ન. ભો. દી.

જગ્ત, Same as જગત્ q. v.

જગ્ધિ, s. f. [S.] Food; victuals.

જગ્યા, Same as જગા q. v.

જગ્થી, } જગ્ખું, } જગ્પો, } Same as જગથી, જગખું, જગપો q. v.

જઘડવું, v. i. [See ઝઘડો.] To fight; to struggle.

ધર્મરાજ આગળ હું જઘડું નહીં.—પ્રેમાનંદ.

જઘન, s. n. pl. [S.] The hip and loins; the buttocks.

જઘની, adj. [S. जघनिन्.] Having large buttocks.

જઘન્ય, adj. [S.] Lowest; worst. 2. Hindermost; last. 3. s. m. A Shoodra.

જઘાત, } s. f. જઘાતીઆં, } s. n. pl. [S. Redup. of घात death fr. हन् to kill.] The day (Bhadarava Vadee 13th) fixed for performing the Shraddha ceremony of dead children.

જઘાતીઉં, adj. n. [See above.] Having died during childhood.

જંખના, s. f. [See ઝાંખું.] A dim recollection. 2. A dream. 3. [See ઝંખવું.] Attention; care; constant thinking on the same subject.

નારીઓ રંકને જંખના લાગી—નરસિંહ.

જંખવાણું, adj. m. f. n. [See below.] Ashamed; abashed. 2. Confounded; perplexed.

Id. જંખવાણું પડવું To feel abashed.

મોઢાપણું જંખવાણો થઈ ગયો,—મ. ન. દ્વિ.

જંખવાવું, *v. i.* [See ઝાંખું.] To be ashamed; to feel abashed.

Id. જંખવાઈ જવું To be ashamed; to feel abashed.

જંખવું, *v. t.* [See ઝંખવું.] To think on the same subject. 2 To speak on the same subject incessantly through madness.

જંખાણું, Same as જંખવાણું *q. v.*

જંખાવું, Same as જંખવાવું *q. v.*

જંગ, *s. m.* [P. जंग S जंज् to fight.] A battle; a war. 2. Any great bustle; a tumult. 3. A row; a noisy quarrel.

Id. જંગ મચાવવો To raise a row. 2. To pitch a quarrel.

સઉ થયા જીતવા જંગ બધુંગલો વાગે.—નર્મદ.
જંગ બરાબર થતાં નિબંધ પરિસીમાને તોડે.—કાંત.

જંગડીઓ, *s. m.* [See above.] A military guard who carries government treasury from one place to another.

જંગમ, *adj.* [S.] Movable; moving, (opposed to સ્થાવર immovable). 2. *s. m.* A particular class of followers of Shiva.

જોઇ વિષ્ણુ તણી ચપટ, કપાળી જંગમને દુ.ખ થાય.—ગિરિધર.
જન્મી છે જેટલી કોઇ વસ્તુ સ્થાવર જંગમ.—ના. દ. ક.
સ્થાવર જંગમ જડ ચેતનમાં, માયાનું બળ કરે.—દયારામ.

જંગમ મિલકત, *s. f.* [જંગમ and મિલકત property.] Movable property.

જંગમેતર, *adj.* [જંગમ+S. इतर opposite of.] Immovable.

જંગલ, *s. n.* [S.] A forest; a wood; a thicket; a wilderness.

Id. જંગલ જવું To ease nature; to answer a call of nature. જંગલનું ઢોર An awkward person; a stupid person. જંગલ સેવવું To become an ascetic.

Prov. જંગલમાં મંગલ, ને વસતિમાં કકાટ A festival in a forest; solitude is at times the best solace; a great city is a great solitude.

જંગલી, *adj.* [See above.] Pertaining to a forest; sylvan. 2. Wild; uncultivated 3. Uncivilized; unpolished; rustic; boorish; barbarous.

જંગલી અખરોટ, *s. n.* Filberts ; candle-nut. Aleurites triloba. N. O Euphorbiaceæ.

જંગલી અંજીર, Same as આરબખુરમો *q. v.*

જંગલી ઉશબો, *s. m* Name of a plant. Smilax ovalifolia. N. O. Smilaceæ.

જંગલી એરંડી, *s. f.* Name of a plant. Jatropha gossipifolia. N. O. Euphorbiaceæ. Also called વિલાયતી એરંડી.

જંગલી કાગડો, *s. m.* [જંગલી and S. काक a crow.] A rook.

જંગલી કાંદો, *s. m.* [જંગલી and કાંદો onion.] Indian squill. Urginea indica. N. O Liliaceæ.

જંગલી કારકિઆ, *s. n.* Name of a bird; the black headed shrike.

જંગલી કાસની, Same as ચાંચકમારી and આમ-ગુરકા *q. v.*

જંગલી ખેર, *s. f.* Name of a bird; the rufous babbler.

જંગલીચુરી, *s. f.* Name of a bird; the yellow throated sparrow

જંગલીજટ, *adj.* [જંગલી + જટ euph.] Boorish; clownish; rustic. 2. Wanting in common sense.

જંગલી તોતા, *s. f.* Name of a bird; the sirkeer.

જંગલી પરવળ, Same as પટોળ *q. v.*

જંગલી મગ, *s. m.* [S. मुद्गपर्णी.] Name of a plant. Phaseolus trilobus. N. O. Leguminosæ.

જંગલી સૂરણ, *s. n.* Name of a plant. Its corm is known as મદનમસ્ત *q. v.* Amorphophallus sylvaticus. N. O Araceæ.

જંગલી હળધર, *s. f.* Name of a plant. Delphinium denudetum. N. O. Ranunculaceæ.

જંગલો, *s. m.* Name of a particular air in music.

જંગાલ, *s. m.* [S. जांगुल poison.] Verdigris; green rust; subacetate of copper.

જંગાલી, *adj.* [See above.] Pertaining to or relating to verdigris

જંગી, *adj.* [See જંગ.] Relating to war; warlike. 2. Brave; courageous; daring. 3. Requiring great efforts; vast; large. 4. Weighty; heavy. 5. *s. f.* A small door-way or passage made in a fort.

જંગોટા, *s. m. pl.* A mendicant.

જંગોટા, ફકોટા, ખપ્પર ઝોળી કંથા.—પ્રેમાનંદ.

જંગોડી, *s. f.* } જંગોડો, *s m.* } Name of an insect found in the hairs of dogs and other animals.

જંઘ, } જંઘા, } *s. f.* [S. जंघा.] The thigh. 2. The whole leg.

જંઘાસારણ, *s. f.* [જંઘા+S. सारण causing to flow.] Femoral hernia.

જંઘાસ્થિ, *s. n.* [જંઘા + S. अस्थि a bone.] Femur bone of the thigh; thigh-bone.

જજમાન, *s. m.* [S. यजमान.] The performer of a sacrifice. 2. The host. 3. The patron of a priest. 4. A patron.

Prov. જજમાનની જાત શી જોવી? Beggars can be no choosers. જજમાનને મન ગોરાણી, કોઇ ગોરને મન ગોરાણી છે? Everything has its right place and right time.

જજમાનવૃત્તિ, *s. f.* [જજમાન+S. वृत्ति calling.] The way of living by what is obtained by serving as a priest. 2. The duty of a priest.

જજમાની, Same as જજમાનવૃત્તિ *q. v.*

જજમાનીઉં, *adj. m. f. n.* [See જજમાન.] Relating, pertaining or belonging to the host.

જજમાનીઓ, *s. m.* [See જજમાન.] The priest who has been engaged by lay men. 2. A priest engaged by Banias.

જજીયો, } જઝીઓ, } *s. m.* [P.] A poll-tax.

Id. જજીઆવેરો A poll-tax.

જંજાર, *s. f.* [See જંજેરો.] A small piece of cannon.

જંજાળ, *s f.* [Redup. of जाल a snare.] Entanglement; embarrassments; cares; anxieties; worldly troubles. 2. A load; an encumbrance. 3. Distress; misery. 4. A bore; a clog.

Id. જંજાળ વહોરવી-જંજાળમાં પડવું To enter into worldly troubles; to lead a married life.

જંજાળી, *adj.* [See above.] Teasing; tiring; difficult; embarrassing. 2. Having worldly anxieties and troubles.

Id. જંજાળી થવું To marry. 2. To be very industrious; to engage into a hard and troublesome work. 3. To have a big family.

જંજીર, *s. f.* [P.] A chain 2. Fetters. 3. The spring of a watch or clock. 4. A silver sounding anklet. 5. A small cannon.

Id. જંજીર ઝીલવી To move one's hand on a red hot chain (a sort of magical feat). 2. To prove one's chastity.

એ દેવી શક્તિઓથી નેડો જનની જંજીર.—કે. હ. સો.

જંજેરો, *s. m.* [P.] A kind of gun. 2. An ornamental silver or gold border. 3. A fort surrounded by the sea. 4. An island; an islet. 5. A hymn for the worship of Hanumat.

જડ, } જડલ, } *adj.* [S जड dull.] Obstinate. 2. Talking indistinct words. 3. Chattering; loquacious.

જટા, *s f.* [S.] Matted hair on the head worn by devotees. 2. The pendent branches of a banian tree. 3. Fibrous roots of a tree. 4. One of the four modes of combining and dividing Vedic verses. They are પદ, ક્રમ, જટા and ઘન.

Id. જટા રાખવી To allow the hairs to grow very long. જટા બાંધવી-વાળવી To apply the sticky sap of some trees to the hairs. 2. To take a vow. જટા કરવી Not to comb hairs or apply oil etc.

Prov. આજ કાલનો જોગી, ને ઘુંટણ લગી જટા To show wisdom above one's years. જટા ધરે જગદીશ મળે તો, વડલા વેકુંઠ પામે It is not the cowl that makes the friar.

જટા કરું કેશ, સાથે રાખો સ્નેહથી.—દલપતરામ.

જટામાં વાળીને કોઇ નથી લાગ્યું નારી.—નરસિંહ.

જટાજૂટ, *s. m.* [જટા + S. जूट the mass of matted hair.] A crown of matted hair; matted hair on the head arranged in the form of a crown.

જટાધર, } જટાધારી, } *adj.* [જટા + S. धृ to hold.] Wearing matted hair. 2. *s m.* An ascetic. 3. The god Shiva, that wears matted hair. 4. *s n.* A banian tree.

જટાપાઠી, *s. m.* [જટા+S. पाठिन् knowing.] A person who knows up to પદ, ક્રમ and જટા modes of the Vedas.

જટામાંસી, *s. f.* Name of a medicinal root: Indian spikenard; the root of Nardostachys Jatamansi N O. Valerianaceæ. Also called બાળછડ *q. v.*

જટાયુ, *s m.* [S.] A mythological name of a divine bird. He fought with Ravana when he was carrying away Seeta, but was mortally wounded.

જટાસુર, *s. m.* [S.] Name of a demon who carried away Draupadee.

જટિ, *s. f.* [S.] Clotted hair. 2. An assemblage; multitude. 3. Name of a plant: Cosmostigma racemosa. N. O. Asclepidiaceæ.

જટિલ, *s. m.* [S.] An ascetic. 2. A Brahmana in the first period of life.

જટિલ જોગી ને અરમજોગી, દીસંતો અવધૂત.—પ્રેમાનંદ.

જટી, Same as જટિ *q. v.*

વળ રહેશે જટી તે જટી.—દયારામ.

જટીઆં, *s. n. pl.* [See જટા.] Short and thick hairs 2. Dishevelled hair.

માથેરે જટીઆં બાંધ છૂટી ભમે છે ભામિની.—પ્રેમાનંદ.

જઠ, *adj.* [See જડ heavy.] Hard. 2. Rude

જઠર, *s. n.* [S.] The stomach. 2. The belly. 3. Uterus.

હું આણું સમર્થ શી કહિ, જનનીજઠર ન રેખું કહી.—પ્રેમાનંદ.

જઠરરસ, *s. m.* [જઠર+S. रस juice.] Gastric juice; abdominal juice.

જઠરાગ્નિ, *s. m.* [જઠર+S. अग्नि fire.] The fire of the stomach; the digestive power.

જડ, *adj.* [S.] Heavy. 2. Dull; stupid. 3. Senseless; irrational. 4. Slow; indolent. 5. Heavy of digestion. 6. Inanimate; motionless. 7. Sluggish; inert. 8 Material [as opposed to ચેતન (spiritual)]. 9. *s. f* A root 10 Stock; capital; wealth. 11. A small nail; a fastening wire; a tack. 12. The origin. 13. Name of an ornament; a nose-ring.

Id. જડ બાંધવી To accumulate (money). જડ ઘાલવી-નાખવી To throw deep roots into the soil. જડ ઘાલીને બેસવું To be settled and firmly established. જડ કાઢવી—ઉખેડી નાખવી To pull up the roots of; to extirpate; to eradicate.

અપોનિ જડ ઉખેડીત શા અકડ આળજુ.—ના. દ. ક.

જડતર, *s. n.* [See જડવું.] The manner of joining, setting, or inlaying. 2. Gain; acquirement. 3. *adj.* Of or pertaining to the art of setting or inlaying.

જડતા, *s. f.* Same as જડત્વ *q. v.*

જડતું, *adj. m. f. n.* [See જડવું.] Fitting; fit; suitable; proper.

જડત્વ, *s. n* [જડ + S. त्व a suffix forming a noun.] Heaviness ; weight. 2. Stupidity; ignorance. 3 Inertia. 4. Inactivity; dullness, disinclination to work.

જડત્વાકર્ષણ, *s. n.* [જડત્વ+S. आकर्षण pulling, attracting.] Gravitation; attraction of gravitation.

જડપણું, Same as જડત્વ *q. v.*

જડબાતોડ, } *adj.* [જડબું + S. स्फुट, स्फाट to
જડબાફાડ, } break.] Difficult to pronounce.

જડબું, *s. n.* [S. दंष्ट्र the jaw.] The jawbone; the lower part of the face which contains the teeth and jaws. 2. A set of artificial teeth.

Id. જડબું ફાડવું To open the mouth wide. 2. To speak (in contempt). જડબું ચલવું To speak thoughtlessly. જડબું ભાંગી નાખવું To beat; to strike. 2. To stop from speaking. જડબું તોડવું To make one speechless by beating. જડબું બેસાડવું To fit a set of artificial teeth.

જડબુદ્ધિ, *adj.* [જડ+S. बुद्धि intellect.] Having a dull intellect; stupid; not quick in comprehending.

જડબેસલાખ, *adv.* Firmly; being fixed accurately. 2. At once; without the slighest delay.

જડભરત, } *adj.* [જડ+S. भरत Name of a
જડભરતી, } king.] Dull-headed; stupid.

અમે રે જડભરતી જોગીઆ.—નિષ્કુળાનંદ.

જડમૂળ, *s. n.* [જડ+ मूल a root.] A root. 2. *adv.* Completely; entirely; wholly; altogether; utterly.

Id. જડમૂળથી-જડમૂળમાંથી કાઢવું-ઉખેડી નાખવું To eradicate; to extirpate; to root out.

જડરૂપ, *adj.* [જડ+S. रूप a form.] Having a motionless or insensible form. 2. Stupid; dull of intellect; dull-headed.

જડવું, *v. t.* [See જોડવું.] To join; to connect; to combine; to put together. 2. To set; to inlay; to infix; to stud. 3. To find. 4. To get; to acquire; to gain; to win. 5. To derive or reap (a profit). 6. To meet with.

Id. જડવું રહેવું To be stopped from getting. મને એ જડતું નથી I cannot find it.

પુરમાં પડે આવ જડતું રહ્યું.-પ્રેમાનંદ.

જડતાઈ, *s. f.* [See below] Heaviness (of body). 2. Mischief. 3 Roughness (of the body).

જડસું, *adj m f. n.* Dull of intellect and heavy of body. 2. Stout and stupid.

જડાઈ, } *s. f.*
જડામણ, } *s n.* [See જડવું.] The cost of
જડામણી, } *s. f.*
setting or inlaying 2. Joinery.

જડામૂળ, *adv.* [See જડમૂળ.] Plucking up by the root; extirpating. 2. *s. n.* Destruction; extirpation.

જડાવ, *s. n.* [See જડવું.] Setting; inlaying; set or inlaid state; infixing. 2. *adj.* Inlaid; set; studded.

Id. જડાવ દાગીના Ornaments made of gems set in gold.

જડાવવું, *v. t.* [See જડવું.] To cause to be or get studded or set. 2. To give a slap on the face.

જડિત, *adj.* [See જડવું.] Studded; set with gems.

Id. રત્નજડિત Studded with gems.

જડિત્ર, Same as જડિત *q. v.*

જડિમા, *s. f.* [S. जडिमन्.] Frigidity. 2 Dullness; stupidity. 3. Stupor.

જડી, *s. f.* [See જડ.] A medicinal root or herb; a drug.

જડીઉં, *s. n.* [See જડ.] A rootlet.

જડીઓ, *s. m.* [See જડવું.] A setter; an inlayer; a joiner.

જડીબુટી, *s. f.* [જડી + બુટી remedy.] A medicinal herb; a drug.

Id. જડીબુટી સુંઘાડવી [Lit.] To compel to smell a medicinal herb. 2. To bring under one's control by misrepresentations. 3. To win over to one's side by a secret advice. 4. To initiate the mysteries of a profession.

જણ, *s. m. n.* [S. जन a man.] A person; an individual.

Prov. જણ આવે, ને જણનું કામ લેઈ આવે Every one has his duty. જણ આવે, ને જણનું નસીબ લેઈ આવે God gives the mouth not without food to fill it; man takes his birth with his fortune.

જણજણથી કપાકપ લઈ હવે રહે ઉદાસ.—ર. અ. દી.

જણજણાટ, Same as ઝણઝણાટ *q. v.*

જણતર, *s. n.* [See જણવું.] An infant. 2. Progeny. 3. Giving birth to a child; delivery.

જણતરો કયમે ઉછરે જુવો.—નર્મદ.

જણતી, *s. f.* [See જણવું.] The woman who gives birth to a child; the mother.

જણદીઠ, *adv.* [જણ+S. दृश् to see; or दिश् to show.] To each individual or man severally; *per capita.*

જણનાર, } જણનારી, } *s. f.* [See જણવું.] A woman in labour. 2. The mother.

Prov. જણનારીમાં જોર નહિ, તો દાઇયાણી–સૅાયાણી શું કરે ? One must depend upon oneself; self-reliance is the salt of life.

જણવવું, Same as જણાવવું *q. v.*

જણવું, *v. t.* [S. जन् to be produced.] To bear; to bring forth. 2. To deliver; to produce offspring; to give birth to; to propagate the species.

Prov. જણે તે જાણે, વાંઝણી શું જાણે ? The wearer best knows where the shoe pinches. જણે તેટલાં જીવે નહિ, ને વાવે તેટલાં ઉગે નહિ All do not live that are born. જણે તેના પુત, ને કાંતે તેનાં સૂત He who sows will reap. જણ્યાને જણાવે, ને પરણ્યાને પાળે, તેમાં પાડ શાનો ? Everyone is bound to protect his wife and children.

જણસ, *s. f.* [Ar. जिनस.] A thing; an article. 2. Goods; merchandise; a commodity; wares. 3. A jewel; an ornament. 4. A trinket. 5. The number nine (used in secret communication). 6 Opium.

ઢાકાની નીરૂપી પ્રથમ જણસને સર્વે છે સદ્ધિ મધ્યે.—ઋ. ઉ.ધા.

જણસભાવ, *s. m.* [જણસ+ S. भाव existence; a thing.] Costly articles or things. 2. The market rate of things.

જણસાઉ, *adj.* [See જણસ.] Lent on the security of ornaments.

જણસી, *s. f.* [See જણસ.] Specie.

જણાવવું, *v. t.* [See જાણવું.] To inform; to acquaint; to intimate; to apprise. 2. To signify; to impart or convey the knowledge of. 3. To let know; to announce; to send word; to tell; to communicate. 4. To give notice of; to report. 5. [See જણવું.] To treat a woman in her delivery; to assist a woman in childbirth.

Id. કુંવારીને ઘેરકી જણાવવી To try an impossibility.

જણાવું, *v. i.* [See જાણવું.] To be known; to be found. 2. To seem; to appear.

Id. જણાઇ આવવું–જવું To be known; to be found.

જણી, *s. f.* [See જણ.] A woman.

જંડૅા, Same as ઝંડો *q. v.*

જત, *conj.* [S. यत्.] That; namely. 2. Now that.

જતડું, Same as જતરડું *q. v.*

જતન, } *s. n.*
જતના, } *s. f.* [S. यत्न *fr.* यत् to strive.] Preservation; care; heed. 2. Protection; nurture.

જતરડું, } *s. n.*
જતરડો, } *s. m.* [યંત્ર+ડું, ડો dim.] An iron plate with holes of different dimensions through which wires are drawn; a draw-plate.

Id. જતરડામાં ઘાલવું-ખેંચવું To catch in a trap. 2. To bring under control. જતરડામાંથી નીકળવું To pass through a great calamity. 2. To have one's capacity tested.

જતરડા વચ્ચે નીકળવું છે.—સામળ.

જતિ, }
જતી, } *s. m.* [S. यति an ascetic *fr.* यम् to restrain.] A religious mendicant of the Jaina sect. 2. An ascetic. 3. [S. यति.] A place of pause in prosody.

Prov. વાટ્યું ઔષધ, ને મૂંડ્યો જતી, એ બેઉની પારખ નથી When a medicine is pounded, and a man becomes an ascetic, all marks of recognition are lost. પારકાં છોકરાંને જતી કરવાં To instigate or ill advise persons other than one's own.

આશા સુખ નવ ઊપજે રતિ, સદા મન છે જેનું જતિ.—પ્રેમાનંદ.
તેણે એક જતીને સાધીને કામણ કર્યું.—ક. ઘ. ડો.

જતીમતી, *s. f.* [S. यथामति to the best of one's knowledge.] (In law) Responsibility of one solely or of many singly and severally; responsibility (in a company or party) of one member for all, or of each and every member for himself and the body.

Id. એકમતી એકામતી Agreement or concurrence (of a number of individuals); full unanimity or agreement 2. With one consent or accord.

જતુ, *s. f.* [S.] Lac. 2. A kind of red dye.

જતુમણિ, *s. m.* [S.] A mole; a mark made on the cheek or body.

જતુરસ, *s. m.* [S.] Lac. 2. A kind of red dye.

જત્રુ, *s. n.* [,.] The collar-bone.

જથરપથર, *adv.* At random; confusedly. 2. In a deranged condition; in a state of disorder.

તેનું ઘરડું જથરપથર હતું.—નંદશંકર.

જથા, *adv.* [S. यथा.] Like; as.

Prov. જથા રાજા તથા પ્રજા People follow their king: as is the king, so are the people.

જથાબંધ, *adv.* [See જથો+ બાંધવું to bind.] Wholesale; in a lump; in large quantities.

જથારથ, *adj.* [S. यथार्थ.] Real; actual. 2. Fit; suitable.

તે જથારથ વિનતિ.—કાળિદાસ.

જથો, }
જત્થો, } *s. m.* [S. यूथ a herd; a group.]
જચ્થો, }
A mass; a heap; an aggregate. 2. A collection. 3. A band. 4. A crowd; an assemblage.

જદપિ, }
જદ્યપિ, } *conj.* [S. यदि if + अपि even.] Although; even if; notwithstanding.

જદા, *adv.* [S. यदा.] When.

પણ જકત સત્ય માની જે જદા.—અખો.

જદાતદા, *adv.* & *conj.* [જદા+S. तदा then.] At any time; at some time.

જદુનાથ, Same as જદુપતિ *q. v.*

જદુપતિ, *s. m.* [S. यदुपति.] Shree Krishna; the lord of the Yadu family.

જદુપતિ આવો, ભક્તિવશ આપવા.—નરસિંહ.

જદુરાય, }
જદુવર, } Same as જદુપતિ *q. v.*
જદુવીર, }

જદુવંશ, *s. m.* [S. यदुवंश.] The family or descendants of Yadu.

જદુવંશી, *adj.* [See above.] Belonging or pertaining to the Yadu family.

જદ્દાતદ્દા, *adv.* [S. यद्वातद्वा.] Wildly; inconsistently; extravagantly; preposterously (of speech, conduct, procedure).

Id. જદ્દાતદ્દા અતિવ્યાપ્તિ Producing some sort of result; expressive of the conviction of the "glorious uncertainty of medicine."

જન, *s. m. n.* [S. जन् to be born.] Man; mankind. 2. A collective body of men; the world. 3. A term applied to poets, preceptors, devotees etc.

Prov. જનને મોઢે કાંઇ નહિ The world cannot be restrained from speaking unfavourably or calumniously of any man; one cannot curb man's tongue. સાંભળીએ જનનું, ને કરીએ મનનું Listen to public opinion, but follow your own mind; inquire and consult, but act upon your own judgment.

જનક, *s. m.* [S.] Father. 2. Name of the father of Seeta. 3. *adj.* Creative;productive.

જનકજા, } *s. f.* [S.] An epithet of Seeta;
જનકતનયા, } the daughter of Janaka.

જનકથા, *s. f.* [જન+S. कथा a story.] Folk-lore; legend; a tradition.

જનકનંદિની, }
જનકસુતા, } Same as જનકજા *q. v.*
જનકાત્મજા, }

જનચર્ચા, *s f.* [જન + S. चर्चा reflection.] Popular report or talk; a talk of the town.

જનતા, *s. f.* [જન + S. ता a suffix forming a noun.] A collection, a multitude or an assemblage of persons 2. The people. 3. The subjects as distinguished from the rulers.

જનન, *s n.* [S.] Birth.

જનનમરણ, *s. n.* [જનન + S. मरण death.] Birth and death.

જનની, *s. f.* [S] A mother.

જનની જણજે ભક્તજન, કાં દાતા, કાં શૂર.—સામળ.

જનપદ, *s. m.* [જન+S. पद place.] A country. 2. The country; villages. 3 The people.

વિદેહ જનપદ જનકકુળનો વિપશ્ચિત નૃપ હું અભ્યાદ.-પ્રેમાનંદ.

જનપદધર્મ, *s m.* [જનપદ+S. धर्म duty.] Local practice; local customs

જનપ્રવાહ, *s m* [જન + S. प्रवाह a flow.] A stream of the people; a crowd of men. 2. Popular usage; general practice.

જનપ્રિય, *adj.* [જન +S. प्रिय loved.] Popular; liked by the people.

જનમ, *s. m.* [See જન્મ.] Birth. 2. Lifetime; the period of existence or natural life.

Id. જનમનો જૂઠો A liar from infancy. જનમનો રોગી Invalid from the very birth. જનમનો અભાગીઓ Unfortunate from the very birth. જનમની રોટલી A maintenance for the whole life. જનમનું સાર્થક Attainment of the goal of life or one's existence નવો જનમ આવવો To be well after a severe illness or accident. પૂર્વે જનમ In a past birth. આવતે જનમ In the next birth. પુનર્જનમ Transmigration of the soul; re-birth; the "new birth." જનમની ખોડ A defect from birth; a natural defect. જનમમાં During the whole life. જનમથી From the birth; from infancy. જનમનું પાનું પડવું To be in relation or to be associated till the end of life.

Prov. જનમ આપે જનેતા, પણ કરમ ન આપે કોઈ The parents bring the child into the world, but its own acts determine its future.

જનમગાંઠ, *s f.* [જનમ + S. ग्रंथि a knot.] The anniversary of one's birth. 2. Ceremonies performed every year on the birthday. 3. A tie lasting for life; an indissoluble connection (as that of husband and wife). 4. Firm, strong, unalterable resolution; stout determination.

જનમત, *s. m. n.* [જન + S. मत an opinion.] Public opinion; popular belief.

જનમર્યાદા, *s. f.* [જન +S. मर्यादा a boundary.] The bounds, order, or set course of the people.

જનમવું, *v. i.* [See જનમ.] To be born. 2. To come to light; to see the light.

જનમારો, *s. m.* [જનમ+આરો the other side.] The period of the life of a person; a lifetime.

જનમેજય, *s. m* [S.] Name of the king of Hastinapura. He was the son of Pareekshita, the son of Abhimanyu, the son of Arjuna.

જનમોતરી, *s f.* [જનમ+S. पत्रिका a document.] The paper, on which are recorded the day, year, and the configuration of planets, etc. at one's birth. 2. The table of the fortunes of a person throughout his life; a horoscope.

આગળથી જનમોતરી કીધી.—સામળ.

જનયિત્રી, *s. f.* [S] Mother; one who gives birth.

જનરંજન, *s. n.* [જન + S. रंजन pleasing.] Gratifying the people; courting popular favour.

જનરીત, } *s. f.* [જન+S रीति a course.]
જનરીતિ, } Popular usage. 2. General practice.

જનરૂઢિ, *s. f.* [જન+S. रूढि a custom.] *Popular practice or usage.*

જનલજ્જા, *s. f* [જન + S. लज्जा shame.] Regard for public opinion. 2. Fear or shame of the opinion of the people.

જનલોક, *s. m.* [જન+S. लोक people.] People generally; all men. 2. The fifth of the seven heavens in Hindu mythology.

જનવદન, Same as જનવાદ *q. v.*

જે જનવદન સાસય ધરવું.—કહાવિ.

જનવાણી, *s. f.* [જન+S. वाणी speech.] Popular report; common report or talk. 2. The voice of the people; public opinion.

જનવાદ, *s. m.* [જન+S. वाद speech *fr.* वद् to speak.] Popular talk. 2. News; report; rumour. 3. A scandal.

જનવાર્તા, *s. f.* [જન+S. वार्ता news.] Popular talk or report.

જનવ્યવહાર, *s. m.* [જન + S. व्यवहार usage.] Popular usage.

જનશ્રુતિ, *s. f.* [જન + S. श्रुति hearing.] A report; a rumour.

જનસ, Same as જણસ *q. v.* 2. Balance (in accounts).

જનસપતી, *s. f.* Nineteen (a term used by merchants in secret communication).

જનસમુદાય, *s. m.* [જન+S. समुदाय assemblage.] A throng or collection of people; people.

એટલે જનસમુદાયમાં એવો પ્રચાર પડી ગયો છે.—નં. કે. દી.

જનસમૂહ, *s. m.* [જન+S. समूह a collection.] An assemblage of men; a multitude of people.

જનસાઉ, *adj.* Same [illegible] જણુસાઉ *q. v.*

જનસી, Same as જણુસી *q. v.*

જનસુ, Same as જણુસાઉ *q. v.*

જનસ્થાન, *s. n.* [S.] Name of a part of the Dandaka forest

જનહિત, *s. n.* [જન+S. हित benefit.] The welfare of the people.

જનહિતકારી, *adj.* [જનહિત+S. कृ to do] Beneficent; benevolent.

જનહિતેચ્છુ, *adj.* [જનહિત+S. इच्छ् to wish.] Benevolent; generous; charitable.

જનાક, *s. f.* Power to work; energy.

જનાકારી, *s. f.* [P. जनाकारी *fr.* P. जना illicit sexual intercourse+S. कृ to do.] Fornication; adultery.

જનાખ, Same as જનાક *q. v.*

જનાચાર, *s. m.* [જન + S. आचार usage.] Popular custom; public usage.

જનાજો, *s. m.* [Ar. जनाज़ा.] A bier. 2. A funeral procession among the Mahommedans.

જનાદી, *s. m.* [P. दीनार.] A copper coin; a pice.

જનાનખાનું, *s. n.* [P. जनान् *pl.* of जन् a woman+खानह् a house.] A harem; a seraglio; the female apartments.

જનાનાશાળા, *s. f.* [જનાનો+S. शाला an abode.] A zanana school.

જનાની, *adj.* [See above.] Feminine. 2. Womanish; effeminate. 3. Cowardly. 4. Living in or pertaining to a harem.

જનાનો, *s. m.* [P.] Female members; family. 2. A zanana.

જનાબ, *s. f.* [Ar.] Your Honour, Majesty, Highness, Excellency. (A title by which Mahommedan kings are addressed.) 2. A term of respectful address to persons.

જનાબેઆલી, *s. m.* [જનાબ+Ar. अला, अली God.] A person honoured by God; a very respectable man.

જનાવર, *s. n.* [P.] A beast; an animal; a brute; a quadruped. 2. A negligent person.

જનાવરખાનું, *s. n.* [જનાવર+P. खानह् a house.] A zoo; a house for animals.

જનાવાદી, Same as જનાદી *q. v.*

જનિત, *adj.* [S. जन् to be produced.] Born. 2. Formed; produced; made. 3. Caused.

જનુન, *s. f* [P.] Fanaticism; enthusiasm. 2. Madness; insanity. 3. Anger; passion. 4. Perverseness 5. Stubbornness; obstinacy.

જનુની, *adj.* [See above.] Fanatical, enthusiastic. 2. Mad. 3. Passionate; angry. 4. Perverse. 5. Stubborn; obstinate. 6. Same as જનની *q. v.*

જનેતા, Same as જનની *q. v.*

જનોઈ, *s f n.* [S. यज्ञोपवीत *fr.* यज्ञ a sacrifice +उपवीत an upper garment.] The sacred thread; the Brahmanical thread; the distinguishing thread worn over the left and under the right shoulder by the males of the higher classes among Hindus.

Id. જનોઇ દેવું To perform the ceremony of investing a boy with the sacred thread. જનોઈ ઘાલવું-પહેરવું To perform the annual ceremony of putting on the sacred thread.

જંત, *s. m.* [See જંતુ] A worm found in the intestines

શાથી જંત ટળે શું ખાઇ.—અખો.

જંતર, *s n.* [S. यन्त्र a machine.] A charm. 2. Squares, or figures having a magical effect.

જંતરડું, Same as જતરડું *q. v.*

જંતરમંતર, *s. n.* [જંત્ર+S. मंत्र a charm.] A charm; spell.

જંતુ, *s. m. n.* [S.] A living creature; an insect. 2. A reptile. 3. A being of the lowest organization.

જંતુનાશક, *adj.* [જંતુ+S. नाशक perishing.] Antiseptic.

જંતુવિદ્યા, *s. f.* } જંતુશાસ્ત્ર, *s. n.* } [જંતુ+S. विद्या, शास्त्र science.] Bacteriology.

જંત્ર, *s. n.* [See યંત્ર.] A kind of musical instrument. 2. The sun-dial. 3. *adj.* Severe; full.

તે સમે થયા જંત્ર મધ્યાહ્ન.—પ્રેમાનંદ.
વીણા, વેણુ, જંત્ર ને તાલ, તેના શબ્દ બોલે છે રસાલ.—ગિરિધર.
જેવો જંત્ર વગાડે જંત્રી, સુર તેવો નીસરે.—દયારામ.

જંત્રી, *s. m.* [See જંત્ર.] A musician who plays on a musical instrument. 2. *s. f.* An index (to a book); the table of contents. 3. A table (of accounts). 4. A tabular presentation generally. 5. A magician.

જંત્રની ચુકી જંત્રીની જ છે; દોષ શી પેરે લાવે.—દયારામ.

જંદ, *s. f.* [S. छान्दस] Ancient language of the Persians; Zand. It is allied to Sanskrita.

જંદઅવસ્તા, *s. f.* The religious book of the Parsees written in Zand.

જન્મ, *s. m.* [S. *fr.* जन् to be born.] Birth. 2. Production. 3 Life-time.

Id. જન્મ લેવો-પવો To take a birth; to be born. ફરી જન્મ લે મારે શરીર તો તને રાજ આપાવીશ વીર.—કાળિદાસ. જન્મ આપવો To give birth to; to deliver.

Prov. જન્મ, જરા, અને મરણ સૌને માથે છે Birth, old age, and death are common to all; the fairest rose will wither at last.

જન્મકુંડળી, *s. f.* [જન્મ+ S. कुंडल a circle.] The figure drawn of the positions of the planets at the time of the birth; the figure in a horoscope representing the position of the planets and stars at the time of the birth of a child; the horoscope.

જન્મકુંડળી જોઈને હું પ્રશ્ન પૂછવા જઉં.—દલપતરામ.

જન્મગાંઠ, Same as જનમગાંઠ *q. v.*

જન્મચરિત, } જન્મચરિત્ર, } *s. n.* [જન્મ + S. चरित, चरित्र an account.] A biography.

જન્મતિથિ, *s. f.* Same as જન્મદિવસ *q. v.*

જન્મદિવસ, *s. m.* [જન્મ + S. दिवस a day.] The anniversary of one's birth: a birth-day.

જન્મદેશ, *s m.* [જન્મ+ S. देश country.] One's birthplace; one's native country; the mother country.

જન્મનક્ષત્ર, *s. n.* [જન્મ+S. नक्षत्र constellation.] The natal star.

જન્મનામ, *s. n.* [જન્મ+S. नामन् a name.] The name given to a child at its birth.

જન્મપત્રિકા, } જન્મપત્રી, } *s. f.* [જન્મ + S. पत्रिका a document.] A horoscope.

જન્મપ્રભૃતિ, *adj.* [જન્મ + प्रभृति beginning with.] Beginning from the birth. 2. *adv.* From the time of birth forward.

જન્મભાષા, *s. f.* [જન્મ+S. भाषा language.] One's mother-tongue: one's native language.

જન્મભૂમિ, *s. f.* [જન્મ+S. भूमि land.] Birth place: land of one's birth.

જન્મવું, Same as જનમવું *q. v.*

જન્મસાફલ્ય, *s. n.* [જન્મ+ S. साफल्य success *fr.* सफल fruitful.] Attainment of the goal of one's existence.

જન્મસારણ, *s. f.* [જન્મ+S सृ, सर् to move.] Inguinal hernia.

જન્મસ્થાન, *s. n.* [જન્મ+S. स्थान a place.] One's birth-place; one's native country.

જન્મસ્વભાવ, *s. m.* [જન્મ+S. स्वभाव nature.] One's natural disposition

જન્માક્ષર, *s. m.* [જન્મ+S अक्षर a letter.] A scroll of paper, on which are put down the positions of the planets and stars at the birth of a child.

જન્માંતર, *s. n.* [જન્મ+S. अंतर another.] Another birth. 2. Another state of existence.

જન્માંધ, *adj.* [જન્મ+S अंध blind.] Blind from birth; born blind.

જન્માષ્ટમી, *s. f* [જન્મ + S. अष्टम eighth.] The ceremonial observance of the eighth day of the dark half of the month of Shravana, on which Krishna was born.

જન્મોજન્મ, *adv.* [Redup. of જન્મ.] Birth after birth; in all forms of existence: from birth to birth; through many births.

જન્મોતરી, } જન્મોત્રી, } Same as જનમોતરી *q. v.*

જન્ય, *adj.* [S.] Born; produced.

જપ, *s. m.* [S. *fr.* जप् to mutter.] Muttering. 2. Muttering prayers and counting the beads of a rosary. 3. Repeating passages of the Vedas. 4. A muttered prayer.

Id. જપ કરવો-જપવો To say one's prayers. બેઠા બેઠા જપ કરવો-જપવો To pass one's time in idleness. 2. To think constantly about. 3. To wait for with eagerness.

જપત, Same as જપ્ત *q. v.*

જપતી, Same as જપ્તી *q. v.*

જપમાળા, *s. f.* [જપ + S. माला a garland of beads.] A string on which to tell one's prayers; a rosary.

Id. જપમાળા લેવી To abstain from worldly affairs and devote one's time in devotion to God.

જપવું, *v. t.* [See જપ.] To mutter. 2. To repeat and count the beads of one's rosary. 2. To remember very often. 3. *v. i.* To wait patiently for; to remain inactive; to leave or desist from one's efforts.

Id. મંત્ર જપવો To repeat a verse of the Vedas. નામ જપવું To think constantly about. માળા જપવી-લેવી To pass one's time in idleness. 2. To think constantly about; to harp on or dwell on; to be ever reiterating (the same subject). 3. To wait for with eagerness.

Prov. રામ નામ જપે See and watch silently. આવો બેઠો જપે ને જે આવે તે ખપે Feighning of a mendicant; outward appearances are always deceitful.

જપા, *s. n.* [S.] The China rose.

જપાવવું, *v. t.* [See જપવું.] To get the rosary beads repeated or counted.

જપાવું, *v. i.* [See જપવું.] To be muttered. 2. To be said (of a prayer).

જપોઓ, *s m.* [See જપવું.] One who recites a name or mantra; a devotee.

જપ્ત, *adj.* [Ar. जप्त.] Seized; sequestrated; attached.

Id. જપ્ત કરવું To seize possession of; to take into custody; to keep under arrest.

જપ્તી, *s. f.* [See above.] A seizure; a sequestration; an attachment.

Id. જપ્તી મૂકવી-બેસાડવી-લાવવી To effect a seizure or an attachment.

જફા, *s. f.* [P.] Oppression; tyranny; violence.

જફામાં રૈંકતા તેને મારે ! —કહાવિ.

જબકવું, Same as ઝબકવું *q. v.*

જબકાવવું, Same as ઝબકાવવું *q. v.*

જબકાવું, Same as ઝબકાવું *q. v.*

જબકિયાવું, Same as ઝબકિયાવું *q. v.*

જબર, *adj.* [Ar. जब्र oppression.] Powerful. 2. Heavy. 3. Strong. 4. Violent. 5. Great; weighty. 6. Difficult. 7. Huge; vast. 8. Arduous. 9. Severe. 10. Enormous.

જબરજંગ, *adj* [જબર+P. जंग a battle.] Heroic; warlike.

જબરજસ્ત, જબરદસ્ત, } *adj.* [જબર+P. दस्त the hand.] Powerful. 2. Oppressive; tyrannical; unjust and violent. 3. Strong; mighty.

જબરજસ્તી, જબરદસ્તી, } *s. f.* [See above.] Violence; force. 2. Oppression; unjust force. 3. Vehement action.

જબરાઈ, જબરી, } Same as જબરજસ્તી *q. v.*

જબરૂં, *adj. m. f. n.* Same as જબર *q. v.*

Id. જબરૂં થાણું The stronger party. 2. A difficult menace.

જબાં, જબાન, } *s. f.* [P. जबान.] The tongue. 2. Tongue; language; speech. 3 A dialect.

Id. જબાનનો જૂઠો Telling lies; a liar. જબાનનો સાચો Telling the truth.

Prov. જબાન હાર્યો, તે સર્વે હાર્યો False of speech, false in all matters.

કો જબાંઓમાં વધી જતો.—કહાવિ.

જબાની, Same as જુબાની *q. v.*

જબાબ, જબાબ, } Same as જવાબ *q. v.*

જબોરૂ, *s. n.* Name of a kind of bird.

જબે, જબેહ, } *s. f.* [Ar. ज़बाह.] A slaughter; a sacrifice.

Id. જબે-જબેહ કરવું To kill; to slaughter; to slay; to sacrifice.

જભ્ભર, Same as જબર *q. v.*

જભ્ભો, Same as જબ્બો *q. v.*

જભ્ભો, Same as જબ્બો *q. v.*

જમકવું, Same as ઝમકવું *q. v.*

જમકાવવું, Same as ઝમકાવવું *q. v.*

જમકાવું, Same as ઝમકાવું *q. v.*

જમકોળવું, Same as ઝબકોળવું *q. v.*

જમો, } જભ્ભો, } *s. m.* [P. जुब्बा.] A loose long coat; [illegible] robe; a gown.

Id. જભો-જભ્ભો મેળવવો To win the right of putting on a robe; to win honours. 2. To take a degree; to be a graduate.

જમ, *s. m.* [S. यम *fr.* यम् to restrain.] The god of death. 2. The punisher of the wicked. 3. A cruel pitiless man; a revengeful person. 4. Same [illegible] જેમ *q. v.*

Id. જમ જેવો Stout; strong. જમનો દૂત Merciless.

Prov. જમનું તેડું સારું, પણ સરકારનું ખોટું A king is often more frightful than the god of death. જમ ને જમાઇ બેઉ બરાબર A son-in-law is as oppressive as the god of death. જમને કાંઇ તેડું લેવું નથી Death does not require to be courted.

જમકિંકર, Same as યમકિંકર *q. v.*

જમભેહર, *s. n.* Austrolum; name of a kind of bird. 2. Grey-necked bunting.

જમડો, *s. m.* [જમ+ડો dim.] A messenger or angel of the god of death; death. 2. A cruel and harassing person; an oppressor.

જમણ, *s. n.* [S. जमन *fr.* जम् to eat.] A meal; a dinner. 2. A feast; an entertainment. 3. A day passed in a journey; a day.

જમણવાર, *s. m.* [જમણ+S. वासर a day.] A feasting day. 2. The day, on which many men are feasted. 3. The day, on which a caste-dinner is given. 4. *s. f.* A dinner party. Articles of food.

Prov. જમણવાર કે જમણ ધાડ ? Dinner-parties should be quiet and well arranged; there should be no hurry at dinner-parties.

જમણું, *adj. m. f. n.* Right; not left.

Id. જમણો હાથ The right hand. 2. The principal helper. જમણો હાથ આલવો To help. જમણું અંગ The dearest person.

Prov. જમણો હાથ મોં ભણી વળે Habit is second nature. 2. One always takes the side of one's dear ones.

કોઇનો ન ઝાલીએ જમણો હાથ.—પ્રેમાનંદ.

જમદગ્નિ, *s. m.* [S.] Name of a sage; the father of Parashurama.

જમદંડ, Same as યમદંડ *q. v.*

જમદૂત, Same as યમદૂત *q. v.*

જમના, *s. f.* [S. यमुना.] The river Jamana.

જમરૂખડી, } જમરૂખી, } *s. f.* [જાંબુ + S. वृक्ष a tree.] A guava tree. Psidium pyriferum and Psidium pomiferum (two varieties, white and red). N. O. Myrtaceæ.

જમરૂખ, *s. n.* [See above.] A guava.

જમસું, *prep.* With; accompanied by.

ન કોઈ અંગરખ જમસું રહ્યું.—પદ્મનાભ.

જમલો, *adj. m.* [See જુમલો.] All-pervading; all in all (applied to God). 2. Altogether.

જમલો છે લેલે જમલીલા.—અખો.

જમવું, *v. t.* [S. जम् to eat.] To eat; to dine; to sup. 2. To reap the payment from both parties. 4. *v. i.* [See જામવું, જમા.] To assemble; to collect; to gather. 5. To congeal; to thicken; to coagulate; to solidify; to curdle.

જમા, *s. f.* [Ar. जमा collection.] Receipts; collections; profits; income. 2. The sum total; the amount.

જમાઈ, *s. m.* [S जामातृ.] A son-in-law; a daughter's husband.

Prov. જમાઈ રહ્યો ભૂખ્યો તો કોનો કૂવો ડૂબ્યો ? Nobody is affected at a stranger's misery.

જમા ઉધાર, *s. n.* [જમા + ઉધાર debit.] The credit and debit side of an account.

Id. જમાઉધાર કરવું To make an entry in the account book on both the credit and debit side.

જમાખરચ, [illegible] *m.* [જમા+ખર્ચ expenditure.] Income and expenditure; receipts and disbursements. 2. An account of income and expenditure.

જમાડવું, *v. t.* [See જમવું.] To feed; 2. To entertain; to give a dinner party to. 3. To bribe.

જમાત, *s. f.* [Ar जमाअत.] Community; co-religionists. 2. An assembly; [illegible] crowd. 3. A standard (in a school).

દાંતનથી કંઇ ચેતન પ્રગટે તેવી એની જમાત.—ગો. દા. રા.

જમાદાર, *s. m.* [જમાત + P. दार keeper.] The head of a small body of sepoys. 2. A commander of a body of troops. 3. A head-peon; a Jamadar. 4. A leader.

જમાદારી, *s. f.* [See above.] The office or duties of a Jamadar; the position of a Jamadar.

• જમાન, Same as જમીન q. v.
એને ન આવે આંચ જેના રામજી જમાનછ,—દલપતરામ.

જમાની, Same as જામીનગીરી q. v.

જમાનો, s. m. [P. ज़माना.] A period; time. 2. An age. 3. The times.

જમાપાસું, s. n. [જમા+S. पार्श्व a side.] The credit side of an account.

જમાબંદી, } જમાબંધી, } s. f. [જમા+S. बन्ध् to bind.] The settlement of amount to be paid annually into the government treasury. 2. The amount of the revenues. 3. Assessment of land etc. 4. Levying troops; enlisting soldiers for an army.

જમાબાજુ, s. f. Same as જમાપાસું q. v.

જમાલગોટો, s. m. [Ar. जमाल beauty + गोटा a ball.] A powerful purgative nut; croton seed. Croton tiglium. N. O. Euphorbiaceæ. Also called નેપાળો q. v.

જમાવ, s. m. [P. जमाओ.] A concourse; a multitude; a crowd. 2. A collection; an accumulation; a heap. 3. [See જમવું.] Agreement; accordance; correspondence; agreeing; answering; tallying.

જમાવટ, s. f. [જમવું+S वृत्ति state.] A harmonious mixture (of colours, sounds, tempers etc).

જમાવસુલ, s. f. [જમા+વસુલ income.] The revenue of a state; revenue-receipts.

જમાવવું, v. t. [See જમા.] To assemble; to gather. 2. To collect; to hoard up 3 [See જમવું.] To congeal, to thicken; to coagulate; to curd. 4. To harmonize; to make to agree. 5. To organize and bring prosperity to.

જમીજ, s. n. Name of a bird; the imperial eagle.

જમીદાર, s. m. [જમીન +P. दार keeper.] A landlord; a land-holder; a zamindar.

જમીદારી, s. f. [See above.] The business, duties, rights, tenures, lands, etc., of a zamindar.

જમીન, s. f. [P. ज़मीन्] Land; ground. 2. Terrestrial distance; distance. 3. The soil; globe; earth. 4. An arable land. 5. Earthen floor. 6. A country. 7. The world. 8 New skin.

Id. જમીન આપવી-ખરવી To stumble and fall prostrate on the ground. જમીન છોડવી To leave one's native country; to emigrate. જમીન ને આસમાન એક થવું To suffer from a great misfortune or calamity. જમીનઆસમાનનું છેટું A vast difference જમીન કરવી To buy land. 2. To repair the floor of a house with cow-dung and mud. 3. To come down to the shore after a long sea voyage (of a ship or men). તે જમીન પર પગ મૂકતો નથી He walks very fast. 2. He is very proud. એના ઘાવે જમીન આવે છે His wound is healing, and new skin is appearing. જમીન મરવી To get less and less 3 To lose the strength or capacity (of land). જમીન સૂંઘવી To know the strength of the land. 2. To learn a thing by smelling the ground (like a dog). જમીન ખણવી To feel shy; to be ashamed of. જમીન માપવી To travel. 2. To run away; to go away. 3. To fall down prostrate. જમીનમાં પેસવું To remain stunted; not to grow in height. 2. To be ashamed of; to feel shy.

Prov. જમીન ખેડી હળથી, ને મન ખેડો બળથી Resolute application is to the mind what deep tillage is to the soil.

જમીનદાર, Same as જમીદાર q. v.

જમીનદારી, Same as જમીદારી q. v.

જમીનદોસ્ત, adj. [જમીન+P. दोस्त a friend.] Levelled to the dust; raised to the ground; lying level with the ground. 2. Thrown on the ground; baulked; floored. 3. Vanquished utterly; overthrown. 4. Annihilated.

જમે, s. f. [See જમા.] Items entered on the credit side of an account; receipts; collections. 2. Profits. 3. adv. On the credit side.

Id. જમે કરવું-લખવું To write on the credit side of an account.

જમેઉધાર, Same as જમાઉધાર q. v.

જમેપાસું, Same as જમાપાસું q. v.

જમેબંધી, Same as જમાબંદી q. v.

જમેબાજુ, Same as જમાપાસું q. v.

જમેમદ*, Same as જવાંમદ* q. v.

જમૈયો, s m. A dagger; a javelin.

જમોર, s m. A suicide;an accidental death.

જંપ, s. m. Quiet; rest; ease; peace.

Id. જંપ વળવો To enjoy peace.

Prov. સંપ ત્યાં જંપ Unity is strength.
જોયા વિના તો જંપ ન નથી વશના રે.—દીવાળ્યુ.

જંપતી, s.n. pl. [S.] Husband and wife. 2. s. f. Gametes.

જંપાવવું, Same as ઝંપાવવું *q. v.*

જંપવું, *v. i.* [See જંપ.] To rest; to be quiet. 2. To enjoy peace.

જંપાપાત, Same as ઝંપાપાત *q. v.* 2. A leap; a jump.

ત્યાં જંપાપાત ઘોડે કીધો, રાયને લઇ તરિયો જ.—પ્રેમાનંદ.

જંબીર, *s. n.* [S.] The citron tree and its fruit.

જંબુ, Same as જાંબુ *q. v.*

જંબુક, *s. m. n.* [S] A jackal.

જંબુરો, *s. m.* A small cannon. 2. The assistant of a juggler.

બાજીગરની બાજી માંહે જંબુરો સહુ જાણે રે.-પ્રીતમ.

જંબૂર, *s. n.* Name of an instrument for extracting nails; a nail puller.

જંબૂરો, s. *m.* A small kind of cannon. 2. *s. n.* Same as જંબૂર *q. v* 3. *s. m.* A magician's wand.

જમ્મર, *s m.* [See જમોર.] A great misfortune.

કુદનાની કહેતી જમ્મર થયો, તમે રહો હવે રોઈ રે,
-બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

જય, *s. m* [S. *fr.* जि to conquer.] Victory; conquest. 2. Triumph.

Id. જય કરવો-મેળવવો To gain a victory.

જયકામી, *adj.* [જય+S. कम्, काम् to desire.] Desirous of victory. 2. Ambitious; aspiring; aspirant.

જયકામી કરતા યુદ્ધ અતિ અંત કરણ અશુદ્ધ.—ગિરિધર.

જયઘોષ, *s. m.*
જયઘોષણા, *s. f.* } [જય + S. घोष, घोषणा declaring.] A proclamation of victory.

જયજય, Same as જયજયકાર *q. v.* 2. An expression of salute

જયજયકાર, *s. m* [જયજય +S. कार a suffix showing the sound or meaning.] A sound showing triumph or success; shouts of acclamation.

જયદ્રથ, *s. m.* [S.] Name of a king of Sindhu district and brother-in law of Duryodhana.

જયંત, *s. m.* [S.] Name of the son of Indra 2. The moon.

જયંતી, *s f.* [S] A flag of victory. 2. The day of the year, on which great men achieved their greatest work. 3. An anniversary. 4. Name of a plant. Sesbania ægyptiaca N. O. Leguminosæ. Also called રાયસીંગણી *q. v.*

જયંતીનાં દાતણ મૂળ પીંછી કરશ્યો હોય તે જશો પર દેખ્રેક વખત ફેરવ્યાથી પીંછી ઉતરી જાય છે —જયકૃષ્ણ.

જયમાળ, *s. f.* [જય+S. माला a garland.] A garland or rosary of victory.

જયશાલી, *adj.* [જય + S. शालिन् endowed with] Endowed with victory; victorious. 2. Long accustomed to be victorious; never failing to gain a victory; always successful.

જયશ્રી, *s m.* [S.] Name of a mode of musical air.

જયસ્તંભ, *s. m.* [જય + S. स्तंभ a pillar.] A trophy; a triumphal column.

જયા, *s f.* [S] Name of Parvatee. 2. Durga.

જયાજય, *s. m. pl.* [જય+S. अजय defeat.] Victory and defeat.

લાભાલાભ સુખેદુઃખે સમ જાણી જયાજય,—ના. દ. કે.

જયાનંદ, *s. m.* [જય+S. आनंद joy.] Joy or exultation for success; joy of triumph.

જયી, *adj.* [See જય.] Victorious; conquering; successful.

જય્ય, *adj* [See જય.] That can be conquered; conquerable.

જર, s. *m* [P. जर gold.] Brocade. 2 Wealth; riches. 3. Money. 4. Placenta.

Prov. જર કારણે વેર Lend your money and lose your friend. જર દેતા, મરદ રોતા An empty purse fills the face with wrinkles. 2. A wrinkled purse, a wrinkled face. જર, ચાહે સો કર-જર કરે ખાણીમાં પર Money can do any thing; money makes the mare go; gifts break rocks. જર દેખી મુનિવર ચળે Money allures even the greatest of ascetics; riches rule the roast. જર, જમીન, ને જોરૂ, એ કજીઆનાં છોરૂ Money, land, and a woman are at the bottom of every quarrel.

જરકસ, *s. m* [P. जरकश] Gold or silver thread.

જરકશી, *adj* [See above.] Worked with gold or silver thread. 2. *s f.* Same as જરકસ *q. v.*

જરકશીની સાડી રેશમી, ચણો કેરી ચાર.-પ્રેમાનંદ.

જરકોસ, *s. m.* [See જરકસ] False brocade.

જરખ, *s n.* Name of a carnivorous animal; hyæna Hyæna striata.

જરખેજ, *adj.* [P.] Fertile, productive.

જરકશ,
જરકશીઉં, } Same as જરકસ q. v.

જરજવાહીર, s. n. [જર gold + જવાહીર article of gold and silver.] Brocade and embroidery. 2. Money and trinkets. 3. Valuable things; gold and golden things.

જરજોખમ, s. n. [જર + જોખમ risk.] Ornaments and other valuable articles.

જરઠ, adj. [S. fr. जॄ to become old.] Old; aged. 2. Worn out; decrepit. 3. Hard; solid. 4. s. m. An old man.

પેટું જરઠ રૂપ જોઈ રહિ પડ્યું, બાળકો વીંટાઈ વળ્યું.—ગિરિધર.

જરણ, adj. [S. fr. जॄ, जर् to digest; to become old.] Old; aged. 2. Promoting digestion.

જરણા, s. f. [S.] Old age. 2. Praise.

સાધુમાંહે સર્વે સમર્થ, જરણાની રૂપ ફરે.—ભોજો.

જરતોસ્તી, adj. [P. जरतुश्त the prophet of the Parsees.] Pertaining to Zoroaster (Zartusht). 2. s. m. A follower of Zoroaster; a Parsee.

જરત્કારુ, s. m. [S.] Name of a great sage. He married a sister of the serpent Vasuki.

જરદ, adj. [P. जर्द.] Yellow.

પુષ્પો કંઈ જરદ રંગની વાંધી ચિઠ્ઠી.—દલપત.

જરદાલુ,
જરદાળુ, } Same as આલુબુખારું q. v.

જરદો, s. m. [See જરદ.] Tobacco of a yellow colour, cut, washed, and prepared for chewing.

જરદોજ,
જરદોસ, } s. m. [जरदूज fr. जर् gold + दूख्तन्, दूज् to sew.] A worker in gold thread.

જરદોજી,
જરદોસી, } s. f. [See above.] The art of embroidery.

જરબ, s. m. [Ar. ज़र्ब to beat.] Terror; dread. 2. Awe. 3. A blow; a beating.

જરજર, adv. [P. जरा a little + व and जरा redup.] A little; in a small degree.

જરવું, v. i. [See જરણ.] digested; to be absorbed; to subside. 2. To pass off without effect. 3. To be worn.

જરહ, s. n. An armour for a mount.

જરહ ભણ્યું તેનાથ આપ્યો.—પદમનાભ.

જરા, s. f. [S. fr. जॄ to be old.] Old age. 2. Infirmity; debility; the relaxation and debility that attend old age. 3. Name of an evil spirit. 4. adj. [P. जरा a particle.] Somewhat; a little; rather; in a small degree; in a small quantity. 5. adv. Just; please.

જેમ તેમને જરા જય, તેમ સર્વરૂપ એ વાધ.-પ્રેમાનંદ.

જરાક,
જરાકેક, } adv. [જરા + એક about.] Very little.

જરાજરા, adv. [જરા + જરા redup.] In very small quantity; by instalments; little by little.

જરાતરા, adv. [જરા + તરા redup.] A little; in a small degree; in a small quantity.

Id. જરાતરામાં For an unimportant reason. 2 In a very short time.

જરાયત, adj. [P. ज़ुराअत.] Watered only by the rain (of soil).

જરાયુ, s. n. [S.] The uterus; the womb. 2. The outer skin of the embryo. 3. Placenta.

આ તે ઉત્પત્તિ જે રહેલ જરાયુને.—વિષ્ણુદાસ.

જરાયુજ, adj. [જરાયુ + S. जन् to be born.] Born from the womb; viviparous.

જરાસંધ, s. m. [S.] Name of a king. He was the son of king Brihadratha of Magadha. He was the father-in-law of Kansa.

જરિત, adj. [S. fr. जॄ to be old.] Old; infirm; decayed.

જરી, adj. [See જર gold.] Worked with gold or silver thread. 2. s. f. Embroidery. 3. Same as જરા q. v.

જરીઆન, adj. [See below.] Woven with gold and silver threads.

કેશ ધરે જરીઆન દીરાન, કેશ કંચાળી.—કેશવ, હરિ.

જરીઆન, s. n. [P. जरीन् fr. जर् gold.] Ornaments of gold or silver.

જરીક, Same as જરાક q. v.

જરીકામ, s. n. [જરી + S. कर्मन् work.] Embroidery work.

જરીજરી, Same as જરાજરા q. v.

જરીપટકો, s. m. [જરી gold + S. पट cloth + કો dim.] A golden girdle.

જરીપુરાણું, s. n. pl. [જરી gold + S. पुराण old.] A brocade; fragments and scraps of brocade.

જરીફ, s. m. [Ar. जरीफ.] A land surveyor.

જરીફખરડો, s. m. [જરીફ + ખરડો a draft.] A land-surveyor's field-book.

જરીમરી, s. f. [જ્વર + મરી plague.] Epidemic or pestilential disease—especially, epidemic

cholera. This disease is, like smallpox and cholera, personified as a goddess and propitiated.

જરૂખો, Same as ઝરૂખો q. v.

જરૂર, s. f. [Ar. ज़ुरूर.] Necessity; want. 2. Emergency; an urgent occasion; an imperative call. 3, adv. Necessarily; positively; absolutely; at all risk; certainly; surely.

જરૂરી, adj. [See above.] Urgent; emergent.

જરૂરીઆત, } s. f. [See જરૂર.] Necessity;
જરૂરીઆતી, }
want. 2. An emergency.

જરોઇડું, s. n. [See જરડું.] A chip of wood placed under a joint of planks in the ceiling.

જર્જર, adj. [S.] Old; infirm. 2, Worn out. shattered.

રહ્યું જર્જર જોઈ ને, પૂછ્યું ન કોઇ રે.—પ્રેમાનંદ.

જર્જરિત, adj. [S.] Worn out; shattered; splintered. 2. Old; infirm. 3. Disabled; completely overpowered.

જલ, s. n. [S.] Water. 2. Same as જળ q. v.

જલકમલ, Same as જળકમળ q. v.

જલકુબ્જ, adj. [જલ+S. कुब्ज crooked.] Bent or crooked in water.

ઊંડવવી જઇ જલકુબ્જ ઊંડળી ચેષ્ટા કરે છે.—ક. ઉ. યા.

જલકેલિ, } Same as જળકેલિ, જળક્રીડા q. v.
જલક્રીડા, }

જલચર, Same as જળચર q. v.

જલજ, s. n. [જલ+S. जन् to be born.] A lotus flower. 2. s. n. A conch. 3. adj. Aquatic.

જલજંતુ, Same as જળજંતુ q. v.

જલજા, s. f. [S.] An epithet of Laxmee.

જલતરંગ, Same as જળતરંગ q. v.

જલતુલા, s. f. [જલ+S. तुला a balance.] Hydrostatic balance

જલદ, s. n. [જલ+S. दा to give] A cloud of rain. 2. adj. [P. जल्द.] Quick; smart; active; fleet; rapid. 2. Ardent; hot. 3. Rapid in operation (of a medicine)

ઉન્મત્તપણે ઇન્દ્રિયવૃત્તિ ઘણી અંકિત, સબળ જલદ જ્યમ રોહે—કે. હ. ધ્રુ.

જલદ પયાની જેમજ વહો.—દયારામ.

જલદાહ, s. m. [જલ+S. दाह burning] Disposing of a dead body by throwing it into water. 2. A watery grave.

જલદી, s. f. [See જલદ quick.] Hurry; haste 2. adv. Quickly; soon; rapidly; hastily.

જલદેવતા, Same as જળદેવતા q. v.

જલધમણુ, s. f. [જલ+S. धमनि a bellow.] Hydrostatic bellows.

જલધર, s. n. [જલ+S. धृ to hold.] A cloud. 2. s. n An ocean.

જલધિ, s m. [S. जल+धि a store.] An ocean. 2. A hundred billions.

જલંદર, } s. n. [S. जलोदर fr. जल water+
જલંધર, }
उदर the belly.] The enlargement of the abdomen; dropsy; ascites.

જલનિધિ, Same as જળનિધિ q. v.

જલપતિ, Same as જળપતિ q. v.

જલપાત્ર, Same as જળપાત્ર q. v.

જલપ્રલય, Same as જળપ્રલય q. v.

જલભારમાપક, s. n. [જલ+S. भार weight + मापक measuring.] Water-barometer.

જલમાપક, s. n. [See above.] Hydrometre.

જલમાર્ગ, Same as જળમાર્ગ q. v

જલયંત્ર, Same as જળયંત્ર q. v.

જલવૃશ્ચિક, s. m. [જલ+S. वृश्चिक a scorpion.] A prawn.

જલવ્યાલ, s m. [જલ+S. व्याल a serpent.] Hydra; a water-snake.

જલવ્યાલક, adj. [See above.] Hydroid.

જલસ્થિતિશાસ્ત્ર, s. n. [જલ+S. स्थिति position + शास्त्र science.] Hydrostatics.

જલાદ, Same as જલ્લાદ q. v.

જલાદી, Same as જલ્લાદી q. v.

જલાલ, adj. [P.] Shining; bright; pompous.

જલાલી, s f. [See above.] Pomp; splendour.

જલેબી, s. f. A kind of sweetmeat.

જલ્પ, s. m. [S. fr. जल्प् to prattle.] A speech; talk. 2. Discourse. 3 Babble; prattling. 4. Debate.

જલ્પક, adj. [See below.] Talkative; garrulous.

જલ્પવું, v. i. [S. जल्प् to prttle.] To prattle; to chatter.

જ્યાં જ્યાં જલ્પે મધું, ચેતા તસ્કર વાચ.—નિરિશ્વર.

કર્યો જલ્પે કયો સાન.—અખો.

જલ્લાદ, Same as જલદ q. v.

જલ્લાદ, s. m. [P.] A murderer; an assassin. 2. A butcher.

ઘર્ઇ જલ્લાદની તરવાર.—કલાપિ.

જલ્લાદી, s. f. [See above.] The work of an assassin or a butcher.

જવ, *s. m.* [S. यव.] Barley. Hordium hexastichum. N. O. Graminaceæ. 2. The measure of a finger's breadth. 3. A natural line across the thumb. 4. A golden bead for a necklace, of the form and size of a grain of barley. 5. [S.] Velocity; speed. 6. *adv.* [S. यावत्.] When.

Id. જવતલ વાવવા To make preparations for a dying person. જવતલ મૂકવા To perform a shraddha ceremony.

જવ જવાર તજ્યો ધર્મો જશો.—કાન.

વાયુના આકાશ જેવી રસ જવે સૌરભ જાયે ભાર.—સ. ૯. ધા.

જવખાર, *s. m.* [જવ barley+S. क्षार salt.] Carbonate of potash.

જવન, *s. m.* [S. यवन.] A non-Aryan; a barbarian.

જવનિકા, } જવની, } *s. f.* [S.] A curtain; a partition. 2. A partition of the heart; ventricle

જવનિકા મૂકતાં સ્મૃતિ નાશની.—કાન.

જવરઆવર, *s. f.* [જવું + આવવું to come.] Going and coming; frequenting.

જવરું, } જવલ્લું, } *adj. m. f. n.* Brave. 2. Few; some one out of many.

એ રસ જાણે જવારો કે જોગી.—નરસિંહ.

જવલે, } જવલ્લે, } *adv.* Seldom; rarely.

જવવું, *v. i.* [S. जीव् to live] To be full-grown; to be ripe. 2. To be produced. 3. To have insects in the inside (of fruits)

જવાશીર, *s. m.* Gum resin; name of a galbanum plant. Ferula galbaniflua N. O. Umbelliferæ.

જવાં, } જવાંમર્દ, } *s. m.* [જવાન+P. मर्द a brave man.] A bold intrepid man; a valiant and courageous man; a brave man; a hero; a warrior.

જવાન, Same as જુવાન *q. v.*

જવાનપટ્ઠો, *s. m.* [જવાન + S. पुष्ट nourished.] A stout, brave man.

જવાની, Same as જુવાની *q. v.*

Id. જવાની આવવી To reach manhood. જવાની પાછી આવવી To be youthful again in old age. 2. To have the vigour and enthusiasm of youth in old age. જવાનીનું જોર The strength and enthusiasm of youth.

Prov. જવાની તો ચાર દિવસની Youth is short. જવાની તે દીવાની (કે ગાંડી) Youth is wild and full of freaks. જવાનીનું રળ્યું, તે સાચું રળ્યું (ઘડપણે ખવાય) Youth is the time for making one's fortune.

જવાબ, *s. m.* [P. जवाब.] An answer; a reply; a rejoinder.

Id. જવાબ દેવો-આપવો To answer; to give a reply. 2. To be responsible for. 3 To be useful at a critical time. જવાબ લેવો To get a reply 2. To write down the deposition of a witness in a court of law.-પાછો જવાબ આપવો-જે જવાબ લેવો To call one to account; to hold one responsible for. જમને પણ જવાબ દે એવો Very strong and stout. જવાબ દેવો To be the evidence of.

જવાબદાર, *adj.* [જવાબ+P. दार keeping.] Answerable; responsible; accountable. 2. Liable.

જવાબદારી, *s. f.* [See above.] Responsibility. 2. Liability.

જવાબી, *adj.* [See જવાબ.] That can give an answer; having presence of mind. 2. Awaiting a letter about.

Id. જવાબી હુંડી A bill of exchange, the price of which is not paid till notice is received of the bill having been cashed.

જવારઆવર, Same as જવરઆવર *q. v.*

જવારા, *s m. pl.* [S जवस pasture grass.] Tender plants of corn grown on the altar before a goddess.

Id. જવારા વાવવા [Lit.] To sow corn on the altar before a goddess. 2 To invoke a goddess to enter into the house of a family, and to begin a festival in her honour.

જવાસો, *s. m.* [S. यवास.] A prickly shrub, which grows in the hot season, and dies in the rainy season; a camel's thorn. Alhagi maurorum. N. O. Leguminosæ.

જેમ જળ ગયે જવાસો સુકાય રે—નિષ્કુળાનંદ.

જવાહીર, } જવાહેર, } *s. n.* [Ar. जवाहिर.] A jewel; a gem; a precious stone. 2. Jewelry; jewels. 3. A jewel-trinket. 4. A sword of very superior material or workmanship.

જવાહીરખાનું, *s. n.* [જવાહીર + P. खानह a house.] The place where jewelry is kept; a treasury.

જવાળી, *s. f.* [જવ + S. आवलि a line] The lines on the thumb, which are consulted by chiromancers. 2. A kind of ornament worn by women. Also called ચાંદજવાળી *q. v.*

જવું, *v. i.* [S. या to go.] To go; to pass; to depart; to proceed; to travel; to leave. 2. To be lost, mislaid, destroyed, or removed. 3. To go by; to pass on; to elapse. 4. To be deducted or subtracted from. 5. To be ruined. 6. To take place. 7. To lose power. 8. To be extinguished (of a lamp). 9. To waste away (of the body). 10. To go wrong. 11. To be made.

N. B.—In verbs like જણાઇ જવું, પકડાઇ જવું the idea conveyed by જવું is that the careful efforts of the agent to keep back certain matters were accidentally frustrated. 2. The verb જવું when joined with some other verbs is equal in import to the intensive adverbs, "*down, away, off, up, over,*" etc., *e. g.*, પડી જવું To fall *down*; સુકાઇ જવું To be dried *up*. 3. In such compound verbs as લખી જવું, વાંચી જવું, ખાઇ જવું, જવું has the sense of "completion. 4. In such compound verbs as લખતા જવું, વાંચતા જવું, ખાતા જવું, જવું has the sense of "continuance." 5. In such compound sentences as લખતો જાય છે અને બોલતો જાય છે, જવું has the sense of "continuance of one action *with* another."

Id. હાથથી-હાથમાંથી જવું To go beyond the control of. 2. To throw off obedience to. પછવાડે જવું To follow secretly. જવું કરવું To acquit a person of a charge; to excuse. જવા દેવું To let go. જતું રહેવું To go away; to disappear. 2. To miss; to be lost. 3. To elope. જઇ આવવું To go and come back. જઇ મળવું To overtake; to keep up with. જઇ ચડવું To arrive accidentally. જતું આવતું થવું To be on terms of paying visits. 2. To be on friendly terms with. જા જા Go away; get away.

Prov. તેમાં મારું-મારા બાપનું શું જાય છે ? How can that affect me ? What is that to me ? What does it matter to me ! What am I to lose thereby ? જાતાના જાનૈયા, ને વળતાના માંડવીઆ People who would join a marriage party when it is proceeding, but would stay behind when it has left the marriage canopy. (Said of a man who would look to his own interest, whether his companions gain or lose.) ગયું તે ગયું What is lost, is lost for ever. આવ્યું સમાય, પણ ગયું ન સમાય The inconveniences caused by an arrival or acquisition can be put up with more easily than those caused by a departure or loss.

જવેર, } જવેરાત, } Same as ઝવેર, ઝવેરાત *q. v.*

જવેરી, Same as ઝવેરી *q. v.*

જવૈ, *s. f.* A kind of reed.

જશ, *s. m.* [S. यशस्.] Reputation; fame; honour, success; prosperous issue.

Id. જશના થવા To be successful. જશ ગાવા To eulogize; to flatter. જશ મળવો To be appreciated; to be honoured.

Prov. જશ તો જાનમારે Without fighting there can be no victory. જશ ઉપર જુતીઆં Save a thief from the gallows, and he will be the first to cut your throat. જશ મેળવતાં વાર પણ ખોતાં વાર નહિ From fame to infamy is a short road.

જશનામી, *adj.* [જશ+S. नामन् a name.] Desirous of fame.

જશવંત, *adj.* [S. જશ +S वत् having.] Victorious; successful. 2. Honoured; praised.

જસ, Same as જશ *q. v.*

જસત, *s. n.* [S. यशोद quicksilver.] Zinc.

જસતા, *s. m. pl.* Blots; spots.

જસનામી, Same as જશનામી *q. v.*

જસવંત, Same as જશવંત *q. v.*

જસું, } જસૂં, } *adj. m. f. n.* [S. यादृश.] Like 2. As.

સૂરત જસું વેકુંઠ—નરસિંહ.

જહાં, Same as જયાં *q. v* 2. Same as જહાન *q. v.*

જુઠી જહાંનો તું કીસ્સો બોળીઉં બહ્રી—લલિત.

જહાંગીર, *s. m.* [P. जहान् the world+गीर conqueror.] The conqueror of the world.

હવે જહાંગીર બેપરવા—કલાપિ.

જહાંગીરી, *adj.* [See above.] Befitting a conqueror. 2. Imperious; positive. 3. Absolute; uncontrolled. 4. *s. f.* Absolute power; tyranny; oppression.

Id. જહાંગીરી ચલાવવી To rule with a high hand. 2. To tyrannize over.

જહાંગીરી કરીશ એ, લલાટે છે લખાવી મેં;—ગો. મા. ત્રિ.

જહાજ, *s. n.* [P. जहाज.] A ship; a vessel. 2. Anything very vast or uncommonly large;

જહાન, s. f. [P. जहान्.] The world. 2. The earth as the residence of man. 3. Mankind.

જહાનમ, જહાન્નમ, } s. f. n. [Ar] The hell; the infernal regions.

Id. જહાનમમાં જ Begone! Get away! Make yourself scarce!

તું જે બેહિસ્ત પણ જહાનમ.—કલાપિ.

જહાંપનાહ, જહાંપના, } s. m. [P. जहान् the world + पनाह guard; defence.] The protector of the world. 2. An emperor 3. A term of address to a king.

જહાલ, adj. Extreme; turbulent. 2. s. m. f. An extremist.

જહીં, Same as જ્યાં q. v.

જહુ, s. f. Dust. 2. Ash.

વાર વાર વઢું કહું! જહુવિષે કહ્યું પણ —વલ્લભ.

જહેજ, s. n. The ceremony of giving one's daughter in marriage.

જહ્નુ, s. m. [S.] Name of an ancient king. He was the son of Suhotra and adopted the river Ganga as his daughter.

જહ્નુકન્યા, જહ્નુજા, જહ્નુનંદિની, જહ્નુસુતા, } s. f. [જહ્નુ + S. कन्या, जा, नंदिनी and सुता a daughter.] The river Ganges.

જળ, Same as જલ q. v.

Id. જળ જંપ્યું ત્યારે In the dead of night. જળ લેવું-મૂકવું To take a firm resolution by taking a quantity of water in one's hand and pouring it out. જળપોતીઆં કરવાં To bathe while naked. જળ જંપવું To be perfectly quiet and calm.

Prov. જળને ઠેકાણે સ્થળ, ને સ્થળને ઠેકાણે જળ Change of land to water and of water to land by a volcanic irruption. 2. A divine visitation. જળમાં રહેવું, ને મગર સાથે વેર (એ કેમ ચાલે?) In Rome you must be a Roman.

જળઆંગળીઓ, s. m. Name of a plant. Ammannia baccifera. N. O. Lythraceæ.

જળઆમળું, s. n. Name of the fruit of Flacourtia cataphracta. N. O. Flacourtiaceæ. Also called પાણીઆમળું q. v.

જળકમળ, s. n. [જળ + S. कमल a lotus] A lotus flower.

જળકમળ છાંડી જાને બાળા, સ્વામી અમારો જાગશે.—નરસિંહ.

જળકીટ, s. m. [જળ + S. कीट a worm.] A water-insect; an insect found in water; a microbe growing in water.

જળકુકડી, s. f. [જળ + S. कुक्कुट a fowl.] A water-fowl.

જળકુંડળ, s. n. [જળ + S. कुंडल a ring.] The halo round the moon.

જળકેલિ, જળક્રીડા, } s. f. [જળ + S. केलि, क्रीडा sport.] Diversion in water; splashing one another with water; bathing gambols; a sea excursion.

જળઘોડો, s. m. [જળ + S. घोट a horse.] Hippopotamus.

જળચક્રી, s. f. [જળ + S. चक्र an oil-mill.] A river-jaunt; a water-mill.

જળચર, s. n. [જળ + S. चर् to walk.] A water-animal; an aquatic animal. 2. adj. Aquatic.

જળજંતુ, s. m. n. [જળ + S. जंतु a lower animal.] An aquatic animal of the lowest organization. 2. A fish.

જળજંત્ર, s. n. [જળ + S. यंत्र a machine.] A water-mill; a water-engine or water-machine generally. 2. A machine to shoot water; a spout; a jet.

જળજંત્ર ઉરાડે લોક, અબળાના કુમકુમ સહુ ભેર.—ગિરિધર.

જળજળવું, v. i. [Redup. of જળવું to burn.] To have a burning sensation. 2. To burn.

જળજળું, Same as ઝળઝળું q. v. 2. adj. [See ઝળઝળીઉં.] Filled with tears (of the eye).

જળજળાં લોચન જુએ અરવર, માથે ભરિયું ઠાલું ચીથરું.—પ્રેમાનંદ.

જળજાંબુવો, s. n. [S. जलजम्बुक.] Name of a plant growing on river banks. Elatine verticelata. N. O. Elatinæ.

જળઝળીઉં, Same as ઝળઝળીઉં q. v.

જળણ, s. n. [S. ज्वलन fire.] Fuel.

જળતરંગ, s. m. [જળ + S. तरंग a wave.] A watery wave. 2. s. n. A musical instrument producing notes made by striking China cups filled with water.

જળતરણ, s. m. Name of a metre of 13 matras and 3 tals.

જળદારૂ, Same as જલદારૂ q. v.

જળકુંથી, s. f. Name of a plant. Oxystelma esculentum. N. O. Asclepidiaceæ.

જળદેવતા, s. f. [જળ + S. देवता a goddess.] A water-nymph; a naiad.

જળધર, Same as જલધર q. v.

જળધિ, Same as જલધિ q. v.

જળનિધિ, *s m* [જળ + S निधि a store] The ocean

જળનેવરી, *s f.* Name of a plant Herpestis monniera N O Scrophularaceæ Also called કડવી નેવરી.

જળંદર, જળધર, } Same as જલદર, જલધર *q v*

જળપટલ, *s n* [જળ + S पटल a mass] A cloud

જળપતિ, *s m* [જળ+S पति a master] The ocean 2 Varuna, the lord of waters

જળપર્યટન, *s n* [જળ+S पर्यटन travelling] Sailing over waters, a voyage

જળપાત્ર, *s n* [જળ + S पात्र a vessel] A water vessel

જળપાન *s n* [જળ + S पान drinking] Drinking of water

જળપ્રદ, *s m* [જળ+S प्रद giving] Nimbus (cloud)

જળપ્રલય, *s m* [જળ+S प्रलय deluge] An inundation, a deluge

જળપ્રવાસ, *s m* [જળ+S प्रवास journey] An expedition over the seas a voyage

જળપ્રવાહ, *s m* [જળ+S प्रवाह a current] A current of water

જળબિલાડી, *s f* [જળ+S बिडाल a cat] An otter

જળમય, *adj* [જળ+S मय full of] Abounding in water, overflowing with water consisting of water

જળમાણસ, *s m* [જળ+S मनुष्य a man] A merman, or a mermaid 2 A meigre person, a dwarf like person

જળમાર્ગ, *s m* [જળ + S मार्ग a way] A way by water 2 A canal a drain.

જળમુક, Same as જળૌકા *q v*

જળયાત્રા, *s f* [જળ+S यात्रा a pilgrimage] A journey by water a voyage

જળયાન, *s n* [જળ+S यान a conveyance] A ship a boat

જળરોધક, *adj* [જળ+S रोध् to stop] Impervious to water

જળવાસ, *s m* [જળ + S वास residence] Drowning in water death by drowning

જળવાસો, Same as જવાસો *q v*

જળવાહની *s f* [જળ + S वाहन carrying] An aqueduct

જળવિયોગસ્થળ, *s n* [જળ+S वियोग separation+स्थल a place] A watershed

જળવું, *v i* [S ज्वल् to burn] To burn, to be kindled, to be on fire, to be inflamed 2 To burn through grief

Id જળો તે ! Damn it !

જળવ્યાલ, *s m* Same as જલવ્યાલ *q v*

જળશુક્તિ, Same as જલશુક્તિ *q v*

જળશાઈ, જળશાયી, } *adj* [જળ + S शायिन् lying down *fr* शी to lie down] Lying in water (instead of being buried or burnt) [Said of a dead body] 2 *s f* Moss

જળસ, *s n* [See જળ] Slime passed with excreta mucus.

જળસમાધિ, *s f* [જળ+S समाधि meditation a tomb] Freeing oneself from the troubles of life by drowning [A way permitted only to Sannyasees, and only at Prayaga, a city at the confluence of the Ganges and the Jamna]

જળહળ, *adj* [Redup of જળ to burn] Bright, shining

જળહળ જ્યોતિનો સાહ્યુ રૂપે પહેરી —ન બો ટી

જળાઉ, *adj* [See જળવું] Fit for fuel

જળાખુ, *s m* [જળ+ S आखु a mouse] An otter

જળાધાર, *s n* [See below.] A pond, a lake, a reservoir

જળાધારી, *s f* [જળ + S आधार support.] That part of the phallic representation of Shiva which holds water, a water-basin

જળાપો *s m* [See જળવું.] Burning 2 Anxiety 3 Envy.

જળાભાસ, *s m* [જળ + S आभास likeness] A mirage

જળાશય, *s m n* [જળ+S आशय a reservoir] A collection of water, a reservoir 2 The ocean, a sea 3 A lake, a tank, a pond 4 A basin a trough

જળો, *s f* [S जलूका] A leech

જળોજથા, *s f* [જળઈ + S व्यथा anxiety] Embarrassments of the family life family cares 2 Scattering about, throwing about

જળોદર, Same as જલંદર *q v*

જળોયુ, *s n* [See જળું] An iron or wooden strap 2 [See જળઈ] A cicatrix, a scar

જા, *inter.* [See જવું.] Go! begone! depart! hence! away with you!

જાઆવ, *s. f.* [જવું + આવવું to come.] Frequent coming and going; restless going and coming; vain and wearisome trudging backwards and forwards; fruitless journeying to and fro.

જાઈ, *s. f.* [S. जाति.] The jasmine flower or plant. Jasminum arborescens. N. O. Oleaceæ. 2. *s. f.* [S. जन् to be born.] A mother. 3. A goddess. 4. *adj. f.* Born.

દેખાઈ જાઈ કરમાઈ જાઈ.—નામ'દ.

આદિની જાઈ ક્યારે આવશે રે.—દયારામ.

જાકકરણિયું, *adj.* [જકડવું to be tied tight + રણિક face.] Having delicate health; suffering from a chronic illness.

જાકાર, *s. m.* [જા + S. कार the sound of જા.] Non-reception; the expression of one's desire not to receive a guest; the expression of one's desire about the exodus of a guest.

જાગ, *s. m.* [S. याग *fr.* यज् to sacrifice.] A sacrifice; an oblation. 2. A deity invoked on auspicious occasions in a family. 3. *s. f.* [See જગ્યા.] Place; residence. 4. Same as જગાર *q. v.*

નિજ વાસ મૂકી જઈ સૂવે પારકી જાગ.—નામ'દ.

જાગણિઓ, Same as જાગરીઓ *q. v.*

જાગતું, *adj. m. f. n.* [See જાગવું.] Wakeful; cautious; vigilant.

Id. જાગતી–જોત જાગતી જોત An idol in which the divinity is in full activity; an idol which is not sleeping or journeying. 2. A charm or medicine having a ready virtue, power, or effect. 3. Wakeful; watchful. જાગતો દહાડો Days of pros perity. જાગતાની પાડી ને ઊંઘતાનો પાડો An ever active man will gain by his diligence what the indolent will lose by his idleness.

જાગરણ, *s. n.* [S. *fr.* जागृ to be awake.] Wakefulness; the waking state. 2. Forbearance from sleep; watching or keeping vigils.

જાગરણીઓ, } જાગરીઓ, } *s. m.* [S. जागर keeping awake.] One who beats drums before a goddess to keep her awake.

Prov. ઘરના ભૂવા ને ઘરના જાગરીઆ–ભૂવાનું માન જાગરીઆ વધારે It is to the interest of the worshippers to raise the idol in popular esteem.

જાગરૂક, *adj.* [See જાગરણ.] Wakeful; sleepless; waking. 2. Watchful; vigilant.

જાગરૂત, Same as જાગૃત *q. v.*

જાગરૂતી, Same as જાગૃતિ *q. v.*

જાગવું, *v. i.* [S. जागृ to be awake.] To wake; to keep awake. 2. To watch; to be awake; to be vigilant; to be on one's guard. 3. To be alive to or attentive; to be cautious. 4. *v. t.* To awaken; to wake up.

જાગામીઠું, *adj. m. f. n.* [જાગવું + S. मिष्ट sweet.] Half asleep and half awake; semi-conscious.

જાગીર, *s. f.* [P. *fr.* जाग् place + गिरफ्तन् to hold.] A freehold; a grant of land; an assignment by government of lands or revenues; pension in land.

જાગીરદાર, *s. m.* [જાગીર + P. दार् keeping.] A freeholder; a landholder; one who holds a Jageer.

જાગીરી, Same as જાગીર *q. v.* 2. *adj.* Pertaining or relating to a Jageer.

જાગૃત, *adj.* [See જાગરણ.] Awake. 2. Attentive; vigilant; heedful. 3. Ready; prompt; vigorous. 4. Alive; active.

જાગૃતિ, *s. f.* [S. जागर्ति.] Wakefulness. 2. Caution; circumspection. 3. Promptness; readiness 4. Life; activity.

જાગ્યો, *adj. m.* [See જાગવું.] Awake. 2. Watchful; vigilant.

Prov. તાગો રૂઠે કે જાગ્યો રૂઠે It is either a worthless or a wide-awake man who can afford to be violent.

જાગ્રત, } જાગ્રત્, } Same as જાગૃત *q. v.*

જાગ્રદવસ્થા, *s. f.* [જાગ્રત + S. अवस्था state.] A state of wakefulness.

જાંખરું, Same as ઝાંખરું *q. v.*

જાંખી, Same as ઝાંખી *q. v.*

જે રે જાગે તે જાંખી પામે છે.—દયારામ.

જાંખું, Same as ઝાંખું *q. v.*

જાંઘ, *s. f.* [S. जंघा.] The thigh; the loins.

Id. જાંઘ ઉઘાડી કરવી To expose to public view one's defects.

જાંગડ, *adj.* Taken for approval (of things); taken from a shop to be bought if approved (of goods). 2. *adv.* [જંગ a tumult + ડું dim.] With a confused noise.

જાંગડ રાખી સૈ ઓચરે.—અખો.

જાંગડ જાંગડ ડુડુલિ વાગે.—પ્રેમાનંદ.

જાંગર, *s f* The cry (લાળી) of a jackal

જાંગલો, *s m* [S जांगल] A barbarian. 2 A European

જાંગી *s f* A large drum

જાંગીઓ *s m* [See જાંઘ, જાઘ] A kind of short breeches

જાઘ Same as જાંઘ *q v*

જાઘીઓ, Same as જાંગીઓ *q v*

જાચક *s m* [S याचक *fr* याच् to beg] A beggar a mendicant 2 A petitioner

જાચકવૃત્તિ *s f* [જાચક+S वृत्ति profession] The occupation of begging beggary

જાચના, *s f* [S याचना *fr* याच् to beg] Begging the act of begging or asking for charity 2 An humble request

જાચવું, *v t* [S याच् to beg] To beg to ask for alms 2 To beseech to entreat to solicit to humbly request

વગી જુવતીને જઈ જાચ્યો —કાળિદાસ

જા I જાચ્યો જાળવરાર —પ્રેમાનંદ

જાચાવેડા, *s m pl* [જાચના+S वृत्ति calling] Teasing solicitations

જાચીક Same as જાચક *q v*

જાચ્યું, *adj m f n* [See જાચવું] Solicitous importunate 2 Requested asked for

તમે કાંઈ જાચ્યું મને આપો —દ કા કાં

જાજમ *s f* [P जाजम a carpet] A large carpet

જાજરમાન *adj* [See જાજ્વલ્યમાન] Bright 2 Hot tempered 3 Watchful 4 Brave 5 Glorious 6 Splendid

જાજરું, *adj m f n* [See જાજરૂ] Poor wretched; exhausted fatigued

જાજરો થવ જુગત શું કરે ? મ્રુગ પાણિણી પૂરે કરે —અખો

જાજરૂ *s m* [P जा a place + Ar ज़रूर necessity] A privy room a closet.

જાજુલમાન Same as જાજ્વલ્યમાન *q v*

તે કરે સોમવલ્લીનાં પાન તેજેથી રુચિ જાજુલમાન —પ્રેમાનંદ

જાજ્વલ્યમાન, *adj* [S जाज्वल्य intense brilliancy + मत् having] Bright 2 Glorious 3 Splendid

જાજ્વલ્યમાન રમે ... —કે હ ધ્રુ

જાટ *s m* A man of a particular tribe of Rajputs of the same name 2 *s f* [...] The hair of sheep

જાડ, જાડાઈ, જાડાશ *s f* [See જાડું] Thickness 2. Coarseness 3 Dulness

જાડી, *adj f* [See જાડું] Thick 2 Plump 3 Sturdy 4 Fat 5 Coarse

જાડીઠ, Same as જાડું *q v*

જાડીઓ, *adj m* [See below] Thick 2 Plump 3 Sturdy 4 Fat 5 Coarse

જાડું *adj n* [S जाड्य inactivity] Thick, 2 Plump 3 Sturdy 4 Coarse 5 Fat. Id જાડી બુદ્ધિનો માણસ A man of a dull intellect a dolt જાડોપાતળો રોટલો Food, however coarse and however little 2 Any kind of food જાડું ભમ Very fat

જાડેજા *s m* A man of a sub caste of the Rajputs of the same name

જાડો Same as જાડીઓ *q v*

જાડ્ય *s n* [S] Apathy inactivity sluggishness 2 Dulness folly stupidity

જાડ્યને હણિજનને કરી ચપળ —નમ'દ

જાણ *s f* [S ज्ञान *fr* ज्ञा to know] Knowledge information 2. Acquaintance 3 Intimation notice 4 *adj* Knowing 5 Well acquainted 6 Intimated given notice of

જ રા જમ ર થ્યુ જાણ છે —દ કા કાં

જાણકાર *ad* [See below] Knowing well acquainted with well informed

જાણખુકારે / જાણખુકારૂ } *adj* [જાણ + S कार doing] Knowing

જાણપણું / જાણુંપણું } *s n* [જાણ+પણું a suffix forming a noun] Knowledge the state of knowing

જાણપણું ત્યાં જેવું રે પામર માણી —દલપતરામ

જાણપિછાણ / જાણપિછાન } *s f* [જાણ+ પિછાણ acquaintance] Acquaintance.

જાણભેદુ *s m* [જાણ + S भेद a secret] A hypocrite a dissembler 2 One who knows the secrets of a matter

જાણવાજોગ *adj* [જાણ + S योग्य fit] Fit to be noticed or marked noteworthy worth knowing

જાણવામાં *adv* [See below] With in one's knowledge to one's knowledge or cognizance, according to one's knowledge as far as one knows

જાણવું, *v. t.* [S. जानाति he knows.] To know; to understand; to apprehend; to perceive; to have experience of; to be cognizant of; to be able to test.

જાણીજોઈ, } જાણીજોઈને, } *adv* [જાણવું + જોવું to see.] Knowingly; deliberately; designedly; intentionally; purposely; wilfully.

Prov. જાણીજોઈને કૂવામાં ન પડવું Let not your tongue cut your throat; one should not, with a full knowledge of the evil consequences of a course of conduct, adopt that course; do not be suicidal in your conduct.

જાણીતું, *adj. m. f. n.* [See જાણવું.] Knowing; understanding. 2. Acquainted with or versed in; well-skilled in; familiar with. 3. Arrived at an age of discretion. 4. Well known; famous.

Prov. જાણીતો ચોર ઘર ઘાલે A traitor can effect a total ruin. જાણીતો કોયડો કોડીનો A puzzle when solved loses its charm; a disease known is half cured.

જાણીબુજી, } જાણીબુજીને, } જાણીસમજી, } જાણીસમજીને, } *adv.* [જાણવું+બુઝ approbation and સમજ knowledge.] Deliberately; knowingly; designedly; wilfully; intentionally; purposely.

જાણે, *adv.* As if; as it were; seemingly. 2. Suppose that.

જાણેઅજાણે, *adv.* [જાણ+અજાણે unknowingly] Whether knowingly or unknowingly.

જાણે કે, Same as જાણે *q. v.*

જાણ્યામાં, } જાણ્યામેળે, } Same as જાણ્યામાં *q. v.*

જાણ્યુંપીણ્યું *adj. m. f. n.* [જાણવું + વીણવું to pick up.] Half picked up; half known; imperfectly known.

જાત, *s. f.* [S. जाति *fr.* जन् to be born = Ar. ذات race.] Race; tribe; caste. 2 Family; blood. 3. Lineage. 4. Original constitution; kind; sort; class, species. 5. Quality; description. 6. Nature; disposition. 7. Origin; inherited qualities 8 The body 9. Self; one's own person 10. *adj.* Produced; born; engendered. 11. Arisen; grown. 12 Caused; occasioned. 13. Personal.

Id. જાતને To oneself. જાતે By oneself; personally. જાતનું One's own. જાતે ને જણે Single; the only one surviving member of the family. જાતનો By, of or as to caste જાત ઉપર જવું To act according to one's inherited tendencies. જાત ચોરવી To conceal one's own caste. 2. To save one's body; not to work with a heart; to idle at work. જાતેજાત જુદી કરવી To sort. જાત વેચીને પૂરું કરવું To pay off a debt at any cost. જાતકજાત જોવી To ascertain the parentage of. જાત તોડવી To work hard. જાત ખોવી To lose one's caste. 2. To commit adultery જાતનું અશકું Weak in body. જાતમાં લેવાવું To suffer a loss for the sake of one's caste.

Prov. જાત જણાય, પણ મન ન જણાય We may easily tell a man's caste, but we cannot tell his thoughts. જાત વિના ભાત ન પડે A difference in appearances indicates a difference in origin; there can be no difference in appearances, unless there is a difference in origin. આપણે નઠારા તો આપણી જાતને લારે If we are bad, the results of our badness will affect us alone—why should others concern themselves with it? જાત ઉપર ભાત પડે, કાંબળ ઉપર બીજું ન પડે Just as no impression or mark can be made on a woollen carpet, so cannot a man having the qualities of a low caste be successfully advised or persuaded to take to the path of righteousness. જાત કે જાત, ને કજાત તે કજાત The boughs that bear most hang lowest; nobility binds to noble conduct. જાત જોઈએ વસીને, ને સોનું જોઈએ કસીને The character of a man is ascertained by living with him, and that of gold by rubbing it hard on a touch stone. જાત જાતને ખાય Diamond cuts diamond.

જાતક, *s. n.* [S] Astrological calculation of a nativity.

જાતકમાઈ, *s. f.* [જાત+કમાઈ income.] One's own earning; earnings by the sweat of one's brow.

જાતકર્મ, *s. n.* [જાત+S कर्मन् an act.] One of the sixteen Samskaras; giving the newborn infant clarified butter out of a golden spoon before cutting the navel string; a ceremony performed at birth.

જાતકર્મ કરે છે બધી સર્વ નારી.—નર્મદાશંકર.

જાતકાયદો, s. m. [જાત + કાયદો a law.] A personal law.

જાતકોષ, s. m. [જાત + S. कोष a cell.] A daughter-cell.

જાતજમાત, s. f. [જાત+જમાત a caste.] A whole caste; a caste considered collectively or as assembled together.

જાતભાઈ, s m. [જાત+S. भ्रातृ a brother.] A person of the same religion or caste; a caste-brother; a co-religionist.

જાતર, } Same as જાત્રા q. v.
જાતરો, }

ઉજવવા જાતર આવશે.—રાજુકવિ.

જાતવંત, } adj. [જાત+S. वत् having.] Of high caste or family; high born. 2. Genuine. 3. Of a superior quality.
જાતવાન, }

જાતિ, s. f. [S.] Race; family; lineage 2. Caste; a tribe; a class. 3. A species; a genus; kind. 4. The essential characteristics of a species. 5. The Jasmine plant or its flower. Jasminum arborescens. N. O. Oleaceæ. 6. Birth; production.

જાતિધર્મ, s. m. [જાતિ + S. धर्म duty.] The duties of a caste. 2. The duties of an individual according to his caste. 3. A generic property.

જાતિફલાદિચૂર્ણ, s. n. Name of a native medicinal powder.

જાતિભેદ, s. m. [જાતિ + S. भेद difference.] Caste-distinctions.

જાતિભ્રંશ, s m. [જાતિ+S. भ्रंश falling.] Loss of caste.

જાતિભ્રષ્ટ, adj. [જાતિ+S. भ्रष्ट fallen.] Out-caste; fallen from caste; boycotted.

જાતિવહેવાર, Same as જાતિવ્યવહાર q. v.

જાતિવાચક, adj. [જાતિ+S. वाचक expressing.] Expressing a genus; generic.

જાતિવેર, s. n. [જાતિ+S. वैर enmity.] Natural hostility or antipathy.

જાતિવ્યવહાર, s. m. [જાતિ + S. व्यवहार custom.] The intercourse of one caste with another in eating and drinking together, etc.

જાતિશબ્દ, s. m. [જાતિ+S. शब्द a word.] A name conveying the idea of a genus; a generic word; a common noun.

જાતિસ્મરણપણું, s. m. [જાતિ+S. स्मरण remembrance+પણું a suffix forming a noun.] The state of the knowledge of one's previous births and existences.

જાતિસ્મરણપણું સાંપડ્યું વળી તે ગ્રહિકાની મેર.—દયારામ.

જાતિસ્વભાવ, s. m. [જાતિ+S. स्वभाव nature] Natural or innate disposition. 2. Natural or original constitution. 3. A generic character.

Prov. જાતિસ્વભાવ જાય નહિ Habit is second nature.

જાતીય, adj. [See જાતિ.] Pertaining to a class; generic.

Id. સ્વજાતીય Homogeneous. વિજાતીય Heterogeneous.

જાતીલું, adj. m. f. n. [S. जात्य.] Pertaining to a caste; related.

નાતીલાને જાતીલાથી સંપ કરી ચાલે સંસાર.—દલપતરામ.

જાતુધાન, s. m. [S.] An imp; a demon.

જાતે, adv. [See જાત self.] Personally. 2. By caste. 3. Naturally.

જાતેષ્ટિ, s m. [જાત+S. इष्टि a sacrifice.] A sacrifice performed at the birth of a child.

જાત્યંધ, adj. [જાતિ+S. अंध blind.] Blind from birth; born blind.

જાત્યભિમાન, s. n [જાતિ+S. अभिमान pride.] Pride of caste.

જાત્યાદિમલમ, s. m. Name of a native medicinal preparation used as an external application on wounds etc

જાત્યાયત, s. m. [જાતિ+S आयत long.] An oblong.

જાત્રા, s. f. [S. यात्रा fr. या to go.] Pilgrimage. 2. A fair; a festival. 3. Livelihood.

જાત્રાળુ, s. m. [જાત્રા+S. आलु having.] A pilgrim.

જાથુ, } adv. Permanently. 2. Fixedly; regularly; constantly; continually; always.
જાથુકે, }

જાદ, Same as યાદ q. v.

જાદરણી, } Same as જાંદરણી q. v.
જાદરવી, }

જાદરું કપડું, s n. A white silk garment worn by the bride during the marriage ceremony.

જાદરીઉં, s. n. Sweetmeat made of unripe wheat.

જાદવ, Same as યાદવ q. v.

જાદવાસ્થળી, *s. f.* The battle faught by the Yadavas. 2. A quarrel; a household feud.

જાદા, *adj.* [Ar. ज्यादा-P. जियादा.] More.

જાદી, *s. f.* [P. जादी born *fr.* जादन् to give birth-S. जात born *fr.* जन् to be born] A daughter (as in શાહજાદી).

જાદુ, *s. n.* [P.] Magic; sorcery; witchcraft; enchantment; necromancy; conjuration; incantations. 2. A spell; a charm.

જાદુઈ, *adj.* [See above.] Magical; enchanting. 2. Charming.

વિરહ સહવાસની જાદુઈ અધિકારી ∞ જુદી.—લલિત.

જાદુખોર, } જાદુખોરો, } *s. m.* [જાદુ+P. खोर enjoying.] A magician; a sorcerer; a wizard; a necromancer; a conjuror; one who practises magic.

જાદુગર, } જાદુગીર, } [જાદુ+P. गर् doing.] A magician; a wizard; a sorcerer; a necromancer; a conjuror.

જાદુગરી, } જાદુગીરી, } *s. f.* [See above.] Magical arts or practices; witchcraft.

જાદુગારું, *adj. m. f. n.* [See જાદુગર.] Conjuring; making spell-bound; making subject to witchcraft.

જાદુટોણું, *s. n. pl.* [જાદુ+ ટોણું spells.] The black art; conjuration.

જાદુમંતર, *s. m.* [જાદુ+S. मंत्र a charm.] Enchantment; a spell; a charm.

જાદે, Same as જાદા *q. v.*

જાદેો, *s. m.* [See જાદી.] A son (as in શાહજાદો).

જાન, *s. f.* [See જન.] A marriage party; a company and attendants at a marriage festivity, come from a different place. 2. Friends who accompany the bridegroom or bride in the marriage procession. 3. *s. n.* [P. जियान्.] Damage; injury; loss. 4. *s. m.* [S. जन् to be born.] Life; vitality. 5. The soul; spirit. 6. Love; a darling; a sweetheart.

Id. જાન આપવો To surrender one's life for the sake of another. જાન પર આવવું To require a life to be sacrificed or lost. જાન પર કરવું To undertake a business at the risk of life; to run serious risk. જાનથી મારવું—જાન લેવો To kill. જાન આપવો To sacrifice one's own life. જાનથી ખેલન કરવું To kill. જાન સંભાળીને કામ કરવું To do a business without running any risk. જાન થવું To be put to a loss.

Prov. જાનમાં કોઈ જાણે નહિ, ને હું અણવર જાણે હું વરનો બાપ He has neither house nor family, yet regards himself as the head of the house. વાંદરાની દોસ્તી ને ખોવું જાન The friendship of an ape leads to loss of life.

તરવે તાન રહે છે તેને પાપ ન જાણીએ જાન.—કેશવ-હરિ.

નહિ તો આખા વરેવાળી જાન.—અખો.

શાને કોપ કરો છો ગોપી, તો જાન થયું તમારું કે.—પ્રેમાનંદ.

આખણ્ આખું ટોળી નાખ્યું, જાન કીધું આ વાર કે.—નરસિંહ.

જાનકી, *s. f.* [S.] Name of the wife of Rama; Seeta.

જાનપદ, *s. m.* [S.] A peasant; a boor; a rustic. 2. A country.

જાનપિછાન, Same as જાણપિછાણ *q. v.*

જાનમાલ, *s. m. pl.* [જાન life+માલ property.] Id. જાનમાલનું સંરક્ષણ Protection of person and property.

જાનરડી, } જાનરણી, } *s. f.* [જાન a marriage party+ રાણી a queen.] A woman accompanying the bridegroom in a marriage party.

જાનરડીને ઝૂડી સાડી.—પુરીબાઈ.

જાનવર, *s. n.* [જાન life + P. वर possessing.] An animal. 2. A beast. 3. A fool.

જાનવરી, *adj.* [See above.] Beastly. 2. Rustic.

જાના, *s. f.* [જાન life+Ar. आ oh.] A beloved woman; a love.

જાનિ, Same as જાયા *q. v.*

જાની, *adj.* [P. *fr.* જાન life.] Dear; intimate; hearty; sincere. 2. Bitter; deadly. 3. *s. m.* [S. याज्ञिक.] A sacrificial priest.

Id. જાની દુશ્મન A bitter enemy; a deadly foe. જાની દોસ્ત An intimate friend.

જાનીવાસો, *s. m.* [જાન a marriage party+S. वास residence *fr.* वस् to dwell.] A lodging-place given to the bridegroom and his followers during the marriage ceremonies.

આવી ને વાની જાનીવાસે જાય.—પુરીબાઈ.

જાનુ, *s. m. f.* [S.] The knee.

ઝૂકી પડી રે ન ટટાર જાનુ.—નર્મદ.

જાનેવારી, Same as જાન્યુઆરી *q. v.*

જાનૈઈ, *s. f.* Same as જાનરડી *q. v.* 2. A cow or a buffalo whose milk, owing to a vow, cannot be used for food.

જાનૈયો, *s. m.* [See જાન a marriage-company.] A man accompanying the bridegroom.

જાનોતર, *s. f.* [જાન + નોતરવું to invite.] A marriage party.

જાનોતર ગાઇ હારકો, એક રહો છે સૌભાગ્ય.—પ્રેમાનંદ.

જાનંદરણી, *s. f.* [જાન a marriage party + રાણી a queen.] A woman of the bridegroom's side going with a marriage party.

જેવા સરખી જાનંદરણી ગાય છે.—ગિરિધર.

જાન્યુઆરી, *s. m.* The first month of the English calender; January.

જાન્વસ્થિ, *s. n.* [જાનુ+S. अस्थि a bone.] The knee-cap; pattela.

જાપ, Same as જપ *q. v.*

જાપક, *s. m.* [See જપ.] One who recites Vedic verses.

જાપતો, *s. m.* [Ar. जाबिता.] A strict watch; a keen eye; a look-out.

Id. જાપતો રાખવો To keep a watch.

જાપી, Same as જાપક *q. v.*

જાપાની, *adj.* Japanese; relating to or coming from or made in Japan.

જાપ્ય, *adj.* [See જપ.] Fit to be worshiped; worthy of being prayed.

જાફત, Same as જિયાફત *q. v.*

જાફરાની, *adj.* [See જાફરાન.] Saffron-coloured; reddish yellow.

જાફરાન, *s. n.* [Ar.] Saffron, Crocus sativus. N. O. Iridæ.

Prov. ગધેડાને જાફરાનની શી ખબર ? To him that has lost his taste sweet is sour.

જાફરાબાદી, *adj.* Relating to the city of Jafarabad in Kathiawad.

જાફાટ, *s. n.* [જડ+ફાટવું to break.] Carelessness.

જાબજા, *adv.* Intensively; profusely; beyond limits.

Id. જાબજા વખાણ કરવાં To eulogize beyond limits.

જાબાલિ, *s. m.* [S.] Name of a sage of Ramayana fame; one of the priests of king Dasharatha.

જામણું, Same as આમણું *q. v.*

જામ, *s. m.* [P.] A bowl; a goblet; a flagon. 2. [S. याम.] A period of three hours. 3. Same as જામફળ *q. v.*

જિંદગીનો જામ ભર્યો ઝેરથી રે લોલ.—ન. ભો. દી.

ગમીના જામ પી હરદમ.—કલાપિ.

કૃષ્ણકીર્તિન વિના જામ જાયે વૃથા.—નરસિંહ.

જામગરી, } *s. f.* [P.] The match of a gun;
જામગીરી, }
the end of a squib where fire is applied.

Id. જામગરી ચાંપવી-સળગાવવી To incite a quarel.

જામણ, *s. n.* [See જામવું to congeal.] Congelation. 2. An acid substance put into milk to make it turn into rennet.

જામદગ્ન્ય, *s. m.* [S.] Name of Parashurama.

જામદાની, *s. f.* [P. जामा dress+दान place *fr.* दाहतन् to hold.] A kind of cotton cloth in which flowers are woven, used in making robes. 2. A leathern basket.

જામદાર, *s. m.* [P. जामा dress + S. दार् a keeper.] The keeper of the wardrobe. 2. The officer in charge of the treasure and jewels.

જામદારખાનું, *s. n.* [જામદાર+P. खानह् a place] A room where jewels, ornaments, and valuable clothes are kept; a wardrobe. 2. The treasure-house; a treasury.

જામની, *s. f.* [S. यामिनी.] Night.

જામફળ, *s. n* [જામ+S. फल a fruit] A guava; a pear.

જામફળી, *s. f.* Name of the tree which yields જામફળ. Psidium pomiferum. N. O. Myrtaceæ.

જામવું, *v. i.* [See જમા.] To collect; to be gathered. 2. To be firmly established; to be consolidated. 3. To congeal; to coagulate.

Id. ધંધો જામવો To be firmly established (of a business). ધંધામાં જામવું To be engrossed in conducting one's own business. ઝઘડો જામવો-વધાઈ જામવી To gather to a head (of a quarrel). દૂધ જામવું To coagulate (of milk).

જામાતા, }
જામાતૃ, } *s. m.* [S. जामातृ.] A son-in-law.
જામાત, }

જામિની, Same as જામની *q. v.*

જામીન, *s. m.* [Ar.] A security; a surety; bail.

Id. જામીન આપવો To give as a security. જામીન લેવો To accept as a security. જામીન માગવો To ask for a security. જામીન થવું To be a security; to stand security. જામીન ઉપર છૂટવું To be released on bail.

Prov. જામીન થઈને ગાંઠનું ખોવું He that is surety for a stranger has to smart for it.

જામીનખત, s. n. [જામીન+P. खत a letter.] A bail-bond; a surety-bond.

જામીનગીરી, s f [જામીન+P. कर्दन्-S. कृ, to do.] Security; obligation; bail.

જામો, s. m. [P. जामा.] A long robe or vest; a gown. 2. A long loose garment descending to the feet

જાંબવાન, s. m. [S. जांबवत्.] Name of a king of bears who served Rama in his siege of Lanka, and who was noted for his medical skill.

જાંબુ, s. n. [S. जंबु] A rose-apple; jambul; the Indian allspice.

જાંબુક, s. m. [S. जंबुक a jackal.] A man of a class of goblins.

જાંબુડી, s. f [See જાંબુ.] A rose apple tree. Eugenia jambulona. N. O. Myrtaceæ 2. A kind of toy of the form or size of a rose-apple.

જાંબુડું, adj. m. f. n. [See જાંબુડો] Of a dark purple colour.

જાંબુડો, s. m. [See જાંબુ.] A rose-apple tree. 2. The dark purple colour.

જાંબૂનદ, s. n. [S.] Gold.

તેનો રાત પીળન વિસ્તારે, જાંબૂનદ મણિ જડિત પ્રકાર.—ગિરિધર.

જાયનશીન, s m. A descendant; an heir.

જાયપત્રી, s. f. [S. जातिपत्री.] Mace.

જાયફળ, s n. [S जातिफल.] Nutmeg: the fruit of the tree Myristica officinalis. N. O. Myristiceæ.

જાયા, s. f. [S जाया *fr.* जन् to be produced.] Wife.

એમ સુણીને અકસ્માત જ, તે ફિર કેરી જાયા —દયારામ.

જાયાપતિ, s. m *pl.* [જાયા+S. पति a husband.] Husband and wife.

જાયી, s. f. [See જાયા.] A daughter.

જાયું, adj. m. f. n. [See જાયા.] Born; produced. 2. s. n. A child.

Prov. જાયું તે જવાને Everything that has a beginning has an end; everybody that is born has to die.

જાયો, s. m. [See જાયા.] A son.

દુખી જનનીના જાયા, ક્યાંથી બને રાજ રાયા—કવિત.

જાર, s. m. [S. जार a lover. P. यार a friend.] A paramour; a lover; an *amoroso*; a leman; a gallant. 2. s. f. Same as જુવાર q. v.

Id. જારઆજરી થવી To be lowered in reputation.

જારકર્મ, s. n. [જાર a paramour +S. कर्मन् an act.] Adultery; illicit sexual intercourse; fornication.

જારકર્મી, *adj.* [See above.] Adulterous; unchaste.

જારજ, *adj.* [જાર a paramour+S. जन् to be born.] Born of a paramour. 2 Born out of wedlock. 3. s m. A bastard.

જારણ, } જારણું, } s n. [S. जॄ to become old; to waste.] Incantations to produce disease, infirmities, or death; incantations to produce some severe bodily injury.

જારત, s. f [P.] Religious ceremonies performed by Mahommedans on the third day after death.

જારપ્રીત, s. f. [જાર a paramour+S. प्रीति love.] Love with a paramour.

જારપ્રીત નવ કરીએ જ —દયારામ.

જારિણી, s. f [S] An adulteress, an unchaste woman.

જારી, s. f. [See જાર.] Adultery. 2. *adv.* [Ar.] Continuing; progressing; going on.

Id. જારી કરવી To cry; to weep. 2. To commit adultery જારી કરવું To begin. જારી થવું To go on without interruption જારી રાખવું To carry on; to continue.

જારીબિનજારી, s. f. [જારી adultery+બિનજારી absence of adultery *fr.* S. वि priv. +जार a lover.] Unlawful intimacy so cleverly conducted as to be even free from suspicion.

જારું, s n. [See જારકર્મ.] Adultery. 2. Same as જાળું q. v.

જારે, *adv.* [See જારી] Progressing; continuing; going on.

જાલ, Same as જાળ q. v.

જાલગર્દભ, s. n. Cutaneous erysipelas.

જાલમ, } જાલમી, } *adj.* [S. जाल्म.] Cruel 2. Oppressive; tyrannical. 3. Potent; sharp; violent; severe. 4. Overbearing

કરો કિસા ઠકરાતા ચાલે, પાયદ જાલમ જોર જ.—ગિરિધર.

જાલિંદર, s m [See ઈંદ્રજાળ] Name of an order of ascetics.

જાલી, *adj.* [See જાલમ.] Cruel. 2 Oppressive. 3 Severe. 4. Overbearing.

જાવ, *s. f.* [See જવું.] The action of going or repeatedly treading.

જાવઆવ, Same as જઆવ *q. v.*

જાવક, *adj.* [See જવું.] That which is to go out or to be despatched; outward (of life or record). 2. *s. f.* Exportation 3. Exports. 4. Issuing; issue. 5. Expenditure. 6. *s. m.* Lac-dye; red colour.

સત સોળ ઓળિાે અંગ, જાવક ચાગ ફરેશ રંગ.—સામળ.

જાવકઆરનિશી, *s. f.* [જાવક+આરનિશી a day book.] Writing in an outward book; entries in an outward book. 2. An outward book.

જાવજીવ, *adv.* [જવું+S. जीव life.] Till the end of life.

જાવકઆવક, *adv.* So so; in insufficient quantity.

જાવત, *adv.* [S. यावत् *fr.* यद् which.] So long as; as long as 2. Until. 3. While; during. 4. *s. f.* A mark of contraction or abbreviation.

જાવતચંદ્રદિવાકર, *adv.* [S. यावत् चद्रदिवाकरौ.] As long as the moon and the sun exist; eternally; for ever.

જાવંત્રી, Same as જાયપત્રી *q. v.*

જાવરી, *s. f.* [See જ્વર fever.] A preparation of pulse and rice, often prescribed as diet by native physicians in cases of fever.

જાવરું, *adj. m. f. n.* [See જાજરું.] Perishable; destructible. 2. Exhausted; fatigued; worn out. 3. Delicate.

ધારી ધારી જ જાવરી વિરહથી જાણી હવે છે કાયે.—કે. હ. ધ્રુ.

જાવશી, *s. f.* A mat prepared from the peelings of the boughs of a date-palm.

જાવડું, Same as જાવરું *q. v.* 2 Same as ખારું *q. v.*

જાવું, *v. i.* [S. जन्, जा to be born.] To be born. 2. Same as જવું *q. v.*

એવા ચતુરાનન પંકજ જાતા.—પ્રીતમ.

જાવેદાન, *adj.* [P.] Eternal; everlasting. 2. *adv.* Eternally; for ever. 3. *s. f.* The next world.

જાવેદાની, *s. f.* [See above.] Eternity.

જાસક, *adj.* Abundant; plentiful.

જાસફીઆં, Same as જાહફીઆં *q. v.*

જાસવંત, Same as જાસ્વંદ *q. v.*

જાસુ, Same as જાસુદી *q. v.*

એ પીપેસની આ આંખો તો જાસે જાસુનાં જે ફૂલ હોય.—કે. હ. ધ્રુ.

જાસુદી, *s. f.* [See જાસૂદ.] The business or duty of a messenger. 2. A work entrusted to a spy. 2. *s. f.* A plant bearing shoe flowers. *Hibiscus rosasinensis. N. O. Malvaceæ.*

જાસુંદ, Same as જાસુદી *q. v.*

જાસુસ, Same as જાસૂસ *q. v.* 2. Same as જાસુદી *q. v.*

જાસુસી, Same as જાસુસી *q. v.*

જાસૂજ, જાસૂદ, જાસૂસ, } *s. m.* [Ar. जासूस.] A spy. 2. A messenger; a courier; a runner; an emissary. 3. A letter-carrier.

જાસૂસી, *s. f.* [See જાસૂસ.] The duty or position of a messenger.

જાસો, *s. m.* Incendiarism; secretly setting fire to, out of vengeance. 2. Writing or posting up secret defamatory notices

જાસ્ત, *adj.* [Ar.] Much; more; a great deal.

જાસ્તી, *adj.* [See above.] Same as જાસ્ત *q. v* 2. *s. f.* Increase; surplus. 3. Compulsion; force.

Id. જાસ્તી ગુજારવી To make use of compulsion or force; to compel. 2. To oppress.

જાસ્વંદ, *s. n.* [S. यवस्विनी a wild cotton tree] A shoe-flower; the flower of plant જાસુદી.

જાહફીઆં, *s. n. pl.* [See ઝાંખી.] Abundance; plenty.

જાહેર, *adj.* [Ar. ज़ाहिर.] Evident; open; public; published; proclaimed.

Id. જાહેર કરવું To proclaim; to inform. જાહેર થવું To become public; to be disclosed; to be known. જાહેર થવું Seen! જાહેર પડવું To come to light; to become publicly known. જાહેર પાડવું To expose; to reveal. જાહેરમાં આવવું To come to light; to be exposed.

જાહેરખબર, *s. f.* [જાહેર + ખબર news.] An advertisement; a notification; a proclamation.

જાહેરનામું, *s. n.* [જાહેર + P. नामह् a paper.] A public notification; a proclamation; a promulgation.

Id. જાહેરનામું કાઢવું To issue a proclamation.

જાહેરાત, *adv.* [See જાહેર.] Openly; publicly. 2. Externally; outwardly; apparently. 3. *s. f.* An advertisement, a notification; a proclamation.

જાહેલ, *adj.* [Ar.] Irritable; furious; easily excited. 2. Obstinate. 3. Perverse. 4. Barbarous; uninformed; ignorant. 5. Of extreme views. 6. *s. m.* An extremist.

જાહો, *s. m.* [P. जाह् dignity.] Splendour; pomp. 2. Act of threatening; a threat; violent language.

જાહોજલાલી, *s. f.* [P. जाह् dignity + व् and + जलाल् splendour] Pomp; splendour; dignity; grandeur; magnificence. 2 Prosperity; ascendence of one's stars.

જાળ, *s f.* [S. जाल.] A net; a snare. 2. An entanglement. 3. Temptation. 4. Magic. 5. Illusion; deception 6. Gut. 7. Tissue

Id. જાળ નાખવી-પાથરવી To spread a net.

જાળક, *s. m.* [See જાળવવું.] A protector.

તારક, કારક, જાળક તેમાં, અની આવે બેધાએલ.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

જાળકોષ, *s. m.* [જાળ + S. कोष a cell.] A tissue-cell.

જાળવણી, *s. f.* [See જાળવવું.] Care. 2. Protection; preservation. 3. A kind of very thin cloth.

જાળવવું, *v. t.* To take care of. 2. To preserve uninjured.

જાળવણિયું, *s. n.* [See જાળી.] Same as જાળિયું *q. v.* 2. [જાળી+વાળું having.] A kind of thin cloth.

જાળી, *s. f.* [S. जालक] A net; a net-work. 2. A muzzle. 3. A window secured with bars; lattice; trellis 4. The unwoven threads at the extremity of a piece of cloth. 5. The string of a spinning top. 6. Any reticulation. 7. Anything drilled or perforated with holes. 8. A film; a very fine membranous tissue (in a mango).

જાળિયું, *s n.* [S. जालक a lattice.] A wicket. 2. A small wooden frame with iron bars. 3. A kind of medicinal plant.

જાળીઓ, *s. m.* [S. जालक.] A kind of neck-ornament.

જાળીદાર, *adj.* [જાળી+P. दार having] Reticulated. 2. Drilled with little holes. 3. Having holes. 4. Net- veined.

જાળું, *s. n* [See જાળી.] A net. 2. A cobweb. 3. A pellicle; a speck in the eye. 4. An entanglement. 5. An embarassment. 6 A bush; a shrubbery. 7. A film; a membranous tissue.

Id. ચીડનું જાળું Irritable; excitable; losing one's temper on slight grounds.

જિકર, *s. f.* [Ar.] Obstinacy. 2. Discussion. 3. Importunate begging; obstinate haggling and chaffering.

Id. જિકર કરવી-લેવી To be obstinate.

જિકર કર ના, જિગર ગમ ખા.—કહાવત.

જિગર, *s. n.* [P.] The liver; the diaphragm. 2. The heart. 3. A hearty friend; a life.

જિકર કર ના, જિગર ગમ ખા.—કહાવત.

જિગીષા, *s. f.* [S.] Desire of conquering, subduing or overcoming. 2. Emulation; rivalry. 3. Eminence. 4. Exertion; habit of life.

જિગીષુ, *adj.* [S.] Desirous of conquering.

જિજ્ઞાસા, *s f.* [S.] Inquisitiveness; curiosity; desire of knowledge.

જિજ્ઞાસુ, *adj.* [S.] Inquisitive; curious; desirous of knowing. 2. Desirous of getting absolution.

જિંગા, *s. n.* Name of an animal of the mollusc class; a lobster.

જિંગોડી, *s. f.*
જિંગોડું, *s. n.* A louse on dogs, sheep, etc.; a tick.
જિંગોડો, *s. m.*

જિનાલું, *s. n.* [જિન + આલું having.] A Jain temple.

જોઇ જિનાલાં ઠામ વિશાળ.—પદ્મનાભ.

જિત્, *adj.* [See below.] Conquering; winning; defeating (at the end of a compound, as in ઇંદ્રજિત્ etc.).

જિત, *adj.* [S. जित *fr.* जि to conquer.] Conquered; gained; won; overcome. 2. Excelled; surpassed. 3 Influenced by; subject to; enslaved by.

જિતવું, Same as જીતવું *q. v.*

જિતેંદ્રિય, *adj.* [જિત+S. इंद्रिय the organ of sense.] Having one's affections and passion subdued, or under one's control.

જિદ, Same as જીદ *q. v.*

જિદ્દી, જિદ્દીખોર, Same as જીદ્દી, જીદ્દીખોર *q. v.*

જિન, *adj.* [S. जिन *fr.* जि to conquer.] Victorious; triumphant. 2. *s. m.* A generic term for *Buddha* or *Jaina* saint. 3. A term applied to the *Arhats* of the *Jainas*. 4. An epithet of Vishnu.

જિનસ, Same as જણસ *q. v.*

જિનેંદ્ર, } જિનેશ્વર, } *s. m.* [જિન+S. इंद्र, ईश्वर the lord.] The chief *Buddha* saint. 2. An *Arhat* of the *Jainas*.

જિંદગાની, } જિંદગી, } *s. f.* [P. ज़िन्दगी existence.] Life; existence; living; subsisting; existing. 2. The period of existence.

Id. જિંદગીમાંથી નીકળી જવું To be ruined; to suffer a civil death.

જિન્નત, *s. n* [Ar.] Paradise; heaven.

રહું તારી સાથે નયન ધરતું જિન્નત તણ.—કવિ.

જિમ, Same as જેમ *g. v.*

જિયાફત, *s. f.* [Ar.] A feast; a banquet; an entertainment.

જિયાવર, *s. m.* [જયા+S. वर a husband.] A bridegroom.

શોભા અધિકી જિયાવર આવિયા.—પ્રીતમ.

જિરવવું, Same as જરવવું *g. v.*

જિરવાવું, Same as જરવાવું *g. v.*

જિરાકેરી, Same as જરાકેરી *g. v.*

જિરાયત, Same as જરાયત *g. v.*

જિરાસાણ, Same as જરાસાણ *g. v.*

જિલ્લો, *s. m.* [Ar. ज़िला.] A district; a zilla; a division of a province.

જિવત, Same as જીવત *g. v.*

સંતાપથી જિવત રવને વિષે સમાઈ.—શી. બે. ની.

જિવતચરો, Same as જીવતચરો *g. v.*

જિવતદાન, Same as જીવતદાન *g. v.*

જિવતર, Same as જીવતર *g. v.*

જિવાઈ, Same as જીવાઈ *g. v.*

જિવાઈદાર, Same as જીવાઈદાર *g. v.*

જિવાળી, *s. f.* Name of a musical instrument; a particular kind of drum.

જિવાણ, Same as જીવાણ *q. v.*

જિવેતન, Same as જીવેતન *g. v.*

જિષ્ણુ, *adj.* [S. जिष्णु *fr* जि to conquer.] Ever triumphant; ever victorious. 2. Gaining; winning. 3. Excelling; conquering (at the end of a compound).

જિહાન, Same as જહાન *g. v.*

રાજ કેરો અધિકાર મળ્યો હોય, જેને તાને હોય સર્વ જિહાન.—ધીરો.

જિહ્વા, *s. f* [S.] The tongue.

જિહ્વાગ્ર, *adv.* [જિહ્વા+S. अग्र the front.] On the tip of the tongue; by heart (learnt).

જિહ્વાદોષ, *s. m.* [જિહ્વા + S. दोष a fault.] A slip of the tongue.

જિહ્વામૂલીય, *adj.* [S.] The term particularly applied to the visarga before क् and ख् and also to ऋ, ऌ and the guttural class of consonants (in grammar).

જિહ્વાસ્તંભ, *s. m.* [જિહ્વા + S. स्तम्भ stupor.] Paralysis of the tongue.

જિહ્વાળી, *s. f.* Glottis.

જી, *ind.* [S जीव May you live long; or जयतु May your honour conquer *fr.* जि to conquer.] A term of respect corresponding to *Sir, Madam*. 2. A term expressing the assent of an inferior to a superior; yes, sir; very well, sir. 3. An honorific suffix added to proper names. 4. *s. f.* [See જનની.] A mother.

જીઓ, *inter.* [See જીવવું.] May you live long! 2. Well done!

જીક, *s. f.* [See જીદ.] Obstinacy. 2. Discussion. 3. [See ઝીંક.] The beating of a cloth against a slab of stone (in washing). 4. Beating; dashing. 5. Same as ઝીંક *q. v.*

જીકર, *s. f.* [See જીદ.] Obstinacy. 2. Discussion.

જીકાર, *s. m.* [જી+S. कार the sound of જી.] The use of "yes, sir."

જીજી, *s f.* [See જી.] A mother. 2. A term of respect for an elderly female. 3. A grand mother.

જીજીબહેન, } જીજીમા, } *s. f.* [જીજી+S. भगिनी a sister.] A husband's sister.

જીજીમા, *s. f.* [જીજી + S. मातृ a mother.] A grandmother.

જીજો, *s. m.* [See જીજી.] A grand father.

જીટવું, Same as ઝીંટવું *g. v.*

જીડું *s n.* [See ઝાડ.] A thorny twig of a plant.

તેમાં કુદું ચીર બાઝયું, જીડું જાતાં તે અટકાયું.—દયારામ.

જીકુ, *s. f. n.* The stony layer in a mango.

જીંડવું, *s. n.* A pod.

Id. જીંડવાનું જોડું One of twin children.

તેથી જોડને જીંડવાં થાય.—સ. ટ. કાં

જીત, *s f.* [S. जिति.] Victory; winning; gaining; success.

જીતપોરો, *s. m.* Name of a game for children.

જીતવું, *v. t.* [S. जि to conquer.] To win; to conquer; to subdue. 2. To get the better of.

Id. જીતી બાજી હારવી To lose a game, which was almost won.

જીતાડવું, } જીતાવવું, } *v. t.* [See above.] To assist one in gaining a victory; to help one in winning a game.

જીતાવું, *v.i.* [See જીતવું.] To be conquered; to be defeated; to be won.

જીદ, *s. f.* [Ar. ज़िद.] Obstinacy. 2. Contrariety; opposition. 3 Perverseness.

જીદી, } જીદીખોર, } *adj.* [જીદ+P. खोर enjoying.] Obstinate; stubborn. 2. Opposing. 3. Perverse.

જીન, *s. m.* [Ar.] A genius; a demon; a spirit; one of the genii; an evil spirit. 2. *s. n.* [P.] A saddle.

જીનો, *s. m.* [P. ज़ीनह.] A staircase; a flight of stairs.

પગે જીને કાઢયો ચઢાર, ભયો પીર નિશ્ચે નિરધાર.—સામળ.

જીન્નત, Same as જિન્નત *q. v.*

જીભ, *s. f.* [S. जिह्वा.] The tongue. 2. Speech. 3. A tong. 4. A pointed ushering flap 5. A false udder (of a goat).

Id. તેને જીભ નથી He cannot speak (either because he is dumb, or because he has his *own reasons to be silent*). તેની જીભ લાંબી છે He speaks impertinently, flippantly, or saucily. તેની જીભ સખણી રહેતી નથી He cannot hold his tongue. તેની જીભ ઘણી છૂટી છે-તે જીભનો છૂટો છે He is abusive in his speech; he speaks without any restraint. જીભ હલાવવી To speak. 2. To speak a little; to recommend; to support. જીભનો કડવો Harsh of speech; threatening in speech. જીભ કરડીને મરવું To commit suicide by biting off one's own tongue. જીભ કાપવી [Lit.] To cut off *one's tongue*. 2. To *stop speaking* જીભ કાપે-વાના સમાચાર Unwelcome news. જીભ ટૂંકી કરવી To shorten one's speech; to speak in measured terms. જીભ ટૂંકી થઈ જવી To stop speaking (a little before one's death). કડવી જીભ A bitter tongue. જીભ ઝાલવી To tire out. 2. To astonish. જીભ ઘસાઈ જવી To speak the same thing repeatedly. મોંમાં જીભ ઘાલવી-જીભ ટૂંકી કરવી To stop speaking. 2. To speak in measured terms; to speak with modesty or shyness. જીભ આડી વાળવી To speak in opposition to; to speak against. પરોણા લઈ જતું હોય ટાણું તેમાં તમે આડી વાળો જીભ રે.—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ તેની જીભમાં હાડકું નથી-તેની જીભ ધાયડાની છે He speaks without the restraints of truth or decency. જીભ દોડવી [Lit.] To run (of tongue). 2. To speak volubly *and without restraint* જીભ ઉપડવી To be able to speak; to be free to speak without being ashamed. જીભ બંધ કરવી To order to stop speaking. જીભ લગામમાં રાખવી *To exercise control* over one's tongue. જીભે કાંટા પડવા To be dry with thirst (of the tongue). જીભે લોચા વાળવા To speak indistinctly. 2. To speak unintelligibly; not to give the correct information; not to answer decisively; not to give a decisive answer. જીભ વાળવી *To remove the defect* of stammering (from one's tongue), to cure the tongue of the defect of. જીભના કડકા કરવા [Lit] To turn the tongue in several ways in learning the proper sounds 2. To attempt to learn *to speak correctly*. જીભના કચૂકા કરવા-જીભનો કૂચો કરવો To speak words of advice repeatedly. જીભને ટેરવે At the tip of the tongue. જીભમાં ગોળ અને જીભમાં ઝેર [Lit.] There is honey and poison in the tongue. 2. The same tongue may be used *in speaking both sweet and* harsh words. જીભે ચડવું To be committed to memory. 2. To be spoken out beyond one's knowledge; to be uttered unknowingly. તેની જીભે સરસ્વતી છે [Lit.] The goddess of learning *dwells on his tongue*. 2. *He can easily learn*. 3. He is very learned. જીભનો જૂઠો Telling lies; lying. જીભનો સાચો Speaking the truth; truthful; veracious.

Prov. ઉપાડી જીભ, ને લગાડી તાળવે It is easy to speak, difficult to act. જીભને કાંઈ હાડકું નથી હોતું A fair word is as soon said as an ill one. કહીકહીને જીભે કૂચો વળ્યો *Repeatedly* said. જે છે તે જીભમાં છે Goodness or badness is generally the result of what one says. જીભને સ્વાદ છે, મોંને નથી It is the tongue and not the mouth that tastes જીભમાં ઝેર, ને જીભમાં અમૃત The same tongue may speak good or bad words.

જીભડલી, } જીભડી, } જીભલડી, } *s. f.* [જીભ+ડી dim.] The tongue (used *in contempt or endearment*).

Id. જીભડી કરવી To be talkative and quarrelsome.

જીભલડી રે તને હરિગુણ ગાતાં આવડું આળસ ક્યાંથી રે.—નરસિંહ.

જીભાજોળી, *s. f.* [જીભ+P. ज़ोर strength.] A quarrel, in which each party talks the loudest; wrangling; a noisy brawl.

જીભાળું, *adj m. f. n.* [જીભ+વાળું having.] Foul-tongued; rabid (of words spoken).

જીભીઆ રસ, *s. m.* [જીભ and S. रस juice.] A delight in quarrelling.

જીભી, *s. f.* [See જીભ] The sail hung on the foremost mast in native ships. 2. The small piece in a musical instrument kept in the mouth.

જીમૂત, *s. n.* [S.] A cloud. 2. An epithet of Indra.

જીમૂતવાહન, *s. m.* [S.] Name of Indra. 2. Name of a king of Vidyadharas and the hero of the play called Nagananda.

જીરણ, *adj* [S. जीर्ण *fr.* जॄ to become old] Old and wasted; infirm and decayed: worn out. 2. Digested.

મારે જીરણ વસ્ત્ર, તું તો પટકુળ ઓઢાવે —સામળ.

જીરણતાવ, Same [illegible] જીર્ણજ્વર *q v.*

જીરવવું, *v. t.* [S. जीर्यते it is digested.] To digest

જીરવવા જીવની આશા,—લલિત.

જીરવાવું, *v. i.* [See above.] To be digested. 2 To be borne; to be put up with.

જીરાકેરી, *s. f.* [જીરૂં+કેરી a mango.] A preserve made of cumin seed and mangoes.

જીરાસાળ, *s. f.* [જીરૂં+S शालि rice] Name of a kind of rice.

જીરીઆ કેરી, *s. f.* [જીરીઆ like a cumin seed and કેરી [illegible] mango.] A mango tasting like cumin seed.

જીરૂં, *s. n.* [S. जीरं.] Cumin seed. Cuminum cyminum. N. O. Umbelliferæ.

જીર્ણ, Same as જીરણ *q. v.*

જીર્ણજ્વર, *s. m.* [જીર્ણ+S. ज्वर fever.] A lingering fever.

જીર્ણોદ્ધાર, *s. m.* [જીર્ણ + S उद्धार saving] Repairs. 2. The repairs of a temple or any other building devoted to charitable or religious purposes.

જીહબ્ભે, *adv.* Meanly; slavishly.

Id. જીહબ્ભે થઇ જવું-રહેવું To be suppliant; to be enslaved; to be overpowered.

અલકકિશોરી આગળ જીહબ્ભે થઇ રહેલો હતો.—ગો. મા. ત્રિ.

જીવ, *s. m.* [S. जीव *fr.* जीव् to live.] Life; the principle of life. 2. A living being; an animate creature 3. A small insect or creature. 4. Energy; mettle; pluck; capability; life; spirit. 5. Strength; firmness. 6. Soundness; truth; reality. 7. Animation; fire; heart. 8. Power; vigour; productiveness 9. Solidity; consistency. 10. Mind; intention; inclination. 11. Worth; riches. 12. Importance. 13. Soul. 14. The vital breath.

Id. જીવ અરધો કરવો To vex a person by teasing him, etc. 2. To spend one's strength in toil, etc. જીવ અરધો થઇ જવો To be worked or frightened to death's door. જીવ આપવો-કાઢવો To sacrifice one's life. 2. To work hard. 3. To commit suicide. જીવ આવવો ને જવો To be quivering in the last agonies. એકજીવ થવું To unite; to join; to become one. જીવ કાઢવો To exhaust or waste oneself through exertion. 2 To urge (a claim). 3. To press; to worry. 4. To chafe; to storm at. જીવ અદ્ધર રહેવો-ટંગાઇ રહેવો To hang upon (any beloved object); to be extremely anxious જીવ ઉડી જવો To be bewildered or perplexed, to lose one's self-possession. જીવ ઘાલીને કરવું To work with all one's might and main જીવ ખાવો-લેવો To vex one's life out; to worry to death. જીવ ઘાંટીમાં આવી રહેવો To be on the point of death. જીવ લઈ નાસવું To flee for one's life. જીવ નાખી દેવો To sacrifice one's life; to refuse to be comforted જીવ તાણી-તોડી બોલવું-રડવું-હસવું To speak, cry, laugh vehemently, or excessively, or with might and main. જીવ ઠેકાણે ન રહેવો To be disconcerted or discomposed; to be thrown off one's balance. જીવ તૂટવો To be wearied out of one's life. જીવ તોડવો To be strenuous; to work oneself beyond one's strength; to over-exhaust oneself. જીવ ઠારો પાડવો-ઠારવો To make oneself calm or composed; to satisfy; to console. જીવ ઠરવો-ઠરી ઠામ બેસવો-ઠેકાણે પડવો To be at rest (of the soul); to find peace, or satisfaction (of mind) જીવ પીડો પીડો થવો To be languishing, failing, dying; to be extremely solicitous about; to be sinking under; to misgive and lose heart. જીવ પર કરવું-આવવું

To commit suicide. દાંતે જીવ આવવો To be distressed almost to death; to be in difficulty beyond extremes. જીવ ઉપર આવી પડવું To endanger one's life; to be personally responsible. જીવ પડવો To be about to recover; to be convalescent (after a sickness). 2. To be patient. જીવ પરોને Summoning one's strength; earnestly; engagedly; intently; with alacrity and animation. જીવ નાંખીને-લગાડીને કરવું To enter into heartily; to perform (a work) with the mind fully set on it. જીવ મારો માને નહિ I can have no peace, rest, confidence, assurance, ease of mind, etc. જીવ બેસવો To have great delight in or fondness for. જીવ મોટો કરવો To keep up the spirits; to arouse oneself to great liberality (in giving or spending money). જીવ રાખવો Not to be niggardly or stingy; to be liberal, generous, or high-minded (*in its good sense*). જીવ ઉંચો થવો To feel melancholy, heavy at heart, sad, dispirited. 2. To be ill at ease, to be excited; not to be at rest. જીવ ઊડવો To give up the ghost. જીવ પર બેસવું To be doggedly and persistingly asking. 2. To depend upon. જીવના સમ (A most solemn assurance.) Upon my life or soul. જીવમાં જીવ છે ત્યાં લગી As long as there is life (in me, you, etc.). જીવથી જવું To lose life (through some violence or with prematureness). જીવનો જીવ-જીવનું જીવન (A phrase expressive of endearment.) The life of my life; *my life*, " *bone of my bones and flesh of my flesh* " જીવે ધરવું-બાંધવું To love or prize dearly. જીવ લાગવો To be attached to; to be very desirous of; to be set or fixed on any loved object. જીવે લાગવું To be excessively importunate; to be greatly interesting or dear unto. જીવ લગાડવો To apply oneself to; to give one's mind to. જીવ ખખડવો To be uneasy; to be giddy જીવ બગાડવો To do an unlawful act. 2. To commit theft. જીવ ટુંકો કરવો To be stingy. જીવથી બચવું To be delivered from jeopardy or imminent death; to escape with life. જીવ લેવો To harass, or tease one's life out. 2. To kill. જીવ જવો To be harassed; to be about to die. 2. To die. જીવ જતો રહેવો-નીકળી જવો To die; to expire. જીવ ખાટો થવો To be disappointed, displeased, and mortified. જીવ બાળવો-જીવને બળાપો કરવો To pine; to fret; to grieve. 2. To sympathize ... To be jealous of. જીવ બળ્યાં કરવો To be longing, or earnestly desiring; to be grieved, saddened, or mortified. જીવ ટળવળવો To be fidgety, restless, or ill at ease; to be asking for (water, etc.) importunately (as a sick man). જીવ ડહોળાવો To feel a vomiting sensation; to feel giddy. જીવ ચલાવવો To dare, venture, or hazard. જીવ ફરવો—ગભરાવો To be indisposed. જીવ દેખાડવો To show oneself willing (to do a work, etc.). જીવ જોવો To try one's mettle. જીવ ચાલવો To be willing, moved, prompted. 2. To be courageous જીવથી મારવું To beat to death; to kill. જીવ થવો To desire; to wish for. 2. To have plenty of money. આ ધંધામાં હવે જીવ રહ્યો નથી There is now not much to gain in this occupation; this occupation has now ceased to be a lucrative one. તેની પાસે દશ લાખનો જીવ છે He has property worth ten lacs of Rupees. જીવ અધીર અધીર થઈ જવો To be pleased with; to be delighted; to be filled with joy and be astonished. જીવ અધર રહેવો-જીવ હીંડે ટંગાવો-જીવ તાળવે ટંગાવો To be anxious. જીવ અધર કરવો To be distracted; to be unable to concentrate (the mind.) તારો જીવ કઇ પાંખડીએ ગયો છે ? What are you thinking about ? you are unable to fix your attention on one subject. જીવ કપાઇ જવો To be very sorry. જીવ ઘેરાવો To be friends with; to love the company of. જીવ આવવો To be returned to life. 2. To be at ease જીવ ચકડોળે ચઢવો To be ill at ease. 2. To lose one's wits. જીવ ઠેકાણે ન રહેવો To lose control over one's mind. 2. To be charmed with. 3. To be impatient. જીવ ડગમગ થવો To be wavering in mind; to be indecisive. જીવ તલપાપડ થવો To be impatient; to be eager. જીવ ઠેકાણે રાખવો To have one's wits about oneself. જીવ ટાઢો પડવો-જીવને ટાઢક વળવી-જીવ નીચો બેસવો To be at rest; to be in peace or free from excitement. મારો જીવ ત્યાં ને મારું ખોળિયું અહીં છે My mind is there, although my body is here; my mind is engrossed with thoughts about the person who is there. જીવ ગતે જવો To die peacefully. 2. To be absolved. જીવ પડીકે બંધાવો Not to be at ease. જીવ ભડકે બળવો To be very anxious. જીવ ભરાઇ રહેવો-જીવ વળગી રહેવો To be unwilling to give away or part with, owing to great attachment. જીવ ઘડુક ઘડુક થવો To be frightened. જીવ જોખમવાળું Involving danger to one's life. જીવથી જવું To die. જીવમાં જીવ છે ત્યાં સુધી ...

Prov. કોઇનું કોઇના જીવ પર ચાલે નહિ No one has right over another's life or person. જેનો જીવ તેને પ્યારો No man ever hated his own flesh.

જીવજંત, } જીવજંતુ, } s. n. [જીવ+ S. जंतु a creature.] An insect.

જીવજાન, adj. [જીવ + P. जान life.] Dear as life; precious.

જીવડલો, s. m. [જીવ + ડ, લો dim.] Life (used in contempt or endearment or in poetry).

જીવડું, s. n. [જીવ+ડું dim.] An insect.

જીવડો, s. m. [જીવ+ડો dim.] A small living creature. 2. A darling. 3. Life.

જીવણ, Same as જીવન q. v.

જીવણેશ, s. m. [જીવન + S. देव lord.] The lord of life; the husband.

જીવત, s. n. [S. जीवित.] Existence. 2. Life. 3. s. n. A husband.

જીવતચરી, s. f. [જીવતું+S. चर्या performance.] Caste dinners given during the life-time of a man instead of after his death.

જીવતદાન, s. n. [જીવત+S. दान a gift.] The gift of life; saving an imperilled life.

જીવતર, s. n. [See જીવત.] Life in this world; worldly existence.

જીવતવ્ય, Same as જીવિતવ્ય q. v

જીવતું, adj. m. f. n. [S. जीवत्.] Alive; living; not dead. 2. Running; not stagnant. 3. Fresh; quick; active. 4. Extant; current.

Id. જીવતો કોયલો A live coal; a glowing coal. જીવતો જાગતો All alive. જીવતી ડાકણ A living witch. 2. A bad woman. 3. A quarrelsome woman; a vixen. જીવતી માખી ગળવા જેવું As injurious as swollowing a live fly. 2. Putting to a loss far exceeding the gain (of a dishonest transaction). જીવતું પાણી Water coming up from the lowest of the earth. 2. An inexhaustible supply of water. જીવતું મારવું To put to a civil death. 2. To destroy everything dear in this world.

Prov. જીવતાની ખોડ મૂવે જાય Though you drive nature with a stick, she will return. જીવતો નર ભદ્રા પામે Those who live longest will see most.

જીવદયા, s. f. [જીવ + S. दया compassion.] Humanitarianism.

જીવદાર, adj. [જીવ+P. दार having.] Worthy; fit. 2. Noble; generous. 3. Strong; stout; robust.

જીવદેહ, s. m. [જીવ+S. देह the body.] The gross and material body.

જીવન, s. n. [S.] Livelihood; subsistence. 2. Food; provisions. 3 Water. 4. Life; existence.

જીવનગારો, } જીવનગાળો, } s m. [જીવન + ગાળવું to pass.] Means of maintenance or subsistence.

આ સર્વસ્વ જીવનગારો આપી ન્યાલ કરત.—સ. ઉ. મા.

જીવનચરિત, s n. [જીવન+S. चरित biography.] Life-history; biography.

જીવનદોરી, s. f. [જીવન+S. दोर a rope.] The thread of life. 2. A thread of hope. 3. The ground or motive of living.

જીવનમુક્તિ, s. f. [જીવન+ S. मुक्ति salvation.] Liberation from the pain of being born again and again. 2. Salvation.

જીવનમૂળી, s. f. [જીવન+S. मूल a root.] A root of life. 2 The object or motive of living.

જીવનશક્તિ, s. f. [જીવન + S. शक्ति energy.] Vital capacity.

જીવનરસાયનશાસ્ત્ર, s. n. [જીવન+S. रसायन chemistry+शास्त्र a science.] Biochemistry.

જીવની, } જીવનીઉ, } s. f. [See જીવન.] Means of livelihood.

જીવંત, Same as જીવતું q. v

જીવન્મુક્ત, adj [S. जीवत् living+मुक्त absolved.] Emancipated even during this lifetime (of the soul). 2. Purified by divine knowledge; absorbed in divine contemplation.

જીવન્મૃત, adj. [જીવંત+S. मृत dead.] Dead though living; as good as dead.

જીવલગ, adj. [જીવ+લાગવું to stick.] Hearty; intimate; dear to one's soul.

જીવલોક, s. m. [જીવ+S. लोक a world.] The world of living beings; the world of mortals; the world; worldly existence.

જીવવિદ્યા, s. f. [જીવ+S. विद्या knowledge.] Biology.

જીવવું, v. i. [S. जीव् to live.] To live; to have life; to exist; to be; to have being.

Prov. જીવે તેને જોખ (જોખમ) [illegible] While there is life, there is hope. જીવવું થોડું, ને મમતા ઘણી—જીવવું થોડું, ને જંજાળ ઘણી Life is short, and

attachments are many. જીવવું બધાને વહાલું છે Every body wishes to live. જીવશો તે જોશો You will see it, if you live long enough.

જીવશેષ, *adj.* [જીવ + S. शेष a remainder.] Having only life left. 2. A fossil.

જીવસટોસટ, *adj.* [જીવ + સટોસટ limit.] Dangerous to life; perilous; extremely hazardous.

જીવન્મુક્ત જ્ઞાની ગણુંવો અનુભવો.—અખો.

જીવહત્યા, *s. f.* [જીવ + S. हत्या killing.] Destruction of life; taking life.

જીવાઈ, *s. f.* [See જીવવું.] A fixed income; a pay; a salary. 2. A pension. 3. Land held by village officers or *servants* on a particular tenure.

જીવાઈદાર, *s. m.* [જીવાઈ+P. दार holding.] A pensioner. 2. A salaried servant; a paid servant. 3. A land-holder on a particular tenure.

જીવાજીવ, *s. m.* [Redup. of જીવ.] The life of life; the support of life.

દીવાળીના જીવાજીવ, સુખ .આતિ સુખને જે.—દીવાળીબાઈ.

જીવાડનાર, *s. m.* [See below.] A nourisher; a guardian; a *patron*; a *protector*.

જીવાડવું, *v. t.* [See જીવવું.] To bring back to life; to spare; to preserve the life of.

જીવાત, *s. f. pl.* [જીવ+S. जाति a kind.] Insects found in food grains, etc.

જીવાત્મા, *s. m.* [જીવ+S. आत्मन् the soul] The personal *soul*; the *sentient soul*; the individual soul.

જીવારો, *s. m.* [See જીવવું.] The aim of living or life.

જીવાળ, *adj.* [જીવ+વાળું having.] Living. 2. Existent. 2. Spirited; energetic; high-mettled; high spirited.

જીવિકા, *s. m.* [S.] Means of subsistence; livelihood; property; the profession or occupation, by which life is maintained.

જીવિત, Same as જીવત *q. v.*

જીવિતકાળ, *s. m.* [જીવિત+S. काळ time.] The duration of life.

જીવિતદાન, Same as જીવતદાન *q. v.*

જીવિતવ્ય, *adj.* [S.] That *for which* one lives; the aim of living or life. 2. Viable. 3, *s. n.* Life; existence.

જીવિતવ્યતા, *s. f.* [જીવિતવ્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Viability.

જીવિત નોંધ, *s. f.* Vital statistics.

જીવી, *adj.* [S. जीविन्.] Living; existing (at the end of a compound).

જીવેજાન, *adj.* [જીવ+P. जान life.] Hearty; sincere. 2. Affectionate. 3. Familiar; intimate. 4. Devoted; fast; ardent; warm (of a friend).

જીવોત્ક્રાંતિયુગ, *s m.* [જીવ+S. उत्क्रांति evolution +युग an age.] The cambrian age (of geology).

જીસાહેબ, *inter.* [જી+સાહેબ sir] Yes, sir (said by an inferior in reply to a call from a superior). 2. Yes, sir (*expressing assent* from an inferior).

જુંઆળ, Same as જુઆળ *q. v.*

જુંડવું, *v. i.* [See જુંસરું.] To be yoked. 2. To go on horse-back in a marriage procession (*spoken in jest of the bridegroom*).

એવું લાગ્યા પછી, જુંડવા શેં હશે !—પ્રેમાનંદ.

જુ, Same as જૂ *q. v.*

જુગારખાનું, *s. n.* [જુગાર+P. खानह् a place.] A gambling house.

જુગારખોર, *s. m.* [જુગાર+P. खोर enjoying.] A gambler.

જુઆળ, *s. f. m.* Tide.

કેવી આવતા ચડ ! ચડતી જુઆળ ! નક્ષત્ર.—કે. હ. ધ્રુ.

જુઈ, *s. f.* [S यूथिका.] Name of a kind of plant bearing sweet smelling white flowers. *Jasminum auriculatum. N. O. Jasminaceæ.* 2. A flower of the Jui plant.

જુઓ, Same as જુવો *q. v.* 2. Same as જુગાર *q. v.*

જુકત, Same as જુક્ત *q. v.*

જુક્તાઈ,
જુક્તિ,
જુકતી, } *s f.* [S. युक्ति *fr.* युज् to join, to fit.] Contrivance; scheme; art; means; knack. 2. Skill. 3. A device; a cunning invention. 4. Delicacy of management.

ચતુરથી જુક્તિ છે જુજવી જુક્તિની.—નરસિંહ.

જુક્તે, *adv.* At that very moment; as soon as.

જુખામ, *s. n.* [Ar. जुकाम.] Cold; catarrh.

જુગ, *s. m.* [S. युग *fr.* युज् to join; to fit.] A couple; a pair; a brace. 2. An age; a period. 3. The number four (colloquially).

વર પામો, અદ્ભુત ઉપરાંઉ, નપુરબમર જુગ પાય.—દયારામ.

જુગગતી, *adv.* [જુગત+ગતિ motion.] Together.

જુગજુગ, *adv.* [Imit.] Glimmeringly; flickeringly: quiveringly. 2. [See above.] For ages; age after age; for years together.

જુગજોર, *s. n.* [જુગ+P. ज़ोर strength.] The spirit of the age (especially of the Kali age).

અંધકાર ચ ચિક જુગજોર.—સામળ.

જુગઠીઉં, *adj. m. f. n.* [See below.] Addicted to gambling; gaming. 2. *s. n.* Gambling; dice throwing; gaming.

જુગટું, *s. n.* [See જુગાર.] Gambling; gaming; dice-throwing.

જુગત, Same as જુક્તિ *q. v.* 2. *adj.* Same as જુક્ત *q. v.*

રેહે તારી નથી જો જુગતે કરી,રાખતાં નવ રહે પિયે ભયે.—નરસિંહ.

જુગતંબા, Same as જગદંબા *q. v.*

જુગતી, Same ■ યુક્તિ *q. v.*

જુગતું, *adj. m. f. n.* [S. युक्त proper *fr.* युज् to be proper.] Proper. 2. Fit; suitable. 3. Agreeable.

સહુ કહે, એ કહાનાને કન્યા જુગતી જોડ.—દયારામ.

જુગદંબા, Same as જગદંબા *q. v.*

જુગદીશ, } Same ■ જગદીશ, જગદીશ્વર *q. v.*
જુગદીશ્વર, }

જુગમ, *s. m* [S. युग्म.] A pair; twins.

જુગલ, *s. f.* [S. युगल.] A pair; a match; joining with another; twins. 2. The agreeing, according, harmonizing, suiting (of various agents, measure, etc.).

જુગલ સ્વરૂપ આ જોઈને, ઠરે આંખડી આઠરી.—દયારામ.

જુગલકિશોર, *s. m.* [જુગલ+S. किशोर a child.] A beautiful child.

જુગાર, *s. m.* [S द्यूतकार a gambler.] Dice-throwing; gambling; gaming.

Id. જુગાર ખેલવો-રમવો To gamble.

જુગારખાનું, *s. n.* [જુગાર+P खानह् a place.] A haunt of gamblers; a gambling-den.

જુગારી, *s. m.* [See જુગાર] A gambler; he who plays at dice. 2. *adj.* Addicted to gambling.

જુગારીઓ, *s. m.* [See above.] A gambler.

જુગારીઆની પાટીમાં જુગારીઆ જણાય છે.—દલપતરામ.

જુગુપ્સા, *s. f.* [S] Censure; reproach. 2. Dislike; aversion; disgust; abhorrence. 3. Disgust considered ■ the feeling which gives rise to the Bibha'tsa sentiment (in rhetoric).

જુગુપ્સા ઉત્પન્ન થાય.—કા. પી. દે.

જુગોજુગ, *adv.* [See જુગ.] In every age. 2. Constantly; always.

જુઘ્ત, Same as જુક્તિ *q. v.*

જુગ્મ, Same as જુગમ *q. v.*

જુંઆઈ, *s. f.* [See below.] Stoutness. 2. Activity. 3. Sharpness of intellect.

જુંડું, *adj.m.f.n.* [See પિંડું.] Strong; robust. 2. Active. 3. Sharp.

જુજ, Same as જૂજ *q. v.*

જુજવાજ, Same as જૂજવાજ *q. v.*

જુજવી, *adj.* [Ar.] Slight; flimsy; narrow. 2. Trifling. 3. Conducted on a small scale; a little.

જુજવું, Same ■ જુદું *q. v.* 2. *v. t.* [S. युध् to fight.] To show courage or valour. 3. To fight with.

પડયો સ્વજનથી જુજવો, ત્યારે સુરતીને દુખ થાય.—કાળીદાસ.

ભાણું એક પ્રાણ ને જુજવા દેહ.—પ્રેમાનંદ.

જુજવાં અનુપમ પ્રેમસ્વરૂપ ધરે જ મધુર.—શ્રી. બો. રી.

ગયા એકઠા જુજવા વળ્યા.—સામળ.

સ્વરૂપ જુજવે કલ્યાણી ! હું કરે મુખ સેવના.—લલિત.

અદૃશ્ય જો ત્યાં ગાન જુજવાં ઝીલ્યાં ઊપન્યાં.—ન. બો. રી.

જુજુઆં, } *s n. pl.* [See જુજવું.] Different.
જુજુઆ, } *s. m. pl.*

જુજુઆ તે છે કે એક જ પ્રકાર જ.—દલપતરામ.

જુઠડું, Same as જૂઠડું *q. v.*

જુઠણ, *s. n.* [See એઠું.] Offal; refuse of food. 2. *s. m.* [See જૂઠું.] The baffoon in a drama.

જુઠાણું, Same as જૂઠાણું *q. v.*

જુઠાબોલું, Same as જૂઠાબોલું *q. v.*

જુઠું, } Same as જૂઠું *q. v.* 2. Same as એઠું
જુઠું, } *q. v.*

જુઠું ખાય, તે ભીડની આશો રે.—દયારામ.

જુઠી, Same as જૂઠી *q. v.*

જુઠો, Same as જૂઠો *q. v.*

જુત, *adj.* [S. युत *fr.* यु to join.] Joined; accompanying. 2. *s. n.* A carriage to which bullocks, etc., are yoked.

એવું બળી આખા જુતો ઘેર.—અખો.

જુતવું, *v. t.* [S- युत joined.] To yoke.

જુતી, Same as જૂતી *q. v.*

જુતીઆં, Same as જૂતીઆં *q. v.*

જુતીખોર, Same as જૂતીખોર *q. v.*

જુદું, Same as જૂદું *q. v.*

જુથ, Same as જૂથ *q. v.*

જુથડું, Same as જૂથડું *q. v.*

જુદું, Same as જૂદું *q. v.*

જુદ, } Same as જુદું q. v.
જુધ, }

જુન, s m. [Eng.] June, the sixth month of the Christian calender.

જુદું, Same as જુદું q. v.

જુદુંપણ, Same as જુદુંપણ q. v.

જુદુંપાડું, } Same as જુદુંપાડું, જુદુંપુરાવું q. v.
જુદુંપુરાવું, }

જુબાં, } Same as જબાં, જબાન q. v.
જુબાન, }

જુબાની, s f. [See above.] A deposition; the oral testimony of a witness.

Id. જુબાની આપવી To depose (of a witness). જુબાની લેવી To obtain information from a witness. 2. To write down the deposition of a witness.

જુમખું, Same as ઝુમખું q. v

જુમલે, } adv. [See જુમલો.] Altogether; in the aggregate; on the whole.
જુમ્લે, }

જુમલો, } s m. [Ar. जुम्ल.] The amount; the sum; the total; the whole.
જુમ્લો, }

જુમા, } s. m. Friday (according to Mahommedans).
જુમ્મા, }

જુમામસજદ, } s. f. [જુમા, જુમ્મા+મસજદ, મસીદ a mosque.] A Mahommedan mosque.
જુમ્મામસીદ, }

જુમ્મેદાર, s. m. [જુમ્મો+P. दार having.] A trustee.

જુમેરાત, } s. f. [જુમા, જુમ્મા + S. रात्रि night.] Thursday (the day preceeding જુમ્મા).
જુમ્મેરાત, }

જુમ્મો, s. m. [Ar. जुम्मः.] Responsibility. 2. Charge. 3. Trust.

Id. જુમ્માનો લેખ A trust deed.

જુરત, } s. f. [Ar.] Boldness; bravery. 2. Intrepidity; audacity.
જુરીઅત, }

જુલમ, s m. [Ar. जुल्म.] Oppression; tyranny. 2. 2. Injustice, wrong. 3. Violence; force.

Id જુલમ કરવો-ગુજારવો To oppress. 2. To subject one to injustice.

જુલમગાર, s m. [જુલમ +S. कार doing fr. P. कर्दन् S कृ to do] A tyrant; an oppressor.

જુલમાટ, } s. m. [See જુલમ.] Oppression; tyranny. 2. Injustice. 3. Violence
જુલમાત, }

જુલમી, adj. [See જુલમ.] Oppressive; tyrannical; iron-handed. 2. Unjust. 3. Violent.

જુલાઈ, s. m. [Eng.] July, the seventh month of the Christian calender.

જુલાબ, s. m. [Ar. for P. गुलाब् fr. गुल a rose +आब् water.] A purgative. 2. A purge. 3. Scolding; upbraiding; a threat.

Id. જુલાબ આપવો To administer a purgative or an opening medicine. 2. To frighten with threats જુલાબ લેવો To take a purgative. જુલાબ લાગવો To take effect (of a purge). 2. To be frightened with threats.

જુલ્ફ, } s. n. pl. Locks of hair hanging over the temples.
જુલ્ફાં, }

થોડાં જુલ્ફાં સિવાય તેના માથા ઉપર ટાલ પડી રહી હતી.-બ.કા.બો.

જુવતી, } s. f. [S. युवति fr. युवन् a young man.] A young woman.
જુવંતી, }

જુવા, s. m. pl. Name of a kind of insect attacking the skin of animals.

ઘણાં મચ્છર ઘણાં જુવા —પ્રેમાનંદ.

જુવારખાડું, Same as જુવારખાડું g. v. 2. An abode of જુવા; a cattle-shed.

જુવાખોર, Same as જુઆરી g v.

જુવાન, s. m. [S. युवन् young.] A young man. 2. A stout and healthy young man. 3. adj Young 4. Stout and healthy.

Prov જુવાન જોશી, ને ઘરડો વૈદ હોય તો સારો A young astrologer and an old physician are to be preferred.

જુવાનજોધ, s m. [જુવાન+S. योध a fighter.] A stout and rash young man.

જુવાની, s. f. [See જુવાન.] Youth. 2. Bloom of life; youthfulness.

Id. જુવાનીનું જોર The rashness and enthusiasm of youth. જુવાનીનો વખત The time of youth.

Prov. જુવાની ને દીવાની એ બે બરાબર Youth and madness are synonymous terms.

જુવાળ, Same as જવાળ q v.

જુવાર, s m Name of a kind of grain. Sorghum vulgare. N. O. Graminaceæ. 2. Same as જુહાર g. v.

જુવારવું, v. t. [See જુહાર.] To worship.

જુવારો, Same as જવારા q. v.

જુવારું, *s. n.* Separate household; establishment of a separate house from the main one.

જુવાળ, Same as જુઆળ *q. v.*

જુશું, Same as જુસડું, જુસારે *q. v.*

જુસરી, Same as ધૂંસરી *q. v.*

જુસ્સો, *s. m.* [P. जुस्सः.] Excitement; passion. 2. Rage.

જુહાર, *s. m.* Salutation.

જુહારપેટાળાં, *s. n. pl.* A visit paid on the Hindu New Year's day. 2. A feast given to the son-in-law on New Year's day.

જૂ, *s. f.* [S. यूका] A louse.

જૂધ, Same as જુધ *q. v.*

જાઈ, જૂઈ, મોગરો ને ગુલાબ.—નર્મદ.

જૂજ, *adj.* [Ar. जुज् a part.] A little; a few; trifle; small in quantity. 2. Trifling; of no weight or importance.

જૂજજાજ, *adj.* [Redup. of જૂજ.] Quite a little; only a few. 2. Very trifling.

જૂજવું, Same as જુજવું *q. v.*

ચતુર્ધા મુક્તિ છે જૂજવી જુક્તિની.—નરસિંહ.

તરવરે નવરે રૂપ જૂજવાં—સમિત.

જૂઠ, જૂઠાણું, } *s. n.* [See જૂઠું.] Falsehood; untruth; a lie; a wrong statement.

જૂઠાબોલું, *adj. m. f. n.* [જૂઠું + બોલવું to speak.] Telling lies; lying.

જૂઠું, *adj. m. f. n.* [S. દુષ્ટ polluted.] Untrue; false; wrong 2. Fictitious; forged; counterfeit; spurious. 3. Mendacious; lying.

જૂઠેજૂઠ, *s. n* [Redup. of જૂઠ.] All a lie; falsehood incarnate; untainted untruth.

જૂડી, *s. f.* [S जूट the mass of matted hair] A bunch; a bundle.

જૂતી, *s. f.* A shoe

Id. એ તો મારી પગની જૂતી બરોબર છે I look upon it with as much concern as I do upon my shoes. એને ઘેર કોણ જૂતી ખાઈ જાય ? I would not care to send even my shoes to his house.

જૂતીઆં, *s. n. pl.* Shoes, 2 Blame; reproaches.

જૂતીખોર, *adj* [જૂતી+P. खोर enjoying.] Always liable to be blamed.

જૂતું, *s. n* A shoe.

Id. જૂતું મારવું To strike with a shoe. 2. To treat with contempt. 3. To give a refusal before the eyes of the public; to give a flat refusal. જૂતે મારી જવું To treat a loss with indifference; not to care about a loss જૂતે ખાવું-પડવું To be struck with a shoe. 2. To be disgraced. 3. To be treated with contempt.

જૂથ, *s. n.* [S. यूथ.] A herd. 2 A troop (of birds). 3. A group; an assemblage; a crowd. 4. A carriage.

જમે અધર્મના જૂથ, ત્યારે હું ફિરને સરજું.—નર્મ. ક. ક.

જૂથડું, *s. n.* [જૂથ + ડું dim.] A small group; a small party. 2. A small carriage.

પેઠું પેઠું જંગલી ગમવું જૂથડું મોટું.—નર્મદ.

જૂથેજૂથ, *s. n. pl.* [જૂથ + redup.] Groups after groups.

જુદાઈ, *s. f.* જુદાગીરી, *s. f.* જુદાપણું, *s. n.* } [જુદું + આઈ, ગીરી, પણું suffixes forming nouns.] Separation; disjunction. 2. Disunion; alienation in friendship. 3. Difference; dissimilarity.

જુદું, *adj. m. f. n.* [P. जुदा: *fr.* S. द्वितीय second.] Separate; distinct 2. Different.

Id. જુદું કરવું-પાડવું To separate. જુદું પડવું-પડવું To become separated. 2. To be distinguished from. જુદું રહેવું To live separated તે તો જુદું That is a different thing. એ વાત જુદી જ તો Of course, that is quite a different thing.

Prov. જુદે જુદે મોંએ જુદી જુદી વાત Many men, many minds.

જૂનું, *adj m. f. n.* [S. जीर्ण old.] Old; ancient; not recent or modern. 2 Long-standing; long used.

Id. જૂનો પાપી A man addicted to cunning practices for a long time; a man grown old in wickedness. જૂનું વેર ખોળવું To find out an old cause for a quarrel; to gratify an old grudge. જૂના જમાનાનું Old; of olden times. જૂના વિચારનો Orthodox. જૂનામાં જૂનું The oldest.

Prov. જૂની આંખે નવા તમાસા New things in an old light. જૂનાં ઝાડનાં મૂળ ઊંડાં Old trees have deep roots. જૂનું તે સોનું The old is always precious. જૂનો વૈદ ને નવો જોશી An old and experienced physician and a fresh astrologer are to be preferred

છતાં જૂનામાં જૂનું શંકરનું જ છે.—મ. ન. દ્વિ.

જૂનીખખ, } *adj. f.*
જૂનુંખખ, } *adj n.* [જૂનું + ખોખું not
જૂનોખખ, } *adj. m.*
sound.] Worn-out; somewhat old; antique.

જૂનીપાની,
જૂનુંપાનું, } Same as જૂનીપુરાણી, જૂનુંપુરાણું.
જૂનોપાનો,

જૂનોપુરાણો *q. v.*

જૂનીપુરાણી, } *adj. f.*
જૂનુંપુરાણું, } *adj. n.* [જૂનું+S पुराण old.]
જૂનોપુરાણો, } *adj. m.*
Worn-out; used and worn; old and impaired. 2. Antique.

જૂમ; *s f.* [See જોમ] Cheerful spirits; energy.

જૂઉં, *s n.* Gambling; gaming; playing at dice.

જેઅસો, *s m* [See ધૂસરું a yoke] A machine made to train a bullock.

જે, *s f.* [See ઘેર.] The bounding line 2. The fringe of a garment. 3. *rel. pron* [S. यद्.] Who; which; that. 4. *conj* That 5. Same as જય *q. v.*

Id. જે કરવી To make a bow to a god.

Prov જે પાએ શરાબ તેનું ખાતું ખરાબ Counsels in wine seldom prosper. જે મોએ પાન ચાવ્યાં, તે મોએ કોયલા કેમ ચવાય ! If a promise be given, it must be fulfilled; law makers should not be law breakers જે ખાય તે સ્વાદ જાણે He only knows who has experienced. જે ઘેર બેસીનું બોલે ત્યાં મોહું રોગ It is a bad house, where the hen crows more than the cock. જે જેમ ચાય તે તેમ પાય Everyone to his liking જે થયું તે ઠીક જ છે It is well, it is no worse. જે થાય છે તે સારાને માટે All for the better, nothing for the worse જે જય કરનાર તેનો જય ધરનાર Law licks up all. જે ડાળીએ બેસવું તેને જ કાપવી ? Do not kick the ladder on which you stand. જે પાણીએ દાળ ન ચડે તેણે મગ શું ચડે ! How can he do a greater thing, when he cannot do a smaller one ? જે બચાવ્યું તે ખરું When the house is on fire, save what little you can. જે ગોતથી ન ડરે તે ચાહે તે કરે A desperate man may do anything જે રસ્તે આવ્યું તે રસ્તે ગયું Light come, light go જે ઘેર મેં ખાવું તે ઘરનું નામ શુ કરવા લેવું ? Why should you talk of a thing, when you do not wish to do it ? જે ચૈત ન્હોઈ તેને ચ રચાવે શું શીખવે ? You must not teach fish to swim. જે જેવો તેને તેવો Like for like. જેને કોઈ ન પરણે તેને ખેતરપાળ પરણે He can put up with all, good or bad જેને રામ રાખે તેને કોણ મારી શકે ? Whom God will help, none can hinder જેને ચાખે તેને પીવા—જેને ચાખે પડે તે જ જાણે The wearer knows best where the shoe pinches જેણે મુખી લાજ તેને નાનું સરખું રાજ He that has no shame, has no conscience. જેણે આખ મારી તે માણસ મારે He that will steal an egg, will steal an ox. જેણે મન છત્યું તેણે સર્વ છત્યું Command yourself, and you will command others જેણે પોતાને તે રંગ્‌—જેણે પલાવ્યું તે મુંડે The responsibility of finishing a work lies upon him who begins it. જેણે દાંત આપ્યા છે તે જ ચવેણું આપશે The God who gave us teeth will give us food to eat. જેનું કામ તે કરે, બીજો કરે તો ગોતા ખાય Every man to his trade; let the cobbler stick to his last. જેના હાથ પાધરા તેના વેરી આંધળા The better the day, the better the deed જેની ઘંટીએ દળીએ તેનાં ગીત ગાઈએ Him laud whose bread you eat; it is an ill guest that never drinks to his host's health; set your sails as the wind blows જેનો અહીં ખપ તેનો ત્યાં પણ ખપ A bad thing never dies. જેના પેટમાં દુખે તે અજમો માગે He who suffers will ask for a remedy. જેના હાથમાં પૈસા તેના ઓસરા ઘુઘરે રમે Money makes the mare go. જેનું કોઈ નહિ તેનો પરમેશ્વર God helps the helpless

જેકરી, *s m* Name of a metre of 15 matras and 4 tals

જે કંઈ, *pron* [જે which & કંઈ some.] Anything whatever 2 *adv.* Whatever.

જે કોઈ, *pron. m. f.* [જે what & કોઈ some one.] Whosoever, whoever.

જે કોઈ પ્રેમઅંશ અવતરે.—દયારામ.

જે અમ, }
જે તરફ, } Same as જેણી અમ, જેણી તરફ, જેણી
જે પાસ, } પાસ, જેણી મેર *q. v.*
જે મેર,

જેગોપાળ, *inter* [જે victory+S गोपाल Lord Krishna] Hail to you ! [A word of salutation used by Banias.]

જે જે, *pron* [જે which & redup] Whoever; whichever. whatever 2 *inter.* [જે victory & redup.] Hail to you ?]A word of salutation used by Brahmanas.]

જેજેકાર, *s m. f* [જેજે+S कार the suffix showing the sound and meaning of the preceding letters] Extolling with shouts;

acclamations of praise; cries of exultation; shouts of victory. 2. Rejoicings.

જેજેકાર જગતમાં થઈ—સાસગ.

જેજેવંતી, s. f. [S. जयजयवंती] Name of a kind of metre. 2. Name of a mode of music. 3 Name of a flowering creeper.

જેટલું, adj. m f. n. [S. यावत् fr. यत् which] As much; as large. 2. As many.

Prov. જેટલો ગોળ નાખશો, તેટલું ગળ્યું થશે Plenty makes dainty. જેટલું પેટનાને લાગે, તેટલું પગલાંને ન લાગે The wearer knows best where the shoe pinches; he is the best judge whose own interests are concerned. તે જેટલો બહાર છે તેટલો માંહે છે His plans are laid deep.

જેટલે, adv. As; just as; while; when.

જેઠ, s. m. [S. ज्येष्ठा the eighteenth lunar mansion.] The eighth month of the Samvat year, corresponding to June. 2. [S. ज्येष्ठ, eldest] The husband's elder brother. 3. adj. Eldest; elder.

જેઠાણી, s f. [See above.] The wife of the husband's elder brother.

જેઠી, s. f. [See જેઠ.] The day of full moon in the month of જેઠ (June.) 2. adj. Born in the month of જેઠ (June). 3. Relating or pertaining to જેઠ.

જેઠીપુત્ર, s. m. [જેઠી + S. पुत्र a son.] The eldest son. 2. A son born in the month of જેઠ or in the constellation જેઠા.

જેઠીમધ, s f. n. [S. यष्टि a stick+मधु honey.] Liquorice-root. Glycyrrhiza glabra. N. O. Leguminosæ.

જેઠીમધનો શીરો, s. m. [જેઠીમધ +નો of & શીરો juice.] Juice of liquorice; liquorice extract. Taerniera nummularia. N. O. Leguminosæ.

જેઠીમલ, s. m. [જેઠ eldest+S. मल्ल a gymnast.] The best among gymnasts or athletes. 2. Name of a sub-caste of Modha Brahmanas.

જેઠો, s m. The colour of કસુંબો after pounding. 2. Same as જેઠીપુત્ર q. v.

જેઠાણું, s. n. [See જેઠ.] A feast given by the bride's father to the bride-groom's party.

જેણી, rel. pron. f. [See જે.] Who; that.

ઘર વાગી જેણીએ પીરજ ન ખોઈ.—નાકર.

જેણી ગમ, જેણી તરફ, જેણીપાસ, જેણી મેર, adv. [જે which & S. गम a road, P. तर्फ side, S. पार्श्व a side, and मार्ग a way.] Whither; in which direction; on which side.

જેતા, s. m. [S. जेतृ.] A victor; a conqueror. પોતાની મહમ્મદ એનો જેતા તે પણ ગયો તણાઈને—ન. બો. ટી.

જે તે, indef pron. [જે which & તે that.] Anybody; whatever; whatsoever. 2. Anything.

જેદર, s. n. A ram (ઘેટું).

જે પ્રમાણે, adv. [જે and S. प्रमाण measure.] As; in the way or manner. 2. In like manner; according as; like.

જેબ, s m. [P. जेब peculiarity.] Tyranny; oppression. 2. A large quantity. 3. s f. Reputation. 4. Splendour; lustre.

જેબજેબ, adv. [Redup. of જેબ.] Profusely; abundantly.

જેમ, Same as જે પ્રમાણે q. v. 2. Same as માફક q. v.

વહાલાં સાથે બહેન, માયાનું એ મારી જેમ —સચિત.

જેમ કે, adv. [જેમ as & કે that.] For instance; for example.

જેમજેમ, adv. [Redup of જેમ.] Just as; in proportion to; as; according as.

જેમતેમ, adv. [જેમ+તેમ so.] Indifferently; negligently. 2. Somehow or other; anyhow; tolerably.

જેમનું તેમ, adv. [જેમ + નું of & તેમ so.]. Precisely the same; in the same state; just as it was; status quo

જેયવું, Same as જેરવું q. v.

જેર, adj. [P] Overcome; exhausted; enfeebled; reduced; subdued.

Id. જેર કરવું To subdue. જેર થવું To submit; to be subdued.

જેરકડી, s. f. [જેર + કડી a ring.] The curb-chain or strap of a bit; an iron chain attached to a bridle of a horse.

જેરખું, s. n A cow-dung cake; a cake, prepared by mixing grass and cow-dung.

જેરદસ્ત, adj. [જેર + P. दस्त the hand.] Enfeebled; subdued. 2. Inferior; feebler; of less power; of less dignity; subject to the will of a superior.

જેરબંદ, જેરબંધ, [જેર + P. बन्द a band + S. बंध to bind.] A strap to curb a horse. 2. A scourge; a lash.

સીપાઈઓને જેરબંધવા માર મારી કાઢી મુકયા.—ક. દા. કાં.

જેરવવું, v. i [S. जृ, जिर् to be digested.] To digest. 2. To endure. 3. To keep secret.

જેરો, *s. m.* A collection; an assemblage. 2. Fire. 3. Tobacco-powder.

જેવડું, *m. f. n.* [See જેટલું.] As big as; as much as; as large as; as old as.

જેવર, Same as જવાહીર *q. v.*

થાળ ધરીને કર, તેથી ઊંચે ધર, જેવર, નેવર, સોયવતી ત્યાં –વહુલ,

જેવરી, *s. f.* [S. ज्या a bow + દોરી a string.] The string of a bow.

જેવાણી, *s. n.* [S. जमन eating + S. पानीय water.] The refuse water in a kitchen.

જેવારે, Same as જ્યારે *q. v.*

જેવારો, *s. m.* [જે victory+S. वार turn.] Time of victory; time of rejoicings 2. Success; victory.

જેવું, *adj. m f. n.* [See જેવડું.] Similar; such; like; as. 2. *adv. m. f. n.* Just as; as soon as.

Prov. જેવો દેશ તેવો વેશ In Rome be a Roman. જેવાં આણિયાં તેવાં જોડિયાં Like for like; tit for tat. જેવા બાપ તેવા બેટા, ને જેવા બાપ તેવા બેટા As is the father so is the son. જેવો દેવ તેવો ભક્ત As is the god so is the worshipper. જેવો સંગ તેવો રંગ Tell me the company you keep, and I'll tell you what you are. જેવા શેઠ તેવા વાણોતર As is the master, so is the servant.

જેવુંતેવું, *adj m. f. n.* [જેવું+તેવું so.] Common; ordinary. 2. Not particularly chosen or selected. 3. Howsoever; in whatever light one is taken.

જેવે, *adv.* [See જેવું.] While; when; during.

જેષ્ટિકા, *s. f.* [S. यष्टिका.] A staff; a stick; a pole; a club

જેઠ, Same as જેઠ *q. v.*

જેષ્ઠા, *s. f. n.* [S. ज्येष्ठा.] The eighteenth lunar mansion; antares scorpionis.

જેસણી, *s. f.* A plough.

જેહુ, Same as જેહું *q. v.*

જેહ, Same as જે Which (used in poetry).

જેહુ, *s. f.* Dust. 2. A worthless thing.

જેહેર, Same as ઝેર *q. v.*

જેળ, *s. n.* [S. ज्वाला fire.] Lustre; splendour. 2. Destruction; non-entity.

Id જેળ જવું To be destroyed; to be reduced to non-entity.

જૈ, Same as જઈ *q. v.*

પુરુષને નામે પણ જૈ ન વાવીએં.—શામળ.

જૈન, *s m.* [S. *fr.* जिन one of the deified mortals among the Bauddhas *fr.* जि to conquer.] A worshipper of the Jinas; a Jaina.

જૈનપંથ, } *s. m.* [જૈન+S. पथिन् a sect, मत
જૈનમત, }
belief.] Jainism; the doctrine of the Jainas.

જૈમિની, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage and founder of the Meemansa school of philosophy.

જોંસણ, *s. n.* Burning.

જોંસવું, *v. t.* To burn. 2. To supply; to serve (in contempt).

જો, *conj.* [S. यदि, यावत्, lit.] If; provided; in case. 2. *v. t.* [See જોવું.] Behold; see; look. 3. Hear me. 4. Look here.

જોઇતું, *adj. m. f. n.* [See જોઇવું] Needful; expedient. 2. Incumbent 3. Requisite; required.

Id. જોઇતુંકરતું-જોઇતુંકારવતું Whatever is needful; whatever is required.

Prov. જોઇતું હતું, ને વૈદે કહ્યું I got what I wanted to have.

જોઇએ, *v. i.* [S. युज्यते he concentrates his mind.] Must; ought; should.

જોઇવું, *v. i.* [See above.] To require; to want. 2. To need. 4. To be incumbent

Id. તમારે મારે ત્યાં આવવું જોઇશે It will be incumbent upon you to come to my place; you shall have to come to my house. મને પાંચ રૂપીઆ જોઇશે I shall require five rupees. જોઇએ તો If you like.

જોક, *s. f.* [S. जलूका.] A leech. 2. [S. यूथ.] A herd; a collection. 3. A cattle-shed.

જો કે, *conj.* [જો if & કે that] Although; though; notwithstanding

જોખ, *s. m* [See જોખવું.] A weight; a mass to weigh with. 2. Weighing. 3. *s. f.* [See જોક.] A leech. 4. A herd; a collection. 5. A cattle shed. 6. Same as જોખમ *q. v.* 7. [S. जोष *fr.* जुष् to delight.] Pleasure.

Prov. જીવે તેને જોખ Those who live longest, will see most

જરથી પામે જોખ, સતી સુખ કુળની આવે.—શામળ.

જોખમ, *s. n.* [Ar] Risk; hazard, peril; danger. 2. A venture; an enterprise. 3. Loss or deficiency of money. 4. Responsibility. 5. Valuables; valuable property.

Id. જોખમ ઉતારવું To insure. 2. To be free from responsibility. જોખમ કરવું To bring one into a loss; to injure. જોખમ ખમવું-ખાવું To bear a loss. જોખમ માથે લેવું-વહોરવું To undertake a responsibility. જોખમ લાગવું To be damaged. જોખમ ખેડવું To run into risk; to enterprise. જોખમમાં નાખવું To place in a responsible or risky situation. જોખમભરેલું Risky. એમાં જોખમ છે It is risky; it involves a loss. એની પાસે જોખમ છે He has valuable property (of gold, etc., in an unsafe place).

જોખમકારક, } જોખમકારી, } *adj.* [જોખમ + S. कृ to do.] Perilous; hazardous; dangerous.

જોખમદાર, *adj.* [જોખમ+P. दार having] Answerable; responsible.

જોખમદારી, *s. f.* [See above] Responsibility.

જોખમાપ, *s. n.* [જોખ weight+S. मापन a measure.] A measure and weight; measurement and weighment (in ascertaining and identifying a thing).

જોખમાવું, *v. i.* [See જોખમ risk.] To be damaged, hurt or injured; to sustain an injury.

જોખવું, *v. t.* [S. जुष्, जोष् to investigate; to examine.] To weigh; to examine by a balance. 2. To beat severely; to thrash. 3. To abuse with bad words.

Id. જોખી નાખવું To ascertain the weight of. 2. To beat. 3. To threaten.

Prov. જોખવાનું મોં કાટું The weight of a thing is no respecter of person.

જોખસે, *adv.* Of course; as a matter of course.

જોખામણ, } *s. n.* જોખામણી, } *s. f.* [See જોખવું.] The wages for weighing.

જોખાવવું, *v. t.* [See જોખવું.] To get weighed.

જોખાવું, *v. i.* [See જોખવું.] To be weighed.

જોખાઓ, *s. m.* [See જોખવું.] One who weighs.

જોખો, *s. m* [S. जोष.] Pleasure; enjoyment; happiness; satisfaction. 2. [See જોખવું.] A man who weighs.

રમી, ભમી, જોખો કરી, અને તમારે ઘેર.—સામળ.

જોગ, *s. m.* [S. योग *fr.* युज् to join.] Junction. 2. Consecutive disposition or arrangement of things; arrangement; disposition. 3. A way; a means; an expedient. 4. Time; circumstance; opportunity. 5. Spiritual or abstract devotion; abstract worship. 6. Renunciation of the world and worldly passions and affections. 7. *adj.* [S. योग्य fit.] Suitable; worthy; fit; becoming; proper. 8. *adv.* Towards; to.

Id. જોગ આવવો-બનવો To take place (of a conjuncture or crisis). જોગ મળવો આવવો To occur (of a suitable or favourable conjuncture). જોગ સાધવો To take advantage of an opportunity; to make the best of an occurrence. 2. To effect a junction of broken threads in weaving. જોગ લેવો To adopt ascetic practices. જોગ વહેવા To undergo a particular kind of ceremony, whereby a Jaina ascetic becomes entitled to great purity and sanctity. લખવાજોગ Suitable for writing. ખાવાજોગ Eatable. તેના જોગ કાગળ લખ્યો A letter was written to him. તેના જોગનો કાગળ A letter addressed to him. નામજોગ હુંડી A money-order to be paid to the person whose name is mentioned therein; an order cheque. શાહજોગ હુંડી A money-order to be paid to the bearer who should be ascertained to be in lawful possession of the document; a bearer cheque.

પ્રેમને જોગ તો સ્વતણી ગોપિકા —નરસિંહ.

જોગટી, *s. f.* [જોગી+ટી dim] A female recluse; a female ascetic 2. A female devotee of a goddess. 3. A female beggar. 4. A female friend. 5. A witch.

જોગટો, *s. m* [જોગી+ટો dim.] An ascetic; a recluse. 2. A devotee. 3. A religious mendicant (used in contempt).

જોગણ, } જોગણી, } *s. f.* [S. योगिनी.] A female ascetic. 2. A devotee of the goddess Amba

જોગદેવ, *s. m.* [જોગી+S. देव a lord.] A great ascetic.

ધાર ધારે ધારણા રે, જોગદેવ ભાળી, ભાળી.—ધીરો.

જોગનિદ્રા, *s. f.* [જોગ + S. निद्रा sleep.] The period between the destruction of the world and its new creation, during which Brahma, the creating god, is supposed to sleep. 2. A state between sleep and wakefulness; light sleep.

જોગનિદ્રાને આશા થઈ, કરી આયતન,—પ્રેમાનંદ.

જોગમાયા, *s. f.* [જોગ + S. माया illusion.] The magical power of yoga. 2. The power of god in the creation of the world personified as a deity. 3. Name of Durga.

જોગવટો, *s m.* [જોગી+S. वृत्ति way of living.] The state of a જોગી or જોગણ; asceticism.

જોગવવું, *v. t* [See જોગ.] To get on tolerably well. 2. To jog on. 3. To obtain a sufficiency without much trouble. 4. To pass or proceed. 5. To thrive; to prosper; to flourish. 6. To do for; to serve; to be sufficient for.

જોગવીએ જીવન, આવો, શાળમેળવું.—લલિત.

પુત્ર જણ્યા બહુ પેર, જણ્યા પણ જોગવીઆ નહિ.—બ્રહ્મચારી.

જોગવાઈ, *s. f.* [See જોગ.] Convenience. 2. Opportunity; juncture; occasion; fit time; seasonable time. 3. Arrangement.

Id. જોગવાઈ કરવી To make an arrangement for the convenience of. 2. To arrange for.

જોગાણ, *s. f.* The feed of a horse, ox, etc.; the allowance of grain, etc. given to a horse, ox, etc.; a ration.

જોગાનજોગ, *adv.* [Redup. of જોગ junction.] Chance; a collection of circumstances.

જોગાનજોગથી એવું બન્યું છે, તે સી પણ પહોંચ વારથી તે પ્રકારથી ખાવા લાગી જ જોઈ રહી હતી.—ઈ. સુ. દે.

જોગાભ્યાસ, *s. m.* [જોગ+S. अभ्यास exercise] Exercise in or practice of the principles of the Yoga philosophy; exercise in or practice of abstract worship or communion with the Universal Soul.

જોગાર્થ, *s. m.* [જોગ + S. अर्थ meaning.] The interpretation of Yoga philosophy

જોગ જોગાર્થ કરવો ટળ્યો.—અખો.

જોગી, *s. m.* [See જોગ.] An individual of the lowest caste of the same name. 2. Same as યોગી *q. v.* 3. Name of a particular air in music.

Prov. જોગી વછેર ત્યાં ઠમકું As is the minister, so is the nation. આજ કાલના જોગી, તે મુંડણ સભી જટા A false ascetic

જોગીઆસાવરી, *s. f.* [જોગીઓ + આસાવરી *q. v.*] Name of a particular air in music; a combination of the two airs જોગીઓ and આસાવરી.

જોગીઓ, *s. m.* Name of a particular air in music. 2. [See જોગ.] A person undergoing abstract devotion. 3. A person who has renunciated the world or worldly passions.

જોગીઆ હોય તેણે જોગ સંભાળવા.—નરસિંહ

જોગીડો, Same as જોગી *q. v.*

જોગું, *adj. m. f. n.* [See યોગ્ય.] Fit; proper; worthy; suitable; becoming. 2 *adv.* Towards; to.

આભૂષણો વળી દુકૂલ જ રાણીજોગાં.—ન. ચો. રી.

જોગેણ, Same as જોગણ *q. v.*

જોજન, Same as યોજન *q. v.*

જોજે, *inter.* [See જોવું.] Take care ! 2. Look sharp !

જોટી, *s. f.*
જોટું, *s n.* } A young female buffalo. 2. *adj. m. f. n.* Stupid; foolish.

લાણીએ આવ્યાં જોટીઓનાં દાન જો.—સામળદાસ.

જોટવાં, *s n pl.* [See જોટો.]
જોડવાં, } Silver rings worn on the toes by women.

જોટિંગ, *s m.* [S] An epithet of Shiva.

જોટિંગ પાદશાહી, *s. f.* [જોટિંગ + P. पादशाह a king.] An autocratic kingship; autocracy.

જોડું, Same as જોડકું *q. v.*

જોટો, *s. m.* [See જોડો.] A couple; a pair. 2. A pair of clothes.

Id. એ તેના જોટાનો છે He is his equal. એનો જોટો મળે નહિ He has no equal; there is none to match him. પોતીજોટો A suit of wearing apparel for men.

જોડ, *s. f.* [See જોડવું.] A pair. 2. A set; a pack. 3. Close connection. 4 A match; a fellow; a parallel; one of the same kind; a similar person or thing. 5. An inclination to be united with; affinity. 6. A twin. 7. The middle two wires of a musical instrument.

મનને જોડ માયાની મળી.—અખો

જોડઅક્ષર, Same as જોડાક્ષર *q. v.*

જોડકડું,
જોડકણું, } *s. n* [See જોડવું] An extempore song sung in antiphony by women at a marriage.
જોડકણું,

કંઈ લલિત પ્રબંધ જોડકણું જોડ.—સ. ઉ. પા.

જોડકું, *s. n.* [જોડ + કું dim.] A couple; a pair. 2. A twin.

જોડણી, *s. f.* [See જોડવું.] Joining; union; combination. 2 Spelling; orthography. 3. The conjugation; a verb.

જોડવા, *adj. m. pl* Twelve. (Used by brokers, etc.)

જોડવું, *v. t.* [S. जुड् to join; to invent.] To join; to unite; to put together; to add to. 2. To place or lay equally together; to lay along. 3. To attain; to acquire. 4. To contrive; to invent; to fabricate; to compose. 5. To accomplish; to bring about. 6. To yoke or put to. 7. To apply at the end; to append; to attach; to annex; to subjoin. 8. To pay up 9. To make a beginning; to begin. 10 *s. n.* [જોડ+વું dim.] A couple; a pair; a twin.

Id. હાથ જોડવા To beseech; to supplicate; to entreat. 2. To be tired of. જોડી કાઢવું To invent. વાત જોડવી To invent a story. વાત જોડી મૂકવી To have a story ready beforehand. ગાડીએ બળદ જોડવા To yoke the bullocks to a carriage. હાથપગ જોડી બેસી રહેવું To sit idle doing nothing નાણું જોડવું To pay up money: to make good a loss.

જોડાં, *s. n. pl.* [See જોડું.] Pairs; couples. 2. Shoes.

જોડા, *s. m. pl* [See જોડ.] A pair of shoes.

Id. જોડા પહેરવા-ઘાલવા To wear shoes. જોડા ફાટવા-ઘસવા To tear one's shoes 2 To visit and wait upon with laborious trudging. જોડા મારવા To reprimand or rebuke severely. જોડા ખાવા To suffer being beaten with shoes. 2. To suffer blame. જોડા પડવા To be beaten with shoes. 2. To be reprimanded; to be blamed.

કેડે જોડાનો ઢગલો કરી સહુ મંડળ ઉપર ચઢ્યું—ગો. મા. ત્રિ.

જોડાક્ષર, *s. m.* [જોડ + S. अक्षर a letter.] A conjunct consonant

જોડાક્ષરથી જે કરી પડે તો ગુરુ થાય.—દલપતરામ.

જોડાજોડ, *adv.* [Redup. of જોડ.] Closely; being close to each other. 2. In pairs

જોડામણ, } *s. n.*
જોડામણી, } *s. f.* [See જોડવું.] The price or cost of putting together (of pieces). 2. The charges of yoking a cart; hire.

જોડાવવું, *v. t.* [See જોડવું.] To get yoked. 2. To get joined.

જોડાવું, *v. i.* [See જોડવું.] To be joined or united. 2 To be yoked.

જોડી, *s. f.* [See જોડ.] A pair; a couple; two of a sort. 2. A match. 3. A shoe of native fashion.

જોડીઓ, *s. m.* [See જોડવું.] A companion; an associate; a single one of any pair or couple.

જોડીદાર, *s. m.* [જોડી + P. दार having.] A companion; an associate. 2. A partner. 3. An equal.

જોડું, *s. n.* [See જોડવું.] A married couple; a wedded pair. 2. [See જોડ.] A couple. 3. A shoe. 4. Twins.

Id. જોડું જમાડવું To invite a married couple to dinner, as a part of a religious ceremony.

Prov. અલ્લાએ બનાવ્યું જોડું, એક આંધળું ને બીજું ખોડું God made a pair, the one blind, the other lame; six one, and half a dozen of the other.

જોડે, *adv.* [See જોડવું.] With; along with; together with; in company with. 2. Near; close by; beside.

જોડો, *s. m.* [See જોડ.] A pair. 2. A shoe. 3. An equal; a match.

જડે નહિ જોડો એવો હોડથી જય દૂર તે.—દલપતરામ

જોડકાબોલ, *s. m pl.* [જોડકું + બોલ a word.] Songs sung in antiphony by women at a marriage ceremony.

જોણું, *s. n.* [See જોવું.] Seeing; a sight; a spectacle. 2. An object of censure.

Prov. જોણું, રોણું, ને વગોણું, એ ત્રણે ભેગાં હોય When a man has attracted the attention of the people, he shall have cause to grieve and be censured.

જાન, જોણું ને જાતર, મહાસુખ મહિમા માતર—શામળ.

જોત, *s. f* [S ज्योतिस् *fr.* द्युत् to shine.] Light; brilliancy; brightness; lustre. 2. The lighted wick of a lamp. The flame of a light or lamp.

જોત કરે પણ લાગે ઝાળ—અખો.

જોતજોતામાં, *adv.* [Redup. of જોવું.] Instantly; in a moment; in the twinkling of an eye.

જોતર, *s. n.* [S. योत्र.] A yoke-strap; a yoke-collar; a throat-band; a leather-strap.

જોતરવું, *v. t.* [See above.] To put a yoke on; to join in a yoke; to yoke. 3. To set to work.

જોતરાવું, *v. i.* [See above.] To be yoked together; to be joined to 2. To be united with (of husband and wife).

જોતરું, Same as જોતર *q. v.* 2. An inseparable person; a wife.

Id. જોતરું ઘાલવું To throw an unnecessary and unprofitable burden on. જોતરે જોડાવું To be

જોગમાયા, *s. f.* [જોગ + S. माया illusion.] The magical power of yoga. 2. The power of god in the creation of the world personified as a deity. 3. Name of Durga.

જોગવટો, *s m.* [જોગી+S वृत्ति way of living.] The state of a જોગી or જોગણ; asceticism.

જોગવવું, *v. t.* [See જોગ] To get on tolerably well. 2. To jog on. 3. To obtain a sufficiency without much trouble. 4. To pass or proceed. 5. To thrive; to prosper; to flourish. 6. To do for; to serve; to be sufficient for.

જોગવીએ જીવન, આવો, રાજમલવું.—લલિત.
પુત્ર જણ્યા બહુ પેર, જણ્યા પણ જોગવીઆ નહિ.—મકબારી.

જોગવાઈ, *s. f.* [See જોગ.] Convenience. 2. Opportunity; juncture; occasion; fit time; seasonable time. 3. Arrangement.

Id. જોગવાઈ કરવી To make an arrangement for the convenience of. 2. To arrange for.

જોગાણ, *s. f.* The feed of a horse, ox, etc.; the allowance of grain, etc. given to a horse, ox, etc.; a ration.

જોગાનજોગ, *adv.* [Redup. of જોગ junction.] Chance; a collection of circumstances.

જોગાનજોગથી એવું બન્યું કે, તે સૌ પણ ઘણીક વારથી તે પ્રસંગથી ખાવા લાગી જ જોઈ રહી હતી —ઈ. સૂ. દે.

જોગાભ્યાસ, *s. m.* [જોગ+S. अभ्यास exercise] Exercise in or practice of the principles of the Yoga philosophy; exercise in or practice of abstract worship or communion with the Universal Soul.

જોગારથ, *s. m.* [જોગ + S. अर्थ meaning.] The interpretation of Yoga philosophy

જોગ જોગારથ કરવો ટળ્યો—અખો.

જોગી, *s. m.* [See જોગ.] An individual of the lowest caste of the same name. 2. Same as યોગી *q. v.* 3. Name of a particular air in music.

Prov. જોગી વગર ત્યાં ઠમકું As is the minister, so is the nation. આજ કાલના જોગી, તે પુંઠયુ સળી જટા A false ascetic.

જોગીઆસાવરી, *s. f.* [જોગીઓ + આસાવરી *q. v.*] Name of a particular air in music: a combination of the two airs જોગીઓ and આસાવરી

જોગીઓ, *s. m.* Name of a particular air in music. 2. [See જોગ.] A person undergoing abstract devotion. 3. A person who has renunciated the world or worldly passions.

જોગીઆ હોય તેણે જોગ સંભારવા.—નરસિંહ.

જોગીડો, Same as જોગી *q. v.*

જોગું, *adj. m. f. n.* [See યોગ્ય.] Fit; proper; worthy; suitable; becoming. 2 *adv.* Towards; to.

આવ્યુંજ્યો વળી ફકત જ રાણીજોગાં—ન. બો. રી.

જોગેણ, Same as જોગણ *q. v.*

જોજન, Same as યોજન *q. v.*

જોજે, *inter.* [See જોવું.] Take care! 2. Look sharp!

જોટડી, } *s. f.*
જોટડું, } *s n.* A young female buffalo. 2. *adj. m f. n.* Stupid; foolish.

આણીએ આવ્યાં જોટડીઓનાં દાન જે,—સમળશામ.

જોટવાં, }
જોટવાં, } *s n pl.* [See જોટો.] Silver rings worn on the toes by women.

જોટિંગ, *s m.* [S] An epithet of Shiva.

જોટિંગ પાદશાહી, *s. f.* [જોટિંગ + P. पादशाह a king.] An autocratic kingship; autocracy.

જોડું. Same as જોટડું *q. v.*

જોટો, *s. m.* [See જોડો.] A couple; a pair. 2. A pair of clothes.

Id. એ તેના જોટાનો છે He is his equal. એનો જોટો બને નહિ He has no equal; there is none to match him. પેશીજોટો A suit of wearing apparel for men.

જોડ, *s. f.* [See જોડવું.] A pair. 2. A set; a pack. 3. Close connection. 4 A match; a fellow; a parallel; one of the same kind; a similar person or thing. 5. An inclination to be united with; affinity. 6. A twin. 7. The middle two wires of a musical instrument.

મનને જોડ ભાગાની ઘણી.—અખો.

જોડઅક્ષર, Same as જોડાક્ષર *q. v.*

જોડકં, }
જોડકણું, } *s. n* [See જોડવું.] An extempore
જોડકણું, }
song sung in antiphony by women at a marriage.

કંઇ લલિત પદબંધ જોડકણું જેડ—સ. ઉ. પા.

જોડકું, *s. n.* [જોડ + કું dim.] A couple; a pair. 2. A twin.

જોડણી, *s. f.* [See જોડવું.] Joining; union; combination. 2. Spelling; orthography. 3. The conjugation; a verb.

જોડલા, *adj. m. pl.* Twelve. (Used by brokers, etc.)

જોડવું, *v. t.* [S. जुड् to join; to invent.] To join; to unite; to put together; to add to. 2. To place or lay equally together; to lay along. 3. To attain; to acquire. 4. To contrive; to invent; to fabricate; to compose. 5. To accomplish; to bring about. 6. To yoke or put to. 7. To apply at the end; to append; to attach; to annex; to subjoin. 8. To pay up. 9. To make a beginning; to begin. 10. *s. n.* [જોડ+વું dim.] A couple; a pair; a twin.

Id. હાથ જોડવા To beseech; to supplicate; to entreat. 2. To be tired of. જોડી કાઢવું To invent. વાત જોડવી To invent a story. વાત જોડી મૂકવી To have a story ready beforehand. ગાડીએ બળદ જોડવા To yoke the bullocks to a carriage. હાથપગ જોડી બેસી રહેવું *To sit idle doing nothing.* નાણું જોડવું To pay up money; to make good a loss.

જોડાં, *s. n. pl.* [See જોડું.] Pairs; couples. 2. Shoes.

જોડા, *s. m. pl.* [See જોડ.] A pair of shoes. Id. જોડા પહેરવા-ઘાલવા To wear shoes. જોડા ફાડવા-ઘસવા To tear one's shoes. 2. To visit and wait upon with laborious trudging. જોડા મારવા To reprimand or rebuke severely. જોડા ખાવા To suffer being beaten with shoes. 2. To suffer blame. જોડા પડવા To be beaten with shoes. 2. To be reprimanded; to be blamed.
હેઠે જોડાનો ઢગલો કરી સહુ મંડળ ઉપર ચઢવું-ગો. મા. ત્રિ.

જોડાક્ષર, *s. m.* [જોડ + S. अक्षर a letter.] A conjunct consonant.

જોડાક્ષરથી જે કરી પડે તો ગુરુ થાય.—દલપતરામ.

જોડાજોડ, *adv.* [Redup. of જોડ.] Closely; being close to each other. 2. In pairs.

જોડામણ, *s. n.* / જોડામણી, *s. f.* [See જોડવું.] The price or cost of putting together (of pieces). 2. The charges of yoking a cart; hire.

જોડાવવું, *v. t.* [See જોડવું.] To get yoked. 2. To get joined.

જોડાવું, *v. i.* [See જોડવું.] To be joined or united. 2. To be yoked.

જોડી, *s. f.* [See જોડ.] A pair; a couple; two of a sort. 2. A match. 3. A shoe of native fashion.

જોડીઓ, *s. m.* [See જોડવું.] A companion; an associate; a single one of any pair or couple.

જોડીદાર, *s. m.* [જોડી + P. दार having.] A companion; an associate. 2. A partner. 3. An equal.

જોડું, *s. n.* [See જોડવું.] A married couple; a wedded pair. 2. [See જોડ.] A couple. 3. A shoe. 4. Twins.

Id. જોડું જમાડવું To invite a married couple to dinner, as a part of a religious ceremony.

Prov. અલ્લાએ બનાવ્યું જોડું, એક આંધળું ને બીજું ખોડું God made a pair, the one blind, the other lame; six one, and half a dozen of the other.

જોડે, *adv.* [See જોડવું.] With; along with; together with; in company with. 2. Near; close by; beside.

જોડો, *s. m.* [See જોડ.] A pair. 2. A shoe, 3. An equal; a match.

જડે નહિ જોડો એનો જોયે જાય દૂર તે.—દલપતરામ.

જોડ્યાબોલ, *s. m pl.* [જોડવું + બોલ a word.] Songs sung in antiphony by women at a marriage ceremony.

જોણું, *s. n.* [See જોવું.] Seeing; a sight; a spectacle. 2. An object of censure.

Prov. જોણું, રોણું, ને વગોણું, એ ત્રણે ભેળાં હોય When a man has attracted the attention of the people, he shall have cause to grieve and be censured.

જન, જોણું ને અંતર, મહાસુખ મહિમા માતર.—સામળ.

જોત, *s. f.* [S ज्योतिस् *fr.* द्युत् *to shine.*] Light; brilliancy; brightness; lustre. 2. The lighted wick of a lamp. The flame of a light or lamp.

જોત કરે પણ લાગે ઝાળ.—અખો.

જોતજોતામાં, *adv.* [Redup. of જોવું.] Instantly; in a moment; in the twinkling of an eye.

જોતર, *s. n.* [S. योत्र.] A yoke-strap; a yoke-collar; a throat-band; a leather-strap.

જોતરવું, *v. t.* [See above.] To put a yoke on; to join in a yoke; to yoke. 3. To set to work.

જોતરાવું, *v. i.* [See above.] To be yoked together; to be joined to. 2. To be united with (of husband and wife).

જોતરૂં, Same as જોતર *q. v.* 2. An inseparable person; a wife.

Id. જોતરૂં નાખવું To throw an unnecessary and unprofitable burden on. જોતરે જોડાવું To be

yoked; to be harnessed. 2. To have the duties and responsibilities of one's family thrown upon oneself. 3. To be married. 4. To be engaged to do a hard work.

જોતાં,
જોતાંવારમાં, } *adv.* [જોવું to see+વાર time.]
જોતામાં,
While being seen; while all were looking. 2. In the twinkling of an eye; in a moment; instantly.

જોતિષ, Same as જ્યોતિષ *q. v.*

જોતી, *s m.* A priest that assists another in the performance of certain ceremonies according to the Vendidad (among Parsees). 2. *v. t. f.* [See જોવું.] Was seeing. 3. Same as જ્યોતિ *q. v.*

જોતું, Same as જોઈતું *q. v.* 2. *v. i. n.* [See જોવું.] Was seeing.

જોતો, *v. t. m.* [See જોવું.] Was seeing.

જોદ્ધો, *adj. m.* [See above] Stout; strong; lusty. 2. *s m.* A warrior; a soldier.

જોધ, *adj.* [S. योध a warrior.] Strong; stout; lusty 2. *s. m* A warrior; a soldier.

જોનાર, *s m. f. n* [See જોવું.] A beholder; an onlooker; a spectator

જોની, *s. f.* [S. योनि.] Pudendum muliebre or vulva. 2. The birth-place; the origin. 3. A class of created existences, whether animate or inanimate, a kingdom.

જોબન, *s. n* [S. यौवन.] The bloom of life; youth; manhood; maidenhood 2. The breast of a young woman.

Id. ભરજોબન The full maturity and development of the body of a boy or girl; the bloom or prime of youth.

જોબનવંતી, }
જોબના, } *adj f.* [જોબન+S. वत् having.]
Being in the bloom of life; youthful; blooming; fresh (of a woman).

જોબનીઉં, Same as જોબન *q v.*

જોબાઉં, Same as જોબાવું *q v.*

જોબો, Same as જોબો *q. v.*

જોભાવું, *v. i.* [See જોભો.] To be unconscious or excited. 2. To perspire.

જોભો, *s m.* [See ક્ષોભ agitation, derangement.] Derangement of the bodily functions. 2. Unconsciousness. 3. Profuse perspiration caused by unconsciousness or excitement.

Id. જોભો આવવો To be totally deranged in the functions of the body. 2. To perspire through excitement or unconsciousness.

જોમ, *s. m. f. n.* [See જોબન.] Outburst; passion. 2. Force; strength; vigour.

જોમ ઘણો વરસાદે જણાઈ.—કાળિદાસ.

તે તો સઘળાં તેં રચ્યાં, જણાવું તારું જોમ.—દલપતરામ.

જોમી, *adj.* [See above.] Forceful; strong.

જોર, *s n.* [P. ज़ोर.] Strength. 2. Firmness; power of endurance or resistance. 3. Oppression; violence. 4. Influence; force; power. 5. Impetuosity; vehemence; impetus. 6. Compulsion. 7. Stress; strain. 8. Momentum; pull of a force. 9 Hard straining of the muscles; a particular exercise in gymnastics. 10. The flood-tide at conjunction and opposition. 11. Weight.

Id. જોર કરવું To practise a particular exercise in gymnastics. જોર કરવું To resist greatly; to be hard of accomplishment. 2. To compel; to force. 3. To press hard. જોર મારવું-ચલાવવું To exercise power; to oppress; to tyrannize over. જોર જોવું-જોર અજમાવવું To try one's strength or power જોરમાં In full swing.

જોબનરૂપ તણું ■ જોર,—સામળ.

અંગેઠ પ્રમાણું જોર તેમની કરિયાદ દેરામાં છે.-મહિપતરામ.

ઘોર ફુરમી જોર ગયા ને જોર ક્યાંઈ ફૂટ્યું.—દલપતરામ.

જોરખ્ત, *adj* [જોર+ખ્તવું to test.] Athletic; gymnastic.

જોરજમરી, *s f.* [જોર + જમરી violence.] Violence; force; tyranny.

જોરજુલમ, *s. m.* [જોર + P. जुल्म tyranny.] Force and tyranny. 2. Forcible compulsion.

જોરભેર, *adv.* [જોર + ભરવું to fill.] Forcibly; violently.

જોરવાન, }
જોરવાળો, } *adj.* [જોર + S. वत्, Guj. વાળો having] Powerful; strong; mighty; potent; brave; courageous; bold; intrepid; vigorous; firm.

જોરાળુ, Same as જોરવાન *q. v.*

હોય પ્રબળ તે મહા જોરાળુ.—કાળિદાસ.

જોરાવર, Same as જોરવાન *q. v.*

જોરાવરી, *s. f.* [See above.] Violence; force; compulsion; constraint.

Id. જોરાવરીનો પોરો A time for tyranny and oppression.

છ જોરાવરીનો પોરો, કહું કાન ઠું ઘર આવ ઓરો.–પ્રેમાનંદ

જોરાળ, *adj.* [See જોરાળું.] Strong; powerful.

જોરાળાપણું, *s. n.* [જોરાળું+પણું a suffix forming a noun.] Consciousness of having strength or power.

જોરાળું, *adj. m. f. n.* [જોર + વાળું having.] Powerful; strong.

જોરી, *adj* [See જોર.] Defended or supported (of a piece in a game at chess) 2. *s. f.* A game at chess, in which a piece is taken only if it be not defended or supported.

જોરૂ, *s f.* [H.] A wife

Prov. જર, જોરૂ ને જમીન એ ત્રણની લડાઈ Wealth, wife and lands are the three sources of quarrel. ગરીબની જોરૂ સૌની ભાભી Men always tyrannize over the weak.

જોરો, *s. m.* [See જોર.] Authority. 2. Force. 3. Pressure.

પહાણ તારી આવ્યો પરપંચે જનાવર સંઘાતે જોરો છે.–સામળ.
કોપી ગાળ દીધી અહંકારી, છ જોરાવરનો જોરો,–પ્રેમાનંદ.
બકરે કરી જોરો.–નરહરદાસ.

જોરોતોરો, *s. m.* [જોરો+તોરો redup] Compulsion; force. 2. Authority.

જોવડાવવું, *v. t.* [See જોવું.] To show; to exhibit; to point out 2. To request to see; to ask to see.

જોવું, *v. t.* [S. दृश् to see] To look at; to behold; to view. 2. To contemplate. 3. To perceive in general. 4. To look after; to attend to; to inspect; to review. 5. To search for. 6. To examine; to look into; to prove. 7. To mind; to regard; to consider; to give attention to. 8. To take care.

Id. નજરે જોવું To see with one's own eyes. પોતાનું સામર્થ્ય જોવું To take into consideration one's strength or means નાડ જોવી To feel the pulse. જોષ જોવા To examine the situations and influences of stars so as to foretell events. ઘર જોવું–કુળ જોવું To examine the parentage, particularly with a view to contract a marriage. હાથ જોવા To examine the lines on the hand with a view to foretell events. માથું જોવું To comb the hair on the head and clean it. હિસાબ જોવો To examine an account. દફતર જોવું To examine a record. જોઈ જોઈને જોવું To examine minutely, for a long time, and on all sides. જોઈને ચાલવું To conduct oneself with caution and prudence. જોયા જેવું Worth looking at. 2. Not worth seeing; bad; unpleasant to look at; ridiculous. જોયા જેવું કરવું To do something unpleasant or ridiculous. જોવા જેવું Attractive; worth seeing. 2. Beautiful; sightly. જોતાં On consideration. જોઈએ તો If we consider. જોઈશું–જોશું We will consider or think about. જોઈ લેવું To experience; to test. 2. To keep in mind or wait for an opportunity. 3. To call (an enemy or one that has done mischief) to account; to threaten. 4. To make one pay the penalty of one's own improper doings. ઠીક છે; હું જોઈ લઈશ Well; I shall see to it–mind you! લખી જોવું To make an attempt to write. વાંચી જોવું To try to read. ખાઈ જોવું To eat just to taste. જોઈ–વિચારી કામ કરો–જોઈને ડગલાં ભરો–જોઈવિચારી મિત્ર કરો Think before you leap; sudden friendship, sure repentance.

Prov. જોયું એ નહિ, ને કાઢ્યું એ નહિ Unseen, unrued

જોશ, *s. m.* [P.=S. जुष्, जोष्, to be heated; to shine.] Ebullition; fermentation. 2. Passion; rage; anger. 3. Commotion. 4. Excitement of lust 5. Same as જોષ *q. v.*

જોશન, *s. n.* A kind of ornament worn on the hand.

જોશી, Same as જોષી *q. v.*

જોષ, *s. m.* [See જ્યોતિષ.] Fortune; destiny.

Id. જોષ જોવા To examine the situations and influences of stars so as to foretell events

જોષી, *s m.* [See જ્યોતિષી.] An astronomer. 2. An astrologer; a fortune-teller.

Prov. જોષી, ડોશી, ને પરોણો, એ ત્રણે રોટલીઆ An astrologer, an old woman, and a traveller serve and are served gratis. જોષીનું પારણે (રળવાનું), ને વૈદનું ખાટલે (રળવાનું) The services of an astrologer are required on auspicious occasions, while those of a physician are required when a man is on his sick bed. જોષીનાં ઘર નહિ, ને વૈદનાં મરે નહિ If astrology and medicine have any efficacy, their relations should not suffer.

જોસ, Same as જોશ *q. v.* 2. Same as જોષ *q. v.*

જોસતાન, } જોસદાન, } *s. n.* [P. जुज़ a part + दान्, S. धान, धाम, a place.] A cloth so sewn as to form a case or bag to hold paper, books, etc.

જોસ્તજુ, *s. f.* [P.] Search. 2. Discussion.

જોસ્સો, Same as જોશ *q. v.*

જોહાર, Same as જુહાર *q. v.*

જોહુકમ, *s. m.* Tyranny.

જોહુકમી, *adj.* Tyrannical. 2. *s. f.* Tyrannical rule; tyranny.

જોળ, *s f* [See જોડ.] Twins.

જ્ઞ, *s. m.* [S.] A conjunct consonant made up of જ and ઞ. 2. *adj.* Knowing; familiar with (at the end of a compound, as in સર્વજ્ઞ, અજ્ઞ, શાસ્ત્રજ્ઞ etc.). 3 Wise.

જ્ઞપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Understanding; the intellectual faculty. 2 Knowledge.

જ્ઞાત, Same as જ્ઞાતિ *q. v.* 2. *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Known; understood; ascertained; learnt.

જ્ઞાતવ્ય, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] That is to be known. 2. That should be known.

જ્ઞાતસિદ્ધાંત, *adj.* [જ્ઞાત+S. सिद्धांत a theory.] That is thoroughly versed in science, and knows the established truth; completely versed in any shastra (of a person).

જ્ઞાતા, *s m.* [S. ज्ञातृ.] He who understands or knows; a knower. 2. A wise man.

જ્ઞાતિ, *s. f.* [S] A group of people who know one another; a community. 2. A tribe; a class, a caste. 3. A kind; a sort.

જ્ઞાતિબહિષ્કૃત, *adj.* [જ્ઞાતિ+S. बहिस् out of+कृत done.] Excommunicated.

જ્ઞાતિભ્રષ્ટ, *adj.* [જ્ઞાતિ+S. भ्रष्ट fallen.] Expelled from the caste; fallen away from the caste.

જ્ઞાન, *s. n.* [S] Knowledge; acquaintance; learning; proficiency; information. 2. A science; systematized knowledge. 3. Spiritual knowledge 4. Understanding; sense; judgment; intelligence.

જ્ઞાનકથા, *s. f.* [જ્ઞાન+S. कथा a story.] Intelligent conversation.

જ્ઞાનકળા, *s. f.* [જ્ઞાન + S. कला a digit of the moon.] The full development of the intellect.

જ્ઞાનકાંડ, *s m.* [જ્ઞાન+S. कांड a chapter.] The portion of the Vedas, which treats of the knowledge of God; the philosophic or esoteric portion of the Vedas.

જ્ઞાનખળ, *s m.* [જ્ઞાન+S. खल a rogue.] A hypocrite in knowledge; a pretender to knowledge.

જ્ઞાનગોષ્ઠિ, } જ્ઞાનગોષ્ઠી, } *s. f.* [જ્ઞાન + S. गोष्ठि, गोष्ठी chit-chat.] Intelligent conversation.

જ્ઞાનઘન, *adj.* [જ્ઞાન+S. घन thick.] Full of knowledge; full of understanding and wisdom; rich in knowledge; being pure knowledge.

જ્ઞાનચક્ષુ, *s. n.* [જ્ઞાન + S. चक्षुस् the eye.] The eye of understanding; the intellectual or mental eye; the mind's eye; intellectual vision. 2. *adj.* That can see or understand by means of the mental eye; learned.

જ્ઞાનચર્ચા, *s f.* [જ્ઞાન + S. चर्चा discussion.] Intelligent conversation.

જ્ઞાનતંતુ, *s. m.* [જ્ઞાન+.S. तंतु a thread.] A nerve; a sensory nerve.

જ્ઞાનદગ્ધ, *adj.* [જ્ઞાન+S. दग्ध burnt.] Perverse, or atheistic owing to deficient knowledge.

જ્ઞાનદર્પણ, *s. n.* [જ્ઞાન + S. दर्पण a mirror.] The mirror of knowledge.

જ્ઞાનદાન, *s. n.* [જ્ઞાન+S. दान a gift.] Giving or imparting knowledge; education; training.

જ્ઞાનદીપ, } જ્ઞાનદીપક, } *s. m.* [જ્ઞાન+S. दीप, दीपक a lamp.] The lamp of knowledge; the light of knowledge. 2 He whose riches is his knowledge.

જ્ઞાનદીપક હવે પ્રગટાવો, પૂજું મનનો પાપને.–દી. વિ. મ.

જ્ઞાનદૃષ્ટિ, *s. f.* [જ્ઞાન + S दृष्टि sight.] The eye of understanding; the mind's eye. 2 *adj.* Learned.

જ્ઞાનધન, *s. n.* [જ્ઞાન+S. धन wealth.] Wealth consisting of knowledge. 2. *adj.* Looking upon knowledge as one's only wealth.

જ્ઞાનનિષ્ઠ, *adj* [જ્ઞાન + S. निष्ठ devoted to.] Intent on acquiring spiritual knowledge.

જ્ઞાનપરંપરા, *s. f.* [જ્ઞાન + S. परंपरा a series.] A series of truths knowable one after another in their order.

જ્ઞાનપાંચમ, *s. f.* [જ્ઞાન +S. पंचम fifth.] The fifth day in the bright half of the month of Kartika (November).

જ્ઞાનપ્રક્રિયા, *s. f.* [ज्ञान + S. प्रक्रिया a rite.] Epistemology.

જ્ઞાનપ્રસારક, *adj.* [ज्ञान+S. प्रसारक spreading.] Knowledge-diffusing; spreading knowledge.

જ્ઞાનમય, *adj.* [ज्ञान+S. मय full of.] Consisting of knowledge; spiritual. 2. Containing knowledge; knowing.

જ્ઞાનમાર્ગ, *s. m.* [ज्ञान + S. मार्ग a way.] Knowledge as the way to the attainment of absorption into the universal spirit; the way of knowledge.

જ્ઞાનમાલા, } જ્ઞાનમાળા, } *s. f.* [ज्ञान + S. माला a series; a garland.] A garland or wreath put around his son by the father or by an ascetic etc., when the lad commences the sacred study. 2. Knowledge or truths arranged or systematized. 3. A series of books which would impart knowledge.

જ્ઞાનયોગ, *s. m.* [ज्ञान+S. योग deep meditation.] Contemplation as the principal means of attaining true knowledge.

જ્ઞાનલક્ષણ, *s. n.* [ज्ञान + S. लक्षण a sign.] A sign or mark of knowledge acquired or to be acquired.

જ્ઞાનવલ્લી, *s. f.* [ज्ञान + S. वल्ली a creeper.] The creeper of knowledge; the plant which enlarges the understanding. 2. The hemp-plant; bhang; ganja.

જ્ઞાનવાન, *adj.* [ज्ञान+S. वत् having.] Possessing knowledge; wise.

જ્ઞાનવાયુ, *s. m.* [ज्ञान+S. वायु wind.] A brain disease, which prompts the patient to chatter volubly on learned and profound subjects.

જ્ઞાનવિજ્ઞાન, *s. n.* [ज्ञान+ S. विज्ञान particular knowledge.] Sacred and profane sciences. 2. General and particular knowledge.

જ્ઞાનવૈરાગ્ય, *s. m.* [ज्ञान+S. वैराग्य asceticism.] Asceticism through attainment of true or spiritual knowledge.

જ્ઞાનહીન, } જ્ઞાનહીણુ, } *adj.* [ज्ञान + S. हीन without.] Having no knowledge; unknowing.

જ્ઞાનાભિલાષ, *s. m.* [ज्ञान+S. अभिलाष desire.] The thirst for knowledge.

જ્ઞાનાભિલાષી, *adj.* [See above.] Thirsty for knowledge; desirous of knowledge.

જ્ઞાનાભ્યાસ, *s. m.* [ज्ञान + S. अभ्यास study.] The pursuit of knowledge; study.

જ્ઞાની, *adj.* [S. ज्ञानिन्.] Wise; sensible; intelligent; knowing. 2. Possessing religious knowledge. 3. Learned; erudite.

જ્ઞાનીશ્વર, *s. m.* [ज्ञानी + S. ईश्वर God.] The best among wise men.

જ્ઞાનેંદ્રિય, *s. f.* [ज्ञान+S. इंद्रिय an organ.] An organ of knowledge; an organ by or through which knowledge is acquired; an organ of sense or perception. [The five organs of sense are the ear, the skin, the eye, the tongue, and the nose.]

જ્ઞાનોદય, *s. m.* [ज्ञान + S. उदय rise.] The dawn of knowledge.

જ્ઞાનોપદેશ, *s. m.* [ज्ञान+S. उपदेश a precept.] Instruction in holy knowledge.

જ્ઞાનોપાસના, *s. f.* [ज्ञान+S. उपासना worship.] Seeking knowledge or wisdom 2. Worship of God by the intellect.

જ્ઞાપક, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Making known; informing; indicating; indicatory; indicative; declaratory. 2. *s. m.* A teacher. 3. *s. n.* A significant expression; a suggestive rule or precept (said of such rules in philosophy as imply something more than what is actually expressed by the words of those rules themselves).

જ્ઞાપન, *s. n.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Making known; informing. 2. Declaration; proclamation; notification.

જ્ઞાપિત, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] Made known; informed; announced; declared.

Id. જ્ઞાપિત હુકમનામું A declaratory decree of a court.

જ્ઞેય, *adj.* [S. *fr.* ज्ञा to know.] That is to be known. 2. Fit to be known; knowable.

તેની ઇચ્છા જ્ઞેયના નિરવધિ પ્રદેશમાં પ્રવાસ કરવાની હતી.—કાંત.

જ્યમત્યમ, Same as જેમતેમ *q. v.*

જ્યાં, *adv. rel.* [S. यस्मात् in which *fr.* यद् which.] In which place; in which case. 2. At which place; where.

Prov. જ્યાં જાઉં, ત્યાં નસીબ ચાર ડગલાં આગળને આગળ The more I try, the farther I am off. જ્યાં ગળી રોટી, ત્યાં પડ્યા રોટી Wasps haunt the honey-pot. જ્યાં જળ ઉંડાં, ત્યાં વધુ ઘૂમ Wherever

an unfortunate man goes, he meets with misfortunes. જ્યાં ન પહોંચે રવિ, ત્યાં પહોંચે કવિ The poet's eye sees farther than the sun. જ્યાં રોજગાર, ત્યાં ઘરબાર He makes himself at home, wherever he can work for gain.

જ્યાંત્યાં, *adv.* [જ્યાં+ત્યાં there.] In any way; somehow; some way. 2. With the greatest difficulty.

જ્યાંહાં, Same as જ્યાં *q. v.*

જ્યા, *s. f.* [S.] The chord of a segment of a circle. 2. The bow-string. 3. The earth. 4. A mother.

જ્યાદે, Same as જાદે *q. v.*

જ્યામિતિ, *s. f.* [જ્યા+S. मिति measurement.] Geometry.

જ્યાયાન, *adj* [S. *fr.* ज्यायस्.] Elder. 2. Senior. 3. Superior. 4. Larger. 5. *s. m.* A boy who has attained majority; one who is not a minor.

જ્યારે, *adv.* [Contraction of જે વારે at which time.] When.

જ્યારેત્યારે, *adv.* [જ્યારે+ત્યારે then.] Every now and then; often; frequently. 2. At an awkward time.

જ્યેષ્ઠ, *s. m.* [S.] The eighth month of the Vikrama year (June). 2. *adj.* Eldest; oldest. 3 Best. 4. Highest.

જ્યેષ્ઠા, *s. n.* [S.] Name of the eighteenth lunar asterism consisting of three stars; antares. 2. *s f.* The middle finger. 3. *adj. f.* Eldest; oldest. 4. Best. 5. Highest.

જ્યેષ્ઠા અને કનિષ્ઠા એવા બેભ્યાના વિભાગ યોગ્ય છે.—કહાવિ.

જ્યોતિ, *s. f.* [S. ज्योतिस्] Light; lustre; brightness; flash. 2. Light of Brahma. 3. A heavenly body; a luminary (planet, star etc.). 4. *s. m.* The sun. 5. Fire.

જ્યોતિર્મંડળ, *s n* [જ્યોતિ + S. मंडल an assembly.] The stellar sphere.

જ્યોતિર્લિંગ, *s. n.* [જ્યોતિ+S. लिंग an idol.] An idol of Shiva. There are twelve such idols in India, one each at સોમનાથ, મલ્લિકાર્જુન, મહાકાળેશ્વર, ઓંકારેશ્વર, કેદારેશ્વર, ભીમાશંકર, વિશ્વેશ્વર, ત્ર્યંબકેશ્વર, વૈદ્યનાથ, નાગેશ્વર, રામેશ્વર and ઘૃષ્ણેશ્વર.

જ્યોતિર્વિદ્, *s. m.* [જ્યોતિ+S विद् to know.] An astrologer. 2. An astronomer

જ્યોતિર્વિદ્યા, } *s f.*
જ્યોતિઃશાસ્ત્ર, } *s n.* [જ્યોતિ+S. विद्या, शास्त्र science.] Astrology. 2. Astronomy.

જ્યોતિષ, *s. n.* [See જ્યોતિ.] Astronomy. 2. Astrology. 3. Mathematical, astronomical and astrological science. 4. The profession, situation, or office of an astronomer or astrologer.

જ્યોતિષી, *s m.* [See above.] An astronomer. 2. An astrologer.

જ્યોતિષ્ટોમ, *s. m.* [જ્યોતિ + S स्तोम a Soma sacrifice.] A Soma sacrifice considered as the type of a whole class of sacrificial ceremonies.

જ્યોતિષ્માન, *adj.* [જ્યોતિ +S. मत् having.] Having light; brilliant. 2. *s m.* The sun.

જ્યોત્સના, }
જ્યોત્સ્ના, } *s. f.* [S. ज्योत्स्ना.] Moonlight. 2. A moonlit night.

જ્યોત્સ્ની, *s. f.* [S.] A moonlit night.

જ્યોત્સ્નેશ, *s. m.* [જ્યોત્સ્ના + S. ईश the lord.] The moon.

જ્યોત્સ્ની સમયે જ્યોત્સ્નેશની જ્યોત્સ્ના શીતકર પસરે છે સઘળે,
—ભરત.

જ્વર, *s. m.* [S.] Fever. 2. Heat. 3. Excitement or excited mental condition; distress; grief; sorrow.

જ્વરાંશ, *s. m.* [જ્વર+S. अंश a part.] Slight fever; feverishness.

જ્વરાંકુશ, *s. m* [જ્વર + S. अंकुश a check.] A medicinal preparation to check fever; an antifebrine; a febrifuge.

જ્વલન, *s. n.* [S. *fr.* ज्वल् to burn.] Burning; combustion. 2. Fire.

જ્વલિત, *adj* [S. *fr.* ज्वल् to burn.] Burnt. 2. Burning, lighted; illuminated.

જ્વાલા, }
જ્વાળા, } *s f.* [S. ज्वाला *fr.* ज्वल् to burn.] A flame 2. A blaze. 3. Extreme anger.

જ્વાલાગ્રાહી, }
જ્વાળાગ્રાહી, } *adj.* [જ્વાલા, જ્વાળા+S. ग्रह् to take.] Combustible; ignitible. 2. Inflammable.

જ્વાલામુખ, }
જ્વાળામુખ, } *s. n.* [See below.] A crater.

જ્વાલામુખી, }
જ્વાળામુખી, } *adj.* [જ્વાલા, જ્વાળા+S. मुख the mouth.] Having fire at the top. 2. *s. m.* A volcano.

Id. જ્વાલામુખી પર્વત A volcano

ઝ.

ઝ.

ઝ, *s. m.* [S.] The ninth consonant of the Gujarati alphabet of the palatal class.

ઝકઝક, Same as ઝગઝગ *q. v.*

ઝકઝોળ, *adj.* Absorbed in an occupation; deeply engaged. 2. *s. f.* An enjoyment; deep pleasure.

વેગે કુંજે પધારીઆ, તો લચકે થઈ ઝકઝોળ.—નરસિંહ.

ઝકાર, *s. m.* [ઝ+S. कृ to do.] The letter ઝ. 2. The sound of ઝ.

ઝકારાંત, *s. m.* [ઝકાર+S. अंत the end.] A word ending in ઝ.

ઝકોર, *s. f.* [S झ wind accompanied by rain + कृ to do.] Flapping; moving in air; flirting. 2. Shining. 3. *s. n.* A cart; a waggon. 4. Ursa major.

ઝકોળ, *s. f.* [See above.] A breeze; a gale of wind. 2. A wain; a waggon.

વેલમાં બેસી ઝકોળ કરતા ઉપડ્યા —હ. મે. ચિ.

ઝકી, *s. f.* Name of a bird; the brown fly-catcher.

ઝખ, *s. f.* [S. झष.] A fish. 2. Same as જખ *q. v.*

એટલું બધું શું ઝખ મારવા આવ્યું —હ. કા. કાં.

ઝગઝગ, *adv* [S. झगझगायति to sparkle; to flash.] Brightly; brilliantly.

ઝગઝગતું, *adj. m. f. n.* [See above.] Sparkling; brilliant; bright; glaring; glittering.

ઝગઝગવું, *v. i.* [See ઝગઝગ.] To gleam; to glitter; to sparkle.

ઝગઝગાટ, *s. m.* [ઝગઝગવું+S वृत्ति state.] Brilliancy; brightness; glare.

ઝગઝગાવવું, *v. t.* [See ઝગઝગવું.] To make flash; to cause to sparkle.

ઝગડો, Same as ઝઘડો *q. v.*

ઝગમગ, Same as ઝગઝગ *q. v.*

ઝગી ઝગમગ જ્યોતિ લાળ.—નર્મદ.

ઝગમગવું, Same as ઝગઝગવું *q. v.*

ઝગર, *adj.* Solitary; deserted.

ઝગરણ, *s. n.* Same as ઝઘડો *q. v.*

ઝગવું, Same as ઝગઝગવું *q. v.*

ને ઉપનિષદોના સૌ સાર થકી આ ગીતા ઝગી —ના. દ. કે.

ઝચ્ઘર, *adj.* Stiffened; bruised.

ઝઘડવું, *v. i.* [યુદ્ધ+S. कृ to do.] To fight; to quarrel. 2. To contend; to dispute.

વડો ઝઘડો કે સાંજ પડે પણ કાંઈ ગોરસનું લેવું રે.—પ્રેમાનંદ.

ઝઘડાખોર, *adj.* [ઝઘડો + P. खोर fond of.] Quarrelsome.

ઝઘડાઝઘડી, *s. f.* [Redup. of ઝઘડવું.] Mutual quarrelling.

ઝઘડો, *s. m.* [See ઝઘડવું.] A fight; a contest. 2. A quarrel; a dispute. 3. A law-suit; litigation.

ઝઘાર, *s. m.* [ઝગઝગ+S. कार doing.] A bright light.

Id. ઝઘારે જવું To shine brightly.

ઝટ્ઘર, *adj.* Heavily bruised; stiffened.

ઝંકાર, *s. m.* [S.] A low murmuring sound; tinkling.

ઝંકાર આ સુખ કરે કહી ઘુંઘરુઓને.—ન. બો. દી.

ઝંકૃતિ, *s. f.* [S.] A clanking or jingling sound.

ઝંખના, *s. f.* [See ઝંખવું.] Care; anxiety. 2. Cogitation 3. A vision seen in a dream. 4. An eager desire for a thing.

ઝંખવાયું, *adj. m. f. n.* [ઝાંખ+S. वत् having.] Ashamed; abashed.

ઝંખવાવું, *v. i.* [See ઝાંખું.] To be ashamed; to feel shy.

ઝંખવું, *v. t.* [ઝાંખી + કરવી to do.] To be anxious for; to brood over; to regard with anxiety for a long time. 2. To have a faint glimpse of.

આશ્ચર્ય કે લક્ષ સુદૂર ઝંખી.—ન. બો. દી.

ઝંખાવું, *v. i.* [See above.] To be ashamed; to feel shy; to be abashed. 2. To feel glare; to be unable to see owing to light.

જરા કન્યા ઝંખાઈ ગઈ —કલાપિ.

ઝંખાયું, Same as ઝંખવાયું *q. v.*

ઝંગ, *s. m. n.* [See જંગ.] A war; a battle; a warfare. 2. A noisy quarrel.

ઝંગી, *adj.* [See જંગી.] Pertaining to a war or battle; martial. 2. Grand; big.

ઝંઘ, } Same as જંઘા *q. v.*
ઝંઘા, }

ઝઝણાટ, Same as ઝણઝણાટ *q. v.*

ઝઝણી, *s. f.* The sensation of smart pain; tingling. 2. Passion; impulse.

Id. ઝમઝમી ચડવી To feel a trembling state of the body owing to anger or some other cause.

ઝઝૂમવું, *v. i.* To project and hang out; to overhang; to jut out. 2. To hang down; to weigh down. 3. To stick fast overhanging.

Id. કરજનો બોજો ઝઝૂમતો હતો A heavy load of debt was hanging over his head. વરસાદ આવે ઝઝૂમી રહેવો To have the rainy cloud hanging over head.

ઝઝૂમે ઝુંડ આવી સોયમ, ઠરા ગાજવી.—કવિત.

ઝઝો, ઝઝ્ઝો, } *s. m.* The letter ઝ. 2. The sound of ઝ.

ઝઝ્ઝો જેવુરિ પાણીઓ, તે ઝઝ્ઝો જે કઠી પાણીઓ.—નાકર.

ઝંખની, Same as ઝંખવી *q. v.*

ઝંખરો, Same as ખંખરો *q. v.*

ઝંજેરો, Same as ઝંઝેરો *q. v.*

ઝંજેરવું, Same as ઝંઝેરવું *q. v.*

ઝંઝાટ, Same as ઝખઝાટ *q. v.*

ઝંઝળી, Same as ઝઝળી *q. v.*

ઝંઝા, *s. f.* [S.] A clanking sound. 2. Noise of the wind or of falling rain. 3. Hurricane.

ઝંઝાનિલ, *s. m.* [ઝંઝા+S. અનિલ wind.] Wind with rain; a stormy gale.

ઉત્સાહે આવતી જોઈ ઝંઝાનિલો રચુરિ તણા.—ના. દ. ક.

ઝંઝાવાત, *s. m.* [ઝંઝા + S. वात wind.] A stormy wind; a hurricane. 2. Heavy downpour of rain accompanied by stormy wind.

ન ઝંઝાવાતો એ કદી પણ તને ડગાવશે.—ન. બે. ટી.

ઝંઝેરો, *s. m.* [S. झंझा a stormy wind+ वृत्ति conduct.] Chiding; scolding; reprobating. 2. Reproof; reproach; blame. 3. Same as ઝપેટો *q. v.*

ઝંઝેરવું, *v. i.* [Redup. of ઝાટકવું.] To scold; to rate; to chide; to upbraid. 2. To treat scornfully; to reprove; to blame. 3. To speak snappishly. 4. To strike with a stick; to shake heavily. 5. To harass; to annoy.

Id. બેરડી ઝંઝેરવી To strike or beat heavily. 2. To harass; to annoy.

ઝટ, *adv.* [S. झटिति.] Quickly; forthwith; immediately; in a moment.

ઝટક, *s. f.* [See abve.] A smart and rapid going and returning. 2. [See ઝટકો.] A stroke; a whisk. 3. Name of a trick in wrestling.

ઝટકરીને Same as ઝટ *q. v.*

ઝટકવું, *v. t.* [See ઝટકો.] To shake; to jerk. 2. To winnow; to fan; to pull with a sudden motion. 3. To rate; to scold; to upbraid.

ઝટકામણ, ઝટકામણી, } *s. n.* *s. f.* [See above.] Wages paid for winnowing. 2. Refuse left after winnowing.

ઝટકાવવું, *v. t.* [See ઝટકો.] To strike a sudden blow. 2. To cut off. 3. To get winnowed.

ઝટકાવું, *v. i.* [See ઝટકો.] To be shaken. 2. To be winnowed; to be fanned. 3. To be cut off. 4. To be scolded.

ઝટકો, *s. m.* [ઝટ Imit+S. कार showing sound or meaning.] A smart blow; a jerk. 2. A sudden and smart pull. 3. A sudden or smart pain; a shooting thrill; a pang; a twinge. 4. A blow or blast. 5. Harm. 6. The sweep or sway. 7. A whisk from the skirts or the end of a piece of cloth or of a garment. 8. A concussion; a wound; a cut.

Id. ઝટકો મારવો To strike a sudden blow. 2. To taunt. ઝટકો વાગવો To feel a sharp pain, as from a sudden blow. ઝટકા પડવા To suffer a loss or harm. ઝટકા ખાવા To bear a blow or carping words. 2. To receive cuts from a weapon. ઝટકાના બોલ Words piercing or cutting the heart.

ઝટઝટ, *adv.* [ઝટ + ઝટ redup.] Quickly; smartly; without any delay; in an instant.

ઝટદઈને, Same as ઝટ *q. v.*

ઝટપટ, Same as ઝટઝટ *q. v.*

ઝટલઈને, Same as ઝટ *q. v.*

ઝટવું, Same as ઝૂંટવું *q. v.*

આળ દેઈને ચોર ચોવટે, એકને આપે ખીજવું ઝટે.—સામળ.

ઝટાઝટી, ઝટાપટી, } *s. f.* [See ઝટઝટ.] A hasty quarrel; an altercation. 2. A quick sharp fight.

ઝટી, *s. f.* [S. झटि.] A shrub; a small tree.

ઝટોઝટ, Same as ઝટઝટ *q. v.*

ઝટોઝટ બિચારાં જેવાયે.—નર્મદ.

ઝડ, *s. f.* [See ઝટ & ઝટકો.] Alliteration. 2. A particular measure of time in music. 3. Contemplation; deep meditation; absorption or entire occupation of the mind. 4. [See ઝડી.] A sharp continuous shower of rain. 5. Name of a tala.

Id. ઝડ લાગવી To be absorbed in.

મેહુલીએ ઝડ માંડી રે—નરસિંહ.

ઝડક, Same as ઝડપ q. v.

ઝડકામણ, ઝડકામણી, } Same as ઝટકામણ, ઝટકામણી q. v.

ઝડકાવવું, v. t. [See ઝાકડવું.] To get winnowed. 2. To get beaten. 3. To get repremanded.

ઝડકાવું, v. i. [See ઝાકડવું.] To be winnowed. 2. To be beaten. 3. To be repremanded.

ઝડકો, s. m. A tear or rent in a piece of cloth along its length.

Id. ઝડકો સાંધવો To sew up a rent in a piece of cloth.

ઝડઝમક, s f. [ઝડ + ઝમક alliteration.] Swiftness. 2 Name of a figure of speech.

ઝડતી, s f. [See ઝાડો.] A close or narrow search. 2. Attachment of property. 3. A police inquiry.

Id. ઝડતી લેવી To make a minute examination. ઝડતી લઈ નાખવી To make a searching oral examination. 2. To crossquestion. 3. To threaten.

ઝડપ, s. f. [See ઝડપવું.] A stoop or swoop (of a bird of prey); a leap; a bound; a spring. 2. Swiftness; quickness; promptitude; haste; briskness.

Id. ઝડપ કરવી-વાપરવી To be swift; to make haste. ઝડપથી Swiftly. ઝડપ મારવી To pounce upon; to seize quickly. 2. To fall upon with a swoop.

ઝડપપંખો, s. m. [ઝડપ+પંખો a fan.] A large hanging fan moved with a rope 2. An electric fan.

ઝડપલું, s. n. [ઝડપ+લું dim.] A quick stroke or blow.

ઝડપવું, v. t. [S. झटिति quickly.] To snatch; to seize; to pounce upon; to seize suddenly; to take quickly. 2. To snap.

Id. ઝડપી લેવું To snatch; to seize.

ન ઝડપી લીધેલાં મોતાં આમ ગાત જે.—ખબરદાર.

ઝડપાઝડપી, s. f. [ઝડપ+redup.] A smart scuffling or altercation; a tussle. 2. A struggle.

ઝડપાવવું, v. t. [See ઝડપવું] To get snatched; to get seized.

ઝડપાવું, v. i [See ઝડપવું.] To be seized; to be snatched. 2. To be snapped.

Id. છોકરાં પોતીમાંથી ઝડપાય નહિ, તો શું સારું ! If children are not snapped up from their cradles, what is the reputation of their parents ! There is no merit won, unless children are eagerly demanded in marriage while they are infants.

ઝડપઝડ, adv. Slightly. 2. adj Slight.

ઝડપઝડ દહાડો જણાતાં ચાલ્યા.—દલપતરામ.

ઝડાકો, s. m. [See ઝટકો.] A sudden smart blow; a forcible application. 2. An altercation.

લાગે દલપતરામ ઝડપથી કરે ઝડાકા.—દલપતરામ.

ઝડી, s. f. Showers of rain. 2. Repetition of music.

સહસ્ર ધારથી જેમ વર્ષે છે મેઘની ઝડી.—ના. દ. કે.

મેહ ઝડી ઝડે છે ચોમાસે માસ ચાર જે.—દલપતરામ.

ઝડું, s. n. [See ઝડી.] A thorny branch of a tree. 2. A troublesome attachment or adjunct; a troublesome companion.

ઝણ, s. m. [S.] A tinkling sound.

ઝણકાર, ઝણકારો, ઝણકો, } s m. [S. झणत्कार.] Tinkling; jingling

ઝણઝણ, s. m f [S.] Jingling sound 2. adv. With a clang; with a jingling sound. 3. Briskly; quickly; smartly.

ઝણઝણવું, v. i. [See above.] To ring or clang. 2. To ring or tingle; to vibrate tremulously and painfully. 3. To burn and ache; to feel "all on fire"; to glow.

ઝણઝણાટ, s. m [ઝણઝણ + S. वृत्ति state.] Ringing. 2. Excessive glowing. 3. A loud and excessive clanking; clanging 2. A sharp feeling.

ઝણઝણાવવું, v. t. [See ઝણઝણવું.] To get rung; to get tinkled. 2. To ring; to play upon.

ધીરે છબનવિતાર ઝણઝણાવે ધીરેધીરે.—કવિત.

ઝણઝણી, s. f. [See ઝણઝણ] The tingling of a limb asleep; numbness.

Id. ઝણઝણી ચઢવી To be numb; to be benumbed.

ઝણણ, ઝણણણ, } adv. [Imit.] With a sound (as from a string instrument). 2. s. f. A thrilling sensation.

ઝણણવું, v. t. [Imit.] To ring; to sound. 2. To tinkle; to jingle.

પંચ ઝણણ ઝણણે સાજનાં ઝણકાર.—ગોવિંદાસ.

ઝબુકાર, Same as ઝબકાર q. v.

ઝંડાઝૂલણ, s. f. n. [ઝંડો+ઝૂલવું to hang.] Acting; playing a part in a drama.

ઝંડીઉં, adj. m. f. n. Large and deep. 2. Dreadful.

Id. ઝંડીઓ કૂવો A large, deep and dreadful well.

ઝંડો, s. m. [S. झुंड a tree; a bush.] A pole or staff with a bush. 2. A banner; a flag.

ઝનૂન, s. f. n. [Ar.] Madness 2. Anger; passion.

ઝનૂની, adj. [See above.] Mad; insane. 2. Angry; passionate.

ઝંદ, s. f. [Zend. S. छंद the Vedas.] The Zend language.

ઝંદઅવસ્તા, s. n. The sacred religious book of the Parsees.

ઝંદો, s. m. A stout and robust man; a man without cares and anxieties. 2. An actor in a Bhavai

ઝપ, } adv. [See ઝડપ.] Suddenly; in-
ઝપઝપ, } stantly.

ઝપટ, s. f. [See ઝડપ] Haste; hurry. 2. A snatch; a spring; a blow. 2. A charm; a spell.

ઝપટપંખો, s. m. [ઝપટ + પંખો a fan.] A large fan with a handle. 2. A person moving like a fan (used ironically).

ઝપટપંખો જેર થયું જે તારી ઝડપમાં, હેત વિસારી–દયારામ.

ઝપટવું, v. t. [See ઝપટ.] To snatch; to seize. 2. To beat; to strike 3. To throw a spell; to charm.

ઝપટાવવું, v. t. [See ઝપટવું.] To get snatched. 2. To get struck. 3 To get charmed. 4. To get dusted off.

ઝપટાવું, v. i. [See ઝપટવું.] To be snatched; to be seized. 2. To be liable to censure. 3. To be obliged to pay money. 4 To be taken ill; to be attacked by a disease. 5. To be in a difficulty. 6. To be dusted.

Id. તે તાવથી ઝપટાયો છે He is attacked by fever.

ઝપાઝપ, } s. f. A slaughter; a massacre.
ઝપાઝપી, } 2. A scuffle; a quarrel.

ઝપાટવું, v. t. To despatch a meal; to devour; to gulp; to gobble up; to swallow eagerly; to bolt 2. To attack; to scold.

ઝપાટો, s. m. [ઝપ+S. वृत्ति state.] Force. 2. A blast; a gust; a puff. 3. A blow; a stroke. 4. Aptitude; cleverness. 5. Swiftness.

Id. ભૂતનો ઝપાટો A blast from an evil spirit. 2. A blow. ઝપાટો મારવો-દેવો To do a thing in a very short time or briskly. ઝપાટામાં-એક ઝપાટે-ઝપાટા સાથે-ઝપાટાબંધ In a very short time; quickly. ઘોરવાનો ઝપાટો A snore. ઝપાટો કાઢી નાખવો To threaten. 2. To frighten.

ઝપેટ, s. f. A beating with stripes; a stroke.

ઝપેટવું, v. t. To strike; to beat; to inflict, blows or stripes

ઝપેટો, Same as ઝપાટો q. v.

કાળ ઝપેટો પંચક લાગશે.—દયારામ,

ઝપોઝપ, Same as ઝપઝપ q. v.

ઝબ, Same as ઝપ q. v.

તારું તેજ ભજે, ઝબ ભડકો થાય છે, રંગ રસિયા છ.–દયારામ,

ઝબ જાગ્યો નીરાસ.—નર્મદ.

ઝબકવું, v. i. [See below.] To be frightened; to be terrified; to start up. 2. To flash.

Id. ઝબકી ઉઠવું To be startled; to be frightened.

ઝબકારો, s m. [ઝબ+S.कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] A sudden light; a flash of light.

ઝબકોળ, Same as ઝબકોળું q. v.

ઝબકોળવું, v. t. [Contraction of ઝબ કરવું બોળવું to dip with a sound.] To dip in water or in any other liquid 2 To wash. 3 To eat sumptuously. 4. To bathe; to give a bath to.

ઝબકોળાવવું, v. t. [See ઝબકોળવું.] To get dipped in water. 2. To get washed. 3 To get bathed.

ઝબકોળાવું, v. i. [See ઝબકોળવું.] To be bathed. 2. To be dipped. 3. To be washed.

ઝબકોળું, s. n. [See above.] Dipping in and taking out of water.

ઝબરદસ્ત, Same as જબરદસ્ત q. v.

ઝબરદસ્ત હુંશોની ખુવારી કરવામાં એણે જે આગળ
પડતો ભાગ લીધો હતો.—કે. હ. ધ્રુ.

ઝબલું, Same as જબલું q. v.

ઝબાકો, s m [ઝબ+S. कृ to do.] A flash of light.

ઝબુકવું, v. i. [See above] To flash; to make a sudden light. 2. To sparkle; to shine.

ઝબુકો, Same as ઝબાકો q. v.

ઝબૂકવું, Same as ઝબુકવું q. v.

વીજળી ઝબૂકતી આ અંત અંજાઈ ક ઈ—સવિત.

ઝબે, Same as જબે q. v.

હતું હિત આ ઝબે કરવું—કલાપિ

ઝબોઝબ, *adv.* [See ઝબાઝબ] Repeatedly one after the other, immediately

ઝબોળવું, Same as ઝબકોળવું q. v.

ઝબોળાવવું, Same as ઝબકોળાવવું q. v.

ઝબોળાવું, Same as ઝબકોળાવું q. v.

ઝબોળિયું, *adj* [See ઝબકોળવું] Dipped in water 2 *s n* Anything that is dipped in a liquid 3 A dip, a dive

ઝભલું, Same as જભલું q. v.

ઝભ્ભો, Same as જભ્ભો q. v.

ઝમ, *adv* Soundingly (An imitation of sound)

ઝમક, *s f* [S यमक] Rhyme 2 Alliteration 3 A burning sensation 4 Jingling

ઝમકઝોલ } *adj*. Elegant, gay. 2 Sprightly
ઝમકઝોળ,

તન દીસતી ઝમકઝોળ નારી—કવિદાસ

ઝમકવું, *v i* [ઝમ+S कृ to do] To sound, to jingle 2 To feel a burning sensation

ઝમકાર, } *s m* [ઝમ+S कार the suffix showing a sound] A tinkling sound a hum
ઝમકારો,

ઝમખઝુમખું, *s n* [ઝમક+ ઝુમખું a bunch] A jingling pendent name of an ornament

લટકાવું રે ઝમખઝુમખાં—દ. કા. દો.

ઝમઝમ, *adv* [Imit] With a jingling sound 2 Lightly and smoothly 3 With a burning sensation

Id ઝમઝમ થવું To feel a burning pain

ઝમઝમવું, *v i* [See ઝમઝમ] To feel a burning pain 2 To make a jingling sound 3 To run slowly and with a low noise 4 To ooze out slowly

ઝમઝમાટ, *s m* [ઝમઝમ+S वृत्ति state] A loud jingling 2 A sensation caused on the tongue by eating hot and pungent things

ઝમરૂખ, *s n* Name of a chandelier

ઝમવું *v i* [See જામવું to remain collected and standing] To ooze out to dribble to trickle

લાંડુ હળીમળી રહેજો, માતતાતઅમી ઝમજો.—સવિત.

ઝમાઝમી, *s f* [See ઝમઝમ] The clashing of swords 2 Battling 3 Squabbling, jingling wrangling.

ઝમેર, Same as જમેર q v

વસ્તીના લોક પણ ઝમેર કરવા તૈયાર થયા—રા. મા. દે

ઝંપ, *s f* [See ઝંપવું] Rest, ease 2 Same as ઝંપક q v

ઝંપક, *s m* [S झम्पा a jump] A particular way of keeping time in music

ઝંપલાવવું, *v i* [See above.] To rush into (an undertaking, etc) 2 To enterprize

ઝંપવું, *v i* [S यम् to restrain] To rest, to enjoy ease.

ઝંપા, *s f* [S] A spring a jump

ઝંપાપાત, *s m* [ઝંપા + S पात a fall] A sudden fall 2 A sacrifice killing oneself.

Id. ઝંપાપાત કરવો To kill oneself by plunging into a burning pyre 2 To fall into a very risky adventure

આજ થશે આજો ઝંપાપાત ભંત સુખ ત્યાગશે રે લોક—વિહારી.

ઝંપાવવું, *v t* [See ઝંપા] To throw headlong

મે સાગરમાં ઝંપાવીયું—પ્રેમાનંદ

ઝંપાવું, *v i* [See ઝંપા] To be thrown headlong, to fall headlong

ઝંબે *adv* [S जग+अम्बा mother, goddess] Victory to Goddess Amba

Id ઝંબે કરવું To enjoy and spend lavishly 2 To show one's extreme pleasure by loud cries and dancing

ઝંમ્મર, *s m* [See જંમ્મર] A great misfortune 2 A funeral pyre, on which several dead bodies are burnt at the same time

ઝરખ *s n* Name of an animal Hyæna Hyæna striata

ઝરડ, *s f* An imitation of sound produced when a thing is torn 2 Fine clippings of thorny bushes

ઝરડકો, *s m* [See ઝડકો.] A rent in a garment a slit.

ઝરડવું, *v t* [See ઝરડકો] To rend suddenly asunder (a piece of cloth)

Id ઝરડી નાખવું To scratch, to tear up

ઝરડું, *s n* [S ज ट र bush] A clipping of the branch of a thorny or other tree.

ઝરણુ, *s n* [S झर.] A flow of water. 2 A spring; a stream, dribbling of water 3 The quantity of a liquid that has dribbled out, a leakage 4 Hoaryness, wearing out 5 [S. जनन] Birth (as in મરણઝરણ)

ઝરણું, *s n* [See ઝર્ઝર] Becoming old old age 2 [See જનન] Birth, being born 3 [S झर] A spring, a stream 1 *adj m f n* [See જળવું] Being burnt

ઝરપવું, *v i* [See ઝરવું] To flow slowly or in small quantities 2 To melt away, to be worn out 3 [S जृम्भ्] To grow, to bloom, to open

• કાચો ફુલ જેમ ઝર્યો, ઝરપતાં કેમ વાર ?—ઉપરામમાં

ઝરમર, *s n* A kind of thin transparent cloth 2 Slight rain 3 Name of a kind of anklets 4 A gold pendent worn by women between the neck and breast

ઝરમરઝરમર, *adv* Slightly (of a slight shower)

મોમાસામાં ઝરમરઝરમર વ રસાદ આવતો હોય—હ દુ કી

ઝરમરીઉ, *s n* [See ઝરમર.] A neck ornament 2 Name of a cloth 3 *adj m f n* Slightly showering 4 Fine thin

ઝરવું, *v i* [See ઝરણ] To ooze, to trickle 2 To leak to drip 3 To shed 4 To drop 5 [See ઝુરવું] To waste away in langour and pain to languish to decline 6 To wear out 7 To melt, to be dissolved 8 To be worn out

Id ઘડમડ ઝરવી To come to high words to quarrel loudly ઝરી જવું To flow out drop by drop 2 To be worn out હીમ,રે ફરમ ઝરી ગયાં —નર્મદ 3 To be emptied

ત્યાંથી ઝરે મીઠો શરાબ—કાવ્ય

ઝરેશ, *s n* Name of a plant Mollugo stricta. N O Ficoidæ

ઝરી, Same as ઝરો *q v* 2 *s f* [S] A stream

જલ તણી ઝરી પાંપણને ભરે —કાવ્ય

ઝરૂખો, *s m* [P दरीचह a window] A portico 2 A little window a bull's eye an air hole 3 A balcony

ઉંચા મેડીને અજબ ઝરૂખા, ગોખ તણો નહિ પાર રે—બોળો

ઝરેર, *s n* Name of a medicinal plant Byophytum sensativum N O Oxalidaceæ

ઝરેળી, *s f* A cold fit a shivering fit just before an attack of fever

રોરડો એ ઝાડે બાધ્યો ... આવે તમની ઝરેળી જ—પ્રેમાનદ

ઝરેખો, Same as ઝરોખો *q v*

ઝરો, *s m* [S झर a spring] A fountain, a spring of water, a streamulet 2 A source 3 Name of a kind of insect that eats away the leaves of the tree, on which it is found

ઝર્ઝર, }
ઝર્ઝરી, } *s f* [S] Name of a cymbal, 2 Name of a sort of drum

ઝર્દ, *adj* [P] Yellow 2 Bashful

હું તો આ મુખ શું કૃષ્ણ ઝર્દ થઈ ગયું—કાવ્ય

ઝલ, *s m n* Name of a kind of winged insect found in marshy and dirty places

ઝલક, *s f* [See ઝલકવું] Lustre 2 Splendour; beauty 3 Graceful walk or talk

મગને આજ પ્રેમની ઝલક ભાઈ રે —મ ન દિ

મોહિ આપાની ઝલકમાં—રસુઉદ્ધારક

ઝલકવું *v i* [S झलझ glittering light.] To shine brightly

ઝલકાવું, *v i* [See above] To shine brightly 2 Same as ઝબકવું *q v*

નેમનરસ ઝલકાય, સુરો ને લાલ—મહિરામ

ઝલાવવું, *v t* [See ઝાલવું] To get seized or arrested, to ask to seize or arrest

ઝલાવું, *v i* [See ઝાલવું] To be caught to be held 2 To be arrested 3 Same as ઝલાવું *q v*

ખાલ કર્મે ઝલાવી મત્ય —અખો

ઝલું, *adj m f n* Ready 2 Anxious 3 Prompt 4 Attentive

ઝલે, *s f* [P ... S झला glittering light] Lustre brightness glitter, gloss polish

ઝલેદાર, *adj* [ઝલે+P दार having] Bright glossy glittering shining brilliant polished

ઝલેમલે, *s f* [S झला glittering light +મલે redup] Splendour majesty greatness

એ શી ઝાઈ ખત ધરી, ઝલેમલે કેની છે ?—પ્રેમાનંદ

ઝલેહ, Same as ઝલે *q v*

ઝલેહદાર, Same as ઝલેદાર *q v*

ઝસો *s m* Difficulty 2 Trouble, anxiety

ઝલ્લક, *s m* [S] A cymbal 2 *adj* Sounding

ઝલ્લરી, *s f* [S] A cymbal 2 Name of a kind of drum

ઝલાવું, *v i* [S ज्वल् to burn] To be scorched to or burnt 2 To be excited

ઝવેર Same as જવાહીર *q v*

ઝવેરખાતું, Same as જવેરખાતું q v

ઝવેરડી, s f [ઝવેર+ડી dim] A small diamond

ઝવેરાત, Same as જવેરાત q v

ઝવેરી Same as જવેરી q v

ઝષ s n [S] A fish

ઝષકેતન, s m [S] Cupid, the god of love

ઝળક s f [S झला glittering light] Splendour 2 Lustre 3 Brightness

અમને ચેતનની ઝળક દેખાણી—આ બા હું

ઝળકવું, v i [S झला glittering light+कृ to do] To shine to glitter to sparkle

Id ઝળકી રહેવું To shine brilliantly

ઝળકે ઝળકયો આજ—સામળ

ઝળકાટ, Same as ઝળઝળાટ q v

ઝળકારો, s m [S झला glittering light+कार doing] Lustre brightness light splendour

ઝળકાવવું v t [See ઝળકવું] To make a thing shine or glitter

ઝળઝળ s f [See ઝળક] A little heat 2 External symptoms of heat 3 External symptoms of any inward perception 4 Splendour lustre

ઝળકો s m [See ઝળક] Gilt gilding

Id ઝળકો આપવો To gild so as to make a thing look very bright

ઝળહળ adv [See ઝળક] Luminously resplendently brilliantly glitteringly

ઝળઝળાટ s m [ઝળઝળ + S स्थिति state] Lustre glare brilliancy splendour 2 adv Brilliantly luminously

ઝળઝળિયાં, s n pl [See ઝળઝળ] Tears glistening in the eyes

Id તેની આંખમાં ઝળઝળિયાં આવ્યાં His eyes were filled with tears ઝળઝળિયાં આવી જવાં To feel ashamed to be abashed

ઝળઝળ દેખા નયનો ... —કેવ

ઝળઝળિયું }
ઝળઝળું } s n [See ઝળઝળ] Twilight 2 Same as ઝળઝળિયાં q v

ઝળમળ Same as ઝળહળ q v

ઝળવું Same as જળવું q v 2 Same as ઝળુવું q v 3 To be excited

ઝળહળ Same as ઝળહળ q v

ઝળહળ ... તેનો રે ... પહેરી—ભો દી

ઝળહળ ઝળકયો ... —સામળ

ઝળહળવું v i [S ज्वल् to burn] To burn brightly or with luminosity

ઝળહળાવવું, v t [See ઝળહળવું] To get burn brightly 2 To get shine luminously

આત્મજ્યોત ઝળહળાવનારા અમ હૈયાને હીર—કવિત

ઝાંઝળ adv [Imit] Luminously brightly

... પ્રકાશથી ઝળહળ કર્યું બી—નર્મદ

ઝાંઝઝાં s n pl [Redup of S झला glittering light] Excessive light

ઝાણ s n [See ઝાણવું] The cement with which metallic articles are soldered 2 The wages paid for soldering

ઝાણામણ, s f [See above] Wages paid for soldering 2 The art of soldering

ઝાણવું, v t [See ઝાણવું] To get joined with a metallic cement to get soldered 2 To get cemented

ઝાબો, s m [S ज्वलन burning] A blister on the skin caused by scorching a blister

ઝાંય s f [See છાયા] A shadow a reflection 2 Lustre brightness

તે સાથે વહ્નિ ઝાંય ઉપરે ... —રત્નેશ્વર

ઝાસવું v t [See ઝાસો] To give reluctantly or contemptuously 2 To eat gorgeously

હરિવદિનો અધમપણીઓ ઝાસવો તે ઝાસો—હ દા કાં

ઝાંસાચીઠ્ઠી s f [ઝાસવું + ચીઠ્ઠી a note] A written notice given by an outlaw, stating the reasons of his going into outlawry a threat

ઝાસો s m Annoyance 2 Annoying language 3 A threat 4 Obstinacy

ઝાંઉ adj Weak or sickly 2 Worn out 3 adv Uselessly

જિવન ... ઝાંઉ જશે જ્યારે જૈવનને થાશે પાત—ધીરો

ઝાંઉ ... તારો ... —સામળ

ઝાંપ s m [See ઝાંપ] A protector a supporter a patron

ઝાઉ s n Name of a plant Tamarix gallica N O Tamariscineae

ઝાઉંસ Same as ચાઉસ q v

ઝાકઝમાળ Same as ઝમઝમાટ q v

... ઝાકઝમાળ —નર્મદ

ઝાકડું Same as ઝાખડું q v

ઝાકમઝોળ s m [S झङ्कृत murmuring sound + ... swinging] Delight joy 2 adj Clean and clear

... ઝાકમઝોળ—અખો

કૈલાસ માંહે ... ઝાકમઝોળ —ધીરો

આકરીઓ, *s m* A broad mouthed earthen vessel

આકી *s n f* Dew 2 Moisture

Id આકળ પડ઼વું To fall (of dew) આંક ઉતારવું To thrash to beat 2 To threaten

આકળવાળું, *adj m f n* [આંકળ + વાળું having] Covered with dew dewy 2 Moist

આકળી *adj* Dewy 2 Moist

આકળીઉ Same as આકળવાળું *q v*

આંક }
આંખ } *s f* Seeing or looking at for a short time a glance 2 Appearance 3 A tinge a slight colour 4 A slur 5 Dimness 6 Dimness or weakness of light

Id આંખે આંખ આવવી ઠરવી-આવવી વરવી Not to have a clear vision or sight to have weak eyes રંગની આંખ આવવી To give a tinge of one colour over another colour

આપ કહું માનો નહિ લ્હૂંની ઝુખ આંક છે —ઘઈસ

આંખકું, *s m* [આંખ + કું dim] Dimness caused by clouds or mist in the sky cloudy or misty weather

આંખપ *s f* A slur 2 Dimness

નિમળ દષ્ટિને આંખપ લગાડે તેવું છે —કલાપિ

આંખરૂં *s n* A prickly shrub having a few or no leaves on it 2 A cause of annoyance 3 A useless thing 4 Nothing

Id આંખરૂં ઘર કરું To have a cause of annoyance આંખરૂં ઊંટ્ટ To have nothing to do with 3 To be destroyed to be ruined 3 To become childless એને શું આપે ! એ મર્દ ! He does not deserve anything

Prov ઊંટના મોઢે આંખરાં—આંખરાં ચૂંટવે ને બેસ બેસવા To pick up quarrels and trouble others

છૂટા કેશ કામની તરત આંખરે ઊંચ —પ્રેમાનંદ

આંખવું *v t* To glance at to take a sidelong look at 2 To peep at to spy 3 To gaze to stare to look at closely or curiously 4 To have a glimpse of

ઊંચું ઊંચું આંખ મા રે —દયારામ

ભાંગીએથી સર્વે આંખિયું ત્યાં નહિ મીન મેખ —સામળ

દઈ તે ત્યાં આંખિયા તે ચીતર્યાં કરી અક્ષર ના— ભોજ

આંખાશ *s f* [આંખુ + આશ a suffix forming a noun] Dimness

આંખી *s f* A glance a furtive look 2 Looking at wistfully or in admiration

Id આંખી કરવી To catch a glimpse of આંખીને જોવું To stare at નીખી જોવું To seem to have a look at

લલિત કરી પ્રિયે, આંખી કરી તે આવ, હો !—લલિત પરમાત્માના દેહ એક છિદ્ર ની આંખી જોઈ છિદ્ર હરિમાં પણ ઘટે છે —કલાપિ

આંખું *adj m f n* Dim obscure dull in colour pale not luminous not bright 2 Not clear murky gloomy 3 Bashful shy

Id આંખું થવું-લાગવું To be dim to lose brightness આંખું પાડવું To make one feel abashed 2 To lower one in the eyes of others

અંકુ દેવપતિ યથા આંખા રે—કાળિદાસ

આંખ, Same as આંસ *q v*

આંખું Same as આંસું *q v*

આંશ, *s m* [F ...] A ship a vessel.

ડૂબે હરિ બાર તેમ ... —નર્મદ

આંશી *s m* [See above] A shipman a pilot a sailor

આંશ મળ્યું પણ આંશી નથી તો કેમ પેર પાર ઉતરવું —નિરંકુશ

આંશું *adj m f n* More greater

Prov અંશવાળાને આંશું દુઃખ—આંશવાળને આંશી પીડા A great ship needs deep water આંશી શી દીએ આપને તાળું Union is strength આંશી સોયાપૂંજો તેવર વંડે-અંશ મરે ને ખાવા ઠરે Too many cooks spoil the broth અંશા મોઢે આંશી વાત Every body's business is nobody's business આંશા હાથ રળીએ મણા Many hands make light work આંશું કરે થોડા મરે He that exalts him self shall be humbled આંશી પીર આંશું દેવાળું Extensive dealings on credit are sure to end in utter insolvency આંશું ખાય તે ઉકરડાને ભાર Excess in everything should be avoided આંશે પંથ A long long way

આંશેરૂં *adj m f n* [આંશું+રૂં dim] Very much plenty 2 *adv* Plentifully abundantly greatly

અનંતાત પર આંશે ભવ અંશ જેરો છે —ડે ...

આંશ Same as આંસ *q v*

આંશર Same as આંઝર *q v*

આંશરીઓ Same as આંઝરીઓ *q v*

આંશરી Same as આંઝરી *q v*

આંઝ, *s f* [S झञ्झा a jingling sound *fr* ... a tinkling ornament] A cymbal 2 Swimming of the head or eyes dizziness 3 Anger rage passion irritation

Id આંઝ ચડવી To become angry

ઓઝર, *s n* [See above] A silver ornament having jingling bells, worn on the ankle, an anklet 2 A cymbal

Id ઓઝર પહેરવી To have the fetters put on 2 To be arrested 3 To be punished with imprisonment

Prov ઓઝર વેચી ગોળી કરાવવા To undergo a substantial loss for the sake of a mere name

ઓઝરી, *s f* [See ઓઝર] Cymbals, castanets 2 A stream of water

ઓઝરીઆં *s n pl* Same as ઓઝર *q v* 2 Fetters (for euphemy)

ઓઝાવાં, *s n pl* A mirage 2 Dimness of sight owing to glare

Id ઓઝવાનુ–ભળ–નીર A mirage આંખે ઓઝવાં વળવાં Not to be able to see properly

ઓઝી, *adj* Excitable irritable inflamable

ઓઝકણ, *s n* [See ઓઝકવુ] The refuse obtained by winnowing corn, etc

ઓઝકણી, *s f* [See ઓઝકવુ] Scolding blame reproof 2 The act or manner of winnowing 3 Wages for winnowing

Id ઓઝકણી કાઢવી To take to task severely

ઓઝકવુ, *v t* [See ઝટકો] To winnow to whisk to sift 2 To dust off 3 To blame to reprove

Id ઓટકી-ઝાટકુ—નાખવુ To blame or scold severely

ઓટકો, Same as ઝટકો *q v*

Id ઓટકો ચઢવો To be wrathful to be angry ઓટકો લાગવો To feel pain 2 To have a deep feeling ઓટકો મારવો To taunt

ઓડ, *s n* [S झाट an arbour a thicket] A tree a plant a herb 2 Anything having the form of a tree 3 A chandelier 4 A particular arrangement of fire works having the appearance of a tree 4 A genealogy

Id વંશાવળીનુ ઓડ A genealogical tree ઓડ થવુ To stand up in anger and oppose or assume a posture of attack (ઘોડો) ઓડ થવો To stand on the hinder legs (said of a horse) ઓડપચાવુ Changing one's place frequently 2 Mischievous ઓડ ઉપર ચડવુ—ચઢી બેસવુ To be puffed up with one's own importance તને મોઢે ચઢાવીને જ્યા દઇએ છીએ ત્યારે છેક ઓડ પર ચઢી બેસે છે—નૃસિ હાચાર્ય (હારમાનાનુ) ઓડ ઉરાડવુ To set fire to or ignite a pyrotechnic arrangement having the appearance of a tree ઓડ ઉગવુ To suffer greatly 2 To be miserable ઓડની જૂ The aphis, a plant louse

Prov. તે ઓડે ઓડે ફરે, તો હુ પાંદડે પાંદડે ફરૂ I would make a minuter search than he would કુમળુ ઓડ જેમ વાળીએ તેમ વળે A young twig is more easily bent than an old tree, a tender plant can be given any form ઓડને નામે ફળ વેચાય When one is permitted to see a tree one is inclined to abuse the kindness by plucking its fruits ઓડ તેવાં ફળ As is the father so is the son

ઓડકઝુમક, } ઓડકઝુમટ, } *s n* [See ઓડકવુ + redup]
The act or process of winnowing, sifting, cleaning, etc

ઓડકઝૂટક, Same as ઓડકઝુમક *q v*

ઓડકણ, Same as ઓડકણુ *q v*

ઓડકવુ, Same as ઓઝકવુ *q v*

ઓડકો *s m* [See ઝટકો] The act or process of winnowing

ઓડઝૂડ *s n* [Redup of ઓડવુ to sweep] Shaking and dusting sweeping and wiping

Id ઓડઝૂડ કરવુ To dust off

ઓડપડેતાં *s n pl* The New Year's Day the according to the Samvat era the first day of month of Kartika (November)

ઓડપાન } *s n* ઓડપાલો } *s m* [ઓડ+S पान पल्लव a leaf]
Vegetation herbage simples 2 Coarse esculent greens and leaves

ઓડપીપળી, *s f* Name of a game for children

ઓડબીડ, *s n* [ઓડ+બીડ a pasture land] A place covered over with trees and grass, vegetation

ઓડવુ, *s n* [ઓડ+P ■ dim] A small tree a plant a shrub 2 *v t* [See ઓડકવુ] To sweep 3 To shake 4 To sift 5 To whisk, to flap 6 To scold to rate to abuse vehemently 7 To remove evil spirit from a body by charms

Id ઓડી નાખવુ To sweep away ઓડીઝપટીને નાખવુ To make clean by sweeping and lashing with a piece of cloth

ઓડાવાટ *s f* [ઓડો + વાટ a way] The passage of the body for excreta the anus.

ઝાડી, s f. [See ઝાડ.] A wood thickly set with small trees or bushes; a thicket. 2. Woodiness. 3. A forest; a wood. 4. Brushwood; underwood.

ઝાડિયું, s. n. [See ઝાડ.] Name of a cloth having the figure of trees etc. painted upon it.

ઝાડુ, s. n. [See ઝાડવું to sweep.] A broom; a besom. 2. s. m. A scavenger.

Id. ઝાડુ કાઢવું To sweep; to clean. ઝાડુ કાઢનાર A scavenger; a sweeper. ઝાડુ ખાવું To be disappointed; to be put out of countenance; to be baffled. ઝાડુ મારવું To flatly refuse to grant a request. 2. To drive away with contempt. ઝાડુ પડવું To be reproved. 2. To be disappointed.

ઝાડુવાળી, } s. f.
ઝાડુવાળો, } s. m. [ઝાડુ+વાળો, વાળી having.] A female or a male scavenger or sweeper.

ઝાડો, s. m. [See ઝાડવું to sweep.] A narrow search 2. A detailed list. 3. The discharge from the bowels; a stool.

Id. ઝાડો જોવો-લેવો To make a narrow search. ઝાડે ફરવું-જવું-બેસવું, To ease nature; to evacuate the bowels. ઝાડોઝપટો All the operations of personal cleanliness, beginning with easing nature in the morning. 3. A particular manner of dispelling the influence of an evil spirit by means of a peacock's feather (પીંછી). [In this sense the compound ઝાડો પીંછી is used.] ઝાડો નાખવો To make mesmeric passes with a besom of peacock feathers. ઝાડો આવવો-ઉતરવો To have free bowels. ઝાડો થઇ જવો To have a loose motion. 2. To tremble. 2. To be terrified. ઝાડો આપવો To give a purgative medicine. ઝાડનું દરદ Constipation. રેહઝાડો A detailed list of the names of villages in a district together with the population numbers; a table of villages and their population.

ઝાંટ, }
ઝાંટું, } s. f. n. [S. झाट an arbour.] Anything trifling. 2. Nothing. 3. Hair of the pubes.

ઝાતકાર, }
ઝાત્કાર, } adj. [જ્યોત + S. कार doing.] Brilliant; shining. 2. s. m. Brightness; brilliancy. 3. Activity; excitement.

શણગાર સોળે સજે અબળા, થઈ રહોત ઝાતકાર.—ધીરજ.
એક કરે દીવો ઝાતકાર.—આખ્યુ.

ઝાનમ, Same as જ્હાનમ q. v.

ઝાપટ, s. f. [See ઝપટ.] A sharp blow given with a flick. 2. Being possessed by an evil spirit.

Id. ઝાપટમાં આવવું-ઝાપટ લાગવી To be possessed by an evil spirit.

ઝાપટવું, v. t. [See ઝપટ.] To dust with sharp blows given with a piece of cloth. 2. To inflict a sharpblow. 3. To threaten. 4. To eat eagerly and quickly; to gorge oneself.

ઝાપટીઓ, s. m. [See ઝાપટવું.] A servant in a temple whose duty it is to disperse the crowd by lashing-out with a knotted piece of cloth. 2. A hamal.

ઝાપડું, s n. A sudden sharp shower of rain.

ઝાબ, Same as છાબ q. v. 2. A milk-can.

ઝાબસોઇ, s. f. Crying out loudly striking the breast. 2. Jumping and singing loudly in ecstasy.

ઝાબો, }
ઝાબો, } s. m. [See ઝબોળવું.] A leather filter used by oilmen to pour oil into a vessel.

ઝામ, s. f. [Ar. ज़ामन.] Period; time.

ઝામણ, s. n. [Ar. ज़ामन.] A sour substance; a thing by which a liquid coagulates.

ઝામર, s. m. [See ઝામવું.] A disease of the eye; glaucoma. 2. [S.] A whetstone for sharpening needles.

ઝામરઝોલ, }
ઝામરઝોળ, } adj. [ઝામર+S. दोल to swing.] Shaking; rolling. 2. Tottering. 3. s. m. Outward show; pomp; vanity.

ઝામરી, s. f. [See ઝામવું.] A kind of boil or pimple on the palm of the hand.

ઝામરો, s. m. [See ઝામવું.] A large boil or pimple on the palm of the hand. 2. A disease of the skin; pemphigus.

ઝામવું. v. t. [S. झामक burnt brick.] To dip a hot piece of stone, brick etc. into water or a fluid medicine. 2. v. i. To assemble 3. To coagulate. 4. To form; to be settled. 5. To be in full spirit. 6. To ooze; to trickle down.

ઝામોરો, s. m. The topmost branches of a tree flirting in the air; the top of a tree.

ઝાંપ, Same as ઝાંપો q. v. 2. A fruit-seller's basket.

Id તેની આંખે ઓપ વળે છે A dimness covers his eyes he is dizzy.

ઓંપણી, *s f* A female scavenger

ઓંપેટો, *s m* A scavenger 2 The spirit or ghost of a deceased scavenger

ઓંપણી, *s f* [ઓપો+ણી dim] A wicket in a hedge or compound-wall, serving as a way in or out, a door way

ઉંચાં, ઉંચાં, ચાવળું ચાપણી, શા માટે દીધી ઓપણી —સામળ

ઓંપેલો, Same as ઓપો *q v*

ઓંપી, *s f* A small bamboo casket

ઓપો, *s m* An entrance, a gate, a matted or entangled door or gate in a hedge 2 The village gate

ઓયત, Same as ળઉંત *q v*

ઓર, *s m* The tide of the sea coming up towards the shore

ઓરપેરોણો, *s n pl* The festivity of the first day of the Hindu New year

ઓરવું, *v t* [S क्षार a stream] To wash with hot water 2 To pour warm water, to foment 3 [S. क्षर् to drop] To sift, to separate finer portions from the coarser 4 [See ઓળવું] To unite with a metallic cement, to solder 5 To shear, to clip off

ઓરી, *s f* [See ઓરવું] A ewer, a water-pot having a long neck a flagon, a pitcher, a kind of goblet having a spout 2 A small ladle or cooking vessel having many holes

સોવરણુ ઓરીને અતિ રે સમારી રે —નરસિંહ

ઓરું, *s n* [See ઓળર] A large branch of a tree 2 [See ધાડું] A group a troop, an assemblage

ઓરો, *s m* [See ઓરવું] A kind of ladle or cooking utensil, having many holes and serving as a sieve

ઓલ, *s f* [S ज्वाला a flame] A bright ear ring

ઓલક, Same as ઓલકું *q v*

ઓલણુ, Same as ઓલણુ *q v*

ઓળર, *s f* [S झल्लरी a curl, a cymbal] The fringe an ornamental appendage to the borders of garments or furniture 2 Pulse soaked with water and sprouting 3 A gong 4 A circular and shallow tray of wicker work with a border 5, Gills

ઓળરી, *s f* [See ઓળર] A small gong 2 A miniature fringe

ધડ ધડ ધણણ ઓસ્રુસે ઓળરીના ઝણકાર,—ઇતિહાસ

ઓલવું, *v t* [S धृ, धार् to hold] To hold, to catch

Id હાથ ઓલવો [Lit.] To catch the hand of, to catch by the hand 2 To help, to take under one's patronage 3 To marry હાથ ઓલીને લેવું સખવું To have a friendly influence over, to be so intimate as to be able to exercise an influence over one's conduct ઓલી પાડવું To make up the distance between

એમનીઆને ન્હવું રે, આઈ નહિ ઓલવું —ત્રોને

ઓલા, ⎫
ઓલો, ⎭ *s m*] Name of one of the tribes of Rajputs 2 A surname among Nagars of Kathiawad

ઓલી, *s f* A female of the Zala tribe 2 *v t* Caught, seized

ઓલાં, *s n pl* Taunts, carping words

ઓલ Same as ઓઉં *q v*

ઓલવોઈ, *s f* [Ar या हुसेन O Hussain] 'Ya Hussain,' a cry often heard in the tabut holidays of Mahomedans wild and frantic leaps and cries 2 Riotous conduct

Id ઓલવોઇ કૂદવી To leap and cry aloud riotously

ઓળપી, ⎫
ઓળણી ⎭ *s f* Thatch, cadjan, a dried branch of a cocoa nut or palmyra tree

ઓલાં, *s n pl* [See ઓલવું] The struggles of a drowning person

ઓલી, *adj* Wishing well to loving

ઓળ *s f* [S ज्वाला a flame] The flame of a candle 2 Rays of heat 3 A bright ear ring 4 A gust of heat from a furnace 5 A sudden gallop or leap 6 A rush of indignation

Id ઓળ લાગવી To feel the heat of a flame 2 To catch fire 3 To have a deep feeling ઓળ ઉઠવી To be excited, to be agitated, to feel angry

લાગી રાખ ઓને ઓળ છ —ઇતિહાસ

ઓલી જો ઝુરી લાગી ઓળ —દયારામ

ઓળણુ, *s n* [See ઓળવું] Soldering joining with a metallic cement 2 A metallic cement

ઝાળવું, v. t. [See ઝાળ.] To solder: to unite or fasten with a metallic cement.

ઝી, Same as ધી q. v.

ઝીક, Same as ઝીંક q. v. 2. A particular kind of lace or ribbon.

ઝીકચળક, s. f. [ઝીક + ચળક shining.] Articles of gold and silver of embroidery work.

ઝીકટીકડી, } ઝીકટીકી, } s. f. [ઝીક+ટીકડી, ટીકી a round piece of silver or gold.] A circular piece of silver or gold used in embroidery work.

ઝીકવું, s n. [See ઝીંક.] Trouble; annoyance.

ઝીકણું, s. n. The act of smashing a thing against another thing. 2. A ʻdefeat. 3. The act or art of threading.

ઝીકવું, v. t. [See ઝીંક.] To dash against the ground or another thing. 2. To throw down with force.

Id માથું ઝીંકવું-લમણાં ઝીકવાં [Lit.] To strike one's head or temples. 2. To give trouble to the head; to make one undergo useless mental trouble.

ઝીકાળિયો, s. m. [See ઝીકવું.] A brick reduced to powder by dashing it against the ground or a stone

ઝીંક, s. f. Dashing. 2. Dashing by reason of contempt or disgust. 3. Same as ઝક q. v.

ઝીંકવું, Same as ઝીકવું q. v.

પછી રતિનાથ ઝીંક્યું મેં કપાળે હાથ દેઇ હરિયે.—કહાપિ.
પાપી દીસે તું આવું ઝીંક.—નર્મદ.

ઝીંકો, Same as ઝીકાળિયો q. v.

ઝીંઝરેટો, Same as ઝીપટો, q. v.

ઝીંઝી, s. f. [S. झिंटी.] Name of a plant. Trichodesma indicum. N. O. Boraginaceæ.

ઝીંઝોટી, s. f. A particular air in music. 2. Same as ઝીંઝી q. v.

ઝીંઝવો, s. m. Name of a plant. Bauhinia racemosa. N. O. Leguminosæ. 2. Name of a kind of grass. Andropogon ischedemum. N. O. Graminacæ

ઝીણ, Same as છણ q. v. 2. Same as ઝીણવટ q. v.

ગંગાના તરંગની ઝીણથી શીતળ થયેલી.—મ. ન. દિ.

ઝીણપણ, s. n. / ઝીણવટ, s. f. / ઝીણાઇ, s. f. / ઝીણાપણું, s. n. / ઝીણાશ, s. f. } [ઝીણું+S. वृत्ति state, Guj. પણું, આઇ and આશ suffixes forming nouns.] Minuteness; acuteness; keenness. 2. Acuteness of intellect; acute intelligence or power of observation; fineness 3. Wisdom; prudence.

ઝીણું, adj. m. f. n. [S. क्षीण wasted; slender.] Thin. 2. Small; little. 3. Fine. 4. Minute. 5. Slow. 6. Delicate; tender. 7. Wise; thoughtful. 8. Testing; worthy of dexterity.

Id. ઝીણું કાંતવું To spin a very fine thread. 2. To manage economically. 3. To examine minutely. 4. To go deep into a subject.

Prov. ઝીણો પણ સઇનો કાંટો Small but sharp or effective.

ઝીંટ, s. n. An appendage. 2. A troublesome person.

ઝીંટવું, v. t. To attach; to append. 2. To heap up.

ઝીંટાવવું, v. t. [See ઝીંટવું] To get appended; to get attached. 2. To get heaped up.

ઝીંટાવું, v. i. [See ઝીંટવું.] To be attached; to be appended. 2. To be heaped up.

છુટા દેશ કામની તણા ઓખરે ઝીંટાય.—પ્રેમાનંદ.

ઝીંટું, Same as ઝીંટ q. v.

ઝીંદી, Same as છૂંદી q. v.

ભરી ઝીંદી થયું માગે.—કહાપિ.

ઝીપટો, s. m. [See ઝીંઝરેટો.] Name of a plant Triumfetta rotundifolia. N. O. Tiliaæ. 2. Same as આવળકા q. v.

ઝીપવું, v. t. To catch a falling thing.

ઝીબ, Same as છબ q. v.

ઝીમી, s. n. Name of a black garment worn by women.

ઝીમેલ, Same as ધીમેલ q. v.

ઝીરીઆ, s. f. Name of a bird; a species of plover.

ઝીઆણું, s. n A ceremony or usage of giving ornaments and other articles to a daughter after the birth of her first child when she returns to her house.

ઝીલ, s. f. [S. झिल.] Name of a kind of plant Indigofera pausifloras. N. O. Leguminosæ. 2. An instrument used in reaping fields. 3. [See ઝાલવું to catch.] A particular wire in an Indian lute, catching up and continuing the previous note to a high pitch. 4. A large earthen jar for holding grain. 5. A deep reservoir of water. 6. A wave of water; a surf.

ઝીલવું, *v. t.* To catch. 2. To follow; to join; to take part in. 3. To catch; to hold; to seize. 4. To catch the words of a leader in a singing party; to take up the refrain in singing. 5. To sport in water; to bathe. 6. To accept; to agree to. 7. To bear; to sustain.

Id. માગું ઝીલવું To accept the proposal of a marriage. શબ્દ ઝીલવો To agree to what is said.

ઝીલાડું, Same as ઝીલું *q. v.* 2. Same as ઝીલાવવું *q. v.*

ઝીલાવવું, *v. t.* [See ઝીલવું.] To make one catch. 2. To get seized. 3. To make one take up the refrain in singing. 4. To get sustained.

ઝીલાવું, *v. i.* [See ઝીલવું.] To be able to take up words in singing. 2. To be seized. 3. To be caught. 4. To be sustained.

ઝીલું, *s. n.* A syphonic arrangement of drawing water overhead from one place to the other.

ઝીલો, *s. m.* [See ઝીલ.] A particular wire, etc. 2. A large earthen jar.

ઝીલ્લી, *s. f.* [S. झिल्लि.] A cricket. 2. A musical instrument. 3. A crake.

ઝુંસરી, Same as ધુંસરી *q. v.*

ઝુંસરું, *s. n.* A large ધુંસરી *q. v.* 2. A family burden. 3. A wife (euph.).

ઝુકવું, Same as ઝૂકવું *q. v.*

ઝુકારવું, *v. t.* [See ઝૂકવું.] To make a camel sit down on the ground.

ઝુકાવટા, *s. m. pl.* [ઝુકાવવું + S. वृत्ति state.] Throwing oneself with force; rashness. 2. Perseverance.

ઝુકાવવું, Same as ઝૂકાવવું *q. v.*

ઝુકાવી છે મેં શ્રીતિ.—કવિ.

ઝુઝવું, Same as ઝૂઝવું *q. v.*

ઝુઝ, Same as ઝૂઝ *q. v.*

ઝુઝ મચા ઝુઝાર.—સામળ.

ઝુઝવું, *v. i.* [S. युध् to fight.] To fight; to contend. 2. To strive. 3. To watch to attack.

રણમાં ઝુઝે રહી, બાથ સાથે બાથ ભારે.—સામળ.

ઝુઝાર, *adj.* [ઝુઝ+S. कार doing.] Skilled in or fond of war; warlike. 2. *s. m.* A warrior. 3. Fighting; a fight.

ઝુઝ મચા ઝુઝાર.—સામળ.

ઝુઝાવવું, *v. t.* [See ઝુઝવું.] To cause to fight. 2. To cause to be fatigued.

ઝુટવું, Same as ઝૂટવું *q. v.*

ઝુડ, Same as ઝૂડ *q. v.*

ઝુડવું, *v. t.* Same as ઝૂડવું *q. v.*

ઝુડી, *s. f.* A bundle. 2. Packing. 3. A bunch.

ઝુડિયું, *s. n.*, ઝુડિયો, *s. m.* [See ઝૂડવું.] A threshing stick; a flail.

Id. ઝુડિયાં પડવાં To receive a severe beating. 2. To be reprimanded.

મારે ઝુડિયાં મારી અકડાઓ કાઢી નાંખે છે.—હ. દા. કાં.

ઝુડો, *s. m.* A bunch of false hair used by women in making up the coils of their hair. 2. A bunch (of keys).

ઝુણઝુણ, *s. n.* [S. झणझणायित.] An imitative sound; tinkling; jingling. 2. *adv.* Tinklingly; jinglingly.

ઝુંટ, Same as ઝૂંટ *q. v.*

ઝુંટવવું, ઝુંટવું, } Same as ઝૂંટવવું, ઝૂંટવું *q. v.*

ઝુંટાઝુંટ, Same as ઝૂંટાઝૂંટ *q. v.*

ઝુંટાવવું, Same as ઝૂંટાવવું *q. v.*

ઝુંટાવું, Same as ઝૂંટાવું *q. v.*

ઝુંડ, *s. n.* A company; a troop; a body; a swarm; a flock; a herd; a multitude; an assemblage; a crowd.

ઝુંડો, *s. m.* [See ઝંડો.] A flag; a banner; a streamer; an ensign. 2. A quarrel.

Id. ઝુંડો ઉપાડવો To raise the banner of war. 2. To declare war. 3. To be the leader in a revolt. ઝુંડો ઉડાવવો To cause a banner to fly. 2. To be triumphant or victorious. ઝુંડો રોપવો To plant a flag-staff. 2. To conquer. 3. To lay the foundation of one's power 4. To instigate a quarrel.

ઝુંપણી, *s. f.* A nod; sleepiness.

ઝુંપકી, Same as ઝુંપકી *q. v.*

ઝુંપડું, Same as ઝૂંપડું *q. v.*

ઝુમ, *s. f.* [See ઝોમ] The influence of intoxicating drug, drink or of opium. 2. Same as ઝુમખું *q. v.* 3. *adj.* Many. 4. Clustered.

ઝુમખઝુમખું, Same as ઝુમખું *q. v.*

ઝુમખાં, *s. n. pl.* [See ઝુમખો.] Name of a kind of fruit allied to તૂરિયાં *q. v.*

ઝુમખડું, *s. n.* [ઝુમખું + ડું dim.] A group; a troop; an assemblage. 2. A bunch. 3. A tassel.

ઝુમખું, } *s. n.* ઝુમખો, } *s. m.* A bunch. 2. A tassel. 3. A cluster. 4. A knob in an earring; a kind of pendent; a boss. 5. A group; troop; an assemblage.

લટકાવું રે ઝુમખઝુમખાં—ર. અ. દી.

ઝુમણું, *s. n.* Name of a kind of tinkling ornament.

ઝુમણું, વેળાવું રે મોતી ભરેલું લટકે.—દયારામ.

કાનીઆવાળી કોબી, આભાવાળી ઝુમણું.—દલપતરામ.

ઝુમવું, Same as ઝૂમવું *q. v.*

આવે ઝુમી ઝડપથી, હીરા જેવી હોય.—દલપતરામ.

ઝુમાવવું, Same as ઝૂમાવવું *q. v.*

ઝુંપડી, *s. f.* A hut; a cottage; a house.

ઝુંપડું, *s. n.* A hut; a cottage; a house.

ઝુંક, *s. f.* A nod; sleepiness.

ઝુંકણ, *s. n.* Nodding; sleepiness

ઝુંકવું, *v. i.* To nod; to feel sleepy.

ઝુરણ, *s. f.* Same as ઝૂરાપો *q. v.*

બહુ એ પેર પડી લક્ષ્મણને, ઝુરણ લાગી મનમાં.—કૃષ્ણાબાઈ.

ઝુરવું, Same as ઝૂરવું *q. v.*

ઝુરાપો, Same as ઝૂરાપો *q. v.*

ઝુરાવવું, Same as ઝૂરાવવું *q. v.*

ઝુલ, Same as ઝૂલ *q. v.*

ઝુલડી, Same as ઝૂલડી *q. v.*

ઝુલણહાર, Same as ઝૂલણહાર *q. v.*

ઝુલણાં, Same as ઝૂલણાં *q. v.*

ઝુલણો, Same as ઝૂલણો *q. v.*

ઝુલણીઉં, Same as ઝૂલણીઉં *q. v.*

ઝુલતું, Same as ઝૂલતું *q. v.*

ઝુલવું, Same as ઝૂલવું *q. v.*

ઝુલાવનહાર, } ઝુલાવનહારી, } Same as ઝૂલાવનહાર, ઝૂલાવનહારી *q. v.*

ઝુલાવવું, Same as ઝૂલાવવું *q. v.*

ઝુલાવું, Same as ઝૂલાવું *q. v.*

ઝુલો, Same as ઝૂલો *q. v.*

ઝુલ્ફ, } ઝુલ્ફાં, } Same as ઝુલ્ફ, ઝુલ્ફાં *q. v.*

તને માશુકની ઝુલ્ફે સીસાની સાથ હું ટાંગું.—કલાપિ.

ઝુસર, Same as ઝુંસરું *q. v.*

ઝુસર, ઝુસળ, નાક, રવાઈ, રીતે લાવે.—દયારામ.

ઝુસરી, Same as ઝુંસરી *q. v.*

ઝુઝવી, *s. f.* [S. युध् to fight.] A fight. 2. A dispute; an altercation.

ઝૂકવું, *v. i.* To bow; to bend low. 2. To hang. 3. To project, to be inclined.

ઝૂકાવવું, *v. t.* To cause to bend. 2. To throw. 3. To put on (an ornament) with the air of a dandy.

ફનિયા જેમ ઝૂકાવે તેમ નીકે.—હ. દૂ. કી.

ઝૂઝ, *s. f.* [S. युद्ध.] A fight; a war.

ઝૂઝવું, Same as ઝુઝવું *q. v.*

ચેતન સેવામાં શું ઝૂઝું.—લલિત.

ઝૂઝત પૈં ઘડ, ફરત બાહ.—વલ્લભ.

ઝૂડ, *s. n.* A large alligator. 2. A grip; a hold. 3. A devil; an evil spirit.

ગજેંદ્ર રાખ્યો ઝૂડ ગ્રહ્યો.—પ્રેમાનંદ.

દેવની પ્રતિકૂળતાથી ઝૂડનું ચાવવું થયું.—ર. અ. દી.

ઝૂડવું, *v. t.* To beat severely. 2. To wash with a log of wood. 3. To clean; to dust off. 4. To fell. 5. To thrash; to cudgel. 6. To obtain by continued persecution.

Prov. નીચી બોરડી સૌ કોઈ ઝૂડે The poor are at the mercy of all.

ઝૂંટ, *s. f.* [See ઝૂંટવું.] A sudden attack; snatching; taking by force; surprising.

Id. ઝૂંટ મારવી To make a sudden attack and capture.

ઝૂંટવવું, } ઝૂંટવું, } *v. t.* To snatch; to seize by violence or force.

Id. ઝૂંટી લેવું-ઝૂંટવી લેવું To snatch away.

ઝૂંટાઝૂંટ, *s. f.* [Redup. of ઝૂંટવું] A capture; a disorderly attack. 2. Snatching and seizing.

ઝૂંટાવવું, *v. t.* To attack, capture and plunder. 2. To cause to snatch.

ઝૂંટાવું, *v. i.* To be robbed; to be plundered. 2. To be snatched.

ઝૂમ, Same as ઝુમ *q. v.* 2. Same as ઝુમખું *q. v.*

તેની ઉપર ઝૂમ પાનડીઓ જડ્યે.—દયારામ.

ઝૂમવું, *v. t.* To hang. 2. To wait for. 3. To aim at; to watch one's opportunity. 4. To be on the verge of tumbling down; to be tottering.

ઝૂમાવવું, *v. t.* [See ઝૂમવું.] To get hung. 2. To cause to be waited.

ઝૂરણ, Same as ઝૂરાપો *q. v.*

ઝૂરવું, *v. i.* To pine for; to be anxious. 2. To have a keen desire for; to long for. 3 To suffer from internal pain; to fade; to be emaciated.

નરની અવગણનાથી નારી ખૂણે'માં ઝૂરે.—લલિત.

ઝૂરાપો. *s. m.* [ઝૂરવું+S. ताप heat.] Dejection; decay of spirits; sorrow; pining away; bewailing.

ઝુરાવવું, *v. t.* To make one pine for. 2. To make emaciated. 3. To cause to long for.

ઝૂલ, *s. f.* [See ઝૂલવું.] A border; a cloth-border. 2. A cloth-cover for the body of a horse etc. 3. A mode of poetic composition for certain verses.

ઝૂલડી, *s f.* [ઝૂલ+ડી dim.] A loose garment for children.

ઝૂલણકાર, *s. m. f. n.* [ઝૂલવું+S. कार doing.] A person swinging. 2. *adj.* Swinging; hanging.

ઝૂલણાં, *s. n. pl.* [See ઝૂલવું.] Swinging. 2. A swing; a cradle. 3. Lullabies.

ઝૂલણા, *s. m.* Name of a metre, each line containing 37 matras and 8 tals.

ઝૂલતિયું, *adj. m. f. n.* [See ઝૂલવું.] Pendent; swinging. 2. *s. n.* The thing which hangs or swings.

ઝૂલતું, *adj. m. f. n.* [See ઝૂલવું.] Pendent; hanging; jutting over; dangling; swinging; waving to and fro; hanging loose and quivering; nodding; oscillating. 2. Suspended from an office; uncared for; neglected. 3. Unaccomplished. 4. Free; unrestrained. 5 Roaming; wandering.

Id. ઝૂલતું રહેવું To remain unaccomplished. ઝૂલતું મેલવું-મૂકવું To leave unaccomplished. ઝૂલતો દીવો-ઝૂલતું ફાનસ A revolving light; a hanging light.

ઝૂલવું, *v. i.* [S. दोल to swing.] To hang. 2. To swing. 3. To nod. 4. To shake; to oscillate. 5. To go lazily or leisurely along; to dangle; to lag behind. 6. To saunter. 7. To bend.

ઝુલાવનકાર, ઝુલાવનકારી, } *adj. m. f. n.* [ઝુલાવવું+S. कार doing.] Giving a swing (to a cradle, swing etc.).

ઝુલાવવું, *v. t.* [See ઝૂલવું.] To cause to swing; to swing. 2. To cause to shake; to oscillate. 3. To fondle; to caress.

ઝુલાવું, *v. i.* [See ઝૂલવું.] To be caressed; to be fondled. 2. To be swung.

ઝૂલો, *s. m.* [See ઝૂલવું.] A swing; a cradle. 2. An oscillation. 3. A loss.

Id. ઝૂલા ખાવા To enjoy a swing. 2. To make vain efforts. ઝૂલા દેવા-ખવડાવવા To swing (a cradle, a swing etc.). 2. To put off or postpone (the fulfilment of an agreement).

ઝેણ, *s. f.* Fine powder or dust. 2. Smoke issuing from a tobacco-pipe, etc. 3. An acrid smell of a thing. 4. *s. n.* [See ઝનૂન.] Madness; fanaticism.

ઝેબઝેબ, *adv.* Abundantly ; plentifully ; profusely.

ઝેબી, Same as ઝીબી *q. v.*

ઝેર, *s. n.* [P. जहर.] Poison. 2. Anger. 3. Vindiction. 4. Antagonism; enmity; disunion; quarrel. 5. Disgust; annoyance. 6. Same as ઝાંઝર *q. v.*

Id. ઝેર આપવું-દેવું To poison; to kill by poisoning. ઝેર ચડવું To work; to produce the effect (of a poison). 2. To get angry with. ઝેર આવવું To have a disgust for. 2. To be angry with એની આંખમાં ઝેર વરસી રહ્યું છે His look shows that he is under the influence of anger. ઝેર ઉતરવું To subside (of the effect of a poison.) ઝેર ઉતારવું To remove the poisonous effect by an antidote. ઝેર વાવવું To sow the seeds of a quarrel. ઝેર થવું To lose the favour of. 2. To be an object of dislike. ઝેર ચાવવું To be jealous of. 2. To be ready to do harm to. 3. To remove the poisonous effect by an antidote ઝેર ખાવું To take poison. 2. To bear and suffer antagonism. ઝેર ખાવા બેસવું To threaten of suicide. 2. To be angry.

ઝેર ગયાં ને વેર ગયા વળી કાળા કેર; ગયા કરનાર.-દલપતરામ.

ઝેરકચુરો, ઝેરકચુલો, } *s. m.* [ઝેર+P. कचोला.] Nux-vomica; strychnia. Name of a plant. Strychnos nuxvomica. N. O. Loganiaceæ.

ઝેરકાજળી, *s. f.* [ઝેર+S. कज्जल lamp black.] The poisonous perspiration formed on the forehead at the time of death or after fever.

ઝેરકોચલું, *s. n.* Same as ઝેરકચુરો *q. v.*

ઝેરણી, *s f.* A small churning handle.

ઝેરમહોરો, ઝેરમોહરો, } *s. m.* Bezoar stone.

ઝેરી, *adj.* [See ઝેર.] Poisonous. 2. Envious; malicious; inimical 3. Vindictive. 4. Angry. 5. Disgusting; annoying.

ઝેરી નાળીએર, *s. n.* Name of the fruit of a kind of sea-plant.

ઝેરી માખ, *s f.* [ઝેરી & S. मक्षिका a fly.] A tse-tse fly.

ઝેરીલું, *adj. m. f. n.* [ઝેર+વાળું having.] Poisonous 2. Envious. 3. Vindictive. 4. Angry.

લોકો ઝેરીલા થઈ એક એકને કનડે છે.—મ. ન. ઠિ.

ઝેરું, *s. n.* [See ઝરવું.] A sharp shower.

ઝેસ, *s. f.* Dust.

ઝેકો, Same as ઝકો, ઝરકો *q. v.*

ઝોસવું, Same as ઝોસવું *q. v.*

ઝોક, *s. m. f.* [See ઝૂકવું.] A bending; an inclination; a leaning over 2. Deviation from perpendicularity. 3. A swinging motion. 4. A loss. 5. A sudden thrust in the eye. 6. [S. ગોષ a cow-pen.] An enclosure near a village in which goats, sheep and cattle are kept.

Id. ઝોક લાગવી–વાગવી To suffer from a thrust in the eye. 2. To suffer a loss. ઝોક ઉતારવી To make mesmeric passes to cure the eye from the effects of a thrust.

બાંહ્ય બલવંત બડો, ઝુકાય દિયો ઝોકમાં—સામળ

ઝોકંટા, *s. m pl.* [See ઝુકાવવું.] The hearty enjoyment of a feast; merry-making; revelry. 2. An enterprise ; plunging headlong into an act.

ઝોકવું, *v. t.* [See ઝૂકવું.] To throw; to toss; to fling. 2. *v. i.* To rush; to throw oneself into a work rashly; to venture. 3. To nod or doze through dulness or intoxication. 4. To bend low. 5. To swing; to oscillate. 6. To hang.

ઝોકાવૃત્ત, *s. m pl.* [ઝોકવું + S. વૃત્તિ state.] Rushing blindly; a rush. 2. An enterprise.

ઝોકાવવું, *v. t.* [See ઝૂકવું.] To rush blindly; to venture. 2. To launch (a boat) at a time of danger. 3. To oscillate. 4. To hang.

ઝોકાવું, *v. i.* [See ઝૂકવું.] To be thrown; to be tossed; to be flung. 2. To be hung; to be oscillated. 3. To be launched.

ઝોકું, *s. n.* [See ઝૂકવું.] A nod; a doze.

Id. ઝોકું ખાવું To nod; to doze. ઝોલેઝોલાં ઝોલાં ખાવાં To sit idle or doing nothing.

ઝોકો, *s. m.* [See ઝૂકવું.] A swing; an oscillation. 2. The act of reeling. 3. A fraudulent turn of a balance in weighing out goods. 4. A thrust in the eye.

Id. દુખતી આંખે ઝોકો વાગે The eye already paining gets a blow. 2. It never rains but it pours; misfortunes never come singly. ઝોકો ખવરાવવો To feign to weigh more by giving a push.

ઝોક, Same as ઝોકો *q. v.*

ઝોટ,
ઝોટડી, } *s. f.* A milch-buffalo.
ઝોટી,

ઉતરે ઘૃતની વાવડી દશ દૂઝે છે ઝોટ.—સામળ.

તું તો ક્યાંથી દૂઝે ઘેર ઝોટી.—નરસિંહ.

ઝોટો, *s. m.* A male-buffalo.

ઝોટિંગ, *s. m.* An evil spirit; a goblin. 2. A ruffian; an evil person. 3. The state of anarchy.

Id. ઝોટિંગ પાતશાહી A reign of terror and anarchy. 2. A time of murder, plunder and arson.

ઝોડું, *s. n.* Same as ઝોડ *q. v.*

ઝોડ, *s. n* An apparition; a ghost; an evil spirit. 2. A tiresome or troublesome person.

Id. ઝોડ વળગવું To be bothered by a tiresome or troublesome person. 2. To be under the influence of an evil spirit. ઝોડગ્રસ્ત Being possessed by an evil spirit. ઝોડ છૂટવું To be released of or free from a troublesome person.

ઝોડકપટ, *s. f.* [ઝોડ+કપટ a spell.] The influence of an evil spirit; a spell.

કોઈ ઝોડકપટ થવાથી ચતુ થયું એમ કલ્પના કરી –હ. પ્રે. કિ.

ઝોળણી, *s. f.* [See ઝોળી.] A bag made of cloth having a narrow mouth. 2. A cradle.

ઝોલવું, Same as ઝૂલવું *q. v.*

ઝોલી લે રાજવું રાજ.—અમો.

ઝોબાવું,
ઝોલાવું, } *v. i.* [See ઝોબો, ઝોલો.] To be totally deranged in the functions of the body. 2. To be unconscious. 3. To sweat; to perspire profusely.

Id. ઝોબાઇ–ઝોલાઇ જવું To be unconscious.

ઝોબો,
ઝોલો, } Same as ઝોલો *q. v.*

ઝોયણી, Same as ઝોળણી *q. v.*

ઝોયણો, Same as ઝોળણો *q. v.*

ઝોરણી, Same as ઝોળણી *q. v.*

ઝોરણો, Same as ઝોળણો *q. v.*

ઝોલ, *s. f.* [See ઝોલવું.] A bend; loosening of a string or a wire.

ઝોલણી,
ઝોલણો, } Same as ઝોળણી, ઝોળણો *q. v.*

ઝોલવું, *v. i.* [S. दोल to swing.] To swing: to oscillate. 2. To nod.

નહિ ઉંચે શિર ઝોલ્યો.—નરભેરામ.

ઝોલું, *s. n.* [See above.] A company; a crowd; a body; a multitude. 2. A nod; dozing.

Id. ઝોલાં ખાવાં To nod. 2. To move or be shelved from day to day: to be postponed from day to day. ઝોલાં ખવડાવવાં To postpone from day to day.

ઝોલો, } ઝોલ્લો, } *s. m.* [See ઝોલવું.] A swing: an oscillation. 2. A bend; loosening of a string or wire. 3. A hanging state. 4. Attachment.

Id. ઝોલો નાખવો To make a thing bend by a pressure or by placing a heavy load. ઝોલા ખાવા To swing; to oscillate. 2. To remain hanging and move about doing nothing 3. To be in an unsettled condition.

તે બિચારો ઝોલા ખાયાં કરે છે.—નર્મદ.

ઝોળ, Same as ઝપાળા *q. v.* 2. *s. n.* An evil spirit; a ghost.

ઝોળકી, *s. f.* [ઝોળી+કી dim.] A bag made of cloth and having a narrow mouth or opening; a knapsack; a wallet. 2. A bag with four openings.

ઝોળકો, *s. m.* Same as ઝોળકી *q. v.*

ઝોળવું, *v. t.* [See ઝૂલવું.] To shake. 2. To catch a man's arms and shake him. 3. To torment.

ઝોળાવવું, Same as ઝોળવું *q. v.*

ઝોળાવું, *v. i.* [See ઝૂલવું.] To be shaked. 2. To be swung; to be oscillated. 3. To be detained; to be obstructed.

ઝોળાવો, *s. m.* [See ઝૂલવું.] An uneven ground. 2. A slope; an inclination. 3. A bend; a pit.

ઝોળાશેક, *s. m.* [ઝોળી + શેકવું to foment.] Fomentation with a heated bag containing medicinal drugs.

ઝોળી, *s. f.* [See ઝૂલવું.] A four-mouthed bag; a knapsack. 2 A wallet (of a beggar or a religious mendicant). 3. A cradle; a hammock.

Id. ઝોળી લેવી To take up a wallet for begging. 2. To be an ascetic and live by begging. 3. To be a beggar. ઝોળીમાંથી ઠરાવવું To have a call for betrothal from infancy. ઝોળી ફેરવવી To go a-begging.

ઝોળીપોળી, *s. f.* [ઝોળી + પોળી redup.] The ceremony of swinging a new born baby in its cradle at the time of giving it its name.

ઝોલ્લું, Same as ઝોલું *q. v.*

Id. ઝોલેઝોલાં Several groups; many groups; a large number composed of many groups.

ઝોંટો, Same as ઝોલો *q. v.*

ઞ.

ઞ.

ઞ, *s. m.* [S.] The tenth consonant of the Gujarati alphabet, of the palatal class, and the second of the nasals.

There is no word beginning with ઞ.

ટ.

ટ.

ટ, *s. m.* [S.] The eleventh consonant of the Gujarati alphabet, and the first of the class of the cerebrals or linguals.

ટઈ પડવું, *v. i.* To be severely attacked by (measles, smallpox etc.).

ટક, *adv.* [Imit.] Showing the sound *taka*.

ટકટક, *s. f.* [Imit.] Unceasing and troublesome speech; a chat. 2. Wrangling; some squabbling. 3. *adv.* With a stare; with a fixed gaze. 4. Sounding 'tick-tick'.

ટકટકાટ, } ટકટકારો, } *s. m.* [See above.] A tinkling sound. 2. Prattle; chattle.

ટકટકિયું, *s. n.* [See ટકટક.] Anything that makes a continuous troublesome sound. 2. *adj. m. f. n.* Prattling; talkative.

ટકવું, v. i. [S. ટક to yield] To remain; to endure; to continue; to last. 2. To remain; to stay.

ટકાઉ, adj. [See above.] Durable; lasting; permanent; of long continuance.

ટકાર, s. m. [ટ+S. કૃ to do.] The sound of ટ. 2. The letter ટ.

ટકારાંત, s. m. [ટકાર+S. અંત the end.] A word ending in ટ.

ટકાવ, s. m. [See ટકવું.] Durability; stability. 2. Remaining; staying.

Id. ટકાવ કરવો—રાખવો To stand firm; not to yield; to hold on under unfavourable circumstances.

ટકાવવું, v. t. [See ટકવું.] To hold on; to continue; to keep on.

Id. ટકાવી રાખવું To hold on; not to allow to fall off.

ટકોઇ, Same as ટકોર g. v.

ટકો, s. m. [S. ત્રિક a group of three; a triad.] A measure of value equal to three quarters of an anna or nine pies. 2. A rupee in value. 3. Money; wealth. 4. Per centage. 5. One per cent.

Id. ત્રણ ટકા Three per cent. ટકાનું માણસ A worthless person. ટકાની ખીસકી A miserable creature. ટકા કરવા To sell things for money. 2. To make money; to amass a fortune. તે તને વેચીને ટકા કરે એવો છે [Lit.] He can sell you away and make money. 2. He is shrewd enough to cheat you, and rob you of your money. ટકા ઉપાવવા To beg. પૈસેટકે સુખી લોક Well-to-do people. ટકા ચડવા To increase (of interest on money borrowed or lent). ટકા ચડાવવા To exaggerate.

Prov. ટકાનું ત્રણ શેર Very cheap. 2. Worthless. ટકે શેર ભાજી, ટકે શેર ખાજાં Absence of discrimination. ટકાની ડોશી ને ઢબુ મુંડામણ Great toil, little work; much ado about nothing. ટકોપૈસો લે, ને મને છતી જવા દે Take from me whatever I have, and save my life. ટકોપૈસો લે, ને મને ત્રણ I would spend anything to gain reputation. ટકો જશે, પણ તક જશે નહિ Make use of your opportunity at any cost; make hay while the sun shines.

ટકોટક, Same as ટકોટક g. v.

ટકોર, s. f. [See ટંકોર.] Ridicule; irony; a burlesque. 2. s. m. Same as ટકોરો g. v.

મંદિર ભણી આવે ટકોર વાગ્યા.—દયારામ.

ટકોરખાનું, s. n. [ટકોર+P. ખાનહ a place.] A raised seat made for drummers; a place where kettledrums are beaten.

ટકોરવું, v. t. [See ટકોર.] To give a quick smart blow. 2. To give a warning; to warn; to caution; to suggest ironically.

ટકોરી, s. f. [See below.] A little stroke. 2. A small bell.

ટકોરો, s. m. [Guj. ટ Imit. + S. કાર a suffix showing the sound of the preceding letter.] A quick smart blow; a stroke. 2. A fillip. 3. A suggestion; a warning.

Id. ટકોરો મારવો To give a quick smart blow. 2. To give a warning; to warn; to caution. ટકોરે મારે એવું Surpassing; superior to. તે વિદ્યાર્થી વાળંદોને ટકોરો મારે એવો હોશ છે.—ક. ટૂ. ક. ટકોરો મારી જોવો To make an experiment by striking a quick smart blow. 2. To try the patience of a man by striking a blow. 3. To test. ચારને ટકોરે At the stroke of four o' clock.

ટકેલ, s. f. [See ટકોર.] A joke; a piece of fun.

ટકેલિયું, } adj. m. f. n. [See above.]
ટકેલાઈ, }

Joking; making fun.

ટક્કર, s. f. [Imit.] A blow with the horns or forehead; a butt. 2. An effort at rivalry.

Id. સામી ટક્કર Resistance. ટક્કર લેવી To resist. ટક્કર ઝીલવી To resist successfully. ટક્કર મારવી To give a violent blow.

ટગટગ, Same as ટગરટગર g. v.

બેઠીને રહેવું તે ટગટગ જોવું.—નરસિંહ.

ટગમગ, adv. [See ટચુમચુ.] Tottering; about to fall down. 2. Same as ટગરમગર g. v.

ટગરટગર, } adv. [Imit.] Gazingly; staringly.
ટગરમગર, }

Id. ટગરટગર જોવું To gaze vacantly or helplessly.

ટચુમચુ, adj. [See ટચુમચુ.] Tottering. 2. Continuing with interruptions. 3. Walking with interruptions. 4. adv. Interruptedly.

ટંક, s. m. f. A fixed time. 2. Same as ટાંક g. v. 3. [S. ટંકક.] Same as ટકો g. v.

Id. બે ટંક Two times; twice. એક ટંક ખાવું To take meals only once a day.

નરસૈયા રંકને ટંક કરવા કરો.—નરસિંહ.

તમ આવે પામ્યા તમ ટંક.—પ્રેમાનંદ.

ટંકણખાર, *s. m.* [S. टंकण borax+क्षार alkali.] Borax; soda biborate.

ટંકશાળ, ટંકસાળ, } *s. f.* [S. टंकशाला.] A mint.

ટંકશાળી, ટંકસાળી, } *s. m.* [See above] An officer in a mint; the mint-master.

ટંકાર, ટંકારવ, } *s. m.* [S. टंकार.] The sound of a bowstring; a twang.

જગાવી જયનો ટંકાર, આવે છે એ કુમાર.—ના. દ. કે.

મેઘગર્જના જેવો ટંકારવ.—અ. ન. દ્વિ.

ટંકારિણી, ટંકારી, } *adj. f.* *adj. m. f. n.* [See above.] Twanging.

ટંકાવવું, *v. t.* [See ટાંકવું.] To get a mark made with a chisel. 2. To get covered (of a buffalo). 3. To get attached with a pin (of a piece of paper). 4 To get a note made of in writing.

Id. ભેંસ ટંકાવવી To get a buffalo covered. ઘંટી ટંકાવવી To get a grinding mill chiselled

ટંકાવું, *v. i.* [See ટાંકવું.] To be chiselled. 2. To be attached with a pin (of a piece of paper). 3. To be covered (of a buffalo) 4. To be noted down in writing.

ટંકિત, *adj.* [See ટાંકવું.] Made rough with a chisel (of the surface of a mill-stone, etc). 2. Marked with small pits or depressions.

ટંકેટંક, ટંકેટક, } *adv.* [Redup. of ટંક.] Exactly at the fixed time; timely. 2. Brimful 3. Just up to the brim or end, and nothing more than that (of a liquid).

ટંગ, Same as ટાંગ *q. v.*

ટંગડી, Same as ટાંગ *q. v.* 2. Same as ટાંગડી *q. v.*

Id. ટંગડી ઝાલવી To catch by the leg

ટંગાડવું, ટંગાવવું, } *v. t.* [See ટાંગવું.] To suspend; to hang (on a peg).

ટંગાવું, *v. i* [See ટાંગવું.] To be suspended or hung.

ટચ, *s. m.* [See કસવું.] The unit of measure of the quality of gold.

Id. સો ટચનું સોનું Gold of the best quality.

ટચ લઈને, *adv.* [Guj. ટચ Imit. and લેવું To take.] In a moment; in a trice; immediately.

ટચકડી, *s. f.* [S. छोटिका.] A fillip; a sound produced by a jerk of the middle finger forced suddenly from the thumb

ટચકારી, Same as ટચકડી *q. v.*

ટચકિયું, *s. n.* A stiff back; stiffness of the back owing to rheumatism; lumbago.

ટચકું, *s. n.* [See ટચકડી.] A hint; an insinuation. 2. A particular occasion. 3. A ceremony; a festivity; a festive occasion. 4. The tip (of the nose).

ટચકો, *s. m.* [See ટચકડી.] A stroke. 2. A taunt.

ટચટચ, *adv.* Quickly.

ટચરો, Same as ટચ્ચરો, ટચ્ચર *q. v.*

ટચલી આંગળી, *s. f.* [ટચલી little; small & S. अंगुली = finger.] The little finger.

ટચાક, *adj* Vain; boastful. 2. *adv* [Imit.] Noisily dashing against.

ટચાકડી, ટચાકરી, } Same as ટચાકડી *q. v.*

ટચાકીઓ, ટચાકો, } *s. m.* [See ટચાકડી] The sound produced by a jerk of the joints.

ટંચન, *adj.* Exact; pure.

ટટવાણી, *s. f.* [See ટટ્ટુ.] A pony mare; a small mare.

ટટવું, *s. n.* [ટટ્ટુ + P. वा dim.] A small horse; a pony.

ટટળવું, Same as ટળવળવું *q. v.*

ટટળાટ, Same as ટળવળાટ *q. v.*

ટટળાવવું, Same as ટળવળાવવું *q. v.*

ટટાર, *adj.* Erect; straight up. 2. Stiff; unbending

Id. ટટાર ઉભું રહેવું To stand up erect. ટટાર થવું To stand erect. 2. To be ready. પાંદડાં ટટાર થાય છે The leaves straighten themselves out.

ટટુ, Same as ટટ્ટુ *q. v.*

ટટ્ટી, *s. f.* [S. तिरस्करिणी a curtain.] A lumbe[...]nce; a wicker-fence or partition; a [...]a curtain.

[...] ઉઘાડી—પડવી To be exposed to [...] To be disgraced.

ટટ્ટુ, s. m. n. A pony; a negg; a small horse.

Id. તેનું ટટ્ટુ ચાલતું નથી He cannot have it in his own way. ટટ્ટુ હાંકવું To make way for oneself against resistance or indifference on the part of others. 2. To make oneself heard or attended to. ટટ્ટુ ચલાવવું To maintain oneself. પોતાનું ટટ્ટુ જેમ બને તેમ ચલાવવું To maintain oneself with difficulty. ટટ્ટુ નીભવું To have one's way.

Prov. ટટ્ટુ મારે તેજ કંપે One becomes wiser by another's bitter experience.

ટટ્ટો, Same as ટટ્ટાર q. v.

ટટ્ટા ટેક ધરે બાપ ઠીક રે.—ર. બ. દી.

બે હાથી બે ઝાડ શક્યું, ને ટટ્ટા ટોપલી ખાઈઉં.—નાકર.

ટટકાવવું, v. t. To scold; to rebuke; to take to task.

હું હમણાં જ તેને ટકાવું છું.—હ. કા. શા.

ટટપડ, s. f. [Imit.] Squabbling; meddling; interference.

ટટપડવાટ, s. m. [ટટપડ+S. वृत्ति state.] Resistance; opposition.

ટઠ્ઠર, adj. Stupid; thick-headed. 2. Wandering.

ટઠ્ઠુકો, s. m. [ટઠ્ઠ imit.+S. कार doing.] False airs. 2. Taking ill.

ટઠ્ઠુપ, s. f. Name of a kind of snake.

ટઠ્ઠો, s. m. Pudendum muliebre.

ટંટાખોર, adj. [ટંટો + P. खोर enjoying.] Quarrelsome; contentions.

મીયાં નીસર્યો મારકો, ખરો જ ટંટાખોર.—દલપતરામ.

ટંટો, s. m. A quarrel; a pique; a dispute; a contontion; wrangling; an altercation.

Id. ટંટાબખેડા-ટંટાફિસાદ Dispute and differences. 2. Any kind of dispute.

પોતાના ટંટા પોતે જ પતાવજો.—દલપતરામ.

ટંડેલ, s. m. The commander of a ship; the master of a craft. 2. s. m. f. A tall person.

Id. ઊંચો ટંડેલ A very tall man.

ટપ, adv. Quickly; at once; smartly.

કરડવા આવ્યો એ હાડ, રેતો ટપ રહે.—પ્રેમાનંદ.

દાવ આવ્યો ને ટંપ મૂક્યા.—હ. કા. શા.

ટપકટપક, Same as ટપટપ q. v.

ટપકવું, v. i. [S. तिप् to ooze.] To trickle; to dribble; to drop; to leak; to drip; to ooze.

ટપકાવવું, v. t. [See above.] To make to fall in drops; to cause to trickle. 2. [See ટપકું.] To mark; to note down; to put down on paper (as short notes).

ટપકાવાવું, v. i. [See above.] To be noted down; to be put down on paper.

ટપકી, s. f. [ટીપું+કી dim.] A small round mark on the forehead among the Hindus. 2. A small metallic circle.

ટપકીઉં, s. n. [See ટપ.] Immediate death.

ટપકું, s. n. [ટીપું+કું dim.] A drop. 2. A blot; a mark. 3. A dot.

ટપકો, s. m. [See ટપકાવવું.] A horoscope.

ટપટપ, adv. [Redup. of ટપકવું.] Showing the sound of rain falling in drops; trickling. 2. Quickly; smartly. 3. s. f. Murmuring; backbiting.

ટપટપી, s. f. } ટપટપીઉં, s. n. } [Imit.] A razor-strop.

ટપલાબાજી, s. f. [ટપલો + P. बाजी playing.] Smacking and cuffing. 2. A succession of slaps given in jest.

Id. ટપલાબાજી કરવી To slap in jest.

ટપલી, s. f. [Imit.] A slap; a stroke with the hand on the head.

Id. ટપલી મારવી To give a slap. ટપલી ખાવી To be slapped. 2. To learn a lesson at one's own cost. 3. To be taunted. ટપલી મારીને કહેવું To say pressingly.

Prov. ટપલી મારવી ને ખાવી If you slap others, you must expect the same from them; do unto others as you would be done by.

ટપલું, s. n. Name of a wooden instrument used by potters. 2. Same as ટપટપી q. v. 3. adj. m. f. n. Shrivelled.

ટપલો, s. m. [Imit.] A slap; a heavy pat. 2. An imputation; a charge. 3. Insolent censure; insolence. 4. Censure. 5. Name of an instrument with which potters beat clay.

Id. ટપલો ખાવો To be blamed. ટપલા ખાઈ ખાઈને ઘડાવું To be wise from hard or bitter experience. ટપલો માથે રહેવો To have a charge hanging over one's head. ટપલો મારવો To make use of an ironical expression; to taunt. ટપલા ખાઈખાઈને Owing to repeated reverses

પરાધીન થઈ ટપલા સહેવા.—હ. ક. પ્ર.

ટપવું, *v. t.* To leap; to jump. 2. To jump over. 3. To surpass; to excel.

ટપસટપસ, *adv.* [Imit.] Making the sound ટપસ-ટપસ (of worn-out shoes): draggingly.

ટપાટપ, *adv.* [See ટપટપ] Briskly; smartly. 2. Same as ટપાટપી *q. v.*

ટપાટપી, *s. f.* [Redup. of ટીપવું.] An altercation; a sharp noisy quarrel.

ટપારવું, *v. t.* [ટપ imit.+S. कार doing.] To strike; to beat. 2. To say repeatedly.

ટપાલ, *s. f.* [ટપો a halting place+S. आलय a house.] Post; mail. 2. A letter; communication. 3. The anus.

ટપાલવાળો, } ટપાલી, } *s. m.* [ટપાલ + વાળો having.] A postman.

ટપુસટપુસ, *adv.* [Imit.] Slowly; draggingly.

ટપુસીઆં, *s. n. pl.* Slaps given with the bottom of a winnowing fan in order to drive away dust or chaff from the grains. 2 Loose shoes; slippers.

ટપેરવું, Same as ટપારવું *q. v.*

ટપોટપ, *adv.* [Redup. of ટપ.] One after another; successively. 2. In a trice or moment; instantly. 3. Quickly; speedily.

ટપ્પ, Same as ટપ *q. v.*

ટપ્પાવાળો, *s. m.* [ટપ્પો + વાળો having.] A coach-driver; a carriage-driver; a coachman.

ટપ્પો, *s m.* [See સ્થાપવું to put.] A halting place; a stage; a station. 2. A certain air in music. 3. The range; the reach; the extent. 4. A *distance*; a *space*. 5. A rumour. 6. A carriage; a hackney carriage.

Id. ટપ્પો મારવો To set a rumour circulating. 2. To use a vexatious and slightly ironical statement. ટપ્પો ખાવો To put up with a vexatious joke. ટપ્પા ઉપર ટપ્પા મારવા To advance one argument after another.

ટબ્બન, *s. n.* Gutta percha.

ટબ્બોટમ, *adv.* To the brim; fully; up to the top.

ટબ્બારો, *s. m.* Household expenses; maintenance charges.

ટબુકડી, *s. n.* [See તબકડી.] A particular kind of sweetmeat having the form of a dish.

ટબુડી, *s. f.* A small metallic water-pot. 2. A little dwarfish girl.

ટપ્પણી, *s. m.* [S. टिप्पणी a comment.] Comments; notes; a short commentary. 2. A margin.

ટમટમવું, *v. i.* [Imit.] To hope for eagerly or anxiously. 2. To gather to trickle; to be about to drop.

ટમટમી રહ્યાં નેત્રે અશ્રુ.—કલાપિ.

ટમટમાટ, *s. m.* [See above.] Eager hope; eagerness. 2. Haste; hurry.

ટલ્લો, *s. m.* A trip; a turn; an excursion.

ટવળવું, Same as ટળવળવું *q. v.*

ટસંજ, *s. f.* [S. त्रि three + संध्या twilight.] *The evening twilight.* 2. The evening; dusk.

ટસે ને ટસે, *adv.* Uninterruptedly; continuously.

ટહુકારો, *s. m.* [Guj. ટહુ Imit.+S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters] Frequent ejaculations through pain.

ટહુટહુ, *adv.* With a fixed stare.

ટહુટહુાવવું, *v. t.* [Imit.] *To gulp down; to swallow.*

ટહેલ, Same as ટેહેલ *q. v.*

ટહોક, Same as ટહુક *q. v.*

ટહોકડ, } ટહોકી, } Same as ટાહક *q. v.*

ટહોકો તો થઇ ન મુખને ટાઢીએ: તાવ આવ્યો.—નર્મદ.

ટહોકું, Same as ટહુકું *q. v.*

આરે ટહોકું નાખ્યું છે, તે વિના, રે ચકાલા—દયારામ.

ટહુકવું, *v. i.* [Imit.] To utter a sound (of a cuckoo).

ટહુકારે, } ટહુકો, } *s. m.* [See ટહુકારો.] A loud and long cry. 2. Interrupting a speech with ejaculations so as to encourage the speaker. 3. The voice of the cuckoo bird.

ટહેલ, Same as ટેહેલ *q. v.*

ટહેલવું, Same as ટેહેલવું *q. v.*

ટહેલીઓ, Same as ટેહેલીઓ *q. v.*

ટળવળવું, *v. i.* [Guj. ટ, ટળ Redup. of વળવું to turn.] To be unsteady; to be restless. 2. To pull on in hope. 3. To be tormented by hope. 4. To starve; to famish.

ટળવળાટ, *s m.* [ટળવળવું+S. वृत्ति state.] Restlessness. 2. Pulling on in hope; eager expectation. 3. The torments of suspense. 4. Starvation.

ટળવળાવવું, v. t. [See ટળવળવું.] To make restless. 2. To torment by hope.

ટળવું, v. i. To pass off, by, away, or over; to be cured. 2. To disappear; to glide off; to be gone; to vanish. 3. To elapse.

ટાંસ, s. f. [See તાવવું to polish.] Polishing the upper unpolished surface of gold or silver ornaments.

ટાઉંટાઉં, s. n. [Imit.] Prattling.

ટાકણું, Same as ટાંકું q. v.

ટાંક, s. f. The seventy second part of a shera (a pound). 2. A standard of weight much used in weighing pearls. 3. A nib. 4. A steel nib of a pen. 5. Marks made with a pen 6. s. m. Writing. 7. Time.

એવી રીં ના લખીઓ ટાંક.—દયારામ.

ટાંક તજો આપે ફ્રેંઓ એક જો.—દલપતરામ.

ટાંકટ, adj. Lewd. 2. Cunning.

ટાંકણી, s. f. A pin. 2. Frequent warning; importunate urging.

ટાંકણું, s. n. [S. तत्क्षणम् at that moment] A fit time; a proper occasion; a juncture; an opportunity. 2. A holiday. 3 [S. टंक] A chisel.

ટાંકલી, s. f. [ટાંક+લી dim.] A small pin. 2. A water cistern.

ટાંકડું, Same as ટાંકણું q. v.

ટાંકવું, v. t. [S. टंक् to tie; to fasten.] To sew; to stitch. 2. To append; to attach with. 3. To write in haste; to note down. 4. [S. टंक a chisel.] To chisel.

Id. કસ ટાંકવી To sew a ribbon (on to a coat etc.). ટિપ્પણીની જોડે પરિશિષ્ટો ટાંકવાં To append appendices to a proposal. ઘંટી ટાંકવી To chisel a mill-stone. હિસાબ ટાંકી રાખવો To note down an account.

ટોકાબારી, s. f. Salvo.

ટાંકી, s. f. A cistern; a reservoir; a small well; a small tank. 2. [See ટાંકવું] The process of chiselling. 3. Incisions or notches made with a chisel. 4. Name of a venereal disease; syphilitic cancer or ulcer.

ટાંકું, s. n. A cistern; a small tank; a reservoir.

ટાંકો, s. m. [See ટાંકવું.] A stitch.

Id. ટાંકો મારવો-દેવો-ભરવો To stitch. ટાંકો તૂટવો To open up (of a seam). 2. To be able to work.

ટાંગ, s. f. [S. टंगा.] The leg; the limb from the hip to the foot.

પડ્યા ભોંયે તો પણ ટાંગ ઉંચી.—દલપતરામ

ટાંગણું, s. n. [See above.] A nag; a pony. 2. A little and short fellow; a little man; a diminutive creature. 3. A contemptuous epithet for a boy; a youngster.

ટાંગવું, v. t. [See ટાંકવું.] To hang; to suspend.

ટાંગારોળી, s. f. [ટાંગ + રોળી a group.] The act of lifting up a child by its shoulders.

ટાંગો, s. m. [See ટાંગ.] The leg. 2. A light horse-carriage.

ટાપકૂપક, adj. Random; not fixed.

ટચાકો, s m [Guj. ટચ Imit + S कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] The cracking sound produced by stretching a limb of the body. 2. A kind of toy, containing small wooden balls, hung over a cradle. 3 The testicle.

ટાચમ, Same as ટાંચમ q. v.

ટાંચ, s. f. A writ of attachment of sequestration. 2. A nib. 3. An oblique hint. 4. Deficiency; scarcity; want.

Id. ટાંચ આવવી-બેસવી To be under a writ of attachment. ટાંચ બેસાડવી To get attached under a writ. ટાંચ ઉઠી જવી To be free from attachment under a writ. ટાંચ આવવી-પડવી To feel a scarcity or want.

ટાંચણ, s. n. [See ટાંચવું.] A synopsis. 2. Short notes.

Id. ટાંચણ રાખવું-કરવું To make short notes.

ટાંચણી, s. f [See ટાંકણી] A pin.

ટાંચમ, s f. [See ટાંચ.] Want; scarcity; deficiency.

ટાંચલી, Same as ટાંકણી q. v.

ટાંચવું, v. t. [See ટાંકવું.] To stitch. 2. To thrust into. 3. To clip; to retrench; to economise.

ટાંચું, adj. m f. n Short; dwarfish. 2. s. n. [See ટાંચ.] Deficiency; want; scarcity.

Id. ટાંચું પડવું To be deficient or wanting

ટાટ, adv. Absolutely; completely. 2. s. n Sack-cloth; canvas; gunny cloth. 3 s. f. n. A large shallow dish.

Id. નાગો ટાટ Stark naked. 2. Transgressing the limits of decency or politeness.

અંગના કેરું ટાટ, સ્વામી ઊભું સઘ ઠાઠ —વલ્લભ.

ટાટપની, s f [ટાટ+S पट्ट a cloth] Canvas, sack cloth gunny cloth

ટાટડું, s n [ટાટ+ડું dim] A vessel, a pot 2 A dish in which a meal is served

Id ટાટડું કરવું To cleanse soiled vessels after meals

ટાટી, Same as ટટ્ટી q v

ટાટીઆ, s n pl [See ટટ્ટી] A bamboo frame fixed in a cart

ટાટું, s n [See ટટ્ટી] A bamboo-frame which serves as a seat 2 A bamboo curtain 3 A bamboo hut

ટાઢ s f [See ઠાર] Cold privation of heat coldness 2 The sensation of cold

Id ટાઢ વાયી-લાગવી-આવવી To be attacked by a fit of shivering ટાઢતડકા [Lit] Cold and heat 2 Rise and fall 3 Pleasure and pain ટાઢ ચઢવી To shiver 2 To be unwilling ટાઢ કેરા ચાટે છે Cold cannot enter 2 Cold can produce no effect

Prov ટાઢ જાય રૂએ, અને આલસ જાય સૂએ What is bred in the bone will come out of the flesh, filth is got rid of by washing, not by habit ટાઢ ટાઢ કરીએ નહિ ને ટાઢના ચાર્યા મરીએ નહિ Everybody complains of cold but manages to put up with it ટાઢ વાય સહુને, ને ન વાય વહુને Everybody complains of cold except a young wife

ટાઢક, s f [See above] Coldness refreshing cold 2 Gratification satisfaction

Id ટાઢક વળવી-પડી To be contented to feel oneself satisfied

ટાઢકીઉં s n [See above] A piece of wet cloth used on the body for getting coldness in summer 2 A vessel in which water is cooled 3 A refreshing drink

ટાઢા s m pl [See ટાઢું] (Used for euphemy) Brands actual cauteries 2 Ironical scolding taunts.

Id ટાઢા દેવા To brand 2 To taunt to abuse

ટાઢી s f [See ટાઢું] Ashes of a dead body burnt

Id ટાઢી વાળવી To remove the ashes of a dead body

ટાઢીઓ તાવ s m [ટાઢીઓ shivering+S ताप heat] Ague 2 A shivering shuddering a dislike

ટાઢી શીતળ, ટાઢી સાતમ, } s f [ટાઢું and S शीतल cold] *The seventh day of either of the fortnights of the month of Shravana on which cold food is eaten*

ટાઢું, *adj* m f n [See ટાઢ] Cold, cool 2 Slow lingering 3 Not active, sluggish 4. Not bright (of colour) 5 Quiet calm 6 *Satisfied, gratified*

Id ટાઢો માર મારવો To beat severely with blows and kicks ટાઢી રસોઈ Cold food 2 Ancestral property તે વાત કરવામાં ટાઢો છે He is slow and lingering in talking ટાઢું પડવું To lose vigour to be quiet પરંતુ ન આ હેત ટાઢું પડે—દેવામાલકર ટાઢું પડી જવું To lose brightness 2 To be unnerved 3 To be impotent 4 To be about to die ટાઢુંટપ Perfectly quiet. ટાઢું શીળું *Food left over from the previous day* 2 Any food irrespective of its taste ટાઢું નાખવું To *postpone, to delay* ચાટે ટાઢું નાખ્યું છે તહ કિના રે પહાલા —દયારામ ટાઢા પાણીઆ કરવા To have done eating ટાઢા પચરા જેવો Dull ટાઢું બોરાયા જેવું Stale and cold (of food) ટાઢું હિમ-શીતળ Very cold (of water) cold as ice ટાઢા પહોરનું ગપ્પું Idle talk. ટાઢા પાણીનું માટલું Time serving ટાઢા સમ Taking an oath by flowers etc. 2 Taking a solemn oath ટાઢુંબાર *Very cold 2 Being without vigour* ટાઢું થવું To be at one's ease તાર સુખ જેવાં મન ચાર થયું થાય છે ટાઢું રે—દયારામ ટાઢું ઝમ કરવું To swallow down 2 *To misappropriate* ટાઢું પાણી રેડવું To stop a quarrel with soothing words કરણના રિસગીર ચહેરાએ તેના હૈ ચાસ ઉપર ટાઢું પાણી રેડયું —ન દશા કર ટાઢું પેટ Contentment ટાઢું બોળી Freedom from anxiety ટાઢો ટાળવો To pass the hottest part of the day in a cool place એ તો મને જોઈને ટાઢો જ થઈ ગયો His excitement subsided, when he saw me હાથ ટાઢો કરવો To gain satisfaction by making charitable donations to the needy મરમાન્યુ સુખ મકારે છુ હાથ કરી શું ટાઢો રે—દયારામ

Prov ટાઢા પાણીએ ખસ કાઢવી To quietly get rid of a troublesome person

ટાઢેક Same as ટાઢક q v

ટાઢેકીઉં, s n [See ટાઢક] *A cooling medicine*

ટાઢેકીઉં, Same as ટાઢકીઉં q v.

ટાઢોડું s n [See ટાઢ] A cold day, a cool atmosphere.

ટાંચું, Same as ટાંઘું q. v.

ટાંટાટરડું, *adj. m. f. n.* [ટાંટિઓ+ટરડું oblique.] Walking obliquely; setting foot obliquely; 2. Overwise.

ટાંટિઓ, *s. m.* The leg.

Id. ટાંટિઆ રહી જવા-અકડાઇ જવા To be unable to walk through overexertion in walking. ટાંટિઆ ભાંગવા-ભાંગી જવા [Lit.] To have the legs broken. 2 To lose all ground for hope; to be hopeless. ટાંટિઆ ભાંગી નાખવા To give a severe beating. 2. To deprive of all ground for hope; to make hopeless. ટાંટિઆ તૂટવા To have pain in the calves of the legs. ટાંટિઆ ઉલળવા-ઉલાળવા-પકડવા -ભાંગવા-સાહવા To have sexual intercourse with a woman. ટાંટિઆ આવવા To begin to walk (of a child). 2. To be able to conduct one's business on one's own account. 3. To be able to overreach or deceive one's elders or superiors. ટાંટિઆનો આળો-ટાંટિઆનો આળિઓ Unwilling to exert oneself; unwilling to walk. એના ટાંટિઆમાં બહુ જોર છે He is conscious of his own strength. ટાંટિઆ ધોઇ પીવા જેવો Very pious and virtuous; so pious and virtuous as to purify others' lives with the water in which one has washed one's feet. તેનો ટાંટિઓ જ ટકતો નથી He does not stay long in one place; he is not a steady worker. એનો તો ટાંટિઓ જ કપાવનો He shall be prohibited from entering the house. મારા ટાંટિઆ કહું કરતા નથી I am unable to walk owing to exhaustion. ટાંટિઆ ગળે આવવા To be thrown into a difficulty. ટાંટિઆ જોરમાં હોવા To be merry, cheerful, and energetic. ટાંટિઆ તોડવા [Lit.] To injure one's own legs. 2. To take the trouble of walking up to. ટાંટિઆ પહોળા થઇ જવા To be perplexed. ટાંટિઆ ભેળવા To be disappointed. ટાંટિઆ મેળવવા To make the two sides of an account tally. ટાંટિઆ રંગવા To beat. ટાંટિઓ બહાર કાઢવો To remove out of the house. ટાંટિઓ વાળવો To rest oneself. ટાંટિઆ નરમ પડવા [Lit.] To lose the strength of one's legs 2. To lose vigour; to be weak 3. To lose money.

ટાંઠર, *s. f.* [See ટંટો.] A dispute; an altercation. 2. [See ઠંડું.] Shivering.

Id. ટાંઠર કરવી To dispute. ટાંઠર આવવી To be attacked by a fit of shivering; to shiver.

ટાંડું, *s. n.* A caravan 2. A line of bullocks, 3. The head of a series; the front; the top; the summit.

ટાંકેર, Same as ટાંઠર q. v.

ટાંડો, *s. m.* Same as ટાંડું q. v.

ટાંણું, *s. n.* [See ટાંચણું.] A juncture; an opportunity; a fit time. 2. An occasion of rejoicing; a day of festivity; a holiday.

Id. ટાંણું આવવું To have an occasion of festivity. ટાંણું જવું To pass without a hindrance (of a festive occasion). ટાંણું કરવું To perform a ceremony on a festive occasion. ટાંણેટચકે On festive occasions. ટાંણાસર At the proper time; in a festive ceremony.

તેના જ ટાંણે આવ છઉં છે.—કે. હ. દી.

ભાંડ, ભવાઇ, નાટક, ચેટક, નાચે થેઇ થેઇ ટાંણું.—ગોરીબાઇ.

તે ટાંણે બહી ત્યાં આવી છે.—ર. મ. દી.

ટાપટીપ, *s. f.* Repair; adjustment. 2. A nice external appearance, 3. Orderly habits.

Id. ટાપટીપ ને પોલકું External artificial beauty given to a thing to conceal its inherent internal ugliness.

ટાપટીપીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Making a nice external appearance. 2. Observing orderly habits.

ટાપલી, Same as ટપલી q. v.

ટાપશી, *s. f.* An interruption in another man's speech.

Id. ટાપશી પૂરવી To interrupt a speech with short ejaculations (with a view to censure him or show off one's own talents).

ટાપી, *s. f.* [See ટીપવું.] A wooden implement used in pressing a chunam floor. 2. Same as ટપલી q. v.

Id. ટાપી મારવી-દેવી To slap slightly. 2. To scold; to rebuke.

ટાપુ, *s m.* [S. દ્વીપ] An island; an isle.

ટાપુંવો, *s. m.* [See ટીપવું.] Bread.

ટાબોટા, *s. m pl.* [See ટપટપ.] Clapping of hands.

Id. ટાબોટા વગાડવા-કૂટવા-પાડવા To clap the hands in ridicule; to give ironical cheers.

ટાંપ, *s. f.* [See ઢિંમ.] A mark of punctuation; a stop in a written sentence. 2. A full point.

ટાંપણી, *s. f.* [See ટાંપવું.] Aiming at; watching. 2. Fraudulent watchfulness. 3. Eagerness; readiness.

ટાંપવું, *v. t.* [See તાકવું.] To aim at; to watch. 2. To be eager for. 3. To be ready for through eagerness.

Id. ટાંપી રહેવું To be eager for.

ટાંપાટરવું, Same as ટાંટાટરવું *q. v.*

ટાંપું, *s. n.* A visit; walking to pay a visit.

Id. ટાંપું ખાવું-કરવું To pay a visit; to walk to pay a visit.

ટાંપુંટૈયું, *s. n.* Frequent visits (in search of service.)

ટાયડી, *s. f.* [See ટટ્ટુ.] A small mare.

ટાયડું, *s. n.* } [See ટટ્ટુ.] A small horse.
ટાયડો, *s. m.* }

ટાયલું, *s. n.* [See ટાયું.] Loquacity; babbling; prattling; chattering. 2. A self-glorifying speech.

Id. ટાયલું કરવું To prattle. 2. To make a self-glorifying speech.

ટાલ, *s. f.* [S. तालु the palate.] Baldness of the head; alopecia. 2. [S. ताल clapping the hands.] A kind of cymbals. 3. Half-a-rupee (used as a symbol by merchants).

પરાધીન થઇ ટપલા સહેવા, ટાલ પડે શિર તારમતાણી.—ક. દ. ડું.

ટાલકું, *s. n.* [S. तालु the palate.] The crown of the head.

ટાલી, Same as ટાલ *q. v.*

ટાલું, *s. n.* [See ટાલ.] Baldness of the head; alopecia.

ટાહેલું, Same as ટાયલું *q. v.*

ટાળ, *s. f.* [See ટાલ.] Cymbals. 2. [See ટાળવું.] Removal. 3. Rejection. 4. Prevention.

દુઃખ અધરામૃતમાં સુખ વ્યાકુળી ટાળ.—સ. ઉ. ચા.

ટાળણ, *s. n.* [See ટાળવું.] The refuse; things that are rejected.

ટાળણટોળણ, *s. n.* [Redup. of ટાળણ.] A remnant; disregarded remainder; a refuse.

ટાળવાજોગ, *adj.* [ટાળવું + S. योग्य fit.] Voidable. 2. Removable. 3. Worthy of rejection.

ટાળવું, *v. t.* [S. त्यक्त abandoned *fr.* त्यज् to abandon.] To remove; to get rid of. 2. To avert; to prevent. 3. To reject; to cancel.

ટાળી, Same as ટાળી, *q. v.* 2 *adv.* Without; but for.

નૈષધનાથને કોણ મેળવે, સુરજ વણ ટાળી રે.—પ્રેમાનંદ.

ટાળો, *s. m.* [See ટાળવું] Evasion; avoidance. 2. [See ચાળો.] A mystery; a secret. 3. Same as ચાળો *q. v.*

Id. ટાળો દેવો To evade. 2. To make promise after promise; to make a new promise even though a previous one has not been fulfilled.

ગુરુજીએ ટાળો દીધો, ટપલી કેમ વિપ્રુટો કીધો.—પ્રેમાનંદ.

ટિકટિકી, *s. n.* [Imit.] Name of a bird: the warbler.

ટિકાયત, *adj.* [See ટિલક.] Worthy of worship; worshipful. 2. Worthy of consecration.

ટિક્કડ, *s. m.* A thick small cake of bread.

ટિકી, *s. f.* [See ટીલું a red spot on the forehead (being an auspicious mark).] Success. 2. Influence; interest. 3. A round metallic piece (used in embroidery). 4. A round metallic piece applied to the forehead by women.

ટિકો, *s. m.* [See above.] A large auspicious mark on the forehead. 2. Same as ટાંક *q. v.*

ટિખળ, } *s. n.* Pleasantry; mockery; a joke.
ટિખણ, }

ટિખળી, } *adj.* [See above.] Jocular; jovial; gay.
ટિખણી, }

ટિંગાટોળી, Same as ટાંગાટોળી *q. v.*

ટિંગાડવું, } *v. t.* [See ટાંગવું.] To hang; to place on a peg; to suspend.
ટિંગાવવું, }

ટિંગાવું, *v. i.* [See ટાંગવું.] To hang; to project. 2. To depend for support.

ટિંચકું, *adj. m. f. n.* [See ઠિંગુજીયું.] Dwarfish; short.

ટિંચવું, Same as ટીચવું *q. v.*

ટિટિયાણ, *s. n.* [Imit.] Clamour; uproar.

ટિટિભ, Same as ટિટોડો *q. v.*

ટિટિભી, Same as ટિટોડી *q. v.*

ટિટોડી, *s. f.* [S. टिट्टिभी.] Name of a bird; a female lapwing; a female sand-piper.

ટિટોડો, *s. m.* [S. टिट्टिभ.] Name of a bird; a male lapwing; a sand-piper.

ટિટ્ટિભ, Same as ટિટોડો *q. v.*

ટિટ્ટિભી, Same as ટિટોડી *q. v.*

ટિડ્ડિક, *s. f.* Same as ટડ્ડિક *q. v.*

ટિહુટિહુ, *s. f.* [Imit.] The low voice of a bird.

અને ટિહુટિહુ વદું અગાઉ સુક ટો કંઠમાં.—બ. ક. ઠા.

ટિંપણ, Same as ટિપણ *q. v.*

ટિપણી, Same as ટીપણી *q. v.*

ટિપણું, Same as ટીપણું q. v.

ટિપરી, s. f. A measure of capacity; half a seer.

ટિપવું, Same as ટીપવું q. v.

ટિપ્પણ, s. n. [S. टिप्पणी a comment.] Jottings; short notes; minute. 2. A proposal.

Id. ટિપ્પણ કરવું To submit a proposal for sanction.

ટિપ્પણી, ટિપ્પની, } s. f. [S.] A gloss; a comment.

ટિપ્પો, s. m. [See ટપ.] Hitting a marble in the game of marbles 3. A taunt.

Id. ટિપ્પો મારવો To hit a marble. 2. To taunt.

ટિંબ, s. m. [S. बिंब a globe; an egg.] A dot; a cipher. 2. A point in punctuation; the full point.

ટિંબરડું, s. n. An ebony fruit; ling apple.

ટિંબરવો, Same as ટિંબરું q. v.

ટિંબરું, s. n. [S. तिंदुक.] Name of a tree; the ebony tree; the ling apple tree. Diospyros embryopteris. N. O. Ebanaceæ.

ટિંબો, Same as ટીંબો q. v.

ટિકર, Same as ટિક્કર q. v.

ટિલાયત, adj. [See ટીલું.] The heir apparent, who is marked with an auspicious spot on his forehead. 2. Worshipful; worthy of worship.

ટિલોર, s. n. Name of a bird; the howbara bustard.

ટીકવું, v.t. [See ટીકો.] To observe minutely.

ટીકા, s. f. [S.] A commentary; comments; annotations; notes; an interpretation; a gloss.

Id. ટીકા કરવી To pass comments on; to jest. ટીકા લખવી To write notes on.

ટીકાકાર, s. m. [ટીકા+કાર doing fr. S. कृ to do.] A commentator.

ટીકાખોર, s. m. [ટીકા+P. खोर enjoying.] A fault-finding commentator.

ટીકી, s. f. [See ટીલું.] A small round mark of a pigment on the forehead. 2. A small round cake 3. A small round piece of beaten gold or silver wire. 4. [See ટીકવું.] A minute gaze. 5. A wink.

Id. ટીકીટીકી ને જોવું To gaze at minutely. ટીકી ચોડવી To apply a round piece of metal on the forehead. ટીકી મારવી To wink at.

ટીકો, Same as ટિક્કો q. v.

ટીચકારો, s. m. pl. [ટીચવું+S. कार the suffix showing the sound or meaning of the preceding letters.] Mischief; mischievous acts.

ટીચકારી, s. f. [See above.] A joke; a mischief.

ટીચડું, Same as ટિચડું q. v.

ટીચવું, v. t. [S. तिज् to assail.] To dash; to crack; to break. 2 To eat away greedily.

ટીચાવવું, v. t. [See above.] To cause to dash. 2. To cause to walk to and fro without doing any useful work. 3, To get rebuked.

ટીચાવું, v. i. [See ટીચવું.] To be dashed; to be broken. 2. To be obliged to walk to and fro without doing any useful work. 3. To be made to suffer rebukes from both contending parties.

ટીચો, s. m. [See ટીચવું.] A crack; a breech; a slit; a small pit.

ટીટીયારો, s. m. [ટીટી imit.+S. कार doing.] Prattling; prating.

ટીડ, Same as તીડ q. v.

ટીંડોરું, s. n. Name of a vegetable. Coccinia Indica N. O. Cucurbitaceæ.

ટીપ, s. f. [S. टिप्पणी a gloss.] A list; a catalogue. 2. A subscription list. 3. A memorandum-paper of amount and value; an inventory; a schedule. 4. A note written at the bottom of a page; a foot-note. 5. A sentence of imprisonment or transportation. 6. A high pitch in music. 7. A particular way of stitching. 8. [See ટીપું.] Scarcity of water. 9. Same as ટીપણી q. v.

Id. ટીપ કરવી To make a list. ટીપ ફેરવવી To make a list of names for collecting subscriptions. ટીપ મારવી To pass a sentence of imprisonment. ટીપ ભરવી-દેવી To stitch in a particular manner. ટીપમાં ગાવું-ટીપના સૂરમાં ગાવું To sing in a high key. ટીપ દેવી-મારવી To beat chunam or plaster so as to make it firm.

ટીપણું, Same as ટિપ્પણ q. v.

ટીપણી, s. f. [See ટીપવું.] Hammering; beating; striking. 2. Beating chunam or plaster to make it firm. 3. [S. टिप्पणी a gloss.] A note; noting down; jotting; a memorandum-paper. 4. [See ટીપું.] Scarcity of water.

ટીપણીઓ, *adj. m.* [See ટીપણું.] Subsisting on the income through the use of ટીપણું (said of a Brahmana).

ટીપણું, *s. n.* [S. टिप्पणी a comment.] An almanac; a calender. 2. A document containing the particulars of a man's nativity.

ટીપવું, *v. t.* [S. टिप् to throw; or तिप् to drip.] To hit; to strike; to beat. 2. To hammer. 3. To jot down; to note down. 4. To glean; to pick up one by one.

ટીપાવવું, *v. t.* [See ટીપવું.] To get beaten; to get hit. 2. To get hammered. 3. To get gleaned. 4. To get noted down.

ટીપાવું, *v. i.* [See ટીપવું.] To be beaten; to be hit. 2. To be hammered. 3. To be gleaned. 4. To be noted down.

ટીપું, *s. n.* [S. स्तोक.] A drop; a globule of moisture.

Prov. ટીપેટીપે સરોવર ભરાય, ને કાંકરેકાંકરે પાળ બંધાય Constant dropping wears away stones, and little strokes fell great oaks.

ટીભ, *s. n.* A kind of embroidery work.

ટીમણ, *s. n.* Dry food. 2. A feast given to the relatives on the day previous to that of a religious ceremony or feast. 3. Eatables prepared for a journey.

ટીમર, *s f.* Same as ટીંબો *q. v.*

ટીંબો, *s. n.* [S. स्तंभ a pillar.] A peak; a top of a mountain. 2. A hill; a hillock. 3. An elevation; a rising ground; an eminence.

વસિ વાટ ટીંબા ટેકરા.—પ્રેમાનંદ.

ટીલડી, *s. f.* [ટીલું + ડી dim.] A small mark made on the forehead. 2. Name of an ornament to be applied to the forehead.

ટીલવો, } *s. m.* [See ટીલું.] A man who
ટીલિયો, } paints his body with sectarian marks in order to show that he is devout; a hypocrite in religion. 2. A Brahmana.

ટીલી, *s. f.* [See below.] A small mark on the forehead. 2. A spot; a mark of disgrace. 3. An ornament to be attached on the forehead.

Id. કાળી ટીલી લાગવી-ચોંટવી To have a mark of disgrace; to be disgraced.

કદી રમણીય ટીલી લાગશે.—કહાપિ.

ટીલું, *s. n.* [S. तिलक.] A mark made upon the forehead.

Id. ટીલું ચાટી જવું To deceive. 2. To act like a miser. ટીલાંટપકાં તાણવાં To make sectarian marks on the forehead and other parts of the body. ટીલું ચાટી જાય એવો Miserly. 2. Cunning enough to cheat.

Prov. ટીલાંટપકાં કરવાં સહજ, ને પીતાંબરી ઓઢવાં ઝાઝા To make sectarian marks is within everybody's reach, but neatness in dress requires plenty of money. 2. Money makes the mare go.

ટીલો, *s. m.* [See ટીલું.] A large mark made on the forehead.

ટીલોરા, *s. n.* Name of a bird; the common Indian starling.

ટીશી, }
ટીશલી, } *s f.* The top. 2. The bud. 3. Boasting; bragging.

ટીસા, *s. n.* Name of a bird; the white-eyed buzzard.

ટીસી, *s. f.* Name of a bird; the chestnut-headed wren. 2. Boasting; bragging. 3. The bud. 4. The top.

ટીસીખોર, *adj.* [ટીસી+P. खोर enjoying] Boastful; vain.

ટીંકો, *s. m.* Name of a game for children, generally known as ગેડી દડો.

ટીંકો, Same as ટીંબો *q. v.*

ટુઆ, *s. m. pl.* [S तूल cotton.] Cotton steeped in milk (used as a soothing application).

ટુક, *s f* [See ટુંક.] A stanza in prosody.

ટુકડાખાઉ, }
ટુકડાખોર, } *adj.* [ટુકડો + ખાવું to eat, and P. खोर enjoying.] Living by begging pieces of bread; dependent on charity for maintenance. 2. Mean.

ટુકડી, *s. f.* [See below.] A small division. 2. A small party of soldiers; a brigade.

ટુકડો, *s m* [S टुंडक little; small + ડો, ડી dim.] A small piece; a bit. 2. A mouthful; a morsel.

Id. ટુકડા માગી ખાવા To beg for crumbs of bread from door to door.

Prov. ટુકડે ટુકડે મિજમાની Small bits make a full meal.

ટુકલ, *s. f.* [See ટુક્કલ a pair.] A large paper-kite.

ટુંક, s f. A peak. 2 Same as ટુક q v. 3. Same as ટુંકું q. v 4 Self-respect.

ટુંકડું, Same as ટુંકું q v.

ટુંકાક્ષરી લિપિ, s f. [ટુંકું+S. अक्षर a letter+ लिपि a script] Short-hand writing

ટુંકારવું, v. t [See ટુંકારો] To say "thou." 2. To use contemptuous language

ટુંકારો, s. m [तुं thou+S. कार the sound of तुं.] Saying "Thou" 2 Contemptuous language. 3 Contempt.

Id ટુંકારો કરવો To speak insolently to.

ટુંકારો નવ સહે, તેનમનથી રોષ ન ખરે —સામળ.

ટુંકું, adj m f. n [S टुड्डुक small; little] Short, little; brief

Id. ટુંકી નજર Short sight. 2. A short sighted policy. ટુંકી નજરનો A short sighted man 2. A mean or niggardly man 3 Not far sighted. ટુંકું કરવું-પડાવવું-આણવું To make shorter; to shorten 2 To kill. ટુંકું પડવું To be shorter than required ટુંકામાં In short, briefly, to be brief, in fine. ટુંકામાં કહીએ તો To sum up, to be brief.

Prov ટુંકું ને ટચ Short and sweet સાખા જોડે ટુંકા ભળ્યા, મોટે નહિ ને ખોટા થાય Like should draw to like, birds of a feather flock together; unequal friendship ends in ruin

ટુચકી, s f. [S छोटिका] A fillip, a pinch

ટુચકો, s m [See above] A short amusing story 2 A hint, an insinuation 3 Spell, magic, enchantment.

Prov ટચકા ટુચકા હોય, ટુંકા ન હોય Good things can be had only in small quantities.

ટુટ, Same as તૂટ q v.

ટુટક, Same as તૂટક q v

ટુટકાટ, Same as તૂટકાટ q v

ટુટલું, adj m f n [See ટુંડું.] Having a defect or weakness in the hands

ટુટવું, Same as તૂટવું q v

ટુટીચાર, Same as તૂટીચાર q v

ટુટમુટ, adj [Redup of તૂટવું] Broken, shattered

ટુટીઉં, s n [See ટોટીઓ] The posture in which the legs are bent double 2 Dengue fever

Id ટુટીઉં વાળવું To draw the knees close to the body 2 To curtail one's expenses.

ટુંટું, Same as ટુંડું q v

ટુંડી, s f The circular ring lowered in a well when it cannot be built owing to sandy portions.

ટુંડું, adj m f n [See ટુંડું.] Having crooked hands. 2 Having weak arms. 3 Arrogant, haughty; disrespectful to others.

ટુંડો, s. m. A man born without arms, or having short arms 2. A rogue, a scamp

ટુંપવું, Same as ટુંપવું q. v

ટુમકડી, s f. [Imit] The act of beating a drum as an announcement

ટુમણું, s n [Redup. of કામણ spell] Sorcery, magic, enchantments, charms and spells 2 Taking ill, anger 3 Ghee or oil used in kneading flour.

ટુંપ, adj Stiff.

Id. ટુંપ રહી જવું-ટુંપેટુંપ રહી જવું To be stiff on account of rheumatism

ટુંપવું, v. t [Imit.] To prick, to pinch, 2 To persecute, to harass, to worry. 3 To pick, to peck at, to strike with a bill 4 To knead.

Id ટુંપી નાખવું-ખાવું To disgrace.

ટુંપણ, s n [See ટુંપવું] Pricking, pinching 2 Persecution, harassing, worrying 3 Picking, pecking 4 Kneading 5 Same as ટુંપણું q v.

ટુંપણું, Same as ટુંપણ q v 2 The instrument for pricking or pricking

ટુંપીઓ, s m [See ટુંપો] Name of a golden neck ornament 2 Name of an iron tool used for plucking out hairs of the head.

ટુંપો, s m The hyoid bone 2 A noose

Id ટુંપો ખાવો To die by passing a noose round the neck ટુંપો દેવો To throttle, to strangulate 2 To deprive one of a profit, to prevent one from reaping a benefit

ટુમો, s m A taunt

ટુવા, Same as ટુંવા q v 2 Drops 3 A call of cultivators to scare birds 4 Name of an insect that eats away clothes 5 Name of a bird

ટુવાલ, s m [Port Touel] A towel

ટુવો, s m Name of an insect that eats away clothes

ટટ Same as તૂટ q v

ટુહુક, } s m. [Imit +S कार the sound
ટુહુકાર, } of ટુહુ] The cry of the cuckoo

ટેક, *s. m. f* [See ટેકવું.] Self-respect; rigid maintaining of one's dignity, rank, or position. 2. A prop; a support. 3. Consequence; importance. 4. The chorus or burden of a song.

Id. ટેક રાખવી-રાખવો To keep up one's dignity. ટેક મેલવી-મેલવો To give up one's dignity; to yield; to submit. ટેકનું પૂતળું An image of firmness; firmness personified. 2. Very firm.

ટેકણુ, *s. n.* [See ટેકવું.] A prop; a support.

ટેકરાટેકરી, *s. n. pl* [ટેકરો+ટેકરી a hillock.] Series of ridges.

ટેકરી, *s. f.* A mount; a hill; a rising ground; a knoll.

ટેકરો, *s. m.* A large hill; a mount; a bump.

ટેકવવું, Same as ટેકાવવું *q. v.*

ટેકવું, *v. t.* [S. टीकृ to go; to resort to.] To rest; to place on a support; to lean.

ઓઠો તારો ત્રીભમની ટેવ ટેમીને.—ન. ભો. ફી.

ટેકાવવું, *v. t.* [See above.] To support; to give a prop.

ટેકી, *s. f.* [See ટેકવું.] A thin rafter set up to support a roof, etc. 2. Same as ટીકી *q. v.* 3. Same as ટેકીલું *q. v.*

ટેકીલું, *adj. m. f. n.* [See ટેક.] Having self-respect; staunch; firm; unswerving; unyielding; unflinching.

અતિશ આકરો ટેકીલો કહું.—નર્મદ.

ટેકો, *s. m.* [See ટેકવું.] A prop; a stay. 2. The fulcrum. 3. Assistance; help; aid. 4. Countenance; support; encouragement; patronage.

Id. ટેકો આપવો-દેવો To support. 2. To second (a proposal). ટેકો મળવો To be supported ટેકો દેવો-લેવો To lean upon. ટેકો પડી ભાગવો To fall down (of a support); to lose a support. 2. To be supportless; to be helpless.

ટેંગરો, *s. m.* Wry face through displeasure. 2. Vanity; self conceit.

Id. ટેંગરો ચઢાવવો To assume a wry face. ટેંગરો ઉતરી જવો To be humiliated.

ટેચ, *s. f.* Pride; haughtiness. 2. Quarrel; dissention.

ટેટી, *s. f.* A melon; a watermelon. Cucumis melo or cucumis trigonus; a corm.

ટેટું, *s. n.* The root of a reed-plant 2. The fleshy part of the leg.

ટેટો, *s m.* A kind of firework; a cracker. 2. The fruit of the banian tree. 3. A swelling; a tumour.

Prov. બાપ તેવા બેટા, ને વડ તેવા ટેટા Like *father*, like son.

પીળો પડેલો ટેટો સાવ અને લીંબ.—આ. બા. છુ.

ટેડપડ, *s. f.* Same as ખડખડાટ *q. v.*

ટેડાઈ, *s. f.* / ટેડાપણું, *s. n* [ટેડું + Guj. આઈ, પણું a suffix forming a noun.] A slant; a slope; obliquity. 2. Wilfulness; waywardness. 3. Uncompromising nature. 4. A difference or disagreement between friends.

ટેડું, *adj. m. f. n.* [See તેડું.] Slanting; cross.

ટેડો રજપૂત લાગ્યો ગયો હતો.—ક. ઘ. કં.

ટેડાં ટેડ ટેડો હરિ.—નર્મદ.

ટેંટું, *s. n* [See કાંટ્યું.] An opium-eater (spoken of in contempt).

ટેંટં, *s f.* [Imit.] Pride; arrogance. 2. The crying of a child.

ટેપ, *s. f.* [See ટીપ.] A sentence of imprisonment or transportation.

ટેભો, / ટેબો, *s m.* [S. स्तेप = drop.] A stitch. 2. A suture.

Id. ટેભો દેવો-મારવો To stitch. 2. To give sutures.

ટેંભો, *s. m.* [See ટીંબો.] A large heap. 2. A heap of refuse or filthy matter.

ટેરવવું, *v. t.* [See ઠેરવ.] To establish; to settle. 2 To introduce; to recommend for patronage.

Id. પાયો ટેરવવો To establish firmly. 2. To uphold (a person or a theory).

ટેરવું, *s. n.* The tip. 2. An apex. 3. *v. t.* To defeat; to overcome.

Id. જીભનું ટેરવું The tip of the tongue. જીભને ટેરવે At the tip of the tongue; by heart. આંગળીનું ટેરવું The tip of a finger. આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડવું To exercise unlimited influence or power over (a person). 2. To hold at a distance, to give no access to આંગળીના ટેરવા ઉપર રમાડે એવો That can twist others round his finger; that can easily subject men to his will 2. That can easily deceive.

કુંદ અની લાડ લીધ ઈ ટેર્યાં.—નરસામ.

ટેરો, s. m. A curtain. 2. Same as ટેરા q. v. 3. A hard substance.

ટેલ, Same as ટેહેલ q. v. 2. Name of a Chinese coin.

ટેલવું, Same as ટેહેલવું q. v.

ટેલીઓ, Same as ટેહેલીઓ q. v.

ટેલ્લો, Same as ટલ્લો q. v.

ટેવ, s. f. Habit; habitude.

Id. ટેવ પડવી To be acquired (of a habit); to be inured to. ટેવ પાડવી To get habituated to; to contract a habit. ટેવ મુકવી-છોડવી To give up a habit. ટેવ છુટવી-મટવી To be free from a habit.

સંઘરવાની ટેવ, અને એ ભમ્યાનું મન.—કૃષ્ણરામ.

ટેવડાવવું, } ટેવવવું, } v. t. [See ટેવ.] To make one to get habituated to; to cause one to be accustomed to.

ટેવવું, v. t. To stare at; to gaze at. 2. To guess; to conjecture. 3. [See ટેવ.] To accustom.

ટેવાવું, v. i. [See ટેવ] To be habituated or trained to; to be accustomed to.

ટેવાળવું, v. t. To swallow down.

ટેસી, Same as ટીસી q. v.

આવે નૃત્ય કરવા તો દેતાં ટેસી રે.—પ્રેમાનંદ.

ટેસીખોર, Same as ટીસીખોર q. v.

ટેશી, Same as ટીસી q. v.

ટેશીખોર, Same as ટીસીખોર q. v.

ટેસું, adj. m. f. n. Perfectly ripe; easily breakable.

ટેહેલ, s. f. [See ટેહેલવું.] Walking to and fro. 2. Running on errands. 3. Walking from house to house as a beggar.

Id. ટેહેલ મારવી To walk to and fro on an errand. ટેહેલ કરવી To run on errands. ટેહેલ નાખવી To walk from house to house for some days singing, and then begging for alms. ટેહેલટકોરો કરવો To walk on errands.

અમો કરીશું આપની ટેહેલ—દયારામ.

કમંડલીએ શીખનો હીંડે ટેહેલ સઘળે કરતો રે.—પ્રેમાનંદ.

ટેહેલવું, v. i. To walk to and fro. 2. To walk from house to house for some days singing and then begging for alms.

ટેહેલીઓ, s. m. [See above.] A Brahmana who goes from house to house for some days, singing and begging.

વેશ ટેહેલીઆનો ધરે રે.—પ્રેમાનંદ.

એહેલીઓ ટેહેલીઓ કરીને કહાવ્યો.—પ્રેમાનંદ.

ટૈડો, s. m. [See ટૈડું.] Anger and contempt; indignation.

Id. ટૈડો ચઢવો To be angry; to be indignant.

ટૈપૈશ, s. f. [Imit.] Hurry-skurry; haste. 2. Arrogance; boast.

ટૈડું, Same as ટેડું q. v.

ટૈડો, s. m. An old man.

ટોક, s. f. [See ટોકવું.] Goading. 2. A challenge. 3. [See ટોચ.] A peak; the highest point.

સાખ ટોકના ટકને.—નર્મદ.

ટોકડાર, s. n. Name a bird; the Indian bustard.

ટોકણી, Same as ટોક q. v.

ટોકણું, s. n. Same as ટોક q. v.

ટોકર, Same as ટોકરે q. v.

ટોકરી, s. f. The tongue of a bell. 2. A small bell.

ટોકરો, s. m. A large bell.

ટોકવું, v. t. To urge; to goad. 2. To talk about often. 3. To take to task about a work to be done. 4. To chide; to reprimand. 5. To enchant; to look at with a peculiar gaze.

ટોકણો, s. m. A large louse.

ટોકાવું, v. i. [See above.] To be urged; to be goaded. 2. To be talked about often. 3. To be taken to task. 4. To be reprimanded. 5. To be enchanted; to be the but of an evil eye.

ટોચ, s. f. [S. तट a slope; declivity.] The top. 2. The point or extremity. 3 A bill; a beak.

ટોચકી, } s. f. ટોચકું, } s. n. [ટોચ+કી, કું dim.] A round top. 2. A small piece.

પ્યાલા ઢાંકણ ટોચકું રસ પૂરે.—નર્મદ.

વાઘના કાનની ટોચકી કાપી શીવેલાં રજુ કર્યાં.—દ. કા. દો.

ટોચવું, Same as ટોંચવું q. v.

ટોચો, s. m. [See ટોચવું.] A wound caused by pricking; a cut. 2. A taunt. 3. Striking of the foot against; stumbling.

ટોંચ, s. f [See ટોંચવું.] A cut; a wound. 2. A taunt 3. Inquiry. 4. Cleavage. 5. A warning.

ટોચણુ s n [See ટોચવું] An awl

ટોચવું v t [See ટોચવું] To pierce to thrust 2 To chide, to reprimand

ટોચાવું, v i [See above] To get pierced 2 To get reprimanded

ટોચાવું, v i [See ટોચવું] To be pierced 2 To be reprimanded

ટોટી s f [See ટોટો] A small pipe 2 The cap of a gun 3 A kind of ear ornament

કર્ણમાં પહેરે છે તો કાનટોટી —નરસિંહ

ટોટો s m A pipe 2 The throat the larynx 3 [See ટોટા] A large cylindrical cracker 4 [S ત્રુટ a little] Loss 5 Deficiency 6 Want scarcity

Id ટોટો ઝાલવો-પકડવો-ભીસવો [Lit] To hold by the windpipe or throat. 2 To put to death by suffocation to strangle to death 3 To catch red handed in an offence ટોટો ફોડવો To discharge a cracker ટોટો આવવો-જવો To suffer a loss ટોટો પડવો To be wanting to be scarce

ટોડર Same as ઓડર q v

કુંભના ટોડર કંઠમાં પહેરી —નરસિંહ

ટોડલો, Same as ટોડલો q v

ટોઠા s m pl Whole grains of wheat or bajree boiled and eaten as food

ટોડાગરાસ s m [ટોડા + ગરાસ land given in gift] An annual allotment of money in exchange for land

ટોઠી Same as ટોલી q v

ટોડો s m [See તોડો] An anklet 2 The match of a gun 3 A bag or purse containing 1000 Rupees a sum of 1000 Rupees 1000 Rupees in value 4 Same as ટોડાગરાસ q v 5 Same as ટોડલો q v 6 A minaret a high top of a palacial building 7 Entrance front.

રોમાવલી દુમ દ્રુમ ટોડા કરમ કાંગરા ઓવારો —પ્રેમાનંદ

ભાથે આપણી ચ પગથિયાં ન જને બે ટોડે —ઇ ઠા ક

ટોણુ } s n
ટોણાં } s n pl
ટોણ } s n
ટોણો } s m
Spells charms enchantment magic 2 Taunt warning

સમજે નહિ ટુચકાઈમાં કરી પગે ટોણ —નર્મદ

ટોપ s m A copper or brass vessel 2 A helmet 3 A kind of cap worn as a protection against rain. 4 An umbrella 5 Same as તોપ q v

Id ટોપ જેવું Turbinate બિલાડીનો ટોપ Fungus, mushroom

સત્ય કવચ આયુધ ને ટોપ —ગિરિધર

ટોપચી s m A man of straw a worthless man 2 A gimcrack 3 A leader of a troop a gunner

ટોપચું, s n [ટોપ + P ચેહ dim] A man wearing a hat 2 A European (in contempt)

ટોપરચાળ Same as ટોપરચાળ q v

ટોપરુ, Same as ટોપરું q v

ટોપલી s f [ટોપ+લી dim] A small round basket

ટોપલો s m [ટોપ + લો dim] A pannier, a round basket made of bamboo chips 2, Burden responsibility

Id કોણ ટોપલો માથે લેશે ? Who would dirty his fingers with this business ? અપજશનો ટોપલો The burden of ill fame રાજ્યનો ટોપલો માથે લેવો To undertake political responsibility

ટોપરુ Same as ટોપરું q v

ટોપી s f A cap a skull cap 2 A hat 3 The people who wear hats (as distinguished from those who wear turbans)

Id ટોપી પહેરવી To put on a cap ટોપી ઘાલવી-પહેરાવવી To blind by covering the eyes to hoodwink 2 To deceive by external appearances to impose on ટોપી ઘાલવી [Lit] To put on a cap (instead of a turban) 2 To be insolvent 3 To throw off a feeling of shame to be shameless 4 To lose one's money or fortune 5 To be an ascetic or recluse

ટોપીવાળો s m [ટોપી+S વત્ having] An individual of a nation who wear hats or caps 2 A European 3 An Englishman 4 An ascetic a recluse

ચેલા આવે ટોપીવાળા રે —પ્રેમાનંદ

નરસૈંને મસ્તક આવી ટોપીવાળા રે —નરસિંહ

ટોયું s n An eyelid 2 A clumsy hat

ટોયલી s f [ટોય + લી dim] A small vessel for drinking water from

ટોયલું, s n [ટોય+લું dim] A small vessel for keeping ghee oil etc

ટોયું s n A kind of measure for grains

ટોયો s m [See ટોયું] A person set to scare away birds from a field by crying aloud; a scarecrow

જેમ ટોપો ફેરવે બાંડીઆળ, તેમ કંસે ફેરવ્યું જાળ.—પ્રેમાનંદ.

ટોલ, Same as ટોળ q. v.

ટોલબાજી, Same as ટોળબાજી q. v.

એકએક પ્રતિ ચાલતી ટોલબાજી સાંભળી વધારે હોલાતો જાય છે. —મ. ન. દ્વિ.

ટોલો, s. m. A large kind of louse.

ટોલ્લો, s. m. [ટોડો + લો dim.] A large wooden peg thrust into the wall; a large peg. 2. A stroke 3. A stroke with a stick or bat; a blow. 4. Procrastination; delay; postponement.

Id. ટોલ્લે મૂકવું [Lit.] To place on a peg; to suspend. 2. To pay no attention to; to overlook; to leave aside; to forget. ટોલ્લો મારવો-ટોલ્લે ચઢાવવું To raise false hopes in order to delay; to postpone. ટોલ્લો મારવો To play the particular trick in the game of tip-stick.

ટોવાવું, v. i. [See ટોવું.] To be exposed to public censure; to be ridiculed.

Prov. ખાઈ જાય કોઈ, ને ટોવાય કુવા To let go the thief, and threaten the innocent

ટોવું, v. t. [Imit.] To scare away birds by crying aloud. 2. To pour drop by drop.

Id. કુવા ટોવા To scare birds away from a field by crying aloud. પાણી ટોવું To pour water drop by drop.

ટોવા સાત પેતર મોકલ્યા.—નિષ્કુળાનંદ.

ટોળ, s. m f. n. Mockery; fun; witticism; a pun; cracking jokes.

Id. ટોળ કરવી To make fun of; to crack jokes.

Prov. ટોળ વગર હસવું ન આવે No laughter without a joke.

ટોળ કરીને પાછો ફરે.—પ્રેમાનંદ.

ટોળકી, s. f. [ટોળું + કી dim.] A gang; a band; a body; a troop; a swarm; a crowd. 2. A clique; a league; a confederacy.

ટોળકીઓ, s. m. A man of one of the Brahmanical castes of the same name.

ટોળટપ્પા, s. m. pl. } ટોળટીખળ, s. n. pl. } [ટોળ + ટપ્પા redup. and ટીખળ mischief.] Several kinds of jokes.

ટોળટપ્પા અને રમતગમત એ બધું માણસને ઘણીવાર ખુશી રહેવાનું સાધન છે.—મ. ન. દ્વિ.

ટોળબાજી, s f. [ટોળ + P. બાજી play.] Mockery; fun; cracking jokes.

ટોળવું, Same as નીભાવવું q. v.

ટોળી, Same as ટોળકી q. v.

ટોળીઓ, s. m. [See ટોળ.] A jester; a buffoon; a wag.

ટોળું, s. n. Same as ટોળકી q. v.

Id. ટોળે મળવું To gather together.

ટોળેટોળાં, adv. [Redup of ટોળું.] In gangs; in troops; in crowds.

ટૌકાર, Same as ટૌકો q. v.

ટૌકારવ, Same as ટૌકો q. v.

ટૌકો, s. m. [ટુ + S. कार showing the sound of the preceding letters.] The voice of the cuckoo, peacock, etc 2. A call. 3. A continued voice. 4. A voice interrupting a continuous speech so as to encourage the speaker.

ટૌટૌ, s. n. [Imit.] Fruitless noise (like the barking of a dog); wasting of breath.

Id. ટૌટૌ કરવું To prattle to no purpose; to waste one's breath to no purpose

ઠ.

ઠ.

ઠ, s. m [S.] The twelfth consonant of the Gujarati alphabet, of the lingual class.

ઠઠાવું, v. i. [See ઠાંસવું.] To be closely united. 2. To be swallowed at once.

ઠકઠક, adv. [Imit.] Indicating reiterated strokes with a hammer, etc 2. s f. A din; clatter; clank.

ઠકરાઈ, s. f. [ઠાકોર + Guj. આઈ a suffix forming a noun.] The dignity or position of a ઠાકોર. 2. Greatness

ઠકરાણો, Same as ઠાકોર q. v.

ઠકરાણી, s. f. [See ઠાકોર.] The wife of a ઠાકોર.

ઠકરાત, Same as ઠકરાઈ q. v.

હવે આવ મળી છે ઠકરાત.—દયારામ.

ઠકરાળી, Same as ઠકરાણી q. v.

ઠક્કર, s. m. f. n. A person of a particular caste of the same name among the Hindus. 2. adj. A term of respect applied to Bhatias and Lohanas.

ઠગ, s. m. [S. स्थग.] A deceiver; [redacted] rogue; a knave; [redacted] cheat. 2. *adj.* Roguish.

ઠગબાજી, s. f. [ઠગ + P. बाजी play.] Deception; trickery; roguery; fraudulent dealings: artfulness; cunning.

ઠગવિદ્યા, s. f. [ઠગ + S. विद्या knowledge.] The art of cheating; fraudulent arts; roguery; cunning.

ઠગવું, v. t. [S. स्थग् to hide.] To cheat; to deceive; to defraud; to delude.

ઠગવેડા, s. m. pl. [ઠગ+S. वृत्ति way of living.] Knavish arts

ઠગાઈ, Same as ઠગબાજી *q. v.*

ઠગારૂં, *adj. m. f. n.* [ઠગ + S. कार doing.] Deceitful; misleading; artful; knavish; cunning.

ઠગાવું, v. i. [See ઠગવું.] To be deceived, defrauded, or deluded. 2. To be disappointed; to be balked.

ઠૂંઠવાવું, *v. i.* [ઠૂંઠું+S. कार doing.] To be cold. 2. To be stiff with cold.

ઠઠ્ઠાખોર, *adj.* [ઠઠ્ઠો + P. खोर् enjoying.] Jocular; jocose; funny; humorous; witty.

ઠઠ્ઠાબાજી, ઠઠ્ઠામશ્કરી, } s. f. [ઠઠ્ઠો + P. बाजी play, મશ્કરી joke.] Jeering; ridiculing; deriding.

ઠઠ્ઠો, s m. Same as ઠઠોરી *q. v.*

ઠઠ, s f. [Redup. of S स्था to stand.] A crowd; a multitude; a throng.

ઠઠકારવું, v. t. [ઠટઠટ+S. कार doing.] To blame 2. To be angry with.

ઠઠડવું, Same as ઠણઠણવું *q. v*

ઠઠમઠ, s. *f.* [See ઠાઠમાઠ.] Attendance; beck and call.

ઠઠરવું, v. i. [See ઠાઠ.] To be adorned; to be sightly; to work at the toilet and dress so as to be attractive; to titivate.

ઠઠવેઠ, s. f. [ઠાઠ + વેઠ labour.] Entertaining a guest with great pomp. 2. Hospitality.

ઠઠણવું, *v. i.* [Imit.] To remain hard even though shaken while being boiled (of grains). 2. To be shaken in health; to lose health; to be infirm.

ઠઠારવું, Same as ઠઠરવું *q. v.*

ઠઠારો, Same [redacted] ઠાઠ *q v.*

ઠઠોરી, ઠઠોળી, } s. f. [S. टट्टरी.] A joke; a fun

કરે ઠઠોરી બહુ આઠેમાઠે, બાળની વાત મોઝાર જી.—હરિદાસ.

ઠણક, s. f. [See ઠણકારવું.] Throbbing; heaving; beating (of the heart). 2. A gait, by which the rings worn on the toes make [redacted] tinkling sound.

ઠણકવું, ઠણકારવું, } *v. i.* [ઠણ Imit.+S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters.] To throb; to beat; to pulsate; to palpitate. 2. To walk [redacted] that the rings worn on the toes produce a tinkling sound.

ઠણકો, s. m [See above.] A throbbing or shooting; [redacted] violent pulsation. 2. A stylish gait, in which the rings worn on the toes make a sharp tinkling sound. 3. Sharpness and keenness (of cold); the painful sensation caused by cold.

ઠણઠણ, s. *f.* [Imit.] A hollow sound. 2. Emptiness. 3. The sound of action of throbbing or shooting, of hammering, or banging, or of the ringing of empty vessels. 4. *adv.* Imitative of the sound made by the falling of empty vessels, or by hammering.

Id ઠણઠણપાળ A lout without wit or money. ઠણઠણપાક આપવો To beat.

Prov. ઠણઠણપાળ, ને મદનગોપાળ Absolutely resourceless and yet proud; a fop.

ઠણઠણવું, *v. i.* To throb; to beat. 2. To clank; to ring.

ઠણઠણાટ, s m [ઠણઠણ+S. वृत्ति being.] Loud clanking, ringing, or clanging; a twang; a clank; a clang; a ringing, etc.

ઠણત્કાર, Same [redacted] ઠણકારો *q. v.*

ઠંડેરવું, *v. t.* To shake till the joints become loose and rattle. 2. To reprimand; to rebuke.

Id. ઠંડેરી કાઢવું To drive away.

ઠંડોરવું, *v. t.* To beat severely. 2. To crush to pieces. 3. To cheat; to deceive. 4. To drive away.

ઠંડોળી, s. *f.* [See ઠઠોરી.] A jest; a joke; a laugh.

જોબન મદ છકી નાર કરે બહુ ઠંડોળી.—પ્રેમાનંદ.

ઠંડ, Same as ઠંડી *q. v.*

ઠંડક, Same as ઠંડી *q. v.* 2. *s. f.* Tranquillity as a result of the satisfaction or fulfilment of desires. 2. A refreshing or cooling drink.

Id. ઠંડક વળવી To be tranquil as [redacted] result

of fulfilment of desires 2. To be free from anxiety. ઠંડક રાખવી To allow to be cool. 2. To make slow; to slacken 3. To be tranquil.

ઠંડીલું, adj m. f. n. [See above.] Cool; calm 2. s n. That which gives coolness or peace to the mind or brain; a refreshing and cooling drink.

ઠંડાઈ, s. f. [ઠંડ+આઈ a suffix forming a noun.] Slowness. 2. Coolness. 3. Laziness; idleness

ઠંડાશ, s. f. [ઠંડ+આશ a suffix forming a noun.] Coolness. 2. Calmness

ઠંડિલ, s. m. [S. स्थण्डिल a spot of ground prepared for a sacrifice; a barren field.] A spot prepared for a sacrifice; an altar.

Id. ઠંડિલ જવું To go to answer a call of nature; to go to stool (among the Jainas).

ઠંડી, s. f. [See ટાઢ.] Cold; coldness; coolness. 2. The sensation of cold. 3. A cooling quality.

ઠંડું, adj. m. f. n. [See ટાઢું.] Cold; cool; cooling. 2. Slow. 3. Lazy; idle. 4. Not fresh but of a day's standing.

Id. ઠંડું પડવું To become cold. 2. To lose brightness (of a colour). 3. To be tranquil; to be pacified; to be free from excitement. ઠંડું પાડવું To make cool. 2. To lessen the brightness of. 3. To tranquilize; to pacify; to free from excitement. 4. To settle a quarrel. ઠંડું ગાર Very cool; cold. ઠંડું ગાર થઈ જવું To be quite free from excitement. 2. To be overawed; to be terrified. ઠંડા ઊઠીનું Obtained without trouble. 2. Cool-tempered. ઠંડી મશ્કરી A jest uttered with a serious face ઠંડું પાણી રેડવું To put out (a fire) by pouring cold water on it. 2. To throw cold water on; to put out; to discourage. ઠંડે પેટે Coolly; without being affected or excited. ઠંડો માલ Articles of very long standing.

ઠપ, adv. [Imit.] Making a dull sound.

ઠપકવું, v. i. [See above.] To make a dull sound while being set down (of a vessel). 2. To stop while walking or from doing a work.

ઠપકાર, s. m. [ઠપ+S. कार expressing sound of the preceding letters.] The sound produced when a body strikes with another thing.

ઠપકારવું. v. t. [See above.] To strike; to beat; to clash 2. To reprimand.

ઠપકારાવવું, v. t. [See ઠપકારવું.] To get struck; to get beaten. 2. To get reprimanded.

ઠપકારાવું, v. i. [See ઠપકારવું.] To be reprimanded; to be rebuked. 2. To be struck; to be clashed.

ઠપકો, s. m. Rebuke; censure; reprimand; blame; reproach. 2. A wigging. 3. A stigma; a slur; a blot; imputation of a crime. 4. Same as ઠપકાર q. v.

Id. ઠપકો દેવો To reprimand; to rebuke. ઠપકો ખાવો—આવવો To be rebuked.

પ્રથમ પીધી પેરતાં પછી ઠપકો તે દેય.—શામળભટ્ટ.

ઠબ, Same as ઠપ q. v.

ઠબકવું, Same as ઠપકવું q. v.

ઠબકાર, Same as ઠપકાર q. v.

ઠબકારવું, Same as ઠપકારવું q. v.

ઠબકારાવવું, Same as ઠપકારાવવું q. v.

ઠબકારાવું, Same as ઠપકારાવું q. v.

ઠબાવું, v. i. To be beaten. 2. To undergo unnecessary trouble.

ઠબાવવું, v. t. To get struck; to get beaten.

ઠમ, adv. [Imit.] Producing a sound.

ઠમક, s. f. [ઠમ +S. कृ to do.] The act of walking with a graceful easy air. 2. A graceful easy gait. 3 Walking in such a way as to produce a sound.

ઠમકઠમક, adv. [Redup. of ઠમક.] With a graceful and easy gait 2. In such a way as to produce a sound.

ઠમકવું, v. i. [See ઠમક.] To walk with affected nicety and delicacy; to mince; to walk with grace or stateliness. 2. To rattle; to produce a sound.

ઝુરમ પગ ન્હાના ઠમકે.—કવિ.

ઠમકે ઠમકા ઠાવી પાયે.—ગીતા.

ઠમકારો, Same as ઠમકો q. v.

ઠમકો, s. m. [See ઠમક.] A jingling or clinking sound of ornaments made while walking with a stately gait. 2. Strutting or stalking; stately steps and a swelling air.

Id. ઠમકો કરવો To walk in a stately gait after having richly dressed and having put on costly ornaments.

ઠમઠમ, adv. [Redup. of ઠમ] Jinglingly; clinkingly; tinklingly; producing a tinkling

sound.

વાંકી ઊંડે ઠમઠમ ઠમકે દરબારી શું ભારે!—ખબરદાર.

ઠમઠમવું, *v. i.* [See ઠમઠમ.] To produce a tinkling sound.

પાયે નેપુર ઠમકે ને કાને ઝબકે ઝાલ.—દયારામ.

ઠમઠમાટ, *s. m.* [ઠમઠમ+S. વૃત્તિ state.] A jingle; clinking; tinkling. 2. Empty pomp; vanity; pride. 3. Foppishness.

ઠમણી, *s. f.* [See ઠામ a place.] A stand on which a book is placed while reading; a book-rack.

ઠર, Same as થર *q. v.*

ઠરઠરાવ, *s. m.* [ઠર redup.+ઠરાવ settlement.] A definite contract; a detailed contract.

ઠરઠામ, ઠરઠેકાણું, } *s. n.* [ઠરવું+ઠામ, ઠેકાણું a place.] A fixed residence. 2. Arrangement. 3. Settled condition.

ઠરડ, *s. f.* [See ઠરડાવું.] The bent; curvature. 2. Bodily exhaustion resulting from a hard work.

ઠરડાટ, *s. m.* [ઠરડ+S. વૃત્તિ state.] The state of being completely tired. 2. The bent or curve of a metallic thing.

ઠરડાવું, *v. i.* To be bent; to be curved. 2. To walk not straight but in a bending position through anger or foppishness.

ઠરવું, *v. i.* [S. स्थिर steady *fr.* स्था to stand.] To become fixed, settled, determined, or decided. 2. To stay or dwell; to be settled at, in or with. 3. To last; to continue. 4. To subside; to settle; to sink to the bottom and repose there. 5. To freeze; to congeal; to assume a solid state. 6. To be pacified; to endure; to stay. 7. To be resolved. 8. To wait. 9. To be taken aback.

Id. પેટ ઠરવું [Lit.] To feel cool in the stomach. 2. To be satisfied; to be gratified; to be pleased. આંખ ઠરવી To be gratified; to be pleased (of the eyes). ટાઢથી ઠરી જવું To be congealed with cold.

જેવું, જેટલું, જે, જ્યમ કાળે, તે તેહને કર ઠરે.—દયારામ.

અનુભાવ તો વહેતો ઠર્યો.—નર્મદ.

ઠરે ના કાળજે પાપી હું ઠરૂં.—નર્મદ.

પ્યાસે જઇ પહોંચ્યો રે, ઠેકાણે ન બેઠો ઠરી.—દયારામ.

ઠરાવ, *s. m.* [See ઠરવું.] Settlement; decision; determination. 2. A resolution. 3. Stay; settledness at, in, or with. 4. Agreement; award.

ઠરાવપત્ર, *s. m. n.* [ઠરાવ+S. पत्रिका a letter.] A decree; a judgment. 2. A deed of settlement.

ઠરાવવું, *v. t.* [See ઠરવું.] To settle; to fix; to appoint; to decide. 2. To congeal; to turn from a fluid to a solid state; to cause to become cool; to let cool.

ઠરીઠામ, ઠરેઠામ, } *s. n.* [See ઠરઠામ.] A fixed residence or locality. 2. *adv.* In the original position; at rest; steadily.

Id. ઠરી ઠામ થવું–બેસવું To be settled firmly. 2. To sit down calmly at one's ease.

ઠરેલ, *adj.* [See ઠરવું.] Fixed; steady. 2. Wise; possessed of gravity and good understanding; full of wisdom and great experience; discreet (of a person).

ઠરેલું, *adj. m f n* [See ઠરવું.] Experienced; wise. 2. Settled; fixed. 3. Congealed.

ઠલવવું, Same as ઠાલવવું *q. v.*

ઠલવાવું, *v. i.* [See ઠાલવવું.] To be poured out. 2. To be emptied; to become empty.

ઠવણી, Same as ઠમણી *q. v.*

ઠસ, *adv.* [See ઠસવું.] Closely; crowdedly. 2. *adj.* Being amazed, confounded, or thunderstruck. 3. Stiff.

Id. ઠસ થઈ જવું To be stiff; to be loathsome.

ઠસક, Same as ઠસકો *q. v.*

ઠસકબાજ, *adj.* [ઠસકો + P. बाज playing.] Smart; energetic; prompt. 2. Bright; shining. 3 Pompous; proud.

ઠસકદાર, *adj.* [ઠસકો + P. दार having.] Sounding; clashing. 2. Pompous.

ઠસકો, *s. m.* A sudden or an abrupt blow. 2. A haughty gait. 3 Pomp.

ઠસણિયું, *s. n* [See ઠેસ.] A pin; a knock; a push. 2. An impediment; a hindrance.

ઠસવું, *v. i.* [S. स्था to stand.] To sink deep. 2. To be imprinted or impressed (on the mind or memory).

ઠસાઠસ, *adv.* [Redup. of ઠસ.] Completely; closely; compactly.

ઠસાદાર, Same as ઠસકદાર *q. v.*

ઠસાબંધ, Same as ઠસ્સાબંધ *q. v.*

ઠસાવવું, *v. t.* [See ઠસવું.] To impress (on the mind or memory).

ઠસો, *s. m.* [See ઠસવું.] An impression. 2. State; dignity; airs; mien; stately appearance.

ઠસોઠસ, *adv.* [Redup of ઠસ.] Closely; tightly; compactly; fully.

ઠસ્સાદાર, *adj.* [ઠસ્સો + P. दार having.] Producing an impression on the mind. 2. Dignified; stately in appearance.

ઠસ્સાબંધ, *adv.* [ઠસ્સો+S. बंध् to bind.] So as to produce an impression on the mind. 2. With dignity; stately; foppishly.

ઠસ્સો, Same as ઠસ્સો *q. v.*

ઠણક, *s. f.* [Imit.] A jingling sound.

ઝુકી ઝાંઝર ઠાણી ઠણકે, બાણી વાણી વાજીની ઠણકે.—ન. ક. સ.

ઠણકવું, *v. i.* To sound.

ઠણકાવું, *v. i.* To be struck with some other body and to produce a sound.

ઠળીઓ, *s. m.* A seed; a stone in a fruit; a nut.

ઠંસ, *adj.* [See ઠંસાવું.] Firm; hard. 2. Clear and high. 3. Fixed; fast. 4. *s. f.* Firmness in texture; firmness. 5. Foppishness; self-conceit. 6. Cough.

Id. ઠંસ મારવી To be proud. 2. To talk puffingly.

ઠંસવું, *v. t.* To make close. 2. To cram; to stuff; to ram; to drive hard together. 3. To eat voraciously or greedily; to quaff. 4. To impress upon the mind. 5. *v. i.* To cough.

ઠંસી, *s. f.* Same as ઠંસો *q. v.*

ઠંસો, *s. m.* [See ઠંસવું.] A cough. 2. Same as ઠેસો *q. v.*

ઠા, *s m.* [S. स्था to stand.] Steadiness; sobriety. 2. Place of residence. 3. Regularity; uniformity. 4. A mode of music.

ઠાઉકું, Same as ઠાવકું *q. v.*

ઠાકઠીક, *s. n.* [ઠાક redup.+ઠીક proper.] The act of placing things in order, or the act of giving them a false showy appearance. 2. *adv.* Being well arranged.

ઠાકર, *s m.* [See ઠાકોર.] A Rajput.

ઠાકરડી, Same as ઠાકરડી *q. v.*

ઠાકરણ, *s. f.* [ઠાકર + ણ dim.] A woman of a ઠાકરડો.

ઠાકરડો, *s.m* [ઠાકર+ડો dim]A land-holder. 2. A bheel; a koli. 3. A Rajput.

ઠાકરાં, *s. n. pl* [See ઠાકોર.] Thakors in ...

ઠાકરી, Same as ઠકરાણી *q. v.*

સુરતી મહાલી હું ખેતી ઠાકરી.—નર્મદ.

ઠાકરીઓ, Same as ઠાકોર *q. v.* 2. A kind of scorpion. 3. A kind of gonorrhœa.

સુંદર પાક સુંદર છે, જમજો ઠાકરીઆ.—પ્રેમાનંદ.

ઠાકોર, *s. m.* [S. ठक्कुर.] A man of a certain tribe of Rajputs. 2. The chief amongst certain tribes of Rajputs. 3. An honorific title used after the name of a distinguished person; a title of respect. 4. A king; a ruler. 5. A god; an image of a god.

Prov. ઠાકોર ગયા, ને ઠગ રહ્યા The reality is lost, and falsehood has taken its place.

ઠાકોરજી, *s. m.* [ઠાકોર+S. देव God.] A god. 2. A name of Vishnu.

ઠાબકી, *s. f.* A stroke of the bat on the ગિલ્લી in the play of ગિલ્લીદંડા.

ઠાગું, Same as ઠાંગું *q. v.*

ઠાણો, *s. m.* Resolution for a private meeting 2. A stroke with a stick in the game of ગિલ્લીદંડા

ઠાંગું, *s. n.* [See ઠગવું.] Deceit; knavery; trickery; cunning. 2. A dish of food.

ઠાઠ, *s. m.* [S. स्थानम् manner of standing *fr.* स्था to stand.] State; dignity; pomp 2. Pageantry; splendour. 3. Superb equipment; superb management. 4. Outward show; false appearance.

Id. ઠાઠ કરવો-રચવો-બનાવવો To decorate; to beautify. 2. To be showy.

ચોરે ચોક બના બેઠ ઠાઠ.—અખો.

ઠાઠડી, *s f.* [See ઠાઠું + ડી dim.] A bier; a bamboo bier; a frame-work of bamboos for carrying a dead body to the burning ground.

ઠાઠમાઠ, *s. m* [ઠાઠ+માઠ redup] A great pomp. 2. A great show. 3 An unusual preparation (of a thing). 4. Decoration; splendour.

એમ ઠાઠમાઠ કરી સુંદરી, રે સોહ.—શ્રી ગો. ગી.

ઠાઠમાઠ કંઈ નહિ સાર —નર્મદ.

ઠાઠી, Same as ઠાઠિયું *q. v.*

ઠાઠિયું, *adj. m f. n.* [See ઠાઠું] Dilapidated; shaky. 2. Old and worn out.

Id. ઠાઠિયું ભેગું થવું-ખાટલે પડવું To be dilapidated and to crumble down.

ઠાઠીલું, *adj. m f n.* [ઠાઠ + ઈલું having.] Pompous; showy.

ઠાઠું, s. n. The frame-work; the body. 2. The large bones of the loins and chest. 3. A broken and shaky frame-work. 4. Stature; constitution. 5. Anything broken and dilapidated. 6. Severe cold owing to the rains. 7. Grains of bajree twice beaten and made clean. 8. The hinder portion of a cart.

Id. ઠાઠાં ભંગાવાં-રંગાવાં To get the loins bruised by a heavy fall. ઠાઠાં ભાંગવાં-રંગવાં-વેરી નાખવાં To beat severely. ઠાઠાં બેસવાં To be reduced to a miserable condition. 2. To be discouraged.

ઠાણ, s. m. [S. स्थान a place.] A horse-stall. 2. The birth of a young one of a mare. 3. s f. Coquettish airs; coquetry.

Id. ઘોડી ઠાણે આવવી To be in heat (of a mare). ઘોડીને ઠાણ દેવું To set up for a sexual intercourse with a stallion (of a mare).

ઘોરી માંડ્યું ઠાણ.—પદ્મનાભ.

ઠાણીઓ, s m. [See above.] A syce; a servant who cleans stables. 2. A stallion. 3. A paramour.

ઠાણું, s n. [S. स्थान a place.] A post; a place; a station; a locality; a spot. 2. A police-station.

ઠાંઠું, s. n. [See ઠાઠું.] Skeleton. 2. The upper part of the turban.

ઠાંડું, s. n. A peg; a wooden pin.

ઠાત, adj. Known.

ઠામ, adj. [S. स्तंभ् to be fixed.] Fixed; settled; firm; fast. 2. s n. [S. स्थान.] A place generally; a post; a spot; a locality. 3. A seat. 4. The general preparation for a dinner. 5. A pot; a vessel.

Id. ઠામ બેસવું-પડવું To be at rest 2. To recover. 3. To remarry ઠામ કરવું To settle in life. ઠામ બેસાડવું [Lit.] To fix; to settle. 2. To settle a widow in life by remarriage; to give away (a widow in remarriage) ઠામ શોધવું To search out a husband for a widow. ઠામઠેકાણા વિનાનું Without a fixed residence (of a person) 2. Irregular; disorderly. 3. Stupid; having lost the balance of the mind.

Prov. ઠામ તેવી ઠીકરી, ને મા તેવી દીકરી As is the father, so is the son.

ચારે કરવાં એક ઠામ, તારી ભાઠડી રે —દયારામ.

ઠામડું, adj. m. f. n. [ઠામ+ડું dim.] Fixed; settled; firm. 2. adv. m. f. n. Totally; quite.

ઠામઠામ, adv. [Redup. of ઠામ.] Every where; in all places.

ઠામણું, s. n. [See ઠામ+ણું dim.] A vessel; a pot.

ઠામપાટલો, s. m. [ઠામ+પાટલો a seat.] The first preparation for a dinner.

Id. ઠામપાટલા કરવા To prepare or arrange for a dinner.

ઠામપાલટો, s m. [ઠામ + પાલટો a change.] A change of place of residence; a change.

ઠામુડું, Same as ઠામડું q. v.

ઠામેઠામ, ઠામોઠામે, ઠામોઠામ, adv. [ઠામ+P. व and + ઠામ a place.] In all places; everywhere; wherever one goes.

ઠામિઠામિ બહુ ભાત છે,—ભાલણ.

રિઝ દાતાર, ઠાર ઠામઠામે —સામળ

ઠાર, s. m. n. [See ઠરવું.] Frost; dew; nipping cold. 2. A place; a spot. 3. s. m. A carpenter. 4. End; finish. 5. adv. [S. स्थिर fixed fr. स्था to stand.] An emphatic particle qualifying verbs, and expressing suddenness and completeness of loss, ruin, or destruction, and corresponding in English to "*outright, smack, clean, quite, utterly.*"

Id. ઠાર કરવું-મારવું To kill on the spot; to put to death at once. ઠાર આણવો To end; to stop

કહે કૃષ્ણ અર્જુન અવિચાર, મારે બોલતાં આવ્યો ઠાર.—નાકર.

ઠારક, s. f. [See ઠરવું.] Coolness; a cooling property. 2. adj. Cooling; satisfying; gratifying.

ઠારકો, s. m. [ઠાર frost+S. कार doing.] Satisfaction; gratification; fulfilment of desires. 2. Contentment.

Id. ઠારકો કરવો To give satisfaction; to fulfil desires; to gratify.

ઠારવું, v. t. [See ઠરવું] To let cool down. 2. To freeze. 3. To consolidate; to solidify. 4. To extinguish. 5 To pacify. 6. To gratify. 7. To cause to settle down (of a sediment).

Prov. ઠારો તેવાં ઠરશો, ને બાળો તેવાં બળશો May you reap as you sow.

ઠારોઠાર, Same as ઠામોઠામ q. v.

ઠાલવવું, v. t. [See ઠાલું empty.] To empty; to pour out.

ઠાલું, *adj. m. f. n.* Empty. 2. Vain; vacant; disengaged; unemployed. 3. Not properly closed; not chained. 4. *adv. m. f. n.* To no purpose; uselessly.

ઠાલો પાણી ડોહે તે લેખામાં કેણ લાવે છે.—દ. કા. દો.

હોય વિલંબ હવે શો ઠાલો.—ખબરદાર.

ઠાલુંઆલું, *adj. m. f. n.* [ઠાલું + redup.] Quite empty. 2. *adv. m. f. n.* In vain.

ઠાવકાઈ, } *s. f.*
ઠાવકાપણું, } *s. n.* [ઠાવકું + Guj. આઈ, પણું suffixes forming a noun.] Steadiness; firmness. 2. Discreetness; a discreet appearance.

ઠાવકું, *adj. m. f. n.* [S. स्थाप् to place.] Steady; firm. 2. Discreet; judicious; wise; sagacious.

ઠાવું, Same as ઠાવકું *q. v.*

ઠિકરી, Same as ઠીકરી *q. v.*

ઠિકરું, Same as ઠીકરું *q. v.*

ઠિંગડું, Same as થીંગડું *q. v.*

ઠિંગણું, Same as ઠીંગણું *q. v.*

ઠિઠોળી, Same as ઠઠોરી, ઠઠોળી *q. v.*

ઠિસિયારી, *s. f.* A joke; a jest.

ઠીક, *adv.* [S. स्था to stand.] Uprightly; justly; properly; very well. 2. Suitably. 3. Fittingly. 4. Precisely; correctly; truly; exactly. 5. Becomingly.

Id. તમને શરીરે ઠીક લાગે If you feel well enough. ઠીક કરીને સમજાવવું To explain fully and clearly. 2. To explain a matter or deliver a message so that the hearer may be favourably impressed. ઠીક કરવું To set right. તારું સઘળું ઠીક કરીશું We will arrange everything for you; we will do nothing that will do you harm. ઠીક પડે છે It is convenient; it is easy. તમને ઠીક પડે છે ? Are you comfortable ? ઠીક થવું To happen as it ought to. 2. To improve in health.

ઠીકઠાક, Same as ઠાકઠીક *q. v.*

ઠીકરી, *s. f.* A piece of a broken earthen vessel; a shred.

Prov. ઘડા જેવી ઠીકરી ને મા તેવી દીકરી As is the father so is the son. ઠીકરી ઘડો ફોડે A small and immaterial thing will at times achieve a great object. 2. The small sometimes harm the great.

ઠીકરું, *s. n.* A fragment of an earthen pot; a shred. 2. An earthen vessel. 3. Fate; destiny; fortune.

Id. ઠીકરું ફૂટવું To be distressed in matters of food etc. 2. To lose one's reputation or an employment. ઠીકરું ફોડવું To deprive one of one's means of livelihood. 2. To disclose a secrecy. 3. To meet with great experiences. 4. To ruin. ઠેરઠેર ઠીકરાં ફોડવાં To throw up one's employment at several places. 2. To be employed in several occupations or subjects of study and not to stick to one. ઠીકરું મોકલવું To communicate bad news. ઠીકરું ફેરવવું To beg alms. ઠીકરામાં ધૂળ પડવી To be cursed (as a term of abuse).

Prov. આપણું ફોડે તે ઠીકરાં ને વહુ ફોડે તે કલેડાં One endeavours to minimise one's own fault but to magnify a subordinate's fault.

ઠીકઠીક, } *adj. m. f. n.* So so; indifferent;
ઠીકઠીકું, } middling.

હતા ઠાકુર ઠીકઠીક રે.—ર. અ. ફી.

ઠીંગડું, Same as થીંગડું *q. v.*

ઠીંગણું, *adj. m. f. n.* Short of stature; dwarfish; undersized; dumpy; low.

ઠીંગરાવું, *v. i.* To feel cold. 2. To be congealed; to be freezed. 3. To wither; to have the growth stopped.

ઠીંગાટોળી, *s. f.* A jest; a joke. 2. A harmless mischief among equals.

ઠીજવું, *v. t.* [S. स्त्यै to be collected into a mass.] To congeal; to freeze; to solidify.

શરીર ઠીજતી વાયુ કંઠે ખવાય લાગી ઝુખે.—લલિત.

ઠીજી અષેલ કરને ઘડી દૂર આપી.—નર્મદ.

ઠીઠી, *adv.* [Imit.] Laughing loudly. 2, *s. f.* A jest; a joke.

ઠીઠીઆરી, *s. f.* [ઠીઠી+S. कार doing.] A jest; joke; a loud laugh.

ઠીઠું, *adj. m. f. n.* Broken; worn out; dilapidated. 2. *s. n.* A house in a dilapidated condition; a house in ruins.

ઠીડું, *s. n.* A broken frame, vessel, etc. 2. A stump of a tree. 3. *adj. m. f. n.* Useless; unserviceable

ઠીઠોળી, Same as ઠીઠીઆરી *q. v.*

ઠીંડું, Same as ઠીડું *q. v.*

ઠીબ, *s. f.* The lower flat part of a broken earthen pot. 2 A large piece of a broken vessel.

ઠીબો, Same as ઠળીઓ *q. v.*

ઠીસરો, s. m. A jest; [redacted] joke.

જલપતના રાળએ મારો ઠીસરો કર્યો.—દ. કા. દો.

ઠીસીઆરી, Same as ઠીઠીઆરી q. v.

ઠુંસ, [redacted] f. Self-conceit; vanity; pride.

ઠૂંસ, Same as ઠુંસ q. v.

ઠુંસલો, } ઠુંસો, } Same as ઠેસો q. v. 2. s. m. A taunt; a taunting word.

ઠુંગણ, } s. n. ઠુંગણી, } s. f. [See ઠુંગવું.] Raw or dry food.

ઠુંગવું, v. t. To eat raw or dry food after the use of an intoxicant.

ઠુંગાર, } ઠુંગો, } s. m. Eating raw or dry food after the use of an intoxicant. 2. Same as ઠુંગણ q. v.

Id. ઠુંગા-પાણી લેવાં To drink an intoxicant and eat dry food at one's pleasure; to be pleased with the drink and food one has received.

ઠુંઠવાવું, Same as ઠુંઠવાવું q. v.

ઠુંઠવો, s. m. Loud lamentations.

Id. ઠુંઠવો મૂકવો To weep aloud.

ઠુંઠવાવું, v. i. [See ઠુંઠું.] To be stiff with cold. 2. To tremble by excessive cold.

Id. ટાઢે ઠુંઠવાઇ જવું To be stiff with cold.

એક વાંદરી ઝાડ તળે ઠુંઠવાતી બેઠી હતી.—દ. કા. દો.

ઠુંઠું, adj. m. f. n. Having the body deprived of the hands. 2. Having the point-end broken off; blunt (of a weapon). 3. s. n. The stump of a tree, shrub, or plant, deprived of its branches.

Id. ઠુંઠે ઠેલવું To be careless about; to evade.

Prov. ઠુંઠી મૂઠો પહેરવા ગઇ, ત્યારે મઢીઓ માંડ્યો પડ્યો Misfortunes never come singly.

આવું ગેડી ને કર્યું ઠુંઠી.—શામળદાસ.

ઠુંઠી, s. f. The chin.

ઠુમકો, s. m. A push and pull; a jerk. 2. A particular gait in walking; a gesture.

ઠુમરી, s. f. Name of a kind of musical song. 2. A species of amorous composition.

ઠુમરો, s. m. A kind of beads made from stones, worn by a particular class of devotees 2. A particular preparation of large broken grains of millet. 3. Anguish appearance of the face.

ઠુંભરો, Same [redacted] ઠુમરો q. v.

ઠુસક, s. f. Breaking wind.

ઠુસકું, s. n. Breaking wind. 2. An ironical taunting expression. 3. Weeping; a cry.

ઠુંસ, } ઠુસ, } ઠૂસ, } s. f. [See ઠુંસો, ઠોંસો.] Pain in the flesh and bones caused by being beaten; bodily exhaustion.

Id. ઠુસ કાઢવી To put one to great trouble; to tire a man by obliging him to do much work. ઠુસ નીકળી જવી To be overworked. 2. To be undone.

ઠેક, Same [redacted] ઠેકડી q. v.

પહેર્યે વેશ ને નાખી ઠેક.—અખો.

ઠેકડી, s. f. [See ઠેકવું.] Mockery; a jest; a joke; fun; drollery. 2. A jump; [redacted] leap (of a child).

Id. ઠેકડી કરવી To mock at; to expose to ridicule. ઠેકડી ભરવી-મારવી To jump over (of a child).

ઠેકડીઉં, adj. m. f. n. [See ઠેકવું.] Jesting; mocking. 2. s. m. f. n. A mocker; a jester. 3. s. n. A jump; a bound.

ઠેકડો, s. m. [See ઠેકવું.] A bound; a leap; a jump; a spring.

Id. ઠેકડો મારવો To leap; to spring. ઠેકડો ભરવો-મારવો To jump over.

ઠેકવું, v. t. To jump over; to leap; to bound. 2. [See ઠોકવું.] To beat; to strike.

ઉદર ન લેય ઠેકવા શકે.—મ. ન. ઢિ.

ઠેકી ઠામઠામ આમ વગાડી આવ્યો અસે.—દલપતરામ.

ઠેકાણું, s. n. [S. स्थानक.] A place; a spot. 2. An abode; a dwelling. 3. The unknown spot (of an article lost or sought for). 4. A station or post; an address 5. Steadiness. 6. Consistency; harmony of conduct or speech. 7. Appearance; signs (of a thing forthcoming or to be done). 8. Certainty; constancy. 9. The utmost extent or profundity; the limit. 10. Seat; home; dwelling-place.

Id. ઠેકાણું કરવું To turn to use. 2. To write the address or the destination on [redacted] letter; to write the post-office address. ઠેકાણે In the place of; instead of. ઠેકાણે કરવું To put in the right place. 2. To place securely; to conceal. 3. To kill. 4. To kill and hide the dead

body. ઠેકાણે આવવું To resume one's position. 2. To come to one's senses. ઠેકાણે લાવવું To bring one to one's senses. 2 To humble. એના પેટનું ઠેકાણું કરવું To provide for his maintenance. એનું ભણવાનું ઠેકાણું હું કરીશ I shall arrange for his education. તેનું ઠેકાણું કરવું To provide for him. 2. To find work for him. એના વરનું ઠેકાણું પડયું નહિ No husband has been settled for her. તારું ઠેકાણું કયાં છે ? I see, there is no steadiness in you. તારા બોલવામાં ઠેકાણું નથી There is no consistency in your speech. 2. There is no truth in what you say. ઠેકાણે પડવું-બેસવું To be settled; to be at rest. ઠેકાણે પાડવું To fix; to settle; to establish in the world. ઠેકાણે રહેવું To be considerate; to be prudent; not to be rash; to behave honestly.

ઠેકાવવું, *v. t.* [See ઠેકવું.] To cause to jump; to make one bound; to cause to cross over.

ઠેકો, *s. m.* A tap; a stroke. 2. Keeping time while singing.

Id. ઠેકા ધરવા-મારવા-આપવા To keep time in music.

ઠેઠ, *adv.* Up to the end; up to; as far as; to the destination. 2. Direct; straight; precisely; exactly.

Id. ઠેઠ જવું To go to the further end. ઠેઠ પહોંચાડવું To fight to the end. 2. To teach a bitter lesson. 3. To tire or harass one completely.

ઠેઠનું, *adj. m. f. n.* Clever; expert; smart; skilful; ingenious.

Id. તું તો મને ઠેઠનો ઓળખે ! You know the unfavourable points in my antecedents from their beginning. 2. You will be my equal in cunning to the end. 3. I cannot overreach you in cunning; you are not inferior to me in cunning.

ઠેડુ, *s. m.* A robber who follows travellers on their way, and plunders them at a convenient place; a thief; an accomplice of a thief.

ઠેપલી, } *s. f.*
ઠેપલું, } *s. n.* [See થેપવું.] A thick sweet cake. 2. A small thick square piece of any thing moist, beaten and spread out.

ઠેપાડું, *s. n.* A coarse kind of cloth used by men and women for their garments.

ઠેબું, *s. n.* Stumbling; a stumble. 2. A blow or stroke with a leg.

ઠેબો, }
ઠેબા, } Same as ટેબો, ટેબા *q. v.* 2. *s. m.* Same as ઠેબું *q. v.*

ઠેર, *adv.* [S. સ્થલ a place.] In the right place. 2. In the original state.

Id. ઠેર કરવું-મારવું To kill on the spot; to kill at once. ઠેર ને ઠેર આવવું To return to one's original place. 2. To resume one's original state.

ઠેરઠેર, *adv.* [Redup. of ઠેર.] Everywhere.

Id. ઠેરઠેર કુથલી લગાવવી To slander everywhere. 2. To wander from place to place.

ઠેરવવું, *v. t.* [See ઠરવું.] To settle; to fix. 2. To decide; to appoint; to determine; to resolve. 3. To settle the hand on a writing board. 4. To stop; to make one stand.

ઠેરવું, *v. i.* To happen; to occur (of a quarrel). 2. To be settled; to stay. 3. To freeze; to congeal.

Id. ઠેરી જવી To happen; to occur (of a quarrel). ઠેરી જવું To stop; to take rest; to stay.

ઠેરાણું, Same as ઠરાણું *q. v.*

ઠેરાણે લાગે એવું થયા.—અખો.

ઠેરાવવું, Same as ઠેરવવું *q. v.*

ઠેરાવીને ઘણીઓ લેખ,—અખો,

ઠેરાવું, *v. i.* [See ઠરવું] To be settled; to be fixed. 2. To be settled (of a hand in writing).

અંગે ઉમંગ ઘણા પ્રેમે પિયુ તણા, કીક ઠેરાઇ રહ્યું.—બોળે.

ઠેરાવ, Same as ઠરાવ *q. v.*

ઠેલણગાડી, *s. f.* [ઠેલવું + ગાડી a car.] A wheel-barrow. 2. A wooden frame with wheels used for teaching very young children to walk.

ઠેલાઠેલા, }
ઠેલમઠેલા, } *s. f.* [Redup. of ઠેલવું.] Pushing; crowdedness.

ઠેલવું, }
ઠેલું, } *v. t.* To push; to shove; to press; to thrust; to crowd. 2. To postpone.

Id. વહાણ ઠેલવું To push or sail a boat. સંસારનું નાવ ઠેલવાનો બોજો The burden of managing the affairs of one's family. કામ ઠેલવું To push on work. 2. To dispose of work. મુદત ઠેલવી To postpone business.

ઠેલાઠેલ, Same as ઠેલાઠેલા *q. v.*

ઠેલાવું, *v. i.* [See ઠેલવું.] To be pushed; to be shoved. 2. To be postponed.

ઠેસ, *s. f.* A knock; a push. 2. An impediment. 3. Striking of the foot against a stone; stumbling. 4. A loss. 5. Anything which helps in pushing; a pin; a knob.

Id. ઠેસ વાગવી To stumble. ઠેસ મારવી To give a push with the foot. 2. To throw an obstacle in one's way. 3. Not to mind; not to care for. ઠેલે ઠેલવું-ઠેસ પર ચઢાવવું To postpone from day to day. 2. To despise; to be careless about.

મોહ મદ ભૂલીશ મા ભેસ, તેથી તો વાગે બહુ ઠેસ.—નર્મદ.
પ્રથમ પેલે પેસતાં થયો ઠબકો ને ઠેસ.—શામળભટ.

ઠેસણીઉં, *s. n.* Anything which helps in pushing. 2. A guard-ring.

ઠેસવું, *v. t.* To push; to kick. 2. *s. n.* Same as ઠેસ *q. v.*

ઠેસી, *s. f.* A bolt; a catch.

ઠેં, *adv. & adj.* Aghast; taken aback. 2. Over-done. 3. Wondered; startled; astonished. 4. Fatigued; tired.

Id. ઠેં થઇ જવું To be carried too far; to be overtaxed. 2. To be exhausted.

ઠેંઠેકાણે, *adv.* [Redup. of ઠેકાણું.] To the original position.

ઠૈક, Same as ઠૂંસ *q. v.*

ઠોંસવું, *v. i.* [See ઠાંસવું.] To cough. 2. To cram; to ram. 3. To curb; to restrain; to constrain; to control; to keep within proper bounds.

ઠોંસાબાજી, *s. f.* [ઠોંસો+P. बाजी a play.] A play or a quarrel by striking blows with the fists; boxing.

ઠોંસો, *s. m.* A blow with the fist; a box. 2. A cough.

ઠોક, *s. f.* [See ઠોકવું.] A blow or a stroke with a stick or a cudgel. 2. Censure. 3. A taunt. 4. A rebuke; chiding.

Id. ઠોક મારવા-દેવા-પાડવા To chide; to rebuke.

ઠોકઠાક, *s. f.* [Redup. of ઠોકવું.] Continued knocking; the sound of reiterated strokes of a hammer; the sound of repeated strokes in several directions.

Id. ઠોકઠાક કરવી To strike with a thing or a hammer so as to produce a sound. 2. To play about mischievously.

ઠોકઠોકા, } Same as ઠોકાઠોક *q. v.*
ઠોકમઠોકા, }

ઠોકર, Same as ઠેસ *q. v.* 2. *s. f.* A lesson.

Id ઠોકર ખાવી-લાગવી-વાગવી To stumble. 2. To suffer harm; to be hurt. 3. To suffer a loss. ઠોકર મારવી To kick out. 2. To throw an obstacle in one's way. 3. To disregard. ઠોકર મારીને In spite of obstacles.

Prov. ઠોકર વાગે, ત્યારે સમજણ આવે Difficulties, and not facilities, are one's best teachers.

ઠોકરાવું, *v. i.* To stumble. 2. To learn a lesson from bitter experience.

ઠોકવું, *v. t.* To knock; to strike; to beat; to tap; to pat. 2. To hammer. 3. To guess. 4. To have sexual intercourse with a woman (slang).

Id. ગપ્પાં ઠોકવાં-હિંચ ઠોકવું-ઠોકવી To make hap-hazard statements. ઠોકીને લેવું To take by force or by beating. ઠોકી બેસાડવું To make to fit by force or contrivance.

ઠોકાઠોક, *s. f.* [See ઠોકવું.] Repeated striking or hammering.

ઠોકાવવું, Same as ઠોકવું *q. v.*

ઠોકો, *s. m.* [See ઠોકવું.] A stroke. 2. A paramour (slang).

ઠોઠ, *adj.* Dull; stupid; sluggish of understanding.

Prov. ઠોઠ નિશાળીઆને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

અહિં ઠોઠ નિશાળે જઈ પરતાવામાં પડી પડે.—દલપતરામ.

ઠોઠીઉં, Same as ઠાઠીઉં *q. v.*

ઠોથુ, *s. f.* Harm; objection.

ભિલ રહાની શી ઠોથુ છે.—રામકૃષ્ણ.

ઠોબરું, } *adj. m. f. n.* [See ઠોબરો.] Ugly
ઠોબરું, }
looking; not having a decent form; clumsy. 2. *s. n.* An earthen or metallic pot.

ઠોબારી, Same as ઠોઠ *q. v.*

ઠોયો, *s. m.* [See ઠોંસો.] A blunted end of a piece of wood; a blunt small piece of stalk left in a field. 2. A peg fixed in the lower piece of a grinding stone. 3. A blow given with a blunt end of a piece of wood.

શિવરાત્રિને અન્ન લાગ્યો, તવ થઈ ગયો જ્ઞાન તે ઠોયો.
—દયારામ.

ઠોર, s. n. A place. 2. A kind of sweetmeat. 3. s. m. Money collected in a large quantity; a store of money. 4. Same as ઠાર q. v.

Id. ઠોર મારવું To kill on the spot; to destroy at once.

આવી મિત્ર વ્યવહિયો, મોઢું તે તે ઠોર.—શામળ

હું ચાલે ઠોર.—શામળ.

હુકમ ઉપર થઈ ઠોર છે.—નરસિંહ.

ઠોરકૂદી, s. f. Name of a play for children.

ઠોરવું, v. t. To place one's fist upon the fist of the other in the game of ઠોરકૂદી. 2. To take by force. 3. To win.

Id. ઠોરી લેવું To take by force. 2. To win

ઠોલવું, v. t. To prick; to bite; to strike with a beak.

ઠોભાવું, v. i. To be detained; to be stopped.

ઠોભવું, v. t. [See ઠોભાવું.] To detain; to stop.

ઠોળો, Same as ઠોલો q. v.

ઠોળિયું, adj. m. f. n. [See ઠોળી] Jocular; rude; abusive 2. Flighty; accustomed to give oneself airs; whimsical. 3. s. n. Name of a kind of earring.

ઠોઠિયો, s. m. A man without wife, family or home, without employment or substance, and without connection or credit. 2. A rude, illiterate fellow.

ડ.

ડ.

ડ, s. m. [S.] The thirteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the lingual class.

ડંક, Same as ડંખ q. v.

ડંકવું, Same as ડંખવું q. v.

ડંકીલું, Same as ડંખીલું q. v.

ડંખ, s. m. [S. दंश.] A sting; a bite. 2. Malice; spite; rancour.

જેમ ડંખ ન ડંખે ડાળ.—નર્મદ.

ડંસવું, Same as ડંખવું q. v.

ડંખીલું, adj. m. f. n. [ડંખ+ઈલું having.] Vindictive; revengeful 2. Stinging

ડચુલી, Same as ઢેચી q. v.

ડકડક, s. n. [Imit.] An imitation sound of animals, such as a serpent, lizard, frog, etc. 2. An imitative sound of a tabor.

ડકાર, s. m. [ડ+S. कृ to do.] The letter ડ. 2. The sound of ડ.

ડકારાંત, s. m. [ડકાર+ S. अंत the end.] A word ending in the letter ડ.

ડકારી, s. f. [ડ Imit.+S. कार the sound of ડ.] A gurgling sound. 2. Regurgitation. 3. [S. ढक्कारी.] The sound of a lute.

ડકાળ, Same as દુકાળ q. v.

Prov. ડકાળમાં ડેકરા મોંઘા In scarcity even the humblest thing is got with great difficulty.

ડક્કાવાળો, s. m. [ડક્કો a dock+વાળું having.] A warfinger.

ડક્કો, s. m. A dock; a wharf; a quay. 2. Same as ડંકો q. v.

ડખલ, s. f. Obstruction; hindrance. 2. Intrusion.

ડખાળિયું, s. n. A liquid preparation of whey, in which certain kinds of vegetables are boiled. 2 Same as ડખું q. v. 3. adj. m. f. n. Obstructive. 4. Intrusive.

ડખું, s. n. Boiled pulse in a semi-solid state.

ડખો, s. m. Same as ડખું q. v. 2. Confusion; disorder. 3. An obstruction.

Id. ડખો ઘાલવો To obstruct; to hinder.

ડખોળવું, v. t. To shake and mix together.

ડગ, Same as ડગલું q. v.

હવે ડેલી મસ ડગ ભરવું.—ૠ. ૯.

ડગડગ, adv. [Redup. of ડગલું.] At every step. 2. Imitative of the sound or expressive of the movements of a rickety thing; shaking; trembling; tottering.

ડગડગવું, v. i. [Imit.] To shake; to tremble. 2. To hesitate; to be irresolute.

ડગડગો, s. m. Hesitation. 2. Doubt 3. Distrust; suspicion.

ડગમગ, Same as ડગડગ q. v. 2. adj. Unstable.

ડગમગવું, v. i. To totter; to shake tumultuously. 2. To rock; to quail with fear. 3. To shrink from; to fail in.

ડગમગાટ, s. m. [ડગમગવું+S. वृत्ति state.] The tottering state 2. Rocking. 3. Shrinking.

ડગર, s. f. Way; road. 2. A rut; a track left by wheels

કગરૂં, *adj m. f n.* Old, aged

કગલી, *s f* A jacket, an outer garment, a small coat 2. A bodice

કગલું, *s. n* A step, the distance between the two feet in walking a pace. 2. *s. n* A small coat 3 A child's coat.

Id કગલું આઘું-લેવું To walk further, to proceed 2. To take steps જોઈને કગલું ભરવું To be cautious before proceeding with one's work કગલું ઓળખવું To know a person from the foot-print 2. To understand the move કગલેકગલે At every step 2. At short intervals, at every moment, frequently.

Prov. કગલે દૂર તે હૈયાથી દૂર Out of sight, out of mind

કગલેકગલે સમ ના ખાઓ r—દયારામ.

તેની તો કગલેકગલે ફજેતી થતી.—નંદશંકર

કગલો, *s. m* A coat, a cloak

કગવું, *v. i.* To tremble, to totter, to rock, to shake tremulously 2 To give way, to yield 3 To crouch before, to shrink, to fail, to falter, to waver 4. To deviate, to swerve from

કગમગવું, Same as ચગમગવું *q v*

કગળી, *s f* A small piece of wood used in repairing or adjusting other things 2. Thinking power, sanity

Id કગળી ખસી જવી To be insane, to be mad.

કગળું, *s n* A thick flat piece of wood with which a heavy thing is kept in its position

કગુમગુ Same as કગમગ *q v* 2 *adj* Wavering, unstable

ડંકો, *s m* [S डङ्क] A large kettle drum 2 A stroke of a bell 3 A public notice, notoriety, publicity 4 Joy on account of success 5 A wharf, a quay 6 A perpendicular bank or mole raised for the convenience of loading or emptying vessels

Id ડંકો વગાડવો To beat a drum 2 To strike a bell 3 To bring oneself to public notice, to be well known ડંકો વાગવો -વાગ્યો To be congratulated on success ડંકો દેવો To declare with the beat of drum ડંકાનિશાન A big tomtom with a flag over it

ધણિયાણ ઘડી થાય ન ડાગે, પૂજણી જઈ ડંકા મારે —ગિરિધર.

મેં તો આખા હિંદુસ્તાનમાં ડંકો ઠોકો છે —નાર્મદ

ડંખ, *s m* [S दंश] A sting 2. The part which stings, a fang 3 A deep heart-rending blow, deep feeling 4 Revenge, vindictiveness, rancour

ડંખવું, *v i.* [See above] To sting 2 To bite, to give pain 3 To have a feeling of the heart 4 To feel rancour.

ડંખીલું, *adj m f n* [ડંખ + વાળું having.] Vindictive, revengeful

અહેરાણી જ્યાં ડંખીલો થઈ અકડ અાવ્યું —ના દ

ડંગ, *adj* [See દંગ] Being astonished; being amazed, being wonder-struck

ડંગો, Same as દંગો *q v.*

ડંગોરું, } *s n*
ડંગોરો, } *s m* [S दंड] A thick club, a cudgel

ડચ, *s n* [Imit.] An imitative sound expressing negation 2 A sound uttered by drivers at the time of driving carts

ડચકારવું, *v i* [ડચ+S कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] To utter the sound in order to drive away birds, cattle, etc. 2. To instigate, to incite

ડચકારી, } *s f*
ડચકારો, } *s m* A sound implying negation, saying "no" with contempt 2 The sound uttered by drivers at the time of driving bullocks

ડચકીઉં, } *s m*
ડચકું, } *s n*
ડચકો, } *s m* A gurgling sound 2 Regurgitation in drinking 3 A sudden feeling of terror or grief 4 A sob

ડચૂરો, *s m* An obstruction in the passage of the gullet. 2 The feeling of the choking of the throat

Id ડચૂરો બાઝવો To be unable to speak owing to some obstruction in the throat

ડટ્ટો, *s m* [See ડૂચો] A cork, a stopper.

ડટ્ટણ, *s n* [See દાટવું] The act of burying 2 The state of being buried, a buried state 3 *adj* Burried, underground

Id ડટ્ટણખાળ An underground receptacle for filth ડટ્ટણખાડ An underground cesspool

ડટ્ટાંતર, *s n* [ડટ્ટ + S अन्तर another] A divine visitation by which the world crumbling to dust is completely destroyed and buried

ડટાવું, v. i. [See ડાટવું.] To be burried. 2. To be enclosed. 3. To be deeply engrossed.

ડટ્ટો, s. m. A cork; a stopper. 2. A piston.

ડઠર, adj. Blunt; feelingless; benumbed.

તું પ્રેમતણા ડાબડો ડઠર થયો—[illegible]

ડડ્ડો, s. m. The sound of ડ. 2. The letter ડ.

ડડ્ડો, [illegible]—[illegible]

ડફણું, s. n. A thick log of wood. 2. A piece of wood tied on the neck of mischievous cow.

ડંક, Same as ડંખ q. v.

[illegible] ડંક [illegible]—[illegible]

ડંકવું, Same as ડંખવું q. v.

ડંકાવ, Same as ડંખાવ q. v.

ડંકાવું, Same as ડંખાવું q. v.

ડંડાસણ, s. n. A broom made of the feathers of a peacock.

ડંગોરિયો, Same as ડંગોરિયો q. v.

ડંગોરો, } Same as ડંગોરો q. v.
ડંગૂરો, }

ડંગો, Same as ડંગો q. v.

ડફારણું, } s. n. [See ડારવું, ડબાવવું.]
ડફામણું, }
The act of threatening; a threat.

ડબક, s. f. [See ડૂબવું.] A dive; a dip; a plunge. 2. Concealment.

Id. ડબકી મારવી To dive. 2. To remain concealed.

ડબકું, s. n. Same as ડબકી q. v. 2. Concealment.

ડબકો, s. m. [See ડબકું.] A drop; a blot. 2. Fear; apprehension. 3. A kind of fried food made of gram-flour alone. 4. A doubt.

Id. ડબકા પડવા To be stained or spoiled with drops falling. 2. To have a doubt.

ડબલ, adj. [S. द्विपण a double penalty.] Double. 2. Hidden; concealed.

ડબાવવું, v. t. [See દબાવવું, દાબવું.] To get possession of by fraud. 2. To conceal. 3. To misappropriate.

Id. ડબાવી બેસવું To misappropriate. 2. To conceal. ડબાવી રહેવું To conceal; to hide.

ડપેટ, s. m. A fast run.

ડપેરો, s. m. [See દપેરો.] A bag to hold sugar, &c.

ડફ, s. f. n. [P. दफ़.] A kind of tambourine; a kind of drum. 2. adv. With a noise; swiftly.

ડફડાવવું, v. t. To haunch. 2. To terrify.

ડફલું, s. n. [ડફ+લું dim.] A small drum. 2. A thick piece of stick.

ડફણ, Same as ડફણું q. v.

ડફણાવવું, v. t. [Ar. दफ़न to bury.] To bury. 2. To beat with a stick.

ડફણું, s. n. A short and thick stick.

Prov. ઘોડાને ચાબક, ને ગધેડાને ડફણું A whip for a horse, and a cudgel for an ass.

[illegible] ડફણું [illegible]—[illegible]

ડફાવવું, v. t. To harass; to trouble; to annoy. 2. To shake with force.

ડફાસ, s. f. A rumour; a fib; a lie; a falsehood. 2. Swaggering talk; boastfulness.

Id. ડફાસ મારવી-હાંકવી To put a rumour into circulation. 2. To swagger.

[illegible] ડફાસ મારવી—[illegible]

ડફોળ, } s. m. [ડ two + ફળ a fruit.]
ડફોળશંખ, }
A stupid man; a stupid person.

ડફોળ, adj. [See ડફોળ.] Stupid; foolish; ignorant. 2. Plumpy; fat.

ડબચકલી, s. f. A finch-lark; name of a bird.

ડબકવું, v. i. [See ડૂબવું.] To plunge; to dive in water. 2. To be greatly put out; to be put to shame.

ડબકારણું, } Same as ડફારણું, ડફામણું q. v.
ડબકામણું, }

ડબકી, Same as ડબક, ડૂબકી q. v. 2. The button quail; name of a bird.

[illegible] ડબકી [illegible]—[illegible]

ડબકીઆળ, adj. [ડબકી + S. आलु the suffix showing " habit. "] Skilled in diving.

ડબકું, s. n. Same as ડૂબકી, ડબકી q. v.

Id. ડબકાં ખાવાં To sink in water and rise to the surface engulfing water at the time of drowning.

ડબકો, Same as ડબકો q. v.

ડબગર, s. m. A class of persons who carry on business in fixing leather on musical instruments and in painting and colouring things.

ડબગરવાડ, s m. [ડબગર + S. वाट an enclosure.] A place where Dabgars reside.

ડબડબ, adv. [Imit.] Pit-a-pat. 2. Quickly (of eating).

કમડી, *s f* [કમો + ડી dim] A small leathern bag

કમડું, *s n* [કમો + ડું dim] A leathern bag

કમડો, *s m* [કમો + ડો dim] A round vessel made of hide for holding ghee, oil, etc

કમણી, Same as કમડી *q v*

બારશ માથ બ ઉંને રે, વચારે ડબરીના પોટા—હુલુદરદાસ

કમરૂ, *s n* A leathern bag 2 The tufted pochard name of a bird 3 *adj* Pale insipid 4 Weak 5 Idle dull inactive

કમરો, *s m* [કમો + રો dim] A round metallic pot

કમડું *s n* [ડબો + ડું dim] A tinned iron pot

કમાડુ, Same as ડબાડુ *q v*

ડબાડબ *adv* [Imit] Hastily quickly (of drinking, eating shedding tears etc)

કમાવવું, Same as ડબાવવું *q v*

ડબાવું, Same as ડબાવું *q v*

ડબી *s f* [See ડાબડું] A small box or casket

ડબુ, *s n* A ladle

ડબુક *s n* [Imit] An imitative sound emitted when a thing is dipped in water 2 *adv* Quickly swiftly

ડબૂચો *s m* [See ડૂચો] Suffocation 2 A plug a stopple

લોઇ લોન ન લબનો, ડબૂચો ઊરે ઉપયોગમાં —પ્રેમાનંદ

ડબૂસું } *s n* The hinder part of a vessel
ડબૂસો } *s m*

the stern of a ship

ડબેલ }
ડબેલું, } Same as ડબેલ ડબેલું *q v*

ડબો *s m* [See ડાબડું] A round box a large casket 2 A paper lantern a round lantern 3 A cattle pound 4 A railway carriage 5 A mouthful 6 A time piece 7 A round turban

Id ડબો મારવો To eat hastily with large mouthfuls

ડબોડવું *v t* [See ડૂબાડવું] To plunge to dip

ડબોળવું *v t* [Redup of બોળવું] To plunge to dip to soak in a liquid 2 To spoil to make impure

ડબ્બી Same as ડબી *q v*

ડબ્બો Same as ડબો *q v*

ડભાયણું, *s n* [See ડામ] An instrument for cauterizing 2 A place of terror and dread.

ડમકવું, *v i* [ડમ imit + S कृ to do] To sound

ડફ્યું ડમક ડમકે રે,—ર અ ડી

ડમકો, *s m* [See ડફો] A kind of tambourine a drum

ડમખળ Same as ધૂમખળ *q v*

ડમડમ *s f* [Imit Cf ધ दुदुभि a drum] A tom tom the sound of a tambourine 2 A noise a brawl

ડમડમાટ, *s m* Same as ડમડમ *q v*

ડમડોળ *adj* Tight 2 Unstable, unsteady 3 Incomplete

ડમણી } *s f*
ડમણું } *s n* A small piece of sugar cane

2 A small stick 3 Same as ડમણિયું *q v*

ડમણિયું, *s n* [See ડમણી] A small cart drawn by two bullocks

ડમરવું, *v i* [See ડમરો] To be in bloom, to put forth a large number of leaves

ડમરુ *s n* [S] A sort of tabor shaped like an hour glass 2 A little rattle

ડમરુ *adj m f n* [S दमितृ] Restraining, subduing the organs of the body wise

ડમરો *s m* [S दमनक] A sweet smelling plant or shrub worm wood Artemisia indica N O Compositæ

ડમાક *s m* [P दमाम् dignity] Pomp, show pride vanity

ડમાકદાર *adj* [ડમાક + P दार having] Foppish showy vain proud

ડફાસ *s f* [See ડફોસ] Loquacity 2 Unnecessary expansion 3 Self-conceit

Id ડફાસ ઉડાવવી To set a rumour in circulation 2 To talk much of one's own self

ડફાસ, Same as ડફોસ *q v*

ડમ્બર *s m* [S अडम्बर] False show ostentation pompous conduct 2 An assemblage

Id મેઘાડંબર An assemblage of clouds

ડંખારવું *s n* [See ડાંખવું] A branding material 2 A piercing or an ironical speech

ડંખાવવું *v t* [See ડાંખવું] To get branded, to get burnt

ડયાળ, *s. n.* Name of a bird; the magpie-robin.

ડયક, *s. n.* Name of a bird; the white-breasted water-hen.

ડયન, *s. n.* [S. *fr.* डी to fly.] A flight.

ડર, *s. m.* [S. दर.] Fear; apprehension; dread.

Id. ડર રાખવો–ધરવો To fear; to remain afraid of. ડર લાગવો To fear; to be afraid of.

ડરકણ, } ડરકુ, } *adj.* [See above.] Easily terrified; cowardly; timid.

ડરડું, *adj. m. f.* Old; aged.

ડરડર, *adv.* [Imit.] Palpitatingly.

ડરપણુ, Same as ડરકું *q. v.*

ડરપો, Same as ડરકણ *q. v.*

ડરવું, *v. i.* [S. दृप्, दर्प् to be proud.] To fear; to be afraid; to dread; to be frightened.

Prov. ડરવું તો કરવું નહિ, ને કરવું તો ડરવું નહિ Do not do what you are afraid of doing, and if you do a thing be fearless as to the consequences.

ડરામણી, *s. f.* [See ડરવું.] A threat; intimidation.

ડરામણું, *adj. m. f. n.* [See ડર.] Frightful; fearful; dreadful; terrible. 2. *s. n.* Same as ડરામણી *q. v.*

ડરાવવું, *v. t.* [See ડર.] To intimidate; to terrify by loud and wild bellowing and blustering; to terrify; to threaten.

ડરુ, *adj.* [See ડર.] Terror-stricken; stupified with fear; struck with fear.

ડળી, *s. f.* [See ડળ thickness.] A piece of woollen cloth placed below the saddle of a horse.

ડલો, *s. m.* [See ઢલો.] A hoarded treasure; substance; property; stock. 2. A little lump or ball; a clogged or concreted mass. 3. A lump generally.

ડસ, Same as ડસ *q. v.*

ડસ રાખે દિલમાંહી, વેર કોઇક દિન વળે.—સામળ.

ડસકડસક, *adv.* [See ડસકું] With sobs. 2. With interruptions 3 With tears.

ડસકાં, *s. n. pl.* Sobs (spoken in tenderness) 2. Wooden stocks (for criminals).

બેડી, ડસકાં માર્યાં ચાલ્યું, ધર્મ તણે નાખ્યા ઘણું.—સામળ

ડસકો, *s. m.* A fetter either of wood or of iron. 2. A kind of heavy silver ornament worn on the legs (in irony).

ડસકવું, *v. i.* To have a deep breath; to weep sobbingly.

ડસકું, *s. n.* A sob.

Id. ડસકાં ખાવાં To sob; to heave a deep sigh or breath whilst crying or with a heavy heart.

ડસડસવું, *v. i.* To be choked with emotion; to suffer silently.

ડસવું, *v. t.* [S. दंश a sting.] To sting; to bite. 2. To vindicate.

ડહુલી, *s. f.* A small tent.

ડહુલી, ડેરા, સામાન, સિપાયા.—પદ્મનાભ.

ડહાપણ, *s. n.* [ડાહ્યું+પણું a suffix forming a noun.] Wisdom; prudence.

Id. ડહાપણ કરવું–ડોળવું To affect to be wise. 2. To act beyond the limits of power, with which one is invested; to be officious. ડહાપણમાં ડખ લાગવો–ધૂળ પડવી To lose one's wits; to act as if one was devoid of wisdom.

ડહોમ, Same as ડમ *q. v.*

ડહોમવું, Same as ડમવું *q. v.*

સાંભળે સર્વ એ ડહોમતાં છે.—નર્મદ.

ડળકડળક, *adv.* [Redup. of ડળવું.] Drop by drop; in a stream.

ડળકવું, *v. i.* [See ડળવું.] To be enticed.

તામે ડળકી ઢાક, મન માને ત્યમ મહાલે—ઠુંથારામ.

ડળવું, *v. i.* [See ઢળવું] To be reduced to the state of husk. 2 To melt away. 3. To be engrossed in; to be absorbed in.

ડળી, Same as ડહી *q. v.*

ડાંસ, *s. m.* [S. दंश a sting.] A gad fly; a mosquito; a gnat. 2. A large stinging fly.

ડાંસીઆ માખ, *s. f.* [ડાંસ & S. मक्षिका a fly.] A midge.

ડાઇ, *s. f.* A truce; peace; a treaty.

ડાક, Same as ડાકવું *q. v.* 2. *s. f.* [S. ढक्का a kind of drum.] An arrangement (of horses and runners) along a road to convey the post or travellers; the post; the mail; the express. 3. The post-office. 4 A traveller. 5. A tabor. 6. [See ડાકણ.] Necromancy; witchcraft.

ડાકગાડી, *s. f.* [ડાક + ગાડી a carriage.] A mail van

ડાકઘર, s. n. [ડાક+S. गृह a house.] Post-office.

ડાકચોકી, s. f. [ડાક + ચોકી a guard-room.] The station, at which a relay of horses or men is posted. 2. A strict watch.

ડાકબંગલો, s. m. [ડાક + બંગલો bungalow.] A house for travellers.

ડાકમાક, Same as ઢમાક, ઢિમાક q. v.

ડાકડમાળ, s. m. Broken or worn out miscellaneous furniture.

ડાકણ, s. f. [S. डाकिनी.] A witch; a sorceress. 2. A monstrous woman. 3. An old hag.

Prov. ડાકણ પહેલી ઘરનેજ ખાય A wicked man ruins himself; a wicked man is his own enemy.

ડાકણકુંડાળું, s. n. [ડાકણ + કુંડાળું a circle.] A circle of water made round an offering to evil spirits.

ડાકણકુંડું, Same as ડાકણકુંડાળું q. v.

ડાકણકોઠો, s. m. [ડાકણ+S. कोष्ठक a table.] A portion marked out on a particular game played by children.

ડાકણી, Same as ડાકણ q. v.

ડાકણું, adj. m. f. n. [See ડાકણ.] Wicked. 2. Monstrous. 3. Horrible.

ડાકલી, s. f. [S. ढक्का a kind of drum+લી dim.] A squeaking sound made by snakes. 2. A kind of drum; a tabor.

ડાકલીઓ, s. m. [See above.] The man who beats the drum in the process of removing the effects of an evil spirit.

ડાકલું, s. n. [See ડાકલી.] A kind of drum.

Id. ડાકલું બેસાડવું To get a drum beaten before a person possessed by a spirit or ghost.

ડાકીઉં, Same as ડાકણું q. v.

ડાકીઓ, s. m. A voracious eater.

ડાકું, adj. m. f. n. [See ડાઘો.] Disrespected; dishonoured.

Id. ડાકું પડવું To be disrespected.

ડાકેણ, Same as ડાકણ q. v.

ડાકો, s. m. An attack by robbers. 2. A robber.

ડાખળું, Same as ડાકલું q. v.

ડાગ, Same as ડાઘ q. v. 2. Same as ડાક q. v.

ડાગડુજ, } s. f. Repairs; putting in order
ડાગડુજી, }
(of things and furniture in a house).

ડાગવું, v. t. To register; to take a note of.

ડાગળી, s. f. The head. 2. The brain. 3. Understanding; intellect. 4. A piece of wood or a metal used in repairing things; a patch sewed on a garment to repair it.

Id. ડાગળી ખસવી-ચસવી-છટકવી To be mad or insane. ડાગળી મારવી-દેવી To repair (a garment) by putting a patch on it; to patch up. ડાગળી નીકળી જવી To be unsewn (of a patch).

ઉભયની ડાગળી ઠેકાણે લાવવા.—હ. કા. દો.

ડાગલો, s. m. A man full of fun and frolic. 2. The clown in a drama. 3. A plug.

ડાઘ, s. m. [P. दाग; S. दग्ध burnt fr. दह् to burn.] A blot; a spot; a stain. 2. A scar; a mole; a freckle. 3. A slur; a stain; a stigma. 4. Vindictive feeling; spite; malice; a grudge.

કાળી કોરને તે વિધિ, મનમાં લાગ્યો ડાઘ.—પ્રેમાનંદ.

ડાઘાડુઘી, s. f. [Redup. of ડાઘ.] Blots.

ડાઘાડુઘી ન દેખીએ, ખરેખરી ખુબ ખાય.—દલપતરામ.

ડાંસ, } s. m [S. दंश a sting.] A large
ડાંખ, }
green wasp. 2. A bright piece of metal placed under a precious stone to make it shine brighter. 3. A metallic cement.

ડાંખળી, } s. f.
ડાંખળું. } s. n. A small branch of a tree issuing from a larger one; a twig. 2. A part or a piece of flower.

પત્ર ડાંખળું ન જડે, મંત્ર લાગે પેખતાં.—વલ્લભ.

ડાંગ, s. f. [See દંડૂકો] A cudgel; a thick stick; a long stick or club; a bludgeon; a pole.

હાથમાં કડિયાળી ડાંગ લઇ તે નીકળી પડ્યો.—હ. કા. દો.

ડાંગર, } s. f. [S. कडंगर.] A plant producing
ડાંગેર, }
the dark green pumpkin. 2. Unclean rice; rice in the husk; paddy. Oryza sativa. N. O. Graminaceæ.

ડાંગરો, s. m. Same as ડાંગ q. v.

કડક મોટી ડાંગરા ફેરીયા—પદ્મનાભ.

ડાઘી, Same as ડાઘીઉં q. v.

ડાઘીઉં, adj. m. f. n. [See ડાઘ malice.] Malicious; spiteful. 2. Ferocious; dreadful.

ડાઘેલ, adj. [See ડાઘ.] Blotted; spotted. 2. Same as ડાઘીઉં q. v.

ડાઘુ, s. m. [S. दाह burning.] One who carries a dead body or follows a funeral procession to the burning ground.

શેઠ બાડકવામાં ડાઘુઓ રોકાયા.—હ. કા. દો.

ડાધો, Same as ડાધ q v 2 A cunning or shrewd man

ડાધોડુધો, s m Same as ડાધાડુધી q v

ડાચાફોડ s f [ડાચું + ફોડવું to break] Head breaking a trouble

ડાચાફોડીઉં, adj m f n [See above] Loquacious 2 Troublesome

ડાચાબળીઉં, adj m f n [ડાચું + S બલ strength] Talkative loquacious

ડાચું, s n [S दंष्ट्र fr दंश to bite] The jaw bone 2 A wrinkled face

Id ડાચાનો ડાધો Talkative chattering ડાચું એ દુખવા આવતું નથી ? Are you not tired of speaking ?

વાટે ઘાટે વાત કરે જન ડાચો એવું ડાચું —દલપતરામ

ડાટ s m [See ડાટવું] Ruin destruction

Id ડાટ વાળવો To annihilate to ruin 2 To go to an extreme

ડાટ વાળ્યો રે ફેરાળીએ દ દ વળ્યો —પ્રેમાનંદ

કહાપણે તો ડાટ વાળ્યો ધર્મનો માર્ગ ઠવ્યો —દયારામ

ડાટૂચું s n [See ડાટવું] A plug a stopper 2 The upper piece of wood of the frame of a door

ડાટવું v t To bury to inter 2 To hide underneath the ground 3 To conceal to keep secret 4 To close to stop

Id ડાટી દેવું To stop to close 2 To bury

Prov ડાટ્યા ભૂલે પણ લખ્યા ન ભૂલે A treasure hoarded away may be forgotten but what is written in a document remains for ever

ડાટી s f A crowd a rush a crush 2 A threat

Id ડાટી દેવી To threaten to warn

અતી વીર થઇ ક્રરનાર ડાટે દ્રવાને ડાટી પડી —ગિરિધર

ડાટો s m [See ડાટવું] A cork a stopper

Id ડાટો દેવો-મારવો To shut up the mouth of a jar bottle etc ડ ટા દેવા કરવા To gorge oneself with food on the day preceding a fast

ડાડકવું v t To entreat to make a request

ડાડકીઉં s n An entreaty a request

ડાડકીઉં દેતે ન રમા ડાં સાંભળ્યું તે —લોકગીત

ડાડું s f An entreaty a request.

ગ ગાળળ ઉર તણા પણી તમને ડાડું દીધી વીર—લોકગીત

ડાઢ Same as દાઢ q v

ડાઢરખી, s f [દાઢ +S रक्ष् to protect] A gum boil

ડાઢીઆળું, ડાઢીવાળું, } adj m f n [ડાઢી+વાળું having] Aged having whiskers beard and mustaches

ડાઢીઉં } s n
ડાઢીઓ } s m [See દહાડો] A labourer a person who works on a daily wage

ડાઢી s f [See દાઢી] A beard 2 [See દહાડી] A labourer

મોટે મોટે ડાં ડાઢી મૂછ —અખો

ડાઢું s n [See દાઢી] Hairs on the face beard

ડાંડ adj [See દંડ] Rude impudent barefaced shameless 2 Sturdy lusty 3 Violent overbearing headstrong 4 Wicked 5 Single unmarried 6 Crafty and cunning

ડાંડાઇ } s f [ડાંડ+આઇ a suffix forming
ડાંડાઈ, } a noun] Rudeness 2 Forwardness 3 Wickedness roguery 4 Cunningness

ડાંડી Same as ડાંડાઇ q v

ડાંડું adj m f n Same as ડાંડ q v

ડાંડલી s f [દંડ+લી dim] A small or short branch 2 A leaf stalk 3 A small handle

ડાંડલો s m [See above] A big or large branch 2 A large leaf stalk 3 A big handle 4 A hook of an ornament

ડાંડી s f [See દંડ] A small stick a rod 2 A small handle 3 The beam (of a balance) 4 A flower a petiole 5 A tail or 6 A perpendicular column 7 The pole (of a banner) 8 A light house 9 The bridge (of the nose)

ડાંડીઉં s n [See દંડ] A garment prepared for wearing by taking away the worn out parts and sewing together two whole parts of the same piece of cloth 2 adj m f n Roguish cunning 3 Wicked rude

ડાંડીઓ s m [See દંડ] A small piece of stick 2 A watchman who goes his rounds at night beating a drum with a stick 3 A public crier 4 A single or unmarried man 5 A rogue a knave

ડાંડીઆટોળી s f [ડાંડીઓ + ટોળી a party] A group of rogues

ડાંડીઆરસ } s m [ડાંડીઆ + રસ pleasure
ડાંડીઆરાસ } રાસ a play] A play with sticks in which both males and females take part

ડાંડો, s. m. [See દંડ.] A handle. 2. A pole; a staff; a shaft. 3. The bridge (of the nose). 4. A pestle.

ડાપણ, Same as ડહાપણ q. v.

ડાફરીઆં, s. n. pl. [See ડાફું.] Vain struggles; fruitless attempt or search. 2. Distractedness of the mind; staring.

ડાફું, s. n. [ડાચું + ફાડવું to open.] The wide opening of the mouth. 2. Interruption; poking or interfering in every work. 3. A bite. 4. A thief.

ડાફોળીઆં, } s. n. pl. [See ડાફું.] Dis-
ડાફોળીયાં, } tractedness of the mind.

Id. ડાફોળીઆં મારવાં To look about distractedly or aimlessly; to stare all around.

ડાબ, s. m. [See દાબવું.] A pressure. 2. A restraint. 3. Awe. 4. An armour for the arm.

દાબિ ડાબ ઉતારિ.—પદ્મનાભ.

ડાબડી, Same as દાબડી q. v.

ડાબડો, Same as ડબો q. v.

ડાબણ, Same as દબાણ q. v.

ડાબણીઉં, s. n. [See દાબણ.] That which presses; a pressure; a weight. 2. Same as ડાબરીઉં q. v.

ડાબરીઉં, s. n. [See ડાબડો] A kind of open vessel; a wide-mouth vessel. 2. The wooden board kept on the top of a door-frame.

ડાબલી, Same as ડાબડી q. v.

ડોસો થયો ડાબલી બેઠી ચઢીઓ ઝાળ.—દલપતરામ.

ડાબલો, Same as ડાબડો q. v.

ડાબવું, Same as દાબવું q. v.

ડાબણી, Same as ડાબડી q. v. 2. Same as ખપાટ q. v.

ડાબણીઆળું, adj. m. f. n. [ડાબ + વાળું having.] Having a spring with which pressure is exerted.

Id. ડાબણીઆળી સૂડી A kind of nut cracker, to which a spring is attached.

ડાબાજમણું, adv. f. n. [ડાબું + જમણું right.] On the right and left; on both sides. 2. Either on the right or on the left. 3. In such a manner as to place on the left side that which ought to be placed on the right. 4. Being influenced by partiality.

Id. ડાબાજમણું કરવું To show partiality; to show favour to some and disfavour to others.

ડાબાચણ, adj [See ડાબું] Left-handed.

ડાબું, adj. m. f. n. Left (as against right). 2. Not loved; not dear. 3. Distant; separate.

Id. ડાબા પગનો અંગારો The dust on the left foot, applied by a mother to the forehead of her child as a charm against all kinds of evil. ડાબું કરવું To throw to the left. 2. To throw away; to prohibit the appearance of; to forget. ડાબું ઠેલવું To ignore; not to care for. ડાબું મૂકવું To leave to the left. 2. To forget. 3. To discard.

ડાબો મેલ્યો મેવાડ રે, મીરાં ગઈ પશ્ચિમ માંય.—મીરાં.

ક્યો દુષ્ટને ડાબો મૂકી, ભજે શ્રી વ્રજરાય.—દયારામ.

ડાબેરી, adj. [See ડાબું.] Left-handed.

ડાબોડી, Same as ડાબેરી q. v.

ડાબેડીઉં, Same as ડાબોડીઉં q. v

ડાભ, s. m. [S. दर्भ.] A kind of grass used in religious ceremonies. Andropogon nardaides. N. O. Graminaceæ

ડાભડો, Same as ડબડો, ડબો q. v. 2. Same as ડાભ q. v.

ડાભસૂળીઉં, s. n. [ડાભ + S. शूल thorn] Name of a kind of grass. Apluda contortus. N. O. Graminaceæ

ડાભાની ભાજી, } s. f.
ડાભો, } s. m. Name of a kind of vegetable. Amaranthus tricolour. N. O. Amarantaceæ

ડાભું, Same as ડાબું q. v.

ડાભોડીઉં, adj. m. f. n. [See ડાબું.] Able to work more easily with the left hand than with the right; left-handed.

ડામ, s. m. [S. दाम] A brand; a cautery; a mark made by searing with a hot iron. 2. A stigma; a scar.

Id. ડામ દેવા-ચાંપવા To brand. 2. To insult; to taunt. 3. To give (spoken in contempt). ટાઢો ડામ An ironical taunt.

તેં દુઃખડામ કંઈ પેરે દીધા રે કેકી કંપડા.—નર્મદ.

ડામચીઓ, s. m. [ડામ a place + માચી a sedan.] A wooden stand or horse.

ડામડા, s. m. pl. [ડામ + ડા dim] Taunts. 2. Brands.

Id. ડામડા દેવા To taunt; to use ironical words.

ડામણું, s. n. [S. दामन् a girdle; a rope *fr.* दम् to restrain.] A cord to bind the foreleg and the hindleg of an animal; a tether. 2. The string kept on the pokes of a spinning wheel. 3. The seam of the hands of a coat. 4. The turning of the handle of a rudder towards the left so that the ship would sail towards the right.

ડામર, s. m. A resinous exudation from a tree named Vateria indica. N. O. Dipteraceæ, used as tar or pitch; a kind of piney resin; coal tar; pitch.

ડામવું, v. t. [See ડામ.] To brand; to canterize; to sear with a hot iron. 2. To taunt. 3. [See ડામણુ] To tie with a cord.

આરોગી ઉદોગી બની, દુશ્મનના ડામો દાવ.—નવલરામ.

ડામાડોળ, *adj.* [Redup. of ડોલવું.] Being unsettled; fluctuating, changeful; inconstant or utterly uncertain; wavering; changing.

ડામીલ, ડામીસ, } *adj.* Damaged; branded; stigmatized; notorious. 2 Mean; worthless.

ડામેલ, *adj.* [See ડામવું.] Canterized; branded.

ડાંભો, Same as દાભો *q. v.*

ડાયરો, s. m. [S. दाय a share of ancestral property *fr.* दा to give.] A feast that one is obliged to give to one's community (used among Rajputs). 2. [See ડાયું.] A meeting generally of old and experienced persons.

ડારવું, v. t. [See ડરાવવું.] To frighten; to threaten. 2. To prohibit; to stop.

Id. કામ કરતાં ડારવું To prohibit or stop from working.

ડારો, s m. [See ડર.] A threat; a rebuke.

Id. ડારો દેવો To frighten; to give a threat.

ડારો દેખીને રે, ન ડરો ડાકુડા.—પ્રેમાનંદ.

ડાસે ડારો [illegible] કહું, ડબડું ને થઇ હાલુ.—દલપતરામ.

ડાલી, s. f. [See below.] A basket. 2. A basket containing fruits etc., to be given as a present.

ડાલું, s n. [S. डल्लक.] A basket. 2. A basket containing grains, husk etc., given to cows and buffalows at the time of or before milching.

કુમળિનાં બે ડાલાં કે ડાલાં—નરસિંહ.

ડાંડલો, s. m. [ડંડ+લો dim] An offshoot; a sprout. 2. A handle.

ડાવ, Same as દાવ *q. v.*

ડાહપણ, Same as ડહાપણ *q. v.*

ડાહપણદાર, *adj.* [ડહાપણ+P. दार having.] Wise; prudent.

દીઠા બે જણ ડાહપણદાર તેને ત્યાં કીધા તૈયાર.—દલપતરામ.

ડાહીનો ઘોડો, s m. Name of the game of " Hide and Seek "; Blind Man's Buff.

ડાહ્યું, *adj. m. f. n.* [S. दक्ष diligent.] Wise; prudent; sensible; sagacious.

Prov. ડાહી સાસરે ન જાય, ને ગાંડીને શીખામણ દે Example is better *than precept; how can the* blind lead the blind ? ડાહ્યો તે ઘરડો Age alone is wisdom. ડાહ્યા દીકરા દેશાવર ભોગવે ને ડાહી વહુ ચૂલામાં પેસે All place the load on the willing horse. મૂરખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન પણ વધારે સારા A wise enemy is better than a foolish friend. ડાહ્યો નહ ઠેકાણે ખરડાય-ઘણો ડાહ્યો ઘણો ખરડાય. Do not be fastidious, lest you come to grief ડાહીના ગાંડા, ને ગાંડીના ડાહ્યા (Said of Rajputs and Banias.) A wise mother may have a foolish son, and *vice versa.* ડાહ્યો ડાહ્યો ડોળા જેવો A fool.

ડાહ્યુંડમરું, *adj. m. f n.* [ડાહ્યું+ડમરું restraining.] Having the appearance of wisdom, but inwardly cunning; seemingly well-behaved. 2. Wise; sagacious

ડાળ, s. f. A branch of a tree. 2. A branch of a thing or body.

Id. ડાળે વળગવું To cling to a branch of a tree. 2 To obtain patronage. 3. To get a start in life; to get employment; to get into service. ડાળે વળગાડવું To start another in life.

Prov. જે ડાળે બેસવું તે ડાળ કાપવી નહિ One should not kick down the ladder by which one has risen; do not entertain a suicidal policy.

ડાળખી, s. f. [ડાળ+ખી dim.] A branchlet.

ડાળખું, s. n. [ડાળ+ખું dim.] A small branch.

ડાળીપાંખડાં, s. n. pl. [ડાળું+પાંખડું a leaflet.] Branches and their branchlets; offshoots of a tree. 2. Different or several branches of a family; offsprings of a family.

Id. ડાળીપાંખડાં જૂદાં કરવાં To pull to pieces. 2. To separate the connection. 3. To cause separation in a family. 4. To ruin; to destroy. ડાળુંપાંખડું ન જાણવું To be ignorant of.

ડાગું, s. n. Same as ડાગ g. v.

ડિંભ, s. n. [S.] A young child. 2. A cub.

ડીકામારી, s. f. Name of a drug. Gardenia lucida. N. O. Rubiaceæ.

ડીંગ, s. f. n. A gossip; a lie; a rumour; a fib; an untruth; a false report.

Id. ડીંગ મારવું-મારવી To float a rumour. 2. To tell a lie. 3. To make an exaggerated statement.

ડીંગમાર, s. m. f. n. A gossiper; a liar. 2. One who floats rumours.

ડીંગરી, s. f. A pod of vegetables used for food.

ડીંગડું, s. n. A part of a branch; a small piece of wood; a log of wood.

ડીંગળ, s. n. [See પિંગળ.] A halting verse; bad versification. 2. [See ડીંગ.] A falsehood; a lie; a rumour.

ડીચડું, s. n. The stem or stalk of a fruit or leaf; a flower-stalk; a fruit-stalk. 2. A top.

ડીચી, s. f. Same as ડીચડું g. v. 2. Same as ડીટી g. v.

ડીચું, Same as ડીચડું g. v.

ડીચો, s. m. Name of a kind of bird.

ડીંચી, Same as ડીચી g. v.

ડીંચું, Same as ડીચું g. v.

ડીટ, }
ડીટડી, } s. f. [S. वृंत the stalk of a flower.]
ડીટી, }

The breast; the nipple; the teat. 2. A petiole.

ડીટું, Same as ડીંટું g. v.

ચંદન તથા ડીટાં સહિત કમળપત્ર કોને સારૂ લઇ આવી.—શ.ઉ.બા.

ડીંટ, Same as ડીંટું g. v.

Id. ડીંટ જવું To be rooted out; to be destroyed; to be extirpated. ડીંટ કાઢવું To root out; to ruin; to destroy.

ડીંટડી, s. f. [ડીંટ+ડી dim.] The nipple; the breast.

ડીંટડું, s. n. [ડીંટ+ડું dim.] The top. 2. Same as ડીચડું g. v.

ડીંટરડી, s. f. [ડીંટ+ડી dim.] A petiolule.

ડીંટવું, v. t To pluck off from the stalk of a fruit 2. To separate the stalk.

ડીંડી, Same as ડીડી g. v.

ડીંડું, s. n [S. दंड a stick; the stalk of a flower.] The pedicle or stem of a leaf.

ડીંડવાણું, s. n. Mismanagement. 2. Confusion.

Id. ડીંડવાણું ચલાવવું To mismanage. 2. To make a false and empty show by spreading lies.

ડીંડવું, s. n. A bulbous fruit. 2. adj. m. f. n. Mismanaged. 3. Wretched; pitiful.

ડીકવું, v. t. To finish under great difficulty.

Id. ડીકી નાખવું To finish up under a great stress or difficulty.

ડીકું, s. n. A short stick for driving cattle.

ડીચું, s. n. The prominent part of a thing; something like a knot.

ડીબો, s. m. A sob; sobbing. 2. The state of being speechless on account of a deep feeling. 3. A big pebble.

ડીમચું, Same as ઢીમચું g. v.

ડીલ, Same as દિલ g. v.

તારૂં સમજીને બેસ, કાં તો ડીલ વિચારી બેશ.—અખો.

ડુબો, s. m. A thick liquid (oil) mixed with chillies and other condiments. 2. A big laddle. 3. A sediment. 4. Dirt.

ડુકર, s. n. [See ડુક્કર.] A wild hog; a boar.

ડુકરી, s. f. [See below.] A female hog; a sow.

ડુક્કર. s. m. [S. शूकर.] A boar; a wild hog.

ડુગાવવું, v. t. [See ડગાવવું to cause to fall fr. S. धू to shake.] To cause to make a mistake; to mislead.

ડુગાવું, v. i. To be misled. 2. To aim at.

ડુક્કર, Same as ડુકર g. v.

ડુગડુગી, } s. f.
ડુગડુગિઉં, } s. n. [Imit.] A small tabor; a drum.

ડુચો, s. m. A ladle; a big spoon.

ડુંખ, s. f. [See કોંક] A young tender sprout.

ડુંખારવવું, v. t. To frighten; to terrify.

ડુંગર, s. m. [S. तुंग high.] A hillock; an eminence. 2. A pile; a heap 3. A sharp and peaked rising; a hill; a mountain.

Id. ડુંગર નવરાવવો To burn away plants grown on the mountain.

Prov. ડુંગર દૂરથી રળીઆમણા The hills look green only when they are far away. 2. Distance lends enchantment to the view.

ડુંગરવટ, adj. [ડુંગર+S. वाट a way.] Mountainous; hilly. 2. s. m. The track or a way on a mountain.

ડુંગરાળ, *adj.* [ડુંગર+S. आलु having] Mountainous; hilly.

ડુંગરી, *s. f.* [See ડુંગર.] A rock; a hill; a mount; a hillock; an eminence.

ડુંગરો, *s. m.* [See ડુંગર.] A round top or ball on a cover used as a handle. 2. A spire or spike. 3. A small hill or a mountain. 4. A large heap of things. 5. Name of a plant. Asphodelus tennifolius. N. O. Liliaceæ. 6. Name of a plant. Cyperus exaltatus. N. O. Cyperaceæ.

Id. ડુંગરો સળગાવવો To set fire to a forest on the top of a hill. (It is a vow taken by Bheels to propitiate a god.)

ડુંભાવું, *v. i.* To be stunted in growth; to be below the average size. 2. To be withered.

ડુંઅળી, *s. f.* An onion. Allium cepa. N. O. Liliaceæ.

ડુંડું, *adj. m. f. n.* Cunning; crafty; roguish. 2. Infuriated; mad.

ડુંકો, *s. m.* A pipe for smoking. 2. A thief.

ડુચડો, *s. m.* [ડુચો+ડો dim.] A small plug; a gag. 2. A large brush used in whitewashing. 3. A big mouthful.

ડુચવું, *v. t.* To drink with the lips. 2. To eat greedily; to gorge.

ડુચું, *adj. m. f. n.* Uneducated; rustic.

ડુચો, *s. m.* Anything put into the mouth to hinder speech or mastication; a gag. 2. Something put into the neck of a vessel, etc., to block up the opening; a ball made of rags, with which a small opening is bunged; a plug. 3. A clownish fellow.

Id. ડુચો મારવો-દેવો To stop with a plug. 2. To stop up મોમાં ડુચો મારવો-દેવો To stop speaking, owing to one's mouth being full. 2. To strangle to death. ડુચો કાઢવો To tire; to fatigue. 2. To tear to pieces. 3. To reprimand; to beat. ડુચેડુચા થઈ જવા To be torn into pieces. 2. To be tired completely.

તે આપીશ ત્હારો સામે ક્હાડી ડુચો મરે.—અદિપ્તરામ.

ડુંચવું, Same as ડુચવું *q. v.*

ડુંચું, *adj. m. f. n.* Dirty; filthy. 2. Rustic; unmannerly. 3 *s. n.* The refuse of grass; sweepings of a stable.

ડુંચો, Same as ડુચો *q. v.*

ડુપાવું, *v. i.* To have a bad small owing to overheating in the cooking process 2. To be in a sorrowful mood.

ડુંટાળું, *adj. m. f. n.* [ડુંટો+આળું having.] Having a knot or bulb; bulbous.

ડુંટી, *s. f.* [S. तुंडी.] The navel.

Id. ડુંટીનો ઉમળકો Heart felt feeling; sincere feeling. ડુંટીનું હસવું A laugh from the bottom of the heart; a hearty laugh.

Prov. ડુંટી પરનો વાળ (નહિ તોડયામાં, ને ચોડયામાં) That of which the growth is not stopped; growing wild. 2. Unremediable.

ડુંટો, *s. m.* A knot; a bulb. 2. A prominent part on a round or plain surface. 3. A protuberance; a tumour.

ડુંદ, *s. f.* [S. तुंद the belly.] The protruding part of the belly; a corpulent or protuberant belly.

ડુંદાળું, *adj. m. f. n.* [ડુંદ+આળું having.] Having a large and protruding belly; potbellied.

ડુંદાળો દુખભંજનો સદાય આપો વેષ.—સામળ.

ડુંડી, *s. f.* [See ઢંઢી.] The drum beaten by a public crier. 2. A proclamation. 3. Notoriety; celebrity. 4. An ear of corn of a small size.

Id. ડુંડી પીટવી-ફેરવવી To make known to the people by beating a metallic dish or drum.

દેશ આખામાં તે પીટું ડુંડી.—સામળ.

ડુંડી ફેરવું દેશમાં કહું એ ભુંડી કામ.—સામળ.

ડુંડું, *s. n.* [S. दण्ड a stalk of a flower.] An ear of corn, etc.

ડુંગો, *s. m.* [S. द्वि two+गुण a fold.] A roll of printed sheets of paper. 2. A large ear of corn 3. A model; a specimen; a pattern. 4. [See ડુંદ.] A protruding part of a thing.

ડુપકી, Same as ડુબકી *q. v.*

ડુપેટો, *s. m.* [See દુપટ્ટો.] A cloth for the shoulders; a long double folded cloth worn by men over the shoulders.

ડુબકી, Same as ડુબકી *q. v.*

Id. ડુબકી મારવી To plunge into water. 2. To disappear; to be away from.

ડુબડુબી, *s. f* [See ડુબવું.] Name of a bird; the little grebe.

ડુબવું, Same as ડૂબવું q. v.

ડુબણું, Same as ડૂબણું q. v.

ડુબણો, Same as ડૂબણો q. v.

ડુભાસ, s. m. [S. द्वि two+भाषा language.] One who knows and speaks two languages; an interpreter. 2. One who supplies provisions to the captain and crew of European merchant vessels, and acts as an interpreter. 3. The agent of a ship.

ડુભાસી, s. n. Name of a bird; the cuckoo-shrike.

ડુમકલાસ, s. n. A jack; an instrument to support high weights.

ડુમકો, s. m. [S डुंडुभी.] A small drum. 2. Belly; stomach.

Id. ડુમકો ફૂલવો To be protruding (of the belly) owing to overeating.

ડુમચી, s. f. [P. दुम् tail + चेह dim.] The part of a saddle attached to the tail of the horse. 2. The haunches of a horse.

ડુમડુમ, adv. [Imit.] With a sound (of a drum, etc)

ડુમાસ, s. n. Name of a kind of cloth.

ડુમી, adj. Fraudulent; cunning; artful.

ડુમો, s. m. [See દમ.] Palpitation of the heart owing to fear or shyness. 2. So great a feeling that one is not able to speak.

ડુરી, s. f. Name of a bird; the ashy crowned finch lark.

ડુલવું, v. i. [See ડોલવું.] To be absorbed; to be merged in; to be lost in. 2. To be reduced to poverty. 3. To be of little or no importance before a person or thing.

ડુંપો, Same as ડુંગો q. v.

ડુસકું, Same as ડસકું q. v.

ડૂચો, Same as ડુચો q. v.

ડૂબવું, v. i [Imit.] To drown; to sink. 2. To be bankrupt or ruined. 3. To be engrossed in.

Prov. ડૂબતાને તરણાનો આશરો–ડૂબતો શીંગડે વળગે A drowning man catches at a straw. ડૂબતો ડૂબાડે A drowning man will drown his companion.

ડૂબાડવું, v. t [See ડબવું.] To make to sink; to immerse; to drown 2. To cause to suffer a loss. 3 To cause to be engrossed in.

ડૂબાડૂબ, adj. [Redup. of ડૂબવું.] Almost drowned; almost sunk. 2. s. f. Plunging; sinking.

ડૂબામણું, adj. m. f. n. [See ડૂબવું.] That in which a man is likely to be drowned; too deep for a swimmer; very deep.

ડૂબાવવું, Same as ડૂબાડવું q. v.

ડૂમો, Same as ડુમો q. v.

ડૂમો કાળું દુઃખનો આરા હિયામાં.—ભા. બો. દી.

ડૂર, s. n. The stalk of a rice plant.

ડૂલ, s. n. [See ડોલવું.] A kind of ear-ring. 2. A stake; a wager. 3. The loss of a harvest. 4 Loss; destruction. 5. Name of a kind of weed. 6. Absorption; dedication; identification; extreme identity.

Id ડૂલ થવું To be absorbed in a thing. 2. To be head over heels in love 3. To be lost. ડૂલ કરવું To identify oneself with. 2. To misappropriate.

પુણ્ય પાપ રૂપી આવ્યાં ડૂલ, પુણ્ય હારે, પાપ કરે ડૂલ.-પ્રેમાનંદ.

દમાજ વહાણ દાગીના વગેરે સર્વ ડૂલ થાય.—હ. દા. કો.

ડૂસ, Same as ડૂસ્ત q. v.

ડૂસવું, v. t. To drink with the lips. 2. To swallow hastily and greedily. 3. To smoke (used in contempt).

ડેગ, }
ડેઘ, } s. f. & m. Same as દેગડો q. v.

ડેગડી, Same as દેગડી q. v.

ડેગડો, Same as દેગડો q v

ડેડકું, Same as દેડકું q. v.

ડેડકો, Same as દેડકો q. v.

ડેંડવું, s. n. [S. डुंडुभ.] A water-snake. 2. v. i. To utter a noise (of a frog).

ડેંડું, s. n. [Imit.] The sound of the voice of a frog.

ઘણું જળનો જળચાર ડેંડાં ઉપર ડાંખશે.—લોકગીત.

ડેફરાવું, v. i. To look pale. 2. To be hurt. 3. To have a swollen belly.

ડેફરૂં, s. n. A swollen or protuberant belly.

ડેર, s. m A wooden circle in which the handle turns in churning. 2. s. f. Delay; loss of time.

ડેરાવું, v. i. To be closed or overpowered with sleep.

ડેરૂં, Same as દહેરૂં q. v. 2. An evil spirit or a god of the Bheels

ડેરું દેખી દેવનું દર્શન કરવા જાય —સામળ

ડેરો, *s m* A tent 2 An encampment 3 Any temporary habitation 4 [See દેર delay.] A log tied round the neck of vicious animals to prevent them from straying or running wild

Id ડેરો કરવો To put up with ડેરા દેવા To put up with 2 To be firmly settled

ડેલી, *s f* [S देहली the door sill] A low-roofed house 2 A subordinate residence 3 The front part of the house 4 A police gate or station 5 The front door of a house

આમ ડેલીએ આવો સ્વજન —સમિત

ડેલું, *s n.* [See above] The gate of a street 2 A house with an open space before it surrounded by a wall 3 A stable 4 A house having high and wide doors 5 The front gate of a house

ડેલો, *s m* Same as ડેલું *q v*

ડેહેકાણી, *s m* [P दिहकान् a villager *fr* P दिह् a village + Ar खान् a nobleman] A villager, a rustic, a peasant 2 A foolish man, an ignorant person

ડૈયું, *s n* The showing of the thumb to a person (meaning to give nothing, to the person spoken to or that the person spoken to shall get nothing)

ડોઈ, *s f* [S दर्वी a spoon] A large metallic spoon with a wooden handle a ladle

Id જેના હાથમાં ડોઈ તેનું સર્વ કોઈ Every one obeys the pay-master

ડોયો, *s m* [See above] A small pot with a handle with which water is taken out of a large vessel 2 The shell of a cocoanut used as a bowl 3 The bowl of a hookka

ડોક, *s f* The neck

Id કામના બોજાએ ડોક ઉંચી થતી નથી I cannot even raise my head (turn away my mind) from my work ઉંચી ડોક રાખવી-કરવી To raise one's head; to hold up one's head; to be stiff necked 2 To be conspicuous in opposing to oppose, to resist 3 ઉંચી ડોક રાખવી To look straight through being unblemished 2 To be proud to be haughty

ડોકર, *s n* Name of a bird the ... [illegible]

ડોકરી *s f* [ડોસી+રી dim] An old woman (in contempt or endearment)

ડોકરું, *adj m f n* [ડોસું +રું dim] Old, aged.

ડોકરો, *s m* [ડોસો+રો dim] An old man (in contempt or endearment)

ડોકલી, *s f* A bent spoon or ladle.

ડોકાબારી, *s f* [ડોકું+S द्वार a door] A wicket in a gate

કું હતી ડોકાબારી તેમાં ચરર કહને ... —ર ઉ

ડોકાવવું, } ડોકવું, } *v i* [ડોકું +કરવું to do] To poke the head forward, to peep into, to look at slily

ડોકી, Same as ડોક *q v*

Id ડોકી ધુણાવવી To nod to shake the head perpendicularly as a sign of 'Yes', or horizontally as a sign of "No"

ડોકીયું, *s n* Looking at by raising the head

Id ડોકીયું કરવું To pry into to peep in 2 To pay a short visit.

ડોકું, *s n* The head

Id ડોકું આપવું To betray the confidence of to commit a breach of trust 2 To behead ડોકું ઘાલવું To meddle with to interfere ડોકું કાઢવું To raise one's head 2 To appear in public to be seen ડોકું ધુણાવવું To shake one's head in answer to a question either in the negative or in the affirmative ડોકું આપવું To sacrifice one's life for ડોકું ઊંચું કરવું To oppose to fight with courage. 2 To be free from work ડોકું મુકવું To care not for one's life

ડોઠો *s m* A stalk of Juvar plant

ડોબગ *s f* [... two+ ... a rogue] A troop of children

ડોબચી, *s f* A kind of spoon

ડોબડી, *s f* A small earthen pot

ડોબરું, *s n* A round pot of clay

ડોબું *adj m f n* Foolish 2 Simple, not possessing airs

ડોબલું Same as ડોબું *q v*

ડોબરું, *s n* Stomach belly

ગર્ભનું દોડે ... —અખિલાનારાયણ

ડોટ, *s f* [... to run] Running a run.

Id ડોટ મારવી-કરવી To run.

... —પ્રેમાનંદ

... —સામળ.

ડોટવું *v i* [See above] To run

ડોટાવવું v t [See ડોટ] To make run, to strike a thing so as make it run

ડોટી, s f [S पटी a cloth] A kind of thick cloth

પુરૂષથી પહેરશો ડગલો ડોટી —નરસિંહ

ડોટો, s m A blow, a stroke

ડોડ, s m Malice grudge

ડોડકી, } s f
ડોડકું, } s n [ડોડો+ગ, ડું dim] Same as ઘુઘરી q v

Id ડોડકાં ભોગવવાં To be uncared for 2 To remain waiting 3 To work without being appreciated

ડોડકુ, s n [ડોડો +P वा dim] An ear of corn 2. A pod of the cotton plant 3 An inflorescence

ડોડચો, s m [See above] A cluster of flowers not fully opened 2 An inflorescence

ડોડબાવાં, s n pl Swollen eyes

ડોડાવું, v i [See ડોડો] To put forth an ear or the early fruit (of corn)

ડોડાળુ, adj m f n [ડોડો+આળુ having Possessing a flower-pod or a fruit-pod

શકે તેમ એમ કે મોલ્ડ ડોડાળો આ મુખ —પ્રેમાનંદ

ડોડી, s f Name of a kind of vegetable Leptadenia reticulata N O Asclepidiaceæ 2 An ornament worn above the elbow 3 A follicle 4 Name of the fruit of આકડો q v

ડોડું, s n [See ડોડો] A small pod of ડોડી used as a vegetable and for pickles

ડોડો s m [S दण्ड the stalk of a flower] A pod 2 An unopened fruit-pod 3 The ear of the maize plant

મકાઇ તૈયાર થયે વચ્ચગાળાના મકાઇડોડા કાપી લીધા —હ. હા. ડા

ડોલ Same as દોલ q v

ડોલડાઉ, Same as દોલડાઉ q v

ડોલાં, Same as દોલાં q v

ડોલી, Same as દોલી q v

ડોલીઉ, Same દોલીઉં q v

ડોડું, Same as દોડું q v

ડોલ્ગી Same as દોલ્ગી q v

ડોફા, s m Membrum virile 2 The testicles 3 Nothing (vulgar)

ડોબરૂં, s n A broken earthen pot

ડોબું, s n An old cow or buffalo 2 An idiot 3 adj m f n Foolish idiotic 4 Pulpy and thick

Id ડોબાં ચારવાં To graze cattle 2 To be illiterate, ignorant, or unskilful ડોબાં મુકવાં To be workless, to spend time idly

ડોયલુ, s n The wooden piece of stick with which a hammock is fastened

ડોયો, Same as ડોયચો q v

ડોરણ, s n [See દોરો] A button 2. Same as ડોયલુ q v

ડોલ, s f [Ar दल्व] A bucket, a pail. 2 s m [See ડોલવું] A mast (of a ship)

Prov ડોલ ને વહાણું કુવામાં પડ્યાં The scheme proved a total failure

ડોલકાચીંડો s m Name of a variety of a chameleon (Its throat is of a red colour)

ડોલચી s f [ડોલ a bucket+P चेह dim] A leathern bucket, a small bucket for drawing water

ડોલણીઉં, adj m f n [See ડોલવું] Oscillating wavering unsteady 4 Same as દોલણું q v

ડોલ ડોલા, }
ડોલમડોલા, } s m pl [Redup of ડોલવું] Moving to and fro 2 Wavering 3 Being uncertain hesitating

Id ડોલ ડોલા ડોલમડોલા કરવા To rock to swing.

ડોલર, s m Name of a jasmine plant a variety of Jasminum sambac N O Oleaceæ

બોરસલીનું વન ડોલરનો કમખો રે —કૃષ્ણારામ

ફૂલી ડોલર તણી મારા સખી —કેશવ

ડોલરીઓ s m Name of a kind of jasmine

ડોલરીઓ દેખીને પતંગ ફુ થઈ —પ્રેમાનંદ

ડોલવું v i [S दुल to swing] To oscillate, to nod 2 To dangle to swing to move backwards 3 To walk nodding and waggling 4 To reel to stagger, to roll to rock, to totter 5 To swerve

બોલ્યા પછી ફુમ થાય નવ ડોલીએ જો – દયારામ.

ડોલો, s n [See above] Moving backwards and forwards 2 Nodding a nod 3 A light slumber a nap 4 A frame of paper of various designs known as તાબૂત.

Id ડોલા ખાવા અાવવા To oscillate 2 To feel sleepy to take a nap

ડોવો, s m Gunpowder 2 An important business

ડોર્, v. t. To mix together; to liquify by shaking. 2. To move liquid so that it would foam.

ડેશી, Same as ડોશી q. v.

ડોસા સાટે ઘસાસ ડોશી, રવા કમ શો મરોશી,—ઉત્તમ પદ.

ડોશલાં, s. n. pl. [ડોસો + લાં dim.] An annual ceremony performed among the Parsees in commemoration of the dead.

Id. ડોશલાં બેસવાં To be on the losing side. 2. To be discouraged.

ડોશલી, s. f. [ડોશી + લી dim.] An old woman (used in contempt).

ડોશી, s. m. [See ડોશી.] A clothdealer. 2. s. f. An old woman.

Id. ડોશી ચારવી To do an insignificant or unimportant work or service. ડોશીનો ફેરોઓ Slow and steady work.

Prov. ડોશીએ ઘર ખાધું The old woman worked the ruin of the family. ડોશી મુઆનો ભો નથી, પણ જમ પાવરાનો ભો છે A small evil may be put up with, but its repetition is dangerous. ડોશી ને અસવાર સાથે ને સાથે Slow but sure wins the race. ડોશી મરી જાય, તો મરમાં મોકળું થાય Younger persons are at liberty, when old men die.

ડોશી વાળુનીઓ, Same as ડોશી વાળુનીઓ q. v.

ડોસું, adj. m. f. n. Old; aged.

ડોસુંડમરું, s. n. [ડોસું + ડમરું redup.] An old and decrepit person.

ડોસો, s. m. An old man.

ડોહ, s. m. [S. ढंढोह.] A pit for water; a deep pond.

ડોહોળવું, Same as ડોળવું q. v.

ડોહોળો, s. m. [See ડોળવું.] A thick liquid. 2. A juice of opium.

ડોળ, s. m. [See ડોળવું.] A pompous air or mien; swaggering; swelling; a strut. 2. Shape; form; figure; fashion. 3. Way; manner; style; air; general features. 4. Signs; indications; manifestation; demonstrations. 5. [See દાળ.] Pulse roughly ground. 6. A fool; a vagabond; an idiot. 7. Name of the seed of મહુડા plant.

Id. ડોળ ઘાલવો-બતાવવો-ઘોઢો. ડોળ ઘાલવો To keep up false appearances. ડોળમાં આણવું-લાવવું To give a required shape. એવો ડોળ દેખાયો It seemed so.

ડોળકી, s. f. [ડોલ + કી dim.] A small bucket.

ડોળઘાલુ, adj. [ડોળ + ઘાલવું to put on.] Pretentious. 2. Hypocritical.

ડોળચાળણી, s. f. [ડોળ pulse + S. चालनी a sieve.] A sieve with large holes in which rough pulse is sifted.

ડોળદમાસ, } s. m. [ડોળ + દમાસ show.] A pompous show.
ડોળદમામ, }

ડોળદાર, adj. [ડોળ + P. दार keeping.] Well-shaped; well fashioned; well made. 2. Having a good form; shapely; fashionable in form. 3. Showy; pompous.

ડોળવવું, v. t. [See ડોળ shape.] To bring into shape; to give the required shape.

ડોળાયાં, s. m. pl. [ડોળ rough pulse + P. या dim.] Grains of millet, etc., that have remained unparched in a quantity that has been parched.

ડોળવું, v. t. [See ડોળવું.] To shake or agitate (a liquid). 2. To rub (the eyes) so hard as to make them red. 3. To shake; to agitate. 4. To engage in many works at the same time. 5. To make (pulse) move on a slanting board; to sift. 6. To shake and pick up what comes to the surface. 7. s. n. A small entire piece of wood for fuel; a small faggot.

Id. ડહાપણ ડોળવું To affect to be wise and meddle with another's business. 2. To act beyond the limits of power with which one is invested.

ડહાપણ ડોળી સાબદ રહ્યા,—અખો.

ડોળી, s. f. [S. दोला a swing.] A litter; a kind of swinging cot. 2. Loss; ruin. 3. A fruit of Mahuda tree. 4. Bad and unwelcome news. 5. adj. Arrogant; foppish; self-conceited.

ડોળીઉં, s. n. [See ડોળ.] A mould; a model. 2. Oil extracted from the fruit of the Mahuda tree. 3. A draft. 4. Same as ડોળી q. v.

ડોળીઓ, s. m. [See above.] A person carrying a litter. 2. adj. m. Having long horns e. g. ડોળીઓ બળદ.

ડોળું, s. n. A dirt; filth. 2. adj. n. Dirty; filthy.

કુળ મરોડું, હિમ્મત ભમતા ડહાપણ ડાબવું ડોળું—અખાજી.

ડોળો, *s. m.* [S. दोल to swing.] The eyeball; the pupil of the eye. 2. The eye. 3. Sight; vision. 4. Attention; regard. 5. The eye of a peacock's feather. 6. A desire for a thing (of a pregnant woman) 7. The going of a Rajput girl to her husband's house for the first time. 8. A thick filthy liquid.

Id. ડોળો ફરવો To be dizzy or giddy; to have swimming in the eyes. ડોળો ફરવી જવો To be dying. 2. To be amazed. 3. To be envious. ડોળો ફેરવવો To glare at angrily. ડોળા ફૂટવા To become blind. 2. To be envious ડોળા કાઢવા-દેખાડવા To goggle at. 2. To threaten. 3 To thrash till the eyes shoot out. ડોળા ઉઘડવા To come to one's senses. ડોળા ખોપરીએ જવા To be proud and haughty. ડોળા ખેંચાવવા To compel to wait however impatiently. ડોળો કપરવો To envy. ડોળો ચસકવો To look at with a desire to possess a thing. ડોળો ખૂંપવો To have a desire for; to wish for. ડોળો બહાર આવવો To suffer from an eye-disease called staphyloma. ડોળો હોવો To have an eye upon; to be thinking. ડોળા ફાડવા To stare at; to look at staringly. 2. To threaten. ઉપર ડોળા ફાડની રાખી ધસી.—કુશાપિ.

Prov. તેને ડોળે દીઠું ગમે નહિ, ને છૂટું પડવું ગમે નહિ He would not like to lose another's company, but at the same time would not live in harmony with him.

ઢ.

ઢ.

ઢ, *s. m.* [S.] The fourteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the lingual class. 2. A fool; a stupid person.

ઢઉઓ, *s. m.* An effiminate person.

ઢકાર, *s m.* [ઢ + S. कृ to do.] The sound of the letter ઢ. 2. The letter ઢ. 3. A fool.

ઢકારાંત, *s. m.* [ઢકાર + S. अंत the end.] A word ending in ઢ.

ઢગ, *s. m.* A heap; a pile; numerous things piled together; a collection.

Id. ઢગ કરવો-મારવો *To make a heap; to pile* in a heap; to collect.

ઢગરૂં, *s. n.* The buttock; the hips.

ઢગેરો, *s. m.* A police peon.

ઢગલાબંધ, *adj.* [ઢગલો + S. बंध् to bind.] Plentiful; much; abundant. 2. *adv.* By heaps; very much.

ઢગલી, *s. f.* [ઢગ + લી dim.] A small heap.

ઢગલેઢગલા, *adv.* [Redup. of ઢગલો.] Plentifully; abundantly; in profusion; in heaps.

ઢગલો, *s. m.* [ઢગ + લો dim.] A large heap; a big pile; a great collection.

Id. તે ઢગલો થઇ ગયો-વળી ગયો He was struck all of a heap. 2. He was exhausted. 3. He became quite helpless.

ઢગો, *s. m.* A fool; a stupid person.

ઢંકાએલું, *adj. m. f n.* [See ઢાંકવું.] Covered; closed; concealed; secret.

Id. ઢંકાએલો હીરો An intelligent person unknown to fame.

ઢંકાવું, *v. i.* [See ઢાંકવું.] To be covered; to be closed; to be concealed. 2. To be forgotten; to be lessened. 3 To be kept overnight (of meals).

ઢંગ, *s. m.* [See ઢોંગ.] Pranks; frolics; tricks; practices. 2. Conduct; behaviour; habits; demeanour; manners. 3. Fixed principles.

Id. ઢંગ વિનાનું Contrary to the received rules of conduct; gauche; awkward; unsuitable. ઢંગે રહેવું To behave oneself according to the received rules of conduct; to be neat and decent; to be mannerly. એના ઢંગ તો જુવો! Look at his pranks and tricks! એનામાં શા ઢંગ ભાળ્યા છે !-એનામાં કશી વાતના ઢંગ નથી He has no manners; he is awkward in his behaviour; he is dissolute in his conduct. 2. He has no fixed principles.

શીખ સાસુજી દે છે રે, વહુજી રહો ઢંગે.—દયારામ.
રંગ શું જોવા રે, નથી કંઈ ઢંગ જનોમાં.—દયારામ.

ઢંગધડો, *s. m.* [ઢંગ + ધડો firmness.] Resoluteness; trustworthiness. 2. Sincerity.

ઢચકઢચક, *adv.* [Imit.] With a peculiar sound.

જાતાં અગાસે હાલે ને ઢચકઢચક છાતીએ વાગે.—દ. કા. દો.

ઢચરો, *s. m.* An old man (used in contempt).

ડોહવું, v t 1 To mix together; to liquify by shaking 2 To move liquid so that it would foam

ડોશી Same as ડોસી q v

ડેવાવવા સર્વ વતા ડોશી, વાત કર્યા કરે પડોશી —શામળ.

ડોસલાં, s n pl [ડોસો+લાં dim] An annual ceremony performed among the Parsees in commemoration of the dead

Id ડોસલાં બેસવાં To be on the losing side 2 To be discouraged

ડોસલી, s. f [ડોસી + લી dim] An old woman (used in contempt)

ડોસી, s m [See ડોશી] A clothdealer 2 s f An old woman

Id ડોસી મારવી To do an insignificant or unimportant work or service ડોસીનો રેંટિયો Slow and steady work

Prov ડોસીએ ઘર ઘાલ્યું The old woman worked the ruin of the family ડોસી મુઆનો ભો નથી, પણ જમ પધરવાનો ભો છે A small evil may be put up with but its repetition is dangerous ડોસી ને આસરે ગાય ને ચાંપે Slow but sure wins the race ડોસી મરી જાય તો ઘરમાં મોકળું થાય Younger persons are at liberty, when old men die

ડોસી ચાલણિયો, Same as ડોસી ચાલણિયો q v

ડોસું, adj m f n Old aged

ડોસુંડગરું, s n [ડોસું + ડગરું redup] An old and decrepit person

ડોસો s m An old man

ડોહ, s m [S દ્રહ] A pit for water a deep pond

ડોહોળવું, Same as ડોળવું q v

ડોહોળો s m [See ડોળવું] A thick liquid 2 A juice of opium

ડોળ, s m [See ડોળવું] A pompous air or mien swaggering swelling a strut 2 Shape, form figure fashion 3 Way; manner style air general features 4 Signs indications manifestation demonstrations 5 [See ડાળ] Pulse roughly ground 6 A fool a vagabond an idiot 7 Name of the seed of મહુડા plant

Id ડોળ ઘાલવો–બતાવવો–ભરવો–રાખવો To keep up false appearances ડોળમાં આણવું–લાવવું To give a required shape. એવો ડોળ દેખાયો It seemed so

ડોળચી, s f [ડોળ + ચી dim] A small bucket

ડોળઘાલુ adj [ડોળ + ઘાલવું to put on] Pretentious 2 Hypocritical

ડોળઘાલણી, s f [ડાળ pulse + S. ચાલણી a sieve] A sieve with large holes in which rough pulse is sifted

ડોળદમાક, ડોળદમામ, } s m [ડોળ + દમામ show] A pompous show.

ડોળદાર, adj [ડોળ + P દાર keeping] Well shaped; well fashioned well made 2 Having a good form; shapely; fashionable in form 3 Showy; pompous

ડોળવું v t [See ડોળ shape] To bring into shape; to give the required shape

ડોળવાં s m pl [ડાળ rough pulse + P વાં dim] Grains of millet etc that have remained unparched in a quantity that has been parched

ડોળવું v t [See ડોહવું] To shake or agitate (a liquid) 2 To rub (the eyes) so hard as to make them red 3 To shake to agitate 4 To engage in many works at the same time 5 To make (pulse) move on a slanting board; to sift 6 To shake and pick up what comes to the surface 7 s n A small entire piece of wood for fuel; a small faggot

Id ડહાપણ ડોળવું To affect to be wise and meddle with another's business 2 To act beyond the limits of power with which one is invested

ડહાપણ ડોળે ડાગર થયા —અખો

ડોળી s f [S દોલા a swing] A litter a kind of swinging cot. 2 Loss ruin 3 A fruit of Mahuda tree 4 Bad and unwelcome news. 5 adj Arrogant foppish self-conceited

ડોળિયું, s n [See ડોળ] A mould a model 2 Oil extracted from the fruit of the Mahuda tree 3 A draft 4 Same as ડોળો q v

ડોળિયો s m [See above] A person carrying a litter 2 adj m Having long horns e g ડોળિયો બળદ

ડોળુ s n A dirt filth 2 adj n Dirty filthy

કળ મરેલું, ચિત્ત અમથો ડહાપણ ડોળવું ડોળુ —અખાની

ડોળો, *s. m.* [S. दोल to swing.] The eyeball; the pupil of the eye. 2. The eye. 3. Sight; vision. 4. Attention; regard. 5. The eye of a peacock's feather. 6 A desire for a thing (of a pregnant woman) 7. The going of a Rajput girl to her husband's house for the first time. 8. A thick filthy liquid.

Id. ડોળો ફરવો To be dizzy or giddy; to have swimming in the eyes. ડોળો ફરી જવો To be dying. 2. To be amazed. 3. To be envious. ડોળો ફેરવવો To glare at angrily. ડોળા ફૂટવા To become blind. 2. To be envious ડોળા કાઢવા-દેખાડવા To goggle at. 2. To threaten. 3. To thrash till the eyes shoot out. ડોળા ઉઘડવા To come to one's senses. ડોળા ચોટીએ જવા To be proud and haughty. ડોળા બેસાડવા To compel to wait however impatiently. ડોળો ડબકવો To envy. ડોળો ચસકવો To look at with a desire to possess ■ thing. ડોળો ખૂંપવો To have a desire for; to wish for. ડોળો બહાર આવવો To suffer from an eye-disease called staphyloma. ડોળો હોવો To have an eye upon: to be thinking. ડોળા ફાડવા To stare at; to look at staringly. 2. To threaten ઉપર ડોળા ફાડની રાખી ધસી.—કુશાધિ.

Prov. તેને ડોળે દીઠું ગમે નહિ, ને છૂટું પડવું ગમે નહિ He would not like to lose another's company, but at the same time would not live in harmony with him.

ઢ.

ઢ.

ઢ, *s. m.* [S.] The fourteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the lingual class. 2. A fool; a stupid person.

ઢઉઓ, *s. m.* An effiminate person.

ઢકાર, *s m.* [ઢ + S. कृ to do.] The sound of the letter ઢ. 2. The letter ઢ. 3. A fool.

ઢકારાંત, *s. m.* [ઢકાર + S. अंत the end.] A word ending in ઢ.

ઢગ, *s. m.* A heap; a pile; numerous things piled together; a collection.

Id. ઢગ કરવો-મારવો To make a heap; to pile in ■ heap; to collect.

ઢગરૂં, *s. n.* The buttock; the hips.

ઢગરો, *s. m.* A police peon.

ઢગલાબંધ, *adj.* [ઢગલો + S. बंध् to bind.] Plentiful: much; abundant. 2. *adv.* By heaps; very much.

ઢગલી, *s. f.* [ઢગ + લી dim.] A small heap.

ઢગલેઢગલા, *adv.* [Redup. of ઢગલો.] Plentifully: abundantly; in profusion; in heaps.

ઢગલો, *s. m.* [ઢગ + લો dim.] A large heap; a big pile; a great collection.

Id. તે ઢગલો થઇ ગયો-વળી ગયો He was struck all of a heap. 2. He was exhausted. 3. He became quite helpless.

ઢગો, *s. m* A fool; a stupid person.

ઢંકાએલું, *adj. m. f n.* [See ઢાંકવું.] Covered; closed; concealed; secret.

Id. ઢંકાએલો હીરો An intelligent person unknown to fame.

ઢંકાવું, *v. i.* [See ઢાંકવું.] To be covered; to be closed; to be concealed. 2. To be forgotten; to be lessened. 3. To be kept overnight (of meals).

ઢંગ, *s. m.* [See ઢોંગ.] Pranks; frolics; tricks; practices. 2. Conduct; behaviour; habits; demeanour; manners. 3. Fixed principles.

Id. ઢંગ વિનાનું Contrary to the received rules of conduct; gauche; awkward; unsuitable. ઢંગે રહેવું To behave oneself according to the received rules of conduct; to be neat and decent; to be mannerly. એના ઢંગ તો જુવો! Look at his pranks and tricks! એનામાં શા ઢંગ ભર્યા ■!—એનામાં કશી વાતના ઢંગ નથી He has no manners; he is awkward in his behaviour; he is dissolute in his conduct. 2. He has no fixed principles.

શીખ સાસુજી દે ■ રે, વહુજી રહો ઢંગે.—દયારામ.
રંગ શું લેવા રે, નથી કંઈ ઢંગ જનોમાં.—દયારામ.

ઢંગધડો, *s. m.* [ઢંગ + ધડો firmness.] Resoluteness; trustworthiness. 2. Sincerity.

ઢચકઢચક, *adv.* [Imit]. With ■ peculiar sound.

જતાં અતીસો હાલે ને ઢચકઢચક છાતીએ વાગે.—હ. કા. કો.

ઢચરો, *s. m.* An old man (used in contempt).

ઢચુપચુ, *adj.* Uncertain; reluctant; inconclusive.

ઢચ્ચર, } ઢચ્ચરો, } Same as ઢચરો *q. v.*

ઢઢવું, Same as ઢરડવું *q. v.*

ઢઢળાવવું, Same as ઢબુઢબુાવવું *q. v.*

ઢડ્ડો, *s. m.* A stupid man, fat and dull. 2. The letter ઢ. 3. The sound of ઢ. 4. An illiterate person. 5. A stupid and senseless person. 6. The middle stick in a flying kite to which strings are fastened.

માયા કાયા આગ્યંતરે જડી તે ઢડ્ડા સરવણની પૂછડી.—નાકર.

ઢબુકડું, *adj. m. f. n.* Wandering; roaming.

ઢબુકવું, *v. i.* To wander aimlessly; to lounge; to pass one's time in idle wandering.

મારું ઢબુકવું દોર ઢબુકે છે સહુ નરમાં.—દયારામ.

ઢબુઢબુ, *adv.* [Imit.] Clanking; clanging; ringing; sounding.

ઢબુઢબુવું, *v. i.* [Redup. of S. धुनोति it shakes.] To shake; to tremble.

ઢબુઢબુાવવું, *v. t.* To shake; to cause to tremble. 2. To commence with great enthusiasm.

ઢંકાર, } ઢંઢેર, } *adj.* Vast; prodigious.

ઢંઢેરો, *s. m.* [ઢબઢબ +S. कार doing.] Publication by means of a crier, who beats a little drum; a promulgation. 2. A proclamation; a notification; a public notice; advertisement.

ઢંઢોળવું, } ઢઢોળવું, } *v. t.* To catch and shake. 2. To awaken by shaking the body.

ઢબ, *s. f.* [S. ढम् to make a show.] A manner of action; a peculiar air; a style; a mode; a fashion. 2. An imposing air, form, or appearance.

ઢબછબ, *s. f.* [ઢબ+છબ redup.] Manner; behaviour. 2. Outward appearance.

ઢબદાર, *adj.* [ઢબ+P. दार having.] Showy; fine; of imposing appearance.

ઢબવું, *v. i.* To move the hands and feet up and down in swimming. 2. To be drowned. 3. To expire; to breathe one's last

ઢબુ, *s. m.* Name of a piece of copper money; a double pice; a half-anna coin. 2. A person seemingly strong and healthy, but really weak. 3. A worthless person. 4. A doll; a girl.

Prov. જોવામાં ઢબુ અને ચાલવામાં ઢિલરાઈ Oxford knives and London wives; much show, little work. ઢાલની દોરડી, ને ઢબુ મુંડામણ Great toil, little work; much bruit, little fruit; much cry and little wool.

ઢબુકવું, *v. t.* [Redup. of ડૂબવું to sink.] To cover; to protect 2. To strike; to beat. 3. To stroke gently.

ઢબુરીને નવ પોતિયામાં એને, દેખાડજે હું તો જેને તેને.—ધીરો.
રોગીને તો ઢબુકે પહેલાં, કઠેરો કૃત્ય તારાં જણાય.—ધીરો.

ઢબુકાવું, *v. i.* [See ઢબુકવું.] To be covered; to be protected. 2. To be beaten. 3. To be struck gently.

ઢબુડી, *s. f.* [ઢબુ+ડી dim.] A doll; a girl.

ઢબુરવું, Same as ઢબુકવું *q. v.*

ઢબુરાવું, Same as ઢબુકાવું *q. v.*

ઢબુડો, *s. m.* [ઢબુ+ડો dim.] A big doll. 2. A fat and dull person.

ઢબુચો, *s. m.* [ઢબુ+P. चा dim.] A worthless person. 2. A mean profligate wretch, who caters for the lust of others; a pander; a pimp.

કેટલાક ગુણકાને ઘેર ઢબુચા જેવા જઈ આવ્યા હતા.—હ. ક.ક.

ઢબો, *s. m.* A pander. 2. A fool.

ઢબ્બુ, Same as ઢબુ *q. v.*

ઢમકવું, *v. i.* [ઢમ Imit.+S. कृ to do.] To Sound; to ring.

ઢોલી ઢમકયા રે, વહુવરના હાથ મળ્યા.—સ્ત્રીગીત.

ઢમકારો, *s. m.* [ઢમ Imit.+S. कार the sound of the preceding letters] The sound of a drum.

ઢમકો, Same as ઢમકારો *q. v.*

ઢમઢમ, *adv.* [Imit.] With a peculiar sound (of a drum).

ઢમઢોલ, *adj.* Showy; empty.

Prov. ઢમઢોલ, અને માંહે પોલ Great show and empty pockets.

ઢમપાહુડી, *s. f.* Name of a play for children.

ઢમાક, *s. m.* [Imit.] The imitative sound of a drum.

ઢરડકો, *s. m.* [ઢરડ Imit.+S. कार the sound of the preceding letters.] The sound produced when a thing is dragged or pulled.

ઢરડવું, *v. t.* To drag; to pull on.

ઢરડાવું, *v. i.* *To be dragged; to be pulled.*

ઢરડો, *s. m.* Forced labour; involuntary work; drudgery.

ઢસ, *adv.* Extremely: intensely; *e. g.* ઢીલુંઢસ very weak.

ઢસડવું, *v. t.* To drag; to pull. 2. To draw forcibly; to push along.

Id. ઢસડી કાઢવું To drag along; to drag out. 2. To write in haste and without much care.

ઢસડાવું, *v. i.* To be dragged; to be pulled.

ઢસરડવું, Same as ઢસડવું *q. v.*

ઢસરડાવું, Same as ઢસડાવું *q. v.*

ઢસરડો, *s. m.* Drudgery; involuntary work. 2. A mark left by pulling, dragging etc.

ઢસરું, ઢસળું, } *adj. m. f. n.* Credulous; simple; weakminded. 2. Idle; lazy.

ઢસું, *s. n.* A heap of sand; fine dust.

ઢંઢોર, *adj.* Shameless; feelingless 2. Lazy; idle; careless.

ઢહડવું, Same as ઢસડવું *q. v.*

ઢહડાવું, Same as ઢસડાવું *q. v.*

ઢળતું, *adj. m. f. n.* Inclining; sloping.

Id. ઢળતું બોલવું To speak inadvertantly; to speak without firmness 2. To speak in such a manner as to betray one's leanings to the opposite party.

ઢળકવું, *v. i.* To be sloping or inclining. 2. To be in a hanging state. 3. To appear handsome on account of the sloping state.

ઢળવું, *v. i.* To slip aside; to roll; to glide. 2. To incline; to lean over. 3. To come out; to be poured out in a large quantity. 4. To lie down to sleep 5 To be enticed; to yield; to swerve from the path of rectitude.

Id. ઢળી પડવું-જવું To incline; to tumble. 2. To swerve from one's promise 3. To lie down to sleep. 4. To die. ઢળતો હાથ Liberal; tolerant; forgiving.

અલબેલો ઢળિયો રે શામળિયો, સુધિ વાંકડા આંટે.—પ્રેમાનંદ.

ઢળાવવું, Same as ઢોળાવવું *q. v.* 2. [See ઢાળવું.] To get spread (of a bed).

ઢળાવું, *v. i.* [See ઢાળવું.] To be spread (of a bed). 2. [See ઢળવું.] To be inclined. 3. To be enticed; to yield; to swerve from the path of rectitude.

ઢળિયાં, *s. n. pl.* A multiplication table of one by five and a half.

ઢગીડું, *s. n.* A lump of earth. 2. A piece of a brick.

ઢવ્યા, *inter.* Come along, you wicked boy! (Said by a mother to her son as a term of abuse.)

ઢાકઢોળ, *s. m.* The external appearance; the form; the show.

ઢાકો, *s. m* Wisdom; prudence; foresight. 2 Modesty; good manners. 3. Steadiness.

ઢાકોડુમો, Same as ઢાંકોડુમો *q. v.*

ઢાંકણું, ઢાંકણ, } Same as ઢાંકણું *q. v.*

ઢાંકણી, *s. f.* The knee-cap: patella. 2. [See ઢાંકવું.] A lid; a covering. 3. An earthen vessel serving as a lid for another.

Id. ઢાંકણીમાં પાણી ઘાલી બુડી મરવું To pour water in an earthen lid (which can contain almost no water), and drown oneself in it. 2. To put an end to one's life in any way as a result of one's shameful acts.

ઢાંકણીઉં, *s. n.* [See ઢાંકવું.] A cover; a covering 2. The knee-cap 3. *adj. n.* Covering; hiding.

ઢાંકણીઓ, *adj. m.* [See ઢાંકવું.] Covering; hiding. 2. *s. m.* Name of a kind of ox which has white hairs in his tail.

ઢાંકણું, *s n.* [See ઢાંકવું.] A lid; a cover; a covering. 2. Protection; a protector.

ઢાંકપિછોડો, *s. m.* [ઢાંકવું + પિછોડો a sheet.] A scheme intended to conceal a fault; an excuse. 2. Name of a particular game played by children.

ઢાંકર, *s. n.* [See ઢાંકવું.] A word used with ઢોર, which probably means other animals (sheep, goats etc.) requiring protection.

ઢાંકવું, *v. t* To cover; to close with a top or lid; to overspread a thing with something else 2 To shut; to close. 3. To hide; to conceal. 4. To veil; to suppress; to smother; to stifle. 5. To keep overnight (of a meal).

Id. ઢાંકી દેવું-મૂકવું-રાખવું To cover and hide securely. માથું ઢાંકવું To cover the head with the upper end of one's *sadee,* out of respect. મોં ઢાંકવું To stop talking. 2. To weep in mourning. 3. To weep in secret or away from public gaze ઘાલ મોં ઢાંક, શું બોલે છે ? You should be ashamed to speak, as you

ઢચુપચુ, *adj.* Uncertain; reluctant; inconclusive.

ઢચ્ચર, } ઢચ્ચરો, } Same as ઢચરો *q. v.*

ઢડવું, Same as ઢરડવું *q. v.*

ઢઢણાવવું, Same as ઢણઢણાવવું *q. v.*

ઢઢ્ઢો, *s. m.* A stupid man, fat and dull. 2. The letter ઢ. 3. The sound of ઢ. 4. An illiterate person. 5. A stupid and senseless person. 6. The middle stick in a flying kite to which strings are fastened.

માયા કાયા આભ્યંતરે ભરી તે ઢઢ્ઢા સરવણની પૂછી.—નાકર.

ઢણકતું, *adj. m. f. n.* Wandering; roaming.

ઢણકવું, *v. i.* To wander aimlessly; to lounge; to pass one's time in idle wandering.

આવું ઢણકતું ઢોર ઢણકે છે સહુ નગરમાં.—દયારામ.

ઢણઢણ, *adv.* [Imit.] Clanking; clanging; ringing; sounding.

ઢણઢણવું, *v. i.* [Redup. of S. धुनोति it shakes.] To shake; to tremble.

ઢણઢણાવવું, *v. t.* To shake; to cause to tremble. 2. To commence with great enthusiasm.

ઢંઢાર, } ઢંઢેર, } *adj.* Vast; prodigious.

ઢંઢેરો, *s. m.* [ઢણઢણ +S. कार doing.] Publication by means of a crier, who beats a little drum; a promulgation. 2. A proclamation; a notification; a public notice; advertisement.

ઢંઢેળવું, } ઢંઢોળવું, } *v. t.* To catch and shake. 2. To awaken by shaking the body.

ઢબ, *s. f.* [S. ढम् to make a show.] A manner of action; a peculiar air; a style; a mode; a fashion. 2. An imposing air, form, or appearance.

ઢબછબ, *s. f.* [ઢબ+છબ redup.] Manner; behaviour. 2. Outward appearance.

ઢબદાર, *adj.* [ઢબ+P. दार having.] Showy; fine; of imposing appearance.

ઢબવું, *v. i.* To move the hands and feet up and down in swimming. 2. To be drowned. 3. To expire; to breathe one's last.

ઢબુ, *s. m.* Name of a piece of copper money; a double pice; a half-anna coin. 2. A person seemingly strong and healthy, but really weak. 3. A worthless person. 4. A doll; a girl.

Prov. જોવામાં ઢબુ અને ચાલવામાં શિવરાઈ Oxford knives and London wives; much show, little work. ટકાની ડોસી, ને ઢબુ મુંડામણ Great toil, little work; much bruit, little fruit; much cry and little wool.

ઢબુકવું, *v. t.* [Redup. of ડૂબવું to sink.] To cover; to protect 2. To strike; to beat. 3. To stroke gently.

ઢબુકીશ નવ પોતિયામાં એને, દેખાડજે તું તો જેને તેને.—ધીરો.
ટોગીને તો ઢબુકશે પહેલાં, કહેશે કૃત્ય તારાં બ્રહ્માથ.—ધીરો.

ઢબુકાવું, *v. i.* [See ઢબુકવું.] To be covered; to be protected. 2. To be beaten. 3. To be struck gently.

ઢબુડી, *s. f.* [ઢબુ+ડી dim.] A doll; a girl.

ઢબુરવું, Same as ઢબુકવું *q. v.*

ઢબુરાવું, Same as ઢબુકાવું *q. v.*

ઢબુલો, *s. m.* [ઢબુ+લો dim] A big doll. 2. A fat and dull person.

ઢબુચો, *s. m.* [ઢબુ+P. चा dim.] A worthless person. 2. A mean profligate wretch, who caters for the lust of others; a pander; a pimp.

કેટલાક ગુલકાને ઘેર ઢબુચા જેવા જઈ લાગ્યા હતા'—હુ. કા. કો.

ઢબો, *s. m.* A pander. 2. A fool.

ઢબ્બુ, Same as ઢબુ *q. v.*

ઢમકવું, *v. i.* [ઢમ Imit.+S. कृ to do.] To Sound; to ring.

ઢોલ ઢમક્યા રે, વધુવરના હાથ મળ્યા.—ગીત.

ઢમકારો, *s. m.* [ઢમ Imit.+S. कार the sound of the preceding letters.] The sound of a drum.

ઢમકો, Same as ઢમકારો *q. v.*

ઢમઢમ, *adv.* [Imit.] With a peculiar sound (of a drum).

ઢમઢોલ, *adj.* Showy; empty.

Prov. ઢમઢોલ, અને માંહે પોલ Great show and empty pockets.

ઢમપાદડી, *s. f.* Name of a play for children.

ઢમાક, *s. m.* [Imit.] The imitative sound of a drum.

ઢરડકો, *s. m.* [ઢરડ Imit.+S. कार the sound of the preceding letters.] The sound produced when a thing is dragged or pulled.

ઢરડવું, *v. t.* To drag; to pull on.

ઢરડાવું, *v. i.* To be dragged; to be pulled.

ઢરડો, *s. m.* Forced labour; involuntary work; drudgery.

ઢસ, *adv.* Extremely: intensely, *e. g.* ઢીલુંઢસ very weak

ઢસડવું, *v t* To drag, to pull 2. To draw forcibly: to push along

Id. ઢસડી કાઢવું To drag along, to drag out 2. To write in haste and without much care.

ઢસડાવું, *v i.* To be dragged, to be pulled.

ઢસરડવું, Same as ઢસડવું *q v*

ઢસરડાવું, Same as ઢસડાવું *q. v*

ઢસરડો, *s m* Drudgery, involuntary work. 2. A mark left by pulling, dragging etc.

ઢસલ, ઢસલું, } *adj m. f n* Credulous; simple, weakminded 2. Idle, lazy.

ઢસું, *s n* A heap of sand, fine dust.

ઢસોર, *adj* Shameless, feelingless 2 Lazy, idle, careless.

ઢહડવું, Same as ઢસડવું *q. v*

ઢહડાવું, Same as ઢસડાવું *q v.*

ઢળકતું, *adj m f n.* Inclining, sloping

Id. ઢળકતું બોલવું To speak inadvertently to speak without firmness 2 To speak in such a manner as to betray one's leanings to the opposite party.

ઢળકવું, *v i* To be sloping or inclining 2 To be in a hanging state 3 To appear handsome on account of the sloping state

ઢળવું, *v i.* To slip aside, to roll, to glide 2 To incline, to lean over 3 To come out, to be poured out in a large quantity. 4 To lie down to sleep 5 To be enticed to yield, to swerve from the path of rectitude

Id ઢળી પડવું–જવું To incline, to tumble 2 To swerve from one's promise 3 To lie down to sleep 4 To die ઢળતો હાથ Liberal, tolerant forgiving

અવગુણ ઢળિયો રે શામળિયો, મુજ તાહુ ન દે — પ્રેમાનંદ

ઢળાવવું, Same as ઢોળાવવું *q v* 2. [See ઢાળવું] To get spread (of a bed)

ઢળાવું, *v. i* [See ઢાળવું] To be spread (of a bed) 2 [See ઢળવું] To be inclined 3. To be enticed, to yield, to swerve from the path of rectitude

ઢળીઆં, *s n. pl* A multiplication table of one by five and a half.

ઢળીઉં, *s n* A lump of earth 2. A piece of a brick.

ઢવ્યા, *inter.* Come along, you wicked boy! (Said by a mother to her son as a term of abuse)

ઢાકડોળ, *s m* The external appearance, the form, the show.

ઢાકળો, *s m* Wisdom, prudence, foresight. 2 Modesty, good manners 3 Steadiness

ઢાંકિડુંઓ, Same as ઢાંકિડુંઓ *q v.*

ઢાંકણું, ઢાંકણ, } Same as ઢાંકણું *q. v*

ઢાંકણી, *s f* The knee cap, patella 2. [See ઢાંકવું] A lid, a covering 3. An earthen vessel serving as a lid for another.

Id ઢાંકણીમાં પાણી પાની બૂડી મરવું To pour water in an earthen lid (which can contain almost no water), and drown oneself in it 2 To put an end to one's life in any way as a result of one's shameful acts

ઢાંકણીઉં, *s n* [See ઢાંકવું] A cover, a covering 2 The knee cap 3 *adj n* Covering hiding

ઢાંકણીઓ, *adj m* [See ઢાંકવું] Covering, hiding 2 *s m* Name of a kind of ox which has white hairs in his tail

ઢાંકણું, *s n* [See ઢાંકવું] A lid, a cover, a covering 2 Protection a protector

ઢાંકપિછોડો, *s m* [ઢાંકવું + પિછોડો = sheet] A scheme intended to conceal a fault, an excuse 2 Name of a particular game played by children

ઢાંકર, *s m* [See ઢાંકવું] A word used with ઢોર, which probably means other animals (sheep goats etc) requiring protection.

ઢાંકવું, *v t* To cover to close with a top or lid, to overspread a thing with something else 2 To shut, to close 3 To hide, to conceal 4 To veil to suppress, to smother, to stifle 5. To keep overnight (of a meal)

Id ઢાંકી દેવું–મૂકવું–રાખવું To cover and hide securely માથું ઢાંકવું To cover the head with the upper end of one's *sadee*, out of respect મોં ઢાંકવું To stop talking 2 To weep in mourning 3 To weep in secret or away from public gaze વારુ મોં ઢાંક, શું જોઈને બોલે છે ? You should be ashamed to speak, as you

have done a shameful act. અવગુણ ઢાંકવા To conceal or not to notice one's faults ઢાંકી નાખવું To cover over entirely. 2. To overcast; to eclipse; to surpass; to excel. ઉપકારથી ઢાંકી નાખવું To render great and many services; to place under a debt of obligation. ઢાંકયાંઉઘાડાં જોવાં To inquire into the conduct of other people; to talk slander.

ઢાંકોડુમો, s. m [ઢાંકવું + ડુમવું to search.] A survey of the house, in which things left open are covered and secured (at night by the mistress of the house). 2. Secure keeping overnight (of a meal)

ઢાંકયું, s. n. [See ઢાંકવું.] Meals prepared at one house and brought to another. 2. *adj. m. f n.* Covered; hidden; concealed.

ઢાંકયુંધીકયું, *adj. m f. n.* [ઢાંકયું+ધીકવું to be hot.] Internally excited and aggrieved.

ઢાંકયાં ધીકયાં કેમ રહેવાશે ?—દયારામ.

ઢાંખર, Same as ઢાંકર *q. v.*

ઢાંગરૂં, *s. n.* [S. कर्कर.] Name of a kind of large cucumber.

ઢાઢી, *s. m.* Name of a particular class of musicians. 2. Name of a class of Mahommedan singers.

ઢાઢી મતરણ ગાઇ ગીત,—પદ્મનાભ.

ઢાંઢો, *s. m.* [See સાંઢ.] A stupid person; a fool.

હાય લાત લાવે પીટયો ઢાંઢો,—નર્મદ.

ઢાંઢું, *s. n.* [See સાંઢ.] A dead ox, buffalo, or any other such animal.

ઢાંઢો, *s m.* [See સાંઢ.] An ox.

ઢાલ, *s. f.* [S.] A shield· a buckler. 2. The grand flag of an army directing its march and encampments; the standard or banner of a chieftain; a flag flying on a fort, etc.

Id. અણીવેળાની ઢાલ A person or thing resorted to as the last but unfailing remedy. 2. A powerful patron. ઢાલ જેવું Peltate.

Prov. ઢાલ હોય, તો આગળ થવાય If one has a protector, one can protect oneself behind him, a helpless man cannot protect himself.

ઢાલગર, *s. m.* [ઢાલ + P. गर doing *fr.* S. कृ to do] A shield-maker.

ઢાલગરવાડ, *s. f.* / ઢાલગરવાડો, *s. m.* [ઢાલગર+S. वाट an enclosure.] A shield-maker's corner; that part of a city wherein shield-makers reside.

ઢાલપછેડો, Same as ઢાંકપિછોડો *q. v.*

ઢાળ, *s. m.* [See ઢાળવું.] A slope; the inclination of a plane. 2. The inclined-plane. 3. Way; manner; style. 4. Intercourse; familiarity. 5. *An estimate.* 6. *The reaping of* corn. 7. A mode of singing. 8. A form; a shape 9. A circumstance.

Id. ઢાળ પડવો To be sloping; to have a slope. ઢાળ ઉતરવો To come down a slope. ઢાળ ચડવો To go up a slope; to ascend a slope. ઢાળ ઉતારવો To lessen a slope; to remove a slope. 2. To make a level ઢાળે પાડવું To settle; to manage in harmony. ઢાળમાં ગાવું To sing in the proper *style.*

રાગઢાળનું ભાન ન જાણું, અલ્પ બુદ્ધિ કવિની વસે,—ભાલણ.
નાનાં નાનાં ફૂલડાંના લલિત મધુર ઢાળ,—લલિત.

ઢાળણી, *s. f.* [ઢાળવું + ણી *dim.*] A metal heated and poured into a mould. 2. A solid piece of metal; an ingot.

ઢાળીઓ, *s. m.* Same as ઢાળણી *q. v.* 2. Manners; behaviour. 3. Tidiness. 4. Dexterity or skill in work. 5. Intelligence; intellect.

ઢાળણી, *s. f.* [See ઢાળવું to mow.] The act of reaping a harvest 2. The act or manner of moulding 3. The art of *moulding.*

Id. ઢાળણી પડવી To be the time for reaping a harvest.

ઢાળદાર, *adj.* [ઢાળ style, form + P. दार having.] Sloping; inclining.

ઢાળવું, *v. t* [See ઢળવું.] To spill; to pour. 2. To fuse; to melt; to cast (a metal). 3. To drop or shed (tears). 4 To smooth or break (the clods) 5. To mow; to reap. 6. To spread (a bed). 7. To estimate.

Id. આંસુ ઢાળવાં To shed tears. પાસા ઢાળવા To throw the dice in a game. ખાટલો ઢાળવો To spread a bed.

ઢાળીઉં, *adj. m f. n.* [See ઢાળવું] Sloping; inclining. 2. *s. n* An ingot, a mould. 3 A sloping or inclining field or roof. 4. *A sloping table.*

Id. એકઢાળીઉં A shed having the roof only with one slope.

ઢાળીઓ, s m. [See ઢાળવું to mow.] A reaper. 2. [See ઢળવું] A water-course; an aqueduct. 3. A cast; a mould.

ઢાળો, s. m. [See ઢળવું.] Rest; cessation from work. 2. Manners; behaviour. 3. A cast.

ઢીક, Same as ઢીંક q. v.

ઢીકવું, Same as ઢીંકવું q. v.

ઢીકલી, s. f. An instrument for or a means of throwing missiles on an enemy.

ઉપરથી ઢીકલી ઢાળય, લોઢી ગડુ વછૂટય.—પદ્મનાભ.
ઊનારણી ઢીકલી ઉપરિ.—પદ્મનાભ.

ઢીકાપાટુ, s. f. [ઢીકો + પાટુ a kick.] Striking. 2. A wrestling with blows and kicks.

ઢીગલમલ, Same as ઢીંગલમલ q. v.

ઢીગાર, s m. A pile; a heap; a mass.

ઢીંક, s. f. [Imit.] A push given from behind. 2. A slap on the back; a blow.

Prov. ઢીંક મારવી, ને ઢીંક ખાવી If you give a blow, you must expect a blow in return.

ઢીંકણી, s. f. A mortar.

ઢીંકણું, adj. m. f. n. [S. धिक् fie upon.] Some; certain; unknown; uncared for; so and so.

ઢીંકપાટુ, s n. pl. [ઢીંક+પાટુ a kick.] Wild and bolsterous jests, played by slapping and kicking each other; horse-play. 2. A wrestling with blows and kicks.

ઢીંકવો, s. m. [ઢીંચણ + કૂવો fr. S. कूप a well.] A pit as deep as the knee made in a tank or in a river-bed.

ઢીંગલમલ, Same as ધીંગલમલ્લ q. v.

ઢીંગઢીંગી, s. f. A tabor.

પડહ, ઢોલ વાગે છે ત્યાં ઢીંગઢીંગી.—પ્રેમાનંદ.

ઢીંગલી, s. f. A doll; a puppet. 2. A stout and stunted girl.

ઢીંગલમલ, Same as ધીંગલમલ્લ q. v.

તે તો પુરાણે પ્રસિદ્ધ ઢીંગલમલ ઝીલ્યા રે.—પ્રેમાનંદ.

ઢીંગલું, s. n. A doll. 2 A piece of wood. 3. Name of a coin. 4. A stunted person or boy.

ઢીંગલો, s. m. A doll. 2. Name of a coin. 3. A stunted person or boy.

ઢીચ, adj. Strong; stout. 2. Firm.

કૃષ્ણ સાથે ગયો ભીમ, ભીડરાણો બની ઢીચ.—વલ્લભ.

ઢીચવું, Same as ઢીંચવું q. v.

ઢીંચ, s. f. [See ઢીંચવું] A desire to eat and drink. 2. Gluttonness.

ઢીંચણ, s. m. n. The knee.

Id. ઢીંચણ ભાંગવા To disable a person by striking a blow on the knees. 2. To be discouraged. 3. To be ruined; to lose a support of life. ઢીંચણ ભાંગવા To begin to learn to move (of a child).

ઢીંચણપૂર, adj. [ઢીંચણ + પૂરવું, fr. S. पॄ to fill.] As deep as the knee; knee-deep.

ઢીંચણિયું, s. n. A support for the knee. 2. adj. m. f. n. Having the tail reaching to the knee (of a bullock, horse, etc.).

ઢીંચવું, v. t. [Imit.] To drink excessively; to drink profusely; to gorge oneself.

ઢીંચાં, s. n. pl. A multiplication table of 1 by 4½.

ઢીઠ, adj. [S. धृष्ट.] Firm; resolute. 2. Courageous; shameless.

ઢીબ, s. m. A big stone. 2. An imitative sound.

ઉપર થયું ઢીબ જ ઢાલય.—પદ્મનાભ.

ઢીબવું, v. t. To beat; to strike.

ઢીમ, s. f. A piece of moulded gold; a bead.

ઢીમચું, s. n. [P. दम्ज् twisted lock of hair+चेह् dim.] A block of wood; a broad and thick piece of wood. 2. A child short in stature for its age. 3. [P. दम् clotted blood +S चेह् dim.] A round swelling resulting from contusion. 4. An earthen vessel made of mud etc 5. The head.

Id. ઢીમચું ફૂટવું To be struck (of the head). against.

ઢીમડું, Same as ઢીમચું q. v.

ઢીમડો, s. m. Name of a plant. Amarantus spinosus. N. O. Amarantacæ.

ઢીમણું, s. n. A block of wood for mincing meat on. 2. A big swolling or bump.

ઢીમર, s. m [S. धीवर.] A fisherman.

ઢીમરું, Same as ઢીમચું q. v.

ઢીમું, Same as ઢીમડું, ઢીમણું q. v.

ઢીમ્મર, Same as ઢીમર q. v.

ઢીલ, s. f. [See ઢીલું.] Looseness; slackness; laxity. 2. Remissness; perfunctoriness. 3. Delay; procrastination; dilatoriness. 4. Relaxation; remission of attention; sluggishness.

Id. ઢીલ કરવી To delay. કનકવાને ઢીલ મૂકવી To loosen the string of a kite.

ઢીલગંડું, adj. m. f. n. [ઢીલું + ગાંડું mad.] Timid; cowardly.

ઢીલી, Same as ઢિલ્લી q v

ચાલિશ માધવ ઢીલી બાણી —પ્રેમાનંદ

ઢીલુ, adj m f n [S शिथिल] Loose not tight slack relaxed 2 Slow remiss lazy 3 Weak cowardly 4 Viscous semi solid 5 Soft not hard

Id ઢીલી દોરી A lax restraint rule ઢીલુ મુકવુ To slacken or release 2 Not to be pressing in demand ઢીલુ પડવુ To be loose 2 To relax (of the rigour or vigour of) ઢીલો સળગો ખાનારો Weak in body or mind

ઢુ } s n
ઢુમ } s n Name of a kind of grass
ઢુસરો } s m
Panicum antidotale N O Graminaceæ

ઢુકડુ, Same as ઢુકડુ q v

ઢુકવુ Same as ઢુકવુ q v

ઢુકડુ, adj m f n [S ढौक् to approach to go] Near nigh close

Id ઢુકડે At a short distance close by

બેગળાં ઢુકડાં ઢુકડાં ખોળીઆં —દલપતરામ

ઢુકવુ, v i [See above] To go near to approach

ગોપિકા મુખ જોવાને ઢુકે —નરસિંહ

ઢરી ઢરી ફિરે નાથ ઢુકતી —વલ્લભ

સ્વર્ગ રેવાળ સુ ઢુકયા —હ હ કુ

ઢુકે Same as ઢુકડુ q v

જેમ જેમ ઢુકો ભય મગટ્યન —કુંવરબાઈ

ઢુગ Same as ઢેગ q v

ઢુગણુ, s n A covering round a young plant to protect it from being eaten away

ઢુગવુ v t To eat.

માર ખાઈને પછી તે ઢુગે —દયારામ

ઢુચો, s n A body or troop of players in children s games a side of players in a game

ઢુડવુ v t [See ઢુંઢવુ] To seek to search

Id ઢુંઢું ઢીને મરવુ To make a minute search to no purpose

ઢુણી s f [See ઢુંઢવુ] Name of a game for children generally known as સંતાકૂકડી

ઢુંઢુ s n The empty stall of Bajree corn after the grains have been removed

ઢુંઢીઓ s m An investigator a seeker 2 A person of the class or sect of the same name among Shravakas 3 A dirty person

ઢુંઢણી s f Name of a game for children generally known as ઓળિયોગોળિયો

ઢુંઢવુ v t [S ढुंढन se king] To seek to search for to look for to make an inquiry to go to find to rummage for

ઢુંઢુ s n [See ઢુઢુ] An ear of bajree from which the grains have been removed 2 A term used to mean " nothing

ઢુંઢીઓ Same as ઢુંઢીઓ q v

ઢુંઢ s n [See ઢુંઢુ] An ear of bajree

ઢુંસો s m A thick wheaten cake more than ten seers in weight

ઢુકડુ, Same as ઢુકડુ q v

ઢુકડાં, ઢુકડાં ઢુકડાં ઢુકડા સામળ

ઢુકડુ Same as ઢુકડુ q v

ઢુકવુ Same as ઢુકવુ q v

મુને જ્યાં ત્યાં ભાળી ત્યાં આવે તે ઢુકે દયારામ

ઢુંકવુ Same as ઢુકવુ q v

ઢુંકી તે તો ડારે દાર —નર્મદ

ઢેમ s f Exhaustion fatigue 2 adj Hollow not solid useless

ઢેક adj [See ઢેકો] Last (used by children in their games)

ઢેકળી s f [ઢેક +ળી dim] A small protuberance a small swelling

ઢેકલો s m [ઢેક +લો dim] A rather big knot or protuberance

ઢેકો s m [ઢેમ+P वा dim] A knot a protuberance 2 A machine like a capstan for drawing out water from a well

ઢેકાઢૈયા s m pl [ઢેમ+ઢૈયા redup] Pits and holes roughness of roads unevenness of surface

એસાણુ એસ કુ ત્યા ઢેકા ઢૈયા —હ ઠા કો

ઢેકાઢૈયાવાળુ adj m f n [ઢેકાઢૈયા + વાળુ having] Having pits and heights full of holes and heights uneven

ઢેકુ s f [ઢેક+ઢંકવુ to strike] A wearisome vexation and unprofitable labour

ઢેકો s m A protuberance a knot 2 A bone

Id ઢેકો નમ વો To work hard

ઢેખાળી } s f
ઢેખાળો } s m A piece of brick a brick bat 2 A cipher nothing

Id ઢેખાળાની પેઠે અથડાવું To wander or roll here and there without any gain 2 To be of no use

તેને મોઢ ફાંકડી મારે મોઢ ઢેખાળા મારે—સુ ઠા કાં

ઢેગી, *adj* Indolent, lazy

ઢેચકી, *s f* [See ઢેચકુડી] Name of a kind of bird, allied to the swallow, seen soaring in the sky towards evening

લેકી કરે ચકર ઢેચકી—નર્મદ

ઢેચયો, *s m*, Same as ઢેચકી *q v* 2 Same as ઢેચયો *q v*.

ઢેચયો, *s m* Name of a bird the black-tailed sparrow

ઢેડ, *s m* An individual of the class of sweepers, etc a scavenger, a sweeper, a man of the lowest caste an untouchable 2 A mean person 3 Anger, wrath 4 *adj* Low, vulgar dirty

Id ઢેડ ગુજરાતી The Gujarati language spoken by the low caste people in the Surat District 2 A corrupt form of the Gujarati language

Prov ઢેડ ઢેખડે રાજી Poor folks are glad of cottages ઢેડનું પેટ ઢેખરે રાજી A low person would be pleased even with a trifle ઢેડ મુઓ, ને આભડછેટ ટળી The trouble is got rid of once for all ઢેડવાડામાં વરઠ પેઠું Confusion worse confounded ઢેડ વાણીઆ ! લાઇ ઢેડ વાણીઆ ! It is hard to get rid of one's nature nature will always assert itself

ઢેડફજેતી, *s f* [ઢેડ+ફજેતી defame] Public disgrace the greatest infamy

ઢેડવાડો *s m* [ઢેડ + S वाट an enclosure] The part of a town where the untouchables dwell the sweepers quarter 2 A dirty place 3 An unpleasant and dirty person 4 A rubbish

ઢેડાઉ *adj* [See ઢેડ] Relating pertaining or belonging to the untouchables 2 Rough coarse prepared by an untouchable

ઢેડી *s f* A female scavenger a female sweeper an untouchable woman

Prov ઢેડીને વ્હાલડાંરે ખેલાણી Little men are proud of little honour

ઢેડીઓ Same as ઢેડ *q v*

ઢેડું *s n* [See ધાડું] A troop body, or number of low caste people

ઢેઢો, Same as ઢેડ *q v* 2. A low, wicked man

ઢેપકી, *s f* [ઢેપું +કી dim] A small flat cake

ઢેપડું, Same as ઢેપું, ઢેફું *q v.*

ઢેપું, } *s n* [S स्तेप a small quantity]
ઢેફું, }
A clod, a lump of earth or clay, a stone jutting out 2 A square of sweetmeat

સમ ગોને ઢેફે, ખાણે યોનિ કહેવાય મુક્ત તે—ના ઢ ક.

ઢેબરૂં, *s n* [ઢેપું + રૂ dim] A thick cake a cake spiced and fried

Id ઢેબરાં બાંધીને With energy vigorously 2. At one's own expense

Prov ઢેડનું પેટ ઢેબરે રાજી A poor and low person is satisfied even with a trifle

ઢેબો *s m* A swelling a protuberance

ઢેમણો, *s m* Name of a kind of medicinal plant

ઢેર, *s m* [See ઢગ] A heap, a mass

દ્રવ્ય આપશે શીરો ઢેર, ઉપમા દેવા એક કુબેર—દયારામ.

ઢેરી, *s f* [See above] A heap, a mass.

ઢેલ *s f* A pea hen, the female of the peacock

ઢેસાડું, *s n* [See ઢેપું] A thick cake 2 A necklace 3 An ear ring 4 Dung

ઢેસરો, } *s m* [See ઢગ, ઢગલો] A heap
ઢેસલો, }
of dung

ઢેંક, *adj* [See ધક] Very crooked 2 *s n* [Imit] The sound of breaking wind

ઢેંકડું, *s n* [ઢેંક imit +S कृ to do] Breaking wind

Id ઢેંકડું મુકવું To break wind

ઢેંફું, *s n* A large lump of clay 2 Unevenness (of ground)

ઢેંયો, *s m* A heap of clay a cliff 2 A pit

Id ઢેકાઢૈયા Unevenness of ground owing to protuberance and pits

ઢોકડું, Same as ધોકડું *q v*

ઢોકળી *s f* Name of a flat cake prepared of gram pulse 2 A mass of flesh a little swelling 3 A brick of a narrow size

ઢોઢળીઉ, *adj n* Thick in the middle, abruptly ending in thin handles at the two ends (of a wooden roller used for preparing

ઢીલી, Same as ઢિલ્લી *q. v.*

ચાલિઇ માધવ ઢીલી લહી.—પ્રેમાનંદ

ઢીલું, *adj. m. f. n.* [S. શિથિલ.] Loose; not tight; slack; relaxed. 2. Slow; *remiss*; lazy. 3. Weak; cowardly. 4. Viscous; semi solid 5 Soft; not hard.

Id. ઢીલી રોટી A lax restraint rule. ઢીલું મુકવું To slacken or release. 2. Not to be pressing in demand. ઢીલું પડવું To be loose. 2. To relax (of the rigour or vigour of). ઢીલી ડાળનો બાનારો Weak in body or mind.

ઢું, *s. n.*
ઢુંસ, *s. n.* Name of a kind of grass
ઢુંસરો, *s. m.*
Panicusa antidotale. N. O. Graminaceæ.

ઢુંકડું, Same as ઢુંકડું *q. v.*

ઢુકડું, Same as ઢુંકડું *q. v.*

ઢુંકડું, *adj. m. f. n.* [S. ઢૌક્ to approach; to go.] Near; nigh; close.

Id. ઢુંકડે At a short distance; close by.

બેગળાં ઢુંકડાં ઢુકતાં બોલીઆં—દલપતરામ.

ઢુંકવું, *v. i.* [See above.] To go near; to approach.

ગોપિકા મુખ જોવાને ઢુંકે.—નરસિંહ.

ઢરી ઢરી ઊંંચે નાથ ઢુંકતી.—વલ્લભ.

સ્વરૂ સ્વામીએ ઢુંકયા.—ઇ. ઇ. મુ.

ઢુંકું, Same as ઢુંકડું *q. v.*

જેમ જેમ ઢુંકે મલ મનમથન,—પ્રેમાનંદ.

ઢુંમ, Same as ઢેંમ *q. v.*

ઢુંબણું, *s. n.* A covering round a young plant to protect it from being eaten away.

ઢુંબવું, *v. t.* To eat.

માર ખાઇને ખાય તે જ ઢુંબે.—દયારામ.

ઢુંઢું, *s. n.* A body or troop of players in children's games; a side of players in a game.

ઢુંઢવું, *v. t.* [See ઢુંઢવું.] To seek; to search.

Id. ઢુંઢાઢુંઢીને ભરવું To make a minute search for a purpose.

ઢુંઢી, *s. f.* [See ઢુંઢવું.] Name of a game for children, generally known as ખૈડીખેઇડો.

ઢુંઢું, *s. n.* The empty stalk of Bajree corn after the grains have been removed.

ઢુંઢિયો, *s. m.* An investigator; a seeker 2. A person of the class or sect of the same name among Shravakas. 3 A dirty person.

ઢુંઢણી, *s. f.* Name of a game for children, generally known as ખોડિયેપાડો.

ઢુંઢવું, *v. t.* [S. ढुंढन seeking.] To seek; to search for; to look for; to make an inquiry; to go to find; to rummage for.

ઢુંઢવું, *s. n.* [See ઢુંઢું] An ear of bajree from which the grains have been removed. 2. A term used to mean " nothing."

ઢુંઢીઓ, Same as ઢુંઢીઓ *q. v.*

ઢુંઢું, *s. n.* [See ઢુંઢું] An ear of bajree.

ઢુંસો, *s. m.* A thick wheaten cake more than ten seers in weight.

ઢુંકવું, Same as ઢુંકવું *q. v.*

ઢુકતાં, ઢુકતાં, ઢુકતાં, ઝુકતાં.—સામળ.

ઢુંકડું, Same as ઢુંકડું *q. v.*

ઢુંકવું, Same as ઢુંકવું *q. v.*

મુને જ્યાં જ્યાં જતી જાઉં ત્યાં એ આવે આવી ઢુંકે—દયારામ

ઢુંકવું, Same as ઢુંકવું *q. v.*

ઢુંઢી વે તે સંસાર.—નર્મદ.

ઢુસ, *s. f.* Exhaustion; fatigue. 2. *adj.* Hollow; not solid; useless.

ઢેક, *adj.* [See ઢેકો.] Last (used by children in their games).

ઢેકલી, *s. f.* [ઢેક + લી dim.] A small protuberance; a small swelling

ઢેકલો, *s. m.* [ઢેકો + લો dim.] A rather big knot or protuberance.

ઢેકવો, *s. m.* [ઢેકો + P. વ dim] A knot; a protuberance. 2. A machine like a capstan for drawing out water from a well.

ઢેકાઢૈયા, *s. m. pl.* [ઢેકો + ઢૈયા redup.] Pits and holes; roughness of roads; unevenness of surface.

એવાનું એવાનું એમ ઢેકઢૈયા.—દ. ફા. કા.

ઢેકાઢૈયાવાળું, *adj. m. f. n.* [ઢેકાઢૈયા + વાળું having] Having pits and heights; full of holes and heights. uneven.

ઢેકુટ, *s. f.* [ઢેક + કૂટવ to strike.] A wearisome, vexatious, and unprofitable labour.

ઢેકો, *s. m.* A protuberance; a knot 2. A bone.

Id. ઢેકા વાળવો To work hard.

ઢેખાળી, *s. f.*
ઢેખાળો, *s. m.* A piece of brick; a brick-bat. 2 A cipher; nothing

Id. ઢેખાળાની પેઠે અથડાવું To wander or roll here and there without any gain. 2. To be of no use.

તેને કોઇ કાંકરી મારે કોઇ ઢેખાળા મારે.—દ. કા. કાં.

ઢેંગી, *adj*. Indolent; lazy.

ઢેંચકી, *s. f.* [See ઢેચકુડી] Name of a kind of bird, allied to the swallow, seen soaring in the sky towards evening.

કેવી ફરે ચકર ઢેંચકીને.—નર્મદ.

ઢેંચલો, *s. m.* Same as ઢેંચકી *q. v.* 2. Same as ઢેંચ્યો *q. v.*

ઢેંચ્યો, *s. m.* Name of a bird; the black-tailed sparrow.

ઢેડ, *s. m.* An individual of the class of sweepers, etc; a scavenger; a sweeper; a man of the lowest caste; an untouchable. 2. A mean person. 3. Anger; wrath. 4. *adj.* Low; vulgar; dirty.

Id. ઢેડ ગુજરાતી The Gujarati language spoken by the low-caste people in the Surat District. 2. A corrupt form of the Gujarati language.

Prov. ઢેડ ઢેખડે રાજી Poor folks are glad of cottages. ઢેડનું ઘોડરું ઢેબરે રાજી A low person would be pleased even with a trifle. ઢેડ મૂઓ, ને આભડછેટ ટળી The trouble is got rid of once for all. ઢેડવાડામાં તરક પેઠું Confusion worse confounded. ઢેડ વાણિયા ! આવ, ઢેડ વાણિયા ! It is hard to get rid of one's nature; nature will always assert itself.

ઢેડફજેતી, *s. f.* [ઢેડ+ફજેતી defame.] Public disgrace; the greatest infamy.

ઢેડવાડો, *s. m.* [ઢેડ + S. वाट an enclosure.] The part of a town where the untouchables dwell; the sweepers' quarter. 2. A dirty place. 3. An unpleasant and dirty person. 4. A rubbish.

ઢેડાઉ, *adj.* [See ઢેડ.] Relating, pertaining or belonging to the untouchables. 2. Rough; coarse; prepared by an untouchable.

ઢેડી, *s f.* A female scavenger; a female sweeper; an untouchable woman.

Prov. ઢેડીને ઢબાવડે બોલાવી Little men are proud of little honour.

ઢેડીઓ, Same as ઢેડ *q. v.*

ઢેડું, *s. n.* [See ધાડું.] A troop, body, or number of low-caste people.

ઢેફો, Same as ઢેફ *q. v.* 2. A low, wicked man.

ઢેપલી, *s. f.* [ઢેપું+લી dim.] A small flat cake.

ઢેપલું, Same as ઢેપું, ઢેફું *q. v.*

ઢેપું, ઢેફું, } *s. n.* [S. स्तेप: a small quantity.] A clod; a lump of earth or clay; a stone jutting out. 2. A square of sweetmeat.

સમ સેને ઢેફે, પહાણે સૌનિ કહેવાય મુક્ત તે.—ના. દ. ક.

ઢેબરું, *s. n.* [ઢેપું + રું dim.] A thick cake; a cake spiced and fried.

Id. ઢેબરાં બાંધીને With energy; vigorously. 2. At one's own expense.

Prov. ઢેડનું ઘોડરું ઢેબરે રાજી A poor and low person is satisfied even with a trifle.

ઢેબો, *s m.* A swelling; a protuberance.

ઢેમણો, *s. m.* Name of a kind of medicinal plant

ઢેર, *s. m.* [See ઢગ.] A heap; a mass.

કલ્પ અષ્ટમે ગીયો ઢેર, ઉપમા દેવા એક કુબેર.—દયારામ.

ઢેરી, *s. f.* [See above.] A heap; a mass.

ઢેલ, *s. f.* A pea-hen; the female of the peacock

ઢેસાડું, *s. n.* [See ઢેપું.] A thick cake. 2. A necklace. 3. An ear-ring. 4. Dung.

ઢેસારો, ઢેસલો, } *s. m.* [See ઢગ, ઢગલો.] A heap of dung.

ઢૈડ, *adj.* [See ધડ.] Very crooked. 2. *s n.* [Imit.] The sound of breaking wind.

ઢૈડકું, *s n.* [ઢૈડ imit.+S. कृ to do.] Breaking wind.

Id. ઢૈડકું મુકવું To break wind.

ઢૈયું, *s. n* A large lump of clay. 2. Unevenness (of ground).

ઢૈયો, *s m.* A heap of clay; a cliff. 2. A pit.

Id ઢગાઢૈયા Unevenness of ground owing to protuberance and pits.

ઢોકડું, Same as ધોકડું *q v.*

ઢોકળી, *s. f.* Name of a flat cake prepared of gram pulse. 2. A mass of flesh; a little swelling. 3. A brick of a narrow size.

ઢોકળીઉં, *adj. n* Thick in the middle, abruptly ending in thin handles at the ends (of a wooden roller used for ...

cakes), as distinguished from પાપડિ q. v. 2. s. n. Pain in the muscles of the legs; cramps in the calf.

ઢોકળું, s. n. A dish prepared of pulse, rice or juvar flour duly fermented. 2. A thick cake.

ઢોંગ, s. m. [S. ढंग् to make a show.] Hypocrisy; dissimulation; arrogant and fraudulent presumption and display. 2. A pretence; a feint; a false appearance; a disguise; a masquerade. 3. Trickery; deceit; knavery.

Id. ઢોંગ કરવો-ઓઢવો-ચલાવવો To play the hypocrite. ઢોંગ ધતુરા-તડાં-બાજી ઢોંગ Empty show or pomp.

ઢોંગી, adj. [See above.] Hypocritical; pretending; pretentious.

ઢોચકી, s. f. A small earthen pot. 2. The head.

ઢોચકું, s. n. Same as ઢોચકી q. v.

ઢોચ, adj Worn out; old; dilapidated.

ઢોચરું, s. n. [ઢોર + S. ચર્ to graze.] A tasteless and useless dish (of food). 2. adj. m. f. n. Not fresh; tasteless.

ઢોટો, s. m. A piece of wood rolled with wool for weaving; a shuttle.

ઢોડો, s. m. The female generative organ

ઢોડિયો, s. m A stone-cutter; a stone-mason.

ઢોંસો, s. m. A stone. 2. A blockhead; a stupid person.

ઢોબું, s. n [See ઢોબરું.] A small stick attached to an end of a cradle to keep its width constant.

ઢોબરું. Same as ઢોબું q. v.

ઢોર, s. n. [S. ધુર્ a bull fr. ધુર્ a yoke.] A cart. 2. A stupid person. 3. Stolen property.

Id. ઢોરને ચોરો ભલ્યાં, ઢોર ચોર બન્ને Here are the thieves and the property they stole, brought together before the court, and now ... ઢોર ઢોર મળ્યાં ઢોરો, હવે શું આવશે ?—ચકુરામ. ઢગ ઢોર ભરાવવાર,—નર્મદ.

ઢોરઢાંક, ઢોરઢાંકર, ઢોરઢાંખર, } s. n. pl. [ઢોર+ઢાંકર cattle fr. ઢાંકવું to protect.] Cattle (including old and useless ones).

ઢોલ, s. n. [S. ઢોલ્] A large drum; a kettle-drum. 2. s f. [See ધોલ.] A cuff; a box; a blow with the palm of the hand.

Id. ઢોલખાઉ One who is often beaten or cuffed by his equals. 2. One who is commonly rebuked. ઢોલને કાને Very distant (alluding to the practice prevalent in Marwar of indicating to the driver of the bullocks the arrival of the watering at the mouth of the well, by a beat of drum), at a given alarm; at the proper time. ઢોલ વાગવું To be known to the public by one's evil deeds; to be notorious 2. To be proclaimed. ઢોલ વગાડવું To announce; to proclaim. ઢોલે ચડવું To start in a procession. 2. To summon. ઢોલ ઢીબ-આપવી To give a sound boxing; to beat severely.

Prov. ઢોલ વાગ્યું છાનું રહે ! Who can think of keeping a thing secret which has been notified to the public by a beat of drum ?

ઢોલક, ઢોલકી, } [s. f. ઢોલ+S. ક, Guj. ઈ dim.] A small drum. 2. A slight boxing.

Id. ઢોલકી બજાવવી To encourage and flatter a person by supporting his statement. ગામમાં ઢોલકી બજાવવી To make known to the public by a beat of drum. 2. To give notoriety to. ઢોલકી આપવી To give a slight boxing.

ઢોલકું, s. n. Same as ઢોલકી q. v.

Id. ઢોલકું કરવું To encourage and flatter a person by tuning his wires.

ઢોલકી, s. f. [ઢોલ + ઈ dim.] A coloured and ...

by calling the drummers to play on drums in front of one's doors.

Prov. ઢોલીને ઘેર વિવાહ, તે ઉઠે ત્યારે નાચે When a person can have his own way, he may indulge himself in all his vagaries.

ઢોલીઓ, s. m. [See ઢાળવું to spread.] A bedstead: [illegible] cot.

Prov. ઢોલીઓ તળાઈએ શોભે It is the appendages which adorn a thing.

ઢોલીડો, Same [illegible] ઢોલીઓ q. v.

આ ઓસરીએ આવી બેસતાં રે આ ઢોલીડે નટવર બેઉ.–પ્રેમાનંદ.

ઢોલો, adj. m. Foolish; senseless; stupid. 2. s. m. [S. ધવ husband+લો dim.] The husband; [illegible] lover.

ઢોસું, s. n. Bran; husks.

ઢોસો, } Same [illegible] ઢોલો q. v.
ઢોહ્રો, }

ઢોળ, s. m. [S. ધવલ white.] Plating; gilding. 2. Lining; coating.

Id. ઢોળ ચઢાવવો To gild; to plate.

ઢોળવું, v. t. To spill; to pour out. 2. To fan. 3. s. n. A pot with a round bottom. 4 A person who would readily change sides.

Id ઢોળી પાડવું To bring down to the ground; to defeat (a wrestler). 2. To refute in argument. 3 To frustrate; to baffle. 4. To lay [illegible] the door of (of [illegible] fault). ઢોળી નાખવું To spill. વા ઢોળવો To fan.

Prov. દૈવની ખાય ઉકરડે ઢોળવી To make the best of a bad bargain. 2. To throw a girl that has reached marriageable age away on a bad husband, because no other is to be secured.

રૂપીઆથી ભરેલું ઢીબાલું ઢોળવું મુકયું.—હ. ઢા. કી.

ઢોળાવ્યું, } s. n. [See ઢાળ] A gradual
ઢોળાવ, } s. m.
descent; an inclined plane; [illegible] declivity; a slope.

ઢોળાવવું, v. t. [See ઢોળવું.] To get spilt; to cause to pour out. 2. To get fanned.

ઢોળાવું, v. i. [See ઢોળવું] To be spilt; to be poured out. 2. To be fanned.

Id. વા ઢોળાઇ રહ્યા છે [Lit.] Wind is sent in currents with fans and whisk (said of a person who possesses tokens of royalty). 2. He rolls in royal luxury and splendour.

ઢોળો, Same as ઢોળાવ q. v.

ઢંઢો, adj. m. [S. ધવ husband + P. वा dim.] Effeminate; feminine; impotent. 2. s. m. A cuckold.

ણ.

ણ.

ણ, s. m. [S.] The fifteenth consonant of the Gujarati alphabet, and the third nasal, of the lingual class.

There is no word beginning with ણ.

ત.

ત.

ત, s. m. [S.] The sixteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class. 2. One of the eight syllabic feet in prosody; — — ⌣ (long, long and short.)

તઈયાર, Same as તૈયાર q. v.

તઈયારી, Same as તૈયારી q. v.

તંઈ, Same [illegible] નહીં q. v.

તકે, adj. Wrathful; emotional; excitable.

તક, s. f. [P.] A juncture; an opportunity; an occasion. 2. A crisis; a critical time.

Id. તક મળવી-આવવી To get an opportunity. તક ખોવી-ગુમાવવી-જવા દેવી To lose or let go an opportunity. તક સાચવવી To supply a thing wanted at the proper time; to meet an emergency. તક જોવી To watch for an opportunity. તકનો લાભ લેવો To embrace an opportunity.

Prov. તક તેવો વરતો To behave oneself suitably to the occasion. તકનું વાજું તકે જ વાગે Everything has its proper time and place.

તકતક, Same as ટકટક q. v. 2. adv. [See ચળકવું.] With a glitter; sparklingly; brightly; brilliantly.

તકતકતું, *adj. m. f. n.* [See above.] Glossy; shining; glistening; bright.

Prov. સૌ એ તકતકતાની તાપણીએ તાપનાર Every one worships the rising sun.

તકતકવું, *v. i.* [Imit.] To appear bright; to shine; to glitter; to sparkle; to glisten.

તકતી, *s. f.* [Ar. तख्त.] A small frame. 2. A plate. 3. Name of a kind of ornament.

તકતો, *s. m.* [P. तख़्तह.] A plank. 2. A plate. 3. A pane of glass. 4. A looking glass; a mirror. 5. A paper filled with full particulars; a prescribed form.

તકદીર, *s. f.* [Ar.] Fate; destiny.

Prov. તકદીરની આગળ તદબીરનું કાંઈ ચાલતું નથી Nature predominates over Art; man proposes and God disposes

આવ્યા દિવસ બહુ પાધરા તકદીર.—કહાવિ.

તકમરીઆં, *s. n. pl.* [P. तुख़्म-रिहाना.] Name of the seeds of a medicinal plant. Ocimum pilosum. N. O. Labiatæ.

તકરાર, *s. f.* [Ar.] Disputing; altercation; contention; a difference in opinion. 2. Starting objections; making difficulties; arguing the point; perverse demurring. 3. Controversy; argument; discussion; argumentation. 4. Strife; contention; dispute.

Id. તકરાર કરવી To dispute; to quarrel 2. To argue out legally. તકરાર ચલાવવી To discuss; to argue. 2. To continue a dispute or quarrel. તકરાર લેવી To raise an objection. તકરારની ખાતર For the sake of argument. તકરાર પડવી To arise; to take place (of a quarrel).

તકરારી, *adj.* [See above.] Contentious; captious; disputatious. 2. Disputed; controversial.

તકરારીઉં, *adj. m. f. n.* Same as તકરારી *q. v.*

તકરારીઓ, *s. m.* [See તકરાર.] A disputer; one who raises objection or dispute.

તકલદી, } તકલાદી, } *adj.* [Ar. तक़्लीदी.] Delicate. 2. Weak; impotent; wanting the force of truth and judgment; not durable; not lasting. 3. Imitated; forged; false; counterfeit. 4. Not strong; unstable; not well executed.

આ વહાણની ટોપીઓ તકલાદી છે.—આ. ભા. ઇ.

તકલીફ, *s. f.* [Ar.] Trouble; hardship.

તકેડી, Same as તકલદી *q. v.*

તકસીર, } તકશીર, } *s. f.* [Ar.] An offence; a fault; a crime. 2. Guiltiness; transgression.

નથી તકસીર તારી એ.—કહાવિ.

તકાજો, } તકાદો, } *s. m.* [Ar. तक़ाज़ा demanding.] Demanding; soliciting urgently; dunning; exacting. 2. Importunity; urgency; an urging for payment; inexorable dunning or importunity.

Id. તકાદો કરવો To make a pressing demand.

તકાર, *s m.* [ત + S. कृ to do.] The letter ત. 2. The sound of ત.

તકારાંત, *s. m.* [તકાર + S. अंत the end.] A word ending in ત.

તકાવવું, } તકાસવું, } Same as તાકવું *q. v.*

તકીઓ, *s. m.* [P. तकिया a pillow.] A pillow; a bolster; a cushion; a pad. 2. The stone-seat in a vestibule, etc.; a seat. 3. A fakir's seat with or without a garden attached to it.

તકેદારી, *s. f.* A strict watch.

તક્મા, *s. m.* Name of a skin disease.

તક્ર, *s. n.* [S.] Whey; butter milk.

જેમ સવસ્વ મળે છે તક્રમાં સામળ પય સાકર મળે.—સામળ.

તક્રપ્રમેહ, *s. m.* [તક્ર + S. प्रमेह a urinary disease.] Name of a kind of uterine disease.

તક્રસાર, *s. m.* [તક્ર+S. सार essence.] Fresh butter.

તક્ષક, *s. m.* [S.] Name of one of principal serpents of the Patala; son of Kadru and Kashyapa. 2. Name of the architect of the gods. 3. The chief actor in the prelude of a drama.

તક્ષશિલા, *s. n.* Name of an ancient town in the Panjâba; Taxila.

તખત, *s. n.* [P. तख़्त.] A throne; a royal seat. 2. A prominent place.

તખતનશીન, *s. m.* [તખત + P. नशीन sitting.] A king; a sovereign; a crowned king.

તખતી, *s. f.* [Ar. तख़्ती.] A piece of paper cut and shaped as a model by which to form other similar pieces. 2. A page; a sheet of paper; a little board used as a slate. 3. A plate.

તખતો, Same as તકતો *q. v.*

તખ્ત, Same as તખત *q. v*

તખ્તતાઉસ, *s n.* [તખ્ત+P. ताउस a peacock.] The peacock throne.

તખ્તનશીન, Same as તખતનશીન q. v.

તગડ, s f. Exhaustion 2. Walking on foot Pressure and labour of work.

તગડવું, v. t. To exhaust; to tire. 2. To make walk; to cause to walk fast; to make trudge. 3 To take work from.

Id. તગડી કાઢવું-મૂકવું To drive away.

તગડાવું, v. i. To be tired out. 2. To be made to trudge. 3. To be made to work. 4. To be driven away.

તગડિયું, adj. m. f. n. [See below.] Three-folded.

તગડો, s. m. [S. त्रिक a triad + ડ dim.] The figure 3; three. 2. A plump.

Id. તગડા જેવું Plumpy and fat.

તગણું, Same as તગણું q v.

તગણ, s. m. [S] One of the eight syllabic feet in prosody; — — ⌣ (long, long and short)

તગણું, adj. m. f. n. [ત્રણ + S. गुण multiplication.] Three-fold; three times.

તગતગ, adv. Sparkingly; in a shining manner.

તગતગવું, Same as તગતગવું q. v.

તગતગતા કરી કરમાં આપ્યા, અમિઓ પામ્યા હેત.—પ્રેમાનંદ.

તગતગવું, v. i. [Redup. of તગવું.] To shine very brightly.

તગર, s. f. n. [S.] Name of a flowering shrub. Veleriana hardwickii. N. O. Veleriaceæ

તગરગંઠોડા, s. m. pl. [તગર+S. ग्रंथि a knot] The rhyzome of Veleriana plant

તગવું, v. i [S. तिग् to ooze] To shine; to appear bright.

તગાળો, } Same as તગાળો, તગાડો q. v
તગાડો, }

રૂપના પાણી પાયોઠારૂં આપવા તગારો કરતા હતા.—શ. લ. ક.

તગારૂં, s. n. [P. तगारह.] A bricklayer's trough; a hod. 2. Belly; stomach.

Id. તગારૂં ભરવું To gorge oneself.

તગારૂં ફેળીને ઉદર દુખે પેટ.—શામળ.

તગાવી, s. f. [Ar. तक़वी.] Advance of money made by Government to the cultivators on interest.

તગેડવું, Same as તગડવું q. v.

તગેડો, s. m Same as તગડ q. v.

તંગ, adj. [P.] Tight; straitened; pressed; pinched. 2. Narrow; close. 3. Scarce. 4. s. m. A horse-belt; the belt by which the saddle is fixed tight on the back of a horse. 5. A garter.

Id. જીવ તંગ રહેવો To be sparing in spending money 2. To feel uneasy; to be anxious. તંગ બજાર A tight market; a market in which the supply is less than the demand. તંગ કસવો-ખેંચવો To fix the saddle or harness tight on the back of a horse.

તંગડી, s. f. [ટાંગ+ડી dim.] The leg. 2. A short tight trouser, covering the legs, for little children.

તંગલ, s. n. Name of a gold ornament of a single wire to be worn on the ears.

તંગાલા, } Same as તંગી q. v.
તંગાલા, }

તંગોડીઓ, s. m. [See ટાંગ] Name of a kind of tight trousers

તંગી, s. f. [See તંગ.] Straitness of circumstances; pinched state; closeness; embarrassment 2. Scarcity; deficiency; want 3. Poverty; penury; tightness; narrowness

Id. તંગી વેઠવી To suffer embarrassment; to feel a pinch. તંગી પડવી To fall short of; to be scarce.

તજ, s. f. [S त्वच्, त्वचा the skin] Cinnamon. Name of a plant. Cinnamomum cassia. N. O. Lauraceæ.

તજખરો, s. m A superficial examination. 2. Auditing, checking; examination.

Id. તજખરો લેવો To audit; to examine the accounts.

તજન, s. n. [S त्यज् to abandon] Abandonment.

તજવીજ, s. f. [P. तजवीज़.] Inquiry; investigation, search; scrutiny. 2. Considering; contriving; planning; arranging; attempting. 3. An effort; an endeavour; a contrivance; a plan.

Id. -ની તજવીજ કરવી To make an arrangement about. to take steps in the matter of. તજવીજ લેવી-રાખવી To take care of, to look after.

તજવીજદાર, s. m. [તજવીજ+P. दार having] An examining officer.

તજવીજ[illegible], s. f [See above.] The office or th[illegible] an examining officer.

તજવું, v. t. [S. त्यज् to abandon.] To abandon; to forsake; to quit; to desert; to give up; to resign; to leave. 2. To avoid; to shun.

તજઝરપો, s. f. [S. त्वचा skin+घर्म heat.] Name of a kind of disease of the skin.

તજાવવું, v. t. [See તજવું.] To cause to abandon or resign; to cause to leave.

તજાવું, v. i. [See તજવું.] To be left; to be given up; to be abandoned; to be deserted.

તજી, Same as ત્યજી q. v.

તટ, s. m. [S.] A shore; a margin; a border; a side; a bank; a declivity. 2. A part of the body which has sloping sides, e. g. કુલ્લા, ભોંગ્રાદિ etc.

તટપથ, s. m. [તટ+S. पथ a way.] The length or extent of the bed of a river; the bed of a river.

તટરેખા, s. f. [તટ+S. रेखा a line.] A coast-line.

તટસ્થ, adj. [તટ+S. स्था to stand.] Indifferent; unconcerned; neutral. 2 Astonished; wonder-struck. 3. s. n. That property of a thing which is distinct from its nature, and yet is the property by which it is known.

તટસ્થપણ, s. n. [તટસ્થ+S. त्व a suffix forming a noun.] Neutrality; indifference.

પૂર્ણ તટસ્થપણ સંભવતું જ નથી.—કાન્તિ.

તટિની, s. f. [S.] A river. 2. A stream.

તડ, s. f. [See તડવું.] A split; a breach. 2. s. n. A division; a sect; a party; a schism. 3. A feud in a caste causing dissension and a split. 4. A green spot in a desert; an oasis.

Id. તડ આવવી-આવવાં-પડવી-પડવાં To be split up, તડ આણવી-આણવાં-પાડવી-પાડવાં To cause to split; to bring about a division; to give rise to a schism.

હું તડાવેલી તે એની મીં જ રે.—નર્મદ.

તડકો, s. m. [S. तप् to be heated.] Sunshine; sunbeam; rays of the sun. 2. Heat. 3. A difficult and straitened circumstance.

તડકો છાંયડો, } તડકાછાંયડી, } તડકાછાંયડીઓ, } s. m. [તડકો+છાંયડો, છાંયો, shade.] Name of a game for children. 2. Sorrows and pleasures of life.

Id. તડકો છાંયડો જોવો To experience the sorrows and pleasures of the world. 2. To be well-versed in the ways of the world.

તડકોછાંયડો તો એક વાર દરેકને આવે છે.—સુમિત્રાચંદ્ર.

તડંગ, s. n. A cover for a sword.

તડંગ સમેત તે તલવાર લબડતી.—પદ્મનાભ.

તડંબુમ, adv. [Imit.] With a loud sound (of a drum).

તડતડ, s. n. [Imit.] The splitting and spluttering of things frying or parching. 2. The cracking sound of a smart caning. 3. The popping of a brisk musket fire. 4. adv. Violently; roughly (tearing, etc.). 5. Snappishly; impertinently; outright; with plain and plump speaking; rattlingly; railingly; sharply and clamorously. 6. Briskly; smartly; energetically. 7. Repeatedly; one after the other. 8. s. f. Any cracking, snapping, sharp rattling sound, etc. 9. Haste; hurry.

Id. તડતડ તૂટવું-ફાટવું To break or split with a cracking noise.

હાથ માંહી બાણ ખેંચીને તડતડ તોડી મૂકી.—ભોજ.

તડતડવું, v. i. [Imit.] To make a cracking noise; to split or break with a cracking noise. 2. To speak with a loud noise in reply.

તડતડાટ, s. m. [તડતડ+S. वृत्ति state.] A cracking noise. 2. Speaking without stopping. 3 The state of having airs.

તડતડિયું, s. n. Fuel which makes a crackling sound or throws out sparks, while burning.

તડંતડા, *s. f.* [Redup. of તડવું.] A sharp exchange of words. 2. Striking. 3. A quarrel.

તડપડ, *s. f.* [See તડફડવું.] Struggles; a conflict. 2. Activity; briskness. 3. Speaking fearlessly and disrespectfully. 4. Possessing airs 5. *adj.* Unrestrained.

તડપડાટ, *s. m.* [તડપડ+S. વૃત્તિ state.] Struggles, a conflict. 2. Activity; briskness; uneasiness. 3. Wrath; anger.

તડપવું, *v. i.* To struggle. 2. To wait for.

વારેવારે મુખ મારે મુંખાસા તે તડપી રયા પણ નાના.—ખબરદાર.

તડફડવું, *v. i.* [See તરફડવું.] To toss about with violent agitation; to flounce; to flounder. 2. To fume and chafe; to stamp and storm; to flutter; to palpitate. 3. To struggle.

તડફડાટ, *s. m.* [તડફડવું+S. વૃત્તિ state.] Fuming and chafing; flutterings; storming; struggling.

તડબુચ, *s. n.* [S તર્બુજ.] A water-melon.

તડબુચી, *s. f.* [See above.] Name of a plant. Citrullus vulgaris. N. O. Cucurbitaceæ.

તડમડ, *adv.* Precipitately ; hurriedly ; hastily. 2. As one thinks; immediately; fearlessly. 3. *s. f.* A sudden breach of affection.

તડવા, } તડવી, } *s. m.* [તડ a party; a schism+S. વાહી the leader *fr.* વહ્ to lead; to carry.] The leader of a party or schism.

તડવું, *v. i.* To run to strike; to run to attack; to attack. 2. To oppose; to rise in revolt.

તડાક, *adv.* [તડ imit.+S. कार the sound.] Swiftly; quickly; at once; with a stroke. 2. Suddenly.

Id. તડાક દઈને તડાકીઓ કે મુકી મારે બસ A witty person would readily return a joke or pay in the same coin.

એવું કહેવામાં કર્તાનુક નહીં, ત્યારે તડાક દેશો ફાવ્યો.—પ્રેમાનંદ.

તડાકભડાક, *adv.* [તડાકો+ભડાકો explosion.] At once; with one stroke or blow. 2. Suddenly.

તડાકાખોર, *adj.* [તડાકો+P. खोर enjoying] Gossiping; talkative.

તડાકાબંધ, *adv.* [તડાકો+S. बंध् to bind.] At a stroke or blow; suddenly; quickly.

તડાકી, *adj.* [See તડાકો.] Gossiping; telling false stories. 2. *s. m. f. n.* An idle tattler; a gossip.

તડાકિયણ, *s. f.* [See તડાકો.] A female gossip.

તડાકિયું, *s. n.* A gossip. 2. *adj. m. f. n.* Emitting a sound. 3. Gossiping; talkative.

તડાકિયેણ, Same as તડાકિયણ *q. v.*

તડાકિયો, *s. m.* A gossip.

તડાકિદાસ, *s. m.* [તડાકી+દાસ a term of respectful address.] A gossip; an idle tattler.

તડાકો, *s. m.* [તડ imit.+S. कार the sound.] A sounding blow or stroke; a crack; a clash; a clatter; a collision of two bodies. 2. Bustle; briskness; dim and clamour. 3. Force; sharpness; severity; an animated course or full flow. 4. A peal; a blast; a roar. 5. A speech very wide of the truth; a boisterous false speech; a gossip; an idle tale. 6. A sudden gain; good luck; a profit.

Id. તડાકા મારવા-હાંકવા To tell stories very wide of the truth; to tell idle tales. ઉપર તડાકો પડવો To be subjected to a blow; to receive a blow. તડાકો પડવો-લાગવો-ફાવવો-ચાલવો To be successful in a hazardous business. પહેલે જ તડાકે At the very first stroke. 2. With the enthusiasm generally shown at the beginning of a business.

બીજે નહિ બળવાન તેવા સુણી તડાકા,—દલપતરામ.

તડાગ, Same as તડાક *q. v.* 2. *s. n.* [S.] A tank; a pond.

પરમ ન પામીયે, વસ્ત્ર તડાગમાં.—અખ્ખા.

તડાફીડ, Same as તડાપીટ *q. v.*

તડાતડ, *adv.* Briskly. 2. Repeatedly. 3. With a sound. 4. Same as તડાતડી *q. v.*

તડાતડી, *s. f.* [Imit.] An altercation; a noisy quarrel. 2. Competition; rivalry. 3. Hastiness; haste.

તડાતુંબ, *adv.* [તડ imit.+તુંબડી a gourd.] Inflated and glossy (of the skin or a full leather bag); swollen; very tight.

તડાપીટ, *s. f.* [તડ imit.+પીટવું to beat.] Beating repeatedly and severely.

તડામાર, *adv.* [તડ imit.+મારવું to strike.] At a stroke or blow; briskly; rapidly; quickly. 2. *s. f.* Beating severely and repeatedly. 3. *s. f.* Haste; hurry.

કરે બધાનું કામ તડામાર આવવા લાગ્યું,—ક. દા. કાં.

તાતામારી, s f [See above] Beating, repeatedly and severely 2 Haste hurry

તડિત્, } s f [S fr. તડ્ to strike] Lightning

તડિત પ તી ઝ ડે, પૂવની ... —નર્મદ

તડિત મેઘ મેઘ તડિત્ ... —દયારામ

તડિતા, s f [See above] Lightning

તડી s f [S તડ્, તડ્ to beat] Beating 2 A quick succession of blows in beating 3 A shower of abusive language 4 [S. તતિ so many] A close demand of many persons. 5 Same as તડીતડી q v

Id તડી પડવી To be subjected to a quick succession of blows 2 To be subjected to a shower of abusive language 3 To have a close demand of તડી દેવી To give a sound beating 2 To abuse severely

મારવાને અથ તડી ... —શામળ

તડીઉં, adj m [S તટ a shore] Situated on a sea-shore

તડીઆં નગર સર્વે પતંગોમાં —પ્રેમાનંદ

તડીંગો, adj m [તડતડ+ S અંગ the body] Fat and strong

તડીતડી } adv [See તડી] With hands or weapon held overhead 2 With a run to attack 3 Vehemently
તડીતડીને,

તડુકવું v i [Imit] To roar to bellow to shreak loudly and angrily

તડુકો, s m A sudden roar an angry or threatening voice

તડુકાતડુકી adv Walking leisurely 2 Running under a blow of a stick

તડુકવું, v t [S તડ્ to strike] To strike 2 To eat to swallow

તડેડાટ s m [તડ +S ... state] A sound produced at the time of splitting, or breaking

તડેમ ફેડે adv Really 2 Anxiously

તોલક Same as ત ... q v

તડોવડ } s f [S તુલ્યતા equality] Equality the like
તડોવડી

પતિવ્રત ... તડોવડે —દેવરત્ન

... —પ્રેમાનંદ

તણું Same as ... q v

તણખ, s f [the body + ... to scratch] An itching sensation 2 A smarting pain a twitching pain

તણખલી, s f [See below] A straw a blade of grass 2 A loop a hook

આ ... તણખલી —શામળ

તણખલું s n [S તૃણ grass + ... dim] A straw; a blade of grass 2 A trifle anything worthless insignificant, of no consequence of no weight, etc

Prov આવ્યોમાવ્યું ... તણખલાને તોલે An uncalled for person evokes no respect

... —પ્રેમાનંદ

તણખલાને ... —દેવરત્ન

તણખીઓ s m A lame ox.

તણખો s m [Imit] A spark of fire 2 A twitching pain

Id તણખા ... To emit sparks ... There is a twitching pain in several parts of the body

તણખવું, Same as ... q v

તણખ s f Name of the wood of the tree Ougeinia dalbergioides N O Leguminosæ. 2 Name of a jumping serpent 3 s n Name of an insect 4 A shooting pain

તણખવું, v i To be lame 2 To have a shooting pain in the muscles

તણખીલું, adj m f n Paining giving a smarting pain

ત...ઓ Same as તણખીઓ q v

તણૂકો s m A shade

તણાવું, v i [See તાણવું] To be drawn away to be carried away 2 To be dragged to be pulled 3 To be straitened 4 To be contracted 5 To be impoverished through extravagance 6 To rise in price 7 To be stiffened

Id તેના પૈસા તણાય ... His money grows less and less he feels the want of money he is gradually being reduced to poverty ... To spend beyond one's means ... He was reduced to poverty owing to his expenditure ... To be drawn by the influence of to be guided by to follow

submissively આસતા મસ્તકમાં તણાઈ જવું—તણાતું જવું To behave oneself according to the traditions or established custom 2 To be time serving તણાઈ જવું To be lean (of the body) 2 To be carried away by feelings 3 To be wafted or carried away to be fruitless to produce no effect 4 To be reduced to a worse condition

તણુવો, s m [See તાણવું] The string or rope between the axis and the yoke of a cart

તણી s f [See તાણવું] The rope bound to the middle pillar and to the bridle of a bullock in an oil mill in order to keep the bullock moving round and round 2 prep f The termination of the genitive case used in poetry belonging to appertaining to

તણું, prep n The termination of the genitive case used in poetry appertaining to belonging to

તણો prep m The termination of the genitive case used in poetry belonging to apper taining to

તતકાળ Same as તત્કાળ q v

તતક્ષણ Same as તત્ક્ષણ q v

તતખેવ Same as તત્ખેવ q v

કમળ પેરે હિત વિકસ્યું, મધુ મગટ થયા તતખેવ પ્રેમાનંદ

તતડવું v i [Redup of તડતડ crackling] To crack to crackle 2 To experience pain owing to a contraction of the muscles or skin 3 To give out a sound (of burning coal) to scintillate 4 To speak unrestrainedly or angrily

તતડાવવું, v t To cause to crack or crackle 2 To tighten 3 To chide to threaten 4 To cause to scintillate

તતડીઉં Same as તડતડીઉં q v

તતડીઓ Same as તડતડીઓ q v

તતિ s f [S] A series a row a line 2 An extent

તતિમ Same as પતિમ q v

તતુડી s f A small bugle

Id તતુડી તાનમાં આવવી To be overjoyed (of a child)

તતુડું s n A small bugle 2 An alarm

Id તતુડું ફૂંકવું To blow a horn or a bugle 2 To raise an alarm

તત્કાળ, adv [S fr તદ્ that+કાલ time] At the very same time instantly, immediately

તત્કાળીન adj [See above] Belonging pertaining or relating to that time

તત્ખેવ, Same as તતખેવ q v

તત્ક્ષણ adv [S fr તદ્ that+ક્ષણ a moment.] Instantly, immediately at that moment

આમરણથી પ્રમટ્યું પછી તત્ક્ષણ—ન બો રી

તતું } s m The letter ત 2 The sound of ત
તતો }

તતું બોલે આનંદે —નાકર

તત્ત્વ, s n [S fr તદ્ that+ત્વ a suffix showing ‘state or quality] Essential nature 2 Actual existence as opposed to unreal, fallacious illusory 3 A property 4 An element 5 A cream the pith essence the sum and substance the condensed strength 6 A first principle an axiom 7 The contents the purport 8 The chief portion an essential part 9 The real nature of the human soul, considered as one and the same with the Divine Spirit animating the universe 10 An epithet of Brahma (the Creator in the Hindu Trinity)

તત્ત્વગ્રાહી adj [તત્ત્વ+S ગ્રહ્ to take] Adopting the truth 2 Taking out the essence

તત્ત્વજ્ઞ adj [તત્ત્વ+S જ્ઞા to know] Knowing the truth 2 s m A philosopher 3 An epithet of Brahma

તત્ત્વજ્ઞાન s m [તત્ત્વ+S જ્ઞાન knowledge] A knowledge of the essential nature 2 Knowledge of divine truth or of the deity as the Truth or Reality knowledge of the substantial being 3 Philosophy

તત્ત્વજ્ઞાની adj m [See above] Knowing the Truth 2 s m f n A philosopher

તત્ત્વત adv [S] Truly really accurately

હિન્દ ભારત જ ન કર્મ એ ભરો એમ તત્ત્વત —ના દ ક

તત્ત્વતા s f [તત્ત્વ+S તા a suffix forming a noun] Truthfulness reality

તત્ત્વદર્શી s m [તત્ત્વ+S દૃશ્ દર્શ to see] One who sees or understands the truth a philosopher 2 adj Seeing the truth

તત્ત્વદૃષ્ટિ s f [તત્ત્વ+S દૃષ્ટ sight] Philosophical knowledge perception

તત્ત્વન્યાસ s m [તત્ત્વ + S ન્યસ placing a mark] A ceremony performed in honour

of Vishnu consisting in the application of mystical letters or other marks to different parts of the body whilst repeating certain prayers

તત્ત્વમસિ, *s n* [S *fr* तद् that+त्वम् thou+ असि art *fr.* अस् to be] [Lit] "Thou art That," being the highest teaching of the Vedanta philosophy 2 The highest truth 3 The essential and the most valuable part of a thing

તત્ત્વવાદ, *s m* [તત્ત્વ+S वाद a discourse] A discourse about philosophy

તત્ત્વવાદી, *adj* [See above] Discoursing on or arguing about philosophy

તત્ત્વવિદ્યા, *s f* Same as તત્ત્વજ્ઞાન *q v*

તત્ત્વવેત્તા, Same as તત્ત્વજ્ઞાની *q v*

તત્ત્વાતીત, *adj* [તત્ત્વ+S अतीत gone beyond] Gone or existing beyond the influence of the elements

તત્પદ, *s n* [S तद् that +पद a place] The God head, the Deity 2 Beatitude

તત્પદાર્થ, *s m* [S तद् that+पदार्थ an object.] Supreme Being, God

તત્પર, *adj* [S तद् that + पर intent on] Devoted intent diligent attending closely and anxiously 2 Ready, prepared (of a person)

પામે છે જ્ઞાન શ્રદ્ધાળુ, તત્પર ને જિતેન્દ્રિય —ના ક કે

તત્પરતા, *s f* [તત્પર+S ता a suffix forming a noun] Readiness 2 Diligence intentness, devotedness

તત્પરાયણ, *adj* [તત્પર + S अयन (अयण) going] Solely devoted or attached to anything

તત્પુરુષ *s m* [S तद् that + पुरुष God a person] The original or supreme Being 2 Name of a class of compounds in grammar, in which the first member determines the sense of the other membe s or in which the last member is defined or qualified by the first without losing its original independence

તત્ર, *adv* [S] There in that place, there in 2 Thither to that place

તત્રભવતી } *adj f*
તત્રભવાન્, } *adj m* [S तत्र there + भवत् an honorific pronoun] Respectable, honourable his or her honour; his or her reverence, worthy (an honorific title given to persons not near the speaker in a drama)

તત્રસ્થ, *adj* [S તત્ર+S स्था to stand] Standing there, belonging to that place

તથાપિ, *conj* [S] Nevertheless notwithstanding that, still, yet, even then

તત્સમ, *adj* [S तद् that + सम identical] Originally sanskrit, and used in Gujarati in the original form (of a word)

તથ, Same as તિથિ *q v.*

તથા, *adv* [S तद् that+था an adverbial suffix showing "manner"] So, like, after that manner 2 *Conj* And, also, as well as 3 *s f* Extension, expansion continuation 4 Regard concern, care

Id હવે હું તથા કરવી મૂકી દે Now give up prolonging your story don t spin out story એની અને શી તથા પડી છે ! I have no concern with him

તથાગત *s m* [તથા + S गत departed] Buddha 2 *adj* Being in such a state as that of Buddha

તથાપિ, Same as તત્રાપિ *q v*

તથાસ્તુ *adv* [તથા+S अस्तु let it be *fr.* अस् to be] Let it be so, so be it 2 *inter* Amen !

તથાસ્વરૂપ, *adv* [તથા + S स्वरूप one s own form] Uncertain hesitating

તથી, Same as તિથિ *q v*

તથૈવ, *adv* [તથા + S एव indeed] In that manner even so just so, exactly so

તથ્ય *adj* [S] True real, genuine 2 Advantageous 3 *s n* Reality, truth

તથ્યભાષી, *s m f n* [તથ્ય+S भाष् to speak] A truth-teller

તદઉપરાંત, Same as તદુપરાંત *q v*

તદન, *adv* [S तद् that+अनु like, after] Wholly altogether entirely, utterly, totally, completely, thoroughly

તદનંતર, }
તદનન્તર } *adv* [S तद् that+अन्तर another, अनन्तर immediately following] Next to that, immediately after that, thereupon 2 Totally, wholly quite

તદનુસાર, *adv* [S तद् that + अनुसार conformity to.] Accordingly, similarly

તદપિ, *adv* [S तद् that+अपि even.] Notwithstanding however even then

ઇચ્છા એ મુનિ છે તદપિ, મૂઢ કરે અવિનાશી —દયારામ

તદબીર, *s f* [P. तद्‌बीर.] A plan, a contrivance, a measure, an expedient, a device
પ્રિય સખી સાથે તે એવી તદબીરથી ચાલશું જેથી.–ઝ.ઉ.ચા.

તદર્થે *adj* [S. तद्‌ that + अर्थ an object] For that purpose; for the sake of that

તદા, *adv* [S तद्‌ that + दा an adverbial suffix showing "time"] Then, at that time

તદાકાર, *adj* [S तद्‌ that + आकार form] Having the same form, of the same sort 2. Absorbed in that, devoted to that.

હરિભગત મહેતો તદાકાર—પ્રેમાનંદ.

તદાકાળ, *adv* [તદા+S. काल time] At that time, then

તદાકાળ શા કર એમ બોલ્યા, નાસાગીએ અવિનાશ –હરિદાસ.

તદુપરાંત, *adv* [S तद्‌ that + उपरि over, +अन्त the end] Moreover, in addition to that, again, also, over and above that

તદુપરિ, Same as તદુપરાંત *q v.*

તદ્ભવ, *adj.* [S तद्‌ that + भव arising from.] Derived from an originally sanskrit word, and used in Gujarati in a slightly or greatly changed form.

તદ્રૂપ, Same as તદાકાર *q. v.*

તદ્રૂપતા, *s f* [તદ્રૂપ +S ता a suffix forming a noun] Equality, uniformity, sameness

તદ્વત, *adv* [S तद्‌ that + वत like] Like that in that manner, so also

તન, Same as તદ *q v.* 2 *s m* An offspring; a child

Id. તનમનધનથી At any sacrifice, at any risk. તન તોડીને-તનથી-તન થઈને Heartily, sincerely 2 At great personal sacrifice, at great personal inconvenience તન તાણીને Attentively, carefully

તન તોડી કરીએ પરમાર્થ—લલિત

રોકની હમ્મત તન તાણીને કરી —દ. કા. સં

તનક, *adj* [S. तनु small, little + क dim] Small, little

નહાની તે નીચી પહુ઼ી, તનક નહેમે કાન —આખ્યાન

કેહવું બન તમ અમના કેર? તનક વાત ને હેમાં રે –પુષ્ણાબાઈ.

તનખ, *s f.* A burning sensation, a smarting pain 2 Name of a defect among cattle, lameness

તનખાવવું, *v t.* To harass. 2. To annoy, to tease. 3. To be angry with

તનખો, *s m* A spark 2 [તન + P. ख्वास्तन्‌ to desire] An assignment from the revenues for an officer's personal expense 3 A standard rent roll of villages 4 A salary. 5. A claim, a right.

Id તનખા મારવા To throw out sparks of resentment 2 To taunt

આ શહ્રાનો તનખો નહુની અવસ્થામાં પ્રગટાયો હતો –ગો મા ત્રિ.

તનખો ગમે તેટલો મળે પણ કામ કરવા તૈયાર છે —ક ટૂ કં.

તનડું, *s n.* [તન + ડું dim.] The body (said in endearment)

તનતાપ, *s m.* [તન + S. ताप heat] Bodily sufferings, bodily pain.

તનદુરસ્ત, *adj.* [S तनु the body + P दुरुस्त right] Healthy 2 Vigorous; hale.

તનદુરસ્તી, *s f* [See above] Bodily health; bodily vigour 2 Sound health.

તનન } *adv* [Imit] Running over the
તનનન, } notes of music in tuning the voice. 2 Humming a tune

તનબદન, *adj* [P.] Sincere; hearty. 2. Faithful, trustworthy

તનમન, } *adv* [See તનમય.] Being
તનમન-તનમન, } absorbed in 2 Being impatient 3 Being excited

તનમનધન, *s n pl* [તન+S. मनस्‌ the mind +धन wealth] [Lit] The body, the mind, and one's wealth 2 All that one loves, the highest object of one's ambition

તનમનાટ, *s m* [તન્મય+S. वृत्ति state] Absorption of the mind 2 Impatience of the mind with regard to an obstacle, impatience 3. Excitement 4 Eagerness

તનમનીઉં, *s. n* Name of a kind of flower. 2 Name of a plant Gynandropsis pentaphylla N O Capparideæ 3 A kind of neck-ornament worn by women.

તૂસી, તનમનીઉં, ચાર ચોરે ચ ત.—દયારામ.

તનય, *s m* [S] A son

તનયા, *s f.* [S] A daughter.

તની, *s m* [See તાણો] A thread, a wire. 2 An incantation 3. *adv* Precisely, exactly, accurately.

તનીઓ, *s. m.* [See તની] A coat, a shirt

તનુ, *adj.* [S.] Thin; emaciated. 2. Small; scanty; little. 3. Beautiful; handsome. 4. *s. n.* [S.] The body.

સુર ધનુ તણો સાનુ ગોરી તણી તનુ દીસતો.—ન. કા. દો.

સોત વદન તનુ તનુ તન કોઈ,—બારેત.

તનુજ, *s. m.* [તનુ+S. जन् to be born.] A son.

તનુજા, *s. f.* [See above.] A daughter.

તનુતા, *s f.* [તનુ + S. ता a suffix forming a noun.] Smallness; littleness. 2. Thinness. 3. Tenderness.

તનુત્રિ, *s. n.* Name of a mammalian animal; armadillos.

તનુધારી, *adj* [તનુ + S. धृ to hold.] Having life or a body. 2. *s. m. f. n.* A person or animal taking life or body.

તનુરુહ, *s. m. n.* [તનુ+S. रुह growth.] The hair of the body. 2. The feather of a bird.

તનેરો, *s. m.* A kind of ear-ornament worn by women

તંત, *s. m.* [See ટંટો.] Argument; discussion. 2. A quarrel. 3. [See તંતુ.] The thread or connection of events. 4. Relatedness. 5. Pursuit; following. 6. *adv.* Extremely. 7. Wholly; quite 8. Fully.

Id. તંત કરવો—તાણવો To discuss. 2. To oppose. તંત લેવો To pursue; to follow.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ શે વિલાપ, તંત કરતાં તરો.—વલ્લભ.

ધર્મ સતવાદી ભીમસંત, સહદેવ જોશી જાણે તંત.—અખો.

તંતની, Same as તનતુની *g. v.*

તંતર, Same as તંત્ર *g. v.*

કામણ, ટુંમણ કેરાં તંતર.—ન્રી. કા. દો.

તંતરવું, *v. t.* To deceive. 2. To seduce after deceiving a woman.

તરવું, તતરવું ને તતરવું એ ભાઠે આપ કહાય.—દ. કા. કો.

તંતુ, *s m.* [S. *fr.* तन् to stretch] A thread; a string; a chord; a fibre; a filament; a capillament; a tendril.

Id. જ્ઞાનતંતુ A nerve.

તંતુ એ અવધિર હા ! તુટિયો આશા તણો.—ન. કા. દો.

તંતુકીટ, *s. m.* [તંતુ+S कीट a worm.] A thread-worm. 2. A silk-worm.

તંતુક, *s.* n [S. तंतुक the fibrous root of a lotus+क dim.] A tendril. 2. Tentacle.

તંતુવાદ્ય, *s. n.* [તંતુ+S. वाद्य a musical instrument.] A string instrument.

તંતુવાય, *s m.* [તંતુ + S. वाय weaving.] A spider. 2. A weaver.

તંતુસ્થિત, *adj.* [તંતુ + S. स्था to stand.] Adnate.

તંતોતંત, *adv.* Fully; being filled to the brim. 2. Exactly according to the number.

ગણી જોયાં ખાઉં ઉઠયાં તંતોતંત.—પ્રેમાનંદ.

તંત્ર, *s. n.* [S.] A ceremony; a formality; action as opposed to contemplation; a bodily act as opposed to a mental or spiritual act. 2. Handiwork; handicraft; legerdemain; a sleight of hand. 3. A system. 4. A troublesome or tedious work. 5. Principal doctrine. 6. A spell. 7. Administration; government.

તંત્રખેલ, *s. m.* [તંત્ર+ખેલ a performance.] A magical performance.

તંત્રણ, *s. n.* [S.] Maintenance of order; government.

તંત્રતા, *s. f.* [તંત્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Dependence; subjection.

તંત્રપણું, *s. n.* Same as તંત્રતા *g. v.*

તંત્રી, *s. f.* [S.] A chord; a string (of a musical instrument). 2. A bow-string. 3. The wire of a lute. 4. *s. m.* An editor (of a newspaper). 4. A manager.

વીણાતંત્રી વિષે રમતી અંગુલિઓ સપ્રેમ.—ન. કા. દો.

તંદુરસ્ત, Same as તનદુરસ્ત *g. v.*

તંદુરસ્તી, Same as તનદુરસ્તી *g. v.*

તંદુલ, *s. m.* [S. तंडुल.] Grain after threshing, unhusking or winnowing.

તંદોરો, *s. m.* Name of a kind of ear-ornament.

તંદ્રા, *s. f.* [S.] Lassitude; weariness; fatigue; exhaustion. 2. Sleepiness; sluggishness.

આવી નિદ્રા કોઈને, તો કોઈ તંદ્રામાં તણાયા.—વલ્લભ.

તંદ્રાલુ, } તંદ્રાળુ, } *adj.* [તંદ્રા + S. आलु having.] Tired; weary; exhausted. 2. Sleepy; sluggish.

તન્મનાટ, Same as તનમનાટ *g. v*

ઊભો રહી અબોલ તન્મનાટ અમ તણો.—કવિત.

તન્મય, *adj.* [S. तद् that+मय filled with; full of.] Absorbed in that; engrossed in that. 2. Identical with that; become one with that.

તન્મયતા, *s. f.* [તન્મય+S. ता a suffix forming a noun.] Absorption in that. 2. Identity with that.

તન્માત્ર, *s n* [S तद् that+मात्र only] An archetype or subtle rudiment of any of the five forms of elementary matter (such as શબ્દ, રસ, સ્પર્શ, રૂપ અને ગંધ) 2 *adj* Nothing else, simple, pure, only 3 *adv* Merely that only a trifle

તન્વંગી, *s f* [તનુ tender+S अंग the body] A slender and delicate woman

તન્વી, *s f* [S] A slender woman, a delicate woman

તપ *s n* [S *fr* तप् to be hot, to undergo penance] Austerity, penance mortification of the flesh, the practice of mental or personal self denial, the infliction of bodily tortures 2 A term of twelve years 3 Duty the special observance of certain vows 4 Adoration devotion 5 *s f* Heat 6 A slight fever

Id તપ કરવુ-તપવું-આદરવુ To perform a penance

Prov તપને અંતે રાજ, ને રાજને અંતે તપ Religious austerity leads to luxury, and *vice versa* તપ ગીધે બાવો ન થવાય It is not the cowl that makes the monk it is not the gay coat that makes the gentleman.

તપખીર, *s f* Snuff, powdered tobacco

તપખીરિયું, *adj m f n* Snuff coloured, brown dark gray

તપગચ્છ, *s m* [તપ + S गच्छ a tree] A person of one of the Jaina sects

તપત *s f* [S तप्त heated] Fever

તપતિ, *s f* Name of the daughter of the sun

તપન, *s m* [S] The sun 2 *s n* [S तप् to burn] Heat burning 3 Paining

તપન તપે છે સદંદા, જે મહા અવનનો ભૂપ રે—પ્રેમાનંદ

તપનમુખ, Same as સૂર્યમુખી *q v*

તપની, *s f* [S तप् to be hot] Heat

તપની રાતે મૂરખ 1 તાપે સુકન વાસમા રે —કૌત

તપેલો, Same as તપેલો *q v*

તપવું, Same as તપાવવું *q v*

તપવું, *v i* [S तप् to be hot] To be hot to burn to shine to glow to give light and heat 2 To shine in full splendour 3 To be in a passion or fume 4 To delay to tarry 5, To undergo (a penance)

Id તપી જવું To get angry to be excited. તપ્યા કરવું To wait for તપ તપવું To undergo a penance

તપશ્ચર્યા, *s f* [S तपस् penance + चर्या conduct] The practice of austerity, religious mortification

તપસી, Same as તપસ્વી *q v*

Prov તપસી પડ્યા તપસી Ascetics often swerve from their vow

તપસીલ, તપસીલ, } *s f* [Ar] A detailed account or statement 2 The details

તપસીલવાર, તપસીલવાર } *adj* [તપસીલ તપસીલ + વાર having] Containing the details detailed, in full details

તપસ્યા, *s f* [S] Religious austerity, penance

તપશ્ચિર્યા, *s f* [S] Religious penance 2 Devotion

તપસ્વિની, *s f* [S] A female ascetic

તપસ્વી, *adj* [S तपस्विन्] Engaged wholly in the exercise of devotion and mortification 2 *s m* An ascetic

તપાડવું, તપાવવું, } *v t* [See તપવું] To warm to heat 2 To make one wait to detain 3 To inflame, to make one angry 4 To harass

તપાસ, તપાસણી, } *s f* [Ar तपास] An inquiry an examination, an investigation an inspection.

Id તપાસ-તપાસણી કરવી To make an inquiry, to examine minutely, to scrutinize તપાસ-તપાસણી ચલાવવી To carry on an inspection or a secret inquiry or a police inquiry તપાસ-તપાસણી ચાલે છે A secret inquiry or a police inquiry or an inspection is in progress તપાસ મળે છે-લાગે છે A clue is found મૂળ-પહેલી તપાસણી The examination-in-chief (of a witness) આડી-વિરુદ્ધ તપાસણી The cross examination (of a witness) ફેર-બીજી તપાસણી The re examination (of a witness)

તપાસણી કામદાર, *s m* [તપાસણી+કામદાર an officer] An auditor

તપાસનાર, *s m f* [See below] An examiner, an inspector 2 A guardian

તપાસવું, *v t* [See તપાસ] To inquire to scrutinize to test to try 2 To compare to inspect to collate 3 To watch to guard to take care of 4 To be careful about.

Id સાખી તપાસવો To examine a witness ગજુ તપાસવું To look into one's means તપાસીને બોલવું To speak with care

Prov પહેલાં પોતાનું ઘર તપાસવું Charity should being at home 2 Physician I cure thyself !

તપાસાવવું, *v t* [See તપાસવું] To get examined to get scrutinized 2 To get compared to get inspected

તપાસાવું, *v i* [See તપાસવું] To be examined to be scrutinized 2 To be inspected to be compared

તપાસીતપાસીને *adv* [Redup of તપાસવું] After a careful examination 2 With great care and attention

તપિત Same as તપ્ત *q v*

તપી }
તપીઓ } Same as તપસ્વી *q v*

તપેલી *s f* [See તપવું] A small culinary vessel 2 A large cooking pot of copper or brass

તપેલું, *s n* Same as તપેલી *q v* 2 *adj m f n* Heated hot 3 Excited

તપેસરી }
તપેશ્વરી } *s m* [See તપ+S ईश्वर God] An ascetic 2 *adj* Possessing the divine power of religious penance

તપો *adj m* [See તપગચ્છ] Belonging to the section Tapagachchha

તપોધન *adj* [S तपस् penance+धन wealth] Frequent or rich in religious penance austere 2 *s m f n* Name of person of a class of Brahmanas of the same name 3 An ascetic a devotee

તપોનિધિ *s m* [S तपस् penance+निधि a store] A store of religious austerities. 2 *adj* Very austere

તપોબળ *s n* [S तपस् penance + बल strength] Power acquired by religious austerities

તપોલોક *s m* [S तपस् name of one of the seven worlds+लोक a world] The region above the world called तपस्

તપોવન *s n* [S तपस् penance + वन a forest] A forest in which ascetics and devotees perform their austerities a sacred grove a penance grove

તપોવૃદ્ધ *adj* [S तपस् merit+वृद्ध old] Very ascetic very devout

તપ્ત *adj* [S *fr* तप् to be hot] Heated hot. 2 Red hot 3 Inflamed angry excited

તપ્તમુદ્રા *s f* [તપ્ત+S मुद्रा a mark] The stamps or marks on the body of a devotee of Krishna

તફ઼ે Same as તફ઼ડવું *q v*

તફ઼રેક઼, *adv* [See તફ઼ાવત] In disorder, in confusion 2 Being lost

Id તફ઼રેક઼ થવું To be lost not to be found તફ઼રેક઼ કરવું To lose to abstract to secrete to do away with

તફ઼સીલ Same as તપસીલ *q v*

તફ઼ાવત *adj* [Ar *pl* of तफ़रीक़ difference *fr* फ़र्क़ difference] Supernumerary

તફ઼ાવત *s m* [P] Difference dissimilitude disparity 2 Deviation variance discrepancy 3 Error inaccuracy incorrectness 4 Distance interval

તબો *s m* [Ar] A group a troop 2 A division a section

તબક *s f* [Ar] A plate a tray 2 *s n* A circular patch of ground 3 A storey a terrace

તબકડી *s f* [તબક+ડી dim] A small plate a flat dish or tray 2 The plate or dish of a metallic lamp

તબક્કો *s m* [Ar] A stage 2 A circumstance a position 3 A storey a terrace 4 A division a section

તબડક *adv* [Imit] With a peculiar sound (of a horse moving swiftly) swiftly fast 2 Absolutely (naked)

તબડકતોબડ *adv* [Imit.] Swiftly fast (of a running horse)

તબડકી *s f* [Imit] The sound of the hoofs of a running horse 2 A run

તબડાવવું *v t* To boil (of rice in curd) 2 To threaten

તબદુક *adj* Silent not speaking 2 Quiet not moving from one's place 3 Stupid foolish

તબલચી *s m* [તબલું+P ચી dim] One whose profession it is to play on a particular kind of drum a trobble player

તબલું, s. n. [Ar. तब्ल.] A kind of drum used as an accompaniment in singing to keep time; a trobble.

તબિયત, તબીઅત, } s. f. [Ar.] State of the body, as to health or disease 2. Constitution. 3. Disposition; temper of mind; humour; mood; temperament; nature.

તબિયતી, તબીઅતી, } adj. [See above.] Whimsical; prone to give oneself airs.

તબીબ, s m. [Ar.] A physician; a hakeem.

હકીમ કે તબીબની તંગમ નથી અને.—કલાપિ.

તબીબી, adj. [See above.] Of or relating to the profession of a physician; medical; a doctor's. 2. s f. The profession of a physician.

તબેલો, s. m. [P. इस्तबल.] A stable; a stall for horses and such other animals

તબ્બાક, s. m. [Ar] A cook. 2. A servant; a person who removes dishes.

રાંધ્યાં ધાન ખાસતાં ખાઈ અતીથારા તબ્બાક —પદ્માનાભ.

તમ, s n. [S.] Darkness 2. The blindness of anger. 3. [S. तमस्.] The principle of darkness (in Hindu philosophy); ignorance, as one of the three qualities or constituents of Created Existence (the other two being સત્ત્વ and રજ). 4. pron. [See તમે.] You (in poetry).

રહ્યું વિરોધે તમ તે સમાપ્યાં.—દલપતરામ.

એમ હંસો ગાઈ તમ તણાં રે.—કો. આ. ત્રિ

તમક, s. m. [S] Name of a kind of asthma.

તમકશ્વાસ, s m. [તમક + S. श्वास breath.] Flurried respiration.

તમંચો, s m. [P.] A pistol; a revolver.

તમણુ, Same as તમેણુ q. v.

તમણું, Same as ત્રમણું q. v.

તમતમાટ, adj [તમતમું + S वृत्ति state.] Pungent; acrid. 2. s. m. The state or quality of being acrid; acridity.

તમતમું, adj m. f. n. [Imit.] Pungent; acrid.

તમપદ, s. n. [તમે+S. पद a place.] Residence with You (i. e. God): identity with You.

તમપદનો લેખ લખી.—અવરીબાઈ.

તમર, Same as તમ્મર q. v. 2. s. n. [See below.] Name of a kind of wood.

તમરીઆં, s. n. pl. [See તિમિર.] A kind of wood used as fuel.

તમરું, s. n. [See તિમિર.] A kind of cricket that makes a shrill sound at night.

ખીજાઈ બોલું તમરાંની પેરે.—નમંદ.

તમસ, s n. [S.] Darkness. 2. Mental darkness; illusion; error. 3. Darkness or ignorance as one of the three qualities of Created Existence (the other two being સત્ત્વ and રજસ્).

તમસમાં તેમ મૂકેલો જન્મી છે કર્મ સંગીમાં.—ના. દ. ક.

તમા, s. f. [Ar.] Care or fear (respecting a thing or person). 2. Regard or consideration for a thing or person as being great or valuable. 3. Concern. 4. Necessity; want. 5. [S.] A night.

Id. તમા રાખવી To care for; to regard; to be concerned at. મારે તેની શી તમા છે ? What do I care for him ?

ન્હાલું છું, મારે તમ વગર કોની નથી તમા.—કોત.

ખલકની તમા નથી.—કલાપિ.

પોતે પૃથ્વીપતિ પછી કેના બાપની છે તમા—દલપતરામ.

તમાકુ, s. m. f. [P. तम्बाकू.] Tobacco. Name of a plant. Nicotiana tabacum N. O. Solanaceæ.

તમાચો, s. m. [P. तमाचे.] A slap on the face.

Id. તમાચો મારવો-એંચી કાઢવો To give a slap on the face. તમાચો મારી ગાલ રાતો રાખવો-મોં રાતું રાખવું [Lit.] To give oneself a ruddy appearance by slapping one's face. 2. To keep up an appearance of greatness even at much personal inconvenience.

પ્રસંગ સાચવવા તમાચો મારી ગાલ રાતો રાખવા.-કો. આ. ત્રિ.

દાખે દલપતરામ, ગરીબને હલે તમાચો.—દલપતરામ.

તમાણુ, Same as તમેણુ q. v.

તમામ, adj. [P.] Completed; perfected; finished; entire. 2 All. 3. adv. Wholly; entirely; without abatement or exception.

તમામી, s. n. Name of a cloth woven with silken and golden threads.

તમામીઅત, s. f. Completeness.

તમાલ, s. m. [S] Name of a tree Cinna-

momum tamal, or Cinnamomum eucalyptoides. N. O. Lauraceæ.

સાકરિયા તાલ તમાલ છ.—પ્રેમાનંદ.

ઘાટો તમાલો અને બીએ બાળમુકુંદ.—કે. કા. શુ.

પલાશનાં પલ્લવ નવાં શોભે તથા તમાલ.—દલપતરામ.

તમાલપત્ર, } s. n. તમાલપત્રી, } s. f. [તમાલ+S. पत्र a leaf.] The leaf of a Tamal or cinnamon.

તમાશાગીર, } તમાસગીર, } s. m. [તમાશો, તમાસો+P. गीर taking.] A spectator or by-stander. 2. A showman; a juggler; an exhibitor of snakes, etc.

તમાશો, } તમાસો, } s. m. [P. तमाशा a spectacle.] A show; a play; a farce 2. Sport; fun. 3. A sight; a spectacle.

Id. તમાશો કરવો To show a sight. 2. To disgrace. તમાશો જોવો To see a sight. 2. To enjoy a fun. તમાશો જોયાં કરવો To see another person's disgrace without endeavouring to save him.

Prov. તમાશાનું તેડું નહિ, ને ઇશ્કનું મૂલ નહિ No invitation is necessary to go to see a public spectacle, and no price can be put on a love affair.

તમિસ્ર, s. n. [S] Darkness.

તપન થતાં અસ્તય, રહેવું તમિસ્ર પાસે વિલય ન કરે.—ભરત.

તમે, pron. [S. त्वम्.] Ye; you.

તમેખુ, s. f. [S. तमोघ्न fire.] A large fire-place.

તમો, Same as તમે q. v.

તમોગુણ, s m. [તમસ્+S. गुण quality.] The principle of darkness, whence proceed folly, ignorance, worldly delusion, the blindness of lust, anger, pride, etc.

તમોગુણી, adj. [See above.] Hot-tempered: irascible; excitable; irritable.

તમોહર, s. m. [તમસ્ +S. हर to take away.] The sun.

તંબાકુ, Same as તમાકુ q. v.

તંબુ, s. m. [S. स्तंभ a pillar; a pole.] A tent; a pavilion.

Id. તંબુ ઠોકવો-મારવો To pitch a tent.

તંબુરી, s f. [See તંબુરો.] A small guitar.

તંબુરો, s m. [P. fr. Ar] A Turkish guitar with four wires. 2. A wry face. 3. A belly (expanded).

તંબોળ, s. m. [S. ताम्बूल.] The betel pepper. Chavica betel. N. O. Piperaceæ. 2. A betel-leaf with lime, catechu, and areca nut. 3. Deep red colour.

Id. તંબોળ છાંટવાની ક્રિયા The ceremony of spitting out the saliva of betel-leaves, etc., by the bride and the bridegroom on each other during the marriage-festivities. તંબોળ વહેંચવો To distribute dates, etc., among women at a marriage ceremony.

તંબોળ પારણાએ છે, ચુડએ નથી આવતાએ.—પ્રેમાનંદ.

તંબોળાતંબોળ, s m. f. [Redup. of તંબોળ.] Name of a ceremony at the time of marriage.

તંબોળી, s. m. [See તંબોળ.] A seller of betel-leaves, lime, catechu, and areca nut. 2. Name of a caste whose persons carry on the business of selling betel-leaves etc.

તંબોળીઉં, adj. m. f. n. [See તંબોળ.] Pertaining or relating to a betel-leaf and to a betel-leaf seller.

તંબોળીઓ ક્ષય, s. m. [તંબોળીઉં and S. क्षय a disease of waste.] Name of a kind of consumption in which the chest or cough is generally dry and no sputum is thrown out.

તંબોળીઓ સાપ, s. m. [તંબોળીઉં + S सर्प a serpent.] Name of a thread like worm found on a betel-leaf. 2. Name of a particular disease of the throat.

તમ્મર, s. f. [S. तिमिर darkness.] A swoon; giddiness; vertigo.

Id. તમ્મર આવી-આવવી To be giddy.

ખાઉં ફરીથી ફુ ખી હું તમ્મરે રે.—નર્મદ.

તયાર, Same as તૈયાર q. v.

તર, s. f. [See તરવું.] A ferry-boat; a raft; a float. 2. The cream of milk. 3. Crossing, passage. 4. adj. [P. तर wet.] Fresh; green; juicy. 5. Surpassing 6. Satisfied to one's fill. 7. Rich; opulent. 8. [S तर.] A taddhita suffix of the comparative degree.

Id. તેનું ખીસું તર છે His pocket is full; he is rich. તેનું મગજ તર છે He is contented and happy. તે નીશાથી તર છે He is fully under the influence of an intoxicant. ઉંચતર Higher.

Prov. તરમાં તર લક્ષતર Knowledge is power.

તરબ, s. f. A society of friends.

તરક, Same as તરફ q. v.

તરકચો, s. m. [P. तरक् a ditch+चेह् dim.] A drop. 2. A spray; a jet of a liquid. 3. Name of a cloth having small round dots printed on it.

તારીઓળ કેરા તરકચા, (તે) ત્યાં તારિકા અલ્પ છે.—પ્રેમાનંદ.

તરકટ, s. n. [તર્ક + S. ट dim.] A fabrication; a story invented to deceive, defraud, etc.; a fraud; forgery; imposture; deceit; knavery; trickery.

Id. તરકટ કરવું—કિયું કરવું-રચવું To get up a false case. તરકટ પકડવું—પકડી પાડવું To discover a fraud. તરકટ ઉઘાડું થવું To be exposed or revealed (of a fraud).

તરકટી, } adj. તરકટીઉં, } m. f. n. [See above.] Fraudulent; plotting; roguish. 2. Illegitimate; forged; not genuine.

Id. તરકટી દસ્તાવેજ A forged document; a forgery.

તરકડી, s. f. [See તરકડો.] A Mahommedan woman (used in contempt). 2. An insolent and shameless woman. 3. Name of a wild creeper.

Prov. તરકડી સતી થઇ Nothing is more harsh than a low man when raised to a certain height.

તરકડીઓ, s. m. A jolly fellow. 2. The clown in a drama; a buffoon.

Id. તરતબુદ્ધિ તરકડીઓ તે મુકો આરે બમ A ready-witted buffoon will soon return a taunt and pay one in the same coin.

તરકડું, adj. m. f. n. [See તર્ક.] Saucy; impertinent; insolent.

તરકડો, s. m. [See તર્ક.] A Turk. 2. A saucy, insolent fellow. 3. A Mahommedan (in contempt).

તરકવું, v. i. [See તર્ક.] To guess; to make out; to conjecture. 2. To build castles in air.

તરકશ, s. n. [P. fr. तीर an arrow + P. कशीदन् fr. S. कृष् to draw] A quiver for arrows.

ભાથા, તકગ, કટિમાં ધરિયાં, તરકશ તાતા તીર રે.—વલ્લભરામ.

તરકાણું, s. n. [See તુર્ક.] A body or company of Mahommedans. 2. A body of Turkish soldiers.

ગુજરાતીનું કૌળન કર્યું, જુ તરકાણું આવ્યું ત્યાં.—પદ્મનાભ

તરકારી, s. f. An esculent vegetable; greens; vegetables.

તરકીબ, s. f. [P.] A plan; a scheme; a contrivance; an arrangement.

તરકોશી, s. n. [S. त्रि three+कोश cover.] A ship having three pillars.

તરખટ, s. f. Trouble. 2. Trouble, care, management etc., involved in entertaining one's guests.

તરખડી, s. f. [S. तृण grass + खड grass + ડી dim.] A fine sort of grass.

તરખવું, Same as તલખવું q. v.

તરખૂણીઉં, adj. m. f. n. [S. त्रि three+कोण an angle.] Three-angled; having three corners or sides.

તરગાળણી, s. f. A Taragala woman.

તરગાળો, s. m. A Taragala; an individual of a caste of the same name, who is a professional singer, dancer, and actor.

તરઘટ, s m. [તળિઉં + S. घट् to form.] The lower piece in the frame of a door; the threshold.

તરઘાયો, s. m. A fat and ugly form or figure. 2. A big drum. 3. A boy having fat and clumsy body. 4. A very big vessel.

તરંગ, s. m. [S.] A wave; a ripple on water; a billow. 2. Fancy; imagination. 3. A section (of a book).

તરંગિણી, s. f. [S.] A river.

તરંગિત, adj. [S.] Wavy; tossing with waves. 2. Tremulous. 3. s. n. Waving.

તરંગી, adj. [S. तरंगिन्.] Whimsical; capricious. 2. Wavy; unsteady. 3. Imaginative.

તરછ, s. f. [See તરછોડવું.] Arrogance; haughtiness

તરછટ, adv. [તરછ + S. ट dim.] Quite; wholly; completely.

તરછોડ, s. m. f. [See below.] Scorn; hate. 2. Feeling of pain in the muscles. 3. The act of putting aside scornfully.

તરછોડવું, v. t. [S तिरस् apart from+छुर् to cut.] To scorn; to hate. 2. To abandon; to leave or drive away scornfully.

તરછોડાવવું, v. t. [See above.] To get abandoned. 2. To get scorned or hated.

તરછોડાવું, v. i. [See તરછોડવું.] To be abandoned. 2. To be hated; to be scorned.

તરજ, s. m. Dread; fear. 2. Power; strength; vigour. 3. s. f. A sub-division of a musical air.

તરજાત, s. f. A low caste. 2. adj. Low born.

તરજુમીઆ, adj. f. [See below.] Translatory; peculiar to a translation (of a language).

તરજુમો, s. m. [P. तरजुमा translation.] A translation; a version; an interpretation; transliteration.

તરડ, s. f. [See તડ.] A split; a crack.

તરડવું, v. i. [See તડ.] To have a split; to crack. 2. To expand. 3. To be cross; to look angry.

આંખ તરડે, ક્રોધ કરડે, આવ્યો ખડગની મૂઠ.—પ્રેમાનંદ.

તરડાટ, s. m. [તરડવું+S. वृत्ति state.] Obliquity; a slant.

તરડાવું, Same as તરડવું q. v.

Id. તરડાઈને બોલવું To speak angrily; to use insolent and reproachful language.

તરણ, Same as ત્રણ q. v. 2. Same as તરણું q. v. 3. s. n. [S.] Floating; swimming. 4. A boat; a raft. 5. Margin money.

જર ત ણનો મેરૂ કરે, રાજ અપાવે રંકને.—સામળ.

તરણતારણ, adj. [તરણ+S. तारण rescuing.] Saving; protecting. 2. s. m. A saviour, a rescuer; a protector.

તરણિ, s. m. [S.] The sun. 2. s. f. A raft; a boat; a float.

જગતી પર જળધર કર્યો, સહિત તરણિ તણું રે.—પ્રેમાનંદ.

તરણી, [S.] A boat; a raft; a float.

તરણું, s. n. [S. तृण.] Grass in general. 2. Anything made of straw (used to denote worthlessness). 3. A blade of grass; reed; straw.

Id. તરણાવત્ Like grass; like chaff or straw. 2. Worthless; of no weight or consideration. તરણાં ચૂંટવાં To undergo great trouble without procuring the desired result. તરણાને તોલે Without weight; worthless. તરણાનો મેરૂ કરવો To make a mountain of a mole-hill. 2. To exaggerate.

Prov. તરણે ચોર, તે લાખે ચોર He that will steal a pin, will steal a greater thing. તરણાનો મેરૂ, ને મેરૂનું તરણું Vis major, a great change.

જેને માથે ધણી નહિ તે નારી તરણા તોલે —દલપતરામ.

તરણાંઓથે ડુંગર રે, ડુંગર કોઈ દેખે નહિ.—ધીરો.

તરણાનો મેરૂ ઈશ્વર કરે, અહંકાર ના આણવા.—સામળ.

ને ચૂકેલો તેની તરણાં સાથી આગો કરે નિદાન —ખબરદાર.

તરત, adv. [S. त्वरितं fr. त्वर् to hurry.] Immediately; instantly; quickly; directly; presently; fast; hastily; speedily.

Prov. તરત દાન મહા પુણ્ય He gives twice, that gives in a trice; Bis dat qui cito dat. તરત બુદ્ધિ તરકડીઓ મુકી મારે જમ A ready-witted baffoon will soon return a taunt and pay one in the same coin.

તરતપાસ, s. f. [Redup. of તપાસ.] A minute inquiry or investigation.

તરતમ, s. m. [S. तारतम्य distinction.] The substance; the chief object.

તરતી, s. f. Name of a plant. Capparis horrida. N. O. Capparidaceæ.

તરતીબ, s. f. [P.] Ordering; management; disposing of; providing or caring for; the due treatment and keeping of; method; regularity.

સરમીવર પૂરી લખું, તરતીબ સૌની રેવ.—સામળ.

ભાથ તણી તરતીબ પાથરણું પહેરું ભાતે—સામળ.

તરતીબતર, adj. [P. તરતીબ+S. तर the suffix for the comparative degree.] Manageable; convenient; suitable; fitting. 2. Good; excellent.

તરતું, adj. m. f. n. [See તરવું.] Floating; afloat. 2. That is in good hands and under profitable employment; engaged in a lucrative business, or one without risk; flourishing; prosperous.

તરંતી, Same as તરતી q. v.

તરધારું, adj. m. f. n. [S त्रि three+धारा an edge.] Three-edged. 2. [S. त्रि three+दोर a rope.] Having three threads. 3. [S. त्रि three+धार holding.] Having three substances in equal proportions (of a dish).

તરપંડી, Same as તરપિંડી q. v.

એકેક જણીને ત્યાં તરપંડી કરવાની હતી.—હ. કા. કો.

તરપત, adj. [See તૃપ્ત.] Satisfied. 2. s. f. [See તૃપ્તિ.] Satisfaction.

તરપડું, adj. m. f. n. Lean; weak.

તરપવું, Same as તલપવું q. v. 2. Same as તપવું q. v.

તરપિંડી, s. f. [S. त्रि three+पिंड a ball.] A religious ceremony performed on the anniversary of a person.

તરપેટ, s. f. [S. त्रि three+पथ a way.] A place where three different roads cross or meet one another; a tri-crossing.

તરફ, s. f. [Ar. तर्फ side] Side; quarter; direction. 2. Side; party; interest. 3. Margin; corner; part. 4. *prep.* Towards.

તરફડવું, Same as તડફડવું *q. v.*

તરફડી સીઝી રહેતાં થાશે શું લગ્નનું પૂરૂં.—લલિત.

તરફડાટ, Same as તડફડાટ *q. v.*

તરફડિયું, s. n. [See તરફડવું.] A struggle; tossing about (generally used in the plural as તરફડીઆં).

Id. તરફડીઆં ખાવાં-મારવાં To struggle; to toss about; to run here and there. 2. To compete. 3. To make vain attempts to surpass.

તરફણ, Same as તરફેણ *q. v.*

તરફદાર, *adj.* [તરફ + P. दार having.] Of the side or party; interested in one's favour; partial; leaning to a particular party.

તરફદારી, s. f. [See above.] Partiality; partisanship; espousal of a side, party, or cause.

Id. તરફદારી કરવી To be partial to; to show partiality to; to take the side of.

તરફાળ, s. f. [S. त्रि three+स्फाट् to break.] A quilt made of three pieces

તરફી, *adj.* [See તરફ.] Belonging to a party. 2. Partial.

Id. એકતરફી હુકમનામું An *ex parte* decree.

તરફેણ, s. f. [See તરફ] A side. 2. A party. 3. Partiality. 4. Name of a toothed tool used by agriculturists; a sowing machine.

Id. તરફેણ કરવી-ખેંચવી To take the side of; to speak in favour of; to side with.

તરફેણવાળું, *adj. m. f. n.* [તરફેણ + વાળું having.] Partial. 2. *s. m. f.* A partisan.

તરફોડવું, *v. t.* [See તરફડવું.] To abuse 2. To struggle. 3. To despise. 4. To be respectful to.

તરફોડો, *s. m* [See તરફડવું.] Pretended anger; a false quarrel. 2. A vain struggle.

તરબકવું, *v. i.* To boil and become thick.

તરબિયત, *s. f.* [P.] Education; instruction; training. 2. The state of being well versed, accomplished, or highly educated. 3. Manners; behaviour.

તરબુચ, } તરબુજ, } Same as તડબુચ *q. v.*

તરબોળ, *adj.* [તર + બોળવું to dip.] Completely wet. 2. Deeply engrossed or absorbed.

તરબોળ થયેલી પાપથી તેને આવે આવી —દ. કા. કાં.

તરભક, *s. f.* A hot discussion.

તરભકવું, *v. i.* To speak vehemently; to discuss angrily; to quarrel.

તરભડે, હરભડે, ગરબડે કશું થાય ?—નકુળ.

તરભાણી, *s. f.* [See below.] A small copper-plate.

તરભાણું, *s. n.* [S. ताम्रभांड.] A copper-plate; a kind of copper-dish used in religious ceremonies.

Prov. વર મરો કે કન્યા મરો, પણ ગોરનું તરભાણું ભરો Whether the bridegroom or the bride live or die, you must fill the priest's bowl.

તરભેટ, } તરભેટો, } *s. m.* [S. त्रि three + ભેટવું to embrace] The spot where three roads meet. 2. A meeting.

મળ્યા આમ તરભેટ, કેડ કરી બેઠી મા.—નકુળ.

તરમતરા, *adv.* [Redup. of તરવું.] Being filled or flooded with water. 2. Being about to overflow or break. 3. Tightly fitting.

તરમરી, *s. f* Name of kind of ornament.

તરમરીઉં, Same as તનમનીઉં *q. v.*

તરલ, *adj.* [S.] Active. 2. Unsteady. 3. Unendurable; transient; fickle. 4. Waving, tremulous. 5. *s. m* The central gem of a necklace. 6 *s. f.* Activity.

પણ સરખી બેઉ તરલ લિયે.—અખો.

તરલ પયોધર સહિત ઘનમાં, ચમકતી દામિની પેરે.—કે. હ. ધ્રુ.

તરલતા, *s. f.* [તરલ +S. ता a suffix forming a noun.] Activity. 2. Unsteadiness. 3. Tremulousness 4. Fickleness.

તરલનયન, *s m* Name of a metre each quart containing 12 letters.

તરલનયના, } તરલલોચના, } *s. f.* [તરલ+S नयन, लोचन an eye.] A woman having rolling or tremulous eyes.

તરવંક, *s. n.* [S. त्रि three+वक्र crooked.] Crookedness.

લાગે છે તે, પણ અનુકૂળ નથી, તાથી તેને તરવંક.—પ્રેમા.

તરવર, *s. n.* [S. तरुवर.] A large tree. 2. *adv.* [See તરવરવું.] Shining; glistening. 3. Appearing prominent or striking. 4. Impatiently. 5. Moving to and fro; actively moving.

Id. તરવર તરવર થવું To be impatient. તરવર તરવર બોલવું To be talkative; to talk impatiently.

તરવરવું, *v. i.* [See તરવાર.] To be shining or glistening; to appear prominent or striking. 2. [S. त्वर् to move with haste.] To be very active; to be in a state of excitement. 3. To be anxious or eager. 4. To float on the surface.

આતાના મુખ આંખમાં તરવરે ઉત્સાહથી ઉભરાતો.—કવિન.

અણુઅણુમાં પ્રકાશના મણ રથા આ તરવરી.—ન. એ. ડી.

આ અશ્વ મધુરામાં તરવર્યો.—પ્રેમાનંદ.

તરવરંદી તરંદી તુલ્ને, તરછી ! નથન નિહાળું.—કે. હ. ધ્રુ.

તરવરાટ, *s. m.* [તરવરવું + S. वृत्त state.] Impatience. 2. Activity. 3. Haughtiness.

તરવરીઉં, *adj. m. f. n.* [તરવર+વાળું having.] Very active.

તરવરીઆ તોખાર હેડું ન રાહ્યું સંચરા.—રણછોડજી.

તરવાણી, Same as ત્રવાણી *q. v.*

તરવાડો, *s. m.* [તર+વઢવું to cut] The man who climbs palm trees for the purpose of gathering toddy; a toddy-extractor; a toddy-drawer.

તરવાયો, *s. m* [S. त्रि three+पाद the foot.] A kind of tripod; a stool with three legs

તરવાર, *s. f.* [S. तरवारि. P. तलवार.] A sword; a scimitar; a sabre.

Id. તરવારની ધાર ઉપર ચાલવું-રહેવું [Lit.] To walk on the edge of a sword. 2. To behave oneself with great care and caution. કાગળની તરવારે મઢીને મારો To do one's work by outward show. તરવાર બાંધવી To take to field; to be a soldier. તરવાર પકડવી To oppose.

આ પતિનો સ્વભાવ વેઠવો એ તરવારની ધાર પર ચાલવા જેવું હતું.—ગો. મા. ત્રિ.

મારે તરવારની ધાર પર ચાલવું પડ્યું.—નંદશંકર.

તરવારણી, *s. f.* Name of a plant. Canavalia ensiformis. N. O Leguminosæ.

તરવારી, } તરવારીઓ, } *adj. m. f.* [See તરવાર.] That fights with a sword. 2. That draws a sword on the least provocation; rash; hasty. 3. Bold; brave; daring.

તે આપનો એક સારો, અધિક તરવારી તે આરો.—શામળ.

તરવાવું, *v. i.* [See તરવું.] To miscarry (used in the case of lower animals.) 2. To be enfeebled.

તરવું, *v. t.* [S. तृ, तर् to cross.] To swim; to float over. 2. To pass over; to cross; to surmount. 3. To be released from.

Id. તરી જવું-ઉતરવું To cross over to the other side. 2. To surmount (a difficulty). તરી પાર ઉતરવું To get over one's difficulties.

તરવેણી, Same as ત્રિવેણી *q. v.*

તરસ, *s. n.* [S. तरक्षु.] A striped hyæna. Hyæna striata. 2. *s. f.* [S. तर्ष्, तृषा thirst.] Thirst. 3. Longing; eager desire.

એમ ખાતીને કે તરી એ તરી મરી જાય.-મા. ભા. પ્ર.

તરસતીઉં, *s. n.* Name of an ornament worn on the head by a pregnant woman.

તરસવું, } તરસાવું, } *v. i.* [S. तृष् to be thirsty.] To long for; to wish eagerly.

તરસાલ, *s. f.* [તર+S. शाला a shade.] Leaves of palm-trees.

તરસાવવું, *v. t.* [See તરસવું.] To cause to long for; to make eager.

મારે મોહોલે આવો, કહાના, શીદ તરસાવો.–દયારામ.

તરસ્યું, *adj. m. f. n.* [See તરસ thirst.] Thirsty. 2. Longing for.

તરાક, *s. f.* [S. तर्कु a spindle.] A spindle.

તરાજણી, *s. f.* [ત્રાજવું + ણી dim.] A small balance. 2. [તરાક+ણી dim.] A small spindle.

તરાગડો, *s. m.* [તરાક + ડો dim.] Thread. 2. Sacred thread worn by Brahmanas.

તરાંક, Same as તરાક *q. v.*

તરાજવું, Same as ત્રાજવું *q. v.*

તરાટ, *s. m.* A conjuncture of causes. 2. An opportunity. 3. Same as ત્રાટ *q. v.*

Id. તરાટ આવો-બનવો-ચાલવો To happen (of a conjuncture of causes); to occur (of an opportunity).

તરાટવું, Same as ત્રાટવું *q. v.*

તરાણુ, *s. n.* Name of a kind of song.

તરાપ, *s. f.* [See તરાપવું.] A quick flight; a sudden grasping. 2. A spring; a jump.

Id. તરાપ મારવી To fly quickly at; to grasp suddenly at. 2. To spring over; to jump at.

તરાપો, *s. m.* [See તરવું.] A raft ; a float made by laying pieces of timber across one another.

તરામણું, *adj. m. f. n.* [See તરવું.] Sufficient for swimming.

તરાવવું, *v. t.* [See તરવું.] To cause to float. 2. To teach to swim. 3. To make one swim.

તરી, *s. f.* [S. तृ to cross over.] Way by water (as distinct from way by land). 2. Transportation beyond the sea. 3. [S.] A boat; a float; a ferry. 4. A cream; a film. 5. A loam.

Id. તરી પાર ઉતરવું To go to the other side by water. 2. To get over one's difficulties; to be free from one's responsibility in life.

તરી તારાનો કોઇ નવ તરે.—નિરાંતભક્ત.

તરીઆ, *s. m. pl.* [See તરવું] A kind of grain found mixed with rice, which has to be picked out and thrown away. 2. [S. तरु a tree.] Grains, seeds etc. 3. [See તાર.] A thread.

તાપીને તીરે તરીઆ નાખ્યા રન્યાદે.—સ્ત્રીગીત.

તરીઆતોરણ, *s. n.* [તરીઆ+તોરણ a hanging of leaves etc.] An auspicious mark, made on the threshold of the front door, which is covered with husked or unhusked rice coloured red by કંકુ, the upper piece of the frame being hung with the leaves of auspicious trees.

તરીઆતોરણ બંધાય, માતુની અંગણ થાય છે રે.—મીરાં.

તરીઆતોરણ મારે હારે બંધાવું.—નરસિંહ.

તરીઆતોરણ સવિ ઝબકતે—પદ્મનાભ.

તરીઆતોરણ બાંધ્યું મારે હારે.—ધીરાભક્ત.

તરીઉં, *adj.* [S. त्रय.] Of three kinds. 2. Third.

તરીઓ, *s. m.* [See above.] Fever recurring on every third day; intermittent fever.

તરીક, *prep.* [Ar. तरीक a road.] For; in the place of. 2. As; by way of.

તરીર, *adv.* Respectively; in order.

તરીલું, Same as તરેલું *q. v.*

અધંતા માઝી મરે અભયો, બિચરા તરીનાં તાણે રે.—મુકુન્દ.

હતભાગી બિજ રોઇ સામી ખૂબ વણી નાં તાણે.—ધીરો.

તરુ, *s. n.* [S.] A tree. 2. A plant (generally used in the plural). 3. Seedlings.

તરુ આવે નહિ તેમ રાખી રોય.—પ્રેમાનંદ.

તરુણ, *adj.* [S.] Young. 2. Arrived at puberty; youthful; juvenile. 3. New; fresh. 4. Tender; soft. 5. Vivid; lively.

તરુણ બાલિકા થાય છે જ્યાંથ સરખી તેહ.—નર્મદ.

તરુણી, *s. f.* [S.] A young woman.

તરુરુહા, *s. f.* [તરુ + S. रुह् to ascend.] A parasitical plant.

તરુવર, *s. n.* [તરુ+S. वर great.] A large tree.

તરુવર ને ચારી વડી, કહીં દીસે ભૂપાળ.—પ્રેમાનંદ.

તરેરાટ, *s. m.* A roar. 2. An angry state of mind.

શું આ એવી વાત સુણી, તરેરાટ તાણે ક્રોધ.—વલ્લભ.

તરેરી, *s. f.* Excitement on account of anger.

Id. તરેરી આવી To be excited owing to anger.

તરેરું, *adj. m. f. n.* Excited by anger; angry; severe; wrathful.

પ્રગટ થઇ ખુમારી બોલ્યો, તીખો ને તરેરો રે.-પ્રેમાનંદ.

કથણ સહ્યું સ્વર તીક્ષ્ણ ને તરેરો રે.—કે. હ. ધ્રુ.

તરેલું, *s. n.* A yoke for two pairs of bullocks drawing at the same time.

Id. તરેલું તાણવું [Lit.] To draw the yoke. 2. To bear or carry a burden. 3. To carry on the affairs of one's family. તરેલાં તાણીતાણી ને એનો આરો નીકળી જશે He will be quite worn out by the burden of his family.

મરતાં સુધી તરેલાં તાણ્યાં ગયા ગુરુ થયા.-ધીરો.

તરેહ, *s. f.* [Ar.] Manner; mode; sort; description; variety. 2. Fashion; a model; a pattern.

Id. તરેહતરેહનું Of different kinds.

સર્વ અંદના લોકોને માટે એક જ તરેહના કાયદા હતા—હ. ઓ. કાં.

આળસાઇમાં કરી તરેહ.—નર્મદ.

તરેહદાર, *adj.* [તરેહ+P. दार having.] Having different forms or fashions; varying; fashionable.

તેનમાં તરેહદાર સેર પડે ચંદની રે લોલ.-શ્રી બો. શી.

તરેહવાર, *adj.* [તરેહ+વાળું having.] Of a peculiar manner or kind. 2. Fashionable. 3. Assorted; of several kinds.

તરોઈ જવું, Same as તરવાનું *q. v.*

તરોહદ, *s. f.* [Ar. तरद्दुद a scheme.] A contrivance. 2. *s. n.* Art; scheme 3. Trouble.

તરોપણું, *s. n.* Name of a tool used by a carpenter.

તરોપો, *s. m.* A cocoanut. 2. [See તરવું.] A raft.

તરોવડ, Same as જેવડ *q. v.* 2. Explanation. 3. Rival; equals.

તેની તરોવડ પંડિત શું કરે ?—અખો.

તરોવર, Same as તરુવર *q. v.*

તર્ક, *s. m.* [S.] Conjecturing; guessing; inferring. 2. Reasoning; thought. 3. The science of reasoning; logic. 4. Fancy; imagination. 5. A name for the number 'six.'

Id. તર્ક કરવો To guess; to infer. તર્ક ચલાવવો To make use of one's reasoning power. તર્ક ઉઠવો To arise (of a guess). તર્ક ઉઠાવવો To make an invention; to invent; to fabricate.

તર્કટ, Same as તરકટ *q. v.*

તર્કબાજ, *adj.* [તર્ક + P. बाज़ playing.] Acute in reasoning or conjecturing; shrewd; penetrating.

તર્કવાદ, *s. m.* [તર્ક + S. वाद a doctrine.] Logical theory.

તર્કવિતર્ક, *s. m. pl.* [તર્ક+S. वितर्क reasoning.] Argument and reasonings; conjectures after conjectures. 2. Fanciful thoughts.

તર્કવિદ્યા, *s. f.* [તર્ક+S. विद्या science.] The science of reasoning; logic.

તર્કશક્તિ, *s. f.* [તર્ક+S. शक्ति power.] The power of reasoning.

તર્કશાસ્ત્ર, *s. n.* Same as તર્કવિદ્યા *q. v.*

તર્કશાસ્ત્રી, *s. m.* [તર્ક+ S. शास्त्रिन् a learned man.] A logician. 2. A skilful thinker.

તર્કી, *adj.* [S. तर्किन्.] Acute in reasoning; shrewd; penetrating. 2 Conjecturing; prone to guessing.

તર્જન, } *s. n.*
તર્જના, } *s. f.* [S. *fr.* तर्ज् to chide.] Chiding. 2 Threatening. 3. Pointing at with the fore-finger in ridicule or contempt; censuring.

તર્જની, *s. f.* [S.] The fore-finger; the index finger.

તર્જવું, *v. t.* [S. तर्ज् to threaten.] To threaten; to terrify. 2. To scold; to blame. 3. To censure.

તર્ત, Same as તરત *q. v.*

તર્પ, } *s. m.*
તર્પણ, } *s. n.* [S. *fr.* तृप्, तर्प् to satisfy.] The act of satisfying. 2. Presenting libations of water to the manes of the deceased ancestors or the *pitris* collectively, or to the gods.

Id. અહીં બેઠો બેઠો શું તારા બાપનું તર્પણ કરે છે ? Why do you waste your time ?

તર્પવું, *v. t.* [S. तृप्, तर्प् to satisfy.] To satisfy; to please; to gratify.

તર્પિત, *adj.* [See above.] Satisfied; contented; gratified.

તલ, *s. n.* [S.] The bottom; the lower surface; the foot (of a mountain). 2. The surface; any extended surface. *e. g.* કરતલ, ભૂતલ. 3. *s m.* [S. तिल.] A plant bearing oily seeds; Sesamum Indicum. N. O. Sesameæ. 4. Sesamum seed. 5. A mole; a black spot on the skin. 6. The smallest superficial measure.

Id. કાળા તલ ચોરવા To perform a sinful act અપતલ ચાવવા To prepare for performing a ceremony of the dead.

Prov. તલ ખાધા, ને ઓડ ઓડકી થય ? Results take time to appear. તલનું ઘરાક પંખી Like draws to like.

તલક, *adv.* Till; until; [redacted] long as. 2. Up to as far as. 3. *adj.* Unsteady; active. 4. *s. m.* The sunshine 5. Moonshine.

તલકછાંયડો, *s. m.* [તલક + S. छाया shade + ડો dim.] Name of a game played by children.

તલખ, *adj.* [P.] Bitter; acrid; pungent; strong.

તલખવું, *v. t.* To be impatient of. 2. To wish for eagerly; to long for.

તલખાં, *s. n. pl.* Impatience; eagerness.

છોકરી ના થઈએ રાચ, પર પલીતું તલખાં !—પ્રેમાનંદ.

તલપ, *s. f.* [See તલપવું.] Eager desire. 2. A leap; a spring. 3. A sudden attack.

Id. તલપ મારવી To spring upon. 2. To grasp suddenly. તલપ આવવી-લાગવી To feel an eager desire for. તલપ ચૂકવી To fail in a premeditated attack. 2. To escape from the grasp of. 3. To pass over an eager desire for. તલપ ચુકાવવી To evade the grasp of. 2. To be an instrument in getting a desire passed over.

તલપટ, Same as તળપટ *q. v.*

તલપવું, *v. i.* [S. तल्लिप्सु wishing to get it *fr.* तद् that+लिप्सु desirous of getting *fr.* लभ् to get] To wish for; to long for; to wish eagerly for. 2. To be anxious. 3. To be restless.

Id તલપી મરવું To be anxious and restless to pine for 2 To fret and pine to death
અતરથી અગ્યા કરૂં (તો) વિરમ તલપી મર -બોએ
હઇડું તલપી રે, આખતથી તરસી રે—હ ૯ મ
તલપાપડ, *adj* [તલ sesamum + પાપડ a cake] Restless impatient
Id તલપાપડ થવું To be impatient or restless
તલપાપડ છત આપ—નર્મદ.
તલપાપડ થઇ રજની ગાળી —નરસિંહ
તલપૂર, *adv* [તલ + S पूर filling] Even a little in the slightest degree or measure
એક તલપૂર પણ આ તર યાય એમ ધારો—મ ન ક્રિ
આ ઉદ્ધુ વિની તલપૂરે અમારાથી ખાલી નથી—હૈ હ મુ
તલફ, Same as તલબ *q v*
તલફેરૂ, Same as તલપવું *q v*
જળવિણ જેવું તલફે મચ્છ—પ્રેમાનંદ
તલબ, *s f* [Ar तलब् to ask] Desire after, an uneasy feeling of the want of 2 Itching a bad habit 3 Addictedness
હમેશ ને તબીઅતની તલબ નથી અને—કહાવિ
તલબાવળ, *s m* Name of a plant Acacia farnesiana N O Leguminosæ
તલભાર }
તલભાર, } Same as તલપૂર *q v*
તલમાત્ર }
તલવટ, *s m* [તલ sesamum+S वट a pill] Sweetmeat made of sesamum and raw sugar 2 [તલ bottom+S वृत्ति being] A threshold
તલવણી, *s f* Name of a plant Cleome viscosa N O Capparidaceæ
તલવાર Same as તરવાર *q v*
તલસરા, *s n pl* [તલ + S सर a string] Sesamum shrubs sesamum plants livested of the seeds 2 Pods of sesamum.
તલનાં તે તો તલસરા વિગે ઓર્ડ કોણ—દલપતરામ
તલસવું, Same as તલપવું *q v*
વિષ્ણુ રહસ્ય અનુવાને કેમ તલસતા—આ બા ધ
તલસાંકળી, *s f* [તલ sesamum + સાંકળી a chain] Sweetmeat made of sesamum raw sugar and ghee
તલસાવવું, Same as તલપાવવું *q v*
તલસ્પર્શ, *s m* [તલ surface + S स्पर्श a touch] Touching the surface contact
જ્યું તલસ્પર્શ થાય —કહાવિ
તલસ્પર્શી *adj* [See above] Touching or affecting the surface not deep

તલાક, *s f* A legal separation of husband and wife, divorce, repudiation of marriage
Id તલાકનામું A deed of divorce તલાક આપવી To give a divorce to તલાક લેવી-મેળવવી To obtain a divorce
તલાટી Same as તળેટી *q v* 2 *s m* [S तोलन weighing + वृत्ति calling] A village officer, whose duty formerly was to weigh and divide the products of the village between the cultivator and the government 3 A village accountant
તલાટું *s n* [See above] The duties of a village officer
તલાતલ *s n* [S] The fourth of the seven infernal regions
તલાબત *s f* [Ar तलबत seeking *fr* तलब to seek] A match an equal a rival
તલાલીન, *adj* [તલ bottom+S आलीन sunk, hidden *fr* आ intens + लीन melted *fr* ली to melt] Drowned in engrossed in deeply engaged in
તલાવ, Same as તળાવ *q v*
તલાશ, }
તલાસ } *s f* [P] Search inquiry investigation scrutiny
Id તલાશ લેવી-રાખવી To keep an eye on, to take care of
આવી તલાશી તો અને આ ખાર કયા લાવો પુરા—કહાવિ
તલિક Same as તલક *q v* 2 *adj* Indigenous 3 Same as તલપ *q v*
Id તલિક બીડી An Indian cigarette or strong or bitter *Bidi*
તલોક, Same as તલાક *q v*
તલી *s f* The spleen 2 Name of a disease of the spleen 3 [See તલ sesamum] Name of a small kind of sesamum seed and its plant Hibiscus solandra, N O Malvaceæ 4 Name of a disease of the sugarcane plant by which the leaves become marked with small black spots
તલ્લીન, *adj* [S तद् that + लीन completely absorbed in] Absorbed in that engrossed in that drowned in that fully united with that
ગગનાં મન તલ્લીન તથા નાત દિન થાય —કે ભો. ની
તલ્લીનતા } *s f*
તલ્લીનપણું, } *s n* [તલ્લીન+S ता Guj પણું

a suffix forming a noun.] Absorption; complete occupation; absolute unison.

તવ, *pron.* [S.] Thy; thine. 2. *adv.* [S. तदा then.] Then; at that time (used in poetry).

તવખીર, *s. n.* Name of a plant. East Indian arrowroot; curcuma starch. Curcuma angustifolia. N. O. Zingiberaceæ.

તવંગર, *adj.* [P.] Rich; opulent; wealthy.

Prov. તવંગરના તેજમાં સો તણાય Some rich men are overvalued, though worth nothing. તવંગર પાછળ તણાવું નહિ, ને ગરીબને ધિક્કારવા નહિ One should not condemn poor acquaintances, nor should one flatter rich friends.

તવન, *s. n.* [See સ્તવન.] A hymn; a prayer. 2. (Particularly.) A hymn repeated by Jains.

તવર, *s. n.* [S. तुवर.] Name of a tree. Avicennia officinalis N. O. Verbinaceæ.

તવરવું, *v. i.* [See તરવું.] To come up to the surface (of insects found in heaps of corn).

તવરીઆં, Same as તવર *q. v.*

તવાઈ, *s. f.* [P. तबाही ruin.] Calamity; evil; a real, actual, present evil; distress; misfortune.

તવારે, *adv.* [S. तद् that+वार an occasion.] At that time; then; under the circumstances.

નિર્ધન તવારે અતિ આનંદે જ્યારે આવી આજે,—આલજી.

તવારીખ, *s. f.* [P.] History; chronicles; annals.

તવારીખમાં વાળી જઇ તો.—કરીમ મહુમ્મદ.

તવાવું, *v. i.* [See તાવવું.] To be heated. 2. To pine away; to languish through grief. 3. To be emaciated; to be weak. 4. To be reduced to poverty; to be impoverished.

Id. તવાઇ જવું To pine away; to be lean (in body); to be emaciated. 2. To melt.

સદા હું તવાઉં વિજ તવથી.—ખબરદાર.

કંઇ સમજતાં સંપથી ત્યાંથી તવાય જ્યારે તરું —કવિત.

તવી, *s. f.* [See તવો.] A small griddle; a pan.

તવેથો, *s. m.* [તવો+ S. हस्तक a hand.] An instrument made of iron for turning cakes on the baking or frying pan.

તવો, *s. m.* [S. तपक: a pan *fr.* तप् to be heated.] A griddle; a pan for baking cakes; a frying pan. 2. A circular piece of an earthen vessel, on which lighted charcoal is placed in a tobacco-pipe or a hubble-bubble.

Id. તવા જેવું Clean; clear; spotless. તવા જેવું કપાળ A forehead without the red mark.

તશું, Same as તસું *q. v.*

તસ, *pron.* [S. तस्य.] His; hers; its. 2. *s. f.* A fine line.

તસકો, *s. m.* [S. तिरस्कार *fr.* तिरस् below+कृ to do.] Contempt; disdain. 2. Indignation; wrath. 3. A rebuke; a chide.

Id. તસકો તોડવો To rebuke; to reprimand.

તસતસ, *s. n.* Feeling of bursting sensation owing to tightness of dress. 2. Feeling of bursting sensation (of skin).

તસતસું, *adj. m. f. n.* Tight; close.

તસતસવું, *v. i.* [Imit.] To be so swollen or inflated as to be about to burst (of the skin).

તસબી, *s. f.* [Ar.] A rosary; a string of beads.

મુસલમાન રોજ કરે ને તસબી, હિંદુ છે મનમાંગતા કસબી,
આપુસાહેબ ગાયકવાડ.

તસમો, *s. m.* A leather strap.

તસર, *s. f.* A streak of colour; a tinge. 2. *s. n.* Name of a kind of cloth.

તસલમાત, *s. f.* [Ar.] Charge or care of; command over (troops, things, money). 2. Use; enjoyment; fruition. 3. *adj.* Hanging; not having been entered in the account book.

તસલમાતખાતું, *s. n.* [તસલમાત+ખાતું a department.] A deposit-account under several heads.

તસલ્લી, *s. f.* [Ar.] Consolation; comfort.

મેં કાંઇ જ શાંક ના કરી, મા કંઇ તસલ્લી ના થઇ.—કલાપિ.

તસવી, Same as તસબી *q. v.*

તસવીર, *s. f.* [Ar.] A picture; a portrait; a likeness; a drawing; a painting; a delineation in colours of a person or thing.

તસીઓ, *s. m* [See તીસી a sprout.] A red line on the ball of the eye. 2. A rent; a split.

તસુ, *s. m.* A measure of length; a 24th part of a ગજ; an inch.

Id. એને તસુ જોય એ સૂઝતી નથી He cannot see even an inch ahead. 2. He is completely ignorant; he does not know what to do; he is confused or bewildered.

તસું, *adv. m. f. n.* [S. तादृश *fr.* तद् that+दृश् to see.] Like that. (તસું and its relative જસું are used in poetry.)

ચુમાસ હું ચાંપ, હતી ? મધુની કેરં તસું.—વહીમ.

તસ્કર, *s. m.* [S.] A *thief*; a robber; a highwayman; a housebreaker.

તસ્કરતા, } તસ્કરપણું, } *s. f.* [તસ્કર + S. તા Guj. પણું a suffix forming a noun.] Theft; robbery.

તસ્કરવું, *v. t.* [See તસ્કર.] To rob; to steal; to pilfer.

તે તહીં નારને તસ્કરી લાવિયો.—સામળ.

તસ્કરી, *s. f.* [S. तस्कर a thief.] Theft; thievery; stealing. 2. A passionate woman.

તસ્ત, } તસ્તડું, } તસ્તાડું, } *s. n.* [P.] A metallic vessel for holding water. 2. A vessel for receiving a gargle. 3. A pitch-pot.

તસ્દી, *s. f.* [Ar.] Trouble; annoyance; harassment; botheration.

તસ્માત્, *adv.* [S.] From that; therefore; for that reason; so; hence.

તહ, *s. m. f.* [P.] An engagement of amity between contending parties; a truce.

તહકીક, *adj.* [Ar. तहकीक.] Authenticated; established.

તહકુબ, } તહકૂબ, } *adv.* [Ar.] Suspending; in a state of suspension or temporary stoppage; postponed for the time being; held over.

Id. તહકુબ કરવું–રાખવું To suspend; to adjourn; to postpone; to hold over.

તહકુબી, } તહકૂબી, } *s. f.* [See above.] Suspension; postponement; adjournment.

તહનામું, *s. n.* [P.] A written treaty.

તહરે, Same as તરેહ *q. v.*

તહસીલ, *s f. n.* [Ar.] The collection of revenue. 2. Revenue collected or realized. 3. A district. 4. The office or a court of the revenue collector.

તહસીલદાર, *s. m.* [તહસીલ+P. दार having.] A collector of revenue; a revenue officer of a district.

તહસીલદારી, *s. f.* See above.] The duties or office of a Tahasildar or revenue collector.

તહસીલનામું, *s. n.* [તહસીલ+નામું an account work.] A statement showing the parties from whom, and the proportions in which, the revenue is to be, or has been, realized; a revenue-register.

તહીં, } તહીં, } Same as ત્યાં *q. v.*

તહેનાત, *s. f.* [Ar.] Attendance; service; servitude

તહેનાતી, *adj.* [See above.] Attending; in attendance; serving. 2. *s. m.* An attendant; a servant. 3. Same as તહેનાત *q. v.*

તહેવાર, *s. m.* [P.] A holiday; a day of enjoyment and feasting.

તહોમત, *s. n.* [Ar.] A *charge*. 2. *Crime*. 3. Accusation; a slander.

Id. તહોમત મુકવું To charge; to accuse.

તહોમતદાર, *s. m. f. n.* [તહોમત + P. दार having.] A culprit; a criminal. 2. *adj.* Accused.

તહોમતનામું, *s. n.* [તહોમત+P. નામું a *writing.*] A paper of a charge; a prosecution paper.

તહોમતી, *adj.* [See તહોમત] Ignominious; suspicious. 2. *Accused*.

તળ, *s. n.* [S. तल.] Bottom. 2. Origin. 3. Foundation. 4. Birth-place.

તળખટ, *s. m.* [તળ + S. घट् to *form*.] A wooden pile, on which the foundation of a building is based.

તળધર, *adj.* [તળ+S. धृ to hold.] Indebted; owing money to.

તળપદ, *s. n.* [તળ + S. पद a place.] The place where a town is situated. 2. The original place. 3. A village. 4. A smooth and level surface.

તળપદ નહિ કો દીપતિ વારો.—સામળ.

તળપદું, *adj. m. f. n.* [See above.] Original. 2. Local; born on the soil. 3. Belonging to a village. 4. Native.

તળપવું, *v. i.* [See તડપ.] To jump; to spring; to bound.

તળાળું, Same as તળપદું *q. v.*

તળિયું, *s. n.* [S. तुला balance+वृत्ति state.] A beam or spar, resting on wooden pillars or opposite walls. 2. *s. n. f.* [S. तल the bottom+वृत्ति state.] The nature of the surface. 3 The surface. 4. The bottom. 5. *s. f.* [See તળાળું.] Tenderness in the soles of the feet owing to walking over a very long distance.

મનડુંઅનો તળવટ આરંભ.—મિરિયર.

તળવળ, *s. f.* [[તળ+S. वल् to turn round.] Excitement; uneasiness; upset condition (of

the mind).

તળવળાટ, *s. m.* [તળવળ + S. वृत्ति state.] The state of being excited; uneasiness.

તળાવાવું, *v. i.* [તળ + S. तप् to be heated.] To be tender in the soles of the feet owing to long continued walking.

તળવું, *v. t.* To fry. 2. Same as તળીઉં *q. v.*

Prov. તળ્યું તાવ્યું કાઢીએ ત્યારે આવ્યું He, poor man, put up with all his difficulties, and at last secured his object.

સુખના તેલ તળ્યો ત્યારે.— સામળ.

તળાંસવું, *v. t.* To rub the soles of the feet; to shampoo; to massage.

લક્ષ્મીજી તળાંસે રે પાવન તારાં પાવલાં રે.–નરસિંહ.

શોભેરુદીપક આરે પાસ, બે ચરણ તળાંસે દાસ.–પ્રેમાનંદ.

તળાઈ, *s f.* [S. तल्प a bed.] Bedding. 2. The male palm-tree. 3. A mattress.

તળાટી, Same as તલાટી *q. v.* 2. Same as તલેટી *q. v.*

ગિરિ તળાટી તે કુંડ દામોદર.—નરસિંહ.

તળાડું, Same as તલાડું *q. v.*

તળાતળ, Same as તલાતલ *q. v.*

તળાતળિયા, *s. m. pl.* [તળવું + S. तंडुल rice.] The baked grains of rice. 2. *adj.* Being as much distinct and separate from eachother as grains of heated rice. 3. Separated; dispersed; scattered about.

Id. તળાતળિયા કરવું To keep (a thing) unconnected or quite separate.

તળાવ, *s. n.* [S. तल्क, तडाग a pond.] A tank; a pond; a small lake.

Id. તળાવ જવું To go to answer a call of nature; to go to stools.

તળાવટ, *s. f.* [તળ + S. वृत्ति state.] The nature of the soil or surface with regard to habitableness. 2. [તળવું +S. वृत्ति conduct.] The manner of frying. 3. A pretence; a trick; a skill.

તળાવડી, } *s. f.*
તળાવડું, } *s. n.* A small tank; a pond.

Prov. એકલી તળાવડીમાં એકલો દેડ A moody man is seldom befriended.

તળાવવું, *v. t.* [See તળવું.] To get fried.

તળાવું, *v. i.* [See તળવું.] To be fried.

તળાવો, *s. m.* [See તળું.] One of the two pieces of wood with which the yoke is fixed to the front of a cart.

કોનાં તળાવાને, કોની પીંજણીઓ ? બળદ આપ્યા બે માગી છે.

—પ્રેમાનંદ.

તળી, *s. f.* [See તળાઈ.] A loose piece of leather placed in the inside of a saddle or shoe to make it tight and fitting.

તળિઆછટ, } *adv.* [તળિયું+છાંટવું to sprinkle,
તળિઆઝાટક, } ઝાટકવું to sweep.] So violently as to sweep the bottom clean. 2. Sweeping clean; swept away. 3. Dispersed; scattered. 4. Leaving no remainder; quite empty.

વંટોળીઓ ને તોફાની વા ઝાડ તથા ઘરને તળીઆઝાટક કરે છે.

—નંદશંકર.

તળીઆરું, *s. n.* [તળીઉં+S. अगार an abode.] The bottom. 2 *adj.* Filled; though apparently empty.

Id. તળીઆરું ટાકું કરવું To secure one's own position. તળીઆરું ટાકું હોવું To be rich. 2. To be without any anxiety.

તળીઆરું ટાકું છે તારું, શા વનની સંતાપ.—દલપતરામ.

તળીઉં, *s. n.* [See તળ bottom.] The bottom. 2. A base; a foundation. 3. The sole of the foot or of a shoe. 4. A water-melon.

Id. તળીઉં તપાસવું-જોવું To look to one's means; to make an estimate of one's resources. તળીઉં મારવું To commit adultery with a woman.

તળું, Same as તળીઉં *q. v.*

Id. તળું આવવું To reach the bottom. 2. To be exhausted.

તળે, *adv.* [See તળ bottom.] Below; down; beneath; under; at the bottom.

Id. તળેઉપર Upside down; inverted; topsy-turvy. તળેઉપર થવું To be anxious for; to be impatient. 2. To be fidgety through delay, etc. તળે જવું-આવવું To be under the power of. તળે નાખવું To bring under one's power. તળે રાખવું To keep under one's power. તળે પડવું To be dependent; to lose one's own independence. તળે બેસવું To resort to one for protection. છાંયા ઝાડ તળે ભૂખે મરે એવો [Lit.] Likely to starve even under a tree having shade and fruit. 2. Backward in begging; shy or backward in asking for a favour.

તળેટી, *s f.* [S. तल the bottom + अटवी a forest.] The foot of a mountain; a plain near the foot of a mountain.

તાં, Same as ત્યાં *q. v.*

તાંસળી, *s. f.* A small bronze or copper pot;

a porringer

Id તેર તાંસળી A group of persons of different castes

તાસળીઉ, *s n* A kind of fine silk 2 A porringer

તાસણું, *s n* A porringer made of bell metal

તાસીઉ, Same as તાસણું *q v*

તાસીઓ *s m* A large porringer

તાંહું, Same as ત્યાં *q v*

તા *ind* [S] A suffix added to adjectives to form abstract nouns 2 *s m* [See તાપ] Heat the heating process 3 The manner of showing one's pride or self conceit 4 [See તાવ] A sheet of paper

તાઈ, *s m* [S तन् to stretch] A carder of wool, cotton, etc 2 Name of a class of Mahommedans who are generally weavers 3 *s f* A long cast a garment

નીચી એક તાઈ ને સુંદર રેશમનું —પ્રેમાનંદ

તાઉ, *adj* [See તાવવું to heat] Rash, inconsiderate, excitable

તાઉસ *s n* [Ar ताउस a peacock.] A musical instrument shaped like a peacock 2 *s m* A peacock

તાઉસબાજ, *s m f* [તાઉસ+P बाज् playing] A player on a તાઉસ

તાઉસી *adj* [See above] Purple of the colour of a peacock 2 *s m f* A player on a તાઉસ

તાક *s f* [S तक्र] Butter milk whey 2 [S तर्कु] A spindle 3 [See તાકવું] An aim 4 An opportunity

તાકડી *s f* [S तर्कु + ડી dim] A small spindle

તાકડો *s m* [તાક + ડો dim] An opportunity an occasion 2 [See તાકડી] Thread

Id તાકડો સાધવો To look for an opportunity 2 To utilize an opportunity

તાકત }
તાકાત } *s f* [Ar ताक़त strength] Power strength 2 Ability capability 3 Courage

તાકત નહિ જો મરજીને, તોય સુખિયો થાત —સામળ

તાકવું, *v t* [S तक् to rush at] To stare to gaze to look intently at 2 To aim at to have in view 3 To wish

Id ઘર-નું તાકવું To seek the interests of

ભૂંડું તાકવું To wish ill of નિશાન તાકવું To aim at the target or mark તાકીને જોવું To stare at

નાથ સુખિયો કરવાને નિત નિત તાકે —દયારામ

તાકિદ, }
તાકીદ, } *s f* [P] Injunction direction, express commanding 2 Haste, expedition, quickness hurry

Id તાકીદ કરવી To make haste, to expedite પૈસાની તાકીદ કરવી To press or urge for payment તાકીદે કરવું To do with haste, to despatch in haste તાકીદથી કામ લેવું To get work done in a short time to urge one to work તાકીદ આપવી To give a sharp definite injunction

તાકું }
તાકું, } *s n* [S उद्दृ to dig up] A recess in a wall a niche

તાકેડું *s m* [તાકવું + S पटु clever] One who never misses the aim in shooting

તાકો, *s m* [*fr* S तर्कु a spindle] A whole piece of cloth

તાકોડી *s m* [See તાકેડું] A marksman, one who does not miss his aim in shooting

તાખત }
તાખતિ } *s f* A plunder

તેજ તાખતિ જ કરિયા —પદ્મનાભ

ગુજરાતિ આદિ તાખતિ કીધી —પદ્મનાભ

તાગ *s m* [See તાગવું] The end 2 Freedom from 3 Fathom sounding 4 A present given to persons on the side of the bridegroom after the marriage ceremony is over

Id તાગ કાઢવો To make an estimate of to sound to fathom તાગ આણવો-લાવવો To bring to an end તાગ લેવા To know the secret intention of

તાગડધીન્ના *s f* [S त्रिक a group of three + ધીન્ના imit] A mode of playing on drums 2 A mode of dancing 3 Merriment revelling a noisy revel a noisy game

તાગડો Same as ત્રાગડો *q v*

Prov તાગડે તેવડ રાખવી Cut your coat according to your cloth (જીવ) એ કંઈ તાગડો છે, તેડી નખાય ? Life cannot be easily parted with

તાગવું, *v t* [S त्यज् to abandon to leave] To have done with to be free from 2 To abandon to forsake to leave off 3 To find the measure of to sound

ઊંડો નદી અને સાગર તાગ્યાના અમતગો —કવિત

અન ઉચિત તાગ્યું પૂરું કરી.—કહાવિ

તાગીઓ, s. m. [See ત્રાગો.] A silk merchant.

તાગી, Same as ત્યાગી q. v.

સદ્ગુરુ આદ અંત કહે તાગી.—નિરાંતભક્ત.

તાગું, s. n. [S. त्याग] Rebellion. 2. Dunning.

તાગો, Same as ત્રાગો q. v.

તાછ, s. f. [S. तक्ष् to peel; to pare.] Chips or pieces of stone left by stone-cutters. 2. Very small rust or pieces of gold or silver 3. Cuttings or peelings of an ornament 4. The polish.

તાછખાનું, Same as તાજખાનું q v.

તાછવું, v. t. [See તાછ.] To peel off; to deprive of an outer layer. 2 To carve.

તાજ, s m. [P. ताज् a crown.] A crown; a diadem. 2. A chief; a head; a leader. 3. The name of a suit of cards marked with a crown. 4. Same as ત્યાગ q. v.

Id. શિરતાજ The crown of the head. 2 A person to whom one owes everything one has; a protector; a patron.

શિરતાજ સુયોધન, સૂતપુત કહું પન.—પ્રેમાનંદ.

ભાન, વાન, કરું તાજ, નરકમાં જઈ પડું.—મકસાળ.

તાજખાનું, s n [P. ताज् a crown (used for euphemy) + खानह् a house.] A privy room. (This is a covert term.)

તાજગી, s. f. [P. ताज़गी freshness.] Freshness. 2. Returning vigour. 3 Health.

તાજણ, s. f. Name of a species of mare

તાજણો, s. m. [See તેજ.] A whip; a lash.

તાજપોશી, s. f. [P.] An accession ceremony; a crowning ceremony.

તાજમ, Same as તાઝમ q. v.

તાજવું, s. n A pair of scales; a balance.

તાજાઇ, Same as તાજગી q. v.

તાજાકલમ, s. f. [P. ताज़ा fresh+कलम् a pen.] A postscript; P. S.; anything added and written after a document is completed.

તાઝીઆ, Same as તાબૂત q. v.

Id. તાઝીઆ ઠંડા થવા To be disappointed; to be discouraged.

તાઝમ, s f [Ar.] Treating with ceremony and respect; courtesy; politeness; courteousness

Id તાઝમ લેવી To salute; to pay respects to.

તાઝમ આપુરે લીધી.—કહાવિ.

તાજું, adj. m. f. n. [P. ताज़ा fresh: prepared.] Fresh; green; new; not stale. 2. Plump; sleek; in good condition 3. Brisk; lively; vigorous. 4. Substantial; fat; full. 5. Rich 6. Latest.

Id. તાજુંમાજું Fresh and strong.

તાજુક, s n. The design of a balance tatooed.

મોહ્યા મુનિવર રામા રે, ગોરી તારે તાજુક.—નરસિંહ.

તાજુડી, s f. [See તાજવું + ડી dim.] A small balance.

અંદર જઈ તાજુડી પોતાના હાથમાં લીધી,—હ. દા. કો

તાજુબ, s. n. [Ar. ताजुब astonishment.] Astonishment, admiration. 2. adj. Astonished; bewildered. 3. Wonderful; marvellous; strange.

તાજુબી, s f. [See above.] Astonishment; admiration; wonder.

તાજેકલમ, Same as તાજાકલમ q v.

તાજેતર, adj [તાજું+तर passing over.] Fresh; 2. Recent.

Id. તાજેતરમાં Quite recently. 2. In a very short time.

તોબેસ, s n. Repentance. 2 Absolution from sin.

તાટ, s. n [See ટાટ.] Coarse hempen cloth of which bags, sacks, etc., are made; gunny. 2 [Mar] A tray.

તાટસ્થ્ય, s n. [S. fr. तटस्थ neutral.] Proximity. 2. Indifference; disregard; neutrality.

તાટી, s f [See ટટ્ટી.] A bamboo frame; a curtain made of bamboo chips.

તાટું, s. n. [See ટાટું.] A seat made of bamboos; a mattress.

તાડ, s. m. [S. ताडी.] A palmyra palm or a brab tree; a fan palm Borassus flabelliformis N. O Graminaceæ

Id. તાડનો ભાઈ લાગ Very tall.

તાડકા, s f. [S.] Name of a female fiend. She was the wife of Sunda and mother of Mareecha, and was killed by Rama when she began to disturb the sacrificial rites of Vishwamitra.

તાડગોળા, s. m. pl [તાડ+ S. गोल ball.] The round fruits of the palmyra tree. Also called ખલેલી.

તાડછું, s. n. [તાડ+S. छद् to overspread.] A palm-leaf.

તાડન, s. n. [S. fr. तड्, ताड् to beat] Beat-

ing, striking

તાડનીય, *adj* [See above] Worthy of punishment, punishable

તાડપત્ર *s n* [તાડ + S पत्र a leaf] A palm leaf 2 A palm leaf manuscript

તાડવું, *v t* [See તાડન] To beat to strike 2 [See ત્રાડવું] To speak loudly to roar

મોગે અધરમ વદ્યું વાકે વ ની વાનર તાડતો —દયારામ

તાડી, *s f* [See તાડ] The spirituous exudation obtained from a palm tree the juice of the palm tree after fermentation has set in

તાડીઉં, *s n* [See તાડ] A chip of bamboo fixed in a spinning wheel 2 One of the spokes of a spinning machine

તાડુકવું, Same as તડુકવું *q v*

તાડુકો, Same as તડુકો *q v*

તાડો, *s m* [See તોડવું] Shooting pain a lancinating pain 2 Long standing enmity a grudge a quarrel

ચ તની મેરા ચોર કહેવ હૃ તેની સાથે કરે છે જ તાડો —સામળ

તાઢક Same as ટાઢક *q v*

તાઢી Same as ટાઢી *q v*

તાઢું, Same as ટાઢું *q v*

તાણ *s f* [S तन् to stretch] The state of being stretched or strained a strain 2 Vigorous and unremitting exertion or application 3 Pressure press stress strait ness 4 Urgency importunity embarrass ment 5 Want scarcity as occasioning pressure or straitness 6 Holding up 7 A strong current 8 Drawing attraction 9 Convulsions a spasm hysteric fits 10 *s m* Tension

Id તાણ કરવી To exert force in hauling to draw to drag 2 To press to urge પાણી તાણ કરે છે The water has a strong current તાણ પડવી —આવવી To have a fit or convulsions તાણ પડવી To be deficient or wanting

મોગી તાણ છે પણ જ તાણી —અખો

નદીમાં એટલું તાણ હોય છે —હ કા કી

તાણમેચ *s f* [તાણ + મેચવું to pull] Pulling and hauling by several persons and in several directions 2 Plundering and looting

તાણતાણ } તાણતાણા } તાણમતાણ } તાણમતાણા } Same as તાણમેચ *q v*

Id તાણંતાણા—તાણમતાણા કરવી To stretch and pull on either side 2 To plunder, to loot.

તાણવું, *v t* [See તાણ] To make tense, to pull tight to stretch 2 To pass (as days, &c., of trial) 3 To draw to pull to attract, to strain 4 To take one's side 5 To be obstinate.

Id તે તેનું તાણે છે He takes his side તાણી કહેલું Very thin, lean 2 Premature તાણીને (Used with other verbs) Forcibly, strongly, violently emphatically તાણીને બોલવું To speak loudly તાણીને કહેવું To speak with force 2 To threaten 3 To rebuke 4 To urge, to insist upon તાણી લાવવું To invite with urgency and bring 2 To take by force and carry away. 3 To take in addition to what one has bargained for તાણી કાઢવું To draw away or out with force 2 To drive away to dismiss તાણી નાખવું To disregard બાણ તાણવું To place an arrow on the string of a bow, and to draw the string 2 To aim at સોડ તાણવી To cover the head with a sheet of cloth સોડ તાણીને સૂવું To sleep with the head and body covered with a sheet of cloth, to sleep soundly ખાટલો તાણવો To tighten the tape of a cot. કોસ તાણવો To draw water from a well with a leather bag (કોસ) વાણો તાણવો To arrange threads for weaving વહીવટ તાણવો To carry on the affairs of a family to drudge on તાણીને લાંબુ કરવું To spoil a business by making it tedious તાણી મેલવું To stretch so as to make to fit. 2 To strain a point in discussion

Prov તાણ તાણ I it Lala draw me out 2 Throwing oneself on another's mercy બહુ તાણીએ તો તૂટી જાય Always avoid extremes.

તાણાતાણ *s f* [Redup of તાણ] Pulling about pulling and hauling in several directions

તાણીઓ *s m* [તાણવું + વાળું having] A wire drawer

તાણીતોડી } તાણીતુટી } તાણીતાણી } *adv* [See તાણવું + તોડવું to break] With great difficulty by hook or by crook anyhow

Id તે તાણીતોડીને નિર્વાહ ચલાવે છે He maintains himself with great difficulty

તાણું, *adj* [S त्रि three + नवति ninety] Ninety three 93

તાણો, *s. m.* [S. तान a fibre from तन् to stretch.] The threads that are arranged lengthwise upon a loom; the warp.

Id. તાણોવાણો The warp and the woof.

એક મતિમાં રંગ ન હોય, તાણોવાણો મળશે તે જેવા—સામળ

તાંડવ, *s. n.* [S.] Dancing; a dance. 2. The frantic or violent dance of Shiva.

ભૈરવ તથા તાંડવ તણા અદ્ભુત કીધેલા.—કવિત.

તાત, *s. m.* [S.] Father. 2. Papa.

તાતા, *s m.* [See તાતું hot.] A thick piece of bread (used in speaking to children).

તાતાથેઈ, } *s f.*
તાતાથૈયા, } *s. m. pl.* [Imit.] A word used to denote dancing. ■ A term used to make young children walk or stand up.

તાતારી, *adj.* Belonging or relating to the country called Tartari [Eastern Turkey].

તાતું, *adj. m. f. n.* [S. तप्त *fr.* तप् to be hot.] Hot; warm. 2. Peevish; excitable. 3 Chafing: fiery; irascible; hot-tempered. 4. Fresh; not of a long duration; having happened a short time ago. 5. Glistening with rays; glossy; effulgent. 6. Active.

Id. તાતે ઘાએ At one stroke; at once.

Prov. તાતે ઘાએ રૂઝું થાય Strike while the iron is hot. 2. A green wound is soon healed. 3. Make hay while the sun shines. 4 A stitch in time saves nine.

તન કકડતી કાયલ, તન તાતી તંગોળ —સામળ.

પ્રકૃતિ તાતી હોય —નર્મદ.

વારેવારે મુખ મારે ચુંબાળ, તે તસ્ગી સ્વાદ ઘણ તાતા.—ભાલણ.

તાતુંમાતું, *adj m. f. n.* [તાતું + માતેલું intoxicated.] Hale and healthy.

તાતીમાતી ઉપરતી કે પાતી ગોરી ને ગુજરાતી.—દલપતરામ.

તાતુંમાતું ઘરડું ન થયો.—પ્રેમાનંદ.

તાત્કાલિક, *adj.* [S.] Relating to that time. 2. Immediate; sudden. 3. Temporary; not lasting. 4 Simultaneous.

તાત્કાલિકગતિ, *s. f.* [તાત્કાલિક+S. गति motion.] Differentiation.

તાત્કાળ, Same as તત્કાળ *q. v.*

તાત્પર્ય, *s n.* [S] The meaning, the scope; the drift. 2. The purport; the bearing. 3 Aim; intention; object.

તાત્ત્વિક, *adj.* [S.] True; real; essential. 2. Relating to reality.

તાદર્થ્ય, *s. n.* [S. *fr.* तदर्थ for that object.] Being for that object; the meaning inherent in the Dative Case. 2. Purpose; aim.

તાદાત્મ્ય, *s. n.* [S.] Sameness of nature: identity; unity.

તાદૃક્, }
તાદૃશ, } *adj.* [S.] Like that: such-like:
તાદૃશું, } like him or her or it. 2. Tangi-
તાદૃશી, } ble; perceptible.

આનંદસાગર મધ્યે મગ્ન છે, તો કયાંથી તાદૃશ્ય ચંદન.—મહેતા.

તાન, *s. f. n.* [S. *fr.* तन् to stretch.] A tune 2. Attuning the voice; running over the notes 3. A protracted tone; a key note. 4. Concentration of the mind; absorption of the attention. 5. Tumult; turbulence.

Id. તાન લેવી-લેવું-મારવી-મારવું To run over many notes; to strain the voice in singing. તાન લાગવી-લાગવું To have the attention absorbed or engrossed. તાનમાં આવવું To indulge oneself in one's vagaries. 2 To be tumultuous.

લાગું ગોવિંદની ભજવવું તાન.—દયારામ.

નારીને નાખતી કહે, "તરુણી, એ શું તાન".—સામળ.

સ્નેહે તાનો કરવા મતીએ તાનને.—દલપતરામ.

હવી ન સમજે, પણ સમજના પૂરા તાનમાં —કવિત.

તાને તાન રહે કે તેને થાય ન જાણીએ મન.—કૈલાસ કૃતિ.

તાનાવેરી, *s. f.* Name of a mode of music.

તાનો, *s m.* A taunt; a reproach. 2. Anger; wrath.

Id. તાનો મારવો To taunt. તાનો લાગવો To take a taunt to heart.

મધુપાળ તેડાવ્યા સાથે, ભૂપતિને લાગ્યો તાનો.—પ્રેમાનંદ.

તેવા વાત કહીશું તાને.—સામળ.

તાંત, *s. f.* [S. तंतु a thread.] A thread; a fibre. 2. Catgut. 3. A kind of ornament studded with a jewel.

Id. તાંત તુટવી To break (of the thread of hope) મેળતાંત થવું To be united; to live in harmony with. તાંત જેવું Very tough.

તાંતણો, *s. m.* [See above.] A thread, a string. 2. A fibre. 3. The sacred thread.

Id. તાંતણે જીવ રહેવો-તણાવો રહેવો To be on the point of death. 2. To be lean owing to sickness. 3. To be impatient.

તાંતરડી, *s f.* [S. तंत्र a thread+ડી dim] A fine fibre or thread 2. A worn out body or thing.

તાંતરવું, *v. t.* [S. तंत्र a thread.] To thread. 2. [S तंत्र a spell] To charm by a spell.

તાંતેડી, Same as તાંતરડી *q. v.*

તાંતો, *s m* [See તાંત] A thread, a fibre 2 A line

તાંત્રિક, *adj*. [S *fr* तन्त्र science] Well-versed in a science or doctrine 2. Relating to the Tantras 3. *s m*. A person versed in science, a follower of Tantra doctrines

તાંદળજો, *s m* [S तंडुलीय] Name of a kind of vegetable; hermaphrodite amaranth Amaranthus tenuifolius N O Amarantaceæ.

તાંદળા, *s m pl* [S तंडुल rice] Grains of certain kinds of corn 2 A species of pepper seeds

તાંદુલ, *s. m pl*. [S तन्दुल.] Rice
માર્ગમાં ખવાય નહિ, છે મિત્રના તાંદુલ.—પ્રેમાનંદ.

તાપ, *s m* [S *fr*. तप् to be heated] Heat 2 Fever 3 The heat of rage, etc, harshness 4 Hot sunshine, heat of the sun 5 Oppression; torment, agony, the sense of being oppressed 6 Splendour, pomp, grandeur, magnificence 7. Dread 8 Glow 9 Sorrow, distress

Id. તાપ તપે છે The heat is at its height તાપ તાપવો To perform a penance by keeping four fires burning in the direction of the four cardinal points તાપ પડવો The sun is hot તાપ દેવો To frighten; to threaten તાપ લાગવો To feel the glow of fire તાપ સહેવો-ખમવો To bear heat 2. To bear a threat with patience

તાપટ, *adj*. [See above] Fiery, excitable (of a horse)

તાપડીઆં *s n pl* [See તાપ] Eruptions on the skin caused by the heat of summer, heat bumps 2 Name of a kind of long and thick plantains

તાપડું, *s n* [See થાપડું] A kind of coarse cloth made of jute.

તાપણી, } *s f*
તાપણું, } *s n*. [See તાપ] The fireside the hearth, a fire lighted on the ground to give warmth in winter 2 The act of heating 3 Oppression
પેટુતાં બાળકો નાનાં, તાપે છે તાપણી કને—દલપતરામ
જેમ વગડામાં કોઈ તાપણું —અખો

તાપત્રય, *s m* [તાપ + S त्रय a triad] The three kinds of miseries or troubles or affliction (આધિ વ્યાધિ and ઉપાધિ, or આધિભૌતિક, આધિદૈવિક and આધ્યાત્મિક)

તાપવું, *v. t* [S. तप्, ताप् to heat, to warm] To become hot, to warm oneself. 2. To be enraged, incensed, or inflamed with lust.

Prov. આપ્યું ને તાપ્યું છાનું રહે નહિ A gift and the excitement of passion do not remain concealed.

તાપસ, *s. m*. [S *fr* तापस penance] An ascetic, a hermit, a monk, a devotee
એક તાપસ કુંને પીડ્યો વિના તે અપરાધ.—ભાલણ

તાપસકર્મ, *s n* [તાપસ+S. कर्मन् an act.] Practice of austerity, performance of penance.

તાપસી, *s f* [See તાપસ.] A female ascetic; a nun 2 *s m.f* S तपस्विन्.] A male or female ascetic, a monk; a nun

તાપિત, *adj* [S *fr* तप्, ताप् to heat, to warm] Heated 2 Afflicted, suffering

તાપોડા, *s m pl* Same as તાપડીઆં *q. v*

તાપોડીઆં, Same as તાપડીઆં *q v*

તાફતો, *s m* Name of a kind of silk cloth

તાબડતોબ, *adv* [Imit] On the instant, immediately, at once, instantly, quickly, straightway, forthwith

તાબુત, }
તાબૂત, } *s m n* [Ar] A bier, coffin, or monument especially that of Hasan and Husain, the grandsons of Mahammad, carried about in the *Muharram* and thrown into the sea or a river by Mahommedans on the anniversary of the death of these martyrs, 2 The procession of Tabut on the Muharram day 3 A puppet 4 Any grand show (slang)

Id ताबूत जेवो Stupid, awkward 2. Lifeless

તાબે, *adv* [See તાબો] In the possession of, being subject to or dependent on, being under the rule of

Id તાબે થવું To submit oneself to તાબે રહેવું To remain subservient to તાબે કરવું To reduce to subjection તાબે લેવું To take into one's possession, to take possession of

તાબેદાર, *adj* [તાબે + P दार keeping.] Dependent subject, attendant, following 2 Obedient

તાબેદારી, *s f* [See above] Subjection; subordination dependence allegiance, obedience the state of being subject to another; vassalage, fealty

Id તાબેદારી ઉઠાવવી-કરવી To obey, to act in obedience to to be subservient to

તાબો, s m [Ar ताबअ] Possession autho rity control custody

Id તાબાનુ માણસ A person under one s influence or control a dependant, a subor dinate તાબામાં લેવુ To bring under one s con trol to take into custody

તામડી, Same as તાંબડી q v

તામડો Same as તાંબડો q v

તામજામ, s m Name of a sort of palan quin

તામરસ s m Name of a metre, each line containing 12 syllables

તામસ adj [S fr तमस् darkness] Affected by or appertaining to darkness 2 Vicious 3 Angry wrathful 4 s m Anger wrath rage

તામસી adj [See above] Angry wrath ful 2 Vicious 3 s f An epithet of Durga

તામિસ્ત્ર s n [S] Name of a division of hell

તામીલ s f [Ar] The carrying out of an order obedience

તામ્ર Same as તરભાણુ q v

તાંબડ adj [S ताम्र red] Of the colour of copper reddish

તાંબડી, s f [તાંબુ + ડી dim] A small copper or brass pot ewer

Id તાંબડી ફેરવવી To beg 2 To serve

તાંબડો s m [તાંબુ + ડો dim] A large copper pot

તાંબાકુંડી s f [તાંબુ + S कुण्डिका a pitcher] A water trough made of copper a bathing

તાંબાનાણુ s n [તાંબુ + S नाणक a coin] A copper coin

તાંબીઓ s m [S a તાંબુ] A copper vessel A water pot (લોટો) 2 A copper coin a pice

તાંબુ, s n [S ताम्र] Copper

Id તાંબાનો પૈસો A counterfeit coin 2 Worthless 3 Not trustworthy તાંબુ થવુ To be very strong and vigorous

Pr તાંબાની તોલની ઘેર વાગે છે If you want to do one thing several a will be require l

તાંબૂલ s n [S] A roll of betel leaf with areca nut, lime, cardamoms etc a betel leaf

તાંબૂલી, s f [S] The betel plant

તામ્ર s n [S] Copper

તામ્રકાર, } તામ્રકૂટ, } s m [તામ્ર+S कार doing कुट्ट a cutter] A brazier a coppersmith

તામ્રપટ } તામ્રપત્ર } s m n [તામ્ર+S पट cloth, पत्र a leaf] A copperplate inscription, a copper plate grant

તામ્રભસ્મ s f [તામ્ર+S भस्म ash] Name of a native medicine 2 The oxide or base of copper

તામ્રવર્ણ, s m [તામ્ર + S वर्ण colour] Red colour the colour of copper

તામ્રવર્ણું adj m f n [See above] Red coloured copper coloured

તાયફાવેડા s m pl [See તાયફો + S वृत्ति profession] Merriment noisy revelry 2 Dissolute conduct extravagance

તાયફો s m [Ar pl तवायफ् fr तैफ्] A set or band 2 A dancing girl with her com panions 3 A tribe a company

Id શું તારે ઘેર તાયફો નાચે છે ? Is there a danc ing party at your house ? 2 Why do you in dulge in such extravagance ?

તાર s m [P] A wire a filament or thread a string 2 Thread train tenor con nection 3 State of intoxication 4 Concen tration of the mind absorption of the mind 5 A telegram 6 s n [See તા a sheet of paper] A sheet of paper 7 adj [S] Good excellent 8 s m [S fr तृ तर् to cross] The bank of a river the shore 9 The other side the opposite shore 10 The end salva tion 11 The condition of swimming

Id એકતાર થવુ To have the mind absorbed in to be wholly engrossed with તાર મોકલવો To send a telegraphic message તાર મળવો To be in harmony with (said of a musical instrument) 2 To live in harmony with 3 To receive a telegraphic message તાર તૂટવો To break to be interrupted (of wire or communication) તાર સાંધવો To repair a wire To reconcile તારમાં ને તારમાં રહેવુ To be absorbed in meditation 2 To be delighted

પ્રત્યેક મ ફિરે પાણી વારે, ઉચ્ચરે કિજ તારમાં.—પ્રેમાનંદ

રાકુનિ કરે ઉચામા, દુરાસન તારમાં —વલ્લભ.

શ્રી ભાગવત સુરતરુ કેરા, સાર અંકુર તાર —રત્નેશ્વર.

તારક, *adj* [S *fr* तृ, तर् to carry over, to rescue] That causes to pass over or through; carrying over 2 *s. m* A deliverer, a saviour, a preserver; a protector 3. [S] A star 4 Name of a demon, the son of Vajranga and Varangee, who was killed by Kartikeya 5. Name of a metre, each line containing 13 syllables.

તારકતોડી, *s f.* Name of a musical mode.

તારકમત્સ્ય, *s m f.* [તારક a star+S. मत्स्य a fish.] Name of an animal of the sea; the star-fish.

તારકસ, *s m.* [તાર a wire+S. कर्ष् to draw] A wire drawer.

તારકામ, *s n pl* Gold and silver embroidery and lacing.

તારકસમ, *adj* [તારક a star+S सम like] Radiate

તારકિત, *adj* [S *fr.* तारक a star] Starry; studded with stars.

તારકી, Same as તારકિત *q v.*

તારકીટ, *s m* [તાર+ S कीट a worm.] A wire-worm.

તારક્ષ, *s m* An eagle

ભૂતળ મધ્યે ભમતો હીંડે, તે કાગે તારક્ષ -રત્નેશ્વર.

તારઘર, *s n* [તાર a telegram+S गृह a house] A telegraph office

તારણ, *s n* [S *fr* तृ, तर to deliver, to cross] Carrying or conveying across 2 Preservation, protection, salvation, deliverance, rescue, 3 Money or things kept in deposit with one from whom money, &c, is borrowed, a pledge 4 Sifting 5 An abstract, a summary. 6 A liquid in which a thing is floated

Id તારણ કાઢવું To find out the essence or substance 2 To summarize, to prepare an abstract. તારણ આપવું -મૂકવું To give a security for, to guarantee, to pledge તારણમાં મૂકી આપવું To give as a security, to pledge

તારણતરણ, } તારણહાર, } Same as તરણતારણ *q v*

તારણતરણ વૈકુંઠમાં, સ્વામી કાર્તિક સુત શિવ તણો -સામળ

તારતમ્ય, *s n* [S] Difference, distinction, discrimination 2 Gradation, proportion, comparative value; relative importance 3. Aim, essence; summary.

તારમાપણી, *s f.* [તાર+ S. मापन measuring] A wire gauge

તારવવું, *v. t* [See તારવું.] To raise, to pluck 2. To remove the dust from clothes, 3. To examine the credit and debit sides of an account. 4. To make an abstract or a summary 5 To get sifted, to separate, 6 To get floated.

તારવાળો, *s m* [તાર a telegram+વાળું having.] A telegraphic peon; a peon who delivers a telegram.

તારવું, *v. t* [See તરવું] To save, to deliver; to redeem, to protect, to preserve, to defend; to rescue 2 To raise, to bring to the surface. 3 To sift, to separate

માહીએ વિચારી મતિ, પાશુપતિ તારવાને —વલ્લભ.

તારા, *s. m. pl* [See તારો] Stars or planets in general 2. Round sparkling pieces of silver and gold used in embroidery work. 3 *s. m.* [S] The pupil of the eye 4. A star or planet in general 5. *s f.* Name of the mother of Angada and wife of Vali. 6 Name of the wife of Brihaspati 7 Same as તારામતિ *q v.*

તારાકૃતિ, *adj.* [તારા + S. आकृति a figure.] Stellate

તારાજ, *adj* [P] Ruined; destroyed; levelled to the ground, annihilated

તારાટપકી, *s f.* [તારા + ટપકી a circular thing] Same as ટપકી *q v.* 2 Small bright circles of gold or silver used in embroidery work

તારાપતિ, *s m* [તારા+ पति a lord] The lord of stars, the moon

તારાપીડ, *s m* [તારા+ S. आपीड a crest-jewel] The moon

તારામંડળ, *s n* [તારા + S मण्डल a circle.] The starry firmament, the zodiac 2 Name of a kind of stone having starlike shining appearance

તારામતિ, *s f* [S] Name of the wife of Harishchandra and mother of Rohita or Rohidasa

તારામૈત્રક, *s n* [તારા the pupil of the eye+ S. मैत्रक friendship] Spontaneous or unaccountable love, 2 Affection produced either

by seeing or by the relations of constellations in eachother's horoscope. 3. Love at first sight.

તારામૈત્રી, *s. f* Same as તારામેળક *q. v.*

તારામૈત્રી જે જામતી પ્રેમી નયનની.—કહાવિ.

તારીખ, *s. f.* [Ar.] The day of the month; the date. 2. Epoch; era.

Id. તારીખ પડવી To be adjourned (of a law-suit.

તારીખવાર, *adj.* [તારીખ+S. वार turn.] In regular succession according to date. 2. *adj.* Arranged in order of dates.

તારીખીઉં, *s. n.* [See તારીખ.] A date-stamp; a dater. 2. A calendar.

તારીજ, *s f.* [P.] An abstract; a summary of accounts; a number of items set down without mentioning the particulars, for the purpose of adding them up together.

તારીફ, *s. f.* [Ar. तअरिफ़] Praise; commendation; eulogy; applause. 2. Fame, renown.

Id. તારીફ કરવી-ગાવી To praise; to eulogise.

તારીફ સુણીને મળ્યાં તાં જોવા લોક તમામ.—દલપતરામ.

તારુણી, Same as તરુણી *q. v.*

ધન્ય ધન્ય તારુણી સ્નેહ ત્યાગ્યો —નરસિંહ.

અનિરુદ્ધે તારુણી દેખતાં, કીધું સૈન્ય તારેતાર.—પ્રેમાનંદ.

તારુણ્ય, *s n.* [S. *fr.* तरुण young.] Youth; youthfulness. 2 Freshness.

તારું, *adj. m. f n.* [See તું.] Thy; thine.

Prov. તારી મોઇ ને તારો દા One is at liberty to indulge oneself at one's own cost. તારું નામ ને મારું કામ You are the only person interested in this business તારું મારું સહિયારું, ને મારું મારા બાપનું What is yours is mine, but what is mine is another affair. તારું સાચું ને કુદરતનું કાચું You are a liar.

તારો, *s m.* [S. तारक] A planet; a star. 2 A meteor; a falling star, a kind of fireworks. 3. [See તરવું.] A strong swimmer. 4. One who is skilful in saving a drowning man. 5. A beautiful person. 6. [S तारक] The pupil of the eye. 7. The quotient obtained by dividing a number by nine. 8. The number obtained by counting the lunar mansions in order from the જન્મનક્ષત્ર of a person to any ચંદ્રનક્ષત્ર.

Id. તારો અસ્ત થવો The setting of an auspicious star. 2. To have a decline or fall.

Prov. તારો ચૂકે, ને તારો ડૂબે A good marksman may miss.

નક્ષીતા તારા જળ તણા, મોટા ઉનાથી પાંચ.—શામળ.

તેનો તારો અસ્ત થવા બેઠો છે માટે હું કહીશ તે માનશે.-ગો.મા.ત્રિ.

તારેતાર, *adv* [Redup of તાર.] Having one wire or thread separated from another. 2. Being totally dispersed.

અનિરુદ્ધે તારુણી દેખતાં, કીધું સૈન્ય તારેતાર.—પ્રેમાનંદ.

હું જ આને તારેતાર કરું છું.—ક. હ. મુ.

તાર્કિક, *adj.* [S.] Relating to the science of reasoning; logical. 2. Shrewd at reasoning; discerning; penetrating; perspicacious. 3 *s. m.* A logician. 4. A philosopher. 5. One who is guided by Reason alone, and discards Revelation; an atheist. There are six kinds of them: વૈશેષિક, બૌદ્ધ, બાર્હસ્પત્ય, નાસ્તિક and ચાર્વાક.

તાલ, *s m. f.* [S *fr.* तड् to beat.] Beating time in music; musical time or measure. 2. *s. m.* A shift; a subterfuge; the last resource. 3. [S] The palmyra tree. 4 Fraud; an artifice; an evasion; an elusory practice; a trick. 5. Amusement; fun 6. *s. f.* [See તાલુ.] Baldness of the head.

Id. તાલ આપવો-દેવો To show the measure of time in singing. તાલ ધરવો-રાખવો To keep time in music. તાલ આવવો-પડવો To be amused. મૂછે તાલ દેવો To be proud. તાલ મચાવવો To make a show of; to present a spectacle or sight. તાલ લાવવો-આણવો To make a success તાલ જોવો To look at one's foolish acts with pleasure. તાલ મેળવવો To clap the hands in order to keep time in music.

તનક તાલ ને હેલા દે.—કૃષ્ણાબાઇ.

સાહેલીઆ તાલ તમાશા.—પ્રેમાનંદ.

તાલકી, *s. f.* [તાલુ+કી dim.] The palate; the roof of the mouth. 2. The crown of the head. 3. A skull-cap for little children.

તાલકું, *s. n.* [તાલુ+કું dim.] The skull; the crown of the head.

તાલબદ્ધ, તાલબંધ, } *adv.* [તાલ+S. बंध् to bind.] Suitably. 2. Rightfully. 3. Rhythmically. 4. *adj.* Rhythmical; measured or regulated by musical time.

તાલમેલ, *s f.* [તાલ+S. मिलन an assembling.] A deceptive arrangement skilfully made;

apparent harmony and peace. 2. Pretence; excuse.

તાલમેલીઉં, *adj. m f. n* [See above.] Crafty; skilful; pretending.

તાલવ્ય, *adj.* [S. *fr* तालु the palate.] Palatal. 2. *s. m.* A letter of the palatal class.

તાલાવેલી, *s. f.* [તાલ beating time+S. आविल troubled; distressed.] Impatience; eagerness; anxiety. 2. Embarrassment; confusion. 3. Despondency.

તાલાવેલી લાગી છે મારા તનમાં રે લોલ.—દયારામ.

તાલીમ, *s. f.* [Ar. तालीम्] Instruction; training. 2. Teaching; education; breeding. 3. Doctrines; the principles of a sect or of a religious teacher. 4. Physical exercise. 5. A gymnasium.

ચિત્તના ઉસ્તાદની તાલીમ લે તે શીખે.—ન. બો. દી.

તાલીમખાનું, *s. n.* [તાલીમ + P. खानह् a house.] A gymnasium. 2. A school.

તાલીમબાજ, *s. m.* [તાલીમ+P. बाज् playing.] An athlete. 2. A pickpocket or a vagabond having a showy dress and healthy appearance.

તાલીમબાજી, *s. f.* [See above.] Roguery; craftiness; cleverness.

તાલીસપત્ર, *s. n.* [S.] Name of a plant. Taxus baccata. N. O. Coniferæ.

તાલુ, *s. f.* [S] The palate, the roof of the mouth. 2. The crown of the head 3. The lower part of a bodice. (The upper piece is called કટોરી)

તાલુક, *s. m.* [Ar. तआल्लुक] A district. 2. An estate. 3 A connection; concern.

તાલુકદાર, *s. m.* [તાલુક+P. दार having.] A landholder; a police patel. 2. A chief; a petty prince.

તાલુકદારી, *adj.* [See above.] Relating to a chief or a chiefdom. 2. *s. f.* The duties and dignity of a chief or a landholder.

તાલુકો, *s. m.* [See તાલુક.] A district; a division of a country; a subdivision of a province. 2. Jurisdiction; authority; province. 3. Connection with; business with; concern in.

Id. તાલુકો ધરાવવો To have an authority over.

તાલુપાક, *s. m* [તાલુ + S. पाक suppuration. An abscess in the palate.

તાલુપુપ્પુટ, *s. m.* [તાલુ+S. पुप्पुट a disease of the gums] A swelling of the palate.

તાલુમૂલ, *s. n.* [તાલુ + S. मूल a root.] The root of the back part of the palate.

તાલુશોફ, *s. m.* [તાલુ + S. शोफ swelling.] Inflamation of the soft palate.

તાલુસ્થાન, *s. n* [તાલુ + S. स्थान a place.] The region of the palate.

તાલુસ્થાની, *adj.* [See above.] Palatal.

તાલે, *s. n.* [Ar. तालेअ.] Fortunes; destiny; luck; fate.

તાલેમ, Same as તાલીમ *q. v.*

તાલેમખાનું, Same as તાલીમખાનું *q. v.*

તાલેમંદ, [P] Same as તાલેવંત, *q. v.*

તાલેમબાજ, Same as તાલીમબાજ *q. v.*

તાલેમબાજી, Same as તાલીમબાજી *q. v.*

તાલેવંત, *adj.* [તાલે + S. वत् having.] Fortunate. 2. Affluent; prosperous; flourishing; rich; opulent; wealthy.

Prov તાલેવંતના સૌ સગા, ને ગરીબના કોઇ નહિ Everyone likes to be friends with a rich man, but keeps away from the poor.

તાલેવર, } Same as તાલેવંત *q. v.*
તાલેવાન, }

તાવ, *s. m.* [See તાપ.] Heating to a red heat. 2. Fever. 3. Conceit; pride. 4. Curling the hair of the mustachios in a boastful manner. 5 [See તા] A sheet of paper. 6. [P.]. A pane of glass.

Id. તાવ આવવો-ચઢવો To have fever; to get fever. 2 To dislike to do. તાવ ઉતરવો To be better of a fever. કામ કરતાં તને તાવ શાનો આવે છે ? Why are you unwilling to work ? મૂછે તાવ દેવો To boast. 2. To gloat over.

Prov. તાવને કોણ કહે કે, "તું આવ" ! Nobody will court a misfortune. તાવ હાથીનો કાળ છે Fever may ruin the health of the stoutest man.

તાવક, *s m.* [S] The sun. 2. Heat; sunshine.

તાવડી, *s. f.* [તવો+ડી dim.] A small pan. 2. A shallow pan of iron, copper or clay.

Prov. તાવડી તાતા કરે, ને બાજરી ખળામાં Catch the bear before you sell his skin.

તાવડો, *s. m.* [તવો+ડો dim.] A large iron or copper pan.

તાવણી. *s. f.* [See તાવવું.] Heating (ghee etc.) to the necessary degree.

તાવતરીઓ, *s. m.* [તાવ+S. तृतीयक tertian.] Fever and other like diseases. 2. Unhealthiness.

તાવદાન, *s. n.* [P.] A pane of glass. 2. A glazed door or window. 3. A seat resembling a palanquin, carried on men's shoulders. 4. A writing box.

તાવરણું, *adj.* [તાવ + S. रक्ष् to keep.] Angry; wrathful; irascible.

તાવરણું, *s. n.* The first year of a newly cultivated piece of land.

તાવવું, *v. t.* [S. तप् to heat.] To make red-hot. 2. To heat to a read heat (metals &c.). 3. To fuse; to melt. 4. To test; to try.

Id. તાવી જોવું To carry through an ordeal by fire. 2. To put to the severest test.

પ્રીતીને ના પરહરો, તાવો.—કોઇ.

આખણુ ખાતાં પી તાવતાં,—શાલિદાસ.

તાવિત, *adj.* [See તાવવું.] Heated and tested. 2. Sterling (coin, money); cash.

Id. તાવિત નાણું Sterling money; ready money; cash.

તાવી, Same as તવી *q. v.*

તાવીજ, તાવીત, } *s. n.* [Ar.] A particular ornament worn round the arm, etc, viewed generally as an amulet. 2. A charm. 3. Anything hung about the neck for preventing or curing a disease.

તાવેથો, Same as તવેથો *q. v.*

તાશેરો, Same as તાસીરો *q. v.*

તાસ, *s. m.* [Ar.] An hour. 2. A plate of metal on which the hours are struck; a gong. 3. A silver tissue. 4. A kind of cloth woven with gold thread. 5. A pack of cards. 6. A dish. 7. Flavour. 8. *pron.* [S. तस्य his] His; her; its.

પાંચ વરસના પંચવીસ વાધા, ચાર ચોકડી તાસ.—પ્રેમાનંદ.

આખા, તો જ ઠિકે આતમા, જે નાવે રસના તાસમાં.—અખો.

જ્યારે પડે તો એક તાસમાં સાઠ ખાઇતણું અંતર કાપે.—નર્મદ.

મેરે નિર્મળ રીજ ઉજ્જવળ, તાસ કિરણી જ્યાકો.—ઉદયરત્ન.

તાસક, *s. f.* A plate or dish made of any kind of metal, or glass. 2. A bed-plate.

તાસકડી, તાસળી, } *s f.* [તાસક+ડી, ઇ dim.] A small plate; a tiny dish.

તાસતો, *s. m.* A kind of silk cloth. 2. A kind of cloth of which waterproof umbrellas are made.

તાસતોપીયન, *s. n.* Name of a game played by children.

તાસીર, *s. f.* A stamp or impress (left upon a thing); an effect; a result. 2. Form; shape.

Prov. સોબતે અસર ને તુખમે તાસીર Like father, like son; a man is known by the company he keeps.

તાસીરો, *s m.* An artifice; a contrivance.

તાસું, *s. n.* [Ar. તાસા.] A kind of drum made by covering a copper-dish with hide.

તાળ, *s. f.* [See તાલ.] Baldness.

તાળવું, *s n.* [તાલુ+P. વા dim] The palate; the roof of the mouth.

Id. તાળવે ચડવું To pass up by the nose into the head (of a spirituous or pungent liquid). તાળવે ગોળ ચોંટાડવો To hold out a hope.

તાળાકુંચી, *s. f.* [તાળું + S. कुंचिका a key.] Name of a game for children. 2. Lock and key. 3. The curtain of fortune.

Id. તાળાકુંચી કરવી To close carefully. 2. To put every thing under lock and key.

તાળી, *s. f.* [S. तालिका.] Clapping of the hands. 2. Keeping the time in music. 3. Deep contemplation; absorption of the mind.

Id. તાળી આપવી-દેવી To clap the hands to keep time in singing. 2. To strike one's hand with another person's in assent. 3 To promise. તાળી ઝીલવી To clap the hands to keep time in singing. તાળી લેવી To clap the hands to keep time in singing. 2. To strike one's hand with another person's in assent. દાવ-તાળી દઇને નાસી જવું To break a promise. તાળી પડવી To be applauded; to be given cheers. તાળી પાડવી To clap the hands. 2. To give ironical cheers; to applaud. તાળી પડાવવી To ask to give ironical cheers. 2. To expose to public ridicule. તાળી વાગવી To have a musical song sung. તાળી લાગવી To be absorbed in deep contemplation.

આસન વાળીને, તાળી તાણી, જપે જોગી રટ મન.—પ્રેમાનંદ.

પાડે તાળી ચન્દ્રે ગાય.—પ્રેમાનંદ.

તાળીઓમિત્ર, *s. m.* [તાળી & S. मित्र a friend.] A friend who claps his hands in assent or in jest; a superficial friend.

તાળું, s. n. [S. तालक a bolt; a latch.] A lock; a padlock.

Id. તાળું દેવું-મારવું To lock; to shut up by a lock or a padlock. તાળું દેવાવું To be locked in. મોઢે તાળું દેવાવું To be silent. 2. To be unable to speak through modesty or inability. ઘરે તાળું દેવાવું To lose all one's children by death; to be without an heir. 2. To be under an attachment ordered by a court of law.

પહારથી તાળું કાર દેવાયું તાળું.—પ્રેમાનંદ.

તાળુ, Same as તાળુ q. v.

તાળોબંદ, s. m. [તાળો+S. बंध् to bind.] A return (in a tabular form) of the annual accounts.

તાળો, s. m [S तालो a sort of key.] Agreement; correspondence. 2. A verification of the result of a calculation.

Id. તાળો મેળવવો To work the verification of a sum in Mathematics. તાળો મળવો To be verified (of a sum in Mathematics).

તાળોટો, s. m. [તાળી+S. वृत्ति action.] A loud clapping of the hands.

તિહાં, Same as ત્યાં q. v.

તિક્કડ, s. m. A thick cake of bread.

તિક્ત, adj. [S] Bitter; pungent. 2. s. m. A bitter taste. 3. s. n Pungency. 4. Pepper.

તિખટ, Same as તીખટ q v.

તિખાશ, Same as તીખાશ q. v.

તિખું, Same as તીખું q. v.

તિગ્માંશુ, s. m. [S तिग्म scorching + अंशु a ray.] The sun. 2. Fire.

તિજોરી, s. f. A treasury; a place in which riches and money are stored.

તિણ, } Same as તે q. v.
તિણે,

તિતાલી, } adj. m f. n. [S त्रि three+ताल
તિતાલીઉં,
beating time.] Quick; unsteady. 2. Childish; puerile; shallow.

તિતિક્ષા, s. f. [S fr. तिज् to bear, to endure.] Forbearance; sufferance; patience; endurance; resignation.

તિતિક્ષુ, adj. [See above.] Forbearing; patient; enduring; resigning; suffering.

તિતિર, } s. m. [S.] The francoline
તિત્તિર,
partridge.

તિથિ, s. f. [S.] A lunar day; one-thirtieth of a whole lunation. 2. Date. 3. Hindu date. 4. A term for the secret number '15'. 5. Anniversary day.

Prov. ગઇ તિથિ જોશી પણ ન જુવે Let by gones be bygones. 2. It is no use crying over spilt milk.

તિથિક્ષય, s. m. [તિથિ+S. क्षय loss fr. क्षि, क्षय् to waste away.] The day in which a tithi begins and ends without one sun-rise, or between two sun-rises.

તિથિપત્ર, } s. n. } [તિથિ+S. पत्र a letter.]
તિથિપત્રી, } s f.
A calendar; an almanac.

તિથિવૃદ્ધિ, s. f. [તિથિ + S. वृद्धि increase fr. वृध्, वर्ध् to increase.] The day in which a tithi is completed under two suns (one which comprises two sun-rises).

તિમંગળ, } s. m. [S. तिमिंगिल.] An alligator; a whale. 2. A monster; a giant. 3. A
તિમિંગળ,
powerful person.

Id. મોટો તિમંગળ આવે, તોપણ શું ! I would not mind, even if a mighty person be present.

તિમિધ્વજ, s. m. [S.] Name of the demon who was killed by Indra with the assistance of Dasharatha

તિમિર, s n. [S.] Darkness. 2. Ignorance. 3 Gutta-serena; amaurosis. 4. adj. Dark.

તિરકસ, Same as તીરકસ q. v.

તિરકસીઉં, Same as તીરકસીઉં q. v.

તિરછું, Same as તીરછું q. v.

નયન તિરછાં પેલાનાં એ નિહાળી રહ્યાં હતાં.—કલાપિ.

તિરંદાજ, Same as તીરંદાજ q. v.

તિરંદાજી, Same as તીરંદાજી q. v.

તિરંબાજ, Same as તીરંબાજ q. v.

તિરંબાજી, Same as તીરંબાજી q. v.

તિરવો, Same as તીરવો q. v.

તિરસ્કાર, s. m. [S. fr. तिरस्कृ to despise.] The feeling of disdain or disgust; contempt; disrespect; hatred; dislike; aversion.

સંન્યાસીઓ અને વતીઓ સામસામા એક બીજાનો તિરસ્કાર કરવા લાગ્યા.—નર્મદ.

તિરસ્કારપૂર્વક, adv [તિરસ્કાર+S. पूर्वक attended with.] Disdainfully; with contempt or hatred; contemptuously.

તિરસ્કૃત, *adj.* [See તિરસ્કાર.] Disregarded; despised. 2. Condemned; abused.

તિરસ્ક્રિયા, *s. f.* Same as તિરસ્કાર *q. v.*

તિરોધાન, *s. n.* [S. *fr.* तिरोधा to cover.] Disappearance, removal. 2. A covering; a veil.

તિરોભાવ, *s. m.* [S. *fr.* तिरोभू to disappear.] Disappearance; absence.

તિરોહિત, *adj.* [See તિરોધાન.] Disappeared; invisible; absent. 2. Concealed; hidden. 3. Same as ત્રાહિત *q. v*

તિર્યક્, *ind.* [S. *fr.* तिरस् awry+अंच् to go.] Obliquely; crookedly; in a slanting direction.

તિર્યગ્યોનિ, *s. f.* [S. तिर्यच् horizontal+योनि a race.] A class of lower animals; animal creation; animal race (going horizontally, as distinguished from man who walks erect).

તિર્યગ્યોનિમાં જ્ઞાન ક્યાંથી આવે રે.—પ્રેમાનંદ.

તિર્યંક, } તિર્યંચ, } *s. n.* [S. तिर्यंच् horizontal (as distinguished from erect, which is the style of walking of man)] A lower animal. 2. A bird.

થયું તિર્યંચને હૃદયહીણુ.—કહાવિ.

તિલ, [S.] Same as તલ *q. v.*

તિલ માત્ર પરવો.—કહાવિ

તિલક, *s. n.* [S.] A mark. 2. A mark of sectarial distinction on the forehead 3. An ornament (of family).

તિલક કરતાં ત્રેપન થયાં, તે જપમાળાનાં નાકાં ગયાં.—અખો.

તિલકા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 6 syllables.

તિલકાલક, *s. n.* [S.] A mole; a dark spot under the skin. 2. Name of a disease of the male generative organ.

તિલકીઉં, *s. n.* [See તિલક.] A mould with which sectarial marks are made on the body.

તિલંગ, *s m.* Name of a mode in music.

તિલપર્ણી, *s. n.* [S.] Turpentine.

તિલપૂર, } તિલપ્રાય, } *adj.* [તિલ + S. पूर्ण full, प्राय almost.] As large as a sesamum seed. 2. The least bit; in the very least.

તિલમાત્ર, Same as તલમાત્ર *q. v.*

અમને આપજો તિલમાત્ર.—પ્રેમાનંદ.

તિલવટ, *s. m.* [તિલ + S. वट a pile] A sweet preparation of crushed sesamum made into balls.

તિલાટ, *adj.* [See તિલક.] Heir-apparent.

તિલાણી, *s. m.* Name of a mode in music.

તિલાંજુ, } તિલોદક, } *s. n.* [તિલ+S. अंबु, उदक water.] Water with sesamum seed etc., offered to the dead as a libation.

નહિ તો આરા સારૂ તિલોદક તૈયાર કરી રાખજો.—ક. ઉ. થા.

તિષ્ય, *s. n.* [S.] Name of the eighth of the twenty-seven constellations. Also called પુષ્ય.

તિસમારખાં, Same as તીસમારખાં.

તિહવાર, Same as તહવારે *q v*

તિહવાર પૂરિ એ થયું તે સાંભળુંતિ શય.—ભાલણ.

તી, } તરી, } *ind.* [પ્ર. त्रि three.] A particle used in multiplying a number by three.

તીકમ, *s. m.* [S. तीक्ष्ण a weapon.] A pickaxe which can dig both ways. 2. Same as ત્રિકમ *q. v.*

તીકમ ૪ મેવામાં રહેલો.—પ્રેમાનંદ.

તીક્ષ્ણ, *adj.* [S.] Pungent; biting. 2. Fiery; passionate. 3. Fierce; keen; acute. 4. Sharp; cutting. 5. Intelligent; clever. 6. Sarcastic; severe. 7. Vehement. 8. Virulent. 9. Hot; warm. 10. Hard; forcible; strong.

તીક્ષ્ણતા, *s. f.* [તીક્ષ્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Sharpness. 2 Acuteness; keenness. 3. Intelligence; cleverness. 4. Virulence. 5. Vehemence. 6. Pungency. 7. Passionateness. 8. Severity 9. Heat. 10. Hardness; strength.

આપણ પાણી તીક્ષ્ણતા વિષરૂ થયાં ના વરી.—પ્રેમાનંદ.

તીક્ષ્ણાગ્નિ, *s. m.* [તીક્ષ્ણ + S. अग्नि fire.] Heart-burn

તીખટ, *s. n.* [S. तिक्त pungent.] Pungent spices. 2. *adj.* Pungent.

તીખણ, Same as તીખણ *q. v.*

તીખણી, } તીખળી, } Same as તીખણી *q. v.*

તીખાં, *s. n pl.* [See તીખું.] Pepper. 2. Chillies

તીખાશ, } તીખાસ, } *s. f* [તીખું+આશ, આસ a suffix forming a noun] Acridness; pungency; a hot biting taste. 2. Hot-temperedness.

તીખી ભાજી, *s f.* Name of a vegetable; garden-cress. Lepidium sativum. N.O. Cruciferæ.

· તીખું, *adj. m. f n.* [S. તિક્ત.] Pungent; acrid; having a hot, biting taste. [See તીક્ષ્ણ.] 2. Sharp. 3. Fiery; passionate. 4. Virulent 5. Sarcastic. 6, *s.* n [S.] Steel.

Id. તીખું તીખું આગ-તીખું તમતમતું Very pungent. તીખો મીજાજ Fiery temper. તીખું મરી Hot-tempered. તીખી નજર A sarcastic look.

તાલ તણી તીખી પુની, ધણું ગાન વિરાજે.—ગિરધર.
અમારો અનિરુદ્ધ તીખો મરી.—પ્રેમાનંદ.
એ તો બોલ લાગે તીખાં બાણ સ્વરૂપ લાગ્યું—દલપતરામ.
પ્રગટ થારે ખંખાળીને ખોસ્યો તીખો ને તરેરો રે.-પ્રેમાનંદ.

તીજ, Same as ત્રીજ *q. v.*

તીજું, Same as ત્રીજું *q. v.*

તીટ, *s. n.* Lamp-black.

તીડ, *s. n* A locust; a grass-hopper.

તીણું, *adj. m. f. n* [See તીક્ષ્ણ.] Sharp; pointed. 2. Acute; shrill; piercing.

તીત, *adj.* [S. तिक्त pungent.] Strong; acute; piercing.

તકો તીત ને મારી ટહ.—નર્મદ.

તીતર, Same as તિતિર *q. v.*

તીતરી, *s. f* A hole-borer.

તીતરીઉં, *s. n.* An acute desire; a keen wish.

તીતરીઉં તનમાંય મ્યાવતની માથાની રહી.—લોકોક્તિ.

તીતાલ, Same as ત્રિતાલ *q. v.*

તીતાલી, *adj.* Wild; refractory; self-willed.

તીતી, *s. f.* A kind of sparrow.

તીતીઘોડો, *s. m.* A grass-hopper. 2. A cock-roach. 3. An active or hasty man who jumps to conclusions.

Id. તીતીઘોડા જેવું Mischievous and worthless. 2. Very unsteady.

તીનપાંચ, *s. f.* [S. त्रि three+पंच five.] Being hot-tempered; haughtiness; refractoriness.

Id. તીનપાંચ કરવી To assume haughty airs; to be refractory.

તીર, *s. n.* [S. तृ, तर् to cross over.] A shore; a bank; a margin. 2. [P.] The name of the fourth Persian month. 3. The thirteenth day of every month. 4. Reed 5. [S] An arrow; a shaft; a dart 6. A support placed slanting; a prop.

Id. પાંસરૂં તીર જેવું Quite straight like an arrow.

Prov. વાગ્યું તો તીર, નહિ તો તુક્કો Profitable both ways in success or failure; heads I win, tails you lose.

તીરકસ, *adj.* [S. तिर्यक् awry+कृष्, कर्ष् to draw.] Oblique; slant; slanting. 2. *adv.* Obliquely; transversely. 3. *s n.* An aperture; a hole in a roof or in a wall for admitting light: a loop-hole.

તીરકસીઉં, Same as તીરકસ *q. v.*

તીરછું, *adj. m. f. n.* [S. तिरश्चीन.] Slant; oblique; slanting; cross.

તીરથ, Same as તીર્થ *q. v.*

તીરથવાસી, Same as તીર્થવાસી *q. v.*

આવ્યા તીરથવાસી.—પ્રેમાનંદ.

તીરંદાજ, *s. m.* [P.] An archer. 2. The throw or the throwing distance of an arrow.

તીરંદાજી, *s. f.* [See above] Archery.

તીરપાઈ, Same as ત્રિપાઈ *q. v.*

તીરબીલા, *s. n.* Horsebean.

તીરંબાજ, *s. m.* [તી +P. बाज playing.] An archer.

તીરંબાજી, *s. f.* [See above.] Archery.

તીરવા, *adv* [See below] As much or long as an arrow. 2 As far as an arrow can go.

તીરવા સૂરજ આકાશમાં ઊંચો આવ્યો.—ક. ઘ. કું.

તીરવો, *s. m.* [તીર+S. वाट a road.] A distance that can be measured by the shooting of an arrow; a distance equal to the range of the flight of an arrow.

તીર્ણ, *adj.* [S. *fr.* तृ, तर् to cross.] Crossed; passed over. 2. Excelled; surpassed.

તીર્થ, *s.* n [S] A holy place; a place of pilgrimage; a shrine 2. A sacred stream; holy water. 3. A place of water 4. Water in which a holy person has dipped his foot. 5. Pilgrimage to a holy stream or place.

Id. તીર્થ કરવું To go on a pilgrimage.

Prov. તીર્થે મુંડન Everything has its proper place.

તીર્થંકર, *s m* [તીર્થ+S. कृ to do.] A Jain saint; *a Jain Arhat.* 2. *A philosopher.*

તીર્થદેવ, *s. m.* [તીર્થ+S देव god.] An epithet of Shiva.

તીર્થયાત્રા, *s. f.* [તીર્થ+S. यात्रा a pilgrimage.] A pilgrimage.

તીર્થરાજ, *s. m. n.* [તીર્થ+S राजन् a king.] The lord of the holy places. 2. Name of Prayaga, the town where the Ganges, the Jamana, and the Saraswatee meet.

તીર્થરૂપ, *s m.* [તીર્થ+S. रूप a form.] Father; a respectful term, in notes and writings, for one's father, mother, cousin, or other persons viewed in the relation of a parent; sire.

ગયું ઓપતી કયાં તીર્થરૂપ મોટા નિરખતાં.—મ. ન. દિ.

તીર્થવાસી, *adj.* [તીર્થ + S. वासिन् dwelling.] Living in a holy place. 2. *s. m.* A pilgrim.

તીર્થસેવી, *s. m.* [તીર્થ+S. सेविन् serving.] A pilgrim.

તીર્થસ્વરૂપ, *adj.* [તીર્થ + S. स्वरूप one's own form.] A respectful term affixed in notes or writings to the names of elderly persons; venerable; respected.

તીર્થોદક, *s. n.* [તીર્થ+S. उदक water.] Water of the holy rivers; holy water.

તીક્ષણ, Same as તીક્ષ્ણ *q. v.*

તીક્ષ્ણ, *adj.* [S.] Hot; warm. 2. Biting; pungent; strong. 3. Fierce; ardent; impetuous; vehement 4. Sharp; acute; active. 5. Cutting; piercing; stinging.

તીક્ષ્ણતા, *s. f.* [તીક્ષ્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Pungency. 2. Fierceness; ardency; vehemence. 3 Sharpness; acuteness. 4. Cutting, piercing, or stinging quality.

તીક્ષ્ણાઘાત, *s m.* [તીક્ષ્ણ + S. आघात a blow.] A severe blow. 2. A piercing stroke; a sharp wound.

તીક્ષ્ણાઘાતે તરુપર ચિપે કાંઇ કોતરેલા છે.—સ. ઉ. ચ.

તીસ, Same as ત્રીસ *q. v.*

તીસમારખાં, *adj* Hot-tempered. 2. *s. m.* An ostentatious pretender; a swaggering boaster.

તીહારી, *s. f.* Name of a bird; the tern.

તુ, *ind.* [S.] But; on the other hand; nevertheless (used as the second member of the two words 'કિંતુ' and 'પરંતુ' having the same meaning)

તું, *pron.* [S त्वम्] Thou.

તુઈ, *s. f.* [See તોઈ.] A lace; a gold or silver lace 2. Name of a bird; the rose-headed paraquet; a lory.

તુએર, Same as તુવર *q. v.*

તુક, Same as ટુંક *q. v.* 2. Shame. 3. Self-respect.

તુકડી, Same as ટુકડી *q. v.*

તુકડો, Same as ટુકડો *q. v.*

તુકમ, *s. n.* [P. तुख्म् seed.] Seed; semen. 2. Birth; descent.

Prov. મોભને અસર, તુકમે તાસીર Like father, like son 2. A man is known by the company he keeps.

તુકમરીઆં, *s. n pl.* [P. तुख्मोरिहान्.] Name of the seeds of the plant Ocymum pilosum. N. O. Labiatæ; a kind of drug.

તુક્કલ, } *s f.* Name of a big paper-kite.
તુક્કલ, }

તુક્કો, *s. m.* [See ઠચકો.] A joke. 2. A practical joke; a little trick. 3. An idea; a hurried thought.

Id. મને તુક્કો સૂઝી આવ્યો An idea occurred to me.

Prov લાગ્યું તો તીર, નહિ તો તુક્કો Try it, and if you fail, it will do you no harm; heads I win tails you lose.

લાગે તીર કે તુક્કો પડે.—સામળ.

તુંકાર, *s. m.* [S. त्वंकार *fr.* त्वम् thou +कार the sound of 'thou.'] The sound of the word તું. 2. Thouing and theeing; addressing disrespectfully with a 'thou.'

લાલબાઈ લલકારીને ન્હાનાનો તુંકાર—લલિત.

તુંકારો, *s. m.* [See above.] *Contempt;* disrespect.

તુખમ, Same as તુકમ *q. v.*

તુંગ, *adj.* [S.] High; lofty; tall; elevated; prominent. 2 *s m* A mountain 3. Top; a summit.

તુંગા, *s m.* Name of a metre, each foot containing 8 syllables

તુંગી, *s. f.* Name of a sharp pain in the peritoneum and lower part of the abdomen.

તુંડું, *s. n.* Name of a portion of a plough. 2. An inflated belly. 3. *adj. m. f. n.* Thick; swollen; inflated

તુચ્છ, *adj.* [S.] Empty; light; vain; void. 2. Low; mean; contemptible; worthless. 3. Abandoned; deserted. 4. Poor, miserable; wretched 5. Trifling; small; little.

તુચ્છકાર, *s m.* [તુચ્છ+S कार a suffix showing the sound of the preceding letters.] Contempt; scorn; disdain; hatred; disrespect. 2 Desertion; abandonment.

તુચ્છકારવું, *v. t.* [See above.] To make light of; to treat with contempt; to scorn; to disdain; to hate; to treat with disrespect.

તુજ, *adj.* [S. त्वदीय *fr.* त्वम् thou.] Thine (used in poetry).

તુટ, Same as ત્રુટ *q. v.*

તુટક, Same as ત્રુટક *q. v.*

તુટકાટ, Same as ત્રુટકાટ *q. v.*

તુટવું, Same as ત્રુટવું *q. v.*

તુટીચાર, *s. f.* [ત્રુટવું + S. चतुर् four.] A throw of four with dice, in which one die shows three and the other one. 2. [ત્રુટવું + S. चर्या conduct; moving about.] Disagreement; a break in friendship. 3. *adj.* Broken down; pulled down; very weak.

તુણવું, *v. t.* [S. तुण् to curve.] To patch up; to darn; to repair by threading.

તુણીઆટ, } Same as તુનીઆટ, તુનીઆર *q. v.*
તુણીઆર, }

તુણીઓ, Same as તુનીઆટ *q. v.*

તુંડ, *s. n.* [S] The mouth; the face.

તુંડાઈ, *s. f.* [તુંડું + આઇ a suffix forming a noun.] Insolence. 2. Meanness.

કેટલો ભિખારી ને તુંડાઈ.—ઇ. કા. કાં.

આપણો મારી તોબડાઈ ને તુંડાઈ પ્રકટ કહોવે.—ઈ. સ. ર.

તુંડાઈખોર, *adj.* [તુંડાઈ + P. ख़ोर enjoying.] Mean; foppish. 2. Insolent.

તુંડી, *s. m.* [S. तुंडिन्.] Name of the bull of Shiva.

તુંડું, *adj. m. f. n.* [S. तुंड the face.] Mean; foppish. 2 Insolent.

તુત, Same as ત્રુત *q. v.*

તુતક, *s. f. n.* The deck of a ship.

તુતંગ, *s. n.* [ત્રુત + S. तरंग a wave.] A false charge; fraud. 2. Fabrication.

તુતી, *s. f.* [Imit.] Name of a bird; the finch; the rose-headed paraquet.

તુતીઓ, Same as ત્રુતીઓ *q. v.*

તુતુ, Same as ત્રુતુ *q. v.*

તુતેતુત, Same as ત્રુતેત્રુત *q. v.*

તુનવું, Same as તુણવું *q. v.*

તુનતુની, *s. f.* Name of a bird; the green shank. 2. [Imit.] A musical instrument.

તુનારો, Same as તુણીઆટ *q. v.*

હીર તણા તું તુનારા.—પ્રમાનંદ.

તુતી, *adv.* [તું + તી redup.] Contemptuously; disdainfully. 2. *s. n.* A disrespectful speech.

તુનિઆટ, } *s. m.* [તુણવું + S. वृत्ति a profes-
તુનિઆર, }
sion, कार doing.] A darner. 2. A petty cloth-merchant.

તુંદ, *s. n.* [S.] The belly; a corpulent or protuberant belly. 2. *adj.* Hot-tempered; headstrong.

તુંદાઈ, *s. f.* [તુંદ + આઇ a suffix forming a noun.] Insolence; obstinacy.

તુમા, *s. f.* Name of a fish; tunny.

તુમડી, *s. f.* [S. तुंबी.] Name of a kind of gourd; a bottle-gourd. Lagneria vulgaris. N. O. Cucurbitaceæ.

તુમડું, Same as તુંબડું *q. v.*

તુમડું, *s. n.* [તુંબ + ડું dim.] The skull; the scalp.

Id. તુમડું ફૂટી જવું To be broken (of the head). 2. To be tired of a hard work.

તુમાખી, *adj.* Hot-tempered; headstrong. 2. The quality of being headstrong or hot-tempered.

ખમખમતે રાજ તુમાખી રામલ અમને અળહીન.—ખબરદાર.

તુમાન, *s. f.* [P.] Loose trousers; breeches; drawers.

તુમાર, *s. m.* [P.] A long correspondence in writing.

Id. તુમાર ચલાવવો To open correspondence with the connected persons. 2. To delay the decision.

તુમારી, *adj.* [See above.] Pertaining or relating to correspondence.

તુમુલ, *adj.* [S.] Tumultuous; noisy. 2. Confused; disordered. 3. Violent; fierce; raging; 4. *s. n.* An uproar; a tumult. 5. A confused combat.

હવે ગુરુજાએ પ્રેમાનંદ ફિર, વધ્યો તુમુલ સહી રે.—પ્રેમાનંદ.

તુંબ, *s. n.* [S.] A kind of gourd.

તુંબડી, *s. f.* [S. तुंबी + ડી dim.] A bottle-gourd and its creeper. 2. A bowl used by mendicants. 3. The lower big part of a string instrument.

Id. તુંબડી ટકી જવી To be stiff in the neck, owing to having carried a heavy load. તુંબડી ઝાલવી To become a mendicant.

Prov. હું તુંબડીને રોતો નથી, પણ તુંબડી ફૂટ્યાને રોઉં છું The consequences may be very insignificant though the causes are very great. તુંબડીમાં કાંકરા Unintelligible language; gibberish. 2. Flippant and noisy words with no meaning.

તુંબડું, s. n. [તુંબી+ડું dim.] A bottle-gourd. 2. The dried fruit of તુંબડી plant used as a bowl by mendicants. 3 The skull. 4 A Brahmana (in contempt). 5. The head of a foolish man (in contempt).

Id. તુંબડાં અથડાવવાં-આફળવાં-લડાવવાં To set two parties to quarrel. તુંબડાં ફોડવાં To put to a pecuniary loss. તુંબડું રંગી નાખવું To give a sharp blow on the head and to cause it to bleed. 2. To put to a loss. પોતાને તુંબડે તરવું Not to be dependent upon others; to be self-dependent.

તુંબર, s n. [S.] A kind of musical instrument.
પુરોહિત બ્રહ્મ કહેવાય, નારદ તુંબર ગાય.—ગિરિધર.
એવે આવ્યા નારદ મુનિ, કરતા તુંબર કેરી ધુની.—રત્નેશ્વર.

તુંબરુ, s. m. [S.] Name of a Gandharva. 2. Name of an ascetic.

તુંબુરુ, Same as તુંબર q. v.
નારદ વિપંચી હિય ને તુંબુરુ તણી પરિવાદિની.—ન. ભો. દી.

તુંબડી, s. f. [તુંબ+ડી dim.] The skull; the scalp.

તુંબડુ, Same as તુંબડું q. v.

તુંબિ, } [S.] Same as તુંબડી q. v.
તુંબી, }

તુંબીપાત્ર, s. n. [તુંબી+S. पात्र a vessel.] A bowl made of gourd; a bowl of an ascetic.
એક હાથમાં લૈહિકા, એક હાથે ગ્રહ્યું તુંબીપાત્ર.—પ્રેમાનંદ.

તુંબીફલ, s. n. [તુંબી+S. फल a fruit.] A bottle-gourd.

તુર, Same as તુરંગ q. v. 2. Same as તુવર q. v.

તુરક, s. m [S.] Turkey. 2. A Turk.

તુરકી, *adj.* [S. तुरकिन्.] Turkish; belonging, relating or pertaining to Turkey or Turkastana.

તુરકી ચાલ, s. f. [તુરકી and S चल् to walk.] A particular manner of prancing of a horse.

તુરગ, s. m, [S.] A horse. 2. Name of a metre, each foot containing 12 matras and 3 talas.

તુરંગ, Same as તરંગ q. v. 2. [S.] Same as તુરગ q. v. 3. A name for the number seven. 4. [Port. *tronk.*] A jail; a prison. 5. [S.] Thought.

તુરંગખાનું, s. n. [તુરંગ+P. खानह् a house.] A prison; a jail. 2. A stable. 3. The mind.

તુરંગમ, s. m. [S.] A horse.
તુરંગમો ગજો ઘણા સજેલ સાજ શોભતા.—ન. ભો. દી.

તુરંગી, *adj.* [See તરંગ, તુરંગ] Imaginative; whimsical. 2. Wayward; wilful. 3. Unsteady of mind; fickle-minded.

તુરત, *adv.* [P. तुर्त *fr.* S. त्वरितं quickly.] Immediately; instantly; quickly; presently; at once; fast.

તુરા, s. m. *pl.* The seeds of તુવર pulse 2. *A crest; a plume; a tassel. 3. A bouquet.*

તુરાઈ, s. f. [See તુરી.] A trumpet; a clarion. 2. A weaver's beam; a toggle. 3. Name of a kind of plant.

તુરાપણું, } s. n.
તુરાશ, } s. f. [તુરું+પણું, આશ, આસ suffixes
તુરાસ, } s. f.
forming nouns.] Astringency.

તુરી, s. f. [S तूर्य a kind of musical instrument.] A trumpet; a clarion. 2. s. n. [S.] A toggle; a nail pointed at both ends. 3 A shuttle 4. s. m [S तुर् to go quickly.] A horse.
તેને તુરી આ આપજે, તે પણ સમજશે મન ધરો.—પ્રેમાનંદ.
પટ ભેદી દેખાડે તુરી.—અખો.

તુરીઉં, Same as ઘીસોડું q. v. 2. The fruit of the તુરાઈ plant.

Id. તણાઈને તુરીઉં થવું To be stretched in body. 2. To shew croockedness; to show obstinacy or perverseness.

તુરીય, *adj.* [S] The fourth. 2. Consisting of four parts. 3. s. m A quarter, a fourth. 4. The fourth state of the soul in which it becomes one with the supreme spirit (in Vedanta philosophy).

તુરીયવર્ણ, s. m. [तुरीय+S वर्ण a caste.] A man of the fourth caste; a Shoodra.

તુરીયાવસ્થા, s. f. [તુરીય+S अवस्था state] The fourth state of the mind; knowledge of the truth, simultaneous with consciousness (in Vedanta philosophy).

તુરીયાતીત, *adj.* [તુરીય + S. अतीत passed beyond] Gone beyond the fourth state of the mind. 2. Separate or different from the fourth state of the mind. 3. s. m Brahma.
ગયો તુરીયાતીત કહાવે.—દયારામ.

તુરૂ, *adj m f n* [S तुवर] Astringent

તુરો, *s m* A bouquet 2 An ornament (of anything) 3 A plume a crest a tassel

તુર્ઈ, Same as તુરેશી *q v*

તુર્તે, Same as તુરેત *q v*

તુર્યે, Same as તુરોય *q v*

તુર્ય, *s f* [S तुर्य] Same as તુરીયાવસ્થા *q v*

અલવેતા રહે તુર્ય પાર —અખો

મનથી તુર્યમાં મન મેરી જે —જનીબાઈ

તુર્યાવસ્થા, Same as તુરીયાવસ્થા *q v*

તુલ, Same as તુલ્ય *q v.*

તુલના, *s f* [S *fr* तुल् to compare *to match*] Equality likeness match comparison, resemblance 2 Comparing, likening

Id તુલના કરવી To compare 2 To appreciate 3 To test

તાકડી તુલના, તાકડી તુલના એક તુલના, કે અનુપ —દયારામ

તુલસી Same as તુળસી *q v*

તુલસીપત્ર, Same as તુળસીપત્ર *q v*

તુલસીવિવાહ, Same as તુળસીવિવાહ *q v*

તુલા, *s f* [S *fr* तुल् to weigh] A balance 2 The seventh sign of the zodiac *libra* 3 Weighing weight determining the quantity 4 Equality similarity likeness, resemblance 5 The religious act of weighing one's person against gold silver sugar, jewels or other things and giving them away to Brahmanas as a gift

તેની તુલા ન આવે સ્વર્ગ, તેથી અદકો નહિ અપવર્ગ —રત્નેશ્વર.

તુલાદાન, *s n* [તુલા+S दान a gift] A religious ceremony of getting oneself weighed against gold silver, grains etc, and giving them away to Brahmanas as a gift

તુલાસંપાત *s m* [તુલા libra + S संपात falling together] The autumnal equinox

તુલિત *adj* [S *fr* तुल् to weigh] Weighed 2 Compared likened 3 Equalled 4 Like resembling 5 Equal

તુલુ *adj m f n* Simple open-hearted frank 2 Loving

તુલ્ય, *adj* [S *fr* तुल् to liken to match] Like resembling similar analogous 2 Equal 3 Identical 4 Fit for

તુલ્યજાતિ, *adj* [તુલ્ય + S जाति race, class] Homologous

તુલ્યરચનાત્મક, *adj* [તુલ્ય +S रचना arrangement + आत्मक made up of] Homographic

તુવર, } *s f* Name of a kind of pulse, a
તુવેર, } pigeon pea Cajanus indicus N O Leguminosæ

તુષ, *s m* [S] Husk of rice chaff of grain

તુષને લાગે રહે તે સાળ —અખો

તાદુલા મેલીને, તુષને વળગી રહ્યા —નરસિંહ

તુષમાન, Same as તુષ્ટમાન *q v*

તુષાર, *s m* [S] Slight rain a drizzle, spray 2 Hail dew 3 Cold, frost 4 Ice, snow

તુષારકાલ, *s m* [તુષાર +S काल time] The season for the falling of snow winter

તે બારના કમ લારેલ તુષારકાલ —કાવ્ય.

તુષારગિરિ *s m* [તુષાર + S गिरि mountain] The Himalaya mountain

તુષારતૂલ *s n* [તુષાર + S तूल cotton] Snowflake

તુષારપર્વત Same as તુષારગિરિ *q v*

તુષારબિંદુ *s n* [તુષાર + S बिंदु a drop] Snowdrop a drop of dew an icide

યથા છે તથૈ અને તુષારબિંદુ —રત્નેશ્વર.

તુસીપાતીઆં } Same as તુળસીપાતીઆં *q v*
તુસીપાતીઆં }

તુષ્ટ, } *adj* [S तुष्ट *fr* तुष् to be satisfied]
તુષ્ટમાન } Satisfied gratified pleased contented delighted 2 Indifferent to everything but what one possesses

તુષ્ટિ *s f* [S *fr* तुष् to be satisfied] Satisfaction contentment gratification, pleasure, delight

આત્માની તુષ્ટિ એ ધર્મનું મૂળ છે —આ બા દ્વે

તુળસી *s f* [S तुलसी] The holy basil Ocimum sanctum and Ocimum basilicum N O Labiatæ There are two varieties of this small shrub It is held in veneration by the Hindus 2 A kind of neck ornament

તુળસીક્યારો *s m* [તુળસી + ક્યારો a basin for water] The place where the holy basil is planted

તુળસીપત્ર *s n* [તુળસી+S पत्र a leaf] The leaf of the basil plant 2 A very small gift

તુળસીપાટીઆં, s. n. pl. A kind of neck-ornament worn by women.

તુળસીવિવાહ, s. m. [તુળસી+S. विवाह marriage.] The marriage between the image of Shree Krishna and the basil plant, performed on the 11th or 12th day of the bright half of Kartika.

તુહિન, adj. [S.] Cold; frigid. 2. s. n. Snow. 3. Dew; frost.

તુંગા, Same as તુંગ q. v.

તૂઈ, Same as તુઈ q. v.

તૂક, s. f. [See ટુંક.] A portion of a song; a metrical foot. 2. Construction put upon, or interpretation of a story, etc.

તૂટ, s. f. [See તૂટવું.] Intermission; break. 2. Separation; disjunction. 3. Disunion; rupture; division. 4. Rent; fissure. 5. Deficiency; want.

તૂટક, adj. [તૂટ+ક dim] Cut off; separated; separate; disconnected. 2. Liable to break. 3. Unforbearing; not amiable. 4. s. f. Same as તૂટ q. v.

તૂટફાટ, s. f. [તૂટવું+S. स्फट् to burst.] Breaking; breach; rupture; fractive. 2. Disagreement; misunderstanding; dissension; disunion.

તૂટવું, v. i. [S. त्रुट् to break.] To break; to part in two. 2. To break up; to fall into pieces; to fall asunder; to dissolve; to be destroyed. 3, To be disunited or separated; to become distinct or mutually estranged; to be alienated. 4. To decline in health; to break. 5. To go into bankruptcy. 6. To be disheartened; to be dejected. 7. To have cramps; to pain.

Id. તૂટી જવું To be broken. 2. To become weak in body. તૂટી પડવું To break down completely; to breakdown and be crushed. 2. To make a headlong rush or attack. 3. To burst and fall in heavy torrents. વરસાદ તૂટી પડ્યો It rained heavily. વેપાર તૂટ્યો Trade is ruined. એ પેઢી તૂટી The bank went into bankruptcy.

તૂણ, s. n. [S.] A quiver.

તૂણવું, v. t. [S. तुण् to contract; to fill up] To thread; to daub; to repair by threading.

તૂત, s. n. A fabrication; an invention; a fictitious story or statement. 2. A conspiracy. 3. A misrepresentation. 4. A prank; a trick; mischief.

Id. નાગું તૂત An open conspiracy; an open revolt; a barefaced misrepresentation. 2. Totally unmannerly and open-minded. તૂત ચલાવવું To carry on an imposture.

વાત થઈ એવી કંઇ અદ્ભુત રે, કે આનો રચ્યો કંઇ તૂત રે.
—પ્રેમાનંદ.

તમને વર્ષ થયાં ત્યારે તમે તૂત સહ બેઠા.—બ. ક. ઠા.

તૂતીઓ, s. m. A conspirator; a rebel.

તૂતૂ, s. n. [Imit.] A dog. 2. A call to a dog.

તૂતેતૂત, s. n. [Redup. of તૂત.] A series of impostures. 2. Conspiracy. 3. Falsehood.

Id. તૂતેતૂત ચલાવવું To carry on a series of impostures. 3. To speak repeated falsehood.

ખંત ખંત ને મેલી તે તો તૂતેતૂત.—દલપતરામ.

તૂતી, s. f. Name of a canary bird.

તૂર, s. f [S. तूल cotton.] Very light cotton obtained from the pods of the swallow-wort. 2. Same as તુરાઈ q. v. 3. s n. [S.] Name of a kind of trumpet.

અભાગી શામળ જઇ આરંભ્યાં તેનમાં વાગ્યાં તૂર રે.—ભોજો.
આજ તણાં જેમ ઉડી જાયે તૂર.—દેવાનંદ.

તૂરાશ, }
તૂરાસ, } s. f. [તૂરૂં+આશ, આસ a suffix forming a noun.] Astringent taste; astringency.

તૂરૂં, adj. m. f. n. [S. तुवर.] Astringent.

તૂર્ય, s n. [S.] Name of a kind of musical instrument; a tabor.

તૂલ, s n. [S.] Cotton. 2. Tender plants of corn sown in a field. 3. Cotton cultivation.

તૂંડું, }
તૂંઢું, } adj. m. f. n. Simple-hearted; innocent; free from fraud.

તૃણ, s. n. [S.] Grass; any graminaceous plant. 2. A blade of grass; a reed; straw.

તૃણક, s. n. [તૃણ + S. क dim] A small blade of grass; a bit of grass.

તૃણકંઠી, s. f. n. Name of a bird; the grass warbler.

તૃણચર, s. n [તૃણ + S. चर् to graze.] An animal that lives upon grass. 2. s. n. pl Cattle; beasts. 2. [S] s. m. n. A kind of gem (ગોમેદ).

તૃણવત્, adv. [તૃણ + S. वत् like.] Like grass. 2. adj. Light; not heavy 3. Worthless.

તૃણસાથરો, s. m. [તૃણ + S. स्तर a bed.] A bed made of grass; a straw-bed; a reed-couch.

તૃણાટવી, *s. f. n.* [તૃણ + S. अटवी a wood.] A forest abounding in grass.

તૃણાવર્ત*, *s. m.* [S.] Name of a demon.

તૃતીય, *adj.* [S. *fr.* त्रि three.] The third.

તૃતીયક, *adj.* [See above.] Recurring every third day. 2. Tertiary. 3. *s. m* Tertian fever.

તૃતીયા, *s. f.* [See તૃતીય.] The third day of a lunar fortnight. 2. The instrumental case (in grammar).

તૃતીયાંશ, *s. m.* [તૃતીય + S. अंश a part.] One-third; a third part.

તૃતીયાપ્રકૃતિ, *adj.* [S. तृतीया the third + प्रकृति nature.] Of the third nature or gender. 2. Neuter; impotent. 3. *s. m.* A eunuch.

તૃપ્ત, *adj.* [S. *fr.* तृप् to be contented.] Contented; satisfied. 2. Pleased; gratified. 3. Satiated.

તૃપ્તિ, *s. f.* [See above.] Satisfaction; contentment 2. Pleasure, gratification. 3 Satiety.

તૃષા, *s. f.* [S. *fr.* तृष् to be thirsty; to wish.] Thirst 2. Desire; wish; eagerness.

તૃષા પીડે ત્યાંની ભીડું પીયૂષ નહીં મધુ પીવે;—અ. ન. ઢિ.

તૃષાતુર, *adj.* [તૃષા+S आतुर eager.] Afflicted with thirst; thirsty.

તૃષાર્ત*, *adj.* [તૃષા + S. आर्त distressed.] Suffering from thirst; thirsty.

તૃષાલુ, } તૃષાળુ, } *adj* [તૃષા + S. आलु having.] Thirsty. 2. Desirous.

હજ અધરામૃતપાનમાં મુજ તૃષાળુની ટાંખ.—સ. ઉ. ચા.

તૃષિત, *adj.* [S. *fr.* तृष् to be thirsty.] Thirsty. 2. Greedy; desirous of gain.

તૃષિત ભૂમિ વરિષથી શાંત થાય છે.—ન૰ કે. હી.

તૃષ્ણા, *s f.* [See above.] Thirst. 2. A strong desire; avidity 3. Ambition; greed.

તૃષ્ણાક્ષય, *s. m.* [તૃષ્ણા + S. क्षय removal; end.] The cessation of desire; tranquility of the mind; contentment.

તૃષ્ણાલુ, } તૃષ્ણાળુ, } *adj.* [તૃષ્ણા + S. आलु having.] Thirsty. 2. Ambitious; greedy; desirous.

તેંસઠ, Same as ત્રેસઠ *q. v.*

તે, *pron.* [S. तद्.] He; she; it. 2. That.

Prov. તેત્રે કેડ બાંધીને કરવામાં ગધો બાંધ્યા He is capable of doing anything. તેના ટાંટીઆ તેના જ ગળામાં He is caught in his own trap. તેની આંખમાં ઝાંખપ છે He is a green-eyed monster. તેને ગોળખોળ સરખાં જ છે He knows not a hawk from a hand-saw. તેની તેના મોં ઉપર, ને મારી મારા મોં ઉપર To run with the hare, and hold with the hounds. તેના પેટમાં પાણી છે He is at heart an enemy.

તે કરતાં, *conj.* [તે and કરતાં than.] Rather than. 2. Than that.

તે કોર, Same as તે ગમ *q. v.*

તેખ, } તેખડ, } *s. f.* Search. 2. Perseverence. 3. Economy. 4. Same as તેખડું *q. v.*

Prov. હડ મેળવ ને ત્રણ તેખડ A clique; a party of three; a party of conspirators.

એમ સ્વામી ના આવે તેખે.—પ્રેમાનંદ.

તેખડું, } તેખણું, } *s n.* An indirect way of exchanging girls in marraige in rotation among three persons, as distinguished *from* સાટું; in which there is a direct exchange

તેગ, *s. f.* [See તેગા.] A sword.

એવા રાંડે બીબ બાંધ્યો, કરતમાં નહિ તેગ.—પ્રેમાનંદ.

તેગ લટકતી ચળકિ કરી પરે.—ભ. કે. કા.

તે ગમ, *adv.* [તે & S. गम a road.] Thither; on that side; there; in that quarter or direction.

તેગા, *s f.* [P.] A falcion; a scimitar.

તેગાર, *s. m.* [P.] *Property; substance;* wealth.

તેંગણ, *s. m.* A kind of anklet.

તે જ, *pron* [તે that & જ only.] Only that; merely that. 2. The same; identical.

તેજ, *s n* [S. तेजस् light.] *Light; lustre;* splendour; brilliancy; brightness. 2. Heat. 3. Majesty; dignity; glory; grandeur; authoritativeness; awfulness. 4. Virtue; efficacy; goodness 5. Fire; energy; vigour; nerve; force. 6. Beauty. 7. *Sharpness; acridity.* 8. *adj.* Sharp-edged; keen; piercing; having an acute point. 9. Acute of mind; witty; ingenious, inventive. 10. Strong; ardent.

Id. તેજ પડવું To appear bright. તેજ મારવું To throw out lustre; to be bright તેજ પાડવું To throw light; to make bright. તેજમાં અંજાવું To be obscured or eclipsed.

તેજણ, Same as તાજણ *q. v.*

તે જ પ્રમાણે, *adv.* [તે જ & S. प्रमाण a measure.] Similarly; accordingly; in like manner; just so.

તેજબળ, *s. n.* Name of a plant Xanthoxylum rhetsa. N. O. Rutaceæ

તેજસ્વિની, *s. f.* [See below.] A beautiful and bright woman. 2. A bright starry night.

તેજસ્વી, *adj.* [S. तेजस्विन्.] Splendid; brilliant; bright; luminous; resplendent; refulgent. 2. Majestic; glorious; illustrious, dignified; honourable. 3. Heroic, powerful; strong. 4. Illustrious; famous.

તેજાનો, *s. m.* [See તેજ light: heat.] Spices.
Prov. તેજાનામાં તંબાકુ, ને વસ્ત્રાણીમાં વાળ;
જુવાનીમાં જુગટું, ને ભાઈબંધીમાં ગાળ;

Tobacco spoils spices, a hair spoils cleanliness, playing at dice spoils youth, and abusive language spoils friendship.

તેજાબ, *s. m* [P. तेज strong; sharp + आब् water.] An acid. 2. An oil; an essence; a spirit

Id. ગંધકનો તેજાબ Sulphuric acid નવસારનો તેજાબ Nitric acid. મીઠાનો તેજાબ Hydrochloric acid.

તેજાળ, Same as તેજસ્વી *q. v.*

તેજી, *s. f.* [P. तेज् sharp.] Briskness; smartness. 2. An increase or rise in the price of a commodity; a brisk market. 3, *s m.* [P.] A horse. 4 *adj* [S. तेजित sharpened.] Keen; sharp 5 Prompted; excited; stimulated

Prov. તેજીએ તેજી, ને મંદીએ મંદી દેખાય A man is glad in prosperity, and gloomy in adversity. તેજીને ટકોરો, ને ગધેડાને ડીંફાં A nod for a wise man, a rod for a fool.

ધનમન તેજી નથાવતા રે, એવા સુંદર અતિ હરખાય.—પ્રેમાનંદ.

તેજીમંદી, *s. f.* [તેજી+મંદી dullness] Briskness or slackness (in the market rates); fluctuation.

તેજોમંડલ, *s. n* [તેજ+S मंडल a circle.] A halo of light

તેજોમય, *adj.* [તેજ + S मय full of.] Consisting of or filled with light, refulgent, radiant; lustrous; splendid; brilliant; luminous. 2 Glorious 3. Spirited.

તેજોમૂર્તિ, *s. m.* [તેજ + S. मूर्ति an embodiment.] The sun.

તેજોરૂપ, *s. n* [તેજ + S. रूप a form] Brahman; the Universal Soul; the Supreme Being.

તેટલામાં, *adv.* [See below.] Meanwhile; in the meantime; by that time; in the interim. 2. As soon as; no sooner than; soon.

તેટલું, *adj. m. f. n* [તે+એટલું *fr.* S. एतावत् so much.] That much; so much.

Id. જેટલું તેટલું As much as.

તેટલે, *adv.* [See above.] Till; until; as long as; so long as. 2. Then; no sooner than; as soon as.

તેડ, *s. f.* [See તટ.] A bank; a shore; an edge; a margin. 2. A party to a quarrel. 3. Partiality.

તેડ તાણે જે તે તેડ તાણે—સામળ
તાપીની તેડે તરીઆ વાળ્યા રંગ્યાટ.—ભીંગીત.
હવે આ વગાતની તેડ આવી.—સ. ઉ. થા.
આણી તેડે ગંગા ને પેલી તેડે જમુના રે.—ભોજો.

તેડવું, *v. t.* To call; to summon; to invite 2 [See તટ side] To lift a child up and place it on one's waist; to carry a child 3. To take; to enlist.

તેડાઈ, *s. f.* [તેડું+આઈ a suffix forming a noun.] Vanity. 2. Crookedness. 3. Perversity; obstinacy.

તેડાગર, *s. m.* [તેડું+S. कृ to do] A person who goes out for calling; a person who goes about inviting.

તેડાવવું, *v. t.* [See તેડવું.] To send for; to invite.

તેડાવું, *v. i* [See તેડવું.] To be sent for to be called; to be invited. 2. To be carried (of a child), to be lifted and placed on the waist.

તેડું, *s. n.* An invitation. 2. A call. 3. *adj. m. f. n.* [S. तिर्यक् oblique.] Slant; crooked. 4. Sidelong. 5. Vain; obstinate.

Id. તેડુંતાકુ Invitation and a call. તેડાતેડું An invitation and then a call.

તેણી, *pron f.* [See તે.] She. 2. That.

તેણી ગમ, તેણી મેર, { *adv* [તેણી+S गम् a road., P. मर् side.] Thither; to that place. 2. There; on that side; in that direction.

તેણી વાર, *adv.* [તેણી+S ...] At that time; then.

તેતું ?
તેતર
તેતરે

તેવા પણ તેતર તો બે મારા ખેતરમાં.—દલપતરામ.
તેતરે શાંચાણો પકડયો.—ધીરો.

તેતરીસ, Same as તેત્રીસ *q. v.*

તેતરીસમું, Same as તેત્રીસમું *q. v.*

તેતરીસો, Same as તેત્રીસો *q. v.*

તેત્રીસ, *adj.* [S. त्रि three+त्रिंशति thirty.] Thirty-three; 33.

તેત્રીસમું, *adj. m. f. n.* [See above.] Thirty-third.

Id. તેત્રીસમું બેસવું To be overtaken by a sudden misfortune; to meet with a sudden difficulty.

તેત્રીસો, *s m.* [See તેત્રીસ.] The famine of the one thousand nine hundred and thirty-third year of the samvat era

તેથી, *adv.* [S तत: therefore.] On that account; owing to; because of that; so; hence; therefore; consequently; for that reason. 2. Than that.

તેથી કરીને, Same as તેથી *q. v.*

તેનાત, Same as તેહેનાત *q. v.*

તેનાવું, *v. i.* To be ripe; to ripen.

Id. તેનાઇ જવું To be ripe; to ripen; to be about to sprout or flower.

તેંતાળીસ, *adj* [S. त्रि three +चत्वारिंशत् forty.] Forty-three; 43.

તેપન, Same as ત્રેપન *q. v.*

તિલક કરવાં તેપન વાંકાં.—અખો.

તે પ્રમાણે, | તેમ, } *adv.* [તે+S. प्रमाण measure.] So; as; in that manner; accordingly.

તેમજ તેમ, Same as તેમ ને તેમ *q. v.*

કુદાસન તેમનો તેમ આવે.—અખો.

તેમ ને તેમ, *adv.* [તેમ & ને and & તેમ] As it is.

તેર, *adj.* [S. त्रि three + दश ten] Thirteen; 13.

તેરમું, *adj. m f. n.* [See above.] Thirteenth 2. s n. Rites performed on the thirteenth day after death by the surviving relatives.

તેરશ, *s. f* [See તેર.] The thirteenth day of a lunar fortnight.

તેરીખ, *s. f.* [See તારીખ] Date; days for which interest is counted 2. Rate of interest; interest. 3. Profit; dividend

Id. તેરીખ ચઢે છે The interest goes on accruing. તેરીખ લેવી To charge interest. તેરીખ દેવી To pay interest.

તેરીજ, Same as તારીજ *q. v.*

તેરીમેરી, *s. f.* [H. तेरी thine+मेरी mine.] Abusive language.

Id. તેરીમેરી કરવી To abuse.

તેરો, *adj. m.* [See તેર.] Relating, belonging or pertaining to thirteen. 2. s m. The number thirteen.

તેલ, *s n.* [S. तैल fr तिल sesamum.] Sesamum oil. 2. Essence; oil.

Id. તેલ કાઢવું To tire; to give much trouble or work. કેટલાક શરા ને બુદ્ધિમાન ગણાતાઓએ એનું તેલ કાઢયું.—અક્ષિપતરામ. મનમાં તેલ રેડાવું To be frightened. 2. To be jealous. પેટમાં તેલ રેડાવું To be dispirited. માથામાં તેલ નાખવું To put oil on the hair of the head to make it soft and smooth. 2. To cease from observing mourning. તેલ નીકળી જવું To be exhausted; to be tired. ભેંસનમાનું નીકળે તેલ, કહેવું સહેવું પણ કરવું મુશ્કેલ.—વિજયાચંદ્ર. તેલ પૂરવું To put oil in a lamp. 2. To oil; to grease. 3. To play a particular trick in flying a paper-kite. તેલપળી કરવી To maintain oneself in poor circumstances 2. To beg for one's maintenance. તેલમાં માખી પડવી. બૂડવી To be ashamed. 2. To act under a feeling of shame.

Prov. તેલ જોવું, તેલની ધાર જોવી Venture upon nothing till you have well considered the results.

હું શાણી લહે રે, તે આજકેટ્ટ, ધારી ધારી આખી તેહે રે.—નમદ.

તેલણ, *s f.* [See above.] The wife of an oilman. 2. A woman who sells oil; an oil-woman

તેલવાળું, *adj m f n* [તેલ+વાળું having.] Oily; greasy.

તેલાં, *s n. pl.* [See તેલ.] The vow of observing three fast days in the *navaratri* holidays, when oil should form no part of one's food.

તેલી, *s. m.* [See તેલ] One who sells oil; an oil-man 2. *adj.* Containing oil; oily.

જુઓ તેલીનો બળદ પરિક્રમા કરે.—દયારામ.

તેલીઆ ચકી, *s. f.* [તેલીઉં & ચકી a mill.] An oil-mill.

તેલીઆ બાજ, *s. n.* Name of a bird; the weaver-bird.

તેલીઉં, *adj. m. f n.* [See તેલ.] Oily; oiled. 2. Sticky; greasy.

તેલીઓ રાજા, s. m [તેલી and S. राजन् a king] A mendicant who bathes in oil, and tells past events by an occult power which he pretends to possess.

તેલું, s. n [ત્રણ + ડું dim.] A collection of three. 2, Same as તેવડ q. v.

તેવક, Same as ત્રેવક q. v.

બિસ્મલ તેવકમાં રહેલો, દામલણું બે કામ છ.—પ્રેમાનંદ.

તેવડવું, v. t. [See below.] To make three folds of. 2. Same as ત્રેવડવું q. v.

તેવડું, adj. m. f. n. [S. त्रि three+पट a fold.] Threefold; triple; having three folds 2. Three times. 3. [S तावत् So much.] As large as that.

તેવડતેવડું, adj. m. f. n. [Redup. of તેવડું.] Like; of similar or equal age; similar.

મળી તેવતેવડી સાહેલીઓ, ઓતે ગરબા રે ગાય.—સ્ત્રીગીત

તેવામાં, adv. [See તેવું.] By that time; at that time. 2. Under the circumstances.

તે વારે, } Same as ત્યારે q v.
તે વારે, }

ખીસા કેમળ કર વડે સ્પર્શ કરીને ■ વાર —ન. ભો. શી.

તે વાસ્તે, conj. [તે+d. વાસ્તે for.] Therefore; on that account; for that reason; hence, so; therefore.

તેવીસ, adj. [S. त्रि three + विंशति twenty] Twenty-three; 23.

તેવું, adj. m. f. n. [S. तद्वत् in like manner.] Like that; of that kind, nature, or manner. 2. adv Immediately; soon, at that very time.

Id. જેવુંતેવું Ordinary. જેવોતેવો પણ હું તમારો છું Call me what names you may, but I am devoted to you.

તેવે, adv. [See above] Immediately, instantly. 2. At that time. 3 Under the circumstances.

તેહ, Same as તે q. v. (used in poetry).

તેહેનાત, s. f. [Ar.] A military charge or command. 2 A stipend or salary. 3 Charge; trust; custody; care; keeping; managment or direction; control; authority. 3. Personal attendance

Id. તેહેનાતમાં રહેવું To be employed as a personal attendant. તેહેનાતમાં રાખવું To employ as a personal attendant. 2. To place under the care of.

તેહેનાતી, Same as તેહેનાત q. v. 2. s. m. A personal attendant; an orderly.

તેહેવાર, s. m. A Mahommedan holiday. 2. A holiday; a festival.

તેહેશીલ, Same as તહેશીલ q. v.

તેહેશીલદાર, Same as તહેશીલદાર q. v.

તૈં, Same as તહીં q. v.

તૈંયે, Same as ત્યારે q. v.

તૈં યે, adv. [તહીં & યે even.] Even there; there also.

તૈક્ષ્ણ્, s. n. [S. fr. तीक्ष्ण sharp; pungent; severe.] Sharpness; acuteness 2. Pungency. 3 Fierceness; severity.

તૈજસ, adj. [S. fr. तेजस् light.] Pertaining to light; consisting of light. 2. Same as તેજસ્વી q. v.

અન્ને પદાર્થ અતિ તૈજસ એક કાયે.—અ. ઉ. ચા.

તૈડ, Same as તેડ q. v.

તૈડવું, Same as તરડવું q v.

તૈણ, } s. f. [See તૃણ.] A kind of grass.
તૈણુ, } s. n.

તૈત્તિરીય, s. n. [S.] Name of a particular branch of the Black Yajurveda.

તૈયાર, adj [See તયાર.] Prepared; completed; made. 2. Ready; willing; waiting.

તૈયારી, s. f. [See above] Readiness; willingness prepared state. 2. Preparation; getting ready. 3. The last moment.

તૈલ, [S] Same as તેલ q v.

તૈલાભ્યંગ, s m. [તેલ+ S. अभ्यंग inunction] The rubbing of oil etc, on the body; anointing the body with oil.

તૈલાભ્યંગ સ્વપ્ને ન કરે, જે અતિ દુઃખ માન—પ્રેમાનંદ.

તૈશી, Same as તેશી q. v.

તો, conj. [S. तु or तावत्.] Then; in that case, 2. adv. Indeed; verily. 3 Of course; certainly.

તોઇ, Same as તુઈ q. v

તો એ, Same as તો પણ q. v.

તોક, s f. A very weighty iron fetter; a chain; an iron ring.

તોકલ, s. m. [P तवक्कुल.] Faith in the providence of God

તોકવું v. t. [See ટોકવું.] To envy. 2. To caution.

તો કે, adv. [તો+કે that.] Then, in that case.

તોખાર, s m. A horse.

કહો, સ્વામી કયમ પધાર્યા ? સાથે સો તોખાર,–પ્રેમાનંદ.
તરવરીઆ તોખાર, હેઠું ન કાઢ્યું ઉંસુવા.—રાણકદેવી.

તોછડાઇ, *s. f.* [તોછડું + આઇ a suffix forming a noun.] Rudeness of language; coarseness of expression. 2. Remaining aloof; a reserved nature.

તોછડું, *adj. m. f. n* [તુચ્છ+ડું dim] Rude; impolite (of words or nature). Reserved (of a person) 3. Unbecoming; not befitting.

તુચ્છ તરણાવત તોછડી રે.—સામળ.

તોજી, *s f.* [Ar. तवजी deducting *fr.* वजअ deduction.] Substance ; essence. 2. Land revenue; *money-payment in return for permission to cultivate a piece of land.*

તોટક, *s m.* Name of a metre, each foot containing 12 syllables.

તોટાવું, *v. i.* [See ટોટો.] To go away hungry owing to the food being insufficient at a dinner. party.

તોટી, Same as ટોટી *q. v.*

તોટો, Same as ટોટો *q. v.*

તો ઉ ખાશે તુને તોટો —કેશવ, હરિ.
થયો જ તોટો ઘરમાં ઘણોજ.—દલપતરામ.

તોડ, *s. m.* [See તોડવું.] A compromise; a composition; an adjustment; a settlement of contending claims. 2 An expedient; a scheme; a device; a contrivance; an excogitated mode of solving a puzzle or surmounting a difficulty. 3. A remedy. 4. *s. f.* The act of breaking, or of giving trouble. 5. A muscular pain.

Id. તોડ કરવો–આણવો–કાઢવો–પાડવો–લાવવો To effect a compromise 2. To find an expedient. 3. To bring to an end; to make a final settlement. તોડ પડવો To be compromised. ટાંટીઆતોડ કરવી To cause pain in the legs; to walk a long distance. 2. To take trouble and be tried.

તોડજોડ, *s. f.* [તોડ+ જોડવું to join.] Taking to piece and reconstructing (a machine). 2. Compromising; adjusting; settling (a quarrel).

Id. તોડજોડ કરવી–કાઢવી To find out an expedient. 2. To bring about an amicable settlement.

તોડવું, *v. t.* [S. त्रुट्, तोड् to split.] To break; to dissever; to part by violence; to burst; to open by force; to divide. 2. To shatter to pieces; to crush; to disable; to incapacitate. 3. To pull to pieces; to rend; to tear up. 4 To dissolve; to disunite; to break up. 5 To conclude; to compose; to quell. 6. To violate to infringe; to set at naught.

Id. તોડીફોડીને કહેવું. To explain clearly. તોડી પાડવું–નાખવું To pull down; to break off. 2 To insult. તોડવુંજોડવું To derange and arrange to topsyturvy.

Prov. (વાળ) તોડે તમણા, અને બોડે બમણા If a hair is pulled out, it grows three times its length; and if cut, it grows twice its length.

તોડેલોડે [illegible] કાઢી મૂછ.—અખો.

તોડી, *s f.* Name of a particular air in music 2. Same as તોરકી *q. v.*

તોડેમડોડે, *adv.* [તોડ act of giving trouble + મન the mind + કોડ eager desire]. Being ready *to act;* being *impatient;* awaiting with impatience or eagerness.

તોડો, *s. m.* [See તોડવું.] An anklet made up of links. 2. Cotton dropped down in spinning. 3. A bag or purse of coins, containing generally 1000 rupees. 4. The match of a gun. 5. Same as ટોડો *q. v.* 6. A minaret.

આણીને ઊભા નારે તોડે રે.—દયારામ.
રૈયા મહાજની હઠીસ્થાને, કાંવેરી તોડા દેખાણે,—ત્ર. ક. કા.

તોતડાપણું, *s. n* [તોતડું + પણું a suffix forming a noun.] Stammering nature; the quality of *faltering.*

તોતડાવું, *v. i.* [See below.] To *falter;* to stammer; to stutter.

તોતડું, *adj. m. f. n.* [Redup of તડવું.] Stammering; stuttering; faltering. 2. *adv.* Stammeringly; falteringly.

તોતરંગી, *s. f* Name of a bird; the jungle wren warbler.

તોતડું, } તોતલું, } *adj. m. f. n.* Stammering or faltering through endearment.

તો તો, *conj.* [તો then & તો certainly.] Then, of course; certainly, in that case.

તોતો, *s. m.* [Imit.] A parrot.

પ્રેમ પ્રીત તે નરકે નરખ્યા, ઘાતકિયા તનક તોતા રે,—શોધે.

તોદરી, *s. f.* A wall flower.

તોપ, *s. f.* [P. तुप्.] A cannon; a large gun 2. The buttocks.

Id. તોપ ચલાવવી To bombard. તોપ છોડવી–ફોડવી–મારવી To fire a cannon. 2. To make an

exaggerated statement. 3. To make a guess. તોપને મોએ ઉડાડવું To blow to pieces, by blowing from the mouth of a cannon (a mode of putting a criminal to death in barbarous times). તોપનો મારો Bombardment; a cannonade.

તોપખાનું, *s. n* [તોપ+P. खानह् a place.] The place where artillery is kept. 2. Artillery and ammunition. 3. A gossipping house; a gossiping person or a company of such persons.

તોપચી, *s. m.* [તોપ+P. चेह् dim.] A gunner. 2. A common-place man (in contempt). 3. A gossiping man; a gossip.

તો પણ, *conj.* [તો & પણ even.] Notwithstanding that; yet; nevertheless; still; however; even then; in that case too.

તોફા, *adj.* [Ar.] Fine; rare; excellent. 2. Precious; valuable. 3. Uncommon; unique.

તોફાન, *s. n.* [Ar.] A storm; a tempest; a hurricane. 2. Disturbance; uproar; clamour. 3. Mischief; a tumult. 4. A purse containing 1000 rupees. 5 A quarrel; a scuffle.

Id. તોફાન કરવું-મચાવવું To raise a storm (metaphorically); to create a disturbance; to make a clamour. 2. To make mischief.

તોફાની, *adj.* [See above.] Stormy; tempestuous; boisterous 2. Disturbing; clamourous. 3. Wild; unmanageable; mischievous. 4. Quarrelsome.

તોફારી, *adj.* Mixed; of various kinds; miscellaneous.

તોફે, તોફો, } Same as તોફા *q. v.*

તોબરો, *s. m.* [P. तुबरह्.] A horse's mouth-bag; a mouth-bag; a skin-bag from which horses eat grain. 2. Any bag with a large mouth. 3. A crammed mouth and puffed cheeks.

Id. તોબરો ચડવો-તોબરા જેવું મોં કરવું To be displeased; to be angry; to assume a wry face. તોબરો ચડાવવો To fix a horse's mouth-bag to the mouth of a man (a mode of punishment in barbarous times). 2. To fill one's mouth; to bribe. 3. To assume a wry face.

તોબા, *s. f.* [Ar.] Penitence; asking forgiveness, and promising to sin no more; deprecation. 2. The quality of being tired of a person.

Id. તોબા પોકરાવવી To harass greatly; to give much pain to. તારાથી તો તોબા ! I am really tired of you ! 2. God spare me from you.

પડે તાપ જ બપોરે તોબા તે ઘણી રે.-નરસરામ.

હવે તોબા સદા કરજે ખુદા આગી તને પરે.—કલાપિ.

તોબાખત, *s. n.* [તોબા+P. खत a letter] A bond obtained by extortion.

દયા પ્રીતમ મુને કાયર કરીને, તોબાખત લખાવ્યું.-દયારામ.

તોમર, *s. n.* [S.] A lance; a javelin. 2. An iron club. 3. Name of a metre each foot containing 9 syllables.

પરિઘ ફરસી ગદા તોમર, ખડ્ગ ભાલા ચક્ર.—ગિરિધર.

તો ય, Same as તો પણ *q. v.*

તોય, *s. n.* [S.] Water.

પાષાણ તોય વિષે તારિયા, રાવણાદિક મરડી મારિયાં.-સામળ.

તોયજ, *s n.* [તોય+S. जन् to be born.] A lotus.

કંધ પટના તે કદલી સરખા, ખટ તોયજ તોય પાખે.-પ્રેમાનંદ.

તોયદ, *s. n.* [S.] A cloud of rain.

તોયધર, Same as તોયદ *q. v.*

તોયધિ, તોયનિધિ, } *s. m.* [તોય+S. धि, निधि a store.] An ocean.

તોયયંત્ર, *s n.* [તોય+S यंत्र a machine.] A water-clock.

તોર, *s. m* [Ar] Look; aspect. 2. Loftiness of spirit; haughtiness; high-mindedness; conceit; airs; swelling; swaggering; pomp. 3. Pride; arrogance. 4. Whim; caprice.

હવે ચા તોર છે.—નર્મદ.

તોરડી, *s. f.* [તોરો + ડી dim.] A kind of anklet worn by girls. 2. Same as તોરણી *q. v.*

તોરણ, *s. n.* [S.] Leafy boughs, garlands, etc; hung over the door, or about it, on festive occasions. 2. An ornamental arch. 3. A portal

Id. તોરણે આવવું-ચડવું To come very near; to approach the door of the house wherein the marriage ceremony is about to be performed.

વર ચડેલા ચઢ તોરણે ચડવા છે, ચાલો છરિ નીર.—પ્રેમાનંદ.

તોરણીઉં, *s. n.* [See above.] A small ornamental arch. 2. Name of a kind of grass the seeds of which are one upon the other.

તોરી, *s f.* [See તોર.] Anger; wrath. 2. Pride; vanity. 3. Name of an insect allied to

a cricket. 4. *s. m.* [See તુરંગ.] A horse. 5. *adj.* [See તોર.] Whimsical; capricious. 6. Proud; vain.

ઉતારે રહેલી તોરીઓનું જ્ઞાન થઈ હતું.—દો. ફૈ. પં.

તોરો, *s. m.* [See તોર.] A nosegay. 2. A plume; a crest; an ornament for the turban; silk tassels of gold at the end of a turban. 3. A chieftain; a leader. 4. A kind of song. 5. A corymb. 6. Wrath; anger. 7. Pride; foppishness.

Id. તોરા જેવું Corymbose.

ફૂલોના તોરા ગજરાની ટોપી.—નિષ્કુળાનંદ.

ટેક પહોરો તોરો છે.—સામળ.

તોરોઅંમલો, *s. m.* Name of a bird; an egret.

તોલ, *s. m. n.* [S. *fr.* तुल् to weigh.] Weighing. 2. Weight; quantity weighed by the balance. 3. A mass by whose standard bodies are weighed; a weight. 4. Inclination; leaning; bent or bearing towards. 5. Equality of weight. 6. Weight; influence; consequence. 7. Value; worth.

Id. તોલ કરવું-કરવો-લેવું-લેવો To measure the real worth of. તોલ કરાવવું-કરાવવો To get weighed. 2. To get valued in the public eye. તોલ થવું-થવો To be valued. તોલ રાખવું-રાખવો To keep one's own self-respect.

તજી ગુર્યો, એ દરકરનો શો તોલ જો.—રઘુનાથ.

જેથી છૂટે પોતાનો તોલ જો.—દલપતરામ.

બોલે વધતા બોલ, તોલ ખુવે છે તનું.—સામળ

તોલક, *s. m.* A fool; an idiot.

તોલડી, *s. f.* An earthen pot with fire in it carried before a bier. 2. A cooking vessel.

Prov. તાંબાની તોલડી તેર વાનાં માગે More belongs to marriage than four bare legs.

તોલડું, *s. n.* A small earthen pot; a flower-pot. 2. A bowl of a beggar.

તોલદાર, *adj.* [તોલ+P. दार having.] Heavy. 2. Weighty; influential. 3. Valuable; worthy.

તોલવું, Same as તોળવું *q. v.*

તોલું, *s. n.* A small pot used to keep ghee in. 2. [See તોલે.] A quantity of grain ten seers in weight. 3. A standard measure of weight. 4. A nod; dozing.

Id. તોલું થવું-તોલાં ખાવાં To be overcome with sleep; to nod; to doze.

બરચા થતાં તોલું થયો.—અખો

તોલે, *adv.* [See તોલો.] Equal in weight to. 2. In comparison with. 3. By the weight of.

Prov. અણબોલાવ્યું બોલે તે તણખલાને તોલે Uninvited intruders are seldom welcome.

તોલો, *s. m.* [See તોલ.] One rupee in weight; a weight equal to 179 grains Troy.

તોશાખાનું, *s. n.* [P. तोशह् provisions+खानह् a place.] Government treasury.

તોષ, *s. m.* [S. *fr.* तुष् to be satisfied.] Satisfaction; contentment. 2. Delight; pleasure.

તોશદાન, *s. n.* [P. तोशह् provisions + दान holding.] A cartridge box; a pouch. 2. A bag for a school-boy. 3. Any cumbrous weight.

તોહમત, } તોહોમત, } *s. n.* [Ar.] A calumnious accusation or aspersion; a charge; an imputation.

Id. તોહમત આવવું To be charged with an offence. તોહોમત મૂકવું To charge with an offence. તોહમત રાખવું To frame a charge (by a magistrate).

તોહમતદાર, } તોહોમતદાર, } *s. m. f.* [તોહમત, તોહોમત + P. दार having.] An accused; a culprit.

તોહમતનામું, } તોહોમતનામું, } *s. n.* [તોહમત, તોહોમત + P. नामह् a writing.] A charge framed against an accused; a charge-sheet.

તોળવું, *v. t.* [See તોલ.] To weigh. 2. To balance in mind; to weigh; to estimate; to consider.

Prov. તોળવાની જુદી અને દેખાડવાની જુદી (કાટલી). Giving and taking are two different affairs.

તોળા, *s. n.* [S. तुला.] The seventh sign of the zodiac; *libra.*

તોળાટ, *s. m.* [તોલ + S. वृत्ति manner of living.] A weigher.

તોળામણી, *s. f.* [See તોળવું.] Wages paid for weighing.

તોળાવવું, *v. t.* [See તોળવું.] To get weighed. 2. To get valued.

તોળાવું, *v. i.* [See તોળવું.] To be weighed. 2. To be valued.

ત્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* त्यज् to abandon.] Abandoned; left; quitted; forsaken. 2. Avoided; shunned.

ત્યમ, Same as તેમ *q. v.*

જ્યમ જ્યાં ત્યમ ત્યમ...—મ. ન. દિ.

ત્યાં, *adv.* [S. तस्मिन् in it, or तस्याम् in her, Loc of तद् that.] There; thither; in that place. 2. At; in.

Id. ત્યાંથી From that place; thence. ત્યાં સુધી-લગી Until; till. 2. Upto that place or time. અમારે ત્યાં At our house. આપણે ત્યાં At our place. 2. In our country.

ત્યાગ, *s. m.* [S. *fr.* त्यज् to abandon.] Leaving; abandoning; forsaking; quitting; deserting; separation. 2. Abandonment of worldly objects; resignation; renunciation. 3. Charity; a free gift.

ત્યાગવું, Same as તજવું *q. v.*

ત્યાગી, *adj.* [See ત્યાગ.] One who has left, quitted or abandoned. 2. One who has renounced the world and worldly connections. 3 One who is inclined to distribute wealth in charity; liberal; generous.

ત્યાજ્ય, *adj.* [See ત્યાગ.] Fit to be left or abandoned; fit for abandonment 2. Detestable; censurable.

ત્યારથી, *adj. m f. n.* [See ત્યારે.] Beginning from that time; continuing since that time; since then.

ત્યાર પછી, *adv.* [ત્યારે & S. पश्चात् afterwards] Then; thereafter.

ત્યાર લગી, } *adv* [ત્યારે & લગી, સુધી up to.]
ત્યાર સુધી, }
Up to that time; till that time.

ત્યારે, *adv.* [તે + S. वार time.] Then; at that time.

ત્યાશી, } *adj.* [S. त्रि three + अशीति eighty.]
ત્યાસી, }
Eighty-three; 83.

ત્રણો, Same as તણો *q. v.*

ત્રણ્યું, Same as ત્રણગણું *q. v.*

ત્રણ, *adj.* [S. त्रीणि *nom. pl.* of त्रि three.] Three; 3.

Id. ત્રણ પાયાનું Wanting one fourth part; three-fourths. 2. Defective 3. Stupid; foolish ત્રણ બદામનું—ત્રણ કોડીનું Worthless; of little value. 2. Detestable.

Prov. ત્રણ ને તેત્રીસની ગરજ સારે Combination of labour is not a question of simple addition. ત્રણ ઠગના તે ક્ષણ મેળાપ Three rogues meeting may create any amount of trouble. ત્રણ ખૂણાની ટોપી જેમ ફેરવીએ તેમ ફરે The laws go as the king please. 2. A time serving policy.

ત્રણગણું, *adj. m. f. n.* [ત્રણ + S. गुण a multiplication.] Thrice; three times. 2. Triple; three-fold.

ત્રણત્રણ, *adj* [Redup. of ત્રણ.] Ternate; three in a batch; three in a circle; by threes.

ત્રણેક, *adj.* [ત્રણ+એક about.] About three.

ત્રપા, *s. f.* [S *fr.* त्रप् to be abashed.] Shame. 2. Bashfulness; modesty.

ત્રપિત, *adj* [See above.] Modest; bashful.

ત્રમેટી, *s. n. pl* Struggles; vain efforts.

ત્રમઝટ, *adv.* [Imit.] Coming down in showers or torrents (of rain); continuously; violently; abundantly.

Id. વરસાદ ત્રમઝટ પડે છે It rains in showers or torrents; it rains cats and dogs.

ત્રમઝટી, *s. f.* Coming down in showers or torrents (of rain). 2. *adv.* Continuously; profusely.

Id. વરસાદની ત્રમઝટી પડે છે It rains in showers or torrents. ગાળોની ત્રમઝટી પડે છે There is a shower of abusive language. તરવારની ત્રમઝટી પડી The swords worked havoc.

ત્રમત્રું, Same as ત્રણગણું *q. v.*

ત્ર્યંબક, Same as ત્ર્યંબક *q. v.*

ત્ર્યક્ષિવાન, *adj.* [ત્ર્યંબક + S. वत् having.] Having the shape of an arrow having three eyes.

ત્ર્યક્ષિવાન વિશાળ.—પદ્મનાભ.

ત્ર્યંબાળું, *adj. n.* [ત્ર્યંબક + વાળું having, belonging to.] Belonging to or given by the God Shiva (ત્ર્યંબક). 2. *s. n.* The bow given to Janaka by the god Shiva and broken by Rama. 3. A gong.

સખી, તેણે ત્ર્યંબાળું ભાગે છે, હાથ કંકણ તેણે બાંધો છે.
—આત્મારામ.

ત્યારે બોલ્યો ઉઠ ચાલ ભાંગે તે ત્ર્યંબાળું ભાગે.—દલપતરામ.

ત્રય, *adj. m. n.* [S. *fr.* त्रि three.] Triple; three-fold. 2. *s n.* A triad; a group of three.

ત્રયાનન, *s. m.* [ત્રય + S. आनन face.] An epithet of Dattatraya.

ત્રયી, *adj. f.* [See ત્રય.] Triple; three-fold. 2. *s. f.* A triad; a collection of three. 3. The three Vedas, ઋક્, યજુસ્ and સામ.

ત્રયોદશ, *adj.* [See ત્રયોદશી.] Thirteen; 13.

ત્રયોદશા, *s. f.* [See below.] The thirteenth day after death.

ત્રયોદશી, *s. f.* [S. *fr.* त्रि three + दश ten.] The thirteenth day of a lunar fortnight.

ત્રવટ, Same as તરેબેટ *q. v.*

ઉતારા મૂકાવ્યા તેથએ, ત્રવટે છાપ્યું ને પૂછી—પ્રેમાનંદ.

ત્રવડું, *adj. m. f. n.* [See તરેબેટ.] Having the conjunction of three different roads at the same place. 2. Three fold.

ત્રવાડી, *s. m.* [S. त्रिवेदिन्.] A man of a subdivision of the Brahmana caste of the same name, the members of which study three Vedas.

Prov. ત્રવાડીના ત્રણ્રુસો કુવા, તો એ ત્રવાડી તરસે મૂઆ Learned fools are ruined even by their learning.

ત્રશકાર, *s. m.* [S. त्रस the heart+कार a toll.] A drop of blood.

તેના ઉદેલ ત્રશકાર કે ચાળાં અત્યારાં લૂગડાં.—લોકોક્તિ.

ત્રષ્ણા, Same as તૃષ્ણા *q. v.*

ત્રસ, *adj.* [S *fr.* त्रस् to shake.] Moving; movable. 2. *s. n.* The heart.

ત્રસકો, *s. m.* A rent; a split. 2. A sigh. 3. Peace; freedom from anxiety.

ત્રસ્ત, *adj.* [See ત્રાસ.] Frightened; terrified; alarmed. 2. Fearful; timid.

ત્રાંસ, *s. m.* [S. त्रस, त्रास to seize.] A piece of cloth or rope thrown round the neck of a man to strangle him. 2 A balance for weighing. 3. A tray; a dish.

Id. ત્રાંસ દેવો To throw a piece of cloth or rope round the neck of a man to strangle him.

નાખ્યો ત્રાંસ, ને વિકમ ત્રાંસ પધારિયા.—નરસૈરામ.

ત્રાંસવું, Same as તાંસવું *q. v.*

ત્રાંસીઓ, Same as ત્રાંસ *q. v.* Same as તાંસીઓ *q. v.*

ત્રાંસું, Same as તાંસું *q. v.*

ત્રાક, Same as તરાક *q. v.*

Id. ત્રાક જેવું Fusiform

ત્રાકડી, *s. f.* [ત્રાક+ડી dim.] Name of a part of a spinning wheel.

ત્રાગડું, *s. n.* [ત્રાગું+ડું dim.] The instrument or tool for inflicting injury upon oneself. 2. The iron or wooden spike used for taking out cakes from a frying pan.

ત્રાગડો, *s. m.* [S. त्रि three+गुण multiple.] Three threads twisted into one, 2. A thread.

ત્રાગું, *s. n.* [See ત્રાસ.] Compulsion. 2. Inflicting an injury upon one's own person in order to bring evil or blame upon another. 3. Pressing demand for the payment of money.

Prov. ત્રાગું કરે ત્રેવડ ન રહે In excitement one cannot calculate.

ત્રાગો, Same as ત્રાગડો *q. v.*

ત્રાંક, Same as તરાક *q. v.*

ત્રાજવું, *s. n.* A balance; scales. 2. Same as ત્રાજડું *q. v.*

Id. ત્રાજવું ભારે થવું To think oneself wealthy; to be self-conceited. 2. To be proud. ત્રાજવું નમવું To become heavier. 2. To be raised in one's own reputation.

ત્રાજુડી, *s. f.* [ત્રાજવું+ડી dim] A small balance. 2. A tattoo

ત્રાજડું, *s. n.* [ત્રાજવું+ડું dim.] A green mark made by pricking the skin with a needle and then applying a powder; a tattoo. 2. A balance.

ત્રાટ, *s. f.* [See તાટ.] A tray; a dish.

ત્રાટ શું કરિ કનકમય.—પદ્મનાભ.

ત્રાટી, *s. f.* [See ટટી.] A curtain made of bamboo chips.

ગુદી ત્રાટી, ને ઉતર્યો ઘાંટી; ત્રાટીમાં ત્રાટી, ને વરતી વેળારે.—લોકો.

ત્રાટું, *s. n.* Same as ત્રાટી *q. v.*

વેરી વેરી ત્રાટે ખરતું બાર રે—દેવાનંદ.

ત્રાડ, *s. m.* [S तड noise.] Roaring; a clamour; an uproar; a loud noise.

Id. ત્રાડ મારવી-દેવી To make a roaring sound; to roar.

એણે અવસર એકમાં ત્યાં તો પાડી ત્રાડ.—દલપતરામ.

ત્રાડવું *v. t.* [See above.] To roar. 2. To speak loudly.

એમ કોઇ મોટો મેગળ ત્રાડે.—પ્રેમાનંદ.

ત્રાડો, *s. m.* [See તોડવું] Shooting pain in the muscles round a boil.

ત્રાણ, *s. n.* [S. *fr.* त्रै to protect.] Preservation; defence; protection. 2. A shelter. 3. An armour.

મહાભાગ સ્તોત્ર દેવા, ત્રણ લોક ત્રાણને કાજે.—પ્રેમાનંદ.

ત્રાણું, Same as તાણું *q. v.*

ત્રાતા, *s. m.* [S. त्रातृ *fr.* त्रै to protect.] A protector; a saviour; a defender.

ત્રિકોણાકાર, } ત્રિકોણાકૃતિ, } *adj.* [ત્રિકોણ+S. आकार, आकृति] Triangular.

ત્રિગણ, *s. m. pl.* [त्रि S. गण a group.] The objects of worldly existence *viz.,* ધર્મ, ? and કામ.

ત્રિગર્ત, *s. m.* [S.] The ancient name of dhara, situated in the north-west portion of India.

ત્રિગુણ, *s. m. pl.* [त्रि+S. गुण a quality.] The qualities incidental to created beings, ", સત્ત્વ, રજસ્, and તમસ્. 2. *adj.* [त्रि+S. गुण] Treble; triple; thrice. 2. Same as *q. v.*

ત્રિગુણા, *s. f.* [See above.] Maya or illusion (in Vedanta philosophy).

ત્રિગુણાત્મક, *adj.* [त्रिगुण+S. आत्मक possess.] Possessing the three qualities, *viz.,* , રજસ્, and તમસ્.

ત્રિજગત્, } *s. n.* ત્રિજગતી, } *s. f.* [त्रि + S. जगत् the world, the earth.] The three worlds collectively, *viz.,* the heaven, atmosphere and the ...

ત્રિજટા, *s. f.* [S.] Name of a female demon the service of Ravana. She was one of akshasi attendants kept by Ravana to watch over Seeta during her period of retention. Trijata acted very kindly towards Seeta, and induced her fellow attendants to do the same.

ત્રિજ્યા, *s. f.* [त्रि+S. ज्या the sine.] A radius; sine of three signs or 90°.

ત્રિતાપ, *s. m. pl.* [त्रि + S. ताप torment.] three kinds of afflictions or ailments, *viz.,* આધ્યાત્મિક, આધિદૈવિક, આધિભૌતિક; all kinds of misery.

ત્રિદંડ, *s. m. n.* [See below.] The three staves of an ascetic tied together so as to form one staff. 2. The triple subjection of mind, speech and body.

ત્રિદંડી, *s. m.* [S. त्रिदंडिन् *fr.* त्रि three+ दंड a staff.] A wandering devotee of a particular order, who carries in his right hand three bamboo staves so as to form one staff. 2. A religious person who has acquired command over his thoughts, words and deeds, or over his mind, speech and body.

ત્રિદોષ, *s. m.* [त्रि + S. दोष a disease.] Disorder of the three humours of the body, *viz.,* વાત, પિત્ત and કફ. 2. Pneumonia.

ત્રિદોષજ, *adv.* [ત્રિદોષ+ S. जन् to be born.] Produced from pneumonia; pneumoniacal.

ત્રિધા, *adv.* [त्रि + S. धा a suffix showing manner.] In three ways.

ત્રિધાર, *adj. m. f. n.* [त्रि+S. धारा an edge.] Having three edges or sides 2. Trigonous.

ત્રિનયન, } ત્રિનેત્ર, } *s. m.* [त्रि+S. नयन, नेत्र the eye.] An epithet of Shiva.

ત્રિપક્ષી, *s. n.* [त्रि+S. पक्ष a fortnight.] A *shraddha* ceremony performed in the third fortnight after death.

ત્રિપથ, *s. m. pl.* [त्रि+S. पथ a road.] The three paths of the sky, atmosphere and the earth 2. *s n.* A place where three roads meet.

ત્રિપદા, *s. f.* [त्रि + S पद the foot] Name of a Vedic metre having three feet.

ત્રિપદી, *adj.* [See above.] Having three-feet. 2. *s. f.* A tripod. 3. The Gajatree metre. 4. The girth of an elephant.

ત્રિપાઠી, *s m.* [त्रि+S. पाठिन् knowing.] One knowing Samhita, Pada, and Krama.

ત્રિપાદ, *adj.* Disabled; weak; enfeebled. 2. Feeble-minded; whimsical.

ત્રિપુટી, *s. f.* [त्रि+S. पुट a casket; a cavity.] A group of three things or bodies, *viz.,* (1) The knower, (2) the thing to be known, and (3) the knowledge of the thing; the agent, the object, and the action. 2. A party of three persons; a trio.

ક્ષ્માતર્ત ! વસંત ને ત્રિપુટીનો બોલો વગોને સહ —કવિત.

ત્રિપુંડ, *s n.* [त्रि+S. पुंड् a sectarian mark.] A mark consisting of three curved horizontal marks made across the forehead with cow-dung, ashes, sandal etc., by the followers of Shiva or Shakti.

ત્રિપુર, *s m.* [त्रि + S. पुर a city.] Name of a demon killed by Shiva. 2. *s. n.* A collection of the cities of gold, silver and iron in the sky, air and earth built for demons by Maya. At the request of the gods. Shiva burnt down these cities along with the demons residing in them.

ત્રાપડ, s. n.
ત્રાપડું, s. n. [S. त्रि three + पट a strip
ત્રાપડો, s. m.
of cloth.] A coarse cloth male of thick threads; a sack-cloth.

ત્રાપડા ઢીલા પિંડ અળગા—પ્રેમાનંદ.

ત્રાપો, s. m. [See તરવું.] A raft. 2. A support 3. A means of crossing a river or the world.

ત્રાપો ઉતરે તારી તેમની મીઠે આપા ભાખ્યા.—ન. મ. શ્લ.

ત્રાંબટ, s. f. [S. ताम्र copper.] A copper-vase; a copper-dish.

ત્રાંબડી, Same as તાંબડી q. v.

ત્રાંબાકુંડી, Same as તાંબાકુંડી q. v.

ત્રાંબાનાણું, Same as તાંબાનાણું. q. v.

ત્રાંબામહોર, s. f. [ત્રાંબું+મહોર a golden coin.] A copper-coin. 2. A quarter anna piece; a pice.

ત્રાંબારેણ, s f. [ત્રાંબું+રેણ a metal of inferior kind.] A small piece of copper used in soldering metallic pieces.

ત્રાંબિયો, Same as તાંબિયો q. v.

ત્રાંબું, Same as તાંબું q. v.

ત્રાય, s. m. [S. त्रै to protect.] A protector; a saviour.

ત્રાય સુવર્ણનો કયોથી બન્યો.—અખો.

ત્રાયમાણ, } s. n Name of a plant. Delphi-
ત્રાયમાન, }
nium saniculæfolium, N. O. Ranunculaceæ.

ત્રાસ, s. m. [S. fr. त्रस् to fear] Vexation; sense of annoyance; botheration; trouble, 2. Disgust; dislike, 3. Fear; dread; terror; alarm; oppression 4 [P. तास.] A tray; a dish.

Id. ત્રાસ આપવો-દેવો-ઉપજાવવો To vex; to trouble. ત્રાસ પામવું To be vexed or troubled. ત્રાસ ઉપજવો-ચઢવો To be disgusted. 2. To be oppressed. ત્રાસ વર્તી રહેવો To be spread over (of oppression)

ત્રાસક, Same as ત્રાસક q. v.

ત્રાસદાયક, } adj [ત્રાસ+S दा to give.]
ત્રાસદાયી, }
Troublesome; vexatious; bothering; annoying. 2. Disgustful. 3 Terrorising; alarming.

ત્રાસવું, v. i. [S त्रस् to fear] To be vexed or troubled. 2. To be alarmed; to be oppressed 3. To be disgusted

Id ત્રાસી જવું To be disgusted. 2. To be oppressed.

ત્રાસિત, adj. [See ત્રાસ] Frightened; alarmed; terrified. 2 Vexed; troubled. 3. Oppressed

ત્રાંસું, adj. m. f. n. [P. तराशिदन् to cut.] Sidelong; oblique.

ત્રાહિ, inter. [S. fr. त्रै to protect] Save (me). Save (me) ! 2. s. f Oppression; harassing

Id. ત્રાહિ ત્રાહિ પોકારવી To harass greatly; to oppress

ત્રાહિત, s. m. [S. तिरोहित hidden.] A disinterested person; a third party. 2. An umpire; an arbitrator. 3. A stranger. 4. adj. Disinterested; unconcerned. 5. Unacquainted; unknown.

ત્રાહે, } Same as ત્રાહિ q. v.
ત્રાહ, }

ત્યાં તે ત્રાહ ત્રાહનો દેય ત્રાહ જો.—દલપતરામ.

ત્રિ, adj. [S.] Three; 3. 2. Tri (used as a prefix in a compound to denote 'three').

ત્રિક, s. n. [त्रि+ S. क a group.] A triad; a group of three. 2. The 'eacrum' bone

ત્રિકટુ, s. n. [त्रि+S. कटु bitter.] A medicinal powder prepared of સુંઠ (dried ginger), મરી (pepper) and પીપર (long pepper).

ત્રિક્રમ, s. m. [त्रि +S. क्रम a step] An epithet of Vishnu.

ત્રિકાંડ, adj. [त्रि+S. कांड a chapter.] Having three sections or chapters. 2. Having three articulations or articulated portions

ત્રિકાળ, } s. m. [त्रि+S. काल time.] The
ત્રિકાલ, }
three times, viz., the past, the present and future, 2. The three divisions of the day, viz., the morning, the noon and the evening.

ત્રિકાળજ્ઞ,
ત્રિકાલજ્ઞ,
ત્રિકાળજ્ઞાની,
ત્રિકાલજ્ઞાની,
ત્રિકાળદર્શી,
ત્રિકાલદર્શી, } adj. [ત્રિકાળ, ત્રિકાલ + S. ज्ञा to know, and दर्शी fr. दृश् to see.] Omniscient.

ત્રિકૂટ, adj. [त्रि+S. कूट a peak.] Having three peaks (of a mountain). 2. s. m. Name of a mountain in Ceylon, on which Lanka was situated.

ત્રિકોણ, s. m. [त्रि+S. कोण an angle] A triangle.

ત્રિકોણમિતિ, s. f [ત્રિકોણ+S. मिति a measure.] Trigonometry.

ત્રિકોણાકાર, } adj. [ત્રિકોણ+S. आकार, आकृति
ત્રિકોણાકૃતિ, }
form.] Triangular.

ત્રિગણ, s. m. pl. [त्रि S. गण a group;] The three objects of worldly existence viz., ધર્મ, અર્થ and કામ.

ત્રિગર્ત, s. m. [S.] The ancient name of Jalandhara, situated in the north-west portion of India.

ત્રિગુણ, s. m. pl. [त्रि+S. गुण a quality.] The three qualities incidental to created beings, viz., સત્ત્વ, રજસ્, and તમસ્. 2. adj. [-ત્રિ+S. गुण a multiple] Treble; triple; thrice. 2. Same as ત્રિગુણાત્મક q. v.

ત્રિગુણા, s. f. [See above.] Maya or illusion (in Vedanta philosophy).

ત્રિગુણાત્મક, adj. [ત્રિગુણ+S. आत्मक possessing.] Possessing the three qualities, viz., સત્ત્વ, રજસ્, and તમસ્.

ત્રિજગત, } s. n.
ત્રિજગતી, } s. f. [त्रि + S. जगत् the world, जगती the earth.] The three worlds collectively, viz., the heaven, atmosphere and the earth.

ત્રિજટા, s. f. [S.] Name of a female demon in the service of Ravana. She was one of Rakshasa attendants kept by Ravana to watch over Seeta during her period of retention. Trijata acted very kindly towards Seeta, and induced her fellow attendants to do the same.

ત્રિજ્યા, s. f. [त्रि+S. ज्या the sine.] A radius; the sine of three signs or 90°.

ત્રિતાપ, s. m. pl. [त्रि + S. ताप torment.] Three kinds of afflictions or ailments, viz., આધ્યાત્મિક, આધિદૈવિક, આધિભૌતિક; all kinds of misery.

ત્રિદંડ, s. m. n. [See below.] The three staves of an ascetic tied together so as to form one staff. 2. The triple subjection of mind, speech and body.

ત્રિદંડી, s. m. [S. त्रिदंडिन् fr. त्रि three+ दंड a staff.] A wandering devotee of a particular order, who carries in his right hand three bamboo staves so as to form one staff. 2. A religious person who has acquired command over his thoughts, words and deeds, or over his mind, speech and body.

ત્રિદોષ, s. m. [त्रि + S. दोष a disease.] Disorder of the three humours of the body, viz., વાત, પિત્ત and કફ. 2. Pneumonia.

ત્રિદોષજ, adv. [ત્રિદોષ+ S. जन् to be born.] Produced from pneumonia; pneumoniacal.

ત્રિધા, adv. [त्रि + S. धा a suffix showing manner.] In three ways.

ત્રિધાર, adj. m. f. n. [त्रि+S. धारा an edge.] Having three edges or sides 2. Trigonous.

ત્રિનયન, } s. m. [त्रि+S. नयन, नेत्र the eye.]
ત્રિનેત્ર, }
An epithet of Shiva.

ત્રિપક્ષી, s. n. [त्रि+S. पक्ष a fortnight.] A shraddha ceremony performed in the third fortnight after death.

ત્રિપથ, s. m. pl. [त्रि+S. पथ a road.] The three paths of the sky, atmosphere and the earth. 2. s n. A place where three roads meet.

ત્રિપદા, s. f. [त्रि + S पद the foot] Name of a Vedic metre having three feet.

ત્રિપદી, adj. [See above.] Having three-feet. 2. s. f. A tripod. 3. The Gajatree metre, 4. The girth of an elephant.

ત્રિપાઠી, s. m. [त्रि+S. पाठिन् knowing.] One knowing Samhita, Pada, and Krama.

ત્રિપાડું, adj. Disabled; weak; enfeebled. 2. Feeble-minded; whimsical.

ત્રિપુટી, s. f. [त्रि+S. पुट a casket; a cavity.] A group of three things or bodies, viz., (1) The knower, (2) the thing to be known, and (3) the knowledge of the thing; the agent, the object, and the action. 2. A party of three persons; a trio.

કન્યારત્ન ! વસંત એ ત્રિપુટીનો છોલે તમોને સદા —સચિત.

ત્રિપુંડ, s n. [त्रि+S. पुंड् a sectarian mark.] A mark consisting of three curved horizontal marks made across the forehead with cow-dung, ashes, sandal etc , by the followers of Shiva or Shakti.

ત્રિપુર, s m. [त्रि + S. पुर a city.] Name of a demon killed by Shiva. 2. s. n. A collection of the cities of gold, silver and iron in the sky, air and earth built for demons by Maya. At the request of the gods, Shiva burnt down these cities along with the demons residing in them.

ત્રિપુરારિ, *s. m.* [ત્રિપુર + S अरि an enemy.] An epithet of Shiva.

ત્રિફલા, ત્રિફળા, } *s. f.* [त्रि+S. फल a fruit.] The three myrobalans, હરડાં, બેડાં and આમળાં taken collectively. 2 *s. n.* Same as ત્રિફલાચૂર્ણ, ત્રિફળાચૂર્ણ *q. v.*

ત્રિફલાગુગ્ગુલ, ત્રિફળાગુગળ, } *s. m.* [ત્રિફલા, ત્રિફળા+S. गुग्गुल gum resin.] Name of a native medicinal drug.

ત્રિફલાઘૃત, ત્રિફળાઘૃત, } *s. n.* [ત્રિફલા, ત્રિફળા+S. घृत clarified butter.] Name of a native medicinal ointment.

ત્રિફલાચૂર્ણ, ત્રિફળાચૂર્ણ, } *s. n.* [ત્રિફલા, ત્રિફળા + S. चूर्ण powder.] Name of a native medicinal powder prepared of the three myrobalans હરડાં, બેડાં and આમળાં.

ત્રિભંગ, ત્રિભંગી, } *adj.* [त्रि+S. भंग, भंगी a breach *fr.* भंज् to break.] Having three joints. 2. Bent at three joints. 3. Having three pauses or stops (said of metres in Prosody). 4. Trichotomous. 5. *s. m.* Name of a metre, each foot containing 32 Matras and 8 Talas.

લલિત ત્રિભંગ, મદન ગોપાળ છ.—દયારામ.

લલિત ત્રિભંગી વહાલો વેણુ વાયે.—નરસિંહ.

ત્રિભુજ, *s. m. n.* [त्रि + S भुज the arm.] A triangle.

ત્રિભુજબળ, *s. n* [ત્રિભુજ + S. बल force.] A triangle of forces.

ત્રિભુવન, *s. n* [त्रि+S. भुवन a world.] The three worlds, *viz*: heaven, earth, and hell.

ત્રિભુવનપતિ, *s. m.* [ત્રિભુવન+S. पति a lord.] An epithet of Shiva. 2. An epithet of Indra.

ત્રિમાસિક, *adj.* [त्रि+S. मास a month.] Quarterly. 2. *s. n.* A quarterly magazine.

ત્રિમૂર્તિ, *s. f.* [त्रि+S. मूर्ति a figure.] A party of three persons 2. The united form of બ્રહ્મા, વિષ્ણુ and મહેશ, the Hindu triad.

ત્રિયા, Same as સ્ત્રી *q. v.*

ત્રિયા કહે સુણો પતિ પાસ, ઓશરિયે બંધાઈ આસ.-નરપતરામ.

અબળા એ ત્રિયાચરિત્રે બળે.—નર્મદ.

ત્રિયામા, *s f.* [त्रि + S. याम a watch: one-eighth part of a day.] Night (consisting of three watches or praharas, the first and last prahara being excluded).

ત્રિરાશિ, *s f.* [त्रि+S राशि a heap: a tity.] The Rule of Three (in Arith.).

ત્રિલિંગી, *adj.* [त्रि + S. लिंग a gender - Having three genders (said of an ad. in grammar.)

ત્રિલોક, *s. m.* Same as ત્રિભુવન *q. v.*

ત્રિલોકનાથ, *s m* [ત્રિલોક+S. नाथ a lord. An epithet of Indra. 2. An epithet of Shiv

ત્રિલોચન, Same as ત્રિનયન *q. v.*

ત્રિવર્ગ, *s. m.* [त्रि + S. वर्ग a group.] T group of ધર્મ, અર્થ, and કામ, being the th objects of worldly existence. 2. The th states of loss, stability and increase. *i. e.* સ્થાન and વૃદ્ધિ

ત્રિવલી, *s. f.* [त्रि+S. वली a wrinkle; a fold The three folds of skin above the navel of woman (alluded to by poets as a mark healthy beauty).

નાભિ ગંભીર, ત્રિવલી પડી, રોમાવલી ઉદર અતિ ઉદાર,-ત્રિરિ ત્રિવલી ત્રિભિ ઉદર ગાય.—પ્રેમાનંદ.

ત્રિવિક્રમ, *s. m.* [त्रि+S. विक्रम a step; a strid An epithet of Vishnu in his fifth incarnati વામનાવતાર (when he covered the three worl with three strides).

ત્રિવિધ, *adj.* [त्रि+S. विध a kind; a fold. Of three kinds or sorts, three-fold.

ત્રિવિષ્ટપ, *s. n.* [त्रि + S. विष्टप a world. Heaven; the world of Indra.

ત્રિવૃત, *adj.* [त्रि + S. वृत surrounded. Three-fold; consisting of three parts

ત્રિવેણિ, ત્રિવેણી, } *s f.* [त्रि+S. वेणि, वेणी a confluenc of two or more rivers; a current.] A junc tion of three rivers. 2. Three rivers, *viz*, th Ganges, the Jumna, and the Sarasvatee. 3 The three kinds of nasal respiration.

ત્રિવેણિસંગમ, ત્રિવેણીસંગમ, } *s m.* [ત્રિવેણી, ત્રિવેણી+S. संगम confluence *fr.* संगम् to meet.] The confluence at a particular place near Prayaga of the Ganges and the Jumna, with the Sarasvatee meeting them from under the ground. This particular place is considered very holy by Hindus.

ત્રિવેદી, *s m.* [त्रि + S. वेद holy learning.] A man of a subdivision of the Brahmana caste, of the same name, the members of which study the three Vedas.

ત્રિશંકુ, *s. m.* [S.] Name of a king of Ayodhya and the father of Harishchandra. He was a pious, just and wise king; but his chief defect was his inordinate love for his person. He wanted to go to Heaven with his mortal body and hence he desired to celebrate a sacrifice. He, therefore, requested his family-priest Vasishtha to officiate for him; but his request was negatived. So he asked his hundred sons to do so. They too rejected his absurd proposal. He called them impotent and cowardly, whereupon they cursed him and degraded him to a Chandala. Whilst he was in this wretched state, Vishvamitra undertook to perform the sacrifice and invited all the gods to be present at the same. The gods refused to accept the invitation, whereupon Vishvamitra lifted Trishanku up to the skies with his cherished mortal body. He began to soar higher till his head struck against the vaults of the heaven, when he was hurled down headforemost by Indra and other gods. Vishvamitra arrested him in his downward course, and so Trishanku remained suspended with his head towards the earth as a constellation in the southern hemisphere. 2. One not belonging to any party; one hanging in the air.

ત્રિશિખ, *s. n.* } ત્રિશિર, *s. m.* } [ત્રિ+S. शिखा a top; a summit; शिरस् the head.] A tricep (muscle). 2. A trident.

ત્રિશૂલ, } ત્રિશૂળ, } *s. n.* [त्रि+ S. शूल a pike.] A trident; one of the weapons of Shiva.

ત્રિસંધ્યા, *s f.* [ત્રિ + S. संध्या union.] The three periods of the day, *viz.*, morning, noon and evening. 2. The religious prayers offered at dawn, in the noon and at sunset.

ત્રીજ, *s. f.* [See below.] The third day of a lunar fortnight. 2. *adj.* The third.

ત્રીજું, *adj. m. f. n.* [S. तृतीय *fr.* त्रि three.] Third.

Id. ત્રીજું નેત્ર ઉઘડવું To be very hot. 2. To be very angry.

ત્રીડ, *s. f.* Pain. 2. Affliction; misery.

આપ્યું તો, કોઈ નહિ, ત્રીડ ગઈ નહિ.—નરસિંહ.

ત્રીયળ, *s. f* [ત્રિ+S. यान a chariot.] A cart drawn by three pairs of bullocks.

આગળ ઘણી ભારી ત્રીયળ.—પ્રેમાનંદ.

ત્રીસ, *adj.* [S. त्रिंशत् .] Thirty; 30.

ત્રુંબ, *s. f.* Name of a musical instrument; a bugle.

ત્રુટિ, } ત્રૂટિ, } *s. f.* [S. *fr.* त्रुट् to tear.] Cutting; tearing 2. An atom 3. A very minute space of time equal to a quarter of a kshana 4. Uncertainty; doubt. 5. Loss; destruction. 6. Want; shortage.

ત્રુઠવું, Same as તુઠવું *q. v.*

ત્રુસાળો, *s. n. pl.* Same as ત્રિશૂળ *q. v.*

ત્રુઠવું, *v. i.* [S तुष्ट satisfied *fr.* तुष् to be satisfied.] To be pleased; to be satisfied; to be contented; to be gratified; to be delighted. 2. To be head over heels in love with.

કેહવા લાગ તે કેહ ત્રુઠે.—નરસિંહ.

ત્રેંસઠ, Same as ત્રેસઠ *q. v.*

ત્રેવડ, *s. f* Management; economy; care. 2. Same as ત્રેવડું *q. v.*

ત્રેવડું, Same as તેવડું *q. v*

ત્રેતા, *s m.* [S.] The second period or age of the world's existence consisting of 12,96,000 years; the Devonian age.

કૃત, ત્રેતા, દ્વાપરે,—પ્રેમાનંદ.

ત્રેતાયુગ, Same as ત્રેતા *q. v.*

ત્રેધા, *adv.* [ત્રિ + S. धा a particle showing manner.] Trebly. 2. *s. f.* Spirit; vigour.

ત્રેંતાળીસ, *adj.* [ત્રિ+ S. चत्वारिंशत् forty.] Forty-three; 43.

ત્રેપન, *adj.* [ત્રિ+ S. पञ्चाशत् fifty.] Fifty-three; 53.

ત્રેવટી, *adj.* [See ત્રેવડું] Mixed together and cooked (of three kinds of pulse).

ત્રેવડ, *s. f.* [See ત્રેવડું.] A nice and economical arrangement; provision 2. *adj.* Having three folds.

Id. ત્રેવડ કરવી To make a wise and economical arrangement; to provide for; to arrange for.

તેની ત્રીજ સાથે તારીફે ત્રેવડ વડે કરેલો થાય છે.—દ. કા. કાં.

તેની ત્રેવડ કરવી આ ટાણે રે —ઓખિહરણ.